John Cranford.

M. D.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/miscellaneacurio267unse

COLLEGIUM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM.
NUN-QUAM OTI-OSUS
EPHEMERID. GERM. MEDICO-PHYSICAR. CURIOSORUM
ANIMALIA MINERALIA VEGETAB.
ANATOM. CHYMIA BOTANICA
DEC. II. ANNUS VI.
GERMANIA
Franconia Noriberga
M.B.d.B. M.D. S.R.M.P.M. à Sec.

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ IMPERIALIS LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS SEXTUS,

Anni M.DC.LXXXVII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

Cum

APPENDICE,

cui annexa eſt

D. GOTHOFR. SAMUELIS POLISII, Myrrhologia.

UNIVERSITY OF MARYLAND
LIBRARY
Founded 1813
SCHOOL OF MEDICINE

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M. DC. LXXXVIII.

16532

POTENTISSIMO

Atque

INVICTISSIMO

IMPERATORI

LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO,

PIO, JUSTO, FELICI;

ROMANORUM, GERMANIÆ,
HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ & SCLAVONIÆ

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ

&c. &c. &c.

Turcarum Debellatori magnanimo,
Muſarum Tutori munificentiſſimo.

Et

ET Belli & Pacis jungendo ſagaciter artes,
erigis æternum, CÆSAR, utrinq; decus.
Utque Getæ victor, ſic fautor Apollinis audis:
hic donis; armis vincitur ille TUIS.
Caſtalidum ſub TE rident impenſius arva,
nec niſi Barbaries ad TUA ſceptra gemit.
Bellator largis poſt prælia ſæva brabeis;
incedit Clarius torque beatus homo.
Prædicat hæc miles phaleratus munera: laudat
prociduo *noſter* lætior *ordo* genu:
erigitur grato plauſu, ſtimulatur ad auſus
mentis ſolertes docta ſubinde cohors,
ſollicitat pro TE Superum, LEOPOLDE! favorem
& TIBI cognatos, AUSTRIA DIVA! Deos:
Aurea qui ferro diſtricto ſecula condit,
vivere plura orbi ſecula dignus erit!
Hunc ſervate diu! Muſas ſi vultis habere,
ut quondam lætas, Numina læta! genas!
Arma pii cingat Victoria CÆSARIS: Hoſtis
dum ferus Auſtriaco victus ab orbe cadat!
Hoſtibus exciſis ſuccreſcat laurea palmæ!
Palma ſacri pugni; Laurea frontis honor.

Sic iterato vovent ſubjectiſſimi

Academici Naturæ Curioſi.

POTEN.

POTENTISSIMO
Atq;
SERENISSIMO
REGI
Ac
DOMINO
DN. JOSEPHO
Utriusq;
HUNGARIÆ REGI
ARCHIDUCI AUSTRIÆ &c.
Domino noſtro Clementiſſimo!

POTENTISSIME atq; SERENISSIME REX, DOMINE CLEMENTISSIME!

SParguntur ad pedes MAJESTATIS TUÆ flores, quos *Academici curioſi*, è floriferis rerum *naturalium* ſaltibus, larga manu, eodem anno decerpſerunt, quo frons TUA *Auguſtiſſima Regio* utriusque Hungariæ

diademate, ad priſtinum decus victoriarum laudibus, efflorescentis, decorata præfloruit. Probe quidem memores, cum aliquo munere ad Tui Regni auſpicatiſſima initia ſibi accedendum eſſe; ubi autem tanto dignum faſtigio invenirent, oppido quam neſcii; niſi hi flores ipſi, ſub *Auſtriaci* cœli clementia enati, ad Te, *Rex Clementiſsime*, adſpirare, cumque Sponſa illa ſuſpirare viſi eſſent: *Veni Auſter, & perfla hortum meum!* 'Ευωδίαν enim eos conſecuturos amœniſſimam non temere remur, ſi *Auſter*, ſi *Auſtriacus* divinum vertice odorem ſpirans, flores noſtros animaverit: ab omnibus, benigne in librum hunc introſpectum iri confidimus, ſi nomen ejus ad hunc paxillum ſuſpendere licuerit: Non enim poteſt non magni fieri omnibus, cujus tutamen & patrocinium Rex Tantus ſuſcipere dignatus eſt. Rex, inquam, cujus flos juventæ jucundiſſimos ingenii & virtutis odores latiſſime ſpargit: cujus ſermones, in tantilla ætate, non niſi divinum & Auſtriaco dignum ſpirant; cujus cogitata omnia ad ſtuporem in tantam Majestatem verecunde intuentium prorumpunt.

punt. Hanc indolem, hos mores, turbatus hucusque Hungariæ ſtatus requirere viſus, conſultiſſimo propoſito Te ſibi Regem exoptavit: quo placidos adhuc animos aut facilitate flecteres & Amore; aut hoſtilium moliminum molem gravitate plecteres & Timore. Talis igitur cum ſis, Amorem quorumvis & Reverentiam Tibi uſque adeo conciliaſti, ut, qui Tuo ſe ſubmiſerunt præſidio, merito ab omnibus etiam amari, imo ſuſpici debeant. Quare admitte, Rex Potentissime, hunc etiam, quo Te perfundimus florum nimbum, & à carpentibus invidiæ Aquilonibus, *Clementiſsime Auſter*, hoc defende florilegium. Indulge, cum armorum non ſolum, ſed & librorum ſupellectili conſulis, aliquem muſei creſcentis angulum Æſculapio noſtro, qui, quemadmodum præclare ſecum actum exiſtimavit, ſi JOSEPHI, ſi tanti nominis, titulum operi ſuo præſcribit, ita ſe in coloniam velut Tuam tranſcribere nullus dubitavit: ita ſub gratia Tua perennare ſperat: ita Tibi regnorum barbarorum acceſſionem

frequentem, imperium beatiſſimum, vigorem corporis ſacratiſſimi conſtantiſſimum apprecatur; imprecatur autem hoſtium TUORUM regnis omne morborum ſatellitium, excepta podagra, quo fugiant. Ita TE, *Rex invictiſsime*, Deus defendat, augeat, ſervet, Regno, Orbi Chriſtiano &

MAJESTATIS TUÆ
REGIÆ

humillimis devotiſſimisq;

Præſidi & Collegis cæteris Academiæ S. R. I. Naturæ Curioſis.

CATA-

CATALOGUS

S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum Collegarum omnium, cum Nominibus, Agnominibus, tempore receptionis.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
1.	Johann. Laurentius Bauſch, Schvvinf. Acad. Nat. Cur. Fundator & Præſes I.	Jaſon.	Phyſ. Svvinf.	1652.
2.	Johan. Mich. Fehr, Kittinga-Francus, Acad. Nat. Cur. Præſes II.	Argonauta.	Phyſ. Svvinf.	— —
3.	Georgius Balthaſ. Metzger, Svvinf.	Americus.	P. P. Tübing.	— —
4.	Georgius Balthaſ. Wolfart, Svvinf.	Alceus.	Pract. Svvinf.	— —
5.	Chriſtophorus Keiling, Islebiens.	Æſon. I.	Phyſ. ibid.	— —
6.	Valent. Andr. Mollenbrock, Erffurt.	Pegaſus	P. P. ibid.	— —
7.	Gregorius Horſtius, Ulm.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
8.	Joh. Pfautz, Ulm.	— — —	Med. ibid.	— —
9.	Conrad. Theodor. Lüncker, Marpurg.	— — —	P. P. ibid.	— —
10.	David Wilhelmi, Bacharac.	— — —	Phyſ. & P. P. Bern.	— —

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
11.	Andr. Wolffius, Jenenſ.	— — —	Phyſ. Smalcald.	1653.
12.	Joh. Martin. Uhlius, Svvinf.	— — —	P. P. Sleuſing.	— —
13.	Alb. Conr. Langenauer, Uffenheim.	— — —	Phyſ. Weidenſ.	— —
14.	Nic. Balth. Merz, Herbipol.	— — —	P. P. ibid.	1654.
15.	Joh. Dan. Horſtius, Gieſſenſ.	Phœnix I.	Arch. Francof.	1655.
16.	Johan. Adam. Stœer, Herbipol.	— — —	P. P. ibid.	1656.
17.	Phil. Jac. Sachs, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Phoſphorus I.	Phyſ. ibid.	1658.
18.	Joh. Deutſchlender, Frauſtad.	— — —	Archiat. Polon.	1661.
19.	Leonh. Urſinus, Norimberg.	Zephyrus I.	P. P. Lipſ.	— —
20.	Elias Schmidt, Haslac. A. N. C. Adjunct.	Phaëton.	Phyſ. Svvinf.	— —
21.	Joh. Andr. Grabe, Mülhuſ.	Cephalus.	Phyſ. Erffurt.	— —
22.	Joh. Jac. Sauer, Palatin.	— — —	Phyſ. Herbip.	— —
23.	Joh. Phil. Deisler, Svvinf.	— — —	Phyſ. Sulan.	— —
24.	Joh. Jac. Wittig, Erffurt.	— — —	P. P. ibid.	— —
25.	Georg. Chriſtoph. Petri, Erffurt.	Achilles.	P. P. Erff. Arch. Mog.	1662.
26.	Jacobus à Typſma, Harlem. Friſius.	— — —	Phyſ. Leovverd.	1663.
27.	Hieron. Conr. Virdungus ab Hartung. Marpurg.	Meliſſus.	P. P. Herbip.	1664.
28.	Paulus Amman, Uratisl.	Dryander.	P. P. Lipſ.	— —
29.	Joh. Dan. Major, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Heſperus.	P. P. Chiloniensſ.	— —
30.	Chriſt. Frid. Garm. Martisb.	Pollux.	Phyſ. Chemn.	1668.
31.	Jerem. Rhœtius, Arnſtad.	Caſtor.	Phyſ. ibid.	— —
32.	Johan. Rud. Camerarius, Tübing.	Hector.	P. P. & Phyſ. ibid.	— —
33.	Heinr. Vollgnad, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Sirus I.	Phyſ. ibid.	1669. 3. Jan.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
34.	Joh. Jœniſius, Uratiſl. A. N. C. Adj.	Arcturus.	Phyſ. ibid.	— —
35.	Joh. Chriſtian. Mackius, Coburg.	— — —	Phyſ. Schneberg.	— —
36.	Michael Ettmüller, Lipſ.	— — —	Fac. Med. Aſſeſſ. Lipſ.	1670.
37.	Joh. Ferd. Hertod à Todenfeld, Morav.	Orpheus.	Phyſ. Brunn.	— —
38.	Joh. Georg. Greiſelius, Viennenſ.	— — —	P. P. ibid.	— —
39.	Georg. Sebaſt. Jungius: Viennenſ. A. N. C. Adj.	Podalirius I.	Arch. Cæſar.	— —
40.	Salom. Braunius, Chil. Holſ.	— — —	Phyſ. Biberac.	1672.
41.	Paulus de Sorbait, Belga.	Machaon I.	Arch. Cæſar.	— —
42.	Gottlieb Georg. Schramm, Frauenſtad.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
43.	Melchior Friebe, Friedlant. Sileſ.	Cleander.	Phyſ. Præfect. Hayn.	— —
44.	Georg. Wolffg. Wedelius, Luſat. A. N. C. Adj.	Hercules.	P. P. Jenenſ.	— —
45.	Joh. Scultetus, Norimb. A. N. C. Adjunct.	Perſeus I.	Phyſ. ibid.	— —
46.	Georg. Francus, Naumb.	Argus I.	P. P. Heidelb.	— —
47.	Joach. Georg. Elſner, Uratislav.	— — —	Phyſ. ibid.	1673.
48.	Gottfr. Schubert, Uratislav.	— — —	Phyſ. Breg.	— —
49.	Gottfr. Chriſt. Winckler, Breg.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
50.	Chriſtian. Adolph. Balduin. Dobela Miſn.	Hermes I.	Præf. Hayn.	— —
51.	Matthias Tilingius, Jevera-Friſ.	Zephyrus II.	P. P. Rinthel.	1674.
52.	Salom. Reiſelius, Hirſchberg.	Amphion.	Phyſ. Worm.	— —
53.	Joh. Sigm. Elsholz, Berlin.	— — —	Arch. Brand.	— —

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
54.	Caſpar. Theophlil. Bierling, Lipſ.	— — —	Phyſ. Magd.	— —
55.	Ehrnfried Hagendorn, Görlitz.	Pegaſus II.	Arch. Sax. Görlic.	— —
56.	Dn. Chriſtian. Auguſt. L. B. à Frieſen.	Jaſon II.	— — —	1675.
57.	Chriſtian. Mentzelius, Fürſtenvvald.	Apollo.	Arch. Brand.	— —
58.	Caſpar. Marchius, Stettino-Pomer.	— — —	Med. ibid.	— —
59.	Chriſtian. Franciſc. Paullini, Iſnacenſ.	Arion I.	Phyſ. ibid.	— —
60.	Joh. Laurent. Fehr, Svvinf.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
61.	Joh Petr. Prückelius, Ratisb.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
62.	Joh. Georg. Trumpfius, Goslar.	— — —	Phyſ. ibid.	1676.
63.	Gothofr. Scultetus, Uratisl.	Ægineta I.	Phyſ. ibid.	— —
64.	Georg. Hieron. Welſch, Auguſt.	Neſtor I.	Med. ibid.	— —
65.	Rudolph. Wilhelm. Kraus, Naumb.	Tiphys.	P. P. Jenenſ.	— —
66.	Georg. Abrah. Merclin. Norimb.	Chiron.	Phyſ. ibid.	— —
67.	Gabriel Clauderus, Altenburg.	Theſeus I.	Arch. Altenburg.	1677.
68.	Benjamin Scharff, Sondershus.	Bias I.	Arch. Schwarzenb.	— —
				— —
69.	Georg. Caſp. Kirchmajer, — —	Phosphorus II.	P. P. Witteb.	— —
70.	Joh. Burg, Uratislav.	Meſue.	Phyſ. ibid.	— —
71.	Gothofr. Samuel Polliſius, Francof. ad Viadr.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
72.	Luc. Schröck, Jun. Auguſt. A. N. C. Adjunct. & Direct. Ephem.	Celſus.	Phyſ. ibid.	— —

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
73.	Dn. Dieteric. de Marvvitz, Eq. Hieroſol.	Ulyſſes.	— — —	— —
74.	Joh. Nicol. Pechlinus, Lugd. Batav.	Telamon.	— — —	1678.
75.	Johann. Jac. Waldſchmidt, Wetter.	Priamus.	P.P. Marpurg.	— —
76.	Dn. Henr. L.B. à Frieſen.	Atlas.	— — —	— —
77.	Joh. Chriſtoph. Adlungius, Erff.	Ajax.	P. P. ibid.	— —
78.	Joh. Georg. Volckamer, Norimb. A.N.C. Præſes III.	Helianthus I.	Phyſ. ibid.	— —
79.	Joh. Sieboldus, Gothanus.	Laomedon.	Arch. Magdeb.	— —
80.	Laurent. Giſeler, Sen. Brunſvic.	Hippocrates I.	Phyſ. ibid.	— —
81.	Andreas Cleyerus, — —	Dioſcorides.	Proto-med. Bat. Orient.	— —
82.	Joh. Frid. Allmacher, Meiſenheim. A. N. C. Adj.	Zethes.	Arch. & Phyſ. Francof.	1679.
83.	Tobias Czaſchelius, — —	Æſculapius I.	Arch. Cæſar.	— —
84.	Joh. Georg. Sartorius, Bamberg.	Calais.	Phyſ. ibid.	— —
85.	Johannes Chriſtian. Tralles, Sileſ.	Avenzoar.	Phyſ. Uratiſl.	— —
86.	Jacob. Wolfius, Numburg.	Socrates.	Med. Jenenſ.	— —
87.	Carol. Patinus, Pariſ. Gallus.	Galenus I.	P. P. Patavin.	— —
88.	Günth. Chriſtoph. Schelhammer, Jenenſ.	Theophraſtus.	P.P. Helmſtad.	— —
89.	Joh. Pfeiffer, Geran.	Muſa.	Arch. Ruthen.	1680.
90.	Joh. Ludov. Hannemannus, Friſ. Orient.	Neſtor II.	P. P. Chilon.	— —
91.	Joh. Dolæus, Haſs.	Andromachus	Arch. Haſſo-Caſſel.	— —
92.	Sebaſt. Scheffer, Francof. A. N. C. Adjunct.	Perſeus II.	Phyſ. Francof.	1681.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
93.	Hier. Ambr. Langenmantel, Auguſt.	Solon.	Patrit. & Canon. ibid.	— —
94.	Joh. Jac. Harder, Baſil.	Pæon.	P. P. Baſil.	— —
95.	Joh. Dan. Widdt.	Aſclepiades.	Arch. Trev.	— —
96.	Joh Conr. Peyer, Scaphuſ.	Pythagoras.	Phyſ. Scaphuſ.	— —
97.	Joh Paul. Wurffbain, Noriberg. A. N. C Adjunct.	Hermes II.	Phyſ. Norib.	— —
98.	Georg. Eberh. Rumph, — —	Plinius.	Hiſt. in Amb.	— —
99.	Joh. Petr. Albrecht, Hildesh.	Caſtor II.	Phyſ. Hildes.	— —
100.	Joh de Muralto, Tigurin.	Aretæus.	Phyſ. Tigurin.	— —
101.	Henricus Screta, — —	Nicander.	Phyſ. Scaphuſ.	1682.
102.	Joh. Adam Limprecht, Uratislav.	Fabius.	Phyſ. Uratisl.	— —
103.	Gerard. Blaſius. — —	Podalrius II.	P.P. Amſtelod.	— —
104.	Joh. Jac Döbelius, Gedanenſ.	Hippocrat. II.	P.P. Roſtoch.	— —
105.	Emanuel König, Baſil.	Avicenna.	P. P. Baſil.	— —
106.	Mart. Joh. Haesbart, Cliv.	Rhaſes.	P. — —	— —
107.	Joh. Georg. Hieronymi, — —	Aëtius.	Phyſ. Guelph.	— —
108.	Joh. Georg. Landbeck, Hoënloic.	Serapio I.	Pract. Kitting.	— —
109.	Carolus Ohmb, Uratislav.	Syrius II.	Phyſ. ibid.	— —
110.	Jacob. Schmidius, — —	Podalirius III.	Arch. Anhalt.	— —
111.	Jacob. Weizius, — —	Æſon II.	Arch. Goth.	— —
112.	Joh. Matth. Faber, Auguſt.	Plato.	Phyſ. Heilbr.	1683.
113.	Adamus à Lebenvvald, Auſtriac.	Æſculapius II.	Med. Com. Styr.	— —
114.	Joh. Jac. Weberski, Dantiſc.	Ægineta II.	— — —	— —
115.	Johannes Georg. Sommer, Schvvarzenb.	Machaon II.	Arch. Schwarzenb.	— —
116.	Roſin. Lentilius, Hoënloic.	Oribaſius.	Phyſ. Nordl.	
117.	Mart. Chriſtoph. Metzger, Vienn.	Phœnix II.	Phyſ. Ratisb.	— —
118.	Mich. Bernh. Valentini, Gieſſens.	Theſſalus.	— — —	— —

Ordo Rece-ptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Rece-ptionis.
119.	Georgius Hannæus, Othin. Danus.	Diomedes.	Pract. ibid.	1684.
120.	Joh. Dan. Dorſtenius, — —	Averrhoës.	P.P. Marpurg.	— —
121.	Joh. Maur. Hoffmann, Jun. Altdorff.	Heliodorus.	P.P. ibid.	— —
122.	Joh. Conr. Rappius, Hoënl.	Serapio II.	Phyſ. Rotenb.	— —
123.	Theodor. Chriſtoph. Krug, Hersfeld.	Mercurius.	Phyſ. Schmalcald.	— —
124.	Zachar. Fürſt, — — —	Æolus.	Arch. Trevir.	— —
125.	Chriſtoph. Helvigius, — —	Galenus II.	P.P. Gryphisw.	— —
126.	Daniel Bſcherer, Norib.	Philadelphus.	Phyſ. ibid.	— —
127.	Samuel Ledelius, Grünberg.	Theſeus II.	Phyſ. ibid.	— —
128.	Jac. Aug. Hünervvolff, Arnſt.	Actuarius.	Phyſ. ibid.	1685.
129.	Eberh. Gœckelius, Ulmens.	Alector.	Phyſ. Ulmens	— —
130.	Georg. Benj. Gloxin, Colmar.	Serenus.	— — —	— —
131.	Dn. de Sanzey, Eq. aur.	Bias II.	Arch. Colon.	— —
132.	Joh. Dan. Geyer, — —	Dædalus.	Phyſ. in Præf. Alz. Palat.	— —
133.	Daniel Crüger, Stargard. Pomer.	Argus II.	Med. Elect. Pomer. cit.	— —
134.	Joh. Jacob. Wepfer, — —	Machaon. III.	Arch. Scaphus.	
135.	Joh. Conr. Brunner, Dieſſenhof.	Herophilus.	P. P. Heidelberg.	— —
136.	Theod. Zvvinger, Baſil.	Ariſtoteles I.	P. P. Baſil.	— —
137.	Frid. Ferd. Illmer. de Wartenberg.	Democritus.	Arch. Cæſar.	— —
138.	Joh. Georg. Volckamer, Jun. Noriberg.	Helianthus II.	Phyſ. ibid.	— —
139.	Johan. Benedictus Gründel, Glac. Sileſ.	Cœlius Aurelianus.	Phyſ. Stiriæ.	— —
140.	Juſt. Frid. Dillenius, — —	Achates.	Phyſ. Darmſt.	— —
141.	Joh. Eſchenbach, — —	Scribonius Largus.	Phyſ. Jenenſ.	— —
142.	Joh. Luc. Rhiemius, — —	Myrepſus.	Phyſ. Coburg.	— —

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
143.	Joh. Theodor, Mœren. Colon.	Phœbus.	P. P. Mogunt.	— —
144.	Hermannus Grabe, Lubec.	Palamedes.	Phyſ. Hadersl.	— —
145.	Andreas Ernius, — —	Zephyrus III.	Phyſ. & P. P. Hanov.	— —
146	Phil. Jac. Hartmannus, Stralſund.	Ariſtoteles II.	P.P. Regiomon.	— —
147.	Alard. Mauric. Eggerdes, —	Euclides.	P.P. Trevirenſ.	1686.
148.	Joh. Ignat. Muſchel de Moſchau,	Eraſiſtratus.	Phyſ. Glacenſ.	— —
149.	Joh. Jac. Henrici, Argentor.	Arion II.	Phyſ. ibid.	— —
150.	Petr. Chirac, Congenſis Gall.	Orion.	P.P. Monſpel.	— —
151.	Joh. Acoluthus, Uratislav.	Caſſius Jatroſophiſta.	Phyſ. ibid.	— —
152.	Mich. Frid. Lochner, Fürth. Norib.	Periander.	Phyſ. Norib.	— —
153.	Joh. Henr. Schmid. — —	— — —	Pract. Svvinf.	— —
154.	Joh. Jac. Martini.	Plato II.	Med. El. Palat.	1687.
155.	Daniel Nebat.	Achilles II.	Med. Heydelb.	— —
156.	Joh. Herm. Dulxen.	Socrates II.	Arch. Bipont.	— —
157.	Rudolff. Jac. Camerarius.	Hector II.	Prof Tub. extr.	1688.
158.	Jacobus Grandius.	Seneca.	Pract. Venet.	— —
159.	Sigism. Ledelius.	Hercules II.	Adv. Schwidn.	— —

CATALOGUS ALPHABETICUS

Excellentiſſimorum VIRORUM

Qui pro augendo Sexto hoc Secundæ Ephemeridum Phyſico-Medicarum Decuriæ Anno, Obſervationes communicârunt.

1. D. JOHANNES ACOLUTHUS *Phyſicus Vratiſlavienſis*, Academicus Curioſus,
2. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Phyſicus Hildesheimenſis*, Academicus Curioſus.
3. D. SYLVIUS SAMUEL ANDORN, *Phyſicus Sangallenſis Ordinarius.*
4. D. JOH. BöHM ALEMANNUS, *Medicus Venetus*,
5. D. JOH. CONRADUS BRUNNERUS, *Univerſitatis Heidelbergenſis P. P.* Academicus Curioſus.
6. D. DANIEL BSCHERER, *Phyſicus Norimbergenſis*, Academicus Curioſus.
7. D. JOH. BURGIUS, *Phyſicus Vratiſlavienſis*, Academicus Curioſus.
8. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Phyſicus & Prof. Extraord. Friburgenſis, hortiq; Medici Inſpector.*
9. D. THEODORUS CAROLI, *Phyſicus Leomontanus.*
10. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Electoralis & Ducails Saxonicus*, Academicus Curioſus.

11. D. FRIDERICUS WILHELMUS CLAUDER, *Practicus Altenburg.*

12. D. ANDREAS CLEYERUS, *Societatis Batavo-Ind. Orientalis Proto-Medicus*, Academicus Curioſus.

13. D. DANIEL CRüGER, *Archiater Electoralis Brandenburg. & Regiminis Electoralis Pomeraniæ citerioris Medicus*, Academicus Curioſus.

14. D. JOH. DOLÆUS, *Conſiliarius & Archiater Haſſo-Caſſellanus*, Academicus Curioſus.

15. D. ALARDUS MAURITIUS EGGERDES, *Univerſitatis Electoralis Trevirenſis P.P.* Academicus Curioſus.

16. D. JOH. LAURENTIUS FEHR, *Phyſicus Svinfurt.* Academicus Curioſus.

17. D. GEORGIUS FRANCUS, *Electoralis Univerſitatis Heidelbergenſis Procancellarius & P.P. aliquot S.R. Imp. Electorum & Principum Archiater, & Imperialis Academiæ Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Argus.*

18. D. JOH. CHRISTIANUS FROMMANN, *Medicus Ducalis & Provincialis, nec non Illuſtriſſimi Gymnaſii, quod Coburgi eſt, Prof. Publ.*

19. D. JOH. DANIEL GEYER, *Sereniſs. Elect. Palatini Phyſicus Ordin. Præſidii Friderichburgi & Manheim.* Academicus Curioſus.

20. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingenſis & Phyſicus Ord. Ulmenſis*, Academicus Curioſus.

21. D. CHRISTIANUS LUDOVICUS GOCKELIUS, *Phyſicus Hersbrucco-Noricus.*

22. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Phyſicus Javera-Sileſius.*

23. D. JOH.

23. D. JOH. BENEDICTUS GRÜNDEL, *Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus*, *ac Marpurgi Practicus*, Academicus Curioſus.

24. D. EHRENFRID HAGENDORN, *Archiater Electoralis Saxonicus, & hoc tempore Medicus Görlicenſ.* Academicus Curioſus.

25. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus Otthinienſis in Dania*, Academicus Curioſus.

26. D. JOH. LDOVICUS HANNEMANNUS, *P.P. Chilonienſis*, Academicus Curioſus.

27. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Prof. Publ. Baſileenſis, Sereniſſ. Principis Durlacenſis Archiater*, Academicus Curioſ.

28. D. GEORGIUS HEINTKE, *Phyſicus Windsheimenſis.*

29. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *Academiæ Altdorffinæ P. P.* Academicus Curioſus.

30. Dn. JACOBUS AUGUSTINUS HÜNERWOLFF, *Med. Licent. & Phyſicus Arnſtadienſis*, Academicus Curioſus.

31. D. PAULUS JALON, *Medicus Metenſis.*

32. D. EMANUEL KÖNIG, *Medicus Baſileenſis*, Academicus Curioſus.

33. D. ADAMUS à LEBENWALD, *Com. Pal. Cæſar. Inclyt. Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus*, Academicus Curioſus.

34. D. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *Advocatus Ordin. Ducatus Schvvidnicenſis & Jaurovienſis.*

35. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus antehac Grünbergenſis inferioris Sileſiæ*, *nunc Phyſicus Provincialis Ducatus Görlicenſis*, Academicus Curioſus.

36. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Phyſicus Nordlingenſis Ordinarius*, Academicus Curioſus.

37. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Phyſicus Norimbergenſis Ord.* Academicus Curioſus.

38. D. JOH. JACOBUS MARTINI, *Medicus Elect. Heidelb.* Academicus Curioſus.

39. D. JOH. JACOBUS CONRADUS MEYER, *Med. Scaphuſanus.*

40. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſ. Elect. Brandenb. Conſiliar. & Archiater*, Acad. Curioſus.

41. D. GEORGIUS ABRAHAMUS MERCKLINUS, *Reverendiſſ. & Sereniſſ. Princ. Supremi Magiſtri Teutonic. Ordin. Conſiliar. Medicus & Reipubl. Norimb. Phyſicus Ordinar.* Academicus Curioſus.

42. D. CAROLUS JOSEPHUS MüLLERUS, *Phyſicus Ordin. Tugii-Helvetiorum.*

43. D. CAROLUS OHMB, *Phyſicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.

44. D. CAROLUS PATINUS, *Eques Divi Marci, Doctor Medicus Pariſienſis, & in Archilyceo Patavino Primarius Chirurgiæ Profeſſor*, Academicus Curioſus.

45. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Poliater Scaphuſanus*, Academicus Curioſus.

46. D. LUCAS ANTONIUS PORTIUS, *Neapolitanus, Medicus Viennenſis.*

47. D. SALOMON REISELIUS, *Sereniſſ. Duc. Würtenbergici Conſiliarius & Archiater Stutgardii*, Academicus Curioſus.

48. D. JOHANNES RICHIER, *Phyſicus Ord. Sereniſſ. Electoris Palatini Alzejæ.*

49. Rev. P. DN. CAROLUS RISERUS, *Ordinis S. Benedicti in Monaſterio Renovienſi Helvetiæ.*

50. D. PE-

50. D. PETRUS ROMMEL, *Phyſicus Ulmenſis.*

51. D. JOH. BAPTISTA SCARAMUCCIA, *Medicus Primarius Sanogalliæ in Italia.*

52. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMER, *Univerſitatis Helmſtadienſis Prof. Publ.* Academicus Curioſus.

53. D. LUCAS SCHRöCKIUS, Luc. Fil. *Medicus & Comes Palatinus Cæſareus Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus, & Ephemeridum Director. d. Celſus.*

54. D. GOTTOFREDUS SCHULTZ, *Phyſicus Vratislavienſis,* Academicus Curioſus.

55. D. JOHANNES LA SERRE, *Gallus, Practicus Caſſellanus Ordinarius.*

56. D. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Archiater Arnſtadio-Schvvarzenburgicus,* Academicus Curioſus.

57. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *P.P. Gieſſenſis,* Academicus Curioſus.

58. D. PHILIPPVS WILHELMVS VIRDVNG ab HARTVNG, *Medicus Herbipolenſis.*

59. D. JOHANNES GEORGIVS VOLCKAMERVS, Pater, *Sacr. Cæſareæ Majeſtatis Medicus, & S. Palatii Lateranenſis Comes Nobilis, Collegii Medici Norimbergenſis Senior Primarius,* & Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum PRÆSES d. Helianthus I.

60. D. JOH. GEORGIVS VOLCKAMERVS, filius, *Phyſicus Norimbergenſis,* Academicus Curioſus.

61. D. JOHANNES JACOBUS WALDSCHMIDT, *Archiater & Prof. Publ. Primarius Marpurgenſis,* Academicus Curioſus.

62. D. GEORGIUS WOLFGANGUS WEDEL, *Conſiliarius & Archiater Ducalis Saxonicus, & Univerſitatis Jenenſis Profeſſor Publicus, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Hercules.*

63. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Archiater Scaphuſanus.*

64. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, *Phyſicus Norimbergenſis Ordinarius, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Hermes II.*

65. D. THEODORUS ZWINGER, *Prof. Publ. Baſileenſis,* Academicus Curioſus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni VI. Ephemeridum Nat. Cur.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

1. De Ætite ſiliceo raro. pag. 1
2. De Chelonitide. 3
3. De Conchite ætitoide. 5

Dn. LIC. RÖSINI LENTILII.

4. Calendarium ſauciatorum perpetuum. 6
5. De differentia inter fermentationem & effervesſcentiam. 14
6. Ulegmonica curioſa. 19

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

7. Differentia lactis puerperæ & lactantis annuæ. 25
8. Lotii nigror ex aſſumptis. 27
9. Modus cinnabarim antimonii in majori copia impetrandi. 30

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

10. De inſigni cerebri ſuppurati quantitate ex naribus fluente. 32
11. De inteſtino colo mirum in modum à flatibus diſtento, hydropem aſciten mentiente, deq; liene ſphacelato & corrupto. 34
12. De ſternutatione exitiali. 38
13. De fœtu nigro à matre pulvere pyrio aduſta excluſo. 39
14. De imaginatione gravidarum. 40
15. De fœtu in utero materno ſingultiente. 42
16. De cura doloris iſchiadici. 43

17. De mira palpitatione cordis. p. 44
18. De homine pro dæmoniaco habito ſapâ vomitoriâ Sylvii curato, deq; recto antimonialibus utendi modo. 46

D. LUCÆ ANTONII PORTII.

19. De cancri fluviatilis partibus genitalibus. 48

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

20. De potu vini in malignis. 67
21. De vomitu ſanguinis horrendo. 68
22. Pædarthrocace. 71
23. Delirium grave, cum impotentia, ſponſi, ex faſcino. 75

D. SAMUELIS LEDELII.

24. De noxa à nimio pulverum uſu. 77
25. De loquela amiſſa feliciter reſtituta. 78
26. De uſu aquæ ligni fraxini. 79
27. De tremore artuum quotidiano à terrore. 81
28. De lenimine podagræ. 82
29. De noxa vini Hiſpanici. 83

D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.

30. Imaginatio fortis in gravidis fœtui plurimùm noxia. 84

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

31. Vermes cum urina excreti. 85
32. Calculus ex hypochondrii ſiniſtri ulcere excretus. 86
33. Bulimus à vermibus. 88

D. SYLV. SAM. ANHORNII.

34. Anatome virginis ventre tumido laborantis. 89

D. CAROLI PATINI.

35. De ſtruma in dorſo. 92
36. De fiſtula lachrymali. 95

D. EMA-

D. EMANUEL KöNIG.

37. Amuletum è cranio hominis violentâ morte extincti, adverſus atrophiam paralyticorum. p. 96

38. Pomum helleboratum certum remedium adverſus contumaciſſimam febrem quartanam. 99

39. Poſt nuclei ceraſi cruſtâ lapideâ obducti è pectore excretionem rejuveneſcentia. 100

D. DANIEL CRüGER.

40. De Quartana. 102

41. De Epilepſia. 105

42. Podagra ad interiora recurrens. 111

43. Magna imaginationis vis in anate. 113

44. De Arcano contra calculum Timæi. 113

45. Deſperata Diarrhœa curata. 114

D. CHRISTIANI MENTZELII.

46. De Ætitis aliquot varietatibus. 116

D. SALOMONIS REISELII.

47. Uveæ membranæ in oculo textura. 118

D. CHRISTIANI MENTZELII.

48. De cicadis & aliis inſectis canoris, & primò de cicada Bononienſi. 119

D. ANDREÆ CLEYERI.

49. De cicadis Indicis. 124

D. CHRISTIANI MENTZELII.

50. De blatta glocitante & noctuis quibusdam inſectis. 125

51. De muſcis formiciformibus & aliis inſectis catervatim volantibus. 128

D. ANDREÆ CLEYERI.

52. De planta Japanica Vinganſana. 130

53. De duabus plantis aquaticis Japan. Koebe & Faſnoſana. p. 130
54. De Canſchy & Fiewa, Japanenſium arboribus. 131

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

55. Sectio herniæ ἀμεθόδως in viro facta letalis. 133
56. Sectiones herniarum in pueris & viro methodicè inſtitutæ ſalutares. 134

D. JOHANNIS BÔHM.

57. Columba monſtroſa. 137

D. JOHANNIS BURG.

58. De erroribus naturæ in formatione fœtuum humanorum notabilibus. 138

D. SAMUELIS LEDELII.

59. De infantis à partu difficili quaſi emortui, in vitam reſtitutione. 145
60. De juſculo è branca urſina. 146
61. De variolis fœtus in utero materno. 147
62. De morbo ſalivâ inducto. 149
63. De corolla è rore marino confecta, diu vegeta. 151
64. De fœtu monſtroſo. 152
65. De anſere mactatô locô ſanguinis album liquorem ſtillante. 154
66. De aqua ligni fraxini. 155

D. THEODORI CAROLI.

67. Luxatio tibiæ funeſta. 155

D. MICH. BERNH. VALENTINI.

68. De calculo in veſicula ſeminali. 158
69. Cephalalgia crudelis ex turgeſcentia menſtruorum. 158
70. Hydrophthalmia puncturâ acus curata. 159
71. Hypopium ſimiliter curatum. 160
72. Cancer oculi. 160

D. JOH.

D. JOH. JACOBI MARTINI.

73. Anatome hydropicorum. p. 161
74. Abſceſſus cerebri. 163

D. JOHANNIS DOLÆI.

75. De lapide veſicæ figuram infantis mentiente. 164
76. De via lactis extraordinaria in fœmina. 165

D. JOHANNIS LA SERRE.

77. Cordis vulnera non ſunt ſemper letalia. 166
78. Succi hyoſcyami internè uſurpati effectus. 168
79. Cœcitas certâ anni tempeſtate invadens. 169

D. GEORGII FRANCI.

80. Abortus ſeptem hebdomadum cum gemina mola pingui. 170
81. Ex fiſtula pedis gangrænoſa in cœco mors. 172
82. Dyſenteria cum morbillis & convulſionibus letalis. 173
83. Vir menſtruus. 174

D. JOH. DANIELIS GEYERI.

84. De cadavere in antiquo ſepulchreto reperto, unà cum urnis ſepulchralibus. 175
85. De variis oſſibus lapideſactis animantium ac gigantum. 176
86. De hepate gallinæ macilentæ magno. 177
87. De lumbrico longo. 177

D. GEORG. WOLFG. WEDELII.

88. Phthiſis à variolis letalis. 178
89. Uſus Lepidii antiſcorbuticus ὑπόπτος. 178
90. De ſpiritu & ſale volatili lumbricorum terreſtrium antiarthritico. 180
91. De uteri procidentia. 181

Dn. Lic. JAC. AUGUST. HüNERWOLFII.

92. De curatione maniæ per emeticum. 184

93. De ſternutatione enormi ex uſu cereviſiæ. p. 184
94. De virtute ſtercoris ovilli. 185

D. ADAMI à LEBENWALD.

95. De Febri maligna in ſe ipſo. 186
96. De aſthmate flatulento poſt febrem malignam. 188
97. De hernia varicoſa. 188

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

98. De uſu baccarum ſolani racemoſi tinctorii Americani pro confectione Alkermes. 189
99. De oſſium excreſcentia. 193

D. JOH. JACOBI HARDERI.

100. Mingendi difficultas cum urina purulenta. 195
101. Glandulæ ventriculi ſcirrhoſæ, cum pylori & pancreatis ſcirrho inſigni. 196
102. Enterocele ex inteſtini coli prolapſu. 198
103. De corpuſculis in duodeno conſpicuis. 199
104. De dyſenteria poſt febrem continuam malignam. 200
105. Anatome Erinacei terreſtris. 201

D. PAULI JALON.

106. Erucæ miranda metamorphoſis. 202
107. Ptyaliſmus ferè letalis à cingulo mercuriali. 204
108. Empyema per urinas perfectè judicatum. 205

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

109. Ciconiæ anatome. 206
110. Flores præter morem proliferi, & fungus exilis diſcifer. 209
111. Conchæ cochleæq; recenter obſervatæ. 212
112. Alia cochlearum genera, itidem mediterranea aquæ dulcis incolis accenſenda. 214
113. Virulentia buſonis. 216

114. Epi-

114. Epilepſia ex ictu in ſyncipur accepto poſt octennium gravis. p. 218

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

115. De varicibus ſponte apertis. 220

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

116. Cicutæ aquaticæ noxa. 221
117. Genitalia cervi. 241
118. Lachryma cervi. 243
119. Tumores cum folliculis intra ventres. 244

D. JOH. JACOBI HARDERI.

120. Meſenterii tumor in cervo. 248

Rev. P. Dn. CAROLI RISERI.

121. Eruca digitalis magnitudinis, exquiſitiſſimis coloribus mirè variegata, ejusdemq; obſervata metamorphoſis. 250

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

122. Singularis dentium defectus. 253
123. Surditas curata. 254

D. GEORGII HEINTKE.

124. Poſſibilitas non tantùm movendi, ſed & extrahendi fœtum unà cum ſecundinis. 255
125. Bilis examen, quot modis illa ſaltem exercitii causâ adhuc dubia reddi poſſit in cauſa icteri. 260

D. EBERHARDI GOCKELII.

126. Infans ex fortiſſima matris imaginatione monſtroſa umbilici relaxatione ac inteſtinorum extra corpus propendentium prolapſu natus. 263
127. De pyro monſtroſo. 264
128. De ovis Sole ſignatis. 266

129. De ceraſis acidis per quadraginta annos incorruptis ſervatis. p. 267

D. THEODORI CAROLI.

130. De hæmorrhagia uteri feliciter ſanata præter opinionem. 269

D. JOH. JACOBI MEJERI.

131. Pancreatis ſcirrhus & tumor glandularum meſenterii. 271

D. JOH. CONRADI PEYERI.

132. De glandulis inteſtinorum & in ſpecie duodeni, ubi ſimul complexio peculiaris nervorum oſtenditur. 273
133. De ſecretione & ejus organo in animalibus. 278

D. GEORGII HANNÆI.

134. Sabulum urinarium in microſcopio examinatum. 285
135. Aſphyxia indemnis. 285
136. Melancholicus ſanatus. 286
137. Cœcitas à ſtramine in nare fracto. 287
138. Gravedo à ribium eſu. 288
139. Tartari emetici abuſus. 288
140. Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa. 290

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

141. Panacea Hippiatrica. 292
142. Spinæ dorſi fractæ chirurgia crudelis. 293

D. CAROLI ÖHMB.

143. De flore ferri Stiriaco. 295

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

144. Quartana pediluvio ſanata. 304
145. Nonagenaria menſtruata. 305
146. Maſſa pilularum Ruffi odontalgica. 307

D. JOH.

D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.

147. Ex caſu omnimoda memoriæ abolitio, remanente tamen intellectu in ſuo vigore. p. 308
148. Febres intermittentes epidemicæ Anni 1687. 309

D. CHRISTIANI LUDOVICI GöCKELII.

149. De paralyſi intentata incurabili. 311
150. De virtute plaſtica fœminæ in utero gerentis. 312
151. De excoriatione fœtus in utero. 313

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDT.

152. Paracentheſis hydropica. 314
153. Anatome aquis ſubmerſorum. 316
154. Opii doſis inſufficiens nocet. 316
155. Tumor mammæ ſcirrhoſus. 317

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

156. De eclipſi Solis, quæ contigit Vratislaviæ 1687. d. $\frac{1}{11}$. Maji. 318
157. De ranunculo viridi arboreo. 320
158. De cinnabari per præcipitationem viâ humidâ parabili. 322

D. CAROLI JOSEPHI MüLLERI.

159. Lochiorum immoderata eruptio in puerpera, cui ſecundinæ vi aliquando fuerunt avulſæ. 323
160. A dyſenteria abortus. 324
161. Ab intemperato frigidæ potu in dyſenteria ſpinæ dorſi contractio & incurvatio. 325
162. De calculis variis ac inprimis aure excretis. 326
163. Pituita ſeu mucus concretus & gelatus inſtar ſpermatis ranarum abortu editus, cum grumis ſanguinis. 327

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

164. De partu mendoſo hydatidum. 329
165. De fœtu monſtroſo. 333

166. De venâ in carpo ſiniſtro mulieri ſpontè aperta, aliisq; conjunctis ſymptomatibus. p. 336
167. De gangræna pedis dextri. 339
168. De puellæ ventre Lunæ mutationes imitante. 340

D. PHIL. WILH. VIRDUNG ab HARTUNG.

169. Mors à magno deſidendi conatu. 341

D. GABRIELIS CLAUDERI.

170. Baculus betulæ exſiccatus, viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci ſui medio protrudens. 343
171. Tritici in agris per artem multiplicatio. 345
172. Coitus diaboli per 35. annos frequens cum muliere, nulla veneficii opera exercente. 348
173. Thermoſcopium noviter inventum. 351
174. Compendioſa & ſubitanea Venæſectio ac ſimilium rectificatio. 353
175. Thermometrum vivum. 354
176. Pediculos vivos recens-captos avidè devorans. 355
177. Candidũ de theriacæ ac mithridatii compoſitione monitum. 358
178. Miræ herbæ hyoſcyami vires. 360
179. Tinctura nephritico-hypochondriaca, in præparatione deſtillatoria rubrô colore ſtatim prodiens. 362
180. Medicorum è Roma antiqua olim factam expulſionem arti medicæ neutiquam dedecori, ſed magno cedere honori, demonſtratur. 364
181. Culter coſtæ medium transfodiens, vulnere letali. 366
182. Caprea cornuta. 367
183. Lepus cornutus. 368
184. Sputum ſanguinis largum & frequens ob pulmones globulo olim transfoſſos. 369
185. Tincturam ſulphuris Vitrioli parandi modus. 372
186. Vomicæ pulmonis plusquam quadragies ſanatæ in muliere. 373
187. Vir ſuffocatione uteri laborare creditus. 375

188. Fonticulus á ruſtico arthritico ex indignatione ſibi ipſi factus. p. 377
189. Patrisfamiliâs morituri in arboribus & fructibus præſagium. 378

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

190. Stupenda pueri recens nati obeſitas ex matris gravidæ impreſſione. 380
191. Eroſio inteſtinorum & abdominis á vermibus, excrementis per alvum non ampliùs excretis. 381
192. Lumbrici lati hiſtoria. 383

D. GEORGII FRANCI.

193. Abſceſſus oſſis cribriformis ſubſequente lethargo, letalis. 384
194. Hydrops pectoris cum abſceſſibus hepatis & calculo ingenti folliculi fellis. 385

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

195. Experimentum in dyſenteria. 387

D. JOHANNIS RICHIER.

196. Fruſtula tubuli, per quem attrahitur fumus tabaci, in veſica repe riuntur. 393
197. Vitium manus in utero contractum ſanatum. 394
198. Omento ab imperito chirurgo ſine prævia ligatione abſciſſo, curatur æger. 395
199. Veſica ſanguinis totum os infantis occupans. 396

Dn. ROSINI LENTILII.

200. Ictus bombardæ poſt tres demùm menſes letalis. 397
201. Mira ſymptomata in vertigine epileptica. 407
202. Pilularum de cynogloſſa rarus effectus. 411

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

203. Hepar humanum pondus ℔. 27. medicarum excedens. 412

204. Auditus, capitis vulneribus recuperatus. p. 413
205. Mulier absque inteſtinis vivens. 413
206. Equus monſtroſus. 414
207. Auricula cordis monſtroſa cum arteriæ pulmonalis anevriſmate. 415
208. Scorbutus hominibus brutisq́; letalis. 416
209. Chylus per thoracis vulnus effluens. 417
210. Mammæ oſſeæ in virgine, cum pectoris hydrope. 419

D. SIGISMUNDI LEDELII.

211. Calculus magnus. 420

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

212. De unguento nardino. 422
213. De morbo inſputato. 426
214. De naturæ miniſtro Medico. 431

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI.

215. Lapis Myrmecias falſus cantharidibus gravidus. 436
216. Araneæ Aphrodiſiacæ cuidam delitiæ. 441

Dn. ROSINI LENTILII.

217. Opiatorum funeſtus in maligna febre uſus. 443

D. GEORGII ABRAHAMI MERKLINI.

218. De incertitudine graviditatis & conceptione ſine prægreſſo menſium fluxu facta. 452
219. De prægrandi totius abdominis intumeſcentia cum partu felici inopinato. 454
220. De hydrophobico affectu, ſine morſu canis rabidi. 455
221. De ſteatomate intra corpus in dextro latere nato. 456

D. DANIELIS ESCHERERI.

222. De Liene cartilaginoſo. 457

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Jun.

223. Anatomia cervæ. 459
224. Duellum ſcorpii cum araneo. 466

D. PE-

D. PETRI ROMMELII.

225. Capilli cranio infixi. p. 471
226. Capilli naturâ virides. 473
227. Qui longos habent pedes, faciliùs purgantur. 475
228. Tertiana intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
229. Epilepſia viſa & audita etiam ſecreta revelans. 477

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

230. De Atrophia hydropica. 478

D. THEODORI ZWINGERI.

231. Mercurii crudi effectus in colica ſpaſmodica à fecum duritie alvum contumaciter obſtruente oriunda. 496
232. Palpitatio cordis diuturna à polypis in utroque cordis ventriculo enatis producta, letalis. 522
233. Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſecuta. 528
234. Anatome Maniaci. 540

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

235. De dolore inteſtinorum primùm à venenato lacte orto, poſteà quotannis eodem menſe recurrente, & demùm baccis juniperi curato. 547

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

236. De Venæſectione ſpontaneâ in uno ſubjecto iterata. 549
237. De maxillæ inferioris baſi carioſâ ſublatâ, & callô primùm in cartilaginem mox mutatô, renatô. 551

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Senioris.

238. Tetanus ex balneo. 552
239. Singularis in balneis ritè adhibitis utilitas. 553

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. fil.

240. Iſchuria octiduana curata. 556
241. Iſchuria duodecim dierum curata. 558

ADDEN-

ADDENDA.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Porismata de luce. p. 562

D. JOH. De MURALTO.

De fiſtula lachrymali. 564

D. DANIELIS CRüGERI.

De uſu medico cinnabaris. 566

Dn. ROSINI LENTILII.

Calendarium ſauciatorum perpetuum. 570
De cura febris tertianæ per terrorem. 570

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI SEXTI

OBSERVATIO I.

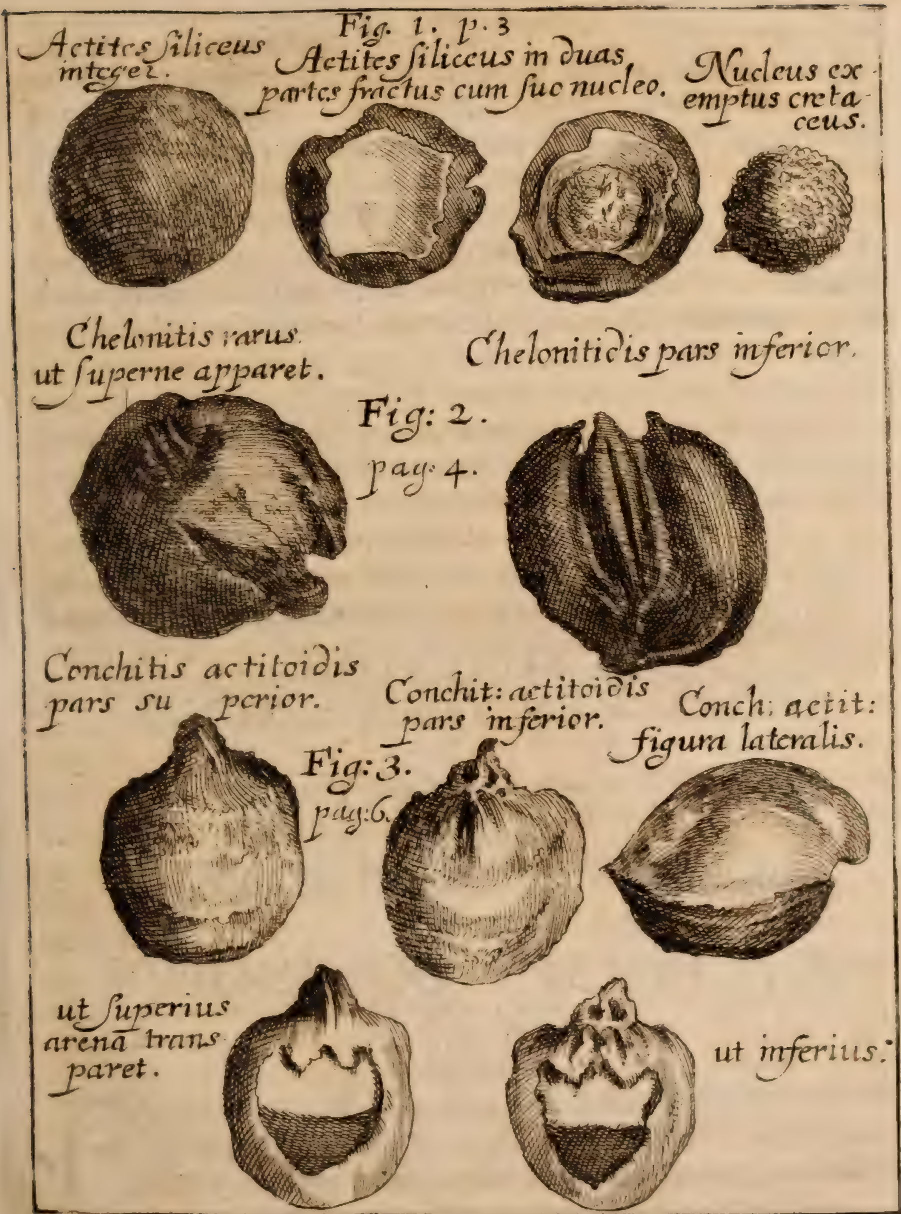
D. CHRISTIANI MENTZELII.

De Lapidibus admirandis & raris *A* *SERENISSIMO ET POTENTISSIMO ELECTORE BRANDENBURGICO* FRIDERICO WILHELMO, MAGNO, Partim repertis, & primò, de Aëtite ſiliceo, raro.

PRecedente Anno *Ephemeridum noſtrarum obſerv. 1. 2. & 3.* conſignavi experimenta quædam rara, quæ ex relatione *Sereniſs. Elect. Brandenburgici*, ampliſſima fide digna, promanarunt: jam promo forſan rariora, quorum *Sereniſs. Elector*, me teſte, vel Ipſe Inventor eſt, digna, ut in æter-

nam Ejus memoriam erudito Orbi ſcriptis relinquantur. Anno Salvatoris noſtri 1658. cùm Sereniſs. Elector exercitu ſatis ſplendido iret in Holſatiam Gütlandiam &c. ut auxilium adferret Potentiſs. Regi Daniæ contra Suecos Daniam obſidentes, atq; re feliciter geſtâ cùm redux jam in via non tantùm in exercitum perluſtrando Imperator oculos obverteret; ſed etiam in res naturales obvias, & ex vegetabilium & mineralium regnis deſumptas: accidit, ut lapillus quidam rotundus prope viam, qui initiò globulum tormenti bellici minoris, ſive ſcloperi majoris ſpeciem ferebat ab Ipſo primùm conſpiceretur. Hunc ex terra ſibi allatum cùm videret eſſe lapidem rotundum, motumque ad aures reſonare intus animadverteret juſſit, illum aſſervari, atque in locum, ubi diverteret & pernoctaret, afferri, ſibique reddi. In diverſorio igitur ſimul ac deſcendiſſet ex equo, in conclavi, allatum ſibi lapidem adſtantibus mihique præſenti oſtendebat, ut nominarem lapillum: cùmq; ſonitum exquiſitum in eo perciperem, cùm quateretur lapis, dixi, eum ex genere Aëtitarum eſſe, ſed valdè rarum, quòd ex duro ſilice conſtaret, dignumque, ut integer memoriæ causâ aſſervaretur. Sciendi autem cupidus, quid latitans intùs ſonitum adeò exquiſitum ederet, nolui eum malleô perfringi, ſed ipſe eum clave majori circumcirca leviter & providè percutiens, feliciori ictu rectà per medium aperui, ſic ut in duas partes hemiſphæricas dilaberetur, nec micula de eo decederet, adeò ut duæ illæ partes affabrè adhuc iterum reponi & integrum globulum aſpectui ſeſe rurſum ſiſtere poſſint. Deprehendebatur intus pro magnitudine lapidis cavitas inſignis, craſſities putaminis ſilicei culmum ſtraminis grandiorem ſuperans. Silex eſt coloris obſcuri, parùm diaphanus, ut ſunt illi, quos pyritides vocare liceat. Tota lapidis cavitas obducta eſt limo quodam cretaceo, candidove, continens nucleum ſive lapillum ex eadem cretacea, alba materia, ſed in ſuperficie adeò artificiosè criſpatâ, ut ſemen coriandri ſive cardamomi

majoris,

Fig. 1. p. 3
Actites ſiliceus integer.
Actites ſiliceus in duas partes fractus cum ſuo nucleo.
Nucleus exemptus cretaceus.
Chelonitis varus ut ſuperne apparet.
Chelonitidis pars inferior.
Fig: 2.
pag: 4.
Conchitis actitoidis pars su perior.
Conchit: actitoidis pars inferior.
Conch: actit: figura lateralis.
Fig: 3.
pag: 6.
ut ſuperius arena trans paret.
ut inferius.

inus VI.

majoris, ſaccharô juxta artem conditoriam obductum, eleganter repræſentet. Rarum in hoc aëtite noſtro hoc puto, quòd cùm cæteri aëtites putamina nacti ſint ex materia ferrea, colore ſcilicet & ſplendore ferri conſpicua; interdum etiam ochrâ permixta & alia materia, videlicet arenâ multâ, & ſimili: hic nequidquam talis materiæ oſtentet, ſed ex mero pyritide ſiliceo teſtam obtineat, & intus ad latera cavitatis materiam candidiſſimam cum ſuo nucleo exhibeat: quod quidem non adeò rarum, uti prius de putamine, obſervatum eſt. De aëtite ſcripſit Schediaſma eruditum Præſes olim Collegii noſtri primus *Joh. Laurentius Bauſchius D. & Phyſicus Svvinfurtenſis;* In hoc tractatu congeſſit aëtitis varietates, quæ acquirere poterat ex eruditorum libris; verùm noſtri jam deſcripti, & nonnullorum, quæ inferiùs enumerabo, non meminit. Plura Naturæ, quàm ſcripturæ vel eruditiſſimæ liber complectitur. Vid. *Figura I.*

OBSERVATIO II.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Chelonitide,
ab Eodem
Sereniſs. ac Potentiſs. Electore Brandenburgico
FRIDERICO WILHELMO, MAGNO,
reperto.

EOdem tempore & anno, eâdemque expeditione bellicâ ſublatus ex harenoſa terra fuit ab Ipſo *Seren. Electore* lapillus admirandæ quoque figuræ, quem ob nonnullam cum teſtudine terreſtri ſimilitudinem (ſi is ſupernè aſpiciatur) nomine Chelonitidis appellare placet.

Etſi verò illum quoque Conchiten nominare quis poſſet, quòd inferiùs conchulam rotundam apertam (cùm intus carnoſa pars, ſive animalculum apparet) exhibeat, vel quòd in conchula tali lapis iſte genitus & induratus ſit, uti figura ex parte monſtrat; tamen placet hîc ſententiam *Plinii* ſequi, qui *libro 37. c. 10.* Chelonitidis ſic meminit: Sunt & Chelonitides, teſtudinum ſimiles, ex quibus ad tempeſtates ſedandas (Magi) multa vaticinantur. Etſi autem lithographi hujus lapidis ex *Plinio* meminerint; nondum tamen videri licuit apud eos vel accuratior quædam deſcriptio, vel ejus imago: conſultum itaque duxi exhibitâ lapidis hujus mirandi figurâ, brevem ſimul depromere deſcriptionem ejus, videlicet: Chelonites noſter magnitudine caſtaneam nucem mediocrem non excedit, nonnihil eſt rotundus ex altera parte, vel gibboſus; ex altera verò planior inſtar teſtudinis animalis. Gibboſa pars rimas quasdam & in ejus ſummo & in medio corpore habet: ſuperiores, duas alas ab utroque latere formant, in quarum medio capitulum prominet, duobus foraminulis, narium inſtar formatis, inſignitum, ſic ut aliquis ſibi teſtudinis capitulum ex teſta prominens inde imaginare poſſet. Ab his aliæ procedunt ſtriæ, quarum una per dorſum ſive gibboſam eminentiam rectà tendit, inque cavitatem aliquam, ſtriis quoque præditam, deſinit. Averſa vel inferior lapidis pars muſculi marini carnem, vel animalculum id in concha rotunda latens, cùm concha aperitur, refert. Cæterùm color lapidis nigricans eſt, veluti cotis vel lapidis lydii: nam & metallum attritum æquè ut lydius colore & ſplendore præſentat. Apparent quoque in noſtro Chelonitide punctula aurea in inferiori parte, licet obſcuriùs, quæ etiam in eo quandoq; dari, *Plinius* teſtatur, inquiens: Eâ (Chelonitide) verò, quæ ſit aureis guttis cum ſcarabæo dejecta in aquam ferventem, tempeſtates averti.

Videatur Fig. II.

OBSER-

OBSERVATIO III.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Conchite Aëtitoide.

LApillum Conchiten ſimul & aëtiten referentem admirandæ ſtructuræ produco, eumque hoc loco, quod ex præcedentibus duobus lapidibus conſtare iisque affinis videatur. Repertor hujus lapidis omnium primus latet. Ante triginta annos habebat eum aurifaber quidam hujus loci, Berolini, jam defunctus, qui illum à vetula quadam commendatum ſibi ad quietem infantulis conciliandam, ſi is ſub eorum capitibus in cunis collocaretur, acceperat. Nominavit eum vetula germanicè einen Alffſtein / id Latinis eſt; lapis Draconis volantis. Meteorum enim hoc vulgo noſtro dicitur der Alfft. Credula nimis & hinc ſuperſtitioſa anilis iſta gens non tantùm ſupra indicatum lapidis uſum; ſed etiam meteorum iſtud (ubi ſub multam noctem, ſerenâ ſtellarum luce, ad ædium caminos, ut ſolet, id volitare videt) illis ædibus varias opes afferre tanquam rem exploratiſſimam aſſerit. Ita mihi narrabat rem hanc aurifaber, cùm viveret, à quo lapidem nullis precibus tunc temporis acquirere mihi licebat. Poſtea verò ab aurifabro acceperat eum *Sereniſſimi* noſtri *Electoris* Cubicularius, *Dn. Senningius*, Caſſellenſis, à quo illum jam poſſideo. Magnitudine hic lapis præcedentem Chelonitidem æquat: figura prope eadem, niſi quòd ex utraque rotundior paullò ſit, nec planitiem habeat, ſed quales ſunt conchæ illæ rotundæ, quæ ab *Aldrovando* ſtriatæ Italis capetundi dicuntur. Cùm verò hic lapis non ſit ſtriatus in ſuperficie ſed glaber, indicium eſt, eum intra concham vel in ejus cavitate eſſe formatam: adumbrat enim formam ectypam, in concha dicta acquiſitam tanquam in forma entotypa initiò, materiâ exiſtente fluidâ, im-

preſſam & ſucceſſu temporis induratam. Eſt lapidi inſuper ejusmodi quoque capitulum, quale præcedens lapis habet, cum ſuis alis & rimulis ex adverſa parte conſpicuis, licet hæc omnia obſcuriora appareant, quoniam ex utraque parte craſſities ſtrias & rimulas omnes obliterat & ſic concham præfatam exactè præſentat. Cæterum, quod admiratione dignum in hoc lapide cenſetur, eſt is coloris tenuè flaveſcentis, Electri inſtar, in totum diaphanus, per quem, ſi candelæ vel lumini obvertas eum, cavitas trigona formam cordis exprimens, apparet, quæ per dimidiam ſui partem repletur pulvere obſcurô, ad omnes inclinationes pronô quaquaverſum lapidem vertas, in cavitate iſta propensè labili: quamvis pulvis hic, concuſſo lapide, ob ſui tenuitatem nequidquam reſonet: inde fit, ut ſpeciem quoque aëtitæ exhibeat, quia cavus eſt, & aliquid heterogenei à reliquo corpore ambiente in ſe continet, quamvis contentum intus non reſonet, ut ætites ſolet. Denique duriſſimus eſt lapis, adamantis fermè inſtar, ad chalybem colliſus ſcintillas elicit absque ullo ſui detrimento. *vid. Fig. III.*

OBSERVATIO IV.
DN. ROSINI LENTILII,
Calendarium Sauciatorum perpetuum.

CUm haut ita pridem ad Virum tum genere nobilem, tum virtute & eruditione, vocarer, afflictæ ipſius uti valetudini conſulerem, inter alia quiritabatur, ſe vehementer ex capite dolere, quod equidem novum ſibi non eſſet, ſiquidem à multis jam annis, in occipite graviter vulneratus, ab ea parte dolorem ſentiret, quoties tempeſtas aliqua ſævior inſtaret, indeque, ut ajebat, *ſibi eſſe Calendarium perpetuum.* Ego tunc imparatus, quod poteram, reſpondebam, ſed, reverſo domum, penitius his cogitatio-

nibus

nibus atque dexterius immorari libuit, judicanti, quamvis quotidiana ſint ejus generis exempla, veſtigationem tamen hujus *Meteorologii* non eſſe inter curioſas poſtremam. Quæ tunc meditatus ſum, in chartam conjecta, ſequentia eruditis exhibeo. (I.) Principio quidem fatendum eſt, *maximam aëris, variarumq; ejus temperierum, eſſe in corpora quævis, tum naturalia, tum etiam arte facta, facultatem.* Per aërem autem hic non intelligo ſubſtantiam, ſeu corpus prorſus homogeneum, ſed eum, qui per effluviorum oppido variorum myriades eſt alteratus, breviter, qualem inſpiramus, ſeu qualis eſt nobis contiguus. Conſideremus hunc ſecundum primarum qualitatum tantum vulgatiſſimum quaternionem. Æſtivo ſole & artefacta corpora, & naturalia, pro receptivitatis ſuæ modulo, exſiccantur, uruntur, enervantur, & notabiliter alterantur, puta, trabes ædificiorum, & lignea laxiora quælibet: quæ autem ſunt ex metallo conflata, radiorum ſolarium intuitu fervent, ut manum tangentis vix patiantur: vegetabilia marceſcunt, animalia torpent, homo ſqualet, appetitus dejicitur, præcordiorum anxietates ſentiuntur, atque, *dum nos plus ſatis caleſcimus, opera noſtra frigent,* ad quæ ſumus pigerrimi. Frigus hiemale contrarios edit effectus, magis equidem ſenſibiles in illis locis, in quibus prædominatur, qualia ſunt *ſeptentrionalia:* Sic ſæpenumero audivi, immenſo gelu etiam contrahi trabes, ut magno cum fragore, exploſo quaſi ſclopeto, hinc inde hiſcant; quod quæ erant è metallo molliore, plumbo, ſtanno, &c. fabricata vaſa, rimas egerint: vegetabilia, recedente quaſi in radicem ſucco meticuloſo, moriuntur; quin obſervamus fides in panduris à ſui contractione, tempore frigido, contra quaſi naturam, altiorem ſonum edere, quin & fides æneas in inſtrumentis Muſicis, nabliis, quæ clavichordia vocant, intendi ſponte, rurſumque ſponte remittere, poſtquam aëris inclementia ſævire deſiit, experimur; In homine figuntur quaſi ſpiritus & retrocedunt, humores craſſeſcunt &c. prorſus,

ſus, uti videmus in *thermoſcopiis* vel expandere ſemet liquorem, vel denſari, pro aëris nunc frigidioris, nunc calidioris, conditione. Quid morborum aëris & calor & frigus, & humiditas & ſiccitas in corpore noſtro valeant excitare, *Senex noſter in Aphoriſmis* docet. Temperatus aêr omnium ſaluberrimus in ſuo quælibet vigore conſervat, quæ marcuerant à nimio calore, vegetabilia, & vires & virorem reſumunt; & quaſi rident, ac nobis arrident, *& ſic omne nimium vertitur in vitium*, quod utiq; latius diduci poſſet, ſi id inſtituti ratio pateretur. (II.) *Aër, quum aliquam temperiei mutationem ſubit, v. gr. dum inſtat tonitru, aut pluvia*, (hæc enim imminentia cumprimis vulnerati præſentiunt, magis, quam alia meteora) *id fit per motum alterationis*, atque, quo major eſt illa mutatio de contrario in contrarium, eo major ipſius aêris, & magis debet eſſe ſenſibilis alteratio: Hæc ipſa verò, cum ejus ratio formalis conſiſtat in particularum ſeu effluviorum aêris aliorum à ſe invicem mutuo ſeceſſu, aliorum ad ſe invicem mutua adgregatione, ſine *fermentatione vel efferveſcentia aërea* (utrum mavis, perinde eſt) fieri nullo modo poteſt, ſiquidem adeſt, ut adeſſe debet, effluviorum contrarietas. Sic, e. gr. imminente pluvia, dum ad eam generandam aêr, vel dic, Natura, accingitur, quæ hactenus implicata erant effluvia, tum humida tum ſicca, tum calida, tum frigida, adde & nitroſa acida, & volatilia alkalia ſulphureaque, ita, ut notabilem alterationem ſic implicata non pepererint, gubernante ſic univerſali Archeo, Spiritu mundi vel Natura, à ſe invicem exorto quodam ἐργάσμῳ ſeceſſum facere conantur, ita ut (liceat ita loqui) dum efferbuerunt iſta contraria effluvia, homogenea congregentur, atque adeo aquea, quaſi præcipitentur in pluviam, & hæc gravitate ſuâ adjuta ſuper terram, atq; ita *pluvia non ſit, niſi Magiſterium quoddam aëreum*, ſiquidem ſummo jure dicitur præcipitari, cum non tam delabatur pondere ſolo gravata, quam vi quaſi deturbetur, ita, ut guttæ, in nimbis cumprimis majores,

jores, cum ſonitu allidant ad corpora, (ſie batſchen recht auf der Hand / oder / wo ſie hinfallen) & analogiam quandam doloris excitent: contraria vero his effluvia, ſicca, ignea, ſulphurea, volatilia, alkalia, ſummum petunt, in ipſa *efferveſcentia ſeu fermentatione*, atq; pro ſui copia & ſulphureitate, nunc cum fragore, ut in tonitru, nunc ſine eo. Exemplo vulgari cerviſiæ rem illuſtrabo: Cerviſia ex motu inteſtino particularum heterogenearum fermentationem ſubit, ſeu efferveſcentiam, quæ particulæ nobis ſint loco effluviorum aëris contrariorum: Fex ab illa fermentatione deturbatur & præcipitatur ad fundum, quæ nobis ſit pluvia: Gas autem ſpirituoſum volatile exhalat in auras, ſumma petens, quale diximus eſſe effluvia calida, volatilia &c. Hoc ſimile, quamvis ſit diſſimile, uti ſunt & eſſe debent omnia ſimilia, in ſuo tamen tertio ſic meam ſatis mentem explicat. Nimirum, *pluvia & tonitru generantur in aëre per quemdam fermentationis motum.* (III.) *Uti fermentatio non fit in inſtanti, ſed ſucceſſive, donec in fundum, aut feces, aut magiſterium præcipitetur; ſic & ad hanc aëream fermentationem utiq; tempus requiritur*: hinc illam aëris turgeſcentiam & motum fermentativum, neceſſe eſt, per aliquod tempus, ipſum effectum ſeu pluvias & tonitru &c. antecedere, & per conſequens iſta ſubjecta, quæ hanc aëris alterationem ſentiunt, poſſe tempeſtatis imminentem mutationem prædicere. Ejusmodi ſubjecta, cumprimis in brutorum genere, ſunt plurima. Sic *anſeres, anates, gallinæ, hirundines, ranæ*, ſunt harum tempeſtatum imminentium infallibiles Prophetæ, quod etiam ruſtici, & melius quidem, quam litterati, norunt. Sed nec excludemus & varia inſectorum genera, *tabanos, crabrones, apes, muſcas, culices*, quin *pulices & cimices*, imminente aëris vel tempeſtatum mutatione, quaſi œſtro percita, tunc vehementius & circumvolitantia, & diſcurrentia, & homines juxta atque bruta morſicantia: quæ exempla, uti ſunt quotidiana, ita minus ulla probatione indi-

gent. Nec vero arbitrandum cenſeo, ullam aliam ſubeſſe cauſam *Gallicinii*, quam, quod Gallus præſentiat ſucceſſivam Solis appropinquationem ad noſtrum hemiſphærium, quæ appropinquatio, uti ſine inſigni athmoſphæræ alteratione contingere nequit, ſi quis auguſti illius Planetæ vim & efficaciam conſideret, ita cumprimis à Gallo primum perſentiſcitur, ob raram ejus texturam, qua Spiritus ejus animales apti nati ſunt, ad quamvis aëris mutationem in motum violentiorem cieri, quod infra explicabitur. Homo equidem & beluæ majores non æquè perſentiſcunt iſtas mutationes, ut vel hinc appareat, eſſe revera animalia, quæ aliquorum ſenſuum externorum ſubtilitate homines prævaleant, juxta vulgatum:

Nos aper *auditu præcellit*, aranea *tactu*,
Vultur *odoratu*, lynx *viſu*, ſimia *guſtu*.

Tametſi propterea veritatem horum verſuum defendere per omnia nolim. Attamen & nos homines, quum etiam ſani & nuſquam vulnerati ſumus, poſſumus haut raro imminentem tempeſtatem prædicere, *ex peculiari aëris æſtu, & nimium quantum moleſto, qui præcedere ſolet;* tunc enim dicimus: Es iſt ſehr geſchwüllig / daß einem angſt und bange iſt. Nonnunquam in æſtate Sol non adeo clarum nobis impertitur ſplendorem, attamen æſtus ille ſpecificè quaſi nobis moleſtus eſt, qui, ſi non teſtis eſt magnæ, & quidem fermentativæ alterationis in aëre, non video, de illa teſtari quid valeat. Hiemali tempore, qui olim frigoris injuriis multum fuerunt expoſiti homines, in pedum præcipuè calcaneis (ubi quippe eſt maxima cutis ſubtilitas & tenuitas) titillationis moleſtiſſimæ ſenſum quendam experiuntur, undè infallibiliter prædicunt, aut intendi proximè gelu, aut ſane remiſſurum eſſe. (IV.) Suſpicor autem hanc aëris alterationem ita corporibus animalium communicari: Effluvia fermentationis aëreæ, tum per cutis poros illabentia, tum per inſpirationem

nem attracta, ſanguini & ſpiritibus cumprimis, utpote magis mobilibus, (in perfectioribus quidem brutis, animalibus magis, in inſectis verò, analogis impetum facientibus,) eandem vim fermentativam communicare & imprimere, qua mediante ſpiritus animales, vel analogi, cientur in modum formicationis & inteſtinum, diſparatum, ut *Logice* loquar, à motu eorum communi; & quidem, quo ſunt mobiliores & ſubtiliores ſpiritus, concitatiorem, ita *ut ſpirituum atomi, quaſi œſtro percitæ, circum ſeſe continuo repant, haut aliter, quam ubi radiis Solis per feneſtram lucentibus, videmus pulviſculos intra & circum ſeſe motitari*: quæ effluvia aërea, quandoquidem cumprimis nitroſa ſunt, eo ſunt aptiora ſpiritus animales, *ceu de armoniacali quaſi Natura*, inquietare, quod per naturam rerum vix aliter ſe habere poteſt. Quo itaque eſt rarior & totius animalis, & præcipuè cutis textura, quo eſt nervoſior, eo promtius in extima cute ſentitur interna iſta ſpirituum alteratio, & quidem in partibus debilibus & ſenſibilioribus non ſine pruritu, qui nimium protractus vel auctus, fit dolor. Sic, quoniam inſectorum, pulicum, cimicum, muſcarum, eſt oppido rara textura, non tantum iſta effluvia promtius ea ſubintrant, ſed etiam eorum ſpiritus percient, ut temulenta quaſi & furioſa, in reliqua animalia morſu ferantur ſuo. Sic, quia rarioris texturæ ſunt volatilia quævis, alterationem iſtam perſentiſcentes, vociferando, pro ſua quodlibet natura, (quod etiam de *ranis* verum;) præſignificant non tantum imminentem tempeſtatem, verum etiam indicant quaſi, contigiſſe ſibi aliquid præter naturæ ordinem. (V.) *Quod autem in ſpecie ſauciati ſint ejusmodi Prophetæ, illud profecto alicunde deducendum non eſt, quam à vulnerum & contuſionum cicatricibus & callis*, tam interioribus, quam exterioribus. *Omnia corpora, quorum unitas eſt ſoluta, rurſum conduṁantur mediante callo*, quin & ipſa mineralia. Omnis generis Fabri, ſi inſtrumenta aut ænea, aut argentea, aut aurea rupta ſarcire volunt, nunquam id (ex-

cepta refuſione) dabunt effectum, ſine illa operatione, quam vocant *löten* / hæc autem callum inducit commiſſuris, qui lima demum eſt auſferendus. Rurſum, ſaucientur arbores aut plantæ, ita, ut ne ſit exitialis plaga, vulneris latera ſe rurſum callo mediante jungunt, quod non tantum in arborum inſitione, ſed etiam in corticum aut cucurbitarum incisione, luce meridiana clarius exiſtit. De animalibus dubitare vetat experientia. Id tantum hac recenſione volo, *nullum corpus naturale, cujus eſt ſemel unitas ſoluta, rurſum integrari, ni fiat illud mediante callo.* Videamus igitur, quid ſit callus, & unde generetur in corporibus viventibus? Recurrendum hic eſt quadamtenus ad nutritionem viventium: Igitur in plantarum genere eſt ſuccus quidam aquoſus, verum balſamicus & roſcidus, qui quaquaverſum diditur, & arbores juxta ac herbas nutrit, ut juxta dimenſiones omnes augeantur; iterum in animalibus eſt liquor quidam, itidem roſcidus & balſamicus, *gluten Arabibus* vocatur, qui eſt quaſi defecatiſſimus balſamus arterialis, per quem intelligo ſanguinem & ſerum, quorum ultimum magis ad alimentationem concurrit materialiter, ſanguis autem formaliter, characterem quaſi vitalem & ſigillum, una cum animali ſpiritu, qui huc per ſane multum contribuit, ſero miti, balſamico & coagulabili imprimens, ut ita *ros ille glutinoſus* partibus adſimilari queat. Liquor iſte balſamicus & materia proxima nutritionis *Paracelſo* & *Helmontio ſynovia* vocatur, eſtq; ſecundum *Noſtrum Herculem, Phyſiol. Med. Sect. 3. c. 4.* mucilago quædam pellucida, glarealis aqua, ſeminale gluten, & articulorum transparens ſemen nutritium, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus è tibiis ſtillat; qualis inſtar albuminis ovorum, in vulneribus potiſſimum articulorum, quotidie vulnus circumſidere obſervatur, ſub ichoris ſeroſi titulo vulgo: verbo, nil aliud eſt, quam ſubſtantificus partium ſuccus, à ſero alimentari gelaſcente ortus. Hic itaque intra poroſitates partium adſumtus, in earum alimentum cedit, & ſubſtantiam

tiam ſuam cum ſubſtantia partis quaſi *cambit*, unde hoc caſu ab *Arabibus cambium* eſt dictus; & eſt de natura quaſi mercuriali, totus nerveus, & quaſi κατ' ἐξοχὴν animalis, adeoq; vehementer ſenſibilis & tener: Hinc, ubi ſoluta eſt unitas vel intra corpus, vel extra, balſamicus iſte liquor ex naturæ inſtituto continuo allabens, ob mutatum pororum ſitum, & quia quaſi limites certos & præfixos, ob ſolutam unitatem, non reperit, hæreſcens in ſuperficie vulneris callum efficit vel cicatricem, & ipſe hic ſuccus mercurialis continuo deinde ad partes iſtas delatus, remoram quandam & impedimentum ſentit, ſic, ut nunquam ibi nutritio recto naturæ ordine per omnia procedat. Pars autem corporis cicatricoſa quævis, præ aliis ob iſtum liquorem eſt valde ſenſilis, quod quilibet cicatricoſus in ſeipſo ſentit, oborto in cicatricibus pruritu, ob eundem balſamum nimium ſubtilem, & multum de animali ſpiritu participantem; hinc aptæ redduntur cicatrices, ad quamvis tum aëris externi, tum ſpirituum internorum, animalium præcipuè ſibi contiguorum, alterationem facillime perſentiendam. Huc autem facit, ejuſmodi partem, ſicut alias quasvis, allui ſemper, & quidem nutrimento ſibi magis homogeneo, i. e. *Mercuriali balſamico*. Hinc oborta aëris fermentatione ſupra memorata, imminente aut pluvia, aut tonitru, ab illa parte, qua callus eſt, (nunquam per callum intelligo denſitatem cutis à nimio labore contractam.) Senſus alterationis longe promtius percipitur, tum per externam alliſionem, tum per internam ſpirituum animalium agitationem, quam partes calloſæ, ob teneritudinem & ἐναισθησίαν, non ſemper lubentes accipiunt, ſed frequenter moleſtiſſime & cum dolore afficiuntur, qua interna fermentatione dolorifica, partes adjacentes etiam ſanguineæ, in conſenſum ebullitionis trahuntur, unde dolor, ex cujus doloris præſentia, imminentem tempeſtatem præſagire licet: Hinc *Calendarium Sauciatorum perpetuum*.

OBSERVATIO V.
DN. ROSINI LENTILII,
De
Differentia inter fermentationem & efferveſcentiam.

QUandoquidem tum in obſervatione antecedente, tum reliquis meis, mentio ſæpenumero confuſa fiat *fermentationis* & *efferveſcentiæ*, mirum alicui videri poſſet, cogitaturo fortaſſean, me non ſatis capere, quid ſubſit inter hos Naturæ motus differentiæ, cum eſſentialiter illos differre, Viri longe celeberrimi & ſtatuerint, & etiamnum ſtatuant: hinc operæ pretium eſſe duxi, brevi hac deductione planum facere, quidnam de differentia illa cenſeam, *quam eſſe tantum accidentalem, non eſſentialem*, ob ea ſuſpicor, quæ proxime ſequentur. Rem potiſſimum habemus cum celeberrimo *Sylvio*, qui in *diſp. Med. 1. Coroll. 1. Efferveſcentia, inquit, ex ſpiritu acidi & Salis lixivioſi, aliusve ſubjecti cujusvis, fixum Salem concludentis concurſu orta, toto cælo differt à fermentatione: Hujus namq; finis eſt, partium miſti, ad faciliorem ſui ſegregationem diſpoſitio, per ſalini earumdem vinculi diſſolutionem; illius autem, ſpiritus acidi cum lixivioſo Sale coagulatio, aliove ſubjecto concentratio, adeoq; cum ipſis conjunctio.* Verum, ſi adcuratius rem introſpiciamus, præter accidentalem differentiam fortaſſe reperiemus nihil. Quoad enim *efferveſcentiæ* nomen, illud primo, minus aptum videtur, ad exprimendam rei naturam. Equidem, ſi ab *Etymologia* ſeu *notatione nominis*, æque demonſtrativa, atque probabilis eſſet conſequentia, opponerem tum *efferveſcentias frigidas* (quas aliquis contradictionem implicitam dixerit) tum *ebullitiones quaslibet*, e. gr. aquæ ad ignem ferventis: Ut enim illis, ſeu frigidis, propterea nomen *efferveſcentiæ* non competere videtur, quia nullus in iis eſt calor: ita

ita in his nullus eſt acidi cum lixivioſo concurſus. Adnotavit enim recte *Excell. noſter Hercules* in *Pharm.* in *A. F. R. l. 1 S. 2. c. 5. efferveſcentiæ* nomen etiam de quavis enormi contrarietate valere, uti id, exemplo calcis vivæ, cui aqua affunditur vulgatiſſimum ſit, & notiſſimum. Convenire vero hanc vulgarem ebullitionem, cum *efferveſcentia*, ipſis ſenſibus notum eſt, eodem enim modo ebullit ſpiritus Vitrioli, Marti v. gr. affuſus, ac calcis vivæ aquæ affuſa, licet diverſa hinc producta, ob adjecta alia, fiant & emergant. Hinc *Excell. Sylvius* cancellis anguſtioribus includit *efferveſcentiam*, quando eam tantum exiſtimat, ubi ſpiritus acidus & nitrum lixivioſum concurrunt: Siquidem *contrarietas eſt fundamentum efferveſcentiæ, non acidum & alkali.* Cum autem aptius nomen vix reperire liceat, retineamus tantiſper *efferveſcentiam*, dummodo ad quamvis ebullitionem applicetur. Quemadmodum igitur lucta particularum contrariarum, ſive ea ſit inteſtina magis, ſeu aperto tumultu hoſtilis, fundamentum eſt *efferveſcentiæ*; ita in centro hanc cum *fermentatione* convenire, haut eſt difficile conceptu: ſiquidem & *fermentationis* lucta, licet inteſtina magis, nil aliud eſt, quam concurſus particularum contrariarum, unde, ſumto hoc medio termino, facile Syllogiſmus exſurgit. Licet autem finis, ratione ſcopi, quem Chimicus in operando ſibi præfixit, forte ſit in *fermentatione* & *efferveſcentia* diverſus, ad mentem *Sylvii; finis* attamen earumdem *Phyſicus*, eſt utrarumque idem, nempe hic, *ut fixum ſeparetur à volatili, ſolutis utrinq; compedibus.* Nam, quis credat naturam in *efferveſcentia* cupere particularum contrariarum unionem, cum tamen ſint contrariæ, & hanc ipſam contrarietatem tumultu ſuo demonſtrent? immo, quia e. gr. in confuſione ſpiritus Vitrioli & limaturæ ferri oritur inſignis *efferveſcentia*, potius ego crediderim, particulas volatiles, à fixis, utpote, quæ ſeſe invicem, ex naturali inimicitia, vehementer averſantur, abitum in auras, per luctam iſtam, ceu fugam adornantes, meditari, relictis carceribus fixis

xis terreſtribus & aquoſis, quibus erant implicatæ, quæ coagulantur in fundo: quamvis in iſta fuga & tumultu, non tantum particulæ volatiles aliquas fixas ſecum in auras, ceu captivas, abripere poſſint, ſed & fixæ non omnes volatiles è ſuis amplexibus dimittant, ſed mutua quaſi virium attritione denique conquieſcant una, in tertium aliquod neutrum mutatæ; haut ſecus, *dum in prælio per fugam hoſtes ab hoſtibus ſeparantur, alii transfoſſi concidunt, & ſepoſito quaſi odio amicis ac inimicis juxta mixti jacent.* Illud volo: *Fermentationis & effervescentiæ finis naturalis eſt, particularum mixti volatilium quæ violenter quaſi detentæ erant, à ſuis compedibus liberatio: hinc non eſſentialiter ſed accidentaliter differunt.* Contingit nempe *effervescentia*, quoties particulæ commiſſæ minus implicantur terreſtribus & aquoſis, ſed congreſſus fit purior, & nunc eſt cum frigore, nunc calore conjuncta: Illud fit, quando cum ſale volatili puro, non oleoſo, ſpiritus acidi congrediuntur. *vid. Sylv. Prax. Med. l. 1. c. 14. & Tack. Phoſ. 2. p. m. 67. 69.* e. gr. ubi ſal urinæ volatile confunditur cum ſpiritu ſalis comm. (quæ duo cum fuligine conſtituunt ſal armoniacum) aut cum ſpiritu vitrioli: excitatur quidem pugna & motus particularum, verum, cum intenſo frigore: Hoc autem fit, cum ſpiritus acidus committitur cum ſale vol. oleoſo pingui, ut in ſpiritu nitri cum ſpiritu vini, vel butyro antimonii cum ſpiritu nitri. *Fermentatio* autem exiſtit, quando ob nimiam implicationem particularum volatilium cum terreis & aqueis, ſpiritus tam prope & nude ſe tangere nequeunt, ſed longa quaſi manu, per luctam magis inteſtinam, è carceribus elapſæ, auffugiunt. Sit nobis exemplo cerviſiæ coctura: Gas illud ſpirituoſum, à fermentatione exhalans, totas ædes graveolentia complet: Hæ ſunt particulæ volatiles: terreſtriores autem præcipitantur ad fundum, & ſunt quaſi magiſterium, feces, dictum: In medio manent aquoſæ, & ſunt ipſa cerviſia; Omnia tamen adhuc virtute ſalium prægnantia. Et hæc eſt differentia inter *fermentationem*

& *effervescentiam.* Certe coagula illa, ab *effervescentiis* exorta, & vulgo enixa ſalia vocata, nil aliud eſſe videntur, quam *feces quaſi ſuorum principiorum,* quod liquet è virium deperditione, quas longe inferiores poſſident enixa, quàm ſpiritus & ſalia ſingulatim ante *effervescentiam* ſecum impermiſta, dum interea reliqui ſpiritus puriores ſeu magis volatiles, gliſcente prælio, in auras evolarunt, qui in *fermentatione* à vinculis, quibus intimius innexi ſunt, & quibus ſolvendis una fermentatio impar eſt, diutius retinentur. Sic, exemplo *Kergeri de ferment. p. 106.* aciditas ſpiritus Vitrioli, & acrimonia olei Tartari, ſi per confuſionem fermenteſcant, utrimq́ue infringuntur & obtunduntur, ut ex prognato Tartaro Vitriolato ultra ℈j. adſumere poſſimus, cum ex Vitrioli ſtagmate, aut oleo Tartari vix aliquot guttas, non ſine acoris faſtidio adſumamus: Immo, ſub titulo ſalis balſamici purgantis, aliquos Tartarum Vitriolatum ad ℥ß. intra horæ ſpatium propinare, *noſter Hercules de compoſ. Medicam. extemp. Sect. 1. cap. 14.* notat. Sic in præparatione bezoardici mineralis, quamvis butyrum Antimonii magnam acrimoniam habeat, & ſpiritui quoque nitri ſua ſit corrodendi facultas, abſoluta tamen horum commiſſorum *effervescentia*, ita hoc omnem acrimoniam amittit, ut præſtans evadat ſudoriferum. *Sennert. Conſ. & diſs. c. 16. p. 266.* Idem obſervatur in Antimonio diaphoretico, Mercurio vitæ & variis ex Antimonio paratis. Confer huc etiam notabilem deperditionem ponderis, in ejusmodi coagulis. Nil autem inde concluditur aliud, quam partes illas ſpirituoſas per *effervescentiam* maxima ſui parte avolaſſe, tametſi partem aliquam, à terreſtrioribus particulis concentratam, in coagulo deliteſcere, etiam non ſit negandum. Eodem planè modo in vulgari *fermentatione* natura procedit, diſſoluto vinculo, quo volatilia ligata erant, hisq́; maxima ſui parte in auras erumpentibus, partim autem ſub nomine fecum (*quæ nil aliud ſunt, quam magiſteria*) fundum

petentibus, aut, pro re nata, vaſorum ſuperficiem lambentibus: nam & feces non ſunt adeo viribus caſſæ, quin ſuis etiam turgent ſpiritibus, non ſecus, atque ex *efferveſcentiis* orta coagula, quod liquet ex ſpiritu fecum vini, vel cerviſiæ. Quod autem *fermentatio* vulgaris non in inſtanti, uti *efferveſcentia*, procedat & abſolvatur, ſed majori apparatu indigeat, id omne, quod jam memoratum, acceptum ferendum impuritati copiæque *relollaceorum*, quibus, ſi impedita forent, ſalia efferveſcentia, non efferveſcerent, ſed fermentarentur. Nec obſtat, quod in *fermentatione* vulgari requiratur fermentum; id enim (1.) non ſemper requiritur, (2.) non eſt de eſſentia *fermentationis*, ſed ejus tantum accidentalis cauſa. Vid. *Kerger. Sect. 2. cap. 1.* Hinc apud pleroſque Auctores Chymicos hæc duo nomina ſubinde indiſcriminatim ſumta legas, aperto indicio, tacite illos horum convenientiam, atque, ut ita loquar, identitatem ſubinnuiſſe. *Quemadmodum igitur fermentationis nomen magis competit rebus, multis portionibus terreſtribus & excrementitiis implexis, ita efferveſcentiæ terminus convenit magis ſalibus purioribus & rebus ſpirituoſis.* Hinc rectiſſimè *Excell. Bruno Dogm. Med. gen. pag. 200.* inquit: Quemadmodum ſpecies vitii ſanguinis in nimio motu recte dicitur *fermentatio* nimia, ita ſpiritus vitalis nimio motui adcurate tribui poſſet nomen nimiæ *efferveſcentiæ*. Non itaq; peccabit, qui Synonymice his utetur terminis, nec etiam peccabit, qui, diſtinctionis gratia, *fermentationi efferveſcentiam* ſubalternabit, modo conſentiamus, eas non eſſentialiter differre.

OBSER-

OBSERVATIO VI.
DN. ROSINI LENTILII,
Ulegnomica Curioſa.

IN divinationum & præſagiorum generibus non ultimum ſane locum ſibi vendicant *Cheiromantia* & *Phyſiognomia*. De illa ſatius foret omnino tacere, quam multa dicere, ſiquidem in tota rerum Natura nil æq; mihi videtur cum à veritate, tum omni ſana ratione abſonum, quam illud quidem divinandi genus, quocum tamen ſibi multi mirifice placent. Quinimmo & Antiquitatis elogio iſtæ fabulæ ſuperbire conantur, ſiquidem *Platonem*, *Ptolomæum*, *Hali*, *Albumaſarem*, *Barlaam &c.* hujus myſterii, ſi Dîs placet, Magiſtros faciunt; *Plinium* quoque hujus mentionem feciſſe gloriantur. Cum autem nihil propemodum, quam experientiam, (quæ tamen rariſſime iſthanc artem comitatur, & ſi forte comitetur, id caſu fit) loco fulciminis afferre queant hujus Patroni, ab aliis propterea exagitati, rationes ſcilicet etiam commenti ſunt valde ſuaves, quarum primipilaris eſt illa: *Deus & Natura nil faciunt fruſtra!* Heic ſane ſemet reperiſſe non autumant, quod pueri in faba. Sed elegans eſt omninò conſequentia: *Deus & Natura nihil faciunt fruſtra, ergo lineæ manus præſagiunt!* Quaſi vero non poſſint aliis uſibus eſſe deſtinatæ? Quæris, quisnam eſt illarum linearum uſus? Reſp. ut eo promtius manus poſſit in pugnum contrahi: Si reſpondeam, omnino me uſum ignorare, Tu propterea non viceris: *non enim, ubi verus rei uſus ignoratur, ibi licet alium quemdam ex cerebello comminiſci.* Sunt illæ lineæ cardinales à plicatione pugnorum, quos infans in utero materno facit, nec eſt neceſſe, ut præciſe in omnibus ſubjectis ſint eædem; quod enim alia ſit longa, alia curta, alia vario modo interſecta, id caſu fit, nec ullo Naturæ conſilio, quemadmodum in vegetabilium foliis oppido &

 nume-

numero interdum & aliis accidentibus fibræ variant. Sed & ſimiæ gaudent iisdem lineis, quod ego non ſemel fui conſpicatus, ut de anſeribus, anatibus, quin plerisque volatilibus, quæ pro pedum flexuris ejusmodi lineas oſtendunt, taceam: numquid & his fortunæ ſunt in iſtis lineis ſcriptæ? & ſi non, cur ſolus homo hac gaudet prærogativa? fortaſſe præſagiunt ejus lineæ ex potentia obedientiali, ut *Metaphyſici* ajunt? Sed illa eſt vel reſpectu Dei, vel hominum: Illius reſpectu id non fit, quia Deus hodie conſuevit agere, non tam per potentiam ſuam abſolutam, quam ordinariam; nec hujus reſpectu, quia homini tanta poteſtas in ſuas manus data non eſt, quæ, ſi data eſſet, in fauſtas potius, quam ominis mali, lineas illas mutaret: Certe, heic nulla naturalis eſt potentia. Et, quis non lubentius credat, in uſum corporis humani potius, quam divinationis, has lineas eſſe fabricatas? Quin ex rugis vetularum non divinamus? Similium enim eſſe rationem eamdem, *Topica* docet; Si diverſitatis ulla habenda eſt ratio, næ iſtæ rugæ in diverſis ſubjectis etiam ſunt diverſiſſimæ: Ego ſenectutem ex illis divinarem. Væ autem ruſticis, & qui manuum arduo labore victum quæritant, his enim deſideratas lineas callus obliteravit, ut ita prophetia miſeri deſtituantur. Suaviores autem ſunt illi, qui ex *Ariſtotele Cheiromantiæ* fundamenta hauriunt. Sic enim *Stagirita*: Humana manus à natura facta, tanquam *inſtrumentorum inſtrumentum*, & *organorum organon* in humano corpore, cum ejus officium ſit, omnibus humani corporis partibus inſervire. Concludunt inde ſuaviter, magno ingenio: Hac ratione omnium membrorum virtus in humana generatione concurrit, ita, ut totius corporis humani complexio in manu conſpiciatur: Igitur unumquodque membrum, aliquod in ea ſignum, vel magnum, vel exiguum, juxta ejus membri poteſtatem aut virtutem immiſit, ideoque manus ipſa diverſis eſt obſignata lineis & rimulis, ex quibus ipſi *Cheiromantici* de hominis complexione, aliisque omni-

omnibus accidentibus judicant, quæ in humana vita ſuccedunt, velut ex ſignis à natura factis, in humanæ generationis principio, ob virtutem manui ab omnibus membris datam, ut habet *Andr. Corvus Mirandulanus*, cui adſtipulatur *Joh. ab Indagine*, ita decernens: Cum itaque manus officium ſit, omnibus corporis humani partibus inſervire, & omnium membrorum virtus in humana generatione concurrat, valde conſentaneum eſt, humanæ complexionis ſigna quædam & indicia in hominis manu conſpici. Sed, obſecro, *quæ, qualis, quanta?* Iſthanc equidem conſequentiam è *Stagiritæ* verbis qui elicuerit, is næ mihi ſit ſubtilis *Logicus!* Suaviſſimus eſt quidam *Conſt.* Liebhardt *è Curlandia*, cujus An. 1684. *Calendarium Cheiromanticum* prodiit, quod in fronte manum æri inciſam cum montibus planetarum monſtrat, cum hac inſcriptione: *Ut omnium firmamenti ſtellarum virtutes in ſe Sol habet: Sic & totius corporis membrorum vires manus continet.* Ex tripode dictum! prius enim æquè verum eſt, atque poſterius. Rationes, ſi quæ ſunt plures, non poſſunt non eſſe cum allatis ejusdem farinæ, id eſt, frivolæ. *Cheiromantiæ* Patronus, celebris *Riſtius*, in *Martialis Colloquii pag. 114.* ad variorum Auctorum rationes nos ablegat; Optandum autem eſſet, ut ipſe Vir, alioqui ſagaciſſimus, rationes & fundamenta adducere, quam alio Lectorem ablegare maluiſſet. Nimirum cauſſæ diffidebat. Vid. quoq; *Joh. Bapt. Porta* & recentior quidam *Nicol. Pompejus. Arabes* enim quidem fuiſſe huic doctrinæ deditas, probare videtur *Jac. Sponius, Itin. l. 2. p. 53.* ubi ſe apud Turcam *Conſtantinopoli* librum *Arabicum Cheiromantiam* docentem vidiſſe ſcribit, *Portæ* librum multis paraſangis antecellentem, ubi, quod Auctor tradit, ſigna manuum certæ ſunt litteræ, quarum Alphabetum integrum addidit; Deniq; *Polyd. Vergilius de rer. invent. Cheiromantiæ* inventionem *Perſarum Magis* adſcribit *l. 1. c. 23.* Sed, quid de ejusmodi divinationibus teneat, videatur à calce iſtius capitis,

quod profecto judicium mihi ſic ſatis eſt adcuratū. Sed mittamus has lyras. *Phyſiognomia* profecto plus meretur encomii, plus itidem habet in natura fundamenti, quæ non tam judicat è ſciſſuris frontis, quam è tota capitis, & cumprimis faciei *individuali* conformatione, quam individualem propterea ſummo jure voco, *quod inter tot hominum milliones vix duo reperiantur ſibi per omnia* (per omnia dico) *ſimiles*, uti etiam, *quot ſunt capita, tot ſenſus*: unde haut difficili negotio probabiliter elicere quis poſſit, quantum ſit inter vultum & ſenſus, vel internam hominis naturam, commercium. Prodeant ſane *Valer. Maximus* & *Fulgoſus*, uterq; ſcriptorum ſuorum *l. 9. c. 14.* cum perſonis forma ſibi ſimilibus, ſic ut internoſci non poſſent, iſtæ hirundines ver non facient, &, ſi fortaſſe quis alius iſtos vultus adcuratius inſpexiſſet, non nihil tamen haut dubie diverſitatis reperiſſet. Hinc *Lexicographi vultum dici volunt, à volo, vis, quaſi ſit ex ejus ſupino deſumta vox, eo quod vultus ſignificet voluntatem hominis*, quæ, pro motu animi, in facie oſtenditur, quam facies ipſa ſit oris ſpecies, quæ permanet. Vultum ſibi fingere multi poſſunt, faciem nemo: Hinc vultus in nullo animante eſt, præter hominem: vid. in eam rem *Laur. Vallam eleg. l. 4. c. 13.* prolixius & curioſe diſſerentem. Elegantiſſime *Burrhus* apud *Tack. Phaſ. 2. p. m. 160. Uti macrocoſmi compendium homo exiſtimatur, ita homo, ſive humanus mundus, in ſe quoq; habet proprium compendium in vultu, & imago noſtri corporis eſt facies.* De hoc *Burrho* porro *Tackius l. c.* Hic, uti erat ingenio perſpicaciſſimo in rerum naturalium cognitione, ita non raro ex facie, de totius corporis conſtitutione, multum vaticinabatur; hinc enim in conſilium Medicum vocatus, icones magnorum Principum & Virorum ſibi depoſcebat, ut tanto rectius in conſtitutionē eorum penetrare poſſet, &, quo pacto interiora viſcera ſe haberent, inquirere *P. 162.* è Studioſi Argentoratenſis facie, malum circa anum latens, eundem *Burrhum* cognoviſſe, teſtatur, & deniq; addit: Hæc, aliaq;, quæ manifeſtabat ſecreta, plurimi ad diabolum referebant: at, prognoſin iſtam è Naturæ ſignis

haut

haut eſſe difficilem, neq; impoſſibilem, ille facile judicabit, cui corporis cum facie cognita eſt correſpondentia: Et hæc quidem ars omnino videtur eſſe cognitu neceſſaria Medico, cui dijudicationes morborum non raro ſecretorum offeruntur, ut, dum ex aliis ſignis eos dignoſcere nequit, per hanc *Phyſiognomicam* in eorum cognitionem veniat: Sic enim ſtupenda intelliget, & tanquam aliquid præter Naturam ſciret, habebitur. Vituperabitur quidem, ſed ſine cauſſa & inſons, dum è Naturæ penu profert, quæ alii non intelligunt- Hactenus *Tackius* vid. etiam *Joh. Bapt. Port. de hum. phyſiogn.* Iſthanc *Burrhi* artem, morbos, etiam conformationis, è vultu dignoſcendi, ſuo quidē loco relinquo, non neſcius, eum ſolitum fuiſſe credulis fucum facere, vid. *Barthol. epiſt. de humoribus oculi reſtituendis, & Act. Med. Hafn. vol. 1. obſerv. 69. Heſperus Noſter in genit errant. cap. 16. per integrum Dryander Noſter Med. Crit. cap. 52. p. 327.* Quorum judicia de *Burrho* legi merentur. Interim tamen certum eſt, vultum hominis eſſe quaſi *Micranthropon*, & ab omnibus ſeculis, etiam à vulgo, pro indice animi habitū, eo, quod ad quamlibet paſſionem frons mutetur, & pleriq́ue non melius dignoſcantur, quam ex fronte, unde aliqui *perfricta frontis* vocantur: vid. *Joh. ab Indagine Phyſiogn. cap. 1. Pythagorici* jam ſuo tempore mores hominum è vultu conjecerunt, ac plerumq;, quod cui eventurum fuerit, prædixerunt. *Socratem* ab ejusmodi *Phyſiognomiſta* vitioſiſſimum hominem eſſe judicatum, quod & ipſe faſſus ſit, nimirum, ita ſibi hæc omnia naturaliter ineſſe, verum ſe naturæ vitia rationis norma correxiſſe, hiſtoriæ narrant. Idem *Hippocrati* factum, cum ejus diſcipuli, depictam ſui Præceptoris faciem, ad famoſiſſimum *Metopoſcopum Philemonem* detuliſſent, ex *Ariſtotele* quidam allegant. Et, quis non experitur quotidie lætos homines & hilares, itemq́; moroſos & auſteros ex vultu cognoſci? Hinc illæ phraſes: *vultus liberalis, ingenuus, auſterus, torvus, frons hilaris, triſtis &c.* Ego ſane rarenter erro, cum è vultu conjicio, hominem aut callidum, aut ſannionem, aut laſcivum, aut doloſum, aut ir[illegible]ndum, aut candidum, aut manſuetum, aut

pro-

probum &c. Germani etiam dicimus: ein ehrliches / tückiſches Geſicht haben / einem etwas an der Stirne leſen/ rc. Homines fatui, etiam quum dormiunt, dummodo ſint natura tales, à vultu produntur. Quin equiſones ex equi facie, ſit ne generoſus, an minus, judicant, quidni fieri poſſit idem in homine? Nec deeſt omnino ratio. Forma enim, uti uniuscujusq; rei, ita & humana, operatur ſecundum conditionem materiæ; jam ſemen parentum, pro utrorumq; varia temperie, multum idem accidentibus ſuis variare oportet, ita fit, ut è tot hominum millionibus, ut ſupra dictum, vix duo, ſibi per omnia ſimiles, exiſtant in facie, in qua, ceu hominis parte (una cum capite) omnium nobiliſſima, cumprimis plaſtica vis occupatur. Cum proinde forma hominis informans, ſeu anima rationalis, agat pro conditione organorum, & organa corporis humani, ſpiritus ac humores afficere, pro ſua conditione, valeant, haut eſt conceptu difficile, vultum diverſum etiam notare diverſitatem temperiei, & pathematum animi humani, atq; adeo *vultum eſſe animi quaſi characterem.* Cum itaq; vultus corporis veluti ſit totius compendium, ex hoc etiam fonte ſcaturire cenſeo, *quod ex faciei nævis poſſit ſciri, in quanam corporis regione nævi reperiantur ſimiles;* quæ nævos trunci è facie cognoſcendi ratio, adeo non eſt nova, ut jam à multis ſeculis *Melampus* quidam, non tantum è faciei nævis variam etiam fortunam præſagierit, ſed etiam hinc inde, ubi ſimiles in trunco reperiantur, peculiari ſchediaſmate, quod penes me eſt, *Venetiis* 1552. recuſum, docuerit. Quod autem hìc ſchema exhibeo, communicatum eſt mihi ab *Excell. D. D. Schüſſovio, Practico Eſslingenſe,* Fautore meo & viro non inelegante. Idem *Curioſæ Societati* offerendum duxi, eo quod experientia mihi frequentiuſcule ſchematis hujus fidem fecerit, Eruditiorum perſpicaciæ & ulteriori diſquiſitioni hanc *Ulegnomicam* relinquens. Fig. IV.

Figuræ IV. Explicatio.

A. in Pectore.

B. ſub Axillis.

C. in

Modus cognoſcendi ex Nævis Faciei, in quanam corporis parte ſimiles reperiantur.
Fig: 4.
pag: 24.
Fig: 5
p. 63

C. in Pedibus.
D. in Pudendo.
E. prope Umbilicum.
F. in Axillis.
G. in Lateribus.
H. in parte poſteriore coſtarum.
I. in Ventre.
L. in Podice.
M. in Brachiis.
N. in Natibus.
O. in Lumbis.
P. infra axillas verſus latera.
Q. ſub Natibus.
R. anterius ad Coſtas.

Videatur Hieron. Cardani Metoſcop. lib 13. & ſubſeq. Melampodis Scriptoris Sacri Divinatio ex nævis faciei nec non Joh. Sigism. Elsholzii Anthropometria, & de nævorum Harmonia. Item, Ludovici Septalii Mediolanenſis tractatus de nævis.

OBSERVATIO VII.
D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.
Differentia lactis puerperæ & lactantis annuæ.

LAc nutricum, quæ jam tum per novem menſes, aut per ipſum annuum ſpatium lactarunt, à mulieribus vulgò vetus vocatur, taleque matribus ut plurimum ſolet eſſe ſuſpectum, ideoque liberis ſuis recens natis tale illibenter exhiberi patiuntur, & quidem non ineptè. Siquidem matres primis poſt partum diebus ex doloribus & variè confuſis humoribus lacte ſuo impuro recens natos à multis collectis & in ipſo partu hauſtis impuritatibus blandè purgant, poſteà lac purius & multo ſero dilutum generant, quo infantum novi

alimenti non ſufficienter digeſti vitia itidem feliciter eluunt, & ſic lactentes non ſolùm tutò alunt, ſed etiam à multis incommodis grato & ſalubri modo & non novercali modio & medio benignè præſervant.

Contrà non rarò accidit, ut, ſi nutrices lac tale vetus dictum, pingue & caſeoſum infantibus recens natis exhibeant, non ſolùm coagulationem lactis in ventriculo & inteſtinis, & eadem obſtructionem alvi, tormina ingentia, calorem p. n. epilepſiam & alia mala excitent.

Tale exemplum priori anno Nobiliſſimorum Parentum filii recens nati conſtituta nutrix primipara exhibebat. Hæc ſanguineo-melancholicæ conſtitutionis, cætera ſani corporis & temperati animi moderatique victus, per totum annum lactavit filiam Nobiliſſimam cum ſaniſſimo effectu: cùm autem naſceretur filius recens Nobiliſſimus, illa ablactare filiam & lactare filium jubebatur, ſed poſt paucos dies filius hic pertinacem alvi obſtructionem, tormina cum epilepſia & convulſione patiebatur, contra quæ mala inter alia lenientia, alterantia & ſpecifica, clyſter & alia indicata lacti recentis lactantis juncta adhibebantur: ad quæ paulò poſt per DEI benedictionem omnia ſilebant ſymptomata. Interim nutrix prior purgantibus, alterantibus ut & alimentis ad lactis vitia corrigenda præparabatur, quæ dein filio Nob. denuò porrigebat mammas, ſed cum priori effectu ſiniſtro: imò ut nutrix hæc vitium lactis ſui evidentius experiretur, præbuit mammas etiam alii infanti, ſed ex eo infelix lactens itidem ſe malè habuit, adeò ut in omnium oculos incurreret, quàm pravum vitium in hoc lacte hæreat. Igitur hæc removebatur, & nutrix alia itidem primipara quarto menſe poſt partum eligebatur, quâ mutatione factâ, omnia ſymptomata ceſſabant, ex eoque tempore Nob. infans per DEI gratiam adhuc ſano & probè nutrito corpore gaudet.

[*Conferatur Obſervatio 152. Decad. hujus Anni II.*]

OBSER-

OBSERVATIO VIII.
D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.
Lotii nigror ex aſſumtis.

SAnguineas & nigras urinas ex violento motu, caſu, evacuatione criticâ modò ſalutari, modò etiam ſymptomaticâ & funeſtâ excerni, non eſt rarum; eam autem ab aſſumtis nigrore infici obſervavit inter alios *Schenckius lib. 3. Obſerv. tit. de monſtroſa excretione urinæ, obſ. ultima.* Eandem urinæ tincturam *cit. Autor* etiam *obſervatione 6. lib. cit. de Sanguinis miſtu* poſt immodicum eſum allia vidit.

His non incongruam obſervationem in viro ſexagenario notavi, qui manè advertens ſe nigram minxiſſe urinam, ad me conſternatô animô accurrebat, & cœcô plebis ductu ex hoc tripode effatum inhiabat, metuens ne nigror hic monſtri aliquid alat: cùm autem ex eo quærerem, quid pridiè alimentorum aut medicamentorum ſumſerit, reſpondebat, ſe hactenus ad præcavendam febrem malignam, (quæ tum temporis graſſabatur) aliquoties paulô poſt cœnam cubitum iturum ſumſiſſe rob. ſambuci urinâ propriâ miſtum, quô auditô, nigredinis hujus cauſam exponens, ipſum conceptô metu facilè liberabam, ſiquidem vitioſa hæc excretio eodem die diſparuit.

Quod exemplum *primò* ſatis comprobat urinam humanam æquè ac calculum humanum & omnia ex urina humana parata medicamenta ſingularem ſerum & obvios humores ad renes movendi effectum vi ſalis ſui volatilis fovere, qualis effectus ratio in ſuprà notato allio ſe abundè exſerit, ceu quod ſale volatili vehementiore urinam valdè urgente turget, quô nomine etiam antinephriticum audit, ejusdemque à multis ſingula lunæ phaſi aliquid pro præſervativo nephritico ſumitur. *Deinde* hæc obſervatio corroborat axioma practicum,

nempe medicamenta diuretica non niſi ante paſtum, vel ſaltim longè à paſtu, non autem in ipſâ menſâ eſſe ſumenda, ſcilicet, ne chylum adhuc imperfectum, aut alia humorum vitia ex ventriculo & venis ſecum ad renes & veſicam rapiant.

SCHOLIUM.

URinas colore nigro ab aſſumtis tingi, alii etiam, præter *Schenckium*, notârunt: inprimis à caſſia nigra, ut *Actuario* dicitur, id contingere multi adfirmant. Quamvis *Avicenna lib. 1. fen. 2. doctr. 3.* crocum & caſſiam iſtam ſolutivam urinæ colorem citrinum & rubrum conciliare ſcripſerit; mihi tamen, cùm in ſat magnâ doſi in Italia pulpam illam ægrotis frequenter exhibitam vidiſſem, nunquam ejusmodi in rubrum aut nigrum colorem mutationem urinæ obſervare contigit. E contra ab uſu *almuri* nigredinem hanc oriri, idem *Ebnſina l. c.* tradit; licet quid vox hæc denotet, me lateat, niſi quod in antiqua expoſitione nominum Arabicorum, quæ Operibus *Ebnſinæ*, à *Gerardo Carmonenſi* in Latinam linguam converſis adjuncta eſt, *almuri* apud Arabes *ſalſam* deſignare, & *muri-garum* eſſe legatur; quod ſi ita vox iſta ſe habeat, neſcio tamen, an ejusmodi liquor ſalſus, ſive liquamen piſcium conditorum iſtam tincturam, quas ipſe liquor iſte non habet, impertiri urinæ queat; præſertim cùm nec à piſcium ſale multo conditorum, v. g. halecum eſu, tale quid ordinariò evenire deprehendatur. Sic etiam *Hieron. Mercurialis lib. 1. de excrement. cap. 6.* clyſteres factos ex ſapa ſola, urinas atras reddidiſſe, expertum ſe ſcribit: ab uſu tamen ſapæ interno nunquam tale qui videre mihi licuit; nec etiam muſtum, quod inſtar ſapæ dilutæ ſe habet, etiamſi copioſiùs ſtomacho infuſum fuerit, tale quid efficit. Et Exc. *D. Thomas Bartholinus cent. 5. hiſt. anat. 90.* Illuſtr. Comitem poſt juſto liberaliùs comeſtas uvas urinam nigram excreviſſe teſtatur, ſed cùm unâ in vocis interceptionem, lipothymiam & totius æſtum incideric

derit ille, vel araneas venenatas fortè infeciſſe uvas, vel uvarum ſuccum diureticum in vino ſplenetico talem urinam procreaſſe, *Bartholinus* judicat. Hinc iſta vel ſimilia humores in maſſa ſanguinea, aut parte aliquâ corporis præter naturam latentes, quos atrabiliarios nominare ſolent, commoviſſe, eosque dein ad urinarias vias perveniſſe, vel etiam aliorum ſuccorum permixtione eundem colorem demùm induiſſe, veriſimile eſt; prout viciſſim, abſentibus iſtis heterogeneis ſuccis, nec adſumta illa nigredinem urinæ induere valuerunt. Eò promptiùs autem taliter coloratæ urinæ excerni poſſunt, ubi diureticam vim ingeſta illa unà poſſident, qualis caſſiæ fiſtulari, ſapæ & garo ineſſe creditur; ut nil dicam de ſapæ aduſtos & melancholicos humores purgandi vi, quam ei *Jacobus Horſtius lib. de vite vinifera* tribuit. Quamvis propterea, Caſſiam dictam, aliaque nigro colore induta ſimplicia, ipsâ ſubſtantiâ ſuâ parùm mutatâ ad urinarias vias, inprimis diureticorum vehiculorum auxilio, pervenire poſſe, ſicque nigrore ſuo lotium inficere, mihi non ſit dubium; prout pyra quædam Americana, quorum ſubſtantia rubra admodum eſt, Illuſtr. *Boyle. tr. de ſpecif. remed.* & opuntiæ fructum, ſucco rubicundo imbutum, *Petr. Andr. Matthiolus lib. 1. in Dioſcor. cap. 145.* &c. urinam rubro & ſanguineo colore tingere confirmant; & largiorem rhabarbari uſum croceum ſuum ei colorem conciliare ſæpiùs, cum prælaudato *Boyleo*, aliisque obſervare licuit.

[*L. Schröck. L. f.*]

OBSERVATIO IX.

D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.

Modus cinnabarim Antimonii in majori copia impetrandi.

B. *Rolfincius Chym. in art. form. redact. l. V. ſect. V. cap. VI. & Diſput. de Antimonio cap. XVI. cum Petro Fabro, Univerſ. Sapient. l. 4. arcan. 5.* Item *Ettmüllerus Chim. ration. & Experiment. Cur. p. 76.* huic intentioni eandem ferè methodum adhibent, incertiorem autem *Hoffmannus in Clave Schröd. p. 279.* proponit, à quibus *Schulzius in Trig. Cinnab. cap. VI. & VIII.* diſſentiens videri poteſt.

Ego huic ſcopo ſequentem modum expertus ſum proficuum: nempe junxi Mercurium ſublimatum antimonio in tali operatione ſemel uſurpato proportione anaticâ, quibus addidi cinnabarim antimonii immaturam cum reſiduis cinnabarinis recrementis in collo retortæ repertis, his ignem admovi per gradus cum ſuppreſſorio per 8. horas aut ultra, &, quantum fieri potuit, ignis intenſionem ad excitandum ſulphur antimon. pro cinnabari liganda maturavi, vitando ignem tum violentiorem, ne butyrum, Mercurius & cinnabaris præcipiti motu confundantur, tum juſto remiſſiorem & ſtatum cœli frigidum, ne butyrum in roſtro diutius commorans congelet & cinnabaris maturitas aut ipſa ſublimatio impediatur, adeoq́ue totum hoc negotium fiat irritum.

Sumſi autem aliquando antimonii unicâ vice in tali operatione uſurpati & mercurii ſublimati aa. ℔ jß. Cinnabaris antimonii immaturæ ℥jv. Ex qua ſublimatione accepi Cinnabaris maturæ uncias duodecim. Alio tempore ſumſi mercurii ſublimati & antimonii uſurpati aa. ℥xij. Cinnabaris anti-

monii

monii immaturæ ℥jß. & accepi Cinnab. maturæ ℥jv. immaturæ ℥ijß.

Addidi autem Cinnabarim antimonii immaturam, quia hæc per ſalia jam tum præparata, & ceu flos mercurii & antimonii exaltata non ſolùm facilius ad ſublimandum animatur, ſed etiam primores mercurii & ſulphuris antimonii atomos maritandas ſecum ad ſuperiora elevat, & auctionis hujus ſcopum ſecundat. Deinde ſumſi antimonium ſemel uſurpatum & mercurii vivi atomis jam tum refertum, inprimis illud, quod ſtriis latis ſplendet & ſulphure ſolari adeò dives eſt, ut illud in prima ſublimatione non ſolùm non exhauriatur, ſed etiam in ſequiores ſublimationes uſque ad incinerationem ſufficiat, imò antimonium prima ignis tortura quaſi rarefactum & ad ſublimationem præparatum, in ſecunda ſublimatione ſulphur in majori copia fundit, quod mercurium in forma fumi tinctura ſua imprægnat, eſſentificat, & in cinnabarim copioſiorem ligat, ceu ſine qua tinctura non fit cinnabaris vera, ſed ſublimatur ſaltem mercurii dulcis inſtar albicans, per ſe inutilis & immatura. Imò ſulphur antimonii purum ſubſtantiæ antimonii adeò intimè eſt immerſum, ut etiam in antimonio diaphoretico per nitrum in albiſſimam ſubſtantiam redacto non omne ſulphur exſpiret, ſed ſaluberrima illius pars ipſaque rubedo introverſa partim adhuc in illo latiter, uti etiam in mercurio ipſaque cinnabari antimonii proprium ſulphur adhuc habitat, non niſi extrema combuſtione expugnabile.

[*17. Febr. 1687. Noribergam miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO X.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Inſigni cerebri ſuppurati quantitate ex naribus fluente.

SEnatoris hujus Civitatis unica filia undecim annorum, ante decennium de acerbiſſima cephalalgia querebatur. Vocatus in conſilium auras tum temporis vitales adhuc carpens *D. F. Lachmund* exploratis omnibus morbi circumſtantiis, eorum, quæ contra hunc proficua cenſebat, nihil non tentavit. Tertiô morbi die, id ita prælaudato Medico volente & ego ad ægrotam accerſitus ſum, ubi amicè de ejus affectu conſultavimus variaque ſecundum præcepta artis tum interna, tum externa, aſt ſine ullo adjumento ordinavimus medicamina: Febris, quæ ab initio ad hoc usque tempus perſtiterat continua, indies intendebatur, doloribusque capitis incrementum capeſſentibus paulatim deſipere furioſaque loqui incipiebat. Degenerabat quintô die hæc Phrenesis in carum, profundô namque ſopore obruebatur oculis perpetuò clauſis, nec tamen ita ſenſus perierat, quin, ſi pungeretur, ſentiret, unde verò nec oculos aperiebat, nec aliquid verborum fundebat. In hoc ſtatu ad decimum usque permanſit diem, qui tragicam morbi cataſtrophen ſiſtebat: Circa nonam enim matutinam poſt multas jactationes ſpaſmodicosque corporis motus, puris albiſſimi quantitas ad aliquot libras cum impetu ex utroque naſi foramine proſiliebat, promanante ſcilicet, quoties exſpiraret, ejus præter propter unciâ unâ. Fruſtula plura faciem cerebri colliquati præ ſe ferentia materiæ purulentæ permixta erant. Quid multis? Exeunte è naribus pure & ipſa mens ad cœleſtem habitationem transmigrabat, relictô domiciliô materiali, quod exanimum adhuc

adhuc per aliquot horas non exiguam puris ſtillabat quantitatem. Nonnullos veterum in dubium vocâſſe conſtat, an cerebrum ipſum apoſtemari queat? de qua materia pluribus tractat *Gregor. Horſtius Part. 2. lib. 2. obſ. 4* Exemploque *lib. 7. obſ. 14.* affirmativam illuſtrat. Vid. quoque *Dodonæus Obſ. Med. cap. 7. Foreſtus lib. 10. obſ. 40.* & alii. In noſtro caſu ipſum cerebrum ſuppuratum fuiſſe, ejus portiunculæ cum pure egredientes teſtabantur, veritasque rei, niſi Parentes neſcio quâ religione erga defunctam filiam permoti, apertione cranii nobis interdixiſſent, melius forſan in apricum veniſſet.

SCHOLIUM.

CErebrum abſceſſus pati poſſe, præter exempla adducta, & gravia capitis vulnera, ſæpe cerebri ſuppurationem oculis manifeſtè ſiſtentia, (quale inprimis *Volcherus Coiter* in *obſerv. anat. & chirurg.* notavit) ipſa quoque ratio dictitat, cum ſubſtantiam obtineat ex tenellis glandulis, arteriis, venis & lymphæductibus &c. conflatam; quarum partium textura ſive ab externa, ſive interna cauſa ſi lædatur, atque ruptura aliqua vaſorum iſtorum fiat, vel alio modo naturalem ſanguinis aut lymphæ per ea motum impediri contingat, glandularum ſubſtantia à ſtagnantibus illis liquoribus & acrioribus redditis erodi inque putrilaginem converti poterit. Quamvis etiam cerebri per nares exitum quandoq; abſceſſus, vel materia purulenta alba, craſſa, juxta cerebrum vel alia in capitis parte generata, perque vias iſtas evacuata mentiri queat; id quod Clar. *Nicol. Stenonio* in *Act. med. Hafn. Bartholin. Volum. 1 obſ. 131.* facilè credimus; propterea tamen de omnibus illis hiſtoriis, quibus narratur, ipſius cerebri partem per naſum exiiſſe, dubitari haut debet; quod judicium confirmat oculata experientia celeberr. noſtri *Herculis*, qui, ut *Sect. 3. Phyſiolog. cap. 24.* teſtatur: „ in epilepticis tenellulis infantibus recens natis, cerebrum quaſi liquatum per nares particulatim fuiſſe excretum „ ipſe vidit; ſicut & in matrona

proceſſum mammillarem cum cerebri notabili portiuncula per narem dextram, immani epilepſiæ ſævitiâ, expulſum, cum aliis quatuor Medicis *Henricus ab Heer* vidit, Plautinum illud in fabula, cui *Caſſina* titulum fecit, nimirum: *at tu ut cerebrum per nares emungas*, tandem ſe jam intelligere, in *obſerv. Med. 24.* referens, atque *Eraſtum* teſtem advocans, ſimile quid in magna inſultus epileptici violentia, ſe præſente, factum, *tom. 4. diſp. 2. contra Paracelſum* ſcribentem. Cerebrum autem inſtar pultis diffluere poſſe, Excell. noſter *Pæon* in *Apiario ſuo, pag. 149.* exemplo docuit.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XI.
D. JOH. PETRI ALBRECHT,
De
Inteſtino Colo mirum in modum à flatibus diſtenſo, hydropem aſciten mentiente, deq; Liene ſphacelato & corrupto.

ALebat quondam Reverendiſſimus ac Gratioſus Dominus J. E. Baro de Brabeck, Eccleſiæ, quæ hic eſt, Cathedralis Decanus, Electoriſq; Colonienſis in noſtro Epiſcopatu Vicarius digniſſimus, hominem ſimplicem, de ſtatu mentis dejectum facetiiſq; ridiculum, cui nihil quoad victum ac amictum deficiebat, ſed omnia neceſſaria ex ſolita commiſeratione ac gratia Reverendiſſimi Domini largiter exhibebantur. Hic cum ſeptem, ni fallor, abhinc annis morbo obiiſſet, noſtræ Societatis Æolus, Collega mihi amiciſſimus; ſalutaribus remediis multis tum temporis hic loci ſubveniens me invitabat, inciſioni cadaveris ut adeſſem. Celeritate, quâ poteram, cum advolarem inque conſpectum intumeſcentia ventris inferioris ſive abdominis venirer, hydrope utri-

utriculario hoccecorpus laboràſſe exiſtimavi, unde pro informatione Chirurgi, ut neceſſitate urgente paracenteſin ritè inſtituere poſſet, deſignatô huic operationi loco idoneo eôque perforatô cannulam intruſimus, ex qua vix duæ vel tres guttæ ſeri ſanguine permixti promanârunt; Qui ſiniſter operationis eventus fecit, ut ſententiam extemplô mutarem, illumque, quem ex errore (morbi namq; curſus, cum curæ non præfuiſſem, ignotus mihi erat) ante aſciticum judicâram, jam tympaniâ affectum fuiſſe, ſuſpicarer, quam opinionem ſubſequens diſſectio confirmavit. Remotis enim abdominis integumentis uter quaſi globoſus mirè à flatibus expanſus cum impetu proſiliebat, primôque intuitu nihil ferme de cæteris inteſtinorum partibus vidimus, ita namq; ille ſuperiorem abdominis regionem vaſtâ ſuâ mole adimpleverat. Hunc igitur globum flatulentum, dum accuratius ſcrutaremur, admirandi anſa dabatur, præſertim, cum ſolam, quæ factô ſub epate flexu transverſim ſub fundo ventriculi pergit, inteſtini coli portionem tam intensè dilatatam eum produxiſſe, reliqua verò inteſtina ſana ac ita extenuata conſpiceremus, ut flatus, quæ in illis forſan commorari potuiſſent, ad dictum diverſorium quaſi omnes refugiſſe viderentur. A nimia diſtenſione tunica exterior in nonnullis locis rupturam gangrænamque minabatur. Pertuſo hocce globo flatus teterrimum odorem redolentes cumque ſibilo egredientes totum conclave fœdo fœtore inficiebant. Cadaver ulterius perluſtrantes cætera viſcera deprehendimus ſana excepto liene ſphacelato, putrido ac nigrâ amurcâ diffluente. Ex dictis luce meridianâ clarius patet, I. Non, uti *Williſius* docet, inſpectionem anatomicam poſt obitum vix quicquam magis in cadaveribus à tympania, quàm ab aſcite defunctorum detegere, cui aſſerto & aliorum Obſervationes, quas ex variis Autoribus *Bonetus Anatom. Pract. Lib. 3. Sect. 21.* congeſſit, reclamant. II. Ex lienis vitio hunc morbum propullulare poſſe, quod, uti confirmant quodammodo ea, quæ *Antonius de Pozzis Obſ. 30.*

Miſcellan. cur. Ann. 1674. Nicol. Tulp. Obſerv. Lib. 2. Cap. 35. & alii poſteritati reliquerunt, ſic etiam nos non adeò à veritate aberrare putavimus, ſi in præſenti caſu Tympanitis cauſam in ſplenem corruptum conjiceremus, ſtante ſcilicet illâ opinione, quâ Excellentiſſimus *Bohnius Progymnasm. 28. p. m. 290.* & *Autor de l' Eſſais d' Anatomie Diſcours dis-neufiéme* cum *Malpighio* functionem lienis bili inepate ſecernendæ miniſtrari, ſuſtinent: Hâc igitur præpeditâ facilè patet, bilem ratione tum quantitatis tum qualitatis in inteſtinis fine ſuo fruſtratam fuiſſe, hincq; reliquos juſtô acriores humores excitatis enormibus fermentationibus flatuum generationi uberiori occaſionem præbuiſſe. Hoc rerum ſtatu, anne ad pandendam flatibus viam abdomen cum inteſtino tumefacto acu perforare licitum ſit, quanquam parum difficultatis huic operationi obſtare, plurimaque hodie Batavorum lumina ad hanc inclinare videam, ſcrutinio tamen ulteriori Curioſorum eam relinquo.

SCHOLIUM.

Quamvis acu tympaniticorum abdomen cum inteſtino tumefacto perforari poſſe, ſine præſentaneo ſubſecuturæ mortis periculo, haut dubitem, cum & majori violentiâ, imo & latiori cum diſciſſione inflicta inteſtinis vulnera haut eſſe ſimpliciter letalia, tot obſervationes Medicorum clariſſimorum confirment; ſi tamen morbi iſtius cauſam perpendamus, num perfectam curam ſibi Medicus hinc ſpondere queat, multùm hæreo. Sive enim ab humorum, bilis nempe ac lymphæ, à naturali ſua temperie recedentium, vitioſa efferveſcentia oriatur, ſive cum Clariſs. *Th. Williſio Sect. 2. pharmac. ration. cap. 4.* à lympha nervea viſcidiore reddita, ſpiritus animales, fibras inteſtinorum nerveas majori impetu ingreſſos, ibi quaſi irretiri, ſicque fibras inflare & extendere, quarum dein ſpatium humor in eo contentus, inque vapo-

vapores vel flatus rarefactus impleat, ſtatuere alicui libeat, nullibi ſcopum optatum perfectè obtineri arbitror. Ibi etenim licet generatis jam flatibus, per iſtam perforationem exitus ſic paretur, quia tamen morbus nova incrementa brevi, inteſtino iterum conſolidato, caperet, causâ quippe nondum ablatâ, & ita novam flatuum generationem neceſſariò daturâ, ægrotum fruſtrà puncturæ, non omni planè diſcrimine & incommodo vacanti, ſic exponi, nemo non videt. Si verò medicamentis, humorum illam dyſcraſiam emendantibus recidivæ huic obicem tunc poni poſſe, quis regerat, iisdem etiam, ſine puncturæ iſtius adminiculo, morbum profligari, atque ita flatuum uberiorem generationem, prioribus ſponte ſenſim ex inteſtinis diſparentibus, præcaveri poſſe, ſequeretur. Hîc autem cùm per puncturam iſtam extenſio fibrarum nullatenus auferatur, quin ab irritatis hac ratione magis ſpiritibus, pertinacior potius evadere queat, fruſtraneam eſſe hanc medelam facilè pateſcit. *Hieron. Fabricius ab Aquapendente* equidem *tract. de Chirurg. operat.* cum quo etiam facit *Dan. Sennertus lib. 5. Inſtitut. Med. part. 1. Sect. 2. cap. 7.* non tantùm aſciti, ſed aliis etiam hydropis ſpeciebus, paracentheſin convenire judicat, ſed hanc non aliâ ratione iidem admittunt, quàm quòd flatuoſo huic morbo etiam aqua utplurimum ſit permixta; atque ita non tam ad flatuum quàm aquæ emiſſionem prodeſſe eandem innuunt; qua de tamen ſermo hîc nobis non habetur.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XII.
D. JOH. PETRI ALBRECHT,
De
Sternutatione exitiali.

Ritum ſalutandi ſternutantes quidam rem ſuperſtitioſam aque Chriſtiano alienam arguunt. Satis vetuſtum illum eſſe conſtat; Nam Græcos Sternutantibus Ζεῦ σῶσον, Euſtathius Autor eſt: Latinos verò *ſalvere juſſiſſe, Petronius* docet: *Gnython*, inquit, *collecti ſpiritus plenus continuo ita ſternutavit ut grabatum concuteret, ad quem motum Eumulpus converſus ſalvere Gnythona, jubet.* Originem hujus moris prodit *Siffridus Chron. Epitom.* à *Fabricio* excerptâ, *pag. 281. Romæ*, inquiens, *peſtis inguinaria fuit; Erat autem hæc apoſtema ſive inflatura in inguine tam ſæva, ut homines in menſa, in ludis ac colloquiis ſubitò morerentur. Itaq; cùm quis ſternuebat, ſæpe cum ſternutatione ſpiritum exhalabat. Unde cùm aliquem ſternutantem quis audiebat, ſtatim accurrens*, DEUS TE ADJUVET, *acclamabat. Hinc adhuc conſuetudo ſervatur, cùm aliquem ſternutantem audimus, ut*, DEUS TE ADJUVET, *acclamemus.* Hæc ille. Vid. *Beverovic. Epiſt. Quaſt. p. 73. & ſeq.* Ex hiſce, uti veterum intentionem non adeò pravam fuiſſe eluceſcit, ita quid, quò minus huic mori inſiſtamus, nos deterrere queat, non video, præſertim, cum charitas Chriſtiana, ut alter alteri proſpera quæque precetur, ſeriò jubeat. Pluribus quidem ſternutatio auſpicato fuit, morbique vim non raró fregit; Aſt quam multis contra extremam perniciem ipſamq; mortem attulit? uti curioſa obſervatio *Miſcellan. Academ. Ann. tertio* pluribus illuſtrata egregiè docet. Ter centies & ultra ibi ancilla quædam ſternutationibus correpta legitur: Nos filiolum Conſiliarii cujusdam in noſtro Epiſcopatu ſiſtimus, quem ſi ſex millies intra aliquot dies ſternutâſſe affirmaremus,

non-

nondum tamen omnes ſternutamentorum vices nos enumeraſſe omni jure edicere poſſemus. Verminosâ ac maligna febri, cùm hic per tres dies afflictus fuiſſet, quartô morbi die ſternuendo initium faciebat, qui motus narium ſpasmodicus ſingulis horis vel centies advertebatur. Nec interna Bezoardica orgasmumque humorum temperantia, nec veſicatoria, nec alia ex lacte, mucilaginibus &c. naribus externè indita quicquam proficiebant, ſtatu ægroti ſemper in deterius vergente. Interim ſternutatio cum totius corpuſculi concuſſione ad decimum morbi diem continuabat, ita, ut ſi quis ſæpius, DEUS TE ADJUVET, ex commiſeratione intonâſſet, nullo modo ſuperſtitioſus habendus fuiſſet. Cæterum dicto die, qui fatalis ipſi fuit, inter ſæpiſſime iteratas ſternutationes exſpiravit, hasque tandem cum ipſa vita finivit.

SCHOLIUM.

Confer. quæ de more ſalutem precandi ſternutantibus copiosè diſſerit *Excell. D. Stalpartius cent. 2. obſerv. rarior. Schol. obſ. 6.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XIII.

D. JOH. PETRI ALBRECHT,

De

Fœtu nigro à matre pulvere pyrio adusta excluſo.

Fœtum vi imaginationis ab aſpectu rei nigræ ſimili colore præditum nonnunquam in lucem veniſſe, ex hiſtoriis paſſim conſtat. Non talem, ſed quendam longè alia ratione atro infectum colore in ſcenam producendi animus eſt. Tragœdia, ex qua ſuas hæc Obſervatio ſumſit natales, ante aliquot annos hic loci ſequenti modo agebatur,

batur. Depoſuerat ille, qui pulveris tormentarii conficiendi apud nos munere fungitur, ejus ad ulteriorem exſiccationem obtinendam duodecim libras prope fornacem in ſellam: Vix ædibus, aliorum, quæ ipſi facienda incumbebant, negotiorum causâ egreſſus erat, cùm ſcintillulâ ex fiſſura fornacis proſiliente dictumq; pulverem incendente domus funditus & cum intenſo fragore everteretur. Duobus filiolis cum matre partui vicina in ſuperiori cubiculo placidô fruentibus ſomno hic caſus exſtitit funeſtus: Diſperſis enim illorum corporibus in præterlabentem fluvium, Innerſta dictum, vi fluminis ſuffocati necabantur; Mater verò trabibus aliisq; ædium partibus oppreſſa, miſerè aduſta, ſemimortua inſtarq; carbonis nigra extrahebatur. Admotâ igitur ſolitâ contra ambuſtionem curatione, refectisq; ita viribus, ut fœtus motum ſatis fortem ſubinde perſentiſceret, inſequenti menſe filiolus nigerrimus, Æthiopem credidiſſes, lucem aſpiciebat, qui tamen vix Baptismate tinctus, ſomno conſopiebatur ſempiterno, ipsâ matre tum terrore ac animi dolore, tum cruciatibus ex aduſtione & partu ortis confectâ, paulo poſt ſimile fatum ſubeunte.

OBSERVATIO XIV.
D. JOH. PETRI ALBRECHT,
De
Imaginatione Gravidarum.

VIm imaginationis in gravidis à pluribus ante hac demonſtratam ſequens quam N. Paſtor Eccleſiæ Lambertinæ quondam mihi retulit, hiſtoria, non parum illuſtrare videtur. Matrona quædam ad pariendum vicina, cui præcedenti die Autoritate Divinâ, præviâ confeſſione, peccatorum remiſſionem annunciaverat dictus Sacerdos, eô, qui ſequebatur, cum aliis Eccleſiæ Chriſti Civibus

vibus apud menſam Domini ſe ſiſtit. Vini ſacri igitur parte porrectâ atque ab hac aſſumptâ abire recuſat, gradumque ſuſtinet. Quæritanti Sacerdoti, an forſan vini nihil accepiſſet? reſpondet, ſe quidem ejus portionem deguſtâſſe, ſed ſecundâ vice idem expetere. Annuit Sacerdos atque iterùm delibandum id Matronæ præbet. Quô factô tertiâ vice calicem deſiderat, quô recuſatô triſtis domum petiit, quartôque in ſequenti die tres filios enixa eſt, quorum duo priores ſani ac vivi erant, tertiô mortuô mundum ingrediente. Si ultimâ vice in ſacra Synaxi vinum ipſi non fuiſſet denegatum, firmiter, ſe omnes filios vivos peperiſſe, ſibi habuit perſuaſum, quod non adeò abſurdum imaginationis efficaciam in ejusmodi mulieribus ponderanti videri poteſt.

SCHOLIUM.

HUc referri poteſt hiſtoria à *Marc. Donato lib. 4. Med. hiſt. mirab. cap. 1.* memorata, gravidæ, morſu viri cujusdam toroſi & ſucculenti armos adpetentis, atque poſt primam avulſam carnem à nova laniena cum repulſa fuiſſet, præ mœrore ac dolore gemellos, unum vivum, alterum mortuum parientis; cui ſimilem obſervationem de alia habet *Joh. Hellvvigius obſ. phyſ. med. 137.* quæ poſt unum à viro conceſſum ſuræ nudæ morſum, cùm ſecundus denegaretur, mœſta abiens, paucos poſt dies gemellos itidem peperit, viventem unum & alterum demortuum; atque *Joh. Langius* aliam, duos humero piſtoris denudato morſus cùm inflixiſſet, tertiô non conceſsô, tergeminos fœtus fuiſſe enixam, duos vivos, & tertium mortuum, *lib. 2. epiſt. med. 12.* refert. Cujus eventus cauſa uti ſatis eſt obſcura: ita etiam fortuitum eſſe poſſe, in *Scholio ad d. obſ. Hellvvig.* monui; nî fortè ex abdominis mole, aut fœtus motu &c. gravidam, geſtationem gemellorum ſuſpicatam, vi imaginationis alteri fœtuum ſic nocuiſſe, dicendum ſit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XV.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Fœtu in utero materno ſingultiente.

FOemina quædam ultimis geſtationis menſibus de moleſto admodum ſæpiusque reciprocante fœtus motu conquerebatur, præſertim, cùm ita inde defatigaretur, ut non rarò animi deliquiis proxima eſſet. Hic motus ſubſultorius ſuos quaſi rhythmos obſervans, quoties percipiebatur, toties totum matris abdomen concutiebat. Singulis diebus ter ad minimum hunc paroxyſmum illa ſuſtinebat. Vocatus igitur in conſilium, manuque abdomini admotâ diligenter cunctas circumſtantias perpendi, embryonemque ſingultu à nutrimento nimis acri contractionem diaphragmatis violentam ac reciprocam concitante, laborare judicavi: Hinc ut tum fœtus tum matris moleſtia tolleretur irritationisque ſenſus obtunderetur, medicamentis idoneis ad temperandos humores acres curam tam felici ſucceſſu direxi, ut ceſſante motu convulſivo fœtus hic poſtea absque tanta violentia naturaliter ſeſe moveret, ſanusque poſt aliquot ſeptimanas in lucem mitteretur. Hâc occaſione varii modi mentem ſubeunt, quibus ſingultum brevi coercitum vidi. Nuper cùm aliquis eô mirè vexaretur, intrante ex improviſo fele quâdam hypocauſtum, ſubitò ex perturbatione mentis (abhorrebat enim à felibus) ſingultire deſiit. Noſtrates ſingultu affectis ſuaſores ſunt, ut immiſſo cereviſiæ cultro ejus novem hauſtus uno inſpirationis actu deglutiant, quod, quanquam cultri intruſionem ſupervacaneam arbitrer, non rarò ex ſententia ceſſiſſe novi. Infantum ſingultus oſtenſis virgis ſolisque comminationibus ſubitò curatos memini. Conſtrictionem minimi digiti filo arctiſſimè inſtitutam, imò ſolam ſpiritûs re-

cen-

tentionem motus ſingultuoſos feliciter refrenâſſe, in recenti memoria hæret. Neque, uti notum, excitata ſternutatio, quin & collutio faucium ex aqua frigida, rarò eosdem depulerunt. Alios coercendi ſingultus modos paſſim apud Autores videre licet, qui quidem, quando hi ex vitio in diæta commiſſo oriuntur, auſpicatò nonnunquam ceſſiſſe viſi ſunt; aſt ſi à detorſione coſtarum ad ventriculum, uti apud *Schenkium* legitur, vel ab humoribus nimiùm corroſivis ac æruginoſis originem trahant, vel etiam febribus epidemicis ac malignis ſuperveniant, vix talia quicquam proficere, ſed quoad cauſarum varietatem curam quoque variandam irritationesque ſenſum in diaphragmate aliis ſopiendum eſſe, imò omnibus licet ſalutaribus tentatis non rarò finiſtro eventu morbum terminari, nullus non novit.

OBSERVATIO XVI.
D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,
De
Cura doloris Iſchiadici.

SEnex 63. annorum, cum dolore Iſchiadico jam 14. ſeptimanas integras domi detentus fuiſſet, fruſtraque ex Medicorum conſilio Emplaſtrum Oxycroceum aliaq; gummata calefacientia geſtâſſet, tandem ſuaſu cujusdam Civis eodem remedio cum aliis ægris antehac ſanati ſequens cum ſucceſſu uſurpavit. Primò tegulæ ignitæ ſuperfudit acetum pedibusque excepit fumum; Deinde linteamen quadruplicatum tegulæ circumvolvit iterumque acetum ſuperfudit, quod linteamen mox pedi inferiori infra & ſupra malleolum applicatum per ſemihoram retinuit. Deinde ſumſit allium tenuiter inciſum, hoc miſcuit lacti equino & hâc mixturâ totum crus ſibi fricari curavit, quantum id tolerare poterat: Quod, cùm veſperi factum eſſet, eâ ſtatim nocte pacatiùs dor-

mivit dolorumque levamen ſenſit. Repetiit idem ſecundò & tertiô die circa veſperam, ſemperque inde melius habuit, ut tandem incedere iterum poſſet, qui antea ſemper deſidere cogebatur. Affirmabat ſenex, primâ & ſecundâ frictione dolores quaſi ad pedem tractos eſſe, unde circa malleolum tumor enatus, qui tamen tertiâ fricatione peractâ, impoſitôque tumori allio cum lacte equino ſubitò diſcuſſus eſt.

OBSERVATIO XVII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Mira cordis palpitatione.

SEquentem non puto reticendam eſſe hiſtoriam, quam Beatus *Sylvius* quondam in Noſocomio Lugdunenſi hoc modo enarrabat. Piſtoris cujusdam filius miro ingentisq; cordis pulſu, unde coſtæ etiam extrorſum propulſæ à naturali figura receſſerunt, angebatur. Vocatus cum aliis præſtantiſſimis Medicis etiam N. ad eum, qui dubius admodum de hoc miſerabili affectu ægrum reliquit. Carpſit quidem aliorum ſententias, ſuam verò non dedit, nec conſilium, nec ullum, quod alii non præſcripſerant, medicamentum ſuppeditavit. Quia autem vehementem hanc cordis palpitationem, quæ ad notabile ſpatium imò diſtantiam aliquot domuum audiebatur, præceſſerat Cardialgia, idcircò ab alio quodam emeticum ægroto exhibitum eſt, unde hoc acceſſit denuò novi mali, ut præter palpitationem ingentem ſumma ac extrema ipſum quoque premeret reſpirandi difficultas, quæ tanta erat, ut vix obſervari poſſet pulſus, imò & interdum planè ad ſenſum abolitus videretur. Quotidiè ipſi & vicini & Medici aderant cum commiſeratione malo huic intenti, exſpectantes inſuper hujus mortem & interitum omni momento. Medicorum ad ægrum hunc vocatorum decimus fuit

D. Syl-

D. Sylvius, qui judicavit ſcatere corpus juvenis pituitâ viſcidâ ſtabulante partim in ipſo corde illudque ita inflante, ut etiam pulſus percipi nequiret; partim in aliis partibus hærente halitusque ad cor per venas lacteas mittente. Præcedentem pulſationem etiam anxietates à bile acri in pituitam continuò agente & cor mordicante, deduxit. Propinavit primâ vice Mixturam aromaticam carminativam, unde intra 24. horas magnâ ſui parte remiſſius factum eſt malum. Bis, terve hâc mixturâ iteratâ pilulas Phlegmagogas, quarum formulæ in Praxi copioſè exſtant, ordinavit. Harum uſu juvenis ſenſim ſibi aliquid quaſi à corde ad regionem inteſtinorum trahi dixit, breviq; cum omnium admiratione priſtinam recuperavit ſanitatem.

SCHOLIUM.

PAlpitationis cordis tanta vis eſt, ſcribente in *lib. 5. de partium morb. cap. 14. Joh. Fernelio*, ut ſæpè ſit animadverſa thoracis vicinas coſtas effregiſſe; ſæpè & eas, quæ ſupra mammam ſunt de propria ſede depuliſſe. Sic *Nicolaus Tulpius lib. 2. obſ. med. cap. 25.* tantum cordis impetum refert, ut verberantis ictus diſtinctè nonnunquam præ foribus conclavis audirentur. Similem validum motum etiam *Chriſtophorus à Vega lib. 3. de arte med. ſect. 6. cap. 8. Petr. Foreſtus lib. 17. obſerv. 1.* & *Bald. Timæus lib. 2. epiſt. med. 23.* notârunt. In moniali duas coſtas loco motas vidit noſter *Phil. Höchſtetterus dec. 9. obſerv. med. caſ. 9.* & *Gregor. Horſtius lib. 3. obſerv. med. 13.* coſtas cum ſterno extuberantiam hinc contraxiſſe memorat. Miram cordis palpitationem cum coſtarum fractura, quam per annos quinquaginta ſuſtinuit *Philippus Nerius, Florentinus*, uberiùs exponit *Angelus Victorius conſultat. medic. 97.* quam tamen ſupra naturæ ordinem fuiſſe demonſtrare conatur.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XVIII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Homine, pro Dæmoniaco habito, Sapâ vomitoriâ Sylvii curato, deq; recto Antimonialibus utendi modo.

HOmo quidam robuſtus jam ab aliquot annis graviſſimis affectibus obnoxius erat: Omnis generis beluæ inſtar devorabat cibos, nec ſaturabatur. Excrementa cum lotio absque omni ſenſu ſedens, cubansque emittebat, delirabat, grunniebat inſtar porci, nec quicquam loquebatur, niſi valdè mutilatè & absq; ratiocinio. Hunc alii Medici Dæmoniacum cenſuerunt: Aſt ſuperveniens *D. Garliep* hâc eum reſtituit ratione. Doſin ſapæ vomitoriæ ipſi exhibuit, unde non vomuit, ſed dejecit aliquoties, ſicque per 14. dies eum quieſcere paſſus eſt; Unde nihilo melius habuit, ut adſtantes quoque de ſucceſſu curationis deſperarent, hancque irritam pronunciârent. At *D. Garliep* perſpectum exploratumque habens, Antimonium non ſtatim allevare, nec ſemel tantùm exhibitum omne opus abſolvere, ſed iteratâ imminutarum doſium in morbis pertinacibus & chronicis exhibitione opus eſſe, exactis illis 14. diebus iterum doſin iſtius ſapæ propinavit, unde rurſus absq; ullo vomitu alvum aliquoties depoſuit. Elapſo iterum 14. dierum ſpatio, denuò doſin vomitoriæ ſapæ degluciendam dedit ægroto, hinc rectiùs quodammodò habere viſus eſt. Tandem poſt 14. dies quarta eandem obtulit vice, unde plenè planèque reſtitutus eſt patiens; qui poſteà integrâ ratione ac bonâ valetudine fruens, aliquot liberorum contractô matrimoniô Parens factus eſt. Hæc ſatis memorabilia Prælaudatus Medicus *D. Sylvio* tranſcripſit,

qui reſpondit, eum jam rectè edidiciſſe medicamentorum Antimonialium uſum, ſi noverit idem medicamentum Antimoniale iteratis vicibus imminutâ ſemper doſi exhibere, Se hâc ratione mirabilia præſtitiſſe, hancque medendi methodum ſibi hactenus in arcanis fuiſſe, longâ enim ſibi experientiâ compertum eſſe, minori quantitate & ſæpiùs exhibita antimonialia cum admiratione ſe humorum diſpoſitioni accommodare, ſic, ut expellenda expellantur, alteranda alterentur, roboranda roborentur &c. hocque, quod magis mirandum, unum idemque facere medicamentum. *Dominus Garliep*, qui hâc ſapâ etiam in pueris & infantibus felici ſemper cum ſucceſſu utitur, ſe parùm attendere, retulit, an multum illa evacuaret, hoc verò ſe ſcire, tantum ejus uſu educi, quantum requiritur, eandemque ſapam pro medicamentorum Antimonialium more jam alvum, jam ventriculum, jam utrumque jam etiam ſudorem pro humorum diſpoſitione movere, nonque raro hæc tria ſimul præſtari: Narravit quoque illam primâ vice vomitum, ſecundâ alvum, tertiâ verò aliisque vicibus ſudores tantùm, vel etiam ſudores & dejectiones ſimul commoviſſe. Ex hac obſervatione liquet, medicamenta quædam Chymica hoc habere, ut non unicâ, 2, 3, aut quatuor vicibus uſurpata omnem, quam intendimus, operationem abſolvant, ſed tum demum optatô ſucceſſu nos potiri faciant, quando ſæpiùs iteratisque vicibus exhibita fuerint. V.g. *Schröderus Lib. 3. pag. 328.* de Antimonio diaphoretico memorat, quod *Baſilius Valentinus* illud unô eodemque die ad gr. xv. vel quinquies exhibuerit, & *Sylvium* quondam non ſemel docuiſſe memini, Antimonii diaphoretici operationem lentam quidem eſſe, ſed ſatis potentem, ſique quid operari deberet, neceſſe eſſe, ut aliquoties non tantùm exhiberetur, ſed & in ejusdem uſu diutius perſiſteremus. Sic etiam Mercurium dulcem ritè præparatum alternisque diebus in exigua quantitate ad tempus aliquod uſurpatum, quem uſum in Chronicis nonnullis morbis præſtet, quis ignorat? Non rarò

hujus

hujus minutiori doſi exhibiti medicaminis beneficio absque ulla inſequente ſalivatione luem Veneream feliciter profligavimus, totumque artificium in quantitatis debita imminutione medicaminisque certis diebus repetitione conſiſtere, experti ſumus.

OBSERVATIO XIX.

D. LUCÆ ANTONII PORTII,

De

Cancri fluviatilis partibus genitalibus.

NOn ſemel pueros audivi, qui matres interrogarent, ex quibus acceperant olim fuiſſe partos, quânam arte, atque induſtriâ, quôve ſtudiô concepti, progeniti, partique fuiſſent? Illarum autem aliæ aliud dicebant. Nonnullæ ſanctè aſſeverabant pueris, eos pluribus menſibus in earum corpore delituiſſe; poſtea proſiluiſſe. Ac quâdam die in magna hominum matrum, puerorum, & puellarum frequentia curioſiùs puellulus quidam matrem rogavit, ut locum ipſum oſtenderet, per quem ipſe proſiluiſſet, & lucis veniſſet in oras. Cujus exemplo alii ſimiliter interrogabant, omnesque importunitate maximâ, & pervicaciâ locum videre volebant. Hinc matrum, quæ natu majores erant, omnes diffusè ridebant; juniores verò vix leniter ſubridebant: atque interim ſermonibus his, importunitateque puerorum coram patribus, fratribusque, aliisque genas habebant pulchro ſuffuſas rubore. Alia autem dicebat puero ſuo, quod illum peperiſſet ex genu. Alia rem omnem referebat ad virum, dixitque puero, ipſum genitum patris in capite; è quo per nares procidiſſet, dum pater conatu veluti convulſus ſternutaſſet; eamque nihil aliud præſtitiſſe, niſi quod ſinu excepiſſet filium, ne fortè in terram decideret. Alia ſuo dicebat, illum violentiſſimum conatum egredi è corpore, protervo capite, veluti

veluti aries urgendo disrupiſſe umbilicum, & indè fuiſſe natum: & adhuc ſe poſſe oſtendere in umbilico vulneris illius cicatricem. Quod plerisque magis viſum eſt veriſimile; quoniam ex cicatricula quam unusquisque in proprio umbilico obſervaverat, facta ipſis, qui nunquam peperiſſent, ſpecies eſt ſimilis cicatricis in matrum umbilico, è cujus vulnere ipſi potuerint naſci. Alia puero dixit; ſibi cæſam quondam perfoſſamque alvum duriſſimo viri gladio; & ex illo vulnere poſt novem menſes ipſum ſibi quæſiviſſe viam. Vetula quædam ad filium converſa, jam natu majorem, qui his præſens erat, quique uxorem ibi, filiolumque haberet, dixit ſe reperiſſe illum mane, cum lotium ipſa redderet, in urinariam matulam delapſum. Neque ille abnuit. Cujus filius ægrè ferens id, quod Avia de Patre dixerat, quodque Pater nutu confirmaverat, amplexatus matrem, quid quæſo tu inquis de me mater? rogavit. Quæ egregiùs mentita eſt, reſpondens feneſtram ſatis pulchram, & decentem ſibi factam ſub alis ex qua bellus in lucem prodierit! Hinc pueri quærebant quanam parte nobilius fuiſſet naſci ex capitenè; per nares; an ex genu; an ex disrupto umbilico; an cæſa matris alvo; an per pulchram ſub alis feneſtram? Quisque ſuo patrocinabatur natali. Omnibus autem minus decorum viſum eſt ex vetulis naſci; nam vetula dixerat ſe reperiſſe filium in urinariam matulam delapſum! Quo matres magis videbant; illudebantque illi, qui ex vetula erat natus. Verum adultiores ex matrum riſu, & quoniam nubiles ſorores oculos vel avertebant, vel terræ figebant, neque plaudebant ipſorum curioſitati, aliquid fallaciæ in illis ſermonibus ſubeſſe ſuſpicati ſunt. Sed nulla matrum patiebatur ſe mentitam credi à filio. Multa propterea dicta ſunt de Minervæ ex Jovis capite ortu; & de ortu Bacchi; & de Cæſaris ortu ex cæſa matris alvo; deque aliis ſimilibus multa narrata ſunt, veras hiſtorias fabulis permiſcendo, non ſinè puerorum tum admiratione, tum delectatione.

UNIVERSITY OF MARYLAND
LIBRARY
SCHOOL OF MED

Non minùs, fateor, ego fui curioſus, atque animi ambiguus cum primùm Viennæ neſciens inter edendum Cancros quid melius facerem, qua parte, quove foramine ova ederentur Cancrorum, quærerem.

Ova autem in cancro fluviatili majora ſunt, quàm in cancro marino majori, quem Pagurum quidam dicunt; ut proinde videretur foramen quo excluderentur, debere eſſe majus, & magis conſpicuum. At in Paguro, cujus Venetiis magna copia eſt, ſunt bina foramina ad latera ejus loci, in quem oſſa concurrunt, quæ ventrem, vel potius regionem anteriorem cancri obtegunt, unum ex dextera, alterum ex ſiniſtra: quod jam plerisque notum eſt. Verùm in fluviatili cancro ſunt quidem multa oſſa, quæ item partem illam muniunt, habentque omnia ſimul veluti ſcuti oblongioris figuram; nullum tamen in illis, quamvis, nudis tamen oculis, diligenter perſpicerem, foramen obſervare potui: & oculi, etſi non armati ſpecillis, ſat idonei videbantur ad videndum per quem locum ova, quæ minima non ſunt, parerentur. Quæ omnia admirationem adaugebant! Diſſecta autem animante vidi bina ovaria, quæ parte ſuprema connexa invicem, infima obſervantur disjuncta; unumquodque ſuum habens canaliculum, qui è regione ſive dextra, ſive ſiniſtra tendebat ad ejusdem regionis brachia cancri. Obſtupui ſanè; recordatusque eorum, quæ de puerorum curioſitate, deque matrum reſponſis retuli, mecum ipſe ridens cogitavi, an eſſent hæc animalia illa, quæ per brachia parerent? Sed præconcepta ab ipſa prima juventute opinio, abſurdum hoc, nedùm ridiculum eſſe, fœtus edi per feneſtras in brachiis, vel ſub brachiis adapertas, me avertebat à diligentiori in artubus cancri obſervatione: & interim disruptis canaliculis non potui tunc temporis quicquam perſequi: decrevi tamen opportuniori occaſione tum in coctis, tum in crudis cancris rem diligentiùs indagare.

Mecum

Mecum autem cogitavi, nonnunquam ex majori ovo naſci animal, quod nequaquam ad majorem magnitudinem creſcendo perveniat. Idque eſt omnino manifeſtum in cancro fluviatili, & in paguro, hoc eſt *nella Grancevola Veneziana:* nam in cancro fluviatili ova tum intùs in ovariis, tum parta jam (creſcunt enim nonnihil etiam edita) ſunt notabiliter majora; cum pagurus ad magnitudinem creſcat multò majorem magnitudine gammari fluviatilis! Et quantum hucusque memini ab aliis obſervatum hominis exiliora, & multò tenuiora principia ſunt, quàm pulli gallinacei; ac exiſtimo multa ſimiliter dici poſſe de aliis animalibus. Quod ſimiliter obſervatur in plantis, quarum etſi nonnullæ ſemen habent majusculum ut ſunt caſtaneæ, glandiferæque arbores pleræque, quercus, ilex, ſuberque, & nuciferæ, atque aliæ; ſunt tamen arbores quædam proceræ ſatis, ut utraque morus, ficus, aliæque, quarum ſemina comparata ad ſemina fabarum, quæ ad ulnam circiter attolluntur, item ad ciceris, & ad faſeoli ſemina ſunt planè exigua. Suntq; ſemina plerarumque minorum plantarum, quæ plantam ſuæ ſpeciei contineant nudis oculis ſpectabilem, quam ſæpè notavi in ſtaphidis agriæ ſemine; cum in ſemine plerarumq; grandiorum plantarum niſi magna adhibeatur diligentia nulla rudimenta plantæ ejus generis cernere valeamus: in nucleis tamen pinearum nucum nudis oculis manifeſtò dignoſcitur parva pinus.

Ceterum priusquam oſtendam ex quo brachio, quove foramine in brachio ova Gammarorum prodeant in lucem, operæ pretium erit indicare, ut fœminæ à maribus ſinè diſſectione dignoſcantur. Atque ut faciliùs id præſtarem, placuit mihi in tres Regiones totum animal dividere. Primam appello Ventrem in qua viſcera omnia, ovaria, ſive teſtes, & vaſa ſpermatica in maribus, & quamplurimæ aliæ partes continentur. Secundam appello Caudam, quæ ex multis conſtat oſſibus invicem articulatis, & muſculis quamplurimis,

aliisq; partibus referta eſt, alii nullas habent forcipes. Tertiam Cancri Regionem dico Artus. Artuum verò duplex eſt apud me genus. Primum voco Artus majores; ſuntque illi, qui naſcuntur hinc indè à ventre; habentque alii forcipes. Et brachia appello eos artus, qui forcipes habent ad ſimilitudinem Vergilii; qui brachia dixit in ſcorpione

Quà locus Erigonen inter, Chelasq; ſequentes
Panditur. Ipſe tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius; & cæli juſta plus parte relinquit.

Reliquos artus majores Crura, ſive Pedes dico. Secundum genus voco Artus minores: qui à Cauda naſcuntur, & comparati ad primos ſunt ſanè multò minores.

Monendus autem, ſive potiùs rogandus in his eſt Lector Benevolus, ne in nominibus rigoroſam Etymologiam exquirat. Nam cum mihi haud ſuppeterent voces magis propriæ; neque poſſem multis anguſtiis preſſus, apud Scriptores quærere, an magis aptis vocibus ea, de quibus ego loquor, denominari potuerint; libertate quadam ſum uſus ex quadam analogia cum partibus aliorum animalium, aut etiam hominis nomina imponendi iis, quæ obſervavi in gammaro: qua etiam libertate utar in poſterum; rem tamen ſatis indicabo, ut unum pro altero ſi attentè conſiderentur, quæ dico, minimè accipi poſſit. Quod ſi aliis quoq; placeant voces, quibus ego utor, ſervabunt illas; ſi verò ipſi habent meliores, mutabunt pro lubitu; resque easdem aliis verbis appellabunt.

Extrinſecùs in ventre antequam diſſecentur, nullam ſatis dignam differentiam inter fœminam, maremque gammarum mihi primùm obſervare licuit. Et aſpectu primo artus majores viſi ſunt etiam in utrisque omnino ſimiles; & numero æquales: paria nempe in utrisque quinque. Quorum ſimiliter, & æqualiter in utroque ſexu paria tria forcipes

pes habent ·: ut tribus Brachiorum paribus donatos fuiſſe à natura gammaros dicere debeamus. Quod nunquam memini me obſervaſſe in cancris marinis cujuscunque generis, atque ſexus: qui forcipes tantùm duas habent,à dextris unam, è ſiniſtris alteram ; Brachiorum ſcilicet par unum. Et de marinis cancris exiſtimo debere nos intelligere verba illa:

In modum octipedis procedunt omnia Cancri:

nam cum quinque ſint in paguro , & in aliis cancris marinis, quos ego vidi , majorum artuum paria, unum tantùm forcipes habet ; quæ manibus quadammodo aſſimilari poſſint : ut quatuor remaneant paria ſinè forcipibus ; & Octipes propterea dicendus ſit cancer. In cancro verò fluviatili ſive mare, ſive fœmina, tria cum ſint paria artuum cum forcipibus, primum par forcipes habet validas nimis, magnas, dentatas ad ſimilitudinem cancrorum maris ; quibus conſtringendo vulnus etiam infligere poſſint. *Fig. V.* Forcipes verò, ſive Chelæ quatuor in aliis duobus artuum paribus binæ ex utroque latere ſunt tenues, & languidæ nimis : ut nihil ex illis Piſcator , vel Sector ſibi timere debeat. Reliqua duo paria artuum majorum nullas habent forcipes ; deſinuntque in cuſpides acutas: ut Quadrupes proinde dici poſſit fluviatilis , ſive dulcium aquarum Cancer. Sunt tamen omnia hæc robuſtiora & majora , ut totum corpus in cancro mare, ſi cætera maximè quò ad ætatem ſint æqualia.

In caudis verò niſi conſiderentur minores artus , qui à cauda naſcuntur, nulla item oculis meis inter marem, atque fœminam hucusque patuit inſignis differentia. Artus autem à cauda nati in mare , & in fœmina manifeſtas aliquas habent differentias. Mares habent in cauda (*Figura V.*) quinque paria minorum Artuum; quæ in fœminis ſunt tantùm quatuor. Primum par artuum in cauda marium longius , durius , & reliquis firmius ſemper converſum eſt ad ventrem ; cumque ortum habeat à prima interſectione oſ-

ſium in cauda, protenſum jacet inter quatuor crura: hoc eſt inter majores artus, qui caudæ proximiores ſunt. Cartilaginoſi ſunt artus iſti, finiuntque in figuram, quam faceret contorta in Cylindrum plana cartilago. Simile par artuum eſt in cauda Paguri Veneti maſculi, ſimiliter converſum ad crura: principio tamen, & progreſſu oſſeum; ſed deſinens in cuſpidem acutam item cartilaginoſam; quæve etiam ex contorta quadam cartilagine conſtare videatur. Habent artus iſti è latere rimulam; ut turgentibus iis, quæ oſſe clauduntur, videatur os propter ſui ſtructuram locum aliquantulum cedere poſſe iis, quæ intùs fortè turgerent: ſunt enim fiſtuloſa, & continent multas partes. Quæ omnia iis, qui moniti jam norunt Pagurum fœminam duas habere vulvas, per quas ova parturiat, facilè ſimilitudinem facere poſſunt duorum membrorum genitalium. Sed non ego unquam vidi vaſa ulla ſpermatica in paguro porrigi caudam verſus. Et in Gammaro fluviatili certiſſimum mihi eſt, vaſa ſpermatica aliò tendere: ad crura nempe; & in cruribus adaperiri; in quibus foramina adſunt, per quæ ſemen effunditur. Primum autem par minorum artuum in cauda gammari fluviatilis poteſt, dum movetur, titillare oſtiola; quibus adapertis copiosè ſemen erumpit: ut poſtea dicam. Et maxima nunc teneor ſciendi curioſitate, an in paguro vaſa ſpermatica ſimiliter conſtituta ſint, & ſimiliter ducantur; ac in gammaro fluviatili illa obſervavi. Secundum par artuum in cauda gammari maſculi fluviatilis minus firmum, & minùs longum primo eſt; eſtq; in nonnullis primo ſimile; in aliis aſſimilatur potiùs reliquis tribus paribus: quæ languidiora ſunt, molliora, & breviora; & iis ſimilia, quæ obſervantur in Gammaro fœmina. Cujus, ut monui, quatuor tantùm ſunt paria minorum artuum in cauda: qui bifidi ſunt; & quælibet pars iterum ſubdividitur; deſinuntque in fibras molliſſimas, & quacunque flexibiles: è quibus dum tempus eſt, pendent ova: Incertum autem mihi eſt, an fibrilla

certo

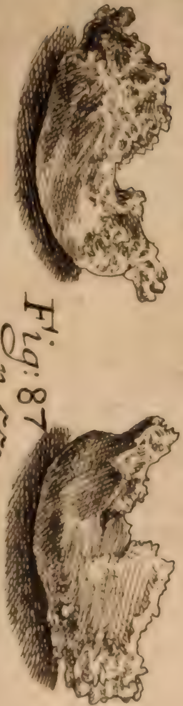

Fig: 87
p. 552.

Fig: 6.
p. 54.

certo ovi loco agglutinetur: quod veriſimilius eſt? Item & incertum an aliquid fibrillæ naſcatur ab ipſo ovo; quod agglutinetur fibris Artuum: quod etiam veriſimilius videtur? Et obſervatu dignum eſt hoc tempore multiplicari fibrillas; videnturque ova liquore quodam perfundi, qui facilè coit in fibrillas: adeò ut ovum, quod undequaque ſolutum naſcitur, facilè appendatur artubus. An minores artus in cauda gammari uteri vices gerant, & fibrillæ aſſimilari poſſint placentæ uterinæ? Enim verò complures compertum habent ab ovo naſci animalia cuncta; & in Viviparis ovum omnino ſolutum à reliquis partibus fœminæ ab Ovariis deſcendere in uterum; & placentæ uterinæ beneficio uteri lateri cuipiam adnecti; atque ſic veluti pendere ab utero, donec maturus ſit fœtus!

Totidem ſunt artuum paria, quatuor nempè, in cauda paguri fœminæ (nella Grancevola Veneziana) *Figura VI. & VII.* è fibris quorum pendent ova ferè ſemper rubicunda ſatis: viſa ſunt enim aliquando flava; quod nunc non rectè memini, an fortè coctura acciderit; ſed in fluviali certo certius absque coctura ex eadem cauda non ſemel vidi alia ova rubicunda, alia ſubrubra, alia flava, alia ſubflava. E fibris ſingulorum artuum caudæ paguri pendentia ova faciunt ſpeciem Botri. Principium artuum in paguro eſt oſſeum, & durum; ſed deſinunt omnes in ſubſtantiam cartilaginoſam rotundam, & acutam; ex qua naſcuntur hinc indè multæ fibrillæ ſimiliter cartilaginoſæ, & nonnunquam in alias ſubdiviſæ. Habent inſuper Artus iſti articulum in medio totius longitudinis ipſorum; qui quidem articulus non deeſt in cancro fluviali; & ab hujusmodi articulo incipit ſubdiviſio artuum in duos ramos; indè in alios. Nunquam autem vidi in paguro octo eſſe paria artuum, quatuor ex utraque parte; è quibus ova penderent. Exiſtimo tamen potuiſſe dari aliis ſpectandam fœminam hujus generis cancrorum,

rum; quæ octo haberet artuum paria in cauda. Accidit enim ſæpè numero in aliquo animali alicujus ſpeciei raritates quasdam obſervari, quæ minimè obſerventur in tota ſpecie. Vel fortè non fuit pagurus animal illud, in quo, ut accepi, obſervata octo erant paria Pinnarum; è quibus ova penderent. Cæterum in his etiam magna differentia eſt inter pagurum, & cancrum fluviatilem. Nam ova minora mole, ſed plura, atque plura numero ſunt in paguro. Et quæ pendent ab uno artuum botri ſimilitudinem faciunt diſtincti à reliquis: cum in flnviatili conſuetò ova omnia pendentia ab omnibus artubus faciant ſimul unum veluti acervum ovorum, ſive botrum unum; etſi quandoque ſit etiam in his aliqua diſcretio; & à quolibet artuum veluti racemulus uvæ Ribes diſtinctus ab aliis racemulis pendere videatur. Inſuper è quatuor paribus artuum in Cancro Veneto majori naſcuntur (*Fig. VI. & VII.*) quatuor paria pennarum; è quibus nullum omnino pendet ovum: cum in fluviatili deſint pennæ iſtæ. Quæ in paguro faciunt veluti binas alas; quarum quælibet quatuor habet pennas. Ac pennas placuit appellare partes iſtas; quoniam non exiguam habent cum pennis avium ſimilitudinem. Si quidem ex utroque latere ſecundum longitudinem quælibet habet piloſitatem quandam, ſive lanuginem, vel potiùs plumaginem quandam diſpoſitam, ſimilem illi, quæ eſt ſecundum longitudinem in oppoſitis duobus lateribus unius cujusque pennarum avium. Oſſeæ ſunt pennæ iſtæ, cavæ, curvæ, & tam longæ, ut extrema dextrarum poſſint contingere extremitates earum, quæ ſunt è ſiniſtro latere. Vallum efformant circa ova; quo aquæ coercentur, & ova aliquo modo defenduntur ab irrequietis undis.

Sed revertar ad cancrorum fluviatilium pariendi vias; quas, cùm ego quicquid aliud magis verum ratus, brachia nollem inſpicere, non poteram invenire. Sed cùm ſemper viderem canales ab Ovariis ad brachia tendentes, tandem in dubium

vocans

vocans præconceptam opinionem, perſpexi majores artus, & in artubus obſervavi foramina; per quæ ova pariuntur. Scilicet in tertio pari majorum artuum, *Figura VIII.* quod, ut dixi languidulas habet forcipes, & medium eſt inter reliqua quatuor paria, quorum duo chelas etiam habent, reliqua duo verſus caudam non habent, ſunt feneſtrellæ binæ, ſive bina adſunt foramina figuræ non exactè ſphericæ, unum in dextro tertiorum artuum, aliud in ſiniſtro; in quæ terminantur canales membranacei ab ovariis diducti. Atque ideò ova deſcendentia per canales iſtos, tandem per foramina, quæ ſunt in artubus mediis, in tertio nempe Brachiorum pari, egreſſum in lucem inveniunt. Ut proinde non omninò abſurdus is eſſet Puer, qui inter oſcula, & luſus, blando, dulcique deceptus ſermone, matri credat, dicenti peperiſſe eum per decentes quasdam ſub Alis adapertas Feneſtras: quandoquidem revera reperiuntur animalia, quæ ne dum per Feneſtrellas ſub alis, ſed per Feneſtrellas in Brachiis perpetuò patentes ova pariant!

Placet autem, ut hujusmodi foraminum ſitus meliùs dignoſcatur, tertium par artuum aliquo modo deſcribere, & eorundem figuram adjungere.

Artus majores medii, *Figura IX.* octo habent articulos numerato etiam eo, quo Brachium ventri conjunctum eſt; & quilibet artuum ex octo componitur oſſibus fiſtuloſis, muſculos plerosque in eorum cavitate includentibus. Unum tamen exiguum nimis eſt; interponiturque inter ſecundum, & quartum oſſa; quæ nonnunquam in natu majoribus in unum coaleſcunt, & ex tribus fit os unum. Si quis conſideret ſtructuram corporum in variis animalium generibus, facilè deridere poterit nonnullorum ſcientiam, decentiam in figuris partium animalium pro finali cauſa adducentium. Quicquid enim in Architectonica, & in Mechanicis omnibus poſſibile eſt, eſt etiam & decens, ac conveniens Naturæ. Quæ cùm in bovis pede oſſibus muſculos circumſtatuerit, in can-

cro oſſa fecit fiſtuloſa; & in oſſium cavitate muſculos abdidit; quibus artus moverentur. Quod ſi nobis etiam fabulari liceat, ſapientior videtur Natura, ac magis provida in pulice; lorica enim pulicem armavit, & in cancro, & in limacibus, & in locuſtis Marinis, & in teſtudinibus: quippe duris oſſibus circummunivit partes molliores; quæ à circumpoſitorum corporum incurſu faciliùs poſſunt offendi. An nobilior vel ignobilior eſt bos apiculis ingenioſis, providis formicis, prudenti teſtudine, quæ ſemper ſecum ſuam ducit domum? An minus admirabilis ſtructura eſt cujuscunque minimi animalis? Quantò meliùs eſſet rerum contemplari neceſſitatem, quæ ex vario naſcitur concurſu corporum minorum; ut aliud, atque aliud fiat; & quicquid tandem fiat, decentiſſimum illud, & convenientiſſimum ſit idem corporeæ naturæ! Nam quibusdam poſitis in concurſu corporum neceſſum fuit res eſſe, ut ſunt. Ut ſi fœmina utero gerat, creſcente fœtu neceſſum eſt comprimi inteſtina, & id omne, quod inteſtinis adjacet; neceſſum eſt Diaphragma minùs liberè moveri; neceſſum eſt diſtendi, & ampliari Peritonæum. Ac in iis, quæ pluries pepererunt, poſtmodum neceſſum fuit ventrem apparere extrinſecùs rugoſum. At hoc neque pulchrum, neque decens eſt? Sed neceſſum fuit ſic contingere! Quantò meliùs fuiſſet contemplari, ut ea, quæ dum ſeſe invicem impediunt, non poſſunt recta moveri, in gyrum vertantur; quàm gratis aſſerere hujus ſpectabilis Mundi ſphæricam eſſe figuram; quia ſphærica decentior eſt, pulchrior, & capacior. Nam quælibet figura decens, pulchra, & ad amuſſim capax eſt ejus, quod ipſa continetur. Verùm dum Sol exempli gratia in ſe convertitur, neque poteſt recta ferri, in vertiginem quoque rapit ea, quæ circum ipſum poſita ſunt; & neceſſariò factum eſt, ut ſpectabilis hic Mundus ad globoſam potiùs, quàm ad aliam motibus illis minùs aptam accedat figuram, Ac poſſibiles ſi ſunt figuræ, quid eſt hoc, quod naturam impediat, figuris omnibus uti poſſibilibus!

Inter primum articulum, quo brachium unumquodque tertii paris ventri adnectitur, & ſecundam articulationem eſt os primum in ordine oſſium brachii; in quod inſeritur canalis ab ovario illius lateris diductus, & in eo terminum habet. Quæ quidem foramina, unum in dextro brachio, aliud in ſiniſtro, obducta apparent membranulâ quâdam in morem turgidæ veſiculæ aliquantulum extuberantis: quam tamen exiſtimo propter muſculoſas fibras contrahi, dum ova pariuntur; atque ſic adaperiri foramen. Eſtque in hac membranula obſervatu dignum, quod ex ea tantum parte, quæ reſpicit forcipes oſſi, ſive labio foraminis firmiter adnexa eſt; ex alia verò parte, quæ reſpicit ventrem cancri, libera eſt, & ſoluta ab omnibus aliis partibus; ut pateat proinde via ovis. Sed cùm extrinſecùs hujus membranulæ color ſimilis ſit colori membranularum, quibus muſculoſa ſubſtantia, quæ conſpicitur inter aliquos articulos, contegitur, facilè poterit iſte color alicui imponere; qui nihil cogitans de canali, qui abſconditur membranula illa, ex hac coloris ſimilitudine poterit credere, ſolidum muſculum aliquem luſu quodam naturæ occludere foramen: cùm re vera membranula abſcondat quidem viam, per quam ova emittuntur, ſed aperiatur ad latus. Eſtque membranula veluti velum expanſum claudens foramen illud. Quod ſi velum contrahatur, patet via, & foramen adaperitur. In ſicco animali, quoniam velum hoc non turget, neque expanſum eſt, fovea apparet in foramine intus ducens. Eſt medium hoc par artuum ſimile aliis; niſi quòd primū par forcipes habet majores, & validiores, ſicuti etiam omnia oſſa in eo ſunt majora, & validiora; & poſtrema duo paria forcipes nullas habent. Eſt item medium hoc par artuum in fœminis ſimile omninò medio pari artuum cancri maſculi; niſi quòd in cancro mare nulla apparet neque in primo, neque in reliquis oſſibus exſculpta feneſtrella, nullum apparet ovale foramen. Atque ideò ſi quis hujus rei notitiam habeat, omiſſis aliis ſignis ſupra relatis, quibus fœminæ à maribus diſtin-

guantur tantùm ex eo, quod adſint, vel non adſint foramina ovalia in medio artuum pari certo, certius pronunciare poterit in cancris hoc animal eſt Fœmina, hoc eſt Mas. Semel obſervavi in primo oſſe quarti paris è ſiniſtra tantùm regione artuum majorum, quod par forcipes nullas habet, foramen ovale exſculptum ſimile omninò foraminibus medii paris. Ac diſſecto animali cognovi canalem illius regionis ab ovario procedentem in duos ramos ſubdiviſum; quorum unus terminabatur ad foramen conſuetò ſpectabile; alterum terminabatur ad foramen exſculptum in primo oſſe cruris ſiniſtræ regionis. Ut propterea neque abſurdum ſit credere Animalia dari, quæ per crura pariant fœtus ſuos! Ab ovariis autem antequam coeant in unum corpus ſubrotundum canales procedunt, alter ad dextrum latus, alter ad ſiniſtrum. Ac canalis unusquisque progreditur inter proceſſus coſtularum; indè ultra pergens intrat in fiſtuloſum os brachii, & terminum habet in foramine inſculpto in hoc eodem primo oſſe brachii, ut dictum eſt.

Semper autem mihi licuit ſpectare ova in ovariis. Nam antequam omnia vetera ova in lucem prodeant, novorum ovorum albicantia rudimenta apparent: ut non ſemel viderim in ovariis eſſe adhuc quædam ova jam ſatis grandia, & veluti properantia, ſi ſic dicere liceat, ad canales, per quos deſcendunt in brachia, & alia albicantia minora, & multò magis molliora, ſeu minus firma. Ovaria autem tunc erant contracta nimis, atque deficientia ab ea magnitudine, quam ſolent habere, cùm ova perfectiora ſunt: videlicet creſcentibus ovis ampliantur ovaria. Quin imò propter loci anguſtiam ubi creverint ova in ovariis, gammari non poſſunt ſphæricitatem ſervare; ſed compreſſa invicem poliedra conſpiciuntur; quæ poſtmodum edita, & pendentia ex cauda apparent ſphærica. At membranula una, & altera, quæ unum, atque alterum foramen obtegit, per quod ova educuntur, partûs tempore, & nonnullis diebus poſt abſolutum partum omnium veterum ovorum minimè tenta, ſed conſpicitur languida, & flacci-

flaccida, tanquam defatigata nimis in opere; & apparet humida. Tempus autem hujusmodi partus eſt menſibus Novembris, & Decembris circiter; ac etiam per menſem Januarium, & Februarium, rariùs per Martium menſem conſpiciuntur ova pendentia à minoribus artubus caudæ.

Spectaculum in his diſſectionibus oſtenditur jucundum, cor ſuperincumbens ovariis. Sedet autem cor parte ſuperiori in medio ovariorum: ut ſi dorſum incidatur gammari, *Figura VIII.* inter caudam, & curvam quandam lineam in dorſo inſignem, teſtaque illius partis auferatur, appareat cor palpitans ſuperincumbere ovariis; quæ cordi tanquam ſtratum ſubjecta ſunt. Cordis autem ſubſtantia eſt albicans; & vaſa, quæ ab illo naſcuntur, ſunt etiam albicantia, & vix diſtinguibilia ab aliis membranulis, & muſculoſa aliarum partium ſubſtantia, niſi motu, & palpitatione. Motu enim & palpitatione cordis apparent ortus, & progreſſus vaſorum à corde; & apparent ortus, & progreſſus vaſorum minorum à majoribus vaſis. Obſervantur autem etiam in mortuis cancris grandioribus cicatriculæ binæ ſupra cor: quæ videntur conſpici propter veluti chordam quandam brevem ſupra cor extenſam; & hoc, quod tenſum eſt ſupra cor, facit hinc inde phænomenon cicatricularum: de quo fortè fuſiùs dicam alibi. *Vid. etiam Fig. X. XI. XII. XIII. & XIV.*

Cæterùm in cancris maribus cor teſtibus ſuperincumbit; teſteſque cordi ſubſtrati ſunt. Qui attentiùs inſpecti apparent veluti parvi glomi tenuiſſimorum albicantium filamentorum. Supremam tamen teſtium partem, quæ caput ſpectat, non ſemel explicavi; & obſervavi conſtare illam ex vaſis anfractuoſis, ſinuoſis, & celluloſis. A teſtibus tenui ſanè principio ortum habent vaſa ſpermatica; *Fig. XV.* quæ progreſſu majora ſunt, & corporatiora: & ſeminis, quo menſibus iiſdem quibus fœminæ pariunt, & in cauda geſtant ova albo colore maximè conſpicua ſunt; nam menſe Maji vaſa ſeminalia ſunt flaccida, languida, & ferè vacua ſemine. Poſtrema autem

pars ſeminalium vaſorum propè crura minùs amplum quidem ductum habet, & minùs candida apparet; ſed eſt carnoſior, & firmior, quàm media pars; neque tam facilè disrumpitur. Longa, & tortuoſa via, multisque revolutionibus vaſa hæc terminum habent in poſtremis cruribus: hoc eſt, terminum habent in quinto pari majorum artuum; dextrum in dextro femore, ſiniſtrum in ſiniſtro, *Fig. XVI.* Ac in primo oſſe utriusque cruris eſt pars, quæ parùm exporrecta in cylindri figuram foraminulum habet; quod obtegitur carunculâ quâdam ex extuberanti membranula, quæ ductûs pars eſt carnoſior: dixi enim vaſa ſeminalia propè exitum minùs ampla quidem eſſe, ſed eſſe carnoſiora ibi, & difficiliùs ibi, quàm in aliis locis disrumpi. Ex uno latere eſt pilus quidam majusculus in radice, ſed deſinens in cuſpidem acutam, ut caruncula cum iſto pilo faciat ſpeciem partis extremæ in cauda nonnullorum ſcorpionum: videtur ſcilicet caruncula velut granum milii habens è latere cuſpidem quandam. Ubi cancer ſiccus eſt, & aridus, contracta etiam & ſiccata caruncula apparet parva fovea in oſſe. Cùm vaſa turgent agitato, & moleſtato cancro facilè ſemen albiſſimum è miliari grano jam expoſito erumpit. Et non ſemel tenui lignea ſpatula compreſſi locum inter bina crura, quà priùs cognoveram duci vaſa ad crus poſtremum, & compreſſione illâ ſemen prolicitum eſt. Item ſæpè ſæpiùs diſſecto cancro compreſſione factâ vaſorum, & protruſione crura verſus vidi è cruribus erumpere lacteum ſemen. Organa autem propagationis, & generationis ſic conſtructa ſunt in cancris, ut facilem non inveniam rationem, quâ maris ſemen in fœminæ corpus ejaculari, infundi, vel intrudi poſſit: Sed neque ex ipſa conſtructione hæc eadem ratio infundendi ſemen in corpus fœminæ videtur impoſſibilis. An verò edita jam ova ſuperinſperſo fœcundantur ſemine? O ſemper, & in quibuscunque maximè admirabilis Divinæ mentis ſapientia: quid eſt illud, quod mas tribuit fœminæ; vel quid eſt illud, quod cancri maris ſemen tribuit

ovis

ovis in fœminæ corpus progenitis, propter quod ova fœcunda fiunt? Corporeumnè illud eſt, an incorporeum? Ac ſi corporeum & animal tantùm machina eſt; cur non fœmina ſola ſatis eſt ad complendam integrè, perficiendamque machinam? An dantur animalia, quæ in ſpecie ſua non agnoſcunt ſexuum diverſitatem, & ſicuti plantæ quarum quævis ſuam ſpeciem propagare apta eſt, quodlibet ſinè alterius commixtione poſſit ſibi ſimile progignere? An autem animal hujusmodi datum aliquando eſt, an fortè dabitur unquam? Quod ſi omnino incorporeum illud eſt, & neque mas neque fœmina tantummodo machinæ ſunt; cur non item fœmina, quæ ovum concipit, non poteſt ſpirituale hoc, & incorporeum infundere? Cum hæc, atque ſimilia conſidero, quæ omnem humanæ ſcientiæ certitudinem ſuperare videntur, exiſtimo licere quidem homini rerum cauſas, veritatemque indagare, quod ſtudium maxime delectabile eſt; verum credere debemus, veriſimilitudines quasdam nos tantùm attingere. Voluit enim Deus operum ſuorum quorumcunque etiam leviorum, & magis vulgarium nullum omnino, exactèque homini cognitum eſſe; ut ſuperbiam deponat homo, agnoſcatque omnia, quæ habet, & quæ habere poteſt, Dei donum eſſe. A quo etſi multa, atque multa quotidie accipiamus; tamen ſi quæ ipſius gratia noſtra facta ſunt, ad illa comparentur, quæ nobis adhuc conceſſa minimè ſunt, pauperes ſumus. Ipſe autem ſic donat, atque largitur, ut ab eo nihil unquam auferatur; ſed ſemper, etiam quæ donat atque largitur, ipſiusmet remanent bona.

[*1687. 25. d. Aprilis Viennâ Auguſtam Vindelicor. allata.*]

Explicatio Fig. V.

AB. & AB primum par brachiorum in gammaro fluviatili, forcipes habens A, & A validas, magnas & dentatas.

C. C. C.

C. C. C. & C. Chelæ, ſive forcipes parvæ & languidæ, in aliis duobus paribus brachiorum.

DE. DE. DE. & DE. reliqua bina paria artuum majorum ſine forcipibus, deſinentia in cuſpides acutas, D. D. D. & D. quæ etiam pedum paria bina dici poſſunt.

i, i, i, i, & i, quinque paria minorum artuum in cauda gammari maris fluviatilis, quæ in fœmina ſunt tantùm quatuor paria.

Fig. VI.

Artus exponit in cauda Paguri ſive Grancevola Veneziana.

AB. & AB primum par artuum, in quibus ſiniſter non habet ova, dexter vero habet ova, pendentia à fibris, ut videatur Botrus.

CD. & CD. primum par pennarum ortum, à primo pari artuum cui pennæ articulantur in C.

EF. EF. EF. EF. EF. EF. reliqua tria paria pennarum, quæ naſcuntur ab aliis artubus, ad ſimilitudinem primi paris ſed botri hic occultantur à primo botro, ut etiam aliæ partes occludantur.

Fig. VII.

AB. & AB. repræſentat unum par artuum, cum uno pari pennarum.

CD. & CD. veluti vallum facientium circa ova, quorum botrus unus K. effictus eſt in dextra parte, ut conſpiciantur fibræ OL, & OI, in ſiniſtra, è quibus pendent ova.

Fig. VIII.

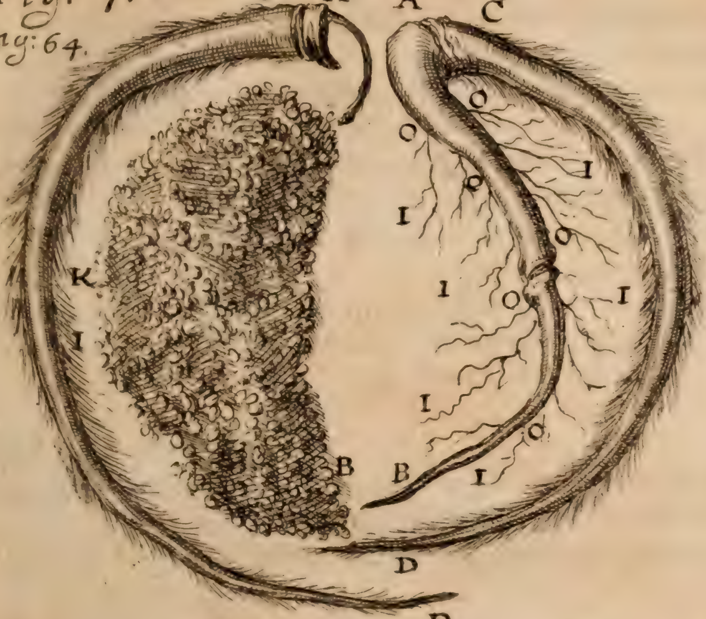
A. Dorſi pars in Cancro fluviatili inter caudam B C & curvam lineam D E F. qua parte diſſecta & ablata teſta apparet ſubtus membranulas cordis veſicula palpitans, & ſuperincumbens ovariis in fœmina, teſtibus vero & vaſis ſpermaticis in mare.

Fig.

Fig: 8.
p. 64.
A
B
C
D
E
F
G
G
G
Fig: 9.
pag: 65.
G
G
H
I
K
L
m
n

Fig: 7.
pag:64.

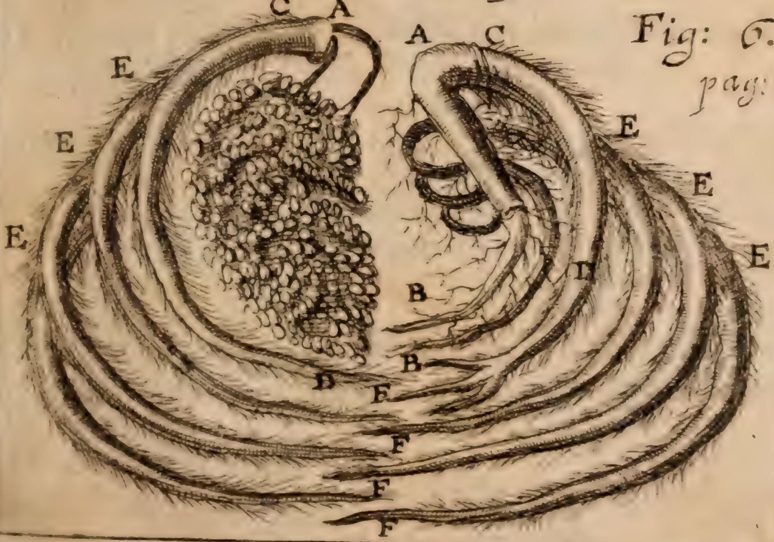

Fig: 6.
pag:64.

Fig. IX.

G. G. Forcipes in tertio pari brachiorum, quæ medium locum obtinent, inter majores artus & foraminulum habent O & O, in fœmina inſculptum in primo oſſe, atque per hæc foramina O & O pariuntur ova.

H I. Prima interſectio in cauda, parte anteriori, è quâ nulli naſcuntur artus in fœmina: cum ab hac eadem interſectione in mare oriatur primum par minorum artuum inter crura exporrectum.

KL. Secunda interſectio eſt, quâ naſcitur primum par minorum artuum in fœmina m & m. ex quo, ut etiam à reliquis artubus caudæ pendent ova m. n n n n m.

Fig. X.

A. Oſſa in medio ventris.

O. Foramen ovale obtectum membranula, quæ parte ſpectante oſſa A, non eſt adnexa labio foraminis, parte vero I, quæ reſpicit forfices B oſſi ſive labio foraminis in oſſe inſculpti firmiter annexa eſt.

C & C. Ovaria.

D. Canalis alter ab altero ovariorum tendens ad foramen O inſculptum in primo oſſe tertii brachii.

Fig. XI.

A. Cor ſuperincumbens ovariis, quorum partes I, I, conſpiciuntur è regione quæ ſpectat ad caput: item, intra è regione quæ ſpectat caudam, alia ova o. o. o. conſpiciuntur in ovariis, quæ longiora ſunt cordis veſicula, ſed non multùm longiora, cum ova parva ſunt.

b. Canalis à corde Caudam verſus ſubdiviſus, in canalem, & rectà tendentem ad caudam e. in canalem d. remotum à ſuo ſitu, nam vergit ad anteriorem partem animalis.

m. m. m. Ventriculus.

n. n. Portio viſcerum ex filis conſtructorum inteſtino annexorum.

Fig. XII.

A. Locus cordis ovariis ſuperincumbentis.

B. & B. Ovaria disjuncta parte ſuperiori, conjuncta verò parte inferiori verſus caudam.

CD. & CD. Canales, per quos ova deſcendunt ad brachia.

FE, & FE partes viſcerum ex multis filamentis compoſitorum, quæ parte ſuperiori prope ventriculum multis filamentis inteſtino connectuntur.

GH. Pars inteſtini ad caudam tendentis.

Fig. XIII.

a. Cordis veſicula.

b. Canalis verſus caput, inter ovaria.

c. Canalis verſus caudam, qui dividitur in duos ramos, quorum ramus d. inflectitur verſus ventrem, ramus verò e. rectà tendit caudam verſus.

Fig. XIV.

Q.P. Repræſentat ex uno latere bina foramina O & O, in quæ terminabantur rami ejus canalis, qui ex illo latere diducebantur ad S verſus, ac proinde cancer iſte pariebat ova per tertia brachia, & per ſiniſtrum crus primum, in ordine crurum.

Fig. XV.

AB & AB. teſtes Cancri, quibus cor ſuperincumbit.

BC & BC. Vaſa ſeminalia tenui principio per viam tortuoſam & multis revolutionibus à teſtibus ducta ad poſtrema crura.

C & C. Carunculæ, ſive grana miliaria in primo oſſe poſtremorum crurum extuberantes, è quibus ſemen erumpit.

DC. Pars vaſorum ſeminalium cruri proximior, quæ minùs ampla, ſed carnoſior & firmior eſt, quàm reliquum BD.

CE. Crus unum Cancri, è cujus latere explicatum effictum eſt vas ſeminale BDC.

Fig.

Fig: 16. pag: 67.
Fig: 15. p 66
Fig: 10. p. 65.
p. 66. Fig: 13.
Fig: 14. p. 66.
Fig: 11. p. 65.
Fig: 12. p. 66.

Fig. XVI.

AAA. Trium brachiorum ex uno latere Forcipes in quibus A C. primi brachii magna & valida nimis eſt.

BE.BE. Pedes bini in uno latere, in cujus poſtremo propè caudam juxta principium ejus adeſt caruncula I. in maribus, è qua ſemen prodit.

I. Altera caruncula in crure oppoſiti lateris.

DO. DO. Primum par artuum minorum in cauda cancri maris, quod exporrectum eſt inter crura, & unusquisque è ſuo latere titillare poteſt carunculam I.

SCHOLIUM.

CОnferatur Gammarorum ſuccincta anatome, quam, quoad partes quoque generationi dicatas, dedit Cl. *Thom. Willis tract. de anim. brut. lib. 1. cap. 3.* De ſemine etiam eorum obiter in *Scholio ad obſ. 95. Joh. Hellvvigii* aliquid monui.

[L. Schröck, L. f.].

OBSERVATIO XX.
D. JOHANNIS ACOLUTHI,
De
Potu Vini in Malignis.

QUem *Decuriæ hujus Secundæ Anno quinto* notavimus feliciſſimum (certo tamen circumſtantiarum ſub moderamine) vini potum in malignis, hic paucis confirmaſſe, Benevolo Lectori ne tædio cedat. Menſe circiter Februario Anni M.DC.LXXXVI. decimo quinto morbi die ad virum 32. annorum petechiis undique ſparſum, pro conſilio, cum Medico hactenus curationi præfecto, conferendo, vocatus, eundem ferè, quem citato loco deſcripſimus, caſum obſervabam, eo tantùm differentem, quòd deliria mitiora at-

que interrupta, neque tantum extremorum frigus (quamvis calor pro exigentiâ morbi minor) urgerent. De cætero urina, eam, quæ ſaniſſimis redditur, referens, pulſus depreſſio, ſitis nulla, ſomnus rariſſimus, extremorum continui ſpaſmi, virium defectui maximo juncti, priori annotationi noſtræ accuratè reſpondebant. Pace igitur annuentis Collegæ, ſepoſito, quem juſſu ejus officiosè ægro propinabant adſtantes, ſpiritu Vitrioli, & in contrarias penitus indicationes, animo deflexo, iis, quæ aliàs optimè ſe geſſerant, medicamentis, anteſignano Vino dato, lethiferum animosè aggrediebamur hoſtem, qui paucarum dierum morâ interpoſitâ, receptui canens, mox ſubſecuturæ fugæ indicia in matulâ depingebat. Hinc tantò alacrius inſtantibus ſuppetias ferebat natura, ſeparatisque ulterius cum lotio ex maſsâ ſanguineâ malignis quisquiliis, brevi inimicas copias gloriosè triumphabat.

OBSERVATIO XXI.
D. JOHANNIS ACOLUTHI,
De
Vomitu Sanguinis horrendo.

RArò tranſcendit impunè oras ſuas vitalis unda, quin laxatis licentioſiùs repagulis, facilè cum eâdem & ipſa vita elabatur. Non artificioſas ſanguinis depletiones, neque naturales illos memorabo orgaſmos, quibus per uterina vaſa, aut ſedales venas, aut naſi arterias, aliave loca, nimio ſe liberare onere natura modeſtè ſtagit, cùm exorbitantes illius conatus nobis perſequi contingat, dum purpureum laticem ad illud impetuoſius regurgitare ſacrarium cogit, in quo ſanitatis & morbi, imò vitæ & mortis limites conſtituit. Ventriculum volo, cui, quo magis antea erant amica, quæ ſtudiosè ex aſſumtis evolvebat cruoris elementa, eò nunc adverſiora ſunt, ubi maturitatis aſſecuta gradum,

dum, priſtinam officinam turbant, ut in furorem inde actus archæus, conquieſcere non poſſit, donec intempeſtivum hoſpitem validè excuſſerit. Quamvis verò varios fluxus, deficientes aut imminutos, modico ſanguinis vomitu innocuè compenſatos, non ignoremus, nullibi tamen ultimum abeſt periculum, ubi in vehementiores hæmorrhagias ſeſe exſolvit.

Vidimus id in honeſtâ fœminâ, habitus gracilioris, 49. annos natâ. Hanc à biennio menſes, absque ullo tamen ſanitatis incommodo deſtituebant, cùm ineunte Anni octuageſimi ſexti vere, varios in abdomine dolores perſentiſceret, quos colicos ſeu hyſtericos eſſe, rata, aquis variis ſpirituoſis, mulierculàrum ex conſilio, ſedabat. Decimo Martii, cùm ab aliquot jam tùm diebus omnis conticuiſſet appetitus, vaga obreperet nauſea, & cardialgia ingraveſceret, inter phlogoſium viciſſitudines, ægrè domeſticis rebus ſatisfaciens, maturè ſe cubitum confert, ſtomacho prius forti hauſtu, eoque adhuc repetito, aquæ alicujus carminativæ ſpirituoſæ, denuò perfuſo. Tum inter mille gemitus obrepens ſomnus, ipſam ad duodecimam usque detinuerat, ubi urgente malo expergefacta, triplici vomitu tantùm non animam expuebat. Marpeſiæ cautis inſtar rigentis, maritus, horrido mox clamore viciniam implet, quæ advolans, proprio immerſam cruori, ſemi-exanimem, tollit. Si in ſuâ arte credendum artifici, marito lanioni fidem adhibere licebat, aſſerenti, tantum ſanguinis, mactatum vix eructare bovem, quantum, totum ferè cubile tum inundaverat. Variis refocillata analepticis ægra, cum ſibi ipſi rurſus conſtaret, quartâ matutinâ idem denuò fatum experiri, quamvis, deficiente jam undâ, mitius. Horâ ſeptimâ demùm conſultus, pulverem ſtyptico-reſolventem opiatum, à meridie repetendum, cum miſturâ Sylvii in caſibus ejusmodi commendandâ, præſcribo, quibus ipſis per diem fluxus cohibitus, octavâ veſpertinâ tantò vehementius inſtabat. Excreti ultimo hoc impetu ſanguinis

oculatus teſtis, ternarium librarum medicarum ſuperaſſe, judicavi. Tum vitæ pauciſſimæ reliquiæ, quas omni fulcire ſtudiô annitebamur, donec mentem rediiſſe comperiremus. Affectus urgentia nihil non tentatum relinquere jubebat, hinc externis quibuscunque (exceptâ V. S. quam immenſa pariter ejecti cruoris copia, atque famæ obſervatio negare videbantur) ſupra allegata ulterius ſociare medicamenta meditabar. Deprecante autem pulverem ægrâ, quem, cum aliis ingredientes Biſtortæ & Tormentillæ radices, ipſi reddiderant inviſum, anaticâ portione miſta Corall. a. præp. terr. ſigill. ſtrig. CC. uſt. Lap. 69. præp. cum grano ſemis Laudani ſubſtituebam. Nox inſequuta quietior. Mane melius, quamvis omninò fractis viribus ſe habens, eodem fruitur præbio, parciore tamen manu Laudanum offerente, ſcilicet ad grani tertiam partem. Eundem pulverem, paucis nonnunquam miſturâ martialium immutatis, ter, quilibet inſequentium quinque dierum vidit, eam, ſub refractâ hâc Doſi, Laudani continuationem, patiente, magno cum ſucceſſu ferente. Cum alvus per biduum obſtructa ſollicitationem ſui flagitaret, injectum clyſma magnam congrumati ſanguinis copiam eliciebat, indicio, ipſum, per utrumque ventriculi oſtium, elabendi viam, ſibi quæſiviſſe. Hoc ulterius alleviati auxilio, tribus vel quatuor ex ordine diebus illud revocabamus, donec natura conſuetos repetere tramites, proprio motu, magnoque ſpei noſtræ augmento, inciperet. Hanc tamen infirmo ſtare talo, quamvis appetitu ciborum, ſomno, ad actiones omnes integritate, pro conditione graviſſimi morbi, ſufficientibus, ſuffultam, infelix octava morbi dies oſtendit. Omnia enim tranquillo reddita ſtatui ulterioribus demulcere Laudani blandimentis inconſultum arbitratus, ſeptimâ die abſtinere ab eodem conſtitui. Nihil erat, quod notabilem hanc redderet, neque ſequentis dimidium quicquam ſiniſtri experiebatur, cum momentaneo orgaſmo rurſus inſurgens ſanguineus latex (nihil minus metuente ægrâ) per ſuperiora,

aliquot

aliquot librarum pondere ſeſe præcipitem daret. Si unquam antea tùm certè morti proxima, ejusdem quique præ ſe imaginem ferebat. Adeô luridus vividior: reduci ſucceſſerat faciei color, genæ erant collapſæ, retroceſſerant oculi, ceſſaverat arteriarum pulſatio, ut imminentibus fatis nemo certius quid ominaretur. Quartum tamen ſuas inſtaurabat copias, exquiſitorum confortantium firmata robore natura, quorum veſtigia laudatus ſupra pulvis per duodecim dierum curſum legebat. Hoc, omni malo ſopito, ſi qua in vaſis minoribus reſtitarent (impedito ſanguinis circulo, extravaſationi ejus anſam præbentibus) obſtructionibus reſerandis, liquor Martis Solaris commendabatur, cujus paulo poſt continuato uſu, hucusque conſtans, pro deploratâ habitæ, recuparabatur valetudo.

OBSERVATIO XXII.
D. JOH. ACOLUTHI
De
Pædarthrocace.

NOvum, rarumque ſeculi noſtri fœtum, hoc impoſito nomine, *Severinus* delineavit, in ſuo *de reconditâ abſceſſuum naturâ*, Commentario. Illuſtraſſe eundem B. Collegam noſtrum Excell. *Schefferum*, memoriam ejus orbi commendans *Miſcell. Curioſ. Decad. 2. A. quintus* docet, quas tamen doctas videre meditationes, nobis nunquam contigit. Infortunatos autem doloroſiſſimi morbi natales, non peregrinas tantùm turbaſſe oras, ſed Sileſiam quoque noſtram afflixiſſe *Ephemerid. Germ. Dec. 1. A. ſexti obſervatio centeſima* palàm fecit, ulteriusque in corporibus noſtratium, moleſtum hoſpitem ſua ſibi paraſſe hoſpitia, ſequentia loquentur.

Nullum autem penes me dubium reſtat, quin genito-

rem ejus viſcido acres humores agnoſcam, qui in ſpongioſis gyris, capita puerilium oſſium conſtituentibus, ſtagnantes, ſucceſſivo congeſtu eorum confinia extendunt, planumque antea quod erat, notabili tumore efferunt, nullâ ſuperjacentium carnoſarum partium ſenſibili alteratione factâ, donec morâ acriores redditi, oſſium corrodant ſubſtantiam, unde exurgens cauſtica ſanies, ipſas carnes depaſcitur, & quæſitâ elabendi viâ, peſſimi moris ulcera producit. Hæc, quamvis vix ullam Medici providentiam & ſedulitatem, venientia antevertere, aut aggreſſa curare valere *p. 311.* laudatus modò pronunciet *Severinus*, divinamque ob id Pœonis intelligentiam, Æſculapii artem, omnemque Crateri ſupellectilem *p. 313.* huc convocet, quid tamen divinâ aſſiſtente gratiâ, paucis auxiliis, tàm conſummatam, ex parte, &, niſi mox recenſenda ægræ ſors obſtitiſſet, plenariè curando, quàm ubiq; irruentem removendo pædarthrocacen, præſtiterimus, annotamus.

Quicquid vero de eâ orbi literario communicatum, hactenus mihi innotuit, id omne variolarum, morbillorum, achorum, aliorumq; exanthematum reliquiis tribuitur, caſibus priori obſervationi noſtræ analogis, dum poſterior, malum per ſe, nullo recenſitarum excretionum cutanearum antambulone, incipiens, B. L. ſiſtet.

Paupercula 12. annorum puella, ſuburbii noſtri incola, variolis confluentibus feliciter ſuperatis, paucas poſt hebdomadas, omnium articulorum doloribus lancinantibus obruitur, quibus continuò ſtantibus, elevantur ibidem tumores, tandem, cum omnimodâ ad motum impotentiâ, acerrimum ichorem plorantes. Hoc rerum ſtatu eleemoſynam petentis, miſertus, ut, quibus involuta erat, laciniis, detraheret ægræ, matrem jubeo, nudoque inſpecto corpore ſceletiformi, conſummatam, prout à *Severino* deſcribitur pædarthrocacen eſſe, decerno. Tùm Chriſtiani amoris juſſa executurus, ſimul & ten-

tentaturus, quouſque affectui, nunquam antea mihi obviam facto, mederi liceret, à viſciditate & acrimoniâ deliteſcentium humorum, præcipuas ſumens indicationes, ſimul & eò contendebam, ut ulcera manantia probè expurgarentur, ſuoque tempore, maligno fermento extincto, optatam nanciſcerentur conſolidationem. Agmen ducente purgante, (quo ſolo, maturè exhibito, omnem præcaveri potuiſſe morbum, probabile) Antimonialia cinnabarinis juncta exhibebantur, thermis artificialibus, ex Sulphure & Calce vivâ paratis, bis de die inſidebat, iisque ulcera accuratè eluebantur, Emplaſtra & unguentum ad imitationem *citati ſupra Ephemerid. Germ. loci* erant eadem, niſi quòd Diaphoretico Mynſichti, Magneticum Salæ, & cum oleo deſtillato Tartari malaxatio accederet. His, trium quatuorve ſeptimanarum ſpatio, felices adeò faciebamus progreſſus, ut quæ antea ſummè emaciata, immobilis jacebat, nunc habitior inſiſtere pedibus, imò & obambulare, manibus brachiisque ſatis commodè uti poſſet, ulceribus quibusdam omnimodè clauſis, cæteris, magis indies imminutâ profunditate, laudabile pus fundentibus, tumoribus vero decreſcentibus notabiliter, cum neſcio quâ de cauſa irritatus hoſpes, miſeram cùm filiâ matrem ædibus ejiceret, & negatâ aliâ, prope urbem habitandi occaſione, ipſa poſt hæc à me nunquam viſa, ſpe ſalutis, nos, curæ propediem auſpicatò abſolvendæ, exueremur.

Benigniora fata erant pueri undecim annos nati, mercatoris inter noſtrates honeſtiſſimi filii, cui, nullo excretionum cutanearum genere prævio, dextrum genu, à parte internâ, pugnum excedente tumore elevabatur, tantis cum doloribus, ut multas noctes, clamando, parentibus perdiderit. Conſultus, ex cute, nullâ qualitate immutatâ, & inflatæ, ipſius oſſeæ ſubſtantiæ, duritie, de pædarthrocaces initio cogito, iisdem, quæ ſupra notata, medicamentis internis præſcriptis. Externè, ſpirituoſa nervina Spiritui lumbricorum Terra volatili junctas illinebantur, imperabatur quoti-

die ſudor, frictiones, alia, malo eundem alterius genu locum; mox tali, hinc humerorum, utriusq; cubiti, manuum, imò & nonnullorum digitorum articulationes invadente. Sic miſerrimus, omni artuum uſu privatus, gemebundos dies noctesq; ducebat. Supra, quæ bene ceſſerant, remediis, quamvis non adeò inveteratus, pertinacior tamen morbus, illudebat. Neq; enim dicta interna obicem ei ponere poterant, quin in horas latius vagaretur protervus acquiſitor, neq; Emplaſtra cum linimentis, qui ſurrexerant, tumoribus, quicquam detrahere noverant. Aliam igitur ingreſſi viam, duro nodo, duriorem aptaturi cuneum, omni alio potu ad tempus interdicto, mane & à meridie Decoctum ex Carnis viperin. exicc. ℥ij. Rad. chin. ponderoſ. Bardan. Sarſaparill. ãã. ℥iß. Raſur. Lign Sanct. ʒvj. Saſſafr. ℥ß. Herb. Fumar. miß. Epatic. nobil. Fragar. aa. mß. Rad. Hellib. nigr. ℥ß. Fol. Senn. ſ. ſtip. ʒiij. Sal. Tart. ʒj. inciſ. & contuſ. maceratis in aqua comm. ℔ ix. per diem & noctem, poſt coctis ad med. colatis, & c. ſ. q. Syrup. de Cichor. edulcoratis, paratum, ad Uncias tres vel quatuor bibere, & ſolio aquæ decoctionis Saponis Veneti, cum herbis nervinis & emollientibus, inſidere juſſi, ordinato, pro Pocheto, Decocto, ex prioris remanentiâ reſultante, paſſulis, & radice Glycyrrh. pro more, gratiore reddito. Aquâ extracti artus, Emplaſtro de Ranis Vigonis cum Mercurio, primò ſimplici, mox duplicato & triplicato, tandem quadruplicato, excipiebantur. Per hæc, omnibus membris ſuus redibat motus, tumoribus diſcuſſis, exceptis genubus, ut primis, ſic ultimis morbi ſubjectis. Ultimò, cum nimiâ viſciditate irretitum Mercurium, officio ſuo, pro reſolvendo duriore concreto, ſufficienter defungi non poſſe, judicarem, laxiori maſſæ ſociare eundem conſtitui, Emplaſtro Hyoſcyamino Ludovici, eò delegato. Hujus Unciæ duæ, Mercurii Drachmis ſex imprægnatæ, & nervinis oleis deſtillatis malaxatæ, brevi Gordios ſolvebant nodos, puerumq; compedibus liberatum, ad familiares huic ætati ſaltationes, rurſus dimittebant.

[*Confer. Decadis hujus Anni III. obſ. 129. 130. 131. & Ann. IV. obſ. 74.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXIII.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Delirium grave, cum Impotentia, ſponſi, ex faſcino.

QUotidiana ſunt in perniciem noſtram Diaboli ludibria, ipſi, (ut intacta relinquamus, quibus nobiliorem noſtri partem, animam perdere ſatagit) in corporibus noſtris tantò felicius ſuccedentia, quòd accuratiſſimus naturæ myſta, intuitivâ quaſi nexûs cauſarum naturalium cognitione, gaudeat, adeoque ad intentionis ſuæ ſcopum, tantò artificioſius eas dirigere nôrit. Hìc, ſceleſtisſimi hoſtis machinas deteſtemur, quibus, procreationi ſobolis infeſtus, neogamorum ſpiritus ligat, & ſuppreſsâ ſeminalium humorum turgeſcentiâ, non conjugales tantùm ſufflaminat amplexûs, ſed & magnâ, peſſimorum accidentium ſyndrome, miſeros mulctat. Quamvis verò myriotechnites hic, ſubtiliſſimas telas nectat, rudior tamen eſt, quàm ut ex cauſis merè phyſicis ſtructas inſidias ſuas ita obvallare queat, quin per medicamenta effectu ſuo illis contraria, imprimis autem divinâ benedictione roborata, diruantur. Hinc ex voto aliquot à nobis liberati, quos captivos hic Aſmodi ducebat. Univerſalis languor, inexplicabilis quædam præcordiorum anxietas, & communis, omnibus hoc malo preſſis, virilitatis enervatio, vulgaria magis ſunt ſymptomata, quàm ut hîc allegari mereantur. Notabilior fortè eſt, quam nupero menſe Aprilis in Viro juvene 28. annorum, ſtaturæ proceræ, & robuſtiſſimi corporis, ſtatum vidimus. Hic, cum habitu externo, ſponſæ ſuæ, viduæ, largâ manu admetiendas Venereas dapes promitteret, ipſo nuptiali die, tantam ſui ex ſe amotionem patitur, ut aſino ad lyram, ineptior ad imminentia eleuſinia hæc ſacra obeunda, videretur. Noctem inquietam, alterâ die ap-

petitûs proſtratio, triſtitia, & laſſitudo omnium artuum excipiebat. Tertiâ die, conſilii ergo vocatus, ægrum, magnâ difficultate ſpirandi laborantem, oculis torvis & fulgidis, facie prætumidâ, extremis, cum livore, frigidis, pulſu parvo, nonnunquam intermittente, & tantâ debilitate oppreſſum intueor, ut in lecto erigere ſe neſciret. Dum omnes circumſtantias, lecto aſſidens, accuratius penſito, ecce, moribundus, nunc furibundus, lecto exilit, ad fores properat, in plateam ſemi-nudus ſe prorepturus, niſi vi retractus fuiſſet. Tum robuſtâ virorum cuſtodiâ opus erat, quæ, me adhuc præſente, bis revertentem paroxyſmum maniacum compeſcebat. Ex ligatorum diabolicâ arte ſpirituum, nunc torpidiore motu, nunc impetuosâ rurſus exploſione dependentem ſanguinis inæqualem circulum, omnem ludere tragœdiam perſpiciens, venæſectioni manum applicaturus eram, quam continuus ægri violentior motus non admittebat. Eo exuti auxilio, medicamenta advocabamus; reſolutione humoralis maſſæ, tam contentis quàm impetum facientibus, æquabiliorem motum conciliatura. Quin omnia volatilia id fuerint præſtitura, nulla penes nos erat ſuſpicio, interim ſpiritum Cornu Cervi rectificatiſſimum, quovis bihorio ad ſexaginta guttas cum miſturâ analepticâ infundere jubeb[illegible]s. Poſt primum hujus præbium furioſis acceſſibus fræ[illegible]n injiciebatur, eodemque per diem aliquoties repetito, facilior reſpiratio, faciei detumeſcentia, calor colorque naturalis, manibus pedibusque, & mentis præſentia, ſuccedebant. Tum verò adſtantes ſecuri, & Medico immorigeri monito, per totam noctem, ne guttulam exhibuerant. Manè eadem rerum, quæ præcedente die, turpiſſima facies. Ad priſtina igitur reverſum eſt præſidia, quibus intra biduum in tantum reſtituebatur, ut in conclavi obambulaverit. Jam dietâ & medicamentis reficientibus porrò eundem eram refocillaturus, donec laſſus, additis calcaribus, ad ſaltum incitari equus commodè poſſet, niſi muliercularum obſtitiſſet ſuperſtitio, quibus ſufficiebat,

Spon-

Sponſum, ope noſtrâ, potiſſimo periculo ereptum. Hinc magnâ cum gratiarum actione mihi nuncium mittebant, reliquum abſolvendæ curationis ſibi vendicantes, propinato ipſi (ut poſtea comperi) aliquot vicibus, raſurâ campanæ, & priapi tauri nigri, donec idem, quod, quem devoraverat, præſtiterit.

[*d. 21. Junii 1687. Norimb. miſſæ.*]

OBSERVATIO XXIV.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Noxa à nimio pulverum uſu.

NOn infimæ notæ vir eruditus, corripiebatur febre ardente, & hâc jugulatâ detinebatur per aliquot menſes variis ſymptomatibus, plerisque ſcorbuticis. Medicus ſat multis ipſum impleverat pulveribus, interdum unô die duos vel tres porrigendo. Superatis reliquis moleſtiis, remanebat tanta ſtomachi debilitas, ut nihil retineret, ſed omnia per vomitum rejiceret. Quid conſilii? Roborantium vis erat vana, nil conducebant pulveres peptici, nil unguenta, emplaſtra, balſama, ſacculi, ſpiritus, eſſentiæ, elixiria, aquæ ſtomachales & alia. Tandem re benè examinatâ adſumitur vomitorium feliciſſimo cum effectu. Præter enim ſaburram vitioſorum humorum, & pituitæ viſcidæ, natura excludebat pulveres nimiô numerô intruſos, & qui jam de vita deſperârat, priſtino reſtituebatur vigori. Videmus ex his, quàm catus Medicus eſſe debeat etiam in forma propinandorum medicamentorum: Janus utique bifrons ut ſit, requiritur. A ſcopo noſtro non admodùm alienus eſt *Beguinus,* dum ſcribit *Tyroc. Chymic. l. 1. c. 1. p. 26.* non raró ægrotantes ob devoratas partes noxias excrementitias & venenatas unà cum ſalutaribus & utilibus, expugnatô morbô, cum ſymptomatis gravioribus poſtmodùm ſupervenientibus, &

ipſo priore morbo periculoſioribus conflictantur. Loquitur autem de illis medicamentis, quæ absque ulla præparatione Chymica tàm ſimpliciter ægrotis porriguntur. Quod licet in noſtro ſubjecto non fuerit ſactum, ſed pulveres benè præparati exhibiti: Interim tamen in hacce cura oculus non fuit intentus ad hoc: πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.

OBSERVATIO XXV.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Loquela amiſſa feliciter reſtituta.

POterius *Centur. 2. Curationum, curat. 11.* adducit exemplum juvenis, qui ex procera quercu humi lapſus, omnem loquendi potentiam amiſit, absque ullo ſive intra ſive extra tumore; hunc reſtituit medicamento purgante, & julepo attenuante & diſſolvente. Anno præterlapſo, dum adhuc Grünbergæ vivebam, vicina mea Barthiſia mittebat ad nos puellam 9. circiter annorum, quæ hucusque benè & articulatè fuerat locuta. Aluerat autem ulcera capitis manantia, quæ ſpontè exſiccata aruerant ante 5. ſeptiman. Inceperat tunc difficulter loqui, ſubſequente totali obmuteſcentiâ. Edebat, bibebat, dormiebat, & cætera, quæ ſanorum ſunt, agebat, muta tamen. Expendo rem, & quia ſuccoſam videbam, corpusque pravis humoribus oppletum, dabam pulverem, qui ſupra & infra copiosè operabatur. Exantlatô primô vomitu, exclamavit: Mutter/ mir iſt übel! & conſequenter plura protulit, ſermoque articulatus de die in diem perfectior iterùm extitit absque ullo ulteriori medicamento. Vid. *Dec. 1. Ann. 3. obſerv. 60.* Pulvis hic erat:

℞ Tart. Vitriolat. gr. xv.
Trochiſc. alhand. gr. v.
Antimonii diaphor.
Diagryd. a. gr. iiij.
Ol. Carv. gtt. iij. M. D.

SCHO-

SCHOLIUM.

COpiâ & qualitate peccantes in corpore humores ſi per ejus peripheriam exitum moliantur, raro absque periculo ad interiora regredi vel repelli, plurimæ Medicorum obſervationes, tum ipſæ *Ephemerides noſtræ*, *Dec. hujus Ann. I. obſ. 35. Ann. IV. obſ. 89.* & *Ann. V. obſ. 152.* edocent. Inprimis hic memoranda quoque venit *Phil. Salmuthi obſerv. 129. cent. 2.* de obmuteſcentia per aliquot ſeptimanas durante, cum ſubſequente poſtmodum balbutie, ex repreſſo manus ſerpente ulcere; vitioſo nempe ſero hac ratione nervos ad linguam abeuntes occupante, motumq́; ejus liberum ſic inhibente.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XXVI.
D. SAMUEL LEDELII.
De
Uſu Aquæ ligni Fraxini.

A*Nno II. Dec. II. Obſerv. 178. D. Sommerus* Collega Curioſus, ut vulnerarium adducit oleum ligni fraxini. Quid obſervaverim circa uſum aquæ ligni fraxini, hic do. Scinditur juſto tempore, dum nempe Sol leonem intrat, & tùm putatur quod ſit in ſumma exaltatione, & aqua inde elicitur & deſtillatur. Paſtor mihi quotannis diſpenſat & conficit, pluribusque dat hanc aquam in omnibus vulneribus externè adhibendam. Vulnus primùm lavare jubet haccе aqua, deinde linteum mundum aqua imbutum imponit ter de die, aut dum non vult de novo deligare, humectat tantùm linteolum, usq; dum imbibat humorem & vulneri adducat. Vidi aliquoties cum ſingulari utilitate graſſante dyſenteria, pluribus potandam dedit & profuit. In torminibus ventris & flatulentia etiam dedit internè cochleatim. Aqua dum recens eſt, bonum habet odorem & fortem, cum ali-

aliqua fragrantia nares feriente, qui odor dein tacitè langueſcit & remittit. In pago ab urbe remoto, utique talia in uſum trahi poſſunt, præprimis ubi bonum videmus effectum; pauperes quippe ruſtici non facilè Chirurgum conſulunt in ſuis vulneribus, niſi ſint lethalia.

SCHOLIUM.

Huc referre liceat, quæ non tantùm de aliarum arborum, ſed etiam fraxini ſylveſtris ſucco in *Act. Philoſoph. Angl. Num. 43.* ex quorundam relatione memorantur, eundem ſcilic. ſuo tempore copioſè fluere, & certiſſimum remedium eſſe contra nonnullos obſtinatos adfectus, præcipuè ſcorbuticos ſpleneticosque. Arbores autem à fine Januarii ad medium Maji eſſe aptos ad fluendum; interque primas, quæ ſuccum emittunt, fraxinum exiſtere, experientiſſimum ſuccorum collectorem ſervatoremq; *D. Midford de Durham* adfirmare, cujus ſuccus tam maturè turgeat, ut ante Martii finem fluere queat. Cum verò fraxinus, præſertim etiam cortex ejus, magnæ in multis morbis efficaciæ eſſe obſervetur, ſuccum ejus, à quo nempe ſive in fluore ſuo conſtituto, ſive intra corticem condenſato, virtutes ejus potiſſimùm dimanant, non inefficacem eſſe poſſe, facilè colligitur; cujus etiam ex Veteribus teſtimonium perhibet *Q. Serenus Sammoniacus*, liquorem ex accenſo fraxini ligno exſudantem, in aurium doloribus his verbis commendans:

Cum ſævus teneras dolor altè ſauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit quem talea, ſuccum
Inſtilles.

[L. Schröck, L. F.]

OBSER-

OBSERVATIO XXVII.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Tremore artuum quotidiano à terrore.

ANcilla 17. annorum plethorica in diſtrictu Grunbergenſi Sileſiæ, noctu ſurgit & putat appropinquare auroram, excitat etiam ſervulum ad obeunda munia. Ille autem laſſus iterùm obdormiſcit, dum puella ad limen ſtabuli ejus adventum expectat. Interim ruſtici uxor, quæ ante octiduum ſepulta fuerat, ancillæ in forma conſueta apparet: hæc terrore perculſa & conſternata vociferatur, cameram petit & toto corpore tremere incipit. Reliqui inquilini excitati hoc clamore ſurgunt, & quid fuerit, quærunt, timiditatemq; & vanitatem viſionis ancillæ exprobrare ſatagunt. Mali nihil ulterius paſſa, aggreditur domeſticos labores, verùm ſingulis diebus aliquoties indiſcriminatim quoad artus incipit contremiſcere, qui tremor, non diu durans, deſinit absque ullo alio ſuccedente ſymptomate, & per tres. 6. 7. horas revertitur, eodemque modo intermittit. Me conſulunt, quæro an menſes fluant, reſpondet quod fluxerint, & poſt terrorem deſierint, inſto & quæro quamdiu? dicit quod jam tres menſes abierint. (Credidit enim malum per ſe ceſſurum, menſesque redituros) ideò cum Deo curam aggredior, corpus præparo, evacuo, venas poplitis ſecare jubeo, balnea in vanno impero, nervos conforto, ſanguinis menſtrui fluxum procuro, & ſic rem ex voto abſolvo.

OBSERVATIO XXVIII.
D. SAMUEL LEDELII.
De
Lenimine Podagræ.

GRunberga Sileſiæ (Praſia Elyſiorum etiam vocata) ob abundantiam vini, hujusq; nimium uſum plures oſtendit arthriticos & nephritide laborantes. Vinum enim illud continet tartarum ſat nocivum, cum acido nervis inimico, deponitque calcem in menſa pejorem, quam jenenſe. Hinc unusquisq; etiam ſuum ſingulare habet remedium in hiſce doloribus, quod interdum magis opinione quam re vera dolores terminat. Vir primarius, ſcobem cornuum, quæ à confectione pectinum reſidua manet, (den Kammacher Staub) ſanctè ſibi aſſervabat, & in doloribus applicabat, præprimis in igne ſacro, quo titulo inflammationem dolores Podagricos præeuntem, inſigniunt, qui de Podagra metuunt, eſt enim exoſum nomen. Profuit, demulcendo ob frigiditatem & ſiccitatem dolorem urentem, at non promiſcuè omnibus. Conſul ſenior cinnabarim nativam aſpergebat: alius lumbricos vivos imponebat, cum remiſſione dolorum. Nonnemo cannabim cum albumine ovi, alter viridem corticem ſambuci applicabat: tertius caſeum recentem emplaſtratum, porrò lac acidum, ſtercus bubulum, acetum cum terra figlina, Illuſtris perſona balſamum inungebat Peruanum. Amicus ab uſu vini copioſiori contraxerat Chiragram & Podagram, interim dum dolores erant ſæviſſimi, bibebat vinum ad ſatiem, doloresque patienter perferebat. Nobilis mirum in modum torquebatur eodem malo: alii ipſum inviſentes bibunt aliud vinum non patritium, alliciunt, ut fieri ſolet, ægrotantem, facetiisque allectum ad ſummam deducunt ebrietatem. Benè dormit,

bene-

beneque ſudat: manè expergefactus ſibi metuit, vanô tamen metu, ſiquidem nullum aderat amplius veſtigium dolorum, niſi gravitas & laſſitudo artuum, & vixit per aliquot menſes immunis ab iſtiusmodi cruciatibus. Quanta eſt gulæ intemperantia! Certè plus noxæ quàm celer enſis habet. Pharmaca ab Aſclepiade prodita ad arthriticos & podagricos affectus enumerat *Galenus lib. 10. c. 3. de Compoſit. Pharmac. ſecundum locos:* & qui talia Antiquorum amat, ibi inveniet.

OBSERVATIO XXIX.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Noxa Vini Hiſpanici.

RAró nos purum bibimus Vinum Hiſpanicum, ſiquidem per mare per terram jactatum & vectum miras ſubit & alterationes & adulterationes. Nobilis à Fritſchen, prior marita, quoties parùm bibebat Vini Hiſpanici, ſtatim aderat tuſſis cum ſputo purulento. Eruditus raræ texturæ quoties bibebat aliquid hujus vini, etiam moleſtabatur tuſſi absque tamen ſputo ſanguinis. *Poterius* in *Pharmacop.* ſuadet crudum Mercurium detinere in fundo vaſis vinum continentis, & dicit, quòd vinum nec aceſcat nec pendulum fiat. Nonnemo volebat aſſerere, quòd Vino Hiſpanico arſenicum certa doſi admiſceretur, id quod tamen pro veritate hic non vendito, licet ratio erui poſſet, quare prædicta ſymptomata ab uſu hujus exiſterent.

[*Scribeb. Görlitii Luſat. Superior. d. 22. Jun. ſt. n. 1687.*]

OBSERVATIO XXX.
D. JOH. LAURENT. FEHRII,
De
Imaginatione forti in gravidis fœtui plurimùm noxia.

QUàm periculoſi ſint embryonibus vehementiores gravidarum affectus, ex pluribus notum eſt obſervationibus. Nuper hîc locorum accidit, ut uxor cujusdam lanionis circa dimidium gravidationis tempus in mola occupata ex improviſo ſpectaret manum miniſtri molitoris digitis quatuor mutilatam, hinc perterrefacta adſtantibus mulieribus factum narrat, à quibus animatur, & ut manum miniſtri paulò accuratius contempletur, informatur, illa dictis paret, aſt poſtmodum enixa eſt filiolam cætera vegetam, cujus manus dextra pollice quidem donata, aſt quatuor reliquis digitis naturæ conformibus erat orbata, quorum locô particulæ carneæ breviores, parum mobiles absque ullis articulis, cartilagineis protuberantiis aut unguibus, quales adhuc dum apparent, extabant. Hinc docemur 1. perſonas membra mutilata habentes in locis publicis non eſſe tolerandas, aut, ut illa chirothecis vel aliis convenientibus tegumentis ſemper muniant, coërcendas. 2. Nimis attentam & accuratam objectorum viſibilium, gravidis præcipuè noxiorum contemplationem contra receptam à vulgo opinionem eſſe vitandam. 3. Manûs mutilatæ ideam, ſpiritibus forti imaginatione impreſſam, & ſenſibus internis oblatam, hinc & embryoni communicatam, principalem depravatæ conformationis fuiſſe cauſam, non in hominibus tantùm, ſed & brutis notabilem, quod poſterius vel ſequens confirmare poteſt hiſtoria, quæ præteritô annô hîc accidit, dum vacca prægnans à paſcua domum repetens cervam, à quodam cive

pri-

primario inter pecora domeſtica educatam, inque veſtibulo januæ ſtantem inopinatò ſpectat, eamque à partibus poſterioribus paulò attentiùs contuetur, factum eſt, ut deinceps vitulum caudâ breviori, inſtar cervæ, præditum, quem poſtea ob mirabilem iſtam conformationem Dominus mactationi deſtinavit, in lucem ediderit.

OBSERVATIO XXXI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,

De

Vermibus cum urina excretis.

CUm non ingrata fore ſperem, quæ nuper *D. Andreas Plantcovius*, Lubecenſis, Româ ad me ſcripſit, in hac & ſequentibus Obſervationibus ea communicare Curioſis noſtris volui. Et quidem novit ille Religioſum Mediolanenſem, qui correptus dyſuriâ perſuadere ſuis voluit, ſe aliquot vermiculos non tantùm cum urina excreviſſe, ſed immanes etiam, à quibus vexabatur ſæpius, dolores unicè ab iis dependere. Advocatus Medicus cauſam ſuppreſſionis illius calculis attribuens, inter alia decoctum præſcribit ex emollientibus & detergentibus, quô diligentius aſſumptô, cum urinæ magna copia, non ſine ægrotantis & medentis admiratione, duo in conſpectum veniunt vermes, qui hanc craſſitiem—trium autem cubitorum ferè longitudinem æquabant.

OBSERVATIO XXXII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,
De
Calculo ex hypochondrii ſiniſtri ulcere prodeunte.

IDem *Dn. Plantcovius* vidit Venetiis mulierem in hypochondrio ſiniſtro laborantem ulcere, ex quo cum pure hujus magnitudinis O lapillus egreſſus fuerat. Et licet Medicus, qui fortè accedebat, illam eſſe calculoſam, renemque ulcere conſumtum, pronunciaſſet, eventus tamen contrarium demonſtravit, ulcere ad cicatricem paucos intra dies deducto, fœminâq; ſanitatem priſtinam recuperante, nec de ullo ſenſu vel minimi doloris querente.

SCHOLIUM.

ABſceſſus non rarò calculis gravidos eſſe, ut aliorum relationes taceam, inprimis *Ephemerides* quoque *noſtræ, Dec. I. Ann. I. obſ. 66. Ann. IV. obſ. 189. An. IIX. obſ. 50. Ann. IX. obſ. 69. & 185.* nec non *Dec. II. Ann. I. obſ. 5. Ann. VII. obſ. 16.* & *Ann. V. obſ. 107.* teſtantur. Ubi memorari meretur *Nicolai Tulpii* monitum in *obſerv. med. lib. 4. cap. 21.* quod, calculum ex ulcere prodeuntem cum itidem deſcripſiſſet, ſubjungit: *Agedum, Chirurge, fatigant te interdum inveterata ulcera, ludisq; non rarò operam in tumoribus duris, ignarus, loco puris, aliquando calculum inibi matureſcere. Vis filum Ariadnæum? cujus ductu feliciter ex hoc labyrintho evades. Sequere quod propoſui exemplum, & conſidera attentè, num ſiliceus hic hoſpes clandeſtinè alicubi deliteſcat.* Simile quid ante ſeptendecim circiter annos hîc Auguſtæ contigit, tumore duro, aſt mobili, quem plurima vaſa ſanguine turgida perreptabant, Merca-

toris cujusdam regionem temporalem dextram occupante, cujus, amygdalini nuclei magnitudine dum adhuc erat, exſtirpationem, mediante ligaturâ, Chirurgorum aliquis, aſt renuente ægro, fruſtrà ſuaſerat; unde majorum ſubinde in molem is excreverat, ita ut tandem ad oculum usque & aurem ſe diffunderet. Cum verò Chirurgi eâdem ſectione auferre, ob infeſtam, quam metuebant, hæmorrhagiam, & ſubſtratum muſculum temporalem, dubitarent, conſiliô Medici alicujus, capſulæ ex lamina ferrea, in ſummitate tribus exiguis foraminulis percuſſæ, ad arcendas aëris externi injurias (aliis tamen machinulam, ut liberæ transſpirationi incommodam, & hinc tumoris augmentum potiùs promoventem, improbantibus) incluſum, fruſtrà à Medico iſto plurimis multi pretii internis medicamentis, ſanus cæteroquin, diu defatigatus, continuò circumportabat, usque dum aliquando inter confabulandum cum amico, acu per foramen capſulæ immiſsâ venam inſigniorem fortuitò percunderet, largâ mox hæmorrhagiâ, nullum aliud, exceptô pavore ſubitaneô, incommodum producente, quin jam Chirurgis convocatis, viam vulnusculo iſtô monſtrante, animum ad ſuſcipiendam audaciùs curam addente; qui cauſticis, quæ inter butyrum antimonii primas tenebat, carnem glanduloſam, & ſubinde repullulantem flaccidam ſemeſtrali labore ſenſim abſumentes, ad durum tandem impingendo corpus, calculum albicantem, magnum & iſto in præſenti obſervatione adnotato duodecuplò aut pluries majorem, atque ex laminulis concretum, nonnihil molliusculum, & hinc cum tempore, per exſiccationem, in pondere & mole decreſcentem extraxerunt, ulcere dein brevi temporis ſpatio perfectè conſolidato.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO XXXIII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Bulimus à vermibus.

QUidam juvenis Romanus, teſte prælaudatô *D. Plant-coviô*, circiter 24. annorum, ſæpè premebatur fame penitùs inſatiabili, & niſi ferè ſemper ederet, in animi deliquium incidebat. Variis remediis per quadriennium ſed fruſtrà uſurpatis, tandem ſuperveniente aſthmate extinguebatur. Cujus cadavere aperto, inveniebatur in ventriculo inſignis conglomeratorum vermium congeries, & duæ in inferiori orificio glandulæ ad moſchatæ ferè nucis magnitudinem accedentes, & vermibus figuræ colorisque varii repletæ.

[Kiliâ 1687. 10. Auguſti miſſa.]

SCHOLIUM.

QUàm fallacia & incerta ſint vermium in ventriculo & inteſtinis hærentium indicia, neminem Medicorum latere poteſt, idque eò magis, cùm nullum ferè grave reperiatur ſymptoma, quod non eosdem comitari fuerit compertum; ita ut niſi ipſi in conſpectum ſe dederint, exercitatiſſimos quoque fallant nonnunquam Practicos; quæ inter numerari etiam meretur fames inſolita, ſæpiùs iisdem, cibos ingeſtos nempe abſumentibus, conjuncta; rarior tamen, ſi lipothymia eidem jungatur, bulimi nomine veniens; qualis etiam fuit, quam notare ſæpiùs Autores ſolent, mulieris apud *Alexandrum Trallianum, lib. 7. cap. 4.* quæ Hieræ uſu ab ingrato hoſpite, lumbrico duodecim cubitorum longitudinem excedente, tandem fuerat liberata.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXXIV.
D. SYLV. SAMUEL ANHORNII.
De
Abſceſſu abdominis ſingulari.

ESTER RIETMANN. Virgo ſexaginta quinque annos nata, ab anno ætatis vigeſimo, menſibus præter naturam fluentibus, & prolapſu uteri vexata, ſuaſu alterius thermis Badenſibus uſa, brevi poſt convulſionibus & præſertim etiam lancinationibus uteri totiusque imi ventris urgebatur, certis temporum intervallis, mox ſingulis mox alternis diebus ingraveſcentibus, idque nullâ vel ſenſuum internorum vel externorum læſione: Varios pro ſanitatis recuperatione Medicos, & quosvis quoque advolantes Medicaſtros in conſilium adhibuit; & Medicamenta adminiſtrata varia &c. clyſteres, potiones purgantes, ſine ſucceſſu ullo aſſumſit: Delectabatur continua maſticatione Zingiberis: A quatuor nunc annorum ſpatio, à quo menſes ei ſubſtitere, convulſiones, & lancinationes uteri indies incrementum ſumentes, inſecutus eſt tumor epigaſtrii & pedum, ſub veſperam iterum evaneſcens, nec impediens, quo negotiis domeſticis & aliis neceſſariis peragendis præeſſe poſſet: Præterito menſe Septembri tumor in tantum excrevit, ut lecto ſe affigere cogeretur, nec præ nimia mole incedere poſſet; Eluſit non tantùm medicaminum vim, verùm in majorem quotidie inſurrexit molem: Urinam ſine ullâ difficultate mittebat turbidam cum ſedimento farinaceo, alvus toto decurſu morbi libera extiterat, vomitus materiæ bilioſæ ſubviſcidæ & ciborum ingeſtorum, pro ratione aſſumtorum, continuò urgebat; inſtare fatum ſumma totius corporis macies, facies hippocratica, & variorum accidentium exacerbatio indicabant, quod & tandem placidam eidem necem attulit:

Cadaver cultro Anatomico mandatum, præſente Nobiliſſima & ſagaciſſimi ingenii Matronâ, Dna. Cleophæâ Schobingerâ, quantum cancelli temporis poſiti permiſere, apertum examinavi, viſurus num fortè mola vel hydrops aut alius affectus abſconditus lateat.

Intumuit abdomen hujus Virginis, ut ambitus ejus ulnis duabus cum quadrante includeretur; regio lateris ſiniſtra ad attactum mollior, ſed ſanguine coagulato nigra notabatur, pedes etiam valde tumebant, veſtigiis tamen impreſſorum digitorum nullibi manentibus; circa hypogaſtrii regionem tumor attactui non cedebat.

Integumenta communia naturali inter ſe cohærebant nexu, & detecta fundebat liquorem ſeroſum ad aliquot uncias regio lateris dextra, glandulæ molles latæ ſeroſo liquore turgidæ paſſim panniculo carnoſo adhærebant.

Muſculis, (qui in membranas ferè extenſi erant) abdominis ſeparatis, obſervavimus peritonæo corpus aliquod craſſius, molle, ſubſtratum, & peritonæo quàm firmiſſimè annexum, quapropter ſtudiosè liberato peritonæo, offendimus, inſignis molis corpus totam ferè abdominis cavitatem replens, inteſtina verſus diaphragma trudens, itidem ſicut peritonæo, regioni umbilicali hypogaſtricæ & epigaſtricæ quàm firmiſſimè annexum.

Inciſione hujus corporis factâ, magnâ materiæ ſubnigræ, feculentæ viſcidæ & glutinis inſtar cohærentis copia effluxit, cui capiendæ amphora media haud ſufficiebat: quâ emiſſa ſaccum vidimis digitum craſſum, per medium membranâ peculiari diviſum, materiæ contentæ duo diverſa loca tribuens, & in dextrum & ſiniſtrum dividens; ſaccus ſeu valva ſiniſtri lateris amplior multò erat, transverſim deſcendens, & tertiam cavitatis partem occupans: Hydatides nullas offendimus, verùm abſceſſus complures integrum hujus corporis fundum occupantes, diverſæ figuræ, alios pugnæ & ſupra, alios ovi, nucis &c. magnitudinis, materiam con-

cinen-

tinentes purulentam, ſine ullo ſapore mucoſam viſcidam. Cavitas abdominis ante factam hujus corporis inciſionem naturali ſiccior obſervabatur: Nullæ epiploi, quod conſumtum erat, ſuperſtitêre reliquiæ: Ventriculus nullam aliam contraxiſſe labem videbatur, quàm quòd, ſicut & inteſtina tenuia, materia bilioſa ſubviſcidâ refertus cerneretur: cæterùm inteſtina paſſim lumbis, ac vertebris, adnata nigricantia adparebant: Totius meſenterii pars ſuperior exeſa conſumta & inflammata erat, nec niſi glandulis induratis ſpectabile, nec etiam ullam cum hoc abſceſſu habebat connexionem; Inteſtinum rene ſiniſtro aſſitum ſphacelatum erat, & ren ipſe dextro major verſus inteſtinum eandem corruptionis labem contraxerat: Lien, obſcuri & ſubnigri coloris, tumebat aliquantum, & facilè unguibus diſcerpebatur, figuram aliquatenus quadrilateram repræſentabat, diameter ejus quatuor pollicum longitudinis & quatuor latitudinis erat; Pancreas duriuſculis glandulis undiq; conſperſum videbamus. In Veſica fellea, ovi magnitudinis, continebatur bilis ſubflava pallidior, nullius ſaporis vel ſaltem obſcurè & leviter linguam mordentis, in fundo hujus veſiculæ aliquot calculi, externâ facie contentæ bilis colorem referentes, variè protuberantes, internè nigri friabiles, ſemen betæ repræſentantes, reperiebantur: Hepar alibi obſcurius, alibi albicans variegatis coloribus diſtinguebatur, cæterà ſanum: Sanguis in Vena porta aduſtus & nigricans haud pendebat Unciam. Uterus naturali triplo aut quadruplo major, externâ fronte calloſus, gibboſus, variis diverſæ magnitudinis & figuræ protuberantiis ſpectabilis, vaſa obtinuit debita, præterquam quòd teſticulus lateris ſiniſtri nullus, & ejusdem lateris tuba in ligamentum aliquod latum abiiſſe viſa fuerit: Tuba dextri lateris nullam obtinens cavitatem aderat cum teſticulo, in quo rudimenta aliqua ovulorum obſervabamus: à teſticulo dextro, ut & à ſiniſtri teſticuli regione quovis latere rami duo inſignes pollicem craſſi ad fundum ſacci ſive corporis hujus protendebantur,

tur, & cum aliis multis vaſis, venis & arteriis conjuncti eidem confusè inſerebantur: Veſica urinaria huic corpori adhærens, difficulter ſeparari poterat: In cavitate thoracis ſicut nec in pericardio ulla reperta fuit aqua, præter naturalem lympham à thymo delatam: Pulmones partim ex abſceſſibus partim ex partis aduſtione nigri & corrupti, partim etiam phlegmate & atro ſanguine inſtar atramenti referti erant.

In cordis ventriculis paucus Sanguis reperiebatur, nec corruptus nec concretus, in ventriculo hujus ſiniſtro polypus major, in ſiniſtro minor cernere dabatur: In Vena cava pauciſſimus ſed aduſtus & niger ſanguis ſuperſtes erat.

[*ex communicatione D. Muralti.*]

OBSERVATIO XXXV.
D. CAROLI PATINI,
De
Struma in dorſo.

QUâ horâ Germanis Patavii degentibus praxin medicam privatim interpretor, non pauci ad ædes meas accedunt ægrotantes, quos in optimæ Nationis beneficium tunc conſilium petituros admitto; Acceſſit Andreas Volpatus plebejus Patavinus, ſeptemnem filium manu deducens, de abſceſſu, quem bubonem nuncupabat, in dorſo conquerentem: Patientis facies tota œdematoſa querelæ favebat. Exploratâ cautè arteriâ, nil inſolitum præter languorem demonſtrante puerum nudari juſſi, & infra ſeptum transverſum non procul à rachide tumorem animadverti, magnitudinem pugni æquantem. Colorem referebat ſubflavum albicantem, qualis ſolet eſſe pituitæ putreſcentis, quin & contactu fluctuari videbatur in involucro, materia nonnihil à ſævo, pulte, melleque diſcrepans. Examinanti ultrò mihi

mihi Patientis faciem animadvertere licuit cicatricem in dextra colli parte, tum aliam in ſiniſtra, ſectarum & evulſarum, ut poſtea audivi, ſtrumarum reliquias. Accuratiùs conquirenti glandulæ in vicinia eminentes naſcentesque apparuerunt, quibus confirmatus, tumorem in dorſo non dubitavi pronuntiare ſtrumam.

Optimè *Duretus*, ſummus *Hippocratis* interpres, ſtrumam deſcripſit, tuberculum à proventu pituitæ putris & ſalſæ, cum tenſione pelliculæ illam involventis, ut vivam molam: Hinc ſecuram eſſe omnium cataplasmatum & emplaſtrorum, quæ vulgò adhibentur, Chirurgorum audaciâ, quorum temeraria ideo eſt medicina. *Cicero* poſt *Celſum* ſtrumam nuncupavit, Tumorem in quo ſubter, concretæ quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur. Accuratiſſimè *Galenus, ad Comm. Aph. 26. Sect. 3.* Strumam non ex calida materia, ad maturationem properare non poſſe, ſed ex pituitoſiore & frigidiore conſiſtere. Et paulò ante, redundantiam eſſe cacochymam fluentem in cutem: κακοχυμοῦ πλήθους ἔκγονα νοσήματα, ῥέποντος ἔξω τε καὶ πρὸς τὸ δέρμα. Quæ omnia oculis, digitis, atque etiam philoſophanti menti apprimè conveniebant.

Tumoris locus difficultatem faciebat, cùm Strumas dorſales nunquam prius obſervaverim. Oriuntur, inquit *Aëtius, lib. VI.* non in collo & cervicibus tantùm Strumæ, ſed etiam in alis & inguinibus, ac lateribus: Mammis quoque mulierum adnatas ſe vidiſſe *Meges Chirurgus* autor eſt. Juvenculæ ſtruma LX. librarum pondo in coxendice accrevit. Alia Ambergæ apparuit in genu, inquit *Schenkius, in obſerv. med. p. 666.* Circa virilitatem ingentem ſtrumam deſcribit Corbejæ Saxonicæ monachus, *Ephemer. Dec. II. An. IV. in App. p. 195.* Alia corporis loca non recenſebo præter Meſenterium, quod ex multiplici cadaverum inſpectione ſcrophularum fons & origo mihi eſſe conſtat; juxta illud *Julii Pollucis*: *Tumores quoq; in-*

tra carnem & adipem vel omentum ſubſiſtunt, maximè circa bubones, axillas, & maxillas, & MESENTERIUM, circa quæ chœrades & SCROPHULÆ conſiſtunt.

Quidni cenſeremus ſtrumoſam materiam, quâ præcipuè ſcatet ægrotantis pueri menſenterium, huc & illuc propagatam, quâ datâ portâ ruiſſe, & in poſteriori abdominis parte ſtagnantem faciliori exitu per muſculorum intercapedines erupiſſe, infra ſeptum transverſum non procul à rachide & à magnis vaſis deſcendentibus? Notat quippe doctiſſimus *Gorrhæus, in defin. med.* χοιράδες ſeu ſtrumas loco ſæpè differre, ut aliæ ſub cute ſint, aliæ magnis vaſis penitus inſideant. Meminit quidem *Hippocrates* in dorſalis catarrhi, qui φθίσις νωτιὰς nuncupatur, at is ad rem noſtram non pertinet.

SCHOLIUM.

Nicolaus *Icolaus Fontanus* in *curationib. & reſp. med.* cum juvenis mirè, tàm in collo, quàm ſtomachi orificioq́, pulmonibus, omento, meſenterio, pancreate, inteſtinis & veſicæ collo, ſtrumoſi hiſtoriam dediſſet: an ſtrumæ ſint curabiles, diſquirit, tandemq́ue eas curatu admodum difficiles vel impoſſibiles eſſe concludit, tum originem earum in viſceribus conſiderans, tum quòd levibus remediis durities tumoris non cedat, fortioribus autem magis exaſperetur. Ut de internas partes infeſtantibus jam nil dicam, non minùs de externis haud eſt diffitendum, earum, ſi medicamentis auferri nequeant, ferro exſtirpationem ſæpe difficilem eſſe; & locum inprimis, ſi prope inſignia vaſa hæſerint aut iis implicentur, vel arctè partibus interioribus, ac baſi latâ connexæ fuerint, Chirurgum, quò minùs huic operationi manum admoveat, meritò ambiguum reddere poſſe; quamvis etiam ſtrumæ exſectionem, magna cum nominis ſui & medicinæ totius laude, circa venas jugulares in Sacerdote quodam *D. Anton. Molinettum* quondam inſtituiſſe, Nobil. *D. Joh. Dan. Major* in

Chirurg. inf. ſ. p. 166. teſtetur. Difficultatem illam quodammodò adauget, quòd ſæpè tumor ejusmodi magnus multis aliis minoribus ſit ſtipatus, quibus non unà ablatis, & ſenſim increſcentibus, recidivam, non ſine Chirurgi, ſæpè innocentis, inculpatione de minùs ritè peractâ ſectione, ægrum ſubire neceſſe eſt; qualem in natta dorſi, quam ſtrumis his adnumerare liceat, in *obſervationibus ſuis* notavit *Joh. Hellvvigius obſ. 152.*

OBSERVATIO XXXVI.

D. CAROLI PATINI,

De

Fiſtula lachrymali.

TAntam eſſe medicarum obſervationum utilitatem animadvertunt, qui ſacram artem profitentur, ut tum gloriæ ſuæ tum poſterorum commodis incumbentes, eas ſcriptis conſignare non intermittant. Hanc publici juris facere aliud præterea eſt argumentum, ſcilicet conſilium à Vobis expectandi, O Curioſi Naturæ Proceres, Medici expertiſſimi, quorum virtute ſalus procurari poterit, quam ingenuè fatebor, ſolus aſſequi nequeo.

Octavius Aghiaccius Novellinus Nobilis Patavinus, ætatis annum agens octavum, fiſtulâ lachrymali, quam αἰγιλωπίαν ſeu ἀγχίλωπα Veteres nuncupabant, infectus eſt. Medicina ex antiquorum præceptis recentiorumque, *Ambroſii Paræi* ac *Fabricii ab Aquapendente* præcipuè facta non profuit. Poſt aliquot tædii atque aſſidui morbi menſes, ad me à Petro Camera Chirurgo dexterrimo deductus fuit, & ob ulteriorem puris fluentiam, nudatumque naſi-os, decreta eſt iterum aduſtio, quâ os carie vexatum ferramento candente per cannulam immiſſo omnimodè ſiccaretur: Me præſente celebratum opus, & quater admiſſum cauterium olivarium myrteum-

teumque, adeò feliciter, ut vix de ignis ſævitiâ patientiſſimus patiens conqueſtus ſit. Poſt quindecim dies, eandem ferè puris molem fluere animadvertens, locum affectum diligentiùs explorare conſtitui, & immiſsô ſubtus oculum ſpecillô, non os naſi, ſed os orbitæ læſum & flexile perſenſi: Illic mali labem, illic ulceris radicem eſſe intellexi, hactenus ab Autoribus non recenſitam, adeoque non ſanatam. Quidni cannula pararetur leviter curva, nonnihilque plana, parti accommodata, per quam in orbitæ latus ſuper oculum ipſum introduceretur cauterium? Hoc enim tum aquis tum & cochleari probè munito, ſacra videtur eſſe anchora, & exiguum periculum. Satiùs eſt præterea anceps experiri remedium quàm nullum.

Hujus autem conſilium à ſumma veſtra benignitate, ſinceroque veſtro in humani generis ſalutem ſtudio, avidiſſimè mihi expectare liceat.

[*Patavii, 12. Aug. 1687. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO XXXVII.
D. EMANUEL KÖNIG.
Amuletum è cranio hominis violentâ morte extincti, adverſus atrophiam Paralyticorum.

QUaliter atrophia preſsô pede ſubſequatur membra paralytica ex denegato libero ſpirituum animalium (quos noviter quidam, ut in macrocoſmo aliàs de globulis æthereis & materiâ ſubtili ſtatuit *des Cartes*, ex globulis vitalibus & horum minutiis abraſis conſtare aſſerit) formale nutritionis contribuentium influxu, Practicis notum: Simile quid hîc ante aliquot annos expertus eſt in Noſodochio bajulus, qui ex apoplexiâ forti, quâ in Templo

verbum

verbum DEI prædicare audiens, pro ebrio falſò primitùs ab adſtantibus judicatus, corripiebatur, hâc verò in paralyſin terminatâ brevi in latere affecto, ſiniſtro ſcilicet, inſignem atrophiam incurrit, ad quam abigendam intus poros reſerantia & coagulum lymphaticum ſolventia varia adhibita, verùm, etſi ætatis nondum adeò provectæ eſſet, omnia incaſſum. Contigit forte fortuna, ut ipſum in prato paralyticè incedentem offenderem, deque ipſius valetudinis ſtatu præſenti inquirendi daretur occaſio, hic ſe ſatis benè habere retulit, præterquam quòd per aliquot menſes mirum in modum ipſi extabuerit membrum ſeu latus paralyticum, quod nullô modô à Medico ordinario reſtitui potuerit, hinc ſe à Villico quodam vicino ſibi noto, quem pro gratiis agendis jam viſitârit, remedium accipere coactum fuiſſe, quo etiam radicitùs omnis partis affectæ extabeſcentia brevi ceſsârit; qualenam hoc ſit inquirens, monſtravit nodulum de collo pendentem ad usque ſcrobiculum cordis, quem contrectans, durum oſſeumque quid ipſi ineſſe facilè percipere datum, hoc verò de oſſe hominis ſuſpenſi eſſe tandem ingenuè confeſſus eſt, quæ nodulo huic inſerta à Villico amico ſuo acceperit, qui in atrophiis curandis aliisque nihil præſtare valentibus, exinde certiſſimum remedium habeat, ſibique etiam omnem ariduram morbum ſubſequentem inde mox abactam fuiſſe, id quod animadvertere haud difficulter potui: Verùm id quod ſuperaddidit ſummoperè notatu dignum, nimirum quòd ab initio mirè corpus univerſum vexârit & inquietum reddiderit, ut ferè in lipothymiam per dies tres inciderit, id prout ſanctè teſtatus eſt, in mentem revocavit homogeneitatem & ſymboliſmum ſpirituum animalium ipſius corporis & eorum, qui in cranio tali reſidui erant, dum fortè hi extra ſphæram illos corporis irradiantes, effluviorum mirâ ſubtilitate afficiebant, ſicque in parte affectâ torpidos exſuſcitabant, ut reliqui quoque in motus extraordinarios, leipothymiâ id indicante, diſpoſiti fuerint. Quanta verò vis naturæ ſuperſtes maneat in

cranio ejusmodi indicare poterunt Pharmacopœorum nonnulli, qui illud ad ſpiritum eliciendum in laboratoriis deſtillant, vel etiam philoſophicè calcinant, fragor enim inſignis & tumultus, quaſi ſpectrorum omnia (niſi ſpectra inde quoque excitari poſſe dicendum eſt) eſſent plena, excitatus, etiam cum valvarum apertione ceu præter exemplum mihi notum, de his ſimile refert Magnificus & Ampliſſimus DN. Præſes noſter, Celeberr. D. D. *Joh. Georg. Volckamerus in Decad. II. Ephemer. Ann. I.* ut hinc & ille, qui *DN. Balzacio* (ut habet in literis ad *Dn. Conrart* Conſil. Reg.) phantaſma ſine ope Diaboli ſe ſiſtere poſſe retulit, haud adeò irridendus ſit, adeò namque in naturæ poteſtate hæc *van der Becke Experim. circa Natur. Rer. Princip. L. II. p. m. 310.* radicata eſſe videntur, ut dubio nullus locus eſſe poſſit, nimirum non ſaltem in deſtillatione ſanguinis humani varias interdum humanarum partium ideas viſas & obſervatas eſſe, ſed &, ut *Borellus* habet, poſſe in phiolis, licitâ Necromantiâ, patrem, avum, atavum totamq; proſapiam, imò antiquos Romanos, Hebræos & quemcunque volueris, umbratili quâdam reſurrectione in lucem revocari cum propriis figuris, modò eorum cineres oſſaque reſerventur: Nos præterquam & noverimus ex *Monconnyſii Itiner.* celebrem *Burrhum* ex terrâ cœmeteriorum deſtillata phantaſmata ejusmodi excitare potuiſſe, ſiſtemus hîc nobis aliquando pro heroico medicamento ad inſultus apoplecticos & epilepticos communicatum ſequens ex Cranio humano remedium: Sumatur Caput hominis non ſepulti vel violentâ morte extincti, contundatur & deſtilletur in retortâ, aqua rurſum deſtilletur, & ad ℥j. hujus aquæ add. Perlar. præparat. ʒß. rad. Pœon. Caſtor. aa. ℈j. Diamoſch. dulc. Mell. anacard. aa. ℈iß. Deſtilla: Exhibe patienti in paroxyſm. cochl. j. Ter reiterato, mira videbis.

OBSER-

OBSERVATIO XXXVIII.

D. EMANUEL KÖNIG.

Pomum helleboratum certum remedium adverſus contumaciſſimam febrem Quartanam.

ELegans remedii forma eſt pomum helleboratum dictum, quod inſignis Practicus Batavus *Heurnius Meth. ad Prax. Med. p. m. 429.* ita parare docet; ſcilicet pomum radicibus Hellebori nigri ad ℥ß. & aliquot Caryophyllis transfigitur, foculo ſub cineribus coquitur, helleboroque abjecto pomum eſitandum offertur. Tale ante ſeptennium Quartanario omnifaria remedia in caſſum aſſumenti ſuaſum, quique decenter inde purgatus certò mox convaluit, ut meritò *Rolfincius Meth. Med. ſpec. p. 519.* Elleborum nigrum magnæ in graviſſimis morbis deprædicet efficaciæ, ac juſtè eum *Ettmüllerus* collaudet ut ſingulare quid in morbis chronicis, hypochondriacis, melancholicis & pathematibus ex menſium defectu, idque ob penetrans ſal volatile, inſigne alterativum acidi ſpecifici morborum ejusmodi chronicorum, præter quod tamen excellenti ſulphure rubeo blando vitali, cujus ratione circa nativitatem Chriſti flores jam profert, ditata eſt, ut patet ex ejus extracto nullâ vi purgante amplius prædito, potentiſſimo in Vertigine, Hemicraniâ (qualis contumax cephalæa quoque à radice hac auriculæ affecti lateris infixâ curata fuit, prolecto inde ſero acriori, referente *Excell. D. D. Screta* Scaphuſ.) cum aloë lot. in pilulis remedio, quale Vegetabile etiam in floridam juventam effœtum corpus revocare poterit, ſi folia cruda ad ℥ß. cum ãã ſacchari omni mane aſſumantur, ſubductô mucô ſubflavo & ſulphure ſanguinis inde roboratô, quâ ratione, docente *Theophr. Paracel. de Natur. Reb. Cap. II. Oper. Tom. 17. p. m. 183.* nativâ & congenitâ ſuâ

N 2 facul-

UNIVERSITY OF MARYLAND LIBRARY Founded 1813 SCHOOL OF MEDICINE
facultate fluxiones ita curat, ut nedum ulla ex omnibus radicibus aut herbis huic invento ſit ſimilis: Unde etiam quia Extractum hellebori nigri *Balſamum perpetuum* vocitat, ejus Deſcriptionem minus vulgatam hîc proponere non inutile erit: ℞. *Cort. rec. rad. hellebor. nigr. q. v.* affusâ aquâ pluviâ deſtilla per alemb. in B. M. ad abſtractionem ferè omnis aquæ; hanc poſtmodùm addito parumper *Cremor. Tartar.* fermentationi committe, usque dum deferbuerint, & ſic alterâ deſtillatione ſpiritum dabunt acrem, in quo vim catarcticam reperies, reſiduas autem radices leni calore agitando exicca & pulveriſa, ex quibus poſteà per Spiritûs Vini repetitas affuſiones Extractum confice, à quo etiam aliquoties Spiritus Vini cohobandus eſt, usque dum eâdem dulcedine ab eo abſtrahatur quâ affuſus eſt, & ſic Extractum habebis, nullâ amplius vi purgante præditum, niſi temerariè. Aliud remedium ex Helleboro conſervationis ad duas vel tres ætates in Viris & Mulieribus *Paracelſus de Vita long.* experientiâ *Tackii* cum phthiſis ei ut Hannibal ante portas eſſet, comprobatum ſiſtit: ℞. *Fol. Hellebor. nigr.* circa ſolſtitium æſtivale collectar. ℥v. *Macis* ℥j. *Quint. eſſent. auri* vel *antimon. perlar. croci, meliſs. chelidon. aa.* ʒv. *ſacchar.* in *aq. chelidon. meliſs.* & *ſpir. roris majal.* ſol. triplum ad omnia Ms. f. s. a. Electuar.

OBSERVATIO XXXIX.

D. EMANUEL KÖNIG.

Poſt nuclei ceraſi cruſtâ lapideâ obducti è pectore excretionem rejuveneſcentia.

QUia Extracto Hellebori nigri, cujus mentionem fecimus, obſervatione antecedenti cum vino & roſis Germanus quidam in Italiâ degens, ut refert *Bartholinus Cent. V. Hiſtor. 28.* ſexageſimô ætatis annô dentes novos & nigros capillos ſibi refecit, in memoriam redit quod Feliciſs.

licìſ. Practicus Monſpel. *Dn. Barbeyrac* retulit de fœmina ſcorbutica, uxore Miniſtri (nomine de Malacure) cujusdam, duabus leucis quondam Montispeſſulo habitantis, plusquam 60. annorum quæ nimirum per quinque menſes, absque tamen reſpirandi difficultate, quod mirandum, tuſſiens excreverit nucleum ceraſi cruſtâ lapideâ obvolutum & quod magis mirum, poſt ſcorbuti curationem, purgantibus ſæpe repetitis, juſculis refrigerantibus, Decoctis ex *cichor. agrimon. Capill. Ven. Lacte* præprimis obtentam deciderint capilli albi & in eorum locum ſuccreverint nigri: Symptomata perpeſſa erat, durante ſcorbuto maculis nigro-lividis ſe monſtrante, horrenda, convulſiones ſcilicet cum febri lentâ & hydrope incipiente. Duo ergo notatu digna ſunt, nucleus nimirum cruſtâ lapideâ obductus excretus & ſubſequens Rejuveneſcentia. Nucleum ceraſi caſu in pulmones inter edendum & fortè ridendum in pulmones decidiſſe credibile eſt, ceu quandoque taliter nux avellana ac etiam clavus æneus quo ephippiarii utuntur, decidit, uti Scaphuſii obſervatum, hoc verò intra ductuum bronchialium aliquem detento & cartilagineam eorum compagem minus irritante facilè potuêre fuligines vi diatheſi hâc ſcorbuticâ ſalino-fixiores nucleo accreſcere & diſſipatis portionibus aquoſioribus ſenſim adglomerari, ut grandiori illo reddito ſpiritus partis medicamentis adjutus ſanguisque fortius pulmonum vaſa inflans illum elevârint & per tracheam & os tandem ejectus fuerit. Rejuveneſcentia verò ſubſequens præter alia ſanguinem mundificantia maximam partem debebitur Lacti, ceu cujus vim hypochondriaca & nephritica, maximè arthritica ſymptomata abigendi, ut quaſi novi homines inde facti fuerint, habitum firmiorem, colorem nitidiorem & vires robuſtiores acquiſiverint ægri, aliquando perſcripſit *Excellentiſſ. ac Celeberr. Dn. Joh. Jac. Wepferus*, Fautor æternùm colendus ad *Spectatiſſ. D. D. Verzaſcham* ut in hujus *Obſerv.* videre eſt, de quo & in *Regn. Anim. Sect. III. Art. 7. §. 19.* [*Baſileâ 1687. d. 5. Sept. Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO XL.
D. DANIEL CRÜGERI,
De
Quartana.

BIs jam de quartana obſervationes communicavi; opus eſt certe, ut pertinax hic morbus accuratius obſervetur, ne tantas injurias Medicis inferat. Ante annos decem advena quidam ad Conſiliarium quendam hujus Dicaſterii Electoral. Brandenb. divertebatur, qui in cœlum usque remedium aliquod quartanarium extollebat, pro cujus communicatione ultra triginta thaleros obtinebat. Fateor multas me experientias à Dno. Conſiliario gratis factas vidiſſe, præſertim in illis qui mala viſcerum diſpoſitione non laborarunt, prægreſſis tamen à Medicis ordinariis purgatione & corporis præparatione; nunquam tamen multa quanquam ſæpius adhibitâ ſollicitatione, expiſcari potui. Tandem tamen ſub fide taciturnitatis, (quam & hâc in urbe ſemper præſtabo) communicavit. Remedium eſt tale: ℞. Stercus anſerinum quantum placet, affunde ſuccum carduibenedicti q. ſatis, deſtilla per alembicum, deſtillatum ſuper aliud ſtercus affundi poteſt, & reiterari deſtillatio, ut ſatis ſalis volatilis evehat; eſt aqua valde penetrans. Si menſe Majo ſeu ſub finem hujus menſis colligatur, penetrantior evadit aqua. Itaque prout ſecundùm ſaporem acris eſt, dentur ℥ij. vel ℥iij. duabus horis ante paroxyſmum cum ſudore aliquoties repetenda. Nec dubitandum in tertiana, ictero & aliis morbis aquam hanc fore proficuam. Verùm ſi mala viſcerum diſpoſitio adſit, etſi conferre poſſit, ſi ſæpius ſine ſudore etiam uſurpetur, tamen vix ſufficere exiſtimo, ſed aliis prius utendum. Exemplum contumacis quartanæ adjiciam.

Matrona quædam Nobilitatis ſtemmate clara, quartana laborans requirit Medicum, qui medicamina adhibens ex ſimplici duplicem facit; ſecundus accerſitus ex duplici facit continuam vomitorio ex antimoniatis non juſto tempore exhibito; ex alio loco tertius vocatus iterum febrem mutat in priorem ſtatum, duplicem ſcil. quartanam: verùm morbus quotidiè in deterius vergit; quartus igitur ſubſtituitur Medicus; verùm tumor lienis, ventriculi & abdominis incrementum ſumunt, & menſes emansêre. Vocatus igitur & ego quintus Medicus, à Chymicis Medicamentis ad herbas appello, de quibus quidam ſcribit, illas jam in deſuetudinem veniſſe, ego illas iterum in conſuetudinem vocabam atque ſequentia ordinavi. Nam cinnabarina, præcipitantia & ſpiritum Salis Armoniac. ad nauſeam usque uſurpaverat, aliaque per ſex menſes ℞. radic. gentianæ ℥j. herb. carduibened. chamædr. centaur. min. abſinth. ã. mj. affunde vin. Franc. ℔iiij. vel q. ſ. ſtent in infuſione per noctem loco calido. De colatura bibat ſingulis diebus mane ℥iij. vel iv. die verò quarto apyrexias (unum enim diem ſaltem vacuum à febre habebat,) ſumebat de vino ſequenti ℥iij. ℞. radic. polypod. q. rec. ℥ß. fœnic. ruſc. aſparag. ã. ʒij. herb. abſinth. cuſcut. agrimon. ceterach. adiant. utr. chamæd. cent. min. ã. mß. fol. ſenn. ſſ. ʒx. agaric. troch. rhab. el. ã. ʒiij. cryſtall. Tartar. ʒij. his communibus quotidie uſurpatis, degeneravit febris in ſimplicem quartanam poſt 4. ſeptimanas, cum lien & venter detumeſcerent. Suaſi ut continuaret medicamenta, quoniam levamen ſentiret, tandem poſt ſex ſeptimanas menſtrua redierunt; finitis his, hoc ἰυπόριςον exhibui bis: ℞. ſummitates centaur. min. p. ij. cortic. chinæ de Chin. ʒij. infunde per noctem, manè colatur. ℥ iij ß. exhib. & febris planè emanſit, (dum hæc ſcribo) per 2. menſes, color vivus rediit, & ſe ſanam ægra profeſſa atque è mortis faucibus erepta eſt. Faſſus maritus jam ultra centum thaleros curam priorem abſumſiſſe. Deo ſit laus & gratiarum actio, qui benedixit curæ meæ.

ræ meæ. De primo remedio hoc adjicio, infuſum ſtercoris anſerini in vino cum expreſſione eſſe adhibitum & efficacius repertum, ab Advena illo, poſtea demum deſtillationem à Dno. Conſiliario eſſe inventam.

SCHOLIUM.

STercoreum quos febres intermittentes curandi modum Excell. *D. Alb. Herm. Cummius* per literas quondam Nob. *D. Joh. Theodoro Schenckio* his verbis communicavit: „Non „poſſum quin tibi εὐπόριστον aliquod ad febres intermittentes, „non aliter, nec leviori cum ſucceſſu vim ſuam exerens, at„que ſolet cortex iſte magni pretij, magniq́ue à pluribus æ„ſtimata China de China, revelem hoc mihi communica„vit Monachus quidam Dominicanus Tremoniæ, magnum „ex felici febrium curatione nomen adeptus. Eſt autem „ſtercus porci maris per aliquot horas in ſpiritu vini Rhena„ni infuſum, indè colatum & expreſſum, poſtmodum ad „duo vel tria cochlearia adhibitum. Hoc medicamentum ſi „corpore præparato exhibetur, plerumque unâ vice per ſu„dorem materiam febrilem expellit, ſin verò, febrem ad „quatuor ſeptimanas differt, &c. Cum autem ſtercora, præter ſulphureum principium, ſal etiam volatile, aut nitroſum contineat, qua ratione ad febres abigendas valeant, ſatis liquere poteſt. Vid. *Ann. præced. IV. obſervat. 15.* Ad Febrim quartanam ſtercus quoque Anſerinum exſiccatum in olla nova in aqua ad duorum digitorum coquere & bibere jubet *Güſerus Tab. Medic. 13. Excell. Frommann. Anſer. Martinian. Part. II. cap. IV. §. 2.*

[L. Schröck, L. f.].

OBSER-

OBSERVATIO XLI.
D. DANIEL CRÜGERI,
De
Epilepſia.

EGregia ſunt, quæ Practici hinc inde attulerunt Experimenta, quòd autem ſemper infallibilia ſint, nemo promittere poteſt, variant enim conſtitutiones & circumſtantiæ. Meum experimentum, quod hactenus cum proximi emolumento adhibui, tale eſt:

℞. Cryſtalli foſſilis præp. ℥j. corallior. rubr. ℈ij. margarit. orient. præp. ℈j. ſmaragd. præp. ʒß. M. F. Pulv. cujus media pars eſt una doſis in aqua Taraxaci.

Didici hunc pulverem è *Cratonis epiſtolis p. m. 217. epiſtol. 121.* Cæſariſque hoc contra epilepſiam fuiſſe arcanum, & quosdam etiam provectæ ætatis fuiſſe liberatos à *D. Petro Cavizeto.* Sed *Crato* inquit, ſe bis feciſſe periculum, ægros quidem ſanatos, ſed poſtea tamen mortuos. Verùm nequaquam ex hoc remedio mortem contraxerunt, ſed ex malâ internâ viſcerum diſpoſitione; quod enim de cryſtallo dicit, ejus uſum internum non eſſe tutum, eſt contra quotidianam experientiam; ſmaragdum autem, quod dicit, nos genuinum non habere, neque hoc veritati conſentaneum, dum hodiè gemma hæc ſatis nota & ejus efficaciam plurimi experiuntur. Propter hanc *Cratonis* ſententiam factum eſt, ut pulverem hunc in epilepſiâ raró in obſervationibus & praxi videre contingat. Sed ut pulvis hic ab iſta ignominia liberetur, Arcanum hoc Cæſaris tanquam tutiſſimum & in affectu hoc aliquoties à me probatum, aliquot exemplis in ſua dignitate confirmabo.

1. Filia Domini Conſiliarii hujus Provinciæ meritiſſimi 4. annorum epilepſia ſingulis menſibus, imò ſæpiùs correpta,

& poſtmodùm Colbergam deportata meæ curæ ſubjicitur, huic per 2. ſeptimanas ſingulis diebus ℈j. dedi, & liberabatur, in huncusque diem ultra decem annos ſana.

2. Filio Doctoris cujusdam 4. annorum, qui epilepſiâ corripiebatur, ſæpiùs recurrente, ſingulis diebus hic pulvis exhibetur & liberatur.

3. Filio Conſiliarii Regiminis 40. ſeptimanarum, qui epilepſiam ſæpiùs patiebatur, dedi hunc in modum; ℞. Cryſtall. foſſil. præp. ſmaragd. præp. ã. ℈ß. margarit. or. præp. gr. 5. corallior. rubr. præp. gr. iij pulv. bezoard. Senn. gr. ij. F. pulv. ſæpiùs hæc doſis eſt iterata, & puer liberatus, per 15. annos adhuc ſanus. Eodem modo & ſoror ejus curata; quinque itaque liberis jam epilepſiâ defunctis, hi duo ſunt conſervati.

4. Sartor quidam omnibus liberis (tribus ſcilicet) morbô hoc ſacrô ſpoliatus, unicô adhuc ſuperſtite, eodem morbô correptô, & periclitante, meam implorat opem, ℈j. ſingulis vel alternis diebus cum felici etiam ſucceſſu, dedi.

5. Uxor civis cujusdam hujus urbis epilepſiâ ut putabatur uterinâ corripiebatur, ſingulis diebus vel vigeſies recurrente, ego & alius quidam Medicus per tres dies omnem impendimus operam, & ordinavimus medicamenta contra epilepſiam uterinam uſitata, ſed ſine fructu, tandem circa veſperam dedi doſin mediam de pulvere ſupra è *Cratone* deſcripto, & ecce eâ nocte paroxyſmi imminuti & repetitâ doſi emanſerunt. Plura exempla adducere poſſem, ubi etiam in ætate provectiore pulvis hic auxilium præſtitit. Hoc tantùm addo, ubi jam mentis ſtupor & cerebrum per eſſentiam debilitatum, ſanationem me vel hoc vel alio auxilio promittere non poſſe. Et quamvis pulverem hunc non bis aut ter, ſed in inveterato & difficili morbo ſingulis diebus per 2. vel 3. ſeptimanas exhibuerim, non tamen animadverti, ullum ex eo mortuum. Purgationem tum in infantibus tum adultis præmiſi

miſi & in curatione repetii; extra paroxyſmum hunc pulverem exhibens, in paroxyſmo autem pulv. radic. valerianæ aliquando Ol. deſtill. ſuccini vel catelli fel, vel etiam ſine his pulverem præfatum.

Multi in hoc morbo cinnabarim vel nativam vel Antimonii commendant, ideoque omnibus pulveribus antiepilepticis miſcent. Verùm non immeritò quis dubitare poſſet de ejus vi anti-epileptica; nam quicquid in re non eſt, illud fruſtrà in illa quæritur. Ego certè etiamſi Argi oculis aut Briarei manibus talem qualitatem ſpecificam, quæ huic qualitati ſpecificæ, quæ in Epilepſia eſt, contrarietur, perquiram, ne quidem è longinquo aut è ſimilitudine aliqua illam invenire poſſum. Cinnabaris enim omnis conſtat è ſulphure & Mercurio; Nullum ex his habet vim epilepticam. Primò non ſulphur, quia nemo unquam ſulphure curavit epilepſiam, neque Autorem ſcirem, qui in capite de Epilepſia ſulphur ad curationem Epilepſiæ proponeret; deinde conſtat, ſulphur eſſe pinguedinem terræ *Geber cap.28.ſumm.perfect.* ſeu oleum ſpiritu acido congelatum, uti hoc deducit Clariſs. *Jungkius in commentar. ſuper Poppium.* quod vim habet diaphoreticam & ſudoriferam, & in quibusdam affectibus laudem ſuam meretur, in Phthiſi & aliis pectoris affectibus. Verùm Epilepſiam illud curaſſe experientia nondum conſtat. Ratione igitur diſcuſſionis ut ſudoriferum in paroxyſmo, ſed ut cætera omnia diſcutientia & ſudorifera reſpici poſſet, verum τὸ θεῖον illud & occultum, quod in Epilepſia peccat, ſpecificâ aliquâ & ſingulari qualitate ſulphur aggredi & annihilare, ita ut ſumptô ſulphure, unquam Epilepſia ſit curata, nequaquam experientiâ conſtat, cum in tam minima quantitate parvus exinde effectus eſſet ſperandus, cùm ad majorem partem Mercurius ſulphur in cinnabari ſuperet, uti hoc demonſtrat Excellent. *Wedelius capit. de cinnab. Antimon.* Nam ſulphur à ℈j. ad ʒj. exhibetur, ſi ſudorem movere aut diſcutere paroxyſmum aliquem debet, ſed hîc pauca grana exhibentur, quæ

parvi momenti ſunt. Jam ſecundò, quid à Mercurio ſperandum, videbimus; hic tantum abeſt, ut Epilepſiam curet, ut potiùs aptus natus ſit introducere Epilepſiam, & beneficium illud, ſi quod in ſulphure adhuc ſupereſſet, deſtruere malignâ ſuâ qualitate. Mercurius enim nervoſo generi & cerebro ſingulariter infeſtus eſt, quod manifeſtâ experientiâ conſtat in illis, qui lue Venereâ affecti Mercuriô utuntur, quantus ſæpè tremor adeſt, imò nihil magis metuendum, quàm convulſiones & Epilepſia, quibus ſymptomatibus nervinis remediis cum temporis ſuccurrendum uti Practicis conſtat, & ut rectè *Sennertus lib. 6. part. 4. cap. 21.* dicit, hydrargyrum nervoſo generi infeſtum ad nervos & cerebrum repit, ſecumque vitioſos humores eò ducit, ut indè poſtea ſalivatio producatur. Mercurius inſuper in Cinnabari non aliter quàm Mercurius dulcis aut Mercurius ſublimatus ſulphureus conſiderari poteſt, quàm conſideratè autem & ille uſurpandus, ex plurimorum obſervatione conſtat. *Sennertus* in *Conſenſu & Diſſenſu Chymic. c. Ariſtot. cap. 18.* dicit: *Verùm non ſemper ſine damno exhibetur;* recenſetque ibidem exemplum Medici cujusdam, qui per Mercurium dulcem ritè præparatum & quibusdam innoxiè exhibitum, in vitæ periculum præcipitatus fuit. De noxa etiam Mercurii dulcis ſummoperè conqueritur *Glauberus part. 2. furn. Phiſoph. cap. 38.* & quantoperè nervis, apud innocentes infantes ſæpiùs exhibitus noceat, deducit: neque mirandum, quòd in illâ doſi, malignitate, & venenoſitate ſuâ vermes interficiat, cùm in juſta doſi ipſum hominem & omne animal interficere poſſit. Sed ut penitiùs Mercurium conſiderem, cum *Iſaaco Hollando oper. mineral. cap. 97.* in *Theatro Chym.* dico: Mercurius eſt cruda materia, crudum ſperma, crudus ſanguis. Quemadmodum crudum pomum commeſtum, inſalubre, ſic quoque cum Mercurio accidit, & quamdiu atomi ejus non aliter ſunt diſpoſitæ, nihil niſi atrum venenum. Nam conſideratione dignum, quando *Commentator Beguini* Mercurium lavat, quòd dicat: Poteſt imò totus

Mercu-

Mercurius hac agitatione cum aceto in nigredinem converti.

Imò quòd *Geber part. II. lib. II. cap. 12.* de imperfectis metallis dicit, id de Mercurio quoque tanquam imperfectiori, verum eſt; dicit autem: *Reſpeximus à perfectione corpora diminuta in profundo ſuæ naturæ fœda exiſtere & nihil ex eis fulgidum inveniri, cum in iis ſecundum naturam non ſit.* Dilucidius malignitas hæc Mercurii ex principiis Alchimiſtarum, utpote qui non per tranſennam ſed penitius principia rerum interna penetrant, deduci poſſet, niſi res per ſe eſſet clara. Id occaſione hâc tantum dico, dolendum eſſe Juniores & praxin incipientes Medicos, ab aliis ſeductos, tam multipliciter cinnabari abuti cum ne Recipe quidem in Pharmocopolium transmittant, quod non cinnabari ſit rubificatū, non perpendentes principia hujus clam naturam infeſtantis medicinæ.

Quid quod in tam parva doſi Mercurius quidem moveat non promoveat, ſed tantum humores turbet. Satius itaque eſſet, ſi aliquis ſcopum ſuum, in curatione luis venereæ, aut aliorum morborum, Mercurio tali obtinere velit, ut effectus iſtius volatilis mercurii, nempe ſputatio ſequeretur, & ſic morbus per accidens curaretur, uti hoc *Sennertus* in curatione luis venereæ ulterius deducit; quanquam hoc ſatìs moleſtè & ſæpius cum vitæ periculo, tremore & nervorum debilitatione contingat; ſed quo dilabor? hoc tantum demonſtrare hîc volui, in mercurio ſublimato volatili nequaquam eſſe qualitatem anti-epilepticam, ſed potius cerebro & nervis inimicam. Si quis autem in ſulphure ſibi qualitatem talem promittit, melius eſſet ut ſulphure ſublimato aut ſulphure antimonii ſolo aut aliorum metallorum ſulphure utatur, & experientia quadam probet. Dicat autem aliquis; ex ſublimatione mercurii & ſulphuris novum emergit Ens, quod novam formam habet, à quâ alius effectus producitur, quemadmodum in theriaca videmus. Ve-

rùm in theriaca res longè aliter ſe habet, hîc enim per fermentationem alia emergit forma, in cinnabari autem duo entia per combinationem ita conjunguntur, ut quodlibet ſit ſui juris, & per levem occaſionem integris viribus ſejungantur. Mercurius enim infidus comes, etiamſi cum ſulphure in unguentis extinctus, derelinquit ſulphur, & à calore corporis attrahitur. Imò quocunque cum corpore combinatus, volatilis adhuc, usque ad meditullia oſſium migrat, relicto ſuo comite; & quod magis, in cingulo corpori alligatus magneticè à corpore attrahitur.

Sed ſi quis experientiam objicere velit, ſe ſæpius cum fructu cinnabarinis medicamentis uſum eſſe; Reſpondeo, probè experientiam eſſe examinandam, & videndum, an epilepſia in morbo ſit tantùm concomitans quoddam, ut in dentitione, & ſic pereunte morbo ſymptoma per ſe cedat; tunc enim effectus medicamento non eſt adſcribendus; aut videndum, an cinnabaris ſola ſit uſurpata: ſi cum aliis medicamentis epilepticis cinnabaris conjuncta fuerit, illa quæ olim per ſe hæc fecerunt, cinnabari non opus habent, neque tum cinnabari effectus adſcribi poteſt. Ideoque ſolâ cinnabari, ullam epilepſiam, quæ per aliquot ſeptimanas duravit, unquam eſſe curatam, ſi quis mihi demonſtraverit, is erit mihi magnus Apollo. Itaque cum *Gebro loc. cit.* concludo: *Non invenitur in re quod in illa non eſt, cum in illa ſecundum naturam non ſit.* Hæc autem veritatis inquirendæ, neminem autem offendendi gratiâ ſcribo, & quemadmodum moris in Collegio noſtro eſt, ut cuilibet libera judicandi poteſtas relinquatur, ut & mihi illa concedatur peto, liberum relinquo cuilibet ſuum judicium.

OBSER-

Aëtites Clivensis duplex putamine ex ferro et ochrâ.
Fig: 17
Fig: 19.
Geodes putamine arenoso, intus ochrâ repletus
Geodes Cliv: repletus terrâ Zinnabrinâ.
pag: 117.
Fig: 20.
Aëtites Clivensis putamine ex mera ochra
Fig: 18.
Aëtites triangularis Fürstenwaldensis arenas continens.
Fig: 21.
Geodes Cliv: ex meris putaminibus ferreis ochram continentibus.
Geodis hujus Cliv: externa facies.
Geodes Cliv: repletus bolo rubro.
Fig: 22.
Fig: 23.
Fig: 24.

nnus VI.

OBSERVATIO XLII.
D. DANIEL KRÜGERI.
De
Podagra ad interiora recurrente.

MErcator opulentus, dignitate Aſſeſſoris in Collegio commerciorum eminens, per aliquot dies podagra & Chiragra laborans, ſubito remittentibus doloribus manuum & pedum, colica diriſſima corripitur, ita ut qui manè ne pedem quidem movere poterat, veſperi propter dolorem colicum acutiſſimum in pavimento diſcurreret, articuli enim erant liberi & ſine dolore. Varia à Medico ordinario erant uſurpata, Clyſteres tres vel quatuor, imô cum aqua benedicta Rulandi & Electuar. Diaphoen. erant adhibiti; cum omnia jam in ſummo periculo verſarentur ægerq; de vita deſperaret, (clyſteres enim ſine fructu egrediebantur,) ſuperioraq; inteſtina manebant conſtricta. Rem itaq; mecum penſitans, illito abdomine unguentis emollientib⁹, alium clyſterem emollientem, cui colocynthis ad ʒ i ß. addita erat, conſului; quem per dimidiam horam retinuit, ejecta deinde materia ſeroſa acri in magna quantitate, dolores remiſere; colocynthis ſiquidem efficax eſt etiam ex cavitate abdominis ſerum in hydropicis attrahere & evacuare. Recurrens altero die dolor eodem remedio ſublatus eſt.

Alterum exemplum contingebat, poſtquam menſe Decembri Anno 1687. Regimen atque Dicaſterium Electorale Brandenb. Colbergâ Stargardiam translatum erat, in Paſtore prope Stargardiam in pago Bôk, qui recurrente podagra ad interiora, & quidem ad os ſacrum, muſculos lumbares, ureteres & collum veſicæ, incidebat in totalem urinæ ſuppreſſionem; cum itaque per triduum varia tam interna quàm externa, clyſteres & fotus uſurpaſſem, tandem tertio die adhibui

hibui cataplaſma è cæpis contuſis & parum cum pinguedine anſerina in ſartagine calefactis ad regionem oſſis ſacri, lumborum ureterum, veſicæ, & ſic materia è profundo ad ſuperficiem extracta, poſt 3. horas patiens urinam emiſit.

SCHOLIUM.

QUamvis podagra ab *Hippocrate* morbis minimè letalibus *lib. I. de morb.* adnumeretur, periculum tamen non omne abeſſe innuit, ſi quid ipſi acceſſerit; id quod contingere inprimis ſolet, ubi vitioſum ſerum, ſpiculis ſalinis dolorificis armatum, ad alias interiores partes receſſerit; id quod præter hîc recenſitas obſervationes, etiam teſtatur *Ann. VI. Dec. I. Ephem. noſtr. obſerv. 208.* aſthma, epilepſiam & colicam indè exorta referens. Sic quoque *Welſchius* noſter *hecatoſt. 2. obſerv. med. 11.* convulſionem letalem; dyſpnœam, palpitationem cordis, lipothymias, cum ſubſequente epilepſia & apoplexia letali; & *D. Simon Paulli quadripart. botan. claſſ. tert. §. anagall.* recenſent. Non minùs ex antiquis *Aretæus lib. 2. de diuturn. cap. 12.* multis in hydropicum morbum, quibusdam in aſthma concedere podagram, immedicabili ſucceſſione, ſcribit. Quin & Aſſæ Regis arthritidem, quam *Sacer Codex 2. Chronic. cap. 16.* ipſi mortiferam pronunciat, apud *Th. Bartholinum tract. de morb. biblic. cap. 11. Sebaſtianus Baldus*, ab humorum recurſu ſeu diadochi in aliquam principem partem, novo emergente morbo; à quali humorum ad viſcera nobilia metaſtaſi, alio ſuperveniente morbo, quosdam occumbentes etiam à ſe obſervatos laudatiſſimus *Bartholinus* ſubjungit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XLIII.

D. DANIEL CRÜGERI.

Magna imaginationis & impreſſionis vis in anate.

ANcilla mea lucii piſcis interanea & unà cum illis ex incuria hepar projiciebat; Anas præſens avidè interanea & ſimul hepar apprehendebat & deglutiebat; Ancilla animadvertens hepar, illudque ipſi ſurripiens cum anate dimicabat. Poſt dies aliquot anas ovum peperit, in quo hepar deglutitum tam exactè fabricatum, ut omnes adſtantes illud pro vero lucii hepate declararent: transmiſi hoc ovum curioſitatis gratiâ ad aliquot Dicaſterii hujus Conſiliarios ad naturæ miraculum conſiderandum. Cùm autem cultrô hepar illud diſſecarem, ſpongioſam carnem & ſanguinolentam deprehendi ab Archæo anatis ex forti hepatis impreſſione ita textam, ſecundùm exteriorem autem faciem ad amuſſim hepar lucii piſcis adæquantem.

OBSERVATIO XLIV.

D. DANIEL CRÜGERI,

De

Arcano contra calculum D. Timæi.

BIs in uſum hoc revocavi, ſemel in ſocru mea multoties calculo obnoxia, & ſemel in uxore Sutoris cujusdam, & certè levamen indè ſecutum. Proſtat autem hoc arcanum in *epiſtolis p. 246. lib. 3. epiſt. 32.* & ita ſonat: „ Kalendis Maji ante exortum Solis collige Nenaſiræ viridis „ manipulos octo, Lecaſe viridis manipulos quatuor, expri- „ me ſuccum, adde vini rubri ad pondus omnium, miſce &

 „ filtra,

„ filtra, exhibe quotannis primô, ſecundô & tertiô die Maji in „ aurora uncias ſeptem, purgatô priùs corpore.

Levis eſt enodatio hujus arcani, ſi quis hoc ſciat & conſideret, literas in priori vocabulo eſſe tranſpoſitas; Nenaſiræ, hoc eſt, Anſerinæ; in altero vocabulo verò ſyllabas Lecaſe, hoc eſt, Secale.

Ratio hujus experimenti eſt ſal volatile roris Majalis, quod eô tempore ab herbis attrahitur; ante Solis exortum collectio inſtituenda, ne à Sole poſtea abſumatur ſal illud volatile.

OBSERVATIO XLV.

D. DANIEL CRÜGERI,

De

Deſperata Diarrhœa curata.

FIlia 4. annorum Conſiliarii Electoralis Brand. meritiſſimi Dn. Schmalzen incidit propter inordinatam diætam & calidam hepatis diſpoſitionem in diarrhœam contumaciſſimam per 3. ſeptimanas durantem, tandem cùm dejectiones ſinceræ atræ inſtar atramenti, aliquando æruginoſæ, aliquando ſanguine tinctæ adeſſent cum maximis torminibus, accedentibus ſimul convulſionibus, vocor; cùmque jam lachrymas parentum viderem, rem quidem periculoſam eſſe denuntiavi, attamen non omninò animum abjiciendum. Ordinavi primò hunc pulverem: ℞. Coralliorum rubr. præp. ℈j. margarit. præp. ℈ß. ſmaragd. præp. gr. vj. lapid. bezoar gr. iiij. M. F. Pulvis, cum liquore conveniente ſumendus, indè convulſiones remiſerunt, & dejectiones, correctis acribus humoribus, meliores videbantur, exhibito ſcilicet aliquoties hoc pulvere. Pro potu ordinavi: ℞. Fruct. cynosbatos & ceraſor. nigr. ſicc. ã. Mj. coq. in aq. colatur. D.

pro

pro potu: Vel dedi Tinctur. roſar. Exhibitus eſt ſemel pulvis rhabarb. ad ℈j. Item pulveres ex terra Lemnia, corall. C.C. uſt. præp. ſmaragd. præp. Dejectiones tamen non in totum ceſſarunt, etiamſi meliores apparerent. Tandem hôc remediô generosô & efficaciſſimô in integrum reſtituta eſt: ℞. Corallior. rubr. ℥iij. affunde ſucc. citri ad eminentiam 4. digitor. ſtent in MB. ad dies 4. Colatura detur. De remedio hoc ſumpſit manè cochlear unum cum pauco ſaccharo & horâ 5. pomeridianâ iterum cochlear magnum à ʒvj. ad ℥j. ferè. Hoc remedium proponit Riverius in obſervationibus ſuis; & certè majoris eſt efficaciæ ſolutio hæc coralliorum, quàm decantata illa corallior. tinctura, quæ paucis propinatur guttulis; Uncia una ſiquidem liquoris plus de virtute coralliorum participat, quàm ʒj. liquoris.

[*A. 1687. M. Auguſto Colberg à Noribergam miſſa.*]

SCHOLIUM.

REmedium hoc corallinum cum Sirupo de coralliis *Joſeph. Quercetani*, in *Pharmacop. dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 12.* deſcripto, coincidit, niſi quòd hic innoxiam ſacchari, gratiam majorem medicamento conciliantis, & diuturniori adſervationi faventis, additionem ſuſtineat; qui cæteroquin in fluxu hepatico, dyſenterico & lienterico ab Autore egregiè commendatur.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XLVI.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Aëtitis aliquot varietatibus.

CLar. *Joh. Laur. Bauſchius p. m.* Medicus Schwinfurtenſis & primus Collegii noſtri Præſes in ſuo Schediasmate, *tractatu de aëtite* abſoluto, *pag. 18. 34. & 40.* de omnibus aëtitis differentiis & ſpeciebus, ſcilicet à contentis, loco natali, figura, colore, ſuperficie, magnitudine, conſiſtentia, odore & ſapore ex *Ferdin. Imperato*, *Beslero* & aliis Autoribus Clariſs. tractat, adeò ut nihil ſuperaddi poſſe videatur. Verùm cùm ſuperiùs oſtenſum ſit, dari ſubinde in rerum Natura, quod priùs nondum obſervatum aut annotatum fuerit, vel oblivione deletum perierit, mihiq; præſertim in Clivia, Marchia, & aliis locis varia aëtitis & aliorum lapidum genera reperta ſint, quæ rara videntur, placet quædam ſine ulla deſcriptione ſaltem per imagines viſui præſentare, inter quæ Fig. XVII. ſe ſiſtit. Aëtites Clivenſis duplex, ex duobus aëtitis concertus, & putamine partim ferreo, nigro-ſplendente, partim luteo, ex ochra mixtô conſtans. Fig. XVIII. eſt Aëtites Clivenſis, cujus involucrum mera ochra lutea eſt. Fig. XIX. Geodes parvus eſt, cujus contenta materia continenti involucro annata reperitur, ſic ut intus nulla ſit cavitas, nec contentum aliquod ſeparatum, quod ad motum ſonitum edat, ut, aëtites facit. In hoc Geode contentum eſt lutea ochra exſiccata, putamen verò continens undiquaq; arenâ craſsâ obductum. Fig. XX. Geodes Cliv. terrâ rubicundiſſimâ inſtar Zinnabrii repletus eſt. Fig. XXI. Aëtites eſt Marchiæ Brandenburgicæ circa civitatem Fürſtenwaldenſem frequens. Trigonus is eſt, coloris brunni, totus concavus, arenulis impletus, quæ ad aures motæ percipiuntur auditu. Fig. XXII. & XXIII. Geodes eſt ex multis putaminibus, ſive tunicis

nicis ferreis, ochram continentibus compoſitus. Fig. XXIII. Geodes Cliv. eſt, continens bolum rubrum. Et hæ ſpecies ſe repræſentant per ſuas imagines, quarum plura poſſent exhiberi, ſi vacaret, ut eſt mihi Geodes vel potius Aëtites prægrandis Clivenſis, qui in cavitate ſua inſigni lapillos reſonantes, cùm integer adhuc moveretur, continebat; effractus autem per tota cavitatis latera ferri flores ſplendentes, ſtriatos oſtendit, quemadmodum apud *Ferdinandum Imperatum in hiſt. ſua natur. lib. 24. c. 18.* Aëtite enhydri, qui ex humore intus condenſato cryſtallos pellucidos ad latera exhibent. Enhydri verò ſunt lapides, qui moti aquam reſonant, ex humore intus latitante & clauſo, qualem Anno 1666. in Clivia collectum Sereniſs. Electori meo attuli, qui eum clave percutiens & frangens proſilientem liquorem luteum, aquam nempe multâ ochrâ dilutam, inde experiebatur. Apparet itaq; initio, cùm aëtites generatur; materiam liquidam ferream circumvenire alium humorem heterogenium qui ab aëre non tam cito induratur, quàm circumveniens & ambiens ille humor ferreus & glutinoſus, qui cùm induruerit & obriguerit, humorem liquidum tam diu Enhydros continet, donec is quoque ſucceſſu longi temporis exſiccatus vel cavitatem lapidis totam repleat & Geodes fiat, vel à cavitate ſecedat, & in lapillum durum concretus ad motum quemlibet ſonitum reddat Aëtites.

Huc ſpectare videtur ſcopulus circa Mindam mihi viſus, qui ex meris ſtratis ferreis, interclusâ ſubindè arenâ, conſtat, ſic ut materia ferrea & arena nil niſi ſtratum ſuper ſtratum exiſtat. Plura omitto, quæ partim *Bauſchius* in ſuo ſchediaſmate quodam annotaſſe modò videtur, ne actum agere videar.

[Berolino 1687. 4. (14.) Sept. miſſa.]

Fig. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIV.

OBSERVATIO XLVII.
D. SALOMONIS REISELII.
Uveæ membranæ in oculo bovino textura.

DUm nova ſigamenta ex media Scleroticæ parte internâ prodeuntia *A. Moulins* Medici in Collegio Trinitatis prope Dublinum, quæ in *Actis Eruditorum Lipſienſ. Anni 1684. menſe Decembri* exhibentur, in oculo bovino ego etiam perſcrutarer & invenirem facilè, occurrit mihi ſimul textura ſingularis Uveæ membranæ, ubi filamenta pallidiora nigris lineis ſeu ſtriis comitata centro circa nervum opticum ſurſum vergunt & in vortices aliquot coëunt, aut altius ſurgunt & reflectuntur ad Uveæ maculas nigriores, quam ut ſervârem memoriæ, & meditationi ulteriori reponerem, mediam tunicam per iridis diametrum diviſam in phialæ vitreæ convexum latus appreſſi, dum hîc tanto felicius ſervatur, quia plenus aqua globus microſcopii loco poteſt ſervire, quod quivis poteſt imitari, & aptiſſimè quidem in globulo, qui oculo ſit æqualis magnitudine. Qualia ſint in hac texturâ vaſa, an nervi, an venæ, an arteriæ, non poſſum definire. Appono hîc ſolùm figuram illius, & propono Sagacioribus monſtraturis, an uſui cuidam ſit illa Textura.

Fig. XXV.

[*Stutgardiâ 1687. 15. Septembr. Auguſtam miſſa.*]

Uveæ membranæ in oculo bovino textura.

Fig: 25 pag: 118.

Fig: 43. pag: 137.

OBSERVATIO XLVIII.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Cicadis & aliis inſectis canoris & primò de cicada Bononienſi.

PRomiſi *obſerv. 42. Ephem. noſtr. Germ. Decad. 2. anni 3.* ubi de Perlis, præſtantiſſimô muſcarum genere egi, me quoque conceſsâ & datâ occaſione de cicadis Bononienſibus Italiæ, & earum metaphoſe aliquid experientiâ meâ traditurum. Hôc licet initiò ſuperfluum videatur, quoniam transmutatio Cicadarum in genere cum Perlis & aliis inſectis convenit; tamen quia DEUS noſter admirabilis in diverſiſſimis ſuis creaturis admirandis, ob id meritò quoque colendus & adorandus eſt. Singula namque creata ſingulares merentur admirationes & laudes: Inſuper cùm videam Lexicographos quosdam, & Germanos & Anglos, apud quos Cicada nec æſtate nec aliàs conſpicitur, Locuſtam pro Cicada & viciſſim ſuis Idiomatibus exprimere & perperàm tradere, ut quæ multùm inter ſe differant. Denique cùm à Cl. *Cleyero* biennio abhinc ex Indiis Orientalibus in ſcatula tria Cicadarum genera mihi ſint transmiſſa, placet erudito Orbi non invidere, quæ non ubivis obvia partim meâ, partim aliorum, experientiâ certò conſtant. Principiò diſcrimen evidens, eſt inter Cicadam & Locuſtam, approbante omni antiquitate, ut ex deſcriptionibus earum & imaginibus patebit. Nam Germanica vox, *eine Heuſchreck* / & Anglica dictio, à *Gräashüpper* / non competunt Cicadæ, uti in quibusdam Lexicis extat; ſed Locuſtæ attribuenda ſunt hæc verba, quæ à fœno & gramine, quibus Locuſtarum genus inſilit, componuntur. Cicada omnis non ſaliendo progreditur, quia organa ad id apta, nempe pedes duos poſtremos elatiores & longiores, non habet,

uti

uti in Locuſtis conſpicitur; ſed pedibus ſex æqualibus & brevibus tantùm prædita eſt Cicada. Hæc altas arbores volando & reptando petit, inque iis cantat ſummô æſtatis æſtu; Locuſta verò plurimùm gramina, fruges, raro frutices petit: quæ omnia morſu depaſcit, cùm illis Cicada parcat, quæ uſui humano cedunt, ſed tantummodò rore contenta, alis ſuis admirandæ ſtructuræ, laudes in DEUM & grates intendat. Ut autem Cicadarum originem vel geneſin paucis attingam, qualem Bononiæ Italorum, ſtudiis ibi incumbens, expertus ſum, inchoandum mihi erit ab earum Indalmate, in perfectiorem formam transmutabili, quod à Veteribus Tettigometra in ſpecie dicebatur. Fit primò vermiculus, dein ex eo, quæ vocatur Tettigometra, cujus cortice rupto, circa Solſtitia evolant Cicadæ, inquit *Plin. l. 11. c. 26.* Vermiculus hic ſpecies eſt erucæ parvæ, ex ovo ſuo, quod Cicada peperit, enatæ, & ſub terra enutritæ, donec ex ea transformata fuerit Indalma cicadæ, olim Tettigometra dictum. Hoc per hyemem ſub terra latitat, longitudine unciali, capite lato, trigono, ſubtus aculeo verſus pectus præditum, lato dorſo, latiore verò & craſſiore alvo, veluti aſtacus fluviatilis habet, & ob id à quibusdam gentibus olim in cibum expetebatur: præterea ſex pedibus incedit, prioribus duobus latioribus & aſperioribus, fermè gryllo-talparum ad inſtar, niſi parùm ſubtilioribus, quibus talparum inſtar cuniculos ſibi ſub terra fodit, ut alimentum nutritioni corporis idoneum offendat. Atque hoc reſpectu tantùm comparavi eos cum pedibus gryllo-talpæ, non verò in totum. Eſt enim gryllo talpa (ut expertus ſcribo, quod forſan à paucis obſervatum fuit, & incidenter hîc ejus meminiſſe neceſſarium duxi) peſtis hortorum, ſub terra, ſupra eam in aëre, & in ipſis aquis vivum perſiſtens inſectum, omnes bulbos, radices vel præſtantiſſimas ſub terra corrodens interdiu, noctu verò volando arbores petit, & damna ibi efficit, contra *Gœdaedii* ſententiam, qui in ſua *Metamorphoſi inſectorum part. 2. experim. 76 p. 144.* negat grylo-talpas volitare, licet alas

alas habeant: neque terrâ diu inundatâ enecatas novimus peſtes haſce. Aliter autem comparatum eſt cum Tettigometris noſtris, quæ ſub terra fodiendo radices non corrodunt, ſed earum humorem adhærentem aculeo, lingulâ nempe ſuâ depaſcunt, donec ſaturatæ jam terrenô cibô, ejusq́ue pertæſæ ad novam corporis ſui regenerationem ſe accingunt, ac circa Solſtitia æſtiva noſtri poli arctici, cœlum & aërem ſereniorem quærunt, ac petunt. Itaque ſimul ac Tettigometra (quæ Fig. XXVI. & XXVII. adumbrata eſt) calorem deſuper & lumen perſentit, ſurſum ex latebris terræ ad ejus ſuperficiem aſcendit, ibi mediâ ſui corporis parte hærens, ruptô (ut inquit *Plinius*) cortice, vel abjectô & depoſitô terrenô indumentô, prodit ſpiritualior forma & ſubſtantia, alis ſuis ſe in altum attollens, & cantans. Nimirum rumpitur caducum Tettigometræ corpus à capite, tergo & colli lateribus, ubi medium corpus ex terræ antro ſurſum attulit, & Cicada intus latens caput omnium primò exeret, deinde pedes priores & ſucceſſivè cæteras corporis partes (vid. Fig. XXVIII. ubi lit. (a.) acum indicat, quô egredientis Cicadæ dorſum & totum Tettigometræ corpus Bononiæ pertudi, ut eſſet mihi in hunc usque diem jucundæ recordationis ſpectaculum) relictô in antro ſuo ſpoliô, quod Fig. XXIX. præſentatur. Sic prodit Cicada inſectum alatum, capite lato, trigono, cui oris locô ſubtus ad medium usque pectus aculeus porrigitur, oculis utrimque prominentibus, uti Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. & in ſpecie lit. b. exhibet; dorſum nigrum, ſplendens, rotundum, ſed parùm protuberans. In pectore ſex pedes æquales habet, præterquam priores duos, qui latiores & aſperiores: Sub duobus poſterioribus utrinque duo tanquam ſcuta in acumen obtuſum deſinentia prominent, quibus omnis earum vox & cantus reſonat, ut in fidium inſtrumentis muſicis (vid. lit. d.d.) ſed hæc mares obtinent, fœminæ iis carent, ut Fig. 5. apparet, in abdomine lato duplices ſtriarum, ſive circulorum ordines tandem in durum latumq́ue & duplicatum genitale (quod

lit. c. depictum eſt) deſinit. Egreſſa itaque ex Tettigometra Cicada, Fig. XXX. imagine exhibita, quod accidebat Bononiæ matutino tempore (quamvis juxta *Plinium* id quoque in aliis noctu poſſit evenire) non diu ſubſiſtit, ſed à Sole fulgente & calore æſtivo exſiccata & indurata fit robuſtior, petit altiora reptando & volando ſuis 4. alis pellucidis, ſcanditque arbores, quarum folia, flores, & reliquas partes corrodendo & devorando minimè deſtruit, ſed rore ſaltem contenta, eum à dictis arboris partibus lingulâ ſuâ aculeiformi depaſcit, & quamdiu Solem ſupra horizontem perſentit, alulis ſuis hymnos decantat: Alis, inquam, cantat, non enim (quod admiratione dignum) id ore & pulmonibus accidit, ut in cæteris animalibus. Cicadarum, Locuſtarum, gryllorum & muſcarum quarundam genera, non ore, perſtrepunt & ſonos edunt, quorum quædam ex tranſverſo alas ad invicem acutè allidunt, uti fullones forficibus pannos abradunt: quædam cæſim alas ad ſe invicem atterunt, ſicut coqui latis cultris ſolent minutal incidere: quædam complicatis inferioribus alis ad ſuperiores alliſis id peragunt: quædam aliô prorſus admirandô modô. Cicadarum noſtrarum alæ ſuperiores, membranaceæ & cryſtalli inſtar pellucidæ nervis verſus corpus elatioribus & durioribus, extenſarum fidium inſtar, ſunt interſtinctæ, quos inferiores alulæ atterentes, tanquam plectrô percutiunt, quô ſonitus excitatus à cavitatibus pectoris ſubjacentibus, præſertim ſcutis concavis lit. d. d. indicatis exceptus argutior reſonet. Ut enim Lyra rotæ attritu ſub fidibus deſuper extenſis in concava machina: ut cithara plectipulſu; vel ut chelys digitorum tactu fidibus ſupra concham ligneam tenſis, & alia fidium inſtrumenta variè reſonant: ita Creator Omnipotens in his abjectis creaturis adumbravit quædam Muſices inſtrumenta, quæ humana mens in DEUM grata ſucceſſu temporis imitata eſt, quibus ſimul & ore hymnos & laudes erga DEUM intendere & recitare debeat. Sic à perlarum admirandis oculis, ad organa vocis non minùs ſtupenda in

Cica-

Fig: 26. p. 121.
Tettigometra Bononienſis a latere.
Fig: 27. p. 121.
Eadem ſupina.
Ut Cicada prodit ex Tettigometra a fronte et latere.
Fig: 28. p. 121.
Spolium Tettigom:
Fig: 29. p. 121.
Fig: 30. p. 121.
Cicada Bon: prona et ſupina non ſcutata.
Fig: 31.
Cicada Indica prona et ſupina ſcutata.
p. 124.
Cicada minor Indica ſcutata.
Fig: 32. p. 124
c
b
a
d
d
Blatta glocitans.
35.
p. 126.
Cicada Indica alis puniceis, maculatis non tranſparentib.
Fig: 33.
p 124
Fig: 34.
p. 124.
Locusta viridis major.
a
a
Noctua velox inſectum.
36.
Musca formiciform:
p. 127.
37.
p. 129.

Cicadis procedat diſcurſus noſter. Quis igitur docuit Cicadas Lyræ, citharæ, teſtudinis aut aliorum Inſtrumentorum Muſicalium fides, niſi Summus Muſices Inventor, DEUS noſter? Quis mortalium de Lyræ aut aliorum organorum Muſicæ inventione gloriari unquam poteſt, cùm videat ſe ab ortu mundi præcedentes Cicadas? Quis Ethnicorum vel Judæorum, ſi Muſicam calleat, ex ejus arcanis (niſi me fides fallant) non cognoſcat Principium aliquot trinunum, quod DEUS noſter eſt, à quo omnis cœli & terræ harmonia promanat? Equidem, quid DEUS O. M. nobiscum per contemptas has creaturas non videtur ſermocinari tanquam, & approbare, quæ nobis in Sacris literis propoſuit? Scilicet, dum in hisce terrenis tenebris Tettigometrarum ritu verſamur, ne, gryllo-talparum more, quidquid donorum DEI offendimus, crapulâ devaſtemus; ſed rore quodam, tenui nempe victu contenti & ſobrii, gratiâ Divinâ, omnibus virtutibus irrorati nos ad alteram meliorem & conſtantiorem vitam accingamus & præparemus, quò, ruptô tandem corporum noſtrorum cortice, regenerati, alis Angelicis ad æternam lucem delati, hymnos & laudes & gratias DEO ſine fine pſallamus. Hæc de Cicadis Bononienſibus breviter dixi, paucula de Indicis prolaturus.

Fig. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII.

OBSERVATIO XLIX. D. ANDREÆ CLEYERI, *De* Cicadis Indicis.

Biennium fermè erit præterlapſum, cùm mihi Clar. *Dn. D. Andr. Cleyerus*, in ſcatula 4. Cicadas diverſas cum ſcorpio nigro maximo, ultra tres uncias longo, & Scarabæo maculis cæruleis & nigris variegato cum ſuis antennis longis, articulatis, ex India Orientali mitteret, quorum omnium tamen in ſuis literis nullam fecit mentionem. At cùm illæ Cicadæ Indicæ, cum Bononienſibus plurimùm conveniant, niſi magnitudine; cùm Indicæ ultra duas uncias, Bononienſes autem ſeſqui unciam tantùm ſint longæ, non deſcriptionibus amplioribus inhærebo, ſed tantùm, quæ neceſſaria videntur, adducam. Bononienſes noſtræ, quæ Fig. XXX. ſunt depictæ, in pectore, nulla ſcuta poſſident, quæ in tribus Indicarum generibus Fig. XXXI. XXXII. & XXXIII. conſpiciuntur, indiciô, quòd Bononienſes, quas mecum attuli, fœminæ fuerint; Indicæ verò omnes, mares, cantantes. Deinde ratione coloris parum differunt, cùm Indicæ nigrioris in dorſo, cauda & pedibus ſint, quàm Bononienſes: atque hæ quoque in alis ſuis ſtamina & nervos rubicundos; Indicæ verò nigriores habeant. Notabilior autem differentia ſe offert in Cicada Indica, quæ Fig. XXXIII. exhibetur, cui, præterquam quòd longè nigrior ſit cæteris omnibus, alæ non ſunt pellucidæ, ſicuti cæteris, ſed eleganter pictæ, obſcuro puniceo colore, punctulis puniceis ad nervos alarum intercurrenter crebris, maculis verò albis inferius ad alarum limbos, minoribus verò duabus alis inferioribus in totum puniceis. Majores alæ non multùm diſſimiles videntur alis noctuarum inſectorum, mihi ita dictorum, quod interdiu non conſpiciantur, ſed poſt occaſum Solis demum

pro-

prodeant, & flores noctu olentes depaſcant, vel delibent, de quibus, cum etiam apud neminem aliquid reperio, paucis in ſubſequenti obſervatione attingam. Fig. XXXIV. Locuſtam viridem proponit Germanis ein Hewſchrecke / Anglis à Grashüpper, ut conſtet differentia inter Cicadam & Locuſtam. Cæterum Clar. *D. Cleyeri* nomen huic obſervationi præfigere volui, ut ſuum cuiq; tribueretur.

Fig. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV.

OBSERVATIO L.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Blatta glocitante & Noctuis quibusdam inſectis.

NEque prætereundum mihi erit è ſonoris inſectis minimum quoddam, cùm id apud neminem huc usque obſervatum repererim, ſæpiùs tamen ejus cantum & formam expertus ſim. Blattam voco id glocitantem, quod ex genere blattarum, libros corrodentium & glutine, quô libri vel charta quævis à Bibliopegis conglutinantur, viventium ſit; dein quod obſcurè ſonum edat gallinæ inſtar glocitantis unde ei Epitheton. Inſectum hoc volans pulicem majorem æquat. Menſe Auguſto obſervatum mihi ſæpiùs id eſt, ſcribenti & ab omni ſtrepitu remoto, cùm ſedulò inquiſiverim, quidnam glocitans obſtreperet auribus meis: num id gallina in vicinia procul ab auditu meo, an aliud quid præternaturale eſſet. Audimus enim ſæpius, morbo inſtante, tinnitus nunc campanarum, fiſtularum, ſuſurrorum, nunc aliarum rerum ſenſilium, quæ auditui non ab extra, ſed intra auditûs organa nervo auditorio & tympano offeruntur. Sic mihi ſubindè, graviore morbo inſtante, ſo-

 nus

nus gallinæ acutè glocitantis in auribus ſubortus eſt, tanquam certum inſtantis morbi ſignum. Unde non immeritò dubius hæſi, num ſonus ille auditui meo ab extra accideret, an verò ab intra generetur. Sed dubium hoc ſolvit ſubinde præſentia animalculi, quod ſeſe tanquam datâ operâ viſui meo ſæpè in ipſa charta, in qua veſperi ad candelam literas exaravi, ſiſtebat, nec priùs in ea glocitare deſiit, quàm illud per vitrum magnum, quater vel quinquies corpuſculum majus mihi reddens, cum voluptate perluſtraſſem. Glocitat hoc animalculum libenter in charta tenui (ut bis obſervavi) ligneis marginibus agglutinata, & tympani inſtar extenſa, quò glocitatus ejus eò acutiùs reſonare poſſit, ut fæmella ejus, quàm forſan eô ſonitu ad ſe vocat, exactiùs audiat præſentiam mariti. Per vitrum igitur oculis meis majorem in formam redactum hoc inſectum non multum diſſimile apparuit illi, quod *Gœdardus* in ſua *Metamorph. part. 1. obſerv. 60.* proponit, niſi quod non adeò verſicolor ſit, ſed obſcurè gryſeis maculis ubiq; per corpuſculum & alas ſit inſignitum. In dorſo criſtam gerit obtuſam fuſci coloris, caput pronum gerit verſus pectus, Alis ſuis cæſim perſonat glocitatus ſuos. Quam verò transmutationem ſubeat ex ovo ſuo per eruculam & Indalma, me penitus latet, qui tantùm alatum animalculum fortuitò aliquoties conſpexi. Vid. Fig. XXV. Plura mihi obvenerunt ſonora inſecta, quæ noctu & interdiu varios ſonos, raucos & claros, ſerie continuâ nunc ruptâ ediderunt, verùm quia non iis potiri nec viſu aſſequi potui, maneant ſilentio ſepulta, donec per Entomophilum me accuratiorem & induſtriorem lucem aſpexerint. De noctuis ſaltem inſectis pauca adducam, quòd earum ſupra meminerim, cum Cicadæ Indicæ Fig. XXXIV. adumbratæ alas cum Noctuis Inſectis ob ſimilitudinem aliquam comparaverim, & quod Inſecta hæc nocturna à nemine deſcripta repererim. Tria mihi adoleſcenti in hortulo retrò lares paternos nota fuerunt reddita, quæ diu per multos annos in Entomophylaceo

laceo

laceo meo aſſervavi, donec me peregrè cum Electore meo profecto & abſente omnia tineis & blattis in totalem ſui conſumptionem ceſſerant. Fuerunt autem tria illa genera ejusdem magnitudinis, quâ Cicada Indica conſpicitur, plæraque puniceis maculis per alas & dorſum infecta, qualiter illa avicula, quæ proponitur à *Goedardo p. 1. experim. 24.* Alterum genus eâdem magnitudine, formâ & maculis præditum erat, niſi quod maculæ coloris fuerint per totum gryſei. Tertium quoque ejusdem magnitudinis & figuræ, præterquam quòd alæ ejus multò verſicolores fuerint & à cæteris prioribus diverſæ, quales ferè illud habet, quod in *Goedardi p. 2. experim. 33.* extat. At quartum genus Noctuarum non potui, quantum memoriâ adhuc valeo, non adumbrare Fig. XXXVI. inſectum perniciſſimæ velocitatis volatu. Hoc ad caprifolii & quæ ſub noctem ſuavè ſpirant flores volatu momentaneo accedit, & ſi quid ſeſe movere perſentit, momento citiùs aufugit. Cùm aculeô ſuô longô ex caprifolii florum tubulis nectar exſugit; non aſſidet flori, uti cæteræ noctuæ conſueſcunt, ſed in aëre volitando, immota motu alarum velociſſimô hæret, & ſic alimentum ex floribus depaſcit. Fidem excedit deſcribere velocitatem animalculi volatu, celeresque alarum agitationes, quas punctulis ſaltem adumbrare placuit. Adſtiti adoleſcens in multam noctem pergulæ ex caprifolio obductæ & quidem multoties, ut non tantùm caperem manu prædictas trium generum noctuas, ſed imprimis huic veloci, quam manibus, aut reticulô, etiam fratribus, ſervis, in auxilium adhibitis, capere impoſſibile fuit. Simul ac enim illud caprifolio (uti figura II. monſtret) volatu aſſiſtens, vel tantillum ſeſe movere quidquam perſentiebat, dictô citius, Eurô ocyus ex omnium oculis evaneſcebat, & eâdem velocitate perniciosâ redibat, quoties cuncta tranquilla & absque motu perſentiret.

Fig. XXXV. XXXVI.

OBSER-

OBSERVATIO LI.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Muſcis Formici-formibus, & aliis inſectis, catervatim volantibus.

REverend. & Clariſs. *Dn. Andreas Acoluthus*, linguarum Orientalium, imprimis Aramenicæ peritiſſimus, & Vratislaviæ ad S. Salvatoris templum Eccleſiaſtes, datis ad me d. 22. Aug. Gregor. literis, ſub finem earum de Muſcis quibusdam frequentiſſimè & copiosè Vratislaviæ viſis ſequentia enarrabat: Proximo die lunæ (qui erat d. 17. ejusdem Menſis) circa tertiam pomeridianam ſtupenda muſcarum copia (quarum aliquas chartula incluſa tenet) cuſpides noſtrarum turrium templis adſitarum circumvolavit: & primùm quidem templi primarii Eliſabetani turrim cinxit, adeò ut populus ſpectator fumum crederet, ignis ibidem exorti indicium. Mox etiam circum reliquas templorum turres hæc inſecta viſa ſunt, & poſt horæ circiter ſpatium in terram deciderunt, ubi totis manipulis viva collecta ſunt. Hæc quæ mitto, in tertium & quartum diem vixerunt. Tantum Clariſs. Vir. Sunt autem hæ muſcæ mediocri formicâ non majores: per microſcopium apparent tanquam loricatis corporibus nigricantibus præditæ: caput rotundum, oculis eminentibus, duabus antennis, tanquam corniculis in fronte eminentibus, ſingulæ ex 12. globulis minimis articulatæ, os non obſervavimus, dorſum eminens nigrum hirſutum aculeis, nec non venter imus ſquamoſus nigris aculeis obſitus, acuminatus, ut in formicis. Alas habebant quatuor ex membranis pellucidiſſimis conſtantes, iridis colores per microſcopium ad lucem exhibentes: pedes ſex ejusdem coloris cum toto corpore. Alæ autem ad corpus per mediam ſui partem fuſco

fuſco colore erant tinctæ. Deſcriptio harum Muſcarum convenit ferè cum Muſcis Polonicis exitioſis, niſi quod hæ multò majores ſint noſtris & inſuper aculeum maximum ſub cauda ſive ventre imo gerant, cum in noſtris tale quid non obſervetur. De Muſcis autem Polonicis vid. *Ephemer. noſtrar. Ann. 10. Decad. primæ obſerv. 184.* item *Ann. 4. Decad. 2. obſerv. 40. p. 98.* Quòd verò hæ muſcæ nec non Polonicæ exitioſæ, agmine facto, catervatim in maxima copia conſpectæ fuerint, id, præter cauſas ſupernaturales, eorum proventui uberrimo illius anni adſcribendum arbitror, qui non quovis anno (quod etiam omni frugi, & cunctis animantibus accidit) unus idemque eſt, ſed tunc plurimum contingit, cùm ſolis æſtus diu perdurans annum efficit aridum & ſiccum. Sic obſervavi ante 40. annos in Boruſſia non procul à mari Baltico Muſcarum vel culicum genus tam frequens, immenſæ copiæ, ut intuenti maximus fumus habitus fuerit, & penitus incendii nemoris formam referret. Ita Locuſtæ catervatim adeò densè volitant, ut paucis abhinc annis Francofurti ad Oderam multi viderint lucem diei obſcuratam, cùm ſupra Oderam & Urbem tam immenſo exercitu volarent. Ita examina apum, examina ingentia formicarum alatarum quandoque obſervavi, nec eximendi ſunt tabani, œſtra, fuci, cum eorum proventus uberior eſt; denique culices, Muſcæ culiciformes, de quibus in *Ephem. noſtris Decur. 2. obſerv. 30.* & id genus alatorum inſectorum aliud, aliô atq; aliô anni tempore, præſertim verò menſibus Julio atque Auguſto prodeuntes Muſcæ, quando cœlum excluſioni eorum inſectorum favet, magnâ & quandoq; ſtupendâ copiâ congregatim volitare obſervantur.

Fig. XXXVII.

OBSERVATIO LII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Planta Japanica Vinganſana.

VInganſana, aliàs Duxumira dicta, herba ex radice rotunda, fuſca, bulboſa, Menſe Juliô vel Auguſtô caulem emittit absque foliis planum, longum, in cujus ſummitate emergunt flores quini, moly inſtar ad invicem ex uno tanquam principio & loco enati, in ſex foliolis florum, quod bulbis proprium eſt, diviſi, tot ſtaminibus cum ſuo ſtylo, eminentibus. Flores ſunt rubri coloris zinnabarini elegantes, ſupra craſſa pericarpia lutei coloris ſedentes, ſub quibus ad caulem alia pericarpii folia conſpiciuntur. Poſtquam flores deciderunt, folia demùm ex terra erumpunt, & perdurant viridia usque in hyemem, ubi ſub nive tandem putreſcunt & pereunt. Ideoque radices ſeu bulbi diu in terra jacent, antequam flos erumpat. Radices ſunt venenatæ, unde à Japanis non in cibum aſſumuntur. Habetur hæc planta ſpecies illius, quam Batavi noſtri vocant Nacktemaydt. Vid. Fig. XXXVIII.

OBSERVATIO LIII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Duabus plantis aquaticis Japanenſibus Koëbe & Faſnoſana.

KOëbe ſpecies eſt quoad folia Nymphææ minoris, creſcit copioſè in vallibus aquoſis Japaniæ. Folia innatant aquis formâ cordis, multis intertextis venulis conſpicua. Flores cærulei formam habent florum conſolidæ regalis, Germanis Ritterſporen. Cùm flores in caulibus marceſcunt,

Fig: 38. p. 130.
Vinganſana vel Duxumira.
Faſnoſana Fig: 40. p. 131.
ハスノハナ
Koebe Fig: 39. p. 131.

ceſcunt, ſuccedunt in eorum locum bulbuli minores ceparum inſtar caulibus adhærentes, aquoſi, frigidi in tertio gradu habiti. Japanenſes exhibent cum cibis hos bulbulos ſuis ægris, ad ſomnum conciliandum, cùm inſomnes noctes ducunt. Aliàs in Medicina hoc vegetabile non adhibetur. Faſnoſana ſimiliter Nymphææ aquaticæ minoris ſpecies eſt: frequentiſſimè viſitur in locis humidis Regni Japaniæ. Flores habet candidos, ut Europæorum Nymphæa alba: ſpecies eſt Stratiotis Ægyptiacæ: copioſiſſimè creſcit in dictis locis, folia ejus cordis formam quoque præſentant, ut præcedentis Koëbe folia, niſi quòd multò minora ſint. Extant flores ſupra aquam ſesquiſpithamam alti, formâ tulipanâ, odoris ſuaviſſimi.

Fig. XXXIX, XL.

OBSERVATIO LIV.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Canſchy & Fiewa Japanenſium arboribus.

CAnſchy ex qua Japanenſes chartam ſuam conficiunt, arbor eſt admodùm craſſa, quæ ab incolis penitùs detruncatur; quô factô ſtolones ad truncum & radices arboris proveniunt, quorum caules, poſtquam ad unciæ vel pollicis craſſitiem excreverunt, ab iis præſcinduntur, & à plurimis truncis collecti, in faſces majores, tres pedes altos, & quantum vir extenſis brachiis manibus quinquies amplecti eos poteſt, craſſos, colliguntur. Deindè faſces hosce alterô extremô, quô amputatio facta eſt, rectà in magnum ahenum collocant, & affusâ aquâ, igneque ſubtus excitatô, tamdiu faſces coquunt, donec cortices à ſtolonibus coctione abſcedere videant, quô viſô faſces invertunt, quò alterô ex-

tremò calidæ immergantur, & priori modò ad corticum mollitiem & privationem coquantur. His peractis, faſces ex aheno eximuntur, eorum cortices coctione ſic emolliti & à lignis ſeparati, ſtudioſè colliguntur & exſiccantur: ligna verò comburuntur. Cortices ita exſiccati denuò cum cineribus lignorum & aquâ pluviali in aheno per 24. horas excoquuntur, quô factô cortices ex aheno ſumpti purè lavantur à cineribus, ne horum quidquam adhæreat: tunc tertiò aquâ puriſſimâ coquuntur in aheno mundo, & interea baculô ligneô mundô frequenter agitantur, donec cortices diſſoluti inſtar pulmenti evadant; poſtea ſeparant adhuc nigredinem ab albedine corticum ita excoctorum, ut pulmentum penitùs candidum & ſine ſordibus appareat, quod poſtmodum in mortariis ligneis cum piſtillis itidem ligneis minutiſſimè contunditur, deinde exemptum hoc pulmentum album, locant in quadratas arculas, poſitis deſuper aſſerculis, quibus ſuperiùs imponuntur lapides grandiores, & ſic aquam ex corticum pulmentis exprimunt, quâ ablatâ formis quibusdam cupreis per partes pulmentum imponitur, & tractatur eodem prorſus modô, quô ſolent Europæi operatores in officinis chartariis papyrum conficere; Unde cortex iſte ab arboribus Canſchy ita paratus, quoad ſubſtantiam tenuem, ita purus eligi debet, ut penitùs pannis & linteis noſtris puris æquipolleat, ſi velint incolæ chartam puram & elegantem ex iis parare.

Fiewa arbor à Japanenſibus ſic dicta, in vaſtam altitudinem excreſcit; Lignum ejus molle eſt: rami inter ſe densè incurvantur: Folia ejus lata & rigida venulis plena conſpiciuntur. Flores quidem ferunt, absque tamen fructibus. Fie Japanis dicitur Sol, unde Fiewa idem eſt ac arbor Solis, quòd hæc arbor foliis ſuis latis & denſis ardorem Solis abarceat & umbram amœnam hominibus efficiat, nomen traxiſſe videtur. Lignum ejus nullis uſibus adhibetur, ſed tantùm crematur.

[*1687. (17.) 27. Septembr. Berolino miſſa.*]

Fig. XLI. & XLII.

OB-

Canshy. Pa pyr ba ſum.
Fiewa.
Sonnenbaum
Fig: 42.
p. 132.
Fig: 41.
p. 132
カヂ
ヒイハ

Annus VI.

OBSERVATIO LV.
D. JOH. LAURENTII FEHRII.
Sectio Herniæ ἀμεθόδως in Viro facta lethalis.

QUàm temerarii, imperiti, crudeles ac ſcelerati plures ſint ὀρχότομοι, hernias tàm in junioribus, in quibus rariùs opus eſt ſectione, quàm in adultioribus, in quibus ſæpiùs cum magno vitæ periculo eadem adminiſtratur, ex multis non modò notum eſt hiſtoriis, ſed vel ex ſequenti obſervatione abundè pateſcit. Piſtor quidam robuſtus non procul hinc in pago quodam habitans, quadraginta trium annorum, per multos annos herniâ inteſtinali laboraverat, morbum verò nec Medico, nec Chirurgo, nec aliis pudorem ob, neſcio, quem reprehenſibilem aperuerat, ab impoſtore autem fortè illuc veniente conſilium & auxilium quærebat, qui in his præſtandis non ſe promtum ſolùm, ſed & maximè expertum jactitabat: de precio ad curam faciendam imprimis neceſſario, dimidiâ ex parte ſtatim ſolvendo, quod primarium iſtiusmodi homuncionum eſt poſtulatum, cum ipſo conveniebat, interim ne propoſitum hoc aliis innoteſceret, & piſtor aliquam adverſæ famæ notam incurreret, omnia aliis inſciis eſſe inſtituenda piſtori, utpote qui omnia hactenus celaverat, facilè perſuaſit; Curam ergò vel rectiùs torturam, nullâ præmiſſâ debitâ corporis præparatione Crumeniſeca aggreditur, & ut erectus Patiens ſtet, nec ullum vitæ periculum pertimeſcat, animatur; Miſer homo paret, impoſtor nec Medicô, nec Chirurgô, nec vicinis præſentibus hernioſam partem in ſcroto famulô adjuvante ſecat, prolongatamque, multô ſanguine profusô, funiculô conſtrictam reſecàt, ac poſtquam nonnulla remedia applicuerat, vulnus obligat; utque in cameram propinquam ſolus Patiens

tranſeat, ſeque in lectum conferat, jubet, nullam verò diætam præſcribit; tertiô die, relictô famulô, qui ante hac in militia equorum curam habuerat, nec quicquam in arte Chirurgica præſtare valebat, diſcedit, ſeque intra biduum rediturum promittit: Quartô die ſuperveniunt inflammatio, ſitis, appetitûs proſtratio, virium debilitas; famulus nil præter fruſtum lardi loco vulnerato, uti herus juſſerat, applicat, ſed, dum ſymptomata periculoſa indies ingraveſcunt, Amici & vicini fugitivum Nebulonem paſſim anxiè quærunt, aſt nullibi inveniunt, ſuccedunt, motus convulſivi, ſingultus, tandemque mors, quam improbanda Patientis taciturnitas, improvida curæ inſtitutio, & inordinata Homicidæ curatio plurimùm promoverant.

OBSERVATIO LVI.

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

Sectiones Herniarum in pueris & Viro methodicè inſtitutæ ſalutares.

ANte aliquot annos quidam ὀρχότομος & λιθότομος in noſtra civitate ſuam peritiam in ſectionbus herniarum publicè decantabat, & dum in ſex pueris per ſectionem optato cum ſucceſſu curatis ſuam felicem experientiam demonſtrabat, tantum applauſum acquirebat, ut & vir 38. annorum enterocele jam diu laborans ejusdem curationi ſe ſubjiceret. Proceſſum verò ſequentem in ſectionibus faciendis me ſemper præſente, omniaque advertente, obſervavit. Primùm corpore Patientis per præmiſſum laxativum ad curam ritè præparatô, Medicis, Chirurgis, Patre, Matre, Suſceptore vel vicinis accerſitis, vetulis autem aliisq; ſuſpectis perſonis excluſis, januâ item ac feneſtris probè clauſis

ſis Parentes vel Patientem de conſenſu clarè pronunciando adhuc ſemel eſt allocutus, & ſi fortè præter ſpem periculoſum ſymptoma ſuperveniret, petiit, ne ipſi culpa imputetur, ſe opem arti Chirurgicæ convenientem atque poſſibilem in ſectione, quam absque omni vitæ periculo jam ſit adminiſtraturus, laturum, ad quam, pilis in viro priùs deraſis, præmiſsâq; oratione Dominica flexis genubus ſubmiſsè ad DEUM fusâ, fecit acceſſum: Parentibus interim aliisque adſtantibus ſeriò interdixerat, ne quicquam cibi vel potûs inconvenientis, quod cum maximo vitæ periculo conjunctum eſſet, præter id, quod ipſe juberet aut ſuppeditaret, patienti exhiberent, erectoque per blandam allocutionem viri vel pueri, qui horâ dimidiâ ante operationem juſculum calidum aſſumſerat, animô, ægrum ad ſe venire juſſit, cui ſemotô induſio faſciam è linteo craſſiore ac fortiore paratam ſupra os ſacrum applicuit, & circa umbilicum per ſuturas connexuit, huic autem circa regionem vertebrarum vinculum bifurcatum erat annexum, poſtmodùm patientem aſſeri, cui inferius atque ſuperius clavus ferreus erat infixus & linteamine obvolutus, modô nonnihil decliviore impoſuit ita, ut pedes ſurſum, caput verò, cui pulvinar erat ſubjectum, deorſum tenderent, manus deinceps faſciâ latiore è rubro panno confecta juxta principium carpi ligavit, poſtea mantile circa pectoris regionem brachiis circumjecit, nec non pedes in modum furcæ extenſos circa talos mantili aſſeri alligavit. Hinc dextrâ genitalia circa partem ſiniſtram, ubi in pueris hernia erat conſpicienda, tetigit, exploravit, & quod prolapſum erat, ſenſim retruſit, ſed ne rurſus procidat, famulus in altera parte conſiſtens manu ſiniſtrâ locum iſtum duobus vel tribus digitis compreſſit, pòſt dextrâ arreptâ novaculâ acutâ, ſiniſtra verò ſiniſtrâ ſcroti parte cutem digitis elevavit, utq; famulus juxta digitos ſuos eandem dextrâ teneret juſſit, quam in medio juxta longitudinem diſſecuit cum pauca ſanguinis profuſione, pòſt peritonei productionem in ſcrotum lapſam, cuti quan-

quandoque magis, quandoque minùs arctè annexam celerí, ſed tamen paulò violentiore digitorum conatu verſus inferiora, latera atque interiora ſeparatam extraxit ita, ut jam trium vel quatuor unciarum longitudo emineret, ſub qua actione patientes ſæpè triſtem vocem edebant, & nonnulli intenſiùs clamabant, hinc ut famulus ferreâ laminâ circa medium diviſâ (inſtrumentô ſcil. apprehenſorio & compreſſorio, quod appellabat den Vorſchlag / cui anterius ferreum retinaculum, quô pro lubitu arctiùs claudi & pars comprimi poterat, ne quis illud manu ſemper tenere & comprimere cogatur, erat affixum) proceſſum circa inferiora abdominis teneret, juſſit, quô factô ſupra laminam per medium prolongatæ membranæ acum argenteam majorem, (quæ anterius erat acuta, hinc nonnihil incurvata, latiuſcula & utrinque acuminata, circa medium & poſteriora rotunda tres circiter uncias longa) cum filo cannabino aliquoties complicato, ſatis craſſo & inſtar funiculi dupliciter contorto trajecit, inque ſiniſtro latere fortiùs ligavit, poſtea filum circumducendo utrinque in dextro quoque latere tandemque rurſus in ſiniſtro conſtrinxit, ac bis vel ter colligavit, dein forfice ſacculum propendentem tres circiter uncias longum in plerisque cum, in duobus pueris absque ut ajebat, teſticuli ablatione reſecavit, famuloque tradidit, qui ſtatim chartæ involvit, ſecumque abſtulit, tandem remotâ ferreâ laminâ miſturam rubicundam ex bolo armena ſangu. dracon. aloë, thure & album ov. paratam, ſtupæque cannabinæ illitam, non modò ligneo ſtylô vulneri immiſit, ſed & exterius applicavit, poſteaque lintea quadruplicata bina vino calido immerſa, inque medio pro libero urinæ exitu perforata impoſuit, ſicque partes vicinas defendit & faſciâ bifurcatâ circa pedes, à ligamentis interea liberatos, utrinque in inguine verſus abdomen ductâ obligavit, ita, ut penis, qui in operatione erigebatur, ac poſt eam erectus manebat (quod pro bono ſigno ὀρχιόζωμος habebat, ſed eam ipſam erectionem à fortiore membranarum atque

nervo-

nervorum contractione proveniſſe credo) per faſciam emineret. Factâ ſic ligaturâ puerum, manibus ſubmiſsè ac lentè in lectum portavit, patienti quietem commendavit, motum verò & loquelam, ut & vinum, Saccharata, victumque craſſum atque inordinatum interdixit, horâ unâ circiter à ſectione cereviſiam calidam cum butyro recenti miſtam pro ſiti ſedanda exhibuit, juſcula gallinarum vel caponum calida, pruna damaſcena, aliaque εὔπεπτα, item decocta hordei cum paſſulis, rad. liquirit. & ſem. aniſi commendavit. Primô die miſturam rubram reliquit, deinceps maturationem promoventia & mundantia, tandemque funiculô, ſponte abſcedente, quod intra 9. 10. vel 12. dies eveniebat, vulnus conſolidantia, interius quoque decoctum vulnerarium porrigendo, adhibuit, ſicque omnes feliciter curavit. Notabile autem erat, quod nullam ſectionem die Veneris, item circa inſigniotes lunæ mutationes, ſed duas aut tres dies ante vel poſt eas inſtituerit.

[*1687. 31. Sept. Suinfurto Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LVII.
D. JOHANNIS BÖHMII,
De
Columba bicipite.

IN ædibus Domini *D. Joſephi Sandali*, Ferrarienſis, hîc Venetiis præterito anno 1686. excluſus eſt fœtus monſtroſus Columbæ biceps, & tribus alis prædicus, ſicut præſens icon repræſentat.

[*Venetiis Norimbergam An. 1687. Menſe Octobr. miſſa.*] Conferatur *Annus præcedens IV. Ephem. obſ. 41.*

Fig. XLIII.

OBSERVATIO LVIII.
D. JOHANNIS BURGII,
De
Erroribus naturæ in formatione fœtuum humanorum notabilibus.

QUanquam uberrima errorum, ſive, ut mitiùs loquar, luſuum naturæ in formatione corporum humanorum quaſi negligentiùs operantis quotidiè propullulet ſeges, adeoque curioſa eorum annotatio quibusdam ſordeat, aut ſupervacanea videatur; non omni tamen utilitate prorsùs hoc ſtudium deſtitui, non mihi ſolùm, ſed etiam Eruditorum non paucis perſuaſiſſimum eſt, ex quâ hypotheſi ſequentium obſervationum orta eſt conſignatio.

Natus eſt d. 7. Maji 1686. infans cæterâ ſaniſſimus, hoc ſolo defectu notabilis, quod in dextrâ manu digitus annularis & minimus, itidemque pollex & index ope ligamenti carnoſi tenuis coaluerant hoc modo, ut pollex minor juſto indicem annexum, ſicut arcum funis incurvat, ad ſe traheret, accretâ, in medio eorum carnis parte, velut novi pollicis rudimento: in ſiniſtrâ quoque manu pari ratione uniebantur digitus minimus & huic proximus, interjectâ ad ſuperiorem articulationem etiam carunculâ exiguâ. Nævum hunc, forſan ex matris anſerum veſcendorum appetitu fruſtrato enatum (horum enim ferè pedes connexio hæc digitorum æmulabatur) primo aſpectu emendari poſſe non deſperavi, cùm unionis inconvenientis vinculum eſſet tenue, nec vaſis ſanguineis majoribus, aut tendinibus intertextum.

Itaque rem cum Chirurgo aggreſſus ſum non imperito, ſed, ne doloris, ob repetitam unâ operatione ſectionem

nem, ſæpiùs excitato ſenſu convelleretur infans, ſingulæ diviſioni ſingulum impendimus diem, ubi Chirurgus non aptato priùs ligno triangulari ad imitationem *Plater. Mantiſs. Obſerv. 43.* cujus hìc neceſſitatem nullam videbamus, non ſcalpello, quod facit *Hieron. ab Aquapend. part. 2. chir. c. 101.* ſed uno ictu, acutâ forfice incidit cutis carnoſæ parietem intergerinum, quousque decebat, exſciſſis utrobique ſuperfluis digitorum novorum quaſi fundamentis. Ceſſit è voto propoſitum, niſi quod, monente idem *Henr. Roonhuyſio Obſerv. 10. p. m. 41.* ſollicita magis requirebatur deligatio ob digitos in novam cohæſionem pronos: pollex præterea, qualis à principio formationis erat, brevior ſolito manſit, indicisque tanta ad eum inclinatio, ut ligaturis, aliisque adhibitis remediis ſufficienter ſe coërceri & abduci difficillimè paſſus ſit. Audito hoc læto nuncio alii paulò poſt me adeunt Parentes, conſilium & auxilium filiolo ſuo recens-nato quæſituri, cui vis plaſtica in manu dextrâ geminum formaverat pollicem. Infante ipſo viſo, & examinato pollice ſpurio, non eſſe eum carneam ſolùm excreſcentiam vidi, ſed abſolutum, quoad omnes partes & articulos, ipſum etiam unguiculum, digitum, inſuper arctiſſimè genuino pollici ad baſin unitum, ut medium hujus os formâ litteræ Pythagoricæ bifidum appareret, unde de proſpero eventu ob difficilem operationem dubitans à reſectione manum abſtinui, donec forſan in adultiori, ſi DEO placuerit, facto feliciùs idem, exemplo *Obſerv. 42. Mantiſs. Obſerv. Plater.* tentari poſſet. Neque id conſilium parentibus diſplicuit, qui circà auctumnum poſtea filioli hujus, neſcio, quâ ægritudine defuncti, exſequias celebraverunt.

Die 30. Januar. 1687. manè cum eodem Chirurgo vocor ad Cerdonem, cui die abhinc quarto natus erat puellus ſaniſſimus, & ab omni formationis vitioſæ ſuſpicione liber viſus. Hic cùm primo biduo nihil excerneret fæcum alvinarum, obſtetrix conſulta, & de ani orificio aperto certa ti-

morem futuri periculi parentibus eximit, neque temere quid hoc in caſu movendum eſſe, perſuadet. Verùm cùm tertia die obſtructa maneret alvus, abdomen inſuper intumeſceret, ſugere nollet infans, & omnia ingeſta vomitu rejiceret, rem demùm altiùs penſitans clyſmate inteſtina muneris ſui oblita proluere tentat, ſed tùm neque fiſtula eburnea profundiùs intromitti potuit, & quicquid vi injiciebatur, regurgitavit, undè de clauſo profundiùs ano ſeriùs cogitatum eſt, quod & exploratio per ſtilum, & digitum, cujus articulationem ſeu membrum integrum capiebat introitus inteſtini recti apertus, facta manifeſtò confirmavit. Reſerationem, quam omnes indicabant circumſtantiæ neceſſariam, & anxiè deſiderabant parentes, diſſuadebant mihi & languor infantis convulſionibus, uti externa facies minabatur, mox corripiendi, & metus, ne vel profundior eſſet combinatio inteſtinorum, quàm ut acie ſcalpelli omnis perforari poſſit, vel, quod aliquando in ſimili caſu me vidiſſe memini, inteſtina media jam crepuerint, & in cavum abdominis fœdam colluviem profuderint. Inſtantibus tamen Parentibus ut ſatisfieret, præmiſſo prognoſtico, & propinatis confortantibus nervinis, cannulam oleo inunctam pro defendendo orificio ani leniter intruſit chirurgus, & per ejusdem medium, phlebotomum, quàm profundè poterat, adegit, effluente largo ſatis ſanguine, quieto tamen, & ad horæ dimidium quadrantem obmuteſcente & expalleſcente puello, ut de felici ſucceſſu deſperaremus & nil niſi jam expiraturum puſionem animo conciperemus. Recollectis tamen is viribus tandem emiſit ſaltim aliquot flatus, dilatatoque per ſuppoſitorium vulnere, à meridie bis dejecit meconium aterrimum, detumeſcente paulatim abdomine; ſub noctis verò ingreſſum afflictus epilepticis motibus natus denuò terruit lætiſſimos parentes, inprimis cùm nec ſolutâ adhuc ſemel alvo, nec medicamentis generoſis, ſed morte demùm horâ nonâ ſequentis diei matutinâ liberaretur à morbo atroci, ſervandus fortè, ſi citiùs

tiùs obſervato defectui ſuccurrere fuiſſet integrum. Curioſiùs luſtraturus aberrationem formatricis naturæ, apertionem tamen filioli à parentibus moroſis exorare nequivi; cautiùs autem hoc unico exemplo, cui par me legiſſe non memini, excitatæ obſtetrices mercari diſcant, ſi quando moram in recens natis longiorem trahant excrementa, nec primo ſtatim à partu die expellantur.

Major tamen, quem nunc referam, error eſt nullâ ope declinabilis, ſed morte inevitabili piandus eorum infantum, quorum in formatione committitur. Anni nempe 1686. die 31. Jan. Mercatoris cujusdam uxor cauſæ nullius conſcia, puellum parit pede dextro varum, quod forſan vitium temporis progreſſu corrigi potuiſſet, utroque verò crure paralyticum, & in dorſo circà quartam lumborum vertebram tumore eminenti notatum cyſtico, craſſo, & muſculoſo. Tumor hic exteriùs à cute reliquâ nihil differens, niſi quod pars cuticulæ, fortè ob ſitum infantis in utero, abſceſſerat, digito compreſſus cedebat, & velut burſa inanis apparebat, ſi tamen medio iſtius, ſive potiùs ſpinalis medullæ exactè inſerebatur digitus, manifeſtam cavitatem tactu deprehendere licebat, & quoties puellus vel ejulabat, vel flatus aut excrementa alvi ejicere tentabat, tota cavitas inflari videbatur. Conſultus à Parentibus abſceſſum judicantibus, ejusque apertionem urgentibus, hinc indè penſitatis circumſtantiis ſpinæ dorſi vitium ſubeſſe non vanè conjeci, & chirurgo, ſaltim ut exulceratam cutim emplaſtro ſiccante conſolidaret, inciſionem verò differet, autor fui, motus inprimis relatione Patris nati, qui mihi narrabat, uxorem ſuam primo partu edidiſſe filiam, quæ adhuc vivit, ſaniſſimam, nulloq; deformem nævo; ſecundo, peperiſſe filium, pari, quo præſens ante oculos noſtros puſio, inque eodem dorſi loco protuberantiâ inſignitum, cujus cyſtidem cùm aperuiſſet Chirurgus, ichoris quidem aliquid effluxiſſe ſeroſi, aſt ſine levamine ægri, qui, denuò intumeſcente folliculo, ſeptimo à partu die expiravit; biennio poſt iterum enixam eſſe matrem puellam nullâ

 rurſus

rurſus maculâ deturpatam, quæ etiam adhuc vivit; & iſtam itidem abſoluto biennio hanc quartam ſobolem fratri ſuo jam defuncto in vitio quoq; formationis ſimilem ſecutam eſſe. Paruit monito Chirurgus, unde in eodem ſtatu manſit tumor, neq; increſcens, neq; decreſcens, donec alvi torminibus, convulſionibus, aliisq; gravioribus ſymtomatibus confectus ejusdem anni d. 30. Martii exſpiraret miſellus puſio. Suſpicionis de dorſi vitio conceptæ confirmationem, ſcrupulorumque inde ortorum gravium ſolutionem cùm promitteret anatome, ne tumoris quidem, nedum filioli apertionem conceſſit Parentum ſuperſtitio. Fauſto tamen, dixerim, an infauſto ſidere accidit, ut menſe Octobri, ejusdem anni cum aliis duobus Medicis ego à Mercatore alio ad conſultationem de filiolo inſtituendam vocarer. Natus is erat 7. April. 1686. cum ejusmodi quoque cutis muſculorumque dilatatione ex caſu matris gravidæ in dorſum occaſionaliter, uti putabatur, orta in eo ipſo dorſi loco, quæ quidem in lucem edito primùm infante fuerat exilis, ſed cum corporis & ætatis incremento, erat autem puer tunc obeſiſſimus, hæc quoque incrementa ſumſerat. Inſpecto loco affecto, quem talem exactè deprehendimus, qualis eleganter depingitur *Miſc. Cur. Dec. 2. A. 5. O. 208. fig. 47.* de duobus ferre ſententiam jubebamur: primò, cum tumor applicitis hactenùs diſcutientibus & reſolventibus imò variolis accedentibus, & probè ſuppuratis, nihil cedens ad pugni jam molem accederet, tenſâque ad rupturam ferè cute multum in ſe humoris continere videretur, utrùm ſit aperiendus, necne? Secundo, quî paralyſi crurum, quibus inſiſtere nequibat, licet ſedere poſſet, infans, & cujus cauſam in pinguedine exceſſivâ quærebant omnes, ſit ſuccurrendum? De paralyſi nos eſſe ſecuros reſpondimus, quam ſublatâ causâ, tumore ſcilicet nervos comprimente, facilè ceſſuram non diffideremus, hujus tamen inciſionem, metu epilepſiæ ob conſenſum partium vicinarum excitandæ, aliisque de cauſis, quas nobis ſuggerebat *Miſc. Cur. Dec. 1. A. 3. O. 107.* ſuadere non poſſe,

poſſe, quin arbitrari nos fore tutiſſimum, ut topicorum hactenùs impoſitorum uſus continuetur. Triduum ità effluxit, & ſponte ſuâ ad extrémum tenſa cutis crepuit, ſerumque effudit limpidum & copioſum, ſtatimque iterùm, ac ſi nunquam evacuata fuiſſet, intumuit, biduo verò poſt, d. 19. Octobr. epilepticus obiit Puellus. Tantum precibus noſtris dedêre Parentes, ut cultro aperire liceret cyſtidem, quæ poſt obitum planè detumuerat, ne veſtigio quidem humoris contenti relicto. Apertæ illius eadem revera in cavitate apparuit facies interna, qualis eſt auricularum & ventriculorum cordis, tot fibris & columnis nervoſis à vertebris lumbaribus ad extimam cutim tendentibus. Spina dorſi, niſi quod à perioſtio & jam nominatis fibris tegebatur, nuda erat, in cujus medio foramen rotundum, cui extremitatem medii digiti inſerere poteram, tangebatur, unde, cùm ulteriori inquiſitioni pro accuratâ magis notitiâ comparandâ obſtaret mater nati, in eâ opinione fuimus, ſpinam eo loco eſſe bifidam, & protenſiones fibrarum iſtas per ſpinæ hiatum ad abdominis membranas ferri, confirmati hac in re *à Tulpio lib.3. Obſerv.30.* Licet autem plura nobis obſtarent adhuc dubia, tamdiu tamen iſti ſententiæ inhæſimus, donec Anno 1687. d. 15. Martii Infectori cuidam iterùm ejuſmodi naſceretur infans, matre itidem caſum in dorſum tempore graviditatis perpeſſum accuſante, quo audito, ut tandem aliqua circà hanc difficultatem eluceſceret certitudo, vigilandum duxi, rogavique *Dn. D. Samuel. Graſſium,* Amicum honoratiſſimum, qui erat familiæ illius Medicus, ut, ſi moreretur Infans, & ejus ſectionem indulgerent parentes, mihi quoq; videndi concederetur licentia, & obtinui, quod volui. Namque ut hæc præmittam, die à nativitate ſecundo laudatus *D. Graſſius* unà cum Chirurgo Parentum rogatu moti, aperuêre tumorem phlebotomo, cumque effluente ſero limpido ſic ſatis benè habere videretur infans, balſamicis injectionibus & emplaſtrorum debitâ deligatione de felici eventu non deſperavêre, dùm d. 20. Martii accedens

cedens epilepſia ſpem conceptam fruſtraretur, & per integras viginti quatuor horas defatigatam puellam è medio tolleret. Parentum benignitate factum eſt, ut poſtero die aperiremus ambo defunctum infantem, primùmque tumore cruciatim diſſecto ambitum ejus omnem conſtare vidimus ex integumentis corporis communibus extenſis, & ſuccingi intus membranâ densâ, propagine forſan membranæ muſculorum propriæ, cujus fibræ interiùs per trium vertebrarum lumbarium inferiorum cavitatem intrâ abdomen, uti conjiciebamus, decurrebant. Spina etenim dorſi ſuperior erat integra, os ſacrum integrum, ſolæ tres vertebræ dictæ ob eximiam in medio ſui cavitatem ſpinam bifidam referre videbantur. Ut ergò melius pateret, quò filamenta iſta fibroſa terminarentur, & an aliquod illis cum membranis abdominis vel ratione originis, vel ratione complicationis eſſet commercium, illud aperuimus, remotisque inteſtinis, renibus, & quæ reliqua obſtaculo eſſe poterant, internam vertebrarum omnium partem per totam ſpinam reperimus ſine omni defectu planè integram, & nullibi in duas partes diremtam, ſed ſolito aliàs more formatam, unde inverſo corpore ipſis his oculis vidimus, & ſtilo in ipſam cavitatem ſurſum intruſo tetigimus, trium iſtarum vertebrarum lumbarium proceſſum poſticum, ſeu ſpinam propriè dictam cum proceſſibus obliquis, & dimidiis transverſis ſive lateralibus omninò deficere, & neque medullæ extare veſtigium, ex cujus membranis quoque dilatatis prima tumoris fundamenta jecerat aberrans vis plaſtica. Inſolitum hoc ſpectaculum magnam quidem in nobis excitabat voluptatem, univerſæ medullæ ſpinalis, quin & cerebri conſtitutionem cultri acie porrò inveſtigandi, verùm ne rarâ parentum abuteremur benevolentiâ ſubſtitimus, cùm ex hactenùs viſis aliundè nobis conſtiterit de vitii corrigendi impoſſibilitate, & paralyſeos ortu ob nervos partim malè formatos, partim medullæ ſubſtantiam in ichorem contentum abſumtam; rectiusque nos feciſſe hinc collegimus, quod

Puel-

Puellum ſuprà notatum ſuo potiùs fato mori ſiverimus, quàm ſi nihil profuturâ excreſcentiæ ſcarificatione illatæ cladis ſuſpicionem in parentum animis excitaviſſemus.

[*1687. d. 1. Octobr. Vratiſlaviâ Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LIX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Infantis, à partu difficili quaſi emortui, in vitam reſtitutione.

DE Tapujarum gente refert *Barlæus de Reb. in Braſil. geſtis ſub Mauritio, Naſſav. Comite p. 425.* quod Regi de tibiarum & lateris ventrisque doloribus querulo, advolutum ilicet tibiis Medicum, illis patulo ore inhæſiſſe, devorantis ſpecie, ſuctione tam valida & continua, ut poſt editum mugitum, ſputa copioſius egereret, & cum ſputis anguillam, quam Rex mali ſui cauſam fatebatur. Hoc uti referentis fidei remittimus, ita noſtrum ſubſequens verum eſſe fatebuntur nobiscum obſtetrix & plures tùm aſtantes Matronæ. Dum perlegi *Ephemeridum Ann. 5. Decur. 2.* reperi Excellent. *Hannemanni Obſervat. 121.* in qua agit de infantis à partu difficili veluti emortui, in vitam reſtitutione. Uxori tùm gravidæ explico, & ſi fortè & nobis hoc accideret, ut obſtetrici aperiret, injungo. Vix elapſa ſeptimana gemina, accedunt dolores partus ſat acerbi, protracti ad 12. horas: Infans hærebat in collo uteri, & ob viarum anguſtiam exire prohibebatur: tandem, Deo benedicente, & omni opera adhibita, prodibat infans, ut videbatur exanimis. Obſtetrix cum adſtantibus omnia in hoc caſu conſueta advocant & applicant, ſed fruſtra, tandem tribus vicibus papillam ſiniſtram puelli, fœdati licet impuritate ute-

 rina,

rina, validè ſugit, & tertia vice motus in abdomine & veluti flatulentia ſe exerit cum acceſſu vitæ. Digna eſt hæc Obſervatio ut omnibus obſtetricibus notificetur. Eadem felicitate in alia adminiſtravit fæmina obſtetrix noſtra, hoc, dum hæc conſigno, tempore. Ex his elucet Ephemeridum noſtrarum & veritas & utilitas, caditque Midæ judicium ſeu potius deſipientia.

OBSERVATIO LX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Juſculo è branca urſina.

EXcellent. Dn. D. *Hagendorn*, Collega honoratiſſimus, *Anni ſuperioris Obſervat. 87.* tractat de modo conficiendi hocce juſculum, quem è MS. patrui adducit. Quicquid de illa materia mihi notum, placet hacce Obſervatione etiam proponere. Modum autem cum *Hagendornii* coincidentem dat *Sennertus Prax. l. 5. part. 3. Sect. 2. cap. 9. pag. 331.* ubi agit de plica Polonica, & ad experientiam remittit, an hocce decoctum curare queat plicam. *Brancæ urſinæ mentio*, ſcribit, *in memoriam mihi revocat potum, qui in patria mea urbe Wratislavia procul dubio ex Polonia eò delatus, in uſu eſt, & ex branca urſina paratur. Vulgo nomine Polonico* Barſʒcʒ/ *ſeu ut Germani pronunciant*, Bartſch *appellatur, quo febricitantes & inprimis helluones poſt pocula heſterna in juſculis & potu ad ſitim ſedandam utuntur:* (en prægustum infuſionis herbæ Thee!) *Paratur autem hoc modo: folia brancæ urſinæ ſiccata coquuntur in Aqu. ſ. q. ut decoctum ſaltem colorem flavum non puniceum contrahat. Decocto fermenti aliquid vel panis biscocti ex pulvere brancæ urſinæ cum fermento acido panis ſiliginei parati, additur & in loco tepido aliquot diebus effer-veſcere & fermentari permittitur, donec ſaporem acidiuſculum contra-*

contrahat. Majoris Poloniæ inhabitatoribus non procul à Grünberga, frequenti cedit uſui, nec ingrati ſaporis eſt. Poſt morbos Chronicos febresq; intermittentes, dum appetitus adhuc languet, cum utilitate adſumitur. Grünbergenſes ſubſtituebant juſculum è fermento confectum, quod illic loci ſauer nominant, & ſatisfacit intentioni. Ipſe poſt febrem diuturnam Grünebergæ comedi juſcula cum pulvere brancæ urſinæ, & aliis commendavi.

OBSERVATIO LXI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Variolis fœtus in utero materno.

JUvencula, ruſtici uxor, dum hoc anno variolæ in his oris Gorlicienſibus graſſabantur, corripitur etiam hoc malo, & veluti obruitur, uti in adultis non inconſuetum. Morbo hoc detenta, dum nimis graviter decumbit, natura ſe onere levat in prægnante, fœtumque aliquot menſium exturbat plenum in toto corpuſculo variolis. Vide *Dec. I. Ann. I. Obſerv. 53.* De morbillis dedi *Obſervationem 97. Ann. 3. Dec. 2.*

SCHOLIUM.

FOetus variolis in ipſo matris iisdem laborantis utero inquinati exempla, præter *Ephemerides noſtras* in *Dec. I. Ann. I. Obſ. 53.* & qui *ibidem*, nec non *Obſ. 42.* allegantur Autores, *Joh. Rhodius* quoque *Cent. 3. Obſ. Med. 83.* *Thom. Bartholinus Cent. 3. epiſt. 85.* aliiq; memorant. Quamvis id non perpetuo ita contingere, in *Act. Medic. Hafn. Volum. 5. Obſ. 75.* oſtendatur; ubi equidem nimiùm ſolenne eſſe, Exc. *Borrichius* ſcribit, matrum vitia in fœtus, quos adhuc ſinu complectuntur interiori, tranſire; conſenſum tamen hunc non eſſe perpetuum, exemplo infantis ſine variolis à matre, quæ graviſſimè

iisdem laboraverat, excluſi demonſtrat; Prout etiam fœtum in clauſtro materno hærentem variolis corripi, matre ab iisdem immuni, *Joh. Fernelii* inprimis teſtimonio etiam conſtat, qui *lib. 2. de abdit. rer. cauſ. cap. 12. Sæpe*, inquit, *deprehenſum, prægnantes maturos fœtus edidiſſe hac lue perfuſos, quarum aliæ nihil omnino foris, aliæ non niſi multis poſt diebus incommoda ſenſerunt;* idque proprio ſuo exemplo *Franciſc. Mauriceau lib. 1. de morb. gravid. cap. 2.* comprobat; quamvis enim ſeminium morbificum à fraterculo Autoris, quem variolæ trucidaverant, matrem hauſiſſe, inque fœtum ita derivaſſe, non ſit incredibile, haud eas tamen ſanguis maternus heterogeneas habuit particulas, quæ à contagioſo iſto ſpiritu agitari, inque ejusmodi tubercula reſolvi potuerint: Quod & viciſſim de fœtu intelligendum, qui cum ſanguinem ipſe ſibi conficiat, nec à materno, qui in corpuſculum ejus non influit, vitam & nutritionem habeat, ea quoque ejus diſpoſitio eſſe poteſt, quæ à commixtis ipſi contagioſis atomis in motum iſtum præternaturalem cieri recuſet. Cæterùm cùm *Guiel. Fabricio Hildano cent. 4. obſ. Chirurg. 55.* dubitare libuerit: an harum variolarum, à matre iis decumbente in fœtum derivatarum, cauſa, imaginatio matris, an verò ſanguis maternus fuerit? ab utraq; cauſa latitantes in ſanguine embryonis impuritates excitari, atque iſtam ad ſeparationem impelli potuiſſe, veriſimile eſt; ſi quis magnam maternæ imaginationis in fœtum poteſtatem conſideret, quæ non varios tantùm ei nævos imprimere, ſed membris ipſis etiam mutilare, aut aliquid addere valet; cum ſanguine autem materno ſuccum nutritium ad uterum deduci conſtat, atq; ita cum iſto in placentam ſegregato particulas varioliferas unà ſecerni, nec contra rationem eſt, nec contra experientiam, qua nempe luem etiam veneream aliasq; infirmitates in fœtu ſic tranſiiſſe, ſæpius fuit obſervatum.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LXII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Morbo ſalivá inducto.

QUid ſaliva faciat in corpore humano, dum cibus ori ingeſtus primam ſubit alterationem & fermentationem, in Medicina notum eſt, & mediante ſaliva morbos communicari, obſervationes Medicæ demonſtrant. Quid ſaliva poſſit in morbis contagioſis, monſtravit D. *Dobrzenski*. Quod exemplum do, rem declarat, nosque ad dignotionem morbi deducit: Puſio 3. ſeptimanarum, vegetus, ſanique habitus, derepentè corripitur ſingultu, calore, vigiliis, inquietudine, dum ſingultit, crebra ſternutatio adeſt. Quæritur conſilium, inquiritur in cauſas, & re perpenſa, nulla invenitur niſi hæcce: Vetulam, quæ erat à miniſterio puelli, invaſerat quartana, hæc pulmentum infanti ſubminiſtrans, prius ori proprio ingeſſerat, & ſingulum præbium deguſtarat, dein ori infantis immiſerat, fermento febrili inquinatum. Hinc illæ lachrymæ. Datis Corall. Ocul. Cancr. C. C. & aliis ſymptomata hæc expellebantur, vetulaque ab hacce pulmenti deguſtatione & applicatione arcebatur. Hinc

Felix qui poterit morbi cognoſcere cauſam.

Tutius eſt, ut matres præguſtent infantum cibos & ſubminiſtrent, præ vetulis edentulis, quæ hircum olent & mephitim ſpirant.

SCHOLIUM.

SAlivam quamvis inſipidam ferè eſſe, rectè *Mart. Kergerus lib. de fermentat. Sect. 3. cap. 2.* moneat, non omni tamen ſapore eam carere, ſentit, ſed quòd lingua non poſſit judicare de humore quo naturaliter imbuitur: Et ſanè ineſſe ipſi

per naturam ſpicula ſalina, tum ortus ejus, quem lympham agnoſcit, indicat, tum ignis examen evincit, quo relinquere evaporando materiam fuſcam, acore & calore linguam afficientem, *Anton. de Heyde obſerv. med. 88.* docuit. Quin & vis ejus medica non ſimplicis naturæ aqueæ hanc eſſe oſtendit; ſiquidem varias in diverſis corporis infirmitatibus curandis virtutes poſſidere, tum ex aliis, tum inprimis *Ephem. noſtrar. Dec.II. Ann.III. obſ. 92.* notum eſt; quas inter etiam vis alexipharmaca à nonnullis traditur; qua de ſingularem obſervationem *Maidalchinus* in Libell. *delizie hiſtor. e ſtupori di natur.* notavit, de ruſtico in Apulia, dicto Lucio, quem à viperis aliisque venenatis animalibus demorſum, ſalivâ ſuâ vulnus tangendo, mox ſeipſum ſanaſſe, idem teſtis oculatus ſcribit; quin & eandem aquæ commiſtam, venenis febribusq; curandis miram vim ei, potu aſſumtæ, impertiiſſe; armentis quoque morboſis & canibus rabioſis aſperſam, recuperaſſe ſanitatem; qua porrò virtute omnis ejus familia, ipſis quoq; faſciis adhuc involuti infantes polluerint: Sed hæc, ſi vera fuerint, cum naturæ ordinem ſuperare alicui videri queant, non urgebo; quin potiùs ſalinam ejus naturam fermentatio, quam promovet, evidentiùs comprobat, quam non tantùm in ciborum reſolutione in ſtomacho exſerit, ſed extra illum etiam ciere valet: *Salivam,* ſcribit *citatus Kergerus, fermenti naturam habere, vel inde colligere licet, quòd pulmenta cochleari facta, quod ex ore hominis trahitur, facilè & brevi tempore funduntur & fermenteſcunt.* Eadem Americanis quoque quibusdam populis non ignota, quibus in inſula Mocha, potus inebrians in uſu eſſe ſolet, è frumento Indico, quod Maizium dicitur, à vetulis edentulis maſticato, atque ita ſalivâ ſubacto, fermentatus; prout in *O. Dapperi Deſcript. Americ. lib.2.cap.1.* videre eſt; qui porrò *lib. 3. cap.4.* in Braſilia quoque radicem Aipimakaxera, & *cap. 3.* in Gujana radicem Kaſſavi, à vetulis & infantibus ſimiliter tractatas, ad potum fermentandum adhiberi ſcribit. Hinc quàm evidens noxa à ſaliva, pulmento

præ-

præcipuè permiſta, morboſis aliquibus, acidis inprimis, quales in febre quartana accuſari potiſſimùm ſolent, particulis referta, in tenellum infantis corpus transfundere valeat, eluceſcit. Qua ratione non immeritò Medici maſticatos ab aliis cibos infantibus exhibere diſſuadent; *maſticati cibi*, ſcribit *Roder. à Caſtro Med. polit. lib. 4. cap. 1.* de morſu hominis noxio agens, *interdicuntur infantibus, maximè à jejunis nutricibus aut menſtruatis.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXIII. D. SAMUELIS LEDELII, *De* Corolla è roremarino confecta, diu vegeta.

ILlorum corpora poſt mortem non putreſcere, qui continuè vinum roriſmarini biberunt, aſſerere non dubitat *Gabriel Fallopius l. 2.* ſeines Kunſtbuchs. An ſit apodicticæ veritatis, hoc loco decidere, meum non eſt. hoc autem quod ſubjungo, verum eſſe affirmo. Reverendus, inclutæ hujus Reipublicæ Gorlicenſis Diaconus, Dn. Schönig / hoc anno triſti vultu, longoq; ſyrmate cogitur comitari filiam morigeram in cœmeterium Nicolaiticum. Scrobem dum conficiunt ſandapilarii, inveniunt corallam è roremarino confectam, quæ virgini cuipiam, ſed ignotæ, ante 50. annos, uti ſupputatio ſuggeſſit, mortuæ, fuerat impoſita, adhuc vegetam & viridem, unà cum ligula quâ capillis fuerat annexa. Exponunt rem triſti parenti, qui, quoniam ſandapilarius ſeu veſpillo Corollam cum effoſſa terra ſepulchro injecerat, ligulam aſpicere deſiderat. Affert hic, mirabundus ille tractat manibus, & dum odor ſat aeris & nauſeabundus nares ferit,

reſtituit,

reſtituit, manusque ad aliquot horas detinuit olidas, ingratum amarorem continuò e:ſpirantes. Vide *Obſervat. 43. Decur. 2. Ann. 4. Ephemerid.* Item *Dec. 1. Ann. 2. Obſervat. 170.* Et *Dec. 1. Ann. 6. Obſerv. 17.* Non erit ingratum, ſpero, quod ſubjungo: Imperator Honorius geminam Stilliconis filiam ſibi in matrimonium elegerat: unâ ante copulationem defunctâ, alteram ambiit, quæ etiam ante conjunctionem obiit: Has parens cum omni apparatu & clinodiis in tumbam repoſuit. Exactis mille centum & octodecim annis, invenerunt cryptam (dum Romæ in S. Petri domo ædificabant, & fundamentum quærebant) & omnes incluſas divitias. Has exemerunt, Pontificique tradiderunt, omnibus adhuc ſalvis, præter margaritas, quæ facillimè digitorum tactui cedebant & comminuebantur.

OBSERVATIO LXIV.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Fœtu Monſtroſo.

Ruſtici pallidioris pallida uxor 30. annorum in diſtrictus Zullichienſis Marchiæ pago Kay, erat prægnans, & legitimo partus tempore exacto, partu, ut vocatur, Agrippino, excludebat, absque ſingulari dolore & moleſtia, fœtum hunc maſculini ſexus, exanimem. Trium antea fuerat facta liberorum Mater, duorum viventium, & proximi ab hoc in utero mortui. Tempore geſtationis nullum adfuit ſingulare ſymptoma, niſi cardialgia cum inflatione & dolore laterum, tergi & abdominis: nullus terror, nulla imaginatio, niſi triſtitia intercurrens ob rem anguſtam domi, fœtus autem motus debilis. Caput huic corpuſculo congruum erat, nec nimis magnum, & præter pedes contortos

tortos nil à natura alienum monſtrabatur in corpuſculo, nec vaſa umbilicalia ſcroto incumbebant, ſed conſueto prodibant loco. Error naturæ præprimis conſpicuus erat in facie. Hæc quatuor habebat oculos perfectos, geminum naſum, geminam frontem, anguſtam tamen, è quarum interſtitio fruſtulum carnis protuberabat: unicum os quod hiabat, & unicuique faciei erat commune, niſi quod mentum duplex interſecabat, collum breviſſimum, vix conſpicuum. Utraque facies aliàs non indecora erat, niſi quod coaleſcebat & deſinebat circa informem rimam oris, in quo unica latebat lingua, lata: gemina auris aderat loco ſolito, non inſolita. Poſtica capitis pars monſtrabat unicum cranium, capillitio raro caſtanei coloris, tectum, quod ad dimidium fermè obſcurabat geminum fruſtum carnis, informe, ſanguine turgidum, guttasque ſanguinis ad 4. diem ſtillans, radicatum in cervice. Sub hacce informi maſſa latebat ordinaria ſpina dorſi, quam tegebat veluti ſuperpondium carneum, craſſitudine & altitudine transverſi digiti, incipiens à radice hujus informis carnis, & excurrens per totum fermè tergum, mentiens duplicem ſpinam dorſi, ſanguine turgidam, ubi deſinebat, apparebat ſubjacens ſpina ordinaria. Hoc me commovit, ut ſtatuerim, naturam intendiſſe gemellos, idque impediviſſe inſufficientiam ſpirituoſitatis ſeminis hujus Cachectici: (unico fœtui ſuffecit, id quod monſtrat perfectio, ſed ad alterius fœtus complementum defuit) aut ſi culpa uxori tribuenda, impedivit illud impuritas uteri, qui aliquid de lochiis antea excluſi fœtus mortui (id quod affirmavit puerpera) retinuit, ad putredinem diſpoſuit, hacq; putredine contagium ſpirituoſum ad alterius fœtus perfectionem intendendam impediit & eluſit, ut, quia non totum opus ſuſpendere valuit; attamen præter duplicem faciei delineationem nil niſi informem maſſam à tergo efformare conceſſerit.

OBSERVATIO LXV.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Anſere mactato locô ſanguinis album liquorem ſtillante.

QUia anſerum in *hisce Ephemeridibus* mentio fuit injecta, ideò non erubeſco hunc, ſingulare quid præ ſe ferentem anſerem in circulum producere, ut inter olores ſtrepat. Dn. Daniel Kretſchmer, civis Görlicenſis, ſaginatam ganzam mactationi deſtinat, huic pro more ſuſpenſæ caput cuſpide cultri transfoditur, nil niſi humore albicante effluente, ne guttula ſanguinis. Anſer copioſam ſuppeditavit axungiam, & Dominus cum domeſticis, ob nauſeam conceptam, aſſatum anſerem mendicantibus conceſſit, qui absque ulla alteratione abſumpſerunt, gratiasque pro delicato cibo dixerunt. Nec in hepate, nec in toto corpore ſanguinem ſe vidiſſe refert, ſed humorem albicantem. Fuit ſanguis absque tinctura.

SCHOLIUM.

A Sagina laudabiliore & liberaliore, copioſum nempe chylum producente, eoque ſanguinis purpuram omninò obtegente, liquorem hunc album fuiſſe productum, veriſimile eſt; qualis in ſanguine quoque humano color lacteus à copioſiore paſtu nonnunquam conſpicitur; cujusmodi exemplum in *Act. Philoſoph. Angl. Num. 6.* de virgine refertur florida & ſana, quæ non alia de cauſa venam in pede ſecari ſibi paſſa fuerat, quàm quia nunquam menſtrua paſſa; huic enim, poſt conſumtum non contemnendum jentaculum, cùm quartâ poſt horâ vena aperta fuiſſet, primus effluens ſanguis dimidiâ ſui parte chylum continebat, ultimò autem prodiens imme-

immediatè evaſerat, ſpeciem cremoris lactis præbens, nullumque guttæ ſanguinis veſtigium oſtendens. Scilicet, ubi copia pinguioris chyli, liquoris à reſolutis oleoſis ciborum particulis albicantis, largior ſubindè ſanguini admiſcetur, non ita promtè ſulphureæ ejus partes exaltari in rubedinem poſſunt; præcipuè quia in ſaginæ deſtinatis animalibus iſtis, dum arctiori carceri includuntur, atque in quiete detinentur, tardior ſanguinis motus & conquaſſatio contingit, ſicque evolutio colorati iſtius ſulphuris eò ſegnior etiam procedit.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXVI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Aqua ligni Fraxini.

LAborabat non ignobilis puſtulis in pene per multum tempus. Poſt evacuationem dedi Marmeladam certi generis, & cum linteo applicare juſſi aquam ligni Fraxini, profuit cum totali ſanatione. Primiparæ lacerabatur Perinæum in partu difficili, eodem adhibebatur modo aqua hæcce, & reſtituebatur optimè.

[Görlicio Luſ. 1687. 7. Septembr. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO LXVII.
D. THEODORI CAROLI.
Luxatio tibiæ funeſta.

TRagicum ineunte æſtate caſum vidimus in Fœmina quadam honoratiore, quæ equo, ut domum repeteret, vecta, paucos adhuc emenſa paſſus, vertiginoſo quodam turbata Spiritu, antequam civitatem egredere-

tur, præceps in pedes terramque devolvebatur, & in ſiniſtrum quidem pedem adeò infeliciter, ut nutante ſub illapſi oneris mole in juncturis ſuis tibia, ubi talo jungitur, violenter mox è ſede ſua, perruptis effractisque quibus detinebatur vinculis ac ligamentis, cuteque ipsâ, acta fuerit, ut reclinatô penitùs extremô pede, aliquot transverſorum digitorum latitudine prominuerit, largâ ſatis ex vulnere hæmorrhagiâ ſubſequente. Suſceptam & in Hoſpitis ſui ædes, unde modò exierat, deportatam, vocati mox Chirurgi decenter, ut motum ſede ſuâ naturali os reducerent, collocârunt. Operi verò ipſi manum admoturis id imprimis moleſtum erat, quod implicata profundè, & irretita quaſi perrupti tibialis reticulati laciniis fuerit prominentia, quibus tamen ſucceſſivè, volſellarum ope, & blandè evulſis, factis etiam pro neceſſitate partis, oſſisque ipſius loco moti eluitionibus & abſterſionibus, illud tandem præviis quibusdam extenſionibus feliciter repoſuerunt, deligatoque hinc ut decet vulnere, adminiſtratisque reliquis pro reſtituti oſſis firmâ detentione neceſſariis, felicem querulanti curationis ſpem fecerunt. Illa intereà benè ſe, & ad omnia rectè habuit, præter quod noctes ſolito turbulentiores ipſi, haud tamen inſomnes acciderint. Sexto ab infelici caſu die ſpontaneô diffluebat ſudore, & largo, &, ut adſtantes referebant, frigidô, quem quædam extremorum totiusque corporis refrigeratio comitabatur, inſolitâ anxietate ſtipata, ingratôque circa veſperam acceptô nunciô, famam concernente, nimium quantum adaucta, ita ut totam illam noctem inter gemitus, lachrymas & ſuſpiria omninò triſtiſſima, multamque innocentiæ conteſtationem tranſigeret, deliraque tandem & abſurda loqueretur. Graviora ergò cùm metuerent adſtantes, primô mox mane ad ægram me vocârunt, quam etiam ſine mora acceſſi; at cùm faciem mirè collapſam, mentem emotam, ſudorem cutis frigidum, aſphyxiam, anxietates & jectigationes inquietiſſimas adverterem, extrema jam imminere, animæque magis quàm corporis neceſſa-

riam

riam fore curam monui, luctantique cum morte, datô adſtantibus prognoſticô, valedixi; cui etiam accedentes brevi poſt motus ſpaſmodici, bihoriô nondum elapsô, & vitæ & querelarum finem fecerunt, nullô nec inflammationis nec gangrænæ indiciô in læſo pede comparente, corpore verò poſt mortem, collô præſertim & facie, admodùm intumeſcente. Metuebam mox in principio tale fatum, revocato in memoriam *Sculteti* prognoſtico, quod habetur in ipſius *Armamentarii part. 1. pag. 140.* cui exſibilando an ſufficiat *J. Muys Prax. Chir. rat. dec. 5. obſervat. 6.* penes alios judicium eſto. Occultum modò eſſe nequit, quàm latè ſe turbatio regiminis animalis extendat, quamque aliquando graviter nervoſi generis affectiones luere vitæ cardines cogantur.

[*1687. 16. Septembr. Leonbergâ Auguſtam miſſa.*]

SCHOLIUM.

DE gravium à luxato pede ſymptomatum, obmuteſcentiæ, convulſionis, ſtuporis, & imperfectæ Paralyſeos, turba virginem quandam invadente videri poteſt *Johan. Nicol. Binningerus cent. 2. obſervat. med. 36.* quinimò ipſam mortem à temerariè tentata luxati tali repoſitione notavit *Nicol. Tulpius lib. 4. obſervat. anatom. cap. 49.* acri idcircò, ſi ullibi, in hoc ſaltem articulo, circumſpectione opus eſſe, ſcribens, *Hippocratis* etiam teſtimoniô periculum hujus mali confirmans.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXVIII.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Calculus in Veſiculâ ſeminali.

Recenti adhuc in memoriâ verſatur famoſum nuper & in Novellis aliquoties enarratum *Furis Anglici* delictum, qui ob ſurreptos Jacobinos aureos Lapidesq; pretioſos *Francofurti ad Mœnum* haud ita pridem capite truncatus & ab Illuſtri Emporii hujus Senatu Theatro Chirurgorum Anatomico in ſacrificium eſt conceſſus. Sectionem adminiſtrabat *D. SPARRIUS Phyſicus Loci Ordinarius*, qui præter alios è pulmonum lobis reſectos lapillos, in alterutrâ, quod rarius, Veſicularum ſeminalium calculum adoriebatur piſum tam colore, quàm forma atque magnitudine referentem, quem in Muſæo Suo Inſtructiſſimo ſervat DN. *WALDSCHMIDIUS Francofurtenſis*, in conquirendis undique rebus Phyſicis Curioſiſſimus.

OBSERVATIO LXIX.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Cephalalgia crudelis ex turgeſcentia menſtruorum.

Monſtruoſa eſt virgo, juxta *HELMONTIUM*, *quæ datâ opportunitate non eſt menſtruoſa.* Nec monſtri tantùm aliquid, ſed plurimum inſimul calamitatis alunt, ſicubi ea, quæ in ſexu ſequiori ſibi vindicat, naturæ non exſolvant virgines, cujus obſervatu fortè non indignum eſt exemplum, quod DN. *GODOFREDUS HENNICKE*, *Archiater Erpacenſis* nuper, ut ſequitur, communicavit: Puella, *inquit*, XV. annorum, tributi lunaris adhuc neſcia, haud ita pridem inſanô capitis dolore corripitur, uno

tan-

tantum in locô, Sutura ſc. lambdoideâ, fixô permanente, qui interdiu æquè ac noctu ſingulis horæ quadris eandem adeò crudelibus paroxyſmis invadebat, ut ambabus caput undiq; premens lectum deſereret, parietes arietaret atque tantum ejulatum ederet, ut per ædium aliquot intervallum inaudiri poſſet. Singuli paroxyſmi dimidiam, ſæpe & integram horæ quadram emetiebantur, poſtmodum ſatis tolerabiliter ſe habente ægrâ. Plures aliquid Magici latere ſuſpicati ſunt, quod, parum abeſt, quin ipſemet crediderim, priusquam omnium certior redditus eſſem. Conſultus ergò, ægra nondum conſpectâ, *aperientia* in medium conſului ex *arcano* Tartari, *Tinct.* Martis & Salis Urin. *volat. coagulat.* it. *Pulv. Anticachect.* & quia madeſcebat nonnihil locus affectus, *Pulv. Myrrhatum* pro inſperſione. His parum promoventibus ipſe viſito ægram, *Veſicatorium* applico & *cataplasma ex Fermento cum Sinapi* & *Succino*, intus verò *laudanum opiatum*, quod proficiebat valdè. Unde animoſior redditus curam ita proſecutus ſum, ut omni veſpere, tempore decubitus 12. ad 15. *guttas* Spir. Salis Armoniaci, in quo *laud. opiat.* ſolutum, propinarent, manè verò *aperientibus*, imprimis, *martialibus* & *infuſo antiſcorbutico* inſiſterent. Circa novilunium *ſuffimigium* ex Sulphure Aurato Antimonii præſcribebam cum V. S. & hâc ratione perfectiſſimè convaluit.

OBSERVATIO LXX.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Hydrophthalmia puncturâ acus percurata.

NOn poſſum non ſequentes Obſervationes â *D. D. WESEM Practico Francofurtenſi* & in curandis variis oculorum affectibus undique Celeberrimo communicatas annectere, cum hæc talia ſint, quæ non cuivis facilè occurrunt. Prima eſt cura *hydrophthalmiæ*, ad quam fundi-

funditus curandam eradicationem oculi jam ſuaſerat. Tentavit tamen primò annon pertuſione oculi aliquid efficere poſſet, quod adeò feliciter ceſſit, ut evacuato prorſus humore, adhibitis internis & imperatâ legitimè diæta malum prorſus victum fuerit.

OBSERVATIO LXXI.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Hypopium ſimiliter curatum.

ET hoc pertuſione feliciter curavit, acu corneam inter & adnatam adacta, quo facto pus intus detentum prorſus effluxit.

Confer Job. Mekeren obſerv. chirurg. cap. 9.

OBSERVATIO LXXII.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Cancer Oculi.

HOc verò malum adeo periculoſum eſt in oculis, ut vix niſi per oculi exſtirpationem curari poſſit, quo in paſſu methodum *HILDANI* laudat *Autor ante nominatus*. Curioſum verò eſt, quod de *oculo* Virginis cujusdam cancroſo extra orbitam ob nimiam inflammationem acto retulit, quòd, cum punctum quaſi igneum in illo obſervârit & ex Virgine quæſiverit, annon & noctu quoque videret objecta oculis obverſantia, illa affirmaverit, adeò quidem, ut per feneſtrarum occluſionem obſcuratâ camerâ omnia in tenebricoſis etiam angulis repoſita curatiſſimè diſcernere potuerit; id quod effecit, ut Mater puellæ veneficii crimen imputâſſet, niſi ob nimiam partis inflammationem hoc ſæpè evenire adſtruxiſſet ipſe Medicus.

[1687. M. Octobr. Gieſſâ miſſæ.]

OBSER-

OBSERVATIO LXXIII.
D. JOH. JACOBI MARTINI.
Anatome Hydropicorum.

NIcolaus Beck / puer novem annorum, viliori ob paupertatem parentum victui aſſuetus, à teneris difficili reſpiratione laborabat, appetitus erat proſtratus, ſitis verò juſto intenſior, unde multum aquæ cereviſiæque ingeſſit; per annum cum dimidio tormina ventris ſenſit, quibus ceſſantibus intumuêre pedes, dein abdomen cum tuſſi ſiccâ, factusque Hydropicus: propter defectum nummorum verò parentibus remedia non adhibentibus morbus indies crevit, donec decem ante mortem dies ſcrotum quoque intumuerit, ſuperveniente ejusdem gangrænâ atque diarrhœâ lethali.

Apertô abdomine, præſente nobiliſſimô Dn. *D.* Nebel/ amico meo & Chirurgo *Sebaſt.* Beck / præter magnam aquæ copiam viſcera inundantem, deprehendi omnes ferè partes interiores ſatis ſanas, niſi quòd mediante membranâ denſâ atque firmâ omentum inteſtinis, hepar diaphragmati, ventriculus lieni arctiſſimè adhæſerit, ut nec manu nec cultrô integrè ſeparari potuerint; glandulæ meſenterii ſcirrhoſæ materiam continebant ſebaceam.

Remotô ſternô, pulmo dextri & ſiniſtri lateris pleuræ, diaphragmati & pericardio ope membranæ denſæ firmiſſimè & undiquaq; annectebatur: in pulmonibus quoq; aliquot minores videbantur hydatides.

Porrò in examine viſcerum Nicolai Benderi militis in Noſodochio aſcite demortui & d. 20. Auguſt. 1682. diſſecti ſequentia obſervavi.

1. Abdomen adeò erat tumidum ac diſtentum, ut æger ipſe ſemper disruptionem metuerit, quamvis intra octo die-

rum ſpatium ante obitum duodecim menſuræ aquæ per urinam fuerint excretæ.

2. Inciſione aliquali factâ habitus abdominis erat ἀπίμελος, ex quo magna ſeri vis prorupit, & aquæ primò limpidæ, deinde ſubcruentæ, fœtoris peſſimi & cadaveroſi ad octo circiter noſtrâtes menſuras in pelvim appoſitam defluxêre.

3. Omentum ultra mediam partem conſumtum.

4. Ventriculi & inteſtinorum aquis innatantium à naturali ſtatu non magnus erat receſſus, niſi quòd illius fundus aliquô modô lividus, hæc verò ut & ventriculus flatibus turgida fuerint.

5. Hepar & lien vitium quoque fecerant, inter quæ ſex videbantur hydatides nucis avellanæ & caſtaneæ magnitudine.

6. Renes flaccidiores.

7. Veſica fellis ampliſſima bile flavâ repleta.

8. In thorace omnia viſcera aquæ largiter innatabant.

9. Pericardium aquâ farctum loturæ carnium ſimili, ut ℔ij. & ultra liquoris ſinu ſuô complecteretur.

10. In corde ipſò exterius pinguedine deſtituto tres polypi, (quorum unus nucis magnitudine in ventriculo ſiniſtro) arteriæ venoſæ aortæq́ue oſtiis adhæreſcebant.

11. Venæ cordis coronariæ exſangues.

12. Pulmones firmiter pleuræ annexi (quod non adeò rarum, cùm in omnibus, quos hactenus diſſecare contigit, quamvis diverſis omninò morbis obierant, repererim) in quibus quatuor obſervavi hydatides, de quibus aliquando, DEO volente, fuſiùs.

OBSER-

OBSERVATIO LXXIV.
D. JOH. JACOBI MARTINI.
Abſceſſus cerebri.

JAcob Krauß / miles annorum 30. prӕterpropter, vino deditus, ter in caput ſe prӕcipitem egit ebrius, poſt menſem conqueritur de inſigni cephalagia cum aliquali ſtupiditate, in Noſodochium à me die 9. Novembr. 1686. recipitur, varia quidem adhibita medicamenta, ſed fruſtra, accedentes enim convulſiones morbi vitӕq; finem fecerunt.

Apertô die 1. Decembr. 1686. pro indagandâ mortis causâ, per Sebaſt. Beck/ Chirurgum ordinarium exercitatiſſimum, cranio, in cerebro circa bregma dextrum videre licuit abſceſſum ovum anſerinum magnitudine ſuperantem, & alium ovi columbini magnitudine, purè viridi, fœtore ſuô nares adſtantium valdè feriente, repletum.

Affinis huic priori eſt caſus ſequens: Chriſtophorus Bügnet, vir annorum 40. per tres annos queſtus eſt de cephalӕâ: eâ verò nullis remediis cedente, poſtquam per novem menſes lectô affixus eſſet, d. 27. April. 1680. ſupervenientibus convulſionibus epilepticis obiit.

Ablatâ capitis ollâ ſuturis juſto arctioribus prӕditâ, abſceſſus inſtar ovi gallinacei purè craſſo & inſpiſſato refertus, tantӕque acrimoniӕ, ut cranium ipſum corroſerit, quod non ſine lӕſione membranӕ durӕ auferri potuit, in ſiniſtro cerebri lobo ejusq; regione anticâ, inventus fuit. Ipſe ӕger mihi faſſus eſt, ſe in itinere ex equo lapſum, quod confirmavit quoque cranium, illud enim introvergens circa locum dictum, regioni, ubi abſceſſus fuit, accuratè reſpondit.

[*1687. 21. Octobr. Heidelbergâ Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXXV.
D. JOHANNIS DOLÆI,
De
Lapide veſicæ figuram infantis mentiente.

HOrtulani aulici noſtri filius 12. annorum, diu ſtranguriâ laborans, quam excipiebat iſchuria cum doloribus graviſſimis & ſubſequentibus motibus convulſivis vitam cum morte commutavit, apertô ejus cadavere in veſica inventus eſt lapis ℥ij. ponderans, & figuram infantis, quod mirandum, exprimens.

SCHOLIUM.

QUamvis calculi ſæpiùs loci, in quo concreſcunt, figuram induant, fortuito tamen, vel aliquo, ſi loqui ita liceat, naturæ luſu, particularum concurſu alienam in figuram quandoque efformantur, variasque res præſentant: ſic calculum renis cordiformem Nob. *D. Reiſelius in Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. III. obſerv. 191.* depingit; alium veſicæ calculum cordis formam penitùs repræſentantem vidit *Sebaſt. Scarabicius*, atq; à *Bened. Sylvatico* renalem canis figuram exprimentem fuiſſe repertum, teſtatur in *libell. de lapid. concret. in hom. c. 3.* Veſicæ lapidem à vidua extractũ, partium in viro genitalium formam exhibentem *dd. Ephemer. An. II. obſ. 139.* & alium phaſeolo in omnibus ſimilem *Anni III. obſ. 61.* nec non pulli anſerini figurâ *obſ. 19.* ſiſtunt; ubi & corallii trunci ac ſurculi æmulus, muris, felini capitis, cochleæ, crucis, fragariæ, & pyri figurâ alii, ex *Barthol. Euſtachio*, *Jo. Theod. Schenckio*, *Petr. Borello*, & *Th. Bartholino* memorantur. Per urinarios meatus expulſos lapides, qui abſolutè figurâ, ſubſtantiâ, colore carbones referebant,

bant, recenſet *Dom. Panarolus pent. 5. obſ. med. 6.* Amygdalini nuclei formâ & magnitudine poſt mortem è Mercatore extractum, cum D. Parente meo vidi; ut qui badzahardicis Orientalibus ſimillimi quandoq; viſuntur, taceam.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXXVI.
D. JOHANNIS DOLÆI,
De
Via lactis extraordinaria in Fœminâ.

SEquentem ex Belgio caſum mihi communicavit Cl. Dn. *D. Hooghmaade, Practicus Lugdunenſis Batav. celeberrimus & feliciſſimus:* Uxor Prætoris in vico Auſthooren lactans puerum, gravida iterum fit, hinc puerum ablactavit. Ex aliorum Medicorum perſuaſione neglexit exſuctricem (quæ hic loci ad exſugendum lac adhibetur) rata, lac ſuâ ſponte evaneſcere. Verùm dextra mamma inſigniter intumuit, & paulò poſt *noctu quâdam ſenſit copiosè lac cum dolore in os proſilire,* mamma verò ſtatim prorſus detumuit. Hinc quartô graviditatis menſe à me conſilium petiit, ſed ſuaſi illi, ut hanc lactis ſcaturiginem naturæ committeret; (lac omne deglutiebat, ſic iterum in proprium nutrimentum cedebat) nullus enim dubito, quin inſtante partûs tempore hic lactis fonticulus obturetur atque lac priſtina relegat veſtigia. Cauſam, addit, conjeci in vas quoddam chyliferum, quod cùm ſe in mammam exonerare nequiret impetu in os ſive per ſe ſive per glandulam, viam fecit. A ſalivalibus laxatis deducere commodè nequivi, eò quod fonte hoc ſaliente mamma è veſtigio detumuit, hincinde itaq; copiam derivâſſe proximum eſt conjicere: hactenus ille. Quæ de hac re mea ſententia eſt, videri poteſt in Epiſtola mea ſecunda ad Cl. Dn. *Waldſchmidium;* aliorum tamen doctius de hac re exſpecto judicium.

[*Caſſellis 1687. 1. Oct. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXVII.
D. JOANNIS LA SERRE.
Cordis vulnera non ſunt ſemper lethalia.

APud omnes hucusque ſancitum eſt, cordis vulnera eſſe perpetuò lethalia. Sed hæc non eſſe æternæ veritatis, autopſiâ comperi. Quum enim die tertiâ Menſis Maji An. 1684. Cordis & pulmonum ſtructuram in cane demonſtrare vellem Theologiæ quibusdam ſtudioſis, ſublatâ pelle apparuerunt in muſculis intercoſtalibus exigui globuli plumbei. Remoto ſterno, globulum unum in mediaſtino reperi eâ in parte, ubi cum pericardio unitur, & alterum in ipſo pericardio: poſtquam autem ad cor perventum fuiſſet, globulum detexi tendinoſæ cordis ſubſtantiæ altius infixum: & ut conjicere licebat, jamdudum vulnera iſta cani illata fuerant: qui nihilominus robuſtus pinguisque erat, & nulla in corde ejus labes conſpiciebatur.

SCHOLIUM.

COrdis vulnera eſſe lethalia communiter perhibetur, ita, ut repentinam mortem ſi non adferant, diu tamen ſupereſſe haud permittant taliter vulneratos; id quod inprimis magna ſanguinis, vivifici nectaris, effuſio, ſi in cordis cavitates illa penetrent, maximè probabile reddit; carnoſæ autem ſubſtantiæ inflictorum conſolidationem perpetuus ejus motus impediat, quæ & inflammatio, & alia ſymptomata funeſta facilè non poſſunt non inſequi. Quamvis vulnera iſta, in brutis præſertim, iterum conſolidata, ſicque vitam conſervatam fuiſſe, exemplorum pluralitas perſuadeat. Quæ inter illud communiter adducere ſolent, quod *Thom. Rod. à Veiga* in *comm. de loc. aff. Gal.* memorat, inventam ſcil. fuiſſe cervam, infixam quæ geſſerit cordi antiquam ex venatione ſagittam;

gittam; idemque in alia quadam cerva obſervatum, fide *Fontechæ,* addit *Caſp. à Rejes Elyſ. camp. jucund. quæſt. 92. §. 4.* & *D. Joh. Corn. Weberus pag. 79. anchor. ſauciat.* non ita dudum in Silvis Laſcovicenſibus cervum fuiſſe occiſum refert, in cujus cordis parenchymate globulus carne obductus fuerit inventus. Quam vulnerati cordis ſanationem dictamno tribuere ſolent; *cervos,* ſcribente *citato Rejes, à dictamno herba, qua paſcuntur, tantam utilitatem ſibi acquirere ajunt, ut etiam cordis vulnera curet & ſagittas in illo infixas expellat :* Sed hæc de dictamni virtute traditio plurimis laborat difficultatibus, & infidà *Plinii* nititur authoritate, *lib. 8. hiſt. nat. cap 27.* ſcribentis: *Dictamnum herbam* (id quod de Cretica eſſe intelligendum, quam tamen memoratis cervis in paſtum obtigiſſe, nemo adfirmabit, *lib. 25. cap. 8.* indicat,) *extrahendis ſagittis cervi monſtravêre, percuſſi eo telo, paſtuq; ejus herba ejecto ;* Imò ſi herbam iſtam ſanandis cervorum vulneribus conducere ponamus, mirum tamen, cur in iſta *Veigæ* memorata cerva ſagittam diu cordi infixam non expulerit : Illum quoq; dictamni comeſti effectum aprorum quoq;, corde non letaliter vulneratorum, quos tamen herbâ iſtâ veſci non eſt compertum, hiſtoriæ ſuſpectum reddunt; quale *cit. Weberus* habet, dum Ill. Comitem de Bromniz in Dominatu Soravienſi in corde apri inveniſſe globulum carne & pinguedine circumductum teſtatur; nec minus in Comitatu Naſſovico in apri magni corde globulum plumbeum & planè carne obductum fuiſſe conſpectum, Exc. *D. Dolæus Encyclop. med. pag. 343.* memorat; & *Henr. ab Heer obſ. med. 11.* Baſileæ à *Fel. Platero* in Theatro Anatomico cor porci domi ſuæ mactati oſtendiſſe, in quod bacillus acutus, puerilem digitum minorem longitudine æquans, ante ſemeſtre impactus fuerat, recenſet; quin noſter Nob. *D. Joh. Conr. Peyerus meth. hiſt. anat. cap. 6.* in corde vaccæ à *D. du Verney* acum ſartoriam, unciam unam cum ſemiſſe longam, nigram prorſus multaque ferrugine incruſtatam, ſcribit deprehenſam. Neque in humano

genere

genere deeſt exemplum, quòd cor ſolutionem continui ſine vitæ diſcrimine pati poſſit; id quod *Barthol. Cabrolius obſerv. anat. 26.* confirmat: *ipſus ego*, ſcribens, *præſentibus Rondeletio &c. duo mirabilia ſatis ad hanc rem facientia in duobus cadaveribus exhibui, primò in baſi cordis ad coronariam, cicatricem duos latos digitos longam, teſtonemq; ut vocamus, craſſitie æquantem. Secundò eodem loci, anno inſequente ulcus latitudine folii myrtini ſat profundum.* At ne quis hinc iis mortem obtigiſſe arbitretur, ambos laqueo vitam finiiſſe, ſubjungit. Tendinum autem vulnera, quale hac Exc. D. Autoris in obſervatione legitur fuiſſe, non ſimpliciter eſſe letalia, vel ex eo conſtare poteſt, quòd eosdem diſciſſos conſui poſſe, *Joh. Veslingium obſ. 15.* experientia docuerit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LXXVIII.
D. JOHANNIS LA SERRE.
Succi hyoſciami internè uſurpati effectus.

CHirurgus quidam Monſpelienſis ſub curâ habens dyſentericum, clyſterem cum librâ unâ ſucci hyoſcyami injici juſſit. Statim à ſumpto enemate ægrotus tanquam temulentus fiebat, omni ſenſuum uſu orbatus, torvoque erat aſpectu. Atque ſi ſedens in lecto collocaretur, in eo ſitu ſtatuæ inſtar remanebat; in tali ſtatû absq; ullo remediorum ſubſidio per viginti quatuor horarum ſpatium relictus fuit; tum temporis enim advocatus medicus, cognitâ iſtorum ſymptomatum causâ, aptis medicamentis propinquam mortem fugavit. Sed per ſex ſeptimanas ad minimum quaſi temulentus fuit adhuc ægrotus.

SCHO-

SCHOLIUM.

HAnoviæ dyſenterico dedit Empiricus quidam Enema, in quo ℥j. Opii Thebaic. fuerat diſſoluta, huic ſtatim apoplexia & mors ſubſecuta eſt.

[*D. Joh. Dolæus.*]

OBSERVATIO LXXIX.
D. JOHANNIS LA SERRE.
Cœcitas certâ anni tempeſtate invadens.

VIrginem quandam plebejam vidi Monſpelii octodecim aut circiter annorum; quæ ſingulis annis verſus menſem Majum perfectâ cœcitate occupabatur ſub veſperam paulò poſt Solis occaſum, illaque durabat ad poſteriorem usque lucem, donec ſol denuo ortus foret; tunc enim nullum apparebat in ejus oculis priſtinæ cœcitatis veſtigium; in tali perſeverabat Statû per tres quatuorve menſes; & integro ante invaſionem menſe videbantur ipſi nubeculæ oculis obverſari. Sæpè cum amicis noctu illam inviſi, ut certior fierem, num fraus aliqua ſubeſſet; ſed proximè admotis oculis ejus lucernis, & diu ſatis ibi detentis, nihil penitus percipere unquam potuit. Ab ipſa accepi, amitam ejus, iſtiusque amitæ liberos duos, eodem affectu eſſe detentos. Ruſticum in patriâ meâ vidi pari etiam affectû laborantem.

[*Caſſellis An. 1687. 1. Octobr. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXX.
D. GEORGII FRANCI.
Abortus VII. Hebdomadum cum gemina mola pingui.

NObiliſſima Conjux Ampliſſimi Dn. I. E. L. Conſil. & Ableg. L. annos XXIV. circiter nata, temperamenti ſanguineo-cholerici, jam quartâ vice utero gerebat circiter à VII. ſeptimanis. A principio tamen Anni poſt C. N. cIↄ Iↄc XXCVI. ſenſit ſuppreſſionem menſium (quos totô ſeptenniô, quô ducta eſt, inordinatos & pauciſſimos habuit) adeò, ut ſuſpicaretur, ſe eſſe gravidam, maximè cùm abdomen ſenſim intumeſceret, & nauſea quædam ad certos cibos oriretur: pedes quoque parum, maximè circa veſperam intumuere. Interim Dn. Maritus jam à IV. menſibus domo aberat, heicque apud nos commorabatur: Commodum ecce Conjux ejus ante has VIII. ſeptimanas huc etiam venit, & acceſſit Marito. Continuatur menſium ſuppreſſio cum intumeſcentia abdominis, adeoque ipſa ſpes imprægnationis. Ante triduum filiolam bima paullò majorem utroque brachio in altum adtollit; ſentit ſtatim ruptionem quandam internè in abdomine cum dolore; ſtatim mali quid ominatur, nec fallitur; ſiquidem XXIV. Maji ♀. ſt. n. circa veſperam ſentit niſus aliquot ſpurios. Sequenti die XXV. Maji ♄. continuantur iidem & ſenſim aliquid cruenti ſimulque aquoſi liquoris effluit. Vocor XXVI. Maji ☉. mane, omnia aderant abortus imminentis indicia. Cùmque ob nimis turgidas venas urgeret Venæſectionem; conſenſi; maximè cùm ſe diceret à V. menſibus utero gerere. Sollemne enim apud nos eſt & proficuum, præcipuè in regione calidiore, & ubi vinum ordinariè bibitur, ut mediô geſtationis tempore venam ſibi in alterutro brachio incidi gravidæ patiantur, quod etiam ultimô menſe

menſe feliciter repetunt; præcipuè, quibus major ſanguinis copia, adeò ut ipſe viderim, eodem die venam ſectam, & feliciſſimè peperiſſe gravidam; quod & audio Viennæ in Auſtria ſæpè confieri, ubi pro bono habent omine, wann man die Aderlaßbinde mit ins Kindel-Bett bringt. Secatur in dextro Noſtræ brachio mediana, emittitur ℔ß. ſanguinis cum εὐφορίᾳ, absque omni moleſtia. Interim tamen & ante & poſt V. S. niſus dicti fiebant crebriores, humorque aqueus ſanguineô permiſtus ſenſim profluebat. Exhibeo Pulv. ex Unicorn. foſſ. & vero, Ebor. ſ. Igne, Lap. Bezoar, Pulv. meo catholico, Corall. r. &c. in Aqua Nymphææ; ſed primam ſtatim revomuit doſin. Ecce intra horam continuatis, immò auctis niſibus excernitur primò Embryum, & poſt VIII. horas demùm ſecundina cum placenta uterina, cui ſimul adhærebat gemina mola ex mera membranoſa pinguedine conſtans, quarum una magnitudine ovi gallinacei, altera columbini, ſine ulla vaſorum notabili præſentia vel textura. Has cùm videret obſtetrix, judicare neſcivit, donec ſupervenirem, & rem omnem in aqua fontana macerarem atq; examinarem, ſimulque ad oculum omnia & minutiſſima quæque demonſtrarem. Ipſum Embryum erat ad digiti indicis longitudinem, ſed paullò craſſius: In capite, ubi fontanella eſt, erat veſica membranea, inſtar digitalis, ſed perforata, ita ut ipſam cerebri ſubſtantiam potuerim conſpicere. Contemplabamur oculos gemellos, ipſas nares, aureſque utrinque; os acutum & prominens, inſtar ranæ ferè: apertô eodem lingua videbatur. Siniſtra manus pone aurem ſiniſtram reclinata, dextra verò retrorſum, & quaſi contorta ad dorſum. Pedes utrinque verſus nates repoſiti; in artubus omnibus digiti non ſolùm exactè diſtincti, egregièque figurati, ſed & ipſi eorum unguiculi conſpiciebantur. Abdomen turgidulum, cum funiculo umbilicali ad VI. uncias longo. Aderat inſuper manifeſtum penis & ani indicium. In dorſo ſpina quaſi pellucida per vertebras parvulas translucebat. Cultri examen adſtantes nolebant admit-

mittere. Interim maximi ſanguinis grumi ad pugni magnitudinem ab abortiente excernebantur, absque ulla ferè virium jactura; ſitis tamen paullò intendebatur, ſed ad cibos nullus erat appetitus, qui tamen intra triduum rediit, ita ut poſt uſum ſanguinem depurantium & confortantium intra VI. dies potuerit conſueta munia commodiſſimè obire, & quò vellet domi prodire. Succurrit memoriæ aliud notabile exemplum, quod in honeſtiſſima Matrona Nobil. Dn. Durr, Vice-Chiliarchæ Conjuge, A. C. cIↃ IↃc xxc, ipsâ æſtate abortum patiente cum notabili δυστοκίᾳ obſervavi, marito tum in Anglia abſente cum Sereniſſimo Dn. CAROLO, Com. Pal. & Elect. Herede: ſiquidem poſt plurimas moleſtias, niſus ingentes, ſed irritos, obrepentibus lipothymiis aliisque Symptomatibus ægerrimè ſecundinæ fetum mortuum ſequebantur; illis verò (quam cauſſam tot moleſtiarum deinceps credere cogebamur) adnata erat ingens mola librarum circiter VII. planè inſtar Steatomatis adipoſa, pauciſſimisque vaſculis prædita. Ab illo tempore hæc Matrona, utut ſatis vegeta & nondum quadragenaria intra VI. annos non concepit, donec ante VII. menſes iterum abortum ederet.

OBSERVATIO LXXXI.
D. GEORGII FRANCI.
Ex Fiſtula pedis Gangrænoſa in cœco mors.

PErilluſtris Dn. L. B. de Bourſcheid, Dominus in Burgbroul, ætatis ſuæ ultra LXXII. ann. jam à XXVIII. annis cœcus (ſcil. eodem annô, quô uxor ejus moriebatur, fraterque ejus ferè eâdem ætate cœcus factus) multas perpeſſus calamitates ulcus in ſiniſtro crure ſentit, multotiesque eryſipelate atque calculo vexabatur. Fonticulum pedi adapta-

aptavit, ſed parum proficientem. Jam ultra annum ſenſit tumorem in ſiniſtra papilla durum. Verum pes æger cepit ex Eryſipelate ſe pejus habere, immo tandem in gangrænam incidit, cum veſicis magnis in planta infrà ſupraque eam ex cœruleo atris, tumorque papillæ mirum augebatur in modum. Aderat à V. diebus alvi conſtipatio; vocor ex acidulis S. Antonii (vulgò Tôngeſtein, ubi tunc temporis Sereniſs. Dn. FRIDERICO MAGNO, Marchioni Badenſi &c.&c. Dn. meo Clementiſſimo Heroi Toga clariſſimo & omnium bonarum Artium DEO tutelari clementiſſimo inſerviebam) video rem conclamatam in Optimo Sene, Clyſterem injici curo, confortantia & antapoplectica (ita circumſtantiæ urgebant) exhibeo, verum intra bihorium $\frac{20}{30}$. Junii CIↃ IↃC LXXXIII. poſt hor. 12. merid. moritur, partim Apoplecticus, partim ſuffocatus: Vir cetera pius, probus & erga Clerum ac pauperes admodum liberalis. Poſt mortem 2. diebus facies mirum in modum intumuit cum fœtore, procul dubio à ſuffocatione & ſanguine in præcordiis ſtagnante.

OBSERVATIO LXXXII.
D. GEORGII FRANCI.
Dyſenteria cum morbillis & convulſionibus letalis.

CUm proxime elapſa æſtate CIↃ IↃC LXXXVII. ob inæqualem totius anni craſin, tam vitio aëris, quam humorum internorum, quos maximè adauxit fructuum horariorum, nebulis & pluviis malignis infectorum, in multis ingluvies, multi infantes immo & adulti Libitinæ in rationes venerant, tum in Palatinatu, tum in vicinis regionibus. Inter alios filiolus V. annorum, Dn. Boxbergeri Ludimagiſtri Eccleſiæ Lutheranæ Heidelbergenſis, primo diarrhœa, dein ipſa corripitur dyſenteria, quibus ſuperve-

pervenere morbilli, hinc inde per corpus diſperſi, qui tamen poſt paucos evanuerant dies uſu bezoardicorum. Nihilominus tormina & dejectiones modo mucoſæ, modo cruentæ augentur, aderat vomitio creberrima, ut nihil tam alimentorum, quàm medicamentorum ulterius aſſumere valeret, cum anorexia, ſiti, febri & fœtore cadaveroſo, qui ſollemnis prodromus mortis eſſe adſolet. Tandem ſupervenere Convulſiones, qui 30. Auguſti circa meridiem huic Tragœdiæ impoſuere finem.

OBSERVATIO LXXXIII.
D. GEORGII FRANCI.
Vir Menſtruus.

QUando *Mich. Scotus Phyſiogn. c. X.* & *Caſp. à Reies* in *Campo Elyſ. Jucund. Quæſt. XLVII. n. 16.* aſſerunt Judæos per naturam habere fluxum ſanguinis per virgam ſecundum lunam quibusdam guttis, ut mulieres; illis minimè accedo, tum quod ſit præter rationem, tum præter experientiam, quod & illi, qui ad Chriſtianismum ſunt converſi, confirmant, ut taceam iſtos propter munditiem & rigorem legis Moſaicæ in femellis menſtruatis eſſe admodum præciſos & accuratos. Hoc etiam in Judæis negat immenſæ lectionis Vir *Gisbert. Voëtius diſſp. Select. part. 2. p. 90.* cum *Abulenſi*, *Salmerone* atque *Lorino.* Nihilominus pati & mares magno valetudinis commodo fluxus menſtruos pronunciat *Th. Bartholin. Cent. V. h. 33.* ubi ſimul allegat *A. Lacunam p. 7. de meth. cur. carunc.* in Lotharingia ac Germania vidiſſe nonnullos, quibus ordinariè menſes effluxerint, lacq; in mammillis. Et pluribus aliis hoc confirmavi exemplis ex *Aquapendente*, *Reies*, *Zacuto* in *Satyra mea Medica Contin. V. lit. γ.* Hac vice ſubnectam hiſtoriam, quam nuper Expertiſs. *Dn. D. de Houſt*, Septuagenarius & Pract. Celeberr. Heidelberg.

berg. 3. Sept. CIↃ IↃC LXXXVII. in Conſilio Facultatis mihi retulit, ſe ſcil. vidiſſe olim Seduni in patria lanionem, qui ſingulis menſibus per urethram ſanguinem redderet menſtruum. Quod cum in vulgus emanaret, abhorruit à Viro, nemoque deinceps carnes ex ejus macello coëmere voluit.

[*A. 1687. Nov. Heidelbergâ Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LXXXIV.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Cadavere in antiquo ſepulchreto reperto unà cum urnis ſepulcralibus.

CIrca pagum Düntteshe im Alzejanæ Diœceſeos. A. 1685. in fertili agro inter arandum ruſticus inveniebat ſepulcrum, inque eo ſandapilam lapideam 12. pedes longam, latam vero 4, remoto operculo à ruſtico ejusque ſocio ſub ſpe theſauri intus nil aliud reperiere niſi ſceletum humanum, cujus caput, coſtæ ac artus poterant conſpici, quæ omnia cum præter intentionem fuerint contacta, ſtatim in pulverem reſolvebantur; ubi locus abdominis, erat vilis pulvis, præterea pauca oſſicula flava ſive fuſca tarſi, carpi, cum dentibus, ſollicitus equidem fui in inquirendo fabuloſo oſſiculo Luz, ſed fruſtra: Juxta latus dextrum urna poſita fuit vitrea capax fere dimidiæ menſuræ Rhenanæ, juxta ſiniſtrum phiala itidem vitrea, quæ vaſa odorem ſpirabant ſulphureo-nitroſum, externè coloris viridis, internè, quaſi oleum cum pulvere eſſet commiſtum quod lateribus adhærebat, phœnicei, alias vacua. Aderant præterea claves ſive ſcoreæ ferreæ, capilli &c. Sandapila erat adeò corrupta vetuſtate, ut digitis comminuere potuerim, quod verò tractu temporis ceſſavit, lapisque erat veluti ex arenulis compactus, wie

Sand-

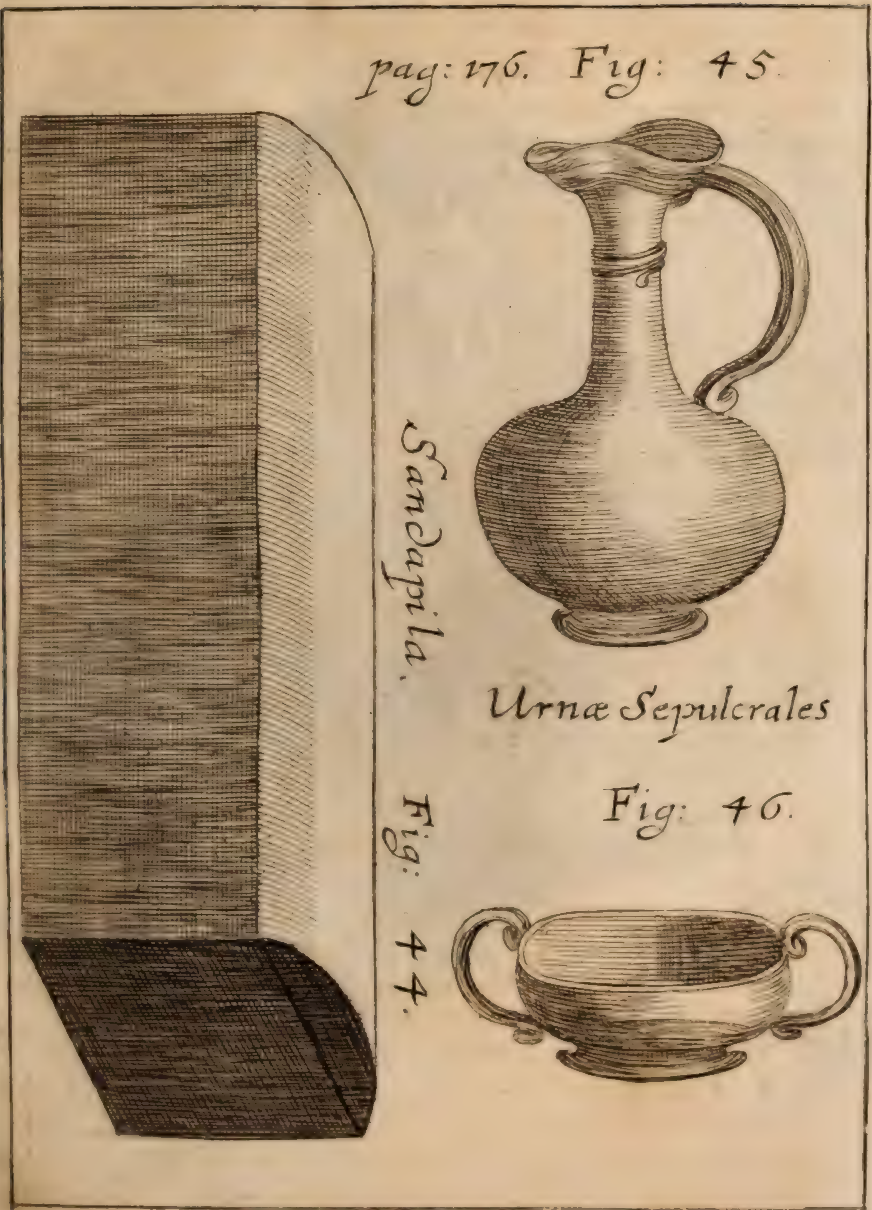
Sandſtein. De inſcribtione ſollicitus eſſe non potui, cum curvo & colo per tot annos lapis corruptus fuerit, inſuperq; ruſtici omnia confregerint: ſuſpicioni ſi locus eſſet vel pro antiquo Vangionum monumento poſſet haberi vel à temporibus Caroli M. deduci, qui his in locis caſtra metatus eſt.

Fig. XLIV. XLV. XLVI.

OBSERVATIO LXXXV.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Variis oſſibus lapidefactis animantium ac gigantum.

VIx pagus aut oppidum eſt, ubi non aut gigantis aut alterius cujusdam animantis oſſa prægrandia monſtrantur. Sic apud nos Manhemii ex antiquis Nicri fluvii ripis effodiuntur oſſa varia, dentes &c. qui ſuis maxillis inferioribus & ſuperioribus per gomphoſin ſunt inſerti, quorum varia eſt figura, mox inſtar caninorum, mox inſtar molarium; ſubſtantiam habent ſimilem unicornu, interius egregie albentem, ſtriatam, exterius partim fuſcam partim ex nigro flavam, ponderoſam, adeo ut unicus dens dimidiæ libræ pondus exſuperet, tota maxilla verò decem libras & ultra pendeat, & quaſi cute rugisque obducta ſit non aliter ac in brutis fauces. Vulgus apud nos arbitratur eſſe rudera ac oſſa Elephantum, quorum veſtigia & antiquitatem ab ipſo *Julio Cæſare* deſumunt. Verum fabuloſum puto, potiusque credo, non eſſe oſſa transmutata in lapides, ſed, veluti unicornu foſſile aut bolus, pinguem ac bituminoſam terræ exſuperantiam, quæ luſu naturæ ita elaborata fuit: Quemadmodum etiam aliis in locis id ipſum invenitur, uti Elbingenrode in der Baumanns Hole/ de qua ſpelunca tamen volunt ſupereſſe adhuc à temporibus diluvii, ubi inunda-

tione

pag: 176. Fig: 45.
Sandapila.
Fig: 44.
Urnæ Sepulcrales
Fig: 46.

Hepar Gallinæ macilentæ.
Fig: 47.
pag: 177.

Dec. II.

tione facta homines cum animalibus ſeſe abſcondebant,ac ita in eis lapideſcebant. Similiter apud nos in pago Feudenheim videre licet os ſacrum, Iſchii & coxendicis gigantis lapidefacti, ſed ſimiliter non pro veris agnoſco, utut non negârim olim gigantes repertos fuiſſe.

OBSERVATIO LXXXVI.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Hepate gallinæ macilentæ magno.

ADmiramur jecora anſerum Judæorum tritico Turcico aut hordeo cocto ſaginatorum, quod tamen magis attribuendum quieti & ſaginationi quam alii rei eſſe arbitror. In gallina nondum annoſa tantæ magnitudinis hepar poſt decollationem reperi, ut appictam effigiem ſuperaret, pondus erat ℥vß. ʒiij. neque ullum, dum viveret, motus impedimentum ſenſerat, ſana alias ſed macilenta. Fig. XLVII.

OBSERVATIO LXXXVII.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Lumbrico longo.

DE longitudine lumbricorum egregia exempla poſſunt legi apud *Horſt. Sect. 18. ep. p. m. 500. Trallian. l. 7. c. 6. Foreſt. l. 21. Obſ. 26.* Heic ego in filiolo militis cujusdam gregarii obſervavi, poſtquam diu cachexia, tumore ac duritie ventris laboraſſet multoque pane ſeſe ingurgitaſſet, quod tandem vermem excreverit ad ſex præter propter ulnarum longitudinem, quod admiratus fui in puerulo vix ſextum annum ingreſſo. Hoc verme ſpontè excreto ſanus vivit.

[*A. 1687. 25. Nov. Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXXVIII.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

Phthiſis à Variolis lethalis.

ADoleſcens nobilis XVII. annorum cum Auguſto menſe Ann. M DC LXXXV. dyſenteriâ laboráſſet, feliciter eluctatus & curatus liberius hinc pauló vini potui; idque non raris vicibus, indulgens, menſe Decembri corripitur Variolis, prævió dolore dorſi & aliis Symptomatibus ordinariis. His ex ordine naturæ erumpentibus, arefactis & deciduis non tamen calor ſubſidere penitùs deprehenditur, ſed in hecticum ſenſim pulſu frequenti abire. Tuſſis etiam quatit pulmones & plenis tandem velis purulentâ excretione erumpit Phthiſis. Conſumptum inde corpus, nil juvantibus generoſis remediis, elapſis XL. diebus, tanquam terminô acutorum ultimô fatis conceſſit.

OBSERVATIO LXXXIX.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

Uſus Lepidii antiſcorbuticus

εὐπόρισος.

INter plantas antiſcorbuticas eminet lepidium, ſeu piperitis, ſale volatili acri reliquis omnibus ſui generis contra fœtum. Inclaruit olim inter veſicantia, tum aliis uſibus, tum ad epilepſiam è certâ aliquâ parte corporis inſurgentem, experimentô & laudibus *Tralliani l. 1. c. 15. p. m. 73.* omnibus aliis antepoſitum; illumque locum apprimè tuetur. Pro interno uſu ad ſcorbutum frigidum commendandum meritò, neque timendum acrimoniam illam exteriùs ulcerantem ullam corpori intùs noxam inferre, quod cum allio, ſinapi

& aliis

& aliis ſimilibus habet commune, mox & maſticatione & ventriculi homogeneo ſalivæ menſtruo immutatâ activitate illâ, ut rodere deſinat, non prodeſſe. Εὐπόριστον eſt antiſcorbuticum, nec alium ferè magis quàm ad hunc modulum conformatum uſum expedit.

Apponuntur aſſis carnibus folia lepidii recentia, gratum ſic condimentum ſuâ acceſſione largientia. Succus in embammata cedit admodùm ſalubria, temperatâ & ſic ſucculentâ humiditate vi ſalinâ, vel vini quoque, aceti & ſacchari additione gratior redditus. Spiritus, affuſione ſpiritûs vini paratus, ad inſtar ſpiritûs cochleariæ mitior & ipſe eſt, ſeligendus, inprimis ex horum combinatione, cum vel ſine aliis, raphani ruſticani raſurâ, naſturtiô aquaticô, ſedo minori, radice acri, trifolii fibrini, &c. compoſitus Spiritus antiſcorbuticus.

Optimus & facillimus aſſumendi modus eſt, ſi pani butyrô illitô ſuperſtrata folia recentia lota priùs, maſticentur & aſſumantur, uti Germanis aliàs ſolenne eſt, eodem pactô foliis rutæ recentibus uti. Omnis ita conticeſcit acrimonia, & edulium medicamentoſum gratum aſſumptum, effectus edit optatos. Pinguia nimirum obtundunt vim ſalinam, ut implicatæ particulæ acres ramoſis mollibus alium planè offerant ſaporem, quæ hinc optimum ſunt omnis illius caloris & metuendæ forſan noxæ & genuinum corrigens.

Meminimus & limaturam Martis crudam, ſed ſubtiliorem cum pane butyrô illitô aſſumptam ſummo cum ſucceſſu ab hypochondriaco. Eſt nempè & alia ex hoc uſu expectanda utilitas, humores acidi, auſteri ab uſu horum alcalinorum facilè efferandi & calorem quendam vagum daturi, mediante interprete hoc ſulphureo placabili magis modo domantur & ſubiguntur.

OBSERVATIO XC.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,

De

Spiritu & Sale volatili lumbricorum terreſtrium antiarthritico.

FOemina XLV. annorum ante XIX. hosce annos laborabat arthritide vagâ ſcorbuticâ. Præter alia remedia, antiſcorbutica, martialia, diaphoretica, cinnabarina, anodyna illinebatur carpo dolenti ſpiritus lumbricorum volatilis, ſolus, ut eò extantius pateret virtus. Dictum factum, conquieſcebat idem; cumque vagabundo more repeteret circa articulos alios, quoties applicaretur idem, ſimilis ſequebatur effectus, brevi poſt abacto penitùs malo. Utut verò ob acrimoniæ ſalinæ rodentis gradum diverſum non in aliis æquè & penitùs extemplò conticeſcat exortus conſimilis dolor, nunquam tamen ſine levamine relinquit ægros, ſeu ſolus impendatur huic uſui, ſeu cum conformibus aliis mixtus, ut cum ſpiritu formicarum, cochleariæ, articulari ad extrà, C. C. ſalis Armoniaci, eſſent. caſtor. &c. Hæc ſanè topica nervina & roborantia omnium fuerint optima, & ſæpiùs à nobis probata, modò, præter dicta, etiam venæſectio & purgatio accedat, & proba obſervetur diæta.

Eâ verò occaſione de modo parandi hunc ſpiritum operæ pretium eſt quædam addere. Parari poteſt triplici modo, cum aliis deſtillationum generibus, & parandi ſalia volatilia communi: viâ humidâ, mediâ, & ſiccâ. Viâ humidâ, recipiendo lumbricos terreſtres q. v. ad libram unam vel alteram, vivos illos & lotos; condantur & reponantur in cucurbitâ vitreâ leniter tectâ, ſibi relicti per aliquot hebdomades, donec reſolvantur in putrilaginem. Si aëre paulò calidiori id fiat, fermentatio magis evidens prævia viſitur. Hinc l. a. fit de-

ſtillatio & rectificatio. Aſt hic ipſe proceſſus optimè quidem ſuccedit, ſed fœtor maximus conjunctus ingratum reddit medicamentum.

Media via ſtatui poteſt, alibi à nobis memorata, quando lumbrici vivi loti ſ. q. induntur retortæ vitreæ, ſuperingeſtis cineribus cribellatis, & mox ex arenâ debitis caloris gradibus deſtillatur ſpiritus, cum olei inſigniter empyreumatici parte, qui pro lubitu rectificandus ſuis inſervit uſibus. Enimverò & hic magis phlegmaticus, ſal volatile non minus ac prior implicitum & teneriùs exhibet, quare uſu egregiô non caret, cedit verò uterque tertiô modô, viâ ſiccâ parando.

Recipiuntur lumbrici terreſtres, menſibus æſtivis, tempore pluvio in copiâ colligendi, abloti cum vino ſuſpenduntur filis lineis puris in aërem liberum, donec, quod brevi temporis ſpatio fit, exiccati in hunc & alios uſus majoris momenti ſervari queant. Horum quantitas ſufficiens retortæ indita ex arenâ propulſa largitur ſpiritum, minori quidem quantitate, ſed efficaciſſimum, ab oleo ſuo ſeparandum, & ſal volatile egregium, tum in recipiente vitreo vaſe, tum collo retortæ affixum. Elutriari idem affusâ aquâ ſimplici vel ſpiritu vini poteſt, & cum ſpiritu rectificatione maritari, pro uſu cephalico, nervino, epileptico, antiſcorbutico, antiparalytico, arthritico ſingulari.

OBSERVATIO XCI.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,

De

Uteri procidentiâ.

NOn infrequens vitium eſt in fœminis prolapſus uteri, ſeu procidentia, & è loco ſuo emotio. Eſtque eadem vel interna, quâ de optimè divinus *Hippocrates* agit

 paſſim,

paſſim, vel externa. Hæc iterum vel ſpuria, excreſcentia, ſcirrho debita, vel vera; modò vaginæ, quod frequentius fit, modò ipſius uteri.

Tumor ipſe vel tactui hinc apparet, vel oculis ſimul: mollis, mobilis, niſu abdominis & reſpiratione retentâ depreſſi facilè exiens, modò minor, modò major, aliquando & durus, ſi in ſcirrhum degeneret.

Fœmina paupercula tali quoad vaginam magis laborare viſa, retinebat intus molem, ne prorumperet & negotium faceſſeret, ſubdito & intruſo pomo. Monſtratura vitium medico, halitu retento verſus inferiora niſu factô exhibebat primò pomum cum impetu proſiliens, ſenſim evolutô ipsô molli corpore coriaceo, quod eodem facili obice reponebat, evitans ſic moleſtiam ordinariam tum in ambulando, tum in corpore reliquo, appulsô frigore. Ubi conſiderandum relinquitur hoc ipſum phænomenum, quod pro lubitu extrudi poſſit aliquando ſolô niſu illô.

Quamvis verò non dari omninò procidentiam uteri veram aliqui negare conentur, & publicis ſcriptis hæc velitata ſint; certum tamen eſt per αὐτοψίαν, procidiſſe eundem ita, ut ſpithamæ ferè diſtantiâ, ſeu plurium ſaltim vj. vel vij. unciarum diſtantiâ ipſum orificium uteri internum extra corpus elatum menſes foris ſtillârit.

Fœmina honeſta hoc ipſum patiens nobis id referebat primùm, hinc dubitantibus, & monſtrare ſeu oculis ſubjicere non dubitabat, pluribus annis ita affecta, quæ etiamnum vivit, etſi menſes per ætatem fluere jam deſierint. Aêri frigidiori expoſita cardiogmum experta eſt ſæpiùs, ut & tenſionem quandam abdominis, quod in priori illâ memoratâ gravius factum obſervavimus.

Certum item, ita procidiſſe, ut infans intùs geſtatus in prolapſo hoc corpore viſus, teſte omni exceptione majori,

Harvæo,

Harvæo, exerc. de partu p. 518. ſeqq. ut poſt mortem exciſus priùs uterus non fuerit inventus; ut ipſe in vivis & mortuis reverà elapſus repertus. Quod negare velle ut contra ſenſus loqui eſt, ita nec putandum eſt, obſtare poſſe experientiæ rationem: firmatum eum ſatis & ligamentis affixum, ut incarceratum manere oporteat. Magna enim eſt in eo expanſiva vis, imô major ac in ullâ parte corporis aliâ. Partus difficilis extento eidem facilè vim inferre poteſt, accedente inprimis intemperie humidâ & laxitate.

Quare cùm vel mox à partu poſt fœtum ipſum & ſecundinas foràs extuberet, vel aliquanto tempore poſt, retinendus globo quocunque, herniæ uterinæ nomine venire poteſt, (quamvis hæc latiùs pateat,) ſaltim quoad analogiam modi & cauſæ. Fit enim ſine dubio ab inæquali vel æquali magis diſtenſione membranarum, coriacei marſupii, ligamentorum & fibrarum uteri, ut ſcirrhus ab inæquali nutrimenti proprii concretione & coagulatione, cedentibus ſibi invicem fibris, & elatere ſic laxato.

Tacemus hanc in rem & apud antiquos & recentiores laudatas obſervationes idem confirmantes, ut & illud, quod notavimus in æditui cujusdam conjuge, cui non niſi geſtationis tempore procidentia quædam contingebat, ob molem uteri protrusâ laxatâ membranâ.

[*1687. 27. Novembr. Jenâ Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XCII.
DN. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,
De
Curatione Maniæ per Emeticum.

MAniacum Tartarô emeticô reſtitutum notavit *D. Gründelius* in *Ephem. n. Dec. II. Ann. IV. Obſ. 166.* Quæ hiſtoria cum ſequenti coincidit: Faber lignarius juvenis Arnſtadii, Georgius Michael Zimmermann/ maniacus compede vinctus, noctes diesque variô clamore implevit carcerem, oblata fregit, veſtes diſcidit, & ferè Milonem Crotoniatum ingluvie æquavit. Ad ſanitatem verò rediit, cùm Tartari Emetici grana tria in hauſtu cereviſiæ ſecundariæ ſumſit, in fronte venæſectionem admiſit, & Nitro Antimoniato in prædicto potu ſoluto eſt uſus.

OBSERVATIO XCIII.
DN. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,
De
Sternutatione enormi ex uſu cereviſiæ.

STernutationis ſupra modum concitatæ à capitis tumore, vulnere, catarrho tenui acri, vermibus, veneno, recitantur exempla in *Ephem. Dec. I. Ann. 3. Obſerv. 138.* ſimulque dicitur, ubi proſit ipſa, aut obſit. Sternutationis à ſeri acrimonia violentiſſimæ curationem dat *D. Clauderus* in *Decur. II. Ann IV. Obſerv. 141.* Ab eſu gammarorum immodicam & ſat diuturnam obſervavit *D. Rommelius Obſ. 25. Anni ejusdem.* Admirandæ ſternutationis cum eruptione ſanguinis per nares, oſtendente unô alteri digitum incurvatum in manu, meminit *Hæferus* in *Herc. Med. lib. 1. cap. 7.* Quidam opilio ætatis mediæ, in pago Schwartzburgico, à mode-

moderato cereviſiæ uſu, ſingulis ferè horis diei decies vel undecies, & noctu aliquoties interdum ſat graviter ſternutat, idque per annos nunc decem ſine valetudinis jactura patitur. Porrectò ipſi nuper Tartarô emeticô ad gr. ij. ad decem hebdomades cereviſiam benè tulit. Poſtea ex eodem potu antiqua recruduit moleſtia; hinc pharmacô priori vomitus excitatus, malumque profligatum fuit rurſus. Elapſis menſibus tribus, cùm antè ſemper absque incommodo bibiſſet cereviſiam, denuò exorta eſt ſternutatio valida, quæ ſicut antea vomitu ad tot menſes fuit ſedata. Ab alio potionis genere nulla ſequitur læſio. Mavult autem quotannis quater ſuſtinere vomitiones, quàm ab aſſueto cereviſiæ potu abſtinere penitus opilio.

OBSERVATIO XCIV.

DN. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

De

Virtute ſtercoris ovilli.

NIhil ſub ſole tàm abjectum eſt, quod non aliquando proſit hominibus. A ſtercore animalium fertiles fiunt agri, homines ſani. Quis ergò negligeret hæc tempore neceſſitatis, aut illis invideret, quibus res anguſta domi eſt. Auxiliatricem diverſorum ſtercorum virtutem internam & externam in nonnullis expoſuit *D. Albrecht* in *Ephem. Decur. II. Ann. 4. Obſerv. 81.* Modum operandi tradidit *D. Grube de med. ſimpl. cognoſc. p. 57.* Stercus ovillum præter uſum agrarium, & vim emolliendi, diſcutiendi, dolores ſedandi quam poſſidet, extra etiam egregiè ſiccat, extergit, conſolidat, & hinc traumaticum audit. Priores virtutes demonſtrat fœmina quædam ruſtica, in contumaci obſtructione ac dolore alvi, foliis ſenæ & rhabarbaro incaſſum uſa, ſtercus recens ovillum cataplasmatis formâ alvo imponens, &

naturam à ſarcina liberans. Altera virtus confirmatur hôc caſu: Chriſtophori Neubauers, figuli noſtratis filiolus biennis, poſt variolas epidemias phagadænica in tibiis ſervavit ulcera, quæ ſat diu chirurgorum illuſere manus, & tandem inſperſo pulvere ſtercoris ovilli feliciter à parentibus fuêre ſanata.

[*1687. 27. Nov. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO XCV.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Febri maligna in me ipſo.

TRiſtis obitus celeberrimi noſtri *Perſei II.* revocavit mihi in mentem typum febris malignæ in me ipſo obſervatum. Duos ante annos, dum hybernarent apud nos auxiliares Imperii milites, acceſſit me Officialis quidam illorum, qui titubantibus pedibus, voce debili & interciſa mihi expoſuit ſtatum malæ valetudinis, quam, ex qualitatibus mutatis & actionibus læſis, ſecundumque omnia ſigna pathognomonica, facile colligere fuit, mali moris hoſpitem fovere; loquebatur mihi, licet retrocedenti, de ore ad os, fomitemq; probabiliter ſalivæ meæ adhærentem communicavit. Quid fit? incipio nonnihil languere animo, cibum ſine appetitu ſumere, noctem inquietam & anxiam habere, altero die manè alimentum ingeſtum cum tanto impetu evomere, quaſi per ſyringam in longum ſpatium fuiſſet exploſum. Succeſſit maximus æſtus in hypochondrio dextro verſus hepar, ſitis inextinguibilis, ut potius moriendum mihi duxerim, quàm non bibendum, ita ut ad 5. menſuras aquæ coctæ eo die exhauſerim, appetitu ad omnem cibum totaliter proſtrato. Paulò poſt cor ingenti ardore corripitur; vires

vires collabuntur, coma ſomnolentum me opprimit, applicatur clyſter, qui etiam ad modicas evacuationes vires magis dejecit. Caput ſine dolore quidem fuit, ſenſus autem externi & interni ita debiles ut vix non ad delirium inclinarent; & hæc tragœdia ad quartum uſque diem continuavit, quo levis ſudor dabat indicem, per quam viam natura velit hoſtem infenſiſſimum ejicere, urina ferme in naturali ſtatu exiſtente. Arma ſumo, ſed quæ? Cornu cervi ſine igne præparatum in ſat magna quantitate impono in vitrum, ſuperfundo ſolam aquam cardui benedicti, & omni hora cochleare ſumo, &, laus DEO, ſeptimo die morbi abundantiſſimo ſudore liberor, perfecta criſi judicatus. Abſtinui à venæſectione, purgantibus etiam lenibus, aut ſudoriferis valde calefacientibus, ut Aqua theriacal. Mixtur. ſimpl. Sale C.C. volatili, & aliis theriacalibus, quæ non raro ſublimant materiam malignam ad caput, deliria & convulſiones inducunt, præſertim ubi cerebrum imbecille &c. Miles, de quo dixi, iisdem medicamentis convaluit, &, uti non dubito, ſtrenuè pugnat contra Turcam; infecit autem in hoſpitio ſuo 6. perſonas, quarum duæ ſenio jam confectæ ultimum obierunt diem, cæteris convaleſcentibus. Adhortatos hic volo medentes, ut ſe ab halitu talium ægrorum cuſtodiant, vel utantur præſervativo univerſali ab Excellentiſſimo *D. D. Dobrzensky*, Profeſſore P. Pragenſi, propoſito, nimirum ejectione ſputi frequenti.

SCHOLIUM.

IPſe quoque hoc anno, menſe Aprili, civem hujus loci 40. circiter annos natum, febre petechiali contumaci, gravibus ſymptomatibus ſtipatâ, laborantem, præter alia primò uſurpata remedia, tandem, ad evitandos majores ſumtus, cùm hocce cornu cervi ſpagiricè, ut vocant, præparatum, per aliquot dies frequentiùs propinari curaſſem, feliciter, auxili-

ante DEO, ab imminente vitæ periculo liberatum fuiſſe, recordor.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XCVI.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Aſthmate flatulento poſt febrem malignam.

VIr nobilis ante duos annos febris malignæ ſævitiem perpeſſus, finitâ hac, patitur aſthma flatulentum, ita (quod mirum dictu) ut nec loqui nec edere poſſit absque intercepta aliquali reſpiratione, gyrando os & caput, ut facilius auram trahere valeat, ventriculus ſemper flatibus impletur, qui diaphragma comprimit, poſt eructationem melius ſentit, ſed paulò poſt iterum inchoat affectus; fertur etiam ad omnia membra externa hæc flatulenta materia, & arthritidem vagam producit; medicamentis variis uſus, levatur aliquantulum, non curatur. An craſis & tonus viſcerum ita à malignitate deſtructus? judicent alii; hîc certè ex corvo malo malum ovum.

OBSERVATIO XCVII.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Hernia Varicoſa.

JUvenis quidam temperamenti ſanguinei, paſſus eſt herniam varicoſam in interna ſcroti tunica dilatatis vaſis ſpermaticis, cum dolore & pondere quoties deambularet. Aperitur vena brachii, ob plenitudinem ſanguinis, nec gutta efflu-

effluit, pedibus comprimit locum affectum, mitigatur dolor, & largiſſimo rivulo ſaltat ſanguis foras. An ex hoc concludendum, dolorem ſpiritus attrahere? Valde levatus fuit per venæ aureæ mediantibus ſanguiſugis apertionem.

[Leobio 1687. d. 24. Novembr. Auguſtam miſſæ.]

OBSERVATIO XCVIII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,

De

Uſu baccarum ſolani racemoſi tinctorii Americani pro Confectione Alkermes.

Electuarium in Officinis Pharmaceuticis ſub nomine Confectionis Alkermes notiſſimum non minus multorum hactenus meruit encomia, quàm varia ſubinde aliorum judicia ſubiit & cenſuras. Rejiciebatur modò Sericum, ab Autore *Meſue* ut Succo granorum chermes tingatur præſcriptum, modò lapis Lazuli ob vim purgantem ſuſpectus excludebatur, taxabat hic parandi modum, admixtumque Aurum, ille quod cùm ſucco chermes non deſtituamur, confectum tamen in Gallia ſolùm expetamus & in uſum vocemus. Hiſce omnibus nunc demum circa ipſam baſin ejus aliud ſuccedit dubium: An videlicet granis chermes in Electuario iſto ſubſtitui poſſint baccæ Solani racemoſi tinctorii Americani? Quod ipſum ad utriusque examen & collationem nos invitat. Equidem priora ſ. grana chermes quod attinet, illorum hiſtoria, quæque circa geneſin atque collectionem occurrunt, nota ſatis ſunt, & ut *Camerarius* Proavus meus b. m. in *Memorab. Medicin. Cent. 17.* docet, excrementa ſunt arboris nuciferæ, *Bauhino* in *Pinace* vocatæ Ilex aculeata

cocciglandifera, cui innaſcuntur, vel juxta *Malpighium* ad inſtar gallarum & tumorum aliorum, qui in plantis occurrunt, morboſæ ejus ſunt excreſcentiæ, ab inſecto, cujus quaſi uterus ſunt donec in liberiorem evolare poſſit auram, excitatæ. Conſimiles excreſcentiæ vermiculorum receptacula aliis quoque adnaſcuntur plantis, deprehenduntur quippe cocci tales in farfara quoque, parietaria, pimpinella, myrto, polygono, ipſaque celebria grana cocchenilia pariter non fructus plantæ, ſed ficus vel opuntiæ excrementa eſſe, quæ matura excludunt animalcula, me docuit Celeb. Lugdunenſ. Profeſſor *Hermannus.* Deberi animalculis iſtis ruborem quem habent, probant prodeuntes vermiculi rubicundi, relictis receptaculis decoloribus; De his ipſis autem curioſa plura promittit Celeb. *Franciſcus Redi* in *Tractatu*, quem parat mihique monſtravit, *de animalibus reperiundis in Plantis.* Vires granis Chermes communiter tribui ſolent cordiales, ſapor eſt adſtringens, amarus, hinc præter confectionem dictam tam ipſa quam ipſorum ſuccus non raro veniunt uſu: Tincturam cordialem cum ſucco Citri & Spiritu Roſarum inde paratam ſiſtunt *Ephemerid. Nat. Curioſ. Decad. I. Ann. VI. & VII. Append.* in *faſc. medicamentorum.*

Ex alterâ parte Baccæ Solani Tinctorii fructus ſunt Plantæ, cùm in hortis nunc undique colatur, non ignotæ, caulium robore & magnitudine, ſi ſolum nacta fuerit commodum, non exiguâ præditæ, quæ ipſas atque flores fert in pediculis racematim diſpoſitos, flores quidem inodoros pentapetalos, ſi petala vocare licet rotunda floris foliola, leviter rubentia, non decidua, ſed baccis poſtmodùm ſubjecta; hæ quippe in medio floris locantur, caſeoli forma, & ubi Autumno maturuerint rubentes, in pulpa humida continent ſemina plura, non quatuor ſolum, ceu habet *Rajus* in *Hiſtor. Plant.* compreſſa, nigra, ſplendentia. Baccæ iſtæ compreſſæ elegantem colorem exhibent rubicundum & communi-

municant liquoribus, qui non à ſeminibus eſt, ſed ab ipſo illorum receptaculo, materia dicta pulpoſa, quâ ablatâ remanent ſemina, nullum amplius conciliantia colorem. Planta hæc, ut conveniens ſortiatur nomen, atque ad congeneres & affines reducatur, reſpectu habito ad fructificationem tanquam finem ultimum, ad Solana refertur à Botanicorum Neotericis, hinc à Laudat. *Hermanno* in *Catalog. Plant. Hort. Lugdunenſ.* vocatur Solanum racemoſum tinctorium Americanum, foliis & ſeminibus Amaranthi, non diſſentientibus *Rajo*, *Ammanno*, *Catalogo Hort. Reg. Pariſienſ.* licet aliis etiam nomine Bliti Indici, Amaranthi bacciferi veniat, quod iis forte non obſtare videatur bacca quam fert, exemplo Spinachiæ fragiferæ vel Atriplicis fructu Mori.

At de viribus plantæ hactenus in uſum non vocatæ cùm nondum conſtet, an, ut aliàs ſæpius obtinet, expectandum, quousque Experientia ejus olim facultates edoceat, quibus poſtea rationes & cauſæ aſſignari poſſint pro lubitu? An verò juxta Tabulas cognationum, ut tetra petalæ bivalves ſiliculoſæ acres, polyſpermæ ſemine & flore nudo pappoſæ ferè cauſticæ ſunt, &c. ita hæc cum bacciferis, quarum plurium vis eſt diuretica, & in ſpecie cum Solanis convenit?

Cùm ergò nulla adhuc alia videtur ratio, ob quam commendari poſſint baccæ illæ, quàm earum color, facile quidem probari poteſt earum uſus externus, ſive ad tingendum liquores, lintea, velut in *cit. Append. ad Ann. VI. VII. Ephemerid.* è baccis Spinachiæ fragif. & Solani Americani Bezetta rubra ſive Torna Solis Bezedina paranda adducitur; At pro uſu interno & Medico, non modò num jucundè ſed & an tutò quid exhibeatur attendendum, nec enim ſufficit color, ut hinc mox ad confectiones medicas cum fructu, ad tingendas in Aulis gelatinas, ſine ulteriore inqui-

inquiſitione poſſit eligi , quippe qui non neceſſarius , & pluribus ineſt quæ nociva ſunt. Secundò ex adductis patet inſignis quæ inter grana chermes & baccas hujus Solani intercedit differentia : Illa excrementa ſunt, hæ fructus plantæ, illa in vegetabili quidem nata, ad animale tamen pertinent regnum, ſalium volatilium promum condum; Illorum Tinctura affuſo acido colorem ſuum amittit acquirens flaveſcentem, harum è contra intenditur ut purpureus magis evadat ; Illorum Tinctura ab alcali nil patitur, niſi quod diluetur, tardè colorem leviter amittens, harum verò color mox mutatur in violaceum admodum fugacem, & brevi cum viridi permutandum, ut tendando expertus fui; &c. Tertio, Grana chermes à longo tempore & experientia rerum magiſtra quoad vires cognita ſunt, nec minus in ſufficiente copia ſuppetunt, cùm Solani illius baccæ quoad iſtas adhuc lateant , vel ſuſpectæ reddantur ipſo nomine à Botanicis impoſito. Quæ ſingula aliud concludere non permittunt, quàm in dictâ Confectione Alkermes ſubſtitui illas Solani Racemoſi &c. baccas commodè non poſſe, & ab earum uſu Medico abſtinendum tamdiu, donec & facultates penitius innoteſcant, quod obtineri poſſe in ſeculo ad tentanda & ſcrutanda intimius naturalia curioſiſſimo, non deſperandum.

[*Scripta ad Celeberr. D. D. Wepferum Seniorem, quem ad hoc examen invitabat.*]

OBSER-

OBSERVATIO XCIX.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,

De

Excreſcentia oſſium.

EXcreſcentia oſſium in capone *Eph. Decur. II. A. 4. O. 174.* notata, aliam ejus ſpeciem ſingularem, quam in cadavere humano Lutetiæ Pariſ. videre mihi contigit, in memoriam revocat: Laborabat puer quidam tumore inſigni absque cauſâ manifeſta ſenſim in fronte pronato, junctâ pòſt febre, & tumore, cùm augmentum indies ſumeret, ad oculos usque deſcendente; imponitur hinc ipſi cauterium, tumorque aperitur, &, quod nemo expectârat, deprehenditur contentus inibi non niſi ſanguis grumoſus, coagulatus, cujus & oſſis quædam portiones extrahuntur, deligatur alterô die, moriturque tertiô. Reperta in defuncti corpore fuêre ſequentia: Cute ablatâ non eo ſolùm in loco, quô apertio facta fuerat, ſed & per reliquum caput magnus conſimilium tumorum occurrebat numerus, diverſæ planè magnitudinis, quorum contenta ſimilis ubique conditionis, nil aliud ſcil. quàm ſanguinis grumi, fluente paucô hinc inde ſerô flaveſcente. Ablatô craniô, dura mater ſimili tumorum genere obſeſſa conſpiciebatur, cerebrum verò cum piâ matre, falcis parte intra utrumque ejus lobum, laudabile, paucus in vaſis ſanguis, ventriculi vacui, baſis cerebri & arteriæ carotides ibi illæſæ. Notatu verò digna quàm maximè videtur rara oſſis conſtitutio; nempe ubicunque aderant tumores iſti ſive intus ſ. extus cranium, ibi quoque prominebat maximus lamellarum oſſearum atque acutarum numerus, denſiſſimè & tanquam areæ invicem aggeſtarum, quas vix melius comparare licet, quàm cum ſale quodam cryſtalliſato, formâ ferè py-

ramidali ex baſi latiore in acumen deſinente, quod membranas verſus dirigebant, ita ut duræ matri & pericranio adhærerent tanquam continuæ; diſcedebant à cranio non difficulter, quod iis remotis non corroſum, ſed læve apparebat; exceptâ illâ regione, quam occupabat præcipuus in fronte tumor; eratque hic ut & reliqui non tam circa ſuturas, quàm hæ potiùs integræ nec lamellis obſitæ, præter exiguam partem ſuturæ coronalis.

Enimverò eò magis hoc in caſu ſolùm conjecturis agendum, quò minus in cauſæ cujuscunque prægreſſæ notitiam perveniri potuit. Miſſis aliis, non improbabile videtur, eam ipſam agnoſcendam eſſe cauſam, quæ in tumoribus omnibus & ſolùm deprehenſa fuit, membranasque à ſubjecto oſſe ſeparavit: Ipſæ ſcil. excreſcentiæ illæ oſſeæ, quæ baſi ſuâ cranio, apice verò membranis adhærentes, pungendo, lacerando, comprimendo vaſa, collecti cruoris cauſæ haberi poſſunt. Licet ergò duritie nonnihil cedant cranio illæ prominentes portiones, tamen natura ab illo non diſſimilis, ſubjectum iis cranium non niſi unicô locô corruptum, ſed æquale & læve, baſis earum poroſa, laxa, arguunt humorem non tàm qualitate quàm locô potiùs peccantem, per fibrarum interſtitia porosve (ob laxatam fortè à cauſa ſ. interna ſ. externa compagem ampliatos) extruſum & concretum, figuratum ita, quod priùs & magis prope cranium indurari cœperit, apice remotiore membranis annexo acuminato ob minorem tenuioris ſucci quantitatem eò elevatam, & ſucceſſivè magis ad ſoliditatis ſtatum aſpirante.

[Tubingâ 1687. 29. Novembr. Auguſtam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO C.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Mingendi difficultas cum urina purulenta.

ANno 1685. Menſ. April. præſente Clariſs. Dn. *D. Hanhardo* Vitodurano, aliisque, puerum ſecuimus annorum circiter duodecim, à parentibus ruſticis progenitum. Hic dum viveret, ſatis bene coloratus, abdominis tympaniticam diſtenſionem bis incurrit, cui remedium convenientius non comperimus, quàm ſerum lactis caprilli, quô aliquandiu uſus eſt: Quadrimeſtre & quod excurrit ante obitum, de mingendi difficultate aliquâ, querelas frequentiores movit, comparente paulò poſt in ſcroto tumore phlegmonode: quem ubi ad ſuppurationem pervenerat, ſcalpellô apertum, veſicula nigricans ilicò excepit, anſamque hinc Chirurgo, ut unguento, quod contra gangrænam parat, uteretur, præbuit: Ab eo tempore urinas aliquoties inſpeximus, materiam purulentam in fundo copioſè deponentes, ceu in gonorrhœâ virulentâ (cujus exemplum rariùs alibi ſiſtemus) fieri aſſolet, quam deinceps grumuli ſanguinis, cum multo ardore comitabantur. Exulcerationi tam ſubitæ, cujus tamen cauſas cùm vel præcedaneæ inflammationis, minus calculi rodentis indicia evidentiora non adfuerint, mirari ſatis nequiimus, medicamentis convenientibus obviam ivimus internè, externè imperatis injectionibus, quas verò Chirurgus negligenter habuit. Ingraveſcentibus ſymptomatibus cum febri continuâ, miſellus tandem paucorum dierum ſpatio expiravit. Abdominis facies externa liveſcebat, internè verò remotis incumbentibus muſculis epiploon peritonæo heic illic adnatum deprehendimus: Hepar parte ſui gibbâ palluit, cavâ verò lividum & corruptum fuit, inhærente iſti veſiculâ fel-

lis longè maximâ: Glandulæ meſenterii induratæ erant, inque hujus medietate ſcirrhus palpabilis inſignis: Lien mediocriter habuit; Inteſtina tenuia mirè ac miſerè invicem connata, membranularumque plurimarum ope invicem involuta, ut nonniſi multò labore ſeparari potuerint: Ileon prorſus livebat, & præ ſingulorum inflatione colon conſpici non poterat: Veſica urinaria denſa & corrugata, quoad exteriorem faciem albicabat; Hanc cùm unà cum inteſtini craſſi portione extraheremus, in pelvi materiam purulentam fœtidiſſimam adhuc reperimus, qualis ex diſſectâ copiosè dehinc profluxit: fibræ ejus internæ arctiſſimæ fuerunt contractæ, nigricantes ac ſphacelatæ: juxta hæc cuniculos ſubindè animadvertimus, è quibus preſſis, pus identidem manavit, èque horum uno perinæum ac ſcrotum verſus, ſtylo commodum devenimus: Partes vicinæ omnes, inteſtinô rectô exceptô, putredine infectâ livuerunt.

OBSERVATIO CI.
D. JOH. JACOBI HARDERI.

Glandulæ Ventriculi Scirrhoſæ cum Pylori & Pancreatis Scirrho inſigni.

ANno 1686. imminente brumâ, conſilia à nobis petiit Ruſtica quinquagenariâ major, ex Ditione Baſileenſi: Graviſſimis tonſillâ conflictabatur doloribus, circa præcordia, cùm totô penè vitæ decurſu, incommoda priùs non tulerit, juxtaque numeroſæ prolis mater eſſet: urgebant vomitus crebri, inprimis ubi tantillum cibi ingeſſit: Ventriculi regio ac epigaſtrium admodùm fuit diſtenta, unde nec contactum leviorem ferre potuit: circa hujus fundum contingentibus obtulit ſe corpus durum, quod à ſiniſtris dextrorſum, & abhinc ſiniſtrorſum ſenſim protruſimus: In dextris

tris tumor renitens pariter ſeſe nobis obtulit, qui autem ad attactum digitis comprimentibus, quamvis non ſine atroci dolore ructibusq; ceſſit: Rogata à nobis ecquî malum iſtud incurrerit, aliud non reſpondit, quàm quod quinque abhinc annis ægrotare, catameniisque ſubitò privari cœperit, tumore hinc ſenſim incrementum capeſſente: Præſcriptis medicamentis blandis internis, & externè fotibus ac linimentis, ægræ diætam exactam imperavimus: Eluſit verò medicamentorum vim, atque abdomine quaquaverſum intumeſcente, poſt crebras vomitiones, cruciatusq; enormes Miſera occubuit. Profectoris partes commiſimus Clariſs. Dn. *D. Jac. Mejero* Scafuſ. quas etiam dextrè implevit præſentib. Vir. Clariſs. Dn. *D. Thed. Zuingero* Phyſ. Prof. & Dn. *D. Jo. Jac. Oſvvaldo* itid. Scafuſ. Reſectis imi ventris integumentis, ſerum ſubflavum prorupit, cujus tres circiter menſuræ in abdomine continebantur: Omentum erat diſruptum & penè conſumptum, omnis pinguitudinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice ſauciatum nullum ſanguinem ſtillabat: Folliculus fellis bile ſubflavâ, eâque tenaci turgebat maximè. Lien ſanus erat, totius meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ erant omnes: At paullò accuratius inquirenti, inſignis iſte tumor occurrebat, & certè erat pancreas undique ſcirrhoſum & tumidum, ut & pylorus inſigniter tumens in extimâ ſuperficie, vomicis aliquot albente pure refertis conſpicuus. Apertô ventriculô pylori circulum valvulæ ſimilem ſcirrhoſum quoque deprehendit. Interna ventriculi facies undique ſcatebat glandulis induratis albicantibus; quæ tamen numeroſiores erant circa pylorum. Inter dictas glandulas ſcirrhoſas aliquod intercedebat diſcrimen: Etenim aliæ aliis erant latiores & magis depreſſæ, aliæ minores & eminentes. His perluſtratis conſanguineorum pertinaciâ (verba ſunt ſupralaudati *Mejeri*) à ſectione prohibiti, eidem finem imponere neceſſe habuimus, quantumvis & cætera tum imi tum reliquorum ventrium viſcera perſcrutari propoſuerimus.

OBSERVATIO CII.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Enterocele ex inteſtini Coli prolapſu.

D. 27. Auguſt. 1687. Vir ſeptuagenariô major, qui multis annis ante, ex arduo, uti quotidiè emancipatus erat, labore, herniam ſiniſtri lateris ingentem incurrit, in Noſotrophio hinc, in quo per plures annos adhuc enutritus fuit, diarrhœâ per aliquot ſeptimanas vexatus, diem ſuum obiit, cùm paucis ante obitum horis idoneâ aquæ fontanæ copiâ, ſed non absque dolore & anxietate ſubſequente, ſitim levâſſet: Animum ſubiit ilicò interanea hujus luſtrare, ut ſpecularer, ecquid novi inteſtina nobis ſint monſtratura: Præſente itaque Juvenum Medicorum turbâ, promptè integumenta communia, muſculosq́ue abdominis reſeco: nullus fœtor moleſtus erat, vel putrilago contumax: Inteſtina tenuia albicabant & tantiſper diſtenta erant: Epiploon maximam partem abſumptum fuit: Hepar à dextris palluit, omni ferè ſanguine orbum: Lien à ſiniſtris ſatis naturaliter habebat, neque in renibus tabes manifeſta: In cavo autem abdominis aquæ limpidiuſculæ quantitas idonea, ceu noviter infuſa fuiſſet: Pancreas ſub ventriculo vacuo deliteſcebat, à naturali ſtatu parum recedens: Ventriculus ipſe inciſus, mali multùm non oſtendit, niſi quòd præter morem fundum ejus rubebat: Ad inteſtini duodeni elevationem, & à vicinis quibuscum necti ſolet partibus ſeparationem dum cautè progredior, en foramen ingens ℥iiij. circiter à pyloro in ipſo conſpicitur, apicularum glanduloſarum, ſ. *potiùs vaſculoſarum* cohorte adeò inibi evidenti (nec enim mucus copioſior obſtaculo fuit ceu maximam partem abſumptus) ut ne ullus quidem adſtantium glandulas illas eſſe dubitârit: Inteſtinum ipſum reliquâ ſui portione flaccidum & fragile; Portionem hujus abſtulimus, ut domi poſtridiè ulteriori

teriori exâmini vacarem, comparueruntque corpuſcula ſive apiculæ eædem ſed pauciores; In cætera inteſtina non inquiſivi, quod per patentem horum faciem ſimile quid intus non videbantur oſtendere: Ad ſcrotum verò pergentes, non ileon peritonæi duplicaturam ſubintrâſſe, ſed univerſam coli ex ſiniſtrâ parte portionem deprehendi, unà cum meſocolo, quod hinc in ambitu ſuo inſigniter rubuit ac induruit, totô illô inteſtini tractu liveſcente: Thorax reſeratus pulmones putridos exhibuit, & ſiniſter cordis ventriculus inciſus, heic illic particulas cartilagineas; polypo ingenti in dextro laticante, cui ſanguis grumoſus multus adhæſit.

OBSERVATIO CIII.

D. JOH. JACOBI HARDERI,

De

Corpuſculis in duodeno conſpicuis.

D. 8. Sept. 1687. manè adſtiti mactationi Vaccæ, quæ per totam noctem lætô paſcuô fruita eſt, ex eâdemque inteſtina cum meſenterio calentia eximi curavi, ut duodeni examen ulterius inſtituerem: hoc itaque inciſo, non tam in ejus cavo, quàm reliquis inteſtinis, maſſa chyloſa adhuc dum fermenteſcens, ac impura copiosè hæſit, deterſoque leniter muco, apiculæ filamentoſæ conſpiciebantur, poſtque has aliæ, cruſtâ magis elotâ, ſphæricæ & anguloſæ, ad attactum duriuſculæ & ſolidiuſculæ, (ceu glandulæ forent) multô numerô & ſerie prodierunt, è quibus digitis validè preſſis, præter pauxillum ſeri, nihil exudavit, obſervavique deinceps, ex aliis inſuper illas quaſi conglomerari, fibrillis maximè nerveis, uti quidem ſuſpicor; præter iſtas etiam glandulæ areolares, & alicubi ſolitariæ, ſed minori frequentiâ comparuerunt, cujuſmodi etiam in reliquo inteſtinorum tenuium tractu obſervare facilè licuit, in quibus tamen

men dictas *ſecundi generis apiculas*, quæ in quaſi glandulas conglomerantur, pariter conſpicere non potuimus. [De hiſce Duodeni vaſculis corpuſculisve plura jam fari deſino, neque opus eſſe reor, multis heic adſcribere, quid primâ, quid ſecundâ, tertiâ, iteratisve inde vicibus in inteſtinis, maximè bovinis, caninis, leporinis &c. animadverterim. Egerunt de hisce Viri omni laude digniſſimi, egoque in literis ad eosdem exaratis, peragentque ſcio, cùm raro acquieſcere ſoleat animus, nî plenè & diſtinctè ſibi in ſingulis iſtis eorumque uſu, quem exiguum non eſſe, prorſus perſuaſum habeo, ſibi ſatisfecerint: Ego viciſſim experiundo ulterius, quod mearum eſſe poteſt partium, agam, iſtoque nixus fulcro, vel mihi ſatisfacere pergam.]

OBSERVATIO CIV.

D. JOH. JACOBI HARDERI,

De

Dyſenteria poſt febrim continuam malignam.

Eâdem die occubuit in Noſotrophio Adoleſcens ruſticus 20. circiter annorum, qui à febri malignâ, quâ laboravit antè, liberatus, ceu ex pulſu aliorumve Symptomatum omnimodâ ceſſatione colligere fas fuit, ob errorem in diætâ commiſſum, dyſenteriam funeſtam incurrit: Hujus ſectioni nos accinximus, cultrum adminiſtrante D. Schiſslero Auguſtano: Aperto abdomine: Hepar cum liene & pancreate ſalva comparuerunt: Inteſtina verò extus, præprimis tenuia liveſcebant, intus à gangrænoſi prorſus non immunia: Pariter etiam glandulæ meſenterii, inteſtinorum eorundem tractum ſtipantes livore omninò erant corruptæ: Duodenum ſcalpellô apertum corpuſculorum, ſ. mavis apicularum ad aſpe-

adſpectum glanduloſarum numerum elegantem oculis ſtitit, præprimis ſub pyloro, poſt medium enim & ſub finem duodeni ſenſim diſpareſcunt : In Ventriculo, maxime circa orificium inferius glandulæ copioſæ identidem erant palpabiles: Thorace reſerato, pulmo uterque pari cum inteſtinis livedine erat defœdatus : In cavâ dextrum ventriculum ingrediente & pulmonali arteriâ eôdem egrediente, polypi duo inſignes hæſerunt, ſibi invicem contigui, & columnis ventriculi firmiter impacti : Mirumque fortè hinc pulſum, qui dum continuâ laboravit, aliquando intermiſit ſummeque inæqualis fuit, eâdem depulsâ, plenariè rediiſſe: De quo autem aliisve, in ſcholiis quæ obſervationib. hiſce (ceu alibi factum,) addere conſtitui, aliquando dicam.

OBSERVATIO CV.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Anatome Erinacei terreſtris.

ANno 1687. Menſ. Aug. præſentibus D. Schiſslero, Auguſtano, Dn. Ancillon Metenſ. aliisque Erinaceum terreſtrem vivum ſecuimus, in quo examinato Hepate quadrilobulari, ſuaviter rubente, cum veſiculâ fellis lobo majori infixâ, & liene oblongo, ventriculus & inteſtina, epiploo ſubpingui remoto, albidiſſima comparuerunt, tranſparentibus per ejus exteriora glandulis minutis compluribus, nulloque cœci in his relicto veſtigio. Renes cum ſuccenturiatis, tam copiosâ ut aliàs pinguedine non infarcti : Partium genitalium ſtructura elegantiſſima, teſtibus in interioribus reconditis, vaſisque ejaculatoriis inter veſiculas ſeminarias multilobulares, ut & proſtatas in urethram ſeparatim ſe inſerentibus : Dici ſanè nequit quantopere illæ, inſtar alæ utrinque expanſæ, lacteo ſuo colore ac retiformi texturâ oculos reficiant, dehinc per convenientes ductus in ure-

thram liquorem ſuum copiosè eructantes, quod & proſtatæ faciunt iisdem peculiariter inſtructæ. Præter iſta, externè contigimus duo corpora glanduloſa alia, quæ ſingulari itidem ductu, circiter radicem urethræ humorem albicantem eructare notavimus: Omnibus his diu multumq; luſtratis, pridem quoque reſciſſo diaphragmate, cor pericardio orbum, adhuc dum ſaltus ingeminare vidimus, quos tantiſper continuavit prorſus exemptum, ſuper manibus præfati D. Schiſsleri: De cætero notabiles ſunt elegantiſſimæ fibræ carneæ, quaquaverſum hiſpidam pellem ſtipantes; de quibus præclarè Nobiliſs. *Pejerus* in *Vade Mec. Anatom.* Clariſs. *Muralti.* Menſ. Septembr. marem alium ſecuimus, eademque comperimus, niſi quod glanduloſi Adſtites externi defecerunt.

[Baſileâ 1687. 9. Decembr. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CVI.
D. PAULI JALON.
Erucæ miranda Metamorphoſis.

Ante plures annos, cùm propè Baſileam in agris circa Cliben plantas reperendi gratiâ expatiarer, ſupra ſerpillum nî fallor vel clinopodium arvenſe Erucam miræ pulchritudinis & Iride magis diverſicolorem inveni. Erat non multum piloſa, ſtriis cæruleis, purpureis, flavis, puniceis & nigricantibus per dorſi longitudinem deductis, & punctulis elegantibus hinc inde ſparſis ita adornata, ut oculos in admirationem raperet. Hanc domi reportatam & in lagenula vitrea repoſitam brevi in chryſalidem, ut ſolent bombyces, converſam eſſe obſervavi, ejus interea in papilionem metamorphoſin mox ſubſecuturam cum voluptate expectans: ſed eventus ſpem jucundè fefellit, nam elapſis ſex circiter ſeptimanis, cum mihi fortuitò & penè aliud cogitan-

gitanti vitrum in manus incideret, ecce in illo non papilionem, ſed ſane quatuor muſcas vulgaribus parùm majores capite & alis cæruleas & reliquo corpore purpureas ex chryſalide enatas hinc illinc volitantes inveni. Miratus ego aliquantiſper & rem propiùs examinaturus ex iis unam manu capere volui, ſed irritô conatu, nam ſimulac vaſis operculum fuit amotum, confeſtim illæ avolarunt, unaque cum iis experimenti ad finem perducendi ſpes plane in auras abiit. Exuviæ chryſalidis ſeu cortex ejus vacuus & aridus in fundo vaſis reperiebatur.

SCHOLIUM.

DUbium hic proponi poſſet, haud leviuſculi equidem ponderis, an ſcilicet hæ muſcæ ordinarii effectus hujus Erucarum ſpeciei ſint, non abſimili modô ac papilio chryſalidis, Bombycis, & Erucarum communium, (per ſimplicem & uniformem naturæ Legem ſemper eôdem modo in animalium generatione absque ulla deviatione agentem,) eſt productio. Vel dubium oritur, an hæc productio muſcarum attribuenda ſit, defectui cuidam naturali, ratione cujus cauſa quædam externa à via trita & conſueta receſſit, mediante corruptione quadam & putredine Vermis hujus Erucæ. Quo melius diſſolveretur Nodus hicce Gordius, optandum foret ut Naturæ quidam Curioſus reiterationi hujus Experimenti allati vacare vellet. Repetieram jamjam niſi eruca qualem in loco ſuperius nominato, reperi, hic locorum repertu eſſet impoſſibilis.

OBSERVATIO CVII.
D. PAULI JALON.
Ptyaliſmus fere lethalis à Cingulo mercuriali.

PAulus Manſsa xxxv. annorum cacochymicus temperamenti melancholico - pituitoſi ſcabie totius corporis laborans, à muliere medicaſtra cingulum pro eâ citius curandâ ex panno rubro confectum emit, neglectisque aliis remediis ſtatim eô ſe circumcinxit. Poſt biduum omnes oris partes, lingua, fauces, palatum, gingivæ & labia ipſa cum dolore ulceroſo & phlogoſi ita ipſi intumuerunt & tanta viſcidorum humorum copia ἀϑρόως & confertim ex ore emanavit, ut viis propemodum intercluſis, nec loqui, nec cibum aut potum aſſumere, nec reſpirare poſſet, quin imò facie in immenſum auctà & lividitate perfuſa, ſuſpenſi hominis inſtar, illicò ſuffocatum iri videretur. Quapropter Zonâ impigrè meis manibus avulsâ [in ea purus putusque mercurius pinguedine permixtus conſpiciebatur] & ampliſſimâ in momento venæſectione celebratâ, ægrotanti mox injectum fuit enema acre, cum diſſol. Elect. Diaphœnic. & Vini ſtibiati ℥iiij. à quo tam copioſæ ſucceſſerunt dejectiones, ut octo vel novem horarum ſpatio pleraque gravia ſymptomata remiſerint, ægerque loqui & aliquot cochlearia juſculi, in quo ſalis tartari ℈j. diſſolvi curaveram, aſſumere potuerit, & ſic per paucos dies continuatô tam in potu quam in juſculis ejus uſu, pedetentim per inferiora tota humorum colluvies præcipitata eſt, ac æger intra octiduum, cum jactura tamen aliquot dentium, perfectam ſanitatem recuperavit.

OBSER-

OBSERVATIO CVIII.

D. PAULI JALON.

Empyema per Urinas perfecte judicatum.

PUella Trevirenſis hac in urbe ancillans XXVI. circiter annorum, ex pleuritide dextri lateris male curata conquerebatur circa vigeſimum morbi diem de pectoris gravitate, & materiæ alicujus fluctuatione, cum difficili reſpiratione, ſiti moleſta & inquietudine. In uſum vocatis per ſex dies expectorantibus cum potu convenienti & diæta non melius habuit. Febris erat lenta & ſputa purulenta lentè admodum procedebant. Paracenteſin ægrotanti ſine mora, & dum adhuc viribus conſtaret celebrandam eſſe conſului. Sed illa, ſe malle mori quam ferrò ſecari aſſeverans, obſequium præſtare abnuit; attamen, ſi alia præſcriberem remedia, ſe ultrò aſſumpturam promiſit. Ideoque licet malè ominarer, tamen ipſi ſyrupos bechicos modicè attenuantes præſcripſi, ut & decoctum diureticum & pectorale pro potu ordinario, ex radic. liquirit. raſ. gramin. fragar. eryng. & ononid. flor. tuſſilag. paſſul. major. cum lapid. prunell. ℥ij. pro qualibet menſura. Quibus per octiduum conſtanter adhibitis, & ſuperveniente lotii admodum purulenti copioſâ cum ardore inſigni per veſicam evacuatione, ita allevata eſt, ut intra paucos dies, omni pectoris illuvie elutriata, perfectam recuperaverit valetudinem, cum admiratione omnium, qui parum antè de ea omninò conclamatum eſſe exiſtimaverant.

[*Ex communicatione Excellent. D. D. Joh. Jacobi Harderi.*]

OBSERVATIO CIX.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Ciconiæ anatome.

TAm eſſe arduum atque difficile, quàm eſt jucundum utileque humano generi, naturæ abdita ſcrutari, ejusque mentem in condendis conditisque viſceribus eruere, neminem eſſe arbitror Philoſophiæ ſerium cultorem qui auſit negare, idque non alia de cauſa evenire exiſtimandum eſt, quàm quia proxima ejus inſtrumenta, quibus ad perficiendas res ſuas utitur, adeò ſunt exilia atque ſubtili adeò ratione fabrefacta, ut ſenſuum omnem eludant ſagacitatem, & in conjecturis meris nos conſtitutos in incertó deſtituant. Cui difficultati nullô facilius modô obviam iri poſſe ſemper exiſtimavi, quàm ſi omnium, quousque liceret, animalium viſcera ſcrutemur: collatis enim omnibus, rectè tandem colligi poterit, quodnam cuivis in nobis parti officium ſit, & quomodo operationes naturales in ſingulis perficiantur. Ut igitur & hâc parte vel leviter etiam naturalem ſcientiam promoveam, quid in Ciconiæ anatome, annô præterlapsô inſtituta obſervaverim, perſcribam, quamvis enim ab aliis itidem tentatam video, neſcio tamen quô pactô ea mihi obtulit, quæ apud illos non æquè annotata invenio.

1. Proventriculus amplitudine ſuâ nucem juglandem ſuperabat, craſſitie pollicem æquabat. Intus tunicâ veſtiebatur villosâ, qualem inteſtinis *Williſius* adſignavit: quâ abrasâ, infinitæ papillares glandulæ ſe in conſpectum dabant, ex quibus preſſis, humor erumpebat copioſiſſimus, pallidè rubeus; quô etiam colore tota hujus partis ſubſtantia erat imbuta.

2. Ventriculus neque molari duplici ex muſculo conſtabat, qualem reperimus in granivoris, nec membraneus, qualem in corvis aliisque carnivoris anteà obſervaveram, ſed

ex

ex ambobus compoſitus, multò craſſior his, tenuior illis, membrana exteriore carnea ac muſculoſâ, interna verò aſpera, & qualis ruminantium omaſus eſſe ſolet. Indicio, non in id datam carnoſam externam illam, ut validiori amplexu retineat aſſumta. Quid enim hoc conferret ad chylum? Sed quoniam veſcitur animalibus pelle non ſimplici ſed ſquamoſâ gaudentibus, cruſtaceis etiam & oſſibus inſtructis, quæ roſtro comminuere non poteſt, tali ſtructurâ erat opus; ita enim conterendis non ea, quæ ad grana molenda, duritie opus eſt, notabilis tamen aſperitas requiritur, quâ ab externo muſculo variè & ad ſpiralium fibrarum ductum commota, minuantur, Quibus cùm accedat ingens illa liquoris rubelli fermentativi copia, quæ carnes ac reliquas teneriores partes aggrediatur, duplici hâc operâ vincitur pertinax cibus, & ad juſtam redigitur conſiſtentiam. Ut in his natura ſibi ſemper ſimilis ſatis atteſtetur, nos in chylificatione deſcribenda, theſauros ejus prope exhauſiſſe, & parum vel nihil hîc amplius eſſe deſiderandum,

3. In Duodenum abibat duplex ductus bilarius, unus ex

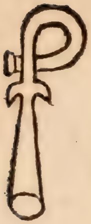
4. Veſica fellea, quæ à jecinore ſeparata, pollicis latitudine ab eo diſtabat, nulliquę ex eo ductus in ipſam abeuntes deprehendebantur. Alter ex ipſo hepatę ad ipſum prodibat. Quibus

5. Reſpondebant Bini itidem ductus Pancreatici, duplici oſculo ita in inteſtinum hiantes, ut cum bilariis combinati, eodem exitu concurrerent, id quod in Pavone quoque aliiſque avibus majoribus ita occurrere, exiſtimandum eſt. Sed

6. Tertius etiam pancreaticus hic ductus mox ſeſe nobis obtulit, deſinens in aliud inteſtinum palmæque interſtitio diſtans à prioribus: Pancreas enim his avibus prælongum eſt.

7. Inteſtina reliqua longiſſima, mæandris variis voluta, ita ut duplo vel triplo inteſtini humani proportionem ſuperare viderentur.

8. Cœ-

recti exitus

8. Cœcum nullum, ſed bini appendices in principio recti, quales exhibet figura adjecta: Quod quomodo cùm aliorum ipſiusque *Ariſtotelis* obſervatione poſſit conciliari, non video.

9. De pennis imperfecta adhuc ſunt quæ obſervavi. Duplex capſula ipſis ad radices, ubi cuti inhærent, adjuncta eſt: una, proximior nigricantis humoris plena eſt, ut jam proximè in illas abitura, altera crudiorem ſuccum continet. Cavitas autem vel tubus pennæ ex infinitis capſulis conſtabat, & vaſa lymphatica ligata, valvulas ſuas exhibens, æmulabatur: Ex quo apparet, in eundem finem etiam membranea hæc obſtacula fabricata eſſe, ut ſcilicet in eam propulſum admitteret ſuum, non item remitteret.

10. Oſſa verò ex tenerrimis compacta erant laminis, & intus cava omnia: nonnulla quoque craſſiora, ut ſpinæ dorſi, & reliqua hujusmodi apum favis ſimillima videbantur. Omnia denique in his ita ad levitatem compoſita, ut non ſatis admirari naturæ poſſimus ſolertiam, tam ſolida ac robuſta corpora tam ſapienter ad volatum accommodâſſe. Erant enim præterea multò magis compacta durioraque quàm quadrupedium animalium, pellucida etiam, ut vitrum referrent.

11. Incomparabile verò artificium in alæ articulo tertio apparebat, ubi duplex illud os, quod radio ac cubito reſpondet, cum alio itidem duplici ſed utroq; in fine in unum concreto, intervenientibus binis oſſiculis parvis, incudem auris referentibus, cartilaginibus obductis omnibus, ita copulabatur, ut cùm extenderet avis ac expanderet alam, ſimul etiam ita ſurſum verſus attollere, inflectereq; rurſum poſſit, ut aêrem verberare, & alta petere eum premendo pro lubitu liceret. Verùm hoc ipſum nec ullo artificio pingi, neq; deſcribi ſatis dignè, ſed ſolâ oculorum ope perſpici poteſt.

OBSER-

OBSERVATIO CX.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Flores præter morem proliferi & fungus exilis diſcifer.

I.

IN Plantarum genere non minus quàm animalium monſtra fieri, dudum obſervationibus ſummorum Virorum *Joh. Dan. Majoris*, *Ol. Borrichii*, aliorumve conſtat. Videor autem mihi cùm ex iis, quæ ab his tradita ſunt, tum quæ mihi ipſi videre contigit, obſervâſſe, præcipuam hujus rei cauſam materiæ abundantiam eſſe, potiùs quàm defectum, aut aliud hujusmodi: Defectum autem dico materiæ non ejus quæ cedit in nutrimentum plantæ, ſed ſeminalis. Indicat enim hoc, quod plerumque caulis monſtroſæ ejusmodi plantæ latior eſt ſolito ampliorve, ita ut ex duplici concretus videatur aut triplici. Non poteſt quidem negari, in conformatione etiam aberrare naturam. Non tamen eſt valdè obſcurum ex primo illo errore alterum hunc naſci: cùm enim duplex inchoat opus, & perfectæ ex ſe plantæ adjungit alterius partem, vel binas integras conjungit, idem fieri neceſſe eſt, quod in animalibus cernimus: nempe fibras & meatus inter ſe præter naturæ inſtitutum junctos complicari, ut pervertatur alimenti via; Unde nodi, fluxus, & figuræ tandem quædam oritur perverſitas, faciesq́ue nova illa & inſueta ſtirpis formatur. Accedit, quod exorſum inconſultò opus vix poteſt perfici: Nam in fine, ubi flos & fructus expetatur, deficit in agendo, & quam diſpenſavit in caulis amplitudinem materiam, ſerò ad fructificationem deſideratur. Hinc iſtæ imperfectæ relinquuntur, & in floris quodam abortu naturæ operatio in hoc quidem

dem genere plerumque terminatur: prout in Lyſimachia lutea galericulata, Amarantho purpureo majore aliisque per hos aliquot annos animadverti. Eſt verò etiam, ubi caulis naturæ legem ſervat, flores autem ſoli luxuriant. Quod ſi in magnitudine aut foliorum numero tantùm ponitur, à ſolo & cultura fieri conſueviſſe, vulgò eſt notum. Sed ſi quando numero præter morem augentur, idem ego interno principio, cuicunque tandem iterum adſcribendum putaverim. Et in illis quidem, quæ anteà memoravimus, exemplis facilè conjectamus, ſeminis corculum, ex quo prorumpit germen, duplicis plantulæ principium occultâſſe. Sed in hoc altero alia ratio ſubeſt: cùm non tota planta, ſed una tantùm ejus pars (præcipuæ licet) multiplicetur. Et poſſet quidem videri, ut ibi ſeminalem, ita hîc alimentarem ſuperare materiam: at nulla cùm hîc ſuppetat ratio, cur non eadem in magnitudinem potiùs quàm numerum florum abſumatur, pôſtquam cultura id effici, ſuprà monuimus, aliud magis proprium hîc ſubeſſe eſt in aperto. Itaque ab externo quodam influente fieri id poſſe, commodè, ut opinor, hoc annô in mentem venit: quô obſervavimus, Caryophyllos hortenſes, quorum dignitas in hortorum regno cum Roſæ purpura certat, præter ſolitum proliferos eſſe factos, erumpente ex medio floris novô calice; non unum verô tantùm, ſed quinque, ſex, ſeptemve numeravimus: verùm tunc nullô ex his flore perfectô. Unô verò tantùm emergente, non rarò ad juſtam magnitudinem pervenit, aut paulò minorem, & in ſerum autumnum floruit. Hoc maximè quidem in Caryophyllo candido maximo, quem Hieroſolymitanum hortulanorum licentioſa etymologia inſignivit, eveniſſe vidimus, in aliis tamen etiam. Et quoniam aliàs, præterlapſis nuper annis idem accidere non vidimus, ex aêris, aut ſoli ex aêris influxu ita diſpoſiti occultâ conditione autumno id factum. Caſu accidiſſe arbitrarer, ſi in horto tantùm meo fuiſſet viſum: cum autem in multis aliis locis idem eodem hoc annô deprehenderim,

derim, & aliàs nunquam, magis communem cauſam agnoſcendam arceſſendamve exiſtimavi. Mirificè autem huic conjecturæ favet opitulaturve, quod eodem hoc annô Pyra, Poma, Nuces, omnesque alii fructus horæi tanta hîc copia provenerunt, quanta intra decennium non fuêre: fuit igitur fœcunditatis eô quoque nomine agnoſcenda communis quædam materia.

Hoc autem ita annotare libuit, ut alii ex ampliſſimo Dnn. Collegarum ordine, ſicubi idem viderint, communicatis obſervationibus in rei cauſam certius inquirere, ſi placeat fortè conſilium, queant. Non enim poſtremam hanc Societatis noſtræ felicitatem reputandam eſſe exiſtimo, quod per univerſam Germaniam diſperſis, variis in locis eodem tempore inſtituere experimenta, & dein promovendo rerum naturalium ſtudiô operam & conſilia in unum licet conferre.

2. Præter hoc obtulit ſeſe oculis etiam fungi novum, ut opinor, genus, nec ab aliis temerè deſcriptum: placet igitur ejus figuram & deſcriptionem hîc quoque dare. Eſt illud perquàm exile, adeoque idoneum quod incurioſos oculos fallere queat. Calicis figuram habet, muſcumve calicatum exactè refert, niſi quod tantillo major eſt. Coloris eſt terrei ad cinereum vergentis, cauliculo inhæret tenui, in extremo filamentum referente, firmo tamen. Simplex eſt utplurimum, ſed & triplex uni inhærens cauli notavimus. In principio non apertus eſt ejus calix, ſed gaudet operculo, ut globum in ſuperna parte nonnihil depreſſum exiſtimes. Ubi verò ad maturitatem pervenit, deſilit illud operculum, ut inſpici calix poſſit. Ibi verò ſeſe offerunt in medio calicis diſci quidam, perexigui, lentis magnitudine & figurâ. Horum ſex, ſeptem, octo, imò integram ſemel decuriam numerare licuit. Jucundiſſimum eſt ſpectaculum: quippe in hoc calice, tanquam in vaſe ſuo proprio eleganti ordine diſpoſiti cernuntur, & fundum planè contegunt, ne conſpici poſſit. Colore ſunt eodem cum ipſo fungo, cui tenerrimo filamento adhærent, in tuber-

berculum quod in infernæ partis medio extuberat, tanquam in umbilicum inſerto, quo ab uno ad aliud ſubtus decurrente, ipſi quoque invicem connectuntur. Originem largitur huic eleganti fungo lignum aridum, ſæpe tamen pluviis rigatum aquis, cui vel adnaſci, vel è terra ipſi vicina, ut ſuccum ejus ſuſcipiat, prodire, conſtanter deprehenditur: Nec fugacibus ideo adnumerandus eſt, ſed durabilis, reperitur enim per menſes integros, & in ligneam fere duritiem abit, ut aſſervari commode poſſit. Mihi in vaſe ligneo abietino, cui Lauroceraſum commiſi, ultra centum hac æſtate enati ſunt. Cum autem novum puto, *Fungi calicati diſciferi* ei nomen feci.

Fig. XLVIII.

OBSERVATIO CXI.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.
Conchæ cochleæq; recenter obſervatæ.

HAla Saxonum, urbs amœnitate ſitus, ſoli fertilitate, ædificiorum ſtructura, & incolarum urbanitate vix ulli Germaniæ ſecunda, plurima memoratu digna cum in muris ſuis complectitur, tum in vicinis locis exhibet. Eam cum in deliciis habeam, præterita quoque æſtate, nato mihi ex alia occaſione itinere inviſo. Invenio ibi Celeberrimum Olearium, & Medicum urbis Primarium *Chriſtophorum Knaut*, virum cum aliarum rerum doctiſſimum, tum rei botanicæ longe peritiſſimum: cujus rei publicum nunc extat teſtimonium, *Catalogus plantarum circa hanc patriam ſuam ſponte creſcentium*, nuper editus. Hujus viri tanta eſt humanitas, ut: cum acciperet, me ſingulari plantarum iſtius ſoli viſendarum cupiditate teneri, & nulla opera ſe ad eas indicandas pateretur exorari, & comitem

Fungus diſcifer apertus.
Diſci cum filamentis et umbilico.
Fungus operculo clauſus.
Fig: 48. p. 212.
Fig: 49. p. 213.
Fig: 53. p. 216.
Fig: 55. p. 266.
Fig: 51. p. 216.
Fig: 50. p. 213.
p. 216. Fig: 52
Fig. 54. p. 265.

tem quoque ac ducem itineris botanici promtiſſimè offerret. Ego amplecti ipſius affectum, ejusque uſum facere familiariter cepi. Excurrimus igitur, & inter alia luſtramus interjectam collibus convallem, ſalſis aquis irriguam, ex proximis fontibus, quibus plena ſunt ea loca profluentibus. Hic cum ego inter alia Tripilium, Kali geniculatum, & album minus, Glaucem maritimam, aliaque ad litus Oceani, aut mediterranei maris olim à me decerpi ſolita admiror, ſenſim ad ſtagnum dilabimur itidem ſalſum, latiſſime ſe diffundens, undisque cæruleis Neptuni regnum ita æmulans ut abreptus ex Germania adque Boſphorum Cimmerium aut Propontidis oras mihi ſtatus plane viderer. Dum inſolita hæc rerum facies impensè oblectatum trahit per litus, oculis in arenam conjectis, ecce conſpicio de improviſo neſcio quid inſoliti, quod cum arena tollo, dumque pervolvo avidiùs, infinitam multitudinem concharum & cochlearum eſſe percipio, ita, ut dimidium arenæ computo inito conſtituere videretur. Non tamen niſi unum conchæ, unum item cochleæ genus obſervare licuit. Has ad *turbines ventricoſos* pertinere, non eſt dubium. Alterum genus concharum, cum in *Aldrovando* & *Geſnero* id genus non extet, fateor quo referendum ſit me ignorare. En autem utrumque Tibi, Ampliſſime PRÆSES, exhibeo. Vides conchas eſſe eleganter & varie pictas, nunc ſquamis nunc cingulis exornatas, exiles admodum, ſed ita ut hoc nomine longe ſuperentur à cochlea, ſub arenæ mixtura latere aptiſſima. Stagnum ubi reperiuntur, bina diſtat ab urbe miliaria Germanica, & ab arce vicina Seeburgenſe appellatur, nomen, quod ipſum arci dedit, repetens. Qualia intus vivant animalcula, exploratum non habeo, moram enim non patiebantur negotia aliò me vocantia, hanc igitur curam accolis relinquere & commendare cogor.

Fig. XLIX. L.

SCHOLIUM.

ALteram Cochlearum harum ſpeciem ſub Neritæ fluviatilis nomine deſcribit ac depingit LISTERUS de Cochl. Marinis & fluviatil. Angliæ Part. III. Sect. I. Cap. II. Tit. XX. Vid. & Sect. I. Art. II. Cap. III. Tit. III.

[*J. P. Wurffbain.*]

OBSERVATIO CXII.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Alia cochlearum genera, itidem mediterranea aquæ dulcis incolis accenſenda.

HIs ac ſimilibus non contemnendis naturæ divitiis maxima animi voluptate luſtratis, cum amicis ac fautoribus valedixiſſem, per Mansfeldenſem Comitatum, Metallorum ibi extantium videndorum gratia iter inſtituerem domicilium & rem familiarem repeto. Et cum per Halberſtadenſe territorium reditum præcipito, in ejusdem generis alia incido non minus jucunda. Eſt inter Helmeſtadium & hoc ipſum fluentum neſcio quod, vulgari idiomate vocatum der Bruck / nomine pluribus ejusmodi aquis communi, quæ etſi ſtagnare videantur, lento tamen curſu petere majora flumina videntur, cum non corrumpantur. Hic utrinque prata læte lateque vireſcunt, in medio rivus eſt, acceſſum habens difficilem, per incerta ac paludoſa loca, ad quem cum accedo, plantasque aquaticas paulò avidius ſector quàm prudentius, tandem in uliginoſis illis locis quaſi circumventus aquarum inſidiis ita conſtitutus deprehen-

prehendor ut ſicco pede neutiquam tranſire liceat. Locum igitur quærens, ubi ſecurius pedem figam, atque commodius evadam, in medio rivo conſpicio indeque extraho *triplex genus cochlearum*, alterum iterum valde *exiguum, ſed elegans, turbinatum*, ſed contractius margaritæ candore nitens, alterum variæ magnitudinis acuminatum magis, & nigro ſqualidove colore. Tertium ſine omni turbine aut acumine latum quod *Cochleam depreſſam* auctores nominant, variæ rurſum magnitudinis, coloris ex fuſco candidoque miſti, quod inflatum, acutiſſimum fiſtulæ inſtar edit ſonum. Singulorum ex his quoque exemplar unum atque alterum ad Te venit, Fautor Præſesque venerabilis, ex quo omnia rectius perſpicies. Amant enim inſpici hæc talia potius quàm deſcribi. In his quoq; animalia vivunt. Conſpexi animal quod turbinem majorem domicilium habet, prorſus ſingulare, cornibus inſtructum & vera facie, qualis beluam quidem decet, caudaque, vixit apud me biduum, & in aquam conjectum cum ſua domo, quam fixam adnatamque gerit expandebat ſe, totumque exinde prodiens, veniebat in conſpectum. Sed mox exſpiravit prius quam de pictura cogitarem magno meo dolore: cum poſt mortem ita ſeſe contraxerit, ut figuram nativam non amplius agnoſceret.

Ex his liquet, etiam Germaniam noſtram mediterraneam conchas alere & cochleas tam in ſalſis aquis quam dulcibus. Quemadmodum id etiam aliàs eſt notum. Habemus enim margaritiferas & conchas & mytulos, quorum hi quidem in fluviis ſunt obvii frequentes, figura & magnitudine marinis æquales, ſed eſui non æque apti, margaritarum autem feraces: qualem memini me olim Jenæ reperiſſe unum, qui ſepties magnitudine reliquos ſuperabat, margaritam vero unam conchæ impactam mihi impertivit piſum majus æquantem. Illud genus cochlearum quod majus turbinatum nominavi etiam alias obſervavi, in ſtagnis. Nam id velim notari, Mytulos quidem fluvios amare, ſed reliqua genera

potius

potius in ſtagnantibus aquis & placidis undis ludere, quod vim qua abripiuntur, ferre neſciunt, nutrimentum enim quærendum ipſis eſt quietis. Forte etiam prorepunt, & gramina depaſcunt, qua de re tamen certi quid afferre non habeo.

Fig. LI. LII. LIII.

OBSERVATIO CXIII.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Virulentia Bufonis.

EXternas rerum formas, quas Signaturas recentioris Sectæ vocat balbuties, nullum de internis facultatibus fidum ferre teſtimonium, adverſus improvidam ſeculi aſſertionem dudum oſtenderunt veræ ſapientiæ vel filii vel patroni. Eſt tamen in iis ſaltim quæ noxia & humanæ naturæ perniciem minantur, plerumque aliquod ejus rei indicium, quod vel horrore animi, vel ſignis externis tacite nos ſubmonet eſſe ab iis abſtinendum. Ut enim guſtus & odor ad ea quæ intra corpus ſumenda ſeſe offerunt, exploranda à natura animalibus dati, prout alibi id demonſtravimus, ſic aures & oculi tanquam in ſpeculam collocati circumſpecti vigiles, externas injurias è longinquo proſpiciunt, & ſæpe etiam occultas qualitates vel conjectura aſſequuntur. Ne longius excurram, exemplo nobis eſt, quem titulus præ ſe fert Bufo. Luridus animalis noxii color, & inceſſus ad ſubreptitias injurias compoſitus adeo ſuſpectum reddunt id ipſum, ut, quaſi à natura ipſa nobis inſculpta horroris idea ſit, quilibet ad ejus conſpectum commoveatur, & locum ubi apparet, ſtatim relinquat. Quam inſolitam abhorrentiam etiam in cauſa eſſe exiſtimo, quod nondum nobis certo

certo ſatis innotuit, quomodo quove veneni genere nocivum ſit animal. Quo pacto ſalviam & amet, & inficiat, alii narrarunt: An autem liquorem vel eructet vel excernat, an vero halitu ſolo, aut exhalationibus candidas illas in ſalvia puſtulas, quibus lotione ſublatis, innoxie iterum aſſumitur, excitet, nondum vel quæſitum, multo minus deciſum eſſe memini. Sequens exemplum hoc ultimo modo nocivum eſſe, patefaciet.

In pago vicino pueri inter ſe ludentes variis modis ſe invicem exercent: Inter alia accidit, ut neſcio quem in finem alter abrepto Bufone alterum inſequatur, & in clamantis os apertum animal intrudat, ibique in manu detineat aliquantiſper: ita tamen ut oris partes non attingat: mox retracta manu, abjicit, puer perterrefactus inſigniter, domum abit, nihil tamen mali ſentiens illa die, ne noctem quidem inquietam habet, ſed dormit placide. Poſtridie verò non in ore, aut circa cor moleſtiam ullam ſentit, ſed per ſuperficiem corporis puſtulis, tanquam fœda ſcabie ſubito efflore ſcentibus male affici cepit. Internæ tamen anxietates, infecti quoque ſanguinis ſigna non obſcura ſe produnt. Cum forte fortuna ibi ægrotum alium inviſendi cauſa verſarer, accurrunt ad me parentes pueri, & auxilium petunt, facileque impetrant: nec magno opus fuit remedio, uno enim & altero ſudorifero ex aquis deſtillatis card. ben. cort. citr. &c. cum antidoto ſtatim convaluit.

OBSERVATIO CXIV.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Epilepſia ex ictu in ſyncipiut accepto poſt octennium gravis.

VIr quadragenarius ante annos circiter octo hic cum ſodalibus potans, exorto jurgio, ab eorum uno gravem patitur percuſſionem in faciem, vaſe potabilis liquoris pleno, ita ut naſi os totum confractum ſubſideret: inde quaſi exanimis concidit: ſopore oppreſſus, jacet bihorium, dein magna exorta ſanguinis profuſione, (ad libras aliquot) ad ſe redit quidem, ſed ſatis diu tamen ſub manibus Chirurgi æger decumbit. Quinquennium abit, & ultra, quod ſe ſanatum putat, interim per vices ſubitanea eum capit & levis quædam dementia, adſtantibus vix advertenda, quæ ſenſim augetur nonnihil, & creſcentibus annis, ſumit incrementa, ut quid agat ipſe, pariter & quid ab aliis agatur, neſciat, mox veluti Sardonio quoq; riſu, & tremore ac fremore comitata ſe exſerit: tandem in veras convulſiones epilepticas hæc omnia deſinunt, cum clamore, ſtertore, ſpuma etiam ante os tota ſanguinea copioſe ſe ſiſtente. Sentit autem antequam paroxyſmum patiatur, fœtidiſſimum ac putridum halitum ſibi aſcendere in cerebrum, qui ipſi videtur ex ipſis naribus prodire: Nunc igitur ſentiens, affectum quem non magni fecerat initio, quotidie capere augmentum, implorat operam meam.

Ego autem his omnibus perpenſis, ex recepta illa vehementi percuſſione malum originem trahere, manifeſtum eſſe autumo: vel enim repente colligitur, vel collecta ex eo tempore alicubi hæret: in cavernis forte oſſium ſanguinis aut ſeri pars, poſt tempus aliquod putreſcens aut fermentans: quod dum fit, fœtidum ejusmodi halitū transmittit, qui per vicinos nervos, quorum extremis ſeſe inſinuat, excurrit ad cerebri usq; principium, ſeu corpus calloſum, ac medullam oblongatam, ibiq; opprimit

anima-

animales ſpiritus acturbat primum: inde leve delirium, & notabilis triſtitia, qua ſæpe afficitur integrum ante paroxyſmum diem. Ubi vero plus ipſius accedit, ut vincat plane ſpiritus in ſpasmodicos ipſos agit motus, & epilepſiam ſuperinducit. Confirmat conjecturam, quod à percuſſione illa dolori capitis in uno latere frequenti obnoxius degit, ſæpeq; ex naribus ſanguinem fundit copioſe, quod ubi accidit, levamen percipit dicti doloris. Itaq; vix dubito in ipſis oſſis narium cavernis, ubi pituita etiam ſanis ſolet fœtorem non raro contrahere, hunc cerebri hoſtem hoſpitari, aut ſaltim, haut longe hinc abeſſe locum ex quo tam ingens malum erumpit.

Itaque, cum purgationem propter antipathiam naturalem nullatenus ferat, ad impediendam præveniendamq; materiæ collectionem profuſionemve nimis frequentem, ſanguinis V. S. in brachio ejusdem lateris quo dolere caput ajunt, vel etiam in manu adminiſtrari jubeo, ſingulis menſibus, ſed perparum detrahi. Tabaci deinde fumũ, quo utitur ad exceſſum, interdico prorſus, ſenſim tamen, non confeſtim omittendum. Ejus autem loco aquam Reginæ Hungariæ ſeu ſpiritum rorismarini in nares attrahere jubeo, caputq; nonnunquam, præſertim, ubi paroxyſmi inſtantis eſt metus, eodem perfundi: cucupha etiam caput muniendum moneo. Nam plantis cephalicis in vinum infuſis magis confortari cerebrũ potuiſſet, & alterari materia, ſed ſumtus metuit pauperie preſſus. Interne pulverem cinabarinum præſcribo, & ſpiritum volatilẽ oleoſum non tamen vulgarẽ ex aromatibus, ſed ex plantis cephalicis efficaciſſimis paratum, qui mihi in uſu eſt, & quo jam tum epilepticum quinquagenarium fere, penè ſolo reſtitui. Hic etiam ex ejus uſu inſigne jam ſentit levamen quem ubi omittit, non multo poſt paroxyſmo corripitur. Itaq; non deſpero, morbum ſi plane tollere non poſſim, ita tamen compeſcere, ut qui ſibi relictus hominem certò erat peſſundaturus, cancellis anguſtioribus magis magisq; circumſcriptus, ſævire & frequenter adeo moleſtus eſſe deſinat. Unum addo: poſt epilepticos inſultus ſanguinem è

 pulmo-

pulmonibus tuſſi rejicere ægrotum, cum nullo alias ſputo ſanguinis laboret. Unde apparet, tantam eſſe affectus violentiam, ut è vaſis etiam vitalem hunc liquorem expellat; ſpuma enim ſanguinea ante os apparens, non aliam habere originem videtur: ni forte ex lingua morſibus vulnerata prodeat.

[Helmſtadio 1687. 10. Decembr. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CXV.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Varicibus ſponte apertis.

UT varices valvulas venarum magis criſpatas & turgidulas ex tuberantes conſequuntur, ſanguine magis oneratas, in primis accedente compreſſione communi in gravidis, vel halituoſitate; ita notavimus easdem & ſponte apertas in utroque ſexu.

Fœmina gravida ultimis menſibus talibus nodis laborans veſperi quodam ex profuſo ſanguine unum horum apertum ſentiens, auxiliũ petere coacta, ſolâ deligatione repreſſit exitum, nullo poſtea ferè veſtigio relicto, unde ſanguis profluxerat.

Vir literatus 60. annorum exhibens tuberoſa vaſa in manib[illegible] eâdem occaſione referebat, ſæpius tum in manu, & brachio ipſo, tum in pedibus dilatatas venas ſponte apertas, ut reſtringendæ eſſent, eo periculo, ſi forte noctu per ſomnum id fieret, ne hæmorrhagia gravior aliquando vires atterat, vel vitæ finem improperet.

Exhibent nempe varices venas diſtentas, lividas & velut nodoſas, in pedibus cumprimis, hinc & manibus quandoque, frequentius in gravidis, hinc & viris, utriſque magis plethoricis, vel ſanguineo-melancholicis. Attenuatis itaq; membranis, continuato licet placido per recurſum ſanguinis impulſu, & diſtenſione factâ majori, fieri poteſt ejusmodi apertura.

[Jenâ 1687. d. 25. Decembr. Noribergam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXVI.
D. JOH. JACOBI WEPFERI,
Cicutæ Aquaticæ noxa.
HISTORIA I.

GEiſinga, oppidum prope Danubium ſitum in Landt-grafiatu Baar / milliari cum dimidio diſtans à Fonte Danubii, ſubjectum Illuſtriſſimis Dominis Comitibus Fűrſtembergicis, primô Danubii ponte nobile eſt. Ripæ fluminis eique vicinæ lacunæ ſuppeditant Calamum Aromaticum verum copiosè; vicini montes præter alias herbas ſalutares, Gentianam abundè & Seſeli Æthiopicum: reperiuntur quoque ibidem plantæ quædam lethiferæ, Cicuta ſcil. aquatica ad marginē Danubii & in foſſis quibusdā aqua fontana irriguis; in montanis Solanum furioſum, Aconitum Lycoctonum, Napellus; in dumetis Hyoſcyamus.

Anno 1685, Menſis Martii d. 22. poſt horam 3. pomeridianam cives quidam aliique incolæ hujus oppidi exierunt ad capiendas ranas in Danubio ubi minus rapidè currit atque in vicinis paludibus, ferculum hoc tempore Quadrageſimali futuras: poſtquam diviti præda potiti ſunt, in foſſa aqua fontana impleta invenerunt radicem pugno virili majorem, quam evulſerunt ac mundatam ſecum *Philippus Merk* Figulus domum ſuam ſumſit: erat ponderoſa, intus medulloſa inſtar rapæ, ſed tenerior, candida; supernè caules & ad latera, cum foliorum rudimentis, ad articuli digiti longitudinem, alicubi breviores jam pullulârunt: fibrillæ nondum progerminârunt, quibus adultiore verè prædita eſt. Quidam ex illis, qui in ædibus Figuli circa 5. veſpertinam convenerant, calamum aromaticum vocârunt; Ludimagiſter *Johannes Petrus* Gruber Suittenſis, è pago Lachen ad Lacum Tigurinum ſito oriun-

dus, plurium herbarum gnarus id pernegavit ac comeſturos de radice monuit, ne ignotæ fiderent & inſcii venenum inglutirent; Filiæ certè, adhibitis minis, ne quicquam de illa guſtaret, prohibuit: an certò ſciverit hanc Cicutæ Aquaticæ radicem eſſe? non auſim dicere, verùm paulò poſt ex eventu hanc fuiſſe didicit & poſtquam caules, folia, flores vere & æſtate ſubſequente emiſit atque adolevit, neque ipſe neque alii oppidi incolæ dubitarunt, eſſe illam ipſam plantam, videlicet Cicutam Aquaticam, duobus pueris Almanshofii 1670. funeſtam. Quamvis Ludimagiſter quosdam in ædibus Figuli hortatus eſſet, ut ſibi ab eſu hujus radicis caverent, nihilominus *Jacobus Kunrath* Pictor Rapperſchwilâ Helvetius illam decorticavit ac comedit magnitudine ferè duarum nucum juglandium; *Philippus Merk* Figulus duplo plus devoravit, atque etiam integrum fruſtulum articuli parvi digiti longitudine & craſſitie inglutiit: Figuli famulo invidebant pulpam atque corticem objecerunt, cujus non exiguam quantitatem ingeſſit; Filia Ludimagiſtri *Anna Margaretha* clanculum ſurripuit magnitudine nucis Moſchatæ atque in via, dum ex ædibus Figuli domum contendit, comedit: ipſemet Ludimagiſter portiunculam ſolummodò deguſtavit, maſticavit atque aliquandiu in ore detinuit, verum non deglutiit: aliis in hypocauſto Figuli præſentibus ne micam quidem conceſſerunt, quamvis illius participes fieri admodùm concupiverint atque ut ſuppeditaretur, ſolicitè petierint: nam quotquot de illa comederunt, omnes dicebant, ſapore ſuavem & dulcem eſſe cum aliqua acrimonia, ſolus Ludimagiſter ajebat poſteà ſe animadvertiſſe aliquid nauſeabundi inter maſticandum, ac propterea non deglutiviſſe, an verè, anne autem ex opinione præconcepta? neſcio. Erat circiter horam 5. veſpertinam d. 22. Martii, quando de radice Cicutæ hujus Aquaticæ comederunt. *Philippus Merk* Figulus, ætatis annorum 26. quinque annis uxoratus, vir robuſtus & carnoſus, anteà ſanus: ad vomitum facilis, quoties affligebatur ventriculus: in prandio

dio largiter comedit bolos ex farina paratos & in aqua elixos, familiare ferculum tempore Quadrageſimali & diebus abſtinentiæ in his locis, quos quandoque butyro condire ſolent; nullum vinum tunc bibit. Vix octante horæ elapſo conqueri cœpit ac ſibi malè eſſe dixit; ridebatur à Pictore, monebat eum, ut digitos verſus fauces adigeret, aquam largè biberet, ſicque ſibimet vomitum excitaret, quod ſe, quamprimùm radix moleſtiam quandã pepererit, facturum aſſeveravit: mox Figulus incubuit ſcamno prope fornacem calefactam, ob tempeſtatem tunc frigidam & admodùm ventoſam; corripiebatur vertigine quâdam & capitis perturbatione, quam explicare nequiit, viſus obtenebratione; caput doluit, dolorem ajebat, fuiſſe lancinantem, pungentem & quaſi divellentem; circa præcordia angebatur cum aliquo ardore, reſpirationis interceptione & leipothymiæ metu, ſtatim ſurrexit, ſine fulcro hypocauſtô exivit, digitos faucibus intruſit, aquam largiter bibit: vix vomitum ciere valuit, quamvis aliàs ad vomitum eſſet facilis: tandem prolectô vomitu pleraque radicum fruſtula jam tumidiora & multô mucô involuta ejecit, ſimilia radici conſolidæ majoris diu aquâ maceratæ: nihil verò de cibo in prandio aſſumtô vomitu egeſſit. A vomitu ceſsârunt ſymptomata: verùm non diu poſteà omnia redierunt cum ſiti inextinguibili & ſummâ faucium ſiccitate, videbatur ipſi tota gula, ceu pice ſutoriâ oblita & coalita eſſe: à potu aquæ ſymptomata capitis ſcil. cephalalgia, vertigo aliaque minuebantur, ſitis quoque ac faucium aciditas mitigabantur; itaque ſecundâ vice vomitum urſit, faucibus digitis irritatis & magnâ copiâ aquæ epotâ; unde ſymptomata rurſus evanuerunt; verùm tertiâ vice redierunt, mitiora tamen quàm prius, quæ penitùs tandem tertius vomitus ſuſtulit, in quo unicum fruſtulum radicis cum multo muco excrevit. In tribus his vomitibus nihil prorſus de cibo in prandio ſumto ejecit. Aquæ fontanæ ultra tres menſuras, ſeu libras xij. medicas ingurgitavit: præterea nullum medicamentum aut alimen-

mentum admiſit , nec quiſquam in ſumma hac confuſione ipſi quicquam ſuggeſſiſſet. Hæc omnia peragebantur intra horæ quadrantem cum dimidio. Poſt tertium vomitum nihil ampliùs querebatur de ardore ſtomachi, ſiti ullôve dolore, fauces humidæ fuerunt : ſenſit ſolùm caput & pectus aggravatum & horrorem quendam percepit, quem aſcripſit nimio aquæ potui : Ventriculum tam inanem putavit, ac ſi pluribus diebus nihil quicquam comediſſet, aut bibiſſet. Totô afflictionis tempore nihil convulſivi in artubus perpeſſus eſt; nunquam penitùs decubuit, & ſi præ languore ſcamno incubuerit, ſine ope ſurrexit, obambulavit, & cùm intereà radix ſuam virulentiam in Pictore exſeruiſſet, adſtantes illum ad lectum deportantes, adjuvit. Poſt obitum Pictoris valdè percellebatur , atque idem fatum timuit expalluitque : itaque Chirurgus Geiſingenſis horâ octavâ noctis dedit theriacam, & horâ decimâ potiunculam vomitoriam, quæ bis vomitum movit, verùm majore violentiâ , quàm in tribus prægreſſis vomitibus expertus eſt : his ultimis vicibus cibum quoque in prandio ſumtum ejecit. A vomitu hoc valdè delaſſabatur in artubus , ut dormire nequierit. Die 23. Mart. rurſus figulinæ vacavit ſine impedimento. Die 31. Mart. manè vertigo quædam anxium reddidit. Ludimagiſter parat quendam pulverem, quem vocat nomine ſpecierum theriacalium , confectum ex rad. imperatoriæ ; ſ. aſtrantii , gentian. angelic. leviſtic. &c. de quo aliquot manè tantillum ſumſit. Ab illo tempore ad 25. Aug. 1685. quô me Doneſchingæ convenit, nihil ampliùs p. n. pertulit.

Jacobus Kunrath Rapperſwilâ Helvetius 20. annorum circiter, ſtaturæ juſtæ, anteà ſanus & robuſtus manè duo ova ſorbilia jentaculi locô ſumſit, in prandio comedit præter juſculum, ranas elixas atque aſſas & braſſicam muria conditam : nullum vinum bibit : poſt prandium pinxit ad 2. hor. pomeridianam : Circa 3. veſpertinam imprimis urſit capturam ranarum : quâ peractâ atque in ædes figuli rediens præ cæteris

eſui

eſui harum radicum inhiavit. Jam virulentiam radicis devoratæ perſentiens, omnem moleſtiam diu ſuppreſſit, dum cæteris animoſior videri voluit, nam ſolus ille monita Ludimagiſtri vilipendit & figulum querulum irriſit: verùm antequam Figulus omnia radicum fruſtula evomuit, hypocauſtô egreſſus eſt, ut credebatur vel alvum exoneraturus, vel vomitum commoturus. Aliquandiu poſt uxor Figuli aliundè domum rediens in vicino conclavi humi proſtratum & veluti mortuum reperit. In ſubſidium vocat maritum & Ludimagiſtrum aliosque: in hypocauſtum delatus nullum prope vitæ ſignum edidit, artus erant penduli, ceu corpori aſſuti; facies & collum inflata tumebant; oculi prope extra orbitas protuberabant; os ſpuma opertum; dentes arctiſſimè conſtricti; leviter reſpirabat adhuc: vi diductis dentibus halitum emiſit, unde facies & collum ſubſiderunt: infuſo in os acet. roſac. cochl. j. illôque naribus admotô, artus movere atque unum alterumve verbum indignabundus protulit, quibus ad lectum deportantes increpavit, in lectum repoſitus mox vehementiſſimô paroxyſmô epilepticô correptus fuit, qui breviſſimis intervallis crebrò rediit, mirè artubus, capite & truncô torſis, facies ſæpè prorſus livida cum reſpirationis interceptione omnimodà per aliquot momenta fuit, os denſa ſpuma operiebatur, & licet ſubinde terribilis artuum, trunci & capitis jactationes & ſuccuſſiones remiſerint atque liberiùs reſpiraverit, nunquam tamen ad mentem rediit, neque ad altiſſimas inclamationes & vellicationes adſtantium vel minimum ſenſus ſignum edidit, continuante epilepſiâ ad 4. veſpert. vivere deſiit. Quæcunque intervalli tempore ori infundebantur, non degluciit, neque ad fauces perveniſſe inde patuit, quia ſtatim defluebant per genas; ſemel in quodam intervallô ſemet erexit ac videbatur ad vomitum ſtimulari, nam parum muci per os ejecit. Epilepſia tantoperè ſæviit, quia ab aſtantibus negligebatur, nam Ludimagiſter celeriter domum vocabatur, ob filiam eidem calamitati involutam; reliqui ſæ-

vitiâ territi vel auffugerunt, vel non audebant ipſi propiùs accedere, vel ignari rerum omnium ſubſidium afferre neſciebant. Cadaver totâ nocte & die ſequente caluit, nullibi livuit, nec abdomen, nec alia pars intumuit: verùm artus obriguerunt: Chirurgus Geiſingenſis d. 23. Mart. veſperi cadaver aperuit: remotô ſternô pulmonum lobus ſiniſter ſuperior conſperſus erat maculis lividis & flavis inflatus; illô ſauciatô profluit mucus flavus; inferior flaccidus pallidus: Lobus dexter ſuperior atrô rubeſcens, mollis tamen, inferior ſimul durus & prope friabilis: Epatis pars convexa, huic lobo ſubjecta atro rubeſcens, reliqua pars ſana: huic convexæ parti hepatis ſimilis erat ren dexter, ſiniſter ſano ſimilis.

Chirurgus imprudenter in pectore vaſa majora diſcidit, unde pectus implebatur ſanguine rutilô ſanorum ſimilimo, cui nihil grumoſi inerat: cor poſteà invenit ſanguine vacuum; vix paucæ guttulæ ſupererant in ventriculis & auriculis. Ventriculus non erat inflatus, nihil ferè invenerunt, quàm fruſtula radicis Cicutæ, non multum immutata & mucum ſpumeum cum pauxillo cibi: ejus interna ſuperficies aliquot in locis erat atro rubeſcens, imprimis ibi, ubi fruſtula radicis detinebantur: Inteſtina tenuia continebant mucum ſpumeum. Ad alia Chirurgus & Ludimagiſter non attenderunt, ex cujus ore hanc anatomen ſuperficiariam habeo: gulam intus lividam & ſiccam fuiſſe aliundè reſcivi.

Anna Margaretha, Ludimagiſtri filia, ſana antehac, mediocriter carnoſa, benè colorata, 15. annorum; poſtquam ex ædibus Figuli domum rediit, aliquandiu in hypocauſto obambulavit, paulò poſt feneſtræ adſtitit, caput manibus fulcivit, mater otioſam increpavit ac ad nendum compulit; dum operam aggreſſa eſt, caput perturbabatur & circa præcordia angebatur; undè foràs hypocauſtum egreſſa eſt, ad vomitum ſtimulabatur, ſed ſine ſucceſſu, quin potiùs humi proſtrata omnibus ſenſibus & motu privata veluti mortua jacuit, arctè dentes conſtrinxit: infusâ aquâ rutæ ſenſus recuperavit,

vit, mox tamen ſenſus & motus rurſus defecerunt, qui aq. rutæ ingeſta reſtituebantur.

Quamprimùm in lectum deportata fuit, epilepſiâ horrendâ corripiebatur: creberrimè totâ nocte & die ſequenti ſcil. 23. Mart. paroxyſmi redierunt primùm brevibus, poſteâ longioribus intervallis: & poſt medium noctis & die ſequenti mitiores: in quolibet paroxyſmo artus, caput & truncus terribili aſpectu agitabantur, arctè dentes conſtringebantur, magnâ vi diducebantur, adeò ut pater dentem eliſerit, poſteà ne ſuffocaretur, interpoſuerunt manubrium cochlearis inter dentium ſeriem: manè lectum perminxit; multos flatus inferius emiſit. Tempore intervalli infuderunt nunc aquam ſolam, nunc permixtam vel coralliis, vel matre perlarum, vel ſpeciebus theriacalibus: propinârunt quoque circa 8. n. Theriacam, poſt medium noctis emeticum, quod tamen nihil effecit, imò videbatur affectum deteriorem reddidiſſe: ſubindè unum alterumve cochleare juſculi exhibuerunt: in os ingeſta deglutiit: tempore intervallorum audivit, loqui tamen nequiit. Ceſsârunt paroxyſmi demùm hor. 5. veſper. d. 23. Martii: totô hoc tempore nunquam vomuit. Poſt 5. aliquomodo mentem recuperavit omnium ignara & veluti è profundo ſomno expergefacta: noctu quietè dormivit. Die 24. Martii manè horâ ſextâ, ut & 25. Mart. eâdem horâ paroxyſmus epilepticus rediit, ſed infuſa aqua rutæ ſtatim liberabatur. Poſteà nulli paroxyſmi illam invaſerunt. Pater præſervationis causâ manè & veſperi cubitum ituræ diù dedit ſpec. ſuarum theriacal. ℈ß. Ab illo tempore ſemper ſana perſtitit: niſi quod triſtior ſolito nunc ſit, & quod diu non ampliùs cantare valuerit, cùm anteà ſuaviter cecinerit: defectus iſte imputabatur denti inciſori maxillæ ſuperioris evulſo: verùm nunc rurſus ſine ullo vitio conſueto more cantat.

Figuli famulus Hüffinganus Juvenis robuſtus 19. annorum, qui de ſolis corticibus veſcebatur, nullâ de re ſollicitus, nihilque de aliquo ſubſequuturo periculo timens, cùm fortè

quidam ex conſanguineis Geiſingam perveniſſent, cum illis in cauponam abiit, vinum bibit non perfunctoriè: poſtquam obitum Pictoris & afflictionem Magiſtri reſcivit, angi cœpit, quamvis nullum ſymptoma indicare potuerit, ſive præ anxietate, ſive à corticibus ſtimulatus, hinc inde cucurrit, nullibi ſtabili ſede manere potuit. Poſt medium noctis etiam ſumſit emeticum, bis dejecit, nunquam vomuit: paſſus eſt poſtea quandam in artubus laſſitudinem, quam potius medicamento quàm cortici attribuit: nunquam decubuit: die ſequente ad ſolitos labores rediit nec hactenus unquam aliquid ſiniſtri expertus eſt.

Ludimagiſter poſt maſticatam radicem, quamvis nihil deglutierit, ajebat ſe vertiginem quandam, ac ſi ebrius fuiſſet, aliquamdiu percepiſſe, atque vocem raucam evaſiſſe; quæ tamen ſine uſu medicamenti evanuerunt.

Anno 1685. d. 24. Auguſt. me Doneſchingæ Ludimagiſter, ejus Filia Anna Margaretha atque Figulus convenerunt atque indicarunt ſe hucusque ne minimum ſymptoma expertos fuiſſe atque hactenus optime valuiſſe.

Hiſtoria II.

ANno 1677. in vere, tempore Quadrageſimæ in Suevia, ex pago Schwendi, duo pueri, ſc. *Gottofridus Sammüller* & *Stephanus Bozenhardt* & tres puellæ, omnes coætanei, ſc. octo aut novem annorum poſt meridiem, circiter horam tertiam in convallem ter centum circiter paſſibus à ſuis ædibus diſtantem, deſcenderunt ac prope amnem Roth, juxta rivulum è fonte vivo ſcaturientem, radicem ejus margini ſuperficietenus adhærentem facile avulſerunt ac in fruſtula conciſam, quia ipſis ob dulcedinem quandam ſapuit, avide devorarunt. Comeſta radice domum contenderunt; primum nihil inde adverſi

verſi perceperunt, verum antequam ædes ſuas attigerunt, temulentorum inſtar inceſſerunt; vix domum pervenientes humi ſternebantur, mire corpora volutarunt, mox convellebantur vehementiſſime, ut nec digiti è manibus evelli, nec artus flecti, aut extendi potuerint; omnes non diu poſt hæc valde ad vomitum ſtimulabantur: *Johannes Sammuller* balneator, filium adjuturus inſtrumentum ferreum intra dentes intruſurus, unum effregit: divulſis dentibus arcte junctis protinus large evomuit radices iſtas & prandium: *Puer alter*, omnesq; *Puellæ* absq; ulla ope ſponte omnia ventriculi contenta evomuerunt. Poſt vomitum nihilominus convellebantur terribiliter ſæpiusque ad ulteriorem vomitum fruſtra triſti ſpectaculo urgebantur: conflictus iſte duravit ad ſextam veſpertinam. Gravius affligebantur, qui multum de radice comederunt, ut *Gottofridus* & una ex puellis: nemo tamen ex illis immunis erat à vertigine, convulſionibus & vomitu; nulli alvum movit: *Gottofridus* noctu dyſuriam paſſus eſt: omnes tota nocte ſumme debiles & amentes erant, inſtar truncorum jacebant ac de omnium vita actum eſſe credebatur: *Gottofridus* tunc quater adhuc horrendè convellebatur. In principio hujus conflictus nullum remedium intrudi potuit, poſtquam vomuerunt, plerisque invitis infundebatur de mixtura ex theriaca, oleo ſcorpionis & aquis deſtillatis benignè ſuppeditata ab *Illuſtriſſima Domina Maria Margaretha Johanna Baroniſſa de Schvvendi*, ex *Illuſtriſſima Comitum Fuggerorum* familia oriunda. *Gottofridus* die ſequente impenſe ſitiit, omnem cibum faſtidiit; quæ ſors quoque cæterorum erat; diu querebantur de laſſitudine ſpontanea & ſine fulcris incedere nequiverunt: ſenſim tamen ſine aliis medicamentis vires integrè recuperarunt. *Stephanus Bozenhardt* poſt annum ex alio quodam morbo neglectus mortuus eſt. Anno 1685. d. 11. Dec. dum apud *Perilluſtrem Dominum Franciſcum Boronem de Schvvendi* cum *Excell. D.D. Joh. Jacobo Geigero Phyſico Weiſſenhornenſi* verſarer, Generoſi

 Domini

Domini Baronis juſſu nos Johannes Sammüller cum Filio convenit bonaque fide omnia hæc nobis recenſuit addiditq; filium ſuum ab illo tempore hucusque bene valuiſſe, quamvis hoc ſibi vix polliceri potuerit, tum ob radicem comeſtam, tum quod puellus nondum bimulus ingentem copiam carbonum & arenæ conniventibus parentibus, devorarit, nam illi ipſi quiritabundum non raró ad cumulos arenoſos locarunt ſiveruntque filiolum adhuc tenerum integros manipulos ingerere, quia obſervarunt ejulantem aut querulum his ſolis placari poſſe: erat hoc tempore carnoſus, benè coloratus, robuſtus ſtaturæ juſtæ, licet 18. ætatis annum nondum compleverit: Tres puellæ jam prope adultæ, quoq; omnes optime valuerunt.

Incolæ hujus pagi, qui Biberaco duobus, Ulma tribus milliaribus diſtat, radicem vocant Kohlruben / quia externa facies refert imum caudicem ſeu caulem braſſicæ capitatæ: Item rapas ſuillas, quia ſues necat, ut ipſis ex pluribus exemplis innotuit. Aliquot harum radicum ad me attulerunt, quas facile agnovi ſimillimas eſſe Almanshoffianis & Geiſingenſibus: quædam illarum erant cylindricæ, quædam magis ovales, longæ erant uncias tres, quatuor, quædam quinque, illarum diamèter, ubi erant craſſiſſimæ, unicarum duarum, etiam trium; foris apparuerunt circuli prominuli, ex quorum interſtitiis in quibusdam radices glabræ, teretes emerſerunt ſpithamæ longitudine, quædam etiam breviores, ſimiles illis quas *Lobelius* deſcribit & Aſphodeli radicibus aſſimilat: ex iisdem interſtitiis & ex radicis parte ſuperiore in quibusdam folia caules minores involventia excreverunt, ut in arundinum & calami aromatici primis germinibus obſervatur; in quibusdam nec veſtigium foliorum & radicum teretium videbatur, in nulla filamentorum ſeries, barbam prolixam referens adhuc apparuit. Retulerunt plerasque reperiri ad margines rivulorum ſcaturientium ex fontibus vivis, rariores ad ripas amnis Roth, qui rapidior mihi videbatur, atque illum

non

non raro exundare, ex vicinis pratis tunc multa arena opertis co..jeci. Amnis iſte duobus milliaribus ab hoc pago ſe in Danubium exonerat prope caſtellum Erbach. Hoc tempore radices omnes, quas attulerant, unica excepta, cavernoſæ erant, cavernis à ſe transverſim diſtinctis ſepimento medulloſo, albo, in quibusdam prope pennæ craſſitie: cavernarum in quibusdam numeravi tredecim: harum aliæ ampliores aliæ anguſtiores erant: Caro omnium intus alba & medulloſa fuit, quamvis radix foris vireſceret. Ex candida medulloſa ſubſtantia erupit liquor, poſt aliquam repoſitionem in aprico, inſtar Gummi Gotte flaveſcens, ſaporis primum ſub dulcis & herbacei, poſtea acris, quem vix frigida eluere potui ſtatim.

SCHOLIUM.

I.

PLantam hanc Cicutam Aquaticam in ejus *Hiſtoria, Commentario illuſtrata & publicæ luci credita 1679.* nominavi; denominationem confirmavi authoritate celeberrimorum Botanographorum: ei adverſatur *Cl. D. Stalpart van der Wiele c. 1. Obſerv. rariorum in Comment. ad obſerv. 43.* & illam cum *Lobelio* Oenanthen appellat; quamvis ipſemet *Lobelius in ſtirp. adverſ. nov. p. m. 326.* agnoſcat in foliis virorem tetrum, colorem & faciem Cicutæ, cui etiam umbella ſimilis ſit: addit Cicutæ affinem autumare illos qui illam maleficio parem experti ſunt: concludit tam œnanthen eſſe, quam ab illa diſtent Ruta pratenſis & Cicuta; imo non Medicos audituros, qui illam in dyſuria, menſium ſuppreſſione, vertigine, epilepſia, loco œnanthes propinaturi eſſent. Nuper *Exc. D. Johannes Rajus* plantarum gnariſſimus *Hiſtor. plantar. Lib. 9. c. 8.* Cicutariæ paluſtris nomine illam inſignivit.

II. Ci-

II. Cicutam hanc & terreſtrem frigidam diu creditam in *Commentar. c. 3. 4. 5. & 6.* rationibus & *c. 10.* imprimis experimentis in brutis factis, calidam eſſe demonſtrare conatus ſum. Auſum hoc non obſcurè illuſtrare & confirmare videntur radices *Geiſingæ* & prope pagum *Schvvendi* comeſtæ, Almanshofianis ſimillimæ, ut ex utriusque deſcriptione in hiſtoria patet: nam illarum fruſtula comeſta, in ventriculum recepta, ab illo complexa, ejus lymphâ, ſerô, ſeu fermentô madefacta, radicisq́ue ſuccô elicitô & expreſsô ventriculi membranam nerveam per cruſtaceam propiùs attingentia, illos effectus produxerunt, qui nullô modô particulis frigidis, humidis, obtuſis, torpidis & ignavis, ſed omninò calidis, incendium aliquod in ipſo quoque ventriculo efficientibus, inſuper ſpiculis acutis, pungentibus & irritantibus armatis ventriculum aliasq́ue partes ad motus p. n. ſolicitantibus attribui poſſunt & debent. In I. Hiſtoria *Figulus* poſt horæ quadrantem ab aſſumpta radice circa præcordia angebatur cum ardore; poſt radicum fruſtula tumidiora & multô mucô obducta vomitu rejecta, nihilominùs eadem ſymptomata redierunt cum ſiti inextinguibili prope & ſummâ faucium ſiccitate: eademque poſt ſecundum vomitum repullulârunt, ſed mitiora; ceſsârunt demùm poſt tertium vomitum. *Pictor* quidem nec de ardore neque de anxietate multa præfatus eſt, ne fortè irrideretur; verùm proculdubio hypocauſtô exiit propter aliquam afflictionem jam ventriculum torquentem & brevi poſteà docuit diris convulſionibus ſupervenientibus, quid radicis ejusq́ue ſucci ſpicula valerent atque illa omninò inflammatoria eſſe ſuperficies ventriculi interna atrorubeſcens ad oculum demonſtravit: *Anna Margaretha* inſignia documenta exhibuit de radicis iſtius calore & acrimonia, dum poſt brevem moram domi & aliquam obambulationem feneſtræ adſtitit, caput manibus fulcivit, hypocauſtô egreſſa eſt, ad vomitum ſtimulabatur & non diu poſt convellebatur, pluribus paroxyſmis à 22. ad 25. Martii recurrentibus. *Figuli famulus*

mulus maturè radicis virus obtudit, ut de illo certi quid ſtatui nequeat, quæ enim paſſus eſt metui deferenda exiſtimo, quô angebatur, poſtquam conſcius calamitatum Magiſtri, *Pictoris* & *Annæ Margarethæ* factus fuit. In Hiſtor. II. præter radicis ſaporem acrem, de hujus radicis vi calefaciente, pungente, irritante abundè teſtantur vomitus & horrendæ convulſiones, quibus æquè pueri ac puellæ exagitabantur, & ſitis prope inſuperabilis die ſequente cum appetitu prorſus dejecto. Certè niſi Cicutæ hujus radix aliis armis inſtructa fuiſſet, quàm radices raparum, paſtinacæ tenuifoliæ ſativæ aut tragopogi, quibus frequenter crudis quoq; ruricolæ veſcuntur, non talem tragœdiam peperiſſet.

III. Cicutæ radicem ejusque ſuccum nondum ventriculi limites egreſſum, non ſolùm anxietatem, ardorem & vomitum, ſed etiam ſymptomata, quæ ad cor & caput ſpectant, ſcil. leipothymiam, cephalalgiam, vertiginem & horrendas convulſiones excitâſſe, manifeſtè patebit, ſi diligenter attendetur, quid ſingulis in utraque hiſtoria breviſſimô temporis intervallô poſt radices comeſtas obvenerit. *Figulus* vix octante horæ elapſo capitis perturbationem inexplicabilem, viſus obtenebrationem, cephalalgiam lancinantem, pungentem, divellentem, leipothymiæ primordia, præter anxietatem, ardorem & ſitim paſſus eſt. *Pictor* nondum præterito horæ quadrante horrendâ epilepſiâ correptus eſt & nondum horæ ſpatio emenſo, ob ejus vehementiam vivere deſiit: *Anna Margaretha* etiam ante quadrantem horæ epilepſiâ affligi cœpit. *Pueri Puellæq; omnes in Hiſtoria II.* è loco ter centum paſſibus ab ædibus ſuis diſtante, domum contendentes temulentorum inſtar titubârunt, & vix illas attingentes humi proſtrati convellebantur. Quis credet tantillô temporis ſpatiô radicem colliquatam fuiſſe, ſi vel ſtruthione fortius fermentum, aut pares ipſius ventriculo muſculos natura ipſis conceſſiſſet? Nec mucus intereà prolectus tam citò per pylorum ad inteſtina deſcendiſſet, indeque per oſcula vaſorum la-

lacteorum ad maſſam ſanguineam properâſſet, nam ut ex primo Figuli vomitu apparuit, ille radici adhæſit; deinde ob lentorem nec facilè nec præproperè eliminari potuiſſet; ut taceam conſtrictionem arctiſſimam antri pylori in hac ventriculi afflictione frequentiorem, quam vulgò creditur, de qua videatur, cui lubet, *Comment. de hac Cicuta p. 110. 112. 136. & 168.* atque *fortè alibi.* Verùm ſepoſitis his aliisque ratiunculis, quas meris conjecturis ſuffultus aliquis ſuſpicari poſſet, ſolum Figuli exemplum ſufficiens argumentum eſſe confido ſcil. radicem cum ſuo muco in ventriculo ſubſiſtentem nec ejus pomœria egreſſam omnia hæc ſymptomata effeciſſe, aut facere potuiſſe, nam vomitu vi profecto & plerisque radicis fruſtulis muco jam oblitis, ſymptomata aliquandiu ceſsârunt; à ſecundo vomitu & ab aqua ſimul largè epota ſymptomata redeuntia mitigabantur; à tertio verò vomitu, unicô fruſtulô adhuc in ventriculo ſuperſtite cum copioſô ſimul muco excreto penitùs citra ullam recidivam, ſublata fuerunt; ſcil. quia ſymptomatum cauſa à largiſſimo aquæ potu demulſa, & per vomitum planè è ventriculo eliminata fuit, nihil amplius de ardore ſtomachi, ſiti ullove dolore querebatur, ventriculum tam inanem putavit, ac ſi pluribus diebus nihil ediſſet, vel bibiſſet: ſenſit quidem poſt vomitus caput adhuc aggravatum pectusque, quod ipſum tamen etiam aliis evenit, poſt vomitus violentiores ab aliis & benignioribus cauſis effectos. Horrorem cum ipſomet Figulo tribuo nimiæ ingurgitationi aquæ, nam nec illa veſperâ, nec ſubſequente nocte vel minimum æſtum percepit; nam ſi quid vel ex inteſtinis per vaſa chylifera, aut immediatè ex ventriculo per oſcula venarum aut vaſorum lymphaticorum ad maſſam ſanguineam perveniſſet, aut ſi nervi aliquid imbibiſſent de ſucco hujus Cicutæ, ſymptomata non ita abolita fuiſſent, quin aliqua eorum veſtigia reſtitiſſent, nec poſterô die, ſine impedimento ſuæ figulinæ vacare potuiſſet. Non negârim tamen apud *Annam Margaretham*, ut & apud *Pueros & Puellas*

Schvven-

Schvvendianas ob longiorem moram in ventriculo, negle-ctis auxiliis ejus expulſionem promoventibus & acrimoniam attemperantibus, tandem aliquid de ſucco radicis ad maſſam ſanguineam perveniſſe: nam *Anna Margaretha* manè lectum perminxit, multos flatus per inferius guttur emiſit: *Gothofridus* noctu dyſuriam paſſus eſt: non tamen multum de radice ejusque ſuccô ad inteſtina deſcendiſſe, quia nulli alvum movit, nec quicquam de torminibus unquam querebantur, poſtquam ad mentem redierunt. Intereà firmiter perſuaſus maneo, convulſiones in *Pictore*, *Annâ Margarethâ* & omnibus Schvvendianis, cum aliis ſymptomatibus ad cor & caput ſpectantibus excitatas fuiſſe à radice in ventriculo cum ſuo ſucco adhuc detenta, quia non diu poſtquam Figulus vi conciliatô vomitu hanc calamitatem declinavit, illâ Geiſingenſes proſtrati & non impari brevitate temporis Schvvendiani obruti fuerunt. Per nervos in ventriculum deſinentes ex illius cavo à radicibus iſtis quicquam ad cerebrum & plexus cordis nerveos aſcendiſſe conſtanter nego, ut pridem feci *Comment. p. 98.* cùm non ſemel obſervârim, hos nervos vel in membranam dilatari & explanari, aut illorum minutiſſima filamenta ejus fibris motoriis intimè uniri: qui hâc de re dubitat, ipſemet vel in ventriculo ſuillo, ſi humanus obtineri nequeat, periculum faciat, operæ non pœnitebit. Prætereo oſcula vaſorum lymphaticorum & venarum in ventriculum hiantia, utpote ignota, nec fortè accuratiſſimis microſcopiis oculis armatis unquam in conſpectum ventura. Si itaque tam atrocia ſymptomata ſolô ventriculô afflictô ſupervenire poſſunt, ut pridem in Allmanshofianis & nunc in Geiſingenſibus & Schvvendianis & in pluribus brutis *Commentar. de Cicut. c. 10.* hanc ob cauſam experimentis factis, obſervavi, non contemnendos in Praxi medica uſus hujus rei notitia & diligens attentio præbere poterit, dum ſagax Medicus citra ambages, neglectâ Acidorum & Alkalium pugnâ, ſive in ventriculo, ſive in M. S. exiſtat, maturè membranæ nerveæ ho-

ſtem eliminando ac afflictam demulcendo, brevi à cruciatibus illam liberare, & totum corporis ſyſtema à morte vindicare valebit.

IV. Cicutam hanc manifeſtâ qualitate, ſeu particulis tactui ventriculi permoleſtis in his omnibus hæc ſymptomata effeciſſe exiſtimo, quod quoque aſſerui *Commentar. p. 507.* nam ventriculum tactu valere patet ex numero nervorum & membrana nervea, in quam verè nervorum extrema dilatantur & expanduntur; in his qui Cicutam comederunt, ventriculus percepit & agnovit objectum adverſum, ardorem & anxietatem ſenſit, illud vomitu partim ejicere conatus eſt, partim opere ipsô præſtitit, dum fibræ, intimâ amicitiâ cum membrana nervea junctæ, ipſi in ſubſidium venerunt, & quoniam aliorum objectorum tactilium more, hunc ſenſum in ventriculo ſanè admodùm vegetum, affecit manifeſtiſſimè, non niſi manifeſtâ qualitate egiſſe, ſtatuere poſſum, licet ab effectu demùm innotuerit; id enim commune habet cum omnibus qualitatibus tangibilibus, quas ignoramus, donec illas experiamur; infantes ignem non timent, donec vel ſemel digitos aduſſerint; gelu frigefacere propius organo tactus admotum diſcimus; aciculas pungere ſcimus, tum demùm quando illis cutim aliamve partem tactu præditam, etiam imprudenter, læſimus. Tactum inſignem ventriculo obtigiſſe præ multis aliis partibus corporis humani, memini in *Comment.* ac oſtendi exemplô Antimonii; quod impunè ferunt apices digitorum & linguæ & cornea oculorum; in ventriculo verò graviſſimos tumultus excitat, ut quotidiè experimur atque etiam hoc momentô, dum hæc ſcribo; Conſulor enim Pictoris nomine, cui Balneator infuſum Vitri Antimonii propinaverat, unde ſurſum deorſumque enormiter purgabatur prope innumeris vicibus, atque nunc ab aliquot diebus ventriculus nec cibum nec potum tolerat: quicquid Antimonium hîc præſtitit, tantummodò ſenſum ejus nimium irritando effeciſſe nemo fortè negabit, attamen fateor

ſpicu-

ſpiculis aliis partibus tactui præditis ſeu ignotis ſeu minus moleſtis: nam illis ab unctuoſis obtuſis ſymptomata vel ſublata vel mitigata fuiſſent. Sic in his, qui Cicutam comederunt, exiſtimo ventriculum ejus irritamina præ cuti & apice linguæ agnoviſſe; nam licet acrimonia aliqua affecerit linguam, non tamen plusquam piper, arum ſimileve pupugit, & facilè elui frigida poterat: Cuti ſine noxa imô cum fructu imponitur, ut *Commentar. c. 22. p. 313.* memini.

Manifeſtæ qualitatis Cicutæ gradus, aut in illis manſiones, ut vocant de Simpl. Medicam. Scriptores me non poſſe definire fateor; ipſe ventriculus illas præ aliis conjecturis determinâſſe videtur, dum illarum attactum ægerrimè pertulit, magnô nixu eliminare conatus eſt, atque apud Schvvendianos felici ſucceſſu expulit: imò argumentum præbuit, ſe acrium diſcrimina melius nôſſe quàm linguam, cui piper, zingiber, ſinapi, arum, laureola aliave, acriora hâc Cicutâ videntur: Attamen præ lingua ventriculum Cicutam acerrimam agnoviſſe enormia ſymptomata teſtantur: & propemodum cauſticam eſſe ſuperficies interna rubefacta in ventriculo, docuit. Ventriculum objectum hoc adverſiſſimum ſenſiſſe firmiter credo, non ſolùm quatenus membrana nervea & acie nervorum inſtructus, quatenus largè ſanguine irroratus arterioſô & quatenus Spiritibus animalibus abundè ditatus in his omnibus fuit, ſed quatenus quoque animatus, ſeu quoque animæ particeps erat: nam nunquam in animum inducere potui membranam ex liquore limpido, qualis in oculo circa formationis primordia reperitur, confectam, aut ſpiritus animales ex ſanguine in cerebro & cerebello productos, ſeu quatenus hæc colum merum ſint, ſeu peculiari fermentô ſanguinem immutârint, objecta tangibilia agnoſcere & diſcernere, fibrasque moleſtia à membrana nervea monitas tam violentos motus inſtituere, ut afflictæ ſuccurrerent & hanc averruncarent: certè hæc non magis ab his expectari poſſe fateor, quàm ab aqua viſcidiuscula, ſale volatili & fixo, item ſul-

phure & terrâ, ut & aëre, æquè nitratô ac ſulphureô, aliisve atomis inquinatô, prædita. Quoniam radix Cicutæ cum ſuo ſucco in ventriculo perſtitit, nihilque de illis ad cor & cerebrum pervenit, cùm jam leipothymia inſtabat, caput perturbabatur, dolebat, vertigo titubantes faciebat, imò jam convulſionibus corpus agitabatur, hunc conſenſum ventriculi cum corde & cerebro non adſcribere potui ſpiritibus animalibus, ceu militibus ſtatariis circa ventriculum excubias agentibus, ſed animæ, objectum in ſenſorio communi in momento percipienti & ſubitum motum imperanti, quia enim ſpiritus animales, utut ſint corpus ſubtiliſſimum, nullô tamen modô in momento, aut, ſi ſpatium quoddam momentô brevius excogitari poſſet, tam citò per denſam nervorum conſtructionem ad illud evolare potuiſſent. Si quis integrâ fruens valetudine ab acuto ferro caſu pungeretur, quis à ſe impetrare poſſet, ſpiritus animales, licet fortè materiam ſubtilem tenuitate ſuperent, illos, e. gr. à pollice pedis per nervos crurales & ſpinalem medullam, ad glandulam pinealem, ſi Diis placet, animæ ſenſitivæ, aut aliam primarii ſenſorii ſedem, ocyores aura ruituros ac triſtem nuntium allaturos & mandatô acceptô cogitatu citius motum aliquem, inflatis, ut volunt, muſculorum fibris, eosdem ſpiritus redeuntes effecturos. Verùm quæ in hanc rem ulterius commentari poſſent, huc congerere nolo, cui volupe eſt, videat plura de his *Comment. p. 98. & ſeq.* ubi quoque enodare conatus ſum, cur Anima, motu imperatô à gravi irritamine, plus nocuerit, quàm profuerit in Pueris Allmanshofianis & in hoc Pictore. Legi quoque hac de re merentur *Gliſſonius*, Senex Venerandus, & de re Medica optimè meritus *de Natura Subſtantiæ* & Excell. *Schneider. de Spaſmo*, imprimis ejus *Tractat. 4.*

V. Figulum à morte vindicarunt promotus vomitus ad ejectionem radicis devoratæ & largiſſima aquæ ingurgitatio, quibus ſatisfaciebat ſcopis in hoc malo obſervandis, ac peri-

periculum mortis maturè evitavit, nam jam imminebat conſtrictio gulæ & cum antea facilis ad vomitum eſſet, non niſi vi quadam illum ciere cogebatur; certe mortem hæc Pictori acceleravit dum præter afflictionem membranæ nerveæ, coarctationes amborum orificiorum ventriculi dolorem auxerunt ac cauſa vehementiorum convulſionum fuerunt: Forte ſi illo momento quo phalanges dentium diducebantur per ſiphonem canali incurvo præditum Hydræleum large injectum fuiſſet, ſervari potuiſſet; nam gulæ fibræ non ægrè plerumque cedunt impulſui, intruſionibus & injectionibus, ſi modo abſint tumores & ulcera: ante aliquot annos R. P. cuidam Guardiano ſubito gula conſtringebatur, ut nec quicquam ad ventriculum demittere poſſet, cum jam quintus dies permoleſtæ famis cum virium lapſu adeſſet, catheterem, quia nullum aliud inſtrumentum ad manus adeſſet, oleo inunctum, quousque potui in gulam truſi atque ab illo momento oblata juſcula & pauxillum vini deglutire valuit, ſenſim redeunte libera deglutitione, ac quod equidem ſciam adhuc ſuperſtes eſt. Annæ Margarethæ diductio dentium & infuſa aquæ rutæ opem aliquam attulerunt, forte non quod tantillum aqua radicis virulentiam obtuderit, quam quod conſtrictionem gulæ relaxarit, quodque furor convulſivus, aliorſum avocatis ſpiritibus, mitigatus fuerit. Emeticum irritans confirmat ſententiam *Septalii* & *Friderici Hoffmanni* quos allegavi *Comment. cap. 23. p. 319.* dum malum exacerbavit: forte hydræleum large epotum citra ullam noxam, potius cum magno auxilio, vomitum conciliaſſet: Eadem deductio dentium juvit pari ratione Gottofridum. alteri puero & puellis Schvvendianis ſolum naturæ robur, abſente adhuc gulæ coarctatione opem tulit. Maximam partem radicibus excretis reliquias ſubegerunt Theriacalia; ſine purgantibus aliisque præſidiis, nec obſervata aliqua diæta, omnes convaluerunt, ut Puellæ Almanshofianæ, de quibus vide *cap. 23. Comment. de Nox. Cicut.* Acria, venenis paria, ingluti-

glutita, ab aqua ſola; lacte, oleo & butyro compeſci poſſe, alias quoque obſervavi. Ante aliquot annos R. D. P. Dominicanus quidam in V. S. C. noctu per errorem, loco potiunculæ purgantis, ebibit aquæ fortis circiter unciam, agnito errore ex acrimonia, ardore faucium, gulæ & ventriculi, & ſumma anxietate, cum nihil aliud ad manus adeſſet, aquam lavandis manibus deſtinatam in tenebris largiſſime hauſit, protinus ardor aliaque ſymptomata extinguebantur, nihil deterius paſſus eſt, & ſine ullo alio remedio convaluit: ſimilem noxam eluit civis quidam noſtras, cui intempeſta nocte Chirurgi famulus plenum cochlear aq. fortis exhibuit, loco aquæ cordialis, quæ ad ſiſtendum ſanguinem à tibia fracta deſtinabatur. Octo circiter elapſi ſunt anni ex quo puella, unica parentum filia, 7. circiter annorum, aſſeri in foveam calcis recenter extinctæ protenſo petulanter inſiliit, poſt aliquot ſubſultus prona in illam præcipitata fuit multumque calcis ingluciit, ſubſequentibus ardore, anxietate & dyſpnœa, omnibus mortem intentantibus: Cum tunc temporis S. Bl. morarer, vocabar, ſtatim nunc aquam ſolum tepidam, nunc cum oleo & butyro mixtam, nunc lac larga manu iteratis vicibus propinavi, citra magni momenti vomitus, calcis acrimonia edulcorata, ardor, anxietas & dyſpnœa remiſerunt & ſine aliis præſidiis convaluit atque hanc usque in diem ſana, bene colorata & robuſta vivit.

VI. Utcunque Cicuta ad uſus internos infamis cenſeatur, aut ſi veteres unquam illam exhibuerunt, tantum refrigerationis cauſa dederunt; Fœminaque Batava apud *Nic. Fontan.* ad ſomnum conciliandum eam comedit, de quibus alia extant *c. 22. Comment.* nullus quod equidem de illa memorat, quæ refert Cl. D. *Joh. Rajus Hiſtor. plantar. l. 9. cap. 8.* Cicutæ majoris radix in pulverem redacta ℈j. aut granorum 20. pondere data in febribus malignis & quartana ante paroxyſmum omnibus diaphoreticis antecellere; ex communicatione D. Bovvle. Anne forte propterea minus noceat, imo

imo proſit, quia ſiccata diaphoretica evadit, & damnum allatura ad expulſionem promovet? Certe ſiccatâ cicutâ jumenta veſcuntur absque ullo damno, quam recentem nec quidem attingunt.

OBSERVATIO CXVII.

D. JOH. JACOBI WEPFERI,

Genitalia Cervi.

CErvus œſtro Veneris percitus 22. Sept. 1683. prope Frie-denweiler in ſylva martia ſclopeto trajectus fuit. Inteſtino recto cum veſica, vaſis ejaculatoriis & veſiculis ſeminariis ruditer à Venatoribus exemptis, vidi vaſa ejuculatoria poſticæ partis veſicæ accumbentia, unciam cum dimidia longa, mole fere parvum meum digitum æquantia, attactu dura: foris rubebant à vaſis ſanguiferis capillaribus: tunica illorum erat craſſa, nervea, dura: cavitas illorum admiſit pennam anſerinam; continuit ſemen ſpumeum, panſum, fluidum, cum portione magis concreta: Injecta aqua atramento tincta proſiliit ex rimula in urethra ampla, ſub collo veſicæ, ſimulque in dextro latere intumuit veſicula ſeminalis: Contenta in utroque vaſe dilatato ſimilia erant: Aqua injecta in ſiniſtro per peculiare foramen alteri proxime adjacens prodiit: Vi illa per ſiphonem adacta non oblique antrorſum, ſed ſurſum exſiliit. Veſicula ſeminalis utraque habuit amplum ſinum, continens humorem turbidum, viſcidum, ſubflavum, craſſiusculum; illo deterſo & foris preſſa veſicula ſimilis humor prodiit ex oſculis rotundis piſi aut lentis capacibus, quorum limbus erat membraneus, connivens & regreſſum in foramina ex ſinu quaſi impediens: foraminum plura erant; nam utraque veſicula longa erat ℥iv. lata ℥ij. craſſa ℥j. ſinus ℥iij. prope longus. Ve-

ſiculæ ſeminales foris rubebant à capillarium vaſorum ſanguiferorum copia : Intus in ſinu eadem quoque valde conſpicua erant. Subſtantia veſicularum quaſi glandulоſa erat pulpoſa, nihilominus cavernoſa. Ex utroque ſinu exitus patet per canaliculum in rimulam illam per quam utrinque ſe exonerat quodlibet vas ejaculatorium, oſculum tamen oblique inſeritur, non ſecus ac ureteres in veſicam, adeo ut veſicularum exoneratio per unam rimam in quolibet latere fiat cum vaſe ejaculatorio dilatato, non tamen ex vaſis ejaculatoriis in veſiculas ſeminarias liquor infundatur. Certe manifeſte patuit ambos liquores diverſæ conditionis eſſe ac veſicularum liquorem in illis generari, colligi & ſervari.

In vaſis ejaculatoriis inveni illas prominentias & valvulas transverſas membraneas ſuperficiarias, ut in tauris : in utraque conſpexi quoque lineam prorſus nigram ac ſi in vaſe capillari hæreret ſanguis corruptus. Sub utraque rima in urethra ampla ſinus erat membraneus unciæ dimidiæ longitudine, pennam anſerinam admittens, in quos nec vaſa ejaculatoria nec veſiculæ ſe exonerabant ; in illis diſciſſis vidi ſuperficiem granulatam : An peculiaris liquor in illa ſtillet agnoſcere nequii. Teſtes erant mole inſignes : urethra tota oblinebatur muco pellucido.

In injectione per vas ejaculatorium rima nullo modo præmenda, & obſervandum, an aliquid atramentoſi ad veſiculam ſeminariam perveniat ; idem tentandum in ſinubus ſub rimis.

OBSER-

OBSERVATIO CXVIII.
D. JOH. JACOBI WEPFERI.
Lachryma Cervi.

D. 16. Septembr. 1676. Receptaculum lachrymæ Cervi primum in ſiniſtro latere excidi: poſtea in dextro latere. Ante exciſionem obſervavi ſulcum ſeu crenam ſuperficiariam depilem, coloris lividi, unciæ unius circiter longitudine ab oculi angulo majore ad principium usque receptaculi extenſam. Hinc pellem circum circa ad oſſa undique incidi ac ab oſſe maxillæ ſuperioris ſeparavi, & dum ſinum receptaculi ſuperficiarium exiſtimavi, ipſius fundum abſcidi: In dextro latere cautius proceſſi ac totum ex ſinu oſſeo protraxi, ſenſim fibrillas per quas cum perioſtio cohærebat abſcidi ac integrum extraxi. In oſſe maximo maxillæ ſuperioris inveni ſinum profundum, articulum parvi digiti fere admittentem acuminatum, totum oſſeum nullibi pervium: ſitum intra ſpinam orbitæ oculorum ad latus naſi: bene perioſtio aliaque membrana nervea intus veſtitum. In receptaculi parte poſtica duos muſculos carneolatos, unum ab orbita oculi alterum à radice naſi oriundum, quorum tendines inſerebantur lateribus crenæ utrinque, ac ſi locum illum diducerent: prope tendines illorum inveni muſculum ſemicircularem dimidii receptaculi orificium verſus angulum minorem oculi, cingentem; in altero latere verſus radicem naſi vidi fibrillas ſemicirculares alteram partem ambientes. In parte ima receptaculi corpus glanduloſum nuce moſcata minus & compreſſius, valde durum & tenax, quaſique nerveum, ganglio ſimilius, quam glandulæ cuivis.

Apex receptaculi ex ſinu extractus totus membraneus & quaſi nerveus erat, denſus & compactus, quamvis non craſ-

ſus erat: reliquum verò in ambitu usque ad externa labia craſſum, nerveum & quaſi ligamentoſum. Externa forma receptaculi ovalis, longa ultra unciam facilè pollicem admittens usque ad apicem, qui dum ſinu continebatur, vix parvum digitum admiſiſſet: extractum vero, qui apex extenſibilis facile primum articulum indicis admiſit. Illud quod lachryma vocatur, non fluidum quidpiam eſt ſed concretum aliquod, emplaſtro tenaci aut cereomati aurium indurato ſimile, portiones ejus quædam cum pilis conglobatæ libere fluctuantes erant, quædam tenaciſſime lateribus & fundo receptaculi adhærebant inſtar Emplaſtr. Norimb. colore ſubflavo obſcuro. In uno plusquam in altero reperii. Exempta lachryma, intus receptaculum obductum vidi tenerrima membrana quaſi ſquamea, qualem quoque in receptaculo caſtorei vidi.

In cervis cicuratis vidi oſtium hujus receptaculi ſe conſtringere, nunc circà digito nunc ſtilo immiſſo, adeo ut admodum anguſtum redderetur.

Similes ſinus oves habere nuper obſervavi. Capreæ & capri his deſtituuntur.

Lachrymas cervi in lapidem indurari meminit *Scaliger* in *Exercit.* & *Neucranz de Purpura p. m. 340.*

OBSERVATIO CXIX.
D. JOH. JACOBI WEPFERI.
Tumores cum folliculis intra Ventres.

CErvus d. 19. Aug. 1682. globo plumbeo per medios pulmonos trajectus poſt paucos ſaltus mortuus concidit. Vaſtæ molis erat: pinguis: Venatores æſtimabant illum ponderaturum 400. ℔. quodlibet cornu habebat 7. ramos: Er war ein Vierzehner. Tumores cum folliculo plures intra ventres habuit. In dextra cavitate pectoris unus

unus accreverat mediaſtino & venæ cavæ à capite deſcendenti, illamque verſus latus ſiniſtrum torquebat: ponderabat ℥xij. ponderis civilis: alius adnatus erat pericardio magnitudine nucis cortice viridi tectæ, non exacte rotundus; plurima tubercula hinc inde pinguedini intra pectus immerſa erant rubicunda, mollia, pediculo ſanguineo prædita, ac ſi ſeminia majorum tumorum eſſent, magnitudine piſi, phaſeoli &c.

In abdomine ventriculo quarto prope pylorum adhæſit tumor ℔ 5. pondere: intra medium meſenterii detinebatur moles vaſtiſſima tumorum, qui hinc inde inteſtina tenuia arcte accreverant, ut caute ſeparanda eſſent: Compoſita erat ex quinque tumoribus, primus ſeparatus pependit ℔ ijs. (2.) ℔ s circiter; (3.) inteſtino colo ſimilis ponderabat ℔ iv. cum quadrante: (4.) & quintus arcte juncti, diſtincti tamen ponderarunt ultra ℔ ij. Prope cœcum & rectum alia tumorum moles meſaræo inhæſerat, compoſita ex ſex tumoribus pondere ℔ iiij. qui difficulter ſeparari poterant, quamvis quilibet proprio folliculo præditus eſſet. In ſcroto detinebatur quoque tumor his ſimilis, pondere ℔ j. qui totus à tunica teſticuli ſiniſtri & muſculis cremaſteribus citra ullam lacerationem ſeparari poterat. Omnes iſti tumores anomali proprios habuerunt folliculos, non ex una membrana compoſitos, quarum extima & interna laxiores & teneriores erant media nervea, denſa, alicubi tenuior, alicubi craſſior fuit: habebant ſua vaſa ſanguifera & nervos & quidem tumor cavæ incumbens & plerique abdominis inſignes: abdominis tumores ubi fortius accreverant, circa radicem habebant quaſi plexum ex vaſis ſanguiferis & nervis contextum ibique craſſiores: Omnes admodum inæquales & tuberoſi, paucis exceptis, adeo ut ſcrophuloſi primo intuitu apparerent, colore inteſtinis ſimiles, quidam pallidi, quidam ſubflavi: alii duriores, alii molliores. Non omnium contenta ſimilia erant; quidam continebant aquam flavam pellucidam, ut

maximus Meſenterii, alterque cæteris ponderoſior, duo Meſaræi; alii aquam flavam turbidam cum amurca flava atheromati ſimili, ut cæteri Meſenterii, duo Meſaræi & tumor ſcroti; alii materiam flavam pulticularem, qualis paratur ex vitello ovorum, juſculo carnis & pauxillo croci; ferculum hoc vocant Eyergerſten; ut tumor pectoris major, ille qui ventriculo quarto adhærebat & duo Meſaræi. Aqua pellucida flava vaſculo excepta, prunis ardentibus ſubjectis, in gelatinam candidam carnem redolentem vertebatur. Nullum horum contentorum fœtebat; pulticularem canes avide devorarunt & aqueam lambebant. Tumoris pericardii contentum erat materia caſeo molli ſubviridi ſimilis, quæ exſiccata friabilis reddebatur, portiunculæ quædam ejus plane cretaceæ & calculoſæ candidiſſimæ evaſerunt. Aqua flava quamvis limpida fuerit lentorem tamen quendam habuit & agitata ſpumeſcebat.

Folliculi intus cavernoſi erant & ſuas cellas habebant; capaces nucis juglandis, imo ſimiles fructu· .tiam majoris: in aliquot reperi corpora rotunda, quaſi nervea, ſtamina quaſi, prout in ventriculo ſiniſtro cordis videntur, quidam exacte omaſum vitulinum ob coſtas nerveas referebant: ob has cavernas mentiebatur unus folliculus corpus ex multis tumoribus minoribus combinatum: Plerique intus flaveſcebant; quidam muco obducebantur: in omnibus interior tunica laxior erat media. Ubi pertinacius parti ſubjectæ accreverunt craſſioresque & rubicundiores erant foris, ibi intus apparuerunt cavernulæ quædam piſi, lentis aut alius talis corporis capaces, favis aliquo modo ſimiles, ac ſi ex illis ſtillaret materia folliculos infarciens.

Glandulæ aliæ conglomeratæ, ſcil. pancreas, hepar, parotides, tonſillæ, aliæ ſub Maſſetere in maxilla ſuperiore ſaniſſimæ erant. Cor vaſtæ molis erat, pondere ℔iij. in illius ventriculis nec vel minimum veſtigium polypi, ſed ſolum ſan-

guinem

guinem ſplendidè rutilantem inveni: carebat oſſibus attamen jam baſes valvularum ſigmoidearum induruerant, & prope cartilagineæ fuerant. Antiades fuſcæ erant & duriores & decuplo minores, quàm nuper in tauro juvene repereram: referebant amygdalas cortice ligneo tectas. Glandulam pinealem inſignem habuit, ſupernè adhæſerunt ipſi filamenta plexus choroidei, quæ plerumque erant vaſa ſanguifera, inferiùs cum corpore medulloſo mediantibus nervulis connecti putavi. Sub dura meninge craſſisſima inveni rete mirabile, quod reverà plexus fibroſus nerveus, in quem arteria carotis interna ſanguinem exonerat, nam poſt ingreſſum ejus per peculiarem ductum oſſeum in baſi nihil de arteria amplius apparet, usque ad latus ſellæ, ubi rurſus ductus formam induit, & duram matrem penetrans quaquaverſum intra cranium per cerebrum ramos diſpergit. Inveni quoque ductus lachrymales inſignes ad nares pertingentes: quilibet duplicem originem habet, una eſt in palpebra ſuperiore, altera in inferiore prope angulum minorem, quilibet ramus aliquousque ſeorſim ſub cute deſcendit, poſteà junguntur atque canalem oſſeum penetrant, ac ſub ſinu oſſeo lachrymæ cervorum vulgò ſic dictæ, incedunt perguntque ad pinnæ naris utriusque partem internam ℥iß. diſtantia à fine illarum: in nare conſpicuo oſculo hiant, in oculis verò ſollicitam indaginem poſtulant. Quilibet horum ductuum amplior erat calamo anſerino: continebant mucum: ſtilus ab infernis ægrè ſurſum truditur, intus enim valvulæ quaſi reticulares apparent; circa medium ejus intus rubet.

Porismata.

1. Tumores ab exordio tenui incipere non ſolùm tubercula illa rubra, ſed etiam vaſtæ tumorum moles & miræ conformationes teſtantur, quas impoſſibile eſt, derepentè naſci inſtar fungorum.

2. Fol-

2. Folliculos à natura provida produci connexio & continuitas membranarum, vaſorum ſanguiferorum, nervorumque cum vicinis probant, quæ majores & craſſiores fiunt, quò contenta copioſiora ſunt.

3. Contenta gigni, ex ſucco nutritio patet, quia aqua inſpiſſata ſimilis evaſit ſero ſanguinis inſpiſſato, carnem redoluit: illa avidè canes devorarunt. Non fœtuit, quia aëris externi aditus prohibebatur à denſitate folliculorum. Vid. *Experim. D. Boyle.*

4. Curari poterunt, ſi in propatulum veniant, ut in ſcroto. 1. Incisione & evacuatione contentorum & aduſtione circa radicem, ut in nattis capitis aliquoties, & in tumore ſterni apud Brandenbergium textorem Tuggii feci. 2. Exciſione totius folliculi cum contentis, ut à *D. Trullio* in dorſo factum Romæ vidi.

OBSERVATIO CXX.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Meſenterii tumor in cervo &c.

PRæteritis diebus interanea cervi adhuc calentia luſtravi, quæ admodùm me refecerunt: inprimis autem mirari ſubit, cui uſui deſtinatus ſit ſacculus glanduloſus, cui pancreas Aſellii ulnam circiter longum arctiſſimè in medio ſui, prout teſtibus epididymi, annectitur? primô intuitu, corpus credidi ex glandulis in ſcirrhum induratis compactum, inciſione autem factâ prorupit materia rutila, conſiſtentiâ muſti, quod ex pyris noſtrates conficiunt, glutinoſa, ſapore ſubdulcis, quâ detersâ, prodière cellulæ plures minutulis glandulis, iisque evidentibus ſtipatæ, colore luteô ſeu croceo hinc inde tinctæ: ſacculus ipſe cætera membraneus erat, modicèque denſus, quid de iſthoc judicare auſim, incertus hæreo: Pancreas dictum colore erat ſubfuſco exterius, interius glandulo-

dulosum, manifeſtâ cavitate donatum, quod meſenterium undique involvebat: pone illud glandulas plures conſpexi ſubfuſcas, figurâ linguam bovinam aliquatenus æmulantes. *Ex literis A. 1683. d. 9. Febr. Baſileâ ad Exc. Dn. D. Wepferum datis.*

Magma illud in folliculis glandulosis cervi repertum, totum jam induruit, ut manibus confringi ægrè poſſit. Crediderim præter naturam in meſenterii medio illud ita aggeri, juxta tamen ita proſpexiſſe naturam, ut accedente hujusmodi materiâ, per glandulas idoneas illa ſecernatur, & in folliculis iſtis detineatur; aliàs enim concipere non poſſum, quare ſacculus ille tot cellulis glandulosis eſſet donatus, cætera totus membraneus. Occaſionem ſpero dabit Nobiliſs. D. à Gemmingen, ulterius in hæc inquirendi: Apprimè quoque placuit in animante iſto veſicæ ſtructura, quam non ſecundùm ſe totam dilatatam vidi, uti in aliis, ſed ſecundùm medios præcipuè parietes, appensô fundô corrugatô, quod intus plures plicas circulares, valdè muſcoſas, glanduloſas & fibroſas oſtendit, quæ digitis diductæ, priſtinam figuram ilicò repetierunt: Veſicularum ſeminariarum in urethram inſertio, ſub vaſis ejaculatoriis diſtinctè conſpicua fuit, quicquid deblaterent de Graef aſſeclæ: Renes non uti in bovibus, quos tamen æmulari vulgò creduntur: Cœcum elegans & amplum, cujus fibræ circulares in inflato admodùm conſpicuæ ſunt, ſimile aliàs tubæ venaticæ: Inteſtinum ileum prope terminationem ſui, duas ulnas & ultra, totum erat glanduloſum: exitus ei ſatis anguſtus, qui valvulam Varolianam conſtituere videtur: Ex teſtibus alter inſignis fuit magnitudinis, alter verò multò minor: Priapum præter ordinarios, duobus aliis muſculis teretibus oblongis, pone inteſtinum rectum incipientibus, & ultra medium ipſius pergentibus, inſtrui notavi, haud dubiè validioris erectionis ergò.

[Ex literis 1683. 16. Febr. Baſileâ ad laud. D. Wepferum ſcriptis; Cujus communicationi hæc cum ſeq. Obſervatione debetur.]

OBSERVATIO CXXI.
D. CAROLI RISERI.
Eruca, digitalis magnitudinis, exquiſitiſſimis coloribus mirè variegata, ejusdemque obſervata metamorphoſis.

AMbulans foràs animi gratiâ ſub finem Julii, juxta Ilicetum quoddam, vidi fortuitò Erucam inſolitò magnam ac ſplendidæ Eſulæ (Botanicis Cyppariſsias dictæ) adhærentem eamq; depaſcentem. Arriſit animal, licet inſectum, quòd viderem, quô paſtu conſervari à me vivum, in quo & curioſitas mea in contemplandis DEI magnalibus exſatiari poſſit. Eam itaque dictæ Eſulæ tenaciter appenſam unà cum caudice evello ac domum porto; ubi eam vitreæ bullæ indidi, contemplari quotidiè, & mira & delectabilia habui. Placuit inprimis animantis colorum eminentiſſima varietas ſuis ſpiris excepta, ab antico ad poſtîcum, usque quaſi ſerico ſubtiliſſimè attonſo circumfluentibus: alternabant verò colores ita, ut aureum exciperet cæruleus, purpureum nigerrimus amplecteretur, omnes verò cùm graderetur, velut procellæ undarent. Caput reliquo corporis trunco anguſtius falcati duo armabant dentes, quibus Eſulæ folia non turbatim ſed ordine, nec à parte ubi caudici adhærebant, ſed ab apice foliorum (quæ oris admorſu priùs artificiosè lunabat) incipiendo depaſcebat. Spirales corporis inciſuras, non aduncus, ſed latipes fulciebat utrinque omnes, quas ſuper ſpiras pili erigebantur quaſi in ventriculum attonſi ejusdem coloris, cujus ſpiræ, niſi quod extima, verſus anum longiores velut acinacem evibrabat ſurſum. Vermis hujus excrementa omnia erant ſtellata, viridis coloris primùm, exſiccata tamen

men in ſubnigrum indureſcebant. Quem ubi menſis circiter ſpatio, pabulo prædicto alui; demùm langueſcens à cibo omninò abſtinuit, & mirandô artificiô Eſulæ caudici, filis ex ore deductis, quaſi zonâ hinc inde illigavit. Sequenti manè, quod nox obſervare vetuit, aurora detexit: nam exuviis ad dictam zonam conglobatim ſuſpenſis deſuper pendebat maſſa quædam juglandis magnitudine coloris praſini ſeu ſubviridis ante retroque acuminata, cætera in dorſo & lateribus gibboſa tota. Obſtupui animalis admirandam metamorphoſin non jam amplius pelle, ſed cruſtâ quâdam tectam duriori & ex parte poſteriori inverſim ſuſpenſam, credi poterat corpuſculum illud exanime omninò, niſi leviter tactu continuô ſeſe motitâſſet. Menſem circiter perduravit hoc ſuſpendium, quod tamen quotidiè inſpexi & exagitavi, quid tandem eo futurum ſit obſervans. Poſt menſis itaq; decurſum deprehendi quasdam ſubobſcuras intra cruſtam pellucidam enaſci maculas, quæ indies nigriores demùm totum illud involucrum imbuebant, ut non obſcuris indiciis collegerim futuram iterum mutationem, præſertim quod levi tactu validius ſemper ſeſe contorſerit exagitatum. Itaque animatum hucusque truncum unà cum vitreo ſuo carcere ſoli expono ſolitò ardentiori, cui cum aliquandiu contemplator aſſiſto, video tergoris loricam crucis in modum rumpi ac diffindi, animalque quoddam piloſum ſenſim eniti, & mox rupta undique teſtacea illa compage emergere Papilionem, qualem & corporis magnitudine & colorum amœnâ varietate anteà vidi nunquam. Languebat primùm quidem hirſuta progenies, ut nec pedibus conſiſtere nec alas explicare valeret; at poſteaquam imbellem ſobolem ad Solem apricari feci, ſeſe colligens ita paulatim ſolidabatur, ut brevi temporis ſpatio & alas ſurrigere, & pedum (quos omninò ſenos habebat) internodia firmare, quin etiam greſſum volatumque tentare, jam omnibus numeris abſoluta non dubitaverit. Alarum apices, falcis in modum ſurſum acuminatos, verſicolor fimbriabat inſtita,
 ala-

alarumque planiciem in latum porrectam, pingebant oculi ex nigro, rubeo, cæruleoque, ut pennis oculatis Pavonis nil cederent, haberetque vel Apelles, quod admiraretur. Indoluit mihi, quod jam Volatili non ſaperet Eſula, quæ priùs tam amica fuerat Reptili, nam avem tam affabre elaboratam diutius retinere animus fuit, ut obſervarem, an & qualia ova (niſi à cæteris papilionibus degenerârit) paritura, & conſequenter in priorem Erucæ ſpeciem reditura ſit. Porrexi, quem fortè in manibus tenebam Cariophylli florem Alumno Volatili, cujus odore allectus, explicatâ, (quam inter oculorum orbiculos, in glomerem convolutam abſconderat) longiſſimâ proboſcide, in imam floris medullam penetrans gratum inibi humorem exſuxit, ut facilè perſuaſum habuerim, eum in poſterum non niſi de melleo lectiſſimorum florum ſanguine victiturum. Quapropter eundem, quòd curioſitatem meam adeò propitiaverit, manumittens cum libero aêre Authori Naturæ reſtitui.

SCHOLIUM.

ERuca eſula victitans ſatis clarè demonſtrat internam tunicam faucium gulæ & ventriculi ita conformatam fuiſſe, ut ab acerrimo hujus plantæ ſucco erodi nequierit, ſed ipſi in gratum alimentum ceſſerit. Vidi Ruſticum ex longa conſuetudine butyrum fervidum & ebulliens cochleatim, inſtar juſculi carnis mediocriter calidi ſine ulla noxa ſorbilâſſe: inſpectis faucibus nullas aphthas vidi, tetigi autem linguam admodùm fervidam. (*D. Jo. Jac. Wepferus.*)

[*Scaphuſio 1687. d. 26. Decembr. Auguſtam Vind. miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Singularis dentium defectus.

QUidam Conſul *Fridrich Stadii* ad fluvium Eidoram (qui fluvius Danos & Saxones dirimit, vide *Conring: l. 1. c. 4 p. 20. de finibus Imperii Germanici*) *Ruyſtenbecq* dictus, hic in ore ſuo duntaxat molares, nullos caninos & inciſores, habuit dentes, fuitque ſenex provectæ ætatis. Eodem loco vixit chirurgus *Meiſter Feick* dictus, (cujus arcana chirurgica MS auro mihi chariora poſſideo) Et hic ſolis molaribus, nullisque caninis & inciſoribus, os habuit armatum, & valde provectæ ætatis fuit. Dentium bona conſtitutio magnum naturæ robur, bonamq; ſanitatem corporis probat. Dilectiſſima mea mater *anno XII. hujus* ſeculi *Embdæ nata* tam duros habet dentes, ut duriſſimas cruſtas ſine incommodo ſanitatis mandere queat. Dentes excavati & morboſi morboſam viſcerum infirmamq; conſtitutionem eſſe, arguunt. Dentes humani attriti & in pollinem redacti arcanum ſunt contra Epilepſiam.

SCHOLIUM.

DEntium numerum utplurimum variare, & plures apud hunc, pauciores apud alium numerari, jam nemo non novit; caninorum verò & inciſorum per omnem ætatem defectus, qualem in duplici ſubjecto obſervationis hujus Excell. Dn. Autor annotavit, rariſſimum certè eſt, cum dentes hi præ reliquis tam ad diſtinctam vocabulorum pronunciationem, quam alimentorum faciliorem inciſionem ac maſticationem neceſſariò requirantur: præſertim dum in horum defectu ſi forte fortuna exciderint, provida morta-

lium mater natura laxas ante gingivas adeò ut plurimum indurat, & calloſas reddit, ut dentium vices aliqua ex parte ſupplere queant, vel dentium loco ſemicirculum oſſeum, nonnunquam, ſubſtituit, prout de Pyrrho & Pruſiæ Regis filio, tradidit *Plinius lib. 7. cap. 16.* Exempla alia huc facientia vide apud *Schenckium Obſervat. lib. I. Obſ. 412.* hinc facile ſuſpicor & in his quoque ſubjectis dentium alveolos obliteratos planè, & in circuitu quoque maxillas acutiores quodammodo ac duriores eorum ad manducandum vices ſubiiſſe gingivasque calloſas planè ac duras extitiſſe, niſi forte inſignem & in loquendo & maſticando perſonæ allegatæ ſenſerint difficultatem: an autem major dentium numerus longævitatem donotet, minor è contra brevitatem vitæ? Vide *Scaligerum de ſubtilitat. ad Cardan. Exercitat. 271.* & *Ephemerid. Acad. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. VI. & VII. Obſ. 183.*

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO CXXIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI Surditas curata.

QUidam Chirurgus in pago Nerdorff aliquot ſurdos curavit hac methodo, altè inſerit fiſtulam tabaci, & quidem ejus partem ſubtiliorem, in auris cavitatem, tunc vehementiſſima ſuctione ori admovens alteram fiſtulæ partem craſſiorem ſuxit, ægri hac ſuctione perceperunt aliquid doloris in aure, aſt hac methodo curati ſunt, audiendique facultas reſtituta eſt.

SCHOLIUM.

VItium nervi auditorii non poſtrema ſurditatis cauſa eſſe ſolet, ſi ille humore craſſiore aut copioſiore obſtruátur,

tur, ſicque animali ſpiritui tranſitus denegetur, aut etiam ubi ſerum juſto abundantius ejusdem fibrillas, in membranam auris interiores receſſus inveſtientem extenſas, inundando relaxaverit, porosque adimpleverit, ac ita ſpiritum dictum prohibeat, quò minùs liberè influere, aërisque ſonoriferi impulſum valeat recipere. Unde quia ſuctione, in hac obſervatione memorata, aëris in meatu auditorio externo & vicinis poris obvii attractio, vel rarefactio, ac conſequenter quoad vim elaſticam imminutio contingit, reliquum internè præſentem aërem, majorem in premendo potentiam dum adquirit, ad ſtagnantes humores validè loco movendos, & quaſi exprimendos, aptum reddi, ſicque liberos ſpiritibus meatus aperiri, & hinc ad percipiendos ſonori aëris impulſus, ſpiritus hoſce diſponi, conjecturari mihi liceat.

[L. Schröck, L. f.].

OBSERVATIO CXXIV.
D. GEORGII HEINTKII.

Poſſibilitas, non tantùm movendi, ſed & extrahendi fœtum; unâ cum ſecundinis.

Quæ & quanta adhuc dum ubique ferè locorum, obſtetricum ſit imperitia, dolendum magis; quàm dubitandum. De aliis, quæ imprudentiæ ipſas arguunt, nunc mihi non intereſt diſquirere; de motione fœtus in utero ſive mortui, ſive vivi, ſaltem verba facturo. Urbem noto, ubi lis & altercatio inter hujus farinæ mulieres ingens exoriebatur; quarum aliæ penitus abjurabant mutationem fœtûs (das Wenden der Kinder) admittentes ſolummodò retropulſum illius (das Rückſchieben der Kinder) aliis

aliis prius aſſerentibus. Inter hæc diſſidia, re delatâ ad Magiſtratum, palmam reportabant poſterius ſtatuentes, eam ob cauſam, quia utplurimum ſoli Policiti; non-Medici; Anatomiæ & excluſionis fœtûs ignari, decidendis hiſce controverſiis, absque Medicorum conſilio præficiuntur, ubi mulieres magis garrulæ reliquas rem melius intelligentes ſpecioſis ſuis ratiunculis ſupprimunt, ſententiâ verâ repudiatâ. Imò eò nonnunquam exſurgit obſtetricum arrogantia, ut etiam eruditi, & ſatis experti Medici eludant conſilium atque inſtructionem reſpuentes ſeſe excuſent: Es wäre wider ihren Eyd und Pflicht / rem ejusmodi inſolitam, & ab ipſis inexpertam ſuſcipere, atq; ſic morti potius tradunt multas cum fœtibus puerperas, quàm, ut aliquid novi addiſcere aut aliis exercitatioribus operationem permittere velint, cavillantes, ſibi nova obtrudi, atque ita omnem intendunt nervum, ut alii homines in eodem errore cum ipſis permaneant.

Cùm autem benè ſciam, etiam viris medicinam facientibus hunc actum vocari in dubium, eum ſequentibus ſtabilitum dabo. Nolo autem præfari de artificioſo ſæpeque celebrato hoc labore ſpeculi beneficio uterini à feliciſſimo in hoc opere *D. D. Faſchio* P. P. Jenenſi. Intermittam quoque obſervationes ejusmodi exercitii à Nobiliſs. *Merclino Ephem. N. C. Ann. III. Decad. II.* & à *Muralto* de Medicina inſigniter merente *Ann. I. & II. Dec. II.* inſertas, cujus etiam *Collegium Anatomicum germanicè editum* multis oppidò raris talis modi obſervationibus refertum evolvi poteſt. Conformabo ſolum modò me cum Paulo Portal Magiſtro Chirurgiæ, jurato Pariſiis, cujus etiam mentionem faciunt *Acta Eruditorum Lipſienſ. p. 303. ann. 1686.* quando mihi ſexies vel ſepties obſervare contigit, dum præterito anno Noribergæ moratus fui; ſcilicet, degit ibidem Chirurgus, cujus in *Ephemerid.* aliquoties jam cum laude facta fuit mentio, nomine Brodmannus, qui ſolâ manu in uteri cavitatem immiſſâ, non

tantùm

tantùm fœtum mortuum, ſed & vivum feliciſſimè primùm movet, poſtmodum etiam extrahit. Imò ſecundinarum quoque ſtamina uteri lateribus adhærentia digitis quaſi abradit & avellit. Confeſſus mihi idem eſt contra obſtetricum opinionem, ſentientium, orificium matricis ne digitum quidem admittere extra dolores partûs conſtitutum, quod ſæpe facili negotio, nondum pertumida cùm ſit matrix, viam aperiat & manui introitum permittat, licet antea valdè clauſa viſa fuerit excepto verò caſu, dum naturalia tumor ingens occupat, ubi difficilis auſus ſit. Nempe matris prius parum ad quietem permotæ & genitalibus per emollientia fotis, ſicque ritè diſpoſitæ oſſi ſacro ſubmittit alterutram manum, alterâ oleo quodam appropriato illitâ, primò digitis leviter removendo obſtacula, ſibi viam ſternit, donec ſucceſſivè integra manus intrare naturæ ſecreta queat. Suſcipitur hic niſus præſentibus vel abſentibus doloribus partus, facilius tamen abſentibus, qui contraniti interdum ſolent operatori. Et hæc operatio interdum citius, interdum tardius, prout nempe fœtus vel diſpoſitus vel valdè irretitus, abſolvitur. Sique fieri poteſt, ad avertendas matri moleſtias, manum ſemel ingreſſam non extrahit totam, niſi poſtquam ſuo operi ſatisfeciſſe putet operans. Nonnunquam ipſæ fatentur puerperæ, parum incommodi, imò quandoque levaminis momentum exinde mox ſe ſentire, & ex niſu proprio ſummè debilitatæ peracto opere confeſtim reviviſcere, quaſi incipiunt. Quod ſi verò interanea nimium occluſerint aditum & ſine læſione matris membra jam extra uterum exſtantia, minimè intrudi rurſus queant, cultro quodam abſcindendo artus vel fœtum tumidum, ut extenuetur corpus, diſſecando, utitur. Aliàs utplurimum absque ferri ullius adminiculo agens. Aliquando gemellarum matri, quæ excluſioni illarum impar erat, extrahebat primùm fœtum mortuum, alterum, qui morti jam erat proximus, ſalvabat hac ipsâ arte; qui ritè tractatur ac refocillatur, modò puella eſt optimè valens; reliqua, ad fi-

 nem

nem perducto opere, committit Medico. Ex literis exercitatiſſimi ſupra laudati *D. D. de Muralto* habeo, quòd facilis ſit movendi fœtum ratio, ſi in tempore operans advocetur, antequam ſcilicet infans in anguſtias abdominis propellatur, ſicq; ſpatium pro manu operante adhuc ſuperſit e. gr. Si contingat quòd fœtus mox ſequatur egreſſas aquas cum alterutro brachio, (quod communiter fit,) tunc operans advocetur, materque ſine laboribus partûs in lecto jaceat neceſſe eſt: hinc Operator illitâ dextrâ manu oleis appropriatis 1. 2. 3. 4. vel 5. digitis juxta brachiolum ſibi viam paret orificium uteri internum lento modo recludendo, donec integræ manui, ſi poſſibile, introitus permittatur: Ubi brachiolum circa axillarũ flexuram apprehendendum, atque in uterum quomodocunq; fieri poteſt, retrahendum; caputque, quod ad latus jacet, verſus orificium dirigendum, vel, ſi aptius videatur, operans cum manu pergat ſupra infantis dorſum in fundum usq; uteri apprehendendo pedes movendoque fœtum, quod facile fit, talique modo extractionem moliatur. In priore circumſtantiâ, quando caput, poſt [illegible] ctum brachiolum ritè ad orificium uteri eſt diſpoſitum, nullâ extractione opus eſt; ſed committendum potius naturæ opus, refocillentur verò interim mater infansque confortantibus medicamentis cibisque. Quodſi verò infans nimium propulſus ſit ad interiora, laborioſiſſima tunc evenit operatio, quia manus non ritè agere poteſt, infantisque vitæ parcendum eſt. Quando manus ſe manifeſtant, tunc utplurimum pedes quærendi ſunt. Si caput ſub oſſe pubis jaceat, attollendum eſt, & ſupra manum artificis tanquam patinam per niſus matris expellendus erit fœtus. Sin verò caput extra matrem conſtitutum collumque conſtringatur tunc orificium in circulum pollice extendendum, donec, ſpatium pro axillarum egreſſu ſufficiens fiat. In promptu hîc ſemper eſſe debent appropriata olea, aërque, imprimis frigidus vitandus. Si autem infans mortuus ſit, excluſionemque adjuvare nequeat, tunc, præmiſſo tamen examine, utrum

vivat

vivat necne, manus in fundum uteri quantum poſſibile mittenda pedesq́; petendi. Si ſpatium deſit, non trahendum aut vis inferenda eſt, ſed membrum, quod extra matrem jam eſt, detorquendum, aut ſub alis apertura intra coſtas facienda ad efferenda viſcera & ſanguinis effluxum; interea manus non extrahenda ſed verſus abdomen mota per eam pedes quærendi ſunt. Si contingat, quòd caput præ orificio jaceat, apertio in fontanella facienda, cerebrum eximendum, ſuturæ cranii ſolvendæ aut ſuper ſeſe ponendæ, ut ad extractionem partes aptiores fiant. Si nates præ pudendis ſitum habeant, digitus in anum prolis mittatur, & os ſacrum propius attrahatur, quô reliquum etiam corpus propius accedat. Si materia ſive cruſta caſeoſa ſupra infantis cutem poſt elapſas aquas exſiccata in fœtu mortuo obſervetur, oleo roſar. & verbaſci probè calefacto inungenda, poſtmodum corpus in quantum poſſibile, vertendum & ad convenientem ſitum dirigendum. Quadrat autem non ineptè illud huc: Audaces fortuna adjuvat, & ſucceſſus ſecundat auſum. Cognoſcitur verò etiam, quàm frequenter ex ignoratâ hac arte & mater & infans neci dentur, aut ſi benè cedat, vix mater ſervetur, & quòd è commodo publico eſſet, erudiri obſtetrices in hoc agendi modo, ne antiquum ſemper obſtinatè obtineant. Quanquam eæ ipſæ minus aptæ ad hoc opus mihi videantur, partim propter ignorantiam Anatomiæ, quæ ad hoc exſequendum prærequiritur, ne unum pro altero arripiatur, partim etiam propter laborioſum periculoſumque negotium earumque timiditatem vacillansq́; judicium, dum mox nimis citò, mox tardius ſe accingunt, tandem etiam quia vix informationem admittunt.

OBSERVATIO CXXV.
D. GEORGII HEINTKII.
Bilis examen, quot modis illa ſaltim exercitii gratiâ adhuc dubia reddi poſſit in cauſa Icteri.

QUot & quibus nobile illud hominum decus, Cutis, vitietur nævis, atque à ſuâ amicabili venuſtate connatâ degeneret, ſatis ſuperque notum. Scimus, quando ex lævore illius fit aſpredo rugoſa, imò & ſæpè variegata, nihil attinet effari de Afrorum atq; Cingarorum (quoad nos quidem, non quoad illos, quia ipſis color niger decus atque honor) ſpurcâ fœditate, deque aliis, vel ab extra advenientibus mutatis qualitatibus, vel ex malâ conſtitutione internâ proficiſcentibus. De ſolo colore depravato Ictericorum, omnium ferè ore à bile ortum trahente, nunc agam. Bilis dicitur

I. Tingere excrementa alvi. Aſt dubium infertur ex dejectionibus infantum, interdum magis quàm apud adultos tinctis, quando à canibus, amaritudinem bilis æquè ac homines aliàs abhorrentibus, avidè lambantur. Imò ea ipſa excrementa manifeſtò acidum ſpirant, adeò, ut interdum aciditate ſuâ quaſi nares conſtringi obſerventur: unde etiam acidum præcipitantibus curantur. Ergò vix videtur à bile prædominante color iſte. Sic obſervationibus Pathologicis qui eſt attentus, animadvertere poteſt, ſæpiùs ægros flava, ſine ullâ amaritie, alvo excernere, & vice verſa albicantia & limpida inſigniter amaricantia per vomitum rejici. Vid. *Sennert. de Conſenſu & Diſſenſ. Chymic. c. 16.* ubi de morborum cauſis. In canibus albeſcunt excrementa, etiamſi æquè ac in hominibus præſupponatur bilis. Taceo, quòd excrementa naturaliter

liter demùm ſucceſſivè flaveſcant excluſô ſcilicet ab iis chylô. Dici autem poteſt, quòd bilis retineat colorem, perditô ſapore: ſed ex inferius adductis exemplis liquet contrarium; id quod etiam in ſanguinis ſero flaveſcente per venæſectionem emiſſi quilibet experiri valebit. Bilis dicitur

II. Urinam tingere. Enimverò præter teſtimonium *Thomſonis* denegantis in *Epilogiſm. Chimicis*, uti ſudori & ſanguini, ita & urinæ amaritiem, licet flava nonnunquam conſpiciantur; accepi ipſemet urinam ſanam cumque bile perfudi, ubi intincta linteamina mihi non æquè exhibuere colorem illum, qui in Ictericorum urinâ ſe prodit. Porrò tali urinæ puræ inſtillavi guttulas ſaltem aliquot bilis, & minus auctô colore ſapor amarus deprehenſus fuit. Alterâ vice ſumſi bilis caninæ conſiſtentiæ ſat viſcidæ gutt. vj. miſcens aquæ puræ ℥j. ubi color emergebat urinæ ſanæ ſimilis, huic liquori addidi ſalia Alkalica pariter ac fixa, experturus, utrum fortè ſal urinoſum ſaporem bilis obtundat exaltatô colore: ſed obſervavi colorem magis adhuc infringi ab iis ſuperſtite ſapore amarô. Ulterius progreſſus cepi ℥j. aquæ c. ſale comm. item Alkali fixo ad ſaporem urinoſum redactæ, producturus, uti ſupra cum aquâ purâ feceram, ſimilem urinæ colorem, ſed admiſtæ, ut ſuperius, 6. guttæ non ſuffecêre, nec priùs acquiſivi eundem colorem, quàm affuderim 12. gut. qui liquor etiam paulò poſt citiusque adhuc quàm antè, in virorem migravit, cum ingenti amarore. Præterea, ſi chartæ albæ bilis gut. ij. inſtillaveris, iisque Alkali fixi gr. ij. ſpatulâ ligneâ incorporando adjunxeris, virideſcens ac ordinaria bilis flavedo ad ſenſum abſorbebitur, ferè deleta. Neque in aquâ ſimpl. ℥ij. ſoluta hæc miſtura tam ſaturum procreabit colorem, quàm ſi gut. iij. in aq. ſ. ℥ß. duplam ſcilicet quantitatem inſtillares. Ex quibus pateſcit, colorem potiùs ab Alkalibus, minus ſaporem immutari, uti c. urinâ naturaliter ſe habente accidit, nam Alkalia omnia præſertim fixa ejus colorem abſumunt, tam antè, quàm poſt ſedimenti ſeparationem, in tantum, ut

urina filtrata adjectis Alkalibus ferè albeſcat. Quid ergò ſentiendum de Ictericorum urinæ colore? Bilis dicitur

III. Tingere ſanguinis ſerum, quod interdum adeò intenſâ flavedine obſervatur, ut etiam ſtragula ſudor reddat flava, ſine tamen illius amarore, teſtificantibus hoc animadverſionibus Autorum. Quin propriam non erubeſco adjicere experientiam: ſcil. excepi ex venâ ſectâ cujusdam Icterici linteo ſanguinem, ſerum innatans ſanguini, croceo licet colore tingeret linteu[illegible], nullam tamen linguæ idem guſtanti imprimebat amaritiei notam. Quod & non deſtruatur amaror particulis oleoſo-volatilibus maſſæ ſanguineæ, exemplô lactis ſanguini proximè convenientis fit manifeſtum. Inſtillavi lacti bilem ad aliqualem ſaltem flavedinem, poſuique in digeſtionem, hinc guſtatô lacte amarities minimè occultata apparuit. Qui ergò obſcurari poterit amaror in tam ſaturâ ſeri flavedine; cùm conſtet, tenaciorem in bile qualitatem eſſe ſaporem, quàm colorem? quod & coquis notum, quando bile infectos piſces elixatos deguſtant. Sic & ſanguis naturaliter ſe habens è corpore prolectus & cum pauculâ bile permiſtus minimè amaritiem bilis velare potis eſt. Reſtant alia experimenta, quæ vincere poſſunt, prævalere ſaporem à colore. Namque adhibui Acetum, item Spiritum Vitrioli, Salis & Nitri, ſed nullo horum amaror bilis periit, quanquam color factus ferè æruginoſus à fortioribus, ac cum aliquali turbulentiâ & pulviſculi ex albo ad pallidam viriditatem vergentis, ſucceſſivâ præcipitatione, propter Alkali occultum, quod conjunctum cum acidis reliquum concretum ad fundum dimittit. Ab Aceto æruginoſitas fuit conſpecta pallidior tardiorque. Sic bili addidi Nitrum, Panaceam Holſaticam ſ. Arcan. duplic. Mynſ. it. Salis Tartari & Nitri āā. per incenſionem in calcem redacta, quæ conjuncta aliàs Colocynthidos amaritudinem tollunt, ſed ſapor hic juxta proportionem manſit amarus. Si ergò non Alkalia, nec Acida neque Nitroſa ſ. neutra neque pinguia ſ. oleaginoſa ſaporem

bilis

bilis infringunt, quî ergò fit in Ictericis, ſi bilis cauſa Regii iſtius morbi exiſtat? Tandem emergit quæſtio, cur Ictericis oculi minus doleant, cùm aliâs unica fellis guttula in ejus bulbum inſtillata intenſiſſimum faciat dolorem, & quare bilis licet humoribus fracta, in tanta copia ſanguini Ictericorum infuſa, toti corpori non atrociora inducat ſymptomata?

[*Windsheimio A. 1687. d. 28. Decembr. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CXXVI.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Infans ex fortiſſima matris imaginatione, monſtroſa Umbilici relaxatione, ac inteſtinorum extra Corpus propendentium prolapſu, natus.

VIllica quædam Berenſtattenſis, Ulmanæ ditionis, Jacobi Hôckeri conjux, meſſis tempore, ſed primis geſtationis menſibus, ſuburbanis ruſticisque operationibus incumbens, & frumenti per agrum hinc inde ſparſos manipulós colligens, ſub eorundem uno reptantium viperarum acervum ſubitò animadvertit, harumq; & motum & figuram, umbilicali regioni, ſuperimpoſitâ manu, ita ſtrenuè ſibi imaginata eſt, ut toto quidem, quo utero gerebat tempore, utcunque benè habuerit, ac denique circa crepuſculum veſpertinum filiam ſacrâ mox undâ Barbaram initiatam, quoad reliquas partes vividam quidem peperit, ſed ex radicata illa imaginatione non benè formatam, adeò, ut omnia natæ hujus inteſtina, aliâs ſecundum naturam in inferiori ventre occultanda, hîc præter naturam per relaxatum umbilicum extra corpus, tanquam magno in culeo recondita,

ſolo-

ſoloque peritonæo inveſtita, conſpicienda ſe præbuerint, quæ etiam, extra jam uterum poſita (materno videlicet & ſalutari calore deſtituta, ac circumſtante inſuper aëre frigidiore læſa & coarctata) nec hypocauſti calidioris beneficio, non tegumentis, non ullo medico & artificio & auxilio, in ſuo naturali ſtatu conſervari potuerunt, hinc elapſo biduo, & ſequenti Dominica die, vix hunc ingreſſa mundum, ad beatorum iterum ſedem migravit. Quam filiolam honoratiſſimus Dn. meus Parens, Joh. Georg. Gockelius, Ph. & Medic. D. Phyſ. Reip. Ulm. Ord. ac p. t. Collegii Med. Senior atque Decanus, requiſitus vidit, ac hæc omnia ſingulari ſtudio & diligentia obſervavit.

OBSERVATIO CXXVII.
D. EBERHARDI GOCKELII,
De
Pyro Monſtroſo.

ANno 1644. circa finem Junii, Stuttgardiæ, in horto Aulico, Arbor pyrifer, fructum longioribus pediculis ferens, (Germ. *Langſtiler Birn*/) pyrum notabilis magnitudinis, facie humana inſignitum, circa ejus umbilicum octo foliolis, inſtar coronæ, ornatum, ac exinde duos ſurculos tenellos in eorundem apicibus efflorescentes, de ſe in utroque latere ſurſum ſpargens effundensque, protulit, quod Pyrum Sereniſſimo Principi ac Domino, Domino Eberhardo, Duci Württembergiæ & Tecciæ &c. &c. Patriæ Patri tum temporis clavum regiminis tenenti, oblatum ac ad manus traditum eſt, ex cujus communicatione deinceps ejusdem Amita, Sereniſſima Anna Chriſtina, Duciſſa Württembergiæ, &c. pictum ac delineatum, Ulmæ, (ubi inter Bellonæ ſtrepitus dicto anno & tempore habitavit)

vit) accepit. Cauſa hujus effectus meritò Deo, & variè ludenti naturæ attribuitur, cum notum ſit, eandem naturam talia, aliaque miranda non ſolum in vegetabilibus, mineralibus, & animalibus, lignis, lapidibus &c. hinc indè ſupra terram & in ejus viſceribus monſtraſſe, verum etiam non rarò in cæteris elementis, igne, aere, aqua, imò etiam cœlo & ſtellis prodigioſos, monſtroſos, atque ſtupendos tales effectus produxiſſe: Cujus rei unum vel alterum rarum exemplum afferre placuit.

Anno 1240. Cremonæ, in Monaſterio Divo Gabrieli ſacrato, Grando, in quo facies Chriſti, & poſticâ ejus parte crux, in ejusque ambitu nomen JESUS NAZARENUS, expreſſum erat, cecidit, qui cum poſtea in liquorem reſolveretur, & hac aqua cæci cujusdam oculi abluerentur, ille eveſtigio miraculosè viſum ſuum recepit. *Vincent. Hiſtor. lib. 30. cap. 138.*

In Suecia Anno 1395. mirabilis grando decidit, cujus ſinguli lapilli naturales viriles ac femininas facies repræſentabant.

Piſces mirificè figurati, Anno 1563. in urbe Ceuta Idibus Maji ejecti & ad littus inventi, cujus *Bizartus pag. 303.* meminit: & alii piſces, armis bellicis prodigioſi, Anno 1623. die 8. Septembris in Feſto B. Mariæ Virginis, prope Warſaviam in Viſtula capti, hiſtoriam & deſcriptionem vid. apud *Georg. Stengel. Soc. Jeſ. Tractatu ſuo de Monſtris, cap. 1. S. 9. & 10. pag. mih. 17. & ſeqq.*

Fig. LIV.

OBSERVATIO CXXVIII.

D. EBERHARDI GOCKELII,

De

Ovis, Sole ſignatis.

ANno 1642. ab undecimo die Julii, usque ad vigeſimum Septembris, Ulmæ, à quinque diverſis gallinis, quinque ſingularia ova conformia, Solis imagine; tredecim flammulas de ſe ſpargente, inſignita, excluſa fuerunt.

Et primum quidem undecimo die Julii, inter horam nonam & decimam antemeridianam, ubi alutarii cujusdam gallina tale ovum excluſit, in quo ſol, tredecim flammulis circumdatus, non aliter, ac ſi ſculpto ſigillo impreſſus eſſet, cernebatur; hujusque uxor conteſtata eſt, ovum hoc, cum ab aliis ovis ſeparaſſet, talem ſplendorem edidiſſe, ut ejus aſpectu non parum conſternata fuerit, quod ovum etiam quamplurimis petentibus hominibus monſtravit.

Sequenti ſeptimana, alia mulier, officinæ promercalium addicta, ſimile ovum à gallina ſua deſumptum, ſole ac tredecim flammulis notatum, Dn. Parenti meo exhibuit.

Circa Feſtum S. Jacobi, militis cujusdam conjux etiam ex gallina ſua tale ovum, ſolis imagine; tredecimque flammulis effigiatum, accepit.

Nec minus, menſe Auguſto, in Feſto aſcenſionis Chriſti, Crepidarii gallina ſimile ovum, ſole ac tredecim flammulis inſignitum, excluſit.

Die 20. Septembris alia ægrota femina tale ovum à ſua gallina acceptum, ſole videlicet, tredecimque flammulis, ſed non tam clarè & expreſſè notatum Dn. Parenti

meo

meo donavit, qui non ſolum hoc, ſed etiam reliqua, vidit, ac ocularis teſtis annotationibus ſuis inſeruit.

Ex quibus patet, Deum ac providam Naturam interdum etiam rebus vilibus, certa ſigna & characteres, notatu ac perſcrutatione dignos, imprimere conſueviſſe. Cauſa horum ovorum, ſole & flammulis notatorum, partim à Gallo, Jovis alite, ſingulo mane aureum mundi lumen fixis oculis aſpiciente, cantuque ſuo ſalutante, cumque gallina ſæpius coeunte, characteremque hunc cum ſeminali principio imprimente, partim à gallina ipſa, lumina ſua in ſolem defixa tenente, ejusdemque effigiem oculis per fortiſſimam imaginationem hauriente, deſumi poteſt.

De cætero, hæc ova nihil mali ſignificare vel portendere potuerunt, quia ſol ſignum Divinæ gratiæ eſt, qui cuncta illuminat, calore ſuo vivificat, calidum nativum inſitum in ſingulis creaturis viventibus excitat, fovet, ac in ſuo ſtatu naturali conſervat.

Fig. LV.

OBSERVATIO CXXIX.

D. EBERHARDI GOCKELII,

De

Ceraſis acidis, per quadraginta annos incorruptis conſervatis.

Anno 1646. eo tempore, quo Ceraſa acida ad maturitatem ſuam pervenerant, quidam arti pharmaceuticæ addictus, vitrum amplioris orificii, in quo aliâs Syrupi & condita aſſervari ſolent, (Germ. Zuckerglaß) ceraſis acidis, pampinis per ſeries interpoſitis & diſtinctis, replevit, illudq; orbe vitreo, mediante cera liquefacta, optimè clauſit, dictumq; vitrum filo cannabino contorto appenſum: in phar-

macopolii cella, aquæ puteali immerſit, ut ſic ceraſa illa recentia per aliquod temporis ſpatium conſervarentur.

Cum autem, neſcio qua de cauſa, filum abrumperetur, præfatum vitrum hiſce ceraſis repletum ſubmerſum eſt, ac in allegati putei fundo ſepultum requievit.

Sed Anno 1686. cum crater ligneus, vel tabulæ ligneæ, quæ puteum in ſuperiori parte circumcingebant, per ætatem putreſcentes, ruinam minari cœpiſſent, harum loco, præfatus puteus muro munitus eſt, ne quis per incuriam in eum delabendo damnum caperet: Dum verò operarii huic operi perficiendo incumbebant, & inter operandum aliquid lignoſi in puteum illum fortè fortunâ decidiſſet, quod murarius anabathrâ ſeu ſcalâ in aquam demiſsâ, deſcendens extrahere tentabat, ecce! hoc vitrum per quadraginta integros annos in hoc puteo deliteſcens, & per fortiorem motum à fundo putei revocatum, aquæ puteali ſupernatans, murarii manibus occurrit, quod ſtatim prehendit, Pharmacopœo, qui ante prænominatum longiſſimum tempus dictum vitrum huic puteo immiſerat, ad manus tradit, qui ſummè miratus, vitro aperto, Ceraſa hæc adhucdum integra & incorrupta, ſed ſaporem priorem naturalem non amplius habentia, invenit, quæ deinceps illuſtriſſimæ cuidam Comitiſſæ in noſtra vicinia, ac mihi, monſtravit, & communicavit.

Cauſa tam longæ durationis, ſine dubio eſt aquæ putealis frigiditas adſtrictiva, quæ calorem deſtruentem, in ceraſa aliâs agentem, putredinemque molientem atque promoventem coercuit, ac conſequenter ceraſa hæc à corruptione vindicavit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXX.

D. THEODORI CAROLI,

De

Hæmorrhagia uteri feliciter ſanata præter opinionem.

FOemina quædam quadragenaria, temperamenti ad atrabilarium inclinantis, ſubinde valetudinaria, convulſionibus ac deliquiis obnoxia hyſtericis, & ulceroſa pulmonum labe haud dubie infecta, ab aliquot etiam jam annis, poſt caſum ab alto de dolore lateris ſiniſtri ſub coſtis ſpuriis gravativo conqueſta, nuper, quod ſolenni alias more per uterum ad XI. hebdomadas non purgaretur, gravidam ſe ſuſpicabatur. Diffluebat tamen concepta ſpes inopinata ſanguinis ex utero eruptione, primo quidem modica ratione quantitatis tam continuæ quam diſcretæ, mox auctiore & immodica, ad aliquot ſeptimanarum decurſum producta; cui etiam coërcendæ nullis utebatur remediis, quod perſvaſiſſima ab obſtetricibus & aniculis eſſet, tamdiu colluctandum ſibi cum hocce fluxu eſſe, quamdiu menſtrua ſuſpenſa fuerunt: Sie müſſe dieſen Fluß ſo lang haben / ſo lang ſie ihre Zeit nicht gehabt habe. Verum cum diutius juſto protraheretur fluxus, & decima jam elapſa eſſet ſeptimana, vires interea nimis reſolverentur, facies pedesque intumeſcerent, quin & ſymptomata imminerent hyſterica, diutius cunctari periculoſæ rem aleæ eſſe rata, tandem per maritum, ut ipſam viſitarem, petiit. Ego ſine mora ad ipſam acceſſi, lectoque affixam deprehendi. Inſtituto vero cum ipſa examine, percepi hæmorrhagiam qua à longo jam tempore tantum non conſumeretur, non amplius jam ut in principio continuam eſſe, ita ut ſemper aliquid ſanguinis elabatur;

 ſed

ſed periodicam, quæ ſcilicet interpoſito plurium horarum, & aliquando duorum triumve dierum ſpatio penitus ceſſaret, mox autem perruptis quaſi cataphractis tam ſubito ipſam tamque impetuoſe obrueret, ut quo conſtituta ſitu locove corriperetur, eo conſiſtere quousque impetus iſte ceſſaret, neceſſe haberet. Sanguinis quavis vice proruentis quantitatem eſſe ſtupendam, ut ſæpius ipſa miraretur, qui vita ſupereſſe poſſit. Quem vero profunderet ſanguinem partim eſſe tenuem & plus minus ſeroſum, partim concretum, frigidum tamen omnem ſentiri in muliebribus. Concretiones ſanguineas variæ eſſe magnitudinis, omnes ovales & ſatis floridas. Has calidæ injectas, quod præſenti mihi monſtravit, non diffluere, nec virgulis agitatas diſſolvi, ſed pertinaciter cohærere ope tenuiſſimarum membranularum & fibrarum. Inſtantis periodi indicium ſibi eſſe certiſſimum ſonoram intra ſiniſtrum hypochondrium ſtillationem, quam & ipſa imprimis & proxime ſibi adſtantes auditu ſatis clare perciperent: *Sie höre wie es in der lincken Seiten hinunter tropffe und guttere.* Hac igitur non devicta actum cum ipſa & conclamatum fore. Erigebam ægrotam, quantum licuit, ordinataque pro rei neceſſitate commoda diæta, vino inprimis penitus interdicto, ipſam dubii licet eventus curationem ſuſcipere inſtituebam. Vocatis hinc in uſum V. S. revellendi gratia, ligaturis dolorificis, epithematibus ac cataplasmatibus adſtringentibus, adhibitis inſuper interne roborantibus, modice adſtringentibus, mucilaginoſis, incraſſantibus, inviſcantibus, emulſionibus, mixturis, pulveribus, pilulis, gelatinis, ad aliquod tempus continuatis, victas dare malum manus videbatur. Nam in quintum usq; diem cruore muliebria nullo polluebantur. Sed infidæ erant induciæ. Quinto enim die vixdum elapſo recurrebat malæ notæ ſtillicidium, paucisque poſt horis prior ludebatur tragœdia, non ſine deliquiis, extremorum refrigeratione, verticis algore, aurium tinnitu, capitis turbatione & vertigine, quibus tan-

dem

dem motus ſpaſtici ſatis truculenti, ſubinde quidem remittentes, ſæpius tamen repetentes per aliquot dies jungebantur. Parum ergo tum abfuit, quin defeciſſet ægrota, totque hoſtilibus inſultibus inferior longe ſuccubuiſſet. Et ſpes ſane in anguſto admodum poſita erat. Nec tamen deſtiti, pertinacique roborantium cephalicorum ac nervinorum è caſtoreo, ſuccino, cinnabari, continuatione tantum profeci, ut ſedatis inteſtinis illis tumultibus ſenſim ad ſe rediret ægrota, reſtante jam ſola uteri hæmorrhagia, mitius tamen & rarius invadente; quam & ipſam tandem favente divini Numinis gratia electuario ex conſerva abſynth. pont. rad. cichor. nuc. ind. condit. ſpec. diarrhod. Abb. lap. hæmat. præparat. & ſir. acetoſ. citr. parato devici, priſtina ex voto ſuccedente valetudine.

[*Leonbergæ ex literis ad Pythagoram datis, die 17. Aug. An. 1687.*]

OBSERVATIO CXXXI.

D. JOHANNIS JACOBI MEIERI.

Pancreatis ſcirrhus & tumor glandularum meſenterii.

ANte aliquot dies diſſecui fœminam ruſticam, unum & quinquaginta annos natam, ac numeroſæ prolis matrem. Hæc toto pene vitæ decurſu nulla adverſæ valetudinis incommoda tulit. Abhinc quinque annis primùm ægrotare incepit. Conquerebatur de menſtruis ſubito ſuppreſſis, crebris deinde vomitibus, ac tandem de tumore ſenſim ſenſimque incrementum capeſſente. Latebat is in abdomine, totumque hypochondrium dextrum occupans

pans manibus poterat palpari, ac verſus ſiniſtrum moveri. Morbi vehementia medicamentorum vim eludente, ægra poſt crebras vomitiones & inſignes dolorum cruciatus occubuit. Diſſectionem inſtitui præſente Theodoro Zvingero Med. D. & P. P. nec non Joh. Jacobo Oſvaldo commilitone meo. Reſectis imi ventris integumentis ſerum ſubflavum prorumpebat, cujus tres circiter menſuræ in abdomine continebantur. Omentum erat disruptum & pene conſumptum, omnis pinguedinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice ſauciatum ſanguinem nullum ſtillabat. Folliculus fellis bile ſubflava, eaque tenaci, turgebat maximè. Lien ſanus erat. Totius meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ erant omnes. At paulo accuratius inquirenti tumor iſte occurrebat inſignis, & certe erat pancreas undique ſcirrhoſum & tumidum, ut & pylorus inſigniter tumens, in extimaque ſuperficie vomicis aliquot albente pure refertis conſpicuus. Aperto ventriculo pylori circulum, valvulæ ſimilem, ſcirrhoſum quoque deprehendi. Interna ventriculi facies undique ſcatebat glandulis induratis albicantibus, attamen numeroſiores erant circa pylorum. Inter dictas glandulas ſcirrhoſas aliquod intercedebat diſcrimen: etenim aliæ aliis erant latiores & magis depreſſæ, aliæ minores, & eminentes. Cætera quoque viſcera perſcrutari voluimus, ſed conſanguinei ejus ulteriores conatus noſtros prohibuerunt.

[*E literis ad Pythagoram An. 1687. d. 15. Febr. Baſileæ datis.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXII.

D. JOH. CONRADI PEYERI,

De

Glandulis inteſtinorum, & in ſpecie duodeni, ubi ſimul peculiaris complexio nervorum oſtenditur.

Quanquam binis exercitationibus commodè luculenterque egerim de glandulis inteſtinorum, ut vix addi aut deſiderari aliquid poſſe videretur; ſunt tamen qui partim exceſſu me peccare putent, quippe cùm non glandulas modò ubique in inteſtinis admittam, ſed etiam planè ventriculum ipſum & inteſtina glandulis annumerem, quibus alibi jam eſt parata reſponſio: partim etiam defectu. Etenim novum glandularum genus in inteſtino duodeno producitur, à nobis, ut credunt, omiſſum, & jam noviter inventum. Laudo equidem, deamo, & vehementer probo ſolertiam experiundi & literis conſignandi etiam minima & penitiſſima animalium ſtructuræ, ad quam rem excolendam ſe potiſſimùm obſtrictos ſentiant Anatomiæ Profeſſores, ut officio ſatisfaciant Spartamque exornent. Veruntamen ne qua inventiones novas multiplicemus præter neceſſitatem, ante jam ſanè cognitum fuit atque perſpectum quicquid in duodeno glanduloſi apparet. Neque enim nos tantùm internarum glandularum genus inteſtinis eſſe multiplex oſtendimus, tam gregalium quàm diſperſarum, ac præhereà intimum velamen inteſtinorum, quod alii cruſtam appellant, diximus naturam glandulæ totum ſapere, ac affine quadantenus eſſe membranæ narium fauciumque pituitoſæ, imò hâc eâdem multò adhuc potiùs, fabricæ nimirum concinnitudine & uſu. Sed inſuper adhuc

eximii duo Scriptores *M. Malpighius* & *Gul. Cole*, glandulas duodeno ſeorſim attribuerunt. Ille quidem *Exercit. de Liene Cap. VI.* his verbis: *Idem* (glandularum præſentiam) *ſuſpicari poſſumus de DUODENO fundoq́; ventriculi, quorum licet cavitates ab adjacentibus partibus fermentativos vel alterius naturæ recipiant humores, ſub ipſarum tamen membranis PECULIARES etiam GLANDULÆ vel quid analogum ſæpè latitat.* Hic verò evidentius *de Secret. anim. Cap. V. Dum operum naturæ uniformitatem revolvens inteſtina, tenuia præſertim, attentius luſtraturus aperio, ſtatim mihi ſe ſiſtit interior eorum tunica facie GLANDULIS omninò ſimili, DUODENI MAXIME, in quo, quia major inde lactearum numerus exoritur, magis conſpicua GLANDULOSA NATURA.* Libitum eſt nihilominùs iterum iterumque in rem præſentem ire, & cum priſtina repetere experimenta, tum parare recentia in diverſis animalium extis ad veritatis cognitionem. Omnibus autem exactè ſubtiliterque adminiſtratis patet, duodeni velamen intimum perinde ut cæterorum tenuium inteſtinorum eſſe tenerum, lubricum, molle, poroſum, & friabile, uvidumque, quomodo glandularum ſolet natura. Quæ certè princeps fuit cauſa, quare illud glanduloſum eſſe totum pronunciaverim. Confirmant tamen eandem ſententiam argumenta alia duo prævalida, unum præſentia muci ſive pituitæ, quam velamen iſtud exſudat, alterum chyli transmiſſio in venas lacteas aut meſaraicas. Habentur enim iſta in ſecretionibus organicis, quæ niſi glandulis non peraguntur. Speciatim verò in illo velamine, ſi diligenter contempleris, exiguæ papulæ rotundæ notantur incertis ſpaciis, ut pinxit *Williſius*. Alibi conſpiciuntur evidentiores glandulæ in plexus conjunctæ, propemodùm ut grana in malo punico, easque nos dudum clariſſimè expoſuimus. Reſtat denique pars maxima hujus organi, quæ infinitâ denſiſſimâque villorum congerie perficitur, ad nerveam tunicam inter ſe cohærentium, cæterò ſolutorum ac

undi-

undique prominentium, ut apices in panno laneo tonſò aut holoſerico. Quapropter ſi integrum duodenum invertas cautè, & à ſordibus leniter abſterſum (forti enim tractatione facilè deſtruitur corrumpiturve ſpectaculum) impleas flatu; tum conſtrictis extremitatibus, ne ſpiritus elabatur, appenſóque plumbô lapidibusve aqua limpida ſubmergas in vitro, univerſum echino quovis horridius apparebit, præſertim boum, caprarum, leporum, anſerum. Tardius paulò villos humanum explicat, ſi verò aliquantulum maceretur, uberrimè. His equidem villis arbitror chylum recipi, ac in radices vaſorum lacteorum derivari, non admodùm diſſimili ratione ac fibræ & radices plantarum hauſtum è terra aut aqua ſuccum ad vaſa interiora utriculosque deducunt, nutritionis & incrementi commodo. Et memini ſæpiùs vidiſſe villos chylo turgidos, cùm animalium recens mactatorum inteſtina perluſtraremus. Cave tamen ne eos confundas cum venis lacteis, aut unum idemque credas: hæ namque villis ſunt multò teneriores. Imò ex plurium villorum complexu fermè unica tantùm exilis fibra lactea capillo tenuior exſurgit, ac meſenterium verſus producitur, ſocias interdum alias atque alias in itinere adſciſcens, quod docet inſpectio. Colligitur inde, venas lacteas aut meſaraicas ex inteſtinis chylum nou immediatè ſurripere, ac ſi earum oſcula ſeu fines per velamen altius penetrarent intusque prorſus hiarent, ſed Naturæ providentia intercedere commercium & conſuetudinem villorum. Ex his aliud quoque incolumitatis præſidium ſingulare habetur: frequentia enim ſua protegunt nerveam tunicam, muniuntque adverſus bilis acrimoniam & æſtum aut impetum commotionemve rudioris alimoniæ & fecum. Quam verò ingentes afferat cruciatus munimenti hujus ablatio, nôrunt ac ultrò fatentur quotquot tormina, diarrhœas diuturnas, aut dyſenterias, aliquando ſuſtinuerunt. Præter glanduloſam fabricationem in duodeno ſingularis etiam fibrarum nervearum ſtrues reperitur, carnis tenuiſſimè diviſæ

quâdam ſimilitudine. Illæ namq; conjunctis apicibus in nodulos quaſi aut tubercula valdè minuta & depreſſa concreſcunt, ſtipantia nerveam tunicam, cui penitiùs inhærent adſtricta vinculis, ut tantò minus de origine & natura dubites. Firma ſunt quoque, tenacia, & vel carne ſolidiora. Compreſſa nihil humoris emittunt, nec atteruntur aut abſcedunt, cùm velamen intimum ſeu cruſta cum glandulis detrahitur. Nervea enim tunica duplex eſt, & noduli illi ſive tubercula medio utriusque membranæ complexu detinentur. Quô fit, ut iis ſalvis atque integris, ſi ſcienter & cautè rem peragas, & velamen intimum, & tunica muſculoſa exterior poſſit auferri. Cæterùm exigua eſt inter illa magnitudinis diverſitas, ac penè nulla: æqualia enim fermè cuncta videntur, vel certè grandioribus ubique parva mixta, nec ſeparata. Potiùs frequentiæ diſcrimen: nam propter pylorum magis ſunt quàm inferius conferta. Hæc etiam in porcorum extis notavi, & nuper iterum in duodeno humano, quod chariſſimi *Pæonis* benevolentia mihi ſubminiſtravit, diligenter etiam nobiscum inquirentis in hæc minima naturæ. Et dudum ſanè ſtructuræ hujus proprietatem cognitam habui atque perſpectam, ut illi nôrunt, quibuscum identidem ſum de ea locutus. Latebat tamen genuinus uſus. Neque enim conveniebat glandulas dicere, quòd à reliquis inteſtinorum glandulis & ſitu & compoſitione differre viderentur, nec conſilium aut finem intelligeremus naturæ, quare hac una in parte corporis tam multiplex tamque diverſum glandularum genus conſtitueretur. Non nego tamen interdum exiguis ſedibus innumerabilem comprehendi rerum multitudinem atq; varietatem, ut potiſſimùm in animalibus atomo minoribus apparet; quin potiùs meam facio auream *Theodoreti de Providentia Serm. III.* ſententiam, Anatomicorum omnium attentione digniſſimam: ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὅμοιον ποιῶ, τοῖς τὴν ψάμμον ἀριθμεῖν πειρωμένοις, τὴν ἐν τῷ σώματι φαινομένην τοῦ ποιητοῦ προμήθειαν ἐξυμνῆσαι φιλονεικῶν. Si quid igitur judicare valeo, tubercula hæc fibroſa ſive exiles nodulos in duodeno ſpirituum animalium

malium gratiâ conſtructos arbitramur, ut hâc illi imprimis confertim influerent ad conficiendum chylum, quem vitalitatis quodam quaſi charactere, ſi fas eſt ita loqui, inſigniunt. Deinde his organis peculiaris excitari ſenſus videtur refectionis à paſtu: reperiuntur enim, qui ciborum potuumq́; jucunditatem adhuc ſe percipere in ventre affirment, indeque ſuaviter tangi, multis horis poſtquam aſſumſerunt. Quid, quòd victûs conſumtione exoriente fame reverà non ſuperius tantùm ventriculi orificium, ſed etiam inferius ac maximè duodenum, Græci ἔκφυσιν vocant, afficiatur? Cujus quidem rei evidentiſſimum ſignum puto tuberculorum nerveorum conſtructionem, quam certis ſenſuum ſpeciebus exprimendis plerumque adhibet natura. Et fieri nequit bile & ſuccô pancreatis in duodenum cibis vacuum effuſò, quin nervei apices ſingulari ratione commoveantur, adeòq; nervorum hæc ſtimulatio famem vel pariat, vel adaugeat. Deniq; ut res ſapidæ linguæ admotæ propter papillas ejus, nervis inter ſe conſpirantibus, ſalivam movent, alliciuntque è glandulis in os; ita credibile eſt cibis è ventriculo ad inteſtina delatis, mulceri pariter duodeni tubercula ſive papillas nerveas, agitarique in his excubantes ſpiritus, ut nervorum communicatione invitata bilis & ſuccus pancreatis humorq́; glandularum abundantius ſcaturiat. Nihil nunc dicam, quantum hæ partes in vehementibus animi commotionibus, irâ, terrore, & ſimilibus ad inhibendum præcipuè aut juſto impetuoſius proritandum humorum ferociſſimum fel tribuere valeant. Illud tantùm obiter attingam, mali hypochondriaci doloribus non in ventriculo ipſo, ſed paulò infra eum invadentibus, ac per intervalla recrudeſcentibus, ſymptomatum omnium exactiſſimam reddi rationem poſſe ab iis, qui partium illarum fabricam penitius cognoverunt. Pauca hæc ſummatim edere de iſtis neceſſarium exiſtimavi, ne diutius tacerem: ſingula verò ſeorſim melius illuſtrabuntur, ſi quando exercitationem tertiam de glandulis inteſtinorum parari fuerit conſultum, ut & rerum dignitati, & votis amicorum,

& adverſariorum moleſtiæ, & noſtræ deniq; curioſitati legitimè ſatisfiat.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOH. CONRADI PEYERI,

De

Secretione & ejus organo in animalibus.

PLura ſunt genera ſecretionum in animalibus, maximè, ſi amplo ſenſu vox ea ſumatur, quæ in univerſum omnem cujuscunque rei diſtinctionem, disjunctionem, vel delectum ſignificat. Nos omiſſis ambagibus ſecretionis nomine hic potiſſimum complectimur ſeceſſum particularum aliarum ab aliis, quæ antea per naturam conjunctæ erant, vel permixtæ, aut confuſæ, in animali vivo. Neque multum refert peracta ſecretione, ſive retineatur quod fuerat ſecretum, ſive à corpore diſcedat. Eſtque vel generalis, vel ſpecialis. Illa toti machinæ & ſingulis ejus partibus communis, quemadmodum nutritio confirmat, ſeu ampliſſima comprehenſio vitæ, & quotidiani victus reſpirationisque neceſſitas. Et iterum duplex eſt, plane oppoſita; una abſumens diminuensque, altera augens & reparans. Secretione namque augeſcunt vires corporis atque penſantur, ſecretione rurſus vita deficit tandemque perit. Specialis eſt, quæ certis organis perficitur, in hunc finem unice conſtructis. Ea enim licet communi gaudeant vita, nutriantur item, creſcant, & decreſcant cum reliquo corpore univerſo, indeque generalem illam ſecretionem, quam modo dixi participent, ſpeciali tamen alio ſecretionis munere funguntur, non tam ſui cauſa, ut ſecreta re fruantur ipſa, quam in alienos uſus. Et proprie quidem animalis ſecretio hæc eſt, ac communiter intelligenda, cum ſecretio ſimpliciter dicitur; tam ex ſe dives illa & fœcunda mater, ut mirandam fluidi copiam & varietatem pariat, humorum, vitalis auræ, ſpirituum, proventum denique pinguedinis & craſſo-

rum excrementorum. Majoris autem diſtinctionis ergo, ne quis diverſa ſecretionum genera confundens errandi occaſionem incautis præbeat, eam cognominare organicam licebit; ſiquidem omnino ut locum inveniret in animalibus, peculari organorum apparatu divina ſapientia curavit. Organa hæc convenientioris vocabuli defectu conſuevimus glandulas appellare: retinendumque nomen eſt, nec temere mutandum, uſu quippe ſatis tritum, ac repræſentandæ illorum naturæ quodammodo accommodatum. Notum eſt enim quanta acceſſerit gloriæ exiſtimatio iis Anatomicis, qui viſcera in quibus humores aut ſpiritus generantur, glanduloſa primi perhibuerunt. Quorum forte laudibus excitati alii nuper eousque proceſſerunt libertatis, ut axiomatis inſtar hanc ponerent aſſertionem: Ubi glandula, ibi ſecretio. Sed vel dialecticorum quoque monito cum ab effectu ad cauſam certior quam à cauſa ad effectum concluſio petatur, expediet potius tandem inverti ſententiam, & dici noſtro judicio: ubi ſecretio, ibi glandula. Quoniam enim ſecretio de qua agimus eſt organica, peragi profecto niſi in organo nequit. Organum autem iſtiusmodi jam dictum eſt convenienter vocari glandulam. Qua quidem doctrina nihil video magis planum atque perſpicuum eſſe, vel captu facilius atque diſtinctius. E contrario ſi alteram examinare velimus, vereor, ne anceps & infirma comperiatur. Inde enim à glandula pineali & pituitoſa cerebri ad extremam usque glandem ejus partis, quæ nos facit viros, glandulas commemorare multas poſſem magnas parvasque, quarum vel eſt nulla prorſus, vel incerta & ambigua ſecretio, ut antiadum, thymi, conglobatarum glandularum plurium, & renum quos vocant ſuccenturiatorum. Quid dicam de mammis cum fœminarum propemodum infinitarum, quæ infantes ſuos quacunque adhibita induſtria lactare nequeunt ſecretionis defectu, tum præcipue maſculorum? Has ſane è glandulis æque conſtare, ac muliebres, & naturæ cognatio ſuadet, & *Hippocratis*

cratis dictat autoritas. Citius tamen aquam è pumice, quàm ex illis ſecretam aliquam materiam produxeris, usque adeo certum eſt in corporibus animalium glandulas inveniri otioſas & ſecretionis exſortes. Non deſunt igitur evidentiſſimæ cauſæ, cur ſecretionem omnem in glandulis fieri ſtatuamus. At opponit ſe tamen Dr. quidam N. ac in *nupera diſputatione de glandulis duodeni* non modo diverſum perſuadere conatur, ſed etiam aſſerenti mihi, me neſcire an quis autor præter me alius ſecretionem generaliter eousque reſtrinxerit in animalibus, ut ſine glandulis nullam conciperet; regerit ille, *jam factum id eſſe ab autoribus à ſe allegatis*. Allegaverat autem *Gulielmum Cole* & *Marcellum Malpighium*, præſtantes doctrina viros, quos ſemper æſtimavi maximè. Veruntamen neuter eorum de organica ſecretione tam late, ut ego, ſenſit. Diſerte quidem *Malpighius Exerc. de Hep. Cap. IV. Satius eſt credere* inquit *omnem depurationem ſecretionemq; ſucci, ſive excrementitii, ſive proficui, è ſanguinis maſſa, ſolis glandulis deberi.* Et *Exerc. de Liene Cap. VI. Natura ſecretionem aliquam moliens glandularum utitur miniſterio, & tanta eſt ex perpetuo & inteſtino motu miſcella in ſanguine, ut ſolo vaſorum hiatu, qualis absq; glandulis in arteriæ ſplenicæ ramo obſervatur, nequeat ſubſequi craſſioris à tenuiori ſanguinis portione ſeparatio.* Manifeſtum eſt verò *Malpighium* utrobique loqui tantum de iis ſecretionibus, quæ parantur è ſanguine. Id notavit etiam induſtrius *Cole*, cujus integra oratio *de Secret. anim. Cap. V.* hæc eſt. *Miſſis ergo ambagibus ſecretionem omnem (privata ſola excepta) quæ regulari modo & ex primordiali naturæ inſtituto peragitur, ſive ſit ſucci proficui, ſive excrementitii, in glanduloſis partibus fieri exiſtimo. Glandulis quidem omnibus id commune officium eſſe, ut ſecretionem aliquam inſtituant, à Celeb. Gliſſonio proditum eſt. At vero ſecretiones omnes (quæ nimirum ex ſanguinea maſſa fiunt) in ſolis glandulis haberi, ſolertiſſimo Malpighio (quantum mihi reſcire contigit) primo placuit.* Poſtea aliquibus interjectis ad

Mal-

Malpighianæ ſententiæ confirmationem ſpectantibus, mentem ſuam ipſe hunc in modum exponit: *Quam verò Cl. hic Vir* (Malpighius) *de illa ſecretione ſolummodò, quæ ex ſanguine fit, ſententiam pronunciavit, liceat mihi ulterius extendere, chyloſimq; ſecretionem ſub eodem cenſu complecti.* Itaque *Gulielmus* ſecretionem longius producit quam *Malpighius*, qui de chyli ſecretione nihil dixerat. Uterque tamen in ſuccis & humoribus ſubſiſtit, hic genitis tantùm è ſanguine, ille ſimul etiam chylo, nec ultra progreditur. Ego verò iſta magis adhuc eſſe proferenda ratus, quantum natura rerum permitteret, perfectionis doctrinæ gratiâ omnem omninò cujuscunque rei ſecretionem organicam, de qua ſola tunc mihi ſermo erat, ſeu ſubtile fuerit ſeu craſſum aut intermedium quod ſeparatur, conſpicuum item vel inconſpicuum non refert, glandulis adſcripſi. Quô pactô ſanè præter ea, quæ *Malpighius* & *Cole* tradiderunt, binæ illæ maximè inſignes ſecretiones unà comprehenduntur, aëris in pulmonibus, & fecum in inteſtinis. Nam etiam hæ ſunt ſecretiones organicæ: altera quidem rei perquàm tenuis, nec viſu percipiendæ; altera verò craſſiſſimæ omnium, quæ ſecernuntur. Quapropter *exercitatione ſecundâ de glandulis inteſtinorum* ventriculum & inteſtina glandulis annumerare auſus ſum, quia primæ ac manifeſtiſſimæ ſecretionis digeſtionisque alimentorum ſunt inſtrumentum. Et pulmones etiam inprimis quoniam rem ſecernunt vitæ tam neceſſariam, ut potior omni cibô videatur, quô ſæpè diu carere poſſumus, reſpiratione non poſſumus, ſive fabricam eorum conſideres planè mollem, raram, & ſpongiæ ſimilem, ſive principem uſum, ad glandulas meritò pertinent. Quô utrum jam fuerint ab Autoribus plenè relati, & an alii de hujusmodi ſecretionibus idem quod ego judicaverint, iterum ajo me ignorare. Adhibet nihilominus argumenta *Doct. ille*; *Nondum*, inquiens, *me ad eam ſentio redactum anguſtiam, ut nullam ſine glandulis concipiam ſecretionem. Etenim (ut hâc vice vel hoc addam) nulla pars in toto*

corpore exiſtit, quæ non per proportionatos poros congruum & convenientem ex maſſa ſanguinis ſecernat humorem nutritium. Sed *Gulielmum Cole Cap. II.* egregii ſcripti *de ſecretione animali*, & pro ſe, & pro *Malpighio* ſecretionem privatam ſive nutritionem ſemper excepiſſe novimus. Confunduntur igitur, quæ cupimus quàm diligentiſſimè ſeparata, & uſus à multo jam tempore diſcrevit. Cùm enim ſecretio ita ſimpliciter dicitur, etiamſi nihil excipiatur, organica intelligitur. Anne verò usquam docuimus omnem cujuscunque generis & naturæ ſecretionem eſſe organicam? Tenendum ergò, quod adſtruximus ſecretionem niſi per glandulas nullam fieri, in univerſum eſſe de organica accipiendum, ut res ipſa declarat. Aſt nutritionem organicarum ſecretionum numero prorſus excludimus. Nam ſi ea etiam peculiaribus organis perageretur, res procederet in infinitum, nec terminus ſecretionum inveniretur. Neceſſum eſt enim, ut organum ſecernens quid ſit à materia ſecernenda diverſum, & res ſecreta iterum diſtincta ab organo. Ex quo conſequitur, organa nutritionis, ſi quæ forent conſtituta, rurſus opus habere aliis organis, quæ pro ipſis nutrimentum ſecernant, & ſic porrò ſine fine. Quocirca diſtinguendum ſemper eſt inter ſecretionem, quæ evidentibus organis perficitur, ad ſecretionis commoditatem unicè conſtructis, & inter illum ſeceſſum particularum ſanguinis, qui in nutritione fit quodammodò ſponte naturæ, aut impulſu tantùm ejus in remotiſſimos poros partium collapſos, aut diſtendi ac explicari habiles, quibus interceptæ ſanguinis particulæ hærent quaſi fixæ ac immotæ, ut cùm clavus immittitur parieti, vel luto telum, & virtute divinâ aſſimilantur. Appoſita eſt hanc in rem *Alphonſi Borelli* ſententia, minus licet terſâ Latinitas, *de Motu Anim. parte II. Cap. V. Propoſ. LXXVI. Sanguis terebrare debet poroſitates partium corporis animalis ſolidarum grandi impetu, quia nedum poroſitates illæ ſtrictæ ſunt, ſed habent plures & diverſas figuras adinſtar cribri, ut per quodlibet foramen inſtar cunei violenter inſinuetur par-*

ticula

ticula ſanguinis ſimiliter figurata ſeu homogenea, ut nimirum ſimile à ſimili nutriatur. Quæ tamen neutiquam eò traducenda arbitramur, ac ſi configuratio pororum in partibus, quæ nutriuntur, vices præſtet organi ſecretionis: nam pori illi non ſunt perennes, ſed ſimul ac fiunt, alimonia tanquam inſertis cuneis confertim opplentur. Et quæ poros anteà patulos non habuêre partes, vi irruentium impetumque facientium humorum & ſpirituum identidem quaſi pertunduntur, ut alimenti interpoſitione creſcant ac differciantur uberius. Quo quidem in negotio partes ipſæ non agunt, aut operantur inſtar organi, ut ſecretio fiat; ſed patiuntur tantummodò ſibi infigi particulas ſanguinis, quæ niſi partium poris eſſent paulò majores, inſuperque cum vehementia quadam iis obtruderentur, neque illic ſubſiſterent tam facilè, neque priſtinam ſortem mutarent. Namque protinus anguſtiis interclusâ motione de liquidis redduntur ſolidæ, & conglutinantur naturæ tam arctâ complexione, ut nec cogitatione amplius poſſit diſcrimen inter rem ſecretam & organum ſecretionis effingi. Cribrum verò, cujus vel ſint obſtructa foramina, vel ſi quæ patent, recipiant tantùm adactam materiem, non etiam transmittant, ecquis commodum ſecretionis organum cenſebit? Non enim receptio alicujus materiæ, neque ejusdem retentio aut immutatio organicæ eſt ſecretioni præcipuum, ſed trajectio, ſic ut continuò quod ſecretum fuerit ab organo digrediatur, ac aliorſum ſecedat. Irritus ergò eſt etiam ſcriptus contra me hic luſus: *Itaq; aut totus glandula ſis neceſſe eſt, aut, quod avertant Superi! tabem incurreres; aut deniq; axioma non erit univerſale.* Tabem ſanè neque metuo, neque aliis imprecor; & ſtabit nihilominus ſententia, tametſi fieri nequit, ut totus ſim glandula. Potior namque & nobiliſſima mei portio mens, divinæ particula auræ, corporeæque ſtructuræ expers, quantumvis corpore fortaſſis glanduloſo nunc detenta, hoſpitiô fragili & caducô immortalis hoſpes, affinitatem vel communionem naturæ nullam habet cum

vilitate glandulæ; at fungitur tamen officio diſtinguendi & ſecernendi verum à falſo, fallacias à bonæ notæ argumentationibus. Quid verò tandem de Ephemeridum Gallicarum aſſenſione dicendum, quæ contra me adducitur, dum his verbis le Journal des Sçavans Tom II. p. m. 246. loquitur: *Si cet auteur n'a rien de plus fort, il n'attirera pas tous les Philoſophes dans ſon parti &c. Il n'y a point de partie dans le corps, qui ne puiſſe paſſer pour des glandes en ce ſens, et tout le corps meſme ne ſera qu'une groſſe glande.* Eorum gratia qui Gallicam linguam non callent, hæc ita interpretamur: *Quod ſi autor iſte* (Peyerus) *nihil fortius attulerit, non omnes Philoſophos in ſuam pertrahet ſententiam. Nec pars eſt ulla corporis, quin pro glandula reputari queat iſtô ſenſu; imò univerſum corpus nihil erit niſi ingens glandula.* Quisquis judicium iſtud protulit, rem ipſam nec trutinavit exactè, nec mentem meam percepit. Quomodo autem de ſecretione & glandulis, quæ ſcripſi, accipienda ſint, & quàm facili ac neceſſariâ diſtinctione ambiguitas omnis tollatur, nunc arbitror tam clarè expoſuiſſe, ut majori opus non ſit prolixitudine. Intereà rogandi ſunt etiam *Ephemeridum* Gallicarum Conditores, ne in percenſendis exterorum libris plus licentiæ, quàm par eſt, ſibi arrogent, nec Autorum aſſertionibus, quas nondum intellexerunt, præcipiti judiciô inſidientur; ſed æquiſſimum ſentiant tantiſper, dum ipſi cognoſcant & demonſtrent firmiora. Hæc ne muneris mei oblitus viderer, modeſtè ad cauſæ meæ defenſionem edere debui; reliqua ejusdem infirmitatis, & quæ alia contra me duriùs acta & prolata fuerunt, nunc ſilentiô prætereo.

[*Scaphuſiâ 1687. d. 22. Decembr. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIV.
D. GEORGII HANNÆI,
Sabulum Urinarium, in Microſcopio examinatum.

De hujus Sabuli, adeoque & ipſius Calculi, materia conſtitutiva variæ quidem circumferuntur ſententiæ, licet cum ipſa veritate & experientia omnes non æquè conformes ſint. Non libet heic omnem in Calculi indole excutienda movere lapidem; placet tamen monere, Sabulum illud, quod in urinis ſe ſpectandum offert, non adeò innocuum eſſe, ut contemni mereatur, ceu inane terriculamentum. Inveni nuper in cujusdam urina Sabulum, neque illud aſperum, ſed molliculum, & ne tantillum ſtridulum, imò digitis blandè cedens. Hoc (quod per Tartarum Scorbuticum explicant nonnulli,) in chartam repoſui exſiccandum, pro ulteriore ſcrutinio. Exſiccatum, Microſcopio accurato cenſendum obtuli! & protinus apparuit farinaceum hunc pulviſculum, qui lævore ſuo ſe hactenus commendaverat, innumeris aſſurgere prominentiis angulatis, eandemque oſtendere faciem, quam exhibent è matre ſua proſpicientes Granati, quibus mea etiam renidet Phyſicotheca.

OBSERVATIO CXXXV.
D. GEORGII HANNÆI,
Aſphyxia indemnis.

Diſſerit egregiè de Aſphyxia, pulſusque defectu, Nobiliſſimus & Excellentiſſimus *D. Hannemannus*, *Ephem. Curioſ. Dec. II. An. II. pag. 79.* Sed de eadem indemni, narrantem audivi Nobiliſs. & Experientiſs. Socerum

meum, *Dn. D. Chriſtianum Henricum Lujam:* fuiſſe in Cimbria, cognitiſſimum ſibi, Nobilem Virum, quo cum ſano & ſoſpite hunc luſum ludebat ſæpiùs natura. Pulſus acceſſum & receſſum hic ipſe generoſus non modò experiebatur ſæpiùs, ſed & utrumque prædicere valuit intrepidus, ſine omni, vel leviſſima ſanitatis jactura. Ipſemet memini me, ante Annos viginti, obſervaſſe in virgine quadam alium pulſus lùſum. Huic in altera manu nullus Pulſus erat, ſi locum tangeres ubi micare ſolet; ſed dicto loco oppoſita pars carpi ſuperior, pulſantem condebat Arteriam, non digitis modò, ſed & oculis ſingulorum ſe ſine fuco ſubjicientem.

OBSERVATIO CXXXVI.
D. GEORGII HANNÆI.
Melancholicus ſanatus.

JUvenis 19. annorum, in itinere nautico juſtô triſtior primùm factus, inde etiam ægritudine animi nimioperè inquietari, tum varia mentis alienatæ ſigna edere cœpit, & nil niſi laqueos atque ſuſpendia crepare. Curationem ipſius â venæſectione exorſus, ſed ſero ſuo caruit ſanguis, ab inimico congelatus acido. Convenientibus itaque alterantibus ſuccurrendum ipſi ratus, hos Pulveres matutinos, ſignatamque Mixturam veſpertinam cochleatim aſſumendam præſcripſi. ℞. Spec. Lætif. Galen. compl. drach. ſem. Vitriol. Mart. Ocul. Cancr. ppt. Crem. Tart. ãã. drach. j. M. f. Pulv. divid. in part. xj. ℞. Aq. Fumar. Lactuc. ãã. unc. iv. Syrup. Pœon. unc. ij. M. d. in vitro, pro vehiculo Pulverum. ℞. Tinct. Succin. Caſtor. Spirit. Sal. Armon. ãã. drachm. ſem. Aq. Fumar. Vin. Roriſmar. ãã. unc. ij. Syrup. Cinnam. unc. dimid. M. d. in Vitro. S. Mixtura veſpertina. Unde bellè vividi redditi ſunt, unà cum ſanguine, Spiritus. Ab his perrexi ad

Pur-

Purgantia. Quibus fruſtra ſollicitamus Melancholicorum alvum, niſi commitigatis priùs humoribus. Subjunxi poſtea confortantia, de quibus in mea *Libanotidographia.* Agmen medicamentorum clauſit hæc Mixtura Cephalica: ℞. Eſſent. Hyperic. Fumar. ãã. unc. j. Eſſent. Croc. orient. drachm. ſem. Spir. Sal. Armon. drach. j. cum dimid. M. cujus guttas quindecim manè & veſperi in Vino Roriſmarini ſorbillavit quotidiè. His cum uſus fuiſſet medicaminibus, rectè valens, & pulchrè ſapiens, Deo mihiquе pro ſana mente in corpore ſano plurimas egit gratias.

OBSERVATIO CXXXVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Cæcitas, à ſtramine in nare fracto.

Fllius ruſtici, ſedecim annos natus, hac æſtate me adiit, & (more horum hominum, Trojam non ante quam in cineribus quærentium, portumque poſt naufragium reſpicientium,) de amiſſo ante ſeſqui annum dextri ſui oculi viſu queſtus eſt. Oculum inſpectum gutta ſerena laborare monui, ideoque de tempore, quo cœperat hæc cæcitas, itemque de cauſa ipſius, percunctari occepi. Ille affirmat, ſe fruges in horreum ſuperiore anno repoſiturum mergites tractaſſe imprudentius, fractumque ſibi cum inſigni ſtrepitu in dextro nare ſtramen, intenſiſſimos creaſſe dolores, mox totum etiam occupantes caput, quos niſi ſomno placare non potuit. Ab eo tempore decreſcere cœpit & imminui hujus oculi viſus, donec tandem perpetua ipſi obduceretur caligo.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Gravedo è Ribium eſu.

INſignis utilitatis Ribium conſcia eſt Medicina, cum ægris non ingratam præſtent operam, præterquam quod & ſanorum abblandiantur gulæ. Nocere tamen poteſt eſus Ribium, ſi vel voracitate immodica, vel tempore minus commodo deglutiantur. Imò & ſibi ſuſpectum eſſe Ribium eſum, etiam vel parciſſimum, nuper teſtatus eſt Vir Clariſſimus. Qui, ſimul ut ex uno vel altero pediculo pendentes Ribes ſuis dentibus detondet, gravedinem ſibi actutùm accelerat, quaſi quadrigis advocatam. Scilicet, frigidus ſuâ naturâ Ribium ſuccus, ſumma particularum tenuitate comitatus, in ſui obſequium ſequacem heic pituitam, ceu injectis uncinulis, attrahit ſubdolè.

OBSERVATIO CXXXIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Tartari Emetici abuſus.

QUantum ægrotis immineat periculum, ubi in poteſtatem ipſorum veniunt, qui, ſine ſolida Nobiliſſimæ ſervandorum hominum artis cognitione, mederi temerè audent, quotidiana evincunt exempla triſtiora. Et quot turbas non concitant, hinc Empirici, atque illinc Chirurgi, methodum medendi calcantes impudenter, quam imprudentes ignorant! E multis, unicum memorabo exemplum. Sub initium hujus anni Eryſipelate laborabat alterum brachium ſubcenturionis cujusdam, cæ-

terà

terà ſatis robuſti. Hoc amoliri volens Chirurgus, pinguioris naturæ defenſivum applicat brachio , unde intra occluſos ſe condens poros Eryſipelas, virus ſuum, à peripheria retractum, centrum verſus retorſit, neutro horum commiſſum ſciente errorem. Mox cuncta in expedito brevi fore promittens Tonſor, Sudoriferum proximo die exhibet, quod (quia & hoc minus appoſitum erat,) humorem commovebat quidem graviter, ſed ſine levamine. Unum diem ceſſat, quaſi inducias celebraturus! proximè ſequenti, Tartarum Emeticum, ſaccharo immixtum porrigit; cujus octo grana (ſi fides ipſi habenda) talem concitavêre tragœdiam, ut obvios quosque humores, & per ſuperiorem januam, & per inferiorem portam impetuoſius everrerent, non ſine præſentiſſimo vitæ ægrotantis periculo. Comitabantur enim hanc Hypercatharſin tam intolerandi dolores, ventris lancinationes, & artuum exteriorum convulſio, ut nihil aliud quàm ipſiſſimam mortem exſpectans ægrotus, Animæ ſuæ ſacratiſſimi Sacramenti proſpexerit epulis. His paſtus, me vocandum curavit actutùm, ut, ſi qua fieri poſſet arte medendi, Charontis cymbam, cui utrumque jam tum inſeruerat pedem, evitaret. Nec deerat votis eventus lætior! imò & hodienum non deſinit hanc laudare mixturam: ℞. Aqu. Cinnamom. Cordial. temper. ãã. unc. duas Confect. Alkerm. compl. drachm. dimid. Syr. Rub. Idæ. unc. un. cum dimid. M. quæ, obſervatis aliis obſervandis, tantam optatò conſopivit litem.

OBSERVATIO CXL.
D. GEORGII HANNÆI.
Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa.

DE τῷ formali mortis ſentiant alii aliter! proximè ad metam ſagittare videntur illi, qui, cum Experientiſſimo *Sylvio*, mortem deſcribunt per efferveſcentiam ſanguinis inſigniter læſam. Lædi autem poteſt hæc efferveſcentia, ob ſui ſive exceſſum, ſive defectum. Quando enim vel immodicè rarefactus ſanguis, cor impetuoſius inundat, quaſi cataclyſmo præluſurus; vel ferale ſtagnans, cordis valvas inexorabilibus occludit peſſulis ceu circumdato vallô; fieri non poteſt, quin igniculus vitæ, in ara cordis perennè micans, morticinis obrutus cineribus, perpetuo Mortis extinguatur frigore. A nimium fluidi ſanguinis conſideratione avocat me hodie juſtò ignavior, & ad æternam compoſitus quietem; cujus hiſtoriam heic pleniùs ſignabo, probaturus, ad ſubita pericula, in equis & armis non magis excubandum militi, quàm in precibus & pharmacis exquiſitiſſimis Medico. Dux peditum, & Anteſignanus primarius, le Colonel de Bruin, Vir bello ſtrenuus, atque in tantum laudandus, in quantum utraque fortitudo laudari meretur, poſt varios in diæta commiſſos errores, ſanus lectum ſuum petiit Feria ſecunda Natalitiorum Chriſti, nuper elapſa, circa duodecimam nocturnam. Poſt binarum ſomnum horarum evigilans, mortem præ foribus adeſſe clamitat, & cordi horrendum in modum oppreſſo actutum ſuccumbendum fore ingeminat! Ego à mœſtiſſima accitus conjuge, deplorata ſigna ubique offendi, pulſum planiſſimè interceptum, brachiorum ad cubitos, & pedum ad genua uſque,

uſque, frigus & rigorem, nec aliud audivi, quàm gementem ſub prælo mortis ægrotum, & cor ſibi comminui conquerentem. Cum autem nec pectori catarrhus, nec membris aliis Apoplexia gravis incumberet, (unde frequentiùs aliàs oriri ſolent tam ſubitanei inſultus,) cordi laboranti ſuccurrere decrevi, ut ſufflaminato ſanguini ſuus redderetur motus, ipſaque, ſi fieri poſſet, è fuga retraheretur vita. Ideòq; domum repetii, allaturus quæ ex uſu forent. Interea dum aberam, ſolvebatur alvus; unde rem benè geſtam ominabantur præſentes, imò & ipſe Chirurgus; ſed lætior hæc ſpes decollabat illicò, cum triſtiſſima quævis obſcævaret inuſitatum quod mox ingruebat frigus, unde non modò corpus totum contremuit, ſed &, unà cum lecto, ipſæ (quod mirari licet,) triclinii concutiebantur feneſtræ. Ego quantocyùs advolans, in pejori cardine res ægri verſari monui, ipſamq; irritationem humoris obſcœni, non tam beneficium naturæ fuiſſe, quàm indicium laxati ſphincteris ipſius ſedis, totumq; corporis ædificium inauditæ hujus concuſſionis monitu extremum ſuum minitari caſum. Quæſivi itaque ab ægroto, jam animam agente, numne me agnoſcere poſſet? cui ille: agnoſco te, ſed videre non poſſum! Nihilo tamen ſeciùs, ab amicis blandè rogatus, in hac dubia vitæ neciſq; alea ægrotum deſerere nolui, ſed cor refocillantem ſpiritum meum propinavi, qui, DEO benedicente, ægrum huncce (vel præter omnem ipſius, nedum adſtantium exſpectationem,) mortis ereptum ſcopulis, in ſalvo conſtituit, & ſudorem fœtidiſſimum elicuit. Intenſiſſimam, quæ remanſit, ſitim fefellit egregiè hæc potio, quam cupidè hauſit: ℞. Aqu. Card. ben. Flor. Acac. āā. unc. ij. C.C. Cordi. temper. āā. unc. j. cum dim. Acet. Bezoard. drachm. j. Syrup. Acetoſ. Citr. Granator. āā. unc. j. c. dim. M. Circa decimam antemeridianam ſequentis diei, levem celebrandam curavi venæſectionem, quæ atratum pependit ſanguinem, poſtea in tam torridam fatiſcentem cruſtam, & ſero omni deſtitutam, ut combuſtas non æmu-

laretur modò, ſed & provocaret, ovorum teſtas. Sibi reddi-tum ex artis methodo tractare perrexi, eoque, DEO glo-ria! provexi, ut jam ſanus & incolumis Hamburgum ab-ierit.

[1687. 29. d. Decembr. Othiniâ Auguſtam miſſæ.]

OBSERVATIO CXLI.
D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.
Panacea Hippiatrica.

Quamvis de brutorum morbis eorumque curatione Medicus haud ſit ſollicitus, ſed ad veterinarios id nego-tii propriè ſpectet; attamen notitia talismodi curatio-num, non minus quàm Phyſiologica brutorum con-ſideratio, quam per tantoperè commendatam Zootomiam, ſapientiſſimi Democriti exemplô, tot Viri doctiſſimi illuſtra-tum ivêre, Medico non eſt indigna. Equidem indagatio omnium omninò virtutum, quas naturæ & artis producta in triplici poſſident regno, Medicum non modò exornat, ſed eidem quoque planè neceſſaria videtur, nî incomparabili illô Medicæ artis ſubſidiô, Phyſicâ nempè ſcientiâ carere aut Chy-micarum rerum penetralia ſuperficietenus tantùm ſcrutari malit. In præſentiarum ſufficiat breviſſimis indicâſſe medi-camentum aliquod polychreſtum & in quamplurimis equo-rum morbis uſu compertiſſimum. Deſumitur autem ex nun-quam ſatis laudandô atque inexhauſtæ virtutis Antimoniô, & nihil aliud eſt, quàm Croci metallorum in crucibulô fer-reô vel mortariô ſimul ac ſemel detonati pars inferior purior ac puniceô colore reſplendens. Pulvis citra præviam edul-cationem exindè paratus in omni fere morborum genere, cùm ſanguinis depurativum univerſale ſit & ſummum, adhi-betur & pabulo, ut adhæreat nec fundum petat, priùs made-facto inſpergitur. Uni vel alteri è Nobilium hujus viciniæ

Coro-

Coronâ in frequenti ſed ſecretô hactenus fuit uſu , & experimentô plus unô conſtitit equos pabulum conſuetum reſpuentes maximèque extenuatos brevi temporis ſpatiô ab uſu hujus laudatiſſimi medicamenti appetitu recuperatô pingues & inſigniter alacres evaſiſſe. Doſis, quam primitùs ob defectum experientiæ vix ad unciam dimidiam porrigere audebant, deindè ſecuriſſimè ad uncias duas fuit aucta , & per plures dies vel duas ſeptimanas continuata. Illud verò præprimis mirari ſubit , quòd medicamenti hujus in tantâ & toties continuata doſi exhibiti actio ſit inſenſibilis planè nec ullâ purgandi facultate, quàm in aliquot centenis hominibus unica doſis convenienter diviſa facilè & ſat potenter exereret , conſpiciendam ſe præbeat , hôc ſolùm ſignô notanda , quòd equi probè depexi ſordium copia multò major ſit , quàm aliàs. Præter hanc in his oris factam experientiam & pulveris hujus uſum plenius & ex profeſſô deſcripſit *Dominus de Solleyſel* in librô, cui titulus: *Le veritable parfait Mareſchal* tum *paſſim alibi* tum inprimis *cap. 85.* ubi & *cap. ſequente* , quod obiter hìc noto, idem ferè proponit medicamentum ſub ſalis polychreſti nomine, quod pro Stomachico Poteriano commendavit Excell. Dn. *D. Gabr. Clauderus Ephemerid. Decad. II. Ann. IV. Obſervat. CLXXIII.*

OBSERVATIO CXLII.

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

Spinæ dorſi fractæ Chirurgia crudelis.

NObilis quidam Sileſius, cùm in Hungariâ Superiori ſtipendia Equitis Cæſarei mereretur , infauſtiſſimô caſû ex equo factus, præceps ſpinam dorſi frangebat circa confinia lumborum. Caſtro Tockavienſi illatus conſilii auxiliique inops , diu immobilis ſtrato affixus te-

nebatur, ſuccreſcente tandem, ſpontaneô naturæ beneficiô, callô ſed informi & multum protuberante, adeòque nullô cum ſanitatis emolumento, nec movendi potentiâ redeunte. Tandem ſe offerebat Hungarus quidam quadratus ex illis, quos Haiduccos appellant, Chirurgicam manum pollicitus, modò comites dolores animô conſtanti ſe toleraturum viciſſim ſponderet. Hic in ambiguô vitæ necisque conſtitutus, ac quidvis potiùs pati, quàm miſeram adeò vitam ulterius vivere, paratus, facilè annuebat. Hinc ergò audaciſſimus ac truculentus Empiricus curæ ſeſe accingere, victimam ſuam manibus pedibusque arreptam tabulæ imponendam, curare pronam, cineres ferventiſſimas ac multis prunarum particulis refertos cochleari ferreo excipere, dorſo, ubi callus, inſpergere, digitis violentis, quos ad temperandum prunarum miſeri dorſum ſemiuſtulantium ardorem ſæpiùs retrahere ac excutere cogebatur, cutem callumque ſubjectum omni niſu ſubagitare ad ſanguinis usque largam eruptionem, dein fortiſſimum ſpiritum vini affundere & eandem cruentam manuum operam repetere, tandem ipſe dorſo pedibus inſiſtere moleque ſuâ callum & ſpinam quatere, donec finitâ hâc carnificinâ afflictiſſimus Æger ſtrato pronus reponeretur. Quantis verò doloribus inter ejusmodi tormenta Æger fuerit excruciatus, non eſt quod multis enarrem, cùm res ipſa loquatur, felicitatis tamen, præconium promeritus, quòd incredibilis patientiæ ſuæ præmium tandem fuerit conſecutus. Nam inter quotidianas torturæ hujus renovationes Pſeudo-Chirurgus ille callum feliciter conſumſit, ac vertebrarum motum reſtituit, laceramque pellem barbitonſori alicui caſtrenſi curandam tradidit, quâ poſt plurium ſeptimanarum intercapedinem reſtitutâ & Nobilis iſte Æger convaluit & annis ſat multis ſupervixit incolumis, ex cujus ipſisſimô ore hæc leguntur narrata.

[*Ex Jauer Sileſ. A. 1688. d. 3. Januar. Auguſtam miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.
D. CAROLI ÖHMB.
De
Flore ferri Stiriaco.

LApidem nive candidiorem, in ramulos diverſi generis utplurimum expanſum, ſub floris ferri titulo ex Stiria deportari, multis rerum naturalium Scrutatoribus cognitum eſſe confido. Sed, an iisdem etiam exactior deſcriptio, & inprimis generandi modus innotuerit, dubitare me ſinit Autorum ferè omnium commune ſilentium, aut ſolius tantùm nominis injecta mentio. Unde rem non ingratam me ipſis facturum arbitror, ſi, quæ ſub qualicunque concreti hujus perveſtigatione obſervare licuit, in medium protulero, aditum ad pleniorem naturæ, virtutisq; medicæ ſcientiam paraturus.

Patria ipſi eſt vicus in Superiori Stiria Auſtriæ confinis, Eyſen-Ertzt dictus, in cujus ferrifodinarum antris lapidum metallicorum ſuperficiei adhæreſcens abundantiſſimo apparatu reperitur.

Figura externa varia eſt: utplurimum ex maſſâ continuâ candidâ ramuli ejusdem coloris exſurgunt, qui nunc rudi formâ diverſimodè inter ſe reflexi conſpiciuntur, nunc certas rerum naturalium ſpecies æmulantes, aut corallii albi ſurculos, aut foliorum lacinias, aut molarium dentium protuberantias, aut retis tenuiſſimi fibrillas mentiuntur. Interdum ramulorum locô, maſſa hæc baſin conſtituens in ſtrias excreſcit magnitudine diverſas, aut effloreſcentiâ penitùs deſtituitur, & glebam lapidis unicam, alabaſtro ſimilem, repræſentat, modò Hæmatitis inſtar, aut mineræ Antimonii ſtriatam, modò etiam arbuſculis, quaſi frigore concretis, pictam. Nec interior ejus ſtructura ſemper eadem deprehenditur, ſed

pro-

propter varium particularum ſitum & connexionem maximè differens, hinc lapidem diverſæ iterum ſpeciei formans, nunc coloris exactè nivei, nunc ad argenteum vergentis, nunc conſiſtentiâ ſolidiſſimum, nunc tractabiliorem & levi attactu friabilem, nunc opacum, nunc diaphanum, & ex quampluri-mis cryſtallulis contiguis coagmentatum, quemadmodum hoc omne ocularis inſpectio ſignificantius teſtatur, cujus vicem in præſentiarum expleant, neceſſe eſt, Icones ad vivum factæ, quarum delineationem ex inſtructiſſimo ſuo paucisque aliis comparando Rarithecio benignè, ut ſolitus eſt, conceſſit Vir genere pariter, ac meritis in Rempublicam patriam Illuſtris, Dominus Johannes Sigismundus ab Haunold, Hæreditarius in Sacherwitz, Collegii Senatorii, quod Vratislaviæ floret, Senior primarius, & rei bellicæ Commiſſarius, Muſarum Patronus nunquam ſatis deprædicandus.

Exhibet autem

Fig. LVI. Florem ferri eleganter ramoſum, ramulis ſub rudi forma diſperſis.

Fig. LVII. Ramulos pedum manuumque figuram exprimentes.

Fig. LVIII. Molaris dentis ſpeciem, Odontoidi Velſchii in obſ. Phyſic. Medicar. Hecatoſt. 1. obſ. 37. forſan ſimilem.

Fig. LIX. Florem in foliorum lacinias quaſi dilatatum, coloris argentei.

Fig. LX. Stiriam floris hujus.

Fig. LXI. Glebam lapideam, cujus

Lit. A. Mineram ferri.

Lit. B. Texturam ſtriatam fibris transverſalibus coloris ferruginei interſtinctam.

Lit. C. Arbusculas quaſi frigore concretas denotat.

Fig. LXII. Florem ferri diaphanum, ex cryſtallulis contiguis coagmentatum.

Gene-

Fig: 56
p.296

Fig: 59.
pag: 296.

Fig: 58.

Fig: 57.

Fig: 62.

VI.

Fig: 61.
p. 296.
C
B
Fig: 60.

Generationis modum quod attinet, aliquoties jam ab amicis natali ſolo propius habitantibus ſignificatum fuit florem huncce ſeu lapidem aquæ cujusdam petrificantis fœtum eſſe, & ex eâdem per cavernarum parietes transſudante coagulari. Quænam autem aquæ hujus origo ſit, & unde concretionis vis dependeat, nuper admodum diſtinctius haurire contigit ex litteris à Nobiliſſimo, & de officiis publicis non minus ac re Chymico-Phyſica meritiſſimo Viro Dn. Johanne Adamo Stampffer à Walchenberg Menſe Septembri Anni M. DC. LXXXVII. exaratis; nempè venas Ferri dilatatas tegi à Lapide calcario, Comite per totum montis jugum inſeparabili, & hinc inde ad cacumen usque extenſo, aquam verò pluvialem & nivalem à cortice terreno abſorptam in tectum hoc calcarium ruere, & receptâ in ſinum ſuum ſolubiliore calcis parte aptam reddi, ut ſubjacentes ferri venas penetrare, & in cavernas quascunque aëre libero pervias, deſtillata concreſcere poſſit. Prout autem varia eſt lapidis hujus forma externa, ita etiam, docentibus iisdem litteris, non ubique ſimili mechanicâ utitur in aquâ hac latitans natura formatrix. Si enim guttatim decidit latex hic coagulabilis fundum cavernæ cruſtâ primò obducitur continuâ, poſtmodum autem guttulis ſupra ſe invicem ſtillantibus in medio harum foramen ſeu ductulus relinquitur, per quem inſequentes aliæ guttæ, nunc ſurſum verſus, nunc ad latera protruſæ in ramulos indurantur, & materiæ ſimilis appoſitione tamdiu augentur, donec in faſtigium quoddam acuminatæ ductuli porum occludant; ſin verò idem latex majori impetu depluit, aut in fibras foſſilibus vacuas effunditur, ſtiriæ generantur magnitudine diverſæ, aut integræ glebæ lapideæ loco ambienti proportionatæ. Cur autem quædam floris ſpecies diaphana ſit, cauſam ſuſpicor eſſe, quòd aqua per mæandros terræ, reliquos viæ longitudine ſuperantes, aut certâ configuratione prædispoſitos filtrata quaſi fuerit & æqualis reddita illi, quæ gemmis ortum præbet, alteri opaco-

rum parenti ſimpliciori, & à terreſtreitatibus ſuperfluis magis liberæ.

Et hæc naturæ ſtruentis conamina ſunt; tranſeo ad artis producta, expoſiturus, quænam vel ſub aquæ hujus petrificantis, vel ipſius lapidis petræfacti variâ tractatione conſpicienda ſeſe obtulerint phænomena.

1. Itaque Aquæ ex Stiria delatæ, claræ, & inſtar fontanæ limpidæ, odoris & ſaporis experti, gallas fruſtulatim inciſas commiſcui. Color hinc enatus eſt ferè aureus, à ſimplici gallarum infuſione parum diverſus.

2. Eandem aquam ex arenâ ad ſiccitatem usq; abſtraxi: peractâ deſtillatione, & Alembico à Cucurbitæ collo remoto odor graveolens quaſi empyreumaticus nares feriit, remanente in fundo vaſis materiâ furfuraceâ, inſipidâ, levi, inſtar Talci reſplendente.

3. Fragmentorum floris ferri ℥j. Retortæ vitreæ indidi, & excipulo applicato, clauſisque juncturis arenæ igni commiſi, prodiit ſub initium vapor quidam roridus, concavum Retortæ colli obducens, qui tamen igne paululum auctiore facto iterum diſparuit, nullo ſuccedente alio vel vapore, vel liquore. Caput mortuum in fundo reſtitans candidum fuit, ut antea, ſed friabile, odorem ſimilem empyreumaticum ſpirans.

4. Eadem fragmenta, repetitâ opera ex arena deſtillavi, injecta aquæ præter propter unciâ unâ in Recipiens pro meliore vaporis concentratione. Aqua exinde odore & ſapore imbuta eſt pariter empyreumatico, præter omne tamen ſalis ſpiculum, remanente in fundo Retortæ capite mortuo à præcedente nihil diſcrepante.

5. Floris in mortario lapideo pulveriſati ℥ij, *ad imitationem Becher. in ſupplement. 1. ad phyſic. ſubterran. c. 2.* oleo lini perfuſas in globulos formavi, & Retortæ inditas igne ſub finem fortiſſimè aucto, deſtillavi. Finitâ deſtillatione oleum in Recipiente offendi nigricans fœtidiſſimum, materiâ quadam,

dam, oleo congelato non abſimili, intermixtum, in aquâ tamen ſolubili. Globuli autem calorem cinereum contraxerant, quos repetitâ aquæ ſimplicis affuſione tam diu lavavi, donec leviore parte abſumtâ, gravius & ad nigredinem vergens ſedimentum remaneret.

6. Sedimentum hoc ſiccatum magnete tentavi, eodemque hinc inde circumducto pulvisculum extraxi verè ferreum, quantitate tamen exiguum, & ex integrâ ſedimenti drachma, vix grani pondere gravem.

7. Floris ferri diverſa fruſtula ignitione ſimplici calcinavi: Converſa ſunt eadem in calcem maximè friabilem, colore à toto vix recedentem.

8. Alia ejusdem floris fruſtula candefacta, in aquâ ſimplici deſtillata extinxi. Calcem hæc dederunt prædicto non abſimilem, ſolubiliore quâdam floris parte in aquâ relictâ, quæ poſt evaporationem iterum conſpicua facta terram referebat albam, inſipidam, calci in omnibus quam proximè accedentem.

9. Floris hujus calcinati & pulveriſati portionem quandam aſſumſi, & diverſis ſpiritibus acidis, è regno minerali petitis, injeci. Quilibet horum ingreſſum parare conabatur cum efferveſcentiâ frigidâ, ſed impari ſolutionis ſucceſſu. Aquafortis enim, & huic analogus ſpiritus Nitri compagem totam brevi temporis ſpatio diſcontinuabant, liquore remanente limpido & claro; cæteri verò, v. g. Spiritus Vitrioli, Sulphuris, & Salis, aliqualem ſaltem & poris ſuis proportionatam partem recipiebant, reliquâ intactâ relictâ, & ad fundum præcipitatâ.

10. Solutioni cum aquaforti adornatæ oleum Tartari per deliquium inſtillavi. Liquor exinde turbidus factus nubeculas albicantes effingebat, quæ facto ſaturationis puncto conſidebant, calcem poſt edulcorationem & exſiccationem flori crudo paulò aſperiorem referentes.

UNIVERSITY OF MARYLAND LIBRARY Founded SCHOOL OF MEDICINE

11. Eidem ſolutioni cum aliquali aquæ portione dilutæ gallarum fruſtula injeci, colorem Mixtura obtinuit non atramentoſum quidem, ſed tamen infuſioni ſimplici gallarum, ſpiritu acido etiam acuatæ longè obſcuriorem, cuticulâ, iridis inſtar, variegatâ liquoris ſuperficiem tegente.

12. Calcem ex ſolutione cum Spiritu Vitrioli factâ, & ex incuria præterque inſtitutum in loco calidiori evaporatâ, reſiduam, aquâ ſimplici edulcorandam putavi, confectionem vitrioli artificialis tentaturus. Sed ſpe fruſtratus, ex liquore ad medietatem usque exhalato, Sal collegi informe ſaporis acidiuſculi, & ex parte amaricantis; Reliquum verò liquoris decantatum & ulterius evaporatum inſtar Tincturæ Martis nigreſcebat ſapore dotatum quodammodò adſtringente, & Sale ſpecifico, terete, pili craſſioris, ſeu ſetæ inſtar, ſemiſſem digiti non excedente, intermixtum.

13. Liquor hic reſiduus nigricans cum oleo Tartari per deliquium effervelcebat, & ſub reactionis actu odorem ſuperius Nō. 2. 3. 4. indigitatum, ſpirabat. Peracto ſaturationis puncto ſedimentum in fundum præcipitabatur, quod à liquore ſeparatum & exſiccatum Tartarum vitriolatum æmulabatur, amaritie notabili præditum.

14. Cryſtalli teretes Nō. 12. deſcriptæ in aquâ ſimplici ſolutæ liquorem conſtituebant acidiuſculum; Hoc filtrato pulvis remanebat inſipidus, cinereus, colore ferrugineo intermixtus, qui magnetiſmo examinatus, nihil quod extrahi potuiſſet, habebat, per microſcopium autem luſtratus texturam præferebat, ex minutiſſimis Cylindrulis conſtantem, nominato jam ferrugineo corpore, ochræ haud abſimili, interſtinctus.

15. Calx Nō. 12. nominata, poſt edulcorationem ſuper chartâ filtratoriâ expanſa fornaci ab omni Martis inquinamento libero ad exſiccandum reponebatur. Præterlapſo aliquot horarum ſpatio eadem ad ſiccitatis ſtatum deventa, colorem quidem nativum candidum contraxerat, ſed charta, in

ta, in locis, qui ambitum calcis hujus circum circa cingebant, colore atramentoſo maculata cernebatur, veſtigiis etiam in ſuppoſitâ alterâ apparentibus.

16. Abſolutâ hac Calcinationis immerſivæ ſpecie, cum ſpiritibus mineralibus inſtitutâ, placuit etiam ex regno vegetabili menſtruum in partes vocare, & aceto deſtillato ſolutionem tentare. Hoc ipſum autem, ut nonnulla acida Mineralia ſolubiliorem tantum Calcis partem in ſe recipiebat, reliquâ intactâ relictâ, & ad fundum præcipitatâ. Solutio dulcescebat, cum inſequente amaritie adſtringente; & poſtquam eadem per aliquot ſeptimanas neglecta ſtetiſſet, parsq; humiditatis ſuperfluæ exhalaſſet, in orificio vaſis continentis lanugo ſubalbida concreverat, ejusdem, cum ſolutione ipsâ, ſaporis.

17. A ſolutione deventum eſt ad ſublimationem, quâ mediante ex lapide hoc pulveriſato, & cum anaticâ portione Salis Ammoniaci remixto, flores producti ſunt, colore croceo interſperſi, odorem quodammodo ſulphureum, inſtar florum Hæmatitis ammoniacalium, diffundentes.

18. His factis Antimonium flore ferri Martiale reddere conatus ſum, & propterea Antimonii ℥j. in crucibulo fluenti floris pulveriſati æquale pondus commiſcui. Conſortium primò reſpuere videbatur Antimonium, florem in ſuperficie diu intactum relinquens; Sed igne ulterius aucto, ambo hæc corpora in unum quoddam coaleſcebant, cavernoſum quaſi & maximè nigricans, quo pulveriſato, & cum triplo nitri detonato calcem obtinui coloris ſublutei, ab antimonio martiali multum recedente.

19. Florem etiam huncce, cum duplâ parte Borracis miſtum anemiæ igni commiſi, crucibulum tegendo, & ignem ſat diu conſervando: verum nec regulini corporis aliquid, nec vitrum conſecutus ſum, ſed ſcorias albas friabiles, in ſuperficie nonnihil pellucidi, albidi, forſan Borra-

cis particulæ à reliquâ Maſsâ ſeparatæ & vitrificatæ habentes.

20. Tandem ſolutioni vitrioli fruſtula floris injicere volui præcipitationem Cupri moliturus. Turbabatur quidem ſolutio ochra copiosè ad fundum vaſis, ipſiusque floris latera præcipitatâ, ſed nihil corporalis metalli obſervare licuit. Interim ochra hæc flori præcipitanti adeò arctè combinabatur ut eidem etiam juncta in Aquaforti ſolveretur, alias ſola vel in hoc vel in alio ſtagmate minerali acido ægrè ſolubilis.

Ex quibus prælibatis omnibus exploratius jam pateſcere opinor ſubſtantiam lapidis hujus, ſub floris ferri nomine venditati, eſſe lapidem calcarium, ex aquâ in aëre libero petrefactum. Nam præter generandi modum ſuperius recenſitum, ipſiusque calcis ad lapideſcendum aptitudinem, quam poſt *Helmont. d. Lithiaſ. c. 3. & de febr. c. 9.* cryſtalli diaphanæ ex aquâ poſt elixationem calcis vivæ cornu cervi calcinantis reſiduâ, collectæ, *d. qu. vid. Vigan. in medull. Chym. p. m. 44.* lapisque in latomia calcaria Sileſiacâ, ante aliquot annos concretus, in Muſeo noſtro adhuc reperibilis, probabilem ſatis reddunt, experimenta ad unum ferè omnia hoc evincunt, utpote cognationem non proletariam eum iis habentia, quæ ſub examine calcis vivæ annotavit beatus *Ludovici, in Miſcellan. horum Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. 244.* legenda. Quid enim amarities adſtrictoria, cujus Nō. 13. 14. mentio facta fuit, aliud innuit, quam veſtigium nitroſitatis ſalinæ in calce reperibilis? Quid odor graveolens quaſi empyreumaticus Nō. 2. 3. 4. 13. indigitatus, niſi progenies partium combuſtibilium cum ſalinis in eodem calcis ſaxo ſociatarum? Quid ſedimentum furfuraceum Nō. 2. memoratum, quam analogum quid materiæ floccoſæ, foliatæ, griſeæ poſt elixationem ſaxi calcarii & inſequentem evaporationem relictæ? Quid ſapor denique pſeudo-ſacharinus ſolutionis cum aceto factæ, ſalisque Nō. 16. deſcripti, & ochra per Microſcopium Nō. 14.

luſtra-

luſtrata, quam calcem itidem, vel in aëre libero fatiſcentem, vel maculis croci inſtar metallici rubiginoſi interſperſum æmulantia phænomena? Ut ſolutiones, præcipitationes & calcinationes reliquas ſicco pede prætercam, utpote tam evidentis cum calce communi ſimilitudinis, ut vel ex iis ſolis aſſerti hujus veritas eluceſcere videatur. Quod autem lapis hic calcarius, floris noſtri communiter ſic dicti primarium conſtitutivum non omni prorſus metallo deſtituatur, unà cum atomis ferreis magnete Nō. 6. extractis, color poſt immiſſionem gallarum factus obſcurior Nō. 11. & alius planè atramentoſus Nō. 15. floresque ammoniacales Nō. 17. colore & odore croceo imbuti haud difficulter demonſtrant, non obſtante quod propter metalli exiguam præſentiam, & ab interjacentibus calcis particulis impeditam fuſionem, nec Antimonii corpus Nō. 16. nec vitrum ex Borrace fuſum Nō. 17. ſolitam Tincturam contraxerint.

Et ſic perſpectis lapidis noſtri partibus integrantibus, facilè in eorum deſcendimus ſententiam, qui præeuntibus magni nominis Medicis *v. g. Hæffer. in Hercul. Medic. lib. 3. cap. 5. pag. 169. & Velſch. in Obſervat. Phyſic. Medic. Hecatoſt. 1. Obſervat. 37.* floris hujus uſum internum minimè reformidant, ſed in quocunque ſanguinis fluxu, maximè dyſenterico, ad eundem tanquam ad ſacram Anchoram confugiunt. Cum enim calcis particulæ, per diverſam ſitûs & connexionis mutationem, primò in aquæ pluvialis aut nivalis ſolutione, poſtmodum autem in iteratâ coagulatione, adeò inverſæ fuerint, ut cauſticam omnem, anteà ſuſpectam, indolem depoſuerint, non tantum non corpori exitiales eſſe poterunt, ſed potius propter texturam novam, præcipitantium mineralium configurationi ſimillimam, & aliqualem martis admixtionem ad imbibenda ſalia, in ejusmodi fluxionibus præternaturalibus exceſſivè peccantia, aptiſſimæ. Cui accedit, quod poſt ejusdem floris præparati aut calcinati ℈ß. ad ℈ij. pro ratione ætatis exhibitos eventus plerumque fortu-

natus

natus ſecutus fuerit, teſte eodem ſuperius citato *Velſchio*, propriâque experientiâ, anno præterito in quamplurimis dyſenteria epidemicâ laborantibus, confirmatâ. An autem ſpecifica quædam virtus lapidi huic inhæreat, determinare non audeo, contentus facultate ejus abſorbente, invertente & attemperante, reliquis, pro conſimili ſcopo in uſum vocatis æquali, ſi non ſuperiore.

[*A. 1688. 1. Januar. Vratislaviâ Norimbergam miſſa.*]

OBSERVATIO CXLIV.
D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.
Quartana pediluvio ſanata.

PEdibus cum univerſi corporis machina multum intercedere affinitatis, norunt illi, qui adminiculante Anatomia, artificioſam eorundem ſtructuram, atque arteriarum, venarum, nervorumque in eorum extremitatibus terminum, recurſumque intimius cognitum habent. Hinc & veteribus in more poſitum fuit in certi generis morbis pharmaca pedibus applicare, ceu in deliriis, cephalalgia, mania, febribus malignis, tuſſi aliisque compluribus affectibus, de quibus Autores Medici uberius conſuli poſſunt, Ut latius hîc non excurram, atque in favorem conſenſus hujus plura conquirere videar argumenta, lubet aſſertionem hancce meam ſequente hiſtoriâ practicâ roborare. Literatus quidam, declinante Autumno, ante annos non ita multos *Quartanæ* paroxyſmis ſemel, iterùm, tertiùm corripitur. Medicinæ impatiens ob negotia domi foriſque expedienda, idoneum ſibi, febriſque amoliendæ ſpecificum poſcit remedium. In mentem venit egregius ille, multoque ſale conditus tractatus *de Sale D. Sophronii Kozakii, quô cap. 10. Sect. 12. p. m. 54.* profitetur, omnia ſymptomata febrilia mirè abbreviari,

viari, ſi horâ una alteraque ante acceſſionem pedes febricitantis in lixivium tepidum immerſeris, immerſosque in eodem cuſtodieris, hacque methodo plures quartanas difficiles à ſe curatas fuiſſe, celebratâ pariter V.S., additâ quoque in rei fidem ratione, quòd in pedibus quieſcant intermittentium morborum ſeminaria; itemque *p. 33.* pergit aſſerendo, quòd ſemen febris in extremitate venarum vix ad drachmam unam, imò grani unius tantùm ponderis invenire liceat. Hinc optimi autoris veſtigia ſecutus pediluvium ex herbis quibusdam antifebriticis cum Alumine, Sale &c. in lixivio communi coquendis, diebus intercalaribus circa veſperam, diebus autem paroxyſmi inſtante mox rigore, utendum. Quid fit? pediluvium hocce talis fuit energiæ, ut intra octiduum penitus penitusque ceſſaret paroxyſmus, ſecutô ſemper à pediluvii hujus uſu ſudore copioſo. Quare nil niſi optimo diætæ regimine hic quartanæ candidatus amplius uſus absque recidivæ ſequela convaluit. Idem ſe cum ſucceſſu quoque aliquoties feciſſe, pedes nempè in rigoris acceſſione in lixivium calidum immittendo, affirmat Exc. *D. D. Wedelius in Pharmac. Acroamat. l. 3. Sect. 2. c. 7. p. m. 352.*

OBSERVATIO CXLV.
D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.
Nonagenaria menſtruata.

SExus ſequioris proprium quaſi eſt, ut à pubertatis annis ad ſenectæ incipientis annos, ſingulis menſibus, niſi vel morbus quidam obſtet, vel uterô gerant, fluxum menſium patiantur ordinarium. Videas tamen hunc Naturæ ordinem non rarò vel anticipando, vel poſtponendo inverti; ita, ut vel *quadrimæ* puellæ, notante *Tulpio Obſ. Med. l. 3. c. 36. p. m. 255.* vel *ſexennes*, obſervante *D. D. Wedelio Anno V. Dec. II. Ephemerid. Germ. Obſ. 77. p. m. 184.* vel

undecennes, ex obſervatione *Timæi à* Güldenklee *Caſ. Med. l. 4. caſ. 13. p. m. 211.* ab eodem non ſint immunes. In vetulis, tumulo licet proximis, pariter hunc naturæ luſum aliquando obſervare licet, dùm nonnullæ ad ſexageſimum uſque, quod ego notavi, quædam ad ſeptuageſimum, aliæ ad octuageſimum ætatis annum, lunare hoc tributum ſolvere coguntur: Cujusmodi exempla apud *Fabric. Hildanum Centur. II. obſ. 61. p. m. 135. Th. Bartholinum Hiſt. Anatom. Centur. III. hiſt. 90. p. m. 183. 4. itemq; in ejusdem Epiſt. Med. Cent. II. epiſt. 86. 7. p. m. 499. & Centur. IV. epiſt. 87. p. m. 498. Timæum à* Güldenklee *in Caſ. Med. lib. 4. caſ. 14. p. m. 214. Levinum Lemnium de occult. nat. mirac. claſſ. 4. c. 24. p. m. 706.* alioſq; complures legi poſſunt. Admiratione autem non caret, tanquàm hiſtoria inter rariores rariſſima, quæ ſequitur.

Vixit hîc loci matrona quædam non infimæ conditionis, juvenilibus annis bis maritata, hinc ad mortis uſque articulum vidua. Huic optimus DEUS id naturæ robur conceſſerat; ut maximam ætatis partem ſine morborum inſultibus libera agere poſſet, quæ vellet: inſtructa quoque eâ valetudinis integritate, viſcerumque benignitate, ut potum, licet frigidiſſimum, ciboſque difficillimæ concoctionis ſine noxa & aſſumere, & perferre valeret, præterquàm quòd circa annum ætatis nonageſimum de quadam viſus obſcuritate, & languore conqueri cœpiſſet. Annum ætatis nonageſimum ſecundum ſupergreſſa nihil tale cogitans, iisdem per quadraginta circiter annos ſilentibus, perinde ac juvencula ſucci plena, experitur menſes ſtato tempore fluentes, primò quidem ſibi, aliiſque formidine aliquâ inde incuſſâ, poſteà verò, cùm nihil detrimenti inde ſentiret, DEI arbitrio, naturæque extraordinariè ſic ludentis curſui, re totâ commiſſâ. Continuante ſic fluore hoc menſtruo per anni ſpatium, tandem is imminui, imò ſenſim ſenſimq; evaneſcere cœpit, ſubſequente poſtmodùm omnimodâ viſus privatione, non ſine cordolio & lacrymis cognatorum, ſuccedente unà febrili quodam

calore

calore cum aliis ſymptomatibus conjuncto, uſque dùm viribus fracta, vitæque & annorum, quos quatuor ſupra nonaginta numerabat, ſatura, Anno 1686. d. 7. Febr. animam Deo redderet.

OBSERVATIO CXLVI.
D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.
Maſſa Pilularum Ruffi Odontalgica.

EGregiæ & compoſitionis & utilitatis eſſe *Pilulas* illas ab inventore *Ruffo* antipeſtilentiales dictas, hincq; in Pharmacopolia translatas, vel me tacente non ignorabunt Medici practici. Baſin debent ſuam Aloe, ingredientibus pariter compoſitionem gummate Ammoniaco, myrrha, & ſucco limonum, à veteribus pro antipeſtifero medicamine commendatæ, nec à modernis faſtiditæ. Quæ ipſæ pilulæ præter dotes alias, quas largiter poſſident, & hoc habent commodi, ut *dolores dentium* etiam acerbiſſimos mirè ſopiant, & cum applauſu ægrotantium uſurpentur. *Utendi* autem *modus* hic eſt: ſolvuntur vel aliquot pilulæ, vel certa quædam pars maſſæ in aceto vini, liquorem ſolutum cum goſſypio denti doloroſo applicant, unde quantocyùs levamen non exiguum percipitur, experimentô tùm in aliis, tùm in me ipſo plus vice ſimplici factô. Et hæc *maſſa pilularum Ruffi* ingreditur quoque maſſam illam Odontalgicam *à D. D. Bernhardo de Berniz in faſciculo II. Medd. ſingular. Tit. X. p. 77. Anno VI. Ephem. Germ.* annexo, literis conſignatam, quæ ſic componitur: ℞. *Vitrioli uſti* ℥j. *Opii correct.* ℈ij. *Cortic. mandragor. Ol. philoſophor. aa.* ℈ß. *Maſſæ pilul. Ruffi q. ſ. pro conſiſtentia.* Fiat maſſa.

[*Gorlicio Noribergam 4. Jan. 1688. miſſæ.*]

OBSERVATIO CXLVII.
D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.
Ex caſu omnimoda memoriæ abolitio, remanente tamen intellectu in ſuo vigore.

PRoſocer meus, Dominus Joannes Kalhamer de Raunach, dum Anno 1658. in Novembri Græcium proficiſceretur, unà cum curru, in quo ſedebat, violento motu dejicitur, ubi ciſtula quædam non adeo gravis ſupra occiput ejus cecidit, & quanquam neque ulla cutis læſio, neque acutus aliquis dolor fuerit animadverſus, protinus tamen tanta rerum inducta eſt oblivio, ut neque locum, quo proficiſceretur, neque negotia ibidem peragenda ſciret amplius, hinc filium ſuum, de facto meum ſocerum de hiſce ſæpius interrogavit, & quamvis ad eandem quæſtionem ultrà ſexies reſponſum acceperit, rurſus tamen ejusdem immediatè oblitus eſt: Verbo, ignoravit viam, in qua, & locum, ad quem pergeret, item diem hebdomadis, jentaculum ſumptum, nomen ſuorum amicorum, imò & ipſius Auguſtiſſimi Cæſaris, & omnia alia, quæ tamen priùs fuerunt notiſſima. Has igitur inter miſerias conſtitutus ſocerum meum ità alloquitur: *Vides mi fili miſerabilem meum ſtatum, terrena enim omnia ex mea ceciderunt memoria, ut præter meum nomen, uxoris, & liberorum meorum nihil ſciam amplius, ſimiliter de cæleſtibus mihi factum eſt, quorum omnis notitia, exceptâ ſanctiſſimâ Trinitate, mihi pariter deleta eſt.* Poſteà flexis genibus in publico campo hæc verba profert: *O immenſa & Sanctiſſima Trinitas! Tibi gratias refero maximas, quòd in tanta rerum oblivione te adhuc poſſim agnoſcere, tuumq; implorare auxilium; Te itaq; æternum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum*

ctum profiteor, & profitebor usq; ad vitæ exitum; Unicum adhuc ſupereſt: Miſerere. Socero interim meo ex commiſeratione lachrymanti, & reditum ad lares ſuos pro congrua cura inſtituenda ſuadenti obedit tandem, & cum vix mediâ horâ in curru ob viam valde ſaxoſam fuiſſet hinc & inde agitatus, ſubitò exclamat: *Lætare mi Fili, ex hoc inſtanti, rerum omnium rurſus recordor, ecce negotium meum Græcii peragendum eſt apud hoc tribunal, advocatus talis &c.* Dum itaque ex omni parte meliùs ſe haberet, neque ullum capitis dolorem ſentiret, inchoatum iter, verſus Græcium rurſus continuavit, & etiam ſalvus & incolumis eò venit, exiſtimans, humorem aliquem in partibus cerebelli fuiſſe extravaſatum, & tandem ope agitationis iterum diſcuſſum, unde tam ſubitaneum levamen. Vitam poſtmodum ulteriorem absque ulla memoriæ & intellectus debilitate feliciter peregit, donec tandem ferè ſeptuageſimum annum complens, ex maraſmo ſenili, & accedente inſuper fluxu hepatico, uſq; ad ultimum quadrantem optimè ſibi præſens, piè in Domino obierit.

OBSERVATIO CXLVIII.
D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.
Febres intermittentes Epidemicæ Anni 1687.

MOrbi, quibus noſtra Styria hoc anno fuit divexata, copioſiores ſe inſinuabant in Septembri, quo tempore adeò graſſabantur, ut ſolummodò Græcii in metropoli ultra 4000. ægrotorum ex Medicorum calculo ſimul & ſemel numerarentur, laborabant autem plurimi febribus intermittentibus, ſpuriis vulgò dictis, pauci continuis, pauciſſimi verò aliis morbis, qui tamen affectus

tam benigni erant, ut rariſſimè mortem induxerint. Cura intermittentium conſiſtebat in purgationibus, & venæ ſectionibus in principio morbi adminiſtratis, imò obſervatum eſt, plurimos ſolis catharticis ab initio datis fuiſſe curatos, & è contrà illis omiſſis diuturno tempore decubuiſſe, cùm tamen alioquin in hiſce, præſertim in Auſtriacis locis Medicus debeat cautè procedere in medicamentis electivè purgantibus, & illud *Hippocratis* bene conſiderare, *Sect. 1. Aphoriſ. 22. Concocta medicari oportet, non cruda, neq; in principiis morborum &c.* aliàs intermittentes degenerant peſſimâ metamorphoſi in continuas, quales lethiferas tragœdias aliquoties Viennæ contigiſſe ipſemet atteſtari poſſum. Cauſam hujus affectûs Epidemici nonnulli nimiæ fertilitati terræ, alii verò aëri à ſuo naturali ſtatu recedenti adſcripſerunt; non quidem inficias eo, annum iſtum fuiſſe fertiliſſimum, nam vinum in tanta copia ſuppeditavit inferioribus Styriæ partibus Bacchum, ut vaſa deficerent, & vindemiæ ex eorum defectu protraherentur: ſimiliter Pomona adeò liberalis fuit, ut multas arbores ex nimio fructuum pondere fractas viderim; imò & ipſum Regnum animale ſuum quoque addidit: Novi ipſemet prolificum & pauperem ruſticum, qui mortuâ in puerperio uxore, & nullam aliam hæreditatem præter trigeminos relinquente, coactus fuit eleemoſynas colligere, pro nutritione ſuarum prolium. Verùm huic fertilitati terræ tam copioſas febres non mihi præſumo adſcribere, dum multos obſervavi febricitantes, qui nec delibârunt arborum delicias, è contrà verò plurimos quotidie hos fructus in magna copia devorantes, & tamen à febribus immunes; hinc potius calculum do pluvioſæ aëris conſtitutioni, à qua cacochymici humores fuſi & exagitati, ſimilesque morbi inducti, de quibus *Hippocrates Sect. 3. Aph. 11. & alibi* videndus.

[*A. 1688. 13. Jan. Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIX.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Paralyſi intentata incurabili.

VItam & motum pari paſſu ambulare nemo ex Medicorum filiis ignorat. Hæc motu incipit, ſervatur motu, quô ſive in totum interceptô, ſive in tantum vita vel eſſe deſinit, vel ducitur miſera. Motum hunc in homine habemus duplicem, uti & in animalibus cæteris, à corde alterum, alterum à cerebrô dependentem, utrique ſpiritu elatere præſide. Motus hic diverſus equidem, non tamen ſibi invicem contrarius obſervatur, conſpirat amicè nec absque notabili machinæ corporeæ jacturâ divellitur; & ille tamen ſuos quandoque manes patitur, vitiô ſeu in movente, ſeu mobili, ſeu organis hærente. Quò propior igitur vitæ cum motu nexus eſt, eò citiorem remora hujus opem poſtulat, ſecus ſerò medicina paratur. Superſedemus jam enarrare anomalias motus primi, qui in maſsâ ſanguineâ radicatur, totque periculis obnoxius eſt, quot venis gaudet pylarumque, quas pertranſit, anfractibus. Sufficiat ſecundi meminiſſe ob excellentiam animalis dicti, ejusque ſymptoma peculiare brevi delineâſſe manu. Vir quadragenario major temperamenti corporis cholerici, habitûs macilenti, reſtionis exercens opificium, ab aliquot annis ingruentis veſtigia ſcorbuti ſentit, ſalivam ſalſugine plenam, ſitim immodicam, moleſtum cutis pruritum, ſudores nocturnos & id genus alia ſcorbuticis familiaria perpeſſus. Opificio ſuo quamdiu præeſſe valet remedia detrectat. Elapſum abhinc triennium, quò veſicæ in reddenda & retinenda urina ſubitanea acceſſit imbecillitas, ſecuta alvi pigrities, dolores ob quatriduanam ſæpiùs obſtructionem colicos pariens, hinc & pedes vacillârunt,

ut

ut absque ſcipione ſocio vix ac ne vix quidem incedere potuerit greſſu tremulo. A ſeſſione lumborum & iſchiadis pandiculatio irritam quamvis crurum extenſionem ſolicitat. Forte fortuna in empyrici tum manus incidit, cujus neſcio, quibus malè feriatis remediis tentabatur ſucceſſu tàm felici, ut imminens in conſiſtentem verteretur paralyſin inferioris, ut ita loquar, hemiſphærii, planè incurabilem. Denegatô ſiquidem ſpirituum influxu nervi exhauſti & tantùm non retorridi vivum quoad inferiora ſceleton exhibent.

OBSERVATIO CL.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Virtute plaſticâ fœminæ in utero gerentis.

PLura adhuc ſunt, majoris, quàm primâ fronte putes; momenti, de quibus in Schola Medica opinionum ſerra reciprocatur, quorum tamen ignorantia ex objecti maximè culpa oriunda à ſcrutinio neminem deterreat. Gratulemur nobis noſtroque ſeculo de tanta potiùs inventorum ſerie, neque de ſucceſſu in rebus adhuc arduis deſperemus. Ardua namque quæ pulchra, ſemper dies aliquid docet, ex collatis exemplis, obſervationibus, uno verbo τῷ ὅτι, affulget demùm ratio, ſeu τὸ διότι, veritus. Omnium oculis abſconſa generatio fœtus in utero eſt, conjecturis plena, inque ipſo ſcrutiniô attonitè miranda. In hâc ſuo quicquid ordine procedit & artificio plus quàm Dædaleo fabricatur. Perfectum opus partu editum videmus ſinguli, artificem, ſaltem proximum neſcimus, nec niſi per tranſennam perſpicimus. Embryo quamdiu in ergaſtulo ſuo fovetur, munimentis undique circumvallatus periculis minus exponi cernitur. Vivit vitam matris

matris potiùs, quàm ſuam, uno duobus ſanguine uno utrique velificante ſpiritu, ut immediatè haud facilè lædi queat, quanquam matris in ſe delicta fœtus innocens non raro recipere cogatur. Teſtes omni exceptione majores ſiſto morbos, quos vocant, hæreditarios; mitto intemperiei & conformationis, ceu notiores: rarior eſt, qualem producimus, ſolutæ unitatis imaginatione plaſticâ embryoni affrictus. Gravida quatuor ultramenſes templum conſcendit, tumulum, cui oſſa Matronæ Nobilis inferenda erant, cum mulierculis curioſis aliis viſitatura. Adſtans incidit in ſtatuam Salvatoris crucifixi humi jacentem vulnusque inſculptum lateri & cum ſanguine emanante affabrè depictum defixis oculis contrectat, ut à fœminis, quas comites habebat, abſtrahenda eſſet. Puerperium deſtinatò tempore inſtat, filium enititur vulnere ſub pectore quaſi ſtudiô inflictô conſpicuum, quod ſanguinem lymphaticô humore mixtum (als ein Fleiſchwaſſer) ſtillabat, elapſis aliquot demùm hebdomadibus conſolidato. Quis quæſo manum vel inſtrumentum pro dividenda cute in utero materno præſumat, niſi ridiculè, modus interim uti ſuas adhuc patitur difficultates, ita ab immaturis nunc proferendis rationibus abſtineo, ingenioſioribus Curioſorum animis relictâ hujus indagine, quorum ſi quis ſuam hâc in re Minervam experiri ſuſtinebit, in ſinum gaudebo.

OBSERVATIO CLI.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Excoriatione fœtus in utero.

OB affinitatem materiæ operæ pretium erit gravidam adducere aliam, quæ binos ante puerperium menſes tertiana exquiſita laborabat, curata per DEI gratiam feliciter, juſtô tempore puellam peperit cum cuticulâ

totâ puſtulosâ, quam paulò poſt plenaria velut excoriatio excepit haud ſecus ac ſi fervida macerata eſſet cutis. Vita puſionis ob ἀεπάθειαν totius periclitabatur, quam oleoſis, in ſpecie autem oleô lini tepefactô iteratis demulcendam vicibus ſuaſi, conſtipatis ita & oblinitis poris cuticula regenerabatur infante ad ravim usque per aliquot dies noctesque inclamante præter ſpem ſuperſtite. Symptomatis hujus cauſa extra dubium fuit humorum, queîs embryo innatavit, fervor à calore febrili excitatus, cuticulam ante tempus ſolitum depaſcens, quæ, ceu mulieres nôrunt, partitis aliàs à partu vicibus ſecedere conſuevit, (wenn die Kinder ſich häuten) cui facilitando quotidianâ corpuſculi inunctione hisce terris ſuccurrunt. Cæterùm pater infanti nomen & omen dediſſe videtur, vocatur enim Bruehciſner/ unde Criticus, quò vernaculâ in linguâ luderet, inveniret, ita nota in vulgus ſunt vocabula, brühen/ brueheiß/ quare ſub finem ſeriis miſcendo jocoſa liceat jocari, dieſes Kind iſt gebrühet auf die Welt kommen.

[1688. d. 13. Jan. Norimbergam miſſa.]

OBSERVATIO CLII.
D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.
Paracenteſis hydropica.

Quamvis decantata illa Paracenteſis, quam in aſciticis commendant Practici, rariùs pro voto ſuccedat, aut meſſem, ſemente illâ, dignam ferat, cogimur tamen ſubindè, eam in gratiam ægrotantis, & ne quid omiſiſſe videamur, eam nolentes volentes inſtituere. Fœmina, quinquaginta, & quod excurrit, annorum, tertianâ duplici confecta, tandem incidit in aſcitem, varia variorum ex conſiliis adhibita eludentem remedia. Ultimum in intempeſtâ illâ tempeſtate & microcoſmi inundatione refugium quærebatur in Paracenteſi, quâ in cubili ventis expoſitô, & ad

ad hoc quidem negotium inidoneô peractâ, novam reconvaleſcentiæ recuperavit ſpem, cùm jam meliùs habere videretur. Verùm ſpes hæc vix inchoata, exſpiravit ocyùs, ſupervenientе inopinatô rigore, cum ardore, inflammatione & intenſisſimo imi ventris, præſertim circa pubem, dolore, quibus cùm per ſex vel ſeptem dies conflictaretur, tandem fatis ceſſit. Quæri hîc ſolet, quæ gangrænæ hujus ſit cauſa? Sunt, qui ad pororum anteà diſtentorum, ob ſeri effluxum collapſum recurrunt. Verùm cùm jam antè pori ad unum ferè omnes tum in inteſtinis, tum in abdominis muſculis ſint obſtructi, quid illa abdominis ſubſidentia nocere poſſit, vix capio. Quapropter omnem ego culpam rejicio in aërem, qui, dum ſerum effluit, eodem tempore, qua datur via, ingreditur, (vacuum enim non dari, nec dari poſſe, ex Phyſica generali conſtat) & funeſta hæc ludit dramata; quippe cùm paucioris minorisque agitationis capaces in concava ventris parte tunc oberrent vapores, particulæ aëris vi ſuâ elaſticâ partes membranoſas, fibras & tubulos ita occupant, ut nec humoribus, nec vaporibus ullus ampliùs concedatur tranſitus, ſolô æthere; vel ſi mavis. minimis aëris particulis admiſſis, quæ fulminis inſtar, rigida illa ſalia, in poris tunicarum hærentia, convellunt, concutiunt atque exagitant, hisque armatæ, inflammationem, dolorem, atque gangrænoſam putrilaginem producunt, id quod pluribus experimentis ope anthliæ pneumaticæ, ad probandam vim aëris elaſticam à me ſæpiùs inſtitutis, illuſtrare poſſem, ſi locus & tempus id ferrent. Unde ſuſpicari licet, ægrotanti admodùm proficuum fore, ſi tum ante, tum poſt peractam operationem, fortiora diaphoretica, fumoſa, & vi agitatoria prædita, exhibeantur remedia, qualia ſunt, Salia volatilia oleoſa, Camphora, Theriaca, Vinum generoſum &c. ut in locum ſeri effluentis, halitus è ventriculo & inteſtinis viciniſq; partibus ſuppeditentur, ipſeq; aër vel non admittatur, vel admiſſus ob renitentiam quandam fluidorum, vim ſuam elaſticam exercere nequeat.

 OB-

OBSERVATIO CLIII.

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.

Anatome aquis ſubmerſorum.

HActenus creditum fuit, aquis ſubmerſos, multum aquæ deglutire, eamque per tracheam quoque admittere, atque tales ex repletione mori. Verùm, ſi attendere velimus, quid in campanâ urinatoriâ, in aquam immersâ contingat, vix ultra marginem aquam admittente, facilè erit determinare, aquis ſubmerſos, non ex aquarum mole, ſed ob aëris defectum extingui, nam ceſſante reſpiratione, ceſſat ſanguinis in circulum itus, ipſa autem reſpiratio vel in momento ſufflaminatur, cùm nec aêr egredi, nec aqua ingredi poſſit, hinc in ſubmerſis ne guttulam quidem aquæ in ventriculo aut in thorace reperire unquam licuit.

OBSERVATIO CLIV.

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.

Opii doſis inſufficiens nocet.

QUi Opium exhibent, illud in ea dare debent doſi, ne vis ſomnifera à ſpirituum motu penitùs ſuperetur: vidi enim, quod ægrotantes tunc graviùs affligantur, ipſique ſpiritus ab inquietudine magis depauperentur, vigiliæ & delirium augeantur, & ſitis intendatur. Obſervandum id præcipuè erit in Tincturis Opii; dantur enim, quæ intra ampliſſimum ambitum dotem ſuam continent, dantur admodùm concentratæ & quæ ſub paucis guttulis illud promittunt, quod aliæ drachmis pollicentur. Sic Tinctura Opii ſive Eſſentia anodyna *Zwölfferi* datur à ʒj. ad ʒiij, cùm *Sydenhammiana* à guttulis vij. ad xv. vel xx, ſi non meliori ſaltem pari detur ſucceſſu.

OBSER-

OBSERVATIO CLV.
D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.
Tumor mammæ ſcirrhoſus.

Puerpera expoſuit ſe aëri frigidiori, atque inde, non quidem adeò dolentem, ſed ad contactum admodum durum contraxit in mamma tumorem. Tentabantur varia, inter quæ cataplasma ex pane ſecalino & eſſentia abſinthii, benè tulit; verum, cùm & hoc exſpectationi minus ſatisfaceret, tandem impoſitum fuit emplaſtrum cinnabarinum, ex cera, cinnabari, & oleo lini paratum, quod ad lac abſumendum, & coagulatum diſſolvendum, vix par habebit, nam & hoc aliquandiu adhibitô, tumor in totum diſparuit.

[1688. Menſ. Januar. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CLVI.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Eclipſi Solis, quæ contigit Vratislaviæ 1687. d. $\frac{1}{11}$. Maji.

Non poſtremam ſcientiæ phyſicæ partem conſtituunt ea, quæ de cœleſtium corporum admirandis motibus, & ex his emergentibus variis apparentiis divina nobis Aſtronomia ſubminiſtrat. Inde neutiquam vitio verti poſſe Curioſis Naturæ Scrutatoribus arbitror, ſi, ex uberrimo ejus penu ſublunari depromtis jucundiſſimis obſervationibus, ſubinde unam alteramve cœleſtium Phænomenorum, ad majorem nobiliſſimæ iſtius ſcientiæ perfectio-

nem momentum aliquod afferentium , hiſtoriam interſerant. E quarum numero cum etiam præſentem nuperrimæ Eclipſeos Solaris, quæ die $\frac{1}{11}$. Maji horis pomeridianis accidit, obſervationem eſſe confidam, lubens eam hìc communico. Idq́ue eò magis, quod ſciam hunc Solis defectum non ſolùm ab iis, qui ab *Andreæ Argoli* Ephemeridibus toti pendent; ſed etiam ab aliis, *Longomontani Danicas*, *Bullialdi Philolaicas*, & *Lansbergii* novas Tabulas æſtimantibus Aſtronomis, Germaniæ noſtræ inviſibilem prædictum, adeoque à pleriſq́ue neglectum eſſe. Quin ipſæ etiam immortali laude digniſſimi *Kepleri Rudolphinæ Tabulæ* (ſi eis preſsè inſiſtas,) non niſi in auſtralioribus Germaniæ Provinciis quædam ejus veſtigia conſpicua fore ſpondebant; nobis, aliisq́ue, qui eam Germaniæ partem, quæ 50° Latitudinis boreæ ſuperat, habitamus, nihil omnino ſpei reliquum faciebant, quoniam Eædem latitudinem hancce ferè limitem Umbræ lunari verſus ſeptentrionalem plagam in hâc Eclipſi conſtituebant. At vero longè aliter eveniſſe præſens hæc obſervatio teſtatur, utpote quâ conſtat, ſesqui-digitum ex diſco ſolari noſtro viſui ereptum fuiſſe: nullumq́ue eſt dubium, quin obſcurationis hujus veſtigia quædam etiam in iis Germaniæ Provinciis, quas Mare Balthicum alluit, deprehenſa ſint, ſi modo (de quo mihi adhuc dum nihil conſtat,) eidem attendere alicui volupe fuit.

Quantum vero commodi ad emendandas Hypotheſes ex talismodi obſervationibus, (meritò propterea publicandis,) accedere queat, rectius norunt Aſtronomi, quàm ut quicquam hâc de re hìc addere opus ſit. Meum eſt obſervationem ipſam, ope Quadrantis cubitalis & Tubi tripedalis habitam, nunc ſubjicere.

Cæte-

Schema,

ECLIPSIS SOLARIS

Die $\frac{1}{11}$ Maji 1687. observatæ Vratislaviæ.

Fig: 63.

p. 319.

Ordo Phaſiũ.	Quãtitas Phaſium.	Tempus æſtimatũ	Altitudines Solis.	Tempus correctũ.	Animadvertenda.
		H ' ''	° '	H ' ''	
	Digiti Ecliptici.	2 36 10	44 58	2 34 46	Initium non eſt obſervatum, quòd ſerò nimis in ſpeculam adſcenderim.
		2 42 35	44 10	2 40 44	
		2 45 20	43 42	2 44 12	
	$1\frac{1}{6}$	2 58 0		2 56 30	æſtimativè.
1.	$1\frac{3}{8}$	3 5 30		3 4 0	
2.	$2\frac{1}{2}$	3 14 0		3 12 30	Maxima Obſcuratio paullo citiùs ingruit, vix tamen $1\frac{1}{2}$. D. major fuit.
3.	$1\frac{1}{4}$	3 16 10		3 14 40	
	1	3 20 0		3 18 30	æſtimativè.
	1	3 22 0		3 20 30	æſtimativè.
4.	$0\frac{3}{4}$	3 28 0		3 26 30	
5.	$0\frac{1}{2}$	3 30 0		3 28 30	
6.	$0\frac{1}{3}$	3 33 30		3 32 0	
7.	$0\frac{1}{5}$	3 36 30		3 35 0	
	Finis.	3 38 30		3 37 0	Finis punctũ in tabulâ obſervatoriâ diſtitit ortum verſus 85. grad.

Cæterum, monendum eſſe puto, me initium Eclipſeos non obſervaſſe, ideò, quòd ſerius juſtò Cameram obſcuram ingreſſus fuerim, ſocio in talibus exercitato, qui, dum ego altitudines ſub dio captabam, in illâ ſoli attendiſſet, deſtitutus: deinde eas ſaltim Phaſes numeratas, ac in ſchemate delineatas eſſe, quas ope trium punctorum, in umbræ peripheria notatorum, certò determinare licuit: reliquas ſolo oculorum judicio æſtimativè captas eſſe. Proportionem Diametrorum Solis

Solis & Lunæ in hâc exiguâ Eclipſi determinare minimè tutum eſſe duxi, ſiquidem arcus peripheriæ Lunaris nimis parvus de vero centro certos nos neutiquam eſſe ſinit. Quod vero finitâ Eclipſi nulla Solis Altitudo, prout decuiſſet, capta ſit, cauſa fuit motus Horologii oſcillatorii, ab incidente quodam externo me, dum Quadranti accommodando intentus eram, non advertente, inhibitus.

Fig. LXIII.

OBSERVATIO CLVII.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Ranunculo viridi arboreo.

QUamvis ab omni ferè ævo in perficiendâ naturali Animalium Hiſtoriâ hujus Philoſophiæ cultores ſedulam navaverint operam, à magnis Regibus ad id quandoque inſtigati, quod de *Ariſtotele* olim ab *Alexandro M.* & nupero ſeculo de *Gyllio* & *Bellonio* à *Franciſco I.* Galliarum Rege ſumtibus ipſis dignis adjutis, hiſtoriæ teſtantur: nihilominus valdè mancam & in plerisq; affectam potius quàm perfectam eam ipſam deprehendit, quisquis hâc ipsâ Philoſophiæ parte animum imbuere allaborat. Et ſanè, ſi quæ alia, certè hæc ipſa Phyſicæ pars difficulter admodum excolitur, cùm pleraque quæ hùc faciunt, ab Agricolis, Venatoribus, Piſcatoribus, aliisque id genus hominibus agreſtibus, rudibus, imperitis, ad talia minus attentis, aut traditionibus fabuloſis præoccupatis, ſæpè etiam ad mendacia & ad fallendum pronis, accipere & in commentaria redigere oporteat. Hinc curioſus Naturæ inveſtigator meritò, quotiescunque ſeſe occaſio offert, ſedulò obſervat, aut à fide dignis obſervata annotat, quæ ad augendam provehendamque

que hanc ſcientiam quocunque modo facere novit. Mihi hâc vice quædam, quæ circa Ranarum illam ſpeciem, quæ, quia arboribus plerumque inſidet, gratove virore frondes provocat, Græcis δενδροβάτης, Germanis Laubfroſch audit, notaverim, in medium conferre animus eſt.

Aluit Chirurgus quidam noſtras G. S. per integrum ferè octennium Ranulam hujusmodi, primo ſtatim vere captam, intra vitrum cylindriforme, qualibus ad adſervanda condita officinalia utimur, reticulo tectum, cui tempore æſtivo graminis recentis, hyberno vero fœni madefacti nonnihil immittebat, muſcis per vices injectis, quas ore hiante venari peritiſſima erat. Hyeme, quâ ſpatio quatridui vix unâ alterâve muſcâ, ſollicitè conquiſitâ, ſuſtentabatur, macreſcebat, valdeque attenuabatur: æſtate vero appropinquante, cum muſcæ culicesque uberius ſuppetebant, habitiore rurſus erat corpore. Totas vero hyemes viva, & ad captandam prædam alacris, perſtabat, eò quod intra hypocauſtum detenta, frigoris inclementiam minimè perſentiſceret. Nonnunquam æſtivo tempore, inſtante pluviâ brexare audiebatur, & quia lautius tunc habebatur, præter ſolitum intumeſcebat: tunc ſibi ipſa medicatura, poſteriores pedes hypochondriis, (ſi quidem in ranis eas ſic nominare fas eſt,) applicabat, magnoque conatu vomitum ſibi concitabat, quo mucum album viſcidum excernebat. Exemta quandoque ex ergaſtulo ſuo, hinc inde ſaliens, poſticâ corporis parte humorem quendam limpidum abs ſe ejaculabatur: alvi verò excrementa omnia nigra & grumoſa emittebat. Tandem octavâ hyeme, cum muſcæ penitus deficerent, ipſa contabeſcens interiit.

Conſtat ergo hâc obſervatione Ranas, ſi non alia omnia animalia, quæ hyeme mortuorum inſtar ſine vitâ ac ſenſu in cavernis deliteſcunt, non quâdam naturæ ſuæ neceſſitate; ſed potius, ob alimoniæ defectum frigorisq; vehementiam, ſeſe condere, ac vitæ actu ſecundo, quem vocant,

carere: conſtat etiam animalculum hocce longævum ſatis eſſe, ſiquidem è quadrupedibus ſint, qui ætatem hanc vix ferant; nec dubium eſt diutius Ranam hanc ſuperfuturam fuiſſe, ſi alimonia neceſſaria ſuppetiiſſet. Eadem etiam confirmant relationes eorum, qui in calentium aquarum fontibus, media etiam hyeme, viventes ranas ſe vidiſſe perhibuerunt.

Inter ranas venenatas, quamvis gradu mitiore, hanc ipſam earum ſpeciem aliqui Zoologorum reponunt; quodnam vero earum venenum ſit, nemo, quod ſciam, oſtendit; de liquore ejaculato, ut ut ſuſpicio aliqua eſſe poſſit, nihil tamen affirmare audeo, quoniam experimento deſtituor.

OBSERVATIO CLVIII.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Cinnabari per præcipitationem viá humidâ parabili.

EX Sulphure & Mercurio intra terræ viſcera Cinnabarim componi, Experientia, quâ hanc in illa facili negotio rurſus reſolvunt, docuit Chymicos, qui naturam imitantes, ex illorum mixturâ ope ſublimationis artificialem, tùm vulgarem illam mechanicis notam, tùm nobiliorem, ex antimonio conficere didicerunt. Aſt per præcipitationem ex liquore ſulphureo ſine igne violentiori Cinnabarim parandi modus paucis fortaſſis hucusq; innotuit, idcòque non ingratum fore Curioſis confido, ſi, prout manu meâ aliquoties rem feliciter tentavi, candidè aperiam.

Accipe Mercurii currentis optimè depurati q. v. (v. g. ℥ß) huic in vitro anguſtiſſimi orificii affunde Tincturæ Sulphuris volatilis, ſive liquoris permeantis Boylæi ℥ß: vitroque, quod ultra

ultra medietatem repletum eſſe non debet, benè munito, creberrimâ agitatione, ſæpiùs de die iteratâ, Mercurium in atomos redige; ſic ipſe primò nigreſcet; continuatâ verò per vices conquaſſatione, leni digeſtionis calore accedente, intra dies aliquot in pulverem rubicundiſſimum cinnabarinum convertetur; ipſe verò liquor, omni odore ac graveolentiâ privatus, ſupernatante cuticulâ ſalinâ, limpidiſſimus evadet.

[Vratislaviâ 1688. d. 17. Januar. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CLIX.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Lochiorum immoderata eruptio in puerpera, cui ſecundinæ aliquando vi fuerunt avulſæ.

MUlierem novi, quæ primipara ante aliquot annos cum ſummâ difficultate peperit. Secundinæ verò tunc in utero hærentes ac ſubſiſtentes à Chymico quodam in arte ſuâ, quam his Chirurgorum & obſtetricum operibus magis exercitato, vi avulſæ ac ereptæ ſunt, magnâ vi ſanguininis profluente. Tum illa medicamentis à Chymico eodem ſubminiſtratis ſanata eſt, ita tamen, ut imposterum ſterile futurum conjugium videretur; & maritus liberorum acquirendorum ſpem ferè omnem abjiceret. Nam quatuor jam anni effluxerant ſine argumento ullo conceptionis. Tandem DEUS annuit votis, ut gravida redderetur. At à partu ſtatim ſanguis tanta erupit copia, ut de vita actum eſſe videretur. Tum Cognatus ejus ad me venit, petens rememedium, ſi quod afferre poſſem, ſummæ & extremæ neceſſitati. Illicò dedi mixturam ſumendam ex Aq. Cinamom. Cydoniat. Burſ. Paſtor. Eſſent. Flor. Hyperic. &c. cum pauco Lau-

dani Joëlis Langelotti (in Epiſt. ad Præcellentiſs. Naturæ Curioſos, de quibusdam in Chymiâ prætermiſſis, deſcripti) & ægra convaluit. Hîc inquirere in cauſam poſſem, cur poſteriori hoc partu nemine vim ullam adhibente tantum ſanguinis emanaverit; an fortè uterus ita læſus fuerit violentâ avulſione ſecundinarum in primo partu, ut poſteà cicatrix refricaretur extenſione vehementi matricis & pariendi conatibus. Inde enim rupti aut expanſi fines arteriarum & venarum ſanguinis copiam dimiſerunt. Sed & hoc Doctiorum judicio & exiſtimationi relinquo, mihi enim ſatis eſt rem ipſam potiùs, uti geſta eſt, commemoraſſe.

OBSERVATIO CLX.
D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.
A Dyſenteria abortus.

JUvencula fœmina gravida inde à tribus menſibus Anno M. DC. LXXXVI. Octobri menſe, ex eſu fructuum horariorum & uvarum Dyſenteriâ corripitur tam atroci, ut ſingulis horis duodecies magno cum cruciatu diu noctuque dejiceret, & dejectionum numerus nycthemeri ſpatio ad trecentas excreſceret. Septiduum verò jam affligebat morbus, cùm inopinanter ſanguis utero fluere incipit horâ decimâ noctis, certiſſimo metu futuri abortus. Veruntamen ruri degens ægra quid agendum ſit, neſcit: neque enim me, neque obſtetricem vocare poterat, quòd eſſemus in urbe. Manè adveniens illuc debiliſſimam invenio. Pariendi niſus omnes jam præterierant. Obſtetricem accerſiri juſſi, & intus pulverem quendam ſecretum in Aqua Pulegii, dedi, extus verò ungi ægrotam curavi, & paulò poſt puerulum mortuum enixa eſt. Tum ipſam aliis remediis præcipuè Conſ. Roſar. rubr. antiq. cum Flor. Muſci terreſt. Clavat. Priap. Cerv. Laud. Opiat. Langelott. & Sperm. Ceti, (cujus uſum Excellentiſſimus

D. Joh.

D. Joh. Henric. Köfferlin olim Univerſit. Friburg. Brisgoiæ nunc Conſtantienſis Rector Magnif. attollebat) ut & clyſteribus conſolidantibus, perſanavi. Quâ occaſione recordor aliquando virum ſeptuaginta octo annos natum & dyſenteriâ quoque laborantem, ut multum ſanguinis & puris excerneret, ſolô iteratô clyſtere traumatico, internèq; Pilulis Exii duabus exhibitis, medicinas enim alias omnes averſabatur, ſanitatem priſtinam recepiſſe.

OBSERVATIO CLXI.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Ab intemperato frigidæ potu in dyſenteria ſpinæ dorſi contractio & incurvatio.

NOta eſt mihi Monialis virgo, quæ ante complures annos dyſenteria correpta plurimum ſitivit. Hæc igitur ſitis pertæſa aquæ frigidæ menſuram ferè integram ebibit. Quô factô moleſtia, ut putabat, ſedata eſt; noctu cubabat incurvata in lecto & dormiebat. Manè autem experrecta curva manſit, nec ſeſe erigere potuit, nervis contractis. Et ab eo tempore per octennium jam curva prorſus incedit capite ad ultimas usque coſtas demiſſo, quod attollere nequit. Cæteroquin floridi & venuſti coloris eſt, ac benè valet; ante annum tamen paſſa eſt fluxum hepaticum. Conferatur *Ephemer. Cur. An. II. Obſ. XXXIX.*

OBSERVATIO CLXII.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI,

De

Calculis variis, ac inprimis aure excretis.

A. R. P. Wilhelmus Redinus à Biberegg, Religioſus percelebris Monaſterii Mariſtellenſis à multo tempore nephritide laborans plures calculos variè formatos cum lotio reddidit. Quod verò longè arbitror rariſſimum, idem ex aure ſiniſtra poſteaquã hæmicraniam ejusdem lateris vehementiſſimam ſuſtinuiſſet, lapillos acutos cum pure & ſanguine prodeuntes exemit. Ex his undecimum, cùm Walterſchwilæ cum Reverendiſſimo D. Abbate Mariſtellenſi ibidem tunc temporis curam balnei ſuſcipiente woanderem, prodeuntem ipſimet vidi, cujus balnei paucis mentionem facit Excellentiſſimus *D. J. Jacob Wagner* Med. Tigurinus in ſuâ *Helvetiâ curiosâ.* Virum alium religioſum noſco doctrinâ & œconomiæ peritiâ inſignem, qui podagricis, chiragricis & calculoſis doloribus nephriticis alternatim afficiebatur. Ante aliquot autem annos internis & externis remediis convenientibus adhibitis, calculus in urethram usque propulſus eſt. Qui cùm ibidem hæreret, nec aliter auferri poſſet, rumpendus fuit forcipe peculiari, & ex anguſtiis eximendus.

OBSERVATIO CLXIII.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Pituita ſive Mucus concretus & gelatus inſtar ſpermatis ranarum, abortu editus cum grumis ſanguinis.

QUod Excellentiſſimus Vir, *Georgius Hannæus Ephem. Cu. Dec. II. An. IV. Obſerv. 115.* annotavit, annum hujus ſeculi octogeſimum quintum gravidis & puerperis valde noxium & perniciosſum fuiſſe, id noſtræ quoque oræ in Helvetia experiebantur. Antè enim multo tempore vix tot puerperæ aut ſunt mortuæ, aut partus ediderunt infirmos & vitioſos, aut alia rariora ipſæ ſenſerunt mala, quam illo ipſo; ut plane tunc noſtra atmoſphæra perinde atq; in Dania affecta fuiſſe videatur. Niſi hujus rei cauſas in communem quandam victus affectionem, quæ & ipſa tamen ab aëris inquinamento originem traxerit, referre malimus; ſic ut prægnantium quidem corpora alias plerumque languida, & levioribus quoque injuriis obnoxia, exinde lædi potuerint, aliorum hominum valetudo non item. Id quod nihilominus curioſioribus examinandum & dijudicandum relinquo, contentus inpræſentiarum memorabilem hiſtoriam hanc addidiſſe: Honeſta uxor viginti novem annos nata, trium liberorum mater; cum anno M. DC. LXXXV. menſe Octobr. denuo ſe gravidam inde à quatuor menſibus putaret, quippe & menſtrua defecerant, & appetitus proſtratus erat, & alia aderant ſigna conceptionis: tum ſubito ſanguineus humor è muliebribus fluere cœpit ei tanta copia, ut ſæpius in deliquium animi laberetur, territa imprimis hoc intempeſtivi partus nuncio. Tandem loco fœtus tria ſanguinis concreti fruſta pugni magnitudine enixa eſt, & cum illis materiæ mu-

coſæ

coſæ & quodammodo pellucidæ, ſed coagulatæ inſtar ſpermatis ranarum ingentem globum, æqualem fere pueruli capiti & figurâ non abſimilem. Quem obſtetrix exceptum monſtroſæ rei novitatem ſtupens, cum tale quid ſe nunquam vidiſſe affirmaret, mihi etiam monſtravit. Interea ægrotæ pallidiſſimæ & quæ animam iam iam agere videretur, utpote manum, quam petebam, præ languore mihi porrigere non amplius valens, exhibui Tincturam coralliorum, aquam confortantem perlatam ex aq. cinamom. cydoniat. extract. rad. tormentill. c. Catechu præparat. &c. Quibus adhibitis ægra vires paulatim recepit, & convaluit. Dimidio anno poſt in idem malum rurſus incidit, niſi quod trium fruſtorum loco duo tantum ſanguinis concreti ediderit, & loco unius globi mucoſi, aliquot fruſtula ejusmodi concretæ & gelatæ materiæ excreverit. Illam tunc quoque ſanavi feliciter. Tandem de plena hujus mali remotione cogitans, internam uteri læſionem ſuſpicatus, quâ talis moleſtia foveretur, & conceptio corrumperetur, internè ſuaſi uſum traumaticorum, ac præterea extrinſecus injiciendum decoctum vulnerarium cum ejusmodi ſiphone, qualem Excellentiſſimus *D. Volkamerus Ephemerid. Cur. An. IX. & X. Obſ. 62.* depinxit, quem è ligno fieri curavi. Decoctum hoc melle roſato addito ter de die in uterum calidè immiſit, tandemque ſanitatem ita recuperavit firmam, ut poſtea puerum ſanum, omnibusque numeris abſolutum, qui adhuc vivit, magna cum omnium admiratione pareret.

[Tugio Helvet. ad Exc. noſtr. Pythagoram, & hinc 1688. d. 17. Januar. Noribergam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.
D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI,
De
Partu mendoſo hydatidum.

Mulier in vicino oppido Lauff, nomine Eliſabetha Suſſneria, 24. annos nata, cùm ſecundô conjugii annô puerum ſanum naturali partu enixa eſſet, tertio inſequente exactô ex menſium ſuppreſſione, ventris tumore, mammarum turgeſcentiâ, aliisque vulgaribus indiciis certam imprægnationis ſpem concepit, quam tamen dubiam reddidit non multò poſt, ſcil. elapſo bimeſtri, ſuperveniens ſanguinis ex utero fluxio, per 3. 4. vel 6. dierum intervalla ſubindè inopinato reverſa, nullâ Machaonis arte ſeſe coërceri paſſa: aluit nihilominùs conceptam ſpem mulier, ex ventris in omnem dimenſionem excreſcentis amplitudine ejusdem certitudinem infallibilem ſibi promittens, ſitis interea perpetuò moleſtum ardorem quotidianô aquæ potu reſtinguere coacta, ideò quòd cereviſiam ventriculus indignabundus vomitu ſtatim refuderit. Et ecce vix prætergreſſis 18. ſeptimanis menſe Juniô anni proximè præteriti miſera parturiendi doloribus correpta vehementiſſimis, Lucinâ in vota vocatâ, mox peperit quatuor repetitis vicibus innumeras veſiculas membranaceas ſive hydatidas lymphâ nitidiſſimâ repletas, ad inſtar ſpermatis ranarum ope fibrarum connexas, variâque magnitudine modò nuces avellanas, vel maturas uvas, modo piſa, modo piperis grana adæquantes, alterô die à me viſas; ſuper easdem autem vaſcula ſanguifera purpureorum filorum ſpecie excurrebant rara atque exilia, in truncos peculiares neutiquam coëuntia, per intervalla tamen hinc inde emergentia cernebantur corpuſcula quædam glanduloſa, aut acinuli potiùs glanduloſi. Ceterùm excluſis

iſtis veſiculis, inſignis amplitudinis ſitulam replentibus, ob copioſum ſubſecutum ſanguinis ex utero profluvium, citrà tamen ullas ſecundinas rejectas, in ſummam virium proſtrationem ægra delapſa eſt, medicamentis & victu laudabili dein refocillata.

SCHOLIUM.

PArtus, qualem hîc memoravi, præternaturalis & mendoſus, ab aliis quoque Viris eruditiſſimis ſimilis jam dum obſervatus legitur, ſicuti patet ex Viri Clariſſimi *Cornelii Stalpartii* Medici Hagienſis Obſervationum rariorum Medico-Chirurgicarum non ita pridem editarum Centur. I. Obſ. LXX. p. 301. & ſeq. atque Autoribus in Notis ad dictam Obſervationem allegatis. Jam verò non ingratum B. L. fore confido, ſi ulteriùs declaravero, 1. quomodo partus hicce à ſimili aliàs obſervato diſtinctus fuerit? 2. unde hydatidum eodem excluſarum tantus proventus ortum habuerit? Quod igitur primum concernit, à *Cl. Stalparto* deſcriptus pſeudopartus hydatidum poſt novem demùm menſes obtigit, cumque illo ſolicitante per totum triduum obſtetrix fruſtrà auxilium ferre allaboráſſet, alia in conſilium vocata, magnam demùm eduxit copiam hydatidum, racemorum more ſibi invicem juxta vaſa ampliora adhærentium; partus autem in obſervatione noſtrâ propoſitus citiùs, nempè finitô quartô à conceptione imaginariâ menſe accidit, neque hydatides extractæ, ſed matris propriô ſubveniente niſu excluſæ ſunt, & quidem quatuor diſtinctis vicibus ejusmodi hydatidum acervus quaſi prodiit. *Chriſtophorus à Vegâ* l. 3. Sect. 10. cap. 13. art. med. ſextô imprægnationis menſe ultra ſeptuaginta ſaltem, ſed caſtaneæ magnitudine pares, à muliere prolatas aquoſas veſiculas contemplatus eſt: in noſtrâ obſervatione innumerus talium, eam tamen magnitudinem haud attingentium, fuit numerus. *Valleriola* lib. 1, obſerv. 10. exemplum habet

mem-

membranaceæ maſſæ, veſiculis tanquam ovis piſcium aquosô & ſubflavô liquore plenis, nec non fœtentibus refertæ; *Mercatus* etiam l. 3. cap. 8. de mulierum affectibus meminit ſubſtantiæ membranaceæ globoſæ, aquoſis bullis rotundis, tumidis, pellucidis plenæ aliquando cum ſanie fœtidâ & dilutâ à ſe in uxore bibliopolæ cujusdam aliisque neotericis pluribus viſæ: Non minùs adducit obſervationem *Nicol. Tulpius* lib. 3. cap. 32. cujusdam mulieris, quæ menſtruis inordinatis aliquandiu afflicta, peperit tandem pinguem maſſam, continentem in ſe innumeras veſiculas refertas partim aquâ croceâ, partim ſolô ſpiritu: In noſtrâ præmiſsâ obſervatione, nec ejusmodi maſſa vel membranacea vel pinguis nec aqua crocea ſenſibus ſe ingeſſit. Adhæc in Zodiac. Medic. Gallic. anni 3. fol. 73. conſignata à *Cl. Picart* hiſtoria de muliere, diverſa quædam à noſtrâ obſervatione continet, ibi ſiquidem nullus ſanguinis fluxus præceſſit, veſiculas quoque ligamentum annexuerat loro cuidam, aut vaſi ejusdem ferè longitudins, cujus eſt brachium, adeò ut minimæ illi proximiores eſſent, majores ampliùs diſſitæ. Lorum autem, cui tanquam meſenterio affigebantur, conſtructum videbatur ex plurimarum divaricationum vaſorum conjunctione, originem è carneâ maſsâ placentæ haud multum diſſimili, ac ſecundinarum partem conſtituentes, ducentium. Sic & Anatomicus exercitatiſſimus *Joh. de Muralto* in Scholio ad Obſervat. 95. Decur. II. Ephemerid. Naturæ Curioſorum Ann. II. pag. 237. ex communicatione Celeberrimi *Wepferi* mentionem facit mulieris, quæ cùm per ſeptimanas tredecim gravidam ſeſe putâſſet, erumpente ſanguinis fluxu diuturnô & copioſiori, paulò poſt decem ſibi cohærentes veſiculas aqueas, acinorum uvarum mediocrium magnitudine, moxque ingentem numerum harum veſicularum excluſit: aderat verò ſimul epar uterinum uti fœtui 24. ſeptimanarum &c. hydatides contrà noſtræ nulli placentæ perfectæ per vaſa cohærebant, corpuſcula quippe glanduloſa aut acini potiùs

tales ſolùm aderant; nec molâ carneâ hydatides nobis viſæ ſuffultæ, quale exemplum allegatus de *Muralto* ſubjungit. Prope tamen Obſervationi noſtræ accedunt, quæ Viri Clariſſimi *Daniel le Clerc* & *Jacobus Mungetus* Med. DD. in Bibliothec. Anatomic. ſingulare ipſorum ſtudio editâ Tom. I. Part. I. p. 474. referunt de Matronâ Genevenſi, quæ annos 30. nata, & puerperio pluries jam feliciter defuncta, in quarto graviditatis menſe ſeſe verſari putans, (quanquam per totum illud tempus aliquid ſanguinis ab ipſius utero perpetuò deflueret) Anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum octuageſimo primo die 15. Martii poſt dolores inſtantis partus immaturi prænuncios aliquamdiu perpeſſos, imò & frequens animi deliquium, largumque ſatis cruoris fluxum ingentem veſicularum & veluti ampullarum acervum enixa eſt; quamdiu duravit dies tamdiu veſiculæ excretæ, adeò ut pelvis ſtannea profundior eos omnes vix capere poſſet: pellucidæ admodùm erant, & disruptæ liquorem limpidum continebant. Sequente die ejusmodi excretio omninò ceſſavit, at non item hæmorrhagia, quæ per aliquot adhuc menſes moleſta fuit. An tales etiam viſæ ſint *Aëtio*, qui Contract. Medic. tetrab. IV. Ser. IV. cap. 79. hydropem uteri deſcripturus, aſſerit generari aliquando in ipſo corpuscula quædam, veſicæ fellis ſimilia, in quibus humor colligitur, qui effuſus viſcidus ac aquoſus eſt, certò determinare haud licet. Reliquum eſt, ut ad ortum hydatidum à me viſarum indagandum me recipiam, quem quidem à lymphâ non ſine ratione derivare licebit, quippe & color earundem, & humor incluſus lymphæ proſapiam uterque oſtenderat. Idcircò ſuppono ab admiſſo ſeminis virilis genitali fermento in muliere nominatâ uteri ſubſtantiam membranaceo-glanduloſo-nerveam non tantùm intumuiſſe, ſed & cavernulas loculos proprioſque ejusdem alveos magis expanſos, ſimulque quoad texturam ita immutatos fuiſſe, ut lymphæ nutrimento fœtus aliàs naturaliter deſtinatæ partem abſorpſerint, & in motu

ad

ad venas refluo interceperint, unde hæc urgente ſanguinis arterioſi ſuccedentis impulſu non potuit non paulatim & ſub guttarum majorum minorumve formâ in uteri cavitatem mediam delabi, inque veſicularum ſpeciem concreſcere, ejusdem lymphæ particulis lentis viſcoſis circa fluidas contentas in tunicarum ſpeciem condenſatis, dum acinuli quidam glanduloſi ex portionibus lymphæ chyloſis in coagulum carniforme verſis enati ſunt: vaſcula autem illa rara & exilia ſanguifera ab uteri vaſis ſpermaticis & hypogaſtricis fortean amandata fuiſſe ad hydatidas, haud improbabiliter conjiciet, quisquis ad tumores tunicatos vaſcula à partibus proximis exporrigi ſæpius deprehenderit. Intereà quòd ſanguis poſt creditam conceptionem, bimeſtri elapſo ſpatio, ſubinde ex utero profluxerit, hujus laxitati & irritationi, illius verò ichoreſcentiæ à quotidiano aquæ potu adauctæ adſcribendum puto. Si quæras, cur fœtus in utero non ſimul productus ſit, præſertim cùm femina gravidam ſeſe eſſe crediderit? reſpondeo, adhuc dubium eſſe, an reverà conceperit? dein etiamſi concepiſſet, ovulum ſeminale ab ovario per oviductum Fallopianum ad uterum delatum propter factam per hydatidas præſentes compreſſionem ſtaminum contentorum expanſionem pro effigurando fœtus corpuſculo nanciſci non potuiſſe.

Fig. LXIV.

OBSERVATIO CLXV.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI,
De
Fœtu monſtroſo.

ANno ſuperiori, ſuprà milleſimum ſexcenteſimum octuageſimo primo, die Decembris 19. poſt viſum eodem tempore in cœlis timendi ſideris crinem, prodigium tellus noſtra habuit fœtum feminei ſexus

monſtroſum, quem Apollonia conjux Georgii Schilleri Agricolæ in Pago dimidium milliare hinc diſtante Altenthann dicto, circà horam 6. matutinam partu præmaturo & ſummè dolorificis conatibus enixa eſt, mox ſuſceptâ ſacri Baptiſmatis undâ mortuum, ad ſepulturam hûc delatum, & ad brevem inſpectionem nobis conceſſum. Nimirum alterum caput tenello fœtus corpuſculo continuum naturale habitudinis ſimilitudine repræſentabat, & ejusdem tegmen ſuperiùs capillis obductum oſſa ſubtus mollia tactui hinc inde cedentia ac circà ſuturarum locum disjuncta exhibebat, aures pendulæ conformationem debitam oſtendebant, nec minùs oculus ſiniſter ad diam luminis uſuram apertus, dexter autem clauſus æternis tenebris damnatus erat, naſus depreſſus ferme deliteſcebat, thorax tumidus protuberabat, infimo ventre, cum vaſis umbilicalibus debitè reſectis, conſuetam conformationem obtinente. At enim verò oris hiatus ſive rictus ſeſe pandebat inſignis, ex cujus palato medio monſtrum enatum horrendum informe cui lumen ademtum, maſſa ſcilicet oſſeo-carnoſa communibus integumentis obvelata, dicam paucis, capitis rudimentum: in regione ſiquidem hujus ſuperiore, alterius capitis naturalis oſſi frontis contiguâ, cerebrum menyngum ambitu cinctum prominebat, ſolum oſſibus & integumentis deſtitutum alioquin ad partis principis tutelam comparatis, ſub iſto frons capillata dignoſci poterat, naſi quoque penitus oſſei ſedes levi proſtabat veſtigio, nulla tamen cavitate pervii, porrò per transverſum ductum excurrebat linea oris vices repræſentans, quam ſiniſtrorſum exporrectæ duæ minores excipiebant rimæ, tandem à ſiniſtris caro laxa rubicunda auri vel cordis auriculæ potiùs ob figuræ ſimilitudinem æquiparanda adjacebat. Atque externis hiſce Plato acquieſcere jubebat, plus ultra progredi, curioſum deſiderium. Reſecto igitur, per æmula vertebrarum corpuſcula palato cohærente, monſtroſo capitis rudimento, & carnibus aliquantum cum cute prorſus remotis, oſſe-

Fig: 64. p. 332.
Fig: 65. p.335.
Fig: 67. p.335.
Fig: 66. p.335.

oſſeam compagem ſubtus deliteſcentem in Muſeo curatiùs explicandam ſumebam, nec operæ me pœnitebat ſuſceptæ: nam primò ab utroque latere ſuperiori inverſo ſitu excavati viſebantur ſinus oſſei, amplâ capacitate ſuâ, peculiari undiq; membrana ſuccinctâ, continentes glandularum conglomeratarum ſeriem, nec non humorem lymphaticum flaveſcentem copioſum, huicque innatantia circumplicatis chartæ tenuiſſimæ foliis ſimillima corpuſcula, lamellarum membranacearum nomine deſignanda. Pro oculo ſiniſtro ſpecus leviter elaboratus occurrebat, dextri locum occupante oſſe peculiari rotundo duriſſimo, foramine medio pervio, maxilla inferior leviter adumbrata dignoſci poterat, ceterorum oſſium ſtructura figurâ & connexione deformis factam naturæ aberrationem ſatis exhibebat. Reliquum erat cerebrum cranii munimento deſtitutum, ne autem hoc intactum relinqueretur, ſub microſcopii examen ponebatur, ubi argenteo nitore hinc inde reſplendeſcentem medullarem ſubſtantiam à cortice rubente diſtinguere licebat. Plura rimari voluiſſem, ſi potuiſſem, ſed temporis brevitas & voluntas monſtroſæ puellæ Patris obſtabant, hic enim nec precibus nec nummis à philiatris oblatis ſe permoveri patiebatur, ut corpuſculum defunctæ cultro Anatomico ſubjici permitteret; idem intereà interrogatus, utrum uxor forſan per phantasma pravæ iſti fœtus formationi anſam præbuerit? reſpondit, nunquam ab illâ ſimile quid viſum aut animo conceptum eſſe; ut ideò à ſtaminibus ſeminalibus in ovulo à capitis genuini efformatione reſiduis, informe illud capitis monſtroſi rudimentum coaluiſſe mihi etiamnum perſuadeam.

Fig. LXV. LXVI. LXVII.

Figura LXV.

Exhibet fœtum ſupinum,

a. Cranium & os frontis capitis naturalis.

b. Cerebrum extra maſſam deformem prominens.

c. Maſſa

c. Maſſa deformis ſive capitis monſtroſum rudimentum.
d. Naſi effigies.
e. Oris linea & rimæ.
f. Auris ſiniſtra.

Figur. LXVI.

Repræſentat fœtum ad latus dextrum reclinatum.

a. Caput naturale cum ſuis partibus.
b. Cerebrum prominulum monſtroſi capitis.
c. Protuberantiæ binæ inferiores.
d. Naſus.
e. Oris linea cum rimis duabus.
f. Auris ſiniſtra.
g. Tuberculum minus.
h. Oculi ſiniſtri adumbratio.

Fig. LXVII.

a. Monſtroſum caput remotis integumentis & carnibus conſpicuum.
b. Naſus.
c. Oculi ſiniſtri ſpecus.
d. Oſſiculum petroſum cum foramine medio oculi dextri ſedem occupans.
e. Oris rima leviter inſculpta.
f. & g. Sinus duo oſſei.

OBSERVATIO CLXVI.
D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,
De
Venâ in carpo ſiniſtro mulieri ſponte apertâ, aliisq; conjunctis ſymptomatibus.

PLur. Reverendi Paſtoris cujusdam in Pago non procul hinc diſſito uxor 34. annos nata, in ultimo ante biennium puerperio parco lochiorum fluxu parùm expurgata, variis in diætâ ſimul commiſſis erroribus malè habere

habere cœpit; dolore namque capitis ſubinde affecta, appetitum proſtratum, viresque languore preſſas ſæpius ſenſit, dum nihilominus ipſa negotiis ſuis domeſticis, quantum poſſibile, præeſſe allaboravit, atque infantem intereà lacte proprio enutrivit; ablactatione autem poſtmodum factâ ſpem concepit, citra medicamentorum opem, cum menſium fluxu ordinario ſanitatem redituram eſſe integram, quæ tamen fefellit, menſes etenim per intervalla inordinata tantùm apparuerunt, interceptâ ſemper eorum ſolitâ antehac fluxione, hinc ægra pulſationem temporum frequentem, & tantùm non quotidianam per aliquot menſes narium hæmorrhagiam perpeſſa eſt; hâc demum ſubſiſtente, menſe Novembri anni proximè præteriti dormienti circa noctis meridiem ſponte aperta vena in carpo ſiniſtro pollici imminens, cephalica manus aliàs dicta, confertim effudit ſanguinis copiam, ita ut ejus madore excitata mulier in auxilium vocaverit maritum, qui goſſypio impoſito ruptum venæ oſculum obturavit, ipſa autem timida, virium proſtratione artuumque tremore vago magis magisque perterrita in pejus optatam ſalutem ruere animadvertit, nam & in vultu corporis æquè ac animi ſpeculo Icteri ſeſe exſeruerunt indicia, & anorexia perſtitit, venter in amplitudinem majorem expanſus importunis borborygmis divexatus eſt, crura intumuerunt, dolores in lumbis lancinantes, rigor febrilis, ac ſubſultus membrorum ſpasmodici haud raró obvenerunt: neque tunc demum expetita medicamenta mutationem in melius conſtantem afferre potuerunt, etiamſi ex horum ad methodi medendi normam præſcriptorum uſu, & venæ ſectione modicâ in malleolo pedis dextri interno celebratâ, ægra ſeſe appetitu quodam in cibos ferri, deambulare, negociaque familiaria aliquantum adminiſtrare poſſe gaviſa ſit, cruribus quoque cum ventre tumido paulatim ſubſidentibus, Sed ô per quam breve gaudium! ſub initium ſiquidem inſecuti menſis Decembris alvi fluxus colliquativus repente exortus primò bilio-

ſus flavus, mox ater, cum teneſmo continuo conjunctus, ſanguinisq́; ſimul ἀϑρόως facta ex ore profuſio motusq́; convulſivi ſupervenientes ſupremam vitæ dederunt cataſtrophen.

SCHOLIUM.

ÆGra piè defuncta variis, uti ex obſervatione propoſitâ conſtat, ſymptomatibus afflicta erat, quæ poſt λοχειακάϑαρσιν deficientem à dyſcraſiâ ſanguinis humorumq́; vitalium ſalinâ acriori ſcorbuticâ ortum habuerant: particulæ namq́; ejusmodi Salinæ acres menynges lancinando dolorem capitis pepererant, liquamen ex malâ victûs ratione acido viſcoſum intra ventriculum coacervatum appetitum expreſſerat, menſes propter recrementa pituitoſa viſcoſa circà vaſa uterina congeſta intercipiebantur, hæmorrhagia narium, ſcorbuticis quibusdam ceteroquin familiaris, ex vaſculis teneris ibidem ab acrimoniâ ſalinâ peccante eroſis inſequebatur; inopinato dein vena in carpo ſiniſtro à ſanguinis ex utero quaſi regurgitantis copiâ & acrimoniâ rumpebatur, hicq́; quà data porta ruebat, nec enim novum & inſolens id naturæ eſt, menſibus per loca naturalia egredi prohibitis viam invenire & pandere aliam, ſic, (ut alia taceam exempla) Dn. Parens meus ante 30. annos in hoc oppido mulieri menſium ſuppreſſione laboranti, vaſculum in ſummitate verticis ſponte apertum quantitate moleſtû ſanguinem dimiſiſſe obſervavit. Icteri indicia ſeſe prodidiſſe nullus mirabitur, qui illum aliàs ſcorbuti comitem recordatur. Ventris pedumq́; tumor à lymphâ vappeſcente in coagulum coëunte exſurgebat, nec poterant non borborygmi ex pituitâ inteſtinali à bilis Sale volatili acri rarefacta excitari. Lumborum dolores, uti ſcorbuticos alios, teſte Eugaleno, Drawizio, & Charletono, ſolent, ita & ægram excruciaverant, proculdubio à Salibus ſylveſtribus ſcorbuticis circà nervorum oſſis ſacri anguſtiam hærentibus inducti, à quorum etiam in partibus reſpectivè membranaceo-nerveo-muſculoſis moleſtâ vellicatione rigor, tremor, & ſubſultus ſpasmodici proveniebant;

bant; virium vitæq; quod erat reſiduum alvi fluxus acris colliquativus, primò flavus, dein vitriolicâ tincturâ imbutus niger, propter inteſtinorum ductuumq; excretoriorum, illuc exporrectorum irritationem, ſpaſmodicasque contractiones ab eadem causâ inductas, inſecutus, nec non animæ purpureæ ex ore emigratio exhauriebat.

OBSERVATIO CLXVII.
D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,
De
Gangrænâ pedis dextri.

NOn quà itur, ſed quà eundum, Senecæ ſapientiſſimi monitum erat, id quod in foro non ſolùm philoſophico, ſed Medico ac Chirurgico uſum quoque habet ſingularem. Ex Chirurgis ſiquidem & balneatoribus præcipuè videas non paucos, adeò Magiſtrorum præeuntium veſtigia prementes, ut nullâ habitâ circumſtantiarum ratione vel latum unguem inde recedere nolint, doctis licet rationibus meliora moniti. Confirmabo rem exemplo. Superiori anno fracturam καυληδὸν factam tibiæ & fibulæ dextræ paulo ſuprà malleolos ex lapſu violento ſuſtinuit Vir quadragenario major, curavit igitur ad ſe vocari balneatorem Chirurgum, qui extenſione & adaptatione oſſium diffractorum decenter quidem factâ, Emplaſtrum ſuum piceum glutinans admovit, arctiſſimâ deſuper factâ cum faſciis, aſſulis plurimis interpoſitis, deligatione: Ego quatriduo pòſt ad ægrum accerſitus, damnavi & Emplaſtri talis poros cutaneos prorſus oppilantis admotionem, & ligaturam adeò ſtrictam in Viro igne turgido, atq; metuendam ex vaſorum nimiâ compreſſione, ſanguinisque & ſpirituum commeatus interceptione gangrænam prædixi: ſed balneator, me peregrè abeunte, ægrum bono juſſit eſſe animo, atque ligaturâ nil quicquam relaxatâ ad magiſtrorum ſuo-

rum experientiam, quam hoc modo ſeſe imitari dicebat, unicè reſpiciebat. Sed ecce vix biduo elapſo præſagium meum eventu confirmabatur triſti, dum gangræna pedis ſub ligaturâ extremum occupabat: tunc aſſiduis precibus denuò poſtulatus iterum accedo, ſolvere vincula, Emplaſtrum removere, atque loco ejus Empl. diapalma dictum applicare, ulcuſculis tribus gang-ænoſis unguentum Ægyptiacum magiſtrale melle roſaceo temperatum indere, & faſciatione moderatâ dein inſtitutâ, pedi afflicto cataplasma ex farin. fabar. orob. lupinor. pulv. ſcordii, & fl. ſambuc. cum aq. ſambuci & oxym. ſimplici paratum, ſuperimponere balneatorem jubeo, ſicque per DEI gratiam æger cymbæ charontis, in quâ jam pedem habere videbatur, ereptus eſt. Confer. Hildan. l. de Gangrænâ. c. 12.

OBSERVATIO CLXVIII.

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,

De

Puellæ ventre Lunæ mutationes imitante.

PErſcripſit ad me paucis abhinc diebus Nobiliſſ. D. D. David Zollicoferus Practicus Sangallenſis experientiſſimus, curæ ſuæ ante aliquot menſes commiſſam fuiſſe puellam, annum ætatis agentem decimum quartum, matre olim epilepticâ prognatam, cui venter Lunâ creſcente paulatinis auctibus intumeſcit, decreſcente autem rurſus decreſcit, cum cruciatibus maximis quamdiu venter diſtenditur, quos præ aliis Terebinthina demulcet, materiâ craſsâ & limosâ putridâ copioſiſſimâ per veſicam protrusâ, ſi in formâ lactis ſive Emulſionis exhibetur patienti.

OBSERVATIO CLXIX.

D. PHILIPPI WILHELMI VIRDUNG ab Hartung.

Mors à magno deſidendi conatu.

SEsquiannorum infans in Noſocomio Tigurino mortua, patiebatur inde à nativitate dolores & conatus deſidendi, urinamque mittendi magnos; à ſuperiore vulvæ parte prominebat caro quædam ſpongioſa nucis magnitudine, velut Hermaphroditæ, urgens conatus deſidendi etiam ſenſim ſine ſenſu inteſtinum rectum protrudit, & tam anguſtam reddidit cavitatem ejus, ut vermis adinſtar tenuia excrementa exierint, ac non niſi lacte enutriri coacta fuerit infans, piri autem magnitudine egreſſum inteſtinum inflammatum mortem attulit. Renes poſt mortem inventi ſunt amplâ pelvi prædit, ureteres autem ambo urinâ diſtenti, amplitudine digitum excedentes majorem, flatus & ſtylus transmiſſi ad excreſcentiam ſupra notatam carnoſam & cancroſam penetrabant, nulla verò penitùs veſica urinaria aderat, ſed ſolâ membranâ craſſiore, excreſcentiæ à parte poſteriore adnatâ, non verò cavâ, veſicæ locus ſignificabatur, inteſtinum exiens durum erat inſtar lapidis, intus fortiter adhærebat lardi ſpecies cancroſa, penitùs ita intricata venis & arteriis, ut neceſſariò propter deſidendi conatum mors ſecuta fuerit, arteriæ quoque duæ ab arteria magna ortæ ſpermaticis & hypogaſtricis multò majores in excreſcentiis terminabantur. Excreſcentiam veſicæ & ſarcoma in prolapſo inteſtino recto in utero matris originem traxiſſe, & extra uterum multùm ita aucta fuiſſe opinor, matris enim profugæ Pedemontanæ, multas ærumnas ante fugam, ut incarcerationem, famem, ut dictum, poſt eam ciborum aêrisque inſueti inclementias pro tunc ſuſtinentis, ſanguis in humorem me-

 lan-

lancholicum, ſeroſum, acidum converſus, embryoni communicatus, & urinam ejus exacerbans, cùmque eadem ad veſicam compulſus, pelves ac ureteres dilatavit, veſicæ ſtamina tenuia eroſit, disrupit, eroſas fibrillas intorſit ac cum humore affluente coaleſcere fecit, non aliter ac poſt vulnera ulceraque non ſolùm maligna, ſed & ſimplicia, excreſcentiæ ac calloſitates enaſcuntur, acrimonia verò hujus ſeri ex continuo deſidendi urinamque mittendi conatu ſat inclaruit, cùm & acidum corrodat inteſtina, inflammationem adducat, humores attrahat ac coagulet, excreſcentiæ nunc extra uterum in infante ab humore maligno ita augebantur, ut filum vitæ à Parcis planè abſciſſum fuerit. Quam obſervationem, apud Excell. *D. Johannem de Muralto*, hoſpitem ac Patronum meum annotavi.

[Tiguro 1688. d. 17. Jan. Norimb. miſſa.]

Fig. LXVIII.

a. Ren ſiniſter.
b. Arteria magna.
c. Ramus emulg.
d. Ramus venæ cavæ emulgens.
ee. Ureteres ampliſſimi.
ff. Pinguedo ureterem ambiens.
g. Inſertio juxta uterum ad locum veſicæ.
h. Ligament. uteri latum, cum tuba divulſa.
i. Foramen veſicæ cum tubere carnoſo.
K. Exiens anus.
L. Locus ſarcomatis cancroſi in ano.
m. Pinguedo & membranæ, ſarcoma recti inteſtini âmbientes.
n. Ligamentum uteri cum ovario & tubis, ac extremitate laciniatâ.
O. Ren dexter apertus.

P. In-

P. Inteſtinum rectum ſemotum à loco, cum
Q. Adhærente pinguedine.
rr. Ramificationes arteriæ magnæ.

OBSERVATIO CLXX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Baculus betulæ exſiccatus, viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci ſui mediô protrudens.

CUrioſus rerum Phyſicarum Lector in memoriam ſibi revocet, obſervationum *Ephemeridibus noſtris German. anni proximè elapſi* à me inſertarum unam, ſcilicet *num. 184. fol. 372.* agere de metallorum transmutatione; cujus poſſibilitatem per rationes mechanicas, per experimenta practica, ipſamque irrefutabilem autopſiam contra negantes defendi ac demonſtravi. Pro ſtabiliendâ hâc meâ opinione variæ quoque producebantur inſtantiæ ſimilium transmutationum in animali ac vegetabili regnis & Naturæ & Artis, ejusdem æmulæ, beneficiô quotidie ferè contingentium, v. g. dum mulus generatur ex equâ & aſinô, papiliones ex erucis, & è bombyce, erucæ fiunt ex herbis; è melle ac pane, item è ſaccarô & pane citò videmus ortas formicarum myriades; imò & ſingulis tribus regnis variæ penitùs petreſcunt creaturæ. In ſpecie penetrans depromebatur cuneus ex arte emphyteuticâ (von Pfropffen;) Nôrunt enim Philobotanici, curioſô hôc labore mirumquantùm & prodeſſe hortos & delectare valere; dum ſcilicet ſurculi immiſſi nobilitas ſylveſtrem totius arboris naturam in ſui ſimiles, easque generoſas transmutat qualitates. Ne autem crambem alibi

coctam

coctam hic denuò recoquam, Lectorem ad locum allegatum ablego.

Poſtquam dicta ita ſcripſeram, tempus è regnô vegetabili analogum ſubminiſtrat atteſtatum: Dn. Joh. Georgius Krieg, Ducalis Poſtarum Magiſter, in hortô ſuô domeſticô viticulas quasdam novellas, vel vitis majoris ſurculos menſe Martiô terræ immittit, ut jucundâ Hoſpitis utilitate patriſſent, quarum debiliori adſociat ſuſtentationis ſolatiô palum vel baculum betulæ tres digitos craſſum, ſiccum & exſuccum, ſeptem abhinc menſibus è ſylvâ transportatum. Unô alterôque menſe ſic transeunte reliqui ſinguli protrudunt pro ſuô talentô ac geniô turiones atque folia; ſolus ille palo affixus tardiùs & parciùs hoc agit, ut ruinam ei inſtantem metuerit Dn. Hoſpes. Sed quid fit? dum tenuia hæc folia oculô quaſi indignante adſpicit, ecce! inter hosce thyrſigeros ſtupore omnium adparet quidam talis clancularius & furtivus. Betulinum illud fulcrum enim, more tutorum infidorum ſubtrahit ſuccum nutritium palmiti ſibi concredito; dum ex ejus trunci mediô major turio ac in ipsâ vite cum diverſis vitis foliis protuberat; veluti quidem figura à ſculptore exhibita clariùs hoc demonſtrabit. A philobotanicis hâc re rarâ in admirationem tractis rogatus Dn. Poſſeſſor, ut molliusculè educari jubeat furtivum ac hermaphroditicum iſtum ſpurium; expectaturus, quid tandem inde expectandum? Succeſſivè igitur vernali eô tempore ſurculus dictus viti-betulinus ſeſe extendit in duarum digiti articulationum longitudinem, 12. ad 15. foliis decoratus, quæ taleri circiter latitudinem æquabant, donec elapſis tribus cum dimidiô menſibus cornicula iſta Æſopica pennas deponebat alienas flaccidas & ſiccas; vite ipsâ emortualem ſimul experiente interitum, quia ſuccus vinoſus utrique viti, legitimæ ac ſpuriæ, adoleſcentibus ulteriùs pro nutrimentô ſufficere non valuerit. Bina hæc corpora mortua terrâ extracta indagatoribus avidis oſtendebant, palum iſtum betulinum inferiori vitis parti, quæ

radi-

radices agere tenebatur, per intruſionem arctè fuiſſe adnexam; unde naturæ luſu evenit, ut liquor vitifer eidem partim fuerit conceſſus, alimentum ſimul conferens; ut ita naturâ artem emphyteuticam æmulante, (veluti aliàs ars ſæpiùs imitatur naturam) inſolitus ille effectus fuerit inſecutus. Veluti autem juxta antiquum axioma Philoſophicum, virtus unita eſt fortior, ita è contrariò virtutem diviſam eſſe debiliorem, evincit modò propoſita hiſtoria.

Fig. LXIX.

OBSERVATIO CLXXI.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Tritici in agris per artem multiplicatio.

IN *noſtris præteriti anni Ephemeridibus, obſervat. nimir. 239. fol. 462.* memoratur, Pharmacopolam nôſſe liquorem, cui, ſi infundantur grana tritici, antequam terræ committuntur, calamos ſolitô plures, & hos ariſtas copioſioribus granis gravidas proferre ſolere; inſimulque deſideratur reſponſum à Collegis curioſis, an virtus liquoris ſpiritui mundi, an verò alteri rei ſit adſcribenda? Ut itaque huic deſiderio ſatisfiat; inſuperque Magnatum Orbis arcana ſint occultanda; DEI autem & naturæ opera miraculoſa manifeſtanda, ſalvis aliorum, fortaſsè etiam hâc de re nonnulla producturorum judiciis, ſequentia communico: Fertilitatis agro conciliandæ artificium longis temporibus exercuit, imò fatigavit multos Phyſicos, plures Oeconomos, adeò quidem, ut diverſa horum tentamina partim è libris poſſint conſpici, partim ab Amicis mihi privatim innotuerint. Singula autem illa, quæ ſanæ rationi conſona videntur, eò inclinant, ut ſal nitroſum, utpote fertilitatis cauſa, augmentum in agris capiat; vel ſe-

mina mox ſerenda in liquore tali aliquot diebus macerentur. Proindè eorum nonnulli, opus hoc compendioſè ac breviter perficere ſtudentes, ſtercus columbinum, ovillum, &c. ſolvunt, in aquâ pluviali vel rore majali, additâ bonâ nitri portione; alii muriâ illâ lixivioſâ è fimetis profluente ſemen imbibunt, vel eidem immittunt frumenta ſerenda. Alii verò principium hoc alcalico-fixum fundamentis Phyſicis magis conſonè ita tractant, ut ſimul irradiari poſſit ſale volatili aëris, utpote ſpiritu mundi gravidô; & hoc ſal delabens, habeat, cui eò faciliùs inhæreat; de quô efficaci & neceſſariô ſalis aërei in inferiora influxu uberiùs controverſa videri poterunt in *Diſſert. meâ de Tinct. univerſali, cap. 5. p. 196. ſeqq.* Elegantem frumentariæ hujus multiplicationis methodum deſcribit Celeberr. *Kenelmus Digbæus, Tract. de Medicinâ experimentali;* quem conſulere, ſi libet, licet. Subjungam heic aliam ab illâ variè differentem, veluti quidem pro veritate indagandâ aliquoties per hanc experimenta olim inſtitui; ſic autem procedatur: Menſe Septembri, Sole Libram ingrediente paretur ſub cœlô apricô fovea 2. ad 3. ulnas profunda, cui imponatur ſufficiens quantitas terræ pinguis vel limoſæ, ut fovea terrâ ſit repleta. Relinquatur ita, usque dum tempus vernum incipiat. Tunc Sole Arietem ingrediente colligatur larga copia aquæ pluvialis, nivalis, tonitrualis, usque ad Æquinoctii tranſitum; ſervetur in vaſis puris. Hinc terræ hujus pinguis effoſſæ parti uni ſuperfunde in unô & alterô doliô magnô aquæ dictæ partes tres; ſtent ita per tres dies, ſæpiùs agitando; dein ſervetur tamdiu, donec optimè clareſcat; hinc decantetur. Tandem fiat pro majori efficaciâ & ſaturatione ſalinâ lixivium è dictæ aquæ part. ij. & cinerum herbæ filicis, perſicariæ, ſtipit. fabar. aut ſimilium ſale copioſô alcalicô dotatarum parte j. agitetur benè, poſteà decantetur, & ſervetur uſui. Huic menſtruo impone per 24. horas triticum, vel quodcunque frumentum terræ ſerendo concredendum; & unicum granum ſuper unicam radicem protrudere 20. 30. 40.

cala-

calamos cum totidem ariſtis graniplenis & valdè fœcundis, oculatus aliquoties ego fui teſtis. Ager, cui ſemen ita committendum, nullius indiget ſtercorationis, unicôque ſeminis modiô tantum efficitur, ac aliis tribus, dum ſcilicet ei portio terræ, vel etiam arenæ miſcenda eſt, ut ita ſeminis diſperſio eò ampliùs extendatur. Non poſſum tamen non, quin de ſtupendô hôc effectû ingenuè ſimul moneam, virtutem hanc ſalinam adeò eſſe penetrantem, ut potiorem pinguedinis terreſtris ſal fixum innatum continentis partem, ſi paucorum ſaltem annorum ſpatiô dictâ methodô adhibeatur, ita exſugat atque exſiccet, ut poſteà ſal aëris volatile fœcundans ſufficienter influere nequeat; cùm non habeat, cui inhæreat; & per conſequens terra ſucceſſivè experiatur ſterilitatem. Proindè operatio hæc rebus non tam majoribus, quàm minoribus ſaltem augendis ac juvandis inſervit; ſiquidem certâ mihi conſtat experientiâ, ſurculos illos arboribus inſerendos, (die Pfropffreiſſer) per 24. horas aquæ huic lixivioſæ immiſſos, primô ſtatim inſitionis annô ad 1. vel 2. ulnarum altitudinem protuberâſſe. Ille verò Paterfamilias, qui agris integris eôdem proſpicere geſtit, iis optimè conſulit, ſi ſemina ſerenda in dictô menſtruô aut non tamdiu relinquit, aut alia ſemina hôc liquore non ita exaltata miſcet, aut vim menſtrui ſalinam majore aquæ affuſione diluit; cùm notum ſit, quòd moderata durent. Lixivium auſim illud è ſtercoribus, in principiô ſtatim adductum, non adeò ſuaderem; cùm hæc contineant non tam ſal nutriens, quàm potiùs ſal cauſticum & corroſivum, fertilem terræ pinguedinem penitùs exſiccans & comburens. Hæc de frumenti multiplicatione ſufficiant; an verò congruant cum illâ, quæ ſuprà narratus Pharmacopola in arcanis habet, & occultat, ſtatuere non poſſum; mihi perindè eſt; de jam publicè productorum veritate Ego teſtor. Confido inſuper, me hîc non experturum illud fatum, quod contingebat mihi methodum balſamandi cadavera ſine eviſceratione Publico ingenuè communicanti,

dum quidam ſtatuebat, methodum balſamandi Bilſianam meæ eſſe anteponendam, ne verbulô tamen modum parandi detegebat, veluti ego præſtiteram. Quantum emolumenti haurire ex hoc benevolus Lector potuerit, judicent alii.

OBSERVATIO CLXXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.

Coitus Diaboli per 35. annos frequens cum muliere, nulla veneficii opera exercente.

IMperſcrutabiles ſanè ſunt hoſtis noſtri infernalis hæreditarii deſidiæ & πολυπραγμοσύναι contra genus humanum innumeræ; ſiquidem iſte pro ſuâ conſummatiſſimâ, quâ pollet, ſcientiâ Phyſicâ, accuratiſſimè obſervat ſingulorum mentis operationes, ac quorſum inclinet genius voluptuoſus, & inde cuivis rete ſuum quaſi adpropriatum nectere, callidè novit. Inter exemplorum myriades jam unica ſaltem prodeat hiſtoria ex illis, quæ circa veneficas & pactum diabolicum accidunt, uti miranda, ita miſeranda: An Diabolus incorporeus cum Homine corporeo coire poſſit, diu ac ſeriò tracta eſt, & adhuc inter eruditos trahitur controverſiarum ſerra. Non pauci negativæ favent, Phyſicis aliquot rationibus ſuffulti; Potior tamen pars tam Theologorum quàm Phyſicorum affirmativam defendit; quòd ſcilicet iſte ſeſe exhibeat & incubum, & ſuccubum, prout ſexus illud exigit; & quidem non immeritò. Hîc extravagari in producendas eorum rationes ponderoſas Academiæ noſtræ Leges prohibent; quisquis autem easdem pro utrâque parte militantes legere geſtit, conſulat accuratum *Dn. D. Frommanni Tractatum de Faſcinatione, lib. 3. part. 6. cap. 19. p. m. 866. ſeqq.* ut & *pag. 874. ſeqq.* Egomet ſaltim dum producturus, quæ ipſe viderim-audiverim; & quidem

quidem crenâ eò cautiore, quòd plurimum interſit Medicis, in re tam arduâ ac rarâ veritatem judicibus declarare juſſis. Aliquot abhinc annis oppidi vicini Senatus refert, Vetulam ſpontè fuiſſe confeſſam, ſeſe diu cum Satanâ congreſsûs venereos fuiſſe expertam, inſimul rogitans, velim inquirere, num fortè mendaciſſimus iſte mille artifex ſub impreſſionum melancholicarum favoniô eam innocentem accuſare audeat? Accedens ego, pro conſcientiæ mandatô ſingula inquirens, acta relegens, & accuratâ animi lance trutinans (cùm juxta *Pauli Zacchiæ Quæſtiones Medico-Legales, libri 2. tituli 2. quæſt. 4.* in veneficii & ſimilibus delictis ad rei condemnationem prævia confeſſio non ſufficiat) invenio eam ſupraſeptuagenariam, ac olim fuiſſe complexionis ſummè ſanguineæ, veluti hoc color roſeus ſub rugis ſenilibus frontem & malas jamjam arentibus transparens, aliæque circumſtantiæ ibant teſtatum; Propterea in vegetâ ætate ob ſanguinem copiâ ebullientem, & acrimoniâ ſtimulantem extra dubium fuit laſciva. Cùm autem tam infauſtos habuerit & iratos Hymenæos, ut ſucceſſivè tribus viduis, & iis quidem exauctoratis in venereis caſtris militibus nubere fuerit coacta, qui appetitui ejus venereo ſaturando vix ſuffecerint, vel ſimul illud Poëtæ, turpe ſenilis amor, reverenter habuerint. Quæ callidiſſimus generis noſtri inimicus facilè hariolans in illorum exſuccorum vices ipſi virum ſeſe promiſit, imò præſtitit. Rem autem cum iſtô habuit per 35. annos circiter, primumque actum venereum exercuit habitum molitori ſimilem indutus; poſteà verò ferè ſemper ſub figurâ canis fuſci, aliquando etiam felis aut veſpæ, imò non rarò inviſibilis peregit, quæ viſibiles ſolent. In ſtante coitu caput ipſi fuit redditum turbidum, & quaſi ſomnolentum. Et quoniam veneficæ aliæ, quæ ad alia malitioſa peragenda ſe ipſi mancipaverunt, faſſæ ſunt mediante torturâ, tantum abfuiſſe, ut in congreſſu iſtô maledictô & horrendô aliquid voluptatis per ſemen communicatum ſenſerint, ut potiùs ſemen frigidè immitti, & quidem cum horrore, imò mo-

moleſtiis doloroſis paſſæ fuerint. Proindè rigorosâ cautelâ hâc de re certior fieri urgebam, & ſecurè affirmabat, ſemen ſemper calidum; & quidem non ſine jucundâ aliquâ voluptate fuiſſe intruſum, quod à verſutiſſimô extra dubium ideò peractum pro ſartum tectum ſervandô amaſiæ amore, nam

Sola Venus fulcrum fœderis hujus erat.

Reliquas verò veneficas proximo nocendi animô ſibi obſtrictas neutiquam deliciis hisce beabat. Quâ de re videatur *Mart. del-Rio, Disquiſit. Magicar. lib. 2. quæſt. 15. p. 161. ſeqq.* & *Joh. Bened. Sinibaldus, Geneantrop. lib. 1. tr. 3. c. 2. & 3. f. 47. ſeqq.* item *fol. 55. ſeqq.* Porrò inquiſivi, num quandoque ſeſe gravidam crediderit, aut aliquid partu excluſerit? ad quod regerebat, ſeſe ex ſimili coitu diverſis vicibus fuiſſe imprægnatam, & poſt nonimeſtrem gravidationem peperiſſe aliquoties vel maſſam nigram fruſto carnis fumo induratæ ſimilem, vel nonnunquam mediocris magnitudinis murem; ſiquidem hôc ipsô tempore ſpatiô trimeſtri gravidam ſeſe habeat. Hactenus aliquot annis congreſſum invitiſſima admiſit, ob fervorem laſcivum ætate creſcente decreſcentem, imò conſcientiæ cauterium perſentiſcens, hinc à deteſtabili hoc procô verberibus duriter tractata, & unguibus ſæpè lacerata; ſiquidem nuperrimè, tunc temporis, cognatæ gemebunda queſta eſt, quòd eô ipsô momentô coire invitiſſima cogatur cum ſceleſtiſſimô, licèt inviſibili, incubô; imò denudatô inferiore ejus ventre, vidit dicta adſtans pubis regionem intumeſcere ac moveri, ob coëuntis violentiam. E quibus diligenter ventilatis conſtare credo, iſtam cum Diabolô iniviſſe contractum libidinoſum; nec caput aliquando quodammodò turbidum, cordisq; anxietatem adfectui melancholico; ſed conſcientiæ pravitatum commiſſarum menti, ac doloroſas tractationes ægrè ferenti eſſe adſcribendum.

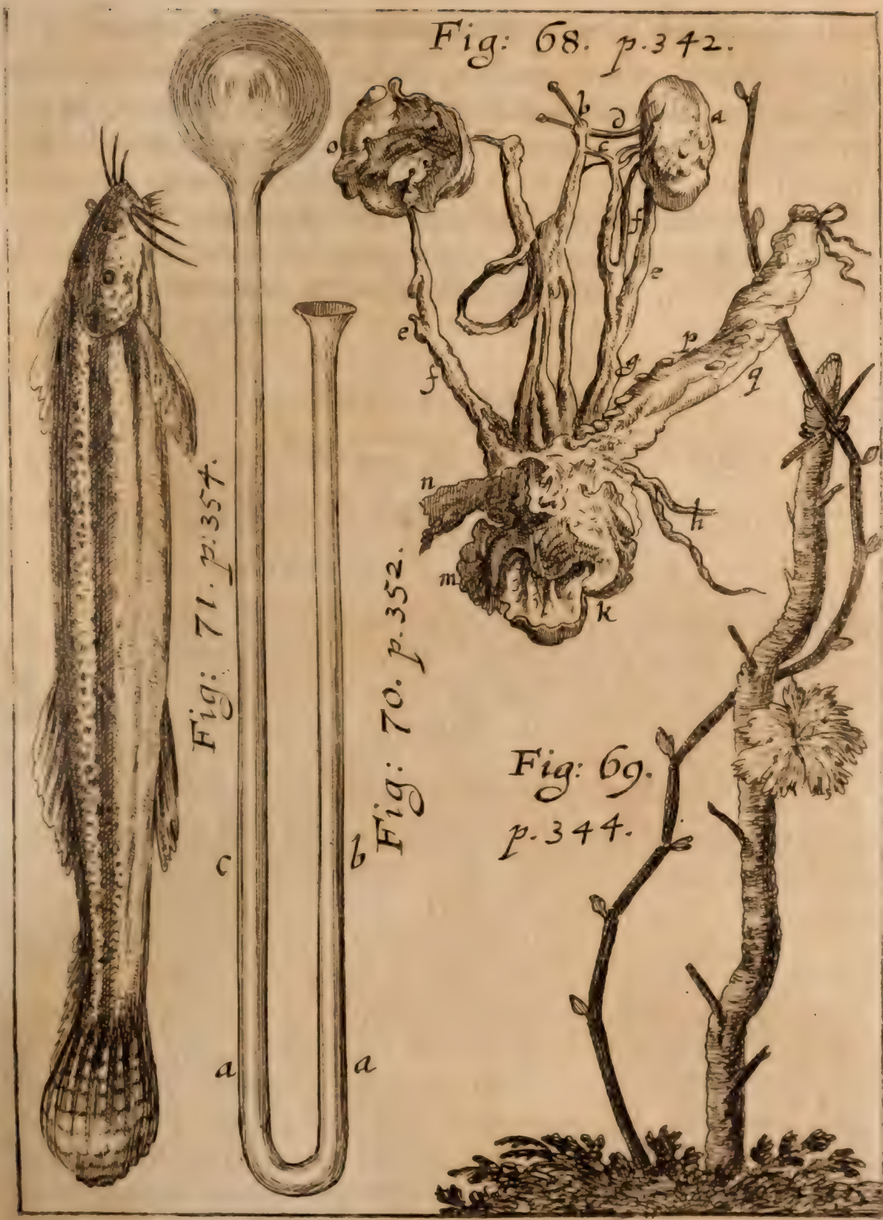
OBSERVATIO CLXXIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Thermoſcopium noviter inventum.

DE Thermoſcopiis, id eſt, vitris illis, quæ mediante liquore aliquô immiſſô temperiem & mutationes aëris pro peregrinantium œconomorum ac aliorum commodô indicant, eademque parandi modis varia lectu & viſu jucunda videre eſt in *Actis Philoſoph. Reg. Societ. Anglicæ*, in *Actis Eruditorum Lipſienſibus*, apud magnos Anglos, *Robertum Fludd*, & *Rob. Boyle*, ap. *Otth. de Guerike*, in *Experim. de Vacuô*, *Balthaſ. Knithii Coſmograph. elementarem*, ap. *le Febure*, *in Tract. Chymici parte 1.* & alibi, quæ apud Autores celeberrimos videantur, cùm hîc ea deſcribere, nimis amplum foret. Ne itaque ἀσύμβολος taceat Academia noſtra, in lucem primâ vice prodeat ſequens: Dn. Daniel Friſius, Secretarius Ducalis noſtras, ingenioſus rerum Mathematico-optico-mechanicarum ſcrutator, νῦν ἐν ἁγίοις, inveniebat pro tali uſu vitrum, concavum in ſuperiore unâ parte globum pugni magnitudine tenens, cæterum Tubæ Muſicæ (einer Poſaunen) vel Trompettæ partem dimidiam æmulans; veluti quidem ſculptoria ars magis perſpicuè hoc Tibi ſiſtet. Vitro huic immittitur portiuncula ſpiritûs vini optimè rectificati; quò ſubtilior enim ille eſt, eò citiùs obedit aëri per illius pulſionem ſuum temperamentum prodituro. Res autem integra unicæ præprimis innititur enchiriſi, nimirum ut globus Thermometri priùs incaleſcat in aquâ calidâ vel ſuper carbones, poſtea ſtatim infundatur ſpiritus dictus; niſi enim illud factum, liquor, licèt optimè ſpirituoſus, in æquilibriô ſemper hærebit, fruſtrà planè expectatâ aëris immutandi cognitione. Unoplures eruditi rerum phyſicarum ſcrutatores neutiquam ſibi perſuadere patiebantur, poſſibile eſſe, ut

glo-

globus ille vitreus, unicâ vice parum ſaltem calefactus adeò potens ſit, tam certam, conſtantem ac diuturnam cauſari poſſe alterationem, usque dum varia, eaque valida ſua argumenta vel unicâ ratione mechanicâ, id eſt, experientiâ & autopſiâ exſuccas & imbelles redditas viderint. Fundamentum autem hujus operationis conſiſtit in hoc, ut aër frigidus concentret calorem globo communicatum; calidus autem diſſipet; hoc eſt, aëre redditô frigidiore, liquor contentus tendit ab æquilibriô verſus cavum vitri globum; auctô verò aëris calore, ſpiritus magis magisque repellitur à globô verſus alterum vitri canalem; qui canalis modicâ cerâ ſaltem eſt obturandus. Parca autem ſaltem ſpiritus eſt immittenda quantitas, uncia una circiter; aliàs enim aër mutatus eundem non tam facilè pellere & repellere valet; Notavi literâ a. in vitrô ſculpto, quantum requiratur, dum in æquilibriô conſtat liquor. Ab aëre ſummè calidô truditur usque ad literam b. ſed aëre ſummè frigidô exiſtente adſcendit usque ad literam c. Vitrarium expoſcit expertum, agilem, & patientem; præprimis ille ſit ſollicitus in parte inferiore incurvatâ parandâ; niſi enim liber tranſitus pateat ſpiritui contento, aër mutatus decenter in illum non poteſt agere, horſum, illorſum pellendo. Longitudo vitri ulnam poterit excedere in parte globum continente; altera pars paulò eſt brevior; & quò longior eſt hæc machina, eò celerius promovet ſpiritum; ſed difficilior eſt paratu; non minùs tamen ſperata ſuccedit operatio, ſi ſit brevior; & poterit abbreviari vel imminui, usque ad ulnæ quadrantem. Ut autem dictus liquor ſpectatoribus eò meliùs ſeſe comendet, pro lubitu hic poterit tingi; v. g. ſi expetitur color rubicundus, filtretur per ſantalum rubrum; Si verò color cœruleus, ſpiritus infundatur per diem & noctem vaſi aurichalceo vel cupreo, cui ſimul immiſſa ſalis armoniaci portio; & ſic in aliis coloribus ſpiritus hic unâ eâdemque operationis efficaciâ conſtans permanet, quod 8. vel 9. annorum ſerie in

ædibus

Fig: 68. p.342.
Fig: 69. p.344.
Fig: 70. p.352.
Fig: 71. p.357.
a
b
c
d
e
f
g
h
k
m
n
o
p
q

nnus VI.

ædibus meis, aliisque teſtari poſſum; non obſtante, quòd in perpetuô ferè ſit motu, ejusque atomi ab aëre inquietô & variabili ſemper fatigentur. Vitrum hoc pro lubitu poterit ſuſpendi in aëre libero; commodior tamen locus eſt propè feneſtram, quam radii ſolares non tangunt; aliàs enim ab his actualiter nimis penetrantibus confunditur regularis juxta aëris mutationem expectanda operatio.

Fig. LXX.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. GABRIELIS CLAUDERI,

Compendioſa & ſubitanea ſpiritûs vini ac ſimilium rectificatio.

IN *præcedenti obſervatione* neceſſarius erat ſpiritus vini optimè dephlegmatus; hinc huc quadrabunt ſequentia: Quantum temporis, impenſarum ac tædii chymiurgi conſumere teneantur medicamentis rectificatione ſubtiliùs reddendis & exaltandis, nôrunt ſinguli illi, qui vel rudimenta Chymiæ nôrunt. Proinde dilectis Philiatris enchiriſes citò, tutò, ac jucundè ſua agentes detegam, quibus moleſtiæ dictæ maximam partem præcavere licet: deſtilletur igitur è fæcibus vini more conſuetô ſpiritus; hunc ſi deſideras magis purum ac ſubtilem, injice hujus libræ j. vel alteri ſalis tartari, vel pro redimentis ſumtibus ciner. clavellator. (Boodaſchen) planè ſiccator. uncias 2. vel 3. Stent ita aliquot diebus in vitrô clauſô, aliquando agitando, tunc hujus portiunculam accende in cochleari, niſi ad ſiccitatem deflagret, deſtilla adhuc ſemel. Si verò adhuc magis & ſummè ſpirituoſum optes, lentiſſimâ deſtillatione, aut leniſſimô ignis gradu ſic pergas; Ita enim partem magis aëream ſaltem elevari, fateri coguntur omnes, quibus ſana ratio ſpiritûs cerebri rectificat; Et unâ

hâc, licèt tardiore, deſtillatione feliciùs & faciliùs ſcopum obtines, quàm ſi repetitô opere carbones conſumſeris, vitra fregeris, &c. Elegans itidem eſt compendium pro citiùs abſolvendo itinere deſtillatoriô, ſi chartam tenuem octuplicem calefactam alliges alembico. Alius Chymiam plusquam ſuperficiariè callens foramen cucurbitæ claudebat ſpongiâ olivarum oleô imprægnatâ, & ſic unâ vice ſpiritum adeò ſubtilem obtinebat, cui aliàs plures rectificationes vix ſuffeciſſent.

OBSERVATIO CLXXV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Thermometrum vivum.

QUantos ars, Naturæ æmula, progreſsûs hactenus fecerit in perſcrutandis & cognoſcendis aëris qualitatibus, nobis ſcitu valdè neceſſariis, præter alios, egregiè docet *Rob. Boyle*, Eques Anglus, in variis ſcriptis. Specimen laude ſuâ coruſcans per Thermoſcopia paulò antecedens quoque propoſuit obſervatio. Indagationem autem hancce non fuiſſe ſupervacaneam aut inutilem, vel ex eô patet, quod Natura, & Natura naturans, DEUS, mediantibus brutis terreſtribus, aquatilibus, volatilibus inſtantes aëris mutationes ac intemperies detegere, conſultum judicaverint, veluti quidem Phyſicis ac Oeconomis induſtriis optimè conſtat; Quamvis negandum non ſit, ſub hôc ſtudiô laudabili latitare plura anilia ac ſuperſtitioſa, quæ eorum experimenta turbant & confundunt. Singulare tamen inter alia dubii eventûs exempla invenere experimentum indicii veritate alia ſuperans, quod eſt ſequens: Datur piſcis, lampetræ (Neunauge vocant noſtrates,) ſatis ſimilis, niſi quòd binis ſaltem oculis ſit dotatus, qui quidem in fluviis aliquando capitur, præcipuè tamen locorum paludoſorum eſt inquilinus, der Schlamm-beiſſer audit piſcatoribus. Dictus piſcis

vitro, capaci tamen, includi ſeſe patitur; quod pro ejus nutrimentô nihil planè continere debet ac portionem arenæ ſuperfusâ aquâ fluviatili vel pluviali 2. vel 3. vicibus in ſeptimanâ renovandâ. Quandocunque igitur præſens aëris temperies ſive frigidam, ſive calidam nobis minatur metamorphoſin, hic piſcis præcedente integrâ vel dimidiâ die in vitreâ ſuâ piſcinâ eſt valdè inquietus, hinc inde movetur, imò aliquando, in ſpecie, ubi metuenda tempeſtas ſubitanea, tonitrualis, aut ſimilis, ſibilos edere ſolet; Tempore hybernô in hypocauſtis dictô modô conſervari ſeſe concedit, tamen propè feneſtram locatus. Sculptoris fidei ejus effigiem concredidi; cùm *Joh. Jonſtonus* in aliàs accuratâ *animalium hiſtoriâ* hujus non meminerit.

Fig. LXXI.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Pediculos vivos recens-captos avide devorans.

QUantum efficaciæ in noſtras actiones obtineat virtus cerebri imaginativa, & quam varias phantaſia pati cogatur depravationes, librum hàc de re conſcripturo materia non deficeret. Inde antiquum natales hauſit axioma, Mundum regi opinionibus. E mille aliis jam ſaltem prodeat ſpecimen ciborum, qui pro captu aut raptu gularum delicatarum, hunc vel illum appetentium ſua fata experiri ſolent; veluti quidem hæç unusquisque propriô ſymbolô confirmare vel invitus tenebitur. Dicta talia bellaria mirum, quantùm movere ſalivam ſolent, antequam arripiantur; Jam autem rarum contingens ſe offeret; hoc ne Tibi vel ſolô auditu vomitum moveat, caveas; Sexagenarius,

rius, inter truculentam belli præteriti Germanici crudelitatem natus, à parentibus ruſticis pauperculis in pagô educatus, ob crebras irruptiones militum, etiam ipſa quaſi non-Entia illis rapientium, vel fuſtibus pretium ſolventium, tantam malitiam cum ſuis evitaturus, ſæpè per tempus in ſylvis, campisq; devaſtatis latens vitam miſerrimè producere diſcit lucifuga. Mortuô ipſius utrôque parente, creſcentibus annis ingenium ſemibrutale non minus ſervabat ritûs, quibus ſemel imbutum, ſylveſtres, ſanæ rationi ſatis contrarios; ac licèt aliquando inter homines in pagô degeret, maximam tamen vitæ partem in ſylvarum latibulis conſumere pergebat, adeò, ut rationales cerebri ſpiritus tam turbidô obducerentur ſtupore ac carie, ut plus vice ſimplici melancholicis ſolita ederet ſenſuum ſpecimina & effectûs. Inter varia, eaque ſummè abſurdè phantaſiæ Sophismata ſæpiſſimè eò ſorditiei quoque deveniebat, ut pediculos ſuos recens-captos devoraret; quaſi epulas nutriendo corpori apprimè proficuas. Cùm huic vel illi aliquando intervenienti, ac tam turpia disſuadenti ſurdas præberet aures, res tandem ad illius diſtrictûs Præfectum delata; qui eidem dolosè tandem ad ſe deducto blandis verbis, cibisque lautis obviam iri, cognatos & miniſtros jubet; & hoc quidem præprimis ideò, ut ſucceſſivè animæ, cui de Pietate ne gry conſtabat, medelam adhiberet. Verùm ſemi-Faunus iſte tractationem hanc honeſtam aliquot diebus expertus, improviſò ac clanculariè ad ſylveſtria ſua latibula rurſus aufugiebat, moribus ſuis antiquis ſibi porrò victurus. Cùm perceperim ac ſemel ipſe viderim, huncce dictos pediculos majori aviditate deglutiviſſe, ac à delicatulis aliàs tractari ſolent oſtreæ, turdi, leporinæ carnes, & ſimilia bellaria, juxta illud, quisquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam; ideò mens mihi valdè confuſa reddita, cauſam inventura, quônam modo Divinæ auræ particula iſtius hominis in ſordidiſſimô

mô hôc excrementô vivô gratum pabulum ac nutrimentum quærere, atque ita in propriô ſterquiliniô quaſi nidificari voluerit? Ventilabam, num pediculos ille comedat è vindictâ (cùm ſuô incommodô & ærumnâ vivant ac nutriantur,) veluti Cannibales, Americæ inquilini hoſtium captivorum devorent carnes, licèt ſuô modô ac methodô priùs aſſas. Dubius eram, num appetitus fomentum caperet ex innatâ ſympathiâ, ob conſanguineitatem, & quòd facilimè inde nutriens poſſit accedere appoſitio, cùm ſuo corpori natales deberent; nuſpiam enim eos venabatur, quàm in propriæ veſtis ac induſii territorio? Meditabar, num gratiſſimas pulpamenti hujus ideas ideò ſibi conceperit, quòd facilimæ ſit deglutitionis, nec damnum tædioſum ei ſit metuendum, veluti ſæpè fit ex oſſiculis diverſorum, aut ſpinis piſcium? Cogitabam, num habuerit, quod metuerit, pediculos, præprimis integros ac vivos deglutitos, eò faciliùs ſe ipſi in ſuccum & ſanguinem verſuros; cùm abundè conſtet, ſeminium verminoſum fortè aliis cibis aſſumtum vermes procreare ſolere? Aut veluti animæ Platonicæ corporis actiones eſſent directuros? Res mihi autem ſemper eò recidebat, ſolitudinem, & quidem ſine precibus ac ſemibrutaliter excultam miſello iſti homini fugæ ſordidiſſimam phantaſiæ ſophiſticationem, horrendasq; has, vel ſolo nomine ſingulis inteſtina commoventes meditationes ac opera extra dubium produxiſſe, inde conſuetudinem ſucceſſivè in naturam degeneraſſe. Propterea quilibet Chriſtianus quotidiè reminiſcatur illius gnomæ: Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſanô!

OBSERVATIO CLXXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Candidum de Theriacæ ac Mithridatii compoſitione monitum.

THeriacam & Mithridatium millenis hominum myriadibus, & quod ampliùs excurrit, tam ſanitatis ſartumtectum ſervandæ, quàm recuperandæ commodè diuturnis annorum ſeriebus fuiſſe exhibita, ſinguli illi nôrunt, qui nôrunt, DEUM è terrâ medicamenta creâſſe. Proindè plures, eadem virgulam cenſoriam non eſſe experitura, credidiſſent. Hôc tamen non obſtante, Lectori in memoriam ſaltem revoco, quæ noſtrô ſeculô præprimis *Johan. Zwölfferus*, ut & *Otto Takenius*, ac *Johan. Frid. Helvetius* contra eadem non ſine applauſu multorum propalaverint; dum ſcilicet ſummè abſurdam cenſent compoſitionem ex innumerâ ferè ingredientium farragine conflatam, quæ inſuper diverſiſſimis conſtant qualitatibus, v. gr. calidis, frigidis, amaris, acidis, dulcibus, purgantibus, adſtringentibus, narcoticis, ſudoriferis, diureticis, vulnerariis, & ſic porrò. Quamvis quidem nemo ſaniùs & ſine bile ſentientium ibit inficias, compoſita hæc ſcatere pluribus ſuperfluis ac incongruis, ut ſumtûs valdè poſſint compendifieri, omiſſis heterogeneis, vel elegi majore harmoniâ in virtutem bezoardicam conſpirantia; Econtrà fateri vel ipſa invidia cogitur, bigâ hâc medicamentoſâ miraculoſam opem fuiſſe exhibitam, & adhuc exhiberi mille-millenis eam expetentibus; ut proindè à poſteriori vel ab effectu (more in arte noſtrâ non inſolitâ) de operationis modô rationes quærere, neceſſe habeamus; dum ſcilicet non pauca inter hæc virtute alexipharmacâ dotata, mediante fermentatione aurô contra carâ, reliqua energiâ penetrabili ſuperaverint ac edomuerint, & ita in mirabi-

rabilem hancce maſſam transmutáverint; qua de re conſuli poterit *Dn. Luc. Schröckius*, Collega honorandus, item *in Pharmacop. Auguſt. reſtitutâ*, & alii. Quibus ita præmiſſis ad ſcopum meum pergo: Dum Pharmacopœus aliquis animum intendit Theriacam aut Mithridatium diſpenſare, utplurimùm opus aggreditur non è ſpeciebus pro uſu quotidiano vendibilibus, vel huic deſtinatis ſed ſucceſſivis annis ſeparat à reliquo uſu puriora & meliora plura pro virtute horum compoſitorum eò magis exaltandâ. Siquidem in memoriam revocata animum mihi adhuc mirè reficiunt perfectisſima ingredientia aliquot diebus ante mixtionem inſtituendam publico conſpectui Venetiis ac alibi expoſita, pro communi favore ac votô aucupandô. Ipſa poſtea diſpenſatio peragitur præſentibus Senatûs primatibus, ac Medicis, convivia ſplendida poſteà inſtituuntur, & neſcio, quæ alia gaudii publici indicia circumvolitent; Pharmacopœæ inſuper illi non leve accreſcit famæ ac rerum omnium ibi optimè diſpoſitarum incrementum; adhæc Pharmacopœus talia dirigens genio ſuo blanditur, neſcio quanta ſibi pollicetur, ejusque cranium idéis ſeſquipedalibus adeò turget, ut vix errarem, ſi ſtatuerem, Scipionem Africanum olim triumphantem tantô ſuperciliô Capitolium neutiquam adſcendiſſe.

Quamvis igitur non diffitear, ſimilem diſpenſationem plerumque inſtitui à Pharmacopœo eruditione, dexteritate, ac induſtriâ commendabili; ideòque meritò ſuô honore mactandô; hoc tamen non obſtante, non erubeſco in contrarium ſtatuere: feliciore operationis ſucceſſu medicamenta ægrotis exhibentur è Pharmacopœa, in qua Theriacæ, Mithridatii, ac ſimilium compoſitio non peragitur; & hoc quidem ideò, quòd ad dicta opera ſeligantur ſpecies puriores, potiorem contentorum pharmaceuticorum partem conſtituentes; unde infallibiliter ſequitur, reſidua ægrotantibus exhibita minimè tantâ efficaciâ pollere, veluti illa, è quibus delectus

& ſe-

& ſeparatio nulla inſtituitur; unius enim generatio & augmentum eſt alterius corruptio & decrementum.

OBSERVATIO CLXXVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Miræ herbæ hyoſcyami vires.

SI faciem hujus plantæ videas, videtur eſſe tantilli pretii. Creſcit enim utplurimùm in locis obſcuris, humili ſuâ quaſi in ſimplicitate, ab aliis herbis deſerta, nec facilè in amœnis collibus aut pratis varietate amœnâ ſuperbientibus, & ita ſeipſum quaſi pudet, ob inutiles, imò noxias qualitates ſuas congenitas. Nihilominùs ſub abjecto ac ſordido ejus pallio latitare extraordinariam efficaciam nulli ſui ſimili facilè cedentem effectu probat ſanè admirandô. Non modò enim ſomnolentiam ac ſtuporem ſæpè capiti induxiſſe; ſed ipſam quoque rabiem conciliâſſe Botanicorum plures teſtatum eunt; ideòque uſum ejus, præcipuè internum, planè diſſuadent; accedit, quòd plurima brutorum genera, innatô naturæ, aut Archæi ſui juſſu, dum aliarum paſſim occurrentium paſtu inhiant, hyoſcyamum nauſeent, imò ad ejus comeſtionem ſeſe cogi neutiquam patiantur. Cùm autem in verba Magiſtrorum ſola jurare ſit inhoneſtum, obſervatum eſt fertiliſſimô noſtrô ſeculô modos inventos, quomodo dictum virus edomandum, ac herba hæc, utpote cum aliis à DEO creata, nobis prodeſſe valeat; veluti ejus eſſentia, aqua, ipſumque ſemen internè propinata jamjam docebunt: jubebar 6. abhinc luſtris à Magiſtratu noſtro Ducali cum aliis Medicis auxilia ſuppeditare oppido vicino à dyſenteriâ epidemiâ crudelia patienti; præſens ſimul Medicus, rerum Chymico-medicarum apprimè gnarus inter alia varia commendabat experientiâ probatam potionem ſequentem: ℞. Aqu. Hyoſcyami ℔iij. Syrupi Flor. Papav. errat. Cydonior. ana

ana ℔ß. Miſc. Hæc felici effectu acres ebullitiones reprimebat, tormina ſedabat, ac vires refocillabat. Quanquam poſteà diverſis in morbis, additis tamen ſemper appropriatis, adhibere ſoleo; & cùm in reſiduo à deſtillatione potiorem virtutis portionem reſtare crediderim, ſuccum expreſſum in extractum inſpiſſare curavi, ubi obſervabam, inter coctionem innatare ſpumam craſſam fœtidam, quam cochleari cautè ſeparavi, cùm extra dubium maligna iſta ſulphurea, ac quaſi venenata ſylveſtreitas præprimis in eâ reſideat. Huic extracto ſuperfudi Spiritûs Lilior. convall. q.ſ. pro Eſſentia extrahendâ. Mixtam hanc eſſentiam adpropriatis confortantibus, purificantibus, figentibus, &c. prout affectus juſſerit, hucusque ſecurè propino eâdem doſi ac methodô, veluti eſſentias opii cautè præparatas doloribus ſedandis, fermentationibus p. n. calidis ſupprimendis, ſomno leniter procurando adhibere ſolent Practici moderni ſagaciores. Ipſum quoque hyoſcyami ſemen innoxiè, & laudabili ægrorum ſolatiô internè datur, veluti in Obſervatione de Hæmoptyſi videbis inferiùs. Quemadmodum ita uſui interno ſeſe accommodare patitur hyoſcyamus, ita multò magis externis miſcetur remediis, præcipuè, ubi virtus anodyna expetitur; ſic v. g. ſæpè contra dolores abdominis à ſero acri vel acidô ortos (junctis tamen ſimul internis) mirè proſunt bini ſacculi in lacte cocti, alternatim impoſiti, qui continent Herb. Hyoſcyami, Flor. Chamomillæ, Summit. Anethi, Semen Cumini, Baccas Juniperi; non minùs Oleum è ſemine expreſſum mixtum Oleo Chamomill. vel Anethi, & ſtillatitiô Chamomillæ optimè conducit. Quamvis autem, uti dictum, hyoſcyamus citò, tutò, ac jucundè viribus ſuis beet ægrotos, tamen juniores Practicos monere, conſultum cenſui, quòd hic quidem omninò aliis ſit miſcendus, tamen temperatis; minimè verò violentis ac nimis penetrantibus; v. g. ſalibus alcalibus copioſis; Candidè apponam exemplum: Fœmina primaria corripiebatur intensô abdominis dolore ſcorbuticô;

internè propino ſtatim ſal volatile oleoſum cortic. aurantior. poſteà Oleum Amygdal. dulc. mixtô Vini Malvatici modicô; exteriùs curo applicari ſpecies in lacte coquendas paulò anteà notatas. Medicus verò ſimul in conſilium vocatus pro magis augendâ remedii efficaciâ mihi perſuadet, ut locô lactis ſpecies coquantur in decocto calcis *vivæ*. Dum famula ſacculum decocto exemtum exprimit pro applicatione, ambæ manûs, ut & per conſenſum brachia, corripiuntur ſubitò tumore ac ſtupore valdè doloroſô per aliquot dies, Spiritu Lumbricor. terreſtr. ac Spiritu Salis Armon. item Decoctô Specier. nervinar. corrigendô.

OBSERVATIO CLXXIX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.

Tinctura Nephritico-hypochondriaca, in præparatione deſtillatoriâ rubrô colore ſtatim prodiens.

CHymiatriæ cultores Tincturarum, Eſſent. & Elixirium digeſtione extractorum virtutem indicare & cognoſcere ſolent per menſtruum rubicundô colore magis, magisque ſaturatum; & hoc quidem utplurimùm non immeritò; dicta autem rubedo ſucceſſivâ digeſtione ſe prodit. Novem abhinc annis in methodo mea balſamandi ſine eviſceratione docui modos, quomodo pulcherrimus rubinus ille dimidii horæ quadrantis ſpatiolô extorqueri poſſit. Non minùs laborioſô noſtrô hoc ſeculô nonnulli per ignem Philoſophi tentabant, horumque pauciſſimi tentatas obtinebant enchiriſes, quomodo dicti liquores, aliàs longâ circulatione obtinendi, deſtillatione per alembicum ſubitò ſint acquirendi. Modum olim mihi concredidit Archiater Oenopontô-Auſtriacus, incomparabilis experientiæ

Chy-

Chymicus, *D. Oſvvaldus*, dum ſcilicet ſanguis humanus, cervinus, aut ſimilis adhuc calidus, ſpiritibusque ſuis innatis turgens venæſectione ſtatim emittatur in cucurbitam, ſal volatile viperarum, vel locô hujus flores ſalis armoniaci, vel ſaltem pulverem hujus ſalis continentem; vas ſubitò optimè claudatur, per menſem ita circuletur, ſæpè agitando; poſteà cautâ ac lentâ manu deſtilletur, & deſcendit tinctura rubiniformis, cujus doſis 4. 5. guttæ, miræ operationis in omnibus adfectibus, ubi volatilia expetuntur, & ſanguis ſpiritibus depauperatus balſamicam optat refocillationem. Hisce præmiſſis pergo ad illa, quæ titulus obſervationis promittit; ſic autem proceditur: ℞. Tartari crudi, Mineræ Antimonii, Silicum puriſſimor. (quippe qui ſulphure auri volatili turgent) Nitri puriſs. ana q. v. circiter ℥iv. ad vj. optimè pulveriſatis ſuperfunde roris majalis, aquæ pluvialis, vel adpropriatæ q. ſ. ut benè humectatis digiti unius latitudine ſupereminеat, ſtent ita aliquot ſeptimanis vel potiùs menſibus in vaſis optimè clauſis, ut ſpecies magis magisque in ſe agant, ac ſe invicem recludant, præprimis nitrô mediante; aliquoties agitentur; poſteà deſtilla per retortam tubulatam, cochleari materiam ſucceſſivè immittendo, ceu nôrunt Chymici, ac tali methodô aliàs proceditur in parando clyſſo antimonii, & ſimilium; & conſpicies deſtillare tincturam optimè rubini-formem. Monendus quoque hîc eſt Lector, minimè majorem, ac dictum, liquoris portionem eſſe affundendam; aliàs obtines medicamentum minori rubore, ac viliore virtute imprægnatam. Nonnulli addunt particulam Salis urinæ vel ſaltem Salis Armoniaci ſpeciebus; Alii hoc vaſi recipienti immittunt in deſtillatione, pro augenda remedii penetrabilitate. Miram ſanè operam exhibet hoc contra morbos quoscunque à cruditatibus putridis ac tartarô ſanguinis oriundos, inſigni pollet virtute diureticâ, calculum, hujusque analoga glorioſè frangens & expellens; doſis ſunt 20. 30. 40. guttæ. Te Lector benevole, latere nolo, hunc non mei cerebri; ſed alterius,

 ne-

neſcio cujus, eſſe fœtum. Præteritis annis ſimilem vendebat quidam, non ſine pingui fœnore.

OBSERVATIO CLXXX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.

Medicorum è Romá antiquá olim factam expulſionem Arti Medicæ neutiquam dedecori, ſed magno cedere honori demonſtratur.

UTi communis, ita inhoneſta Medico - Maſtigum vagatur ἐπιχαιρεκακίη in noſtram Hygéam, Medicos olim è veteri Româ celeberrimâ fuiſſe expulſos, exinde concludentes, hoſce eſſe ſupervacaneos, inutiles, imò noxios. Verum enim verò, ſi accuratè res ventiletur, hoc neutiquam in opprobrium, ſed potius honori cedere ſanctæ arti pateſcet, quòd ipſi quidam è Magnatibus, Matroniſque ibidem primariis, pro illius ſeculi geniô, nonnihil rerum medicamentoſarum, ex hâc vel illâ herbâ, radice, &c. componere calluerint, & ægris ſuis exhibuerint; partim, quòd nonnulli è fæce plebeiâ Procerumque mancipiis imperfectam & confuſam obtinuerint ſcientiam quorundam remediorum ſimplicium; Unde miſcebant unguenta & ſimilia, præprimis externa, pro tenui ſuæ eruditionis ac ingenii modulô; proinde tunc Medici etiam audiebant unguentarii, ſeplaſiarii, varios errores ac abuſus in arte committentes, ut ita ferè ſint comparandi ludicræ illi circumforaneorum ſectæ, quæ inciſtulâ ſapientiam ſuam omnem, omnesque res medicinales, horſum-illorſum vagando, venum exponere, & ſic tam è malitiâ, quàm ignorantiâ publico rerum ſtatui, proximiq; crumenis illudere conſueverunt. Quibus ſtantibus, modernam Medicinæ autoritatem neutiquam

ferit

ferit aut imminuit, tam inertes, malitioſos ac fraudulentos urbe fuiſſe expulſos. Honor autem Medicis detrahi viſus non redditur modò; ſed etiam augetur, quòd carere iisdem non valuerit, ideoque eos receperit, (præprimis creſcente ſucceſſivè medicâ prudentiâ,) & ſic erroris commiſſi ſeipſum convicerit S. P. Q. Romanus, incomparabile rerum ſuarum gerendarum ſagacitate terrorem quaſi panicum toti tantum non orbi tunc incutiens. In quantum ſurrexerit ſucceſſivis temporibus autoritas & confidentia in Medicinam faſtigium in Româ novâ, usque ad modernam, autopſia dubitantes & Satyricos optimè poterit docere, ſi eam accedant; E viris literatis noſtrô hôc ſeculô ibidem claris in ſcenam ſaltem prodeant *Paulus Zacchias* & *Joh. Bened. Sinibaldus*, quorum ille *quæſtionibus medico-legalibus* doctrinâ Regum opes æquantibus, & hic *Geneanthropæiâ* incomparabili commune non modò Medicis, ſed etiam cauſarum Patronis exhibent ſolatium & aſylum. Huic bigæ non poſſum non annectere celeberrimum *Franc. Joſephum Burrhi*, qui jamjam aliquot annis in S. Angeli Caſtellô ibidem ſervatur, neſcio ferè, an captivus, an theſauri locô. Videtur Pontificem Maximum dotes ejus medicas, utpote ſatis raras anteponere theologico-enthuſiaſticis ejusdem erroribus; Optandumque foret, ut modò dictus Pontifex Maximus, qui ob auxilia aurea bello anti-Turcico mirè præſtita poſt ſua fata vivet, eundem adigeret, ut pro commodo publico in lucem edat medicos mentis ſuæ fœtûs lucernam olentes.

 OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Culter coſtæ medium transfodiens, vulnere lethali.

AMicus amicum ob verba jocoſa, ipſis aliàs frequentisſima, malè intellecta rixis primò invadit, dein iræ furore percitus cultrum non acuminatum, ſed rotundum (quales Anglia præprimis transmittit) improviſò arripit, eoque hypochondrium ejus ſiniſtrum vulnerat. Succedunt ſtatim lipothymiæ fortes, corpus frigidè ſudans, imminutio imò plenaria per 2. horas pulsûs abſentia, & alia morituris conſueta. Poſt ſtatim exhibitum cordiale & adſtringens cum Chirurgô accuratiſſimè, ceu decebat, inquirebam in vulnus, quod coſtæ ſextæ veræ medium tetigerat; ſtilis cautiſſimè inquirebamus, ubinam vulnus ad interiora penetraverit, ſed nec minimum indicium reperire licebat; proinde cum ſingulis adſtantibus eò magis ſtupeſcebamus cauſam ſymptomatum lethalium, eamque, licet inviti, obtrudere cogebamur ſubitaneæ ſpirituum diſſipationi ac reſolutioni à violentâ incandeſcentia, ac dein terrore vulnerationem ſuccedente in ſemiebrio excitatæ; Vulnus enim nec viſu, nec inſtrumentis inquirentibus cognoſcibile & ſubtiliſſimum per oſſeam coſtæ ſubſtantiam tranſiiſſe, nemo unquam divinâſſet; tranſitumque hunc vulneris eò minùs metuere poteramus, cùm rixarum ſocii fatebantur, vulnerantem poſt triſte facinus, fugâ ſibi conſulturum, dictum cultrum vaginæ ſuæ intrudiſſe, ut ita ſummâ dignum ſit admiratione, poſſibilem fuiſſe cultri integri, nec fracti immiſſionem & emiſſionem, quod extra dubium ira, brevis ille furor, præſtitit. Poſt adhibita varia interno externa confortantia, vulneraria, &c. elapſis 8. horis quodammodò ad

ſe

ſe redire videbatur, dictis ſymptomatibus remittentibus, nihilominus tamen paulò poſt ſuccedebat denuò ſubitanea, eaque integra caloris innati ſuffocatio, ob ſanguinem & ſpiritus cordi circulanti ſubtractos. Abdomine apertô reperiebamus ejus cavitatem ſanguine extravaſatô planè repletam. Cauſam tantæ hæmorrhagiæ inquirentibus apparebat diſſecta diaphragmatis portio, non procul, ubi hoc cum coſtarum extremitatibus connectitur; conſpiciebatur itidem disſectus ſubjacens lien usque ad mediam ſubſtantiam, unà cum contentis vaſis parvo-magnis, læſione duos digitos transverſos latâ; diffidit non minùs omentum cum ſuis canalibus ſanguifluis, usque ad ventriculi fundum penetrando. Oculis itaque ſe offerebant dictô modô tot vulnera cuidam cultro ſecanti proportionato; Cùm autem introitus ſingulos ſtupeſcentes eludebat, invitâ Minervâ in huncce inquirentes tandem inveniebamus, cultrum tranſiiſſe per medium coſtæ ſextæ veræ lateris ſiniſtri, binos digitos transverſos vulnere à cartilagine diſtante; de quâ viâ nec per ſomnium cogitasſet quidam. Apparet inde, quàm dubii ac inopinati casûs ſæpiùs artem noſtram turbare ſoleant.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Caprea Cornuta.

ET caprum & capras domeſticas maximâ ſui parte eſſe cornigeras, nullos latet, niſi cœcos, imò nec hos quidem, cùm ex aliorum relatione, propriôque tactus ſenſu haud difficulter hoc diſcere queant. In ſylveſtri autem huic confini genere, capreolô nimirum, ſuâque capreâ ſolus maritus eſt corniger; iique in plurimis partibus analogicè ſunt conformes cervo ac cervæ, adeò, ut ab his ſolâ ferè corporis mole diſtent; unde etiam caprea, veluti

cerva,

cerva, cornibus ordinariâ Naturæ lege deſtituuntur. His tamen non obſtantibus, & in hôc Archæum univerſalem ludere offendimus; Vix enim annuô ſpatiô abhinc elapſô in ſylva vicina capreolum vel capream venator transfodere jubetur, pro culinæ auxilio; fato autem fit, ut is mandato ſatisfaciens offerat inſcius capream cornigeram, cornibus quidem hirſutis exiſtentibus, veluti & ipſi cervi ſimilia cornua primùm exhibere ſolent. Utrumque cornu conſtabat ex oſſe in globos quaſi contortô; eorumque unum non in ſolitam cornuum capreolorum altitudinem adſcendebat; veluti manus ſculptoria clariùs demonſtrabit. Capream cornutam alibi fuiſſe repertam, me legiſſe non reminiſcor. De cervâ autem huic cognatâ ſequentia legere eſt apud *Joh. Jonſtonum Hiſtor. natural. de Quadruped. libr. 2. cap. 2. articul. 7. f. m. 87.* Cornua Cervo inter reliqua animalia ſunt maxima, cervæ nulla, repertæ tamen cornigeræ, quas Maximilianus obſervavit, & *Scaliger* vidit. Confer. etiam *Ephemerid. harum Dec. I. An. IX. obſ. 88.* necnon *Dec. II. Ann. II. obſ. 98.*

Fig. LXXII.

OBSERVATIO CLXXXIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Lepus Cornutus.

FAmiliam leporinam non eſſe cornigeram, quotidiana docet autopſia. Quamvis autem millenis, qui lepores venantur, & mille-millenis, qui captos comedunt, perinde ſit, an ſint alati, an cornuti, an quadri-an quinquipedes, modò quæſitum ab iis pulpamentum leporinum non ſine indignatione ſalivam movens hianti gulæ ſatisfaciat. Nihilominùs omninò decet in ſimilibus naturalibus raró obtingentibus eſſe curioſum. *Joh. Jonſtonus, Hiſtor. naturali de Quadruped. lib. 3. cap. 13. f. m. 157.* binos depingit, ſpecia-

Fig: 73. p.368.

Fig: 72. p.368.

ſpecialiori de his deſcriptione non productá. Simile leporis cornuti exemplum communicavit Johannes Löſer, Electoratus Saxonici Marechallus hæreditarius, Salizii Toparcha, qui à nobili vicinô in venatione captus, & plusquam annuo ſpatio in areâ occluſâ nutritus vixit; figuram ejus ſculptor oculis proponet; ubi notandum, illum, præter cornua, inſolita ſimul quoque à naturâ notatum fuiſſe pilis ex albo in cinereum colorem vergentibus.

Fig. LXXIII.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Sputum ſanguinis largum & frequens ob pulmones globulô olim transfoſſos.

PRæteritô annô Ephemeridibus noſtris *inſerebam remedia antiphthiſica, placet jam ſubjungere in gratiam juniorum Practicorum Hæmoptyſin, crudelem non minus vitæ Humanæ hoſtem; & hoc quidem occaſione caſus ſequ. ſatis rari: Vir generoſus trigeſimo circiter ætatis annô à latronibus in ſylva ſclopeto transfoditur per pulmones, ob vaſa majora læſa ſanguinis maxima ſtatim copia profunditur, adeò, ut latrones mortuum eum credentes, rebus omnibus ſecum portatis abreptis, fato ſuo reliquerint. Hic poſtea ab itineris ſociô, fugâ ſtatim ſibi conſulente, ac poſt ſocii ſpolium reduce, rhedâ urbi vicinæ immiſſus, Medico-Chirurgicis auxiliis fuit concreditus. Quæ quidem id præſtiterunt, ut rivi hæmoptoici conſolidati ſubſtiterint; poſteà tamen quotidiè fuit coactus ſputum cruento-purulentum, quale aliàs Phthiſici protrudunt, excernere. Cæterùm valebat, ut licuerit ipſi rebus ſuis publicis valdè ſeriis,

etiam per itinera, eaque aliquando non brevia, ſine alio incommodô ſatisfacere; cogebatur tamen ſalſedinem ſeri ſanguinei corrigere, pulmonisque balſamum neceſſarium conſervare per nonnulla medicamenta, inſimulque diætæ regulis ſtrictiſſimè obedire. Hoc modo per 16. vel 17. annos vitam protrahebat tantum non miſerè; hinc ob robur Archæi à laboribus ſeriis & ſenio accedente debilitatum majores vires ſumebat ſalſedo ſeri, & vaſa jamjam marcida rurſus erodebat, & quidem tantâ violentiâ, ut ſæpiùs 2. vel 3. dierum ſpatio ſputo excreverit 5. 6. ad 10. libras ſanguinis puriſſimi, non ſine vitæ periculo; vel ad minimum metu inſtantis hecticæ, vel cachexiæ, ob ſanguinem ſpiritibus balſamicis depauperatum. Plus vice ſimplici tamen occludi ſeſe patiebantur hæc vaſa per 5. 6. 10. imò 15. menſes, usque dum tandem aliis inſerviendo, uti candelæ, conſumebatur. Dictis modò ſymptomatibus obviam ibam remediis ſeqq. alternatim & ſucceſſivè exhibitis, inſimul repetitâ, licet parcâ, venæ ſectione, ac ſub regularum diæteticarum favonio; & quidem in paroxyſmo: ℞. Tinctur. Sulphur. Vitrioli ʒiij. doſis 30. vel 40. guttæ, 2. 3. 4. vicibus in die, (hujus Tinct. elaborandi modum ſequens docet obſervatio,) ℞. Lapid. hæmatitis præpar. gr. x. antihectici poterii gr. vij. pulveris anodyni, terræ catechu. ana gr. iv. M. detur in triplo, veſperi unus; ℞. Lixivii lapidum Cancri (dum his vinum ſuperfunditur, & per noctem ita relinquitur) ℥iij. S. confortans ac acidum corrigens, 1. 2. cochlearia aliquando ſumantur. ℞. Pulver. Sympathetici è Vitriolo ʒiij. indatur vaſculo, ſputô cruento humectetur, ſicceturque in loco temperato: Aliâ vice, vel poſt hæc: ℞. Uſneæ Cranii Hum. Magiſterii Jovis ana ℈ij. Sperniolæ Crollii ʒij. Miſce optimè, ʒß. pro doſi. ℞. Tinctur. Sulphur. Vitrioli adſtring. ʒij. Eſſent. opii vel hyoſcyami ſuperiùs deſcriptæ ʒß. S. 30. guttæ pro doſi. ℞. Terebinthinæ Venet. ʒij. cum lapid. cancri & ſpecier. diatragac. frigidar. ana q. ſ. f. l. a. pilulæ, harum nonnullæ per vices

ces

ces deglutiantur. ℞. Spermat. ceti non rancidi gr. xv. vel per ſe in ovo ſorbili, vel mixtô panis ſaccarini ℈ß. detur in quadruplo. ℞. Tinctur. Flor. Papav. errat. Bellid. rubr. ana ℥ß. diſſolve Nitri refinati ℈ij. pro alteratione ſanguinis 60. guttæ ſumantur inter cibum. Deinde: ℞. Lact. Lunæ ʒiß. lapid. hæmatit. præpar. ʒj. antiheƈt. Poterii, Terræ Catechu. Cinnabar. nativ. Hungar. ana ʒß. M. ʒß. pro doſi. ℞. Semin. papaver. albi ʒiij. portulacæ ʒij. hyoſcyami ʒj. cum ſ. q. aqu. ſymphyti & portulacæ f. l. a. Emulſio, adde Ebor. ſ. igne, Terræ Sigill. Boli armen. præparat. ana ʒj. pro viribus refocillandis, & dulcificandâ acidâ ſalſedine. ℞. Raſur. eboris ℥iß. raſ. dentis equi marini, priapi ceti vel cervi ana ʒij. flor. papav. errat. bellid. rubr. ana piij. gummi tragacanth. ʒiij. ebulliant in aquâ, exprimantur, f. l. a. gelatina, ʒij. vel iij. pro doſi in brodio. ℞. Lactis virginis, id eſt, lithargyrii aceto ſoluti & cocti, olei roſar. vel ſambuci, ana, q. v. Miſce pro unguento ſpinæ dorſi ad ſanguinem alterandum. Alio in paroxyſmo: ℞. Lapid. hæmatit. præpar. lapid. cancri ana ʒj. Semin. portulac. plantaginis, hyoſcyami ana ℈ij. Miſce, doſis ʒß. ℞. Pulver. rad. ſymphyti ℥j. cum ſ. q. aquæ ſymphyti f. l. a. mucilago, cui per linteum trajectæ adde Syr. de Symphyto ℥iß. Balſ. Sulphuris, oleo ſem. papav. albi extracti ℥ß. f. l. a. Potio contra acrimoniam. ℞. Lapid. cancri, pulver. virgæ aureæ, agrimoniæ, millefolii ana ʒiij. Miſce, aliquando ſumatur ʒj. ℞. C. C. uſti, Ebor uſti ana ℈ß. pulver. Terr. catechu gr. v. M. detur in ſextuplo. S. ℞. Nitri refin. ʒiß. diſſolve in aquæ ſpermat. ranarum, plantaginis, aceti roſati ana ℥ij. M. linteo duplici applicentur thoraci & dorſo pro ſanguine alterando, in paroxyſmo vehementi. ℞. Eſſent. terræ catechu. ℥ß. d. ſ. 40. guttæ aliquando inter cibum pro ſtomacho aliis læſo ſolando. Extra paroxyſmum, & vaſis conſolidatis per intervalla exhibebantur pro ſero acri dulcificando & incraſſando & balſamo pulmonibus adeò debilitatis reſtaurando varia jamjam dicta; quibus addebantur alia purificantia, v. g. Tin-

ctura è Vitriolo Martis & Sale Tartari, Tinct. è Vitriolo Martis & Sacc. Saturni, Eſſ. Martis ſucco pomor. facta, Tragea è lap. cancri, Ebore, Corallis, Croco Martis, &c. Pro chyli- & ſanguificatione juvanda inter cibum aliquando Mixtura ex Eſſentiâ abſinthii, terræ catechu, cum ſpiritu ſalis armoniaci. Extra cibum verò mirabile auxilium in hoc, & aliis ſeri acris violentiam experientibuſ vidi in potu lactis tepidi, cui fruſtum chalybis igniti 2. 3. vicibus immiſſum ab ℔ſs. vel plus hauſtum; cum euphoria quoque applicabantur clyſteres è ſolo lacte, addito ſaccari modico.

OBSERVATIO CLXXXV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Tincturam Sulphuris Vitrioli parandi modus.

IN antecedente obſervatione mentio facta eſt Tincturæ Sulphur. Vitrioli; cùm autem methodus parandi non ſit ubivis obvia, aut ab aliis occultetur, pro ægrorum commodò hîc ſe ſiſtat: ℞. Capitis mortui ſpiritus vitrioli communis q. v. toties huic affunde aquam communem, donec, omne ſal, & virtus vitriolica elixivietur, & reddatur terra planè emortua & inſipida; aliàs certè movet vomitus hujus uſui ſummè contrarios. Huic in vitro ſuperfunde ſpiritûs ex anaticâ portione ſalis & nitri deſtillati q. ſ. ad eminentiam 4. digitorum; Si tædium ex hâc deſtillatione nauſees, ſuperfundantur ſaltem ita dicti ſpiritus mixti ſeorſim ſ. a. deſtillati. Hæreo heic ſanè, an hoc medicamentum ratione ortûs ſui, an verò ratione rariſſimæ operationis Nos in majorem rapiat admirationem. Paratur enim è Terrâ verè mortuâ, innatisque ſuis qualitatibus, quantum quidem poſſibile, penitùs privatâ, cùm aliàs ad medicamenta paranda deſideretur virtus quò fortior, eò melior; norunt inſuper Pyrote-

rotechni, ſi Caput mort. Vitrioli dictum poſt Deſtillationem Spiritûs in ſuperiore domûs contignatione vel ſub tecto per unius vel alterius anni ſpatium aëri exponatur, ita tamen, ne à pluviâ tangatur, à Vitriolico ſeminio attrahi Sal aëris tam copioſum, ut fœcundam deſtillationem denuò præſtet, veluti priùs factum. Virtus autem medicamentoſa Tincturæ noſtræ conſiſtit in hoc, ut non modò ſedet miraculosè omnes hæmorrhagias internas, pulmonum, uteri, narium, dyſenteriæ, ac vulnerum; & hoc quidem tantâ efficaciâ, ut me pauciſſimis ſaltem vicibus deſeruerit; ſed inſuper quoque edomat cephalalgiam; imò in aquâ aliquâ appropriatâ in ore detenta odontalgiam ſedat; doſis ſunt 30. ad 40. guttæ. Operationem autem hujus remedii mediante aliquô Magnetiſmô fieri, non poterit negari; de quo effectu varia controverti in Tract. meo, *Inventum Cinnabarinum* inſignitô, quæ ibidem à Curioſis videri & ventilari pro lubitu poterunt.

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Vomicæ pulmonis plusquam quadrageſies ſanatæ in muliere.

PUlmonum Vomicas utplurimùm interimere miſellos, qui experiri eos coguntur, novit Medicina noſtra & dolet; dum ſcilicet ſubitanea ejus apertio ſuffocationem balſami vitæ ac reſpirationis cauſatur; vel quibus lethalis ea non eſt, ad minimum portio puris effuſi putrida relicta ſucceſſivè in ſui ſimilem corruptionem pulmones transmutat, ut lentô ac diuturnô ulcere non minùs ad plures ablegentur. Admiratione dignum eſt ſequens exemplum: Fœmina quinquagenaria pluribus annis plurima patitur ſymptomata nephritica ſplenetico-hyſterica à ſerô acri bilioſô, quæ ſalſedo dein pulmonibus in ſpecie moleſta fuit, & tandem

 vo-

vomicas ibidem paravit non unam, vel alteram; ſed ſpatio 12. annorum 40. ad 50. imò 60. circiter. Quas ſingulas, mirum ſanè dictu, uti ſine longis tædiis, modicô ſaltem calore, & modicâ tuſſi generabat, ita quoque poſt aliquot uncias puris cocti expectorati feliciter conſolidabat ſemper benefica natura; usque dum tandem dictô ætatis tempore, pulmone aliquot menſibus tuſſi ſiccâ, aſthmate vehementi, & calore præprimis marasmode ad incitas redactô, experiretur humanum fatum. Niſi modò propoſita oculis meis ſæpè viderim, & auribus meis audiverim, tam facilè hoc mihi perſuadere vix paterer. Ita non rarò quaſi monſtra fiunt in Medicina. Obviam autem ivi malo & ingrato huic hoſpiti, extra paroxyſmum quidem acido-ſalſas cruditates dulcificantibus, purificantibus, præcipitantibus, &c. quæ paſſim videre licet in *paulò præcedente Obſervatione de Hæmoptyſi*, & *præteriti anni Obſervat. de Phthiſi*, ut & alibi. In ſpecie multum ei profuerunt uſta, v. g. ℞. C. C. uſti, Eboris uſti ana ℈ß. Lact. Sulphuris, Pulv. terr. catechu ana gr. iv. Pulver. Anodyni, Cinnab. nativ. Hung. ana gr. iij. Miſc. detur in quadruplo; ℞. Balſ. Peruviani ℈ß. Pulv. Saccari Candi ʒiij. Miſc. ſumatur aliquando modicum; Tragéa è Lap. Cancri, Ebore, Unic. foſſili, Crocô Martis, cum Sem. Aniſi ac Fœniculi pro uſu ferè quotidianô adhibebatur. In paroxyſmô optimè conducebat Sperma Ceti, Balſamus Sulph. Oleô Amygdalar. factus, & alia, quæ de Hæmoptyſi ac Phthiſi propalavi; fundamentis medicis enim initiatus, facilè ventilabit, quæ proſunt. Heic addendum cenſui monitum, me præteritô annô *Obſervat. de Phthiſi* inſeruiſſe aquam antihecticam compoſitam Epiphanii Ferdinandi, quæ quidem dictô modô eſt parabilis; ſed parca ſaltem liquoris portio procedit, imò niſi cautè tractetur, empyreuma facilè contrahit; propterea ſecuriùs ſpeciebus ſimul affunditur, quantitas aquæ appropriatæ, cerefolii, veronicæ, aut ſimilis.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Vir ſuffocatione uteri laborare creditus.

Quanta-quanta damna ægrotis, quanta-quantaque tædia Medicis jam pariat neglectum olim Anatomiæ ſtudium, experiuntur quotdiebus Practici. In ſcenam modò nunc prodeat uterus; quantam abſurdorum congeriem & ſaburram de hoc noſtris auribus invitisſimis obtrudant partim veterani Barbitonſores & Chirurgi hermaphroditici, (de Medicis modernis enim talia producere, in opprobrium cederet Arti noſtræ) partim & præcipuè à ſexu ſequiore, ab imperitâ obſtetricum familiâ, imò Matronis cætera non adeò ſtupidis, captum ferè ſuperat apud Viros ſanâ ratione utentes; modò enim uterus hinc inde vagatur per abdomen, tormina excitans, & neſcio quæ alia; modò ad thoracem adſcendit, ibique aſthmaticam ſuffocationem minatur, modò adhuc altiora petit; ipſum quaſi cerebrum inviſurus; Siquidem fœmina ſupra ſexum ſapiens, (quod aliis idem eſt, ac delirare,) ambagibus ſpecialiſſimis enarrabat, uterum ipſi è ſtomacho per totum Oeſophagum usque ad fauces fuiſſe elevatum, adeò ſenſibiliter, ut aliquoties petulantem iſtum digitis apprehendere, & captivum tenere conſtituerit. Riſum teneatis Amici! patiebatur enim iſta faucium ſtrangulationem à ſero acido-auſtero Oeſophagi tunicam exſiccante, & moleſtè corrugante, veluti corium aut veſica bubula humida poſt exſiccationem rugas contrahit. Imò eò tandem devenit ſtolida iſtarum ſapientia, ut paſſiones ſimiles viris quoque contingere, ſtatuere non erubeſcant. Sic nuper elapsô annô fœmina me celerrimè accedere rogat, ob maritum improvisò violentiſſimis correptum ſymptomatibus; accedens,

dens, invenio miſellum iſtum Matrum conſcriptarum muliebri ſapientiâ turgentium coronâ cinctum, quarum aliæ ligamentô fortiſſimô abdomen conſtrinxerant, veluti hyſtericis ſolent, naribus alia ſulphur accenſum, combuſtam alam anſerinam alia applicabat, alia filô appendebat collo caſtoreum, & neſcio quæ alia à præpoſteris cerebellorum ſpiritibus dictabantur; plures clamabant, niſi extemporaneum ſuppeditetur auxilium, ægrum ab utero adſcensô brevi fore ſtrangulatum, ac anxiè verebantur, ne ejus animula vagula blandula per guttur aut ſuperius, aut inferius corpori ſubitò valediceret. Decumbebat autem æger valdè aſthmaticus, materiâ crudâ fluatuosè in abdomine fermentante, ac ἄνω καὶ κάτω exitum quærente; uxor cauſam ſtatuebat non adeò ineptè, quòd paulò anteà poſt incandeſcentiam ingurgitaverit carnem pinguiorem, ſuperbibens largiùs ſolitô potum frigidum. Remotis itaque modò dictis, Spiritum Salis Armoniaci naribus applicabatur, & propino Sal volatile Oleoſum Aniſi, diverſis indicationibus ſimul ſatisfaciens; ventre inunctô Spiritu compoſitô è Spiritu Juniperi, Rutæ, Salis Armon. camphoratô, ac clyſtere revellente applicitô; & brevibus diebus reconvaleſcebat. Scribo hæc præprimis in gratiam Philiatrorum, ut eò citiùs eradicare diſcant tales errores vulgares ægrorum commodô, ac artis honore. Quod autem attinet affectionem iſtam hyſtericam, quam vocant, ſuperfluum erit de hoc multa philoſophari, cùm egregiè id hactenus præſtiterint Neotericorum diverſi; ſcil. tumultûs iſti dicti abdominis natales debere cruditatibus fermentantibus in abdomine, præprimis in meſenterio ac inteſtinis, atque vaſis contentorum ibidem viſcerum, ad uterum tendentibus. Proindè etiam remedia dolori colico, quem vocant, & paſſioni hyſtericæ vocatæ eôdem modô auxilium ſuppeditant; qualia præter jam laudatum laudabiliter præſtant Sal volatile oleoſum Succini, Aurantiorum, Rutæ, item Eſſentia Caſtorei volatilis alibi à me deſcripta, Eſſentiæ alcalicæ è mumia, fuligine, additis

ditis

ditis Eſſ. Theriacæ, aurantior. & centum aliis probatiſſimæ experientiæ.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Fonticulus à ruſtico arthritico ex indignatione ſibi ipſi factus.

FOnticulos, uti varia alia auxilia Medico-Chirurgica, v.g. venæſectionem, ſcarificationem, clyſteres, &c. acriter impugnat in ſuis operibus Vir de arte noſtrâ aliàs immortaliter meritus, *Joh. Bapt. Helmontius*; & videtur hoc factum non ſine ratione; ſic v.g. quod fonticulos attinet, ſingulis notum eſt, plurimos, ferè dixerim omnes, præcipuè phlegmaticos, manè ſurgentes vel ſolô primô ſcreatu, aut tuſſiculâ plus lymphæ extravaſatæ in mucum incraſſatæ exturbare, quàm integris 24. horis tædioſa fonticuli exſpuit cavitas; (de reliquis taceo per diem excretis, ut & quales per alia excretoria, v.g. nares totâ die exturbentur bombi & carcaſſi mucoſi.) Hoc tamen non obſtante, vel millies-millena produci poſſent in contrarium exempla, virtutem fonticulorum revulſoriam incomparabiles ægris & præſervando & ſanando exhibere effectûs. Locô plurium, jam prodeat unicus: Ruſtico, valdè corpulento, doloribus arthriticis miſerè cruciato non ſine metu ſucceſſuræ apoplexiæ, vel aſthmatis ſuffocantis, curo inuri per Chirurgum in brachio dextro fonticulum, & ob felicem hujus operationem paulò pòſt in crure ſiniſtro alterum. Hic ſentiens, Archæum optatô ſibi levamentô exturbare hisce viis ſupervacaneas ac ſylveſtres ſeri ſanguinisque cruditates, aliquoties aurem mihi vellicavit de bigâ fonticulorum reſiduisquoque binis artubus inurendâ. Me autem ob varias cauſas hoc renuente, acci-

dit quâdam vice, ut in brachio ſiniſtro puſtula ulceroſa piſiformis ipſi ſuboriretur. Occaſione hâc commodâ Philoſophicus hic ruſticus, & Chirurgi ſimia, veluti aliàs ars imitatur naturam, ita ille naturam cogit, ut imitetur artem, dum pure detersô puſtulæ cavitati intrudit piſum, circumligatq; linteum, more fonticulis ſolitô; & hoc omne quidem eâ, quam ſibi promiſerat, efficaciâ.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Patris-familias morituri in arboribus & fructibus præſagium.

QUantas turbas tædioſas, quanta impia ſcandala progeneraverit, & adhuc progeneret in rebus Theologico-Medicis ſuperſtitio, exempla integrum tractatum complentia brevi poſſent produci, niſi jamdudum ferè ſingulis innotuerit; ideòque talibus favere, eaque fovere indigna ſanè ſunt homine Chriſtianô, & ſic eò magis Medico conſcientioſo; proindê etiam aniles iſtas nænias eò magis deteſtor, quòd ſæpè diabolicam vel magicam poſt ſe trahant, aut conjunctam habeant malitiam. Cùm autem DEUS O. M. rerum omnium Creator inperſcrutabilia opera velit manifeſtari; ac negandum non ſit plurima adhuc occulta in gremiô Phyſicæ latitare, & meritò inquirenda, ac propter iſtum abuſum non abroganda, ſequens lectu dignum produco: Non paucorum inter noſtrates eſt opinio, unam alteramve arborem areſcere ſolere in horto, quandocunque brevi ſit moriturus paterfamilias; & hoc in ſpecie ſæpiùs accidere moro; quod & ipſe aliquoties obſervavi; ſed vilipendi, usque dum ſequentia acceſſerint: Vidi Ego patremfamilias ob ſenium, aliasque cauſas lethaliter decumbere, & hinc mori.

mori. Hæc accidebant circa finem menſis Junii; eôdem tempore pyrus junior (10. vel 12. circiter annorum) fructibus adhuc immaturis gravida, in medio variarum horti arborum ſita, ſpatiô 8. dierum exaruit, pyris illis immaturis quaſi igne combuſtis, vel præcipitanter ac igne fortiori exſiccatis. Domeſtici mala inde ominantes, de hoc mihi querebantur, & qualem ſeſe arbor improvisò gerat, oſtendentes. Ego accuratiſſimè inquiro, præprimis circa radices, num fortè aliquid hoſtile balſamo ejus nutrienti fuerit affuſum; ſed omnia reperio ſine noxâ & culpâ; reliquis quoque arboribus ſuô in vigore creſcere & vivere pergentibus. Avidis ſpectatoribus nonnulla talia pyra hunc usque in diem oſtendere valeo. Alius vir alebat in horto ſuo per ſpatium 8. vel 10. annorum prunos illas, quæ fructus illos optimos (pruna Damaſcena vocantur, die Quetſchken) proferunt, numerô circiter 10. ad 12. & hoc per quadriennium; accidebat autem, ut dictus vir è diuturnâ quartanâ, accedente cachexiâ hydropicâ lethaliter decumberet; hinc obſervabatur, quatuor è mediò notatis arboribus non ampliùs proferre pruna Damaſcena anteà ſolita; ſed locô horum pruna iſta flava, viliſſimæ ſortis, die Spillinge/ quæ audiunt noſtratibus. Cùm autem æger reconvaleſceret, proximô annô prunûs illæ itidem protrudebant pruna priùs ſolita, laudabilis operationis. Poſtquam autem alterô annô denuò ægrotaret hydropicè, ac moreretur, denuò fructûs illi flavi in arboribus conſpiciebantur. Harum rerum autoptis fui teſtis; ubi verſipellis ultimæ arboris transmutatio in majorem me rapiebat admirationem, ac prioris hiſtoria. Obſervavi non minùs in alio, morbum diuturnum patiente, ſanitatem tamen recuperante, quòd ramus arboris pomiferæ circa menſis Julii finem pomis ferè maturis gravidus unicæ ſeptimanæ periodô exaruerit, pomis ſicceſcentibus, quaſi fuerint in fornace cocta, integrâ verò pomô, ac reliquorum ramorum fructibus naturali ſuô vigore ac vitâ tranquillè uti pergentibus. Hæc recitata reverà ita contigiſſe, ſanctiſſimâ teſtor fide; atque dicta

 plus

plus vice ſimplici mente hærente, oculisque ſtupeſcentibus adſpexi.

[*Altenburgo A. 1688. d. 18. Jan. Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO CXC.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.
Stupenda pueri recens nati obeſitas ex matris gravidæ impreſſione.

QUas & quantas miſeriarum turbas irregularis imaginatio ac impreſſio mulieribus uterum gerentibus ciere ac fœtibus ſuis iniquas labes conciliare poſſit, quotidiana abundè atteſtatur experientia, ac dudum plurima plurimi hinc inde annotârunt notatu digna exempla Autores. Nihilominus ſequentem, utpote lectu dignisſimam, addere obſervationem lubet. Cùm aliquot ante annos Copiæ Electorales Saxonicæ Cygneam, ad delectum militum inſtituendum, hinc inde paſſim moverentur, contigit, ut Præfectus quidam Excubiarum, vir rarâ pulchritudine ac corpore athleticô præditus, in pago Corbußen / non procul ab oppido Ronneburgô diſtans, apud Ruſticum pernoctaret, ibi ex itinere (Sirius enim tunc ardebat) fatigatus, habitu militari & chlamide exutis, pectus denudabat. Ruſtici uxor per aliquot menſes gravida, ob raram à ſe conceptam hancce pulchritudinem in admirationem ducta, militem, pectore nudatô ad menſam ſedentem, fixis continuè intuens oculis tantâ afficiebatur delectatione, ut nihil magis in votis haberet, quàm quod ſemper eundem aſpicere ac manibus contrectare illi licitum eſſet; Imò ſibi adeò impreſſit illius imaginem, ut per totam demùm noctem ipſi oberraret ante oculos. Quid fit? tempore partûs accedente, peperit filiolum quoad omnia membra corporis perfectum ac ſanum, attamen

tamen valdè ſucciplenum ac obeſum, qui ſtatim à tempore puerperii, inſolitâ pinguedine ac nimiâ corpulentiâ indies auctâ, in tantam accrevit corporis molem, ut mater eum in faſciis ſolitis ulteriùs continere non poſſit; his non obſtantibus attamen per annuum temporis ſpatium lacte proprio nutrivit. Ablactatus puellus optimâ ſemper utebatur valetudine, juxta notam ſanitatis regulam: bene ingerebat, benè digerebat, benè egerebat; atque in nullo totius corporis membro ullus defectus, aut deformitas adnotabatur, excepto unico membro virili, quod per exiguum, & ob dependentem abdominis præpinguis molem vix conſpicuum erat, adeò ut præter membranoſam portiunculam nihil ferè oculis uſurpandum. Mammillæ quoque valdè prominentes, itemque ac mulieris infantem lactantis pendulæ; Veluti quidem figura æri inciſa puerum tunc anni dimidium agentem clariùs demonſtrabit. Ubi adhuc monendum duxi, quod nimia & præternaturalis iſta obeſitas tandem ſucceſſu temporis ac elapſis annis nonnullis, puero incrementum ſumente, indies evanuerit, & ille agilis ſatis adhuc optimè valeat.

Fig. LXXIV.

OBSERVATIO CXCI.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.
Eroſio inteſtinorum & abdominis à vermibus, excrementis per alvum non ampliùs excretis.

RAram hiſtoriam Medicam nobis reliquit *Guilh. Fabritius Hildanus, Cent. I. Obſervat. obſervatione 74.* Huic ferè ſimilem impræſentiarum adducere, non inutile fore cenſeo. Fæmina nimirum 56. annorum ante aliquot annos in pratô tempore æſtivo improvisò & ſubitò

corripitur in hypochondrio dextro dolore aliquot dies continuo, ſuccedit tumor quotidiè magis magisq; ſe acuminans, & tandem per centrum rubicundum ſe offerens, locus dictus aperitur, quô apertô ſtatim tres notabilis magnitudinis lumbrici exeunt; diebus verò ſequentibus effluxit liquamen flavum, craſſum atque pellicidum; continuante hoc effluxu per quatuor annos. Ægrota interim ſemper tractare potuit negotia domeſtica ſolita, donec, anno ſubſequente quinto, per foramen abdominis ampliùs redditum, cœcum inteſtinum cum inteſtini Coli parte longitudinem digiti æquante protuberabat; per foramen Coli digitum transverſum longum copiosè indies ſerum flavum, craſſum, chylo, indigeſto analogum profluebat. Utrumque Inteſtinum, Cœcum quidem integrum, Colon verò digitum longum ſemper erant exteriùs propendula; Natura ab aêris injuriis eadem defenſura, obducebat cute rubrâ carnosâ. Toto hoc tempore ægra per alvum nil amplius excrementitii excernebat; poſt aliquot menſes propendebat quoque è jam nominato foramine inteſtini Ilei pars, quotidie aucta, usque dum ulnam dimidiam longam exteriùs ſeſe oſtendebat, continuante ſemper per Colon apertum ſeri flavi, craſſi, chyloſi, & minimè fœtentis effluxu. Ægra noctu decumbente bona Ilei pars retrogrediebatur. Cæterùm ægra obambulabat, œconomica tractans more ſolito; foramine nullam clauſuram vel ligamentum, aëris injurias avertens, tolerante, ob ſerum, in affluxu impeditum, dolorem ardentem excitans, minimè autem fœtens. Poſtremò hoc in caſu admiratione dignum, quod dicta fœmina ſine vitæ diſpendio vivere potuerit, ſerumque mucoſum vel chylus indigeſtus effluens non fœtuerit, cum puri ab impuro nulla facta ſeparatio, multò minùs excrementorum alvi excretio. Hæc habeo è relatione Chirurgi docti, ac fide digniſſimi; cùm paupercula nullis planè remediis utebatur; ſed DEO ac Complexioni ſuæ robuſtæ rem totam commiſerit. Uno alteroque adhuc anno trans-

tranſeunte mortua eſt, aliis, neſcio quo morbo vitæ filum abrumpente.

OBSERVATIO CXCII.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.
Lumbrici lati hiſtoria.

DE lumbrico lato, ob raritatem peculiarem conſcripſiſſe Tractatum *Spigelium*, atque amplè de hoc agere *Dan. Sennertum* in *Oper. Pract. cap. de lumbricis*, nec non Clariſſimum *Th. Bartholinum Act. Phil. Haffnienſ. Vol. II. obſervat. 47.* ut & alios, literato orbi haud ignotum eſt; Nihilominus notatu quoque digna ſequens de eodem mihi ſe obtulit obſervatio. Puer, quartum agens annum, incipit laborare atrophiâ, ſtomacho debili ac malè coquente, viriumque proſtratione: Vermes metuens Mater ejus, propinat aliquoties, laudabili cum effectu pulverem ſeminis Santonici ſolitum, unde copioſi, varii generis nonnulli ſpithamæ, & quod excurrit, longitudinem excedentes lumbrici excreti; cùm autem ſymptomata nullo modo remitterent, à Matre in conſilium vocatus, pro avertendâ ſeminali putredine ac exturbanda reſidua vermium cohorte, dedi aliquoties Elixir proprietatis, menſtruo alcalico præparatum, & juſſi puerum ſedili, quali tenera hæc ætas uti conſuevit, inſidere, cui lac calidum pro vermibus dulci vapore alliciendis, & ad exitum evocandis, impoſitum, inſuperque è lacte & ſaccharo compoſitos, clyſteres injici curavi, quo facto felici ſucceſſu lumbricus latus, ſex ulnas adhuc longus, qualem *Sennertus* noſter, ære inſculptum, exhibet, excretus; defecit tamen pars anterior vel caput, quæ ſub ſpecie muci corrupti ac purulenti exiit, ut proinde vera ejus longitudo non fuit cognita. Ab eo tempore nihil poſtea ampliùs vermium, puero ſucceſſivè reconvaleſcente, exiit, pro majori cau-

cautelâ tamen adhuc aliquoties exhibitum dictum Elixir proprietatis alcalicum.

[*A. 1688. d. 18. Januar. Altenburgo Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO CXCIII.

D. GEORGII FRANCI.

Abſceſſus oſſis cribriformis ſubſequente lethargo letalis.

DN. Johannes Chriſtophorus Otto SS. Theol. Stud. & Miniſterii Candid. Alumnus in Collegii Elect. Palat. Sapientiæ, quod Heidelbergæ floret, annos XXVI. natus, temperamenti Melancholici, jam à multis annis obſtructiones ſenſit in capite, maxime in naſo, quæ ab anno circiter circa finem ſagittalis ſuturæ prope coronalem in capite tanto cum dolore ingruebant, ita ut idem ad tempora usque etiam pertingeret dextra, ſalvis omnino temporibus ſiniſtris, totoque illo capitis latere ſequebatur naſi obſtructio & reſpirationis incommoditas, quare per nares varias adtraxit aquas aperientes & aromaticas, donec tandem materia quædam ſuccederet ſanioſa ſanguini permiſta, quæ ſenſim per ſiniſtrum effflueret naſum, adeoque Ozœnam referret, cum tumore naſi circa radicem. Poſt 9. menſes, prævio dolore & excretione materiæ purulentæ, ubi nares quaſi ſternutando emungebat, ſeceſſit oſſiculum tenue, inſtar lamellæ alicujus, ea figura & magnitudine.

Nihilominus perennabat dolor capitis & tumor naſi radicis, ſubinde materia ſanioſa ſubinde paullum cruenta effluente è nare ſiniſtra cum deperditione odoratus, & vitio loquelæ. Tandem poſt 2. menſes circiter denuo oſſiculum excrevit è naribus poroſum, & quaſi carioſum hac iterum figura & magnitudine,

cum ſanie cruenta. Advocor cum Dn. D. Steigero, Medico ord. Noſo-

Noſocom. Electoral. in conſilium, damus aquas cum ſuccis plantarum traumaticarum in nares adtrahendam, & petiam ex ſpongia eodem remedio imbuendam naribusque indendam, tùm pro abſterſione, tùm mundificatione ac ſanatione, cui fini & ipſum opobalſamum loco affecto inunximus. Ante hos novem dies in templo pileum delapſum ſiniſtra manu è terra attollere voluit, non valuit autem, ob paralyſin ſiniſtri fere totius lateris, cujus & indicia apparebant in oculo, gena & ore, quod peſſimum ego ratus ſignum, generoſa quæque adhibui, ſed cum prognoſi mortis imminentis, maxime ubi lethargus ſuperveniebat jam à 6. diebus, ita ut ægerrime aut non excitari potuerit, donec tandem XXI. Jun. CIↃ IↃC LXXXVI. mane poſt hor. 4. placide, non tamen ſine motibus convulſivis in facie, ac bene præparatus obiret. Aperto cranio ſuperior cerebri ſubſtantia ſatis apparuit bona, niſi quod in gemino ſuperiore cerebri ventriculo ichor craſſior deprehenderetur, qui & ad tertium profluxit ventriculum; anterius vero ad ſellam equinam, immediate ſub gemino nervo optico ad principium ſpinalis medullæ aderat in cranio foramen, avellanæ nucis quantitate, materia craſſa & purulenta peculiari folliculo contenta plenum, quod derivatam materiam ſenſim ad naſum dimiſit, medulla circa cerebellum eodem ichore obruta, ut inde lerna totius mali exſtiterit.

OBSERVATIO CXCIV.
D. GEORGII FRANCI.
Hydrops pectoris cum abſceſſibus hepatis, & calculo ingenti folliculi fellis.

PRæter vulgares tres Hydropis apud Pathologos ſpecies, ſpecialior eſt ille Pulmonum, vel potius Pectoris Hydrops, quo Maximilianum Imp. interiiſſe ferunt, referente *Rolfinc. in Epit. Cogn. & Cur. part. corp. hum. aff. l. 3. c. 9.*

3. c. 9. p.m. 227. Et alia ejus exempla leguntur ex *Joh. Heintzio* ap. *Schenck. l. 3. Obſ.* teſte *Sennerto l. 4. Prax. part. 1. ſect. 2. c. 20. Salmuth Cent. 1. Obſerv. 13. Bartholet. l. 4. de Reſpir. c. 9. J. J. Wepfer Exerc. de L. Aff. in Apopl. p. m. 286. ſeq. Car. Piſo de Colluv. ſeros. obſ. 52. ſeqq. Thom. Bartholin. Cent. 2. hiſt. 66. River. Cent. 1. obſ. 88. Jul. Cæſ. Benedict.* à Guelfalione *Conſ. 43. Otto Heurn. hiſt. 14. Fonſeca tom. 1. Conſult. 54. Joh. Rhod. Cent. 2. obſ. 4. Tulp. l. 2. obſs. c. 16. &c.* Hoc malum interdum à calculo cordis accidit, teſte *J. G. Schenk. l. de Lithogeneſia*, & frequenter animadvertitur in Rhachitide affectis, ceu obſervavit *Gliſſon. tr. de Rhachitide cap. 2. p. m. 14.* De eodem plura lege ap. *C. V. Schneiderum l. 5. de Catarrh. c. 4. p. m. 286.* & *Poterium Cent. 1. obſ. 2.* Juvat hac vice notabile exemplum proponere alicujus militis hoc hydrope atque abſceſſibus in Hepate defuncti Heidelbergæ, cujus hiſtoriam ad nos præſcripſit Nobil. atque Expertiſs. D. D. *Joh. Jac. Martini*, Sereniſs. Elect. Pal. Noſocom. milit. Medicus & Academ. Cur. his verbis: Anno 1685. d. 12. Septembr. in examine viſcerum Blaſii Plauel militis, hydrope, in ſpecie, pectoris, demortui, inveni in cyſtide fellea præſentem hunc, & jam diu Tibi, Præceptor ac Promotor æſtumatiſſime, dedicatum calculum. Pendebat is tunc temporis ℥ß. ʒß. jam verò ℥ß, minus ℈j. Durante morbo valde conquerebatur de dolore graviſſimo in regione hepatis, ſibi adeo moleſto, ut neque erectus ſtare, nec ambulare, ſed usque ad finem vitæ in lecto incurvus ſedere cogeretur. Aperto thorace pulmones, cor &c. aqua largiter innatabant. Cor ipſum admodum parvum, exſiccatum, & præter propter centum duris tuberculis per totum ſuperficiem obſitum erat, aqua pericardii tamen ferme deſtitutum. In Hepate tres erant abſceſſus, quorum maximus magnitudinem ovi anſerini ſuperabat. Hæc ſunt, Vir Magnifice, quæ in hoc cadavere notatu digna reperi. Offero ſimul animalculum hoc, quod nuper ruſticus quidam Lampertheimenſis (ad Rhenum è regione Wormatiâ) per alvum excrevit vi-

vum,

vum, & ipſemet occidit, mihique dono dedit: An verò, ut nuperrimè audivi, plura talia excreverit, cras, DEO volente, ab ipſo ægro percontabor. Vale. Heidelberg. d. 31. Maji, 1686. Hæc Cl. Dn. D. MARTINI, Amicus noſter ſuaviſſimus. Quod ſpectat calculos in veſica fellea, eorum ingentem dabimus catalogum è veteribus & recentibus Auctoribus in Lapicidina noſtra Microcoſmi in Abdomine, propediem edenda.

OBSERVATIO CXCV.

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

Experimentum in dyſenteria.

MAtrona nobilis, triginta annorum, temperamenti ſanguinei, habitus pleni, ſtaturæ juſtæ, vegeta, pulchra & formoſa, &c. die 18. Auguſti 1687. (quo tempore dyſenteria epidemicè graſſabat) peperit infantem egregiæ ſpeciei & benè conformatum. Dolores poſt partum ſenſit acutos; ab uſu ol. amygd. dulc. c. ſpermat. cet. excluſit magnô nixu grumum ſanguinis, unde remiſerunt. Supervenit abhinc diarrhœa quæ ceſſavit, rediitque. Die 29. Septemb. teneſmum paſſa eſt: die 30. vidit excreta mucoſa, cruore permixta: appetitus ſtatim penitùs fuit proſtratus. Plerumque circa veſperam horrore perfuſa fuit, ſucceſſit calore, mox tormina afflixerant & dejectiones crebræ. Medicamentis fluxum ita moderatus eſt Medicus, ut nonniſi manè horâ plerumque ſextâ, & veſperi horâ tertiâ tormina ſenſerit ægra, & colluviem dyſentericam excreverit cum ἐυφορίᾳ. Suaſit idem, ut infantem ablactaret tempeſtivè, ne locô nivei illius nectaris, ſub dulci melle latens venenum ſugeret. Paruit illa conſilio, & infantem ſuam alii commiſit nutrici tantisper, dum valetudinem recuperaverit. Ne intereà lac deficeret, aut exaceſcerent lactiferi fontes, ut catulos, ad emul-

gendum lac mammis admoveret author fuit medicus. Suxerunt iſti ſtrenuè: alterâ luce diarrhoeâ correpti excrementa largè eliſerunt cum impetu ſubflava & fluida, (cruenta autem nunquam viſa fuerunt) ut crebrâ lotione conſpurcati opus habuerint. Subindè quoq; vomuerunt ac ſi cholerâ morbo laborâſſent. Brevi abhinc ambo luridi & ſtrigoſi enecti fuerunt. Tertium proin adhibuit puerpera, & lactavit per biduum: diarrhoeâ & idem correptus fuit: in abdomine puſtulæ rubræ densè proruperunt, pedumque extrema intumuerunt, poſteriores pedes ceu paralyſi affectos raptavit morbidus, ut tandem & ipſum in profluentem abjicere neceſſe fuerit: ipſa autem puerpera jam meliùs ſe habere occipiebat. A triduo quartum ſuffecit catulum; ægrota autem convaleſcit, appetit, ſellam rariùs adit, & vires redeunt. Sugit & hic canis ſtrenuè, & valet, & nihil morboſi apparet. Poſt diem 14. infantem ſuam propriis iterum admovit uberibus; habitus, qui ex alterius nutricis lacte minui videbatur, creſcit iterum, & ambæ vivunt pancraticè.

Alia nuper lactavit infantem dyſenterica: cum lacte toxicum brevi huic & labem lethiferam inſtillavit, ſtatim enim eôdem morbô correptus infans, terribiliter convulſus vitam, quam modò inchoavit, finivit.

SCHOLIUM.

FLumina exundaverant & rivi paſſim ripas ſuperaverant, quum tempeſtates inſolitæ obortæ ac nimbi tales ruerunt, ut & ædificia proſternerent, & ſecum raperent hinc inde torrentes, hominumque plures mergerent. Tunc quoque ingens vis culicum genus humanum malè habuit, præſertim ægrotantes, ut quâ ratione abarcerent beſtiolas & evitarent acumina earum vix ſuppeteret conſilium. Eodem tempore, quô fructus matureſcebant, diarrhoeæ ſpecies afflixit, quæ brevî in dyſenteriam eamque epidemicam terminabatur.

Non

Non illos ſolùm hominum, qui fructibus veſcebantur immaturis, ſed promiſcuè quosvis adorta eſt, & tantâ cum ferociâ, ut primis ferè diebus proſterneret & ad orcum præcipitaret plures. Infantes præſertim malè habuit, quos enecuit intra ſeptem plerumque dies, & tantâ frequentiâ, ut funera denſa vel metum incuterent parentibus, quibus DEUS Ter O. M. proſpexit de ſobole. Cauſabantur plerique teneram eorum ætatem aut texturam; ſed rem omnem vix exhauriebant illi; nam & frequentiùs quàm alii corripiebantur morbô, & correpti decumbebant periculoſiùs, quòd non in omni dyſenteria, etiamſi epidemica obſervatur. Ab initio ſparſim quosdam, ſed ſatis ferociter invaſit: intendebatur abhinc lues & creſcebat eundo: vergente æſtate mitiùs egit, & deſæviit, tandem planè exſpiravit, ut quaſi tempora & ætates morbi diſtinguere licuerit.

Contagium fuiſſe & μίασμον, quod athmoſphæram, in quâ degimus, perſpiravit, & corpora humana pervaſit, ex ſuprà dictis patet; epidemicè quippe graſſabatur. Illa autem corpora, quæ hujus, tanquam materiæ cujusdam ſubtilis (cui omnia, quæ in hoc rerum univerſo, parent, & ad ejus modulum aguntur) perpluvio minùs erant proportionata, præ aliis propter oppoſitionem & occurſum particularem ad ortum, maſſam humoroſam inſolitâ fermentatione exagitavit, unde febris exarſit; inteſtina autem peculiari (propter peculiarem particularum figuram) malignitate perculit, ut mox plorarent mucum glandulæ (in quibus fortè commodiùs nidulatur venenum, quàm alibi) & effunderent cruorem vaſorum oſcula, roſione adapertâ. Illa contra corpora, in quibus talem non invenit particularum maſſam humoroſam conflantium diſpoſitionem, præteriit contagium & immunia reliquit. Poſtquam aliquandiu ſæviit, & in quibus opportunitatem nactum eſt, vim ſuam exſeruit cum magnâ ægrorum ſtrage, ſenſim ceſſavit & tandem elanguit venenum, aut ſponte, quia tempeſtas vergebat, & frigore ejus vis elaſti-

ca fracta fuit; aut quia corpora humana modò aliter erant temperata; aut quia non ſuperfuerunt, quæ non perſpirârit contagium. Pleroſque non niſi ſemel adortum eſt, quia concitatâ fermentatione maſſa humoroſa jam ad modulum ſuum fuit diſpoſita & exaſciata. Eâdem fortè ratione contingit, quòd ii, qui repetitô inunctiones mercuriales experti fuerant, tandem ad ſalivationem permoveri nequeant; quia particulæ maſſam humoroſam conſtituentes, effervеſcentes crebrò eum mercurialibus ita conciduntur, ut illæ abhinc in maſſam ſanguineam introductæ non inveniant, cum quibus efferveſcant humores; id quod aliquoties miratus fui.

Contagium, ubi ortum fuerit ambigitur; promiſcuè enim homines, ſive fructus horæos comederint, ſive ab his ſibi temperârint, invaſit. Illud tamen notandum, in ſuburbio primò natam impenſiùs ſæviiſſe, quàm alibi; vix enim dabatur domus, in qua non decumbebant, & decumbebant periculoſiſſimè infantum plerique. Ibi prætereà morantur homines, qui obvia quævis, eſui ſi ſint, etiamſi ſordida promiſcuè latranti ingerunt ſtomacho: facilior quoque iſtis patet aditus ad hortos & pomaria, ut tempore matutinô & ante diluculum graſſentur per ea, & colligant fructus per noctem deciduos, quod urbicis denegatur & delicatioribus, & ab hortis remotioribus. Cùm fructûs immaturi ſint fermenteſcibiles, & particulæ conſtituentes in via ad explicationem & evolutionem, nullum eſt dubium, qui accedente fermentatione in poro alimentatio peculiare miasma oriri queat, inteſtinis quàm maximè infenſum: quemadmodum videmus alios aliis partibus inſidiari, humores diverſis ſalibus impregnatos, ut alii epilepſiam, ulcera ſerpentia alii, alii elephantiaſin, ſcorbutum alii, alii ſiphilidem & alii cancrum efficiant: unô verbô ſexcenta illa Hippocratis reperiuntur, & vix in officinis Chymicorum tanta reperitur tamq; diverſa ſalium differentia. Fermentatio autem quid valeat in producendis novis naturæ phænome-

nome-

nomenis, illi nôrunt omnium optimè, qui Chymica tractant.

In ſuburbio impenſiùs ſerviit lues, quia minûs cauti, etiam moniti excrementa in loca publica projicere non verecundantur, unde densâ particularum venenatarum agmina per aërem volitant & confertim corpora humana inceſſant, quæ longinquè deducta ſenſim diſperguntur, fiunt rariora, nec tantam nocendi vim obtineat.

Forſan ad fovendum hunc infauſtum fœtum multum contulit aëris conſtitutio. Propter exundatiōnes aquarum commovebantur corpora, antè quieta diu, & fortè ſitu corrupta, quæ noſtris regionibus invecta poſt aquarum ſubſidentiam computruerunt: unde fortè & ingens illa vis culicum prodiit: ex tali namque putredine vis activa in inſectorum ovulis cietur, & animalcula excluduntur, fortè tali aëre infecto gaudent & animantur citiùs.

Intra dies quatuordecim plerumque, quemadmodum in febribus nuperis continuis deflagravit, & fermentatio deferbuit: intra hos enim aut necabat aut liberabat: necuit ubi majorem particularum reſiſtentiam invenit, majorem ita fermentationem cievit, & graviora excitavit ſymptomata: liberavit autem eos, in quibus minùs reſiſtentia occurrit, nec enim tanta nec tam gravia excitavit ſymptomata, maſſam tantùm ſanguinis perpurgavit.

Pleriſque cum fructu ab initio morbi exhibebatur deterſivum ex Rhabarb. c. Aq. Plantag. & Syr. Roſar. ſ.ſ. quo excuteretur miasma glandulis inteſtinalibus ceu loculis adæquatis inhærens, & eadem opera ſaburra humorum eliminaretur tempeſtivè. Abhinc Ol. Amygd. d. cum Rhabarb. expreſſum: Aq. Roſar. Plantag. cum Saccharo; præſertim Alexipharmaca Theriacalia utramque faciebant paginam: incaſſum tamen laboratur, niſi opiata ſuccenturientur, remedia planè divina in hoc morbo. Quidam ſecale torrefactum, in pulverem

verem redactum cum vitello ovi manè atque veſperi, magnô ſuô commodô ſumpſerunt. Clyſteres parum profuerunt: mitiſſimi quique ſtatim reddebantur absque mollimine. Succum cancrorum fluviatilium tam in juſculis, tam clyſteribus commendavit Celeberrimus FRANCUS, Collega honoratiſſimus, quô vix dari contra gangrænam in inteſtinis remedium aptius experientiâ didici.

Inter plures curæ quoque meæ ſe commiſit Matrona nobilis, cujus hiſtoriam morbi ſuprà memoravi. Inteſtinorum cancellis non includi venenum, aut in eorum glandulis ſolùm nidulari, ſed penitiùs progredi & in ipſam maſſam ſanguinis irrumpere clarô hôc experimentô didici. Non enim ſcaturit lac in mammis, ſed profluit ex fonte, unde dimanant omnes in corpore humores. Tantæ autem eſt pervicaciæ venenum dyſentericum, ut neque in maſſa ſanguinea ſubigi potuerit, nec in mammis novâ mutatione emendari, ſed vim ſuam intemeratam retinuit ad intima usque catulorum exta, & inibi temulentiam ſuam exercuit, quemadmodum in infante ab altera dyſenterica lactato, quem brevî peremit. Exinde apparet eandem ferè, quæ in febribus continuis & malignis, tenendam eſſe medendi methodum. Apparet inſuper lupum ſtabulô includere illos, qui adſtringentibus hîc certant; pernicioſos autem eſſe, qui purgantibus inteſtina lacerant, & inflammationem accelerant. Spontè ceſſat excretio, poſtquam venenum aut abactum, aut ſubactum deſæviit. Clarè hoc patet ex catulorum hiſtoria, quorum priores majorem veneni vim experti obierunt; tertius ejus ſpicula non effugit, varias quippe ſubiit calamitates; mitiorem tamen prioribus ſortem expertus vitam ſervavit tantiſper dum ſubmerſus fuit: ultimus impunè ſuxit & ſuo exemplo infanti fontes ſalutares matris monſtravit, quibus hucusque lætatur.

[*Heidelbergâ 1688. d. 20. Januar. Auguſtam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.
D. JOHANNIS RICHIER.
Fruſtula tubuli, per quem attrahitur fumus tabaci, in veſica reperti.

ANno 1683. cum Lugduni Batavor. praxin exercerem, Ducibus Excellentiſs. D.D. Profeſſorib. Schacht & Cranen, celebrata fuit Lithotomia in Viro Gallo, qui vocabatur Petrus Gyrard, triginta circiter annorum. Is à longo tempore obſtructione urinæ laboraverat, cum autem hoc anno ex Anglia in Hollandiam veniſſet, rurſus, tantis doloribus afficiebatur, ut eos amplius perferre non valeret, præſertim quia ſtylum æneum, quo in urethram immiſſo obſtructionem reſerare conſuevit, ſecum ſumere oblitus fuerat. Verum hoc deficiente imprudens homo tubulum intruſit, quali utuntur, qui fumo tabaci delectantur; ſed vix intruſerat, cum frangeretur, remanſitque pars ejus in collo veſicæ immobilis. Magis anxius itaque redditus miſer, diu tentavit extrahere, ſed fruſtra; tandem neſcio quo conatu tubulum fregerit, cujus utraque pars ſe in veſicam recepit. Ab illo tempore facti ſunt dolores atrociores, & quando ſupinus decumbebat, fruſtula ſurſum deorſumve ferri non ſine magna moleſtia percipiebat. Doloribus continuis fatigatus lithotomiam pati conſtituit, credens non tam à tubulo, quam à calculo dolorem oriri. Hanc operationem itaque præſente Excellentiſs. D. D. Schacht, aliisque quamplurimis Medicinæ Cultoribus ſpectantibus inſtituit & feliciter peregit Expertiſſimus Lithotomus & Chirurgus Dn. Schmaltzius: verum nullus repertus fuit in veſica calculus, ſed ſabuli & materiæ veluti limoſæ magna quantitas: fruſtula tubuli, quæ conjunctim ſumpta tres digitos transverſos circiter longa erant; jam dum materiâ calculoſâ aliquot ſeptimanar. ſpatio

obducta deprehendebantur. Vulnere ſanato abivit, & adhuc, ſi vivit, putat extractum ſibi fuiſſe calculum: nam cum in principio illud crederet, nolui ei rem aperire, ne forte triſtitiâ nimiâ afficeretur, cogitans malum rediturum. Hoc eo facilius fieri poterat, quod fere ſolus eram, quem intelligeret. Nam aliam præter Gallicam non callebat linguam. Antequam diſcederet, accidit, ut urinam emitteret valde turbidam, quæ cum aliquandiu in matula vitrea fuiſſet, reperiebatur in fundo materia limoſa: hanc jubebat Excell. D. Schacht ſupra fornacem ſiccari, quod cum factum eſſet, dura admodum fere inſtar calculi reddebatur. Præſcripſit deinde decoctum, quod mihi & quibusdam ſuis diſcipulis tanquam arcanum communicavit, unde factum eſt, ut urina poſt tres vel quatuor dies redderetur optima.

OBSERVATIO CXCVII.
D. JOHANNIS RICHIER.
Vitium manus in utero contractum curatur.

HOc anno 1687. quidam è primariis in hac urbe Alzæa me vocari juſſit, ut viderem infantem quinque vel ſex dierum, qui ſtatim ab ortu ſiniſtram manum habebat pendulam atque flaccidam: digitis nihil quicquam premebat, quemadmodum faciebat dextrâ. Re examinatâ, intellexi, matrem laboraſſe ultimis graviditatis menſibus neſcio quo malo manus ſiniſtræ, & ſolitam fuiſſe manum ſiniſtram pendulam ſervare. Cum hæc valde ſollicita eſſet, juſſi ipſam bono eſſe animo, ſpemque curationis feci; quandoquidem hunc affectum ultimis graviditatis menſibus, ſcil. octavo vel nono, ortum eſſe probabile erat. Præcepi itaque, ut quotidie bis vel ter manus foveretur aquis Anhalcin. & Arthrit. deinde ut ferulæ ex papyro conglutinata carpo

po adaptarentur, quo manus debito ſitu ſervaretur. His per aliquot ſeptimanas diligenter obſervatis, manus ſiniſtra æq; bene ſe habuit ac dextra.

OBSERVATIO CXCVIII.
D. JOHANNIS RICHIER.
Omento ab imperito chirurgo ſine prævia ligatione abſciſſo, curatur æger.

Ruſticus nomine Hering fere quinquagenarius ex pago Turnturkem in Præfectura Alzæana, Wormatiâ domum repetens, ruri à quodam juvene fabro ferrario, gladio valde acuto vulneratus fuit in hypogaſtrio ſiniſtro: à ſociis curru vectus fuit Oſthoviam, ut Chirurgus hujus loci curam vulneris haberet, cum vero affines huic non ſatis fiderent, advocatus fuit adhuc alius ex vico Weſthoven: verum ſubortâ mox inter ambos lite; hic abivit. Juſſu itaque ampliſſimi noſtri Præfecti, Chirurgus ordinarius Fac & ego Oſthoviam viſuri vulneratum nos contulimus, quem valde anheloſum & ventrem tumidum reperimus: ex adſtantibus intellexi chirurgum aliquid extra vulnus dependens reſecaſſe; non dubitavi fuiſſe omenti partem; negabat quidem in principio Chirurgus, ſed cum inſtarem, rem faſſus eſt, ut ut antea affirmaviſſet ſe illud in abdomen rurſus intruſiſſe: poſtea mihi abſciſſam omenti partem palmæ magnitudine tradidit. Ipſum vehementer objurgavi, quod non omni conatu repoſitionem tentaſſet, vel ad minimum ante abſciſſionem, ut ſolet fieri in ſimili caſu, ligaſſet: nam hoc pacto arteriolæ non tantam ſanguinis quantitatem fudiſſent. Attamen non obſtante craſſo hoc errore curatus fuit vulneratus, quamvis plena curatio ad aliquot ſeptima-

nas protracta fuerit: nam in principio furculis alaribus ipſum ingredi neceſſe fuit: tumor etiam magnus in inguine herniam mentiens, aliquandiu obſervatus fuit, qui poſtea evanuit: febris quoque ut & alia ſymptomata, nobis negotium fecerunt, tandem Dei beneficio ipſum reſtituimus, ut quosvis labores ruſticos perficere poſſit. Aliquot medicamentis Foreſti, mutatis mutandis uſi ſumus feliciter, nam ſimilem fere obſervationem habet. Libr. VI. Obſervat. Chirurg. obſerv. 7.

OBSERVATIO CXCIX.
D. JOHANNIS RICHIER.
Veſica ſanguinis totum os infantis occupans.

SUb finem anni 1686. paupercula fœmina Alzææ gemellos peperit, quorum alter habebat veſicam ſanguine repletam, totum os occupantem etiamq; extra illud pendentem. Parentes hac re inſolitâ perterriti (me in itinere occupato) advocant Chirurgum & Paſtorem; urgentq; veſicæ apertionem, quia infans ſugere non poterat, negat in principio ſe facturum, verum cum ii, ut & Paſtor inſtarent, in conſilium adhibito alio Chirurgo, levi punctura veſicam aperuit; ſtatim proſiliit ſanguis, non ſecus ac ſolet fieri arteria vulnerata, continuavitque aliquandiu donec vitam cum morte commutaret. Apertionem capitis & colli, quam petebat Chirurgus, non conceſſerunt Parentes; ille tamen obſervavit, poſtquam, emiſſo ſanguine, flaccida reddita eſſet veſica, linguam ſed ſolito breviorem: ipſa vero veſica cum faucibus communicationem habere videbatur. Alter gemellus nihil tale habebat, ſed valde debilis paucis poſt diebus alterum ſecutus eſt. Reſtat ut jam dicam unde hoc evenerit. Pharmacopœus peregrinus, ni fallor ex Weſtphalia

lia in itinere pleuritide correptus in noſtram urbem deferebatur: ego poſt aliquot dies vocatus, ipſum graviſſimâ pleuritide laborantem inveni; præter alia remedia venæſectionem ſuaſi, præſertim cum adeſſet plethora, aſt filius aliique affines conſentire noluerunt prætendentes in ſua Patria Venæſectionem in ſenibus non celebrari, quamvis hic ſaltem quinquaginta & aliquot annos natus eſſet. Iterum urgeo, ipſi vero negant: præſcribo itaque alia remedia, dato tamen prognoſtico futuræ mortis, quæ etiam poſt duos dies accidit; verùm paulò ante ipſius obitum ſatis largam ſanguinis copiam per os excrevit, tum ſed nimis ſerò, præ conceptæ ſuæ opinionis vanitatem animadverterunt. Sed ut ad propoſitum revertas, mulier illa de qua ſuperius, huic pleuritico linteis ſanguinem ex ore prodeuntem abſtergebat, & quia jam gravida erat, procul dubio inde hoc vitium contraxit fœtus.

[*Ab Exc. Dn. Argo communicatæ, & Heidelbergâ Auguſtam A. 1688. d. 20. Januar. miſſæ.*]

OBSERVATIO CC.
DN. ROSINI LENTILII.
Ictus bombardæ poſt tres demum Menſes lethalis.

ADoleſcens 19. annorum, eruditus, modeſtus, Academiæ Candidatus, Affinis ſui, Cauponis, diverſorium cum commilitone ingreditur. Accidit, ut ibi forte quidam Eques diverteret, ſuosque ſclopos manuarios de pariete ſuſpenderet. Adoleſcente per feneſtram proſpiciente, commilito ſclopum alterum, ut ſolent vani juvenes, manibus temerè tractat, cumque ille in eo eſſet, ut caput hypocauſto rurſum inferret, ſclopus heu! diſploditur, vulnusque miſero infligitur palliato; qui, humi proſtratus, animo prope linquitur. Acceſſuntur illico Chirurgi bini, quo-

rum tunc alteri negotium extra portam erat. Alter ſanguinem prius, quem copioſum plaga evomebat, abſtergit, cujus ingreſſum ad principium ſacri dorſi muſculi ſiniſtrorſum reperit, & cum ſtylum, ad ſacrum os allidentem, ulterius promovere non poſſet, bono jubet animo vulneratum eſſe, non enim globo plumbeo gravidum fuiſſe ſclopum. Siſtitur ſanguis, vulnus deligatur, ictus medicaminibus utcumq; reficitur, cumque ad ſe rediens dolorem in femore dextro quiritaretur, caligis exuitur. Ecce tibi globus plumbeus in pavimentum prolabitur. Adducitur poſt tres demum horas *falſus* in *opinione Chirurgus*, vim magnam ſanguinis invenit, & vulneris exitum in ventre muſculi glutæi majoris. Medicorum alter internis ſymptomatis; vulneri Chirurgus ſolus præficitur. Quid actum ſit per ſeptem hebdomadas, id ego quidem ignoro. Certe atrophia ſiniſtri cruris, & hanc excipiens tabes univerſalis, exitum haut lætum minitabantur. Tunc & ego à Parentibus vocatus advolo, deligationi interſum, turundas ob utriusque orificii prætenſam anguſtiam non amplius adhiberi cerno, cum tamen pus exiret non tantum, verum & ſtyli utrinque ſatis profunde impingi poſſent: qui ſtyli, licet ab utraque parte allideerent, non tamen collidebant, ſed utrimque ad os ſacrum allidebant. Orificia ambo binas propemodum à ſe palmas diſtabant. E ſuperiori materia multa valde fœtida, parum ex inferiori profluxit. Jubentur iterum, ordinario quoque Medico conſentiente, turundæ applicari, quæ, ſuperior præcipue, ſemper nigræ extractæ, omine parum fauſto. Tabes interim de die in diem augeri, appetitus in totum aboleri, ſitis urgere, vires diminui. Præterlapſis aliquot diebus Chirurgus, ut promtiorem puri exitum pararet, applicato corroſivo ad medium ſacri muſculi fonticulum ibi excitat, ſed illinc nil unquam puris excretum. Non multo poſt tempore tumor obſervatur cum dolore ad dextrum lumbum, ſupra protuberantiam dextri oſſis ilii, quem fruſtra diſcutere conabamur.

Is de

Is de die in diem quoque creſcens, denique pus ibi latere innuit. Applicatur & ibi corroſivum. Apertus fonticulus vim pænè incredibilem puris fœtidiſſimi, idque quotidiè, profundebat: fœtor cadaveroſus omnium nares, ad internecionem propemodùm, feriebat. Omnia ruere in deterius. Parentibus tamen ſpes adhuc ſupererat, qui nil, niſi appetitum proſtratum cauſſabantur. Hinc nos adoriuntur, neſcio, cujus ſuaſu, ut emeticum emaciatiſſimo ſceleto, & exhauſto viribus ſemimortuo præberemus; cui petito, cùm velificari nollemus, adierunt latronem quemdam vicinum, balneatorem, qui præbitô vomitoriô hominem intra paucos dies enecavit.

SCHOLIUM.

Quamvis hæc obſervatio minoris videatur momenti, quam ut *Ephemeridibus* hisce *curioſis* inſeratur, quippe proletaria; nihilo tamen minùs ex inſequentibus patebit, non eſſe à nobis fruſtrà prolatam. Id enim ſolum nunc agemus: *An ejusmodi vulnus non fuerit lethale pronunciandum?* Sectio cadaveris multum hîc poterat. Sed, quis à noſtrate vulgò eandem extorqueat? Audio quosdam eſſe adortos Parentes, neque cum DEO, neque Medicis, neque Chirurgo, neque ſecum contentos, ſectionem uti concederent, reſpondiſſe moroſos & plebejos homines, *nolle ſe filium ſuum, poſt perpeſſos tot intenſisſimos dolores, poſt mortem deglubi?* O ruſticam progeniem! Habeant itaque nunc ſibi, quòd perpetuis animi fluctuationibus ſe macerent, utrum potuiſſet ſalvari filius, nec ne? Utrum omnia facta, quæ fieri oportuit? Siquidem quotidiè nunc hoc nunc illud cauſſabantur moroſi homines; nunc medicamenta interna, nunc externa, minùs erant guſtui, ita perpetuò muſſabant. Si cadaver ſectione apertum fuiſſet, poterant iſti liberari à præſumtionibus vehementer ſuſpectis, & mala fortè multa, poſt ſeros annos inſe-

inſecutura, præcaveri. Sed vaniſſimum vulgus chorda ſemper eadem oberrat, nec contra ſycophantarum id generis morſum eſt ullum remedium. Nunc aperiam ego primum, quid de vulnere ſuſpicer. Ac primò quidem, antequam ipſum vulneratum adſpexiſſem, ex aliorum relatione, atrophiam adeſſe ſciens, ſuſpicabar, num fortè per globum bombardarium læſæ fuiſſent glandulæ chyliferæ lumbares, ad vertebras lumbares, inter muſculos pſoas ſitæ, quæ chylum è lacteis exceptum lymphæque mixtum per ductum thoracicum cordi advehunt, præſertim quòd in homine magis ad ſiniſtrum latus vergant; id quod plagæ tunc quidem mihi recenſitus in- & exitus ſuadebant. Sic enim ego mecum: ſi iſtæ glandulæ, aut earum certè una vel altera, ſunt læſæ aut ruptæ, utrumque chylus per lacteas adportetur, attamen tunc, ubi eſt læſio, emanabit in cavitatem abdominis, nec ductui thoracico cordi advehendus communicabitur, unde neceſſariò, ob defraudatam vel omne, vel ſufficiens nutrimentum, inſequi tabes, quin & mors inevitabilis, debet. Simile enim quid in Iſchiade diuturno interdum obſervatur, ubi denique ab humorum & confluentium acrimoniâ primùm partes carnoſæ & muſculoſæ adroduntur, unde apoſtema, à cujus pure, ob viciniam & dictas glandulas rodi neceſſe eſt. Tale exemplum *Crailshemii* aliquando videram in viro triginta & aliquot annos nato, robuſto & toroſo, qui inſtar ſceleti, non tamen proſtrato usque ad mortem appetitu (comedebat enim affatim) emacuit, tandemque defecit incredibili puris copia per abſceſſum lumbi alterius à diuturno Iſchiade provenientem, effluente. Simile quid hîc accidit in muliere plus quàm ſexagenaria, veluti ambobus prædixeram. Hæc equidem tunc mea fuit ſuſpicio. Sed poſteaquam ipſe vulneratum adire ſum juſſus, inveni ſitum vulneris multò decliviorem, quam ut iſtæ glandulæ potuiſſent inde lædi. Intereà tamen, cùm & ſtyli utrinque ad os ſacrum allidereut, & id non tantùm læſum vehementer & contuſum oportuerit, verum etiam glo-

bus

bus deflexerit, & vulnus tortuoſum effecerit, inſuper atrophia in femore dextro inciperet, in eam deveni opinionem, nervos quosdam inſignes, è foraminibus oſſis ſacri, dextrâ ejus parte prodeuntes, & ad iſtud femur pedemque protenſos, fuiſſe læſos, (quod non poteſt non eſſe factum) & hinc ortam tabem. Nam unde tabes alioqui? Quamvis enim non cum illis ad amuſſim faciam, qui juxta *Anglorum* iſtam hypotheſin, nervos nutritioni materiam præbere adſerunt, attamen cum *Svvalbio ventric. querel. & opprobr.* haud ſanè parum ad nutritionem ſpiritus animales conferre arbitror, quatenus ſanguini & ſero alimentario partes alluenti characterem quaſi vitalem & ſymbolum ſpecificum imprimunt, quod equidem, ut fusè probem, hujus loci non eſt. Imò cùm tumor in dextro hypogaſtrio ad proceſſum oſſis ilii obſervaretur, licet reliqui non conſentirent, in ea tamen opinione fui, à vicino oſſe ſacro carie (cujus ob mollitiem & humiditatem per eſt facile particeps) infecto, dictum os ilium iſtius lateris contagium quoque hauſiſſe, contraxiſſeque affectum ſpinæ ventoſæ ſimilem; ideòque malum, accedente cumprimis ob conſenſum nervorum univerſalitate, vix iri ſuperatum, ſtatim concluſi. Os autem ſacrum carioſum fuiſſe, non tantùm probat vulneris neceſſitas, ſed & turundæ illinc exeuntis perpetua ferè nigredo, & puris fœtor teterrimus, quod idem cum oſſe ilio factum abſceſſus ille & copia putidiſſimæ ſaniei evincere videntur: Taceo, quòd aliquæ oſſis ſacri portiones abſceſſerint. An autem ab initio os iſtud potuerit à carie ſalvari, ſi inciſio major in ſuperiori vulneris orificio facta fuiſſet, ut ſic eò facilior ad os dictum aditus extitiſſet, ego quidem ignoro, qui, quid ante me actum ſit, per 7. hebdomadas, neſcio. Nec obſtat, ſi nervi fuiſſent læſi, tunc motum & ſenſum in illo crure abolendum fuiſſe; ſiquidem horum ſunt ibi 5. 4. 6. paria, quorum aliqua manere ſalva poterant. Quidquid ſit, ſectio potuerat operta recludere. Jam verò ad quæſtionem de vulneris hujus lethalitate; ubi viſendum,

quænam hactenus vulnera dicantur lethalia? *Dryandri noſtri Medicina Critic. p. m. 96.* ex *Guidone* allegat: *Vulnera lethalia eſſe alia per ſe talia & neceſſariò, quæ inevitabilem mortem adferunt, nec ex iis ullus unquam juvatur; vel per accidens & non neceſſariò lethalia, quæ calamitoſa quidem cenſentur, aſt non neceſſariò occidunt,* unde etiam nomen habent, quòd, niſi ritè tractentur, ex iis etiam vulneratis moriendum ſit &c. Severior eſt *Farinac.* celeberrimus JCStus (quem allegat & probat *Pfizerus*, im vernünfftigen Wundenurtheile *lib. 1. cap. 3.*) *tit. de homicid. quæſt. 125. num. 5.* Quum *vulnus per ſe lethale deſcribit, ex quo homo ſtatim & intra paucas horas, quamvis maxima & ea poſſibili ſolicitudine tractatur, moritur:* Quocum conſentit *Sennertus lib. 6. prax. part. 4. cap. 3.* Quæ deſcriptio ſi vera eſt, inepta queat videri noſtra quæſtio. Sed dantur alii mitiores, quos intereſt *Carpzovius Prax. rer. Criminal. part. 1. quæſt. 26. §. 3.* *Vulnus lethale* id in genere appellans, *quod plus tendit ad mortem, quàm ad evaſionem,* & quod mortali vulnere affectus dicatur ille, qui ſecundùm regulas artis Medicæ non poteſt evadere, *niſi cum magna difficultate*, ubi non refert, §. 4. an hoc caſu alia quædam cauſa promovens ſupervenerit, necne? Etſi enim vulnerato imperitus aut planè nullus fuerit adhibitus Medicus, vel etiam malum regimen ipſius vulnerati concurrat, nihilominùs tamen, ſi vulnus lethale aut mortiferum inflictum ſit, vulnerans de occiſo teneatur. Plerumque autem à diebus vulnerationis ad diem obitus vulnerati lethalitatem arguere ſolent, ita, *ſi vulneratus à primo vulnerationis die usq; ad quartum, à quarto ad ſeptimum, à ſeptimo ad nonum (ceu intercalarem Criticum) vivat, poſt autem moriatur, iſta vulneratio non per ſe, aut neceſſariò lethalis cenſeatur. Pfizer. loc. alleg. cap. 4.* Attamen *Carpzovius l. c. §. 19.* alios tantùm triduum conſtituere, alios 5. alios 8. dies, alios etiam 8. menſes, alios triennium, adſerit, & denique claudit: *Si Medici teſtentur, atq; deponant, vulnus inflictum lethale fuiſſe, ex eoq; occiſum obiiſſe, nec evadere potuiſſe, & tunc horum,*

ceu

ſeu peritorum in arte ſua, judicio credendum, & pœnam homicidii reo dictandam, non habitâ ratione brevitatis aut diuturnitatis temporis, quô vulneratus deceſſit. Id quod ad ſcopum meum quàm optimè fuit, & meliùs adhuc iſta lethalitatis deſcriptio, quæ legitur in *Medic. Crit. p. 98.* nimirum vulnus, quod immediatè, inevitabili neceſſitate, nullô interveniente ſymptomate, lethum infert, idque nunquam declinari poteſt, niſi θεός τίς ἀπὸ μηχανῆς ſuccurrat, & præter omnem ſpem ſanetur: aut quæ habetur *p. 344.* ubi *vulnera ſimpliciter lethalia dicuntur, quæ neceſſariò mortem inferunt, nec ullâ arte ſanari poſſunt.* Videamus igitur, an Adoleſcentis vulneri, cujus in obſervatione facta mentio, iſta definitio, nimirum quòd fuerit per ſe lethale, non competat? Ubi ſtatim illud declino, me nolle, quo ob *empyreuma*, cujus ratione omnia vulnera globulis facta ſunt periculoſiora, quia partes affectas ad ſphacelum diſponunt, hoc lethale dicendum ſit? Vid. *Pfizer. l. c. cap. 7.* Siquidem aliud eſt, eſſe periculoſum, aliud lethale. Sed illud volo, *an, ſi pars ad Facultatem naturalem, vel, ſi mavis, nutritionem hominis adeò neceſſaria, ut ea læſa nutritio corporis fieri non poſſit, atq; ita lentâ morte utcumq; partibus nobilioribus ſalvis, neceſſariò vulnerato tabeſcendum ſit, caſu aliquô ita lædatur, ut nullâ arte ſanari poſſit jam; an, inquam, ejusmodi vulnus non ſit per ſe & neceſſariò lethale dicendum, non obſtante, quod vel dimidium annum, aut ultra, ægrotus ſupervivat?* Et certè, ſi rem penitiùs conſideramus, videtur, quod ſic: Nam ſi vita hominis conſiſtit in perenni flammæ vitalis luce & ardore, huic autem perpetuò pabulum ſit miniſtrandum, quod fit ope nutritionis, & verò hanc abſolvat cibi & potus concoctio, chylificatio, chylique in ſanguinem commutatio, viſcera autem hisce muniis dicata ita per vulnerationem læſa ſint, ut eorum ſanatio ſit inter τὰ ἀδύνατα, adeòque flamma vitalis pabulô ſuô defraudata, denique deficere, & inde homo neceſſariò mori cogatur, *quid intereſt, num paucis diebus intereat, an lentâ morte tabeſcat? niſi quòd*

hoc ultimò pactô plura ipſum & diuturniora tormenta maneant? Jam verò (*loquor ex hypotheſi*) in hoc noſtro ejuſmodi læſo, cujus nullâ arte reſtitutio ſperari poterat, contigit, & miſero neceſſariò, poſt tres quoque menſes moriendum fuit, tametſi & Medicus & Chirurgus nil intermiſiſſent quidquam, quod ad eum ſalvandum neceſſarium videbatur; *igitur non video, queî vulnus iſtud non debeat dici per ſe lethale?* Nam, ſi ille tantùm cenſetur homicida, qui homini lethale vulnus infligit tale, unde viſcus aliquot vitale (v.g. cor) inſanabiliter lædatur, & patiens, vel ſtatim cum ipſo ictu, vel intra paucas horas aut dies moritur, tunc homicida non erit, nec dici poterit, qui hominem carceri incluſum, ſubminiſtrato vel nullo, vel tam novercali nutrimento, ut quotidiana virium conſumtio reparari non queat, intra ſeptimanas aliquot, fame enecat. *Igitur is æquè occidit, qui partem corporis nutritioni dicatam adeò lædit, ut ſuô amplius fungi officio aut non, aut tamen inſufficienter, poſſit.* Hinc itaque patet, quod, quia dictum vulnus, ex hypotheſi, lethum neceſſariò attulit, nec ullâ arte ſanari potuit, illud fuiſſe per ſe lethale. Nervos enim ruptione læſos aut glandulas lacteas percuſas nemo unquam aut ſanavit, aut ſanarit. *Sic igitur vulnerator ſit capite plectendus?* Id abſit à me dici. Primò enim certus non ſum, an ita ſe res, prout recenſui, habeat, ſiquidem denegata fuit corporis apertio; & hinc, *ubi mera eſt ſuſpicio, quantumvis rationibus haut infirmis ſuffulta, ibi pœna ordinaria locum non habet: Cùm meliùs ſit miſericordiæ, quàm ſævitiæ & crudelitatis reddere rationem*, vid. *Carpzov. l. c. §. 28.* Secundò vulneranti non erat animus nocendi, nedum occidendi optimum commilitonem & intimioris admiſſionis amicum. Hinc oriri poſſet alia quæſtio: *An ſufficiat nôſſe, ſitne vulnus lethale nec ne, & juxta hanc cognitionem ſententiam ferre?* Ita quæſtio haud eſt equidem fori Medici, hinc duobus tantùm verbis ajo: *Mihi videri potiùs, eſſe ex intentione vulnerantis, ſiquidem ea ſciri poteſt, quàm ex eventu judicandum*, cujus rei ratio cuilibet

bet exactè conſideranti ſtatim patet. Nam, ſi cui eſt occidendi animus, per ipſum non ſtetit, quò minùs inflictum vulnus lethale fuerit, quod quàm maximè lethale cupierat: Sicuti nec ictus in manu ejus ſunt, qui, dum cædem non intendit, attamen lethaliter vulnerat. Certè *Crailshemii* cùm miles commilitem bombardâ enecâſſet, tametſi vulnus lethale fuit, (cujus rei hiſtoriam recenſui in *Ephem. noſtr. Dec. II. Ann. III. obſ. 200.*) tamen, quòd invitus necem perpetrâſſet, à pœna capitis abſolutus eſt. Rurſum quæri poſſet: *Annon homicidii pœna afficiendus ſit ille, qui alium quidem lethaliter non vulnerat, ſed in ejusmodi loco conſtitutum, ubi neq; Medicus neq; Chirurgus opportunô tempore haberi queant; & ſic vulnerato, qui ſervari potuiſſet, ſit moriendum, exceptô tamen à parte vulnerantis moderamine inculpatæ tutelæ? Non inficior, me ad affirmativam inclinare.* Coronidis locô alia quædam circa vulnera non injucunda addemus. Illuſtriſſimus quidam S. R. I. Comes, Excubiarum Generalis Præfectus fœderati Belgii, in prælio celebri *Seneſenſi* globô plumbeô in femur dextrum poſteriora verſus petitus eſt, ita, ut nullâ arte globus extrahi poſſet, jamque videbatur ad incitas redactus: Conſiliô generoſi cujusdam Baronis *linguam vulpinam exſiccatam*, & in formam turundæ effictam, plagæ intrudit, quæ globum auſpicatò prolexit. *Geſnerus redivivus lib. de animalib.* idem de lingua vulpina teſtatur, *quòd vi attractivâ ſpinas, cuſpides & tela vulneri impoſita proliciat p. m. 124.* immò novi aliquos eam de tergo ſuſpendiſſe in ophthalmia.

Notabilem & admirandum plane *Ludovici Civilis* vulnerati, jam ſepulti, rurſum effoſſi, propemodum curati, iterum de feneſtra præcipitati, tamen à DEO ſervati, ſanati & per 40. adhuc annos viventis caſum deſcribit *Thuanus hiſtor. lib. 32. p. 666. a.*

Guineenſes telis venenatis vulnerati *oleo fervente* plagæ infuſo ſibi medicantur; *Braun. navigat. tertia p. m. 82.*

Bengalenſes certis diebus feſtis in honorem Deaſtrorum ſuorum, ſeſe ipſos, qua carnoſi, uncis ferreis de arbore ſuſpenſis infigunt, unde non tantum ſanguinis ne gutta quidem profluit, verum & iſta vulnera intra 2. dies à *Brachmanibus* perſanantur. *Tavernier Itin. Ind. lib. 3. cap. 14. Barclajus in Argenidis lib. 1. p. m. 8.* non injuſte, ſub Medicorum nomine Chirurgos ſeu vulnerarios notat, cum ait: *Poliarchum delibuto aceto vulnera lavaſſe, ne tumore arderent, oleoq; deinde, quod Aſcyri* (id eſt, hypericonis) *floribus tinctum erat, permulſiſſe, ſecuriorem notis inemtisq; remediis, quam in Medicorum fide, iniquiſſimam mercedem ex ſupervacua curationis mora interdum captantium.* Nam id non tantum frequenter fieri, teſtantur quotidianæ multorum querelæ, ſed & mirari nonnunquam cogimur imperitiam Barbitonſorum *in judiciis de vulneribus ferendis*, quum aptiores nonnunquam ſint ad ſtivam. Cum ante 5. annos lethaliter vulneraretur prope *Crailshemium* Ruſticus à Venatore, & ſtatim interiret, ex hæmorrhagia nimia, *Barbitonſor* paganus, crumeniſecæ ſimilis, à me examinatus, ita depoſuit: Der Stich ſey vornen in der Weiche hinein/ und hinten hotte wieder hinausgegangen. Niſi verſus incidiſſet:

Hotta tibi dextram, monſtrat tibi Wüſta ſiniſtram,

non intellexeram, quid ſibi cum *Hotta* ſua vellet Bubulcus?

Veteres Gentilium etiam *carmina*, *remedia vulnerum*, norant, *ut omnis vetuſtatis certiſſimus Auctor Homerus docet, qui facit Ulyſſi de vulnere ſanguinem profluentem ſiſti cantamine. Nihil enim, quod ſalutis ferendæ gratia fit, criminoſum eſt.* Ita quidem *Apulejus apolog. 1. pag. m. 279.* Secus autem Chriſtianis eſt viſum, tametſi non *Helmontio*, qui cum in *tr. de virtute magna verborum ac rerum*, ſuo more multa de formularum ſive verborum efficacia in variis morbis, lepra, epilepſia, vulneribus, cruentis vomitibus, dyſenteria &c. diſſeruiſſet, conqueritur denique verborum uſum in Eccleſia per indiſtinctionem propemodum in abuſum iviſſe, per ſupinam

nam Cleri negligentiam. Verum iſte Auctor nominis æternitatem portentoſis cumprimis & paradoxis opinionibus, quo ſcilicet totum orbem in admirationem ſui raperet, quæſivit. Ejusmodi carminum aliquot mentionem *Sim. Paul. in Quadrip. Botan. ex Joh. Bapt. Porta* allegat, & *Epodia Carmina* antiquis dici notat *Lang. epiſt. Med. lib. 1. Ep. 34.* quæ per totum ſuper hoc argumento legi meretur. Nos *Traumatica* vel *Iſchæma* nominare poſſemus. Videatur & *Wierus de præſtig. Dæmon. lib. 5. cap. 19. p. m. 574.* qui & ipſe Homericum carmen allegat. Locus ap. *Homer. Odyſs. lib. 19. p. m. 567.* talis eſt:

Ὠτειλὴν δ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἀντιθέοιο
δῆσαν ἐπισταμένως· ἐπαοιδῇ δ' αἷμα κελαινὸν
ἔσχεθον.

Vulnus autem Ulyſſis optimi divini (*grum*
ligaverunt ſcienter, in incantatione autem ſanguinem nitenuerunt.

OBSERVATIO CCI.
DN. ROSINI LENTILII.
Mira ſymptomata in Virgine Epileptica.

VIrgo 21. Annorum in altera tibia puſtulam ſentit: hanc unguibus infeliciter lacerat: Factum inde ulcus cacoëthes. Natura illuc, ceu per naturalem fonticulum, ut in ejusmodi caſibus novum non eſt, conſueſcit excrementa ſeroſa deponere, aquam flaveſcentem acrem, non ſaniem laudabilem. Tentant primo domeſticis remediolis vulnus conſolidare, ſed laterem lavant. Accerſitur Chirurgus inconſulto Medico, nec toti per univerſalia proſpiciens curam ſuſcipit, quæ per tres menſes prorogatur. Conſolidatur denique ulcus; excrementa vero illinc excludi ſolita,

ſolita, poſito ſic obice, tragœdias innumeras excitant. Primum enim appetitus proſternitur; adeſt artuum laſſitudo: ingruit quotidie circa quartam veſpertinam oſcitatio, nauſea, vomitus, horror: adeſt alvi conſtipatio: Durant iſta per menſem: Vocor denique & ego, ignarus quid rei cum Chirurgo geſtum. Febrem intermittentem quotidianam illic hoſpitari velle pronuncio: præſcribitur infuſum ad aliquot dies bibendum ſatis forte, quod nil operatur: acuatur purgantibus pluribus, omnia incaſſum: præſcribitur Tartar. emeticus ad gran. iij. ne vomitus unicus inſequitur, ſuperbibita licet cerviſia cum butyro aliisq́ue pinguibus. Clyſteres reſpuuntur. Intra 14. dies ab infuſo hauſto, cum veſperi circa tertiam paroxyſmus expectaretur, ejus eheu! loco, cum abeſſem, terribiliſſimi inſultus epileptici ingruunt. Utimur aliquibus medicamentis, ſed cum non ſtatim expectationi ſatisfacerent, intermiſſa: quin ſucceſſu temporis ægra medicamenta omnia pertinaciſſime, nec minis, nec precibus flexibilis, averſabatur. Paroxyſmus epilepticus per 8. nonnunquam plures horas durat: Alvus interdum intra octiduum non depoſita. Quid porro? cum paroxyſmus epilepticus deſiiſſet, *quaſi ecſtatica*, abolito ſenſu & motu, per horas nonnullas jacuit ægra, hinc uno impetu incepit *cantare hymnos, ridere, Germanicis rhythmis* (quales antea pangere nunquam ſciebat) *multa profari, diſſerere de mortuorum quorundam conditione, de cœlo aperto, de rebus futuris*, ut ſummatim rem complectar, nos omnes in admirationem ſui rapere: quum ad ſe rediiſſet, nil eorum recordari! Incipiebat tunc paroxyſmus epilepticus tam accurate ſuam periodum obſervare, ut ſemper ſtatis 3. horis reverteretur, hinc rurſum per 3. horas interquieſceret, & cum ſonitu quaſi campanæ rediret. Eo appropinquante querebatur ægra primo de anxietate, hinc gelu per totam corporis peripheriam; quaſi aqua gelida perfunderetur: quin ea tam admiranda rerum facies per aliquod tempus erat, ut primo lævam manum identidem

tidem flecteret, hinc iſto pede convelleretur, mox, ordine accurate ſervato, dextrum latus hi motus occuparent, hinc capite dextrum verſus atque ſiniſtrum latus quam citiſſime nutaret, hinc palpebræ celerrime nictitarent, poſtea os varie torqueretur, una cum lingua, hinc totum corpus attolleretur, ut arcum efficeret, pòſt ſingultus fortiſſimus & palpitatio ſiniſtri orificii ſtomachi palpabilis vexarent, tantus erat iſte *Protheus.* Interim quidquid alimenti, vel promte vel coacta ſumeret, vomitu reddebat, excepto potu, *nil inde extenuata.* Immo totum denique latus ſiniſtrum ſenſu motuque carebat, ſic ut nec iſte oculus videret, nec auris audiret, abolito quoque linguæ uſu, & ſæpe per 48. horas, quaſi attonita, cubaret. Tunc, ſi quid vellet, geſtibus tabellam cum creta poſcebat, tunc *læva manu, ordine inverſo, à dextra verſus ſiniſtram, Judæorum more, quin inverſis quoq; litteris, clauſis etiam oculis, ocyſſime ſcribebat*, hunc vel illum v. gr. peregre venturum, hunc vel illum eſſe pro foribus &c. *ſic ut, quæ ſcripſiſſet, legi non poſſent, niſi obverſa ſpeculo:* exempli gratia, quum ſcribere vellet: Gott Lob und Dank; ita ſcribebat quod jam utcunq; ſana nulla arte efficere poteſt. Denique ſenſim malum deferbuit intra 4. menſes, nullis præterea exhibitis medicamentis, niſi, quæ dicuntur cordialia, tam in quam externa. Dies me deficeret, ſi omnia commemorare vellem, quæ diverſis temporibus acciderunt; præſertim, quum omnia medicamenta adeo reſpueret ægra, ſic, ut coacta ea adſumere, tantis anxietatibus premeretur, ut interdum momento animam exhalaturam crederent adſtantes; immo multa alia recenſebant mira, quæ teſtis auritus obtrudere pro veris non audeo; eorum tamen, quæ dicta ſunt, ocularis ſum teſtis. Suaſi vicinas balneas *Wemdingenſes*, ſed fruſtra. Præterito autumno iterum recruduit malum, ſed brevi deſiit. Nunc

audio convulſiones ſingulis prope noctibus redire; quis denique ſit eventus futurus, dies docebit.

SCHOLIUM.

PArum habeo, quod hic notare queam, excluſus tempore. Juvabit tamen aliqua notaſſe. Quis fuerit morbus, ſi quæratur, forte quis ipſum haut abſurde retulerit ad *convulſionum ſcorbuticarum* genus illud, quod à *Wiero* ſub nomine der Griebelkranckheit deſcribitur *tr. de ſcorbuto dolorifico, c. 3.* Ubi in hanc ſententiam egregia multa noſtro affectui conformia reperire eſt. Rurſum ulcera, quæ ſunt inſtar fonticulorum, antiqua, cum corpore non prius purgato, neglectis plane internis, conſolidantur, inter alios plures morbos auctores quoque convulſionum fieri, rationum juxta atque auctoritatum ponderibus comprobatum credimus. Inſignis eſt locus apud *Cratonem lib. 1. Conſ. 4.* inquientem: *Ulcuſcula pedum manantia, ſi intempeſtive deſiccentur, materiaq; repellatur epilepſiæ cauſam eſſe poſſe.* Cum adhuc eſſem *Crailshemii Phyſicus*, Lanio ſeptuagenarius ejusmodi ulcus jam ultra 30. annos in altera tibia, nonnunquam ſumme dolorificum geſtabat; *quoties autem id conſolidaſſet, floridum ſanguinem cum ſummo dolore mingebat, qui mictus, ubi ulcus, denuo apertum ſaniem eructaret ſuam, mox ceſſavit*; Conſului, ut ſupra ulcus competenti loco fonticulum ſibi pateretur excitari: verum, ut conſentiret, adigi non potuit ſenecio vanus, *fonticulos ad ſolos divites potiorisq; ſubſellii viros pertinere, ſtolide perſuaſus*; quod heic propterea adduco, ut pateat, quantum incommodi temere conſolidata id generis ulcera queant afferre. *Quæ autem ſit ratio locutionis rhythmicæ, miræq; ſcriptionis, aliis hactenus inquirendum relinquam, tametſi nec mihi, quod opiner, deſit.*

OBSER-

OBSERVATIO CCII.

DN. ROSINI LENTILII.

Pilularum de cynogloſſa rarus effectus.

VIdua 45. circiter annorum catarrho acri in fauces depluente, & tuſſim ibi excitante, *malo nobis epidemio*, laboravit, à me petens auxilium. Præſcribo, inter alia, pilulas, aliis in eodem caſu ſalutari cum effectu ordinatas, ſequentes: ℞. *Maſſ. pil. de cynogl.* ℈j. *Styrac. Calam. myrrh. rubr.* ā ā. ℈ß. *extr. liquirit. gr.* xij. *extr. croc. gr.* v. *cum Sir. de papav. F. pilul. pond. gr.* j. *Doſ. num.* vj. *ante cubitum, veſperi ſorbendæ.* Hæ quinquies vel ſexies alvum ſemper moverunt, ſine quidem torminibus, at non ſine anxietate, quinimo leipothymiis, ſic ut coacta fuerit ab earum uſurpatione deſiſtere, cum ter eas aſſumſiſſet. Expoſui pilularum ingredientia, & num eorum aliquo per idioſyncraſiam offenderetur, quæſivi; nil horum ſe averſari dixit; quæſivi item, num interdum fortè critica diarrhœa laboraret, reſpondit, id fieri binis diebus ante menſium fluxum; ſed iſtis pilulis utebatur ſtatim poſt menſtruum fluxum. Quamvis autem vim opii purgantem aliqui notârint, quos exhibet *Excell. noſter Hercules in Opiolog. lib. 2. Sect. 1. cap. 5.* Idem tamen fatetur, *ſe vomitum quidem frequentius, diarrhœam raro hinc obſervaſſe pag. 92.* Ego pilulis ejusmodi, aut ſimilibus, diarrhœas interdum & hypercatharſes leviores ſopivi, cum nil ſit in tota compoſitione, quod alvum quocumque modo ciere poſſit, ſiquidem ordinaria naturæ lege res procedat.

[*1688. 10. Jan. Nordlingâ Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCIII.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Hepar humanum pondus librarum xxvij. medicarum excedens.

FRanciſcus Joſephus Burrhus, eques Mediolanenſis, magnus rei medicæ, præſertim Chymiæ cultor, cùm defuncti Cardinalis Virginii Urſini cadaver diſſecuiſſet, inter alia notatu digna anatomico inſpectori, hepar admirandæ, & inſuetæ molis occurrit; cujus rei monſtro adductus, trutinæ illud apponit, reperitque molem ℔ xxvij. medicarum, & aliquot unciarum, prout dictus Obſervator anatomicus, quô tum Romæ familiariter utebar, mihi retulit. Simile hepar pondere priore non inferius, ex defuncti R. D. M. E. cadavere, cùm dubiam mortis cauſam cultrô anatomicô, & autopſiâ certiorem eruere conarer, extraxi; tam monſtroſa erat hujus magnitudo, ut apertis ventre, & thorace, nihil niſi hepar conſpiceretur; ſurſum, deorſumque accreſcendo fuerat ita adauctum, ut hic patientis veſicam ad continuam ferè urinæ excretionem ſtimulaverit; illic verò diaphragma, dextrumque pulmonis lobum nimium elevando, illud ex naturali ſuo ſitu expulerit, hunc verò nimiâ compreſſione omninò effecerit aridum, & exſanguem. Ventriculum ita ſibi ſubjecerat, ut inteſtini cujusdam craſſioris magnitudinem non excedens, vix reperibilis ſub eo deliteſceret. Inter alia incommoda, quæ dicto patienti ex hac hepatis præternaturali magnitudine obtigerunt, potiſſimùm fuit horribile aſthma, quod adhibitis quibuscunq; remediis cedere nolens, ægrum tandem è medio ſuſtulit. Mira hepatis vindicta!

OBSERVATIO CCIV.
D. ALARDI MAURITII EGGERDES.
Auditus capitis vulneribus recuperatus.

VEronica, Virgo DEO devota, annorum 82, tantâ ætate ſurda, & cœca; aliquando ſine duce baculo per domum oberrans, infelici caſu in apertam caveam præceps rapta, caput ad lapideos gradus impetuosè allidendo, quinque vulneribus cum inſigni cranii denudatione diſſecuit; vocatus, ut miſellæ infelici aſſiſterem; cùm de agendis, cum Chirurgo, & aſſiſtentibus colloqui incepiſſem; ipſamet patiens, licet ingenti hæmorrhagiâ debilis, totum caſum enarravit, & tam aptè ad interrogata cum ſtupore omnium reſpondit, ut auditum, quem à multis annis perdiderat, perfectiſſimè recuperâſſe, nemo noſtrûm dubitaret. Sed brevis erat hæc auditus recuperati poſſeſſio, ſedatâ enim partium læſarum phlogoſi, & contuſionum remittente inflammatione, auditus etiam evanuit. Hanc auditus receptionem non ad cranii denudationem, neque capitis concuſſionem, ſed potiùs ad membranarum, organa auditus involventium conſtituentiumque tenſionem, quæ ad partium vicinarum intumeſcentiam ſubſequi poterat, referendam eſſe cenſeo.

OBSERVATIO CCV.
D. ALARDI MAURITII EGGERDES.
Mulier absque inteſtinis vivens.

IN oppido Sancti Wendelini inveni mulierem ſeniculam, quæ multô tempore herniâ inteſtinali in inguine dextro laboraverat. Inteſtina prolapſa, ſuperveniente ante duos

annos paſſione Iliacâ, gangrænâ infecta, accedente demùm ſphacelô, unà cum continente ſacculo deciderunt. Per relictum in inguine foramen cuncta inteſtina fruſtratim unà cum fæcibus alvinis ſpontè ſubſecuta ſunt. Ipſe etiam ventriculus ſe per abdominis cavitatem vacuam adeò inclinavit, ut orificio ejus inferiori per dictum foramen ad duorum digitorum latitudinem, inſtar colli lagenæ vitreæ proſtet; hanc ob cauſam miſera patiens ſemper corpore incurvatô decumbere cogitur, ne ſcilicet retractô ventriculô ſordes in cavum abdominis elabantur & miſeræ mulierculæ, uti aliquoties jam contigit, ſummum fœtorem excitent. Prolixiùs hanc hiſtoriam dabo, ubi (ſi DEUS vitam mihi tribuerit) poſt ſeniculæ hujus è vita diſceſſum, conſtitutionem interiorem per Chirurgum ejus loci ſatis expertem & ad id jam à me informatum percepero.

OBSERVATIO CCVI.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Pſeudohippus ſive Equus monſtroſus.

AB Illuſtriſs. Comite de Seeteren in arcem ſuam Dagſtoulianam evocatus, ut ſuæ, ſororisq; valetudinis curam ſuſciperem. Expeditô hocce negotiô, & inſtitutâ de agendis ratione, & directione, veniam redeundi domum popoſci; quâ impetratâ, ab Illuſtriſs. Comite equus ad iter relegendum educi jubebatur, magnus, fortis, & pinguis hic erat, verùm partes genitales neque maſculi neque fœmellæ, nullas habens; oritur ergò quæſtio, quomodo minxerit. Mirabiles hîc vide naturæ luſus; locô, quô equæ ubera habent, binæ proſtant papillæ, per quas jucundô aſpectu velut per duplicem canalem radiis valdè tenuibus mingit. Utrum uretra duplex, an verò eadem bifurcata, vel quomodo ſe habeat, non niſi anatomia edoceri poſſet.

OBSERVATIO CCVII.
D. ALARDI MAURITII EGGERDES.
Auricula cordis monſtroſa cum arteriæ pulmonalis anevriſmate.

Affinis meus, juvenis propter raram in commerciis Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Italiæ, experientiam, vitâ longiore dignus, poſt varias in exteris regionibus, terrâ marique in rebus non naturalibus commiſſos errores, ad nos redux, in melancholiam ob adverſum negotiorum quorundam ſucceſſum incidit, ex quâ cùm nullô modô relevari poſſet, tandem terribili hæmoptoe, in quâ ſæpiùs libras aliquot ſinceri ſanguinis rejiciebat, corripiebatur, qui affectus, licet aliquoties curatus videbatur, toties tamen recruduit, quoties novô cruore vaſa ſanguifera turgeſcere incipiebant. Patientem eousque deduxit, ut accedente violentâ tuſſi, & phthiſi, tandem tabe conſumptus, poſtquam integrô ferè annô remediis exquiſitiſſimis contra hunc hoſtem colluctatus fuiſſet, Libitinæ ceſſerit in victimam; cadavere apertô, mali tam obſtinati cauſam in ipſo vitæ thalamo reperiiſſe videbar, dextra enim cordis auricula tantæ erat molis, tamque inſolitæ figuræ, ut galli junioris Indici caput, dum œſtrô venereô rubeſcit, colorem & magnitudinem referre videretur, formam verò fungi arbori accreſcentis non ineptè repræſentabat. Arteria pulmonalis, tam copioſô ſanguine turgeſcebat, ut quaſi anevriſmate affectâ præter propriam magnitudinem præternaturalem, hinc inde ſacculos cruore coagulato turgidos habuerit appenſos. Uterque cordis ventriculus, ſanguinis retorridi & nigerrimi incredibilem continebat quantitatem, pulmones copioſiſſimâ materiâ argillaceâ per totum obſiti, ad dorſi, coſtarum, & ſterni latera arctiſſimè accreverant. Utrum in hoc caſu poſt maſſam ſanguineam pars primariò affecta,

fuerit cor cum appenſis ſuis vaſis, an verò pulmones; in Cometa Medico aliquando orturo adumbrabitur.

OBSERVATIO CCVIII.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Scorbutus hominibus brutisque lethalis.

CAptô à Gallis Luxenburgô, inter copias à Duce Crequio pro fortalitiorum, tempore obſidionis deſtructorum reſtauratione, aliorumque novorum eductione, relictas, ſcorbutus tam immanis graſſari cœpit, ut eorum plures quàm mille breviſſimô temporis ſpatiô, hâc lue correpti, fuerint mortui. Eodem tempore, cùm Exercitus Gallicus poſt dictam expeditionem in urbis Trevericæ ruinam ad Moſellam appropinquaret, ruſticus quidam trigam generoſorum equorum ad Abbatiam S. Matthiæ Apoſtoli ſalvaverat. Cùmque iis locandis alius non ſupereſſet locus, in angulum, ubi Monaſterii incolæ veſicam exonerare ſolebant, deductos, ibidem per triduum ſine fœno, ſine pabulo reliquerat; equi fame preſſi, terram ſale urinali imbutam ad cubiti altitudinem devoraverunt, quô viſô redux herus, triſte ſtatim de equis ſuis prognoſticon, cui eventus æqualis minimè defuit, edixit, nam ex iis pinguior, & carnoſior ſtatim circa pedes, crura, & demùm per totum corpus ſcabie, & fœditis ulceribus correptus, à Domino ſuo mediâ nocte in paſcua, ubi multi equitum Gallicorum equi paſcebantur, eductus, poſtquam multos alios infeciſſet, & hanc luem quaſi endemiam inter equos excitâſſet, in ipſis Moſellæ ripis crepuit; ex binis reliquis, alter tabe conſumptus cecidit, alter ventre in immenſum tumefactô diſſiliit; ſimilia ferè erant militum ſcorbuticorum ſymptomata, quidam eorum cruribus exulceratis, tandemque ſphacelatis interibant, alii horribili

bili oris putredine, alii hydrope & tympanitide, quidam horrendis cruciatibus per omnes artus, ſine quovis alio ſymptomate, cum ingenti ejulatu exſpirabant. Quis nunc labem ſcorbuticam in qualitate occultâ, aut lienis aliorumque viſcerum vitiis cum Antiquioribus, vel potiùs cum Recentioribus in dyſcraſia ſanguinis Nitro-ſulphurea, vel Sulphureo-ſalina conſiſtere exiſtimabit?

OBSERVATIO CCIX.
D. ALARDI MAURITII EGGERDES.
Chylus per thoracis vulnus effluens.

MIles ebrius, ac petulans piſtoris vicini noſtri uxorem cultrô inter quintam, & ſextam thoracis coſtam, digitorum duorum latitudine à vertebris, in latere ſiniſtro vulneraverat; mulier ex ingenti hæmorrhagiâ animô continuô linquens, & cum ſummâ anxietate, propter patulum aëri pectus, (per vulnus enim in- & exſpirabat) difficilem ducens anhelitum, animam continuò actura videbatur, ad hanc mediâ ferè horâ poſt acceptam plagam accerſitus, hæmatoſtyptica intrinſeca & extrinſeca non omiſſis cardiacis adhiberi feci, vulnereque deligatô patientem lecto committi juſſi. Totam noctem quaſi moribunda transegit, manè vulnere religatô, cum ſanguinis in cavitatem thoracis prolapſi eductionem præ virium defectu ferre non poſſet, impoſitis plagæ remediis, patientem usque in veſperam intactam reliqui, interim lectum undecunque acceſſibilem præparari & in medio cubiculo collocari juſſi, quô facilius & commodius vulnus deligari, aliaque neceſſaria adminiſtrari poſſent. Factô veſpere, patientem ſitu ſupinô, eôque immutato, mediô corpore è lecto eductam, ligaculis ex mantili ſcapulis adaptatis ſuſtineri feci, ut hôc modô ſanguis meliùs è vulnere reſe-

rato effluere poſſet, quod conſilium optimè ſucceſſit, prorupit enim ingens quantitas ſanguinis, qui ob ſeri & lymphæ copioſam admixtionem loturæ carnium ſimilis omninò videbatur, cùmque eum poſt debitam vulneris deligationem accuratiùs examinarem, in fundo vaſis notabilem gelatinæ candicantis copiam reperii, de qua quid edicerem, aut etiam ſuſpicarer, certè primô intuitu ignorabam, donec tribus elapſis diebus, cum medicinæ tironibus, & anatomiæ ſtudioſis, venas lacteas, ductum thoracicum, ciſternam chyli, hujusque in ſubclavias ſuffuſionem oſtendere in vivo animali anniterer, ex horum ductuum & vaſorum diſſectione elabens chylus, poſt horam coagulatus, ſtudiôque à me aſſervatus ſimilem omninò repræſentaverit gelatinam. Hoc doctus experimentô, chylum fuiſſe, qui unà cum ſanguine è plagâ effluxerat, nullus ampliùs dubitabam. Quam opinionem eventus etiam probavit, nam patiens commodè licet cibum aſſumens, multum tamen contabuit, chylo nempe majori ex parte per vulnus effluente, fœtus etiam, quô jam in quartum menſem gravida fuerat, rejectus, hunc chyli defectum luere debuit; imò quod majoris eſt argumenti, quô tempore ſolidioribus cibis absque multo potu reficiebatur ægra, vulneris excrementa ſpiſſiora, quô verò copioſiore liquidô diluebat alimenta, liquidiora apparebant; eadem excrementa in deligatione immediatè ab abſoluta digeſtione factâ magis ad chyli naturam accedebant, quàm ea, quæ in deligatione longiùs à paſtu & concoctione, facta prodibant. Hic liquoris chyloſi è plaga effluxus, curationis difficilioris mihi extorſit prognoſticon, quæ certè & longa fuit & difficillima, vulnus enim, licet aliquoties conſolidatum, ad puris tamen in thorace collecti & reſpirationis difficultatem cauſantis eductionem, ferrô diſſecari debuit. Hanc chyli extravaſationem, non per rami majusculi & recti ſed potiùs transverſi inciſionem fuiſſe factam credibile eſt. Cujus ſuſpicionis ratio ex hydraulica peti poteſt.

OBSER-

OBSERVATIO CCX.
D. ALARDI MAURITII EGGERDES.
Mammæ oſſeæ in Virgine, cum pectoris hydrope.

VItam degebat valde triſtem, & miſeram ob continuam reſpirandi difficultatem, & cancri in mammis futuri perpetuum metum, devota quædam, & pia monialis, mammæ huic ita induruerant, ut eas tangenti, aſſere, imo lapide duriores viderentur, cutis etiam circa totam thoracis regionem ita tendebatur, ut circulos vaſa colligantes tenſione æmularetur; multis licet adverſus hoc malum pugnarit remediis; non potuit tamen fatalem à ſe mortis falcem avertere. Redditâ DEO animâ, ut quid in mammis geſtaret, explorarem, cultrum admovi anatomicum, cutimque ad longitudinem ſterni, à claviculis ad cartilaginem mucronatam usque diſcidi, quæ inſtar chordæ laxati arcus ad latera reſiliit, ſternumque ſponte ſua notabiliter detexit. Mamma à pectore una cum contento ſuo pondere ſeparata, globum hemiſphæralem ſed totum oſſeum, & tam durum, ut cultro meo quantumvis acuto diſcindi nequiverit, accurate exhibuit, tam arctè hæc oſſea materia cum ambiente cute concreverat, ut nullo negotio ſeparari ab invicem potuerint. His viſis neque tantæ tenſionis adhuc perſpectâ causâ, ad ſterni elevationem pro inſpiciendo thorace accedo, adacto inter coſtas & ſternum cultro, ea inſtar baculi fracti cum impetu reſiliebant, & aqua limpidiſſima in tanta quantitate ex facto foramine prodibat, ut fontem altè ſalientem ibidem perennare quis dixerit. En difficilis reſpirationis, en tenſionis, en oſſeæ concretionis malorumque reliquorum cauſam! nunquid miſella patiens, modo cauſa tanti mali conſtitiſſet, facillimè & ſecuriſſimè per paracenteſin, à morbo

liberari & diutius in vita conſervari potuiſſet? Præſertim cum aqua illa, quæ tantâ copiâ è thorace exiit, ut per totum cubiculum diffluxerit, ſine omni putredinis aut malæ qualitatis fuerit nota: rationem concretionis oſſeæ alibi oſtenſurus ſum.

[d. 19. Jan. 1688. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CCXI.
D. SIGISMUNDI LEDELII,
De
Calculo magno.

DN. Chriſtophorus Kluge, civis honoratior Jaurovienſis, in juventute per undecim annos miles, vini Hungarici amator, nec unquam tabaco uſus, habuit duas uxores, & in priori matrimonio multas proles, in poſteriori verò vixit ἄπαις, vir cæteroquin corporis robuſti ac validi, per multos annos, uti ex relatione fida ipſius adhuc viventis viduæ, honeſtæ matronæ ſcio, doloribus lumborum & moleſtis dorſi torminibus, concurrente mingendi difficultate, vexatus, anno ætatis 72. ne guttam urinæ potuit emittere, propter calculum obſtruentem, quem tum temporis famigerabilis Chirurgus Dn. Chriſtophorus Weiſs debito inſtrumento extraxit, nuclei dactyli magnitudinem habentem. Hoc extracto, levamen expertus per nonnullos menſes, ab eſu autem caſei, quo admodum delectabatur, ſemper dolores maximos ſenſit. Et cum malum hoc radicatum indies creſceret, & urina obſtructa maneret, jam nominatus Chirurgus certo aliquo inſtrumento, primò ex ſepio, (Fiſchbein/) poſtea propter hujus invaliditatem, ex ferro confecto (quod adhuc dicta vidua poſſidet, & prout vidi, habet figuram aliqualem ſubulæ, longitudine verò ultra quadrantem

drantem

drantem ulnæ ſe extendit, & in parte ejus anteriori ac poſteriori mucronis loco adeſt quædam cavitas) viam urinæ ſolitam ampliavit, & in veſicam calculum remoras facientem aliquantiſper retropulit, quo facto urina guttatim effluxit & magnum fœtorem ſecum tulit, habuitque colorem materiæ purulentæ. Inter maximos dolores lenimentum aliquale ſenſit ab uſu clyſter. & balneorum. Dum autem dolores exacerbabantur, ſupervenit febris, ſicque anno ætatis 73. placidè & piè animam exſpiravit, hac præmonitione, deberent ipſius homicidam, calculum, poſt mortem exſcindere, quo facto, is magnitudinem ovi anatis habuit.

SCHOLION.

VIdua Jaueræ ſanctè ſibi ſervat hunc calculum & deſiderantibus monſtrat. Calculus in veſica repertus per ureteres illuc delatus, in principio extitit exiguus, uti prior ille demonſtrat quem Chirurgus extraxit: dein incrementum ſumpſit à ſpiritu lapidifico cum urina in veſicam delato, & pedetentim accreto. Retropulſione calculi per inſtrumentum via urinæ aliquantulum ampliata fuit, & hoc eſt moris, uti etiam hi ægroti facilius urinam emittunt, dum in tergo jacent, quia per hanc poſituram calculus retrocedit. Balnea & Clyſteres, uti notum, leniunt dolores hoſce, ampliando vias. Caſeum quoque appetunt nephritidi obnoxii: ita novi Theologum, qui, ut dolores paululum demulceret, caſeum veterem ſale acido abundantem avidè comedit, quo ipſo remoras injecit doloribus: verum quia ſal hocce erat inſufficiens expellendi ſabulum, ideo dolores poſtmodum augebantur & atrocius invadebant & ſæviebant. (*Samuel Ledel, D.*)

[*1688. d. 20. Januar. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCXII.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

De

Unguento Nardino.

MAxima omnibus ſeculis fuit unguentorum dignitas, non ſolùm ad corporis uſum ſalubrem, verùm etiam ad gratiam, delectationem, & voluptatem. Notum eſt reſponſum Democriti, qui interroganti quomodo quis ſanus degere poſſet, ſi exteriora, inquiebat, oleo, interiora melle irriget. Ita enim & nitor & vigor partibus redditur, ſi accedente frictione laſſa cumprimis membra delibuantur unguento; ita recreantur ſpiritus, ſi grato odore afficiantur, immediato contactu ad illos lato.

Unicè jam ad ſe nos vocat unguentum nardinum, quo Maria, ſoror Marthæ & Lazari, Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, paucos dies ante, quam pateretur, velut in ſepulturam unxit, æternam memoriam hoc ipſo merita. Diſcumbente enim eodem & cœnante, accepit libram unguenti nardi piſtici, pretioſi, alabaſtro ſervati, & fracto alabaſtro effudit ſuper caput ejus, eodemque unxit pedes Jeſu, & exterſit capillis ſuis. Inde & domus impleta eſt ex odore unguenti, & diſcipuli, cumprimis Judas Iſcariotes, indignati, trecentis denariis & ultra illud venundari potuiſſe cauſati. *Matth. 26. v. 6. 7. Marc. 14. v. 3. ſeq. Joh. 12. v. 3. &c. 11. v. 2.*

Qualenam fuerit hoc unguentum, non niſi è loculis medicis explanari poteſt. Μύρον νάρδου audit, quod aliàs & abſolutè ἡ νάρδος, τὸ διὰ τῆς νάρδου μύρον, & μύρον νάρδινον, unguentum nardinum, à materiâ, ſeu baſi, (quæ nomen largitur ut plurimum medicamentis,) à nardo ſeu ſpicâ Indicâ hodienum dictâ vocatur. Hæc ipſa magnâ fuit in exiſtimatione olim, ob odoris aromatici ſuavitatem, tum ſacris teſtibus,

Can-

Cantic. 4. v. 13. 14. tum profanis, uti apud *Horatium Epod. V.* nardo perunctum, quale non perfectius, meæ laborarunt manus; *Tibullum:* Jamdudum Syrio madefactus tempora nardo. Item: Illius puro deſtillent tempora nardo. *Senecam Herc. Fur.* Fortem vocamus, cujus horrentes comæ maduêre nardo?

Dicitur idem μύρον νάρδου πιστικοῦ, quod piſticum, & ſpicatum, apud Marcum, vulgata reddidit. Enimverò terminus πιστικοῦ, ſeu ad nardum referatur, ſeu ad ipſum unguentum conjunctim, ſi rem ſpectes, medicus eſt, ad denotandam integritatem & genuinitatem medicamenti, ut idem ſit, quod fide dignum, non fucatum, germanum, non adulteratum, ein auffrichtiger unverfälſchter Balſam / vid. *Clauberg. Ontoſoph. §. 156. pag. m. 65.* uti etiam rectiſſimè vertit *Lutherus.*

Non uno enim nomine unguentum hoc genuinum dictum & diſcriminatum eſt medicis, primò ob locum præparationis: quam in rem conſultum eſt integrum locum *Galeni* adſcribere ex *l. XI. Meth. medend. c. 16.* Ἔστω δὲ, *inquit* de unguento nardino, καὶ τοῦτ᾽ ἄριστον. Οὐ σμικρὰ γὰρ ἡ διαφορὰ τοῦ τοιούτου πρὸς τὸ φαῦλον. Ὃ γοῦν ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας σκευάζουσιν, ὄνομα μόνον ἐστὶ μύρου ναρδίνου, παραβαλλόμενον τῷ κατὰ τὴν ἀσίαν. Ἔμπροσθεν μὲν ἐν λαοδικείᾳ μόνῃ σκευαζόμενον, νυνὶ δὲ ἐν πολλαῖς ἤδη πόλεσιν. *Eſto autem optimum id quoq; Neq; enim parum intereſt inter id, & quod vitioſum eſt: cum id quod Neapoli in Italiâ conficiunt, nomine tantum nardinum unguentum ſit, ſi cum eo quod in Aſiâ fit, conferatur. Id antea Laodiceæ tantùm componebatur: nunc etiam in multis fit oppidis*

Deinde ob nardum ipſum, cum ſpecies novem, quæ nardum Indicum imitentur, dictæ ſint à *Plinio l. 13. N. H. c. 1. p. m. 61.* ubi, tanta, *addit*, materia adulterandi eſt. Addi meretur & tertium, ob compoſitionem ipſam. Geminum enim unguentum nardinum in uſu erat: unum incomple-

tum

tum, ex oleo omphacino, junco odorato, calamo, coſto atque nardo; alterum completum ex oleo balanino aut omphacino, junco odorato, coſto, amomo, nardo, myrrhâ & balſamo. Utrumq; deſcribit *Dioſcorides l. 1. c. 75.* & poſterius ex eodem *Plinius l. c.*

Licet verò aliâ ſignificatione nonnullis vertatur πιτικὸν ἀπὸ τȣ͂ πίνειν, ut denotetur unguentum potabile; minus tamen congruè id fit, ſive liquidum, ſeu potabile propriè intelligamus, ſiquidem unguenta pleraque hujusmodi erant fluida, ut hoc ſenſu minus poſſit diſcriminari addito hoc epitheto. Nec medicis unguentum potabile tam notat fluidum & liquidum à conſiſtentiâ, quàm ab uſu communi, interno & externo. Et ſi concedamus, unguentum nardinum etiam interius fuiſſe in uſum vocatum, non minus tamen id ipſum cum aliis habet commune pretioſis, uti & hodiè balſama artificialia, quæ in locum eorundem ceſſerunt, utriq; ſui inſerviunt aliquando.

Locus clariſſimus eſt apud *Galenum l. 8. de compoſ. medic.* κ. τ. *c. 4.* ubi: ἢ νάρδινον μύρον, ἢ τῶν λίαν πολυτελῶν τὶ δίδȣ μετ' ὕδατος. *Aut unguentum nardinum, vel aliquod pretioſum dato ex aquâ.* Cujus rei inſtar hodiè eſt balſamum de Peru, quod & interius in affectibus ventriculi aſſumitur, & exterius uſu & ſuavitate ſe commendat. Imò vix ſimilis uſus loquendi hâc ſignificatione apud Græcos ſcriptores occurrit. Multo minus à piſo vel pinſo dicitur, quaſi innuatur preſſa & contuſa in liquorem; id enim & radici Græcanicæ non reſpondet, nec ipſi præparationi, neque enim nardus hoc pacto præparatur.

Pretioſum hoc fuit, βαρύτιμον, πολύτιμον, πολυτελὲς, æſtimatum trecentis denariis & ultra, ob balſami nempe orientalis genuini acceſſionem, unde novum non fuit excedere, verbis Plinianis *l. 13. c 3.*, quadringenos denarios libras. Suntque hæc talia ingredientia ex eorum numero, quorum pretium modò majus, modò minus paulò pro diverſo proventu habe-

habetur. Cumque denarius æquipolleat drachmæ, faciunt trecenti denarii triginta ſeptem imperiales cum dimidio.

Servatum idem fuit in alabaſtro, unguenta enim optimè alabaſtris ſervari, autor eſt idem *l.c.* & *l.36.c.8*. Conf. *Athenæus dipnoſoph.l.15.c.14.& 17.* Fractum eſt vaſculum partim ob tenuitatem parietum, partim ut effunderetur totum eo promptius & deditâ operâ. Inter notas enim bonitatis etiam fuit ἡ λεπτότης καὶ ὑγρότης, tenuitas & liquiditas unguenti, ut promptè illini & partes illitas pervadere poſſet. Tacemus, vocatum eſſe tum ſpicatum, ob ipſam nardi ſpicam, tum foliatum, acceſſione malabathri nobilitatum, quamvis hoc malabathrinum etiam ſeorſim hinc appellatum fuerit, non confundendum cum altero.

Quod locum attinet illinitionis, caput & pedes nominantur, loca præcipuè illini conſueta. Caput quidem, ut deorſum, pedes, ut ſurſum dideretur odoris gratia. Adde, utrumque roborandi gratiâ factum, pedes enim ſunt portitores univerſi corporis, caput præſes & rector. Utut enim & facies ipſa, & manus, & pectus inungerentur, non minus ac partes quævis curandi fine eam opem ſibi expoſcunt; illæ tamen potiores ferè erant, quod apud *Athenæum* paſſim, cumprimis verò *l.12.c.30. l.15,c.18.* ne alios laudemus plures, expoſitum videas.

Sin rationes hujus inunctionis inquiramus, communis fuerit, quod advenientibus hoſpitibus lavare pedes ſolitum erat, *Gen.18.v.4. Luc.7.v.44.* idque etiam fœminis non indecens *1.Timoth.5.v.10.* quod convivis aſportari & diſtribui unguenta receptum; quorſum & illud Horatianum referri poteſt, *l.2. Od.11.* Dum licet, Aſyriâque nardo potamus uncti. Privatim verò laudandus affectus ſincerus, reverentia major & liberalitas hoſpitis Mariæ hujus, ut tantò dignius exciperet hoſpitem, & veneraretur convivam, talem inunctionem plenâ fide inſtituentis.

OBSERVATIO CCXIII.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Morbo inſputato.

NOn pauca ſunt, quæ & ignominiæ & remedii charactere ſunt inſignita, prout vel affectus conjunctus ea definit, vel finis diverſus diſcriminat. Quid magis alapâ offendit, & iratum animum reddit? Et tamen exempla legas, ubi alapa fuit remedio, quale quidem in ſcholis medicis indubium ad luxatam maxillam, indeq́; rictum apertum curandum habetur, experimentô *B. Rolfincii Epit. affect. partic. l. I. p. 2. c. 5. p. 104.*

Aliud verò, primò periculoſum ob adſtantes, hinc verò lucroſum & quingentis imperialibus à Chano quodam Indico remuneratum Chirurgo, qui præfatus veniam ſolâ inflictâ alapâ ipſum reſtituerat, memorat *G. Anderſen. Itin. Ind. l. 1. c. 24.* Idem de ſputo valet, quod ore ejicimus, communi quidem hoc locô cum ſalivâ acceptione.

Operæ pretium eſt disquirere, quisnam ſit morbus apud *Plaut. Captiv. Act. 3. ſc. 4.* qui ſputatur, quidq́; per hunc ipſum actum innuatur. Enimverò & hæc cura relinquitur Medicis. Verba ita habent:

Et illic iſti, qui ſputatur, morbus interdum venit.
Et eum morbum mihi eſſe, ut qui me opus ſit inſputarier.
H. Ne verere: multos iſte morbus homines macerat,
Quibus inſputari ſaluti fuit, atque aliis profuit.

Sine dubio mens in genere eſt abſtrahere Hegionem ab Ariſtophonte, ut procul recederet, ſibique caveret, nedum auſcultaret, vel crederet, illum enim inſanum eſſe, & percitum furoris ſtimulis facilè lædere alios. Ad augendam hanc inculpatio-

pationem addit, præter rabiem etiam alterô hôc morbô, quô de ſermo eſt, corripi, unde utroque nomine neſciat quid dicat, adeoque nullam mereatur fidem.

Deſcribitur morbus hic innominatus à remedio, quod proſit, ſaluti ſit, quoque opus habeat morbus, quæ verba ut clariſſima ſunt, ita minùs clarum, qui putetur, minimè omnium remedii ratio, cujus apud Medicos veteres, quantum lectione aſſequi potuimus, mentio nulla fit. Certum interim eſt, morbum deſpui ſuetum fuiſſe comitialem, ſeu epilepſiam uſitatò hodiè dictam, autore *Plinio l.10.c.23.* & *l.28.c.4.p.m.174.* ubi: deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus. Simili modô & faſcinationes repercutimus.

Sed uti veriſſimum hoc eſt, ita locus hic minus cum noſtro concinit vel quadrat. Aliud enim ſonat deſpuere, quàm inſpuere, nempe, ut evidens ex dictis eſſe poteſt, deſpui ſuetus eſt ob alium finem, ob abominationem, ob metum contagis.

Iisdem hinc verbis *Apulejus* utitur in Apologiâ *p.m.280.* Poſſunt, *ait*, dicere omnes, quid in Thallo (comitiali morbo confecto, facie ulceroſo &c.) deſpuant: cur nemo audeat cum eo ex eodem catino cœnare, eôdem poculô bibere. Et *p.286.* Neque enim gravius eſt in cubiculo deſpui, quàm in iſto ſplendidiſſimo cœtu deteſtari; utrobivis averſatione inſigni expreſſâ, ſive id fiat cum inſputatione reverâ, ſeu minus.

Sed videamus inſputandi hos diſtinctos uſus, ex vitæ communis experimentis & notatis exemplis. Inſputamus ob iram & indignationem, inprimis cum averſatione vel vituperio conjunctam, quale quid DEI ipſius verbis traditur *Numer.12.v.14.* Si pater ejus (Mariæ) ſpuiſſet in faciem illius, nonne debuerat ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi?

Confirmat idem ex profanis locus apud *Sophoclem Antigon. v.663.* ubi pater diſſuadens filio connubium ſponſæ inquit:

ἀλλὰ πτύσας ὡσεί τε δυσμενῆ, μέθες
τὴν παῖδ' ἐν ᾅδου τήνδε νυμφεύσειν τινί.
Sed deſpuens velut inimicam, ſine
puellam apud inferos nubere.

Et apud *Plautum* noſtrum *Curcul. Act. 4. ſc. 2. v. 17.* Qui conſtitit, culpant eum, conſpuitur, vituperatur.

Geminum huic eſt fieri idem ob contemptum, averſationem, abominationem. Quemadmodum enim quæ grata appetimus, ſalivam movent, ob appellentes & velut occurſantes ſpiritus cum lymphâ: Sic non minùs & quæ averſamur ſalivam in os concient, ob averſationem ſtomachi, indeq; imminentem nauſeam vel vomitionem ipſam, cujus prodromus ſalivatio eſſe aſſolet ordinarius.

Et ipſa tamen inſputatio etiam in remedii vicem peragitur, tum in partes alias, tum in faciem quoq; ipſam, ſive inſputatio actu fiat, ſive ſaliva per ſe vel cum aliis illinatur.

Viribus enim hanc pollere ſummè diſcuſſivis cum *Pergamenus* notavit *l. 5. de med. compoſ. κ. τ. c. 1.* tum ratio conſentit, ob partes aqueas, ſulphureas & ſalinas inter ſe probè contemperatas, ſicq; reſolventes, inprimis jejuno adhuc corpore, nec ita dilutâ eâdem, & ſalibus magis eminentibus, teſte *Galeno l. 10. de ſimpl. med. facult. c. 18.* & experientia, rerum arbitra & magiſtra.

Ita hodienum illinitur vel inſputatur ſalubriter occipientibus ſtrumis, gangliis, gibberi in principio, accedente frictione, quæ vulgi ſunt remedia innoxia, imò ſatis bona. Idem & in oculorum morbis variis valet, dolore, inflammatione, vexatione, puncturâ & ſimilibus.

Defendit & reſolvit, in morbis cutaneis non paucis, ſpeciatim in lichenibus puerorum, experimento nutricum, in hunc usque diem frequentato, laudato *ibidem l. c.*

Novimus extuberantium hæmorrhoidum tubercula ſalivæ

livæ jejuni ægri ipſius inunctione fuiſſe coërcita, ob inſignem illam vim quam poſſidet.

Placuit & ipſi Salvatori ad miraculoſam cœci curationem expuere in oculos ejus, *Marc. 8. v. 23.* & in alio expuit in terram, & fecit lutum ex ſputo, & linivit lutum ſuper oculos ejus, *Joh. 9. v. 6.* Tacemus, & magicis moribus inſpuitionem fieri, cujusmodi exemplum ſaltim prætenſum tale ad interimendum ſcorpium refert idem *Galenus*.

Hîc verò ullum aliquem dictorum morborum intelligi συνάφεια textus & rei momenta renuunt, quin innui epilepſiam ob gravitatem morbi, ob commune pluribus malum, ob affinitatem cum atræ bilis morbo, ob remedium ipſum concludere integrum eſt.

Et videri quidem aliter poſſet, ſi neglectô integrô locô primum verſum quis legerit, vel ſibi examinandum proponat, quod forſan evenit *Mercuriali*, qui veroſimile videri negat, vel in ægrotantis faciem vel aliô pactô adverſus ipſum conſpuitionem faciendi conſuetudinem extitiſſe, *l. 4. V. L. c. 11. p. 103.* Convictus enim fateri id cogetur, qui rem & verba curatiùs perpenderit.

Res proinde eò redit, an inſputando comitiali morbo fieri medela poſſit. Neque enim contradictionem hæc implicant, morbum eundem eſſe, qui deſpuatur, & qui inſputando curetur.

Plura ſanè ſunt vulgi in his talibus remedia, eaq; ἐυπόριστα, quorum uſus & frequens eſt, & experientiæ non rarò reſpondens. Non rarò, ne Hippocratis ipſius & aliorum de remediis vetularum laudemus conſentientia loca, offendimus apud vulgus ſelectiora & probatiora remedia. Id verò non metuam aſſerere, utut videatur remedium paulò immundum, leve, ſi aliâ gravitate morbi in experimentum vocata cum eodem comparemus.

Enimverò cùm plurimum ſitum ſit in exuſcitatione archei ſub epilepticâ ecclipſi ſuccumbentis & conflictantis, inſputatio inter alia, licet paulò ſordida viſa, inſigne eſt remedium, ne ſubigatur à morbo, ſed contra audentior inſurgat. Eſt enim ſi quis alius hic ſpirituum morbus, quorum averruncandorum & in externis non leve eſt remedium. Et leve aliquod viſum alia licet pomposa non rarò multis paraſangis poſt ſe relinquit.

Inde verò & pudore ſuffuſus archeus ſecum habitare diſcit magis, & contra morbum magis inſurgere.

Putari etiam poſſet, inſputando magicum quid ſignari, quòd & hæc incantamenti quædam ſit ſpecies, & morbus hinc ſacer à non paucis olim ideò dictus, quòd expiationibus curari debeat, quæ omnia tamen ſolidè elidit & impugnat ipſe *Cous l. de morbo ſacro.* Et ipſa ſimplicitas ævi veteris pro ſimplici ſputatione videtur militare, ipsâ inſpuitione plus juvamenti afferente, quàm à mago expectari poſſit.

Quòd autem apud Medicos id minus ſcriptum occurrat, nihil impedit, cum & negligi potuerit, ob levitatem, proſtantibus aliis, & ignorari, neque proponi æquè ob ſorditiem. Nihilominùs arbitrari fas eſt ſucceſiſſe in inſputationis locum perfuſionem capitis cum multâ aquâ frigidâ, perfuſionem aquæ ſalſæ, quæ utraque *Celſus* dilaudat *l. 3. c. 23.*

OBSER-

OBSERVATIO CCXIV.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Naturæ Miniſtro Medico.

CUm aliàs & in communi vitâ & in ſcholis potiſſimum medicis frequentiſſimè occurrit naturæ nomen, ut & principium ſermonis in arte medicâ abſolvat non minus ac finem, tum inprimis illa parœmia communisſima, quæ ἰατρὸν ὑπηρέτην τε καὶ μιμητὴν τῆς φύσεως, *medicum naturæ miniſtrum & imitatorem* declarat.

Enimverò creberrimum naturæ nomen, res verò non adeò ubivis liquida, ut & videri poſſit ignorantiæ quoddam aſylum, & à non paucis integris libris & tractatibus hujus evolutionis cura ſuſcepta. Si ergò miniſtrum aſſeramus naturæ medicum, incongruum foret, ignorare cui ſerviat, quem imitetur.

Operæ hinc pretium eſt, primùm luſtrare ipſam, in quantum patet, ambitu diffuſiſſimo, deinde quomodo eidem miniſtret & imitatione illam exprimat. Natura à naſcendo, ut φύσις ἀπὸ τοῦ φύεσθαι, dicta illo dubio procul ſenſu, quo *Cous* de animâ hominis: ἀεὶ *ſcribit*, φύεται μέχρι θανάτου, *ſemper producitur usq; ad mortem, l. 6. epid. ſ. 5. t. 9.* ut innuatur ejusdem continuitas & perpetuitas.

Ut itaque exhauriatur hujus vocis ἔμφασις & latitudo maxima, optimum fuerit per naturam intelligere principium motus ſtatum & ordinatum totius univerſi, & omnium in mundo exiſtentium, idque in concreto, complexum ſingula illa, quæ ſubordinata ſunt & ex hoc fonte ſequuntur.

Solenne eſt medicis aliàs cauſæ v. g. morborum nomine complecti omnia ea, quæ diverſo licet modo & ordine aliquid ad eorum productionem conferre queunt. Ad eundem modum

modum in ſtatu naturali & omni hinc reliquo naturæ nomine exprimitur, quicquid ad motum, hujusque ſpecies, ad activitatem, ad vires omnium & ſingulorum mixtorum æquè ac viventium concurrit.

Hunc enim ordinem ſi ſequamur & attendamus, principium aliud primum, aliud ſecundum, & ſic porrò admittendum eſt: principium dictum ſæpe, quod diverſo reſpectu etiam principiatum fuerit. Primum omnium principium, idque ſine principio, eſt Deus Optimus Maximus, unde conſuevit dici natura, cum *Platone*, τὸ δημιουργικὸν ἡμῶν αἴτιον, ὡς ἔθος ἐςὶν ἅπασιν ἀνθρώποις, *noſtræ creationis autor, ut omnibus hominibus mos eſt*, vid. *Galenus l. 9. de Hipp. & Plat. decret. c. 8.*

Quamvis enim valdè ἀκύρως, id videatur de Deo prædicari, ſive naturam dicamus, ſive, quod addidere alii, naturam naturantem, cum ipſe ſit immutabilis, ſemper idem; uſus tamen loquendi enatus eſt palpantibus eundem ex operibus etiam ethnicis, in tenebris alioqui quoad hæc verſantibus, & ab eodem remotis.

Impii itaque & in naturam ſunt injurii, qui vel non agnoſcunt & reverentur in naturâ creatorem, & forte fortuna illa coaluiſſe, & aliter potuiſſe diſponi hæc illa, calumniantes, contra quos non uno loco ſuo jam tempore *Pergamenus* ſtrenuè decertat; vel naturam pro reginâ Deâque mortalium habentes Deo abrogare hunc honorem, neſcio quo ſpiritu ducti, ſuſtinent, athei.

Melius *Seneca*, non intelligis te, *inquiens*, cum hoc dicis, (natura hæc mihi præſtat,) mutare nomen Deo? quid enim aliud eſt natura, quàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inſerta? *l. 4. de benef. c. 7. p. m. 83.* Et *alibi*: vis illum naturam vocare? non peccabis. Eſt enim, ex quo nata ſunt omnia, cujus ſpiritu vivimus. Unde & *Plinius lib. 2. N. H. c. 7.* naturæ potentiam id eſſe aſſerit, quod Deum vocamus.

A Deo

A Deo τὰ πάντα ζωοποιοῦντι, & qui meliori ſenſu omnia eſt in omnibus, ſi diſceſſerimus, ſubordinatum Deo & ab hoc injunctum porrò principium internum omne notat natura, prior quidem omni arte & ſapientior, omnium tamen artificioſiſſima, quæ diſtinctius ſcrutabimur. Notat nempe natura & conjunctim iſta omnia reliqua, huc ſpectantia, & ſeorſim animam, quando diſtinctius ad certum opus, v.g. generationis concurrit. Et hanc enim τῷ κοινῷ πάσης οὐσίας προσρήματι *communi omnis ſubſtantiæ nomine* appellamus naturam, elogio *Galeni l. de format. fœt. c. 3.* ſeu vegetativam putes, quam Stoici olim κατ' ἐξοχὴν naturæ nomine inſigniebant, quo ſenſu & in hunc diem actiones naturales, nutritione, auctione & generatione comprehenſæ dicuntur medicis: ſeu ſenſitivam & organicam, corpoream, & brutam, & rationalem quoque.

Non minus ſub eadem ratione militat calidum innatum, archeus, ſpiritus vitalis, archeus univerſalis & particularis, animæ ipſius ſuppoſitum, & ad actiones quasvis expediendas organum primum. Natura & anima, verbis laudati *Galeni lib. de trem. & palp. c. 6.* nihil aliud exiſtit, quàm calidum innatum, quod ſemper mobile eſt. Perinde eſt, ſi facultates animæ huc retulerimus ipſas, non minus naturæ communi hoc nomine comprehenſas.

Sic & eodem ulterius ordine natura notat frequentiſſimè temperiem, ſeu temperamentum tum mixti, tum viventis, univerſale & ſpecificum, quorſum ſpectat integer liber *Hippocratis de naturâ humanâ*, & *2. aphor. 34.* ubi *Galenus in commento* idem confirmat, ut & *l. 3. de temperam. c. 4.* Sanè, *inquit*, naturam cum dico, univerſam ſubſtantiam ac temperiem, quæ ex primis elementis conflatur, ſignifico.

Cumque hic motus naturæ in conſervatione & productione ſui occupetur, non ſolùm in principiis materialibus primis, aquâ & terrâ, ſeu elementis in genere, ſed & ſecundis, ſale, ſulphure, mercurio hoſpitatur, radicata in fermento & ſemine,

principiis internis, & formam ipſam ſic abſolvit ac exprimit, ut horum medio ſingula creſcant, multiplicentur, à ſe invicem diſtinguantur ſpecificè, ſummo ordine, citra ullam confuſionem, ut leges ejus ſint æternæ, & neceſſariæ, quamdiu ſibi relinquitur. Fallor? an hæc ipſa eſt forma ſubſtantialis, è ſingulis illis dictis connexione mutuâ reſultans, eademque complectens.

Notat non minus harmoniam & ſymboliſmum ex dictis illatum, ingenitam vim ac virtutem modo hoc illo ſe exerentem, & externis quoque effectis ac velut moribus deprehendendam, ut ſimilibus gaudeat, diſſimilia averſetur, ut ad intra & ad extra multum valeat communio ſanguinis, &, verbis *Tullii*, etiam feras inter ſeſe partus atque educatio, & natura ipſa conciliet; unde etiam conſuetudo altera audit natura, familiaribus ipſi magis his illis uſu redditis non adeò incongruis.

Notat alio verbo vires, naturales, vitales, & animales, & omnia illa quæ ſecundum naturam fiunt ac eveniunt non minus ac evenire debent. Sive enim vires dixero, ſive naturam, perinde eſt, teſtibus medicinæ proceribus.

Cumque ſingula hæc velut inſigniori exemplo & quodam naturæ laboratorio ſpeciali eminenter emicent in utero, etiam generationem viventium, ipſaque genitalia tum virorum, tum inprimis in fœminis ſignificat, cujus rei exempla ex *Cicerone, Plinio, Suetonio*, aliisque laudare poſſemus, niſi ſufficeret unus inſtar omnium *Hippocrates*, qui *l. de ſteril. c. 27. t. 5.* & paſſim ita loquitur, ne dicamus, totum librum *de naturâ muliebri* huc pertinere, idemque innuere.

Sed miſſis hiſce facilè jam patere poteſt velut clavi quâdam, quidnam ſit natura, & quomodo medicus ſit ejusdem miniſter. Miniſter eſt Dei ſummi, tum eruendo arcana naturæ, tum hymnis deprædicando opificem æternum, tum φιλανθρωπίᾳ etiam aliquo modo imitando.

Mini-

Miniſtrat communi illi vitæ & ſanitatis catenæ, naturæ uno verbo, & in ſpecie humanâ potiſſimum, hominem curans, naturæ centrum & miraculum; & in individuo hunc illum, ut & vivere poſſit, & generare, ut natura ſui ſit juris. Juvat ubique naturam, addendo & ſubtrahendo, per ſimilia & contraria, illa ſuggerendo, hæc corrigendo & auferendo. Miniſter eſt vitæ, artem ſervandorum hominum exercens, eodemque ferè ordine proſpiciens ſingulis, officio ſuo ſatisfacit, committens omnia ſupremo naturæ arbitro & directori.

Vires tutatur, calidum nativum roborat, temperiem conſervat, ac robur. Extra morbos quidem præſervando & dirigendo, ne extra regiam naturæ viam & εὐφορίαν aliquid excedat vel deficiat. In morbis, curando ſecundum indicationes, ab ipsâ naturâ ejusque regulis demonſtrativis ſuggeſtas, læſioni corporis cuicunque ſuum ex affectionis modulo prudenter applicando remedium.

Juvat naturam per naturam, modò freno, modò ſtimulo uſus, per laxum & ſtrictum, moderando omnia ad regulam illam ſtatam, ſed Lesbiam tamen, ubivis aurigante naturâ. Hæc totius medicinæ eſt anima, adeò ut tota ars nihil aliud ſit, quam naturæ ſubſidium; quæ ſi latius vellemus proſequi, univerſa medicinæ abyſſus delibanda fuerit. Suffecerit medicum omni modo curare, ne natura ſuccumbat, ſed ſuperior evadat, maneatque. εἴγε δὴ μηδ᾽ ἄλλο τι θάνατος ἐστι παρὰ τὴν παντελῆ τῆς φύσεως ἧτταν, *ſiquidem nihil aliud mors eſt, niſi omnimoda naturæ proſtratio.* Ubi verò ipſa perdurat, dominatur ac vincit, hominem neceſſe eſt ſervari, ut iterum loquamur cum Galeno *l. 3. de criſ. c. 5.*

OBSERVATIO CCXV.
D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI.
Lapis Myrmecias falſus cantharidibus gravidus.

INter cæteras fabuloſæ Antiquitatis Chimæras & Sphinges, plurima occurrunt Lapidum nomina, quibus veri neſcia turba, præjudicioſaque Scriptorum naturalium Veterum Turma, Inſecta loco Parentum aſſignavit. Sic Batrachiten, Chelonitem ſ. Bufonitem, curioſis naturæ ſcrutatoribus non aurâ tantùm populari capti homines, ſed & ſtrenui Abyſſi Phyſicæ ruſpatores, quibus

de meliori luto finxit præcordia Titan

ceu gnatum Bufonium obtrusêre, quem fungi adinſtar in ſaxis & petris naſci adeòque ſaxeam agnoſcere Educam ex *Olao Wormio* probat Excell. *Arion Bufon. Curioſ. Sect. I. cap. 3.* Myrmecitis & Myrmeciæ plurimi, quibus Lapides curæ cordique fuerunt, meminêre Authores, nominaque absque omine & deſcriptione tamen inſeruêre; aſt nullus oculatus teſtis, auriti omnes; ideòque nihil de illis præter nomina ſcribunt, niſi hoc ſit aliquid ſcribere, de nihilo ſcribere. Myrmecitis equidem nomine, quæ gemma repentem formicæ effigiem includere creditur, ſic ſatis tamen latè ſuccini fruſtula formicis gravida, ſplendidos hujus Inſecti tumulos pretioſaque Mauſolæa Veteres deſignâſſe aliquis crediderit; aſt quæ Myrmecias gemma? colore nigricante, eminentiis verrucis (quas Myrmecias quoque nominant) non abſimilibus? ceu non-ens hoc deſcribitur in *Agricol. l. V. de foſſil. p. 610.* ſanè tot ac tantis raritheciis eorumque catalogis perluſtratis ne γρῦ quidem de hoc lapide reperire licuit, quem in formicetis à formicis elaborari & affuſione calidæ obtineri veteres Philoſophi omnesque adhuc quos præjudiciorum nebulæ, ut fumoſam ſolet imaginem

Fig: 74.
p. 380.
A
C
Fig: 75.
p. 437.
B
D
a
Fig:
76.
p. 458.

ginem pulvis, cingunt, credidêre. Quapropter cùm in Myrmecologia mea ejus feciſſem mentionem, Scepticorum me expedivi formula: ὐ κατaλαμβάνω ὐχ ὁρίζω (non capio, non definio.) Sed euge! lepidam fabuloſi hujus præjudicii & Lapidis enodationem, cui Gordio nodo non opus erat Alexandro, cùm Hecate quædam illam diſſolverit. Attulerat nempe vernô hujus agonizantis anni tempore, vetula cujus annos frontis computabant ſulci, vitrum formicis majoribus refertum, quas in ſacrificium Vulcaniis deſtinaveram aris. Nonnulla ex eâ de Thure formicario Germ. Waldrauch ſciſcitor, tandemque per jocum annon nigros lapillos unquam in formicetis reperiſſet? quærito. Me negante, illa affirmabat, Jovem inſuper lapidem jurans & aſſerens ſe plurimos hujus generis lapides hujus Urbis ordinario Exteſticulatori & Lithotomo, circumpurpurato olim Agyrtæ, neſcio quos in uſus, attuliſſe. Tandem poſt aliquot dies hâc lapideâ prædâ me ditiorem reddidit vetula, cujus figuram artificis junxit manus. Ovum adæquabant hi lapides columbæ minus, coloris erant pulli terræ nativi, lapillulis hinc inde prominentibus, ponderis ferè nullius, auribus admota, hincque inde mota, aliquantulum ob incluſum aliquod reſonans; breviter, maſſa erat terrea in hanc ovalem figuram compacta ceu litera A indicat. Repoſui hoc κειμήλιον & adventanti Amico ipſo Attico melle ſuaviori Excell. *Hermeti II.* rerum curioſarum Heluoni, oſtentavi. Diffregimus, inibique latitantem deteximus Nympham, Erucæ Nymphæ vix ac ne vix mobili, per omnia ſimilem, coloris lutei; ſicque latibulum quod vermis ſibi locô hybernaculi conſtruxerat, nihil minus quàm lapidem deprehendimus. Paucos poſt dies rurſus latitantis hujus Inſecti tumulum adaperui, Chryſalidemq; eâ figurâ, quam litera B. oſtentat, vidi, inſcius tamen adhuc, cui Inſectorum generi annumerare debuerim. Evanuit inter cætera negotiola octiduum, cùm Muſæum meum intrans novos ſalutarem hoſpites, Cantharides ſcilicet II. Aldrovandi (quas noſtrates Gold-Käfer ratione

coloris; aliqui Roſen-Käfer/ eò quod Roſas, Reginas Decoraque Florum ſemper inhabitent, vocant) ſuſurrô leviusculô me excipientes, hincque & inde oberrantes, muſæique mei aêra ſulcantes. Abegi moleſtos hos & putridos hoſpites, quippe qui libellos meos chartasq; excrementitiô humore dehoneſtando, hoſpitium conſpurcarant, nec ſatis mirari potui, unde illis reſeratis foribus & feneſtris patuerit aditus; aſt deſii mirari poſtquam diffracta ab his cantharidibus lapidea vel arenoſa potiùs deprehendi habitacula, ceu lit. C. exhibet. Abſtineo ab ulteriori hujus Inſecti deſcriptione ne crambem apponam bis coctam, cùm accuratiſſimè illud jam præſtiterit Excellentiſs. *Aretæus Dec. II. An. II. obſerv. XX. p. 44.* Hoc tantùm addo, credibile eſſe hanc arenaceam terreamq; compagem quibusdam Myrmeciæ nomine veniſſe, falsâque poſteà relatione, in Scriptorum naturalium Ceimeliarchis locum promeruiſſe. Unicum adhuc ſupereſt, quod animum excruciat dubium, cur nempe hæc Inſecta formiceta tantummodò inhabitent, cùm nullibi alias repertu dentur, ſed ex his tantummodò catervatim eruantur. Eapropter Excell. *Celſi* noſtri, inter concatenatas Praxeos curas Ephemeridum noſtrarum indefeſſi Directoris hac in difficultate Phyſicâ doctiſſimam opinionem ſciſcitor & obnixè imploro.

Fig. LXXV.

SCHOLIUM.

HUmaniſſimè invitatus ab Excell. *noſtro Periandro*, ut de Myrmecite hoc meas proferrem conjecturas, atque inprimis cur ſcarabæus iſte Myrmecia inhabitet, & quomodo illa intret? non poſſum amiciſſimi Collegæ petito deeſſe, aliis oculatioribus eoipſo anſam daturus, quò deſiderium hoc curioſum, ab æſtiva formicetorum diligentiori perluſtratione, quam hyemale hoc tempus denegat, ſucceſſum feliciorem habiturum, adimplere magis valeant. Quamvis autem dubitare

bitare aliquis poſſet, utrùm inſecta hæc formiceta tantummodò inhabitent, cùm & alia quædam ſcarabæorum genera, ex. gr. iſtud in Majo præcipuè obvium, arborum flori & gemmis damnoſum, Majalium apud nos nomen idcircò promeritum, non unicum certum ſibi ſub terra quærat reconditorium, dum & ſub arboribus, & alibi remotioribus inde in locis, recedente jam hyeme, effoſſum illud conſpexi ; quod in foſſis quoque Thermarum Bollenſium, cùm menſe Octobri eæ pararentur, vidiſſe ſe *Joh. Bauhinus in hiſt. font. Boll. lib. 4. pag. 212.* ſcribit; in agris etiam reperiri, ex *Joh. Gœdartio* colligere datur, qui ſcarabæum hunc, dum vermis adhuc facie indutus eſt, tritici radicibus conſumendis multum nocere perhibet: fidem tamen relatio fœminæ in hac obſervatione memoratæ eò magis apud me invenire poteſt, quia & ſimilia *Caſp. Schvvenckfeldium* in *Theriotroph. Sileſ. lib. 6. pag. 521. cap. de canthar ide hâc formicariâ latiore* (Goldkäfer in Omeßhauffen/) reperio, ubi eandem in acervis formicarum generari & detineri refert: Unde ſi fortè alios etiam ſub terris receſſus eligeret, in formicetis tamen pariter eam nidulari, jam ſufficiet. Illam autem non ſcarabæi, quem Myrmecio injectum à formicis devorari, Clar. *Periander noſter* expertus eſt, ſed vermis for[...]a cumulum formicarium intrare arbitror ; quem vermem albicantem eſſe, hirtiusculum, annuloſum, longiusculum, digiti minimi ferè craſſitie, verticillo admodùm ſimilem, *præfatus Schvvenckfeldius* teſtatur. Poſtquam enim à coitu fœcundata ovula fœmellæ ſcarabæorum horum excluſerunt, Solisque calore ex iis vermiculus iſte prodiit, hunc ad debitam magnitudinem & ſtatum vitæ terminum perductum, ad novam ſe transmutationem accingere, ac eapropter latibulum conveniens quærere, dum aliorum Inſectorum conſidero metamorphoſes, exiſtimo. Hoc autem latibulum ut in formicetis ſibi eligat, odor earum penetrans acidus & reſinoſus in cauſa eſſe poteſt, quô allectus vermis hic, non quidem rectà per cuniculos à formicis, tranſitum fortè non impunè conceſſu-

ceſſuris, artificiosè fabrefactos irruens, ſed per ambages ad profundiores vel remotiores à cubilibus earum partes (præcipuè cùm & reſinam illam ſive electrum formicarium non in acervis ipſis, ſed aliquot pedes ſub illis in terra reconditum inveniri, *noſter Georg. Hier. Welſchius not. ad obſervat. med. 15. Hieron. Reuſneri* animadvertat,) penetrans, locum ibi inveſtigat, in quo ſe occultare, & novô alimentô ad inſtantem mutationem corpus diſponere valeat; quâ ratione etiam vermis hic, poſtquam ſcarabæi formam induit, & liberô aëre circumvolitat, à roſarum odore ad vim ipſis inferendam, vel nutritias particulas ſibi inde decerpendas allicitur: ubi ineffabilem DEI ordinem non ſatis mirari licet, quô tam multiplici inſectorum varietati varios etiam cibos ordinavit, ut ſingula non omnibus indiſcriminatim utantur alimentis, ſed quælibet naturæ ſuæ congrua potiùs ſectentur. Prout verò cantharidum vis cauſtica in vulgus nota eſt: ita non immeritò adhuc dubitatur, utrùm ea in ſale aliquo alcalico lateat, an verò acido debeatur? quale acidum mordicans in formicis, apibus, veſpis reperitur, quô de eleganter differentem legimus Excell. *D. Joh. Bohnium Diſſert. Chym. Phyſ. I. §. 16.* Ut ita ſcarabæum noſtrum, cantharidum claſſi illatum acidô illô volatili odore, ut naturæ ſuæ congruô delectari, non omni vero ſit abſimile: de reſinoſo autem notari meretur *Dioſcorides lib. 6. cap. 1.* ſigna inter, quæ adſumtas cantharides ſequuntur, referens, quòd tales à cantharidibus malè adfecti homines picem aut ſimile quiddam cedriæ reſipiant, vel ut *Petr. Andr. Matthiolus* in *comment.* explicat, picis & cedriæ odorem guſtu & olfactu percipiant, aut prout à *Nicandro* in *Alexipharm.* explicante *Jacobo Grevino*, exprimitur:

Nec te frugiſecam, piceum quæ reddit odorem,
cantharidem pota, quia talem imitata reſinam
plenas illa trahit nares, & dentibus ipſis
Infecto cedriæ ſapor obverſatur in ore.

Ipſum

Ipſum autem Myrmeciten, quem folliculum durum, ovalem, olivæ magnitudine, intus levem, forinſecus aſperiuſculum vocat, ex terra, reſina & feſtucis compactum eſſe, innuit *Schwenckfeldius*; quem & paulò poſt odoratum nuncupat; quamvis autem illi à laudato *D. Periandro* mihi transmiſſi, inodori potiùs compareant, vel odorem, quem recentes habuerunt, temporis diuturnitate amiſerint, ſi tamen terantur, reſinosô iſtô non planè carere obſervavi; quodſi reſinam, ad moliendam folliculi hujus conſtructionem, à verme iſtô, naturali inſtinctu ſic compellente, devorari dicerem, fortaſsè non errarem, ita ut ex novo alimento in vermis ventriculo nonnihil mutato, perque vomitum ob copiam ejus nimiam devoratam, denuò rejectô, ceu glutine aliquô feſtucas, arenam & ſimilia coagmentari, ſicque folliculos hos, in corporis in eo abſconditi tutelam ceſſuros, efformari ſuſpicer.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXVI.

D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI.

Aranei Aphrodiſiacæ cuidam delitiæ.

ALit Noris noſtra inter plurimos ſtipem petentes (nec ſatis ſcio, an etiamnum alat) Virum truci facie, barbâ horridâ, crinibus rubris Araneivorum vulgò den Spinnenfreſſer cognominatum. Hic non tantùm araneos obvios quales quales etiam fuerint,

— — pluris quàm lauti obſonia Rhombi,
Quam Leporis clunes, quam turdos æſtimat aſſos,

ſed exinde quoque in tantum Veneris furorem agitur, ut oppidò metuat, ne nervus nimietate rumpatur; ita ut ex ejus membro ceu de Cameli genitali refert *Ariſtoteles* nervum con-

fici poſſe, quô artus intendantur, crediderim. Et hoc meum aſſertum plurimæ puellæ fœminæque teſtari poterunt, quibus Venereus hic miles obviam factus oſſeam adinſtar Ichtidis, nimiumque rigentem caudam oſtendit; usque dum fuſtibus benè priùs dedolato, piſtrini metus laſcivos hoſce ſpiritus expulerit, impoſterumque lepidô hôc ſpectaculô, prurientes nonnullas puellas, privaverit, cùm in hunc usque diem laciniis ſuis remotis, Veneris impatientiam Foridibus ſuis non ampliùs monſtraverit; liceat jocô *Apuleji Metam. l. 2.* uti. Et ſic Aranei Medicamenti ſuppeditârunt vices, ut adeò rectè cecinerit *Palingen.*

Nil eſſe malum toto invenietur in Orbe.
Cùm nulla res adeò ſit prava & noxia quæ non
Poſſit prodeſſe interdum, atq; offerre ſalutem.

SCHOLIUM.

DE innoxio noxiorum aliàs Araneorum Eſu, præter varias diverſorum Authorum Obſervationes legi meretur Ephem. Dec. I. Ann. 2. Obſerv. 10. Dec. II. Ann. 4. Obſ. 19. Dec. II. Ann. 5. Obſerv. 16. Nullus tamen Araneivororum horum exinde opem ſenſit medicam. Excell. *Paullini* in App. ad Ann. 5. Dec. II. obſerv. 62. Tertianarium in Scenam Medicam producit, araneorum uſu cum butyraceô pane devoratorum ex voto reſtitutum, qui devoti ſacrificii locô ob impetratum priſtinum ſanitatis ſtatum, Februæ Deæ araneos potuiſſet offerre. Quid? quod Nob. *Mart. Liſter* in Hiſtor. Araneor. Angl. lib. 1. cap. 8. p. m. 18. tanquam Herculeam Clavam pro variis Morbonæ monſtris profligandis Medicamenta ex Araneis porrigit; ne γρῦ tamen virium Aphrodiſiacarum meminit.

Quâ de causâ nullibi (quod mihi quidem innotuit) reperibilem hanc araneorum vim obſervatiunculæ cancellis incluſam Inclyt. Nat. Cur. Acad. Ephemer. exhibui. Quæritanti, ex quô

qua-

qualitatum Armamentario Araneus arma hæc depromat Aphrodiſiaca? ſpicula ſalina arguo. Cum enim inter arma, quibus venereus indiget miles, maximam nervina remedia adimpleant claſſem, illa vero Sale Volatili acri, (in plurimis inſectis ſcatente) obſtructiones in canalibus nerveis reperibiles referent, fibrillas laceſſant, ſpiritus animales ad influxum irritent; quidni easdem ſalinas particulas Aranei in membri Satyrica tenſione accuſemus?

Hæ enim ſimulac irruptionem in ſalacitatis fecêre campum, nerveas titillarunt fibrillas, quæ motu inſolito permoti titillationis Ideam menti in pineali glandulâ tanquam Regiâ commoranti repræſentarunt; juſſu hujus ablegatæ dehinc auxiliares ſpirituum animalium copiæ, quæ ſuo adventu pendulam adhuc Venerem ad rigida provocarunt arma. Cum vero Salini Aranei devorati Coloni, ad cauſticam propius accederent naturam, & titillatione nimiâ inſtarent, ruptionis menti intimatur periculum, ſuccedunt prioribus aliæ ſpirituum animalium Turmæ, qui pendulum aliàs in duriſſimum Alcidæ nervum, (qui

Quinquaginta duas ſtupravit nocte puellas)

transmutavit.

OBSERVATIO CCXVII.
DN. ROSINI LENTILII.

Opiatorum funeſtus in maligna febre uſus.

PAſtor quidam, Vir integerrimus, quadraginta & aliquot annorum, ſanguineus, ſucculentus, filium ſuum, ſtudiorum cauſa *Oettingæ* commorantem, ex febre continua decumbentem, domum vocat; quin, ipſe eo profectus, ſecum recipit. Contracto, forte per metum, contagio, ſenſit horripilationem, ſuccedentem æſtum, appetitum

proſtratum &c. Accerſitur Homunculus *Monogrammus*, Pharmacopœolus quidam vicinus, ingratiis Medicinam, *uti tenebrionum genus aſſolet*, factitans, & imprudentibus juxta, atq; prudentibus, veluti mundus vult decipi, imponens, linguax & impudens. Præbet quarto ab invaſione die *Tartar. emet. ad gr.* iij. Orta inde humorum conturbatione, neglecta interim in ſubjecto ſanguineo & ſucculento venæ ſectione, morbus ingraveſcit, æſtus, ſitis, inquietudo, vigiliæ. Ordinatur mixtura: ℞. *Antimonii diaph. CC. philoſ.* ā̄ā. ℈ij. *Aqu. fl. acac. ceraſ. nigr. rub. id. roſar.* ā̄ā. ℥iß. *Sacch. Canarienſ.* ʒiij. *M. cochlear.* ij. *ſingulis 2. horis ſumantur.* ℞. *Nitri Antimoniati Sacch. Canar.* ā̄ā. ʒij. *Specier. febrifug. Argentorat. CC. philoſ.* ā̄ā. ʒß. *M. duo cuſpides cultri in hauſtu cerviſiæ ſorbeantur.* Septimo die (quod ipſe ſcripſit) parum moratus criſin, præſcribit *Tincturæ Opii Ludov.* ʒiß. *ſumantur bis in die, nempe pomer. hor. 1. & noctu hor. 8. guttæ* xx. xxj. *ad* xxiij. ut vigiliis ſcilicet obviam iretur. ℞. *Oc. Cancr. ppt. CC. philoſ. arcan. dupl.* ā̄ā. ℈j. *Specier. antifebr. Argentor. myrrh. fl. Salis Armoniaci* ā̄ā. ʒß. *Cinnab. nativ.* ʒj. *cum extr. Centaur. min. & elixir dulci f. pil. num. 96. ſingulis 6. horis* xvj. *in Sir. viol. ſorbendæ.* ℞. *Mucil. ſem. cydon. Sir. violar.* ā̄ā. ℥iß. *Spirit. Sal. dulc.* ʒiß. *M. ſumatur cochleatim poſt gargariſmum.* His, cum parum proficeret, ſed in deterius omnia vergerent, delirio contra itum veſicatoriis in carpis & nucha. Deniq; ℞. *Tinct. bezoard.* ʒij. *Tinct. Opii Ludov.* ʒß. *M. uſurpanda, ut antecedens Tinct. ſolitaria.* Supervenit lethargus, angina, convulſiones maxillarum & mors, relicta vidua cum ſeptem liberis, die undecima. Archiater hic, re quaſi benegeſta, remedia à ſe exhibita, prout hic ea notavi, in ſchedam ipſe conſignavit, & ſuperaddidit, ſe primo ſtatim intuitu morbum agnoviſſe, quod fuerit ardens febris, ne ſcil. haberet, quo ignorantiam excuſaret; ſcheda ad me delata, quam ex Auctoris autographo deſcripſi.

SCHO-

SCHOLIUM.

ABſolvitur quæſtionibus aliquot, quarum prima eſto: *Annon fuiſſet cura venæſectione ordienda?* Reſp. Quod in genere de venæſectione in febribus malignis in *Appendicem* ad *hunc Annum* à me notatum eſt, huc maxime ſpectat, nimirum in Viro rubicundo, ſanguineo, ſucculento, hanc neceſſario debuiſſe præmitti omni alii medicationi, ut hac ratione ſanguinis fervor temperaretur, & ſpiritus turgeſcentes exhalarent: quæ perperam & malo ſane curationis exordio fuit intermiſſa. Rationes plures adducere nil intereſt, ne cramben bis coctam apponam.

An & quatenus emetica conducant in malignis? Reſp. 2. Quandoquidem febris malignæ cauſſa magis in ſanguine & venis, quam primis viis, latere deprehenditur, vomitoria primaria intentione vix indicari videntur: Eſt tamen, ubi ex nauſea quandoque contagium contrahitur, & tunc ſponte nonnunquam vomitione morbus incipit, ibi, antequam malignitas ſanguini & ſpiritibus communicetur, utique convenit vomitoriis hauſtum contagium tempori eliminare: id autem, quam fieri primum poteſt, primo aut ſecundo diebus fiat oportet, id quod celeberrimorum Practicorum unanimi conſenſu, & per experientiam comprobatum eſt. *Tilem. in Aphor. Hippocr. p. m. 61. Naturæ, inquit, per ſuperiora volenti, vomitus prodeſt. Fr. Hofm. Meth. med. l. 1. c. 9. p. 203. In Febribus ardentibus aut Hungarica & aliis peſtilentialibus, ab ebullitione humorum malignòrum in ſtomacho pronatis, ſtatim ab initio adhibita vomitoria, antequam totam maſſam ſanguinis venenato inficiant fermento, ſumme proficua ſunt. B.* noſter *Ettmüllerus Colleg. Pract. MSS.* Vomitoria, ait, in principio præ cæteris omnibus conveniunt, quod & peccantem ſaburram evacuent, & multa ſymptomata præcaveant, in minori tamen doſi propinanda, ne corpus nimium moveamus. Hinc exemplum illuſtre, ſublatæ ſtatim ab incunabuli

imminentis à metu febris malignæ, per *Tartar. emet. gr.* iij. Amicus & Fautor noſter *D. D. Vitus Riedlinus obſervationum elegantiſſimarum 34.* recenſet; ſemper tamen ea ſe in principio ſaltem exhibuiſſe, ne alias aut hypercatharſin, aut majora mala inducerent, inſimul aſſerit. Sed quarto ab invaſione die, ubi jam eſt malignitas intimius ſanguini miſta, eadem exhibere, minime ferendum. Quærimus enim, quid in febrium malignarum principio vomitionem indicat? Reſp. latens in primis viis μίασμα, cujus equidem effluvia quædam jam ſanguini communicantur, ſed quæ à calore nativo adhuc ſubjugari poſſint; hinc minera exſtirpanda prius, quam ſanguini tantum admiſceatur, cui ſubjugando non amplius par ſit nativus calor. Hoc ultimum igitur, ubi factum, amiſſo grege non tantum ſepta clauduntur, ſed & turbæ præter rem excitantur in corpore: Conſideremus, quanta cum violentia vomitoria operentur, ut oppido mirer, eſſe tot, non infimi ſubſellii, Practicos, qui, quacumque levi de cauſa, illico ad emetica profugiunt, ſed quanto cum fructu, loquuntur exitus funeſti. Multoties in praxi ſum expertus, emetica frequentius exhibita ventriculi tonum adeo debilitaſſe, ut nulli remedio datum eſſet, eundem reſtituere. Ille quidem, ubi multa ſaburra aut bilioſa, aut pituitoſa, ſeu cruditatibus ſcatet, aliquod ab exhibito emetico ſolamen ab initio ſentire videtur, ſed næ, fiunt hic bona, ut inde mala eveniant, cum graviore noxa brevi poſt tempore, ſtomachus violentas illas ſubverſiones luat. In appetitu ab exundatione bilioſa proſtrato, adoleſcens 17. annorum à barbitonſore accepit *Tart. emet. gr.* iij. quibus parum operantibus, alteram doſin, præterlapſis paucis diebus ſuperaddit; ſed, bone DEUS, quæ hinc ortæ tragœdiæ? Nil enim cibi, nil potus retinere ſtomachus in furorem actus potuit, nec erat in Medicamine legitime parato culpa. Itum poſt aliquot ſeptimanas ad me. Sceletos reperio non hominem, ſyndromen ſymptomatum: Heic omnia deſcribere nil attinet: Compeſco

peſco vomitiones illas, ſed malum brevi recruduit. Tunc autem ordo viſitationis noſodochialis me reliquit; alius remediis parum interea ſolatii afferentibus. Præterlapſo ſemeſtri, cum dictus ordo me rurſum tetigiſſet, denuo manum admoveo: Umbram hominis dixiſſes: rurſum vomitiones compeſcuntur, ſubſequente vehementi cardialgia, quam æger ſibi vomitione moleſtiorem cauſſabatur, quam, non niſi elapſis aliquot menſibus, incraſſantibus præcipue, & humorum acrimoniam obtundentibus, hinc ſtomachicis blande adſtringentibus, adſiſtente Deo, debellavi. Nihilo tamen minus ad hunc uſque diem ſtomacho debili Adoleſcens afflictus, obſervantiſſimus eſſe cogitur diætæ. Nec eſt mirum. *Nihil enim eſt Naturæ propemodum magis contrarium, quam ipſa vomitio*, cum ventriculus non ea fini ſit factus, ut, quod accepit, ſurſum ejiciat, ſed retineat, foveat, digerat, & motu, ex natura gravium, deorſum facto, inteſtinis credat; igitur iſtum ventriculi motum natura penitus horret, ceu mere convulſivum, vacuo cumprimis eo, quales eſſe ſolent eorum ſtomachi, qui jam à 4. aut pluribus diebus febricitant. Præterea turbatur ab hoc motu violento corpus univerſum, & contenti in vaſis humores, ſanguis, ſerum, lympha, quin ipſi ſpiritus animales, atque adeò tota œconomia animalis vehementer percellitur, quæ equidem conſternatio, ut ita loquar, eſt in robuſtis corporibus tranſitoria, cæteris quidem paribus: Sed, ubi febrile μίασμα, quod jam eſt ſupra dictum, ſanguini eſt intimius miſtum, ejusque materiam agitat & incendit, naturaque accingitur, ut idem ſufflaminet aut ſupplantet; quid, niſi majores turbæ, anxietates, naturæ ſuppreſſiones, ut ne quid gravius dicam, ab emeticis expectemus? Siccine non ſatis agitatur à malignis effluviis ſanguis & ſpiritus, ni majores inſuper turbas per emetica excites? præcipue, cum hac ratione, id eſt, poſt feſtum, non amplius educi materia morbifica queat? Maximus igitur hic fuit error, & ab omni ſincera praxi methodus

thodus alieniſſima, quam Auctoris conſcientiæ relinquimus. Claudo quæſtionem verbis viri cujusdam Excellentiſſimi: *Si indicationes adſint, æger ipſe conſentiat, & κάτω res expediri nequeat, tunc demum vomitoria in uſum vocanda.* Quid igitur poſt exhibitam vomitionem poro factum? Morbus ingraveſcit, æſtus, ſitis, inquietudo, vigiliæ. Videamus, quo pacto hiſce invaſionibus contra itum. Diebus 5. & 6. præſcribitur mixtura ex *aquis refrigerantibus & pulveribus bezoardicis*, cum facile fermenteſcibili *Canarienſi ſaccharo* mixta; it. *pulvis febrifugus*. Sed quilibet ſaniorum illico viderit, heic opponi gigantibus pygmaliones. Nam, quei poſſit æſtus tantus ſedari tantillis refrigeratiunculis? queî malignitati reſiſtant tantilli pulviſculi? Queî expanſum ſanguinem concentrent tam inania tragemata? Duris nodis erant quærendi cunei duriores. Sed forte talis jam cuneus ſubſequitur; ſc. die ſeptimo *Tinct. opii Ludovici* ℥iß. *de qua bis in die, nempe hora pomeridiana prima, & noctu hora octava ſumantur guttæ 20. 21. ad 22.* Additum autem erat in ſcripta ſcheda, ſe ad vigilias reſpexiſſe. O lethales ineptias! non jam dicemus de *Critico* die, qualis eſt *ſeptimus*: Namque ſi hi dies (quos hodie parum advertimus) in arte fundamentum habent, non ſane ſpiritus ſopiendi tunc erant, cum Natura materiæ morbificæ Criticam evacuationem moliretur. *Hercules* noſter *in Opiol. lib. 2. Sect. 1. cap. 1. pag. 100.* ita: Inſtante criſi, vel die critico non temere dandum opium, ne Natura in conatu ſuo impediatur. Sed his, inquam, miſſis, videamus de opiatis:

3. *Utrum & quando in malignis his uti liceat?* Practicorum pars potior eſt in ea ſententia; in malignis aut nunquam, aut non niſi à principio, vel in declinatione, opiata eſſe adhibenda, licet & hæc ſumma cum cautione, & bezoardicis mixta. Vide quæ in hanc rem habet *Cl. Fr. Hofm. l. c. cap. 19. p. m. 369. ſeq.* ubi exemplum quoque, male per opiatum laudanum curati *Hallenſis* viri ex Cauſo decumbentis

recen-

recenſet. Item *Excell. Hercules noſter l. c. p.m. 97.* ubi cumprimis, quæ ex *Ballonio* citat, legi merentur, ſubjunctaque verba: Quando ægri, de immodicis vigiliis conqueſti, ſoporiferum à Medico ſolicitant, non facilè parendum eſt, ne malignitatis vis cor penitùs petat, ſicq; ſubitò hominem jugulet. Si tamen neceſſitas ejusmodi remedia ſuadeat, tutiùs alexipharmaca, bezoardica, cor munientia alia adjunguntur, ita, ut minor ſemper ratio habeatur vigiliarum, quàm malignitatis: Porrò in principio tantùm febrium malignarum, & declinatione, eadem ex *Riverio* & aliis Auctoribus, propriáq; experientiâ, cautè, & cum bezoardicis ùſurpata tantùm commendat. *Vid. eund. de medicam. facult. l. 2. S. 2. c. 10. p. 206.* & *Amœn. Mat. Med. l. 1. S. 2. c. 14. p. 444.* Sed cumprimis audiendus hic nobiliſs. *Priamus* noſter, qui in *monit. Med. circa opii & opiator. uſum ſequentia:* Anginæ omnesq; febres malignæ, variolæ & morbilli nuſpiam tutò curantur opiatis: & rogo te per amorem DEI, ut in morbô Hungaricô, febre petechiali & ſimilibus morbis, illis abſtineas. Quomodo quæſo figentibus ſpiritus vitales, & principia activa ligantibus, addimus robur naturæ? Nonne manibus ligatis induciæ dantur morbo, ut eò profundiùs ſanguini innidulari poſſit? Et paullò poſt: Quapropter potiùs in excubiis ſtandum, & ſpirituum cohortes ad pugnam concitandi, non ad ſoporem componendi eſſent: neque vigiliæ tantum damnum inferent corpori, quantum Tu opiatis tuis imprudenter exhibitis. Clariſſimus *Ol. Borrichius*, Fautor noſter, in *tr. de ſomno & ſomniferis §. 32.* in continuis, inquit, veſtigia terrent; malignæ tamen opium non averſantur in declinatione morbi, ſi conſtent vires: ſed in initiis, incrementis, ſtatu, periculoſum eſt, nec tum uſurpandum, niſi vehementia ſymptomatum neceſſitatem imponat, & id parcè atque admiſtis alexipharmacis, præcipuè calefacientibus, ne *narcotica* inconſultò propinata, in *necrotica*, ceu *Henr. ab Heer* loquitur, convertantur: Ratio periculi: Opium nunquam obliviſcitur muneris ſui, quod eſt cogere, denſare, ſeu, ut

vocant, refrigerare: ita fremitum quidem pugnantium humorum ſiſtit nonnihil & interpellat, ſed malignitatem adeò non oppugnat, ut, ſi pituitæ illa inhæreſcit, eandem reddat contumaciorem. *Vid. Sennert. Prax. l. 6. p. 7. cap. 1. Zwölf. Pharm. Reg. Claſſ. 14. p. 155. Williſ. Pharmac. rational. Sect. 7. cap. 2. p. m. 190.* Sed & juvat conſiderare, qualis nam ſit illa *Ludovici* Excell. *Tinctura opii.* Hanc deſcribit in *Pharmac. modern. Diſſert. 1. p. m. 668.* ſequentibus verbis: ℞. *Opii ſeu crudi, ſeu per divaporationem in graveolentia ſua priùs mitificati part. j. Aq. apopl. noſtræ & Spir. Vitrioli roridi, aut ejus locô Spir. Vitrioli Philoſophici ãã. part. iiij. per dies aliquot digerendo & filtrando, quô mediô Tinctura habetur elegans, quæ in malignarũ complurium principiis, vomitibus ac diarrhœis complicatis, aliisq; affectibus, ordinariis remediis NB. ad gutt. vj. vel viij. ſociata multum præſtat.* Quisquis igitur 1. in febribus malignis; 2. ipsô die Criticô & in morbi ſtatu 3. Tincturam opii ſolã, nec aliis bezoardicis mixtã 4. doſi tripla, cùm ipſius Tincturæ Autor vj. vel viij. guttas velit, 5. & quidem bis in die exhibet, contra omnes ſaniorum Medicorum obſervationes; nonne ſit is reprehenſione dignus? Immò, ſi à morbi initio Practicus immaturus, cũm adhuc ſibi vires conſtarent, refractâ doſi mixtam illã *Tincturam* (quam tamen, quô, neſcio, pactô, parârit) cum *Tinctura bezoardica* debitô præbiô exhibuiſſet, quod re jam conclamatâ fecit, felicius fortè operatus fuiſſet; ſed tunc erat poſt Feſtum, ſupervenit enim lethargus, angina, maxillarum convulſiones, & mors. Sed adhuc unum habeo de Opiatis monendum, nimirum, ter tunc enormiter Medicum peccare, ubi largô præbiô eadem exhibet; 1. corpus certò interimit: 2. animam in periculum non leve præcipitat, ſiquidem tunc incapax æger redditur, non tantùm ad eam DEO commendandam per proprias preces, ſed etiam ad applicandum ſibi Chriſti meritum, Sacerdotis preces & monita, &, quod eſt palmarium, ad agnitionem & confeſſionem peccatorum, abſolutionem, & accipiendum corporis ſanguinisque

nisque Chriſti viaticum. 3. In relictos, quos non tantùm orbat maritis, uxoribus, parentibus, ſed & impedit, ut res ſuas, eâ, quâ debebant, ratione diſponere moribundi, vel condere teſtamentum nequeant: quod eſt probè Medicis penſitandum, adeòque cautè mercandum. Poſtremò, ſi pilulas ſuprà dictas ſub examen vocare liberet, etiam illic inveniremus, quòd haud adeò liceret excuſare. Nam, cùm totum pilularum pondus æquet præterpropter ℥ß. pilularum verò ſint numero 96. ſequitur unamquamque pilulam ponderâſſe gr. iiß. quorum 16. pro una doſi abſolvunt ℈ij. unde ſequitur, intra 36. horas omnes pilulas fuiſſe abſumtas, adeòque tot horarum ſpatiô *Cinnabaris nativæ* ʒj. & *Flor. Salis Armoniaci* ʒß. quæ utrorumque doſis, utut fortè concedi queat, nimium tamen eſt eandem ſingulis 6. horis iterari. Ex quibus omnibus apparet, quàm graviter Medicaſter ille peccârit, eòque magis, quia graſſatur extra functionem ſuam & falcem in alienam meſſem mittit. In vicino nobis oppido Imperali ſedet iſte homuncio, nec eſt ibi Medicus: Cùm autem formula quædam ipſi offertur â Medico præſcripta, ipſe, pro lubitu, quidquid vult, ſubſtituit, & ſemet excuſat cum Celeberr. *Ludovici; nim. ſe methodum Ludovicianam ſequi in medicamentorum ſelectu.* O frivolam excuſationem, *Ludovici* ſelectum ſcil. prætendere, quando *nihili pulvis* in omnibus propè pyxidibus exuberat! O ſi denique Res-publicæ reſipiſcerent, nec officinas pharmaceuticas, in illis locis, ubi non degunt Medici, inſtrui paterentur, quid enim eſt hoc aliud, quàm feneſtram latrociniis aperire? quâ cum conſcientiâ, viderint illi Magiſtratus. Hodiè propemodùm non eſt vicus, quin oſtendat officinam, ſi Dîs placet, pharmaceuticam, ſi non potiùs *ſpeluncam Latronum!* Coronidis locô addo, me in cura febrium malignarum, etiam ſine ſingultu, hôc annô feliciſſimè uſum *ſpeciebus diacretæ*, juxta methodum in *Diſſert. de Veneſectione Appendici affixa* præſcriptam, non obſtante, quod Amicus quidam bonus me falsè fuerit cavillatus,

 quòd

quòd hiſtoriam curatæ per illas ſpecies febris malignæ ſingultuoſæ, ceu hirundinem unam, Ephemeridibus inſeruerim, cùm id fiat propterea, ut & alii Collegæ ejusdem rei periculum faciant, id quod *Excell. Neſtor. II.* non ſine ſucceſſu, quod in *Ephemeridibus nuperis* eſt ipſe faſſus, fecit.

[*Nordlingâ 1688. Januar. Norimbergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCXVIII.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De

Incertitudine graviditatis & conceptione ſine præſagio menſium fluxu facta.

JUdicium difficile: hoc non tam ideò credimus, quia dixit Hippocrates; quàm quia docet quotidiana experientia, ceu omnium rerum magiſtra; idque ſi unquam ullibi verum, veriſſimum certè eſt in plerisque rebus Medicis; ſed & ut cùm maximè in graviditatis & prægnationis opere apud femineum ſexum. Quoties enim fit, ut mulier gravida eſſe putetur, quæ tamen gravida minimè eſt? adeò judicium difficile: contrà quoties mulier hydrope, tympanitide, aut ex alia cauſa oriundâ ventris intumeſcentiâ laborare videtur, quæ tamen legitimô partu ventris ſui ſarcinam in cunas deponit? adeò rurſus judicium difficile. Utrorumque caſuum Libri Medicorum pleniſſimi quidem ſunt; non tamen abs re erit, iis præſentem etiam notatu non minùs dignum annumerare. Muliercula erat, triginta circiter annorum, opificis uxor, duorum liberorum mater: hæc per integrum penè annum animadvertit, abdomen ſibi ſucceſſivè intumeſcere, haud multò ſecius, ac iis ſolet, quæ utero gerunt: quanquam ei de impregnatione, ne per ſomnium quidem cogi-

cogitare liceret, idque primò quia menſes jam ultra octodecim menſes fluere deſierunt, & ſecundò mulier in utero aut abdomine nullum unquam motum totô hôc temporis decurſu ſenſit, nec tertiò mammillæ turſerunt, & quartò denique nulla prorſus alia apparuerunt graviditatis indicia. Incidebat ergò vel hydropis vel tympanitidis metus: Unde Medicus conſulitur, qui abdominis intumeſcentiam p. n. ſuſpicatur, vina medicata purgantia, omnisque generis alia fortiſſima etiam evacuantia pharmaca exhibuit; ſed omnia incaſſum; ſymptomatibus, quibus cum ægra conflictabatur, ut: appetitu proſtratô, ſiti moleſtiſſimâ, laſſitudine totius corporis, ambulandi impotentiâ & ſimilibus, nequicquam remittentibus, quin potiùs ſubindè incrementum ſumentibus, atque affectum p. n. clariùs prodentibus; ſed quid tandem fit? Mulier menſæ cum ſuis aliquando accumbens inopinatò dolorem in toto abdomine ſentit, eventum dubium, lætum tamen potiùs, quàm triſtem expectans, ſpe, fore, ut vel per alvum, vel per veſicam in abdomine coacervatorum, jam verò fortè fuſorum humorum p. n. putatitius cumulus ſeceſſum moliatur. Verùm enim verò nihil horum accidit quicquam, ſed mulier, doloribus ingraveſcentibus puerulum rectiſſimè efformatum, vivumque præter omnium hominum ſpem atque expectationem, ſine obſtetrice, partu felici, enititur, & quæ antè ultra annuum ſpatium graviter laboravit, nunc, depoſitô onere, puerperam ovans agit, non ſine ingenti admiratione. Ex qua obſervatione hoc inter alia teſtimonium elicere licet, poſſe utique mulierem, etiamſi vel menſium ſuppreſſione laboret, vel menſium fluxum nunquam paſſa ſit, tamen uterô concipere & imprægnari; quandoquidem hæc ipſa intra illud tempus concepit, quô menſes ſubſtitêre; quô ſimul ipsô veritatis lux fœneratur illi *Dolæi* Ephemer. Med. Phyſ. Academ. Nat. Cur. Germ. Ann. VI. & VII. obſervationi 64. itemque illis *Schenckii* lib. 4. annotatis obſervationibus: necnon *Rhod.* Centur. 3. obſerv. 54. *Thom.*

Bartholin. Centur. 4. Hiſtor. Anatom. 37. aliisq; hujus farinæ hinc inde conſignatis obſervationibus.

OBSERVATIO CCXIX.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De

Prægrandi totius abdominis intumeſcentia cum partu felici inopinatô.

ALium quoad graviditatis incertitudinem huic non adeò abſimilem caſum obſervare mihi contigit in Lanifici uxore. Huic per integrum annum abdomen in tantam ſenſim ſuccrevit magnitudinem, ut brachiorum ſuorum ulnis non licuerit id amplecti, cæterò ſic ſatis proſperâ valetudine gaviſæ. Fuêre feminæ cognatæ vicinæque, quæ gravidam mulierem hanc eſſe affirmabant, indeque in eam molem extendi abdomen; aliis contrà conſtanter id negantibus, ratis, multò majorem eſſe ventris diſtenſionem, quàm geſtus in utero fœtus efficere communiter ſolet. In hac dubia re Medicus velut arbiter accerſitur, qui anceps hæſit, neſcius, quid diceret: maluit tamen à negantium, quàm ajentium parte ſtare, quòd argumenta contra imprægnationem dimicantium multò majoris ei viderentur ponderis, quàm pro illa militantium. At enimverò quàm difficile ſit in rebus Medicis ipsâque cumprimis imprægnationis opere judicium, caſus hujus eventus iterum docuit. Non enim longè poſt ſine multa difficultate filium feliciter peperit mulier, quæ præ ventris granditate paulò antè parere poſſe, ſi vel maximè utero gereret, impotentiſſima videbatur. Sed quod non minùs mirandum, venter poſt partum nihil quicquam detumuit, ſed tantus etiamnum eſt, ſi non major, quantus fuit unquam, trium certè fœtuum maturorum capaciſſi-

f. 465.

Fig: 81.
p. 465.

Fig: 84.
p. 465.

Fig: 80.
p. 464.

paciſſimus. Intereà mater ſic ſatis benè valet, filiumq; lactat vivaciſſimum. Conferatur noſtra, quam Ephemerid. noſtrarum Decur. II. Ann. I. prolixis Scholiis enodavimus, Obſervatio 183. quæ cum hac ipſa præſenti in omnibus apprimè convenire videtur.

OBSERVATIO CCXX.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De

Hydrophobico affectu, ſine morſu canis rabidi.

VIr plebejus quadraginta circiter annorum, melancholici temperamenti, cùm aliquamdiu anxietatem pectoris & reſpirandi difficultatem paſſus fuiſſet, inopinanter quævis liquida omniaque humida tantô odiô abominari cœpit, ut, ubi vel potus, vel juſculum in victu ei præbebatur, ipsâ quaſi reluctante naturâ, totum corpus omniaque ejus membra tantô horrore contremiſcerent, ut convulſivis quaſi motibus concuti viderentur. Liquidis autem his remotis, mox priſtina ſanitas mentisque rediit integritas, remanente ſaltem priori pectoris anxietate. Chirurgus in conſilium vocatus, dextri brachii venam tutudit, quâ pectoris quidem anxietas remiſit, dicta autem hydrophobia tantum abeſt, ut inde ceſſârit, ut potiùs indies increbuerit, donec tandem extremum delirium exarſit, quod non niſi cum ipſa vita deſiit. Unde primum ortum mirabilis hic duxerit affectus, incertum eſt. Alii ex faſcinatione eum derivarunt, cujus tamen ſufficientia indicia non deprehendebantur: alii verò traxerunt ex canis rabidi jam olim fortaſſis inflictô morſu; ſed cujus æger, cùm viveret, nunquam recordari poterat. Veroſimilius mihi quidem videtur, hydrophobicum hunc affectum peculiarem conſtituere melancholici deli-

delirii ſpeciem, & proveniſſe à cauſa in corpore genitâ, quando non ignotum eſt, etiam ſine rabidi animalis morſu ipſisſimam hydrophobiam contingere poſſe; qualia exempla *Petr. Sal. Diverſus* & *Marcellus Donatus*, ſed & imprimis *Hercul. Saxonia* & *Petr. Borellus* aliquot annotârunt: & quidem ille Med. Pract. l. 10. c. 1. ubi refert, quòd non tantùm hydrophobiâ laborantes, ſed & melancholici reperti fuerint, qui oleum, vinum, acetum aliosq; liquores ferre nequiverint: hic verò Hiſtor. & Obſerv. Med. Phyſic. rarior. Cent. 1. Obſerv. 74. ſcribit, Verderi Dominam juſcula, aliave liquida ne quidem aſpicere potuiſſe, idq; ex morbo, ſine ullo morſu. Quibus Obſervationibus & hanc noſtram jure accenſendam eſſe putamus.

OBSERVATIO CCXXI.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De

Steatomate intra corpus in dextro latere nato.

Quadraginta quinque annorum femina, temperamenti ſanguineo phlegmatici, aliquot liberorum mater, per integros novem annos de dolore in latere dextro circa coſtas acerbiſſimo conqueſta eſt, eoque non quidem continuo, ſed interpolato: remiſit enim nonnunquam aliquantùm per unum alterumque diem, ſed qui mox eâdem vehementiâ rediit. Medicamenta adhibita ſunt omnis generis, & præſidia applicita varia; ſed omnia incaſſum. Tandem cùm morbi atrocitas vitæ filum abrupiſſet, inſtituto extiſpicio, in latere dextro intra 7. & 8. coſtam interiùs repertum eſt Steatoma ſatis craſſum, quod magnitudine viri pugnum æquavit, illumq; dolorem perpetuò concitavit; de quo abſceſſu nemo antè cogitaverat; cæteris viſceribus ſic ſatis ſalvis. Quâ Obſerva-

ſervatione proinde confirmare licet, abſceſſus cum folliculo etiam intra corpus ſuccreſcere ſolere.

OBSERVATIO CCXXII.
D. DANIEL BSCHERERI,
De
Liene Cartilaginoſo.

VIr quidam hic locorum Piſcatorem agens, triumq; conjugum Maritus, & viginti quatuor liberorum parens, vitam hactenus ſatis tranquillam producens, nunc autem ſenex titubansque factus, de laterum ingenti calore cum intolerabili dolore, nec non veſicam eodem excruciatu occupante, huncque difficilem urinæ excretionem concomitante, multum conqueritur, donec hoc anno ſeptuagenarius cum annis duobus, atroci hoc malo è vivis ſublatus fuiſſet. Quum autem Amici curioſitatis gratia duĉti in id incumberent, quò corpus jam mortuum aperiretur, viſuri quid mali hactenus ægrotus intus aluiſſet. Idcirco Excell. Dn. Dr. Ayrerus Collega noſter honoratiſſimus, & Patientis hujus Medicus Ordinarius, id petentibus gratificaturus, haud cunctanter opus ſuſcepit. Placuit autem ipſi, annuentibus una defuncti agnatis, ut & ego ſectioni intereſſem. Diſſectis igitur quatuor integumentis una cum muſculis abdominis, viſcera ejus quæ primùm in conſpectum veniunt, ſine omni labe ſe exhibuerunt: ulteriora autem & imprimis illa quæ miſeri funeſta fuere indagantibus, hoc modo apparebant. Veſica valdopere erat corrugata, & ab omni omnino urina inanis, hujusque loco materiâ purulentâ multum referta. Ureteres nihil monſtroſi intus fovebant, fuere tamen juſto ampliores. Renes autem materia putrida referti eaque infecti fuerunt, ſine ullo tamen lapilli veſtigio

apparente; hos igitur omnis hujus mali, tot tantorumque dolorum, miſero huic extremum vitæ terminum hactenus minitantium ſentinam, ſicque totius hujus morbi faciles Pathologos recte dixeris. Incepto ita hoc tramite, cum Anatomia & curioſitas noſtra ulteriora abdominis viſcera contemplanda nos quaſi manu ducerent, factum eſt, ut Lien demum oculis noſtris ſe exhibuerit, qui ob rei novitatem maximè ſe nobis commendavit, anſamque dedit, quæ obſervationis hujus ſcopus primarius eſſet. Summa vero novitatis hujus viſceris primario in hoc latet, quod exterius Cartilagine obductum fuerit; cujus ideam, quum delineatio iconis clarius & elegantius, quàm delineatio verborum exprimere mihi videbatur, idcirco neglecta verborum deſcriptione, iconem ejus appoſui, quæ Fig. LXXVI. videre eſt: Tibi, Curioſe Indagator, Acumen ingenii Tui hac in re ulterius Naturæ exercendi, libertatem faciens, hoc uno, etſi forſan hoc viſcus, ridiculoſum aliàs veteribus dictum, ob riſum quem movere putabant, non ita denominandum eſſe velis, formam atque ſubſtantiam hujus in ridiculoſam adſpectu tamen jucundam Tibi fuiſſe, contentus eſto.

Fig. LXXVI. cujus literæ a, cartilaginem denotant.

SCHOLIUM.

DE Liene ſubſtantiâ quadam cartilaginosâ incruſtato videatur *Obſervatio Med. 97. Joh. Hellwigii*, ubi in *Scholio* etiam plura ex aliis ſimilia adducuntur exempla.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXIII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI, Jun.

Anatomia Cervæ.

REmota cute parùm pinguedinis obſervavi, circà regionem verò ſiniſtri inguinis in conſpectum prodibat vas lymphaticum, magnitudine pennam anſerinam æquans, quod circà patellam exoriens glandulæ ad ſiniſtrum inguen ſitæ inſeritur. Immiſſo ergò in canalem hunc mediante ſiphone flatu, plurima attollebantur vaſa lymphatica Fig. LXXVII. quæ unâ cum glandulis pulcherrimo ordine diſpoſitis admirantium paſcebant oculos. Junguntur tandem iſti ductus receptaculo chyli lymphæque, cujus ſitus ſub ſiniſtro deprehenditur rene. Siphonis præterea auxilio flatu diſtendentis receptaculum, obſervavimus ductum thoracicum duplicata ſerie ſub diaphragmate, ulterius procedentem poſtquam iterum in unum coaluit ramum, tandem ſubclaviam intrare venam; comitantur autem hunc ductum ad utrumque latus glandulæ mox rubicundæ, mox nigricantes. Panniculum carnoſum haud difficili negotio ſeparavimus; hunc ad dorſum mox carnoſum, mox tendinoſum, pulcherrimisque coloribus ornatum deprehendimus.

Muſculorum obliq; deſcendentium ſeparationem juxta inguina inchoavimus, horum tendines lineam albam verſus progrediuntur, ſuperius verò ad coſtas, muſculis ſerratis anticis, ſerrata vice anneсtuntur. Muſculi obliquè aſcendentes, antequam ad lineam albam pertingunt, cum ſupra nominatis, mediante tendinum nexu ſibi firmiter cohærent, ita, ut ſeparationi nullus relictus ſit locus; oriuntur à margine oſſis ilei & ſupernè coſtis junguntur, inferius verò lineæ albæ.

Transverſales muſculi fibris ſuis carnoſis à proceſſibus vertebrarum lumbarium transverſalibus originem trahunt & ad medium usque abdomen procedunt, ubi tandem tendines eorum mutuo amplexu juxta lineam albam coeunt.

Muſculi recti inſigni latitudine dotati, novem pulcherrimis interſectionibus ſuperbiebant.

Omentum firmiter adhærens ventriculo, variâ tàm glandularum, quàm vaſorum lymphaticorum ſerie conſpicuum erat: Prædictæ hæ glandulæ proprio folliculorum tegmine munitæ pus viſcidum in ſinu fovebant, pulti parvulorum nutrimento haud abſimile.

Ex rene ſuccenturiato ſiniſtro canalis prodibat lymphaticus duabus valvulis præditus, qui rectâ viâ ſub ſiniſtro rene procedendo in ductum thoracicum deſinit.

Capſulæ atrabiliariæ firmiter cum omento cohærent, ex quo variæ ramificationes vaſorum lymphaticorum ſub ventriculo ad prædictas capſulas decurrentium obſervavimus.

Omentum plurimas hinc inde diſperſas fovebat glandulas, quæ omnes lymphaticorum varias ramificationes abſorbent. Multi præterea canales roriferi ſuper arteriam magnam decurrunt, quid quod in ipſo diaphragmate ad latiorem ejus tendinem in gyrum quaſi proſeminata conſpiciuntur quamplurima vaſa lymphatica; quæ ductui partim Pecquetiano inſeruntur, partim verò glandulæ ad arteriam magnam juxta ſextam dorſi vertebram ſitæ junguntur.

Ductus thoracicus Fig. LXXVIII. duplex utrinque ad latera arteriæ magnæ, ſurſum vergit & venas perreptando intercoſtales in ſubclaviam inſeritur.

Tres aderant ventriculi, magnitudinis ac figuræ diverſæ. Primus oeſophago proximè adhærens, vocatur Omaſus, formâ à ruminantium cæterorum ventriculis haud abludens Fibræ ejus ſive potius foliola Fig. LXXIX. internæ tunicæ adnata oblongam præ ſe ferunt figuram: In fundo ſimiles obſervantur fibrillæ, juxta medium verò omaſi minores papillæ

pillæ denticulatis fibris affixæ viſui ſeſe offerunt, à ſubjecta ventriculi tunicâ facile ſeparabiles. Papillulæ hæ, ut ſunt humidioris naturæ, ita liquore ſcatent fermentativo, qui ex denticulatis hiſce fibrillis promanans, cibo ſeſe aſſociat.

Ad Omaſi fundum Abomaſus conſpicitur Fig. LXXX. ventriculo ſimilis humano, ornatus variis plicis ac inæqualitatibus obſcurioris mox coloris, mox albicantis, exiguoque fibrillarum denticulatarum numero conſpicuus.

Tertius, Reticulum, vocatur Fig. LXXXI. oritur ab œſophago 4. digitor. transverſor. latitudine ſub duodeno ad dextrum latus. Intima membrana quaſi ſpinoſa, aculeis mox hexaedris, mox heptaedris prædita erat, mirandum in modum contextis.

Inteſtinum duodenum & reliqua craſſa tenuiorem ambiunt fiſtulam inteſtinalem, quæ in gyrum quaſi convoluta medium occupat abdominis.

In Meſenterio plures glandulæ oblongioris formæ conſpiciuntur, quæ lacteorum partim, partim verò lymphaticorum ramificationes abſorbent. Nullas præthereà in inteſtinis videre contigit glandulas ſpatiola verò albicantia per tenuia transparentia obſervavimus.

Lien latus eſt & ſubrotundus Fig. LXXXII. ventriculo validè annexus.

Duodeno adhæret pancreas, quod ex variis glandulis conglomeratum oblongam habet figuram.

Hepar ſub diaphragmate ad partem convexam in 4. lobos diviſum conſpicitur, Fig. LXXXIII. occupabant hoc viſcus varii lumbrici latiores, cucurbitini vulgo dicti (Eglen) Fig. LXXXIV. cæterum veſicula fellea deficiebat.

Renes Fig. LXXXV. erant prægrandes ut & ureteres cum veſica & matrice.

In ovario ſive potius teſticulis ne ovulum quidem obſervavimus, ob ætatem forſan hujus cervæ provectiorem.

Cordis ſubſtantia muſculoſa Fig. LXXXVI. nullum in

ſinu fovebat os (aliâs os Cordis Cervi dictum) tendines verò validiſſime erant contexti, ut & columnæ muſculoſæ cum valvulis.

Pulmonum quinq; obſervantur lobi à dextris, à ſiniſtris verò tres conſpiciuntur. Oculo, microſcopio armato, ſeſe ſiſtunt veſiculæ hexaedræ in pulmonibus.

Ex ampliori oculorum angulo lachrymas cervæ extraximus caſeum olentes.

Ad linguæ radicem pus craſſum propriis folliculis incluſum extirpavimus.

Externa linguæ facies per microſcopium conſiderata minores papillas in acutum tendentes exhibet, cum ſubjectis glandulis rotundioribus: eadem membrana ad linguæ radicem ſiſtit quamplures prominentias quaſi corniculatas. Ad latus maxillæ inferioris per microſcopium obſervantur monticuli ſive tubercula ob-uſa. It. glandulæ mox quadrangulares mox triangulares in extremitatibus ſuis fuſci coloris, ſituantur autem hæ glandulæ ſive papillulæ circa molares; cæterum lingua ſimilis erat vitulinæ, mollis atque carnoſa.

Cartilago ſcutiformis ab anteriori parte altius prominebat. Epiglottis ut & cartilago arithenoides verſus interiora multis ornatur foraminulis ex quibus mediante preſſione humor viſcidus elicitur, aſperæ arteriæ humectandæ, pronus.

Os hyoides cartilaginis ſcutiformis proceſſibus cartilagineis tendinoſo principio adnectebatur, hinc oſſeum planè ad baſin pergebat unicò utrinque articulo; à baſi tribus oſſiculis cornua oſſis hyoidis exſerta ſunt, quorum ultimum erat inſtar claviculæ firmatum.

Dentes maxillæ ſuperioris erant, juxta & inferioris inſtar ruminantium animalium compoſiti, cavi & in medio protuberantes.

In

Fig. 77.
p. 463.

Anus VI.

In Palato juxta narium internas cavitates varia ſeſe viſui noſtro objecerunt foraminula, humorem viſcidum plorantia.

Ductus ſalivales ſatis erant conſpicui, ut & reliqui meatus ſub lingua, juxta carunculam Y repræſentantem.

Poſtquam Cranium cruciatim reciproco ſerræ motu abſtulimus, obſervavimus duram matrem firmiter adhærere cranio, cerebrumque inſigniter durum deprehendimus. Pia mater vaſis erat pervia. Hinc nervi olfactorii primum in conſpectum veniebant deindè optici, tertio oculorum motorii, quarto pathetici, quinto guſtatorii, tandem ſexto & auditorii, &c. Ablato à cerebello cerebro & dilatatis ventriculis anterioribus, ea omnia quæ in capite vitulino notantur animadvertimus.

Glandula pinealis membranâ tenui ac pellucida cingitur, in quam fibrillæ nerveæ à circumjacentibus prominentiis exortæ terminantur, intus materiam fovet mucilaginoſam; figura verò hujus glandulæ erat oblonga. Prædicta glandula ut & teſtes fuſco colore ornantur, reliqua tamen cerebri ſubſtantia tota erat albicans. Glandula pituitaria concavitate gaudebat manifeſta.

Fig. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. LXXXV. LXXXVI.

Explicatio Figurarum, & quidem Figur. LXXVII.

A. Caput.
B. Angulus oculi major ex quo lachryma eruitur.
C. Lingua.
D. Collum.
E. Inciſio facta pro extrahenda gula.
F. Pedes anteriores.

G. G. Pectus.
H. H. Muſculus rectus cum interſectionibus.
I. I. Gula cum Oeſophago.
K. K. Omaſi exterior tunica.
L. L. L. Interior omaſi pars.
M. M. Reticulum.
N. N. Abomaſi externa membrana.
O. O. O. Interior tunica abomaſi.
P. P. Omentum.
Q. Q. Muſculi obliquè deſcendentes.
R. Muſculus transverſalis.
S. Os coccygis prolongatum ſive cauda.
T. T. Pedes poſteriores.
U. U. Muſculi intercoſtales.
X. X. Vas inſigne lymphaticum ad ſiniſtrum inguen ſitum.
Y. Y. Glandulæ rubicundæ & nigricantes ad utrumq; latus ductus Pecquetiani ſitæ.
iii. Duodenum cum reliqua appenſa fiſtula inteſtinali.
2. 2. Inteſtinum colon cum recto.

Fig. LXXVIII.

A. Vena axillaris ſiniſtra.
BBBB. Ductus thoracicus inflatus.
CCCC. Ductus thoracici ramificatio.
D. Sacculus chyliferus.
e e. Rami inguinales ad ſacculum protenſi.
ffff. Valvulæ in ductu thoracico.

Fig. LXXIX.

Papillæ foliaceæ Cervæ in Omaſo per Microſcopium.

Fig. LXXX.

Papillæ cylindricæ apice donatæ in Cervæ-abomaſo & Omaſo notabiles per microſcopium conſideratæ.

Fig.

Fig: 78.
p. 464.

Fig: 83.
p. 465.

Fig: 79.
p. 464.

Dec: II.

Fig: 85
p. 465.

[A]nnus VI.

Fig. LXXXI.

Tertii Ventriculi Cervæ, ſive Reticuli particula per Microſcopium conſiderata, in qua glandulæ pyramidales inſtar cryſtallorum elevantur undique.

Fig. LXXXII.

a. Lien, ejusque vena.
b. Arteria.
ccc. Nervi ad lienem.

Fig. LXXXIII.

Hepar Cervæ cum Diaphragmate.

Fig. LXXXIV.

Animalculum quod in hepatis Cervæ vaſis numeroſa prole provolvebatur (ein ågle) per microſcopium conſideratum.

Fig. LXXXV.

AA. Renes.
bb. Renes ſuccenturiati.
cc. Vena emulgens.
dd. Uretheres.
ee. Uteri fundus.
ff. Tubæ uteri.
gg. Ligamentum latum.
hh. Ligamentum rotundum.
i. Veſica Urinaria.
k. Vulva.
l. Vena cava.
m. Arteria magna.

Fig. LXXXVI.

A. Aſpera arteria.
b. Arteria magna.
cc. Cor.
ddd. Lobi pulmonis in ſiniſtra parte.
eeeee. Lobi pulmonis in dextro latere.

OBSERVATIO CCXXIV.

D. JOH. GEORGII VOLKAMERI Jun.

Duellum ſcorpii cum araneo.

DIrô Eridis virore, non tàm homines, quàm cætera animantia fœdata eſſe, quotidiana teſtatur experientia. Talia ſiquidem vel innatum quoddam inter ſe fovent odium, quod ex peculiari antipathiâ, vel potiùs effluviis oriundum, mirandos producit effectus. Sic murium aucipis catti præſentiam quamplurimi perferre nequeunt, hujus enim effluvia, dum anxiè perſentiſcunt, ſpiritum anhelum ducentes, jam ſuprema meditari nobis videntur. Ita quoque ad murium obtutum contremiſcunt pleræque ſequioris quæ ſunt ſexus. Araneam textoriâ arte celebrem abhorrent plures ita, ut ad hujus proximiorem contactum tremulo vocum ſonitu ab aſtantibus auxiliatrices efflagitent manus. Sunt & quædam ex brutis, quæ fame irritatà, inimicos exercere conatus erga ſui ſimilia tenentur. Sic inſons lanigera turba, lupi tanquam inimici ſui adventum tremit. Nec peregrinô ſub Sole viventia hocce deſtituuntur venenô: Naturæ enim faſtus Leo, dum rugit, cætera animantia attonita quaſi expaveſcunt Regem ſuum, utpote cujus ungues purpureô conſanguineorum ſpiritu cruentatos celerrimô pede effugere contendunt. Aviculæ, innocentes animulæ, quando vel aëra ſindendo, liquidô gutture, exorientem ſalutant auroram, vel per frondea rura divinum melos ſpargunt, in rapacis tandem accipitris prædam concedunt. Inveniuntur porrò ex vivis, quæ irritata excandeſcunt, venenatæque ſuæ qualitatis fermentum ſubjecto relinquunt irritanti, quorum haud levis eſt numerus: Vipera mordendo, ſcorpius pungendo virus communicant ſuum. Sic inimico ſæpiùs congreſſu beſtiolas de victoria certantes videre contingit; Quale nobis exem-

emplum præbet araneus cum ſcorpione. Paucis enim abhinc annis, incidimus fortè fortunâ in circumforaneum ſcorpiones vivos venum circumportantem. Levem itaque horum coëmere numerum animo curioſo ſatisfacturi decrevimus. Inter alia verò experimenta animalium horum antipathiam indagaturis illud occurrebat. Pellucido incarceravimus vitro araneum cum ſcorpione, diſpar hoc connubium momentum durare vix poterat, quin araneus celeri pedum niſu ſcorpionem texturæ ſuæ tentaret implicare, ſed infauſtô prorſus ſucceſſu; inimico namque hoc congreſſu irritatus ſcorpio ſuique defenſionem nactus, ictu lethali damnatum araneæ ſpiritum profligavit, chelarum prætereà ſuarum auxilio pedes omnimodè abſcidit inimici, prehenſum ori admovit truncum inertem & omne, quod intus erat humidum, penitùs exhauſit, abjectâ pelliculâ inani. Niſi itaque durior ſcorpii cuticula cum chelarum ornamento haſtæ, ut ita loquar, clypeique vicem ſuſtinuiſſent, anceps de prælii hujus exitu judicium foviſſem: nec deeſt nobis exemplum, ubi araneus ictu peſtilenti ſuperavit bufonem, ſibi ut multò majorem, ita fortiorem inimicum. Animum ergò torquet, qui ſupereſt mihi ſcrupulus, utrùm peſtiferum magis ſit aranei, an ſcorpionis virus, id quod judicio ſubmitto Excell. *Celſi*, Directoris Collegii noſtri meritiſſimi.

SCHOLIUM.

NOn omnes aranei & ſcorpionis ſpecies æquè eſſe letiferas, plurimis obſervationibus edocemur. Et quidem araneos quod concernit, eos absq; ullo vitæ incommodo multoties fuiſſe devoratos, præter alios, etiam *Ephemerides noſtra, Dec. I. Ann. II. obſ. 10. A. IV. obſ. 83. A. VIII. obſ. 35.* & *Dec. II. An. IV. obſ. 70.* nec non *A. V. obſ. 116.* exemplis confirmant. Quamvis & hos innoxiè deglutitos, ab omni veneni labe propterea eximere velle vix liceat, ſi quis ipſum atrox viperinum venenum,

ex Cl. *Franc. Redi* in *tr. de viper.* experimento, ſine noxa ebibi poſſe, conſideret; cùm è contrà vulneri immiſſum & ſanguini communicatum non poſſit non eſſe letale: ſi itaque horum araneorum ventriculo ingeſtorum acre venenum à fermento ſtomachi infringi ac deſtrui dicamus, quò minus dein ſanguini commixtum nocere queat, vix errabimus; quæ aliàs morſu ſuô venenatum humorem vulneri ſi inſtillâſſent, tragœdiam vitæ humanæ ludere potuiſſent; qualia mortifera exempla nobis *Dominic. Panarolus pentecoſt. 1. obſervat. med. 45.* & noſter Excell. *D. Reiſelius dd. Ephem. Dec. II. Ann. IV. obſerv. 87.* dederunt: quosdam adeò eſſe venenatos *Jul. Cæſ. Scaligeri* relatio *exerc. 186. de ſubtil.* fidem facit, ut calcati per ipſas calceorum ſoleas (id quod in noſtris terris evenire haud ſolet) venenum transmittant. In Hybernia verò minimè venenoſos eſſe, incolas multorum ſeculorum experientiâ edoctos non dubitare, Ill. *Rob. Boyle tentam. phyſiol.* memorat. Sic etiam non omnium ſcorpionum puncturam eſſe letalem, Helvetici illi à Cl. *D. Joh. Jac. Wagnero in hiſt. nat. Helvet. cur. pag. 236.* deſcripti teſtantur; quin & *Nicander in Theriac.* jam olim inter octo, quæ producit, ſcorpionum genera, primùm albicans nec ſonticum nec letale eſſe pronunciat. Ipſe etiam, quos ex vicino Tirolenſi Comitatu huc allatos ſæpè vidi, ſine noxa ab iis, qui vendunt, manibus verſari obſervavi; idem de hisce referente in *Comment. ad lib. 2. Dioſcor. cap. 12. Petr. Andr. Matthiolo*, ubi in Pharo locisque aliis eosdem pariter non nocere, ex *Ariſtotele* ſubjungit. De Italicis idem aliqui tradunt, præeunte *Plinio hiſt. natur. lib. 11. cap. 25.* qui poſtquam ſcorpiones ex Sicilia in Italiam importatos vivere non potuiſſe ſcripſerat, *viſuntur tamen aliquando*, addit, *in Italia, ſed innocui, multisq; aliis in locis, ut circa Pharum in Ægypto;* ſic *Joh. Faber*, Medicus quondam Romæ vivens, ruſticos vidit citra noxam eos manibus tractâſſe; quod & *D. Franc. Redus experim. de inſect. gener.* de Florentinis adfirmat; quanquam contrarium de hisce *citat. Matthiolus* tradat, ſci-

licet

licet complures in Hetruria ictos ſe vidiſſe, qui graviſſimas perpeſſi fuerint exacerbationes & quaſi ad mortem redactos. *Joh. Rhodius cent. 3. obſerv. med. 90.* Patavinos, itidem noxâ haud carere adſtruit; quod ex celeb. *Thom. Bartholini* quoque obſervatione colligitur, qui ipſos ſcorpiones Italicos mutuâ lanienâ ſe necâſſe vidit, uti *obſ. de unicorn.* habet. Quæcunque jam diverſæ hujus relationis cauſa fuerit, quàm fortè manuum iſtorum ruſticorum vel calloſitas, vel contra ictus per inunctionem aliquam præſervatio, vel mitior, quò minùs in iram concitentur ſcorpiones, tractatio, aut ipſorum ratione ſpeciei, loci nativi, anni temporis, ætatis &c. diverſitas dare poſſent: non æquè vehemens tamen venenum in dictis reperiri, inde colligo, quale in Tunetanis eſſe, *dictus Redus* notavit, quorum nempe venenum terribiliſſimum ſit, quod non velociſſimè modò, ſed violenter etiam, & non ſine graviſſimis ſymptomatibus operetur; Pragenſes etiam venenatiſſimos eſſe, ex *Bohuslao Balbino* Excellentiſs. *Ephemeridum Lipſienſium Conditores A. 1682. pag. 246.* indicant; mitiori autem veneno pollere inſecta hæc in Indiis videntur; id quod de Java majori Indiæ Orientalis ex *Ephemer. noſtr. Dec. I. Ann. IX. obſerv. 194.* & de America ex *Joh. Lerio hiſt. navigat. in Braſil. cap. 11.* patet. Quibus ſingulis conſideratis, non adeò facilè erit, ſcrupulum à *Nob. D. Autore* propoſitum eximere. Poterit ſanè venenoſior araneus, cum ſcorpione minùs venenatô congreſſus, præcipuè dum commodiori inſultu hunc hoſtem ſuum adgredi valet, faciliùs eum occidere; è contrà ſcorpio virulentus araneum minùs venenô turgidum promtiùs morti tradere potis eſt; ut ita modò aranei, modò ſcorpionis venenum peſtiferum magis ſit dicendum. Aſt ſi de utroque in ſummo ſuo venenoſitatis gradu conſtitutô, & habitô ad corpus humanum reſpectu, ſit aliquid ſtatuendum, quid dicere queam, vix invenio, cùm utrumque graviſſima, nec multùm diſſimilia inducat ſymptomata, atque à nullo eorum placida ſperanda ſit vitæ exſolutio; quanquam ſi araneus

morſu tantùm virus ſuum adfricet, cùm ſcorpio aculeum ſuum profundiùs corpori intrudere, & ita venenum non tantùm intimiùs infundere, ſed & nervos pungere valeat, majus ab hoc, quàm illô imminere periculum ſtatuere mallem. Cæterùm quia amantiſſimo D. Autori duelli animalis elegans exemplum dare, & bufonis etiam cum araneo pugnæ (cujus quoque ſpecimina ex obſervatione propria, nec non *Helmontii* aliorumque relatione adducuntur à noſtro curioſiſſimo *Arione tr. de bufone ſect. 1. cap. 3. §. 24. & 25.*) meminiſſe libuit, ſcorpionem quoque à viliori & imbecilliori, quàm araneus eſt, inſecto ſuccumbentem indicare liceat, ab *Arnoldo Montano* deſcriptum *libr. de Legat. Societat. Belg. Ind. Orient. ad Imper. Japan.* inter Oſackem nempe & Nangeſake in navibus multoties copias formicarum fuiſſe conſpectas, ſcorpionem circulo circa eum facto undique petentium, ut, quò ſe verteret, neſciret; formicis pedes ejus adeô lancinantibus, ut deſperabundus tandem caudâ capiti admotâ ſibiipſi letalem ictum inflixerit, à formicis dein quaſi triumphum agentibus ſine mora abreptus. Et *D. Joh. Theod. Schenckium*, Profeſſorem quondam celeberrimum, aliquando nobis memorâſſe recordor, elegantem ſe tragœdiam vidiſſe ſcorpionis ſeipſum interficientis, cùm igne circulari carbonum factô, poſitus in medio is effugere tentans, & ob ignem ſæpiùs retrogredi coactus, tandem furibundus caudam ſuam capiti adpoſuiſſet, ſeque ipſum puncturâ ſuâ interemiſſet.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXV.
D. PETRI ROMMELII.
Capilli cranio infixi.

COma eſt reverenda in ſenibus, veneranda in ſacerdotibus, terribilis in bellatoribus, decora in adoleſcentibus, compta in mulieribus, dulcis in pueris, ita *D. Ambroſ. lib. 2. Hex.* addo ego admiranda in demortuis, & poſt plures demùm annos in tumbis repertis. Demortuorum capillos creſcere extra omne dubium poſitum eſſe, mihi perſuadeo, non opus, ut id authoritate *Paræi, Camerarii, Bartholini, Blaſii, Academicorum Naturæ Curioſor.* aliorumque magnorum atque excellentiſſimorum Virorum ulteriùs probem, præſertim cùm de eorum augmento hâc vice loqui, mihi animus non ſit. Nec quisquam negabit ſpero, ad plures annos, imò ſecula integra eos conſervari. Exemplo nobis eſſe poteſt Tulliola, *Ciceronis* filia, cujus ex *Cæl. Rhodig. A. L. lib. 3. cap. 24. Col. m. 146.* in *Scholio ad obſ. 123. p. 281. Ann. I. Dec. I. Miſcell. Acad. Nat. Cur.* mentio fit. Neque dubio caret *Avicennæ, J. B. Portæ*, aliorumque opinio atque vetus traditio, quâ aſſeritur, capillos, imprimis mulierum, maximè verò menſtruatarum, mutari in ſerpentes, licet *Petr. Borellus Cent. I. Obſervat. Phyſico-Medic. obſ. 23. p. m. 29.* dicat, ſe vidiſſe capillos fœmininos animatos, & deglutitos pilos in ſerpentes transformari; Cui aſſertioni tamen contradicit laudanda experientia, curioſisſimi ſimul atque experientiſſimi *D. Franciſci Redi, in Experimentis ſuis circa generationem inſectorum factis p. 144.* Capillos, quos *Junior Helmontius* ſtellis comparat, & ſtellas cœli microcoſmici vocat, præ omnibus aliis humani corporis partibus, diu corruptionis tyrannidem effugere poſſe, ſingularique adverſus putredinem gaudere privilegio, præter Tulliolæ modò citatam, pluresque alias

paſſim

paſſim notatas hiſtorias, evincet etiam mox ſequutura à me facta obſervatio.

Communis quidem Anatomicorum conſenſus docet, pilos ſeu capillos, originem & radices ſuas in cute, ex glanduloſis corpuſculis & papillis, tanquam bulbis accipere, licet præter conſuetum naturæ modum etiam in aliis corporis partibus & corde ipsô, teſte *Valerio Maximo, l. 1. c. 8. Plinio, Mureto, Zvvingero, DD. Joh. Sculteto* in *Trichiaſi admiranda*, &c. reperiantur quandoque, rarius tamen & vix obſervatum eſſe exiſtimo, illos oſſibus innatos & infixos, ſine cutis aut membranæ adminiculo fuiſſe repertos.

Cùm ante paucos annos in vicino oppido Weiſſenhorn Illuſtriſsimæ Dominæ Comitiſſæ, Mariæ Tereſiæ Fuggerin à Babenhauſen, Comitiſſæ de Kirchberg & Dominæ in Weiſſenhorn, ob adverſam illi valetudinem operam meam locarem, & die quodam, tempus fallendi gratia, in agrum exſpatiarer, domumque reverſurus etiam cœmiterium, in eoque oſſuarium, in quo eleganti ordine ſingula demortuorum oſſa, repoſita erant, viſitarem; inter plures calvarias, unam, à reliquis majori loci intercapedine diſtinctam & ſeparatam obſervavi, quæ ſingulare aliquid oſtentare videbatur: propiùs proinde accedens, calvariam inſpiciens & examinans, animadverti, iſtam, omni prorſus cute & pericraniô deſtitutam, atque ſicciſſimam, innumeris ferè vegetabilibus microcoſmicis, capillis ſcilicet, & quidem in plicas & ſpiras adhuc (pro more hujus regionis) intortis (eingeflochtene Zöpfe) ſuperbire, plegma etiam (cui crines intorti erant) ex ſindone & goſſypio confectum, licet hinc inde lacerum, capillis tamen ubique ritè illaqueatum eſſe. Radices ſeu bulbi capillorum altius cranio infixi erant, & non, niſi aliquali adhibita vi abrumpi vel extrahi poterant. Præter veſpillonem alius etiam quantum ex veſtitu & vultu judicare licebat, civis honeſtus ſuperveniens, hæc admiranti, ſanctè adfirmavit, iſtam calvariam

fuiſſe

fuiſſe virginis Berdliniæ. Conſulis oppidani ſpectatiſſimi quondam ſororis, ante 34. jam annos denatæ atque humatæ, poſtq; plurimorum annorum decurſum, (ut etiam aliis cadaveribus locus concederetur) demùm effoſſam eſſe.

Rarum quidem non eſt, capillos etiam in cadaveribus nullâ balſamatione artificiali conditis, longâ annorum ſerie non corrumpi, quod infinita exempla teſtantur, quæ proliχiùs adducere ſupervacaneum opus eſſet; ſed hoc rarum eſt, illos immediatè cranio, reverà & quidem profundiùs infixos fuiſſe. Plurimi Auctorum hoc capillorum à putredine privilegium, illorum naturali ſiccitati adſcribunt, ſed vix omnibus hæc eorum ſententia probatur, aliamq; etiam præter hanc cauſam dari poſſe probabile eſt.

OBSERVATIO CCXXVI.
D. PETRI ROMMELII.
Capilli naturâ virides.

NOn malè *Joh. Sperlingium* in *Diſp. quadam* ſtatuiſſe, plura & majora in capite (cœlô ſcilicet microcoſmicô) dari miracula, quam in univerſo terrarum orbe, obſervatio proximè antecedens, aliquomodo probare, cui etiam mox ſubſequens adſtipulari videtur.

Colorem capillorum in hominibus valdè tam ratione ſexûs, ætatis, regionis, temperamenti, humorum prædominantium, aëris ambientis &c. quàm ratione culturæ variare, lippis & tonſoribus notum eſt; videmus enim nigros, albos, flavos, fuſcos, ruffos, canos, rectos, criſpos &c. nullos tamen reperiri per naturam cœruleos vel virides capillos, aſſerere haud verentur, Auctores graviſſimi, quos inter eminet Magnus *Th. Bartholinus in Anat. Ref. p. m. 457. & alibi.* Cœruleos etiam fabuloſos cenſet *Cunr. Tiburt. Rango, in opere ſuo de Capillamentis* ſive Peruquen/ dum ſcribit: Cœruleos capillos dari vix

crederem, nec credidi hactenus, niſi *Solinus c.* 65. fabulæ vulgò creditæ fidem faceret. *Indis*, ait, *omnibus promiſſa Cæſaries, non ſine fuco cœrulei.* Agathyrſos cœruleô capillô notabiles facit *Plinius*, ſed cum fuco, adeò mirum non eſt. Meminit quidem Excellentiſſimus atque Curioſiſſimus Curioſorum Arion, *D. D. Chriſtianus Franciſcus Paullini*, Fautor atque Amicus meus maximè colendus, in Breviario Rerum memorabilium, *Appendicis* locô *Anno* 4. *Decur. II. Miſcell. curioſ. adnexo, p.* 203. Crinium cœruleorum & barbæ ejusdem coloris, ſed quia metallifoſſor, crinitus ille erat, non immeritò in vapores metallicos cauſa conjici poſſet. Quicquid ſit, nos miſſis cœruleis, ſolùm de viridibus pauca libabimus, quales absque fuco dari etiam fidem *Rangoni* ſuperare videtur, illumque colorem, docente *Cardano*, Aquâ Capparum deſtillatâ acquiri putat. Bina exempla capillorum viridium refert *Th. Barthol. in H. A. C. I. obſervat.* 40. *p.* 60. & in *Anat. Reform.* Sed unum nequitiæ barbitonſoris, barbam alienis coloribus defœdantem adſcribit; quoad ſecundum, ſuſpicatur eundem metallifuſoribus adfuiſſe, hincque colorem iſtum adeptum eſſe, nam ita ferè metallurgis capillos tingi dicit.

Exemplum dabo naturaliter viridium capillorum. Cùm adhuc ſtudiorum causâ in alma Antenorea commorarer, in agro Patavino, non ita procul ab urbe, in villa quadam juxta Brentam fluvium, vidi ruſticum ſanum & robuſtum, inter quintum & ſextum ætatis luſtrum conſtitutum, cujus caput verè viridi capillitio copioſo laſciviebat, mihique & Commilitonibus elegans & curioſum ſpectaculum præbebat, nullô adhibitô fucô vel artificiô, ſed à natura ipſa ita tinctum erat, nullius enim fuci gnarus erat, imò neque capillorum, neque veſtium curam ſingularem habebat, ſed forma neglecta (quæ, ut dici quondam ſolebat, virum decet) incedebat, nec unquam metallifoſſoribus vel fuſoribus adfuerat, ſed quicquid ornamenti id erat, à benigna & liberali natura acceperat,

Præ-

Præter alios Germanos teſtes hujus rarioris Phænomeni habui, *D. D. Joh. Liebentanzium Vratislavia-Sileſium* & *D. D. David. Eccoltum Lindavienſem*, amicos, conſalinum, & comites deſideratiſſimos.

Dum hæc ſcribo, recordor me Parmæ in Italia, in Ducis Sereniſſimi ſtabulo, inter alios equos primarios, unum omninò viridibus pilis ſuperbientem obſervâſſe, qui propterea La Speranza (i. e. Spes) vocabatur, quod nomen etiam, Tabulæ, majoribus literis inſcriptum, & columnæ adpenſæ legebatur. De raro hoc equi colore interrogatus Hipparchus reſpondit, equum iſtum, absque omni fuco, à natura hosce pilos virides obtinuiſſe, & proinde à Sereniſſimo Duce præ cæteris æſtimari *Petrus Borellus in Obſervat. Phyſico-Med. Cent. 2. obſ. 56. p. m. 156.* teſtatur, ſe in juvene capillos omninò virides obſervâſſe, ſudorem etiam illius juvenis viridem fuiſſe. *Scriptor quidam rerum Anglicarum Nebriſſienſis*, duorum infantum in Anglia Anno 1140. planè viridium meminit. Confer. *Athanaſ. Kircheri Mund. ſubterr.* item *Eraſm. Franciſci* D. und W. J. L. u. SG. *f. 361. ſeqq.*

OBSERVATIO CCXXVII.

D. PETRI ROMMELII.

Qui longos habent pedes, faciliùs purgantur.

MUlta quandoque etiam à magni nominis Viris traduntur, in eorumque Scriptis reperiuntur, quorum nulla ratio dari poteſt, & proinde, parùm vel nihil fidei eis adhibemus, imò plerumque contemnimus. Cùm tamen ſi adcuratior accedat obſervatio, rem ita ſe habere, ipſi experiamur, etiamſi modum & rationem, quomodo & quare contingat, non ſatis explicare valeamus. Celeberrimus quondam Anatomicus, *Adrianus Spigelius* in ſuo *de hu-*

mani corporis fabrica opere, *lib. 1. cap. 11.* in quo de mutua artuum inter ſe proportione agit, *ſub finem fol. 22.* Corollarii loco addit: *Notandum eſt hîc, obſervatum à me eſſe multiplici experientia, eos qui longos habent pedes, utplurimum alvo eſſe fluentiore. Obſervandumq; propterea id diligentius eſt, ut cautiores ſimus in præſcribendis purgantibus, ne talibus validiora offeramus, quos facile in periculum conjicere poſſumus.* Non ſemel tantùm in Praxi mea hoc verum eſſe obſervavi, ac proinde validiora purgantia iisdem exhibere minimè tutum eſſe, aliquot exemplis didici, longèque enim facilius quandoq́ue moventur ac alii, ſed ſemper & in omnibus hoc accidere, præſertim hiſce in regionibus, dubito.

OBSERVATIO CCXXVIII.

D. PETRI ROMMELII.

Tertiana intermittens ſcarificatione in Paroxyſmo ſublata.

VIr quidam honeſtus, & in literis non planè hoſpes, non ita pridem febre tertiana intermittente (qua tum plurimi vexabantur) corripiebatur, hic ad expellendum infenſum hunc hoſtem variis utebatur medicamentis, ſed non ea qua decebat methodo, videlicet, purgatione, VSne ſudoriferis, antifebrilibus, præcipitantibus, pentaculis, ſpecificis in multis aliis probatis, ſed incaſsum omnibus & ſine optato ſucceſſu, febre, ſpretis hiſce omnibus, etiam ſuperſtitiosè in uſum adhibitis, ad tres menſes protractâ. Febricitans tandem morbi pertæſus, decimaquarta demum ſeptimana, ipſo in febris paroxyſmo balneatorem accerſit, dorſo, ſcapulis & brachiis cucurbitulas applicari & ſcarificari curat, eoque quaſi momento, à febre ſatis moleſta & diuturna liberatur, & ſine diætæ debita obſervatione, absque

absque recidiva in hunc usque diem ſanus vivit. Ante duos tresve annos febribus tertianis intermittentibus valde ſævientibus, plurimi, neſcio cujus ſuaſu, accedente paroxysmo febrili, medianam tundebant, ſed quantum reſcire potui, omnes ſine fructu & cum majori ſubinde ſanitatis & virium diſpendio.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. PETRI ROMMELII.

Epilepſia, viſa & audita, etiam ſecreta revelans.

INter plures admirandas Epilepſiæ ſpecies, quæ paſſim in *Ephem. Acad. Nat. Cur.* legi poſſunt, locum etiam merentur Epilepſiæ ſingularis & raræ obſervatio, ab Excellentiſſimo *DD. Gabriele Furtenbachio*, Phyſico Leutkirchenſi amico meo integerrimo non ita pridem communicata, ita enim ad me ſcribit: Anno 1687. d. 13. Aprilis vocatus fui ad Joh. Jac. Mairn/ juvenem 15. annorum, mercatoris noſtrâtis famulum, ultra annum jam per intervalla morbo ſacro agitatum, alibique à diverſis medicis tractatum: hic ter eodem die paroxyſmo & inſultu epileptico correptus fuit, in principio ſine clamore & ſermocinatione, poſtea vero cum omnibus & ſingulis circumſtantiis enarravit accuratiſſimè omnia, quæ eo die, viderat, ſcripſerat, dixerat & audiverat, imo textum ſacrum, quem in templo legere & explicare audierat, cum ſummaria concionis habitæ recapitulatione; & hoc integram ferè duravit horam, quibus finitis, ſenſim ad ſe rediit, omnium actorum immemor, ſeque interea dormiviſſe putavit. Hero ſuo hoc maximè moleſtum eſt, quod durante paroxyſmo, ſecreta, negotia ejus, literas-

raſque talia concernentes & continentes, recitat verbotenus & propalat.

[1688. 9. Febr. Ulmâ Auguſtam Vind. miſſæ.]

OBSERVATIO CCXXX.
D. JOHANNIS BAPTISTÆ SCARAMUCCII,
De
Atrophia Hydropica.

ADerat Aſſiſii juvenis Illuſtriſſima annor. 18. temperamenti ſanguinei, habitus carnoſi, quæ vitæ contemplativæ addicta cœpit abſtinentiæ titulo conſuetam deſerere victus quantitatem; Inde lochia ne dum diminui, ſed penitus feriari cum aliqua emaciatione eſt experta. Interea autumnali tempore purgatione de more præmiſſa, eaque repetita ad uſum vitrioli Martis juxtà normam ei conſcriptam ſe contulit, poſt cujus uſum cœpit taliter emaciationis incrementum, ut hyemali decurſu atrophica reddita omninò annuit, ut morbo obſidionem imponerem. Interea offendere cœpi nullam adeſſe febrem, nullam ſitim, atrophia tamen erat conſiderabilis, & cum omnimoda menſium ſuppreſſione, aderat obſtinata alui ſtipticitas, ut non niſi clyſteribus alvus ſollicitaretur, ſimulque ab inappetentia divexari Patientem deprehendimus.

Invitus curationem aggreſſus eò intentiones credidi dirigendas, ut eſſet procedendum emollientibus, humectantibus, edulcorantibus, refermentantibus, nec non nutrientibus. Quapropter præmiſſo floris caſſiæ uſu, jura parv. pull. alterata cichorea, hepatica, malva, & borragine cum ſucco pomorum redolentium non acido fuere præſcripta, à quorum uſu repetita caſſia, ac aſininum per quadraginta, & poſtea lac caprillum per menſem præſcripſimus: Immo cum

in

in pejus rueret atrophia, ut maraſmum repræſentaret, lac muliebre è mammis ſugendum commiſimus. Semper in pejus adire morbus viſus eſt, ſervata eadem alvi ſiccitate, licet continuò clyſteres lactis, & emollientia adhiberentur; neq; reformidavimus in lactis uſu etiam balneum aquæ dulcis alteratum herbis emollientibus de ſero committere cum ſubſequuta linitione oleo amygdalarum dulcium, violaceo, & ſimilibus; Aſt omnia fruſtra extitiſſe deprehendebamus, dum interim tumefieri pedes inchoavere; Poſtea verò nedum femora, ſed & manus, & facies: Undè anaſarchica reddita Patiens tunc primò cœpit mortem timere, quando jam nos eam morti proximam admirabamur. Nè verò hiſcè in anguſtiis videremur dixiſſe vale vitæ Patientis, commiſimus, ut propinaretur ſingulo manè uncia una ſyrupi terebinthinati cum jure alterato radicibus cichoreæ, & petroſelini. Præter ſpem cœpit urinæ excretio taliter augeri, ut cum ad libras duas, & tres excerneretur ſingulo die, nedum detumefieri viſa fuerit, ſed ſenſibiliter aliquo modo nutriri in dies obſervaverimus.

Vix tandem ab hydrope immunis graviſſimis cœpit detineri hyſtericis ſymptomatibus, quæ in hoc erant poſita, ut modò fatua absque loquela, modo aliena alloquens, modò tremoribus detenta, modò lipothymiis affecta, à quibus convaleſcens convaluit quoque perfectè ab atrophia. Menſtrua tamen adhuc feriata extitêre, alvo ſicca ſemper ſervata.

Paraphraſis.

INtemperantiæ culpam plerumque inculpandam in morborum invaſionibus diem dies oſtendit, cum revera, ut innuit *Cato* difficile ſit verba facere ad ventres auribus carentes. : Et quamvis mos eſſet (ut innuit *Plutarchus*) & conveniret, ut hominis mortui ventrem exſecarent, atque adverſo ſole conſciſſum abjicerent eum innuentes fuiſſe cauſam omnium, quæ in vita peccaverit homo, adhuc tamen in noſtra

noſtra patiente digito demonſtramus, abſtinentiam initia morbo ſtraviſſe, ac ſi Socratem vellet imitari, qui præ alimenti abſtinentia vitæ propriæ vale conceſſit.

Catameniorum ergò diminutionem, & poſtea omnimodam feriationem unicè ab alimentorum abſtinentia ortum duxiſſe ex eo conjicimus, quod cum ſanguinis maſſa eſſet aſſueta ſufficientibus ſervari eduliis, mirum non fuit, quod paulatim deficientibus his, talem attigerit diminutionis terminum, ut anſam pauliſper conceſſerit omnimodè menſium feriationi; Etenim probabiliter menſtrua ſic promoveri concipimus. Cum in utero ex *Harvei* obſervatione copioſiores ſint arteriæ, quam venæ, ſequitur, ut major copia ſanguinis per arterias ad uterum demandetur, quàm per venas poſſit remeare. Quapropter cum menſis periodo poſſit ſanguis ad turgeſcentiam cumulari in utero, taliter ut cum incrementum uterus, quoad extenſionem obtineat, ad eam diſtractionem fibræ poſſunt deduci, ut propter elaſticam vim ad contractionem ſe reducentes contentum ſanguinem inter interſtitia muſcularia uteri ad venas impellant; Undè cum non detur venarum capacitas proportionata, ut ſanguis refluat ad maſſam humoralem, inſequitur, ut earundem venarum extremitates cædant ſanguini propulſo, & ſic dehiſcentes exitum ei concedant. Non inficior tamen aliquam concurrere poſſe fermentationem, per quam inſequuta particularum lucta, promptius ſequatur orificiorum dehiſcentia, & ſic exitus ſanguini concedatur.

Hinc ſatis notum hanc eſſe *Hippocratis* ſententiam, dum *lib. de genit.* protulit, poſtquam adoleverit Virgo, venæ uteri amplæ fiunt præ augmento, & oſcula ipſarum aperiuntur, & via, ac tranſitus per anguſtias contingit, & humidum tunc agitationem habet; nam ſpatioſitas ipſi contingit ab agitatione, & quaſſatione.

Etſi verò *Graaffius* fermentationem pro menſtruis promovendis in humorali maſſa concipiat, tamen nos eam conci-

cipi-

cipimus in utero, cum immediatè à purgamentis ſanguinem coadunari concipiamus cum *Zacuto*, & *Sennerto* præcipuè tamen ob rationem ſuperius allatam, facto nimirum conceptu, quod ejus conſervetur motus nedum inteſtinus, ſed & localis, licet iſte ſit moderatus, nam quamvis ad turgeſcentiam ſanguinem cumulari ſupponamus, tamen ſemper proportionabiliter ad venas pro earum capacitate concedetur, undè ſemper pars, quæ partem retrò ſequitur ſucceſſivè tardo ſaltem motu cietur. Non inficiamur tamen poſſe fermentationem promoveri in humorali maſſa, quando obſtructis viis in utero per aliquam hæmorrhagiam ſequatur evacuatio menſtrualis.

Fermentum autem uterinum per fermentaceam materiam aliis in partibus genitam concepit Diemerbrock; Verum cum vaſa omnis generis ad uterum pertingant, cumq; glandulæ in eadem ſubſtantia uteri locentur, à veritate non eſſet alienum concipere per arterias, & nervos ſuccum deponi iisdem in glandulis ſalino-volatili præditum indole, ibique per peculiarem cribrationem taliter diſponi, ut quemadmodum pars craſſior ad cavitatem uteri ſuffunditur ſub apparentia mucoſitatum, & pars ſubtilior per vaſa lymphatica deferatur, ſic particulæ ſpirituoſiores, & balſamicæ per venas reducuntur, ut ſua volatilitate vigorationem toti corpori imprimant, nec non ſanguinem fermentando perficiant, ut parte impuriori ſecreta, pars purior cedat in ovi muliebris incrementum, & in embryonis, fœtusque nutrimentum.

Non multum gravabor obviam ire denegantibus fermentationem in utero, cum eam ſatis oſtendat, quod in utero tam grande mutationis opus perficiatur, ut eſt incrementum ovi muliebris à ſanguine, & in embryonem converſio.

Etſi verò ſit concipienda fermentativa ebullitio in utero, ratione cujus promptius ſanguis ad turgeſcentiam cumulatus

exitum affectet, adhuc tamen ut fiat coadunatio ad ſaturitatem requiritur, ut copia ſanguinis ſuperabundet in maſſa humorali. Hanc ſuperabundantiam ideò neceſſariam concipimus, quia cum motus in arteriis procedat ex lato in anguſtum, neceſſariò debet concipi, ut capacitas arteriarum in majoribus peripheriis taliter creſcat, ut arteriarum oſcula quaquaverſus à trunco principali perreptantia ulterius dehiſcant, & ſic apta reddantur receptioni copioſioris ſanguinis.

Etenim motus in arteriis & concipitur rectus, & concipitur lateralis: Verum tamen eſt, quod motus lateralis à motu recto quaſi remorato promovetur, quatenus procedens motus ex lato in anguſtum eadem incepta proportione non poteſt continuari; Hinc quo major erit quantitas ſanguinis in humorali maſſa, eò ſequitur major arteriarum diſtractio, & per conſequens debet concipi motus lateralis major. Hoc poſito, quis non concipit in majori diſtenſione peripheriæ arteriarum majorum copioſius, & promptius ſanguinem diſtribui peripheriis arteriarum adjacentium.

Si tamen accidat, ut ſanguis in humorali maſſa non ſuperabundet, ita ut promptius iter ſuum per peripherias arteriarum obtineat, motus lateralis non eſt ita vehemens, ut eam diſtractionem vehementem inferat, per quam copioſior tranſitus intrà adjacentium arteriarum orificia debeat inſequi. Sit tubus coriaceus, vel animalis inteſtinum foraminibus ſpiſſis pertuſum, ſi aquam ſiphone imponamus, ut detur tranſitus liber per tubi capacitatem ad finem usque, ne gutta quidem per foraminula profluet: Si verò major copia aquæ ſit illa, quæ ingreditur, quàm quæ egreditur, videbimus profectò ita ſucceſſivè tumefieri inteſtinum, vel tubum coriaceum, ut quaquaverſus per foraminula impetuoſis deſultibus aquæ ſequatur emanatio.

His

His poſitis ſuſpicamur in noſtra Patiente catameniorum diminutionem originem obtinuiſſe ab imminuta ſanguinis copia, quatenus humoralis maſſa debito defraudata pabulo ad ſufficientiam non fuerit reſtaurara, cumque in dies auctus fuerit defectus, mirum non eſt, quod omnimodè feriata extiterint.

Quamvis autem eadem adſit mechanica neceſſitas, ut cum copioſiores ſint arteriæ, quam venæ, debeat major copia ſanguinis per arterias profluere, quàm remeare per venas, tamen diminuta copia ex ratione ſuper allata, non permittit, ut copioſus ſit ſanguinis proventus per uterinas arterias; Quapropter licet ad turgeſcentiæ terminum ſanguis non ſit cumulatus, tamen à fermento uterino lucta, & excretiva ebullitio promovetur, ut tantum diminuta ſubſequatur excretio; Cumque in dies imminuatur copia, ſimulque hebetetur fermentum, ſequitur, ut non multum diſtrahantur fibræ uterinæ; Quapropter rigiditatem contrahere incipientes eandem obtinent, per quam flexibilitati redditæ ineptæ ſpatium non concedunt ſanguini per arterias demiſſo; Undè evenit, ut moderetur ſanguis per arterias, & non niſi ingreſſus per easdem correſpondeat egreſſui per venas; Hinc probabiliter concipimus tali de cauſa menſtruales ceſſare evacuationes, vel remitti in primo ſenio.

Vix tamen ac atrophicam deprehenderim Patientem, cœperam cogitare, à qua cauſa ortum duxerit impreſſio morboſa, & num vitriolum martis potuerit morbo opitulari.

Non me latet hecticam ſenectutis nuncupari totius corporis contabeſcentiam ſinè febre nomine atrophiæ communiter deſignatam, à qua tamen genuina cauſa ortum duxerit, non tam de facili elicitur conceptus.

Triplici in ordine juxtà Neotericorum aſſerta fundantur cauſarum genera, vel enim ſucci chyloſi vitio id accidit, quatenus aut non ſufficiens, aut non ſatis laudabilis maſſam ſubit ſanguineam, vel quod vitio humoralis maſſæ non ritè

mutatur in ſuccum nutritium, & ſanguinem; vel quod humores hi non apponuntur liquoris nervei culpa.

Sed ut clariùs cauſam ſit nobis rimari conceſſum, modum nutritionis attingere non pigebit. Magnam profectò aggredimur provinciam, dum quærimus an materia nutritionis in homogeneitate, vel in heterogeneitate conſiſtat? Certum enim eſt, heterogeneas eſſe nutriendas partes, verùm cuilibet diverſum non eſſe adaptandum humorem ſatis oſtendit, quod earum numero neque reſpondet alimentitiorum humorum decantata quadriga; Undè ſi de hac re aliquid mihi proferre liceret, omninò aſſererem eundem humorem diverſas nutrire partes valere, diverſitatemque appoſitionis non obtineri à diverſo humore appoſito, ſed à diverſa juxtapoſitione, quam diverſa partis ſtructura importet: Etenim ſi deprehendamus arborem pruna ſilveſtria producentem, eamque ſuprà truncum magnum incidamus, & in triplici virgulto inſeramus ſurculos perſici, pruni Damaſceni, & pomi armeniaci, videbimus profectò non amplius pruna produci ſilveſtria, ſed fructus ſpecie diverſos ſecundum ſurculorum ſpeciem, & tamen ab eodem nutrimento, quod à terra per truncum perreptat, obtinetur incrementum eorundem diverſorum fructuum; Unde non niſi diverſitati juxtàpoſitionis poterit tribui, quod idem humor diverſos fructus alere valeat.

Cum igitur humoralis maſſa, ut colligitur ex iis, quæ ſub ſenſu cadunt, ſanguine, & ſero ditetur, cumque ſanguis conſideretur, & quoad partem rubram, & quoad reticularem fibroſam à priſcis nuncupatam, ſerumque pariter in duas ſubdividatur partes, in aqueam nimirum, & albuminoſam ſucci nutritii nomine inſignitam, ſatis apparet manifeſtum, quod reticularis tantum ſit illa, quæ materia nutritionis exiſtat.

Aqueam partem excludimus, quia ea, qua talis inſervit, ut nedum in fluore pars ipſa reticularis ſanguinis conſervetur,

ſed

ſed ut ſit vehiculum eidem parti reticulari, ut pro reparatione ejus, quod in partibus avolarit, poſſit inter minima quarumlibet partium interſtitia incuneari; Undè mirum non eſt, quod lympha à partibus nutritis emanans à circumferentia ad centrum iter ſuum aggrediatur.

Partem rubram pariter à materia nutritionis ablegamus, quia revera partes omnes, ut etiam muſculi albidam præ ſe ferunt apparentiam; prout etiam offenditur alba reticularis illa intertexta ſubſtantia intrà fibras carneas, cujus copioſior deprehenditur proventus, quando benè nutriuntur animalia, prout deſideratur, quando macie confecta enecantur. Non denegamus tamen multum opitulari partem rubram nutritioni, dum ſpirituoſa, & balſamica ſua indole totam volatilizet humoralis maſſæ compagem, ſimulque circulando vivificum in partibus foveat calorem; Undè merito vitalitatis charactere deſignatur à *Cornelio*.

Partem quoque albuminoſam ſeri, quam ſuccum nutritium vocant, ab immediata materia nutritionis excludimus, nam cum à parte reticulari non differat, niſi ut differt chymus, à chylo, chylus ab eodem ſucco nutritio, omninò aſſerimus materiam eſſe convertendam in partem fibroſam per ulteriorem quaſſationem, & miſtionem, per quæ duo maximè variari poteſt juxtapoſitio molecularum, ut ſtrictiori compage acquiſita cum reticulari ejusdem reticularis naturam acquirant. Etſi enim unica reſultet miſtio in humorali maſſa ex pluribus partibus heterogeneis, ita ut minimum unius attingat minimum alterius, adhuc tamen non deſunt multæ partes, quæ ſtrictiori vinculo aſſocientur; Licet enim in ſanguine extracto id experiri, dum ſtrictiori vinculo conſociari inter ſe partem reticularem, & atomos rubras deprehendamus, ſic & pariter ſerum, & albuminoſam partem; Undè concipiendum indiſcriminatim, & non eodem modo vinculationis conſociari humores omnes. Ex hoc deduco partem albuminoſam ſeri per reiteratas circulationes taliter poſſe

 media

mediâ fermentatione, & quaſſatione inter minima vaſa, & præcipuè inter anfractus pulmonum à ſtrictiori unione ab aquea parte ſejungi, ut ad reticularem proximiùs accedens, ſive id accidat à vi ſalino-acidarum particularum unionem inferentium, activitatemque lenteſcentem ſecum vehentium, ſive quod ſpolietur aqueis granulis, à quibus influidiori ſtatu aſſervabatur, reticularis & ipſa evadat.

Quamvis teneam doctiſſimum *Fernelium* affirmantem, incrementum corpori non ex cujuslibet ſanguinis copia accedere, ſed illius duntaxat, qui fibris abundat, tamen *Williſiana* Academia obviam mihi occurrit, eò quòd in paralyſi tabem ſubſequi deprehendere ſit ob ſucci nervei deficientiam, prout etiam inediâ jugulantur multi ob ſolam ſucci nutritii carentiam, cùm in eorum cadaveribus copia ſanguinis inſit, ratione cujus ſi ſanguis nutriet, non deberent mori.

Horum eventuum facilis eſt conceptus cogitantibus ad nutritionem promovendam nedum requiri ſufficientiam in materia commutanda; ſed etiam in parte, quæ debet reſtaurari; Hinc ſi reticularem ſanguinis partem aſſignavimus pro materia nutritionis, ſubdidimus etiam hanc emergere ex ſucco nutritio; unde in inedia extinctis, licet adſit ſanguis, nempè aggregatum omne in humorali maſſa ſub purpuræ apparentia, adhuc tamen ex deficientia alimenti, deſideratur ſuccus nutritius, à quo dependet reſtauratio partis fibroſæ, cui competit nutritio; præterquam quod ex deficientia edulium maſſa ipſa humoralis ſpiritibus exhauriatur; unde eorum deficientia importat lentorem parti eidem reticulari, ratione cujus ſocors redditur ad motum, fluiditatisque characterem amittens incuneari redditur inepta, fluiditas enim in ſanguine ſummè promovetur nedum à parte aquea, ſed à motu & ſpiritibus.

Requiri quoque partium nutriendarum ſufficientiam omninò concipimus, fibræ enim, cujuscunque proſapiæ ſint,

non

non debent eſſe adeò rigidæ, ut reſiſtentia earum ſuperet potentiam fluidi propulſi, nec adeò laxæ, ut plusquam deceat, ſuperentur à fluidis; unde hunc modum poſſumus concipere in cachecticis, & alterum modum in paralyſi, in qua niſi abſoluta fibrarum rigiditas ſequatur, tamen quia decidunt fibræ, cùm à tono vigorationis deſciſcant ob defectum ſucci animalis, ea ob talem concidentiam augetur in dies renitentia, ut reſiſtentiam imponant fluidis propulſis; unde neceſſariò aliquam emaciationem ſubſequi eſt neceſſe.

Cæterùm quæ de appoſitione, aſſimilatione, agglutinatione, & transmutatione proferuntur, ſunt mera verba ſcholaſtica, cùm reverà ſe ſecundarii humores alimentitii nihil dicant præter inane imaginationis commentum.

Sufficit ergò ut concipiamus ex quacumque parte mediâ calorificâ activitate diſſolvi, tranſpirare, & in auras abire particulas aliquas; unde neceſſariò ſunt concipienda illa ſpatiola, è quibus particulæ diſſolutæ deceſſerint: Cùmque à cordis impulſu, motu arteriarum, & vi elaſtica ſpirituum, & aëris rapidô impetu ſanguis impellatur, cogitur intra eadem ſpatiola præcipuè pars fibroſa præ ejus lentore taliter incuneari, ut pro diverſis foraminulis diverſa ſequatur poſitura, & diverſa configuratio; unde in fibris carneis caro, in fibris nerveis nervus eadem materia apparet, prout in herbis idem nutrimentum evadit acidum in acetoſa, amarum in abſinthio, ſic de cæteris, prout ſuperiùs de arbore innuimus.

His pro opinione probabiliori ſuppoſitis non aliam cenſemus cauſam totius contabeſcentiæ ſine febre, quam difficultatem incuneationis nedum vitio fluidorum, ſed etiam partium nutriendarum, & quemadmodum accuſamus fluidorum compagem, quatenus ſuperabundaverit ſalino-acidis moleculis, ſic fibras muſculares, quatenus rigiditati addictas compellamus.

Etenim

Etenim ex inverſivo ordine totius naturalis œconomiæ ea ſequitur labefactationis viciſſitudo, ut quemadmodum vitio ſanguinis viſcerum naturalium fermenta infici poſſunt, quæ valeant ejusdem ſanguinis vitium adaugere, ſic vitiata fermenta ſanguinem inficiendo poſſunt ſibi ipſis vitioſum incrementum inferre, eò quòd labefactatus ſanguis moleculas incongruas inter anfractus viſcerum deponendo vitiata fermenta adauget. Utrumque modum cauſalitatis non inficior poſſe defendi, cùm incongrua victus ratio poſſit eſſe in cauſa, ut chyli impuriores particulæ inter foraminula glandularum meſenterii depoſitæ, vel naturale fermentum pervertant, vel conſtituant præternaturale, cujus particulæ per venas arterioſum genus ſubeuntes, vel per nervos ſplanchnicos, intercoſtales, & par vagum ad cerebrum delatæ diverſas tum animales, tum vitales anomalias poris inferre evadunt; verum tamen eſt, quod maſſa humoralis plerumque deſciſcens à debita miſtione, vel plus, minusve naturalia fovens recrementa, exiſtit minera, ut ab ea tanquam ab aquilone omne malum conſequatur juxta *Hippocratis* Oraculum.

Quonam autem modô ex prænarratis jecerit fundamenta morbus in caſu propoſito, non eſt ut facilè decernam, certum tamen eſt à menſtruis ſuppreſſis tanquam à cauſa primordiali ortum duxiſſe, nam demiſſo vigorationis charactere in humorali maſſa ob depreſſum uteri fermentum potuit taliter balſamica indoles in vitriolicam & acidam commutari, ut præpollentibus ſolùm acidorum combinationibus probabile eſt, quod parte aqueâ devictâ, & vinculatâ (eô modô, quô vidimus à chalcanthi ſpiritus copia totum ſerum cogi) ea fluidorum fuerit inſequuta vinculatio, ut pars reticularis ob ſtrictiorem compagem deſciſcens à fluiditate inepta extiterit inter minima partium ſpatiola incuneari, factâ coadjuvatione à fibrarum rigiditate, quâ imponitur exiſtentia, ut à fluidis lentore inſignitis ſuperari haud queat.

Fibra-

Fibrarum autem rigiditatem à ſiccitate omninò deveniſſe credimus, eandemque ſiccitatem ab aquoſæ partis deficientia reſultâſſe concipimus, idque accidere potuiſſe dupliciter ſuſpicamur, vel quòd partes non fuerint humectatæ, vel quòd amoti non fuerint ſales alcalizati, & fixi, qui agglutinati, & quaſi ferruminati intrà fibras, & poroſitates carnium, quæ tenaciſſimè adhærentes mediâ humectatione, & ablutione abſorbentur, & per urinarias vias foràs emandantur.

Mirum ergò non eſt, quòd ſpiritu volatili depreſſo, fluiditatem chylo bilis non intulerit; unde pancreatico ſucco præpollente, probabile eſt compactiorem texturam, eamq; ad terminum duritiei fæces obtinuiſſe, præcipuèque, quòd ſiccitas ob fluidorum deficientiam frenum inteſtinorum fibris potis erat inferre, ut non niſi difficilis promoveretur motus periſtalticus, prout apparet manifeſtum, quòd à ſolis humectantibus, & emollientibus fæces educerentur.

Ideò autem immunem à febre extitiſſe aſſerimus, quia cùm febris importet motum auctum, tum quoad localem, tum quoad inteſtinum, textura vinculata ſanguinis reſiſtentiam cuicumque fermento ponit, ne effervеſcentiam promovens utrumque motum augere valeat. Neque militat, quòd in denteſcente conſtitutione pleuriticâ febres vehementiſſimæ ſuſcitentur, nam id ſequitur, quia ſanguinis viſcoſitas ſuperatur à bilis volatilitate in exaltatione promota, quando enim accidit, ut viſcoſa per attenuationem ſuperentur, tunc majorem rarefactionem obtinent, quàm cætera fluida, ut obſervare eſt in Terebinthina, melle, & ſimilibus; Cùm autem in caſu noſtro ex ſpiritibus concentratis inertia bilis fuerit ſequuta, ſequitur, ut non tam de facili lenteſcentiam ſuperari potis evaſerit.

Quòd autem in talis ſiccitatis tyrannide ſiti non fuerit detenta Patiens, id potuit accidere, quia à lenteſcentibus ſeroſitatibus, quæ exprimi potuerant à glandulis ventriculi, præpediri potuerit vellicatio illa, quæ à ſalinis moleculis illata eſt

in cauſa, ut per nervos ad cerebrum communicata talem tactionem promoveat, per quam animæ appetitus inſurgit, qui nuncupatur ſitis.

Hinc inappetentiam pariter concipimus, ne dum ex inertia fermenti haud validi ſuperare glutinoſam texturam, ut fibras vellicare potis valeret, ſed remur principia conſtitutiva fermenti defeciſſe tum penuria, tum vitio: Præ ſiccitate enim, & præ lentore ſatis ſalivali ſucco præpeditur via, nec non etiam ſuccô acidô per glandulas ventriculi expreſsô, præſcindendo ab eorum vitio, & quemadmodum in dies conſequitur præ inappetentia penuria alimenti, ſic reliquiæ antecedentis macerationis, quæ maximè concurrunt, & forſan principaliter ad conſtituendum fermentum ſatis deſiderantur, dum ex paucitate, & vitio inappetentiam diu conſervare valent.

An autem Vitriolum Martis potuerit manum præbere ad contabeſcentiam promovendam, ſine ulla ſuſpicione affirmativam partem tuerer. Et ut ordine procedam, non inficior ex quacumque chalybis præparatione etiam ex adſtringenti poſſe ſuperari obſtructiones, poſſe obtundi quodlibet acidum, poſſe ſanguinem refermentari, quatenus obvios ſales enormes abripiendo eos vinculare valeat (abſorbendo enim operari martialia quæque affirmat doctiſſimus *Wedelius.*) Quapropter cùm Vitriolum Martis credatur à multis tanquam obſtructionum clavis, non poſſum bilem cohibere, dum concipiunt, id obtineri aperienti activitate. Vitrioli conditio eſt potiùs ſita in energia adſtringenti, ſatisque ſtipticam conditionem ipſius Vitrioli Martis nedum effectu, & conjecturis, ſed ſapore diſcernere conceditur; Igitur ſi obſtructiones tollit, non niſi per accidens operari concipimus, idque dupliciter vel quatenus antecedentem cauſam compeſcit, nempe alcalicâ activitate acidum abſorbendo, quod eſt in cauſa, ut coagulationi diſponantur humores, & ſic remorari in vaſis minimis compellantur; vel quatenus robur addit fibris, quæ vigo-

vigoratæ promptiùs contractioni ſunt addictæ, & ſic faciliùs motu periſtaltico promoto, quod intus vaſa eſt incuneatum, pellitur ſucceſſivè, ut motum obtineat. Hinc aſſerere non vererer chalybeata poſſe potiùs obeſſe, quàm prodeſſe, ſi propinentur, priusquam materia incuneata fluiditati diſponatur; Nam deprehendimus in praxi faciliùs tolli obſtructiones humectantibus, & emollientibus, quàm aperientibus, quia juxta doctiſſimi Neoterici aſſertum, quidquid emollitur per gradum humectationis, ad fluiditatem magis diſponitur. Si igitur materia incuneata ſub lenteſcente, & compacta ſtructura adhuc ſeruetur, ad nihilum valebit roboratio fibrarum deducta à ſtipticis chalybis moleculis, quia materiæ reſiſtentia præ ſiccitate non poterit ſuperari à fibris ſeſe contrahentibus per illam corrugationem, immò compactior evadet eadem materia præ chalybis ſtipticitate magis figente. Hôc poſitô quis inficiabitur fibrarum rigiditatem potuiſſe adaugeri à Vitrioli Martis activitate.

Ex longo lactis aſinini uſu, poſteà caprilli, poſtmodumque muliebris eô nimirum fine, ut maſſa humoralis edulcoraretur, & refermentaretur, ſimulque partes emollirentur, & renutrirentur, deluſa extitit cujuslibet ſpei conſequentia, quamvis manum ad opus præbuerit nedum victus humidus, ſed etiam repetitæ balneationes, cùmque ſemper in dies augeretur maraſmus, verebar certè, ne in balneo moreretur, ut accidiſſe Tiro Imperatori refert *Plutarchus*. Ex hoc intereà conjecturam elicimus, quanta fuerit partium ſiccitas, quanta fluidorum contumacia, & quanta ſpirituum paupertas.

Cùm verò anaſarca ſupervenerit, non alium concipere poſſumus modum, niſi quia cum longo lactis uſu potuerit maſſa humoralis à ſua ſtricta compage laxari, ſimulque ſerum in integrum reſtitui, facilis eſt conceptus, ut ex lacteis particulis ſponte aceſcentibus, licet id obtineri potuerit vel à ſpirituum inopiâ, vel à conſimilibus moleculis, ea fuerit albumi-

noſæ partis inſequuta coagulatio, ut expreſſis granulis aqueis, confuſoque & irregulari itinere ſubſequuto, probabile eſt, quòd cùm per venas facilis tranſitus, tum ſero in libertatem promoto, tum particulis coagulatio non concederetur, ea fuerit inſequuta remoratio, ut anaſarchicus character undique per corporis ambitum, inæquali tamen impreſſione ſui præ ſe tulerit veſtigia.

Hinc vidimus hôc annô quemdam Religioſum, cujus tibiæ, & femora anaſarchico-aſcitica erant, quatenus pulmones undique pleuræ cohærentes hydropem intulêre nedum pectoris, ſed & abdominis, cùmque præfocatus obierit, ruptô vaſe in pulmonibus, corpus exenterandum commiſimus, deprehendimusque præter friabilitatem pulmonum, omnimodamque pleuræ cohærentiam cum iisdem pulmonibus, ut diximus, quam inveteratã fuiſſe ſatis probat, quòd vix potuerit è ſella moveri per annos, quin in difficillimam reſpirationem incideret, deprehendimus, inquam, ne dum ſeri copiam in pectore una cum copioſo ſanguine extravaſato, ſed etiam ex abdomine vidimus cum copioſiſſimo ſero propulſam materiam albam, ſimulque continuam, & lenteſcentem, quàm ab albumine ovi ſolùm diſcrepâſſe conjicimus, quod illa albidioris erat apparentiæ.

Ex quo tanquam per corollarium deduco, hisce in caſibus neceſſariò eſſe ſupponendam ſeri inæqualitatem, ita nimirum, ut quoad partem concreſcat, quoad aliam libertatem obtineat. In modo autem cauſalitatis non concurro cum iis, qui credunt aquoſæ partis fuſionem, ſeu ſecretionem promoveri ab acidis moleculis texturam lacerantibus; unde ex hoc libertatem aquæ primò, & per ſe inferri, ſecundariò verò coagulationem albuminoſæ texturæ deduci, quatenus aqueis ſpoliata granulis compactior reddatur, nam ſtrictior compages deducta à ſalium acidorum pyramidali figurâ prioritate temporis expreſſionem aqueæ ſubſtantiæ præcedit, quæ expreſ-

ſio

ſio conſequutiva eſt concipienda, ut præter doctiſſimum *Boyle* affirmat quoq; *Hippocr. 4. de morb.*

In tali anaſarchico ſtatu ne viderer penitùs Patientem deſeruiſſe, cùm locus non concederetur purgantibus, nedum præ viribus fractis, ſed quia morbum hunc hydragogis exaſperari, augerique nedum praxis oſtendit, ſed ſatis colligitur ex eo, quod ſint turpia redundantiæ remedia, juxta *Plutarchi* effatum, quia humorum corruptionem, & liquationem promovent, ſyrupum terebinthinatum ſingulô mane ad unciam unam præſcripſimus, ſuper epotô jure parvæ pullæ alteratô radicibus petroſelini, & cichorii, ut balſamica, abſterſiva, & diuretica activitate coagulum diſſolveretur, & ſeroſitatibus iter per urinam concederetur, ut præter ſpem eveniſſe fuimus experti, dum ad libras urina cœperat promoveri, quando potus conſuetus uncias non excedebat.

Auctô intereà urinæ profluvio ſenſim detumeſcentem deprehendimus Patientem, ut tandem penitùs à tumore univerſali evaſiſſe offenderimus, ſtatimque obſervatum habuimus, partes iterum nutriri incipientes, ut tandem ſi non priſtinam extenſionem, ſaltem perfectè nutritam eam viderimus, non ſine admiratione morbum à morbo fuiſſe ſanatum.

Modum verò alium non concipimus, niſi quia ex fluore inſequuto in humorali maſſa taliter circulando fluidæ exuviæ ſtagnabant in partibus, cùm per venas eâ copiâ, quâ per arterias pellebantur, revehi non poſſent, ut humectatione continuatâ in iiſdem partibus taliter fibræ à viſciditate deſciſcere potuêre, ut conceſsô aditu propulſis humoribus, paulatim incuneationi fuerit datus tranſitus, ſimulque nutritioni locus, maximèque cùm in dies potuerit humoralis maſſa edulcorari, & refermentari, in qua refermentationis conſequutione potuit intra anfractus glandularum uteri, & viſcerum adjacentium vitioſas deponere moleculas, quæ præter-

ternaturale conſtituentes fermentum hyſtericorum ſymptomatum iliadem conſtruere potis evaſerint, dum Patiens modò fatua abſque loquela, modò præfocata, modò aliena alloquens, quin adſtantes cognoſceret, modò tremoribus affecta extiterit.

Horum intereà ſymptomatum prodromum unicè dependere cenſui nedum à ſpirituum, & ſucci nervei penuria, verùm etiam à fermentativis particulis, iisque vel ſpiritus figentibus, ſi fuerint vitriolicæ, vel explodentibus, ſi fuerint nitroſulphureæ.

Quamvis verò determinari non poſſit, num in confinibus nervorum circumcirca uteri anfractus, aliorumque viſcerum adjacentium ob vitiata fermenta, vel in cerebri emporio, ejusque cortice eædem particulæ tanquam à miſtionis vinculo ſolutæ depoſitæ fuerint, non eſt, quod valeam decernere, cùm utroque modô accidere potuiſſe ſuſpicamur.

Etenim fatuitas prout ſpiritus compellat, quatenus fixationi addictos, ſic pro cauſa agnoſcit vitriolicas particulas ſpiritus eosdem in cerebro figentes, nam prout mentis fatuitas ſtupiditatem importat, certè cùm mentis ſedes in cerebro ſituetur juxta Platonicam doctrinam, neceſſariò ibi agnoſcenda cauſa fatuitatis.

Ex eo autem, quòd alloqui non potuerit, etiamſi mente perciperet, quæ alloquerentur, ſatis arguitur, id fuiſſe eductum ab incongruis, nitroſisque moleculis intra viſcera naturalia latitantibus; quæ in ſpaſmodicas diſtractiones propagines nervi recurrentis adducentes probabile eſt, nedum glanglioformem paris vagi plexum taliter in ſpaſmum coegiſſe, ut epiglottidis motum inhibentes, vocem ipſam feriari potis evaſerint, ſed plexum cardiacum adducentes præfocationem intulerint.

Ex confuſo intereà phantaſmatum agmine, quatenus ſpiritus animales cum ſucco nerveo ex vitriolicis moleculis turbulen-

bulentô charactere fuerint inſigniti, ea ejusdem mentis alienatio fuerit inſequuta, ut adſtantium amiſsâ cognitione, non niſi aliena, eaque ſine ordine, & magnâ cum confuſione alloqueretur.

Sic ſpaſmodicas procitationes originem obtinuiſſe remur â nitro-ſulphureis combinationibus, quatenus & nervorum irritationem, & ſpirituum exploſionem aptæ natæ ſunt inferre: Num autem hæ latuerint inter anfractus uteri, annexorumque viſcerum extremitates nervorum afficientes, ſive circulando inter cerebri membranas depoſitæ anomalias primariò in eodem cerebro intulerint, non eſt, ut facilè determinem, cùm utrumq; accidere poſſe quilibet non inficiabitur.

Cùm verò balſamicis, dulcificantibus, & refermentantibus obviam iverimus morbo, quamvis hæc ſymptomata ceſſerint, quamvisque nutritio augeretur, tamen adhuc num catamenia ſunt ſuppreſſa, idque non ab alio provenire dijudicavimus, niſi quia uteri fibræ concidentes à ſanguineis moleculis mediâ circulatione propulſis, ſimulq; quia uterinum fermentum adhuc ſub prelo depreſſionis gemit.

Tandem in hisce, quæ fui meditatus, ſi *Glauci* artem non fuerim aſſequutus, hoc eſt, ſi vera, quæ ſint, non probaverim, ſignum profectò elicitur, ſortem haud mihi eſſe conceſſam, ut veritatem cum *Epimenide*, & cum *Hippocrate* in ſomniis viderem, & alloquerer.

[Ex communicatione Illuſtr. Dn. Antonii Magliabechii Sereniſſimi Magni Ducis Hetruriæ Bibliothecarii. 1688. d. 18. Febr. Vindel. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXI.
D. THEODORI ZWINGERI.

Mercurii crudi effectus in colica ſpasmodicâ à fecum duritie alvum contumaciter obſtruente oriundâ.

QUi medicæ praxi operam ſeduli navant, miras ſubinde deprehendunt affectuum etiam communium facies, negotium haud leve νοσέοντί τε καὶ παρέοντι faceſſentes. Et quamvis plures ſint morbi ſatis periculoſi, ii tamen Medicum nunquam magis anxium reddunt, quàm ubi acerbis ſunt ſtipati doloribus, ægrum ad perpetuos gemitus, clamoresve ſollicitantibus. Cumque in talibus caſibus ſimul anodynorum effectus vel irriti vel ſuſpecti fiunt, malaque continuò exacerbantur, tum vagabundæ redduntur Medentis cogitationes, ſcientia exhauritur, & aqua hærere incipit: undique conquiruntur experta remedia, ſæpè nulla reperiuntur: quin ultrà, juxta monitum *Hippocratis Sect. 1. Aphor. 6.* ad extrema confugiendum, imò ſi generoſa ſatis deficiunt, nova quoque excogitanda, ex quibus ægri ſalus ſperari poteſt. Atque talibus occaſionibus etiam *Mercurii Crudi, Globulorum Plumbeorum, Aureorum*, aliorumque remediorum uſus ab aliquot demum luſtris, non ſine ſucceſſu eſt introductus; quemadmodum id exempla plura apud *Ettmüllerum* in *Praxi; Henricum à Moinichen* in *ſuis Obſervat.* & inprimis in *Ephemeridib. Noſtris Germanicis* extantia probant. Quid ipſemet circa *Mercurii Crudi* uſum, adnotârim, ſequentia, lectu minus indigna docebunt. Etenim d. XXIX. Novembr. 1687. vocatus ad juvenem 26. annorum, ἔυσαρκον, lacertoſum, ad iram promptum, lividæ faciei bilioſo-melancholicum; ab ineunte arti characterum fuſoriæ, quam parens hypochondriacæ affectioni obnoxius,

exer-

exercet adhuc vivus, addictum. Hic pejori indulgens victus rationi, & conſtipationi alvi, ex duritie fecum obnoxius jam à duodecim annis colicis doloribus, ſubinde recurrentibus vexabatur: à quibus jam ante quinquennium Lugduni Batavorum adeo malè tractatus eſt, ut, poſt ſuperatum cum labore affectum, utriusque manus digitorum paralyſin primùm perſentiſceret, quæ tamen ſenſim poſtea, ſed tamen non integrè remiſit. Ab eo tempore, cùm prudentior nondum factus, diætæ craſſiori perpetim inſiſteret, paroxyſmi recurrebant & frequentiores & ſeveriores, usq; dum manus ambas perfecta paralyſis occuparet, deinceps immedicabilis. Proximè præterito Octobri menſe torminibus iſtis horrendum in modum affligebatur: dolores fixi eundem ſemper locum in ſingulis paroxyſmis tenuerunt. Quænam ultimo mali acceſſu Æger paſſus, quæque in curatione ipſius acta fuerint, fideliter enarrabo. Prædictâ itaque Novembris die vigeſimâ nonâ, ante meridiem ad Ægrum accedens, ipſum deprehendi diris cruciatibus adeo afflictum; ut neſciret, quò ſe, levaminis impetrandi gratiâ, verteret; non unus ſufficiebat lectus, plures omninò requiſivit, ut ſeſe ex uno in alterum volvere poſſet: clamores & ejulatus tantùm non erant continui. Cùm examinarem Ægrum, & in originem atque morem affectus propiùs inquirerem, retulit, quantum inter gemitus licebat, alvi conſtipationem ſibi ſatis eſſe familiarem, feces plerumque in globorum duriuſculorum formam eſſe coërcitas, manifeſto indicio, inteſtinorum glandulas ſufficientem haud eructare liquorem, ad excrementa diluenda: dixit præterea, ſe ante triduum iter quoddam feciſſe, aëre non tantùm nubiloſo, humido & frigido, ſed & ob ventorum tumultus exiſtente impetuoſo; inque ipſo itinere ſe vinum novum, quod eheu! nimis acerbum & auſterum vindemiâ proximè prægreſsâ in cellas fuit collectum, forſan plus juſtò immodicè ingurgitâſſe; quamprimum enim domum fieret redux, ſtatim colicos adveniſſe dolores, hypochondria

ſiniſtra pro more occupantes. Ac licet alvus ejusdem diei matutinis horis exonerata fuiſſet, iidem tamen dolores paulatim, ùt domeſtici aſſeverant, intendebantur; ſitis accedebat ſimul, quam reddebant majorem continui ejulatus, linguam atque palatum exiccantes: quandoque motibus etiam convulſivis exercebantur membra. Incipienti ſic novo familiaris morbi paroxyſmo domeſtici euporiſta ſua oppoſuerunt, clyſteribus iteratis, decocto foliorum ſennæ laxante, & alvum reſeraturi, & dolorum ferociam mitigaturi. Sed in caſſum laborârunt, quin dolores continuè urgebant, nunc intenſiores, nunc remiſſiores, ne momentum quietis ægro concedentes: fiebant interdum adeo atroces, ut per integram domum, ſcalas aſcendendo, deſcendendo diſcurreret, nullibi ſperatum levamen inveniens, ſæpius clamitando conquerens, ſeine Därme drehen ſich gantz in die Lotſchen der lincken Seiten hinein / inteſtina in hypochondria ſiniſtra, ubi colon alligatum eſt, contorqueri: manum applicans deprehendi reverâ motum quendam inteſtinorum pulſantem, inſtar ſerpentis nunc ſe corrugantis, nunc iterum explicantis. Abdomen, quod alias in colico affectu diſtenditur, in præſenti Juvene magis conſtringebatur; nulli flatus erumpunt; vomitus quandoque accedunt, inprimis, cùm calida aut tepida haurit juſcula, vel ſtomachum potu nimio onerat: clyſteres immiſſi etiam poſt aliqualem moram redduntur integri, ſed ſine excrementis: neque tamen feces hactenus unquam vomuit: adeo ut veroſimile, induratas illas in cellulâ coli, ubi ſiniſtro hypochondrio affixum eſt, hærere tantùm non immobiles: fixus certè hæret ibidem dolor, ac licèt aliis quoque in partibus ſubinde tantillùm doleat, fit tamen illud non niſi per conſenſum: circa umbilicum nunquam dolet; teneſmus ægrum nullus torquet; pulſus adeſt magnus, ac juſtò celerior, haud tamen adeò febrilis: vigiliæ adſunt continuæ; ſomnum anxiè ſollicitat: quando intenduntur dolores, ſæpe ſtridorem dentium invitus patitur, variisque moti-

motibus convulſivis ſciens agitatur: quin & in nupero paroxyſmo jam univerſales convulſiones perpeſſus eſt. Ad mitigandum dolorem ſæpe abdomen nunc in ſublimè attollit, nunc in profundum deprimit; neque tamen levamen ullum ſentit, niſi unus, pluresve etiam robuſtiores viri lateri affecto incumbant, illudque omni vi comprimant. Urinas emittit parcè, easque claras, tenues, & flavas; ſudor verò erumpit largior & frequens. Reſpiratio minus eſt offenſa: anxietas autem præcordiorum ſubinde ſimul affligit, vomitu ſpontaneo largiùs ingurgitatorum ceſſans. Quæ cùm ſingula ad animum probè revocarem, judicavi, affectum non eſſe niſi colicam ſpasmodicam ortam partim à ſcybalis excrementorum induratis, atque cellulam coli, ea, quâ Hypochondrio ſiniſtro alligatum hæret, parte diſtendentibus, partim & à ſalibus acido-auſteris fixis, quæ ob diætam maximè vitioſam cumulata fuerunt, fibrillas nerveas lancinantibus, inque contractiones ſpasmodicas ſummè dolorificas cogentibus. Indicationibus hinc probè inſtitutis, & ſcybala illa loco movenda, atroces dolores mitigandos, atque ſalia iſta acida corrigenda eſſe cenſui. Quæ propitio Numine præſtiturus clyſterem primùm ex decoctione *Herbarum emollientium & carminativarum*, cum *Tabaci foliis* præſcripſi, ſimul ac ſequentem mixturam anodynam, duabus doſibus, ante & poſt meridiem, ſumendam ſuaſi. ℞. *Aqu. Meliſſ.* ℥j. *Aqu. Scabioſ. Cichor. Menth. Syrup. Cochlear. Citr.* āā. ℥ß. *Tinctur. Caſtor. cum Spirit. Sal. Armon. parat.* ʒiß. *Antimon. Diaphor.* ℈ij. *C.C. philoſ. præparat.* ℈j. *Laud. Opiat.* gr. iß. *Miſce.* Hujus mixturæ priorem partem brevi revomuit, ſed alteram retinuit. Pro decocto ordinario bibit *Decoctum Hordei, Folior. Senn. cum Paſſulis & Succo Apii.* Sub veſperam ejusdem diei reverſus, inveni ægrum in eodem planè ſtatu verſantem; rejectus eſt clyſter absque ſucceſſu; neque è reliquis ullum levamen perſenſit. Curavi inji i novum clyſterem cum incoctis *Sennæ Foliis* & *Sale Tartari*: & quia decoctum ordinarium

 reſpuit,

reſpuit, unicéque limpidam fontis aquam deſiderat, ſuaſi ſimul, ut cum eadem Oleum Tartari per deliquium hauriret. *D. 30. Novembr.* manè in eodem prorſus ſtatu, ſi non pejore ægrum deprehendi, neque vel momentum horulæ per noctem præteritam dormire potuit: Clyſter heſternus quoque rejectus, absque ullius materiæ excrementitiæ dejectione, ſi flatus excipias aliquot, muciqúe viſcidi inteſtinorum tantillum. Quamobrem ad ſollicitandam magis alvum, ſerumq; per glandulas inteſtinales præcipitandum ſequens Apozema præſcripſi. ℞. *Radicis Scorzoner. Cichor. Rhabarbar. elect.* ãã. ℥ij. *Fol. Senn. mundat.* ℥iij. *Semin. Aniſ. Fœnicul.* ãã. ℈ij. *Cremor. Tartar.* ℥j. *Inciſ. & contuſ. coque in q. ſ. Aquæ fontan. Colatura* ℥iv. *pro doſi ſumend.* Sumpſit, ſed mediam partem vomitu reddidit, hinc nullum ejus effectum vidi. Clyſterem reiterare juſſi cum Sale Tartari, fruſtra; refert, ſe non ſentire, clyſterem ad locum usque affectum pertingere. Sumit quandoque nonnulla cochlearia juſculi plena. Neſcit amplius liberè aquas haurire, dolet enim inde ſimul ſtomachus. Poſt prandium, quia ob intenſiſſimos dolores unicè flagitabat anodynum, ſequens conceſſi. ℞. *Extracti Caſtor.* ℈ß. *Cinnab. nativ.* gr. vj. *Laud. opiat.* gr. iß. *Ol. deſtill. Succin. & Chamomill.* ãã. gutt. ij. *M. F. Pilulæ num. ſeptem*, quæ ſtatim unâ vice deglutiantur. Sub veſperam audivi tantillum opii effectum; ſed recruduerunt ſub noctem dolores, quamobrem ad emollienda ſcybala, & eadem ſimul loco movenda, dolores hinc quoque demulcendos ſequentem clyſterem iterum præſcripſi. ℞. *Radic. Alth. Liquir. Lilior. albor.* ãã. ℥ß. *Fol. Alth. Malv. Mercurial. Flor. Chamom.* ãã. Mj. *Baccar. Junip.* ℥j. *Pulp. Colocynth. in pet. ligat.* ℥iß. *Inciſ. & contuſ. coqu. in ſuffic. quant. Aqu. fontan. Colatur.* ℥xiv. *adde Succi Fim. Equin. rec. expreſſ.* ℥ij. *Ol. Olivar.* ℥iß. *Eſſent. Caſtor.* ℥iß. *Sal. Tartari* ℥j. *F. Clyſter cum ſiphone ſtatim injiciendus.* Bibit interim ſubinde de Mixturâ Antiſpasmodicâ ſequenti. ℞. *Aqu. Fœnicul. Meliſſ. Papav. Rhead.* ãã. ℥j. *Syrup. Roſ. ſolut. ſimpl.* ℥iß. *Liquor.*

C. C.

C.C. Succin. Tinct. Caſtor. cum Spir. Sal. Arm. par. ãã. ℈ij. *Ungul. Alc. præparat.* ʒß. *Miſc.* Hauriatur per cochlearia. Eâdem hâc veſpera ſimul ſuaſi Euporiſton illud celeberrimi *Dolæi Haſſienſis Archiatri*, nimirum *ſemunciam ſaponis Veneti in Juſculo ſolutam.* Cogitavi equidem mecum ſæpius de purgante aliquo fortiore, athleticum in hauſtum redacto, exhibendo, ſed quoniam hucusque ſimilia ſtatim revomuit, ac eadem in præcedentibus quoque paroxyſmis plerumque in caſſum præſcripta novi, ad alia deveniendum eſſe duxi. Sunt, qui tali in caſu balnea ſuadent, aſt æger noſter ſemper à balneis pejus habuit. Ego juxta interna præſcripta, ſimul hactenus *Unguentum de Althæa* cum Ol. Semin. *Hyoſcyami*, ac *Axungiâ Caponum*, abdomini inunguendum præcepi, ſuper injecto ſacculo, emollientium herbarum pleno, ac aquâ ſimplici incocto. *Die 1. Decembr.* cùm ad ægrum reverſus, animadverterem, in pejus omnia ruere, nullâ miſerum quiete recreari, alvum adſtrictam manere, alius adhuc Medici opera, ut mihi adjungeretur, petii. Accerſitus hinc ſtatim, meo hortatu, *Excellentiſſimus Pæon noſter, Experientiſſ. nimirum Dn. D. Joh. Jacobus Harderus Anatom. & Botanic. in Athenæo noſtro Profeſſ. Celeberr.* Cui cùm ſtatum morbi præteritum expoſuiſſem, ipſeque ſimul præſentem ægri conditionem non ſine miſeratione mecum cerneret; unanimi conſilio ſequentia præſcripſimus, matutinis hiſce horis adhuc integrè hauriendum: ℞. *Mercurii vivi purgati* ℥iv. *Syrup. Violar.* ℥ij. *Aqu. Menth.* ℥j. *Miſc.* Quadrante horæ poſt aſſumptam hanc potionem, ſequentem Clyſterem infundi curavimus. ℞. *Radic. Alth. Lilior. alb.* ãã. ℥ß. *Fol. Senn.* ℥j. *Malv. Menth.* ãã. Mj. *Baccar. Juniper. Semin. Carv.* ãã. ʒj. *Inciſ. & contuſ. coqu. in ſ. q. Aqu. font. cujus Colatur.* ℥x. *addantur Succ. Fim. Equin. rec. expreſſ.* ℥iv. *Ol. Rutac.* ℥j. *Ol. Chamom.* ℥ß. *Tinctur. Caſtor.* ʒiß. *Salis Tartari* ʒij. *F. Clyſter. ſtatim injiciendus.* Sub veſperam ad ægrum redeuntes, audimus, clyſterem aliquot horarum ſpatio in inteſtinis hæſiſſe, ſed poſtmodum ſine excremento-

rum ſucceſſione rejectum. Mercurius quoque vivus, etiamſi æger per hypocauſtum ambulando ſatis ſe commoviſſet, manſit, credebatque æger, ſe eundem circa locum dolentem ſub ſpecie frigidi ponderis ſentire. Dolorum tamen ferocia multùm remiſit, ita ut patiens in lecto blandè quieſcere poſſet. Præſcripſimus ad placandos magis ſpiritus ferocientes, ſequentem mixturam ℞. *Aqu. Card. bened. Chamomill. Roſar.* āā. ℥j. *Menth.* ʒvj. *Globor. Fimi Equin. recent. num.* iv. *F. Infuſ. per horam in loco tepid. Colatur. expreſs. add. Syrup. Violar.* ʒvj. *Tinctur. Caſtor. cum ſpiritu Salis Armoniac. parat.* ʒß. *Antimon. Diaph.* ℈j. *M. pro doſi hâc veſperâ ſumend.* Clyſter etiam ex *ſolo lacte* cum *ſacch.* injectus. *D. 2. Decemb.* manè accedentibus nobis retulerunt, dolores, induciis finitis, circa mediam noctem recruduiſſe, eosque immane quantum ferocientes. Mercurius vivus è corpore nondum prodiit, nullum tamen exinde pravum ſymptoma animadvertitur; Alvus manet adſtricta; imò ne flatus quidem emittitur ullus. Ad laxandum ergo, Mercuriumque è corpore pellendum ſequentem æger tulit Mixturam: ℞. *Syrup. Roſ. ſolut. ſimpl.* ℥iij. *Aqu. Menth.* ℥j. *Spirit. Terebinth.* gutt. xv. *Miſc. pro doſi ſtatim ſumendâ.* Elapsâ poſt hujus aſſumptionem horâ Clyſter ſequens emolliens & incidens fuit infuſus. ℞. *Decocti Rad. & Herb. Emollient.* ℥xij. *Urinæ pueri ſani* ℥iij. *Tinctur. Caſtor.* ʒiß. *Terebinth. Vitell. Ovor. ſolut.* ℥ß. *Salis Tartari* ʒj. *M. F. Clyſter.* Pro potu ordinario bibit jam decoctum *Hordæi* & *Paſſularum*; nulli vomitus adſunt, nulli ructus: ſed vires conſumuntur, ac paralyſis manuum augetur. Sub veſperam audivimus, ægrum ter dejeciſſe, ſed parcam materiam in grana nigricantia, pyrium pulverem referentia, coactam peſſimè olentem: nihil autem Mercurii vivi obſervatum eſt adhuc prodiiſſe. Dolores interim pari ſemper affligunt ferociâ. Ad laxitatem alvi promovendam, ſimul ac dilaceratas fibras demulcendas ſequens eſt mixtura præſcripta. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syrup. de Alth. Fernel. Syrup. Papav. Rhead.*

Aqu.

Aqu. Plantag. Chamomill. āā. ℥ß. *Bol. Armen.* ʒß. *Miſc. Hauriatur ſtatim unâ vice.* Haud omiſſa eſt Mixtura Cardiaco-Anodyna cochleatim ſumenda. ℞. *Aqu. Borrag.* ʒvj. *Scabioſ. Chamomill. Plantag.* āā. ℥ß. *Syrup. Cochlear. Menth.* āā. ʒij. *Tinct. Caſtor. cum Spirit. Sal. Arm.* ʒß. *Bol. Armen. ppt. Unicorn. foſſil.* āā. ℈j. *Eſſent. Opii Langelot.* gutt. vj. Miſc. Externè veſica bubula ſemiplena lacte affecto hypochondrio applicatur. *D. 3. Decemb.* Mane comperimus, dolores aliquantum remiſſos extitiſſe, nullum tamen adhuc ſomnum, quem maximoperè anhelat & expetit, irrepſiſſe. Mercurius nondum redditus, neque ullius inde adhuc illatæ noxæ apparet veſtigium. Mixturæ heſternæ portionem habet reliquam, juſſimus ipſam integrè conſumere. Veſperi relatum eſt, ægrum aliquantillo temporis ſpatio dormiviſſe; ſed redierunt dolores priſtinum locum nunquam deſerentes: nondum inteſtina permeavit Mercurius, nec aliud quidquam dejecit alvus. Quia Medicamenta reſpuit, uniceque ſomnum deſiderat, *Emulſionem anodynam* ex ſeminibus ſuaſimus, præmiſſo tamen clyſtere ex *Lacte cum Terebinth. Vitello Ovi ſoluta & Sacchare. D. 4. Decembr.* Mane Ægrum poſt transactam ſine ullâ tranquillitate noctem, in eodem deprehendimus ſtatu, ſi non deteriore, nam præter hactenus affligentia ſymptomata, jam quoq; laſſitudo dolorifica omnes artus invaſit: ſubinde quoq; convulſivi motus exagitant miſeri juvenis corpus: non dejecit hactenus: ſitis, quæ remiſerat ex parte, iterum intenditur. Sequentem mixturam tribus diſtinctis doſibus hauriendam præſcripſimus: ℞. *Aqu. Cardiac. officin.* ℥iij. *Chamomill.* ℥iß. *Portulac. Syrup. Rub. Idæi* āā. ℥j. *Antimon. Diaphor. Bol. Arm. præparat. Ocul. Cancr. ppt. C. C. philoſ. ppt.* āā ℈j. *Miſc.* Sub veſperam mirum quantum de doloribus conqueritur; pulſus jam eſt celerior; motus ſpasmodici frequentiores evadunt, ex quo domeſtici vinum conceſſerunt: Curavimus injici novum clyſterem ex decocto emollientium herbarum, & antiſcorbuticorum ſuccorum vegetab. admixtione; ſimul ac rei-

ac reiteravimus Mixturam anodyno-cardiacam cochleatim ſæpè ſumendam. *D. 5. Decembr.* Mane dolores ſunt intolerabiles, non vomit, non dejicit, ſitis eſt intenſa, ſed neſcit ferre potum ob dolores inde auctos; non ceſſant convulſivi motus; Mercurius adhuc in corpore deliteſcit; Salivæ hinc jam apparet aliqualis copia; eadem tamen limpida eſt, minusque viſcida; Nondum vult admittere laxans: Clyſterem ergo heſternum reiterari juſſimus, in quo tamen ſolvendam præſcripſimus *Polychreſti Salis* ſemunciam; tulit quin etiam ſequentem Mixturam Antiſpasmodicam. ℞. *Aqu. Flor. Til.* ℥j. *Aqu. Pæon.* ʒvj. *Chamomill.* ℥ß. *Syrup. Rub. Idæi. Menth. Pæon.* āā ʒij. *Liqu. C. C. ſuccinat.* ʒj. *Tinct. Caſt. cum Spirit. Sal. Armon.* ʒß. *Ungul. Alc. ppt.* ℈j. *Cinnab. Nativ.* ℈ß. M. ſumat ſingulis tribus horis tria cochlearia. *D. 6. Decemb.* Mane refert Æger ſe heſternâ veſperâ poſt infuſum ſibi clyſterem ſcybala plura duriſſima, nucis magnitudinem excedentia repetitis vicibus dejeciſſe, cum aliquâ quantitate materiæ tenacis, viſcidæ, ac portione Mercurii exhibiti. Hinc dolores hypochondrii jam ceſſant, ſitis minuitur, adpetitus atque ſomnus redit, aſt fractæ ſunt quàm maximè vires. Conqueritur jam de copiâ Salivæ, ſed illius nulla acredo, neque tumor glandulas oris obſidet, neq; lingua incraſſatur, quemadmodum aliâs in imminente ſalivatione contingere ſolet. Curavimus infundi clyſterem ex lacte cum incoctione Alth. Chamomillæ, ut & Terebinth. Vitello Ovi ſolutâ atque Saccharo. Suaſimus ſimul continuationem Mixturæ heſternæ. Veſperi notavimus porrò, ſymptomata pacari ſenſim, neque nova ulterius advenire. Quia autem alvus iterum adſtringi videtur, Mercuriusque nondum perfectè exterminatus eſt, ſequentem Syrupum laxantem craſtinâ aurorâ ſumendum ordinavimus, interea autem perget in uſu Mixturæ. ℞. *Syrup. de Cichor. cum Rhabarb.* ℥ij. *Roſar. ſolut. ſimpl* ℥j. *Aqu. Cardiac. offic.* ʒvj. *Cinnam. Bugloſſat.* ℥ß. *Scammon. Sulphurat.* gr. ij. *Miſc.* Sumatur unâ doſi. *D. 7. Decembr.* ſub veſperam reverſus

verſus

verſus ad Ægrum audivi, Syrupum Laxativum decies per inferiora purgâſſe, quodque reliquum Mercurii vivi in corpore hæſit, ſimul prodiiſſe, nullatenus mutatum; ſi excipias quasdam ejus particulas, quæ nobis videbantur arroſæ. Symptomata remiſere omnia, neque Salivæ copia tanta amplius adeſt: redeunt quoque cum appetitu vires ſenſim; Sed paralyſis jam perfecta manus occupat, miſerum reddens Juvenem, & forſitan cum tempore perfectè hypochondriacum factura, cujus affectionis ſemina à nativitate jam obtinuit, ſecumque circumtulit. Ad corrigendas reliquias viſcidarum cruditatum præſcripſimus quotidianum uſum ſuccorum recenter expreſſorum & filtratorum *Apii*, *Naſturtii*, *Beccabungæ*; ut & pulverem abſorbentem acido reſiſtentem è *Bol. Armen. Corall.* & *Cancror. Lapid.* Quæ remedia per plures hebdomadas manè atque veſperi cum juſculo capere deberet, triduo vel quadriduo quolibet intercalando *Infuſum Rhabarbari ac Folior. Sennæ cum Cremore Tartari.* Craſtinâ aurorâ adhuc admittat *Clyſterem Terebinthinatum*; Abdomen interim totum *Oleo Chamomillæ & Meliloti hortenſis cum Unguento de Althæâ* calidè ſæpius ungatur. In diætâ tandem ſeverè injunctum eſt, ut abſtineat ab aëre frigido, ab omnibus cibis acidis, ſalſis, craſſis, ut elixis magis quàm aſſatis delectari diſcat; ut ab omni potu auſtero ſibi caveat: ut iram, triſtitiam moderetur, ut corpus non nimis exerceat; ne, ſudore profecto, glandulæ inteſtinorum exſuccæ reddantur: ut pruna damaſcena cocta frequenter in uſum trahat. *D. 8. Decemb.* ſub veſperam invenimus ægrum ſatis commodè valentem, de cujus reſtitutione ipſimet ſimul & nobis gratulati ſumus. Ad paralyſin manuum externè nihil ordinavimus, quoniam judicavimus, interna antiſcorbutica id omne, quod quidem ad illam emendandam præſtari poteſt, præſtitura; cogitavimus tamen de potu acidularum ad ſequentem æſtatem commendando, à quorum uſu jam aliquoties ſatis benè habuit. Vi-

ctûs ratione laudabili deniq; ſeverè injunctâ cum voto perennaturæ incolumitatis valediximus.

Hiſtoria Affectûs hujus placuit apprimè *Viro Experientiſſimo atq; Clariſſimo Dn. Johanni Conrado Ammanno, Scaphusâ-Helvetio, Medic. Doctori, & Commenſali meo Exoptatiſſimo,* adeò ut Scholion ſequens eidem adjicere haud gravaretur; quod cùm lectu digniſſimum mihi viſum ſit, è re fore maximè arbitrabar, & illud Ephemeridibus noſtris inſertum publico communicare.

SCHOLIUM.

NEſcio, an dirus hic affectus curando ægro, an curanti Medico plus faceſſerit negotii; hoc ſcio, quod utrique non parum. Morbus erat maximus, acutus, implicitus; Medicus eo non minor, celer, prudens. In publici gratiam diro & duro huic nodo durum æquè cuneum quæram; quo autem eò faciliùs ipſum inveniam, ſequenti inſiſtendum erit methodo. Dicam primò, quis affectus fuerit, quis locus & focus, ſecundò, unde & à qua cauſa. Tertiò, qualis: quartò, quomodo fuerit curatus. DEUS faveat conatibus!

I. *Quis fuerit affectus, quæq; pars affecta.*

Dubius ſanè hæreo, an morbum hunc debeam appellare ſcorbutum cum pareſi & colica; an colicam ſcorbuticam, pareſi ſtipatam. Utraque appellatio quadrat; poſterior tamen à potiori ſymptomate deſumta arridet maximè, cùm & Viro Excellentiſs. placeat. Præſens E. affectus eſt colica ſtercoreo-convulſiva, ſcorbutica, cum pareſi inveterata. Utinam omnes morbi ita denominarentur, à parte affectâ; quid enim eſt colica? dolor coli: ſed unde? id pertinet ad differentias. Modo eſt à ſtercore indurato, hinc ſtercorea; modò à ſero mucove acri, acido, vel in coli cavo, vel intra ejus tunicas, aut meſocolo hærente, unde flatulenta & ſpaſmodica; ſubinde

inde utraque hæc cauſa concurrit, ut hîc. Quærat quis, unde ſciam, morbum eſſe colicam, partemque affectam colon? Reſp. ex ſignis. Præcipuum & pathognomonicon fuit dolor, non circa umbilicum, ut in ileo; non circa lumbos, ut in nephritide; non in epigaſtrio, ut in cardialgia, ſed totius illius abdominis tractus, quem colon emetitur, maximè autem circa flexuram, ubi dolor ob anguſtiam ſemper eſt intenſisſimus. Signorum alterum petebatur ab actione læſâ, alvi ſcil. ſuppreſſione. Si venter homini, benè comedenti, non ſecedat, feces ſtagnant, ſi integra ſint inteſtina; ſed ubi ſtagnarent niſi in colo? Primum eſt ſignum morbi, alterum cauſæ. Sed æger ſimul fuit Pareticus jam à quinquennio, ex occaſione paroxyſmi colici? unde? an à colica? non. Eſt error Medicorum vulgi; dicunt eſſe à colica, quia fit poſt colicam. Videtur mihi hîc committi fallacia, quæ dicitur non cauſa ut cauſa. Pareſis non ſequitur colicam, niſi ſcorbutica adſit intemperies, in qua M. S. eſt acris, ſalſa; & tum non tam fit à colica, quàm propter colicam. In colica ob continuos dolores ſpiritus ſummè exagitantur, propter hos ſanguis acris, plurimisque ſalinis ſpiculis refertus, impetuosè per corpus ruit: hæc autem ſpicula, rapidè mota nerveis hinc inde fibris infixa hærent, & diverſos ibi effectus producunt. Si profundiùs adacta fibras continuò pungant, dolores inde & pertinaces ſpaſmi excitantur: muſculi autem ob pertinacem hanc cauſam tam diu ſtricti manent, ut fibræ tandem & tendines obrigeſcant, velut à frigore hyberno; & morbus hic contractura Medicis audit. Cùm autem ſpicula hæc alicubi ſubitò tam altè in nerveas adiguntur fibrillas, ut ſpirituum in partem influxus maximam partem prohibeatur, motus ibi, ſuperſtite aliquali adhuc ſenſu perit; decuplo enim plures pro motu, quàm pro ſenſu requiruntur ſpiritus: Pareſeos affectus hic nomine venit. Quid eſt Pareſis? eſt interruptus ſpirituum in partem aliquam influxus, unde muſculorum cum flacciditate oritur immobilitas, cum moleſtiſſimo ſubinde

Sss 2 for-

formicationis ſenſu. Datur Pareſis, ubi nullum colicæ adfuit veſtigium; novi Nobiliſſimam Matronam, quæ intemperie ſanguinis ſcorbutica, ſalſa, muriatica arthritica primò, dein paretica fuit facta. A calidis, acribus & exiccantibus ſpicula hæc acuuntur, & altiùs adiguntur: à blandis autem, dulcibus & humectantibus ſolvuntur, & placidè in Maſſam Sanguineam retruduntur. Rem illuſtrat diverſus, quem pruina edit, effectus, prout vel à Sole, vel à nebulis funditur.

2. *Unde, ſeu à qua cauſa.*

Evolvendæ hîc ſunt præſentis morbi cauſæ, cùm remotæ, tum proximæ. Proxima fuit κοπροστασία, ſeu fecum induratarum cum muco auſtero acido in coli cavitate ſtagnatio, maximè circa ejus flexuram, ubi tubus eſt anguſtiſſimus: hinc membranæ admodùm ſenſiles irritantur, imò ob motum periſtalticum, tum vehementiorem, non raró adteruntur, & lacerantur. Quia autem feces circa coli flexuram, non ob ſitum tantùm, ſed anguſtiam, omninò ferè ſubſiſtunt; periſtole autem magis magisque, ob laceſſitos ſpiritus deſuper premit & urget, inteſtini tubus valdè infarcitur, dolorque ob continuum adtritum oritur acerbiſſimus, & ad deſperationem ferè adigens. Malum autem plurimùm auctum fuiſſe credo à ſanguine ſalſo, ſeroſo & acri, inter coli tunicas geminam ob cauſam effuſo, 1. propter diſtenſionem, & continuos ſpaſmos, ſpirituumque lacerationes; 2. ob concitatiſſimum totius Mæ. Sæ. motum; (hoc eſt conſtantiſſimum, in magno dolore, irâ aliisque affectibus ut ſpirituum motus ſit major, ſanguinis, & reliquorum humorum motum inde augeri) ſic enim facilè potuit fieri, ut tenue & ſalſum ſerum in loco, jam affecto, hæſerit. Quæritur, cur ſcorbuticis, hypochondriacis & melancholicis alvus tam crebrò ſit adſtricta? Reſp. Digeſtionem, ſeu ciborum in ventriculo ſolutionem fieri debere in humido quodam ſpirituoſo, ſicut fit eli-

xatio in culinis: in his autem cibi non blandè in chylum elixantur, ſed aſſantur, & ab auſtero, acido vel nimis ſalſo ventriculi & pancreatis ſucco velut in ſiccam & nigram ſcobem comburuntur, quæ facilè in duriſſima ſcybala glomeratur, & colon obſtruit; mulierculæ noſtræ non ineptè dicunt, ihr Koth/ ſalv. hon. ſey verbrannt. Cauſa tam colicæ, tum Pareſeos antecedens fuit ſanguinis, ut dixi ſcorbutica & ſalſa intemperies: cauſæ autem hujus, colicæ & Pareſeos remotæ fuerant varii circa res non-naturales commiſſi errores. Æger, ut audivi, ſtrenuus erat potator, cibos piperatos, ſalſos, carnesque ~~fame~~ fumo induratas frequenter & largâ manu ſumebat, & ſimul iræ plus nimiùm indulgebat: quid mirum, ſi paucus inde, at acris & ſalſus generatus eſt chylus, ex hoc talis ſanguis; qui cùm admodùm ſpiritibus fuerit pauper, non niſi innumera in ægrum mala redundare potuerunt; omnes enim actiones, digeſtio imprimis, turbabantur, cibique tantummodò arrodebantur; queî aliter fieri poſſet, ubi blandi ſucci; & ſpirituum ad opus hoc ſummè neceſſariorum, adeſt penuria? Et ſic malorum catena cohæret. Quia autem quavis in ira, non ſecùs ac à dolore, animæ enim dolor eſt, ſanguinis motus, modo in Diſput. m. inaugur. tradito, multum intenditur, & ejus ſubindè particulæ adeò franguntur, ut phthiſis inde ſequatur, facilè eſt concipere, quòd tenuis hic & acris ſanguis ex levi cauſa in partem aliquam decumbere, ſpiculisque ſuis, infixa ad inſtar ſpinæ, nervorum fibras pungere, & moleſtiſſima producere ſymptomata potis ſit. Faciliorem & uberiorem materiæ morbificæ proventum promoverunt tum iter, quod æger brevi ante paroxyſmum, tempeſtate pluvioſa, turbulenta, ſuſcepit; inde enim inſenſilis tranſpiratio, in ejusmodi intemperie ſummè neceſſaria, prohibebatur: tum vinum, quod plenis in itinere cyathis hauſit auſterum, hornum, in hoc affectu ſemper ſollicitè vitandum; ob aſperas enim & craſſas particulas facilè ciborum, non ſufficienter coctorum, particulis ad-creſcit; cumque iis craſſiora adhuc corpuſcula conſti-

 tuit,

tuit, quæ lactearum oſcula ingredi neſcia, magna in colo copia adgeſta ſtagnabant, idq; ad ſe invicem accedentia obſtruebant, & ſenſiles admodùm ipſius tunicas aſperitate ſuâ irritabant.

3. *Qualis fuerit morbus.*

Dicendum jam tertiò, quibus hic morbus ſtipatus fuerit ſymptomatis, & quomodo tum à cauſa morbifica, tum à ſe invicem dependeant. Morbus fuit doloroſa coli obſtructio; cauſa ſtercora dura, aduſta, & mucus auſterus acerbus, ab his pendebat dolor, ab hoc reliquorum ſymptomatum congeries: ſed res dilucidè magis eſt exponenda. Dolor fit, cùm ſpiritus alicubi, à qua cauſa, cùmque id fiat, nihil refert, juſtò vehementiùs moventur, irritantur, & moleſtè afficiuntur, unde triſtis admodùm in mente excitatur idea, quæ voci cuidã alligatur, quam dolor appellare Latinis placuit. Hujus doloris cauſa, fuit continua coli irritatio; unde? à fecibus aduſtis, duris & acribus, in colo hærentibus, & ob concitatiorem periſtolen ejus latera doloroſè fricantibus. Propter perpetuum hunc dolorem natam fuiſſe inflammationem, nullus dubito, quæ valdè eum fovit, & egregiè auxit. Antiquorum eſt delirium, dolorem adtrahere humores: ſed quare? quomodo? unde? eſt illuſio; ab infixa alicubi ſpina ſpiritus inordinatè admodùm moventur, nervulique doloroſè criſpantur; unde, ob multiplicem nervorum conſenſum fibrarum oriuntur ſpaſmi, venarum preſſiones, ſanguinis in parte retenti ſtagnatio, quæ inflammatio audit. Non rarum, à paronychia totum brachium dolere, & ob allatam modò cauſam inflammari. De Pareſi plura dicere jam ſuperſedeo, cùm dixerim ſuprà, nec præſentis, ſed dudum prægreſſi, morbi fuerit ſymptoma. Si thermæ aut Piperinæ, aut Badenſes eam non curent, actum eſt. Jam accedendum ad alterius ſymptomatis ſymptomata, doloris ſcilicet; ab hoc enim vel ſi mavultis propter hunc reliqua oriebantur. Sed quomodo? Tenendum,

ut

ut in Diſput. m. inaugur. dixi, ſanguinis in motu anomalias ſæpè ſæpiùs pendere à præternaturali ſpirituum motu; ſi eſt concitatior, eſt & ſanguinis, ſin ſecùs. Inter cætera ſymptomata primas tenebant, ſitis moleſtiſſima, intenſiſſimus totius corporis æſtus, & convulſiones cum vigiliis: omnia certè ſoboles erant rapidiſſimi ſpirituum, &, propter hos, ſanguinis motus. Sitim quod attinet, orta videtur propter rapidiorem acris & muriatici ſanguinis motum; inde enim fieri potuit, ut copioſa ſalina ſpicula, ſicut aliis in partibus, ita in linguæ fauciumque membranis altè ſatis infixa hæſerint, quæ nerveas ibi fibrillas quodam modô commoverunt; ſitificus autem iſte motus, ad ſenſorium usque, ſi quod eſt, delatus, certam in mente doloris ſpeciem excitavit, quam ſitim appellamus. De mordaci corporis æſtu eodem ſe res modô habet; ſi enim acris ſcorbuticorum ſanguis ob aliquam cauſam ſolito movetur rapidiùs, ut movetur à leviſſima, contingit, ut turgens maſſa tam citò per anguſtiſſima vaſorum oſcula tranſire nequeat, tum ob parvam ibi moram vaſorum tunicas, nerveasque partium fibras, aculeis ſuis leviter pungit, ſpiritusque incolas magis vel minùs exagitat, unde vel levis leniſque calor, vel magnus oritur æſtus: hinc ratio patet, cur ſcorbutici, aliique quibus ſanguis & acris, omnium incaleſcant citiſſimè. Si pars aliqua dolet, ſanguini perindè eſt, ac ſi ollæ, aquâ plenæ, ſubderetur ignis; aqua ob ſubtiliſſima & ſummè mobilia ignis corpuſcula, quæ non ſaltem cum ea ſe miſcent, ſed & craſſiores ejus partes exagitant, ebullit & fervet: ita & ſanguis, ſi nimis à ſpiritibus moveatur. Pulſus quoque magnus & frequens ſoboles erat convulſivi cordis motus; ob tantum enim dolorem, quantus hic fuit, ſpiritus ſine lege & ordine per totum corpus disjiciuntur, & plus quàm naturalem, aliquandiu vigorem motus organis inſpirant. Sunt & quædam dicenda de vigiliis & convulſionibus, quæ eandem agnoſcunt cauſam, auctiorem ſcil. ſpirituum motum. Vigiliarum cauſa ad oculum patet: Somnus fit, cùm blanda &

pla-

placida ſpiritibus quies conceditur; ſed in ægro noſtro quomodo quieſcere poterant, quibus nullæ concedebantur induciæ? ſemper enim ſtimulabantur, & in violentos motus concitabantur; ſic impetuosè per motus ſenſuumque organa ruentes ſemper ea inflabant, in quo vigiliarum ratio conſiſtit. Quod ad convulſiones res paulò videtur intricatior. In dolore fiunt ſaltem convulſivæ nervillorum criſpationes in iis partibus, quæ dolent: ſi autem motus hic in longum & latum diffunditur, id verò fit in inſtante, dolor inde fit major, & partes vicinæ ſæpiſſimè convelluntur. Hinc patet, in dolore convulſivum quoque, aut criſpatorium potiùs, eſſe motum, at levem & unius ſaltem alteriusve fibræ. De motus convulſivi, propriè ſic dicti, propagatione res ita habere videtur. 1. Spiritus vehementer alicubi agitantur, & moleſtè afficiuntur. 2. Motus inde tremulus & nerveis fibrillis inducitur; hoc namque tenendum, motum ſpirituum, & eos continentium fibrarum, eſſe reciprocum, h. e. ſi commoventur ſpiritus, moventur & fibræ, & contrà. 3. Ope hujus tremoris nervi quoque vicini pari modô moventur, cumque nervis ſpiritus. 4. Si tremor hic tam ſit vehemens, ut ad cerebrum usque propagari, & tenerrimas ejus fibrillas concutere poſſit, ut fit in epilepſia per συμπάθειαν, quicquid ſpirituum adeſt, magnâ vi exploditur. Cùm itaque ſpiritus ita copiosè & impetuosè per vaſa ſua nervos ruunt, non ſolùm nerveas fibrillas, in muſculis frequentiſſimas, admodùm inflant, ſed ſanguinem, valdè ſimul exagitant. Spiritus enim violenter adeò moti per nervulorum extrema elabuntur, ſeque ſanguini & reliquis humoribus miſcent: quia autem conſtant, particulis ſummè mobilibus, eos fundunt, ſcil. eorum partes confringendo; hinc non ineptè dolores dicuntur humores reddere acriores; hæc quoque eſt cauſa, cur à doloribus vires adeò atterantur. Sanguis ita rapidè motus, inque muſculos delatus, fibras ſpaſmodicè jam affectas magis adhuc irritat: hæc autem arctiùs ſe ſtringentes, venulas premunt,

unde ob ſtagnantem ſanguinem muſculus fit tumidior, brevior, partem adpenſam ſecum trahit, rem illuſtrat penis erectio. Hæc in genere de convulſionibus dicta, nullô negotiô ad ægrum noſtrum referre licet: dicendo, nervos coli, ubi fuit focus & locus morbi, adeò tum in fecibus duris, tum à ſanguine acri, ſeroſo, intra tunicas ejus ſtagnante, fuiſſe laceſſitos, ut, ob violentiſſimum iis ſpirituum motum, totum nervoſum ſyſtema concuſſum, parteſque tum locô affectô vicinæ, tum ab eo remotiſſimæ, magis tamen & violentiùs illæ præ his, fuerint convulſæ. Maximè dolor ſæviebat in abdominis viſcera, colon, ileique partem, peritonæum cum adhærentibus muſculis non fuit immune, magnô enim conatu introrſum fuêre retracti: atrociter imprimis convellebatur meſocolon & meſenterium; his convulſis, ordinariò inteſtina intricantur, & ferè confunduntur, ut in volvulo: ſi enim ejus fibræ verſus centrum retrahuntur, fieri aliter nequit, quin inteſtina limbum ejus cingentia mirè convolvantur, non ſecùs, ac ſi marſupii os funiculô contrahitur; imò & ipſe æger conglomerata inteſtina in ſiniſtra hypochondria detrudi ſentiebat. Denique & æger expertus eſt ſymptoma, quod modô deſcribtô videtur quidem contrarium, ferè tamen eſt idem, & ab eâdem causâ. Symptoma fuêre borborygmi & abdominis inflatio: res autem ita ſe habere videtur. Motus periſtalticus alícubi fit concitatior (ſemper enim, ubi flatus adſunt, ſpaſmi præcedunt) aëremque, in inteſtinorum cavo contentum, mucô involutum velociter ſecum rapit, non ſecùs ac ſi quis ſtrictâ manu inteſtina aëre plena premeret: ſi autem inteſtinorum tubus ob ſpaſmodicam ſtricturam aliquô in loco eſt arctus, (fieri enim poteſt, ut ſyſtole diverſis in locis incipiat) tum deorſum volutus, perque has anguſtias bullarum ſub forma truſus, ruptis bullis ſtridulum quoddam murmur edit; non ſecùs ac ſubindè fit in difficili reſpiratione. Inteſtina autem ita inflantur; fit interdum, ut, dum fibræ eorum rotundæ, ut & vicinæ meſenterii ſpaſmodicè

dicè undique afficiuntur, quælibet earum partes ſummo cum dolore, fibrarumque & ſpirituum laceratione à centro ſuo reſiliant, æque ac cum parvus & arctus hominum circulus in longiorem ſe expandit: ſimul autem aëris bullæ, muco obductæ, ſubito, veluti in antlia pneumatica expanduntur, ruptæque borborygmos ſcorbuticis & hypochondriacis familiares excitant; eorum venter continuo fere mugit, &, ob frequentes inteſtinorum inflationes, intumeſcit. Incumbentia autem abdomini pondera, quatenus doloroſas has fibrarum à centro digreſſiones impediunt, dolorem tantiſper levabant; ſed inde æger vomuit, ob inverſam περιϛολὴν. Iliaci ſtercus nunquam vomerent, utut inteſtina dolerent, niſi motus eorum periſtalticus inverteretur: invertitur autem cum ad modum eſt concitatus, at in medio itinere in aliquod obſtaculum impingit, ut pergere nequeat; id quod fit multo repleta ſtercore ſint inteſtina, aut alicubi conſtricta. Quid motus convulſivus, ſi quid ejus torrenti obſtet, valeat, expertus novi; cum enim aliquando manu ſiniſtra tremerem, & tremorem cohibiturus, digitos extendere manu altera conarer, en ſubito motus invertitur, aura, ut dicunt, frigida caput petit, & ego inſtar epileptici concidi.

4. *Quomodo fuerit curatus.*

Ultimum, de quo dicenda quædam habeo, eſt morbi hujus cura. In quovis morbo probe conſideranda ſunt duo, materiale & formale. Materiale eſt id, cui vitium inhæret, formale autem ipſum vitium, quod inhæret. Materiale illud vel facit ad corporis conſtitutionem vel non: Si ad eam pertinet, ſui ſemper conſervationem poſtulat; ſi non, ablationem: formale autem nunquam non ſui per contraria correctionem deſiderat. Et hoc eſt fundamentum methodi medendi, & medicinæ cardo. Sic in plethora conſiderantur duo; Materiale, ſeu id, cui morbus ineſt, ſanguis: qui,

cum

cum ſit pars corporis, ſui in eo conſervationem poſtulat: alterum formale, ſive ipſum vitium, quod ſanguini adeſt, abundantia; quæ indicat depletionem. In affectu noſtro itidem ad duo erat attendendum; Materiale, quod fuere feces; quæ cum ſint res, ad corporis integrationem non neceſſaria, ſui è corpore excretionem indicabant: formale fuit fecum durities, quæ emollitionem flagitabat. Symptomata ita, tum mediate tum immediate à morbi cauſa pendebant, ut ſatis iis facere fuiſſet ſupervacaneum; illa enim remota, ſponte hæc evanuerunt. Et ſic habebantur remedia, feces emollientia & evacuantia: hæc autem præter rationis entia nihil ſunt, ſi materia medica, ad obtinendos hos ſcopos neceſſaria, neſciatur. Quomodo ſcietur, niſi circumſtantiæ eam determinent? Determinant autem circumſtantiæ & materiam ipſam, & rectam, ea utendi, rationem: quæ materiam medicam determinabat, fuit ipſa materia morbifica, ejusque affectiones; quæ autem rectum uſum, fuere ægri temperamentum, locus affectus &c. illa determinabat medicamenti qualitatem, quantitatem, & formam; hæ opportunitatem, locum & ordinem. Hæc qui neſcit, infans eſt in arte, & ἀμέθοδος. Quale igitur indicabatur medicamentum? proprium, ſeu tale, quod feces induratas ſolvere, & è corpore exterminare poſſet; feces aliud requirunt menſtruum, quàm calculus, aut aliud quid p. n. durum. Ab initio ſtatim rei videbantur accommodæ plantæ, ita dictæ, emollientes, carminativæ, cum tabaci foliis; ab his, utpote quæ partes habent alias flexiles, alias auctiores & ſtimulantes, plurimum ſperabatur auxilii. Quantum poſtulabatur medicamentum? ſufficiens; ſi non una, repetitis tamen vicibus. Formam quod concernit, feces duræ, ſolidæ requirebant fluidum quid. Cur? quia feces in plures ante minores confringi debebant partes, quàm poterant excerni. Omnia dura, cum in minores partes confringuntur, vel funduntur, vel contunduntur: feces contundere in inteſtinis erat impoſſibile,

 bile,

bile, debebant ergò fundi, non igne, ſed fluidis, idem, quod ignis, præſtantibus; eorum nempe particulæ tenues, mobiles facile durarum ſeſe ſecum poris, admodum laxis inſerunt, earumque partes male ligatas, ipſarum interſtitia ſubeundo, à ſe invicem divellunt. Triplex adhuc agitabatur quæſtio, quo tempore, cuinam parti, & quo ordine adhibenda eſſent indicata medicamenta. Cum materia morbifica eodem modo, & ſemper, affligeret, quodvis tempus videbatur opportunum, quo enim citius, & melius; nec electioni datur locus, niſi ubi materia hodie aliter, aliter cras movetur, ut in febribus intermittentibus, ciendis menſibus &c. Quærebatur porro, cuinam parti applicanda eſſent medicamina; an foris, an intus, an per ſuperius, an inferius guttur: litem dirimebat pars affecta, ad quam ab utroque gutture aditus patebat; indicabatur itaque, utrinque eſſe agendum; per ſuperius quidem danda talia, quæ novæ materiæ proventum prohibeant, malum auſterum, acidum in ventriculo & inteſtinis ſolvendo, & edulcorando, totumq; ſanguinem corrigendo, & ſimul coli tubam infarcientes feces, ejusdem membranas mundantem ſanguinem ſolverent; per inferius autem emollientia, feces duras fundentia, & coli periſtolen excitantia. Cum itaque per os & anum materiam morbificam aggredi licuit, quærebatur, quinam ſervandus ordo, quæque ineunda eſſe via. ℞. breviſſima, tutiſſima, per anum, clyſmatibus. Licet prius ſuperior fecum pars fuiſſet ſoluta, excerni tamen nequiviſſet; obſtitiſſet enim inferior nondum ſoluta. Quo igitur duræ feces melius, & ab utraque parte ſolverentur, injectus primo fuit clyſter, ex emollientibus, incidentibus; data quoque fuit mixtura, quæ mucum acidum auſterum corrigeret, ſecum portet, funderet, & ſpirituum ferociam reprimeret: at fruſtra utrumque, neutrum enim affectam partem attigit; clyſter, ob crebras coli rectique ſpasmos, brevi ſine fœnore fuit excretus; Mixturæ media pars, ob inverſum ventriculi motum, vomitu fuit rejecta,

jecta, reliqua non ſufficiebat. Quia autem eædem ſemper indicationes urgebant, iisdem quoque indicatis ſatis eis fuit faciendum: πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, μηδὲ κατὰ λόγον γινομένων, οὐ δεῖ μεταβαίνειν ἐξ ἑτέρου ἐφ᾽ ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἀπ᾽ ἀρχῆς. Dabatur pro juvanda fecum ſolutione hordei decoctum cum apii ſucco; dabatur & Sal Tartari cum potu ordinario eundem in finem, ſed incaſſum. Sub veſperam infundebatur iterum clyſter; repetebatur mixtura modo dicta, ſed irrito conatu; quicquid enim fluidi mixturæ inerat, ante per lacteas reſorbebatur in ſanguinem, quam per tot mæandros & gyros affectam partem attingeret; nec clyſter eo potuit usque pervenire. Nihilominus veriſſimum eſt Hippocr. effatum, πάντα κατὰ λόγον & quare D. XXX. Novembr. propinabatur ægro infuſum ἐκκοπρωτικόν, ſed ne hilum profuit, maximam enim partem revomuit. Interim feces magis indurabantur, dolores intendebantur, conſtipatio fiebat pertinacior, ventriculique nervuli, ob crebras ſuccuſſiones, teneri adeo evasêre & ſenſiles, ut à leviſſima irritarentur cauſa. Hinc & ægro licet egregie ſiticuloſo, ab omni potu erat abſtinendum, niſi moleſtiſſimos ventriculi ſpasmos vellet experiri. Quo autem dolores hi mitigarentur, ægerque bibere iterum poſſet, dabantur pilulæ antiſpasmodicæ, anodynæ, quæ ferocientium ſpirituum motum ſufflaminent, à quibus paulò meliùs habuit; at non diu, ſub noctem dolores recrudueere. Injicitur iterum clyſter, ex emollientibus, paregoricis antiſpasmodicis, & quidem cum ſyringa, ut ulterius eat. Sed quoniam, ipſius ægri teſtimonio, clyſteres hactenus ad affectum usque locum non pertigere, aut ſiquid pertigit, leviter ſaltem fecum ſuperficiem alluit, nec eas pervalit; quare D. 1. Decembr. invertendus videbatur medicamentorum ordo, & tentandum, quo pacto feces, ab infra inſolubiles, deſuper potiſſimum ſolvi poſſint. Huic rei accommoda videbatur materia quædam fluida, quæ nec

lactearum oſcula ſubire, ne vomitu rejici poſſet; talis æſtimabatur Mercurius vivus. Ejus ergo dabantur ℥iv. cum Syrup. Violar. horæ quadrante poſt iterum infunditur clyſter; neque tamen ab uno, nec ab altero æger dejicit; verum dolores aliquantum mitigantur. At τοῖσι περὶ λόγον κουφίζουσιν οὐδὲν πιστεύειν; proin dabatur mixtura, materiam morbificam corrigendo, & temperando, anodyna: quæ quidem acidum tenacemque ventriculi & inteſtinorum mucum incidit, & mitigavit; cum autem in ſanguinem prius per lacteas tranſiret, quam partem præcipuæ affectam attingeret, impedire non potuit, quin dolor poſtridie, quæ fuit 2. Decembr. recrudeſceret. Eodem datur per ſuperiora blandum laxans, & inteſtina modice ſtimulans, ſimul & duras feces ſolvens, per inferiora propinatur clyſter; neutrum revomuit æger: illud tamen, ut omnia, hactenus per os exhibita, nil fere egit, hic autem inferiorem fecum, præ ſiccitate jam hiſcentium, partem ſubingreſſus, eam, velut in granula formatum, extra corpus ſecum rapuit. Si laxans quid egiſſet, ſupremam fecum partem cum Mercurio dejeciſſet; dejeciſſe autem inferiorem, ex ſubſecuto, quatriduo poſt, Mercurio, & fecum reliquiis patet. Quia autem maxima fecum pars in colo adhuc hærebat, dolores parum à terna dejectione fuere mitigati. Datur iterum mixtura ex lubricantibus, paregoricis & ſuaviter lenientibus, & alia itidem ex demulcentibus & anodynis; illa unica vice ſumenda, hæc repetitis & cochleatim. Externe inunguntur, quæ blandis & rotundis ſuis particulis irritatas abdominis & inteſtinorum fibras demulcerent, & doloris ſenſum obtunderent. Quibus medicamentis id obtentum fuit, ut æger D. 3. Decembr. magis eſſet tranquillus: nec tamen dormivit, nec dejecit; eadem repetuntur medicamenta. Sub veſperam, furente iterum dolore, datur emulſio anodyna, & clyſter ejusdem naturæ,

& ſi-

& ſimul incidens : at ſpiritus longe vehementius agitabantur, quam ut eorum motus aut potius furor, ab hiſce potuerit ſufflaminari. D. 4. Decembr. Spiritus laceſſiti, & propter eos ſanguis, tam enormiter movebantur & diſtrahebantur, ut reliqui ſpiritus corpori ſuſtinendo, & artubus movendis fere eſſent impares ; Unde laſſitudo illa, quæ ob ſanguinem acrem, ſi violentiùs juſto moveatur, extra vaſa ſua effuſum, & nerveas fibrillas pungentem, dicitur ulceroſa, ſcorbuticis admodum familiaris. Nec emanſere convulſiones, ob rationem ſupra datam. Non dejicit æger, & horrendum in modum ſitit. Pro ſpirituum refocillatione in uſum vocatur mixtura fragrans, aromatica. Cum unctione pergitur : omnia ne hilum quidem profecêre. Veſperi, quo tempore communiter morbi, ob impeditam aliquantum tranſpirationem, exacerbantur, atrocius, quam hactenus, affligebant ; unde pulſus maximus, & motus convulſivi. Injicitur iterum clyſter, qui tamen, abſque fœnore fuit rejectus. Cochleatim propinatur mixtura ex fragrantibus aquis cum acido granator. ſyrupo, pulverib. acidi vires egregie aliàs invertentib. & anodynâ opii tinctura : ſed tantus fuit ſpirituum furor tantaque materiæ morbificæ pertinacia, ut medicamenta non magis prodeſſent, ac ſi lapidi fuiſſent ſuperfuſa ; omnia in pejus ſemper ruebant. D. 5. Decembr. morbus eſt in vigore, & dolores ſunt intolerabiles ; moveri enim materia morbifica cœpit. Ob ſpiritus ſumme furibundos totus inteſtinorum tubus, à gulæ extremo ad anum uſque, adeo conſtringebatur, ut nec feces, nec flatus, nec ructus emitti, cibus autem potusque non niſi magno cum labore & difficultate poſſent admitti ; ob eandem hanc ſtricturam feces aliquantum, ſed intolerabili cum dolore, promovebantur verſus rectum. Ob rationem, ſupra allatam, convulſiones quoque ingruunt frequentiores. At interim à reſtagnante in inte-

inteſtinis Mercurio plurimæ particulæ in ſanguinis maſſam tranſierunt, quæ, utpote ſummè, ob rotunditatem, mobiles, tam ſerum ejus fundendo, quam oris glandularum ductus nimis reſerando, copioſam ſatis ægro ſalivam moverunt. Non autem oris tantum, ſed & inteſtinorum glandulas Mercurii vim expertas fuiſſe, teſtantur 1. mucus copioſus poſtea cum ſcybalis excretus; 2. inſequens teneſmus. Iterum infunditur heſternus clyſter, cum ſtimulo, ſalis ſcilic. polychreſti ℥s. ordinatur & mixtura, ſpirituum penuriæ conſulens, ex ſpirituoſis, volatilibus, anodynis. Tandem, favente Deo, pertinaciſſimus hic morbus ſolvebatur; at unde? An à mixtura? An à clyſmate? A neutro penitus: Unde igitur? an à Mercurii pondere? nec ab hoc; æque enim ab initio grave fuerat, quam nunc, imo gravius. Unde tandem? Utinam Autores ad juvantia melius attendiſſent, eorumque hiſtoriam accuratiorem ſcripſiſſent, nec ſtatim dicerent, eſt poſt hoc, E. ab hoc. Quod Mercurii ponderi tribuitur, potiori jure aliquando, non dico ſemper, tribui debere videtur ejus vi ſerum fundendi, & obſtructos glandularum poros recludendi; ſic enim plurimum ſeri in oris & inteſtinorum glandulis à ſanguine ſequeſtratur, & feces tum à copioſa deglutita ſaliva, tum à tenuiori, ex inteſtinorum, pancreatis, & forſan jecoris glandulis emulcto ſero commodius, quam ab ullo clyſmate ſolvi poſſunt: quod & hîc accidiſſe pro comperto habeo. D. 6. Decembr. æger ſatis jam bene ſibi eſſe dixit, & retulit ſe heſterna veſpera aliquoties ſcybala, in lapidem fere indurata, & muco tenaciori involuta cum Mercurii portione dejeciſſe, unde dolores remiſerunt, & nihil non commodi in ægrum redundavit. Sedabatur ſitis, redibat appetitus, ceſſabat dolor, ſed vires, ob continuas hactenus ſpirituum diſpendia, admodum erant attritæ; brevi tamen ſperabantur rediturae. Conqueritur adhuc æger de teneſmo

neſmo, & ſalivæ abundantia, ab eadem utrumque cauſa, à Mercurio ſcil. ſanguini mixto. Pro acriuſculo recti inteſtini muco injicitur clyſma abſtergens, & acredinem temperans. Tandem boni eſt Medici, devicto morbo commodam victus rationem præſcribere ægro, ut, ſi fieri poſſit, bis ad eundem ſcopulum non allidat. Medici huic ſuaſerunt, & quidem optime, diætam, ſcorbuticæ & muriaticæ ſanguinis intemperiei adverſam: prohibent omnes cibos duros, nimium ſalſos, omnia muria condita, vinum hornum, auſterum cane pejus & angue vitare jubent, ut & acrem frigidum, nec minus iram, in hac intemperie nunquam innocuam. Quo autem tutiùs iretur, zur Fürſorg dicunt noſtrates, continuabatur heſternæ mixturæ uſus, proque exturbandis fecum & Mercurii, ſi quæ in coli cellulis adeſſent, reliquiis dabatur purgans, ex Syrup. de cichor. c. rhab. & Scammon. ſulphurat. à quo decies dejecit, &, quicquid reſtitabat, excrevit: quædam autem Mercurii portiunculæ videbantur corroſæ, ſeu mortuæ, non à fecibus, ſed ſaliva, deglutita, & ſero acriuſculo, quod inteſtinorum glandulæ ſatis ſtillabant copioſum. Sic ſymptomata ad unum remiſere omnia, & vires redierunt, quibus redeuntibus, integre æger convaluit.

[*D. Joh. Conradus Ammannus.*]

OBSERVATIO CCXXXII.

D. THEODORI ZWINGERI.

Cordis Palpitatio diuturna à Polypis in utroque cordis ventriculo enatis producta, lethalis.

PUella tredecennis, ingeniô prædita felici, judicioque pro ætatis ratione admodùm eximio, ſtaturâ decenti, nata Parente hæmorrhagiis narium frequentibus obnoxio, tandem hecticâ febri Juvenis adhuc prorſus exanimato, probè nutrita, & educata; à primo ortu aliqualem cordis palpitationem, cui & Mater, & Avia Materna adhuc dum viventes obnoxiæ exiſtunt, patiebatur; vivebat interim alacris, nutriebatur, augebatur rectè. Fratres habuit duos hecticâ cum palpitatione conſumptos. Ad annum ſurgens ætatis quintum, narium hæmorrhagiâ primùm correpta eſt; quæ deinceps ſubindè rediit, ſæpèque cum virium notabili proſtratione. Patre hinc è vivis excedente res cœpit eſſe anguſta domi, curtaque ſupellex, Diæta, quæ lautior atque laudabilior hactenus fuit, tum fiebat deterior: ſalita, fumô indurata, olera hortenſia ſimiliaque in deliciis habere oportebat. Tum verò frequentius urgere cœpit prædicta Hæmorrhagia palpitatioque augeri. Ad Hæmorrhagiam itaque & ſiſtendam & præcavendam, neſcio quô conſiliô, iis utebantur, quæ ſanguinem inviſcare & incraſſare poterant: Quibus equidem id præſtitum, ut nec ita frequenter recurreret, nec ita larga ampliùs eſſet. Sed poſtmodùm incipiebat puella quandoque dyſpnœâ vexari, majorique cordis palpitatione: non curabant tamen hæc, quoniam brevi ſemper remittebant, ſi non ex toto, ſaltem ex majori parte, ſymptomata. Inter hæc Buccarum color hactenus roſeus, ſenſim lividè rubicundus evadebat, quò licèt ſubindè

magis

magis naturalis redditus ſit, ſemper tamen redibat, præprimis ubi cordis palpitatio cum aliquali reſpirationis difficultate urgeret: tandem color ille lividus immutabilis fiebat. Quô notatô, Mater & Propinqui jam non internam corporis labem attendere, ſed unicè buccarum triſti colori medelam quærere tentabant, undique ſuſcitantes, conquirentes remedia iſtic malo profligando idonea, quæ dum, nullâ obſervatâ rectè medendi ratione, in uſum ſtudiosè vocarent, externè imprimis applicata, origo interim & cauſa ſingulorum ſymptomatum profundiores in corpore radices egit, deinceps, uti in ſequentibus patebit, inextirpabiles. Etenim ante biennium, & quod excurrit, cùm primùm puella ad me adduceretur, ut conſiliô juvarem meô, obſervavi quidem, eam ſatis benè quoad habitum corporis ſe habentem; appetitus erat bonus, nulla laſſitudo eam affligebat, ſed de tribus potiſſimùm conquerebatur, de palpitatione cordis, de reſpirandi difficultate, & de hæmorrhagiis iterum recurrentibus. Livorem buccarum horrebant propinqui, ipſamet faſſa eſt, ſe inde nihil incommodi ſentire. Pulſum verò explorans, deprehendi juſtò celeriorem imò hecticum; & licèt vegeta ſatis erat, retulit tamen, ſe ſcalas aſcendendo majorem reſpirandi difficultatem perſentiſcere, cum aliquali laſſitudine, & auctâ cordis palpitatione; ſitis urgebat nulla, nulla moleſtabat tuſſis, tabeſcere tamen aliquantillum videbatur. Urina ſaturatiori juſtô colore, cum ſedimento nonnunquam craſſiore. Quibus ſingulis ad animum revocatis, cogitavi, atque audacter pronunciavi, quendam in thorace hærere defectum, qui vaſa ibidem coarctando efficiat, quò minùs ſanguis promptè è jugularibus deſcendere, & per cor tranſire queat: adeſſe ſimul aliquid, quod palpitationem cordis inducat, quod frequenter ſoleat eſſe polypus, ſive ſerum aliquod in vaſis cor ſubingrediuntibus concretum. Buccas rubicundas, ac lividas non niſi à tardiore circulatione, lentôque nimis decurſu ſanguinis in venas ſubclavias provenire, atque inde quoque

hæmorrhagias narium originem ſuam trahere, vaſculis narium, à ſanguinis tardiùs fluentis copiâ diſſilientibus; perſuaſi ſimul mihi, reſpirandi difficultatem non niſi veſiculis pulmonum undecunque coarctatis ortum debere: cum quibus certè ſymptomatibus ſingulis non poteſt non evadere pulſus hecticus. Præſcripta tum varia remedia, quibus ſperabatur ſanguinis ac ſeri viſciditas attenuari, emendari & volatiliſari ex *Succus Plantarum anteſcorbuticarum*, *Pulveribus Radic. Ireos*, *Aronis*, *Helenii*, *Diaphor. Jovialis*, *Oculor. Cancr. Spiritibus volatilibus Oleoſis*, prout ſunt *Sal volatile Oleoſum Sylvii*, *Spiritus Salis Armoniaci Aniſatus*, aliique; quibus nihil efficientibus *Tinctura Martis Aperitiva*, *Tinctura Antimonii*, *Tinctura Salis*, *Antiphthiſica Garmanni*, pluraque alia in uſum vocata fuerunt, donec ejusmodi remediorum diligenti uſu malum inducias per plusculum tempus egit: ſed rediit tamen ſemper deterius; & cum ſymptomatum hactenus enarratorum majori ferociâ: unica narium hæmorrhagia in totum ceſſavit. Æſtate præteritâ, cùm mala de novo urgerent, cordis nimirum palpitatio, tantùm non continua, aſthma frequens, imprimis ubi ſcalæ fuerunt aſcendendæ, pulſus celer, ſitis veſpertina, ſudores matutini, buccarum lividus rubor, & tantilla inflatio, atque macies corporis incipiens; cum appetitu intereà, & viribus utcunque conſtantibus, propinqui acidularum uſum propoſuerunt, varia, pro ſollicitæ plebis more, exempla adducentes eorum, quibus in ſimili caſu hoc remedii genus, quàm optimè conduxerit. Ego pejora quæque in puellà metuens, dum nullum viderã à generoſis remediis, viſcida reſolvere potentibus, ſucceſſum mihi equidem perſuadere neſciverã meliorẽ frigidarũ acidularum effectum; interim urgentibus mulierculis tandem dixi, in deſperatis caſibus, quandoque dubia remedia inveniri optima; me hactenus unicè laboràſſe in lentore ſeri ſanguinei reſolvendo, & pituitâ, ſi quæ alicubi hæreret à ſanguine ſeparatâ, glandulasve obſtruente, aut vaſa anguſtante volatiliſandâ.

ſandâ. Hoc ſi obtineri poſſe crederent ab acidularum potu, me non contradicturum remedii ancipitis uſui. Quô dictô, aquas illas, neſcio an mediam partem corruptas Juvenculæ hauriendas obtulerant, quæ ſitibunda, easdem avidè ſatis bibit, indeque ſæpiùs levamen perſenſit, imprimis cùm per urinas promptè ſecederent. Etiam poſt abſolutum illarum potum aliquandiu, utcunque benè vixerat. Menſe autem Januario An. 1688. de laſſitudine conqueri cœpit, increſcenteque dispnœâ cum palpitatione cordis, nunc intenſiore nunc remiſſiore: Lecto hinc brevî ſe alligare cogebatur; Tum ego vocatus deprehendi miſellam in deplorando ſatis ſtatu, nullum prævidens remedium, ſingulis in illâ malis debellandis idoneum. Extremi pedes intumeſcebant, abdomen jam ab aliquo tempore, inſciâ matre fuit tumidum & tenſum, ſubindè dolorem, cum anxietate præcordiorum excitans. Sitis non erat intenſa: Pulſus febrilis, hecticus: Alvus ſegnis, urinæ craſſæ cum ſedimento albo farinaceo, copioſo, earum quantitas fermè reſpondebat liquoribus aſſumptis: Appetitus conſtabat utcunque: Sudor, qui hactenus noctu frequens fuit, jam nullus erumpit, niſi ab anxietate, quis protrudatur. Frigus extremorum frequens eſt; ſomnus parcus: Inquietudines crebræ: interdum reſpiratio ita redditur difficilis, ut non niſi erecta lectô inſidere queat, multoties conqueritur de dolore aliquo lateris dextri punctoriô; cui eidem lateri benè incumbere poteſt, ſiniſtro autem minùs commodè, quoniam reſpirationem hinc magis offenſam clamitat. Tuſſis nec hactenus afflixit Ægram, nec etiamnum moleſta eſt: Livida buccarum rubedo continua notatur, & ſæpè cum earundem tantillâ intumeſcentiâ, ſanguinis ſtagnantis vel ob tardiorem ejus decurſum vaſa magis diſtendentis indicio, neque tamen narium hæmorrhagia ampliùs urget. Dum hinc inde corpus Ægra movet, dicit, ſe nullum in abdomine pondus de latere in latus prolabens, neque etiam aquarum in eo fluctuantium murmura obſervare. Mater, Propinqui, Miſellam ob egre-

 gias

gias animi dotes, mirô amore proſequentes, operam meam ſollicitè implorant, rogantes, nihil intermittam eorum, quibus Numine cœleſti adjuvante ac benedicente, Ægræ ſanitatem priſtinam reſtitui poſſe arbitrarer. Tum ego ex plurimis ſignis maſſæ ſanguineæ discraſiam lentam, ſeriqué viſcidi in glandulis lymphaticisque vaſis hinc inde ſtagnantis, fortè & in pectoris, abdominisque cava extravaſati copiam cognoſcens, incertam ſanitatis futuræ ſpem, dubiumque morbi eventum prædixi, operam tamen & fidelem & diligentem in puellâ reſtituendâ pollicitus. Curationem verò orditus ſum à Pulvere *Mercurii dulcis cum aliquot Scammonii granis ac Olei deſtillati Aniſi guttula;* à quo vicibus purgata nonnullis levamen perſenſit; Mixturam ſimul cordialem per cochlearia frequentiùs ſumendam præſcripſi ex *Aquis Diureticis, cum Syrup. Cochlear. atq; Spiritu Aperitivo Penoti.* Purgans illud Mercuriale aliquoties reiterari curavi, Pulverem ſimul ex *Diaph. Martial. Lapid. Cancror. Pulvere Hepatica Fontanæ atq; Aſellis, præparat.* ut & *Decoctum Diuretico-Catharcticum*, ordinavi; *Mixturis Cordialibus* haud intermiſſis. Tentavi omnia, ſingula incaſſum; etiamſi enim ſymptomata ſubindè remittentia ſpem ſalutis aliqualem excitarent, redierunt tamen ſemper pejora; tandem enim tumor pedum altiùs aſſurgere, augeri, & lumbos ſimul occupare, reſpiratioque hinc ſenſim ac ſenſim magis offendi cœpit: tandem aurorâ appropinquante diei $\frac{1}{11}$. Febr. An. 1688. è vivis placidè exceſſit. Cadaver ſub veſperam ejusdem diei, cultro anatomico fuit ſubjectum, præſentibus Viris Juvenibus Nobiliſs. Experientiſs. atque Clariſs. *Dn. Johanne Conrado Amanno, Medic. Doctor. Scaphuſ. & Johanne Hofero, Mülhuſino, Med. Cand. Commenſalibus meis ſuaviſſimis.* Externa ejusdem facies ſtatim nobis pandit corpus totum flaccidum, minimè rigidum, abdomen intumefactum & tenſum, cujus involucra cum cultro trajicerem, ſeri intercutanei aliqualis apparuit quantitas, pinguedo nulla, ulterius adigendo inſtrumentum ſingulasque membranas in abdo-

abdominis usque cavum dividendo, muſculos ejus tenues ſatis, peritonæum verò craſſiusculum deprehendimus, diviſis hinc per crucem integumentis ſingulis, ſtatim inteſtina maximoperè inflata proruperunt, quibus flatibus ſimul ipſe ventriculus aliàs penè vacuus in molem naturali majorem diſtentus comparuit. Omenti pinguedinem tantùm non omni ex parte conſumptam, reliquam verò ejus portionem membranaceam, mirè corrugatam vidimus. Meſenterium plures glandulas, ſed eas tamen non adeò magnas, nec adeò induratas adhuc habuit. Ad latera cùm vel leviter declinaremus inteſtina, abdominis cavum luſtraturi, animadvertimus ſeri limpidi extravaſati copiam emanantem, cujus tamen quantitas vix exceſſit quatuor librarum pondus: hisce evacuatis viſcera contemplati ſumus, in quibus renes, veſicam, uterum, teſtes, aliaque in naturali conſtitutione invenimus: Hepar ſolùm magnitudinem & molem naturalem longè excedebat, quin & ſoliditas ſive durities ipſius major, ob glandularum manifeſtam infarctionem ſatis evidens erat. Thoracem aperientes comperimus dextram ejus cavitatem ſero extravaſato repletam, libras pondere plures æquantem; pulmo ejusdem lateris juſtò major, lividus & inflammatus extitit, in quo ſufficientem cauſam habuimus, partim doloris illius in dextro latere, de quo vivens Miſella ſæpiùs eſt conqueſta, partim quòd ſiniſtro lateri, absque offenſione reſpirationis, incumbere haud potuerit, aquis nimirum iſtis ſiniſtrum latus tum prementibus. Siniſter pulmo ſine labe extitit, neque ſiniſtra hæc thoracis cavitas vel unicam ſeri extravaſati guttulam continuit. Cordis autem figuram planè irregularem mirati ſumus; totum enim cor, quantum poſſibile, ſiniſtram in cavitatem pectoris detruſum jacebat, dextrâ auriculâ mirè expansâ & ſpatiosâ comparente, cujus cavitas ventriculo cordis ad quem viam pandit, amplior exiſtebat. Pericardio, cujus membrana juſtò craſſior fuit, aperto, ſeri iterum libra ad minimum effluxit. Incisâ hinc dextrâ auriculâ fluidus

primùm

primùm emanavit ſanguis, portio major coagulata ibidem hæſit; ſub quo crus polypi cujusdam deliteſcebat, qui polypus, ex ſero viſcido, & in maſſam tenacem congelato conſtans, mediam dextri ventriculi cavitatem implebat, & auriculam transeundo in Arteriam pulmonicam ejusque ramos, exporrectis pedibus, profundè decurrebat, pedes ſimul varios intra columnas citius ventriculi carneas inſerebat, ibidem tenaciter adhærens. Siniſtrum poſtea ventriculum detegendo, ſanguinis exiguam quantitatem invenimus, minus coagulatam; ſed ſimul apparuit polypus latus & ſpiſſus, pluribus pedibus retrò columnas carneas enatus, polliciaris latitudinis ſimul & craſſitiei, qui ventriculum excedens, per auriculam ſiniſtram, naturali magnitudine & figura apparentem, in Arteriam Aortam & Carotidem, ejusdemque ramos complures multiplicatis pedibus expandebatur. Præter hæc nihil notatu digni animadvertentes, cadaver ſuo loco repoſuimus.

OBSERVATIO CCXXXIII.
D. THEODORI ZWINGERI.
Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſequuta.

FAber Ferrarius, Epiſcopi Baſilienſis ſubditus, annum ætatis quadrageſimum nondum ſuper greſſus, cholericus, victu pro ruricolarum conſuetudine utens craſſiore, cibis imprimis ſaginatus muriaticis, ante biennium, & ſi quid excurrit, gravi dentium affligebatur dolore: non curabat malum, quantumcunque frequens erat, ob carioſos dentes: ſed adeò tandem intendebantur cruciatûs, ut impatiens ad Chirurgum properaret, qui ſibi dolentem maximè extruderet dentem. Dictum factum, ſeque hinc ab horrendis cruciatibus utcunque liberatum ſenſit Faber: Verum,

ut negligebat inflictum inde vulnus, inflammatio ſenſim oborta, quæ maxillam occupabat dextram, & tandem in abſceſſum tranſibat, eminentiore loco prope os jugale ruptum, ſaniemque non adeò probam reddentem. Curavit tum ulcus, qui ruri veterinariam miſerè exercebat, ſed ita certè curavit, ut ſanies acrior indies reddita cuniculos ageret, tandemque & ipſa oſſa ſpongioſa arroderet. Tum verò & ingens fœtor ex ulcere expirare cœpit, indies magis magisque acutus, adeò ut uxor reliquiq; domeſtici eundem ulterius tolerare neſcientes, ægri præſentiam, quantum poſſent, vitarent. Non obſtante hoc per plures adhuc hebdomadas ſub manibus imperiti Agyrtæ verſabatur, quo quidem tempore aliquot corrupti oſſis fruſtula nigricantia ex ulcere prodibant. Verum carie indies ſerpente, fœtoreque aucto magis, quàm minuto, in urbem venit noſtram, Medici ſimul & exercitati Chirurgi remedia experturus: conſultus tum ego ſinuoſum offendi ulcus, ab oſſe jugali ad dentium anteriorum radices pertingente; Labia ulceris erant calloſa, pluribus in locis ſtylus intruſus ad oſſa allidebat; dentes ejusdem lateris anteriores vacillabant ſinguli; gingiva circa eosdem laxa, livida, corrupta, aliquâ etiam parte perforata, ſtylum in ulceris cavitatem majorem admittebat; Sanies, quæ inde emanavit, larga ſatis, liquida, nigricans & fœtida extitit, quæ tum per gingivam, tum per foramen calloſum ponè os jugale, tum etiam per ſinum peculiarem in dextram narem ſub cute penetrantem prodivit. Verbo: Fiſtula fuit cum maxillæ ſuperioris carie, cum dolore nunc remiſſiore, nunc intenſiore, aliquando nullo. Pulſus naturali ſimilis; conſtabat appetitus ſine urgente ſiti; nulli ſudores nocturni corpus emaciabant; Urinæ ſine ardore profluebant citrinæ, claræ, nonnunquam ſine ſedimento, quandoq; cum ſedimento albo, viſcido, pauco; perpendens hæc ſingula, ante omnia purgandum arbitrabar, quo ventriculus, & inteſtina à cruditatibus ſuperfluis liberarentur, quem in

finem *Extractum Catholicum* atque *Helleborinum*, cum *Mercurio dulci* in pilulas concinnandum præſcribebam, cujus effectu feliciter ſuccedente ad externa ſimul & interna alia remedia pergendum eſſe cenſui, quibus & Maſſæ ſanguineæ & ipſius fiſtuloſi ulceris particulæ acido acres abſorberentur, & quam optimè corrigerentur, quô minus acutis ſuis ſpiculis vicinas partes ampliùs, erodere & diſcerpere poſſent. Internè quidem decoctum Traumaticum ad plures usque hebdomadas matutinis ſimul & veſpertinis horis bibendum ſuaſi, non oblitus *Diaphoretici Jovialis* cum *Antimonio Diaphoretico Corallis* & *Sacchari Saturni* tantillo, in pulveres bis quotidie ſumendos, redacti, ſingulis ſimul ſeptimanis purgans Mercuriale reiteravi: Diæta imperata eſt laudabilis. Externè verò primum dentes maxillæ ſuperioris in affecto latere ſingulos evelli curavi, jam carie eroſos; hinc ulceris cavitatem plumalcolis pulvere *Euphorbii* atque *Caryophyllorum* conſperſis implebam mane ac veſperi quotidie, ſuperimponendo labiis fiſtulæ digeſtivum ex *Melle Roſaceo cum Myrrhâ*, *Aloë*, *Euphorbio*, *Alumine & Terebinth. Vitello Ovi ſolut.* Turundas quòque foramini, juxta dentes evulſos dilatando, immitti ſolitas hoc digeſtivo inunxi; *Sticticum Crollii Emplaſtrum* tandem ſuperinjectum; ac ne per narem aliquid aëris in ulcus ſubintraret, eandem Turundâ obturavi. Quibus inſiſtens remediis fœtor omnis hebdomadæ primæ ſpatio ceſſavit, oſſicula hinc aliquot paulatim ſeparata haud difficili negotio extrahebantur, ſicque deligationem continuando duorum circiter menſium ſpatio, cavitas fiſtulæ omnis carne recenti replebatur, cui tandem cicatrix ſolo Diapalmæ Emplaſtro ſuperinducta eſt; malo nullum hactenus recrudeſcentiæ veſtigium præbente.

SCHO-

SCHOLIUM.

USque & usq; increſcit Barbitonſorum, Veterinariorum & Medicaſtrorum numerus, placetque ita mundo hodierno illud medentium genus, quod Scurras inſulſos, vel Hiſtriones nugivendulos magni quidam appellârunt Viri, ut mirum non ſit, tot quandoque calamitatibus ægros ſubjici. Quamvis enim ejusmodi nebulones dedecori ſibi duxerint plura longè aut meliora addiciſſe, quàm tenuis raſuram barbæ, aut venarum ſtudiosè ſelectarum inciſiones, non erubeſcunt tamen, oblatâ quacunque occaſione, experientiam fictam præſumptuosè jactare, atque in corpora ægrorum atrociùs ſubindè, quàm carnifex queat ipſe, ſævire. Pleni ſunt obſervationum libri exemplorum, quibus martyria ejusmodi chirurgica enarrantur; vixque nominabis urbem, aut pagum, ubi non reperire liceat talis χειρομανίας victimas. Imò, quod vix credas, æquè tot mutili, cœci, vel membris malè adaptatis claudi tabernis Barbitonſorum, ſive elevantur, ſive egrediuntur, atque ex acerrimo hoſtium conflictu ſemivivos prodire cernas. Faber ferrarius, cujus morbum obſervatio deſcripta exponit, haud abſimile expertus eſt fatum, ab imperito Dentifrangibulo in vitæ periculum actus, quàm enim facilè ulcus illud fiſtuloſum in Gangrænam & Sphacelum, vel, quod frequenter etiam contingit, in Hecticam Febrim tranſire potuiſſet? Enimverò dentium extruſio videtur eſſe operatio haud magni momenti, ſatisque facilis, dum ex anatomicis conſtat, oſſicula iſta alveolis ſuis non adeò tenaciter inhærere, teneris ſatis fibrillis vaſculorum & membranularum alligata, quibus ruptis vel ſpontè excidunt, vel levi ſaltem digitorum appulſu extruduntur; quemadmodum id frequenter experiri ſolent, quibus illa vincula ab humore quodam acri ita eroduntur, ut hinc dentes vacillent, & nullô negotiô, etiam ſine notabili dolore extrahuntur. Sed tamen & hæc ipſa operatio, quâ dolentes aliàs & carioſi evel-

luntur dentes, ſubindè periculo non caret, quando, Encheireſi haud probè obſervatâ, operatores vel maxillam find...t, gingivamque nimis dilacerando inflammationem pariunt, vel etiam arteriolas majuſculas disrumpunt cum ſequenti hæmorrhagiâ inſigni; cujusmodi lethalem in *Fœmina quadam Nobili* ante aliquot annos; periculoſam verò non ita pridem in *Illuſtriſſima Principe*, cum diſpendio plurium ſanguinis librarum, & notabili virium jacturâ obſervare contigit, non ſedatam à me aliter, quàm repetitâ goſſypii, pulvere ſympatheticô conſperſi, in alveolum extracti dentis intruſione. Cautiùs proin operationem hanc exercent, qui dentem excrudendum priùs undique à gingivâ liberant, hincque ſimul ſtudiosè animadvertunt, ut vincula ejusdem commodè, ſine magnâ circumſtantis maxillæ aut gingivæ offenſione disrumpantur, quod equidem peritiores hodiernorum Chirurgorum novô quodam & jam undique notô inſtrumentô ſatis promptè perficere nôrunt. Extractio autem contingit nunc majore nunc minore cum dolore; dolet magis, quando firmiùs inhæret dens, aut duas vel tres ſubindè etiam curvas habet radices: minor eſt dolor, quando dens vacillat, unicamque tantùm radicem obtinet. Nonnunquam adeò vehemens eſt odontalgia, ut patiens vix ſentiat novum operationis dolorem, dolor enim major ſic obtundit minorem. Reperiuntur etiam circumforanei, qui ſe munire nôrunt ſtratagemate quodam, & opiatorum vel erodentium ſuccorum, è lacte *Tithymali* aut viridis *Ranunculi* inunctione præmiſsâ, ſine dolore, ſine inſtrumento, levi ſaltem attactu extruſionem promittunt, ſæpèque præſtant. Sed enim occaſionem horum oſſiculorum extruſioni dat eorundem dolor, qui frequentior longè accidit carioſis, quàm inculpatæ integritatis dentibus. Utrum verò his oſſibus ſenſatio quædam ſit adſcribenda? ambigant curioſuli, quantumcunque velint; ego certè neque dentibus, neque oſſibus reliquis neque ulli adeò corpori ſenſationem tam facilè attribuo; dolere tamen dentes

tes dico, quandocunque materia quædam viſcida acrisve fibrillas membranularum, à quibus dentium radices cinguntur, ſive diſtendit ſive rodit, ita ut hinc ſpirituum animalium in fibrillarum nervearum tubulis ſtabulantium placidus turbetur motus, tantòque id magis minusve quantò ſubtiliſſima materia mundi majorem minoremve in recto ſuo transfluxu offendit reſiſtentiam. Spiritus hinc turbati ac certô incomprehenſibilique modô ad ſenſorium commune revibrantes, ibidem hunc impreſſum novum, naturæque inconvenientem motum communicant, ad quem cum attendit anima ipſamet jam hanc corporis læſionem percipiens, ſentire atque dolere dicitur. Quibus ſanguis eſt ſcorbuticus, aut aliàs particulis ſalino-acribus abundat, illis horum oſſiculorum caries familiaris ſatis eſt, adeò ut maturè dentes amittant, atque hinc non tantùm in maſticationis utili negotiô offendantur, ſed &, ubi primoribus privantur, in loquelâ articulatâ præpediuntur. Cui equidem defectui ars ſubindè mederi poteſt, vicarios ſubſtituendo dentes, eosque filô aureô vicinis annectendo. Frequenter tamen etiam cariem inducit molaribus inprimis dentibus Tartarus illis adnatus, materia è ciborum maſticatione ibidem hærens viſcida acrisve reddita, hinc qui ſaccharatis delectantur, eaque maſticant ſæpiſſimè, Tartarum ejusmodi cumulant in receſſu acido-acerrimum, oſſibusque infenſum, à quo cruſta dentium exterior paulatim ſine dolore eroditur: poſtquam autem eroſio cruſtam exteriorem penetrârit, aërique externo, aliisve rebus aditus ad internam dentis ſubſtantiam molliorem patet, facilè qui intra latitant nervuli aut fibrillæ nerveæ offendi, & pungi poſſunt, ex quâ punctione dein intolerabilis quandoque dolor oboritur. Neque tamen ſola caries doloribus iſtis anſam præbet, quin haud ita rarô corruptis dentibus vermes ineſſe deprehenduntur, immaniorum longè cruciatuum auctores, quibus eliciendis digniſſimis lectu obſervationibus Celeberrima Collegii noſtri Curioſi Membra, *Joh. Nicolaus*

Pechlinus & *Simon Schulzius Mel* atque *Cruſtam Pylori Ventriculi Suilli recentem & adhuc calentem*, non ſine ſucceſſu impoſita *Ann. 9. & 10. Ephemerid. Decur. I.* memoriæ prodiderunt. Quæ quidem remedia æquè placent, atque cùm alii ſtudent, inſtillatis in cariem dentis ſubindè aliquot Spiritus Vini, aut Olei cujusdam Aromatici guttulis vermiculos latentes enecare. Aliàs verò, ubi vermes ejusmodi non metuuntur, idoneum præbent anodynum partim opiata, partim ea, quæ acido rodenti reſiſtere, illudque invertere aut prorſus detrudere valent; qualia ſunt inprimis *Opium*, *Camphora*, *Piper*, *Euphorbium*, *Caryophylli*, horumque Olea deſtillata. Soleo ego vel Pilulas ex his conficere, vel Oleum aliquod deſtillatum, v. g. Buxi, Cinnamomi, inprimis autem Caryophyllorum Spiritu Vini diſſolvere; hinc Tincturam Opii liquidam admiſcere, hâcque miſcellâ ſtatim goſſypium imbuere, illudque dentis cariei dolenti intrudere, ac hoc opus ſæpiùs continuare, donec non ſaltem dolor ſit evictus, ſed & caries quodammodò emendata. Sunt qui cariem exurunt planè, ſicque ſe à frequentiâ mali præmuniunt, quibus ego minimè contradicere auderem, optans ſaltem, hoc commodè ſemper fieri poſſe; quandoque enim foramen cariei non ita patet, ut ferrum ignitum adeò facilè admittat. Qui tamen ita exurere nôrunt dentes, fibrillas nerveas in illis latitantes deſtruunt, ut haud ampliùs idoneæ exiſtant, læſionem à corpore extùs accedente ulteriorem accipiendi ſicque dolorem excitandi. Præcavetur autem dicta dentium corruptio, ſi iidem mundi conſervantur, ſi eſus acrium, dulcium, ſalitorum, caſeorum &c. vitantur, ſi ab exhalationibus Mercurialibus corpus munitur; mirum enim, quantum hæ dentibus ſunt infenſæ. Ad dentium munditiem ſervandam dentifricii inprimis commendantur pulveres; ſequens mihi familiaris, longôque jam uſu probatiſſimus: ℞. *Oſſis Sepiæ* ℔ß. *Corall. rubr.* ℥ij. *Radic. Ireos Florent. Santal. rubr. Sanguin. Dracon.* ana ℥iß. *Cinnam. optimi* ℥ß. *Alumin. uſt.* ʒij. Subtili-

tiliter terantur ſingula, & miſceantur; quibus majoris gratiæ ergò vel *Raſura Ligni Rhodii*, vel ejusdem *Oleum deſtillatum*, vel *Moſchus* aut *Ambra* admiſceri poſſunt. Quorum dentibus adnatus jam eſt Tartarus, illum abradi curabunt, hinc frequenter hoc dentifriciô utentur; dentes ſic non candidos ſaltem, ſed & mundos ſervabunt; aſt utendum eo diligenter, & quantum poſſibile, poſt quemlibet paſtum, non tamen duriter adeò fricandi dentes, ſed ſumendæ radices Malvæ majuſculæ, eæque benè mundatæ Acetô Roſaceô immergantur, ſic rubicundæ evadent; hinc iisdem in extremitate contuſis, & pulvere dentifricio conſperſis dentes à ſordibus blandâ attritione liberentur. Si Tartarus non adeò induratus, recipiendus aliquis *Syrupus*, quemadmodum eſt *Violarum* vel *Cochleariæ*, vel alius, ei guttulæ quædam *Spiritus Vitrioli* aut *Nitri*, aut alius acidi inſpergendæ, hâcque mixturâ incidente mucoſus Tartarus, undique eſt abſtergendus, poſtmodùm confeſtim *Melle Roſaceo*, cui pulvis *Boli Armeni* vel *Unicornu foſſilis* vel alius abſorbens ſubactus eſt, dentes ſinguli illinendi, tandemque, ut ſtupor à Spiritu acido inductus abigatur, Aquâ Roſaceâ iterum abluendi. Quô factô mundi apparebunt dentes, talesque ſuprà dictô modô ſervandi. Quibus autem non unus aliquis carioſus dens, ſed plures etiam ſani ſimul dolent, hi certò ſibi perſuadere poſſunt, in lymphaticis vaſculis circa loca dolentia ſubſiſtere & ſtagnare aliquod ſerum viſcido-acre; membranulas diſtendendo, fibrillasque pungendo, dolores excitans: Sic à potu frigidô vel ab aëre nimis frigidô, aliâve causâ tubulorum lymphaticorum fibrillæ, glandularumque oſtiola conſtringi poſſunt, adeò ut liber in illis cohibeatur motus lymphæ. Huic certè malo non ſuccurritur dentis alicujus, quantumcunque etiam carioſus exiſtat, evulſione, quin illud inde magis adhuc exaſperatur; ſed verò levamen hoc in affectu meliùs obtinet Æger, quando præmiſſis univerſalibus, purgante, cucurbitulis, aut venæſectione, decoctum aliquod ex *Salviâ*, *Angelicâ*, *Pyrethrô*,

Pipe-

Pipere, *Cinnamomô*, *Opiô*, *Maſtiche*, *Caryophyllis*, & ſimilibus pars affecta frequenter colluitur, cujus decocti locô alii ex iisdem remediis, *Spiritus Vini* ope, Tincturam eliciunt, non omiſsâ *Camphorâ;* ac ſubindè illius Tincturæ cochlear tepidè in ore tenent. Exteriùs etiam ſuffumigia haud ſpernenda, quibus ſimul lymphæ motus reſtituitur. Plures juvit anthelicis auris in latero affecto inuſtio, vel moxæ circa tempora ejusdem lateris applicatio & inuſtio, quô igne actuali lympha vicinarum partium maximè volatiliſata, lympham in propinquis vaſis ſtagnantem itidem ſubtiliſare & ad naturalem per vaſa progreſſum excitare poteſt. Planè ſicut in praxi non ſemel notavimus, Dolorem Iſchiadicum, Cephalalgiam ſimilesque affectus, à viſcido ſero hinc inde ſubſiſtente oriundos, moxæ aliusve ignis actualis beneficiô fuiſſe mitigatos, imò ſublatos. Neque alium in finem quandoque veſicatoria nuchæ aut pone aures applicantur, è Cantharidum aliorumve particulis volatilibus atque acribus conſtantia. Quòd ſi ſerum ſtagnans accumuletur, ita ut vaſcula ſanguinea comprimendo ſimul ſanguinem ſtagnare faciat, occaſionem præbet, ruptioni alicujus vaſculi, quô factô extravaſatur ſerum cum ſanguine, & in tumorem attollit gingivam, qui cùm plus minusve pro majore minoréve extravaſati humoris quantitate augeatur, neque discuti ampliùs queat, in abſceſſum naturæ ſolius ope convertitur, idque tantò citiùs & ſecuriùs, quando ſimul decoctum aliquod emolliens gargariſmatis formâ in ore ſæpiùs calidè tenetur; Quem in finem nonnulli ſolum lac tepidum commendant, alii verò eidem ſimul *Chamomillam*, *Malvam*, *Altheam*, *Ireos Radicem*, *Crocum*, *Ficus* &c. incoquunt. Abſceſſus dum gignitur, dolor eſt acerrimus, non niſi à particularum in tumoris ſinu efferveſcentiâ membranas diſtendente aut rodente oriundus. Maturus dum eſt abſceſſus, ſpontè utplurimùm rumpitur, raròque indiget ſcalpellô aperiente: ruptô eô pus extruditur, ulcusque gignitur, quod citò, tutò, ac jucundè *Melle Roſaceô*, ſive ſolô, ſive cum

Succi

Succi Apii tantillô & pulvere *Boli Armeni* commiſtô mundificatur & ſanatur. Fabro ferrariô abſceſſus talis contigit, ex imperitâ dentis evulſione, in quâ, meô quidem arbitratu, non ſaltem gingiva fuit lacerata, ſed inſimul quoque ipſa maxilla ita concuſſa, ut in tunicis muſculisvè eam cingentibus tubuli varii rumperentur, humoremque effunderent, ſeroſo-ſanguineum, qui ſtagnans, acriorve redditus inflammationem primùm hinc abſceſſum gignebat, eâ ruptum parte, ubi facilior erodenti puri tranſitus patebat. Caries ſuccedebat brevi, eò quod ſucci ad ulcus appellentes ſtagnando acrimoniam quandam acido-corroſivam adquirebant, idque tantò faciliùs, quia ex ſanguine acriori, bilioſo ſcaturiebant. Serpit hinc malum, oſſaque vicina ſenſim corroſit, partim quia curæ ſe commiſit Barbitonſoris inertis, ſicque bonis remediis carebat, partim quia ſucci acriores, ſpongioſa & tenera illa maxillæ oſſicula, faciliùs erodere potuerunt. Eroſio autem hæc, cariem ſive ſphacelum oſſium producens, fit ab acido corroſivo, quod è ſuccis per dilaceratos membranarum tubulos in ulcus deſtillantibus gliſcens Sal naturale oſſium adgreditur, illudque commovet ſpiculis ſuis rigidis & acutis, undique è latiusculâ particularum baſi ſurgentibus, quæ dum ita penetrant in poros cuneorum inſtar, ac ſcindunt, oſſium compages diſſolvitur. Fœtor prodiit etiam ex fiſtulâ, ſicut ex quâlibet aliâ, ubi oſſa ſunt corrupta, prodire ſolet, quem unicè adſcribimus particulis oſſium Salino-ſulphureis volatilibus inter corroſionem exhalantibus; hinc enim fœtor remiſit, quamprimùm corroſio oſſium, probè mundato ulcere, ceſſavit. Curationem inſtitui, indicationibus ab humoribus acido-acribus fiſtulam foventibus, tanquam proximâ, quin & humoribus è ſanguine accedentibus acribus, tanquam antecedente cauſâ deſumptis. Cauſſam proximam ſuſtuli exiccantibus ſolis, plumaceolis nimirum ſiccis immiſſis, quæ extravaſatos ſuccos imbibendo ulcus mundificare poterant; conſperſa tamen pulveribus *Euphorbii, Caryophyll. &c.*

quæ Sale volatili oleoſo prædita aciditatem ſtagnantis ſucci omnem corrigerent. Quod equidem peritiores Chirurgi omnes, quàm adcuratè obſervant, licèt enim adeò exactè & clarè non poſſint explicare, cur vel ſic vel aliter curationem inſtituant; experientiam tamen ſibimet faventem habent. Oſſa certè non amant oleoſa, & ſimilia viſcida, offenduntur ab illis, non tantùm, quia in ſe habent aciditatem occultam, ſed & quoniam ſuccos, qui hærent in ulceribus, acres minimè emendant, aut abſorbent. Haud ergò melior eſt curatio oſſium carioſorum, quam ſicca deligatio; licèt hâc ratione ſimul diuturna reddatur ſanatio, tardè enim admodùm ſeparantur corruptæ oſſium partes, adeò ut actuali nonnunquam cauterio, aut raſurâ indigeant, ſi citiùs abſcedere debeant. Cauterium certè nunquam eſt formidandum, ubi commodè applicari poteſt, quoniam optimè ſimul rodentes particulas acidas deſtruit. Contigit ſimiliter in Ægro noſtro, ut, quæ in ipſius fiſtulâ hærebant particulæ oſſeæ corruptæ, non niſi plurium hebdomadarum ſpatio & quidem numero quatuor, ſepararentur, faciliqúe negotiô ex oſtiis fiſtulæ dilatatis eximerentur. Separatio hæc ob id imprimis tarda, quia fibræ oſſeæ, quibus invicem cohærent ſanæ corruptæve partes, duriores adhuc & firmiores ſunt, quàm ut adeò citò facilèque à naturâ, ſi mihi adhuc ita loqui permiſſum, excuti poſſint, diu enim particulæ cum ſanguine circulantes ad carioſam partem appellere debent, diuque ſe ibidem cumulare, antequam ſufficienter illam diſtendere queant, ita ut fibrillæ oſſeæ intermediæ rumpantur; quam equidem ruptionem non adſcriberem cum *Clariſſ. Joh. Muys Obſ. Chirug. decad. 2. pag. 11. & 12*, puris acido corroſivo diſcindenti, metuens omninò, ne ſi ſeparationis tempore in correctum ejuſmodi acidum rodens adhuc præſens eſſet, illud etiam ſanam oſſis partem de novo arroderet; quod, quàm facilè contingere poſſit, promptè concipitur, quin egomet haud ita pridem in puero quinquenni obſervavi ex oſſe humeri Ulna dicto, ejuſque appendice, quâ

cum

cum humero jungitur, fruſtum carioſum ingens abſceſſiſſe, nullô pure per plures anteà ſeptimanas ampliùs apparente: ipſum verò fruſtum carioſum ſemeſtris non niſi ſpatio ſeparatum fuit. Sed quantumvis exfoliatio hæc oſſium contigerit, exſpectandum tamen ſæpè adhuc diu, donec caro ipſi oſſi iterum adnaſcatur, quod itidem promovere ſolent ſolâ oſſis nudi raſurâ, ſi poſſibile: ſi carne inductum os, quod reliquum hinc eſt curationis, facilè abſolvitur, vel ſolô aliquô vulnerariô balſamo, aut digeſtivo, cujus balſamicæ tenaces particulæ extremitatibus tubulorum dilaceratis adhærentes, impediunt, quò minùs ſuccus nutritius allabens divagari, aut ipſius volatiliores alcalicæ particulæ avolare poſſint: dum verò ſic ſemper retinetur ſuccus iſte, promptè adhæret, & partes redintegrandas reſarcit. Cicatrix verò dum inducenda eſt, reſtitutis jam partibus, ejusmodi Balſamo aut Digeſtivo opus non eſt, utpote quò facilè luxurians gigneretur caro; quin Emplaſtrum ſolum aliquod deſiccans, impoſitum omne præſtat negotium, arcens aëris externi injurias, & ſuccos luxuriantes reprimens, aut abſorbens, quale equidem in curatione Ægri noſtri idoneum fuit Diapalma. Interna remedia pariter fuerunt traumatica, & abſorbentia, quorum illa particulis Salino-ſulphureis blandis volatilibus ſive balſamicis, ſanguinem ita afficiebant, ut ex illo deſtillantes particulæ nutritiæ in ulcere fiſtuloſo, ad occurſum externè oppoſiti balſami facilè hærerent, ſicque continuatô perpetim opere ſenſim dilaceratas & eroſas partes reſtituerent. Hæc verò abſorbentia nullum alium uſum in ejusmodi caſu obtinent, quàm ut particulas acidas, ac rigidas aut alias ſalino-acres & rodentes abſumant, ac per urinam vel per blandam diaphoreſin abducant. Plura adjicere poſſem, nî verendum mihi ea, quæ mihi minùs placent, aliis longè magis diſplicitura. Curioſa certè non ſunt, quæ in Chartas conjeci, ſed fortè non adeò inutilia, quippe ad humanam ſanitatem reſtricta, quam qui poſſidet, quique eam ſe poſſidere novit, rerum humanarum

certè omnium curioſiſſimam, pariter & pretioſiſſimam, ſe & poſſidere, & noviſſe credat, gaudeat.

OBSERVATIO CCXXXIV.
D. THEODORI ZWINGERI.
Anatome maniaci.

QUæ mira in cadavere hominis maniaci reperta, à Viro Experientiſs. atque Clariſs. *Dn. Sylv. Samuele Anhornio*, Sangallenſi Poliatro Celeberrimo, ipſiusmet ejus verbis Curioſis noſtris communicanda duxi. Videlicet Gabriel Studer, Juvenis erat nobili ſtemmate natus, ab incunabulis ſanus & alacris, ſtaturæ ſatis proceræ, coloris faciei roſei, oculis nigro ſplendentibus, concinnis moribus & perſpicaci judicio præditus; Cum ætate provectior, mercaturæ exercendæ & linguarum addiſcendarum gratiâ, ad Gallos & Italos mitteretur, in omnibus ita profecit, ut pares tum temporis habuerit paucos. Sed verò hanc animi & corporis elegantiam ſuo Eheu! ſibi irreparabili malo donatam voluit fatum quàm maximè infauſtum; dum vel amici cujusdam perfidi malitiâ nefandâ exacerbatus; vel injuriis à conſanguineo acceptis conſternatus; aut quod perſuaſiſſimum habuit miſer, à puella Veneta ex urceo viridi propinato philtro, ſuâ ratione & ſaniore mente privatus, ac ad inſaniam tandemque furorem maniacum redactus, catenis triginta annis in carcere detentus, non quidem ex defectu ciborum & potus nobiliorum, ſed improbâ veſaniâ motus; ſtercus proprium, ſtramen, calcem, & ex ſæpius confractâ fornace, argillam devoravit; hiſce attamen poſtremis ſex annis, furor circa plenilunii interſtitia remiſit, æger neminem lædebat, & vinculis ſolutus ampla ſpatia domûs liberè perreptare potuit; Verùm ori intruſit quæcunque offendit; interdum etiam præteritorum memor fuit, ad interrogata reſpon-

ſpondebat, & literas quascunque Vernaculo, Gallico & Italico idiomate pictas exactè legere novit. Inde à duobus annis ipſi alvus conſtipari cœpit, ut quam prius ſingulis ſeptimanis exoneraret, tum per quatuor & quinque ſeptimanas retineret; promoventium ceu purgantium ne quidquam admiſit, nî quæ fraude piâ juſculis commiſcere poterant, quorum inſuper vis utplurimùm infracta fuit cibis, potu, & alienis, quæ ſimul quantitate magnâ aſſumſit; accidit etiam interdum, ut iis largiter ſolveretur alvus, ſed abinde conſtipatio pertinacior utplurimum ſucceſſit, quæ ſæpe ſæpius decem, duodecim ad quindecim uſque ſeptimanas duravit, nec ullis mediis, quæ quidem propinari poterant, emolliri voluit; exinde autem venter enormiter intumuit, ſed nihilominus appetitus uti olim conſtabat; factum tandem ſponte ſuâ, & naturæ ſolius operâ, ut provida hæc unâ vice deponeret, quam hactenus collegerat ſtupendam ſtercoris ſarcinam, ex quo dein venter concidit & propemodum rugoſus evaſit. Ultima quæ obitum præceſſit fecum alvinarum retentio ad ſedecim ſeptimanas protrahebatur, ſitis invaluit, ciborum parum appetiit, & pro ſiti ſedanda aquam ex fonte in domûs atrio manante, & adhuc pridiè ante obitum copioſam ingurgitavit. Venter verò magis, magisque intumuit, æger viribus & corpore defecit tandemque elanguit ac poſtridie Iduum Aprilis anni hujus 1685. placidè exſpiravit. Sacrum duxi, hujusmodi cadavera in ædibus publicis extinctorum, prius terræ mandari, quàm verò monſtrarint curioſis, quid hactenus foverint iniqui; quapropter convocatis, Viris Nobiliſſimis D. Hieronymo Zollicoffero & D. Chriſtophoro Hochreutinero, illi Medicinæ, huic Juris Doctoribus eximiis, amicis perquam ſuſpiciundis, uti & bigâ Pharmacopœorum & Chirurgorum peritiſſimorum, ad ſectionem cadaveris me accinxi quod menſæ impoſitum artus omnes monſtrabat marcore confectos, venter autem ſolus in magnam molem diſtenſus, ulnis duabus cum dimidiâ comprehendebatur. Ex

oculi dextri orbita, ſeu ejusdem vaſis lymphaticis ſerum limpidum ubertim ad unciam unam exſtillavit. Cute ex abdomine detractâ, multum ſeri inter hanc & muſculos delitescens profluxit; dein penitus per peritonæum, membranam admodùm craſſam adacto cultello, inſtar ſcaturiginis ex cavo abdominis proſilierunt tres circiter aquarum menſuræ. Ventre hoc tandem penitus detecto, inteſtina, rectum & colon oculos admirandâ mole & magnitudine ſubiêre, quæ poſt exhauſtas seroſitates omne reliquum occuparunt abdominis ſpatium; cùm autem præ iis cæteras partes examinare non licuerit, inteſtinum, prope anum abſcidi; ligare ante abſciſſionem propter arctiſſime compactas feces non valuimus, exemi proinde ad ea cum reliquo inteſtinorum tubulo, ſcrutinio noſtro ulteriori, penſiculatius ſubjicienda. Inteſtinum rectum ab inferiore ſui parte, ubi ſtupendo hiatu in anum terminabatur, ad colon usque fecibus alvinis compactiſſimis ita infarctum & oppletum fuit, ut mera cloaca videretur, & hoc filo menſuratum ulnam cum tertiâ quadrantis parte craſſum erat, anum obturabat ſcybalarum maſſa ſolidiſſima, quæ pelvim ingentem in oſſe ſacro effigiatam penitus explevit, & ultra libram civilem ponderabat, ac manu & unguibus divelli non poterat; reliquum ſtercus non item fuit induratum, ſed nil minus nigricans & fœtidum, hoc unguibus diſcerptum continebat oſſa tarſi & metatarſi vitulina quamplurima, item lapillos, ſtramen, lignum, petiolos pyrorum &c. Oſſium memoratorum triginta inter rariora aſſervo, alii non minus diſtrahebant, cùm tamen fecum vix tertia pars examinata fuerit. Similis ſi non pertinacior alvi obſtructio obtigit in præteriti 1682. anni menſe -- cuidam civi noſtro Caſpar Tanner/ cui inteſtina in ſcrotum prolapſa Dn. Stôklini, Chirurgi, peritiſſimâ manu nullis fomentis emolliri ac deponi voluerunt. Chirurgus tandem ſollicitus fuit de alvo quæ multis ſeptimanis delituerat, primùm laxanda, in quem finem interna adhibuit, externa ano nullâ etiam vi

intru-

intrudere valuit, balneo patientem impoſuit, ſed omnia pari & fruſtraneo ſucceſſu; tandem ſpeculo anum aperire conatus, inſtrumentum hoc in præſentia Viri prudentiſſimi Dn. Georgii Meyeri, Pharmacopœi & Tribuni plebis, τῦ νῦν ἐν ἁγίοις adaptavit, anum aperuit, & obſtantem præ foribus deprehendit materiam ex lapillis ceraſorum innumeris & magmate fecum induratiſſimam, quam ferramentis detrahere multo labore debuit; at etiam hæcce talibus inſtrumentis ſubductio pro ſolvenda naturali alvo inſufficiens fuit, tandemque ſphacelus inteſtina prolapſa corripuit, & patiens miſerè diem ſuum obiit, hæc ἐν παρόδῳ. Itaque ſepoſito nauſeabundo ſcrutinio noſtro ad cætera properavimus; colon autem pellucidum & ſolis flatibus diſtentiſſimum, modò tertiâ parte minor in ambitu erat, quàm rectum & fecum nil quicquam continuit. Cæcum ei inſtar vermiculi ſeu pennæ anſerinæ ſemidigito longum, appenſum fuit; tenuia inteſtina cum ventriculo admodum gracilia & penitus collapſa nil præter paucum humoris tenuis ex albo cineritii incluſum habuerunt, ileon exterius plane cruentum & ſanguine ubi refertum florido transparebat; at verò factâ ſectione, ſanguinem hunc intra membranas fluctuantem & rutilo colore pellucentem comperimus. Ileon usque ad cæcum continuo quaſi agmine glandularum inſignium conſitum fuit, quæ compreſſæ mucum viſcidum ſtillabant, in jejuno plures etiam, ſed non ita racematim poſitas & quàm in ileo majores inveni, duodenum duobus digitis ſubpyloro etiam inſignem plexum glandularum miliarium monſtrabat, ſub quo per ductum cholidochum ad veſiculam bilariam manifeſta via inſculpta videbatur, verùm ductus pancreaticus etiam ſedulò quærenti obvenire noluit, & eo loci, ubi communiter inſeritur inteſtino, carunculam obſervavimus duriuſculam, magnitudine piſi majoris, à ſui parte ſuperiore in figuram pyramidalem acuminatam, ſed ſtylum etiam abſciſſa nullibi admittentem, quod tandem ſuſpicionem movit, inibi forte

hunc

hunc ductum coaluiſſe. Ventriculus apertus fœtore acidiſſimo omnium, qui adſtabant, nares feriebat; ejus tunica interna cruſtacea admodùm denſa fuit, muco turbido obliterata, undique lævis nullibi rugoſa; uno in loco ſupra pylorum nempe, rarior fuit, in quo fibrillæ ſanguineæ pellucebant. Omenti nec ulla veſtigia vidimus. Meſenterium eo loci, ubi inteſtinis tenuibus appenditur, glandulis ſolitaribus piſi magnitudinem tenentibus, ſed latioribus, innumeris conſparſum fuit. Veſica urinaria ſeri plena, à ſtercore ſubjacente preſſa, figuram penitus in transverſum elongatam acquiſivit. Ren dexter plane flaccidus fuit & nihil inſueti continuit; ex pelvi in ejus medio conſpicuâ, patula via dabatur in ureterem, quæ digitum pollicem ad usque ureteris medium facillimè admiſit, abinde verò ſenſim conſtrictior evaſit, & ſub finem ubi veſicæ implantabatur, vix pennam anſerinam cepiſſet. Ren ſiniſter ex tunicis evolutus, exterius ſex hydatidibus conſitus fuit, quarum una & maxima ovum columbinum æquans, ad latus vaſorum emulgentium appenſa, coloris lividi ejusdem cum vena emulgente fuit, ut etiam antequam per facta experimenta conſideravi; pro eadem vena à reſtitante ſanguine dilatata, imponeret, cæteræ ſero turgentes veſiculæ hinc inde poſitæ, nuce avellanâ majores & minores fuerunt, omnes transparentes & pellucidæ; flatu per ureterem immiſſo, ren cum omnibus hydatidibus, ureter autem eo loco ubi renem ſubintrat, enormiter intumuit, ut ibidem ovum gallinaceum facilè contineret; inferius autem ab ejus medio ſenſim conſtrictior factus, prope inſertionem in veſicam pollicem non libenter admiſit; hoc inſuper notatu digniſſimum habuit hic ren, quòd, factâ ſectione ſecundum ureteris longitudinem in usque ſubſtantiam renis, natura inibi formârit pelves quatuor amplas, figurâ quadrangulari juxta ſe invicem poſitas, ſero flaveſcente refertas, & omnes eâdem tunicâ ureteris expansâ gaudentes, magnitudine æquales, quarum quævis nucem moſchatam comprehendiſſet;

flatus

flatus in arteriam emulgentem immiſſus, ad vaſa capillaria renis ſuperficiem perreptantia pertigit, ſed non intumuit ren; ex venâ inſufflatâ nihil planè commoveri vidimus; hydatis maxima, juxta vaſa emulgentia poſita, ſerum viſcidum gelatinoſum ex flavo liveſcens, cæteræ autem ſerum fluidum per tunicam transparens continuerunt; inflatâ hydatide magnâ flatus ex pelvi prorupit. Hepar non fuit discolor, naturalem magnitudinem obtinuit; veſicula fellis ei appenſa, fermè inanita erat, cui vix drachmæ duæ bilis, glutinoſi ad inſtar ſeri inerant. Lien parvus, figuræ inæqualiter rotundæ & flaccidus fuit, diſciſſus & digitis preſſus, totus in amurcam ſatis rutilam convertebatur. Pancreas magnum & glanduloſum exactè referebat pancreas vituli elixatum; glandulæ ejus compreſſæ parum humoris ſubſalſi exſudabant. Pulmones ex albo nigro & rubro exteriùs variegati, intùs ſani fuerunt, Vena cava & arteria aorta, parùm ſanguinis, & quidem fluidi & quaſi aquâ diluti, cordis verò ventriculus ſiniſter coagulata ſanguinis filamenta obſcurè rubentia continuit. Caput exteriùs deformârunt excreſcentiæ ſeu tubercula aliquot, quæ nucis magnitudinem habuerunt; tuberculum maximum quod mediæ ſuturæ ſagittali inhærebat, tunicâ albâ & craſsâ, cute capitis pertinaciter adnatâ ac incluſâ ambiebatur; materiam capiebat pultiformem granulatam, coloris gryſei; exſectionem integri tuberculi & ejus ſeparationem à cute capillatâ nemo viventium tolerâſſet, quam Chirurgi præſentes multâ induſtriâ tentârunt, ac quidem effectui dare vix potuerunt; tunica hujus tuberculi, in baſi cum pericranio conjuncta & quaſi una fuit; excreſcentiæ cæteræ minores, in vertice ac occipite prominulæ, materiam à priori alienam, & amurcam ſanguinis inſtar milii granulatam comprehenderunt. Ne autem ſerior veſpera ab accuratiore cerebri anatome nos excludat, cutem capitis capillatam decuſſatim ſectam Chirurgi præſentes detraxerunt, pericranion in or-

bem ſeparârunt, & ſtudiosè cranii ollam detexerunt. Suturæ cranii firmiſſimè coalitæ, velut ex inductâ cicatrice protuberantias oſſeas formârunt. Meninx duobus in locis cranio firmiſſimè adhæſit, & citra disruptionem avelli non poterat, ibidemque (in cranio) inſculptas, & ſicut in oſſe cribriformi videre eſt, inæqualiter perforatas cavitates notabiles habuit, quibus infixa erat; cranium ab anteriore parte ſemidigitum craſſum, in occipite multò latius fuit; pia mater duræ meningi arctè adhæſit, & ſolùm obiter perreptabat cerebrum, ſecùs ut aliàs contingit, dum intra cerebri anfractus ſe inſinuat. Cerebrum à nervorum & medullæ oblongatæ nexu ubique ſolutum paria nervorum omnia conſpicuè monſtravit; glandula pituitaria ex ſede ſuâ regiâ, ſtudiô in apricum producta, ad attactum inſtar aquæ diffluebat; de reti mirabili, cujus ambitu aliàs complectitur dicta glandula, nihil vidimus, ceu quòd omnia ibidem ſero inundata, vel in avulſione cerebri veſtigia ejus expuncta fuerint, quamvis multas in cerebri baſi ad inſtar retis complicatas vaſorum carotidum & vertebralium ramificationes obſervaverimus; poſt exemtum cerebrum in pelvi relictæ ſeri cruentati propemodùm ſex unciæ fluitabant, elevatâ dein digitis in baſi cerebri medullâ oblongatâ, & detectis ventriculis à latere ſitis, in conſpectum venit plexus choroidæus prægrandis, ab utroque latere totam interiorem ventriculorum ſuperficiem perreptans, & ex multis inſignibus vaſis ſanguiferis, à ramis carotidibus per foramen à ſepti anteriore parte patulam, accedentibus, conſtans; ubique hic plexus veſiculis lividis ſeu hydatidibus piſiformibus conſpurcatus fuit, quæ vel lanceolâ apertæ, aut manibus ruptæ, ſerum gelatinoſum liveſcens fuderant; ab hoc plexu quatuor inſignes venæ, ſanguine hinc inde fluctuante refertæ, ad ipſiſſimam glandulæ pinealis baſin derivabantur; vaſa verò medullaria, quæ in eam inſeri dicuntur, nullatenus, quamvis ſedulâ inveſtigatione reperire potui;

glan-

glandula hæc fibris ſanguineis ſubtiliſſimis conſperſa prorſus rubebat, & ſolidior fuit ſolito. Septum lucidum, ventriculos cerebri anteriores diſtinguens etiam punctula ſanguinea habebat. Thalami nervorum opticorum elevatô fornice elegantes, exteriùs albiſſimi, intùs verò ad inſtar corticis cerebri cineritii prodière. In cæteris nihil obvenit quod fuerit notatu dignum.

[1688. d. 16. Febr. Baſileâ Norimbergam miſſæ.]

OBSERVATIO CCXXXV.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI,

De

Dolore inteſtinorum primùm à venenato lacte ortô, poſteà quotannis eodem menſe recurrente, & demùm baccis juniperi curatô.

EVolventi mihi nuper animi gratiâ *Ephemeridum Germanicar. Decur. I. Annum 4. & 5.* & legenti *obſervationem 127.* hâc inſcriptione notatam: De Symptomate quotannis certô menſe & die recurrente, quod à venenô cum eſcâ hauſto fuit ortum; ſuccurrit affinis Hiſtoria jam tradenda. Miles quidam præſidiarius (ex cujus de ſe ipſo ſequentia referentis ore hoc olim accepi) caſtra Cæſareanorum in obſidione Magdeburgica ſecutus latranti ſtomacho ſolatium juxta cum duobus Commilitonibus in pago quodam quærit. Cellam quandam tres hi ingrediuntur, ollamque lacte, quaſi ferculo palato gratiſſimo, ſed ſanitati inimiciſſimo, quia venenatum erat, offendunt. Largiùs hic ſeſe

non invitati invitant, ſed cum largiori ſanitatis & vitæ incommodô. Iſtius enim eſum & uſum brevî vomitus & ſitis clamoſa cum ventris intumeſcentia & virium imbecillitate ſummâ excepit. Sitis ſedandæ gratiâ ad fontem incolis communem repunt, ſed eâdem viâ, quâ hauſtâ, nullâ intercedente morâ, fuit aqua reddita, & cum hac animam Commilitones duo reddiderunt. Tertius ſuperſtes vix ſibi naturæ ſuæ bonitate tandem redditus, ærumnoſam deinceps egit vitam. Eô ipsô enim menſe, quô venenatum lac hauſerat, ſingulis deinceps annis acutiſſimos in abdomine ſenſit dolores, nullis cedentes alexipharmacis, nec Theriacæ, nec Mithridatio, nec aliis in forô Medico decantatis remediis, etiam à Medicis experientiſſimis, quos conſuluerat, præſcriptis. Idem miles aliô nomine aliquando me convenit, verbisque ultrò citròque de variis factis caſum inter alia hunc ſuum fortunâ exponit, cui, ne plures ſumptus forſan fruſtrà, quòd egenus eſſet, faceret, Baccarum Juniperi uſum ſuaſi. Euporiſton hoc ad nutum & conſilium meum in uſum mox eôdem annô cum quâdam dolorum alleviatione traxit; ſequentibus annis magnam baccarum copiam ipſe collegit, iisque non tantùm crudis aut acetô maceratis, ſed & inprimis decoctô earundem uſus, minorem quotannis recurſum ſenſit, donec tandem impreſſus inteſtinis veneni character planè fuit deletus & obliteratus.

[*Coburgo Norimbergam An. 1688. d. 17. Februar. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXVI.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Venæ ſectione ſpontanea in uno ſubjecto iterata.

VEnæ ſectionem ſpontaneam annotarunt jam *Bartholinus* Cent. obſ. 5. hiſtor. 19. Clariſs. *Sigiſmundus Graſſius* Ephem. Curioſ. Germ. Ann. III. Dec. I. obſ. IV. & Excell. Dn. D. *Joh. Mauritius Hoffmannus* in hoc ipſo jam præſente Dec. II. An. VI. obſ. CLXVI. imò & forte alii; licebit tamen & hanc Ephemeridibus noſtris inſerere, præſertim dum in uno ſubjecto iteratam, nondum annotare hactenus deſcriptam legerim, communicavit verò mihi eam Exc. Dn. D. *Septimus Andreas Fabritius*, Fautor & Collega meus honoratiſſimus ſeqq. A. 1687. Menſ. Febr. accerſitus ſum ad Patriciæ cujuſdam in hac civitate Ancillam, ſeptendecim circiter annorum, quæ conqueſta eſt de atrociſſimo dextri in regione venæ medianæ brachii dolore ex improviſo orto: Inſpexi brachium, nihilque inveni præternaturale. Inter alia quæſita ægram tandem interrogavi, utrum venæſectioni adſueta ſit? & an Menſes ritè fluant? ad quæ reſpondit, ſe nunquam venam ſecari curaſſe & menſes debito modo fluere; indicavit autem ſimul, quod cum ante XIV. menſes in ſimilem incidiſſet dolorem & eô per triduum plurimis medicamentis incaſſum adhibitis, afflicta fuiſſet, vena tandem mediana ſe ſponte aperuerit, & effluxis IV. vel V. ſanguinis unciis dolor ceſſarit: hac ratione perſuaſus, phlebotomiam ſine ulla tergiverſatione inſtituendam imperavi, hanc autem mulierculæ adſtantes improbarunt: Elapſa vix una atque altera hora vena prædicta rurſus ſe ſponte aperuit, ſimulque ſanguis ad

tres vel quatuor uncias proſiliit, & ſic ut prima vice, dolor deſiit.

SCHOLIUM.

FOemina quædam annorum dum fuit 24. primipara, paucis ante partum diebus ſpontè ſibi rumpi venā in ſiniſtra ſurâ ſenſit, quam Chirurgi manu devinctam compeſcuit ab ulteriore fluxu. Sed annis abhinc duobus denuò imprægnata, in dextra ſura conſimilem venæ rupturam paſſa fuit cum uberiori ad lipothymiam usq; ſanguinis profluvio. Linteum cum albumine ovi madefactum impoſuit, & illicò ſanguinis egreſſus fuit ſufflaminatus. Tandem poſt dimidium annum in media domeſticâ cruris ſiniſtri regione paſſim hinc inde nodoſæ venæ ſeptem ad minus in orbitâ thalerum præſentante una poſt alteram ſponte ſuâ effluere cœpere, quæ Chirurgi induſtriâ rurſus fuere cohibitæ, nullo valetudinis ſuæ ſubſequente impedimento. Adeò natura contra quosvis hæmophobos Medicum docet ſanguinē educere ſuperfluum non ex arteriis, quibus ſanguis alimentoſus ineſt, ſed ex venis, per quas alimenti vehiculum, purus ſanguis reditum ad cavam venam, ibi lympham ex hepate effluam adepturus, parat: hinc ad dextrum cordis ventriculum, ubi ſe cum chylo ex venis jugularibus deſcendente copulat, pulmonesque ingreditur, auram per aërem reſpiratum æthercam conſecuturus, ut exinde per ſiniſtrum cordis thalamum univerſo adducat corpori nutrimentum, quod cibo, potu & aêre ad vitam indiget.

[*Helianthus I. in gratiam Hermet. II.*]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXVII.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII,

De

Maxillæ inferioris baſi carioſa, ſublata, & callo primum in cartilaginem mox mutato, renato.

CUm ad præſentis hujus Anni VI. Obſerv. CXXII. ab Excell. Dn. Authore ejus, monitus, Scholium in chartam conjicerem, incidit (ratione gingivarum ſæpe in callum abeuntium) in mentem, obſervatio hæc, paucis communicanda: Viri cujusdam integerrimi & in hydrotechnicis exercitatiſſimi, conjux ſcorbutica, triginta præter propter tunc temporis annorum, frequenti dentium capitisve dolore graviter afflicta, inſignem genæ dextræ perſenſit tumorem, exquiſitiſſimè lancinantem & terebrantem, tandemque rumpentem, & inſignem materiæ purulentæ maléque olentis quantitatem fundentem, vocatus Excell. Dn. D. *Jacobus Bürlinus*, Affinis, Fautor & Collega meus dum viveret exoptatiſſimus, mundato priùs per Chirurgum itidem hactenus beatè defunctum, ulcere, & accuratius poſtmodum eodem inſpecto, maxillæ inferioris verſus aures baſin carioſam eſſe cognovit, hinc ejus à ſano maxillaris hujus oſſis parte ſeparationem non modò ſuaſit, ſed conſentiente ægra etiam tentavit feliciterque abſolvit: Provida tamen natura defectum oſſis hujus ſupplere ſtuduit, & callum primum ejus loco, in cartilaginem temporis tractu mutatum, ſano maxillæ oſſi quam firmiſſime noviter adnatum, ſubſtituit, ita, ut nil quicquam fœmina hæc ab ipſo curationis hujus tempore ſenſerit incommodi, quin potius liberè & pro lubitu maxillam movere optimeque cibos maſticare hodie-

num

num poſſit: Oſſis carioſi particulam à ſano ſeparatam, à Marito ejus ex plumbo affabrè effigiatam mihique oblatam, penes me adhuc ſervo, inque figura hîc appoſita ex utroque latere, curioſis inſpiciendam, ſiſto.

Fig. LXXXVII.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Sen.

Tetanus ex balneo.

Matrona quædam Illuſtris primipara tempore ſtato filiam per diei naturalis ſpatium in traduce morantem enixura, tardum tandem experta fuit partum: Voto enim quamvis potita ſuo citra læſionem tamen orificii uteri non penitus ſalvata fuit, ſubſequens ſiquidem puncto puerperio congreſſus cum marito, dum citra inſignes eundem dolores admittere non potuit, violatam in naturalibus eandem arguit. Tali per triennium afflictata incommodo, nemine latentem eandem cauſam obſervante concipere non amplius potuit. In neutro tunc illa valetudinis ſtatu conſtituta tædioſam ſatis vixit vitam; donec ex cujusdam civitatis noſtri Medici conſilio ad thermas hujus urbis fuit ablegata: quas ingreſſa tali, quantum ſuſtinere potuit, (quod vitium in thermalibus aquis ubiq; commune committitur) calore per aliquot dies toleravit, ſubſequente per dorſum capitis dolore, in dies validiore. Tandem abſq; omni illa motu effecta rigido extenſa toto corpore in culcitra locata recubuit. Ad deſertam à ſuo Medico accitus ego comparui: de cephalalgia dorſiq; dolore ex oſſe coccygis, quo ſæpius ante correpta fuit, certior factus; regionem uteri obſervans, eundem ex difficili fortaſſe partu affectum fuiſſe collegi. Ex relatione adſtantium fœminarum vanam non fuiſſe conjecturam meam deinde intellexi. Per triennium proinde affectum illum citra curationem neglectum, utrum in integrum reſtituere ſit poſ-

ſibile

ſibile, mecum cogitans, tandem tamen primariò eundem aggrediendum putavi. Purulentum autem fuiſſe cogitare cœpi, quod pus à calidâ balnei undâ ad evaporationem excitata ſurſum per dorſi regionem in caput ſublimatum convulſionem illam tetanicam excitavit. Certioris verò conjecturæ hujus argumentum adipiſci licuit beneficio peſſi, per noctem in vaginam immiſſi; altero extracti ejusdem die purulentum caput, cui emplaſtrum triapharmacum cum camphorâ affixum fuit, mecum inſpexére adſtantes. Ab ulteriore balnei uſu ceſſans eandem domum deductam, injectionibus uterinis, menſtruum fluxum nil curans, feliciter DEO juvante reſtitui. Tepidæ poſtea aquæ dulcis cum herbis radicibusque convenientibus uſu ad perfectam redivit ſanitatem, nullius amplius prolis deinceps effecta genetrix illa ſterilem in hunc usque annum vitam degit.

OBSERVATIO CCXXXIX.
D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Sen,
Singularis in balneis ritè adhibitis utilitas.

HOneſta quædam fœmina noſtræ civitatis lumborum dolore crebrò infeſtata à Cl. Collegii noſtri Medico, Dn. Sebaſtiano Heinlino, quondam Seniore primario fuit curata. Ex cæteris aliis ipſi præſcriptis non profuit ullum, quod ſtrenuam æquè tuliſſet opem, quàm aquæ dulcis balneum. Sacco inditæ fuére ſeqq. herbæ. ℞. Meliſsæ, Origani, Rorismarini, Salviæ, Veronicæ fl. Sambuci, ãã. M. iv. Junip. bac. m. iij. contuſa omnia. Hoc aliquoties inſeſſu uſa melius ſe habere cœpit: Sed, quod obſervatu dignum fuit, craſſamentum quoddam pingue quotidie aquæ innatavit copioſum, quod cochlearis beneficio ſeparari inde potuit. Anne hæc doloris priſtini fuit cauſa, quia difficultas illa lum-

borum, de quo fuit conqueſta, mitior in dies reddita penitus tandem finitis balneis ceſſarit? Et hæc balnei cura ſequentibus quoque annis ſimili cum effectu fuit peracta.

SCHOLIUM.

BAlneas non ſaltem ad delectationem, ſed & ad corporum noſtrorum, ſi ægrotant, curationem præ cæteris proficuas eſſe, antiqua & moderna teſtantur tempora. Romanorum quis perluſtret magnificentiam, quantum illi attribuere lavacris ſuis ad faſtum & pompam adornatis? Tricliniis illotos accumbere fuiſſet inurbanum: hinc balneationes plerumque præceſſere conviviis, aut ad minus pedum lavationes. Sed corporibus inprimis morbificis conducunt aquæ dulces, quin & medicatæ thermæque, ubi neq; evacuationes, nec ſudorifica profuére. Quandoq; enim una, aut plures corporis partes ægrotare incipiunt, tàm interiores, quàm exteriores, ſuperioris, mediæ aut inferioris regionis; quandoq; etiam continentes ab intrinſeco aêre languent partes, quæ nullâ reſtitui arte queunt, niſi univerſum immerſeris corpus, aquis thermalibus, aut balneis medicatis & artificialibus. Ex ſcorbuticis præcipuè corporibus talem extrahi obſervabis ex corpore ſaburram, qualem vix alia ſubducent pharmaca, vel quovis ingenio excogitata. Vir quidam authoritatis præcipuæ, Juris legumq; peritus, anno ætatis climacterico *tertio*, propter aſſidua, quibus invigilavit ſtudia hypochondriacus tandem redditus languere cœpit & prorſus decumbere, levi febriculâ ad hecticam vergente, ad balneum aquæ dulcis à me fuit dimiſſus, cui herbæ Atriplicis, Beccapungæ, Meliloti, Violarum, Solani, flor. Malvæ arboreæ, & Fœni ſacculo incluſæ fuére adjunctæ. Ægrotus ille ad ſolium deductus ligneum aquis ſe immerſit ad axillas usque, temperatè calentibus, ne ſudor frontem inundaret. Poſt triduum manè veſperiq; totus ad ſe redire, paulatimq; robuſtior fieri; Sed aqua balnei fœtere

tere incepit, innatante ei ſaburra nigricante craſsâ, cum acredine, incrementa ſubinde ſumente dietim, ut quotidie novæ neceſſariæ fuerint herbæ, propter inſignem in aquâ putredinem gravemq; odorem, acerbitatemq; manus aſſiſtentis vellicantem, donec tandem evaneſcentibus hiſce moleſtiis integræ Vir ille fuit reſtitutus ſanitati. Eâdem prorſus ratione reſtituta à me fuit fœmina vidua XL. & quod excurrit, annorum, quæ tandem ſingulis diebus fœtentem nimis talem colluviem, tres manûs volas exſuperantem, renovatis licet quotidie herbis iſtis, ex corpore ſuo in aquâ emiſit. Si in quodam alio, certè in balneandi modo modus vel leviter excedens gravem in ſe errorem continet. Hic non tàm in thermis, quàm artificialibus balneis probè attendendus, ne nimio corpora quaſi elixentur calore, aut ſudoribus prorſus diffluant. Quid enim? an intenſo balnei æſtu virtus aquarum corporibus inprimitur? annon à majore externo calore debilitatur calidum viſcerum nativum? Hinc egredientem laſſitudo plerumq; comitatur, & intentior ſitis à fervefacto hepate ſequitur; huic ſi pro neceſſitate per potum frigidiorem præcipuè, ſubvenire volueris, tonus remittetur ventriculi, hepar æſtuans ſtomacho incumbens refrigeratur, bilis in veſicula delitescens ad coagulationem præparatur, induratur & hepar, ad cachexias & hydropem porta reſerata panditur. Hic in omnibus balneis in fronte ſudor terminus eſto, quem ſi tranſiveris, periculis non eris vacuus. Sed ſitim reſtringuere modicè refrigerantibus præſtat, quàm calefacientibus, vinoque præferendæ cereviſiæ ſunt gratiores potæ non nimis frigidæ.

OBSERVATIO CCXL.
D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. fil.
Iſchuria octiduana curata.

Quàm trita eſt Medicorum ſententia, iſchuriam, ſi intra diem ſeptimum non finiatur, eſſe letalem, tam ſæpè magnas patitur exceptiones; qualem etiam caſus, quem hîc Curioſis noſtris communicare libet, ſuggerit; dum vir quinquagenarius, doloribus colicis ſæpiùs obnoxius, in eosdem denuò Menſ. Januario An. 1687. incidit, quibus per conſueta & experta aliàs ſibi remedia obviam ire parans, operam ſe inanem ludere, ac tandem urinam ſupprimi, doloremque in abdominis latere ſiniſtrô ſatis intenſum urgere perſenſit; quæ iſchuria cùm jam per ſextiduum duraſſet, me vocari juſſit; cùm verò & totius corporis intumeſcentiam, ſitis vehementiam, capitis viriumque languorem, & pulſus debilitatem obſervâſſem, periculô adſtantibus denunciatô, Parentem quoque meum venerandum, pro communi conſilio in tam dubio caſu conferendo, vocare placuit. Unde cum humore viſcido renes obſtrui, ſalvâ veſicâ, judicaremus, varia tum externa tum interna, balnea ex aqua fontana cum herbis diureticis & carminantibus alterata, cataplaſmata, fotus, ſacculos, enemata, aquam, pulverem & potum diureticum adhibuimus, Spiritus etiam Salis Ammoniaci urinoſi guttas xv. cum vehiculo diuretico propinavimus; cujus uſum non diu poſt, & quidem die morbi octavô, qui erat d. 23. Januar. gutta una alteraque humoris admodùm craſſi & viſcidi, magnô cum conatu ejecta, per virile membrum ſubſecuta fuit; cùm verò veſperi alterius ſuaſu, ceu ſpecificum quoddam & expertum remedium, à nobis, ne ægrum, ſi moreretur, neglexiſſe videremur, vel hôc intuitu haud improbandum, Spiritum nempe Salis communis, de-

cem

cem ejus guttas cum Nitri depurati granis ſex jungendo, duabus vicibus ſumſiſſet, repagula iſta, jam à Salis Ammoniaci Spiritu, non irritô conatu, expugnari incepta, magis reſerata fuerunt, & largiſſimum urinæ profluvium noctu inſecutum fuit, ita ut intra novem horarum ſpatium ejusdem undecim circiter menſuræ noſtrates emanaverint; quam lotii excretionem, die 9. iterum moras nectentem & dolores renovantem, continuatô diureticorum blandiorum uſu urgere perreximus, maximæ etiam corporis debilitati, ipſi vitæ periculum minanti, confortantium applicatione opem tulimus, ſicque ægrum, divinâ adſiſtente gratiâ, priori ſanitati feliciter reſtituimus.

SCHOLIUM.

Diuturnam talem Iſchuriam ad 17. dies durantem in juvencula Zytepſæ Conjuge, talem affectum ſummâ cum patientiâ exanclata obſervare mihi licuit, quæ poſthabitis quibusvis adminiculis tandem uſu trium cantharidis pulv. granorum, demptis alis capitibusque in lacte exhibiti ſoluta per octo dies inducias dedit, pallidô tamen remanente univerſi corporis colore, viriumque & appetitûs debilitate. Elapsô octiduô vehementiore cum impetu reverſus fuit hoſtis, qui ſeptem ſaltim diebus nullâ vi potuit arceri; Victa proindè miſella iſta vitam vivere deſiit. Eâ ferè ratione pelliparii cujusdam noſtratis conjux cœpit poſt ſtranguriam omnimodâ urinæ ſuppreſſione affici. Quæ cùm cathetere argenteo ſubrotundo per veſicæ orificium ſibi opem latura urinæ exitum fruſtrà aliquoties tentâſſet, nullam exinde guttam extillare perſenſit, ſeptimô die levibus præcedentibus convulſionibus vitam finiit. Utramque cultello anatomico experiri animus fuit, anne ureteribus aut renibus cauſam hujus obſtructionis imputare potuiſſemus; conatui huic meo frivola fœmin-

Aaaa 3 im

rum turba utrinque obſtitit, nugis gerrisque ſuis evanidis obſtrepera.

[Helianthus I.]

OBSERVATIO CCXLI.
D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. fil.
Iſchuria duodecim dierum curata.

MAtrona quinquagenariâ biennio major, jamdudum hypochondriaco morbo obnoxia, variisque dein animi adfectibus, mœrore inprimis, & irâ diu agitata, cùm ſalubrium ciborum, carnium præſertim eſum, ultra annuum temporis ſpatium averſata fuiſſet, ſolâ cereviſiâ tenuiore, vinô, quod nullum palato arridebat, neglecto, pro potu contenta, in vomitum incidit, qui per quatuordecim dies omnia ingeſta rejicere cogebat; cùm verò d. 2. Novembr. anni elapſi hauſtum vini dulcis Tirolenſis rubri, minùs adhuc defecati bibiſſet, 5. die ſubitò urinam omnimodè ſupprimi, econtra diarrhœam infeſtare experta eſt; quæ tamen incommoda, præ medicamentorum faſtidio, cùm neglexiſſet, tandem 8. die Novembr. ad calorem, qui cum alternante horrore ſubindè recurrebat, abigendum, Tincturæ Bezoardicæ triginta guttis ſudorem elicere ſtuduit; qui licet non ſuccederet, leviori tamen udore corpus irrorabat, & phlogoſes illas compeſcebat. Continuante verò iſchuriâ, cum vomitu & diarrhœâ, quia virium inſuper imminutio accedebat, unà cum dilectiſſ. Parente meo vocatus, quæcunque ad ſanguinem emendandum, urinam movendam, & obſtructiones renales reſerandas conducere poterant, volatilia & fixa ordinavimus, quia malum non in veſica, ſed ipſis tubulis renalibus à viſcidiore pituitâ obſtructis, ac ſanguinis diſcraſia, ſeparationem ſeri ſuperflui ægrè permittente, con-

ſiſtere

ſiſtere judicabamus, quòd nullus, neque in lumborum, neque veſicæ regione dolor aut diſtenſio, neque ullus excernendi conatus urgeret. Irritum tamen omnem laborem noſtrum reddidit morbi pertinacia, niſi quòd d. 10. Novemb. vomitus & diarrhœa, quam non admodùm frequenter infeſtantem tollere minùs conſultum duximus, ne hanc ſero ſuperfluo exeundi viam præcluderemus, ſponte remittere inceperit; ægrâ interim lateris ſiniſtri ſtuporem quendam, vel ſemiparalyſin patiente, de faucium anguſtia querulâ, & hæmorrhagiam narium unâ alterâque vice perpeſsâ, nullâ cæteroquin ſiti infeſtata, corpore autem, pedibus præcipuè, intumeſcente; usquedum die 13. Novembr. veſperi poſt repetitum pilularum, ex Sale Succin. vol. gr. vj. cum Extr. Veronic. ℈ß. & Ol. deſtill. Fœnicul. gut. ij. compoſitarum, uſum, humorem viſcidum, cochlearis unius quantitate, non ſine magno conatu excerneret; faſtiditis autem Pilulis, aliisque, & Pulveris Succini, ne nihil ageremus, cùm alia omnia reſpueret, ſcrupulo dimidio ſubſtituto, d. 15. veſperi fluxus ſanguinis, levior quidem, menſibus jam ante annum cum dimidio fluere deſinentibus, ex locis muliebribus ſuccederet; quem, continuatò pulveris dicti uſu, d. 16. Novembr. circa veſperam tandem urinæ effluxus largior comitabatur, qui per noctem continuans (quô tempore ſex menſurarum, ſive librarum medic. 16. quantitatem circiter excreverat) non levem, præcipuè cùm & die 17. ultra 5. libras urinæ porrò prodierint, reconvaleſcentiæ ſpem fecerat; quam tamen motus convulſivi partium tendinoſarum in artubus, qui die 18. magis intendebantur, cum omnimoda virium proſtratione, ſiti intensâ, calore gliſcente, & abdominis dolore, deliriisque ferè continuis, dubiam rurſus reddebant; præcipuè cum veſpertino tempore inſignis in abdomine, pube præcipuè, dolor ac nova urinæ ſuppreſſio metum augerent, quibus tamen cataplaſma impoſitum &c. medelam attulit; & licèt moleſtia

ſtia hæc diebus ſequentibus ſæpiùs cum alvi ſegnitie rediret, paulatim tamen ſymptomata remiſerunt, ſanitasque priſtina, quantam equidem altiùs radicatus morbus hypochondriacus permittebat, ſingulari curâ indigens, reverſa eſt.

SCHOLIUM.

VIr ſeptuagenarius engonatoni artifex Calendis Januarii An. 1645. inter liberos & generos ſuos lætior liberaliùs tunc vinum potavit. Noctu ſupprimitur urina cum gravi anxietate cordis corporisque univerſi. Cum cathetere ſubveniendum ipſi fuit, toties, quoties urinam reddere cogitavit. Poſt quartam emiſſionem ſanguis purus affatim effluxit, ceſſante deinceps tali cruoris quantitate. Aſſiſtentes infelici illum conſolatione morti vicinum prædixêre, quorum prognoſticum ſusque deque habui, apoſtema quoddam ad collum veſicæ ſuſpicatus, quod ruptum fuit: & emerſit ille ex tali periculo ad retinendam deinceps urinam non ampliùs idoneus, dum ſtanneam lagenam ſecum ferre fuit ſemper coactus.

Alii opem ferre licuit ſeniculo in balneo aquæ dulcis ſedenti, cui cucurbitam unam alteramve prope pectinem utrinque cum multa flamma affigendo & deorſum trahendo, ut ureteres exindè commoti & extenſi ſabuloſam commodiùs eliderent materiam, obſtructionis hujus cauſam. In dextrâ regione voto noſtro fuit factum ſatis, effluxit ſaburra ſanguinolenta cum multâ urinâ. In ſiniſtro latere poſt quinque dies reſerata etiam fuit iſta obſtructio, reſtituto in integrum ſenili iſto ſilicernio.

Nec minùs Præconi verbi divini hujus urbis præcipuo talis oborta fuit ſuppreſſio, accedente ſtranguriâ, urinâ guttatim extillante cum gravi cruciatu. Huic poſt complura artis auxilia irritô cum effectu, Chirurgum per Siphonem Ol. Amygd. dulcium, Violarum & Hyperici coctum cum vehementi impetu

petu injicere juſſi, ejus canali cum cerâ obducto, & ultra dimidium membri immiſſo, digitisque circumpreſſo, ne oleum fluere retrò potuerit, cum ἐυφοείᾳ & deſideratâ recuperatâ ſanitate.

Hic procedendi modus magno aliquoties cum emolumento mihi uſui fuit, ſi cætera externa nil opis ferre potuêre; & commendo iis, qui catheteris encheiriæ ignari, uſu ſiphonis contenti eſſe poterunt. Quidam Empyricus Magno noſtro Sauberto, quondam Antiſtiti Eccleſiarum Primario in tali ſuppreſſione regionem pubis cum pinguedine anſerinâ illotâ calidè inungi, dein ſterc. ovillũ cum urina pueri in forma cataplaſmatis coctum ſuper œſypo imponi juſſit, ſubſecuto ſucceſſu exoptato.

Minùs felix fuit conatus Medici cujusdam juvenis audaculi, qui honoratum quendam piumque Virum, talis urinæ difficultatis incommodo laborantem, per tot acria aſſumta medicamenta, cùm nihil efficeret, cathetere, quem dirigere ignarus nequivit, in vanum adhibito, adeò tormentavit, ut irritata absque omni effluxu à tali ſalſedine, urinæ copia veſicam cum ineffabili dolore ruperit, mortemque miſeram oppetierit Ille, qui fuerat longiore dignisſimus vitâ.

ADDENDA

Ad Decur. II. Anni V. Obſervat. CXXII. pag. 244. ſeq.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI Poriſmata de Luce.

1.

LUx eſt ſibi ipſi fons & origo.

2. Lux eſt anima caloris.

3. Lux omnia in hoc mundo vivificat & motitat.

4. Calor ſine luce prorſus inutilis, & omnia corrumpens.

5. Lux eſt ſpiritus vivens omnia penetrans.

6. Lux eſt principium vitæ in aqua ſe multiplicans & gignens.

7. Lux naturæ eſt in omnibus rebus ſpiritus vitæ.

8. Lux gignit in animis deſiderium ad pulchritudinem.

9. Lux univerſam naturam oblectat.

10. Homogenea citiùs, quàm Heterogenea lucem imbibunt.

11. Lux habitat in igne, ſed ab igne non afficitur.

12. Lux facit, cæterum ignis in ſemetipſum ſæviendo conſumeretur.

13. Lux igni erepta, nihil aliud eſt, quàm fames & tenebroſum Chaos, ſicque Lux eſt anima ignis.

14. Lux igni erepta, amittit principium ſuum, in quo & ex quo lucet: (2) amittit ſuam vitam, & fit impotens: (3) à tenebris abſorbetur, & in ſemetipſa exſtinguitur.

15. Lux omnibus proprietatibus ignis eſt prædita, ſed in eſſentia quadam exhilarante & emicante fulgure regni lætitiæ, ignis in eſſentia timoris & horroris fundatur.

16. Lux

16. Lux eſt, ex ſe principium gignens; ignis abſumens, & quod ignis abſumit, hoc lux reſtaurando regenerat, & corpus in ſpiritum transmutat. Sicque locô corporis ab igne abſumpti reddit ſpiritum lux.

17. Lux, aër & ignis unum ſunt ens, ſed ſemetipſum in tria dividit, quæ tamen inſeparabiliter in ſe habitant; & alterum alterius vita eſt.

18. A luce dependet elementorum motus, & ſine illa nullus eorum motus.

19. Omne vivens appetit lucem.

20. Lux eſt ignis amoris; alter ignis eſt ignis doloris.

21. Quædam aqua oleoſa eſt nutrimentum lucis.

22. Hæc aqua oleoſa inſpiſſata gignit ex ſe corporeas ſubſtantias, quamdiu in hac ſua ſpiritualitate permanet, eſt lucis nutrimentum.

23. Cùm lucis hôc nutrimentô ſymbolizat Philoſophorum Mercurius. Nam ſicut ille (1) ſpiritus (2) ex ſpiritu fit corpus.

24. Lucis tanquam ignis amoris; & ignis tanquam ignis doloris proprietatibus characteriſatus eſt Mercurius Philoſophorum.

25. Inter lucem & tenebras æternum eſt contrarium; tamen eſſentialiter non differunt, niſi duntaxat voluntariè.

26. Lucis & tenebrarum Mercurius philoſophorum capax, & utriusque principii ſoboles.

27. Ignis Magicus, qui eſt faber Lapidis Philoſophici, primò exſerit vim ſuam inſtar ignis doloris, (2) exſerit vim ſuam amoris, ſicque lucem æmulatur. Hôc modô parit tenebras, iſtô modô colorum metamorphoſin, i.e. caput corvi, i.e. cauda pavonis.

28. Ignis Magicus non eſt ignis, niſi eum lux & ignis activent, hæc amorem inſerendo, iſte dolorem.

29. Lux eſt principium ſubſtantiale Magiæ.

30. Lux eſt principium, non Judæorum nugatoriæ, ſed naturæ & artis Kabbalæ.

31. Kabbala naturæ & artis non differunt niſi organicè.

32. Kabbala naturæ & artis ſymbolizat cum Theologia orthodoxa.

33. Magiſterium Lap. phil. eſt opus Magiæ & Kabbalæ.

34. Urim & Thummim Lucis & ignis Myſterium fuerunt.

35. Lux omni veſperâ in ſuum redit centrum, & omni mane ex eo ſcaturit.

Totidem Poriſmatibus noſtram Philoſophiam Sacræ Scripturæ, Naturæque dictamini conformem incluſimus, quæ (DEO vitam concedente) datâ occaſione partim peculiari Tractatu, partim in Scholiis, quæ ſucceſſivè meis Obſervationibus reddo, explicaturus ſum. Dicam etiam aliquid de iis in noſtro *Cornelio à Lapide Enucleato: Et noſtris floribus ſparſis ad 1. Regum c. 28.*

Ad Anni hujus Obſervationem XXXVI.

De

Fiſtula lachrymali.

OBſervationem de fiſtula lachrymali ab Exc. *D. Carolo Patino* Curioſorum Collegio communicatam legi, atque petitioni veſtræ, quantum ars mea permiſit, ſatisfeci: fateor meæ tenuitatis haud eſſe tantorum Virorum expectationi annuere, cùm talium affectuum eventus ancipites ſint, hosque judicia varia inſequantur: tentabo tamen octennem hunc nobilem Juvenem fiſtulâ lachrymali laborantem, remediis Paræi & Aquapendentis non reſtitutum, à Petro Camero ad D. Profeſſorem Patinum deductum, quatuor vicibus cauteriſatum, ita curare, ut primò trepano perforativo oſſiculo canthi

canthi majoris appoſito, juxta carunculam lachrymalem in ipſam naſi cavitatem adacto, foramen fiat, per quod pus operationem ulteriorem impediens in naſum derivetur, dein præparetur corpus, atque ab humorum affluxu defendatur, medicamentis cholagogis & hydragogis è Mercurio paratis, demùm inciſio fiat falcata ſecundùm orbitæ, & affecti oſſis ſitum, dilatatô hoc vulnere cum ſpongia vel carptis linteïs, & parte affectâ probè detectâ, oculôque cochleari munitô, cauteriô actuali vel cum vel ſine cannula orbitæ ad amuſſim applicata, oculum attollente, probè aduratur, flexibilitas (nî cartilago hæc naturalis & ſana fuerit) eôdem igne actuali tollatur, quô factô, Melle Roſatô ſolô cum Saniculæ & Plantaginis ſuccis inſpiſſatis mixtô, ſpleniis illitô os denudatum tegatur, ſic intra aliquot hebdomadarum ſpatium exfoliatio fiet, imprimis ſi cum Pilulis aureis Nicolai materia ad partem affectam ruens continuò ad alvum ducatur, oculus, tempora, frons, & dorſi ſpina balſamo antiphthiſico noſtrô in *Ephemeridibus* deſcripto ungatur, ægerque pro potu ordinariò Decoctum Chinæ recentis cum Violarum Syrupo hauſerit: factâ exfoliatione, ſemotâ eſcharâ oſſis, Ung. album Camphor. vel Sief album ſine Opio ſuperponatur oculo, & vulnus adjectâ Melli roſato Myrrhâ & Sarcocollâ, detergatur penitùsque percuretur. Cæterùm cùm Fiſtula lachrymalis ſit ulcus inter naſum & oculi angulum majorem ſubortum, ſpontè vel ad preſſionem digiti materiam quandam de ſe mittens, partem affectam non ſolùm carunculam lachrymalem, & oſſiculum ſubjectum, ſed & quandoque palpebram inferiorem, hujusque ſubjectam orbitam eſſe cenſeo, omnes enim hæ partes à lympha acriore circa canthum collecta lædi poſſunt, imprimis quando puncta lachrymalia circa naſum obſtructa fuerint, niſi enim in glandulis lymphaticis oculorum ab affluentibus per nervos copioſos ſpiritibus benignis lympha probè contemperetur, & blanda reddatur, in vaſis lymphicis (ductus novos in nictatoriam membranam tendentes in

vitulis nuper in meis ædibus plures, quàm celeberrimus *Steno* reperit, Exc. *Dn. Doctor Virdung ab Hartung*, Herbipolenſis, Anatomicus admodum perſpicax adinvenit) vel acrior fit, vel coagulatur, & ſtagnare incipit, quæ cauſa ſæpius in corruptela & carie oſſium conſideranda foret, hæc enim tuberculum affluente ſimul ſanguine excitat, & abſceſſum gignit, imprimis ſi corpus bilioſis & acribus humoribus ſtagnarit, ſive ophthalmiâ & debilitate æger laboraverit: non verò dubito cauſæ delitescentiam malum hoc reddidiſſe longum, quanquam enim motus oculi perpetuus ſolicitet humorem, nihilominus caries abſcondita orbitæ ejusdem proventum accelerare & fovere potuit, vix quoque dubito cariem & illas orbitæ partes afficere poſſe, quibus oculus ſuperjacet, & velut culcitræ incumbit, in quo caſu ſolâ oſſis naſi perforatione cura tentari debet.

[*Exc. D. Aretæus ad Celſum Tiguri A. 1688. d. 26. Jan.*]

Ad Anni hujus OBSERV. XLI.
De
Uſu medico Cinnabaris.

RAtiones dubitandi de uſu medico Cinnabaris cum ulterius exponere Nob. D. D. Crügero, in Literis ad Amplis. Dn. PRÆSIDEM ſcriptis, libuerit, & unicuique, ad inveſtigandam veritatem, placidè ſententiam ſuam proferre liceat, nec contrarium ſentire in alterius opprobrium vergere debeat, easdem hîc pariter adducere, ipſis Dn. Autoris verbis, placuit: Ego qui jam per 20. annos libros Alchimiſtarum & illorum qui de mineralibus ex aſſe ſcripſerunt perlegi, rem aliter animo comprehendere non poſſum, dubium mihi primum movit Helmontius qui ſcripſit; Mercurium, (quamdiu eſt volatilis) non eſſe remedium boni viri; Jam verò in omni cinabari mercurius adhuc eſt volatilis & cum ſuo ſulphure

phure levi igne exhalat, nam omnis cinabaris eſt tantum Mercurius ſublimatus.

Ad (1.) autem dubium mihi propoſitum reſpondeo ſive disjunctivè ſivè conjunctim cinabarina principia conſiderem, mercurius ſuam naturam retinet, ille eſt immutabilis, niſi quod aut in igne quieſcat & amicabiliter cum eo gaudeat uti Geber loquitur, aut in totum avolet, Nam in partes diverſas dividi non poteſt ſed eſt homogeneæ naturæ uti Sennertus loquitur, per ſulphur ipſi adjunctum natura ejus non mutatur. Et aut cum pinguedine aliqua aut cum ſulphure, quod eſt pinguedo coagulata, conjungatur, idem eſt. Aqua quando cum ſacharo conjungitur quoad eſſentiam non mutatur, levi negotio ab illo deſtillatur ſalva utriusque eſſentia, ita & Mercurius qui eſt aqua viſcoſa Geb. ſumm. perf. cap. xxx. & ſulphur quodcunque, quod eſt oleoſa quædam pars, non per talem cinabarinam præparationem intimius combinantur. Combinatio enim hæc non fit per fermentationem, ita ut nova inde forma reſurgat, quemadmodum in Theriaca videmus, ſed tantum per duorum principiorum miſtionem, quorum neutrum alterum immutat alterum, ſed ſuam naturam retinet. Arſenicum etiamſi per ſublimationem cum ferro aut cupro conjungas, non idcircò naturam amittit ſuam, quoniam hæc combinatio eſt tantum mixtio, ſalva utriusque natura, idcoque in venenatis rebus, aliarum rerum propoſita combinatio nihil probat, quarum alterum in bonitate adjumento eſſe poteſt. Mercurius autem quamdiu eſt volatilis eſt fumus venenatus, quod aurifabri experiuntur, per ſulphur autem aliquod volatile ejus natura non corrigitur.

Ad (2.) Reſpondeo me ſulphur antimonii ut & commune multis elogiis prædicare, ea autem non eſſe tanti ut mercurii in radice connatam malignitatem corrigant. Aliàs in Antimonio duplex eſſe ſulphur conſtat, alterum flavum & combuſtibile ſimileque vulgari (vid. Schrôd.) & tenuitate à vulgari

vulgari diſtat & ſubtilitate, alterum meliùs & propius ad metallicam naturam accedens, excellentiſſimas habet facultates, præſertim ſi cum ſuo mercurio conjunctum maneat, amboque in igne gaudeant (utor verbis Gebri) oder daß ſie werden wie Zinober-Ertz/ utor verbis Baſilii in curru triumphal. Hinc Riverius in Arcanis An. 1679. Lugduni editis propius accedit ad philoſophorum cinnabarim, in trochiſcis ſuis antiepilepticis. Ubi ipſam ſubſtantiam Antimonii fixam beneficio mercurii ſublimati ex capite mortuo ad parietes retortæ elevat, mercurio abeunte, utpote qui tantam ignis vim tolerare non poteſt. Verum itaque ſulphur antimonii rite præparatum, nequaquam rejicio, ſed exinde mercurius à maligna ſuâ naturâ nondum eſt liberatus; Antimonium tamen illud laudo quod exquiſitiſſima præbet remedia, quod è mineris auri eruitur, hujus enim mercurius cum auro ex una radice & ex uno ſtipite provenerunt uti Baſilius loc. cit. dicit, de fratre plumbi antimonio vulgari jam nihil dicam.

Ad (3.) Reſpondeo. Si accuratè deſtillatio perficiatur cum calce viva, quod ego Colbergæ olim expertus ſum, maxima quantitas mercurii iterum colligi poteſt, ſi vaſa accuratè ſint lutata atque recipiens collo retortæ accuratè reſpondeat, itemque recipiens ſit plenum aquâ usque ad collum retortæ, nam mercurius eſt immutabilis, neque ſulphur comitem ſuum infidum retinere poteſt, neq; extra corpus neq; in corpore.

Ad (4.) Mercurii natura nequaquam per ſulphur neque per attritionem, neque per ſublimationem mutatur, nam ſulphur antimonii retinet ſuam naturam, itemque mercurius, atque vinculum illud non figit mercurium, ſed ambo in igne avolant. Et ob hanc cauſam, plurimi autores hoc animadvertentes, de fixione cinabaris cogitarunt, & inde arcana ſua (ut putant) elicuerunt. Deinde vinculum illud ſulphuris non mutat naturam Mercurii, nam Mercurius inde

inde deſtillatus eſt ejusdem cum communi mercurio naturæ, extra vinculum & in vinculo.

Ad (5.) ſi cinabaris ſingulis diebus ad ℈j. exhibeatur nullum eſt dubium, quin ſalivationem promoveat, quoniam mercurius in cinabari adhuc eſt volatilis, & hac ratione luem veneream curare poſſet, de qua non eſt quæſtio, ſed an epilepſiam arceret, an potiùs procuraret, mea erat propoſitio; nam nihil magis in lue venerea timendum quàm convulſiones à medicamentis mercurialibus. De quâ Sennert. capite de curatione luis venereæ per hydrargyrum. Sed raro doſis illa ab Autoribus exhibetur, idcircò quidem in corpore aliquid movent ſed nihil promovent, & idcirco potius nocent. Et hac ratione etiam reſpondetur ad

(6.) Cinabarim Antimonii, ratione mercurii adhuc volatilis, infeſtam eſſe nervis æq; ac mercurius dulcis, & mercurius in cinabari æquè ac in mercurio dulci eſt volatilis & quando intra corpus aſſumitur, iterum fit ſui juris, imò etiamſi extra corpus cum ſulphure & pinguedinibus extinguatur, & corpori illinatur à magnetica vi, & attractiva intra corpus rapitur, relictis reliquis ſociis, imò quod magis mirandum, etiamſi in cingulo corpori adaptetur, quod Colbergæ cum morte infantis epilepſia exinde extincti experientia teſtata eſt, dum Chirurgus pediculorum abigendorum cauſa mercurium, ſulphure & pinguedine extinctum applicaret in cingulo. Idem & alii Infanti contigit dum in cruſta lactea idem tentaret Chirurgus. Relinquo itaque cruda hæc principia & cum Paracelſo dico: Sulphur Solis igitur cum mercurio Lunæ philoſophico, junctum artificio, cur non cinabaris erit. Hæc eſt mea ſententia. Salvâ ſententiâ aliorum.

[*D. Dan. Crügerus.*]

Ad Obſervationem IV. hujus Anni, quæ inſcribitur:

Calendarium ſauciatorum perpetuum.

INſignis locus habetur apud *Illuſtrem Boyle experim. 18. de vi elaſtica aëris p. 51. ſ.* ubi hæc: *Qui vulnera aliquando & contuſiones ſunt paſſi, ſæpe lamentantur dolores; unde quaſi certo portento, magnas in aëre mutationes affecti præſagiunt, ſanis interim & robuſtis corporibus nihil ejusmodi in ſe perſentientibus.* Poſſe hinc probari vult *Boyle*, veriſimile eſſe, quod *ipſi etiam athmoſphæræ, non deſint quaſi fluxus & refluxus plane admirabiles;* aut ſaltem, quod varias patiatur permagnas & repentinas, ſecundum altitudinem ſuam, aut denſitatem mutationes, quarum tam cauſſæ, quam & ipſi effectus, incautos nos, atque nihil ejusmodi ſpeculantes prætereunt. Quæ, in quantum opinioni noſtræ conformia ſint, videatur in ipſa obſervatione.

[Oribaſ.]

Ad Obſ. XCIII. Ann. III. Dec. II.

De

Cura febris tertianæ per terrorem.

CUm in *Curlandia* verſarer, ſæpe numero triplici modo vidi abactas intermittentes, (1.) *per improviſum terrorem:* (2.) Indigenæ Ruſtici ab antiquis & Ethnicis temporibus balnearum amantiſſimi, quæ ipſis ſunt ſacræ, & plerumque ad rivos & flumina exſtructæ, quum febricitant, ſudatorium adſcendunt, & largiſſimè in æſtu ſummo, quem inconſueti cum ſuffocationis periculo ſubeunt, ſudant, mox illinc prorumpentes, vel æſtatis tempore in rivo ſe ad collum uſque abſcondunt, vel hyemali tempore toti nudi in nive volvuntur; mox æſtuarium rurſus ingrediuntur, ſudant, refrigerantur, idque tertiùm faciunt, & plerumque à febre liberantur. (3.) Vidi Dominos aliquos febricitantes ſervos flagris ad uſque ſanguinis profuſionem & animi deliquium cæcidiſſe, profligata ſic febri, *ut non ſolum in re venerea, verum & febrili conſtitutione ſit flagrorum inſignis uſus.*

[*Oribaſ.*]

APPEN-

APPENDIX
AD
ANNUM SEXTUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
In Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXVIII.

CONTENTA APPENDICIS
Anni VI. Decur. II.

1. D. Chriſtiani Franciſci Paullini, Imperialis Academiæ Curioſorum ARIONIS, Obſervationes Medico-Phyſicæ, Selectæ & Curioſæ, variis antiquitatibus Hiſtorico-Germanicis bonâ fide interdum conſperſæ.

2. Jacobi Grandii, Medici, Philoſophi, & Anatomici de כחל, ſive Stibio, ejusque uſu apud antiquos in re Coſmetica, Diſſertatio per Epiſtolam, In cujus exordio obiter de Aqua Nilotica, deinde de Stibii mentione in ſacris litteris, & de Fucorum materia diſquiritur.

3. Joh. Jacobi Heinrici, Phil. & Med. Doctoris Argentinenſis, S. R. I. Acad. Nat. Curioſ. Arionis IIdi, Epiſtola ad Illuſtriſſimum Virum Robertum Boyle, de Variis Aêris Rarefactionem Menſurandi modis noviter repertis.

CHRI-

CHRISTIANI FRANCISCI
PAULLINI,
Imperialis Academiæ Curioſæ
ARIONIS,

OBSERVATIONES MEDICO-PHYSICÆ,

SELECTÆ & CURIOSÆ,

Variis Antiquitatibus Hiſtorico-Germanicis
bonâ fide interdum conſperſæ.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXVIII.

VIRIS
VIRTUTE, DOCTRINA, ET GLORIA EMINENTISSIMIS,

DOMINO

D. LUCÆ SCHRÖCKIO,

Luc. fil. Sacræ Cæſar. Majeſt. Medico & S. Palatii Lateranenſis Comiti, Illuſtris ſemperq; Liberæ Reip. Auguſtanæ Phyſico Ordin. Curioſorum Directori & Adjuncto, CELSO &c.

DOMINO

D. GEORGIO FRANCO,

C. P. Cæſ. Electoralis Acad. Heidelbergenſ. Pro-Cancellario, ſuæ Facult. Seniori, & Prof. Primario, Diverſor. Elect. & Princip. Archiatro, Curioſorum ARGO &c.

DOMINO

D. SALOM. REISELIO,

Sereniſſimi Ducis Würtenbergico-Stuttgardiani Conſiliario & Archiatro Splendididiſſimo, Curioſorum AMPHIONI &c.

Dominis, Fautoribus, & Collegis ſuis magni ſemper æſtimandis

alterum hunc obſervationum faſciculum exhibet

ARION.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI Curioſorum ARIONIS

OBSERVATIONES MEDICO-PHYSICÆ.

I.

Sudor pedicularis poſt mortem.

ADam PUTREDO, & *filius hominis* VERMIS! *Job.* XXV. 6. Hujus oraculi ego memor, ut vivam memor lethi, i. e. *Vanitatis* & *Æternitatis*. Tandem enim cum lucubratiunculis meis in *pulvere* dormiam, XXI. 26. *tinea* ſubter me ſternetur, & *operimentum* meum erunt *vermes*. *Eſa.* XIV. 11. Sat vixi tamen, & benè vixi, vivamque in æternum, modò à *Verme* illo, *nunquam moriente*, Dei gratia me exemerit. *Eſ.* LXVI. 24. *Marc.* IX. 44. Crebriùs equidem longa iſta, cui famulamur, Ars pias parturit meditationes, nunquàm verò feliciores, quàm ſi *Pathologiam animatam*, optimam illam portiunculam, lachrymas inter & ſuſpiria languentium catè ruminor. Ut igitur prologus & clauſula obſervationum noſtrarum, quas ſuperiori anno audax peperit crena, fuère *vermes*: Sic eâdem facie jam prodibimus in ſcenam. Nullum enim firmius, nullum certius, nullum pulchrius Παντοφίας axioma, quàm bellum iſtud Jobæum: *Adam* (homo) PUTREDO, & *filius hominis* (Adami) VERMIS! De ſudore ad *quartum* usque *diem* poſt *mortem* vide memorabilem hiſtoriam D. *Ledelii* in *Decur. I. Ephem. noſtr. Curioſ.*

Ann. III. obſ. 83. quem etiam in infante notavit Excell. D. D. Frommann / Archiat. & Profeſs. Saxo-Coburg. Præceptor olim meus fideliſſimus, in eadem *Decur. Ann. VI. Obſ. 185.* Georg. Donnerwald / ruſticus *Albaccenſis*, ad *nonam ferè horam* poſt mortem *cruorem* ſudavit, ſed, notante Nobili *Mauritio* à Lohren / Aſceta Corb. (quem citat *Meinharti* à Lüchtringen / ejusdem Imperialis Collegii Capitularis, in *mirabilibus* ſuis ad An. MCCIX. *Diu is miſeram traxerat vitam* cachecticam, ut, *ad leviorem quoq; corporis commotionem*, (ὀρθοστάδιος adhuc;) ſudorem *exantlaret* rubrô *colore tinctum*. Et addit ille: *mortuum tandem eſſe inter* ſudorem, *quem medicamentô* fortiori *provocârat*. Prudenti pauca! De *Franciſco Xaverio* narrat *Brev. Roman. noviſſimè edit. Mogunt.* 1676. in feſto ejus d. 2. Decemb. cadaver illius, vivâ calce per multos menſes bis obrutum, ſed penitus incorruptum, odore & *ſanguine* manâſſe. Ante biennium in cadavere Domini *Mich.* Krummbügels / Cameræ Guelferbyt. Conſiliar. Amici noſtri, *ſudorem* quoque obſervavimus, & fortè etiam alii. Sic *fluxum menſium* poſt mortem notavi *Slageloſæ* in Dania. Etenim *Petri Olai* filia, XVIII. tunc annorum, ipſis diebus canicularibus, inſtante menſium fluxu, cum ſociabus ſuis, die quôdam Dominico, ad *largum* usque *ſudorem*, choreas in horto parentis duxerat. Hinc ſanguis calidior acriorque factus, præſertim in puella valde biliosa, impetuoſius ſequente nocte prorupit. Tentantur, more plebejo, varia, ſed ſine ſucceſſu. Tertiô demùm die circa quintam veſpertinam vocatur *Cortnummius* noſter. Sequor Virum: ſed circa octavam puellam offendimus extinctam, cujus è pudendis *ſanguis* adhuc largiter fluebat ad *binas ferè horas*, parvâ interdum morâ datâ. Dedimus etiam exemplum ſudoris *Verminoſi* in *Decur. I. Eph. Curioſ. Ann. VI. Obſ. 3.* quam repetiit Exc. D. D. *Bonet.* in *Med. Sept. collat. lib. III. Sect. XVI. c. 15.* quamque aliâ eximiè illuſtravit Cl. D. D. *Schmidius.* Phyſ. *Gedanenſis* Primarius, *Dec. I. Eph. Cur. Ann. VIII. obſ. 85.* Adde, ſi placet, *Breviar. rer. memorabil. Iſib. ab Amelunxen* à *nobis edit.*

bis edit. num. 4. & *obſ. noſtr. Med. Phyſ.* Ephem. ſuperioris anni annex. *num.* 54. Sed jam diu ante nos *Henr. ab Heer obſ.* 23. *ſudorem* cum *pediculis ſanguineum* notavit. De tumore, *pediculis* pleno, vid. D. D. *Crügeri obſ.* 13. in *Dec. II. Eph. noſtr. An. IV.* cum doctiſſimo ſcholio Ampliſſimi *Celſi* noſtri. De *ſtruma* verò *verminoſa* & *pediculari* diximus in *obſ. noſtr.* num. 4. *Stephan.* Bachfeld / ruſticus Gadelheimenſis, Vir malæ vitæ, diu lecto affixus, miſerrimè vixit. Cùmque à nemine vel auxilium, vel levamen amplius ſperandum foret, auctô mœrore & cruciatu, tandem exſpirat. Erumpit ſubitò *fœtidus* è cadavere *ſudor*, in quo *quàmplurimos pediculos albicantes* notârunt domeſtici. *Mala vita virum* vocat eum *Meinhart*. Et talis licèt non fuerit, tamen in *corruptiſſimis humoribus ſcorbuticis* hæc, & hujusmodi animalcula naſci potuiſſent, quale exemplum affert Cl. *Möllenbrocc.* Curioſ. *Pegaſus I.* in erudito ſuo *de arthrîtid. vaga ſcorbut. tract. cap. 3. p. m. 36.* Adde *Borell. C. I. obſ. 20.* Quàm facilè enim *ovula* ac ſeminia inſectorum in nos transferantur, ultrò fatebuntur omnes venuſti Artis alumni. Et da mihi, quæſo, cibum, cui non aliquid *vermium* admixtum ſit. Beatus qui credit, beatior, qui cautè declinat, beatiſſimus verò, qui conſiliô ac induſtriâ examen iſtud *animatum*, verè inviſum, ocyùs ac longiùs averruncare didicit. Næ, hoc qui fecerit, is mihi Philoſophus erit perfectè ἰατρὸς, & magnum ſalutis humanæ aſylum.

II.

Mentula ſummum in paſſione hyſterica ſecretum.

NArrat D. D. *Schenck.* Prof. olim in inclyta Salana, *Lib. I. Exercit. Anat. Sect. II. c. 34. p. 628.* cum *Polluce* noſtro Curioſo, D. *Garmanno*, Amico & Collega pl. colendo, *Lib. I. de miracul. mort. Tit. XI. §. 3. p. 101.* ex *Linſchotto*, Caffres Æthiopiæ populos, ad oram maritimam, quæ ad caput bonæ ſpei

porrigitur, invicem variis bellis occupari: victores victis & cæſis *pudenda* reſcindere, quæ reſecata Regi, in reliquorum Procerum præſentia, offerunt his moribus. *Pudenda* in os aſſumunt ſingulatim, atque ad Regis pedes ea exſpuunt. Rex collecta & ſublata in regium munus Victori reſtituit, qui Victor *filo connexa* pro *monili* ſponſæ, ſeu uxori ſuæ, *de collo* ſuſpendit. Sponſa hôc habitû incedens in tantum attollitur, ut ſe vel totius mundi Reginam, vel *aureô vellere* inſignem, credat. Pro certo mihi relatum eſt in nobili quadam confœderati Belgii urbe, feminam, laudabilis vitæ, & honeſtæ gentis, ex inaudito erga defunctum maritum amore, cum quo amiciſſimè, quamvis in ſterili conjugio ultra XVIII. annos vixerat, *membrum*, quô Vir fuerat, nemine ſciente, ei abſcidiſſe, & inter pretioſiora ſua, *argenteæ pyxidi* incluſum, ſanctè cuſtodiviſſe. Senior tandem facta crebriùs paſſa eſt *dolores hyſtericos*, ad quos profligandos cùm neſcio apud quem ſingulariter commendatum reperiſſet pulverem de *priapo cervino*, ſubitò rata, rariorem ſibi in ſcriniis eſſe theſaurum. Fecit ergo periculum, & *raſuram mentulæ maritalis* in vehiculo ſumſit, præſentiſſimo cum levamine. Tentavit ſæpius, nunquam infeliciter. Confluunt aliæ mulierculæ, in eadem navigantes navi, & ſemper diſcedunt reſtitutæ, ut hoc remedio tandem celebrem ſibi pepererit famam. Poſt obitum tandem arcanum hoc ab ipſomet ejus fratre detectum eſt, uti mihi Vir fide digniſſimus, rerumque naturalium Curioſus indagator, juratò aſſeruit.

III.
Colica plumbea.

DE *aurea colica* rarius exemplum habet Illuſtris & Emeritus Acad. Imperialis Curioſæ Præſes, D. D. *Fehr*, Promotor meus Venerandus, *Cent. III. epiſt. Bartholin. 69.* & Curioſus *Borell. C. IV. obſ. 25.* Adde Scholion *Schröckian.* ad *obſ.*

Hel-

Helvvig. 62. quorum tamen nulli mortem intulit. Sic impunè devorârunt *Solem.* Plebeja mulier in *Stormaria*, ſuasû barbitonſoris, dederat filio ſuo XXI. annorum globulum *plumbeum* Mecur. illitum, ad deturbandos & enecandos *vermes*, at infauſtô ſucceſsû. Lapſus enim ille in ſæviſſimam & funeſtam *colicam*, cum magna *phrenitide* conjunctam, ſicque vitam cum gemitu, & ſummô cruciatu, miſit ad umbras. Felicior iſta femina apud Dn. *van der Wiel cent. poſt. part 1. obſervat. 18.*

IV.
Hydrops ab ovo.

IN Monaſterio *Kaminada*, quod *Frideruna* cum ſorore *Imma* conſtruxit, Kounrat verò Rex in manum *Cuicboldi*, Optimi Parentis, liberaliter tradidit, ſoror noſtra *Modeſta de Kraynfeld, hydropicæ* diu ſimilis, proque tali ab omnibus in vicinia, fruſtrà tamen, curata, ſiquidem quotidiè in ſtatum deteriorem collapſa. Venit tandem pauperculus ruſticus, & pollicetur ſanitatem. Illa, conſentiente Abbatiſsâ, ſumit, quæ dederat, pharmaca. Quibus verò ſumtis, intolerabiles ſenſit dolores, & terribiles *convulſiones.* Tandem, miſerante Domino, paululùm cœpit quieſcere, & meliùs ſibi haberi viſa. Quatuor abhinc horis ineffabili cum cruciatu ejicit *globulum pituitoſum*, ſat durum, qui accuratiùs inſpectus *verum* exhibuit *ovum*, figurâ & magnitudine *ferè anſerinum*, quod fractum intolerabilem efflavit fœtorem, inque eo *multi* reperti ſunt *vermes piloſi*, quos cum habitaculo ſuo conjecêre in Viſurgum *Meinhart.* *Kaminadenſe* Monaſterium adhuc ſitum eſt in ripa Viſurgis propè *Bodennvverderam*, Diœceſ. olim *Mindenſis*, in quo Virgines vixêre ſub regula & habitu Benedictino. Et licèt *Cyriac. Spangenberg.* putet *L. I. Chronic. Schaumb. c. 4.* *Brunonem* à *Salingleben*, Epiſcopum Mindenſem XV. An. 1046. hoc cœnobium fundâſſe & conſecrâſſe,

quod

quod poſterius etiam aſſerit *Krantz. IV. Metrop. 21.* & *Hamelmann. L. I. Chron. Mindenſ.* Contrarium tamen habet *Meinhart*, idque clariſſimum eſt ex literis dotationis hujus Eccleſiæ, confirmatis à *Conrado*, Rege Invictiſſimô, Merſenburgi, recognoſcente eas *Odalricô*, Cancellariô, Vice *Arbonis* Archi-Capellani, (i. e. Archi-Cancellarii) An. 1024. Indict. VII. VI. Id. Febr. ubi expreſsè fit mentio Dominæ *Friderunæ*, Venerabilis Abbatiſſæ, ejusque ſororis *Immæ*, Comitiſſæ, quæ, adjuvante *Gerone* Comite, id conſtruxêre Monaſterium, dantes eidem omnem hæreditatem ſuam. Etenim An. 1024. Conrad. II. Imperator hoc cœnobium in ſuum Mundiburgium ſuſcepit, & quidem petitione *Sigeberti*, Epiſcopi Mindenſis, qui An. 1036. deceſſit. Falſa itaque *Spangenbergii* aſſertio. Quid? quod An. 1004. Henricus Imperator idem in protectionem ſuſcepit Magdeburgi. Cujus veſtigiis inhæsêre Henricus II. An. 1016. Goſslariæ, & Henric. III. An. 1039. ibidem. Notandum etiam, *Brunonem* iſtum nequaquam fuiſſe ex gente *Salinglebiana*, ut *Kranz. L. VIII. Saxon. c. 26.* & *L. III. Metrop. c. 47.* *Chytr. L. I.* & *L. II. Saxon.* cum *Spangenberg. L. I. Chron. Schaumb. c. 4.* volunt, ſed *Santerslebiana*, ſecundùm *Hermannum de Leerbeck* in *Chron. Comit. Schauenburg. p. 7.* *Meibom. in not. ad idem p. 45. ſeq.* & in *Chrònic. Walbeccenſi p. 9.* ac *Erdwin Erdmann* in *Chron. Oſnabr. MS.* *Salinglebii* à Salingis, ſeu Saliis, i. e. Francis orientalibus, ad Salam habitantibus, ortum ſuum trahunt. *Santerslebiorum* verò in Diœceſi Mindenſi quondam duo inprimis celebres fuêre *Bruno* & *Adolf.* Ille factus Conradi II. Imp. *Cancellarius*, poſteà Epiſcopus *Mindenſis.* Hunc idem Cæſar fecit *equitem auratum.* Hujus conſiliô & induſtriâ crebriùs fauſtè utebatur *Sigebertus*, Antiſtes Mindenſis. Itaque in præmium laboris multa ei contulit bona, præſertim montem, quem adhuc ab *urticis* vocant den Nettelberg / in quo, conſentiente Eô, poſteà arx *Schaumburgica* erecta. Oriuntur ergò *Schaumburgici* Comites non à *Salinglebiis*, ſed *Santerslebiis*, ex Archi-Diœceſi

Magde-

Magdeburgica. Hi verò à Comitibus *Walbeccenſibus*. *Meibom. in append. ad Gobelin. Coſmodr. ætat. VI. c. 53.* Monaſterium Kaminadenſe Conrad. Imp. An. 1147. *Wicboldo*, Corb. Abbati, omnibusque ejus ſucceſſoribus, ob *fidem*, *laborem* & *conſtantiam*, quam ſpeciosè commendat Cæſar, in perpetuum tradidit. Utrum *Modeſta* iſta ſoror ex ſtirpe *Craynfeldia*, ſeu *Kranchfeldia* fuerit, anceps eſt. Utraque tamen clara & nobilis. Ceterùm quæ de *ovo* addidit *Meinhart.* nullus Curioſorum explodet. Canem *oviparum* nobis dedit Dn. *D. Jung*, in alma Viennenſi PP. Collega Curioſ. in *Dec. I. Eph. noſtr. An. II. obſ. 250.* Adde *Stengel. emblem. 58. num. 2.* & noſtram, ſi placet, *Cynograph. Curioſ. Sect. I. c. 3. §. 66.* Mulierem Norwagicam, locô fœtûs humani, *duo ova* gallinaceis ſimillima, excluſiſſe, quorum unum fractum vitellum habuit cum albumine, teſtatur ἀξιόπιστος *Bartholin. C. I. Hiſt. 4.* Simile notavit *Rhod. C. III. obſerv 57.* Alia, poſt multos dolores, etiam peperit *ovum*, apud Eund. *Bartholin. C. III. epiſt. 27. p. 101.* Vidi ipſemet *ovum*, quod mulier ſub exercitu Ducis à *Mönichhuſen* excluſerat. *Vermes* autem fuiſſe in *ovo Modeſtæ*, facilè etiam credimus, fide aliorum adducti. Vid. *Fort. Licet. L. II. de monſtr. c. 87.* *Bartholin. C. VI. hiſt. 87.* Veriſſima hiſtoria, quam *Faber Lynceus* in *deſcript. animal. nov. Hiſpan. p. 773.* & Dn. *D. Simon Schultz*, Reg. Polon. & Urbis Thorunenſ. in Pruſſia Med. exercitatiſſimus, Amicus colendus, in *Dec. I. Ephem. noſtr. An. III. obſ. 190.* recitant de *veris* & *perfectis ſcorpionibus*, ac *ſerpentibus*, in *ovis gallinaceis* repertis. Adde, ſi vacat, *Ulyſſ. Aldrovand. Ornithol. L. XV. c. 8. de monſtr.* *Geſner. L. III. de avium natura*, ſub tit. *Ovor. monſtroſor.* *Jonſton. hiſt. nat. L. II. de avib. Tit. I. c. 2. ad artic. I. append. I. de gallin. ovis*, & ſchediaſma noſtr. *de Bufone Sect. I. c. 3. p. 84. ſeqq.*

V.
Struma vulvæ.

HOneſta femina, à primo puerperio, ſuprà pubem dolores quosdam, primò obtuſos, per intervalla ſenſerat, quos verò illius negligentia fecit graviores. Enata tandem ibidem *grandis ſtruma*, à qua nihil moleſtiæ, nihil etiam doloris ſenſit unquam, niſi inſtantibus menſibus, & quando maritum ad complexus conjugales vel invitabat, vel admittebat, ut à ſorore ejus poſt obitum demùm, ad *fontem Rhoës*, ſub roſâ olim intellexi.

VI.
Lapis pyriformis tuſſi rejectus.

MAtrona quædam Norwagica, (notante *D. Cortnummio*) 57. annorum, jam ab integris annis XIX. diu ferè noctuque moleſtiſſimâ tuſſi conſtanter excruciata & emaciata fuerat. Tandem, neſcio quô medicamentô ſumtô, cœpit *minutos lapillos*, unà cum tenaci pituita, rejicere, quos demùm aliô die *majuſculi* ſequebantur. Deniq; *notabilis* aliquis, *friabilis*, *cinericeus*, at *rubris punctulis* eleganter diſtinctus, quem vidi & contrectavi. Forma erat *pyriformis* ut ex adjecto ſchemate vides. Matrona abs illo tempore ſenſim in meliorem ſanitatis ſtatum promota, citra notabilem moleſtiam adhuc quinque ſupervixit annos. Adde, ſi placet, *Borell. C. I. obſ. 67*, &, qui inſtar omnium Tibi erunt, *D. Sachſ.* Curioſ. olim Phoſphor. *in reſponſ. diſſert. de miranda lapid. natur.* ad Dn. D. J. Dan. Major. *p. 99.* Dn. *D. Schröck in Schol. ad obſ. Helvvig. 65.* & *Dec. I. Eph. noſtr. Ann. VII. obſ. 132. cum Schol.* ubi pluſcula & ſelecta hujus rei habebis exempla. Ego ob ſingularem & *rariorem formam* hîc annectere volui.

Fig. I.

VII. Fur-

VII.

Furca tricuſpis in ventriculo lupi.

COnſultiſs. & Ampliſs. Dominus *Johan. Henric. Coſterus*, U. J. D. & Judicii Aulici, quod *Hildeſiæ* eſt, Aſſeſſor, Vir antiquâ fide & priſcis moribus, Amicus olim honorandus, viderat in itinere ſuo Romano apud Abbatem Ord. Ciſtercienſis *furcellam tricuſpidem* in ventriculo lupi, ob rabiem capti, occiſi, & exenterati, nuper repertam. Manubrium erat ex venuſtiſſimo ebore. Integra omnia adhuc, & nihil immutatum. Ex quo conjiciebant, haud diu latuiſſe in ventriculo, & inde *rabiem* iſtam *lupinam* deduxêre venatores, ſiquidem circa *pylorum* hærebat firmiter ei infixa. Figuram Curioſorum oculis hîc dabimus.

Fig. II.

VIII.

Retentio urinæ multorum dierum, citra moleſtiam, & omne ſanitatis diſpendium, qs. hereditaria.

B*Enedictus Conſtantinus* Bergſchmied / Suevus, Artis Medicæ Cand dignissimus, inter varios, ſale doctrinaque conditos, ſermones, quos ultrò citròque mecum cædebat Lugd. Batav. de ſeipſo ſinctiſſimè mihi retulit, ſibi, & familiæ ſuæ paternæ, commune & qs. hereditarium eſſe, ut vix *intra ſex*, imò *octo* aliquando dies, *urinam emittat*, citra moleſtiam, & omne, quod mireris, ſanitatis diſpendium, ſeque nullum planè ſcire gentis ſuæ, qui vel *calculô*, vel *colicâ*, ſeu *ſtranguriâ* laboraſſet unquam. Vegetus ille erat, ſanus, robuſtus, & vividi ingenii homo, rarique candoris, Amicus optatiſſimus. In prandio & cœna *non adeò parcè* bibebat, aliàs verò nunquam.

Fata demùm traxêre eum ad extremos Indos. Quieſcit in urbe *Goâ*, cujus animæ benè ſit!

IX.

Variolæ intra duodecennium quinquies recurrentes.

IN *Islandia* quôvis *vigeſimô* annô *variolas* recurrere, ſcribit Summus *Bartholinus* C. *III. epiſt. 90.* quod an perpetuum ſit, dubito. Sanctè autem mihi teſtatus eſt in Imperiali *Lubecæ* modeſtus & ſincerus Juvenis, *Joh. Adolfus* Schweinsbeer/ Chirurg. Candidatus dexterrimus, ſe vidiſſe ibidem robuſtum puerum, *bis ſex* annos tunc fortè egreſſum, qui jam *quinquies* variolis correptus, & ſemper à matre, ſolô *Sale fraxini* & *raſ. CC.* in vehicul. dat. fauſtè curatus & ſervatus ſit. *Septies* eas paſſam eſſe mulierem Bononienſem, quæ demùm annô ætatis CXVIII. iis periit, refert *Borell. C. III. obſ. 10.* Idem de Viro qui *ſeptuaginta quinq;* vicibus pleuritide detentus, *Cent. IV. obſerv. 83.*

X.

Memorabile pilorum robur.

RAra Excell. Dn. *D. Olai Borrichii*, Reg. in Acad. Hafnienſ. Prof. Præceptoris quondam honoratiſſimi, *C. IV. epiſt. Barthol. 76.* hiſtoria, de viro quodam, qui *librarum quadringentarum & amplius incudem ferream* villis capillorum occipitii in altum promtè elevabat. Rara etiam illa *Schenckiana L. I. anat. exercit. 8. Sect. 2. c. 34. p. 629.* de juvene duorum de viginti annorum, qui *ſtanneum cantharum*, menſuras cereviſiæ quinque continentem, citra moleſtiam, nec ſine intuentium ſtupore & riſu, ultrà horæ dimidium, *peni* appen-

ſum

ſum circumferebat. Vidit Parens meus in Diœceſi *Wormatienſi* puerum ruſticum, XV. tunc annorum, denſis, robuſtis, prolixis, & nigerrimis capillis conſpicuum, qui *ſtanneam lagenam*, XII. menſuris cerevisiæ repletam, & *capillis occipitii* firmiter annexam, ad dimidium milliare promtè portabat. Vidit idem in Haſſia ancillam, cui ob pediculos, balneator caput raſerat, ſed ecce! *omnis fortitudo ab eo receſſit, & defecit*, ut de *Samſone* legimus *Jud. XVI. 15.* Robuſta enim, & validis lacertis prædita, ne *amphoram* quidem, aquæ plenam, more gentis ſuæ, in vertice poſtea ferre potuiſſet, quod confirmare videtur ſententiam *Lemnii L. IV. de O. N. cap. 8.* Sanè Veteres *funes* ex *capillis* confeciſſe, queîs *tormenta bellica* alligarentur, & *naves* traherentur, notavit *Pauſanias*. Vide Cl. *Becker. Med. Microcoſmic. L. I. c. 1. p. 4.*

XI.

Crux & ſtella in lucio.

ANno 1646. ipsô die S. Joh. Bapt. *Conrad.* Buſch / in pago Waarth ad Vierram, *lucium* IX. librar. Pond. civil. Patri meo, ceu ſingulari ſuo fautori, vivum adhuc obtulit, in cujus ventre exteriùs maniſeſtum *albæ crucis* ſignum, *rubris* punctulis artificioſisſimè diſtinctum, in *capite* autem *ſtellæ* figura conſpicua erat. Delectatus parens venuſtô Naturæ miraculô, & aliis, qui aderant fortè, ſpectandum exhibuit. Cùm verò languere piſcem animadverteret, ocyùs ſuâ manu exenteravit, & ecce! in ventriculo integra, eaque magna, *anguilla*, ſed mortua, è cujus ventre elegans *ranunculus*, quem à colore dicimus Laubfröſchlein / in menſam proſiliit. Figuram *lucii* ſubnecto. Videſis etiam Dn. *D. Thom. Bartholini C. II. hiſt. 33. de paſſere* piſce crucigero.

Fig. III.

XII.

Delirium prudentiæ & vaticinii plenum.

JOanna de *allio*, (eſt relatio *Meinhartiana*) piiſſima ſoror, cum aliis *Yſenako* ex Cattia ad *montem Ottonis*, ad dilatandam Eccleſiam, veniens, ſtrictiſſimam amabat vitam, nilq; magis, quàm ſolitudinem, ut diu noctuque vel in oratorio, ſeu cella ſua, lachrymans, inque humum proſtrata pro ſe & aliis ardenter oraret. Sed tertio menſe incidit in *Kavma*, in quo tota mutata *mirabilia* patravit. Quæ enim nullam, præter *vernaculam* ſuam, callebat linguam, tunc in delirio, & quidem *matutino* tempore, *perfectè* ac *eleganter* locuta eſt *latinè*, reſpondens ad ſingula interrogata promtiſſimè, integros Pſalmos & Hymnos, uti cantamus in choro, *accuratè* aliquando & *memoriter* recitans, & diſcurrens de rebus theologicis *ſuprà modum eruditè*. Circa meridiem deſiit *parumper* delirare, ſermonemque romanum *hæſitanter* loqui cœpit. Circa veſperas (i. e. tertiam pomeridianam) ſibi melius præſens, ne *verbulum* quidem latinè protuliſſet, omnium, quæ facta erant, ignara. Poſt completorium, (i. e. circa ſeptimam veſpertinam) delirio recurrente, multa muſſitabat & dicebat, quæ nemo adſtantium verò intellexit. Narratur *Hermanno* Prælato: qui veniens, more ſuo, circa veſperam ſecum portabat *Teſt. græc.* quod ante lectum in menſam repoſuit. Hoc conſpiciens *Joanna*, ſubitò arripit, & delirans aliquot capita clarè & perfectè legit cum ſummo ſtupore omnium, quotquot aderant. Inter alia hoc latinis verbis edidit & ſcripſit vaticinium: *Audite ſorores! nos brevî* ex monte *volabimus in* campum. *Ibi requies noſtra & habitaculum.* *Tunc* columbinæ *fiemus* corvinæ. *Hæc* Joanna *vobis dixit. Audite ſorores!* Ultrà menſem in hoc delirio perſeverans, curatur tandem, ſed ex acceſſione ægritudinis mentalis poſtea moritur. Sic *Meinhart.*) Non capies, mi Lector, quid velit, niſi ſcias acta

ſupe-

ſuperioris ævi. Verùm afflabimus lucem, ut ſingula appareant clarius, & fidem mereantur ampliſſimam. Ne excandeſcas autem velim, ſi prolixiùs aliquando fabor. Hiſtoria ſiquidem delectat. Vivebant olim *Ottbergæ* ad Neêdam, primò ab urbe *Höxaria* lapide, Fratres *Kalendarii*, qui, ex eleemoſynis paſſim collectis, templum, ſeu oratorium, ibi primò ſtruxerunt. At cùm diſciplinâ, uti eheu! fit, proſtratâ, temtisque Bonorum Abbatum Corb. monitis, in luxum & otium prolaberentur, opusque domini ſegniter tractarent, etiam à prædonibus, tunc per viciniam graſſantibus, crebriùs expilarentur, *Hermannus*, hujus nominis primus, Comes à *Daſſel*, à pedis vitio *Claudus* dictus, olim Præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis *Merſenburgicæ*, poſtea Abbas & Princeps *Corb. Saxonicæ* ad Viſurgim XXXIII, anno poſt Chriſti natalem 1234. Indict. VII. Prælaturæ ſuæ anno XI. inertes hoſce fucos à latibulis ſuis Ottbergicis, volentes tamen & conſentientes, aliò tranſtulit, bonarumque apicularum alveolos paternè ſubſtituit, vocatis *Iſenaco-Turingorum* in finibus Haſſiæ (non Cattia, ut *Meinhart. vult*,) monialibus nonnullis, cœtûs *Ciſtercienſis*, *Matronis* (ejus encomiò) *probatæ* & *conſummatæ religionis*, queis bona Fratrum cum Eccleſia *Ottbergenſi*, cujus Jus Patronatus adhuc penes Abbatiſſam *Brenckhuſanam* eſt, liberaliter tradidit, ſperans fore, ut *propter aſperitatem ordinis, & rationabile obſequium, quod talis religio Deo fideliter conſuevit exhibere, locus iſte* (quem Ottonis montem vocat Meinhartus) *meritò queat ſublimari.* In patria mea, quæ eſt *Iſenacum*, princeps olim Monaſterium fuit *Catharinianum*, in ſuburbio *Georgiano* ad ſemitam, am Stiege. Quondam, ajunt, ibi ſteſtiſſe *patibulum*, quo de fures ſuſpenſi, aliique facinoroſi capite plexi. Anno verò 1214. *Hermannus*, Potentiſſimus Thuringiæ ac Haſſiæ Landgravius, Ludovici pii Pater, & S. Eliſabethæ ſocer, per quietem vidit, quaſi omnes ibi juſtè interfecti in vitam reverſi, inque *Virgines* converſi forent, accedere ſimul B. V. & S. Catharin. (quas Patronas ſibi elegerat,) & dixiſ-

dixiſſe: *Tuum erit, Hermanne*, ſacram *nobis hîc condere* ædem, *in qua* Virgines *iſtæ ſerventur, pro præmio à nobis expectabis, quòd propediem Te ad nos translaturæ ſimus.* Dejecto igitur *patibulo*, & translato eodem in montem (quem plebs noſtra den Goldberg nominat,) ante portam *Nicolaitanam*, in famoſo & ſuppliciis olim celebri loco Monaſterium Virginum familiæ *Ciſtercienſis* erexit Landgravius, in memoriam Mariæ & Catharinæ. Ampliſſimum & opulentiſſimum erat cœnobium, quo de in *Hiſt.* mea *Iſenacenſi*, σὺν θεῷ, latius. Ex hoc *Hermann.* Abbas primam Abbatiſſam *Euſemiam* de *Varila*, (ſeu Vargula) cum aliis ſociabus, *Cunegunde* de *aureo agro*, (Goldacker) *Hilburgi* de *unco*, (Hacken) *Winneka* de *Sanctis*, (von Heilgen/) *Eliſabetha* à *murium rivo* (Meuſebach) & *Joanna* noſtra *de allio*, (Knobloch) Ottbergam vocavit. Omnes ex antiqua & nobili gente in patria mea ſatæ, de quibus Pl. Rev. ac Ampliſs. Dn. *M. Joh. Mich.* Pfefferkorn/ Superint. Saxo-Gothanus *Tonnæ*, Amicus meus veteranus & ſincerus, in venuſta ſua *Thuringia c. 24.* Vix autem biennio elapſo, loci, minùs tunc commodi, admodum pertæſæ, & à prædonibus vicinioribus miſerè vexatæ, obque alias plures cœli, terræ & aquæ injurias, juſſu *Hermanni* Abbatis, ad templum *Ægidianum* ultrà Viſurgim in campo Brûggenfeld propè *Höxariam* migrantes (hoc enim eſt ex *monte* volare in *campum*) XI. annis ibi piè vixerunt ac religiosè, rigidæ diſciplinæ amantes. Cùm verò cognati, fratres, parentes, & alii temporis fures, crebriùs hîc eas inviſerent, blandis, ne dicam inſulſis, colloquiis bonos earum mores paulatim corrumperent, & omnes earum circulos turbarent, à Zeloſo Hermanno *Brenckhuſium* (Gottesthaal aliàs dicitur) miſſæ, quâ in eremo tutiores erant. Hanc Hermanni fundationem *Henr.* III. Comes *Homburgicus*, Abbas Corb. XXXV. Anno 1278. XV. Kal. Nov. egregiè confirmavit, quem κατὰ πόδα ſecutus eſt *Arnold.* II. Nobil. à *Wulf*, Abbas XLIII. Anno 1405. in vigil. nativit. Chriſti. Cùm verò circa exordium ſuperioris ſeculi venuſta

anti-

antiqui Monaſterii facies adeò deformata eſſet, ut cultus Dei neglectus & diſciplina omninò collapſa jaceret, decimæ & bona Monaſterii à peſſimis Adminiſtratoribus dilapidata, vel oppignorata, omnis humilitas & continentia ejecta eſſet, luxu & inſolentiâ prædominante, *Theodoricus* IV. Nob. à Beringhuſen/ Abbas LIII. circa Ann. 1601. totum Monaſterium in integrum reſtituit, dato ei habitu *Benedictino*, ut ex literis *Antonii*, Epiſcopi Vigiliarum, Pauli V. ad tractum Rhenanum Nuncii, dat. Colon. 28. Jul. 1619. plenius vidi. Sed ad *Joannam* noſtram. * Hæc tertio menſe (à quo fuerat Ottbergæ in Kavma incidiſſe dicitur, i.e. ut ego capio, in *febrem ardentem*, in qua tota mutata *mirabilia* iſta patravit. Sanè *Borell. C.II. obſ. 54.* ſimilia affert exempla. Et quid mirabilius illo *Cardani lib. 8. de var. rer. c. 43.* de Italo quodam, qui nunquam in *Germania* fuerat, ac ne per ſomnium quidem *Germanicam* linguam callebat, tamen *germaniſſimè* loquebatur, expulſis verò *lumbricis*, lingua conticuit. Pluſcula, & rariora hujus farinæ exempla è variis Autoribus diligenter collegit *Sennert. L. 1. Prax. P. 2. c. 15. p. 425. ſeqq. D. D. Francus in ſingul. diſſert.* de linguis peregrinis, quæ eſt *in Sat. Med. Contin. 9. habit. Heidelb. Anno 1675.* & induſtrius *Reyes* in *camp. elyſ. juc. qq. num. 27.* Adde *Bonet. L. 1. Med. Sept. Sect. 8. c. 12.* ut de hiſtoria *Joannæ* minimè dubitemus. *Melancholicam* fuiſſe eam, ex vita ejus & tota *Meinharti* relatione facilè vides. Hujusmodi verò homines futura aliquando prædixiſſe, quæ poſtea evenerunt, teſtatur experientia. Ne mireris autem velim, *Hermannum* Abbatem *Græcum Teſtam.* more ſuo, ſecum fortè portâſſe. Zeloſus & eruditus Vir fuit, græcæque linguæ benè gnarus, quam in Collegio Karolino, quod *Oſnabrugi* eſt, olim didicerat. In hujus enim fundatione Karol. M. ſanxit, ut tàm *græcum* quàm *latinum* ſermonem & docerent & diſcerent ſinguli, omnemque adeò Canonicum ſeu Religioſum eleganter *bilinguem* eſſe voluit, teſte *Kranzio l. Metrop. 2. Rolevinc. de ſitu & moribus Weſtfal. L. 2. cap. 8. p. 92.*

Dav. Chytr. L. 3. Saxon. p. 83. Ipſum delirantis vaticinium memorabile & ingenioſum. Ex *monte* enim (Ottbergen) volarunt in *campum* ins Brüggefeld / ex hoc in *vallem*, quàm vulgò Brenkhuſen vocant. Ibi adhuc *requies* earum & *habitaculum*. Hic *columbinæ* factæ ſunt *corvinæ*, i.e. *candidum* habitum, ſeu veſtem, Ord. *Ciſtercienſi* proprium, commutarunt cum *nigro*, qualem geſtare ſolent *Benedicti* Patris filiæ. Hæc *Joanna* dixit.

XIII.

Cor verminoſum.

CRederet aliquis, *cor*, ceu primum vivens, & ultimum moriens, tàm ſanctè ſub umbone Naturæ cuſtodiri, ut aliquam ſaltem exemtionem præ ceteris viſceribus haberet. Sed eosdem patitur manes, & nullo gaudet privilegio, quod Cl. *Mœbius in Fund. Med. Phyſiol. c. 22. p. 280. ſeqq.* cum *Sachſio* noſtro in *Ocean. Macro-Microcoſm. §. 36. & Dec. I. Eph. Cur. obſerv. 31. in Schol.* ſynopticè probavit. Annon D. D. *Johann. Daniel Horſt.* Curioſ. quondam *Phœnix*, Fautor ſincerus, in *Manud. ad Medicin. P. I. c. 1. Sect. 2. p. m. 43.* refert de *verme alato* in corde pueri Confluentiæ reperto? annon *Severini L. de abſceſs. nat. p. 281. anguem bifidum flagelloſum* nobis ſiſtit in lævo cordis ſinu notatum? annon ex relationibus publicis anni 1676. d. 31. Decembr. ſt. n. *Lutetiâ Pariſiorum* accepimus, è Principis cujusdam Galli corde prorepſiſſe *ſerpentem*, & adhuc in eodem viſcere multos alios inventos eſſe *vermes?* D. *David Kellner*, Pract. Northuſanus, in Illuſtri Acad. Julia in ſiniſtro *cordis* ventriculo *ciconiæ* ſex candidiſſimos vidit *Vermiculos*, craſſitie & longitudine aciculam æquantes. Audi porrò, quid factum ſit *Luchteringæ* ad Viſurgim. Alebat ruſticus *ſuem* ſatis pinguem, quæ dolores ſuas interiores crebriori grunnitu, & inſolitâ corporis jactatione, ſubinde teſtabatur. Interim nemo divinare poterat, quid detrimenti

paſſa

paſſa ſit beſtia. Cœpit tandem ſenſim emaciari, cibos pertinaciter faſtidiens. Mactatur ergò. Sed ecce! cum ad *cor* ventum eſſet, *integer* in eo *nidus*, *vermium alatorum* plenus, qui totam ſubſtantiam ejus ferè exederant. Singuli habebant *ſex pedes*, quorum omnes *tribus articulis* bellè & ſubtiliter diſtincti, *longi* etiam ac *alti*, in fine & initio *nigricantes*, in medio verò aliqualiter *rubicundi*: alæ *cinericei* coloris. Caudæ locô trahebant *longum aculeum*, & *proboſcide acutâ* quilibet armatus. *Glückſtadij* monſtrabat mihi A. 1674. lanio *cor bovinum* recens extractum, cui utrinque firmiter adhærebant *bini ſcarabæi cornuti*, quos Schröter vocamus, viſcere non amplius integrô. Et circa *anatis cor* ipſemet olim *puſillum* deprehendi *ſerpentulum*, gyros ſuos mirè facientem. *Hildeſii* in *corde gallinæ* atram offendi *erucam*, tetri odoris. Nuper in *picæ vivæ corde tarmos* quatuor, quos Fleiſchmaden vocant. Adde D. *Bonet. Med. Sept. L. 2. Sect. 19. c. 15. p. 479.*

XIV.

Anſer, cattus & corvus cornuti.

COmpendium Variorum animalium p. n. *cornutorum* exhibui *Sect. I. Lagograph. meæ curioſæ c. 3. §. 3.* Anno 1663. menſ. Majo propè *Itzenhoam* in Holſatia vidi *anſerem* marem, grandem, niveum & animoſum, cui ex capite *parvum cornu acuminatum* natum erat, ut ex adjecta figura vides. In Comitatu *Pinnebergico* alebat vetula quædam *cattum*, utrinque in capite propè aures excreſcentiam habentem duram & *verè corneam*. Sic memini, Sereniſſimam Saxoniæ Duciſſam CHRISTINAM, Dominam, Suſceptricem & Benefactricem meam olim Clementiſſimam, (cujus molliter oſſa quieſcant!) Celſiſſimo Principi, domino *Hermanno*, Landgravio Haſſiæ, inter alia memorabilia retuliſſe, quòd in Superiori Haſſia ſibi quondam oblatus fuerit *corvus* eleganter *cornutus*, ejusque Conjugem Dominum JOH. ERNESTUM,

Saxoniæ Ducem, *palumbum* habuiſſe *unicornem*. Quæ rariora exempla ex mera oblivione in *Lagographia* mea omiſſa ſunt. Fig. IV.

XV.

Sudor urinæ.

VIdit *Salmut. C.II. obſerv. 82.* nephriticum, qui, ſuppreſsâ urinâ, adeò intumuit, ut ferè crepaturam metueret. Dum autem ſudor in toto corpore *urinam* redolens ſubſequeretur, venter etiam ſubſedit. Invitârant *Lugduni* Studioſi quidam, quos inter duo inſignes Med. Candidati, Weſtfalum, hominem rectum, at ſimplicem. Deducitur ad cœnam, ocyùs verò vinô ſepultus in cubiculum. Poſcit adhuc vitrum cereviſiæ plenum, quô futuram ſitim, vel circa noctis meridiem, vel in aurora, more ſuô, extingueret. Affertur. Abeuntibus demùm omnibus, Weſtfalo jam dormiente, Saxo quidam, effusâ cereviſiâ, vitrum *urinâ* ſuâ replet, idque probè contectum in ſcabellum ante lectum ponit, & diſcedit. Ille circa quartam matutinam ſitiens ſurgit, bibit, lectumque ſuum repetit. Suboritur ſudor copioſus, *urinam* perfectè redolens. Cujus fœtoris tandem pertæſus, linquit plumas, & ſociis ſuis rem ordine narrat. Sic, dolô apertô, canticum iſte factus & fabula vulgi. Cùm in Illuſtri Gymnaſio *Erneſtino* viverem, hoſpita mea, ad accelerandum ſomnum aliquando cubitum itura *cereviſiam triticeam* largiùs biberat, appoſitâ ſtatim à potu puellâ mammæ, in quâ reverà notavimus *ſudorem cereviſiæ*. Memorabile etiam, quod *D. Braun Dec. I. Ephemer. Cur. An. IV. obſerv. 15.* de *cereviſia* è mamma excreta habet.

XVI.

Ex cerebro felino memoriæ amiſſio.

LUdolf. *à Recklingshuſen*, Præpoſitus olim Inſignis cœnobii *Werbenſis*, acceperat à venatoris ſui uxore, in abſentia mari-

mariti, pro pulvere febrifugo *cerebrum catti ſylveſtris* exſiccatum, quod ad curanda oculorum vitia ille ſibi ſervabat. Sumit Ludolfus de omni periculo ſecurus, duo ferè cochlearia in vino, expectando ſudorem. Sed cœpit multa inſolita contra morem agere, & planè ineptire, cum *tanta memoriæ amiſſione*, ut nec templum, nec panem, nec ſcamnum ampliùs ſuô nomine vocare quiret. In hac miſeria occubuit, referente *Meinharto*. Jam olim quoque *Matthiol. in Lib. VI. Dioſcorid. c. 25.* & *Salmut. C. III. obſervat. 100. fatuitatem* notârunt ex hujusmodi *cerebro* comeſto. *Werbenſe* Monaſterium, ne hoc neſcias, erat olim in Comitatu *Waldeccenſi*, Ord. Benedictini, haud procul *Corbachiô*. Jam eſt deſolatum. Ceterùm recordor hîc ſingularium & verè ſtupendorum exemplorum *memoriæ abolitæ*, ex memoria artificiali in juventute parata, ortæ, in duobus Magnis Viris & S. Theol. Doctoribus, quorum alter eò redactus, ut nominis ſui oblitus omnia ineptè ageret: alter verò in ſenio demùm ABCdarius factus, legere & ſcribere didicerit, & prima Grammatices elementa, ut bonâ fide mihi nuper retulit Pl. Reverend. & Ampliſs. Dn. *Joh. Juſtin.* Kepling / *SS. Theol. Lic. & Superint. Longa-Saliſſanus*, Amicus honoratiſſimus. Adhuc novi in vicinia inſignem & celebrem Theologum, qui, paucos intra menſes, tantum defecit, ut nec orationem Dominicam, nec præcepta Decalogi, ſine inſigni hæſitatione, ampliùs recitare valeat. De obſtinata *oblivione* ex *retentione menſium*, & *venæſectione*, vid. hiſt. *Bonet. L. I. Med. Sept. Sect. IX. c. 2.* Oremus: ut ſit mens ſana in corpore ſano.

XVII.

Quartana in ſomnio curata.

IN *Serapidis* templo non minùs atque *Iſidis* æde ſupplices ægros per inſomnia olim de morborum remediis eſſe commonitos, è *Strabon. Lib. XVII.* didicimus, idq; ὁ Πολυμαθέστατος

Meibomius in aureola ſua diſp. *de incubatione in fanis, Medicinæ olim causâ f ctâ*, habita ſub clypeo *Conringiano* An. 1659. doctiùs & prolixiùs evicit. Memorabile exemplum dabit *Plin. Lib. XXV. c. 3.* & *Q. Curtius L. IX. c. 8.* Novi ego honeſtum Virum & egregiè doctum, *febre quartanâ*, ultrà *triennium*, conſtanter excruciatum, abſque omnibus pro deplorato habitum, qui, lethi tandem cupidus, integras ferè noctes, flexis genibus, lachrymas preceſque inter, in cubiculo proſtratus jacuit DEO animam commendans. Obrepit aliquando dulcis ſopor. Vidit per quietem ſpecioſam Virginem è Muſeo ſuo venientem, quæ manu eum duxit in pomarium, ædibus vicinum, ubi *herbam cum radicibus* evulſam venuſtula porrexit, dicens: *In hac ſalus tua. Bibe & viceris!* Diu tergiverſans, & parùm æſtimans nocturnum iſtud mentis ludibrium, uti vocabat, retulit aliquando Clariſſimo Viro, Domino *Joh. Georg. Schmidio*, Med. Licentiato, tunc in *Regio* Franconiæ *monte* Phyſico, (à quo hiſtoriam accepi) qui ſeriò monuit, ut virgineum iſtud ſequeretur conſilium, nunquam fortè pœnitendum. Fecit: & ecce! ſenſim reſtitutus ſibi in integrum. Herbam autem, quâ de ſuprà, *aſarum* fuiſſe ſuſpicamur, verum quartanæ ῥιζότομον, licèt *Schmidius* mihi revelare noluerit.

XVIII.
Pediculi alati.

ADmirandum ſanè, quod ex *Diod. Siculo rer. antiq. L. IV.* de acridophagis narrat *Marcell. Donat. L. I. hiſt. med. mirab. c. 5. p. 59.* iis ſcilicet propinquante ſenectâ *pediculos alatos*, non ſolùm viſu varios, ſed ſpecie horridos ac turpes, in corporibus naſci, qui ventrem primò, tum pedes, deinde totum corpus parvô tempore exedunt. Ego ex Ducatu *Weſtfaliæ* olim *Warburgum* ad Dimolam profecturus, offendo fortè ad viculum ſub arbuſto puerum, quem pagani porcis ſuis præfece-

fecerant. Hic miſellus, veſtibus abjectis, cutem antè retròque lachrymans fortiter ſcalpebat, nec in capite manus erant otioſæ. Quæro, cur fleret? annon cernis, ait, turmam hanc circùm caput volitantem? hinc illæ lachrymæ! Accedo propiùs, & unam alteramve beſtiolam capto, quæ me momordit usque ad ſanguinem. Accuratiùs examinatæ erant *ſextipedes* & *nigri pediculi*, ſed *alati*, magnitudine vulgares porcorum pediculos æquantes, qui cum ſuſurro aliquo in aëre volitabant. Rogo: unde acceperit hoſpites iſtos ingratos? à grege, dixit, quem paſco. Siccine ſemper in vicinia hac conſpiciuntur? Non: ſed ſi porci in *fovea* iſta *uliginoſa* ſeſe volutant, ut ſæpè factitant, plerumque hoc examen reportant. Accedens aliquot myriades reperi, quæ, an ſingulis annis ſtatô tempore (tunc circa exodum Menſis Julii erat,) ibi compareant, à moroſis ruſticis expiſcari non poteram.

XIX.

Colica à ſpiritu vini aduſti.

CL. *Heurnius*, quoties *piper*, aut *raphanum* comedit, paſſus eſt dolores *colicos, ad l. aph. 1.* Novi Studioſum, qui ſumtô, imò vix deguſtatô *ſpiritu vini aduſti* ſubitò idem ſenſit tormentum. Nobilis puella ſimile patitur, ſumtâ *carne ſuillâ*, quâ impensè delectatur. Honeſta femina ſemper ab eſu *juſculi gallinæ* cordis palpitatione infeſtatur, omnia alia liquida, frigida & calida, citrà noxam ingerens. Sic ab eſu frequentiori *cinamomi* eundem affectum notavit in Nobili quodam Cl. *Mœbius L. II. Inſt. Medic. P. II. c 4. p. 157.* ab eſu *malorum* in ſe ipſo Excell. Dn. *D. Sim. Paulli in Botan. quadrip. p. 81.* Jacob. Pez / Amicus meus, tunc annorum 67. ab aſſumto, etiam exiguo, potu cujuscunque *vini*, vel *aceto*, ocyùs patiebatur ἰσχουρίαν. *Stranguriam* notavit *Dodonæus obſ. 48.* à ſolo vino *Rhenano*. Petzium verò noſtrum quodlibet in hanc detruſit ſcyllam; & quò fortiùs, eò citiùs.

XX.

Pudendum glabrum, & à pueritia canum, certus ſterilitatis character.

NOvi Virum eximiè doctum, & variis ſcriptis clarum, cujus *pudendum* omninò *glabrum* ſine ulla hirſutie. Hinc perpetuam ei *ſterilitatem* prædixi. Nota etiam mihi nobilis femina, ſummè phlegmatica, cujus *pili circa pubem* ab ipſo ortu fuêre *cani*, & illa in opulento ac ſplendido matrimonio ſemper vixit ſterilis, ultrà XX. annos. Copula puerum *Borelli C. I. obſ. XI.* Mercatoris haud vulgaris conjux Hamburgi Anno 1664. ſub roſa mihi ingenuè faſſa eſt, filiæ ejus, tunc ferè XXI. annorum, venuſtiſſimæ & benè moratæ Virgini, nondum *circa pubem* enatos eſſe *pilos*, unde ſterilitatem catè conjiciebat. Reverſus denuò An. 1674. Hamburgum, inviſi optimam Matronam, quæ ſubitò hiſtoriam hanc recoxit, & de *infructifero* filiæ thoro prolixiùs mihi queſta eſt. Contrà erat ſub Vice-Colonello Monaſterienſi *Nymſio*, Amico noſtro, qui nunc Sereniſſimæ Reip. Venetæ ſervit, militis cujusdam uxor, quæ *crines pubis* geſtabat *infra genua protenſos*, ſi ſoluti explicarentur, quos paupercula ſubindè abſcindens vendebat aliis (vera narro) pro conficiendis *comis adſcititiis*, quas barbarè vocant Parrüqven. De octenni puero, cujus *pubes nigris* ac *denſiſſimis pilis* benè veſtita, vide *Bonet. L. III. Medicin. Septentr. Sect. XXXI. c. 16.* De *hirſuta* mentula ab ipſo ortu, *Borell. C. I. obſ. 58.* De barba ad *genua usq;* demiſſa, idem *Bonet. L. I. Sect. I. c. 5.* Conf. *Barthol. C. I. obſ. 43.*

XXI.

Poëta ingenioſiſſimè ſomnians.

DE *Somnambulis* integros edidêre libellos *Libavius*, *Lemnius*, & alii, qui multa curioſa notârunt. Mirabilis præſertim erudi-

eruditus *Sileſius*, vitæ modeſtioris Studioſus, qui crebriùs poſt noctis meridiem in ſomno ſurgens, preces recitabat matutinas, cantabat hymnos ſacros, aliquando concionem, vel lectam, ſeu nuper auditam, ſine multa hæſitatione repetebat, & demùm in lectum iterum ſe conjiciebat. Vin' *verſus*, quos *ſomnians* in Parnaſſo fudit & cudit, ſuâque manu ſcripſit? agè dabimus eos. Lege & cenſe!

Collegium Planeticum, in nuptiis Cl. Viri Jeſaiæ Schneefelds *publicè habitum.*

I. SATURNUS.

Saturni podex placeat Vecordibus, *utrem*
quid vellas? ſanis florida Virgo placet.
Præclarè factum! næ ſic augetur olympus,
ſic parvus mundus multiplicandus erit.
Flumina nunc lactis, nunc flumina nectaris ite,
flavaque de duro robore mella cadant.
Ver precor æternum, redeant *Saturnia* Sêcla,
fortunet canus Te, Neonymphe, ΧΡΟΝΟΣ!

II. JUPITER.

Jupiter eſt *gelidus*. Verùm nihil obſtat, Amice,
ventilat alatus quippe Cupido focum.
Frigore creſcit Amor, flammeſcit *frigore* ſanguis,
ardens ex ipſo *frigore* nata Venus.
Nunc cape *lac Jovis* & *cerebrum*, bellaria rara!
Sic venit in buccas *aſſa columba* tuas.
Quàm benè *taxilli* cecidêre *Jovis*, tibi *cornu*
fertile *nutricis* * *Juppiter* ipſe dedit.
Non es *ſandalium Jovis*, eſt mihi *Juppiter orbus*,
nî mens in ſano corpore ſana tibi.

* Κέρας Ἀμαλθείας Vid. Nath. Com. Mythol. L. 7. c. 2. p. 604.

Quid quondam lepidus *Junçni* dixit in aurem,
Juppiter, hoc vates neſcio, Sponſa ſciet.
Tu verò nôſti, uxorem quî duxerit illam,
imò *Jovem lapidem* ſingula, *juro*, ſcies.
Fulgeat æternùm tibi *Juppiter* æthere clarô,
ſic *Jovis* & *patriæ* nobile *germen* eris!

III. MARS.

Ventum eſt *ad teli jactum*. Cano claſſica, pro *aris*
atque *focis* Veneris pugna cruenta ſiet.
Dulcia inexperto ſi ſunt hæc bella, ſüavis
experto certè nectaris inſtar erunt.
Lectus, quem cernis, *campus* tibi *Martius* eſto,
an cœcus, dic, heîc *Andabata* eſſe velis?
Elige vel nudus *gymnaſtica* prælia. Verùm
quicquid âgis, fac, ut *Marte* tuô facias.
Haud pudor eſt *vinci*, quamvis ſit *vincere* majus,
victorem & *victam* maſcula præda manet.
Sæpiùs, at quid tum? te *Phœbus* cernet amicam,
ut *Martem* Venerem, mane tenere tuam.
Romanâ ſi quis *civem* ſervâſſet in urbe,
illi pro meritis *quercea ſerta* dabant.
Quid patriam debere putas tibi, quando ſubindè
ingenuum civem tu generabis ei?
Nulli igitur (ſiquidem ſtant præmia) parce labori,
tunc calamo Vates *arma Virumq;* canam.

IV. SOL.

Unicus & ſolus *Sol* ſoli ſufficit orbi,
ſic noſter *ſolus* ſufficiet thalamo.
Ardendo *longos* ambo conſumite *Soles*,
ut pariat *Solem* caſta favilla novum.

Solis aquæ ſis inſtar, quamvis mane *tepeſcat*,
ubertim mediâ *fervida* nocte fluit. * *Curt. IV. 7.

V. VENUS.

Nunc genio indulgere licet. Venus *ignea* friget,
nî *Bacchi* & *Cereris* ſentiat igniculos.
Fertilis adſpiciat vos ſemper fronte benignâ,
ſeu *ferat*, aut *abigat*, lucida ſtella, diem. i. e. ♀.

VI. MERCURIUS.

Non es *Mercurius*, tibi mens teres, imò videris
infans Mercurius, ſed potes eſſe *triceps*.
E quovis *ligno*, quod tu nunc ſculpis, amice,
Mercurium fieri, dico Poëta, bonum.
Quantis lætitiis tunc tu miraberis ipſe hoc
auguſtum & verè *mercuriale* lucrum.
Sed rectà ut pergas, Sponſam, mi Sponſe, ſequaris,
Hæc inſtar *ſtatuæ Mercurialis* erit.

VII. LUNA.

Carmina ſi *cœlo* poſſunt deducere *Lunam*,
inprimis *chymicam*, hanc invideamne tibi?
Intereà quoties tu *Lunæ cornua* cernis,
dic: *à me longum hoc Dî prohibete nefas!*

DE JESU CORONATO.

Cur Jeſum veluti *Vatem* cinxêre *corona*?
optimus in terris ille *Poëta* fuit. † † omnia enim benè fecit.

In eximium Juriſtam, at lucrionem, pauperculo clienti marſupium ingenioſè exenterantem.

Addiderat vetus iſtud *J. U. D.* pro more lucroſus,
quid ſibi *cauda*, rogat ruſticus, iſta velit?
Tandem cum gemitu; nunc, nunc ex ungue leonem
noſcito, *Judæus* ſic, ait, iſte fuit:
O *Juriſta* tuum modò clariùs exprime mentem,
*das Guth. cur non ſcribis Guth/ * cùm tamen iſtud amas?
Sed me ter miſerum! *J. U. D. J. U. D.* bona cuncta voravit,
atra *D. I. U.* nigrum *J. U. D.* mihi Morta fuit.
O fugite hinc, quotquot ſapitis, latet anguis in herba,
J. U. D. Juriſtarum devorat *omne bonum.*

Sapienti ſat! Ego, ob ſingularem raritatem, pauca hæc annectere volui. Plura equidem ſuperſunt. Sed tempori & chartæ parcendum eſt. Tu interim lege, & mirare mecum acutiſſimum ingenioſi *Somniantis* laborem. Quàm mirabilis Dominus in omni opere ſuo!

XXII.

Phthiſis ſanatur Cochleis.

LIcèt *Phthiſicis* eſum *cochlearum* ſeriò vetuerint *Sennert. L. II. Prax. P. II. c. 12. qu. 2. p. 219. Sebitz. de alim. facult. c. 8. p. m. 784. ſeqq. Maſſar. L. 1. Prax. c. 7.* & alii, novi tamen Batavam, quæ à *phthiſi* tota conſumta, àque ſuis & Medicis derelicta, tandem ſub dubia ſpe quæ omni deſperatione potior, per aliquot dies continuò devoravit *cochleas*, & facta denuò eſt ὀρθοςάδια, ut ipſamet mihi *Trajecti* non ſine mentis tripudio retulit, quæque ad ſexennium adhuc fuit ſuperſtes. Remur: pro *oſtreis* ſubſtituiſſe *cochleas.* Audiverat fortè, virginem,

ginem, (qua de *Lindenius L. II. Med. Phyſiol. c. 15. §. 35. p. 698.*) *ſummè phthiſicam*, illarum uſu & eſu, paucos intra dies, ita fuiſſe reſtitutam, ut nupſerit, & feliciter ac frequenter pepererit. Adde Ampliſs. *Tulp. L. II. obſ. 8.* qui ſimile (ſi non idem) recitabit exemplum. Et *Borellus* tabem uſu *melonum* curatam dabit, *Cent. IV. obſ. 7.* Retulit etiam Batava mea, viſam ſibi eſſe *impinguiſſe* ab eſu *cochlearum.* Certè de phthiſico, *pinguior* qui factus, notabilem hiſtoriam collegit D. *Thom. Bartholin. C. II. hiſt. 14.*

XXIII.

Lac Viride.

DEdimus aliquot ſtupendi *lactis*, putâ *lutei*, ab aſſumto rhabarbaro, *verè oleoſi*, ab uſu olei olivarum, & *planè atri* in hypochondriaca, ſingularia exempla in *Brev. rer. memorabil. ſib.* ab *Amelunxen, & Alex. de Inſula num. 34. ſeq. & 43.* Addemus etiam *viride.* Sanctè enim retulit Nobiliſſima ac cordatiſſima Matrona, ex Generoſâ ſtirpe *Alefeldia*, ſe noviſſe ruſticam, cujus è mammis *lac viridiuſculum*, idque craſſius, expreſſum ſit. Simile quid habet *River. C. II. obſ. 100. p. 202.* de muliere Monſpelienſi. De pilis *viridibus* vide *Borell. C. II. obſ. 56. & Cl. Bartholin. C. I. hiſt. 40.* de ſudore *viridi obſerv. noſtr. Med. Phyſ. num. 17.* Dixit etiam nuper Generoſiſſimus Aulæ noſtræ Saxo-Iſnacenſis Magiſter, Dominus à *Belovv*, fautor meus ſingularis, ſibi olim in Gallia datum fuiſſe *emeticum*, cujus violentiâ non tantùm multi humores *porracei* rejecti, ſed etiam ex univerſo corpore *ſudor viridiuſculus* expreſſus ſit. *Weitzius* noſter, Prof. Soran. *lac* vidit *rubrum* in femina *Dantiſcana*, à largiori uſu *vini ceraſ. nigrorum.*

XXIV.

Ardentiſſima febris ſolâ nive feliciter curata.

ANdreas Feldbaum / Chirurgus, *ardentiſſimâ febre* in Norwagia olim correptus, & abs omnibus tunc in ſordida caſula aſperrimâ hyeme derelictus, cùm tamen ſibi pereundum eſſe putaret, anceps adhuc experiri voluit remedium, ſaltem ut moleſtias aliquo modo minueret. Ergo ad extinguendum, quô totus ferè combuſtus miſer, æſtum ſitimq́ue febrilem, *nivem*, eâpse noctedelapſam, colligit, & avidè plenâque manu ingerit, fricando eâ quoque manus pedesque. Et, præter ſuam, aliorumq́ue, intentionem & expectationem, ſalvus tandem evaſit, quod ex ore ejus habeo. *Nix* equidem, *tempeſtivè* adhibita, in febribus utiliſſima, quod multiſcius *Bartholinus L. de nivis uſu c.23.p.135. ſeqq.* λόγῳ καὶ πείρᾳ eruditè probavit. Adde Fr. *Valleſii Philoſ. ſacr. c.61. ad iſtud Prov. XXV. 13. & 25.* Sic Cl. *Lyſerus obſ. 4.* meminit, Centurionem quendam, *febre ardente* decumbentem, & caloris torrentis impatientem, commilitones *acervum graminis virentis* in conclave adferre juſſiſſe, in quo ſe totum abſcondidit, atq; aliquandiu delituit. Animadverterunt ſpectatores *vaporem* confertim è gramine, velut igne ſubjecto, exhalantem. Melius inde habuit, & aliquoties renovatô remediô, non ita multò poſt convaluit.

XXV.

Muſca dyſenteriæ genitrix.

VIſitârat aliquando laudabilis *Guicboldus*, tanquam *Curator*, ſeu *Proviſor* Monaſterii *Herivortenſis*, ſorores noſtras, qui reverſus mirabilem FF. narravit hiſtoriam, memoriâ dignam, quamque ſuâ manû ſcriptam in bibliotheca reliquit.

quit. Scilicet *Catharina de Pleſſe*, proba anima, finitô completoriô, preces adhuc ad Deum in cella ſua fuſura, feneſtram forte habuit apertam, per quam magno cum ſuſurro irrumpit *grandior* aliqua *muſca*, quæ dextræ inſidens manui, acriter pupugit eam. Pulſa. Non diu verò poſt inſignem *Catharina* ſentit *tumorem*, cum magna inflammatione, ut quieſcere nequiverit. Alterô mane ſuboritur *magnus Ventris dolor*, quem variis placare voluêre remediis, licèt fruſtrà, dolores augentur, vires minuuntur, purus tandem excernitur ſanguis. Aliæ, quæ vel inviſerant, vel inſervierant *Catharinæ*, eôdem inficiuntur morbô. Summa: multæ fiunt *dyſenteriæ*, ut Medicus ſanas adhuc vix conſervare, ægrotantes autem ægrè reſtituere potuerit, aliquæ tamen cum *Catharina* mortuæ. Veneficium ſubfuiſſe quis dubitat? moleſtia quidem, at nihil periculi à punctura muſcæ. Erat in vicino pago aliquo tunc *lues hæc* graſſans, ſed nemo mortalium ex eo Monaſterium hoc acceſſerat, ut ſine contagio morbus hic propagatus ſit. Nullus etiam, quod omnes dixêre, in toto oppido eô erat correptus. *Catharina* tamen in urbem eam transplantavit. *(Meinhart.)* Imò, *Guicbolde*, maxima & funeſta pericula à *punctura* muſcæ. Nobilis quidam Neapolitanus in nupera peſte cùm neſcio quid ad feneſtram obſervaret, *crabro* quidam advolans naſo inſedit, & promuſcidis ſpiculo eidem infixo *tumorem* quendam effecit, quô ſenſim creſcente, & intra viſcera ſerpente, veneno, intra biduum contractâ peſte extinctus eſt. *Kirch. de Peſt. Sect. 2. c. 4. p. 247.* Cùm in vicinia tunc graſſatam *dyſenteriam* dicat, utique *muſca* hæc *excrementis* aut *cadaveribus* hominum infectorum inſederit, & contagioſum humorem ex eo ſuxerit, quem facilè in alium transferre potuit. *Dyſenteriam* autem æquè ac peſtem *verminoſam* eſſe, *D. Brand* in Scania nuper notavit. Vid. *Act. Med. Hafn. T. V. obſ. 31. Bonet. L. 3. Med. Sept. Sect. 10. c. 17 p. 567.* Adde, ſi placet, *Cynograph. noſtræ Sect. 4. c. 8. § 13.* Alius ſolô *calce* cani infecto impacto peſtem acquiſivit; alia ex ſolo *incu-*

bitu

bitu felis in lectum. Idem l. c. Ceterùm narrat *Krantz. II. Saxon. cap. 24.* Wittekindum, Saxoniæ Ducem, fundâſſe Collegium in Angaria, translatum poſtea *Heriferdium.* Secundùm *Hamelmann.* verò *L. 1. de famil. emort. p. 37.* & *Andr.* Hoppenrod im Stammbuch excuſ. *Argentin.* 1570. Walterus, Comes ab *Hervort*, conſentiente Witekindo, è ſuis bonis id conſtruxit. Secundùm veterem membranam Walterus, cum conſenſu Karoli M. & operâ Witekindi, ceu Ducis Angariæ, A. 792. erexiſſe dicitur, tradito ei toto Comitatu ſuo. Nobiles fuêre Comites *Herifordienſes*, adeò, ut etiam Walterus, præfati Walteri pater, à *Gregorio III.* inter *Principes Saxoniæ* relatus ſit. Amplum ſanè eorum territorium, licèt in viſceribus quaſi *Ravensbergici* conditum. Longè tamen vetuſtiores *Herifordenſes*, & Karol. M. tempore celebres, cùm *Ravensbergici*, demum ſub Ottone orti ſint. *Kranz. L. 5. Saxon. c. 15.* Reverendiſſima ac Sereniſſima Abbatiſſa Herifordenſis, Domina *Eliſabetha*, ex Electori Com. Palat. ad Rhenum familia nata, ipſamet mihi dixit, ſe non alium, quàm *Johannem Walterum*, fundatorem agnoſcere, cujus ſoror *Swala* primùm præfuit, vixitque circa Ann. 819. Juxta *Meibom. append. in Coſmodr. Gobel. Perſon. ætat. VI. c. 47.* ultimus hujus gentis ἄπαις deceſſit, &, conſiliô Karolinô, cœnobium iſtud erectum circa Ann. 790. Æquè *Conrad.* III. in literis de Anno 1147. atque *Frider. I.* de Anno 1152. apertè & conſtanter aſſerunt, *HLuthewicum* duo conſtruxiſſe Monaſteria, unum Monachorum, quod *nova Corbeia* dicitur, ad normam ſcil. *veteris* Corbeiæ, *Herifordenſe* verò Sanctimonialium ad ſimilitudinem *Sueſſionenſis* Monaſterii. Si vera forent, quæ *Erdwin Erdmann*, Conſul olim Oſnabrugenſis, in *Chron. Oſnabr. MS. Kranz. I. Metrop. 40. Lib. 2. c. 17. & Stangefol. L. 2. de circul. Weſtphal. p. 129.* narrant de bonis Eccleſiæ Oſnabrugenſi per *Cobbonem*, Comitem Tecklenburgicum, ablatis, & Monaſteriis, *Corb.* ac *Herifordenſi*, collatis, in quibus locis præerant, *Krantzii* verbô, *homines ſui ſanguinis*, frater ſororque *Warinus* Abbas, & (ut

(ut ego reor) *Theodrata* Abbatiſſa. Hæc, inquam, ſi vera forent, (refutata tamen à nobis in *Theatr. Illuſtr. Viror. Corb. Saxon. c. 20.*) utique tempore Ludovici, vel *Gundrada*, ſeu *Theodrata*, utraque Cobbonis Warinique ſoror, cœnobium *Heriforden*ſ*e* rexiſſet. *Theodratam* enim, ſeu *Theodoram*, Sanctimonialem fuiſſe *Sueſſionenſem*, certum eſt. Aut ergo falſa dixit *Erdmannus* cum ſociis ſuis, vel *Theodrata*, ſeu *Gundrata*, tunc *Herifordio* præfuit. Cùm enim Ludovicus Pius *novam Corbeiam* ad normam *veteris*, & *Herefordienſe* Monaſterium ad ſimilitudinem *Sueſſionenſis* conſtruxiſſe dicatur, utique velut ex *Corbeia gallica* propinquo ſuo *Adelhardo* primùm commiſit *Corbeiam* Saxonicam: ſic etiam, meô quidem judiciô, ex *Sueſſionenſi* Monaſterio deſumtam propinquam ſuam *Theodratam* primùm præfecerit Collegio *Herfordienſi*. Ab ipſis ferè incunabulis id curæ & proviſioni Abbat. Corb. fuiſſe demandatum, ex Synodo habita ſub *Luitberto*, indigno (ut ſe vocat) Maguntiacenſi Archi-Epiſcopo Anno 888. cui quinq; alii Archi-Epiſcopi, cum XIV. Epiſcopis, interfuêre, apertè conſtat. Et *Herimannus*, Comes Lützelburg. quem Saxones novum creârant Regem, quemq; *Sifridus*, Archi-Epiſcopus Mogunt. Anno 1082. in nativitate Chriſti conſecrarat, chirographa Prædeceſſorum ſuorum tàm Monaſterio Corb. quàm Heriford. data Marquardo An. 1083. Goslariæ denuò confirmavit. *Quoniam* (inquit Adrianus IV. in bulla Guicboldo data) *ſorores* Herifordenſis *cœnobii minùs poterant propriis neceſſitatibus pro ſui* ſexus imbecillitate *conſulere, ab* antiquis temporibus *accepimus inſtitutum, & privilegiis Sedis Apoſtolicæ confirmatum, ut* Corb. Abbas, *qui pro tempore eſſet*, juxta conſuetudinem antiquam *ancillarum Chriſti, quarum negotium* Præpoſiti *adminiſtrant, & earum curam habeat, & cauſas, quas illæ agere pro* ſexus fragilitate *non poſſent, Corbeienſis Abbas ad earum uſum, Deo adjuvante, tractaret.* In confirmatione igitur Privilegiorum bonorumque Corb. ac Heriford. Frid. I. vocat Wicboldum *Proviſorem & Patronum Monaſterii Herifordenſis.*

ſis. Datæ literæ Anno 1152. indict. xv. in curia Merſenburg. xv. Kal. Jun. Teſtes erant *Sueno* & *Canutus*, Reges Daniæ, unus Archi-Epiſcopus, X. Epiſcopi, tres Abbates, aliique Principes ſeculares.

XXVI.

Ova in tenebris lucentia.

SUppoſuerat Parens meus *gallinæ candidiſſimæ* XI. ova, ex *nigerrimo* & animoſo gallo concepta. Veſperi aliquando, domeſticis aliis ſtertentibus, catellus ejus *gallinam*, retrò oſtium culinæ ovis ſuis incubantem, fortè offendens, nidô eam expellit, cujus ferociam ut compeſceret Pater, cum lychno cereo ſubitò excurrit, ſed candelabro in ſcalis è manu excuſſo, lychnus extinguitur, progrediens tamen verberat latrantem. Januam verò clauſurus intrat primò culinam, ut felem, ſi quæ fortè lateret ibi, ſimul expelleret, & ecce! *in tenebris* ſplendida *lux*, mirans, unde illa? cùm feneſtra utrinque clauſa, etiam, præter denſiſſimas tenebras, nihil admittere potuiſſet. Circumſpiciens tandem videt *ova* in nido *lucentia* & *ſplendentia*, ut etiam orbes, patinas, aliamque culinæ ſupellectilem, ſat commodè cernere & diſtinguere poſſet. Scribit quoque *Albert. M. L. II. in anim. tr. 3. c. 12.* de *ovo* gallinæ *lucente.* Et *Spleiſtius* retulit *Bartholino* noſtro Baſileæ, *Lampyridum ova* eô dem coruſcare ſplendore. *Lib. de luce brut. cap. 12. p. 210.* Quæ de *gallina candida*, noctu in arbore *lucente*, notârit *Scaliger*, vide *Exercitat. 174.* Sed de hiſce & ſimilibus Naturæ admirandis Illuſtris *Bartholinus* (cujus laudis & orbis idem erit finis,) in ſplendidiſſimis ſuis de *luce animalium* libris omnem compleyit paginam.

XXVII.

Stupendus capitis dolor.

DE fonte in medio *Ammonis* nemore, quem *aquam Solis* vocant, refert nitidiſſimus *Curtius L. IV. c. 7.* quòd ſub lucis ortum *tepida* manârit, mediô die cùm vehementiſſimus calor, *frigida* fluxerit, inclinato in veſperum, *incaluerit*, mediâ nocte *fervida* exæſtuârit, quoque propiùs nox vergeret ad lucem, multum ex nocturno *calore* decreverit, donec ſub ipſum diei ortum *aſſuetô tepore* languerit. Ejusdem verè indolis admirandus capitis dolor, quem in Nobili quodam Auſtriaco notavit Vir Ampliſſimus, Dominus *Mich.* Krummbügel / Conſiliar. Gvelfycus, Amicus olim. Scilicet bonus iſte Eques in *aurora* aliquos, jam ultrà biennium, tolerabiles tamen, ſenſerat dolores, quique tandem, ob conſuetudinem, circulos non multùm turbabant: circa *meridiem* hilaris, ſanus, & ad quævis exercitia promtiſſimus erat. Circa *veſperum* recruduit malum, quodque circa *undecimam* & *duodecimam* nocturnam in ſummo erat gradu, ut, quietis neſcius, aliquando per ſaxa, per ignes, per montes & rura curreret. Demùm circa *quartam* & *quintam matutinam* ſenſim deferbuit, & mitiùs factum eſt, eratque *æſtivô* tempore longè atrociùs, quàm hybernô. Medici cauſam retulère in *lympham* corruptam, & periodicè magis magisq; ebullientem, ideò *fonticulos* ſuasère in pedibus & brachiis, nec ſine ſucceſſu.

XXVIII.

Lethalis hæmorrhagia ab aſpectu ranæ.

EDuardus à Ranmechſen / Præpoſitus *Schackenſis*, Vir obeſus, & valdè ſanguineus, circa veſperam aliquando in horto obambulans, laſſus tandem, capturus, quæ ſpirabat, frigidam

gidam auram, nudô capite in gramine conſedit, piè meditando. Prætervolat fortè *ciconia*, è paſcuis reverſa, ore tenens magnam *ranam*, quæ verò ad ſonitum bombardæ, eôdem momentô, neſcio à quo in vicinia exploſæ, roſtrô excuſſa decidit in *calvitiem* Eduardi, & ex hac in ſinum ejus. Subitò è naribus perterriti ſanguis *cum ſtrepitu* qs. profluxit, quem nemo ſiſtere poterat, bono Eduardo circa ſequentem auroram extincto. Fauſtiùs cecidit *gallina* iſta apud *Plinium L. XV. c. 30.* Nam *Liviæ Druſillæ*, quæ poſteà *Auguſtæ* nomen accepit, cùm pacta illa eſſet Cæſari, *gallinam conſpicui candoris* ſedenti aquila ex alto dejecit in gremium illæſam. Intrepidè miranti acceſſit miraculum, quia teneret roſtrô *laureum ramum* onuſtum ſuis baccis. Conſervari alitem & ſobolem, juſsêre haruſpices, ramumque conſeri ac ritè cuſtodiri. Quod factum eſt in villa Cæſarum, fluvio Tiberi impoſita, juxta nonum lapidem Flaminiâ viâ, quæ ob id vocatur, ad *gallinas*: mirèq; ſylva provenit. Ex ea triumfans poſtea Cæſar *laurum* in manu tenuit, *coronamq;* capite geſſit.

XXIX.

Veſica inter vulvam & anum flatulenta.

SCribit *Borellus C. I. obſ. 8.* de tumore *ventoſo* in diſſecto Nobilis cadavere reperto. Ego quid in *Dithmarſia* olim acciderit, ſubnectam. Honeſtiſſima mulier è gravi puerperio ægrè elapſa, ſentit alterô menſe inter *vulvam & anum* parvum quendam *tumorem*, ſibi tamen moleſtum, qui cum tempore ad magnitudinem *inſignis alicujus pomi* excrevit, & durior factus, greſſus ejus notabiliter impediit. Tandem à cordato chirurgo, affine ejus & compatre, apertus, meros cum ſibilo efflavit *ventos* valdè *ſtercoreos*. Aliam novi, quæ eodem in loco ſingulare habebat foramen, *majuſculi piſi* magnitudine,

ex

ex quo ab ipſa pubertate ordinariè fluxerant menſes. Gravida dein facta, *tenui & pellucidâ* quâdam *cuticulâ* à natura vidit occluſum, quæ verò facilè rumpebatur.

XXX.

Nigra cerebri cruſta.

CHriſtophorus Beerwald/ Thuringus, U. J. C. Amicus integerrimus, Anno 1670. in Gallia excedens, totum *cranium* cum *cerebro* intus habuit *nigerrimum*. Una viſentium vox: colorem hunc à *fumo tabaci* ortum, quem tamen nunquam, quod certò ſcio, guſtârat Civis ſincerus. Et quî fumus iſtius herbæ (nubiloſus putâ ille, craſſus & tetræ fuliginis inſtar fiſtulâ expulſus) ad *cerebrum* pertingat? hoc ſanè cum *Primeroſ. L. IV. de error. vulg. c. 33. J. Dan. Horſt. manud. ad Medicin. P. I. Sect. I. c. 1. p. 22. Magneno Exercit. VI. de tabaco §. 14. D. Schröckio in ſchol. ad obſervat. Helvvigii 44.* aliisque rectè ſentientibus, non capio. Potiùs à *fuliginibus hypochondriacis* nigredinem illam derivaverim. Perfectus ſiquidem erat hypochondriacus, & abſolutus melancholicus. Certè in hujusmodi hominibus vomitum, *Binning. C. I. obſerv. 91.* & feces alvi *nigerrimas* picis inſtar, imò ſemen, velut atramentum ſcriptorium, notârunt alii. *Dec. I. Ephemer. Curioſ. Ann. I. obſervat. 63. Exc. Dn. van der Wiel obſerv. rarior. Cent. poſt. Part. prior. n. 16.* Lac & ſudorem *nigerrimum* & maximè acidum *Alex. de Inſula in Breviar. rer. memorabil. n. 43. Schenck. L. III. obſ. 7. Höchſtett. Dec. II. obſ. caſ. 5.*

XXXI.

Periculoſa hæmorrhagia à fœtore menſtruatæ ocyùs cohibita.

HAud procul *à monte gigantum* (Rieſenberg) fons manat è rupe, ad quem ſi propiùs acceſſit femina *menſtruata*,

 ocyùs

ocyùs ſiſtere dicitur fluxum curſumq; ſuum. *Zacharias Theobald. in arcan. Nat. c. XI. p. 56.* Puero cuidam Sorano ſanguis *è naribus* magnô impetu fluebat. Perfundunt domeſtici, alterationis gratiâ, manus ejus pedesque *aquâ frigidiſſimâ*, fluxu largiùs manante. Ego ex templo fortè veniens, ad partes vocor. Ingredior, & video puerum ferè agonizantem. Ingreſſa ſimul mecum femina, cognata pueri, tunc menſtruata, & *hircum olens;* quam mephitim cùm perciperet ille, ſanguis ſenſim cœpit *condenſari*, & fluxus *imminui*. Quod cùm *Cortnumio* meo referrem, Ne mireris, dixit, vidi ſimilem eventum. Audi, quid mihi contigerit in *Fyonia!* Nobilis puella in eodem caſu à nobis, nec à meipſo, (quorſum ſimulem?) optatum impetrare poterat remedium, etiam probatiſſimis incaſsùm adhibitis. Venit tandem claudicans edentula, cujus anima fœtebat, quòd cùm ter quaterve, *apertô rictu*, in nares & os puellæ halitum ſuum *fœtidiſſimum* efflaſſet, ſubortô *enormi vomitu*, fons iſte occluſus eſt. Ceterùm praxin plebejam cum affuſione *aquæ frigidæ* minimè probamus. Si enim expendas perpetuam inter calidum & frigidum ἀντιπερίστασιν, cujus ratione ſanguis ſpirituoſus, frigidum fugiens, concitatiori ſemper gradu ad interiora & ſanguinis fontem recurrit, & conſequenter ex ipſis naribus copioſiùs fluit, non ſuaſeris eam.

XXXII.

Memorabilis dextri teſticuli tumor.

FAber ferrarius in Saxonia inferiori Anno 1676. rem cum puella *menſtruata* ebrius habuerat, ex quo impuro ac illicito concubitu alterô die horrendô *dextri teſticuli* tumore correptus, cum ſæviſſima inflammatione, ventris femorisque, ſiniſtri præſertim, inſigni dolore, cui tandem acceſſit febris quintana ſyncopalis, & jam cœperat teſtis *nigreſcere*. Maligni

ligni quid ſubfuiſſe, quis inficiabitur? itaque, prævio clyſmate, ſubitò dedi hoc ſudoriferum.

℞. Unicorn. marin. crud. & ver. ℈ß.
Pulv. bez. Sennert. ʒß.
Terr. ſigillat. opt. gr. xiv.
CC. philoſ. gr. viij.
Aq. Calend. ℥iij. M.

Quô ſudor egregiè expulſus eſt, cum magno levamine. Dolores in femore compeſcuit hoc linimentum.

℞. Unguent. Dialth. ℥iß.
Ol. Chamomill.
Lumbr. terreſtr. compoſit.
Lil. alb. āā. ℥ß.
Laud. opiat. gr. iv.
f. c. cer. q. s. Liniment.

Ipſi verò teſticulo hoc applicabatur cataplaſma:

℞. Rad. Althææ ℥iß.
Farin. Fabar.
Fl. Chamomill.
Fol. Scord.
Sem. Lin. & Fœn. gr. āā. ℥j.
Carv. ℥ß.
Coq. in ſ. q. Vin. & Ol. Olivar. pro Cataplaſmate.

Quô tumor ſenſim imminutus, ſed *durior* factus, quem ſolô *Unguent. Dialth.* inunximus, impoſitô *Diachylô ſimpl.* Intereà corpus etiam purgavimus. Et, ſectâ venâ, dedimus Decoct. *Lign. Guajaci*, quô in aurora interdum ſudores proliciebantur. Multum quoque auxilii tulêre diuretica. Parvam denique, quæ reſtabat, duritiem emolliit *Empl. Foreſti de Ammoniac.* Et ſic nos manum de tabula. Quid autem ille? ocyùs ad ignem vetitum accedens, è ſcylla labebatur in charybdin, in recidivam, non quidem dextri, (ut anteà) ſed *ſiniſtri* teſticuli, cum perpetuis doloribus. Cùm igitur magnus

ad

ad hunc teſticulum ſanguinis affluxus eſſet, repuli eum epithemate, ex *Aceto Calendulæ*, & *rubri Idæi*, cum *Aqua Plantaginis* confecto. Repetita potio purgans, cum ſumma εὐφορία. Flatus, qui corpus diſtendebant, evocavimus ſequente clyſmate,

℞. Jur. Gallin. ℔j.
Elect. de Succ. Roſ. ℥ij.
Syr. Roſ. ſolut. ℥j.
Sal. commun. ʒß.
Ol. Rutæ ʒvj. M.

Quô quater optimè excrevit. Poſt horam tamen *dolor* femoris ſiniſtri & teſticuli adeò auctus, ut præ cruciatu nec ſtare, nec ambulare, nec cubare poſſet. Sumtô verò hoc Julebô,

℞. Aq. Fragor. ℥iiß.
Syrup. de Papav. errat. ℥ß. M.

omnis dolor miraculi inſtar ceſſabat. Mane interim & veſperi Cataplaſma ſuperiùs repetitum, additis *ficubus*, quô tumor notabiliter remiſit, & tandem linimentis ac emplaſtris discutientibus prorſus evanuit. Intra annum ferè poſteà nec conjugem, nec aliam, cognovit, ut ſanctè mihi faſſus eſt. Adeò piſcator *ictus* ſapuit!

XXXIII.

Cor bufonis quartanæ remedium.

OBiter dixi *Sect. II. tract. de Bufone c. 4. §. 9. cor bufonis* appenſum commendari vulgò contra *quartanam*, licèt, quô ſucceſſu, tunc ipſe neſciverim. Dixit autem mihi nuper, per urbem noſtram tranſiens, Vir Conſultiſſimus Dn. *Ignatius* Knüttel / J. U. C. Weſtphalus, Amicus ſincerus, matrem ſuam jam à bis ſex annis, *quartanâ* ultrà biennium laboráſſe, & à nemine vel tantillum levaminis, ſeu juvaminis accepiſſe, licèt longè

longè latèquè Medicos & Medicaſtros, Juvenes & vetulas, li-ctores & carnifices conſuluiſſet. Tandem veniſſe æditunm paganum, virum ſimpliciſſimum, at religioſum, certamque ſpopondiſſe medelam, ſi pro labore *caballum argenteum Lyneburgicum* (einen Lyneburgiſchen Pferdethaler) obtineret. Quæ gaudii ſpeique plena, non ſimplex, ſed duplum, triplum, quadruplum contrà dextrâ ſcævâque promiſit præmium, modò ex hoc inferno tandem foret redemtio. Exiens ille cepit *bufonem*, captum ſuſpendit, & toſtum parumper in Sole diſſecuit, *corq;* ereptum, ac in ſubtilem pulverem redactum, unâ ante paroxyſmum horâ, in calido vino ægræ propinavit. Non poterat effari, quos illa ſuſtinuerat, cruciatus, è quibus primarius ferè intenſiſſimum & conſtantiſſimum frigus, ad bihorium usque, cum perpetuo & terribili dentium ſtridore. Quô autem elapsô, ſopor obrepſit, & ſaluberrimus ſudor. Sicque tragœdiæ hujus febrilis clauſula in hunc usque diem. Interim, ne neſciret ſagax mulier, an *phantaſiæ*, ſeu *fiduciæ* in virum, vel potiùs ipſi *corculo* hanc ſuam ſalutem acceptam ferret, aliis, in eodem luto hærentibus, porrexit liberaliter, & cum optato eventu. In nullo tamen, niſi in ſeipſa, tantos notavit cruciatus, aut frigus, licèt, ſumtô pulvere, plerunque inſtans paroxyſmus fuerit atrocior, quô tamen finitô, febris vel ſpontè ceſſavit, vel longè mitior ac modeſtior facta, ab altera pulveris doſi fauſtè ſublata eſt. Quàm magna! quàm multa! quàm mirabilia! & quàm deſiderabilia Domini opera! *Sir. XLIII. 23.*

XXXIV.

Nyctalopia in partu.

Νυκτάλωπίαν *Amboineſibus* popularem eſſe affectum, ſcribit Dn. *Joh. Sigmund* Wurfbain/ Curioſus Indiarum perluſtra-

ſtrator, in *Itinerario* ſuo, à filio ejus, *Hermete* noſtro Norico, Amicô meô certiſſimô, nuper edito *pag. 47.* cui tamen malo *crudo piſcis hepate*, quem *Hay* vocant, medentur. Generoſa femina, ſed rarioris texturæ, in difficili partu, qui primus erat, in νυκλαλωπίαν incidit perfectam, ut interdiu quidem *rectè* cerneret, occidente autem Sole *obſcuriùs* noctu planè *nihil.* Memor obſervationis *Panarol. Pentecoſt. III. num. 49.* ſuaſi, ut *hepar anguillæ aſſatum* diebus aliquot ante cibum ſumeret. Fecit, & intrà menſem omnis conticuit queſtus. Idem præſtare *fel bovinum*, aſſerit Excell. *Bonet. L. I. Med. Septentrion. Sect. XXII. c. 62.*

XXXV.
Roſa in mamma.

HOneſta & formoſa femina, tunc XVIII. annorum, & primùm gravida, in pergula circa veſperam æſtate ſola ſedens fortè obdormiverat. Venit è ſympoſio maritus, Amicus meus ſinceriſſimus. Cùmque dormientem videret dilectam venuſtamque ſuam, furtim & ſuſpensô gradu accedens, joci ergò, *roſam rubram*, inter *mammas*, more ſequioris ſexûs, pendentem, lentâ manu protraxit. Ipſa verò expergefacta & territa cœpit vociferari. Quam ut demulceret, *nudis protractis mammis eandem roſam*, amplexus & oſcula inter, *crebriùs affricat*, & tandem in locum ſuum reponit. Tertiô abhinc menſe parit puellam, in cujus *læva mammilla* manifeſta *elegantis roſæ* delineamenta, ſed *pallidiora*, quæ verô circa annos pubertatis *ſaturatiùs rubuêre*, nunquam tamen magis & floridiùs, quàm *Majo*, ſi ceteræ in hortis florerent roſæ, & tunc ab ebulliente ac acriore ſanguine moleſtum aliquando ſenſit *pruritum.* Manantibus menſibus tota iſta circumferentia *palluit*, quod uterque parens ingenuè mihi dixit. O admiranda & verè divina phantaſiæ potentia, ſoli DEO nota! Noſtra enim curioſitas circa hæc & ſimilia *umbra* in Sole. Lambimus

bimus quidem cum vulpecula vitrum, at pultem non attingimus. Similem hiſtoriam de *figura gammari in mamma*, diximus nuper in *faſciculo primo obſerv. noſtr. Medico-Phyſ. n. 23.* & adhuc aliam innectemus diſcurſui noſtro *de talpa*. Vide interim, ſi vacat placetque, *Caſp. à Reyes camp. elyſ. jucund. quæſt. num. 50. §. 36. Dn. van der Wiel Cent. poſt. obſervat. rarior. part. prior. num. 36. cum Schol. & Eph. noſtr. Curioſ.* paſſim, alioſque quamplurimos, & crede mihi, laudabilem eruditamque eſſe ignorantiam, ea neſcire velle, quæ Summus Magiſter *interiori ſuo ſacrario clauſa eſſe* voluit. *Senec. L. 5. qq.* Potiùs cum *Lucretio*, & mecum,

Admirare *modò*, *nec non* venerare: *nec illa*
inquiras, *quæ ſunt* arcanis proxima, *namq;*
in manibus *quæ ſunt*, *hæc nos* vix ſcire *putandum:*
eſt procul *à nobis adeò* præſentia Veri!

XXXVI.
Aſini temulenti.

SI, juxta monitum Venuſini Vatis *IV. Carm. od 12.* conſiliis *ſtultitiæ brevis* miſcenda eſt, utique non faſtidies, mi Lector, hunc titulum. De *urſo* ex *cerevisia ebrio* facetam narrat hiſtoriam *Adam Olearius in Itinerar. Perſic. p. 120. edit. Sleſvic. An. 1647.* Mihi olim *Eresbergam* in Weſtfalia profecturo occurrit ruſticus cum *tribus aſinis*, qui mox ad lævam, jam ad dextram titubantes, mox ſuper proprios pedes lapſi, mox, quaſi neſcirent, quò vaderent, ſubſiſtentes, miras *temulentorum* geſticulationes, non ſine cachinno meo, æmulabantur. Indaganti cauſam, monſtrat *Hyoſcyamum album* & *Solanum cum floribus ſuis*, clamans: ecce! *hinc iſta Comœdia!* Pluriesne fit? ita. Quâ arte igitur diſcutis tu auritis ſociis crapulam? ſi ad *Dimolam* venero, videbis. Quamprimùm ſe *balneârint*, greſſus ſuos firmiùs figent. Et ſic etiam erat. Audacter enim

deſcendentes ad ventrem usque, plenô ore bibebant, & egreſſi ſtatim modeſtiùs ambulare cœperunt. Ita homines etiam *ſolâ aquâ frigidâ* ſubitò pepuliſſe ebrietatem, binis exemplis probat *Amphion* noſter, Amicus honorandus, in *Decur. I. Ephemer. Curioſ. Ann. II. obſerv. 217.* Ceterùm de *aſino* cùm hîc fandum ſit, ſubtexam adhuc ridiculam hiſtoriam, in *Thuringia* olim factam. Molitor cum *novem aſinis* in proximos pagos detulerat farinam. Ibi à ſociis ſuis invitatus comparuit, ſivitque auritum intereà gregem extra pagum ad ſepes & publicas vias pabulari. Qui reperientes carduos cæſos, aliudque pabulum, *cicutâ* commiſtum, ſecurè vorant ad ſatietatem. Sub crepuſculum molitor abitum ſimulans, facilè à ſociis detinetur, clamantibus: brevem eſſe viam, & faculam ei præferre Cynthiam. *Aſini* intereà vim *cicutæ* in corporibus ſentientes, omnes in campo, viisque publicis, paſſim concidunt, omni motu ſenſuque privati. Tandem molitor circa noctis meridiem ad ſuos remeaturus, *aſinos*, ut dixi, reperit. Quos cùm dormire putaret, inſigniter flagellavit, at mortuos. Vocantur in auxilium ruſtici. Una omnium vox: *aſinos eſſe defunctos*, & alterô die excoriandos. Tunc demùm indagari poſſe cauſam *repentinæ* hujus mortis. Agè, dicebat ille, ſi mortui, quid cædam eos? jaceant, quieſcant, valeant! Venite, ô mei, remeabimus in cauponam: cras mihi eritis teſtes. Vocantur interim excoriatores, quorum unus: *Vin' ergò*, molitor, *ut detrahamus corium, aut num ſingulos redimere placet* duobus nummis capitalibus? *in noſtra enim poteſtate ſunt.* Dic, quod velis, & factum crede. Ille cum ſtupore & gemitu: en dextra fidesque! dabo, quod vis, ſi revocaveris in vitam. Subridens nequam arreptô flagellô omnes è veterno (maximâ ex parte nunc diſcuſſo) excitat. Stupuêre coloni. O lævæ mentes, ajebat, ecce! hæc *herba* (cicutam monſtrans) in vicinia hac luxurians *ſomni aſinini* effectrix. Ruſtici ſub tilia, more pagano, confluentes, legem condidêre, ut quilibet Paterfamiliâs in horto & agro, ſeu ubicun-

que

que noxiam iſtam plantam offenderet, ocyùs evelleret, nequid detrimenti amplius ab ea caperent homines, ſeu beſtiæ. Adde aliam *Petri Andr. Matthioli in herbar.* ſuo, à D. *Joach. Camerario auct. edit. Francof. ad Mœnum Anno 1600. p. m. 384.* De noxa verò *cicutæ* vide D. D. *Sim. Paulli de febr. malign. §. 82. ſeqq. Kirch. de Peſte Sect. 2. c. 2. p. m. 203. D. Hellvvig. obſ. 42. cum* Schol. *Schröckiano, D. Harder. in Dec. II. Ephem. Curioſ. Ann. III. obſ. 115.* & ſexcentos alios.

XXXVII.
Vagitus uterinus cum ſudore cruento.

ISibordus ab *Amelunxen* ad annum M. LXXVII. annotavit: mulieris *Brenckhuſanæ* infantem adhuc *in utero vagiiſſe*, & excluſum ſtatim monſtrâſſe *ſudorem cruentum. Meinhart. à Luchtringen in mirabilibus ſuis* ita: Cæcilia Feulin / robuſta mulier in *valle Dei*, audivit *puellam in utero ſuo vagientem, quæ, cùm vitalem aſpiceret auram, largum ſudorem ſanguineum habuit. Quod* malum omen *eſt.* In gloſſa marginali *Chronici Letzneriani edit. prim.* eandem hiſtoriam à veteri manu notatam reperi. Equidem pluſcula *vagitus uterini* exempla, hujusque cauſam phyſicam, dedimus in *Lagograph.* noſtra *Curioſa Sect. I. c. 3. cruenti* verò *ſudoris in cynograph.* noſtra *Sect. IV. c. 8. §. 12.* ut lubens hanc hiſtoriam credam. Cùm verò omnes ſiniſtra inde captent auguria, & fatale *Höxariæ* excidium inde evincere velint, cachinnum mihi movent. Dubium adhuc, an infans *in utero*, an *extra eum* ſudârit cruorem? Anceps etiam, an ſedente *Sarachone*, XIX. Abbate, Corbeienſi, vel potius ſub *Friderico*, Abbate XX. caſus hic contigerit. Ceſpitat quoque *Letzner*, ſcribens: Anno 1054. conditam eſſe urbem *Hoxariam.* In literis fundationis *Ludov. Pius* vocat *Höxariam villam regiam.* Fatetur enim, Chriſtianiſſimum Imp. *Karolum*, Monaſterium Corb. in honorem S. *Stephani* Proto-

Martyris Chriſti ſuper *fluvium Wiſerah in villa regia*, in loco nuncupato *dudum Hüxori*, conſtrui ac fabricari præcepiſſe. NB. *In villa regia*, infit. *Villa* & oppidum Gallis ſunt Synonyma. *Geneva* apud *Beſold. in Diſcurſ. IV. de Reip. ſtatu ſubaltern. p. 183.* nominatur promiſcuè civitas & *villa*. Imperialis *Northuſa villa regia* apud *Engelhuſ. in Chron. p. 215.* & *Ulma* à Karol. M. Anno 813. *villa regalis. Cruſ. P. II. Annal. Suev. L. I. c. 7. pag. 10.* à Karolo Craſſo autem *oppidum*. Quamvis enim ſub Ottone M. muris cincta ſit, *Stumf. L. VI. chron. c. 16.* nihilominus tamen longo poſt tempore modò *villa* & oppidum nominatur. In fundatione Monaſterii *Alſpirbachenſis* (quam refert editor document. Monaſt. in Ducatu *Würtenberg. p. 238.*) *Rotvvila* dicitur *Villa*, quæ tamen apud Romanos jamdudum nomen *civitatis* & *oppidi* mer[illegible]rat. *Münſter. L. 3. Coſmogr. c. 320.* In veteri Diplomate Regio hanc vidi ſubſcriptionem. *Gotzlari* è *villa regia* feliciter V. Kal. Maj. Anno 1039. Anno Domini Counradi Imp. Auguſti Imperii XIII. Regni XV. *Hamelia* ad Viſurgim, à vicino fluento *Hamela* ita dicta, ſeu *Hameloa*, vel *Hamelau*, ob ſoli fœcunditatem locique amœnitatem, *Quéern-Háámeln*, à *Quéern*, Saxonibus Belgisque *molam truſatilem* notante, ab Ottone, Duce Brunſvicenſi, in lit. Anno 1323. dicitur *Villa*, *Helmoldo L. I. Chron. Slav. c. 43.* *Villa publica*, i. e. civitas Imperio *immediatè* ſubjecta. *Freher. ad Petr. de Andlo L. I. de Rom. Imperio, c. 16. p. m. 162.* Viden' ergo, etiam *Hüxori* tempore Karoli M. fuiſſe *villam regiam*, ſeu oppidum, ut alibi fuſiùs probavimus. Quæ autem de excidio *Hüxarienſi*, Anno 1630. d. 10. April. facto, blaterant, vana ſunt, & ſibilo, non reſponſo, digna, ſcilicet ſi hunc infantem ejus ruinæ prodromum eſſe velint. Sed cùm caſum hunc in diſſertatione mea de *ſudoribus admirandis* examinavero, nolo hîc prolixior eſſe. Ita: fatalis & luctuoſus erat interitus *Hüxariæ*, ſed quid tu mihi detorſeris eum vel à *ſudore*, ſeu *vagitu* infantis *Brenckhuſani*?

XXXVIII.

XXXVIII.

Verruca ventriculi lethalis.

THomas Ruth / miles, diu quæſtus de inſigni ventriculi gravitate, appetitu collapſo, febri lenta, per intervalla ingraveſcente, tabe totius corporis; ſubſequente tandem maſsâ, juglandis magnitudine, cum multo ſanguine, ἄνω rejectâ. Ab illa hora perpetuò ferè fuit *hæmoptoicus*. In cadavere ejus ventriculus circa ſiniſtrum orificium utrinque exhibuit *verrucam*, cum radice ſua firmiter annatam, alteram magnitudine *minoris pomi borsdorfiani*, alteram *grandioris* alicujus *avellanæ*. Fortè plures eſſent repertæ, ni tumultuaria apertio tempus invidiſſet. Ita *Salmuth*. C. I. obſ. 6. in inteſtinis *infinitas verrucas* in cachectica virgine poſt obitum invenit.

XXXIX.

Pinguedo humana in diſſolvendo ſanguine coagulato.

PUella VII. annorum, ſcalâ in aream delapſa, *ſanguinem* copiosè evomuit, quem ocyùs ſupprimunt parentes, filiâ in cymbam Charontis detrusâ. Alterô die ad Parochum iſtius loci vocor. Advolat ſchedula, opem meam implorans. Cùm nil ad manus eſſet præter *pingued. human.* ad alios uſus ſervandam, memor *Horſtiani* moniti *in epiſtolis*, (vid. *Hildan. C. II. p. 340.*) dedi portiunculam puellæ, qua de ſingulis matutinis in juſculo ℥ij. ad ℥iiſs. caperet. Dici vix poteſt, quàm laudabili cum ſucceſſu. Concretus quippe ſanguis per *tuſſim ſcreatumq́;* fruſtatim, citrà moleſtiam, rejectus, doloribus punctionibusque, quæ lancinârant puellam, ex voto profligatis.

XL.

Ren in ſilicem verſus.

SAxea origine nos natos cecinit ingenioſa vetuſtas apud *Naſon. L. 1. Met. fol. 7.* quod funeſta eheu! multorum comprobant exempla. Oleum & operam perderem, ſi cuncta *ſaxea* Microcoſmi monumenta hîc recludere conarer, dicturus tantum, quod ſatis eſt, de nauta quodam Norvvagico, cujus *ren ſiniſter* poſt obitum totus *in ſilicem* verſus inventus eſt pond. ℥iiß. & ℈iiß. Et hic iſte *lapis* eſt, cujus in ſcholio noſtro *ad obſ. 59. Alex. de Inſula in Breviar. ejus rer. memorabil.* mentionem fecimus. Ecce figuram! Adde sîs, quæ è *Sachſio* noſtro repetit Celebratiſs. *D. Bonet. L. 3. Med. Sept. collat. Sect. 24. c. 5. p. 738. ſeqq. Dexter ren* cum ureteribus utrinque in ſtatu erat naturali, in veſica autem magna *lapillorum* congeries. Plura ad rem facientia non ſunt annotata.

Fig. V.

XLI.

Monſtrum canino-humanum cum flamma & fragore natum.

ADmirandæ equidem hiſtoriæ, quas Celeberrimus D. *Bartholin. Vol. II. Med. Actor. Hafnienſ. obſ. 2.* de *vacca*, quæ unà cum *vitulo* XXX. peperit *catulos vivos*, omnique numero perfectos: de *cane oviparo* D. D. Jung. in *Decur. I. Eph. Curioſ. Ann. II. obſ. 250.* de puero unà cum *excrementis alvinis* fœtum *caninum* benè conformatum rejiciente D. *Reyger in ead. Dec. ann. 8. obſ. 58.* curioſè annotârunt. Maximè etiam ſtupendum, quod nos retulimus in *faſciculo priori obſ. noſtr. Medico-Phyſic. num. 81.* de gemellis, *canum* inſtar, in utero *pudendis* monſtroſè cohærentibus, & quod de *cane* è muliere nata conſignavit nuper Excell. Batavus *Dn. van der Wiel Cent.*

I. obſ.

l. obſ. rarior. 72. Scribit *Iſraël Schmied. in obſ. MS. Anno 1632.* *Scrofam* opilionis, eamque prægrandem & robuſtam, ex *canibus* paſtoralibus concepiſſe, & quinque *catulos, albos* plerumq; & *villoſos*, bene tamen formatos, peperiſſe. Nihil *ſuilli* in iis, niſi quòd *fimetum* aliquando roſtris ſubverterint, inq; *fimeto* ſe volutârint. Annectemus nos quoque hic monſtroſam de *cane* hiſtoriam. Dominus *Johann.* Wien / Vir integerrimus, & Mercator olim *Iſnaci* facilè primarius, ſæpius dixit Patri meo, (ut nuper demum legi in Adverſariis ejus,) ſe anno 1635. vidiſſe honeſtam Bavari cujusdam militis feminam, caſtra Virumque ſequentem, quæ, ex fœdo *moloſſorum, à coitu cohærentium:* aſpectu inſanùm territa, in pertinacem febrim lapſa, è qua tandem emergens, ſumma cum moleſtia & cruciatu, (præmicante ex utero *luculenta flammâ*, & ſubſecuto *magno fragore*, quaſi minus aliquod ſclopetum exploderetur,) peperit horrendum monſtrum ſexûs ſequioris, ſed extinctum. Caput erat prorſus *caninum*, at *depile*; lingua exerta, locô brachii utrinque duo *pedunculi canini*, cauda brevior; cetera mentiebantur figuram hominis. Hoc pondus inutile maritus clanculum & ocyus ſub quercu in finibus Bohemiæ tumularat. Anno 1012. *Kochſtedii* gemelli nati cum *roſtris anſerinis*, & vice dextri brachii habebant *alas anſerinas. Binhart. L. 1. Chron. Thuring. p. 78.* Anno 1556. in feſto omnium Sanctorum *Tundorfii* figuli cujusdam uxor monſtrum enixa cum *roſtro canino &c. Idem L. 3. p. 147.* Anno 1600. d. 17. Junii *Tungedæ* aliud monſtrum natum cum *auribus caninis &c. Idem L. 3. p. 216.* Anno 1555. 12. Jul. *Nebræ* in Thuringia *Andr.* Beyers filia in ipſo partu, jamjam prodeunte infante, magnum emiſit *fragorem & flammam.* Sed audiamus ipſum *Binhartum* ſic fantem *Lib. 3. Chron. ſui p. 145.* Andreæ Beyers Tochter / welche einen jungen Schuhmacher zur Ehe gehabt / nach dem ſie drey gantzer Tag ſchwerlich und gefährlich in der Geburth eines Kindes gelegen / daß man auch drey Wehmütter zu ihr hat holen müſſen / hat endlich ein todt Kind zur Welt bracht / und gleich

im gebähren und den gröſten Schmertzen / da das Kindlein über die helffte gebohren / iſt ein groſſer ſchrecklicher Knall im Leibe der Frauen geſchehen / als wenn man eine groſſe Hacken-Büchſe abſchöſſe / und iſt das Feuer gewaltig aus ihrem Leibe mit des Kindes Beinen gefahren / auch am Hindern dem todten Kinde Blaſen als die Hüner-Eyer gebrant / der Kinderfrau / Kathrin Hegenwaids genandt / den Backen hefftig verſehrt / auch das Feur in der Stube herumb gefahren / einen groſſen Stanck als Pulver und Schweffel gemacht / dabey viele ehrliche Matronen geweſen / auch etliche vom Adel / die ſolches geſehen / und zeugen. Sic *politus* ille *Thuringicæ hiſtoriæ ſcriptor*, cenſurâ *Buslidianâ*. Eadem hæc hiſtoria, quam *Cornel. Gemma L. 7. Cosmogr.* exque hoc Cl. *Bartholin. de luce homin. c. 18. p. 118.* recenſet. De *flamma* ex *puteo* oppidò raram vide hiſtoriam D. Wolfſtriegels *in Dec. I. Eph. Curioſ. Anno I. obſ. 33.* de *flamma* ex *ventriculo D. Piſan.* ead. *Dec. & Ann. obſ. 77. cum Schol.* ut de hiſtoriæ noſtræ veritate minimè dubitandum ſit.

XLII.
Sudor ſub nive ſaluberrimus.

VIr quidam eruditiſſimè doctus, inque ſplendido munere jam conſtitutus, Amicus meus primarius, tunc audax Martis pullus, ſumtâ virili togâ, *variolis* corripitur. Igitur in caſtris, ut quivit, morbum cuticulamque curabat. Noctu autem à callido hoſte è latibulo ſuo expulſus, ad confœderatas trans Rhenum excubias agentes, properaturus, ignotam aliis ingreditur viam. Sed ecce! ob morbi violentiam, & alia impedimenta, ægriùs ac lentiùs ille feſtinans, tandem in *ſaliceto* quodam ad ripam fluminis, equô, vectore ſuo, ad arbo-

arborem alligato, humum, *nive* molliter conteɛtam, fatigatus cubile ſuum eligit, ſolô pallió ſubſtractô, quod etiam tegumenti vice erat. Hîc extra teli jactum cubans, meminerat fortè *Tinct. Bezoard.* quam in ſacculo commodè habebat. Hâc ſumtâ, & corpore pallio benè involuto, eventum Deô committit. Interim ſuavis obrepſit ſopor, ad auroram usque protractus. Surgens miratur optatam requiem, & *largum*, in quo ſub Jove frigido, *nive* totus eâpſe nocte contectus, cubârat, *ſudorem*, quem vix in plumis molliùs ac commodiùs expectâſſet. Abſterſo igitur, ut poterat, ſudore, & decuſſâ nive, ocyus ad ſuos tranſit. Ubi ſtatim, ſumtâ alterâ tincturæ doſi, denuò ad ſudorem ſe compoſuit, ſicque morbum animosè & gloriosè ſuperavit. Sanè *nivem* calefacere, multis rationibus & experimentis evicit *Bartholin. Lib. de niv. uſu c. 7.* cui adjungas velim D. D. Frommanns ſelectam *diſp. de antiperiſtaſi c. 2. §. 7.* Interim valde dubito, an hoc tentamen mihi tibive, ſi periclitari velimus, fauſtè ſuccedat. Proh! quanta *monſtra* curationum naſcuntur aliquando in Arte ſaluberrima!

XLIII.
Noctua antiparalytica.

NEſcio ſanè, cur plebeji noſtri homunciones ex *noctua* volitu, cantuve nocturno, mala cudant omina. Atheni enſibus bellum cum barbaris gerentibus per exercitum eorum volitans *victoriam* præſagiit. Hinc adagium apud eos natum: γλαὺξ ἵπτᾶται, vel ἵπτᾶ, ſi cæſos hoſtes, & ſubſecutam innuerent victoriam. *Pier. L. 20. Hieroglyph. f. 179.* Hieroni, Siculorum Principi, primùm bella ineunti *aquila* in clypeo, *noctua* in haſta conſedit. Quod oſtentum & *conſilio* cautum, & *manu* promtum, *Regemq;* futurum ſignificabat. *Juſtin. L. 23. cap. 4. Caſimirus Alberti*, Mecklenburgicus, Legum Studioſus, diu *paralyticus*, multa incaſſum tentârat. Tandem,

dem, conſiliô amitæ ſuæ, cepit *noctuam*, eamque, plumis detractis, eviſceratam, mundatam, ſale conditam, inque furno lentè exſiccatam in pulverem redegit. Ex hoc cum *caſtoreo* miſto fecit unguentum, quô membra *paralytica* inunxit feliciter. Vidi integrum muris caput à *noctua* cum ſtercore *κατω* rejectum, quod, ceu ſingulare quid, cuſtodiebat nobilis Matrona, cui bono autem, neſcio. Memini hîc Mercatoris Hamburgenſis, qui *tertianâ* ſeptem menſibus afflictus nullibi commodum reperire poterat remedium. In *Ruſſiam* tandem profectus, ſuavitatem *carnis cygneæ* mirè commendatam audivit: cujus dulcedine captus, juniorem quendam *olorem* opiparè ſibi præparari jubet, omni inſultu febrili ab illo die, in iſtum usque, quô hæc mihi *Mindæ ad Travam* retulit, ultrà 20. annos penitus ceſſante. Scilicet *in longis morbis*, exhauſtâ Medici ſcientiâ, & fatigatâ arte, *non rarò ſic ſolet natura velut è machina adeſſe ægris, & ſanare deſertos, poſt longam & inſanam curationem, ait Cl. Lindenius L. 2. Med. Phyſiol. c. 15. §. 33. p. 698.*

XLIV.

Abſceſſus renum fauſtè curatus.

NEſcio, cur Celeberrimus D. *Sylv. L. 2. Prax. cap. 24. §. 37.* abſceſſus *renalis* curationem in dubium vocârit. Felix ſanè, & verè Hippocraticum exemplum dabit nobis Excell. D. D. *Johann. de Muralto*, Nobilis Tigurinus, Curioſorum *Aretæus*, Collega & Amicus honorandus, *in Decur. II. Ephem. Curioſ. Ann. III. obſ. 139.* cui adjungemus aliud. Viri Pl. Rev. & Cl. D. *Johann. Mich.* Höhers / Aulæ Saxo-Römbildenſis Concionat. ibidemque Archi-Diaconi, nobilis conjux, 60. ferè annorum, plurimis abhinc annis immanes perpeſſa erat cruciatus *nephriticos*, qui demum Anno 1681. cum ſumma inflammatione, & abſceſſu ſiniſtri renis, aliisque gravioribus ſymptomatibus, magis magisq; ſtipati & aucti, omnem

ferè

ferè ſpem ſalutis præſcindebant. Dedit tamen *Kellnerus* noſter primùm varia præcipitantia, humoresque acidos abſorbentia, ſpecialiter mixturam è *coralliis albis*, *margaritis*, *lap. Cancr.* in aqua font. l. a. *cinamomiſata*, vel cum *elæoſaccharo cinamomi* parùm edulcorata, qua de hauſit ſubinde cochleatim, nunquàm verò ſine inſigni præcordiorum anxietate & vomitu acido. Propinavit porrò manè ſeròque *Tinct. fl. r. papav. errat. cum ſpirit. nitr. dulc.* cochleatim & *arcan.* Tartari cum ſpirit. *roris majalis* in potu à gutt. xxx. ad xl. aliquoties in die. Item *ſpirit. nitr. dulc.* ſolum à 30. ad 40 gutt. in juſculo ante prandium & cœnam, atque arcanum duplicatum, more *Wedeliano*, confectum, in potu. Nec laxantia oblitus eſt è pulp. tamarind. jalapp. lap. lazul. &c. additis aliquando clyſteribus, è *ſucco raphan. & cancr. vivor. expreſſ.* nec non *herb. charefol. fl. r. chamom.* &c. confectis, caté etiam uſurpatis anodynis. Externè famulabatur cataplasma ex rad. althææ, mica panis ſimilag. recent. flor. chamomill. ſambuc. ſem. cannab. lini & papav. alb. in lact. caprin. coct. & lumbis aliquoties calidè applicatum, optato cum ſucceſſu. Ruptô enim *abſceſſu renis*, magna puris copia, unà cum cruore & fragmentis calculi majoribus minoribusque, cum urina per aliquot dies profluxit, dolore omniq; ſymptomate penitus ceſſante, ægrâque ex voto reſtitutâ. Denique ut abſtergeret & conſolidaret, in uſum traxit *balſ. ſulph. aniſat.* D. D. *David Kellner*, Archiater Römhildenſis & Stollbergenſis, Practicus nunc in Imperiali Northuſa, Amicus noſter antiquus, qui hanc & ſequentem hiſtoriam mecum communicavit.

XLV.
Monſtruum Wiegelöbianum.

FErax *Thuringia* noſtra *monſtrorum*, quod vel unicus teſtabitur *Binhart. in Chron. ſuo Lipſ. excuſ.* Anno 1613. Dicam ſaltem recentius. A. 1674. ruſtica *Wiegelöbiana* in Ducatu

Saxo-Gothano monſtrum peperit maſculinum, quod ante (A) retroq; (B) ſiſtemus. Pectus aliqualiter *gibboſum*: loco abdominis erat *ſaccus membraneus*, isq; *pellucidus*, monſtroſè ad pedes usque propendens, in quo inteſtina cum ceteris infimi ventris viſceribus contenta, quæ ſingula accuratè & diſtinctè cerni poterant. Ex capite dorſum versùs dependebat informis *maſſa carnoſa acuminata.* (lit. B. & C.) Pes ſiniſter *curvus* & intortus: (D. D.) cerebri vice fungebatur *oſſea* aliqua (*poroſa* tamen) ſubſtantia. Facies fœda & abominabilis. Collum ferè *nullum*. Ventriculus ab inteſtinis figurâ & magnitudine non diſtinctus. Sceletum adhuc monſtrabit D. *Joh. Andreas* Bechmann/ Reip. *Gothana* Phyſicus ordinarius, Amicus noſter.

Fig. VI.

XLVI.

Menſes ordinariè per ſudorem expulſi.

HOneſta virgo Norvvagica, Eccleſiaſtis filia, menſibus ordinariè inſtantibus, *maculis rubicundiſſimis, iisq; latioribus*, per totum ferè corpus, inprimis autem circa *mammas*, pingebatur, ſubſequente graviſſimâ cephalalgiâ, plerumque cum odontalgia conjuncta. Conſultus *Rhodius* noſter, ſuaſit ſudoriferum ſumere ex rob ſambuci, immixto ſale C.C. Secutus largiſſimus ſudor, maculis planè evaneſcentibus, omniq; malo, dolore & queſtu penitus ſublato. Hoc remedium ſemper poſtea uſurpavit, nunquam ſine ſucceſſu. Interim linteamina à ſudore cruento valdè tincta ipſe vidit *Rhodius*. Tandem cùm ex honeſto conjugio gravida foret, Natura primùm conſuetas & ordinarias ſibi aperuit vias, quas poſtea conſtanter etiam ambulavit. Conf. *Vol. I. Act. Med. Hafnienſ. obſerv. 44.*

XLVII.

Coitus cum ſudore cruento.

VIr primarius, ſed malæ conſtitutionis, & Veneris conjugalis cupidiſſimus, plerumque eam in aurora exercebat, Circa finem, ubi omnes vires maximè intendebat, *ſudor* aliquando prorupit *rubicundus*, qui æquè ſuum ac conjugis induſium tali colore tinxit, citrà virium jacturam, uti putabat, Suſpicatus Parens meus, familiaris ejus intimus, à largiori potu *vini rubri* tincturam iſtam ortam, ſed fallax erat hæc conjectura. Dominus *Fridericus* Kraft/ Decan. Hüxor. ad S. Petr. Amicus noſter, *ſcorbutico-arthriticus*, uſus aliquando *Spirit. aperit. Penoti*, quô largus provocatus ſudor, ſuavi obrepente ſopore. Expergefactus miratur *rubicundiſſimas arenulas*, paſſim in induſio tenaciter adhærentes: intuetur corpus, & ecce! easdem in univerſo, quas in ſcatula collectas ſubridens mihi monſtrabat cum magna alleviatione ſui. Nomen Viri, quô de ſuprà, vix reticerem, niſi plures adhuc ejusdem familiæ in patria & vicinia forent ſuperſtites, quorum dignitati (ut par eſt) parcimus. Ita refert *Borell. Cent. IV. obſerv. 17*, Gallum quendam nunquam conjugi ſuæ conjungi potuiſſe, quin *largo ſanguinis* ejus *profluvio* ſinus pudoris illius regurgitaret,

XLVIII.

Exceſſus momentaneus Sereniſſimi Ducis Saxo-Iſnacenſis, JOH. GEORGII, conjecturaliter delineatus.

Q. Metellus Macedonicus de Q. Cornel. Scipione, optimè de Rep. merito, cùm interemtum conclamari audiviſſet, mœſtô vultu, æmulus licèt & voce confusâ, in publico

blico exclamavit: *Concurrite, concurrite cives, mœnia urbis noſtræ everſa ſunt!* Vix annus jam effluxit, à quo communis Patriæ miſeria eadem verba mihi & omnibus extorſit. *Concurrite, concurrite cives, mœnia urbis noſtræ everſa ſunt! Palladium* noſtrum ereptum eſt: *Pharos* noſtra diruta eſt; *columna* noſtra cecidit! *corona capitis* noſtri ablata eſt: *Paxillus*, qui fixus erat in loco fideli, periit! Scitis enim, *ô Mei!* quàm benè, quàm fideliter, quàm prudenter Vobis imperârit Sereniſſimus Patriæ Pater, JOH. GEORG. Dominus eheu! quondam noſter Clementiſſimus, poſt fata tamen quoque, maximô ſuô meritô, humillimè & æternùm à nobis omnibus colendus. At ſcitis etiam, *ô Boni!* quàm ſubitò conciderit, quàm puſillum momentum illuſtrem animam æternitati reddiderit. Næ pium non tantùm æquumque, ſed etiam valdè curioſum erit, abſtruſam *momentanei* iſtius *exceſſûs* cauſam *conjecturaliter* indagâſſe. Dixi: *conjecturaliter.* Cùm enim Illuſtre Optimi Principis cadaver non licuerit inſpicere, Sereniſſimâ Viduâ id vetante, utique præter *conjecturas*, ratione tamen & experientiâ munitas, à me nihil præſtolabimini. Vellem equidem, ut eruditiores Magiſtri, & qui longiùs conſenuêre: in Arte, hâc me faſce levâſſent. Glorioſiùs enim mihi doceri, quàm docere. Interim nemo, niſi malus, boni Civis meditatiunculam, placidæ Curioſorum cenſuræ modeſtè ſubjectam, roſerit: ſed potiùs, monente *S. Auguſtino L. I. de Trinit. c. 2. §. 3.* quisquis hæc legeris, *ubi pariter certus es*, perge mecum, *ubi pariter hæſitas*, quære mecum, *ubi errorem tuum cognoſcis*, redi ad me, *ubi meum*, revoca me. Monitus meliora ſequar. *Morbô attonitô* ſuccubuiſſe Optimum Ducem, una omnium vox eſt. Surrexerat manè hilaris vegetusque, cantârat hymnos, more ſuô, matutinos: viderat devotô cum ſtupore renatum in feretro viduæ in Nain filium, pranſus erat pancraticè, conſultârat de arduis Provinciæ ſuæ negotiis, Conſiliarium, quem aliò miſſurus erat, adhuc pleniùs inſtruens. Verbô: cuncta *apparenter* bona, ſana, robuſta,

buſta. Nihil moleſtiæ, nihil queſtuum, nihil de adverſo periculi! Sed audi, quid in fatis fuerit! Excurrenti tandem circa quartam Veſpertinam in ſylvam, *Eccardshuſæ* proximam, (ibi enim cecidit generoſa anima) occurrit fortè cervus, quē plumbeô globulô ille trajecturus, in momento, in ictu oculi, corruit pronus in faciem, verè ἀποπληκτὸς, nullô ſensûs motûsve ſignô ampliùs nobis datô. Accurrunt attoniti, qui fortè aderant, miniſtri, cruentant venam, ſed erat irrevocabile fatum. Heu mihi! quanta, & quàm univerſalis, & quàm momentanea Tanti Herois ἀποπληξία! Quæ ſimilitudo deſumta eſt *à victimis*, ad aram proſtratis. Cùm enim antiquitùs animalia ſacrificanda ſecuri in fronte tam validè percuterentur, ut repentè conciderent, dicebant ea ἀποπληκτὰ, homines verò, eôdem modô concidentes, ἀποπλήκτες, ipſumq́ue morbum ἀποπληξίαν. Quam ſi cum Cortnummio αἱμοστασίαν in cerebro dixero, rectè me dixiſſe reor. Duo *Senex* noſter in ſanguine expendit maximè, σύστασιν, & κίνησιν, ſeu περίοδον, ut ipſe interpretatur *L. I. de diæt.* Utraque quamdiu ſecundùm naturam ſe habet, ὀρθοστάδιοι ſumus. Sin: ἴλιας κακῶν. Σύστασιν amittit ſanguis, (1) *per rei alienæ mixturam*, (2) *per propriam in ſeipſo alterationem, & corruptionem*, ob qualitatum diſſidium & exuperantiam, quod commodè vocamus διέρησιν & φθορὰν. Περίοδον verò amittit ſanguis, vel cùm plus ſolito movetur, & cùm emovetur, & motus fit præter ſolitum non conſuetus, tunc naſcuntur plerunque *deliria*; vel cùm decantatiſſima fit φλεβῶν ἀπόληψις, quam cum Pergameno rectè dixeris *ven[...]rum repletionem, à copia factam.* Copia iſta *purus* putus *ſanguis* eſt, *latè* ſumtus, qui nimiùm auctus, ſeu concitatus, ſibi ipſi fit noxius, liberumq́ue motum occludit. Hôc verò denegatô, quid niſi πνευμάτων ἀπόληψις? quam Senex noſter bellè vocat στάσιν. Αἱμοστασία igitur nobis idem quod *ſanguinis ſufflamminatio.* Cùm verò plures αἱμοστασίαι diverſos creent morbos, generi addidimus ſpecificam differentiam, quâ certus, & quidem *attonitus* (ut *Celſus* vocat) *morbus* tan-

ſum ſignificatur. Illam denotat *ſubſtantia* illa *alba*, quam propriè dicimus *cerebrum*, totum pro *parte* ſumentes. Eſt igitur pars affecta, ſeu *ſubjectum* in hoc morbo *mediatum*, organon animale, i. e. cerebrum cum medulla ſpinali & nervis ab eodem propagatis. *Immediatum*, arteriæ eô in loco, ubi in cerebrum deſcendunt. Si exit officio ſuo cerebrum, i. e. quando nec ſenſum, nec motum voluntarium præſtat, apoplexia ſuccedit. Pertinet igitur ad functiones læſas. Læſio eſt, quando functio prorſus non fit, aut aliter, quàm decet. Hîc prorſus non fit: num *abolitè*, vel *interceptò?* ajo poſterius. Hæc autem fit vel ſpiritu non influente, aut influere prohibito. *Secundus* ignis à corde exiens (quem *Hippocr. L. I. de diat. text. 33.* ἄστρων δύναμιν habere dixit) ille eſt, interprete Elegantiſſimô *Lindeniô L. II. Med. Phyſiol. c. 15. §. 47. p. 704.* qui per arterias ſoporales aſcendit in cerebrum, & hinc per nervos decurrit in muſculos. & hinc cum ſanguine per venas redit ad cor. Ideò autem hunc πυρὸς πείροδον ἄστρων δύναμιν habere aſſerit Senex, quia ſpiritus animales omnium ſunt defæcatiſſimi, ſubtiliſſimi, agillimi, & minimè calidi. Hi ſpiritus quando ad nervos, ubi officiô ſuô animali, ſenſum ſcilicet motumque voluntarium, ex animæ mandato, præſtando fungi debent, decurrentes in via ſufflaminantur, intercipiuntur, conculcantur, & influere prohibentur, quid niſi ἀποπληξία? Hinc Cl. *Langius*, in Alma Lipſienſi Prof. olim Celeberrimus, *in Miſcell. Med. Curioſ. V. p. 11.* apoplecticum hoc malum unicè aſſignat *enormi circulationis ſanguinis impedimento*, ſeu ſanguinis iſte motus in ipſa *cerebri* ſubſtantia, ſeu in *venis*, *arteriisq;* jugularibus ac carotidibus, ſeu etiam in ipſo *pectore*, cohibeatur. Cauſa morbi antecedens *ſolus ſanguis* eſt, *latè* ſumtus, adque partem affectam ruens. Latè ſumtus, dixi, i. e. quem latitudo ſanitatis permittit, phlegmaticus, bilioſus, melancholicus, aut flatulentus, non quidem iſte, qui jam obſtruit, ſed qui decurrit ad cerebrum, inque via ac procinctu eſt, ut obſtruat. Hoc Excell. D. *Cortnummius*,

mius, Profeſſor Reg. in Equeſtri Danor. Sorana, Medicus κτ̃ φύσιν, (ὃ κτ̃ νόμον) ut accuratus, ita ſanè fortunatus, Hoſpes ac Præceptor meus (ipsô *Hipp.* juramentô) etiam *poſt fata Parentis locò ſemper habendus*, in aureolo ſuo de *Morbo attonito* libro *c. 24. p. 89.* venuſtô illuſtrat φαινομένῳ, è Macrocoſmo petito. Sicut enim *Luna*, terrâ inter *hanc & Solem* interpoſitâ, neceſſariò *ecclipſin* patitur, hoc eſt, *lumine* ſuô, à *Sole* accipiendo, privatur, ita, ut *lucem*, tenebrarum iſtud ſolatium, animalium generi præſtare non poſſit, neque influxu ſuô, ſapientiſſimè à Creatore inſtituto, *generationum* & *mutationum* viciſſitudines obire: ad hunc modum *Cerebrum* in *Microcoſmo*, ſanguine *inter hoc* & *cor* interpoſito, qs. *ecclipſin* patitur, h. e. omnibus ſuis operationibus privatur, ita, ut omnia corporis membra *lucis*, ſpiritus animalis, indigentia extremis obruantur tenebris, cùm neque *oculus* tum videat, neque *auris* audiat, neque *manus*, neque *pes* ullum ſuum officium faciat, &, quod maximum eſt, ne *ratio* quidem ipſa tantum poſſit, ut ægritudinem ſuam cognoſcat. Idem ſenſiſſe *Hippocratem*, patet ex *Lib. de morb. 2. text. 6.* & *L. de acut.* ubi cauſam in *ſanguine*, locum affectum verò non niſi in *vaſis* quærendum eſſe aſſerit, idque laudatiſſimus Vir ibidem accuratè probat, & contradicentibus egregiè ſatisfacit. Exempla proſtant apud *Plater. L. I. obſ. p. 13.* ubi *plethorica* femina, cùm in macellum prodire vellet, pecuniamque in menſa depoſitam acciperet, ſubitò corruit, humique proſtrata & tota reſoluta maximam ſanguinis copiam ex ore naribusque effudit, & mox extincta eſt. Adde *Borell. C. II. obſervat. 34. Bonet. L. I. Sect. XVII. c. 4. Tulp. L. I. obſerv. 7. Hildan. C. III. obſervat. chirurg. XI. ſeq. Bartholin. C. II. hiſt. 60. Laurent. L. IX. anat. contr. 18. Rhod. C. I. obſerv. 67.* Cauſa apoplexiæ primitiva, ſeu προκαταρκτικὴ, eſt omne id, quod ſanguini, *ut obſtruat*, occaſionem, ſeu initium largitur, vel *potentiâ*, ſeu *actu*, ut ſunt ſex res non naturales, quos inter *aer*. In frigido, auſtrino & uliginoſo, qui ſanguinem figit, hunc affectum no-

cavit *Holler. L. I. de morb. int. 7. in ſchol.* cum aliis, qui tamen cauſa ſaltem occaſionaria. Cibi εὔχυμοι, vinum generoſum & craſſum, cereviſia craſſa, & multæ nutritionis copiosè ingeſta. Obſervatum quoque, qui Vinum *Abſinthites* crebriùs uſurpârant juvenes, concitâſſe ſibi apoplexiam. Ex Spiritu Vini *Bonet. Med. Sept. collat. L. I. Sect. XVI. c. 8.* à fungis *idem p 165.* Ebrietas frequens hujus mali cauſa, *Foreſt. L. X. obſervat. 76. in ſchol.* & paſſim alibi. *Plat. L. I. obſervat. 13. Bonet. lib. & Sect. cit. cap. 7.* nec non tabacus, quo de vide *Barbett. L. I. Prax. cap. 2. pag. 27.* & Cl. *Decker. in not. pag. 30.* ac *D. Helvvig. in obſervat. num. 45.* Suô enim tempore in Galliis Maſſiliæ duo fratres mercatores Hollandi, voluptatis gratiâ, certârant, quis eorum plures fiſtulas tabaci exugeret, ſed dum unus ad XVII. alter ad XVIII. aſſumſiſſet, ambo ſubitò *apoplecticorum* inſtar deciderunt. Rationes ſubnectit *Celſus* noſter in erudito ſuo Scholio *pag. 167.* quod vide. Venena inconſideratè aſſumta, ut *hydrargyrum*, ſecundùm quorundam opinionem, trahentium hûc *Fernel. de lue venerea cap. 7.* & *Ferd. Pozeti L. II. de venen. cap. 21.* ac *Hildan. C. VI. obſervat. 22.* Idem contingere poteſt in exceſſu, vel defectu laboris, teſte *Ballon. L. II. Conſil. Jachin. in IX. rh. ſ. 9.* Adde animi παθήματα, quæ inter excellit *ira*, brevis iſte furor. Exempla dat *Foreſt. L. X. obſervat. 70. in ſchol.* & terror. Vid. *Amat. Luſit. C. III. curat. 22. Foreſt. L. X. obſervat. 75. Fabr. Hildan. C. VI. obſervat. 12.* accedit immoderata ſeminis excretio. Hiſtoriæ ſiquidem docent, quosdam inter amplexus animam prurientem ejaculâſſe. *Foreſt. L. XXVI. obſervat. 20. Hildan. C. I. obſervat. 19. Harsdörfer* im groſſen Schauplatz jämmerlicher Mord-Geſchichte *P. I. hiſt. 6. 11. ſeq. Plin. L. VII. cap. 53. Pontan. in opuſc. de obedient. Henric. ab Heer obſervat. 9. c. f. Bonet. lib. cit. pag. 165. a.* Suppreſſiones menſium, lochiorum, hæmorrhoidum ſuum addere poſſunt ſymbolum, teſtibus *Luſitano C. V. curat. med. 3. Ballon. in paradigm. pag. 318. Font. in reſponſ. & curat. pag. 35.*

& pag.

& pag. 29. in prior. faſcicul. obſervation. mear. Med. Phyſ. num. 115. Dec. II. Ephemer. Curioſ. Ann. V. obſervat. 225. nec non balnea intempeſtivè uſurpata, *Hildan. C. VI. obſervation. 96.* Adde ſuppreſſionem hæmorrhagiæ narium, *Hildan. C. III. obſervat. 11.* immoderatum acidularum uſum, *Franciſc. Hildesheim. Spicil. VI. pag. 526.* Scabiem retropulſam, *Dec. I. Ephemerid. Curioſ. Ann. I. obſervat. 58.* Vermes, *Holler. Scholiaſt. in L. I. de morb. int. cap. 19.* & *Zacut. L. II. Prax. admir. 12.* Pinguedinem ſiniſtri cordis ventriculi, *Bartholin. C. I. epiſt. 2.* A cauſis violentis, ictu ſcilicet & caſu, ſæpiùs quoque accidiſſe, exempla loquuntur apud *Beniven. L. de abdit. morbor. cauſ. cap. 110. Foreſt. L. X. obſervation. 79. Tulp. L. I. obſervat. 3. & 6.* Adde *Cortnumm. cap. XXXII. §. 27. ſeqq.* ex tumore in capite apud *Bartholin. C. IV. hiſt. 86.* exque capitis vulneribus, ut, præter *Hippocrat. L. II. de vuln. cap. 2. text 27.* paſſim teſtantur exempla. Quid? quod ex ſolo ſanguine extravaſato notârunt affectum hunc *Wepfer de loc. aff. in apoplect. pag. 229. Plater. L. I. Prax. cap. 2.* à fulmine patrem cum filio tactum ſcribit *Beniven. Lib. de abdit. obſervat. 23.* Pluſcula exempla ab abſceſſu, epilepſiâ, polypo cordis &c. collegit Clariſſimus *Bonet. L. I. anat. Pract. Sect. 2.* de duobus oſſiculis in cerebro mulieris apoplexiâ extinctæ repertis vid. curioſam diſputationem *D. D. Scheidii*, Profeſſ. Argentinenſ. habit. An. 1687. Menſ. Jun. Addi demùm poteſt ætas ſenilis utplurimùm, in prima ſiquidem unicum tantùm hujus tragœdiæ exemplum vidit *Cortnummius*, D. D. *Wedelius* verò annô ætat. XVIII. D. *Rösler* annô XIX. ex ebrietate. *Bonet. Lib. I. Medic. Septentrion. Section. 17. capit. 7.* habitus εὔσαρκος, temperies calida & mediocriter humida. Princeps noſter *plethoricus* erat, & *catharro ſuffocativo* (quem jamdudum metuerant alii,) obnoxius. Multa tulerat in caſtris, ſudans algensque domi etiam vigiliis, curis & mœrore attritus, aliis ſerviendo ſeipſum conſumebat, adeò ut magnam *ſcorbuticorum humorum* colluviem, jam

olim ſub alio Sole collectam, adhuc in corpore circumferret. Quo de vitio ipſe mihi queſtus, cum ſuperiori æſtate (conſilio aliorum) *acidulas* biberet *Pyrmontanas*. Magna *catoches* cum apoplexia affinitas! una utriusque pars affecta & cauſâ, & gradu ſaltem differunt, conſentiente Cl. *Barbette L. 1. Prax. c. 3. p. 31. D. Schröck. in ſchol. ad obſ. Helwig. 59. & D. Bonet. L. 1. anat. pract. Sect. 4. obſ. 1.* adeo, ut, judiciô *Argonautæ* noſtri, & illa commodè dici queat *attonitus morbus*. Cùm igitur tàm rarô exemplô, ſanus, hilaris, vegetusque corruerit Princeps noſter, inque momento illuſtrem efflârit animam, nullô ſigno pathognomicô præviô, nullo etiam vitæ reſiduæ indicio amplius à lapſu nobis datô, quid impedit, ſi cum non nemine exceſſum hunc *apoplectico-catalepticum* dixero? erat ſiquidem ὅλου τοῦ σώματος, καὶ τῆς αἰσθήσεώς τε, καὶ γνώμης, καὶ κινήσεως παράλυσις, *totius corporis, ſenſus, & mentis, motusq;* (omnimoda) *reſolutio*, eaque momentanea, verus ἀστροβολισμὸς, ſeu *ſideratio*, aut repentina *congelatio* ſpirituum, fortè à vapore, quales in *fulmine*, & è *terræ ſpecubus* aliquando exhalare videmus, quæ ſubitò rigida reddunt animalia, ut teſtantur exempla apud *Cl. Major. de ſerpent. petref. & 26. p. 22. Aventin. L. 7. hiſt. Bojoar. p. 480. D. Sachs. in diſſert. de mirand. lapid. nat. p. 68. Bartholin. C. 2. h. 100.* Quid verò *catalepſis?* certè, cenſente D. *Fiſchero*, Archiatro Anhaltino, in *corp. Medic. Imperial. L. 3. Tit. 10. p. 221.* nihil aliud, quàm *ſoboles ſucci melancholici nimis fermentati*, caſibus externis non neglectis. Prudenti pauca & omnia. Ego nullum apoplexiæ exemplum, quod cum noſtro exactè conveniat, vel apud *Schenck. Foreſt. Donat. Höchſtett. Fernel. Tulp. &c.* adhuc reperire potui, niſi unicum iſtud *Plateri L 1. obſ. 27.* quod *aliqualiter* huc quadrare videtur de Candidato ſcilicet, qui in cathedra purpurâ Doctorali jamjam veſtiendus, cum A. 1595. in antiqua Baſilienſi peroraret, ſubitò corruit, totus attonitus, ſine ſenſu motuque, in quo paroxyſmo è brabevterio in conclave delatus aliquantulum permanſit, donec admotis refocillationibus

nibus ad ſe rediret. Cùm de morbo diu anceps quæſtio foret, rectè cenſuit *Platerus*, eſſe *catalepſeos* ſpeciem, cujus cauſam dicit, (1.) *nimiam animi intentionem in orationem*, quam memoriter recitabat, (2) *prægreſſa ſtudia aſſidua*, (3.) *capitis imbecillitatem*, & (4.) *humorum melancholicorum copiam.* Quæ ſi locum habent, proh! quam puſillam muſculam cum aquila contulero, ſi contrà expendam continuos labores, moleſtias, pericula, vigilias, mœrores, curas, verbô: aſſidua ſtudia, æſtus inter & gelu, ab ipſa juventute Cæſari, Imperio, & Patriæ, domi foriſque, fide & conſtantia, impigrè ab Auguſto noſtro Saxone exhibita. Inde non tantùm capitis, ſed totius corporis imbecillitas nata, & magnus humorum melancholicorum proventus. Puella iſta apud *Sal. Diverſ. de affect. particul. c. 4. p. 216.* paſſa erat *cephalalgiam, vertiginem & anxietatem*, antequam alterô die ſubitò caderet. Nihil horum in Sereniſſimo noſtro. An verò in cadavere ejus in arteria magna, inq; vena cava etiam ſanguis *concretus* inventus fuiſſet, & ſic quidem, ut, ceu *gladius* ex *vagina*, integer educi potuerit, αὐτοψία edocuiſſet. In omnibus, quotquot *Greiſelius* vel *apoplexiâ*, ſeu *catarrho ſuffocativo* extinctos aperuit *Dec. I. Eph. Curioſ. Ann. I. obſ. 74.* corpora illa *calloſa, viſcida & glutinoſa*, vel in *cerebro*, ſeu *corde*, aut in *ambobus* aliquando vidit, de quibus *Wepfer. in tr. ſuo de apoplecticis.* Et *Jacotius Comm. ad aph. 7. L. 2. Coac.* in anatome catalepticorum venas in capite *craſſo* ſanguine plenas vidit, non ſecus ac *Bartholinus* noſter omnes cerebri ventriculos *concreto* ſanguine in apoplectica turgentes, ut ne guttulam amplius exciperent, *C. 2. hiſt. 60. Grumos* ſanguinis *ſpiſſos* in utroque ventriculo cerebri offendit *Dn. van Slemmerding in diſſ. ſua de apoplexia.* Sanguinem *actu frigidum* in apoplecticis notavit D. *Cluder. Dec. II. Eph. Cur. Ann. IV. obſ. 138.* in venis adhuc calentibus nonnunquam concreſcit, & in apoplexia adeò *concretum* notavit *Heijdockus*, ut, cum venam phlebotomando diviſiſſet, diviſum quoque ſanguinem concretum in ea repererit,

Higmor.

Higmor. L. 2. Anat. P. 2. c. 6. p. 158. qui bellam ſubnectit rationem. Ut vitium capiant, nî moveantur aquæ, cernimus omni die. Eodem modô, motu ſanguinis circulari, vel à craſſiore ſanguine, aliisve variis cauſis, etiam abditis aliquando, impedito, ſeu ſufflaminato, coagulatur equidem & grumeſcit, ſeu concreſcit, ut multis exemplis probat *Phoſphorus* noſter in *Ocean. Macro-Microcoſm. §. 136.* inſtar *corallii fruſtorum & ramuſculorum* in venis inventum refert *Borell. C. 2. obſ. 28. & Riol. Enchir. Pathol. & Anat. L. 2. cap. 27. pag. 142.* inſtar *medullæ ſambucinæ* concretum vidit cum *D. Sim. Paulli de febr. malign. §. 80.* Sic etiam in Sereniſſimo meo idem fuerit congelatus, concretusque, ut circulo naturali in momento tantus obex, tantumque ſufflamen poni potuerit; cujus cauſæ adjuvantes, præter ſuperiùs tactas, auſtrinus, autumnalis, & tunc veſpertinus aêr, (quem tot annis nebuloſum, pluvioſum, uliginoſum &c. in caſtris & ſylvis etiam, ſenex tunc, hauſerat,) ut tandem compedes quaſi injecti ſanguini, & funeſta iſta ςάσις ſubſecuta ſit. Non dubito tamen, quin, ſi prudens adfuiſſet Medicus, moram aliquam nexuiſſent fata, & pauſam ſaltem feciſſent, ſi omninò ea devitare noluiſſet divina Providentia. Sed meræ conjecturæ ſunt. Nec grandius quid Tibi ſpopondi. Utinam, & ô utinam cadaver Optimi Principis curioſiùs examinare licuiſſet, reperiſſemus utique, quod aureos meruiſſet aſteriſcos, & canâ æternitate dignos. At cùm id non permiſerint Superiores, nihil, prætor ſuſpiciones à me expectaſti. Interim memoria Optimi Principis ſit in Benedictione!

XLIX.

Vinum rubrum in morbillis & febre maligna innoxium.

Licet *Foreſt. L. 6. obſ. 41. vinum* gallicum *rubrum* in morbillis utplurimum *lethale* cenſeat, ego tamen quinque puel-

puellorum (& plurium) exemplis contrarium verè aſſerere poſſum, è quibus periculoſiùs decumbens *Tobias*, Jonæ Raſsmuſſen / Ringſtadii in Seelandia, filiolus *ſexennis*, in quo occultationem morbillorum, cum magna anxietate & crebriori jactatione corpuſculi, notârunt Parentes. Verùm cùm *vinum rubrum*, cujus cupidiſſimus erat, acciperet, biberetque frequentius, prorupere *morbilli*, cum ſudore & εὐφορία, ut ipſe convaluerit. Multum quidem tribuere Parentes panno, quô tectus erat, *rubicundo*: at ego floccifacio cum *Primeroſ. L. 3. de error. vulg. c. 19.* Funeſtum aliàs indicium *puſtularum occultatio, cum anxietate & agitatione corporis*, experientiâ *Pachequi in obſ. River. communicat. 25. & 62.* Alius *ſeptennis*, *Nicolaus*, Eraſmi Anderſzen filiolus, continuò, juſsû aviæ ſuæ, biberat *vinum rubrum*, & tamen evaſit feliciter. Tertius *Georg. Chriſtian.* Hermanni Schütters filius *novennis*, excernebat feces alvinas *cruentas*. Quô ſpectaculo mater territa, ſubitò ad me veniens remedium flagitabat. Caſus mihi primò ſuſpectus. Aliquoties enim obſervaram cum Auguſtæ urbis Medico D. *Höchſtettero Decad. I. caſ. 7. ſeq.* mictum, aliasq; excretiones ſanguineas, tàm ἄνω, quàm κάτω, in *variolis* & *morbillis* θανάσιμα fuiſſe ſigna. Rogo tamen, num fortè ei dediſſet *vinum rubrum*? affirmantem cum pulv. bezoard. dimiſi, vinô poſthac interdictô, & hic bellè reſtitutus. Quartus *Hieron. Chriſt.* Waaterland / *XI.* ferè annorum, cùm, expulſis jam morbillis, vinum poſceret, idque *rubrum*, me diſſuadente, ex indulgentia matris obtinet, & hic adhuc valet agitq; feliciter. Quinto, tenerrimæ texturæ puſioni, IV. nondum annorum, horum exemplo jam animatus, & precibus Parentum quodammodò victus, ultrò conceſſi, *citrà noxam*. Idem feci in diverſis aliis, nunquam tamen, quod certò dico, *ſiniſtro* eventu. Non tamen eſt, quòd inde cudamus regulam, exceptionis neſciam. Opulentus quidam Oenopola A. D. febre malignâ correptus, propter Deum rogabat Medicum, Virum alioquin prudentiſſimum, ut ſibi unicum concederet hauſtu-

lum *vini rubri* vetuſtioris, cujus jam à multis annis ſuetus e-rat. Sed tulit repulſam. Quam iſte ægerrimè ferens, verſus parietem converſus omne alloquium, cibum, potumq; poſthâc pertinaciter averſabatur. Uſa interim conjux alius, etiam Veterani, Medici conſiliô clanculum, qui, re catiùs expenſa, dandum eſſe aliquid *conſuetudini* Viri pronunciabat, vinum aliquando permittens, & cordatus iſte *Albertus*, præter ſuorum expectationem, paucorum adhuc remediorum adminiculô, integrè reſtitutus, qui fortè adhuc mortalium veſcitur aura. Tàm magna vis & efficacia *conſuetudinis*, uti ſub umbone *Meibomiano* rationibus & exemplis doctiùs evicit *Georg. Theodoricus* Speyrmann / in venuſta exercitat. habit. *Helmſtad.* 1681. Et *Bartholinus C. 6. hiſt. 7.* vinum in *petechiali* febre aliquando ſalutare fuiſſe, exemplis confirmat. Virginem olim nôram, ad annos pubertatis tunc properantem, quæ nulla re magis delectabatur, quàm *vinô rubrô*, omnia alia faſtidiens. Primùm ad Sacram Synaxin acceſſura rogabat presbyterum, ut ſibi daret *rubrum vinum*, cùm cetera ſint inimica, allegans exemplum *Innocent.* VIII. qui, ob defectum vini, *Norwagis* in S. cœna *mulſam* conceſſit, notante *Huitfeldio in Chron. Danico* & *Raph. Volaterrano L. 7. Geograph.* & indulgentias *Melanchton. Lib. de uſu Sacram. integr.* qui Ruſſis eandem permiſiſſe dicitur, ſed num voti ſui compos facta fuerit, in Germaniam tunc abituriens, hactenus non reſcivi. De potu *vini* in *malignis* vid. etiam *Dec. II. Eph. Curioſ. ann. IV. obſ. 169.*

L.

Ex ſalvia comeſta bufones.

Bufones naſci in homine, vix curioſi quid hodie. Tritum etiam notumque, quàm multis *ſalvia* illota lethalis fuerit, (vid. *tract. meum de Bufone Sect. I. c. 3. §. 15. ſeqq. & 37.* nec non *tract. meum de Salvia Sect. ult. cap. unic. §. 2. ſeqq.*) verùm ex comeſtis *ſalviæ* foliis *bufones* natos eſſe, non adeò paſſim obvium

obvium eſt. Audi igitur, quid *Iſrael Schmied*, elegans artis filius, *in obſerv. MSS.* conſignârit. Devota femina, *Sibylla* Penningin / ſummis doloribus ventris diu ac miſerrimè excruciata, tandem tota contabuit, & de ſcalis, præ imbecillitate virium, lapſa, fractô crure, vitam finiit. Cujus cadaver cùm reponeretur in ſtramen, viſus eſt *bufo* è poſterioribus ejus cum *pullo ſuo* progredi. Sic fabros dolorum manifeſtè vidimus. Dixit ſoror ejus, ab illa horâ, quâ Sibylla *Salviæ* folia, aſpectu fœda, & ſine dubio *ſpermate bufonio* adhuc madida & infecta, vorâſſet, ſe hoſce dolores ſenſiſſe, qui, ſucceſſu temporis, maxima ſumſere incrementa. Si ex *ſemine bufonio*, induſio puellæ aſperſo, fœdum hujusmodi animalculum in *dorſo* naſci potuit teſte *Kirchero L. de Peſte Sect. 3. c. 3. p. m. 310. ſeq.* & ſi *Scorpio* ex frequenti odoratu herbæ *Baſilicæ* in cerebro excluſus, referente *Schenckio L. I. obſerv. medic. 80.* Quidni etiam ex *foliis Salviæ* comeſtis, *ovulis bufoniis* plenis, ſimilia animalcula prodierint? Confer hiſtoriam, quam ex *Anonymo* citavimus in *Salvia noſtra Sect. ult. §. 8.*

LI.

Sitis diu deficiens in febri maligna citra noxam.

INter alia funeſta ſymptomata, febrim maximè malignam *Henrici Andreæ*, Civis Piſtorisq; Iſnacenſis (quo de latiùs in *tract. meo de Salvia Sect. 2. P. 3. Membr. I. c. 4. §. 3.*) ſuperiori vere concomitantia, minimè poſtremum erat *pertinax bibendi abſtinentia* per integros duos dies unamque noctem. Qui defectus, vel monente Excell. D. *Chriſt. Langio in Miſcell. Med. Curioſ. num. 15. pag. 38.* me admodum vigilare juſſit. Studui igitur cupidinem ſitis (exemplô *D. Acoluthi*, Phyſ. Uratislav. in *Dec. II. Eph. Cur. ann. IV. obſ. 169.*) callidè accendere, & ſuſcitare, ac ſegnitiem caloris emendare potione vini, temtis Catonum ſuperciliis: ſed pertinaciter reſtitit delirans *Henri-*

cus, cuncta potulenta omninò faſtidiens. Tandem, ſuâ ſponte, præter noſtrûm expectationem, vociferari cœpit, num *Breyhanium* adeſſet? affirmantes juſſit, ut ſibi propinarent. Sic unus alterve hauſtulus vini commodè ei datus. At, ſenſim ceſſante delirio, pias noſtras fraudes eluſit. Pergens interim ego bezoardicis meis, aliisque, quæ genuina imperabat methodus, conceſſi denique, quod unicè & anxiè flagitabat, *Breyhanium*, duobus abhinc milliaribus petitum. Sicq; tandem verticem *bonæ ſpei*, Deo duce, Comite labore, aſcendimus, navigantes nunc in portu, cantaturi: Deo gratias!

LII.
Albi corvi arte facti.

SIſtunt nobis Curioſi *Decur. I. Ephemerid. ann. III. obſ. 57. & 184.* ac *Decur. II. ann. 4. obſerv. 95.* aquilam, fringillam, linariam, aureolam, hirundinem, alaudam, murem, & corvos *albos*; adde *Ann. 5. Dec. 2. obſ. 188.* Taleſque vidit *Boyle tract. de color. experim. 2.* & meminit quoq; eorum *Ariſt. L. 5. de generat. animal. c. 6.* & *O. Dapper.* in der eigentlichen Beſchreibung der Inſuln in Africa / in ſpecie Nieder Æthiopien / *p. 584. col. a. Amſtelod. Anno 1671. excuſ.* Alexander ab Inſula *in Breviar. rer. memorabil. à nobis edit. c. f.* paſſerem dabit verè *niveum*, & D. *Lachmund*, Amicus olim noſter, in *Dec. I. Eph. Cur. An. 4. obſ. 184.* Quô artificiô tales fiant, à Judæo ſe accepiſſe gloriatur Parens meus in ſchedis. Vendiderat Apella iſte ſat carô pretio in nundinis Francfordenſibus octo hujusmodi *corvos* eleganter *candidos*. Cùmque *arte* ſic factos ultrò & conſtanter Patri meo aſſeruiſſet, tandem eidem ſecretum, ſub hac conditione, revelavit, ne ulli hominum innoteſceret. Quod ſe ſanctè ſervâſſe ſcribit, ſed, num experimenta hujus rei fecerit, ſubticuit. Quicquid ſit, ſeu verba dederit Judæus, ſeu ſeriò dixerit, cùm tamen ſciam, Excell. *D. D. J. Dan. Horſtium in Phyſ. Hippocr. Diſſert. 8. theſ. 10.* hujus arcani etiam meminiſſe, è ſche-

è ſchedis paternis bonâ fide hîc annectam. *Ova corvina* jamjam excluſa, (recentiora enim meliora) pinguedine *albi catti* benè inunge, & adhuc *cerebro* ejusdem *felis* probè illita, *candidiſſima* gallinæ juniori & primiparæ, propè cellam, ſeu in alio loco à Sole remoto, ſuppone, *candidis* poſtea linteaminibus ſpatio iſto contecto. Ego, ut ſincerè fatear, nullum feci experimentum. Tu verò ſi volueris, per me equidem licebit.

LIII.

Variola circa podicem lethalis.

M*Otacillam* ſine *gutture inferiori* dedit nobis *Alex. Inſulanus in brev. rer. memorabil. num. 61.* Annus jam volvitur decimus nonus, quòd extra antiquam Regiam urbem, cui ampliſſimus *Mercatorum portus* nomen aſperſit, in littore maris meditando oberrans, fortè offenderim aliam *motacillam* in Saxo ſtantem, &, hauſtâ ſubinde roſtellô aquâ marinâ, ſibi ipſi per anum crebrius eam injicientem, ut clyſteris vice fungeretur, ceu *Ibis* in ripa Nili. Capta ſequenti die eôdem in loco, & Civi meo dilectiſſimo, *Henrico* Heſſen / SS. Theol. Cult. donata. Quô ſpectante diſſecta *variolam* circa podicem nobis exhibuit pulcrè pellucidam, & ſubtili liquore plenam, piſi majoris magnitudine, quæ excrementis omnem occluſerat exitum. *Variolam* nominare placuit, cùm ſimillima fuerit puſtulis iſtis infantum, (denen Kinderbocken) coloris *ſubfuſci*, contentusque liquor peſſimè fœtuit. Voluit igitur avicula eô, quô dixi, remediô à Natura ſic edocta, ſibi mederi, & tandem fortè roſtellô, ſeu ab acrimonia aquæ ſalinæ, rupta fuiſſet veſicula, ſi diutiùs manſiſſet ſuperſtes.

LIV.
Pes infantis anſerinus.

QUantus ſit terror & error in gravidis, vel millia docebunt exempla. Stupendum ſanè omniq́ue memoriâ dignum, quod in *Geneſin* ſuam tranſtulit *Luth. cap. XXX. p. m. 424. B.* exemplô repetit *Mart. Weinrich. L. de monſtris cap. XVII. p. 160. B.* de formoſa & pudica femina *Iſenacenſi*, quæ, ex accurſu *muris majoris*, cui vicinus aliquis, ad fugandos alios, nolam ſuſpenderat, maximè perterrita, ut fœtus tandem in ſimilis beſtiolæ formam degenerârit. *Glirem* vocat Lutherus, nihil aliud autem intelligas velim, quàm *murem majorem*, quem plebs noſtra eine Ratze / eine Ratte appellat, uti ex *Andr. Toppii Chron. Iſnac. MS. cap. VII. pag. 84. Cyriac.* Spangenbergs Eheſpiegel *concion. 56. Caſp. Titii* Exempelbuch *cap. 26.* vom Ehſtand *Membr. I. hiſt. 3. pag. 605.* apertè videre eſt. Dederat ancilla Nobil. & Maximè Strenui Dn. ab *Uſslav*, Equitum Magiſtri, Viri cordatiſſimi, *anſeribus* ſaginandis ſuetum pabulum, cui nequam puer ſemen *hyoſcyami* & *cicutæ* clanculùm & petulanter immiſcuit. Cœperunt illi titubare, ſtupere, ſtertere, denique magnô clamore inſanùm præliari, & ſe invicem mordere. Advolat opilionis conjux tunc gravida, ut ſtabulo expelleret tumultuantes. Sed ecce! unus, isque maſculus, *dextrô pede* elevatô, magnô ſtrepitu, clamore & impetu in mulierem involat, quem illa repagulô ligneô, quod fortè dextrâ tenebat, abactura percutit, ut claudicaret. Hinc perterrita maximè cruciabatur, rens, ſe pœnas hujus facti luituram. Terrore igitur & errore hoc menti obverſante perpetuò, id tandem effecit mulier, ut filium pepererit, cujus *pes dexter* inferiùs verè eſſet *anſerinus*, ceu ex adjecta vides figura. Tertiâ demùm ſeptimanâ ab epilepſia extinctus eſt. Felem cum *pedibus* planè *anſerinis* habet in *Brev. ſuo Iſib.* noſter *num. 53.* Et An. 1474. in Germania natus dicitur infans

ſans *manibus pedibusq́ anſerinis*. Pluscula hujus rei exempla prudenter ſelecta dabit Celeberrimus Dominus *de Wiel*, Proto-Medicus Hagienſis, Vir inter *Batavos* excellenter doctos nulli ſecundus, in *Part. prior. Cent. II. obſervat. rarior.* quæ oleum ac lampada olent, dignumque laude Virum mori vetabunt. Fig. VII.

LV.

Ex terrore caducus lethalis.

Miles in ſympoſio ebrius bombardam fortè explodit. Quo ſonitu mulier, in veſtibulo ædium ſedens, lactentemque in mammis detinens filiolam bimeſtrem, adeò terrefacta, ut cum alumna ſua ſellâ delaberetur, & utraque eâpſe horâ gravi corriperetur *caduco*, cujus crebriores inſultus cùm infans ſuſtinere nequiret, (*decies* enim *ac ſexies* primô die miſella pertulerat) alterô extinguitur. Rogatus à Centurione, ſub quo ſtipendia merebat miles, num *mortis reus* haberi poſſet? quidni? dicebam. Ex mera enim malitia fecit, quicquid fecerat, exhibens ſimul reſponſum Ampliſſimæ Facultatis *Lipſienſ.* An. 1649. 26. Aug. *in Med. Critic. D. Ammanni ſuper caſ. 56. edit. noſtr. pag. 355. ſeq.* ut plures hujusmodi caſus, quorum probè conſcius, hîc reticeam. Alius temulentus alii infanti eundem peperit morbum, infusô ori *breyhaniô* ſummè frigidô, quem tamen, ſolô *unicorn. mariu. in aq. fl. til.* datô, DEI gratiâ, ſervavimus.

LVI.

Mors ex fumo tabaci.

Alius ſceleſtiſſimus miles dormienti in cunis puerulo, à *morbillis* nuper redemto, aliquoties *fumum tabaci* plenis buccis in nares & os apertum inſufflaverat. Inde frequentiſ-

ſimæ

ſimæ ſternutationes, convulſiones, & tandem mors terribilis. Si ex fumo *fornacis Hild. C. IV. obſervat. pag. 248.* ex odore *carbonum Amat. Luſit. C. VII. curat. 33.* & ex fumo *candelæ ſebaceæ Med. Crit. D. Ammann. caſ. 59.* mors ſubſecuta, quidnî ex tetro, fœtido & abominando fumo *tabaci* eadem evenerit? Adde hiſtor. Cl. *Helvvigii* de apoplex. *ex tabaco n. 45.* cum erudito Scholio Amici noſtri *Celſi.*

LVII.
Nutrix peccatrix.

OMnis mater ſuo, *non* emtitio *lacte, quos genuit, ſuſtentato: neq; ullam vel* divitiæ, *vel* natalium ſplendor *excipiunto: Si morbus impediat, auditis Medicorum ſuffragiis, eâ de re maritus Magiſtratusq; ſtatuunto. Quæ ſecùs faxit*, ignominiâ *notator*; eſt lex *Scheurliana Diſſert. IV. Polit. th. 17.* quam multorum autoritate illuſtravimus & confirmavimus in *Cynograph. Curioſ. Sect. I. cap. 3. §. 53.* Quantæ enim peccatrices, nutrices, & quanta labes abs iis dimanet in parvulos, non unius diei ſtudium eſt recenſere. Dabimus ſaltim epitomen hîc errorum à nobis notatorum. Parans quædam *rob ſambuci*, crebriùs & largiùs veſcitur eo. Hinc puella, trium ferè menſium, *ſcabie* infeſtata cum lacte vires *ſambuci* affatim ſugens, in magnum labitur ſudorem, *odore, colore*, imò *ſapore ſambucinum*, viribus autem maximè reſolutis. Tandem ſuperveniente *epilepſiâ* extinguitur. *Phthiſica* duos puellos nobiles eâdem infecit labe, qui etiam mortui. Alia *quartanâ* clanculum laborans, eandem, at *lethalem*, in puſionem quadrimeſtrem derivavit. Venuſta puella, ex voto hactenus ſana, ſubitò incidit in pertinacem *alvi ſuppreſſionem*, quam nullus Medicorum recludere poterat; Mortuâ demùm eâ reſcivimus, mali hujus fontem manâſſe ex nimio *oryzæ* & *meſpilorum* uſu, quem nutrix ſibi familiarem fecerat. Alia *Sp. Vini aduſti* ſe replens, *ardentiſſimam febrim* in alumnum ſuum trans-

transſudit. Innumeras novi, quæ tam *lacte* vitioſo, quàm *cibo*, in fœtidiſſimo ore maſticato, & à *ſaliva* fermentato, *ſcorbutum*, *epilepſiam*, aliaque mala, innocentiſſimis aſpersêre corpuſculis. Quoties obſervavimus *diarrhœam?* Petulca nutrix, ut libidini ſuæ ſatisfaceret, lactentem *vomitu* ſuſtulit *continuô*. Alia à *rixis* & *jurgiis* flentem puſionem ocyùs admovet mammis, qui eâpſe horâ fit *epilepticus*. Alia *rapis* largiùs veſcens, infantem in funeſtam conjecit *colicam*. Alia *citriis pomis*, aliisque acidis, valdè delectata *coagulatum* & ferè *caſeoſum* lac nolenti intruſit alumnulo, à quo plurima mala, lachrymis digna. Alia *malignô ulcere* laborans eôdem infecit infantem. Alia *anguillis* ſæpiùs veſcens (à quibus mater tamen abhorruit) terribilem peperit *epilepſiam*. Alia ad conciliandum ſomnum placentulas ſemine *papav.* conſperſas devorans, infanti *ſtuporem* induxit, & funeſtam *ſomnolentiam*. Alia à nimio crudorum *cucumerum* eſu lethalem peperit *dyſenteriam*. Alia ad arcendas vigilias crebriùs dabat *Syr. pap. errat.* quô *ſtupiditatem* & *fatuitatem* fecit adultiori. Alia, quoties veſcebatur *caſeo*, (à quo uterque parens infantis perpetuò abſtinuerat) toties in *caducum* cecidit alumnulus, eôque tandem ſublatus. Alia puello quinque menſium, *incontinentiâ urinæ* laboranti, membrulum filô circumligabat noctu, rens, ſic laticem commodè poſſe detineri usque in auroram. Manè verò puſio *ruptâ veſicâ* repertus eſt. Alia *ſcabioſum ardoris capitis* fol. *ſolani* lenire ſtudens, eâpſe horâ *morbô attonitô* ſuſtulit infantem. Alia *pavores in ſomno* opiatis profligatura, perpetuam creavit *ſtupiditatem* & *memoriam valde abolitam*. Alia *purulentiam aurium* neſcio quô linimentô exſiccatura, ſubitaneam peperit *apoplexiam*. Alia *narium obſtructionem* reſeratura Ol. Lavendul. *Polypum* acceleravit ægrè curabilem. Alia *tuſſim* Theriacâ cœleſti averſura, in tumulum præcipitavit. Alia *vermes* Semine Hyperici eliminatura flebile dedit exemplum, multis adhuc notum. Alia *morbillos* curatura *univer-*

ſalem excluſit *contracturam*, in adultiori nunquam corrigendam.

LVIII.

Beſtiæ incendii Vates.

PUblicas calamitates *prodigiis* non rarò ſignificari, ſed etiam *privatas*, exemplis confirmat *Phil. Carol.* Prof. olim Altorfin. *in Q. Curt. L. 4. animadv. 2. p. 592.* Notavit *Alex. de Inſula* ad A. MCXIX. illô die, quô ignis, cœlitus delapſus, circa veſperam civitatem *Corbeiam* funditus delevit, *veſpertiliones* gregatim per aream, templum, dormitorium, & pomarium cœnobii ipſo meridie magno ſtrepitû volitâſſe. Dixit mihi religioſus ac eruditus ordinis *Benedictini* Abbas, *ciconias* in Monaſterio nidulantes pridiè, antequam A. 1629. d. 27. Junii Monaſterium exuſtum, frequentiùs ad ripam fluminis volaſſe, hauſtamq; aquam ad parietes & tecta templi revomuiſſe, jam in area, mox in vertice Eccleſiæ, etiam nocte, multùm glotorantes. Nobilis *Mecklenb.* arcis ſuæ cineres præſcivit ex inſolito ac perpetuo ferè *cygnorum*, quos in ſtagno alebat, murmure, ſtridore & mutua pugna. Qui tandem, cùm in flammis crepitaret ædificium, eas reſtinxiſſe viſi ſunt. Habuimus ex relationibus publicis Anni 1685. d. 17. Nov. in magno iſto incendio *Hafnienſi* duos ſemper circumvolitâſſe *olores* & volatu, ſeu gyris ſuis, quaſi limitem poſuiſſe Vulcano, quousque dominaretur, uti etiam factum. In *Chron. Walckenriedenſ.* Cl. *Eckſtorm.* inter alia hæc (neſcio cujus manû) notata ſunt. Per totam noctem, antequam altero die arx ad *Hercyniam* igne periret, *gallos* in caſtro & vicinia perpetuò cantantes audivêre, ut vix horæ quadrans effluxerit, quô ceſſârint. Quis *gallo dedit intelligentiam? Job. XXXVIII. 36.* Digitum fortè intenderit in triſte incendium *Blanckenburgicum* ad Hercyniam, quo A. 1546. d. 19. Novembr. *Magdalena*, Udalrici, Comitis Regenſteinenſis & Domini in Blanckenburg uxor, filia Comitis *Stollbergen-*

bergenſis, partui proxima, ætatis ſuæ anno XXXIV. miſerrimè periit. Quem tragicum caſum, adhuc in ſacello arcis *Blancken-burg*. verſibus hiſce comprênſum, poſteritati dabimus.

Conditur hoc tumulô mea dilectiſſima conjux,
 contegit ac tenuis membra ſepulta cinis.
Hanc *Stollbergiadum* Comitum de ſanguine cretam
 Connubii ſociam quæro petoque mei.
Poppo Parens placide pia Mater & annuit *Anna*,
 Ducitur in noſtrum *Magadalena* thorum.
Mutuus ardor & unanimes concordia mentes,
 dulcis & amborum corda ligabat amor.
Et quia conjugibus Domini benedictio præſtò eſt
 nec thalamus ſterilis, nec ſine prole fuit.
Fœminei ſiquidem *quatuor*, ſexûsq; *virilis*
 Sex peperit dulcis dulcia dona thori.
Quinq; tulit mors ſæva quidem, ſed *quinq;* ſuperſunt,
 utque diu valeant, protege Chriſte, diu.
Ter quinos vixitq; *duos* mihi juncta per annos,
 connubii cernens tempora læta ſui.
Forſitan & mecum vixiſſet longiùs, amplam
 multiplici decorans poſteritate domum.
Ni mihi mors ſociam thalami rapuiſſet amatam,
 cogeret & viduo me ſupereſſe thoro.
Namque *quater denus* poſtquam defluxerat annus,
 Et rapidis *ſextus* curreret annus equis.
Ac *decimi noni* rutilaret mane diei
 Menſis, qui *nono* nomen ab *imbre* tenet.
Ilicet alta domus celeri ſuccenditur igne,
 Inclyta conſpicui *nomina montis* habens.
Ignibus his miſerè miſeri conſtringimur ambo,
 Carpſerat acclives ſubdola flamma gradus.
Cara nequit conjux *gravidum* demittere ventrem,
 Præcipites alii tecta per alta ruunt.

 Quò

Quò licet aufugimus, fugientes prævenit ignis,
Nec tutos aliquô nos ſinit eſſe locô.
Quid mihi tunc mentis fuerit, non ulla loquetur
lingua, nec id tenui carmine Muſa canet.
Conjugis arripio, ſpe firmans pectora, dextram,
ac loca tuta peto, ſi loca tuta forent.
Intolerabilibus donec circumdata flammis,
mentis inops noſtros concidit ante pedes.
Committo Domino moribundi corporis artus,
ut vitæ cupiens, ſic necis eſſe comes.
Ipſa vetat, loca tuta jubens me quærere vivum
nec vult hora ſimul tollat ut una duos.
Obſequor: immundis librans mea membra *cloacis*,
atque diu pendens ſaucius inde trahor.
Embryo, ventris onus, gravida cum matre necatur,
cum chara ſoboles conjuge chara perit.
Hujus ut hiſtoriæ poſſint meminiſſe nepotes,
annorum numerum diſtichon iſtud habet.

arX IaCet, Igne perIt ConIVnX, hIC oſſa qVIesCent,
LaVs bona per terras, faMa per aſtra VoLat.

Ulricus, Comes in *Regenſtein* fieri curavit Anno 1547.
Menſe Novembr.

LIX.

Sterilitas mutatô aëre emendata.

SIdonia Spieſin in honeſto conjugio apud *Weſtfalos* undecim ferè annis vixerat ſterilis, uſa interim peritorum Medicorum conſiliis, ſed absque omni effectu. Tandem familiam ſuam tranſtulit in Principatum *Halberſtadenſem*, & facta eſt plurium liberorum Mater. Putamus, vitium hoc antiquum à *mutato aëre* fuiſſe emendatum? Sic D. *Johann.*

Pun-

Pungeld/ Archiater olim Saxo-Iſnacenſis & Phyſic. ibid. meritiſſimus, Civis & Anteceſſor meus honorandus, in Praxi ſua MSS. annotavit, *Barbaram* Göbelin/ quamdiu vixerat *Meyningæ*, omnimodam metuiſſe ſterilitatem. Et licet multos expertos Medicos in conſilium vocâſſet, ut D. D. *Widemerkerum*, D. D. Raben/ tunc Phyſ. ord. *Meynungæ*, & alios, nullum tamen inde percepiſſe fructum. Donec Meynungâ *Oſtheimiam* migraret cum ſuis, ubi, præſcriptis paucis medicamentis à Dn. D. Frommann/ Phyſ. & Profeſs. Coburg. eximio, voti ſui compos facta eſt. Eadem quidem remedia alii jamdudum exhibuerant Medici, ſed ſine effectu, fortè ob repugnantem vitioſam in aſſumto cibo potuque, attractôque aëre diſpoſitionem *Meynungæ* implantatam, quæ in Præfectura *Lichtenbergenſi*, clarior, purior & defecatior exiſtit, & ideò corpora ſaniora & rariora conficere poteſt, aêris enim *Meynungenſis* conſtitutio utplurimùm, ob loca aquoſa & putrida, eſt craſſa, fœtida, nebuloſa, impura, variisque inficiuntur hac ratione incolæ ac inquinantur vaporibus & exhalationibus impuris, è paluſtribus, udoſis, uliginoſisque locis, paludibus & lacubus, elevatis, quas quando homines ibidem viventes reſpiratione attrahunt, aut cum cibo & potu aſſumunt, vitales animalesque ſpiritus inquinantur, craſſique, impuri, & ad munia ſua inepti redduntur, ſanguis fœdatur & craſſis impurisque humoribus, qui facilimè obſtructionibus ubique, præprimis in mulieribus, menſium cauſam præbent, corpus humanum imprægnatur. Viden' ergò, quàm multum interſit, & ad reparandam ſanitatem conducat, vitia rerum ſex non naturalium emendâſſe.

LX.

Rabies à vermibus.

CONjecturas meas de *rabie* placidæ Curioſorum cenſuræ expoſui in *Cynographiæ* meæ *Sect. ult. cap. XI.* quas nuper confirmavit inſigni hiſtoriâ *Eraſmus* Kleyenſtüber / Venator Winterſteinenſis, cujus canis venaticus in *rabiem* actus ſtabulo ab eo includitur; Datâ verò *Theriac.* & *Mithrid.* cui (neſcio ex quâ ſuperſtitione) tantillum *argenti* immiſcuit, longisſimus & craſſiſſimus expulſus eſt *lumbricus*, & beſtia integrè convaluit, vixitque adhuc usque in annum decimum quartum.

LXI.

Obauditio ordinariè ante partum.

CONjux honeſtiſſimi Viri tertiâ jam vice, quartâ tunc gravida, notârat, ſe ſemper quatuor aut quinque ante partum diebus notabilem moleſtamque ſenſiſſe *obauditionem*, quod accidens tamen à partu ſponte ſuo ceſſabat. Aliam novi in Cimbria, quæ plerunque paucis à partu horis *eriſypelati* fiebat obnoxia, aliàs ab hoc affectu planè immunis. De Comitiſſa, quæ, quoties gravida, *cæca* facta, ſi verò peperiſſet, & lochia ritè fluxiſſent, viſum recipiebat; vid. *Salmut. Cent. III. obſerv. 27.*

LXII.

Cucurbitulæ ſcarificatæ incruentæ.

MEminit hujus exempli *Salmut. C. III. obſervat. 58.* & ego novi feminam in agro Lyneburgico XXVII. annorum, quæ *odontalgica* multas *cucurbitulas ſcarificatas*, juſſu barbitonſoris, invita tandem & coacta, admoveri curabat, ſed ne guttulâ quidem ſanguinis, ob ſummum, quô perculſa, terrorem profluente. Paulò poſt incidit in pertinaciſſimam menſium ſuppreſſionem, ex quâ ægrè tandem redemta.

LXIII.

Fœda & inveterata oris diſtortio viliſſimô remediô citò tutòque curata.

CRebriùs dixi, & adhuc dico, *ſimplicem* Medicinam aliquando *optimam* eſſe, idque exemplis aliquot illuſtravi in *primo obſervationum mearum faſciculo num. 118.* quibus meritò adjungemus ſequentem. Tob. C. Juveni Thuringo, *fœda oris diſtortio* aliquot abhinc annis ſummum tædium & moleſtia fuerat. Et quamvis longè latèque remedia quæſiviſſet, parùm tamen profecit. Tandem balneum conficit vaporoſum ex *graminis ſemine*, quod Heuſaamen dicimus, & *ſtramine avenaceo.* Quô ſimpliciſſimô & unicô remediô in integrum exque voto reſtitutus, ut adhuc athleticè valeat, & rem ſuam agat feliciter.

LXIV.

LXIV.

Sanguis coccineus ſine ſero lethalis.

BArtholomæus Rehbock / J. U. C. febri malignâ correptus ſtatim in principio ſibi venam incidi jubet, me planè inſcio. Eôpſe die à meridie vocor ad eum. Compareo: monſtrat mihi emiſſum ſanguinem valdè *roſeum*, elegantiſſimi coloris, ſed *ſero maximè deſtitutum*, adeòque ſiccum, & fundo lateribusque patinæ tam lentè & pertinaciter adhæreſcentem, ut totum vaſculum citra ullum guttulæ diſpendium aliquoties inverterem. Gratulabatur ſibi optimus Juvenis de tanta ſanguinis bonitate. Ego autem jam olim ab Excell. *Dn. D. Simone Paulli*, trium Regum Borealium Archiatrô, & Prælatô *Aarhuſanô*, Fautore meô, dum viveret, optimô, certiora & meliora edoctus, θανάσιμον pronunciavi ſuſpectum huncce ſanguinem. Et exitus dicta probabat.

JACOBI GRANDII
Medici, Philoſophi, ac Anatomici

De

כֹּחַל

Sive

STIBIO,

Eiusq; uſu apud antiquos in re Coſmetica,

DISSERTATIO PER EPISTOLAM,

In

Cujus Exordio obiter de Aqua Nilotica,
Deinde de Stibii mentione in Sacris Litteris
Et de Fucorum Materia diſquiritur,

Nonnullaque, tàm ſacrorum Interpretum, quàm veterum Autorum loca, expenduntur,
Illuſtrantur & Emendantur.

Ad

Virum Illuſtrem & Doctiſsimum

JOBUM LUDOLFUM,
S. C. M. Conſiliarium.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXVIII.

EX humaniſſimis litteris ſuis, una cum libelli de Duce Judæorum ſublato, gratiſſimo mihi munere, nomine ſuo domum meam perlatis, intellexi, Doctiſſime Jobe Ludolfe, eodem ferè tempore, utrumq; noſtrum calamum arripuiſſe, veluti ſi nos unica mens, & idem Genius epiſtolaris officii Præſes ad colloquendum invicem per litteras impulerit. Non dubito enim, quin acceperis epiſtolam meam adjunctam opuſculo de veritate Diluvii univerſalis. Gratias ago, quòd eruditam lucubrationem communicaveris, in qua, tametſi argumentis à Theologorum penu deductis, orationem augere, & roborare potuiſſes, maluiſti brevi ſtilo Hebræarum cornicum oculos configere, ac grammatico gladio nodum ſolvere.

Niloticam aquam lagenis vitreis typhâ paluſtri contextis incluſam multoties bibi, & examinavi Venetiis, Nucerianæ ſimillimam deprehendi, imo dulciorem & leviorem; ideoq; cuicunque noſtrati vino, tàm dulci, quàm auſtero, tàm nigro, quàm albo optimè commiſceri. Ejus analyſin aggredi mihi non vacavit, ut explorarem, an per evaporationem materiam relinquat Bolo Armeniæ, aut Terræ Lemniæ ſimilem, ſicuti Nuceriana. Nullum in fundo limum habebant lagenæ quia aqua, qua repletæ erant, more Ægyptiaco, maſſâ ex farina amygdalarum dulcium confecta, purificata fuerat. Alioquin ſemper turbidam eſſe ajunt, & potui ineptam. Porrò Niloticam aquam omnium, quæ in toto Terrarum orbe ſunt ſaluberrimam eſſe nunquam dubitavi, primò quia omnes eas conditiones habet, quibus aquarum ſalubritatem commendat Magnus Hippocrates libro de Aëre,

Aquis, & locis: nam num. 14. *Ἄριστα δὲ ὁκόσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥέει καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά γὰρ ἐστι γλυκέα καὶ λευκά.* Certè Nili aqua ex editiſſimis Æthiopiæ partibus fluit. Deinde ſubjungit, *τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστι, καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. τοῦ τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τότε λεπτότατον, καὶ κουφότατον.* At vero Nilum non tam Originem ſuam, quam alvei incrementum debere jugibus pluviis, imbribusque, quibus æſtivis menſibus madeſcunt Æthiopiæ montes, jam luce meridiana clarius eſt. Præter Herodotum, & Diodorum, Lucretius etiam eleganter hanc opinionem adſtruxit.

Fit quoq; ut pluviæ forſan magis ad caput ejus
Tempore eo fiant, quo Ereſia flabra Aquilonum
Nubila conjiciunt in eas tunc omnia partes,
Scilicet ad mediam regionem ejecta diei,
Cum convenerunt ibi ad altos deniq; montes
Contuſæ nubes coguntur, ibiq; premuntur.

Saluberrimam eſſe Nili aquam ſuadet longiſſimus calidarum, quas percurrit, terrarum tractus. Nilus quippè ortus ultra Æquatorem, non procul à Tropico Capricorni, Zonam torridam præterfluens, per utramque Æthiopiam, ac utramque Ægyptum, citra Tropicum Cancri, mare mediterraneum ſubit; Quo curſu quadraginta quinque latitudinis gradus, hoc eſt milliaria Italica tria ferè millia recta linea, & ſi computentur flexus, mulò plura conficere narrat Geographorum diligentiſſimus Sampſon. Quamvis valdè dubitem, ne tantæ longitudinis ratio Nili fontium poſitionem, è terrarum ſpatia dimetientibus conſtet. Qua de re tu, Jobe Doctiſſime, videris, qui ignotos ferè hactenus, Nili fontes, illiusque Mæandros, & diverbia, eleganti Sciagraphia, in hiſtoria tua Æthiopica, Geographiæ tabulis addidiſti. Igitur in tam longo & præcipiti curſu, aqua Nili multipliciter frangitur,

gitur, ac comminuitur, eq́ue catadupis devoluta variis per plana fluit, nullis unquam nubibus obducta, ubi à ſolis calore continuo percoquitur, quàm præcipuam ejus bonitatis cauſam eſſe arbitror; Ideoque notavit oculatiſſimus naturæ interpres Plinius, hunc fluvium nullas auras expirare. Auget Niloticæ aquæ excellentiam ros è cœlo defluus quotiescunque Nilus exundat; qui cum purificet aërem, ita ut univerſales morbi deſinant, aquam etiam præſtantiorem reddit; Unde ejus dulcedo, ſalubritas, fœcunditasque; Nam quòd mulieres & cætera animalia in Ægypto, plures uno niſu fœtus pariant in Niloticam aquam refunditur; Nec alius antiquis regibus potus; Imò Philadelphus, cum Berenice filiam Antiocho Syriæ Regi Θεὸς dicto, uxorem dedit, identidem Nili aquam ad eam juſſit deferri, ne aliam biberet. Gubernatori Navis, quæ poſt Gaditanam expeditionem in Ægyptum profectura eſt, diligenter aquæ hujus Niloticæ advectionem commendavi. Sed quo magis eam cupimus, tantò patientius tædii moram ferre debemus. Nam benè nôſti quantum temporis, quantum maris peragrandum ſit, antequam Venetiis Gades, Gadibus Alexandriam, Alexandria Venetias, navis mercibus plena, & variis mercatorum negotiis addicta, repetat.

Aquæ illius Niloticæ jacturam in ſuis ad Illuſtrem Jobum Ludolfum datis literis refert Nobiliſſimus Author, ſeqq. verbis: Cuidam Anglo cognomine Palmer, per Germaniam & Bataviam, Patriam repetenti tradidi talem. Huic infortunio acceſſit, quòd navis, quæ lagenas aquâ Niloticâ plenas deferebat Venetias, præ vetuſtate rimas faciens in Illyrico ſinu, Januario proximè elapſo ſubmerſa ſit, vix nautis, & qui navigabant, à naufragio ſervatis. Sed hunc ſortis ſiniſtræ caſum commodo tempore reparatio minus reddet moleſtum. Venet. Kalend. Martii, 1688.

Quæſtio verò, quam mihi (Vir doctiſſime) enodandam proponis, de כַּחַל, ſive fucô, quô antiquitùs ut varia S. Scripturæ loca indicant, liniendis, ſeu tingendis oculis, & palpebris ipſis, Hebræi & cæteri Orientales populi utebantur, digna magis eſt doctrinâ, & eruditione tuâ, quâ magnis Collegii Medicorum, Germaniæ quos diſquirentium vocant, ingeniis ſatis & abundè facere potes, quàm tenuitate ingenii mei. Obtemperabo tamen mandatis ſuis, & quæ in hac re obſervavi, candidè tibi aperiam.

Fuci, ſeu pigmenti, ut ita dicam, Coſmetici, quo antiquitùs mulieres vultum, oculosque decorabant, in S. Scriptura mentio habetur tribus tantùm in locis; in quorum duobus uſurpatur nomen פוך Puch, in tertiô autem locô, omiſsô materiæ nomine, quæ decorandis oculis adhibebatur, vox uſurpatur derivata à nomine כַּחַל, quod in Rabbinicis Phraſibus intelligitur pro oculorum fucô, ſeu pigmentô.

Ab hac autem Phæniciâ, Syriacâ, ſeu Hebraicâ voce כחל originem ſumpſiſſe priſcum vocabulum κοόλιον, quod poſteà Græcâ inflexione emollitum ſit in κόλυξ, κόλυρα, κολλύειον, tecum planè ſentio, Vir eruditiſſime; Nugantur enim, & inepti ſunt plerumque Græci, quotiescunque alienigenarum vocum, quæ in Helladem invectæ ſunt, origines ab idiomate ſuô deducere conantur, ut Vir ingens Samuel Bochartus demonſtravit in Geographicis. Quid enim κολλύειον cum παρὰ τὸ κολλᾷν ῥοῦν?

Reprobavit hujusmodi etymologiam incomparabilis linguæ Græcæ reſtitutor Henricus Stephanus in Theſauro linguæ Græcæ inquiens voce κολλύειον. Alii *dictum putârunt* παρὰ τὸ κωλύειν, *ſive* κολλᾷν τ' ῥοῦν, *ſed parùm probabiliter; nec enim tantùm ad ſiſtendas fluxiones adhiberi comperiuntur, ſed ad alias etiam quamplurimas affectiones; nam & fiſtulis induntur ad conglutinandum detergendumque, aut ad exterendos earum callos; & naribus ad polyporum ozænarum curationem, itemque*

auri-

auribus ulcere affectis: adhibentur & utero cum ad ciendas purgationes, & ad fœtum atq; ſecundas expellendas, tum ad ſiſtendum etiam immodicas ſanguinis excretiones, aliosq; uteri affectus ſanandos. Induntur collyria & in anum, quæ glandes etiam appellat Aëtius in curatione dyſſenteriæ; & Scribonius Largus ad teneſmum effingit itidem collyria ad inſtar nuclei pinei, ut Columella quoq; lib. VI. cap. VI. collyria componit, quæ bovis cruditate laborantis alvo immittantur. Aëtius lib. 8. Collyriis utitur ad ſuffuſiones &c. Hinc Gloſſæ Philoxeni κολλύρια tortum. κολλύρια torunda.

Nec magis placet ratio etymi, quam ex Antillo refert Oribaſius Collect. Med. lib. X. cap. 23. tribuente collyriis figuram caudæ muris ſimilem, quatuorque digitorum longitudinem, & propterea ſoliditatem firmitatemque, ut oleô aliquô, non ſecùs atque balani inungi poſſint. *Quam figuram quidem iis talem fuiſſe*, ita ſcribit Henricus Stephanus, *ipſa nominis ratio videtur oſtendere, dicta enim putantur quaſi* κολόυεια, *hoc eſt*, κολοβὰ τὴν ὀυρὰν *vel* κολοβαὶ ὀυραῖ, *quia ſint inſtar mutilæ caudæ; ſecundum quod etymon uno* λ, *& cum diphthongo ſcribendum eſſet, cùm alioqui gemina* λλ *& interdum per* ὐψιλὸν *tantùm ſcriptum reperiatur, apud Latinos præſertim.* Hujus opinionis videtur fuiſſe Suidas, qui ſcribit κολόυεια (malè Fungerus hic legit χολάδια) τὰ κολοβὰς ἔχοντα ὀυράς. Τῦτο δὲ καὶ ὅπὶ ἄρτων, καὶ ὅπὶ ἰατρικῶν φαρμάκων λέγεται; id eſt, κολόυεια, *mutilas habentia caudas, hoc etiam dicitur de panibus, & medicis pharmacis*; pro quibus certô certiùs intelligit κολλύρια; Ratio autem, propter quam allata etymi deductio, non placeat, eſt, quia magna pars collyriorum componitur ex liquoribus, ſuccis, oleis, melle, animalium felle, & aliis humidis, nullam figuram, nedum muris caudam imitantibus. Nihil de vocis hujus origine in medium affert multiſcius Salmaſius, tam multa diſſerens in Plinianis exercitationibus, ſed crambem toties recoctam nobis apponit.

Nomi-

Nomina in ῥίον deſinentia à fluxu deducere velle, puerilis dementia eſt; hujusmodi enim deſinentia nihil aliud denotat, quàm verbalem nominis poteſtatem, & actuum frequentiam. Sic à μόνος fit μοναςὴς & μοναςήειον, à μύεω, μύςης μυςήειον, à θύω ſacrifico, θύτης ſacrificus, θυτήειον Ara, à θύομαι mactor, θυσία mactatio, θυσιαςήειον locus ſacrificii. Ab ἱλάω propitio, ἱλασμὸς propitiatio, ἱλαςήειον propitiatorium, à τέκμαρ exitus, τέκμαρσις conjectum, τεκμήειον argumentum, ab ἀσκέω exerceo, ἀσκητὴς exercitator, ἀσκητήειον locus exercitationis mentis. Ab ἐλάω ſeu ἐλάυνω abigo, expello, ἔλασις agitatio, ἐλατὴρ agitator, ἐλατήειον deorſum purgans Hippocrati. Ab ἐκφέρω affero, exporto, ἐκφορὰ elatio, exportatio, ἐκφορὸς exportatitius, ἐκφόειον, quod terra producit; ſic denique à θὴρ, θηείον, à μάρτυρ, μαρτύειον, & ſexcenta alia hujusmodi formationis, quæ fuſiùs proſequi piget; cùm ſatis Græcæ linguæ peritis conſtet, nomina, quæ in ῥίον deſinunt, non aliud quàm frequentem poteſtatem verbi, à quo derivantur ſignificare.

Verùm ut ad memorata ſeu Scripturæ loca redeamus. Prima autoritas eſt lib. IV. Regum cap. 9, 30. ubi ſic vertit D. Hieronymus: *Porrò Jezabel introitu ejus audito, depinxit oculos ſuos ſtibiô, & ornavit caput ſuum, & reſpexit per feneſtram ingredientem Jehu portam, & ait, numquid pax poteſt eſſe?* quo loci videmus Jezabel ornâſſe vultum, & oculos ſuos, ut pulchritudine & gratiâ corporis ſui, victoris iram placaret. Ita enim apertè Lyranus explicat: *Jezabel faciem ſuam phucavit, & ornavit caput ſuum, ut eſſet gratior in conſpectu Jehu.* In hanc primò ſententiam videtur conceſſiſſe Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulenſis, ſacræ omnis doctrinæ ac eruditionis promus-condus, in commentariis, & quæſtionibus ſuis in hunc locum, cujus reliquæ in S. Scripturam lucubrationes, naufragio Studioſis omnibus ærumnabili perierunt. Ait enim q. 27. *Audivit Jezabel, quod veniebat Jehu, & introibat in urbem, & tunc depinxit oculos ſtibio, id eſt, quodam colore nigro,*

gro, quò fœminæ utuntur ad reddendum ſupercilia nigra, & palpebras, & faciunt majorem apparentiam palpebrarum, & ſuperciliorum, quàm aliàs, & vocatur vulgariter Alcohol, & ſequenti quæſt. 28. ſubjungit: *Quia fortè Jezabel timuit, quòd ſicuti occiderat Jehu filium ſuum Joram, ita occideret eam, & ob hoc timens ornavit ſe nimis plus ſolito, ut placeret in oculis Jehu, & acciperet eam in conjugem vel concubinam, vel qualitercumque, & ſic donaret ei vitam.* Quæ loci explicatio, quamvis Toſtatus ipſam retractet, longè præferenda eſt Jo. Stephani Menochii expoſitioni, qui inquit: *Se ornat Jezabel, non ut placeret Jehu, quem convitiò laceſſivit, ſed ut dignitatem regiam usq; ad mortem retineret; reddebat etiam illam audacem, quòd ſe, ut mulierem conſideret à viro militari non interficiendam.*

Nec obſtat diſertiſſimi Commentatoris Cornelii à Lapide contraria opinio ad hunc textum ſcribentis: *Porrò Jezabel depinxit oculos ſuos ſtibio, non ad illiciendum Jehu in ſui amorem, erat enim vetula, & ſciebat, Jehu eſſe juratum ſuum hoſtem, ſed ad animoſitatem oſtentandam, quaſi quæ non timeret, nec curaret Jehu, unde eum increpavit, vocavitq; Domini ſui Joram Regis interfectorem, ut eum percelleret; putabat enim, quòd Jehu in ſe, utpotè fœminam, & Reginam, non auderet manus injicere, nec ejus ſanguine ſe cruentare; Quòd ſi auderet, volebat animosè & nobiliter mori, quaſi mortem contemnens, hæc eſt vanitas ſæculi & ſæcularium.* Tantò minoris enim æſtimanda eſt hæc Cornelii ſententia, quò apertiùs ipſe ſibi in eâdem re contradicit. Nam Commentario in quartum caput Jeremiæ v. 30. ad illa verba: *Cùm veſtieris te coccino, & pinxeris ſtibiò oculos tuos,* hæc ſcribit: *Alludit ad Jezabel, quæ intrante Jehu hoſte in Samariam, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornavit caput ſuum, ut quaſi meretrix in ſui amorem pelliceret Jehu, ſed fruſtrà, Jehu enim quærebat ejus animam & Regnum.* Porrò utcumque Jezabel eſſet ætate jam affectâ, vigebant tamen adhuc ejus fornicationes & veneficia, ut patet IV. Regum

cap. 9. v. 22. Deinde ſalaces mulieres (ut notat ipſe ſui immemor Cornelius comm. in cap. XXII. Ezechielis v. 41.) teſte Ambroſio Leonis, *quò naturâ ſunt informes & turpes, eò quod natura in eis defecit, ornamentis, & fucis inſtaurare conantur.*

Secundus locus eſt Jeremiæ cap. IV. v. 30. ubi Propheta Judæam increpans ſub adulteræ nomine, hæc D. vertente Hieronymô, loquitur: *Tu autem vaſtata quid facies? cùm veſtieris te coccinô, cùm ornata fueris monili aureô, & pinxeris ſtibio oculos tuos, fruſtrà componêris; contemſerunt te amatores tui* &c. Hunc locum Lyranus exponens, inquit: *Loquitur de Judæa ſub metaphora meretricis, ſe ornantis veſtibus & jocalibus, & unguentis meretriciis, & pinxeris ſtibio, id eſt, fardinatione, ſicuti dicitur de Jezabel 4. Reg. 9, & hoc ad quærendam gratiam.* LXX. vertunt: καὶ ἐὰν ἐγχρίσῃς στίβῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου. Verſio Latino-Gallica Pariſienſis Anni 1566. habet, *que tu attintes ton viaire de fard,* de quâ voce fard & fardinatione nos aliquid poſteà. Hîc verbum *componeris* Hebraicè eſt תִּתְיַפִּי titiafi, id eſt fucabis te, fucô tibi formam accerſes, ut videaris eſſe pulcra, & ſpecioſa.

Tertius locus eſt in Ezechielis cap. XXIII. v. 40. ubi corripiens Propheta Hieroſolymam, ſub nomine Oolibæ fornicantis, inquit: *Itaq; ecce venerunt quibus te laviſti, & circumliniſti ſtibiô oculos tuos, & ornata es mundo muliebri.* Ad quem locum Lyranus: *Loquitur de populo ad modum mulieris libidine ardentis, quæ aliquando mittit longè cum laboribus & ſumptibus magnis pro adulteris advocandis, & in adventu eorum lavat ſe, & ornat, ut eis placeat.* Sic Judæi mittebant longè, & cum ſumptibus magnis ad adducendum Sacerdotes Idololatriæ de novo ab eis auditæ, & illis Idolis offerebant bona, quæ DEO debebanr offerri. In adducto Ezechielis locô non legitur, ſicuti legitur in præcedentibus duobus aliis verbum Hebraicum פוך, ſed ubi redditur Latinè circumliniſti, habetur verbum כָּחַלְתְּ Kahalte. Quod ſi כחל ſtibium eſt, idem ſigni-

ſignificaret ac ſi diceremus *ſtibiaviſti*. Theodoretus ad hunc locum inquit: *Scilicet Chaldæi amaſii tui olim, quibus ut placeres te laviſti, liniſti, ſtibio ornaſti; ornabant enim ſe ituri ad feſta Idolorum, perinde ac meretrices ſe ornant ituræ ad amaſios.*

Sed obſervatu dignum eſt, quod tàm in adducto loco Jezabel 4 Regum IX, quàm in Jeremiæ cap. IV. quamvis LXX uſi ſint verbo ἐςιβάσατο, & ἐγχρίσῃς τὺς ὀφθαλμύς, & vulgata habeat verba depinxit, & pinxeris, in Hebraico tamen jacent duo verba, quorum neutrum niſi per metaphoram ſignificat pingere, quippe 4. Regum habetur וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ & oritur à radice שׂוּם ſom, quæ ſignificat ponere, unde verbum verbo reddenti, vertendum eſſet, & poſuit in ſtibio oculos ſuos. Hinc non ſine ratione Rabbi David Kimki notat inverſam eſſe ſyntaxim, & particulam בַּ quæ ſignificat *in* præpoſitam voci פּוּךְ cum ſcribatur בַּפּוּךְ debere intelligi annexam voci עֵינֶיהָ ſignificanti oculos ſuos, veluti ſi ſcriptum eſſet וַתָּשֶׂם פּוּךְ בְּעֵינֶיהָ & poſuit oculos ſuos in ſtibio, cujus inverſionis in ſ. libris conſuetæ exemplum affert laudatus Kimki ex Pſalmo LXXIII. v. 7. ubi vertitur, *incenderunt igne ſanctuarium tuum* habet Hebraica littera שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ, quæ verba ſonant: *miſerunt in ignem ſanctuarium tuum*, ubi particula בְּ debet intelligi præfixa ſanctuario, miſerunt ignem in ſanctuarium tuum. שִׁלְחוּ אֵשׁ בְּמִקְדָּשֶׁךָ. Videmus igitur, in adducto textu IV. Regum loco *pinxit* jacere verbum *poſuit*.

In Jeremia pariter verbum illud, quod à LXX redditur: ἐὰν ἐγχρίσῃς ςιβῆ τὺς ὀφθαλμύς, & à vulgata *& pinxeris ſtibio*, Hebraicè eſt תִּקְרְעִי בַפּוּךְ עֵינַיִךְ quod verbum cum oriatur à radice קָרַע, quæ ſignificat lacerare, ſcindere, dilatare, litteraliter ſonat, *& laceraveris aut ſcideris ſtibio oculos tuos*. Adeò ut idem Kimki hunc textum exponens, explicet, quod deterat, & laceret oculos præ nimia frictione, & ſtibii illitione, quapropter verbum iſtud hebraicè frictionem potius, quàm picturam denotat.

In Ezechiele vero, jam vidimus eſſe verbum כחלת Kahalte, à כחל quod idem eſt ac pigmentum oculorum, ſive Collyrium; cujus verbi nuſpiam in ſacris litteris ullum aliud extat exemplum. Rabbi tamen Salomon hunc Ezechielis locum commentans, poſtquam dixit hanc eſſe diligentiam, & induſtriam pro ſimulanda pulcritudine ſcribit מין צבע ושמו כחול וצובעות בו עינעים אקלירה id eſt *ſpecies coloris, qui vocatur Cohol, quo colorantur oculi, vulgò Aclera aut Aclira.* Notandum autem eſt Rabbi Salomonem vixiſſe ac ſcripſiſſe id Gallia Narbonenſi.

Hactenus conſtat כחל & פוך eſſe fucum, ſeu pigmentum oculorum, ſed non liquet, num per illud cilia & palpebræ colorarentur, an vero tantum illuſtrarentur, ut attritu niteſcerent, cum in S. litteris tribus id diverſæ ſignificationis phraſibus explicetur, nempe ותשם בפוך, תקרעי בפוך כחלת עיניך

Verum de materia, qua פוך, & כחל conſtabant, disquirendum. Hebræi quidem, ut Samuel Coneglianus Hebræus medicus amicus meus affirmat, materiam Puc & Cohol interpretantur Tutiam, fortaſſis per conjecturam, eò quia Tutia ſpecifica oculorum medela ſit, & viſum juvet. LXX στίμμι, & illis adhærens D. Hieronymus *ſtibium* reddiderunt. David de Pomis in ſuo vocabulario צמח דוד Flos David inſcripto, explicans vocem כחל, ita ſcribit כחל *verbum eſt fucare, & derivativum* כוחלי *habens colorem rubeum, id eſt Antimonii, quod poſtquam fuerit expurgatum ab excrementoſa, & terrea materia ad rubedinem tendit.* Lexicographus iſte Hebræus hallucinatur, & ſtibii illitionem cum Cinnabari & minii pigmento confundit, quo Hiſpanæ fæminæ, aliæque Europeæ mulieres formæ ſimulandæ ſtudioſæ, genas rubificant, ut purpureum colorem mentiantur. Stibium enim quovis modo præparatum, nunquam rubrum, aut purpureum colorem conciliare poteſt. Pari in errore verſatur Siggæus tuus, qui in Lexico Arabico כחל vertit *ſubſtantiam plumbi mortui ad colorem oculorum.* Nuper citatus David de Pomis in voce פוך, inquit,

color

color placidi aſpectus, ſtibium, fucus, quo mulieres ſe pingunt; Kimki autem dicit eſſe colorem nigrum. Verum eſt quod Kimki arbitratur Puch eſſe ipſum Cohol, quod Arabicè dicitur Alcohol, aitque eſſe coloris nigri. Verumtamen vox פוך in duobus aliis ſacrorum Bibliorum locis reperitur in ſignificatu lapidis pretioſi, aut gemmæ. Unus locus eſt Iſaiæ cap. LIV. v. 11. ubi, tametſi vulgata habeat *ſternam per ordinem lapides tuos*, id Hebraico textu ſcriptum eſt בַּפּוּךְ Bapuch, id eſt *cum Puch*, quam dictionem Rabbi Salomon explicat *cum carbunculo*, deducens etymologiam à נֹפֶךְ, qui eſt unus è duodecim pretioſis lapidibus, quibus exornabatur rationale ſummi Sacerdotis. Carbunculus autem Exodi XXVIII. v. 11. 18. נֹפֶךְ dicitur, in qua voce ſunt duæ litteræ פך vocabuli פוך. Ipſe etiam Kimki pro rebus pretioſis interpretatur Iſaiæ פוך, & ſubjungit, *dicunt eſſe illud, quod Italicè dicitur carboncolo, aut eſt* פוך *ipſum, quod pro fuco, ſeu pigmento uſurpatur, cum hoc etiam ſit lapis.*

Sanè ſummi Eccleſiæ Doctoris pace dixerim, aut in hoc loco mendo aliquo, vel lacuna verſio vulgata laborat, aut videtur D. Hieronymus humani quid paſſus eſſe, cum vertit, *ſternam cum ordine lapides tuos.* Siquidem in loco adducto פוך non ordinem, ſed carbunculum, aut lapidem ſplendentem denotat. Ideo rectius LXX פוך transferunt carbunculum, ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, & Chaldæus, Vatablus, & Forerius vertunt, *ſternam in ſtibio lapides tuos*, ſed carbunculi interpretatio magis congruit Iſaiæ metaphoræ, quâ fundatur in Saphiro, Jaſpide, aliiſque pretioſis lapidibus, quibus ſymbolicè futuræ Eccleſiæ fabrica à Propheta adumbratur, tam magnifica, ut Jaſpidem, carbunculum, ſaphirum, & lapides pretioſos, quos Reges ipſi in annulis & digitis geſtant, quaſi vilia ſubſternat, & pedibus calcet, ut de iis meritò dici poſſit, quod de Domo Neronis unionibus & gemmis ſubſtrata, cecinit Martialis:

Calcatusque tuo ſub pede lucet Onyx.

Inſuper פוך apud Iſaiam ſignificare carbunculum non ordinem, convincit alter locus I. Paralip. cap. XXIX. v. 2. ubi Rex

 David

David narrans, ſe, pro conſtructione Templi, quod poſtea à Salomone ejus filio ædificatum fuit, pretioſas varias res præparaſſe, ait: *Ego autem totis viribus meis præparavi impenſas domus Dei mei, aurum ad vaſa aurea, argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna, ad lignea, & lapides onychinos, & quaſi ſtibinos, & diverſorum colorum, omnemque pretioſum lapidem, & marmor Parium abundantiſſimè.* In Davidis apparatu vox quæ vertitur *quaſi ſtibinos* hebraicè ſcribitur אַבְנֵי פּוּךְ *lapides Puch.* Rabbi David hunc locum exponens inquit, *poteſt eſſe quod Puch ſit lapis Cohol, aut lapides pretioſi coloris Cohol;* Hebræorum vulgus explicat de carbunculo; LXX vertunt καὶ πληρώσεως λίθȣς πολυτελεῖς καὶ ποικίλȣς. In hoc dubio, quod ſcilicet, aut vulgata verſio mendo aliquo, vel hiatu laboret, aut non ſit D. Hieronymi, aut S. Doctori humanum quid acciderit, caliganti mihi opportunam facem prætulit amiciſſimus purgati judicii vir, & Græcarum perinde ac latinarum litterarum peritiſſimus Jo. Baptiſta de Miro, inter Caſinenſes Philoſophiæ ac Theologiæ Profeſſor, oſtendens D. Hieronymum ad hunc locum videri, intellexiſſe carbunculum; Nam lib. XV. Comment. in Iſaiam habet D. Hieronymus. *De natura omnium lapidum, & per partes ſingulorum non eſt hujus temporis dicere; neque enim ſemper dicenda ſunt omnia. Nunc tantùm de carbunculo, Saphiro, & Jaſpide diſſeramus; Carbunculus qui paratur, ſive per ordinem ſternitur, videtur mihi ignitus ſermo doctrinæ &c.* Ex hac D. Hieronymi autoritate patet ipſum פּוּךְ intellexiſſe de carbunculo, & vertiſſe, *ſternam cum carbunculo per ordinem lapides tuos.* Aliqui quos non nominat Malvenda ad Caput XXIX. I. Paralip. ſic inquiunt; *Licet enim dicamus ex fuco, ſive ſtibio non poſſe pavimenta confici, nigerrimos tamen lapides, quos nos marmor nigrum vocamus, dici figuratè lapides Puch, ſeu ſtibinos non erit abſurdum, affirmare, quare Vulgatus quaſi ſtibinos dixit. Ergo Puch primo foſſile illud quod Græcis ςίμμι, latinis ſtibium appellatur, ſignificat; de quo vide Dioſcoridem lib. V, cap. 59, deinde ipſum colorem ſubnigrum, qui ex pulveribus metalli conficitur, & ſic*

& ſic accipiendum II. Regum IX. v. 30. Iſaiæ LIV. v. 11. Hieremiæ IV. v. 30.

Cum itaque פּוּךְ Carbunculum ſignificet, poſſent intelligi Iſaiæ verba de pavimento carbunculis, & gemmis ſubſtrato, ita ut carbunculus ipſe, pavimenti materiæ ex pulveribus ſtibii, aliorumque metallorum confectæ, per ordinem, id eſt certis ſpatiis commixtus inſtar ſpeculi ſplenderet, eo modo quo Venetiis, cujus Urbis pavimentis nihil nitidius conſpicit Sol, ex calce, & coloratis cæmentis, probè invicem compactis, & discoloribus vitri teſſerulis pavimenta conficiuntur. Sed Prophetæ ſenſus rectius accipi debet de lithoſtrotis, hoc eſt de pavimento ſectis parvulis variorum, & diverſi coloris marmorum cruſtis ſtrato, quibus identidem carbunculus, & alii pretioſi lapides, in varias figuras, nempe ſcutulas, Rhombos, trigona, quadrata, hexagona, in cujusmodi ſectilibus uſitata, disponerentur. Quo ſenſu verba illa *per ordinem* interpretabatur, & exemplo pavimenti, quod eſt in Templo D. Marci Venetiis, pretioſo & fulgido marmore ſtratum illuſtrabat Doctus olim V. J. D. Valens Gandolphus Avunculus meus, ac ejusdem Eccleſiæ Canonicus. Tale fuit pavimentum, quod deſcribit Statius id Tiburtino Manlii:

Dum vagor aſpectu, viſumq; per omnia duco
Calcabam, nec opinus opes, nam ſplendor ab alto
Difluus, & viridum referentes aëra teſtæ
Monſtravere ſolum, varias ubi picta per artes
Gaudet humus, ſuperatq; novis Aſarota figuris;
Expavere gradus &c.

In quibus verſibus mendosè legit Salmaſius, *Calcabam nec opinus Opus.* Porrò opes, quas calcabat Statius in divite Pavimento, nihil aliud eſſe potuerunt, quàm lapidum pretioſorum fragmenta, quibus, credere quod mixtæ eſſent vitreæ teſſellæ, hoc eſt quadrati calculi, in varios colores tincti, ex quibus teſſellata, & vermiculata componebantur, abſurdum eſt,

eſt, & Manlianæ magnificentiæ contrarium. Quæ ratio obſtat etiam, quo minus adductus Iſaiæ locus de Teſſellatis, aut vermiculatis intelligi debeat. Allegata autem verſionis LXX, & vulgatæ latinæ editionis loca, cum hebraico textu conferentibus, valdè dolendum eſt, quod Origenis Heptaplo careamus, nunquam ſatis ab antiquis Patribus, laudato opere, quod barbarorum temporum injuria interceptum, ingenti Chriſtianæ Reipublicæ damno periit.

Cæterum de materia qua antiquitùs utebantur fæminæ ad illuſtrandos oculos, & decorandam faciem, nullum dubium, quin inter cætera ſtibium fuerit, cum & LXX vertant ſtibium. Notandum verò eſt antiquas mulieres formæ ſtudioſas, trifariam ſpeciem vultui conciliaſſe. I. Vel enim, pane, ſandice, lacte Aſinino, Ceruſſa, croco, melino, purpuriſſo, rubriceta, Creta, Crocodili ſtercore, fuco, & odoratis unguentis genas colorabant, ut quamvis albidæ, & pallidæ, rubrum tamen ementirentur colorem, & vitia corporis, emendarent; unde Plautus Moſt. 4, ubi Philamatio mulieri poſcenti ceruſſam, & purpuriſſum, Scapham ancillam illi iſta negantem introducit, & dicentem,

— — non do, ſcita es tu quidem,
Nova pictura interpolare vis opus lepidiſſimum,
Non iſtanc ætatem oportet pigmentum ullum attingere,
Neque ceruſſam, neque melinum, neq; ullam aliam offuciam;

Et poſtea ſubjungit:

— — Quia ecaſtor mulier rectè olet, ubi nihil olet,
Nam iſtæ veteres, quæ ſe unguentis unctitant, interpoles,
Vetulæ, edentulæ, quæ vitia corporis fuco occulunt,
Ubi ſeſe ſudor cum unguentis conſociavit, illicò
Itidem olent, quaſi quom unà multa jura confundit coquus,
Quid oleant neſcias, niſi id unum, ut malè olere intelligas.

Ad quos verſus videſis eruditas expoſitiones Dionyſii Lambini, & Friderici Taubmanni. Hæc muliebria artificia ſalsè etiam exagitat Juvenalis lib. II. Sat. 6. ibi:

Interea

Interea fœda aſpectu, teterrima vultu
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miſeri viſcantur labra mariti.

Quibus quadrant quæ habet Pollux Onomaſtici lib. V. cap. 26. Καπηλείαν ἀσκεῖ προσώπῳ, τὸ πρόσωπον περιχρίει, ἐπεντρίβει, καλλιγραφεῖ, φύκει, πυρσαίνει, ψιμμυθίῳ λευκαίνει, κατὰ τὸν Λοκρὸν οὐ πρόσωπον, ἀλλὰ προσωπεῖον φέρει. Id eſt *faciei unguenta adhibet, faciem inungit, purgat, pingit, fuco rubefacit, ceruſſa dealbat, & ſecundum Locrum, non faciem, ſed larvam geſtat;* quo in loco ineptè, & oſcitanter Rodolphus Gualtherus, & Wolfgangus Seberus ψιμμυθίῳ λευκαίνει verterunt *colore dealbat*, ψιμμύθιον Ceruſſam, pro colore accipientes. Huc etiam faciunt verba D. Auguſtini ad Poſſidonium: *fucare pigmentis quo rubicundior appareat mulier, adulterina fallacia eſt*, & D. Hieronymus ad Fuſcam de Virginitate ſervanda, *quid faciat in facie Chriſtianæ purpuriſſus & Ceruſſa, quorum alterum ruborem genarum, labiorumque mentitur, alterum candorem oris & colli, ignis juvenum, fomenta libidinum, impudicæ mentis judicia.* D. etiam Ambroſius lib. I. de Virginibus queritur quòd mulieres *quæſitis coloribus ora depingant, & effigiem naturæ mutent, picturam quærant.* Arnobius denique lib. II. adverſus Gentes conqueritur quòd mulieres *conſpiciendos quærant corporibus fucos, & fuligine oculos obumbrent.* Lepida æquè, ac digna memoratu hiſtoria eſt, quam refert Galenus in exhortatione ad bonas artes. ὅθεν δὲ τὸ τῆς Φρύνης (*) ἄκαιρον ἤδη μοι διηγήσασθαι. αὕτη ποτ᾽ ἐν συμποσίῳ παιδιᾶς τοιαύτης γενομένη, ὡς ἕκαστον ἐν μέρει προστάξαι τοῖς συμπόταις ἃ βούλοιτο. Θεασαμένη παρούσας γυναῖκας ἀγχούσῃ τε καὶ ψιμμυθίῳ καὶ φύκει κεκαλλωπισμένας, ἐκέλευσεν ὕδατος κομισθέντος ἀρυσαμένας ταῖς χερσὶ προσενεγκεῖν ἅπαξ αὐτῷ τῷ προσώπῳ, καὶ μετὰ τοῦτο εὐθέως ἀπομάξασθαι σινδονίῳ, καὶ αὐτὴ πρώτη τοῦτ᾽ ἔπραξε. ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις ἁπάσαις σπίλου τὸ πρόσωπον ἐπληρώθη, καὶ ἦν ὁμοιότητα ἰδεῖν τοῖς μορμολυκείοις· αὐτὴ δὲ καλλίων ἐφάνη. μόνη γὰρ ἦν ἀκαλλώπιστός τε καὶ αὐτοφυῶς καλὴ, μηδεμιᾶς πανουργίας κοσμοτικῆς δεομένη. Id eſt, *Itaque Phrynes illud commemorandum mihi occurrit; Cum olim*

(*) lego εὔκαιρον.

olim in convivio quodam talis ludus celebraretur, ut per vices inter convivas, quidquid lubebat, imperare liceret, illa cum cæteras mulieres quæ aderant, anchuſa, ceruſſa, & etiam fuco pictas cerneret, juſſit aquam inferri, eamque manibus hauſtam, ſibi fœminam quamque ad faciem admovere, mox linteo protinus illam detergere. Atque hoc ipſa prima omnium fecit; ac cæteris quidem omnibus fœminis facies maculis replebatur, ita ut diceres te videre ad terrorem factas imagines; Phryne vero pulcrior apparebat; ſola enim carebat artificio formæ, ſed ſuapte natura formoſa erat, nihil opus habens malis artibus ad formæ commendationem. Non diſſimile damno huic, quo fucatis mulierculis in convivo ſalsè Phryne illuſit, eſt detrimentum, quod & Tabulla, & Sabella cupiebant, hæc à ſole, illa à pluvia, quia ſcilicet hujus ceruſſata facies, ſolis radiis urebatur, cutem reddentibus duriorem, & nigricantem, undè artificium prodebatur, illius vultus creta, aut terra Chia illitus, quo nitorem candoremque præ ſe ferret, à pluvia pigmentum diluente nudabatur, quarum exemplis Martialis lib. II. Maximinam vetulam interpolem, & libidinoſam, quæ tres tantum dentes, eosque piceos buxeosque ſuperſtites habebat, feſtivè monet, ut non aliter timeat riſum

Quam cretata timet Tabulla nimbum,
Ceruſſata timet Sabella ſolem.

Fuci, qui generatim à Latinis pro qualibet tinctura capitur, duo propriè ſunt genera, quorum utrumq; purpureum rebus tinctis colorem conciliabat. Alterum eſt φῦκος θαλάσσιον, ſeu βρύον θαλάττιον, fucus marinus, muſcus marinus, ſeu Alga Cretica, de quo Servius ad verſum Virg. II. Georg.

Alba ne Aſſirio fucatur lana veneno

inquit *Fucus herbæ genus, quo veſtes tinguntur.* Φοινίσσον, hoc eſt purpurem vocat Nicander in Theriaca. Ἤ ἔτι καὶ φοινίσσον ἀνὰ καταβάλλεο φῦκος. Id eſt, ut eleganter vertit Gorræus: Puniceumque etiam qui naſcitur æquore fucum. Plinius lib. XXXII. Cap. VI. ſcribit: *Fuco circa Cretam inſulam nato in petris purpuras*

ras quoq; inficiunt, laudatiſſimo à parte Aquilonis, ut ſpongiæ. Et Theophraſtus ſcribit Cretico fuco tænias, & lanas veſtimentaque tingi colore pulcriore quàm purpuræ, quamdiu recens eſt. Igitur Fuciæ, ſeu Algæ Cretenſis color purpureus, quô lanæ imbuebantur, non diu durabat, ſed proceſſu temporis remittebat, & evaneſcebat; ideò ſubſternebatur veræ purpuræ, id eſt, eô priùs lana imbuebatur, ut pretioſior purpuræ color ſuperinduceretur. Quô ſenſu ait Plinius lib. XXVI. cap. X. *Fucum marinum conchyliis ſubſterni.* In hoc loco intelligendo, longè à judicioſisſimi rerum naturæ Scriptoris mente aberravit Chriſtophorus Landinus Florentinus non contemnendus Interpres, qui antequam Plinii codices à tot doctorum hominum vigiliis emacularentur, primus excutere, & totum opus Tuſcano idiomate translatum edere auſus eſt Anno M CCCC LXXXV. Hic verba, eô in locô, in quo de podagra loquens Plinius inquit: *Præcipuè verò liberat eô malô Phycos thalaſſion, id eſt, fucus marinus, lactucæ ſimilis, qui conchyliis ſubſternitur.* Sic vertit: *Maxime libera da quel male l' herba decta Phycothalaſſion cioè fuoco marino, ſimile alla lattuga, el quale ſi mette ſotto a Conchilii*: ubi etiam ineptè, niſi mendum eſt Typographi Phycos thalaſſion, interpretatur, *fuoco marino.* Eôdem errore laboráſſe videtur Dalechampius, qui poſt tot circa Plinium doctorum Criticorum curas, ad ea naturalis hiſtorici verba: *Conchyliis ſubſternitur*, notat in margine, *Conchis inſternitur Theophr. id eſt, innaſcitur*; & ſenſum Plinii non aſſequutus, putat ipſum ſequentia Theophraſti verba vertiſſe Hiſt. Plant. lib. 4. c. 7. φύεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὀςρέκων, καὶ ἐπὶ τῶν λίθων, id eſt, *naſcitur in oſtreorum teſtis & ſaxis.* Ad hæc enim Theophraſti verba non reſpexit naturæ hiſtoricus, ſed ad uſum, lanas, quæ purpura tingebantur, priùs fuci marini ſuccô inficiendi. Nam ſuperiùs lib. XXII. cap. VI. ſcripſerat, Algam laudatiſſimam, *qua in Creta inſula juxta terram in petris naſcitur, tingendis etiam lanis ita colorem alligans, ut poſteà elui non poſſit.*

In Theophraſti autem verbis, ſi non mendum, fortaſſis ipſius error eſt, quæ legerat, aut audierat de Alga Cretenſi Conchyliis inſtrata, hoc eſt, purpuræ tincturæ præmiſſa, de eadẽ ſuper oſtreis naſcente, accipientis. Quippè ubi nam marium, ubi nam ſtagnorum oſtrea inter algam, & ſuper fuci foliis, tamquam fungi inter herbas, aut gummata, & gallæ ſuper ramis & foliis arborum naſcuntur? Aut quis in teſtaceorum natura indaganda, adeò hoſpes & ignarus eſt, ut putet fucum, & algam ſuper teſtis oſtreorum generari; quemadmodum gramen & herbæ balænarum dorſis innaſcuntur? Adhærent quidem oſtrea ſaxis, navium carinis, & gubernaculis, ſed in herbido, & algoſo fundo minimè proveniunt, tum quia pingui limô, qualis producit algã, ſuffocantur, tum quia in lento aquæ motu, eorũ ova corrumpuntur; Nobis enim ſedula per Microſcopium obſervatione compertũ eſt, oſtreorum, ac teſtacorũ, piſciumq; omnium lac, quod verum eorumdem ſemen eſt, nihil aliud eſſe, quâm congeriem minutiſſimorum ovorum, viſcoſo humori innatantium, quorum ſingula, ſingulum oſtreum, aut ſuæ ſpeciei piſcem continent.

Hôc fœtificô humore prægnantia oſtrea eſu gratiſſima ſunt, donec ſcilicet ova in eorum ventre, circa quem vocant ſpondylum, continentur, albaque ſunt, & nondum perfectiori circulatione, & ut ita dicam, animatione, oſtreariam configurationem adepta ſunt. Poſtquam verò perfectiorem organizationis gradum acceperunt, tunc lac ſive fœtificus humor, in nigræ veluti pultis materiam obduratur, oſtreolis nempe conchulas inchoantibus, quô tempore oſtrea dura, eſu ingrataque ſunt; quemadmodum poſtquam lac, ſive ova ejecerunt, tunc enim eorum venter exſuccus eſt, & circumſperſa reliqua caro cum muſculis, & bronchiis durior, laciniosior, atque ſolidior. Tales oſtreæ *inuberes, macraq;* Gellio lib. XX. cap. 7. appellantur; ubi earumdem macritudinis cauſam refundebat Arrianus in Lunam, quæ ſeneſceret, inquiens,

quiens, *eâ re oſtrea quoque, ſicuti alia quædam, tenuia exuctaq; fieri.*

Ab extremo vere per totam æſtatem usque ad autumnum in Venetis æſtuariis hic perficiunt, ac emittunt oſtrea, quod aquis exceptum fluctuat, donec ſaxis, palis, aut limô glutinosâ viſciditate adhæreſcat in ſpumæ modum; è quibus gratiſſimum ſorticæ oſtreæ pabulum mirè excreſcunt; Ideò Ariſtoteles III. de Gen. Animal. cap. 2. quamvis oſtrea ex ſemine naſci ignoraverit, ingeniosè tamen ea vocat φυτὰ ἔνυδρα, id eſt, plantas aquatiles, quia nullô progreſſivô motu prædita ſunt; Quod lactis, ſeu ovorum, genitali glutini incluſorum, alga, aut molliori limo fortuitò inhæſit, aut alimenti locique vitiô corrumpitur, aut à cancris hujusmodi eſcæ avidis, inter herbas maris ſtabulantibus, devoratur. Quantum autem maximè prolificorum hujusmodi animalium pereat, antequam creſcant, indicio eſt teſtularum minutiſſimarum, cujuscumque generis multitudo, quæ maris arenæ mixta conſpicitur. Quæ causa ſunt, quòd ſuper alga Cretenſi Conchylia generari credibile non ſit; Quare rectè atque ordine Plinius lib. XIII. cap. 25. tradit, fucum marinum naſci in petris, non in oſtreis (ut habent Theophraſti exemplaria) ſcribens *circa Cretam inſulam in petris nato* (de fuco loquitur) *purpuras quoq; inficiunt, laudatiſſimo à parte Aquilonis, ut ſpongiæ.* Hæc verba Plinii ſcribentis, quod fuco Purpuras inficiunt, ſatis eleganter explicant quæ de eodem fuco dicit, quod *Conchyliis ſubſternitur,* ſive ad meliorem purpuræ tincturam, quam in lib. de Pallio Tertullianus vocat *Luminis concilium*, ſive ad majus purpurariorum compendium, minori purpuræ ſumptu, ope ſucci ex fuco thalaſſio expreſſi, lanas immani pretiô tingentium.

Alterum fuci genus eſt à marino longè diverſum, quô mulieres utebantur, ad tingendas rubore genas, & erat rubor factitius, qui parabatur ex radicula è Syria advecta, quam eſſe Anchuſam rationibus evincere conatur, laudatus Salmaſius

 in

in Plinianis exercitationibus. Fateri tamen cogitur, ῥίζιν illud, hoc eſt, radiculam tinctoriam Syriacam, quæ fucus dicebatur, quaque & unguenta ſolebant colorari, & mulieres ſibi genas purpuriſſare, licèt eumdem uſum coloremque, ac Anchuſa præſtaret, ab Anchuſæ radice diverſam fuiſſe. Et ſanè φῦκος, & ἀγχοῦσαν, fucum & Anchuſam tamquam res duas diſtinctas enumerat Ariſtophanes in verſibus Comœdiæ Θεσμοφοριάζουσαι inſcriptæ, quæ non extat, in quibus multa ornatus muliebris genera recenſet. Hos verſus difficillimos, qui apud Pollucem, & Clementem Alexandrinum continuâ ſerie, veluti multis numeris adſcripti legebantur, Salmaſius in ordinem ſuum, ſecundùm metricas leges, ut legi debere putat, redditos, & emaculatos, alibi ſe explicaturum promittit; An & ubi ſteterit promiſſis, fidemque ſuam liberaverit, ignoro. Nonnulla quidem ornatus muliebris inſtrumenta, quæ in memoratis verſibus nominantur, leviter explicat, Juriſconſultorum ſuperioris ſeculi decus, Andreas Tiraquellus in Gloſſario ornamentorum muliebrium, quod concinnavit in Commentariis de Legibus Connubialibus; ſed denſæ adhuc tenebræ judicioſisſimi Comici verſus, materiæ fuci explicandæ valdè utiles, circumſiſtunt.

Anchuſæ quatuor ſpecies, & nomina affert Joannes Gorræus in definitionibus medicis, ſicuti & Jo. Bodæus à Stapel Comment in lib. VII. hiſt. plantarum Theophraſti. Quarum prima ὀνοκλεία dicta, folia lactucæ ſimilia habet, radicem craſſitudine digitali, & colore per æſtatem ſanguineô, quô non alius fucus melior, adeò ut ἀπὸ τῆς ἀγχούσης verbum Græcis ἀγχουσίζεσθαι fucare ſignificet. Heſychius: ἄγχουσα ῥίζα ᾗ φυκοῦνται αἱ γυναῖκες, *Radix, quâ fucantur mulierculæ.* Suidas: ἄγχουσα εἶδος βοτάνης ἧς ἡ ῥίζα ἐρυθρά, ᾗ ἐρυθραίνουσι τὰ πρόσωπα αἱ γυναῖκες, id eſt, *Herbæ ſpecies, quâ mulieres faciem rubrô colore inficiunt.* Omninò conſtat antiquas mulieres, tam ſucco Cretenſi, quàm Anchuſæ radice fucâſſe, & colorem purpureum, quem

quem & φῦκ☉ & Anchuſa dabat, fucum à Latinis vocatum. Heſychius φύκει εἶδ☉ κομμοτικὸν γυναικεῖον, corruptus procul dubio locus; Reponendum φύκει εἶδ☉ κομμοτικῦ γυναικείυ, *fucus ſpecies pigmenti muliebris.* Anchuſa, nunc eſt *Alcanna* officinarum, hâcque utuntur Orientales populi, unguibus rubrô colore tingendis; qui mos cùm antiquiſſimus ſit, ut patet à Mumiis, quarum ungues ſemper hujusmodi colore infectos inſpicimus, ſubit animo dubitatio, num Anchuſæ ſpecies, quæ ὀνίκλεια dicitur, ὀνυχεῖα, aut ὀνυκλεῖα ab unguibus vocata fuerit?

At ἄγχουσαν dici ab ἄγχειν ſtrangulare, quôd ſtranguleт necetque ſerpentes, vel ſecundùm alios ab ἀγχουσίζειν, quod fucare, refert ſupra citatus Bodæus à Stapel. Quam verè à ſtrangulandis ſerpentibus ipſe viderit. Qui ab ἀγχουσίζειν, hoc eſt fucare, deducunt, ineptè derivativum cum radice confundunt, & à filia matrem oriri putant; veluti ſi dicerent Græcè quidem ςίμμι à ςιμμίζεσθαι, φιλίππον, à φιλιππίζειν, Latinè autem aurum ab aurata, ſullam à ſullaturire deduci.

In cenſu fucorum, & pigmentorum, quibus antiquæ mulieres formam mentiebantur, erat etiam παιδέρως, de quo Alexis Poëta in fabula Iſoſtaſio apud Athenæum Deipnoſoph. lib. XIII.

Τὰς ὀφρῦς πύῤῥας ἔχει τις ζωγραφοῦσιν ἀσβόλῳ
Συμβέβηκ᾽ εἶναι μέλαιναν κατέπλασε ψιμμυθίῳ
Λευκόχρως λίαν τις ἐςὶ παιδέρωτ᾽ ἐντρίβεται.

Id eſt:

Quæ eſt rubra ciliis ſe inficit fuligine,
Et quæ nigra eſt, perfunditur Pſimnythio,
Nimisq; pallens Pæderote inungitur.

Παιδέρως. quam dictam puto ἀπὸ τῦ παίδων ἔρωτ☉, quaſi antonomaſticè ſit juvenum amor, libido & illicium, quia ſcilicet purpureô illius ſuccô fucatæ mulierculæ, procaces juvenes ad libidinem inflammarent, planta eſt, de qua magna confuſio inter Botanicos, quænam ſit Acanthi ſpecies inter ſe digla-

gladiantes. Nec controverſiam dirimunt, aut Salmaſius in Plinianis exercitationibus, multa ſuper hâc re verba faciens, aut Bodæus à Stapel multò plura de Pæderote diſſerens in Comment. ad lib. IV. hiſt. plantarum Theophraſti. Scimus pæderota vocatum fuiſſe unguentum Ægyptium, quod ex floribus Ægyptiæ ſpinæ conficiebatur; ſcimus, quod Acantho radix eſt ἔμπυρος, Marcello *rubra*, Barbaro & Buellio *Buff*. *Ex eâ fortaſſis*, inquit magnum literarum lumen Cauſabonus in Annotationibus ad Athenæum, *parabatur ſuccus, ut nunc fit ex Anchuſæ radice, aut Braſilio ligno, quod Nerſinum appellant.* Scimus denique, quòd Acanthi folia maculas, & ſordes faciei abſtergunt, & ora lentore ſuô veluti lævigant; propterea tradit Athenæus ex Duri hiſtorico, quòd Demetrius Phaleræus, καὶ παιδέρωτι τὸ πρόσωπον ὑπαλυφόμενος καὶ τοῖς ἄλλοις ἀλείμασιν ἐγχρίων ἑαυτόν. ἠβούλετο γὰρ τὴν ὄψιν ἱλαρὸς, καὶ τοῖς ἅπαντῶσιν ἡδὺς φαίνεσθαι, *& faciem oblineret acanthô, unguentiſq; aliis fucaret, volebat enim aſpectu hilaris & venuſtus videri omnibus.* Sed utrum παιδέρως, planta ex quâ, vel ſuccus vel pigmentum pallidis mulierum genis purpureô colore pingendis parabatur, ſit Acanthus Ægyptia, an verò παιδέρως herba, cui folia minora fagi, ilicis majora, formam eamdem ferè cum Quercus folio eſſe deſcribit Pauſanias in Corinthiacis, adhuc altâ caligine premitur.

De fuco agens, & pigmentis, quibus antiquæ fæminæ vultum ſibi linibant, præterire non poſſum elegantiſſimum Lucillii hexaſticum, in Anum ſe fucantem, quod extat lib. II. Anthologiæ ΕΙΣ ΓΡΑΙΑΣ·

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, τὸ δὲ γῆρας οὔποτε βάψεις,
  Οὐδὲ παρειάων ῥυτίδας ἐκτανύσεις.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ καταπλάττε,
  Ὥστε προσωπεῖον, κ' οὐχὶ πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστὶ τί μαίνεαι; οὔποτε φῦκος
  Καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

Id

Id nos Epigramma, quatenus egeſtate latinæ linguæ, Græcæ ubertatem aſſequi licuit, ita vertimus.

Sæpe caput tingis; ſenium haud fuligine tinges,
Eq; genis rugas tollere non poteris.
Totam igitur faciem Pſimytho non usq; colores
Ne larva, aſt; vultu conſpiciare tuo.
Necquicquam efficies quid jam furis improba? fuco
Nunquam Hecubam; & pſimytho tu facies Helenam.

Lepore & ſalibus huic minimè cedit Martialis Epigramma in Lentinum lib. III. Ep. 32.

Mentiris juvenem tinctis, Lentine, capillis
Tam ſubitò corvus, qui modo Cycnus eras?
Non omnes fallis: ſcit te Proſerpina canum
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

Ubi obiter notaverim Græcum anthologiæ epigramma, quod in Anum fucatam à Lucilio ſcriptum eſt, à Matthæo Radero Martialis Commentatore perperam tribui Niciæ, & per errorem inſcribi de Viro capillos tingente, nam ad hoc Martialis Epigramma ſcribit; *Ridiculum eſt quod Nicias lib. 2. ep. Græc. de quodam capillos tingente hunc in modum ſcribit &c.*

Hujusmodi pigmentis Hiſpanæ mulieres celebres ſunt, quibus nullæ in luxum magis pronæ: ſcitumque illud, quod refert Martinius, Geometriam excreare fæminas in ciliis, præſertim in Hiſpania; imò fucorum formulæ & compoſitiones, ex Hiſpania in Italiam, facili per fæminarum luxum contagione transmittuntur; Hinc egregiè Italorum cecinit Lyricorum Princeps Fulvius Teſtius, in Ode illa, qua Aulæ Romanæ luxum inſectatur:

Minian di carte Ibere, oſtri mendaci
D'atre guancie il pallor; l'isteſſo labro
Finto roſſeggia, e con mortal cinabro
Infetta il riſo, ed'auvelena i baci.

II. Vel fæminæ ut pulcriores viderentur, raſa ſupercilia colore ſtibii nigro inungebant, ſic enim oculi latiores videbantur, idque præſertim faciebant Græcæ mulieres, mentitæ formæ artificiis magis deditæ. Pulchriores etenim fæminas Græci putaverunt, quibus latiores eſſent oculi, ut rectè obſervat Dalechampius in lib. Plinii XXXIII. cap. 6. Juno quidem paſſim Homero in libris Iliados vocatur nunc Βοῶπις πότνια, i. e. *bubulis oculis*, hoc eſt magnis, nunc ὀφρύσι κυανέσι hoc eſt *nigris ſuperciliis*. Inde ſtibium teſte eodem Plinio platyophthalmon eſi dictum, quoniam in Calliblephoris mulierum dilatet oculos.

Verum Homerici Junonis, Epitheti mentio exigit, ut hoc loco Octavii Ferrarii Viri Clariſſimi, cujus obitum adhuc luget Patavinum Lycéum, opinionem expendamus, in Epiſtola ad Danielem Juſtinianum, tunc Senatorem Venetum, nunc vero Bergomenſium Pontificem, doctrina æquè, ac vitæ ſanctitate ſpectatiſſimum ita ſcribentis. *Junonis epitheton* Βοῶπις, *à magnis oculis, non bovinis, ut ineptè interpres vertit.* Sed non adeò ineptam eſſe hanc interpretationem agnoviſſet Ferrarius, ſi quæ citat Varronis verba de R.R. lib. II. cap. V. rectè perpendiſſet, ubi habet. Novi Menas majeſtatem boum, & ab his dici pleraque magna ut Βούσυκον, Βούπεινα, Βουλίμιον, Βοῶπιν. Doctè Varro innuit Βοῶπιν dici de muliere, quæ habet oculos majeſtate, & elegantia bubulis ſimiles. Nam cum re ipſà oculi Boum inter animalia, magnitudinis, nitore, & elegantia pulcherrimi ſint, ſicut etiam & marini vituli, cur Βοῶπιν, bubulos, ſeu bovinos oculos habentem, Henrico Stephano, Dalechampio, aliisque interpretari non licuit? cum vocabulum Βοῶπις, propriè bovis oculum ſignificet, & metaphoricè magnum. Digna ſunt quæ afferantur Euſthatii doctiſſimi Homeri commentatoris verba ad illum primi Iliados verſum. Εὗρεν δ' Εὐρύοπα Κρονίδην &c. editionis Rom. p. 141. Καὶ διὰ μὲν οὕτως εὐρύοπα λέγει ὁ ποιητὴς. Ἥρα δὲ Βοῶπις ὡς μὲν ἀὴρ καὶ αὐτὴ ἔοικε τῇ Βοῒ παρονομάζεσθαι διὰ τοὺς ἀτελεῖς

ἤχους

ἤχει. μυθικῶς δὲ ἡ λέξις ἔπαινός ἐστιν αὐτῆς ὡς γυναικὸς, διὰ τὸ κατὰ βοῦν μεγαλόφθαλμον. ἐξ οὗ καὶ κύριον ὄνομα Εὐρώπη τίθεται. id eſt: *Et Jovem quidem latoculum dicit Poëta; Juno autem* Βοῶπις *dicitur, nam cum ipſa aër ſit, conveniens eſt & ipſam cum* Βοῆ *hoc eſt cum ſono, aliquam nominis ſimilitudinem habere, propter ſonos qui in aere fiunt. Poeticè autem hæc dictio, in laudem ipſius, utpotè mulieris dicta eſt. Bovis enim ad inſtar magnis oculis prædita dicitur; ex quo & nomen proprium Europa factum eſt.*

Bubulum dici pro magno, teſtatur Plutarchus in quæſtionibus Græcis, ubi quærens cur Eleorum mulieres Bacchum in ſacro carmine hortantur, ut bubulo pede ad ipſas accedat, inquit πότερον ὅτι καὶ Βουγενῆ προσαγορεύουσιν, καὶ ταῦρον εἶναι τὸν θεὸν ἢ τῷ μεγάλῳ ποδὶ Βοέῳ λέγουσιν, ὡς Βοῶπιν ὁ ποιητὴς τὴν μεγαλόφθαλμον, καὶ Βουγαῖον τὸν μεγάλαυχον: id eſt, *An quia Bovigenam nonnulli, & Taurum nominant Bacchum; Aut Bubulo dicunt pro magno, ſicut* Βοῶπιν *Poëta dicit magnis præditam oculis, &* Βουγάϊον *qui ſe glorioſè jactaret.* E quibus patet inconſultam, & illiberalem eſſe cenſuram, qua Ferrarius notat Homeri interpretes, qui Βοῶπιν bubulos oculos habentem reddiderunt.

At vero vocabuli πλατυοφθάλμου etymon aliter deducit Fallopius, & interpretatur adductum ſuperius locum Plinii, quod ſcilicet, oculi fluxione, & inflammatione laborantes, recludi minime poſſint, ſed ope Antimonii, hac affectione liberati, aperiantur, quam opinionem amplectitur etiam Aldrovandus.

De ſuperius memorata ſuperciliorum denigratione, intelligendi ſatyrici verſus.

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitq; trementes
Attollens oculos.

De hac Pollucis verba in loco nuper adducto τὰς ὀφθαλμὰς ὑπογράφει, τὰς ὀφρῦς μελαίνει, εἰς γραμμὰς ἡμικυκλίων περιάγει; *Oculos perſtringit, ſupercilia denigrat, lineas ſemicirculares circumducit.* Quo ſenſu intelligendus D. Cyprianus cum in libro de habitu virginum, *oculos circumducto nigrore fucatos* carpit, ut & D. Hieronymus *fuliginatos*. De hac etiam denigratione intelligi poſſe videtur Tertullianus de cultu Fæminarum. *In illum enim delinquunt, quæ autem medicaminibus urgent, genas rubore maculant, oculos fuligine porrigunt.* Non tamen aſſentior ſummo Criticorum Salmaſio, qui fuliginem illam de ſolo ſtibio interpretatur, inquiens Plin. exerc. pag. 1148. *Fuligo illa ex ſtibio. De eodem nigro ſtibii pulvere, accipienda hæc ejusdem Tertulliani in libro de habitu muliebri, & illum ipſum nigrum pulverem, quo oculorum exordia producuntur. Hic pro eo dicit oculos fuligine porrigi, & alluſum eſt ad ſtibii appellationem alteram* πλατυόφθαλμον. Nigrum pulverem pro ſtibio lubens accipio. Fuliginem quin pro ſolo ſtibio accipiam obſtat Plinius, qui lib. XXVIII. cap. 11. tradit raritati ſuperciliorum mederi fungos, ac fuliginem lucernarum; *Capilli*, inquit, *defluvia urſinus adeps admixto ladano, & adianto continet, alopeciasq; emendat, & raritatem ſuperciliorum, cum fungis lucernaram, ac fuligine quæ eſt in roſtris earum*; quem locum rectè obſervavit & adduxit Jo. Britannicus, ad ſuperius citatos Satyræ ſecundæ Juvenalis verſus. Nunc memorant Turcicas fæminas cilia & ſupercilia denigrare fuligine, quæ elicitur ex flamma Thuris, & Maſticis unà combuſtorum.

III. Vel deniq; mulieres ſtibium in minutiſſimum pollinem comminutum, ſtilo vel buxeo, vel fagineo, vel eburneo, aliquando etiam aureo, aut argenteo, ſaliva, aut aqua oblito exceptum inter utramque palpebram immittebant, quo remedio nigrorem ciliis, & ſplendorem, nitoremque conciliabant. Vel idem ſtibium aqua madefaciebant, atque illitum eo ſtilum, palpebris quo modo dixi ſubmittebant. Coſme-

Coſmetici hujus uſus, & artificii ſingulare exemplum habemus in Galeno lib. VI. ὑγιεινῶν, ubi de curatione fluxionis, quæ à capite fit in ſubjectas partes agens Pergamenus, inquit ὀφθαλμοὺς τε τονώσεις τῷ διὰ τοῦ φρυγίου λίθου χρώμενος ξηρῷ κολλυρίῳ τοῖς βλεφάροις ἐπάγων τὴν μήλην χωρὶς τοῦ προσάπτεσθαι τοῦ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἔνδον ὑμένος. οὕτως γοῦν πράττουσιν ὁσημέραι καὶ στιμμιζόμεναι αἱ γυναῖκες. i.e. *Oculos verò ipſos corroborabis, ſi ſicco collyrio, quod ex Phrygio lapide componitur, utâre, ac ſic palpebris ſpecillo inducas, ut ne oculi membranam intus contingas; ita namq; mulieres quotidiè faciunt, cum ſtibio oculis gratiam conciliant.*

Primitùs antiqui ſtibium medicamentis tantummodò externis permiſcebant, ut obſervat Aldrovandus Muſei Metallici lib. 1. c.1. Verum, licet poſtea ſubjungat, quod Dioſcorides, agens de Elaterio ſtibium tamquam Pharmacum catharticum cognoviſſe videtur, dum inquit, quod ſi per inferna dejectio facienda eſt, duplum ſalis addere oportet, & ſtibii quantum colore ſuo inficiat, tamen aſſerit, quod *facultas purgandi in ſtibio latens, ſuperiori ſæculo, autore Theophraſto Paracelſo emerſit.* Quamobrem Hieronymus Mercurialis agens de compoſitione medicamentorum ſcripſit, Majores noſtros ad purganda corpora Antimonio non fuiſſe uſos, ſed tantum ad oculos ornandos, & ad ſupercilia denigranda; Nunc Chimiſtarum arte igni expurgatum, inter præcipua, & uſitatiſſima, tàm purgantia, quàm præparantia medicamenta locum habet. Nec defuere clariſſima ingenia, quæ mira de Antimonio diſertiſſimè ſcripſerint, immò triumphalem currum illi præparaverint.

Poſſem multas alias Galeni, & Græcorum autoritates de ſtibio, & ejus uſu in Collyriis afferre, ſed, cum ex adducto locò diluceat ratio, & modus, quo fæminæ antiquitùs ſtibio oculos linibant, lubens à citandis aliis textibus ſuperſedeo. Non poſſum tamen, quin in hanc rem adducam Jonis Poëtæ veteris verſum citatum à Polluce, & ab Euſthatio, qui

dum Omphales Reginæ, aſcititiæ formæ ornamenta perſequitur, recenſet

Καὶ τὴν μέλαιναν ςίμμιν ὀμματογράφιν.

quem verſum, pudendo errore vertit Rudolphus Gualtherus; *Et nigrum ſtigma oculis idoneum*, ignorans τὴν ςίμμιν, vocem, ut ait Ariſtophanes Grammaticus, Ægyptiorum propriam, idem ſignificare, ac τὸ ςίμμι.

Omninò tam frequens erat antiquitùs apud mulieres hæc conſuetudo, ſtilum in oculos, ſtibio intinctum inducendi, ut inde factum ſit verbum uſitatiſſimum, ςιμμίζομαι, & ςιβίζω, quod ſignificat, ſtibio ſupercilia fuco, intrito ſtibio cilia, ſuperciliaque linio; Immò ſtibium ipſum, quia muliebribus ad curam formæ inſervit γυναικεῖον à Dioſcoride lib. V. cap. 99. dictum eſt; Cujus capitis περὶ ςίμμεως, quoniam incidit mentio, nolim te latere, Jobe eruditiſſime, Græcum textum Dioſcoridis primarum Aldi editionem, quemadmodum & illum, cujus verſione uſi ſunt Matthiolus & Bauhinus mutilum eſſe: Habet enim τοῦτο οἱ μὲν ςίβι οἱ δὲ πλατυόφθαλμον, ὁ δὲ λάρβασον ἐκάλεσαν, id eſt: *ipſum vero ſtibium alii Platyophthalmon, alii larbaſon appellaverunt;* cum cæteri emendatiores textus, poſt vocem λάρβασον, habeant, οἱ δὲ γυναικεῖον, οἱ δὲ χαλκηδόνιον ἐκάλεσαν, hoc eſt *alii Gynæcion, alii Chalchedonium appellaverunt;* Hunc autem defectum rectè ſupplevit Aldi Levir Franciſcus Aſulanus, in nitidiſſima Dioſcoridis Græci editione, quam Hieronymo Roſcio Medico Patavino caſtigante, publicam fecit Venetiis Anno M D XVIII. Quod mirum eſt latuiſſe oculatiſſimum corruptorum, & hiantium textuum indagatorem Salmaſium; qui ſæpius citato loco mutilo Dioſcoridis uſus eſt.

Romanæ mulieres, quod non alienum eſt à præſenti materia referre, præter illitiones, & ſmegmata, quibus ruborem parabant, faciem tectoriis quibusdam, & commaticis incruſtamentis illinibant, non ſolum ad formam procurandam, ſed etiam ad arcendum ſolis æſtum, pulverem, ventos,

tos, & hiberni aëris uſtrinas, naturalem vultus, cui impenſiùs vacabant, elegantiam quoquomodo læſuras. Ex horum cenſu erat medicamen, de quo loquitur Bilbilitanus Poëta, deformem mulierem tectorio utentem carpens lib. I. Ep. 3.

Formoſam faciem nigro medicamine velas.

Ejusdem ita meminit Ovidius III. de Arte amandi

Quem non offendat toto Lex illita vultu,
Cum fluit in tepidos, pondere, lapſa ſinus?
Oeſypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere ſuccus ovis?

Id medicamen, ex œſypo, hoc eſt lanarum ſuccidarum liquore, & fæce conſtabat. Fex illa, aut erat terra Cimolia, vel Theſſalica, vec Lycia, ut opinatur Mercurialis lib. de decoratione, aut ſelinuſia, quæ Plinio docente, ſi quando combiberit humorem, celeriter mutatur in ſuccum; aut erat vel Parætonium, quod, cum pinguiſſimum, & tenaciſſimum ſit, ſuſtinet atramenti aſperſionem, aut denique erat Pnigitis, quæ pinguitudine, ſpiſſitudine, & mollitie ſua, naturalem quandam, ut narrat Galenus, & Ægineta, habet nigredinem; ex horum alterutro Parætonio videlicet, aut Pnigitide Oeſypo Attico mixtis, nigrum illud medicamen paratum fuiſſe credidit, doctus, olim collega meus, Cæſar Zarottus de medica Martialis tractatione lib. 1. cap. 4. quem fato præreptum, reliquas duas eruditi operis partes, abſolvere nequiiſſe doleo. Sed ubi aſſerit Sabinam Poppæam, hoc nigro medicamine partem oris velaſſe, ne ſatiaret aſpectum, parcant mihi Amici manes, haudquaquam veriſimilia narrat. De Poppæa ſunt verba Taciti Annalium XIII. *Rarus in publicum egreſſus, idq; velata parte oris, ne ſatiaret aſpectum, vel quia ſic decebat.* De nigro medicamine quo Poppæa, ſpeciei ſuæ ambitioſa oſtentatrix, faciem incruſtaret, Taciti verba interpretari abſurdum eſt. Quî enim fuiſſet aſpectus formoſiſſimæ matronæ, ſub verecundiæ ſpecie, vultum callidè, ſed nunquam inte-

integrum oſtentantis, ſi partem ejus nigro tectorio, cum prodibat in publicum, infeciſſet? Præterea, ſi de medicamine loqui voluiſſet Tacitus, non dixiſſet *velata* ſed incruſtata, aut *tectorio infecta* parte oris. Dum autem dicit Martialis, faciem *nigro medicamine velas*, figuratè & poëticè loquitur, quomodo loqui non decet hiſtoricos. Probabilius ego putaverim, Poppæam partem oris identidem obvelaſſe, vel arlineo, vel capidulo, vel flammeolo, vel carbaſo, vel umbella. Aut ſaltem jurarim Poppæam id præſtitiſſe horum alterutro, flabello ſcilicet, & reticulo.

Flabello uſas Romanas mulieres per æſtatem ad refrigerandam faciem, notiſſimum eſt. Id olim fieri ſolitum ex pennis Pavonis docet Propertius:

Et modo Pavonis caudæ flabella ſuperbæ.

Item fuiſſe Praſini coloris Mart. lib. 3. epig. 40:

Et æſtuanti tenue ventilat frigus
Supina praſino concubina flabello.

Reticulo etiam, ſeu retiolo, velare partem oris facilè potuit Poppæa, ſive illud ſit tegmen capitis muliebre, ut ex Varrone tradit Nonius, de quo Juvenalis:

Reticulumq; comis auratum ingentibus implet;

quod nos vulgò dicimus *Scuffia*, & raritudine ſua vultui, tamquam velamen obductum, & ejus limbis utraque parte pendentibus, oris partem curioſè inſpicientibus abſcondere leve erat. Sive tandem reticulum fuerit faſcia linea ad formam retis, quam antiquitus inſtar ſtrophioli admoverent faciei; conjecturam meam maximè juvat Tullii autoritas Actione VII. in Verrem. *Ipſe autem coronam habebat unam in capite, alteram in collo, reticulumq; ad nares ſibi opponebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſæ. Ex quo loco*, inquit Tiraquellus, *intelligis id dici faſciam lineam, vel lineam, ad formam retis factam, quam faciei admovemus ne agnoſcamur, vel ut naribus ſuavem odorem admoveamus.*

Nec

Nec mulieribus tantùm, verùm etiam vænalibus pueris, parata ex ſuccis exoticis inducebantur tectoria, ut ne à ſole facies eorum, aut à frigore læderetur. Teſtis eſt Seneca Epiſt. CXXIII. *Omnium*, inquit, *Pædagia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus teneram cutem lædat. Turpe eſt neminem eſſe in comitatu puerorum, cujus ſana facies medicamentum deſideret.* Sed per agrum Romanum æſtivo tempore iter habentibus, faciem tectoriis inungere, delicato cuique opus erat, ne radiis Solis, à fervido ſolo repercuſſis, cuticula mollis inureretur. Tempeſtate noſtra moleſto canicularium dierum æſtui, acceſſit aëris inſalubritas, ex Soli cultoribus vacui cryptis, Hypogæis, & parietinis, tetros vapores exalantibus, ex quibus viatori incautè divertenti certiſſimum vitæ periculum. Solatri ſuccum cum oleo commendat Aëtius Tetrabibl. 2. Ser. 4. ne facies à ſole, aut vento exuratur. Mercurialis ex Jo. Vincentio Pinello refert, Genuenſes mulieres ſucco ſolatri, per linteamina expreſſo, ſibi vultus inungere, ne à ferventibus Solis radiis urantur. Simili quodam ſucco Orientales Indos, qui palanchinos vehunt, totum corpus inungere, ne à ferventibus Solis radiis urantur, dum nudi incedunt, narrat in itinerario ſuo, quod propediem typis vulgabitur, Ambroſius Bembus Patritius Venetus, Marci Senatoris frater, qui nunc pro Veneta Republica Corcyram regit.

Tandem quid ſit כחל, & antiquorum ſtibium, didici ex Gregorio Armenio honeſtiſſimo homine, qui Venetiis mercaturam exercet, aliisque qui per Aſiam & Africam peregrinati ſunt. Quæcunque ex Gregorio cognovi, debeo Jo. Quirino Oratorum Veneti fori diſertiſſimo, cujus amicitiam inter chariſſima numero. Materia כחל minerale eſt, quod ex Perſia, & India adferri aſſerit Gregorius marcheſitæ ſimile. Orientales vocant Surma. Quod

verum eſt; nam Jacobus Grevinus lib. 2. de venenis cap. ult. tradit, Antimonium *eſſe rem foſſilem, quæ Marcheſitam, nempe Pyritem, vel lapidem plumbarium refert.* Variat colore, ſplendore & pondere, juxta varias regiones, in quibus generatur, & varias res, quibus copulatur. Ideo unum altero, liniendis oculis aptius eſſe poterit. Antiquitùs in Bithynia, propè urbem Chalcedonem, pretioſum, & præſtantiſſimum effodiebatur, & indè ad alias regiones deferebatur, idque eſſe puto, quo antiquæ mulieres decorandis oculis utebantur, & nunc etiam Turcicæ utuntur. Profectò eſt verum antiquorum στίμμι, quod recentioribus Chymiſtis, qui Mauritanorum doctrinam ſectantur, Antimonium vocatur. Et quidem non illud eſt, quod Venetias ex Germania adfertur, fornacibus prius fuſum, & in maſſas concretum, ſed naturale & foſſile, quod ex Minera eruitur, *ſpuma lapis candida nitentisq;*, ut inquit Plinius lib. XXXIII. cap. 6. qui ibidem duas ejus recenſet ſpecies, marem ſcilicet & fœminam. Notandum, quod ſcribit Agricola Foſſilium lib. X. *quondam ſtibi foſſile vendebatur, probatq; Dioſcorides id, quod maximè radiat, quod cum frangimus in cruſtas dividitur, quod friabile, quale eſt in Plinio, fæmina nominatum.* Mox ſubjungit; *Noſtris temporibus foſſile non venditur, ſed excoctum. Excoquendi vero rationem, in libris de re metallica inſcriptis, indicabo.*

Noſtris temporibus duplex eſt apud Turcas, & Orientales populos ſtibii uſus; I. enim illud adhibent ad tingenda cilia, & illinendos palpebrarum crepidines, qui præcipuus & antiquiſſimus eſt uſus. II. Stibio utuntur ad tingenda & producenda ſupercilia, quæ Turcarum mulieres productâ utrinq; in arcum linea conjungunt elegantiæ gratia. Adeo ut lepidiſſimè inter Turcas Poeta quidam gentili idiomate cecinerit, ſe Amaſiam ſuam oſculaturum, niſi formidaret Scorpionis chelas, quem ſuper oculis habet. Quam rem narravit mihi Ampliſſimus Senator Venetus Jo. Baptiſta Donatus nupera legatione pro Patria apud Turcarum Imperatorem functus. Nec

ſinam

ſinam te latere, Jobe eruditiſſime, quæ ſuper hoc gemino ſtibii uſu mihi communicavit Antonius Apollonius Medicus & comes Joannis Capelli Ablegati Veneti, qui præſens Reipublicæ Venetæ nomine memorando auſu Othomanæ Portæ bellum indixit. Hæc autem ex Turcico idiomate huc translata ſunt hujusmodi. Nempè qualia ipſi Apollonio tradidit Muſtapha Naupliæ Præfectus, videlicet

Tinctura pro palpebris dicitur ſurme, *& componitur ex uno lapide minerali in ſubtilem pulverem comminuto, qui dicitur Madem taſsì, & eſt ſtibii ſpecies, quæ ex Perſia defertur, & hæc tinctura fit ſolummodo in Mecha.*

Compoſitio ad tingenda ſupercilia fit ex Galla, Hordeo, Tritico, & Stibio, & ipſa compoſitio dicitur etiam Raſtich. Hæc omnia in pulverem ſubtiliſſimum terunt: & ignito ferro ſuperpoſito, ex liquore manante ſupercilia tingunt.

Omnino כחל Hebræorum, ſtibium, ſeu antimonium eſſe, tàm verum eſt, ut ſtibium ipſum ſive Antimonium, Hiſpanis longum Mauritanorum dominium paſſis, non alio nomine dicatur, quam *Pedra de Alcohol*; quaſi dicas lapis, quo oculi tinguntur, aut oculis collyrium paratur. Quare tradit Plinius, principalem ſtibii uſum circa oculos eſſe, ideoq; πλατυόφθαλμον vocari, quoniam eos dilatet, eorumque fluxiones, & lippitudines inhibeat, & quoniam in cura decoris & formæ, eo mulieres utantur, tingendis oculis. Quo nunc in Africa utuntur, propriè eſt ſtibium fæmina, quod στίβι, ſeu στίβη appellari, ſcribit Dioſcorides. Hinc Heſychius στίβη explicat, χρῶμα μεταλλικὸν μέλαν, Dictum græcis στίβι, στίβη, στίμμι, στίμμις, à στείβω, ſeu στίβω denſo, firmo, aſtringo, aut à στιλβὴ, quia nitet, opinatur laudatus Martinius in ſuo Lexico Philologico. Sed, quòd ibi originem vocis Antimonii quærens, ex feſtivitate ſermonis dictum putat, quòd Monachos, & Moniales non deceat fucare faciem ſtibio, ægri ſomnium eſt; ejus verba ſunt. *Stibium Italis Antimonio, Gallis eſt Antimoine,*

 cujus

cujus vim vocis adhuc quæro. ἀντὶ eſt contra, & Moine Monachus an ex feſtivitate ſermonis, & jlocalariter? quod monachos & moniales non deceat, quorum non eſt fucare faciem ſtibio.

Hæc Martinii verba non benè perpendens Voſſius in Etymologico, voce, ſtibium, ait: *Uſus ejus eſt mulieribus in fucanda facie, quod quia dedecet homines religioſos eò Italis Antimonio videtur nuncupari, ab ἀντὶ contrà, & Italico Moine Monachus.* Per errorem putavit Voſſius dixiſſe Martinium, *Moine* eſſe vocem Italicam, quam ille dixerat eſſe Gallicam. Quo ſuper levi mendo cenſoriam virgulam extollit Menagius, & Antimonium latino-barbaram vocem, probabiliùs deducit ab Arabico nomine Athimad, quod ſtibium ſignificat; à quo factum putat Athimod, Athmodium, Antimodium, & Antimonium. Hanc tamen ab Arabica voce, Antimonii derivationem, Gallus ſcriptor, pro ſua vendit, & diſſimulat hujus autorem eſſe Fallopium, qui in libro de foſſilibus cap. XXIX. inquit: *Arabes vocant Aitmad, & Atmad, vel Athimad; unde Chymiſtæ & Seplaſiarii deduxere Atmadium, & ab hac voce poſtea Antimonium, & nihil aliud eſt quam ſtibium; quare Tetragonon Athmad, Athiman, Athmadium, Antimonium, ſtimmi, & ſtibi, & ſtibium unum & idem prorſus ſunt.* Fallopium verò in hujus vocis etymo, citant, & laudant magni nominis Autores, Aldrovandus Muſæi metallici lib. 1. & Cæſius de Mineralibus lib. 2. qui plurima de ſtibio, ejusque natura, viribus, & uſu ex ſcriptoribus colligit. Sed, ſi Martinium legiſſet Menagius, & levem Voſſii in tantula re lapſum excuſaſſet, & lapſus cauſam agnoviſſet.

Mitto tibi, Vir Doctiſſime, ſtibii pulverem, & foſſilis fruſtulum, cum duplici ſtylo fagineo, & buxeo, quem ſaliva madefactum, & ſtibii polline intinctum, oculi palpebris immittunt; quibus illitis, ſtatim per exteriorem angulum oculi illum educunt. Illico elicitur ab oculo lacryma, ſed nigre-

nigreſcunt cilia, niteſcit cornea, & vividior totus evadit oculus.

Incolæ Africæ alio modo hoc pulvere utuntur, ut Salomoni Conegliano Hebræo medico, in Rabbinicis rebus ſatis verſato, cujus conſuetudine utor, retulit gentilis ſuus nuper Venetias advectus, qui multos annos Tuneti negotiatus eſt. Cohol, quod procul dubio Antimonium eſt in ſubtiliſſimum pollinem tritum, aqua communi, vaſculo oris anguſti excipiunt, miſcentque. In hoc ligneum ſpecillum intingunt, & eo modo, quo nuper dixi, ſuperioris, inferiorisque palpebræ crepidinem, cilia & corneam, levi transcurſu illinunt, quo, veluti atramento, fuſcantur cilia, & nigreſcit exterior oculorum canthus, quod gratiam, ſpeciemque oculis ſummam conciliare putant. Eſtque fucus fæminis Africæ frequentiſſimus, quo ſingulis diebus ſæpius utuntur, præſertim vero antequam in conſpectum frequentiæ prodeant. Vaſculum hujuſmodi vernaculo Arabico Idiomate Tunetanæ Regionis, vocatur *Coholatiera*. Minerale *Cohol*, opus ipſum, id eſt τὸ ὑπάλειν, *cohol re*; mulier eô fucata *coholata*. Tale vaſculum apponunt hoſpitibus urbanitatis cauſa, quemadmodum apud nos potio gelu concreta, aut vini ſcyphus. Videtur Braſavolus innuere ſuo tempore, in aliqua Italiæ parte, quam non nominat, mulieres gratiæ cauſa, hujusmodi aqua, ſtibii pulvere mixta, uſas, niſi perperàm intelligo ſequentia ejus verba, *in examine lapidum* ſub finem: *ſtibium appellatur tum Platyophthalmon, quia oculos dilatat, tum Gynæceum, quod eo mulieres fucentur eliquata aqua nunc in aliqua Italiæ parte.*

Maximam hujus ſtibii Alcohol dicti, narrat prædictus Judæus, in Africa erui quantitatem, & verum eſt; nam in primis, Africa, ut recitat Cornelius Judæus, in tabula Africæ Mineris Antimonii redundat. Et tradit Boterus, *Ceſuja* locum in deſerto Numidiæ, penes Atlantem montem, abun-

dare Mineris plumbi & Antimonii, & hæc duo metalla indè eruta ad Feſt deferri, cum nihil aliud ibi oriatur. Livius item Sannutus, cujus diligentiæ, ferè totam modernæ Africæ deſcriptionem primò debemus, inter Mineralia, quibus Africa abundat, numerat Antimonium Geogr. Afr. Parte prima lib. III. & VI. quod etiam teſtatur Leo Africanus deſcriptionis Africæ parte VI. & IX. ubi Antimonium ſulphure diſcerni à plumbo commemorat, quem videre eſt apud Ramuſium Tomo primo Navigationum. Nigræ lanulæ, quas Turcarum mulieres in infantium ſuorum frontibus contra faſcinum pingunt, nihil ad ſtibium pertinent; ſicuti & rubræ maculæ, quibus Hebrææ Matres, glaſti, ſeu Indici colore, adverſus maleficos ſtrigum, & ſagarum obtutus, fœtuum ſuorum vultus prænotant.

Illud præterea (Jobe eruditiſſime) non ſilebo, quod ſicuti κολλύριον, à כחל dictum probabile arbitror, ita cenſeo, tàm græcum φῦκος, quàm latinum fucus, ab Hebræo פוך derivari; quod neque Fungerum in etymologico περιγλόττῳ neque Voſſium in etymologico linguæ Latinæ animadvertiſſe miror. Uni Martinio in Lexico Philologico dici videtur ab הפך quod eo color faciei vertatur. Fuco latinorum, & פוך Hebræorum reſpondet vox Tuſcana *Belletto*, unde vulgò dicimus *imbellettare*, quod verbum eruditus Etymologiſta Menagius à limo deducit, inquiens in originibus linguæ Italicæ, *limus*, *limellus*, *limellettus*, *Melettus*, *Bellettus*, *Belletta*, *M in B*, *ut Cammarus Gambaro.* Sed ſæpius, ut in hoc etiam, vir doctus hallucinatur, & originum portenta nobis obtrudit; quemadmodum & aberrat à ſcopo Octavius Ferrarius, qui à cœno, ſeu limo, molliori *lie* Gallis *lea* Venetis dicto ledam, letam, & Belletam factam autumat. Nam Italica vox *Belletto*, quam Veneti dicunt *Ibelletto*, originem habet à latino nomine *bellus bella bellum*, quod propriè dicitur de elegantia & venuſtate vultus fœminarum; id quod ex

lin-

linguæ latinæ autoribus patet, & præſertim ex Catulli lepido in Amicam Firmiani Epigrammate.

Salve nec minimo puella naſo,
Nec bello pede, nec nigris ocellis &c.
Te ni provincia narrat eſſe bellam?

Inde ſequioris ſæculi vocabulum *Bellettum*, fucus ſcilicet, qui bellam reddit faciem; & *imbellettare* pro fuco linire, & diminutivum *bellotto*, *bellotta*, e *bellino* e *bellina*. Sed condonandum eſt ingeniis, quæ vocum etymologiis, & cognationibus operam impendunt, in quibus ſicuti facillimus lapſus, ita nulla juſtior venia eſt.

Hic noto obiter, quod vocabulum *fardinationis*, quô ſuperiùs ad Jeremiæ cap. IV. v. 30. uſum eſſe Lyranum diximus, eſt Latino-barbarum, deductum ab Italico *Farda*, quod nihil aliud ſignificat, quàm præpingue ſcreatum, & craſſam ſalivam, in unum contractam. Quoniam verò fucus & pigmentum, quô fœminæ pallidas genas liniunt, ex Mercurio ſaliva extinctô, aut ſublimatô conſtat, ideò farda dictus eſt; quod ignoravit Mengius, licèt igeniosè magis quàm verè, Italicam vocem farda, à fuco deducere totis viribus conetur. Opinioni meæ mirificè ſuffragatur Satyricus Epicusque Italus celeberrimus, Ludovicus Arioſtus, qui Satyra prima de mulierum fucis agens, hæc habet:

Voglio che ſi contenti della faccia
Che Dio le diede; e laſci 'l roſſo e'l bianco
A la Signora del Signor Ghinaccia.
Fuor che 'l liſciarſi un' ornamento manco
D' altra ugual Gentildonna ella non habbia;
Liſcio non vuò, ſe tu credo il vogli anco.

Se ſapeſse Herculan dove le labbia
Pon quando baſcia Lidia haria piu' à ſchivo,
Che s' ei baſciaſſe un cul marcio di ſcabbia
Non sà ch' il liſcio è fatto col ſalivo
De le Giudee, ch' il vendon, ne con tempre
Di muſchio ancor perde l' odor cattivo?
Non sà, che con la merda ſi diſtempre
Dei circonciſi lor bambini, e graſſo
D' horride ſerpi, ch' in paſtura han ſempre?
O quante altre ſporcitie à dietro laſſo,
Di che s' ungono il viſo, quando al ſonno
S' acconcia il ſteſo fianco, e'l ciglio baſſo.
Si che quei che le baſciano ben ponno
Con men ſchifezza, ſtomachi più ſaldi,
Baſciar lor anco à nova luna il conno.
Il ſolimato, egli altri unti ribaldi,
Di ch' ad uſo del viſo empion gli armari,
Fan che ſi toſto il viſo lor s' affaldi.
O ch' i bei denti, che gia fur ſi cari
Laſcin la bocca fetida e corrotta,
O Neri e pochi reſtino, e mal pari.

Utcunque autem fucum, qui Italis dicitur *liſcio* e *belletto* ex ſaliva, ſeu *farda*, & Adipe Viperino invicem mixtis confieri credam. Tamen, quæ de infantium recutitorum ſtercore, memorat Arioſtus, in invidiam, & odium Judæarum mulierum ficta, aut credita magis, quàm vera putaverim.

E Crocodili ſtercore, ſeu fimo, quo Paulus Ægineta porriginem, & furfures abſtergi tradit, fucum fieri, declarat Clemens Alexandrinus lib. III. Pædag. in mulieres ſuæ ætatis contorquens verba Antiphanis, κροκοδείλων ἀποπάτοις χρώμεναι, καὶ σηπεδόνων ἀφροῖς ἐγχριόμεναι, καὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν ἀσβολὴν ἀναματτόμεναι, καὶ ψιμ-

ψιμμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντριβόμεναι, id eſt: *Crocodilorum ſtercoribus utentes, & ſpumis rerum putrium ſe ungentes, & ſupercilia fuligine denigrantes, & ceruſſa malas candefacientes.* Quem locum citant Lambinus, Torrentius, & Chabotius ad verſum Horatii Epodon XII.

- - - nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus Crocodili.

Eſt autem hoc animal, Crocodilus terreſtris, cujus excrementa, cum odoratis floribus veſcatur, jucundum odorem reddunt; ſicuti ſtercora quorundam Cercopithecorum, quæ ideò putabant maculas omnes è facie delere, & nitorem afferre, ut narrat Plinius lib. XXVIII. cap. 9. & ex Galeno Petrus Victorius variarum lectionum lib. XI. Jacobus Dalechampius in adductum caput Plinii putat Antiphanem, pro σηπεδόνων ἀφροῖς intelligere Alcionium, ideo inquit, *Putrem ſpumam, quod Victorius non expoſuit, hic vocat Alcionium odorem gravem, & putridum ſpirans, qualis eſt Alga, ad ſmegmata fœminarum utile, & lentigines, lepras, nigritias, vitiligines, maculas omnes.* Sed & gratis id aſſerit, & injuria carpit Victorium, nam Antiphanis verba niſi aliter legantur, quàm ille legit, & jacent in libris omnibus, aliud ſonant.

Sed Commotices hujus, ſeu comptoriæ malitiei opera, à Platone, & Clemente Alexandrino damnatæ, apud Cleopatram, Critonem, Moſchionem, aliosque Gynæciorum ſcriptores, videnda relinquo, quæ fuſius complexus eſt Monſpelienſium olim Profeſſorum celeberrimus Guilielmus Rondeletius in tractatu de Fucis. Multo minus tempore abutar, referendis recentiorum offuciarum, & commoticorum pigmentorũ formulis Manuſcriptis, quas ex Chymicorum & Spargyricorum penu deſumptas, Agyrtæ & Impoſtores, Matronis, mulierculisque, ſub Coſmeticorum arcanorum nomine, ingenti pretio, & majori dentium, & cuticulæ damno, vendunt.

Hæc, Doctiſſime Jobe, de כחל, ſive Stibio, ejusque uſu apud veteres in re Coſmetica tibi ſiſtere viſum eſt. Occaſione locorum Sacræ Scripturæ in quibus ſtibii fit mentio, acrius ſacrorum Interpretum, Commentatorumque placita excutere oportuit. Inde ad materiam fucorum pigmentorumq́; muliebrium digredi propoſiti interfuit. Et bona fide adductos autores, expendere, emendare, & illuſtrare, prout ad materiam ſpectabat, eo magis libuit, quo tibi in Græcis pariter, ac Hebraicis litteris verſatiſſimo, cui parere decus eſt, gratius fore arbitratus ſum. Tu, quæ nudo ſimplicique ſermone, horis ſuccisivis, licet continuis in arte Medica, occupationibus fatigatus, chartæ tradidi, æqui bonique facere non dedignaberis. Dabam Venetiis Idibus Aprilis M. DC. LXXXVII.

I. N. J. C.

JOHAN. JACOBI HEINRICI,

Phil. & Med. Doctoris Argentinenſis, S. R. I. Acad. Nat. Curioſ. Arionis IIdi,

EPISTOLA

Ad

ILLUSTRISSIMUM VIRUM

ROBERT. BOYLE,

De

Variis Aëris Rarefactionem Menſurandi modis noviter repertis.

ANNO M. DC, LXXXVIII.

VIR ILLUSTRISSIME,

ADmiraberis fortaſsè, quid mihi in mentem veniat, ut homo nullâ Tibi neceſſitudine conjunctus, ac ne nomine quidem notus, Tibi maximarum rerum occupatione diſtento, literis meis obſtrepere non dubitem. Fateor mirandum id eſſe, niſi majore illud admiratione dignum fuiſſet, cùm nihil ad alliciendum amorem præſtantius Humanitate ſit, ſi Tua Humanitas inſignis atque ſpectata, juxta ac incomparabilis Prudentia, & Eruditio ſelectiſſima, non me & jam pridem in cultum Tui impuliſſent, & nunc incredibile meum, quô jam diu inflammatus ſum, colendi Tui ſtudium, quando coram declarandi poteſtas non datur, per Literas ut indicarem, ſuaderent atque hortarentur. Quod equidem feciſſem libenter maturiùs, ſed neſcio, quomodo me ſemper Ampliſſima Tua Dignitas, meiq́ue recordatio ab hoc inſtituto revocavit. Nunc verò, cùm hoc incommodum, quod hactenus meum ſtudium retardavit, à Conterraneis quibusdam Tuis, quorum conſuetudine ac familiaritate hinc inde in itinere perfrui mihi datum eſt, ſublatum ſit, omnisq́ue mihi, vel importunitatis, vel offenſionis metus excuſſus, oblatam complector occaſionem, quam mihi repetita lectio Epiſtolæ, in quâ *Miram Aëris Rarefactionem à Te detectam*, amico cuidam communicâſti, atque attenta conſideratio eorum, quæ inibi continentur, ſuppeditat. Nimirum cùm nuper in Collegio quodam Privato curioſis quibusdam ingeniis HISTORIAM PRÆCIPUORUM HUJUS SECULI INVENTORUM PHYSICORUM traderem; incidi quoque in MODOS AERIS RAREFACTIONEM MENSURANDI NOVITER REPERTOS, ceu quorum ope in notitiam menſuræ

ſuræ rarefactionis pervenimus, atque comperimus, quousque aër attenuari ac dilatari queat. Cùmque viderem juxta varios Aëris Rarefactionem menſurandi modos, longè à ſe invicem diſtantes menſuras emergere; animus ſubiit, in eum potiſſimùm inquirere, qui perfectiſſimè certiſſimèque maximam aëris expanſionem exhiberet. Fateor equidem, ſtupendum eſſe Rarefactionis gradum, ad quem Tu aërem, poſt multa Tentamina tandem reduxiſti: at enim non diffiteor etiam, mihi dubium haud exigui, ut videtur, momenti in iſtâ Tuâ Methodô ac inde formatô ratiociniô occurriſſe, quod deinceps, Tuâ pace, proponam; poſtquam priùs quædam de reliquis Conaminibus atque Experimentis circa hanc rem à MERSENNO, ACADEMICIS FLORENTINIS, ALPHONSO BORELLO atque TE inſtitutis, dixero. Hoc unicum peto, ut ea, quæ ob bonum finem propoſiturus ſum, pro conſuetâ Tuâ Humanitate æqui boniq; conſulas, meque, ubi à recto tramite aberravero, in viam reducas.

Primum itaque Experimentum, ad Menſuram Rarefactionis Aëris maximam detegendam, in Æolipilâ inſtituit Induſtrius MARINUS MERSENNUS, hôc modô: * *Sumpſit Æolipilam æneam, eamq; vehementiſſimò igne calefecit, ut propemodùm candeſceret, & ſic in bilance, quæ à dimidio grano flectebatur, examinavit pondus iſtius Æolipilæ candentis, eamq; reperit unciarum quatuor, drachmarum ſex, & granorum quindecim. Deinde refrigeratam Æolipilam, & ad naturalem temperiem reſtitutam iterum examinavit, ejusq; pondus præcedens ſuperâſſe granis quatuor deprehendit, indeq; elicuit, primò, Aërem gravem eſſe; ſecundò, Aërem in Æolipilâ incluſum quatuor granis exceſſiſſe Aërem in Æolipilâ candefactâ contentum. Poſteà Æolipilâ iterum, eò, quô priùs modô, calefactâ, extemplò roſtrum illius frigidæ immerſit; quô factum, ut aqua* (cùm ob Elaſticitatem integram aëris externi, indeque ortam preſſionem; tum ob reſtitutionem aëris interni à ſuperveniente fri- Experim. MERSENNI. vid. Fig. I.

* vid. Phænom. Pneumat. propoſ. 29.

gore ortam) *ad tredecim uncias in dictam Æolipilam aſcenderet, quæ aliàs uncias tredecim & ſesquidrachmam capiebat. Unde porrò concluſit, Aërem vi caloris intra Æolipilam candefactam adeò dilatari poſſe, ut ſpatium ſeptuageſies majus quàm anteà occupet, utq; ſeptuageſima pars Aëris priùs incluſi & nondum rarefacti Æolipilam impleat. Cùm enim Æolipila, quâ uſus eſt, aquæ tredecim uncias & ſesquidrachmam contineat, ignita tredecim uncias duntaxat ſugat; totus Aër ignitus, & Æolipilam candentem implens, ad priſtinum naturalem ſtatum redactus, eam duntaxat vaſis partem occupat, quæ ſesquidrachmæ aquæ debetur, hoc eſt, parti totius vaſis ſeptuageſimæ. Idem & Te Experimentum bis vel ter inſtituiſſe ſcribis, * quamvis non adeò cum felici ſucceſſu; ſiquidem ingenuè fateris, in nullâ Tuarum obſervationum vel ad dimidium gradum rarefactionis iſtius, quem ille memorat, aërem in Æolipila contentum perduci valuiſſe, illudque forſan in causâ fuiſſe, haud immeritò conjicis, quod Æolipila, quam Ille adhibuit, ſuſtinere potuit calorem Tuo intenſiorem, neque enim ullus dubito, quin aër in Argenteâ vel Aureâ Æolipilâ ad majorem expanſionem deduci poſſit, quàm in Æneâ; cùm utraque intenſiorem longè caloris gradum, citra fuſionis tamen periculum, ſuſtinere valeat. Illud interim certo certius eſt, Tuum iſtum Aërem, ope Æolipilæ, trutinandi modum exactiorem longè eſſe illô, quô uſus eſt Merſennus; cùm non niſi frigidam pendas Æolipilam, Ille verò candentem, quæ, ut ais, non nihil de ſuâ ſubſtantiâ inter refrigerandum amittere poteſt. *Etenim cuprum candeſcens dum refrigeratur, eâ copiâ tenuiores ſquamas rejicere ſolet, ut cupreæ Æolipilæ refrigerationi invigilantibus nobis viſus ſit, quô ſtetit, locus hiſce ſquamis circumcirca diſperſis propemodùm obtectus; quæ, quanquam non magni ſint momenti, non ſunt tamen prætermittendæ, cùm tam leve corpus (quale eſt Aër) pendendum ſit.* Quòd ſi quis dicat, hunc errorem facilè corrigi poſſe, ſi lanx iſta,

* in Experimentis Novis Phyſico-Mechanicis de vi Aëris Elaſtica Exp. 36.

iſta, cui imponitur Æolipila candens, amplior ſit ipsô vaſe, pro excipiendis ſcilicet ſquamis decidentibus; nec ab eâ removeatur, donec refrigerata quoque antiſacomate alterius lancis explorata ſit: vel etiam, minimum illud materiæ vaſis deperditæ compenſari ab acceſſione particularum ignearum. Nolo tamen reſponſionibus ad hasce exceptiones immorari, ſed aliam longè urgentiorem difficultatem, à me, circa hoc experimentum, deprehenſam proponam, quæ ſcrutinii ponderis atque dilatationis aëris in Æolipila candente inſtituti exactitudinem impedire valet. Momentum totius difficultatis in eo verſatur, quod corpora vehementer calefacta in bilance, etiam exactiſſimâ, ſuſpenſa, non exhibeant omne ponderis incrementum, neque verum Rarefactionis gradum, ſed imminutum duntaxat. Prius equidem, quoniam Æolipila ignita, Libellæ impoſita, ambientem aërem ferventiſſimô ſuô calore rarefacit; unde fit, ut preſſio ipſius, ac proindè etiam pondus pilæ diminuatur. Cùm enim aër ambiens, atque Æolipila pendenda unum quaſi corpus grave conſtituant, perindè eſt, ſive aëris preſſioni, ſive pilæ demas, nam utroque modô aggregatum prædictum minus grave erit ac prius. Hinc videtur mihi, quod tamen obiter dictum velim, etiamſi in omnibus Tuis *de Flammæ Ponderabilitate* Experimentis, nulla planè acceſſio ponderis laminarum, ramentorum &c. ignitorum in bilance deprehenſa fuiſſet, (id quod DAN. MAJORI accidit*) inde nequaquam evinci, metalla ab ignitione nullum ponderis augmentum aſſequi: vero enim veriùs eſt, ob rationem modò allatam, non omne ponderis illorum incrementum in bilance etiam exactiſſimâ, quæ vel milleſima unius grani parte impoſitâ ſenſibiliter inclinaret, ** obſervari poſſe; adeòque, ſi lamella cuprea, vel alia, ignita pondere ad ſenſum non ſuperat eandem non ignitam, inde tamen non ſequitur, illam hâc non graviorem eſſe; aut ſi incre-

cre-

* ſicut fatetur in Genio Errante cap. XIV. in fin. ** qualis eſt Tua illa, cujus mentio fit in Act. Philoſoph. Anglican. ann. 1666. n. 14. p. m. 128.

crementum ponderis in bilance deprehenſum fuerit unius drachmæ, v. g. nego totam acceſſionem ponderis à bilance indicatam fuiſſe. Poſterius, quod nempe corpora vehementer calefacta verum rarefactionis gradum non exhibeant, inde conſtare poteſt, quia copia particularum ignearum, in
vid. Fig. II. Æolipilæ cavitate contentarum vehementiſſimèque agitatarum, disgregat ac ſeparat particulas aëris inibi relictas, ſpatiolaque aêris particularum expanſioni deſtinata occupat; unde malè infertur, Æolipilæ cavitatem à ſolo aêre rarefactô occupari, vel etiam aërem ad hunc vel illum raritatis gradum deductum eſſe. Ut enim aêrem verè rarefactum dicamus, requiritur ad minimum ſpirularum eum conſtituentium contiguitas; vel ſaltem aliarum particularum, ignearum &c. excluſio: neque enim chorda plùs minùsve extenſa dicitur, ſi in plures diſſecta partes, ita deinceps diſponatur, ut inter hanc & illam partem intercapedo, modò major, modò minor, relinquatur, quæ ab alio quodam corpore, aut etiam à nullo, occupetur. Unde jam apparet, quid cenſendum ſit de hâc Aêris Rarefactionem Menſurandi Methodo; nimirùm illam vix meris conjecturis certiorem eſſe: dixerim intrepidè illos, qui ex Æolipilâ candefactâ, vel de pondere aêris intra cavitatem ejus contenti, vel de rarefactionis ejus gradu, judicium ferunt, non unô modô aberrare.

Experim. BOYLÆI Priora. Quare ad alia nunc Dilatationi Aëris Menſurandæ magis congrua inſtrumenta progredimur; & primò quidem ad ea, quæ Tu, pro induſtriâ & ἀγχινοίᾳ Tuâ in experimentis faciundis incomparabili, adinveniſti. Primum, quod in Recipiente evacuato inſtituiſti tentamen extat in Experimentis tuis Phyſico-Mechanicis de vi Aêris Elaſtica, * (Tractatu, plurimis experimentis, ingenti labore, maximis impenſis, incredibili diligentiâ factis, ſummâque fidelitate conſcriptis, re-
vid. Fig. III. ferto) his verbis: *Veſicam ſumpſimus agninam, lentam & plicabilem, aquâ benè madefactam, ut latera ejus compreſſa quaſi coale-*

* Experim. 6. pag. 21.

coaleſcerent , & nihil aëris inter plicas relinqueretur (& ſanè comperimus poſteà nihil, quod deprehendere potuimus, fuiſſe relictum.) Hujus Veſicæ cervix, collo Phialæ minutæ (quæ quinq; aquæ drachmas continere poſſit) firmiter ſuperalligabatur, veſicâ interim ipsâ, ſic anteà compreſſâ, ut totus incluſus Aër in Phialâ ſolâ isq; incompreſſus, exiſteret: paucis deindè exſuctionibus, per Antliam factis, Aër exiguæ incluſus Phialæ dilatari cœpit, & tumorem quendam in veſicæ collo producere; quantòq; magis Aër ambiens ſubduceretur, tantò Aër incluſus, in veſicam penitiùs penetravit, & per gradus latera ejus erexit, plicasq; expandit, donec tandem ad plenas dimenſiones ſuas eam ſufflaſſe videretur; quò factò, externus Aër in Recipiens refluere permiſſus Aërem, qui veſicam modò impleverat, repulit in priſtinam, quam priùs in Phialâ occupárat loci anguſtiam, adeòq; veſicam in rugas, & flacciditatem priſtinam redegit. Aſſumentes deinde veſicam à Phialâ nondum ſeparatam, factóq; in veſicæ faſtigio foramine, vas ex utriſq; conflatum aquâ implevimus, (cujus pondus quinq; uncias totidemq; drachmas cum ſemidrachmâ æquabat, quarum quinq; drachmas Phialæ fuiſſe contenta antè memoravimus) adeò ut in hoc experimento, cùm Aër maximè veſicam diſtendiſſet, ſpatium quod habuit, cum Recipienti imponeretur, plus novies repetitum occuparet. At enim, neque huic methodo, ob varia obſtacula, fidere poſſumus; præterquam enim, quòd (ut Ipſe ſcribis) Veſica propter molem & pondus ſuum, reſpectu Aëris intra ipſam dilatandi, haud exiguum, laterumque ſuorum cohæſionem imprimis impediat, veſica jam ſatis turgida apparet, cùm in Recipiente Aëris portio non ita parva adhuc ſuperſit, cujus exſuctio ulteriori veriſimiliter expanſioni locum daret: neque obſtaculum tollitur, ſi amplior adhibeatur veſica; quò enim eſt amplior, eò quoque craſſiora obtinet latera, molesque ejus juxta amplitudinem augetur, unde fit, ut, quam reſiſtentiam habet veſica minor tumidior reddita, eandem quoque habeat veſica major jam in minori turgeſcentiâ, ob laterum,

uti dixi, craſſitiem & molem. Quod ſi quis ulterius urgeat; reſiſtentiam hanc tolli, vel ſaltem imminui à continuatâ exſuctione aëris externi, unde vis interni aëris ſemper fortior redditur; dico, hoc minimè ſequi, quoniam vis quoque expanſiva aëris intra veſicam incluſi, pro majore dilatatione, intereà ſenſim debilitatur. Hinc palàm fit, tantum ipſi virium decedere ad latera veſicæ diſtendenda ab imminutione Elaſticitatis propriæ, quantum eidem accedit à remotione aëris ambientis. Prætereà illud quoque conſiderandum, etiamſi millies exerceatur antlia, non tamen firmiter conſtare, vel omnem aërem è recipiente eſſe extractum, vel etiam illud quod ſupereſt, ad ultimum dilatationis gradum perductum eſſe, ita ut expanſioni aëris intra veſicam contenti obſtaculo eſſe nequeat. Poſt exhibitum hoc, & literis jam mandatum experimentum, Hyalinis quibusdam, ſive vitreis, quibus anteà deſtituebaris, inſtrumentis, idem denuò Te accuratiùs inſtituiſſe, magisq́ue præcisè didiciſſe, quantùm aër dilatari poſſet, quam ope præmemoratæ veſicæ, mox ſubjicis ſequentibus verbis: *Primò itaq; Tubum vitreum, in Cylindri modum efformatum, cujus foramen quartam latitudinis pollicaris partem diametraliter continebat, accepimus; qui tubus adeò inflexus erat duplicatusq́; ut non obſtante longitudine ſuâ bipedali recipienti, ne pedem quidem alto, includi potuiſſet, niſi ex infortunio inter refrigerandum fractus diſſiluiſſet, unde, ut ex partibus ejus alterâ, rectâ & integrâ longitudinemq́; ſeptem digitorum non ſuperante, uteremur, redacti fuimus. Ex tubuli autem hujus terminis, alter apertus erat, alter hermeticè obſignatus, ſuper quo bullam vitream habuit exiguam, utpote quâ aërem (cujus menſuranda erat dilatatio) reciperet. Tubuli ejusdem lateri Pergameni laminula non lata affixa eſt, ea autem, juxta longitudinem, in viginti & ſex æquales gradus dividebatur, gradus autem hi lineolis & figuris debitè diſtinguebantur, ut ex iis aër incluſus, ejusq; dilatatio menſuraretur, tubum deinde aquâ ſummo ferè tenùs, implevimus; Terminum apertum*

tum

tum digito obturavimus, inverſoq; tubo, aëri, quò ad bullam vitream præmemoratam aſcenderet, tranſitum dedimus: quæ aſcenſio (quia tardior facta) occaſionem obſervandi præbuit, quantò aut plùs, aut minùs quàm unum è gradibus viginti ſex aër hic occupaverit. Hâc ratione poſt factum unum alterumq; conatum, aëream bullam, quæ graduum dictorum uni æqualis ſatis apparebat, ad faſtigium usque tubi convehere potuimus; deinde aperto tubi termino in Phialam exiguam (cujus ima pars aquâ operiebatur, ſemipollicem plùs minùs altâ) poſitò; Inſtrumentum utrumq; hyalinum in exiguum tenueq; quoddam recipiens incluſimus, atq; antliam exerceri fecimus; cujus rei non alius fuit eventus, quàm quòd ad primam aëris exſuctionem, nulla talis apparuit bullæ expanſio, quæ expanſioni in ſecunda exſuctione factæ, comparanda fuerit; quodq; exſuctionibus perpaucis deinde factis, bulla ad ſuperficiem aquæ ſubjacentis pertingens, fecit ut crederemus, bullam hanc (niſi tubus priùs disruptus fuiſſet) multùm ſeſe laxius fuiſſe expanſuram. Tubulum itaq; è vitro eduximus; & comperimus, vitream bullam, unà cum aliquâ tubi parte, quam non attigerat partitam Pergamenum, præter diviſiones viginti ſex præmemoratas, ſex ejusmodi gradus ſive diviſiones alias continuiſſe; unde apparet, aërem ultra trigeſies majus ſpatium occupâſſe, quàm quod priùs impleverat. Et profectò expanſionis multò amplioris capax videbatur, niſi vitrum fuiſſet obſtaculo. Quapropter & bullam alteram, eo, quô prius modò, immiſimus, quæ ad dimidiatam bullæ prioris magnitudinem acceſſit, invenimusq; exiguam hanc bullam (exſuctione aëris à recipiente factâ) non ſolùm tubum adæquatè impleviſſe, verum etiam aliquâ ex parte, aquam in phialâ ſubjacentem perrupiſſe, ſpatiumq; plus ſexagies priori majus occupâſſe. Experti itaq; tubum breviorem eſſe, quàm qui inſtituto noſtro inſerviret, calamum vitreum & exilem, qui præſtò erat, adhibuimus: quanquam ne hic quidem calamus, propoſito noſtro adeò idoneus fuerat; quippe terminorum ejus alter, alterum quater, plus minùs, magnitudine ſuperabat. Hic tubus transverſos

pollices triginta longus, hermeticèq; in exiliori termino obſignatus, aquâ ad ſummum fermè implebatur, & bulla, modô ſuprà memoratô, ad faſtigium ejus evehebatur: extremò interim aperto phialæ, quæ aquam in imo puram continebat, impoſito. Operculum dein (ope foraminis exigui ideò de induſtriâ facti, quò tubi vitrei pars per illud promineret) recipienti per cæmentum ſuperagglutinabatur; antliâq; exercitâ, poſt paucas exſuctiones aër non ſolùm infrà ſubjacentis aquæ ſuperficiem planè apparuit extenſus, verùm etiam bullæ (juxta aſtantis cujusdam aſſertionem) ex imo tubi egrediebantur & aquam perrumpebant. Hoc peractô, ulterius exantlare deſtitimus, obſervantes protinùs aërem tantâ celeritate per non deprehenſas recipientis rimulas intrâſſe, ut quàm citiſſimè aquam in tubi faſtigium impelleret, excepto ſpatiolo, in quod bulla, quæ modò totum poſſederat tubum, repulſa erat. Hic aër juxta exilem tubi terminum, ſub forma Cylindri, transverſi pollicis partes longi, apparuit; eductâ autem inverſâque fiſtulâ, idem in altero termino cicere minor in magnitudine ſuâ viſus eſt. Hisce deinde peractis, (quò accuratiùs ſuccederet experimentum) adhibuimus bilances exiguas, qualesque fabris aurificibus, ad trutinandas monetas, uſui eſſe ſolent, in quibus tubum, aquamq; in tubo incluſam, ſimul ponderata, ad pondus unius unciæ & 30. granorum cum ſemiſſe accedere invenimus. Tanta deinde aqua ei infuſa, quanta ad implendum tubum ſufficeret, in quo ſpatium, quantum priùs bulla occupaverat, vacuum reliqueramus, rurſus dein ponderavimus tubum, pondusq; unicô granô auctum reperimus; poſtremò aqua è tubo diligenter, quamvis non omninò exactè effuſa, excuſſaq;, Inſtrumentum deinde hyalinum per ſe libratum, binas drachmas & grana triginta duo prioris ponderis amiſiſſe videbatur, adeò, ut, bullâ unâ aëris ſpatium ponderis unius grani aquæ occupante, appareret eam (in tantum quippe aër, ex elatere ſuo rarefiebat) quinquagies & bis majus ſpatium quàm anteà, occupâſſe, quanquam à nulla re niſi communi aëris contigui preſſione comprimeretur. Nos equidem in praxi hujus experimenti tubum in plures

plures gyros tortum inflexumque, quò eò minorem requireret altitudinem, adhibere noluimus; vel ideò duntaxat, quod vix poſſibile eſt, ut tubus ejusmodi longus, quoad tubuli cavitatem, æqualis ſit; ſiquidem quando ad flexibilitatem procurandam ſubinde per flammas diducitur, aliter fieri nequit, quàm ut canaliculus iſte hinc inde comprimatur, unde cavitas anguſtior, ac relaxetur reſtringaturque, unde cavitas amplior evadit; id quod erroris haud exigui cauſa eſt: cùm enim ab æquali diviſione in laminulâ factâ æſtimetur aëris incluſi rarefactio major vel minor, cavitas autem canalis cui affixa eſt laminula æqualis non ſit, menſura rarefactionis accuratè determinari nequit. Quare rectam nos, ſed tripedalem aſſumpſimus phialam, cujus collum in centum gradus æquales diviſum erat, illamque Antliæ reformatæ ita incluſimus, ut major colli pars cum capitello per aperturam in ſummitate campanæ promineret; ne autem quicquam aëris externi ingrederetur, omni curâ aperturam campanæ cæmentô ordinariò & aquâ circumfusâ munivimus; ſicque omnibus ritè conſtitutis antliam exercuimus, particulam aëris in phialâ relictam poſt plures exſuctiones ultra centies majus ſpatium occupâſſe deprehendimus; neque in computo noſtro falli potuimus, cùm cavitas colli ſecundùm totam longitudinem, quantum fieri ſummâ induſtriâ poteſt, æqualis fuerit; Sphærulam autem quinquaginta partes centeſimas capere, aliunde certò conſtiterit. Hoc tamen minimè ſibi aliquis perſuadere debet, nos ita ultimum rarefactionis gradum aſſecutos fuiſſe; tum quia aliâ ratione eum ulterius longè expandi poſſe, conſtat; tum etiam, quia procul dubio noſtrum quoque experimentum majorem expanſionem oſtendiſſet, modò diutius antliam exercere lubuiſſet. Quod ut clariùs pateret, aliô tempore, locô prioris phialæ tubum adhibui itidem tripedalem ſed absque ſphærula, cujus tamen alter terminus hermeticè obſignatus erat, in centum quinquaginta partes æquales diſtinctum, illumque aquâ ad ſum- vid. Fig. IV.

 mum

mum ferè tenùs implevi, unicâ ſolummodò parte centeſimâ quinquageſimâ pro aëre relictâ: Tumque uti anteà inſtitutô experimentô, antliâ paulò frequentius agitatâ, aqua, è ſummitate tubuli, ad centeſimum vigeſimum usque gradum, deſcendit, atque adeò aër tubulo incluſus longè ultra centies majus ſpatium occupavit, neque tamen maximam rarefactionem adeptum fuiſſe dixerim, quod quis inde probare poſſet, quia aquam, quæ in inferiori tubuli parte continebatur, infra ſuperficiem aquæ in vaſculo ſtagnantis deprimebat; quod fieri minimè potuiſſet, ſi jam ad ultimum rarefactionis gradum perveniſſet; cùm omnis vis premendi atque gravitandi aëris à virtute elaſticâ ejus dependeat; ex infrà tamen dicendis apparebit, huic argumento non magnam vim ineſſe, niſi aliundè certius conſtet, aërem ad longè majorem expanſionis gradum deduci poſſe. Cæterùm, an aër in expanſione ſuâ ampliſſimâ, quam quidem hisce recenſitis experimentis aſſequi licuit, ulterius, per advenientem calorem, rarefieri poſſit, periculum etiam fecimus, deprehendimusque, admotâ ſphærulæ phialæ noſtræ tripedalis calidâ manu, aut linteolo aquâ calidâ madefacto, ſubitò inferiùs longè ſeſe recepiſſe; iisdemque manu aut linteolô remotis, priorem repetiiſſe locum; imò ulterius longè adſcendiſſe, poſtquam linteolum in aquâ frigidâ madefactum capitulo applicuimus. At verò, quoniam, ut ſuprà jam indicavimus, calor igneæque particulæ haud exiguam anomaliam rarefactioni aëris inducunt, ex hoc ultimo tentamine noſtro nil quicquam circa rarefactionem majorem vel minorem determinare voluimus. Atque hâc ratione aëris rarefactionem intra recipiens evacuatum menſuratus es cum temporis.

Experim. FLORENTINUM. ACADEMICI FLORENTINI ex Robervallii ingenioſâ obſervatione illius veſicæ cyprinæ, quæ in vacuo fiſtulæ dilatatur, conjecerunt; reperiri facilè poſſe in eodem Torricelliano Inſtrumento maximam amplitudinem, ad quam aër

aër non compreſſus à vi externa, & in ſuâ libertate relictus, dilatari queat, quæ dilatatio certum ac determinatum ſpatium in vacuo Torricelliano occuparet, quod nimirùm ſufficienter exciperet maximam ejusdem aëris expanſionem. Methodus, quâ uſi ſunt doctiſſimi iſti Philoſophi, exhibetur, Italicô quidem Idiomate, in Libro, cui Titulus: SAGGI DI NATURALI ESPERIENZE FATTE NELL' ACADEMIA DEL CIMENTO. IN FIORENZE. 1666. * quam proindè, cùm Liber iſte in pauciſſimorum manibus verſetur, noſtris verbis hîc ſubnectere placet. *Sit Phiala vitrea ABC; quæ collum habeat BC, duos cubitos longum, apertum in C, ſit prætereà Cyathus longus DEF, qui argento vivo repletus inſerviat immerſioni Phialæ BC; ita autem vaſculum hoc immerſionis formatum eſſe debet, ut tubum totum, vel maximam ſaltem ejus partem, inſtar vaginæ recipiat. Sit deinde alia Phiala GHI, priori per omnia, quantum quidem fieri poteſt, ſimilis; & in illâ, more ſolitò, productò vacuô, obſervetur altitudo KL, infra quam præcisè eô die Mercurius ſubſtitit. Poſteà impleatur Phiala ABC, Mercurio per orificium C, usq; ad M, reliquò ſpatiò MC pro aëre relictò. Tunc manifeſtò apparebit, ſi, admotô priùs digitô ad orificium C, invertatur Phiala, parvam iſtam aëris molem relictam in MC, per medium argentum vivum aſcenſuram ad ſummitatem Phialæ usq;, atq; in A, ſubſtituturam: quò factò immergatur deprimaturq; orificium C, infra libellam DF, paulò profundiùs, iterumq; elevetur, Hydrargyrus in tubo deſcendet, relictâ ſuperiori parte vacuâ. Quod ſi Mercurium ad altitudinem PQ, reduxeris, menſuranda eſt iſta, ac ubi æqualis reperta ſit altitudini KL, vaſis GHI, in quo nihil planè aëris, quod illam immutare poſſet, relictum; indicium erit, Cylindrum Hydrargyri PQ, nullam vim ſive preſſionem pati à molecula aëris MC, atq; ad integram dilatationem, & totalem ejus expanſionem,* vid. Fig V. vid. Fig. VI.

* id eſt, ut vertit interpres Actor. Angl. 1670. p. m. 494. Specimina Naturalium Experimentorum; vel, ut reddit Alph. Borell. de Mot. on. Nat. à gravit. pendent. p. m. 221. Liber Experimentorum Academiæ Experimentalis Medideæ.

nem, ſpatium ab A ad P vacuum relictum planè ſufficere. Poſtmodum ſensìm profundiùs immittatur tubulus BC, in vas DEF, ita, ut continuò altiùs aſcendens libella P, velut in R, ſucceſſivè imminuat ſpatium PBA, pro aëre liberum relictum: ſi verò altitudo cylindri Mercurii RQ incipiat minor fieri altitudine cylindri KL, ab ulteriori immerſione deſiſtendum; notandumq;, punctum R eſſe terminum fixum & immutabilem omnium altitudinum cylindrorum Hydrargyri æqualium altitudini KL: ſiquidem omnes ſubſequentes verſus B, à profundiori immerſione tubi dependentes, diminuantur atq; decreſcant; Unde probabiliter colligitur, ſpatium Phialæ RBA, totum occupari ab aëre dilatato, cùm à puncto R ſursùm verſus manifeſtè appareat, cylindrum argenti vivi ſubjectum vim pati; indicio quoq; evidente (juxta mentem quorundam) moleculam aëris MC, ad totalem ſuam expanſionem non minùs requirere ſpatium quam eſt ABR. Menſuram autem hujus ſpatii & conſequenter rarefactionis aëris MC, ſequenti obtinuerunt modô; *Suppoſuerunt Phænomena hæcce exhibita fuiſſe in vaſe ABC, in cujus ſpatio AR, portiuncula aëris MC, integram ſuam dilatationem (naturalem) obtinuerit; adeòq; inveſtigarunt ante omnia, quantum ſit ſpatium MC, occupatum ab aëre naturaliter compreſſo; deinde compararunt idem cum ſpatio AR, occupatum ab eadem portione aëris ſed rarefacti; & ſimpliciſſimâ quadam operatione, ad trutinam nimirùm exigendo portionem aquæ, quam capit ſpatium MC, & illam quam capit ſpatium AR, invenêre, comparatione inſtitutâ, ſeſe habere hoc ad illud, ut unum ad centum ſeptuaginta quatuor. Jam verò quæ proportio eſt inter utrumq; ſpatium ab aqua occupatum, eandem quoq; eſſe inter utrumq; ſpatium ab aëre occupatum, firmiter concluſerunt; par enim eſt ratio: adeòq; aërem in dilatatione maxima centies ſeptuageſies ter amplius ſpatium, quam anteà, occupaſſe, deprehenderunt.* Ego aliquoties, hinc inde inſtituto hôc experimento, obſervavi Primò, in profundiori immerſione tubi decreſcentem inæqualiter altitudinem cylindri Hydrargyri dependere ab aëris in ſummitate Phialæ con-

contenti majori reſiſtentiâ, ſeu imminutâ compreſſibilitate; ſiquidem aër ſummè rarefactus in primô condenſationis gradu parùm reſiſtit, accedente verò ſecundô vel tertiô &c. compreſſionis gradu, jam difficiliùs adſcendenti Mercurio cedit, magisque reſiſtit; ut adeò neceſſariò minor ſit effectus ſecundi gradus condenſationis, quâm fuerat primi, ac tertii adhuc minor quàm ſecundi, & ſic deinceps: Secundô, iteratô aliquoties hoc experimento, inſignem deprehendi varietatem menſuræ rarefactionis aëris; modò enim eadem aëris molecula centies octuageſies ampliùs occupavit ſpatium, modò centies octuagies ſepties; aliâ etiam vice centies nonagies in eodem inſtrumento expanſum fuiſſe, in adverſariis meis reperi. Neque mirum hoc alicui videri poteſt, modò conſideret, experimentum cum diverſo ſemper aëre, modò magis, modò minùs compreſſo, factum fuiſſe, quò haud parùm contribuit locus modò calidior, modò editior, modò humilior; ſecundùm has enim differentias dilatatio quoque variat notabiliter, ita ut, quò locus, in quo experimentum inſtituatur, ſit humilior, eò ad majorem rarefactionis gradum deducetur aër, quia magis compreſſus; quò verò elevatior, eò minor ejus erit dilatatio, quia minùs compreſſus: ſimiliter è calidiore hauſtus loco, minoris rarefactionis capax erit, è frigidiori verò majoris, ob eandem cauſam. NB. Hic notari velim, non aëris Externi ſeu ambientis, ſed Interni duntaxat, in ſummitate ſcilicet Phialæ contenti diverſitatem, experimentum variare, quamvis ille haud exiguam altitudini Hydrargyri in Baroſcopio inducat irregularitatem, quemadmodum præter Te aliosque Philoſophos Experimentales diligenter obſervavit Inſignis iſte Explorator * PASCHALIUS Gallus. **

* ut ipſum vocas, Experiment. Phyſico-Mech. Exp. 1. p. m. 13.

** vid. appendicem ad Libellum ejus Gallicum: de Æquilibrio Liquorum & de Pondere Maſſæ aeris; ubi aliorum quoque circa hanc rem obſervationes recitantur,

Experim. Alph. BORELLI.

Cæterum hanc ipſam experientiam poſtea faciliori apparatu inſtitui poſſe animadvertit Vir Acutiſſimus JOH. ALPHONSUS BORELLI, mediante alio quodam inſtrumento, cujus fabrica hæc eſt : * *Ampulla vitrea AB, cujus diameter proximè quatuor digitos adæquet, continuetur prælonga fiſtula BC, major duorum cubitorum, quæ inflexa ſit in ejus infimo loco CEF, atq; in ſupremo loco ejus A, continuetur quoq; ſtricta alia fiſtula AD, cujus extremum ſupremum orificium apertum D, claudi poſſit poſt Mercurii infuſionem ſuillâ veſica; poſtea terminus extremus alterius fiſtulæ FG uniatur cum altero extremo fiſtulæ incurvatæ, appoſitis colligatisque portionibus inteſtini agnini, quæ ne rumpantur diffringanturq; à nimio Mercurii pondere pariter operiantur fiſtulæ vel digitali coriaceo, atq; arctè alligatis inteſtinis, & corio utrisq; extremitatibus fiſtularum, poterit facile fiſtula FG, inflecti ſursùm & deorsùm poſt Mercurii infuſionem, erigantúrq; perpendiculariter ad Horizontem ambæ fiſtulæ DBC, & GF. His præparatis per orificium D, infundatur Hydrargyrum, quousq; duæ fiſtulæ BC, FG, & ampulla AB, repleantur, relinquaturq; ſpatium ſupremæ fiſtulæ ID aëre plenum, arctè poſtea claudatur ſupremum orificium D, ſuillâ veſica; tandem flectatur deorſum fiſtula collateralis FG, ab ejus ſupremo ore G, profluens Mercurius excipiatur vaſe MN, quousq; infima Mercurii libella ſit LO, & ſuprema ſuperficies ejusdem Mercurii ſtagnantis ſit H, relicto nempe ſpatio vacuo DABH; quia verò Cylindrus aëreus DI, dilatatur, explicaturq; pro ejus genio in ſpatio vacuo ibidem relicto, fit ut poſſit aliquando poſt ejus dilatationem integrè & totaliter occupare ſpatium DABH, & tunc cùm non poſſit amplius explicari ſua virtute elatere non impellet deorsùm ſuperficiem Hydrargyri H, & ideò ſumma altitudo Mercurii HO, erit inalterata, ſcilicet omnium maxima earum, quæ fieri poſſunt unius cubiti & quadrantis proximè, & tunc experientia conſtat, aërem DI, maximè dilatatum intra ſpatium DABH, occupare locum centies octuagies majorem quàm prius. Suppoſitâ hâc cognitione, ab experientia deducta, denuò operatio repetatur, & conſtat, quod omnes moles aëris non excedentes ſpatium DI, non deprimunt mediocrem Mercurii elevatio-*

vid. Fig. VII.

* vid. Tr. de Motion. Natural, à Gravit. pendent. prop 105. p.m.221.

vationem OH, & è contra omnes aëris moles excedentes DI, compriment Mercurium, efficientq; altitudinem OK, minorem mensurâ consuetâ unius cubiti & quadrantis proximè, & hoc profectò non fuiſſe à doctiſſimo Viro animadverſum facilè conſtat, non enim dixiſſet: ſi tantulum aëris antequam demittatur Mercurius in fiſtula, relinquatur, Mercurius deſcendet infra H, ubi ſuſtineri debuerat ſi ab aëris cylindro ſuſtinebatur. Revera enim quælibet portiones aëris minores ſpatio ID, ſummam altitudinem Mercurii in fiſtula non deprimunt, quia nimirùm aëreus cylindrus ejusdem roboris æquali vi comprimit Mercurium ſubjectum. At quando aëris moles major ID, ibidem includitur, tunc virtute ejus elateria, ut poſtea dicemus, vim facit contra impulſum aëris externi, nempe cylindrus Mercurii HO, æquilibratus ab aëre externo impellitur ſurſum ab O verſus H, ab aere verò incluſo intra ampullam AB, dum conatur ſe dilatare repellitur deorſum ab H verſus O. Vis ergo aëris comprimentis Mercurium ſtagnantem L agit contra duas reſiſtentias, ſc. contra pondus Mercurii HO, & contra vim exiguam aëris incluſi ſe dilatare conantis; igitur in hoc caſu minor erit altitudo Mercurii OK, quam HO, licet producatur ab eadem aëris virtute premente.

NB. Orificium D, Hermeticè ſigillandum non eſt, ne aër Hydrargyro incumbens ab admoto valido igne valde rarefiat, ſolitumque elaterium amittat, unde haud exigua irregularitas orireur; ſed cerâ & veſicâ, citra concurſum ignis, probè muniendum diligenterque obligandum, quò nullus aëri externo introitus pateat; cujus rei certum indicium erit, ſi altitudo cylindri Mercurii HE, major ſit altitudine EL, id quod fieri non poſſet, ſi aëri externo per orificium D, ingreſſus pateret. At objicis, in confeſſo eſſe, parvam illam aeris moleculam, quæ in ſpatio DI, continetur, elatere ſuo æquipollere gravitati totius cylindri aërei, ergò eoùsque deprimere debere Mercurium ſubjectum, quò altitudo cylindri Hadrargyri in fiſtula FG, contenti æqualis eſſet altitudini cylindri in Phialâ DE, contenti. Reſpondeo, objectionem tamdiu

diu valere, quam diu aër ſpatio DI incluſus integrum ſervat elaterium, eundemque compreſſionis gradum. At verò cùm intra ſpatium DH, vel DK, maximam dilatationem paſſus ſit, ejusque elaſticitas vel valde imminuta, vel plane ſublata ſit, hujus objectionis vis omnisque difficultas tollitur. Cæterum quò certius conſtet experimenti veritas, Phiala DE, viginti novem vel triginta digitis multò longior eſſe non debet, ne poſtquam portiuncula aëris DI, maximam rarefactionem aſſecuta ſit, Mercurius nihilominus ad ſolitos intra tubulum Baroſcopii viginti ſeptem digitos præter propter aſcendat, ſed parùm aut multò inferius, pro capacitate ſcilicet ſphærulæ AB, ſubſiſtat.

Experim. BOYLÆI poſteriora. Verùm hæc dilatatio quamvis bis aut amplius etiam eam excederet, quam procurare unquam Merſennus potuit, haud tibi ſuffecit, quin imò excitavit (ſicut Ipſe ſcribis) ut aliud excogitares artificium, cujus ope aër ad longe majorem ac fere ſtupendam expanſionem perduceretur. Hujus artificii, Tentaminumque Apographum perquàm fideliter exhibuiſti *in Epiſtolâ* ſupra laudatâ *de Mira Aëris Rarefactione noviter detectâ*, his verbis: *Accepimus Ovum (ut vocant) vitreum globoſum, ex materia limpida, fiſtulaq; ſive crure, aliquot uncias ſive transverſos pollices longo, inſtructum. Hoc aquâ (ſatis jam ab aëre liberatâ) è Phialâ transfuſa replevimus, illudq; in aquam copioſiorem invertimus, ita ut Ovum integrum, Crus, inquam, & totum corpus eſſet plenum, exiguâ tantùm aeris bullulâ excepta, quam reliqueramus de induſtria, ut ad ſummitatem ovi emergeret: Dehinc repoſitis in excipulum vitris, Antliam exercuimus, parvamq; bullulam, poſt tempus aliquod expandi incipere conſpeximus; quo facto initio, ſingulis ſuctionibus mirè ampliabatur, donec tandem omnem aquam ex globoſa vitri parte expelleret. Et ne quis objiciat, Aquæ, poſt ſubductum aërem externum, ſubſidentiam, prius bullulam in vitri ſummo ſuſtentaſſe; exantlationis laborem tamdiu continuari curavimus, donec expanſus Aër aliquoties Aquam in Ovi crure ſatis inſigni-*

ſigniter infra externa & ambientis aquæ, in altero vitro contentæ, planitiem depuliſſet: quo facto aërem paulatim intromiſimus obſervabundi, qualem bullam in Ovi ſummitate deprehenderemus, poſtquam aqua rurſus in cavitatem ipſius eſſet impulſa. Tùm per vitri pelluciditatem copiâ nobis factâ, parvæ bullæ diametrum, circino uncato accuratè dimetitam, cum ſphærica parte vitri, quam eôdem circino dimetiebamur, comparavimus & quanquam eam plusquam vigeſies ampliorem deprehenderemus, Experimenta tamen favere nihil quicquam volentes, duas haſce diametros habere ſe ſuppoſuimus ut 1. ad 20. proindeq́, cùm Euclides demonſtret Sphæras eſſe in triplicata ratione Diametrorum; ſitq́, in caſu noſtro cubus minoris diametri, qui eſt 1, non niſi 1, oportet cubum Majoris Diametri, qui eſt 20, eſſe 8000; adeoq́, patet, aërem, ſui ipſius expanſione, locum octies millies, quam prius, ampliorem acquiſiviſſe &c &c. Porrò Exiguam ferè & inconſpicuam Bullam ambiente aëre ſic ſatis exhauſto, ad extenſionem priori 10000. majorem fuiſſe expanſam.
In eadem Epiſtolâ ſcribis, ſequenti methodo; *Parvum vitrum globoſum, longo collo inſtructum, accepimus, ad Lampadis ignem conflatum, circiter 80. grana Aquæ continens, exiliq́, collo in vitrum aquâ repletũ inverſo, in recipiens illud immiſimus. Ambiente dehinc Aëre exhauſto, numeroſæ Bullæ ex Aquâ emerſerunt, quæ mox expanſæ omnem è globoſo vitro aquam expulerunt. Tùm readmiſſo Aere externo, vitrum globoſum ſtatim ferè impletum fuit, omnisq́, expanſus Aer in Bullulam, vix aciculæ nodo majorem contractus. Exempta dehinc ex aqua vitro dicto, eoque, ut Bulla per collum evaderet, inverſo, ſollicitè vacuum illud ſpatiolum aquâ aëre purgatâ, replevimus eoque, ut ante, in vas aquâ plenum inverſo, rursùm illud incluſimus, atq́, poſt aliquot exſuctiones comperimus, ex aqua in collum bullam valde conſpicuam evaſiſſe, quæ poſt readmiſſum aërem, in bullam prope inviſibilem contracta in vitri caput aſcendebat. Tùm verò recipiente probe iterum exhauſto, ipſam adeo dilatare ſe deprehendimus, ut totam vitri globoſi capacitatem impleret, omnemq́, fere aquam inde expelleret. Atq́, aere readmiſſo, rurſus contrahebatur in bullam, cujus Diameter (juxta accuratiorem æſtimationem noſtram) non excedebat $\frac{1}{22}$ Diametri capitis Vitri ſupra memorati, adeò ut ad implendam totam capitis ſolius capacitatem 10648 ies ſe expanderet: ſed quia & maxi-*

mam colli partem occupabat, invenimus, ponderando Aquam, quæ partem iſtam implebat, nec non Aquam, quæ caput occupabat, capacitatem iſtius partis colli æquaſſe ferè tertiam partem capacitatis capitis, ac habuiſſe ſe 141. ad 481. Quare ſi 481. capacitas capitis, ipſam continebat 10648es; tùm 141. capacitas colli, continere eam neceſſe fuit; $121\frac{167}{481}$^es; adeò ut collectivè, exigua bulla Aeris dilatata plusquam 13769es priorem ſuam molem excederet. Hæc omnia hactenus recenſita experimenta in Aëre incompreſſo inſtituta fuerunt, quod ſi in Aëre compreſſo rarefactio inſtituatur, eaque menſuretur, aſſurget, Te iterum judice, * ad 520000. Si nempe numerus 13000. ducatur in 40, quot ſcilicet vicibus Aëris portio incompreſſa eandem compreſſam excedit. Fateor hanc expanſionis differentiam tantam eſſe, ut Epiſtolæ Tuæ titulum, ubi Miram aëris appellas Expanſionem, immodeſtum nemo ſit habiturus. At enim, repetitâ veniâ, non diffiteor etiam, mihi aliquoties ſuſpicionem obortam eſſe, annon hiſce Tuis Experimentis error aliquis ſubſit; cùm ſupponas ubique, exiguam aëris portionem, rarefactam licet, totum tamen ſphærulæ, ſive Ovi globoſi, atque fiſtulæ etiam ſpatium ab aquâ vel Mercurio vacuum relictum, occupare, id quod à nullo adhuc Philoſopho probatum eſt; quemadmodum nec illud, Aërem per plures Antliæ agitationes in Recipiente mirè rarefactum, tàm imam, quàm mediam & ſummam Recipientis regionem occupare. Neque probabile hocipſum videtur, niſi velis admirabilem aliàs Tuam Aëris expanſionem, non pro maximâ, aut huic proximâ, ſed pro exiguâ duntaxat haberi: ſiquidem, ſtante hâc hypotheſi, nemo dubitabit, quin eadem aëris molecula, quam Tu in Ovo vitreo reliqueras, intra Tubum viginti cubitorum, vel etiam centipedalem, ** amplo canali atque unâ vel pluribus ſphæris capaciſſimis inſtructum, eâdem

* In Experim. de Aëris Rarefacti & Compreſſi Extenſione mirè differenti. fin.

** qualem Caſp. Bertus aliquando, aliâ quidem intentione, duci curavit, inque ædibus ſuis erexit.

eâdem methodo ad eô longe majorem rarefactionis gradum perduci queat, quò capacior erit Tuo inſtrumento tubus hic cum coagmentatis ſphæris. * Neque enim, ritè inſtituto experimento, altitudo aquæ in tubo tripedali, v. g. diverſa erit ab altitudine ejus liquoris in tubo centumpedali contenti: auſim aſſerere, ſimili exantlationis labore ſuſceptô, aquam in capaciſſimo ac centumpedali quoque tubo, haud ſecùs ac in Ovi Tui crure, infrà externæ & ambientis aquæ, in vitro immerſionis contentæ, planitiem ſeſe recepturam eſſe. Hunc tamen effectum moleculæ aëris minimæ in tubo relictæ dilatationi deberi, minimè conceſſerim, ſed potiùs exiſtimaverim, aëris minimam in bulla relictam portionem, poſt ſubſidentiam liquoris, majus quidem longè quàm anteà ſpatium occupare, at verò non totam amplitudinem vel Ovi Tui, vel capaciſſimæ noſtræ Phialæ replere, ſed proximè duntaxat incumbere liquori, ad aliquam altitudinem relicto ſuperiori ſpatio ab aëre Athmoſphærico vacuo. Ulteriorem verò iſtam aquæ ſubſidentiam, poſtquam relicta in Ovo aëris molecula ſummum jam dilatationis gradum adepta eſt, poſt plures extractiones aëris è Recipiente, preſſioni materiæ ſubtilis juxta ac ponderi aëris, dilatatiſſimi licet, acceptam ferendam eſſe, mihi equidem videtur. At dicis Primô, non apparere rationem, quare aër ſummè rarefactus non magis ſummam, quàm imam recipientis ſeu bullæ partem occupet; neque enim id gravitati ejus adſcribi poſſe, cùm in confeſſo ſit, hanc aëris gravitatem non promanare ab aliquo principio interno, ſed ab externi cujusdam corporis impulſu. Reſpondeo, difficile equidem eſſe, ex Tuâ hypotheſi (qui Materiam ſubtilem nullam habere gravitatem ſtatuis*) hujus Phænomeni rationem reddere. At verô, cùm non videamus, quô jure materiæ ſubtili omne denegetur pondus, atque id ipſum prægnan-

* In ſuprà citatis Experim. de Aëris Raref. & compreſs. Extenſ. mihi differenti med.

gnantibus argumentis non ita pridem peculiari Tractatu ** aſſeruerit JACOBUS BERNOULLI; & ante ipſum MALEBRANCIUS: *** cùmque aër etiam ad ſummam, quantùm quidem fieri poteſt, rarefactionem perductus, ſpecie nihilominùs gravior ſupponatur materiâ ſubtili, (neque enim illorum mihi arridet ſententia, qui gravitatem: preſſionem atque pondus aëris omne à vi ejus elaſticâ dependere volunt) ex legibus hydroſtaticis jam ratio quæſiti, me etiam ſilente, ultrò patet.

Objicis Secundò, inde tamen minimè evinci, aquam in centumpedali quoque tubo infrà externæ & ambientis aquæ, in vitro immerſionis contentæ, ſuperficiem ſeſe recepturam eſſe; quia juxta noſtram hypotheſin par erit ratio ambientis atque interni, intra tubum concluſi, fluidi. Reſpondeo iterum; etiamſi agnoſcamus, pari ratione in recipiente poſt plures extractiones aëris, quod reliquum eſt, fundum illius petere, & ſic ſuperiorem ſaltem ejus partem ab aëre atmoſphærico vacuam relinqui, non tamen inde ritè colligitur, parem eſſe rationem amborum fluidorum: ſiquidem aquæ, intra tubum contentæ, aëris portiuncula, inibi, pro rarefactionis menſurâ inveniendâ, relicta; pondere totius columnæ æthereæ ſtipata incumbat, aquæ verò in vaſe immerſionis tubi contentæ non niſi pondus materiæ ſubtilis, quemadmodum *Figura IV.* exhibetur. Unde jam differentia utriusque fluidi ratione ponderis, ac proindè etiam ratio noſtræ conjecturæ oppidò conſtat. Quod ſi hæc mea conjectura locum meretur, quid de Tuis iſtis Experimentis, quibus aëris rarefactionem intra recipiens menſuratus es, cenſendum ſit, Ipſe judicabis. Ego ſanè Florentino Inſtrumento in hoc negotio multùm tribuo; quamvis neq; illud certam atq; fixam, nec etiam

** Cogitationes de Gravitate Ætheris inſcripto.
*** de inquirenda Veritate (Recherche de la verité lib, 6. cap. 9.)

iam omnem fortaſsè poſſibilem aëris rarefactionem indicare, lubens agnoſcam. Hisce

Vive, vale; ſi quid noviſti rectiùs iſtis:
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

ILLUSTRIS AMPLITUDINIS
TUÆ

Dabam Argentorati
d. 20. Nov 1687.

devotiſſimus cultor

JOH. JAC. HEINRICI.

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
Decur. II. Anni VI.

A.

Abdomen tympaniticorum cum inteſtino tumefacto an ſecurè perforari queat? 36
Abdominis abſceſſus ſingularis. 89
dolores à ſero acido-acri ſedantes ſacculi. 361
inflationis & borborygmorum cauſa. 513
& inteſtinorum eroſio admiranda à vermibus. 381
intumeſcentia prægradis cum partu felici inopinato. 454
Abortus ex dyſenteria. 324
cum muco concreto & gelato grumisque ſanguinis editus. 327
ſeptem hebdomadum cum gemina mola pingui. 170
Abſceſſus calculis gravidi. 86
cerebri. 163
cerebrum omnino pati poteſt. 33
Abſceſſus dentium quibus remediis ſanandi. 536
cum folliculo etiam intra corpus ſuccreſcere ſolent. 457
hepatis in hydrope pectoris defunctæ. 385
oſſis cribriformis ſubſequente lethargo lethali. 384
renum curatus. 52. App.
Abſorbentium medicamentorum uſus internus in vulneribus. 539
Aceti exiguæ portionis uſus ſtranguriæ cauſa. 23. App.
Acus in corde vaccæ repertus. 167
punctura curata hydrophthalmia. 159
hypopium. 160
Aëris rarefactionem menſurandi modus experimentis variis demonſtratus. 124. ſeqq. App.
varietas, magnam habet in corpora naturalia facultatem. 7

Ætites

Ætites Clivenſis ejusdemq; aliorumq; deſcriptio. 116
ſiliceus rarus. 5
Ætitoidis conchitis deſcriptio. 5
Albicans liquor ex anſere mactato ſanguinis loco ſtillans. 154
Alſſtſtein ejus deſcriptio virtusque ſingularis varias afferendi opes. 5
Alga Canarienſis quid? 98. App.
Alkermes confectio, an in compoſitione ejus, baccarum ſolani racemoſi Americani uſus ſit concedendus. 189
Allii eſus nigroris urinæ cauſa. 27
Alvi conſtipatio ad multas ſeptimanas in Maniaco. 541
ejus anatome. 541. ſeqq.
ovillo ſtercore ſoluta. 185
Alvus cur ſcorbuticis & hypochondriacis tam crebrò ſit adſtricta. 508
Amuletum è cranio hominis violenta morte extincti, adverſus atrophiam paralyticam. 96
Amygdalinos nucleos mentientes lapilli. 165
Anas ejusque magna vis imaginationis. 113
Anatomia abſceſſu abdominis & uteri prolapſu laborantis virginis. 89
Aquis ſubmerſorum. 316
Cervæ. 459
Cervi genitalium partium. 241. 249
Anatomia Cervi interaneorum, meſenterii tumore laborantis. 248
tumores cum folliculis intra ventres plurimos habentis. 244
Ciconiæ. 206
Colo nimirum à flatibus diſtento & aſciten mentiente laborantis. 34
Cordis palpitatione diuturna defunctæ. 516
Dolore & calore lateris ingenti, defuncti. 457
Dyſenteria maligna poſt febrim continuam malignâ, defuncti. 200
Enterocele laborantis. 198
Erinacei terreſtris. 201
Hæmoptoici. 415
Hydrope pectoris defunctæ. 385. 419
Hydropici. 161
Maniaci. 540
Mingendi difficultate cum urina purulenta defuncti. 195
Obſtructione alvi pertinaciſſima laborantis. 541. 542.
ſpongioſa vulvæ excreſcentia magnoque deſidendi conatu defunctæ puellæ. 341
ſymptomatibus variis excruciatæ fœminæ. 196
tumore dextri hypochondri

drii ſenſim incrementa capiente laborantis fœminæ. 271
Anatomia in fronte cum augmento, laborantis pueri. 193
vulnerati, cujus coſtæ medium cultro lethaliter fuerat transfoſſum. 366
Anchuſa, ex ea ſuos antiqui pararunt fucos. 101. App.
unde dicta. 103. App.
ejus quatuor ſunt ſpecies. 102. App.
Anevriſma arteriæ pulmonalis. 415
Anguilla ſputo rejecta. 145
Anguillæ hepar nyctalopiæ euporiſton 42
Aniclauſura profundior phlebotomo feliciter recluſa. 140
Animalculum à ruſtico per alvum excretum. 386
Animantium lapide facta oſſa. 176
Anſer cornutus. 19. App.
mactatus, ſanguinis loco album ſtillans liquorem. 154
Anſerinum ſtercus expertum ad quartanam remedium 102
Anſerinus pes infantis. 70. App.
Antimelancholicorum medicamentorum rectus utendi modus. 46
Antimonii Cinnabarini in majori copia impetrandi modus. 30
Antimonium & ex eo polychreſtū ad morbos equorum. 292
Vide Stibium.
Apoplecticum remedium heroicum. 98
Apoplexia Sereniſſimo Duc. Saxon. Iſenacenſi, lethalis, examinata. 55. App.
Aqua Nilotica ejusque præ omnibus terrarum orbis, aquis ſalubritas. 83. App.
Nuceriana ejusq; notabilia. ibid.
Aquaticæ Japanenſium plantæ Kœbe & Faſnofana deſcriptæ. 130
Aquis ſubmerſorum anatome. 316
Aranei & bufonis pugna. 467. 470
ſcorpionis duellum. 466
Aranearum & ſcorpionum venenoſitas. 468
Araneæ Aphrodiſiacæ cuidam delitiæ 441
ratio. 443
Aranearum innoxius eſus. 442
Arbor pruna Damaſcena & flava alternatim proferens. 378
Solis Japonenſium. 131
Arborem haud rarò unam alteramve in horto patris familias morituri, citò areſcere ſolere, exemplū rarius. 378
Arbores Japonenſium Canſchy & Fievva. 131
Argillacea materia in pulmonibus hæmoptoici reperta. 415
Arteriæ pulmonalis anevriſma. 415
Arthritis & ſalutaris contra eam lumbricorum terreſtrium ſpiritus & ſalis volatilis uſus. 180

Artus ſeu pedes cancrorum quot? 52
Artuum tremor quotidianus à terrore intermittens. 81
Aſciten mentiens inteſtini coli nimia à flatibus diſtenſio. 34
Aſini temulenti. 43. App.
Aſininum lac, ex eo parati fuerunt fuci antiquorum. 97. App.
Aſphixia indemnis. 285
Aſthma flatulentum poſt febrem malignam. 188
ex podagra ad interiora recurrens. 112
in viro pro ſuffocatione uterina habitum. 376
Atrophia hydropica. 478
ejus cauſæ. 481. ſeqq.
ſiniſtri cruris ex ictu bombardæ lethalis. 398
ratio & cauſa. 400 ſeqq.
Auditus capitis vulneribus recuperatus. 413
Aves cur imminentium tempeſtatum prophetæ. 9
Aurea colica. 6. App.
Aures & per eas excreti calculi. 326
Auricula cordis monſtroſa. 415
Aurium dolorem mitigat ſuccus fraxini. 80
tinnitus, inſtantis morbi ſæpius eſt indicium. 125

B.

Balnea eorumq; ritè adhibitorum utilitas. 553
Balneorum ſudor in fronte terminus eſto. 555
Balneis innatans ſaburra nigricans ex corporibus ſcorbuticis. 554
Balneum tetani cauſa. 552
Beſtiæ incendiorum vates. 74. App.
Betulæ baculus exſiccatus viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci medio protrudens. 343
Biceps columba. 137
Bifida dorſi ſpina. 143
Bilem excrementa alvi tingere variis experimentis in dubium vocatur. 260
Ictericorum cutis & urinæ colorem cauſare experimentis negatur. 260. ſeqq.
Blattæ glocitantis deſcriptio. 125
Bolus ruber geode Clivenſi incluſus. 117
Borborygmorum abdominis inflati ratio & cauſa. 513
Brancæ urſinæ juſculum ejusque in febb. plica polonica &c. uſus. 146
Bubulum ſtercus externum podagræ remedium. 82
Bufones ex ſalvia comeſta. 66. App.
Bufonis cum aranea pugna. 464. 470
cor, quartanæ remedium. 40. App.
virulentia. 216
Bulbi eſculenti Koebe Japanenſium ſomnum conciliantes. 131
Bulimus à vermibus 88

C.

Calculi ex abſceſſibus protracti. 86
per aurem excreti. 326
humani amygdalinos nucleos mentientes. 165
Ovi magnitudine. 420
in veſica fellea reperti. 385
Calculus & arcanum contra eum Timæi. 113
cordis & canis figuram mentiens. 164
ex hypochondrii ſiniſtri ulcere prodiens. 86
in veſicula ſeminali repertus. 158
in uretra hærens, peculiari forcipe disruptus & exemptus. 326
Calendarium ſauciatorum perpetuum unde? 6. 570
Callus maxillæ inferioris baſi carioſæ ſublatæ, loco, renatus, & in cartilaginem mutatus. 551
quid, & unde generetur? 12
Cancer oculi. 160
Cancri fluviatilis artus quot? 52
coitus. 62
differentiæ inter mares & fœminas. 53
forcipum deſcriptio. 53
genitalium partium deſcriptio 48. 62
fluviatilis ova majora ſunt quã marini. 50
per duplicem pariunt vulvam. 54. 56. ſeqq.
ſemen lacteum. 62
Cancri fluviatilis ſpermaticorum vaſorum deſcriptio. 54. 61
teſtium deſcriptio. 61
& paguri multum differunt. 50. 54
Cancrorum fluviatilium ſuccus optimum contra gangrænam inteſtinorum remedium. 392
Canes ex ſcrofa. 49. App.
Canino humanus fœtus cum flamma & fragore natus. 48. App.
Canis figuram mentiens calculus. 164
oviparus. 9. App.
Cannabis cum albumine ovi externum podagræ remedium. 82
Canſchii Japanenſium arboris deſcriptio. 131
quomodo ex eo Indi chartam conficiant. 131
Cantharides in Myrmecite. 436
ratio. 438
earum vis cauſtica an in ſale vel acido lateat. 440
Capilli cœrulei. 473. ſeqq.
cranio firmiter infixi. 471
ſingulari adverſus putredinem gaudent privilegio. 471
in ſerpentes mutati. 471
natura virides. 473. ſeq.
Capitis dolor ſtupendus. 35. App.
rudimentum ex ore fœtus enatum. 334
Capparum aqua deſtillata capillos cœruleo tingit colore. 474
Caprea cornuta. 367

Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531. ſqq.
curatio. 537
Oſſium quomodo curanda. 539
Cartilaginoſus lien. 457
Caſei eſus, calculi dolores maximos ſemper in viro quodam cauſat. 420
Caſeus recens emplaſtratus externum podagræ remedium. 82
Caſſia an rubrum vel nigrum urinæ inducat colorem? 28
Caſus omnimodæ memoriæ abolitionis remanente tamen intellectu cauſa. 308
Catervatim volitantia inſecta quædã deſcripta. 128
Cattus cornutus. 19. App.
Catuli in lactante dyſenteriam curantes. 387
Cephalalgiæ crudelis cauſa menſtruorum turgeſcentia. 158
Ceraſa acida per quadraginta annos incorrupta ſervata. 267
Cerebri abſceſſus. 163
facies in maniaco. 540
cruſta nigra. 37. App.
Cerebrum an abſceſſus pati & apoſtemari queat? 33
felinum & exœ memoriæ amiſſio. 20. App.
ſuppuratum magna quantitate ex naribus fluens. 32
Cereviſia ſternutationis enormis cauſa. 184
Cereviſiæ ſudor. 20. App.
Cervæ anatomæ. 459
Cervi genitalia eorumque deſcriptio anatomica. 241
lachrymarum deſcriptio. 243
Cervus meſenterii tumore laborans. 248
Charta Japanenſium quomodo è Canſchii arbore conficiatur. 131
Chelonitidis deſcriptio. 3
vis avertendi tempeſtates. 4
Chiromantiæ vanitas. 19
Chylus per thoracis vulnus effluens. 417
Cicadæ Bononienſis deſcriptio. 120
quomodo ex latibulis terræ ad ſuperficiem ejus aſcendant. 121
ſonum cum alis ſuis edant. 122
Cicadarum Bononienſium & Indicarum differentiæ. 124
deſcriptio. 124 ſeqq.
& Locuſtarum differentiæ. 119
Ciconiæ anatome. 206. ſeqq.
incendii vates. 74
Cicuta aquatica male pro Oenanthe habetur. 231
aſinos reddit temulentos. 43. App.
ejus noxa duplici exemplo demonſtata. 221. ſeqq.
ex ſiccata jumenta veſcuntur, minimè recente. 241
ventriculo potiſſimùm moleſta. 236. ſeqq.

Cicu-

Cicutæ aquaticæ uſum internum quidam commendant. 140
Cinnabarim antimonii in majori copia impetrandi modus. 50
Cinnabaris nativa ejusq; vis ant-epileptica dubia redditur & rationibus impugnatur 107.566. ſeqq.
per præcipitationem via humida parabilis. 322
podagræ externũ remedium. 82
ex ſulphuræ conſtat & mercurio. 107
Cingulum mercuriale ptyaliſmi ferè lethalis cauſa. 204
Clyſteres ex ſapa nigroris urinæ cauſa. 28
Coalitus digitorum feliciter curatus. 142. ſeqq.
Cochlea depreſſa. 215
Cochleis ſanata phthiſis. 28
Cæci facti fratres bini in uno ætatis anno. 172
Cæcitas certâ tantùm anni tempeſtate virginem quandam invadens. 169
à ſtramine in nare fracto 287
Cæmeteriorum terræ deſtillatio varia excitat phantaſmata. 98
Coitus cum cruento ſudore. 55. App.
diaboli per 35. annos frequens cum muliere nulla veneficia exercente. 348
Coli prolapſus enterocelen cauſat 198
Coli pars cum cœco inteſtino per abdominis foramen ab eroſione vermium factum propendens, ſerumque copioſe ſtillans. 382
Colica aurea. 6. App.
plumbea. 6. App.
ex podagra ad interiora recurrente. 111
ex raphani & piperis eſu. 23. App.
ſpaſmodica cum pertinaciſſima alvi obſtructione inque ea Mercurii effectus. 496. ſqq.
ejus ratio & cauſa. 508
curationis methodus. 514
à ſpiritu vini aduſti. 23 App.
Colicæ paſſionis differentiæ. 506
Colon inteſtinum nimium à flatibus diſtentum hydropem aſciten mentiens. 54
admirandæ magnitudinis, ex alvi pertinaciſſima obſtructione defuncto. 542
Columba biceps. 137
Conceptio ſine præſagio menſium fluxu facta. 452
Conchæ ac cochleæ aquæ dulcis. 414
recenter obſervatæ. 212
Conchitis ætitoidis deſcriptio ejusque virtus varias afferendi opes. 5
Conchyliorum & Oſtreorum ſemen ſub microſcopio conſideratum. 100. App.
Convulſionum cauſæ. 512
Cor bufonis quartanæ remedium. 40. App.

Cor

Cor centum tuberculis in hydrope pectoris defuncto obſitum. 386
ſerpentis domicilium. 18. App.
verminoſum. 18. App.
Cordis auricula monſtroſa. 415
cancrorum deſcriptio. 61
figuram referentes calculi. 164
Koebe & Faſnoſanæ folia. 130. 131
palpitatio admiranda. 44
à polypis cordis ventriculis innatis. 522
vulnera non ſemper ſunt lethalia. 166
Coriandri ſemen ſaccharo quaſi obductum in ætite ſiliceo repertum. 2
Cornu Cervi ſine igne præparatũ, ejusq; uſus ſalutaris in febribus malignis. 187
Cornuta caprea. 367
Cornutus anſer, cattus & corvus. 19. App.
lepus. 368
Cornuum ſcobes podagricos demulcent dolores. 82
Corpora naturalia aëris varietatem mirum in modum ſentiunt. 7
Corvi albi arte facti. 68. App.
Corvus cornutus. 19. App.
Coſtarum fractura ex vehementiſſima cordis palpitatione. 45
Coſmetica Africanorum. 117. App.
eorumque examen etymologicum. 86
antiquorum unde parata. 96. ſeqq. App.
Coſmetica antiquorum, ubi eorum in S. Script. mentio fiat. 88. App.
triplicia fuerunt. 96. App.
Romanorum. 110. App.
Turcarum. 108. App. 112. A. 115. A.
Cranio capilli firmiter infixi. 471
Cranium humanum & ex eo amuletũ adverſus atrophiam paralyticam. 96
Crapula podagræ cura. 83
Creticus fucus quid? 98. App.
Cribriformis oſſis abſceſſus ſubſequente lethargo lethali. 384
Crocodili ſtercus, ex eo pararunt antiqui coſmetica. 96. App. 120. App.
Crocus metallorum, & ex eo polychreſtum ad morbos equorum. 292
Cruce & ſtella notatus lucius. 53. App.
Cruentus ſudor. 45. App.
Cruſta cerebri nigra. 37. App.
Cryſtalli pellucidi in geode clivenſi reperti. 117
Cucurbitulæ ſcarificatæ incruentæ. 79. App.
Culices dyſenteriam Epidemicam antegreſſi. 388
ratio & cauſa. 391
Culter coſtæ medium lethaliter transfodiens. 366
Cyſticus circa vertebras lumbares tumor, ejusque per anatomen interior detecta facies & cauſa. 143

D.

DÆmoniacus falſò habitus ſapa vomitoria curatus. 46
Dentem extruſum caries mamillæ ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531
Dentes an ſentiant. 532
quâ ratione doleant. 533
Dentifricius pulvis expertus. 534
Dentis evulſio imperita lethalis hæmorrhagiæ cauſa. 532
Dentium abſceſſus quibus remediis curandus. 536
caninorum & inciſorum in longævis defectus. 253
defectum callo nonnunquã ſupplet natura. 254
dolores acerbiſſimos ſopiunt pilulæ Ruffi. 307
Delirium grave cum impotentia ſponſi, ex faſcino, ejusque cura. 75
prudentiæ & vaticinii plenũ. 14. App.
Deſidendi conatus nimius mortis cauſa. 341
Diabolicus coitus per 35. annos cum muliere nulla veneficia exercente. 348
Diarrhœæ deſperatæ cura. 114
Dictamnus an ſagittas infixas comeſta, extrahat. 167
Differentia efferveſcentiæ & fermentationis. 14
lactis puerperæ & lactantis annuæ. 25
Digitorum coalitus feliciter ſectione curatus. 142 ſeqq.
Diuretica quando aſſumenda. 28
Dolor capitis ſtupendus. 35. App.
Dorſi ſpina bifida. 143
ſpinæ fractæ Chirurgia crudelis. 293
ſtruma. 92
Draconis volantis lapis rarior ejusque afferendi opes virtus ſingularis. 5
Duodenum & varia in eo corpuſcula conſpicua deſcripta. 199
ejusque glandulæ & peculiaris nervorum complexus. 273. 543
Duxumira plantæ Japonicæ deſcriptio. 130
Dyſenteria abortus cauſa. 324
epidemica ſingularis ejusq; cauſa. 389. ſqq.
poſt febrem continuã malignam defuncti anatome. 200
laborantis ex potu frigido ſpinæ dorſi incurvatio. 325
in lactante, catulis curata 387
cum morbillis & convulſionibus lethalis. 173
ex Muſcæ ictu. 30. App.
Dyſenteriam epidemicam antegreſſi culices. 383
ſiſtentia quædã appropriata remedia. 392
Dyſuria à vermibus. 85

E.

EBrietate podagra curata. 82
Eclipſeos ſolaris prioris anni deſcriptio. 317
Efferveſcentiæ & fermentationis differentiæ. 14
Electuarium helleboratum ad vitam longam. 100
Emetica an, & quatenus conveniant in malignis? 445
Emetico curata mania. 184
Empyema per urinam perfectè judicatum. 205
Enhydri lapides quid? 137
Enterocele ex inteſtini coli prolapſu. 198
Epidemicæ intermittentes febres. 309
Epilepſia ex cicutæ aquaticæ eſu. 215.
 cinnabarinis medicamentis curari nequit. 107. 566
 ex ictu in ſynciput accepto poſt octenniũ gravis. 218
 lethalis ex terrore. 71. App.
 ex podagra ad interiora recurrente. 112
 viſa & audita etiam ſecreta revelans. 477
Epileptica variis & mirandis afflicta ſymptomatis. 407
Epilepticis tenellulis ſæpè cerebrum liquatum per nares fluit. 33
Epilepticum remedium expertiſſimũ. 105
 heroicum. 98
Equorum epidemica lues ex contagio. 416
 morbi & ad eos polychreſtũ. 292
Equus monſtroſus. 414
 viridis. 475
Erinacei terreſtris anatome. 201
Erucæ in Eſula inventæ pulchritudo & metamorphoſis. 250
 in ſerpillo inventæ miranda in quatuor muſcas metamorphoſis. 202
Eſulæ victitantis erucæ colorum elegantia & metamorphoſis admiranda. 252
Excoriatio fœtus in utero. 313
Excrementa bilem tingere aliquot experimentis in dubium vocatur? 260
Excreſcentia oſſium. 193
Extracti hellebori nigri deſcriptio minùs vulgata. 100

F.

FAcies magnam cum corpore habet correſpondentiam. 23
Faciei nævi in quâ corporis parte itidem reperiantur. 24
Faſnoſanæ aquaticæ plantæ deſcriptio. 130
Faucium ſtrangulatio pro ſuffocatione uterina habita. 375
Febres intermittentes Epidemicæ prioris anni. 309
Febrifugum ex Cygno. 52. App.
Febris ardentiſſima ſolâ nive feliciter curata. 30. App.
 intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
 tertianæ cura per terrorem. 570

Felinum cerebrum & ex eo memoriæ amiſſio. 20. App.
Fellis veſicula calculo magno gravida. 85
Fermentationis & effervefcentiæ differentia. 14
Ferreæ ſtratæ integrum circa Mindam componentes ſcopulum. 117
Ferri flores in geode Clivenſi reperti. 117
Stiriaci variaq; cum iis facta experimenta. 295
cur quædam earum ſpecies diaphanæ. 297
Ferri flores ſunt lapides calcarii petrefacti. 302
eorum uſus medicus. 303
Fievva Japonenſium arbor. 132
Figlina terra externum podagræ remedium. 82
Fiſtula lachrymalis. 95. 564
pedis gangrænoſa in cœco lethalis. 172
Flamma & fragore natus fœtus canino-humanus. 48. App.
Flatulenta inter vulvam & anum veſica. 36. App.
Flatulentum aſthma poſt ſebrem malignam. 188
Flores ferri vide *Ferri flores*.
Flores præter morem proliferi. 209
Fœtus monſtroſus. 152. 263. 333
niger à matre pulvere pyrio aduſta, excluſus. 39
cur plures unô nixu pariant mulieres & animalia in Ægypto. 85. App.
Fœtus in utero materno excoriatio. 313
ſingultiens. 42
variolis laborans. 147
Fœtus cum vulnere ſub pectore lympham ſanguineam ſtillante, ex imaginatione matris. 313
Fœtum movendi & cum ſecundinis extrahendi poſſibilitas. 255
Fœtuum humanorum circa formationem, notabilia quædam. 138
Fonticulus à ruſtico arthritico ſibi ipſi factus. 377
Forcipes cancrorum earumque deſcriptio anatomica. 53
Formicarius lapis cantharide gravidus. 439
Formicarum generatio artificioſa. 343
pugna cum ſcorpio. 470
Formiciformes muſcæ deſcriptæ. 128
Fraxini ligni & ex eo paratæ aquæ uſus. 79. 155
Fraxinus ejusque in ſcorbuto, ſpleneticis morbis, auriumque dolore uſus. 80
quô tempore ſuccum ſtillet. 80
Frigidus potus in dyſenteria ſpinæ dorſi contractionis cauſa. 325
Fuci vocabuli conſideratio Etymologica. 86. App. 118. App.
ubi ejus in S. Scriptura mentio fiat? 86
unde apud antiquos fuerint parati. 96. App.

Fucus Creticus quid? 98. App.
pro qualibet haud raró tinctura ſumitur. 98. App.
Vide *Coſmeticum*.
Fuligine quomodo mulieres Turcicæ ſua denigrare ſoleant ſupercilia. 108. App. 114. App.
Fungus exilis diſcifer. 209
Furca tricuſpis in ventriculo lupi reperta. 11. App.

G.

G*Allina* macilentæ hepar magnum 177
Gangræna pedis dextri ex forti ligatura, ſanata. 339
Gangrænam inteſtinorum prohibet ſuccus oculorum cancrorum. 392
Gangræna poſt paracenteſin hydropicam obortæ cauſa. 315
Gangrænoſa pedis fiſtula lethalis. 172
Genitale duplicatum cicadæ Tettigometræ. 121
Genitales cancri fluviatilis partes. 48. 62
Genitalia Cervi anatomicè conſiderata ac deſcripta. 241. 249
Geodes Clivenſis ejusdemq; & aliorum deſcriptio. 117
Gigantum oſſa lapidefacta. 176
Glandularum meſenterii tumor. 271
Glandula Ilei. 543
inteſtinorum in ſpecie duodeni ſingularisque nervorum ibidem complexio. 273. 513
ventriculi ſcirrhoſæ. 196
Glandulis cur ventriculus & inteſtina annumeranda. 282
Globos plumbeos facilè extrahit lingua vulpina. 405
Globulus pituitoſus hydropis cauſa. 70. App.
Grandinis figuræ admirandæ. 265
Gravidarum imaginationis vis admiranda. 40. 84. 263. 313. 380. 397. 42. App. 70. App.
Granulata materia pultiformis in tuberculis capitis maniaci. 545
Gravedo ex ribium eſu. 288
Graviditatis incertitudo. 452
Gryllotalpa cur peſtis ſit hortorum. 120
volitat contra opinionem Goedarti. 120

H.

H*Æmorrhagia* lethalis ex aſpectu ranæ. 35. App.
à dente malè evulſo. 532
periculoſa, à fœtore menſtruatæ ocyùs cohibita. 37. App.
uteri præter opinionem feliciter ſanata. 269
Hæmoptoici anatome. 415
Hæmoptyſis horrenda. 68
Hæmorrhoidum apertione hernia varicoſa curata. 189
Hæreditaria urinæ ſuppreſſio multorum dierum citra moleſtiam. 11. App.

Hepar humanum pondus librarum XXVII. medicarum excedens. 412
magnum gallinæ macilentæ. 177
Hepatis abſceſſus in hydrope pectoris defunctæ. 385
lucii figura in ovo anatis expreſſo. 113
Helleboratum pomum certum ad quartanam contumaciſſimam remedium. 99
Hellebori nigri electuarium ad vitam longam. 100
extractum minùs vulgatum. 100
magna in pertinaciſſimis morbis efficacia. 99
Herniæ ἀμεθόδως in viro facta ſectio, lethalis. 133
feliciter in viro & puero ſectæ. 134
varicoſæ per hæmorrhoidum apertionem cura. 189
Hieræ inſignis ad expellendos vermes uſus. 88
Hiſpanici vini noxa. 83
Hydatides cum fœtu variæ excluſæ. 330. ſeqq.
hepatis in hydrope defunctæ. 162
unde oriantur. 332
renum. 544
Hydatidum partus mendoſus. 229
Hydrope pectoris defunctæ anatome. 385
Hydrophobicus affectus ſine morſu canis rabidi. 455
Hydrophthalmia punctura acus curata. 159
Hydropica atrophia. 478
paracenteſis. 314
Hydropicorum anatome. 161
Hydrops ab ovo. 7. App.
pectoris. 419
Hyoſcyami ſucci internè uſurpati effectus noxius. 168
vires admirandæ. 360
Hypochondriaci mali ſymptomatum origo. 277
Hypochondriaco-nephritica Tinctura. 362
Hypochondriacorum ulcus, & ex eo prodiens calculus. 86
Hypopium acûs punctura curatum. 160
Hyſtericæ paſſionis ſecretum, mentula. 5. App.

I.

I*ctericorum* cutis & urinæ colorem croceum bilioſum eſſe, experimentis negatur. 260
Ictus bombardæ poſt tres menſes lethalis. 397
in ſynciput, poſt octennium demùm epilepſiæ causâ. 218
Ilei inteſtini glandulæ. 543
Imaginatio gravidarum. 40. 84. 263. 313. 380. 397. 42. App. 70. App.

Ima-

Imaginationis vis in anate. 113
Impotentia ſponſi ex faſcino ejusque cura. 75
Incendiorum vates beſtiæ. 74. App.
Incorrupta per quadraginta annos ſervata ceraſa acida. 267
Infantis figuram mentiens veſicæ lapis. 164
Inſecta canora quædam deſcripta. 119
 catervatim volitantia deſcripta. 128
 cur imminente aëris mutatione vehementius circum volitare ſoleant. 9
 nocturna quadruplicia deſcripta. 127
 ſonora quædam deſcripta. 125 ſeqq.
Inſomnio curata quartana. 21. App.
Inſputatus morbus. 426
Intermittentes febres epidemicæ prioris anni. 309
Inteſtina cur glandulis annumeranda. 281
Inteſtinorum & abdominis corroſio à vermibus. 381
 defectus in muliere. 413
 dolor ex lacte venenato quotannis recurrens baccis Juniperinis curatus. 545
 glandulæ in ſpecie duodeni, ejusdemq; nervorũ peculiaris complexio. 273
 extra corpus propendentium prolapſus in fœtu monſtroſo. 263
Inteſtinum colon nimium diſtentum hydropem aſciten mentiens. 34
Iſchiadici doloris cura. 43
Iſchuria duodecim dierum curata. 558
 multorum dierum ſine noxa hæreditaria. 11. App.
 octiduana curata. 556
 ſeptendecim dierum. 557
Iſchuriæ cura chirurgica. 560
Judæi per naturam menſtruis per virgam laborare falſum. 174
Juniperinis baccis inteſtinorum dolor à venenato lacte quotannis recurrens, curatus. 545

K.

KOebæ plantæ aquaticæ Japanenſis, deſcriptio. 138

L.

LAc aſininum ex eo antiqui ſua parant coſmetica 97
 per os excretum in fœmina. 165
 viride. 29. App.
Lachrymalis fiſtula ſingularis. 95. 564
Lachrymarum cervi conſideratio. 244
Lacteus ſanguinis humani color. 154
 ratio. ibid.
Lactis puerperæ, & lactantis annuæ differentiæ. 25
 via in fœmina extraordinaria. 165

Lapi-

Lapideſacta gigantum variorumque animalium oſſa. 176
Lapides varias figuras mentientes. 164
Lapideus ren. 48. App.
Lapis Myrmecias falſus, cantharide gravidus. 436
ratio. 438
pyriformis tuſſi rejectus 10. Ap
veſicæ, figuram infantis referens. 164
Lethalitas vulnerum & quid circa eam notandum. 402. ſeq.
Lethargus lethalis cum abſceſſu oſſis cribriformis. 384
Lepidii uſus antiſcorbuticus. 178
Lepus cornutus. 368
Lien cartilaginoſus. 457
ſphacelatus. 35
Ligatura fortis gangrænæ pedis cauſa. 339
Ligni fraxini & ex eo paratæ aquæ uſus. 79
Limatura martis cum pane butyro illito uſus in malo hypochondriaco. 179
Lingua vulpina ejusq; in ophthalmia & globorum &c. extractione inſignis uſus. 405
Lipothymia ex amuleto cranii hominis violenta morte extincti. 97
Lopothymia ex uſu Pilularum de Cynogloſſa. 411
Lochiorum immoderata eruptio in puerpera cui ſecundinæ vi aliquando fuerunt avulſæ. 323
Loquela amiſſa feliciter reſtituta. 78
ex ulcere ſerpente repreſſo. 79
Lotii nigror ex aſſumtis. 27
ratio & cauſa. 29
Lucentia in tenebris ova. 34. App.
Lucis poriſmata varia. 562
Lucius cruce & ſtella notatus. 13. App.
Lumborum dolor balneo aquæ dulcis curatus. 553
Lumbrici vivi externum podagræ remedium. 82
Lumbricorum ſpiritus & ſalis volatilis uſus antarthriticus 180
Lumbricus latus. 177. 383
Luna mutationes imitans puellæ venter. 340
Lupi in ventriculo furca tricuſpis reperta. 11. App.
Luxatio tibiæ funeſta. 155. 157

M.

M*Amma* & in e⁻ ·legantiſſimæ roſæ delineatio, 48. Ap.
Mammæ oſſeæ. 519
tumor ſcirrhoſus. 317
Mania emetico curata. 184
Maniaci anatome. 540
Manus vitium in utero contractum, curatum. 390
Margaritæ in Germania repertæ. 215
Jenæ piſi magnitudine repertæ. ibid.
Martis Limatura ejusque cum pane butyro illito uſus in malo hyſterico. 179

Maxillæ

Maxillæ inferioris baſis carioſa ſublata & callus primùm in cartilaginem mox mutatus, renatus. 551
ſuperioris caries extruſum dentem ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531
cura. 537
Medicorum è Roma olim expulſio non ignominioſa ſed glorioſa. 364
Medicus Naturæ miniſter. 431
Medulla ſpinalis & proceſſuum in tribus vertebris lumbalibus defectus. 144
ſubſtantia in ichorem reſoluta tumori cyſtico incluſa. 144
Melancholicus ſanatus. 286
Memoriæ omnimoda abolitio remanente tamen intellectu, ex caſu. 308
amiſſio ex cerebro felino. 20 App.
Meninges arctiſſimè ſibi invicem & cranio adhærentes in maniaco. 546
Menſes ordinariè per ſudorem expulſi. 54. App.
Menſium fluxus in nonagenaria. 305
ſuppreſſio venæſectionis ſpontaneæ in carpo cauſa. 336
in vertice cauſa. 338
ſuppreſſionem nunquã paſſæ ingravidari omnino poſſunt. 453
Menſium turgeſcentia cephalalgiæ crudelis cauſa. 158
Menſtruatæ fœtor periculoſæ hæmorrhagiæ remedium. 37. App.
Mentula optimum in paſſionibus hyſtericis ſecretum. 6. App.
Mercuriale cingulum ptyaliſmi ferè lethalis cauſa. 204
Mercurii crudi effectus in colica ſpasmodica alvum contumaciter obſtruente. 496. ſqq.
Mercurius vivus in fundo vaſis contentus, vinum ne aceſcat, prohibet. 83
diu ſine noxa in corpore retentus. 501. ſeqq.
Meſenterii glandularum tumor. 271
tumor in cervo. 248
Metallorum crocus & ex eo polychreſtum ad morbos equorum. 292
Mictio ſanguinis ex conſolidatione ulceris tibiæ. 410
Mithridatium & candidum de eo judicium. 358
Mingendi difficultas cum urina purulenta. 195
Mola gemina pinguis cum abortu VII hebdomadum. 170
Monſtroſus equus. 414
fœtus. 152. 263. 333. 396
53. App.
Monſtroſum pyrum. 264
Monſtrum canino-humanũ cum flamma & fragore natum 48. App.

Morbos conformationis etiam ex vultu cognoſcere licet. 22. 23
Morbus inſputatus. 426
Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa. 290
Mucus ſpermati ranarum ſimilis abortu editus. 327
Mulier absque inteſtinis vivens 413
Mulieres & animalia in Ægypto cur uno niſu plures excludant fœtus. 85. App.
M*ultiplicatio* artificioſa tritici in agris per artem. 345
Muſca dyſenteriæ genetrix. 30. App.
Muſcæ culiciformes deſcriptæ. 218
ex Eruca natæ. 202
Myrmecias lapis falſus, cantharide gravidus. 436
ratio & cauſa. 438

N.

N*Ævi* faciei in qua corporis parte itidem reperiantur. 24
Nardinum unguentum. 422
Nares & in iis fractum ſtramen cœcitatis cauſa. 287
Nephritico-hypochondriaca Tinctura deſcripta. 362
Nervorum inteſtini duodeni peculiaris complexio. 273
ejus uſus. 277
Niger fœtus à matre pulvere pyrio aduſta, excluſus. 39
Nigredo urinæ ex aſſumtis. 27
Nilus ejusq; aquæ præ reliquis totius terrarum orbis aquis, ſalubritas. 83. App.
Nilus unde originem ſuam habeat. 84 App.
Nive curata febris ardentiſſima. 30. App.
Nix & ſub ea ſudor ſaluberrimus. 50 App.
Noctua antiparalytica. 51. App.
Noctu omnia diſtinctè videns virgo. 160
Nocturna inſecta deſcripta. 127
Nonagenaria menſtruata. 305
Nutrices lac vetus infantibus recens natis non ſine periculo exhibent. 26
Nutricum errores & peccata. 72. App.
Nutritioni dicatarum partium læſio notabilis, quæ eas ad officium ſuum peragendum ineptas reddit, omninò lethalis eſt dicenda. 404
Nyctalopia in partu. 41

O.

O*Bauditio* ordinariè ante partum. 78. App.
Obeſitas ſtupenda pueri recens nati, ex imaginatione matris. 380
Obmuteſcentia vid. *Loquelæ amiſſio.*
Oculi bovini uveæ membranæ textura. 118
cancrorum. 160
orbita carioſa & flexilis. 96

Oculorum fucus antiquorum unde paratus. 88. App.
Odontalgica pilularum Ruffi virtus 307
quædam remedia probata. 534
Oleoſa, oſſa non ferunt. 538
Olores incendii vates. 74. App.
virtutem habent febrifugam. 52. App.
Omentum extra abdomen propendens ſine ligatione prævia, abſciſſum, ſanato ægro. 395
in hydropico inteſtinis firmiter adnatum. 162
ultra mediam partem conſumtum. 163
Omenti defectus in abſceſſu abdominis laborante. 91
in maniaco obſtructione alvi laborante. 544
Opiata divina ſunt in dyſenteriis remedia. 391
Opiatorum funeſtus in febre maligna uſus. 443
Opii doſis inſufficiens nocet. 316
cum Enemate applicata nimia quantitas, mortis cauſa. 169
Tincturæ Ludovicianæ deſcriptio. 450
Ophthalmiam amuletum ſanat ex lingua vulpina. 405
Opuntiæ fructus urinam rubro & ſanguineo tingit colore. 29
Oris diſtortio fœda, curata. 79 App.
Os infantis & ex eo aliud capitis rudimentum enatum. 334
Os & per illud lac excretum in fœmina. 165
orbitæ oculi flexile & carioſum. 96
ulnæ carioſum fruſtillatim abſcedens. 539
Oſſa cur oleoſa non ferant. 538
Oſſea mammæ. 419
Oſſium excreſcentia in puero tumore frontis cum augmento laborante. 193
Oſſium carioſorum curatio. 537. 539
ſeparatio cur tam tardè fiat. 537
Oſſis cribriformis abſceſſus cum lethargo lethali. 384
Oſtreorum ova ſub microſcopio conſiderata. 100 App.
Ova cancrorum fluviatilium eorumque deſcriptio. 54 55. ſeqq.
per duo excluduntur foramina. 57
majora ſunt quàm marinorum. 50
gallinacea à fœmina excluſa. 9. App.
in tenebris lucentia. 34. App.
Sole ſignata. 266
Ovilli ſtercoris virtus ſolvendi alvum. 185
curandi ulcera phagadenica. 186
Ovipara fœmina. 9. App.
Oviparus canis. 9. App.
Ovum anatis cum hepatis lucii expreſſa figura. 113
hydropis cauſa. 7. App.

P.

PÆdarthrocace ejusque cauſa. 72. ſeqq.
Palpitatio cordis admiranda. 44
à Polypis ventriculorum cordis. 522
Panacea hippiatrica. 292
Paralyſis intentata incurabilis. 311
noctua curata. 51. App
Pancreatis ductus coalitus in viro obſtructione alvi laborante. 543
ſcirrhus. 196. 271
Papillæ ſiniſtræ ſuctio infantes quaſi emortuos in vitam reſtituit. 145
Paracentheſis hydropica. 314
Pareſis quid? 597
Partus felix inopinatus. 453. 454
hydatidum mendoſus. 329
& in eo nyctalopia. 41
Partu difficili emortui quaſi infantis in vitam reſtitutio. 145
Pedes qui habent longiores, faciliùs purgantur. 475
Pedicularis ſudor poſt mortem. 3. & 5. App.
Pediculi alati. 22. App.
Pediculos vivos recens captos avidè devorans. 355
Pediluvio ſanata quartana. 304
Pedis luxatio mortis cauſa. 155. 157
Penis ſecretum eſt in hyſterica paſſione. 6. App.
Perineum in partu difficili laceratum aqua ligni fraxini ſanatum. 153
Peruvianum externè illitum dolores ſopit podagricos. 82
Pes anſerinus in infante. 70. App.
Phagadenica ulcera ſtercore ovillo curata. 186
Phthiſis cochleis ſanata. 28. ſeqq.
à variolis lethalis. 178
Phyſiognomia plus meretur encomii quàm Chiromantia. 22
Pilorum memorabile robur. 12. App.
Pilulæ de Cynogloſſa in vidua, cum lipothymiis alvum ſemper moverunt. 411
Pilularum Ruffi virtus odontalgica. 307
Pinguedo humana ejusq; efficacia inſignis in diſſolvendo ſanguine coagulato. 47. ſeqq.
Piperis ejus colicæ cauſa. 22
Piperitis ejusq; uſus antiſcorbuticus. 178
Piſces mirificè figurati. 265
Pleuritis ſeptuaginta quinquies in viro recurrens. 12. App.
Plumbea colica. 6. App.
Pluvia ejus in aëre generatio quomodo fiat? 9
eſt magiſterium quoddam aëreum. 8
Podagra crapula curata. 82
ad interiora recurrens. 111
quâ ratione lethale fiat. 112
Podagricos dolores lenientia remedia externa varia. 82
Polypi in utroque cordis ventriculo nati, lethalis palpitationis causâ. 522

Porci

Porci maris ſtercus, febrifugum efficaciſſimum. 104
Potus frigidus contractionis ſpinæ dorſi in dyſenterico cauſa. 325
Procidentia uteri in virgine ejusque per anatomiam facies detecta. 91
malè à quibusdam negatur, verôque exemplô comprobatur. 181
Prunus ægrotante Dominô horti, pruna flava, ſano vero, damaſcena ferens. 379
Ptyaliſmus ferè lethalis à cingulo mercuriali. 204
Pudendum per omnem ætatem canum & glabrum ſterilitatis character. 24. ſeqq.
Pulmentum infantibus ſubminiſtrantes, non deguſtent, niſi ſanæ ſint. 491
Pulmones cur glandulis annumerandi. 281
globô olim transfoſſi ſanguinis ſputi cauſa. 369
Pulmonum vomica plus quàm quadrageſies in muliere curata. 373
Pulſus acceſſus & receſſus, luſusq; varius. 286
Pulveres & ex nimio eorum uſu noxa. 77
Punctura acus curata hydrophthalmia. 159
curatum hypopium. 169
Purgantur faciliùs, qui longiores habent pedes. 475
Purulenta urina cum mingendi difficultate. 195
Purulentum ſputum cum tuſſi ex vini Hiſpanici potu. 83
Puſtulæ aqua ligni fraxini ſanatæ. 155
Putredini ſingulari privilegio reſiſtunt capilli. 471
Pylorus ſcirrhoſus. 196
Pyra Americana urinam rubro & ſanguineo tingunt colore. 29
igne quaſi combuſta ſubitò, ob mortem horti Domini. 379
Pyriformis lapis tuſſi rejectus. 10. App.
Pyrum monſtroſum. 264. App.

Q.

Q*Uartana* contumaciſſima & certiſſimum contra eam remedium. 99. 102
inſomnio curata. 21. App.
pediluvio curata. 30. App.
Quartanæ remedium cor buſonis. 40. App.

R.

R*Abies* ex vermibus. 78. App.
Ranæ aſpectus hæmorrhagiæ lethalis cauſa. 35. App.
Ranæ in calentium aquarum fontibus etiam hyeme vivunt. 322
muſcas culicesq; appetunt. 321
Ranarum ſpermati ſimilis mucus abortu editus. 327
Ranunculus viridis per octennium in vitro vivens. 30
vivus in lucio. 13. App.

Rhabarbari largus uſus urinam reddit croceam. 29
Raphani eſus colicæ paſſionis cauſa 22. App.
Reſurrectio jam olim defunctorum umbratilis. 98
Ren hydatidib⁹ conſitus in obſtructione alvi laborante. 544
in ſilicem verſus. 48. App.
Renum abſceſſus curatus. 52. App.
Ribium eſus gravedinis in viro aliquoties cauſa. 288
Robur pilorum memorabile. 12. App.
Roſæ delineamenta in mamma. 42. App.
Roſmarinus & ex eo confecta corolla diu vegeta. 151

S.

Sabulum urinarium ſub microſcopio examinatum. 285
Saliva & alexipharmaca ejus vis. 150
fermenti habet naturam. 150
inductus morbus. 129
Salivæ in variis morbis uſus. 428. ſeqq.
Saltationis nimiæ triſtis eventus. 4. App.
Salvia comeſta & ex ea nati in fœmina bufones. 67. App.
Sambuci rob cum urina propria ſumtum nigroris urinæ cauſa. 27
Sanguis atratus combuſtas mox ovorum teſtas mentiens è vena ſecta. 292
coccineus ſine ſero lethalis. 80. App.
Sanguis humanus vel cervinus, & ex eo tinctura rubiniformis. 363
ſaltatione defatigatæ puellæ copiosè poſt mortem ad bihorium è pudendo effluens. 4. App.
Sanguinis humani color lacteus. 154
deſtillatio varias interdum humanarum partium ſiſtit ideas. 98
locô liquor albus ſtillans ex anſere mactato. 154
ſputum frequens ob pulmones globô olim transfoſſos. 369
Sanguinem coagulatum optimè ſolvit pinguedo humana. 47. App.
Salpæ vomitoriæ Sylvianæ vis admiranda. 46
Sapa & ex eo paratus clyſter nigredinis urinæ cauſa 28
Sauciatorum calendarium perpetuum unde? 6
Scarabæus cornutus in corde bovis repertus. 19. App.
Scarificatione in paroxyſmo, tertiana intermittens curata. 276
Scirrhoſus mammæ tumor. 317
Scirrhus glandularum ventriculi, pylori & pancreatis. 196
pancreatis. 271
Scorbutici equi ex contagio. 416
Scorbuticorum corpora in balneis nigricantem exſudant ſaburram. 554

Scorbutus & remedium contra eum ſaluberrimum ex fraxino. 80
ex Lepidio. 178
Scorpiones innoxiè manibus tractati. 468
Scorpionis & aranei duellum. 466
formicarum pugna. 470
Scorpionum venenoſitas. 468
Scrofa catulos pariens. 49. App.
Secretio non omnis eſt organica. 282
ubi eſt, ibi & glandula eſt, ſed non vice verſa. 279
Secretionis differentiæ. 278. ſeqq.
organum in animalibus 278
Sectio herniæ ἀμεθόδως in viro lethalis. 133
in viro & puero feliciter abſoluta. 134
Secundinæ violenta aliquando eruptio, lochiorum immoderatæ eruptionis cauſa. 323
Semen cancrorum lacteum. 62
conchyliorum ſub microſcopio examinatorum. 500. App
Seminalis veſicula & in ea repertus calculus. 158
Sepulchrales urnulæ cum cadavere in antiquo ſepulchreto Duntersheimii repertæ. 175
Serpens in corde repertus. 18. App
Serpillo inſidentis erucæ miranda metamorphoſis. 202
Siliceus ætites rarus. 1
ren. 48
Singultiens in utero materno fœtus. 42
Singultum coërcentes modi varii 42
Sitis diu deficiens in febre maligna citra noxam. 67
Solani racemoſi tinctorii Americani uſus pro confectione Alchermes, an concedendus. 189. ſeqq.
Solaris Eclipſeos anni præcedentis obſervatio. 317
Sole ſignata ova. 266
Somnia ingenioſa Poëtæ. 24. App.
Somnum conciliant bulbi Koebæ, Japonenſis plantæ aquaticæ. 131
Sonum cicadæ non ore ſed alis edunt. 122
Spermaticorum vaſorum in cancris deſcriptio. 54. 61
cervi deſcriptio. 241
Spina dorſi bifida. 143
Spinæ dorſi chirurgia crudelis. 293
à potu frigido in dyſenteria incurvatio. 325
Spiritus vini aduſti, colicæ cauſa. 22. App.
rectificatio compendioſa. 353
Spongioſa in vulva puellæ excreſcentia. 341
Spontanea varicum apertio. 220
venæſectio. 336. 338. 549. 550

Sputum purulentum ex Vini Hiſpanici potu. 83
ſanguineum largum ob pulmones globo olim transfoſſos. 369
ſalutaria adverſus illud remedia. 370
Steatoma in dextro latere intra corpus natum. 456
Stella & luce notatus lucius. 13. App.
Stercus anſerinum expertum ad quartanam remedium. 102
ovillum ejusq; virtus ſingularis ſolvendi alvum. 185
curandi ulcera phadagenica. 186
porci maris febrifugum efficaciſſimum. 104
Sterilitas mutato aëre emendata 76. App.
Sterilitatis character pudendum à pueritia canum & glabrum. 24. App.
Sternutatio exitialis. 38
ex uſu cereviſiæ enormis 184
Stibini lapides idem ſunt, ac marmor nigrum. 94. App.
Stibium ex eo antiqui ſua pararunt Coſmetica. 86. ſeqq. App. 96. App.
quid? 113. App.
ubi ejus in S. Script. fiat mentio. 88. ſeqq App
ejus uſus. 114. App.
Stramen in naribus fractum cœcitatis cauſa. 287
Strangulatio faucium malè pro ſuffocatione uterina habita. 375
Stranguria ex uſu vini & aceti. 23. App.
Stratiotis Ægyptiacæ ſpecies Faſnofana. 131
Struma in coxendice. 93
dorſo. 92
vulva. 10. App.
Strumæ an ſint curabiles. 94
in variis corporis partibus reperiuntur. 93. 94
Submerſi aquam copioſè non imbibunt. 316
Submerſorum anatome. ibid.
Suctio papillæ ſiniſtræ infantis quaſi emortui in vitam reſtitutio. 145
Suctione curata ſurditas. 254
ratio & cauſa. 254
Sudor Cereviſiæ. 20. App.
cruentus. 45
in coitu. 55. App.
ſub nive ſaluberrimus. 50. App.
pedicularis poſt mortem. 3. & 5. App.
rubro colore tinctus. 4. App.
verminoſus. 4. App.
viridis. 29. App.
urinæ. 20. App.
Sudore ordinariè expulſi menſes. 54 App.
Suffocatione uteri laborare creditus vir quidam. 375

Sulphuris Vitrioli Tincturæ parandi modus. 272
uſus. 373
Supercilia cur denigrarint mulieres 106. App.
quomodo denigrarint. 108. App.
denigrans Africanorum Tinctura. 117. App.
Turcarum Tinctura. 115 App.
Surditas ſuctione curata. 254
ratio & uſus. 254

T.

Tabaci fumus mortis cauſa. 71
Tartari emetici abuſus. 288
Tartarus dentibus adnatus quomodo cariem eorum producat. 533
Theæ herbæ infuſionis prægustus. 146
Theriaca & de ea candidum judicium. 358
Thermometrum vivum. 354
Thermoſcopium noviter inventum. 351
Tempeſtates cur animalia varia & inſecta prædicant. 9
avertens lapis. 4
cur vulnerati præſentiant. 8. 1
Temulenta quædam animalia. 43. App.
Terra cœmiteriorum ſi deſtillatur, varia excitat phantasmata. 98
ſiglina externum podagræ remedium. 82
Terra ſigillata ſimilem materiam poſt evaporationem relinquit aqua Nuceriana. 83. App.
Terrarum uſus ad coſmetica. 111
Terror epilepſiæ lethalis cauſa. 71
tremoris artuum quotidiani intermittentis cauſa. 81
Terrore febris tertiana curata. 570
Tertiana intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
Teſticuli dextri tumor memorabilis. 38. App.
Teſtium cancrorum deſcriptio. 61
Teſtudinem terreſtrem repræſentans lapis. 3
Tetanus ex balneo. 552
Tettigometrarum deſcriptio. 121
Tibiæ luxatio funeſta. 155. 157
Tympanitici anatome. 34
Tympaniticorum abdomen cum inteſtino tumefacto, an ſine periculo perforari queat? 36
Tympanitis ex vitio lienis omninò poteſt oriri. 35
Tinctura nephritico-hypochondriaca deſcripta. 362

Tinctura opii Ludoviciana deſcripta. 450
rubiniformis ex ſanguine cervino vel humano. 363
ſulphuris Vitrioli deſcripta. 372
ejus uſus. 373
Turcarum quibus ungues & ſupercilia tingunt deſcripta. 115. App.
Tonitru quomodo in aëre generetur? 19
Transmutationis exempla. 343
Tremor artuum quotidianus ex terrore. 81
Tritici in agris multiplicatio. 345
Tubercula ſingularia in capite maniaci. 545
Tumor durus lapide gravidus. 87
glandularum meſenterii. 271
mammæ ſcirrhoſus. 317
teſticuli dextri memorabilis. 38. App.
vertebrarum lumbalium cyſticus eminens in recens nato. 141
ejus cauſa per anatomen detecta. 143
Tumores cum folliculis intra ventres cervi quàm plurimi reperti. 244
eorum generationis ratio. 247
Turbines ventricoſi. 213
Tuſſis cum purulento ſputo ex Vini Hiſpanici potu. 83
Tuſſi rejectus lapis pyriformis. 10. App.

U.

Vagitus uteri cum ſudore cruento. 45. App.
Vari in puello recens nato. 141
Varices ſponte aperti. 220
Varicoſæ herniæ per hæmorrhoidum apertionem cura. 189
Variola circa podicem lethalis. 69
Variolæ intra duodecennium quinquies recurrentes. 12. App.
phthiſeos lethalis cauſa. 178
an ſanguinem maternum, an verò imaginationem pro cauſa agnoſcant. 148
Variolis ſi mater laborat non ſequitur hoc etiam de fœtu & contrà. 148
in utero materno laborans fœtus. 147
Vates incendiorum beſtiæ. 74. App.
Venæſectio ſpontanea iterata in uno ſubjecto. 549. 550
à ſuppreſſione menſium in carpo. 336
ratio & cauſa. 338
in vertice. 338
Venæſectionis in febribus malignis uſus. 445

Venenatæ Vinganſanæ radices. 130
Venerem ſtimulat aranearum eſus. 441
ratio & cauſa. 443
Venter puellæ mutationes Lunæ imitans. 340
Ventriculi glandulæ ſcirrhoſæ. 196
verruca lethalis. 47. App.
Ventriculus cur glandulis annumerandus. 281
lupi & in eo furca tricuſpis reperta. 119. App.
Vermes dentium & adverſus eos ſalutaria remedia. 534
inteſtina & abdomen erodentes. 381
piloſi in globo pituitoſo hydropem cauſante. 7. App.
rabiei cauſa. 78. App.
cum urina excreti. 85
Verminoſum cor. 18. App.
Vertebrarum trium lumbalium proceſſuum & ſpinalis medullæ defectus. 144.
Vertex & in eo vena ſponte aperta ex ſuppreſſione menſium. 338
Veſica & in ea reperti tubuli per quem fumus attrahitur tabaci fruſtula. 393
ſanguinis totum os infantis occupans. 396
Veſica intra vulvam & anum flatulenta. 36. App.
Veſicæ lapis, figuram infantis mentiens. 164
Veſpertiliones incendii vates. 74
Via lactis extraordinaria in fœmina. 165
Vinganſanæ plantæ Japonicæ deſcriptio. 130
Vini Hiſpanici noxa. 83
potus in malignis innoxius. 67
rubri potus in morbillis & febre maligna innoxius. 64
uſus ſemper ſtranguriæ in viro cauſa. 23. App.
Vinum ut nec aceſcat, nec pendulum fiat, remedium. 83
Viperæ morſus ſalivæ inunctione curatus. 150
Vir menſtruus. 174
Viridis ſudor. 29. App.
Virulentia bufonis. 216
Vitrioli ſulphuris tincturæ deſcriptio. 372
uſus. 373
Ulcera capitis exſiccata obmuteſcentiæ cauſa. 78
phagadenica ſtercore ovillo curata. 186
Ulcus cacoëthes à natura factum intempeſtivè conſolidatum Epilepſiæ aliorumque ſymptomatum cauſa. 407
hypochondriaci & ex eo prodiens calculus. 86

Ulcus tibiæ ſanatum mictionis cauſa. 410
Ulegnomica Curioſa. 19
Ulnæ oſſis carioſum fruſtum abſcedens in puero. 539
Umbilici relaxatio monſtroſa 263
Umbram foliis ſuis efficiens Japanenſium arbor. 132
Unguentum Nardinum. 422
Vomica pulmonum plusquam quadragies ſanata in muliere 373.
Vomitorio curata mania. 184
Vomitus ſanguinis horrendus. 68
Urethræ inhærens calculus peculiari forcipe ruptus & exemptus. 326
Urina crocea ex largiore Rhabarbari uſu. 29
nigra ex aſſumtis. 27
ratio & cauſa. 29
rubicunda & ſanguinea ex fructus opuntiæ eſu. 29
purulenta cum mingendi difficultate. 195
vermibus ſcatens. 85
Urinæ & medicamentorum ex ea paratorum & aſſumtorum in ſeroſis humoribus expellendis efficacia unde? 27
ſuppreſſio ex podagra ad interiora recurrente. 111
Urinarias per vias Empyema perfectè judicatum. 205
Urinarium ſabulum ſub Microſcopio examinatum.
Urnæ ſepulchrales cum cadavere in ſepulchreto Duntersheimii repertæ. 175
Uteri hæmorrhagia feliciter præter opinionem ſanata. 269
prolapſus malè à quibusdam negatur, veroque exemplo probatur. 181
in virgine, ejusque mira per anatomiam detecta facies. 91
purulenti cura. 553
ſuffocatione laborare creditus vir. 375
vagitus cum ſudore cruento 45 App.
Uvæ liberalius comeſtæ nigroris urinæ cauſa. 28
Uveæ membranæ in oculo bovino textura. 118
Vulnera cordis non ſemper ſunt lethalia. 166
quæ propriè lethalia dicenda. 402. ſeqq.
Vulneraria remedia verbalia. 406
Vulnerarius Aquæ & olei ligni fraxini uſus. 79
Vulnerati cur tempeſtates præſentiant. 8. 11

Vulneratus, ſepultus & ſanatus, 405

Vulnere ſub pectore inflicto lympham ſanguineam ſtillante ex matris imaginatione natus infans. 313

Vulnus lethale à cultro coſtæ medium transfodiente. 366

Vulnus thoracis chylum ſtillans. 417

Vulpinæ linguæ globos, ſpicula, tela, ſpinas &c. extrahendi virtus. 405

Vulvam duplicem habent cancri per quas ſua pariunt ova. 54

Vulvæ excreſcentia ſpongioſa. 341

ſtruma. 10. App.

Obſervationum Errata.

PAg. 5. lin. antepenult. formatum. p. 21. l. 27. deditos p. 27. l. 11. allii. p. 28. l. 28. quid. p. 44. l. 16. ingentique. p. 49. l. 26. ridebant. p. 60. l. 3. pari, certo certius. p. 71. l. 3. quoque. & l. 4. viridiori. p. 73. l. ult. juncta. p. 74. l. 15. helleb. p. 78. l. 2. morbo periculoſioribus. l. 5. factum. p. 79. l. 19. fraxini l. 23. mihi add. notus. p. 87. l. 7. eundem. p. 92. l. ult. ſevo. p. 104. l. 7. quoq; l. 10. poſt intermittentes add. revelem; hoc. l. 23. contineant. p. 112. l. 17. letali del. ; &. p. 119. l. 10. metamorphoſi. p. 120. l. penult. Gœdardi. p. 151. l. 24. corollam. p. 155. l. 2. albus evaſerat. p. 163. l. 13. ſub cranio. p. 192. l. 11. diluatur. l. 13. tentando. p. 196. l. 24. tum illa. p. 239. l. 21. infuſio. l. 22. aquæ. p. 242. l. antepen. premenda. p. 244. l. 28. pulmones. p. 245. l. 13. ſeparandi. p. 249. l. 19. mucoſas. p. 257. l. penult. tractatus. & lin. ult. refocillatus. p. 270. l. 4. catarrhactis. p. 281. l. 12. perfectioris, p. 293. l. antepen. & p. 294. l. 25. del. comma. p. 299. l. 3. colorem. p. 310. l. 17. Bacchus. p. 311. l. 8. poſt tantum add. comma. p. 312. l. 24. veritas. p. 314. l. 27. d[illegible] eam. p. 323. l. antepen. pro medium leg. dium. p. 332. l. 6. ſingulari. p. 348. l. ult. ſum. p. 358. l. 29. inſolito. p. 359. l. 3. del. item. p. 373. l. 23. eas. l. 24. earum. p. 379. l. 19. modo pro medio. & l. 23. pruni. p. 384. l. 10. del. in. p. 386. l. 29. totam. p. 387. l. 24. calor. & lin. ult. exareſcerent. p. 390. l. 10. cum. l. 28. alimentario. p. 391. l. 4. ſæviit. & l. 9. obtinent. p. 392. l. 19. truculentiam. p. 400. l. 18. datum. p. 403. 405. & 407. l. 1. poſt. p. 403. l. 1[illegible] quod. 404. l. 10. aliquod. p. 414. l. 4. fruſtatim. p. 416. l. 25. fœtidis. p. 42[illegible] l. 17. uſui. p. 448. l. 6. porro. p. 452. l. 12. prægreſſo. p. 457. l. 26. miſero. p. 466. l. ult. de victoria. p. 474. l. 19. defœdantis. p. 480. l. 23. cedant. p. 487. l. 13. del. ſe. p. 491. l. 26. Tito. p. 495. l. 6. proritationes. & l. ult. Auguſt. Vind. p. 509. l. 11. fumo. p. 511. l. 23. eſt acris.

MYRRHO-

MYRRHOLOGIA

Seu

MYRRHÆ

DISQUISITIO

CURIOSA.

Gratiâ Salvatoris Patrocinante.

MYRRHOLOGIA

Seu

MYRRHÆ DISQUISITIO CURIOSA

ad normam & formam
SACRI ROMANI IMPERII
ACADEMIÆ NATURÆ
CURIOSORUM
adornata
VARIISQUE MEDICAMENTIS
illuſtrata

à

GOTHOFREDO SAMUELE POLISIO,
Med. Doct. Prof. Publ. Extraordinario & Phyſico
Francofurtenſi ad Oderam
Ordinario.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
Anno M. DC. LXXXVIII.

AUGUSTO
ATq;
POTENTISSIMO
PRINCIPI ac DOMINO
DN. FRIDERICO WILHELMO MAGNO,
MARCHIONI BRANDENBURGENSI
S. R. I. ARCHICAMERARIO
& ELECTORI
DUCI
BORUSSIÆ SUPREMO, MAGDEBURGI, JULIÆ, CLIVIÆ, MONTIUM, STETINI, POMERANORUM, CASSUBIORUM ac VANDALORUM, in SILESIA ITEM CROSNÆ & SUEBUSII:

BURGGRAFIO
NORIMBERGENSI,
PRINCIPI
HALBERSTADII, MINDÆ & CAMINI,
COMITI
HOHENZOLLERÆ, MARCÆ
& RAVENSBERGI,
DYNASTÆ
IN RAVENSTEIN, LAUENBURG
& BUTOW.
&c. &c. &c.

*PRINCIPI PIO, FELICI, MAGNANIMO,
VICTORI ac TRIUMPHATORI.*

Audet

AUdet ab inſcriptione AUGUSTI NOMINIS TUI, PRINCIPUM MAXIME, qualiscunque mea de *Myrrhâ* commentatio, quæ nunc in publicum prodit, & perennaturam ſibi peregrè gratiam conciliare, & mentis Autoris devotiſſimæ ampliſſimum accipere teſtimonium. Non enim, ſicut liquore pretioſisſimo, qui è *frutice* illo *Arabico* deſtillat, ab omni putredine ac corruptione corpora conſervantur integra; ſic ea vel ſecuritatem ab interitu ſibi, vel Autori duraturam ad tempus gloriam polliceri valet. Æternitatis itaque jubar, quô adſpirat, ab immortalis NOMINIS TUI ſplendore mutuari cupit. Tantum enim ILLUD eſt, ut omnes, quaqua terrarum orbis patet, in Sui ſtuporem pariter ac venerationem traxerit; ac, quousque INVICTOS HEROAS ſua manſerit GLORIA, nulla temporum injuria deleri poſſit unquam. Summum ergò felicitatis apicem ſcriptum, quod TIBI, OPTIME PRINCEPS, offertur, ſe contingere ſperat, ſi ſerenâ à TE fronte fuerit exceptum. Quod Benefici igitur NUMINIS Proprium

eſt,

eſt, Clementiæ Tuæ Radios, quibus Avus olim *Scharlachius* & poſt eum *Genitor* meus, Medicinæ in Hac Viadrina Tua Profeſſores incaluerunt, nec mihi impertiri ac Scripto meo dedignere. Grandiora & exquiſitiora offerant, quibus ea copia eſt, *quique tenent culti jugera magna ſoli.* Ego, cum thura non habeam, Myrrhâ ſaltem hâc chartacea, Aliorum ſortis meæ hominum pietatem æmulatus, TE venerari ſtudeo. Nullus dubito, quin Ejus, à Quâ TUA proximè abeſt, MAJESTATEM imitaturus ſis, qui animum, non vires ac facultates penſat; nec perpendit, quantum in Sacrificio, ſed ex quanto proferatur. HIC TE, *Humani generis Delitiæ*, unà cum SERENISSIMA DOMO, quàm diutiſſimè ſoſpitet ac ſervet!

SERENIT. TUÆ ELECTORAL.

Francofurti ad Viadrum.
D. 18. Mart. An. 1688.

Subjectiſſimus ac Devotiſſimus

Gothofredus Samuel Poliſius D.

I.N.J.

I. N. J.

PROOEMIUM.

CEdro ſanè digna ſunt ſolertiſſimi Plantarum Scrutatoris *D. Simonis Pauli* verba, quæ reperiuntur in præfatione Quadripartiti Botanici, ſequentibus propoſita: *Qui ex rei herbariæ optimô jucundiſſimoq́ ſtudiô fructum indefeſſi laboris percipere diſcupit, ei tribus hiſce maximè opus eſt. Primum eſt, ne deterreri ſe patiatur herbarum infinitâ ferè multitudine, nominumq́ multorum acervis. Alterum, ut ſtirpes ipſos, eorumq́ partes dignoſcere diſcat. Tertium, ut iis cognitis uſui humano eosdem accommodet.* Conſilium Vir hic Celeberrimus ſequutus eſt *Pergameni Senis*, qui *lib. de Antidot. c. 15.* Medico conſulit, *omnium ſtirpium, ſi fieri poſſit, peritiam habeat, ſin minus, plurium ſaltim, & quibus frequenter utimur:* remque ita ſe habere, totô experimur die. Quamvis enim innumerus ferè plantārum ſit numerus, videas tamen quamplurimos minimè indè deterritos, adeò ut non ſolùm ii, qui Divinæ ſeſe mancipârunt Arti, integra de plantarum facultatibus conſcripſerint volumina, ſed & alii uni-

verſi ferè orbis Sapientes, diligentiſſimi rerum naturalium, inprimis verò Vegetabilium, indagatores ac exploratores extiterint. Ipſi quoque Reges potentiſſimi ad percipiendam ac illuſtrandam nobiliſſimam hanc ſcientiam, multum otii ſtudiique contulerunt, admirati ſummam Phytologiæ claritatem, ſplendorem, ſingularemque præſtantiam. Non pauci amore ac fervore ſtudii Botanici flagrantes non domeſticis patriisque plantis contenti fuerunt, ſed & exoticas ad contemplandum ac dignoſcendum ipſarum facies atque vires, ex remotiſſimis terrarum regionibus afferri indefeſsè curârunt.

Quidam itidem ſingulari amore ducti inventis plantis ſua indiderunt nomina: ita Gentiana *Gentii Illyrici Principis* nomen immortalitate donavit. Lyſimachia de *Lyſimacho Rege Macedoniæ*, inventore ſuô hodienum triumphat. *Telephii Regis Myſiæ* memoria adhuc in Telephio vireſcit: Teucrium à *Teucro Ajacis* fratre: Achillea Syderitis ab *Achille*; Meum Athamanticum ab *Athamante*, Circæa à *Circe* venefica, Artemiſia à *Regis Mauſoli uxore*, Alcibiadion Anchuſa ab *Alcibiade Atheniensium Principe*, Eupatorium ab *Eupatore Rege* ſuas acceperunt appellationes. Nonnulli nomen plantis à fabulis impoſuerunt: hinc Helenium dictum voluerunt, *Plinio* authore, quòd è lacrymis *Helenæ* prodierit ſic: Amaracum à puero, qui in herbam ſui nominis transformatus ſit; Libanotis à *Libanotide* puero in talem plantam mutatô nomine adepta juxta illos creditur, &c.

tur, &c. Prætereà quædam plantæ à facultatibus atque viribus ſuis denominationem ſuam ſortitæ ſunt: ita Agnus caſtus dicitur, quia ad caſtitatem facere putatur. Pardalianches, quòd Pardos enecet: Roſa Canina, quòd canis rabioſi morſibus auxilio ſit: Ægylops, quòd oculorum Ægylopas ſanet: Althæa ab ἀλθαίνω, medeor, quòd inter ſanantes plantas primaria ſit: Fumaria, quòd effectum fumi faciat, lacrymationem ſcilicet: Ariſtolochia, non quòd gravidis (ut vult *Plinius*) ſed puerperis, teſte *Dioſcoride*, ſuccurrat. Quædam plantæ à regione, in quâ vel primùm inventæ ſunt, vel copioſiùs aut viribus præſtantiores proveniunt, denominationem acceperunt: ut Nardus Celtica, Malus Punica, Malus Perſica, Gramen Parnaſſi, Dictamnum Creticum: Agaricum, quòd in Agariâ oriatur, Colchicum è Colchide: Rubus Idæus ab Idâ monte. Aliæ à Loco, ubi creſcunt, nominatæ ſunt: Nymphea, quia in aquis provenit: Petroſelinum, quia in petris; Alſine, quia lucis opaciſque gaudeat: Potamogetum, quòd vicinum ſit fluminibus. Quædam à ſimilitudine cum animalibus: ita Polypodium nuncupatum, quia radix polyporum cirros æmulatur: Anthirrinum, quia ejus ſemen, vituli nares repræſentat: Pſyllium, quòd ſemen pulicum formam gerat. Scorpioides, tum quia ictibus ſcorpionum medetur, tum quia ſemen ſimile eſt caudæ ſcorpionis. Nonnullæ à ſimilitudine cum aliis plantis: ſic Chamædrys, quaſi humilis quercus ratione foliorum: Chamæpitys, quaſi humilis pinus ratione odoris: Cha-

 mæ-

mædaphne & Daphnoides, quia utraque foliis lauri conſpicitur. Porrò aliæ à ſimilitudine cum rebus artificialibus nomen adeptæ: ita Clinopodium, quòd ejus flores lecti pedum ſpeciem præbeant: Securidaca, quia ejus ſemen ancipitem ſecurim æmulatur: Cotyledon, quia vas teſtaceum ſic dictum refert: Lonchitis, quòd ejus ſemen lanceæ ſit ſimile, &c. Tanti verò ſtudii laboriſque cauſa præter jucunditatem, utilitatem, addo & neceſſitatem ratione artis ſervandorum hominum, nulla extitit alia. Nam quid, quæſo, animum mentemq́ue magis exhilarat, oculosq́ue amœnius paſcit, quàm adſpectus pulcherrimorum aulæorum ac tapetiorum, quæ Natura omnium architecta & parens ubique in ſuis latifundiis ſtravit, ut admirandâ formâ, ſpecioſâq́ue colorum varietate, exoptatiſſimâ odorum fragrantiâ, radicis, caulis, ramorum, foliorum, florum, fructuumq́ue ſpectaculo jucundiſſimo ſingulis annis noſtros reficerent oculos. Neceſſitatem hujus ſcientiæ vel ipſa rationis expertia animantia ſuggerunt, quæ ad vitam ſuam tuendam, & mala occurrentia averruncanda, naturæ ductu atque inſtinctu ſibi medelam afferunt, ac ſeligunt ab aliis remedia ſibi conducibilia. Dictamnum Cervi anxiè deſiderant, ſi Plinio fides habenda, ad extrahendas inflictas ſibi ſagittas: Hirundines in affectibus oculorum Chelidonium nobis commendant: Ciconia Originô delectatur: Elephantus, referente Æliano, cum haſtâ vel ſagittâ vulneratus eſt, flore Oleæ ingeſtô, vel oleô ipsô defixa tela expellit, & hâc ratione ſanitati redditur.

ditur. Utilitas denique tanta eſt, ut nullus in corpore humano occurrat morbus, qui domitorem debellatoremque non inveniat ex vegetabili depromptum regno. In horrendo portentoſoque affectu Epileptico, in quo regia mentis ſedes invertitur, homo admirandum illud animal, plenum rationis & conſilii inſtar victimæ proſtratus in terram concidit, Valeriana radix mira præſtat: Oculis, qui lucis uſu vitam diſtinguunt à morte, auxiliatur Fœniculum: linguam reficit Euphraſia; fauces inflammatas Prunella: Cor radicem vitæ magna ſeries ſtirpium defendit: Kirrand Tſini anima hepatis eſt: Cappares lienis: Corallina inteſtinorum vermibus adverſatur præſentaneô auxiliô: Mandragora ναρκώσει plena ſomnum enormium vigiliarum levamen conciliat, & conceptum juvat: Papaveris ſuccus phreneticis auxilio eſt, dolores mitigat, & defluxiones ſiſtit: ſumma: nulla ferè planta eſt, quæ non uſum quempiam corpori humano præſtare valeat. Vide fuſiùs de effectibus plantarum mirabilibus diſſerentem *Jenenſium Hippocratem, Rolfincium Illuſtrem, Præceptorem quondam, Hoſpitem ac Promotorem meum in urnâ etiam magni æſtimandum, in Tractatu de Vegetabilibus in genere conſcripto: lib.1.cap.5.*

Cùm verò non ſatis ſit externas herbarum nôſſe formas, ſed &, ac maximè quidem, accurata ſolersque virium ac facultatum requiratur indagatio, omnis impendenda opera illi, qui ſanandorum hominum præclaram artem addiſcere cupit, ut omnibus viribus eò adnitatur,

quò ſi non ſingularum, uſualium tamen ac officinalium ſibi comparet cognitionem: præſcribere namque medicamentum, ingredientium verò ſingulorum vires perfunctoriè tantùm ſcire, non ſolùm temerarium ac noxium eſt, ſed & medicô nomine indignum. Quin & Empiricorum ac Circumforaneorum ignorantiæ indolem redolet, qui crumenas hominum emungentes, panaceas crebriùs jactitant ex plantis confectas, quarum tamen vim & efficaciam, ſi ritè examinarentur, denſâ ignorantiæ caligine ſepultas offenderes. Quarè, ut verbis utar celebratiſſimi Chirurgi *Fabricii Hildani*, quæ habentur in præfatione Operum, *in Republicâ benè conſtitutâ nequaquam eſſent tolerandi ejusmodi nebulones, ſed veluti impoſtores ac nefarii homines puniendi ac proſcribendi. Non enim gloriam DEI & ſalutem proximi quærunt, aſt loculos civium emungunt: artem non illuſtrant, ſed modis omnibus conſpurcant: non ſanitatem ægri promovent, ſed potiùs optimam partium temperiem deſtruunt, ita quidem, ut plerumque propter inſcitiam ſæpè quoque malitiam horum nequam ex parvo aliquo affectu, ſi non mors ipſa, graviſſimus tamen atq; inſanabilis ſequatur morbus, dum ejusmodi nebulones medicamenta ſua utplurimùm negligenter præparata ægris propinare non erubeſcunt.* Hactenus Hildanus. Audiamus & querelam *Zacuti Luſitani Med. Princip. Hiſtor. lib. 1. Hiſt. 64. p.m. 482. 483. O execranda*, inquit, *Magiſtratuum avaritia! qui hos ardeliones* (medicaſtros) *tantam ſibi poteſtatem arrogantes, cives veſtros pharmacis*

macis & infauſtis auxiliis perdere permittitis! & tot per civitates nobiliſſimas, oppida, fora, agros, incantatrices, pythoniſſas medicam artem, ad cujus finem nec ipſe Hippocrates pervenit, exercere conceditis. Naturalis Hiſtoriæ conditoris *Plinii* hæc ſuper hâc re extat ſententia l. 29. cap. 1. *Nulla eſt lex, quæ puniat capitalem inſcitiam Medicorum, nullum exemplum vindictæ, diſcunt periculis noſtris, & experimenta per mortes agunt, Medicoq; tantum hominem occidiſſe ſumma impunitas eſt, quandò in hâc artium ſolâ eveniat, ut unicuiq; Medicum ſe profitenti ſtatim credatur.* Huc & referenda, quæ *Divinus Senex* habet in *lege ſuâ*: ſcilicet *nulla pœna in Republica ſtatuta eſt, præterquam ignominiæ: verùm hæc non afficit, nec contigit eos, qui ex compoſito perſonam Medici induerunt; ſimillimi enim ſunt hi perſonis, qui in tragœdiis introducuntur: quemadmodum enim illi figuram, habitum & perſonam eorum quos referunt, habent, illi ipſi autem verè non ſunt: ſic Medici famâ quidem & nomine multi, re verò ac opere valdè pauci.* Vid. etiam *Threnad. Medic. Mindereri Cap. 3. p. 83. ſeqq.*

Verùm hæc ὡς ἐν παρόδῳ: & nè extra oleam porrò divager, ad ſcopum meum revertor; utque Illuſtris noſtri Collegii legibus atque ſtatutis ſatisfacerem, ex Vegetabili Regno elaborandum ſumſi ſimplex nobile, illuſtriumque in Medicinâ virium, Myrrham: certum namque eſt, haut rarò unô eôque certô ſimplici feliciùs morbo cuidam obviam iri, quàm Receptis trium ulnarum:

rum: egregiè in hanc rem ac dextrè *Zwelſerus in Appendice ad Pharmacop. Auguſt. Si à tot*, inquit, *ſeculis elapſis, à quo Medicina inſtituta eſt, vel Medici innumeri unum ſaltem ſubjectum medicum aut ſimplex intimè magis & penitiùs exploràſſent, prout veneranda egit antiquitas, pridem jam ars medica perfectionis culmen attigiſſet, longè faciliùs, quàm compilatione tot, tamq; diverſarum rerum & compoſitorum indiſtinctâ farragine.*

Cùm verò Tractatuli hujus ſcopus unicus atque finis ſit DEI Ter Opt. Max. gloria, proximique decumbentis ſalus atque emolumentum, Tu Candide atque Benevole Lector, laborem hunc meum boni conſules, animumq; Philiatris inſerviendi cupidiſſimum porrò, ſi vires & vitam Divina conceſſerit Clementia, expectabis: Vale interim athleticè & conatibus noſtris ulteriùs fave: ignoſce quoq; ſtylo ſimplici atq; incomto: nam juxtà *Senecam, rigidum illum ſtudiorum cenſorem,* ſanantem Medicum non diſertum quærit æger: & juxtà *Latinorum Medicorum latiniſſimum Celſum*, morbi non eloquentiâ, ſed remediis curantur; verborumq; lenocinia plus haut rarò rem ipſam obſcurant quàm declarant: utut modernô ſeculô nonnulli reperiantur, qui merè oſtentationis ergò ſeſquipedalia compilant verba, quibus tyrones confunduntur, ut ſenſum vel minùs rectè adſequantur, vel planè in errorem aliquem præcipitentur.

Tu verò, Clementiſſime DEUS, dator & conſervator vitæ noſtræ unice, conatibus meis ex alto benedicito, ut vergant in S.S. Tui Nominis gloriam, ægrotantis verò proximi ſalutem!

SECTIO

SECTIO I.

Myrrhæ naturam ac Eſſentiam juxta ejus appellationem, locum natalem, formam, Temperamentum, facultates &c. contemplatur.

CAPUT I.

Etymologiam Myrrhæ præponit.

QUamvis curioſa nimis nominum vocumque venatio parum vel nihil ad ipſam rem facere videatur, nihilominus tamen receptum obſervare libet morem, nec præter rationem: quippè juxtà ſententiam *Epicteti tom. diſſert. Arrian. c. 17.* ἀρχὴ τῆς παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις: principium doctrinæ nominum diſquiſitio: & juxtà *Galenum 3. de ſimpl. Med. facult.* ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις ταραχθεῖσα καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιταράττει γνῶσιν: conturbatus nominum uſus, & rerum ipſarum conturbat rationem: maximèq; ratio nominis habenda in deſcribendis Exoticis, & quæ de novo civitate donantur.

In deducendo verò Etymo, tradendâque vocabuli Myrrhæ originatione uſi ſumus operâ Viri Hebraicæ linguæ peritiſſimi, Dn. M. Zachariæ Henſelii, Paſtoris Eccleſiæ noſtræ, atque Inſpectoris vicinarum Vigilantiſſimi, Fautoris & Amici noſtri pl. colendi.

Quod itaque de Vate Græcorum Principe Homero perhibent hiſtoriæ, varias gentes ſeptemq; civitates regias con-

tendiſſe, quænam præ aliis gloriari maximè debent de venerando nomine & natali ſede Poëtæ celeberrimi, idipſum ferè de nobiliſſimâ plantarum Myrrhâ dicendum veniet, ſi ortum ipſius ac etymon omnibus penè totius orbis gentibus uſurpatum, penitius conſideraveris. Quamvis autem nobis hic animus non ſit curioſius ſcrutari Philologorum myſteria, cum Medicus non tàm vocibus quàm rebus ſollicitè inhæreat, ne tamen uſitatam aliis methodum negligamus, pauca annotare fas erit.

Cum autem nulla ferè in Oriente lingua ſit, quod ſciamus, quæ non aut integrè exprimat, aut aliquatenus ſaltem referat ſonum noſtræ Myrrhæ, hinc adeò fit, ut quælibet ſibi ipſius natales vendicet jure quaſi hæreditario : ſua cuique Phyllis pulchra eſt. Nos nemini litem movebimus cuilibet parti quis adſtipuletur. Interim minus commodè facere videntur, qui ex Græciâ originem vocis accerſunt, quaſi idem eſſet ac τὸ Σμύρνα: litera enim proſthetica nihil ſolidi evincit: quamvis Budæo libenter concedamus, apud Græcos omnia unguenta ἀπὸ τῦ μύρυ nomen accepiſſe, teſte Athenæo lib. 15. cap. 11.

Noſtra ſententia eſt, Myrrham derivari ab Ebrææ radice מרר quod ſignificat *amarum eſſe*, unde deſcendit מור quaſi *ſapor amaricans*. Conf. *Urſinus* Continuat. Hiſtor. plantar. Bibl. l. 3. p. 212. *Voſſius* in Etymolog. L. L. p. 336. *Schickardus*, Miſchpat. paſſia. *Geierus* ad Pſalm. 45, 9. *Talmudici* in Gemarâ Maſſech. Schabb. fol. 80. col. 2. *Ramban* quidem Hal. *Kele Hammekdaſch* c. 1. Pſ. 5. opinatur (quod obiter notandum) מר Ebræorum eſſe Muſcum. המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידע לכל שמת בשמין בה בני אדם בכל מקום : τὸ *Mor*, inquit, *eſt ſanguis ille concretus beſtiæ cujusdam in Indiâ, notus omnibus, quia homines ubivis locorum eo ſe condiunt* (de Cervo hoc odorato vid. *Kircherum* in Sinâ illuſtr. p. 190. ubi ſimul effigiem adponit) ſed rectè corrigitur à ſocio *Baal Mag.* in gloſsâ margin. Conf. & *Ben Melech* in *Michlal jophi* fol. 24. col. 1.

Kim-

Kimchi in *Michlol*, quem ſequuntur *Fagius*, *Sixt. ab Amama*, *Carthwrigth* in Electis Targumico-Rabbin. ad Exod. pag. 393. *Urſinus* l. c. qui Authores ſimul explicant, quid Myrrha propriè ſit. Et quia Palæſtina laudatiſſimi hujus ac balſamici fruticis feraciſſima olim erat; rerumque precioſiſſimarum proventu ac ubertate adeò inclyta, ut vicinæ gentes earum deſiderio ductæ gregatim advolaverint, quidni & nomen cum charis mercibus pariter domum ſuam reportaſſent? Confer. *Bochartus* in Phaleg. & *Heidegger. in Raſche Aboth* paſſim.

Quod de *Ebræis* modò diximus, Myrrham ipſis *ab amaritudine* dici, idem aſſerendum de *Arabibus*, *Perſis*, *Turcis*, *Æthiopibus*, *Chaldæis*, *Syris* & aliis. Sed ne quis putet, hoc *Myrrhæ* nomen in orientalibus regionibus ſaltim viguiſſe, obſervandum puto, tantam hujus arbuſculi Myrrhiferi præſtantiam eſſe & ſemper fuiſſe, ut & aliæ gentes certatim amabile hoc nomen civitate ſuâ linguâque vernaculâ donarint: ſic *Germani*, *Poloni*, *Galli*, *Itali*, *Hiſpani*, *Bohemi*, *Illyrici*, *Hungari*, *Croatæ*, *Myrrhæ* nomen ſuo quisque idiomate venerantur.

Paganorum Myſtæ, qui res propemodum Naturæ univerſas ingenioſis fabulis declarant, & Myſteria involucris tegunt, *Myrrham* nomen accepiſſe fingunt à *Myrrhâ* Cynaræ Cypriorum Regis filiâ. Metamorphoſin totam eleganter deſcribit *Ovidius* lib. 10. *Metamorph.* 9.

Noctis erat medium, curasq; & corpora ſomnus
Solverat: at virgo Cinyreja pervigil igne
Carpitur indomito, furioſaq; vota retractat:
Et modò deſperat, modò vult tentare, pudetq;
Et cupit, & quid agat non invenit: utq; ſecuri
Saucia trabs ingens, ubi plaga noviſſima reſtat,
Quô cadat in dubio eſt, omniq; à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat,
Huc levis atq; illuc, momentaq; ſumit utroq; &c.

Præterea notandum, hoc Myrrhæ nomen tribui non tantùm arbori ipſi, ſed etiam *Succo* & *lacrymæ* ex illâ roranti. R. *Cohen de Lara* in Lexic. p. 58. exponit Ebræorum מור hoc modo, quòd ſit liquor oleaceus ex Myrrhâ incisâ ſtillans, vel ut *Hiſpanicè* transfert, lagrima de la Mirra. Imò floribus odoratis & coronariis, quos vocant, annumeratur Myrrha. Certè Coronas hinc fuiſſe nexas planum fit ex *Athenæo*, referente *Paſchalio* de Coron. l. 3. p. m. 197. quo authore Demetrius filius quotidiè magnam hominum multitudinem convivio exceptam rebus multis donabat: in his erant Coronæ è thure ac Myrrhâ cum aureis monilibus hominis longitudine, loco Lemniſcorum ac tæniarum. Itaque veriſimile eſt, hunc Regem, qui ſua perdebat verius quàm donabat, haſce coronas dediſſe ut pretioſiſſimas, id eſt, pulcherrimas & odoratiſſimas &c. *Dio Caſſius* author eſt, Myrrham Græcis tantoperè fuiſſe in delitiis, ut nobile quoddam *Emporium* hoc nomine inſigniverint. *Martinius* in Lex. Phil. notat, nomen *Myrrhæ* imponi *gemmæ* cuidam viliori, de quâ ſententiâ videri poteſt D. Major l. 1. Exerc. Medic.

CAPUT II.

Senſum Myrrhæ Hieroglyphicum exponit.

EX Myrrhæ Hiſtoriâ duæ illuſtriores imagines depromi poſſunt. Primum enim Myrrha imago virtutis in adverſis conſpectioris eſt apud *Camerarium* 1. Cent. Embl. Myrrham namq; ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac prætereà ventis vehementer ſpirantibus gummi iſtud tàm pretioſum effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari notiſſimum eſt: ita animus rectus & conſtans

in

in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furiis, tanquam turbulentiſſimis ventis, minimè terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eò alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuum ſeſe omnibus exhibet. Hæc imago apud eundem Camerarium in hoc diſtichon eſt incluſa ſub lemmate: Concuſſa uberius.

Major in adverſis virtutis gloria vera eſt:
Uberior ventis Myrrha agitata fluit.

Deindè apud *Chytræum* in 37. cap. Geneſ. & *Victorinum Strigelium* in 3. part. Comment. in loc. Com. Philip. p. 407. Myrrha eſt imago crucis: Myrrhæ quippè lacryma calida & ſicca tergit potenter, ſed ſinè aſperatione, digerit, aſt ſinè arroſione, ſiccat, ſed ſinè adſtrictione, percoquit vitioſos ſuccos atque humores: Eodem modo crux ac tribulatio Eccleſiæ detergit & tollit pravos humores ſeu vitioſos affectus, ſecuritatem, ſuperbiam, admirationem ſui, flammas libidinum, ſed ſinè arroſione, non perdit, ſed eſt ſalutaris Eccleſiæ, quæ ut ilex duris tonſa bipennibus ab ipſo ducit opes animumq; ferro.

CAPUT III.

Deſcriptionem Myrrhæ realem tradit.

DEfinitionis magnam eſſe dignitatem *Galenus* in finitionibus medicis oſtendit, dum definitionem orationem ſtatuit, quæ ipſum eſſe declarat: vel, quæ nobis intelligentiam rei indicat ac palàm facit: item alibi: quæ totam rei eſſentiam ob oculos poſitura, nihil debet eorum, quæ illi præcipua ſunt & maximè propria, omittere: hâc etenim neglectâ aut ignoratâ, *Cicerone* teſte, res ipſa, de quâ tractatur, ignoratur. Optandum verò, ut ſemper veræ & perfectæ tradi poſſent rerum definitiones: hoc cum

non ſemper præſtare licitum ſit, deſcriptione aliquâ contenti eſſe cogimur, quæ juxtà noſtrum *Principem* libro antè citato, oratio eſt, quæ rudius ac quâdam veluti formulâ ad declarandæ rei notitiam introducit: vel: quæ, juxta alios, res per nudam imaginem repræſentat.

Pedacius itaque *Dioſcorides* lib. 1. Mat. Med. cap. 67. in hunc modum Myrrham deſcribit: Myrrha lacryma eſt arboris, quæ in Arabiâ gignitur, Ægyptiæ ſpinæ non diſſimilis, è cujus vulnere defluit lacryma in ſubjectas tegetes; alia circum caudicem concreſcit.

Ab aliis deſcribitur, quòd ſit Succus concretus reſinoſus arboris in Arabia felice provenientis, coloris magis rubicundi quàm flaveſcentis, odore præditus balſamico, ſapore verò amaricante, in Medicinâ nobiliſſimarum virium, multique uſus.

In Genere conſtituendo eadem non omnium eſt ſententia: *Dioſcorides*, uti patet ex definitione, loco generis ponit Lacrymam. *Avicenna* l. 2. Canon. Tr. 2. cap. 475. p. m. 269. Gummi indigitat & quidem rectius; cum lacryma latius pateat, & gummi ac reſinam ſub ſe comprehendat. Refertur itaque commodiſſimè ad Gummi-Reſinas, cujus particulæ gummoſæ in aqueis, reſinoſæ verò ab oleoſis menſtruis ſolvuntur contrà *Cordum*, qui Myrrham lacrymam eſſe vult in aqua diſſolubilem.

Extrà controverſiam itaque poſitum putamus eſſe, Myrrham ſuccum reſinoſum concretum exiſtere, id quod confirmat analyſis Chimica: ſi enim inſtituatur examen, particularum in eâ diverſitas manifeſtè adparet: nam ſola Myrrha Retortæ injecta initio quidem parum phlegmatis amaricantis præbet; poſteà liquor gummoſus albicans conſpicitur in majori copiâ: denique oleum particulæ reſinoſæ fundunt. Deindè etiam ſolutio in aqueis ſuperficialis idem evincit, dum ſuccus tantùm diſſolvitur, reſina verò ſalva ac integra in fundo remanet. Idem teſtatur inflammabilitas, quæ reſinoſis cor-

corporibus competit: nam Myrrha flammæ admota vel carbonibus injecta flammam concipit facilè propter particularum reſinoſarum præſentiam, quamvis non tota ab igne liquetur ac comburatur propter partium heterogeneitatem, quâ craſſiores & terreſtres intactæ relinquuntur ſub facie materiæ cujusdam nigricantis.

CAPUT IV.

Locum natalem, Arborem & colligendi rationem monſtrat.

ADeò dives eſt benigniſſima rerum mater Natura & fecunda in producendis ſalutaribus humano generi herbis, ut cuilibet regioni de felici certarum plantarum proventu maternè proſpexerit: Egregiè in hanc rem *Solenander* Conſil. lib. 5. p. 501. Plantarum ſpecies in quaq; regione à DEO creari puto, quales hominibus & animantibus ibidem natis conveniant: quod vivus teſtis multis documentis monſtrare poſſem: imò tàm confidenter hoc nixus comperimento, ſæpe numerò probavi ex plantarum naſcentium frequentiâ me ferè animadvertere poſſe, quibus morbis popularibus, nimirum endemiis, quælibet regio ſubjecta ſit. Obſervamus hoc ipſum apud *Danos, Friſios, Hollandos;* quibus Scorbutus dictus morbus frequens iſtius quaſi proprium medicamentum, Cochleariam ſcilicet, copioſè provenire. Ita ubi in paludoſis locis Tamariſcus natale ſolum agnoſcit, plerumque lienis vitiis expoſiti ibidem ſunt incolæ, quod ex lurido colore, qui intumeſcente cute illis efflore̊ſcit, hypochondriisque inflatis videre licet. Eodem modo obſervamus, quibus in pagis circa ſepes frequens Abſinthium luxuriat, in iisdem habitatores obſtructione viſcerum naturalium, ventriculi infirmitate, bilis ſuffuſione plurimum affectos. &c.

Nata-

Natale itaque ſolum unanimi Botanographorum conſenſu Arabiam Myrrha agnoſcit ; regionem Aſiæ ultimam, & Africæ proximam, nulli terrarum poſtferendam, amplitudineque ſpatioſiſſimam, pretioſiſſimarum plantarum proventu verè feliciſſimam. Gloriatur inter alia regio hæc de arbore ſuâ thuriferâ, quæ huic peculiaris, ut ideò veteres perperam duo thuris tradiderint genera, alterum arabicum, alterum indicum, cum per univerſam Indiam thus non naſci certiſſimum ſit, ſed penes Arabes ſolùm reperiatur. Præbet prætereà dicta Arabia laudatiſſimum illum liquorem, qui ob excellentes mirabilesque effectus Balſamum adpellatur. Quamvis enim Ægyptus loco quodam Cayro vicino, quem Matharea vocant, paucos quondam Balſami frutices alere putetur, ex Arabia tamen ſemper petiti ſunt, quemadmodum olim Judæa habuit. Quæritur autem hic obiter: utrum veterum Opobalſamum hodieq; haberi poſſit. Sunt non pauci, qui negativam tuentur, inter quos etiam Pancirollus, qui lib. 1. rerum deperditarum p. 49. ſcribit: Balſami plantas amplius non haberi niſi adulteratas: cum enim Turcæ omnis politiæ & elegantiæ hoſtes Hierichuntis vineas vaſtarint, Balſami plantam etiam periiſſe, eidem non abſurdum videtur. Aſt ipſe ſibi contradicit Pancirollus & quidem bis, tàm quod concedit, Turcam aliquas obtinere Balſami plantas in Ægypto, ex quibus annuatim, paucæ ſaltem guttæ excipiantur: tum quòd largitur, etiamſi balſamum in Europam deferatur, tamen id adeò rarum aut pauxillum, ut pro nullo haberi meritò poſsit: Contradictio manifeſta eſt, & propterea balſamum claſſi rerum deperditarum minimè inſerendum: pauxillum namque ac rarum balſamum pro nullo haberi nequit: cum juxtà Scaligerum Ex. 99. S. 1. non in quantitate rei, ſed in qualitate perpendatur perfectio.

Nec deſunt, qui cum ex *Dioſcoride*, *Theophraſto*, *Plinio*, didicerint, balſamum uni terrarum Judææ quondam conceſſum, & duobus tantum hortis, utroque regio, vaſtatâ Judæa,

omnes

omnes Balſami plantas periiſſe contendunt; quibus cùm reſpondetur, Balſamum ex Judæâ in vallem Hierichuntem appellatam, transplantatum fuiſſe, ibique vixiſſe, teſtibus *Juſtino*, *Strabone*, aliisque: regerunt; totam eam regionem ab *Artaxerxe* Perſarum Rege primò, ac mox à Romanis *Hadriano* Cæſare rurſum bellô everſam, ac ita Balſami plantas prorſus interiiſſe: & licet his occinitur: Balſamum etiam Ægyptum agnoſcere patriam: narrant, ſibi conſtare ex relatione illorum, qui Ægyptum peragrârunt, omnes etiam plantas ejusmodi ibi exaruiſſe. Quæ cùm ita ſint, aliique in Judæâ tantùm & Ægypto Balſamum eſſe prodiderint, gramen ſibi porrigi petunt, quia nusquam gentium Balſamum ampliùs reperiri poſſit. Sed adpoſitè his reſpondet *Proſper Alpinus* dialogo de Balſamo c. 2. *Quid*, inquit, *illi Ægyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari Herbarii dicent, duobus tantùm locis, quippè Ægyptô ac Judaâ Balſamum olim conceſſum fuiſſe? quaſi alterum antiquorum Scriptorum teſtimonio non conſtet, in pluribus aliis etiam locis olim ejusmodi plantam viguiſſe. Nonnè Diodorus Siculus l. 2. Hiſtor. in quâdam valle Arabiæ Balſamum naſci prodidit.* *Joſephus* etiam lib. 8. antiq. Jud. ſcribit: Sabam Reginam Balſami plantam ex Arabiâ in Judæam tuliſſe, Salomoniquc eam dono dediſſe, ex quâ ibi aliæ poſteà plantæ propagatæ fuerint. *Strabo* lib. 16. Geograph. ſcribit, *in feliciſſimâ Sabæorum terrâ thus, Myrrham, Cinamomum & Balſamum naſci.* Quarè luce meridianâ clariùs jam erit, Balſami locum natalem propriè eſſe felicem Arabiam, undè poſteà in Judæam, Ægyptum aliaq; loca delatum fuerit.

Sed revertimur ad Myrrham noſtram, quæ, uti jam dictum, etiam patriam agnoſcit felix illud ſolum. *Theophraſtus Ereſius* l. 9. c. 4. Hiſt. plant. natalem Myrrhæ locum accuratè oſtendens, gigni eam ſcribit regione Arabum mediâ circa *Sabam* & *Adramytta* & *Citibena* & *Mamali*: & exire thuris, Myrrhæque arbores alias ſuper montem, alias in pede montis culturis propriis: quamobrem alias coli, alias vitam agere

incultas. Sed de his ſimilibusq; plura apud Geographos, qui conſulantur.

In depingendâ verò formâ ac ſpecie Arboris Myrrhiferæ non conveniunt Botanographi. *Plinius* lib. 12. cap. 15. Myrrhæ arboris faciem tali penicillô delineat: *Myrrham in iisdem ſylvis, ubi eſt thus, permiſtam arborem naſci tradidère aliqui; plures ſeparatim. Quippè multis in locis Arabiæ gignitur. Convehitur & ex ſylvis laudata, petuntq; eam etiam à Troglodytis Sabæi tranſitu maris: Sativa quoque provenit multum ſylveſtri prælata: gaudet raſtris & ablaqueationibus: melior radice refrigerata. Arbori altitudo ad quinque cubitos, nec ſine ſpinâ, caudice durô & intortô, craſſiore quàm thuris, & à radice etiam, quàm aliquâ ſui parte: corticem lævem, ſimilemq; unedoni, ſcabrum alii ſpinoſumq; dixêre: folium olivæ verum criſpius atque aculeatum: Juba Oluſatri. Aliqui ſimilia junipero, ſcabriorem tantùm, ſpinisq; horridam, folio rotundiore, ſed ſapore juniperi, &c.* Hæc *Plinius*.

Theophraſtus l.c. Myrrhæ arborem, ſcribit, Thure altitudine minorem, fruticoſioremque narrant, caudice durô contortôque juxta terram, craſſiorique ſurâ hominis, cortice lævi adrachnæ ſimili. Alii verò, qui ſe vidiſſe affirmant, de magnitudine ferè conſentiunt. Neutram earum arborum magnam referunt, & minorem Myrrhæ humilioremque: ſed thuris folium laurinum læveque: Myrrhæ aculeatum non læve ulmeo ſimile: criſpum tamen, extremô ſpinâ horridulum iligneimodô. Et poſt pauca interjecta; alii, pergit, Myrrhæ arborem Terebintho ſimilem reddidére, ſed ſcabriorem ſpinoſioremque: folium paulò rotundius, guſtatâ proximo Terebintho, &c.

Ex *Dioſcoride* arborem hanc cum Ægyptiacâ ſpinâ quoad aliquam convenientiam atque ſimilitudinem fovere, patet, quæ ſpina Ægyptia aliàs Acacia indigitatur in Ægypto naſcens, ſpina inſtar arboris, uti loquitur, fruticoſa, nec ſe in rectum extollens.

Suc-

Succum hunc concretum ac reſinoſum colligendi modum quod concernit, ſciendum, ex arbore prædictá Myrrham vel ſpontè ſudare, vel arte elici: quæ ſpontè exſudat στακτὴ, ſtacte, vocari ſolet & optima cenſetur: quæ verò per inciſionem elicitur, in ſubſtratas tegetes deſtillat, pars verò circa caudicem concreſcit.

Inciſio verò juxta *Theophraſtum* ſub cane inſtituitur, diebusque fervidiſſimis, quô tempore ob Solis æſtum ſuccus commodiùs elici poteſt. Inciſio hæc binis vicibus peragitur, referente *Pliniô*, eodem tempore, & quidem à radice usque ad ramos. Fluit, inquit *Diodorus Siculus* rerum antiquar. lib. 5. c. 10. p. m. 149. Myrrha effoſſa à radicibus terra: in ſolo ubere bis in anno fructum reddit, vere atque æſtate: ſed rubrum vere propter rorem, æſtate album.

CAPUT V.

Differentias, Delectum & Depravationem manifeſtat.

DIfferentias Myrrhæ propter Herbariorum diſcrepantiam exactè tradere haut licet: prememus tamen veſtigia Dioſcoridis, qui diverſarum ſpecierum mentionem facit *loco allegato*, & primitus quidem in ſcenam ab ipſo producitur πεδιάσιμος, *campeſtris*, ſivè campeſtri ſolô orta: pinguis hæc eſt, & per expreſſionem στακτὴν præbet, ſivè puram & electam Myrrham, ſivè ex arbore ſtillet, ſivè per inciſionem proliciatur. Stacte hæc non eſt illa Veterum, quippè quæ longè ab hâc differt: eſt enim, authore *Dioſcoride*, l. 1. cap. 62. pinguedo Myrrhæ recentis cum exiguâ aquâ tuſæ & organo expreſſæ: ea perquam odorata eſt & precioſa, & unguentum pro ſe facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur, quæ nullam olei miſtionem admiſit, cujus minima

ma portio compos eſt virium plurimarum. Vim calfactoriam Myrrhæ & calidis unguentis reſpondentem habet. Stacte hæc erat Veteribus inſtar baſeos pro præparandis quibuslibet ferè unguentis pretioſis, undè & in genere μῦρα dicta fuerunt.

Stacte hæc *Familiæ Mauritanicæ* addictis, uti *Serapioni* & aliis, *ſtorax liquida* officinis nota audit: dubium tamen emergit an ſtorax noſtra Veterum ſtacten referat? laudatus *Serapio* liquidam ſtyracem ex Myrrhâ primùm aquâ conſpersâ ac deindè expreſsâ fieri tradit ad nutum nempè *Dioſcoridis*, confirmaturque in ſtabiliendâ ſuâ ſententiâ indè, quòd liquida ſtyrax & quidem legitima perquam odorata ſit, guſtuique non obſcurè amara. Verùm vix credibile eſt, ſtacten Veterum ſtoracem eſſe liquidam, hæc enim non amara eſt nec adeò odorifera, uti quidem ſtacte: quicquid etiam *Matthiolus* Comm. in lib. 1. Dioſc. c. 62. p. m. 74. de amaritudine quâdam diſſerat.

Valerius Cordus itidem diſſentit, probatque potiſſimùm ex pretio ac diverſitate arborum ſtyracem & Myrrham fundentium. Ex plurimâ namque Myrrhâ etiam optimâ parùm exprimitur ſtactes: ſtorax verò liquida modò eodem, modò etiam viliori pretiô venditur, ut hâc ratione pateat, eandem veræ ſtactes nomen ſuſtinere non poſſe. Serapionem atque Matthiolum refellit *Bodæus* in Not. in Theophr. qui videatur.

Alteram differentiam conſtituit γαβίρεα, pinguiſſima hæc eſt, læto pinguique ſolo proveniens: hæc copioſam exſudat ſtacten.

Tertia audit Τρωγλοδυτικὴ, ſic dicta à loco natali, in quo naſcitur, ſplendens, mordens ac ſubviridis. Troglodytæ populi ſunt Æthiopiæ, nullarum opum domini, ſtridentes magis quàm loquentes; ſpecus ſubeunt & ſerpentibus veſcuntur. Vid. *Strabo*. Harum regio intrà dextram maris ripam & Ægyptum interjacet.

Notandum hîc vocabulum ὑπόχλωρος, quod *Dioſcorides* habet, & ſubviride aliàs explicatur, etiam palleſcentem colo-

rem

ſem inferre: Myrrha etenim viridis, ſi quæ datur, ad nos non defertur, undè per τὸ ὑπόχλωρον intelligitur color pallidus ſivè ſubflavus, quem colorem etiam noſtrati Myrrhæ communiter adſcribimus. Vid. *Cæſalpinus*.

Myrrham hanc Troglodyticam, qui officinarum Benzoin eſſe autumant, à vero aberrant: obſtat enim ſapor amarus, qui in Benzoin haud reperitur: hinc vix audiendus *Langius*, qui lib. 1. Epiſt. Med. exiſtimat, Belzoin eſſe præſtantiorem, Myrrham electam ex Troglodytide: verba ita ſe habent: Quodſi officinarum Benzoin Myrrham dulcem appellare voles, nil moror. Solet enim natura ſæpè in rebus ejusdem ſpeciei ad voluptatem contrariis ſaporum qualitatibus ludere. Nam ſi poma & mala Punica atque Arantia tàm dulcia quàm acetoſa: amygdala item tàm dulcia quàm amara procreat, quid, obſecro, obſtare poterit, quin etiam Myrrham tàm dulcem quàm amaram procreet? ſed optimè refutatur à Bauhino in opere Hiſtor. plantar. univerſ.

Quarta Myrrhæ ſpecies vocatur λεπτὴ, tenuis, quæ à Troglodyticâ ſecunda, Bdellii modo mollis, verùm odore graviuscula, apricis naſcens: Anſam hæc deſcriptio dedit *Braſavolo*, quòd putaverit, Myrrham officinis vulgare eſſe Bdellium: refellitur verò à *Matthiolo* ſequentibus. Ad hæc Braſavolo Ferrarienſi animus inclinare videtur, ut exiſtimet, Myrrham vulgarem Bdellium eſſe: cui haudquaquam aſſentiendum putaverim: ſiquidem Myrrha hæc pellucens adeò non eſt, nec taurino glutino ſimilis, ut Bdellium eſſe tradit Dioſcorides: Et licet quædam noſtratis Myrrhæ fruſta quandoque translucida reperiantur, ſunt tamen potiùs hæc (ut dictum eſt) gummi adulteria, quàm Myrrha vel Bdellium, nempè guſtu maleficium detegitur: prætereà Bdellium incenſum (Dioſcoridis teſtimonió) odorem unguibus odoratis ſimilem ſpirat, quod in noſtrate Myrrhâ nunquam factô periculô, ſum conſecutus. Huic etiam alia accedit ratio, quæ magis ac magis Braſavoli animum immutare poterit: quòd ſcilicet Bdellium diu di-

gitis ductum tractatumque, facilè lenteſcat, & confractum pingue ſpectetur. Myrrha verò, quæ officinis venditur, digitorum attritu conteritur, & ſi frangatur, perquàm arida ſeſe offert.

Quinta ſpecies nominatur à Dioſcoride καυκαλὶς, exoleta, nigra atq; retorrida, quòd exuſta quaſi ſit.

Sexta eſt ἐργασίμνι, hæc omnium eſt viliſſima, ſqualore obſita, & adſpectu gummi refert, acris & minimè pinguis: adulteratam hanc atq; corruptam appellare licebit.

Septima ac ultima Αμίννεα eſt, hæc etiam rejicitur ac improbatur: accepit denominationem à Μιναῖοις vel Μινναῖοις populis regionis Arabiæ mari rubro adjacentibus, ubi copiosè colligitur. Quidam hîc redundare exiſtimant primam literam, & legendum volunt Μιναίαν, quæ Minæa Myrrha minimè malè audit apud *Galenum*, ſed ab eo lib. 1. de Antidot. cap. 14. inter primarias ſpecies reponitur, ita ut Troglodyticæ quoad vires ac bonitatem vix cedere videatur.

Et hæ ſunt Species à *Dioſcoride* recenſitæ: *Plinius* plures profert, quæ tamen vix aliquam contemplationem merentur: Qui Indicam adducunt, falſi ſunt, cùm non ſit peculiaris Myrrhæ ſpecies, ſed ſimilis quodammodò Myrrhæ; idem judicium ferendum de Bœoticâ.

In tantâ verò Specierum diverſitate ſedulus omninò obſervandus erit delectus, ne adulterium paſſam pro legitimâ ac bonâ in uſum pharmaceuticum trahamus. Sunt ergò notæ veræ ac electæ Myrrhæ ſequentes: 1. Friabilis quæ eſt 2. lævis. 3. Undiquaque concolor. 4. Quæ confracta intrinſecùs lineas candidas intercurrentes habet, unguium ſpeciem præ ſe ferentes. 5. Amara. 6. Odorata. 7. Acris. Ponderoſa & picei coloris quæ eſt, meritò rejicitur.

Nec hîc cum Cl. *Hoffmanno* in Clave pharmac. Schröder. l. 4. ſ. 39. p. 589. reticendam putamus peculiarem *Galeni* obſervationem, quæ extat lib. 1. de Antidot. c. 11. ubi meminit, Myr-

Myrrham transmutari in Opocarpaſum vel Opocalpaſum, ſuſcipiendo non ſolùm ejus figuram, ſed venenatam etiam qualitatem. Si igitur in Myrrhâ animadverterimus multas eſſe glebas diverſas quoad odorem atque ſaporem differentes à verâ, non absque ratione judicabimus eam mutatam in Opocarpaſum: ita etiam obſervatum, Galbanum mutari in Sagapenum, & Caſſiam in Cinamomum.

Eſt autem Opocarpaſum ſuccus Carpaſi, qui epotus ſoporem, citamque ſtrangulationem inducit. Vid. *Dioſcorides* lib. 6. cap. 13. Quodnam verò genus plantarum ſit Carpaſus, fatetur ſe ignorare *Matthiolus* Comm. in hunc locum. Si quis verò, ſcribit, fortaſſis adſereret Opocalpaſum, de quo ſcribit *Galenus*, dum probatiſſimæ Myrrhæ notas expendit l. 1. de Antidot. & Opocarpaſum hoc loco à *Dioſcoride* deſcriptum unum & idem eſſe medicamentum, is, meô quidem judiciô, rem, ut ajunt, acu tetigiſſet, quòd Opocalpaſum *Galeno* mortiferum omninò ſit atq; lethale.

Denique inſtar aliorum Exoticorum etiam Myrrha depravari ſolet, adeò ut vix incorruptam puramque in tabernis aromatariis videre liceat. Adulteratur juxta *Dioſcoridem*, macerato gummi in aquâ, in quâ Myrrha maduerit: adulterata gummi Arabico vel alio flammam concipere non poteſt, ſed crepitat magis, color magis eſt flaveſcens quàm rubeus, quamvis tunc in odore & ſapore mutatio quædam notabilis vix animadvertatur. Optima quapropter æſtimatur reſinoſa & ex parte rubra, ſivè fuſcè rubra, odoris penetrantis, ſaporisque amaricantis.

CAPUT

Caput VI.
Temperamentum ac Qualitates inveſtigat.

Qualitates ac indè reſultantem craſin & Temperamentum Vegetabilium agendi eſſe principium, notum eſt, utut has impugnet *Theophraſtus Paracelſus* & cum eo *Helmontius*, ridentes ambo qualitates elementares & rclollaceas eas ſalutantes, hoc eſt, tales, quæ non procedant ex dotibus rerum ſeminalibus, ſed rebus ſaltim conſtitutis ceu modi naturales ſuperveniant, & nucleum κράσεως non attingant: hinc factum, ut qualitates hæ poſtmodùm apud plures paſſæ fuerint vilipendium.

Nos cum Excell. *D. Wedelio*, aliisque potiùs ſtatuimus, doctrinam de hisce qualitatibus, & conſequente temperie non eſſe floccifaciendam: cùm enim partes corporis humani calido innato inſtructæ ſint ſubjectum Medicinæ, impoſſibile eſt, ut debitô modô iisdem ſuccurrere queamus citrà qualitatum harum cognitionem. Optimum itaque fuerit ad ſolidam eruditionem hæc retinere & rectè explicare. Vid. Tr. de Medic. facult. l. 1. *ſ. 1.* c. 1. p. 3. 4.

Ut omnes aliæ Medicinæ, inquit Illuſtris *Rolfincius* Tr. de Vegetab. l. 2. *ſ.* 6. c. 1. p. 181. ita & Vegetabilia ſunt calida, frigida, ſicca, humida, authore *Ibn Sina* l. 2. Canon. tr. 1. c. 1. per comparationem ad corpora noſtra. Calorem eadem habere nullum dubium, licet ad tactum non adpareat. Nunquam actu calent, niſi vi caloris Solis aut ignis, & eo ipſo differunt ab Animalibus, quæ vitali calore prædita, actu ipsô calida ſunt.

In omni plantarum genere, authore *Philoſopho* l. 1. de plant. cap. 2. calor eſt & humor naturalis, qui, ubi abſumptus fuerit,

fuerit, valetudinem incurrunt plantæ ac ſeneſcunt, intereuntq; & marceſcunt. Hanc alii corruptionem dicunt, alii non.

Temperamentum itaq; Myrrhæ quod concernit, habetur illud ab omnibus calidum & ſiccum. *Galenus* lib. 8. Simpl Medic. ſequentibus craſin expreſſit : Myrrha ſecundi ordinis eſt tum excalefacientium tum deſiccantium : idem *Avicenna* l. 2. Canon. tr. 2. cap. 475. p. m. 270. ſtatuit.

Caliditatem manifeſtè arguit ipſa ſubſtantia, quæ maximam partem eſt reſinoſa: reſinoſa verò omnia, omnium ſuffragio, cenſentur calida. Idem evincunt 1. Color, qui etiam plantis contingit: quamvis verò à colore temperamenti & facultatum dignotio debiliter procedat & probabiliter, & ipſe *Pergamenus* Senex lib. 1. de Simpl. Med. facult. cap. 2. ex eo petitam conjecturam minus certam æſtimet; nihilominus tamen flavedo in rubedinem vergens caliditatem videtur defendere. Colores, inquit, prælaudatus *Wedelius* l. c. cap. 8. quà tales, præcipuè ſi cum modo ſubſtantiæ conjunctim conſiderentur, nihilominus ex parte teſtantur de temperie, conſignificant, adeòque, licet primi incurrant in ſenſus, ſtant tamen poſt principia, & remotè ſaltem cognitionem hanc facilitant vel adjuvant: ſic præcipuè flavus color de calore teſtatur &c.

2. Odor gravis: hic aliquantò manifeſtius documentum caliditatis præbet: poſitivè etenim ex odore multa de Simplicium naturâ ac indole elici queunt, utut privativè nil certi innuant, cum in obſcuro latere queant Odores. Quæcunq; ergò odore pollent, non ſaltim ſuperficietenus, ſed per univerſam compagem ſparſo & commixto, illa, nemine diſſentiente, calida judicantur. Talis odor in Myrrhâ deprehenditur; ergò concluſio facilis.

3. Omnium veriſſimè de caliditate teſtimonium fert Sapor, intrinſecum illud principium dignoſcendarum potentiarum ſimplicium: ab hoc magis firmum, certum ac ſolidum petitur argumentum craſeos, viriumq; plantarum. Jam verò

acria, amara & ſalſa calida æſtimantur: hinc cum Myrrha amaritudinem non levem cum acrimoniâ conjunctam in ſinu ſuo foveat, neceſſariò inter Simplicia calefacientia locum merebitur.

4. Inflammabilitas denique, quâ Myrrha ob reſinoſas particulas prædita eſt, idem evincit. Hanc *Galenus* inter certa ac indubitata caliditatis ſigna ponit lib. 4. de Uſu Part. c. 9. Ubi pinguedinis calorem ſic demonſtrare nititur: *Pinguedo certè quod res calida ſit, dignoſcitur ſenſu ipſo, utentibus eá nobis vice olei: indicat autem id non minimum, quòd facilè in flammam transmutetur, tanquam ad flammæ naturam proximè accedat: nihil enim frigidum promtè comburitur.*

Porrò in Qualitatibus cum attendi ſoleant Gradus, illorumque manſiones ſivè gradus graduum, ita & Myrrhæ eosdem adſignarunt Authores, omnesque calidam ac ſiccam proclamarunt in ſecundo gradu, præter *Serapionem*, qui tertii gradus mentionem facit: Conciliatio tamen facilis: ſi dicamus, Myrrham calidam & ſiccam eſſe in fine ſecundi gradus, qui reſpondet principio gradus tertii.

Gradus hoſcè cum ſuis Manſionibus non pauci rident: reverâ tamen in activis qualitatibus illud ſuccedere, imò & neceſſarium eſſe, rectè monet *Wedelius* l. c. pag. 16. *Si enim verum eſt*, ſcribit, *uti eſt veriſſimum, magnam dari latitudinem horum, neq; ſtrictis cancellis omnia poſſe includi, cur non liceat inveſtigare hæc omnia penitius, ita tamen, ut latitudinem ipſam magis exprimamus quidem, non tamen confundamus, hinc ingenia, non aliter, ac in Aſtrologiâ gradus ſunt ac minuta.*

CAPUT VII.
Facultates generales tradit.

PRæter Qualitates primas & alias, ſecundas dictas, in ſimplicium Vegetabilium examine eſſe attendendas, ex Botanographorum monumentis manifeſtum evadit. Primas Myrrhæ jam luſtravimus: offerunt ſeſe ſecundæ:

Vis

Vis nempè ac facultas aperiendi, ſubadſtringendi, attenuandi, maturandi, detergendi, diſcutiendi, putredini reſiſtendi & alexipharmaca, quibus omnibus tanquam polychreſtum, ſalutariter quamplurimis corporis humani infirmitatibus ſuccurrit.

1. Aperientium virtus principaliter conſiſtit in partium tenuitate: gaudent namque particulis incidentibus, acutis, penetrantibus ductusque laxantibus, quibus motum humoribus fixis procurant, & vias, per quas ipſis tranſeundum, expediunt. Secundariò verò Aperientia modicâ craſſitie pellere debent, nè virtus eorum tàm facilè exſpiret: vel diſſipent potius, quod faciunt Rarefacientia, quæ in ſuperficie hærentibus & poris magis ſunt dicata, ubi poros laxant, humoresque fundunt; ſed aditum ſibi & permanentiam fœnerantur, materiæ enim magis in profundo hærenti debentur. Hinc amara maximi æſtimantur inter Aperientia, quia ob particulas terreſtres ſimul roborant. *Wedelius* lib. 1. Sect. 2. cap. 3. pag. 43.

Cum itaque & Myrrha partium tenuitate dotata ſit, & beneficio hujus in ciendis menſibus, retentisque lochiis expurgandis felici ſucceſſu uſurpetur, præthereà etiam amaro ſapore prædita ſit, neceſſariò facultas aperiendi ipſi adſcribitur.

2. Adſtringentia inter Indurantia atque Incraſſantia medium locum occupant, ac in genere craſſioribus partibus conſtant, & acceſſione vel permiſtione ac prædominio harum humores fluxiles & feroces figunt, eosque quaſi in motu impediunt, ſeu quicquid laxum eſt, adſtringunt. Hinc locum merentur in confortandis viſceribus ſeu laxitate viſcerum, quæ oritur à ſubſtantiæ tenuitate. Talis adſtrictoria virtus an Myrrhæ competat? controvertitur inter rei herbariæ Scriptores. *Dioſcorides* ſtat à partibus affirmantium, undè in alvinis profluviis ac Dyſenteriâ ipsâ uſum Myrrhæ commendat. *Galenus* titubanter, dubioq; procedit crure, & jam adfirmare, mox verò negare videtur. Alii negativam obſtinatè defen-

dunt, inter quos non poſtremus Mindererus in Aloedar. Marocoſt. p. 56.

Noſtram ut aperiamus mentem, dicimus, ſubadſtringendi potentiam Myrrhæ minimè eſſe denegandam, modò diſtinxerimus ritè, ac heterogeneitatem partium intimius ponderaverimus, quam in multis Simplicibus, præſertim Vegetabilibus deprehendimus. Scilicet, præter particulas tenues, etiam craſſas ac terreſtres quasdam obtinet, ob quas adſtringere putatur: non ſecus ac Rhabarbarum aperiendi ac evacuandi virtute pollet ob præſentiam tenuium, volatilium ac ſalino-ſulphurearum partium: adſtrictoriâ verò vi gaudeat ob craſſarum terreſtriumque admiſtionem. Conſentit in facultatem hanc adſtrictoriam illuſtris *Rolfincius*, & O. ac M. Med. Spec. Comment. lib XI. Sect. I. c. V. p. 877. Myrrham cum leniſſimâ adſtrictione exſiccare ſcribit.

3. Detergentia in genere dicuntur; quæ lentos ac glutinoſos humores corpori adhæreſcentes aut impactos contactu ſuo rapiunt, & tranſeundo ſecum abducunt. Efficaciora hîc æſtimantur calida & ſicca cum aliquâ partium craſſitie, cujus ope aliquandiu morantur, & conſequenter vellicando ac abradendo lentos ſuccos, donec cedant, poſteà facilius eosdem ſecum deducunt & expurgant. Huic ſcopo & Myrrha favet: undè *Pergamenus* lib. 8. Simpl. apertè ſcribit: *Adeſt Myrrha & abſtergendi potentia: verum adeò moderatam obtinet abſterſionem, ut nonnulli eam arteriacis quæ vocant medicamentis commiſceant, tanquam ſufficienter excalfaciens & deſiccans medicamen: ſcilicet abſterſionem proficiſcentem ab amaritudine nihil verentes.*

4. Maturandi ac Digerendi potentia in plurimis affectibus ſeſe præbet conſpicuam, inprimis in Tumoribus per humorum adfluxum obortis v. gr. Tonſillarum, glandularum in inguine, ponè aures &c.

5. Virtus denique Alexipharmaca putredinique reſiſtens omne fert punctum: propter hanc corpora tum mortua

tum

tum viva à corruptione præſervat, de quâ inferius pluribus agetur: propter illam verò Antipeſtiferis accenſetur. Alexipharmaca etenim vel putredini reſiſtunt & ſulphur ſanguinis ſeu partes ejusdem oleoſas ſartas tectas ſervant, nè vappeſcat; idque tum intendendo & vegetando, & quidem magis volatilia, uti ſunt amara & aromatica oleoſa, balſamica: v.g. Angelica, Myrrha, &c. tum concentrando ac penetrando unà. 2. Vel ichoreſcentiam, reſolutionem ac rarefactionem nimiam impediunt, adeòque vinculum quaſi & individuam copulam & conjunctionem ſeri ac ſanguinis reſpiciunt: ſuntq; vel adſtringentia auſteriuſcula vel mucilaginoſa, vel terrea abſorbentia & fermentum reſolutivum præcipitantia, vel acida ſulphur ſanguinis obtundentia: vel opiata, quæ cum aliis maritata inter Bezoardica atque Alexipharmaca bono titulo numerari merentur. 3. Vel ſerum, ejusque & motum promovent, & coagulationem impediunt &c. Vide de his prolixius diſſerentem ſæpius jam laudatum D. *Wedelium* de Med. Facult. l. 2. S. 2. c. 1. p. 164.

SECTIO II.

Præparata ex Myrrhâ recenſet.

CAPUT I.

Myrrham depurare docet.

PErluſtratis hactenus divini noſtri medicamenti, Myrrhæ nempè polychreſtæ, facultatibus, antequam ad verum ipſius uſum, quem in quàm plurimis corporis humani paſſionibus depellendis inſigniter exercet, vel etiam Medicamentis aliis ſub variâ formâ componendis & exhibendis admiſcetur, quorum aut potiſſima baſis eſt, aut baſeos actionem promovet, progrediamur, ea diſpiciamus, quæ ars chymica, myſtica illa Philoſophorum benè medendi ſcientia

labore ſuo induſtrio, operâque antelucanâ ſuppeditat: hujus namque ope atque induſtriâ, tanquam Divini Omnipotentis Numinis beneficii, ſolidæ Philoſophiæ fontis, ſapientiæque clavis arcana in miſtis latentia eruuntur, deteguntur, ac manifeſtantur, ut medicamenta indè jucundiora, tutiora atque efficaciora concinnari queant, non ab idiotis ac medicaſtris, ſed à Medicis divinæ arti ſeſe mancipantibus; hâc quippè arte Medicina ceu parte non minimâ & ad cognoſcendum & ad agendum benè nullo modo carere poteſt, teſte *Thomâ Reineſio*. Occurrit verò inter Præparata primò

DEPURATIO: hanc *Quercetanus* Pharmacop. Dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 116. pauciſſimis proponit: Myrrham ſcilicet in vino ad ignem Balnei Mariæ diſſolutam adhuc calentem per linteum transcolendam eſſe. *Zwelferus* Animad. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 415. in præparationem hanc ita animadvertit. Myrrham tandem quod attinet, ejus vera & genuina non eſt quæ fit cum vino ſolutio, cum totaliter in eo non ſolvatur, ſed potius in Spiritu vini. Quòd verò quandoque in vino diluatur, fit ob id, quia poſtquam cum vino ad ſpiſſitudinem coćta eſt, liquida aliquatenus maneat, atque hâc ratione cum reliquis ſpeciebus intimius permiſceri queat, hoc autem ſi cùm Spiritu vini ſolveretur, ob nimiam ejus copiam, quæ pro ſolutione Myrrhæ verâ neceſſaria eſt, fieri nequit: ideò præſtat, hanc Myrrhæ præparationem intermittere, nec prius inſtituere, quàm exigatur. Hactenus *Zwelferus*. Aliàs etiam Myrrhæ depuratio perficitur, ſi huic ſubtiliſſimè tritæ affundatur expreſſus quidam ſuccus, decoctum vel infuſum pro variâ intentione varium, ad duorum digitorum eminentiam, digeraturque poſteà in Mariæ Balneo ad lenem ignis calorem, ut molleſcat, deindè calens adhuc per linteum transcoletur ac lentè inſpiſſetur.

CAPUT II.

Extracti conficiendi rationem proponit.

EXtracti nomine in Chimia venit id, quod ex craſſo & ſimplici aliquo corpore ſivè ex iisdem plurimis mixtis, beneficio alicujus menſtrui vel liquoris extrahentis prolectum, in quo præcipua virtus ac eſſentia rei ſivè rerum extractarum reſideat, mortuo quaſi vel inefficaci corpore craſſo in reſiduo remanente. *Zwelferus* Pharmacop. Reg. Cl. 7. p. m. 73. Excogitata atque inventa ſunt, ut propter ſubtilitatem, & ſeparationem puri ab impuro benignius & ſinè moleſtiâ vires ac operationes ſuas exſerant, penitius penetrent, in liquoribus ſolubilia ſint, & ob id minus nauſeabunda ac liquoribus ſoluta, non uti quidem pulveres atque res craſſæ fundum petant, tædiumque concilient aſſumenti. *Id. ibid.*

Præparatur verò Extractum Myrrhæ vel ſolo ſpiritu Vini rectificatiſſimo, vel cum ſpiritu Ammoniaci benè unito: inſpiſſatum redigitur in Extractum beneficio MB.

Hic diſquiſitione dignum æſtimat prælaudatus D. *Zvvelferus* Append. in Animad. p. m. 17. Utrum Extractum rerum odoratarum balſamicarum (qualis etiam Myrrha eſt) ſine virium jacturâ, ita ut nihil de eſſentiâ ac virtute rei extrahendæ perditum eat, parare liceat; cum rerum balſamicarum eſſentiæ in tenuibus & ſubtilioribus conſiſtant partibus, quæ leni etiam ignis calore pulſæ æthera petunt, relictâ terreâ mole, ſpiritu balſamico viduatâ. *Verum*, pergit, *quantumcunq; rem conſideratè etiam perluſtro, vix tamen modum, qui voto meo ex omnibus ſatisfaciat, invenio. Quácunq; etiam arte opus aggrediamur, vix ac nè vix quidem cuncta, conſervabimus ſalva, ſi debitam Extracti conſiſtentiam ſpiſſam indipiſci propoſitum eſt: ſiquidem menſtrua ſolventia vel extrahentia nullâ aliâ viâ, niſi deſtillando & abſtractione à re extractâ ſeparari queunt, quà tamen ſimul & unà partes ſubtiliores ejusdem rei extractæ evehuntur & abeunt.* Proponit itaque binos modos non

non ineleganter, quibus putat deſiderio votoque cupidorum ſatisfactum: primus eſt, ut ex re extrahendâ reſinoſa ac odoriferâ balſamicâ Oleum, ſi ejus quippiam aliàs rei inſit, deſtillando proliciatur: alter verò Eſſentiam liquidam producit.

Caput III.
Eſſentiam producit.

HÆc juxta præſcriptionem Zvvelferianam ſequenti modo ex partibus Myrrhæ reſinoſis atque balſamicis prolicitur, ſumpto ab Authore exemplo ligni Aloës.

℞. Ligni Aloës (Myrrhæ) ℥iij.

Cui minutim conciſo ſuper adfunde

Spirit. Vini rectif. ℥vj. vel ℥viij.

vel ſi mavis, Spir. Roſar. aut Ceraſor. vel Lilior. Convall. ſubſtituas, & in Alembicum juncturis undique & diligenter, luto clauſis, igne arenæ totus proliciatur ſpiritus, odore & ſapore præſtans, ad ſiccitatem ligni: quo interim ſpiritu ſcilicet fragrante ſtudioſè aſſervato, extrahatur repetitis affuſionibus Spir. Vin. recentis relictum à deſtillatione lignum ad totalem reſinoſæ ſubſtantiæ prolectionem; hinc in MB. extractionum omnium Spiritus deſtillando denuò provocetur, quousque reſina ſivè Extractum reſinoſum ſpiſſum in fundo alembici relictum Spiritu fragrante ſuperius aſſervato præviâ digeſtione ſolutum & filtratum uſui reponatur, tanquam Eſſentia legitimè confecta & præſtans.

Cautelam verò adjungit, quæ in ejuſmodi Eſſentiis atque Extractis reſinoſis obſervanda, nè ſcilic. aqueis vehiculis commiſceantur, quandò ægrotantibus propinare animus eſt, ſed Spiritibus utcunque ardentibus, aut Aquis ſpirituoſis convenientibus, vel etiam Syrupo cuidam ſpiſſiori ſociatæ exhibeantur: nam ſi hoc non fiat, & talis Eſſentia aqueis vehiculis puris commiſceatur, tota ejus reſina ab aqueâ humiditate præcipitata

cipitata uſui medico, cum in exhibitione, cum operatione, planè inepta reddatur. &c.

Angelus Sala Eſſent. Vegetab. Sect. 6. cap. 6. p. m. 40. 41. ſequentibus proceſſum Solutionis ac Extractionis reſinoſæ ac balſamicæ ſubſtantiæ Myrrhæ adornat: Gummi Myrrhæ in cucurbitâ ſ. q. Succi herbarum, decocti vel infuſi Simplicium ſcopo convenientium ad eminentiam duorum digitorum adfunditur, & in MB. ſufficienter eliquati fit expreſſio, ejusq; tandem levi calore inſpiſſatio. Conſultum verò eſt tum demùm, quandò uſus poſtulat, hoc modo præparare, nè antè illum ſitu corrumpantur, aut plus æquo indureſcant. Sequenti modo balſamica ſubſtantia extrahitur:

Myrrhæ craſſiuſculè contritæ ℔j. Spir. Vini ex vino Malvatico vel Hiſpanico deſtillati & rectificati ℔iiij. affunduntur: materia omnis in Cucurbita alembico cæco munitâ Balnei Mariæ moderato calore, ſubindè leniter agitando tantisper contineatur, donec liquor probè tingatur, ab hoc porrò in aliam Cucurbitam, quantum fieri poteſt limpidiſſimo transfuſo, Spiritus vini ad remanentiam octavæ partis abſtrahitur: reſidui in concham effuſi aquea pars ut Extractum therebinthinæ conſiſtentiam, ſapore & odore gummi præcellentem acquirat, evaporare permittitur, quod vaſis vitreis exceptum, loco frigido ſervatur.

Eſſentia ſive Extractum hoc balſamicæ virtutis utile eſt ad maſſas pilulares & Antidota, veneno aut humorum putrefactioni reſiſtentia, & cum laudano, morbo exigente, ad quem gummata laudantur, commodum miſcetur. Doſis à gr. 4. 6. ad 18. Feces quæ in Extractione remanent, nullius ſunt efficaciæ propemodum, à Medico tamen prudente ad externos affectus adplicari poſſunt.

Eſſentia cum Tincturâ Tartari parata non vulgarium cenſetur eſſe virium, hinc à Dn. D. *Langio* Tinctura ſalutis ſalutata.

Hîc minimè ſilentii peplo involvenda venit Quinta Eſſentia Myrrhæ, cujus conficiendi modum *Edoardus Bolneſius*, Medi-

Medicus Regis Angliæ proponit in Aurorâ Chimicâ Part. II. cap. 5. p. 80. 81. Scilicet,

Diſſolve quantitatem Myrrhæ in oleo albo, vel æthereo ſpiritu Terebinthinæ, digere ſolutionem in Balneo per ſpatium viginti dierum, deſtilla deindè calore verè leni, & adſcendet primùm Spiritus ſive Oleum æthereum Terebinthinæ, affunde id iterum, & digere rurſum per ſeptem dies: iterum deſtilla calore leni, & poſtquam Spiritus Terebinthinæ omnis evaporaverit, muta ſubitò Recipiens tuum, & continua deſtillationem tuam, donec nil ampliùs prodierit: accipe reſiduas feces, & calcina eas igne intensô, & è cineribus extrahe communi methodô Sal fixum, quod probè depuratum per repetitas ſæpiùs calcinationes, ſolutiones, filtrationes, & coagulationes junge rectificato ejus Spiritui: digere & ſerva id probè tanquam nobilem Balſamum, &c.

Et ſic juxta Authorem hunc ex omnibus ferè Vegetabilibus extrahi poterit Quinta Eſſentia, eaque magnarum virium, ſingularisque efficaciæ: cùm in omnibus herbis, plantis, arboribus, aliisque omnibus, quæ ad regnum vegetabile pertinent, lateat ſubtiliſſima & purè ætherea fixaque ſubſtantia, fovens ac ſuſtentans vitam: alens & nutriens naturalem calorem, quæque radix eſt & fundamentum omnium illius facultatum: abundantibus ſiquidem ſubſtantiis his arbores florent, germinant & fructus ferunt: his decedentibus vel deficientibus ſiccеſcunt, ſterileſcunt, flacceſcunt, tandemque emoriuntur. Id. P. I. c. 1. p. 33.

CAPUT

Caput IV.

Magiſterium, Oleum, Elæo-Saccharum & Sal volatile componendi modum tradit.

I. MAGISTERIUM.

HOc reſinam ſiccam *Zwelſerus* indigitat Animadverſ. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 129. Paratur verò, quandò poſt ſeparationem Spiritus vini extrahentis relictum Extractum liquidum in vitrum amplum effundimus, tunc enim vel innatantem vel in fundo hærentem invenimus reſinam, quæ exempta & aquâ frigidâ aliquoties lota in leni calore exſiccanda, ut pulveriſari queat.

II OLEUM.

Duplex in tabernis pharmaceuticis benè conſtitutis haberi ſolet, unum per deliquium factum; alterum per deſtillationem elicitum. Prioris præparationem tradit Matthiolus, vocarique ſolet Liquor Myrrhæ: decoquuntur nempè ova gallinarum, quousque dura fiant: deindè ſecantur ſecundùm longitudinem in duas partes æquales, & exemtis vitellis replentur pulvere Myrrhæ, conduntur que in humido loco, donec Myrrha liqueſcat in oleum. *Schröderus* Pharmacop. Med. Chim. lib. IV. el. 11. p. 201. ita procedit: imponit Myrrham pulveriſatam albumini ovi cocti adhuc calido, ac reponit in cellam ad liqueſcendum, vel mixtam cum eodem albumine reponit ſuprà tabulam vitream, ut liqueſcat, deſtilletque in vitrum ſuppoſitum. Præparationem egregiam Olei ſive liquoris hujus tradit etiam *Moſes Charas* in Pharmacop. Reg. Chimic. T. 1. P. 2. l. 2. c. 2. p. m. 388. illudque commendat in infectionibus omnibus cutaneis, ad delendas maculas & faciei

cicatrices, uti & ad curationem ſcabiei, herpetum, imò & ulcerum. Uſus ſolummodò eſt externus: ſeorſim utplurimum adhibetur, ſed & unguentis pomaceis remiſcere licet, ac injectionibus vulnerariis.

Deſtillati verò Olei Idem quatuor recenſet proceſſus: ſunt enim 1. qui Myrrham cum ſerraturâ abietinâ macerant, ac poſtmodum per veſicam Oleum eliciunt: quod tamen aliquâ ex parte eſt abietinum. Huc ergò ſpectat cenſura *Angeli Salæ* Hydrelæolog. Sect. II. Cap. 10. p.74. extrac: ſcilicet, licet ſapore & odore Myrrham Oleum hoc referat, majorem tamen ejus partem de ſegmentis (ligni pineſtris) non Myrrhæ ſubſtantiâ promanâſſe, atque dictas qualitates contingentes ſibi adſciviſſe, credibile eſſe; nec illud contemnendum, modò nullus veritatis amans pro ſincero Myrrhæ oleo obtrudere ſeu diſpenſare nitatur.

2. Nonnulli liquori Myrrhæ Spiritum vini affundunt, digerunt, ac per alembicum deſtillant.

3. Quidam digerunt Myrrham pulveriſatam cùm aceto, & ſic deſtillationem inſtituunt.

4. Neque per ſe, neque cum ſilicibus, arenâ, bolô aut farinâ laterum Oleum profundit, ſed ſolum ſpiritum gravem & acidam aquam fœtentem. Videatur etiam *Weckerus* in Antidot. Spec. lib. 11. p. 660.

Prælaudatus *Charas* l. c. l. 2. cap. 46. p. m. 101. de Deſtillatione Myrrhæ & Oleo indè prolecto hæc habet:

Myrrha cum Gummi Reſinis ſit accenſenda, in quâ partes aqueæ oleagineas ſuperant, omninò diſtincto modo deſtillationi ſubjicienda: hæc ut ſuccedat, electæ & ſat ſubtiliter contritæ iſtius gummi Reſinæ libra immittenda grandi Retortæ vitreæ, affundendo aquæ vitæ optimæ ℔x, illicò ſimul commovendo, ac deindè imò per vices, interim dum fit 12. horarum maceratio, ut facilis ſit Myrrhæ in Aq. vitæ diſſolutio. Poſtmodum demerſa Retorta balneo arenæ, cui accommodandus erit

ritè

ritè loricatus ſemiglobus vitreus, inchoanda initio igne leni deſtillatio, eodem paulatim intenſiore reddito, præſertim ſub finem, quò facilius prodeat univerſa Myrrhæ pars oleaginea, ſeponendo ſpiritum in deſtillatione priùs eductum, ac loricando iterum ſemiglobum ad excipiendum, quicquid in poſterum proditum eſt. Cuncta deſtillata cùm fuerint, vaſa autem refrigerata, ac ſecretus humor ſuperfluus Aquæ vitæ ab ejusdem parte oleaginea, atque poſtrema hæc commiſta æquali pondere Vitrioli ad albedinem calcinati rectificanda erit immiſſa exiguæ Retortæ vitreæ ope balnei arenæ, igne moderatiſſimô, hinc extillabit oleum minus craſſum aut multò quàm antè purius ratione Vitrioli, quod ſibi adſumpſit partes craſſiores & terreſtriores. Porrò, cùm Vitriolum procul dubio huic oleo acrimoniam nonnullam impertire ſoleat, neque dum puritatem requiſitam adeptum ſit, commiſcendum erit æquali ponderi oſſium bubulorum aut vervecinorum contritorum à calcinatione & quadruplô aquæ fontis: quæ ſimul immiſſa Alembico vitreo ex multis partibus non conflato, quod accommodatum habeat exiguum recipiens roſtro appenſum, arenæ balneo, igne moderatiſſimo extrahetur oleum flavum elegans & pellucidum, polychreſtum, lumbricos videlicet enecandi vi pollebit, venena impugnabit, humorum putredini obſiſtet, viſcerum omnium oſtructiones reſerabit, ſed præſertim Uteri. Exhibetur à guttis ij. iij. ad vij. & viij. exceptis ſaccharo pulveriſato demùm liquore idoneô dilutis: commiſcetur etiam Pilulis, Opiatis, variisq; aliis remediis, &c.

III. ELÆO-SACCHARUM.

Parandi ratio facilis eſt, ſi nempè oleum deſtillatum ſaccharo inſtilletur pro more aliorum Elæo-ſaccharorum.

IV. SAL VOLATILE.

Pauciſſimum hoc acquiritur, quod admiſtione olei Vitrioli cum oleo deſtillato Myrrhæ leni motu pateſcit.

Caput V.

Trochiſcos, Paſtillos, & Acetum Myrrhatum exhibet.

I.

TRochiſci juxta *Rhaſen* ad *Almarſorem* l. 9. cap. 83. ita componuntur:

℞. Myrrhæ ℈iij. Lupinori ℈v. Fol. Rutæ, mentaſtri, pulegii cervini, Cumini, Rubiæ, Aſæ fœtidæ, Sagapen. Opopan. aa. ℈ij. Diſſolvantur gummi in aceto ſquillitico & cum ſucco Artemiſiæ fingantur Trochiſci.

II. Paſtilli olim, notante *Dioſcoride*, ex ipſâ Myrrhæ ſubſtantiâ ſine aliorum admiſtione concinnabantur, & quidem ex pingui Myrrhâ pingues & odorati; ex aridâ verò & ſiccâ, minus pingues, inodorati, virtutisque debilis. Cùm autem propter ſiccitatem commodè non poſſint formari Paſtilli, oleum admiſcebatur, quô verò obtundebatur illorum vis, ut invalidi fierent & nullius efficaciæ ad ea, ad quæ aliàs Myrrha ſalutaris exiſtit.

III. Acetum Myrrhatum deſcribitur à *Mynſichto* Armament. Med. Chim. Sect. 23. p. 307. ſequenti modo:

℞. Myrrhæ rubr. ℥j. Rad. gentian. ℥ß. Herb. Card. bened. Rutæ, abſinth. Scabioſ. Vercn. Scordii aa. ℈ij. Croci or. Caſs. lign. Caſtor. aa. ʒj.

Macerentur in aceti vini Caryophyllati q. ſ. per octiduum, poſteà filtrentur, & Acetum clarum uſui reſervetur.

Caput VI.

Fuliginis mentionem facit.

Dioſcorides hujus meminit lib. 1. c. 67. quæ conficienda ad modum fuliginis thuris, de quâ cap. 73. Proceſſus eſt talis: Fuliginem thuris, ſcribit, ſic facito: forcipiculâ lucernis accenſas ſingulatim thuris (& ſic Myrrhæ) glebas in novam fictilem ollam concavam imponito, & æreo vaſe in medio perforato, detersâ diligenter ſorde, obtegito: alteram admoveto ex alterâ ejus parte, aut utraque ſubjectis quatuor digitorum altitudine lapillis, quò faciliùs perſpici queat, ſi urantur: & quâ locus capax fuerit, glebulas alias ſupponito, & anteaquam prorſus prior gleba reſtinguatur, aliam imponito, donec ſufficientem fuliginem videaris coëgiſſe. Continuò tamen externæ æramenti partes ſpongiâ aquâ frigidâ madefactâ abſtergantur: ita enim temperatô æris fervore fuligo omnis inhærebit: alioquin per levitatem decidua thuris (Myrrhæ) cineribus admiſcetur. Derasâ itaque fuligine, cinis cremati thuris (Myrrhæ) ſeorſim ſubtrahendus eſt. Idem opus, quoad ſatisfactum tibi videbitur, obeundum, &c.

Sectio III.

Compoſitiones principales, quas Myrrhæ ſodalitium nobilitat, in ſcenam producit.

Poſtquam ea, quæ arte Chimicâ ex polychreſtâ noſtrâ Myrrhâ proliciuntur, ſcrutati ſumus, ordinis ratio poſtulat, ut & principaliores quasdam Compoſitiones, quas dictum Vegetabile ingreditur, in medium proferamus:

ramus: ubi notandum, ultrà ſexaginta Compoſitiones in Pharmacopœâ Auguſtanâ deſcriptas reperiri, quæ Myrhæ additione illuſtrantur: præter has & apud Practicos eruditione, famâ & experientiâ celebratiſſimos tot proſtant, & in doctiſſimis ipſorum ſcriniis continentur, ut charta & tempus deficerent, ſi omnes ac ſingulas transſcribi atque adponi concederetur. Nihilominùs tamen potiores aliquot uſuique magis dicatas afferre haud piget, & quidem in gratiam Philiatrorum, & quibus curta librorum eſt ſupellex, tum ut in compendio quaſi de divinis plantæ hujus nobiliſſimæ viribus habeant judicium; tum etiam, ut quæ ex Authoribus collegi ac elegi (inter quos cum filiali reverentiâ nominandi quoque veniunt Avus meus maternus, Dn. *D. Samuel Scharlachius*, per aliquot triginta annos in Electorali hâc Viadrinâ Profeſſor Publicus: & deſideratiſſimus Parens, Dn. *D. Melchior Poliſius*, per ſat multos annos itidem Profeſſor Ordinarius ac ferè emeritus, uterque νῦν ἐν ἁγίοις) meis obſervationibus qualibus qualibus fidem majorem concilient, & teſtimonio quaſi aliorum hoc modo confirmentur. Sit itaq; Sectionis hujus

Caput I.

Theriacam Andromachi & Mithridatium Damocratis ſiſtens.

D*Aniel Beckerus*, Med. D. & Prof. olim in Academiâ Regiomontanâ celeberrimus Diſputatione tertiâ Theriacologiæ ſuæ non ſine causâ infelicem cenſendum exiſtimat illum Medicum, qui dum ad profligandos morbos quotidianis uſibus Theriacam deſtinat, quid tamen ea ſit, ex quibus conſtet, & quam ſingula ingredientia indolem obtineant, ignorat. Infeliciorem verò illum nominat, qui eandem componere, & tantum alexiterium extruere ſatagit, poſtpoſitâ ipſius materiei accuratâ exploratione ſedulâque

lâque inveſtigatione. Cùm enim exotica plurima ſint, eaque haud rarò adulterentur, ita ut etiam ii crebrò decipiantur, qui hâc in parte ſunt exercitatiſſimi, neceſſum ſanè erit, & oculis, & linguâ & nasô perluſtrando, guſtando, olfaciendo omnia rectè perſcrutari, ne dum ipſam theriacam intendimus, aliud & quidem vilius, quid indè emergat. Hinc quò major hoſtium eſt furor, & imminens ab iis vitæ periculum, eò accuratiore in procurandis armis opus erit ſolertiâ: inſidiantur quippè corpori noſtro aliàs fragili infinita eaque atrociſſima morborum genera, de mediis itaque cogitandum maturè, quibus iſtorum atrocitati ac vehementiæ obviam iri queat. Inter alia infinita ſatisque celebria non ultimam occupat ſedem Theriaca, antiquitatis laude, Magnatumq́ue perennante applauſu commendatiſſima Medicina. Vetus eſt pharmacum, verum eſt, propterea verò minimè proſcribendum eliminandumque: nam bellum Medicinæ inferunt, qui repudiatis Veterum inventis, nil niſi novum quid evomunt: contrà etiam reprehendendi, qui Recentiorum placita planè faſtidiunt: ſcilicet,

Stulta hæc invidia eſt, cui cuncta recentia ſordent;
Invida ſtultitia eſt, cui nova ſola placent.

In gravi ac periculoſo morbo certis medicamentis poſthabitis curioſæ experientiæ ergò ſalutem ægri prodere, imò perdere, improbum judicat *Pergamenus* noſter *Senex* l. 1. de Comp. Medic. ſecundum genera Cap. 16. quarè amicâ & ſerenâ fronte amplectenda, quæ veneranda Antiquitas prudenti ſanoq; conſilio invenit ac excogitavit, concinnavitque.

Meritò hinc culpandus *Plinius*, qui lib. 29. N. H. impudente calamô, præter rationem, & contrà dignitatem tàm illuſtris Medicinæ propter ingredientium numerum ac multitudinem bigam hanc medicamentorum perſtringit: Theriaca, ſcribens, vocatur excogitata compoſitio luxuriæ, fit ex rebus externis, cùm tot remedia dederit natura, quæ ſingula ſuf-

ficerent. Mithridatium antidotum ex rebus LIV. componitur, interim, nullô pondere æquali, & quarundam rerum ſexageſima denarii unius imperata. Quo Deorum perfidiam illam monſtrante? hominum enim ſubtilitas tanta eſſe non potuit. Oſtentatio artis & portentoſa ſcientiæ venditatio manifeſta eſt: at ne ipſi quidem illam novêre. Hæc Plinius ab aliis dignè hanc ob rem refutatus. Quamvis enim nonnulla occurrant de præcipuis ingredientibus, quæ examen incurrere queant; magnorum tamen virorum ac in divinâ arte exercitatiſſimorum de hâc materiâ loculos excutere non placet, ſed ſuum cuique judicium relinquendum ducimus: interim intellectus humanus omnium rerum dominus eſt, nec alienæ libidini ſe mancipari patitur.

Cæterùm infantiam ſuam, primamque originem Theriaca debet *Andromacho Cretenſi, Neronis* Imperatoris Archiatro, uti vocatur à *Galeno* lib. 1. de Antidot. Theriacæ compoſitio verſibus ad *Neronem* perſcripta celebratur ab eodem lib. de Theriacâ & l. modò citatô, cujus initium hoc eſt:

Κλῦθι πολυθρονίε βριαρὸν θεὸς Αἰνείαδαο
Καῖσαρ ἀδειμάντε δῶτορ ἐλευθερίης;
Κλῦθι Νέρων. &c.

Mithridatii inventor & author *Mithridates* fuit, Ponti ac Bithyniæ Rex, qui vixit ante natum noſtrum Salvatorem annô circiter ſeptuageſimô.

Ab iſtis temporibus nobiliſſima hæc medicamentorum biga in hodiernum usque diem viget ac floret: Augeturque præſidii hujus medici dignitas ac eminentia conſtanti Magnatum favore. Ut enim olim *Mithridates* inventô ac præparatô ſuô Mithridatiô ſibi ſubditisque ſuis feliciter conſulebat, ita ex eodem quaſi prognata Theriaca ſequentes Imperatores ſibi ſuisque prodeſſe adnitebantur. *Marcus Antoninus* Imperator ſingulis diebus quaſi delicatô quodam cibô Theriacâ utebatur, undè etiam medicina hæc majorem penes ſubditos acquiſivit authoritatem fidemque.

The-

Theriaca verò rectius ac potiùs Thiriaca inſcriberetur, à græco θηρίον, quod feram ſivè belluam ſignificat, & ἄκος, medicamentum ſivè medela, ut hâc ratione medelam contrà feram derivatio nominis inferat.

Quidam, inter quos *Petrus Aponenſis* lib. Conciliat. diff. 177. & 179. Theriacam derivatam volunt à Thiro, ſerpentum genere, quem à viperâ diſtinguunt: ſed errare eos demonſtrat prælaudatus D. *Beckerus*. Cur verò à beſtiis venenatis Theriacæ nomen ſit inditum, cum non tantùm venenis animantium, ſed & Vegetabilium ac Mineralium medeatur, imò & alii tàm interni quàm externi affectus à variis cauſis producti eodem pharmaco debellentur, id cauſæ eſt, quòd à potiori fieri debeat denominatio: cum itaque venena beſtiarum majoris ſint momenti, ac in Græciæ locis frequentius venenata animalia occurrant, & ſecundum *Galenum* ad *Piſon.* cap. 5. nihil tàm difficile ſit, quàm ſerpentes & venena vitare poſſe, jure merito indè Etymologia petita fuit.

Compoſitio itaque Theriacæ *Andromachi* correcta ſinè Opio juxta *Zwelferum* in Pharmacop. Reg. p.m. 167. 168. 169. ita ſe habet:

℞. Trochiſcor. de Viper. dextrè præparat. vel illorum loco pulv. viperar. ℥xij. Flor. Roſar. rubr. exſiccat. ℥j. Sem. Napi agreſt. ℥iij. Comar. Scordii Cret. vel noſtrat. ℥v. Opobalſ. veri orient. ſeu ejus loco Ol. Nuc. Moſch. expr. ℥iij. Cinam. ac. ℥iſs. Myrrhæ translucidæ ℥iv. Coſti odorati ſeu potius Zedoar. ℥iij. Croci auſtr. opt. ℥iſs. Caſs. lign. ver. Nardi Indici, Schænanthi, Thuris albi, fol. Dictamni Cret. Stœchad. arab. Sem. Petroſel. Macedon. Nepeth. ſivè Calam. mont. Terebinth. Chiæ. Rad. Pentaphyll. āā. ℥vj. Reſin. Styrac. Calam. ℥iſs. Meu ſeu Angelic. ℥ij. Amomi ſeu potius ſem. Citri excort. ℥ij. Acori ſeu Calami aromat. ℥j. Terræ lemn. ver. ℥ij. Phu pont. ſ. Valerian. ℥j. Macis, Caryophyll. āā. ℥ſs. Rad. Gentian. ℥j. Aniſi, Cubebar. Fœnic. Cardamom. min. Thlaſpios, Am-

meos, Sagapen, āā. ℥ß. Caſtor. rec. ℥ß. Ariſtoloch. long. ℥ß. Comar. Centaur. min. ʒvj. Mellis puriſs. juxta deſcript. Zvvelfer. & informat. ſinè violento calore à ſuis rebus heterogeneis ſeparati ℔xv. ſeu xiv. & vi. Paretur Antidotus.

Theriaca Andromachi magis reſtricta & correcta ejusd. p. 172.

℞. Trochiſcor. de Viper. ritè præparat. vel horum loco Pulv. Viperar. ℥xiv. Comar. Scordii noſtr. ℥v. Zedoar. ſeu Coſti veri ℥ivß. Myrrhæ translucidæ ℥iv. Meu ſ. Angelic. ℥iv. Terræ Lemn. ℥iijß. Amomi ſ. Sem. Citr. excort. ℥iij. ʒij. Sem. Napi Sylveſtr. Opobalſ. ver. āā. ℥iij. Cinam. opt. Croci auſtr. Reſin. Styrac. calam. āā. ℥iß. Rad. Gentian. Valerian. ſeu Phu pont. Roſar. rubr. ſiccat. Acori ſ. Calami aromat. Cent. min. āā. ℥j. Macis, Caryophyll. Aniſi, Cubebar. Fœnic. Cardamom. min. Thlaſpios, Ammeos, Sagapen. Caſtor. Ariſtoloch. long. āā. ℥ß. Mellis puri ritè extr. & nunquam cocti triplum: i. e. ℔xiv. & ℥vj. vel ℔xv. Inſtituatur mixtura ſecundum artem &c.

Theriaca Andromachi correcta cum Opio.

℞. Trochiſcor. de Viper. aut Pulv. Viperar. legitimè parat. ℥vj. Opii prius correcti cum Spirit. Vini legitimè extracti & ad debitam ſpiſſitudinem redacti ℥iijß. Piper. long. ℥ijß. Roſar. rubr. ℥iij. Iridis illyr. aut florent. Succi liquirit: probè colati, Sem. Napi agreſt. Comar. Scordii noſtr. āā. ℥iß. Opobalſ. veri ſeu Ol. Nuc. Moſch. expr. ℥iiß. Cinam. acuti ℥iij. Myrrhæ translucid. ℥iß. Coſti odorati ſ. Zedoar. ℥ij. Croci auſtr. opt. ℥iß. Caſſiæ lign. ver. Nardi Indic. āā. ʒvj. Thuris maſc. pellucidi ℥iß. Fol. dictamni Cret. Stœchad. arab. Nepethæ ſ. Calaminthæ mont. Terebinth. Chiæ, Zingib. Rad. Pentaphyl. āā. ʒvj. Reſin. Styrac. Calam. ℥ij. Angel. ℥j. Amomi racemoſi ſeu potius

potius Sem. Citri excort. ℥iß. Acori ſeu Calami aromat. ℥iß. Terræ lemniæ ℥ij. ʒij. Phu pont. ſeu Valerian. ℥ß. Macis ʒvj. Caryophyll. ʒvj. Rad. Gentian. ℥ij. Aniſi, Fœnic. Succi Hypociſt. Carpobalſ. ſeu Cubebar. Cardam. min. Sem. Seſel. Succi Acaciæ, Thlaſpios, Ammeos, Sagapen. āā. ℥ß. Caſtor. rec. ℥ß. Ariſtoloch. long. ℥ß. Summit. Centaur. min. ℥ß. Galbani ʒij. Mellis puriſs. non coĉti ſed ritè extraĉti triplum, i. e. ℔xiv. cum ℥vi. Miſc. f. Antidotus ſive Theriaca.

Compoſitio Mithridatii Damocratis.

℞. Myrrhæ Arabicæ troglodyticæ, Croci, Agarici, Zingiber. Cinam. Spicæ Nardi, thuris el. thlaſpios āā. ʒx. Seſelios, Opobalſ. Schæmant. ſtæchad. Coſti veri aromat. aut Succedanei, Galbani, Terebinth. piper. long. Caſtor. pont. Succi Hypociſtid. ſtyrac. rub. Opopan. nolii āā ℥j. Caſsiæ lign. Polii, Piper. alb. Scord. Sem. Dauci Cret. Carpobalſ. Cypheos trochiſc. Bdellii āā. ʒvij Nardi Celt. purgat. ſem. Petroſel. Gummi, Opii, Cardamom. Sem. fœnic. Gentian. flor. Roſar. Diĉtamni Cret. āā. ʒv. Aniſi, Ariſtoloch. rot. Acori, Phu, Sagapeni āā. ʒiij. Meu Athamant. Succi Acaciæ, ventris Scinci veri, ſummit. Hyper. āā. ʒijß. Vini q. ſ. Mellis deſpumati triplum, i. e. ℔ ix. ℥viij. ʒij.

VIRES. Utilitas Theriacæ ac Mithridatii magna certè eſt: cum enim torqueri ſit, non verò vivere, minus commodè valere, certè valetudinem procurabit illud, quod & adventantium hoſtium ferociam ac furorem averruncare, præſentemque morborum invaſionem atque moleſtiam evertere valet. Utrumque hoc præſtat, DEO benedicente, biga hæc nunquam ſatis laudanda & commendanda: Balſamum quippè radicale reſtaurat, corpusque adverſus venenatos inſultus ita præmunit, ut nocere non poſſint. Quodſi verò damnum indè jam paſſum ſit, corpus labemque aliquam contraxerit œconomia ejusdem, veneno omnibus viribus ſeſe opponit,

corpusque priſtino vigori ac integritati reddere conatur. Scilicet non eſt venenum , ſivè illud animale ſit, ſivè minerale, ſive vegetabile, cui Theriaca in tempore exhibita non occurrat, ipſiusque vires infringat. Partes prætereà corporis noſtri ſingulas tàm internas quàm externas defendit, malè affectis proſpicit, ſuâque virtute atque efficaciâ ſalutiferâ optatò imbuit; Nullum agnoſcit diſcrimen ætatis, ſexusque modò à prudenti porrigatur Medico: quemadmodum enim cuilibet pharmaco rectum debetur judicium, ita & Reginæ medicamentorum Theriacæ.

Compoſitionem Theriacæ Cœleſtis vid. apud *Quercetanum* Pharmacop. dogmat. reſtitut. lib. 1. cap. 23. it. Rhabarbaralog. Dn. D. *Tilingii*, Collegæ noſtri honoratiſſimi pag. 242. Vires hujus Theriacæ *Fridericus Greiffius*, qui eam reformavit, auxit, ac elaboravit peculiari tractatu de eâ conſcripto, ſequentibus commendat: Theriaca cœleſtis eſt antidotus univerſalis, roborans, venenis reſiſtens, fluxus immoderatos cohibens, dolores mitigans, morbosque deploratos & ferè incurabiles propellens, eſtque inſtar panaceæ, imò multis vulgò dictis panaceis, liquoribus, oleis & pulveribus ſolaribus, viperinis, & quibuscunque precioſis palmam præripiens: Cum vix in totâ Republicâ medicâ dari poſſit medicamentum, quod in tàm parvâ quantitate, 3. ſcilicet vel 4. granorum tam citò, tutò & minori cum moleſtiâ operetur; quod omni ætati, ſexui ac complexioni conveniat, inque omnibus morbis ſecurè adhiberi poſſit.

CAPUT

Caput II.

Myrrham Electuaria & Opiatas ingredi monſtrat.

Electuarii nomen iis præcipuè medicamentis competit, quæ melle vel ſirupo aliquo Simplici ac conveniente ad conſiſtentiam Sirupo craſſiorem & difficulter fluidam liquidam tamen nonnihil, in uſum diuturniorem redacta ſunt. Opiatas veteres illa vocarunt medicamenta, quorum compoſitionem Opium nobilitabat tanquam principale ingrediens: hodiè verò uſus practicus obtinuit, ut etiam iſta medicamenta, quæ opium non recipiunt, impropriè ac abuſivè, Opiatarum nomine veniant, quôd Theriacæ opiatæ ratione conſiſtentiæ ſint ſimilia. Prodeat itaque

I. *Electuarium de Ovo.*

Hoc ſub Auguſto *Maximiliani* Primi Imperatoris nomine venit, & à longo jam tempore uſurpari cœpit in Peſtilentiâ fugandâ, morbisque venenatis profligandis, nec ſinè ratione, cum medicina ſit diaphoretica, & mediante ſudore pravos malignosq; ichores à centro ad corporis peripheriam propellat. Modus componendi habetur in Auguſtanâ: præter hunc alium ſuggerit *Joſephus Quercetanus* Pharmacop. dogmat reſtit. lib. 1. cap. 22. p. m. 167. Ubi etiam ſuum medico orbi ſiſtit Electuarium de Ovo majus pro ditioribus & minus pro gregariis. Deſcriptio in Diſpenſatorio Auguſtano reperibilis talis eſt.

℞. Ovum gallinæ recens, & educto per apicem albumine, id quod vacuum eſt, Croco orientali non pulveriſato imple, vitellum non auferendo: poſteà cum alio putamine iterum occlude, nè quid tranſpiret, & lento igne, vel poſt fornacem tamdiu aſſa in ollulâ, donet tota ovi teſta nigreſcere incipiat, diligenter cavendo, nè crocus com-

comburatur. Exempta è teſtâ materia exſiccatur, ut in mortario exquiſitiſſimè contundi & in pulverem redigi queat, addendo pulveris Sinapis albi quantum prædicta omnia ponderant: poſteà

℞. Dictamni albi, Tormentil. ãã. ℨij. Myrrhæ, C. C. Nuc. vomic. ãã. ℨj. Angel. Pimpinel. granor. junip. Zedoar. Camphor. ãã. ℥ß.

Miſce omnia ſimul in mortario, & tandem adjice Theriacæ optimæ ad pondus omnium, ac iterum piſtillo fortiter contunde & commiſce per tres quaſi integras horas agitando, addendo Sirupi Limonum q. ſ. f. Electuarium ſive opiata ſ. a.

Franciſcus Joel Oper. Med. T. 5. S. 3. p. 62. Ovum hoccè aureum ſinè cenſurâ non dimittit, quandò ſcribit: *Deteſtor ego inconcinnam, ineptam, fatuam & omni* ἰυτάξίᾳ *carentem atq; venenatam compoſitionem popularis alexipharmaci, quod Ovum aureum vocant, & quo in totâ ferè Europâ in omnibus familiis ob quorundam medicorum commendationem, tanquam divinitus monſtrato remedio utuntur, ex cujus uſu infiniti quoq; extinguuntur. Jure autem aureum ovum tanquam pernicioſum toxicum damno 1. quia recipit Nucem vomicam, fructum venenatiſſimum & citò extinguentem, ut quilibet periculum facere queat in cornicibus & canibus. 2. Quia admiſcentur extremè calida, quæ ſuâ caliditate deſtruunt* ἰδιοσυγκρασίαν *& corporis & ſpirituum. 3. Quid, quæſo, Crocus exuſtus, & ovi luteum aduſtum in corpore aliud agere poſſunt, quàm ut cinis & fuligo, nempè viſcera exurere? 4. Ejus deſcriptio non eſt uniformis, ſed in omnibus Myropoliis, adeoq; in omnibus familiis diverſam & aliam aliamq; habet præparandi rationem.*

II. Electuarium vitæ D. Flaminii Gaſtonis.

℞. Theriacæ Andromachi, Mithridatii Damocratis ãã. ℨiij. Flor. Sulphur. Myrrhat. ℈iv. Confect. Alcherm. ℨij. Magiſt. Corallor. ℨß. liquoris Nucis Vomicæ ℨvi. Sir. de Scor-

Scordio q. ſ. Spir. Vitrioli ℈j. fol. Auri fini, cum Succ. Limon. deſtillat. fol. num. x. Digerantur poſt fornacem fiatq; Antidotus.

III. *Electuarium aureum Camphoratum Ejuſdem.*

℞. Theriacæ Androm. ℥iij. Aloës balſam. ʒvi. Myrrh. ℥v. Salis Abſinth. ʒiß. Camphor. Croci ãã. ʒj. Spec. Electuar. de Gemm. ℈ij, Spir. Vitrioli ℈iß. Cum Sir. granat. ſ. q. M.

IV. *Electuarium aureum Chimicum D. Samuelis Scharlachii.*

℞. Theriacæ Androm. Mithridat. ãã. ℥j. Flor. Sulphur. Myrrhat. ℥ß. Extr. Card. bened. Junip. Scord. Angel. Scorzon. ãã. ℈iv. Salis Scord. Card. bened. Abſinth. ãã. gr. xij. Ol. Zedoar. ℈ß. Camphor. ℈ij. Aq. Carfunc. q. ſ. Miſc.

V. *Theriaca Antimoniata Chymica D. Rolfincii.*

℞. Theriacæ opt. ℥ß. Bezoart. mineral. Antimonii Diaphor. ãã. ʒij. C.C. philoſophicè calcinati, Magiſter. Corallor. r. Ocul. Cancr. Perlar. lactis Sulphris, Flor. Sulphur. ter ſublimator. ãã. ʒij. Salis C.C. volat. Cinam. Carlin. ãã ʒj. Extr. Opii cum ſucco Limon. vel Spir. Vin. parat. Lilior. Convall. Acori veri, Citr. Spir. C.C. volatili Sale impraegnati, Vitrioli, Ol. C.C. ligni Sancti ãã. ʒij. Balſ. Sulphuris, Tinct. Corallor. Lunæ, Miſtur. Antipeſtif. compoſ. Rolfincii, Elix P. P. ãã. ʒij. Myrrhæ, Rad. Angel. Zedoar. Bacc. lauri, Extr. bacc. lauri, Roob Sambuci & Vini q. ſ. ad incorporationem. Miſc. f. Elect. Doſis gr. iij. iv. ℈ß. vel quantum cuſpide trahitur.

VI. Theriaca Germanica uſitatiſſima.

℞. Rad. Enul. ℥iß. ʒiij. Ariſtol. rot. ver. ℥j. ʒij. Zedoar. baccar. junip. aa. ʒij. Rad. Ariſtol. long. Succiſ. Scabioſ. Herb. lupuli aa. ʒiij. Beton. Salv. Praſs. Scord. Spicæ Roman. bacc. lauri, Rad. Gentian. Dictamn. Valerian. Tormentil. Vincetox. Calam. aromat. aa. ʒij. Cardopat. Pimpinel. Sem. Aniſ. Carvi, Macis aa. ʒj. Calaminth. ʒß. Gummi Bdellii, Myrrhæ, Sandal. rub. aa. ʒij. ligni Indici, Succini albi aa. ʒß. Caſtor. ʒiß. Corallor. rub. præparat. Rad. Pæon. Zingib. aa. ʒj. Piper. Caryophyll. aa. ℈iß. Nuc. jugland. excort. num. vij. Spec. liberant. ʒijß. Succi Angel. ℥iß. Oxymel. ſquillit. ℥j. Ol. Terebinth. ℥ß. Mellis deſpumati ℔ij. Miſc. f. l. a. Electuarium.

VII. Electuarium alexipharmacum probatiſſimum.

℞. Rad. Imperat. Angel. odorat. Gentian. Carlin. aa. Mij. Terræ ſigillat. ℥vj. Myrrhæ ℥j. Theriac. Androm. ℥iv. Roſmar. Rutæ aa. Mj. Ariſtoloch. ℔iij. Bacc. lauri n. vj. Mellis virg. deſpum. triplum. Miſc. f. l. a. Electuarium.

Vid. Jonſtoni Id. Med. Pract. l. 1. c. 3. p. 16.

IIX. Electuarium Antiloimicum, Die Schwefel-Latwerg.

℞. Flor. Sulphur. optimè ſublimator. ℥vj. Elect. de Ovo, Mithridat. opt. aa. ℥iij. Theriac. Androm. ℥j. Aloës ℥iß. Myrrhæ el. ʒvj. Camphor. ʒiv. Croci or. ʒj. Succi limon. depurat. q. ſ. Miſc.

Doſis ſingulo mane quantitas piſi plus minusvè pro ratione ætatis aliarumq; circumſtantiarum.

IX. *Philonium majus ſivè Romanum Nicolai Myrepſi.*

℞. Piper. alb. ℥v. Opii ℥ijß. Caſs. lign. veræ ℥iß. Sem. Hyoſcyami alb. ℥v. Apii ʒj. Petroſel. Macedon. Fœnic. Dauci Cret. aa. ℈ij. gr. v. Croci ℈j. Nardi Indic. Pyrethri, Zedoar. ad gr. xv. Cinam. ℥iß. Euphorb. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℥j. Mellis optimi triplum ſivè ℥iixß. Miſc.

Opiatum pharmacum eſt, & hinc accuratè præparandum, cautèque uſurpandum. Certum equidem eſt, opiatica laudata eſſe remedia, (nam laudani nomine inſigniri ſolent) quibus multi ex corpore languores atq; ægritudines tolli queunt, magnique ac admirandi haud rarò ipſorum deprehenduntur effectus conſpicui in doloribus colicis, cruciatibus ventriculi, abdominis, hypochondriorum, uteri, lienis, à flatibus excitatis, defluxionibus ad pectus acribus, tuſſique, ſingultu vehementi, urinæ difficultate, ſputô cruentô, aliisque ſanguinis profuſionibus, &c. Nihilo tamen minus ſummâ cum circumſpectione veniunt adhibenda, ne fiant gladius in manu furioſi: maximè verò legitima opii accedat præparatio atque correctio.

Monitum circa Narcoticorum compoſitionem & debitam adhibitionem *Roderici à Caſtro* non videtur ſusque deque habendum: ita verò ille de Morb. Mulier. Part. 2. l. 2. p. 149. 150. Narcoticis compoſitionibus non niſi poſt ſex menſes vel potiùs poſt annum à compoſitione utendum eſt. Quod ſi Philonium duorum, trium, quatuorvè annorum fuerit, melius erit, nec inutile ſequentibus ad decimum usque, ſed tantò minus ſtupefacit quantò eſt vetuſtius.

X. *Hiera Logadii.*

℞. Pulpæ Colocynth. Polypod. aa. ℥ij. Euphorbii, Polii

mont. min. Sem. Thymeleæ vel Coccognidii aa. ℥iß. gr. vj. abſinth. Myrrhæ aa. ℥j. gr. xij. Centaur. min. agarici, Ammoniaci, Folii vel ejus locô macis, Spicæ Indic. Scillæ præparatæ, diagrid. aa ℥j. Aloës, Comar. Thymi, Chamædr. Caſſiæ ligneæ, Bdellii, Marrub. aa. ℈j. gr. xiv. Cinam. Opopan. Caſtor. Ariſtoloch. long. Trium Piper. Croci, Sagapeni, Petroſelini macedon. aa. ℥ß. Hellebori nigri, albi aa. gr. vj. Mellis deſpumati triplum ſeu ℥x. Miſc. f. Electuarium.

Locum habet medicamentum hoc in affectibus melancholicis, hilaritatem quippè inducere traditur: appetitum excitat, Vertigini, Epilepſiæ, Apoplexiæ, atque Convulſioni medetur: in feris impetiginibus utile exiſtit, menſes tardos & ſuppreſſos revocat, Iſchiadicis auxilio eſt; ac diuturnos morbos felici ſidere aggreditur: potiſſimùm verò admiſcetur Enematibus, quandò lenti, viſcidi, craſſi ac tenaces ſunt everrendi humores.

XI. *Electuarium Ulmæ uſitatum in Scorbuto oris & dentium cum fœtore.*

℞. Rad. Iridis flor. ℥ij. Aloës hepat. ℈iß. Margarit. præparat. Corallii utriusque, ligni aloës, Sandal. rubr. aa. ℈ivß. Sangu. draconis ℥ij. aluminis crudi ℥iß. Maſtich. Myrrh. aa. ℈ijß. Ambr. ℈ß. Cortic. Cancror. marin. ℈iß. Mellis roſati opt. ℥vj. F. l. a. Electuarium pro uſu.

XII. *Electuarium Emmenagogum* Johannis Heurnii *Method. ad prax. l. 2. cap. 14. p. m. 163.*

℞. Succi Eryngii, Salviæ, Sabinæ, Pulegii aa. ℥iij. Cinam. Aſari, Myrrhæ, Croci aa. ℥j. Miſc. & cum Sir. de artemiſiâ (ſaporis gratiâ) f. Electuarium liquidum.

CAPUT

CAPUT III.

Pulveres, Trageas, Species, Flores & Magiſteria Myrrhæ additione nobilitatâ adducit.

Pulverum uſus in Pharmaciâ eſt frequentiſſimus, paranturque ex aridis & ſiccis in minutiores ac ſubtiles ſui partes contuſis, & vel ſoli ac integri adſumuntur, vel aliis etiam Pharmacorum formis admiſcentur. Arabes trifariam eos dividunt; nam craſſum quemlibet ſuffuf vocant: tenuiſſimum alcool, & ſief quorundam trochiſcorum attritio conſtituit. Suntque interni purgantes, alterantes, roborantes: frequenter etiam extrà corpori inſperguntur, & â Chirurgis ad ulcera detergenda, replenda, glutinanda, ad vulnera item & hæmorrhagias adhibentur.

Trageæ ſivè Tragemata à pulveribus in eo differunt, quòd ex meris ut plurimum conſtent aromatibus & ſaccharo, ſintque craſſiores & minus ſubtiles: interdum quoque aromata & alia non pulveriſantur, ſed ſaltem conſcinduntur, iisque ſemina ſaccharo obducta adduntur, nominanturq; Species inciſæ ſivè Trageæ groſſæ.

Florum nomine Chimicis veniunt potiſſimùm rei alicujus partes ſubtiliores & tenuiores, ſequeſtratæ beneficio ſublimationis à portionibus ejusdem corporis craſſis: vel ſunt atomi ex ſicco halitu in ſummo conſiſtente, ignibus ſuppoſitis, perflatæ. *Rolfinc.* Chim. in art. for. red. l. 5. Sect. 4. cap. 1. p. 356.

Magiſterium *Beguino* Tyroc. Chim. lib. 2. c. 19. eſt, quandò corpus mixtum ita præparatur citrà extractionem, ut omnes ejus partes homogeneæ ſerventur in nobiliorem vel ſubſtantiæ vel qualitatis gradum traductæ, exterioribus impuritati-

bus ſegregatis. *Rolfincio* Chym. l. 5. §. 2. cap. 1. p. 319. Magiſteria audiunt, quæ in ſuo conſortio & homogeneo complexu habent metalli vel mineralis, animalis & vegetabilis alicujus exaltationem, virtutem ac qualitatem in vehiculo receptam ſinè ſeparatione eſſentiali.

I. Pulvis Polychreſtus Imperialis.

℞. Sacchari Canthi albi ℥vj. Croci Martis cum aceto Tamarind. præparat. ℥iß. Sem. fœnic. Raſuræ Eboris, Tali leporin. oculor. Lucior. Cardam. min. Zingib. alb. Nuc. moſch. Rad. liquirit. aa. ℥j. Cinam. ac Cubebar. Caſs. lign. Spic. nard. Rad. & Sem. pæon. Viſci quer. Acidi Tartari aa. ℥ß. Magiſt. lapid. Carpion. ocul. 69. lap. percar. Croci or. Sem petroſel. Apii, Caſtor. ver. Caryophyll. Myrrhæ rubræ, ligni aloês, Herb. hyſſop. ol. aniſi aa. ʒij. Magiſt. perlar. or. Corallor. rub. Macis el. aa. ʒj. fol. Auri Ungar. num. xxxxiij. Miſc. fiat pulvis ſubtiliſſimus.

Flatus & ventoſitates in ventriculo ac inteſtinis ſtabulantes, humoresque excrementitios expellit: ſtomachum & cerebrum confortat: in Epilepſiâ, cordis palpitatione, anhelitûs difficultate & tuſſi, aliisque multis affectibus non parùm præſtat. Vid. *Mynſichtum* Sect. V. p. 122, 123, 124.

II. Pulvis Bezoardicus Glogovienſium.

℞. Rad. Tormentil. Dictamn. Petaſit. Helen. aa. ʒvj. Bulliant unicâ ebullitione in aceto roſato, & ſtatim ſuper igne lento exſiccentur: poſteà adde Boli armen. præparat. ʒvj. rad. Angel. Pimpinel. Serpentar. Gentian. Zedoar. Cinam. Valerian. aa. ℥ß. Oſtrutii, Vincetox. Pæon. Calam. aromat. Zingib. alb. Macis, Galang. aa. ʒij. bacc. Lauri, Junip. Cubebar. Cort. Citr. Nuc. moſch. aa. ʒj. Sem. Card. bened. Citr. Arant. acetoſ. Santon. aa. ʒj.

C. C.

C. C. uſt. & præparat. Terræ ſigillat. Strigenſ. Sandal. omnium, Margar. præparat. Corall. utriusque præparat. Ebor. uſt. Been utriusque, Myrrhæ rubræ electæ, Croci or. aa. ℥iß. Pulveriſentur omnia ſubtiliſſimè & uſui ſerventur.

III. Pulvis Antipeſtiferus D. Rolfincii.

℞. Flor. Sulph. optimè ſublimator. ℥j. Myrrhæ rubr. el. Aloës aa. ʒj. Croci or. ℈ß. Miſc. f. Pulvis.

Præſervationis & Curationis gratiâ uſurpari poteſt in peſtiferâ lue.

IV. Pulvis Alexipharmacus Præſervativus dulcis Ejusdem.

℞. Raſuræ ligni Junip. ℥v. bacc. Lauri, Junip. aa. ℥j. Succini, Thuris, Myrrhæ, Benzoin. Styrac. cal. aa. ʒvj. flor. Sulph. ʒij. Miſc. f. Pulvis ad ſuffitum tempore peſtis.

V. Pulvis ad ſuffitum fœtidus Ejusdem.

℞. Baccar. Junip. Miij. Rutæ Mij. Sabinæ, Cornu hirci, rad. enul. Cort. Betul. aa. Mj. Myrrhæ ℥ij. Contundantur groſſo modo & ſign.

VI. Pulvis Præſervativus expertiſſimus.

℞. Flor. Sulph. ter ſublimator. ʒijß. C. C. præparat. ℥iß. Boli armen. præparat. terræ Lemniæ veræ aa. ℈ij. Myrrhæ el. ʒj. Croci ℈j. Sacch. fini ad libitum.

Doſis 2. l. 3. cuſpides cultri manè ſtomacho jejuno. Hujus Hallæ-Saxonum Anno 1607. & 1610. graſſante Peſte optimus & ſalutaris extitit uſus, notante Unzero Antidot. peſtilent. lib. 1. p. 80.

VII. Pulvis Prophylacticus in Peſte Regis Hiſpaniarum, quem Cornelius Gemma *ita deſcribit:*

℞. Myrrhæ, Maſtich. boli Arm. terræ ſigillat. ligni Aloës, Caryophyll. Macis, Croci aa. p. æq. Miſc. f. Pulvis, de quo ſingulis diebus aliquid manè ſumatur, nempè ʒß. vel q. ſ.

Crato *hunc pulverem ita deſcribit:*

℞. Myrrhæ, ligni Aloës, Terræ ſigillat. boli Armen. aa. ℥ß. Macis aceto præparat. Croci aa. ʒij. Miſc. f. Pulvis, qui efficacior evadit, ſi Aloê & flores Sulphuris addantur.

IIX. Pulvis contrà Variolas D. Tuchſchereri, *Phyſici quondam Francofurtani ad Oderam.*

℞. C. C. præpar. ʒij. Margar. Corall. rubr. præp. aa. ʒj. Oſs. de Corde Cervi ℈j. Sem. napi ʒj. Myrrhæ el. ℈ij. fol. Aur. num. iij. Miſc. f. Pulvis pro uſu.

IX. Pulvis Cephalicus Auguſtanorum.

℞. Benzoë ℥iß. Styrac. calam. Succini Citr. Maſtich. aa. ℥j. Oliban. Myrrhæ aa. ʒvj. ligni Aloës, Caryophyll. aa. ʒiß. Fl. roſar. r. ʒvj. Lavend. ʒiij. Cort. Citr. ſicc. ʒiij. Contuſa groſſo modo miſc.

X. Pulvis pro fumo contra Catarrhos D. Gaſtonis.

℞. Thur. maſc. Maſtich. aa. ℥j. Succini ℥ß. Myrrhæ ʒij. Storac. calam. gum. Animæ Benzoë aa. ʒiij. Herb. Baſilici, Thymi aa. ʒij. flor. Roſmar. Lavend. aa. ʒj. Roſar. incarnat.

carnat. ʒiij. Sem. Nigel. ℥ß. Caryophyll. ʒij. Bacc. Junip. ʒiij. Incidenda incidantur & contundantur groſſo modo.

XI. *Pulvis* Marſilii Ficini *ex tribus muneribus Salvatori oblatis, ad acuendam memoriam.*

℞. Thur. ʒij. Myrrhæ ʒj. Auri foliati ʒß. M. f. Pulvis.

XII. *Pulvis pro fumo cum Vitriolo tempore peſtis uſualis.*

℞. Myrrhæ ℥iij. Bacc. Junip. ℔j. Lauri ℥j. Vitrioli com. ʒxvj. Aluminis crudi ℥iß. Rutæ Miiij. Miſc.

XIII. *Pulvis contra vacillationem dentium* Dn. D. Schneideri.

℞. Rad. Biſtort. Nucis Moſchat. aa. ʒj. Cort. Caſs. lign. rec. ℈iv. Fol. Roſar. rubr. Balanſt. Extr. Sarcocol. Thur. Ariſtol. Maſtich. Sumach. Alum. uſt. Myrrhæ rubr. aa. ʒß. Lap. Hæmatit. præp. ℈j. Miſc.

XIV. *Pulvis ad ſuffocationem matricis.*

℞. Rad. Dictamn. alb. Pæon. aa. ʒiij. Ariſtoloch. rot. ʒj. Sem. Lupin. Dauci aa. ʒiß. Caſtor. Myrrhæ el. aa. ʒij. Coaguli Mulæ ℈iv. Caſs. Lign. Cinam. aa. ʒj. Croci ℈ij. Miſc.

XV. *Pulvis menſes provocans.*

℞. Spec. Diagalang. ʒiß. Myrrh. el. ʒß. Cinam. ʒj. Sacch. opt. ʒij. F. Pulvis ſubtiliſs. cujus doſis ʒj. cum vino albo, in quo ſerpillum ebulliit, exhibenda.

XVI. *Pulvis Dominarum.*

℞. Cinam. ʒvj. Cumini, Aniſi, Carvi, aa. ℥ß. Myrrhæ, Rad.

Dictamn. Curcum. aa. ℥ß. lupin. Apii, Nigel. aa. ʒiij. Calami aromat. Puleg. Ariſtol. long. aa. ʒij. Croci ʒj. Aſari ʒij. Sabin. ℥ß. Miſc. f. Pulvis.

Vid. Foreſtus l. 28. obſ. 6. p. m. 636.

XVII. Pulvis Domeſticus.

℞. Aloës, Cinam. Myrrhæ, Tormentil. Scord. C. C. philoſ. præparat. Zedoar. Angel. Card. bened. Trochiſc. de Cappar. Viſci q. Terræ ſigillat. aa. ʒ iij. Croci or. ℥ß. Marg. præparat. Corall. præpar. aa. ʒ ij. Maſtich. Boli armen. Caryophyl. Ligni Paradiſ. Macis aa. ℈iß. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſſimus.

Uſus ejus in quibuscunque affectibus contagioſis præſervationis gratiâ adhibiti: uti Febribus malignis, dyſenteriâ malignâ, Variolis, Morbillis, Petechiis, imò ipsâ peſtilentiâ graſſantibus.

XIIX. Pulvis Lumbricorum Wittebergenſium.

℞. Sem. Santon. ℥ij. Abſinth. Menth. Abrotan. Centaur. aa. ʒv. C. C. uſt. Artemiſ. Myrrhæ el. aa. ʒij. Aloës ʒiß. Miſc.

XIX. Pulvis contra vermes alius.

℞. Sem. Cynæ ℥ij. Centaur. Abſinth. C. C. uſt. & præparat. aa. ℥j. Lupin. Menth. Origan. Seſel. aa. ℥iß. Tanaceti ℥iij. Abrot. ℥j. Dictamn. ℥ij. Gentian. ℥ß. Fol. Sennæ ʒvj. Aloës ℥iij. Myrrh. rub. ʒij. f. l. a. Pulvis.

XX. Pulvis ad expellendos lumbricos & deturbandum illorum ſeminarium Joſephi Quercetani *Pharmacop. dogmat. reſtit. cap. 15. p. m. 126. 127.*

r. Pulv.

℞. Pulv. fl. Hyper. Cent. min. aa. ℥ij. C.C. præpar. Corall. Sem. Portul. Citri aa. ℈iß. Corallin. Gentian. Diptam. aa. ℈j. Rhabarb. Aſari aa. ℈iv. Myrrh. Croci, Scammon. præparat. Trochiſc. Alhandal. aa. ℈j. Cinam. Coriandr. aa. ℥ij. Sacchari parum ad gratum guſtum. Miſc.

Pulvis hic guſtui, quodammodò ingratus eſt, ſed vis ejus tanta vermes & lumbricos necandi ac expellendi, ut nè unum quidem in corpore relinquat. Simili modo etiam corruptos ac putrefactos humores, generationis illorum authores & artifices exturbat. Ex eo quoq; formabitur cum Sirupo quodam Pilula ſ. Bolus unius ſcrupuli pondere, addito pauco Saccharo, quæ facillimo negotio deglutietur tàm à viris quàm à fœminis provectâ jam ætate hujusmodi affectibus infeſtatis, addendo loco Trochiſcorum Alhandal Scammoneæ præparatæ ℥j. pulv. Aquilæ noſtræ cœleſtis tantundem: Et ſic verum erit ſpecificum, quod vel ipſis infantibus, exhiberi poterit, miſcendo pulverem iſtum cum pomo. Præcipuum & omnium facillimum adverſus hujusmodi affectus remedium parari poſſe jactitant Agyrtæ illi dum lumbricos pulveriſatos præbent infantibus excreta inde talibus inſectis referta oſtentant plebi rudi, quæ ex pulvere iſto exorta ſuam ſumere originem deprehenduntur.

XXI. Pulvis ad facilitandum partum Heurnii.

℞. Cinam. el. ℥iiß. Myrrhæ opt. ℈ij. Succini albi ℥iß. Rubiæ tinct. Caſtor. aa. ℈j. Borrac. ℈ß. Croci gr. v. Miſc. f. Pulvis tenuiſſimus.

Doſis ℥j. cum vino albo & Saccharo. Remedium eſt optimum ad difficilem partum, & retentas ſecundinas uſu D. *Heurnio* compertum. Excluſo quippè fœtu cum ſecundinæ retinentur, hoc pulvere propinato, illicò redduntur; nam

tunc Hæmorrhagiæ metum non fovemus. Vid. *Heurnius* in Hipp. aph. 26. Sect. 5. Idem libro de morbis mulier. cap. 8. p. 53. monet, talibus medicamentis hauſtis, ut ambulet mulier inter duas fœminas, quibus nitatur, quæ hanc quatiant; ita pervadet promtius remedium.

XXII. Diacorallium Alexandri.

℞. Corallii noſtri, ſivè Anagallid. fl. purp. ℥ij. Myrrhæ ℥iv. Caryophyll. ℥ß. Rhapont. ℥j. Folii ℥ß. Ariſtoloch. utriusque aa. ℥ij. Spicæ Nardi ℥iv. Miſc. f. Pulvis.

Pulverem hunc omnibus reliquis anteponendum cenſet *Capivaccius* in curandâ Arthritide. Exhibetur verò manè horis ſex ante cibum ℈j. per centum dies: poſteà xxx. diebus ſuſpenditur uſus: rurſum centum diebus exhibetur, iterumque xxx. diebus intermittitur uſus, hinc per dies CLX. alternis uſurpatur diebus, indè rurſus tertio quoque die.

XXIII. Pulvis in Urinæ incontinentiâ utilis.

℞. Pellicul. intern. Ventriculorum gallinac. præparat. ʒvj. Rad. Tormentil. ʒiij. Galang. Nuc. Cupreſs. Boli Armen. aa. ʒj. Myrrhæ ʒiß. Gum. Arab. Maſtich. aa. ʒj. Gland. Sicc. cum capul. Roſar. rubr. cum ſem. aa. ʒj. Calaminth. ʒß. Myrtill. Italic. ℈ij. Sem. Plantag. Portul. Acetoſ. Lactuc. Coriand. præparat. aa. ʒß. Sacchar. albiſs. ℥ij. Pulveriſentur ſubtiliſs.

Mulierculis potiſſimum urinæ incontinentiâ correptis poſt partum pulvis hic ſolatio atque auxilio eſt.

XXIV. Pulvis ad Hæmorrhagiam vulnerum utiliſſimus.

℞. Thuris alb. Salis Saturni, Myrrh. rubr. aa. ℥j. Croci, Camphor. aa. ʒij. Invicem contuſis affunde Aq. deſtil-

ſtillat Spermat. ranar. q. ſ. ad imbibendas ſpecies: leni calore exſicca: poſteà denuò aq. ſpermat. ranar. imbibe & exſicca: hunc laborem duodecies reiterando, ſemel adhuc pulveriſa, & uſui reſerva.

Hujus pulveris parum vulneribus inſperge & deliga, ſanguinem ſiſtet: ſin minus, exhibe vulnerato ℈j. vel ℈iß. in aq. plantag. & effectum videbis. Habet & ſingularem ſuum uſum in gravi narium hæmorrhagiâ, ubi expertus ſcribit *Agricola* oper. Chim. part. 1. tr. de Saturno p. 244.

XXV. Tragea præſtantiſſima ex Floribus Sulphuris Myrrhatis.

℞. Flor. Sulphr. Myrrhat. ℥j. Sacch. Cand. alb. ℥ß. Spec. liberant. ſine Aloë ʒj. Miſc.

Præcellens eſt medicina præſervativa in peſtilenti contagio, pleuritide, ac omnibus apoſtematibus, corporisque putredinibus. *Jacobus Zwingerus* in examine principiorum Chimicorum cap. 11. propriâ experientiâ confirmatum reliquit, flores Sulphuris cum Aloë & Myrrhâ ſublimatos partus difficiles facilitare & accelerare.

XXVI. Species Dialauri.

℞. Baccar. Lauri maſsâ panis circumducti & in clibano debitè excoct. exſiccat. & pulveriſ. ℥j. Flor. Centaur. min. ʒiij. Rubiæ tinct. Myrrhæ rubr. Croci or. aa. ʒj. Ariſtoloch. rot. Cardamom. min. Galang. min. aa. ℈ij. Salis Cinam. Sabinæ aa. ℈iß. Miſc.

Menſes ſuppreſſos reſerandi vim obtinent, uteriq; obſtructionibus egregiè ſuccurrunt. *Mynſ.* Sect. 5. p. 124. 125.

XXVII. Species pro Vaporario in aurium affectibus proficuæ.

 ℞. Rad.

℞. Rad. Aſari, Caryophyllat. Iridis aa. Mj. Herb. Serpil. Majoran. Salviæ aa. Mß. Caſtor. ʒj. Myrrhæ ʒij. Sem. Fœnugr. ℥ß. Conciſæ & Contuſ. D.

Coquuntur in Vino, vaporque excipitur per infundibulum in auditu difficili, ſibilo tinnituque aurium, &c.

XXVIII. Flores Sulphuris Compoſiti.

℞. Sulphuris viridiuſculi in magnis Magdaleonibus ℔iv. Aloës Hepat. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ij. Salis comm. ℔ij. Pulveriſentur.

Hujus pulveris ℥iij vel iv. reconduntur in vas ſublimatorium, imponitur aludel vel capitellum terreum, huic alterum & plura, demum vitreum in apice perforatum, & obſervatis ignis gradibus per intervalla colligantur flores. In ſuperiori Alembico flores pauciores, in inferiori plures reperiuntur. Sequente die iterum Sublimatio adornetur, novo injecto pulvere, & ſic deinceps, donec Sublimatio ad umbilicum perducta. Floribus his tandem additur Crocus pulveriſatus ad arbitrium.

Flores hi auxiliares operas præſtant in præſervandâ peſtilentiâ, pleuritide, omnibus apoſtematibus ac putredinibus corporis: difficiles partus accelerant. Vid. *Paracelſus*, *Crollius*, *Zwingerus*, *Rolfincius*, aliique, qui in celebrandis Florum horum elogiis prolixi ſunt.

XXIX. Magiſterium Sperniolæ Zwelferianum.

℞. Spermatis ranarum menſe Martio triduo ante novi lunium collecti q. ſ.

Ponatur in ſaccum: quæ ſpontè defluit aqua alumine condiatur: ſic per annum integrum ac diutius incorruptè adſervatur. Irrigentur eâ ſæpius

Myrrhæ Selectæ, Thuris aa. ℥ij. Croci pulveriſati ℥ß.

& rurſus exſiccentur: tandem Camphora addatur ultimâ vice.

Pul-

Pulvis hic in ſanguinis ebullitione ac efferveſcentiâ, Hæmorrhagiis, Eryſipelate, adſumitur ad gr. vj. vij. viij interius: Exterius verò ſolutus aceto doloribus podagricis tepidè applicatur. Faſciæ aquâ hâc aluminatâ imbutæ pedibus & tibiis defluxione tentatis ac ulceratis, ad intercipiendum fluxionis impetum commodè applicantur.

XXX. Species Diamercurii Mynſichti.

Habentur Armament. Chim. pag. 103. & tali modo parantur:

℞. Sem. Cinæ opt. ʒ xiij. Mercurii dulcis ʒ v. Rhabarb. el. Turbith albi & Gummoſ. Corallin. aa. ʒij. Raſur. C.C. Myrrhæ rubr. aa. ʒj. Summit. Centaur. min. Tanacet. Camphor. ver. aa. ℈j. Olei ligni Avellanar. per deſcenſum deſtillati, Spir. Vitrioli optimi aa. ℈ß.

Miſce & fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus.

Exhibetur vermibus ac lumbricis ſcatentibus, Lunâ decreſcente à ℈j. ad ʒß. & ʒj. pro ætatis ratione in lacte, quod unà cum pulvere ſumptum illis non nutrimentum ſed venenum erit. Mercurius quoque dulcis eis maximè peſtis eſt, ſimul enim interficit lumbricos & fomitem eorum per ſeceſſum expellit. Propterea eſt medicina experta adverſus omne genus vermium. Offertur quoque in Aq. Abſinth. Centaur. min. Tanacet. it: in Oxymel. Scyllitico, Melle deſpumato, Sirupo acetoſitatis Citri, aut in aliâ quâvis materia, quâ pueri magis delectantur.

CAPUT

Caput IV.

Pilulas ſiſtit, quarum compoſitionem, Myrrha ingreditur.

PIlulæ veterum ſunt inventum, quo amariſſima ſua purgantia, uti Aloën, Scammonium, Colocynthidem propinando, eaque cruda mellis ope palliata palatum melius fallerent. D. *Ettmüllerus* Exerc. Med. de Ideâ præſcribendarum formularum Claſs. 2. §. 1.

Dicuntur ita Latinis à ſimilitudine pilæ parvæ. Græcis Catapotia audiunt, à καταπίνω, quod deglutire ſignificat: nam juxta *Scribonium Largum* Catapotium medicamentum eſt, quod non diluitur, ſed ita, ut eſt, devoratur. Compoſ. Med. 87. p.m. 55. Vid. Emendat. & Not. in hunc Authorem D. *Johannis Rhodii* p.m. 152.

Sunt verò Pilulæ medicamenti forma ſolida, globuli effigie ſphæricâ ex pulveribus, aliquando & gummatibus, ſuccis, liquore glutinoſo exceptis efformata : ad purgandum maximè, vel etiam aliquando ad alterandum vel corroborandum comparatæ. Vid. *Petri Morelli* Method. præſcribendi formulas lib. 1. Sect. 2. c. 5. p. 155. *Sennert.* Inſtit. lib. 5. p. 3. Sect. 3. cap. 22. p. m. 1463.

I. *Pilulæ Laxativæ* Cratonis.

℞. Aloës roſatæ ℥iij. Myrrh. el. ℥j. Bdellii ℈j. Succini albi, Croci aa. ℈ß. Cum Sir. Roſar. ſol. f. Maſſa, & ex ſingula drachmâ formentur Pilulæ xv. doſis num. quinque ante cœnam.

Commendantur à Cratone ad leniendam alvum, ad promovendos menſes, ad muniendum corpus à fluxionibus podagricis in ficu ſumendæ.

II. Pi-

II. *Pilulæ Tartareæ* Quercetani.

Joſephus *Quercetanus* Pharmacop. Dogm. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 118. 119. mirum in modum Pilulas haſce commendat, quod illarum virtus atque efficacia inſigniter ſeſe manifeſtet in eliciendis radicitùs humoribus craſſis, tartareis, bilioſis, ſalſis ac mucilaginoſis ex partibus etiam profundisſimis: Hinc easdem ſuccurrere ſcribit Maniacis ac melancholicis affectionibus, febribus quartanis: opitulari & conducere adverſus Pſoram, Cancrum, lepram & luem veneream, eò quòd purificent totam maſſam ſanguinis à variis corruptionibus diverſorum affectuum effectricibus cauſis: idcircò & ſanis ipſarum uſum commendat ad plurimorum morboſorum inſultuum præſervationem ac præcautionem, ſi ſingulis menſibus ſemel purgentur. Doſis illarum juxta authorem eſt ℈j. vel ℈iß. ad ſummum: ſumique poſſunt manè vel veſperi poſt cœnam parciorem & antè ſomnum. Componuntur verò ita:

℞. Cryſtallor. vel Cremor. Tartari ℥iij. Polypod. quern. ℥ij. Paſſular. Corinth. ℥iß. Myrobalan. omn. aa. ℥ß. Fl. Bugloſs. Borrag. Nymph. aa. Pj.

Coquantur in ſ. q. Aq. fumar. ac ſcolopendr. ad medietatis conſumtionem. De hoc decocto acidulo & guſtui grato optimè depurato & clarificato cape ℔ij.

Succi optimè depurati pomorum redolentium ℔j. adde Folliculor: Senæ mundat. ℥iij. Turbith, Rad. Helleb. nigr. veri aa. ℥iß. Myrrhæ el. ℥j. Macis, Caryophyl. Cinam. Epithymi aa. ℥ß.

Macerentur ac digerantur ad ignem MB. per quatriduum, idque in vaſe vitreo optimè clauſo; dein dum materia adhuc fervet, fiat expreſſio vel per ſetaceum trajectio, cui adde

Aloës præparatæ ℥iv.

Omnia ſufficienter coagulentur ad lentum ignem, addendo ſub finem, dum ferè refrigerata erit materia,

Spec. Diarrh. abb. Lætific. Gal. Trochiſc. Dialacc. aa ʒj. Sal. Abſinth. Fraxin. aa. ʒij. Eſſent. Croci ℈ij. Olei Aniſi aliquot guttulas.

Reducantur in bonam Pilularum conſiſtentiam.

III. Pilulæ Aloëticæ Horſtii.

℞. Aloês roſat. ʒij. Myrrh. ʒß. Gum. Ammon. aceto diſſol. ℥j. Agar. Trochiſ. Rhab. el. aa. ʒiß. Rad. Aſari, Gentian. aa. ʒß. Maſtich. ℈j. Spicæ Ind. Sem. Petroſel. aa. ℈ß.

Cum Sirupo de Abſinthio fiat Maſſa, formentur Pilulæ ex ℈ij. num. xv. pro doſi per octiduum horâ unâ antè cœnam continuandâ.

Uſus eſt hiſce Pilulis Author feliciſſimè in Hypochondriacâ affectione incipiente. Vid. Obſ. Medic. lib. 4. Obſerv. 25. p. m. 251.

IV. Pilulæ cholagogæ de Centaurio minore Quercetani.

℞. Succor. optimè depurator. Centaur. min. Roſar. pallid. Eupatorii Meſue & Rad. Oxylapathi aa. ℥iv. quibus adde Aloës præparat. ℥vj.

Digerantur ad ignem MB. per horas xij, ut fiat perfecta diſſolutio & mixtio, dein omnia coagulentur ad mellis conſiſtentiam, cui adde,

Pulv. Rhabarb. ℥j. Xyloaloês, Myrrh. aa. ʒij. Croci, Cinam. aa. ʒß. Spic, Diatr. Sandal. Trochiſc. Diarrhod. aa. ʒj.

Miſc. fiat Pilularum Maſſa, doſis ℈jß. ℈ij.

Proſunt in omnibus febribus bilioſis, arquato morbo & Cachexiâ: Jecoris item cæterarumque partium nutritioni dica-

dicatarum obſtructionibus mirificè auxiliantur. Pharmacop. dogmat. reſtit. l. 1. c. 14. p. 118.

V. Pilulæ Peſtilentiales Baſileenſium.

℞. Aloës, Rhabarb. aa. ℥ij. Agarici, Myrrhæ aa. ʒj. Rad. Gentian. Zedoar. aa. ℈j. Croci ℈ß. Pulveriſentur, & cum Sir. Roſar. ſol. Infuſ. fol. Senæ fiat Maſſa.

Vid. Platerus lib. 2. obſ. p. 315.

VI. Aliæ Tubingenſium.

℞. Myrrhæ el. ℥ß. Rad. Angelic. Succini albiſſ. Croci or. aa. ʒß. Agar. Troch. Rhabarb. aa. ʒiß. Aloës Soccotr. aquâ Roſar. decies lotæ & exſiccat. ℥j. Ol. deſtill. Angelic. gt. iv. Sir. Maſtich. q. ſ. f. Maſſa.

VII. Aliæ Marpurgenſium.

℞. Aloës Soccotr. Gum. Ammoniaci aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Abſinth. ℈ij.

Ammoniacum ſolvatur aceto Scordii fiatque Maſſa: Doſis pro diverſitate perſonarum à ℈j. ad ℈iß. Cum vino temperato aceto Scordii: vel Aq. Card. bened. Veron. Scabioſ. ſingulis ſeptimanis, vel bis ad minimum in menſe.

IIX. Aliæ D. Weidneri.

℞. Aloës roſat. juxta deſcript. Aquapend. Gum. Ammoniaci aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Card. bened. Croci ſubtiliter triti aa. ʒj.

Ammoniacum ſolvatur in aceto Scordii & cum Sir. de Cichor. c. Rhabarb. f. Maſſa: Doſis ℈ij. vel ʒj. horâ unâ ante cœnam.

IX. Aliæ D. Poliſii.

℞. Pilular. noſtr. de tribus ſimpl. Gum. Ammon. aceto Scordii diſſol. aa. ℥j. Myrrh. el. ℥ß. Salis Scordii, Croci

ſubtiliter triti aa. ℨj. Cum Sir. Roſar. ſol. f. Maſſa: Doſis à ℨß. ad ℨj.

X. *Aliæ pro ditioribus Ejusdem.*

℞. Pilular. noſtr. de tribus Compoſ. Gum. Ammoniaci aceto Scordii ſol. aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Abſinth. Croci or. ſubtiliter triti ac pulveriſati aa. ℨj. Inſtilla Ol. deſtill. Angel. Junip. Rutæ, Succini albi, Zedoar. aa. gt. iv. Malaxando fiat Maſſa Pilularis, cujus doſis à ℈j. ad ℈iß. vel ℈ij. horâ unâ ante paſtum.

XI. *Aliæ* D. Plateri.

℞. Aloës ℨiij. Rhabarb. pulveriſ. & aq. Cinam. adſperſ. ℨiß. Agarici Troch. ℨj. Myrrh. el. Gum. Ammoniaci in aceto diſſol. aa. ℨij. Croci ℈iß. Camphor. ℈j. Ol. Zedoar. gt. iij. Cum Sir. Scordii fiat Maſſa ejusdem cum Pilulis peſtilentialibus *Avicennæ* & *Ruffi* efficaciæ, & tempore graſſantis peſtiferæ luis feliciſſimi uſus.

XII. *Aliæ* D. Reineſii.

℞ Aloës ſucco Abſinth. imprægnat. Agarici Troch. Terebinth. Cypr. Rhabarb. aa. ℨvj. Myrrhæ, flor. Sulphur. aa. ℨij. Extr. Hellebori nigr. ℥iß. Xyloaloës, Croci aa. ℈ijß. Miſce cum aceto peſtilentiali q. ſ. fiat Maſſa.

XIII. *Aliæ* D. Mylii, *Pharmacop. Spagyr. Pract. l. 1. c. 4.*

℞. Aloës lot. ℨj. Boli Armen. Croci aa. ℨß. Spec. Hier. Picr. ℨj. Myrrhæ ℥ß. Maſtich. ℨiß. Rhabarb. ℨß. Diagrid. ℨij. Cum vino formentur Pilulæ.

XIV. Pi-

XIV. Pilulæ Peſtilentiales Alberti Ducis Bavariæ apud Quercetanum reperibiles Pharmacop. dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 122.

℞. Croci, Myrrhæ, Camphoræ, oſſis de Corde C. Spodii aa. ʒj. Ligni Aloës, Been alb. aa. ℈iß. Terræ ſigillat. ver. ʒij. flor. Sulph. ʒj. Cort. & Sem. Citri, Caryophyl. Zingib. albi aa. ℈ij. Ambr. ℈j. fragm. Hyacinth. Smaragd. Granat. aa. ℈iß. Agar. el. Rhabarb. opt. aa. ℥ß. Aloës ex veſicâ ad pondus omnium. Miſc. f. Pilularum maſſa: Doſis ʒß. paulò antè cibum capienda.

Si loco horum ingredientium craſſo tantùm modo præparatorum recipiantur illorum Extracta, remedium evadet multò præſtantius atque utilius.

XV. Pilulæ Polychreſtæ D. E. apud D. Frid. Hoffman. *Theſaur. Pharmac. p. 88.*

℞. Aloës Soccotrin. ℥j. Myrrh. ʒvj. Croci or. ʒj. Mithridat. ʒvj.

Pulveriſentur minutiſs. ac miſceantur in mortario cum Mithridatio, f. Pilulæ inſtar Piſorum minimorum: Doſis num. vij. horâ unâ & circiter antè cœnam: inſequente die leniter alvum ſubducunt, & ventriculo ac inteſtinis annatas ſordes abſtergunt, putredini reſiſtunt, omnemq́ue acorem in ſanguine tollunt, undè in febribus cujuscunque generis conveniunt.

XVI. Pilulæ precioſæ Cephalico-ſtomachicæ.

℞. Laudani opt. depurat. & præparat. ʒij. Maſtich. Succini alb. aa. ʒj. Macis ℈j. Nuc. Moſch. Myrrh. rub. aa. ℈ij. Ambr. Gryſ. Moſch. Croci or. Lap. Bezoar. or. aa. ℈ß. Cum Extracti Calami Aromat. ſ. q. fiat Maſſa, ex cujus ℈j. formentur Pilulæ num. vij.

XVII. *Pilulæ Splenetica.*

℞. Gummi Ammoniaci in aceto ſquillitico diſſoluti & ad juſtam conſiſtentiam cocti ℥j. Chalybis cum aceto Tamarind. præparat. Extr. Rad Filicis aa. ℥ß. Tartari Vitriolati, Aloës non lotæ aa. ʒij. Magiſt. Myrrh. rubr. Maſtich. aa. ʒj. Salis Abſinth. Scolopendr. Centaur. min. aa. ℈iß. Sem. Fraxini, Croci or. aa. ℈j. Miſc. & cum ſucc. Fumar. inſpiſs. f. l. a. MP. quæ ſervetur in alutâ madefactâ Oleo Benzoino: poſteà tempore usûs cum Olei Roſmar. ſ. q. f. Pilulæ utiles in obſtructionibus hepatis atque ſplenis, ac in ejusdem tumoribus ſcirrhoſis. Vid. Mynſ. Sect. 6. p. 149. 150.

XIIX. *Pilulæ* Riverii *ad affectus lienoſos.*

Philippus Müllerus Myſter. Med. p. 118. annotat, *Quercetanum* quidem in Pharmacopœâ Pilulas *Riverii* deſcripſiſſe, ſed veram earum deſcriptionem, quæ hactenus non ſunt edita, hanc eſſe:

℞. Gum. Ammoniaci, Bdellii el. aa. ℥j. diſſolvantur in aceto ſcyllitico, & per pannum rarum trajiciantur, add. Maſtich. Benzoe, Myrrhæ aa. ʒiij. Aloës non lotæ ʒß. Croci ʒijß. Salis Abſinth. ʒiß.

Omnia ex arte præparata incorporentur cum Sirupo ex Abſinthio. Fiat Maſſa, quæ conſervetur in alutâ madefactâ Oleo Aniſi & Fœniculi. Notandum autem, antè harum Pilularum uſum præcedere debere Clyſteres & Fomentationes ſuprà locum affectum ſplenis, continuariq; etiam poſt adſumtionem & uſum Pilularum, ut hâc ratione dometur materia: poſteà ad Confortantia viſcerum veniendum, methodo legitimâ procedendo ad ſanitatem perfectam.

XIX. *Pilulæ Antihypochondriacæ* Zwelferi.

℞. Pulv. Maſtich. el. Myrrhæ translucidæ, Olibani in granis,

nis, Succini albi aa. ℥ij. Croci opt. ʒiß. Rhabarb. ℥ß. Agar. Trochiſc. ʒij. Magiſt. Jalap. Amygdal. dulc. probè ſubact. ℥ß.

Miſce exactè, ſingulis tamen ſeparatim in pulverem priùs redactis: poſteà ſolvantur in mortario lapideo calido ad pultis formam

Pulv. Aloës Soccotr. ℥iv. cum ſ. q. Elix. P. P. addendo ſtatim Extr. Helleb. nigr. n. m. parat. ℥iß. & pulveres ſuperiores, it. Ol. ſtillatit. ligni Rhodii ℈j. f. ſ. a. MP. ex quâ formentur Pilulæ mediocres Piſorum ad inſtar, quarum iv. l. v. bihorium à cœnâ ſumendæ in obſtructionibus hypochondriorum, dolore capitis, aliisque affectibus, quibus evacuatione opus eſt: in ſexu utroq; feliciſſimè operantur.

Vid. Pharmacop. Reg. cl. 6.

XX. Aliæ D. Friderici Hoffmanni *Theſaur. Pharmaceut. p. 88. extantes.*

℞. Succi Abſinthii noſtr. ℔ij. in quibus diſſolve Aloës Soccotr. ℔j. & leni calore ad ſiccitatem iterum inſpiſſa, addendo Pulv. Roſar. r. ʒij. Maſtich. Myrrhæ, Olibani, Succini albi, Croci, Bacc. Lauri excort. aa. ℥ß. Reſin. Jalap. ℥j. Extr. Helleb. nigr. ℥ij. Miſce cum Elix. Propr. ſ. q. f. Maſſa, & conficiantur Pilulæ Piſorum magnitudine, quarum doſis n. vij. vel ix. trihorio à cœnâ.

XXI. Pilulæ fœtidæ Majerii *ad provocandos menſes.*

℞. Fecul. Bryon. ʒiß. Caſtor. Aſæ fœtid. aa. ʒj. Myrrhæ el. Croci aa. ℈j. cum Ol. Succini fiat MP. Doſis ʒß. vel ℈ij.

Sequentes videntur efficaciores.

℞. Fecul. Bryon. Caſtor. Aſæ fœtid. Myrrhæ, Opopan. Gum. Ammoniaci, Croci aa. ʒj. Salis Artemiſiæ ʒiij.

Extr.

Extr. Rutæ ℨij. Junip. ℨj. Ol. Sabin. ℈ij. Aloês opt. ℥ß. f. Maſſa; ſi neceſſum ſit cum ſucco Artemiſiæ, vel Rutæ vel Elix. Propr. doſis ℈j ℈ij.

XXII. *Pilulæ Hyſtericæ* Horſtii.

℞. Aloës Soccotr. ℨiij. Myrrhæ ℈j. Extr. Calami Aromat. Card. Bened. aa. ℈ß. Croci gr. iij. Rad. Gentian. Ariſtoloch. long. Dictam. aa. gr. v. Cum Rcob Sambuci f. Pilulæ, quarum doſis ℨß. per dies aliquot continuando.

Hiſce Author in impuritatibus uteri & menſium obſtructione à craſſis ac pituitoſis humoribus proveniente frequenter & cum ſucceſſu uſus eſt. Vid. Epiſt. Med. l. 2. S. 7. p. 481. Hoc paulò aliter deſcribit l. 1. p. 2. obſ. 5. p. 19.

XXIII. *Pilulæ de Styrace* Sylvii.

℞. Styrac. Calam. Succi Glycyrrh. inſpiſs. vel Extr. Olibani, Myrrhæ rubr. Opii Thebaici aa. ℈iß. Croci or. ℈j. Cum Sir. Papav. alb. f. Maſſa Pilularum.

Corrigunt ſerum ſalſum Maſſæ ſanguineæ, ac in defluxionibus ſalſis ac acribus ad pectus atq; pulmones utiliter adhibentur. Vid. Pr. Med. l. 1. c. 20. p. 210.

XXIV. *Pilulæ de Ammoniaco.*

℞. Aloës ℥ij. Gum. Ammoniaci aceto diſſol. Myrrhæ aa. ℨij. Maſtich. Spec. Diatr. Sandal. aa. ℈ij. Croci ℈j. Extr. Trochiſc. de Cappar. ℈ij. Salis Fraxini, Abſinth. aa. ℈j.

Cum Succo Roſar. f. Maſſa Pilularum, quarum potiſſimus in Quartanâ eſſe ſolet uſus.

XXV. *Pilulæ Angelicæ* Angeli Salæ.

℞. Fol. Senæ. Orient. mundat. ℥iv. Rhabarb. el. Agar. alb. Tro-

Trochiſc. aa. ℥ij. Succi Borrag. depurat. ℔ijß. infundantur per horas xxx. Expreſſioni adde Aloës lucidæ ℥ij.

Coquantur lentiſſimo igne in vaſe terreo vitreato ad Picis conſiſtentiam: deindè add.

Reſin. Rad. Angelic. Myrrh. Troglodyt. Croci opt. Salis Card. Bened. aa. ʒij. Spir. Salis com. gut. xxx. f. Maſſa ſ. a. Doſis à ℈j. ad ʒj.

Vid. Rhabarbarologiam Dn. *D. Tilingii* Part. 3. c. 4 p. 217. 218. Ubi harum Pilularum explicatio accurata exſtat.

Purgant benignè craſſos ac tartareos humores, ventriculi vicinarumque partium obſtructiones aperiunt, flatus incluſos diſſipant, ſtomachum roborant, & corruptioni reſiſtunt. Si quis actionem illarum acuere cupit, quandò purgandi ſunt robuſtiores, & qui difficulter moventur, cuilibet doſi tria vel quatuor grana Diagridii addantur.

XXVI. Pilulæ de Mercurio Horatii Augenii.

℞. Argenti vivi ℥ß.

Cum medullâ panis adhuc calentis manibus diu ſubige, ut in eam plumbaginem deponat: purgatum deindè Hydrargyrum in ſucci Limonum momento & Olei ex Myrrhâ deſtillati ℥ß. exactè miſceto, adjectâ Terebinth. Venet. aq. Roſar. lotæ ʒj. Tum adde

Auri puriſſimi arte Chimicâ in tenuiſſimum Pollinem redacti, vel ſi deſit, fol. auri ℥j. Ambr. ℈j. Spec. Diamarg. frig. Diatr. Sandal. aa. ʒij.

Fingito Maſſam, cui ſequentis Magmatis ℥iß. admiſceto:

℞. Fol. Senæ ſel. ℔j. Rhab. in fruſtula diſſect. ℥iv. Rad. Helleb. nigr. arefact. ℥j.

Diem unum in Oenoctagmate macera, deindè exime ac ſepone, & aliud affunde, idque rurſum transactis duodecim horis expreſſum cum priore miſceto, & vitreo vaſe exceptum in Diplomate exhalare ſinito, atque relictum Magma ad uſum ſervato.

Hujus compoſitionis ʒß. datur quindecim alternis diluculis tribus horis ante cibum, idque alternis menſibus, interjecto Balneorum & aliorum præſidiorum uſu ad curandam Elephantiaſin.

Caput V.

Extracta Myrrhæ Sodalitio clara exhibet.

Extractum, docente *Ronfincio*, eſt optima vegetabilis eſſentia, à craſſiore corpore per idoneum menſtruum, ſeparata beneficio digeſtionis, & evaporatione ſeu extillatione ad conſiſtentiam redacta. Vid. Chim. in artis formam redact. l. 4. S. 3. cap. 1. p. 241. *Sennert*. Inſtit. lib. 5. p. 3. S. 3. cap. 9. p. m. 1385. *Schröder*. Pharmacop. Med. Chim. l. 2. cap. 57. p. m. 205. ſeqq.

I. Extractum Polychreſtum Mynſichti.

Inſignitur hoc titulo, quòd in quamplurimis affectibus optatam locet operam & quoscunque humores obvios educat.

℞. Aloês Roſat. Fol. Senæ el. aa. ʒiv. Hermodactyl. alb. & Gum. Gialap. aa. ʒiij. Ellebori nigri, Mechoacan. Trochiſc. Alhandal. aa. ʒij. Gum. Peruviani, Myrrhæ rubr. Maſtich. el. Ammoniac. Sagapen. Opopan. Sarcocol. aa. ʒiß. Agarici, Trochiſc. Baccar. Ebuli exſicc. Rhabarb. el. aa. ʒj. Myrobal. Ind. & Citrin. Polypod. Querc. Epithymi opt. Sem. Cymin. Flor. Stœchad. arab. aa. ʒß. Caſtor. veri, Spicæ Indic. Caryophyllor. aa. ʒij. Mixta extrahantur l. a. optimo Spiritu Vini & fiat juſtæ conſiſtentiæ Extractum. Vid. Armament. Med. Chim. Sect. 3. p. 62.

II. Ex-

II. Extractum Marocoſtinum Mindereri.

℞. Mari veri, Croci or. aa. ℥ij. Agar. albiſs. Coſti Indici acris, Myrrhæ finiſs. aa. ℥iij. Ammoniaci ℥vj. Rhabarb. opt. ℥iß. vel ℥ij. Ligni Aloës ℥j. Aloës Succotr. ℥vj.

Præparatio.

1. Ammoniacum ſolvatur in aceti Scyllitici ℥iij. 2. Myrrha ſolvatur in aceti Rutacei ℥iß. 3. Aloë ſolvatur in Succi Roſarum ℥xii. Succi Citri ℥viij. Fiat horum Mixtura & indatur cucurbitæ. 4. ℞. Succor. Apii, Fœnic. Abſinth. aa. ℥j. Cum hiſcè in pulticulam redige Rhabarbarum aquâ Cinamomi irroratum, cui admiſce Tartari Vitriolati ℈iv. 6. ℞. Succi Citri, aq. Roſar. aa. ℥j. Miſc. & hoc liquore irrorentur Coſtus verus, Crocus orientalis, Marum verum & lignum Aloês. His omnibus cucurbitæ inditis & commiſtis affundantur Aquæ ſequentes:

Aq. Borrag. Beton. Card. Bened. Fumar. aa. ℥viij. Agrimon. Centaur. min. Cinam. Veron. aa. ℥x.

Cucurbita cum alluto alembico ponatur in MB. tepido per triduum, poſteà clarum percolando ſeparetur, Tinctura inſpiſſetur in Balneo ad Sirupi conſiſtentiam, poſteà leni calore evaporentur ad Pilularum conſiſtentiam.

S. Extractum Marocoſtinum primum. Fecibus relictis adde liquorem abſtractum, iterumque Tincturam extrahe, ac maſſam reliquam leviter exprime: paretur indè Maſſa Pilularum Marocoſtinarum ſecundæ extractionis.

Ex his Extractis duobus unum commiſcendo confici poteſt.

Vires hujus Extracti petantur ex Aloëdario Authoris: Judicium verò ſuper illud vid. apud Zwelferum in Animad. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 136.

III. *Extractum Antipeſtiferum ſive Antidotus Antipeſtivera D.* Gaſtonis.

℞. Succor. Scordii, Rutæ, Card. bened. Ulmar. Menthæ Criſp. Salviæ aa. ℥iv.

Depurentur in MB. ſ. a. Unciis x. adde

Rad. Angelic. Zedoar. aa. ʒj. Dictamni, Cort. Citr. aa. ʒß. Cinam. ʒvj. Myrrhæ el. ʒij. Croci ʒiijß. Camphor. ʒj.

Digerantur in MB. per triduum, deindè exprimantur: expreſſis adde

Theriacæ opt. ℥iß. Confect. de Hyacincho, Alcherm. aa. ℈iß. Margar. præparat. Corallor. rubr. præpar. C. C. præpar. aa. ʒij. Spec. Diambr. Elect. de Gemm. aa. ʒiij. Unicornu veri ℈iß. Pulv. Bezoard. Aurei ʒj.

Omnia denuò digerantur in MB. per triduum; per Alemb. igne vaporoſo deſtill. ut remanentia ſit in forma liquidâ Extracti: Aqua per ſe ſervetur uſui: Vires titulus indigitat.

IV. *Extractum Alexiterium D. D. Z. apud* Frid. Hoffmann. *Theſaur. Pharmac. pag. 75.*

℞. Rad. Angelic. Carlin. Scorzon. aa. ℥ij. Zedoar. Contrayerv. aa. ℥ij. Fol. Scordii noſtr. Rutæ hortenſ. aa. M iij. Cort. Citr. rec. Aurant. rec. aa. ℥iß. Croci opt. ℥ß. Succini albi ℥iß. Myrrhæ el. ℥ij.

Inciſa & contuſa immitte cucurbitæ vitreæ, quibus ſuper adfunde

Spir. Vini rectif. ℥viij.

ut ſaltem Species nonnihil humectentur, factâ maceratione unius diei, abſtrahantur in MB. Spiritus Vini affuſi ℥iij. quo interim aſſervato ſpecies prænominatæ cum Spiritus Vini q. ſ. extrahantur, & quidem repetitis affuſionibus & decantationibus ad totalem virium extractionem. Colaturæ poſteà omnes

nes filtratæ deſtillando in MB, abſtrahantur ad ℔j. qui liquor, cui etiam nonnihil reſinæ inhærebit, coletur per linteum & in diplomate ad Extracti ſpiſſitudinem evaporet, huic ſuperior ſeparata reſina prius in vitro exſiccata & denuò cum ſuperiori prius abſtracto ſpiritu à ſpeciebus ſoluta adjungatur & probè commiſceatur, additis

Ol. de Baccis Junip. ʒj. Citri, Cinam. aa. ℈j. Expr. Nuc. Moſch. ʒj. Prius cum Sacchari ſ. q. in Elæoſaccharum redactorum fiat Extractum.

Uſus ejus eſt inſignis in febribus malignis peſtilentialibus, ad malignitatem expellendam & ſudores eliciendos. Doſis ℈j. ad ℈jß.

V. Extractum Antipeſtilentiale T. d. B. à D. D. S. R. apud Eundem pag. 76.

℞. Primò, Theriacæ opt. ℥iij. Croci or. ℥j. fiat cum Spiritu Vini Extractum.

℞. Secundò, Flor. Sulphuris ℥j. Myrrhæ el. ℥ij. Ol. de Bacc. Junip. q. ſ. ad eminentiam quatuor digitorum. Ol. de Succino ʒj.

Digere per quatriduum, poſteà, filtra, & de hàc extractione adde priori partes duodecim.

℞. Tertiò, Rad. Angel. Enul. aa. q. v. fiat cum Spiritu Vini Extractum, hujus partes xvj. adde prioribus, & digere ſimul calore leniſſimo in Alemb. clauſo per octiduum: tunc filtra & ad Extracti conſiſtentiam redige, cui adde Sal. C. C. volat. Succin. volat. aa. part. xij.

Eſt ſummum arcanum in peſte: Doſis à ℈j. ad ℈iß.

VI. Extractum Rhabarbari Compoſitum Chimici cujusdam famigeratiſſimi.

℞. Pulpæ Colocynthid. diagrid. aa. ℥ij. Agar. albiſs. & leviſs.

viſs. ℥j. Rhabarb.opt. Cort. Rad. Helleb. nigr. Fol. Sennæ aa. ℥ß. Cinam. ʒiij. Flor. Roſar. r. Maſtich. Ligni Aloês, Myrrhæ, Cortic. Rad. Aſari, Spicæ Nardi, Styrac. liquid. aa. ʒj. ℈ij.

Pulveriſanda pulveriſentur in cucurbitâ capaci Spiritui Vini infundantur, Alembico cæco contegantur, in calore æquali per xiv. dies conſerventur, deindè fortiter exprimantur, & Eſſentia maximè extrahatur: reliquum in pelvim vel ſartaginem ex aurichalco funde cum ℥iij. Aloës præparat. ad ſpiſſitudinem coq. in vitro Sacchari reſerva, & cum nimis ſpiſſum fuerit, aliquid de abſtractâ Eſſentiâ affunde.

Salutatur Catholicum ſivè univerſale Medicamentum, propter virtutes inſignes, quibus præditum eſt. Doſis ℈iß. vel ℈ij. ad ſummum.

VII. Extractum Emmenagogum.

℞. Extr. Sabin. Filic. Flor. Calend. Centaur. min. Ariſtoloch. Artemiſ. Meliſs. Matricar. Angel. āā. ʒj. Myrrhæ ʒij. Croci ʒß. Caſtor. ℈ß. Borrac. ʒij. Fecul. Rad. Bryon. ʒiiß.

Miſc. Vid. D. Bierling. Append. Medicam. varior. p. 58. 59.

CAPUT VI.

Trochiſcos, quos Myrrha nobilitat, producit.

GRæci ad formam reſpicientes κοκλίσκυς & ἀρ]ίσκυς Trochiſcos adpellarunt: Latini paſtillos & orbiculos vocant. Uſus horum in Praxi ſatis frequens eſt, & nonnunquam per ſe, nonnunquam aliis medicamentorum formis, uti Pilulis, Electuariis, & Tabulis admiſcentur: Suntque, *Sennerto* Scriptore, Inſtit. lib. 5. p. 3. S. 3. cap. 21. p. m. 1461. Medicamenta ſolida cohærentia, ex convenien-

tibus cum liquore exceptis conſtantia, figurâ ſeminis lupinorum communiter effiĉta, circumferentia nonnunquam rotunda, nonnunquam augulari, utraque tamen ſuperficie plana, eo fine præcipuè inventa, ut Medicamenta in pulverem redaĉta ſub hâc ſolidâ figurâ adverſus aëris injurias tutius conſervari poſſint. Sunt verò Trochiſci vel purgantes, vel alterantes, roborantes, interni vel externi uſûs &c.

I. *Trochiſci Narcotici* Fernelii.

℞. Gum. Arab. Tragac. Amyl. aa. ℥ß. Ceruſſæ lotæ Aquâ Roſar. ʒvj. Styrac. Calam. Myrrhæ, Caſtor. Opii Sapâ ſoluti aa. ℈iv. Croci ℈iß.

Trita excipiantur Mucilag. Pſyllii ex Aquâ Roſar. apparata, ſignenturque Trochiſci.

Utiles apprimè ſunt in contumacibus capitis, dentiumque cruciatibus.

II. *Trochiſci de Sandaracâ pro fumo.*

℞. Sandaracæ opt. ℥xj. Aſæ Dulc. Styrac. Calam. aa. ʒiij. Myrrhæ rubr. Olibani aa. ʒij. Maſtich. el. Roſar. rubr. aa. ʒv. Succini albi, Sem. Nigel. Rom. Coriandri præparat. aa. ℥ix:

Pulveriſata miſceantur, & cum infuſione faĉtâ in Aquâ Roſar. fiant Trochiſci parvi pro ſuffitu in ſiſtendis omnibus Catarrhis ſaluberrimi: Videntur tamen commodius in praxi quotidianâ adhiberi poſſe in formâ groſſi pulveris, judicio D. Weidneri in Pharmacop. ſeleĉtâ manu ſcriptâ.

III. *Trochiſci Peſtilentiales pro fumo.*

℞. Raſur. Cornu Caprin. ℥iß. Succini Citr. Myrrhæ rubr. aa. ℥j. Ligni Junip. Sabin. aa. ʒvj. Rad. Enulæ Camp. Angel. Horten. Cort. Betulæ propè radicem arboris deciſ. aa. ℥ß. Fl. Sulphur. ℥iij. Herb. Rutæ hortenſ. Alliar. aa. Miij.

aa. Miij. Fol. Quercus ℥iv. Miſc. & cum Tragacanth. in Aq. Scordii ſolut. f. Trochiſci.

IV. Alii D. Rolfincii *interni.*

℞. Pulv. Rad. Angel. Pimpinel. aa. ʒij. Valerian. ʒj. Zedoar. ireos aa. ʒß. Cort. Citr. Siccat. ℈ij. Caryophyll. Nuc. Moſchat. aa. ʒj. Sandal. Citr. Cinam. aa. ℈iß. Myrrh. el. ℈ij. Boli Armen. præpar. ℈iv.

Cum infuſ. Tragac. Aq. Roſar. fact. add. Moſch. Alexandr. gr. iv. Sacch. albiſs. ℥iij. f. Trochiſci.

Uſus horum Trochiſcorum internus eſt, quatenus ſub linguâ tenentur præſervationis gratiâ in Peſtilentiâ.

V. Alii pro fumo in Peſte.

℞. Flor. Sulphur. ʒvj. Myrrh. ℥ß. Benz. Styrac. Calam. aa. ʒj.

Cum ſ. q. Mucilag. Tragac. cum Aquâ aliquâ præſervativâ præpar. f. l. a. Trochiſci pro uſu tempore peſtis.

VI. Alii pro Suffitu.

℞. Sulphuris Flavi Crudi ℥j. Aſæ Dulc. Myrrhæ aa. ℥ß. Caryophyll. ʒj.

Tenuiſſimè pulveriſata & per ſetaceum trajecta Extracto Baccar. Junip. quod vulgò Theriacam Germanorum vocant, excipiantur ad formandum Trochiſcos.

VII. Trochiſci Pectorales D. Weidneri.

℞. Flor. vel Lactis Sulphuris ʒij. Benz. ℈j. Aloës Soccot. gr. viij. Myrrh. el. ℈j. Croci ℈ß. Sacch. Cand. alb. ℥ij.

Cum Gum. Tragac. Mucilagine formentur Trochiſci: Doſis gr. xv. in Aq. Veronicæ ad profligandum aſthma exhibendi.

VIII. Tro-

VIII. Trochiſci contra Molas.

Rodericus à Caſtro lib. 3. de Morb. Mul. c. 7. præmiſſis præmittendis hos Trochiſcos parat.

℞. Cinam. Myrrh. aa. ℈ijß. fol. ſicc. Rutæ, Sabin. Puleg. Calaminth. Gummi Sagapen. Opopan. aa. ʒj. granor. Junip. Cardamom. Mentaſtr. aa. ʒß. Miſc. f. Trochiſci, quorum detur pondus drachmarum duarum.

IX. Trochiſci pro fumo in Ulceribus narium.

Rondeletius tales conficit ad ſuffiendum pro exſiccatione:

℞. Ladani puri, Hypociſtid. Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Styrac. rubr. & Calam. Cort. Thur. Sandarach. Arab. Auripigm. rubr. aa. ʒij. Excipiantur cum Terebinthinâ.

CAPUT VII.

Aquas deſtillatas compoſitas Myrrham continentes proponit.

INter effecta Chimica liquida non ultima tenent ſubſellia Deſtillata, in horum præparatione excellere, eſt, juxta Illuſtris *Rolfincii* judicium, inter præſtantes eminere, eam excolere, eſt ſummô homines cumulare beneficiô, & ſummâ ſeipſum beare voluptate: Sunt verò & appellantur Deſtillata juxta Eundem, quæcunque beneficiô caloris in vaporem res virtute medicamentosâ præditas reſolvunt, ut deindè guttarum, ſtillarumvè in modum proveniant, ac in vas recipiens derivent. Eliciuntur verò per deſtillationem Aquæ, Spiritus, & Olea. Aquæ in officinis diverſimodè paratæ proſtant, dicunturque ita, quòd ad aquæ naturam propiùs accedant de eſſentiâ medicamenti aliquid continentes, verùm illud aqueâ

humiditate dilutum ac miſtum, id quod potiſſimùm de Aquis deſtillatis ſimplicibus intelligendum, cùm quælibet Compoſita Aqua illorum medicamentorum vim inſigniter contineat, ex quibus concinnatur. Porrò Aquæ per deſtillationem paratæ maximâ ex parte intrà corpus dantur, quamvis interdum etiam aliquæ extrinſecus adhibeantur, quibus & cordis & patentium vaſorum regio in Syncope, & reſolutæ partes in Paralyſi ſalubriter madida redduntur. Pergimus itaque ad quasdam Aquas deſtillatas Compoſitas, quarum compoſitiones Myrrhæ additione illuſtrantur: Sit itaque

I. *Aqua Theriacalis compoſita* D. Gaſtonis.

℞. Theriac. opt. ℥ijß. Myrrh. ℥iß. Terræ ſigillat. ℥j. Caſtor. ʒij. Croci ʒj. Spirtus vini opt. ℥vij. Aq. Caryophyll. ʒiß.

Miſta digerantur per dies xij, poſteà deſtilla bis vel ter: circulentur in MB. per dies octo, iterumq; deſtill. in hâc aquâ diſſolve Camphoræ ʒij, Calcis Auri grana aliquot.

II. *Alia Theriacalis* D. Steinmez, *apud* D. Bierling. *pag. 38.*

℞. Rad. Valerian. Angel. Oſtrut. Petaſitid. aa. ℥iß. Fol. Rutæ, Scord. Card. bened. fl. Calend. aa. Miiij. Tunic. Mij. Myrrhæ ſel. ℥iß. Bacc. Junip. ℥iij.

Inciſa & contuſa minutim macerentur xxiv. horas in vini Rhenani ℔vi. Succi Citri ℔ij. Aceti acerrimi ℔ß. adde Camphor. Spir. vin. diſſol. ʒj. Theriac. Androm. Mithridat. Damocr. aa. ʒvj. Deſtilla organis vitreis lege artis.

III. *Aqua Theriacalis Camphorata* Crollii.

℞. Theriacæ Venetæ ℥v. Myrrhæ Alexandr. ℥ijß. Cinam. ſel.

ſel. (vel potiùs Caſſiæ lign.) Croci or. integri aa. ℥ß. Camphor. ʒij.

Affunde Spiritum vini optimè rectificatum, vel ſi ad manus ſit è Sem. vel Rad. Angelicæ præparat. qui efficacior eſt, ad eminentiam 3. vel 4. digitorum, ac in vitro clauſo in leni calore cinerum Tincturam extrahe: per inclinationem Tincturam vel Spiritum tinctum aufer, & affunde recentem Spiritum tamdiu, donec non amplius tingatur. Spiritum vini tinctum poſteà ad medietatem ſaltem abſtrahe, reliquum maneat cum Eſſentia extracta, cui addas Spir. Tart. ℥vj. ſicq; ſimul per octiduum vel xiv. dies circulabis & digeres.

Vires & uſus maximè in Peſte elucent: infectus nempè intra xv. horas, ſcilicet à primâ infectione, ſumat cochlear unum in Aquâ Cardui benedicti, ſudet horis duabus, & ab hâc potione ad cibum & potum capiendum ad minimum ſex horas interponat.

Pectus purgat & omnia membra corporis principalia confortat, & ſi quæ labes illis adſperſa ſedet, & in priſtinum ſtatum ea reducit, & præcavet, ne in poſterum facilè lædantur.

Illis benè confert, qui Hydrargyro fuerint inuncti, ſuâ enim vi omnes nervos muſculosque ac medullam penetrat, & quicquid noxium reperit, corrigit atque expellit. Sanguinem optimè purificat, hinc in morbo Gallico, ſcabie pertinaci ac verminosâ progenie, tremore item cordis, Ictero, Pleuritide, febribus oppidò adhibetur.

IV. Aqua Diaphoretica Paracelſi.

℞. Theriac. opt. ℥v. Myrrh. opt. ℥ij. Croci ℥ß. Miſc. & affunde Spir. Vini opt. Canthar. dimid. deſtilla in MB.

V. Aqua Splenetica D. Mavii, *apud* D. Bierling. *in Append. Medic. varior. pag.* 28.

℞. Splen. bovis caſtrati n. j. Croci or. ʒj. Myrrhæ ℥ß. Affunde vini optimi q. ſ. ſtent in digeſtione:

℞. Cort. Tamariſc. Frax. Cappar. Rad. Polypod. Fœnic. Petroſel. Aſparag. Ruſc. Apii aa. ℥ß. Cichor. ʒiij. Raphani ℥ijß. Herb. Heder. terr. Scolopendr. Capillor. Ven. Filicis, Cuſcut. Cochlear. Naſturt. aa. Piij. flor. Borrag. Buglоſs. aa. Pij. Roſar. Piij. Sem. Naſturt. ʒij. Agni caſti ʒiſs. Fœnic. ℥ß. Aniſi ʒij. Terebinth. ℥ß. Gum. Ammon. diſſol ʒij.

Omnia benè conciſa & contuſa addantur prioribus cum Succ. Cochlear. ℥iij. Naſturt. ℥vj. Becabung. ℥iv. Deſtilla per veſicam.

Vires Aqua hæc ſuas eximiè exerit in affectionibus lienis plurimis, uti ejus obſtructione, duritie ac Scirrho, affectu Hypochondriaco atque Scorbutico, aliisque, ubi vaſa expedienda veniunt, & Succi Tartarei moleſtiam gignunt.

VI. Aqua Hyſterica compoſita D. Sennerti.

℞. Viſc. quern. Rad. Leviſt. Pæon. aa. ℥ij. Myrrhæ rubr. ℥ß. Zedoar. Sem. Paſtinac. ſilv. aa. ℥ij. Affunde Aq. Matricar. ℔iv. Vini albi opt. ℔iij. ſtent in infuſione per dies decem: poſteà deſtillentur.

Uſus ejus eſſe poteſt in ſuffocatione Hypochondriacâ, ſi ori præfocatæ cochlear unum & alterum infundatur. Vid. Med. Pract. lib. 4. part. 2. Sect. 3. cap. 4. p. m. 242.

VII. Aqua Hyſterica alia.

℞. Caſtor. ℔ß. Rad. rub. tinct. leviſtici, Pæon. Ariſtoloch. rot. veræ: Ariſtoloch. rotundæ com. Calami Aromatici aa. ℥iij. Rad. Dictamn. albi, Valerian. Helenii, Gentianæ aa. ℥ij. Oſtrutii, Eryngii, Ruſci, Coſti amari. Sagapen. Myrrhæ aa. ℥iß. Bacc. Lauri, Junip. Sem. Seſel. aa. ℥j. Piper. nigr. Croci or. Zingib. albi, Sem. nigel. aa. ℥ß. fol. Matricar. Miij. Meliſs. ver. Lavend. Majoran.

joran. Thymi āā. Mij. Polii montani, Artemiſ. rub. Origani Cret. Menth. Calaminth. Centaur. min. Praſſii, Saturejæ, Pulegii āā. Miß. Sabinæ, Salviæ, Fol. Rutæ, Scord. āā. Mj. Flor. Anthos, Meliſs. Abrotan. āā. Mß. Spec Diateſſar. ℥iij. Diacalaminth. ℥ij.

Contundantur & incidantur ſingula, ut decet, mixta dein macerentur per dies & noctes octo in Vini Rhenani ℔ xij. Aq. Pulegii ℔viij. Artemiſ. Meliſs. āā. ℔ij. Succi Limon. deſtil. ℔j. Fiat deſtillatio in organis vitreis per MB. ſervetur ad uſum.

VIII. Aqua Arthritica D. Tilemanni.

℞. Vitrioli Ungarici ℔j. Tartar. albi ℥iij. Mumiæ, Maſtich. Olibani, Myrrhæ, āā. ℥ij. Gum. Ammoniaci, Bdellii, Opopan. āā. ʒiiß. Hederæ ℥ij. Mellis Crudi ℔ij. Spir. Vini ℔iv. f. ſ. a. Deſtillatio.

Uſurpari poteſt Aqua hæc extrinſecus in immanibus Arthriticorum cruciatibus ad demulcendam ſeroſorum humorum ferociam & ad fluxiones ad articulos avertendas.

IX. Aqua Traumatica D. Agricolæ.

Agricola Tr. 3. Chirurg. parvæ pag. 396. ſequentem Aquam ad venenata vulnera ſeu malignum morem induentia magnis mactat præconiis:

℞. Rad. Angel. Tormentil. Mandragor. Croci Metallorum cum Spir. Salis fixat. Croci opt. āā ℥iß. Boleti Cervini, Myrrhæ āā. ʒvj. Cort. Citr. Ligni Saſſafr. Baccar. Junip. C. C. Raſpati āā. ℥j. Terræ Sigill. ℥ij. Theriacæ ℔ß.

Miſce omnia & cum Vini Malvatici ℔iij. l. iv. digere calore leni, poſteà deſtillentur per Alembicum.

X. Aqua abſtergens, ſiccans & conſolidans.

℞. Vini Hiſpanici ℥vij. Aq. Vitæ, Sulphur. & Camphorat. ℥iij

Mellis Roſ. ℥ijß. Myrrhæ, Aloês, Hepat. Sarcocol. āā. ʒij. Thur. Maſc. ʒiij. Rad. Irid. Illyr. Ariſtoloch. rot. Conſolid. maj. āā. ʒiß. Sem. Hyperici, Summit. Centaur. maj. minor. Millefol. āā. Pj. granor. Tabaci ʒij.

Deſtillentur aut ſaltem tuſa & pulveriſata bulliant in MB. vaſe Alembic. hermeticè clauſo ad conſumpt. tertiæ partis: Colentur.

Valet ad cavitatis impletionem, ſi imponatur.

Caput VIII.

Spiritus Compoſitos Myrrham continentes eligit.

SPiritus hoc loco notat halituoſum quendam ſpiritum, beneficio ac virtute Vulcani ex corpore miſto elevatum, qui licet adſtantis aêris frigore, atomis collectis, in liquorem condenſetur, nomen tamen non mutat. Prolicitur ex vegetabilibus, animalibus atque mineralibus. Vid. *Rolfincius* Chim. in Art. formam redact. lib. 3. Sect. 1. cap. 1. p. 132. Mineralibus equidem Spiritus vocabulum propriè non competit, cum fixioris ſint naturæ & vegetationis expertia: cum enim liquores illi Salinis conſtent particulis, quæ vi caloris à terræ ſuæ complexu propulſæ, indèq; fluorem adeptæ in aquam converſæ ſint, nihil aliud indè ſunt, quàm mineralium Salia reſoluta, quæ in corpore quodam retinente coagulari iterum poſſunt, diſſipatâ illorum humiditate. Vid. *Tiling.* Rhabarb. Curioſ. part. 3. cap. 16. p. 313.

Ex Vegetabilibus verò varii eliciuntur Spiritus, qui ſæpe numero Aquarum nomine veniunt: ita Spiritus Vini aqua ardens adpellatur: Spirituoſa nimirum eſſentia vix ita ſeparari ac purificari poteſt, ut nihil aquei relinquatur: quod manifeſtè animadvertere licet in Spiritu Vini, qui utut optimè

mè rectificatus ſit, ut accenſus totus deflagret, & nihil aquæ habere videatur, tamen ſi artis operâ ſpirituoſum illud, quod in eo eſt, quodque Salem Vini volatilem & Sulphur Chimici nominant, ſeparetur, multum adhuc aquæ ipſi ineſſe deprehenditur.

Notat itaque Spiritus ex Vegetabilibus prolectus illum liquorem, qui ſpirituoſis & Eſſentiam Medicamenti continentibus partibus abundat, atque à quo humiditas aquea maximam partem ſequeſtrata eſt: Hinc qui naturæ volatilioris ſunt Spiritus Vegetabiles è Foliis, Floribus, Fructibus, Seminibus, Aromatibus, &c. eliciuntur, qui fixioris, è Lignis, Corticibus, Viſcis, &c. promanant. Antequam verò ſpiritus producantur, fermentatio vegetabilium præcedat neceſſum eſt, de quâ Vulcani filii fuſius agunt, & noſtri inſtituti non eſt prolixè talia proſequi, ſed paradigmata quædam Myrrham in compoſitione comitem habentium Spirituum adponere capitis hujus ratio poſtulat.

I. *Spiritus Theriacalis* Unzeri.

℞. Theriacæ Venetæ ℥v. Myrrh. rubr. ℥iiß. Croci ℥ß. Spir. Vin. ℥x.

Indita omnia Cucurbitæ vitreæ lento balnei calore deſtillentur.

Spiritus hic expertiſſimus eſt in Peſte, & propinatur peſtiferè febricitantibus ʒiß. vel ʒij. Doſi cum hauſtulo Aq. Carduibenedicti vel acetoſæ: ad miraculum namque ſudorem pellit, ac ſeminarium venenatum & peſtilens in totum disjicit ac diſſipat.

II. *Spiritus Theriacalis Camphoratus.*

℞. Theriacæ Venetæ antiquæ ℥v. Myrrhæ rubræ ℥iiß. Croci ℥ß. Spir. Vini q. ſ.

Indi-

Inditis omnibus cucurbitæ vitreæ, impoſitoque Alembico cœco, in cujus roſtro prius ſint poſitæ ℈ij. vel ℈iij. Camphoræ: ſtent in infuſione per aliquot dies in loco calido, deindè fiat deſtillatio in MB. igne lentiſſimo, & ſic habebis Spiritum Theriacalem ſubtiliſſimum & penetrantiſſimum, qui vel ſolus ℈j. pondere cum uno vel duobus cochlearibus Aq. Card. Bened. exhibitus ad miraculum ſudorem provocat, ac putredinale fermentum, ſeminiumque venenatum diſcutit.

Notandum autem, Spiritum hunc dandum eſſe, antequam febrilis ardor aut capitis calor incrementum ſumſerit. Vid. Grulingius tr. de triplici Evacuationis univerſalis genere Part. 3. p. 41.

III. Spiritus Diaphoreticus Paracelſi.

℞. Theriacæ Androm. ℥vi. Myrrh. ℥ij. Rad. Petaſitid. ℥iij. Sperm. Ceti, Terræ ſigillat. āā. ℥iß. Rad. Hirundin. ℥j. Dictamni, Pimpinel. āā. ℥ß. Camphor. ℈j. Spir. Vini ℔iij. Stent octiduum in Sole vel alio calore. Doſis cochlear dimidium vel unum.

IV. Spiritus Sudorificus Felicis Wirzii *Chirurg. P. 2. cap. 17. p. 501.*

℞. Spirit. Vini ab omni phlegmate ſequeſtrati ℔j. Infunde vitro auguſti orificii & adde, C.C. raſpati ℥vi. Myrrhæ pulveriſatæ ℥j.

Obturetur orificium, & ſtent ita per octiduum: poſteà deſtilletur Spiritus, à fecibus: deſtillatum adfunde fecibus, & iterum deſtilla, & ſic tertiò repetatur. Hic Spiritus poſteà reſervetur in alio vitro anguſti orificii, cui imponatur Myrrhæ pulveriſatæ ℥j. C.C. raſpat. ℥ij. Mithridat. ℥ß. Camphor. ℈ij.

Probè muniatur orificium & uſui ſervetur. Doſis ℥iß. ℥ij. ℥iiß.

Caput IX.

Elixiria, quæ Myrrham amant, percurrit.

AN vocabulum Elixir origine Arabicum, an verò Græcum vel Latinum ſit, inter Authores Chimicos controvertitur. Vid. *Rolfinc.* Chim. in art. form. redact. lib. 4. S. 2. c. 1. p. 228. 229. Ubi ſimul genuinam ejus tradit acceptionem, quod ſcil. receptâ conſuetudine, quæ civitate jam donata, & officinis innotuit, deſignet liquorem ſpirituoſum, facultatibus præcellentibus, mediante infuſione imprægnatum, ſitq; medicina compoſita ad juvandum ex Speciebus variis, aromatibus & Vini Spir. ſeu Oleo conflata. Vel ſunt, juxta Frider. *Hoffmann.* Clav. Pharm. Schröder. l. 2. c. 52. p. 67. liquores balſamici ſpirituoſis medicamentoſis effluviis mediante infuſione & digeſtione imprægnati. Conveniunt multum cum Eſſentiis ſivè Tincturis liquidioris conſiſtentiæ. A *Paracelſo* magni æſtimantur lib. 8. Archidox. Ubi & ſex principaliorum mentionem facit: 1. Elixir. Balſami. 2. Salis. 3. Dulcedinis. 4. Quintæ eſſentiæ. 5. Subtilitatis. 6. Proprietatis. Vid. etiam *Schröderus* Pharmacop. Med. Chim. l. 2. cap. 52.

I. Elixir Proprietatis Paracelſi.

Medicamenta Deorum eſſe manus, ac proindè cautè ſtudioſèque diſpenſanda, ſanctè colenda, ac ingenioſè tractanda, rectè monet acutiſſimus *Chriſtianus Langius* Med. D. ac Profeſſor quondam Lipſiæ celebratiſſimus, in accuratiſſimo de Elixire hoc diſcurſu anno 1660. publicè diſputationis locô habitô: Contrarium ſi eveniat, meritò querelæ inſtituendæ, quæ uti in multis, inprimis arte Spagyricâ confectis pharmacis percipiuntur, ita etiam confirmantur exemplô Elixir. Pro-

prietatis hodienum, ſcribente prælaudato Medicô conſummatiſſimô: cujus præparatio uti hodiè vulgaris ſatis, ita quoq; abuſus ac depravatio enormis exiſtit.

Vocatur verò Elixir Proprietatis ideò, quod ipſius virtus quàmproximè accedat naturæ noſtræ, ſeu balſamo noſtro nativo, illique amica valdoperè, adpropriata, accommodata & convenientiſſima exiſtit: vel potiùs, quod propriô ſuô ſuccô humidôque radicali, i. e. ex ſe, in ſe & per ſe Elixir hoc confici debeat.

Author ac inventor divini hujus medicamenti *Theophraſtus Paracelſus* eſt, qui quamvis apud aliquos non benè audiat & artis ſacræ deformator potiùs quàm reformator ſalutetur, negandum tamen minimè eſt, in quàmplurimis egregium naturæ, mundique extitiſſe interpretem: arcanorum tamen Monarcham ac Philoſophiæ Principem ego vix appellarem: ſufficiat, ſatisque laudis ac exiſtimationis ſit, quod in re medicâ atq; Spagyricâ non parùm præſtiterit.

Propterea tamen non favendum cum *Cratone* hominibus perverſiſſimis ac mendacibus Paracelſiſtis, qui Metamorphoſes auri impudicè jactitant, & aurô homines credulos emungunt, non enim ſunt hi, qui artem ſervandorum hominum callent. Non piget hîc apponere ea, quæ *Caſparus Hoffmannus*, Profeſſor quondam in hâc Viadrinâ meritiſſimus in oratione de barbarie imminente ſuo jam tempore queſtus eſt. Fumoſi, inquit, Vulcani filii ſpondent & furnis metallicis miracula, jactant glorioſa in medicatione facinora, eructant magnificarum promiſſionum ampullas, tument, ut tantùm non crepent ſcientiæ opinione in maximâ rerum ignoratione. Tenent & alias artes, quibus nomen ſibi parant & crumenas exſugunt: captant exiſtimationem ex nomine *Paracelſi*, quod apud novitatum avidos gratioſum eſt, quaſi huic uni adſurrexerit & ſe nudaverit natura. Proprium eſt conſpuere monimenta artis noſtræ Principum, cognitionem naturæ totius ſibi attribuere, in ſe derivare artis peritiam omnem, aliis ignoran-

rantiam impingere, & nequiter de illorum exiſtimatione detrahere, ſimplicibus verborum præſtigias & fumos offundere: maximè fugitant illos, quibus ob animadverſam vanitatem ſuſpectos ſe eſſe metuunt, nugacitatis verò ſuæ admiratores & præcones colunt venerabundi, &c.

Verùm miſſis his ad rem ipſam, ipſumque Elixir hoc conficiendi modum, quem ipſe Paracelſus ſuo idiomate tradit, nos convertimus:

℞. Myrrhæ, Aloës hepaticæ, Croci aa. 1. Vierling (quarta pars libræ.)

Laß in Pelicano mit arenâ aſcendiren auf das mildeſte (quàm leniſſimo igne) 2. Monat/ darnach ſeparire per Alembicum das Oleum von denen fecibus ſine aduſtione herüber: das Oleum digerir mit circulato einen Monat lang im gleichen Gewicht/ darnach behalts.

Inventi & modi præparandi examen pluribus proſequitur anteà citatus D. Langius, ad quem Benevolum Lectorem remitto. Hic namque ſagaciſſimus Vir Elixir hoc ad officinalia ac vulgaria minimè refert, & minimè paratu facile medicamentum hoc judicat, ſed potiùs raram avem, nigroque cygno ſimilem æſtimat Paracelſicum hocce Elixir, ſive Balſamum Proprietatis. Vid. etiam *Rolfincius* Chim. in art. form. red. l. 4. S. 2. c. 5. p. 233.

Vires Illuſtris hujus medicinæ, quam non injuriâ panaceam diceres, tales ac tantæ ſunt, quæ dignis præconiis ſatis celebrari nequeant. Audiamus denuò ſæpiùs laudatum jam Dn. *D. Langium* de virtutibus benedicti hujus pharmaci in hunc modum verba facientem. Diſcendi causâ, ſcribit, *Paracelſus* multum terris jactatus & alto eſt, præſertim verò apud *Ægyptios* & *Arabes* tàm *Philoſophos* quàm *Medicos*, proptereà per aliquot annos etiam captivus remanſit, ubi cùm tantam mumiarum multitudinem (quæ nil aliud ſunt, quàm cadaverum corpora, quæ aromatum & unguentorum pinguedine adeò

condiuntur ac condenſantur, ut in modum picis induratæ reſplendeant, & ſic absque minimâ alicujus membri putrefactione in plurima ſecula conſervari integra poſſint) concerneret, & narium judiciô Aloës ac Myrrhæ cumprimis multum his unguentis ſeu balſamis admixtum colligeret, meditandi ac ſic argumentandi anſam accepit: ſi cadavera vermibus deſtinata à putrilagine ac corruptione per tot centena annorum volumina ſarta tecta ſervari poſſunt, quantò facilius feliciusque adhuc viventibus tantum hoc conſervandi beneficium accommodari, & ad medicinæ gloriam transferri poterit. Et hæc ipſa *Paracelſi* ſpeculatio tàm fœcunda poſtmodum fuit, ut egregius ingenii partus & illuſtris hæc medicina hinc in lucem prodierit, dum puriſſimam Eſſentiam, & ſpirituale Elixir ex hiſce balſamis ſeu balſamicis ſpeciebus conficere docuit, ut totum corpus & penitiora ejus latibula cuncta inſtar fumi perniciter penetrare, & putredinis malignas radices tàm potenter edomare quàm exterminare valeret. Cùm itaque ex aſtrali ſtemmate ſæpiùs laudata panacea & Elixir Proprietatis hoc philoſophicum fuerit oriundum, ipſi etiam aſtrales virtutes, quibus putredini ac corruptioni heroicè reſiſtit, atque ſic mortales à morborum tyrannide oppidò vindicat, emerito applauſu conceduntur. Hæc *Langius*. Plura de efficaci Elixiris hujus operatione ſcire qui deſiderat, authores adeat, inprimis *Crollium*, Baſil. Chim. p. 171. 172. qui profuſi ſunt in conſignandis ipſius elogiis, virtutibusque tradendis.

II. Elixir Proprietatis D. Scharlachii.

In Collectaneis ſuis Vir hic olim Celeberrimus Elixir Proprietatis minore labore in noſtrâ officinâ hîc præparari ſolitum proponit ſequentibus:

℞. Myrrhæ Alexandr. Aloës, Croci Orient. aa. ℥iv.

Pulveriſentur omnia diligenter, & in vitrum indantur, humectandó optimô Spiritu vini, ut fiat quaſi paſta: poſteà affunde

affunde Spir. Vitrioli Philoſophici ad eminentiam 4. l. 5. digitorum: ſtent in digeſtione, donec tingatur: deple ac affunde alium ſpiritum, ut & ille tingatur: quem ſimiliter deple: poſtremò affunde Spiritum Zedoar. & reſiduum extrahe quoque bis, tandem conjunge has duas tincturas, & digere per plures dies.

III. Elixir Proprietatis dulce Friderici Fiſcheri.

℞. Myrrhæ opt. Alexandr. Aloës Hepat. Croci or. ãã. q. v.

Contere & miſce optimè: huic pulveri ſuperfunde Spir. Salis ad ſupereminentiam quatuor digitorum in Pelicano lato optimè munito, & pone in MB. vaporoſum per duos menſes: poſtmodum miſce cum Spiritu Vini ac rurſus circulari permitte quatuor ſeptimanas: quibus finitis exime & transcola per chartam; ac rurſus inde Pelicano in aquam B. V. ponendo per dies 14, & evadet pellucidum inſtar rubini, dulce guſtu, & ad arcendos multos morbos medicamen convenientiſſimum.

IV. Elixir Proprietatis Purgans D. Rolfincii.

℞. Aloës, Myrrhæ ãã. ℥ij. Croci ʒij. Rhabarb. Gialap. Reſinoſ. aa. ℥j. Scammon. ℥ß. Sem. Ebuli. Fol. Senæ Alex. aa. ℥j. Sal. Tartari ʒiij. Cort. Citr. Aurant. aa. ʒij.

Pulveriſata inciſa ſ. a. Miſc. iisque affundatur Vinum Malvaticum Vini Spiritu exaltatum, & Vitrioli Spir. modico imprægnatum: per digeſtionem extracta Tinctura effunditur: conjuncta ſimul digerantur per ſex dies ac noctes, poſteà colentur per linteum ſubtile.

Vires leniter alvum ſubducendi placent, ſeſeque commendant in actu præſervationis ac curationis: Doſis ℈iß vel plus. Utendi modus in jure carnis vel pulli vel cereviſiæ cum pane coctæ. Vid. Chim. in art. form. red. l. 4. S. 2. c. 11. p. 337.

V. *Elixir Proprietatis album* Helmontii.

Extat hoc fragment. de arcanor. revelat. Tom. 1. p. 573. & ita paratur:

℞. Aloës, Lucid. Myrrh. opt. Croci aa. ℥j. Si plus ſumſeris, fruſtrà id factum reperies. Duo priora terantur accuratè: Crocus quia non teritur niſi exſiccatus, conglobatur tundendo: digerantur in vitro capaciori albo hermeticè ſigillato tamdiu, donec offa conglobata in fundo adparuerit, & oleum clarum in parietibus vitri circuletur: Tùm aperto vitri collo adfund: Aq. Cinamomi: deſtilla per Alembicum, donec nihil è roſtro cadat.

Vires: Liquore hoc tùm Quartana tùm continua fugatur. Qui noctu ſumſerat Sacroſanctum Viaticum, Helmontium in prandio convivam circa lectum habuit.

Epicriſis Rolfinciana hæc eſt: Hyperbole eſt manifeſta: Tanta huic medicamento adſcribi virtus nequit: error occurrere potuit in προγνώσει: Pro conclamato habitus æger ὁ κεκρατημένος ὑπὸ τοῦ νοσήματος, victus qui à morbo nondum erat. Vid. l. all. p. 235.

VI. *Elixir Proprietatis Antihypochondriacum atq; Scorbuticum.*

℞. Aloës, Croci, Myrrhæ aa. ℥ß. Spir. Antiſcorbut. ex cochlear. naſturt. Sedo murali, Radice Chelidon. min. & Raphani ruſticani parat. q. ſ.

Stent in digeſtione: terantur primò ſpecies in mortario vitreo cum modico Spiritus: pòſt Spiritus addatur. Liquor defuſus ſervetur ad uſum in benè munito vaſe.

Vires ex inſcriptione fiunt manifeſtæ. Vid. *Rolf.* l. c. p. 236. 237.

VII. *Elixir Peſtilentiale* Paracelſi.

℞. Spiritus Vini alcooliſati, qui accenſus nullum phlegma relinquit menſ. j. Theriacæ opt. ℥vj. Myrrh. ℥ij. Clavorum

rum Equorum ℥iij. Sperm. Ceti, Terræ Sigillat. Strig. ãã. ℥j. Rad. Vincetox. Pimpinel. Valerian. ãã. ℥ß. Croci ʒj. Contuſa, contrita ſ. a. miſc. in vitro : ſtent per dier. & noct. viij. intervallum Solis radiis expoſita, vaſe ad amuſſim clauſo : defuſus liquor virtute Simplicium imprægnatus ſervetur uſui.

Doſis, quantum cochleari dimidio vel integro adſumi poteſt, exhibeatur, ſtragulis benè aperto corpore &c. *Paracelſus* Tom. 1. lib. de Peſte ad Sterzingenſes cap. 1. pag. 358.

VIII. Elixir Peſtilentiale aliud.

℞. Aloës Hepat. ℥j. Rhabarb. opt. Theriac. Androm. ãã ʒij. Agar. Croci or. Myrrh. ãã. ʒj. Zedoar. Gentian. ãã. ℈iß.

Hiſce benè contuſis & inciſis adfund.

Spir. Vini opt. ℔ij. Stent in digeſtione & circulatione per dies aliquot : additâ Sacchari Candi albi q. ſ. ad emendandam Specierum amaritudinem. Tandem quod tinctum & extractum fuerit, per inclinationem eſt ſeparandum : materia in fundo reſtans Spiritu Vini eſt extrahenda, ſeparanda, ac priori liquori colorato immiſcendã, & ita Elixir jam paratum ad uſum reponendum.

Hoc ſingulis horis matutinis à guttulis vj. ad vij. & viij. in convenienti liquore exhibitum hominem per longum tempus à peſte & omni maligno aëre præſervat.

Si quis jam peſte vel etiam febri peſtilentiali correptus eſt, de hoc capiat unum cochleare, & hoc auxilio curabitur.

Confortat etiam memoriam, viſum acuit, membra omnia interna corroborat, dolores colicos ſedat, alvum ſemper ſervat laxam, & multa alia miranda in corpore humano præſtat.

Si ventriculus ciborum onere malè diſpoſitus deprehendatur, ſumitur cochleare dimidium, & ſtatim ſuperfluitates per ſudorem expelluntur. Vid. Rhabarbarolog. D. *Tilingii* p. 308.

IX. *Elixir Alexipharmacum.*

Habetur in Theſauro Pharmaceutico Cl. Hoffmanni pag. 63. & ſic conficitur.

℞. Spir. Baccar. Sambuci per fermentationem parati & optimè rectificati ℔ß.

Extrahe cum hoc Eſſentiam ex ſpeciebus Theriacalibus, addendo Croci ʒij. Myrrhæ el. ʒiij.

℞. Colaturam, in hâc diſſolve Balſ. Sulphuris cum Oleo Junip. & Succin. q. v. Sal. Succini volat. ʒiß. Cruor. C. volat. ʒj. Camph. ℈iv. Miſc. f. Elixir.

Vires: Eſt remedium balſamicum tàm præſervativum quàm curativum in febribus malignis & ipſa peſte. In præſervatione Doſis eſt à gutt. v. ad ℈ß. In Curatione à ℈ß. ad ℈j. In congruo vehiculo.

X. *Elixir Pectorale Aſthmaticum.*

℞. Rad. Gentianæ rub. liquirit. raſ. Ireos Flor. Enul. Ungulæ, Caball. ãã. ℥j. Cort. Scyllæ ℥ß. Salviæ, Veron. Roris Solis, Capillor. Ven. Hyſſop. Marrub. ãã. Mij. Pulmon. Vulp. præparat. num. ij. Myrrhæ rubræ, Benzoe ãã. ℥j. Cardamom. Cubeb. ãã. ℥ß. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. ãã. ℥j. Sem. Aniſi, Fænic. ãã. ʒiij. Urticæ Rom. ℥ß. Ocymi Caryophyllat. ʒij. Spir. Aniſi vel Junip. ℔x.

Stent in digeſtione per dies ac noct. iv. media hujus tincti liquoris pars lentâ digeſtione exhalet parum. Sign. Elixir Pectorale.

Vires: Pulmones frigidâ intemperie laborantes alterat, Tuſſi ac Aſthmati præſentaneâ operâ medetur. &c. Vid. *Rolf.* Chim. l. 4. S. 2. c. 3. p. 231. 232.

XI. *Elixir Pectorale Dn. D.* Michaëlis.

℞. Herb. Pulmonar. Italic. Gnaphal. Mont. Praſſii, Rorellæ, Scabioſ. Tuſſilag. Veron. Summit. Hyſſop. aa. Mj. Flor. Helen.

Helen. Scabioſ. aa. M. iv. Rad. Enulæ, Tuſſilag. aa. ℥j. Ariſtoloch. rotund. Ireos flor. aa. ℥ß. Myrrhæ rubr. el. Maſtich. Croci or. Succi liquirit. aa. ℥j. Cardamom. el. Cinam. aa. ℈iß. Benzoes el. ℥j. Styrac. ℥ß. Alipt. moſch. ʒiij. Sem. urtic. ʒiij. Naſturt. ʒij. Sacch. Cand. ℥iv.

Irrorentur Spiritu Sulphur. s. q. infund. poſteà Spir. Hyſſop. q. ſ. f. l. a. Elixir.

XII. Elixir Uterinum.

℞. Aloês Soccotr. Myrrh. aa. ℥vj. Croci or. ℥j. Extr. rad. Bryon. Angel. Zedoar. Caſtor. Meliſs. Matricar. aa. ℥j.

Irrora cum Spiritu quodam uterino: adde Spir. Vitrioli philoſ. q. ſ. Digere per noctem, poſteà ſuperadde Spir. Uterini q. ſ. & digere ad tres ſeptimanas.

Uſus in menſium ſuppreſſione, uteri frigidâ intemperie, ac ſuffocatione, flatibusque, lochiorum item emanſione.

XIII. Elixir vaporiferum precioſum.

℞. Elix. Citri ℔ijß. Myrrh. rub. Alexandr. Olibani, Succini albi aa. ℥iß. Maſtich. ℥j. Camphor. ʒvj. Aloês, Croci or. aa. ℥ß. Styrac. Calam. ʒij.

Miſc. ſ. a. macera per menſem, filtra, add. Aceti Bezoart. ℔vj. Spir. Tart. ℔ß.

Digere rurſus per dies xiv.

S. Köſtlich dampffmachend Elixir vor inficirte Logamenter.

CAPUT X.

Aceta quædam memorat, quæ gaudent Myrrhæ additione.

ACetum vini partus, quamvis vini vitium à *Plinio* Nat. hiſtor. l. 23. cap. 1. nominetur, nihilotamen minus in remedia tranſit ſaluberrima: in receſſu & amplexu namque ſuo fovet egregiam alexipharmacam virtutem: præstereà aperit, incidit, attenuat, putredini reſiſtit, obſtructiones aperit, quicquid nonnulli de adſtrictione fibrarum ventriculi, inteſtinorum, vaſorum lacteorum, viſcerumque meatus coarctatione ac vermiculis in ipſo contentis & ſub filamentorum ſpecie ac formâ apparentibus blaterant: de quibus videatur judicium magni *Rolfincii* Chim. in Art. for. redact. lib. 3. S. 1. cap. 14. pag. 141. ubi negat vermes eſſe, quin potiùs volatiles aceti partes ſalinas inſtar exilium argenteorum filamentorum, pugnantium ſubindè cum partibus Aceti ſulphureis, ut ſub clientelam ſuam ſubigant, annitentes ſcilicet, ut in ſuam naturam convertant, &c. Vid. etiam Cl. *Hoffmannus* in Clavi Pharmac. *Schröder*. lib. 4. p. 572. Ubi tamen vinum vel acetum in vappam planè degeneraverit, vitiumque grande contraxerit, vermes veros produci tunc poſſe, negari nequit.

I. Acetum Theriacale Dn. D. Timæi à Guldenklée.

℞. Confect. Orvietan. ℥ij. Diaſcord. Francaſt. ℥iß. Theriacæ Androm. ℥j. Rad. Angel. Contrayerv. Enul. Pimpinell. Tormentil. Scorzon. Dictamn. albi, Petaſitid. aa. ℨvj. Fol. Scordii, Rutæ, Millefol. aa. Mj. Flor. Calend. Tunic. aa. Mß. Cort. Fraxin. Citri aa. ℥iß.

Bacc.

Bacc. Junip. ℥ijß. Macer. Zedoar. ana ʒiij. Camphor. ℈ij. Croci ʒj. Myrrh. el. ℥ß. Aceti ex ſucco Rubi Idæi q. ſ. Miſc.

Stent in Infuſione locô calidô benè tecta, donec extrahatur tinctura, cujus Colatura ſervetur ad uſum. Vid. Caſ. Medic. p. 393.

Acetum hoc nobiliſſimus Author feliciſſimô ſucceſſu præ aliis variisque tentatis remediis expertum habuit in peſtilenti contagio, & quidem ſtatim in principio cum tantillo Diaſcordii vel Theriacæ, ad proliciendos ſudores.

II. *Acetum Mithridaticum* Mynſichti.

℞. Mithridat. Damocrat. Terræ ſigillat. aa. ℥j. Rad. Tormentil. Enulæ camp. Angel. aa. ʒvj. C. C. ſine igne calcin. Pulv. Serpent. Myrrhæ rubr. aa. ℥ß. Sem. Citri excort. Acetoſ. Baccar. Junip. aa. ʒiij. Fl. Calend. Tunic. aa. ʒij. Croci or. Caryophyll. Camphor. aa. ʒj. Aceti vini roſati q. ſ. Miſc.

In lue peſtiferâ morbisque Epidemiis valdè commendatur: reſiſtit quippè impreſſioni & præſervat à putredine: quin & lotionibus inſervit manuum pulſus, antequam quis in publicum prodeat, aut aëri externo ſeſe exponat. Sect. 23. p. m. 365. 366.

III. *Acetum Bezoarticum* D. Weidneri.

℞. Theriacæ Androm. ℥vj. Myrrhæ opt. ℥ij. Rad. Petaſitid. ℥iij. Pimpinel. Angel. Valerian. aa. ℥ß. Sperm. Ceti, Terræ ſigill. aa. ℥ß. Rad. Vincetox. ℥j. Camphor. ʒj.

Ex his Speciebus groſsô modô pulveriſatis fiat Maſſa inſtar Opiatæ: deindè in promptu habeas optimum vini acetum, quod dictæ Opiatæ in vitro ſuperfunde, & in calore extrahe

Tincturam, aliò ſubindè ſuperfuſô, donec non ampliùs tingatur: poſteà huic aceto tincto adde Spir. Tart. opt. rectif. ℥vj. & ſerva ad uſum officinæ.

IV. Aliud præſtantiſſimarum virium D. Andreæ Tenzelii.

℞. Theriacæ Andromachi ℥viij. Myrrhæ electæ ℥ij. Rad. Hirundinar. ℥j. Dictamn. Pimpinel. Contrayerv. aa. ℥ß. Terræ ſigillat. Sperm. Ceti aa. ʒvj.

Ex his Speciebus cum Theriaca in mortario fortiter contundendo fiat Maſſa inſtar Opiatæ. Quodſi Theriacæ quantitas minor ſit, quàm quòd omnia capere poſſit, nihil intereſt, ſi pondus ejus augeatur. Secundò in promtu habeas Spir. Tartari à fœtore non nimis rectificati uncias circiter ſex. Quandò ergò Acetum prædictum parare volueris, vel totam Maſſam vel partem ejus vitro injice, Acetoque vini ſuperfuſo calore Tincturam toties extrahe, quoties ſucceſſus ſequitur: denique collectæ omni Eſſentiæ adde Spir. Tart. prædicti in prædictâ quantitate: ſicque ſimul per octiduum aut diutiùs digerantur, tum res erit in vado.

Doſis ad præſervandum guttæ xv. aut xx. &c. per ſe, ſingulis diebus, necnon intrà octiduum vel quatuordecim dies cochl. unum ad provocandum ſudorem. Ad curandum verò ſine morâ, idq; ſemel atq; iterum cochl. unum.

V. Aliud Bezoarticum.

℞. Rad. Imperat. Angelic. Zedoar. Pimpinel. Dictamn. alb. Valerian. Tormentil. aa. ℥ß. Granor. Junip. ʒvj. Fol. Scord. Rutæ aa. Mj. Flor. Roſar. r. Lavend. aa. Piij. Styrac. Calam. Macis, Caryophyll. Myrrhæ rubr. Cort. Citri aa ʒiß.

Inciſa & contuſa craſſo modo infundantur in Aceti vini acerrimi

rimi ℔vj. ſtent ad Solem vel calidô locô per dies xv. Colatura ſervetur ad uſum. S. Gifft-Eſſig.

Caput XI.

Eſſentias & Tincturas Myrrhæ conſortio gaudere commonſtrat.

Quid vocabulum Eſſentiæ apud intimioris Philoſophiæ & naturæ Myſtas deſignet & quotupliciter accipiatur, docet *Angelus Sala* in libro, quem Eſſentiarum vegetabilium anatome inſcripſit: cap. 1. p. 2. Hunc Eſſentiæ nomen primum ferè in Chimicum forum eduxiſſe ſcribit *Rolfincius* Chim. in art. form. redact. lib. 4. Sect. 1. artic. 1. cap. 1. p. 199. Hôc locô nobis ſunt Extracta & Tincturæ liquidæ, in quibus menſtrua ſpirituoſa acida ac inprimis oleagi-noſa manent cum corporibus & operationum ſubjectis: quandò enim per balneum vel lentâ coctione atque evaporatione menſtruum planè ſeparatur, Extracti nomen adipiſcitur ſimpliciter.

Tincturæ vox etiam ambigua eſt, generaliter namque ita appellari ſolet Extractum liquidius coloratum, ſeu color à miſto ſeparatus. In ſpecie verò Tinctura eſt portio aliqua ſubſtantiæ propriæ corporis, ex quo extrahitur, cum concentratione virtutis & coloris in centro ſedem habentis, differens à reliquis corporis partibus, idoneô menſtruô ſoluta & exaltata, &c. Quid ſpecialiſſimè deſignet, non opus eſt adducere, cùm Chimici prolixi ſint in depingendâ illâ. Vid. *Rolfincius* l. c. p. 193.

I. *Eſſentia Hypochondriaca* D. Timæi à Guldenklée.

℞. Spec. Trochiſc. de Cappar. ℥ß. de Roſis, de Rhabarb. Eupator. Diarrhod. Aromat. Roſat. aa. ʒij. Myrrhæ

 el. ℥ß.

el. ℥ſs. Croci or. ʒij. Salis Abſinth. Tamariſc. Fraxin. Veron. Card. Bened. aa. ℈j. Tartari albiſs. ℥ij.

Affunde Aq. noſtr. Antihypoch. ex commixtione Spiritus Vitrioli aceſcentis ad eminentiam quatuor digitorum. Digerantur in MB. per dies ſeptem: poſteà colentur, menſtruoque ad medietatem abſtracto reſiduum ſervetur pro uſu. Vid. Caſ. Medic. p. 430.

II. *Eſſentia Hypochondriaco-Scorbutica* Ejusdem.

℞. Chalybis limaturæ ſubtiliſſimè præparat. ℥j. Salis Fraxini, Tamariſc. Abſinth. Veron. aa. ℈j.

Affunde Spir. Cochlear. ad eminentiam trium digitorum: ſtent in loco calido per triduum, agitenturque ſingulis diebus aliquoties: Colaturæ adde

Aq. Hypochondr. ℔iſs. Spec. Trochiſc. de Roſis, Rhabarb. Eupator. aa. ʒij. Cappar. ʒiij. Aloës Succotr. ℥ſs. Myrrh. el. ʒij. Croci or. ʒj.

Mixta digerantur in MB. per dies ſeptem, poſteà filtrentur per chartam emporeticam duplicem. Vid. Epiſt. 22. pag. 213.

III. *Eſſentia contra vermes.*

℞. Herb. Abrotan. Scord. Tanac. aa. Mj. Rad. Diptam. Filic. Zedoar. aa. ℥ſs. Flor. Centaur. min. Mj. Perſicar. Pij. Muſc. Corall. ℥iſs. Sem. Santon. Coriand. aa. ʒvj. Bacc. Junip. ℥ij. Myrrhæ opt. Theriacæ Androm. aa. ℥ſs.

Conciſa & contuſa infund. in ſ. q. Spiritus Juniperi rectif. Tinctum quod eſt ſeparetur, novus Spiritus affundatur, conjunctis liquoribus adde Spir. C. C. Sale volatili imprægnat. ℥ij.

Miſc. S. Eſſenz wider die Würme.

Fre-

Frequenti in uſu hæc Eſſentia eſt Cl. D. *Scharffio*, Collegæ honorando, quam proponit in Tractatu eleganti de Junipero conſcripto cap. 17. p. 231. cujusque beneficio in muliere XLI. annorum lumbricus excretus fuit inſignis longitudinis & latitudinis non aliàs ſolitæ, in capite cornu membranaceum, in ore lapillum album ervi magnitudine habens.

IV. Eſſentia Pectoralis Ejusdem deſcripta in ἀρκευθολογίᾳ *Curioſâ cap. 12. p. 158.*

℞. Gum. Benzoës, Myrrhæ rubr. aa. ℥iß. Sperm. Ceti, Croci or. aa. ℥ß. Extr. Helen. Junip. aa. ʒiij. Spir. Junip. opt. rectif. q. ſ.

Mixta omnia digerantur per aliquot dies, tinctum quod eſt, decantetur, novus Spiritus affundatur, conjuncti liquores exhalent parum, & ſerventur ad uſum. Conveniens eſt medicina in Aſthmate & aliis reſpirationis incommodis.

V. Tinctura Diaphoretica.

Shröderus Pharmacop. Med. Chim. l. 2. c. 85. ſequentem deſcribit Tincturam Diaphoreticam, quæ glaciata eliquat, reſinoſa diffundit, fuliginoſa efflat, putredinem balſamicâ ſuâ vi arcet, & ſoporiferis affectibus medelam affert.

℞. Rad. Zedoar. Angel. Calami, Aromat. Galang. Macis, Zingib. Cinam. Granor. Paradiſ. Piper. nigr. Caryophyl. Saſſafr. Sarſaparil. Ulmar. aa. ʒj. Aloës, Maſtich. Myrrhæ, Thuris, Camph. aa. ʒß. Moſch. ℈j.

Infunde in Spir. Vin. & Aq. Roſar. Moſchat aa. q. ſ. ut ſupereemineant digitos quatuor: adde ad maturandam putrefactionem.

Spir. Sulph. per camp. ℥ß. Salis Junip. ʒij.

Stent in loco calido per 14. dies.

Caput XII.

Olea, quæ in compoſitionibus ſuis Myrrham non adſpernantur, ſiſtit.

ELæologia ſivè doctrina Oleorum inprimis deſtillatorum parvi minimè eſt facienda, cum virtutes ſuas excellentes longè lateq; diffundant Olea deſtillata in affectuum præternaturalium inſtituendis curationibus. Plerumque cum aquis in deſtillatione herbarum de particulis Sulphureis participantium, ſeminum quoque ac aromatum unà eliciuntur. Spagyrici hæc Sulphureo adſcribunt principio: hinc nil aliud ſunt, quàm partes Sulphureæ ſubtiliſſimæ ex mixtis, virtute ignis, à craſſioribus terrenis in talem formam ac naturam ſeparatæ. Angelus Sala Hydrelæolog. Sect. 2. cap. 2. p. 67.

Calida ſunt atque inflammabilia igni præſertim propius admota: & quamvis à *Joſepho Quercetano* lib. 1. de defenſ. Hermet. Med. c. 11. frigidorum quoque Oleorum mentio fiat, tamen non audiendus, cum ignem & aêrem frigus paſcere nequeat, ſed occidat, juxta ἐπίκρισιν D. *Rolfincii* Chim. l. 3. Sect. 2. Art. 1. cap. 1. p. 174.

Nobiliſſimarum ſunt virium, & in exiguâ mole ac doſi potentiam fovent magnam, operationesq; perficiunt admirandas. Et quamvis deſtillatis Oleis potiſſimum ejusmodi effectus, tribuantur, nihilominus tamen & cocta ac per infuſionem expreſſionemque parata ſuâ non carent laude ac virtute. Sit itaque

I. *Oleum Alexipharmacum D. Flam.* Gaſtonis.

℞. Ol. Scorpion. ℥vj. Rad. Diptam. Gentian. Terræ Sigill. aa. ʒj. Tormentil. ʒiß. Trochiſc. Viperin. ʒj. Flor. Sulph. Myr-

Myrrhator. ʒß. Theriacæ Androm. ʒij. Aq. Scord. ℥iß. Vini Malvat. ℥j.

Bulliant ad conſumptionem liquoris: colatura ſervetur uſui.

Extrinſecus oleum hoc adhiberi poteſt in contagio peſtilentiali illinendo cordis, pulſuum ſpinæque dorſi regionem, quamprimum ſuſpicio infectionis præſtò eſt.

II. Oleum Theriacale.

℞. Olei Sem. Citri per expreſſionem parati, Scorpion. Hyperici aa. ℥vi. Baccar. Rutæ virid. ℥viij. Myrrhæ Troglodyt. ℥j. Opii ſuper laminam ferream exſiccati ʒvj. Camph. ʒij. Aq. vitæ opt. ℔j.

Infundantur per menſem in fimo equino per ſex hebdomadas: Oleum ſupernatans ſeparetur, cui adde

Ol. Succini albi, Rorismar. Caryophyl. Thymi aa. ʒij. Miſc.

Hoc itidem in Peſte aliisque venenatis morbis inungantur tempora, nares, pulſus. Vid. Philoſophus Medicus de Peſte D. Andreæ Tenzelii, Archiatri quondam Schwartzburgici.

III. Oleum contrà Venena Magni Ducis Hetruriæ.

℞. Ol. Vetuſti ℔vj. Scorpion. purgat. per quatuor dies cum Baſil. ſicc. ℔v.

Pone in bocia Hermeticè clauſa per triginta dies in Sole. Tunc bulliant in Mariæ Balneo per horas ſex: exprime, & adde

Rad. Biſtort. Gentian. Tormentil. Vincetox. Imperator. aa. ℥ij.

Bulliant per quatuor horas, exprimanturque: Colaturæ adde

Rhabarb. el. Myrrhæ, Aloës, Xyloaloës, Croci aa. ℥iß.

Iterum per ſex horas bulliant, expr. Col. & add.

Theriacæ, Mithridat. aa. ℥ß. Miſc.

Inungitur pulſibus exterius ſingulô triduô ad minimum ſemel. Internè exhibetur cum Aceto deſtillato in febribus malignis ad guttas iv. Pro aliis venenis cum Aq. Citri.

IV. *Oleum Hyperici compoſitum, quod quidam Balſamum artificiale vocant.*

℞. Olei optimi ℔iß. Summit. & Flor. Hyperici ℥ix. Vini Moſchatel. ℥viij. Rad. Tormentil. ʒiij. Myrrhæ, Gummi Elemi, Sarcocol. Thuris, Aloës Epat. aa. ʒiß. Lumbricorum vino lotorum ℥iij.

Miſc. Contuſa bulliant ad humoris conſumptionem vaſe duplici, dein exprimendo coletur Oleum, in quo diſſolve

Croci ℈iv. Terebinth. pur. ℔ß. Flor. maturor. Hyperici Mj.

Infunde miſta per dies octo ad Solem vel furnum diligenter obturata: deindè prioribus floribus expreſſis infund. alii recentes Hyperici flores, prioribus exemtis, ac ita comparatum Oleum uſui reſervetur.

Oleum hoc vulnera inciſorum nervorum conſolidat: præterea per ſe illitum ſubindè calidum mirum in modum in herniâ efficax ac utile deprehenditur remedium, quemadmodum in omnibus aliis ruptis, convulſis, recenter vulneratis, inprimis quandò membranæ aut nervoſi generis aliquid læſum. Solenander in Conſil. p. 356.

V. *Oleum Hyperici compoſitum* D. Ellenbergii.

Inſeruit hoc Pharmacopoeæ Medico-Chim. Johannes Schröderus lib. 2. cap. 72. & paratur modô ſequente.

℞. Fol. Hyperici recent. Mij.

Con-

Contunde modicè, deindè ſuperfunde

Ol. de Scorpionibus ſimpl. ℔iij.

Ponantur in Sole per dies quatuor, poſteà in MB. per horas 24. coq. & fortiter exprime: cola Oleum per colatorium vinô albô lòtum: deindè adde

Flor. Hyper. recent. contuſ. Miij.

Relinquito denuò ad Solem per 4. dies, & mox coquito in MB. cola ut anteà.

Idem repetendum cum floribus recentibus bis tervè, donec Oleum ſanguineum acquiſiverit colorem: hinc

℞. Cymar. (ſemin.) hyperici immaturarum modicô vinô albô generoſô madefactar. ℔iij.

Coq. in MB. per dies tres, poſteà exprime, ut antè, & hoc iterandum quater ſemper cum Cymis recentibus: poſthæc

℞. Herb. Card. Bened. Meliſs. Verben. Scabioſ. Beton. Chamædr. aa. Mß.

Contunde modicè & coq. in MB. per triduum, deinde cola: Colaturæ injice

Summit. Galegæ, Scordii rec. aa. Mj. Centaur. minor. Diptam. Cret. Roſmar. aa. Mß.

Coq. in oleo herbis priùs contuſis per tres dies in MB. fiat Colatura: deindè

℞. Rad. Zedoar. Diptam. alb. Angel. Gummoſ. Ariſtoloch. utriusque, Carlinæ, Valerianæ, Gentianæ, Tormentil. Vincetox. Cort. Citr. aa. ʒiß.

Contuſa infundantur & coquantur per dies quatuor in Mariæ Balneo: exprimantur fortiter, ac interim injiciantur,

Caryophyl. Macis, Squinanth. aa. ʒiß. Sandal. rubr. ℥ß. Bacc Junip. Lauri aa. ℥ij. Cinam. acut. ℥j. Benzoin, Styrac. Calam. aa. ʒvj.

Contuſa hæc ponantur in MB. per dies tres, deindè colentur: poſteà

℞. Bufon. n. ij. Natric. n. j. (ſerpentem Unck dictum ſeu boam) Aran. viv. n. cc.

Injiciantur in Oleum prædictum & coq. per dies duos: poſteà abjiciantur, imponantur

Rhabarb. el. Myrrhæ fin. Aloës Hepat. aa. ℨiij. Croci ℨj. Spicæ Nardi ℨiß. Theriacæ Androm. Mithridat. Damocr. aa. ℨvj.

Coquantur in Diplomate per dies quatuor, nec amplius coletur, ſed pro uſu conſervetur.

Vires: valet præcipuè contra omnia venena: illinitur arteriis manuum, pedum & cordi: repetitur illitio tribus alternis diebus. Peſtem tàm curat, quàm præſervat: febriles inſultus abarcet inunctum dorſo & metacarpis, manuum pedumq́ue plantis; dolores colicos demulcet: urinam provocat: vermes per ſeceſſum expellit umbilicô illitum.

Prætereà confert ad vulnera venenata, quæ vel ab animali venenato vel ferro infecto ſunt inflicta. In Paronychia nil præſtantius, ſi ſtatim ab initio, antequam inflammatio venenoſa ſupervenerit, facta fuerit inunctio.

VI. Oleum Catharticum.

℞. Aloës ℔ß. Myrrhæ ℥ß.

Per Retortam Oleum ſtillatitium eliciatur: quô ſi umbilicum aut ventrem quis inunxerit, & ſtuppam ſuperimpoſuerit, ter aut quater alvum citrà moleſtiam evacuabit. Excellentiſſimum profectò remedium, quô non ſolùm ægris & prægnantibus (ſi quis eô moderatè utatur) ſed & infantibus neceſſitatis tempore, & delicatis hominibus commodè ſuccurrere poterit, atque æternâ digniſſimus laude, quicunque hujus præſtantiſſimæ medicinæ inventor fuerit. Vid. Deodatus lib. 7. Panth. Hygiaſt. cap. 12. p. 45.

Keslerus Cent. 1. proceſs. Chimic. p. 3. ſic deſcribit:

℞. Aloës Hepat. ℔j. Myrrhæ ℥v.

Stoſſe und laß beydes durch ein Sieb rädern: deſtilla lentô igne, wie von denen Gummatibus gemeldet.

Uſus:

Uſus: Dieſes iſt ein wunderbarliches Oel / das den Stulgang befördert ohn alle Gefahr: ſalbe den Magen darmit wol / und lege nachmaln warme Tücher darüber. Wilt du aber / daß es ſeine Wirckung deſto beſſer vollbringe / ſo nimm an ſtatt der Tücher einen Schwamm / und lege ihn warm drüber / ſo wircket es wunderbarlicher Weiſe.

VII. Oleum Traumatico-Balſamicum.

Poterius in Pharmacop. ſuâ Spagyricâ hujus Olei balſamici tanquam præſtantiſſimi mentionem facit, cujus vires & effectus non dignè ſatis deprædicari queant.

℞. Rad. Aſclepiad. ℔ß. Ariſtol. rotund. Valerianæ aa. ℥ij. Fol. Symphyti maj. Plantag. Filipend. Alchimil. Bugloſs. aa. Mij. Bacc. Junip. Pj. Summit. Hyper. cum Flor. & Sem. Mvj. Fl. Chamæm. Spicæ aa. Mj. Vermium terreſtr. ℔j. Olei Hyperici cum duabus Infuſionibus parati, Lumbricor. aa. q. s.

Macerentur octiduo in fimo equino, eximantur: deindè prælô forti ſubigantur, quoad omnem humiditatem profundant; factâ colaturâ adde

Myrrhæ ℥iß. Maſtich. Thur. Vernic. aa. ℥ij. Terebinth. deſtill. Picis naval. aa. ℔ß.

Colentur poſtremò & uſui reſerventur.

Caput XIII.

Balſamos Myrrham ſociam habentes adducit.

Balſamum olim nobiliſſimi & ſuaviſſimô odore præditi liquoris ſpontè provenientis nomen fuit, cùm verò jam nunc non ita cognitus ſit, Medici ſedulam operam impenderunt, ut alios liquores compoſitos ſubſtituerent,

rent, qui quantum poſſibile, vires & facultates ipſius quodammodò æmularentur. Eſt verò Balſamum medicamentum linimenti formâ ex Oleis deſtillatis paratum, colorem, odorem & ſaporem ipſius plantæ vel aromatis repræſentans.

Ad odoramenta pertinent, & partim ad voluptatem, partim ad ſanitatem præſcribuntur: hinc extant varia Balſama compoſita in variis corporis humani ægritudinibus, tàm internè quàm externè adhiberi ſolita. Pauca in medium proferre volupe eſt, & talia quidem, quæ Myrrhæ præſentiâ nobilitantur.

I. *Oleum Balſami* Petri de Ebano.

℞. Myrrhæ, Aloês, Spicæ Nardi, Sanguinis dracon. Mumiæ, Opopan. Carpobalſ. Bdellii, Ammon. Sarcocol. Croci, Maſtich, Gummi Arab. Styrac. Liquid. aa. ℥ij. Ladani, Caſtor. aa. ℥ijß. Moſch. ℥ß. Terebinth. ad pondus omnium.

Tritis conterendis miſceantur, & ex Alembico deſtillentur.

Balſamum hoc artificiale veri Balſami penuriam reſtituit: efficaciâ enim propemodum ad ſingulares Balſami vires accedit, atque id potiſſimùm, quod hôc locô deſcriptum, ab omnibus ferè Chirurgis vulgò uſurpatur. Tenuium partium eſt, calefacit, exſiccat & glutinat: Nervorum vitiis, Paralyſi, cæteriſque noxis frigidis ſpinæ illitum confert. Quodſi idem tepefactum inunxeris antè febris acceſſionem, rigores ſublevabit, cordis tremorem, palpitationem ac ſyncopen ſanabit. Hecticos ac emaciatos impinguat, uteri ſtrangulatus tollit, comitialibus, plurimiſque aliis affectibus feliciter ſuccurrit. Triſtes, melancholicos ac animum deſpondentes reficit, nec non cadaverum putredinem vindicat.

II. *Balſamus Antipeſtilentialis.*

℞. Ol. Nuc. Moſch. expreſs. ℨj. Lavend. ℈j. Junip. ℨß. Mellis roſati ℥ß. Myrrhæ el. ℈j. Aliptæ Moſch. gr. iv. Theriac. opt. ℈iv. Mithridat. el. ℈iß. Camphor. gr. iv. adde Olei Succini gutt. iij. Angelic. gutt. iv. Caryophyll. gutt. ij.

Miſce in mortario calido & detur in pyxide. S. Balſam wider die Infection.

Balſamo hoc præſervationis ergò tempore matutino nares illinantur, ſpiritu nonnihil ſuſpenſo, quoties cum infectis converſandum, aut loca ſuſpecta ac impura adeunda. *Martinus Panſa* Conſ. 1. Antipeſtif. p. 18. 19.

III. *Balſamus Camphoratus.*

℞. Ol. Camphor. Extr. Myrrhæ aa. ℥j. Extr. Aloës ritè præparat. ℥ß. Extr. Croci, Gum. Sulphur. aa. ℨij.

Miſce diligenter & ſerva in vaſculo mundo: Doſis gr. ij. vel iij. quotidiè manè cum Aquâ Theriacali vel Spiritu Juniperino ad præſervandum: ad curandum verò jam infectis detur à gr. v. ad viij. vel ℈ß. in Aq. Theriacali intrà 24. horas à primâ infectione ad ſudorem eliciendum, antidotum eſt ſine pari. *Andreas Tenzelius* in tr. de Peſte.

IV. *Balſamum Sulphuris Therebinthinatum Juniperinum internum compoſitum.*

Rolfincius Chim. in art. form. redact. lib. 4. Sect. 1. cap. 3. p. 223 duplex deſcribit, unum laborioſius, alterum compendioſius: hoc ita paratur.

℞. Flor. Sulphur. Colcothar. ℔½. Myrrh. Troglodyt. Aloës Hepat. Thuris aa. ℥j. Croci ℨj. Camph. ℈ij. Ol. Terebinth. Cypr.Ætherei ℔iß. Baccar. Junip. ℔½. Succin. ℥ß.

Simul mixta in cucurbitâ digerantur leni ignis calore, donec

nec Tinctura adpareat: Inclinato vaſe effundatur in aliud vas, & Camphora, ſi lubet, Oleo Amygdalino ſoluta addatur.

Vires: Balſami vegetabilis ad inſtar confortat & reſtaurat langueſcens vitale humidum: pectorale eſt, ſtomachoq; frigido & Colicæ medetur.

Doſis gutt. v. vj. in vehiculis appropriatis, aquâ carminativâ, aſthmaticâ: Exterius in vulneribus atque ulceribus etiam uſurpatur. Scrobiculo cordis inunctum flatuoſum ſanguinem diſcutit, & ſtomacho ab intemperie frigidâ languenti medelam affert.

V. Balſamum Antiparalyticum nobiliſſimum.

Johannes Daniel Mylius Pharmacop. Spagyr. pract. lib. 1. cap. 12. duo Balſama proponit ad curandam Paralyſin, quorum poſterius de Myrrhæ conſortio gaudet, & ita paratur.

℞. Rad. Angel. Valerian. Chamæleon. alb. Chelidon. Enul. Cichor. aa. ℥iß. Herb. Chelidon. Meliſ. Adianth. Majoran. Chamædr. Verben. Roſmar. Salviæ, Menthæ, Hyſſopi, Chamæp. Stœchad. Flor. Verbaſc. Hyper. Centaur. min. Violar. Beton. Chamæmel. Nardi Celt. Roſar. aa. Pj. Sem. Aniſi, Ocymi, Card. Bened. Pæon. aa. ʒj. Bacc. Junip. Cort. Citr. ãã. ℥ß. Ol. è reſinâ abiegnâ ℔vj. Aq. Cinam. ℔iv.

Inciſa macerata tandem deſtillentur, ut Oleum è ſemine Aniſi: poſteà

℞. Styrac. liquid. ℥iij. Myrrhæ, Styrac. Calam. aa. ℥ij. Thur. Maſtich. Laſer. aa. ℥iß.

Hæc viciſſim cum ſuperiore deſtillatione perfundantur ac deſtillentur: tum

℞. Rhabarb. ʒj. Gentian. ℈iv. Zedoar. Galang. aa. ʒij. Cinam. ℥j. Nuc. Moſchat. Caryophyl. ãã. ʒvj. Croci ℈iß. Cubebar. ℈iv.

Hæc viciſſim deſtillando rectifica: Oleum habe pro Balſamo.

VI. Bal-

VI. Balſamus Mirificus in affectibus Calculoſis & Tartareis D. Conradi Johrenii.

℞. Flor. Sulphur. ℥ij. Solve in Spiritu Terebinth. ℥vij. Ol. Baccar. Junip. ℥iv. adde Salis Succini volat. Microcoſm. vol. aa. ʒij. Aloes, Myrrhæ, Maſtich. Croci. aa. ʒj.

Cum circulato minore f. Balſamus.

VII. Balſamus Uterinus D. Tuchſchereri.

℞. Styrac. calam. Myrrhæ opt. Maſtich. Thuris, Caryophyl. Ligni Aloês, Cinam. Nuc. Moſchat. Cupreſſ. aa. ʒij.

Omnia pulveriſa & cum q. ſ. Styrac. liquid. paſtam facito. S. Mutter-Balſam.

VIII. Alius Polychreſtus Dn. D. Frommanni.

Hunc inter generoſiora præſidia, quibus uterinis affectionibus occurratur, refert D. Scharffius, eumque deſcribit cap. 21. p. 298. tr. de Junipero, in hunc modum.

℞. Ol. Succini albi ʒvj. Junip. Terebinth. aa. ℥v. Laur. expr. ℥j. Galbani ℥ß. Olibani, Myrrhæ, Aloës aa. ʒvj. Caſtor. ʒiij. Fl Sulph. ʒx. Rad. Angel. ʒiij. Croci ʒiß. Cubebar. Cardam. aa. ℈v.

Terenda terantur & infundantur per dies & noctes xij, hinc per Retortam deſtillentur. S. Balſamus Polychreſtus.

IX. Balſamum mitigans Podagram primo ejus acceſſu apud Philippum Müllerum in Myſteriis Medicis *pag. 132.*

℞. Maſtich. Olibani, Myrrhæ, Ammon. Bdellii, Opopan. Mumiæ aa. ℥ij. Tartari ℥iß. Vitrioli ℔j. Mellis ℔ij. Aq. Vitæ ℔iv.

Deſtilla per Alembicum: cum autem malum ingruit, locus pennâ adſpergatur, & quieſcat æger.

X. *Alius Antipodagricus apud* Hoffmannum *in Theſauro Pharmaceutico p. 36. reperibilis, prioriq; ſimilis.*

℞. Mumiæ ℥ß. Myrrhæ rubr. Maſtich. Olibani, Bdellii, Opopan. Ammon. aa. ℥j. Vitrioli Calcin. ℥ix. Mellis ℔ij. Salis Tartari ℥iij. Spir. Vini opt. ℔iv. Miſc.

N. Vitriolo & Tartaro affunde Spiritum Vini, digere leni igne per diem & noctem, poſteà deſtilla per Retortam, donec Spiritum Vini omnem iterum habueris, & ſimul aliquid de Spiritu Vitrioli & Tartari tranſierit: poſteà funde ſuper mel, & abſtrahe etiam Spiritum Vini ultimò igne fortiori, tunc provenit balſamum inſtar Olei innatans ſpiritui vini, ſepara per tritorium: denique ℞. Vitriol. cum Sale Tartari, melle ac gummatibus, miſce exactiſſimè, prius tamen ſpiritum vini iterum affunde, à quo balſamum fuit ſeparatum: deſtilla adhuc ſemel, tunc accipies adhuc aliud balſamum, qui Spiritus vini appellatur Aqua balſamica Antipodagrica.

In doloribus Arthriticis itemque Scorbuticis brachiorum & pedum mira præſtat, dolorem leniendo, ſi cum pennâ illinitur partibus dolentibus.

XI. *Balſamus contra Vermes.*

℞. Myrrhæ opt. ℥vij. Maſtich. ℥viij. Aloês Hepat. ℥xviij. Salis com. ℔j.

Contuſa omnia per Retortam igne lento deſtilla magnâ diligentiâ: exibit primò Aqua, deindè Oleum admirandum, quod cum primò ſit craſſius, erit arte rectificandum ex Retortâ: Hujus guttula immiſſa umbilico vermes infantum necat. Habuit balſamum hunc inter ſua experimenta mss.

D. *Weid-*

D. *Rupertus*, & ex his D. *Weidnerus* in ſuâ Pharmaciâ ſelectiore manu ſcriptâ.

XII. Balſamum ad omnia vulnera utile.

R. Terebinth. Venet. ℔iij. Gummi Elemi, Reſinæ Pini, Colophon. Sarcocol. Salis Nitri, Aloës, Soccotr. Myrrh. Fin. Maſtich. alb. Oliban. Sangu. Dracon. aa. ℥j. Album. Ovor. num. ix. Vini Malvatici q. ſ. Miſc. fiat deſtillatio per Retortam.

XIII. Balſamum Vulnerarium efficaciſſimum.

Oſvvaldus Crollius Baſil. Chim. pag. m. 264. ſeqq. hoc deſcribit, quo omnia vulnera & punctiones membrorum, juncturarum, nervorum, ictus etiam telo ſeu globo tormentario facti, tutò ſinè ullo ſuperveniente ſymptomate curari poſſunt.

℞. Flor. Hyper. ℔j.

Colligantur autem cum Solis ortu balſamitico tempore, in exaltatione videlicet circa Feſtum S. Johannis ante Novilunium:

Flor. Cheiri, Verbaſci, Chelidon. Centaur. min. Ariſtoloch. Prunel. Chamæmel. Conſolidæ mediæ vel majoris aa. ℥iß. Fol. Roſar. r. ℥iß. Mumiæ Transmarinæ, Myrrhæ, Thuris, aa. ℥iß. Maſtich. ℥j. Storacis liquid. ℥ij.

Inciſis incidendis & tritis terendis ponantur in vaſe, & affundantur menſuræ duæ boni ſpiritus vini, ſtent in digeſtione omnia retrò fornacem vel ad Solem: poſteà effundatur ſpiritus vini tinctus, & feces prælo exprimantur: Tandem addatur huic ſpiritui tincto (niſi velis majoris efficaciæ ergò reiterare macerationem florum) Olei Olivarum recentis, quod ſuprà ramenta pinguia abietina per octo dies in digeſtione ſtetit, ℔v.

Terebinth. claræ noſtr. & Reſinæ laricea loræ in aquâ Hypericonis ℔iſs. iterum per quatuordecim dies omnia digerantur: ultimò abſtrahatur Spiritus vini in Balneo Mariæ, tunc Balſamum manebit in fundo rubeum inſtar ſanguinis.

Hyeme prædictarum herbarum ſemina parabilia trita Balſamo injiciantur, & ponantur in digeſtione, & longè potentiùs operabitur.

Valet Balſamum hoc contra omnis generis vulnera, ſi plumaceolum vel flocci molles, qui circa ſemen Cardui benedicti vel in populo arbore creſcunt, tepidè intingantur, & vulneri priùs vino eloto indantur, ſuperpoſito Emplaſtro ſtictico tamdiu, quoad nec venæ, arteriævè, nec nervi & vincula media aut alia id genus adpareant. 2. Contra omnes tumores, inflammationes, contracta & contuſa membra, oſſiumq; rupturas. 3. Contra morſus canum, non neglectis aliis remediis, ſi morſus ſint venenati.

XIV. Balſamum Podagricum I. Crollii.

℞ Vitrioli ad flavedinem calcin. ℔ij. Mellis virginei cum favo ℔j. Spir. Vini ℔j. (ſi ſit ad manus ille Spiritus è confectione Laudani Opiati reſiduus, erit eò melior) Terebinth. ℥iv. Verbenæ ℥vj. Roriſmarini tantundem: Silicum calcinatorum ℔ſs.

Omnia trita miſceantur, & imponantur juſtæ amplitudinis alembicô vitreô benè lutô obductô, additô ſatis magnô capitellô cum Recipiente capaci, juncturis benè lutatis: ponantur per triduum in lento arenæ calore ad digerendum, poſteà paulatim deſtillentur, ultimò fortificetur ignis, quamdiu vides guttas ſeu Spiritus exire, poſteà frigeſcat. Caput mortuum ſeu feces ſpongioſæ nigræ reverberentur ad albedinem, illiſque priorem liquorem denuò affunde & ſecundò deſtilla.

Vires: Efficaciſſimum eſt Balſamum: neminem ſuâ expecta-

pectatione ritè præparatum & adhibitum fruſtratur: citò enim & ſubitò dolorem podagricum ſedat, ſi locus affectus inungatur, præmiſsô priùs pulvere Paracelſi purgante ex Hermodactylis ſeu Arcano Corallino. Linteola madefiant & applicentur loco affecto tepidè, & relinquantur, donec ſpontè exſiccentur, poſteà iterum imponantur, donec dolores ceſſent: viſibiliter vapores extrahuntur: ſi pars dolens nimiô ardore & rubedine crucietur, poterit de ſucco è floribus thapſi barbati expreſſo & inſolato ana admiſceri.

Balſamum Podagricum
II. Ejusdem.

℞. Olei Mandibularum inferiorum veterum equorum, tempeſtatibus diu expoſitorum.

Vel Olei ex oſſibus hominis (violentâ morte, reſte vel rotâ perempti) ſiccis, Soli & Lunæ multis annis expoſitis.

Vel Olei è ſanguine cervino. Cujuscunque hujus Olei aliquoties priùs per ſe rectificati ℥j. Ol. Later. Terebinth. Junip. aa. ℥iij.

Miſce & deſtilla omnia adhuc ſemel in balneo, & poſteà ungatur locus affectus: è veſtigio tollit omnes dolores podagricos è frigidâ causâ ortos. Vid. Baſil. Chim. pag. 244. 245.

CAPUT XIV.
Linimenta & Unguenta, quæ Myrrham in compoſitionibus ſuis recipiunt, aggreditur.

Linimenta & Unguenta differunt inter ſe ſolius mixturæ ratione: illa namque medicamenta liquida ſunt, quæ extrà illinuntur, conſiſtentia Oleis craſſiora, Unguentô autem liquidiora. Hæc linimentis paulò craſſiorem con-

conſiſtentiam obtinent: & quamvis eadem ſit Unguenti ac Linimenti materia, diverſa tamen intercedit proportio: nam quæ inſpiſſant, majori quantitate accipiuntur in Unguentis quàm Linimentis, minore autem liquida & oleaginoſa.

Topicorum horum applicatio de nihilo non eſt, ſed utilitas indè expectanda indubitatò. Linimenta quippè ferè paregorica ad dolores compeſcendos, ad craſſa ac indurata emollienda ac laxanda, ad inflammationes digerendas atque diſcutiendas non parùm conferunt. Unguentorum virtus ac efficacia patens eſt latiſſimè, & ad omnes partes atque ægritudines ſeſe extendit, quæ alia præſidia non facilè ferunt, aut ubi efficacius operari volumus, quàm cum Oleo fieri queat: adhibentur ſcilicet ad alterandum, emolliendum, digerendum, maturandum, detergendum, diſcutiendum, &c. Formas has Myrrha noſtra polychreſta non aſpernatur, ſed & illis admiſceri exoptat, uti ex ſequentibus patebit.

I. *Unguentum de Colocynthide* Avicennæ.

℞. Pulpæ Colocynthidis ℥iß. Turpethi, Scammon. Euphorb. aa. ℥j. Sem. Aneth. Salis Indi, Myrrhæ, Aloës, Fellis vaccini, Nigel. Staphiſagr. Montan. Piper. Zingib. Myrobalan. Citrin. Belliricor. Mezereon aa. ℥iß. Amygdal. Opopan. Ammoniaci, Serapin. aa. ʒvij. Borrac. Sulphuris Citrini aa. ℥j. ʒvij. Fœnugr. Chamæmel. Sem. lini aa. ʒv.

Liquefac ea, quæ liquefiunt cum Butyro vaccino, & infunde, quæ ex iis infunduntur, in vino, & tere, quæ ex iis ſicca ſunt, & cribella ea: deindè tere infuſa & permiſce ea ſimul, donec fiat Unguentum. Line ex eo ſtomachum ac hepar, ipſum enim facit diſcedere aquam citrinam: & qui non poteſt bibere medicinam, liniat ipſum ſuper ſtomachum, quoniam ſolvet eum.

II. *Unguentum Abrotaninum.*

℞. Abrotani ℈iv. Myrrhæ, Abſinth. Aloës, Centaur. min. aa. ℈ijß. Rad. Diptamni, Gentianæ, aa. ℈iß. Pulpæ Colocynth. Fellis tauri, Lupinor. aa. ℈j. Diagrid. ℈ß. Fiat Pulvis, coq. cum Vini veteris & Ol. Rutæ aa. ℥iiij. fiat fortis expreſſio, adde Ceræ parum. Miſc. f. Unguentum.

III. *Linimentum Antiloimicum odoratum pro naribus.*

℞. Theriac. vet. ʒiij. Myrrh. ℈iv. Rad. Angel. Zedoar. aa. ℈j. Ol. Amygdal. dulc. vel Succi Rutæ q. ſ. Ol. Junip. ℈j. Miſc.

IV. *Unguentum Antiparalyticum* D. Rolfincii.

℞. Unguent. Martiat. Arregon. aa. ℥ß. Ol. vulpini, Lumbric. terr. aa. ʒiij. Axung. Vulp. Taxi aa. ʒij. Ammon. Bdellii, Galban. Sagapen. pulveriſ. aa. ʒj. Styrac. Myrrhæ, Vernic. aa. ℈iß. Salviæ, Roſmarini, Pyrethri aa. ℈j. Galliæ Moſchat. ℈ij. Spicæ, Caſtor. aa. ℈ß. Ceræ parum. Miſc. f. Unguentum.

V. *Unguentum Antiſpaſmaticum* Riverii

Hoc Author in convulſione & affectibus ſpaſmaticis ceu remedium ſacrum atque divinum extollit atque commendat lib. 1. Prax. c. 6. & lib. obſervat. 8.

℞. Butyri rancidi, Lardi vet. aa. quart. j. Bdellii, Ammon. aa. ℥j. Myrrhæ, Caſtor. aa. ʒiij. Flor. Stœchad. Anthos. aa. Pj. Nuc. Moſchat. Caryophyl. aa. ʒj. Catum parvum exenteratum, excoriatum & in fruſta conciſum.

His

His infarciatur anſer & conſuatur, torreatur in veru: primus qui defluit ſuccus, abjiciatur, ſecundus colligatur in vaſe aceto ſemipleno, eoque illinantur partes ſpaſmo tentatæ & integra ſpina dorſalis. Ad ſimilem modum ferè adornatum aliud vid. apud *Weickardum* Theſauri Pharmac. l. 1. c. 3. p. m. 64.

VI. Linimentum ad Stomacacen ſivè Scorbutum oris.

℞. Pulv. Fl. Aquileg. Fol. Salviæ aa. ℥ß. Rad. Ireos flor. ʒiij. Myrrh. el. ℈iv. Aluminis crudi ʒj. Cum ſ. q. Mellis roſati f. Linimentum.

VII. Unguentum contra Vermes.

℞. Ol. Diacolocynth. Q. ℥ß. Amygdal. amar. expreſs. Nucleor. Perſic. expr. aa. ʒij. Aloës, Myrrhæ aa. ʒj. Fellis Tauri inſpiſſati ʒiß. Ol. deſtill. Ligni Coryl. ℈ß. Ceræ q. ſ. Miſc.

VIII. Linimentum ad Vermes D. Poliſii.

℞. Ol. Abſinth. Rutac. aa. ℥j. Petrol. Fellis Tauri aa. ℥ß. Aloës, Myrrhæ, Dictam. alb. aa. ʒij. Ceræ q. ſ. Miſc.

IX. Unguentum contra Scabiem.

℞. Rad. Lapathi acuti, Helenii, Lilior. alb. aa. ℥ij. Summit. Lupul. Fumar. Scabioſ. Abſinth. aa. M. ij. Cicer. Lentium, Hordei aa. M. j. Chamæmel. M. viij. Decoq. in ſ. q. aq. puræ & colentur.

Colaturæ ℞. ℥viij. Ol. Roſar. Maſtich. Laur. aa. gut. xv. Bulliant ad conſumtionem, poſteà adde

Thur. Lithargyr. Maſtich. Styrac. Myrrhæ aa. ℥ij. Terebinth. ℥viij. Sarcocol. Ceruſs. aa. ℥j. Miſc.

X. *Un-*

X. *Unguentum ad Vulnera, Ulcera, Luxationes, Fiſſuras manuum, aliaq; vitia externa apud* D. Bierling. *pag. 133.*

℞. Ol. Olivar. ℔iij. Myrrhæ, Olibani aa. ℥j. Aloës, Maſtich. Colocynth. Sarcocol. aa. ℥ß. Colophon. utriusque, Terebinth. Venet. aa. ℥vj. Ceræ ℥iv. Pingued. porcinæ ℥iij.

Coq. ſ. a. adde ſub finem Styrac. Calam. ℥ß. Spir. Vini, Ol. petræ aa. ʒij. Hyperici, Spicæ aa. ℥j. Benzoin, Pingued. human. aa. ℥ß. Rad. Alkannæ q. ſ. in nodulo ad colorandum. Miſc. fiat Unguentum.

XI. *Unguentum mundificativum apud Eund. p. 132.*

℞. Mellis roſati ſimpl. Terebinth. aa. ℥iij. Sarcocol. Thuris aa. ʒiij. Myrrhæ ℥ß. Miſc.

XII. *Unguentum maturativum apud Eund.*

℞. Terebinth. Cyprin. ℥v. Pollin. Thuris, Maſtich. aa. ℥ß. Ol. Hyperici ℥ij. Vitell. ovor. n. iij. Croci ℈j. Miſc.

XIII. *Unguentum Suppurativum* Reineſii *apud Eund. p. 130.*

℞. Butyri rec. Ol. Hyperici aa. ʒiij. Balſ. Sulphur. Ruland. Maſtich. Sarcocol. aa. ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ʒß. Vitell. ovor. n. ij. Terebinth. ℥ß. Ungu. Apoſtolor. ℥j. Miſc.

XIV. *Unguentum Incarnativum* Tabernæmontani.

℞. Terebinth. ℥iij. Mellis opt. ʒvj. Pulv. Sarcocol. Thuris aa. ℈ij.

ãã. ℈ij. Myrrhæ ℈ijß. Aloês Succotr. Sangu. Dracon. ãã. ℈iß. Croci opt. Maſtich. ãã. ℈j. Ceræ Virgin. q. ſ. Miſc. f. Unguentum.

Caput XV.

Cerata, Emplaſtra ac Cataplaſmata Myrrham adjunctam habentia ſuggerit.

CErata ſivè Cerota atq; Emplaſtra tantùm ratione conſiſtentiæ differunt, quemadmodum, uti anteâ dictum, Unguenta ac Linimenta: Ceratum namque Emplaſtro minus duram habet conſiſtentiam, ad Emplaſtri tamen duritiem propè accedit: apud veteres ex Oleo & cerâ tantùm concinnabantur, hodierni verò artifices alia etiam admiſcent, ita tamen, ut majorem Ceræ partem recipiat, undè & nomen Cerati impoſitum.

Utilitas Ceratórum non parva eſt: adhibentur etenim in genere, ne oleum diffluat ſinè fructu, aut vis ipſius diſſipetur, vel ubi partes dolentes maximè duritiem Emplaſtri quod poſtularunt, non ferunt, uti in fracturis: vel ubi partes molliores ob flexuram Emplaſtrum non admittunt, ut in hepate affecto, ventriculo, liene obſtructo, pro utero, oſſibus fractis, luxatis, viſcerum Scirrho, herniâ &c. Fiunt, ubi calefaciendum, humectandum, laxandum, emolliendum, coquendum, digerendum, maturandum: poſſunt & ad ſiccandum, adſtringendum adhiberi &c. Vid. *Petr. Morelli* Method. præſcribendi formulas remediorum lib. 2. S. 1. cap. 10. p. 195. 196.

Emplaſtum Topicum eſt craſſius conſiſtentiâ Cerato, viſcidum tamen, quod linteis vel pellibus inductum cuti applicatur, eique tenacius adhæreſcit. Inventa verò ſunt Emplaſtra

plaſtra ut vis remedii diutius hæreat, nec evaneſcat, ſuntque utilia ad corroborandum, calefaciendum, exſiccandum, coquendum, maturandum: calorem enim augent, dum cutis ſpiracula ſtipant: ad digerendum etiam valent, & infixa pertinaciter in partibus per ἐπίσπασιν evocanda: ad duritiès emolliendas, ulcera glutinanda, purganda, ſiccanda, cicatrizanda, ad fracturas, rarò ad refrigerandum, niſi ex adſtringentibus ac repellentibus aliquando ad ſiſtendas fluxiones præſcribantur. Id. cap. 11. p. 198.

Cataplasmata veteres Malagmata adpellarunt, ſuntque Topica mollia pultis conſiſtentiam formamque habentia: componuntur potiſſimum ex mucilaginibus plantarum, cui poſteà adjiciuntur olea, pulveres & alia ſcopo Medici inſervientia: nam interdum ex farinâ, & medullâ panis conficiuntur, ubi pultis nomen adpoſitè obtinent.

Trahuntur in uſum potiſſimum tunc, quandò dolores in partibus inflammatis, leniendi veniunt; aut durities partis cujusdam emollienda, humores maturandi, digerendi, ſuppurandi, flatus diſſipandi: interdum etiam ad adſtringendum expetuntur, quandò repellendum & ſuccorum vitioſorum ῥεῦμα ac fluxiones inhibenda ſunt. In Urinæ ſuppreſſione ex convenientibus parata omnium optimè adhibentur, cùm virtute polleant laxandi, emolliendi & evacuandi.

I. *Emplaſtrum Opoteldoch Colchotarinum* Mindereri.

℞. Ceræ novæ ℔j. Terebinth. Cypr. ℥vi. Gummi Elemi ℥iij. Ol. Hyperici, Myrtini aa. ℥iß.

Lique fiant ſimul omnia, & poſtquam diffluxerint, adde

Gum. Ammon. mundiß. Galbani, Opopan. aa. ʒiij. Colophon. ʒvj. Mumiæ, Salis, Succini albi pellucidi aa. ʒij. Olibani albi, Maſtich. purificat. Sangu. Dracon. Sar-

cocol. à recrementis purgatæ aa. ℨiß. Aloës Hepat. ℨß. Myrrhæ ℨj.

Diſſolve gummata in aceto, junganturque ſimul commodè ac ſ. a. agitando ſingula, ac ubi fermè refrixerint, paulatim ac ſtudioſè injice Lap. Magnet. præparat. ℨvj.

Croci Martis ex arte ſinè corroſivo concinnati, Tutiæ præparat. ãã. ℥j. Lap. Calamin. præparat. ℥v. Lithargyr. Aurei ℥j. Colcotharis indulcati ſeu terræ Vitrioli mortuæ ac dulcificatæ ℥ij.

Redigantur l. a. in Emplaſtrum, quod frigefactum dureſcat, ita ut diſſiliat. Quî mollius id habere optaverit, Terebinthinæ ac aliorum ſuprà dictorum quantitatem nonnihil adaugeat.

Notandum quoque, poſſe huic Emplaſtro Succum Alchimil. Symphyti, Veronicæ, Pyrolæ, Saniculæ, Conſolidæ mediæ vel Saracenicæ, Telephii, Nicotianæ, Nummulariæ, aut foliorum quercus adjici.

Emplaſtrum hoc magnæ eſt utilitatis, viriumque inſignium ad vulnera recentia, quæ protinus perſanat: ſpiculas, tela, cuſpides, dummodò oſſibus fixa non hæreant, itemq; crines, paleas ac reſegmina, aut quæ vulneri inciderint, extrahit, ſymptomata vulneribus infenſa atque periculoſa, ſi citò applicetur, antevertit & præcavet, tumores, affluxusque humorum, qui cæſæ ac offenſæ parti incumbere ſolent, reprimit, ac diſſolutam unitatem jungit, conſolidat, cicatriceq; claudit. Miles magdaleonem hujus Emplaſtri enſis vaginæ aut capulo gladii affixi circumferat, ſuper prunas digitis tractando & mollificando malaxet, inque placentam tenuem diducat, quæ vulneri obtegendo ſufficiat, eamque placentam vulneratæ parti vino prius eluendæ rurſusque exſiccandæ ſuperimponat, manè ac veſperi eum detrahendo, mundificando iterumque adplicando. Melius tamen fuerit, ſi quoties placentam denuò malaxaverit, ut ea quaſi renovata novam acquirat ſuperficiem. Ubi vulnus ad ſanationem perductum

fuerit,

fuerit, mundificet æger ſuam hanc placentam, eamque rurſus in magdaleonem redigat, ſuoque refigat gladio : non enim neceſſum eſt, novum ſemper Emplaſtrum aſſumere, cum aliquot vicibus unum idemque uſurpari queat, dummodò diligenter malaxetur.

II. Emplaſtrum Stiticum Crollii.

℞. 1. Minii, Calaminaris ãã. ℔ ß. Litharg. Auri & Argenti aa. ℥iij. Ol. Lini, Olivar. ãã. ℔iß. Laur. ℔ß. Ceræ, Colophon. ãã. ℔j. Vernic. Terebinth. ãã. ℔ß.

℞. 2. Opopan. Galban. Serapini, Ammon. Bdellii ãã. ℥iij. Carabe, Citr. Olibani, Myrrhæ Alexandr. Aloês epat. Utriusque Ariſtoloch. ãã. ℥j. Mumiæ transmar. Magnet. Hæmatit. ãã. ℥iß. Corallor. alb. & rubr. Matris Perlar. Sangu. Dracon. Terræ Sigill. Strigenſ. Vitrioli albi ãã. ℥j. Flor. Antimonii ʒij. Croci Martis tantundem : Camphor. ℥j.

Modus parandi talis eſt.

1. Gummata quinque in Aceto macerata & coƈta exprimantur per linteum craſſum bis repetendo coƈturam: (Doſis Gummatum augeri poteſt propter feces ab expreſſione remanentes & abjiciendas) poſteà ſuper lentum calorem in mundâ ſartagine usque ad conſiſtentiam mediocrem inſpiſſentur.

2. Oleum Lini & Olivarum imponatur alteri ſartagini & addatur Lithargyrium Sol. & Lunæ, coquantur agitando, donec oleum coloretur, poſteà addatur Calaminaris, & paulò pòſt Minium, omnia illa agitando ferè per duas horas ; coquantur ſimul ad ſufficientiam, cujus proba eſt, ſi ſuprà unguem gutta concreſcat & condenſetur, nec amplius diffluat.

3. Tandem etiam addatur circa finem Vernix, Oleum Laurinum, Cera, Colophonia : omnibus benè invicem miſtis & liquefaƈtis & ab igne ſepoſitis, poſteà da operam, ut

ſartago cum gummatibus paulatim calefiat, & ſucceſſivè affunde liquorem è ſecundâ ſartagine gummatibus diligentiſſimâ agitatione incorporando, ſuprà lentiſſimum calorem, (cave nè bulliat, alioquin gummata in grumos coëunt, & Oleo difficulter miſcentur) poſteà agitando addantur pulveres, & diligenter omnia per horam agitentur: ultimò Camphora reſoluta in Oleo Juniperino addatur: Si fortè nimis durum eſſet, addatur adhuc aliquid Ceræ & Colophoniæ.

Proba juſtæ decoctionis hæc eſt: bacillo intincto guttulas aliquot in aquam ſtillare ſinito, ſi digitis adhæſerit materia mollis, coquatur diutius, donec dureſcat: tùm demum ab igne deponitur, & in magnam pelvim aquâ plenam effunditur, ac manibus Oleo Chamæmil. Roſar. Junip. Lumbricor. Hyper. aa. q. ſ. mixto perunctis pinſere, ac inſtar malagmatis ſubigere convenit, horis tribus vel quatuor, ſervetur ad uſum efformatis indè prius magdaleonibus alutæ includendis.

Vires: 1. Uſurpatur contra inveterata Ulcera, nec non recentia vulnera & ictus, ubicunque ſunt in corpore, etiam in capite. 2. Siccat & mundificat vulnera, carnem bonam producit, conſolidat ac ſanat unâ ſeptimanâ efficacius, quàm aliud menſe integro. 3. Putreſcere non ſinit bonum, inſuper corruptionem malæque carnis excreſcentiam impedit. 4. Nervis truncatis aut contuſis optimum eſt remedium. 5. Ferrum, lignum, plumbum & alia quæque de vulneribus extrahit, ſuperpoſitum eis tantùm. 6. Venenoſorum animalium curat morſus ictusque: attrahit enim venenum. 7. Matureſcere facit apoſtemata cuncta ſuperpoſitione ſolâ. 8. Contra Cancrum, Fiſtulam, Scrofulas, ignem perſicum eſt remedium excellens. 9. Mitigat omnes dolores cujuscunq; vulneris aut ictus. 10. Contra rupturam valet. 11. Ubi caput inflatum eſt, radantur capilli, & imponatur Emplaſtrum. 12. Dolores dorſi impoſitione tollit. 13. Ficus cutis extrà & intrà ſanat imponendo. Vid. Crollius Baſil. Chim. pag. 266. & ſeqq.

III. Em-

III. *Emplaſtrum Nigrum.*

℞. Ol. Roſar. ℥vij. Colophon. Reſin. Picis naval. aa. ℥viij. Ceræ alb. Vitrioli Romani, Ceruſs. Olibani, Myrrhæ aa. ℥viij. Maſtich. ℥j. Ol. ovorum ℥ij. de Spicâ ℥j. Mumiæ ℥ij. Terræ ſigillat. Sangu. dracon. aa. ℥j. Vitrioli albi, Corallor. rubr. aa. ℥ij. Axung. Ardeæ ℥j. Thymal. ſivè Aſiæ piſcis ℥iij. Lap. Magnet. præp. ℥ij. Lumbricor. præp. Camphor. aa. ℥j.

Fiat ſ. a. Emplaſtrum perquàm efficax ad recentia vulnera & puncturas. Vid. Pharmacop. Auguſt. & inprimis quoad dextram hujus Emplaſtri præparationem Animadverſ. *Zwelfferi* p. m. 381. & ſeq.

IV. *Emplaſtrum Domeſticum* Hartmanni.

℞ Colophon. Ceræ aa. ℥iv. Terebinth. Laricea. aa. ℥j.
Eliquatis ſuper igne lento adde
Unguenti Popul. ℥ij.
Diligenter miſce: omnibus hisce adde
Pulv. Succini, Thur. Maſtich. Myrrhæ, Aloës aa. ℥j. Rad. Dictam. Gentian. Ariſtoloch. rot. aa. ℥ij. alum. uſt. ℥ß. Nitri ʒvj. Camphor. ʒj. Miſc. ſ. a. &c.

Uſus ejus eſt in Carbunculis è mammillis inflammatis & ſuppuratis, calorem & ruborem extrahit maturando ea, quæ ſunt ſuppurata: conducit prætereà in omnibus ulceribus fiſtuliſque quibuslibet: in ambuſtis multum præſtat, ideoque non alium ob finem id nominis obtinuit, quia ipſius uſus intra privatos parietes hactenus invaluit.

V. *Emplaſtrum Carminans* Sylvii.

℞. Gummi Galbani, Bdellii, Ammon. aa. ℥ß. Thuris maſc. Myrrh. rub. aa. ʒij. Opii Thebaici ʒj.

Diſſol-

Diſſolve in Aceto ſquillitico, iterumq; inſpiſſatis adde

Ceræ Citr. Colophon. aa. ℥iij. Balſ. Peruviani, Ol. philoſoph. aa. ℥j. Terræ ℥ß. Carvi ſtillat. ℈ß. Terebinth. Venet. q. ſ. Miſc. f. ſ. a. Emplaſtr.

Hoc Excellentiſs. Author feliciter uſus in curatione prægrandis tumoris ſiniſtri Hypochondrii: efficax etiam idem compertus eſt in diſcuſſione flatuum atque tumorum indè ortorum. Extendendum verò eſt ſuper alutam, eamque formatam priùs ſecundùm tumoris amplitudinem & figuram chartâ ei impoſitâ & diſſectâ obſervandam. Prax. Med. lib. 1. cap. 14. pag. 188. 189.

VI. Emplaſtrum Diaſulphuris Rulandi.

Deſcribitur à *Martino Rulando* Cent. 1. Curat. Empir. 93. vireſque inſignes ab eodem ipſi adſcribuntur: emolumentum quippè affert in Ulceribus inveteratis ac ſordidis; pectoris regioni utrinque adplicitum in alutâ thoracis moleſtias, pulmonum gravitates, dyſpnœas, aſthmata à ſanguine flatulento ex Hypochondriis per venas vel utero aſcendente exorta diſſipat, &c. Paratur verò ſequenti modo:

℞. Balſ. Sulph. Amygdal. Camphorat. ℥iij. Ceræ flavæ puræ ℔ß. Myrrhæ pulveriſ. ℔¼. Reſin. Terebinth. Venet. à deſtillatione relictæ, Colcotharis, Vitrioli edulcati aa. q. s.

Liquefiant Cera & Reſina, quæ Olei Terebinthinæ rubri adhuc particeps: addatur mox Balſamum: demùm adſpergatur Myrrha ſubtiliſſimè trita paulatim, ſpatulâ ſemper agitando, donec permiſta fuerint & colcothar: pòſt ab igne removeantur, paulatim ſpatulâ vel piſtillô agitata, refrigeſcant, & cum Oleo Olivarum indè fiant malagmata.

VII. *Aliud* D. Sulzbergeri.

℞. Balſ. Sulph. ℥iij. Ceræ ℥ß. Colophon. ʒiij. Myrrhæ ad pondus omnium.

Cera, Colophon. & Oleum liquefiant, & ſimul ac benè mixtis inſpergatur Myrrha ſubtiliſſimè pulveriſata & lentô igne coq. ſpatulâ ſæpiùs agitando, donec permiſta benè fuerint. F. Emplaſtrum.

IIX. Emplaſtrum nobile pro Fonticulis apud D. Bierling. *pag. 139.*

℞. Olei veteris ℔ij. Lithargyr. aur. Ceruſſæ aa. ℔ß. Colophon. Reſin. Picis naval. aa. ℥ij. Ceræ alb. Oliban. Myrrh. aa. ℥iv. Mumiæ, Vitrioli albi, Corallior. rubr. Lap. Magnet. præparat. aa. ℥ij. Maſtich. ℥j. Lintei detriti ℔ß. Miſc.

F. Emplaſtrum, quod continuum fluxum excitat & mundificat.

IX. Emplaſtrum Antiparalyticum.

℞. Myrrh. el. Styrac. calam. Bdellii, Benzoe, Ladani aa. ℥ß. Sandarach. ʒij. Oſs. Cranii humani pulveriſat. ʒiß. Lap. Lazuli ℈j.

F. l. a. cum Oleo Roſar. Emplaſtrum pro Cervice.

X. Emplaſtrum Antiarthriticum Dn. D. Rolfincii.

℞. Gum. Galban. Ammon. aa. ℥j. Carannæ ℥ß.

Solve in Aceto & trajice per linteum

Mucilag. Sem. Pſyllii, Cydon. Rad. Altheæ, Conſolid. maj. cum Aqua parat. ℥iv.

Coq. ad humiditat. conſumptionem & juſtam conſiſtentiam, adde

Ol. Laur. ℥vj. Nuc. Moſch. expr. ʒiij. de Junip. ʒij. Cumin. ℈j. Balſ. Sulph. terebinthinat. ʒiß. Pulv. Rad. Ireos flor. ℥iij. ʒj. Zedoar. Ariſtoloch. cavæ aa. ℥j. Myrrhæ, Olibani, Maſtich, aa. ʒiij. Succini ℥ß. Croci or. ʒiij.

Cum Cerâ, Pice, Colophon. Terebinth. q.ſ. fiat Emplaſtrum pro uſu ſervandum.

XI. *Emplaſtrum Antipodagricum apud* D. Hoffmann. *Theſ. Pharmac. pag. 66.*

℞. Olivar. opt. ℔j.

Contuſis in mortario affunde

Ol. Olivar. ℔ß.

Infunde in vitrum imminente novilunio, interdiu expone Soli, nocte verò in B. hoc continues per menſem, poſteà exprime, &

R. Ceruſſæ ℔j.

Extrahe ejus animam, donec nulla remaneat albedo, abjice feces, &

℞. Magnet. Terebinth. aa. ℥iv. Ceræ ℔ß.

Liquefac ſuper ignem, adde Oleum expr. Miſc. & porrò adde

Olibani ℥iß. Myrrhæ ℥ß.

Hæc omnia ſuper igne liquefacta cùm fuerint, adde

Magnet. calcin. Camphor. aa. ʒij.

Ebulliant ſemihorulæ ſpatio, refrigefactis adde animam Saturni vel ejuſdem Oleum.

XII. *Emplaſtrum Spleneticum de Cicutâ D. D.S. apud* D. Hoffmann. *Theſ. Pharm. p. 65.*

℞. Cicutæ M. iij. Fl. Geniſtæ M. j. Gum. Ammon. ℔iß.

Infund.

Infund. in ſ. q. Acet. deſtillat. deindè ebulliant, donec Ammoniacum ſit diſſolutum, poſteà cola, adde

Succi Nicotianæ ver. ℥vj. Ebuli ℥iv.

Iterum ebulliant, tandem adde

Reſin. Pini, Terebinth. aa. ℥iij. Styrac. Calam. ℥vj. Myrrhæ ℥iß. Ol. coct. de Cappar. Ceræ aa. q. ſ. F. Emplaſtrum.

XIII. Emplaſtrum contra Herniam & rupturam apud Bierling. *p. 139.*

℞. Thur. alb. Myrrhæ rubr. Lap. Hæmatit. Gum. Serapin. Opopan. Bdell. Terebinth. Sevi Cervini, Axung. Porcin. Tragac. alb. aa. ℥iß. Sangu. dracon. ℥vj. Miſc. f. Emplaſtrum.

XIV. Emplaſtrum ad nodos & dolores Gallicos, breviter hos emolliens & perfectè ſanans, apud Eund. p. 139.

℞. Empl. Diachyl. Comp. ℔ß. Triapharm. ℥iv. Ol. de laterib. Spicæ aa. ℥j. Aq. vitæ opt. Theriac. Androm. aa. ℥j. Myrrhæ, Aloës, Gum. Ammon. Bdellii, Serapini, Galbani, Ladani aa. ℥ß. Rad. Ireos Flor. Ariſtoloch. rot. Hermodactyl. aa. ℥iij. Mercur. vivi cum Succo Limonum extincti ℥viij. Cinnabar. ℥ij. Mercur. ſublimati ℥ß. Ceræ q. ſ. f. Emplaſtr.

XV. Emplaſtrum ad Cancrum.

℞. Gum. Ammon. Bdellii aa. ℥j. Galban. Sagapen. Opopan. aa. ℥ß. in Aceto ſolutorum:

Soluta exprimantur, & ad Aceti conſumptionem exhalent: poſteà

℞. Ol. Chamæmel. ℥iij. Petrol. Hyper. ā̄ā. ℥iſs. Laurin. ℥ſs. Terebinth. ʒj. Ceræ novæ ʒiij.

Ponantur ſimul cum prædictis gummatibus ſuper lentum ignem, & ſequens Pulvis injiciatur:

℞. Lithargyr. aur. ℥iv. Lap. Calamin. ʒvi. Ariſtoloch. long. & rot. Oliban. Maſtich. Myrrh. Corallior. rubr. & alb. præparat. Flor. Antimonii ā̄ā. ℥ſs. Carab. ʒj. Mumiæ, Camphor. Salis Vitrioli ā̄ā. ʒij.

Miſc. pulveriſ. & cum ſuprà dictis lento igne miſce, continuò movendo, donec fiat Emplaſtrum, quorum unum manè cancro imponendum, alterum verò veſperi, quâlibet ſemper vice mutando.

XVI. Ceratum Cephalicum.

℞. Succi Chelidon. Conſolid. maj. Beton. ā̄ā. ℥iv. Mumiæ, Myrrhæ, Succini albi, præparat. Croci Martis, Extract. Chalyb. ā̄ā. ℥ſs. Pyrethr. Scyll. Rhabarb. Ind. Agar. alb. ā̄ā. ℥ſs. Fol. Senæ Alex. mund. ℥j. Majoran. ℥ſs. Sem. Coriandr. præparat. Nuc. Moſch. Bacc. Lauri, Caryophyl. Macis ā̄ā. ʒvj. Sem. Nigell. Rom. Sinap. ā̄ā. ʒij. Benz. Styrac. ā̄ā. ℥ij. Chalcanth. alb. ʒij. Lap. Calamin. ℥j. Alum. ℥ſs. Ol. Majoran. ſtillat. Salviæ ſtillat. ā̄ā. ʒſs. Cum Oleo Nucum antiquiſſimo, Reſina Laricea & Cerâ q. ſ. f. l. a. Maſſa pro Emplaſtro vel Cerato: Servetur in veſicâ pro uſu.

XVII. Ceratum ex Pelle Arietinâ.

℞. Lithargyr. Lap. Hæmatit. Sangu. Dracon. Boli armen. Opii, Maſtich. Ammon. Mumiæ, Galban. Thur. Coſti, Lum-

Lumbricor. ãã. ℈iß. Picis nigræ ſivè navalis, græcæ ſivè Colophon. Ceræ alb. rubr. ãã. ʒj. Rad. Conſolid. maj. min. ãã. ʒiij. Roſar. rubr. Myrrhæ, Aloës ãã. ℈j. Succi Hypociſtid. Gallar. Immatur. Balauſt. Ariſtol. Rot. ãã. ʒvi. Viſci, Quer. Terebinth. ãã. ʒij. Sanguinis Hominis ruſſi ℥ix.

Pellem arietinam integram cum omnibus pilis coq. in Aq. donec ferè omninò diſſoluta ſit in lentorem quendam, quem colabis. Hujus Colaturæ ſume ℔j. immitte in vas novum, in quo viſcum liquabis lento igne, rudiculâ ſemper agitando: injice deindè Lumbricos, poſteà Ceram, Terebinthinam & Maſtichen. His liquatis adde gummata Aceto diſſoluta & coq. ad Cerati craſſitiem. Poſtremò injice quæ terenda ſunt probè, benèque miſce, & confice magdaleones.

Author hujus Cerati eſt Arnoldus de Villâ novâ: legitimam verò ejusdem præparationem habet Zwelferus in Animadverſ. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 398. 399.

XVIII. Cataplasma Antifebrile.

℞. Croci ℈iv. Cubebar. Camphor. ãã. ʒij. Myrrh. ʒj. Allii q. ſ. Miſc. f. Cataplasma.

Sectio IV.

Corporis humani Affectus tàm internos quàm externos, in quibus Polychreſta Myrrha virtutibus viribusq; ſuis eximiis admodum ſeſe commendat, recenſet.

Caput I.

Uſum ac Vires Speciales Myrrhæ in diverſis capitis ac cerebri affectionibus ſuppeditat.

Articulus I.

De *Apoplexia.*

CErebrum animalium actionum πρῶτον δεκτικὸν καὶ αἴτιον variis graviſſimisque ſæpius obnoxium redditur ægritudinibus, inter quas non poſtremum occupat locum Apoplexia, affectus certè terribilis atque maximam partem funeſtus ac lethalis: nomen adeptus eſt à græco vocabulo ἀποπλήττειν, quod graviter percutere ſignificat, cum Apoplecticus ceu fulmine & veluti è cœlo ictus & inſtar victimæ ad aram cæſæ ſubitò concidat, humique proſternatur. Dicitur quoque Sideratio propter ſtupendam affectus naturam quaſi aliquid τὸ θεῖον continentem. *Williſius* de animâ brutor. part. 2. Patholog. cap. 7. p. m. 215. Adeſt hoc in malo ſubitanea functionum animalium abolitio in univerſo corpore: ſenſu namque ac motu privatur homo, ita ut exitus ſpiritus animalis & influxus in organa ſenſus ac motus prohibeatur, & vitalis aditus à corde ad cerebrum præpediatur.

Crato

Crato Conſ. Med. lib. 3. Conſ. 2. p. 30. Hinc ſenſus tàm interni quàm externi horribilem eclipſin patiuntur, dum imaginatio quieſcit, memoria perit, nullus adclamantium ſonus auditur, membra inſtar trunci rigida jacent: Sola reſtat reſpiratio, difficilis tamen ac diminuta, & quidem ob maximam neceſſitatem, cum vita ac reſpiratio pari ambulent paſſu, & citra hanc homo vivere nequeat.

In deſignando ſubjecto Authores non conveniunt: ſunt, qui Cor principaliter affici contendunt. *Paracelſus* pulmones ac jecur conſtituit. *Helmontius* Archæum ſuum producit, ejusque habitaculum ſtomachum. Verùm erronea horum eſt ſententia: cum viſcera hæc afficiantur quidem aſt non ἰδιοπαθικῶς verùm συμπαθικῶς: per conſenſum ſcilicet propter ſitum, connexionem atque viciniam.

Williſius l. c. Apoplexiæ ſubjectum immediatum & proximum ponit Spiritus animales cerebri regionem iſtam, ubi principes animæ cognoſcentis facultates reſident, nempè corpus calloſum incolentes; ſubjectum autem mediatum cerebri meditullium eſſe concludit, quoniam hinc ſpontaneorum motuum inſtinctus procedunt, & in hoc ſenſibilium omnium perceptiones terminentur.

Cauſa proxima ac immediata rectè ſtatuitur denegatus per nervos influxus ſpirituum animalium in ſenſus motusq; organa. Mediatæ ſunt internæ & externæ: nam vel à ſanguine non quatenus ſolùm copioſus ac ſuperfluus, ſed quatenus vaporoſus etiam nimis, ſpiritus animales turbari poſſunt, vel phlegmonodes cerebri diſpoſitio adeſt, dum cerebri vaſa ſanguiflua ita replentur, ut meatibus cerebri anguſtioribus factis, ſpiritibus animalibus tranſitus denegetur. Deindè cerebrum à cauſa quadam externâ violenter comprimitur, v. gr. ictu aut contuſione, ut hâc ratione ſanguis ad cerebri baſin decumbat, nervorumque principium premat atque coarctet: Vapores quoque ac ſpiritus narcotici malum hoc inducere valent, ſpiritus animales ligando ac ſopiendo, & ad motum ineptos reddendo. Re-

Recentiorum nonnulli Apoplexiam excitari putant Spirituum animalium in lympham converſorum per venas reducendorum prohibitâ circulatione. Chimici accuſant nebuloſas Mercurii Cremoſi exhalationes in cerebrum delatas atq; detentas.

Cum itaque Apoplexia malum ſit acutiſſimum ac ſummè indè periculoſum, in quo Symptomata gravia concurrunt, quæ hominem miſellum ad exitium præcipitant, citò ſuccurrendum, & medicatio absque morâ Medico ſuſcipienda, ubi & quando ad Alterantia & alia neceſſaria deventum, Myrrha auxiliatrices optatò porriget manus. Hinc ad excitandos apoplecticos materiamque ſeroſam ac pituitoſam è cerebro per nares educendam, commodè quoque ad Errhina progreſſus inſtituitur, quæ præter alia & Myrrham deſiderant. v. gr.

℞. Sem. Nigel. præparat. Pulv. Lilior. Convall. Myrrhæ ãã. ℈ij. Caſtor. ℈j.

Trita excipiantur Oleo Irin - Nicotian. q. ſ. fiatque Errhinon molle, de quo aliquid in profunditatem narium immittendum pro evacuandâ materiâ excrementitiâ in cerebro ſtabulante.

Quemadmodum autem tutius ſemper atque melius eſt, homines à morbis imminentibus præſervare, quàm à jam præſentibus liberare, ita & Medicus curam adhibeat neceſſum eſt, ut Apoplexia in diſpoſitis, aut in iis, qui ſemel jam eâ tacti ſunt, præcaventur : id quod diverſis efficitur remediis, tàm internis quàm externis : Hinc præmiſſis præmittendis beatiſſimus *Sennertus* lib. 1. P. 2. c. 33. p. m. 682. inter Topica ſequens Emplaſtrum ad roborandum caput, & Apoplexiam præcavendam deſcribit ; quod Myrrhæ additione nobilitatur, quôque Celeberrimus *Horſtius* deſperatos etiam curavit.

℞. Myrrhæ el. Styrac. Calam. Benzoes, Ladani ãã. ℥ß. Gum. Junip. ʒiij. Cranii humani pulver. ʒiiß. Lap. Lazuli ℈ß.

Cum Styrace liquidâ ac Terebinth. f. Emplaſtrum, cujus portio panno Serico magnitudinem thaleri æquanti illinatur, verticique adplicetur.

ARTI-

ARTICULUS II.

De EPILEPSIA.

INter Symptomata terrifica, quæ non ſolùm ægrum ſed & adſtantes perterrent, non immeritò recenſetur Epilepſia, horrendum atque portentoſum morbi genus, quod denominationem ſuam accepit ἀπὸ τȣ̃ ἐπιλαμβάνειν vel ἐπιλαμβάνεσθαι, quod eſt alicui manum injicere, aliquem aggredi, corripere, deprehendere, detinere, quòd hoc in affectu mens, ſenſusque omnes quaſi prehendantur. Infauſtô quippe malô hoc qui corripitur, ſubitò concidit, nec videt, nec audit: adeſt p. n. totius corporis concuſſio, motusque convulſivus, & quæ ſunt reliqua affectus hujus graviſſimi Phænomena, de quibus Practici fuſiùs tractant. *Cælius Aurelianus* lib. 1. cap. 4. Epilepſiam ſuper comprehenſionem vi Græcanicæ originationis indigitat, eò quòd ſupernas corporis partes, caput nimirum cum cerebro, in quo ceu arce quâdam, mens, ratio, ſenſusque omnes incluſi tenentur, comprehendat, graviterq; afficiat.

Subjectum primarium ſivè locus affectus juxta plerorumq; Medicorum opinionem Cerebrum eſt cum Nervis ſivè per eſſentiam ſivè per conſenſum læſum, nam ſenſitivæ potiſſimùm actiones omnes unà cum motrice extremè proſternuntur, longèq; graviorem læſionem, quàm reliquæ functiones patiuntur, ut indè neceſſariò concludendum judicet *Matthias Unzerus* Tr. de Epilepſ. lib. 1. cap. 5. Cerebrum eſſe legitimum atq; principale hujus affectus ſubjectum.

Ariſtoteles Cor in Epilepſiâ primariò ac per ſe affici docet, perſuaſus fortè, ſenſus non ex cerebro ſed corde oriri. Eandem ſententiam fovet *Joſephus Quercetanus* Tetrad. c. 8. ubi Galenum erroris incuſat, quòd ſedem hujus morbi propriam in capite & non in corde collocârit: ſed jamdudum opinionem

hanc refutatam novimus, quod inter alios etiam pro virili præſtitit prædictus *Unzerus* l. alleg. *Quercetani* rationes examinans egregièq; refutans.

Alii ex Neotericorum Choro convulſionis Epilepticæ ſubjectum muſculoſum genus conſtituunt, facultatemque naturalem expultricem muſculorum laceſſiri exiſtimant, motuque convulſivo illud quod moleſtum eſt, eliminare conari. Fabulam quoque eſſe Epilepticorum cerebrum concuti, ut humorem vitioſum excutiat: Epilepſiam non eſſe morbum cerebri, nec ex ventriculorum obſtructione oriri: principium quoque nervorum non convelli nec comprimi ac rurſus diduci: figmentum eſſe, cerebrum facultatem moventem in nervoſo ac muſculoſo genere in conſenſum trahere, &c. Verùm hæc obiter, citrà tamen cenſuram, adduxiſſe ſufficiat.

Cauſa proxima ac immediata non eſt juxta Galenum, reliquosque antiquos obſtructio ventriculorum cerebri ab humore pituitoſo, craſſo ac viſcido inducta, quem dum cerebrum expellere intentet, tales convulſivos motus inſtituat: quô reſpectu & Arabum haud minimus *Avicenna* ſternutationem parvam Epilepſiam appellat. Vid. *Unzerus* Tr. de Epilepſ. lib. 1. c. 12. ſententiam revellens. Nos cum Præceptoribus & Doctoribus quondam noſtris, inter quos primô locô nominandus Celeberrimus *Rolfincius*, veram & proximam Epilepſiæ cauſam partium cerebri membranoſarum irritationem & vellicationem agnoſcimus, inductam à vapore vel humore tenui ac acri, peculiarique qualitate infeſtâ, cerebro, nervoſoque generi inimico. Non tàm ſervili ſimus animô, ſcribit *Unzerus* l. c. c. 13. ut omnia Veterum placita oraculorum inſtar indiſcriminatim veneremur, vel tàm abjecto, ut poſteris omnem meliora excogitandi occaſionem præreptam ac præciſam eſſe arbitremur. Cùm itaque luculentiſſimè evictum, firmisque rationibus ac argumentis demonſtratum ſit, Principem Medicorum *Galenum* in tradendâ & aſſignandâ Epilepſiæ causâ non parùm hallucinatum fuiſſe, aliosque Medicos

dicos ſecum in ſimilem quoque duxiſſe errorem, &c. & poſt pauca interjecta: quia cauſa illa Epilepſiam faciens ſenſu aliquô minimè perveſtigari poteſt, idcircò talis afferenda eſt, cui difficulter contradici queat, id quod ſperamus nos conſequi poſſe, ſi pro verâ & legitimâ Epilepſiæ causâ ſtatuamus ac aſſeramus vaporoſam quandam & tenuem materiam, quæ vel acrimoniâ ac mordacitate ſuâ, vel qualitate pravâ, malignâ ac venenatâ Cerebri ſubſtantiæ prorſus infenſa ac inimica, meninges ac nervorum principium vellicet ac pungat, & conſtrictionem quandam meatuum in illo inducat, ſicque tandem partes ſenſiles ad noxii expulſionem ſtimulet ac irritet. Hactenus *Unzerus* multos habens ὁμοψήφους, inter quos præcipuè doctiſſimus *Fernelius* lib. 5. Patholog. cap. 3. *Heurnius* libro de morbo caduco. *Eraſtus* Diſp. Med. 12. *Marcellus Donatus* lib. 2. Hiſtor. Med. Mirab. cap. 4. *Smetius* lib. 8. Miſcell. Med. & ὁ πάνυ *Sennertus* lib. 2. Inſtitut. Med. Part. 3. Sect. 2. cap. 6.

Hermetici, inter quos *Quercetanus*, cauſam Epilepſiæ adſcribunt evaporationi cuidam Mercuriali, vitriolatæ ex Tartaro impuro, ſeu ex mucilagine æruginosâ in aliquâ cavitate collectâ exſpiranti. *Paracelſus* lib. de Caduco, veram radicem Epilepſiæ Vitriolum Mercuriale ſeu vaporem Vitriolatum eſſe ſcribit, & hinc affectum hunc Viridellum ſeu Vitriolatum inſcribit propterea, quòd omnes Vitrioli proprietates, tincturas atq; Symptomata ſecum circumferat; quas tincturas exhalando temporis intervallis malignas, acres, acidas & adſtringentes Spiritibus animalibus nullo negotio permiſcet.

Cùm verò Epilepſia, docente *Aretæo*, non modò laborioſum & periculoſum, ſed præterea etiam fœdum & adeò horrendum malum prædicetur, ut ſi in acceſſionibus ægri quæcunque patiuntur, cernerent, non ultrà vitam ducere vellent: ideoq; miſellis his ſuccurrendum promptiſſimè tam in, quàm extrà paroxyſmum: in illò θεράπευσις, extra illum προφύλαξις locum habet. Curatio præſenti paroxyſmo opem fert, cau-

ſam proximiorem removendo : Præſervatio operam dat, ut radices morbi in corpore latitantes decenti modo exſtirpentur, ac cerebrum, aliaque viſcera σύμβολον conferentia roborentur, & nova acceſſio epileptica quovis modô prohibeatur. Hîc non parùm auxilii expectandum à Myrrhâ.

Cùm verò, teſte *Thomâ Eraſtô*, in diſput. contrà *Paracelſum* in Epilepticis omnia fruſtrà agantur, ſi purgationes debitæ non inſtituantur ac continuentur, ideoque probè hoc monitum obſervandum : & cùm non infrequens ſit Epilepſia ex utero, & quidem ratione menſium retentorum, Feliciſſimus *Platerus* Pr. Med. T. 1. lib. 1. cap. 2. Pilulas ſequentes admodùm proficuas commendat:

℞. Agar. Trochiſc. Aloës aa. ʒj. Rhabarb. ʒiß. Myrrh. ℈iß. Caſtor. ℈j. Medul. Sem. Pæon. ℈ß.
Cum Succo Porri f. Pilulæ, quarum doſis ʒß. ʒj.

Dn. *D. Timæus* à *Guldenklée* in tali Epilepſiâ hâc uſus eſt potione:

℞. Aq. Meliſs. Artemiſ. aa. ℥j. Matricar. ℥ß. Eſſent. Uterin. D. Timæi ʒß. Pulv. Myrrhæ el. ℈j. Caſtor. gr. vij. Croci gr. ij. Succini albi præpar. apic. flav. Lil. alb. aa. ℈ß. Miſc. f. Potio.

An Ptarmica ac ſternutatoria conveniant? disquiritur à Practicis : quidam illorum uſum approbant, imò neceſſarium æſtimant, nonnulli verò diſſuadent. Qui ipſorum uſum ſuſpectum habent, rationes adducunt, quas videas apud *Unzerum* loco citato anteà : alii ab initio tutiſſimè uſurpari eadem poſſe tradunt, cum motu & agitatione illâ, quæ indè excitatur, tantùm abſit, ut major ſequatur in cerebro obſtructio (uti quidem alii ex falsâ hypotheſi ſibi perſuadent) aut eô copioſior materia peccans à ſubjectis partibus attrahatur & rapiatur, ut potiùs tenuis ac vaporoſa illa ſubſtantia ſinubus cerebri concluſa, ac malignâ ſuâ qualitate meningas pungens ac laceſſans, quàm promtiſſimè diſcutiatur atque expellatur, ſicque

que tandem Paroxyſmus abrumpatur. In formulis huic intentioni inſervientibus paſſim apud Practicos etiam Myrrhæ occurrit mentio.

Sennertus in Epilepſiâ à vermibus oriundâ Oleum Myrrhæ deſtillatum non rejiciendum putat, & meritò quidem, cùm illi inſit vis ἀνθελμινθικὴ à Galeno jam & Dioſcoride illi adſignata.

Ad exſiccandam humiditatem excrementitiam, caput confortandum, Spiritusq́; animales demulcendos Practici Sacculos etiam capitales ſivè Cucuphas adhibent; ut:

℞. Fol. Salviæ, Majoran. Beton. Roſmar. aa. P. iij. Fl. Stœchad. Arab. Tiliæ, Lavend. Roſar. rubr. Chamæmel. Rom. aa. P. j. Nuc. Moſchat. Styrac. Calam. aa. ℨj. Maſtich. Succini albi, Olibani, Myrrhæ aa. ℨß. Moſch. gr. iij. Ol. deſtillati Cinam. Lign. Rhod. Caryophyll. aa. gt. iij. Ambr. Gryſ. gr. ij. F. Pulvis groſſus, qui goſſypio exceptus pileolò ex ſerico confecto inſuatur interpaſtando: & ab Epileptico geſtetur.

Et quamvis vix chartâ digna videatur mirabilis & riſum ferè merens Epilepſiæ curatio, quam Riolanus Senior tradit, ſi ſcilicet ter in aurem vulgati verſiculi inſuſurrentur:

Caſpar fert Myrrham, thus Melchior, Balthaſar aurum:
Hæc tria qui ſecum portabit nomina Regum,
Solvitur à morbo, Chriſti pietate, caduco.

Lubet tamen nihilominùs, cùm & Myrrhæ fiat mentio, pauciſſimis, oblatâ hâc occaſione, disquirere, an verbis ac characteribus aliqua adſcribenda virtus & efficacia in profligandis morbis? *Paracelſus* non contentus ſolitis & uſu ſatis probatis, verba quoque & characteres effinxit, quibus affectus aliis remediis non obtemperantes ac cedentes, ferèque incurabiles depelli poſſe audacter adſtruit. Verba patrocinantia habentur lib. 1. Philoſoph. ſagac. cap. 6. Natura vires ſuas in verba imprimit, ſicut in herbas & radices: & porrò: imagines &

characteres pixides ſunt, in quibus magus ſiderum vires adſervat. Plura reperire licet in libro de occultâ philoſophiâ, titulo de characteribus.

Veteres Sophorum, Ægyptiorum atque Arabum decreta plena hiſce næniis ſunt, qui putarunt, ſpecies rerum ita ſe habere uti numeros, circaque earum variam in diverſis laminis poſitionem varios producere effectus: hinc ſigillis, characteribus καὶ λόγοις ἀναγκαστικοῖς οὐκ εὐπορεῖς διαλύειν, verbis coactivis, quorum virtutem enervare impoſſibile, haud parum tribuunt.

Verum enim verò in *Paracelſi, Paracelſiſtarumq;* monumentis multa minus firma ac ſolida occurrere, Epicriſis *Rolfinciana* apertè demonſtrat: ſcilicet Metalla ſub certâ conſtellatione fuſa influxu aliquo ditari, negari nequit; verba verò inſuſurrata aut impreſſa characteresque aliquâ ratione agere, fabuloſum eſt ac impoſſibile: nam ſi agant aut aliquid præſtent, præſtant illud ut inſtrumentum quoddam: inſtrumentum reducitur ad cauſam efficientem, ergò ad efficientem per ſe vel per accidens: ſi per ſe agant verba & characteres, agunt vel inſitâ vi vel naturæ vel rationis: non agunt vi naturæ, quia nulla agnoſcitur latens virtus: quamvis enim verba naturalibus inſtrumentis proferantur, voxque hoc modo naturalis ſit ipſa, ſignificant tamen οὐ φύσει, ἀλλὰ θέσει: non naturâ ſed pacto & ex hominum inſtituto, neque ullo modo concedi poteſt *Paracelſo*, quòd natura vires ullas iis impoſuerit. Nec agunt ratione, quia rationis & conſilii ſunt expertia: non per accidens, quia non agunt neceſſitate coactionis ab aliquâ causâ ſublunari vel cœleſti: ſublunaris nullum habet locum: artifex & idea in mente ejus concepta, à quâ fiunt verba & characteres in exteriora non agunt. Imaginatio etiam artificis vel confidentia, cogitatio aut firma animi perſuaſio, hîc nihil habent virium: ſunt enim hæ actiones immanentes, neque ex animo in ſubjectum patiens tranſeunt. A cœlo etiam aut ſtellis aſtralivè ſpiritu influente vim impreſſa verba aut characteres obtinere

nere probabile non eſt. Supranaturalis cauſa etiam non admittitur: nullam enim divinam characteres & verba talia habent promiſſionem bonorum temporalium aut cœleſtium. Si à dæmone, malo aliquo genio, tacitoque pacto & latente fœdere hæ deriventur vires, apage! Tandem etiam neque Caſus aut fortuna hic locum habet. Ergò characteres, figuræ, verbaque tàm impreſſa quàm in ſuſurrata nullam habent efficaciam. Hæc D. *Rolfincius* Chim. in art. Form. redact. lib. 5. Sect. 14. cap. 1. p. 413. 414. Vid. etiam *Sennertus* de Conſ. & Diſſenſ. Chimic. cum *Galen.* & *Ariſtotel.* cap. 18. p. m. 337. ſeqq. *Thomas Bartholinus* Hiſtor. Anat. Cent. 2. Hiſt. 78. ubi explicat, quid ſtatuendum ſit de ridiculâ *Riolani* curâ antiepilepticâ.

ARTICULUS III.
De
PARALYSI.

DIcitur ita ἀπὸ τοῦ παραλύεσθαι reſolvi: ſuntque παραλυόμενοι quaſi ex parte ſoluti ad differentiam apoplecticorum, qui λυόμενοι vocantur, quaſi perfectè ſoluti. Malum eſt frequens & haud rarò Apoplexia in hoc degenerat, & quidem interdum cum ægrotantis emolumento: non tamen ſemper æger ſervatur, quamvis Paralyſis Apoplexiæ ſucceſſerit, quia crebrò aut prior affectus redit, aut ſopore gravi detinetur decumbens, præſertim ſi ſit ſeniculus, usque ad ultimum halitum.

Aliàs apud Practicos tres occurrunt παραλύσεως ſpecies: una perfecta, quando ſenſus & motus aboletur: Altera imperfecta, quandò motus deperditus, ſalvo ſenſu: ultima eſt imperfectiſſima, quandò ſenſus aufertur, ſuperſtite motu. Quî autem fiat, quod modò ſenſus & motus ſimul, modò ſaltem motus, illæſo ſenſu, aut contrà ſalvo motu, ſenſus noxam capiat, B. *Sennertus* tradit Inſtit. Med. lib. 2. p. 3. S. 2. c. 5. p. m. 434. ſeqq.

Verum

Verum ac principale affectus hujus ſubjectum ſivè pars primariò læſa eſt ſpinalis medulla ſivè cerebrum prolongatum: Hoc in duos dividitur ramos ſingulari naturæ miraculo: hinc in Paralyſi non tota, ſed vel dextra vel ſiniſtra pars afficitur, & indè vel dextri vel ſiniſtri lateris motus & ſenſus aboletur. Nervi ſimiliter patiuntur damnum tanquam inſtrumenta atq; canales ſpiritum animalem ad partes deferentes. Subjectum minus principale muſculus eſt voluntarii motus conveniens organum: afficitur verò hic ſecundum tendines fibrasque carneas. Nec planè excludenda vaſa ſanguifera, nam & hæc hoſtilem ſentiunt invaſionem, id quod manifeſtè apparet ex pulſus debilitate & affectæ partis frigiditate ac atrophiâ: In ſtatu namque ſanitatis circulationis beneficio nutritius ſanguis & ſpirituum vitalium influxus minimè in vigore ſuo deficit; contrarium verò contingit in ſtatu p. n. ubi turbato debito, circuitu ſanguinis ſpiritus & nutritius ſuccus de parte in partem haut feruntur, nec uſibus inſerviunt, ad quos ſingula membra ſunt aptata: nàm cum motus membrorum & compreſſio muſculorum, qui circumſtant vaſa circulatoria deſint, (deeſt enim contractio & extenſio in membris paralyticis) non eſt mirum, ſi ſanguinis circulatio debito modo non perficiatur; hinc ſanguis novis non refectus viribus & ſpiritibus non vegetus factus, ſed torpidus relictus, friget, pulſusque tardus adparet cum inſequente partis paralyſi affectâ contabeſcentiâ. *Franciſcus* quidem *Gliſſonius* ſucci nutritii nervorum patrònus defenſorque ſtrenuus venas & arterias immunes ab hoc malo pronunciat, nervosque ſolos malè officio ſuo præeſſe ſentit) aſt cum adhuc ſub judice lis ſit, utrum detur Succus ille nervorum nutritius, opinionem hanc Authori relinquimus, utpote incertam adhuc & à paucis receptam.

Cauſa proxima ac immediata Paralyſis, eſt denegatus ſpirituum animalium per nervos influxus in organa ſenſui ac motui dicata. Cauſam hanc agnoſcunt & veteres & recentiorum

rumplurimi. Vid. *Hippocrates* lib. 2. de Morb. *Pergamenus* de cauſis Symptomat. cap. 5.

Hermetis filii accuſant Mercurium cremoſum permutationum gradibus alteratum, qui congelatus corpora conſtringit, iratusque vi inſitâ in illos impingit, ſicque fulminis ad inſtar, illæſis carnibus, nervos percellit, reſolutionemque inducit. Idem malum etiam Tartarus non probè à ſanguine ſequeſtratus, ſed ſuperveniente ſpiritu Salino coagulante concretus, vim obſtruendi in & extra vaſa habens procreare valet.

Quamvis verò Paralyſis ſivè univerſalis ſivè particularis ſivè ſubitò ſive ſenſim excitata fuerit, ſi facultate cognoſcente & vitali illæſis contingat, morbus acutus haud æſtimanda ſit: vid. *Williſius* de Paralyſi: quia tamen periculo minimè vacat, & difficilis longiorisque curationis ſit, inprimis quæ à cauſa internâ & ex ſolutâ Apoplexiâ provenit ob cauſæ vehementiam, confirmatam partium debilitatem, metumque recidivæ, minimè curatio procraſtinanda, ſed ſummo ſtudio in id incumbendum Medico, ut indicationibus ſatisfaciat: morbus ſcilicet tollendus, cauſa removenda, materia nempè ſpinalem medullam occupans, humoresque excrementitii debitâ evacuatione è corpore eliminandi, diſcutiendi vapores, viſceribusque, ut vitioſum ſanguinem non amplius generent, ritè proſpiciendum, Cerebrum nervique debilitati corroborandi, nè tàm promtè vitioſos ſuccos adventantes recipiant.

Præſidiorum materiæ etiam Myrrha ſalutifera hîc ſeſe optatò adſociabit, Topicis præſertim admixta, quæ membris reſolutis ad calorem & ſpiritus revocandos adplicari ſolent ad humorum exſiccationem atque diſſipationem: hinc præter frictiones, cucurbitulas ſcarificatas, rubificantia &c. inunctiones quoque inſtituendæ, fomentationes item ac ſuffumigationes adminiſtrandæ.

Zacutus Luſitanus in Paralyſi Unguentum habet admirandum, uti ab ipſo inſignitur Prax. Hiſt. lib. 7, cap. 10. p. m. 389.

389. 390. hoc cunctis nervorum frigidis affectibus omnium longè efficaciſſimum judicat:

℞. Succi Scyllit. ℥iv. Cucumer. Sylveſtr. Rutæ ãã. ℥j. Euphorb. Caſtor. Sagapen. Ammon. Bdell. in Aceto diſſolutor. ãã. ʒiß. Myrrhæ, Thur. Pyrethri, Nitri ãã. ʒj. Ol. Sambuci, Terebinth. Euphorb. aa. ℥ß.

Pulveriſentur ſubtiliter pulveriſanda & cum Cerâ paretur Unguentum.

Arnoldus Weickardus Theſauri Pharmaceutici lib. 1. cap. 3. p. 59. it. D. D. *Sennertus* Pract. l. 1. p. 2. c. 27. p. m. 540. tale Unguentum anſerinum proponunt.

℞. Anſerem deplumatum, eviſceratum, vino albo ablutum, configatur undique Caryophyllis, ac infarciatur Herb. Salviæ, Rosmar. Spicæ, iisdem addendo Pingued. Felis Sylveſtr. ℥iß. Pulv. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ß. Caſtor. Euphorbii aa. ʒiß. Lumbricorum in Aceto ſuffocatorum num. xxx.

Inſuantur omnia, & torreatur anſer, pro more uſitato in veru, aceto albo rutaceo ſuppoſito in ſartagine, in quem ichor deſtillet: poſteà refrigerato liquore, innatans axungia colligatur & ſervetur in vitro pro uſu: illinitione nempè ac inunctione nervorum, tàm in generali Paralyſi, quàm in aliis particularibus partium relaxationibus.

Poſt convenientes inunctiones partium ac membrorum paralyticorum D. *Rolfincius* linteamina ſuperponere jubet, quæ prius ſequenti ſuffimento incaluerint; lib. 2. Conſil. 20. pag. 296.

℞. Succini, Maſtich. Myrrh. aa. ʒj. Thur. ℈ij. Caryophyll. Nuc. Moſch. Cinam. Macis aa. ℈iß.

Inciſa ac pulveriſata irrorentur Spiritu Vini, poſteà exſiccentur: fiat Pulvis prunis injiciendus pro ſuffitu. Videatur etiam Sennertus loco citato.

Proſtant etiam Aquæ Antiparalyticæ externo uſu celebratæ, qualis eſt, quam tradit *Sennertus* loco alleg. p. 542. Myrrhæ

rhæ ſodalitio illuſtris, quâ partes Paralyſi obſeſſæ illinendæ probè ac fricandæ ſunt:

℞. Flor. Lavend. Spicæ noſtr. Stœchad. Arab. Salv. Roſmar. aa. M ß. Majoran. Ivæ Arthet. Primul. ver. aa. M. j. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos, Calami Aromat. aa. ℥ iß. Nuc. Moſch. ʒij. Caryophyl. Piper. Cubebar. Cardamomi aa. ʒj. Spec. Diamoſch. dulc. Diambr. aa. ℈ij. Sagapen. Opopan. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈iß. Bacc. Junip. Mj.

Inciſa & contuſa infundantur in Vini albi ℔vj. Stent in Infuſione diebus octo, poſteà ſi odoratior expetatur, aliquot grana ambræ vel moſchi tenui linteolo obvoluta roſtro alembici appendantur.

ARTICULUS IV.

De *CONVULSIONE.*

NOta eſt vulgaris uſuque recepta diſtinctio inter Spaſmum ſive Convulſionem, & inter motum convulſivum, ita ut per Spaſmum intelligatur contractio conſtans, quâ membrum rigidum & inflexile evadit: per hunc autem motus celeres atque concuſſiones, quæ interjectâ quiete alternatim ceſſant, redeuntque: hasce diſcriminis notas Authores non perpetuò obſervare ſcribit *Williſius* Tr. de Morb. Convulſ. cap. 1. Sed per vocabula Spaſmi & Convulſionis quælibet πάθη σπασμώδια non rarò deſignare: Hinc melioris diſcretionis gratiâ Convulſionem cum *Cardano* Τέτανον appellat, motum verò convulſivum Spaſmum.

Nos cum Celeberrimo Germaniæ Hippocrate *D. Sennerto* Pr. lib. 1. P. 2. cap. 28. p. m. 556. communem loquendi uſum retinemus, cum præter neceſſitatem vulgatas appellationes *Cardanus* mutaverit, & Spaſmum ac Convulſionem diſtentio-

nemque pro Synonymis habemus. Concuſſiones verò illæ & agitationes manifeſtæ, quas ſolùm Convulſiones appellandas cenſent *Cardanus* & *Williſius*, σπασμώδεα πάθη non convulſiones propriæ dicendæ.

Eſt verò Convulſio contractio involuntaria partium corporis & muſculorum verſus ſuum principium: notum adeſſe involuntarium ex *Pergameno* liquet 6. aph. 39. ubi hæc habentur: ὁ δὲ σπασμὸς εἰς τὴν ἀυλῶν ἄγει λάτε νεῦρα καὶ τῆς μῦς διάθεσιν, εἰς ἣν καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὑπὸ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως ἤγετο. *Convulſio ſit vulſis ad propria capita muſculis, qualis motus ipſis etiam ſ. n. ineſt, ſed hic ſine animalis ciente & impellente virtute non fit, Convulſio autem eſt morbus involuntarius.* Videatur quoque *Argenterius* Comm. in hunc aphoriſmum.

Aliis & quidem ex Recentioribus non arridet definitio Convulſionis per motum involuntarium, utpotè non omnibus numeris abſoluta, cùm & notho ſivè ſpurio Spaſmô urgente, motus exiſtat invitus, involuntarius, injuſſus, hinc aliquid addendum exiſtimant, quô Spaſmi proprietas declaretur, hoc verò ſuggerere ajunt Cauſam: ſcilicet, motus voluntarius & arbitrarius pendet ex animali facultate motrice, an itaque ex eâdem coactus, involuntarius atque violentus dependeat, ſciri oportet; virtutem hanc animalem depravari, plurimorum eſt ſententia: hinc *Victor Trincavellius* ita ſcribit: *Paralyſis & Spaſmus ſunt oppoſita Symptomata hâc ratione, quod in Paralyſi adeò reſoluta eſt vis particulæ movendæ, ut neq; volens neq; nolens poſſit ab interiori aliquâ vi moveri, ſed jacet tanquam pondus inutile: in Convulſione autem nimis etiam movetur, & non modò ſecundùm appetitum vel voluntatem animalis, ſed etiam contra illam & omninò motus violentus eſt.*

Ludovicus Duretus in Conc. Hippocratis ita: *Quanquam Paralyſis & Convulſio ſimul exiſtere non poſſint in eodem ſubjecto, quòd illius natura* ἐν τῇ λύσει *hujus verò* ἐν τῇ τάσει *conſiſtat, quæ duo contraria ſunt, tamen fieri poteſt, quoniam Paraplegiæ ſedes in nervo eſt medullari, Convulſionis autem in muſculo.*

Johan-

Johannes Heurnius itidem Spaſmi formam & vim conſiderat in motu injuſſo, Paralyſeos verò in movendi impotentiâ.

Franciſcus Hildesheimius formam convulſionis eſſe ſcribit motum depravatum ad differentiam ablati, qualis eſt in Paralyſi, & ad differentiam motus debilitati, qualis eſt in ſtupore: cùm autem hic motus depravatus in contractione membri conſiſtat, hæc membri contractio non eſt voluntaria, ſed violenta atq; invita.

Alii impediri potiùs quàm depravari volunt facultatem motricem animalem, cui opinioni favent *Euſtachius Rudius*, *Ludovicus Mercatus*, *Hercules Saxonia*. Hanc impeditam, ligatam & vinctam facultatem ab abolitâ non admodùm diſcrepare alii ſtatuunt, inter quos *Petrus Paulus Pereda*, *Johannes Baptiſta Corteſius*, & ex parte *D. Jonſtonus*, tunc ſcilicet, quandò Contractio jam facta eſt, membrumque rigidum exiſtit, cùm ipſi ægri membrum contractum liberè movere nequeant, & ſæpè ita rigidum à convulſione fiat, ut neque ab adſtantibus extendi poſſit. *Johannes Varandæus* aph. 6. Sect. 5. Convulſionem nihil aliud eſſe ſcribit, quàm involuntariam muſculi ad ſuam originem contractionem in motus ſublatione potiùs quàm depravatione poſitam.

Circa Spaſmorum Cauſam proximam etiam lites occurrunt minimè leves: id quod jam ſuâ tempeſtate agnovit *Galenus* lib. 1. de Sympt. Cauſ. cap. 8. *In Convulſionibus*, inquiens, *totius corporis quæ ſine delirio ſunt vel Caro, morbus ſpinalis in collo medullæ eſt; quemadmodum ubi vel brachium vel crus vel muſculus unus tenditur ac violenter convellitur unius ſemper nervi, qui particulam movet, vitium eſt. Quæ verò omninò morbi cauſa ſit, cujus occaſione partes contrahantur, difficile dictu eſt.* Difficultatem gravitatemque hanc poſt *Galenum* ad unum ferè omnes accuſarunt Practici: ſcitè *Auguſtinus Thonnerus*: *Convulſio multorum Medicorum mentem convellit, ut ſe*

ex hoc labyrintho extricare haut queant: Theſei opus filo videtur, cujus ductum ſequentes ſe expedire, & tandem ad veritatis portum pertingere valeat, ut aliquid opis afferre liceat, & ego ingenii mei nervos intendam.

Veterum placita ac monimenta excutienti ſeſe offert repletio atque inanitio ab ambobus medicinæ ſtatoribus, *Hippocrate* nempè & *Galeno*, introducta, quos poſteà Arabes ſecuti ſunt. *Haly Abbas* l. 9. Theor. cap. 9. *lacertus*, ait, *ille, ad quem hic mittebatur nervus, contrahitur ad ſuæ originis partem, & membrum curvatur, quemadmodum vaſis, quæ ex coriis fiunt, accidit, cùm ampliùs quàm capere poſſint & dilatentur, farciuntur: extenduntur enim in latum, & corium abbreviatur longum. Si ex inanitione, quemadmodum corrigiis videmus fieri & pilis, cum igni proximi fiunt, reductionem, & Citharæ chordis, ſi in aëre ponantur calido, incurvationem.* Verùm opinio hæc Veterum à Neotericis jamdudum exploſa eſt. *Quæ apud antiquos*, ait *Williſius* l. c. *diù celebris increbuit opinio, affectionem hanc tantùm ex repletione aut inanitione produci (utcunque huic ſtabiliendæ præter authoritatem Hippocratis, proferatur exemplum de corio aut fidium nervis, qui aut madidô aëre impleti, aut nimis ſicco inaniti contrahi ſolent) facilè ex ſe concidit; quia ſupponere videtur (id quod nemini fragilitatem nervi experto credibile eſſe poteſt) nimirum ipſos nervos quoquô modô abbreviatos atque contractos poſſe vi quâdam muſculos ad ſe attrahere. Quod ſi referatur, repletionem aut inanitionem reſpectu ſolidarum partium, quæ convelli ſolent, intelligi debere: è contrà obſervare licet, ubi muſculi & nervoſum genus humore aqueò maximè irrigantur, uti in Anaſarcâ, aut eodem planè deſtituuntur, prout in Tabe vel Maraſmo, haud propterea motus convulſivos excitari.*

Repudiatâ itaque hâcce Veterum ſententiâ, irritatio atque vellicatio nervoſarum partium, tanquam legitima ac immediata Convulſionis cauſa ſucceſſit, quam uti in totum non rejicit *Williſius*, & quidem quoad Spaſmos leviores citòque trans-

tranſeuntes, nihilominus ſolam non ſufficere cenſet, ſed requirit etiam copulam elaſticam ſivè exploſivam p. n. Verba ipſius ita ſe habent: *Cum itaq; motus convulſivi ob duas potiſſimum cauſas excitentur, hinc totidem illorum ſpecies conſtituuntur. Nam primò interdum accidit, convulſionem ſine procatarxi aut copulâ heterogenea prius aſcitis, tantum à causâ evidenti ſolitariâ induci: ita namq; paſſio vehemens cerebro impreſſa, ſolutio continui alicubi in nervoſo genere contingens, pathemata ſpasmodica nonnullis, quibus cerebrum & nervi debilioris ſunt conſtitutionis; ſubitò intulere: quippè ſpiritus animales, objecto improportionato ipſos fugante, partes continentes exagitant, quin & copulam ſuam licet idoneam, vehementer elidendo, eaſdem inflant: proindeq; alias hiſcè annexas convellunt: Spasmi hoc ritu excitati quoniam in iis ſpirituum copula naturalis vehementiùs eliditur, quodammodò ſunt exploſivi, qui tamen citò deſinunt, & ſæpiſſimè ſinè viſcerum aut membrorum jactationibus, cùm tremore tantùm & horrore aliquo in ſpirituum deliquia tranſeunt. Verum 1. Convulſiones, quarum paroxysmi ſunt graviores atq; diutius perſiſtunt, aut crebrius repetunt, omninò à causâ procatarcticâ ſivè diſpoſitione præviâ pendere, & ab aliâ, præter irritationem, causâ conjuncta exoriri videntur. Ideoq; in hoc caſu particulas heterogeneas & valdè exploſivas ſpiritibus in hâc aut illâ corporis regione agentibus accreſcere ſupponimus: deindè ex iniquâ hâc combinatione, & irrequieta hujusmodi materiæ & ſpirituum colliſione, crebras vehementesq; exploſiones editas, paroxysmos σπασμώδεις inducere.* Plura vide apud ipſum Authorem Tr. de Morb. Convulſivis cap. 1. p. 5. 6. & ſeq.

In Curatione Myrrha exulare haud debet, quæ Topicis inprimis ad ſociari gaudet. Hinc *Weichardus* Theſaur. Pharmac. lib. 1. c. 3. p. 67. Unguentum ſingulare tradit Convulſis & Tetano correptis proficuum, quod ita conficitur.

℞. Felem Sylveſtrem excorticatum & in fruſta diſſectum, in anſere pingui ab inteſtinis & plumis purgato conſuatur, adden-

addendo Thuris, Myrrhæ aa. ℥ß. Styrac. calam. ʒiij. Caſtor. ʒij. Herb. Roſmar. Majoran. aa. Mj. Fl. Lavend. Mß. Summ. Anethi Pij.

Poſteà ad ignem anſer hiſcè infartus pro more uſitato aſſetur, & ſuppoſitâ ſartagine aceti roſacei plenâ pinguedo emanans excipiatur, quæ ad uſum ſervetur. Pinguedine hâc catinaria quendam curavit, cui pedes convellebantur. Author hujus remedii dicitur eſſe *Nicolus*.

Petrus Pachequus, obſ. 8. ſequens remedium tanquam divinum proponit, cujus beneficio juvenis toto corpore convulſus, ita ut ſpina dorſi non potuerit inflecti, ſanatus, ut ſtatim expeditè ambulaverit.

℞. Butyri rancidi, Lardi veteris aa. ℥iij. Bdellii, Ammoniaci āā. ℥j. Myrrhæ, Caſtor. āā. ʒiij. Flor. Stœchad. Anthos āā. Pj. Nuc. Moſchat. Caryophyll. āā. ʒj.

Catum parvum exenteratum & in fruſta conciſum. His infarciatur anſer, conſuatur & torreatur in veru, primus qui defluit ſuccus abjiciatur: ſecundus colligatur in vaſe aceto ſemipleno pro litu ſpinæ convulſæ. Reſpondet ferè priori, nonnullis immutatis.

ARTICULUS VI.
De
VERTIGINE.

AFfectus hic à Symptomate denominationem ſortitur: etenim qui eodem corripiuntur, iis cuncta in gyrum videntur circumagi: definitur appoſitè à *Williſio* Patholog. cap. 7. p. 203. quòd ſit affectio, in quâ objecta viſibilia circumrotari videntur, ſentiuntque affecti perturbationem, ſeu confuſionem ſpirituum animalium in cerebro, ut nervos non ritè influant: quarè facultates viſivæ & locomotivæ ſæpè aliquatenus vacillant ut laborantes corruant, & non rarò à tenebris obfuſcentur.

Sub-

Subjectum Vertiginis proximum atque immediatum Spiritus eſſe animales perturbatos ac vitiosè oberrantes vix in dubium vocari poterit: mediatum verò cerebrum maximèque corpora calloſa conſtituunt: *Nam* ſcribente prælaudato *Thomâ Williſio* l.c. *Spiritus animales intra hæc loca medulloſa quaſi in campum ampliſſimum aut viridarium amœnum quaquaverſus expandi & exſpatiari amant: quare, ſicut lucis radii medullarum poros omnes & meatus denſiſſimos jubare pleno & irretorto trajiciunt: hinc dum unâ ſerie è corporis calloſi oris extimis (nempè è corporibus ſtriatis, & cerebri gyris) verſus meditullium ejus blandè ſcaturiunt, imaginationes & phantaſias jucundas repræſentant, dumq; aliâ ſerie & forſan per alios meatus illi è corporis calloſi meditullio in cerebri gyros emanant, notionum teſſeras pro memoriâ illuc transferunt, atq; dum exindè in corpora ſtriata & nervorum origines tendunt, partes omnes motrices actuant, & iis, quoties occaſio fuerit, motuum ineundorum inſtinctus deferunt.* Hæc Willis. Quandò itaque contrarium evenit & ſpirituum æquabiles emanationes variis in locis intercipiuntur & diverſimodè pervertuntur ac perturbantur, Vertigo neceſſariò inducitur.

Petrus Johannes Faber aliique cum eo non cerebrum, ſed oculorum ſubſtantiam propriam ſubjectum vertiginis proclamant: ſed meritò opinio hæc exploditur: nam & oculis clauſis quidam hoc malo corripiuntur.

Cartheſiani glandulam pinealem in ſcenam producunt, in quâ animam ſuas functiones ſpecialius quàm in aliis partibus cerebri & corde exercere volunt.

Motum hunc turbatum atque inordinatum, ſpirituum animalium multa variaque producere poſſunt, uti immoderatus vini aquarumque ardentium potus, fumus Tabaci in non adſuetis, eſus nonnullorum Vegetabilium, inunctio mercurialis: ſanguis flatulentus, materia vaporoſa & ſpiritus ſylveſtris ac flatulentus: hic cum in cerebri meatibus inordinatè ac circulariter agitatur, ſpiritus quoque animales ad ejus-

modi motum invitat, ut nempè circulariter in ſe convertantur, & phantaſiæ falſam hanc rerum ſpeciem ſivè ſimulacrum exhibeant.

A ſerosâ colluvie in cerebri gyris & anfractibus ſtabulante vertiginem aliquando obortam fuiſſe, ſequens obſervatio à *Platero* Obſerv. lib. 1. annotata certum facit. Italus quidam mercator benè coloratus benèque habitus in virili ætate ſenſim cœpit vertigine laborare, quæ ætatis decurſu adeò invaluit, ut nec ambulare, nec in lecto ſe erigere, quin corrueret, poſſet: ſic autem otioſus decumbens dies noctesque in lectulo cibum nihilominus capiens & bibens, ſanorum inſtar, & dormiens, mirè factus eſt obeſus, atque eo modo multos annos, ſcabie interim quandoque infeſtatus, perduravit: tandem verò Caro correptus in ſomnum profundum incidit, quo diebus aliquot elapſis expiravit. Poſt mortem aperta fuit calvaria, ubi omnes cerebri anfractus & cavitates aquâ plenæ inventæ fuerunt, vera & vertiginis & cari cauſa.

In curandâ Vertigine Myrrha quoque ſuum confert ſymbolum: hinc non inefficaces erunt ſequentes Trochiſci, ſi unus & alter jejuno inprimis ventriculo in ore detineatur ad corroborandum caput & vertiginem avertendam.

℞. Cardamom. Cubebar: āā. ℈iß. Macis, Erucæ āā. ℈ß. Myrrhæ ℈j. Fl. Lavend. Pj. Moſch. Ambr. āā. gr. ij.

Cum mucilagine Tragacanth. in Aq. Lilior. Convall. fact. f. Trochiſci.

Nec inutile foret ſequens Cephalicum Emplaſtrum.

℞. Reſin. pini ℥ß. Ladani, Myrrhæ, Maſtich. āā, ʒiß. Gum. Tacamah. Galban. Opopan. āā, ʒj. Viſci Tiliæ ℈iv. Sem. Pæon. Mar. ℈ij, Cubebar. ℈j. Ol. deſtillat. Succini, Nuc. Moſchat. āā. gt. vij. Gum. in Aceto diſſolvantur, fiatque l. a. Emplaſtrum, adde Terebinth. ʒv.

Pomum alii ſequens commendant ad olfaciendum:

℞. Ladani puri ʒij. Styrac. Calam. ʒß. Benzoës, Galliæ Mo-

Moſchat. Myrrhæ ãã. ℈j. Ol. deſtill. Caryophyll. gt. vj. f. l. a. Pomum.

ARTICULUS VII.
De
CATARRHO.

DEliria Veterum circa Catarrhorum doctrinam nota ſunt, dum putarunt cerebrum pituitæ fontem exiſtere, hincque caput reliquis corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſſe impoſitum ſomniarunt, quod omnes vapores, cunctaque fuliginoſa excrementa, quæ à ſubjectis partibus ſurſum feruntur, excipiat, ubi frigiditate cerebri tanquam nubes in aëre condenſentur, & tandem ſpirituum calore reſoluta inſtar pluviæ in ſubjectas partes deſtillent ac depluant; undè & nomen huic affectui impoſuerunt Catarrhi, quod derivatur ἀπὸ τῦ καταῤῥέειν defluere quod ſignificat.

Rejectâ hâc veterum opinione, recentiores cerebrum vindicarunt ab injuriis illatis, demonſtrantes, cerebrum minimè eſſe Catarrhorum fontem, culpæque expers exiſtere in omnibus defluxionibus: & primò quidem, quòd pauciſſima in cerebro generentur excrementa à nutrimenti coctione reſidua, quæ pituitæ nomen vix merentur, & maximam partem in ſanguineam maſſam recipiantur. Deindè quòd nulla in cerebro reperiantur idonea excrementorum receptacula: Ventriculi extra medullam, ex acubitu partium medullæ per accidens nati quamvis ob capacitatem & humorem accuſari poſſent, tamen ſi quis accuratiori oculo eos inſpiciat, videbit, horum foramina ad expellendam in tantâ copiâ pituitoſam hanc & craſſam materiam non ſufficere. Proceſſus papilli formes, glandulam pinealem & pituitariam vulgò excrementorum cerebri æſtimari receptacula minimè queunt, cum & hæ partes Catarrhorum inundationibus recipiendis

vel transmittendis ſint impares. Porrò nullæ viæ recrementis ſordibusque ex cerebro everrendis dicatæ reperiuntur: & licet veteres quasdam excogitaverint, illæ tamen pro genuinis haberi nequeunt: nec os cribroſum, nec canales Ephippii laterales huic inſerviunt officio. Denique nec membranæ ductuum evehentium ſuſtinent vicem. Manet itaque verum ac firmum, cerebrum divinæ mentis ſedem, omniumque actionum humanarum corporisque univerſi præſtantiſſimam partem talibus minimè proſcindi debere injuriis, ut hisce impuritatibus ſivè generandis ſivè colligendis ac recipiendis deſtinatum æſtimetur; accuſandum potiùs univerſum corpus & maſſa ſanguinea: hæc etenim pluribus ſuccis excrementitiis ſcatens crebrò, perque arterias corotidas ſumma petens ad ſpongioſas narium carnes impuritates defert, ut ibidem emungantur.

Cauſam Catharrhorum proximam Neoterici ponunt in motu lymphæ retrogrado læſo, hinc ſitu vitiosô, quô illa intra partes ſtagnans, has modò quantitate & mole ſuâ diſtendit & comprimit, harumque diverſas functiones lædit; modò copioſius aut parcius per vaſa ſua excretoria eliminatur; modò acrimoniâ quâdam pollens dolore eosdem afficit, imò interdum erodit atque exulcerat. Cauſa hinc in propatulo, quòd in capite ac circa illud catarrhoſi affectus frequenter occurrant, quia nempè plurimis glandulis, vaſisque lymphaticis illud obſitum: notandum tamen, non ſolas glandulas nec ſola lympham vehentia vaſa hîc accuſanda eſſe, ſed & ſanguinis venoſi refluxum impeditum ſimile quid inducere poſſe, quippè qui multum ſeri adhuc continet.

Cùm verò Catarrhis ad pectus & fauces crebrius vexati variis infirmitatibus pectoris, inprimis verò Phthiſi obnoxii reddantur, maximè materiâ exiſtente acri ac ſeroſâ ſalsâ, neceſſariò medela maturanda, & idoneis ſuccurrendum remediis, quibus humores vitioſi tàm quantitate quàm qualitate peccantes è corpore ritè eliminentur, parteſque principes roboren-

borentur, glandulæque & lymphatica vaſa debitè ſuô fungantur munere. Operam hîc ſuam & Myrrha promittit: hinc *D. Sennertus* lib. 1. Med. Pract. P. 2. cap. 34. in catarrhis acribus, tenuibus, calidisque, ac cum tuſſi vehementi pertinacibusque vigiliis conjunctis intercipientia ac incraſſantia medicamenta commendat, additâ hâc cautelâ, ne ſtatim in principio adhibeantur fluxionem ſiſtentia, ſed potiùs divertentia, niſi forſan materia periculosè ad pectus ruat, & ſuffocationis metum incutiat: nec ſiſtentibus utendum monet, poſtquam materia jam ad pectus decubuit, ſed dum in viâ eſt, & ad illud defertur: Pilulæ verò quas dictô locô proponit, ita formantur:

℞. Thur. albiſs. Sandarach. Arab. Myrrhæ aa. ℈iß. Ligni Aloës, Nuc. Moſchat. Macis, Croci aa. ℈j. Ladani puriſs. Styrac. calam. aa. ʒij. Moſch. gr. v. Miſc. & cum Sir. de Stœchade f. Pilulæ.

In Catarrho ſuffocativo cum Tuſſi *Reinerus Solenander* Conſ. 4. §. 3. tales præſcribit:

℞. Thuris maſc. Succi liquirit. aa. ʒj. Opii, Croci, Myrrhæ aa. ℈j. Miſc. cum Sir. Papav. alb. F. Pilulæ.

Johannes Marquardus Pract. Med. l. 1. c. 14. in Catarrho frigido ſequentibus utitur, & pro ſuffitu Trochiſcos præparat Myrrhâ nobiles:

℞. Thur. Myrrhæ, Sandarach. Nuc. Moſchat. aa. q. v. Cum Gum. Arab. formentur Pilulæ in lecti introitu capiendæ.

℞. Ariſtoloch. rot. Myrrhæ, Thur. Sandarach. Galliæ Moſchat. aa. q. v. cum Styrace liquidâ f. Trochiſci pro fumo ſuſcipiendo ad nares.

Parens meus b. m. tali pulvere ad ſuffiendum uſus eſt:

℞. Maſtich. Thuris albiſs. Myrrhæ el. Styrac. calam. aa. ʒj.

Succini alb. Sandarach. Arab. aa. ℈iß. Gum. Anim. Tacamah. aa. ℈j. Miſc. & fiat Pulvis groſſus.

S. Pulver wider die Flüſſe.

Nec inutilis ſequens erit Pulvis pro excitando fumo:

℞. Succini albi ℥ß. Sandar. ʒij. Maſtich. el. Oliban. aa. ʒj. Myrrh. rubr. Roſar. rubr. aa. ℈iß. Tacamah. Styrac. calam. Ladani puri aa. ℈j. Origani Cretici, Thymi exſiccati, Serpil. aa. ℈ß.

F. Pulvis groſſus pro ſuffitu valde illuſtris in omnibus Catarrhis atque defluxionibus tum prohibendis & ſiſtendis, tum caput ab iisdem præſervandis, ſi ſuprà carbones imponatur, & tàm caput quàm tegumenta ejus ſuffumigentur.

Huic ſcopo Sacculi ac Cucuphæ quoque inſerviunt, undè ad Catarrhi ſuſpenſionem ſequens capiti imponatur:

℞. Sem. Nigellæ ℥j. Fœnic. Aniſ. aa. ʒj. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ʒß. Fol. Verben. Serpil. Beton. aa. Piij. Fl. Roſar. rubr. Pij.

F. Pulvis groſſus Sacculo includendus & interpaſſandus.

ARTICULUS VIII.

De AFFECTIBUS SOPOROSIS.

AD ſomnum non naturalem Affectus hi pertinent: hinc qui ſomnum naturalem ejusq; cauſam cognitam perſpectamque habet, facilè etiam in cognitionem non naturalis devenire poteſt, qui nihil eſt aliud, quàm ſopor ſivè ſomnus diuturnior atque profundior, quàm ſecundùm naturam eſſe debet, & qui non tantùm Spiritus animales viresque corporis non reficit, ſed & validè proſternit ac opprimit.

Recenſentur autem Affectuum ſoporoſorum quatuor Species: 1. Coma nempè ſivè Cataphora. 2. Carus. 3. Lethargus. 4. Catalepſis.

Coma

Coma ſivè Cataphora dicitur ita ἀπὸ τοῦ κομᾶν vel κομᾶσθαι, profundè dormire: nam nimia præſtò eſt in ſomnum propenſio: duplex verò eſt, ſomnolentum ac vigili illo affecti non ſolùm propenſionem habent in ſomnum, ſed & profundè ac præternaturaliter dormiunt, ut vix excitari queant, viſis objectis ſenſus vehementer afficientibus: in hoc verò ægri valdè proclives ſunt in ſomnum, palpebrasque claudunt, verè tamen non dormiunt, ſed nullô negotiô excitantur, ut oculos aperiant, & ad interrogata reſponſa dent.

Carus eſt profundior ſomni neceſſitas, & differt à Comate gradu atque vehementiâ, in quo decumbens commotus ac vocatus non reſpondet, oculos continuò clauſos habet, ac ſine ſenſu jacet, niſi fortè punctus vel uſtus membrum aliquod commoveat: hinc à *Galeno* appellatur ὕπνος μαθὺς καὶ δυσέγερτος, ſomnus altus & excitatu admodùm difficilis: dicitur autem Carus ἀπὸ τοῦ καροῦσθαι, gravi ſopore corripi: benè autem hic affectus diſcernendus ab Apoplexiâ, Lethargô, Catalepſi, Syncope, Uteri ſuffocatione, aliisque, de quo pluribus agunt Practicorum monumenta.

Lethargus talis eſt ſomnolentia, quâ qui laborant, tantô ſopore obruuntur, ut vix ab ullâ ſenſibilis objecti oppreſſione excitari queant; quia à punctione aut vellicatione acriori, ſi forſan oculos aperiunt aut membra ſurrigunt, denuò ſtatim inſenſiles facti, reclinent, & non rarò cùm ſibimetipſis relinquuntur, ſomnô perpetuô indulgentes, tranſitione facillimâ mortem ipſam reverâ obeunt: & hæc ſomnolentia ſemper febrim comitem habet, quâ etiam ab aliis diſcernitur.

Catalepſis denique ea eſt ſoporis p. n. ſpecies, quâ detenti totum corpus inſtar ſtatuæ rigidum ac immobile habent, inque eâ figurâ ac ſitu permanent, quô correpti fuerunt; oculos habent apertos & membra immota, ſineque ſenſu perſtant: Ubi tamen notandum, phænomena hæc non ſingula in omni Catalepſi occurrere, neque omnia æquè eſſe vehemen-

mentia, nam quidam puncti ſentiunt, quidam non, nonnullis facultates principes ſalvæ ſunt, quibusdam læſæ, quidam liberè reſpirant, alii difficulter: hinc diſtinguenda Catalepſis perfecta ab imperfecta, conſummata à leviore.

Cauſa ſoporoſorum affectuum in genere deſumi poteſt ex cognitione cauſarum ſomni juxta naturæ inſtitutum ſeſe habentis: nam ſicuti ſomnus naturalis ex ſuavibus alimentorum exhalationibus originem ducit, ita è contrario non naturalis ex ſuperfluis ac non naturalibus excrementitiorum ſuccorum evaporationibus procreatur.

In ſpecie Comatis ſomnolenti cauſa ſunt vapores ac halitus non naturales ad cerebrum nervosque delati, Spiritusque animales ita afficientes, ut ad influxum in organa ſenſus ac motus inepti efficiantur: & hoc præſtant vel quantitate nimiâ, vel qualitate noxiâ.

Carotici mali cauſa vera eſt vehemens Spirituum animalium oppreſſio à cauſis vel extra vel intra nervos exiſtentibus inducta, uti eſt valida & extrinſeca nervorum compreſſio, quandò caſu vel ictu calvaria cum cerebro deprimitur, ut nervis incumbant ac premant, anguſtosque reddant, ac ita liber Spiritibus animalibus influxus præcludatur: intra nervos verò contingit animalium Spirituum oppreſſio ex halitibus copioſis ſivè frigidis ſivè calidis, Spiritus p. n. ligandi ac ſopiendi facultatem poſſidentibus.

Lethargus frequenter à ſeroſâ colluvie cerebri anfractus exteriores irruente, ejusque poros & meatus corticales ſubeunte generatur, atteſtantibus id obſervationibus anatomicis: interdum etiam producitur à malignitate, quod contingit in febribus malignis, morbisq; contagioſis.

Catalepſeos, ſtupendi affectus, proxima cauſa abſtruſa eſſe videtur, ita ut anſam præbuerit diſcrepantiis in ſcholam medicam introducendis. Veteres namque, uti *Galenus* & *Paulus Ægineta* frigidam & ſiccam cerebri intemperiem in

ſcenam

ſcenam produxerunt : *Aëtius* atram bilem : *Arabes* melancholiam accuſarunt. Excellentiſſimus D. *Tappius* in Diſſert. de Senſuum Internorum læſionibus cap. 13. p. 395. hiſcè ſuam declarat mentem : *proximam cauſam Catalepſis dicimus eſſe copioſos vapores repentè per nervos ad ſenſuum & motus inſtrumenta totius corporis delatos , qui non tantum illa organa præter modum replent atq; diſtendunt, verùm etiam, quod huic morbo peculiare eſt, & à Tetano, omnibusq; aliis affinibus morbis diſtinguit, ſpiritus animales ad tempus ſiſtit, figit, condenſat & quaſi congelat.* Et ſanè veritati magis conſentanea illorum opinio , qui cauſam immediatam ſtatuunt congelationem ſpirituum animalium à vapore quodam fixativo & congelante ſeu vim figendi habente excitatam , quem ſivè ſalinum ſivè nitroſum dixeris , meo quidem judicio non admodum erraveris.

In curatione talia adhibenda, quæ ad excitandos ſoporoſos faciunt , inter quæ meritò etiam Myrrha refertur odoramentis admiſta : ubi tamen notandum , *Sennertum* lib. 1. P. 2. c. 20. p. m. 468. in Lethargicis ſuffituum uſum non ſatis commodum æſtimare, cum cerebrum valdè repleant : hinc melius ex plantis cephalicis in Aceto coctis , addito tantillo caſtorei calidos vapores naribus ægri excipiendos ſuadet. Aceta talia internè etiam ſumta operationem habent : omnia namque acetata ſomnum arcent : quarè ſequens olfactu & odoris ſuffitu Lethargicos , Caroticos & Comatoſos excitare valet extrinſecus & intrinſecus adhibitum , & à dimidio cochleari ad integrum propinatum.

℞. Herb. Rutæ recenter ſiccat. Granorum Sambuci ãã. ℥ß. Gummi Sagapen. Galban. ãã. ʒij. Myrrhæ el. ʒj. Caſtor. ʒß.

Infund. in Acetum Vini àcerrimi q. ſ. fiat digeſtio in MB. per 5. aut 6. dies , donec Acetum perfectam Tincturam acquiſiverit : poſteà filtra.

Sudoris provocatio maximè in Lethargicis non negligenda: obſervatum quippè, Lethargum ſeu potiùs febrim iſtâ finiri, quâ ſublatâ & ille ceſſat. *Schröderus* lib. 2. Pharmac. Med. Chim. cap. 85. p. m. 297. Tincturam tradit Diaphoreticam, cujus compoſitionem & Myrrha ingreditur, quæ in omnibus ſoporoſis affectibus auxilium ferat, quæ ibidem videatur.

ARTICULUS IX.

De

AGRYPNIA ſive VIGILIIS.

Somne quies rerum, placidiſſime ſomne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſteriis mulces reparasq; labori.

VErſiculis his ſomnum alloquitur apud *Ovidium Iſis* à *Junone* ad ipſum miſſum, quibus ſomni commoda apertè deprædicantur. Certiſſimum namque eſt, ſomnum eſſe refectorem corporum, reſtauratorem virium, probatorem valetudinum, pacatorem operum, medicumq; laborum: hinc,

Quod caret alternâ requie durabile non eſt,

Contrà incommoda & noxæ ex immoderatis vigiliis contractæ tantæ ſunt, ut plerorumque morborum aſſiduæ comites exiſtant.

Græcis affectus hic ἀγρυπνία audit, Latinis pervigilium, & eſt oppoſitus ſoporoſis affectibus, de quibus in præcedente Articulo actum: ſupervenit verò vel alteri cuipiam morbo, vel ſinè aliâ ægrotatione notabili ſolitarius exiſtit. Plurimorum morborum fidas Vigilias eſſe comites, demonſtratione non indiget, experientiâ toto die id loquente: quin & ſolitarium nonnunquam deprehendi pervigilium, exempla illo-

illorum declarant, qui aliàs optimâ corporis conſtitutione præditi, à doloribus immunes, ad negotia ſatis expediti ſunt, lecto verò commiſſi ſomnum capere nequeunt, ut neceſſum habeant ad ipſa opiata haud raro confugere.

Cauſam verò inſomneitatis ac pervigilii communiter rejiciunt in continuum prodigumque ſpirituum animalium è cerebro in organa ſenſuum externorum & motus influxum.

Thomas Williſius de Animâ brutorum P. 2. cap. 5. p. 194. Vigilias p. n. ſivè immodicas à duobus pendere ſcribit; aut enim ſpiritus animales nimis efferi, inquieti, ac veluti œſtro perciti haut ſpontè ſuccumbunt, aut liquor nerveus cerebri exteriores poros non ita implet & obturat: &c.

Cum verò Vigiliæ immodicæ malum ſint non contemnendum, dum vires maximè exſolvant, & hinc rectè ab *Hippocrate* 6. Epid. Comm. 4. t. 20. edaces vocentur, opera impendenda ſedulò, ut quantocyus auferantur, placidusque ſomnus inducatur: hîc itaque Myrrha & interno & externo ſeſe commendat uſu.

Intrinſecus adhibeatur Pulvis apud D. *Sennertum* proſtans l. c. p. m. 234.

℞. Cinam. Myrrhæ āā. gr. vj. Opii, Croci āā. gr. iv. Miſc. f. Pulvis in tres partes divid.

Vel. ℞. Sem. Apii ʒß. Caſtor. ʒj. Myrrhæ rub. Croci āā. ʒß. M. f. Pulvis. detur doſis cum Aq. Fœniculi.

Extrinſecus Balſama valent atque Linimenta ſomnifera, temporibus, pulſibusque dicata.

℞. Ol. expr. Nuc. Moſch. ℈iß. deſtil. Anethi ℈ß. Myrrhæ gran. iv. Opii gr. vij. Croci gr. iij. Miſce pro Balſamo Hypnotico. S. Schlaff=Balſam.

℞. Unguent. Popul. Ol. Violar. āā. ʒij. Nuc. Moſch. expr. ℈ß. Opii, Croci, Myrrhæ āā. gr. iij. Ceræ q. ſ. f. Unguentum.

ARTICULUS X.

De
MELANCHOLIA.

Melancholicus affectus deſipientia audit ſinè febre & furore, cum metu atque mœrore connexa, & propterea tàm Cerebri quàm cordis pathema cenſetur: *nam quod Melancholici delirant*, inquit *Willis*, Tr. de Anim. brut. p. 2. c. 11. p. 265. *à cerebri & ſpirituum animalium in eo degentium vitio ac inordinatione procedit, quod autem valdè triſtes & meticuloſi evadunt, hoc cordis paſſioni meritò tribuitur.*

Delirii verò melancholici phænomena Idem l. c. ſequentibus proponit: Primò *in cogitando continuò ferè occupantur, ut eorum phantaſia vix unquam otioſa & quieta fuerit. Deindè inter cogitandum res pauciores quàm anteà ſolebant, animo comprehendunt, ut ſæpè dies & noctes idem objectum animo volutent, de rebus aliis, quæ interdum longè majoris momenti ſunt, nihil ſolliciti. Deniq; objectorum ſivè conceptuum ideæ deformes & velut ſub larva adparent, ſemper autem in majori ſpecie repræſentantur, ita ut res quælibet exigua iis magna, & difficillima videatur.*

Cauſam Melancholiæ proximam in vitio ſpirituum animalium quærendam eſſe, extrà controverſiam eſt, & à *Pergameno Sene* σκότωμα ſivè obſcuritas vocatur: & certè negari nequit, ad actiones animales ritè perficiendas non ſolum requiri qualitates primas ſed & ſecundas: Hinc quandò ſpirituum animalium naturalis nitor ac ſplendor, connatumq; lumen ac pelluciditas obfuſcantur, ac illi opaci ac tenebroſi evadunt, actiones omninò depravantur, rerumque imagines velut umbrâ aut tenebris obductas repræſentant. Hæc autem ſpirituum animalium impuritas atque opacitas vaporibus & effluviis craſſis ac acidis in maſsâ ſanguineâ contentis,

& per

& per venas atque arterias ad Cor & cerebrum delatis adſcribenda.

Affectus verò hic quamvis quoad ſalutem & mortem plerumque tutus eſſe ſoleat, ratione tamen eventûs incertus plurimum eſt: quidam etenim brevi convaleſcunt, alii non niſi longo tempore, nonnulli planè non liberantur, ob contumaciam mali remediis adhibitis difficulter cedentis: procraſtinanda tamen minimè eſt Curatio, nè diutius melancholia protracta in ipſam μώρωσιν aut planè in Maniam transeat, aut alios affectus, præſertim convulſivos, paralyſin etiam vel Apoplexiam, mortemque aliquandò violentam acceſſat.

Inter alia ſimplicia hoſti huic atroci obviam euntia & Myrrha offenditur. Cum verò, jubentibus Practicis, per vices Purgantia, inprimis in Melancholiâ Hypochondriacâ, repetenda ſint, ut ſolutis obſtructionibus, natura indeſinenter ſollicitata ad inteſtina excrementitia liquamina è vaſis meſaraicis ac pancreate deponat, & hinc ſub variis formis Catarctica offerant, meritò ipſorum veſtigia juniores Medici legere debent: præ aliis verò commendari ſolent Pilulæ utpote in affectibus melancholicis admodum accommodæ: ſequentes *Felix Platerus* in ſuis obſervationibus ſcriptas reliquit:

℞. Aloës ℥ij. Myrrhæ ℥ß. Epithymi ℥j. Rad. Gentian. Aſari āā. ℥ß. Gum. Ammon. Aceto diſſol. ℈j. Sem. Petroſel. ℈iß. Rhabarb. el. ℥iß. Spicæ ℈j.

Cum Succo Abſinthii fiat Maſſa, de quâ æger alternis vel tertio quoque die deglutiat ſcrupulos duos vel etiam plus, ſi copioſius purgare liceat ac libeat.

Pro corroborando cerebro, ſpiritibus illuminandis, vaporibusque diſcutiendis non inutiles erunt ſpecies pro Cucuphâ tales

℞. Flor. Roſmar. Lil. Convall. Lavend. Primul. veris, Tiliæ, Roſar. r. āā. Pij. Succini, Maſtich. Myrrhæ el. āā. ℥j.

Benzoës, Gum. Junip. āā. ℥ß. Nuc. Moſch. ℈ij. Miſc. fiant ſpecies pro Pileolo ſivè Cucuphâ, adſperg. Ol. Majoran. gt. v. Ligni Rhodii gt. iv. Cinam. gt. iij.

S. Hauptſtärckende Species zum Mützlein.

ARTICULUS XI.

De

MEMORIÆ DIMINUTIONE.

MAgna pars felicitatis humanæ poſita eſt in vegetâ firmâque memoriâ: infelices contrà, qui ejusdem imbecillitate aut totali abolitione detinentur, cujus miſeriæ exempla paſſim apud Practicos ſunt obvia. Notatu verò dignum eſt exemplum, quod *Rondeletius* de Studioſo quodam Monspelienſe refert, qui ex accepto vulnere adeò omnium rerum oblivione captus eſt, ut inſtar infantium Lutetias retrogradi, & prima pueris elementa tradi ſolita diſcere denuò opus habuerit.

Renatus des Cartes de Paſſionibus ſequentibus memorandi actum deſcribit: *Cum anima vult recordari alicujus rei, hæc voluntas efficit, ut glans (glandula pinealis) ſeſe inclinans ſucceſſivè horſum & illorſum impellat Spiritus ad varias cerebri partes, usq; dum invenerit eam, in quâ ſunt veſtigia, quæ reliquit objectum, cujus volumus recordari: nam illa veſtigia nihil aliud ſunt, quàm quod pori cerebri, per quod Spiritus anteà ceperunt ſuum curſum, propter præſentiam hujus objecti acquiſiverint majorem facilitatem quàm alii ſeſe rurſus aperiendi eodem modo ſpiritibus, qui ad ſe veniunt: adeò ut hi ſpiritus eos poros faciliùs ſubeant quàm alios, quâ ratione excitant motum ſpecialem in glande, quæ repræſentat animæ idem objectum, & ipſi indicat, idem illud eſſe, cujus recordari volebat.* Hæc Cartheſius, quæ ipſi Authori relinquimus.

Cauſam

Cauſam memoriæ diminutionis ac imbecillitatis proximam cum Illuſtri *Rolfincio* ſtatuimus vitiatam diſpoſitionem Spirituum animalium in quantitate, qualitate & motu. *Cùm enim*, ſcribit, Conſult. 18. p. m. 255. *Cerebrum Spiritibus animalibus generandis atque functionibus animalibus retinendis deſtinatum inſtrumentum ab Idioſyncraſiâ & ſubſtantia ſua modo recedens nimis craſſum & materia excrementitia plus juſto obrutum exiſtit, intemperie frigidâ prætereà accedente vaporibus & humoribus repletur. Indè ſanguis vitalis alteratur, à miſtionis modo ſeceſſionem facit, & generantur ſpiritus craſſi, frigidi, turbulenti & fuliginoſi quantitate deficientes, coarctati & coanguſtati, non decente ordine moveri apti nati.*

Quâ ratione ſuccurrendum ſit memoriæ infirmitati, Practicorum libri abundè docent: Celeberrimus *Sennertus* Pilulas ſuggerit Pr. Med. lib. 1. p. 2. c. 5. p. m. 299. caput tàm purgantes quàm roborantes additione Myrrhæ illuſtres.

℞. Aloës, Agarici aa. ℥ij. Sal. Gem. ℥iß. Caryophyll. Cinam. Macis, Nuc. condit. Ligni Aloës, Thuris, Maſtich. Myrrh. & Cubeb. Abſinth. Croci, Bacc. Lauri, Junip. Stœchad. Arab. Calami Aromat. aa. ℨß.

Pulveriſata cum vino odorifero miſc. & fiat Maſſa Pilularis: Doſis ℨj.

Alibi apud Eundem tales habentur:

℞. Succini odorati ℨj. Cubebar. Thur. Myrrhæ aa. ℨß. Ligni Aloës ℈j.

Cum vino fiant Pilulæ mediocres, quarum duæ vel tres alternis diebus antè ſomnum exhibeantur.

Idem pag. 306. ad ingenium ob nimiam humiditatem & frigiditatem ſtupidum memoriamq́; indè debilitatam ſequentem Pulverem commendat.

℞. Rad. Cyperi, Croci, Myrrh. Thur. Piper. alb. aa. ℨj. Miſc. f. Pulvis: Doſis ℈j. vel ℈iß. aut plus.

Marſi-

Marſilius Ficinus l. 2. de Sanitate Studioſor. cap. 9. confectionem auream parat ex tribus muneribus Salvatori noſtro à Magis oblatis ad acuendam & conſervandam memoriam, ingenium ſenſusque vegetandos, ac Spiritus roborandos.

℞. Thur. ℥ij. Myrrhæ ℥j. Auri foliati ʒß. Cum vino fiant Pilulæ, quarum aliquot ſub aurorâ deglutiantur.

Horſtius prædicat Oleum Myrrhæ temporibus & ſyncipiti inunctum.

CAPUT II.

Myrrhæ uſum ſpecialem in Affectibus Oculorum conſpicuum tradit.

ARTICULUS I.

De *OPHTHALMIA.*

OCulo nihil pulchrius fabricavit Natura, nihil artificioſius: ſunt verba *D. Rolfincii* in limine Diſſertationum anatomicarum reperibilia, nec injuriâ tali elogio mactatur: nam quod homo eſt in macrocoſmo, illud oculus eſt in microcoſmo: hinc oculi lucis uſu diſtinguunt à morte vitam, quæ ſi ejus jucunditate privetur, miſerabilis ærumnâ, mœrore, triſtitiâ & tenebris eſt perfuſus carcer, quô anima detenta neque Solem intueri, neque quid ſequendum aut fugiendum ſit, obſervare poteſt. In medium producemus vitia Oculorum primaria & ea quidem, quibus Polychreſta noſtra Myrrha inter alia præſidia ſuccurrere valet: ſiſtit autem ſe primò Ophthalmia, quæ Oculorum eſt inflammatio, ruborem & dolorem, acerrimum interdum, ſecum vehens, cum lacrymis adeò haut rarò corroſivis, ut cutem faciei, quam tangunt, excorient; undè liquet, ſanguinem hîc potiſſi-

potiſſimùm acrem, ſalſum ſeroſumq; peccare, prædictaq; Symptomata excitare.

Non autem putandum, cum Ophthalmia per modum fluxionis generetur, ſolum caput fontem mali exiſtere, ſed tota ſanguinea maſſa ſymbolum ſuum confert: undè *Lazarus Riverius* Pr. Med. T. 2. cap. 8. p. 41. experientiam docere ſcribit, contumaces Ophthalmias ab hepate non raró exoriri, & humoribus ab eo in oculos confluentibus, ita ut tunc temporis Cauteria occipitio admota morbum foveant, quæ alioquin fluxioni à capite oriundæ maximè conducunt, tunc enim humorum motum ad partes ſuperiores magis promovent: & vidimus, pergit, veteres Ophthalmias, nullisque cedentes remediis, clausô fonticulô, qui diu in occipitio geſtatus fuerat, brevi & ſpontè deſiiſſe; ceſſante nimirum humorum motu à partibus inferioribus ad ſuperiores, qui à cauterio continuò fovebatur, natura humores à mandante ad illud emiſſarium, quorum portio ad oculos, tanquam partes vicinas & à longo affectu debilitatas ferebatur.

In curandâ Ophthalmiâ ſtudiosè obſervandæ regulæ atque cautelæ à Dn. *D. Sennerto* Pract. Med. l. 1. P. 3. S. 2. c. 12. p. m. 779. & 780. propoſitæ: nempè 1. Topica oculis ab initio ſtatim non ſunt applicanda, quia ſæpè ſolis evacuationibus univerſalibus levior Ophthalmia ſanatur. 2. In uſu lactis muliebris vel alterius, quod optimum cenſetur anodynum, cavendum, ne lac oculo diutiùs inhæreat, facilè enim à calore oculi inflammati corrumpitur & acrimoniam contrahit oculo ſummè nocivam. 3. Repellentia in principio adhiberi ſolita talia ſint, ne nimiâ ſuâ frigiditate & adſtrictione tunicas oculorum condenſent, porosque claudant, ſiccitate verò oculos exaſperent, doloremque augeant. 4. Opiata non niſi neceſſitate urgente uſurpanda. 5. Diligenter curandum, ne ſuppuratio in interioribus fiat. 6. Ophthalmicis remediis ſemper admiſcenda, quæ ſpecificâ virtute oculis præſunt. 7. Remedia oculis indenda diligenter à ſordibus mundanda,

leviſſimè terenda atque cribranda, ut aſperitatem deponant, nec mordacia & acria ſint. 8. Denique oculô phlegmone obſeſsô Topica actu tepida magis conveniunt, ad frigiditatem vergentia, ſi repellendum, ad caliditatem verò, ſi diſcutiendum ſit. Sed videamus, quid hâc in affectione Myrrha præſtet.

D. Sennertus l. c. p. 790. pro Ophthalmiâ à craſſis pituitoſisque humoribus ad ſiſtendum humorum affluxum talem applicat Pulverem:

℞. Thuris, Acaciæ, Aloës aa. ʒj. Myrrhæ, Sangu. Dracon. aa. ℈iß.

F. Pulvis, qui cum albumine ovi miſceatur frontique imponatur.

Cataplaſma ſequens lanâ telâve lineâ excipiatur, aut panno molliori iisdem imbuatur fronti & temporibus accommodandum ad intercipiendam materiam ad oculum fluentem.

℞. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ʒiß. Boli Armen. Farinæ Fabar. aa. ℥ß. Croci ℈j. Cum albumine ovi Olei Roſar. & Aceti pauxillo fiat Cataplaſma.

Zacutus Luſitanus Hiſtor. Prax. l. 2. cap. 12. p. 493. ad inveteratam Ophthalmiam pro exſiccandis excrementitiis humiditatibus ad oculos confluentibus, præmiſſis evacuationibus univerſalibus & particularibus Unguentum commendat, quô bis in die, manè & veſperi tribus horis poſt cœnam palpebræ ſuperiores leviter illinuntur, ubi poſt horam humoris ſeroſi rivuli per angulum præſertim majorem ubertim effluunt.

℞. Ol. Roſac. ℥iij. Aq. Roſar. ℥ix. Camphor. ʒj. Tutiæ ℈j. Mellis ℥ij. Fellis hirci ℥ß. Farinæ lupinor. ℈iß. Aloës Soccotr. ʒj. Sacch. Candi ℈iß. Succi Marrub. Fœnic. Rutæ, Myrrhæ aa. ℥ß. Ammon. ʒß. Sarcocol. ʒiß.

Pulve-

Pulveriſatis pulveriſandis miſce & lento igne coq. modicè, & cum pinguedine hircinâ & arietinâ ac momentô ceræ f. l. a. Unguentum.

Alexander Maſſaria Prælect. Acad. lib. 1. cap. 25. p. 153. 154. in Ophthalmiæ declinatione reſolventibus medicamentis commodè Myrrham admiſcet ſequenti Collyrio.

℞. Pompholyg. lot. ʒij. Thuris, Myrrhæ, Sarcocollæ aa. ʒj. Spicæ Nardi ℈iß. Croci ℈ß. Miſc.

Fiat Collyrium, quod ex decocto Fœnigræci vel Fœniculi adminiſtrari poteſt.

Riverius l. all. ſequenti Collyrio ad tollendas oculorum inflammationes utitur:

℞. Sarcocollæ nutritæ ʒiß. Tutiæ præparatæ ʒj. Aloês ℈j. Myrrhæ ℈ß. Mucilag. Sem. Fœnigr. ℥ß. Aq. Verbenæ, Chelidon. aa. ℥iß. M. pro Collyrio.

ARTICULUS II.

De

SUFFUSIONE.

APpellatur ita malum hoc Ophthalmicum, quod ſub Uveæ foramine quaſi fuſum hæreat, ut plurimum viſum gradatim obtenebrans, tandemque tollens. Ab *Avicennâ* vocatur Deſcenſus aquæ ſivè Gutta: Cataracta vulgò audit, à Græcâ voce καταῤῥήττειν, impetuosè defluere, petitâ denominandi ratione ab illis portis, quæ ſupernè deorſum cadunt, omnemque tranſitum hoſtibus præcludunt. Græcis prætereà affectus hic ὑπόχυμα ſivè ὑπόχυσις audit.

Authores quidam nomina hæc inter ſe diſtinguenda eſſe volunt, ut varios morbi hujus gradus ſignificent: incipiens enim affectus, in quo levis quædam viſus obtenebratio contingit, Suffuſio nominatur; dum verò ulterius progreſſum fecit, & aliquid in pupillâ collectum aquæ inſtar apparet, Aquam peculiariter nominant; cùm denique materia illa in-

pupillâ omnimodè concreta eſt, viſionemq; protinus auſert, Cataracta indigitatur.

Subjectum ſivè pars primariò affecta, juxta *Galenum* aliosque Veteres humor albugineus eſt, craſſefactus ſcilicet, & præcipuè ea illius portio, quæ continetur in illo ſpatio, quod eſt inter cryſtallinum humorem & Uveæ circumferentiam.

Clariſſimus *Sylvius* affectum hunc pituitam viſcidiorem producere ſcribit Pr. Med. l. 2. c. 7. p. 401. Melancholiæ nomine vulgò venientem à quâcunque causâ genitam, hinc & attenuatam ſanguinique confuſam, & unà cum ipſo ad oculos per arterias delatam, & in humore aqueo inprimis hærentem, ipſumque obſcurantem, donec tandem magis magisque accreſcens iterumque concreſcens ac coagulata circa pupillam uveam conſtituentem vel ex parte vel in totum lumini externo ac inprimis ſpeciebus viſibilibus tranſitum denegat, ſicque tandem cæcitatem inducat.

Riverius etiam pro ſubjecto agnoſcit humorem aqueum, ita ut ſuffuſio contingat, quandò ſeroſus vel pituitoſus humor in illud ſpatium, quod inter carneam tunicam, & cryſtallinum humorem eſt, affundatur.

Nos cum *D. Rolfincio* veram Suffuſionis confirmatæ cauſam dicimus eſſe obtenebrationem cryſtallini humoris, ortam à copiâ humorum excrementitiorum, qui aliàs juxtà adverſam Uveæ tunicam deponi ſolent. Vid. l. 3. Conſult. 4. p. 359. it. Epit. cogn. & cur. part. aff. l. 1. P. 2. c. 1. p. 90. ſcribit: *Cataracta oritur, non quod cryſtallinus humor ut principatûs honore dignus laboret, ſed quatenus transmiſſionem ſpecierum, quæ in retinâ terminantur & reflectuntur, impediat.*

Curationem, ſi aliqua à medicamentis expectanda, aggreſſurus, antè omnia pituitam viſcidam eliminare ſtudeat. Hinc prælaudatus *Sylvius* l. c. Pilulas magiſtrales deſcribit variis indicationibus inſervientes, quæ Myrrham etiam recipiunt:

℞. Gum

℞. Gum. Galbani cum Aceto ſcyllitico præparat. ℨj. Maſtich. el. ℨß. Caſtor. opt. Myrrhæ rubr. aa. ℈j. Carab. alb. gr. xv. Croci ſel. ℈ß. Aloës roſat. ℨß. Trochiſc. Alhand. ℈j. Ol. Fœnic. deſtill. gutt. vj. Miſc.

F. Pilulæ ponderant. gr. j. deaurandæ.

Harum accipiet æger alternis diebus unâ vel alterâ poſt cœnam modicam horâ 5.6.7. vel 9, ut ſequenti die manè ſemel indè alvum deponat: ſatius enim eſſe ſcribit, & tutius per ἐπίκρασιν corrigere & ſimul minuere cauſam morbificam, quàm vehementer ipſam agitando ægrum in gravioris mali periculum conjicere.

Corpore ritè evacuato ad Ophthalmica deveniendum præſidia tàm interna quàm externa: ubi circa Topicorum applicationem probè monitum *Johannis Rhodii* in Analect. inſerendis §. 303. ex *Scribon. Largo* Comp. 38. ne ſcilicet ſint acria, quæ inungantur, præcipuè ſi dolor ac gravitas capitis urgeant.

Hieronymus Mercurialis Med. Pract. lib. 1. cap. 34. p. 199. in Suffuſione curabili ſequenti utitur topico.

℞. Aq. Chelidon. Fœnic. Rutæ aa. ℥ij. Fellis Galli, Hirci aa. ℨiij.

Miſce ad lentum ignem: deinde adde

Mellis ℥ß. Myrrhæ, Croci aa. ℨiß. Æris uſti & loti, Antimonii uſti & loti aa. ℨj. Gummat. ℨij.

Ponantur omnia in vaſe vitreo benè obturato, & detineantur per tres dies & per tres noctes in fimo calente. Uſus eſt, ut gutta ſuper pupillam ſingulo mane & veſperi antè cibum ponatur.

Ab aliis tale Ophthalmicum probatur:

℞. Extr. Chelidon. ℨij. Fellis Carpion. Bubul. aa. ℨj. Paululum coquendo inſpiſſentur, adde

Tutiæ præp. ℈ß. Myrrhæ el. Sacch. Saturni aa. gr. vij. Mellis parum. Miſc.

Hujus granum unum vel alterum calidè oculo imponitur.

Sennertus lib.1. Med. Pr. P. 3. S. 2. c. 28. p. m. 835. & 836. hoc Collyrium habet:

℞. Fellis Gruis, Perdicis, Vulturis ãã. ℥j. Sagapen. ʒß. Cinam. Caryophyll. ãã. ℈j. Myrrh. Croci or. ãã. ℈ß.

Pulveriſentur omnia ſubtiliſs. & cum melle ac ſucco fœniculi permiſceantur pro Collyrio.

ARTICULUS III.

De

ÆGILOPE, EPIPHORA, UNGUE, EMPHYSEMATE, HORDEOLO, PHLYCTENIS, ULCERIBUS OCULORUM.

I.

Ægilops dicitur quaſi oculus caprinus propterea, quòd capræ huic vitio præ aliis animalibus ſoleant eſſe obnoxiæ: eſtque tuberculum quoddam exiguum cum vel ſinè inflammatione inter nares & majorem oculi canthum ſivè angulum obortum: hujus ſi debita non habeatur cura, in fiſtulam tandem ad ipſum os progredientem transire poteſt. Non verò eſt confundendus abſceſſus hic cum fiſtulâ lacrymali, nam licet haud raro in fiſtulam degeneret, propriè tamen loquendo, Ægilops fiſtula non eſt, neque ſemper neceſſum eſt, ut in hanc abeat.

Cauſa verò eſt, quòd Ægilops non citò ſatis aperiatur, vel quòd poſt apertionem pus non liberè effluat, ſed diutius retineatur, quo fit, ut in ſubjectas partes ſemper agens, easdem erodat, exedat & excavet.

Pro Ægilope in fiſtulam terminante *Petrus Foreſtus* tale Collyrium ordinat lib. 2. de Morb. Oculor. Obſ. 15.

℞. Aloês, Myrrhæ, Croci ãã. p. æq.

Infunde in Aquæ vitæ quinquies ſexiesvè deſtillatæ ſ. q. per noctem & diem, poſteà

Cola, & Colaturæ adde Theriacæ opt. & Camphor. q. ſ. Miſc. f. Collyrium.

Petrus Bayrus lib. 3. Pract. cap. 26. ſequens Ophthalmicum commendat, quo non ſolum incipientes ſed & disruptas ægilopas etiam præſente malâ intemperie, foramine etiam ad os pertingente unà cum inflatione brevi tempore curatas vidit.

℞. Mellis puri, Aloês Hepat. ãã. ℥ij. Myrrhæ ℥j. Croci ℈iſs. Aq. ℔ij.

Coq. lento igne ad conſumptionem medietatis: in hâc decoctione calente infundatur parva ſpongia nova, quæ expreſſa & in ſubtili petiâ benè mundâ involuta deſuper ligetur. Vid. etiam Riverius Pr. Med. T. 2. cap. 15.

Vopiſcus Fortunatus Plempius Ophthalmograph. lib. 5. c. 17. Linimentum tradit quòd *Chalmeton*, inſignis Chirurgus velut præſtantiſſimum habuit.

℞. Aq. Vitæ vel Vini opt. Mellis Roſâr. Col. ãã. ℥j. Myrrh. ʒij. M. f. Linimentum, quo manè & veſperi locus liniatur.

Ceratum ad Ægilopes perutile reperitur apud *Amatum Luſitanum* Myrrhæ additione clarum multisque laudibus conſpicuum: Cent. 5. Curat. 68.

℞. Pulv. Teſtar. Cochlear. ʒij. Myrrh. Aloës lotæ, Thuris ãã. ℥ſs. Opopan. Sarcocol. Sangu. Dracon. Ceruſſæ ãã. ʒiij. Lap. Hæmatit. ʒiſs. Croci ℈ij. Ceræ & Reſinæ ãã. ℥iij. Miſc. ſimul ad ignem ſ. a. & fiat Ceratum angulo oculi admovendum.

II. Edi-

II. *Epiphora* eſt effluxus præternaturalis humoris tenuis, aquei, interdum & acris ac ſeroſi per oculos, lacrymarum ſpeciem induens, undè etiam lacrymarum involuntariarum nomine venire ſolet.

Cauſa eſt humor excrementitius interdum aqueus, qui præter fluxionis moleſtiam nullum aliud incommodum adfert: Interdum verò aêris, ſalſus & ſeroſus, & tunc ardorem, ruborem, dolorem atque exulcerationem palpebris ſæpius infert.

Huic moleſtiæ etiam Myrrha ſubvenit: hinc *Foreſtus* l. 2. obſ. 2. de Morbis Oculorum, puellam novem annorum, cui ex uno oculo lacrymæ effluebant involuntariè, & quidem frigidæ nec oculum corrodentes, univerſalibus præmiſſis tali Collyrio reſtituit:

℞. Aloês, Nuc. Cupreſs. Thuris, Maſtich. Myrrhæ āā. ʒij. Tutiæ præparat. Sarcocol. nutritæ āā. ʒiß. Sangu. Dracon. Berber. Sumach, Roſar. r. āā. ℈j.

Pulveriſentur tenuiſſimè & excipiantur Aquâ fœniculi, fiatque Collyrium.

Arnoldus Weickardus Theſaur. Pharmaceut. lib. 1. c. 4. p. 76. Pulverem hunc in Epiphorâ ſalutariter adhibet:

℞. Vitrioli albi ℈ß. Tutiæ ʒij. Pompholyg. Ceruſſæ, Cadmiæ Foſſil. Coral. Matris Perlar. Cort. Myrobal. Citr. āā. ℈iß. Aloës, Soccotr. Myrrhæ, Antimonii āā. ℈j. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſs. ponatur lentis inſtar in oculum.

III. *Unguis*, Panniculus, græcè πτερύγιον ſeu parva ala, eſt excreſcentia ſivè membranula nervoſa ac duriuſcula, quæ à majori oculi cantho in annatâ tunicâ exoritur, adeò quidem interdum, ut pupillam obtegat. Membranula hæc, albicans plerumque eſt, interdum etiam rubicunda, flava & ſubnigra.

Generatur ex ſanguine lento excrementitio, qui ſuprâ adnatam conſiſtens ob viſcoſitatem nullo negotio in tunicam con-

concreſcit: eſtque malum difficilis curationis & longum tempus requirit: nam remedia acria Ungui conterendæ neceſſaria non niſi ſenſim paulatimque adhiberi queunt propter exquiſitum oculorum ſenſum.

Topica ſint exſiccantia, & ſi hæc parum juverint, ad ipſa erodentia, cautè tamen accedendum. Ad priora refertur ſequens mixtura, quæ

℞. Tutiæ ppt. Ceruſſæ lotæ ãã. ℥j. Oſſis Sepiæ uſtæ & lotæ ℥ß. Sarcoc. Myrrh. Aloës, Sacch. Cand. ãã. ℈iß. Fellis piſciũ ℈ij. Excipiantur melle & albumine ovi pro litu. vid. *Weickardus* theſ. pharm. l. 4. c. 4. p. 85.

Si mitioribus Ungula non ceſſerit, ad validiora & quidem Corrodentia transeundũ: à *Petro Foreſto* ſequens proponitur:

℞. Lap. Hæmatit. ℥ij. Vitrioli albi, Virid. Æris uſtor. ãã. ℥iij. Myrrhæ, Croci ãã. ℥j. Piper. long. ℥ß. Sacch. Candi ℥ß.

Pulveriſentur ſubtiliſſimè ut alcohol, & hujus pulveris ℥j. miſceatur ℥ij. aquæ raphani, & applicetur bis tervè in die, prout æger tolerare poterit.

Antè uſum tamen horum remediorũ pars fovenda decocto emolliente, quod etiam poſt illorum applicationẽ faciendũ ad mitigandum dolorem. *Riverius* Med. Pract. T. 2. c. 18. p. 73.

IV. Emphyſema inflatio eſt & tumor palpebrarum laxus ac œdematoſus, indolens, à naturali colore non diſcedens: ortum trahit ab humore ſeroſo ac aquoſo. Occurrit inprimis in morbis à ſeroſâ colluvie enatis, uti Cachexiâ, Hydrope &c.

Curatur in modum aliorum tumorum œdematoſorum: Topica autem potius eligenda ſpiſſiora, nè in oculos defluant, noxamque inferant: undè Unguenta & Cataplasmata ſatis accommoda habentur.

℞. Gallar. vel Nuc. Cupreſs. ℥ij. Cumini ℥j. Aloës, Myrrhæ ãã. ℥ij. Croci ℈j. Fabar. ℥j. Mell. Roſ. col. q. ſ. f. Unguentum vel Emplaſtrum ſuprà palpebras oculis clauſis imponendum. *Weickardus* lib. 1. c. 4. p. 77.

V. Hordeolum à grandine diſtinguendum: illud propriè dicitur tuberculum durum in ſuperiore palpebrâ conſpicuum propè cilia, quod quandò ad ſuppurationem pervenit, grano hordei ſimile eſt, undè & nomen indeptum. χαλάζιον verò ſivè grando tuberculum rotundum eſt & transłucidum huc & illuc mobile. Producit Hordeolum materia pituitoſa & craſſa ſanguini commixta.

Curatio inſtituenda uti in Verrucarum extirpatione: inter alia non rejiciendum *Oribaſii* remedium, quod ita habet:

℞. Thuris, Myrrhæ, Aloës ana ℨj. Borrac. Ladani in Aceto diſſol. ana ℨß. vel ℈ij. Ceræ parum: Miſce cum Oleo Liliorum alborum.

Dn. D. *Sennertus* lib. 1. P. 3. S. 2. c. 4. p. m. 758. hoc linimento ſuppetias fert:

℞. Thuris, Myrrhæ aa. ℨij. Ladani ℥ß. Nitri, Ceræ, Aluminis aa. ℨj. Fecum Olei Lilior. alb. q. ſ. f. Linimentum.

VI. Phlyctenæ affectiones ſunt Corneæ & ad natæ tunicæ, ſuntque veſicæ parvæ ſeroque repletæ, bullis & veſiculis ſimiles, haut rarò poſt variolas relictæ.

Generantur potiſſimum ab humore acri tenui ac ſeroſo in dictis tunicis collecto, easque diſtendente.

Curatio verſatur in reſolutione materiæ, omnibusque modis ſuppuratio prohibenda, quæ aliàs in ulcus degenerat. In principio hujus Topica uſurpanda, quæ leniter repellant atq; diſcutiant: in progreſſu verò, & ſedatâ, ſi adfuerit, inflammatione, magis exſiccantia & reſolventia adhibenda; ubi conveniens erit remedium ex Thure, Myrrhâ, Croco & Terrâ Sigillatâ confectum.

VII. Nec ab *Ulceribus* oculi immunes ſunt, ſed & iis obnoxii redduntur, & quidem quoad tunicas: quamvis enim propriè Ulcus dicatur, quotiescunque in parte carnosâ continuitas ſolvitur & cum ſanie eſt; nihilominus tamen & ulceris nomen-

nomenclaturâ venit, ſi cum ipsâ ſanie in parte membranosâ continui ſolutio contingat. Succedunt haut rarò ejusmodi exulcerationes Ophthalmiis, nonnunquam etiam puſtulis in corneâ exortis. Exulceratio tunicæ adnatæ minus eſt periculoſa, Corneæ verò periculo minimè caret, cum ut plurimum cœcitatem propter humoris aquei effuſionem poſt ſe relinquat.

Curatio peragitur ad modum aliorum ulcerum: abſtergentia nempè & exſiccantia in uſum vocanda: utrique ſcopo Myrrha ſatisfacit aliis combinata: Hinc pro abſterſione ſequens valebit:

℞. Lactis humani vel vaccini ℥j. Sacch. Candi ʒiß. Myrrhæ ℈j. Miſc.

Vel: ℞. Aloës ʒj. Myrrhæ ʒß. Mellis ʒj. Croci ℈j. Reſin. Laric. q. ſ. Miſce inſtar Linimenti.

Pro exſiccatione tale Collyrium parandum.

℞. Sangu. Dracon. ʒj. Aloës ℈j. Myrrhæ ℈ß. Cort. Thuris ℈iß. Infuſ. Gum. Tragac. in Aq. Plantag. ℥ß. Miſc.

Si validius detergendum & exſiccandum ſit, commendatur à *Riverio* Prax. Med. T. 2. cap. 11. p. 60. quod ſequitur Collyrium.

℞. Sarcocol. nutritæ in Aq. Roſar. Ceruſſæ & Aloes lotæ, Myrrhæ, Tutiæ præparat. āā. ℈iß. Sacch. Cand. ʒj.

Cum Mucilagine Gum. Tragac. in Aq. Roſar. extr. fiat Collyrium, quo palpebræ illinantur.

Rhaſes ad carnem in ulceribus regenerandum, pupillæq; procidentiam præcavendam, cicatricesq; extergendas tali uſus eſt ophthalmico.

℞. Tutiæ præparat. Pompholyg. Ceruſſ. lot. Antimonii, Thuris aa. ʒj. Myrrhæ ʒß. Sarcocol. ℈ij. Aloës, Cinnab. Opii aa. ℈iß. Miſc. pro Collyrio ſicco.

In delendis cicatricibus ſequens Pulvis fortior (ſi mitioribus non ceſſerint) deſcribitur à *Franciſco Joële* lib. 2. Pr. S. 1. p. 215.

℞. Oſſium Sepiæ piſc. Sarcocol. Rad. Ariſtoloch. rot. Myrrhæ, Spumæ vitri, Sacch. Cand. aa. ℈ij. Æris uſti & loti ℈j. Omnia tenuiſſimè contrita & in Pulverem redacta miſceantur, oculisq; indantur.

CAPUT III.

Aurium Affectus, in quibus Myrrha viribus ſuis ſeſe commendat, profert.

ARTICULUS I.

De

OTALGIA.

PRoximi ad ſapientiam janitores *Aures* licet admirabilem DEI in fabricâ organorum providentiam, naturæque in iisdem ordinandis ſolertiam comprobent, nihilo tamen minus quàm plurimis, iisque ſat gravibus morborum expoſitæ ſunt inſultibus, ut de auditu modò imminuto, modò depravato, modò abolito conquerantur miſelli: alii Tinnitu moleſtentur: alii dolore gravi detineantur, qui agmen ducit: ſit ergò conſiderationis noſtræ primò OTALGIA, dolor ſcilicet aurium acutior atque intenſior, malum ſanè non leve ac parvi faciendum, cùm interdum ſolus mortem intulerit, aut alios graviſſimos cerebri affectus, atteſtantibus obſervationibus, produxerit: dolor namque aurium citius quàm oculorum, cerebrum in conſenſum trahit.

Maturè itaque illi ſuccurrendum, purgatoque corpore ac capite ad localia talia progreſſus inſtituendus, quæ dolorem mitigandi facultate ſunt prædita: in quorum tamen adminiſtratione probè tenendum, quod *Galenus* præcipit lib. 3. de Comp. Med. ſec. loc. cap. 1. ſcilicet, ut auris inflammatione affe-

affecta non attingatur, ſed medicamenta in eam inſtillentur per auricularium ſpecillum lanâ molliſſimâ obvolutum, & in iis intinctum: tum æger interrogetur, num medicamentum tepidum ei videatur, & num calidius ipſum ferre poſſit, & ad tantam caliditatem procedatur, ut nihil amplius offendat. Tinctum itaque pharmaco ſpecillum ad principium meatus auditorii moderatè imponendum eſt, ut ex eo in altum medicamentum defluat, idque toties iterandum, donec meatus impleatur; mox lana eodem medicamento imbuta tum meatus oſculo, tum auri univerſæ imponenda eſt.

Fomentatio ſequentibus inſtituatur cum ſpongiâ pro aure exteriori.

℞. Fol. Melilot. Fœnigr. Chamæm. Sambuci aa. M. j. Myrrhæ, Croci aa. ʒiß. Aq. Chamæmel. ℔. iv. Aceti ℥ij. Bulliant.

Arnoldus Weickardus Theſ. Pharm. lib. 1. cap. 5. p. 100. uti & *Riverius* T. 2. cap. 3. p. 97. anodynum tale ſuggerunt:

℞. Ol. Amygdal. dulc. ℥ij. Succi Malvæ ℥ß. Myrrhæ ʒß. Croci ℈ß. Miſc.

Si dolor ſit contumacior, addi poſſunt grana iij. vel iv. Opii: cautè tàm procedendo.

Si dolor ab inflammatione dependeat, & ſuppuratio enata ſit, ut ulcus à puris acrimoniâ generatum fuerit, peculiaris adhibenda curatio, & topica abſtergentia ac exſiccantia uſurpanda, à mitioribus ad validiora progrediendo. Si potentius deſideretur topicum pro deterſione & exſiccatione, non inconveniens erit, quod tradit *Riverius* locô allegatô:

℞. Succi Cyclam. ℥j. Myrrhæ ʒj. Croci ℈ß. Thuris ℈j. Viridis Æris ℈ß. Vini antiqui ℥iß.

Bulliant leniter ad vini conſumtionem liquor bis aut ter in die infundatur.

ARTICULUS II.

De
SURDITATE & AUDIENDI DIFFICULTATE.

SUrditas & auditûs gravitas ſivè difficultas tantùm ſecundum magis & minus differunt, ſivè ratione magnitudinis aut vehementiæ cauſarum: in illâ namque auditus omninò abolетur, ut nullum planè ægri ſonum percipiant, aut ſi aliquem percipiant, differentias tamen diſtinguere non valeant: in gravi verò auditu ſonus ægrè percipitur, nec loquentes intelligi queunt, niſi altâ voce clamitent. Hôc vitiô laborantes Surdaſtri appellantur.

Cauſæ verò ſurditatis & gravis auditus quærendæ ſunt in organi, Spirituum animalium, ac nervi auditorii vitio pravâque diſpoſitione: de quibus fuſius Practici tractant: nobis nôſſe ſufficit hîc promtitudinem noſtræ ſalutiferæ Myrrhæ, quam in profligandâ hâc aurium moleſtiâ offert: hinc præſtitis præſtandis, quandò ad externa remedia deventum, gaudet hæc adſociari aliis uſu comprobatis. Cùm verò in aurium paſſionibus injectiones, fomentationes & evaporationes in easdem inſtitui ſoleant, congruum erit oppidò ſequens vaporarium, inprimis quandò à compactâ quâdam materia malum fovetur.

℞. Herb. Origani, Majoranæ, Serpilli, Tanaceti, Rutæ, Abſinthii, Malvæ, Altheæ aa. M. j. Roſmar. P. ij. Fl. Roſar. rubr. Lavend. Salviæ, Stœchad. Arab. Chamæmel. Rom. aa. P. j. Bacc. Lauri ℥iß. Junip. ℥j. Myrrh. ʒij.

Inciſa & contuſa coquantur ex aquæ & vini albi æqualibus partibus: Colatura ſervetur pro evaporatione ſeu ſuffitu, qui excipiatur in auris meatum per infundibulum: quod dum ab ægro fit, piſa aliquot in ore teneat æger & maſticet, ut patente ita meatu auditoriô vapor melius penetret.

ARTICULUS III.

De

TINNITU, SONITU, SIBILO.

AFfectus hi ejusdem ſunt farinæ, depravata ſcilicet auditio propter internum ſonum in ipſis auribus p. n. excitatum & perceptum. In denominando ſubjecto Authores diſcrepant: nobis arridet illorum opinio, qui eam partem conſtituunt ſubjectum p. n. ſive depravati, quæ eſt ſubjectum auditûs ſecundùm naturam ſe habentis: jam verò præcipuum auditûs ſubjectum ſeu pars eſt cochlea illa intima cum labyrintho reliquo, ac potiſſimùm ipſius cochleæ fundus ob appellentem illuc nervum, qui ſoni impreſſionem in cerebrum referre poteſt, & nervus acuſticus ſivè auditorius rectè vocatur. Ejusmodi verò tinnitus, ſibilus atque ſtrepitus excitatur à vaporibus ſivè flatibus ſylveſtribus in parte læsâ genitis vel aliundè transmiſſis, congenitum aurium aërem agitantibus ac impellentibus.

Helmontius cauſarum claſſi adſcribit archæum aurium ad fabricam tinnitus inſurgentem, præſertim cauſis occaſionalibus, vel etiam non transmiſsâ causâ, ſed ſolùm per actionem regiminis; cùm ſcilicet Spiritus innatus auditorius ſivè archæus tali pacto afficiatur, ut robur, quod conſiſtit in rectâ actione horum Spirituum, & bonâ activitate fermentorum perdatur, undè poſtmodùm digeſtio læditur, ex quâ producta oriuntur, quæ cauſæ ſunt occaſionales variorum affectuum. Vid. *Grembs* l. 2. c. 1. §. 11.

Topica hîc utramque faciunt paginam, quæ vel auribus inſtillantur, vel ipſis tantùm apponuntur, vel ſub formâ vaporum ab auribus excipiuntur. Suffumigium tale ſi adhibeatur, levamen ſentietur præſentaneum:

℞. Myr-

℞. Myrrhæ ℈iß. Thuris, Maſtich. aa. ℈j. Fl. Benz. ℈ß. Succini ʒj. Styrac. calam. ℈ij. Miſc. f. Pulvis pro fumo mediante tritorio ab auribus excipiendo.

Horſtius hunc Pulverem in vino coquendum commendat, ita ut Colatura ejus calida auribus frequenter inſtilletur.

℞. Caſtor. ℈iß. Olibani, Myrrhæ aa. ℈ß. Rad. Aſari ʒj. Miſc. fiat Pulvis groſſus & in vino coctus adhibeatur dictô jam modô.

CAPUT IV.
Myrrhæ effectus in Narium affectibus declarat.

ARTICULUS I.
De
HÆMORRHAGIA NARIUM.

NAſus totius faciei ornamentum tàm internis quàm externis vitiis afficitur, inter quæ non ultima tenet ſubſellia Hæmorrhagia ſivè ſanguinis immodica & præternaturalis è naribus per venas & arterias carotidas effuſio: qui effluxus nonnunquam adeò enormis eſſe ſolet, ut viribus proſtratis nulla vel exigua ſpes ſalutis ſuperſtes eſſe videatur: ſanguis quippè optimus vitæ noſtræ theſaurus deperditur, & cum eo Spiritus vitales diſſipantur, quia ſanguis arterioſus frequentius effluit, id quod ſatis patet ex colore & exeundi modo: floridus namque utplurimum eſt atque ſpumoſus, nec rivuloſè ſed ſaltuoſè & cum impetu exilit.

Cauſa eſt ſanguinis maximè bilioſi ſalinis atomis permixti naturamque irritantis acrimonia & abundantia, quæ motu præci-

præcipiti pulſionis ex arteriis minoribus in majores & ſpongioſas narium carnes defertur: accedat autem, neceſſe eſt ſingularis quædam ſegregatio ac fermentatio, quæ ebulliendo orificia vaſorum adaperiat, ſanguinisque effluxui anſam ſubminiſtret.

In Curatione locum præ aliis remediorum formulis merentur Anacollemata fronti temporibusq; applicanda ad ſanguinem effluentem repellendum: v. gr.

℞. Sangu. Dracon. Boli Armen. Thur. Maſtich. Myrrh. Farinæ volatil. Leporinorum Pilorum minutim inciſorum aa. ℥j. Album. Ovi j. Succi Plantag. & Portul. aa. q. ſ.

Fiat Cataplaſma fronti ac temporibus admovendum: vel fiat ex goſſypio turunda auribus immittenda.

D. Sennertus Med. Pr. l. 1. P. 3. S. 4. c. 8. Pulverem habet talem, de quo aliquid Aquis refrigerantibus & adſtringentibus inſpergit, ac ſpongia his imbuta leniterq; expreſſa fronti atque temporibus applicat.

℞. Myrrhæ, Thuris, Sarcocol. aa. ʒij. Boli Armen. Terræ ſigillat. aa. ℈iſs. Acaciæ, Hypociſtid. aa. ʒiij.

Terantur in pulverem.

ARTICULUS II.
De
POLYPO.

NOmen accepit deformitas hæc à Polypo piſce, multos pedes atque propagines habente, molli atque laxo: excreſcentia hæc in naribus carnoſa ex radicibus quibusdam tenuibus pendet ad labra, & modò narium oſſi inhæret, modò in palatum deſcendit, ita ut homini ſtrangulationis metum haud raró incutiat: malum eſt fœdum at-

que moleſtum, dum narem obſtruendo reſpirationem intercipit, loquelæq́; obſtaculo eſt.

Arabes Polypum Rhagadum & Hæmorrhoidum nomine inſigniunt, quòd ſcilicet excreſcentiæ illæ longæ in naribus inſtar Hæmorrhoidum ani ſint.

Topica adminiſtranda hîc veniunt, quæ exſiccandi virtute pollent, ubi formam Pulveris omnium eſt convenientiſſima: ſequentem ſubtiliſſimè tritum Polypoq́; adſpergendum ſuppeditat *Weickardus* l.1.c.6.p.109.

℞. Vitrioli ℥ß. Aluminis ʒij. Cort. Granat. Gallar. āā. ʒj. Myrrh. Ariſtoloch. rot. āā. ʒjß. Pulveriſentur ſubtiliſſimè.

Vel de Unguento cum petiâ linteoli aliquid naribus intrudatur, & quidem, ubi inter Polypum & nares adhuc aditus patet, bis in die repetendo.

℞. Unguent. Ægypt. ℥ß. Cort. Granat. Gallar. Myrrhæ āā. ℈j. Ol. Vitrioli ℈ß. Miſc.

Marquardus Pr. Med. lib. 1. cap. 23. ad humidas excreſcentias ejusmodi tale Unguentum proponit:

℞. Myrrhæ, Maſtich. Thuris āā. ℈iß. Plumbi uſti, Ceruſſæ lotæ, Lithargyr. Sangu. Dracon. Aluminis uſti āā. ℈j. Balauſt. ℈ß. Ol. Roſar. Ceræ q. ſ. Miſc. fiat Unguentum.

Ad ſiccas ſequenti utitur:

℞. Ol. Amygdal. d. Roſar. āā. ℥ß. de Papav. ʒij. Pingued. Gallin. Anat. aa. ʒiij. Butyri non ſaliti ℥ß. Thuris, Myrrhæ, Sanguinis Drac. aa. ℈iß. Farinæ Hordei q. ſ. Miſc. fiat Unguentum.

ARTICULUS III.

De
OZOENIS.

OZœna ulcus eſt naribus proprium, vetuſtum, putridum & profundum, à tetro quem ſpirat odore nomen adeptum, lue Gallicâ fœdatis non infrequens. Provenit ab humore acri & putrido, interdum etiam maligno: hinc ſanies putrida ex naribus emanat, ægro & adſtantibus graveolentiâ ſuâ moleſtiſſima.

In ejusmodi Ulceribus poſt ſufficientem deterſionem nihil efficacius judicat *Rondeletius* Pract. lib. 1. cap. 65. ſequenti ſuffumigio, quod partes illas profundas attingit & exſiccat: paratur autem ita:

℞. Ladani puri, Hypociſtid. Maſtich. Myrrhæ aa. ℥iij. Styrac. rubr. & calamit. Cortic. Thuris, Sandarach. Auripigment. aa. ℥ij.

Excipiantur omnia Terebinthinâ & fiant Trochiſci, quibus ſuffiatur æger ſerò & manè in cubiculo. Nec inutiles erunt hoc modo confecti:

℞. Gum. Sandarach. Arab. Myrrh. aa. ℈iß. Olibani, Maſtich. aa. ℥iß. Ladani ʒß. cum ſ. q. Terebinth. formentur Trochiſci pro ſuffitu.

Ad exſiccandam capitis humiditatem tanquam cauſam malum foventem *Alexander Trallianus* l. 3. c. 8. raſo capiti ſequentia imponit.

℞. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ij. Cochlear. integrarum n. v. additâ ſ. q. Ceræ & Album. Ovor. duorum cum linteo capiti inducantur diebus novem continuis.

ARTICULUS IV.

De *FOETORE NARIUM.*

ORitur graveolentia hæc ex vaporibus putridis vel in ipſis naribus congeſtis, uti in Ozœnâ vel Polypô, quandò nimirum putredo acceſſit: vel ad nares transmiſſis ex humoribus putridis in ipſo cerebro vel circa proceſſus mamillares aut os cribroſum hærentibus. Corpore itaq; ab excrementitiâ vitioſorum humorum ſaburrâ decenter repurgato, Errhina abſtergentia & materiam conjunctam educentia ſeligenda.

℞. Rad. Cyperi, Calami Aromatici, aa. ℥ß. Flor. Roſar. r. P. j. Myrrhæ ʒij.

Coq. cum Vino albo pro Errhino. *Riverius* Pr. Med. T. 2. c. 4. p. 114.

Sennertus Med. Pr. l. 1. P. 3. S. 4. cap. 7. p. 943. adminiſtratis univerſalibus & particularibus evacuationibus talia adhibere jubet, quæ abſtergunt, quicquid humoris corrupti naribus inhæreat, & quæ ſuavem odorem concilient: id quod præter alia & Myrrha effectum dat: hinc exempli vice hocce proponit Linimentum.

℞. Myrrhæ, Cinam. aa. ʒj. Flor. Roſar. ſiccar. ʒß. Excipiantur Melle deſpumato & fiat Linimentum.

CAPUT

Caput V.

Myrrham in vitiis Oris, Labiorum, [illegible]arum, Dentium ac Linguæ opem promittere oſtendit.

ARTICULUS I.

De FOETORE ORIS.

FOetor hic valdè differt à fœtore narium: nam hic ex naribus tantum exhalat, ille verò ex variis partibus prodit, utpotè ventriculo, pulmonibus, faucibus exulceratis, gingivis putridis aut dentibus ipſis. Quandò enim multæ cruditates in ventriculo congeruntur, in eoque corrumpuntur, tetræ ac fœtidæ exhalationes ſuperiora verſus emittuntur: idem contingit, ſi in pulmonibus vitium aliquod hæreat: v. gr. phthiſi correptis: in ſtomacace eadem moleſtia gravis eſt ob gingivarum putredinem & ſanguinolentiam, de quâ poſteà.

Quia verò affectus eſt turpis ac abominabilis imò intolerabilis, omnis danda opera, ut tollatur, ubi remotis cauſis, inter alia ad ea progrediendum, quæ ſuavem halitum conciliare poſſunt. Quandò itaque fœtor ab aliquo dentium vitio oriatur, dentifricius pulvis, quem deſcribit *Grulingius* l. 1. Med. Pract. P. 4. cap. 11. utilis erit:

℞. Lap. Pumic. ſubtiliſſ. pulveriſ. ℥j. Pulv. Ireos ʒiij. Galliæ Moſch. veræ ʒj. Ol. Roſar. Roſmar. Salviæ, Cinam. āā. guttas vj. Silicum fluviat. alb. calcinat. & pulveriſat. ℥iv. Panis Siliginei, Furfurum toſt. pulveriſat. & cribrat. ℥ij. Cinerum Roſmar. Salviæ, Junip. Tabac. āā. ʒiſs. Maſtich. Olibani, Sangu. Dracon. āā. ʒj. Myrrhæ, Aluminis Rochæ āā. ℈iſs. Miſc. S. Zahnpulver.

ARTI-

ARTICULUS II.

De
FISSURIS LABIORUM.

LAbia cum ſint corpora tenera atque mollia, facilè tàm à cauſis externis, ventis videlicet ac frigore, quàm internis, vitioſis nempè humoribus atque vaporibus damnum ſæpius patiuntur, ubi fiſſuræ & ſciſſuræ tum aliis ſeſe offerre ſolent.

In curatione harum fiſſurarum non omittenda Myrrha, nam & hæc ſuam confert opem: undè *Hieronymus Capivaccius* unguenti mentionem facit *Laurentii Lazarii*, Medici & Chirurgi quondam celebris, quod in labiorum puſtulis, decorticatione & fiſſuris medentem ſine optato beet: ita verò præparatur:

℞. Lithargyr. Argent. Plumbi uſti ãã. ℥j. Myrrhæ, Aloës, Tutiæ præparat. ãã. ℨij. Pingued. Vituli ℥j. Succi Solani, Plantag. Vini Granat. ãã. ℥ß.

Bulliant omnia ad Succorum conſumptionem deindè colentur, quibus adde Ceræ albæ q. ſ. ac reliqua omnia in tenuiſſimum pollinem redacta atque per pannum transmiſſa adde, fiatque Unguentum in mortario plumbeo reformatum, quo panni linei ſubtiliſſimi imbuti parti affectæ applicandi & bis in die permutandi.

Quando fiſſuræ contigerunt à causâ frigidâ *Hieronymus Mercurialis* lib. 1. de morbis puerorum cap. 6. p. 40. Linimentum tale adhibet.

℞. Tragacanth. ℨiij. Maſtich. ℨij. Myrrhæ ℨj. Cum Succo Granat. q. ſ. fiat molle Linimentum.

ARTI-

ARTICULUS III.

De

GINGIVIS LAXIS, TUMIDIS ET SANGUINOLENTIS.

GIngivæ variis exponuntur incommodis: nam interdum caro ipſarum luxuriat & augetur, interdum flacceſcunt, laxæ & ſanguifluæ redduntur: modò inflammantur, modò ulcera patiuntur, nonnunquam etiam planè abſumuntur, ut denudati dentes appareant: frequentiſſimum verò ex hiſce malis ſolet eſſe laxitas, flacciditas & ſanguinolentia, affectiones ſcorbuticorum admodum familiares ſub nomine στομακάκης ſivè ſcorbuti oris venientes: Notum namque eſt, Scorbutum Proteum illum morborum quàm plurimis ſtipatum eſſe Symptomatibus, inter quæ non poſtrema hæccè gingivarum fœditas: Noſtratibus vocatur die Mundfäule.

Notandum verò hic, Salivam variis modis affectam etiam oris partes, & præprimis gingivas variè alterare poſſe, ſi eadem contagio Scorbutico ſit conſpurcata: nam nec ipſa ſanguinea maſſa ab ejusmodi contagio immunis eſt: quâ ratione verò materia Salivæ vitium contrahat, apud Neotericos paſſim legere eſt.

Succurrendum itaque gingivis taliter afflictis maturè, ſi enim curatio protrahatur, malum incrementum capit, gingivæque indies corrumpuntur, imò etiam accidit, ut non ſolum palati naſique oſſa corrodantur, ſed & cariem ulceroſam contrahant, ipſaque tandem gangræna colophonem malo imponat.

Curatio univerſaliter ad Scorbutum, utpotè prolis hujus genitorem, dirigenda: particulari verò curâ gingivis ſubveniendum. Hic non parum operabuntur medicamenta in formâ Collutionum, lituum atque gargariſmatum exhibita,

quibus

quibus Myrrha ob inſignem exſiccandi, adſtringendi ac putredini reſiſtendi facultatem, ſemper erit adjungenda. Inſtituatur itaque ejusmodi oris collutio:

℞. Rad. Tormentil. ʒij. Ariſtoloch. rot. ʒj. Fl. Roſar. Rubrarum: Plantag. Roſmar. aa. Pj. Balauſt. Sumach aa. ℈iv. Maſtich. Olibani aa. ʒj. Myrrhæ el. ℈iß. Aluminis Rochæ ℈j.

Inciſa & contuſa bullianter in Aq. Font. ℔j. uſque ad tertiæ partis conſumptionem: cola & exprime. S. Mundwaſſer zu dem böſen Zahnfleiſch.

Quandò gingivæ putreſcere incipiunt atque conſumi, ſequens adhibeatur Pulvis:

℞. Rad. Conſolid. Cap. Gland. aa. ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ℈iß. Chalcitid. uſt. ℈j. Vitrioli albi ℈iß. Miſc.

Foreſtus ſequenti utitur:

℞. Fol. Plantag. Agrimon. Fl. Roſar. rubr. ãã. Mß. Rad. Biſtort. Ariſtoloch. rot. ãã. ʒij. Iridis ℈j. Myrrhæ ℈ij. Aluminis crudi ʒj.

Coq. in Vini ſtiptici ℔ij. ad dimidium: cola: adde Mellis Roſar. Diamor. ãã. ℥j. Miſc.

Vel illinantur Gingivæ tali linimento:

℞. Mellis Roſat. col. ℥iß. Pulv. Sem. Aquileg. Nuc. Moſch. Aluminis uſti, Myrrhæ, Maſtich. Thuris ãã. ℈j. Miſc.

℞. Herb. Salviæ, Aquileg. Flor. Malvæ arbor. ââ. ℈iß. Myrrhæ, Nuc. Moſch. Theriac. ãã. ʒj. Alum. uſt. ℈iß. Mellis q. ſ. S. Mundſäiblein.

ARTICULUS IV.

De *GINGIVARUM LUXURIE ſeu EXCRESCENTIA.*

ACcidit quoque, ut Gingivarum caro adeò augmentum capiat atque luxuriet, ut ipſi dentes ſuperincarnentur (ſi ita loqui liceat) malum etiam eſt Scorbuticos interdum adfligens: origo adſcribenda Sanguini vitioſo, Seroſo, Scorbutico copioſius ad Gingivas confluenti.

Aëtius hic commendat Linimentum ex Aluminis uſti, Thuris ac Myrrhæ æqualibus partibus concinnatum.

Sennertus multo uſu ſequens compertum reliquit lib. 2. p. 1. c. 16. p. 52.

℞. Pulv. Fol. Aquileg. Salviæ, Menthæ criſpæ, Nuc. Moſch. āā. ℥ß. (nonnulli Myrrhæ & Rutæ tantundem addunt) Alum. uſti ℥j. Mellis puriſſ. ℥iv. vel q. ſ.

Mel leni igne deſpumetur: deſpumato atque calenti pulveres inſpergantur. Miſc. fiat Linimentum pro Gingivis.

ARTICULUS V.

De *CARNIS GINGIVARUM CONSUMTIONE.*

COntrarium contingit hoc in affectu, in quo Gingivæ adeò carne privantur, ut dentes nudi hæreant, ac tandem laxari vacillareque incipiant: Cauſa eſt humor pravus & acris Gingivarum carnem depaſcens: Carnis itaque regenerationi procurandæ ſtudendum. Huic ſcopo inſervient ſequentia à Celeberrimo *Sennerto*, propoſita: & primò quidem Linimentum pro Gingivis illinendis:

℞. Mellis Roſat. col. ℥j. Pulv. Maſtich. Myrrhæ, Thuris, Nucis Moſch. ãã. ℈j. Miſce.

Deindè Pulvis, de quo aliquid in Aquâ Foliorum Quercus ebulliat, decoctoque os colluatur.

℞. Rad. Cyperi ʒij. Ariſtoloch. rot. Sarcocol. aa. ʒiß. Myrrhæ ʒj. Rad. Ireos, Terræ Sigillat. Raſur. C. C. aa. ℈iß. Fol. Myrti, Flor. Roſar. r. aa. P. j. Sandal. alb. rubr. aa. ʒiß. Aluminis uſti, Balauſtior. aa. ʒij. Miſc. fiat Pulvis.

ARTICULUS VI.

De

DENTIUM MOBILITATE, VACILLATIONE, NIGREDINE ET CARIE.

NOnnunquam Dentes firmitatem ſuam amittunt, mobilesque fiunt in ſuis alveolis atque vacillant, ob nervulorum ac ligamentorum, quibus gingivis connectuntur, reſolutionem & relaxationem, quæ induci poſſunt vel violenter per concuſſionem, vel à fumis, vaporibusque dentibus ſingulariter infeſtis, quales emittit Argentum vivum: humores quoque putridi in culpâ interdum ſunt præſertim Scorbuticâ lue infectis.

Reinerus Solenander Conſ. 24. S. 3. ſequens tanquam mite & paratu facile præſcribit, quod multis profuit dentes vacillantes habentibus:

℞. Myrrhæ quantum vis, incoque Vino rubello, & addito Oleo Olivarum dentes atque gingivas fove: firmat hoc dentes, confortat, & nè corrodantur aut diſſiliant, præcavet.

Alii hunc Pulverem laudant, quo dentes gingivæque leviter fricandæ.

℞. Gallæ coctæ in Aceto ad Aceti conſumptionem & exſiccatæ ʒij. Malicorii, Myrrh. Aluminis uſti C. C. uſt. aa. ℈iß. f. Pulvis.

Qui-

Quidam dentes gingivasque decocto tali fovent:

℞. Gallar. ℥ij. Myrrh. ℥j. Malicor. Rad. Ireos aa. ℈j. Rad. Cyperi, Alum. aa. ℈j. C.C. uſt. ℈ß. Aceti q. ſ. Coq.

Aquam pro firmandis dentibus, quam & Myrrha nobilitat, vide ſis apud *Sennertum* l.2. P.1. cap. 10. p.m.31.

Nigredo dentium ſæpius via eſt ad corruptionem aliaq; vitia graviora: oritur autem ab humoribus excrementitiis in illorum ſuperficie hærentibus, & potiſſimum neglectæ ſordium expurgationi fœditas hæc tribuenda in correctione locum inveniunt dentifricia ex iis confecta, quæ ſordes abſtergere queunt.

Alexander Maſſaria lib.1. Med. Pr. cap. 34. pag. 178. tale parat:

℞. Menthæ ſiccæ: Ariſtoloch. rot. Irid. C. C. uſt. Raſur. Ebor. Corallor. aa. ℥ij. Salis communis uſti, Aluminis ſciſſilis, Porcellan. Pumic. Teſtæ Sepiæ, Nitri aa. ℥j. Piper. Pyrethri aa. ℥iij. Ligni Aloës, Cinam. Myrrhæ, Caryophyl. aa. ℈iß. Moſch. Ambr. aa. gr. xv. Miſc. fiat Pulvis.

Franciſcus Joël l. 2. S. 6. p. 247. adhibet hoc:

℞. Alum. uſti, Myrrh. Maſtich. aa. ℈iß. C.C. uſti ℥j. Teſtar. Ovor. uſtar. ℈iß. Pulverentur ſubtiliſs. & commiſceantur cum ſ. q. Oxymel. ſquillit. f. Linimentum.

Dentium deniq; Corroſio, Caries & excavatio non prætermittenda, quæ potiſſimùm molaribus accidere ſolet, tum quia nudi ſunt, tum quòd ex continuâ contritione alimentorum ejus interſtitiis & cavitatibus reliquiæ ciborum inhæreant. Cauſæ ſunt putres & corroſivi humores ex corruptis alimentorum reliquiis ad radices dentium decumbentibus oriundi.

Remotio ergò cauſarum promovenda, & ad cohibendam eroſionem animus adplicandus, ubi *Trallianus* remedio Myrrhâ vigorato, tanquam experimento certo, ſuccurrere annititur tali:

℞. Opii Thebaici ℈j. Myrrh. Styrac. Calam. aa. ʒß. Pip. albi Croci, Galbani aa. ℈j.

Ex omnibus his contuſis cum melle ſcyllitico formentur Globuli pro cavitatis dentium capacitate & imponantur per noctem.

D. *Sennertus* l. 2. P. 1. c. 10. p. m. 26. in dentium eroſione, præſente ſimul fœtore, maſſam hanc commendat, de quâ aliquid cavo dentis indatur:

℞. Myrrhæ, Maſtich. Corallor. r. Roſmar. Ireos aa. ʒj. Ceræ q. ſ. pro incorporatione: fiat Maſſa.

Vel: ℞. Pulv. Maſtich. ʒß. Corall. r. ℈j. Myrrhæ rubr. ℈ß. f. Pulvis, quo cavitas dentis implenda.

Linimentum idem ſubjungit, quo quotidie dentes putridos carieque exeſos fricare jubet.

℞. Pulv. Myrrhæ ℈ij. Gum. Junip. ℈j. Aluminis ℈ß. Cum Mellis q. ſ. fiat Linimentum.

ARTICULUS VII.

De

ODONTALGIA ſivè DOLORE DENTIUM.

DEntes quamvis ſint óſſei, oſſa verò dolorum expertia cenſeantur, nihilominus tamen ſuos patiuntur manes, cum præ reliquis oſſibus hoc obtineant peculiare, ut ſenſus & ſic etiam dolor ipſis attribuatur, quia illorum cavitas tenuiſſimâ ſuccingitur membranulâ exquiſitum ſenſum habente, quæ ſi vitioſum aliquem ſuccum imbiberit, dolor indè emergit ſatis gravis atque crudelis, adeò ut verè ſcripſerit *Celſus*, iſtum maximis tormentis poſſe annumerari.

Cauſa

Cauſa immanis hujus doloris potiſſimum eſt humor quidam ſalſus, ſeroſus, acris, qui vel in maxillæ membranam, vel in dentium nervum, vel etiam in propriam dentium ſubſtantiam decumbit, ſi cum *Galeno* 5. de Comp. Med. 5. Loc. cap. 8. & 16. de U. P. cap 2. Dentes in propriâ ſubſtantiâ ſeu in corpore ſentire ſtatuamus. Vermes etiam quandoque intrà dentes naſcuntur, qui corrodendo dolorem excitant.

In Curandis & tollendis ejusmodi cruciatibus deſes non eſt Myrrha, ſed & hic adjuvare ſtudet, inprimis quod Topica concernit, quibus adſociari geſtit. Quandò itaque Odontalgia à vermibus exorta putetur, quod ex dolore continuo & remiſſo cum pruritu ac titillatione liquet, tunc opera ſedulò impendenda, ut educantur: Inter alia ſcopo huic faventia remedia non contemnendum, ſi foramen dentis repleatur Aloë & Myrrhâ, quibus ſtatim ob amaritiem interficiuntur.

Si dolor ex corroſione & putrefactione ortum traxerit, ponatur ſuprà locum corroſum itidem Myrrha.

Pro oris Collutione adhibeatur ſequens:

℞. Herb. Verben. Mß. Salviæ, Serpilli, Origani, Majoranæ aa. Pj. Sem. Papav. albi ℥ij. Rad. Lapath. ac. Plantag. aa. ℥ß. Pyrethri ʒij. Camphor. Caryophyll. Myrrhæ el. aa. ℈iß.

Inciſa atque contuſa coquantur in Vino rubro: Colatura uſurpetur pro eluendo ore.

Caput VI.

Myrrhæ facultates in Affectibus Linguæ, Tonſillarum, Columellæ Fauciumq; oſtendit.

Articulus I.

De *Linguæ nigredine et aduſtione.*

IN Febribus ardentibus atque malignis linguæ vitium frequenter contingit, quod aduſtionem vocare licet, quandò nempè pumiceum & ad nigrum fermè accedentem colorem lingua induit, & ſatis grave periculoſumque malum eſt, cum & deglutitionem & reſpirationem impediat, loquelamque difficilem reddat.

Non parum hic auxilii adfert apertio venarum raninarum ſivè ſublingualium derivationis gratiâ adminiſtrata: poſt hanc in Topicorum congruorum legitimâ adhibitione multum ſolatii ponendum, præſertim in iis, quæ ſociam agnoſcunt Myrrham: quarè non contemnendum à *Weickardo* Theſaur. Pharmac. c. 7. p. 126. adductum remedium externum, oris nempè collutio tepidè inſtituta:

℞. Prunel. Mij. Cruciat. Liguſtr. Senecion. Aquileg. Plantag. Salviæ, Geranii āā. Mj. Flor. Roſar. Mß. Myrrhæ ℥ij. Croci & Aluminis parum, Mellis ℥ij.

Coq. in Aq. & Vini auſteri q. ſ. Colatura ſervetur ad uſum.

ARTI-

ARTICULUS II.

De
APHTHIS.

Malum hoc proprium eſt infantibus puerulisque lactentibus, rarò adulti eo vexari ſolent: ſunt verò Aphthæ interna oris occupantia ulcuſcula ſuperficiaria, non linguam ſolùm ſed & palatum, gingivas ac labia afficientia: origo mali utplurimum lac nutricis vitioſum aut ab ipſo infante non probè digeſtum, hinc acrimoniâ ac aciditate ſuâ partes oris teneras ac molliores exulcerat. In adultioribus cauſarum rationem adſumunt humores acres, ſeroſi & acidi, in maſsâ ſanguineâ abundantes & ad ſupernas partes translati.

Quò verò Curatio eò felicius ſuccedat, antè omnia lactis vitium corrigendum, quippè quod acredine atque aciditate ſuâ moleſtias has infert: nutrix itaque purganda, bonaque diæta præſcribenda: infanti verò linctibus aliisque modis auxilium ferendum per talia, quæ abſtergendi, abſorbendi, discutiendi, & nonnihil adſtringendi virtute prædita ſunt, quibus & Myrrha felici manu addenda.

℞. Rob. Diamor. Sir. Violar. purp. aa. ℥ß. Mellis Roſati ʒij. Aq. Plantag. Fl. Liguſtr. aa. ʒij. Myrrhæ el. pulveriſat. ʒß. Miſce pro Linctu.

Adultioribus Gargariſmata conveniunt, aliaque medicamenta ſtomatica, & initio quidem moderatè adſtringentia & exſiccantia: in progreſſu verò ea admiſcenda, quæ adſtringendo diſcutiant, quibus ſemper adjicienda Myrrha.

ARTI-

ARTICULUS III.

De
GURGULIONIS CASU & LAXATIONE.

GUrgulio, Uvula, Columella, Epiglottis apud Practicos unum idemque denotant, partem ſcilicet illam oris, quæ figurâ columnam refert: eſt etenim Uvula ſivè Gurgulio particula illa carnoſa, quæ media inter Tonſillas à palato in os propendet ob vocis modulationem potisſimùm fabrefacta, undè & ab *Aëtio* plectrum vocis appellatur. Particula hæc etiam ſuos patitur manes: nam interdum inflammationem ſubit, interdum tumet & prolongatur, ut deglutiendi difficultatem inducat, & ſuffocationis periculum minetur. Exempla miræ ejusmodi laxitatis ac prolongationis videre licet apud *Marcellum Donatum* de Hiſt. Med. Mirab. l.3.c.3. *Aretæum* 1. de Cauſ. acutor. c. 8.

Topica hoc in caſu debent eſſe adſtringentia ac repellentia, deinceps etiam nonnihil diſcutientia & exſiccantia, quæ vigorem acquirent Myrrhæ admiſtione. Agendum verò hic gargariſmis, oris collutionibus & linctibus; formæ namque hæ videntur omnium commodiſſimæ. Sunt equidem, qui gargariſmorum uſum non adeò tutum judicant, eò quod humores magis magisque attrahant; aſt non videtur ipſis locus planè denegandus, cùm ſæpius utiliter fuerint adhibiti.

Alexander Maſſaria lib. 1. Med. Pr. c. 37. ſequentem proponit Gargariſmum adſtringentem ac diſcutientem:

℞. Puleg. Origan. Hyſſop. Calaminth. aa. Mß. Spicæ Nardi, Cinam. aa. ℈iß. f. Decoctio; hujus recipe ℔j. Myrrhæ ʒj. Croci gr. v. Miſc.

Sebaſtianus Cortilio Pr. lib. 1. c. 6. p. 543. tali utitur Gargariſmate:

℞. Ro-

℞. Roſar. rubr. Gallar. Aluminis Rochæ, Myrrhæ, Thuris aa. ℥ij.

Miſc. Bulliant in Aquæ ℔v. ad conſumptionem ℔ij. Colaturæ adde Aceti vel Sirupi Ribium, Vini granat. vel Diamori ℥viij. Miſc.

Nonnulli Pulveres etiam adſtringentes uſurpant ſubtiliſſimè tritos, de quibus in parvo cochleari vel inſtrumento, quod ab uvâ attollendâ Staphyleparton vocant, vel ſuprà ſpatulam atq; priùs depreſſâ linguâ in fauces aliquid immittunt, ut iis Uvula tangatur.

Aëtius in valdè laxatâ & tumente Columellâ Pulverem hunc ſalubrem prædicat;

℞. Piper. Myrrhæ aa. ℥j. Aluminis ſciſſilis, Gallar. aa. ℥ij. Conterantur ſubtiliter & admoveantur.

Alexander Maſſaria l. c. ita procedit:

℞. Roſar. rubr. ſiccar. ℥ij. Gallar. Balauſtior. aa. ℥j. Piper. Cinam. Myrrhæ aa. ℥ß. Miſc. Contund. & fiat Pulvis ſubtiliſſimus.

Arnoldus Weickardus Theſaur. Pharmac. c. 7. p. 129. Uvulæ hunc adſpergit Pulverem:

℞. Cortic. Granat. Gland. exſiccat. aa. ℥j. Maſtich. Myrrhæ, Acaciæ aa. ℈iß. Sem. Anthoræ, Rad. Pyrethri, Cortic. extern. Nuc. Jugland. Sang. Dracon. C. C. uſti aa. ℈j. Miſc. f. Pulvis.

Extrinſecus idem ſequens Emplaſtrum ſub maxillâ inferiore exſiccans & adſtringens proponit applicandum:

℞. Summit. Abſinth. Agrimon. Abrotan. Fl. Chamæmel. Rom. Roſar. rubr. aa. Mß. Terræ ſigillatæ ℥j. Stercoris Canis albi exſiccat. in aëre ℥ß. Myrrhæ ℥ij. Aloës ℥j. Salis parum.

Leviter contuſa coquantur in lacte: add.

Mellis roſat. col. Ol. Amygd. d. aa. q. ſ. ad incorporandum,

quod applicandum linteo molli priùs obductum, ne pilis circa mentum in maſculis ac adultis adhæreat.

ARTICULUS IV.

De
Tonsillarum Inflammatione & Exulceratione,

GLandulæ hæ ad radicem linguæ paulò ſuprà laryngem ſitæ à figurâ quâdam Amygdalæ dictæ crebrò inflammationem cum rubore, ardore ac dolore patiuntur, & ſi non maturè ritèque Symptomatibus his non occurratur, exulceratio atque induratio periculoſius malum efficiunt. Glandulæ hæ propter mollitiem, & laxitatem levi negotio affluxum humorum calidorum, acrium, ſeroſorumq; excipiunt, & in ſtatum præternaturalem hâc ratione ſeſe præcipitant: Ergò debitô modô ſuccurrendum; ubi paternâ & propriâ experientiâ certus tali Gargariſmate feliciter hoc in caſu uti & Uvulæ decubitu uſus ſum.

℞. Flor. Roſar. rubr. minutim conciſor. Rad. Tormentil. contuſ. aa. ℥j. Myrrhæ el. ʒß.

Ollulæ optimè vitreatæ inditi, ſuperfunde Aquæ Plantaginis ferventiſſimæ ℔ß. Contegantur, usque dum refrixerint: percolato deindè liquori adde

Spir. Vitrioli gutt. vj. vel viij. ut ſolùm colore tingatur Roſarum, non verò fiat acidus: Gargariſmus eſt optimus maximèque ſecurus pro curandâ laxatâ Uvulâ, & Tonſillarum tumore ac inflammatione: adſtringit namque, refrigerat, exſiccat, diſcutit, majoriqúe affluxui reſiſtit, catarrhosque impedit. Frequenter eo interdiu utatur æger tepidè.

Si verò præter tumorem raucedo vel acrimonia quædam in faucibus percipiatur, temperandus Gargariſmus modico Sirupi Violar. vel Roſar. vel inter præparandum macerentur

rentur cum cæteris ſuprà dictis ingredientibus radicum Glycyrrhizæ drachmæ duæ.

ARTICULUS V.

De

ANGINA.

SOrtita nomen ſuum affectio hæc apud Græcos à ſtrangulando ac conſtringendo ſivè ſuffocando, ita ut minus apta ſit derivationis ratio ab augendo, *Fabro* quæ arridet: eſt verò nil aliud, quàm inflammatio faucibus atque laryngi propria & familiaris, acutus ſanè, imò nonnunquam juxta *Trallianum* acutiſſimus, planèque lethalis affectus, adeò ut niſi maturè medela fiat, intra viginti quatuor horas hominem ſtrangulando morti tradat.

Periclitantur hîc ac patiuntur deglutitio ac reſpiratio, ad tuendam vitam actiones maximè neceſſariæ: nam ſine nutritione per deglutitionem impeditâ vita ſuſtentari nequit: ſine reſpiratione verò ne ad punctum quidem temporis homo ſupereſſe poteſt.

Cauſa mali hujus exquiſiti proxima eſt fluxio impetum faciens & ſubſiſtens, quam generant humores omnis generis, potiſſimùm verò acres & bilioſi, ſivè ſanguis bilioſus, interdum etiam ſincerus, in Plethoricis ad motum promptiſſimus: peccat itaque ſanguis ratione quantitatis, qualitatis & motûs: & quicquid fluxiones ad partes excitare valet, inter cauſas Procatarcticas reponendum: hinc à *Divino Sene* auſtrina inter alia accuſatur conſtitutio diu perſiſtens: aph. 16. Sect. 3.

Cùm itaque affectus ſit acutus, peracutus, ac interdum acutiſſimus, medela non procraſtinanda maximè in Anginâ verâ ac exquiſitâ, ubi inflammatio muſculorum internorum laryngis meatum, per quem fit reſpiratio, magis præcludit atque conſtringit, ut ita pro majori conſtrictione ac ſtrangulatione majus etiam reddatur & accreſcat periculum.

Curatio ſecundùm rationem aliarum inflammationum adornanda: inprimis ſtudium adhibendum, ut venæſectio quantocyus celebretur, cùm diminutio ſanguinis potiſſimùm in Plethoricis, ſummè ſit neceſſaria: poſteà alvum leniter expiantia adhibenda: tandemque malo progrediente Repellentibus Digerentia addenda, nec ſola Repellentia nec ſola diſcutientia uſurpanda, omnique niſu allaborandum, ut verſus exteriora trahi & diſcuti queat inflammatio, ne ad Suppurationem perveniat: quæ tamen ſi præcaveri nequeat, maturantia accerſenda, ubi & Myrrha felici ſidere oritur Localibus admiſta.

Alexander Maſſaria Med. Pract. l. 1. cap. 39. p. 190. 191. Gargariſmum recommendat repellentem diſcutientemque talem:

℞. Roſar. rubr. M.j. Liquirit. Paſſul. aa. ʒiij. Caricar. pingu. num. x.

Fiat Decoctio, in fine adde

Myrrhæ, Croci aa. ʒj.

Deinde

℞. Hujus Decoctionis ℔j. Diamori ℥iij. Miſc. pro Gargariſmate.

Fridericus Deckers obſ. ad cap. 1. l. 2. Prax. Barbetianæ in juvene pituitoſo poſt frigidam cereviſiam avidè hauſtam, ut intra horam deglutitio admodùm difficilis, dolorque ac tumor faucium apparuerit, præmiſsâ venæſectione hoc Gargariſmo ægrum liberavit:

℞. Aq. Flor. Sambuci ℥iv. Myrrhæ pulveriſatæ ℈iß. Spir. Vini rectif. ℥iij. Spir. Salis Armoniaci ℈j. Succi Taraxaci expreſſi ʒij. Miſc. f. Gargariſmus.

Celeberrimus noſter Germaniæ Hippocrates, beatiſſimus *Sennertus* Gargariſationem inſtituit lib. 2. P. 1. cap. 24. p. m. 113. diſcutientem & emollientem in ſtatu morbi utilem, quæ Myrrha ob digerendi ac diſcutiendi poteſtatem meritò nobilitatur.

℞. Fol. Prunel. Violar. ãã. M.j. Scabioſ. Malvæ Arbor. ãã. Mß. Flor. Chamæmel. Melilot. ãã. P.j. Liquirit. raſæ ℥iij. Sem. Fœnugr. ℨij. Caricar. pingu. num.iij. Paſſular. ℥ß.

Coq. in Aquâ Hordei ſimpl. ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ ℞. ℔j. Diſſolve in eâ

Caſſiæ recens extractæ ℥ß. Myrrhæ ℨj. Croci ℈iß. Mellis roſati colati ℥j. Miſc.

Franciſcus Joël lib. 2. Pract. Sect. 8. p. 258. tertio die ſequenti Gargariſmo jubet adjuvari anginoſum:

℞. Ficuum pingu. n. vj. Dactylor. n. iij. Balauſtior. Sem. Lini, Fœnugr. ãã. ℥ß.

Coq. in Aq. ℔ij. ad medias: Colaturæ admiſce

Pulpæ Caſſiæ extractæ ℥ß. Pulv. Myrrhæ ℨj. Croci ℈iß. Lactis muliebris ℥j.

Fiat Gargariſmus tepidè ab anginoſo adhibendus.

Idem pag. 259 adſtringentem & repellentem talem præſcribit.

℞. Nuc. Cupreſs. Balauſt. Sumach. ãã. ℈ß. Maſtich. ℥j. Roſàr. rubr. Mß. Contuſa coquantur in Hydromel. ℔iij. ad medias: cola: colato admiſce Rob è nucibus, Mellis roſac. ãã. ℥j. Aluminis ℈j. Myrrhæ, Croci ãã. ℈iß.

Fiat Gargariſmus in principio morbi uſurpandus.

Si ad ſuppurationem Angina tendat ad maturantia & rumpentia, abſtergentia & conſolidantia confugiendum, quorum Vires itidem Myrrha augebit: Ruptionem promovebit ſequens Gargariſmus.

℞. Myrrhæ el. ℨij. Sinapi ℨj. Morſus Diaboli, Scabioſæ ãã. M. j.

Coquantur ex aquâ ad ℔j.

Colaturæ adde Mellis opt. Diamor. aut Dianuc. ãã. ℥j. Fiat Gargariſmus.

Idem præſtabit & hoc Cataplaſma:

℞. Farinæ Triticeæ, Hordei, Sem. Fœnugr. āā. ℥ij. Lilior. albor. ℥iij. Ficuum n. vj. Leviſtici, Chamæm. Melilot. Malvæ āā. Mß. Fermenti acris ʒij.

Decoctis, ut decet, ex aquâ, fiat Cataplaſma.

Abſceſſu ruptô Extergentia ac Conſolidantia locum habent, cui ſcopo ſatisfaciet ſequens Decoctum locô Gargariſmi adhibitum.

℞. Aq. Prunel. Anagallid. āā. ℥iij. Plantag. Equiſeti āā. ℥ij. Roſar. incarnat. Majoran. āā. ℥iß. Flor. Sambuci, Centaur. min. āā. ℥j.

Bulliant in hisce permixtis

Stercor. canis albi exſiccat. ℥ß. Rad. Ireos Florent. ʒj. Summit. Liguſtr. cum Flor. Mß. Ariſtoloch. rot. ℈iv. Myrrhæ el. ʒj. Croci ℈ij.

Exprimantur per linteum, & in Colaturâ diſſolvantur

Mellis roſati colati ℥ij. Sir. Diamor. ℥iß. Miſc.

Si poſt puris evacuationem ulcus ſordidum quid vel putridum foveat, validius detergentia & putredinem inhibentia adhibenda eſſe *Sennertus* monet l. all. p. 117.

℞. Fol. Scabioſ. Agrimon. āā. Mj.. Nuc. Cupreſſi ʒj. Rad. Ariſtoloch. longæ, Iridis Florent. āā. ℥ß. Flor. Roſar. rubr. P. ij. Myrrhæ ℈j.

Coquantur in Hydromel. āā. ℔j. Miſc.

CAPUT

Caput VII.

Myrrhæ effectus in affectibus Pectoris Pulmonumque ſat celebres proponit.

ARTICULUS I.

De *ASTHMATE, DYSPNOEA, ORTHOPNOEA.*

HActenus ſupremi ventris affectus præternaturales, in quorum Curationibus Myrrha Polychreſta vires ſuas exerit, propoſuimus: Sequuntur nunc medii ventris, Thoracis nempè ægritudines aliquot, quæ ſimiliter Myrrham in auxilium vocant: offert verò ſe primô locô Aſthma cum ſuis ſpeciebus, Orthopnœâ & Dyſpnœâ, quæ ſanè paſſiones graviſſimæ ſunt, cùm reſpirationi inſidientur, cujus munia grandia & neceſſaria ſagaci animô perpendens *Galenus* 6. de locis affectis cap. 5. & reſpirationem à vitâ & vitam â reſpiratione ſeparari non poſſe, adeò ut vivens omninò reſpiret, & reſpirans omninò vivat, nervosè profitetur: & ſolertiſſimus operum naturæ ſcrutator *Democritus* ſapienter ſatis ſcriptum reliquit, ἐν τῷ διαπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι, τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθνήσκειν: in inſpirando & exſpirando conſiſtere vitam ac mortem. Quarè partium reſpirationi inſervientium læſiones meritò inter eas reponendæ, quæ maximum vitæ periculum minantur.

In Epilepſiâ itaque pulmonum ſivè Aſthmate, ut paucis naturam ipſius luſtremus, magna adeſt ſpirandi difficultas cum crebrâ ac densâ anhelatione, raucedine, pectoriſque anguſtiâ; interdum comites habens tuſſim atque ſtertorem, ac per

Paro-

Paroxyſmos ita nonnunquam ſæviens, ut æger ſuffocari videatur, erectâque cervice Spiritum trahere cogatur, undè & Orthopnœæ nomen adeptum: ſcilicet, quamdiu mediocritas ſervatur in quantitate motus, ſpatio temporis, intervallis utriusque quietis, tamdiu reſpiratio naturalis eſt: ſi verò fiat motus plus juſto major, velocior, frequentior, inæqualis, inordinatus, ſublimis cum ſtrepitu, depravata & præternaturalis exſurgit: undè rectè *Galenus* lib. 1. de difficult. reſpirandi cap. 1. dixit; principaliſſimas totius reſpirationis partes, inſpirationem & exſpirationem, duas etiam accidentales quietes ſeu ceſſationes, quæ interveniunt, laborare. Quâ ratione uterque motus & quies afficiantur, *Archiphiloſophus* 8. Phyſic. cap. 6. & ſequentibus exponit: αἱ βλάβαι γίνονται περὶ τὰς κινήσεις εἰς τάχος καὶ βραδύτητα καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα. περὶ τὰς ἡσυχίας εἰς ἀραιότητα καὶ πυκνότητα: Læſiones, quæ concernunt motum elevationis & exſpirationis conſtituunt velocitatem & tarditatem, magnitudinem item atque parvitatem: Læſiones circa quietem conſtituunt raritatem & denſitatem, ſeu quod idem, crebritatem & frequentiam.

Subjectum primarium Pulmo eſt, Mercurius ille microcoſmicus, & quidem ſecundùm bronchia ſivè ramos atque propagines aſperæ arteriæ cartilaginoſas per pulmonum ſubſtantiam diſtributas: quamvis enim plura numerentur organa reſpirandi actum promoventia, uti ſeptum transverſum, muſculi pectoris & abdominis, &c. hæc tamen non admodùm in Aſthmate offenduntur.

Helmontius à receptâ Authorum opinione ſecedens, libro Aſthma & Tuſſis inſcripto, nidum Aſthmatis in Duumviratu ponit, quandò ſcribit: nidus Aſthmatis in Duumviratu eſt, cùm nusquam actio regiminis in Duumviratu magis eluceſcat, quàm in Aſthmate, morbus quoque totius quatenus cuncta membra commovet, antè acceſſum adeóque & Spiritum totius rectorem concutiat. Attamen in arcâ Thoracis fructificat, reſpicitque ſingulariter pulmonem, velut ſuæ proprieta-

prietatis ſcopum & objectum proprium : §. 60. hæc habet: ſagittator aſthmatis eſt in duumviratu , ſcopus ejus pulmo: nos hæc & alia hujus farinæ Helmontio ejusque aſſeclis relinquimus & ad cauſæ hujus mali enodationem progredimur: in quâ tradendâ non eadem Authorum mens eſt atque ſententia , ſed juxta Hœferi in Hercule medico effatum , ea interdum adeò obſcurata , atque obſcondita , ut Medicos etiam ſagaciſſimos fallat. *Helmontii* judicium nimis eſt rigoroſum & hinc meritò rejiciendum , quandò allegato loco ſcribit : ſteterunt hactenus ejusq; modus fiendi ignorata, ac conſequenter inſolita manſit aſthmatis ſanatio.

Plurimi cauſam proximam atque immediatam ponunt in bronchiorum pulmonis anguſtiâ , ut ſpiritus liberè ferri nequeat. Anguſtiam ſivè coarctationem hanc veteres induci putarunt à lentis ac viſcidis humoribus fiſtulis cavernisque pulmonum tenaciſſimè infarctis : interdum etiam contingere adſerunt ab humoribus tenuibus atque ſeroſis , dummodò copioſi ſint, quæ opinio *Caroli Piſonis eſt* lib. de Seroſâ Colluvie. Dn. D. *Sennertus* aſthma frequentiſſimè generari docuit ab humoribus crudis circa hepar in venis collectis, qui per arteriam venoſam ad leves arterias & pulmones ferantur, bronchiaq; comprimentes aſthmatis cauſa fiant.

Helmontius dicto loco primariam aſthmatis cauſam ſequentibus tradit : Aſthmata non debent ſuam originem pituitæ à capite defluæ in pulmonem , aut Catarrho putatitio, cum repentè invadant & ſolvantur absque manifeſtâ exſcreatione , ſed potiùs producti vicem habent ex magnâ coarctatione & intempeſtivâ injuriâ pulmoni illatâ.

Nos magni *Rolfincii* ſententiam amplectimur lib. 2. Methodi cognoſcendi & curandi affectus corporis particulares P. 1. c. 2. p. 120. propoſitam : ſcilicet , cauſa in genere eſt læſio motricis : in ſpecie illa læditur à tribus cauſis à Galeno lib. 4. de loc. aff. c. 7. recenſitis : vel διὰ τὴν δύναμιν πεπονθυῖαν ἢ ἔξωθέν τινα πλημμέλειαν, ob imbecillitatem facultatis & vi-

rium, vel propter errorem externum, qui comprehendit uſum auctum & anguſtiam.

Quamvis verò aſthma morbis adnumeretur chronicis ac diuturnis, paroxyſmos tamen acutos habet ob partis læſæ nobilitatem, quæ reſpirationis organum eſt: augetur quoque periculum & gravitas ex concurſu ſymptomatum aliorum vehementiſſimorum: ſenes ad urnam usque comitari ſolet: in febribus acutis admodum periculum intenditur, quia materia à calore febrili valdè exſiccatur, ut ad expectorationem inepta efficiatur. Maturè itaque præſidia adferenda, antequam radices agat difficulter poſteà evellendas. Myrrha inter alia pectoralia etiam hic excellit, adeoque uſus ipſius in curando aſthmate non negligendus: hinc multæ proſtant aquæ aſthmaticæ, quarum compoſitionem ingreditur, & à nobis in Sectione III. quædam adductæ ſunt.

Elixir quoque pectorale aſthmaticum beatiſſimi *Rolfincii*, quod habet Chim. in Artis formam redact. lib. 4. S. 2. c. 3. p. 231. Myrrhâ celebratum in uſum trahendum, quippè quod præſentaneâ operâ paroxyſmi vires infringit.

Sequens Eſſentia pectoralis tanquam optimè proficua proponitur à Dn. *Scharffio*, Med. Lic. & Archiatro Schwartzburgico, Collegâ noſtro honorando in Ἀκρευθολογίᾳ ſuâ curiosâ p. 158. & ita paratur:

℞. Gummi Benzoes, Myrrhæ rubr. āā. ℥iß. Spermat. Ceti, Croci or. āā. ℥ß. Extr. Helen. Junip. āā. ʒiij. Spir. Junip. optimè rectificati q. ſ.

Mixta omnia digerantur per aliquot dies: tinctum quod eſt, decantetur, novus ſpiritus affundatur; conjuncti liquores exhalent parum & ſerventur ad uſum.

Pilulæ, quas habet *Riverius* Pr. Med. lib. 2. c. 1. p. 62. non erunt inefficaces ad liberandos ab infarctu pulmones, ſi aſthmaticus ʒj. ſumat duabus antè prandium horis, per aliquot dies continuando:

℞. Alo-

℞. Aloës Soccotr. ʒß. Myrrhæ, Ammoniaci āā. ℈iß. Croci ℈ß. Flor. Sulphuris ℈iß. Cum Sir. de Tuſſilag. fiat MP.

Sequentes quoq; non minorum erunt virium ad ʒß. frequenter aſſumptæ.

℞. Gummi Ammoniaci in Aceto Scyllitico diſſoluti ʒij. Styrac. Sagapen. Myrrhæ āā. ʒß. Laricea coctæ ʒj. Spicæ ℈j. Croci ℈ß. Excipiantur melle & fiant Pilulæ.

Extrinſecus ad diſcutiendam materiam conferent Topica diſcutientia, humoresque pectus occupantes conſumentia. Suffumigia à Practicis præſcribi ſolent, quibus etiam Myrrham addunt: obſervatâ tamen cautione, nè in ipsâ acceſſione adhibeantur, propter ſuffocationis periculum, & aëris liberi, quo æger tunc maximè indiget, interceptionem, monente *Rolfincio* Conſult. lib. 5. Conſ. 8. p. 618. Adhibentur itaque tale:

℞. Gummi Juniperi ʒij. Succini ʒiß. Styrac. Calam. Benzoë āā. ʒj. Thuris, Maſtich. Myrrhæ āā. ℈ij. Miſc. fiat Pulvis groſſus pro Suffitu.

ARTICULUS II.
De RAUCEDINE.

HOmo animantium omnium nobiliſſimum inter alia & loquelâ articulatoque ſermone à brutis diſtinguitur: accidit tamen frequenter, ut Catarrhoſis præſertim affectibus obnoxii vitium vocis ſermonisque incurrant, quod communiter Raucedo adpellari ſuevit, quæ oritur, quandò membrana, quæ laryngem & aſperam arteriam inveſtit p. n. affecta, exaſperata & inæqualis facta eſt. Cum enim aſpera arteria levis facta ſit, & ſi ea benè ſeſe ac ſecundum naturam habeat, vox lenis & moderata edatur: ſi

verò illa naturalis levitas & æqualitas damnum patiatur, inæqualiter etiam aër alliſus repercutitur, atque indè vox Rauca redditur. *Sennertus* Pract. Med. lib. 2. Part. 3. cap. 4. p. m. 356.

Ut itaque claritas voci iterum reddatur, neceſſarium erit operam impendere, ut aſperitas ac inæqualitas iſta tracheæ à defluxione dependens auferatur, & ſimul etiam ratio ipſius catarrhi habeatur, ubi arteriacorum claſſi inſeri exoptat & Myrrha: hinc

Felix Platerus l. 1. Obſ. p. 201. in Raucedine diuturnâ puellæ cujusdam, variis fruſtrà tentatis, ſequentes Morſulos ordinavit, quibus curata fuit feliciter.

℞. Succi liquirit. ʒij. Myrrhæ ʒj. Gum. Tragac. ℈j. Sacch. Cand. & Penid. ana. ʒj.

Cum affuſâ Aquâ Roſarum formentur Morſuli, quorum unum tenuit in buccis cubitum itura, donec ſpontè diſſolutus fuit cum decubitu in dorſo.

Morſulis his ferè reſpondent *Joh. Petri Lotichii*, qui extant in Conſil. & Obſ. ipſius & hoc modo parantur.

℞. Succi Liquirit. ʒj. Pulv. Rad. Ari, Myrrhæ ana. ℈iß. Gummi Tragac. ℈j. Sacch. Cand. & penid. diſſol. in Aq. Roſar. fiant l. a. Morſuli.

Cui Eclegma ad palatum, tali utatur:

℞. Penid. ℥iß. Gum. Arab. Tragac. Amyli ana. ʒiij. Succi Liquirit. rec. ʒij. Thuris ʒiß. Myrrhæ ʒj. Croci ℈j. Cum Melle vel Saccharo fiat Eclegma.

D. *Fridericus Hoffmannus* Theſauri Pharm. p. 108. Trochiſcos conficit in hunc modum:

℞. Succi Liquirit. ℥iß. Croci or. ʒiij. Myrrhæ el. Olibani ana ʒivß. Tragac. Gumm. Arab. ana. ʒvj. Carnis Dactyl. Cor. num. ix. Sacch. Cand. albi ℥ij. Vini albi q. ſ. formentur Trochiſci.

Pilulas ex horum Trochiſcorum ingredientibus confectas vide apud D. *Sennertum* loco citato p. m. 360.

ARTI-

ARTICULUS III.

De

TUSSI.

TUſſis omnium penè pulmonis majorum individuus comes appellationem accepiſſe videtur *Voſſio* in Lexico Etymolog. p. 537. à ſono, quem edunt tuſſientes. *Becmannus* de Orig. latinæ linguæ pag. 698. Tuſſim dici putat propter U, quod ſonum obtuſiorem & SS, quod ſibilum exprimit, ad imitationem ſoni tuſſientium: ſed hæc parum ad rhombum: videamus potiùs naturam atque indolem hujus affectus, ibi ſtatim ſe exhibet vehemens, crebra & ſonora efflatio aëris ex pulmonibus, exorta ab irritatione membranæ interioris bronchiâ ambiente, ut id quod moleſtum atque pulmonibus arteriæque aſperæ infeſtum eſt, expellatur. Efflatio hæc cùm ſine motu perfici nequeat, contendunt inter ſe Authores, an naturali an verò animali facultati ſit adſcribendus: à ſcopo & veritatis ſemitâ non aberrare videntur illi, qui mixtum hîc agnoſcunt motum, ex naturali videlicet & animali compoſitum: irritatur verò & moleſtatur aſpera arteria & quidem tunica ſivè membranula ejus interna, cui exquiſita vis ineſt ſentiendi ea, quæ moleſtiam pulmonibus creant, ita ut minimum quodq; in aſperam arteriam illapſum ſtatim percipiat: hinc tuſſim nihil excitat, niſi quod hanc membranam afficit.

Diſpeſcitur porrò Tuſſis in ſiccam & humidam: hæc adeſt, quandò humores potiſſimùm ſeroſi, ſanguis item atque pus in aſperâ arteriâ pulmonibusq; contenta per os foràs ejiciuntur: illa verò, quoties magnô licet ac multô labore nihil excernitur, ſed irrito fatigatur univerſum corpus tuſſiendi conatu.

Cauſæ Tuſſim producentes ſunt omnia ea, quæ aſperam arteriam vellicare aut quovis modô irritare valent: humores

nempè pituitoſi, craſſi ac viſcidi: interdum calidi, acres, ſalſi, ſeroſi, acidi, inſipidi: nonnunquam rejicitur materia purulenta ac ſanies, uti in phthiſicis: aliquandò etiam calculi & grandines excernuntur, quos ipſe rejectos per Tuſſim vidi à puellâ duodecim circiter annorum Steinoviæ ad Oderam Anno 1667, quæ tandem, uti poſteà mihi relatum, Phthiſi obiit. Tuſſis ſicca excitatur vel ab aëre vel potu frigidô copioſè hauſtô, vel ab halitibus vaporibusque ex inferioribus elevatis.

Paracelſus Tuſſis ortum ex tartaro derivat ſeu mucilagine mucoſâ; Tartarus mucoſus partibus adhærens, magisq; vi caloris ſicceſcit, & ſuperveniente ſalinô ſpiritu in viſcum, arenamque, bolum & calculum ſæpiùs concreſcit.

Cùm verò Tuſſis malum ſit, præſertim vehemens, quod naturam valdè gravat, & interdum hæmopticæ paſſioni, ruptô aliquô ſanguifluô vaſe, anſam præbet, curationi ſedulò vacandum per medicamenta Becchica dicta, receptâ in uſum Myrrhâ: hinc in Tuſſi inveteratâ & contumaci juxtà *Dioſcoridem* devoranda ea ad fabæ magnitudinem, quod & facere jubet in Orthopnœâ, laterum pectorisque doloribus: habet namque moderatam abſtergendi virtutem à *Galeno* jam celebratam, ut ita ſatis commodè arteriacis pharmacis admiſceatur.

Rhaſes Myrrham offert cum melle mixtam.

Reinerus Solenander in Conſiliis Sect. 4. Conſ. 10. in Tuſſi à catarrho tenui & acri dependente Trochiſcos hos commendat.

℞. Thuris maſculi, Succi Liquirit. ãã. ʒj. Opii, Croci, Myrrhæ ãã. ℈j. Cum Sir. de Papavere formentur Trochiſci lupinis magnitudine reſpondentes.

Ab humore craſſo excitata & viſcido Tuſſis præſcribit *Marquardus* lib. 2. Med. Pr. cap. 9. p. 152. ſequentem Pulverem:

℞. Myr-

℞. Myrrhæ rubræ, Ariſtoloch. rot. Cymini præp. Rad. Ireos ãã. ʒij. Miſc. fiat Pulvis,

In Tuſſi nocturnâ cum majori minorivè materiæ aquoſæ nonnihil viſcidæ rejectione ex vitio lymphæ proveniente pro temperandâ lymphâ tuſſique ſublevandâ talis Pulvis traditur in Diſputatione de Spermate Ceti ſub Præſidio Excell. *D. Ettmulleri* b. m. Lipſiæ habitâ;

℞. Sperm. Ceti ℈ij. Flor. Benz. ℈j. Myrrhæ, Salis Volat. Succini ãã. ℈ß. Laud. Opiati gr. iv. Miſc. f. Pulvis pro tribus vel quatuor doſibus verſpertinis.

ARTICULUS IV.

De *PHTHISI.*

PHthiſis, viva illa mortis quaſi imago, rectè Græcis à corruptione nomen trahit, denotatque in genere omnem corporis extenuationem & conſumptionem, à quâcunque etiam causâ producatur: ita Author definitionum medicarum, *tabes*, ſcribit, *etiam eſt Græcis communiter Phthiſis dicta omnis corporis diminutio & colliquatio:* undè & *Celſus* lib. 3. cap. 22. Cachexiam quoque propter alimentorum corruptionem, nutritionisque fruſtrationem ad Phthiſin in genere ſic dictam retulit: uſus tamen obtinuit medicus, ut in ſpecie atque frequentiſſimè accipiatur pro eâ corporis extenuatione ac conſumptione, quæ provenit ab ulcere pulmonum: nam præſente hâc pulmonum exulceratione corpus univerſum ſenſim ſenſimq; contabeſcit & quaſi liqueſcit.

Ulceratio hæc variis ſtipata eſt phœnomenis: adeſt quippè febris lenta, dum propter viciniam effluvia materiæ putridæ cordi communicantur, undè calor nativus langueſcit, ut nec attrahere alimentum, nec ritè aſſimilare valeat, hinc illa corporis contabeſcentia. Qualis verò febris ſit, inter Autho-

res

res controvertitur: cum *Rolfincio* Epit. cognoſc. & curand. affect. corp. particul. l. 2. P. 1. c. 6. dicimus, in principio, dum ſanguis extravaſatus putreſcit, putridam eſſe atque lentam: mox verò Hecticæ naturam induere, ſtationem ſuam non deſerente putridâ: nam propter ſuppurationem in pulmonibus hærentem quotidianis ac præſertim nocturnis acceſſionibus manifeſtatur.

Præter febrim difficilis accedit reſpiratio atque tuſſis: & hoc neceſſariò: læſo enim reſpirationis organo ob uſum auctum, metus præfocationis oritur, eò quòd in bronchia materia purulenta recipiatur, aëriq́ue ingredienti ac egreſſuro viam præcludat, indè ſublimem anhelitum ægri trahere coguntur: Eâdem ratione & tuſſi vexantur, quatenus humores acres reſpirationis organa intrant, membranasq́ue pulmonis aſperæq́; arteriæ vellicant atq; irritant.

Proxima Phthiſeos cauſa rectè putatur Ulcus ſivè Exulceratio pulmonum, quam humores cujuscunque generis vitioſi generare valent: bilioſi atque ſeroſi propter acredinem, facilè primas tenent; hinc juvenes & picrocholi utplurimum præ aliis obnoxii fiunt huic affectui.

Generantur verò humores hi in pulmonibus vel per congeſtionem propriâ pulmonum dyſcraſiâ, vel aliundè adveniunt per fluxionem: dum enim pulmo propter nativam & non raro propter adventitiam imbecillitatem officio digeſtionis & aſſimilationis alimenti ſui rectè fungi nequeat, fieri non poteſt, quin quotidiè accumulentur & coacerventur plurima excrementa, quæ ſi non ſegregantur, neceſſariò corruptionem incurrunt, acrimoniam tandem acquirunt, teneramq́ue pulmonum ſubſtantiam exulcerant atque depaſcunt.

Paracelſiſtæ pro causâ verâ phthiſeos agnoſcunt Sal reſolutum ac corruptum, vel Sal erodens, quantitate & qualitate peccans, quodq́ue à Sulphure ac Mercurio divortium fecit.

Helmon-

Helmontius peregrinum accuſat fermentum, cujus ratione error vegetatricis contingat, Archeusque ab officio ſuo dimotus locô ſanguinis alibilis, ſputum phlegmaque progeneret.

Carthesiani nimiam ſanguinis rarefactionem aſſimilari neſciam adducunt: ſanguis enim propter nimiam tenuitatem vaſis pulmonum elapſus putreſcit, undè malorum ſcaturigo ulcus.

Utrum etiam vermiculi tabis authores eſſe queant, non ineptè quæritur? affirmant hoc, præter acutiſſimum *Kircherum*, omnes putredinis animatæ patroni ac defenſores, adſtruentes, ab horum roſtrellis acutis atque hamatis pulmonem erodi, & conſequi iſtam corporis emaciationem: hinc non mirandum eſſe dicunt, quòd promtiſſimè malum hoc per contagium propagetur: præſentiamque horum animalculorum inſtar atomorum microſcopii beneficio demonſtrant: nos opinionem hanc in medio relinquimus, exiſtimantes vermiculos illos productum potiùs quàm cauſam putredinis ulceroſæ exiſtere.

Quâ ratione verò medela ſit inſtituenda, abundè docent Practicorum libri: nos materiæ præſidiorum Myrrham quoque adjungimus propter virtutem ſuam abſtergentem atque balſamicam, digerentem item & conſolidantem.

Suffitus, qui immediatè cum pulmone communicant, non tantùm exſiccando, ſed & balſamicâ vi conſolidando ulceri proſunt, & ita minimè ipſorum uſus rejiciendus, præprimis quandò Phthiſis pro fundamento atque origine catarrhum agnoſcit: Ergò,

℞. Olibani, Succini albi āā. ℥j. Styrac. Calam. Myrrhæ āā. ℈iſs. Fl. Roſar. r. P. iij. Ligni Saſſafr. Junip. āā. ℈j. Balſami de Peru q. ſ. Miſc.

Vel formentur Trochiſci eidem faventes ſcopo:

℞. Pulv. Tuſſilag. ℥ij. Nicotian. ℥j. Thur. maſc. ℥ß. Myrrh. el. ℈ß.

el. ℈ß. Styrac. Calam. ℈iß. Terebinth. & Ceræ q. s. fiant Trochiſci ad fluxiones utiles.

In Phthiſi à defluxionibus prognatâ ſequens ſuffimentum ordinatum à Medicis Françofurtenſibus olim pro Sereniſſimâ Marchioniſſâ *Eliſabethâ Sophiâ* hîc Françoforti decumbente & tandem etiam fatis ſuccumbente;

℞. Thuris maſc. Maſtich. āā. ℥j. Succini ℥ß. Myrrhæ ʒij. Styrac. calam. Gummi Anim. Benzoin. āā. ʒiij. Herb. Baſilicon. Thymi āā. ʒij. Flor. Anthos, Lavend. āā. ʒj. Roſar. incarnat. ʒiij. Sem. nigel. ℥ß. Caryophyl. ʒij. Baccar. Junip. ʒiij.

Ex inciſis & groſsô modô contuſis fiat Pulvis; S. Rauchpulver zu dem Gemach und Schlaffhaube.

Internè Flores Sulphuris Myrrhati aliis mixti offeruntur à Practicis: ſequens Electuarium *Rolfincius* præſcribit lib. 5. Conſult. 8. p. 617.

℞. Conſ. Violar. Fl. Borrag. āā. ℥iij. Pulv. Rad. Liquirit. ℥ß. Flor. Sulphuris Myrrhator. ʒj. Pulv. Ireos Florent. ℈iß. Conſ. Alcherm. ℥ß. Ol. Macis gutt. v. Sir. Violar. q. ſ. fiat Electuarium, de quo crebrò aliquid capiendum. Vel:

℞. Flor. Sulphuris ter ſublimator. ʒij. Maſtich. Myrrhæ, Aloês āā. ℈j. Croci ℈ß. Miſc. f. Pulvis.

S. Lungenpulver.

ARTICULUS V.

De

EMPYEMATE.

LAtini affectionem hanc Suppurationem nominant, oriturque quandò in cavitate thoracis, inter pectus nempè & pulmonem pus atque ſanies, modò in uno, modò in utroque latere colligitur, confluxitque eò vel ex præ-

prægreſsâ Anginâ, vel Peripneumoniâ vel Pleuritide, quod frequenter contingit, Pleuriticique levi operâ Empyici fiunt, non ſatis excretâ per tuſſim materiâ; ubi iſta congeritur, & ruptô abſceſſu in thoracis cavum irruit.

Notatu digni ſunt hîc Aphoriſmi aurei, magni noſtri *Hippocratis:* ſcilicet; *Qui Pleuritide laborant, niſi intra dies quatuordecim ſupernè repurgentur, iis in Empyema morbi fit translatio;* Sect. 5. aph. 8. item: *Quibus ex Anginâ liberatis ad pulmonem mali fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur: ſi verò hos effugerint, purulenti evadunt.* Sect. 5. aphor. 10.

Conqueruntur verò Empyici de pondere aliquo Diaphragmati incumbente: fluctuationem ſentiunt in motu corporis ex uno latere in alterum: in latus affectum decubitus admodùm eſt moleſtus, acceditque reſpiratio difficilis cum febre continuâ acutâ, tuſſi ſiccâ, anxietate præcordiorum ſatis gravi.

Haud rarò Empyematis generationi occaſionem præbent vulnera penetrantia in pectoris cavitatem, teſtantibus hoc ipſum obſervationibus. Vid. *Scultetus* obſ. 45. *Andreas Veſalius. Paſchalius* de Curat. morbor. lib. 1. cap. 29. *Sylvaticus* Cent. 3. Conſ. 54. *Petrus Marchettus* in obſervationibus ſuis Chirurgicis. Fieri namque poteſt, ut per vulnera illa portio pulmonis ſimul lædatur, & effuſio ſanguinis in thoracis cavum fiat, Empyematis poſtmodum genitrix cauſa. Quodſi verò pulmo illæſus manſerit, nihilominus à vaſis muſculorum intercoſtalium pleuræque ruptis ac diſſectis decubitus aliquis fieri poteſt ſanguinis verſus Diaphragma; præſertim quandò parùm illius extrorſum profuſum fuerit.

Cardo curationis verſatur in eductione collecti puris; aliâs ſi retineatur, phthiſi viam ſternit: Faciunt hûc Decocta pectoralia incidentia, & abſtergentia, quibus etiam Myrrha vires addit exoptatiſſimas, imò pulveriſata ad ℥j. & cum Conſervâ Roſar. Sir. Liquirit. vel Sacharô permixta ſpem egregiam pollicetur.

Alexander Maſſaria Pr. Med. l. 2. c. 5. p. 226. tale profert Electuarium pus ex cavitate thoracis feliciter educens:

℞. Rad. Helenii coctarum ſub Cineribus ℥iij. Pulv. Hyſſop. Rad. Iridis ãã. ʒiß. Cinam. Myrrhæ aa. ʒj. Croci ℈j. Mellis q. ſ. Miſc. fiat Electuarium.

ARTICULUS VI.

De

HÆMOPTYSI.

HÆmoptyſis ſivè ſanguinis ſputum generaliter ſumptum omnem ſanguinis rejectionem per os denotat; propriè tamen iſta tantum intelligitur, quæ cum tuſſi à partibus reſpirationi dicatis, nempè pulmone, thorace & aſperâ arteriâ procedit. Ex quâ parte verò ſanguis profluat, ex ſignis patet ſequentibus. Si leviſſimâ tuſſi & leviter ſpumoſus excernitur, ab aſperâ provenit arteriâ: ſi verò majori cum tuſſi, majore quantitate, & cum majore ſpumæ copiâ, pulmonem pati manifeſtum evadit: è thorace verò qui effunditur præter intenſam tuſſim, lividus eſt & nigricans.

Redire ſolet affectus hic in nonnullis certo tempore, certisque menſibus atque diebus, ita ut ſuas obſervet periodos: ſic *Benedictus Sylvaticus* Cent. 2. Conſ. 36. meminit cujusdam viri ſingulis annis ſtato quodam tempore hæmoptoen paſſi, paucâ tamen copiâ breviq; tempore durantem.

Proxima profuſionis hujus ſanguineæ cauſa eſt ipſorum vaſorum ſanguifluorum in pulmonibus verſus bronchia apertio, quæ contingit vel per ἀναστόμωσιν, quandò orificia vaſorum reſerantur à ſanguine fermenteſcente: deindè per διαίρεσιν, quandò ruptione vel inciſione vaſa læduntur: διάβρωσις ſivè Eroſio locum vix habet, quippè quæ veræ phthiſeos cauſa exiſtit, non verò ſimplicis hæmoptyſis: nec διαπήδησις ſivè

ſangui-

ſanguinis transſudatio admittenda, cum dubium ſit adhuc, an detur quædam præter illam, quæ per cutem & nonnullas membranas in corpore humano prodit.

Apertionem ejusmodi vaſorum cauſari ſolent humores ſalini, nitroſi, acres & corrodentes.

Cum verò nulla ſanguinis excretio naturaliter fieri debeat præter illam, quæ ſingulis menſibus ſexui fœmineo familiaris eſt, quæque ſanitati confert, ſi non excedat modum: imò ſanguinem ſupernè ferri, malum pronunciet divinus Hippocrates Sect. 4. Aph. 25. ideoque ſine morâ & cunctatione curatio aggredienda, ubi hoc obſervandum, aliquandò contingere, ut natura ſuperfluum ſanguinem, qui aliàs per alia loca eſſet evacuandus, criſi quâdam per pulmones excernat: v. gr. quandò in retentione menſium expuitio cruenta ſeſe offert, & tunc adeò metuendum non eſt. Præter Venæſectionem verò quæ maximè neceſſaria eſt, talia adhibere convenit, quæ alterare & cauſas tàm remotas quàm proximas removere valent: inter alterantia non ultima obtinet ſubſellia Myrrha ob vim ſuam nonnihil adſtringentem atque balſamicam.

Franciſcus de le Boë Sylvius Pr. Med. lib. 1. c. 20. p. 209. 210. fluiditatem ſanguinis cohibere jubet per incraſſantia, & cum ſerum ſalſum potiſſima talis conſtitutionis ſivè conſiſtentiæ ſanguinis cauſa ſit, commendat Pilulas de Styrace, quorum compoſitionem Myrrha reddit illuſtriorem: Pilulas haſcè etiam in paſſione hæmoptoicâ commodè uſurpari poſſe, nullum dubium: ſunt verò tales:

℞. Styrac. Calam. Succi Liquirit. inſpiſſat. vel Extract. Olibani, Myrrhæ rubr. Opii Thebaici āā. ℈iß. Croci or. ℈j. Cum Sir. Papav. alb. q. ſ. f. MP.

Ad eandem intentionem obtinendam ſequentes etiam Rotulas præſcribit:

℞. Sem. Hyoſcyami albi, Papav. alb. āā. ℈iß. Thur. Maſc.

Myrrhæ rubr. ãã. ℈j. Croci opt. ℈ß. Succi Liquirit. inſpiſſati ʒj. Sacch. Altheæ ℥ß. Gummi Tragac. in Aq. Roſar. diſſol. ʒj. Miſc. f. Rotulæ.

Circa adſtringentium uſum notanda quæ habet beatiſſimus *Sennertus* Pr. Med. l. 2. p. 3. c. 6. p. m. 388. vitanda ſcilicet quæ nimium ſiſtunt vel adſtringunt antè avertentium uſum: ſanguinem namque intrò in pulmones impellunt, undè ejus putrefactio pulmonisq; ulcera metuenda: ideòque remedia ex adſtringentibus & agglutinantibus mixta eſſe debent.

Sequens Pulvis huic ſcopo favens non foret inefficax:

℞. Lapid. Hæmatit. Sandal. rubr. Boli Armen. Terræ Sigill. Sangu. Dracon. Maſtich. Olibani, Myrrhæ ãã. ʒij. Miſc. f. Pulvis.

Valent & hîc Flores Sulphuris Myrrhati aliis permixti.

Potiunculam ſi quis appetat, hâc utatur:

℞. Aqu. Hæmoptoicæ Dorncreil. Plantag. Portul. ãã. ℥j. Trochiſc. de Carabe, Terrâ Sigillatâ ãã. ℈j. de Myrrhâ, Corallor. rubr. ppt. ãã. ℈ß. Miſce pro 2. vicibus.

Qui Morſulis delectantur, adſumant ſequentes.

℞. Corallor. rubr. ppt. ʒj. Extr. Rad. Symphyti, Tormentil. ãã. gr. xv. Trochiſc. de Carabe, de Terrâ Sigillatâ ãã. ℈j. de Myrrhâ, Smaragdi ppt. ãã. ℈ß. Condit. Carnis Cydon. ʒiij. Conſ. Roſar. rubr. ʒij. Sacch. alb. in Aq. Hæmoptoicâ Dorncrel. ſol. ℥iv. fiat Confectio in Morſulis.

CAPUT

CAPUT VIIII.

Myrrham in Cordis affectionibus perutilem declarat.

ARTICULUS I,

De *PALPITATIONE CORDIS.*

APpoſitè à Neotericorum nonnullis ferox hic cordis motus ſpasmus atque convulſio ventriculorum indigitatur : & ſanè dolendum, partem univerſi corporis nobiliſſimam principatumque tenentem eam immunitatem à naturâ non adſecutam, ut minimè paſſionibus atque infirmitatibus ſubjiceretur : Imò in hoc pejor eſſe videtur cordis conditio, quàm aliorum membrorum. Cætera namque membra interdum morbo obſeſſa cordis auxilio liberantur : Cor verò malè affectum niſi propriá virtute & vi inſitâ infeſtantem ſuperet morbum, à nullo ſuppetias expectans hoſtiliter expugnatur atque deſtruitur, juxtâ effatum *Leonelli* de Cordis dolore pag. 709. Inter affectus verò quibuscum conflictatur cor, Palpitatio eminet, adeò ut non rarò pulſatio evadat appropinquantis mortis ; interceptâ ſcilicet reſpiratione, & amoto cordis motu per ſyncopis interventum, uti loquitur *Franciſcus Ranchinus* Tr. de morb. Virgin. S. 3. c. 2. p. 405.

Avicenna cum reliquis Arabum Sectatoribus affectum hunc cordis tremorem vocant, ſed perperam, cum differentia quædam intercedat inter palpitationem atque tremorem: nam hic iſtis tantum partibus propriè competit, quæ facultati motrici arbitrariæ obſequium præſtant : Palpitatio eſt motus planè præternaturalis : tremor verò ex dimidiâ parte motus

motus voluntarii exoritur, juxtà *Ludovicum Mercatum* lib. 2. c. 11. juxtà *Sennertum* & alios, palpitatio illis partibus adſcribenda, quæ dilatari ac ſubſidere queunt: tremori verò obnoxiæ ſunt partes molles, & quæ nullo modo ſpontè dilatantur, ſed à cauſis ſolum morbificis in altum attolluntur.

Naturam & eſſentiam hujus Palpitationis *Sylvius* Prax. Med. Append. tr. 2. p. 626. conſiſtere exiſtimat in motu cordis omnibus modis inordinato, adeò ut tunc cor palpitare dicatur, quandò obſervatur pulſus inæqualitas pro ratione cauſarum nunc levior nunc gravior, &c.

Occurrit verò frequentiſſimè malum hoc in duobus affectibus, Hypochondriaco nempè ac Chloroſi ſivè fœdis virginum coloribus à ſuppreſſione menſium oriundis:

Hinc cauſæ variæ ab Authoribus proponuntur, quæ facultatem cordis pulſificam irritare poſſunt, ut inſurgat motu illo violento ad excutiendum illud, quod moleſtiam creat: accerſendi ſcilicet huc humores putridi & acres, vapores maligni, calculi, vermes in cordis thalamis generati, qualium meminit obſervatio noſtra Ephemeridibus inſerta. Ab immoderatis animi paſſionibus, irâ præſertim atque excandeſcentiâ, frequenter etiam inducitur palpitatio hæc: per iram namq; vehementem non tantum ſanguis & ſpiritus, ſed & humores, qui anteà quieti erant, commoventur: ex commodis autem vitioſis humoribus pravi etiam vapores exhaleant, qui ad cor delati ſpiritus vitales inquinant atque infeſtant, expultricemque ſtimulant, ut contrà moleſtum inſurgat, & vehementiori motu expellat: & quia per excandeſcentiam etiam ſpiritus efferveſcunt, motuque inæquali ac inordinato cor afficiunt, palpitatio eò vehementior evadit, ut etiam ab adſtantibus auditu percipiatur: imò, ſcribente *Sylvio*, ſi cordis vis animalis potens exiſtat, hoc eſt, copioſi ad cor ferantur ſpiritus, nihilque ejusdem contractionem impediat, cum vehementi quaſſatione, coſtarumque verberatione illa palpitatio contingit.

Huic

Huic itaq; malo ſummè periculoſo cita afferenda medelâ, ita ut præſente ac durante paroxyſmô divertentia ac diſſipantia materiam continentem in uſum vocentur. Extrà paroxyſmum verò ad antecedentium cauſarum legitimâ profligatione dirigenda præſidia: quid Myrrha hîc efficiat, paucis videamus.

Cùm verò palpitationi ſæpiùs obſtructio menſium anſam præbeat, illorum reſerationi ſtudendum erit, ubi præ aliis Myrrhæ uſus proficuus exiſtit: Ergò,

℞. Myrrhæ rubr. Ariſtoloch. rot. Borracis ãã. ℈j. Miſc. fiat Pulvis cum vino malvatico exhibendus.

In palpitatione primariâ, & non raro malignâ, qualis in peſtilentiâ occurrit, conveniunt omnia illa Alexipharmaca, Bezoardica & Cordialia, quorum compoſitiones Myrrha etiam nobilitat: qualia ſunt Theriaca, Mithridatium, Electuarium de ovo, & alia plura.

Morſuli ſequentes non inutiliter adhiberentur:

℞. Spec. Diamarg. frig. ʒj. Diamor. Diamoſch. dulc. ãã. ʒß. Trochiſc. de Camphorâ, de Myrrhâ ãã. ℈ß. Sacch. in Aquâ Roſar. & Ceraſor. nigr. ſoluti ℥ij. Fiant l. a. Morſuli.

Nec Topica omittenda; qualia ſunt Balſama, Unguenta, Epithemata, &c. inprimis ægrotantibus morbi gravitate, contumaciâ & diuturnitate ferè oppreſſis. Monet autem rectè *Wolfgangus Hœferus* Herc. Med. l. 2. c. 1. Ejusmodi externa medicamenta, & ſi cor in medio ſitum ſit, melius tamen applicari non in medio pectoris, quod cartilaginoſum eſt, ſed paulò infrà mamillam ſiniſtram, quò vergit cordis mucro. Theriaca, quæ etiam Myrrham recipit, hîc utramque paginam abſolvit externè adhibita, nobilitata ac commendata ſalutari uſu *Maximiliani Imperatoris*: Vid. *Hieronymus Mercurialis* Med. Pr. lib. 2. c. 11. p. m. 321.

Geſtetur & ſequens Sacculus cordis regioni admotus:

℞. Cort. Citri, Aurantior. ãã. ℥j. Sandal. Citr. Nucis Moſchat. Galang. ãã. ℥ß. Herb. Meliſs. Baſilic. ãã. P. ij. Flor. Anthos, Borrag. Roſar. rubr. Lavend. ãã. P. j. Ligni Aloës, Baccar. Junip. ãã. ℈iß. Myrrhæ rubr. el. ℈j.

Conciſa craſſiusculè & contuſa permixtaq; includantur Sacculo ex ſindone rubrâ interpaſtato, & antequam applicetur, Aquâ Carbunculi adſpergatur.

ARTICULUS II.

De *LIPOTHYMIA & SYNCOPE.*

BIni hi affectus non ſpecie ſed gradu tantùm ſeu quod majus & minus ab invicem diſtinguuntur, ita lipothymia ſit lenis animi defectio, ubi ſenſus non planè adimuntur: Syncope verò gradus ultimus atque periculoſisſimus audiat, in quo præceps ac repentinus contingat omnium functionum, facultatum viriumque lapſus, diſſipatio, oppreſſio & conſternatio; accedente tandem ſudore frigidô propter nativi caloris, ſpirituumque vitalium à reliquiis partibus ad cor tanquam ad propriam arcem confugium, ſanguinisque in extremis partibus refrigerationem, cujus aquoſior pars ad poros cutis frigida profluit. *Franciſcus Joël* lib. 3. Pract. S. 2. p. 289. De ſudore hocce frigido judicium *Hieronymi Mercurialis* hoc eſt. *De ſudore,* inquit, *puto ego aliam rationem & meliorem dari: nam ad calefaciendos ſudores non ſolùm requiritur, ut facultas retentrix permittat, verùm etiam neceſſe eſt, ut facultas expultrix expellat: quare cùm in Syncope natura omnes vires ſuas intendat, veluti extremô quodam malô oppreſſa, non eſt mirum, ſi etiamſi ſit infirma, expellat tamen ſudorem, ad quam expulſionem præter permiſſum facultatis retentricis, duo alia etiam auxiliantur, ſcilicet laxitas meatuum & tenui-*

tenuitas ipſius materiæ, quæ materia propter hanc tenuitatem, cùm non poſſit reſiſtere injuriis externis aëris, facilè fit, ut ab eo refrigeretur, & proptereà non ſolùm in Syncope appareant ſudores frigidi, quia tranſeant per partes refrigerantes, quantum quoniam non poſſunt ob ſuam tenuitatem reſiſtere aëri externo, quominus ab illo refrigerentur. Vid. Med. Pract. lib. 2. cap. 10. p. 308.

Cauſa graviſſimæ hujus afflictionis proxima circulatio ſanguinis vitiata & impedita: juxta alios ſanguinis in corde effervefcentia vel fermentatio & rarefactio ad tempus nunc brevius nunc longius vitiata ac impedita, quam etiam agnoſcit Excell. Dn. *D. Ammanus* in Paræneſ. ad diſcentes pag. 144. Quidam ſpirituum inopiam defectumq́; primariò ponunt: nonnulli nec perperàm ſanguinis coagulationem ab acido abundante dependentem in medium proferunt: ſingulæ ſtare poſſunt opiniones; omnes namq; vim poſſident inducendi talem functionum atque virium lapſum.

Mediata proximior cauſa audire poteſt omne id, quod ſanguinis circuitum turbare, ſanguinis fermentationem vitiare, ejusq́ue craſin naturalem deſtruere valet. De coagulatione egregiè *Sebaſtianus Wirdigius* in medicinâ ſpirituum l. 2. c. 2. *Cùm acidum luxuriat nimium cordi moleſtum eſt, & cardialgiam, animiq́; deliquium producit.* *Hornius* in Arcâ Moſis ſcribit: *Syncope fit, quandò particulæ nitroſæ magnâ copiâ irruentes in cor, repentè opprimunt & figunt quicquid eſt volatile in ſanguine:* A ſanguinis nimiâ rarefactione idem malum oriri, teſtes ſunt febres ardentes, quas crebrò Syncope comitatur, à tali ſanguinis conſtitutione dependentes.

Medela hìc citiſſima requiritur, & manibus pedibusq́ue contra hunc hoſtem, utpote vitæ infenſiſſimum pugnandum, ne mortis imago in veram & realem degeneret.

Præſidiorum materiæ etiam Myrrha ob facultatem ſuam balſamicam calefacientem, diſcutientem, & putredini reſiſtentem adjungere non abſurdum erit; præprimis localibus phar-

macis adſociari meretur: hinc ſequens fomentatio non omittenda:

℞. Aq. Roſar. opt. Ceraſor. nigr. Lilior. convall. Aceti opt. āā. ℥iv. Fl. Anthor, Lavend. Citr. aa. P. j. Sandal. omnium ʒiß. Camphor. ℈j. Myrrhæ ℈iß. F. Decoctio.

Fomentetur cordis regio cum panno eâdem madido.

Poſt fomentationem inungatur eadem regio ſequenti Linimento:

℞. Ol. Nenuphar. ℥ij. Succi Citr. Aceti roſac. āā. ℥ß, Coq. ad conſiſtentiam; adde Sandalor. omnium, Flor. Roſar. r. Lilior. convall. āā. ℈j. Corallor. ʒj. Myrrhæ ℈j. Camphor. ℈ß. Ceræ q. ſ. F. Linimentum.

Peractâ inunctione Sacculus applicetur.

℞. Herb. Meliſs. Scabioſ. āā. Mß. Flor. Roſar. rubr. Borrag. Lilior. convall. Lavend. āā. P. j. Sandal. omn. āā. ℈iß. Ligni Aloês ℈ij. Trochiſc. de Myrrhâ, de Camph. āā. ℈j. Miſc.

Fiat Pulvis groſſus pro Sacculo ex ſindone rubr. conficiendo & vino albo generoſo vel Aquis cordialibus irrorando, cordiq; admovendo.

ARTICULUS III.

De *FEBRIBUS CONTINUIS* *ac* *INTERMITTENTIBUS.*

FErmentationis doctrinam multum facere ad febrium doctrinam ritè tractandam ex *Thomâ Williſio* Tr. de Febribus ſatis eluceſcit; qui abſolutâ illâ hanc ſubjungit tanquam exemplum fermentationis: *Videtur*, inquit, *quod febris ſit tantum fermentatio ſeu efferveſcentia immodica ſanguini & humoribus inducta*; & paucis interjectis ait: *Sanguinem*

nem enim in febre immaniter ebullire & impetum facere vel ſenſui planè conſtat, &c.

Ipſum Etymon idem ſuggerit, ubi febris dicitur à februo ſeu ferveo; ita ut tota natura & eſſentia febris conſiſtat in ejusmodi præternaturali fermentatione ſivè effervеſcentiâ. Si enim ſanitas ex principiis *Harveanis* in ſolo ſanguine, ejusque motu ſecundùm naturam continuato conſiſtat, ut qualis ſanguis naturaliter ſe movens, talis ſanitas reciprocè æſtimetur, lege ὑπεναντιώσεως minimè illa expectanda erit, ſanguinem præter naturam ſeſe habente. Notandum tamen hîc, non quemvis motum inordinatum nec quamvis fermentationem præternaturalem, qualis in iis, qui potu vini meraci liberaliori ſe invitârunt, deprehenditur, febris ſtatim nomine venire, ſed intelligi ejusmodi impetuoſam ſanguineæ maſſæ commotionem, quæ à ſale peregrino ſeu fermentô febrili, factâ particularum confuſione ac perturbatione, excitari ſolet.

Subjectum itaque febrium legitimum maſſa erit ſanguinea fermenteſcens: maſſa videlicet ſivè miſcella tota heterogenea ex chylo, lymphâ & ſanguine in axillari & venâ cavâ confluens, ac per cordis ventriculum dextrum & arterias ad partes nutriendas, indè per venas iterum ad cor continuò itu redituque in circulum diſcurrens. Verùm de his fuſiùs agit prælaudatus *Williſius*; Inſtituti namque noſtri non eſt, talibus prolixè inhærere, unicum hoc addentes, illorum inſtantiam, quâ partibus corporis noſtri viventibus tantùm ſubjecti morbos ſuſtinentis titulum deberi contendunt, minimè tantarum eſſe virium, ut ſanguinem propterea proſcribamus, cùm & hic chariſſimus vitæ noſtræ theſaurus inter partes locum ſuum occupet. Vid. Excell. *Johannes Theodorus Schenckius*, Profeſſor quondam in celeberrimâ Salanâ meritiſſimus, Præceptorum Doctorumque meorum, cùm ibi degerem, haud poſtremus, & poſt fata etiam maximoperè mihi ſuſpiciendus: hic in hiſtoriâ generali de humani corporis humoribus cap. 1, & authoritatibus & rationibus ſatis firmis ſanguinis nobilita-

tem ſtabilivit, partium claſſi inſeruit, & contradicentium adverſantiumq; objectionibus pro virili ſatisfecit.

Differentia febrium magna eſt: nam diſpeſcuntur in primarias & ſecundarias ſivè ſymptomaticas: illæ à ſuis dependent cauſis, nullumque alium affectum comitantur: hæ verò ab aliis morbis, uti inflammationibus alicujus originem trahunt: aliæ deindè ſunt putridæ, aliæ malignæ, &c.

Williſius Tr. de Febribus cap. 7. p. 105. & ſeqq. tribus modis ſanguinem effervеſcentem febrim continuam excitare ſcribit: Primus modus eſt, cùm ſubtilis & ſpirituoſa ſanguinis portio nimis incaleſcit, & excandeſcentiâ quâdam afficitur, quæ idcircò reliquas cruoris partes exagitat, & in orgaſmum incitat, & ſic in toto corpore fervor & incaleſcentia ſolito major excitatur. Quoniam verò ſpiritus ſolùmmodò in culpâ ſint, eorum æſtus & inordinatio intra breve tempus ſolent ſpontè ſedari: hinc eſt, quod hæc febris intra diem terminetur, rarò ultrà triduum extendatur, ideòque febris Ephemera aut Synochus plurium dierum appellatur: Secundus effervеſcentiæ modus eſt, quandò pars ſanguinis ſulphurea ſivè oleoſa nimis calefacta fervorem concipit, tunc enim & immodicè in vaſis effervеſcit, & plurimum in corde accenſa, de flagratione ſuâ calorem valdè intenſum in toto corpore producit, & ſic hujusmodi febris inducitur, quæ Synochus putrida vulgò nominatur, quæ ſymptomatica eſt vel eſſentialis: Symptomatica dicitur, quæ ab alio quodam morbo in corpore priùs excitatô originem ducit, cujusmodi habetur febris, quæ ab anginâ, pleuritide, peripneumoniâ, vulnere, ulcere, aut abſceſſu quopiam in parte principe aut ejus vicinâ dependet. Eſſentialis dividi ſolet in cauſum, quotidianam, tertianam & quartanam, juxtà diverſimodam ſanguinis dyſcraſiam, ſuccique nutritii degeneris ſupplementum, citiùs aut tardiùs ad turgeſcentiæ plenitudinem adſurgens. Tertius verò modus & gradus à fermento quodam maligno & venenato excitatur, quô cum ſanguinis maſſa imbuitur & ſpiritus & pars ſulphurea

unà fervorem concipiunt, eorumq; excandeſcentia non prius ſedatur, quàm aut materia iſta maligna abſumpta ſit & foras eliminetur, aut à veneno ejus corruptivo ſanguinis coagulatio & veluti putrefactio quædam inducatur, quâ & circulatio impeditur & ſpiritus vitalis extinguitur, & juxtà hunc modum fiunt febres malignæ, variolæ, morbilli & ipſa peſtilentia.

Cauſa immediata materialis febrilis efferveſcentiæ juxtà nonnullos fermentum ſalis peregrinum ſtatuitur, quod nihil aliud, quàm corpus ſale volatili fixo aqueo humore conjuncto abundans, maſſæque ſanguineæ naturaliter fermenteſcenti aliundè accedens. Acida hic agmen ducunt, quæ ad ebullitionem excitandam judicantur aptiſſima: id quod ipſe *Hippocrates* paſſim, præſertim ubi de priſcâ medicina S. 1. p. 14. de Vict. rat. l. 2. S. 4. p. 22. docet: Salia in corpore perturbationem excitare, hominemque moleſtiâ afficere.

Cauſa efficiens ebullitionis talismodi furibundæ ſpiritus ſunt vitales ac partes ſanguinis ſpirituoſæ in motu ſuo naturali turbatæ impetum facientes, & disrupto unionis vinculo immaniter efferveſcentes, donec quid peregrini fermentum adeoq; immiſcibile erat, aut vincatur & ſubigatur, aut foris eliminetur.

Mediata cauſa hujus febrilis ebullitionis eſt ipſa naturalis ſanguinis fermentatio, ſinè quâ præternaturalis contingere nequit, cum hæc illius affectio ſit, & ſinè eâ ſubſiſtere nequeat.

Franciſcus de le Boë Sylvius Febrium omnium continuarum cauſam bilem aut lympham (non excluſo ſucco pancreatico & ſalivâ) aut utramque vitioſam & in dextro cordis ventriculo efferveſcentiam talem excitantem, undè continuò pulſus producatur frequentior, quem pro pathognomonico, & infallibili ſigno febrilium paroxyſmorum æſtimat.

Intermittentes febres non minus ac continuæ, durante paroxyſmo, intenſam ac furibundam accuſant ſanguinis efferve-

ferveſcentiam; in hoc tamen quædam adparet differentia, quòd habeant tempora ἀπυρεξίας, quòd invadant cum horrore, rigore aut frigore, terminentur verò cum ſudore, ceſſante ſcilicet quolibet paroxyſmo: quod acceſſiones ſtatis periodis, certisque intervallis revertantur. Sanguinis hæccè efferveſcentia dependet à ſucci nutritii ſeu chymi aſſimilatione præpeditâ vitio ipſius ſanguinis, dyſcraſiâ nimirum: dum enim ſuccus nutritius cum ſanguine non aſſimilatur, tunc protinus ebullitionem molitur, & febrilem efferveſcentiam concipit, quâ vel ſubigitur vel foràs protruditur quod heterogeneum, peregrinum atque moleſtum eſt: hoſte hoc expulſo, ſanguis liberatur, & adeſt quædam intermiſſio febrilis caloris: novo verò accedente ſucci nutritii ſupplemento, novus præſtò eſt paroxyſmus.

Idem *Sylvius* febrium omnium intermittentium ortum adſcribit ſucco pancreatico aliquâ ſui parte in uno pluribusq; pancreatis ductibus ſtagnanti, ac morâ ſuâ ibi acriori facto, atque acrimoniâ iſtâ acidâ per pituitam plus minusvè viſcidam, & notatæ obſtructionis cauſam viâ vi paratâ penetranti ac in tenui inteſtino infuſo, vitioſamque ibi cum bile atque pituitâ efferveſcentiam excitanti. Plura videantur apud ipſum Authorem.

Cauſam periodorum atque paroxyſmorum febrilium *Williſius* diverſæ ſanguinis conſtitutioni aſſignat, quâ nimirum à debitâ temperie in διάθεσιν modò acrem modò acidam aut auſteram pervertitur: quò diverſa enim hujus dyſcraſia ſuccus alibilis recens advectus plus aut minus à maturatione deſciſcit, eò in materiam citius aut tardius fermenteſcere aptam degenerat.

In omnibus verò Febribus tàm continuis quàm intermittentibus, malignis ac peſtilentialibus inter alia & opem exoptatiſſimam pollicetur Myrrha: febrifugum etenim præſtantiſſimum eſt, *Dioſcoride* teſte, qui fabæ magnitudine cum pipere & aquâ aſſumptam duabus antè invaſionem horis hor-

rores

rores diſcutere aſſerit. Quid in Quartanâ efficiat, *Matthiolus* docet: pollet quippè virtute excrementitios ſuccos turgentes, fermenteſcentes ac efferveſcentes emendandi, contemperandi, diſcutiendi, atque per diaphoreſin eliminandi: hinc paſſim apud Authores Practicos ipſius fit mentio in debellandis febribus: inprimis verò laudem reportat eximiam Eſſentia cum Spiritu Salis Armoniaci parata & tàm in Tertianâ quàm Quartanâ propinata.

In Quartanâ profligandâ ego hoc modo eâdem uti ſoleo.

℞. Eſſent. Antihypochondr. noſtr. ℥ß. Myrrhæ balſam. ʒj. Miſc. Doſis guttæ xxx. cum Vino albo exhibitæ.

Heurnius lib. de Febribus cap. 25. ſequentibus Trochiſcis unicâ exhibitione multos à Quartanâ liberatos ſcribit:

℞. Sem. Rutæ, Petroſel. Myrrhæ, Theriacæ rec. aa. ʒj. Opii ℈ß. M. fiant Trochiſci parvi, quorum unus exhibendus cum aquâ ante paroxyſmum.

Riverius Meth. Cur. Febr. cap. 3. pag. 69. tale Emplaſtrum regioni ſtomachi admoveri ſuadet in Tertianâ intermittente.

℞. Nuc. Moſchat. Caryophyll. Cinam. aa. ʒiij. Myrrhæ, Zingib. aa. ʒij. Miſc. fiat Pulvis excipiendus pice liquidâ pro confectione Emplaſtri.

In Quartanâ contumaci & chronicâ uſus medicamentorum continuandus ad concoquendam & expurgandam morbificam cauſam. Unica enim ferè hæc cauſa eſt, ſcribit *Riverius* de Quartanâ pag. 79. cur multi quartanarii incurati maneant: Siquidem poſt paucorum remediorum uſum tædio affecti reliqua prorſus abjiciunt & dedignantur. Præprimis verò Purgantia per vices exhibenda: hinc laudat prædictus Author loco allegato ſequentes Pilulas uſuales Myrrhâ vigoratas, quarum ʒß. vel ℈ij. bis in hebdomadâ à quartanario deglutiendi.

℞. Aloës opt. Succo Abſinthii diligenter nutritæ ℥ß. Gummi Ammoniaci in Aceto ſoluti & iterum inſpiſſati ʒij. Myrrhæ el. ʒiß. Turbith Gummoſ. Agarici recenter Trochiſc. aa. ʒij. Diagrid. ʒj. Salis Abſinth. Tamariſc. aa. ʒij. Croci ℈ß. Cum Oxymel. ſimpl. fiat MP.

Si febricitans calidiori temperamento ſit præditus, tales uſurpandas offert:

℞. Polypod. Quern. ℥ß. Rad. Aſari, Sem. Geniſt. aa. ʒj. Paſſul. Corinth. ʒiij. Cryſtal. Tartari ʒiß. Flor. Buglosſ. Borag. aa. Pß.

Coq. in Aq. Font. q. ſ. de Colaturâ optimè clarificatâ cape ℔ß.

Succi Pomor. redolent. optimè depurati ℥iv.

In quibus infund. Sennæ mundat. ℥j. Turbith, Agarici aa. ʒiij. Macis, Caryophyll. Cinam. Epithymi aa. ʒj.

Digerantur per triduum in Mariæ Balneo, poſteà colentur & exprimantur: adde,

Extr. Aloës cum Aq. Endiviæ & Acetoſæ parat. ℥j. Myrrhæ in Vino ad ignem diſſolut. & colat. ʒij. Salis Tartari ʒj.

Evaporentur omnia & inſpiſſentur ad lentum ignem, addendo ſub finem

Spec. Diarrhod. Abbat. Lætificant. Galeni aa. ℈j. Salis Abſinth. Tamariſc. aa. ʒß. Extr. Croci ℈ß. f. MP.

Pag. 82. haſcè præſcribit:

℞. Rad. Gentian. ʒij. Ariſtoloch. rot. ʒiß. Artemiſ. ʒj. Bryon. ſicc. ʒiij. Myrrhæ, Croci aa. ʒj. Rad. Aſari ʒij. Aloës ℥j.

Cum Oxymel. ſquillit. fiat Maſſa Pilularum, de quâ capiat æger ſingulis diebus drachmam unam.

Feliciſſimus *Platerus* ſequentes commendat:

℞. Aloës ʒij. Myrrhæ ʒß. Epithymi ℥ij. Rad. Gentian. Aſari aa. ʒß. Gum. Ammon. Aceto ſoluti ℈j. Sem. Petroſel.

troſel. ℥ß. Rhabarb. el. ℥ijß. Spicæ ℈j. Cum Succo Abſinthii fiat MP: Doſis ℈ij. vel plus, ſi neceſſitas exigit.

D. *Sennertus* de Febrib. l. 2. cap. 20. p. m. 311. Meminit Pulveris ex Caſtor. & Myrrh. aa. ℥ß. cum Vini alb. Aquâ Borraginis diluti q. ſ. à nonnullis utiliter exhiberi, ſi tribus vel quinque vicibus aſſumptus fuerit, eoq; multas quartanas curatas ſcribit:

Vel ℞. Myrrhæ, Caſtor. Opopan. Gentian. Abſinth. aa. ℈ſ. Cum Mithridatio & Succo Gentianæ fiant Pilulæ num. xxvij. de quibus per horas duas antè paroxyſmum æger ſeptem deglutiat.

ARTICULUS IV.

De

FEBRIBUS MALIGNIS ET CONTAGIOSIS.

TO' θεῖον Hippocraticum & mos in morbis ſi ullibi in affectibus præternaturalibus attendendum, certè in febribus malignis, acutis atque contagioſis attendi meretur: ſcilicet, quemadmodum vel bonis ac decentibus, vel malis atque indecoris moribus præditi viſuntur, eâdem ratione & bonos & malos mores medentes in morbis obſervarunt: hinc nota eſt diſtinctio *divini Senis*, multis in locis in morbos ἠώηθεις & κακοήθεις, boni & mali moris: boni ſcilicet moris facilem curam & bonum tandem reſpiciunt morbi eventum: mali verò moris non ſolum difficilem curationem, ſed & eventum dubium, ac utplurimum funeſtum præſagiunt. Juxta *Pergamenum* morbi maligni ſunt, qui periculum minantes ſpem ſalutis ac convaleſcentiæ non præſcindunt: quæ tamen deſcriptio non planè videtur congrua, cum & acuti morbi periculo ſint pleni, nec ſalutis ſpem adimant, omnes

tamen maligni non ſunt. Specialiter omnes morbi dicendi maligni, quæ cauſam agnoſcunt morbificam venenatam quæ more venenorum agat, & non tàm caloris exceſſu, quàm peculiari modo vitæ inſidias ſtruat. Ejusmodi venenata malignitas in multis morbis deprehenditur, maximè in febribus malignis, qualis eſt lues Ungarica ſivè Caſtrenſis: item Febris Petechialis, Miliaris puerperarum ſivè Purpura.

De calore harum febrium in genere notandum, levem illum in principio deprehendi, ità ut ſæpius & ægrotantem & medentem decipiat, ut vix febrire putetur decumbens: ſed latet anguis in herbâ, cum progreſſu temporis ſymptomata invaleſcant, laſſitudo vires ſumat, interiora quaſi urantur, quamvis extrinſecus vix ſentiatur æſtus, & alia ſeſe offerant ſymptomata, quæ periculum grave portendunt, & Medico metum haut exiguum incutiunt: talia eſſe ſolent affectus ventriculi, nauſea nempè, vomitus, anorexia, cardialgia, ſingultus, faucium inflammatio & aphthæ, intenſi capitis dolores, vigiliæ pertinaciſſimæ, & deliria continuata: interdum etiam animi deliquia, ipſaque ſyncope accedunt, cordis graviter afflicti nuncia: cutis quoque non manet illæſa, ſed maculis, petechiis variisque defœdatur exanthematibus.

Ex phænomenis his manifeſtum evadit, qualis ſit malignarum febrium natura & eſſentia ſivè ratio formalis: ſcilicet non oriuntur illæ ſimpliciter ab efferveſcentiâ vulgari, nimio ſanguinis atque humorum motu, aut vulgari earundem putredine atque corruptione, ſed altius aliquod principium quærunt, cui natales ſuos debeant, & tale erit ſingularis aliqua excellens, inuſitata atq; venenata corruptio, ſivè hæc dependeat ab aliquo exterius communicato, ſivè ex aëre ſivè per contagium: nec quicquam obſtat, quò minus etiam in corporibus tale quid generari poſſit: Seminarium hoc ſivè fermentū ac contagium malignū venenatumq; à priori non cognoſcitur ob intellectus noſtri infirmitatē, ſed à poſteriori & effectu & adhuc

huc ruditer ſatis atque confusè innoteſcit. Vid. *Williſius* & *Sylvius.*

In Curatione ejusmodi Febrium omnis impendenda opera, ut adhibeantur, quæ ſudorem ciendo malignum μίασμα fermentumque venenatum expellendi, ſanguini craſin ſuam naturalem reſtituendi, ſpiritusque vitales excitandi atque roborandi facultatem poſſident: certiſſimum namque eſt; per διαφόρησιν omnium commodiſſimè medelam afferri, ipsâ naturâ præeunte, quæ non ſolum in principio ac progreſſu morbi ſudores movet, ſed & ad ambitum corporis ac ſuperficiem maculas & exanthemata propellit, undè neceſſariò in opere atque conatu ſuo adjuvanda. Huic ſcopo egregiè quoque cum aliis favet Myrrha, quæ & præſervationis & curationis gratiâ adhibetur. Hinc in Purpurâ, affectu puerperis familiari, humorum putredinem optimè Myrrhata medicamenta aliis combinata compeſcunt, uti eſt Eſſentia Myrrhæ, Elixir Pr. Paracelſi ſimplex vel crocatum magis.

Thomas Jordanus ſingulare quoddam in morbo ungarico commendat medicamentum, Electuarium de Zedoariâ appellatum, quod graſſante hac lue in Ungariâ multis in uſu fuit Myrrhæ admiſtione illuſtre.

℞. Theriacæ Alexandr. Mithridat. āā. ℥iij. Zedoar. el. ℥j.
Zingib. albi ℥ſs. Rad. Tormentil. Serpentar. Pimpinel.
āā. ʒiij. Myrrhæ, Croci, Oſſis de Corde Cervi, Diptamn. āā. ℈ijſs. Miſc.

Monet verò rectè, in ejusmodi pharmacis, quæ Theriacam & Mithridatium recipiunt Dn. D. *Sennertus*, quòd cautione opus ſit, cum caliditate ſuâ febrim augere ſoleant: de Febribus l. 4. cap. 14. p. m. 555.

Sequentis Pulveris uſus in malignis & contagioſis febribus à nonnullis laudatur, qui dicitur eſſe ſecretum Regis Hiſpaniæ, *Platero* aſſerente: ℞. Myrrhæ ſelectæ, Maſtich. Boli Armen. Terr. Sigill. Ligni Aloês, Caryophyll. Macis, Croci āā. part. æqual. Miſc. fiat Pulvis ſingulis matutinis capiendus præſervationis gratiâ.

Nec parùm præſtat Pulvis Alexipharmacus ex tribus dictus:

℞. Flor. Sulphur. ℥ß. Cryſtall. Nitri, Myrrhæ rubræ āā. ℥j. Miſc. Doſis ℈iß. vel ʒj. habitâ ratione ætatis.

Internis externa quoque adjungere fas eſt: ubi pro ſpiritibus conſervandis & malignitate expugnandâ ſequentem candelam ſuggerit *Sennertus*, cujus accenſæ fumus ore, naribus, & ſub axillis regione, quin univerſo corpore ſit excipiendus:

℞. Thur. alb. ʒvj. Nigr. ℥j. Succini albi, flavi, Myrrhæ āā. ℥ß. Camphor. ʒij. C.C. ʒvj. Angel. Pimpinel. āā. ʒij. Ceræ ℔j. Fila ex cannabe num. iij. ex ſerico, auro & argento āā. num. ij. fiat ſ. a. Candela.

ARTICULUS V.

De

VARIOLIS, MORBILLIS, RUBEOLIS.

FAcies horum Exanthematum notiſſima eſt, nec minus illorum periculum multorum clade ſatis clarum exiſtit. Referuntur autem jure meritô ad febres malignas, cùm frequenter contagioſa ſint & epidemicè graſſentur, plurimosque è medio tollant. Febres hæ non ſemper ejusdem ſunt indolis, ſed quemadmodum à turgeſcentiâ materiæ modò magis, modò minus reſolutionem ſanguinis intendente, dependent, ita & ſeſe habent: undè etiam non ſemper ejusmodi exanthemata malignitatem ſecum portant, ſed benigniore facie nonnunquam apparent.

Circa cauſam proximam lites inter Authores graves exortæ ſunt: multi ex veteribus quin & recentioribus, ſanguinem menſtruum accuſant, quô infans in utero materno nutritur;

tritur; non quod totus ſit vitioſus & impurus, ſed utut puriſſimus, quasdam tamen impuritates contineat, quæ partibus fœtus labem ſuam communicent, & illa labes partibus impreſſa maſſam poſteà ſanguinis inficiat, eique à causâ procatarcticâ excitata, ebullitionem conciliet, cujus beneficiò fiat fermentatio & depuratio tum ſanguinis, tum ipſarum partium.

Juxta alios ſtationem cauſæ tenet atque defendit lympha quovis modô corrupta ac vitiata, inprimis verò in liquamen acido ſalinum transmutata: quòd acidum non fixæ ſed volatilis ſit naturæ, cùm contagioſum ſit, aliosque inficiat effluviis ex corpore ægrotante exhalantibus.

Athanaſius Kircherus confugit ad vivam mortis imaginem, ſivè putredinem animatam, ſtatuens, ejusmodi puſtulas & ſordidas papulas nil aliud eſſe, quàm verminoſorum effluviorum conceptacula atque hoſpitia.

Subjectum inhæſionis ſivè receptionis horum exanthematum cuticula eſt; fomitis autem viſcera interna non quoad ſubſtantiam ſed actiones læſas conſiderata: Ventriculus ſcilicet quandò officio ſuo in chylificando non ſatisfacit: jecur bilem excrementitiam à ſanguine depurando non ritè ſeparet: maximè autem cor, dum laudabilem ſanguinem non conficit, & in excitandâ febri acutâ & malignâ puſtularum & macularum materiam ad cuticulæ peripheriam protrudente, per conſenſum afficitur.

Cùmque affectus hi ad morbos acutos pertineant, non omninò certas habent prædictiones ſalutis & mortis, juxta effatum Hippocraticum aph. 19. S. 2. ita ut quò vires ſunt validiores ac ſymptomata mitiora, melior quoque exitus veniat expectandus. Curatio itaque non differenda, in quâ Practici diſtinguunt inter tempus ebullitionis & excretionis, quæ diſtinctio probè obſervanda: priori itaque tempore eò ſcopus Medici dirigendus, ut fermentum acre acidum corrigatur

ac

ac præcipitetur, id quod præſtant medicamenta vulgò præcipitantia & abſorbentia dicta, terreo-alcalina, vel alcalina propriè dicta, fixa & volatilia, quibus ſemper felici ſucceſſu Myrrha, tanquam lymphæ ſpecificum corrigens, admiſcetur. Nec ipſius uſus prætermittendus tempore poſteriore, excretionis ſcilicet, ubi exanthemata hæc ad corporis ambitum propellenda medicamentis expulſivis communiter dictis: inter ſelectiora etiam Myrrha refertur, inprimis ſi exhibeatur ipſius Eſſentia cum Spiritu Vini Tartariſato vel Tincturâ Tartari parata. Cùmque interdum Variolæ ac Morbilli retrocedant magno cum ægrotantium diſpendio, manifeſtoque periculô, nihil tutius atque utilius Eſſentiâ Myrrhæ cum Spiritu Salis Ammoniaci vinoſo concinnatâ excogitari poteſt à medente: hæc namque aliàs in ſcopo expulſionis multa promittens valdè à menſtruo volatili ac penetranti in efficaciâ viribus ſuis exaltatur, adeò ut vix unquam Medicum optima hæc medicina deſerat aut fallat. Frequenter quoque contingit, ut Variolæ poſt curationem aliquod relinquant vitium, ubi non poſtremum locum occupant atroces artuum dolores atque lancinationes circa ſcapulæ humerique dearticulationem, quibus demulcendis ac profligandis varia à Practicis in uſum trahi ſolent: Eſſentia Myrrhæ tanquam medicina lymphæ acrimoniam optimè contemperans aliis hîc laudem præripit, utpotè à cujus prædominio dolores iſti lancinantes originem ducunt.

Oculi in Variolis admodùm periclitari ſolent, experientiâ teſte, ergò præmuniendi ſunt nonnihil adſtringentibus, diſcutientibus anodyniſque: hîc ſimiliter Myrrha commendatur, quam dolores pruriginoſos oculis infeſtiſſimos diſcutiendo magnoperè tollere *Mercurialis* tradit.

Sennertus lib. de Febribus 4. cap. 12. p. 531. Pulverem expulſivum Myrrhâ ingrediente nobilitatum proponit, qui ita habet:

℞. Boli

℞. Boli Armenæ or. ℥ij. Sem. Caulium, Chinæ ſel. Rad. Tormentil. el. āā. ℥ß. C. C. uſti præp. ℥ij. Myrrhæ el. Dictamni albi āā. ʒiij. Sem. Napi ℥iß. Fol. Auri n. xx. F. Pulvis ſubtiliſs.

Nec ſequens inefficax adhibebitur:

℞. C. C. ſine igne ℈ij. Unicornu foſſil. ℈j. Salis Card. bened. gr. xv. Myrrhæ el. gr. xij. Divide in tres partes æquales.

S. Austreibend Pulver.

Ad ſiccandas Variolas & ad delenda rubra veſtigia Arabes uſi ſunt Oleo de Myrrhâ: Pulverem etiam hunc ſarcoticum commendârunt poſt apertionem naturalem vel artificialem adhibendum, notante *Ranchino* de morbis puerorum.

℞. Farinæ hordei, fabar. aa. ℥ij. Farinæ volatilis ℥j. Myrrhæ, Thuris, Terræ ſigill. aa. ʒij.

Miſc. fiat Pulvis, quô adſpergatur facies.

Sequens remedium contra Variolas faciei, ne tàm fortiter vel confluant vel faciem deturpent, Dn. *D. Andreas Cnoffelius* Ephemerid. German. Anno 4. obſ. 60. p. 50. præſcribit: *In initio*, inquit, *prorumpentium Variolarum ſtatim debet facies illiniri Spiritu Vini Myrrhiſato ad duos dies repetitis vicibus: prælerlapſis diebus Saccharum Saturni Aquâ Roſarum mixtum linteaminibus intinctis faciei ſæpiùs iterando applicetur: quodſi patientes linteamina renuant, poteſt tota facies levi pennâ hâc mixturâ ſaturatâ illiniri. Sæpiùs*, inquit porrò, *cum maximo emolumento applicatum eſt, & obſervavi, quòd etſi Variolæ copioſæ fuerint, tamen relictas poſt has cicatriculas vix apparuiſſe, & non incongruam faciei formam effigurâſſe.*

ARTICULUS VI.

De

PESTILENTIA.

MEritò affectus hic graviſſimus & utplurimum exitium mortalibus adferens, Princeps morborum ſalutatur, ilias namque malorum eſt & compendium ferale atrociſſimorum omnium: magnus eſt morbus non ſolùm ratione partis affectæ omnium nobiliſſimæ, nempè cordis, ſed & ratione diſpoſitionis in gradu excellenti: ex peracutorum imò acutiſſimorum claſſe oriundus eſt, cùm ſtadium ſuum celeriter decurrat, curſumq́ue abſolvat: contagioſus præthereà eſt & mali moris, ac in quo τὸ θεῖον Hippocraticum manifeſtè advertitur, venenatisq́ue effluviis mediantibus longè latèq́ue ſeſe diffundit: cujus natura atque eſſentia tàm abdita atque obtruſa eſt, ut plerique ipſius originem ſoli DEO, Ejusq́ue vindictæ ac iræ, vel occultis qualitatibus adſcripſerint: nec negandum, flagellum Numinis Divini peſtiferam luem exiſtere, mortalibusq́ue immitti tanquam delictorum premium: nihilominùs tamen cauſas etiam agnoſcit naturales, & nonnunquam etiam, Divinâ accedente benedictione, à Medico ſuperatur.

Appellationes malum hoc ſortitum eſt plurimas: *Quemadmodum enim crudeles Tyranni,* inquit *Isbrandus Diemerbroeck* Tr. de Peſte lib. 1. c. 1. p. 1. *magniq; Principes plurimis heroicis titulis donari ſolent, ut ex iis eorum excellens poteſtas clariſſimè queat innoteſcere: ſic etiam magno huic morbo varia nomina attributa fuerunt, quibus crudeliſſimi Tyranni pernicioſiſſima vis & natura manifeſtiſſimè indigitatur.*

Cognitionem cauſarum Medico eſſe neceſſariam per ſe liquet; adeò ut verè cecinerit Poëta:

Felix,

Felix, qui rerum potuit cognoſcere cauſas,
Ille metus omnes, & inexorabile fatum
Subjiciet pedibus, ſtrepitumq́; Acherontis avari.

Aſt peſtilentiæ causâ admodùm eſt abſtruſa, ſatisque cognoſci nequit: hinc *Sennertus* ſcribit: *Qualis ſit ſpecifica veneni peſtilentis natura & cauſa, nemo unquam explicare potuit, & profectò talia ſunt, quæ latent animos temperatos, illudunt curioſis:* Si quid tamen ſtatuendum, dicimus cauſam peſtis proximam eſſe materiam quandam venenatam, cordique peculiariter adverſam ac contagioſam. Neoterici producunt cauſæ locô fermentum peſtilens atque malignum in venenato quoque miaſmate hærens, quod juxta *Athanaſium Kircherum* animatum & vermiculoſum eſt.

Hermetici vim & naturam veneni peſtilentis conjecturaliter indagantes, modò arſenicale, modò auripigmentale, modò antimoniale, aconitale & napellinum nominant: ſed videntur ignotum per æquè ignotum explicare.

Plateri quoque opinio fidem vix meretur, qui ſtatuit, venenum peſtiferum originem ſuam in mundi origine habuiſſe, & quemadmodum reliqua venena in corporibus certis ab origine mundi innata hærent, ſic etiam peſtilens venenum, idq́; de corpore in corpus per contagium diſpergi.

Paracelſiſtæ quinque peſtis cauſas, & ab illis quinque ejusdem differentias ſtatuunt, peſtem gigni putantes 1. ab ente Deali, cum ſolo DEI nutu inducitur ad coërcenda hominum flagitia: 2. ab ente aſtrali, cùm à maleficis ſiderum aſpectibus, configurationibus, conjunctionibus & oppoſitionibus, illa labes in aëre gignitur: 3. ab ente magico, cum veneficorum & incantatorum operâ provocatur: 4. ab ente veneni, cùm per inſpirationem halituum venenatorum aër inficitur: 5. ab ente naturæ, cum oritur ex internâ malignâ humorum putredine: Cauſarum harum examen vide ſis apud *Diemerbroeck* Tr. de peſte l. 1. c. 8. in Annotat. p. 24. & ſeq.

Porrò ſi in ullo morbo, ſanè in hoc veritatem ſuam dilucidè ſatis oſtendit aphoriſmus: *Coi*, ſcilicet, *acutorum morborum incertæ admodùm ac fallaces ſunt prædictiones*; nec rarò contingit, ut etiam Medici exercitatiſſimi prognoſticando decipiantur ac deludantur. *Nullus enim morbus*, inquit *Sennertus*, lib. 4. de Febribus cap. 4. p. m. 420. *homines magis ex inſidiis aggreditur, & dum maximè blanditur, maximè nocet: & ſæpè, cùm omnia rectè ſe habere videntur, mors inſperatò occupat; contrà qui ſæpè morti addicti videbantur, præter ſpem evadunt*: & *Liddelius* lib. 3. de Febribus cap. 7. incertitudinem hanc perpendens ſcribit: *Nullus morbus ex ſe magis pernicioſus eſt, aut in quo ſigna omnia magis infida ſunt, & motus magis incerti inconſtantesq;: ſæpè enim ſignis bonis apparentibus in urinâ, pulſu, aliisq;, præter expectationem ægri ſubitò moriuntur.*

Non tamen ſuſpendenda aut negligenda ſed ob periculum ſummum eò citius maturanda erit curatio: nec ſolùm Medicus occupatus eſſe debet circa ipſam curationem, ſed ut & ſanos adhuc à peſte præſervet atque cuſtodiat. Duplicia itaque diligenti Medico erunt conquirenda præſidia, prophylactica nempè & therapeutica. Præſervatio conſiſtit in remotione cauſæ agentis, & in præmunitione corporum adverſùs illam cauſam. Curatio ipſam peſtis ablationem reſpicit per alexipharmaca ac congrua diaphoretica tentandam: ubi deplorandum, quòd cum veneni peſtilentis natura non ſatis nobis ſit cognita atque perſpecta, in inveniendo appropriato alexipharmaco etiam infelices hactenus fuerint medentes: undè *Geſnerus* lib. 1. Epiſt. Med. 64. ſcribit: *Fortè non placet DEO, ut contra flagellum peccatis noſtris debitum, ullum certum præſidium habeamus*: & jam laudatus *Diemerbroeck* lib. 3. cap. 1. p. 181. benè ac chriſtianè illos loqui exiſtimat, qui dicunt, verum peſtis alexipharmacum penes illum adhuc latere, qui flagelli hujus immiſſionem & averſionem ſibi ſoli reſervare voluit.

Quic-

Quicquid tamen ſit, nihilominus eò adnitendum, ut à præſtantiſſimis longoque uſu exercitatiſſimis ſanitatis præſidibus excogitata & approbata remedia, invocato prius divino auxilio, methodicè adhibeantur: cum frequenti experientiâ conſtet, non omnes peſte infectos debitum naturæ perſolvere, ſed & multos non ſolum bonitate naturæ, verum etiam ope legitimè adhibitorum alexiteriorum ſanitati fuiſſe redditos.

Inter innumera verò remedia Peſtilentiæ adverſantia jure merito & Myrrha recenſenda propter vim ſuam alexipharmacam, quâ putredini reſiſtit, maſſamque ſanguineam ac principaliora viſcera munit, ita ut nulla fermè formularum ſpecies reperiatur, quam non ingrediatur Myrrha, opeque ſuâ ſalutiferâ illuſtret, hocque tam internè quàm externè fructuosè præſtet.

Sennertus de Febribus lib. 4. c. 5. p. 426. ſequentes præſcribit Rotulas prophylacticas pro inſtituendâ leni corporis expiatione:

℞. Extr. Rhabarb. ℨj. Rhabarb. Aq. Cinam. adſperſ. Conſ. Roſar. ãã. ℨiij. Sacch. albi in Aq. Roſar. ſol. ℥iv. fiant Rotulæ vel Morſuli pondere trium drachmarum.

Nec minoris efficaciæ erunt quas proponit pag. 424. Pilulas:

℞. Aloês roſat. ℨiij. Rhabarb. Aq. Cinam. adſperſ. ℨiß. Agarici, Trochiſcati ℨj. Myrrhæ ℈ij. Maſtich. ℈j. Cum Sir. Acetoſ. Citri q. ſ. f. Pilulæ: Doſis ℨj.

Platerus obſ. lib. 2. p. 399. talibus utitur Pilulis per vices exhibendis ad præſervationem:

℞. Aloês, Rhabarb. ãã. ℨij. Agarici, Myrrhæ ãã. ℨj. Rad. Gentian. Zedoar. ãã. ℈j. Croci ℈ß. Pulveriſentur & cum Sir. Roſar. ſol. cum Senâ fiat Maſſa Pilularum.

Apud *Cratonem* ſequentes habentur ad evacuationem putridorum & excrementitiorum humorum utiles, ſi ad ℨj. ſumantur ſemel in ſeptimanâ:

℞. Aloës ℥vj. Myrrhæ el. ℨiij. Croci ℨj. Rhabarb. el. ℨij. Agar. Trochiſc. ℨj. Caryophyll. Sem. Citri āā. ℈j. Tormentil. Santal. rubr. āā. ℨiß. Boli Armenæ or. ℨiij. Camphor. ℈ß. Pulveriſentur atque excipiantur Sirupo Acetoſ. Citri, fiatque MP.

Cornelius Gemma, annotante *Diemerbr.* lib. 3. c. 5. p. 211. hunc pulverem pro ſummo ſecreto à Rege Hiſpaniæ æſtimari tradit:

℞. Myrrhæ el. Maſtich. Boli Armen. Terræ Sigillat. Ligni Aloês, Caryophyllor. Macis, Croci āā. partes æquales. Miſc. f. Pulvis.

Paracelſus lib. de Peſte ſequentem infuſionem commendat ad præſervationem.

℞. Vini ſublimati rectificati Menſ. j. Theriacæ opt. ℥vj. Myrrhæ ℥ij. Rad. Tuſſilag. ℥iij. Spermat. Ceti, Terr. Sigillatæ āā. ℥ß. Rad. Aſclepiad. ℥j. Diptamni albi, Pimpinel. Valerian. āā. ℨij. Camphor. ℨj.

Miſta omnia in purum vitrum conjiciantur, ac in ipſo benè obturato ad ſolem ſtent per octiduum.

Infuſum hoc jubet exhibere quantitate dimidii vel integri cochlearis pro ratione utentis, & ſudorem expectare.

Præter interna etiam externa præſidia ad præſervandum à Peſte adhibere convenit: inprimis verò ad purganda ædificia & aërem corrigendum ac venenatas particulas in illo oberrantes abſorbendas ſuffumigia ſunt conducibilia, quorum apud Practicos crebra fit mentio, & compoſitio reperitur numeroſa: ex multis pauca ſaltem eligere libido eſt, & ea quidem, quæ Myrrhâ gaudent ſociâ.

In uſu tamen ſuffituum obſervandum, uſum nimium reprehendi, ac illorum loco ignem apertum atque lucidum lignis odoriferis, quale eſt Juniperinum, continuè inſtructum eligendum eſſe, maximè penes illos, qui capitis gravitate facili negotio tentantur, aut aſthmati, tuſſi, aliisque affectibus ſuffitum reſpuentibus, moleſtantur: quandò tamen

tutò

tutò ſuffimenta adhibere licet, ſequente Pulvere poſſet negotium peragi.

℞. Ligni Junip. ℥j. Bacc. Junip. Lauri ãã. ʒij. Succini, Thuris, Myrrhæ, Styrac. Calam. Benz. aa. ʒj. Miſc. fiat Pulvis groſſus, cui pro lubitu addi queunt Flores Sulphuris Myrrhati, ut acres halitus malignitatis invectores acido horum domentur ac figantur: hinc *Hippocrates* ipſum Sulphur vivum accenſum peſti adverſari ſcribit. Et *Crollius* in Baſilicâ Chimicâ Flores Sulphuris ſequentibus commendat: *Flores Sulphuris* (etiam Myrrhati) *ſummum ſunt curativum & præſervativum in Peſte: reſiſtunt enim impreſſioni & præſervant à putredine: cum Extracto Enulæ campanæ ad miraculum operantur tempore infectionis.*

Franciſcus Joël de Peſte talem deſcribit ſuffitum:

℞. Ligni Aloês, Cypreſſ. ãã. ℥ß. Myrrhæ, Caryophyll. Styrac. Calam. Benz. aa. ʒij. Craſſè contuſa miſceantur pro excitando odorato ſuffitu.

Sequentem Pulverem Paracelſus habet:

℞. Sulphur. ℔j. Myrrhæ ℥iv. Thuris ℥viij. Opopan. ʒj. Aſæ Fœtid. ℥j. Bacc. Lauri ℔ij. Succini Flavi ℔ß. Miſc.

Nec inutilis Trochiſcorum ad ſuffumigandum adhibitio.

℞. Sulphur. Flavi Crudi ℥j. Aſæ dulcis, Myrrhæ aa. ℥ß. Caryophyll. ʒj.

Tenuiſſimè pulveriſata & per ſetaceum trajecta Extracto Baccar. Junip. ad formandum trochiſcos excipiantur.

Nares etiam tempore peſtis illinere juvat Balſamis, Linimentis, Acetis aliisque convenientibus Myrrhâ vigoratis.

Sennertus tali utitur Linimento, quo nares inungendæ.

℞. Theriacæ opt. Mithridat. el. aa. ʒj. Benz. Styrac. Calam. Ol. deſtillati Rutæ aa. ℈j. Angelicæ, Camphor. in Aq. Bezoard. diſſol. aa. ℈ß. Olei Amygdal. dulc. parum. Miſc. pro Linimento.

De

De odoratis ac ſuaveolentibus notandum, quòd non ſemper conveniant in peſte, eò quòd facilè alliciant venenum, niſi aliis ſint correcta. Vid. *Diemerbr.* lib. 2. cap. 5. p. 136.

Acida verò naribus oblata optimè proſunt: hinc Aceta Bezoartica, quæ etiam Myrrham recipere ſolent, in uſum trahenda. Multi laudem mereri aſſerunt illud *Matthioli*, quòd

℞. Granor. Junip. ℥j. Rutæ, Scordii aa. ℥ß. Santal. Citr. Rad. Angelic. Valerian. Ariſtoloch. Zedoar. aa. ʒiß. Myrrhæ ʒj.

Pulveriſentur groſſo modo & infund. in Aceti Vini ℔iiiß.

Ad externa prophylactica Antipeſtifera à non paucis & Amuleta quoque referuntur foris appenſa, quæ occultâ atq; ſpecificâ quâdam virtute peſtilenti contagio reſiſtere putantur: ſuntque vel venenata vel non venenata: illa planè ſunt proſcribenda, uti bufones, araneæ &c. hæc partim ſunt ſuperſtitioſa ac diabolica, partim naturalia. Vid. *Diemerbr.* lib. 2. cap. 11.

CAPUT IX.

Uſum Myrrhæ in affectibus ventriculi ac inteſtinorum commendat.

ARTICULUS I.

De *NAUSEA ET VOMITU.*

VEntriculus publicus ille alimenti corporis nutritioni deſtinati coquus quemadmodum multum ad individui conſervationem atque ſuſtentationem confert, quatenus nimirum cibum in ore maſticatum in chylum, ſuccum illum albicantem transmutat, ita ſi hoc munere

nere non fungatur ritè ac prout fas eſt, ſed deficiat in chylificationis opere, ut loco boni chyli, impuritates ac cruditates generentur, næ! non parum ad œconomiæ corporis deſtructionem confert, cum vitium digeſtionis primæ in ſecundâ & ultimâ non corrigatur; undè fertilis variorum morborum meſſis expectanda, ut hâc ratione ventriculus potiſſimarum ægritudinum fons & ſcaturigo meritò ab *Hippocrate* lib. 4. de morb. indigitetur: inter illas primùm ſe offert Nauſea & Vomitûs, affectus ſatis familiares & frequentes: in illâ inane illud vomendi deſiderium moleſtiam creat, ubi quidem adeſt ad vomendum conatus, parum tamen vel nihil ejicitur: in vomitu verò violenta adeſt excretio per os illorum, quæ in ventriculi utriculo continentur, & eò usque eundem gravant, donec eliminata fuerint.

Cauſæ utriusque affectus differunt tantum quoad gradus, ſivè magis & minus, pertinentque huc omnia illa, quæ facultatem ventriculi expultricem laceſſere ac ſtimulare valent, qualia ſunt copioſius ingeſtus cibus ac potus, humores varii in ventriculo vel geniti vel aliundè ad illum confluentes, ubi nec ſanguis excludendus, qui interdum ex vaſis ruptis aut ex retentis menſibus ad locum hunc transfertur, quæ hæmoptyſis, ſi citrà febrim contingat, toleranda quidem, aſt cum febre conjuncta damnanda venit, docente *Dictatore* noſtro S. 7. aph. 37. Vomitus etiam chyloſus pravus eſt, nam ſubtrahitur corpori debitum nutrimentum, & nutritioni fruſtrandæ via paratur.

Curatio abſolvitur potiſſimum per corroborantia & tonum ventriculi laxatum corrigentia modicèque adſtringentia, ubi & Myrrha ſalutarem ſeſe exhibet: hinc ad vomitum, imò & ventris nimium fluxum ab hypercatharſi inductum *Savanorola* Tr. 6. Pract. maj. cap. 16. pag. 102. tales commendat Pilulas.

℞. Bdellii, Sandarach. Arab. Thuris, Opii, Myrrhæ, Croci aa. q. v.

Fiant Pilulæ ſicut ciceres, quarum 2. vel 4. deglutiendæ.

Emplaſtris etiam atque ſacculis confortantibus moderatèque adſtringentibus egregiè Medicus malo huic ſuccurret: ſequens Emplaſtrum regioni ventriculi vel ſpinæ dorſi è regione ſtomachi imponatur;

℞. Styrac. Calamit. Ladani aa. ℥ij. Maſtich. Myrrhæ el. aa. ℥j. Nuc. Moſchat. Corallor. rubr. ppt. aa. ℈iß. Cum Cera fiat Emplaſtr.

Sacculus talis eſto;

℞. Herb. Menthæ criſpæ, Origani, Abſinth. aa. Miß. Fl. Chamæmel. Rom. Mß. Roſ. rubr. Pij. Calami Aromatici, Nucis Moſchatæ, Cort. Citri aa. ℥iij. Ligni Aloës ℥iß. Maſtich. Myrrhæ rubr. aa. ℥j.

Conquasſata atque conciſa includantur duobus ſacculis ex ſindone confectis ac interpaſtandis, geſtenturque continuò ventriculo malè ſe habente.

ARTICULUS II.

De SINGULTU.

IN hoc affectu ſpasmodici quid occurrit, ita ut ſingultus nil aliud ſit, quàm motus quidam ventriculi convulſivus, quo id quod moleſtum ac peregrinum eſt, excutere atque elidere ſatagit.

Quidam non ad ventriculi, ſed diaphragmatis affectus ſingultum referunt, propterea quòd voluntarius eſſe, & quovis tempore pro lubitu excitari queat; ut plurimum tamen produci ventriculo prius affecto ab acribus halitibus vel flatibus vel humoribus undecunq; accedentibus, & quâcunq; demum viâ ad membraneum diaphragmatis centrum penetrantibus. Hinc Clariſsimus *Sylvius* Prax. Med. l. 1. c. 23. p. 216. veram ſingultus cauſam traditurus ita ſcribit: *Vera ſingultus cauſa*

cauſa eſt quicquid ad violentam, non tamen durantem, ſed mox interruptam ceſſantemq;, iterumq́; ſæpenumero repetentem ſui contractionem diaphragma cogere aptum eſt, ſivè illud in ventriculo reperiatur, ſivè idem ex tenui inteſtino à vitiosâ humorum confluentium effervescentiâ excitatum humoris, halitus flatusvè formâ eo aſſurgat, & ſuperius ventriculi orificium ità rodendo præſertim afficiat, ut ipſum ambiens diaphragma mordicet vel ad ipſum per vaſa ſua deferatur, nè in ejus ſubſtantiâ hærens partes ipſius ſenſiles rodat, vel quovis alio modo ad moleſtam illam convulſivamq́; ſui contractionem ſolitariam & ſubindè continuò repetentem ipſum adigat.

Singultus aliàs grave malum audit, ac in nonnullis affectibus accedens prava & non rarò funeſta ſuggerit prognoſtica, quorum in aureis *Hippocratis* magni aphoriſmis mentio paſſim occurrit: verbi causâ: *Si ſenibus ſuprà modum purgatis ſingultus obveniat, non bonum eſt.* S.7. aph. 41. *Ab Hepatis inflammatione ſingultus pravum*: S.7. aph. 11. *In vomitibus ſinceris ſingultire malum*: in Coacis. *Aphoniæ ſeu vocis interceptiones cum ſingultu peſſimæ.* 1. Prorrhit. cap. 23.

Quarè non parvifacienda ipſius curatio, ſed acceleranda potius, nè malum fiat diuturnum, ægerque nimium adfligatur. Hìc medicamenta Myrrham recipientia admodum proficua ſunt, nec ſpem medentis eludunt: ſint autem talia, quæ ſenſum ventriculi nonnihil hebetent & obtundant.

In contumaci ſingultu ab humoribus pituitoſis tunicis ventriculi impactis inducto Pilulas ſequentes tanquam efficaciſſimas proponit *Riverius* Pr. Med. l. 4. c. 6. p. 108.

℞. Caſtor. Myrrhæ āā. ʒiij. Salis Gemmæ ℥ß. Diagrid. Maſtich. āā. ʒj. Agar. rec. Trochiſc. ʒiij. Aloës el. ad pondus omnium.

Excipiantur ſucco Menthæ & f. MP. de cujus ʒj. formentur Pilulæ vj. deauratæ: Doſis duæ vel tres manè duabus horis ante cibum, bis in hebdomadâ.

Idem ventriculo tale Cataplasma applicat:

℞. Rad. Ariſtoloch. long. Ireos Florent. Baccar. Lauri, Fol. Rutæ & Menthæ ſiccor. ãã. ʒiij. Caſtor. Myrrhæ ãã. ʒij. Caryophyllor. Hypociſtid. ãã. ʒj.

Cùm melle anthoſato fiat Cataplasma.

ARTICULUS III.
De
TORMINIBUS VENTRIS ET COLICA.

COlica atrociſſimè nonnunquam in humanum corpus ſæviens ac tyrannidem ſuam exercens nomen accepit ἀπὸ τοῦ κολάζειν à torquendo, quòd in eo tormina & cruciatus contingant, hominemque miſellum torqueant adeò interdum, ut præ impatientiâ dolorumque exacerbatione, horumq́ue levandorum causâ manus nonnulli ſibi injecerint, vitamque ademerint. Alii affectum hunc derivant ab inteſtino Colo, tanquam à loco affecto: perindè eſt, modò curatio cita inſtituatur.

Medici aliàs triplicis Colicæ mentionem in monumentis ſuis faciunt, flatulentæ ſcilicet, pituitoſæ ac bilioſæ: quæ à flatibus excitatur Colica, dolorem habet maximè vagum, qui non diu in eodem loco moratur, ſed modò ſurſum, modò deorſum, modò ab uno latere in oppoſitum divagatur, & diſtendendo excruciat: Bilis Colicam inducit cum mordacitatis ſenſu, & plerumque ſitim orisque amaritiem comitem habet. Pituitoſa *Galeno* crudeliſſima audit, maximè quæ à pituitâ vitreâ inteſtinis tenaciter impacta ortum trahit, quæ pali infixi ac inſtrumenti perforantis & terebrantis ſpeciem exhibet, ſcilicet humores hi ſivè qualitate acri mordendo ſivè inflammando agant, dolores immanes excitare valent: flatus verò in cavitate coli inteſtini ſtabulantes, & ab humoribus craſſis atque pituitoſis elevati diſtendendo & divellendo eosdem etiam parere adſolent. Cum

Cùm verò colon pars ſit membranoſa nervisque prædita fieri aliter nequit, quàm ut dolorificus ex ipſius læſione pronaſcatur affectus, citam opem poſtulans, ne morâ interpoſitâ principaliores corporis partes in conſenſum trahantur. Medicamentis itaque anticolicis agendum, quibus & Myrrha adjungenda: hinc *Crato* lib. 1. Conſ. 10. commendat Decoctum Veronicæ, quæ à proprietate Colicis ex flatibus medeatur: coquitur ea in juſculo gallinaceo, & libræ juris decocti additur Vini Malvatici ℔ß. Myrrhæ el. ℥ß. & tanquam Clyſter injicitur.

Idem decoctum etiam ex Vino albo cum ſcrupulo dimidio Myrrhæ exhibet inchoantibus & urgentibus cruciatibus.

Franciſcus Sylvius Pr. Med. lib. 1. c. 14. p. 187. 188. in doloribus inteſtinorum partem affectam quaſi perterebrantibus, & vitreâ pituitâ oriundis, inter alia corrigentia atque temperantia gummata etiam Myrrham collocat, Pilulasque pituitam vitream corrigentes blandèque educentes tales deſcribit:

℞. Gummi Galbani Acetô ſquilliticô præp. ℈ij. Vitrioli Martis ad albedinem igne blandô lentè calcinati, Maſtich. el. ãã. ℈j. Caſtor. opt. Myrrhæ rubr. ãã. gr. xv. Croci or. ℈ß. Trochiſc. Alhandal. ℥j. Reſin. Jalap. Scammon. ãã. ℈j. Ol. Cort. Citr. gutt. vj. Miſc. fiant Pilulæ num. L.

Inaurandæ aut pulvere glycyrrhizæ conſpergendæ: Doſis harum Pilularum tres pluresve poſt cœnam, aut manè vacuo ventriculo exhibendæ.

Extrinſecus quoque abdomini imponitur Emplaſtrum Carminans Ejusdem, quod & Myrrha ingreditur, quô feliciter uſus eſt in flatibus ventris, ac tumoribus hypochondriorum, indèque ortis doloribus diſcutiendis: cap. 20. p. 209. 210.

Infantibus pueriſque torminibus ventris cum pavore in

ſomno, quorum cauſa acidum peccans & lac coagulans eſt, ſequens pulvis acidum deſtruens, lac diſſolvens, ac tormina demulcens, qui & Myrrham amicè continet, egregiè confert:

℞. Lapid. 69. præp. ʒj. Myrrh. el. ℈ß. Ol. deſtillati Aniſi gutt. iij. Miſc.

S. Kinderpulver wider das Reiſſen.

ARTICULUS IV.

De *DIARRHOEA & DYSENTERIA.*

COgnati ſunt affectus, & Dyſenteriam præcedere fluxum ventris utplurimum ſolet: & dyſenteriam quidem generaliter ſumptam Veteres omnibus inteſtinorum læſionibus attribuerunt & quemcunque alvi fluxum cruentum hoc nomine inſigniverunt, uti patet ex *Galeno* lib. 3. de Cauſis Sympt. cap. 2. Uſus tamen obtinuit poſteà, ut ſpecialiter nomen hoc adſignatum fuerit inteſtinorum eroſioni atque exulcerationi, quas comitentur dolores, frequentesq; ac cruentæ alvi dejectiones.

A *Cælio Aureliano* vocatur rheumatiſmus inteſtinorum ulceroſus: *Helmontius* furorem Pylori inſcribit: *Celſo* κατ' ἐξοχὴν Tormina audit.

Notum verò eſt, *Pergamenum* quatuor differentias cruentarum dejectionum proponere; una eſt, quandò ſanguis ſincerus atque purus affatim propter membrum aliquod abſciſſum, aut ſanguinis intermiſſam conſuetam evacuationem, aut aliam ſimilem cauſam per alvum excernitur: altera; cùm liquor aquoſus loturæ carnis recens mactatæ ſimilis in fluxu hepatico dicto, dejicitur: tertia, quandò ſanguis niger excernitur, quæ excretio ſpleneticis ac melancholicis contingere vulgò creditur: ultima dyſenteria eſt, exulceratio nempè inteſtino-

ſtinorum, de quâ nobis ſermo, ubi non purus ſanguis, ſed purulentus, ac flavis, viridibus, albicantibus mucoſisque excrementis mixtus crebrò ejicitur.

Helmontius Tr. qui inſcribitur Pleura furens exulcerationem inteſtinorum impugnat ex hâc ratione, quòd vulnera inteſtinorum non admittant curationem, in teſtem vocans *Divini Senis* Aphoriſ. 18. S. 6. qui ita ſe habet: *Cui perſecta fuerit veſica, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum transverſum, aut tenue quoddam inteſtinum, aut ventriculus, aut jecur, lethale eſt:* ubi inteſtinorum tenuium vulnera pro lethalibus æſtimat: verùm vix opinio hæc amplectenda, cùm ex Practicorum obſervationibus clarum evadat, talia inteſtinorum vulnera ſæpiùs perſanata fuiſſe.

Nonnulli cum *Williſio* ſtatuunt, non omnem dyſenteriam ab exulceratione dependere, ſed dari etiam incruentam, uti talem vocat citatus *Williſius*, ubi quidam reperti, qui ne guttam quidem ſanguinis excreverint, nihilo ſecius tamen ad plures abiiſſe: aſt incruenta ejusmodi vix digna videtur nomine dyſenteriæ.

Ab ejusmodi verò causâ juxtà *Sylvium* producatur dyſenteria, neceſſum eſt, quæ inteſtina exedere ulcusque excitare apta nata eſt: accuſatur indè ab ipſo humor acidus, eosque totô cœlô errare ſcribit Prax. Med. Append. tr. 10. p. 833. qui à ſolâ bile quoquô modô per ſe corruptâ & acriore factâ profluvium hoc cruentum deducunt; poſtquam ſal lixivum bilis acerrimum factum gangrænam quidem tum alibi, tum in tenui inteſtino excitabit, nunquam ulcus; cùm ulcus acidi non lixivi ſit affectus: hinc niſi acidus & quidem acris humor jungatur bili nunquam efficietur ab ipsâ dyſenteriâ, quam ſolus humor valdè acidus & acer ad inteſtinum delatus producet.

Sunt & qui proximam cauſam adſignant ſpiritibus animalibus in convulſivas quaſi ac morbosè auctas excretiones inte-

inteſtina furibundè adigentibus: inquieti verò redduntur ſpiritus hi ab humoribus acribus, bilioſis, ſalſis, acidis, mordacibus ac corroſivis in inteſtinis ſtabulantibus, eorumque cavitatem actu vellicantibus & rodentibus: hinc in curatione omnem adhiberi operam jubent, ut ſpiritus furibundi demulceantur: quô factô omnia quieti reſtitui, crebras dejectiones ceſſare, tormina compeſci, cæteraque ſymptomata huic vitio familiaria tolli exiſtimant.

Cùm verò inter graves, magnos atque periculoſos meritò recenſeatur affectus, tum ob magnitudinem pravæ diſpoſitionis, & magnum à naturali ſtatu factum receſſum, exulcerationem ſcilicet, tum etiam propter malum morem, quem utplurimum annexum gerit, undè & maligna, epidemia atque contagioſa datur, diligentia ſanè vigilis impendenda, ut curatio non differatur, ne tandem cum crebrâ excrementorum dejectione anima ſimul profundatur.

Quâ ratione verò inſtituenda ſit medela, noſtri inſtituti non eſt pluribus disquirere, præſtant id Practici: nobis ſufficit ſcire, ex multis Antidyſentericis Myrrham non poſtrema occupare ſubſellia: quamvis enim inter Authores controvertatur, utrum adſtringat? cum *Dioſcoride* tamen affirmare haud veremur, ob particulas craſſas, quas non levis amarities manifeſtat, undè à dicto Botanographo in alvinis fluxibus cruentâque dejectione laudatur.

Circa adſtringentium uſum tamen probè notandum, ea non primis ſtatim diebus, ſed præterlapſis quinque vel ſex, prægreſſisque neceſſariis evacuationibus, ac dolore ex parte ſedato, eſſe adhibenda.

Hieronymus Mercurialis l. 3. cap. 28. p. 492. ſequenti utitur Mixturâ:

℞. Carnis Cydonior. ℥iij. Pulv. Cochlear. uſtar. Sanguinis Leporis frixi & pulveriſati ā̄ā. ʒij. Myrrhæ, Corallor. rubr. ā̄ā. ʒj. Cum Sir. Myrtino fiat Mixtura.

Pilu-

Pilulis alius talibus uſus eſt:

℞. Caſtor. Myrrhæ ãã. ℨiß. Opii, Aniſi ãã. ℨj. Sem. Hyoſcyami albi ℨß. Apii ℨvj. Miſc. fiant Pilulæ cum Sir. Myrtino.

Vel:

℞. Trochiſc. de Terrâ ſigillatâ, de Myrrhâ, Spod. ãã. ℈ij. Granor. Myrtillor. ℨj. Cum Sirupo Cydoniorum fiant Pilulæ mediocres, quarum doſis ℈iß.

Si Bolo quis delectetur, talem adſumat:

℞. Maſtich. Myrrh. el. Terræ ſigillat. ãã. ℈ß. Laudani Opiati gr. ij. Miſc. fiat Bolus.

Sequentis Pulveris tantùm bis vel ter quotidiè exhibendum, quantum cuſpis cultri capit in Aq. Plantag. Tormentil. vel aliâ appropriatâ.

℞. Terræ ſigillat. Boli Armen. præp. Croci Martis adſtr. ãã. ℨß. Corall. rubr. præpar. Cryſtall. præpar. ãã. ℈j. Miſc.

Externè etiam huic fluxui occurri ſolet; ubi Cataplaſmata, Linimenta atque Unguenta ſuô non deerunt officio, ſi ventri imponantur, quandò validius adſtringere animus eſt: ſequens Catapiaſma non videtur inconveniens.

℞. Rad. Tormentil. Gallar. ãã. ℥j. Boli Armen. ℥ß. Thuris, Maſtich. Myrrhæ el. ãã. ℨij. Sangu. Dracon. Mumiæ ãã. ℨiß. Coquantur in decocto prunorum ſylveſtr. ad conſiſtentiam pultis: applica abdomini.

Sequenti Emplaſtro *Parens* meus b. m. felici ſucceſſu uſus eſt in nimiis diarrhoeis ac dyſenteriis.

℞. Theriacæ Androm. ℥j. Terræ ſigillat. ℥ß. Croci Martis adſtr. Myrrh. el. Extr. Tormentil. ãã. ℨj. Terebinth. ℨiij. Colophon. ℨij. Malax. cum Ol. Maſtich. fiatq; Maſſa pro Emplaſtro. In pueris dimidia ſumitur doſis.

ARTICULUS V.

De

NIMIO DOLORE & FLUXU HÆMORRHOIDUM.

HÆmorrhoides ſecundùm naturam ſe habentes ſalutare exhibent beneficium corpori humano: à multis namque affectibus præſervant, & ad ſanitatem conſervandam haud parum conducunt: contrà, ſi aurea hæc & naturalis fluxio mediocritatis terminos excedat, nimisq; largè contingat, in plurimos morbos corpus præcipitat, iliasq; malorum tunc præ foribus.

Maſculino ſexui fluxum hunc hæmorrhoidalem frequentiſſimum eſſe, experientia docet: an verò & mulieres eundem patiantur, quæſtio inferri poſſet? brevis ut ſimus, affirmando reſpondemus: præter alias, experientiam ſubjungere placet Lic. Scharffii, quam adducit in curioſâ juniperi deſcriptione cap. 17. pag. 242. 243. ſeqq. *Nota nobis fuit mulier, quæ eodem tempore, quô lunare tributum reddebat, & fluxum ſemper hæmorrhoidum unà experiebatur, quod quidem rariſſimum eſt, cùm pleræq; eâ ætate, quâ menſes lunare debitum rite perſolvunt, hæmorrhoides fluentes non ſentiant: denegatô autem menſium fluxu, & in aliis quibusdam naturam per vaſa hæmorrhoidalia, ſanguinem quantitate moleſtum evacuaſſe novimus.*

Fluxus hic nimius ac indè morboſus gravia ſecum vehit ſymptomata: nam eo detenti miſerè vitam non ſolùm trahunt, ſed tandem etiam propter difficultatem curæ ad ipſam mortis portam detruduntur, hinc minimè cunctandum, ſed graviorum malorum ſegeti metuendæ citò falx immittenda, & occaſio præſcindenda, id quod & inter alia Myrrha effectum dabit: imò quid & externè adhibita præſtet *Angelus Sala* monſtrat in Linimento quodam fluentibus nimium hæmorrhoidibus

dibus accommodato. Mirabilis atque mirandus verò Myrrhæ meritò prædicandus effectus & virtus, quam vel ſolô odore poſt ſe relinquit hoc in affectu: de hâc dubitans adeat Anni III. Ephemerid. German. obſervationem CCXXVI. Excellentiſs. Dn. *D. Majoris*, Collegæ noſtri honoratiſſimi: de arbitrariâ hæmorrhoidum per ſolos odores reſinoſos ſuppreſſione; ubi mentionem facit Viri cujusdam Theologi hæmorrhoidali fluxui ad leve etiam corporis exercitium obnoxii, qui à ſolo Myrrhæ ſuffitu naribus percepto præſentem medelam adeptus eſt. Vir hic internè ſemper Sperniolâ Crollii felici ſucceſſu uſus fuit, ſed metuens, ne natura medicamentô adſueta inpoſterum eidem minus auſcultatura ſit, parcius eâdem uti decrevit, & memor, Myrrham inter alia ingredi compoſitionem Sperniolæ, à ſolo, uti dictum, hujus ſuffitu ſubſidium quæſivit, & quidem proſperô ſatis ſucceſſu. Prælaudatus Dn. *D. Major* veroſimile arbitratur, nervos odoratorios oleoſo nidore Myrrhæ & aliarum reſinarum aurâ planè balſamicâ peculiariter refici, undè circa radicem eorum aut baſin cerebri motus ſpirituum efferus in ordinem redigatur, quò minus impetuosè ad partem affectam proruant, &c.

In dolore hæmorrhoidum paregorica, diſſipantia & emollientia locum inveniunt, quibus commodiſſimè Myrrha adjicitur:

℞. Rad. Altheæ ℥ß. Linar. c. toto Mij. Flor. Chamæmeli Rom. Mß. Meliloti, Verbaſci ãã. P. iij. Sem. Lini, Fœnugr. ãã. ʒiij. Thuris, Myrrhæ ãã. ℈iß. Miſc.

S. Species zur Bähung.

Coquantur cum lacte & applicentur.

Vel paretur tale Suffumigium:

℞. Flor. Verbaſci, Linar. ãã. P. ij. Rad. Scrophular. ʒiij. Maſtich. Myrrhæ ãã. ʒß. Miſc.

S. Pulver zum Räuchern.

Zacutus Luſitanus Pharmacop. diſtinct 10. cap. 1. p.m. 580. ad hæmorrhoides dolentes tale deſcribit Unguentum:

℞. Thuris ʒß. Myrrhæ, Croci ãã. ʒiij. Opii ʒj. Coquantur in lactis caprini ℥iv. ad conſumtionem tertiæ partis; adde Mucilag. Pſyllii ʒß. Ol. Roſar. ℥ij. Vitell. Ovi unius. Miſc. fiat Unguentum.

ARTICULUS VI.

De

LUMBRICIS.

NEc microcoſmus ab hoſtibus repentibus tutus ac immunis eſt: vermes dico, qui in omnibus ferè corporis humani partibus reperiuntur: communiſſimè verò omnium hoſpitium ſibi parant in inteſtinis, locô ſanè ſatis accommodô quoad victûs rationem: nam non rarò ipſius etiam chyli ſunt abſumtores. Triplicis verò ſunt generis: quidam enim longi ſunt ac teretes, qui in ſuperioribus tenuibusque inteſtinis locum natalem habent: hi ſunt omnium copioſiſſimi, ita ut ad & in ipſum ventriculum exſpatientur, indèque per œſophagum & os proſiliant: alii lati ſunt, vocanturque Cucurbitini à figurâ quâdam; qualem Parens meus b.m. olim ex ſauciato abdomine militis præſidiarii hîc locorum exeuntem vidit, & ſiccatum adſervavit aliquot ulnas longum; qualem etiam Magnificus noſter *Argonauta* in Hierâ picrâ depictum nobis exhibet: alii denique tenues ſunt & exiles, Aſcarides dicti, ſedem ſuam figentes in inteſtino recto.

Infantes atque pueros frequentius affligunt, rarius adultiores: ſuntque res totô genere p. n. in homine, à quo aliàs exulare deberent. Origo ipſorum à nimiâ ciborum, ac præſertim carnium fructuumque horariorum ingeſtione, undè minus poſſunt fermentari, ac proindè crudiores diutius hærent in tenui inteſtino, paulatimque corrupti vermium genera-

fterationi præbent occaſionem; docente *Sylvio* Pr. Med. Append. tr. 1. cap. 10. pag. 623. Materia hæc ſæpiùs gravium morborum genitrix exiſtit; nam, teſte Eodem, ex crudiorum alimentorum corruptione halitus acres excitantur, qui quaquaverſum propulſi pungunt primò inteſtina mox & ventriculum, quin per œſophagum adſurgentes nares quoque: (undè continuò ferè narium frictio, & in ventre morſus vermium ſuſpicionem movent) ſed halitus iidem per vaſa lactea ad cor usque delata, febrim producunt, atque ad cerebri radices penetrantia ipſasque mordentia epilepſiam & convulſionem pariunt.

Danda itaque opera, ut hoſpites hi peregrini citò proſcribantur, id quod præſtant medicamenta anthelmintica nuncupata, inter quæ præter Mercurium dulcem Myrrha quoque eminet, tanquam juratus lumbricorum hoſtis, ita ut nulla ferè formula apud Practicos reperiatur, quæ non recipiat Myrrham.

Julius Cæſar Claudinus Conſult. 64. Oleum, quô internè utitur ad extirpandam verminoſam progeniem tradit, de quo pueris exhibet ℈j. adultis verò ℈ij. mirificèque prodeſſe ſcribit.

Johannes Crato lib. 1. conſ. 13. talibus hoſpites hos profligat Pilulis.

℞. Aloës Roſatæ ℥j. Myrrh. el. ʒj. Cum Sir. Roſar. fiant Pilulæ mediocres; Doſis ℈iß.

Lazarus Riverius Pr. Med. lib. 5. cap. 9. pag. 162. 163. Pulverem hunc proficuum proclamat:

℞. Rhabarb. Agar. ãã. ʒj. Trochiſc. Alhand. ℈j. Diagrid. ℈ß. Corallinæ, C. C. uſti ãã. ʒß. Myrrhæ, Zedoar. Fl. Tanaceti ãã. ℈j. Salis Abſinth. Tartari ãã. ℈iß. Miſc. fiat Pulvis tenuiſſimus.

Vel:

℞. Sem. Cynæ groſsô modô contuſ. ʒj. Pulv. Hieræ ſimpl.

Galeni ℈ij. Trochiſc. de Myrrhâ, Alhand. ãã. ℈ß. Diagrid. gr. v. Miſc. fiat Pulvis: Doſis ℈iß. ℈ij. vel ʒj.

Quidam ad vermes puerorum ſequentes commendavit Pilulas:

℞. Sem. Sancti, C. C. ãã. ℈j. Farin. Lupinor. Rutæ, Centaur. min. Trochiſc. de Abſinthio, Aloës Soccotr. ãã. ℈ß. Myrrhæ el. gr. v.

Cum Sir. de Abſinthio formentur Pilulæ parvæ.

Pulverem hunc *Parens* meus. p. m. in frequenti habuit uſu:

℞. C. C. uſti & præp. ʒj. Flor. Sulphuris ℈ij. Myrrhæ el. ℈j. Sacchari Canarienſis ℈iv. Miſc. fiat Pulvis, datur vel per ſe lingendo vel in alio vehiculo.

Sequentem Excell. *D. Ettmüllerus* b. m. habet:

℞. Rad. Gentianæ pulveriſat. C.C. ſine aqua aa ℈iß. Myrrhæ el. gr. vj. Miſc. f. Pulvis.

Circa Pulverum vermes enecantium exhibitionem monet *Heurnius* de Peſte, quòd ſatius ſit cum melle mixtos deglutire, quàm in potu ſumere, melius enim ita operari: non ſolùm enim mel peculiari vi vermes necare, ſed & pulveres arctius retinere, illorumque vim augere: fermentare quippè ac ſolvere ſimplicium vires, facereque, ut illæ liberè vinculô communi ſe nectant, ac in facultatem ultra ſimplicium vires ſe efferat compoſitus.

Nauſeabundis pueris ſequentes Rotulæ exhibeantur.

℞. C. C. uſti & præp. Sem. Portulac. Tanaceti, Citri aa. ℈ß. Flor. Sulphuris gr. v. Ol. Zedoar. gut. ij. Sacch. in Aq. Graminis diſſol. q. ſ. f. l. a. Rotulæ.

Externis quoque expulſio tentanda: hinc *Marquardus* Pr. Med. lib. 3. cap. 22. pag. 262. 263. Emplaſtrum, quô umbilicus contegatur, conficit tale:

℞. Pulv. Abſinth. Aloës, Myrrhæ, Lupinor. Cubebar. Colocynthid. aa. ʒj.

Cum

Cum Felle Taurino & Oleo Nucleorum Perſicorum fiat Emplaſtrum.

Vel Pulvis Aloes, Abſinthii & Myrrhæ incorporatus cum felle taurino cum teſtâ nucis juglandis puerorum umbilico imponatur.

Mercurialis Ceratum componit lib. 5. de morbis puerorum cap. 10. p. m. 115.

℞. Myrrhæ, Aloës ãã. ℨj. Pulv. Scordii, Sem. Abſinth. Citr. ãã. ℈ß. Cum Ceræ & Reſinæ q. ſ. fiat Ceratum.

Franciſcus Ranchinus tr. de morb. pueror. S. 2. c. 6. p. 342. inter Externa ſequens commendat.

℞. Aq. Vitæ, in quâ infuſa fuerint Abſinth. Scord. & Tanacet. q. ſ.

Irrigetur totus venter calidè, deindè conſpergatur pulvere Myrrhæ, Aloës & Sem. Santon. ac cum duplici linteolo calido obligetur; deindè laborantes proni decumbant aliquandiu in ventrem.

Caput X.

In Hepatis affectibus facultates Myrrhæ extollit.

Articulus I.

De ICTERO.

Affectus hic ſuo ſe prodit colore, dum univerſum corpus flavedine obtegitur, quæ in albo oculi potiſſimum conſpicua: vocatur etiam morbus regius,

Molliter hic quoniam celſis curetur in aulis.

Tinctura hæc ortum ſuum debet effuſioni bilis per ſumma corporis, ob meatus cyſtici & pori bilarii obſtructionem: tunc

tunc enim in ſanguineam maſſam regurgitat, ac in cutim ubique deponitur.

Helmontius bilem non agnoſcit pro causâ, ſed virus aliquod producit excrementoſum, ſeu ſtercus liquidum & flavum, ſecundæ digeſtionis prolem, ſurſum præter naturam raptum in vaſa & per totum corpus diſperſum.

Videtur quidem levis eſſe affectus, cum citò oriatur, ac utplurimum ſine febri ac ſine magna virium jacturâ, gravis tamen atque periculoſus evadere poteſt, ſi præſtò ſit prava hepatis diatheſis ac inflammatio, aut ſi contingat ob venenum acceptum, morſumque venenatorum animalium, quorum vi ſanguis priſtinam amittens puritatem in citrinum humorem corrumpitur, quo tandem cutis inficitur.

In febribus interdum per modum criſeos apparet, undè bini hi aphoriſmi *Hippocratici* probè à medente obſervandi. S. 4. Aph. 62. & Aph. 64. *Quibus in febribus morbus regius antè ſeptimum diem acciderit, malum*: It. *Quibus in febribus morbus regius ſeptimo vel nono vel undecimo vel decimo quarto ſupervenerit, bonum, niſi dextrum hypochondrium obduruerit.*

Curatio icteritiæ conſiſtit in apertione obſtructionis meatuum bilariorum, humorumque bilioſorum, decente evacuatione: priori ſcopo & Myrrha inſervit: nam ſecundum *Galenum*, hepati omnia amara amica ſunt, undè & hæc in ipſius paſſionibus accepta erit: itaque

℞. Rhabarb. Rhapont. Curcum. ãã. ʒij. Spicæ Indicæ, Capill. Ven. Rad. Chelidon. ãã. ʒj. Croci ℈ij. Rad. Aſari, Myrrhæ ãã. ℈iß. Sacch. ℥ß. Miſc. fiat. Pulvis.

ARTI-

ARTICULUS II.

De

HYDROPE.

A Veteribus ſerum pro hepatis recremento habitum fuit, nec ad corporis conſtitutionem pertinere docuerunt: aſt iniqui hâc in parte fuerunt in bonitatem naturæ, quæ laticem hunc ſuo modo & partibus corporis adſociat, cum functionibus præclaris ſeſe vel in minutiſſimis partibus patefaciat. Eſt itaque ſerum à naturali ſuâ conſtitutione non recedens benignus corporis noſtri humor, uſus multiplices præſtans, nec ab ullâ parte recedens, relicto non prius emolumento, qui tamen non omnes eodem modo corpus reſpiciunt: ſunt enim primarii ac ſecundarii uſus, quos accuratè nobis exhibet Excell. Dn. D. *Schenckius* in enucleatiſſimo de Sero Sanguinis Tractatu.

Quod ſi verò ſerum à ſanguine ſecedat, & extrà cancellos vagetur, gravia indè mala ac infortunia corpori obveniunt: in ventriculo namque chylificationem turbat, inflationes parit, tormina in inteſtinis excitat, dolores colicos atq; iliacos producit: in univerſo corpore exundans, diluvium microcoſmicum minatur, atque Anaſarcam, Hydropemque Aſcitem, quin & Tympanitem procreat: de quibus nunc paucis.

Hydrops nomen eſt generale, & complectitur tres ſpecies, quarum prima audit Anaſarca, quæ univerſum corpus occupat: Aſcites altera eſt, in quo abdomen & pedes intumeſcunt, partes verò ſuperiores gracileſcunt: tertia Tympanites eſt, ſivè Hydrops ſiccus, quandò inſtar tympani abdomen extenditur attolliturque ob præſentiam flatuum: Huc & Cachexia ſpectat, quæ via eſt ad Hydropem. Sunt cognati affectus unam agnoſcentes matrem, ratione præſertim generationis cauſarum.

Veteres ſubjectum hydropicorum affectuum ponentes Hepar accuſarunt, quod principale ipſis audiebat ſanguificationis organon, indè non credentes, ſanguificandi munus lædi poſſe, viſcere hoc ſalvo atque incolumi exiſtente: Verum opinio hæc exploſa jam eſt, heparque viſcus tantum depuratorium ſanguinis æſtimatur, undè & falſum erit, quemcunque hydropem læſo hepate oriri: id quod & ſectiones cadaverum hydrope extinctorum, obſervationesque Medicorum teſtatum faciunt, ſæpius hepar illæſum, nec ullum vitium in eo fuiſſe repertum, ſed mali fontem in lienis, renum, pancreatis, meſenteriique tumore & abſceſſu extitiſſe.

Cauſa proxima Aſcites indubitatò lympha eſt extravaſata atque reſtagnans, ita ut lymphaticorum vaſorum obſtructio effuſioni ſeri in abdominis cavitatem fores adaperiat; dum enim ab humore aliquo viſcido ac glutinoſo occluduntur; ſerum quod aliàs ad chyli receptaculum fertur, retrorſum ire cogitur, ac partes, quas tranſiit in tumorem, attollit, quæ indies hoc modo augentur, donec nimis gravatæ tandem dilacerentur ac rumpantur, & ſic ſerum in cavum ventris facili operâ effunditur.

In Tympanite ſero flatus admixti ſunt, à quibus abdomen atque inteſtina diſtenduntur: generantur autem utplurimum à calore debili, vel ab eodem nimio & torrefaciente in chylum crudum & craſſum ſuas partes agente.

Anaſarca quæ & Leucophlegmatia appellatur, ſuam debet originem pituitoſo humori in habitum corporis integrum effuſo, à viſcerum debilitate producto, ob quam loco boni laudabilisque ſanguinis crudus ejusmodi & pituitoſus generatur, qui cum ſubſtantiæ partium ſufficienter agglutinari nequeat, neceſſariò prava nutritio ſequitur.

Principium hydropis in pedibus utplurimum conſpicitur ob motum humorum quorumvis ſurſum difficilius con-

tingentem, undè etiam noctu non raró diſparere ſolet idem tumor, quandò ſcilicet minor adhuc exiſtit, diſperſo nempè quaquaverſum ſub ipsâ cute ac per corporis habitum ſero, quo interdiu denuò ad partes infimas delabente, ibidemque hærente paulatim excreſcit iterum remiſſus noctu tumor. *Sylvius* Prax. Med. Append. Tr. 6. p. 740.

Contrarium accidit in tumore faciei aquoſo, quæ nocturno tempore intumeſcit, interdiu verò detumeſcit: cauſam modò citatus Sylvius l. allegato adducit hanc: noctu faciem iis intumeſcere, in quorum corpore tum ſerum tum pituita tenuis redundat, quoniam tunc capite pulvinaribus incluſo atque magis calente diſſolvatur quoque magis & foràs ſudoris ſpecie propellatur ſerum prædictum vel pituita.

Quamvis verò ob curationis difficultatem Hydrops Medicorum ſcandalum audiat, atque à veteribus inter affectus incurabiles repoſitus fuerit, minimè tamen ſemper curatu eſt difficilis, modò ſtatim in ipsâ primâ ſuffocetur herbâ, antequam firmas agat radices: ideoque curatio non differenda, ſed principiis obſtandum, & quamprimum veſtigia futuri Hydropis appareant, eò adnitendum Medico, ut hoſtis à primo limine abarceatur: Medicamentis etiam Myrrha adjungenda, quam *Matthiolus* cum Agrimoniâ potandam propinat.

Scribonius Largus Comp. Med. cap. 33. Comp. 134. pag. 78. hanc compoſitionem tradit ad hydropicos & maximè in principio ſublevandos, quorum corpus eſt ſufflatum, quod Græci ὑπόσαρκα vocant.

℞. Vitis alb. P. xx. Cocci gnid. P. iv. Scyllæ Bulbi cocti detractâ exteriore parte P. x. Myrrhæ P. viij. Cymini cyathis tribus, Aniſi cyathis tribus, Vini falerni ſextariis duobus, paſſi ſextario uno. Præter Myrrham omnia contuſa non cribrata macerantur paſſo & vino, nocte & die, poſtridiè colatur liquor, cui Myrrha trita admiſcetur: datur

Cyathus à balneo alternis diebus, ſingulis adjectis cyathis, donec profectus intelligatur. Videatur *Johannes Rhodius* in notis ad hunc locum.

Sequentis Pulveris uſus non videtur negligendus:

℞. Abſinth. Eupator. Soldanel. ãã. ℥ij. Myrrhæ el. ℥j. Spicæ ℥ß. Miſce fiat Pulvis.

Morſuli ad Cachexiam & Hydropem à nonnullis commendantur hi:

℞. Spec. Diacurc. Dialac. ãã. ℈iß. Trochiſc. de Rhabarb. de Abſinth. de Myrrhâ ãã. ℈j. Calami Aromat. Rad. Ireos, Galang. ãã. ℈iß. Sacch. alb. in Aq. Agrimon. diſſol. q. ſ. f. Morſuli: Doſis unus manè jejuno ventriculo.

In tumore pedum œdematoſo Fomentationes optimè proſunt, ut apertis poris cutis ſeroſa liquamina exeant.

Weickardus Theſaur. Pharmaceut. cap. 12. pag. 218. talem parat:

℞. Baccar. Lauri, Thuris, Maſtich. Myrrhæ ãã. ℥ij. Sulphuris ℥j.

Decoquantur in aquâ pluviali, vel vini & aceti partibus æqualibus ad medietatis conſumptionem & colentur: Colatura adplicetur cum linteis mundis vel cum ſpongiis, manè & veſperi antè decubitum.

Ad inflationem pedum circa malleolos hunc fotum adhibet:

℞. Lithargyr. Ceruſs. ãã. ℥ij. Maſtich. Thur. Myrrhæ ãã. ℥j.

Pulveriſentur & ad fundantur Vini optimi ℔ij. Aceti Vini ℔j. Coq. lento igne ad caſum tertiæ partis, poſteà excipiantur linteis duplicatis & loco affecto aliquoties applicentur.

CAPUT

Caput XI.

Myrrhæ uſum in morbis Lienis approbat.

ARTICULUS I.

De SCIRRHO LIENIS.

Lien, quem *Philoſophorum Coryphæus* ſpurium hepar indigitat, etiam ad totius corporis œconomiæ ſalutem ſuum ſymbolum confert, quatenus ſanguinem feculentiorem à corde communicatum ulterius elaborat, depurat ac ita diſponit, ut craſſiores, feculentiores, tartareæ, ſalinæ atque ſeroſiores partes per arterias ad ductum pancreaticum, ad inteſtina vel ad renes deferri queant: Munere hoc quando non ritè ac decenter defungitur lien, corpori incommoda ſatis gravia parit: ut adeò rectè ac ſcitè cum Fiſco comparari queat, *Trajano* interprete, quòd ſicuti hoc creſcente reliqui artus tabem contrahant, ita illò augeſcente, populus in pauperiem redigatur.

Inter varias verò lienis afflictiones atque vitia poſtremum minimè eſt Scirrhus, durus nimirum atque p. n. tumor, renitens ac indolens: An verò ipſa lienis ſubſtantia ſivè parenchyma, an verò ſecundùm poros ac cellulas ſuas patiatur, lis inter Authores exorta eſt. Cùm à Domino Doctore *Schenckio* Jenenſi lien ſpongiæ comparetur, in hâc verò poruli ac foramina plurima reperiantur, ita & in liene ſimiles porulos & cellulas ſtatuere licet, quæ nil aliud ſunt, quàm diſcontinuatæ & circumſtantes ipſius parenchymatis partes, fibroſis & innumeris vaſorum diſperditorum plexibus interſitæ & adjectæ. Pori, foraminula ſivè cellulæ hæ rectè ſtatuuntur ſubjectum

ſcirrhorum, dum enim nutrimentum nimis craſſum ſe iis inſinuat, ſubtilior pars ſubſtantiæ ſe adſociat, & ad nutrimentum ipſius lienis abit: reliquum verò nimis craſſum ab acido peregrino coagulatur, donec membraneæ fibræ rumpantur, & tumor quotidiè augmentum ſumat. Vid. *Highmorus* in disquiſitionibus anatomicis.

Quod ſi etiam in ſplene glandulæ reperiantur, quod *Malpighius* adſtruit, minimæ tamen illæ ſunt, & talem tantumque tumorem excitare non poſſunt.

In cauſam continentem ſi inquiratur, reſpondebit *Platerus* in tractatu de Extuberantiis, omnes ſcirrhoſos tumores à ſucco nutritio ſuam originem trahere: ita enim ille: *Succus nutriens ſingulis corporis partibus nutriendis idoneus, ſicuti ſi moderatus atq; laudabilis eſt, partium ſubſtantiam alendo, eam in ſuâ mediocritate conſervat: ita ſi quantitate vel qualitate peccet, pro humorum ratione nunc generalem aliquam extumeſcentiam, nunc particulares aliquos tumores producit:* Item: *Craſſior ſuccus, quàm carni nutriendæ conveniebat, tumores &c. duriores interdum gignit, qualis & ſcirrhus appellatur à ſucco admodùm craſſo natus, duritiemq; hanc acquirens.* Craſſiorem ejusmodi ſuccum etiam beatiſſimus *Sennertus* adducit cauſæ locô lib. 3. p. 4. c. 6. *Frequenter*, inquiens, *lien, utpotè qui craſſiorem ſanguinem conficit, & eô nutritur, ſcirrhô corripitur.* Poſſunt tamen & alii humores excrementitii unà cum ſucco nutriente indureſcere, quatenus vel ſanguineæ, vel pituitoſæ ſeu mucilaginoſæ particulæ ſimul coagulantur: Coagulatio autem hæc meritò acido cuidam peregrino venit adſcribenda.

Petrus Johannes Faber lib. 3. Univerſ. Sapient. cap. 2. de ſcirrho lienis ſali terreſtri generationem talium tumorum durorum attribuit: ſcribens: *Vis illa coagulativa & lapidifica dependet ex naturâ terreſtri & ſale quodam terreſtri, quæ ineſt excrementis illis, quâ virtute coagulantur ipſa in ſcirrhum, qui indies*

indies magis ac magis accreſcit, niſi medicamentis propriis & ſpecificis ſuccurratur.

In curatione ſtudendum, ut durities illa emolliatur, obſtructio reſeretur, acidumque imbibatur ac corrigatur: id quod præſtant ſalia fixa & lixivioſa: hinc Veteres non ineptè ad chalybeata confugerunt, non quod aperiendi virtute polleant, ſed quatenus ſunt adæquatum objectum ſalium p. n. acidorum activitatis abſorbendo ea.

Alexander Maſſaria Pract. Med. l. 3, c. 17. p. 405. inter lieni conferentia remedia etiam Myrrham refert, hinc in curando ſcirrho tales conficit Trochiſcos,

℞. Squamæ Chalybis, Cort. Rad. Cappar. Fol. Tamariſc. Ceterach. aa. ℥ij. Myrrhæ el. ℥j. Miſc. formentur Trochiſci cum vino, qui ſingulo manè exhibeantur ad drachmam unam.

Rodericus à Fonſeca ad conſumendas lienis ſcorias tartareas & obſtructiones aperiendas ſequentes Pilulas ſecreti loco habendas ſuppeditat Tom. 1. Conſult. 28.

℞. Extr. Aloës cum Aq. Endiv. ℥j. Gum. Ammoniaci in Aceto Scyllitico ſoluti, Myrrhæ præp. aa. ʒj. Maſtich. Spec. Diatr. Sandal. aa. ℈j. Croci ℈ß. Salis Abſinth. ℥j.

Cum Sirupo de Succo Roſarum fiat Maſſa Pilularum: cujus capiat per intervalla æger ℥j. plus minusve.

Topica ad oppugnandos ejusmodi ſcirrhoſos tumores talia ſint, quæ magis partium ſuarum tenuitate attenuant, quàm inſigni caliditate: quia quæ inſigniter calefaciunt, diſſolvendo partes humorum tenuiores ac humidiores, eos qui remanent craſſiores & duriores reddunt: quocirca ea, quæ ſunt inſigni amaritudine prædita optima cenſentur. Videatur *Maſſaria* l. c. p. 406.

Linimentum itaque hoc adhibeatur:

℞. Ol. de Cappar, Amygd. amar. aa. ℥ij. Gum. Ammoniaci

niaci in Aceto Scyllitico diſſoluti, Myrrhæ aa. ℥iſs. Ceræ tantillum. Miſc. f. Linimentum, quô regio lienis illinatur; & poſt inunctionem ſequens Emplaſtrum applicetur:

℞. Galbani ℥j. Gum. Ammon. ℥ij. Myrrhæ rubræ ℥iſs. Tamariſc. Scolopendr. Sem. Aniſi, Cuſcutæ aa. ℥ij.

Gummata acetô diſſolvantur, & cum cerâ ac oleo chamæmel. fiat Ceratum vel Emplaſtrum, ad aperiendas obſtructiones & tumorem emolliendum perutile.

ARTICULUS II.
De
AFFECTU HYPOCHONDRIACO.

INtemperantiam qui omnium morborum ſeminarium, parentem atque nutriculam dicit, à veritatis ſemitâ, meô quidem judiciô, minimè aberrat: teſtis omni exceptione major affectus eſt Hypochondriacus dictus, Medicorum tormentum atque flagellum propter largam diverſorum ſymptomatum ſegetem, indèque medicamentorum varietatem, afflictorumque impatientiam, qui ſemper aliquid, de quo conquerantur, habent. In Arabum ſcholâ audit morbus Mirachialis à vocabulo Mirach, quod Meſenterium eſt, in quo & circa quod hoſpitium ſuum hoſpes hic peregrinus quærere ſolet: vocatur quoque morbus literatorum & ſedentariorum, quòd ex vitâ ſedentariâ frequentius contrahatur.

Subjectum non eſt unum aliquod viſcus, ſed diverſæ variæque partes illud conſtituunt; chylificationi ſcilicet ac ſanguificationi deſtinatæ. Nonnulli mentionem faciunt cavitatis illius, quam *Hippocrates* aph. 54. Sect. 7. proponit, quæq; in ſiniſtro hypochondrio ſub diaphragmate è ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexu oritur, in quâ crebrò ſtabuletur ſaburra ac colluvies vitioſorum humorum atq; flatuum.

Cauſarum numero includuntur humores crudi, pituitoſi, viſcoſi, birioſi, tartarei, non tantùm primis & ſecundis quali-

qualitatibus infeſti, ſed potiſſimum ſecundum δυνάμεις alias moleſtiam inferentes: hinc inſipidi interdum, acidi, nidoroſi, amari, ſalſi, auſteri, porracei, acres & ſeroſi deprehenduntur. Humores hi generantur ex vitio potiſſimum lienis, dum ſuo non ritè præeſt officio, particulasque terreſtriores, feculentiores ac tartareas non debitè ſeparat à maſsâ ſanguineâ: relictæ itaque partes inficiunt, alimoniam pravam ſuggerunt, undè illarum craſis vitiosè immutatur, obſtructionesque in capillaribus venis producuntur.

Helmontiani Anteſignani ſui acorem ſtomachi defendunt extrà ventriculi pomœria exitioſum exiſtentem: hinc ſi ſedem in liene figat, varios, juxtà illos, effectus edit, ſymptomata nimirum multa atque diverſa.

Doctrinæ Sylvianæ addicti ſuccum pancreaticum & bilioſum præternaturaliter ſe habentem culpant, ita ut ad ſplenem delati anſam præbeant variis conſequentibus infortuniis.

Affectus hic & cognitu & curatu difficilis eſt ob συνδρομὴν diverſorum accidentium adeò nonnunquam ſævientium, ut multum negotii Medico faceſſant, nec tamen ad votum tollantur: eſt namque malum contumax atque chronicum, & quandò habitum quaſi acquiſiverit, altasque radices egerit, vix extirpari poteſt, etiamſi optima & probatiſſima quæque adhibeantur remedia. Hinc quamprimùm ſuſpicio occurrat de præſentiâ hoſtis hujus ferocis, ad arma ſtatim properandum, Hannibalque à portis abarcendus: ac in primâ, quod dicitur, herbâ anguis hic ſuffocandus: præter alia verò & eò ſanantis intentio dirigenda, ut viſcerum oppilationes, tantorum malorum genitrices, reſerentur, cui ſcopo obtinendo Myrrha ſeſe præbet officioſiſſimam.

Cumque locus, focus, & natale ſolum, ob peccandi hominum licentiam, & conſuetam, juxtà præſtantiſſimorum Medicorum effatum, in diætâ exorbitantiam, principaliter ventriculus ſit, in quo ſucci iſti vitioſi hoſpitantur, neceſſariò

iſti venient expurgandi, ventriculusque naturali conſtitutioni reddendus: Huc faciunt præ aliis Pilulæ Antihypochondriacæ in Practicorum libris paſſim obviæ; ex quibus ſequentes minimè ſpem medentis eludent:

℞. Aloës ℥ij. Rhabarb. Agarici, āā. ℥iß. Gummi Ammoniaci in Oxymel. Squillit. diſſol. ℈iß. Extr. Abſinth. Myrrhæ el. āā. ℈j. Limat. Martis præparat. ℥j. Diagrid. ℥ß. Cum Sirupo Diaſereos fiat MP. Doſis ℈ij.

Riverius Prax. Medic. lib. 6. cap. 5. pag. 218. tales præſcribit:

℞. Polypod. Querc. ℥ß. Rad. Aſari, Summit. Geniſt. āā. ℥j. Paſſular. Corinth. ℥iij. Cryſtall. Tartar. ℥iß. Flor. Bugloſs. Borrag. āā. Pj.

Coquantur in Aq. Font. q. ſ. de Colaturâ optimè clarificatâ cape ℔ß.

Succi Pomor. redolent. optimè depurati ℥iv.

In quibus infunde Senæ mundatæ ℥j. Turbith, Agarici āā. ℥iij. Macis, Caryophyllor. Cinam. Epithymi aa. ℥j.

Digerantur per quatriduum in MB. poſteà colentur & exprimantur: Colaturæ adde

Extracti Aloës facti in Aquâ Endiviæ & Acetoſ. ℥j. Myrrhæ in Vino ad ignem diſſol. & colatæ ℥ij. Salis Tartari ℥j.

Evaporentur omnia & inſpiſſentur ad lentum ignem, addendo ſub finem, dum ferè evaporata erit materia,

Spec. Diarrhod. Abb. Lætificant. Galeni. Trochiſc. Dialacc. aa. ℈ß.

Reducantur in maſſæ pilularis conſiſtentiam, de quâ capiat æger ℥ß. ſemel in ſeptimanâ, duabus horis antè paſtum.

Eſſentiæ Antihypochondriacæ apud Authores multæ proſtant, quarum compoſitionem etiam Myrrha illuſtrat, ut non opus ſit, nec inſtituti ratio permittat, ut prolixi ſimus in iſtis recenſendis.

Eli-

Elixir Propr. Paracelſi & aliorum, cum & Myrrham recipiat, ſuâ non caret laude.

ARTICULUS III.
De
SCORBUTO.

SCorbutus fœcunda plurimorum malorum mater ac genetrix, an veteribus quoque notus fuerit, diſquirunt Medici: Affirmativa videtur plauſibilis, cum affectus ſit in multis locis endemius, & ubique ferè ſporadicus: ac quamvis non eâdem facie ab antiquis depictus ſit, quâ hodierno tempore ſe exhibet, rudi tamen penicillo delineatum eundem reperimus, præſertim in *Hippocratis*, *Aratei*, *Plinii*, aliorumque ſcriptis.

Ovum hoccè malum pravos excludit pullos: occurrunt quippè tàm varia atque multiplicia phænomena, ut ſi aliquod inuſitatum, nec prius auditum fuerit in corpore humano, ſtatim ſcorbuticum pronuncietur: affligunt etenim immaniter Cephalalgiæ vagæ atque periodicæ: modò torpor & ſomnolentia, modò vigiliæ pertinaces, vertigines, convulſiones, paralyſis, ptyalismi frequentes, gingivarum ulcera, dentium vacillatio & caſus, fœtor oris, pluraque alia moleſtiam pariunt: pectoris regionem occupant aſthmata, difficilis reſpiratio angit, tuſſis pulmones fatigat, cordis tremor ac palpitatio oboritur, lipothymiæ vires exſolvunt: in abdomine dominatur nauſea, vomitus, cardialgia: hypochondria inflantur atque murmurant, dolores colici torquent, diarrhœæ exſugunt, hydropsque inundat: maculæ ac exanthemata in cute erumpunt, ſudores nocturni delasſant.

Subjectum hujus affectus eſt univerſum corpus, nam cauſa materialis, ſcribente *Williſio*, haud in privato quodam loco, aut ſingulari minerâ continetur, ſed per totum cor-

pus & ſingulas ejus partes, tum intus tum extus, diffunditur, ita ut juxta eundem miaſma ſcorbuticum vel in ſanguine, vel in ſucco nervoſo aut ſimul in utroque fundetur: ſcilicet omnes corporis partes ſuos hîc patiuntur manes: Oeconomus corporis cum inteſtinis digeſtionis ac chylificationis muneri non ritè præſunt: Sol microcosmi radiis ſuis, licet ſemper præſtò ſit, corpusque illuminet ac calore ſuo blando foveat, nec principaliter proprio vitio hic eclipſin inducat: aliter tamen fieri nequit, cum malus ſuppeditetur chylus, ut hâc ratione digeſtionis primæ vitium in alterâ vix corrigatur: lien & ventriculus ovum fovent, cor pullum excludit.

Cauſa eſt dyſcraſia ſanguinis, quam inducit colluvies atque ſaburra humorum ſalſorum, ſeroſorum ac tartareorum, peculiariter corruptorum, quæ corruptio accidit, quandò humores crudi in abdomine coacervantur ac retinentur, nec, uti quidem decebat, naturaliter expelluntur: πνευμάτωσις deficit, ſalia fixa & tartarea non ritè ſeparantur, obſtructiones à viſciditate ſuccorum generantur, accedentibusque aliis cruditatibus, tandem pravam διάθεσιν humores acquirunt.

In prædicendo *Williſius* Medicum minimè temerarium & incautum eſſe innuit tr. de Scorbuto, cum plures pro deſperatis habiti convaluerint: quamvis enim hoc morbo detenti interdum ſymptomatibus maximè periculoſis urgeantur, ſi tamen adhuc viſcera mediocriter ſana aut ſaltem non multum vitiata fuerint, de malis iſtis propter meram ſcorbuti labem excitatis, minimè deſperandum: contrà quandò ſymptomata minus terribilia apparent, ſi hypochondriorum atque abdominis contenta dura ac veluti ſcirrhoſa evaſerint, aut ſi pulmones corrumpi cœperint, circa morbi ſanationem nihil ingens aut benignum promittendum.

Curatio reſpicit correctionem dyſcraſiæ ſanguinis, ut ſcilicet nectar hoccè vitale ad debitam κρᾶσιν per remedia conve-

venientia reducatur; hoc ut obtineatur, curandum erit, ut chylificatio in primis viis rectè adminiſtretur, ut materiæ excrementitiæ ſaburra in iis congeſta exterminetur, ut fermenta deperdita ac depravata priſtino ſtatui reddantur, & obſtructi viſcerum pori aperiantur, de quibus fuſius Practici agunt. Medicamentis Antiſcorbuticis etiam Myrrha annumeranda: hinc Avus meus p. m. D. *Scharlachius* plurimos curavit Scorbuticos ſolo hujus Pulveris uſu:

℞. Aloës hepat. puriſſimæ, Croci or. āā. ʒij. Myrrhæ ʒj. Elect. de Succo Roſar. in ſolidâ formâ ℥ß.

Pulveriſata miſceantur: hujus Pulveris ſumitur drachma una manè & veſperi horis duabus ante cœnam, & quidem mixta hauſtu lactis caprini, in quo Naſturtii aquatici Miij. & Acetoſæ minoris in agris naſcentis cum floribus ſimul & radicibus conciſis craſſiuſculè & maceratis per noctem in lactis caprini ℔viij. ac tandem coctis ad duarum ferè abſumptionem & percol. ebibendaque propinetur: ſic brevi exſtirpabuntur ſcorbuti ſeminaria.

Sennertus Med. Pr. l. 3. P. 5. S. 2. c. 6. p. 627. poſtquam ſudoriferorum ac balneorum ſcorbuticis utilium mentionem fecit, ſubjungit *Salomonis Alberti* tr. de Scorbuto Pharmacum ad proliciendum ſudorem exhibendum.

℞. Gentianæ ℈j. Rad. Aſari ʒß. Cinam. ℈j. Piper. Zingib. āā. ℈ß. Myrrhæ ℈j. Croci gr. iij.

Cujus pars una danda in balneum ſe conferenti, altera è balneo exeunti cum ℥iij. ſequentis potiunculæ:

℞. Acetoſel. Becabung. Fumar. Naſturt. aquat. āā. Mß.

Contuſa in mortario marmoreo macerentur in Vini albi ℔j. exprimatur ſuccus.

CAPUT XII.

De viribus Myrrhæ agit in Renum, Ureterum ac Veſicæ affectibus conſpicuis.

ARTICULUS I.

De *CALCULO RENUM.*

QUemadmodum in ſingulis ferè corporis humani partibus vermes reperiuntur, ita nec à calculis eædem immunes ſunt, ut ita meritò commiſeratione digna ſit corporis noſtri conditio, fabrica atque ſtructura: in renibus autem omnium frequentiſſimè deprehenduntur, tantos cruciatus inferentes, ut mortem ſæpiùs afflicti præ vitâ eligant.

In adſignandâ calculorum causâ Veteres partim ad frigus, partim ad calorem intenſiorem renum ac veſicæ recurrunt, exiſtimantes, ab hoc craſſos, viſcidos ac glutinoſos ſuccos attrahi, in illos agere, particulas tenues & ſeroſas abſumére, tandemque reliquas indurare, ac in lapidem commutare; quæ opinio apud recentiores non invenit locum. *Fernelius*, Medicorum Gallicorum non poſtremus, non primas illas qualitates, ſed renum conſtitutionem inſitam arenoſam ac calculoſam in ſcenam producit. *Plateras* & *Unzerus* nimiam renum ſiccitatem cum moderato calore conjunctam accuſant. *Sylvius* Prax. Med. lib. 1. cap. 55. p. 327. ſecum perpendens, in quonam illa concreſcendi, coagulandi & calculos producendi vis & facultas hæreat, in hæc erumpit verba: *Quid ego hîc conjectem in re obſcurâ, quô alios ingenioſos magis ad veritatem latentem eruendam pro virili juvem, aperiam lubens.*

bens. Solvuntur autem calculi omnes, quales ego ſaltem hactenus offendi, in ſalis petræ aut Nitri acidô ſpiritu; undè concludo, à ſpiritu acido, quà tali, non poſſe calculorum expectari coagulationem; ergò ab alio illi ex parte ſaltem ſubcontrario. Quod ſi quis varia conſideret, quæ concretionem naturalium rerum promoveant, reperiet, auſteris eam ineſſe vim, undè ab illis glutinoſitas & tenacitas rerum fluidarum produci ſolet, quibus ſi jungantur terreæ & ſalinæ volatiles partes, aliquid calculis non multum abſimile exſurget. Propendeo itaq; in hanc ſententiam, concreſcere materiam terream & ſalinam volatilem glutinoſæ junctam humoris auſteri ope in calculos: infringitur autem coagulantis auſteri vis ab acido acri, quale in ſpiritu Nitri reperitur. Hæc Sylvius.

Alii coagulationis principium quærunt in ipsâ materiâ lapideſcente: quemadmodum enim in macrocoſmo corallia in fundo maris naſcentia lapideſcunt, ac in locis ſubterraneis fracidô odore adflatis humores illi deprehendantur in ſtirias & ſaxeas nonnunquam columnas accreſcere: ſic in microcoſmo ejusmodi ſucci ſimiliter ſpiritu fracidô ſeu ſemine petrificô gravidi inſunt, qui ſi nanciſcantur ſubjectum coagulari aptum, illis formas lapidum imprimunt: cùmque in tartaro ſeu calculo corporis humani plurimum ſit materiæ ſalſugineæ, meritò etiam in illo ſemen ſeu fermentum petrificum latitare autumant.

In curatione Myrrha ſuam quoque largitur efficaciam: undè Balſamus mirificus calculum comminuens ac diſſolvens proponitur *D. Conrado Johrenio* Med. & Phyſices Prof. Rinthelii tali modô;

℞. Flor. Sulphuris ℥ij. Solve in Spiritu Terebinthinæ ℔j. Ol. Baccar. Juniperi ℥iv. adde Salis Succini volat. Microcoſm. volat. āā. ʒij. Aloës, Myrrhæ, Maſtich. Croci āā. ʒj. Cum Circulato minore fiat Balſamus: Doſis à ℈ß. ad ℈j.

Scribo-

Scribonius Largus Comp. Med. c. 38. Comp. 144. p. m. 82. in dolore renum ſabuloſam urinam excernentium ſequens remedium tradit:

℞. Sem. Apii, Petroſel. Aniſi ãã. P. xvj. Dauci P. iv. Schœnanth. P. vj. Croci P. xxxij. Mellis quod ſatis videbitur: dantur quantum lupinus ex mellis ligulâ & aquæ cyathis iv. Vid. Notas *Rhodii* ad hunc locum.

Pilulæ ad calculum efficaciſſimæ & ſequentes erunt, ſi ℈j. exhibeatur pro neceſſitate repetenda.

℞. Lap. Prunel. Cryſtall. Tartari, Salis Ononid. Bacc. Hederæ terr. Myrrhæ el. ãã. part. æqual.

Cum Terebinth. Venetâ vel Sirupo Flor. Pap. Rheados formentur Pilulæ.

ARTICULUS II.
De
DIABETE.

RArus hic eſt affectus & à Pergameno Sene bis tantùm in praxi ampliſſimâ obſervatus, denotatque vocabulum græcum tranſitum, quòd nimirum potus per urinam cito pede tranſeat. A Veteribus indigitatur hydrops ad matulam, commodè etiam diarrhœa nephritica vocari poſſet: eſt verò Diabetes frequentatus mictus ac copioſus, ob defectum particularum ſulphurearum, & nimiam indè ortam ſanguinis fluiditatem excitatus: adjunctam habet intenſam ſitim, undè & dipſacus appellari ſuevit: adeſt æſtus vehemens, tandemque ſequitur univerſi corporis contabeſcentia.

Veteres cauſæ locô adducũnt intemperiem renum, modò calidam, modò frigidam, alii vim renum attractricem incuſant in exceſſu vel defectu peccantem.

Thomas

Thomas Willis cauſam quærit in ipſo ſanguine, & quidem ejus fuſione, reſolutione ac colliquatione, quam ſucci acidi inducere queant; quod tamen vix admitti poteſt, cùm conſtet, acida non tàm fundere quàm coagulare ſanguinem.

Sylvius vitioſæ conſtitutioni caruncularum renalium profluvium hoc urinæ adſcribit, hinc pro conſtringendâ laxitate, vitioq́; illô emendandò adſtringentia & roborantia commendat.

Malum plerumque eſt lethiferum, & vix aliquam curationem admittit, cujus ratio in eo conſiſtit, ut craſis maſſæ ſanguineæ debita, naturalisque ejusdem conſiſtentia reſtituatur.

Modò laudatus *Sylvius* hanc curandi rationem tradit Pr. Med. append. tr. 5. p. 725. *Quaſi*, inquit, *à ſale volatili eoq́ acri aut forinſecus aſſumto admiſſove, aut quocunq́ demùm modô in corpore noſtro ſecreto ac exiſtente producatur Diabetes, utiq́ curatio ipſius conſiſtet in prædicti ſalis volatilis acrioris contemperatione tum per oleoſa, emulſiones puta hordei, amygd. d. ſem. pap. alb. melon. cucumer. &c. per lac dulce vaccinum, ovillum, caprillum, humanum, aſininum &c. tum per acida, ſed per volatilem ſpiritum contemperata, Spir. ſalis dulc. &c. miſcendo illa cum potu convenienté, juſculis, &c. non cum prædictis emulſionibus aut lacte, cùm ab omni acido concreſcere ſoleant.*

Myrrha hîc ob facultatem ſuam leniter adſtringentem non prætermittenda, ubi tamen *Marquardus* admonet Med. Pract. l. 4. cap. 5. p. 278. ad ſtyptica validiora non eſſe progrediendum, ſi jam adſit hectica conſumtio ac contabeſcentia membrorum: Idem ergò ſequentia Trochiſcorum uſum ſuadet:

℞. Glandium per triduum in Aceto infuſ. part. j. Thuris part. dimid. Myrrh. p. j. Miſc. f. Trochiſci: Doſis ℈iv. cum lacte caprino quotidiè ad ℥iij. cum ℥ß. Sacchari exhibendi.

Pulvis ſequens quotidiè ad ʒj. aſſumi poterit:

℞. Myrrhæ ℥ß. Fruct. Querc. pulveriſat. ℥j. Sem. Plantag. Flor. Balauſt. ãã. ℥ß. Miſc. f. Pulvis.

ARTICULUS III.

De

DYSURIA.

HOc in affectu urina difficulter & doloroſè excernitur, differtque à ſtranguriâ, quòd in hâc lotium guttatim reddatur, in dyſuriâ verò excretio quidem ſuſpenditur, & aliquandò diutius quàm oportet, ſed quandò reddenda eſt, difficultatem, gravitatem atque dolorem æger ſentit, ut ſæpè liberè non profluat, niſi manu veſicæ regionem comprimat.

Vitium hoc ut debitô modô corrigatur, tollenda erit acrimonia lotii ac veſicæ imbecillitas: quarè ſi ab hâc producatur, jubet *Heurnius* ad aphor. Hippocrat. 36. Sect. 6. ſumere Myrrhæ pulveriſatæ ℈ß. cum Sir. Violar. ſæpiùs reiterando.

Externè Myrrha optimè contrita cum Oleo Chamæmelino ſuprà ventrem circa umbilicum optimô cum ſucceſſu ponitur.

CAPUT

Caput XIII.

Myrrham in affectibus uterinis ſalutarem prædicat.

Articulus I.

De SUFFOCATIONE MATRICIS.

UTerum infinitarum ærumnarum cauſam jure *Democritus* judicavit: nam *Aretæo* teſte, morborum plurimorum, malorumque acervum congerit; & juxta *Helmontium* etiam haud raro poſt mortem, quando fœtum expellit, in mulieribus tumultuatur. Ex infinitis iſtis calamitatibus non leviſſimus eſt affectus hyſtericus dictus, ſeu ſuffocatio uteri (melius hypochondriaca) appellata, quâ fœminæ præfocari & quaſi ſtrangulari videntur. Juſtè verò *Galenus* eos reprehendit, qui putant, uterum hinc & illinc in corpore vagari motu locali proprio atque peculiari, cibi alimentum à partibus ſupernis ſuo adſcenſu acquiſiturum: hoc namque figmentum & ratione & αὐτοψία anatomicâ deſtruitur: *Tantum abeſt*, ſcribit, *ut ad ventriculum uterus adſcendat, huncq; prætereundo ad ſeptum transverſum pertingere poſſit.*

Quærenda itaque erit alia præter hunc adſcenſum cauſa, ob quam talia patiatur mulier: ſcilicet rectiſſimè affectus hic refertur à recentioribus emunctioribus ad affectus ſpaſmodicos & convulſivos, ut hâc ratione non ineptè *Paracelſo* Caducus matricis audiat: nam advertitur in eo occupatio nervoſarum, membranoſarum atque fibroſarum uteri partium, inducta à pravis malignisque vaporibus, ex ſemine & ſanguine menſtruo, aliisque excrementitiis humoribus ac ſuccis circa

uterum ſtagnantibus, & partes principales infeſtantibus: hinc & familiare malum eſt viduis virginibusque ætate jam provectioribus ac libidinoſis, inque venerem pronis, ob malam ſeminis corrupti qualitatem, quæ pejora & majora excitare poteſt mala, quàm ſanguis menſtruus corruptus & vitiatus. Vid. Tractatus *Williſii* de affectionibus hyſtericis ac hypochondriacis.

Curatio duplex eſt, una in, altera extra paroxyſmum adornanda: in utrâque Myrrha, quæ inprimis utero dicata eſt, feliciter ſuccurrit, tam intus quàm extus adhibita. Undè jam ab *Hippocrate* in uteri imbecillitate ac ſtrangulatu ſuffitus commendatus ex Caſſiâ, Cinamomô & Myrrhâ, l. 2. de Morb. mulier.

In paroxyſmo convenit Emplaſtrum ſequens:

℞. Galbani, Sagapeni āā. ℥vj. Bdellii ℥ß. Pulv. Matricar. Pulegii, Cotulæ fœtidæ āā. ʒj. Myrrhæ ℈iß. Cum Olei Rutacei q. ſ. fiat Emplaſtrum ſuper alutam extendendum in formâ quadratâ pro utero.

Balſamum polychreſtum Dn. *D. Frommanni*, eſſentiamq; uterinam egregiam Myrrhæ ſocietate claram vide in Tr. de Junip. *L. Scharffii* cap. 21. p. 298.

Allevamentum quoq; ſpondet præfocatæ ſequens Pulvis, ſi ceſſante paroxyſmo exhibeatur:

℞. Pulv. Hyſteric. Auguſt. ℈ß. Trochiſc. de Myrrhâ ℈iß. Miſc. fiat Pulvis pro doſi.

Nec minoris virtutis æſtimandæ Pilulæ quæ ſequuntur pro everrendis vitioſis humoribus.

℞. Spec. hieræ ʒj. Mechoacan. Rhabarb. aa. ʒiß. Turbith. ʒj. Tart. albi ℈iß. Zingib. ℈j. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈ß. Sem. Vitic. Dauci aa. ℈j. Diagrid. præp. gr. xv.

Cum Sir. de Artemiſiâ fiat MP. Doſis ʒß. vel ℈ij. hebdomadatim.

Vel: ℞. Caſtor. Myrrhæ, Aſæ fœtidæ aa. ℈j. Fecul. Bryon. ℈ß. Sem. Rutæ, Croci aa. gr. vij. Cum Sirupo de Artemiſiâ fiant

fiant Pilulæ xij. Doſis 3. vel 4. quas ſi ægra deglutire nequeat, diſſolvantur in Aquâ Artemiſiæ.

Pilulæ *Riverii* ſpecificâ virtute hyſtericis inſultibus convenientes Myrrhâque exaltatæ ita ſe habent.

℞. Aſæ fœtidæ ℈ſs. Caſtor. Myrrhæ, Galbani, Sagapeni ā̄ā. ℈j. Cum Melle Mercuriali f. Maſſa, de quâ capiatur ℈ſs. vel ℈j. frequenter.

D. *Salomon Alberti* in ſuffocatione hypochondriacâ ex ἐμπνευματώσει, præmiſſo laconico, cum ſcobibus ligni guajaci extrà fluxum menſium inſtituto, extersâ & exſiccatâ cute ſuffitum parat pro matrice talem.

℞. Ligni Aloës ℈iſs. Myrrh. ʒij. Rad. Cyperi, Roſmar. Caryophyl. Thur. Maſtich. ā̄ā. ʒj. Galliæ Moſchat. gr. v. f. Pulvis groſſus qui injiciatur prunis: vapor excipiatur per infundibulum.

ARTICULUS II.
De
SUPPRESSIONE MENSIUM.

SAnguis menſtruus ſecundum naturam ſe habens, non propterea ſingulis menſibus excernitur, quod virulentâ ac malignâ quâdam qualitate infectus ſit, uti quidem nonnulli ſomniarunt, ſed quòd abundet in corpore, & totus non poſſit conſumi in partium nutrimentum, donec fœmina imprægnata ſit, & lactationis tempus accedat.

Vulgò florum nomine venit fluxus hic naturalis, nec ineptè: apparet quippè in primo juventæ flore: & quemadmodum arbores flores emittentes non ſteriles, ſed fœcundæ æſtimantur, ſic & fœminæ, quibus menſtrualis purgatio juſto tempore, debitoque modo contingit, utplurimum fœcundæ, & ad generationem prolis aptæ reputantur: deniq; & nomen hoc de bonitate ſanguinis menſtrui teſtimonium exhibere debet: ſcilicet non ſit luridus ac fœtidus, ſed floridus,

dus, floridasque ac benè coloratas reddat mulieres tributum hoc lunare decenter perſolventes: qualis namque ſanguis menſtruus, talis etiam fœminarum ſanitas: cum contrarium eveniat in iis, quæ chloroſi deturpatæ ſunt, menſibus vel non vel vitiosè fluentibus, quod vitium ſuppreſſio vel obſtructio apud Practicos audit; malum, quod alia plura ſecum trahit, niſi maturè ſuccurratur: novum enim non eſt, quòd tandem cachexiam, hydropem, phthiſin, aliasque morbos poſt ſe relinquat.

Contingit verò retentio hæc ob multas cauſas, præcipua tamen & frequentiſſima eſt anguſtia vaſorum, per quæ menſtruatim purpureo liquori tranſeundum: hanc parit obſtructio, quam inducunt humores craſſi, lenti ac viſcidi: ipſa quoque ſanguinis viſciditas haut rarò culpanda, quâ præſente, ſanguis ad fluxionem ineptus redditur. Idem malum etiam à tumoribus uteri vicinarumque partium oboriri poteſt: coaleſcentiam item à carne factam, vel membranam aliquam in utero ſubortam, vel à cicatrice ab ulcere malè curato eandem ſuppreſſionem produci poſſe, obſervationes Practicorum commonſtrant.

Curatio non procraſtinanda, utut hiſtoriæ teſtatum faciant, quasdam per plures annos obſtructionem perpeſſas fuiſſe citrà gravem noxam, & absque remediorum adhibitione, attamen tandem non lunæ ſed naturæ tributum perſolvere coactæ ſunt. Uſurpanda autem talia ſunt, quæ ſanguini juſtam naturalemque conſiſtentiam conciliare, turgeſcentiam ſedare, & obſtructiones reſerare valent. Myrrha hæc promittit, ideoque non negligendus ipſius uſus, eſt enim præſtantiſſimum emmenagogum, ac ſpecialiter hîc prodeſt, quæ attenuando atque incidendo ſanguini fluxum naturalem & ordinarium optatò reſtituit, vaſorumque oſcula aperit.

Quandò itaque ab humoribus lentis ac pituitoſis obſtru-

ſtructio dependet, præmiſſis præmittendis, Vinum deco-ctionis Myrrhæ & Baccarum Lauri utiliter propinatur.

Hieronymus Pulverinus Trochiſcos de Myrrha exhibet ad ʒj. Cum ℥iij. Vini albi odoriferi vel Aquâ capillorum veneris.

Johannes Heurnius ad Hipp. Aphoriſmum 36. Sect. 5. ſequentibus Pilulis reſerationem promovet, ſi x. vel xij. matutinis continuis antè ſolitum menſtruæ purgationis tempus exhibeantur.

℞. Aloës ℥j. Myrrhæ, Gentianæ, Ariſtoloch. Dictamni, Croci aa. ℈iß. Rubiæ Tinct. Mithridat. aa. ʒj
Cum Sirupo de Artemiſiâ fiat Maſſa.

Johannes Baptiſta Montanus Conſ. 307. & 308. efficaces haſce æſtimat:

℞. Myrrhæ, Croci, Aloës aa. ʒj.

Pulveriſentur omnia per ſe, deindè miſceantur: poſt adſpergantur cum Succo Majoranæ: permittantur exſiccari, & ſic iteretur ſexies, poſteà cum Sirupo de Abſinthio fiat Magdaleon: Ex ʒj. formentur Pilulæ novem ſumendæ tribus horis antè prandium bis in ſeptimanâ.

Georgius Horſtius alias ſcopo huic admodum faventes ſuggerit lib. 5. de morbis mulier. Epiſt. 3. obſ. 4.

Pilulæ *Montagnanæ* non inter poſtremas reponendæ, quæ ita conficiuntur:

℞. Trochiſcorum de Myrrhâ ʒiß. Sem. Petroſel. Caſtor. Cinam. aa. ℈j. Moſch. gr. x. Cum Succo Apii fiant Pilulæ xxij. deauratæ: Doſis duæ manè vel ſub ingreſſum lecti per aliquot dies.

Sylvius Prax. Med. l. 3. c. 3. S. 75. ad humorum tenacitatem ac viſciditatem incidendam aromatica, ſivè amara ſint, ſivè minus, ejusmodi Pilulis utitur.

℞. Gum. Sagapeni cum Aceto ppt. ℈iß. Chalybis ppt. Succini albi aa. ℈j. Myrrhæ rubr. Caſtor. opt. aa. gr. xv.

Croci

Croci ℈ß. Borrac. Venet. Ol. Caryophyll. gut. vj.
Miſc. fiant Pilulæ num. XL. deaurandæ.

Hippocrates Salanus, Illuſtris *Rolfincius* lib. 4. Conſult. 3. pag. 422. pulverem habet ſanguinem egregiè attenuantem & oſcula vaſorum aperientem, nec nimis exſiccantem, (vehementer enim exſiccantia meritò vitanda.)

℞. Borrac. Venet. ʒj. Croci, Myrrhæ, aa. ℈j. Fol. Diptamni Cret. q. v. Miſc. fiat Pulvis minutiſſimus: Doſis ℈j. in Vino Malvatico exhibenda antè ingreſſum in balneum.

Riverius Prax. Med. lib. 9. cap. 2. p. 279. Tincturam proponit uſu proprio admodum proficuam.

R. Theriacæ ℥v. Myrrh. rubr. Alex. ℥iiß. Cinam. el. Croci or. aa. ʒß. Camphor. ʒj.

Affunde optimum Vini ſpiritum ad trium digitorum eminentiam, & in leni calore Tincturam extrahe, cui per inclinationem effuſæ adde Spiritus Tartari ſextam partem: Doſis cochlear unum cum Vino aut Aquâ quâdam appropriatâ.

Tabernæmontanus lib. 3. Herb. P. 2. fol. 10. tale decoctum ad ciendos menſes commendat.

℞. Baccar. Junip. Mj. Rad. Rubiæ Tinct. Cinam. Myrrh. aa. ℥ß. Coq. in ſ. q. Aq. Artemiſ. ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ adde Borracis Venet. ʒij. Miſc. bibatur hauſtus calidè matutinis ac veſpertinis horis.

Interna præſidia Externa excipiunt; cum & his ritè adminiſtratis malo obviam eatur: inprimis ſuffimenta hîc in uſum vocari ſolent jam Hippocraticâ authoritate ſtabilita Aphor. 28. Sect. 5. Ubi *ſuffitus aromatum muliebria educere ſcribit ſenex divinus*: & rectè quidem: vaſorum enim extrema conniventia adaperiunt, humores craſſos incidunt, infarctusq; expediunt: inter hæc Myrrha primas optimo jure tenet: ergò

℞. Sabinæ Mß. Myrrhæ ʒij. Miſc. Carbonibus injice, ut fumus per infundibulum utero excipiatur.

Trochiſcis ſequentibus idem promovebitur:

℞. Pulv. Majoran. Nigellæ, Pyrethri, Piper. Zingib. Cynam.

Myrrh.

Myrrhæ, Sabinæ aa. ℥j. Cum Terebinthinâ fiant Trochiſci inſtar Baccarum Lauri.

Peſſaria encomiô ſuô non carent, ſi applicentur, ubi licitum: in puellis enim atque virginibus locum non inveniunt. Hinc

Johannes Marquardus Med. Pr. lib. 4. c. 12. p. 299. provocationem menſium ſequentibus Peſſariis inſtituit:

℞. Pulv. Staphid. agr. Nigell. Rutæ, Pyrethri, Piper. Naſturt. Euphorb. Myrrhæ, Aloës, Caſtor. Aſari, Croci, Rad. Dictamni āā. ℥j. Baccar. Lauri num. x. Aſæ fœtidæ ℈ij.

Hæc omnia incorporentur cum Terebinthinâ, fiantque Peſſaria ſivè Suppoſitoria ad longitudinem medii digiti, craſſitudine digiti unius: inter incorporandum ad medium longitudinis involvatur filum, cujus extremitas maneat & excedat ad palmam unam ad extrahendum.

Felix Platerus Obſerv. lib. 1. p. 21. tali utitur:

℞. Rad. Aſari, Agarici āā. ℥ij. Myrrhæ, Fol. Rutæ ſiccæ, Majoranæ āā. ℥j. Sem. Pæon. ℥ß. Galliæ Moſchat. ℈ij.

Contundantur & excipiantur Melle anthoſato, addendo parum Fellis Porci ad ℥j. fiant Peſſaria.

Alexander Maſſaria lib. 4. c. 2. p. 510. Suffitus & Peſſaria itidem proponit, quæ videantur.

ARTICULUS III.
De
FLUORE ALBO MULIERUM.

FOedum hocce malum, quô fœminæ viris haud acceptæ redduntur, ac ſterilitas crebrò indè inducitur, varias ſortitum eſt appellationes, quas tamen omnes recensêre inſtituti noſtri ratio non permittit: haud tamen incongruè indigitatur Rheumatiſmus matricis: fluxus hic totô genere præter naturam eſt, cùm non niſi ſanguis per uterum ſingulis men-

menſibus naturaliter fluere debeat: in hoc verò excrementitii humores modò albô, modò citrinô aut pallidô, modò ſub viridi colore tincti apparent, adeòque interdum acres, ut pudendum muliebre erodant atque exulcerent: interdum nullô odore ſunt moleſti, nonnunquam verò graveolentiâ ſuâ ſatis abominabiles. Morbus hic non ſolùm vetulas, ſed & juvenculas virgines atque puellas ſæpiùs obſidet: hinc *Fernelius* puellæ mentionem facit octo annos natæ, profluvium hoc expertæ.

In denominando ſubjecto Authores diſſident: in eo tamen plerique conveniunt, quod utplurimum ab univerſo corpore materia iſta excrementitia proveniat, undè & à *Galeno* totius corporis recrementum appellatur: qui caput ſolùm accuſant tanquam pituitæ fontem, uti volunt, falſi ſunt, falsâ hypotheſi obcœcati: alii viſcera principaliora alimentorum digeſtioni atque depurationi dicata inſontia non habent: nonnulli uterum ſubjecti veri vices tenere adſerunt. Ubi hoc notandum, quòd hic vix abſolutè immunis ſit habendus, ita ut nihil conferat ad fluoris hujus proventum: hoc tamen non admittendum, quod ſolus uterus ſpecialiter ſic dictum album fluxum producat: ut ita meritò diſtinctio valeat inter profluvium muliebre & uterinum.

Materia verò iſta vitioſa alba hæret in maſsâ ſanguineâ ex quâ & cum quâ beneficiô circulationis circumfertur, donec tandem robore expultricis facultatis, quæ ſanguini ineſt, expellatur per vaſa matricis, & quidem arterias cervicis uteri.

Franciſcus Sylvius accuratius inveſtigaturus fluoris albi cauſam, quæri ac inveniri eandem ſcribit Pr. Med. lib. 3. p. 516. in fermento uteri vitioſo diverſo, & magis vel minus auſterô vel acri aliterve affectô, ſubindè in ſanguine ad uterum accedente, ac propter affectus alios præcedentes comitesque multum ſæpè diverſo, adeòque magis aut minus viſcoſô ac pituito-

tuitoſô vel ſalsô & ſeroſô, vel quovis modô aliô malè affectô.

Hermetici principium quoddam ſalinum producunt, quod per totam corporis lithurgiam ſparſum, integritatem ejus bonamque conſtitutionem ſervat, quamdiu ſulphuris dulcedine & nectareâ Mercurii irrigatione contemperatum proportionales confœderationis ſervat leges: quamprimum verò divortium facit ab his, & hinc indè corpus peragrat, tandem & ad ipſius uteri penetralia defertur.

Malum hoc ſi moderationis limites non excedat, nec gravia quædam ſymptomata ſecum trahat, ſæpè citra aliquod inſigne incommodum fluxum hunc miſellæ ferunt: ſuccurrendum tamen eſt ad evitandum ſterilitatis vitium. Gravidis abortum aliquandò uterique procidentiam cauſatur. Quandò remedia cuncta reſpuit, ac tota ſanguinis maſſa ejusmodi muco ſcatet, in alios periculoſos affectus mulieres præcipitat, uti atrophiam, cachexiam, hydropem. Compeſcendus itaque erit fluxus hic, ne radices agat. Curatio verò minimè ab adſtringentibus & exſiccantibus auſpicanda, quod vulgò mulierculæ cum obſtetricibus facere ſueverunt, nam hôc modô graviorum periculorum anſa ſuppeditatur: humores excrementitii reprimuntur, intusque retinentur, poſteàque aliis partibus labem aliquam affricant. Ergò methodicè magis univerſalis præmittitur evacuatio, poſteà viſcerum atoniæ ſuccurritur, ſanguinique debita κράσις reparatur, ac tandem uteri mundificatio, corroboratio & exſiccatio inſtituitur per moderatè adſtringentia. Ultimo huic ſcopo & Myrrha noſtra ſatisfacit, utero aliàs gratiſſima medicina. Sequentes Mixturæ itaq; ſi adhibeantur, ſpem medentis & patientis, DEO benedicente, non eludent.

℞. Conſ. Roſar. vet. Rad. Symphyti aa. ℥j. Condit. Rad. Acori ʒij. Corallor. r. præp. Raſur. Eboris, Terræ ſigillatæ aa. ℈iß. Myrrhæ el. ℈j. Cum Sirupo de Cort. Citri f. Mixtura.

Vel:

℞. Conſ. Roſar. antiq. ℥j. Abſinth. ℥ß. Condit. Carnis Cydon. Cort. Citr. ana. ʒij. Spec. Aromat. Roſat. Corallor. r. præp. Myrrhæ el. aa. ℈ißß. Cum Sirupo de Roſis ſiccis f. Opiata.

Rotulæ ad fluorem album uſu probatæ & aliquando mihi ab Excellentiſſimo *Jonſtono*, Medico & Polyhiſtore eximio olim communicatæ ita conficiuntur.

℞. Fæculæ Bryoniæ ʒj. Sem. Papav. alb. ʒij. Myrrhæ ʒß. Cum Saccharo, in Aq. Ceraſor. nigror. ſol. fiant Rotulæ.

Topica ex modicè adſtringentibus ac ſiccantibus concinnata curationem ſimiliter promovebunt, quæ tamen non in uſum trahenda, donec uterus probè ſit deterſus, alioquin impuritates in eo retinentur, quæ retrocedentes aliis malis anſam poſteà præbent: teſte *Riverio*, aliisque. Deterſione factâ uterus exſiccandus & roborandus, ubi ſuffitus commodi putantur: injiciantur ergò carbonibus ſequentes Trochiſci, fumusq; ſinu excipiatur muliebri, cruribus optimè tectis:

℞. Ligni Aloês, Ladani, Styrac. Calam. aa. ℈ij. Gum. Arabici diſſoluti in Vino rubello: Myrrhæ diſſol. aa. quantum placet. F. Trochiſci.

ARTICULUS IV.

De *STERILITATE MULIERUM.*

Ατοvία ſivè Ατεκvία hæc nil eſt aliud, quàm concipiendi ac generandi in mulieribus impotentia, quatuorque modis contingere ſolet, juxta *Riverium* Prax. Med. l. 9. cap. 15. 334. 1. Si nempè fœminæ virile ſemen convenienter non recipiant. 2. Si illud non retineant jam receptum. 3. Si retentum non foveant & conſervent: ac 4. de-

4. denique ſi non nutriant dictum ſemen ad formationem embryonis. Receptionem juxta eundem impediunt genitalium partium anguſtia ob ætatem juvenculam, uteri conſtitutionem pituitoſiorem, obſtructionem vel adſtrictionem muliebrium. Retentio impeditur, ſi uterus ſcateat humiditatibus excrementitiis, quod accidit in fluore albo. Semen debitô modô non fovetur & conſervatur, ſi uterus laboret quâcunque intemperie, vel adſit diſpoſitio quædam ſpecialis, ob quam ſemen potiùs corrumpatur quàm perficiatur: hinc dantur pharmaca, quæ virtute ſuâ ſpecificâ ſterilitatem inducere creduntur, quò & ſpectant veneficia, & incantationes: denique non nutritur ſemen, ſi adſit defectus ſanguinis huic negotio à naturâ deſtinati. Omnia hæc antiquitatis ſapiunt dogmata: modernorum alia eſt de conceptione mens & opinio, ducem ſequentium & anteſignanum acutiſſimum *Harvejum*, hic etenim primus fuit, qui à priſcorum ſententiâ ſeceſſit, quem poſtmodùm alii ſecuti ſunt in hunc usque diem, ſtatuentes commiſtionem ſeminum non fieri, cùm ſeminis locô fœminæ ovula foveant, & genitura viri eadem fœcundet, ſpirituosô quodam emiſsô contagiô: ac certum eſt, quæ hactenus de ovario ab Anatomicis prolata extant, non eſſe à veritate aliena, cùm & rationibus & ſenſibus ipſis externis, quibus ſanè fides ſimpliciter non deneganda, illorum exiſtentia comprobetur.

Fruſtrabitur itaque lædeturque conceptio, ſi miaſma hoc ſpirituoſum in virili ſemine contentum ova muliebria ritè ac ſufficienter non attrahant atque imbibant: ſi in ovario debitè ova non efformentur, nec decenter per loca convenientia ſivè tubas Fallopianas ſeu oviductus non transmittantur, ad humanæ ſationis officinam.

Dicta verò hæc impedimenta à diverſis cauſis obvenire queunt, de quibus fuſius apud Practicos legere eſt: noſtrum eſt breviter, quid hìc Myrrha valeat, commemorare: ſcilicet cùm frequenter ſterilitas oriatur à peculiaribus uteri morbis,

omni ope adnitendum, ut tales eliminentur, ubi & evacuantia humores vitioſos, & alterantia ſanguinis, uteri, aliarumq; partium dyſcraſiam in auxilium vocanda veniunt.

Externa hîc non parum præbent ſolatii: reſpiciendum tamen ſemper ad cauſam, quæ ſi fortior fuerit, qualis frigida & humida intemperies, ad validiora quoque progreſſus faciendus adſtringentia ac exſiccantia: hinc commendantur thermæ ſulphureæ, bituminoſæ, nitroſæ, aluminoſæ, quarum vices ſupplent Fomenta & Suffumigia ex Thure, Maſtiche, Myrrhâ, Junipero &c. ſinu muliebri excepta. Si enim hæc ſecundum effatum duorum Medicinæ Antiſtitum muliebria ducere queunt, dubium non eſt, quin uterum quoque alterent, illius intemperiem corrigant, fœcunditatemque adjuvent.

Rolfincius lib. 9. Conſ. 2. talem Suffitum inſtituit:

℞. Reſinæ Benzoës ℥ß. Ladani de Barbâ ʒiij. Thuris, Myrhæ āā. ʒij. Juniperi ʒiij. Contuſa dentur ad Scatulam.

Peſſum quoque calefacientem, exſiccantem ac adſtringentem ſuppeditat:

℞. Ariſtoloch. rot. ℈ij. Caſtor. Myrrhæ, Maſtich. āā. ʒj. Galbani ʒiij. Galicum Glandium, Nuc. Cupreſ. āā. ʒij. Theriacæ ʒj. Succi Prunor. ſylveſtr. q. ſ.

Miſc. fiat Peſſus ſindone involutus, cui filum appendatur, & Oleo Artemiſiæ inunctus intrudatur vulvæ, noctuque retineatur.

Marquardus Med. Pract. lib. 4. cap. 15. pag. 307. in ſterilitate propter pinguedinem atque humiditatem exortâ peſſarium præſcribit tale:

℞. Caſtor. Styrac. liquid. Myrrhæ, Galbani, Calaminth. Piper. Opopan. aa. ℥ß. Moſch. Ambr. āā. gr. ij. Incorporentur ſimul perfectiſſimè, fiat Magdaleon, & ex hoc Peſſaria, quorum unum mulier in cervice matricis teneat à meridie uſque ad veſperam.

Alexan-

Alexander Maſſaria Pract. Med. l. 4. c. 6. p. m. 558. ſuffumigium dupliciter parari monſtrat: uno modo pluribus & aquâ decoctis ſimplicibus medicamentis, cui deindè decocto adhuc calenti mulier ita ſe accommodet, ut illius evaporationem in uterum poſſit accipere: altero modo, ſi hæc ipſa medicamenta, ſed inprimis aromata calidis cineribus impoſita congruo inſtrumento alterâ ex parte excipiendo longiore, alterâ immittendo anguſtiore, v. gr.

℞. Artemiſ. Matricar. aa. ℥j. Myrrhæ, Benz. Styrac. Calam. ãã. ℥ß. Ligni Aloës ℈j. Moſch. ambr. ãã. ℈ß. Miſc. Contundantur omnia & f. Pulvis: vel cum Oleo Nard. f. Trochiſci aut Paſtilli.

ARTICULUS V.

De

MOLA ET FOETU MORTUO.

MOla nihil aliud eſt quàm rudis quædam ac indigeſta moles utero admodum moleſta: oriturque quandò pro genuino ac verò fœtu informe quid generatur, ob virtutis plaſticæ errorem in ſemine deliteſcentem; ut hâc ratione molæ in virginibus & viduis genitæ verarum molarum nomine non veniant, ſed tantum ſint informes maſſæ, rudesque ſanguinis concretiones: ſanguis enim menſtruus per ſe non poteſt producere veram molam, cum non in hoc ſed in ſemine tantum facultas formatrix reſideat.

Virtutem hanc plaſticam ſeu formatricem in errorem ducunt, quandò hæc per ſe debilis ob ſemen exiguum, non benè conſtitutum, à ſanguinis copiâ obruitur, ut rudimenta quidem quædam efformet, totam verò fœtus ſtructuram atque fabricam perficere non valeat: accedit ex cauſis mediatis,

tis, uteri naturalis imbecillitas, intemperies humida ac frigida, & alia opus hoc genitale interturbantia.

Cum malum periculo non vacet, ſed univerſum fœminæ corpus in morboſum ſtatum præcipitare poſſit, quatenus menſtrua retinentur, ac interdum quoque fœtui vero juncta inſidias ſtruit, ac commeatum ipſi præcludit, acceleranda omninò hoſpitis hujus peregrini atque infeſti expulſio, ubi Myrrha præ aliis ſeſe exhibet oppugnantem.

Petrus Foreſtus Schol. Obſerv. 63. l. 28. de Morbis Mulier. ſequentem Confectionem commendat, quâ mulierem liberavit à molá, quam annuo ſpatio geſtaverat, exhibendo manè & veſperi antè cibum ℥j. cum Aquâ Sabinæ vel Vino Rhenano.

℞. Aſæ fœtidæ ℈iß. Sem. Rutæ, Caſſiæ Lign. Raſuræ Lapid. Dactylor. Borracis ãã. ℥iß. Croci ℈iß. Myrrhæ, Theriacæ Diateſſar. ãã. ℥j. Miſc.

Rodericus à Caſtro lib. 3. de Morb. Mul. c. 7. ordinat Trochiſcos ad abigendam molam ſequentes.

℞. Cinam. Myrrhæ aa. ℈iiß. Fol. Sicc. Rutæ, Sabinæ, Puleg. Calaminth. Gummi Sagapen. Opopan. aa. ℥j. Granor. Junip. Cardamom. Mentaſtr. aa. ℈iß. Miſc. fiant Trochiſci, quorum detur pondus ℥ij. cum decocto Sabinæ aut alio accommodo.

Johannes Petrus Lotichius lib. 5. obſ. 16. Pilulas format pro duabus vicibus hoc modo:

℞. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈j. Sabin. Borrac. aa. ℈ß. Fellis Bovis ℥ß. Ol. Succin. gut. iv. Croci gr. v. Cum Succo Sabinæ fiant Pilulæ xiv.

Franciſcus Joël Pr. Med. l. 8. S. 3. pag. 484. talibus utitur, quarum doſis manè ac veſperi ℥j.

℞. Nigellæ, Ariſtol. long. Rad. Dictamni, Sem. Thlaſpios Baccar. Sabinæ, Fol. Sabinæ, aa. ℥j. Sem. Rutæ, Rubiæ Tinct. Gummi Serapin. Ammoniaci, Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈iß.

His

His omnibus pulveriſatis cum Succo Radiculæ culinariæ (Meerrettich) fiant Pilulæ in calido mortario.

D. *Sennertus* de Morb. Mul. lib.4. P. 2. S. 4. c. 9. p. m. 343. Peſſarium uſurpat hoc:

℞. Trochiſcorum de Myrrhâ, Galbani, Opopan. in Vino diſſol. aa. ʒij. Rad. Cyclam. ʒj. Helleb. albi ℈iß. Cum Succo Rutæ fiat Peſſus.

Sæpè quoque extinguitur fœtus in utero, & quidem variis de cauſis, quas Practici proponunt: hic quam primum expellendus eſt, aliàs matri præſentiſſimum exitium affert.

Riverius Prax. Medic. lib.9. cap.19. pag. 356. ad educendum fœtum mortuum internè uſum ſequentis Pulveris extollit:

℞. Dictamni Cret. Sabin. Borrac. aa. ʒj. Myrrhæ, Rad. Aſari, Cinam. Croci aa. ʒj. Miſc. f. Pulvis: Doſis ʒj. cum Aquâ Sabinæ vel alio appropriato vehiculo.

Franciſcus Valeriola lib.1. Obſ.1. Pulverem tradit partum facilitantem & fœtum mortuum ejicientem.

℞. Cinam. el. Myrrhæ aa. ℈iß. Ariſtoloch. long. ʒj. Pulv. Diambr. Diamarg. Frig. aa. ℈iß. f. Pulvis: cujus detur ʒj. vel ℈iv. ex aquâ decoctionis Hyſſopi & Phaſeolorum.

Felix Platerus lib.1. Obſ. Pilularum harum uſu menſium fluxum promovit, undè poſteà fœtus mortuus excluſus fuit.

℞. Myrrhæ el. ʒj. Sem. Nigel. Lupin. Rad. Rubiæ Tinct. ãã. ℈iß. Croci, Aloës, Borrac. aa. ℈j. Cum Sirupo Artemiſiæ fiat Maſſa. Doſis ℈iß.

Auguſtinus Thonnerus Obſ. 1. de fœtu excludendo Pulvere utitur, quo ſolo mulier quædam ſarcinâ hâc liberata fuit.

℞. Trochiſc. de Myrrhâ ℈iß. Borrac. gr. xv. Miſce fiat Pulvis exhibendus cum Aq. Artemiſ. ℥ij. Puleg. ℥ß.

Parens meus b. m. ita procedit:

℞. Trochiſc. de Myrrhâ, Pulv. Teſticul. Equin. præparat. aa. ℈j. Miſc.

Vel. ℞. Pulv. Teſticul. Equinor. ppt. ℈j. Borrac. Trochiſc. de Myrrhâ, aa. ℈ß. Miſc. f. Pulvis in Aq. Pulegii & Verbenæ exhibendus.

Extrinſecus *Gregorius Horſtius* lib. 5. obſ. 37. Cataplasma ex decoct. Colocynth. Succo Rutæ & Myrrhâ cum Farinâ Hordei factum umbilico imponit.

Zacutus Luſitanus lib. 2. prax. admir. obſ. 162. hoc Unguento uſus eſt in muliere, cui violentâ mariti manu ſuper umbilicum ictus illatus fuit, unde fœtus demortuus.

℞. Medull. Colocynth. Succi Colocynth. virid. aa. ℥j. Succi Rutæ ℥iß. Euphorb. ℥ij. Unguent. Arthanit. ℥iij. Myrrhat. ʒvj. Ol. de Caſtor. Rutac. ãã. ℥j. Coquantur ad Succorum conſumptionem: fiatque Unguentum ventri & perinæo applicandum.

Franciſcus Joël lib. 8. pract. Sect. 4. pag. 494. in fœtu extincto extrahendo Trochiſcos parat pro ſuffitu tales.

℞. Vernationem Serpentis num. j. Myrrhæ, Caſtor. ãã. ʒj. Rub. Tinct. Stercor. Columb. ãã. ℈ij.

Contuſis omnibus cum felle taurino q. ſ. redigantur in Trochiſcos & Carbonibus ignitis injiciantur.

Riverius l. c. Peſſarium in vulvam immittit ſequens.

℞. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos, Helleb. nigr. Colocynth. Myrrhæ ãã. ʒj. Galbani Opopan. ãã. ℈iß. Cum Felle Bovis f. Peſſarium.

ARTI-

ARTICULUS VI.

De

SECUNDINARUM ET LOCHIORUM RETENTIONE.

QUid Secundinæ ſint Anatomicis liquet: Hæ naturaliter excluſo fœtu excerni debent: non rarò verò contingit, ut commorentur aut planè ſubſiſtant, puerperæque exitium minentur, dum ſuo halitu diaphragma, cor, ventriculum ac cerebrum inficiunt, pernitioſaque ſymptomata, uti ſtrangulationem uteri, difficultatem reſpirandi, animique deliquia inferunt.

Accidit verò Retentio potiſſimum ob nimiam tunicarum denſitatem atque craſſitiem, propter quam uteri parietibus ſimiliter ſecundinæ adhærent: item ob harum intumeſcentiam, virium ob partum difficilem atque laborioſum proſtrationem, aut orificii uteri clauſuram.

Curatio non differenda, ubi præter alia & Myrrhæ uſus commendandus erit, quæ ſpirituaſcentiam ſanguinis conciliat, majusque robur utero confert.

Franciſcus Joël lib. 8. Med. Pr. S. 4. p. 493. huncPulverem commendat, ſi ejus ʒj. cum vino generoſo propinetur.

℞. Caſtor. Myrrhæ, Styracis liquid. āā. ℈j. Cinam. Ariſtoloch. rot. āā. ℈ß. Agar. Trochiſc. ʒß. Diagrid. gr. v. Croci, Siler. Mont. Sabinæ aa. gr. iv. Opii Thebaici, Aſæ fœtidæ aa. gr. vj.

Miſce fiat Pulvis tenuiſſimus.

Petrus Foreſtus Schol. Obſ. 80. l. 28. de Morbis Mul. Borracem vel Trochiſcos de Myrrhâ ad ʒj. Cum Vini albi ℥iij. propinat.

Heurnius ad Aph. 35. Sect. 5. hoc utitur:

℞. Cinam. el. ʒiiß. Myrrhæ opt. ℈ij. Succini albi ʒiß. Rubiæ Tinct. Caſtor. aa. ℈j. Borrac. ℈ß. Croci gr. v. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſſimus: Doſis ʒj. cum Vino & Saccharo.

Johannes Zecchius Conſult. 68. Bolum devorandum præſcribit, ſuperbibendo decocti Artemiſiæ ℥iv.

Zacutus Luſitanus Pr. Hiſt. l. 3. c. 19. pulverem ex Carabe, Caſtoreo, Diptamno, Pulegio, Cinam. Borrace, Spicâ Nardi, Myrrhâ &c. conficit.

Crato lib. 5. Conſ. 40. Myrrham cum Aquâ Cinamomi offert bibendam.

D. *Balthaſar Timæus* von Güldenklee in Secundinâ retentâ lethali ſequens ordinavit expellens lib. 4. Caſ. Med. 27. p. 226.

℞. Raſuræ Oſſium Dactylor. Trochiſc. de Myrrhâ, Succini albi, Caſtor. Borrac. Sem. Violar. Dictamni albi, Croci aa. ℈iß. Miſc. fiat pulvis pro ſex doſibus ex vino calido manè, poſt meridiem, & veſperi ſumendis.

Suffitum quoque idem per vices parat ex Colocynthide, Myrrhâ, Caſtoreo, Galbano, Opopanace &c.

Lochia ſunt ſanguis aliàs extrà conceptionis tempus ſingulis menſibus, poſt hanc verò in utero collectus & prole in lucem editâ evacuari ſolitus: fluxus hic nonnunquam juſto copioſior eſt, interdum parcior, haud raro etiam omninò ſupprimitur.

Curatio conſiſtit in provocatione: opus tamen eſt, monente *Joële*, ſingulari prudentiâ atque judicio, nè per medicamenta vehementia nimis concitetur fluxio; hinc mediocrium uſus adhibendus, inter quæ Trochiſci de Myrrhâ ſunt, quos laudatus Author ad ʒj. cum hauſtu vini tepidi offert: Aqua Fœniculi optimum quoque habetur vehiculum.

D. *Timæus à Guldenklee* lib. 4. cap. 28. pag. 227. in retentione Lochiorum, præter alia non juvantia, potiunculam multis proficuam propinavit.

℞. Aq. Artemiſ. Hyſter. Mynſ. aa. ℥iß. Cinam. ʒß. pulv. Myrrhæ el. ℈j. Succini albi præparat. Caſtor. aa. ℈ß. Miſc. pro Doſi.

ARTI-

ARTICULUS VII.
De
PARTU DIFFICILI.

PArtus naturalis eſt, quandò fœtus in utero formatus excluditur, quod fit, cùm fœtus legitimô tempore ruptis ſuis involucris ac membranis hoc modô in lucem progreditur, ut primùm caput ſupinus exerat, deindè cervicem ac humerum, tandem thoracem, ventrem atque pedes, mànibus lateribus applicatis, & usque ad genua protenſis. Contrà præternaturalis habetur is, qui à naturali recedit. Frequenter verò accidit, ut & naturalis partus difficilis reddatur, quandò cum matris vel fœtus vel utriusque periculo tardè ac difficulter procedit. Fœtus cauſa evadit, cùm extremè debilis exiſtit, aut mortuus eſt, matris culpâ difficultas pariendi oritur, quandò hæc valdè debilis, tum ratione vitalium, tum animalium virium oppreſſarum vel exhauſtarum impotens redditur: deindè propter pubis & Coccygis oſſa ætatis provectioris causâ minus mobilia deficiens contingit partus, &c.

Ad facilitandum itaque partum omnis dirigenda opera, & tàm internis quàm externis medicamentis via fœtui paranda, ubi Myrrham excellere omnium Practicorum monumenta loquuntur.

Amatus Luſitanus Cent. 5. Curat. 34. Pulverem cum vino exhibet hunc:

℞. Cinam. opt. Trochiſc. de Myrrhâ, Croci opt. āā. ℈iſs. f. Pulvis: ubi quantitas Croci juxta cenſuram beatiſſimi *Sennerti* paulò major videtur. Hic l. 4. P. 2. S. 6. cap. 4. p. m. 417. 418. pariendi difficultati ſequentibus ſuccurrit:

℞. Succini albi ʒvj. Cinam. ʒij. Caſſiæ ligneæ, Myrrhæ, Borrac. āā. ʒj. Miſc. f. Pulvis.

℞. Ariſtoloch. rot. ver. ℈ij. Myrrhæ ℈j. f. Pulvis cum vino dandus.

℞. Galbani, Myrrhæ āā. ʒj. Rad. Ariſtoloch. rot. Dictamni Cretici Gentianæ āā. ʒß. Caſtor. Croci āā. ℈j. Cum Succo Salviæ fiat Maſſa: Doſis ʒß. ʒj.

Lotichius Pulvere utitur ſequenti in tres partes dividendo ac in Aquâ Artemiſiæ vel Pulegii exhibendo.

℞. Trochiſ. de Myrrhâ, Rad. Dictamni albi, Succini albi præp. Borrac. Sem. Violar. āā. ℈j. Magiſter. Perlar. ℈ß. Miſce.

Timæus à Guldenklee Epiſt. & Conſ. Med. l. 6. Epiſt. 16. p. 435. monita quædam in & poſt partum obſervanda proponens binos Pulveres præſcribit ad promovendum partum apprimè utiles:

℞. Myrrhæ puriſſimæ ʒiß. Succini albi præp. Ariſtoloch. rot. Dictamni albi, Borracis, Caſſiæ lign. acutiſs. Croci or. Apii, Flaved. Lilior. alb. āā. ℈j. Miſc. f. Pulvis. Doſis tres cuſpides cultri in convenienti vehiculo.

℞. Ariſtoloch. rot. Trochiſc. de Myrrhâ, Dictamni Cret. Caſſiæ lign. acutiſs. Borrac. āā. ℈iß. Caſtor. Croci āā. ℈j. Ol. deſtillati Succini albi gut. xv. Miſc. f. Pulvis.

Nec ſequentium Pilularum uſus erit aſpernandus.

℞. Galbani, Myrrhæ āā. ʒj. Rad. Ariſtoloch. rot. Dictamni, Gentian. āā. ℈iß. Caſtor. (ſi aſa fœtida addatur, erunt efficaciores) Croci āā. ℈j. Cum Succo Sabinæ fiat Maſſa, capiat mulier parturiens à ʒß. ad ʒj. procedendo.

Extrinſecus Sacculus in lacte coquatur, & poſteà circa pubem applicetur:

℞. Herb. Artemiſ. Beton. Meliſs. Scord. Puleg. Fl. Chamæmeli āā. Miß. Conciſa d. ad Chart. S. Species zum Säcklein.

ARTI-

ARTICULUS VIII.

De ABORTU.

ABortus Excellentiſſimo *Sylvio* Pr. Med. l. 3. c. 4. p. 531. fœtus humani eſt excluſio ante ſeptimum geſtationis menſem, ſivè vivus prodeat, ſivè mortuus: obſervanturq; frequentius circa finem tertii menſis & quarti initium: hoc malum atq; infortunium eſt fœminis admodum familiare, & ferè plures obſervantur uteri deperditiones quàm partus legitimi.

Contingit autem abortus vel expultrice uteri irritatâ vel mole, vel pondere, vel morſu: ex parte fœtûs accidit ob ejusdem imbecillitatem, alimenti defectum, & ligamentorum laxitatem. Inter alias abortum procreantes cauſas *Sylvius* quoque ponit ſanguinis abundantiam: hinc evenit inprimis fœminis copioſum menſtruorum fluxum patientibus, in quibus ſanguis evacuari ſolitus, & nunc in corpore coacervatus, nec in fœtus nutritionem placentæve productionem conſumptus urget ipſius uteri vaſa, exitumque per ipſa quærens ac inveniens, ſimul forâs protrudit fœtum tenellum ac nec dum oculis conſpicuum. Caſum talem prædictus *Sylvius* ſatis cenſet eſſe frequentem, utut paucis obſervatum.

Curatio maximam partem conſiſtit in præcautione, ne contingat abortus, nam qui jam factus eſt, reſtitui nequit. *Rolfincius* Electuarium nobis reliquit uterum corroborans & ab abortu præſervans tale.

℞. Conſ. Majoran. Meliſſ. Lil. convall. ãã. ℥iij. Cond. Nuc. Indic. Jugland. ãã. ℥j. Mithridat. Theriac. ãã. ℈iß. Extr. Artemiſ. Caſtor. aa. gr. vj. Spec. Diaxylo-Aloës: Diacinam. Diagalang. aa. ℈j. Feculæ Bryoniæ, Ari aa. ℈iß. Succini albi præp. Trochiſc. de Myrrhâ aa. ℈j. Cum Sir. de Hyſſopo & Cinamomo miſc. pro Electuario.

CAPUT

Caput XIV.

Myrrhæ uſum ſingularem in morbis partium corporis externarum monſtrat.

ARTICULUS I.

De ARTHRITIDE.

HActenus vires polychreſtæ Myrrhæ in affectibus corporis humani internis celebratiſſimas luſtravimus, ordinis nunc ratio poſtulat, ut & videamus effectus ipſius in externarum partium morbis curandis: ubi primò ſe Arthritis ſiſtit, dolor ille articulorum acerbiſſimus & moleſtiſſimus.

Pars primariò affecta non ſunt interſtitia oſſium ſimul articulatorum, ſed membranæ, tendines ac ligamenta ipſos articulos vincientia & colligantia: id quod evincit dolorum atrocitas, qui non oſſibus, ſed partibus membranoſis exquiſitè ſenſilibus adſcribuntur: quamvis enim cruciatus iſti in partibus muſculoſis ac carnoſis videantur hærere, uti apparet in Iſchiade humeriqúe dolore, tamen hæ minimè afficiuntur, ſed ſine doloris augmento contrectantur: ut ita verum maneant arthriticorum dolorum ſubjectum fibræ atq; membranæ, hæ quippè ſolæ ſenſu præditæ ſunt, illisq; dolorificus adſignatur ſenſus.

Cauſæ ſunt humores acres, bilioſi, ſeroſi, ſale lixivo fixo vel volatili abundantes, & tunc adjunctus eſt ardor quidam, quô abſente, humor acidus acrimoniæ comes exiſtit.

Paracelſus Tartarūm principalem dolorum horum cauſam eſſe ſcribit, quem ita in humano corpore ſalia ſua purgare do-

re docet, quemadmodum herbæ & frutices virorem & flores producunt: cùmque duplicem conſtituat Tartarum, reſolutum & ſolidum, ultimum intelligi vult, qui in articulis concreſcere queat: hinc materia illa nonnunquam adeò craſſa atq; indurata exiſtit, ut inſtar cretæ tingat ac pingat.

Helmontiani accuſant acorem peregrinum in articulis hoſpitantem.

Alii cum *Sylvio* & *Tachenio* proferunt ſuccum acidum pancreaticum & bilioſum, vel ſalſo-acidum ſeſe non ritè habentes.

Opiniones hæ tolerari poſſunt, ſi dextrè explicentur: luce namque meridianâ clarius eſt, & ipſa experientia docet, quid incommodi acre ſalſum, & acre acidum à naturali ſtatu degenerantia corpori afferant: de quibus Authores fuſiùs tractant.

De loco verò atque nido, in quo materia articulorum dolores producens generetur ac coacervetur, Authores inter ſe digladiantur. Veteres Rheumatiſmum Arthritidem æſtimantes, undè & Guttam vocârunt, caput cum interaneis ſuis pro nido habent, exiſtimantes, originem & fontem ipſis omnium optimè deberi: quæ opinio tamen proſcripta jam eſt. Nonnulli humores illos in articulos influere autumant per vaſa tàm ſanguifera quàm lymphatica. *Sylvius* eundem focum ſtatuit Arthritidis ac febrium intermittentium, glandulas ſcilicet pancreatis conglomeratas, tàm paſſim conglobatas omnes. Vid. Prax. Med. Append. Tract. VIII. ubi prolixè de hâc materiâ disquirit.

Quoniam verò miſeranda eſt conditio Arthriticorum, malumque, præſertim cùm altas jam radices egit, curatu admodùm difficile, juxta vulgare illud:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram:

In tempore quærenda erit medela, ne malum per longas moras invaleſcat, & quidem præſente jam paroxyſmo, quoniam

tunc Medici opera anxiè imploratur, non item extra hunc: accerſitus itaque ſanitatis præſes ſedulam det operam, ut humorum efferveſcentia atque ebullitio contemperetur, illorumque acrimonia corrigatur, dolorque per anodyna mitigetur.

Inter medicamenta verò antiarthritica meritò quoque Myrrha locum invenit ob facultatem ſuam balſamicam & nonnihil adſtringentem, quâ articulis ſuccurrit, eosque corroborat, ut adeò promtè humores adventantes non recipiant. Undè proſtant multæ compoſitiones antiarthriticæ & antipodagricæ, quas Myrrha viribus ſuis conſpicuis nobilitat: ex harum numero non poſtrema aqua antiarthritica, quam tradit *Fridericus Hoffmannus* in Theſauro pharmaceutico, quæ etiam Myrrham ſociam habet.

Maximè verò uſu externô ſeſe commendat hoc in affectu: hinc *Crato* l. 2. conſ. 26. Balſamum ſuggerit mirificè leniens, ſi pennâ illinatur, etiam intolerabilem dolorem.

Arcanum Antipodagricum *Johannes Poppius* habet Theſaur. Med. p. 676. Myrrhæ additione illuſtratum hoc modô:

℞. Maſtich. Thuris, Myrrhæ, Ammon. Opopan. Bdellii, Mumiæ aa. ℥ij. Vitrioli ℔j. Mellis ℔ij. Tartari ℥iß. Spir. Vini ℔iv. deſtillentur.

Jubet hic inſuper recipere maxillam inferiorem capitis equini, & contuſam tenuiſſimè deſtillare: binos hos liquores commiſcet, & denuò deſtillationem inſtituit, utiturque pro inunctione aut inſtar epithematis applicatione podagrâ obſeſſarum partium.

D. Sennertus Tr. de Arthritide cap. 5. externam Aquam Antiarthriticam tradit hanc:

℞. Cancrorum fluviatilium num. viij. Granor. Juniperi Mj. Myrrhæ, Thuris aa. ℥j. Vini opt. ℔j. Miſc. & deſtillentur.

Riverius Pr. Med. lib. 10. c. 1. p. 381. Emplaſtrum magni uſus deprædicat:

℞. Thu-

℞. Thūris, Mumiæ Colophon. aa. ℥j. Maſtich. Myrrhæ, Corallor. alb. aa. ℥ß. Axungiæ humanæ ʒvj. Gummi Ammoniaci, Bdellii in Aceto diſſoluti aa. ʒiij. Terebinth. ℥ß. Ol. Vulpini & Roſacei aa. q. ſ. Miſc. fiat Emplaſtrum.

Fomentum ſequens egregiè quoque cruciatus mitigabit, ſi in eo lintea humectentur, & fomenti locô parti dolenti applicentur.

In dolore Iſchiatico ſedando bina hæc Emplaſtra *Sennertus* cap. 6. tr. de Arthrit. proponit:

℞. Ceræ citrinæ, Terebinth. Abietis aa. ℥iij. liqueſcant ſimul ubi refrixerunt, adde

Pulv. Sem. Urticæ, Hermodactyl. aa. ʒij. Rad. Ariſtoloch. rot. Flor. Chamæmeli, Iridis flor. aa. ʒijß. Myrrhæ ʒij. Croci ℈iv.

Malaxentur manibus axungiâ porcinâ inunctis. Fiat Emplaſtrum.

℞. Ceræ, Viſci Quern. Terebinth. Iridis ſicc Myrrhæ, Galbani, cum Oleo Lumbricorum fiat Ceratum.

Circa Topicorum applicationem benè notanda, quæ beatiſſimus *D. Sennertus* Tr. de Arthrit. c. 5. p. 33. inculcavit: *Ne ſcilicet uſurpentur, antequam corpus convenienti modô evacuatum, & cauſa antecedens ſublata fuerit: ſi enim, antequam univerſalia præmiſſa fuerint, Topica ſtatim adhibeantur, plus damni quàm emolumenti indè ſperandum: vel enim materia, quam natura ad articulos depellere conatur, ad interiora repellitur, undè gravia ſymptomata excitantur, vel articulis impingitur, dolorq́ exaſperatur, vel pars effœminatur laxaturq́, atq; ita fluxus augetur. Quæ cùm vulgò non obſerventur, & Topica ſæpè non ſatis tempeſtive ac cautè adhibeantur, plus plerumq; damni quàm utilitatis indè ægri percipiunt, undè etiam vulgata ſententia orta eſt, optimum eſſe, articulis dolentibus nihil adhibere: & reverâ præſtat nihil applicare & naturæ rem committere, quàm medicamenta minus idonea uſurpare.* Hæc Sennertus.

ARTICULUS II.

De
LUE VENEREA.

Contagioſum eſſe luem hanc, ab omnibus ferè affirmatur, qui de affectu hoc literis aliquid conſignârunt. *Hercules* tamen *Saxonia* contrariari videtur, dum c. 3. de lue venereâ, non omnem contagioſam eſſe ſcribit: verba ipſius hæc ſunt: *Ex quo unum colligitur, non omnem luem eſſe contagioſam, & plerumq; minus contagioſam eſſe vetuſtam ac confirmatam, quàm recentem & mediam. Lues venerea, quæ ex tophis tantùm ſeipſam prodit, non eſt contagioſa. Contagium in excremento mobili & calido eſt repoſitum. In tophis tale excrementum non continetur, & ſi contineretur, ad genitalia non transmittitur: idipſum dico de ulceribus capitis, quæ non facilè per uſum Veneris alteri communicantur, &c.*

Huic opinioni opponi poteſt diſtinctio contagioſi actu & potentiâ talis, & quatenus diſpoſitos vel indiſpoſitos offendit: omninò namque concedendum, non omnes cum infectis rem habentes affici, ſed requiri diſpoſita corpora, in quæ μίασμα illud contagioſum agere queat. Hinc *Fallopius* c. 10. de morbo gallico; meminit duodecim juvenum, unam meretricem comprimentium, quorum tres tantùm fœdiſſimâ hâc lue, pretii locô, fuerint conſpurcati, cæteris nil mali ſentientibus.

Affectus hic fœdiſſimus utplurimum impudicæ Veneris eſt ἀντίδωρον & ſcortatorum impudentium flagellum acerbiſſimum, variaque ab Authoribus ſortitus eſt nomina, quæ tamen ad noſtrum ſcopum non ſpectant, ſed potiùs de odioſis nominibus controverſiam iis cum Excellentiſſimo *Sylvio* relinquimus determinandam, quibus volupe eſt ſingula in aliorum ignominiam fingere, trahere atque referre.

Veteribus ignotam fuiſſe luem hanc opinatur *Sylvius* tr. de lue venereâ, nec niſi ante duo circiter ſecula Europæis innotuiſſe: quamvis non negandum, morbis quibusdam ſubindè laboraſſe, qui Veneri nimium litarunt, aut cum Cachecticis vel aliàs minus ſanis rem habuêre: non fuerunt tamen iſti affectus ſimiles lui gallicæ nunc notæ atque tantoperè in multos ſævienti.

Symptomata, quibus inſtar ſoricis ſe prodit, varia ſunt: 1. Gonorrhæa fœda ac virulenta, ſivè virulenti humoris profluvium, ex impuro potiſſimum coitu contractum. 2. In diverſis corporis partibus puſtulæ & exanthemata multifaria. 3. Ulcera ſordida puſtulas has conſequentia. 4. Oſſium caries, cranii præſertim ac narium. 5. Tophi ac Nodi in capite, brachiis cruribusque conſpicui. 6. Dolores oſtocopi, nocturno potiſſimum tempore ingraveſcentes. 7. Caſus pilorum capitis, ſuperciliorum ac barbæ. 8. Maculæ variæ nunc rubræ, nunc flavæ, nunc lividæ, cutim in pectore ac dorſo contaminantes. 9. Bubones venerei in inguinibus oborti mox apparentes, mox iterum evaneſcentes, jam indurati vel ſuppurati. 10. Condylomata in utriusque ſexus pudendis & podice enata.

Sylvius loco citato phænomena hic occurrentia ſecum penſitans ad acrimoniam humorum recurrit, cum omnia iſta ab eâdem deduci poſſint: & cum omnis acrimonia humorum ſalina lixiva vel acida ſit, ab alterutrâ vel utrâque pendere ſcribit luem hanc: à ſale tamen lixivo ſolo non produci poſſe putat, cum roſio à ſale lixivo fieri ſolita cum calore notabili ſit conjuncta, qualis vix unquam obſervetur in gallicis: item quod à lixivo ſale partes ad internecionem & mortificationem ac nigredinem brevi perducantur, quod in lue venereâ non accidit: relinquitur ergò, acrimoniam acidam potiſſimam mali hujus exiſtere cauſam: cum hoc non tantum lancinantes dolores excitare ſoleat, verum ta-

lem quoque in partibus corruptionem inducat, qualem in affectu hoc obſervamus.

In ſubjecto declarando admodum quoque diſſentiunt Medici, dum quidam partes obſcœnas, alii cutem, nonnulli hepar, caput &c. accuſant: plurimi hepatis functiones lædi exiſtimant, cum venenum illud cum facultate naturali inimicitiam inprimis foveat, & virulentiâ ſuâ primariò hepar impetat, per hoc verò poſteà reliquæ partes labem hanc contrahant. Vide prolixius diſſerentem de ſede luis venereæ *Eduardi Maynwaringii*, D. & Pract. Londin. tr. de lue venereâ cap. 5. p. 55. & ſeqq.

Sylvius præ aliis partibus omnibus ſævire ſcribit veneream luem inglandulоſas, undè non tantum peni, proſtatis & omnibus partibus mulierum obſcœnis, verum naribus, labiis, gingivis, palato, tonſillis & ſimilibus infeſtior exiſtat, an quia venenum venereum initium habeat à ſemine corrupto, ac præter ſui naturam de aciditate participante, quod quia in glanduloſis paretur partibus, ideò eò forſan in ipſas rurſus agat facilius atque potentius.

Curatio ita eſt adornanda, ut primum humores infecti, quantum poſſibile, decenter expurgentur: deinceps ipſe morbus congruis Antivenereis eradicetur. Primaria itaque hujus affectus præſidia laudari ſolent Mercurialia, aut ex lignis, radicibusque gummoſis atque vim diaphoreticam habentibus parata, quibus tamen Myrrha quoque adjungenda, quæ inunctionibus mercurialibus ac ſuffumigiis addi ſolet. Nam ſi corpus ritè evacuatum, & viſcera nutritioni inprimis dicata confortata fuerint, authores, maximè ſi Vegetabilia ſpem omnem eluſerint, ad Mineralium bigam, Mercurium nempè & Cinnabarim, pedem movent; illum inungendo, hanc ſuffiendo conſpicuum.

Controvertitur verò inter authores, an tutò talia adhibere liceat? quidam illorum uſum admittunt, quidam rejiciunt. Nos diſtinguendum putamus inter malum recens & inve-

inveteratum: in priori haud rarò Vegetabilia ad profligandum morbum ſufficere obſervationes & exempla teſtantur: ſi verò radices egerit profundas, ita ut decoctis lignorum nil expeditum fuerit, nil vetat, quò minus & ad Mercurialia transitus fiat: duro quippè nodo durus quærendus cuneus, & extremi morbi extrema poſtulant remedia, ſcribente *Dictatore* noſtro.

Internè *Rondeletius* libr. de morbo Gallico Pilulás deſcribit Barbaroſſæ dictas in hunc modum:

℞. Rhabarb. Agar. aa. ʒij. Aloës ℥j. Argenti vivi ʒiij. extincti cum Succo Roſar. Cinam. Ambr. ℈j. Myrrh. Maſtich. ãã. ʒj. Cum terebinthinâ excipiantur & ex quâlibet ʒj. fiant Pilulæ viij. capiat pro primâ Doſi ʒj. deindè ʒiß. tandem ʒij.

In Gonorrhœâ gallicâ Galli lacte vel ſero intus utuntur, poſteà præmiſſis univerſalibus, ea adhibent, quæ relaxatas glandulas adſtringunt & roborant internè & externè, internè ſub formâ Pilularum vel Pulverum, quibus Myrrha admiſcenda.

℞. Maſtich. Ocul. Cancr. aa. ʒij. Ariſtoloch. rot. ℥j. Gland. ſicc. Myrrhæ rubr. Zingib. aa. ʒj. Doſis ʒj. manè & veſperi cum vino ſtyptico rubello.

Extrinſecus ad curandam luem veneream Practici Unguenta & Emplaſtra adhibent. *Amatus Luſitanus* Cent 2. Curat. 76. Monacho Atheromate in capite ex virulentiâ venereâ contracto, ſequens Unguentum præparat.

℞. Thuris, Maſtich. Myrrhæ, Cinam. Zingib. Piper. long. Sandarach. Græcor. Minii aa. ʒij. Rad. Pyrethri, Flor. Salis Nitri antiquor. aa. ℥ß. Cinerum Tamariſci ℥ij. Butyri recent. ℥vj. Pingued. Porcin. ℔j. Argenti vivi cum Succo Limonum extincti ℥iij. Miſc. & in mortario omnibus benè miſtis & piſtis fiat Unguentum vires habens tum exſiccandi & abſtergendi, cùm ſubtiliandi & confortandi, quo ſemel in die jejuno ſtomacho juncturæ & corpus, demtis capite, pectore, alis ac ventre illinebantur.

D. *Sen-*

D. *Sennertus* Med. Pract. l. 6. P. 4. cap. 21. p. m. 202. 203. tale unguentum deſcribit:

℞. Pingued. Gallin. Porci, Urſi, āā. ℥j. Ol. Lilior. alb. Lauri āā. ℥ij. Mercurii ʒvj. Miſceantur pinguedines in mortario, poſteà addatur Mercurius & horâ unâ in mortario ducantur: deindè adde

Thur. Maſtich. Myrrh. Ammon. Styrac. Pulv. Stœchad. Arab. āā. ℈iß. Miſc. f. Unguentum.

Vel. ℞. Pingued. Gallin. Butyri recent. aa. ℥ß. Ol. Chamæmel. Laur. Lil. albor. aa. ℥iß. Thuris, Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Styrac. liquid. ʒiij. Terebinth. lotæ in Aq. Vitæ ℥ij. Pingued. Porci ℔ß. Argenti vivi ʒij. Ceræ q. ſ. fiat Unguentum.

Franciſcus Joël Pract. lib. 10. S. 3. p. 552. Unguentum ex Hydrargyro confectum tale deſcribit:

℞. Axungiæ Porcinæ rec. ℔ß. Butyri recentis ſine ſale ℥iv. Unguent. de Altheâ, Martiati, aa. ℥j. Ol. Chamæmel. Lumbricor. Lauri, Terebinth. aa. ℥ß. Theriacæ Andromachi ℥j. Styracis liquid. ʒj. Succi Limonum aut ejus loco Succi Rad. Lapathi acuti ℥j. Aq. Juniperi vel Vini deſtillati ℥ß.

Subigantur in mortario diutiſſimè, quibus admiſce Pulv. Maſtich. Lithargyr. aa. ℥j. Hermodactyl. Ariſtoloch. rot. Turbith, Tartari rubri, Zingib. alb. aa. ʒij. Myrrhæ, Aloês aa. ʒiij. quibus & ceræ diſſolutæ q. ſ. ad craſſitiem acquirendam admiſceri poteſt: deindè commiſceantur quoque

Argenti vivi ſalivâ hominis jejuni extincti & in pultis formam redacti ℥ij. diutiſſimè agitando fiat Unguentum.

Idem & ſequens Emplaſtrum ex Mercurio concinnatum Gallicæ fœditati opponit:

℞. Empl. Diachyli magni, de Ranis Vigonis aa. ℥iv. Triapharm. ℥ij. Ol. de Lateribus, de Spicâ, Aq. Junip. Styrac.

liquid.

liquid. Theriacæ Androm. aa. ℥iß. Gummi Ammon. Galbani in Aceto macerati & percolati aa. ʒij.

Omnia ſimul ad lentum ignem reſolvantur & ubi refrigerari incipiunt, admiſce

Pulv. Maſtich. Thur. Myrrhæ Aloës, Ladani aa. ʒij. Ariſtoloch. rot. Hermodactyl. Baccar. Lauri, Cyperi aa. ʒiß. Cinnab. ℥j. Mercur. ſublimati ʒij. Argenti vivi in Salivâ jejunâ extincti ℥iv.

Diligenter ſubacta redigantur in Emplaſtri formam.

Præter Unguenta atque Emplaſtra etiam Practici ſuffumigia ad debellandam horribilem hanc belluam, adhibere ſolent, quæ certè ſuâ laude non carent, modò legitimè adminiſtrentur: conveniunt enim in robuſtis; nocent verò & fugienda ſunt iis, qui pectore ſunt infirmo, phthiſicis, aſthmaticis, aut alio affectu circa præcordia laborantibus: qui catarrhis ac deſtillationibus ad pectus & pulmones obnoxii vivunt, aut inteſtina debilia habent, aut tormina ac colicos dolores pati ſolent, abſtineant ab horum uſu. Vid. *Hieronymus Mercurialis* tr. de Morbo Gallico p. 600. & 601. Ubi ſuffumigia diſtinguit in benigna & maligna: benigna ipſi ſunt, quæ non ingreditur diabolus ille Argentum vivum; maligna verò, in quibus præſtò eſt. Horum conficiendorum binorum proponit modos, unus eſt ſimplicior, alter magis compoſitus: Simplicior eſt, qui

℞. Cinnabar. ℥iij. Myrrhæ, Thur. Ladani aa. ℥j. Terantur omnia diligenter, & cum Styrace liquidâ fiant Trochiſci pro uſu ſervandi: Compoſitus talis eſt:

℞. Cinnab. ℥ij. Myrrhæ, Ligni Aloës, Ladani, Thuris aa. ℥ß. Ligni Gvajaci triti ℥j. Scordi ʒiij. Theriacæ ʒij.

Fiant Trochiſci cum Styrace liquidâ.

Modum utendi ſuffumigiis talem proponit: poſt purgationem & exhibitionem lignorum pauliſper reficiatur æger per 3. vel 4. dies, deindè ponatur in cubili calido, & manè dùm

dum ſurgit è lecto, accipiat ova ſorbilia duo, vel panem optimo vino imbutum &c. hoc facto, quieſcat per duas horas: in cubili, ubi eſt, paretur tectorium & intrà illud ponatur æger ſuper ſcamnum, ponantur & carbones igniti, deindè obvolvatur tectorium ægro, ut tegat undique, & ſuprà carbones ponatur Trochiſcus ſuffumigii vel Pulvis, & ita contineatur æger, donec totus fumus evanuerit: facto ſuffumigio ſudor detergatur, ægerque quiete & cibis bonis reficiatur. Plura videantur apud Authorem.

Petrus Foreſtus lib. 32. obſ. 17. ſuffitum talem præſcribit, corpore prius benè purgato;

℞. Cinnab. ℥ij. Olibani, Benzoë, Myrrhæ ãã. ℥j. Galliæ Moſchat. ʒiß. Theriacæ el. ℥ß. Styracis liquid. q. ſ. ad incorporandum: fiat ſuffitus ſingulo manè inſtituendus.

Sequens Pulvis pro ſuffitu parando Sennertum agnoſcit authorem:

℞. Cinnab. ℥iij. Myrrhæ, Thur. Ligni Aloës, Ladani, Ammon. ãã. ℥j. Miſc. f. Pulvis.

Vel. ℞. Cinnab. factitiæ ℥iij. Myrrh. Thuris, Maſtich. aa. ℥j. Aloês hepat. Styrac. Calam. Benzoê ãã. ℥ß. Miſc, f. Pulvis.

ARTICULUS III.

De *SCABIE.*

AFfectus uti frequentiſſimus ita & notiſſimus eſt: Extimæ corporis veſtis, cutis puta, fœda deturpatio, cum pruritu, dolore & puſtulis plerumque manantibus: duplex à Practicis adduci ſolet, una ſicca & pruriginoſa, altera humida & purulenta. Contagioſus eſt morbus, virus ſuum atque inquinamentum aliis communicans, ſimilemque moleſtiam turpem inducens.

Subje-

Subjectum primarium ac ſuſtentationis ſunt viſcera tàm chylificationi quàm depurationi ſanguinis inſervientia, uti ventriculus, hepar, lien, pancreas &c. inhæſionis verò ac receptionis cutis eſt cum cuticulâ, hæc enim ulceroſam iſtam defœdationem patitur.

Helmontius libro Scabies & Ulcera Scholarum inſcripto, viſcera excludit, & ſolam cutim ſivè pellem ſubjectum conſtituit, quòd aliquandò malum hoc contraxerit ex chirothecâ ſcabioſi, ubi per repetitas purgationes adeò macilentus & defatigatus fuerit, ut pedem vix movere valuerit, ſcabie nihilominus perſeverante: Hinc concludit, non ex vitioſis, bilioſis & aduſtis humoribus fœditatem hanc ſibi contigiſſe, ſed ſolo chirothecæ contactu moleſtiam hanc fuiſſe perpeſſum: verum facilis ad objectionem hanc erit reſponſio: ſcilicet, extremam contagii communicationem non excludere fontem interiorem: ſi etenim corpus non fuiſſet malè diſpoſitum, & ad recipiendum μίασμα habile extitiſſet, labe hâc non fuiſſet contaminatus *Helmontius*.

Cauſa harum impuritatum humores ſunt excrementitii in ſanguine collecti & abundantes, ſalſi, acres, mordaces, qui à robore naturæ ad ambitum corporis quidem propelluntur, ipſæ tamen partes non debitè ſed vitioſè nutriuntur.

Sylvius ex phænomenis ac ſymptomatibus ſcabiem inprimis feram comitantibus concludit, cauſam eſſe humorem acrem, ſimulque glutinoſum, & hinc acrimoniam probabiliter acidam eſſe autumat, quia humori glutinoſo & pituitoſo ſe facilè jungat acidum, ac cum ipſo feratur quaquaverſum. Vid. Prax. Medic. Append. tr. 1. cap. 8. p. 615.

Cautè medela inſtituenda, nec repellentibus citòque diſcutientibus profliganda, quod haut rarò accidit ob perverſam Mercurii adhibitionem, ubi malum præſens quidem tollitur, alia tamen ac gravia corpori accerſuntur incommoda: id quod experientia teſtatur, ac obſervationes Medicorum

confirmant. Decens itaque evacuatio inſtituenda & quidem per ἐπίκρασιν, ut unâ fideliâ duo parietes dealbentur, alterando ſcilicet & purgando: imò ſolorum alterantium vis nonnunquam tanta eſt, judice Dn. D. *Bohnio*, ut non ſolum ſcabiem ſed & alia vitia cutanea curent: inter hæc & Myrrha clareſcit, Topicis præſertim admixta: hinc ſequens Linimentum ſcabioſus commendatum ſibi habeat:

℞. Rad. Enulæ camp. coctæ ad mollitiem, Lapathi acuti ãã. ℥iij. Terebinth. lotæ ℥iß. Butyri non ſaliti ʒiij. Sulphuris vivi ʒvj. Baccar. Lauri, Myrrhæ, Squamæ Mar. aa. ℥j. Diſſolve omnia ut fiat Linimentum pro partibus ſcabie infectis.

Nec inutile erit Unguentum, quod inter alia quoque recipit flores ſulphuris myrrhator:

℞. Unguenti Enulati cum Mercur. ℥ij. Flor. Sulphuris Myrrhat. ʒj. Magiſt. Marcaſit. ℈j. Ol. Tartari per deliq. ℈iß. Ol. Laur. q. ſ. Miſc.

Excellentiſſimus *Wedelius* ſequens philiatris commendat:

℞. Adip. Porcin. ℥ij. Mercurii vivi mundificat. ℥ß. Minii cum Acet. deſtill. præparat. ʒij. Flor. Sulphur. ʒj. Myrrh. ʒß. Ol. Tartari ℈ij. Ligni Rhodii ℈j. Laurini q. ſ. Miſc. f. Unguentum.

Notandum hîc, Mercurialia non in levi mitique ſcabie eſſe uſurpanda, ſed in ferâ ac contumaciori, & quidem admodum cautè, præſtitisque præſtandis; aliàs longè magis obſunt & graviorum malorum cauſa evadunt.

ARTI-

ARTICULUS IV.

De *GANGRÆNA & SPHACELO.*

GAngræna natales ſuas debet Græciæ & depaſci denotat, quia hoc in affectu partes ſanæ & integræ avidè quaſi devorantur. Sphacelus verò appellationem accepit à mactando, jugulando, enecando, quia tunc partes planè ſunt interfectæ & mortuæ: vulgò audit Ignis Sancti Antonii vel Marcelli: Differunt hi affectus ratione magnitudinis ſeu quoad magis & minus: in ſphacelo namque membrum ſenſu & vitâ privatum, adeòque planè emortuum eſt: in gangrænâ verò nondum adeſt totalis & perfecta partis corruptio; hinc quamdiu, ſcribente *Sylvio*, in gangrænæ metu color cutis adhuc rubeus aut ſubpurpureus eſt, tamdiu corruptio eſt incipiens atque talis, ut ad integritatem redire poſſit pars affecta: quamprimum autem ad nigredinem pervenit, conclamatum eſt, & tanquam extremè corrupta atque emortua cutis aut ſponte aut arte à vicinâ ſeparanda, ne pars ſincera trahatur, ſed membrum affectum ſervetur.

Afficiuntur verò mortificatione hâc utplurimum artus parteſque externæ, pedes nempè & brachia; utut interdum & internæ eâdem juxta nonnullos corripiantur: quam opinionem tamen non omnes admittere videntur, ſed potiùs ad inflammationis quoddam genus reducunt cum ſingulari putredine. Faciem ſphacelatam antè aliquot annos in aurigâ videre contigit, cui anſam præbuit veſpa ictu ſuô malignô frontem infeſtans. Imò non ſolùm partes molliores, ſed & ipſa oſſa ſphacelus intacta non relinquit, Authore *D. Sennerto.*

Cauſa eſt omne id, quicquid calorem nativum partis deſtruit: deſtruitur autem hic cùm vel à contrario, corrumpi-

tur, vel ſuffocatur, vel diſſipatur, vel ob alimenti defectum extinguitur.

Periculoſum verò eſt malum, & niſi citò ac in tempore medicina auxilium ferat, in ſphacelum brevi temporis ſpatiô gangræna degenerat, & totalis parti mortificatio atque corruptio infertur: principiis itaque hîc obſtandum, & pars optimè fovenda decocto quodam conveniente, cui Myrrha, quæ putredini & corruptioni ſingulari efficaciâ reſiſtit, addenda: in hunc finem & uſum beatiſſimus *Sennertus* Med. Pract. lib. 4. P. 2. cap. 19. p. 265. ſequens decoctum proponit, quô membrum gangrænoſum, quoties nova medicamenta applicantur, abluendum.

℞. Lixivii fortiſſimi, Aceti opt. ãã. ℔ij. Scordii, Abſinthii, Lupin. contuſ. ãã. Mß. Rad. Ireos, Ariſtoloch. rot. Vincetox. ãã. ℥ß.

Coquantur omnia ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ adde

Aloës, Myrrhæ pulveriſatæ ãã. ℥ß.

Rurſum ſemel atque iterum bulliant, tandem adde

Mellis Roſati colati ℥j. Spiritus Vini opt. ℥iij. Miſce.

Cataplaſma, ubi poſt ablutionem partis gangrænoſæ Ægyptiacum impoſitum fuit, ſuperimponatur ad inhibendam putredinem, humoresq; excrementitios exſiccandos, doloresq; mitigandos.

℞. Farinæ Lupinorum, Lentium, Fabarum, Lolii, Salis marini ãã. ℥iij. Pulv. Summit. Abſinth. Scord. Alliar. Rutæ aa. ℥j. Coq. in Oxymel. ſimpl. & fiat Cataplaſma: refrigerato adde

Aloës, Myrrhæ aa. ℥j. Aq. Vitæ ℥iij. Miſce & tepidè applica.

Ad prohibendum ſphacelum in gangrænâ pedum

℞ Raſuræ Ligni Guajaci ℥ß. Coq. in Vino rubello: adde Aloës ʒj. Myrrhæ, Thuris aa. ʒß.

Opti-

Optimè conquaſſ. & cum ſpongiâ calidè pedes fove: poſteà

℞. Farinæ Lupinor. ℥j. Fabar. ℥ß. Aloës ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ʒß. Miſce & cum Decocto præſcripto ac Vino rubro fiat Unguentum, quod extendatur ſuper linteum goſſypinum.

Quidam ſolô Decoctô Aloës, Thuris & Myrrhæ locum affectum fovent, & linteô eôdem madefactô totum pedem calidè involvunt.

Montagnana pro ano gangrænato ſequens unguentum præſcribit:

℞. Unguenti de Ceruſsâ ℔j. Plumbi uſti ℥ß. Thuris, Myrrhæ aa. ʒij. Lithargyr. deſpum. ℥iß. Incorporentur in mortario ultimâ contritione.

Sequens Decoctum polychreſtum ad eryſipelata, inflammationes, exulcerationes humidas in metu gangrænæ Dn. *D. Ettmüllerus* b. m. nobis reliquit:

℞. Lithargyr. ℔ß. Fl. Roſar. rubr. Mij. Olibani, Myrrhæ, Maſtich. aa. ℥ß. Aquæ Calc. vivæ rec. ℔iv. Aceti deſtillat. ℔iß.

Coquantur ſimul, donec lithargyrium ferè ſit ſolutum, in fine addendo

Camphoræ ℥ß. Colatum detur.

S. Aeuſſerlicher Umſchlag.

ARTICULUS V.
De
VULNERIBUS.

NOn ſolùm ab internè genitis vitioſis humoribus ſæpiùs humanum corpus impetitur, ut morborum myriadi exponi cogatur, ſed & extrinſecùs varia ſunt, quæ corporis compagem, utut contra externorum injurias ſatis aliàs munitam ſolvere, disrumpere ac dividere valeant: nusquam ſcilicet tuta fides! Inter ejusmodi externas læſio-

læſiones vulnera excellunt, quæ variis modis vim corpori inferunt, vitæq; diſcrimen frequentiſſimè inducunt.

Appoſitè verò vulnus dicitur à divellendo partes, & eſt nil aliud, quàm ſolutio unitatis in partibus mollibus atque carnoſis, cæſim, punctim ac contuſim facta, definitore *Galeno* l. de conſtit. art. c 6.

Differentiæ vulnerum ſunt variæ, quarum principalis ea eſt, quâ diſtinguuntur in lethalia & minus lethalia: quæ diſtinctio Medico neceſſaria ſcitu eſt ob ferendum ſuper lethalitate judicium: hinc vulnera cordi inflicta & quidem ipſius ventriculis per ſe & abſolutè lethalia ſunt pronuncianda, evacuatur quippè humorum laudabilium optimus, theſaurusque vitæ inæſtimabilis. Pulmonum vulnera profundiora & penetrantia ob ſanguinis profuſi copiam utplurimum lethalibus ſunt annumeranda, non item leviora, exiliora & ſuperficiaria, quæ curationem admittunt. Vid. *Glandorp.* Spicileg. Chirurg. obſ. 24. quamvis etiam priora non ſemper lethalia exiſtant, cùm obſervationes teſtentur, parenchymatis etiam ſatis magna & quæ cum perditione ſubſtantiæ contigerint vulnera ſanata fuiſſe. Si bronchiæ intra pulmonum ſubſtantiam latitantes vulnerentur, propter aêrem inſpiratum in thoracem effuſum, lethale quoq; eſt.

Diaphragmatis vulneta lethalitatem inferre dicuntur ea, quæ non carnoſæ, ſed nervoſæ accidunt parti: verùm nec carnoſæ ſubſtantiæ quæ infliguntur, præſertim majora, ſemper curationem ſuſcipiunt, teſte experientiâ & ratione, quod per ejusmodi vulnerationes reſpiratio, tanquam actio ad ſuſtentandam vitam ſummè neceſſaria inſigniter turbetur.

Ventriculus & alia viſcera lethaliter vulnerantur pro ratione vaſorum vel ſubſtantiæ: ſi majora vaſa læſa fuerint, lethalia meritò æſtimanda vulnera, &c.

Gulæ ſeu Oeſophagi modò lethalia modò non lethalia ſunt: inteſtinorum maximam partem lethalitati mancipantur,

tur, quod chylus & feces in abdominis cavitatem decumbant, & quòd gangræna ac ſphacelus utplurimum ſuperveniant, & denique quòd propter ſitus incommoditatem curationem debitam reſpuant.

Meſenterii vulnera non habentur per ſe lethalia, quæ ſubſtantiæ ejus membranaceæ ac glanduloſæ inflicta, ſi tamen vaſa ejus majora læſa fuerint, lethalitatem inferunt propter ſanguinis chyliq; in abdominis cavum effuſionem.

Omenti vaſa majora læſa, ut illorum hæmorrhagia ſedari nequeat, lethalia cenſentur.

Pancreatis vaſa ſanguiflua & ductus Wirſungianus disruptus vel disciſſus, ac glanduloſa ipſius ſubſtantia admodùm lacerata mortem inducunt: ſanguis enim copiosè evacuatur, & ſucci pancreatici generatio & diſtributio turbatur, aut planè ſupprimitur.

Vulnerum hepati inflictorum diſpar omninò ratio eſt, ita ut illa tantùm hepatis vulnera ſimpliciter ac abſolutè habeantur lethalia, quibus vel truncus vel rami majores venæ cavæ in gibba, vel venæ portæ majores rami in cava ipſius parte læſi ſunt: Parenchymatis verò ſolius læſio non ſimpliciter de lethalitate concludit. *Gliſſonius* tamen Anat. Hepat. ſubſtantiam epatis friabilem non facilè conſolideſcere ſcribit, ita ut per hujus quoq; vulnus larga hæmorrhagia contingere queat, undè homo de vitâ periclitetur.

Veſiculæ felleæ vulnera per ſe lethalia judicantur, cùm bilis indè humoris ad individui conſervationem maximè neceſſarii, fiat profuſio.

Rupturam vel præciſionem ligamenti umbilicalis *Spigelius*, *Hildanus* & *Mœbius* lethalem proclamant.

Lienis vulnerationes ſemper videntur eſſe lethales, ſivè ſubſtantia tantùm, ſivè etiam vaſa ejus ſimul læſa fuerint: compages ipſius idipſum ſatis commonſtrat: eſt enim præter vaſa viſcus fibroſum & membranaceum, in quod ſanguis arterio-

terioſus deponitur à venis recipiendus, hinc læſis cellulis ſanguis profluit planè non ſiſtendus.

Renum vulnera communiter non lethalia habentur, quæ ſoli parenchymati inflicta citra læſionem vaſorum emulgentium: aſt juxta nonnullos etiam ſubſtantiæ renum contingentia, ſi majora fuerint, aut tubulos urinarios lacerent, mortem afferre dicuntur: tunc enim ſerum urinoſum in abdominis cavitatem deponitur.

Quandò vulneratur veſicæ cervix, ſanatio ſperanda: ſin verò membranoſô fundô læſio contigerit, utplurimum lethale eſt, propter graviſſimorum ſymptomatum concurſum, & urinæ in ventrem effluxum.

Uteri vulnera vulgò lethalia non æſtimantur: ſed diſtinguendum inter uterum imprægnatum & non imprægnatum: imprægnatum læſum vel ratione hæmorrhagiæ enormis, vel ſi majus extiterit vulnus, ratione fœtus extra uterum ad cavitatem abdominis prolapſi, & ibidem putreſcente, mortem inferre poſſe probabile eſt: non verò imprægnatum, ratione ſaltem majorum ſuorum vaſorum læſionem lethalia pati vulnera ratio evincit.

Cerebri læſiones ac vulnerationes lethales ſunt pronunciandæ tunc, quandò contigit inſignis majorum vaſorum ſanguiferorum dilaceratio, undè ingens liquoris purpurei profuſio exoritur: deindè & ſoluta unitas ipſius cerebri ſubſtantiæ interdum mortem inducit, maximè quæ corticali ſubſtantiæ infliguntur: quæ verò principium nervorum ac ſpinalem medullam petunt, abſolutè dicenda ſunt lethalia.

Subjungere libet in compendium quaſi redactum excelſi *Celſi* lib. 5. de remed. cap. 2. vulnerum prædictionem. *Servari non poteſt,* inquit, *cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portæ, cui in ſpinâ medullâ percuſſa, cuiq; aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt: cùm circa fauces grandes venæ & arteriæ præciſæ ſunt:*

ſunt : difficilem porrò curationem habent, vixq; ad curationem pervenerunt, quibus ullâ parte pulmo, aut jecinoris craſſum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulvæ, aut veſica, aut ullum inteſtinum transverſim ſectum. Hi quoq; in præcipiti ſunt, in quibus usq; ad grandes intusq; conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſcendit. In curatione vulnerum ſanabilium Myrrha auxilium ſuum non denegat : traumaticum quippè & ſarcoticum eximium eſt, ita ut in omnibus vulneribus, putridis ac venenatis propter virtutem ſuam alexipharmacam atq; balſamicam perquàm utilis exiſtat.

Quandò itaq; labia vulneris ritè fuerint conjuncta, ovi albumen agitatum & ſtupâ exceptum cum ſequenti Pulvere imponere jubet *Sennertus* l. 5. P. 4. c. 7. p. 396.

℞. Boli Armenæ, Terræ ſigillat. ãã. ʒvj. Thur. Maſtich. Sarcocol. ãã. ʒijß. Myrrhæ, Aloês ãã. ʒiß. Tragac. Sanguin. Dracon. aa. ʒj. Farinæ Hordei, Fabar. aa. ℈iß. Miſc. fiat Pulvis.

Hâc ratione ſanguinis profuſio ſupprimitur, dolores ſedantur & inflammatio prohibetur.

In vulneribus capitis prima cura erit, ut ſanguis effluens ſiſtatur: altera, ut inflammatio ac tumor arceantur: ultima, ut vulnus conglutinetur: ſanguinem effluentem optimè ſiſtet hic Pulvis.

℞. Farinæ Fabar. Lentium, Volatil. quæ molarum parietibus adhæret: aa. ʒiß. Sangu. Dracon. Thuris, Myrrhæ, Aloês aa. ʒj. Terræ ſigill. Gypſ. aa. ℈j. Pilorum Leporis minutiſſimè conciſorum ʒiij. Telæ Araneær. ʒij. Spongiæ aduſt. ʒiß. Tragac. ʒiiß. Miſc. fiat Pulvis ſubtiliſſimus: cujus uſus ita ſe habet: Cape ℥j. commiſce cum Albuminibus duorum Ovorum & Succo Symphyti majoris ac Polygoni aa. ℥ß. Quæ cum ramentis à linteolis mundis decerptis aut bombace carptâ excepta vulneri imponantur. Vid. *Franciſcus Joel* lib. 1. Pract. S. 1. de dolore capitis pag. 156.

Oleum ſanans vulnera ſpatio xxij. horarum.

℞. Myrrhæ, Spicæ, Sanguinis Draconis, Opopan. Bdellii, Carpo-Balſami, Sarcocol. Aloës hepat. Maſtich. Gummi Arab. Styrac. liquid. aa. ℥ß. Miſc. pulveriſentur: ſtent in infuſione in aquâ calidâ diebus octo, poſteà deſtillentur.

Wundtranck / wann einer in ſich blutet.

℞. Myrrhæ ʒj. Thur. albi ℥j. Macis ℥ß. Coquantur in Vino bono & uſui ſerventur: diſſolvit & expellit ſanguinem grumoſum.

Unguenta vulneraria, ſarcotica & glutinantia varia apud Authores Chirurgos proſtant, quæ ſingula ferè gaudent Myrrhæ conſortio, *Sennertus* l. c. p. 405. hæc tradit:

℞. Reſinæ Ceræ, Terebinth. Ol. Roſar. aa. ℥ij. Thur. Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Miſc. f. Unguent.

℞. Herb. Pyrolæ, Serpentar. Sanicul. Veron. aa. ℥j. Fl. Hyperici, Centaur. min. aa. ʒvj.

Conſcindantur minutim & lagenæ vitreæ includantur: adde

Ol. Olivar. ℥ij. Medul. Bubul. ℥j. Pingued. Porcin. ℥iij. Butyri ſine ſale ℥iv.

Stent in loco calido aut MB. per octo dies: poſteà coquantur ad conſumptionem humiditatis. Colentur: adde

Terebinth. ℥j. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ℥ß. Aloës Hepat. ℥j. Miſc. fiat Unguentum.

Ut vulnus carne denuò repleatur, utitur *Sebaſtianus Cortilio* Inſtit. Chirurg. l. 2. c. 2. tali Mixturâ:

℞. Ol. Abietis ℥ij. Myrrhæ, Thur. Aloës aa. ʒj. Miſc.

Id. l. 2. c. 9. ſequentem Pulverem adhibet:

℞. Myrrhæ, Aloës, Maſtich. Sangu. Dracon. Rhabarb. el. Corallor. rubr. aa. ℥ij. Miſc. fiat Pulvis per petiam lini transmiſſus.

Poterius

Poterius Cent. Obſ. 4. Cur. 31. In juncturarum vulneribus cum oſſium fracturâ ad detergenda vulnera talem uſurpat fomentationem.

℞. Ariſtoloch. rot. ℥j. Myrrh. el. ʒij. Baccar. Junip. P. j. Fol. Prunel. Alchimil. Vincetox. ãã. Mj.

Paretur Decoctum in ſ. q. aq. & vini cum modico ſale communi.

Rodericus à Fonſeca Tom. 2. Conſult. 9. deſcribit Aquam paratu facillimam, quâ vulnera ferè omnia ad miraculum ſanantur, hoc modo:

℞. Aq. Vitæ opt. Vini ter deſtillati ℔vj. Hyperici, Hyſſop. Millefol. ãã. Mij. Thuris, Myrrhæ pulveriſ. ãã. ℥iij.

Infunde per 4. dies: poſteà deſtillentur per balneum vel arenam, benè obturatis capello & recipiente: Aquam deſtillatam ſerva in vaſe vitreo benè clauſo. Cum aquâ hâc poſt unionem per ſuturam totum vulnus madefiat. Imò hæc aqua ter deſtillata cum infuſione prædictarum herbarum & pulverum per octo dies habet facultatem ſanandi omnia vulnera, infundendo illam, & ſuperimponendo linteum madidum in eâ, & ſuperinfundendo Pulveres ſequentes:

℞. Thur. Maſtich. Myrrh. Sarcocol. Boli arm. Sangu. Dracon. aa. P. æq.

Pulveriſentur, & ſuprà ſuturam illam aquâ madidum inſperge; & ſuprà impone peſſulam oleo terebinth. madidam & liga: nec ſolvas usque ad quartum diem, & quoties ſemel vulnus ligatum fove, & madefac eâdem aquâ vitæ: quarto die ſolve ligaturam, & reperies vulnus conglutinatum. Quod ſi non reperias, rurſus eadem facito, & per tres dies non ſolvas, madefaciendo vulnus quotidie ut ſuprà: poſt tertium diem ſolve, & rurſus cura ut ſuprà, usque ad duos dies, nec multum ſollicitus ſis de diætâ, quæ tamen ſit accurata.

In vulneribus venenatis utile Emplaſtrum *Gnidonis*, quod ita ſe habet:

℞. Galbani, Sagapen. Opopan. Aſæ Fœtidæ, Myrrhæ, Piper. Sul-

Sulphuris aa. ℥iß. Stercoris Columb. Anat. aa. ℥ij. Calaminth. Mentaſtr. aa. ℥j.

Diſſolvantur gummata vino & miſceantur omnia cum melle & oleo antiquo: fiat Emplaſtrum.

Franciſcus Joël Oper. Medic. T. 6. S. 3. p. 235. Pulverem labia dehiſcentia vulnerum contrahentem, Hafftpulver / proponit talem.

℞. Olibani, Myrrhæ, Maſtich. aa. ʒj. Corallor. r. præparat. ʒß. Aloës Hepat. Mumiæ aa. ℈ij. Acaciæ ʒß. Boli armen. ʒij. Tenuiſſimè pulveriſata miſceantur.

Idem pag. 237. Emplaſtrum de Succino deſcribit ad vulnerum conglutinationem conferens Myrrham quoque inter alia recipiens.

℞. Ceræ novæ ℔ß. Colophon. ℥iv. Terebinth. ℥iß. Simul ad lentum ignem liquefiant, eisque adhuc tepentibus admiſce tenuiſſimè pulveriſata Maſtich. ʒvj. Succini flavi ʒvj. Subigantur ac liquefiant ſuprà lentum ignem, poſteà ab igne depoſitis iterum admiſce tenuiſſ. pulveriſata

Mumiæ, Olibani, Myrrhæ aa. ʒiß. Aloës hepat. ʒiij.

Probè commiſceantur: ubi nonnihil refrigerata in pelvim ad aliud vas frigidâ aquâ plenum perfundantur, atque manibus oleo aliquo vulnerario aut pinguedine inunctis diu multumque ſubigantur, & eò usque contrectentur, donec nil aſperitatis in eo remaneat: fiat Emplaſtrum.

Ad vulnera ſclopetorum *Sennertus* lib. 5. p. 4. c. 20. p. m. 499. ejusmodi Linimentis abſtergentibus utitur:

℞. Terebinth. ℥iv. Thuris, Maſtich. aa. ʒiij. Myrrhæ ʒj. Ol. Hyperici ℥ij. Vitell. Ovor. num. ij. Croci parum. Miſc.

℞. Farinæ Orobi ℥j. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ß. Terebinth. Succi Apii aa. ℥ij. Unguent. Ægypt. ℥ß. Miſce ſi vulnus ſit ſordidum p. 502.

ARTI-

ARTICULUS VI.
De
ULCERIBUS.

IN eo Ulcus cum vulnere convenit, quòd in utroque continui contingat ſolutio: differt verò in hoc, quòd illa ſolutio continui non ſit recens ac ſanguinolenta, ſed antiqua, ſanioſa & purulenta, ſemperque fiat cum ſubſtantiæ deperditione.

Ulcerum differentiæ variæ ſunt: ſummatim recenſentur à *Sennerto* lib. 5. p. 2. cap. 1. p. m. 199. qui videatur.

Inter medicamenta curationi Ulcerum dicata & Myrrha eſt referenda, ità ut in Ulceribus tàm ſimplicibus, quàm putridis atque ſordidis, ſinuoſis item, verminoſis, fiſtuloſis, cum oſſium carie conjunctis, aliisque, externo uſu optatum ſuppeditet præſidium.

Gregorius Horſtius Ulceribus rebellibus ſcorbuticis mundificandis proſpicere jubet tali ex Apio confecto Unguento.

℞. Succi Apii, Meliſſ. Cochlear. aa. ℥ß. Succi Chelidon. maj. ʒv. Mellis q. ſ. Coq. & adde pauxillum Thuris, Myrrhæ & Aloës, ut fiat Unguentum.

Sennertus l. 3. p. 5. ſ. 2. c. 6. p. m. 646. ſequenti decocto eadem ulcera abluere jubet:

℞. Aq. Piloſel. Menſe Septembri deſtillat. ℔j. Mellis roſati ℥ij. Myrrhæ, Lithargyr. aa. ℥iß. Camphoræ parum. In Sole vel loco calido per triduum ſerventur: Colaturâ crura ulceroſa abluantur.

In Ulceribus gallicis inveteratis *Johannes Poppius* Theſaur. Medic. lib. 3. pag. 758. 759. Emplaſtra hæc in uſum vocat:

℞. Maſtich. Myrrhæ, Mumiæ, aa. ʒiij. Aloës hepat. ℥j. Terebinth. ℥iij. Ol. de Sulphure, Mercurio aa. ʒij. Vitrioli ʒj. Miſce fiat Emplaſtrum.

℞. Spu-

℞. Spumæ Plumb. rubr. Ol. Ceræ aa. ℔iij. Succini ℥ß. Rad. Chelidon. Ariſtoloch. rot. Serpentin. aa. ℥ß. Herb. Millefolii ℥j. Maſtich. Opopan. Myrrhæ, Mumiæ, Galbani aa. ℥j. Ammoniaci ℥iß. Terebinth. ℥vj. Ceræ q. ſ. Miſc. fiat Emplaſtrum.

Zacutus Luſitanus Pharmacop. cap. 4. p. 402. ad ulcera ſordida detergenda & mundificanda ſequens adhibet.

℞. Rhodomel. ℥ß. Pulv. Thuris, Myrrhæ, Iridis aa. ʒj. Miſc.

Tibiarum ulcera mala deſperata conſolidanda D. *Scharlachius* p. m. ita aggreſſus eſt:

℞. Lapid. Calamin. ℥j. Terebinth. lot. ℥ß. Plumbi uſti, Lithargyrii utriusque, Aluminis uſti, Ceruſſæ, Tutiæ lotæ novies, Cort. Ovorum combuſtor. Thur. Maſtich. Myrrhæ, aa. ʒj. Ceræ novæ ʒij. Ol. Roſar. q. ſ. f. Emplaſtrum.

℞. Thur. Maſtich. Myrrhæ, Alum. aa. ʒij. Vini ein Quart: Coquantur ſimul & ſerventur.

In dieſem Waſſer ſol man leinen Tüchlein netzen / und über den Schaden ſchlagen / ſo groß er iſt / und über ſolches blau wollen Flachs binden / offt einnetzen und überlegen: heilet in kurtzer Zeit / und iſt ein köſtlich Waſſer zu offnen Schäden.

Platerus lib. 2. Obſ. p. 560. & Prax. Tom. 2. p. 837. inveterata, perverſa ac maligna crurum ulcera tali ſanavit Emplaſtro.

℞. Lithargyr. Cadmiæ foſſil. Ceruſs. aa. ʒij. Thur. Myrrhæ aa. ʒiß. Rad. Ariſtoloch. ʒj. Ærugin. Æris ſublimati aa. ℈iß. Argenti vivi ʒiij. Extincti cum Terebinth. ℥iß. Mellis ℥ß. Ol. Roſacei & Succi Plantag. aa. ʒij. fiat inſtar Emplaſtri.

Sparadrapus ad ulcera Tibiarum ſequens non erit inutilis, ſi immergatur linteum antiquum, quod materiâ Emplaſtri imbutum extendatur.

℞. Ol.

℞. Ol. Roſar. ℥vj. Ceruſſæ ℥iß. Lithargyr. ℥ij. Thur. Maſtich. aa. ℈iß. Sang. Dracon. ʒij. Myrrhæ, Sarcocol. aa. ʒj.

Coquantur parum ad rubedinem usque, poſteà ab igne removeantur.

Wolffgangus Hoëfferus in ſuo Hercule Medico in fœtidiſſimis crurum ulceribus uſurpavit decoctum foliorum quercus, addendo parum aluminis, Myrrhæ & Thuris, quo decocto ulcera lota fuerunt.

Quandò vermes Ulcus obſidere incipiunt, erunt extrahendi digitis, vel inſtrumento idoneo, vel enecentur appropriatis, ubi Myrrha palmam aliis præripit.

℞. Mellis Virgin. ʒiij. Fellis Tauri inſpiſſati ʒij. Myrrh. ʒj. Farinæ Lupinor. ʒij. Miſc.

In Ulceribus ſinuoſis & cavernoſis traumatica atque balſamica expetuntur, accommodisque injectionibus ac linimentis potenter detergentibus Ulcus mundificandum: cui ſcopo Myrrha quoque ſalutifera exiſtit. Ergò

℞. Herb. Abſinth. Pimpinel. Nicotian. Summit. Centaur. min. aa. Mj. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos Flor. aa. ℥ij. Myrrhæ ʒiij. Virid. æris in petiâ ligati ʒij.

Coquantur in decocto hordei aut aquâ fontanâ.

Colaturæ ℔ij. adde Spir. Vini ℥iv. Mellis Roſac. ℥iij. Miſce.

Si ulcus ſatis deterſum ac purificatum, incarnantibus, ſi opus, utendum; id quod ſequentibus præſtabimus.

℞. Herb. Agrimon. Sanic. Pyrol. Balſamin. Flor. Roſar. r. Hyperici aa. Mß. Rad. Conſolid. maj. Tormentil. aa. ℥ß. Coq. in ſ. q. aq. in Colaturâ diſſolve Myrrhæ, Sarcocol. aa. ʒiß. Sacch. Saturni ℈iß. Terebinth. ℥ß.

Fiſtulæ differunt à ſinubus calloſitate, nam & ipſæ ſinuoſæ ſunt atque anguſtæ, oriuntur utplurimum ex abſceſſibus non ritè curatis: In Curatione Myrrhæ non obliviſcendum:

Undè *Platerus* l. 2. obſ. p. 568. in fiſtulâ in dorſo à ſcapulâ ad lumbos pertingente præmiſſis præmittendis, fumum per canalem infundibuli in humilius ulcus intromiſit tamdiu, donec per ſuperius ulceris foramen prodiret, ſicque interiores cavitates omnes pervaſiſſet.

℞. Maſtich. Thur. aa. ℥ß. Myrrhæ ʒij. Benz. Styrac. aa. ʒiij. Sarcocol. Spic. Reſinæ Pini, Gum. Elemi aa. ʒj. Miſc. f. Pulvis prunis inſpergendus pro fumo.

Idem in Fiſtula lachrymali ad generandam carnem hoc ſarcotico uſus eſt l. 2. obſ. p. 385.

℞. Ariſtoloch. rot. Rad. Cort. Thuris aa. ʒiß. Maſtich. Myrrh. Sarcocol. Aloës, Lapid. Calamin. aa. ʒj. Mellis q. ſ. f. Unguentum.

ARTICULUS VII.

De

FRACTURA.

Fractura eſt ſolutio ac diviſio continuitatis in oſſibus facta; hujus cauſa præcipua eſt externa, quamvis interna ſubjectorum diſpoſitio illius vim haut rarò augeat ac juvet: ſic oſſa ſenum facilius franguntur quàm juvenum, propter ſiccitatem atque rigiditatem.

In Curatione utut Chirurgi manus haut parum præſtet, non ſola tamen omnia exequi valet, ſed Pharmacia accedat neceſſum eſt: Calli namque generatio opus ſolius naturæ eſt, quæ tamen remediis conglutinantibus adjuvari optat, foris intusque adhibitis; quo fine Emplaſtra & Cataplasmata expetuntur, quæ Myrrhæ additione majora promittunt.

Petrus Foreſtus lib. 8. obſ. chirurg. obſ. 3. in Fracturâ & dislocatione hoc tanquam ſingulare commendat remedium.

℞. Album Ovor. num. iv. Ol. Myrtini, Roſac. aa. ℥ij. Terebinth. clar. ʒiß. Myrrhæ, Aloës aa. ʒij. Sang. Dracon. Boli Armen. aa. ʒß. Farinæ volat. ℥iij. Miſc.

In

In Fracturâ coſtarum generationi calli ſubveniendum Emplaſtris congruis, inter quæ D. *Sennertus* tale deſcribit lib. 5. P. 5. cap. 17. p. 574.

℞. Pulv. Myrtill. Roſar. r. āā. ℥j. Farinæ Hordei, Orobi, Lentium, Fabar. Maſtich. āā. ʒiij. Cupul. Gland. Nuc. Cupreſſ. Cort. Granat. Balauſt. aa. ℥ß. Hypociſtid. Acaciæ, Cort. Thuris, Sangu. Dracon. Terræ Lemniæ, Aloës, Myrrhæ aa. ʒij. Ol. Myrtin. Roſac. Omphac. aa. ℥ix. Ceræ, Terebinth. clar. aa. ℔ß. Miſc. f. l. a. Emplaſtrum.

ARTICULUS VIII.

De *CARIE OSSIUM ET SPINA VENTOSA.*

Oſſa quamvis humani corporis fulcra, ſtabilimenta atque columnæ rectè dicantur, nè mollis carnium ſubſtantia in ſe collabendo ſubſideat, nihilominus tamen functionibus horum exercendis plurima crebrò obſtacula atque impedimenta obveniunt, inter quæ etiam Caries numeranda, quâ ſolidiſſima illorum compages atque ſubſtantia quandoque eroditur, abſumitur ac deperditur.

Malum hoc communiter nomine Spinæ Ventoſæ venire ſolet, quâ appellatione illam inſignivit jam Arabum princeps *Avicenna*, quia, *Severino* authore, ventoſitas eſt loco œdematis, ſpina verò quia crebiter terebratum & veluti perpunctum os apparet.

Græcis dicitur τερηδὼν à τερέω terebro, perforo: minimè tamen exiſtimandum, Cariem hanc & Spinam Ventoſam eundem eſſe affectum, qui à *Celſo* l. 8. cap. 10. Cancer oſſis nominatur. Vid. *Johannis van Horne* Microtechn. Sect. 2. P. 1. §. 32. p. 131.

Eſt verò Caries oſſium continui in oſſibus ſolutio levior vel gravior ac profundior, ortum trahens ab humoribus acribus, acidis, vimque corroſivam & qualitatem poſſidentibus, quâ ſolida oſſium ſubſtantia corroditur atque exeditur.

Affectus hic in oculos incurrit, quandò os denudatum eſt, nam color ipſius naturalis in lividum, flavum aut nigrum permutatus conſpicitur, osque inæquale apparet. Vid. *Paulus Barbette* Chirurg. Part. 2. l. 3. c. 3. Si verò os viſui minus occurrat, ſignis opus eſt diagnoſticis quæ in Chirurgorum monumentis traduntur.

In Curatione eò eſt reſpiciendum, ut 1. Humorum peccantium affluxus ad partem affectam prohibeatur. 2. Ut acrimonia atque aciditas eorundem temperetur ac mitigetur, corrigatur, abſorbeatur, & nè malum ulterius repat, modis omnibus præcaveatur. His intentionibus ſcopisque quâ ratione obviam ſit eundum, Practici abundè & perſpicuè docent, commonſtrantes remedia convenientia, quibus Myrrham quoque aſſociant, & tunc quidem, quandò deventum eſt ad ipſam cariei curationem, ubi quæri ſolet; an etiam Corroſiva locum inveniant, quæ paſſim à Practicis uſurpata novimus, ubi quidem ea non penitus rejicienda eſſe exiſtimant, quamvis humor peccans ſit acris & acidus, & medicamenta hæc pariter acida ſint & acria, cum unum ſal alterius acrimoniam enervare ac infringere valeat: deindè liquores ejusmodi acidos non tàm ad cariem tollendam, quàm ad oſſis corrupti portionem ſeparandam adhiberi. Aliis tamen non ſatis tutus videtur ejusmodi Corroſivorum uſus, præſertim illis in locis, quibus vicinæ partes nervoſæ ac tendinoſæ adjacent: Hinc illorum loco inter alia & ſequentem commendant injectionem à *Barbette* propoſitam.

℞. Succi Chelidon. maj. ℥ij. Spir. Vini ℥j. Myrrhæ, Aloës, aa. ʒij. Vitrioli albi ℈j. Miſce.

CAPUT

Caput XV.

In morbis capitis externis Myrrhæ efficaciam declarat.

ARTICULUS I.

De

TINEA, FAVO, & ACHORIBUS.

FOedum atque moleſtum capitis vitium eſt tinea, ejus ſcilicet ulceroſa conſtitutio, cruſtoſa, ſquamoſa, favo & achoribus malitiâ ſuperior: Achores ſunt capitis ulcera manantia, tenuiſſimis foraminibus cutim perforantia & ſaniem glutinoſam fundentia. His affinis eſt favus, qui foramina habet majora, & qui emanantem molli conſiſtentiâ ſimilem fovet.

Præmiſſis alterantibus & evacuantibus ad extirpationem fermenti hujus alieni ſeſe accingat ſanans: internè quidem utile erit ſequens deſtillatum propinatum.

℞. Myrrhæ rubr. ℥j. Vini boni ℥iij. Aq. Fumar. Card. bened. Scabioſ. aa. ℥iij. deſtillentur: Doſis variat juxta ætatem, pueris exhibendum cochleare unum aut duo.

Extrinſecus valet Linimentum, quod ita conficitur:

℞. Ol. Laur. ℥ij. Ellebori albi, Myrrhæ āā. ʒiß. Lithargyr. ʒij. Ceræ q. ſ. f. Linimentum.

Ante uſum tamen crines vitioſi extrahi debent, ita melius exſiccare & emollire cruſtas poſſumus: cutim corruptam reſtituit, omnemq; virulentiam conſumit.

Foreſtus l. 8. obſ. 25. in ſchol. in pueris ulceribus hiſce deturpatis levibus uti jubet, ſcilicet caput abluere cum Decocto Foliorum Salicum, Parietar. Betæ albæ atq; Lentium, & poſt ablutionem inungere ſequenti Linimento:

℞. Lithargyri cum Ol. Roſar. & Aceto nutriti ℥j. Fol. Rutæ virid. ℥ſs. Staphis agr. ʒij. Vitrioli ℥j. (vel Aloës Soccotr. Myrrhæ, Fuliginis oris furni, Tutiæ āā. ʒiſs.)

Probè miſceantur in mortario cum Aceto & Oleo Roſaceo (vel Myrtino) diu agitando, ut fiat Unguentum.

ARTICULUS II.

De

ALOPECIA, TINEA CAPILLORUM.

DEfluvium capillorum non eſt idem cum Alopeciâ: in hâc enim areæ relinquuntur, & nonnullæ capitis partes denudatæ manent: in illo verò tantùm capilli rariores fiunt, nec partes capitis denudatæ conſpiciuntur: diſcrimen etiam patet ex medendi ratione, ubi non idem attenditur ſcopus. In alopeciâ enim primaria intentio eſt, ut vitioſi humores conſumantur: in Pilorum autem Caſu, ut capitis habitus roboretur, & boni ſucci ad cutem diſtributio procuretur, cutisque ad denſitatem & raritatem moderatam deducatur. Vid: *Alexander Maſſaria* Pr. Med. l. 1. c. 2. 10. ubi ſequentes tradit formulas in capillorum defluvio utiles:

℞. Ladani opt. ℥ſs. Ol. Lentiſc. ℥j. Myrrhæ ʒj. Pulv. Capillor. Veneris Verbenac. rec. aa. ℈j. Miſc. f. Linimentum.

℞. Roſar. ſiccar. Balauſt. Cort. Granat. aa. ʒij. Ol. comm. ℥iv. Vini nigri adſtringentis ℥iſs.

Bulliant omnia ad conſumptionem Vini: deindè

℞. Prædicti Olei ℥iſs. Ladani, Myrrhæ aa. ʒiij. Pulv. Capillor. Veneris ʒj. Miſc. f. Linimentum.

Zacutus Luſitanus Prax. Hiſtor. l. 7. c. 1. p. 4. ſequens Linimentum commendat:

℞. Abſinth. Cortic. Pinear. Fol. Myrti, Adianth. Cort. Arun-

Arundin. uſtar. aa. Mß. Thuris ℥ij. Maſtich. ʒiij. Myrrhæ ℥iß. Gallar. ℥ij.

Comburantur omnia in cinerem, adde

Ladani triti ℥ij. Ol. Lentiſc. q. ſ. f. Linimentum.

Tinea capillorum affectus iſte eſt, in quo pili decidunt non integri, ſed particulatim & fruſtulatim à vermiculis eroſi & abſumpti, qui viſum ferè effugiunt: generantur hi ex humore quodam excrementitio, qui cum nutrimento ad capillos defertur, ibique ope caloris capitis vivam faciem induit, animatusq; evadit.

Uſurpanda hîc ſunt, quæ vermiculos iſtos abſtergunt, materiamque, undè generantur, diſcutiant.

D. Sennertus l. 5, P. 3, S. 2. c. 5. p. m. 315. inunctionem hanc inſtituit.

℞. Geniſtæ ℥j. Myrrhæ ℥ij. Aceti q. ſ. Coquantur parum & Colaturâ pili illinantur.

ARTICULUS III.

De *VARIS & GUTTA ROSACEA.*

DEturpatio hæc faciei eſt inducta à maculosâ rubedine ſivè rubore cum tuberculis, iis familiaris, qui cum poculis certant, & crapulæ ſunt dediti: aliquandò etiam hæreditario poſſidentur jure. Beatiſſimus *Sennertus* ex *Nicolao Florentino* Serm. 7. tr. 6. ſumm. 2. cap. 15. tres adducit differentias: interdum enim rubedo præternaturalis absque puſtulis, veſicis vel ulceribus adeſt, & vocatur abſolutè facies rubra: quandoque eſt cum puſtulis atque veſicis, diciturque rubedo puſtuloſa & veſicoſa: quandoque eſt cum ulcere, appellaturque rubedo ulceroſa.

Curatur vitium hoc ſanguinis δυσκρασίᾳ ſublatâ: ratio quoque hepatis habenda, ejusque fervor contemperandus: præ-

præmiſſisq́ue univerſalibus ad topica exſiccantia & extirpantia accedendum, in quorum uſu tamen cauti eſſe debemus, monente *Joële* lib. 10. Pract. S. 3. pag. 548. ne topicorum repellentium abuſu majus malum & omnimodam perniciem creemus: nam ſi hepar præcalidum excrementa ſua in faciem emittat, ibidemque varos copiosè excitet, illi potiùs internis remediis ſuccurrendum, calorq́ue ejus p. n. reſtinguendus, & materia excrementitia varorum educenda, quàm ad interna repellenda.

Sennertus l. c. liquorem deſcribit, quô ſub ingreſſum lecti facies illinenda, & manè aquâ infuſionis furfurum abluenda.

℞. Sulphuris vivi ℥j. Thur. el. ʒiij. Myrrhæ ʒij. Camph. ʒj. Ceruſs. ʒß.

Pulveriſentur omnia ſubtiliſſimè; & affundatur Aq. Roſac. ℔j. Miſc.

Caput XVI.

Strumas & ſcrophulas Myrrham abſumere docet.

AFfectus hic glandularum nomen ſortitus eſt à ſuibus, eò quòd multiplici fœtu fœcundum ſit animal, aut quòd ſues ejusmodi colla habeant juxta *Æginetam* l. 6. cap. 35. *Leonhardus Fuchſius* Hiſt. plant. c. 71. uſitatius ſcrophulas quàm ſtrumas à recentioribus indigitari ſcribit. Sunt verò tumores glandularum gutturalium indurati peculiari folliculo incluſi, inſenſiles ac inflammatione carentes, & ita diſtinguuntur ab aliis tumoribus atque abſceſſibus, qui longè aliter apparent, doloremq́; adjunctum habent.

Cauſa proxima non ſolùm ſunt humores pituitoſi, craſſi ac gypſei juxta *Galenum* 3. aph. 26. ubi hæc leguntur: *Glandularum morbus eſt ſtruma, non utiq; ex calidâ materiâ neq; ad ſuppura-*

purationem properante, ſed pituitoſiore & frigidiore conſiſtens ſtruma generatur. Sed ſeroſi ſimiliter accuſandi, ut ſi per glanduloſam & membranoſam narium & faucium membranam curſu immutatô non evacuentur, à glandulis excipi poſſint.

Felix Platerus ſtrumarum ortum ſucco adſcribit nutritio, cùm non ad ſuppurationem tendant: aſt concedi poteſt, ſcrophulas ex tali materiâ, quæ in ſtatu naturali, ad nutritionem multum facit, generari: non tamen negandum, ſuccum hunc pituitoſiori & craſsâ materiâ ſcatere poſſe.

Alii Tartarô primùm reſolutô, deinceps coagulatô primas in generatione ſtrumarum deferunt: poteſt & ſuum ſymbolum conferre ſuccus pancreaticus Sylvianus acidus & bilioſus amarus.

Curatio præter alios ſcopos etiam conſiſtit in legitimâ topicorum digerentium, diſcutientium & emollientium applicatione, quibus Myrrha quoq; adjicienda.

Cataplaſma *Franc. Icèl* habet, quod minimè rejiciendum:

℞. Aloës, Acaciæ, Myrrhæ, Thuris, Sarcocol. ãã. ʒij. Quæ tenuiſſimè pulveriſata cum Ovi Albumine in plumbeo mortariolo diutiſſimè conterantur, additô momentô Aceti Roſacei, & in pultis aut unguenti formam redacta ſtuppisque mundis excepta ſtrumis admoveantur, præſertim minoribus adhuc exiſtentibus, adeòq; in principio applicanda.

Grandiores verò ſimilibus tractantur remediis, ita tamen, ut validius diſcutientia addantur: hinc idem Author ita procedit:

℞. Ol. antiq. ℥iij. In hoc coq. Ceruſſæ pulveriſ. ℥iv. deindè admiſce Reſin. Pic. ℥iv. Ceræ ℥ij. ad lentum ignem liquefiant. Gum. Ammon. Galban. in Aceto liquefact.

Myrrhæ exactè pulveriſatæ ãã. ℥ß. f. l. a. Emplaſtrum, cujus portio per alutam extenſa quotidiè imponatur.

Johannes Poppius Theſaur. Med. l. 3. p. 773. Curam ſcrophularum abſolvi ſcribit corroſivis & conſolidativis, & ſequens Myrrhâ dotatum valere aſſerit.

℞. Conſol. Regal. ℔ß. Ariſtoloch. long. ℥iv. Myrrhæ ℥ß. Mumiæ ℥ij. Poſt triturationem

℞. Olei Roſar. q. ſ. pro incorporatione, forma in modum Emplaſtri.

Wilhelmus Fabricius Hildanus Cent. 3. obſerv. 38. deſcriptionem ſingularis Emplaſtri ad ſcrophulas, aliosque tumores ſcirrhoſos emolliendos, reſolvendos & diſcutiendos efficaciſſimi, Myrrham quoque poſſidentis, proponit, quod *Slotano* Chirurgo quondam eximio acceptum refert, & ita ſe habet.

℞. Rad. Bryon. Cyclam. Helen. Cucum. agreſt. ãã. ℥j. Coquantur in Vini albi & Aceti ãã. q. ſ. deindè piſtentur, & per ſetaceum percolentur, colaturæ admiſce

Pulv. Rad. Irid. Myrrhæ, Olibani, Maſtich. Croci, Ariſtoloch. rot. ãã. ʒiß. Flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci ãã. P. j. Opopan. Sagapen. Ammon. Bdellii, Galbani in Aquâ vitæ diſſolutor. aa. ℥ß. Gum. Hederæ, Styrac. Calam. aa. ʒiij. Euphorb. ʒv. Sem. Staphiſagr. ʒiiß. Argenti vivi ſalivâ hominis extincti ℥ij. Ol. Lilior. de Vitell. Ovor. Oeſypi, aa. ʒv. Adipis Anſerin. Anatin. Suill. Medullæ crurum Vituli aa. ℥j. Mucilag. Sem. Lini, Fœnugr. Rad. Altheæ aa. ℥j. Miſce & cum ſ. q. Ceræ flavæ & Terebinth. fiat Emplaſtrum.

CAPUT

Caput XVII.

Myrrham ad balſamationem & pollincturam cadaverum neceſſariam oſtendit, & opuſculo finem imponit.

JOachimus Prætorius Marchiacus, Medicus, Hortum Indiæ O.ientalis ſeu Phyſiologiam de rebus naturalibus Indicis reliquit manu ſcriptam, quæ hactenus lucem nondum vidit, quamq; ex benevolâ communicatione Excell. Dn. D. Vehrii, Medicinæ Profeſſoris in Univerſitate Marchicâ Primarii, Archiatrique Potentiſſimi Electoris Brandenburgici digniſſimi, Affinis & Compatris mei honoratiſſimi, manibus tracto: Hic Sect. XII. de Reſinis atque Gummatibus Cap. 2. Myrrhæ hiſtoriam percurrit, & cùm quædam ſcopô noſtrô inſervientia caput hoc in ſe contineat, lubet iſta, prout ab ipſo Authore adducta ſunt, noſtris inſerere laboribus. Ita verò ille:

Myrrhâ maximè & Aloê ut & aliis aromatibus, olim apud Ægyptios, Herodot. l. 2. Plin. l. 11. nat. Hiſtor. cap. 27. Diodor. l. 2. c. 5. teſtibus, ut & apud Judæos fiebant funera, quæ Melæ medicata, *Plinio* ſervata corpora, hodiè Mumia appellantur, de quâ cùm alii, tum *Petrus Bellonius* itinerarii ſui lib 2. cap. 47. eâque occaſione de unctione veterum Hebræorum hîc aliquid annotabimus, quæ Theologiæ aſſeclis multum inſervire videntur, cùm aliquoties unguentorum & ungendi mentio habeatur in Sacris. Geneſ. ultimo de *Jacobo* legimus, illum eſſe unctum à Medicis Joſephi aromatibus, & additur: iſte quippè mos erat cadaverum conditorum. Etſi autem *Abrahamo* & *Iſaaco* ejusmodi pollinctura corporum

non legitur uſitata fuiſſe, attamen, quæ eſt ſententia *Geſneri* in ultimum caput Geneſis, de conſuetudine gentis Joſephus eam uſurpavit absque omni ſuperſtitione, eam potiſſimùm ob cauſam, ut corpus diutius à putredine conſervaretur. Scribit autem *Moſes* de ratione, quâ Ægyptii cadavera condire ſunt ſoliti: atque hic mos poſteà quoque apud populum DEI in uſum venit, ſicut *Aſam* Regem Judæ aromatibus conditum ſuprà lectum ſuum poſuerunt: 2. Chron. 16. & ſuper *Joramum* Regem Judæ uſſerunt uſtionem aromatum, ſimilem uſtioni majorum ſuorum. 2. Chron. 21. Chriſtum quoque *Nicodemus* & *Joſephus* aromatibus condierunt: undè *Eſaiæ* 53. more divitum ſepultus eſt. In Pſalmo Chriſtus dicitur unctus plenitudine Spiritus Sancti præ conſortibus ſuis. 1. Reg. 10. *Samuel* lenticulam olei effundit ſuper caput *Saulis*, atque ita eum unxit. In novo autem fœdere *Matthæus* cap. 26. unctionis meminit de mulierculâ, quæ alabaſtrum unguenti pretioſi effudit in caput Chriſti non quidem mortui ſed morituri. Præcipuè verò, ubi hiſtoria reſurrectionis explicatur, memorat Evangeliſta, fidas Chriſti vivi aſſeclas mulieres ultimum honorem Chriſto voluiſſe exhibere illum, ut eum ungerent, comparaſſeque eô nomine ſibi aromata. Quodque hic generaliter, id in ſpecie videtur in hiſtoriâ paſſionis exprimi, ubi de *Nicodemo* dicitur, quòd attulerit mixturam Myrrhæ & Aloës ad libras fermè centum. Poſſunt enim, inquit *Erythropilus* in ſuâ aureâ expoſitione ſuper hunc locum, vel de unguenti pondere vel de pretio accipi: undè videre eſt, honoratos in Judæâ homines (non enim omnes promiſcuè unctos crediderim) plerumque Aloë & Myrrhâ ad depellendum fœtorem ac corruptionem abarcendam unctos eſſe. Quandò verò unctos dicemus? an poſtquam malô nidore feriret nares cadaver: an antequam minimum fœtoris atque corruptionis appareret veſtigium. Sanè ſi textui huic velis attendere, dicet tibi is, à *Joſepho* Chriſti cor-

ſti corpus ſtatim ac de cruce detractum eſſet, unctum eſſe: undè venari licet, ſtatim ac emiſerunt chari amici ſpiritum ultimum, à ſuis unctos eſſe. Nec eſt, quod quiſpiam objiciat de mulierculis, quæ tertiô die unctionem primùm adornant: metu enim & magnô Sabbathô præpeditæ, id quod pietas ſtatim cum conſuetudine poſtulâſſet, tardius ſuum exequuntur munus. Adde, quòd fine conſervationis ſuorum cadaverum unctiones iſtas inſtituerent, quid ergò expectare debuerunt vel voluerunt unum & alterum diem elapſum, & pòſt ungere, atque ita, quod in proverbio eſt, poſticæ currus parti equos jungere. Imò dum adhuc ſanum cadaver, nec minimum mali odoris expiraret, ſi qui ungendi eſſent, ungebantur. Et ut maturarent unctiones, juſſit illos corruptibilis conditio humani corporis, quod quia humidius & calidius cæteris animalibus, omnium citiſſimè putreſcit. Homo enim cùm moritur, calidô innatô decedente primò evadit frigidiſſimus, quæ cauſa eſt, cur Poëtæ mortem frigidam vocitent, item rigidam, quæ etiam rigidum in homines ſine diſcrimine jus exerceat, & homines rigidos & frigidos efficiat. Naturalis verò calor, ut corpus vivum conſervabat, & quicquid in ipſum agebat, conſervationis causâ agebat: ita extraneus non naturaliſque qui poſt mortem irrepit ad corruptionem omnia operatur, atque ita putredinem efficit, naturalem calorem tàm in vivis quàm in mortuis corrumpendo ac diſſipando, cùm ita comparatum ſit, *Galenô* lib 4. cap. 14. de ſimpl. med. facult. docente, ut res quælibet in propriâ ſervetur naturâ ex calore proprio, quô diſſipatô, neceſſaria ſequitur corruptio, cùm humores nequeant propriô humore deſtituti imputres ſervari ac manere, quod itidem in l. 2. de differ. febr. ſcripſit *Galenus*: extraneô illô calore ubi meditullium cadaveris humani incaleſcit, parvuſque calor adeò ventilatur, ut totius corporis compagem auctus ſubeat aliquandò ex corporibus

videas erumpere ſudorem penetrantibus ſubtilibus humoribus ipſos poros: aliquandò videas ſanguinem manare ex naribus, cùm ſcilicet à calore putrido reſoluti humores craſſi, ſubtiliores vias quærunt, per quas extra corpus emigrent: nonnunquam valdè inflata cadavera duplo triploque majora advertas, ac in vivis fuerunt, cùm ſcilicet humor & flatus cutem quaſi inflat & extendit, ut in Tympanite videmus: aliquandò vel totum corpus maculoſum, vel ejus pars apparet: cauſam venor in varietate & miſtione humorum, qui modò toti, modò parti cadaveris participantur: aliquandò videas ad latera exire magnam putridæ aquæ copiam, cùm ſcilicet latera mole humorum vel disrumpuntur, vel corruptione putreſcunt. Cauſam autem tumoris in mortuis cadaveribus, item ſudoris multi perperàm quærunt in propinato veneno: cùm ſit in Phyſicorum Myrotheciis quærenda ex ſubtilitate humorum & flatuum copiâ. Etenim neminem tàm bardum eſſe crediderim, qui pomum, vitrum, cantharum ideò venenatum dicat, quòd ſi ex frigido aêre inferatur calido, quòd tunc pomum, & cantharus ille ſudet, uti videmus: illud enim fit indè, quòd calor externus proliciat humorem internum: ita etiam ſe habent cadavera illata ſuis urnis, linteaminibus involuta, & loculis impoſita, quæ ita incaleſcunt, ut poſt pauxillum ab obitu temporis, ſi maximè obeſa ſint, putria evadant. Promtiſſimè enim ex *Galeno* l. 3. de Temper. cap. 4. inquit *Alpinus* lib. 1. de Med. Ægyptior. cap. 16. Quæcunque calida ac humida & multa ſunt in calidis locis, niſi difflari ſimul ac refrigerari contingat, putredinis in eis ſentias veſtigia, niſi fortè intenſiſſimum frigus illa aliquadantenus contra putredinem armet. Noverunt hoc noſtrates, neſcio quæ funera pompoſa ſatis procurantes: ut enim omnia concinnentur ad luctum, imò ad luxum pertinentia rectius, per ſeptimanas aliquot ſepulturam differunt: interim ne putreſcant penitùs corpora, neve

neve pro cadavere ſceleton tumbis ingeratur, in cryptis ſubterraneisque locis cum loculo ea ſtatuunt non ſine ſucceſſu. Videas etiam quosdam in cellis illis ſubterraneis loculos ſuorum, ubi æſtivis diebus præſertim diu adſervandi ſunt, planè arenâ obruere, & deindè erutos ſepulturæ deſtinare, atque ita quaſi ſecundò ſepelire. O vanas hominum mentes, O pectora cœca! Libet enim exclamare cum Poëta, ut qui video hominem indè criſtas emittere, quòd maximè impellere poſſet, ut eas ad terram demitteret. Nata eſt ex hoc fonte luxus illa cadaverum laniena Principibus olim frequentata, quâ viſcera ſuo, cor ſuo, reliqua corporis compages ſuo item loco mandabantur. Sed ad ſermonem inſtitutum rediens, dico, cauſis non levibus nixam Judaicam mortuorum unctionem ex Aloë & Myrrhâ: Aloë enim cùm ſit calida & ſicca in ſecundo gradu, corpora eâ vel impleta vel uncta contra putredinem, quæ ex humore præſertim, egregiè armare poteſt, ſive hîc Succotrina vel potiùs Sacotorina ſecundùm *Garziam ab Orto*, ſivè Hepatica vel Caballina ſubaudiatur: unum habent effectum omnes, licet una plus, altera minus. Eodem etiam receſſu caloris & ſiccitatis ſecundùm Medicos gaudet Myrrha, quæ ſi Aloë jungatur, effectus illius ſimilitudinis ratione augere poteſt. Non credo, hæc adeò ſimplicia adhibita fuiſſe ſimplici tantùm mixtione, quod abſurdum videtur: Mixtionis enim ratio duo dura vel friabilia corpora non miſceri pro unguento permittit; ſed potiùs ſtatuo lege artis pharmaceuticæ cum aliis liquidis & pinguibus abiiſſe in unguentum, tamen nihilominùs nomen à baſi obtinuiſſe. Veriſimile autem eſt, licet alii ex aliis unguentis ungendi potuerunt eſſe modi, tamen hunc ex Aloë & Myrrhâ maximè uſitatum fuiſſe. De Myrrhâ ſanè, ut empiriâ ſimul ſtabiliam, quod ſuperius ſcripſi, habeo in mente memorabile aliquid, quod pro tempore promam. Vidi quodam in pago veteris Marchiæ inter rudera veteris aræ

cujus-

cujusdam linteum ſericum viridis coloris (cui ſuperſtitioſa antiquitas neſcio quid reliquiarum involviſſet) valdè adhuc ſincerum, nullasque tineas expertum, involutum in ſe habens aliquid Myrrhæ, quod inter rudera illa ſervaverat linteum illud incolume: ex additâ enim ſchedâ apparebat, linteum illud cum involutis reliquiis antè annos circiter ducentos aræ illi dedicatum fuiſſe. Rectè enim *Guilandinus* apud *Proſperum* lib. 1. de Medicinâ Ægyptiorum ſtatuit: facillimè putreſcere actu & poteſtate humida, ut ſanguis: difficulter verò ſicca quæ ſunt poteſtate & humida actu, ut bilis, minimè verò omnium putreſcere actu & poteſtate ſicca, uti oſſa. Cauſam ergò hujus rei quæſivi antè in ſiccitate & caliditate, nunc alius factus ſententiæ, prætereà dico, multum augeri duas illas qualitates, ut poſſint hunc effectum producere medio ſaporis tanquam inſtrumentô: ſapor verò in Aloë & Myrrhâ in Hebræo à Mar, hoc eſt, amaritudine nomen habet: ideò illa amara non adeò ſunt alendis vermibus ac teredinibus, qui potiùs præter humidum & calidum in dulcibus nidulantur frequentius. Noverunt id egregiè ſculptores, qui ſi affectent ex ligno ſculptam imaginem, quæ ſit aliquot ſeculorum, felle bovinô lignum, ex quo imago ſculpenda incoctum inebriant, ut non mirum ſit poſt tot annos ſculptilia illa conſpici integra ſolida non exeſa, thenſis plerumque carioſis & à vermibus undique arroſis: de quo artificio, ſi *Lipſio* aliquid conſtitiſſet, non ille futiliter in libro de divâ Virgine Hallenſi cap. 6. pag. 19. ex diuturnitate ſtatuæ & idoli illius perperàm venatus eſſet conjecturâ ſanè falſisſimâ neſcio quam divinitatem: ita ex eâdem causâ atramentum librarium diluto Abſinthii temperatum, literas & libros â muſculis tuetur, ut ex *Plinio* obſervavit *Mizaldus*. Et ut apud Hebræos in cadaveribus ungendis Myrrhæ uſus: ita eadem frequentata eſt & adhibita rebus divinis apud Ethnicos: ſic ſcribit *Plutarchus* de *Alexandro Magno*, quòd

Leonidæ

Leonidæ Pædagogo miſerit centena Myrrhæ talenta, ne parcius rem divinam faceret. Et hæc *Prætorius*.

Cæterùm condituræ & pollincturæ corporum defunctorum hodienum uſuales & frequentari ſolitæ, quâ ratione adornari debeant, paſſim monumenta Practicorum docent: nos unum alterumq; modò proponemus.

Incisô ventre, inteſtinis cum reliquis viſceribus exemptis, pectus quoque ad coſtarum cartilagines incidatur, mox corpus aquâ frigidâ abluatur, ſpongiisque abſtergatur: deindè Acetô acerrimô & demùm Aquâ vitæ, tandem poſt abſterſionem cum ſpongiâ ſiccâ factam Pulvis Myrrhaceus inſpergatur ac infricetur, totaque & infimi & medii ventris cavitas pulvere impleatur, cutisque conſuatur, quin & bombacem vel ſtuppas cannabinas Aquæ vitæ immerſas & expreſſas carni applicant. Pari modô & caput conditur, poſtquam cranio ſerrâ ablàto aut perterebrato cerebri ſubſtantia fuerit exempta: ſic conditum cadaver linteô ceratô adhuc tepidô involvitur, & denique pice navali, additis etiam Oleis ſtillatitiis Succini, Spicæ, Baccarum Juniperi, Roſmar. &c. illinitur, & hâc ratione conditum ad annos decem conſervari poteſt, præſertim, ſi ita involutum feretrô ſtanneô vel plumbeô includatur.

Pulvis Myrrhaceus ita paratur:

℞. Herb. ſiccar. Abſinth. Salviæ, Majoran. Roſmar. Rutæ, Meliſs. Spicæ, Flor. Lavend. Roſar. provincial. Chamæmel. Rom. Nuc. Cupreſs. ãã. Miij. Spicæ Ind. Calami Aromat. ãã. Mj. Rad. Irid. Flor. Aloës, Myrrhæ, Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥ij. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. Macis, Zedoar. Coſti veri, Croci ãã. ℥j. Aluminis, Acaciæ ãã. ℥ij. Sem. Cumini, Fœnic. Aniſi, Nigellæ, Baccar. Lauri ãã. ℥iij. Salis marini ℔ij.

Contuſa omnia craſſiusculè reſerventur ad uſum: deindè

℞. Aquæ vitæ ℔x. Aceti acerrimi ℔xv. Stup. cannabin. aut Bombac. ℔vij. Spong. magn. n. iv.

Sequens Pollinctura aliquoties à Parente meo b.m. præſcripta fuit.

I.

℞. Aloës ℥ij. Myrrhæ ℥iß. Croci ℥ß. Salis com. Mj. Aluminis ℥ij. Aceti acerr. ℔ij. Bulliant.

S. Eſſig/ den Leib inwendig auszuwaſchen.

II.

℞. Rad. Iridis flor. Aloês, Myrrh. Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥j. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. Macis, Zedoar. Coſti veri, Croci ãã. ℥ß. Sem. Angelic. Cumini, Fœnic. Baccar. Junip. ãã. ℥iß. Salis marini Mj. Miſc.

S. Specerey/ den Leib inwendig zu beſtreuen.

III.

℞. Ol. Terebinth. ℥ij. Junip. ℥j. Spicæ ʒvj. Petroſel. Succini ãã ʒij. Styrac. Calam. ℥ß. (poteſt etiam addi Spiritus vini majoris penetrationis ergò) Miſc.

S. Oel / den Leib inwendig und auswendig zu beſtreichen.

IV.

℞. Herbb. ſiccar. Scordii, Abſinth. Rutæ, Majoranæ, Meliſſæ, Hyſſopi, Tanaceti, Abrotani, Serpilli, Thymi, Fol. Lauri ãã. Miiij. Rad. Iridis Florent. Bacc. Lauri ãã. ℥ij. Junip. ℥iv. Flor. Roſar. provincial. Chamæmel. Rom. Lavend. ãã. Mj. Sem. Fœnic. Aniſi, Cumini, Angelicæ, Seſel. ãã. ℥j. Aloês, Myrrhæ el. Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥ij. Bdellii, Sarcocol. ãã. ʒvj. Cinam. Caryophyll. Croci, Coſti veri, Nuc. Moſchat. Zedoar. ãã. ℥j. Salis marini ℔v.

Inciſa craſſiusculè & Aquâ Carfunculi conſperſa omnia dentur & ſign. Kräuter/ den Leib auszufüllen.

V. ℞. A-

V.

℞. Aloës opt. Aq. Majoranæ lentô igne diſſol. ℥iß. Myrrh. Spiritu Vini diſſol. ʒj. Balſ. Peruviani, Croci āā. ʒß. Miſc.

S. Balſam zum Munde/ Ohren und Naſen.

VI.

℞. Ol. Terebinth. ℥ß. Junip. ʒij. Rutæ, Salviæ, Majoran. Roſmar. Caryophyll. Citri, Succini āā. ℈ß. Miſc.

S. Oel zum Haupt.

Hoc inungi poſſunt vertex & ſuturæ, nec non aures, nares &c.

Plura de cadaverum conditurâ qui deſiderat, adeat *D. Sebitzium* in Diſp. de cadaverum humanorum conditurâ: *Horſtium* Obſ. P. 1. l. 3. obſ. 8. *Solenandrum* S. 5. Conſ. 14. *Lotichium* l. 6. cap. 7. obſ. 2. *Timæum* von Guldenklee lib. 6. Epiſt. & Conſ. Med. Epiſt. 10. *Grulingium* & *Bierlingium*.

SOLI DEO GLORIA.

INDEX
SECTIONUM, CAPITUM, ARTICULORUM & PAGINARUM.

Sectio I.

Myrrhæ naturam & eſſentiam juxta ejus appellationem, locum natalem, formam, temperamentum, facultates &c. contemplatur. Pag. 1
Cap. 1. Etymologiam proponit. ibid.
2. Senſum hieroglyphicum exponit. 4
3. Deſcriptionem realem tradit. 5
4. Locum natalem, Arborem & colligendi rationem monſtrat. 7
5. Differentias, Delectum & Depravationem manifeſtat. 11
6. Temperamentum ac Qualitates inveſtigat. 16
7. Facultates generales tradit. 18

Sectio II.

Præparata ex Myrrha recenſet. 21
Cap. 1. Myrrhæ depurationem docet. ibid.
Cap. 2. Myrrhæ extract. conficiendi rationem proponit. pag. 23
3. Eſſentiam producit. 24
4. Magiſterium, Oleum, Elæo-Saccharum & Sal volatile componendi modum tradit. 27
5. Trochiſcos, Paſtillos & Acetum exhibet. 30
6. Fuliginis mentionem facit. 31

Sectio III.

Compoſitiones principales, quas Myrrhæ ſodalitium nobilitat, in ſcenam producit. 31
Cap. 1. Theriacam Andromachi & Mithridatium Damocratis ſiſtens. 32
2. Myrrham Electuaria & Opiatas ingredi monſtrat. 39
3. Myrrhæ additione nobilitatâ Pulveres, Trageas, Species, Flores & Magiſteria adducit. 45
4. Pilulas ſiſtit. 56

Cap.

Cap. 5. Myrrhæ ſodalitio Extracta clara exhibet. pag. 66
6. Myrrha, quos nobilitat Trochiſcos, producit. 70
7. Myrrham continentes Aquas deſtillatas compoſitas proponit. 73
8. continentes Spiritus compoſitos eligit, 78
9. Elixiria, quæ amant, percurrit. 81
10. Myrrhæ, quæ gaudent additione, Aceta memorat. 90
11. conſortio Eſſentias & Tincturas gaudere comonſtrat. 93
12. Myrrham, in compoſitionibus ſuis non aſpernantia Olea, ſiſtit. 96
13. ſociam habentes Balſamos adducit. 101
14. quæ in compoſitionibus ſuis recipiunt, Linimenta & Unguenta, aggreditur. 109
15. adjunctam habentia Cerata, Emplaſtra ac Cataplaſmata ſuggerit. 114

Sectio IV.

Corporis humani affectus tàm internos, quàm externos, in quibus Polychreſta Myrrha virtutibus viribusque ſuis eximiis admodum ſeſe commendat, recenſet. 126

Cap. 1. Myrrhæ uſum ac vires ſpeciales in diverſis Capitis ac Cerebri affectionib' ſuppeditat. p. 126
Artic. 1. De Apoplexia. ibid.
2. Epilepſia. 129
3. Paralyſi. 135
4. Convulſione. 139
6. Vertigine. 144
7. Catarrhis. 147
8. Affectib' ſoporoſis. 150
9. Agrypnia ſive Vigiliis. 154
10. Melancholia. 156
11. Memoriæ Diminutione. 158
Cap. 2. Myrrhæ Uſum ſpecialem in affectibus Oculorum conſpicuum tradit. 160
Artic. 1. De Ophthalmia. ibid.
2. Suffuſione. 163
3. Ægilope, Epiphora, Ungue, Emphyſemate, Hordeolo, Phlyctenis, Ulceribus Oculorum. 166
Cap. 3. Aurium affectus, in quibus Myrrha viribus ſuis ſeſe commendat, profert. 172
Artic. 1. De Otalgia. ibid.
2. Surditate & audiendi difficultate. 174
3. Tinnitu, Sonitu, Sibilo. 175
Cap. 4. Myrrhæ effectus in Narium affectibus declarat. 176
Artic. 1. De Hæmorrhagia narium. ibid.

Artic.2. De Polypo. p.177
3. Ozœna. 179
4. Fœtore narium. 180
Cap. 5. Myrrham in vitiis Oris, Labiorum, Gingivarum, Dentium ac Linguæ opem promittere oſtendit. 181
Artic.1. De Fœtore oris. ibid.
2. Fiſſuris labiorum. 182
3. Gingivis laxis, tumidis & ſanguinolentis. 183
4. Gingivarum luxuria & excreſcentia. 185
5. Carnis Gingivarum conſumtione. ibid.
6. Dentium Mobilitate, Vacillatione, Nigredine & Carie. 186
7. Odontalgia. 188
Cap. 6. Myrrhæ facultates in affectibus Linguæ, Tonſillarum, Columellæ Fauciumq; oſtendit. 190
Artic.1. De Linguæ nigredine & aduſtione. ibid.
2. Aphthis. 191
3. Gurgulionis caſu & laxatione. 192
4. Tonſillarum inflammatione & exulceratione. 194
5. Angina. 195
Cap. 7. Myrrhæ effectus in affectibus Pectoris Pulmonumque ſat celebres proponit. 199
Artic. 1. De Aſthmate, Dyſpnœâ, Orthopnœâ. ibid.
2. Raucedine. 203
3. Tuſſi. 205
Artic. 4. De Phthiſi. p. 207
5. Empyemate. 210
6. Hæmoptyſi. 212
Cap. 8. Myrrham in Cordis affectibus perutilem declarat. 215
Artic. 1. De Palpitatione Cordis. ibid.
2. Lipothymia & Syncope. 218
3. Febribus continuis & intermittentib⁹. 220
4. Febribus malignis & contagioſis. 227
5. Variolis, Morbillis & Rubeolis. 230
6. Peſtilentia. 234
Cap. 9. Uſum Myrrhæ in affectibus Ventriculi ac Inteſtinorum commendat. 240
Artic. 1. De Nauſea & Vomitu. ibid.
2. Singultu. 242
3. Tormina Ventris & Colica. 244
4. Diarrhœa, Dyſenteria. 246
5. Hœmorrhoidū nimiô fluxu & dolore. 250
6. Lumbricis. 252
Cap. 10. In Hepatis affectibus facultates Myrrhæ extollit. 255
Artic. 1. De Ictero. ibid.
2. Hydrope. 257
Cap. 11. Myrrhæ uſum in morbis Lienis approbat. 261
Artic. 1. De Scirrho Lienis. ibid.
2. Affectu Hypochondriaco. 264
3. Scorbuto. 267

Cap.

Cap. 12. De viribus Myrrhæ agit in Renum, Ureterum ac Veſicæ affectibus conſpicuis. p. 270
Artic. 1. De Calculo renum. ibid.
2. Diabete. 272
3. Dyſuriâ. 274
Cap. 13. Myrrham in affectibus Uterinis ſalutarem prædicat. 275
Artic. 1. De Suffocatione matricis. ibid.
2. Suppreſſione menſium 277
3. Fluore albo mulierum. 281
4. Sterilitate mulierum. 284
5. Molâ & Fœtu mortuô. 285
6. Retentione Secundinarum & Lochiorum. 291
7. Partu difficili. 293
8. Abortu. 295
Cap. 14. Myrrhæ uſum ſingularem in morbis Partium corporis Externarum monſtrat. 296
Artic. 1. De Arthritide. p. 296
2. Lue Venereâ. 300
3. Scabie. 306
4. Gangrænâ & Sphacelô. 309
5. Vulneribus. 311
6. Ulceribus. 319
7. Fractura. 322
8. Carie oſſium & ſpina ventoſa. 323
Cap. 15. In morbis Capitis externis Myrrhæ efficaciam declarat. 325
Artic. 1. De Tinea, Favo & Achoribus. ibid.
2. Alopeciâ, Tineâ Capillorum. 326
3. Varis & Guttâ roſaceâ. 327
Cap. 16. Strumas & Scrophulas Myrrham abſumere docet. 328
Cap. 17. Myrrham ad balſamiſationem & pollincturam cadaverum neceſſariam oſtendit, & opuſculo finem imponit. 331

COLLEGIUM
ACADEMIÆ
NATURÆ
CURIOSORUM
NUN QUAM OTI OSUS
EPH RID. GER.
MEDICO-PHYSICAR.
CURIOSORUM
DEC. II.
AN. VII.
GERMANIA
ANIMALIA.
MINERALIA.
VEGETAB.
ANATOM.
CHYMIA.
BOTANICA.

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ. IMPERIALIS
LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
DECURIÆ II.
ANNUS SEPTIMUS,
ANNI M. DC. LXXXVIII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

annexâ

APPENDICE.

Cum Privilegio Sacræ Cæſareæ Majeſtatis.

NORIMBERGÆ,
Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.
Anno M. DC. LXXXIX.

CÆSAREO-LEOPOLDINA NATURÆ CURIOSOR. ACADEMIA.
NUNQUAM OTIOSUS

POTENTISSIMO

Atque

INVICTISSIMO

IMPERATORI

LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO,

PIO, JUSTO, FELICI;

ROMANORUM, GERMANIÆ,

HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,

CROATIÆ & SCLAVONIÆ,

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ

&c. &c. &c.

Libertatis vindici acerrimo,
Artium Evergetæ clementiſſimo.

Dum,

DUm, LEOPOLDE, orbem victrici perſtrepis enſe,
TE provocatus vindicem
fronte manuque geris;
Jam tamen & Charitum fixam, TUA lumina, ſedem
in *Curioſi* conjice
annua penſa chori:
TE verſante manus, ſubtilia licia miſcet;
movente telas, præpete
pectine currit opus.
Et TUA Penelope (liceat nunc eſſe ſuperbis
tam glorioſo nomine)
lætior auget opus.
Scilicet accedens ad nos, Auguſtus Ulyſſes,
(Auguſta teſtis) flammula
nos propiore foves.
TU propiore etiam nunc, Auguſtiſſime Cæſar,
precum foveris ignibus
fronte precante libri:
CÆSARIS extendat vitam Deus atque triumphos!
ſtirpique cognatæ ſibi
firmet utrumque decus!
Hocque det AUSTRIACIS ſignum Jovis eſſe perenne:
in hoſticum tonitrua
imbrem in amica pluant!

Sic fore confidunt

Academici Naturæ Curioſi.

SERE-

SERENISSIMO

AC

POTENTISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO,

DN. JOHANNI GEORGIO III.

Duci Saxoniæ, Juliaci, Cliviæ & Montium, S. R. I. Archi-Mareſcallo, & Electori, Landgravio Thuringiæ, Marchioni Miſniæ & utriusque Luſatiæ, Comiti Principi Hennebergæ, Burggravio Magdeburgi, Comiti Marcæ & Ravensbergæ, Domino Ravenſteinii,

Domino noſtro & Principi Electori clementiſſimo.

SERENISSIME AC POTENTISSIME
PRINCEPS ELECTOR,
Domine Clementiſſime.

NE mirare, Heros fortiſſime, quod inter horriſona tormentorum tonitrua & ſibilantia pyrii pulveris fulgetra, quæ TE circumſtrepunt, faciles aures & benignos intuitus TUOS nobis & libro huic exorare ſuſtineamus. Equidem religioni nobis fuiſſet, generoſos impetus, quibus, imperii fines ab hoſtis immaniſſimi inſultibus, DUX PORTITOR ENSIS, liberare, feliciter allaboras, interrumpere: niſi, quem ideo à conſpectu TUO aliquandiu prohibuimus, ruptis repagulis ad TE liber properaſſet, à nobis, jam non renitentibus. Cui enim ſeſe prius ſiſteret, quam TIBI, Elector potentiſſime, per cujus vindicem dextram ea nunc nobis ſecuritas parata eſt, qua penſum hoc Collegii noſtri annuum lætiores abſolvere potuimus: quippe abs Te ſi fuiſſet, plurimos Collegas vel hoſtis furor vel belli contagium hauſiſſet; qui nunc extra teli jactum

ſuo

ſuo & publico nomine TIBI, Elector sereniſſime, gratias agunt, quod primus pendentem in cervice Germanicæ libertatis enſem, juſto exercitu & præſens non gravatus fueris removere. Admitte ergo excluſum hunc varii ingenii fœtum benigne, vel eo nomine, quod devotæ & gratæ mentis, qua Celſitudini TUÆ Imperium noſtrum ſe obſtrictum confitebitur, publicus interpres eſt. Ut taceamus non abhorrere à conatibus TUIS, quibus in præſentia detineris, hanc rerum Medicarum farraginem: Sunt enim non emplaſtra tantum & lenimenta Hygiejæ; ſunt etiam ſeveritatis apparatus, cultri, lanceolæ, phlebotomum, forcipes, ſerræ, ferra cauſtica, cucurbitulæ, ſanguiſugæ: nec alii medendi, quam regnandi & bellandi ſunt aphoriſmi, quos qui probe in ſuccum ſibi convertit & ſanguinem, ad eam olim adſpirabit prudentiam politicam, quam in TE omni numero abſolutam ſubinde admiramur. Quare, quod iterum humillime rogamus, accipe non degenerem prorſus ab indole TUA conſummatiſſima partum, ab invidorum inſultibus hominem hunc ingenuum defende, atque ubi per hiberna quies Marti TUO parabitur, TU-

que,

que, inter opima ab hoſtibus, æternam vindicatæ patriæ famam à Germano reportabis, reporta etiam munus hoc Apollinis levidenſe, eique aliquem armarii angulum concede. Ita ejus auctores, ſibi de impetrata, apud Electorem magnanimum, gratia gratulati, impenſius gaudebunt. Ita Deum votis perpetuis fatigabunt, velit ille avitam Domus sereniſſimæ & exercitus Saxonum, nunquam non fortitudinis laude effloreſcentis, gloriam omni victoriarum & felicitatis genere cumulare: TE vero potiſſimum diu incolumem Orbi Chriſtiano, Imperio noſtro, TUIS ſervare, qui, ſive de Dei cultu, ſive de libertatis uſu periclitentur, in TE intuiti confidenter pronunciant: *En duo ſunt enſes!* Non portat enſem fruſtra! Ita vovent, confidunt, augurantur

SERENISSIMÆ CELSITUDINIS VESTRÆ ELECTORALIS

humillimi devotiſſimique

PRÆSES & COLLEGÆ CETERI
Academiæ S. R. I. Nat. Curioſ.

HISTO-

HISTORICA CONTINUATIO
PROGRESSUS
ACADEMIÆ LEOPOLDINÆ-IMPERIALIS
NATURÆ CURIOSORUM

Delineata

à

LUCA SCHRöCKIO, L. Filio, Med. D.
Archiatro Cæſareo, Comite Palatino, S. R. I.
Nobili, Ephemeridum Directore,
d. Celſo.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC LXXXIX.

*** *** ***

QUàm volubili innixa ſtet fundamento ſors mortalium, nec unquam diu læta eodem hæreat veſtigio, Academia noſtra Naturæ Curioſa ut novo non ita dudum firmavit exemplo: ita non minùs, quàm felici ſucceſſu laborioſa induſtria cæteris eam quaſi vinctam corruere prohibeat, teſtatum eadem reddidit. Gratâ animi propenſione primi noſtri Præſidis, Bauſchii Excellentiſſimi (liceat enim ad primordia Societatis paucis reſpicere,) memoriam colimus, & indefeſſam in Academia, quæ gloriam DEI, Medicæque artis illuſtrationem ac proximi exin reſultans commodum ſibi ſcopum præfixit, adornandâ & propagandâ ſtudium deprædicamus; quos arduos tamen auſus magna fatorum inclementia, optimum Virum noſtro conſortio citiùs eripiens, evertere, naſcentique Academiæ ultima ferè minari videbatur. Aſt laudabile hoc Germanorum inſtitutum cum Viro iſto laudatiſſimo non interiiſſe, ſed proſperè ſuperatis tot, quæ obſtabant, difficultatibus, lætiorem progreſſum habuiſſe, obfirmato in præclari moliminis continuationem animo tum nobiliſſimorum Collegarum, tum maturo inprimis conſilio & indefeſſæ vigilantiæ venerandi Fehrii debemus; cujus ſub auſpiciis celebriorum paſſim Medicorum aliorumque ſolertium naturalis ſcientiæ cultorum ad ſocias conferendas operas facta eſt acceſſio, & ſalubrium Legum vinculo Societatem firmari, Cæſareâ easdem authoritate ornari, annuumque inprimis Ephemeridum laborem cum curioſo Orbe communicari obtigit. Nollem prolixiùs hoc in publicandis iſtis Ephemeridibus ſtudium extollere, non quòd prudenter incepti & ſtrenuè hucusque continuati operis pœnitere nos queat, ſed ne actum agere videar, ipſo ſe Libro, licet non parem ubique

curioſitatem, à tot locupletando illi operam navantibus calamis vix ſperandam, exhibeat, ubique tamen multiplici utilitate, non inamœnâ varietate, nec contemnendâ eruditione paſſim apud æquos Muſarum judices ſe commendante, ac ſolitarios quosdam contra Ariſtarchos, clanculùm in eminentioribus etiam locis innocentem librum ut inutilem allatrare auſos, ſatis ſplendorem ſuum vindicante; quibus neque aliud nos, quam Terentianum illud: homine imperito nunquam quidquam injuſtius, qui niſi quod ipſe fecit, nihil rectum putat, opponimus. Nos ſaniora exoſculamur judicia, & coram Sacratiſſimis quoque Summæ in hoc Orbe Majeſtatis oculis, quorum fulgorem fœdæ perferre nequeunt, imò ſubire indignæ ſunt noctuæ, intrepidè quòd comparere ipſi liceat, quin ex opulentiſſimo Ejus Cimeliarchio, naturæ & artis operibus, maximum quondam acceſſiſſe ornamentum, ac nuper demùm ſplendidum à Magno & glorioſæ memoriæ Electore Brandenburgico obtigiſſe additamentum, magnoperè lætamur, nobisque immensùm gratulamur. Hoc itaque opus, ut alacriùs in lucem prodiret, Fehrius præcipuos intendit nervos; hinc laborioſiſſimi noſtri Phoſphori, beati Sachſii, vigilantiæ commiſſum lætos in cultiſſima urbe Vratislavia habuit natales; qui vitam hanc caducam cum meliore ubi commutaſſet, Syrii noſtri, Excell. Dn. Vollgnadii, ejusque nobiliſs. Dnn. Collegarum curam laude meâ majorem feliciter exercuit. Verùm hoc quoque, præmaturo fato, ex Curioſorum cœtu ad Beatorum ſedes evocato, Collegisque ibidem partim itidem defunctis, partim aliorſum avocatis, integrâ tamen Annorum Decuriâ cum adplauſu in lucem jam productâ, ut pari ſollicitudine tela exorſa & dictas ob cauſas paululùm interrupta produceretur, noſtro ad invidiam usque commendatiſſimo Helianthо I. D. Volckamero, directio fuit commiſſa, atque Typographiæ locus Noribergam, urbem nimirum omnibus Collegis ad literarum commercia percommodam, translatus. Hanc quâ animi alacritate ſubierit,

ierit, continua annorum ſeries, quotannis penſum debitum ſiſtens, oſtendit; Cui, ne moleſto ſub hoc onere tot aliis occupationibus ætateque gravatus ſuecumberet, ſucceſſor datus eſt Celſus, haud invitus hanc Directoris ſpartam ſuſcipiens, quem ſequens Programma tunc in honorifico officio confirmavit.

S.R.I. NAT. CURIOSORUM PRÆSES
Dnn. Collegis ſuis Salutem & Felicitatem!

S*Ymbolum Academiæ Nat. Curioſ. eſt*, Nunquam otioſus! *quo ipſo ſinguli Academici ad præſtandam induſtriam & ſedulitatem decenter invitantur & ſevera quaſi lege incitantur; Decurrimus ergò in uno omnes ſtadio, remigamus in una eademque navi, ſed impari conatu, impari ſucceſſu; applauſum merentur omnes, tàm illi, qui rariores obſervationes, Euporiſta præclara, inaudita arcana Phyſica, Medica, Mathematica, &c. candidè communicant, quàm qui laborioſiſſimo collectionis, digeſtionis & impreſſionis munere fungentes, ea omnia in publicum ſiſtunt uſum, quos inter in priori Ephemeridum noſtrarum decuria maximè eminuit indefeſſa Dn. PHILIPP. JAC. SACHSII, Phyſ. Uratisl. virtus, qui conducto à nobis bibliopola Dreſchero id unicè operam dedit, ut adſcitis ibidem fideliſſimis paraſtatis quantocyus lucem viderent publicam opera noſtra, quæ per duo luſtra felici cum ſucceſſu fuerunt publicata; Ipſo autem præmaturè è vivis ſublato, Collegisq; ibidem partim itidem defunctis, partim aliorſum evocatis, idem onus hoc heroicè in ſe ſuſcepit Nobiliſſimus noſter HELIANTHUS JOH. GEORG. VOLCKAMER, & quod pluribus ferè impar videbatur, ſolus ſubibat moleſtiſſimum ſcilicet Collectionis & Impreſſionis onus, & quidem Noribergæ, urbe nimirum omnibus Collegis ad literarum commercia commodiſſimâ. Mirati ſumus omnes tanti Viri generoſitatem, in tam gravi ætate alacritatem, in tot occupationibus jam per triennium ipſum conſtantiam; Sed Is jam fractis ſenſim cum ætate viribus ad tranquilli-*

 tatis

tatis portum adſpirans, provinciam hanc Excell. Noſtro CELSO *haud invito, quaſi per manus tradidit: id quod cùm de noſtra voluntate & conſenſu factum ſit, & laudatus Celſus muneri iſti ferendo maximè videatur idoneus, ideoq;* Eundem novum Directorem *omnibus Dominis Collegis impensè commendamus, ac omnium Dnn. Collegarum complacentiam cum deſideratiſſimâ rararum & præclararum obſervationum fideli maturâq; communicatione ad Eundem efflictim expectamus, Eiq; ad maſculè ſuperandas laborioſiſſimæ hujus functionis moleſtias vividum vitæ robur cum proſperrima valetudine animitùs comprecamur. Svinfurti ex Muſeo, d. 9. April. Anno 1685.*

(L.S.)

Argonauta.

Ut verò debili enata ſtipite hedera in altum eniti haud valet, nî firmiori adhæreſcere arbori, eamque circumreptando ſurgere detur: ſic privatorum inita hæc Societas caput extollere vix poſſe videbatur, potentiori deſtituta patrocinio; quæ itaque magno ut ſtaret tuta robore, non minima inprimis cura fuit Præſidis; cujus dexteritate quàm gratioſam protectionem à *Sereniſſimo Principe ac Domino, Dn. Raymundo S. R. I. Comite Montecucoli* &c. Armis & Literis inclyto Heroë, impetraverit, alibi jam deprædicavit Muſa noſtra; quo gloriosè defuncto, *Eminentiſſimi ac Celſiſſimi Principis & Electoris Moguntinenſis*, Evergetæ noſtri munificentiſſimi, gratia hucusq; nos clementiſſimè protegit; qua diutiſſimè ut gaudere liceat, annos Neſtoreos multamq; Principe dignam felicitatem humilimè precamur.

Talis itaque tantusque nobis fuit Fehrius, cujus virtus nec oblivione noſtrâ, nec reticentiâ poſterorum ſepulta eſſe pote-

poterit. In tantum ſanè hæc enituit, ut *Maximus Imperatorum*, *Invictiſſimus* LEOPOLDUS, conſpicuo eam præmio decoraturus, ſimulque Collegii incrementum quantopere SIBI curæ ſit cordique, oſtenſurus, ipſum, unà cum Ephemeridum Directore, Helianthum, Medici Cæſarei titulo decoratum, nec obſtante oneroſo bello Turcico, in majus Clementiæ argumentum, catenâ aureâ clementiſſimè donandum voluerit. Quo aureo etiam imbre, Anguſtâ nempe Imagine è torque aureo pendente, Ephemeridum Curioſarum Collectores Vratislavienſes, Excellentiſſimi Domini, Phil. Jacob. Sachſius, Henricus Vollgnadius atque Johannes Jæniſius, benigniſſimè quondam irrigati, & Cæſareæ Munificentiæ illuſtre documentum, & indefeſſi laboris pretioſum ſolatium obtinuerunt.

Læta jam hoc ſuo ſub Præſide Academia dum majoris progreſſus ſpem ſubinde conceperat, triſtis noſtros percutit animos ſævioris Morbonæ inſultus, cujus violentos in humanum genus impetus cùm ipſe Fehrius prudenti medicandi arte ſæpiùs retudiſſet, jam apertas vitæ propriæ eam ſtruere inſidias expertus fuerat, gravi adfectu hemiplectico obrutus, ita ut Argo noſtra ſecundis hucusque ventis per diffuſum naturæ æquor vela pandens, fido expertoque hoc ſuo rectore & Argonauta jamjam deſtituenda videretur, tempeſtatum injuriis variè expoſita, naufragiiq; metu haud parùm perculſa. Sed novas Cœlo inſpirante vires, quod vigoris corpori deerat, animi firmitas ſupplebat; hinc quæcunque noſtræ utilitati velificabantur, ſtrenuè proſpicere, conſiliis juvare, atque prudenter exſequi mox pergebat. Sic publicum juvandi deſiderium ipſi tremulæ dextræ robur addebat, languidosque ſpiritus ſuſcitabat, eoipſo tamen ſeipſum conſumens, majorem virium jacturam ſubibat; quam expendens, & aſtutiam verſutiſſimi hoſtis, ex improviſo graviori ſæpe recidivâ ſubitò obruentis, veritus, ne à morte ſua, Præſidio vacante, qualecun-

lecunque Academiæ periculum incumberet, aut ſibi in eo rerum ſtatu, cùm melioris ſanitatis ſpem alere vel ætatis gravitas prohiberet, inſerviendi facultas deeſſet, de nobili iſto præſidii officio deponendo, clavoque regiminis alteri tradendo cogitare incipiebat, [illegible]n ſine magno noſtrûm, quibuscum h[illegible] voluntate[illegible] [illegible] communicaverat, dolore; quis enim ta[illegible] [illegible]am peritum & indefeſſum Præſidem abire non ægrè ferr[illegible] quis mutare conſilium omnibus viribus non ſtuderet? Expendebamus cum Tullio, quòd nihil ſit præclarius, quàm honoribus & reipublicæ muneribus perfunctus ſenex; hinc quò minùs ornamentum hoc noſtrum decederet, & columen ſubtraheretur, anxii obſtitimus. Sed vicit tandem pietas, quæ tot curarum, totque laborum requiem denegare aut invidere tam benè merito ſanctè prohibuit; conſenſum extorſit amplior ſpes, quæ à Sene canitie venerando conſiliorum ſalubritatem non omninò nobis defuturam ſpondebat, quin digniſſimi Succeſſoris de electione haud vana perſuaſio omne tandem punctum tulit. Hinc publico mox Programmate d. 20. Julii Anno M DC LXXXVI. Collegio ſuo valedicere perrexit:

VIRIS

GENERE ET PROPRIIS VIRTUTIBUS

EXCELLENTISSIMIS, NOBILISSIMIS, MAGNIFICIS, EXPERIENTISSIMIS,

PER

EUROPAM, ASIAM, INDIASQUE ORIENTALES CLARISSIMIS, PATRONIS, FAUTORIBUS ET COLLEGIS SUIS DEVOTE VENERANDIS,

SALU-

SALUTEM ET FELICITATEM!

PRimum omnium gratias, quas poſſum, ago maximas, Summo Noſtro Archiatro, DEO Ter Optimo Maximo; pro immenſis donis & beneficiis ſuis, quòd me Medicinæ jam mancipatum ſub feſtivitate reparatæ pacificationis Monaſterienſis & anno 1652. recens ab Excellentiſſimo D. Bauſchio adornatæ Academiæ Naturæ Curioſorum *Adjunctum primum eſſe voluerit, & hactenus ſalvum & incolumem conſervaverit, donec Anno 1666. ita volentibus fatis & Veſtris, Excell. Dnn. Collegæ, votis ad tenendum Clavum ſolenniter promoverer, ubi remis velisq; omnem eò dedi operam, ut Argo noſtra indies in curſu ſuo magis magisq; proveheretur, & expeditio hæc Argonautica tandem ad optatum portum appelleret, quod felici cum ſucceſſu divinitùs accidit.*

Deinde & magnas quoq; ago gratias Vobis, VIRI, Genere & propriis Virtutibus Excellentiſs. Nobiliſs. Magnific. Experientiſs. Dnn. Collegæ devotè venerandi, pro collato munere tàm honorifico, pro incomparabili Veſtro favore, patrocinio, ſtudio, munificentia, quâ me prodigè mactaſtis, DEUS Ter Optimus Maximus hæc omnia largiter reponat. Sed jam fata annis & infirmâ valetudine languidum me, fruſtra quidem obnitentibus Vobis, jubent deponere Clavum; pareo, ac lubens, eumq; trado quaſi per manus cum Archivo & Sigillo Academico, meritiſſimo ex Adjunctis, qui animi corporisq; viribus & vivido vigore adhuc pollet, Eiq;, ſi pace Veſtrâ dicere liceat, in loco Vobis omnibus commodiſſimo; ſed Veſtrum eſt decernere. Agite ergò & enitimini plus ultrà, Vos divinæ animæ, pergite acriter & alacriter Nobilisſimum hoc ſublimiorum ingeniorum certamen.

Salvete, Valete, Vivite, Arcanorum Naturæ omnium Heroës capaciſſimi. Svinfurti die 20. Julii An. M DC LXXXVI.

(L.S.)

Argonauta,

b Tran.

Tranquillitatis ergo portum cùm attigiſſet Fehrius, unanimi Excellentiſſimorum Dnn. Adjunctorum voto, multâ doctrinâ, plurimoque rerum uſu, ac indefeſſo ſtudio celeberrimus Dn. Johannes Georgius Volckamerus Sen. clavum regiminis qui capeſſeret, dignus fuit judicatus, atque omnium cum Bonorum adplauſu mox Præſes ſalutatus, eò charior, quò meritis & virtute, emeritum Præſulem propiùs referebat. Sic Argo noſtra, naufragii ſecura, notum remetiri æquor valebat, ſic quoque ventis adjuta ſecundis abditos eruere theſauros feliciter perrexit. Ipſe etiam optimus Senex, ob tam exoptatum electionis ſucceſſum, ſilere haud valuit, quin altiùs impreſſam animo lætitiam, publico hoc Scripto expromeret:

INVICTISSIMI

ROM. IMPERATORIS

LEOPOLDI

MEDICUS

JOH. MICHAEL FEHR,

S.R.I. ACADEMIÆ NAT. CURIOSORUM

PRÆSES, d. ARGONAUTA.

NOBILISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS ET

EXPERIENTISSIMIS DNN. COLLEGIS

SALUTEM ET FELICITATEM!

INter Summa Imperia maximi ſemper habita eſt cæterisq; prælata Monarchia εἷς βασιλεὺς, καὶ εἷς κύριος ἔστω; *apicularum Regem omnes colunt, ſequuntur omnes; Monarchia Character Solis in Cælo: hic ſolus aſtrorum Rex eſt & Monarcha, ſtellarum exercitu ſemper comitatus. Complacuit Regius hic ordo ſtatim à primo*

mo exortu S. R. I. Academiæ Nat. Curioſ. & Nobiliſſimus Bauſchius *primus electus Monarcha : quo piè defuncto, ne caput Inclytæ jam dictæ Academiæ cum primo Authore penitus occidiſſe videretur, ex tenore Legum & votorum pluralitate convictus* Ego *ſubvectus ſum, majore licet in dies comitatu conſpectior.* Sol Ego *tùm veſter eram, at præfiſcinè dictum ſit, aſſurrexére ſtatim omnes, novo Regi alluxére faculas quisq; ſuas prodigè & confertim, ita ut totus ferè orbis exinde illuſtrior redderetur; occidit autem jam* Sol *iſte,* ὁ χαίρετε, *vaporum & fuliginum nebulis obnubilatus. Sed ecce, novus jam ex agro Franconico Vobis* Sol *oritur, Magnus ille Noricorum Æſculapius, Senior Medicorum Noribergenſium Primarius, JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMERUS, Sacræ Cæſ. Majeſtatis Medicus,* Helianthus primus, *Vir ingenii ſublimitate & Eruditionis profundæ fulgore omnium Eruditorum oculos facilè perſtringens; quem ea, quâ par eſt ac decet, animi obſervantiâ ex tenore Legum & unanimi Dnn. Adjunctorum ſuffragio electum ac confirmatum* Acad. Nat. Cur. Præſidem *vobis ex officio SISTO, ut meritiſſimum & digniſſimum, Eumq; impensè commendo, ut Eundem raris & præclaris obſervationibus veſtris, quod hactenus gloriosè feciſtis, honorare, & hoc ipſo Academiam Nat. Cur. illuſtriorem reddere annitamini: Cui per me liberum quoq; eſto, alium Adjunctum, præ cæteris induſtrium &* φιλόπονον *pro lubitu & voto eligere, vel in viciniâ, vel in ipsâ urbe patria, quibus ambobus omnes hujus celeberrimi Regiminis moleſtias maſculè ſuperandas vividum vitæ robur, ac Neſtoreos ſimul annos, cum proſperrimâ valetudine animitùs comprecor.*

Vivite & valete omnes ac ſinguli Nat. Curioſi, cum Florentisſimâ veſtra Academiâ. Svinfurti dabam ipſis Idibus Decembris, Anno M DC XXCVI.

(L.S.)

Electus ſic novus Præſes, de ſplendore & incremento Academiæ magis magisque promovendo ſollicitus, nihil eorum, ſine ullo privati commodi ſtudio, intermiſit, quæ aliquid conferre poſſe, ac toti Ordini grata atque ſalutaria fore judicabat: ſingula autem hîc enumerare vel ideo ſuperſedeo cum plurimos Dnn. Collegarum latere ea nequeant, multaque recenſendo plura tamen intacta relinquere paginarum hæc anguſtia me cogeret. Illud tamen unicum ſi attingere negligerem, ingrati animi maculam Collegio noſtro ne adfricarem, mihi eſſet verendum; quanto ſcilicet ardore & quam felici ſucceſſu Mecœnatum favorem & patrocinium conciliare nobis laboraverit, quos inter inprimis *Illuſtriſſimum & Generoſiſſimum Dn. Sebaſtianum Lib. Baron. à Blumberg* &c. veneramur, quem pro dignitate laudare cum haud liceat, AUGUSTO tamen noſtro eſſe charum, Aulæ gratum, Muſarum delicium, Naturæ Curioſorum Parentem, dixiſſe addecet. Taceo jam alios Auguſtiſſimæ Aulæ Imperatoriæ Magnates nobis benignos, ſubmiſſoque cultu ſemper devenerandos. Quod ſi Æſculapios Cæſareos pro dignitate memorare deberem, in longum nimis excreſceret hæc relatio: Nunquam ſanè memoriâ noſtrâ excidet inſignis benevolentia *Illuſtriſſimi & Generoſiſſimi Dn. Nicolai Guilielmi à Beckers, Regni Hungariæ & S. R. I. Equitis ac Lib. Baron. de & in Wallhorn &c.* cujus merita nunquam ſatis æſtimanda comtior nuper demum publicè commendavit calamus; nec minori in Academiæ commodum gratiâ feruntur Magnif. & Illuſtr. Domini, *Dn. Fridericus Ferdinandus Illmerus à Wartenberg &c.* & *Dn. Joh. Ferdinandus Hertodt à Todenfeld &c.* ut non Patronorum tantùm encomium mereantur, ſed Collegarum etiam nomen haud reſpuant; quorum in adaugendo eruditæ curioſitatis ſtudio ardorem vel ſcripta Eorum eruditiſſima præclarè oſtendunt. Qua mente etiam *Illuſtr. D. Paulum à Sorbait &c.* nominatum volumus. Hisce itaque, totidem Diis quaſi Tutelaribus ſtipatus novus noſter Dn. Præſes, ad ſacros adrepere Maximi Jovis

vis Auſtriaci pedes auſus eſt, eumque à Glorioſiſſimo IMPERATORE Clementiæ cumulum, quem ſperare vix licuiſſet, aut exorare ipſe conatus fuiſſet, feliciſſimè, tum æternam in Academiæ laudem, tum ejusdem conſortium ambientium ſtimulum, impetravit, ampliſſimo Diplomate in membranâ elegantiſſimè ſcripto, Anno elapſo M DC LXXXVII. die 7. Menſ. Auguſt. Sacratiſſimæ Manus Cæſareæ ſubſcriptione, Majorisque Sigilli appenſione confirmatum; quo nempe in Protectionem Tutelamque Imperialem Collegium, Sacro CÆSAREÆ MAJESTATIS nomine inſuper dotatum, ſuſcipitur, præclara ei Inſignia conceduntur, Præſes & Ephemeridum Director in officiis confirmantur, inque eos, ut Academicis in negotiis expediendis occupatiores, dignitas Archiatrorum Cæſareorum, Nobilium, & Comitum Palatinorum, in eorum quoque Succeſſores, quò cæteri Domini Collegæ, ad præclarè inceptam naturæ penetralium perveſtigationem ſtrenuè continuandam, aut etiam alacriter ſubeundam, hoc ipſo invitarentur, hæreditario quaſi jure ſemper propaganda, derivatur, atque tandem Privilegium impreſſorium perpetuum, ad refrenandam Typographorum quorundam & Bibliopolarum effrenam audaciam, Scripta Academica contra Authorum conſenſum prelo denuo ſubmiſſuram, confertur.

Scilicet inter ardua, quæ à Divis Prædeceſſoribus ſuis Romanorum Imperatoribus in Potentiſſimum atque Invictiſſimum CÆSAREM, LEOPOLDUM, unà cum Imperiali Majeſtate (loquor autem ipſismet ferè, mox in Diplomatis exordio conceptis verbis) derivata ſunt munera, illud penè ampliſſimum eſſe SACRA CÆSAREA MAJESTAS reputavit, quod, præter ea, quæ ad Reipubl. Romanæ benè adminiſtrandæ gubernaculum ſpectant, id inprimis omni ſollicitudine ſtudioque curandum veniat, ut perſpicua hominum ingenia, animique divino quaſi impetu ad ſublimia Scientiarum Artiumque liberalium ſtudia concitati, tum præmiis debitis & honoribus, tum certis etiam immunitatibus, indultis

ac prærogativis alantur, ſed ferventiores etiam ardentioresque reddantur, adeoque univerſi Imperii Romani, ac potiſſimùm Germanicæ Nationis, ſeminaria, ad æmula cæterarum Gentium, ac tot retrò ſeculorum exempla, in omni doctrinarum, literarum & facultatum genere magis magisque illuſtrentur. Hinc jam tum ab eo, quo SACRA CÆSAREA MAJESTAS Thronum Imperialem conſcendit, tempore, hæreditariâ quaſi ſollicitudine non modò diverſas in Imperio Academias, ſed inprimis etiam Inclytam noſtram Naturæ Curioſorum Societatem, laudatiſſimâ quondam Joannis Laurentii Bauſchii, Archiatri Swinfurtenſis, Viri doctiſſimi, operâ ac induſtriâ, Anno milleſimo, ſexcenteſimo, quinquageſimo ſecundo, è primis exſtructam fundamentis, ac porrò ex eruditiſſimis in Orbe Germano Medicis, ſub auſpicio Cæſareo, inſigni Joh. Michaëlis Fehrii, Archiatri itidem & Prætoris Swinfurtenſis dexteritate magis coalitam, ſaluberrimis quibusdam Statutorum invicem initorum Legibus decennio abhinc probè communivit atque inſtauravit, ut in eum tandem, qui Gratiis uberioribus, præſtantioribusq; prærogativis ſe dignum reddiderit, Virorum eruditiſſimorum & excellentium numerum excreverit.

Præfatis itaque ſuperiùs velut æquis dignisque precibus perlibenter uti annuit Auguſtiſſimus IMPERATOR, ita Leopoldinum hoc Naturæ Curioſorum Collegium in Protectionem Tutelamque ſuam Imperialem ſuſceptum amplioribus & eminentioribus honoribus & prærogativis communiendum cenſuit, ac inprimis quidem benignè conſideratis & perpenſis laboribus & curis, quas *Præſes hodiernus*, *D. Johannes Georgius Volckamerus*, S. Imp. Civitatis Norimbergenſis Phyſicus primarius & Collegii Medici Senior *Helianthus I.* dictus, & *Lucas Schröckius*, Junior, S. Imp. Civitatis Auguſtanæ Phyſicus, & dictæ Academiæ Eph. Director, *Celſus* nominatus, in ejusdem ornamentum, commodum & incrementum, editis annuatim Ephemeridibus, toti Orbi literario impenderunt,

ulte-

ulteriusq; omni, qua poterunt, diligentiâ, dexteritate, ſagacitate, ſtudio & ſolertiâ continuare poſſunt, volunt, debent, ac pollicentur, ex certa ſcientia, animoq; benè deliberato, & Cæſareæ Poteſtatis plenitudine, non modò nominatos *Præſidem Volckamerum*, & *Directorem Schröckium*, ſed illos etiam, qui poſt horum obitum (quippe dum vixerint, iisdem illos, Succeſſoresque illorum fungi MAJESTAS SUA CÆSAREA voluit officiis,) juſtis votis ad ejusdem Præſidium & Directoriatum debitè legitimèque electi fuerint, in muneribus iſtis clementer confirmavit, hanc illis etiam benignè concedens & elargiens poteſtatem & authoritatem, ut, qui ſe Collegio huic Leopoldino-Imperiali, prærogativisque ejus dignos reddituri, ſingularia luculentaque ſagaciſſimæ Naturam inveſtigandi ſcientiæ ſpecimina edere voluerint, diligenter probèque conſideratis eorum meritis, eruditione ac honeſtate, in Cætum hunc doctiſſimum nobilemq; cooptare, ac proinde agnomine quodam genii & ingenii ſymbolico, denotare, & inſignire queant ac debeant.

Ut autem Collegium hoc Noſtrum Leopoldino-Cæſareum (ſic ipſa verba Diplomatis ſe habent,) *etiam externo quodam clementiæ gratiæq; Noſtræ Imperialis ſigno in oculos hominum effulgeat, authoritate Noſtrâ prædictâ eidem Inſignia ſubſequentia concedimus & elargimur. Scutum videlicit cœruleum annulo aureo occupatum, quem bini ſinuatim ambiant ſerpentes caudis inferiùs conſertis, roſtris autem librum apertum ſuſtinentes, cujus paginæ dexteræ hæc verba auro inſcripta videantur:* Nunquam otioſus, *ex folii verò ſiniſtri angulo inferiori dextro oculus Solis radios ex ſiniſtro angulo ſuperiore evibratos pronus intueatur, Scuto Corona incumbat aurea unionibus coruſca, à binis Aquilæ volaturientis*

inſtar

inſtar alas explicantis ungulis ſuſtentata. Scutum integrum hæc ambiant verba: Cæſareo-Leopoldina Naturæ Curioſorum Academia; *ſigna quippe & indicia publica, quibus oſtendatur non ſolùm artem & ſcientiam Phyſico-Medicam, unde tot tamq; uberes in univerſum genus humanum promanent, ac deriventur fructus, nullo non honoris ac dignitatis præmio eſſe donandam, ſed iis etiam, qui ſcientiæ huic animum applicare deſiderent, atq; ad Academiæ hujus penetralia adſpirent, id quam maximè incumbere, ut, quod perpetui annuli gyrus indigitet, libro ſemper aperto, indefeßâq; nunquamq; interruptâ ſtudii perſeverantiâ, ſcientiæ huic ſcientiarum penè maximæ navent operam abditamq; rerum humanarum, cæterarumq; huc pertinentium naturam fixo, ac indefatigato quaſi mentis oculo velut ardentes Solis radios perſtringant, ſagaciſſimè indagent, &* nunquam otioſi, *perſcrutentur, quodq; fructuoſi detexerint, circumſpectâ velut ſerpentum prudentiâ probè ponderatum in humani generis ſolatium effundant, dignosq; ſe reddant, qui ab Alitum præſtantiſſimo ceu Majeſtatis Imperialis Miniſtro honoris & gloriæ margaritis & unionibus coronentur; Volumus itaque, firmiterq; ſtatuimus, quod Academia illa Noſtra Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum jam deſcripta Inſignia ex hoc in perpetuum poſthac tempus in omnibus & ſingulis actibus & occaſionibus habere, geſtare, eisdemq; uti & frui poſſit & valeat; ac proindè quò Academia hæc per eos etiam, qui illi præſunt, eò reddatur illuſtrior, ejusdem*

Præſidi

Præſidi Volckamero, & Directori Schröckio, *eorumq́ in officiis Succeſſoribus hanc inſuper gratiam concedimus & impertimur, quod & ipſi hæc eadem ante deſcripta inſignia ab armorum ſibi agnatorum dextera in omnibus & ſingulis honeſtis ac decentibus actibus, exercitiis, atq; expeditionibus tam ſeriò quàm joco, in tentoriis, cœnotaphiis, ſepulchris, monumentis, cleinodiis, annulis, monilibus, ſigillis, ædificiis, parietibus, feneſtris, oſtiis, lacunaribus, tapetibus ac ſuppellectilibus quibuscunq; tam in rebus ſpiritualibus, temporalibus & mixtis, in locis deniq; omnibus pro rei neceſſitate & voluntatis eorum arbitrio liberè & absq; impedimento vel contradictione habere, geſtare ac deferre, iisdemq́; tam privata, & propria ſua, quàm ſæpe dictæ Academiæ negotia, Diplomata & expeditiones obſignare, munire & ſigillare poſſint ac valeant.*

Neque in eo præcluditur Imperialis Noſtræ munificentiæ theſaurus, ſed largiùs etiam diffundimus & recitatæ ſæpius Academiæ hujus Noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum Præſidi & Directori, eorumq́; Succeſſoribus hoc inſuper in tot curarum & laborum non ejusdem ſolùm Academiæ, ſed totius etiam generis humani causâ, exantlatorum compenſationem relinquimus clementiæ, benevolentiæq́; teſtimonium, atque illos illorumq́; in officiis hisce Succeſſores omnes & ſingulos in Cæſareæ Majeſtatis Archiatros, & Perſonæ Noſtræ Imperialis Medicos *benignè recipimus, & cooptamus, ſeriò volentes & ſtatuentes, ut in Sacro Romano*

Imperio, Regnisq; & Provinciis Noſtris hæreditariis, aliisq; locis quibuscunque, ab omnibus & ſingulis, nullo excepto, & cujuscunq; ſint conditionis, ſtatûs & ordinis pro Archiatris, ac Perſonæ Noſtræ Imperialis Medicis æſtimentur, habeantur, reputentur, inſigniantur & nominentur, talesq; tam verbis, quàm ſcriptis, in ſeriis & ludicris, ſalutentur, honorentur, ſemetq; ipſos tales enuncient, & ſubſcribant, atq; iisdem etiam privilegiis, prærogativis, libertatibus, immunitatibus & honoribus gaudeant, utantur & fruantur, quibus cæteri Noſtri Archiatri & Perſonæ noſtræ Imperialis Medici gaudent, potiuntur, utuntur & fruuntur, omni tempore & loco, ſine ullius impedimento & contradictione.

Quò autem Academiæ hujus Noſtræ Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum ſplendor eò magis eluceſcat, ſæpe ſatos ejusdem Præſidem Joannem Georgium Volckamerum, *Helianthum dictum, & Directorem* Lucam Schröckium, *Celſum nominatum, omnesq; eorum in officiis Succeſſores hac porrò beneficentiæ & largitatis Cæſareæ inſignimus notâ, atq; in numerum, conſortium, ſtatum, gradum & dignitatem Noſtrorum & Sacri Imperii Regnorumq; ac Ditionum Noſtrarum hæreditariarum Nobilium aſſumimus, extollimus & aggregamus, adeoq; ab omnibus & ſingulis cujuscunq; ſtatûs, gradûs, ordinis, conditionis, dignitatis, aut præeminentiæ fuerint*, pro veris Nobilibus *haberi, nominari, reputariq; volumus; Decernentes ac firmiter ſtatuen-*

tuentes, quòd poſthac ubique locorum ac gentium, præprimis autem in illis Urbibus, Comitatibus ac locis, ubi degunt, in omnibus & ſingulis exercitiis, actibus, ſolennitatibus & ſtudiis iisdem honoribus, præcedentiis, officiis, dignitatibus, Inſignibus, privilegiis, immunitatibus, prærogativis, atq; libertatibus uti poſſint & valeant, quibus cæteri Noſtri Sacri Imperii ac Regnorum, Provinciarumq; Noſtrarum hæreditariarum antiqui Nobiles quovis modo utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, absque omni impedimento & contradictione.

Ut etiam Collegium ſeu Academia hæc Noſtra Leopoldino-Imperialis Naturæ Curioſorum benignam Noſtram in ſe propenſionem magis magisq; experiatur, ac habeat, quo non ſolùm ii, quos gremio ſuo jam tum dignos receperit, ſed cæteri etiam, qui aditum ad inclytam hanc, quà virtutis, quà honoris palæſtram ſibi patulam cupiant, ad laudabiles rerum Phyſico-Medicarum inquiſitiones, ac indefeſſos laborum conatus magis magisq; inflammentur, eoq; Collegium hoc in Sacro Romano Imperio ac inprimis in Natione Germanica tantò faciliùs ac feliciùs in immenſum creſcat, perfectionisq; culmen tandem aſſequatur, Nos authoritate Noſtrâ, ac plenitudine poteſtatis Noſtræ Imperialis crebrò nominatis ejus Præſidi Joanni Georgio Volckamero, *& Directori* Lucæ Schröckio, *eorumq; in Collegii hujus Præſidio & Directoriatu Succeſſoribus, eo quo ſupra dictum, modo, legitimè electis, Comitivam Sacri Lateranenſis Palatii*

 Au-

Aulæq; Noſtræ Cæſareæ & Imperialis Conſiſtorii contulimus, dedimus & elargiti ſumus, prout tenore præſentium clementer conferimus, damus & elargimur, eosq; aliorum Comitum Palatinorum numero, cœtui & conſortio gratioſe aggregamus & adſcribimus:

Decernentes & hoc noſtro Edicto Cæſareo firmiter ſtatuentes, quod ex nunc impoſterum omnibus & ſingulis privilegiis, gratiis, juribus, Inſignibus, prærogativis, immunitatibus, honoribus, exemptionibus & libertatibus uti, frui, potiri atque gaudere poſſitis & valeatis, quibus cæteri Lateranenſis Palatii Comites hactenus potiti ſunt, ſeu quomodolibet potiuntur conſuetudine, vel de jure. Dantes & concedentes præfatis Præſidi Joanni Georgio Volckamero, & *Directori* Lucæ Schröckio, *eorumq; in Collegii hujus Præſidio & Directoriatu Succeſſoribus, amplam authoritatem & facultatem, quâ poſſint & valeant, per totum Romanum Imperium, & ubiq; terrarum facere & creare Notarios publicos, ſeu Tabelliones & Judices ordinarios, ac univerſis perſonis, quæ fide dignæ atq; idoneæ fuerint (ſuper quo conſcientiam illorum oneramus) Notariatûs ſeu Tabellionatûs & Judicatûs ordinarii officium concedere ac dare, & eos & eorum quemlibet per pennam & calamarium prout moris eſt, de prædictis inveſtire, dummodo tamen ab ipſis Notariis publicis ſeu Tabellionibus, & Judicibus ordinariis per eos creandis & eorum quolibet vice & nomine Noſtro, & Sacri Romani Imperii, & pro ipſo Romano Imperio debitum fidelitatis recipiant corporale*

porale & proprium juramentum in hunc modum: Quod erunt Nobis & Sacro Romano Imperio & omnibus Succeſſoribus Noſtris Romanorum Imperatoribus & Regibus legitimè intrantibus fideles, nec unquam erunt in Conſilio, ubi Noſtrum periculum tractetur, ſed bonum & ſalutem Noſtram defendent, & fideliter promovebunt, damnaq; Noſtra pro ſua poſſibilitate vetabunt & avertent; præterea Inſtrumenta omnia tam publica, quàm privata, ultimas voluntates, Codicillos, teſtamenta, quæcunq; Judiciorum acta & omnia alia & ſingula, quæ illis & cuilibet illorum ex debito dictorum officiorum facienda occurrerint, vel ſcribenda, juſtè, purè & fideliter, omni ſimulatione, falſitate, & dolo remotis, facient, ſcribent, legent atq; dictabunt, non attendendo odium, pecuniam vel munera, aut alias paſſiones vel favores: ſcripturas verò & actus, quos debebunt in publicam formam redigere, in membranis mundis, non chartis abraſis aut papyreis ſecundum locorum conſuetudinem conſcribent: cauſas Hoſpitalium & miſerabilium perſonarum, nec non pontes & ſtratas publicas pro viribus promovebunt, ſententiasq; & dicta teſtium, donec publicata fuerint & approbata, ſub ſecreto fideliter retinebunt, ac omnia & ſingula alia rectè & juſtè facient, quæ ad dicta officia quomodolibet pertinebunt de conſuetudine vel de jure. Quodq; hujusmodi Notarii publici ſeu Tabelliones & Judices ordinarii per vos creandi poſſint & valeant per totum Romanum Imperium & ubilibet locorum facere, ſcribere & publicare

 con-

contractus, Judiciorum acta, Inſtrumenta & ultimas voluntates, decreta & authoritatem interponere in quibuscunq; contractibus requirentibus illa vel illam, ac omnia alia facere, publicare & exercere, quæ ad officium publici Notarii ſeu Tabellionis & Judicis ordinarii pertinere & ſpectare noſcuntur. Decernentes, ut omnibus Inſtrumentis & Scripturis per hujusmodi Tabelliones, Notarios & Judices ordinarios faciendis plena fides ubiq; adhibeatur in judicio & extra, conſtitutionibus, ſtatutis & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuscunque.

Præterea crebriùs mentionatis Joanni Georgio Volckamero *Præſidi, & Directori* Lucæ Schröckio, *eorumq; hac in Academia Noſtra Leopoldina Imperiali Succeſſoribus concedimus & elargimur plenam facultatem, quod poſſint & valeant naturales, baſtardos, ſpurios, nothos, inceſtuoſos copulativè & disjunctivè, & quoscunq; alios ex illicito & damnato coitu procreatos & procreandos maſculos & fœminas, cujuscunq; ſtatûs, gradûs, ordinis & præeminentiæ exiſtant, etiamſi infantes fuerint, præſentes vel abſentes, exiſtentibus vel non exiſtentibus aliis filiis legitimis, eis etiam aliter non requiſitis, viventibus vel etiam mortuis eorum parentibus (Illuſtrium tamen Principum, Comitum & Baronum filiis duntaxat exceptis) legitimare, ac eos & eorum quemlibet ad omnia & ſingula jura legitima reſtituere & reducere, omnemq; genituræ maculam penitùs abolere, ipſos reſtituendo & habilitando ad omnia & ſin-*

gula

gula jura ſucceſſionum & hæreditatum bonorum paternorum & maternorum, tam communia & feudalia ac emphiteutica, quàm locorum quorumcunque ſpecialia, etiamſi de filiis tantùm legitimè, & de legitimo matrimonio natis loquerentur, nec non ab inteſtato agnatorum & cognatorum, & ad honores, feuda, Dominia, Vaſallagia, dignitates & ſingulos actus legitimos tam ex contractu, ultimâ voluntate, quàm alio quocunque modo, ac ſi eſſent de legitimo matrimonio procreati, objectione prolis illegitimæ penitùs ceſſante; Et quod ipſorum legitimatio, ut ſuprà facta, pro legitimè facta maximè teneatur & habeatur, ac ſi cum omnibus juris ſolennitatibus, quarum defectus ſpecialiter authoritate Imperiali ſuppleri volumus & intendimus, facta foret; dummodo tamen legitimationes hujusmodi per creberrimè allegatos Præſidem Joannem Georgium Volckamerum & *Directorem* Lucam Schröckium, *aut eorum in hac Academia Succeſſores faciendæ non præjudicent filiis hæredibus legitimis & naturalibus; Qui quidem legitimandi, poſtquam per modò memoratos Præſidem & Directorem, nec non Succeſſores illorum, ut ſupra legitimati fuerint, ſint & eſſe debeant, cenſeantur ac nominentur ubiq; locorum tanquam legitimi & legitimè nati de domo, familia & agnatione parentum ſuorum, ac arma & Inſignia eorum portare, etiam integra absque ulla ruptura, ac deferre poſſint & valeant, admittanturq; ad omnes actus legitimos, officia, Jura, honores & dignitates tam Eccleſiaſticas quàm ſeculares uti verè legi-*

legitimi: quin etiam efficiantur Nobiles, ſi parentes ipſorum Nobiles fuerint, poſſintq́ & debeant omnibus actibus publicis & privatis, officiis, juribus, honoribus & dignitatibus uti, frui & gaudere, quibus verè legitimi in judicio & extra utuntur, fruuntur & gaudent; non obſtantibus aliquibus legibus, quibus cavetur, quod Naturales, Baſtardi, Spurii, Manſeres, Nothi, inceſtuoſi copulativè vel disjunctivè, vel alii quicunque ex illicito & damnato concubitu procreati vel procreandi non poſſint nec debeant legitimari, liberis naturalibus & legitimis exiſtentibus vel ſine conſenſu & voluntate filiorum naturalium aut agnatorum aut feudi Dominorum, & ſpecialiter in authentica: quib. mod. nat. effic. ſui per tot. & §. naturales, ſi de feud. fuerit cont. int. Dom. & agn. & l. jubemus Cod. de emancipat. liberor. & aliis ſimilibus, quibus legibus & cuilibet ipſarum volumus expreſſè, & ex certa Noſtra ſcientia derogari, & etiam non obſtantibus in præfatis aliquibus contrahentium diſpoſitionibus, & teſtatorum ultimis voluntatibus, aut legibus aliis & locorum ſtatutis ac conſuetudinibus, etiamſi tales forent, de quibus ſpecialis hîc fieri mentio deberet, quibus obſtantibus & obſtare valentibus in hoc duntaxat caſu, ex certa ſcientia, & de Cæſareæ Noſtræ poteſtatis plenitudine totaliter derogamus, & derogatum eſſe volumus per præſentes. Similiter eâdem authoritate & ſcientiâ adductis ſæpiſſimè Præſidi & Directori, eorumq́ Succeſſoribus damus & concedimus amplam poteſtatem & facultatem, quâ poſ-

ſint

ſint & valeant Tutores & Curatores dare, conſtituere, & confirmare, ipſosq; cauſis legitimis ſubſiſtentibus amovere: Nec non filios adoptare & arrogare, ac eos adoptatos & arrogatos facere, conſtituere & ordinare: Inſuper filios adoptivos & adoptandos in quacunq; ætate conſtitutos emancipare atq; patriâ poteſtate liberare, & adoptionibus, arrogationibus, & emancipationibus quibuscunque omnium & ſingulorum etiam infantium & adoleſcentium conſentire: Veniam ætatis ſupplicantibus concedere, authoritatem & decretum omnibus interponere, ſervos manumittendi, manumiſſionibus cum vel ſine vindicta, & minorum alienationibus, & alimentorum transactionibus authoritatem pariter & decretum interponere, Minores quoq; Eccleſias, & communitates læſas, alterâ parte ad id priùs vocatâ, in integrum reſtituere, & integram reſtitutionem eis, aut alteri earum concedere: cum infamibus tam juris quàm facti, aut aliter quomodocunq; copulativè & disjunctivè diſpenſare, ac eos ad famam reſtituere, abſtergendo ab eis omnem infamiæ notam tam irrogatam quàm irrogandam, ita quod de cætero ad omnes actus legitimos apti & idonei habeantur & promoveri poſſint, juris tamen ordine ſemper ſervato.

Præterea motu, conſiliô, ſcientiâ & authoritate; præliminatis jam toties Præſidi Joanni Georgio Volckamero, & Directori Lucæ Schröckio, eorumq; in Noſtra Academia Leopoldina Succeſſoribus damus & concedimus amplam & liberam poteſtatem ac faculta-

tem, quâ poſſint & valeant honeſtis perſonis Inſignia ſeu arma concedere & elargiri idonea & convenientia qualitati perſonæ, quod ex veſtro judicio, & arbitrio dependere volumus; dummodo in hujusmodi conceſſione armorum caveant, ne alicui integram Aquilam, maximè Imperialem, aut coronam Regiam in galea, aut galeam Tornieariam apertam vel cancellatam (quas nimirum gratias Nobis ipſis reſervamus) concedant, aut avita quorumvis Principum, Comitum, Baronum & Procerum arma vel Inſignia præcisè elargiantur: Qui quidem ſic per ipſos armis decorati hujusmodi arma & Inſignia per eos conceſſa ubiq; locorum & terrarum, in omnibus & ſingulis honeſtis & decentibus actibus & expeditionibus, bellis, duellis, ſingularibus certaminibus & quibuscunque pugnis, vexillis, tentoriis, annulis, ſignetis, ſigillis, monumentis, ſepulchris & univerſis ſuppellectilibus pro eorum arbitrio & voluntate deferre & geſtare, omnibusq; & ſingulis privilegiis, juribus, honoribus, dignitatibus, officiis, gratiis & indultis uti, frui & gaudere poſſint & valeant, quibus cæteri à Prædeceſſoribus Noſtris Romanorum Imperatoribus & Regibus, & Nobis ipſis Inſignibus decorati utuntur & fruuntur, & ad ea admitti, ad quæ illi admittuntur conſuetudine vel de jure.

Indulgemus quoque præmoratæ ſæpius Academiæ Noſtræ Leopoldino-Imperialis Præſidi Joanni Georgio Volckamero, *& Directori* Lucæ Schröckio, *eorumq; in muniis Succeſſoribus ſcientiâ, motu & authoritate,*

quibus

quibus ſuprà, ut poſſint & valeant Doctores tam in Medicina & Philoſophia, quàm utroque Jure, nec non Licentiatos in dictis facultatibus, Magiſtros, Baccalaureos, atque Poëtas Laureatos creare, promovere, ordinare, conſtituere & facere, adhibitis tamen in cujuslibet Doctoris vel Licentiati creatione Doctoribus eximiis de profeſſione creandi ad minimum tribus, qui doctorandum vel licentiandum examini ſubjiciant; cui, quem idoneum invenerint, ſufficientemq́ comprobaverint, Illi authoritatem interponendo, Doctoratûs, Licentiæ, Magiſterii, Baccalaureatûs & Laureæ Poëticæ Inſignia, ut moris eſt, conferent. Qui quidem Doctoratûs, Licentiæ, Magiſterii, Baccalaureatûs & Laureæ Poëticæ titulo & Inſignibus ab illis donati, liberè poſſint & valeant in omnibus Civitatibus, terris, ac locis Sacri Romani Imperii, & ubilibet terrarum omnes actus Doctorales, legendi, docendi, interpretandi, cathedram aſcendendi & gloſſandi, de jure diſputandi, conſulendi, advocandi, & cæteros actus Doctorales vel Licentiæ, nec non Magiſterii & Baccalaureatûs, atque Laureæ Poëticæ facere & exercere, omnibusq́ & ſingulis gaudere & uti privilegiis, prærogativis, exemptionibus, libertatibus, conceſſionibus, honoribus, præeminentiis, favoribus, indultis & gratiis, ac aliis quibuscunque, quibus cæteri, nec non Magiſtri, Baccalaurei & Poëtæ Laureati, qui in Gymnaſio Pariſienſi, Bononienſi, Patavino, Peruſienſi, Piſano, Senenſi, Viennenſi, Ingolſtadienſi, & quolibet alio publico & privi-

 legiato-

legiato Gymnaſio promoti, vel etiam à Nobis, & Divis Prædeceſſoribus Noſtris Romanorum Imperatoribus ac Regibus inſigniti, ſeu aliter quocunque modo talia Inſignia acceperint, gaudent, utuntur & fruuntur, quomodolibet conſuetudine vel de jure; non obſtantibus in præfatis omnibus quibuscunque legibus, Canonibus, conſtitutionibus, Decretis, Reſcriptis, beneficiis, conſuetudinibus, ordinationibus, reformationibus, privilegiis, exemptionibus, gratiis, & prærogativis quocunque nomine cenſeantur, & cujuscunque tenoris & munitionis exiſtant, tam factis quàm faciendis per Nos vel Prædeceſſores Noſtros, aut per quoscunque Principes, Duces, Marchiones, Comites, Univerſitates, Civitates, Communitates, vel alias cujuscunque generis vel conditionis, ſub quibuscunque clauſulis & verborum expreſſionibus, etiamſi talia eſſent, de quibus de verbo ad verbum neceſſe eſſet hîc fieri mentionem ſpecialem in contrarium facientibus.

Ne tandem Nobili huic Academiæ quidquam deeſſet, quo doctrinæ ſcientiæque documenta tum in publicum Reipublicæ commodum, tum in ſui ipſiusmet ornamentum liberè poſſet evulgare, hoc inſuper addendum *Maximus LEOPOLDUS* voluit Imperialis ſuæ gratiæ monumentum, ut quotquot in eandem cooptati Miſcellanea curioſa ſive Ephemerides, aut alias lucubrationes librosve ſeparatim edere voluerint, ſub Præſidis ac Directoris ſui authoritate & cenſura, ſecundùm Imperii jura, bonorumque morum leges inſtituenda, typo mandare poſſint & valeant, quos nemo, quisquis ille fuerit, citra illius, qui librum opusve aliquod

com-

compoſuerit, veniam & permiſſionem imitari, nedum divendere auſit. Sed cùm Privilegium hoc impreſſorium Anno demum elapſo amplius nobis concedere SACRA CÆSAREA MAJESTAS clementiſſimè annuerit, ejusdem tenorem propriis verbis, quantum hîc requiritur, huc adponere, omnibusq; notum facere libuit:

LEOPOLDUS Divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, Comes Tyrolis &c. &c. *Agnoſcimus & notum facimus tenore præſentium univerſis, quod, cum Nos anno ſuperiore milleſimo, ſexcenteſimo, octuageſimo ſeptimo Academiam Noſtram Imperialem Leopoldinam Naturæ Curioſorum Privilegio Noſtro Cæſareo ſuas Ephemerides &c. imprimendi muniverimus, Nobis ejusdem* Præſes & Director *rurſus humilimè expoſuerint* &c. *Nos ſubmiſſæ illorum petitioni clementer annuerimus, prout per præſentes ex certa ſcientia annuimus* &c. *ac proinde authoritate Noſtrâ Cæſareâ omnibus & ſingulis Typographis, Bibliopolis aliisq; quibuscunque librariam negotiationem exercentibus firmiter inhibemus & vetamus, ne quis unquam Ephemerides aut libros ab Academiæ hujus Noſtræ Leopoldino-Cæſareæ Collegis & membris compoſitos & editos aut edendos intra Sacri*

 Ro-

Romani Imperii, Regnorumq; & Provinciarum noſtrarum hæreditariarum fines ſimili aut alio quovis modo, typo aut formâ, ſive in toto ſive in parte typis dare, recudere, vel alii recudendos dare, alibive impreſſos apportare, vendere vel diſtrahere clam vel palam absque hujus Academiæ Noſtræ Leopoldino-Cæſareæ Præſidis & Directoris conſenſu & licentia præſumat: ſi quis autem privilegium hoc noſtrum violare auſus fuerit, eum non modò ejusmodi libris, perperam quippe recuſis & adauctis, dictæ Academiæ Noſtræ, auxilio Magiſtratus locorum, ubi reperientur, vindicandis privari, ſed & decem Marcarum auri puri mulctam, Ærario ſive Fiſco Noſtro Cæſareo, atque injuriam paſſo ex æquo pendendam dare damnatus eſto, dummodo tamen nihil in Ephemeridibus ac operibus ejusmodi contra Sacri Romani Imperii conſtitutiones aut bonos mores contineatur, & præter quatuor ordinaria cujusque libri exemplaria, etiam alia duo, juxta propriam oblationem, ſcilicet unum Cancellariæ Noſtræ Imperiali aulicæ latinæ & alterum germanicæ, impoſterum exhibeantur. Mandamus itaque univerſis & ſingulis Noſtris & Sacri Imperii Regnorumq; ac Dominiorum Noſtrorum hæreditariorum ſubditis & fidelibus dilectis tam Eccleſiaſticis quàm ſæcularibus cujuscunque ſtatus, gradus, dignitatis aut ordinis extiterint, præſertim verò iis, qui in Magiſtratu conſtituti, vel ſuo vel ſuperiorum ſuorum loco aut nomine jus dicunt, juſtitiamve adminiſtrant, ne quenquam hoc Privilegium Noſtrum Cæſareum impunè

punè violare, ſpernere aut transgredi patiantur, ſed ſi quos contumaces compererint, conſtitutâ à Nobis pœnâ eos puniri & quibuscunque modis coërceri curent, nî & ipſimet graviſſimam Noſtram indignationem in ſe laceſſere ac provocare prædictamq; pœnam incurrere velint. Harum teſtimonio literarum manu Noſtrâ ſubſcriptarum & Sigilli Noſtri Cæſarei appreſſione munitarum, quæ dabantur in Civitate Noſtra, Viennæ, die tertiâ menſis Julii, anno milleſimo, ſexcenteſimo, octuageſimo octavo, Regnorum Noſtrorum Romani trigeſimo, Hungarici trigeſimo quarto, Bohemici trigeſimo ſecundo.

Leopoldus.

(L.S.)

V^t. Leopoldus Guillielmus
Comes in Kinigsegg.

Ad Mandatum Sacræ Caſ. Majeſtatis proprium
F. W. Bertrand.

Tandem Diplomati, ut ad primum illud revertar, poſtquam *Auguſtiſſimus Imperator* Cæſareâ ſuâ authoritate, omnibus & ſingulis, in quantum huic confirmationi, conceſſioni, creationi & indulto obſtarent, vel obſtare poſſent, per Literas iſtas derogare & derogandum eſſe voluit, ſemper tamen ſalvis & illæſis Cæſareis, & Sacri Imperii, ac aliorum quorumcunq; Juribus, hæc verba pondus adjiciunt:

Quapropter mandamus ac præcipimus univerſis & ſingulis Electoribus ac Principibus tam Eccleſiaſticis,

quàm Secularibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Nobilibus, Clientibus, Capitaneis, Vicedominis, Locumtenentibus, Gubernatoribus, Præſidentibus, Præfectis, Caſtellanis, Rectoribus, Magiſtratibus, Antianis, Vexilliferis, Poteſtatibus, Civium Magiſtris, Conſulibus, ac omnibus denique Noſtris & Sacri Romani Imperii ſubditis ac fidelibus dilectis, cujuscunque ſtatûs, gradûs, ordinis, conditionis ac præeminentiæ extiterint, ut præfatam Nobilem Academiam Noſtram Leopoldino-Imperialem ſuprà dicto Palatinatûs titulo & privilegio, omnibusque gratiis & favoribus in hoc Noſtro Diplomate Ipſi conceſſis, liberè, quietè & absque ullo impedimento uti, frui, potiri & gaudere ſinant, *adeoq́ ipſam in iis omnibus ac ſingulis defendant, conſervent & manuteneant, & alios, ne quid in contrarium attentent, vel moliantur, pro viribus impediant & prohibeant, in quantum indignationem Noſtram & Sacri Imperii graviſſimam & librorum omnium perperam impreſſorum, nec non pœnam quinquaginta marcarum auri puri, pro dimidio Fiſci, ſeu Ærario Noſtro Imperiali, & pro reliqua parte injuriam paſſo, toties, quoties contra hanc Noſtræ Confirmationis, Conceſſionis, Creationis & Indulti paginam factum fuerit, irremiſſibiliter ſolvendam incurrere noluerint. Harum teſtimonio literarum manu Noſtrâ ſubſcriptarum & Sigilli Noſtri Cæſarei appenſione munitarum; Quæ dabantur in Civitate Noſtra Viennæ, die ſeptimâ menſis Auguſti, anno*

mille-

milleſimo, ſexcenteſimo, octuageſimo ſeptimo, Regnorum Noſtrorum, Romani trigeſimo, Hungarici trigeſimo tertio, Bohemici verò trigeſimo primo.

Leopoldus.

V^t. Leopoldus Guillielmus
Comes in Kinigsegg.

Ad Mandatum Sacræ Cæſareæ Majeſtatis proprium.

Collat. & regiſt.
F. W. Bertrand.

F. W. Bertrand.

Temerarius jam eſſem, ſi in tantam Gratiæ ubertatem, quæ *Summæ in Orbe MAJESTATI* Academiam noſtram clementiſſimè exornare ac penè obruere placuit, condignis laudibus, quas nec mente ſatis concipere licet, excurrere, aut votivas devotiſſimæ gratitudinis ſuſpendere tabulas præſumerem; quin mihi verendum, ne, ſi plurima ſpecioſè fortè dixerim, nec principium quidem dicendi feciſſe, meritò æſtimari deberem. Tacitâ itaque veneratione ſubmiſisſimè Eam admirari, atque ingrati ac indigni omninò ne videamur, ſtudiis indefeſſis demereri juvabit. Nunquam otioſos nos eſſe jubet vel ipſa Ordinis noſtri teſſera, quam violare culpâ haud caret; Eò ardentiori ergò conatu Naturæ theſauros eruere pergamus, quò ampliora nos hîc exſpectant præmia. Quorum ſecurâ poſſeſſione dignum ſe reddere quilibet valet, & nemini non ad ea curioſâ eruditione adſpirare conceditur; quin ſinguli tandem meruiſſe illa, poſt fata etiam dici merebuntur.

Neque omnes Cæſareæ Munificentiæ theſauros hîc eſſe exhauſtos credamus, quæ benigniſſimi Solis adinſtar, novo

indies Imperium gratiæ lumine irradians, Naturæ etiam Curioſos ſperare jubet, quæ ſalutare eorum inſtitutum perennare faciant, atq; illuſtrare & amplificare valeant.

Impudentem nemo æquus ſpei meæ cenſor fiduciam hanc, ſpero, proclamabit, ſi tam ampla Clementiæ Auguſtæ, tanto in armorum ſtrepitu, quo immaniſſimum Chriſtianorum hoſtem *Invictiſſimi CÆSARIS* fortitudo, *Conſiliô & Induſtriâ* obvallata, peſſundabat, facta nobis eſt occaſio; quid non, omne, triſtia quævis quod hactenus minabatur & miſerè quosdam agitabat, periculum ubi evanuerit, & debellatâ penitùs, Cœlô propitio, ſuperborum hoſtium perfidâ ferociâ, Pax læta Orbem denuò illuſtraverit, ſperandum?

Quare *AUGUSTI Noſtri* pro ſalute perpetua, eò ardentiora nuncupemus, & quæ publica paſſim fundit pietas, nos multiplicemus vota, ut diu lætus populo interſit Chriſtiano, & Imperitantium Optimus, Victorumq; Maximus, famâ & imperio, totum adimpleat Orbem!

Sed Academiæ noſtræ licet tantoperè faveret immenſa PHOEBI AUSTRIACI Benignitas, immutabile tamen fatorum imperium, amara miſcens dulcibus, inſigni eam vulnere, ut publicas taceam calamitates, quas impius Mars in Germaniam immiſerat, terrere viciſſim haud ceſſaverat; dum meritis & canitie venerabilem *Febrium* in ipſo ſenili otio nunquam otioſum, & prudentiâ atque conſilio noſtri commodi nunquam immemorem, mortalitate depoſitâ, ad meliorem ſecedere vitam juſſerat; cujus obitum Nobiliſs. Dn. Præſes, ut ſingulis Societati noſtræ adſcriptis membris innoteſceret, hunc in modum intimandum duxit;

LEOPOLDINO-IMPERIALIS ACADEMIÆ PRÆSES
JOH. GEORG. VOLCKAMER,

S. Cæſ. Majeſt. Archiater ejusq; Perſonæ Imperialis Medicus, J. R. I. Nobilis; Aulæ Cæſareæ Palatiique Lateran. & Conſiſtorii Imperialis Comes; Collegii Norimbergenſis Medici Senior primarius & perpetuus.

L. S. D.

Virtus ſine invidia marceſcit! Roſam armant ſpinæ! Felicitatem bonorum petulci petunt malevolorum aſſultus! Sacratiſſimus IMPERATOR Noſter LEOPOLDUS immanitatem Turcæ fregit & perfidiam, ferociam ejus compeſcuit, ac longe retroq; cedere coëgit DEO duce, comite militis generoſi virtute, quæ foris arma eo felicius movit, quo ſalubrius domi erat Conſilium. Sed ecce, dum mala MAGNUS Ille TRIUMPHATOR ex Oriente propellit atq; ἐπινίκιον canit, ab Occidente longe graviora repullulaſcunt, quæ Germaniam tranquillam, fœderi & Sacramento fidentem ac non tam ſecuram quam juſtitiæ confiſam inſtar torrentis rapidi inundant, & tantum non ſubmergunt. Adeo cum Naſone exclamamus:

Nubila ſunt ſubitis tempora noſtra malis!

Nam

Qui venit, hic fluctus fluctus ſupereminet omnes
Poſterior nono eſt, undecimoque prior.

Verum & hîc DEUS quaſi ex machina PIO JUSTO INCLUTO & INVICTO LEOPOLDO apparebit, ut Gemina Aquila, Imperii Orientis & Occidentis indicium, geminum hoſtem feliciſſime proſternat, & ex Utroq; CÆSAR ſit, dum ibi pro Aris, heic pro Focis juſtiſſime pugnabit, nosq; ſibi vindicabit & aſſeret. Sed nec hæc calamitas ſola: quin publicæ illi adhuc alia accedit ACADEMIÆ Noſtræ LEOPOLDINO-IMPERIALI è graviſſimo vulnere, quod nos ferit ex obitu Magnifici, Ampliſſimi atq; Excellentiſſimi Dn. D. JOH. MICH. FEHRII, Medici Cæſarei, & Archiatri Svinfurtenſis, nec non Conſulis & Prætoris Imperialis, *EX-PRÆSIDIS noſtri honoratiſſimi; quem DEUS ex hac miſeriarum valle ad ſe recepit XV. Novembr.* CIϽ IϽC XIIC.

Nec proſunt Domino, quæ proſunt omnibus artes!

In hoc tamen eſt, quod luctum refrenemus, quod Vir candidiſſimi pectoris, canæq; fidei cultor præſtantiſſimus, conſilio medendiq; peritiâ vel maximè potens, tandem ſatur dierum (quippe ultra LXXVIII. annos natus) ad Superos evolârit, famam orbi noſtræq; ACADEMIÆ, ſucceſſione & ſucceſſu ſecundus Præſes immortalem, & quod Caput rei eſt, ſui ſimilem reliquerit Filium paternarum virtutum ex aſſe hæredem, Virum Nobil. Excell. atq; Experientiſſ. Dn. JOH. LAUR. FEHRIUM; Med. D. ac in Patria Phyſicum probatiſſimum, Academiæq; noſtræ Collegam gratiſſimum. Nos interim Manibus beatis BENE MERENTISSIMI VIRI benè precemur, ſolatioq; ſummo in utraq; erit calamitate nobis, quod AUGUSTISSIMUS CÆSAR nos clementiſſimè protegat, & ſub alis Aquilæ benefica nos ſuis tueatur: Cujus rei illuſtriſſimum habemus teſtimonium, quando non ita pridem Noſtræ Academiæ fecit ſuo de Nomine nomen, & LEOPOLDINO-CÆSAREAM vocavit, inſuper Ejus PRÆSIDEM ac DIRECTOREM Ephemeridum Curioſarum in Archiatros ſuæq; Perſonæ Imperialis Medicos, S. R. I. Nobiles veros antiquisq; Nobilibus æquales, nec non Aulæ Cæſareæ Sacriq; Palatii Lateranenſis

nenſis ut & Conſiſtorii Imperialis Comites longè gratioſiſſimè recepit, easdemq; una omnes dignitates omnibus eorum legitimis Succeſſoribus perennes eſſe indulgentiſſimè juſſit. HUIC ergo immortales gratiarum hecatombas pro noſtro veterrimo veriſſimoq; amore Dnn. COLLEGÆ Honoratiſſimi, mactabimus, ac pro Vita, Incolumitate SACRATISSIMI CAPITIS, & feliciſſimo armorum Ejus ſucceſſu contra quoscumq; hoſtes Divinum fatigabimus NUMEN precibus noſtris; ut Diviſum Imperium cum Jove CÆSAR habeat; Potentiſſimusq; REX HUNGARIÆ JOSEPHUS, Orbis amor, & Generis humani delitiæ cum Divino PARENTE

— Imperium Oceano, & famam terminet aſtris!

Adeoq;

Quisquis ades, caſtæq; colis penetralia Veſtæ,
Gratare, Auſtriacis thuraque pone focis!

VOBIS vero, Viri celeberrimi & in Naturæ Sacris maximoperè operoſi, COLLEGÆ venerandi, hæc ſignificare debui volui, officio meo defungens, ſpeq; fruens certa Vos omnia facturos, quæ in DEI gloriam, S. Cæſ. Maj. obſequium devotiſſimum atque continuam oblectationem, Naturæ Artisq; emolumentum inſigne; proximi ſalutem, veſtrumq; decus concedere poſſunt. Agite, Viri Sollertiſſimi, non condormiſcamus, manum nunquam de tabula ſubtrahamus. Τῆς ἡσυχίης πάντες οἱ πόνοι ἡδίονες; *judice Democrito apud Stobæum! Quin cogitemus ſacra noſtra non eſſe Opertanea, aut Eleuſinia; immo verè publica almæ Matris noſtræ quæ forte ideo* πολύμαστος *Poëtis fingebatur; ut omnibus inſerviret. Ego vero officio hoc meo defungar, quantum DEUS & natura Septuagenario majori, & ad octuagenarium adſcendenti permittent; interim*

— — — fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

Valete. PP. Norimbergæ XXIV. Decembr. A. CIƆ IƆC LXXXVIII.

Dum gratam Senis optimi memoriam ita colimus, & nulla temporis diuturnitas eum ex animo noſtro delere valet, Vobis, amantiſſimis Dnn. Collegis, quos Divina Gratia ſupereſſe hucusque dedit, vitam longævam, fortunam propitiam, viresque vegetas optare juſtum eſt; ut Veſtræ Virtutis memoria in ævum duratura vigeat; quam in vivis queant admirari quotquot Apollini favent, inque beatè aliquando defunctis venerari pergat omnis poſteritas!

CATALOGUS ALPHABETICUS
Excellentiſſimorum VIRORUM
Qui pro augendo Septimo hoc Secundæ Ephemeridum Phyſico-Medicarum Decuriæ Anno, Obſervationes communicârunt.

1. D. JOHANNES AVENIUS, *Medicus Colbergenſis.*
2. D. JOH. CONRADUS BRUNNERUS, *Univerſitatis Heidelbergenſis Prof. Publ.* Academicus Curioſus.
3. D. RUDOLPHUS JAC. CAMERARIUS, *in Acad. Tubing. Prof. Publ. & horti Medici Inſpector*, Academicus Curioſus.
4. D. THEODORUS CAROLI, *Phyſicus Leomontanus*, Academicus Curioſus.
5. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Electoralis & Ducalis Saxonicus*, Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.
6. D. FRIDERICUS WILHELMUS CLAUDERUS, *Practicus Altenburg.* Academicus Curioſus.
7. D. ANDREAS CLEYERUS, *Ill. Societatis Batavo-Ind. Orient. Proto-Medicus*, Academicus Curioſus.
8. D. DANIEL CRüGERUS, *Archiater Elect. Brandenburg. & Poliater Stargardienſis*, Academicus Curioſus.
9. D. JOH. DOLÆUS, *Conſiliarius & Archiater Haſſo-Caſſellanus*, Academicus Curioſus.

10. D. GEORGIUS TOBIAS DüRRIUS, *Sereniſſ. Electoris Palatini Conſiliarius*, *Collegii Medici Auguſtani Vicarius*, *&* *Officinarum pharmaceuticarum Viſitator*, Academicus Curioſus.

11. D. JOH. LAURENTIUS FEHRIUS, *Phyſicus Svinfurt.* Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.

12. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingenſis & Phyſicus Ord. Ulmenſis*, Academicus Curioſus.

13. D. HERMANNUS NICOLAUS GRIMMIUS, *Poliater Auricenſis Friſ. Orient.*

14. D. JOH. BENEDICTUS GRüNDELIUS, *Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus*, *&* *Marpurgi Practicus*, Academicus Curioſus.

15. D. EHRENFRID HAGENDORNIUS, *Archiater Elect. Saxonicus, Medicus Görlicenſ.* Academicus Curioſus.

16. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Prof. Haffnienſis in Dania*, Academicus Curioſus.

17. D. JOH. LUDOVICUS HANNEMANNUS, *P.P. Chilonienſis*, Academicus Curioſus.

18. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, *Prof. Publ. Regiomontanus*, Academicus Curioſus.

19. D. GEORGIUS HEINTKE, *Phyſicus Windsheimenſis.*

20. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *in Academia Altdorffina P. P. Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.*

21. Dn. JAC. AUGUSTINUS HüNERWOLFFIUS, *Med. Licent. & Phyſicus Arnſtadienſis*, Academicus Curioſus.

22. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Baſileenſis*, Academicus Curioſus.

23. Dn.

23. Dn. HIERONYMUS AMBROSIUS LANGENMANTELIUS, *Patritius & Canonicus Auguſtanus ad D. Mauritium & D. Petr.* Academicus Curioſus.

24. D. ADAMUS à LEBENWALD, *Com. Pal. Cæſar. Inclyt. Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus, Acad. Cæſ. Leop. Nat. Cur. Adjunctus.*

25. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus Provincialis Görlicenſis,* Academicus Curioſus.

26. Dn. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *J. U. D. Advocatus juratus Ducatuum Schvvidnicenſis & Jauravienſis,* Academicus Curioſus.

27. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Phyſicus Nordlingenſis Ordinarius,* Academicus Curioſus.

28. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Phyſicus Norimbergenſis Ord.* Academicus Curioſus.

29. D. JOHANNES CHRISTIANUS MACKIUS, *Medicus Electoralis Saxonicus Provincialis & Primarius Schneebergenſis,* Academicus Curioſus.

30. Dn. JOHANNES MEJERUS, *Prof. Philoſophiæ in Gymnaſio Ratisponenſi.*

31. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Conſiliarius & Archiater,* Academicus Curioſus.

32. D. JOHANNES de MURALTO, *Phyſicus Tigurinus,* Academicus Curioſus.

33. D. CAROLUS JOSEPHUS MYLLERUS, *Phyſicus Ordin. Tugii Helvet.* Academicus Curioſus.

34. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Poliater Scaphuſanus*, Academicus Curioſus.

35. D. MAXIMILIANUS PREUSSIUS, *Poliater & Inſpector Noſocomii Vratislavienſis.*

36. D. SALOMON REISELIUS, *Sereniſſ. Duc. Würtenbergici Conſiliarius & Archiater*, Academicus Curioſus.

37. D. PETRUS ROMMELIUS, *Phyſicus Ulmenſis.*

38. Dn. GEORGIUS EBERHARDUS RUMPHIUS, *Ill. Societatis Indiæ Orient. in Inſula Moluccarum Ambona apud Belgas Senator & Mercator emeritus*, Academicus Curioſus.

39. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Univerſitatis Helmſtadienſis Prof. Publ.* Academicus Curioſus.

40. D. LUCAS SCHRöCKIUS, Luc. Fil. *Medicus & Comes Palatinus Cæſareus, S. R. I. Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, Acad. Cæſar. Leopoldinæ Nat. Cur. Adjunctus, & Ephemeridum Director.*

41. D. CHRISTIANUS SCHUCHMANNUS, *Phyſicus Annæbergenſis.*

42. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *Prof. Publ. Gieſſenſis*, Academicus Curioſus.

43. D. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMERUS, Senior, *Sacr. Cæſareæ Majeſtatis Archiater, & Sacr. Palat. Lateran. Comes, Rom. Imp. Nobilis, Collegii Medici Norimbergenſis Senior Primarius, Academiæ Cæſar. Leop. Naturæ Curioſorum Præſes.*

44. D. JOH. GEORGIUS VOLCKAMERUS, Junior, *Phyſicus Norimbergenſis*, Academicus Curioſus.

45. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Archiater Scaphuſanus*, Academicus Curioſus.

46. D. JACOBUS WOLFFIUS, *Poliater Jenenſis*, *Acad.Cæſ.Leop. Nat. Curioſ. Adjunctus.*

47. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAINIUS, *Phyſicus Norimbergenſis*, *Academiæ Cæſ. Leop. Naturæ Curioſorum Adjunctus.*

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Ann. VII. Ephemeridum Nat. Cur.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

1. De Nuce juglande ferrea, Oſtrea ferrea, Pruno exſiccato lapideo, & Rotula ſclopetorum ferrea naturâ ſic fabrefactâ. pag. 1
2. De Jaſpide antinephritico. 4

D. GEORGII EBERHARDI RUMPHII.

3. De Ceraunia metallica. 5
4. De Nautilo velificante & remigante. 8

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

5. Salivatio diuturna cum metu gangrænæ. 9

D. SALOMONIS REISELII.

6. Hepatocele. 11
7. Cardialgia periodica vernalis. 12
8. Anus occluſa & glans imperforata. 13
9. Uteri tumor glanduloſus adnatus externus. 15
10. Rupto utero fœtus intra abdomen excluſus. 16
11. Conjecturæ & conamina circa hernias. 18
12. Aſthmatici pueri anatomia. 22
13. Sonitus in abdomine. 23
14. Exſangue ferè corpus. 24
15. Feces per umbilicum lethaliter exeuntes. 24

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

16. Ventriculi tumor verminoſus cum folliculo. 26

D. PHIL.

D. PHIL. JACOBI HARTMANNI.

17. Anatome Caponis inediâ eneƈti. pag. 36
18. Carduelis fame peremtæ. 39
19. Canis diarrhœâ afflictæ. 40
20. Ovillorum uterorum Embryis intus ſceletis. 42
21. Ventriculorum tophis intus concretis. 47
22. Renum & partium adjacentium non reƈtè ſe habentium. 48
23. Veſicularum fellis & partium adjacentium non reƈtè ſe habentium. 54
24. Glandiorum. 58
25. Lienum. 60
26. Porcellæ Hermaphroditæ creditæ. 61
27. Vitulæ Hermaphroditæ. 62
28. Ventriculorum intus latitantibus aciculis. 63
29. Gallinæ Iliacæ. 64
30. Scirrhorum. 67
31. Uteri ſuilli fœtibus diſparis magnitudinis. 68
32. Turturis pinguedine ſuffocati. 69
33. Gruis pinguedine ſuffocatæ. 71
34. Canis morbidi. 74
35. Canis in partu mortuæ. 76
36. Picæ Glandariæ Epilepſiâ eneƈtæ. 77
37. Fringillæ Epilepticæ. 78
38. Gallinæ Hernioſæ. 79
39. Veſicæ monſtroſæ. 79
40. Ventriculi Piſcis Siluri, Welß dicti. 80

D. SAMUELIS LEDELII.

41. De Vomitu diuturno lethali. 83
42. De Curioſis verè Curioſis. 84
43. De Vagitu uterino infauſto. 86
44. De Nauſea carnis ob disciſſum Gallum oviparum. 88
45. De Morte ob ſanguinem è mammis exſuctum. 89

46. De funeſto tympanorum ſonitu. pag. 90
47. De Cauterio actuali mortem inducente. 91
48. De Utilitate fumi tabacini. 92
49. De Urinæ ardore immenſo & diuturno. 93
50. De Calculo veſicæ lethali. 94
51. De Tumore linguæ inſigni. 95

D. SIGISMUNDI LEDELII.

52. De diverſis alvum ſollicitantibus mediis. 96
53. De remediis Chymicis non omnibus promiſcuè utilibus. 97

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

54. Uteri procidentiæ exciſæ felix eventus. 98

D. THEODORI CAROLI.

55. De Fungis Quernis ſingularibus. 99

D. GEORGII TOBIÆ DüRRII.

56. Tympanites & virtus Conſervæ Spagiricæ. 102
57. Aſcites in muliere ſeptuagenaria. 105
58. Anaſarca. 105
59. Teneſmus. 107
60. Calculus ſine Lithotomo è veſica prodiens. 108
61. Icterus niger cum ſcabie ſua. 108
62. Anus occluſus. 111

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

63. Curioſa in Araneis obſervata. 112
64. Antipathia fabuloſa inter vitem & braſſicam. 113
65. Ex Ophthalmia phthiſis. 114

D. EMANUELIS KôNIGII.

66. De Vitrificatione Metallorum. 115

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

67. De fœtus quaſi emortui in vitam per ſuctionem reſtitutione. 125

68. De

68. De Corona ſerpentum. pag. 129
69. Mira febris ardentis per frigidam cura. 130

D. ANDREÆ CLEYERI.

70. De Plantis Japonenſibus Iſnoaky, Germ. Eiſerholtz & Tzumacky. 132
71. De Plantis Japanenſibus Cumi Gummi & Miaco Bana. 133
72. De Plantis Japanenſibus Kyrama & Fickofax. 134
73. De Plantis Japanenſibus Nifum Schin'Srogat, Maminoky & Feggo. 135

D. ADAMI à LEBENWALDT.

74. Vomitus diuturni cura. 136
75. Morbillorum cura. 137
76. Dyſenteriæ cura. 137

D. DANIELIS CRüGER.

77. De fonte Polcinenſi miraculoſo. 138
78. De Epilepſia. 140

D. JOHANNIS AVENII.

79. De Termitibus per urinam excretis, item de ſpina & acicula ventriculum perforantibus. 143

Dn. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

80. De Cephalgia, corroſivo formicarum liquore curata. 144
81. De Verſicolore & exulcerata cute à menſibus retentis. 145
82. De Gelatina Sabinæ. 146
83. De Mole corporis à mola & hydrope notabili. 146
84. De Euporiſto in Hydrope. 147
85. De Pudendo ſuillo contra urinæ incontinentiam. 148
86. De Diabete lethali ab uſu cantharidum externo. 149
87. De Curatione Dyſenteriæ deſperatæ. 149

88. De

88. De Calculo Clavato. pag. 150
89. De Cerebro apri antipodagrico. 151
90. De Noxa puerperarum à ſecundinis temerè abjectis. 152
91. De Maleficiis ſuffitu curatis. 152

D. JOHANNIS de MURALTO.

92. De Aſthmate ſuffocativo admirando. 153
93. De Partu difficili. 154
94. Paralyſis à ſtanno. 156
95. Animi deliquium ab unguento ranunculari. 157
96. Lochia nimia. 158
97. Symptomata Spaſtica uterina. 159
98. Febris lactea. 161
99. Guttæ ſerenæ initium. 161
100. Phantaſia corrupta poſt febrem Hungaricam. 162
101. Surditas & tinnitus aurium. 163
102. Deglutitus nummus. 164
103. Melancholia uterina. 165
104. Cura ſterilitatis in fœmina Bornenſi. 166
105. Hectica cum Hemicrania curata. 167
106. Acicula à puella deglutita. 169
107. Regurgitatio fluoris albi. 170
108. Præcautio Abortûs. 171
109. Paralyſis cum Macie & doloribus. 172
110. Convulſiones mirandæ. 176
111. Dyſenteria Epidemica. 178
112. De Hypercatharſi à reſina Jalappæ excitata. 183
113. Fluxus ab utero aquoſus cum quadam hydropis ſpecie. 187
114. Mulier febre Epidemicâ laborans à Pharmacopola malè tractata, in Phthiſin prolapſa. 191
115. Sutor à febre epidemica decumbens ſparſis per corpus papulis, ſectâ venâ melius habuit, & convaluit, è contra Sartor quidam omiſsâ periit. 197

116. Aſth-

116. Aſthma convulſivum. pag. 199
117. De Vomitu. 205
118. De Rabie. 209
119. Ileos curatus. 214
120. Hectices ſpecies. 216
121. Orthopnœa. 218

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

122. Subitanea Tibiæ & totius Νέκρωσις. 225

D. MICHAEL. FRIDERICI LOCHNERI.

123. De Mamma Mentulata. 228
124. De Puero caudato. 230

D. EBERHARDI GOCKELII.

125. Empyema ex intermiſſa Paracentheſi lethale. 232
126. Cephalalgia bimeſtris accedente auris dextræ intolerabili dolore, poſt ruptum abſceſſum evaneſcens. 235
127. Fœtus monſtroſus cum ſuperiori maxilla & labio in utroque latere fiſſo. 237
128. Aſthma periodicum, ſuffocationem minitans, optimo ſucceſſu curatum. 238
129. Dolor hypochondrii ſiniſtri periodicus, feliciter curatus. 239

D. JOHANNIS DOLÆI.

130. Puerulus quatuor annorum calculo afflictus. 241
131. Abſorbentia alvum quandoque laxant. 242

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

132. De Experimentis circa Pancreas novis confirmatis. 243

Dn. ROSINI LENTILII.

133. Aſthma Scorbutico-hyſtericum. 249

134. Pueri maleficiati caſus memorabilis. pag. 258
135. Convulſiones admirabiles. 260
136. Calculi per tuſſim, vomitum & alvum redditi. 262
137. Cautela in veſicatoriis adhibenda. 264
138. Vivum Cadaver. 265
139. Alvi adſtrictio à coalitu inteſtini recti. 266

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

140. Morſus ſerpentis curatus. 266

D. MAXIMILIANI PREUSSII.

141. Hydrops abdominis ſaccatus cum veſicæ & uteri defectu. 274
142. Rarior ſpinæ ventoſæ conſtitutio amputatione feliciter curata. 280
143. Calculi veſicæ ſigna ſine calculo. 282

D. GEORGII HEINTKE.

144. Epilepticus Concionator & Cantor. 285
145. Vinum Franconicum in febre petechiali innocuum. 287

D. GEORGII HANNÆI.

146. Anethum antivenereum. 288
147. Ventriculi vaga intemperies lethalis. 289
148. Tuſſis Periodica. 291
149. Antipathia Virginis cum baccis Cynosbati. 292
150. Lienis mutilatio indemnis. 293
151. Rorismarini fabrica in Microſcopio examinata. 294
152. Cephalalgiæ curatio per tonſuram. 294
153. Aquæ Reginæ Hungariæ abuſus. 296
154. Dyſenteria biennis curata. 297
155. Capillitium viride. 298

D. RU-

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

156. De Fungo Calyciformi ſeminifero. pag. 303

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

157. Flores & Cryſtalli Nitri. 306
158. Cinnabaris nativæ & antimonialis vis dejectoria, 306

D. GABRIELIS CLAUDERI.

159. Impenetrabilitatis armorum veritas & vanitas. 307
160. Exploſionis tormentorum bellicorum prohibitio itidem vera at non minùs vana. 310
161. Cœcitas ſubitanea Epilepſiæ prodromus, binis in fœminis obſervata. 311
162. Convulſiones epilepticæ à purgante reſinoſo excitatæ. 313
163. Ex Oſſibus Microcoſmi calcinatis ſpectriformis apparitio. 315
164. Riſus Sardonius involuntarius plurium annorum innoxius tandem lethalis. 317
165. Superfœtationes. 319
166. Fœtus in utero mortuus vi quaſi expulſus. 320
167. De Bufonum veneno nonnulla. 322
168. Cervus caſtratus in venatione lethaliter globulo transfoſſus. 323
169. Sanguis ferè albus, addito ſero chyloſo, ſanè ſanitatis damno aliquot annis durans. 326
170. Trifolium quadrifolium. 327
171. Capra pariens fœtum humano analogum mortuum & ſimul caprum. 328
172. Pullorum Cuculi excluſio vera. 330
173. Effigies ſudans. 331

174. Odontalgiæ violentæ cauſa vermis dentis inquilinus. pag. 332
175. Rara in geminis animorum & corporum ſimilitudo. 334
176. Excreſcentia carnoſa ſuper corneam oculi dextri tunicam. 335
177. Mercurius è Metallis & Mineralibus copioſè & facilè obtinendus. 339
178. Speculorum confectio. 341

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

179. Debitus pulſum inveſtigandi locus. 342
180. Pulsûs per 36. horas ante obitum ceſſatio. 343
181. Purulenta variolarum materia criticè per urinam excreta. 344
182. Cervus Venatorem modo ſubitaneo occidens. 345
183. Pinguedo ſine ſanitatis damno aliquot annis per urinam & vomitum excreta. 346
184. Abortus certo tempore & ſeptimana ſæpè accidens. 348

D. JACOBI WOLFFII.

185. Materia tophacea cum alvi excrementis ejecta. 349
186. Odontalgia ranunculo nemoroſo curata. 351
187. Hydropicæ poſt paracenteſin anatome. 353
188. In hydropica paracenteſis fruſtrà tentata. 355
189. Epilepſiam excitantes lumbrici. 357
190. Tinctura Martis ſolaris terna, diſtincta, fortuita experientia ſalubris obſervata. 359
191. Cortici noto febrifugo Chinæ Chinæ alia ſubſtitui poſſe putatur. 361
192. Mulieris ſtomacace & arthritis à vacca collecta. 363
193. Hæmorrhagia umbilicalium vaſorum in recens natis lethalis. 365
194. Pluvia ſulphurea. 367

D. GüN-

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

195. Piſtaciæ germinatio. pag. 371
196. Epilepſiam à Tabaci fumo foveri. 373
197. Alia de Epilepſia obſervatio. 374
198. Sputi rejectio matutina copioſa admodùm moleſta ab eodem Tabaco. 375
199. Hæmorrhagiæ ſpontaneæ internæ & externæ notabilis obſervatio. 376
200. De Terra Catechú. 377
201. Mus in vertiginem actus. 378

D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.

202. Arenæ copioſæ per alvum excretæ. 379
203. Venenum morſu canis rabidi inductum & poſt octo annos in puella excitatum. 380

D. JOHANNIS CONRADI PEYERI.

204. Mulieris gravidæ anatome. 381
205. Perioſteum oſſeum. 384
206. Hydatides in venis. 385

D. PETRI ROMMELII.

207. Anevriſma magnum nullis remediis cedens, ſpontè tandem evaneſcens. 385
208. Anevriſma aliud feliciter curatum. 390
209. Fœtus absque funiculo umbilicali editus. 392
210. Hermaphroditus Vitulinus, pedibus cervinis præditus. 395
211. Crapula & Vomitus non niſi eâdem numero horâ, quâ crapula cœperat, deſinens. 396
212. Oſſium mollities & flexibilitas. 397
213. Fluxus menſtruus immodicus, Febre tertianâ ſuperveniente curatus. 399

214. Uvulæ non animadverſa amiſſio eamq; concomitantia incommoda. pag. 400
215. Singularis inter maritum ejusq; uxorem Idioſyncraſia. 403
216. Errores in Medicina quandoque ſingulares. 404

D. JOHANNIS de MURALTO.

217. Febris duplex tertiana. 407
218. De Pleuritide. 410
219. Febris Anomala. 411
220. Febris intermittens ab aëre paluſtri inducta. 414
221. Cachexia cum pleuritide ſæpiùs recurrente. 417
222. De Pica. 421

D. HERMANNI NICOLAI GRIMMII.

223. Experimenta Chymica. 424

D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.

224. Agyrtæ temeritas, grana Tilli centum uno die ad purgandum adoleſcentem ingerentis. 426
225. Nævus maternus, equi forma & piſcis. 428
226. Fœtus quodammodò monſtroſus à partu. 429
227. Phthiſis hæreditariæ cura. 430
228. Menſtrua cum calculis ex umbilico. 431

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

229. De nova vaſorum ſeminiferorum & Lymphaticorum in teſtibus communicatione. 432

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

230. Cataractæ depoſitio in utroque oculo feliciter celebrata. 433
231. Tumor juxta oculi Iridem feliciter curatus. 435

Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.

232. De Verme narcoticâ virtute prædito. 436

233. Circa Salamandram in igne vivam & mortuam, & quatuor Elementorum artificioſam repræſentationem. pag. 439
234. Microſcopii Tontoniani fabrica tam exterior quàm interior meliùs concepta & explanata. 442
235. De Oſſibus Elephantum. 446
236. De Oſſium mollitie. 447
237. Noxa ſumtarum Cantharidum. 450

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

238. Inſolita pārtûs humani via. 450
239. Anus hirciſſans. 452

Dn. JOHANNIS MEYERI.

240. Fur è patibulo pendulus, in fago naturæ penicillo depictus. 453

D. DANIELIS CRŭGERI.

241. Contra lumbricos remedium novum. 454
242. Præſtantia Balſami de Tolu. 455

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

243. Oſcheocele horrenda cum Hydrope aſcite. 455
244. Teſtium tumor & ſingularia alia conjuncta pathemata. 457
245. De calculis bilioſis per alvum excretis. 460
246. De Chalazæ alterius in ovo figurâ ſingulari. 460
247. De Cartilagine media oſſium pubis in primipara poſt mortem molli & ſpongioſâ. 461
248. Repentina ex dolore Iliaco mors. 462
249. Liquor & Sal volatile Meliſſæ. 463

D. JOH. GEORGII VOLKAMERI Senioris.

250. De Lapillis Limacum. 465

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Junioris.

251. De germinatione Nucis coccos. 467
252. De folio Salviæ glandiferæ. 468

D. JOH.

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

253. De Abdominis tumore Steatomatico in puerulo nondum trienni raro & admirando. pag. 470

254. De Globo lapideo materiâ pingui repleto in ſepulchro reperto. 473

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. Fil.

255. De Phalæna maxima. 475

256. De termitibus cum urina excretis. 478

257. De Verme quadrato. 480

ADDENDA.

D. SAMUEL LEDELIUS,

De utilitate & jucunditate exurgente è lectione Ephemeridum. 482

D. DANIELIS CRüGERI.

De Fonte Polzinenſi miraculoſo. 483

Theæ Chinenſis Icon. 486

EPHE-

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI SEPTIMI

OBSERVATIO I.

D. CHRISTIANI MENTZELII,

De

Lapidibus rarioribus

Ex

SERENISSIMI ET POTENTISSIMI ELECTORIS BRANDENBURGICI p.m.

FRIDERICI WILHELMI MAGNI,

Rariorum repoſitoriis deprompt
is,

ſcilicet de

Nuce juglande ferrea.
Oſtrea ferrea.
Pruno exſiccato lapideo.
Rotulâ ſclopetaria naturâ ſic formata.

EPidipnidarum, (dubium) an Epicedii, locô appono Vobis jam Oſtream, Nucem juglandem, pruna &c. partim ferreos, partim terreos & lapideos fructus, poſt mortem tanti Herois, Electoris Brandenb. FRIDERICI WILHELMI MAGNI, cui per 30 annos ſervivi, & cujus egregias res geſtas & bellica facinora omnis poſteritas per ſcri-

pta conſignanda admirabitur. Propoſueram experimenta quædam ex Ejus relatione deprompta Anno Salvatoris 1687, Ephemeridum noſtrarum Anno 5. Decur. 2, quæ etiam, dum vivebat, prælecta intellexit. Anno 1688, Ephemer. noſtrarum 6. Dec. 2. produxi admirandos quosdam lapides ab Ipſo Electore repertos, quos vitâ privatus non vidit. Nunc tertiâ vice, dum mihi juſta Ejus perſolvenda ſunt, placet jam in honorem Ejus ſempiternum, paucula ex Spaniotheca, ſive rariorum ſcrinio Ejus depromere, ne oblivione quadam ſepeliantur; ſed poſt mortem Herois noſtri æternâ quoque memoriâ apud eruditos perdurent & perennent. Hæc inter primò ſe offert ferreus fructus juglandis, fortuitô & naturæ caſu (ſive, juxta quosdam, à quodam naturæ Archæo) ita affabrè in terra natus, ut fructum juglandis, per dimidium apertum cum ſuo nucleo emicante exquiſitiſſimè præſentet. Eſt ea nux reperta Anno 1648 à germano meo fratre, majore nato, Joh. Chriſtoph. p. m. circa patrium ſolum, propè viam, quà itur Trebuſium. Ab illo mihi dono data, tandem ſingulare hoc naturæ opus in manus Sereniſſimi mei Electoris p. m. pervenit, qui illam ſtudiosè Sibi aſſervari juſſit. Ferrea eſt hæc nux juglans, non quidem ex fuſo ferro, ſed ex ejus minera, ita ſponte naturâ concreta. Sive enim fructus quidam juglans, per dimidium aperta olim cecidit fortè in tellus, ubi materia ferri & lapideſcens mollis & tenuiſſima adhuc, fructum hunc circumvenit, permeavit, & longô temporis tractu formam ſubjecti aſſumpſit & ſic in eam transmutata in ferri duritiem obriguit: ſive fructus hic ſponte ſuâ variis agitationibus externis & cauſis in talem formam inſtar aëtitarum permutatus fuerit, incertum eſt, cùm nemo mortalium tot & tam varias Naturæ permutationes exquiſitè obſervare poſſit. Accedit alia ratio eorum, qui certum Archæum varias figuras & uſui humano aptas formas vel in aëre vel in terra ex terrena materia fabricare aſſerunt, quorum opinioni non contrariamur, cùm Collegium noſtrum &

Aca-

F. 1. ad pag. 3.
Nux juglans ferrea.
Iaspis antinephriticus. ad pag. 5.
F. 5.
Rotula sclopetulorum ferrea, naturâ fabre facta.
F. 4.
Ostreæ ferreæ pars interior.
Ostreæ ferreæ facies exterior.
F. 2. ad p. 3.
ad p. 3. F. 3
Lapis Bononiensis pruni siccati formâ.

Academia cuilibet membro ſuæ conſcientiæ libertatem permittat. Ex aëtitarum genere arbitror eam nucem eſſe, & quidem Geodis ſpeciem, cùm ſit ex materia aëtitarum & mineræ ferreæ, ac nucleus ejus putamini arctè adhæreat, unde integra nux reſonare intùs non potuit. *Vid. Fig. I.* Eadem ratio dari poteſt de Oſtrea ferrea, vel ex minera ferri, materia nempè aëtitarum, ita fortuitò fabrefacta, quam reperi Clivis Anno 1666 prope fontem, la Fontaine dictum. Hæc conſtabat ex utraque teſta, cùm eam reperi; verùm cum experiri vellem interiora per crebras contuſiones, rupta & fracta fuit altera & quidem meliorem formam oſtreæ exprimens teſta, unde viliori contenti ſimus. Nucleus in ea erat Ochra obſcurior, Pictoribus Vmbra dicta, teſtæ alterutri arctè adhærens exterior teſtæ pars multis lapillis & arenulis eſt obſita. *Vid. Fig. II.* Tertius fructus inter bellaria adfertur vobis, ſolâ *Fig. III.* æri incisâ commendabilis; lapis nempe Bononienſis lucifer, pruni exſiccati & magnitudinem & formam præſentans. Horum aliquot Bononiæ in ipſo loco natali collegi. Verùm quia integrum tractatulum de lapide Bononienſe in obſcuro lucente Anno 1675 edidi, de eo nihil ulteriùs addam, ſed Lectorem ablegabo ad Sect. 2. c. 4. ejus libelli, ubi de figura hujus lapidis egi; ſed cùm figuram ibidem non appoſuerim, hîc exhibui. *Vid. Fig. III.* Claudo obſervationem hanc inſolitâ mineræ ferreæ figurâ, quæ in viſceribus minerarum ferrearum Comitatûs Marcæ (qui Electori paret) reperitur; & rotulam iſtam (in longè minori licet formâ) quæ in ſclopetulis veteribus pro igne cum pyritide compoſito excitando viſitur, perfectè refert, & copiosè inde affertur. Liceat hoc minerale inter epidipnidas referre, quòd inter belli bellaria plurimis, ſub Electore meo, appoſitum ſclopetularum genus in actionibus bellicis finem cœnæ & ſcenæ attulit. *Vid. Fig. IV.*

Fig. I. II. III. IV.

OBSERVATIO II. D. CHRISTIANI MENTZELII, De Jaſpide antinephritico.

ALlatus eſt lapis quidam antinephriticus Electori p. m. Anno 1675 Hagæ Comit. à Viro nobili de Achtenhowen, (Legato olim confœderati Belgii ad Electorem noſtrum) cùm quereretur ibidem Elector de nephritico dolore. Afferebat præfatus Vir Electori, ſi lapidem illum nudo corpori alligatum geſtaret ſine interruptione per integrum annum, fore, ut Elector ab omni calculo & renum & veſicæ penitùs liberetur, quòd lapis iſte experientiâ crebrâ hunc effectum plurimis è familia præluſtri de Pau, ad quam lapis ſpectat, præſtiterit. Elector aliis remediis à nephritide curatus, noluit corpori ſuo lapidem admoveri, ſed cubiculario ſuo N. Senningio, Caſſellenſi, cuſtodiendum tradidit, eique libertatem dedit geſtandi lapidem, ſi vellet, corpore nudo experimenti causâ, quòd is quoque aliquoties nephritide vexaretur; cujus rei periculum quoque fecit laudatus cubicularius, ſingularis amicus meus, qui datis ad me literis ita ſcribit: Incepi lapidem alligare corpori meo nudo cùm diſcederemus Swinfurtô cum exercitu noſtro, ubi duriter nephritide laborabam; ſed cùm poſtea per Magdeburgum iremus in Marchiam Brandenburgicam, ubi nobis cum hoſte circa Fehrbellinium erat conflictandum, religabam lapidem à corpore, eumque in ciſta Electorali cuſtoditum repoſui, metuens ne expeditione iſta bellica periret. Poſtea verò cùm re feliciter actâ eſſemus cum exercitu Swerinii in Megalopoli, lapidem nutu Sereniſſimi denuò corpori adaptavi, eumque geſtavi continuò ſine intermiſſione per quinque anni quadrantes & benè me habui. Modus autem geſtandi lapidem hic erat. Curabam mihi confici ligamentum ex ſerico paullò

latum

latum & craſſum, iis ſimile, quibus pallia corpori circa collum nexu firmamus (germ. **Mantelliezen**) cum ſuo annexo globulo. Illud longitudine ſuâ corporis mei craſſitiem æquabat: huic alligatus erat lapis iſte, ſuô quoque per foramen ligamine parvô conſtans, ut ille per ligamentum corporis hinc indè, qua parte corporis placeret, moveri poſſet. Sic geſtavi lapidem circa regionem renum in dorſo per præſcriptum tempus. Inter geſtandum toto tempore perſenſi, cum maxima voluptate, refrigerationem dorſi & renum. Poſthæc affectus calculi renum ſenſim apud me decrevit, ſic ut per decennium nihil notabilius ſenſerim; per octo verò proximè præterlapſos annos nephritis penitùs me deſeruit, pro quo DEO laus ſit! Hæc cubicularius ille. Cæterùm lapis ille Jaſpis erat communis, maculis viridibus fuſis intermixtis ſanguineis infectus, qualiter Jaſpis apparere ſolet & diſtingui à lapide Nephritico vulgò ſic dicto, qui cum craſſus eſt, viriditatem fuſcam quoque exhibet, ſed absque maculis eſt & transparens; Jaſpis autem maculis ſuis penitus obfuſcatus & opacus non diaphanus eſt. Quid autem de appenſis & eorum efficacia ſit ſtatuendum, cuilibet integrum & liberum relinquitur. Ego lapidibus ejusmodi multam refrigerandi vim ineſſe arbitror, quâ calorem p. n. renum tanquam præcipuum agens coagulandi tartarum vel calculoſam materiam in renibus, retundere & ſic cauſam nephritidis continuò abarcere valent.

Fig. V.

OBSERVATIO III.

Dn. GEORGII EBERHARDI RUMPHII,

De

Ceraunia Metallica.

DE Ceraunia metallica res obſcurior & intricatior eſt, cui & ipſe fidem adhibere diu nolui, donec multis & exploratis teſtibus convictus, paulatim manus dedi,

metallum aliquod in nube fulminea poſſe generari. Illis notum eſſe poteſt, qui experientiam & probatos autores callent. Hìc in India ejusmodi incredibilia ab incolis oſtenduntur. Habent Balienſes in ſua Inſula rotam ſolidam ex ære cum ſuo modiolo, quam ajunt eſſe rotam de curru Lunæ magnâ tempeſtate delapſam in illum locum, ubi adhuc cuſtoditur. Inſula Serou 60 milliaribus hinc verſus Euronotſum diſtans & è ſolô ferè monte conſtans, qui ante hos duos menſes valido terræ motu & igne ſubterraneo, cum tota ferè Inſula disruptus eſt. In illius montis vertice ante 50 annos ingens & monſtroſum vas æreum ſtetit, ambiguam habens figuram inter tympanum, dolium & ahenum, ab incolis Tifa gontor, hoc eſt, tympanum tonitus, appellatum, quod unanimi voce incolæ narrant, patrûm ſuorum tempore ingente tempeſtate & tonitru illuc projectum eſſe, poſtea Ternatani Prætores magnâ vi vas illud fregerunt & plurimum æris abſtulerunt. Præfectus tamen quidam Batavus teſtatus eſt, ſe reliquias ejus vidiſſe, & ex iis conjeciſſe, tam vaſtum illud vas fuiſſe, ut ab hominibus in aſperum & præcipitem illum locum portatum fuiſſe, incredibile ſit. De forma ceraunıæ transmiſſæ difficilior eſt quæſtio, habet illa figuram inſtrumenti operâ humanâ confecti, venas in lateribus eminentes & ordinatas, cavum capulum, cui manubrium ligneum indi poteſt, & ita ad aliquod opus, ſive ruſticum, ſive bellicum hominibus ſervire potuit: at hujus rei cauſam exactam reddere, meum ingenium non ſufficere fateor. Noti ſunt absque dubio Ceraunei lapides, qui ſemper habent figuram alicujus inſtrumenti fabrilis, quo cæditur aut cuditur, puta ſecuris, mallei, cunei, mucronis ſagittalis &c. & multi reperiuntur, qui habent formam in medio. Quis effingit omnes iſtas figuras? niſi Archæus ſive ſpiritus fulmineus, qui in igne fulmineo materiam ſive lapideam, ſive metallicam per vapores è terra in nubes evehit, fundit, cudit, & pro ſuo lubitu in figuram Martiali ingenio competentem efformat. Sed quia nova Philoſo-

loſophia iſtas formas ſpecificas & Archæos exſibilat, videat, quomodo per fortuitum concurſum ſuarum minimarum particularum cauſam manifeſtiorem nobis dare poſſit. Quid miramur naturam in nube fulminea maſſam aliquam efformare ad ſimilitudinem inſtrumenti cædentis & ferientis, cùm idem per ludum faciat in Achate & aliis gemmis, in quibus ſupellectilem & imagines noſtras domeſticas ſæpè videmus depictas, idque eadem figura in diverſis locis & temporibus, quod ſanè refellit dogma de particularum concurſu, & materiæ fortuitu fluxu. Ea autem natura, quæ in Achate potis eſt; quid mirum, ſi è maſſa fulminea inſtrumentum aliquod ſculpere aut fabricare poteſt? Fateor, ſunt multi, qui negant lapides Cerauneos in nubibus ipſis generari, ſed potiùs in terra, ubi fulmen decidit, igne fulminea, ut volunt, repentè arenulas liquante, ut lapis inde fiat: Inter quos videtur eſſe Georgius Agricola, l. 5. de ortu ſubterraneo, ubi ſalsè ridet credulitatem Avicennæ, quòd ſcripſerit in Perſia, decidere, cùm coruſcat, corpora ærea, ſimilia ſagittis hamatis, quæ in fornacibus non liqueſcunt &c. Ego potiùs miror incredulitatem, & pertinacem negationem Agricolæ, ſolertiſſimi cæteroquin naturæ ſcrutatoris, qui paullò ante in citato libro ipſe teſtatur, ſe terras & ejusmodi res cœlo delapſas vidiſſe. Modus, quem ille oſtendit, quo talia corpora in aëra evehuntur, particularis eſt, competens procellæ & turbini, imò rectè dixiſſet, ſi Syphonem appellaſſet, Meteoron nautis inviſum & navium velis ſatis periculoſum, quale Imperator Carol. V. in excidio ſceleratæ urbis Algairæ expertus eſt, (Belgæ vocant Een Hooſs.) Nihil autem commune habet modus is cum rebus illis, quæ cum fulmine decidunt. Quomodo enim opinio iſta de procellis locum habebit in alia ſpatula ærea parva & foramine pertuſa, quam fulmen impegit in ſummum faſtigium Palmæ Indicæ, quam vulgò Calappam ſive coccifeream vocamus, & apud me ſervo? aut quis turbo impegit alium lapidem Ceraunium obſcurè viridem & cœlo fabrili ſimi-

ſimilem, quam ſimiliter mecum ſervo, quamque Europæus quidam Civis, Vir honeſtæ famæ & fidei, ſuis extrahi vidit oculis ex imô caudice vaſtæ arboris (metroſideros ſive lignum ferreum dictæ) quam fulmen à ſummo usque ad imum valido ictu diffiderat, quem lapidem priùs à Regulo iſtius loci poſt multas preces impetratum porrò mihi donavit. Abſcindatur, quæſo, de transmiſſæ Cerauneæ capulo fruſtulum, & in igne vel arte chemica examinetur, & absque dubio diſcrimen invenietur inter æs vulgare & fulmineum, ſicut ego feci cum tali Ceraunia metallica, quam inter reliquas exoticas res ad Sereniſs. Magnum Ducem Hetruriæ, Coſmum IV. Anno 1682 transmiſi. Habemus his in locis Ceraunios lapides, qui in una parte lapis, in altera æs vel ferrum ſunt: habemus æs & aurum tam impurum, ut vix fundi poſſint, niſi admixtione veri metalli, unde incolæ annulos faciunt, ſecundum eorum fidem iis fortunatos, qui bella gerunt, quod & de omnibus Cerauniis credunt: addunt, aliquid de Ceraunia ſive lapidea ſive metallica inter glandes plumbeas mixtum facere illas omnia arma perforare, nempe quia fulmini nihil reſiſtit.

[*Ex literis ad D. Mentzelium miſſis in Amboina 1687. d. 15. Auguſt. St. nov. datis.*]

Confer Decur. II. Ann. IV. Obſerv. CX. pag. 212.

OBSERVATIO IV.

Dn. GEORGII EBERHARDI RUMPHII,

De

Nautilo velificante & remigante.

POrrò quod Populares veſtri credere nolunt, Nautilum & velificare & remigare, ſuſpicionem mihi movet, illos ſenſum meum non benè percepiſſe, haud quaquam enim ſcripſi, Carinam illam, Nautili domum, ita vacuam

Nautilus cum ſuo piſce, prout in mari velificat et remigat.

Fig. 6. ad pag. 9.

cuam, ſicuti transmiſſa eſt, velificare aut remigare, ſed piſcem, qui illam Carinam incolit, & Polypi ſpecies eſt. Ut rem clariùs percipiant, per filium meum curavi ad vivum depingi Nautili carinam cum ſuo piſce, ſicuti jacens in illa conſpicitur, poſterioribus pedibus, qui circa extrema latiores ſunt & ſcalmum remi referunt. lit. A notatis & circa puppim extenſis remigans. Lit. B ſunt anteriores pedes in vertice, quos erectos tenet. Lit. C eſt prora, quam cavam ſui parte vento exponit, dum velificat. Si adhuc & mihi & omnibus antiquis ſcriptoribus credere nolunt, veniant huc, & luſtrent æquor Ambonicum, res enim notior eſt, quàm ut multis argumentis confirmetur.

[*Ex literis ad D. Mentzelium Ambonæ 1687. $\frac{5}{15}$ Aug. datis.*]
Fig. VI.

OBSERVATIO V.
D. JOH. CHRISTIANI MACKII.
Salivatio diuturna cum metu Gangrænæ.

ELectoralium Venatorum & Ordine & Dignitate haut poſtremus, Coætaneus & Amicus meus ſingularis, Vir Annorum 54. Conſtitutionis calidæ & ſiccæ, circa finem Octobris Anni proximè præterlapſi, Agnatos ſuos viſitans cum Cœlo rationem Diætæ in quintam usque ſeptimanam certè mutavit, ſi non invertit inque recurſu ab Aëris tempeſtate ſatis graviter affectus, quartô poſt reditum die, quem lætus in poſt-Nuptiis vicini traduxerat, levem Raucedinem cum Deſtillationibus ad fauces ſentit, quas ſequenti manè excepit largior Lymphæ ſubacidæ affluxus, qui quavis ferè Oris per frigidam eluitione ita crevit, ut metuens ſuffocationem Chirurgi noſtri opem implorare cogeretur, qui ipſe Gargariſmis & Decocti per Siphonem injectionibus crebrio-

ribus Ipſi auxiliatrices ſuas & ita felices admovit, ut tertiô die cum humorum profluvio Cura in totum ceſſaret. Verùm per noctem, quæ poſt ſex inſomnes prima erat quieta, recrudeſcit malum & de novo proruere incipit ſerum idque copioſius, quàm vel ab Euphorbii vel ab illius Bombomachidis Pulvere, cujus B. noſter ArgoNauta, Obſ. 34. Ann. I. meminit expectari unquam potuiſſet, ut quò ſe verteret Patiens non invenerit. Hæc dum ad me ſcribi curat, ſuperaddit; In Digitis ſuis ad omnium ferè Unguium radices conſpici Puſtulas Variolarum minorum inſtar albas, ſed intenſiſſimi doloris, quas ipſas adveniens ego meis quidem vidi, ſed jam conſidentes. Econtra verò Manus, usque ad Os cubiti, turgentes, rubentes & ardentibus veſiculis ad avellanæ magnitudinem hinc inde ornatas; Huic ſuperaccedebat, quod dextri Pollicis Caro, quantum Ungue tegitur, livida ſenſuque privata, ut Pollicem mortuum Patiens ſæpe exclamaret. Interim Chirurgus revocatus quas ego præſcripſeram Species & Medicamenta alia ſecum adferebat, illas ſuperinfusô Vinô coquebat & Colaturæ calidæ Patientis manus imponebat. Erant autem Herb. Scord. Betonic. Salv. Rut. Rorismar. & Lauri folia. Fl. roſ. r. Rad. Scorzon. Lign. Sanct. Myrrh. r. Terr. ſigill. Manus poſt unam vel alteram mundationem magis extolli & intumeſcere, veſiculæ autem & ardor evaneſcere incipiebant, ubi inſimul Toti per Bezoardica mixta cum Elix. AntiPeſt. Cr. CC. Spir. & Sale volat. Spir. n. Tartar. antiſcorb. Cochlear. pulveriſat. & aliis, ut & alterandô confortantia crebriùs exhibita proſpiciebatur, fauces interim Gargariſmis & Infuſionibus decenter tractandô, quæ ſingulis horis ab Adſtantibus anxiè petebat. Præter hancce Salivationem Patiens ſomniculoſus ſolùm de ſomno ſibi vel planè non, vel vix ad horulam, conceſſo, & quod tantùm liquida deglutire poſſet, conquerebatur; Febris nulla aderat, nulla Cephalalgia, nulla Veſicæ aut Alvi ſegnities, Pulſus quoque non mutatus, niſi ſenſim debilior, metus contra indies major factus, ne Ipſe conſumeretur

Tabe,

Tabe, cujus oſſibus vix cutis hæreret. Salivatio hæc integras quinque ſeptimanas, quotquot etiam Medicamenta oppoſita, duravit & Pituitâ lentâ ac viſcidâ ſingulis diebus aliquot vaſcula adimpleta, quam incredibilem copiam in tàm exſucco & gracili corpore non ſatis mirari, nedum unde venerit, rimari poſſum. Manibus ambabus quæ imminebat Gangræna per ſæpius renovata & continuata epithemata calida, quibus etiam Lap. medicamentoſum adjecimus, diſcutiebatur &, durante interim ſalivatione, ſenſim detumeſcere ipſæ videbantur, usque dum decimô quartô die tota Cuticula detracta ipſæque tenellulæ & rubicundæ, ad inſtar Cancri decruſtati, apparerent, quas Linimentis & Chirothecis contra Aëris tactusque injurias, quas ne leviſſimas quidem ferre valebant, muniebamus. Pollicis articulus emplaſtro & epithemate ſeorſim tractatus livorem cum Cute ſtatim deponebat ſenſusque redibat; Sic per OmniPotentis DEI gratiam Patiens

Hic pænè exanimis comploratusq; reſurgit,
quemq; neges unquam vivere poſſe, valet.

[*Sneebergâ Vratislaviam ad Dn. D. Burgium An. 1688. d. 2. Mart. miſſa.*]

OBSERVATIO VI.
D. SALOMONIS REISELII
Hepatocele.

PUerulus Sartoris Stutgardienſis ex utero in umbilico tumorem rotundum pomi magnitudine, lividum, duriusculum & diſtentum tulit, Martio 1686. cui vaſa umbilicalia in vertice adhuc adhærebant; quibus dein areſcentibus reliqua membrana tegens tumorem incepit putrilaginem aſſumere. Intra paucos dies puer abſtinens à lacte & cibo totus marcidus obiit. Poſt mortem detractâ membranâ (quod viventi nemo eſt auſus facere, utut parentibus volenti-

bus) quæ umbilicus fuit extenſus, tumor apparuit puniceus, qui poſtquam à cute & muſculis ſeparatus atque cultro diviſus fuiſſet, ipſum hepar eſſe ex parenchymatis colore & textura, eò vi aliqua detruſum aut delapſum concludebatur, quemque Hepatis herniam ſeu Hepatocelen dicere poſſumus, & ut rarum quoddam hîc appoſuimus. Conjectura fuit matrem à marito inter rixas fuiſſe contuſam, quod quidem negavit, lapſum verò conceſſit.

OBSERVATIO VII.
D. SALOMONIS REISELII.
Cardialgia Periodica Vernalis.

Hanß Schneiders ſtabularii ſervi uxor triginta annorum, trium liberorum mater ab annis decem ſingulo Vere & non alio tempore, non jejuna ſed poſt cibum cardialgiam præter uterinos, ut putabat, dolores ingentem paſſa eſt. Petiit 8. Febr. 1687 conſilium: cui dum eſſet menſtruata, Eſſent. Cort. Aurant. cum Aq. ſtomachica dedi, poſt menſes verò emeticum ſimul & diagrydiatum ſumendum præſcripſi. Sed 12. menſis hujus veſperi & per noctem incipit dolere in ventre & maximè circa veſicam, ne guttâ quidem urinæ emiſsâ. Unde 13. Syrupum Altheæ cum Aq. Chamæmeli & Cochlearum cum Aceto ad dulcedinem deſtillatæ dedi, applicatis etiam ad pubem cataplaſmatibus ex parietaria & aliis anodynis. Verùm ob intolerabiles dolores, ſitim inexhauſtam, ob quam multas menſuras aquæ vino miſtas ebibit, pulſu circa meridiem planè debili, moritur improvisò, uti quidem ominabatur ipſa, poſt ſecundam pomeridianam. 14. Cadaver aperitur ad inquirendam mortis tam ſubitæ cauſam. Ubi omentum ſemiputre, in abdomine multum ſeri impuri acidum olentis inventum, ſimul & in thorace parum. Jecur pallidum exteriùs maximè, interiùs etiam, veſica urinaria vacua.

cua. Supra pylorum verò foraminulum piſi magnitudine cum labiis ſeu circulo nigro atque cute denſa proxima circumdatum, quæ cauſa fuit non tantùm doloris iſtius ultimi acerrimi circa cardiam, & quidem poſt paſtum, ſed & in ventre & ſupra pubem à chylo & potu extra ventriculum elapſo fœtido & poſt ſtagnationem putrefacto. Reliqua quoque viſcera ut renes, molles planè, nec pulmones bene colorati. Uterus parvus & ovula exeſa à ſaburra iſta putri.

Unde hæc eroſio venerit, an ab erodente aliquo medicamento aut victu, non recordantur ſuperſtites. An à bilis vel humoris corrupti acredine quadam, incertum. An diu iſta eroſio duraverit, ignotum. Cur Vere ſaltem, non alio tempore infeſtarit dolor, latet.

OBSERVATIO VIII.

D. SALOMONIS REISELII.

Anus occluſa, & glans imperforata.

D. 28. Febr. 1687. viſitavi cum Dn. D. Gmelino Collega & Dn. D. Ottone Phyſico & ordinario Medico atque Chirurgo Dn. Becker infantem Monetarii pridie natum, neque mingentem, neque dejicientem ſed revomentem butyrum cum ſaccharo, quo tenellus ſatiabatur. In virga, cujus præputium erat retractum, orificium clauſum fuit, ideoque cultello apertum, ſed fiſtulam non admiſit. Subtus autem frenum foraminulum eſt, per quod catheter aut fiſtula ſyringæ poteſt usque in veſicam trudi, perque eum guttulæ aliquot liquoris nigriusculi extrahi. Anus quidem aperta eſt, ſed fiſtula aut digitus vix duos transverſos digitos intrans invenit intus aliquod impedimentum, à quo fiſtula parumper cruenta exiit. Dum itaque occultum manet, quale ſit illud, clyſteribus ex lacte & oleo lini ſæpe lavanda & emollienda alvus, in veſicam verò Oleum Amygdal.

dulc. eſt injiciendum. Unguentum externè emolliens applicandum. Oleum Amygd. d. cum Syr. Altheæ, Saccharo penidio atque Pulv. Marchionis ſæpe dandum, donec vel Natura viam inveniat, vel mors prodat quid intus lateat. Tertio nativitatis die urina per inferius foraminulum virgæ exiit, & per os mucus aliquis rejectus eſt odore olei lini, quod per clyſterem cum lacte injectum fuit. Quarto die moritur lentè ſine ullo ſymptomate circa meridiem, quo tempore natus fuit: credunt enim natalem horam eſſe plerumque mortualem. In fronte ſutura à fonticulo usque deſcendens latè diſtare obſervabatur ante mortem. An hoc mortis omen fuerit, in aliis poſſet notari.

Poſt mortem totum corpus lividum fuit. In pene orificium ſtilum adhuc, veluti in vivo parumper, foraminulum verò ſub freno usque in veſicam admiſit, anus quoque ſtilum unciâ longum. Aperto dein ventre veſica planè vacua inventa, inteſtinum colon valde inflatum & repletum fæcibus multis coloris quaſi mellei, arctiſſimè coarctatum fuit, velut farcimen quoddam vinculo ligatum, ut quæri debeat, an mater in mactatione ſuis ſumſerit aliquam imaginationem, cujus tamen nulla fuit obſervatio aut memoria.

Simile ferè exemplum obvenit nobis Februario 1686. dum puerulus agricolæ menſium undecim oſtenderetur, ut conſilium quæreretur. In hoc glans denudata, retracto præputio largiori quàm ſolet naturaliter eſſe, & criſpata, imperforata, & virga per frenum ſcroto arctiùs alligata, quæ erigi tamen adhuc in ſuperiora potuit, & tum pendens, iſtâ

figurâ apparuit. Ubi loco foraminis glans foveolam habebat, foramen verò ipſum ſeu orificium urethræ perviæ, quia per hoc mingebat parvulus, à natura aberrante in ſcroto poſitum erat, quod à terrore pueruli alterius, qui aliquid præternaturale circa genitalia habuerit, eveniſſe mater credebat.

Scru-

Scrutinium ulterius ſimul & curam in tenero puello diſtulimus ad adultiorem ætatem & vires robuſtiores.

OBSERVATIO IX.

D. SALOMONIS REISELII.

Uteri Tumor glanduloſus adnatus externus.

Mulier à multo tempore tumorem ſupra pubem ſenſit dolentem, durum & inſtar vivi alicujus usque ad cardiam aſcendentis inſecti ſeſe moventem, qui externè quoque tactu ſentiri potuit, & à cibo, dum adhuc cælebs eſſet, quietus fuit. Menſes inordinatos & ſæpe obſtructos virgo habuit, vidit tamen trimeſtri ante conjugium. Nupta ante menſes octo cibos non bene tulit, ſed doluit & revomuit. Calorem hecticum & ardentem habuit: urinâ plerumque craſſa in conjugio, alvo ſemper dura & usque ad octo dies aliquando ſuppreſsâ, paucis tamen medicamentis ſeſe ſolans, quamvis in Pharmacopœi Aulici familiâ diu vixiſſet, obiit tota emaciata, annorum quadraginta quinque 2. Februarii A. 1686. Diſſecto abdomine ad perſcrutandam mortis cauſam, omentum putridum diſparuit: ſtatim apparuit tumor triplex, quorum ſuperior maximus glandulis inæqualis, reliqui minores læviores quidem ſed toti è glandulis conglomeratis concreti, multis reſperſi venis conſpiciebantur.

Tumor ipſe capitis humani magnitudine ſuper uteri fundum adnatus ligamento lato, cæterùm ubique liber in ſupina ſeu adverſa parte multis globis majoribus & minoribus, atque veſiculis conſtans vel ſerum, vel pus vel glandulas duras vel emollitas ſordidasque oſtendit, utero ipſo ſano & ut in virginibus atque partum non expertis ſano: cujus teſticulus dexter marcidus ſine veſiculis tumentibus, ſiniſter vix apparuit.

Intē-

Inteſtina utrinque plus ſolitô affixa, & hinc inde parum ſphacelata fuêre, ut & abdominis muſculi interni. Quibus ad ſuperiora reclinatis glandulæ magnæ ad ſpinam dorſi veniebant in conſpectum.

Jecur in gibba parte paucis, in ſima plurimis magnis & duris conglomeratis glandulis refertum. Ventriculus, in quo puls cinerea & ſubnigra, verſus epar totus ejusmodi glandulis obſeſſus ſupra & infra velut in Daunero noſtro Ephem. harum Ann. 14. Obſ. 86. fuit, pylorus verò extra valde durus, diſſectus digito craſſum habuit glanduloſum & quaſi cartilagineum ambitum longum, per quem valde conſtrictus fuit.

Hinc firmiſſimè adhæſit pancreas quoque durum & ſcirrhoſum.

Pulmones ubique affixi, maculis nigris luridi, glanduloſi, & putredini proximi.

OBSERVATIO X.
D. SALOMONIS REISELII.
Rupto utero fœtus intra abdomen excluſus.

ANna Catharina, Chriſtophori Steigers, civis Stutgardiani uxor annorum quadraginta octo liberos peperit difficulter quidem, quùm & primo partu læſam ſe retulit: nonum gerens fœtum divinavit ſe morituram, ut mater quoque nono fœtu mortua. Cum tempus geſtationis usque ad tres ſeptimanas completum fuiſſet 7. Januarii 1684. ſerum (quod ante quatuordecim dies etiam fluxit) cum ſanguine copioſiſſimo effuſum, qui nec aliis mediis, nec vena ſecta ſtetit. Hinc dolores & conatus parturiendi multi ſed inutiles ſecuti: à quo die fœtus moveri non ſentiebatur. Fluente interea ſemper ſanguine neque apparente ſpe fœtus prodituri, atque doloribus ceſſantibus 10 Januarii mane ob-

ne obiit præcedente ſæpius vomitu, & remanente fœtu. Poſt mortem etiam cibus effuſus, & unà vermis longus ex naribus erupit, cujus ſigna fuerant nauſea ſæpe recurrens & quaſi aſcenſus quidam ex ventriculo.

Apertis abdominis muſculis illicò apparuit caput piloſum quod terribile & inuſitatum fuit aſpici. Inquirentibus ulteriùs brachium dextrum obvenit cum parte dorſi. Diſſecto utero à ſuperiori parte, pedes verſus fundum erecti, nates ad orificium converſæ; qui in ſuperioribus craſſus & naturalis, cui dextrorſum ſecundina adhuc adhærebat; in inferioribus verſus pubem tenuis, disruptus & gangrænoſus erat, (ut & nates lividæ,) ut per rupturam ejus embryo extra uterum & intra abdomen egreſſus fuerit medio corpore.

Unde hæc ruptura venerit, non licuit invenire, quia nec maritus ſcivit vel ſcire voluit de lapſu aliquo, contuſione, aliaque violentia, quamvis ipſe ſatis rudis fuerit & mulieri tremendus, nec obſtetrix nec vicinæ quicquam querentem illam audiverint. Doluit tamen valde ante partum, & ſudavit ferè ſingulo mane per quatuor menſes, referente marito.

Cui caſui meritò adjungo Obſervationem, quam Excell. Dn. D. Joh. Ludovicus Witzel, Phyſicus Francofurtenſium, præclariſſimus, Anno 1669 communicavit, cum ei eventum Cæſarei partus Hanoviæ à me adminiſtrati perſcriberem quam operationem non adeò periculoſam judicat, niſi nimis tardè fiat, priusquam per diuturnos conatus parturientis vires perditæ fuerint, cùm Medicus re ferè deſperatâ à mulierculis demum requiratur.

Raram feci, inquit, apertionem in uxore lanionis, quæ in ſeipſa peperit diſrupto utero & mox cum maxima hæmorrhagia ſpiritum emiſit. Cauſa fuit, quod medietas uteri in latere dextro ſcirrhoſa, reliqua fœtui locum concedens nimis attenuata laboribus partûs rupta fuerit, unde embryo egreſſus ſupra inteſtina ſeſe collocavit.

Quid de fœtu Muſſipontano extra uterum in abdomine detento; tandem lapideſcente, factum ſit, publici juris factum eſt diu, & litigatum eſt anxiè.

OBSERVATIO XI.
D. SALOMONIS REISELII.
Conjecturæ & notamina circa hernias.

VInitor trigeſimo proximus anno ante annos quindecim aquosâ laborans, ut patiens putavit, 24 Maji 1686 â litigantibus ipſe arbiter humi proſtratus & ſuccumbens, nihil tamen domi accuſavit aut doluit, niſi usque ad 29 menſis hujus diem, ubi propter dolorem herniæ ſiniſtræ auctæ lithotomus vocatus fuit, quam, ut & alius Chirurgus fruſtra reponere tentavit. 2. Junii mortuus; quinto apertum cadaver: tùm hernia digitum longa ſcroto toto livido & abdomine quoque liveſcente apparuit, reprimi impoſſibilis. Separato poſt inciſionem proceſſu valde craſſo & glandulis tumeſcente, vaſisque ſpermaticis, inteſtinum dimidio digito longum nigrum & gangrænoſum (reliquis quoque inteſtinis proximis pariter accenſis) non erat contortum, quæ aliàs cauſæ difficillimæ vel impoſſibilis repoſitionis eſſe creditur, ſed facile potuit reponi: Quod mihi ſpem faciebat, poſſe quoq; in ejusmodi prolapſibus novis majoribus reponi inteſtina, ſi vulnus fiat magnum maturè in proceſſu aperto, ut in ſectionibus herniarum fieri aſſolet. Occurrunt enim ſæpius prolapſus ejusmodi in frigido præſertim aëre aut motibus inconſuetis & nimiis, qui reponi nulla arte poſſunt, & mortem cum gangræna ſecum trahunt, quorum exempla plurima occurrunt paſſim. Hinc mens fuit unà cum lithotomo proponere & facere ſectionem ejusmodi, ſi data fuerit occaſio, & quidem, uti ſperabamus, in ſequenti caſu.

Faber

Faber ferrarius, civis Stutgardianus, quinquagenario major à viginti ferè annis herniam portavit ſatis magnam, quæ ſæpe fotu repoſita fuit. Sed 21. Januarii 1687 prolapſum majorem paſſus eſt, quò, cùm ut antea ab uxore non potuerit reprimi, vocatus fuit Lithotomus Adolphus Schwegerlin, qui balneum ſuaſit ad humectanda & excalefacienda inteſtina, à quo verò major moles elapſa fuiſſe credebatur cum ingenti dolore. Tertio die acceſſi unà cum Dn. D. Joh. Sebaſtiano Schickardo Phyſico hujus loci, ubi ſuaſimus fotus tepidos ſæpiſſime repetendos & clyſteres. Quarto Decoctum Sem. 4. calidorum ex vino & aqua (quod conſilium Practici cujusdam noſtratis feliciſſimi quondam juviſſe in ſummo periculo, relatum fuit) propoſuimus. Quod tamen, ut nec priori die Oleum Amygd. dulcium, non ſumſit ex metu vomitus, quia eo die SS. Cœnam aſſumſit. Quinto Empl. magneticum lumbis applicatum, quod D. Michael tantopere laudat, ſed fruſtra. Eodem acceſſit vomitus fœcum fœtidus, qui ſexto continuavit, ſed non tam fæculentus nec tam fœtidus: nihil verò accepit vel ciborum vel medicamentorum cordialium, quod non revomuerit. Applicatum itaque ad præſervandam gangrænam & inteſtina reſtringenda Decoctum nigrum. Et quia dolor præſertim circa ſuperiora ceſſavit, proceſſum ita ampliatum fuiſſe ſperabamus, ut etſi inteſtina non reponerentur, poſſe tamen prolapſa ſine vitæ periculo ita detineri. Septimo Symptomata eadem, cum & Vinum Cydonites fruſtrà biberet tam ad ſitim leniendam quàm roborandum ſtomachum. Sed pulſu jam & viribus deficientibus ſequenti nocte defecit. Itaque in cadavere tentare volebamus, an repoſitio inteſtinorum poſſet fieri facto ampliſſimo vulnere, ut in herniotomia oportet fieri, & quod præmeditati fueramus in vivo. Sed vidua negavit hoc experimentum in ſuo marito fieri, vel magno dato præmio.

Hæc cum præſenti Clariſſimo Dn D. Joh. Jacobo Wepfero retuliſſem, adſenſum dedit, affirmavitque jam in Galliis ex-

 empla

empla aliquot feliciter ceſſiſſe talis ſectionis, quæ proximè mittenda promiſit & ad Ephemerides communicanda. Cæterum dabo hic etiam, quæ notavi, quomodo in dignoſcendis herniarum ſpeciebus facilè fallamur.

Puer diſpnœicus, gibboſus, tuſſiens, rachitide laborans, menſium 12 moritur 30 Martii 1682. qui ſimul tumorem in inguine dextro habebat, quam pro hernia Artifex judicavit. Eam verò cum quærerem, aperto corpore ad preces parentum, qui cauſam morbi & mortis, quam in alio infante experti ſunt, cognoſcendam, Gelatina ſolùm ſupra proceſſum peritonæi inventa fuit, loco vel omenti vel inteſtini delapſi, & hîc quoque glandula major ad latus nervi Iliaci, ut in latere ſiniſtro ſed minor.

1. Febr. 1684. Lithotomus Adolphus Schwegerlin ſecabat duos hernioſos, Nobilem alterum 24 annorum, quem Sarcocele putabat laborare, quæ ab anno usque inter equitandum initia capiens excrevit in magnitudinem ovi anſerini: alterum vinitorem viginti ferè annorum, Enterocele dextra tumentem. Reſectus Nobilis tumor oſtendit externè durum vas veluti nervum pennæ minoris anſerinæ magnitudine, qui apertus emiſit multum veluti lactis ſeu chyli ſeu puris non tamen fœtidi, hærentibus intus fibris oblongis, criſpis & transverſis. Cultro penetrante ulteriùs teſticulus apparuit integer: ſub teſticulo verò ſacculus ſatis craſſus ſero limpido impletus. Inteſtinis in ventre retruſis apparuit tamen proximè ad abdomen aliquid duri: quo reſecto viſus eſt canalis unciam longus, accreſcens, veluti cæci inteſtini finis, in quo arenuloſum quid hæſit, multumque pinguedinis circa craſſum peritonæi proceſſum adfuit. Uterq; verò reſtitutus eſt feliciter.

Mulier ferè quadragenaria, mater liberorum plurium, Typographi Stutgardienſis tertii mariti uxor, ante tres annos in ultimo partu ſenſit tuberculum in dextro inguine obortum, quod crevit ad magnitudinem ovi gallinacei parvi. Fine Decembris 1687 colicos paſſa eſt & circa tumorem dolores,

res, quorum gratia & interna & externa antiſpaſmodica ſunt applicata remedia à Dnn. D. D. Gmelin & Schickardo. Vomuit dein fæces & clyſterem aliquando. Ceſſavit verò vomitus, & fæces à clyſtere ſollicitante dejectæ ſunt iterum: obiit debilitata tamen valde 14 Januar. 1688. Poſt meridiem quæſita eſt vera cauſa in cadavere, dum vivente illa dubitaretur, an tumor ille ſit bubo, an hernia vera. Detecta ergo cute & pinguedine apparuit tumor glanduloſus, facilè ſeparabilis, ſed ab omento dependens, quod ipſum tegebat & conſtituebat glandulis ſcilicet auctis & vaſis valde tumefactis, quæ nutrimentum afferebant. Dum profundiùs inquireremus, Ego cum reliquis dictis modò Medicis & inſuper D.D. Oſwaldo Schwan, vidimus omentum quoque inteſtino ileo parumper eſſe adnatum & aliquo modo nigrum ſeu Sphacelo proximum, unde non ſolum tenſivi dolores, qui in præcordiis ſentiebantur, ob detractum omenti pondus, ſed & obſtructio fæcum inibi facta fuiſſe credebatur tanta quidem, ut per ſuperiora effunderentur, quia à motu periſtaltico impedito non facile poterant deorſum vergere. Non tamen planè fuit concluſum inteſtinum, quia in loco anguſto ſaltim impeditus fuit motus: unde adhuc potuerunt fæces deturbari, quamvis difficiliùs, quod & factum eſt aliquoties ante vitæ finem, faciliùs futurum, ſi oleoſis multis eſſent lenitæ & juvatæ fæces.

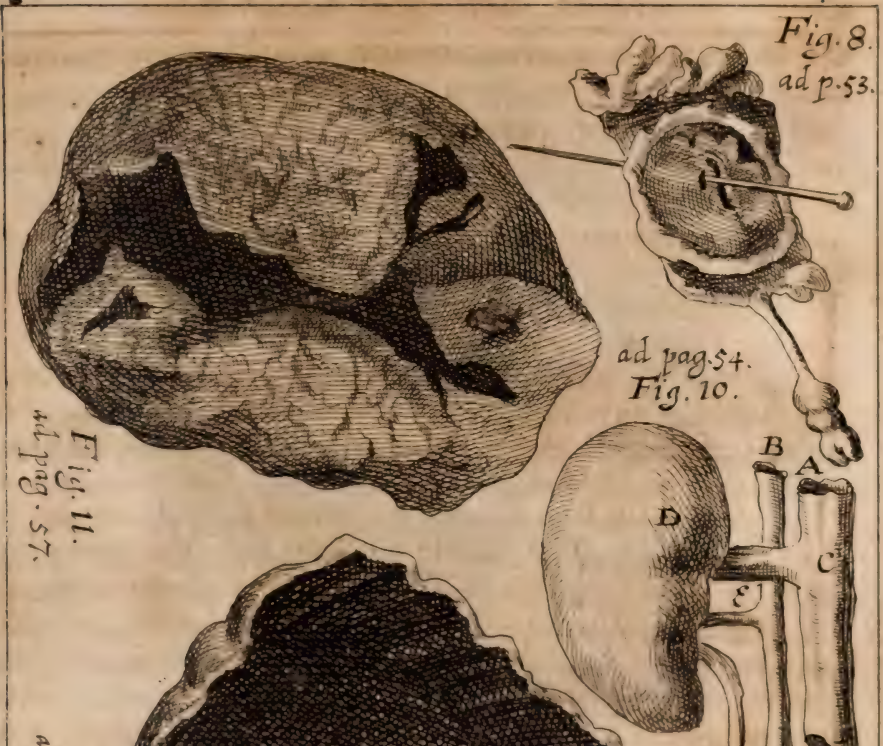
In uxore aurigæ aulici, quæ poſt graviſſimos dolores colicos obiit, & aperta fuit, quòd credebatur à veneno quodam dato læſa, ſimilem pinguedinem in inguinis tumore diuturno, qui hernia putabatur, loco prolapſi vel omenti vel inteſtini cujusdam, me inveniſſe memini, nullis verò veneni ſignis repertis. In aſthmatico puerulo, de quo ſequenti Obſervatione, circa herniam, quæ in vivo ob tumorem inguinis conjiciebatur, dextram glandulæ multæ, & ſerum coagulatum, inventæ fuerunt; quæ an propter data & impoſita conſolidantia & adſtringentia illic concreverint, liceat ſuſpicari. Quæ ob-

ſervata notare, & ad meditationem accuratiorem communicare volui.

OBSERVATIO XII.
D. SALOMONIS REISELII.
Aſthmatici pueri Anatomia.

LAnionis Aulici Stutgardienſis filiolus aſthmate per tres annos, hinc aſcitide correptus ab utroque malo liberatus quidem, obiit tamen poſt aſthma rediens & aſcitidis initia, pedum puta tumorem & abdominis tenſionem, (cui urina valde craſſa & turbida fuit, extremò clarior ſed pauca;) 14 Martii 1683 ſex annorum. Cadaver apertum pulmones utrinque valde affixos oſtendit, quorum dexter purulenti aliquid circa ſuperiora habuit. Cor ingens polypum aluit, & externam pinguedinem quaſi granulatim per totum parenchyma diſperſam, qualis & pericardio quaſi carnoſo adhæſit, cui quoque cor ipſum accrevit. Mediaſtinum craſſum & cruentatum. Hepar externè quidem boni & rubicundi coloris, ſed preſſum digito foveam quandam relinquens pallidam ob parenchyma pallidum & flavum & bile repletum: cum in veſicula biliaria craſſa bilis quoque craſſa & denſa eſſet.

Cætera omnia ſana ſed prægrandia viſcera in habitu robuſto, quem à parentibus, matre inprimis contraxit cum facie roſea & eleganti. Pancreas etiam duriuſculum: omento integro adhuc, quod aliàs in aſciticis plerumque putreſcit, & ſolitò craſſiori; glandulæ in inteſtinis inſignes; ſerum ex abdomine effluxit craſſiuſculum, quod prunis impoſitum inſtar gelatinæ concrevit: quod in pectore ut & pericardio copioſum fuit, atra bile tinctum & ſordidum: pinguedo ferè nulla propter colliquationem ex calore multo, extenuatis hinc ſuperioribus corporis partibus. Sanguis venâ cavâ diſſecta, niger quidem, ſed fluidus & copioſiſſimus. Hic aſthma ſuum à ſum-

Fig. 8.
ad p. 53.
ad pag. 54.
Fig. 10.
B
A
D
C
E
F
Fig. 11.
ad pag. 57.
Fig. 12.
ad pag. 58.
A
B
C
Fig. 9.
ad pag. 53.

ad pag. 23. Appendicis.

in Figuram I.

Cujus aliæ partes exhibent grana
cum ſemine denudato, num: 1. 4.
cum fibris radicum æmulis, 3. 5.
cum duplici gluma, 2.
geminus apex ex grano eminens, 6.

Aliæ pelliculam Roris Majalis cum fungis:
major congeries cum globis floridis, 7. 8.
mediæ magnitudinis, 10.
minimæ magnitudinis et ſubnascentes, 9.

Aliæ deniq; fabas et piſa, 11.

à ſumma anguſtia levari ſentiebat, quando ſtans caput & pectus inclinabat ſcamno, forte quod cor oppidò magnum ſterno incumbens meliùs quieverit, quam ſi ſupinos pulmones preſſerit.

Circa herniam, quam in dextro latere habuiſſe videbatur, glandulæ multæ & ſerum coagulatum, quale quoq; circa pancreas & meſenterium fuit, inventæ ſunt, nullis prolapsûs cujusdam veſtigiis apparentibus.

OBSERVATIO XIII.
D. SALOMONIS REISELII.
Sonitus in abdomine.

VInitor cælebs 36 annorum, Andreas Stöcklin à ſex annis ſonitus inſtar viperæ clamoſos ſatis ſenſit. A cibo præſertim dulci exſuſcitatus eſt motus & ſonus quaſi ab inſecto vivo, ab amaris verò quievit tanquam fugatus, aliquando ad cardiam usque adſcendit, & ſemper doloroſus fuit usque ad mortem. Huic inſuper circa bubones ſiniſtros fiſtula fuit à ſex itidem annis, quæ initium ſumſit ut credebat, à pedum diſtractorum laxatione, quæ penetravit usque ad poſteriora, cum carnifex ab initio multa adhibuiſſet, ubi præterita æſtate aperto vulnere oſſicula plurima extracta ſunt. Mortui 12. Maji 1681. cadaver apertum eſt, cujus pes ſiniſter arefactus, claudus & abbreviatus è regione ſcilicet fiſtulæ fuit, dexter verò tumidus. Bubones ſiniſtri magnis glandulis ſcatebant, fiſtula intus gangrænoſa fœtida, particulæ multæ ab oſſe pubis facile decidentes totæ nigræ. Pulmonum dexter conſumtus & coſtis firmiſſimè per totum latus affixus. Inteſtina & ſtomachus flatibus plenus preſſione rugidum & ſonitum edens ut in vivo corpore, quem domeſtici credebant à vivo quodam inſecto proveniſſe. Gangræna ſine inflammatione vel incendio proximo ſerpente adſpiciebatur,

batur, ſed tota nigra erat caro & pinguedo & ipſa pubis oſſa, quod ſingulariter notandum. Vaſa omnia tam in epate quàm alibi vacua erant ſanguine.

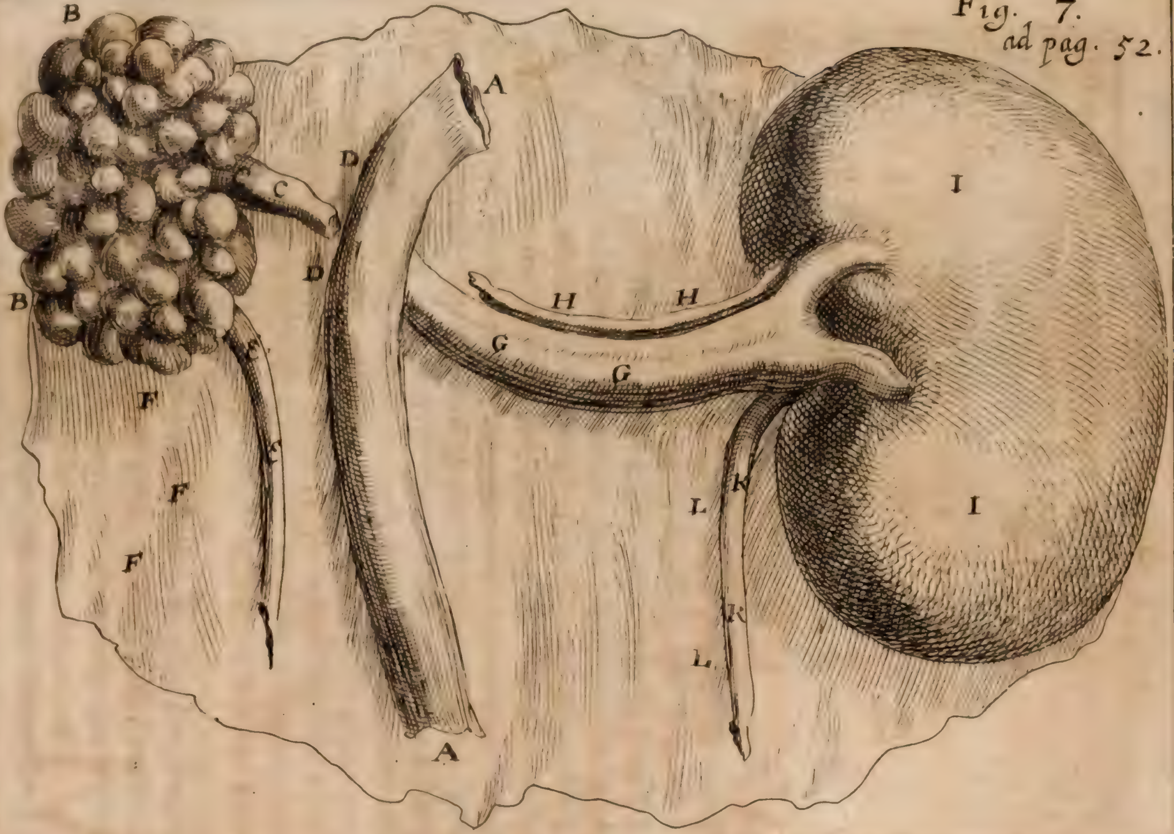
OBSERVATIO XIV.
D. SALOMONIS REISELII.
Exſangue ferè corpus.

PRopter vacua à ſanguine vaſa, adduco Dnn. D. Joh. Schickardi & D. Joh. Sebaſtiani Ottonis Phyſicorum Stutgardianorum Obſervationem. 20. Octobr. 1684. Michaelis Aurigæ Hoſpitalarii cadaver apertum eſt, qui ante tres dies obiit ſumta prius purgante Jalapæ rad. à carnifice, in febre continua, ut conjicitur: quod quadraginta quinque granis datum eſt, robuſtis ſaltem usque ad triginta grana concedendum. In hoc corpore nec duæ parvæ ventoſæ ſanguinis, nec grumi alicubi inventi ſunt. Quomodo ſanguis, qui neque ante neque poſt mortem effluxit, perierit, difficile erit pronunciare.

OBSERVATIO XV.
D. SALOMONIS REISELII.
Fæces per umbilicum lethaliter exeuntes.

MOdò dictus Phyſicus Stutgardianus, Joh. Sebaſt. Otto, Ulmenſis, communicavit mihi iſtam Hiſtoriam his verbis. A. 1663. filiola ſex annorum Dn. Præceptoris Marquardi diu de tumore duro infra umbilicum in ſiniſtro latere à mala diæta antecedente quæſta, circa medium menſem Julii incidebat in dolorem impatibilem ventris. Impoſito emplaſtro emolliente anodyno erupit materia

Fig. 7.
ad pag. 52.

ria purulenta fœtida per umbilicum, nec non alimenta ſemicocta, interdum vermes ſeu lumbrici teretes ſucceſſivè numero quatuordecim, modò materia liquida in non parva quantitate, ſed alvus ſemper fuit libera; appetitus usque ad finem vitæ vigebat. In menſe Octobris ferè nulla excrementa amplius excernebat per alvum, corpore conſumto inſtar ſceleti ac viribus exhauſtis, die 17 Octobris lumine caſſa eſt.

Sequente die aperto abdomine deprehendimus inteſtina circa umbilicum multis in locis peritonæo ac muſculis abdominis arctiſſimè connexa, mediante membrana craſſa. Inteſtinum ileon quatuor in locis disruptum excrementa propè umbilicum emittens peculiari membrana, craſſa, carnoſa, ſaccum quaſi formante ibidem cingebatur, ita ut excrementa in cavitatem abdominis effundi haud potuerint, ſed maximam partem è foramine umbilici egredi coacta. Glandulæ meſenterii & inteſtinorum undiquaque quam maximè induratæ ac auctæ fuerunt. Circa inteſtini coli regionem glandula maxima dura, albicans, caſtaneæ magnitudinis reperta. Hepar æquô majus, lien debitæ magnitudinis. Pulmones naturales, lateri dextro affixi. Cor naturale. Corpus emaciatum.

Offero itaque hac vice non tam meas quàm aliorum Medicorum ſectiones in cadaveribus, ut appareat, quàm faciles ſint nunc Stutgardiani noſtri in inquirendis cauſis morborum incurabilium & incognitorum.

Porrò expectabimus ab Ampliſs. Dn. D. Joh. Jac. Wepfero Obſervationem rariſſimam fæcum per umbilicum aliquot annis egredientium, ſed poſt mortem demum Ægræ edendam: cum adhuc vivat illa nobiliſſima.

[Stutgardiâ d. 18. Maji 1688. Auguſt. Vindelicor. miſſa.]

OBSERVATIO XVI.
D. JOH. JACOBI WEPFERI.
Ventriculi tumor verminoſus cum folliculo.

CAnis venaticus, ſemimoloſſus, mordax, quo potiſſimùm ad Taxos capiendos utebantur, obeſus valde, propter apparentem ſuffuſionem in ſiniſtro oculo & glaucoma dextri oculi d.4.Maj.1688. ſtrangulatus fuit. Apud carnificem cum aliis canibus venationi inſervientibus diu enutritus & prope ſolis morticiniis victitans, abdomen valde diſtentum habuit: Aperto abdomine ſecundùm lineam albam, ſtatim intra peritonæum à cartilagine enſiformi ferè ad regionem umbilicalem copioſa pinguedo apparuit, nos omenti facie ludens: verùm decuſſatim integumentis abdominis diſciſſis omentum pinguiſſimum ſeorſim integrum detrahere valui vidique per epigaſtrium longè lateque pinguedinem copioſe peritonæo accreviſſe, ut & aperto pectore mediaſtino & pericardio foris. Ventriculus dilutè undique rubens, ampliſſimus erat, plenus aſſumptorum, occupans maximam partem abdominis, deſcendens ultra regionem umbilicalem vergensque ad partem dextram multum ultra lineam albam: nec ipſe nec inteſtina flatibus turgebant. Ventriculum circa ſtomachum & infra pylorum ligatum exemi & à contentis fœtidis aliisque ſordibus mundandum curavi atque inverſum aliquandiu frigidâ maceravi, unde multum contrahebatur, vixque quarta pars prioris amplitudinis remanebat: tota interna ſuperficies mirè anfractuoſa evaſit ac dilutè rubebat; Pylori verò antrum amplum, anfractibus deſtitutum, candidum erat: tum ventriculi interna ſuperficies, tum antrum multo muco oblitum fuit, eoque deterſo, protinus novus ſuccedebat ex internis tunicis, dum multifariam ipſum

verſa-

verſabam: nam in pariete ſiniſtro, non procul à medio fundi, tumor nucis juglandis magnitudine, durus, mobilis & quaſi à non craſſo pediculo dependens occurrit: tumorem interne denudavi à tunica cruſtacea, unde tumor candidus evaſit & in medio oſculum rubellum ſeminis cannabis capax apparuit, ex quo, preſſo tumore, prodiit mucus atro rubeſcens: foris ſublata tunica fibroſa, manifeſte patuit tumorem hunc locatum fuiſſe intra duplicaturam membranæ nerveæ ibique ſuum exordium ſumpſiſſe, nam foris & intus tumoris folliculus cum illa continuus erat; foris quoque ut intus, candidus fuit, verum absque ullo oſculo: dum ita ventriculum tractavi, interna ſuperficies denuo multo muco undique operiebatur ac ſi nunquam abſterſus fuiſſet. Tumorem hunc à parte poſtica per medium diſcidi, mox occurrebant vermes teretes, plerique rubri, pauci albi, aliquot erant craſſitie pennæ columbinæ ex alis extractæ, alii graciliores; quidam ℥iij. longi erant, alii breviores; proboſcis erat acuta; quibusdam ex medio ventre, aliis ex ano, prodierunt filamenta alba, tenacia, quædam bifida, quædam trifida, longa ad ℥j. ℥is. etiam ad ℥ij; an verminoſa ſoboles? anne verò inteſtina propendula fuerint? dignoſcere nequii. Vermes iſti immerſi erant muco atro-rubeſcenti tenaciſſimo. Folliculi interna ſuperficies erat inæqualis & ſcrobiculis prædita ſuperficiariis. Illorum tunica multò craſſior erat membrana nervea, denſa, tenax, atque ipſamet nervea, ferè craſſitie pennæ anſerinæ; in aqua macerata magis intumuit; Soli expoſita, prope inſtar cornu induruit: ſimilis ferè evaſit ventriculo avium, exemptis contentis. Ab oſculo extrinſecus apparente erat ductulus mediocrem ſtylum admittens, rectus, levis, albus, in cavitatem folliculi pervius. Ipſum oſculum prominulum rubrum, ac ſi ex folliculo in cavum ventriculi exitus concederetur, atque ingreſſus impediretur, nam præter conformationem hanc, nullum veſtigium aſſumptorum, aut chyli in cavo folliculi videre potui, mucusque atro-rubeſcens pellu-

cidus nec à chylo turbidus apparuit. Duos alios tumores in cavo ventriculi, unum pruni ſylveſtris magnitudine in pariete dextro diſtantiorem à fundo, quàm primus erat; alterum in antri pylori latere dextro, circiter ejus medium, ambo erant albi, nervei, duri, quoque intra duplicaturam membranæ nerveæ collocati: ille continuit in medio ſtrias atro-flaveſcentes, quales ſæpe inveni in tuberculis hepatis ovium ſcatentium hirudinibus, ſive vermibus latis in ductibus bilariis; hic intus undiquaque albus erat, denſus, compactus, citra permixtionem ullius corporis, ſibi undique ſimilis, inſtar ganglii. Per internam ſuperficiem duodeni plures maculas rubras diſperſas conſpexi: preſſo foris duodeno nullus humor turbidus, ſed aqueus prodiit: hæ maculæ ultra inſertionem ductus bilarii ſpargebantur. Dum ex inteſtino per oſculum ductus bilarii ſtylum intruſi, aſperitatem quandam expertus ſim ac ſi ductus iſto aliquo usque arenulis incruſtatus fuiſſet: Verùm neque in veſicula bilaria, nec in ductu communi, nec in hepaticis quicquam arenoſi, aut verminoſi reperi: Veſicula bilaria ſemiplena bile tenaci, glutinoſa atro-flaveſcente erat: Hepar fuit magnum, rubrum, leve: Lien longior erat ſpithama cum dimidia, latus vix ℥ij. gracilis, mollis, ex rubro ſublividus: duabus unciis intra oſculum ductus cholidochi occurrit ductûs pancreatici majoris oſtium, verùm ex cavo inteſtini, utcunque oſculum conſpexerim, ſtylum tamen inde in ductum adigere nequii, verum ductu leviculè ſauciato per vulnus facilè illum permeare valui, nam inſertio admodum obliqua erat atque ita valvulæ vicem præſtabat. Ambo renes ritè conformati nihil vel arenoſi, vel verminoſi continuerunt: Veſica vacua, corrugata: in aperta plurimi noduli rubri, molles, mobiles per internam ſuperficiem ſpargebantur, ſimiles hæmorrhoidibus cæcis internis. Collo veſicæ accumbebant proſtatæ inſignis magnitudinis, ut primo intuitu viderentur tumores duo p. n. Verùm exemptis renibus, veſica, cum vaſis ſpermaticis, conſtitit verè eſſe proſtatas, ſed

majo-

majores debito: illis preſſis prodiit humor ſero lactis ſimilis, fluidus & turbidus. Inteſtino recto prope anum accrevit tumor cum folliculo nerveo tenaci, illo caſu ſauciato, plurimum humoris turbidi ſubflavi effluxit; cavitatis ejus ſuperficies coivit in ſtrias rectas cum ſulcis rectis, profundis, vacuus facile capiebat nucem moſchatam: nullum ductum aut oſculum excretorium ullibi invenire potui. Meſenterium pinguiſſimum fuit. Eruto utroque oculo, in ſiniſtro vidi pupillam, verſus angulum minorem orbitæ quoque habuiſſe angulum obtuſum, nec exactè rotundam fuiſſe. Cataracta mediam partem pupillæ occupavit ac veluti lacera transparuit; cornea media forfice diſciſſa & poſtica parte ſublata, inveni humorem cryſtallinum è ſede ſua pulſum aliquantulum uveæ accretum tenaciter, unde pupilla ſuam rotunditatem amiſit; in poſtica parte pertinaciſſimè ei adhæſit mucus albus craſſus viſcidiſſimus, ut illum citra lacerationem ſeparare nequierim; ſimilis humor anterius tum humori cryſtallino, tum uveæ quoque firmiter accrevit, non ſecus atque in parte poſticâ: ubi mucus ille non operuit humorem cryſtallinum, pellucidus manſit, ut per illam literas novellarum, ceu per microſcopium, majores multò conſpicere potuerim: verùm hic dimidia parte minor erat dextro, imò totum pomum oculi minus dextro manifeſte apparuit, quamvis multum adhuc humoris aquei & vitrei ſupereſſet. Cornea oculi dextri per medium diviſa, humorem cryſtallinum à ligamento ciliari liberatum chartæ impoſui cum vitreo; ambo perſpicui & nitidi erant & literæ tam clarè videri poterant, quàm per humores oculi ſaniſſimi, unde mirabar, cur glaucus apparuerit, cum etiam cornea in utroque oculo ſuam perſpicuitatem retinuerit. Intra cranium & in cerebro nihil p. n. inveni.

SCHOLIUM.

I.

TUmores anomalos, imprimis Atheromata, inter rariores

numerari Marc. Aurel. Severinus de recond. Abſceſs. nat. ſub fin. l. 4. memorat: aliquando tamen inventos à Curioſis fuiſſe, Obſervationes Med. teſtantur. Tumor iſte verminoſus atheromatibus accenſendus videtur, utcunque ejus contenta non fuerint ſimilia pulti ex farina frumenti, aut caſtanearum cum aqua ſubactæ: nam ipſemet Severinus cum Galeno M.M. l. 14. c. 22. fatetur, hæc varia atque abſurda intra folliculos ſuos quandoque continere, ſcil. pilos, ungues, oſſa & præter alia quoq; vermes.

II. An tumores iſti vegetabilis, animalis, aut mixtæ naturæ ſint? Severinus l. c. diſceptat: atque ambigit illos animalibus annumerare, ſeu talibus corporibus, quæ aliarum partium more nutriuntur & augentur; hæſitandi cauſam præbuit, quod cum Fabritio ab Aquapend. nullas arterias ad horum tumorum folliculos ferri putarit; Verùm quia folliculi iſti ſauciati ſanguinem fundunt, à ſanguine nutriuntur & augentur, atque ex parvis initiis cum contentis in magnam molem excreſcunt; ac ligato pediculo graciliore contabeſcunt, arteriæ ipſis denegari nequeunt: Verùm hic error utrique facile condonari poterit, quia ambo C. S. ignari erant, certe 1647. illam nondum admiſit Severinus, ut ex Epiſtola ipſius, tunc ad me data, probare poſſem; fortè ob tunicæ tenuitatem arterias pro venis habuit; imò ipſemet Medicinæ noſtræ Parens hæc vaſa confudit unicoque nomine appellavit: nec tamen penitus ex animalium cenſu expungit, nam l. c. non vult germina, ſed Fœtabula appellari & dum quærit: Cur DEI adminiſtra Natura hos tumores, ſed fœdam & abjectam materiam continentes, folliculo donarit? allego Paræum ſtatuentem ex ſemine inſtar plantarum generari, & Gabr. Ferrarium aſſerentem, primordium illorum ſeminale quid eſſe, quia in his tumoribus pili, ungues, oſſa aliaque reperta fuerint: Folliculos quidem ibi non ſolum chorio, ſed quoque cortici ſeminum comparat, quibus omnibus fœturis DEI providentia proſpexit easque quaſi his obvallavit: quia tamen

men folliculi ſanguine irrigantur; chorio ſimiliores e-runt.

III. Iſte ventriculi tumor anomalus, ſi quis alius animatus vocandus erit, tum quia inſtar partis alicujus, ſanguine nutritus & ad violentam usque mortem conſervatus fuit, tum quia ejus contenta vermes, verè animalia erant. Hos in folliculo genitos fuiſſe me perſuadent, primò oſculum tumoris membranæ nerveæ inſculptum, prominulum, carneum, oſculo ductus cholidochi plerorumque animalium hianti in cavum inteſtini ſeu duodeni ſeu jejuni, exitum concedens, ſed regreſſum impediens, prorſus ſimile; humor ſubcruentus, pellucidus, cui vermes immerſi erant, nec quicquam à chylo turbido ventriculi contaminatus; inſuper folliculi ſuperficies interna ſcrobiculoſa & aſpera, quùm ventriculi ſuperficies interna, utcunque anfractuoſa valde eſſet, lævis tamen ubique manſit; certè ſi vermes in cavo ventriculi geniti fuiſſent ibique aliquandiu perſtitiſſent, vix illi peperciſſent: denique vel imprimis in hac opinione me confirmant, tumores, quos ſæpe & plerunque in hepatis parte convexa murium, ovium & boum reperi; conſtabant illi folliculo albo, denſo, prominulo, undique primum clauſo, nullibi pervio, murium continebant vermes, latis lumbricis ſimiles, quorum quosdam etiam in inteſtinis inveni; ovium & boum figura ſimiles erant foliis buxi, quidam latiores & longiores, tenues, in utroque extremo acuminati, explicati oſtenderunt vaſa minuta in tenuiſſimos ramulos diviſa; laniones noſtri hirudines vocant, ſed illis planè diſſimiles: interna ſuperficies nondum exeſorum folliculorum aſpera quoque & inæqualis erat. In ovibus & bobus hos vermes ductus bilarios in multis locis impleviſſe vidi, quod procul dubio folliculis tandem perruptis factum fuit. Aliquando diſſecta veſicula bilaria in bovis epate verminoſo, juxta collum veſiculæ bilariæ unus horum vermium caput in cavum ejus exſeruit, volſella illo extracto comperi ductum ex hepaticis veſiculæ inſeri ac bilem hac via,

non

non per ductum cyſticum inſtillari: verùm hac de re alibi diſſerendi occaſio dabitur. Tumor dextri parietis procul dubio verminoſus evaſiſſet, nam boum & ovium tumores nondum maturos ſtrias hujusmodi atro-flaveſcentes continuiſſe vidi. Quid de antri pylori tumore ſentiendum ſit, nihil certi proferre poſſum, niſi quod forte fuerit cicatrix altior nata poſt vulnus ab oſſis fragmento illatum. His tumoribus aliquo modo ſimilia ſunt tubera quædam vegetabilibus quibusdam innaſcentia, ut ſunt ſpongiæ cynorrhodi, quas Bedegvar vocant, grana Kermes, tubercula in foliis quernis & ſalicum, quæ quidem cortice vegetabili veſtiuntur, à principio tamen animali originem ducunt; illis diſſimilia ſunt, quæ inſecta quaſi affigunt caulibus, foliis, virgulisque quarundem plantarum ac perruptis ſuis folliculis in varii generis muſcas, papiliones &c. transmutantur.

IV. Vermes in hoc tumore non niſi ex ſui generis ſemine productos fuiſſe, cum Sennerto, ſentio: omnia ejus argumenta hic accumulare nolo, cui placet ejus Hypomnemata Phyſic. de ſponte viventium ortu, adeat. Huic allatum fuit per arterias, per quas ſolus humor aliunde ad duplicaturam membranæ nerveæ transportari poteſt; non per nervos, cum, ut alibi monui, hoc in loco vel in membranam expandantur, vel in minutiſſima filamenta diremptì fibrillis aſſocientur & cum illis coaleſcant: ut taceam illos non ita excavatos eſſe, ut humorem his oculis imprægnatum imbibere & huc advehere poſſint. Maſſæ ſanguineæ ſemen verminoſum admiſceri non impoſſibile credet, qui nudis oculis in aceto vermes fluctuantes & mirè ſe torquentes, aut microſcopio armatis in febricitantium ſanguine vidit: qua de re videantur Kircherus de Peſte & Langii Patholog. animata. Ad maſſam ſanguineam pervenit cum chylo ex morticiniis confecto, quibus, cum aliis canibus venaticis, diu alebatur; nam non omnium aſſumptorum ſubſtantiam in ventriculo & inteſtinis deſtrui vel in vulgus notum eſt, & hac de re videatur *Kergerus de Fermentat.*

mentat. Duplicaturam membranæ nerveæ nemo negabit, niſi fortè ille, qui nunquam attentè hanc membranam intuitus eſt, nec obſervavit intra illam vaſa ſanguifera capillaria incedere: intra illam ſubſtitit hoc ſeminium, quia neq; à venarum neque à vaſorum lymphaticorum oſculis reſorptum fuit, ſive ob molem majorem quam ut ab illis ſuſcipi potuerit, ſive ob compreſſionem quandam minutorum ductulorum; nam canem hunc voraciſſimum fuiſſe, amplitudo ventriculi & contentorum copia teſtabantur; fortè etiam oſſium fruſta majora inglutiit, ut hoc canum genus famelicum facere ſolet, quæ poſtea in conſueto amplexu ciborum ductulos iſtos coarctarunt & ulteriorem progreſſum impedierunt. Seminium hîc ſubſiſtens & à loci calore & humiditate fotûm vivere incepit; ſeu ſpiritus folliculo incluſus dilatando membranulam & porulos recludendo nutrimento aliquem acceſſum conciliavit: Vermis ſive ſolus ſive comitibus ſtipatus, aut jam in magna & prima vermium matre formatus & per tot ambages, totque injurias ad hujus canis membranæ nerveæ interſtitium p. n. delatus, aut per δύναμιν quandam formandus à divite nutrimento allato introrſumque truſo indies ipſe cum ſociis evaſit in perfectum vermem: Jam confecti videntur victitaſſe alimento per arterias ad folliculum propulſo, non autem ſucco quodam nutriente per oſculum intruſo, nam mucus ille, cui immerſi erant, pellucidus & interna ſuperficies ſcrobiculoſa fuit: atque aliàs vidi in porci ileo inverſo, magnam copiam vermium teretum pendere, hirudinum more affixos ac alimentum ſugentes: ſic quoque lumbricos latos luciorum inteſtinorum ſuperficiei pertinaciter adhæſiſſe ſæpius conſpexi, ac ſi hoc genus inſectorum non ſolis ſordibus victitaret: forſan inde verminoſi dolores ventris & quandoque convulſiones patiantur: etiam lumbricos teretes non ſolùm inteſtinum prope umbilicum, ſed quoque integumenta abdominis in duabus puellis, & prope inguina, prægreſſo abſceſſu, in tribus fœminis perterebraſſe obſervavi. Num ali-

quando in illis, qui diu verminoſi ſunt, nec prope ullis medicamentis curari poterant, talia latibula in illis exſtiterint? inquiſitionem mereretur: nam ſi ſolummodo per inteſtina oberrarent vel centies à purgantibus vel cum fæcibus annuo ſpacio expulſi fuiſſent: novi fœminas aliquot annis à lumbricis latis & adhuc quandam tum ab his, tum à cucurbitinis affligi, quamvis incredibilis copia jam expulſa fuerit & ſæpe adhuc ſponte ſecedant.

V. Vermes in cane iſto nec chylificationem nec ſanguificationem turbaſſe, nec alias moleſtias intuliſſe, vel ſola ejus obeſitas probat: nec poterant, dum in folliculo latitarunt; nam folliculos nervis deſtitui, *Severinus* l. c. memorat & experientia mihi aliquoties fidem fecit, nam ſine dolore in illorum ſeparatione hamulos acutos infixi & à contentis vacuis, ad recidivam cavendam in fundo butyro Antimonii illinivi, lapide infernali attigi, imò ferro candente ſine ſenſu aduſſi.

VI. Pupilla oculi ſiniſtri anguloſa Chirurgis Cataractæ depoſitionem acu auſuris monimentum eſſe poterit, ne illam attingant, nam in hoc cane conſtitit, mucum illum ante & retro cum ipſo humore cryſtallino pertinaciter uveæ conatum fuiſſe: in Cataracta, quæ hanc operationem admittit pupilla cum ipſa ſemper rotunda manet, licet digitis palpebra clauſa oculus perfricetur ac pupilla valde dilatetur, & ſi matura ſit, dextreque acus ducatur, non ægrè cedit, ut aliquoties vidi, ſecus ſi ſe habeat pupilla, non ſolùm labor inanis erit, ſed quoque magno dolore afficientur. Cujus rei exemplum, dum hæc meditabar, in via occurrit: d. 16 Maj. 1688 prope Dettenhauſen, milliari German. Tubingâ diſtante, *Georgius Pfeiffer* cæcus ſtipem petiit; in ſiniſtro ejus oculo vidi pupillam non exactè rotundam & ſuffuſionem triangularem, inſtar nivis candidam, pomum oculi integrum: in dextro oculo, loco pupillæ erat ſcrobiculus & cum maxima parte iridis mera cicatrix pomumque multum imminutum: Hic ante 8.

annos

annos nondum penitus viſum amiſit, lumen oblatum innotuit: Agyrta Cataractam depoſiturus in utroque oculo denſiſſimas ſtatim tenebras attulit, nec quicquam luminis inter deponendum ſenſit ſimulque inſuperabiles capitis dolores, diu durantes, excitavit, unde totum caput intumuit & adhuc ſubinde intumeſcit, quamvis etiam ſeptuagenarius bene coloratus, carnoſus & robuſtus ſit.

VII. Glaucoma oculi tantummodo apparens fuiſſe, manifeſtum fecit ſectio, nam cornea, humores cryſtallinus & vitreus transparentes erant, nihilque turbidi in aqueo viſum: obſervavi in optime videntibus aliquando glauci quid apparere, quod nihil niſi retina erat, clarius viſui occurrens, pupilla ampliore & humoribus perſpicuis exiſtentibus.

VIII. Mucus ventriculo pluries deterſus, intus reſudans, argumento mihi eſt, etiam per poros viſui non patulos fermentum copioſum ex membrana nervea exprimi, ut non neceſſum ſit illud aliunde derivare.

IX. Maculæ rubræ procul dubio veſtigia erant glandularum in duodeno, quas plenius deſcripſit Gener meus Dn. D. Brunner P.P. in Diſput. de illis habita Heidelbergæ non ita pridem.

X. Diſtantia ductus pancreatici & cholidochi oſculorum non valde favere videtur pugilum pugnæ; quæ etiam in bobus obſervatur diſtantior.

[Stutgardiâ 1688. 18. Maji Aug. Vind. miſſa.]

OBSERVATIO XVII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Caponis inediá enecti.

IN dubium fortè *Helmontius* vocaverit, *an aliquis uſus ex morboſorum anatomis ſcientiæ promittendus Medicæ?* ſiquidem *in Tr. Aſthma & Tuſſis* n. 46. ſeqq. tantum non ridet aſthmatis per anatomen quæſitas cauſas: ſanè Anatomicos hoc nomine perſtringit, quando n. 47. aſſerit, *quod, dum fictos humores nusquam offendunt, tamen per novaculam omnem mortis cauſam ſubſternere promittant: Primò,* inquit, *mirantur, tum etiam ſeriò indignantur mortem absq; venia illorum adventaſſe. Etenim quaſi in cultro ſpem & remedium haberent, gaudent in cadavere partem reperiſſe, cui necem attribuant,* &c. Verùm *Helmontius* non poteſt *ex morboſorum anatomis* negare *uſum*, quem ipſe l. c. n. 42. Presbyteri Aſthmatici hiſtoriâ ſuum fecerat. Quod autem minùs rectè à plerisque Anatomicorum ſedes morbi deſignatur, hoc eſt quod carpit, & fortè non injuriâ; ſiquidem Hippocraticum illud, ἡ δὲ κρίσις χαλεπὴ, ſi in ullo, certè in hoc experiundi genere deprehendes quàm veriſſimum. Aſt iſta diſquiſitio Analyticæ peculiare ſtudium depoſcit. Sufficit omnis ævi Dd. tantum *uſui ex morboſorum anatomis* ſubſignare, ut cum inter ſeſe variis ſectarum libidinibus & ſententiarum æmulationibus diſcordent, hujus ſolius in commune memores, hisce unis, ut *Tertulliani* iſta huc traham, ſtudiorum ſuorum commiſerint pacem: In eas conſpirant, in eas fœderantur, illis in adfectatione ſcientiæ unanimiter ſtudent, omnem ſapientiæ Medicæ oſtentationem de his Anatomis præferentes. Neque *humanorum cadaverum* tantùm, ſed *& aliorum quorumvis animantium morbis defunctorum anatome* ſtudioſos exercuit indies: Utriusque fidem facient exempla *in Exercitatione de peritia Veterum Anatomica in*

ca in genere ex antiquitate adducta; noſtræ enim ætatis hoc in negotio curas plena eloquuntur volumina. Atque is adeò ardor mihi calcar addidit, ut qui eodem unà ſtadio decurrerem. *Humanorum* verò *cadaverum anatomis illas reliquorum animantium morbidorum* adjecturo veniam B. L. dabit, ſi qua iſtarum prolixitatem harum brevitate corrigere annitar. Illo autem quo αὐτοψίᾳ easdem commendavit, ordine ſingulas digeram.

Luſtravi cultro *Caponem*, qui frigoris injuriâ enectus ferebatur. *Ore aperto* cognovi vitium volucribus familiare, *corneum linguæ apicem*, munere deglutiendi organum exuiſſe. Cum verò *ſternum* extantiâ tactui ſe notabile offerret, accuratè ſummam cutem deduxi, *Muſculos pectorales* contemplaturus: quorum alterum *vaſtiſſimum* cum *deeſſe* adverterem, *reſtitantes delicatas membranulas complicatas & fibrillis variè discurrentibus intertextas* admiratus, addidici illius carnoſi muſculi hæc eſſe veſtigia. Propria ſc. ejus membrana ſtamen adhuc fibrillarum cum ductibus ſanguinis tantùm non obliteratis, oſtendebat, ſub tegmine pulpamenti & purpureo vitalis laticis ſucco caſſum. Separavi hujus membranæ quaſi conſutos ſacculos à *ſubſtrato muſculo*: Quo ipſo major lux affulſit hæſitanti, cum huic vix tantum exilis pulpæ ſupereſſet, quantum membranulis in carnem rubentibus, muſculorum rudimentis, in Embryis adeſſe contingit.

Uſus ex anatome Caponis inediâ enecti.

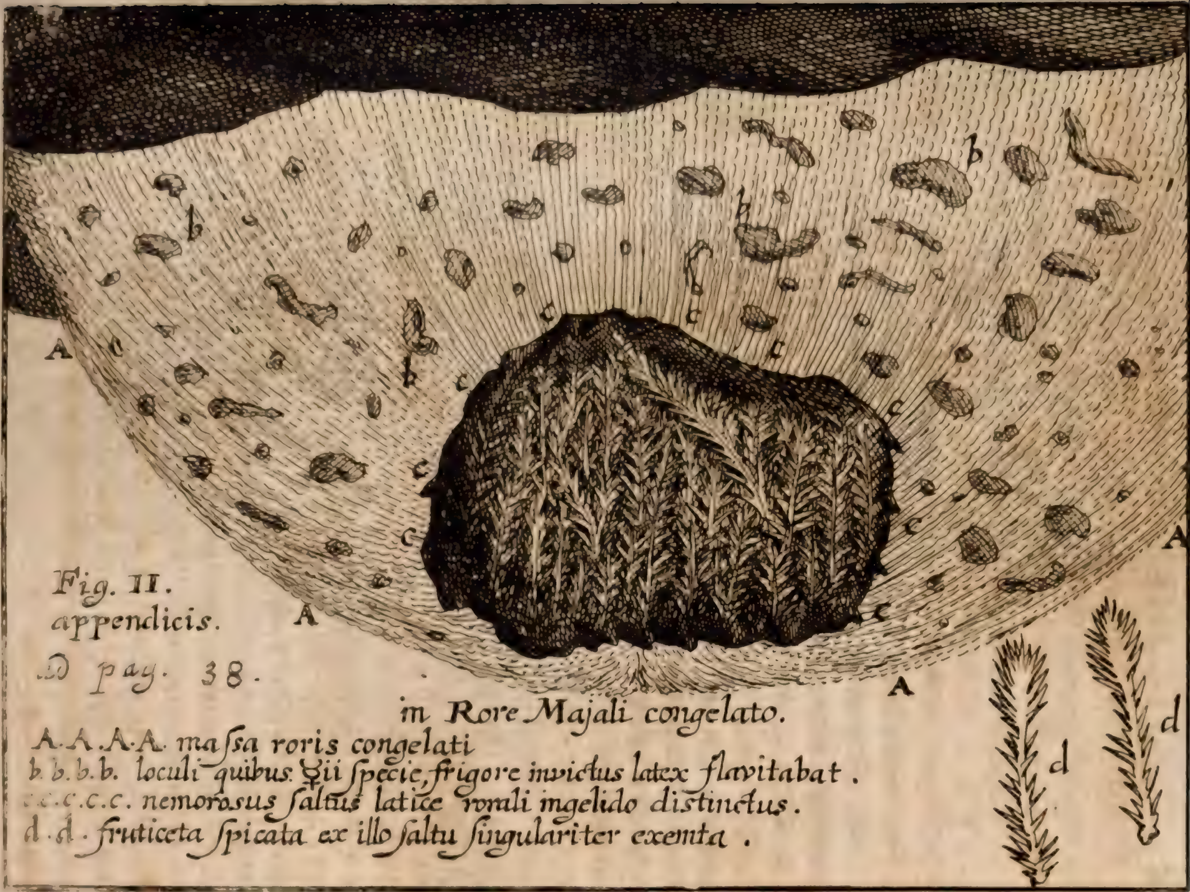
I. Poſtquam *CL. Steno*, aut cuicunque illa debeatur gloria, carnem fibrillis adſeruit *damnato parenchymate*, prurientes in nova animi, ubique hoc nomine Veteres perſtrinxerunt. Vide ſis *Bontekoe Chirurg.* L. 1. P. 2. c. 1. §. 2. & c. 3. §. 3. 4. ex uno omnes! At enim, ut nomen non morer, dicite Ariſtarchi, in iis qui cutis ſunt atque macies, quomodo ſalvis adhuc venulis atque fibrillis Hiſtoriæ pulpam carnium de-

ficere teſtantur? an perperam *Ariſtoteles* 3. H. A. 16. aſſerit, *carnes evaneſcere, & fieri venulas atq; fibrillas in extenuatis animalibus?* vel caſtrata Æſculapii ales *Ariſtotelem* defendet. Vidi, quæ ſeculum vivendo emenſa fuerat vegeta, cujus ὄγκος, uti c. 5. L. c. Philoſophus loquitur, adeò venis erat obſitus, ut tota manus nil niſi vaſorum plexum mirabilem oſtenderet; digna in qua Apellis cum Naturâ contendiſſet ingenium!

II. Si quis certior vult eſſe, *an Veteres carnis ſtructuram ritè cognoverint*, legat *Rufum de partibus corporis humani*, qui ὑφὴν τοῦ πλέγματος τῶν ἀγγείων vocat. Expendat *Ariſtotelem* 3. P. A. 5. qui ὀχετείαις comparat, *quarum maximi ſulci perſeverent, minimi verò primùm & celeriter à limo obliterentur, quo tamen recedente, & ipſi rurſus manifeſti fiant: Similiter*, inquit, *& venarum maximæ perſeverant, minimæ autem fiunt carnes actu, potentiâ verò nihilominus ſunt venæ. Anatomiam Vivorum apud Galenum* inſpiciant; quod *Carnis cauſa materialis* ſit *purior ſanguinis pars, efficiens verò calor & ſiccitas, villorum à ſe deciſione, venarum & arteriarum interſtitia ſecundùm ſui poſitionem debitam adimplens.* In *Mumia artificiali* ſanguine eluto, conſertorum villorum ſatis arcta deprehendetur textura; magis, quando in vivo corpore illis reticulis vaſorum propenduli conſtringuntur. Cæterùm merentur legi *conſiderationes circa Parenchymaticas partes corporis Dn. King in Act. Philoſ. Angl.* an. 1666. m. Octobr. quem facilè eſt cum Veteribus conciliare, ſi illud noſtri h. l. foret inſtituti; ſed enim iſtas curas *Diſputationibus de Peritia Veterum Anatomicâ in ſpecie* aſſervamus.

III. *Falſum*, inquit CL. *Bartholinus Anat. Ref.* L. 1, 4. *abſumtâ per inediam pinguedine cutem cum muſculis non aliter cohærere, quàm pilam cum linteo, quo obducitur.* Cui noſtra adſtipulatur anatome.

OBSER-

Fig. II.
appendicis.
ad pag. 38.
in Rore Majali congelato.
A.A.A.A. maſsa roris congelati
b.b.b.b. loculi quibus ☿ii ſpecie, frigore invictus latex flavitabat.
c.c.c.c.c. nemoroſus ſaltus latice rorali ingelido diſtinctus.
d.d. fruticeta ſpicata ex illo ſaltu ſingulariter exemta.
A
A
A
A
b
b
b
b
c
c
c
c
d
d

nus VII.

OBSERVATIO XVIII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Carduelis fame peremtæ.

C*Arduelem* aviculam plurium dierum fames, incuriâ Domini, peremerat: Hujus inciſio *pulmones* albentes, *hepar* pallidum dedit. *Ventriculus* juſto minor patefactus *purpureum ſanguinem fudit*, quantitate quæ capacitati reſponderet; arenulis interioris tunicæ rugis impactis: *Inteſtinum Ventriculo proximum itidem ſanguine redundabat; longius* verò *diſſita* in ſe collapſa citra ſanguinis notas contabuerant. Quibus luſtratis *Cor* anxiè ſcrutatus, ipſum nihil ſibi vitalis humoris reliquum feciſſe adverti, cum nec gutta ſive ex hac ſive ex aliâ quacunque parte corporis elici poſſet.

Alius aviculæ, quæ itidem *fame ſuccubuerat Ventriculum* incidi, ex quo quidem non dimanavit ſanguis, arenulis autem remotis, tunica interior admotos digitos ſanguinis rubore infecit.

Uſus ex anatome Carduelis fame peremtæ.

I. An *quæſtioni*, quæ *inter Convivales Plutarchi* L. 6. *ſecunda* eſt, lucem fœnerabitur: *Penuriáne famem & ſitim, an meatuum transfiguratio efficiat?* rectè contra Philonem Medicum *Plutarchus*, quod inopia humidi vel alimenti nativi.

II. Verùm & *quomodo inopia alimenti famem excitet*, videtur hinc colligi poſſe, ſc. dum ſanguis, ultimum alimentum, negatis ſuppetiis novi alimenti, in ſecretoria organa quod ſeponat non habens admixtum amplius, propter ſubtilitatem & acrimoniam, quæ circuitus toties reiteratus conciliavit, ſuâ totâ ſubſtantiâ exinanita organa aggrediens illa vellicare commodè

modè poteſt; ſic etiam ad ventriculi tunicam allabens illam arrodet. *Conf. Diemerbroek. Anatom. L. 1, 6.*

III. Dubium, *cur ſanguis reliquas partes deſeruerit, in Ventriculum ſolùm ſe exonerans?* An quod arteria cœliaca exeuntem ex ſiniſtro Ventriculo Cordis proximè interceperit, cum nullus amplius ſupereſſet penus reliquis arteriis impertiendus?

IV. *An quoq; tritura arenularum viam fecit ſanguinis?* mihi non placet.

V. Si *in Galenum* commentari juvat, illuſtrari poſſunt ipſius dicta 3. *de Fac. Nat.* 13. *per quas venas à ventre in jecur facta eſt digeſtio: rurſus ex jecinore in ipſum trahi aliquod alimentum in longiore inedia poteſt.* &c. & L. *de atra bile* c. 7. *ſicuti in benè valentibus nonnunquam optimus etiam ſanguis ad ventriculum commeat, ipſum nimirum nutriturus, quod in longioribus inediis contingit. Avicenna* L. III. Fen. XIII. Tr. I. c. I. fin. *Et ſcito, quod ſtomachus nutritur tribus modis, & tertius eſt ejus, quod ad ipſum effunditur in tempore famis vehementis ab hepate ex ſanguine rubeo puro, & nutrit ipſum.*

VI. *Hippocratis* effatum. *L. de alimento.* ξύῤῥοια μία, ξύμπνοια μία, ξυμπαθέα πάντα, ſobriè capiendum.

VII. *Diemerbroek* L. 2. *Anat.* c. 12. *pro Sanguine ultimo alimento contra Charletonum* rectè adducit exempla, quibus in benè conſtitutis corporibus ſanguinem per longam inediam abſumi probat, noſtro idem aſſeverante.

OBSERVATIO XIX.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Canis diarrhœâ afflictæ.

PEr octiduum ipſam infeſtarat malum, ut nec cibum admitteret. Aperto *Ventriculo* corii particulam palmæ longitudine & latitudine inveni, emollitam & attenuatam

tam admodum: Vix *ante ſemihorium panem aſſumſerat*, qui quidem maceratus & diſſolutus erat, *nullo* tamen *chyli* uſpiam *indicio*: *in inteſtinis* enim à duodeno cæcum usque nil niſi *bilioſa illuvies* occurrebat: quædam ex his *collapſis lateribus* adeò arctè cohærebant, ut cavitatem ægrè fuiſſet deprehendere, ni bilis viam quam commearat, tinctam reliquiſſet. *Corrugata inteſtina* non ſolùm craſſa, ſed & tenuia, innumeras quaſi *valvulas conniventes* offerebant. *Vaſorum lacteorum tubuli* bile diluti ex tenuium interiori tunica hinc inde propenduli comparebant; *tænia* quoque in his convoluta recurrentibus flexibus multæ bili innatabat, duarum ulnarum longitudine, calami olorini latitudine, craſſitie ſummi folii braſſicæ, innumeris inſectionibus tanquam annulis protuberantibus diſtincta; *caput* quâdam latitudine à reliquis partibus diſcrepabat, *caudâ* in acumen exeunte.

Uſus ex Anatome Canis diarrhœâ afflictæ.

I. *Ex cruditate bilem gigni;* occluſo enim exitu cibum in ventriculo vitium contraxiſſe autumo, atque qualecunque fermentum conciliaverit acre, illo tunicas glanduloſas ventriculi & inteſtinorum arroſas iſtam ſaniem bilioſam emiſiſſe; id quod capreæ *Obſervat. XXI.* tradita Diarrhœa confirmabit.

II. *Bilem in quavis parte corporis ex cruditate gigni;* conſentiente *Aretæo I. de Diut. Sign. 15.* qui etiam in colo ἀπεψίην χολῆς ἐργασίην aſſerit, præeunte *Philoſopho 2. P. A. 4.* qui bilem, quæ in alia corporis parte generatur, cum bile quæ in hepate comparat.

III. Teſtantur paſſim Annales, (utut & à fame peſtem propter ingluviem novi) milites, *quos fames oppreſſit, quando ipſos cibo refici contigit, deſubitò extinctos:* cauſa fuit nimia ingurgitatio, unde vis inteſtinis illata: cautiores ideò ſorbitiunculis inteſtina prius tono ſuo reſtituunt: quod etiam

fortè obſervandum illis, qui à morbi inedia reconvaluerunt.

IV. *Tæniam* ultra colon aſcendere.

V. Ne quis ſibi perſuaderi patiatur, ſemper *caput lati lumbrici* tale eſſe, quale Cl. *Tulpius Obſerv. Med. l. 2. c. 42.* depingi curavit. An quoque hinc ratio ſumenda, cur aliquando ingratus hoſpes facilè expelli queat? quam magis illuſtrabit *Obſervatio XXXII.*

VI. *Valvulas conniventes tenuium* apud *Cl. Kerkringium* vide ſis.

OBSERVATIO XX.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Ovillorum Uterorum Embryis intus ſceletis.

I.

DE *altera Ove* mihi relatum, quod pondus fœta trahere viſa, atque cum ultra ſtatos prægnationis dies, per ſex hebdomadas urinam ſtillatim ſubinde emittens, emaciaretur, cultro lanionis ſuccubuit.

Hujus *Uterus* utut fœtorem gravem exhalaret, ab inſectione tamen mihi temperare non potui. Obſervavi autem in limbo colli majoris *urethram*, cætera ſ. n. niſi quod orificio eſſet inſigniter amplo. *Collum minus*, cui moles fœtûs incumbebat, præter ſolitum erat expanſum; gracile, ubi pinguedo, aut pili Embryi agglutinati ipſum non reddiderant craſſius. Diſſectio hisce *per omnem Uteri interiorem tunicam pilos concreviſſe* atq; arctè coaluiſſe adverti.

Fœtûs autem *ſitus* in ſiniſtro cornu erat p. n. admodum, quippe ſcapulam cum capite & parte dorſi incurvâ, orificio Uteri adverſam obverterat, *pedibus anterioribus* in latus detortis, ut conglobatus compareret; *Poſteriores* verò *pedes* con-

contortos & ſibi invicem implicitos verſus tubam Fallopianam recta ad cornu extremum extenderat, ut hoc quaſi meris oſſibus infarctum tactu perciperes.

Nullæ tunicæ, Embryi, nullæ cotyledones adfuerunt. *Dextrum cornu*, juſtæ alioquin magnitudinis, putredine etiam infectum & globulis piloſis obſitum erat, cum copiâ cotyledonum minorum.

Teſtis ad ſiniſtrum cornu totus carneus erat, nullis repertis veſiculis; *ad dextrum* verò *cornu* nullus teſtis erat conſpicuus.

Embryon omni numero perfectas habuit partes, dentes, cornua, ungulas; *Oculi* putredine exeſi utero adhærebant; *pili* longitudinem digiti æquabant, nec lanæ ovinæ ſpeciem oſtendebant, ſed læves, demiſſi, minimè criſpi, colore etiam ſubrubente vitulinos referebant: *Cauda* notabilis non ſolùm illo, quod ſub clunibus dilapſa abdomen atque ſternum ſuâ longitudine eſſet emenſa, ſed quod & in extremitate longiſſimos pariter haberet villos.

Aures quoque hirtæ atque villoſæ extabant: *Sternum* confractum & diſtortum: *Vertebræ* dorſi curvâ figurâ ultra diaphragma progredientes ſemicirculum exhibebant. *Coſtæ* â ſterno divulſæ, hîc quaſi diffractæ, verſus ſpinam integriores erant. *Humeri & ſcapulæ cum coſtis* ita coaluerant, ut non poſſent diſtendi.

Inteſtina & Viſcera omnia exſucca atque exſanguia: neque in his, quod maximè memorabile arbitror, ſive coloris, ſive habitudinis, ſive texturæ qualiscunque ratio ullum diſcrimen facere noverat; omnibus idem color, eadem lineamenta fibrarum, eadem ſoliditas, ſenſu judice, atque diſſectas particulas pulmonum, hepatis, inteſtinorum, &c. nemo ab invicem ſecernere valebat, adeo ſimilares erant omnes, ut figura ſolùm & ſitus viſcerum differentiam ſuppeditaret.

Cranium perdurum, ſecus quàm in illa ætate fieri ſuevit. *Oſsicula narium* minus cohærebant, putredine tacta. *Cerebrum* admodum ſubſederat, multo intervallo à matre durâ diſtans. *Anfractus Corticis* manifeſti erant, inſtar funiculorum diſſolubiles. Quæ omnia hujus *naturalis ſceleti admiranda* accuratius perrimari fœtor prohibuit intolerabilis.

II. *Alterius Uterus* nihil habuit vitii; pilis tamen firmiter adnatis, pluribus in locis & cuti Embryi adhæreſcebat. *Fœtûs ſitus* dabat anticorum pedum ungulas alterius cornu extremo adnatas, quod ita effarſerant, ut vix dignoſci poſſet: Cervice incumbebat *collo minori:* cujus *orificium* cum ſtilis diligenter explorare contenderem fruſtra fui, quod nulla per iſtas anguſtias daretur via, undique clauſo orificio, omni ductu obliterato. Nulla *cotyledonum* veſtigia.

Quod *Embryon,* pilorum, inteſtinorum & cæterorum Viſcerum omnium par, qualis in priori, conditio. Quod autem *neq; in Utero neq; in Embryo quidquam humidi* ſupereſſet, ideò omnia pumice aridiora, oculis quoque exſuccis ſuis orbitis inhærentibus. Majus etiam inane *cavitati* hujus *abdominis* inerat, quod major ſiccitas viſcera, flaccida in ſe complicata in anguſtius ſpatium contraxerat. Eâdem de causâ minor quoque fœtor. *Oſſeæ partes* rectius ſe habebant, quod minus diſtortæ, minusque diffractæ; duritie autem illis in priori nihil concedebant.

Uſus ex Anatome Uterorum Ovillorum Embryis intus ſceletis.

I. *Hippocrates de natura pueri S.42. Puer ſi ſuo momento in caput magis inclinat, facilè mulier parit: quod ſi in latus aut in pedes prodeat, difficilem partum ſentiet.* Non ſolùm in hominum, ſed & in mulorum ſexu ſequiori hoc obtinere ſcias.

II. Rara *cauſa negati partûs, orificium Uteri concretum:* quam tamen probat noſtra *Obſervatio An.V. Dec.II.n.LXVII.*

III. Quan-

III. Quanta *vis* ſit lenti aſt diuturni *caloris animalis:* credo ab hoc, ſucceſſu temporis, ſceleta illa in oſſeas ſtatuas transformari potuiſſe: quibus fides Hiſtoriis *de fœtibus lapideis* conciliari videtur.

IV. Majorem autem lucem ſceleta noſtra *Diſcurſui Phyſico-Medico, de fœtibus Leporinis extra Uterum repertis, Ulmæ an. 1680. ab Exc. D. Petro Rommelio* edito, affundent. Scilicet *in globo non prorſus rotundo, ex inteſtinorum gyris absq; ullâ vi exemto, inciſâ membranâ Lepuſculus perfectus, pilis tam longis ac ſi aliquot jam menſes compleviſſet obſitus, comparuit, omnibus intra membranam ſiccis & aridis imò planè duris ſe præſentantibus, ut non immeritò Mumia Leporina vocari mereretur?* H. I. Si conjecturæ eſt locus; Quod Lepores fœtæ cornua Uteri habeant in modum Cuniculorum diſtinctis pro numero fœtuum intervallis ſubrotunda globoſa, uti anatomæ illud ante oculos ponunt, veroſimile eſt, alliſâ quocunque caſu Lepore, rupta eſſe interſtitia, atque unum vel alterum etiam globum avulſum: quam conjecturam confirmabit *Obſerv. XXVII. Globi* autem *avulſi* non *potuerunt* non *exareſcere* unà cum fœtibus intus concluſis, ſolâ circumſtantis aſſidui caloris materni virtute, uti idem etiam *Obſerv. XXVIII.* evincet.

V. *Quod membranam duriorem* cui Lepuſculus incluſus; mihi ſervatur *tophus* quidam *Vaccinus* globoſus pomi aurantii magnitudine, *nigricante durâ tunicâ* quaſi corio explanato inductus glaberrimus, inter excrementa repertus; qualem ovinum minorem, pondere ℥ß. gr. xij. Fautor mihi conſpiciendum præbuit, cum plures ex eâdem Ove in Lithuania exemtos referret. *Plinio* ſanè ejuscemodi cogniti: 11. H. N. 37. non procul à fine: *Et in juvencarum ſecundo ventre pilæ rotunditate nigricans tophus, nullo pondere: ſingulare, ut putant, remedium ægrè parturientibus, ſi tellurem non attigerit.* Quod ſi pilis duram novè prorſus membranam inducere poteſt, calor inteſtinorum, multò magis præſentem membranam calor Uteri indurare noverit.

 VI. *Pi-*

VI. *Pilorum* autem *longitudo* minus admirationis mereatur, cum in vulgus notum, quod in mortuis incrementa capiant; id quod noſtris exemplis comprobatur,

VII. Quæ illud ſolum dubii movent, *quî factum, quod à lanæ degenerarint naturâ?* nimirum exhalatio ab internis partibus corporis ad externas adacta juſtô humidior fuerit, quàm ut lanæ congrueret; præſertim accedente ab Utero extus humectatione perpetuâ, criſpos & hirtos pilos magis atque magis læveſcere atq; emolleſcere contigit.

VIII. *Cotyledones vitiatas* Embryi adhæſu ceſſante officio *periiſſe*, ſanguine ad alia ſecretiora minus corrupta ſuperfluum amandante. An magis ad colliquationem referendum? an verò hoc eſſet obſcurum per æquè obſcurum demonſtrare?

IX. *An Teſtis à nativitate defecerit*, an verò eâdem ratione, quâ Cotyledones, exaruerit, ut viſum ſubterfugeret, altero ad cornu fœtum ſalvo? dubium relinquo?

X. *An in hisce Embryis viſcerum ſive caro, ſive parenchyma, ex mente Veterum ſint dicenda*, addubito; analogum fortè ſuppoſuiſſent; alioquin & inteſtinorum parenchyma ſive caro veniret; idem quoque cordis, hepatis, pulmonum &c. eſſet parenchyma. Quod quibus non eſt abſurdum, illi audacter etiam carnem ſ. parenchyma membranarum ſtatuant: eandem quoq; carnis rationem eſſe dicant in corde, hepate, pulmonibus guſtu inprimis & tactu judicibus.

XI. Verè *omnia ex fibris contexuntur*, figurâ texturæ varietati reſpondente: Viſcerum quippe meras fibras arida hæc embrya ſanguine abſumto oſtentârunt: *aſt non ex fibris ejusdem indolis ſ. n. corporis omnia integrè pertexuntur*.

XII. *Oſſium durities* quomodo à calore.

XIII. *Cur non in hisce cerebrum diffluxerit, quemadmodum in fœtu monſtroſo credito* conſumtum, *Obſervatio præcedentis Anni 76.* memoravit. Cauſa, quod hi fœtus intra Uterum maternum prorſus adoleverint: quodque cranium minimè læſum, cujus ſepimentum non conceſſit locum evaporationi,

non

non colliquationi locum conceſſit, externum arcendo & cohibendo internum calorem.

XIV. *CL. Malpighii ſententiæ de cortice Cerebri* non minus hæ anatomæ, quàm illa Phrenitici, (*Anni præcedentis Obſerv. 62.*) favent.

OBSERVATIO XXI.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Ventriculorum tophis intus concretis.

I.

MActabatur *Vitulus*, qui quod tuſſiendo ſemper latens aliquod vitium proderet, Domino metum injiciebat, ne macie conficeretur. Ventriculorum autem ſordes eluendo, non ſolùm *pilam* deprehenderunt; (cùm contextus pilorum conglomeratione in globum conformatus ita appellari ſuevit) ſed *& quadratam maſſam*, craſſitie trium, ſeptem verò digitorum transverſorum longitudine & latitudine: hanc diſſolvens mirabili quaſi artificio *acuminatas maximè pilorum partes ſpiculorum transverſim ſ. decuſſatim ſe ſecantium inſtar diſpoſitas* offendi: firmiter cohærebant, ut magnâ vi ægerrimè divellerentur: Neque textor aut fullo ſuum opus concinnius atque arctius compingere valuiſſet.

II. Allata quoq; *Caprea*, quæ *Diarrhœâ occubuerat*, hauſtu lixivii cinerum, deglutito unà quo coquæ ad vaſorum ſordes abſtergendas uti ſolent faſciculo ſtramineo-lineo. Cum folle inflarentur ventriculi, faſciculus ille nullâ vi loco ſuo dimoveri poterat. Obſervare autem erat in Ventriculo maximo particulas lineas ſeparatas, quæ *globulorum rudimenta* præ ſe ferebant, quorum tres facili negotio à tunicis liberabantur, reliqui non item, qui rugis erant impliciti. *Nummum Pruſi-*

cum

cum idem Ventriculus reddebat flavedine tinctum: quam tamen tincturam ad lixivium referendam quivis intelligit.

Uſus ex Anatome Ventriculorum tophis intus concretis.

I. *Multa à Naturæ organis fieri cum ratione, quorum nos non capimus rationem*, quæ *Mechanica* acuminatas pilorum partes ad interiora converſas ritè explicabit? adeò opera Naturæ ſunt opera intelligentiæ noſtrâ ſublimioris!

II. *Generatio tophorum*: Lambendo cutem pilos confertim degluriunt pecudes; unde illi, quibus harum eſt cura, partes quarum lambitu delectari cognorunt, pice illinunt: Pili autem, moram ducentes in Ventriculis, crebrâ agitatione, præſertim in ruminantibus, per plicas tunicarum ſubinde conglobantur, niſi multitudo perfectam agitationem prohibuerit, indeq; pilæ rotunditati conformes prodeunt.

III. *Quadrati tophi lethales* pecudi à colonis traduntur; cujus ratio indagatu facilis, vel tuſſi viam commonſtrante.

OBSERVATIO XXII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome renum & partium adjacentium non rectè ſe habentium.

I.

CUm ſectionibus Diſcipulos exercerem *in quodam Cane renum raram conformationem* demonſtravi: *Alter* ex his *aſperitate ſuâ* exterius glandularum protuberantias imitabatur, diſſectus verò, uti alius quivis ſ. n. ſolitos fibrarum ductus exhibebat, nullo ſcirrhi, ulceris, aut alio quocunque vitio manifeſto; *Alter* æquali erat ſuperficie, ſed *inſignis molis*, cætera omnia ſani tuens partes.

In

In prioris Venâ Emulgente geminæ valvulæ; alterius hiatus verſus Cavam, alterius verſus Renem proſpectabat. *Vid. Figura VII.*

II. *In alio Cane Renum alteri* gemini *ſuccenturiati* annexi *coaluerant;* qui diſſecti *parenchyma diverſo colore,* uti in ipſis renibus fieri ſolet, diſtinctum offerebant, *cavitate inſuper,* illi pelvis renalis æmulâ, memorabiles. *Alterum Renem* è regione *minimè comparentem* ſolicitus admirans, dum receptaculo chyli & ductui thoracico demonſtrandis, cui ſtudio hanc victimam conſecrâram, invigilo, tandem globoſum ſubrotundum corpus, glandulæ Meſenterii majori deſuper incumbens, occurrit, à figurâ renis canini multum abludens, faſciâ quoque deſtitutum, ut tamen Venæ Cavæ truncum contingeret, hoc Renem ſuſpicans incido, atque *parenchyma interius omne abſumtum* contueor, *Venâ emulgente* exili, *arteriâ* quoq; juſtò minore, *deficiente ductu Ureterico.*

III. Pariter *in Cane* Receptaculo chyli *Ren ſiniſter glandulæ* majoris rotundæ *ſpecie* inſtratus erat: hic ad injectionem per arteriam veluti ſacculus intumeſcebat: apertus itidem *omne parenchyma inter carunculas & pelvim* ſibi *deeſſe* commonſtravit. Propè carunculas glabra cutis *funiculos ductuum* obtexerat. Cum reliquum parenchyma ſatis ſanum eſſet, *carunculis* quoque *ſuperſtitibus ſalvis*, aſperitatem quandam in receſſu pelvis percepi, hanc patefaciens *duos folliculos, oſſeis laminis, qualibus Piſcium oſſicula auditûs recondi videmus,* conſtantes produxi, hi *emulgentium*, Venæ æquè ac arteriæ, *ingreſſum, egreſſum*, obſederant. *Arteria* præterquam quod illis oſſiculis eſſet obſepta, tortuoſa inſuper advertebatur, unde ſtilum non niſi difficillimè admittebat, utut injectioni & inflationi pateret. *Ureter* ſe noſtræ obſervationi ſimiliter ſubduxerat. *Huic* monſtroſo Reni *nec ſuccenturiatus aderat; ad dextri* verò vaſa emulgentia *gemini* inferiores partes *concreti* diſſimilis figuræ adjacebant: *alter* ex his ſolidus erat, nullam-

que diſſectus cavitatem oſtendebat; *alter* verò Reni ſiniſtro quam ſimillimus, & cavitatem ex proportione eandem, & carunculis reſpondentes notas offerebat. *Vid. Fig. VIII. & IX.*

IV. *Ex Ove* lanio *unicum Renem* afferebat, aſt juſſi lumbos aſportari, ſi qua pinguedine obrutus alter deliteſceret. Verùm notâ Renum ſede accuratè perluſtratâ, meram pinguedinem conſpicio, nullo vel Renis, vel Vaſorum emulgentium, vel Ureteris indicio. In exemtum itaq; oculos convertens illum *ſolitò majorem* contueor: ſemotâ autem induſtriè pinguedine, illo quo emulgentia à Cava & Aorta progrediuntur loco *parvum renem*, qui vix olivam minorem æquaret, Cavæ alligatum inveni; qui quoad dimidiam partem *peculiari membranâ* ſuccinctus, ſuperiorem verò alteram pinguedine modicè conſperſus erat. *Sed nullum ex hoc parvo Rene vas, neq; in diſſecto pelvis aut ductus*: quâ parte Cavæ & emulgenti alterius Renis internexus erat, ſtilo concedebat aliquem receſſum ſ. *ſinum*, qui aliquousque penetrabat, aſt citra peculiaris ductûs notam. Omne diſcrimen in hoc puſillo conficiebat *coloris diſparitas*, cum interiora albor, exteriora rubor pinxiſſet: *puncta* quædam pelvim non minus ac carunculas ſuo quæque loco adumbrabant: cætera ſolidam carnem oſtentabat. Eidem autem lateri, cui naturalis, adhærebat.

Ab utriusque Renis membranis corpuſcula *ſuccenturiatorum* vices obeuntia dependebant, utut *ſitus* minus congrueret, quod à latere eſſent: qui ex ſuccenturiatis puſillo Reni conjunctus erat ad piſum vel carunculam parvam; qui magno ad amygdalam mediocrem accedebat: *figuram & ſubſtantiam*, interiori quam exteriori facie *Renibus* erant *ſimillimi.*

Magno Reni *Vena emulgens* magnitudine ſuppar, Cavæ capacitati nil quicquam cedebat: *arteria* quoq; inſigni erat craſſitie, nec minori *Ureter.*

V. His adjicio, quod *in Cane quodam geminas arterias*

emul-

emulgentes ejusdem Renis obſervaverim, diſtantibus intervallis ex aorta, diverſa loca, diverſis truncis, ingreſſas; (*Vide ſis Fig. X.*) ſuô quâq; in ſuis partibus fungente officio, uti ex injectione ſatis ſuperque edoctus ſum.

Uſus ex Anatome renum & partium adjacentium non rectè ſe habentium.

I. *An tales valvulas ſæpius offenderit Bauhinus*, quæ averſum à Cava haberent hiatum; cum *in Theatro Anatom.* L. 1, 20. velit, *ne in Cavam remeet ſerum, naturam valvulis in Emulgentibus locatis proſpexiſſe?* dubito valdè. Meliora de Circuitu Sanguinis edoctus *CL. Bartholinus Anat. Ref.* L. 1, 17. ad experientiam jure provocat; utplurimum enim ſive ſ. n. valvulæ illæ ſuo hiatu in Cavam proſpiciunt, & ab hâc ſanguinis ad Renes regreſſum arcent, quod etiam ſtilo experiri licet, cum ex Cava in emulgentem niſi factâ vi ſtilum adigere ſit difficile, vel amplo etiam vaſe, uti in illo Ovis re ipsâ expertus ſum. Quare *alteram valvulam in noſtrâ, illis quæ rarò occurrunt adnumerandam* cenſeo.

II. *Raris* quoque *deputo geminas ejusdem Renis arterias Emulgentes.*

III. An obniſus valvulæ inſolens inſolentem *Reni* conciliavit *aſperitatem?*

IV. *Poſſe partes, quas natura fecit geminas, discrepare, ſalvo,* quo defunguntur, *munere.*

V. *Renes ſuccenturiatos rectè dici*, cum Renum defectus ſuppleant; idque propter iisdem inſtructi machinis videntur, diversâ illorum texturâ iſtud ipſum arguente. An verò ſ. n. non ita cum ipſis eſt comparatum? ſufficit quod dum neceſſitati inſerviunt, ſe & opportunitati inſervire probent.

VI. *Perire partes*, inprimis quæ ſecretioni ſunt deſtinatæ, *ubi non habent quod agant*, in ligamenta, in membranas, in fibras degenerando.

VII. *Quomodo vaſa diſpereant;* nimirum dum collapſa complicantur variis acceſſionibus in funiculos, fibris, quæ ipſa intercedunt, in membranam coagmentatis: *tunc quando ſpiritibus adhuc patere, vero eſt quam ſimillimum.* Quidni enim cum tranſierint ad partes nervorum & horum gaudebunt privilegiis?

VIII. *Interius Renum parenchyma Uretericis meris compactum* videtur: inde enim factum puto, ut officium Ureterici ductûs quidem ceſſarit conſumto iſto interiori parenchymate, non item Emulgentium.

IX. In Ove, Renis, Vaſorum Emulgentium, atque Ureteris vaſtitas probat *Naturam* (neque enim à nomine abhorreo) *alterius decrementum incremento alterius penſare?* Vis ſcire *Mechanicè?* in proclivi eſt: cum incrementum torrentis majorem ſibi excavet alveum, quod ſanguinem etiam majori copiâ ad alterum Renem deficiente altero confluere neceſſe erat, hinc etiam neceſſe erat corpora magis extendi.

X. Citra vitium nugacitatis dicam, *quod* & *Natura neceſſitatem in virtutem vertat.* An verò non licet paucis multa dicere, præſertim ſi cum eruditis intercedit negotium? cur ergo inventi ſunt termini technici?

XI. *Laminas oſſeas ductûs Ureterici lapideſcentis* conjicio; alîus membranæ lapideſcentis meminit *Cl.Tulpius Obſerv. Med. L. 2, 48.* conf. *Willis de Urinis* c. 5.

XII. *Ariſt.* 4. G. A. 4. *Partibus etiam internis mutationes, detrimentaq; accidunt: ut vel careant aliquibus, vel habeant minuta, & læſa, vel plura numero: vel non ſuis poſita locis, & altero vacans rene, viſum eſt.*

Fig. VII. VIII. IX. X.

Explicatio Fig. VII.

A. A. Vena Cava non inflata.

B. B. Ren dexter altior, ſed glanduloſa inæquali exteriori facie imprimis, ubi uti hoc loco exprimitur, erat denudatus:

datus: Notatu autem dignum, quod exterior membrana innumeris vaſis ſive fibris lymphaticis, quaſi interiori connecteretur.

C.C. Vena Emulgens non inflata, quæ inflata alteram æquabat.

D.D. Lobus, ubi duæ valvulæ ſemilunares h. m. ſe tangebant.

E. E. Ureter, in cujus non ſolùm ductu, ſed & ſuperficie ſtagnabat liquor, inſtitutâ in inferiori parte ligatura, & vena emulgente compreſſa.

F.F.F. Membrana, per quam complures ductus decurrebant, qui ad injectionem dicto modo inſtitutam, liquore turgeſcebant, unà cum ureteri incumbentibus vaſculis.

G.G. Vena Emulgens inflata.

H.H. Arteria Emulgens.

I. I. Juſta magnitudo Renis pròceri & ſitus.

K.K. Ureter, ex quo per injectionem in Arteria emulgente erumpebat alicubi tanquam ex peculiari ductu, multus liquor, atque ſimiliter in ſuperficie multa vaſcula, cretacea ſolutione turgeſcebant.

L L. Membrana, in qua ſimiliter ductus per injectionem in Arteria Emulgente, dicto modo turgeſcebant, ut adeò liqueret, p.n. ad Veſicam dari vias alias quam ureteres.

Fig. VIII.

Ren ſiniſter Canis, cui parenchyma inter carunculas & pelvim deerat, duobus folliculis oſſeis, memorabilis.

Fig. IX.

Renes ſuccenturiati combinati, quorum alter cavitate inſigni præditus, alter ſolidus,

Fig. X.

Geminæ Arteriæ Emulgentes in Cane.

A. Vena Cava.
B. Arteria Aorta.
C. Vena Emulgens.
D. Arteria Emulgens major.
E. Arteria Emulgens minor.
F. Ureter.

OBSERVATIO XXIII.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Veſicularum fellis & partium adjacentium non rectè ſe habentium.

I.

Curavi aliquando plurium *ſuum jecinora* afferri. Erat cujus hepar *nullum Veſiculæ indicium* præbebat: loco ejus protuberans quidam adeps extabat; quo multâ curâ remoto, non Veſiculam *ſed latiorem ductum* preſsè hepatis ſimo adjacentem offendi: exiguum erat, quod in illo continebatur fellis, vix ℥j.

In aliis nihil pinguedinis *ad cyſtin aut poros biliarios* obſervavi, *prominente veſiculâ fellis plenâ.* Addidici autem hos glandiis obſitos fuiſſe; & quidem cujus maxima erat cyſtis, maximi pori, præ aliis chalaris infectus fuerat:

Contuli quoque *fel*, quod *in ductu memorato* continebatur *cum felle Veſiculæ alterius cujusvis:* atque *illud* crocei, *hoc* coloris ſubviridis nigricantis; *illud* ſaporis ſubamari, qualis non ingratus corticum aurantiorum, *hoc* verò intensè amari & ingrati deprehendimus.

II. Alio

II. Alio tempore *Ovium jecinora* numero plura contemplatus, incidi non rarò in *cyſti* prorſus *deſtituta, pro biliario* iſtum *occupante locum.* Harum Ovium carnes ſuaviſſimas Laniones laudarunt.

Hâc occaſione etiam *hirudines*, Gliſſonio & aliis jamdudum traditas, ſæpius detexi, quæ tepidâ affusâ motus ciebant ſatis diu: adverti autem *vitium ſemper in cyſti & poris biliariis*, cujus indicium alba & craſſa tunica præbebat.

III. Aſportabatur â Curioſo Diſcipulo *Veſicula fellis* cum portione hepatis: *Vaccæ* illa fuerat, *quam Epilepſia proſtraverat. Poros biliarios*, majores, minores intus cruſta ſ. lamina Tartarea minutim obduxerat (quales cryſtallis quaſi ſacchari aſperos non ſemel jam olim conſpexeram:) Ex his autem *duo rami Veſiculam diverſis itineribus adibant*, uti lactis injecti adminiculo cognovi; *Non* quidem quod lac *manifeſtis orificiis* in veſiculam exoneratum fuiſſet, (id quod in aliis ſubjectis non ſemel nobis ante oculos ſtiterunt *anatomæ*, *quas ad uſum ſingularum partium ſ. n. demonſtrandum inſtituimus:) ſed* quod *per poros exiguos* uterque ramus ad ſuam quisque partem lac dimanare faceret.

Urgentibus verò injectiones, *inversâ Veſiculæ tunicâ glandulæ Bartholini miliares* lacte turgidæ in conſpectum prodière: atque abſterſio dilucidè ob oculos ponebat, quàm lac ex harum porulis exſudaret, in tantùm ut totam ſuperficiem redderet irriguam, cujuscunq; partis, in quam quisq; ramus incumbebat.

Ipſa verò *Veſicula* intra ſe complectebatur ſ. *pilæ ſ. calculi rudimentum;* anſerini ovi magnitudine, mollitie argillæ, placentæ in modum complicatum, à quadam parte tres digitos craſſum erat: diductis laciniis ad iſtius craſſioris partis receſſum tanquam ad ſpeluncam erat reſpicere. Laciniæ ipſæ erant minus craſſæ, intus in ſe reflexæ tandem convolutæ cum illâ craſſiori parte in globum conceſſerant. *Intima Ve-*

ſiculæ

ſiculæ tunica hinc inde quoq; Tartareis laminis erat incruſtata. *Vid. Fig. XI. & XII.*

Uſus ex Anatome Veſicularum fellis & partium adjacentium non rectè ſe habentium.

I. Cum non malè apud *Philoſophum* 4. P. A. 2. fin. & L. 3, 12. *longæ vitæ cauſa fellis vacuitas* aſſeratur, quidni *& ſanitatis?*

II. Quomodo *bilis balſamum* erit corpus à corruptione defendens, quæ in ipſius perniciem inteſtinos hoſtes animat.

III. Cum neceſſum ſit dari *excrementa*, uti *ſanitatis argumentum* duco, ſi *exiguâ* ſunt *quantitate*, ita *& ſi ſapore ſunt à dulci non prorſus alieno:* iſto enim pinguedinem animalis & ſuavitatem carnis non corrumpent: *exceſſus* autem *alienorum à dulci ſaporum* non poteſt non *naturæ animalis eſſe inimicus.*

IV. *Pori & Veſiculæ* cum tantilla ſit *differentia*, *nullum fellis in his partibus erit diſcrimen.* Pro ſanitate Corporum, aut totius maſſæ ſanguineæ, in his illis corporibus diſcrepabit bilis, non in partibus ejusdem corporis, ſani aut ægri, niſi ex accidente prorſus.

V. *Quæ cruda, quæ cocta bilis Veteribus* fuerit dicta, dicendave, ex datis exemplis puto liquidum reddi poteſt.

VI. *Veſiculam fellis non niſi per accidens eſſe neceſſariam*, cum in nonnullis deficiat magnitudine: qualis collectio de Liene eſt *Philoſophi* 3. P. A. 7. *conf.* 4. G. A. 4. *med.*

VII. *Epilepſiam à Tartarea bile oriri: potius à ſanguine*, quo nimis craſſis terreſtribus particulis, quæ in lapideam naturam promtè abeunt, abundante, factum, ut pori biliarii illis ſeparandis non ſufficerent, corrupto ab obſtructione per confertim irruentes ipſorum miniſterio.

VIII. *Obſtructis poris majoribus per alios ramos ad Veſiculam diverticulum obtigit*, ut per hujus porulos quod tenuioris bilis ſupererat, exſudaret.

IX. Sed & hoc qualecunque fuerit, nimis limoſum aut mucoſum lateribus Veſiculæ prius adhærens, à lateribus per novum commeatum bilis in cavitatem mediam propulſum, ob compreſſionem Veſiculæ partibus tenacioribus pituitoſis ipſi conglutinatis, incrementa diverſa ſumſit, laciniisque caſu, aut Ventriculi motu complicatis *pilæ rudimentum* prodiit.

X. Idem credo, ſi vita animali ſuppetiiſſet, longius *in calculum fellis* obriguiſſet, cum aſſervatum nunc rigorem calculi prorſus præ ſe ferat.

XI. Quod *cruda bilis à vitio totius maſſæ ſanguineæ*: quippe hydatidibus plenum hepar unà cum pulmonibus huic Vaccæ fuerat.

XII. *Pleriq; omnes morbi ab Oeconomia nutritionis læſa, inprimis vitio organis defecationi* ultimi alimenti *deſtinatis illato.*

XIII. Rectè à CL. Bontekoe paſſim illæ minutiæ diviſionum apud Anatomicos damnantur, quæ tantùm abeſt ut illuſtrent, ut rem potius obſcurent. Quod vitium Veteres, Pædiæ gnari, ſtudio evitarunt, ſolicitò rem ipſam exprimentes, ſingularium appellationum minus curioſi. Quantum enim momentum e. g. ad generationem bilis percipiendam conferunt nomina iſta, ductus hepaticus, Gliſſonianus, &c? Sufficit noviſſe, trunco uno bilem in duodenum exonerari, ad hunc truncum verò omnes poros derivare bilem ab hepate, ſive illi inſerantur veſicæ, ſ. ductibus extantibus in ſuperficie hepatis, ſive etiam ſubſtantiæ hepatis immerſis ductibus inſerantur quomodocunque. *Fig. XI. & XII.*

Explicatio Fig. XI.

Facies pilæ mucoſæ in Veſica fellis vaccæ repertæ, quomodo

in ſitu erat ſibi relicta, cum hiatibus & foraminibus, ubi margines partium non coierant.

Fig. XII.

Ejusdem pilæ facies, laciniis ſuis explicatæ, ubi

A. Craſſiſſimam partem, in quâ hiatus quaſi ſpecum efformat.

B. Mediocris craſſities.

C. Tenuiſſimæ partis ſpeciem exhibet, hæc vel bis in ſe replicata & convoluta cum aliis ſpeciem pilæ efformaverat, qualem altera figura offert.

OBSERVATIO XXIV.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Glandiorum.

IN *Corde Suis* glandia complurima, ultra viginti in parenchymate utriusque ventriculi intimiori, obſervavi: ſingulos ſcrobiculos ſingulæ tunicæ albæ oppleverant; tunicis inciſis peculiaris tenuis membranæ folliculus eximi poterat, qui præter limpidum humorem funiculum candicantem fili albi inſtar convolutum complectebatur, ipſiſſimum vermiculum.

II. *In aſſati Leporis pulpamento* nemo quidquam vitii advertebat, ipſo verò inciſo multum aquæ proſiliebat: in cujus cauſam intentus, cavitatem inſignem, quæ juglandem minorem caperet, atque in hâc glandiorum congeriem latitantem inveni, multis particulis quaſi pituitoſis in duritiem excoctis, quales ex ruptis glandiis prodeuntes cohærere conſtat, ut filum nodis implicitum exprimerent.

III. Æquè *in piſcium non uno genere*, in Percis, Erythrinis, Luciis, Carpionibus, &c. per hepar, ventriculum, inteſtina,

ſtina, carnem, &c. iſtiusmodi folliculos candicantes & eminentes animadverti, è quibus apertis alba filamenta educere fuit longâ ſerie. Piſcatores ſtatis temporibus cuique generi id vitii obvenire perſuaſi ſunt.

Uſus ex Anatome Glandiorum.

I. *Ariſtoteles* 8. H. A. 21. χαλαζῶσι δὲ μόνον τῶν ζώων ὧν ἴσμεν ὕες. Scaliger in Comment. *Utinam non dixiſſet hoc Philoſophus: Nam & gallinas vidimus nos aliquot, & lepores non paucos, homines verò plurimos, quorum ſanguis eſſet arenoſus.* An illo, ὧν ἴσμεν; an verò illo, quod non eadem in omni animantium genere glandiorum ratio; *Ariſtoteles* excuſari queat viderint alii.

II. Iſti quoque *Ariſtotelis* effato 3. P. A. 4. fin. μόνον δὲ τῶν σπλάγχνων καὶ ὅλως τῶν ἐν σώματι μορίων ἡ καρδία χαλεπὸν πάθος οὐδὲν ὑπομένει; contradicit noſtra Anatome: utut *Ariſtoteles illud ex Hippocratis* L. 4. *de Morbis* S. 13. §. 18. hauſerit, ubi ſimpliciter citra cautiones *à Philoſopho* adhibitas dicitur, νόσημα ἐν τῇ καρδίῃ οὐδὲν γίνεσθαι. Verùm ſalva res eſt, ſi illud, χαλεπὸν πάθος; ſi illud, ὑπομένει; probè rumines. Hocq; *Aretæus de Ca. & Si. Acut.* L. 2, 1. ponderans, ἢν μὲν ἡ καρδίη, inquit, πάθῃ, οὐκ εἰς μακρὰν τοῦ θανάτου ἡ ἀμβολή. Vid. ſeqq.

III. *Ariſtoteles* 8. H. A. 21. *loca glandiorum in ſuibus* ſolùm crura, collum, armos & partem inferiorem linguæ memorat. An non ſufficiens enumeratio partium, cum & Cor ſit addendum? an verò ſubintelligendum iſtud ὡς ἐπὶ τὸ πολύ?

IV. *Glandia*, aut quocunque nomine his affines veniant puſtulæ, *nidos eſſe vermiculorum*, mihi fit veroſimile.

OBSERVATIO XXV.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Lienum.

I.

IN *Sue* glandiis obnoxio hujus *parvitatis* Lienem conſpexi, ut minimi digiti longitudinem non excederet, craſſitie & latitudine pennam anſerinam tantum adæquaret: inde adeò inquirentis oculis ſe primum ſubduxerat: *Vaſa in eodem* ægerrimè conſpiciebantur ob exilitatem, & numero pauciſſima; carneam quandam particulam integra compages referebat.

II. *In Lepore* Lien vix ad longitudinem & latitudinem digiti indicis, ad craſſitiem autem folii ſummi braſſicæ accedebat.

III. *In Cane* digiti minimi longitudine Lien lumbricum referebat.

Uſus ex Anatome Lienum.

I. *Lienem non eſſe viſcus neceſſarium*, hujus ſignum poſuit *Philoſophus* 3. P. A. 7. fin. quod in nonnullis deficiat magnitudine.

II. *Plinius* 25. H. N. 5. de Teucrio herba habet fabulam, cur Splenion à quibusdam vocetur: *Narrant*, inquit, *ſues qui radicem ejus ederint, ſine ſplene inveniri.*

III. *Vaſorum ad membrum proportio.*

OBSER-

OBSERVATIO XXVI.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Porcellæ Hermaphroditæ creditæ.

P*Orcella* miſſa, quæ ad genitale inter feminæ, ſpecie teſticulorum Domino impoſuerat: ſtatim ut contemplabar laxius pendulos herniam ſuſpicabar, cum ſuillo generi revincti ſint teſtes: nec tamen retrocedebat quidpiam ex tumore vel fortiter compreſſo. Apertus verò *bubonoenterocelen*, miroque modo extenſum peritonæum, relicto anguſto tramite, detexit: ilii maxima portio cum meſenterio omne ſpatium *ficti ſcroti* impleverat, altero *proceſſu Uteri unà illuc protruſo*, in tantum, ut alter proceſſus etiam ex ſuâ ſede deturbatus inveniretur. Protrahi omnia ex ſcroto illo poterant per anguſtam viam adhibitâ dexteritate. Ad extremitatem *Proceſsûs Uteri intruſi nec tubæ, nec teſticuli juſta conformatio*, cum præter ſolitum compacta & diſtorta eſſent omnia.

Uſus ex Anatome Porcellæ Hermaphroditæ creditæ.

I. Cum *Hernia* inveniat *diſcrimen ratione loci, & ratione materiæ; ratione materiæ* fortè illam quis ulterius dividendam arbitraretur, utpote cum non ſolùm ab inteſtinis, ab omento, à carne, &c. enterocele, epiplocele, ſarcocele, &c. ſed & à meſenterio, ab Utero, &c. nomen Herniæ imponendum noſtra ſuaderet anatome. Aſt dividere res non eſt easdem frangere: & ἀκυρολογία erit iſta nimia ἀκρίβεια: quæ ἀπαιδευσία rem Chirurgicam fœdè deturpavit.

II. Et *ſequiorem ſexum Bubonocelæ eſſe obnoxium*, cum ſint qui ambigant, ob negatos ſ. n. Peritonæi proceſſus.

III. Ut *monſtroſa* fiant pleraque *non conceſsâ liberâ Naturæ opificio officinâ.*

OBSERVATIO XXVII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Vitulæ Hermaphroditæ.

TAles Coloni & laniones norunt dari conjecturam ex umbilico capientes. Non comparebat *lorum* in denudato, *teſticuli* tamen ita *Vaginæ muliebri* extus appenſi erant, uti aliàs ipſos in ſexu virili peni appendi contigit: ſed & *maſculini generis eosdem teſtes conditio partium evincebat*, quippe hæc *epididymides* à reliquo corpore diſtinxerat. Iſta itaque Vitulum volebant: aſt *Vagina*, & huic inſerta *urethra*, *ductus* item *vaginales* volebant Vitulam: *defectus* autem *penis*, & *defectus uteri*, *cæcâ vaginâ*, volebant Hermaphroditum. Habes itaque animal & maſculini, & feminini & neutrius generis absque ulla Ovidianâ Metamorphoſi androgynon:

Nec duo ſunt, ſed forma duplex; nec femina dici,
Nec puer ut poſſit: neutrumq; & utrumq; videtur.

Uſus ex Anatome Vitulæ Hermaphroditæ.

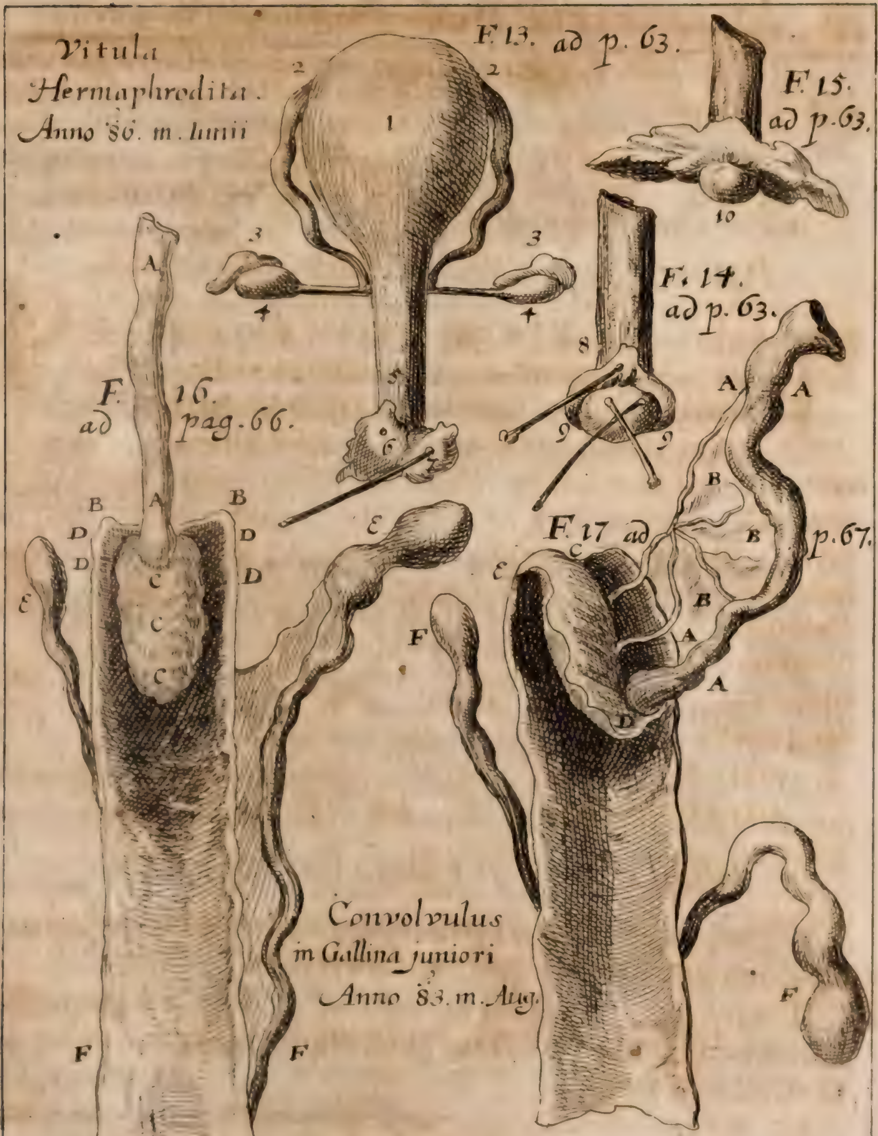
I. *Quis omnium dabit cauſas*, quàm multa ſunt in rerum natura, quæ nemo, niſi is qui fecit, ſcire poteſt!

II. *Perfectos Hermaphroditos non dari*: i. e. qui utriusque ſexûs æquè abſolutis gauderent genitalibus. Τραγαίνας *Ariſtot.* 4. G. A. 4. *med. conf.*

III. *In Hermaphroditis alterius ſexûs membrum præpollere*, uti in hac noſtra femininum ſuperaſſe reddet manifeſtius.

Fig. XIII. XIV. XV.

Expli-

Vitula
Hermaphrodita.
Anno 86. m. Iunii
F. 13. ad p. 63.
F. 15. ad p. 63.
F. 14. ad p. 63.
F. 16. ad pag. 66.
F. 17 ad p. 67.
Convolvulus
in Gallina juniori
Anno 83. m. Aug.

Explicatio.

1. Veſica Urinaria. 2. 2. Arteriæ Umbilicales. 3. 3. Epididymides. 4. 4. Teſtes. 5. Clitoris. 6. Vagina Uteri. 7. Inteſtinum rectum. 8. Inſertio Urethræ. 9. 9. Ductus Vaginales σύστοιχοι. 10. Vagina Uteri inverſa imperforata.

OBSERVATIO XXVIII.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Ventriculorum intus latitantibus aciculis.

I.

VEntriculus anſerinus à Diſcipulo afferebatur *oblongâ carneâ appendice* notabilis; hujus originem rimantes obſervamus ab intima tunica per craſſum muſculum ventriculi canalem ad appendicem tendere; qui à muſculo ſeparatus, anguſto meatu detegebatur: *Cujus productio,* appendix illa extra ventriculum propendula, non iisdem conſtabat partibus; quum quæ *proxima Ventriculo* digitum minimum craſſa, articulum longa chylo compacto referta eſſet, tunicâ interiori illi Ventriculi aridæ & aſperæ reſpondente: *quæ verò ab hâc progrediebatur* diſtorta alia, pennæ anſerinæ craſſitie, *acum rubigine ferè conſumtam ſtriisq; exeſam* complanatam reddebat: caput deerat, ut ſcrupulum injiceret, ſi non alius quivis ſtilus ferreus fuerit. Circumdederat autem acum chylus niger, compactus itidem: *finis hujus canalis inſtar inteſtini cæcus erat,* niſi quod prominente acûs acumine perforatus eſſet.

II. *In Anatis Ventriculo* globus plumbei æmulus extabat, cujus tunicas ſuſpenſo cultro ſeparanti, pediculus prodiit, à quo hic globus dependebat. Abſceſſum judicans in-

ductum

ductum inquiro diſſecto Ventriculo, qui quidem ductum commonſtravit, ſed ſtilo non penitius pervium. Globum itaque medium dividere cogor, atque *acicula ex orichalcino filo nitida*, compactâ nigricante maſsâ, quam per foramen illud tranſiens chylus reliquerat, ſepulta erupit. Cuſpis aciculæ exteriora verſus vergebat per globi tunicam transparens: obtuſior pars capite erat minuta; canali quo tranſierat intus rugoſo & aſpero.

Uſus ex Anatome Ventriculorum intus latitantibus aciculis.

I. *Sanis exiſtentibus corporibus chylus interceptus non facilè putreſcit*, ſed exareſcit magis: an illud non fieret, ſi *fermentis* Oeconomia nutritionis ſua ſ. n. perageret?

II. *Mechanicam* mihi ediſſeri vellem, *quâ Natura acuminatas partes extrorſum protruſit*, non ita obtuſas: *an caſui hoc adſcribendum* magis?

III. *Quod alteram acum rubigo affecit, alteram non*, an materiæ adſcribendum, quod altera ex ferro, altera ex orichalco? an diverſis ſuccis Ventriculorum?

IV. Contra *Galenum* tales Hiſtoriæ facilè probant, Ventriculum chylo non uti in nutritionem ſui ipſius; conſumſiſſet enim in ſeceſſibus ſecluſum.

V. *Quomodo Natura novos ductus efformare eosq; ampliores reddere queat*, ſatis mechanicè ex hisce talibus declarari poteſt.

OBSERVATIO XXIX.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Gallinæ Iliacæ.

GAllinam, *quæ* & per ſuperius & per inferius guttur ſanguinem ejecerat, cultro anatomico ſubjeci. *Inteſtina* è regione extremitatum cæcorum intuens, ubi duri-

duritiem adverto, deglutitum quidpiam ſuſpicor: atque incidenti *corpus globoſo capite, cum hiatu obſcuro, piſciculum imitans, quod muco ex coagulato ſanguine interioris tunicæ obductum erat*, ſeſe offert: quod autem educenti minimè obſequeretur, oppoſitam partem patefeci; hinc quando adnatum quoddam corpus videbatur: reduplicationes enim intruſi preſsè adjacebant, ut unum idemque continuum inteſtinum juraſſes. Denuò divellere ab invicem malè connexa tentanti, ſupernum quidem ceſſit aliquantùm, infernum verò priſtinam retinebat ſedem: Quare & *corpus, quod piſciculum imitabatur*, ſecandum veniebat, atque tunc demum manifeſtò ante oculos ponebatur (1.) inteſtini, cum parte meſenterii integerrimâ, ſeſqui articulum longa intruſa portiuncula: (2.) alia portiuncula ejusdem longitudinis inverſa, rubicunda & mucoſa: (3.) reduplicatio recti arctè ſuperficiei alterius adhærens ac ſi adnata fuiſſet. *Vid. Fig. XVI. & XVII.* Memorabile quod *in cæcis* dura *ſcybala*. *In ventriculi orificio* multum141 bilioſæ & ſanguineæ colluviei, ipſo Ventriculo rectius ſe habente, utut quædam partes ſanguinolentæ evaſiſſent. *In Recto* pariter ſanguinei quidpiam occurrebat, tunicâ interiori eodem colore infectâ.

Uſus ex Anatome Gallinæ Iliacæ.

I. Quod *paſſionem Iliacam non ſolùm contorſio* aut convolutio inteſtini, unde & convolvulus audit, *ſed & unius in alterum intruſio cauſetur. Exc. Dn. D. Starck, Collega meus honoratiſſimus*, Puerum duodecim annorum à graviſſimo in os ſacrum lapſu ex Ileo mortuum incidens, *præter inteſtina flatuum plena, præter inflammationem & abruptionem meſenterii propè colon, inteſtinum rectum contortum* invenit.

II. *Galenus* 6. *de Symptom. cauſ.* c. 2. *quod ſatius ſit in hujusmodi affectibus, ut dicamus, Ventriculum non trahere, ſed ſuſcipere duntaxat ea, quæ ob inteſtinorum compreſſionem vio-*

lenter ſurſum feruntur. Nam quod inteſtina conſtringuntur, id ipſis ſ. n. convenit. H. I. Rectè inde ejectio ſanguinis per guttur ſuperius intelligi poteſt.

III. *Quidnam autem ſanguinem ex inteſtinis elicuiſſe dixerimus?* an vehementiam motûs inteſtinorum nullô affusô chylô? an fermenti cujusdam corroſivi acrimoniam? an magis inflammationem partium?

IV. *Cum ſ. n. in cæcis Volatilium liquidiores ſint feces, quæ cauſa ſcybalorum?* an quod ceſſante preſſione ſequentis materiæ, occluſo tranſitu, in his feces ſubſtiterunt? an quod omnis motus cæcorum à conſtrictione ſuperiorum inteſtinorum? hæc ubi defecit, cæca neſciverunt ſua ejicere? an verò & inflammatio in cauſa fuit? cum unius ejusdem rei, uti poſſunt, plures etiam fuerint cauſæ.

Fig. XVI. & XVII.

Explicatio Fig. XVI.

A. A. Inteſtinum tenue.

B. B. Locus, ubi inteſtinum craſſum tenui ità annexum erat, ut unum videretur continuum, cum craſſius, quàm hîc depictum eſſet, tenue ante apertum.

C. C. C. Portio inteſtini inverſi, muco ſanguinolento obducti, quod deradi poterat.

D. D. D. D. Inteſtinum craſſum, quod inverſam portionem tegebat, apertum.

E. E. Inteſtina cæca fecibus duris ſtipata vel farta.

F. F. Inſertiones cæcorum.

Fig. XVII.

A. A. A. A. Initium & finis inteſtini tenuis intra inverſam portionem craſſi concluſi & abſconditi.

B. B. B. Portio Meſenterii una incluſi inverſo craſſo cum tenui.

C. C. Diſ-

C. C. Diſſecta portio inverſi craſſi.

D. D. Connexio inteſtini tenuiſſimi cum inverſo, ut reduplicatio appareat.

E. Connexio inverſi cum recto ibidem, ut reduplicatio compareat.

F. F. Inteſtina cæca.

OBSERVATIO XXX.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Scirrhorum.

INſignis *Gallinæ* erat *tumor ad confinium*, quod apicem oſſis *ſterni* & claviculas dirimit, tribus quaſi globis coagmentatus, pinguedine intertextâ citra peculiarem membranam annexus erat muſculis, in his quibus utut ægrè, conſpicere tamen erat rupturæ veſtigium. Diſſectus tumor albicantem carneam maſſam corticatim circa nucleum quendam concretam exhibebat: aliquando cortices hiatu, aliquando divulſione dignoſci poterant. *Vid. Fig. XVIII.* *Intus ad latera inteſtinorum propè meſenterium tria rotunda corpora*, ſed variis eminentiis aſpera comparebant; *duo ægrè hærentia*, quæ nullâ vi admotâ, ſuâ ſponte in manus eximentis inciderunt: cutis horum cineritia, muco veluti oblita; *tertium* maximum albicans ab inteſtino certis fibris annexum erat pendulum. Diſſectorum horum omnium eadem conditio, eadem facies quæ Tumoris externi.

Uſus ex Anatome Scirrhorum.

I. *Quod corpore optimè valente, ſanguis etiam extra vaſa concoquatur*: fuit hæc Gallina habitior, fœcunda, præpinguis, ſaniſſima.

II. *Quod à ſanguine extra vaſa purpureæ Tinct. tanquam*

volatilis abeat, relicto albo terreſtri, cujus fibrarum condenſatio ſucceſſiva cortices dedit carneos.

III. Ita enim corticatim tumorem concreviſſe auguror, *quod unam vel alteram guttam ex vaſis dilapſam coagulatam, aliæ novè affluentes circumcirca cinxerint, hasq; aliæ ſubinde ſuccedentes,* quousq; ſpatium invenerint.

IV. *Fidem* quoq; *illi Venatoris, in Exc. D. Rommelii Diſcurſu Phyſico-Medico de fœtibus Leporinis, relationi faciet:* ſcilicet abſcedere poſſunt absq; ullo molimine exareſcentes iſtiusmodi globuli ſubtracto nutrimento, non minus ac in vegetabilibus uſu venire novimus.

Fig. XVIII.

OBSERVATIO XXXI.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Uteri Suilli Fœtibus diſparis magnitudinis.

IN hujus *dextro cornu ſex, in ſiniſtro tres, omnes maſculi,* fœtus continebantur. Aſt *in dextro duo embrya puſilla* vix tertiam reliquorum partem magnitudine attingebant, alterum verſus tubam, alterum verſus vulvam inter majora erant ſita: *unum ex his* glandulam chorio Majoris annexam credideram, quippe nullus liquor aderat; inquirens autem, numquid latitaret, tres tunicas cum embryo umbilico à tunicis pendulo detexi: erat avellanæ majoris magnitudine, emarcidum & exaridum, integrum tamen, quoad partes omnesſclauſo jam abdomine.

Vid. Fig. XIX.

Uſus ex Anatome Uteri Suilli, fœtibus diſparis magnitudinis.

I. *Numquid ſuperfœtatio exinde* deducenda? ſanus fuit Ute-

Tumor ad apicem Sterni in Gallina. Ac. 83. M. Oct.
ad p. 68. Fig. 18.
Ex parvis mesenterii ſcirrhosis tumoribus
Corticatum opus.
Fig. 19.
ad p. 69.
Superfoetatio in Sue.
Suillum Embryon antepenultimum emortuale Sceleton istâ magnitudine, reliquis 5, ejusdem cornu, ſpithamam longis.

Uterus, neque vitium uſpiam adverti, niſi quod extrema choriorum flaccida & mucida. Fœtus tamen emortualis aridus? An Priorum incrementum hujus mors fuit? *Ex alio Utero Suillo emortuale ſceleton necdum digiti longitudine exemi, cum reliqui fœtus ad ſpithamam accederent.*

Vid. Fig. XIX.

II. Magis *tunicas, chorion, allantoidem, amnion à fœtu, derivandas* iſtæ dictabunt hiſtoriæ: cum hæ fœtu mortuo unà contabuerint, nil quicquam prohibente Uteri incolumitate.

III. *Et hæc illuſtrare poſſunt Exc. D. Rommelii Diſcurſum* ſæpius laudatum; *quomodo etiam citra putredinis fœtorem Utero materno benè valente, embrya exareſcant.*

OBSERVATIO XXXII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Turturis pinguedine ſuffocatæ.

TErtio à morte die hanc incidebam: *luſtratisq; partibus ſ. n. animalis*, cum ventriculus, ingluvies, proceſſus Uteri, ovarium, omnia Gallinaceis reſponderent, *cauſam mortis disquirens, pinguedine cuncta obſepta deprehendo.* Neque *Ventriculum* ſolùm obſederat, quod in avibus fieri amat, ſed *loborum hepatis extrema* ita inveſtierat, ut hæc quaſi in theca ſive faſcia repoſita viderentur, cum prius ſpecie partis adipoſæ fefelliſſent; atque detrahi poterat promtè, æquè ac faſcia renalis à renibus: *hepar nudatum* atro-purpureum colorem dabat, cætera ſaniſſimum. Hinc ad *Cor* oculos conjicienti, mirum viſu, *nullo intercedente mediaſtino ope pericardii ſterno revinctum* occurrit: atque viſum quidem prius effugerat, *cum omnis ejus ſuperficies pinguedine tecta per pericardium*

 trans-

tranſpareret. Nec membrana pericardii ab hac pinguedine liberè ſeparari poterat, ſed ita mutuò conſtricta erant omnia, ut tubulo immiſſo neutiquam inflari poſſet, effarcta enim pinguedine erat undique per omnes, quas ſibi effinxerat cavernulas & receſſus, ut ab illa difficulter avelleretur. *Eadem pinguedo aperto pericardio, tantum non ſebacea in grumos contra adipis naturam coierat. Pericardium* eadem juſto craſſius reddiderat: Eadem *Cordis globoſitatem* corruperat prorſus, cum hoc viſcus non στρογγύλον, ſed variè depreſſum, aliâ parte quadratam, aliâ triquetram exhiberet figuram. *Neq; tamen adnata erat Cordi pinguedo, prouti ad coronariam evenire ſuevit*, cum facili digitorum miniſterio ex impreſſis alveolis eximeretur. *In utroq; ventriculo* ſanguis niger; magis tamen *in ſiniſtro* cruor concreverat, tenacitate contritionem atq; ſectionem inſtar polypi difficilem reddens. Ejusdem conditionis erat *ſanguis in Vaſis Hepatis & Pulmonum.*

Uſus ex Anatome Turturis pinguedine ſuffocatæ.

I. *Pinguedo luxurians mortis cauſa*, ſanguinem pigrum & ineptum reddens ad munus ſuum, quod eſt calorem vitalem jugi commeatu ad omnes partes deferre, obeundum.

II. *Quomodo pinguedo intraverit pericardium?* viæ quidem non patuerunt, an per easdem, per quas ſerum? *quin ipſum ſerum pingue uti in ſanguinis ductibus, ita in pericardii quoq; cavitate concreſcere potuit.* An verò ruptis vaſis ſanguineis pinguis latex in illud exſudavit?

III. *Receſſus Pericardii inſoliti* ab extenſione ob vim pinguedinis ingruentem, quæ ſibi *cavernulas, quales in auriculis cordis quorundam animalium*, fibrillis ſuis intertextis hoſpitales exſtruxit.

IV. Cum nec iſta Pericardii extenſio ſatis ſpatii præberet, *moles pinguedinis incumbens motui Cordis obniti cœpit, unde alveoli ipſius ſuperficiei externæ impreſſi.*

V. *Tan-*

V. *Tandem cordis ſyſtole & diaſtole inhibitâ*, concreto unà intus ſanguine, *collapſa eſt rota quâ vitale circumagendum erat humidum.*

VI. *Grumoſum* fuit *pingue, fortè* quod non prope vaſa ſanguinea conſtiterit, horumq; fibras non habuit contiguas: *ſive etiam* chylo crudo illud pingue permixtum fuit.

VII. *Craſſities Pericardii* accretis fibris pinguedinis: cujus vi idem ſterno impactum fuit.

OBSERVATIO XXXIII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Gruis pinguedine ſuffocatæ.

TErtio à captivitate die, nil quicquam interea temporis guſtans, crure fracto, mortem oppetierat. Ut mittam *illa, quæ ſ.n.* huic animali aderant: *Pinguedo* plurima totum *Ventriculum* obtexerat, quin & *inteſtina* oppleverat undique. *Ventriculi tunica retorrida* nil niſi lapillos fovebat: *Ad pylorum lumbricus*, unus quoque atque alter *in inteſtinis*: *Veſica fellis* præ pinguedine ægrè obtutui patebat; *felle aterrimo*, quod Rob ceraſorum grumoſum colore & ſpiſſitudine præſentabat. *Interior tunica non cancellatis ſed parallelis ſolùm lineis erat diſtincta*: *Viam Veſiculæ ad inteſtinum* ſedulò inquirenti, nuſquam ea apparuit.

Cæterùm *in hepatis, in pulmonum, in totius Corporis vaſis*, *jugularibus, cruralibus*, &c. *Portæ, Cavæ, Aortæ ramis; in omnibus concretus erat ſanguis*, ut integri trunci majores cum minoribus ramis educi poſſent, ac ſi ceram infuſam ex modulis eximeres.

Vid. Fig. XX.

Non autem *purus putus ſanguis erat*, qui ita concreverat: *quædam partes* horum truncorum & ramorum pituitam denſam oſtendebant; *aliæ* carneum quid dilutum; *aliæ* verò ſanguinem

guinem purpureum. Erat ubi *idem truncus aut ramus ab altero latere* ſanguinis, *ab altero* pituitæ ſpecie compareret: erat ubi *diſtinctè in eodem trunco aut ramo*, miro ſpectaculo, *portiones pituitoſæ, carneæ, ſanguineæ certo ordine ſe invicem exciperent.* Qui *in venis* erat ſanguis, nigrior, qui *in arteriis* purpurei vel dilutioris coloris conſpiciebatur.

Cordis parenchyma aliquot *fiſſuris hiabat*: inſignior erat *dextri Ventriculi* fiſſura: *huncq; intus vera pinguedo oppleverat*, *ſiniſtrum* verò concreta maſſa ſanguinis, quæ columellis & infimis receſſibus in modum *polypi* adhærebat. *Conus ſanguinolentus* ſpectabatur: ſed & *Cor* uti reliqua Viſcera multa *pinguedo cinxerat*.

Uſus ex Anatome Gruis pinguedine ſuffocatæ.

I. Credo *deficiente agitatione corporis pinguem ſanguinem non excitato calore congelaſſe*: uti obeſos eapropter quoq; ſubitò vitam defeciſſe, teſtantur Hiſtoriæ.

II. Quæ *Ariſtoteles* 3. P. A. 9. *fin.* de Ovium nimiâ pinguedine; ἐγκατακλομένης οὖν τῆς ὑγρότητος καὶ τῶν πνευμάτων, διὰ τὸν σφακελισμὸν, ἀναιροῦνται ταχέως; non malè ex iſtis explanari poſſunt, *in Sphaceliſmi cognitionem*.

III. *Plutarchus* 2. *de eſu Carnium ſub init.* Saginæ Gruum meminit: *Alii*, inquit, *gruum & olorum oculos conſuunt, incluſosq; tenebris ſaginant, ut monſtroſis miſturis, & conditionibus certis carnem eorum apparent.* H. I.

IV. Noſtris *geminas Hiſtorias* offert *Ann. II. Dec. I. Eph. N. C. obſerv.* 87. Item *Scholia in Obſervationem*: *Acta* quoq; *Medica Th. Bartholini Vol. V. Obſ.* 29.

V. Non video, *quî iſtiusmodi in ſanguine pinguedo chylus dici poſſit*, licet ex chylo eandem ſubortam eſſe certum ſit: ſimpliciter chylus non erit; non magis quàm butyrum, lac, utut butyrum ex lacte elicitum fuerit.

VI. *Ge-*

Fig. 20.
ad p. 73.
Cor Gruis
pinguedine
ſuffocatæ.

s VII.

VI. *Generatio carnis ex deciſione villorum*, quos appellens humidum ſubinde in ductus excavare novit.

VII. Ex quibus quoque explicari poteſt, *quomodo creſcere proprium ſit viventium*: quippe cum ab interno principio, per longum, latum, & profundum, reliqua augeri nequeant, viventia corpora ope villorum deciſorum illud facilè impetrant, ubi ſanguis vitalis omnia loca permeare commodè poteſt.

VIII. *Atrophia* ex oppoſito itidem *illuſtrabitur*.

Fig. XX.

Explicatio.

a. a. a. Fiſſuræ quibus hiabat.
b. b. Conus ſanguinolentus.
c. c. Pinguedo.
d. d. d. Species ſanguinis concreti extra vaſa rigidè promi-nentis.
A. Cordis dexter Ventriculus apertus.
B. B. Lobi veræ pinguedinis.
C. Maſſæ ex ſiniſtro ventriculo eductæ una facies.
d. d. ubi polypum referebat.
e. e. e. e. ubi ſanguinem concretum.
f. ex auricula.
g. g. ex vaſis.
H. ejusdem altera facies.
i. i. ubi Polypum.
K. K. K. ubi ſanguinem.
l. l. l. ex auricula.
m. m. ex vaſis.
N. Integra ex dextra auricula & adjacente vaſe educta maſ-ſa concreta.

OBSERVATIO XXXIV.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Canis Morbidi.

COmprehenſus effundebat *Vermes latos geminos* inter ſe implicitos; *Inteſtinis* patefactis pervenimus ad *principia iſtorum in* tenuium *jejuno;* hîc enim ſtigmata offendebamus latiuscula, ac ſi torrendo aut adurendo fuiſſent impreſſa, adeò arida atque aſpera erant loca, ut nullus humor, nullus mucus inteſtinalis compareret, hæc quæ capitibus vermium infixis reſpondebant. Cæterùm cum *vivus incidendus erat*, idque paulò ante lac hauſerat, nullum hujus, aut *lactecrum vaſorum* extitit indicium. Curiosè quoque indagavi, omnis generis *inteſtinis* diſſectis, ſicubi *glandulas* adverterem, cum *cæcum* intuenti extrinſecus occurrerent magnitudine cicerum translucentes plurimæ, quinquaginta & plures fuiſſet numerare, adeò *obſitum glandulis* erat *cæcum*, ne unicâ quidem alibi deprehensâ. *Fecibus* quoque multis diſtentum erat *cæcum*, hæ quæ cibis multo humore maceratis, quales in echinis ruminantium, erant ſimiles.

Utut autem carnoſus eſſet Canis, *pinguedinis* genuinæ nec ſcrupulum ex omnibus viſceribus redegiſſes. *Ventriculus* non procul *à pyloro* offerebat *globum* glandulæ conglobatæ ad modum: hic cum tunicis Ventriculi obtegeretur prorſus, remotis hisce necdum glandulæ ſpeciem depoſuit. Diſſectus verò diverſas foveolas & corrugatas protuberantias oſtendit, quaſi ex multis glanduloſis tunicis complicatus, neque quidquam monſtri ſuſpicabamur, donec ſtili apicem intruderemus, exploraturi ſi quà ducerent foveolæ: extracto apici tenue filum adhæſit, quod intuiti vix dum vermiculum agnovimus; inquirentesq; num errore quodam aliunde acceſſiſſet, omnes foveolas globulo ſtili excutimus; tunc demum

ultra viginti conſertos eruimus, quos *parvos, latiuſculos*, fili craſſitie, unguis longitudine, *vermiculos* deprehendimus.

Non memini me in Cane *majus* unquam *Cor* conſpexiſſe, Vitulinum longè ſuperabat, licet Canis ex minori genere eſſet. Cum *Urinæ ſecretionem in Renibus* demonſtrare ſatagerem, atque prius, calidâ per arteriam emulgentem injectâ, cruorem more ſolito eluere, viſcusque emollire meditarer, necdum Venâ emulgente vinculo conſtrictâ, tamen *ſponte ſuâ Ureterem tumefieri, illoq; non ſerum ſed cruorem avehi* percipio, cum per venam nec iſtâ copiâ, nec iſtâ facilitate, quâ ſuevit, ſanguis egrederetur. In cauſam intentus, mucosâ pinguedine intus pelvim arctè obſeſſam offendo.

Uſus ex Anatome Canis Morbidi.

I. Vulgus hic locorum credit, *ſi ferulis Canes à Coquis percutiantur has oriri tænias*; ſcilicet cum ab iſtâ percuſſione pendulas ejusmodi alios atque alios poſt ſe traxiſſe viderint. Quæ eſt *fallacia, quâ in Phyſicis & Medicis rebus nulla occurrit frequentior, Accidentis*.

II. *Uti in vegetabilibus Cuſcuta* ſuas radices plantarum truncis infigit, quibus alimentum earum exhaurit, *pariter & hoc vermium genus* lentâ animalia conficit tabe. Huic enim *quod nullum lactis, nullum lacteorum vaſorum indicium*; huic *quod nulla pinguedo*, adſcribendum venit.

III. *Canis hic cum optimo genere eſſet ſatus, nil generoſi tamen edidiſſe*, ſed tardior ſemper atque minus alacris viſus referebatur. *An alimenti penuriæ? an dolori ex vermium ſuctione* iſtud accenſebimus? reverà qui cum inteſtinis hisce hoſtibus conflictantur utplurimum minus alacres exiſtunt.

IV. *Ut interdum doctâ plus valet arte malum!* quis Theſeus, quo filo iſtum labyrinthum eſſet ingreſſus, ad tollendam in Ventriculi receſſu abditam Vermium progeniem?

V. *Glandularum in aliis inteſtinis defectum* ſi penuriæ ali-

menti attribuimus, numquid *copiam* earundem *in cæco* attribuemus abundantiæ?

VI. *Cor magnum* in degeneri noſtro *timor arguit*. Licet *An. I. Dec. I. Obſervat. 70. Scholion* in contrarium exempla exhibeat.

VII. *Mictionis cruentæ cauſa* non ſemper calculus in Renibus.

OBSERVATIO XXXV.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Canis in partu mortuæ.

CAnicula per aliquot dies parturiens, ſed non enitens, frigore abdominis & febriculâ fœtum mortuum arguentibus, tandem extincta eſt. Aperto abdomine *Veſica* urinâ turgidâ ampla ad latus deflexerat. *Dextro proceſſui Uteri* fœtus erat incluſus unicus, ſiniſtro inani & contracto. *Pinguedo indurata*, fermè cartilaginea, *oſſis pubis cilia obſepſerat* & cinxerat undique. *Fœtus* non ultra frontis confinium in cervicem uteri roſtrum immergere potuerat, utut *niſum ejus* lingua multum exſerta ſatis indicaret. *Secundinæ* poſticos pedes involverat, *contagioq; putredinis partem abdominis imi in fœtu læſiſſe videbatur*, cum reliqua omnia nullâ labe inquinata forent, quamvis mater ante quatriduum mortui fœtûs ſigna præbuiſſet.

Uſus ex Anatome Canis in partu mortuæ.

I. *In obeſis difficilis partûs cauſa* pinguedo.

II. *Veſica turgida partum difficiliorem reddere poteſt*, id quod & Obſtetrices animadvertunt.

III. *Niſus embryi dolores in partu ſ. n. cauſari videtur*, hujusq; viribus, Deo obſecundante, partus feliciter abſolvetur.

IV. Illis,

IV. Illis, quæ in *præcedentis Anni Obſervatione* 74. *de putrefacto intra exiguum temporis ſpatium embryo*, à nobis ſunt tradita, hæc Hiſtoria dubium movet; ſi non dicendum, quod tenerior & delicatior hominis ſit conſtitutio.

OBSERVATIO XXXVI.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Picæ glandariæ Epilepſiâ enectæ.

HÆc pane per aliquot dies enutrita, veſperi epilepſiâ correpta, capite in ſellam impacto, manè exſpiravit. Secta nil p. n. oſtendit; *In ſiniſtri Ventriculi auriculâ & ſinu gelatina lucida*, piſi majoris magnitudine, vitium detegebat; tincta hæc erat verſus vas partem ſuperiorem rubore; non quidem à lateribus Cordis facilè ſecedebat, neque tamen in polypi ſoliditatem obriguerat. *In Cerebri medulla* aliquot *ſtigmata ſanguinea* erant conſpicua.

Uſus ex Anatome Picæ glandariæ epilepſiâ enectæ.

I. Sive *Epilepſia* ſive *Apoplexia* fuerit, *à congelatione ſanguinis circuitu inhibito* fuit.

II. An *acidum panis congelationis cauſam* dicamus? avidè illum devorarat, & facilè concoxerat, cum nec grumus in ventriculo diſſecto reperiretur.

III. Quod *p. n. intra medullam cerebri penetrare valeat ſanguis*, ſuo colore conſpicuus ob vaſorum expanſionem.

OBSERVATIO XXXVII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Fringillæ Epilepticæ.

SÆpius *epilepſiâ laborârat;* paucis verò, antequam moreretur diebus, alter *oculus* mirum in modum *intumeſcere; quo detumeſcente vitium ad alterum oculum tranſire cœpit:* Agitata interno malo, evolans, ergaſtulo ſuo alliſa extincta eſt avicula. *In ſuperiori caudæ parte durus ſcirrhoſus tumor*, rupto involucro, in duas glandulas diremtus excidebat. *Cranium* intus ſanguineo rubore erat tinctum, *Cerebro* per omnia incolumi. *Oculum alterum* ad calculi duritiem induratus *tophus* occupabat. *Teſtes*, quippe mas erat, *magni*, ceraſum æquabant mediocre, ſed *putridi* ad levem contactum tabe diſfluebant.

Uſus ex Anatome Fringillæ Epilepticæ.

I. *A Teſtium ſuppuratione Epilepſiam.*

II. Numquid etiam *ſcirrhoſus in cauda tumor* vitium auxit? an fortè is locus eſt, per quem avibus aliquid genitalis liquoris ſecernitur, ut proſtatarum vices ſubeant? ſanè *glandulæ illæ ſecretioni in qualemcunq; uſum inſerviunt*, unde occluſæ aut induratæ mortem avibus non raró inferunt.

III. *Tumor oculi* à vitio totius maſſæ ſanguineæ, inde facilè ab unâ ad alteram partem fuit tranſitus, propter communionem vaſorum in circuitu ſanguinis.

IV. *Tophus oculi* citra dubium ab excæcatione, in duritiem vitreo & cryſtallino compactis humoribus.

OBSERVATIO XXXVIII.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Gallinæ Hernioſæ.

HUic *ventriculo in loco debito relicto* omnia *inteſtina exciderant:* Verum *elapſa* iſta *juſto ordine ſurſum adacta* ſiniſtrum muſculum ſterni totum tegebant. Erant autem *peculiari tenui membranâ inſtar peritonæi circumvoluta*, atq; ita inter cutem & muſculum pectoris ad axillam usque ſtrata jacebant. Fœcunda atq; per omnia ſana erat Gallina, nullo inceſsûs vitio notabili.

Uſus ex Anatome Gallinæ Hernioſæ.

I. *Enterocelen illæſo tenore inteſtinorum non eſſe* adeò *periculoſam*.

II. *Cutis & muſculorum nexus facilè ſolubilis*, ubi pinguedo non eſt interſtrata.

III. *Peritonæum* quàm *citra rupturam* poſſit *extendi*, ut malè Hernia ejus divulſioni adſcribatur.

OBSERVATIO XXXIX.
D. PHIL. JAC. HARTMANNI.
Anatome Veſicæ Monſtroſæ.

ALlata *Veſica Vitulæ diſtenta*, neque tamen ullo modo humorem exprimere noveramus. Inſertus *urethræ* ſtilus ad veſicam neutiquam penetrabat. Quare *inciſâ urethrâ usq; ad cervicem Veſicæ, hanc coaluiſſe* offendimus; prominensque latiori urethræ parti immerſa ovi cacumen præſentabat. *Ex aperta Veſica effluebat humor lactei coloris* craſſiusculus, *fœtore graviſſimo. Coagulati vel concreti* nil

nil aderat, niſi quod ad intimiorem tunicam Veſicæ mucilago adipi ſimilis diſſiculter divellenda adhæreret. Cum *Ureteres* indagaremus, *alium* invenimus intra Veſicam, parte articulum longâ proſpectantem, per quem & ſtilum adigebamus; hic qui eâdem quà Ventriculus mucilagine obductus erat: *Alterius autem Ureteris portio* digitum longa in ligamentum impervium degeneraverat. *Vide ſis Fig. XXI.*

Uſus ex Anatome Veſicæ Monſtroſæ.

I. Talis *coalitio Veſicæ* non niſi Chirurgicâ operâ tolli potuiſſet.

II. *Lacteſcentem liquorem an ad chylum referamus?* contradicente odore, ſerum corruptum potius qualicunque chyli tincturâ larvatum dicamus.

Explicatio Fig. XXI.

a.a.a.a. Coalitio Veſicæ cacumen ovi exhibens.

b. b. Urethra inciſa cum ſinu, cui illud cacumen immenſum erat.

c. Ureter, cujus pars in ligamentum degenerârat.

d. Ureter integer.

OBSERVATIO XL.

D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

Anatome Ventriculi Piſcis Siluri, Welſſ/ dicti.

NOn poſſum quin Curioſis *ex Anatomis, quas ad partes omnis generis animalium, earumq; actiones cognoſcendas* ſæpius datâ occaſione *inſtitui* particulam quandam *de Siluro* offeram. Vaſti hujus, tantum non cetacei,

Vesica monstrosa Vitulæ integra incisa urethrâ.

Vesica monstrosa Vitulæ aperta, cum prominula parte ureteris integri a. a. a. a.

Fig. 21.
ad p. 80.

tacei, *Viſcera cum capite mihi oblata.* Aſt non eſt animus immorandi omnibus, quæ memorabilia iſtorum dedit contemplatio: ſive *dentium per totam mandibulam ſeries* continuas; ſive *os orbiculare propè fauces innumeris aciculis exaſperatum*, tanquam ſingulare; ſive etiam *Omentum*, *Pancreas*, *Hepar*, *Lienem;* quas *partes* non analogas ſed *eaſdem* prorſus *cum perfectiſſimis Terreſtrium* poſſedit; cum & *Renes*, hepati *parenchymate* nil concedentes, *ductus Uretericos* pennæ anſerinæ amplitudine, partem tectos, partem prominulos dimitterent; ſive ipſam *Veſicam Urinariam*, quæ inflata mediocre Struthionis ovum adæquat; ſive alteram *Pneumaticam*, cujus ductus in gulam manifeſtus; ſive *Pinnas* illarum Delphini æmulas; ſive alia quæcunque *Nutritionis, Senſûs aut Motûs organa* mente revolvam: Quamvis & *Generationis organa* memoriâ dignâ forent, Maris enim *Teſtes* grandinei cocti ſimiliter ac ova feminini generis albumen aliquod mucoſum offerebant: Quibus omnibus neglectis Unicum Ventriculi Phænomenon memorabo, quod neſcio, an ulli traditum. Corda exemta vivere, ſyſtolen & diaſtolen edere, in vulgus notum eſt: *Ventriculum* autem *eductum ultra diei ſpatium vitam traxiſſe*, hoc eſt, quod noſtram obſervationem hactenus fortè commendabit unicè. Quippe cum 8. d. menſis Junii mactatus eſſet Silurus à meridie, tertiâ pomeridianâ ſequentis diei pluribus Spectatoribus Ventriculum adhuc talem, qualem jamjam enarraturus ſum, exhibui.

Scilicet primo obtutu *animal aliquod vivum in ſe continere videbatur*, adeò mirabiles motus edebat; Verùm ubi exinanitum ipſum manibus exploraſſemus ſatis, hinc intentius in *rationem motûs* intendentes, *certis locis non procul à pyloro initium ſumere* cognoſcimus; *in modum vorticum ad tria diverſa puncta ſe contrahebat, moxq; ab iisdem punctis per eosdem vortices ſe extendebat rurſus, certâ* quaſi *ſyſtole & diaſtole.* Ad hos Vorticum reciprocantium motus & *reliqua Ventriculi pars ſuperior, unà cum inteſtino, quod pyloro proximum,* commo-

movebatur. *Quotiescunq;* autem *deſignata loca premebamus*, ad numerum motûs ejuscemodi exſurgere vidimus; qui juſtâ interpoſitâ morâ vix ceſſabant. Tentavimus an *aquæ tepidæ fotu* vehementior concitaretur motus, aſt fruſtra fuimus. *Nec integer tantum Ventriculus, ſed & diſſectus ad veſperam usq; iſtiusmodi motum exhibuit.* Occuparunt autem loca memorata innumeri *nervi, funiculorum contortorum ſpecie*, absq; membranæ involucro, Ventriculi ſuperficiei externæ incumbentes.

Illud adjiciam, quod in craſſis inteſtinis inferioribus multi vermiculi, quos piſcibus familiares diximus, latitudine pennæ Perdicis inſectionibus diſtincti, deprehenſi fuerint.

Uſus ex Anatome Ventriculi Piſcis Siluri, Welß/ *dicti.*

I. An *Helmontii Pylorus Rector* illis lucem accipiet?

II. An *cardiogmi* ex illis patebit *cauſa?*

III. An verò actio illa *Ventriculi ſ. n. concoctionem* explicabit? fateor, licet non unius generis animalia viva ſecuerim, nunquam me *adeò validum ſibiq; conſtantem*, nedum ut *per tot horas* perſeveraſſet, *Ventriculi motum* advertiſſe: *Inteſtina* quidem, quousque calor illa animavit, *motum ſuum edidiſſe*, in pluribus contuitus ſum, verùm non plus ultra. *Exc. Wepferus* in Canicula provectioris ætatis, nuce vomicâ peremtâ, *Ventriculum* circa antrum pylori, circa medium, & verſus ſtomachum, *alternante contractione & relaxatione, unà cum inteſtinis*, pridem emortuo corde, & ſanguine propè omni effuſo, *diu, quousq;* ſcil. *illæ partes caluêre, moveri vidit.* De quo pluribus *conſulatur ipſius* eruditiſſima *Hiſtoria Cicutæ aquaticæ c. 13.*

IV. *Cur non in aliorum ſanguineorum*, e. g. *terreſtrium membranoſis, nervoſis, partibus motus ita ſit perſeveraturus*, viſcoſitati humoris vitalis adſcribendum puto, quam propter ſpiri-

ſpiritus non ita promtè avolare queunt. Sic memini me non ſemel *embrya* grandiuſcula canum, felium, &c. *media* ſub diaphragmate *viva ſecuiſſe*, *atq; à pedibus per horam ad compunctionem motus fuiſſe obſervatos*, id quod in juſtæ ætatis animalibus iſtis non eveniet. Quamvis *vigori & vivacitati Siluri* multum debeatur, quod non omnes cujuſcunque generis Piſcium Ventriculi iſtud ſpectaculum ſint præbituri, experimento cuivis obvio: plus tamen *ſingulari nervorum texturæ* debebitur.

OBSERVATIO XLI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Vomitu diuturno lethali.

VOmitus admodùm debilitare, norunt febricitantes & hyſtericæ; diu autem illum duraſſe, eſt inter rara reponendum. Corporalis Cæſareus, ſtatæ ætatis, in Hungaria, fuſte plagam acceperat circa regionem ventriculi, inde poſt dolorificum ſenſum hoc reportavit mali, quod ſingulis diebus bis, poſt cibum ſumptum, vomuit, idque per quinquennium continuavit, usque ad horam mortis; quam videbat Grunbergæ Sileſiorum. Poſt vomitum ſummè erat famelicus, nec tamen ob metum vomitûs, appetitui indulgebat, niſi ſtato comedendi tempore. Interim corpus exiſtebat aridum & exſuccum, ut conjectu eſt facile, & lenis tuſſicula eum infeſtabat. Ultimo mortis articulo conatus vomendi ipſum adhuc excruciabat, cum diſſipatione ſpirituum, lipothymia & exſpiratione animæ. Eodem ſymptomate obiit Nobilis Luſatus 62. annorum, qui in juventute erroribus diætæ, utpote in aula vivens, nimium quantum fuit deditus, indeſinenter omnia rejecit, quæcunque adſumpſit, interdum etiam materiam nigricantem, ſed vix paucos pertulit menſes hunc affectum, ſiquidem poſt languorem & atro-

 phiam

phiam ſucceſſit mors, integris omnibus ſenſibus. Vir eximius in Marchia, poſt ſemeſtre ſpatium, vomitu diurno & nocturno labefactatus, obibat etiam. Omnis cura & hîc erat vana: laudanum opiatum aliquoties ſopivit malum, ſed ſtatim vires reſumpſit: ſpiritus maſtichinus, tinctura Catechu & alia ab Autoribus laudata, ſpem meliorationis faciebant; ſed recidivæ illam decollabant. Omnes hi ſi fuiſſent diſſecti, cauſa elucescere quiviſſet, quæ certè non apparuiſſet eadem in hisce tribus ſubjectis, licet in eo concurrerint, quod Archæum irritarint: petii hoc à cognatis, ac nihil impetravi. Lege, ſi lubet, Obſerv. 32. Cent. 4. Guilielm. Fabric. Hildani. Riverii item, Centur. II. Obſerv. 48. Ephemerid. noſtr. Dec. I. Ann. 2. Obſ. 224.

OBSERVATIO XLII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Curioſis verè curioſis.

PLacet in theatrum producere talia, quæ Curioſis non erunt ingrata. Datur Panacæa, (locus & perſona lateat ſilentii ſipario obtecta) quæ in forma pilulari exhibita ad gr. ij. iij. pro doſi, radicitus tollit omnes morbos Chronicos & deſperatos. In fidem do pauciſſima. Epilepſiam, quæ ab ipſa pueritia inſedit, mediante ſudore copioſiſſimo radicitus extirpavit. Venenum per annum latens, expulit in fœmina, quæ plus quàm ducentos thaleros per hunc morbum abſumpſerat. En! à prima doſi in momento horrendi vomitus excruciarunt ægrotam, quæ tamen exantlatis his melius ſpiravit: data altera doſis expulit ſudorem copioſiſſimum, fœtidiſſimum, blando ſomno ſubrepente, cum reconvaleſcentia. Plerumque enim poſt ſudorem grata quies refocillat artus. Apparet ex his, mineram accepti veneni non tantùm reſidere in ventriculo, ſed & omnibus partibus corporis,

poris, attamen è ventriculo veluti aſtrali influxu irradiare, infauſto licet aſpectu, reliquos artus & totum venoſum genus. Hæc Panacæa conficitur ex auro, & centum ducati communiter una vice diſſecti, requiruntur ad enchiriſin, diſſolvuntur menſtruo non corroſivo, ſed blando, quod oculo immiſſum nullos dolores excitat: labor abſumit quatuor aut quinque ſeptimanas, & neceſſe eſt, ut ſit continuus, diurnus & nocturnus. Ergo Dii (Deus) mortalibus nil ſine labore dedêre. Operoſam auri trituram exhibuit *Langelottus* Curioſis, qui videatur *Obſervat. 59. Anni 3. Dec. I. Ephemerid.* Memini me Warttenbergæ, in Ducatu Glogovienſi, dum eram P. P. Societatis Jeſu tum temporis Medicus, vidiſſe oleum auri, (ita vocabant,) absque ſingulari odore & ſapore, obſcuri coloris, cujus tres guttæ pro doſi datæ, in febribus petechialibus & putridis mira faciebant, mediante ſudore uberrimo. Sed hoc videtur veluti umbra de vero corpore memoratæ Panaceæ, ſcribo hoc, propter ſummam ejus efficaciam, licet illud oleum fuerit & pretioſum, & ſatis penetrabile. Peſti hæcce Panacæa epinicium canit, & cecinit Anno 1680. & ſeq. lui venereæ, ut & omnibus impuritatibus corporis nidum deſtruit, paucos intra dies. Cancer faciei per annum durans in fœmina, cum fœtore abominabili, fuit ſublatus balſamo exterius illito, ſuperimpoſito emplaſtro, (ſunt etiam hujus Artificis,) & data Panacæa. Virtus renovativa utique hîc quærenda erit, alias tàm efficaciter hæc prodeſſe nequiviſſent, quùm etiam optima, & ab aliis ſummè recommendata nos dereliquerint ante annum, in cancro mammæ exciſo, & tamen per recidivam funeſto. Offenditur apud huncce Adeptum amuletum, quod profuit puellæ, quæ per plures annos faſcinata, omni manuum & pedum uſu vixit deſtituta, cum maximis doloribus: geſtavit appenſum de collo per duos dies, & in integrum fuit reſtituta. Diſceptationem de uſu & operatione amuletorum non faciam meam, quid tamen de hocce ſtatuam, ſincerè aperiam. Quid ſi fuiſſet medicamentum ſummè volatile? (novi

enim huic Chimico ſalia volatilia conficere eſſe vulgaria, trita, & vix æſtimanda,) quod pro penetrantia ſua affecit ſpiritus, qui ad Archæum ſugientes (liceat ita loqui) ipſum animarunt, ad excutiendum fomitem morbificum, cui ſuppetias tulit virtus medicamenti ſpecifica, quæ continuis effluviis ipſum non ſivit ſuccumbere inſultibus morbificis, ſed continuitate tandem ſuperavit. Videntur autem amuleta ſuas operationes perficere, aut via manifeſta, aut occulta: via manifeſta, dum effluvia vel emittunt, vel attrahunt, & ita noxia annihilant: occulto modo dum virtute magnetica aut ſpecifica morbidum pellunt, qui modus erutu & explicatu difficilis. Unum addo. Novimus Anglorum infuſionem ſeminum, in certo liquore, ob multiplicationem, ſed quod hunc uſum, licet gratum, excipit, incommoditas eſt, & damnum, ager namque omne id quod fructuoſum continet, una vice explicare cogitur, ſterilis poſtmodum exiſtens. Hic Nobilis Artiſta plures produxit uvas iſthoc modo. Vitem viniferam in conclavi aſſeri inditam, balſamico inunxit liquore, & vitis uvas protruſit pulchris racemis, absq; ulla alia ulteriore manuaria opera. Vides hîc ſpiritum Mundi?

OBSERVATIO XLIII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Vagitu uterino infauſto.

MUlti hac de re multa ſcribunt, & partim nihil portendere, partim mali ominis rem eſſe aſſerunt. Priorem ſententiam amplectitur celeberr. *Bartholinus, Centur. 5. Obſervat. Anatomic. Obſerv. 1. & 8.* cui pollicem premit Excellentiſs. *Paulini, Faſciculo Obſervationum, Anno 6. Dec. 2. Ephemeridum* annexo, *Obſerv. 37.* Poſteriori ſe aſſociant *Sennertus, Timæus* item *à Guldenklee, Caſ. Medic. l. 4.*

l. 4. Obſerv. 24. & *Theſeus noſter I. celebratiſſ. Clauderus, Obſerv. 194. Dec. 2. Ann. 2. Ephemeridum.* Quid ego obſervaverim, hîc annoto. In civitate primaria, non ignobilis familiæ Materfamilias, primo partu edidit filium, qui 14. ante partum diebus aliquoties vagiit in utero. Epilepſia ipſum invaſit à partu, & paucos poſt annos, iteratò invadens, tenerum hocce corpus mortuis aſſociavit. Omnia proſpera in hacce familia evanuerunt, paupertas adſtitit ut vir armatus, parens miſerè obiit, & mater eò redacta ut propria ſcybala abſumpſerit, & omni ferè ratione deſtituta, lamentabiliter exſpiravit. *Paterſonii* fœtus, qui ejulavit extra uterum poſitus, & rediit in eundem, Hungariæ infauſtus extitit, ut loquitur Experientia. Vide *Ephemerid. Dec. I. Obſervat. 62.* cum *Scholio.* Lignitii ante obitum ultimi Principis, vagitus uterinus illic locorum etiam increbuit, & pro malo fuit reputatus omine. Lege *Pag. 583.* der Schleſiſchen Fürſten Chron. Utiq; talia non perfunctoriè conſideranda veniunt, quippe cum hîc Dei digitum ſubeſſe haudquaquam negandum ſit: etenim, licet hæc ſint naturalia, & cauſas agnoſcant naturales, ſummus tamen Thaumaturgus iſtis non infrequenter utitur, uti indies occurrit. Inſolita inſolitum quid indicant, hicce autem vagitus eſt oppidò rarus, nec ſemper arguit fœtum fortem, prætereà non credas reticeri, ſi ſæpius accideret, quia fœminæ circa hæcce ſunt admodum curioſæ. Annectam ſingulare quid, ob aliqualem argumenti analogiam. Nobilis Locum-tenens, mihi optimè notus, vexillum cum figura duplicis gladii inſignitum, Turcis eripuerat poſt derelictam Viennam, attulit hoc ſecum, & in ſignum victoriæ, patrii pagi templo deſtinavit, ibique appenſum firmare juſſit. Altero anno in media concione, præſentibus parentibus & ſororibus, die Dominico, vexillum ſe de loco movet, & minatur caſum. Contriſtantur ſubitò omnes, & intra paucos dies per literas nunciatur, hunc heroem eopſe tempore terris obrutum, ſuffocatum interiiſſe in obſidione Budæ. Ergò omina non ſemper ſunt nuda nomina.

OB-

OBSERVATIO XLIV.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Nauſea carnis ob diſciſſum gallum oviparum.

QUia promiſi *Ann. I. Dec. 2. Obſerv. 145.* me velle amplius annotare accidentia, in poſterum obventura fœminæ, quæ gallum oviparum diſſecuerat, ideò, ut fidem liberem, notifico, quod adhuc dum vivat, plerisque manus digitis contractis & ad uſum ineptis, aliàs ſana præter hoc, quod omnis averſatur carnis eſum ab illo tempore, quo gallum mactavit, hucusque juſculum carnis bubulæ cum ptiſana hordeacea admittens odorem carnis etiam, ipſam tamen carnem haudquaquam. Juſſi ut naturæ obtruderet, obſervatura quid inde damni emerſurum ſit, aſſumpſit: Verùm tantam ſenſit anxietatem, ut animi deliquia inſtarent, ideò omnem eſum & uſum carnis abjuravit. Nonnulli anatomiæ non aſſueti, aut etiam vulnerum deligationes adſpicientes, nauſeam carnis ad aliquot dies incurrunt, qualia exempla mihi ſunt nota: attamen ſponte ſua hæc evaneſcit. Apud hancce fœminam ſubtilius quid latet, & puto quod cauſa inde quoque deducenda unde hæc, quando ad mentionem res adverſæ & abominabilis naſeabundi exiſtimus: ergò erit in nervis guſtatoriis, non autem in olfactoriis, aliàs odorem carnium non ferret, an verò in ſola imaginatione conſiſtat & ſpirituoſitate, an in corporeitate, eſt, de quo diſquiri poſſet. Puto utroq; modo, ſalva aliorum ſententia.

OBSER-

OBSERVATIO XLV.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Morte ob ſanguinem è mammis exſuctum.

NOn animalium tantùm ſanguinem intus aſſumptum eſſe noxium & ſæpè lethalem, ſed & humanum, leges *Obſerv. 149. Ann. X. Decur. I.* verùm per ubera loco lactis ſuctum, mortem intuliſſe mihi videtur inter ſingularia eſſe numerandum. Titulus obſervationis poterat eſſe: Inconſuetum hæmorrhagiæ remedium, ſed placuit prior. Caſus ita habet. Vulnerabatur circa regionem cubiti fœmina lactans, ab irato marito, fortiter illiſo urceo, cum effluxu ſanguinis immodico, quem nulla ſiſtebant remedia. Infans tumultu excitata vociferabatur, quam exhibitis mammis quietiorem reddere volebat mater. Ecce! dum infans ſugit, omnis fluxus ſanguinis deſinit. Sepoſitâ puellâ animadvertunt, quòd purum putum ſanguinem ſuxerit. Sanguine autem per vulnus iterùm erumpente, iterùm quoque mammis apponunt infantem aſſidentes, idque multoties: hoc modo ſanguini fluenti obicem poſuerunt mediante hacce revulſione, infanti autem ſaxum ſepulchrale, quippe cui 4. dies erat exitialis, matre ſalva. Addo hoc: Curæ meæ aliquando ſuberat lue venerea contaminata fœmina, hujus mammæ fundebant lac & ſanguinem una vice, non tamen commiſcebantur hæc invicem, ſuadebam, ut ablactaret puerum, ne noxam caperet ab inſolito hocce & improportionato nutrimento, cui etiam morem gerebat cum ſalute filioli.

OBSERVATIO XLVI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Funeſto tympanorum ſonitu.

FRagorem & ſonum gravem, tum caput, tum aures præprimis offendere, & ſtupiditatem & ſurditatem cauſare, in confeſſo eſt: cumque ex improvisò irruit, mirum quantum terret, & varia poſt ſe trahit damna. Ideò non inutile videntur perpetrare parentes, qui teneros infantes paululùm aſſueſcere faciunt ad ſonos perferendos, & nòn tàm meticulosè tractant negotia domeſtica, in hypocauſto, ubi tenellos alunt: culpandi verò illi, qui nimis ſanctè domi cuſtodiunt, nec aëri liberiori exponunt, ſed ab omni ſono removent. Omnia fiant cum judicio. Ad rem. Celebrabantur nuptiæ, dumque tàm tenerè enutritus infans exaudiebat fortè fortuna inconſuetum ſonum tubarum & tympanorum, perterrefactus, epilepſia derepentè corripitur, mortique ſubjicitur. Paucos poſt annos eodem fato iisdemque circumſtantiis alius obibat infans, eadem teneritudine educatus. Jocoſum ſubjungo. A turba gryllorum materfamilias moleſtabatur, cumque aliquando hilares convivæ ſono tubarum & tympanorum anguſtum conclavis ſpatium implebant, & tympana propè fornacem habitaculum gryllorum locabantur, ſequenti die omnes grylli exanimes ſtrati jacebant, cum gaudio fœminæ.

OBSER-

OBSERVATIO XLVII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Cauterio actuali mortem inducente.

INnumeros errores quotidiè occurrere circa curas, præprimis Chirurgorum, eſt extra controverſiam, & hocce confirmatur. Abſcindebatur fœminæ ſat vegetæ pes, & animosè perferebat dolores, operatioque erat felix, nec ullum moleſtabat ipſam ſymptoma urgens. Balneator, cui judicium deerat, legerat fortè cauteria prodeſſe etiam in hocce rerum ſtatu, præprimis in caſu neceſſitatis, & hæmorrhagia nimia, nullis aliis remediis cedente. Cauteriſat partes vulneratas, nulla id neceſſitate exigente, nec ſanguine ulterius fluente. Fœmina, quod conjectu facilè, miſerè exclamat, & hosce dolores eſſe majores præ illis, quos pertulerat in abſciſſione pedis, conqueritur: ſed ille regerit; hoc neceſſitatem requirere, nec abſtinet ab ulteriore applicatione, ſed aliquoties repetit hic aſinus hanc carnificinam, proteſtante licet ægrota, & nimium quantum, exorante. Exinde dolores exacerbabantur, reliquiæ ſpirituum penitus diſſipabantur, & ſomnus, quem hucusque anxiè ad demulcendos dolores expetiverat, jam feſtinanter obveniebat, verùm erat ſempiternus. Exprobrabam aliquando tali balneatori craſſam ignorantiam, & multa circa ægrotos commiſſa & omiſſa, at ille regerebat: neminem unquam rediiſſe, (erant enim mortui) qui ipſum coram Magiſtratu accuſaſſet. Sed væ capiti tuo! Deum iratum ſenties.

OBSERVATIO XLVIII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Utilitate fumi tabacini.

ABuſus in Medicina Medicamentis omnem demit gratiam, idque ſi in ulla re, certè in Nicotiana obvenit. Paucis rem attingam. Qui fluxu laborabat oculorum poſt generales evacuationes per fiſtulam tabaci fumum interdum admittebat cum reſtitutione. Alter eodem malo laborans, ſentiebat ab hauſto tabaco levamen, terminos autem nimietate excedens, tandem omnem ſibi demebat viſum accerſendo defluxiones ad oculos. Ergo

Uſus habet laudem, crimen abuſus habet.

Miles furioſus ab octo cuſtodiebatur militibus, omnes tabacum incenſum per fiſtulam attrahebant, magnumque fumum excitabant, quo ipſo tanquam nebula circumdatus ægrotus turbabatur, obque vim Narcoticam laſſus, & veluti temulentus exiſtebat, ſomno ſubveniente. Expergefactus multum erat mutatus, & adhibitis adhibendis, reconvaleſcebat. Matrona perferebat dolores dentium acerbiſſimos, mercatores fortuitò ipſam inviſentes mediante fiſtula, tabaci fumum excitant ſat denſum: illa exinde turbulenta facta lectum petit, & cum ſomno omnes dolores ſuperat. Nonnemo libenter aſſidet tabacibibulis, hanc ob cauſam, ut fumus inde excitatus, caput ejus defluxionibus obnoxium, ambiendo calefaciat & exſiccet, ſibique benè cedere affirmat. Conſuetudo vim legis obtinet in Medicina. In uteri ſuffocatione fumum tabaci profuiſſe *Ephemerides* noſtræ loquuntur *Dec. 2. A. 2. Obſ. 171.* per os attractum tamen, quanquam omnes fœminæ promiſcuè hunc odorem non perferunt.

OBSER-

OBSERVATIO XLIX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Urinæ ardore immenſo & diuturno.

UNicus Paulitzii, Archiatri quondam Reg. Poloniæ, frater, ſocer meus, Johan Georgius Paulitz in Girbſdorff / tum vir 69. annorum, ſanguineo-cholericus, alacris & vegetus, quiq; plurima itinera curru & ephippio emenſus, aliquando etiam per urinam ſanguinem excrevit in itinere, absque ſingulari dolore primùm, dein poſt commotionem fortiorem, ut eques, iterùm cum dolore per quadriennium, & quod excurrit, excarnificatus fuit affectu & raro, & nullis medicamentis cedente. Integrè ſed compendiosè deſcribam ad Urinam; creberrimè emittendam ſe ſenſit ſtimulari, nec volens retinere potuit, exiit ſemper ſummo & urente cum dolore (wie ein glüend Eyſen längſt der Röhren hin) usque ad glandem, & tum digitis membrum valdoperè compreſſit, quærens ita lenimen, quod tamen non invenit, ſiquidem retentas guttulas in cavitate glandis, tum majori cum dolore excernere opus habuit. Sicubi quoque alvi excrementa unà ſtimularunt, (quæ tamen plerumque fuêre exſiccata) tum major extitit dolor. Ubi pauſam dolores fecerant, quietè dormivit, appetitus etiam continuavit bonus, & quando dolores ipſum tenuerunt, immotus jacere fuit coactus, quum à leniſſima commotione dolores acerbiſſimos ſenſerit. Hæ ejus lachrymæ, præterea de nullo alio dixit ſymptomate aut ægritudine, ad ultimum usque mortis articulum. Plurima conquiſivit conſilia & remedia, plusque quàm ſexcentos impendit Imperiales absque ulla remiſſione. Uti diverſos conſuluit, ita & diverſa judicia audivit. Fuêre qui calculum adeſſe ſuſpicati ſunt, ſed falsò, alii qui veneficium ſub-

 eſſe

eſſe autumarunt, cæteri dyſuriam judicarunt, ortam à nimia humorum acrimonia acida, in primæ coctionis viſceribus contracta. Et hi rectè mea opinione. Nam urina, ut Neoterici ſtatuunt, conſtat ſale volatili & terra, ſero & oleo: Sales volatiles autem ſunt forma tereti, acutis ſpiculis conſtantes. In ſtatu ſano urina noſtra tenui & blando oleo perfunditur, & acuties ſalium à prædicto oleo obtunditur, quod ſe circumdat circumcirca ſales, & acrimoniam infeſtam ſalis demulcet. Ergò ex hacce hypotheſi affectus noſtri cauſa facilè eruitur. Gratioſiſſima Facultas Medica Lipſienſis prognoſtico dato de ægrè reſtituendo ægroto, utpote ſene, ſuaſit præmiſſis præmittendis terebinthinata cum Mercurio dulci, Tincturam Antimonii Tartariſat. Eſſentiam Martis Solarem, acidulas artificiales ex Marte & alia plura, verùm ut aliorum conſilia & remedia, absque effectu: ſiquidem ut ſuprà notavimus, ſenio unà & viribus dolorificè exhauſtus, ſana mente & benè præparatus morti ſuccubuit.

OBSERVATIO L.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Calculo veſicæ lethali.

JAmdudùm Medicos fuiſſe ſollicitos, de liquore, ad diſſolvendos in veſica, calculos excogitando, novimus, verùm hucusque ſine ſucceſſu vidimus. Lege *Dec. I. An. 2. Obſervat. 158.* & niſi ſectio, tanquam ſacra anchora, calculoſum à prole lapidea liberat, actum eſt de ejus vita. Exiſtit autem calculus tum, quando deficiente oleo in urina, (de quo in præcedente *Obſervatione*) ſales volatiles urinæ propriam aggrediuntur terram, illamque inſtar clavorum figendo in formam calculi cogunt. Quamdiu enim ſales volatiles blando oleo urinæ involvuntur & temperantur, tamdiu impe-

impediuntur, quò minus in propriam agere terram queant. Alebat veſicæ calculum Sartor 30. annorum, qui per 16. fermè annos variè agitatus fuerat, & excruciatus lapidibus renum & veſicæ, quorum plurimos excreverat diverſis temporibus, exiguos tamen. A parvo principio, ut fieri conſuetum, lapillus hicce majori cum incremento crevit, licet ſpes, ob molem grandiorem, excluſionis decreverit: nec ulla ſalus ex lithotomia ſperanda, propter artificis abſentiam, & opus hic loci inſolitum, ideò prognoſtico præmiſſo feci quod debui, quod potui. Miſer vitæ ſtatus, cauſam mortis ſcire, nec illam tamen removere poſſe! Primùm corpus exiſtebat aliquantulùm tumidum, urina licet fluente, & ſquamulas unà evehente, reſpiratio concurrebat difficilis, ventriculus & cibum & medicamenta reſpuebat, alvus tamen clyſteribus ſollicitabatur cum placentia. Natura autem excretioni intenta ſummos excitabat dolores in collo veſicæ, quos poſt quatriduum excipiebat epilepſia, & tandem mors. Quæ corpus loturæ ſubjecerat fœmina, manibus in regione veſicæ lapidem palpavit & tractavit grandem, nec tamen inciſioni locus datus.

OBSERVATIO LI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Tumore linguæ inſigni.

MErcatoris Thorunienſis uxor 25. annorum phlegmatica corripitur menſe Decembri 1685. inſultu febrili cum cephalalgia, ſiccitate oris, dolore & aliquali tumore linguæ: conſulit Chirurgum, qui venas ſublinguales ſecat, ipſamque dimittit. Itineri ſe rurſum accingit, illudque proſequitur ſub Jove frigidiſſimo, quo ipſo defluxiones concitat, quæ facto impetu irruunt in ſpongio-

ſum linguæ corpus, illudque mirum quantum extendunt. Inviſebam tum temporis matrem in confinio Saganenſi, & illa caſu in meum incidebat conſilium. Lingua ita tumebat ut ore contineri non poterat, ſaliva continuò ſtillabat ex ore, nec loqui, nec edere, nec liberè ſed difficulter reſpirare valebat: lingua ab utroque latere erat dura, præterea dolor capitis ipſam etiam exagitabat. Chirurgus Saganenſis corpus expurgaverat, & medianam aperuerat, malo non cedente. Acceſſivi itaque clyſteres, cucurbitulas, oris collutiones, externa capiti, ſtomacho, nuchæ ac pedibus applicanda. Verùm quia ad diſcutiendum nulla ſpes ſupererat, ideò ad ſuppurationem promovere ſtudui materiam, non neglectis, quantum per difficultatem deglutitionis poſſibile, internis. Itaque rupto œdemate, magnam puris copiam per os excluſit, ſicque intra paucos dies, Deo benedicente, benè reſtituta, ſana abiit, ulteriorique itineri ſe commiſit. Iſtiusmodi tumoris mentionem facit *Galenus 14. de Method. medendi cap. 8. Foreſtus l. 14. Obſerv. 18. Ephemerides* noſtræ *Dec. I. An. 2. Obſerv. 107.* qui tumor miraculoſus pronunciatur in illa obſervatione. *Riverius c. 1. Obſerv. 1.*

[*Gorlicio Luſatorum d. 11. Jul. 1688. Norib. miſſæ.*]

OBSERVATIO LII.
D. SIGISMUNDI LEDELII,
De
Diverſis alvum ſollicitantibus mediis.

NObilis non ignobilis ſubditis ſuis in obſtructione alvi, ſuadet fotum ex decocto ceparum cum utilitate, idque, ut Medici norunt, erit adſcribendum ſali volatili harundem, quod ſpiculis ſuis ſtimulat, & inſtar ſuppoſitorii ſollicitat anum. Puto enim extra litem eſſe, hoc ſal volatile reperiri in cepis, ut docent lachrymæ exſtillantes ex oculis, dum eas diſſecamus. Alius in obſtructione alvi cum

cum colica, ſacculum ſtercore ſuillo repletum, in aqua coctum, abdomini applicabat calidè, bono cum ſucceſſu. An ob eandem rationem, an ob ſolum calorem externum, ut JCtus, Medicis decidendum relinquo. Obambulationem in pavimento marmoreo, frigida aqua copioſiore inſperſo, Borſio, Ferrarienſium Duci, alvum lubricaſſe, refert ex *Antonio Muſa Braſſavola*, magnus *Rolfincius libro 5. ſectione 7. capite 14. Method. Medicin. ſpecialis Commentator*. Grünbergæ dum eram, memini me obſervaſſe, in duriſſima alvo, aliis nil efficientibus, ſuaſu fratris, ſmegma noſtrum aqua calida diſſolutum repagula hæcce amoviſſe. Leges *Dec. II. Eph. harum Ann. 6. Obſerv. 231. pag. 501.* Saponem Venetum fuiſſe propinatum ad alvum ciendam. Motu Grünbergæ quidam ſe diſponebat ad alvi ſolutionem, qui tamen aliis anum reddit ſicciorem. Sic ubique ludit natura.

OBSERVATIO LIII.

D. SIGISMUNDI LEDELII,

De

Remediis Chymicis non omnibus promiſcuè utilibus.

STatuo, unumquemque hominem ſingulari gaudere natura, Idioſyncraſiam vocant, licet non negandum ſit plures etiam quandam admittere analogiam, & exinde illuceſcit, Artem Medicam eſſe difficillimam, dum tot diverſa diſcernere ſubjecta opus habet. Sæpè animadvertimus, quod huic homini eſt medicamentum, alteri eſt noxium: huic confortat ſpiritus, alii turbat & diſſipat. Cum jucunditate legimus Ruſticum Pharmacopolium ingreſſum, deliquio animi correptum fuiſſe, ob fragrantiam odoris inconſueti, reſtitutum tamen conſueto ſibi odore ſtercoris bubuli, & aliis huic genti familiaribus. Medicamenta Chymica ro-

buſtioris naturæ hominibus non ſemel obſervavi, tum apud Fratrem Grünbergæ vivens, nil profuiſſe, neque evacuantia, neque alterantia & confortantia. Pro Tartaro emetico plus profuit Gummi Gutt. Pulvis Aſari, Decoctum Gratiolæ; Pro Elixiri, eſſentia aut ſpiritu ſtomachico, efficaciorem dixerunt pulverem aut mixturam ſtomachicam, morſulos & alia: ad fallendam ſitim frequentius expetierunt Julepos, emulſiones, decocta, relictis Tincturis, Clyſſis & Spiritibus. Nobiles & ruſtici Polonici plerique magis amant Galenica quàm Spagyrica remedia: Ipſorum enim ventriculi ſunt vaſti & calidiores, hinc conſuetudo fert, ut multum cibi & potus ingerant, & ſic quoque majorem medicamenti copiam appetant. Etenim uti paucus cibus ipſos non exſatiat: ita paucæ guttulæ liquoris parùm alterant, præterea qui cyathos & cullullos amant, guttulis ſibi liquorem annumerari, non geſtiunt, dubito, an huc etiam trahenda ſit opinio, ubi ſtatuitur, non in quali ſed in quanto conſiſtere virtutem, & integram libram plus poſſe quàm unicam unciam. Propterea Medicus unicuiq; pro palato.

[*Javerâ Sileſiorum Gorlicium & hinc 11. Julii 1688. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LIV.
D. JOH. JAC. WEPFERI.
Uteri procidentiæ exciſæ felix eventus.

ANna Maria Stöklerin d. 13. April. ſt. v. 1688. ante meridiem per intervalla tormina levicula intra umbilicum ſentire cœpit: pranſa eſt: obambulavit: veſperi tormina, per vices crebriores, fortiora & longiora paſſa eſt, coram domeſticis tamen illa occultare valuit. Hora 6. cœnantibus in menſa aſſidere nequivit, & cum poſt cœnam ab obſtetrice ſuaderetur juſculum cumino alteratum & pedi-

pedilavium, illud averſata eſt, hoc uti nequiit, quin planè ſedere non potuit: interea dolores partûs in hypogaſtrio & lumbis invaluerunt: ob horrorem veſtibus induta lecto incubuit; voluit in ſellam locari, in quo nimis diu in primo partu detinebatur. Non diu in lecto quievit: partûs dolores crebriores & validiores urſerunt, ut veſtibus amplius exui non poſſet; poſt quatuor nixus Chorion rumpebatur, aquam profudit in exigua quantitate, mox in lucem prodiit fœtus ſexus fœminini & mox ſequebantur ſecundinæ; longè facilius peperit quàm in primo partu & poſtea in abortu; nec vel minimum obſtaculum in vagina animadvertit. Lochia excluſis ſecundinis mediocriter fluebant benè colorata; in puerperio parcè fluxerunt, loturæ carnium ſimilia. Die octavo à partu ſurrexit, in hypocauſto obambulavit: poſt tertiam ſeptimanam hinc inde in ædibus obambulavit, rem domeſticam curavit, etiam in culina aræ aſtans coxit. Infantem abunde lactavit die noctuque crebrius. Die 21. Maji 1688. ipſam cum D. Bekero, qui procidentiam ſuſtulit tanta dexteritate, ut iterum concipere & felicius parere poſſet, conveni: erat benè colorata, obæſa, ſaniſſima, nec de ulla re ipſi moleſta conquerebatur, atque hoc ipſo die in publicum prodire voluit, ſexta ſeptimana nondum à partu præterita. Infans puella ſaniſſima quoque erat, benè colorata, obæſula & vivida.

SCHOLIA.

I.

PRocidentiæ Uteri putatitiæ ſeu apparentis radicem non in cavo uteri fuiſſe, ſed in vaginæ parte altiore, conceptio, antequam filum extractum fuerat, (nam demum menſe Octobr. 1687. ſua ſponte ſeceſſit, & ipſamet ſine ullo dolore, aut ſuperveniente hæmorrhagia illud eduxit, ût mihi Dn. Beker tunc Stuttgardiæ retulit) & felix partus abundè teſtantur, ut argumentis quibusdam perſuaſus conjeci in An. V. Dec. II. Obſ. 150. Schol. V.

II. Poſt partum in quinta puerperii ſeptimana, quamvis præproperè & intempeſtivè ſe è lecto proripuerit, obambularit & rem domeſticam curarit, ne minimam quidem moleſtiam in vagina percepit, adeò ut nunc nec annulo nec pila indigeat.

[*1688. d. 24. Julii Scaphuſio Auguſt. Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO LV.
D. THEODORI CAROLI,
De
Fungis quernis ſingularibus.

GRaviter Plinius Hiſt. Nat. L. 24. C. 1. p. 435. Ne ſylvæ quidem, inquit, horridiorque Naturæ facies Medicinis carent, ſacrâ illâ Parente rerum omnium nusquam non remedia diſponente homini, ut Medicina etiam fieret ſolitudo ipſa. Prodeat in exemplum Quercus, ſacra omni ævo arbor, quod vitæ quaſi cauſa fuerit primumque mortalibus victum ſuppeditârit, quô feræ hodie atque alites, conceſſis nobis immensâ DEI bonitate frugibus, lætiſſimè paſcuntur. Quanquam verò genuini quercûs fructus in eſum noſtrum cedere deſierint, non deſinit tamen illa ſpurios quosdam fructus medendi magis vi inſignes ſingulari Naturæ beneficio & admiratione nobis producere, ut non ſine ratione inter Arbores ſylveſtres fructu belliſſima atque fertiliſſima audiat. Non hic Viſci Querno adnati virtutes, quarum conſideratione tanto ab Antiquis Cultu & reverentiâ deſtinatorum eò Sacerdotum ope, colligebantur, recenſebo; nec enarrabo multiplices gallarum uſus, multò minus uvas Quercinas à Camerario in Matthiolum & Frid. Hofmanno in Clav. Schröder. deſcriptas, Pilulasve à Benedicto Curtio Hortor. L. 16. c. 13. notatas, aut Fungos extrinſecus Quercui adnatos varios, de quibus alii. Memorabo ſolùm Fungi aliquam

quam ſpeciem, quam annoſæ aliquando Quercus parturiunt. Cerniturque miranda hæc luxuriantis Naturæ ſ. ſoboles, ſ. Aberratio, rarius licet, in grandioribus Quercubus, intus excavatis, ubi tanquam in utero deliteſcit, donec operariorum labore in lucem producatur. Scilicet ex medio excavatæ Quercûs ventre nodus aliquis durior pugni magnitudine exurgit, ex quo fungoſa quædam folia (ſex ſeptemve) prodeunt, eo ferè diſpoſita ordine ac favi in Apum alveis conſpiciuntur, ita enim folia iſthæc fungoſa exiguo inter ſingula intercedente ſpatio ſibi invicem incumbunt, diverſæ magnitudinis, craſſitiei ac teneritudinis; Infimum folium dimidiæ ulnæ latitudinem, digitique minimi craſſitiem habet, reliqua ad ſupremum usque magnitudinis ac craſſitiei aliquam partem ſucceſſivè admittunt, ut ſupremum vix quartam ulnæ partem, ſummam verò præ reliquis teneritudinem ac mollitiem habeat: ſingula verò nodo iſti poſteriore ac mediâ ſui parte, ubi etiam major ipſorum craſſities, adhærent: Infima ſi latius excreſcant, deorſum reflectuntur, interioremque quercûs peripheriam aliquousque allambunt: Color ipſorum ex albedine flaveſcens, in foliis inferioribus obſcurior, in ſuperioribus clarior: Exteriori margini ac ſuperficiei plures feſtucæ Quernæ, plus minus immerſæ adhærent: In infimis etiam interiorem Quercûs circumferentiam propius attingentibus impreſſa Ligni veſtigia ſtriæque ac lineæ oblongæ comparent. Diſtractæ per medium foliorum horum laciniæ lanuginem oppidò tenerrimam oculis manibusque exhibent, ſaporem verò linguæ ſubauſterum adſtringentem, qui clarus virtutum ſuarum, quas in coërcendo licentioſius prorumpente ſanguine exerit, interpres eſt; mira namque in Hæmorrhagiis ab externa quâdam violentia oriundis præſtare ſolet, ceu plurimis id experimentis comprobatum vidit Nobiliſſimus ac Generoſus Dominus à Geisberg, rei apud nos Foreſtalis Præfectus vigilantiſſimus, qui aliquoties eximi fungoſos hosce fœtus ex cavernoſis Quercuum ventribus vidit. Deſcri-

bit quoq; Celeber. D. Breynius in Miſc. Cur. Dec. I. A. 4. 5. Fungum quendam Coriaceum Quernum quem Hæmatodem vocat, à quo tamen multum diſcrepat modò deſcripta Fungoſa excreſcentia, ceu ex utriusq; collatione mox comparet.

[*A. 1688. 16. d. Aug. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO LVI.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Tympanites, & virtus Conſervæ Spagyricæ.

ANte duos annos occurrebat in praxi Virgo Auguſtana triginta aliquot annorum adeò tympanitica, ut de ſanitate recuperandâ ipſamet deſperaret, urinâ autem neque ruffâ, neque turbidâ, ſed clarâ & pallidâ exiſtente bonam concepi ſpem, remque aggreſſus ſum medicamento penetrante, incidente, deobſtruente, flatus discutiente, & ſimul confortante, quod erat Conſerva Spagyrica, de quâ ſingulis diebus jejuno ventriculo magnitudine nucis moſchatæ ſumpſit, interdicto omni medicamento purgante: potus ordinarius erat decoctum Radicis Petroſelini, Raphani ſylveſtris, Radicis Glycyrrhizæ, & Seminis Cumini; ſic venter ſenſim ac ſenſim detumeſcebat integrâ ſubſecutâ ſanitate. Deſcriptio hujus Conſervæ, quæ recipit arcanum duplicatum Mynſichti, eſt in noſtrâ Pharmacopœiâ Auguſtanâ reformatâ & auctâ Anno 1684. Alii tamen pro arcano duplicato ſubſtituunt ſequentem calcem: ℞. Nitri purificati ℔j. injice in cucurbitam vitream, affunde guttatim & ſenſim Spiritus Vitrioli rectificati ℔j. poſtquam deferbuit & quievit, impone Alembicum cæcum, & ne quid expiret, cum Albumine ovi & calce commiſſuras benè firma, pone in Balneum Mariæ ad digerendum 6. 7. vel 10. dies, priùs tepido dein calido, attamen

men non plùs quàm ut manu tractari poſſit cucurbita, dein amoto Alembico cæco impone roſtratum, deſtilla Phlegma in receptaculum, donec ſicca calx in fundo maneat, hanc fracto vitro, in hypocauſto calido exime & ſerva. Hâc in talem modum paratâ Conſervâ, curavi antè aliquot annos Sereniſſimam Electricem N. N. ex inordinato uſu acidularum obſtructione meſenterii cum colicâ periodicâ periculosâ & adſtrictione alvi laborantem, cum enim clyſteres, balnea, laxantia, & alia interna, & externa ritè quidem adhibita parùm proficerent, à primâ ſumptione hujus medicamenti, & ſic pergendo quotidiè, alvus cum optato levamine, & diſſipatis doloribus, depoſuit varii coloris excrementa malè olentia, reſeratis nimirum obſtructionibus.

SCHOLIUM.

ALiam Conſervæ hujus habet præparationem, ab ipſo ejus Autore deſcriptam, quæ loco Arcani duplicati Nitrum regeneratum recipit, in eleganti tractatu, quem *Regnum minerale* vocat, Collega noſter Curioſ. Nobil. *D. Eman. König pag. 136.* quæ cum diverſa ſit ab iſta in *Diſpenſatorio* noſtro *Auguſtano novo* communicata, quænam harum ſit præſtantior, dubitari poſſet, & à quibusdam etiam dubitatur. Mihi verò pro diverſa Medici intentione, utrique prærogativam deberi videtur; *& vitulo hæc eſt digna, ut & illa.* Amantiſſimo enim noſtro *D. Königio* factæ deſcriptioni laudem genuinitatis uti vocare in dubium animus non eſt, ita noſtram ad uſus, quos præſtare nobis debet, magis adcommodatam eſſe arbitror; licet, ut & hoc fatear, largiorem olei cinnamomei doſin magis imminutam vellem; quo de tamen, reliquisve ingredientibus jam diſpicere nolo, de Nitro, Arcanóve duplicato tantummodò pauca dicturus. Ubi ſanè in genuina Helmontii formula paulò operoſior, quàm ſit neceſſe, Nitri ſingulari ſtudio præparati acceſſio omitti poſſet, cum reverà non

aliud

aliud quàm Nitrum vulgare purificatum exhibeat, paucis coralliorum & perlarum (modò & hæ in ignis tortura non aliquid patiantur,) granulis commixtum: ab iſta enim Nitri per fuſionem & cum pulvere carbonum detonationem alcaliſatione, ac poſtea per Nitri ſpiritum ſaturatione, nil niſi vulgare Nitrum obtineri, tum ſtiriarum, in quas concreſcit, figura, tum ſapor, tum quoque inflammabilitas evincunt; unde jamdudum *Ant. Guinth. Billichius Obſ. ac Paradox. Chim. lib. I. cap. 7. & 14.* Spiritum Nitri cum Alcalibus ad matris ingenium redire edixerat: Scio equidem, non incelebrem quendam Chimicum alicubi ſcripſiſſe, pulverem ſclopetantem, qui ex Nitri partib. 3. Salis Tartar. part. 2. & Sulphur. part. 1. conficitur, cum Nitro hoc paratum, nullum edere ſtrepitum, ideoque non videri Nitrum iſtud eſſe idem, quod fuit antea, i. e. vulgare; verùm experimento hujus inſtituto, non ſecus in fulmen erumpere, ac ſi cum vulgari eſſet paratum ſal illud ſclopetans, cognovi. Excell. *D. Joh. Helfr. Jüngkenii* confectio hæc ſplenetica, quam *pag. 581. Chim. experiment.* profert, quoad ſalis hujus additamentum cum noſtra convenit, ſiquidem Nitrum vitriolatum, cujus deſcriptionem pag. 218. exhibet, idem eſt cum Arcano duplicato. Conf. *Pharmacop. Auguſt. nova, pag. 328.* Neque Calx, quam Clar. D. Author hîc ab aliis ſubſtitui innuit, multùm ab iſto recedit, cum per Nitrum purificatum, cui Spiritus Vitrioli adfundendus eſt, idem illud Nitrum per carbones in Alcali reductum, eſſe intelligendum, effervefcentia, quæ à dicti ſpiritus adfuſione excitari dicitur, indicet.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LVII.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Aſcites in muliere ſeptuagenaria.

FOemina Eſchelolieria, relicta Piſtoris civis Auguſtani vidua ſeptuagenaria, aſcite decumbebat, ut vix è lecto potuerit ſurgere, tumor enim abdominis & pedum impedimento erat, quo minùs unus aut alter greſſus perficeretur; tuſſis quoque, & anhelosa reſpiratio minabantur ſuffocationis periculum: in tali ætate relictâ purgatione, præſcripſi Spiritum Salis: ℞. Spiritus Salis rectificati ʒij. Salis Abſinthii ʒß. miſc. & ſumat omni manè guttas v. aut vj. cum ℥ij. aquæ ſequentis: ℞. Aq. Agrimoniæ, Fragor. Petroſelini, Raphani, Cumini āā. potus ordinarius erat Decoctum diureticum in caſu præcedente notatum: continuato per v. aut vj. hebdomades horum uſu convaluit rei domeſticæ perficiendæ apta exiſtens, & cum poſt duos annos recidivam pateretur, iisdem remediis rurſus reſtituta, tandem ſecundâ aut tertiâ recidivâ oppreſſa victas morti dedit manus. Alia majoris paulò ætatis mulier aſcitica quoque, ſimiliter eadem methodo tractata ſalva evaſit, dum hæc ſcribo, octuageſimum agens annum.

OBSERVATIO LVIII.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Anaſarca.

PLurimos anaſarcâ laborantes priſtino vigori reſtitui Decocto Radicis Vincetoxici, quod quidem ſapore & odore valdè ingratum eſt, ita ut donec ventriculus quaſi aſſueſcat, per vomitum ſæpè rejiciat: propinavi autem in tali formâ: ℞. Radicis Vincetoxici ab arenoſis lapillis mun-

dat. & minutim inciſ. ℥vj. infund. per noctem in vini alb. ferventis ℔ij in ollâ vitreatâ, manè vaſe tecto coquantur unicâ ebullitione, de colaturâ expreſsâ bibat Patiens jejuno ventriculo ℥iij. calidè, expectando poſteà ſudorem aut in lecto, aut in ſudatorio, priùs tamen corpus uno aut altero Hydragogo juxta naturæ permiſſionem purgavi, modò in formâ pulveris, ut: ℞. Spec. Diaturb. c. Rhabarb. ℈ij. Mag. Mechoac. nigr. Gummi gottæ vitriolat. āā. gr. vj. Tartari vitriolat. gr. v. Miſc. pulvis pro doſi unâ; modò in formâ Electuarii: ℞. Conſerv. Violarum, Chalyb. Acet. Tamarindor. præp. āā. ℥ß. Pulv. Radic. Jalapp. ʒj. Diacryd. ſulphurat. ℈ijß. Cryſtall. Tart. ʒj. Baccar. Laur. ℈ij. Rob. Ebuli ʒiij. Ol. ſtill. Sem. Aniſi gr. v. cum Syr. Fl. Violar. Miſc. f. Elect. dividendi in 4. aut 5. doſes matutinas. Potus ordinarius ferè ſemper erat lixivium ex cineribus juniperi & ligni quercûs.

SCHOLIUM.

Vincetoxici vires in educendo hydropicorum ſero & alii præſtantiſſimi Medici deprædicarunt, quos inter Clar. *Caſp. Hoffmannus* in conſilio, cachexiâ & anaſarcâ laboranti ſcripto, apud *Laurent. Scholzium conſ. med. 337.* ejusdem Radicis ℔ß. per noctem in vino maceratam, atque ad tertias decoctam conſulit, manè jejuno ſtomacho calidè potatam, ſudore copioſo aquam intercutem mirificè expellere teſtatus; quod pariter in *comm. lib. 3. Dioſcor. cap. 90.* tradidit *Petrus Andr. Matthiolus*, radicem ſcilicet iſtam in vino albo decoctam ſelibræ pondere, diebus pluribus potam hydropicos, ſi à potu ſtatim ſudor provocetur, juvare. Id qua ratione præſtet, Exc. quondam noſter Collega, *D. Elſnerus* in *Dec. I. Ephemer. harum Ann. I. Obſerv. 57.* docuit, maximâ nempe penetrandi vi eam eſſe præditam, ſuaque ſubtilitate lympham incraſſatam attenuare, ut per glandulas commodè transcolari denuò poſſit; qua virtute etiam ſcrophulis mederi oſtendit.

[*L. Schröck, L. ſ.*]

OBSER-

OBSERVATIO LIX.
D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.
Teneſmus.

KUnigunda N. ſenex & vidua in menſe Januario Anni hujus octuageſimi octavi implacabili corripiebatur teneſmo, fruſtrà tentatis variis remediis nihil magis profuit & quaſi incantamenti inſtar, quàm Olei Maſtichis deſtillati guttæ v. aut vj. cum Aquâ Menthæ, Pulegii, & Plantaginis āā. ſumptæ manè & veſperi.

SCHOLIUM.

CUm Maſtiche ab omnibus ſtomachica inter medicamenta referatur, atque teneſmus nonnunquam à ſtomachi, chylum crudiorem & acidiuſculum ad inteſtina amandantis, vitio ortum trahere queat, vel hac etiam ratione prodeſſe poteſt. Quin & *Plinius lib. 24. hiſt. natur. cap. 7.* lentiſci lachrymam vitiis ſedis prodeſſe clarè innuit, cum quid ſiccari excalfierive opus ſit, hinc tantoperè ſuum oleum maſtichinum extollit in *Maſtichologia Joh. Steph. Strobelbergerus*, à quo unciæ pondere hauſto quodlibet ventriculi & inteſtinorum frigens vitium obmuteſcere ſcribit; cui tamen commendatum hîc ſtillatitium ejus oleum non immeritò præferendum erit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LX.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Calculus ſine Lithotomo è veſica prodiens.

Cùm Anno 1662. ſub Sereniſſimo Archiduce Auſtriæ, Ferdinando Carolo,glorioſæ & piiſſimæ memoriæ, Domino meo Clementiſſimo &c. Phyſicus Marchionatûs Burgovienſis Gynzburgi ſedem firmarem, retulit mihi Jacobus Lang, civis & ephippiarius illius loci, ſe, cùm in juventute ſuâ per plures annos inſignes cruciatus propter calculum in veſicâ exiſtentem ſuſtinuiſſet, tandem à Lithotomo per ſectionem feliciter curatum eſſe. Ab illo tempore nil mali ampliùs ſentiens per 15. annos ſanus & incolumis erat, elapſis autem iisdem, in lecto noctu decumbentem vexabat pruritus dolorificus in perinæo ſeu in loco ubi olim ſectio fuit celebrata; hinc Ille digito hiſtoriam explorans accepto cultello aperuit januam hoſpiti ingrato, cujus forma hîc ſiſtitur, exeunte illo calculo ſine notabili dolore, & per Chirurgum poſteà vulnere curato, ſalubrem victor degit vitam.

Fig. XXII.

OBSERVATIO LXI.

D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

Icterus niger cum ſcabie ſiccâ.

Poſtquam An. 1677. à Phyſicatu Provinciali Marchionatûs Burgovienſis Auguſt. pro Phyſico vocatus eſſem, nobiliſſimus & fortiſſimus quidam miles & Dominus N. N. Vice-Colonellus in exercitu Bavarico, vir annorum 58. per tres annos ictero nigro tenebatur, cui ante medium annum

num ſupervenerat ſcabies ſicca cum pruritu præſertim noctu moleſtiſſimo, dextrum hypochondrium erat tenſum, in epigaſtrio ſubindè obſervabatur dolor, & cum curæ meæ ſe committeret, ea talis erat: ℞. Radic. Fragor. Aſparagi ãã. ʒjß. Flor. Carthami, & Perſicor. ãã. Pj. Agarici Trochiſcati ʒij. Fol. Sennæ el. ſ. ſtip. ʒjß. Myrobalanor. citrin. ʒj. Rad. Elleb. nigr. præp. ℈ij. Salis Tartari & Abſinth. ãã. gr. v. Macis. ℈j. inciſ. coq. in vini alb. Neccarici ℥vj. ad dimid. in Colatura expreſs. diſſolv. Syr. Byzantin. con p. lenit. de trib. ãã. ʒvj. Miſc. f. potio, detur tribus ſucceſſivè diebus matutinis. Mundatis ſic primis viis, pro præparatione humoris bilioſi, ſalſi, & melancholici corrupti apozema ordinatum: ℞. Radic. Eryngii, Rubiæ tinct. Aſparagi, Petroſelini, Urticæ ãã. ʒvj. Herbar. Cuſcutæ, Marrubii ãã. Mij. Fragariæ c. toto, Agrimoniæ, Scolopendr. ãã. Mjß. Semin. Cannabis ℥ß. Cortic. Tamariſci ʒvj. Citri, Arant. ãã. ʒij. Tartar. crud. alb. contuſ. ℥ß. Fol. Sennæ el. ſ. ſtip. ℥jß. incis. coq. in Aq. fontan. ℔iij. ad dimidias, Colatur. fortit. expreſs. add. Syrup. Byzantin. comp. ℥ij. Succor. Beccabung. cochlear. ãã. ℥iß. Fumar. ℥j. Miſc. pro 4. doſibus jejuno ventriculo ſumendis unicuique doſi add. Tinctur. Tartari gutt. x. veſperi autem duabus horis ante cœnam pro majore emollitione abdominis utatur laconico, cui herbæ iſtæ incoctæ ſint: ℞. Herb. Altheæ, Malvæ, ãã. Mij. Abſinth. Mj. Flor. Chamomill. Verbaſci, Meliloti, ãã. Mj. Seminis Lini ℥ij. inciſa commiſc. ad ſacculum cum interbaſſat. qui teneatur in ipsâ balneatione ad epigaſtrium; ante & poſt balneum abdomen unguento Dialth. inungatur. Cum apozema quaternis in die vicibus plurimum humoris bilioſi, Porracei, Viſcoſi, & nigricantis per alvum educeret, denuò præparatum eſt, additis Radicibus Curcumæ, Chelidoniæ majoris ãã. ʒvj. & Rhapontici veri ℥j. ante quamlibet autem doſin pro majori eductione pillulas has deglutiat: ℞. Maſs. Pill. de Tartaro Schröderi ℈ß. Extract. Chelidon. maj. Centaur. min. ãã. gr. vj. Extr. Croc. gr. vj. Pulv. Syrii. gr. v. f. Pill. num. xj.

pro unâ doſi, & ſic f. 4. doſes æqual. intereà continuatum eſt balneo laconico, & loco unguenti Dialtheæ illinitio facta eſt Oleo Martiali, quod componitur ex Oleo Olivarum, cui Radices Bryoniæ recentes incoctæ ſint, colaturæ expreſſæ intingatur ſæpiùs chalybs ignitus. Præparatis, emollitis, & eductis ſic humoribus ſuccedebant Acidulæ Egeranæ hâc quidem methodo, ut omni manè ſtomacho menſuram unam biberet Patiens, ſumptis paulò priùs pillulis his: ℞. Eſſent. Martis ſicc. Succ. Citri præp. ℈j. Extract. Rhabarb. ℈ß. Extract. Abſinth. gr. vj. Pulv. Syrii. gr. v. Spec. Aromat. Roſat. gr. vj. c. Tinct. Tartari f. Pill. num. xvij. pro doſi unâ. Ne frigidæ aquæ potu offendatur ventriculus, inter bibendum Confectionem Aniſi maſticet, prandium autem & cœna Tragemate claudatur: ℞. Cinnam. acut. ʒvj. Spec. Imperator. ʒiij. Pulv. Stomachic. Birckm. ℥j. Faved. Corr. Arant. ʒj. Sacchar. Roſat. tabulat. albiſs. āā. ℥iij. Miſc. f. Pulv. In primis Acidularum diebus correptus fuit colicâ biliosâ aliàs etiam per periodos recurrente, enema autem, quod inſigniter operabatur, dolorem brevi leniebat: ℞. Decoct. emollient. ℥iiij. Carminat. ℥iij. in his diſſolv. Elect. Diacatholic. ℥j. Ung. Clyſmat. ℥ß. Ol. Chamomill. Violar. Lin. Rutac. āā. ℥j. Miſc. f. Enema. Dein de Acidulis menſuras duas bibit, & ita per 14. aut 15. dies procedendo convaluit. Quantas obtineant virtutes Acidulæ præſertim Martiales in debellandis magnis morbis, quotidiana docet experientia, & dictat ratio, ſicut autem earum uſus legitimus ſummè ſalutaris eſt, ita abuſus maximè nocivus, imò non rarò lethalis exiſtit.

OBSERVATIO LXII.
D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.
Anus occluſus.

ANno 1688. Menſe Februario Domini Joſephi Duboins Mercatoris Auguſtani Uxor, enixa eſt puerum ſine podice, unde Parentes anxii Excellentiſſimum Dominum Doctorem Lucam Schröckium Seniorem, Virum ultra quadraginta annos practicum, Collegam meum honoratiſſimum, & me in conſilium vocârunt, ut clauſa porta per Chirurgum Benedictum Schieslin in ſuâ arte diligentem & peritum aperiretur: Sublatis linteolis, inveniebamus anum quidem imperforatum, ſed ab ipſo lineam ad radicem penis procedentem, in extremitate cum aliquo foramine piſum mediocris magnitudinis æquante, per quam viam alvinas fæces modò tenuiores, modò craſſiores, paucas tamen cum conatu, non raro cum ſibilo flatuum, depoſuit infans. Re à nobis ſeriò penſitatâ, & manifeſtâ ſpe lactati, oſtium hujus viæ minùs quidem ſolitæ, magis ac magis ſucceſſu temporis dilatatum iri, actuali manûs operationi inducias dedimus, intrusâ tamen, ad dilatandum quadantenus hiatum illum, quò liberior conciliaretur fæcibus alvinis exitus, turundâ è radice Gentianæ paratâ. Intereà tamen, cum excrementorum excretio creſcente puerulo, qui cæteroquin edendo &c. ſanum ſe eſſe probabat, difficilior fieret, & abdomen intumeſceret, inſtantibus Parentibus nominatus Chirurgus die 22. April. me præſente, intruſo in foramen ſtylo argenteo, ſecundùm lineæ aut canalis longitudinem exploravit, num tendat ad locum ani conſuetum: cognitâ digito quoque externè non levi rei certitudine, clauſuram hanc neque à conniventiâ, neque à coalitu, ſed ſolummodò per membranam eſſe, impoſito priùs cauterio potentiali, per lanceo-

lam

lam via reſerata eſt, cum modicâ ſanguinis profuſione, & fæcibus in momento exeuntibus : ab illo tempore puer porrò comedit, bibit, digerit, excernit, dejectiones autem alvinæ duplicem per novum utpote ſimulque prius oſtium habent exitum.

[*A. 1688. d. 23. Auguſti exhibita.*]

OBSERVATIO LXIII.

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Curioſa in Araneis Obſervata.

Eôdem quo hæc ſcribo anno inſignis magnitudinis araneam in Muſæo meo animi ergò tolerabam, quæ cum crucis ſigno deſuper ornata ſit, vulgo noſtro dicitur **eine Creutz-Spinn.** In hâc autem duo à paucis hactenus obſervata conſpexiſſe licuit, partim quod ſerpentum inſtar exuvias deponat, partim quod Narcotico Opii fœtore exanimata concidat. Utrumque caſu obſervatum eſt, adeoque modum, quô exuviis ſe extricat, certò vix determinavero. Probabile tamen eſt, quod ut ſerpentes petris, ſtipitibus vel rigidioribus vegetabilium caulibus corpus affricando ſe ab effæta cuticula liberant, ita araneas in angulis rimiſque, quas inhabitant, ſe volvendo ſuperiori ſe cruſtâ liberare. De cauſâ verò exuviarum in ſerpentibus, erucis &c. eruditè SENGUERDIUS in *Diſſert. Phyſicis.* Ad alterum φαινόμενον occaſionem ſuggerebat Tinctura Opii Langelotti, quam Opium cum ſucco Cydoniorum in Muſæô fermentando præparabam, cujus exhalationes ut hominibus quandam inducunt ſomnolentiam, ita inſectis hisce certum minari videas interitum. Cauſa ſine dubiô latet in Sulphure Opii Narcoticô, ſicut rationibus æquè ac experimentis dudum adſtruxerunt ex profeſsô Viri pretioſi WEDELIUS, BORRICHIUS, WALDSCHMIDIUS &c. quatenus particulis ſuis acidis ligat, enervat, & nî maturè

maturè obviam eatur prorſus coagulat ſpiritus influentes, eóque facilius ſi tenerior ſenſoriorum textura ſit conjuncta, quâ, ut vulgò dicitur:

Nos aper auditu, nos vincit aranea tactu.

OBSERVATIO LXIV.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Antipathia fabuloſa inter vitem atque braſſicam.

NOn penitus de nihilo eſt, quod Illuſt. VERULAMIUS habet *de Argumentis Scientiarum L. 2. C. 3.* Dum *ſatis* inquit, *ſcimus haberi Hiſtoriam Naturalem mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſæpiùs curioſam; attamen ſi quis ex eâ fabulas & antiquitatem & Autorum citationes & inanes controverſias, Philologiam deniq; eximat, ad nil magni res recidet.* Eas inter fabulas meritò accenſeri meretur antipathia, quæ à LEVINO LEMNIO *Lib. 4. de Occultis Nat. Miraculis cap. X. p. 395.* Vitem inter atque Braſſicam dicitur intercedere. Adeò veritati hoc & experientiæ repugnat, ut nuſpiam ferè lætius ſuccreſcat braſſica, quàm inter vites juniores, idque ſine ullo harum damno vel injuriâ, ſicut in Palatinatu inferiori, Alſatia aliisque Regionibus viniferis obſervavi ſæpiùs; unde meritò his & ſimilibus erroribus maturè renunciamus, de quibus fuſius in *Phyſicâ Scholarum Fabuloſâ*, quam ex Publicis Lectionibus DEO adjuvante propediem Typis exſcripturus ſum, quo fabulis ab Antiquis in Philoſophiâ Naturali olim aſſertis tandem obviam eatur, quas funditus tandem eradicatas iri eò certior me ſpes tenet, quod alius in Germaniâ Phyſicus Celeberrimus ſimile omninò ſcriptum meditetur, ut ex amica D.D. PAULLINI relatione conſtat.

SCHOLIUM.

DE fabula hac etiam legi meretur *Henr. Smetius Miſcellan. Medic. lib. 2. cap. 53.* ubi quæſtionem: An, & cur braſſica vitibus inimica ſit, eruditè pertractat; braſſicam ſeri & plantari frequenter admodum, teſtatus, in vineis Heidelbergenſibus tam antiquis quàm novellis, adnaſciq́ue majoribus minoribusq́ue propaginibus, odiumq́ue nullum alterius erga alterum animadverti poſſe. Simile quid *Georg. Rollenhagius* in *libr.* **wahrhaffte Lugen** inſcripto, *cap. 14. §. 3.* ſcilicet Halberſtadii multisque aliis in locis braſſicam prope vites naſci innuit, utrâque plantâ lætè germinante & vite quandoq; braſſicæ tanquam fulcro adhærente.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LXV.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Ex Ophthalmiá Phthiſis.

CRebrâ Verſatiſſimi Medici Francofurtenſis DN. WESEMII experientiâ conſtat, quòd Ophthalmia, imprimis ſeroſa intempeſtivè ſuppreſſa, in Phthiſin pulmonalem ſæpè abeat. Hinc affectibus oculorum Chronicis obnoxii ſi iisdem deſubitò liberentur, raró ultra unius vel alterius anni periodum ſolent ſupervivere, quod ex iteratâ obſervatione haud ita pridem ſincerè mecum dividebat Vir Celebratiſſimus.

[*1688. Menſ. Septembr. Gieſſâ Norib. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO LXVI.
D. EMANUELIS KÖNIGII,
De
Vitrificatione Metallorum.

ELegantia ſunt, quæ de Vitris ſtillatitiis ut & anaclaſticis in *Ephemerid. Curioſ. German. Dec. I. & II.* tum à Viro Illuſtr. *Franciſc. Redi* tum *Roſino Lentilio* tum *Morhofio* erudito orbi exhibentur, quibus tamen meo judicio, quoad inſignem utilitatem quàm in Alchymicis & Re Medicâ præſtare poterunt, longius antecellunt Vitra Metallorum, qualia ut & Mineralium, Lapidum omnium facillimè & citiſſimè absque fixis ſalibus absque ullo addito plumbo ſe in fornace compendiosè extructâ in Vitra redigere poſſe liberè ſcribit *Theodorus Gummert* Epiſtolâ divulgatoriâ ſpeciali Anno M DC LXXVII. Dresdæ editâ, in quâ præter dictam Vitrificationem etiam de certâ purificatione Vitrioli, Mercurificatione Ferri & Cupri peculiarique probâ mineræ cujusdam Bohemicæ candidè mentionem facit, neminemque inibi aſſerit hactenus fuiſſe, qui hujus Vitrificationis meminerit, præter *Iſaacum Hollandum;* quonam verò loci hic in ſcriptis ſuis de hisce tractet, minimè ſiſtit: *Libavium* verò dum evolverem offendi hunc ex hujus *Operis Mineralis Cap. LXXVI. & Cap. XCI.* hæc adducere verba *Syntagm. Arcan. Chym. de Transmut. Magiſter. Libr. VII.* Omnia metalla absque additamento in Vitrum abeunt excepto auro, quod per ſe nullis ignibus in vitrum verti poteſt, Argento combuſto, ut fit in examine cinnabaris examineque ejus facilè vitreſcente longè facilius metallis cæteris, unde Figuli ex marte flavum conflant, ex Venere viride lucidum vel obſcurum, ex ceruſsâ ſtanneâ lacteum, ex lazurio argenti & bismuthi cœruleum, quod ultramarinum vocant &c. Et quàm varia mineralia vitream naturam accipiunt in conflatoriis Venarum officinis, in quibus ſpumæ & lapi-

lapides vitrei de liquatis detrahuntur, qui denuò liquati elegantius & purius vitreſcunt & materia ſunt vitreis vaſis. Idem refert *Cap. ſeq. XX.* quod Iſaacus ex calce Lunæ cœruleum conflet vitrum, ex Solis verò rubrum, quanquam *Cap. XCI.* negaverit Solem vitreſcere poſſe, qui verè calcinari (ni forte hoc notum fuerit Moſi vitulum aureum comburenti & populo Iſraelitico potandum offerenti) nequiret, & tamen non ſit tranſitus ex metallo in vitrum niſi per calcem tanquam medium inter utrumque; Vitrificationis ſcilicet medium eſt terra fuſilis, cinerea, calciformis, cui omne humidum viſcoſum igni ablatum eſt, vel pauciſſimum hujus remanet & cujus ratione poſtea quoque Vitrum (ut Saturni) pinguedinis nonnihil exhibet; Quare ſi conſideremus Metallorum & Mineralium Ortum, reperiemus primariam eorum baſin eſſe terram calciformem, lapidiformem, teneram, & tractabilem ſeu calcem & lixivium Gilgil Arabis apud Albertum, unde inferre eſt, quod Mineralia & Metalla quo plus hujusmodi terræ poſſident & minus de vaporibus unctuoſis mercurialibus ſulphureis aſſumpſerunt, etiam in Vitra redigi poſſent, ſi ſcilicet prius decenter in calcem redactæ ſint partes eorum ſulphureæ, immundæ aliæque impuriores quas in mineris nactæ ſunt, pinguedine namque ſulphureâ combuſtâ, ut Hollandus loquitur, combuſta fex ſulphuris tam ſicca fit, ut metallum in terram aut calcem facilè convertatur: De hac verò terrâ plurimùm participare Antimonium vel facilis Vitri ipſius per ſimplicem exhalationem ſulphuris arſenicalis conficiendi ratio docet; ſtannum etiam multùm hujus terræ in ſinu recondere patet, quod metallis admixtum mox ea fragilia reddat & duritiem ſingularem & tantùm non vitream ipſis conciliet, velut ejus beneficio Cuprum facilè in ſpecula metallica efformatur, cujus ratione commendamus fuſionem ſimultaneam Jov. opt. ℥xij. Reguli Antimonii Martialis ℥j. Ven. rubr. ʒij. ut & jucundiſſimum opus parabolicè exhibitum à *Glaubero Oper. Miner. Part. III. p. m. 102.* quo ſtanni transmutationem viâ facili

cili ſiſtit & quàm dives, generoſa, pulchra & glorioſa ſit in ſuis receſſibus Natura edocet. Alia metalla quod ſpectat, ut Cuprum & Ferrum horum mineræ terrâ ejusmodi lapidiformi propriâ plenæ & metallurgorum ſolitâ caſtratione haud privatæ, per ſe in Vitra quoque abire poſſunt, ceu in liquatione eorum lapides vitrei in ſcoriis adparent. Notabilia verò ſunt verba citati Gummerti dicentis: Materia univerſalis reſpectu metallorum & mineralium talis ſit oportet, qualis requiritur ad lapides & quartios in cryſtallos redigendos; Hinc prout ad radicaliter ſolvenda metalla præſertim perfectiora requiritur mercuriale penetrantiſſimum igne magico prægnantiſſimum (cujus nimirum præparatio fit ope reguli Martis antimoniati ſtellati & Lunæ, de quo *Anonymus Philaletha* in Experimentis de præparatione Mercurii Sophici, & Auctor Anonymus Penes nos unda Tagi nimirum *d' Eſpagnet* in Arcano Hermet. Philoſoph. Opere) quo velut glacies in aquâ liqueſcant & primo opere regiminis quod eſt Mercurii, penitus diſſolvantur, ſic quoque ad Lapides & Quartios vitrificandos talis erit materiæ velut amor, ut ſtrictiſſimè invicem combinata unà in cryſtallum & nitrum abire poſſint; Qualiter verò ejusmodi materia obtineatur, modò dictus analogiſmus & conjecturæ quas ſuggerit epiſtola divulgatoria Gummerti innuunt, nimirum quòd ſit metalli calcinati terra calciformis puriſſima, quæ ſuper porphyrite vel marmore terenda eſt cum aqua ſalsâ impalpabiliter & poſtea aquâ communi limpidâ abluenda, donec aqua à calce munda & pura defluat, quæque rurſus ut prius terenda, donec nullæ amplius ſordes terreæ defluant: Hoc ergo modo ſi debitè procedatur, nullatenus dubitandum, quin inſignia Amauſa (fortè à Muſaico vel muſivo opere, quale Venetiis in Templo Divi Marci videre eſt, ita dicta, de quorum etymologia aliàs tacet Exc. *Brunonis* Lexicon Medicum Caſtelli renovatum) & elegantiſſima cryſtalliformia corpora obtineri poſſint, v. g. ex calce Veneris ita uſtâ inſigne Amauſum viride ex calce plumbi

ac etiam ferri vitrum fulvum, ſtanni album, Argenti cœruleum, Solis rubrum, (in cujus tamen defectu ſi magnum opus philoſophicum quis conficere ignoraverit, quod ad hoc requiritur, Lectori commendamus Purpuram Auri ope liquoris Jovis obtinendam, quo quidam expertus Chymicus, hîc in viciniâ in vico Stauffen, Vitrum rubrum elegantiſſimum conficit) vel ſi mixti colores alii expetantur ex mixtis his invicem obtinebuntur. Qualiter autem Metalla prius calcinanda ſint, ut in Crocos vitrificationi deſtinatos commodè cedant, in *Regno Minerali* diximus fieri ope Salis Tartari & pauci ſulphuris communis, quibus invicem fuſis facilè metallum lamellatum in Crocum ſolvitur: Verùm juxta elegantem procedendi modum Hollandi & Gummerti calces ejusmodi prius depurandæ ſunt, ut Vitrum fiat multò ſpecioſius & præſtantius amauſum, id quod innuit Gummertus dum purificationis Vitrioli ſingularis quâ omnes omninò partes ejus metallicæ ſequeſtrantur, mentionem facit, quo ad coloranda vitra ex ſilicibus fuſis præſtari queant ea, quæ exempli gratiâ è calce Veneris in cœruleo, Martis in rubro, Argenti in flavo & in compoſitione horum habentur. Elegans certè ſummèque delectabilis eſt hic vitrificandi modus Gummerti quo facillimè nigerrimos, rubicundos & albidos craſſos lapides in cryſtallum transparentem, Saphyrum, Smaragdum (qualem artificialem duplicatum novies mille ducatis quendam Mediolanenſem, fraude diu tectâ, vendidiſſe Merretus in Nerum refert) Amethyſtum & quorumvis colorum alias gemmas fundere poteſt, dum nempe debita præceſſit depuratio & ſequeſtratio particularum, quæ opacitatem inferre poſſent calcesque non impolitæ ſed debitè mundificatæ ſumuntur, mundificantur autem Metalla urendo & reverberando aut calcinando (ubi ſi deſit fornax compendioſa Gummerti, illa cœmentatoria Glauberi præ Venetorum Vitriariorum inſervire ad hoc poterit) ac calces itentidem lavando, aut calces denuò in corpus reducendo ac tum denuò

calci-

calcinando atque iterum abluendo aquâ communi, donec nullæ amplius feces proveniant, ſic enim repetitis his calcinationibus & depurationibus impediri quoque poterit ſolita alias efferveſcentia & materiæ effluxus, qui contingit ex mutuâ actione partium acidarum in ſilicibus in partes calcinatas alcalicas juxta communem vitrificandi modum, de quo tantum conqueritur Glauberus. Quantum verò utilitatis ex ejusmodi præcedaneâ depuratione obtineri poſſit, Hollandus & Gummertus eleganter monſtrant ex reductione Amauſorum, quæ etſi per ſelongè majoris ſint pretii & pluris æſtimanda quàm metallum, quod in ſe depuratiſſimum & nobiliſſimum fovent, tamen inſuper anſam exhibent judicandi quid lucri obtineri poſſit ex frequenti vitrificatione & reductione calcium metallorum, de cujus utilitate ſummâ jam quædam in *Append. Ludovici enucleati* propoſuimus, ac etiam ipſum magnum Opus Philoſophicum ad hanc claſſem tandem reducendum eſſe diximus, non enim, ut *Philaletha in Vade mecum Philoſoph.* loquitur, facilè fluit primi ordinis pulvis nedum quamdiu pulvis manet alterius cujusvis ordinis niſi cum corpore ſuæ ſpeciei perfecto fundatur, prius verò tum in vitri metallici tincti formam redactus inſtar ceræ fluit ſuper metalli lamellam calefactam Mercuriumve projectus: unde & *Turba* Comburite æs noſtrum igne fortiſſimo. Cæterùm modus reductionis Amauſorum ſeu vitrorum artificialium exquiſitiorum, quæ Principum vaſa exornabant olim ab Hollando proponitur talis isque conſideratione digniſſimus: Sume & pulveriſa Amauſa ſubtiliſſimè, & ſume bonum acetum deſtillatum, in quo Sal Armoniacum ſolutum fuerit, in ſingulis libris aceti ℥ß. Salis Armoniaci, cum eo contere pulverem ſuper lapide tam tenuiter, ut ſi pictor eo uteretur. Ac illum contritum vitro inde aut amphoræ lapideæ ac bonam quantitatem aceti deſtillati ſuperfunde ac pone in balneo ac balneo ignem ſubde, ut bulliat, ac move quater aut quinquies de die ſpatulâ ligneâ, atque hoc pacto retine per dies

dies quatuor, tum ſinas frigeſieri, ac funde feces aceti in mundam amphoram lapideam, ac ſuper feces denuò acetum recens funde ac fac ut prius, idque tertiò reitera ac ſemper acetum primo adde, tum corpus illud omne ſolutum eſt ex fecibus illis aut ex vitro, tum acetum evapora aut per alembicum deſtilla ac in fundo corpus metalli permanebit in corpore ſubtili, cum eo aliquantum borracis permiſce ac crucibulo inde ac liquefacito in igne vehementi cum corpore. Si fuerit Mars aut Venus, munda ac pura ſunt, ita ut non amplius ſitu & rubigine infeſtentur, ac à ſuis fecibus vacua ſunt. Si verò Jupiter, fœtor ac ſtridor ei ademptus, eſtque mundus ac fortis ut Luna. Si Luna, fixa eſt. Si Sol, Medicina, ac ſi Saturnus fuerit, Luna eſt. Quoad plumbum, notatu digniſſimum eſt, quod *Auctor Artis fuſoriæ fundamentalis & experimentalis* docet, quòd ſcilicet plumbum vitrificatum & in cupellâ ſeu teſtâ reductum ſemper aliquid argenti elargiatur, imò etiam auri aliquid, ſi præſertim flava, fuſca & nigra arena qualis circa ripas Rheni & aliorum fluviorum in Helvetiâ alibique reperitur, cum calce Saturni vel Minio vitrificetur & cum Sale alcali fruſtulisque ferri reducatur, de quo legi meretur *Glauberus in Novo Lumine Chymico* ut & *Oper. Miner. Parte III.* quo in loco aſſerere haud veretur calcis ferri, cupri vel ſtanni libram ope vitri plumbi ſilicum additione facti dimidium vel etiam integrum auri lotonem, ſi res ritè tractetur, reddere poſſe, præſertim ſi Sal Tartari aut cineres clavellati adhibeantur, & crucibula ad manus ſint, quæ non tam citò perterebrantur, id quod fit, quia plumbum denuò calcinatum pinguedine & mole corporis ſui poros ejusmodi vaſorum occludit & impedit, quò minus ignis in metallum agat, quâ actione impeditâ vis omnis in vaſa argillacea vertitur, ut hæc collabaſcere neceſſum habeant. Apertius tamen hoc in negotio ſe declarare videtur cit. *Glauberus Pharmacop. Spagyr. Parte VI.* ubi crucibulorum vulgarium loco ferrea in uſum trahenda ſuadet, imò loco Saturni nemini non noti ipſum Saturnum

turnum Philoſophorum ſecretum ſcilicet plumbum, quod per ſe eſt purum & præſtabilius auro, commendat, Regulum ſcilicet Antimonii optimè depuratum, ceu aptiſſimum ſubjectum, cui ſe aurum ſilicum embryonatum combinare poſſit, ut ſic ex iis, quæ ſeparatim actu metallum non ſunt, poſt ſui conjunctionem in perfectam auri & argenti craſin convenire poſſint, haud aliter ac rotæ horologii disjunctæ horologium minimè conſtituunt, conjunctæ verò harmoniâ decenti quàm optimè elegans automaton efficiunt. Hoc igitur in negotio experiri quis poterit ſumendo calcis Stanni ℔iij. Reguli Antimon. Martialis ℔j. Arenæ Danubii, Rheni, Emmæ vel alterius ℔iiij. & fundendo invicem in maſſam vitro æmulam, quæ in crucibulo vulgari vel ferreo cum Salis Tartari ℔j. reducta, repetitione aliquoties inſtitutâ, auri & argenti ſatis dives evadet, quo facto, aurum ab argento aliisque admixtis præcipitatione ſingulari per fuſionem ſolam obtineri poterit, ſi cui notus erit modus taliter ſeparandi aurum ab argento, quem ſe communicare poſſe, harum rerum Studioſis refert *Cl. Cardilucius in Notis ſuper Erkerum*, quemque Comites, Barones, Nobiles ſumptibus haud exiguis à ſe expetiiſſe ad nos perſcripſerat. Qualiter verò ope vitrificationis Lunæ, hujus fixitas obtineatur, elegans itidem operandi modus eſt innuens juxta ea, quæ ex Animali & Vegetabili Regno demonſtrari poſſunt, qualiter ex deſtructis corporibus ea meliora & glorioſiora reſurgant, haud aliter ac ex putrefactis & incineratis cadaveribus humanis elegantius & clarius corpus reſuſcitabitur, è quo anima die noviſſimo ſplendida lucebit, ad modum ſcilicet lucernæ per laternam elucentis, idque omne juxta beneplacitum DEI. Eleganter de hisce in Apocalypſi Johannes Evangeliſta: Ipſa civitas (nova ſcilicet cœleſtis Jeruſalem) erat aurum purum & ſimilis vitro puro, nimirum pelluciditate, velut & aurum philoſophicum pellucidum arte fit. Hic verò Johannes Evangeliſta, ſi fas eſt allegare verba Lucernæ Salis Philoſophorum, Auctore filio Coſmopolitæ, *Michaele Sendi-*

vogio p. m. 65. etiam ab Avicennâ dictione primâ libri de Animâ inter poſſeſſores Lapidis Philoſophici ſuosque Inſtitutores, qui ſe ſcilicet Avicennam artem hanc docuerint, numeratur, quod veriſimile ſit, eò quod Eccleſia priſca, Auctore Adamo à Sancto Victore die D. Johanni Evangeliſtæ ſacro menſe Decembri in hymno incipiente: Gratulemur ad feſtivum &c. ſic in ejus honorem cantet:

Cum gemmarum partes fractas
Solidaſſet, has diſtractas
Tribuit pauperibus.
Inexhauſtum fert theſaurum,
Qui de virgis fecit aurum:
Gemmas de Lapidibus.

Ut verò ad fixitatem Lunæ deveniamus, quæ omnium elegantiſſimè vitrificationis beneficio obtinetur, illa ſequenti modo obtinetur prout nimirum opus hoc *Tacki* manus aliquoties effecerunt; ſumitur ſcilicet Argentum ope Saturni decenter lotum & depuratum ad ℥ij. idque in aquâ forti per argentum clarificatâ & præcipitatâ, ut decet, ſolvitur, poſt præcipitatur argentum ſolutum cum muriâ ſeu aquâ ſalsâ & poſt digeſtionem per dies duos in cineribus calidis *Calx argenti* debitè ſiccatur, & edulcoratur & tandem funditur cum *Borrace* in vitrum; Argentum verò ejusmodi vitrificatum ut reducatur cum fructu & compenſatione laboris miſcetur cum *Salis gemmæ* & *Calcis vivæ* de naturâ alcalium ana ℥j. *viridis Æris* ℥ß. *Sacchari Saturni* depurati ℥j. faciendo ſtratum ſuper ſtratum in pyxide cæmentatoriâ vel duobus tigillis perlutatis & poſt quatuor horarum cæmentationem per gradus inſtitutam tandem è vitro denuò obtinebitur Argentum, ſed non quale prius, ſed ſufficienter tum vitrificationis ope tum admixtione ſalium tum viridis Æris & Sacchari Saturni aureum redditum: Salia enim quid hîc poſſint, præſertim Sal Gemmæ eleganter illuſtratur experimento *Kunckel, in Obſervat.*

vat. Chymicus p.m. 154. quo ritè inſtituto quempiam anni ſpatio neceſſaria vitæ præſidia vel fructum ſaltem honeſtum obtinere poſſe, aſſerere haud veretur, ſumendo ſcilicet Sal Gemmæ, vel etiam commune minutim contuſum idque cum foliis argenti cupellati ſtratum ſuper ſtratum faciendo in pyxide cæmentatoriâ per duodecim horas in friabilitatem ſepties cæmentando, & poſteà denuò in conum fundendo aquâque forti ſeparando, quo pacto Argentum ſufficienter auro imprægnatum obtinebitur, unde & non mirum, quod ad particularis illius Chymici proceſſum in *Aureo Vellere p. m. 92.* Argentum fundatur cum Amiantho & Sale communi (Alii etiam aliquid de vitro Veneto addunt, de quo *Beccherus Concord. Chym. p. 547.*) quo tandem ex imprægnatione ulteriori Sulphuris Martis & Veneris ſolaris aurum perfectum obtineri poſſit; Huc ſpectant ea, quæ de naturâ Mercurii ingenioſiſſimè proponit *Beccherus de Minerâ arenariâ perpetuâ p. m. 76.* quòd ſcilicet Mercurius ſit reverà pura puta eſſentia ſalis marini, nempe ſal ſulphureum totum analogum ſulphuri ſalis communis, unde etiam ſuam originem traxit, per deſtillationem ſcilicet ſalis marini in terræ cavernas ibidemque per ſublimationem & commixtionem ſubtilis cujusdam terræ, unde opacitatem acquiſivit, poterit tamen in diaphaneitatem reduci, nempe in liquorem diaphanum, ceu talem ſibi notum eſſe, qui Mercurio in gravitate æqualis ſit, Beccherus refert, innuens hunc liquorem vel de compoſitione pluris terræ diaphanæ ſeu ſalis lucentis vel extractione terræ opacæ ex Mercurio obtineri, eò quod Mercurius ex ſale communi augmentetur, & ſæpe augmentatus in diaphanam aqueitatem tendat. Talis verò liquor fortè & ille fuit, quem quidam Venetus à Græco factum vidit, cujusque medio ope quintæ eſſentiæ decenti digeſtione multiplicatio lapidis inſtituta eſt, uti legere eſt in MS. quodam celebris Monaſterii Murenſis in Helvetiâ p. 185. Ad confirmationem horum facit, quod *Leurſcn in Prodromo Theatr. Chym. p. 29.* refert, poſſe ſcilicet additione

vilis cujusdam ſubjecti ſal commune in Mercurium currentem reſolvi, tacendo jam ſal commune nonnullos effectus producere Mercurio proprios tam in poteſtate Medicâ quàm Phyſicâ & Alchymicâ, ipſumque aurum per Mercurium in ſalem communem converſum fuiſſe, ſcribente Becchero. Quantum verò utilitatis prædictæ Vitrificationes in operationibus Alchymicis præſtare queant, patet vel maximè ex naturâ vitri, quod ſcilicet hoc omnibus rebus ingreſſum largiatur, metalla in fluxu conſervet, volatilia & vapores minerales figat, præſervet ab igne, ne adurantur corpora, multaque alia utilia præſtet, præſertim in auro arte facto utpote adhuc tenero, cui fixationem & exaltationem dat. Hinc etiam magnum ſubeſſe arcanum ingenuè fatetur *Beccherus* in illo Vitrificationis modo, quem ſiſtit Chym. Glückhaf. p. m. 547. ℞ Materiæ illius, unde aurum lotione extrahitur, German. Goldſchlich/ Sulphuris & Nitri ãã. miſceantur probè & in ollâ terreâ deflagrent, addendo poſtea *Vitri Veneti* ãã, ſubacta probè indantur tigillo ſtratum ſuper ſtratum faciendo, & in ſummitate denuò vitro Veneto tegendo, vaſe perlutato fluant probè, ut abeant in vitrum rubrum, è quo pulveriſato ope aquæ regiæ extractio & abſtractio inſtituatur ad remanentiam maſſæ rubeæ in fundo, cui adde Vitrum Saturni parum argenti nobilitatum & commiſceantur Argento fuſo, quo hoc ope vitri Venetæ & Saturni decenter in poris ſuis dilatetur, iisque aureæ particulæ ſufficienter ſe infigere poſſint. Alius ejusmodi proceſſus, quo ope Vitri Saturni ingreſſus in Lunam facilitatur, reperitur in *Aureo Vellere p. m. 47.* ℞. *Mercurii Saturni* vel ſaltem *vulgaris* decenter depurati ℥iiij. calefacto in tigillo, adde *Auri optimi* lamellati ℥j. ut fiat amalgama, cui affunde Sulphuris fuſi ℥ij. & continuâ agitatione in lapidem velut nigrum redigantur, hunc pulveriſatum inde phiolæ hermeticè ſigillatæ, & digeratur per quatuor ſeptimanas, ut obtineat pulverem punicei coloris, quem ſequenti aquâ fixatoriâ imbuat: ℞. *Auripigmenti, Salis Armoniaci* ãã. ℥iiij.

Sulphu-

Sulphuris, Nitri āā. ℥vj. *Cinnabar.* ℥ij. deſtillentur ad inſtar aquæ fortis, quæ ter pulveri prædicto affundenda & denuò abſtrahenda, igne ſub finem fortiſſimo; maſſam pulveriſatam Lunæ in fluxu ſuperinjice & ejus ingreſſum promove ope *Vitri Saturni*, & ſic obtinebis poſt ſeparationem Aurum puriſſimum.

[*Baſileâ A. 1688. d. 10. Sept. Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LXVII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,

De

Fœtus quaſi emortui in vitam per ſuctionem reſtitutione.

Quâ minimè credas mors atra ſupervenit horâ,
Noſtraq; crudeli gaudia falce metit.
Sic heu, ſic Miſeri labor, & ſpes certa coloni,
Immatura perit grandine quaſſa ſeges.
Sic gravidâ teneri velluntur ab arbore fœtus:
Sic pubeſcentem decutit aura roſam.

Sicque cum *Poſthio Pcëta* & *Medico* celeberrimo ſæpius conqueruntur mœſti parentes, quando vident, quòd nec mors differat falcem ſuam immittere jam demum in lucem egreſſos tenellos fœtus, qui & rectè ex eodem *Pcëta* reſpondent:

Una mihi vitam dedit, & vitam abſtulit hora
— — & juſtos mors venit ante dies.

Talia autem mœrore plena Exempla accidunt, quando videlicet tenelli fœtus niſus ſui labore, quo arcto illo clauſtro egredi conantur, usque ad mortem debilitati, faucibus mortis inhærent, quibus & certiſſimè abſorberentur, niſi interdum obſtetricis prudentia & experientia ſuccurreret. Varia autem media ſunt, quibus obſtetrices in ejusmodi caſu conſtitutis

 ſub-

ſubveniunt, quorum recenſu hoc loco abſtinebo. Pergam autem plura fœtuum ſuctione in vitam reſtitutorum exempla commemorare. An. 1686. *in Ephem. Cur. Dec. II. Obſ. CXXI. Anni V. p. 242. 243.* duos hoc medio ſervatos cum curioſis noſtris communicavi. Quam in vitam reſtituendi methodum & ſuo Experimento comprobavit Excell. D. *Samuel Ledelius Decur. 2. Anni VI. Obſ. LIX. p. 145.* Ecce! Die 8. Julii Solis currentis An. 1688. à quodam Generoſiſſimo Domino in aulam accerſitus, ut Ejus conjugi puerperæ febre ardente laboranti conſilio meo opem ferrem, quæ cura, (Deo debentur grates) optatum ſucceſſum habuit, brevi enim illa cum ſanitate rediit in gratiam. Hujus obſtetrix, cum à me interrogaretur, quomodo ejusmodi debilitatis puſillis ſubveniret, reſpondit: Suctione papillæ ſiniſtræ mammæ, Eaque methodo jam paucis ante diebus duos fermè emortuos in pago *Kleinen Flinbeck* reſtituiſſe, vitæque aſſeruiſſe dicebat. Errorem alterius cujusdam obſtetricis referebat, quæ ſcilicet infanti adhuc vivo in partu conſiſtenti, manumque ſuam è clauſtro ſuo exſerenti adimere voluit, quod illa admittere nolens manum rurſum in uterum inſeruit, paulò poſt femina illa feliciſſimè peperit ſanum & incolumem fœtum, quem nequiſſima obſtetrix mutilare, manuque privare voluit. Tales obſtetricum errores merentur annotationem, magisque ſeveram animadverſionem per carnificem. *Nutricis peccantis* Exc. D.D. *Paullini*, Academiæ noſtræ Decus, meminit. Contra iſtam obſtetricem obſervanda *Lex Cornelia VIII. Si quis necandi infantis piaculum aggreſſus aggreſſave ſit, ſciat ſe capitali ſupplicio eſſe puniendum.* Non diu poſt ad me inviſit obſtetrix noſtræ urbis ſenior & Ordinaria, hæc, cum à me interrogaretur de modo ſalvandi fœtus debilitatos; *Reſpondit*, ſe ſuctione papillæ ſiniſtræ mammæ jam pridem tres debilitatos in vigorem ac vitam reduxiſſe; addebat, ſeſe primò fricare mammam ſiniſtram, ſi illud voto non reſponderet, tunc ſe papillam ſugere. Hocque modo cujusdam Bibliopegæ hujus oppidi infan-

fan-

fantem penè emortuum vitæ reſtituerat. Iſto ritu jam item fœtus vivificatos *Samuel Ledelius* & ego commemoravimus: Quod ſi tempus plura Exempla ſuppeditet, illa cum Curioſis noſtris, D. V. communicaturus ſum. Alii Nobiliſſimi Collegæ hunc modum ſuas obſtetrices Exempla Exc. D. D. *Ledelii* docere ac ſucceſſum referre dignentur, humaniſſimè à me rogantur. Meo arbitratu ad debilitatos fœtus plurimum quoque conduceret, ſpongiam vino calido vel & ſpiritu vini imbutam mammæ ſiniſtræ & ſcrobiculo cordis apponere, vel & carpis pulſuum admovere.

SCHOLIUM.

BRevis ero, hoc enim lex me jubet! Suctionis beneficio multa mala tolli poſſe in humani corporis œconomia, docet Experientia. Quomodo ea ſurditas ſæpiuſculæ ſit ſublata *Ann. VI. Decur. II. Obſerv. CXXI. p. 254. & 255.* innui. Non poſſum, quin hîc referam hiſtoriam notatu dignam, quam legi in Exc. D. D. *Jæpſerii* manuductione ad vitam longam *c. 3. p. 584.* Calculus ſubſiſtens (ubi ſatis tota virga) continua robuſti hominis ſuctione extrahendus eſt: Qualiter novem abhinc annis, magnum magni Stemmatis, maximæque virtutis Dominam, ſuo feciſſe marito, novi; quæ graviſſimis doloribus afflictam Domini Mariti ſui virgam, inter amaras oculorum ſuorum ſtillas, tamdiu ſuxit, usque dum hærentem in ea tricuſpidem calculum, unà cum frequenti purulentia trium horarum ſpatio extraxiſſet. Hæc hiſtoria nobis ob oculos ponit amoris conjugalis laudabile Exemplum &c. Quid ſuctio queat in vulneribus ſanandis, exque eis extrahendo veneno, docet nos ex *Roderico Santio P. I. Hiſt. Hiſpanic. p. 297. c. 4. Piccartus Decad. V. Cap. X. p. 263.* Non levior fides fuit, inquit, in Eduardum Anglum uxoris: cum, ſcribit, Eduardus Regis Angliæ primogenitus ad Domini ſepulchrum transfretaſſet, fuiſſetque in via proditoriè à Mauro quodam gladio

vene-

venenato percuſſus, Medicorumque remediis non tam alleviaretur, quàm alligaretur, tandem in Angliam ſine ſalutis ſpe reverſus eſt. Ejus igitur uxor Regis Hiſpaniæ filia novam atque inauditam ſed amore & pietate plenam adhibuit Medicinam, plagas enim Mariti toxico infectas, quæ veneni vi claudi non poterant, lingua dietim lingebat ſugebatque humorem venenoſum, ut liquorem dulciſſimum, cujus vigore, verius dicam fidei uxoriæ virtute ſic omnem materiam veneni attraxit, ut integratis coalitisque vulnerum cicatricibus ille planè curatus fuerit, ipsâ etiam incolumi manente. Claudam utramq; hiſtoriam verbis Domini *Piccarti* c. l.

Quid harum mulierum fide clarius, quid mirabilius audiri poteſt? ut uxorum linguæ fide & dilectione maritali perunctæ, venena dilecto marito & calculum expulerit, quæ ab electo Medico trahi non valuerunt, quod plurima exquiſitaque non effecerunt medicamenta, uxorum pietas explevit.

Quibus hiſtoriis aliam jungo, quæ & fidei ac amoris conjugalis inſigne documentum præbet. Honeſtiſſima ac piiſſima matrona, cui ab aliis hoc erat perſuaſum, illorum hominum, qui letali morbo laborant, urinam juxta ordinarium naturæ curſum non eſſe ſalſam, ſed prorſus inſipidam, ſæpius ſui Mariti urinam ſine faſtidio & nauſea guſtavit; ſalſaque deprehenſa, exhilarata, at ſpem firmam de ſui Mariti reſtitutione concepit, quâ & gaviſa eſt. Tantum de ſuctione, quâ penitus enecti fœtus in vitam quaſi reſtituuntur, quâque duæ magnæ Matronæ conjugalis fidei ac amoris ſpecimina eximia dederunt. De ſuctionis efficacia in morbis curandis non memini me quicquam legiſſe apud Autores, quod ſi nunc ulterius in eam inquirere placeret Medicis ac Philoſophis, forſan majus commodum de eo auxilio nobis promittere vel ægris polliceri poſſemus. In hydrope loco *Paracenteſis* ſuctio umbilici vel per animal, utputa canem, vel organo eo fine facto & ad illud inſtitutum adaptato inſtitui poſſet, quem modum ego Paracenteſi præfero & quoque ipſi apertioni per acum

acum auream, vel argenteam, quid de utraq; ſentiendum ſit, docet nos Excell. D. *Strauſſius* eleganti ſuo opuſculo *Palæſtra Medica* inſcripto, *P. III. Gymnaſm. XII. p. 288. 289.* cujus Magni Viri laborem ſpiſſius exoſculor!

[*1688. 10. Septembr. Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LXVIII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,
De
Corona Serpentum.

DIe 13. Septembr. An. 1688. quo, mi Domine Celſe, literas has ad Te exaro, filii mei cum matertera ſua domum Fridrichſtadio revertuntur; hi omnes uno ore unà cum auriga aliisque duobus itineris comitibus aſſeverabant, ſibi apud Molam Seleck dictam, hora pomeridiana tertia in via occurriſſe ſerpentem prorſus candidum linea nigra per ſpinam dorſi ducta tricuſpide corona articulum digiti alta coronatum: ſatis quoque commodam eum ſerpentem capiendi fuiſſe occaſionem, ſi diligentiam adhibere voluiſſent, curruque deſilire, ego lubens coronam illam unà cum ſerpente 12. imperialibus redimerem. Proinde certum eſt, dari ejusmodi coronas ſerpentinas; quod autem agyrtæ ac circumforanei, fallax hominum genus, hîc fucum dolumque faciant, hoc ipſius rei veritati nihil omninò præjudicat. Poſſum inſuper ſanctiſſimè affirmare, me adhuc duas ſimiles coronas vidiſſe hîc Kiliæ, alteram habebat quidam aurifaber, civis Quedlenburgenſis, apud nos hîc Kiliæ commorans, peſte illius civitatis incolas depaſcente: alteram habebat cujusdam hujus urbis Conſulis filius, qui eam dono dedit cuidam Officiali Regis Daniæ, qui mihi eam oſtendit. Pollere quoque eas mira adverſus epilepſiam aliosque morbos vi, mihi perſuaſiſſimum eſt: meoque arbitratu effectus

ille, cujus mentionem facit *Höchſtetterus Decade 4. Obſervat. Caſ. 6.* non fuit vanus; aliquid autem humani patitur hic Excell. Vir, dum hoc amuletum ſuperſtitionis accuſat. Coronæ vel diadematis ſerpentini meminit quoque *Majolus Colloq. VIII. p. 212.* Non deſunt, inquit, aliis ſerpentibus diademata, quæ etiam regium ſtatum quempiam indicant &c. Cornutorum ſerpentum meminit *Seyfrid Lib. II. Cap. V. §. 25. p. 667.* ex *Eraſmo Franciſci.* Minimè autem aſſentior plur. Rev. *Franzio* in ſua *hiſt. animal. P. IV. Cap. I. p. 583.* ſcribenti: Cornua nullus habet ſerpens, ſed in quibusdam in capite deprehenduntur quædam eminentiæ ſeu tubercula extuberantia, & quidem carnea, quæ vulgus appellavit cornua, item coronas &c. Cornua quorundam capitibus innaſci docet *Eraſmus Franciſci.* Illas eminentias vel tubercula non eſſe carnea, evincit autopſia, ſunt enim dura, corneæque ſubſtantiæ eſſe apparent. Quidnam autem ſentiendum ſit de aureis coronis quorundam ſerpentum, quos commemorat Exc. Polyhiſtor *Happelius l. 2. c. 7. p. 332. 333.* ſui Mandor. vel deſcript. Inſular. nobis affirmativa placet. Multa enim inſectorum genera cutetenus aureo ſplendore ſuperbiunt: hæcque ſuæ cutis elegantis ſplendore aureo omnia penitus animalia ſuperant; pertinent & huc columbarum colla, pavonum caudæ &c. Pluribus de hac materia ſcripſi *Chil. 3. Cent. 2. Decur. 6. Epiſt. 9. Miſcellanearum Epiſtolarum.*

[*1688. d. 13. Sept. Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LXIX.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Mira febris ardentis per frigidam cura.

QUod notemus curationes hominum per ordinaria media juxta receptum MM. ut quidem operæ pretium eſt; ſic nec minus utile ac neceſſarium eſt, annotare

notare curationes per media paradoxa ac contra M. M. peractas, & tandem felici eventu donatas. Quæ & rectè audiunt *irregulares*, aut ſi mavis *extraordinariæ*, quæ ex extraordinariis principiis fluunt. Rectè hìc conveniunt illa, quæ habet Excell. JCT. *Hopperus* in ſuo *Sedunedo L. III. Tit. XLIV. p. 188. Quæ partim bona, partim mala, plus mali in ſe habent, quàm boni, ſic tamen ad bonum aliqua per ea ſit reverſio* &c. Hoc evincet ſequens hiſtoria. Nuper incidi in obſervationum oppidò rariorum faſciculum Nobiliſs. & Excell. D. *Paullini*, *Polyhiſtoris inſigniſſimi, Amici, Collegæ* & *Fautoris Honoratiſſimi, Ephemeridum Cur. Decadi II. Anno VI.* additum, & quidem *Num. XXIV. p. 30.* & *Num. XLII. p. 50. 51. De ardentiſſima febre ſoli nive feliciter curata*, & *Obſervat. XLII. De ſudore ſub veſte ſaluberrimo* &c. Quas Obſervationes legens, recordabar alterius curationis hìsce non multum abſimilis. Quidam Generoſiſs. Dn. febre ardente laborans, hanc curandi methodum ſecum & feliciter inſtituit; jubet, famulus ſitulam aquâ frigidâ plenam afferret, allatâ aquâ, ſe omni veſtimentorum genere ac ipſo induſio nudat, ita ut prorſus nudus eſſet, hoc tacto, immergit lodicem in aquam frigidam, eaque madida corpus ſuum involvit febris ardore æſtuans; ſicque madido linteo involutus ebibit Cyathum Spiritu Vini impletum, lecto ſuperinjecto, aliisque tegumentis, ſopore alto corripitur, corpusque ſudore madeſcit largo, elapſis 24. horis evigilat ſanus ac incolumis. Mira & rara curandi febrem methodus, de qua cum Excell. *Paullino* in hæc verba erumpo: Interim valde dubito, an hoc tentamen mihi tibive, ſi periclitari velimus, fauſtè ſuccedat! Proh! quanta monſtra curationum naſcuntur aliquando in arte ſaluberrima &c. Sanè hæc cura partim bona, partim mala, plus autem mali, ſic tamen ad bonum, DEO auxiliante! converſio fuit, ut æger tam irregulari M M. curatus ſit. Si loco frigidæ, calidam aquam adhibuiſſet, non improbarem, omnium optimè ſibi conſuluiſſet, ſi in Vinum Alcoholiſatum Camphoratum lodi-

cem intinxiſſet, eaque ſeſe involviſſet, hæc optima forſan eſſet M. M. ad febrem quartanam, cumprimis paralyſin tolleret, ſudore largo ſubſequente. De qua aliàs diſcurram &c. Cæterùm ſcio plures ſat commodè & ſine ſanitatis diſpendio ſub nive dormiviſſe. *Nix eſt principium proſperrimum, & omnigenæ fœcunditatis menſtruum vegetabile.* Meretur hîc legi, quod ſcripſit Excell. D. *Henricus Mundt Novæ Phyſic. hodiernæ Lumine Eruditiſs. opere, c. VI. §. VI. p. 42.* Tellus etiam, ſcribit, quæ ſex totos menſes nivibus & gelu obducta latuerat, non alio lætamine refecta adeò luxuriat, ut Cerere ob Proſerpinam inventam ſupra modum lætata, nuſquam uberiorem frugum proventum, aut celerius productum inveniat.

[*1688. 2. Oct. Kiliâ Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO LXX.

D. ANDREÆ CLEYERI,

De

Plantis Japanenſibus Iſnoacky, Germ. Eyſerholz/ & Tzumacky.

ISnoacky, Germanicè Eyſerholz/ quod lignum hujus arboris ferreæ ſit duritiei, arbor eſt vaſta & ſatis craſſa, extrà & intrà nigricans; folia arboris perpulchrè virent, appropinquante hyeme decidua; ſed vere nova ſuccreſcentia. Semina ejus quercuum gallis aſſimilantur, intus cava, nec ad ſui propagationem ſeminando apta. Ob duritiem lignum hoc permultos annos in aqua ſine ulla corruptione durat, unde in Japan ad fundamenta ædium adhibetur, minùs tamen aptum ad conſtruenda navigia & opera marina. Radices hujus arboris medullitùs marmoris varietate ſuperbiunt, ad opera ſcrinaria commendabiles: reſiſtit enim durities earum corro-

Dec. II.

Annus VII.

corroſioni vermium. Creſcunt hæ arbores non tantùm in Regno Japan, verùm etiam in Regno & Inſula Ceram, nec non in Promontorio Africano Capitis Bonæ Spei copiosè, amantque excelſos montes & ſcopulos.

Vid. Fig. XXIII.

Tzumacky vox Japanica, puerum juniorem ſignificans, arbuscula eſt, duos pollices vel uncias craſſa, tres autem vel quatuor perticas alta. Folia ejus densè ſtipant ramulos & caudicem. Flores magni perpulchrè rubent, in medio ſtaminulis luteis capitulis purpureis præditi. Ultra ſex dies flores non perdurant; ſed decidunt, quos ſuccedunt ſemina, quæ vultum ſeminis Thee præſentant. Folia ſaturatè virent, craſſitiem foliorum Lauri bis exſuperantia. Ramuli ejus cinerei ſunt coloris cum aliquâ purpurâ aſperſi. Radix fibroſa latè ſerpit. Japanenſes arefaciunt ſemina, eaque piſtillis comminuunt, & ſic oleum ex iis exprimunt ſuavè olens. Hôc oleô Japanenſium mulieres itemque juvenes 15 & 16 annorum (Wachaſi dicti) capillos inungunt. Hâc enim ætate ipſis capillos alere permittitur, adultioribus autem abraduntur. Ad alios Medicinæ uſus arbor hæc aut ejus partes non adhibentur. Menſibus Octobre & Novembre folia arboris decidunt; Martiô verò & Aprili cum floribus denuò erumpunt.

Vide Fig. XXIV.

OBSERVATIO LXXI.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Plantis Japanenſibus Cumi Gummi & Miaco Bana.

Cumi Gummi parvus & humilis eſt frutex, ramuli ejus tenues ſunt, rectà in altum ſurgentes. Ex iis Japanenſes ſcopas conficiunt: folia ejus minuta ſunt,

parùm ſerrata in margine: decidunt hyeme, vere autem rurſum erumpunt cum floribus eleganter candidis. Voces Japanicæ Cumi Gummi ſignificant Latinis flos ſarmentorum; perdurant flores præter propter 14 dies, antequam decidunt. Fructus non ferunt. Elegans eſt frutex: colitur à Japanenſibus in vaſis fictilibus, & ante cameras eorum & feneſtras collocatur. Ligni eſt admodùm duri, nec ad medicos venit uſus.

Vid. Fig. XXV.

Miaco Bana arbuſcula ſive frutex parvus eſt, priori Cumi Gummi haud diſſimilis. Uberè redit ex Miacko Emporio permagno Japaniæ, centum milliaria diſtante à Nangaſacky, ſeritur & colitur frequens in hortis. Folia aſſimilantur Cumi Gummi foliis, præterquam quod majora ſint & viridiora. Fructus rubri erumpunt ex ramulis & caudice ejus inſtar ceraſorum. Naturâ frigidi & humidi, ſaporis amari. Colitur frutex ornatûs gratiâ.

Fig. XXVI.

OBSERVATIO LXXII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Plantis Japanenſibus Kyrama & Fickoſax.

KYrama, aliàs Tzutzudſic, parva eſt arbuſcula, perticam unam aut alteram procera, unciam craſſa. Flores ejus variegati inſigne ornamentum conciliant: varii ſunt coloris, ſcilicet rubri, albi, lateritii, purpurei, incarnati; nullius tamen odoris. Inſerunt Japanenſes in hanc arbuſculam florum ramulos varii generis, uti in Europa ceraſi arbores tractantur. Flores inodori cum Anemonibus vel Jaſmi-

Kyrama vel Tzutzudsu.
P. 134.
Fig. 27.
Fig. 28.
Fickoſax

Nifum Schin Srogat
pag. 135. Feggo.
Fig. 29.
Fig. 30.
P.136.

Jaſminis conveniunt: per integrum menſem durant, ſuccedentibus per ſex dies alios, aliis. Caules & caudices ejus cinerei ſunt coloris. Radix fibroſa in multas radiculas diviſa. Fructus nullus. Loca amant montoſa & ſaxoſa. Sylveſtris planta à Japanenſibus ante ædes & feneſtras colitur: nullius in Medicina usûs.

Fig. XXVII.

Fickofax alta & craſſa eſt arbor, caudice robuſto. Folia lætè virent ſine apicibus rotunda. Altera ſpecies Fickofatz dicitur. Folia arboris in modum coronæ creſcunt. Flores flavent odoris jucundi & fragrantis. Fructus rotundi nigricant, & nullius ſunt usûs. Ligna cremanda culinis inſerviunt, ad carbones conficiendos apta.

Fig. XXVIII.

OBSERVATIO LXXIII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Plantis Japanenſibus Niſum Schin 'Srogat, Mominoky & Feggo.

NIſum Schin 'Srogat Japanis idem ſonat, & eſt quod Latinis Japanica gens alba. Creſcit eâdem formâ, quâ planta quædam in Java majore, Batavis Jan Brancke dicta. Frutex eſt ſex vel ſeptem pedes altus. Flores ex luteo albicant. Fructus verò candidus. Ob ſaporem dulcem pueris & infantibus gratus & conducens cibus, quamvis intùs fibroſus ſit. Folia hyeme decidunt, & vere renaſcuntur.

Fig. XXIX.

Momi-

Mominoky ſpecies eſt Pini vel Tedæ. Procera eſt arbor rectà in altum ſurgens, foliis aculeatis, ut Pinus, Pinaſter, Teda & ſimiles arbores in Europa verſus Septentrionem frequentes. Harum autem genera longè plura in Japan repeRiuntur, quàm in Europa. Cæduntur ex iis trabes pro conſtruendis ædibus & navigiis.

Feggo ſpecies eſt Filicis maris. Creſcit magnâ copiâ in Japan ad ſaxa arboresque veteres. Amat loca umbroſa. Japanenſes hanc herbam frequenter in cibum expetunt. Coquunt radices ad pulmentum usque, quod per cribrum trajiciunt, eique ſuperfundunt jus gallinaceum, & ſic gratus iis fit cibus. A ruſticis & plebe comeduntur radices hæ paratæ cum Miſou.

Fig. XXX.

[1688. 9. Octobr. Berolino Noribergam ab Excell. D. D. Mentzelio miſſæ.]

OBSERVATIO LXXIV.

D. ADAMI à LEBENWALDT.

Vomitus diuturni cura.

NObiliſſima Domina à Loizendorf, Cæſarei Præfecti ferrifodinarum in Styria Uxor, per octo integros annos manè vomitu pituitoſo quotidiè divexata, qui non ceſſavit, donec aliqua ſemper particula bilis porraceæ rejecta fuerit. Petiit à me auxilium, ſuaſi ut biberet acidulas Rhoitſchenſes, de quibus doctiſſimum Tractatum ſcripſit & in lucem edidit Cælius Aurelianus noſter. Dicto facto ex horum fontium uſu in integrum ita reſtituta, ut jam per annum & amplius nullâ nauſeâ & vomitu tentetur. Sic multum eſt poſitum in hoc, ut evacuando humorum colluviem ſimul reſtituamus viſcerum temperiem tonum & harmoniam,

niam, in qua re acidulæ triumphant, certis tamen in affectibus.

OBSERVATIO LXXV.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Morbillorum cura.

HOc anno 1688. Illuſtriſſima Domicella ex familia Zolneriana, ætatis duodecim annorum, Verno tempore correpta eſt morbillis, gravibus ſymptomatibus concomitantibus. Inter cætera reſpiratio difficilis, frequens & anheloſa cum oris raucedine & faucium aſperitate; adhibita ſunt expellentia & contra malignitatem pugnantia, copioſè erumpentibus in dorſo, pectore, ventriculo totoque abdomine morbillis abſque omni alleviatione. Ut autem Vitale ſarcinâ ſuâ liberarem, jamjam Venæſectionem adhibere meditabar, tentavi tamen adhuc expulſivum ex gr. xij. Bez. Orient. in aq. C. B. & fumar. Ecce repentè incipiunt manus & pedes rubris ac latis maculis conſpergi & notabiliter (me adſtante) diſpnœa remitti, pulſusque majori libertati reſtitui, ex quo paulò poſt perfectam obtinuit ſanitatem. Hîc apparet, translationes materiæ peccantis ad partes extremas ſummè eſſe proficuas.

OBSERVATIO LXXVI.
D. ADAMI à LEBENWALDT.
Dyſenteriæ cura.

EOdem anno menſe Auguſti, Dyſenteria Epidemica in Styria Superiori per multa territoria graſſabatur, infantes, convulſionibus ſtatim ab initio infeſtantibus, diem obierunt, adultiores fluxionibus diuturnis die noctuque cruciati, vix levamen ſenſerunt ab Alexipharmacis, plus

ab abſtergentibus & cum adſtrictione evacuantibus; præceſſit tempus inæquale, jam frigore jam æſtu ſæviens, inſectorum magna copia &c. Ego propter accurſum ægrorum miaſmate hoc ex contagio inquinatus, intra triduum plus ducenties ad ſedem Clinicam evocatus, dejeci ſanioſa, purulenta ſanguinea, bilioſa porracea & æruginoſa, ſemel cum tanto ardore ut carbonem ignitum inteſtino recto inhærere crediderim, unde non parùm de gangræna metueram, hoc mirabar, quod ſtatim primo die duæ puſtulæ nigerrimæ urentes in labiis apparuerint latentis hoſpitis indices. Egi tandem clyſteribus abſtergentibus, Epiceraſticis, anodynis, per os ſumpſi Emulſionem, quibus Euporiſton meum, C. C. ſcilicet absque igne præparatum copiosè admiſcui, ejusque gelatinam juſculis, ſic Deo miſerente in meliorem ſtatum redactus, viribus tamen multùm proſtratis. Miſera eſt Medicorum conditio,

Sæpè ægri Medicos non munere, funere donant.

[*Leobio A. 1688. d. 10. Oct. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO LXXVII.
D. DANIELIS CRÜGERI,
De
Fonte Polzinenſi miraculoſo.

TAm immenſi ſunt fontes Miſericordiæ Divinæ, ut ſi quis eos exhaurire aut rationis trutina pendere aut examinare vellet, aquam cribro hauriret. Rivulus etiam ad nos ex illius bonitate promanavit, dum in Pomerania quoque noſtra fons quidam miraculoſus prope oppidum Polzin, octo milliaribus abhinc diſtans, ſcaturiit, cujus conditionem ulterius declarare conſtitui.

Prorupit autem hic fons in profunda Valle vix per milliaris quadrantem ab oppido diſtante, inter duos Montes amplâ ſcatu-

ſcaturigine, in cujus ebullitione copioſa alba arena regurgitat, quam ægroti, oculis, auribus, capiti & ulceribus phagedænis externè imponunt. Altitudinem aquæ, Paſtor illius loci, Dominus Joachim. Titelius duodecim pedum poſt juſtam dimenſionem obſervavit.

Regurgitavit hæc ſcatebra hoc 1688 anno, brevi poſt Feſtum Aſcenſionis Chriſti, Menſe Majo.

Color (quod admirationem parit) manè turbidus, albicans, lacteſcens, ſapore ſulphureo; Meridie clarus; pellucidus adinſtar communis aquæ, aſt Vitriolico, Martiali ſapore, quem ſaporem, dum Stargardiam transmitteretur, lingua dignoſcebat.

Color tamen hic certis temporibus iterum variat, ita ut rurſus manè aqua limpida, & clara, Meridie lacteſcens conſpiciatur, & pro variatione hujus coloris alios nanciſcatur effectus, aliumque ſaporem, mox ſal Martiale alcalicum, mox ſulphur & Vitriolum alium oſtendunt effectum & ſaporem.

Quilibet quantitatem & doſin hujus aquæ ſecundùm robur naturæ ſuæ metitur, alii bibunt quantum placet, quoniam Medicus nullus adeſt; Hinc fit, ut quidam in diarrhœam incidant, quæ tamen etiam ſanitati eorum conduxit.

Operatio eſt, per ſudorem, per alvum, per urinam, in aliis etiam vomitum movit ab initio, ſecundùm materiæ peccantis conditionem.

Scaturiginis autem hujus Origo primùm animadverſa eſt ex profluentis aquæ novâ Tincturâ, quoniam illabens in ipſam rivulus novus eam turbavit, atque lacteſcente colore tinxit.

Novitate hac Pannifex Martinus Schmied, motus, ad originem fontis accurrens aquam hanc potavit, oculos lavit, pedem immerſit, quo facto domum reverſus, dormiens in ſudorem univerſalem incidit, expergefactus ſe ab Ophthalmia & ganglio in crure liberatum ſenſit, divulgato tunc hoc

rumore, advolant plurimi diverſis affectibus onerati, & quod mirum, brevi liberantur. Sanè ut fatear, effectus edidit hic fons, qui naturæ limites excedere videntur, ut fermè miraculoſus nominari mereatur.

Curavit enim mutos, ſurdosque à nativitate, phthiſicos, quartanarios, paralyticos, epilepticos multorum annorum, cæcos, tumore & dolore lienis & hypochondriorum detentos, hydropicos, tumoribus magnis in genibus & præcipuè in dorſo inſtar gibbi obſeſſos, ſcorbuto contractos, dolore dentium cruciatos, appetitu proſtrato laborantes, manè vomituriantes & ex bile nauſeantes, cachexiâ & ex mala viſcerum diſpoſitione & obſtructione diu languentes, ex ventris ſcorbutico dolore ejulantes, ſcabioſos & multos alios affectus.

Et quoniam de prædictorum morborum curatione quis dubitare poſſet, mitto ipſum avtographum Paſtoris Titelii Polzini d. 8. Sept. A. 1688. exaratum, qui Exempla curationum cum nominum deſignatione curioſè obſervavit, proq; multis è ſuggeſto publicè gratias egit. Videantur addenda.

OBSERVATIO LXXVIII.

D. DANIELIS CRÜGERI,

De

Epilepſia.

MEntem meam de Cinnabari præterito anno aperui. Verùm cum rationibus ſolùm fidere noluerim ad experientiæ incudem Cinnabarim revocare conſtitui, idcircò cùm in uno Menſe quatuor Epilepticorum cura mihi obtigerit tantoperè laudatos trochiſcos Riverii antepilepticos, quos in noviſſima editione in folio in Arcanis videre licet, in uſum revocavi. Quorum deſcriptio hæc eſt: ℞. Cinnabaris Antimonii, ſingulari modo, ibidem deſcripto, factæ

factæ ℥j. Magiſter. Margarit. Corallior. ãã. ʒjß. Ambr. Gryſ. Croci ãã. ℈j. Ungul. Alc. ʒj. Cranii humani præp. ʒiij. Fœcul. Pœon. ℥ß. Ol. Succin. deſtill. Mucilag. C.C. Cranii q.ſ. ad trochiſcos formandos, doſis ℈j. ad ʒß. Virgo quædam nobilis integram compoſitionem ſucceſſivè abſumpſit, continuis diebus ſumere non potuit, nam ingens turbatio in corpore ſucceſſit, ut ſputationis metus adeſſet, idcircò per intervalla quamdiu potuit, uſurpavit, nullo ſubſequente commodo. Aſt ſequenti Decocto multum levaminis ſenſit, ita ut per quadrantem anni paroxyſmus non conſpiceretur, cùm aliàs bis in menſe vel ad minimum ſemel corriperetur, & hoc ultra annum. ℞. Radic. Pœon. Maris ℥ij. Viſci querni ℥j. Herb. Rutæ, Betonicæ, Verbenæ, Hyſſopi, ãã. Mj. incid. d. ſ. Kräuter zum Kochen / manè & hora una ante cœnam ℥iij. ſumſit, cum ex aqua ciconiarum, ad modum aq. hirundinum cum ſpeciebus antepilepticis deſtillata, levamen ſenſit; præcepi, ut Medicamenta continuaret, non tamen obtinui obedientiam.

2. Secretarius quidam ex verborum conflictu iracundiâ ſuccenſus in epilepſiam vehementiſſimam incidit, quater de die recurrentem, dato purgante & ſecta vena dedi remedia communia primùm, ut pulv. epilepticum Riverii, de gutteta, Marchionis, aquas epilepticas cum Sale Succin. volat. C. C. &c. Sed cum cura intra duos dies non ſuccederet, acceſſit quidam Cinnabarim Antimonii laudans, annui dictis, ut adſtantium petito ſatisfieret, datus igitur eſt hic Pulvis: ℞. Cinnabar. Antimon. ℥j. Cran. human. Corallior. rubr. præp. ãã. ʒij. Margarit. præp. Ungul. Alc. ãã. ʒj. F. Pulvis, dedit ℈j. ter in die, dixi forſan doſin eſſe juſto minorem, idcircò altero die dedit cum aquis ſpecificis ʒß. ter in die, ſed cum pejus haberet, & res jam in anguſto eſſet, patiensque & adſtantes mortem timerent ſucceſſuram, iterum curam mihi obtulerunt, idcircò ſequenti modo curam aggreſſus ſum: ℞. Radic. Valerian. ʒij. divid. in duas part. æqual. d. ſ. Pul-

ver auf zweymal. ℞. Aq. Cardui bened. ℔j. Theriacæ ℥j. M. d. ſ. Vermiſcht Waſſer zum Pulver; de hac aqua ſeu mixtura ſumſit ℥iij. cum una doſi pulveris prædicti, & ecce in univerſalem incidit ſudorem, & paroxyſmi mox remiſerunt, à meridie accepit alteram doſin Pulveris cum Mixturæ prædictæ ℥iij. & planè intermiſerunt eâdem die paroxyſmi, mador continuabat, & ſic ſenſim viribus collectis convaluit, qui morti vicinus erat. DEO ſit laus.

3. Ancilla Conſiliarii cujusdam ex terrore, quod ſervus veſperi diabolicâ larvâ indutus & veſtitus, ipſam comprehenderet, incidit in epilepſiam bis aut ſemel in menſe recurrentem. Trochiſcos prædictos Cinnabarinos aliquoties dedi, poſt purgationem & venæſectionem, ſed nihil levaminis ſenſit, idcircò pulv. Radic. Valerianæ per octo dies cum ſudore datus in conveniente vehiculo, ipſam curavit.

4. Attamen majoris tentationis gratia adhuc ſemel in quarto patiente experiri volui. Ancilla quædam oſtiatim ſtipem colligens, cùm & meas fores acceſſiſſet, ex commiſeratione dixi, me non pecuniam, ſed medicamenta pro curatione ipſius morbi gratìs porrecturum, poſt purgationem iteratam dedi trochiſcos cinnabarinos ſingulis diebus, usque dum in ſalivationem incideret, verùm convulſiones epilepticæ frequentius accedebant, idcircò ab illa cura abſtinendum erat, Pulverem itaque Divinum ex Radice Valeriana ſingulis diebus manè aſſumebat drachmæ pondere cum Aqua Ciconiarum cum ſudore, & ecce poſt 15 dies mihi flexis genibus gratias egit, afferens poma, pyra & nuces in patella, ſeq; non alia munera acquiſiviſſe aut poſſidere. Ego verò ut fides huic curæ adhiberetur, miſi hanc ancillam ad fœminam quandam nobilem & alios, ut ediceret quid contigiſſet.

[*1688. M. Octobr. Noribergam allata.*]

OBSER-

OBSERVATIO LXXIX.
D. JOHANNIS AVENII,
De
Termitibus per urinam excretis; Item ſpina & acicula ventriculum perforantibus.

HIc aliquid novi mitto: Termites nimirum ſimillimos iis, quos muſcæ majores æſtatis tempore carnibus apponere ſolent. Illorum aliquot centurias unâ vice cum urina excrevit puella hic bimula, Chriſtiani Zeitlers / Stannarii filia. Hæc, cum antea cretam, carbones, & ex parietibus calcem & lutum avidè devoraſſet, incidit in febrem, diarrhœam, deniq; in atrophiam.

Vocatus ego tandem, ut ſuppetias ferrem miſellæ, præſcripſi inter alia etiam contra Aſitiam Elix. propriet. ſ. ac. Eſſentiâ Abſinth. miſtum; ad cujus Mixturæ bis vel ter iteratam exhibitionem ingens termitum ejusmodi agmen cum lotio rejectum obſervat mater puellulæ. Audito hoc addebam Medicinæ iſti ſtatim Spiritum Tartari tanquam Diureticum, & poſt aliquoties iſtorum vermiculorum multa millia minxit infans, remittente nunc in dies morbo.

Contrectat Patiens frequenter & digitis ſcalpit regionem veſicæ; inter mejendum verò quandoque tremulâ voce ſubridet quaſi, ac ſi titillaretur leviter. Unde aliqualem in meatu urinario vel cervice veſicæ pruritum adeſſe conjicio.

Rarum hunc caſum dum aliis narro, duæ ex plebejis mulierculæ ſimilem mihi affirmant, qui ante aliquot annos in ſuis filiabus, adhuc vivis, tunc verò ejusdem cum noſtra ætatis, contigiſſet, quarum altera quoq; abſurdo & depravato appetitu multa eſui inepta ingeſſiſſet.

Et *D. Timæus Caſ. Medicin. 38. l. 3. pag. 175.* eundem ferè Affectum de Eccleſiaſte quodam Colbergenſi memorat, inibique Arcani cujusdam ex *Libavii Syntagmate Arcanorum Chimicorum* meminit.

Puella iſta triennis, militis gregarii filia, cui Chirurgus hìc caſtrenſis Paulus Cuhl præterito menſe Majo ſpinam piſcis ſuper ventriculo ex transverſo ſub cute hærentem exſcidit, ut Dibbertus iſtius Cuhlii gener Stargardiæ Tibi recenſuit, ſpinamque oſtendit, ſtatim poſt exciſionem rectiùs valere cœpit, nunc ab Atrophia & omnibus, quæ diu eſt perpeſſa, ſymptomatibus libera.

Sic & Chirurgus noſter urbicus Nicolaus Matthiæ ante annos aliquot puero in iſta corporis regione aciculam eadem ratione extraxit.

Puto ego & ſpinam iſtam & aciculam hanc à pueris illis inter edendum unà cum bolo aliquo cibi fuiſſe deglutitas, quæ ſucceſſu temporis ventriculos perforarunt.

[*Ex literis D. Avenii Colbergâ Stargardiam ad D. Crügerum miſſis, & hinc 1688. M. Oct. Noriberg. allatis.*]

OBSERVATIO LXXX.

Dn. JAC. AUGUSTINI HÜNERWOLFFII,

De

Cephalalgia, corroſivô formicarum liquore curata.

CIvis & fullo Arnſtadienſis, perpetuâ cephalalgiâ tentatus, ex infinitis remediorum generibus adminiſtratis nullum percepit commodum, hinc ea abdicavit omnia, malum patienter ferens. Cùm verò mihi in medicum uſum colligeret aliquando formicas, baculis acervo diruto impoſitis, manibusque deterſis inde & præcipitatis in la-

in lagenam vitream animalculis, & manus ipſi excoriarentur à ſaliente liquore animali, oppidò ceſſavit, nec unquam dolor iſte capitis moleſtiſſimus eſt reverſus.

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Verſicolore & exulcerata cute à menſibus retentis.

Puella inferioris ſortis, annorum novendecim, ob menſtrua malè reſpondentia fiebat laſſa, anhelosa, macilenta, per totam corporis peripheriam maculoſa, non exceptis linguâ, palatô, labiis; ex maculis verò lividis, purpureis, violaceis, atris lenticularibus prodibat ſanguis craſſus, purulentus, ater, ex ore rubicundior, grumoſus, aderat reſpiratio ſummè difficilis, lipothymia frequens, periculum interitûs. Quid fit? querula mater me adit, & quid ſubſidii adhuc ſuperſit, rogat. Duxi puellæ exhibendum eſſe liquorem ex Sabinæ Oleo æthereo, Sale Succini volatili, & Spiritu Lepidii paratum, quô bis terve ad aliquot guttas in calida cerevisia acceptô, aliquot libras ſanguinis per nares emittebat abſque intervallo, unde extremè debilitata jamjam oppetere mortem videbatur. ἴσχαιμα varia adminiſtrata fuêre fruſtra, & tandem ſtypticus vapor Aëtii exceptus naribus ex hæmatite ignito, in aceto acerrimo extinčto, fecit auxilium, & victus melior, & emmenagogus liquor antedictus, evaneſcentibus maculis, in integrum reſtituêre deſperatam adoleſcentem.

OBSERVATIO LXXXII.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Gelatina Sabinæ.

EX internodiis ſtolonum annuorum juniperi poſt pluvias exudantem gelatinam, exterius in paralyſi affrictam pro ſecreto habuit Cnöffelius in Ephem. Append. ad Ann. 6. & 7. p. 184. Gelatinam ſimilem in fungulos abeuntem, non ſemel in annoſæ Sabinæ ramis, humidâ tempeſtate obſervavi. Hanc in vitro ſoli expoſitam, inq; aquam redactam & propinatam, ſuppreſſos menſes blandè & ex voto ciere ſcio.

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII.

De

Mole corporis à mola & hydrope notabili.

SOphia Ronnebergin, uxorcula civis noſtratis, annorum viginti quatuor, gravida viſa, ſtupendæ magnitudinis ventrem præ ſe ferebat ultra menſes novem; ſed partûs loco burſa ſe oſtentabat hydropica, quæ tantam indies creſcebat in molem, ut rupturam abdominis ſæpè metueret ægrota. Sanitatis deſiderium bonæ inſidebat fœminæ: cùm verò nil opis ſupereſſet, exſiccata tandem & arida illa supernè, exhalabat imô ſub pondere vitam. In exenteratione, adactâ novaculâ, ex abdomine trium ulnarum in ambitu, aquæ flaveſcentis menſuræ triginta ſex in vas proſilierunt, neglectâ eâ, quæ manavit in terram. Peritonæo papyraceo internè ad latus

latus ſiniſtrum adnatæ erant hydatides quatuor gallinaceorum ovorum magnitudine, totidemque tubercula ſebacea magnitudine gallarum. Inteſtina flatibus & excrementis aquoſis ſcatebant. Uterus immenſum extenſus erat, & lateri dextro firmiſſimè adhærebat mola carnoſa ovata, libras novem civilis ponderis pendens, cum aliis quinque minoribus uvarum magnitudine, & hydatide veſicam æquans mediocrem ſuillam. Hepar conſpiciebatur tumidum & pallidum. Veſicula bilis atro humore repleta. Lien craſſus & cinereus. Renes mucoſi. Pulmo durus, & nigris maculis pictus. Mirum verò, quòd fœmina ejusmodi tenella, lecto vel ſedili non affixa perpetuo, tantam ferè ad ultimum vitæ diem usq; ſarcinam circumferre valuerit.

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Euporiſto in Hydrope.

DEUS in abſcondito ſemper poſuit maximum, in aperto autem minimum, inquit Crollius in præfat. de ſignaturis. Fluitat & occultatur in aqua, quod loco movet aquam in humano corpore, & in apertum profert, fœniculum ſcilicet aquaticum, vulgò Waſſer-Saum. Si enim lympha extravaſata inundavit viſcera, & venter intumuit, planta hæc impoſitione ſola molem lymphaticam educit. Aſcitica Arnſtadii, ſuaſu cujusdam ab eodem malo ſic liberati, fœniculô aquaticô aridô pedes ſibi ſupra malleolum circumdari juſſit, quod veſicatorii vicem, & unâ nocte plurimas veſicas effecit, quibus diſſectis, abdomen & crura feliciter ſe exonerarunt, aquâ fluente ſenſim ad multas libras, ægraque ſe refocillante. Paganus Eſpenfeldenſis, hydropicus εὔσπλαγχνος eandem herbam pedibus admovit, & ex

T 2 voto

voto aquam eduxit. Quod verò miſerum, excoriati pedes ob effluxum continuum laticis ingenti dolore cruciari ſolent ægrotos, quos jubeo ſolari, & à periculo defendere ſequenti cerato: ℞. Gum. Elemi, Terebinth. ãã. ℥ß. Colophon. ℥j. Ol. Amygd. d. Roſar. Lumbr. terreſtr. ovor. ãã. ʒvj. Ceræ ℥j. Liquatis his leni calore adde Pulv. Rad. Ireos Flor. Lumbricor. terreſtr. Thuris, Myrrhæ, Tutiæ, Bol. Arm. ãã. ʒij. Vitell. ovor. num. ij. M. exactè. F. & S. Heil-Pflaſter. Paracenteſis ad umbilicum Chinenſis moxæ ſubſidiô inſtituta cum euphoria videatur apud Gehemam Obſerv. Med. 4. Decad. 1.

OBSERVATIO LXXXV.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Pudendo ſuillo contra urinæ incontinentiam.

POëta ſentit: *Obesô nil melius turdô, nil vulvâ pulchrius amplâ.* Caro nempe ſuilla vulvæ contermina eſurientibus, ipſum verò os vulvæ lectum mejentibus conducit. Vir quinquagenarius mandit vulvam cum parte ventriculi & inteſtinorum bovis coctam, conciſam, & cum aceto præparatam inſcius, & urinam continuit. Adoleſcens octodecim annorum ejusmodi vulvam devoravit in botulo, & opem ſenſit. Puella ſexennis ex galreda conſumſit hoc pudendum, & à pudendo malo liberata fuit. Eundem glabri murium pulli obtinent effectum in Ephem. Decur. II. Ann. 2. Obſerv. 173.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXVI.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Diabete lethali ab uſu cantharidum externo.

SExennis puella civis cujusdam Ilmenſis, poſt curatam urinæ incontinentiam, fluxiones oculorum doloremq; paſſa, à veſicatorio ex cantharidibus ad nucham applicatis, lethalem incidit in Diabetem.

OBSERVATIO LXXXVII.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Curatione Dyſenteriæ deſperatæ.

CIvis & ſartor Arnſtadienſis, temperamenti calidi & ſicci, annorum triginta ſex, dyſenteriâ decumbens, incidit in manus immaturi practici, cujus conſiliô ſine mora validum adſtringens aſſumpſit, ex quo ſtetit ad horam fluxus, poſtea verò idem violentiſſimè rediit cum ſummo ventris cruciatu, ſingultu, vomitu, teneſmô intolerabili, phimoſi, urinæ ſtillicidiô, lipothymiis frequentioribus, vigiliis, inſaniâ, excreta per alvum cruenta, carnoſa, æruginoſa dejiciebantur, & quas præterfluebant partes, peſſimè exedebant. In opio hîc maxima vis erat auxiliaris. Pulvis ex C. C. Phil. Bolo Arm. Terrâ ſigill. Antim. Diaph. cum aliquot guttis Tinct. Opii ægro præbebatur, enemata abſtergentia, conſolidantia opiata curabam injici, adſtringentibus & confortantibus pulveribus Laudanum Opiatum admiſcebatur, & interdum granum j. ejusdem ſolum porrigebatur;

& ſaneſcebat hic noſter, poſtquam ultra quatuor hebdomades noctes dieſq; mille ſuſtinuit labores, & Hippocrati 4. aphor. 24. dyſenteriam, ſi ab atra bile incipiat, lethalem eſſe pronuncianti, vellicavit aurem.

OBSERVATIO LXXXVIII.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Calculo clavato.

DN. Joh. Wigleben, verbi divini Præco in pago Sültzenbrück, ſat diu calculo renum gravatus, tandem octiduanam experitur iſchuriam, unde cordis anxietas, vomitus inanes, hæmorrhagia narium, inflammatio faucium, totiusque corporis pruritus oriebantur. Vocatus ad hunc, omnem locavi operam clyſteribus, diureticis blandis, & fortioribus lithontripticis, inſeſſibus, fomentis, inunctionibus, emplaſtris emollientibus, carminativis, non neglectis ſymptomatibus urgentibus, quorum uſu tandem urina turbulenta ad libras duas unâ vice fuit excreta, & ſucceſſivè major copia cum inſigni allevatione. Cùm autem boni dies præteriiſſent octo, ſecuta eſt nova & totalis urinæ ſuppreſſio, per dies totidem durans, cum vomitibus crebris primò inanibus, deinde craſſæ, tenacis & cruentæ materiæ, cordis palpitatione, & ſuffocatione lethali. Apertô cadavere, omentum & inteſtina ſanguine erant ſuffuſa. Ventriculus venis & arteriis turgidus. Hepar ingens ex atro rubebat. Lien maculis nigris ſignatus conſpiciebatur. Ren ſiniſter ſolito major & pallidior erat, inque ejus parenchymate & cavitate latitabant calculi rotundi, angulares, duri & frangibiles, albi & ruffi, cum multo ſabulo & muco. Ren dexter ſemiputris magnitudine multum ſuperabat ſiniſtrum, & crepitabat preſſus, inque diſſecto hoc ſilices duros teretes, triangulares, orbicu-

biculares piſis majores offendebam, quos continebant pelvis, & ipſum parenchyma renis. Unus verò notabilis, craſſitie pollicis, orificio ureteris veluti clavus major capitatus [Vide Figuram XXXI.] unciam unam ſemis cum drachma una & ſcrupulo ſemis pendens, ita fuit infixus, & ab eodem ſuperfusô ſabulô copiosô obturatus meatus, ut nihil ſeri urinarii tranſire potuerit. Ureteres fuerunt ſolito craſſiores & vacui. Veſica urinaria vacua. Teſticuli in ſcroto exiles & flaccidi. Primò quidem, ſolutô in nonnullis carunculis muco, per ſiniſtrum renem exivit urina ſine dubio: viis tamen illis iterum occluſis, reſtagnavit hæc denuò, & aruit fluvius, oppreſſis vitalibus, morte patientis infelicitatem eximente.

Fig. XXXI.

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Cerebro Apri antipodagrico.

SYri Medici in Tragopodagra Luciani unguentum ſecretum, quô ſolantur dolentium cruciatus, crepantes, nulli mortalium juramento adſtricti revelandum, exclamant inunctum eſt; ſed non laxat flammam doloris. Majorem in ſe conſolationem habent, quæ citra invidiam cordatiores medendi palàm faciunt artifices. Verùm & ſimplex pharmacum, lac caprinum calidè applicitum Valleſius. Panis medullam decoctam, & cum pulpa caſſiæ impoſitam Riverius. Cœleſte ſigillum, ſive Bryoniam ad extra Villanovanus. Totam bonam Simon Pauli. Liquorem in vetuſtis quercuum caudicibus reperibilem Hagedornius. Linctum canum Cnöffelius. Pinguedinem erinaceam Aabdorachmannus Ægyptius. Laudo cerebrum apri calidè impoſitum, quod ſatis proſperè multi, me ſuadente, ſunt experti.

OBSER-

OBSERVATIO XC.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Noxa puerperarum à ſecundinis temerè abjectis.

SEcundinas quisquiliis, locisq́ue impuris & ſuſpectis mandare, quantum ſæpè noceat puerperis, non ignotum eſt. Emaciatæ primiparæ in noſtra vicinia exemplum, cujus lochia cum ſecundinis paludi putidæ injecerat ancilla levis, obſtetrices officii admonet. Fœminæ fullonis Arnſtadienſis poſt partum validæ, ſecundinas cum lochiis projiciunt in foſſam extra mœnia, ubi ſolent hoſpitari ſerpentes & bufones; ex quo puerpera cordis anxietatem percipit, noctes inſomnes ducit, tacitaq́ue exæſtuat irâ, naturaliter ad hanc non prona. De conſilio rogatus, quia propenſio aderat ad vomitum, porrexi emeticum antimoniatum, quod eduxit abundè bilioſam amurcam, cum ſupernatante quadam pinguedine, & ſana evaſit fœmina.

OBSERVATIO XCI.

DN. JAC. AUG. HÜNERWOLFFII,

De

Maleficiis ſuffitu curatis.

PErmittente Deô, Dæmon *κακόχαρτος* per ſua mancipia facit cæcos, ſurdos, mutos, claudos. Sicut verò ad opera ſua nefanda rebus hic utitur naturalibus; ita iisdem, Deô in auxilium invocatô, ſæpe deſtruuntur illa mirabiliter. Aliàs faſcino reſiſtere dicitur ſuffitus ex felle ſerpentis, aut canis nigri. Ex faſcino pedis tumorem, dolorem, ambulandi impotentiam Matrona haud ignobilis Arnſtadii ſanavit

ſanavit in continenti ſuffumigio ex abſciſſa pallii particula rei. Filia civis & figuli noſtratis incantata, repentinum periodicum dolorem dorſi, & anxietatem cordis, nulli pharmaco diu cedentem, abegit à ſe ſtatim ſuffitu fruſti tunicæ ſciſſæ incantatricis incuſatæ. Miles ſuffivit particulis chirothecarum, à compane præſtigiatore ſurreptis, manum dextram incurvatam, & extemplò faſcinum evanuit. Quæ cauſa tanti effectus? neſcio, utrum inflatus Dæmon pertæſus anathematum, atque rerum quæ habentur in levi, ipſe reſpuat ludibrium & futile murmur; an fumus alcalicus tenuis contemptæ & abjectæ materiæ infarctum Dæmonis acidum corrigat & diſpellat?

[*1688. 18. Octobr. Arnſtadio Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO XCII.
D. JOHANNIS de MURALTO,
De
Aſthmate ſuffocativo mirando.

VEnator nobilium Tigurinorum ante tres circiter menſes à cane rabido demorſus, uſus eſt aliquot remediis ſudorificis, & melius habuit; cùm è contra faber quidam ferrarius nulla remedia ſumens derepentè rabie tactus, liquida faſtidiens, torvo vultu & quaſi latrans ſuccubuerit. Venator prædictus, tertio poſt morſum menſe in itinere probè excalefactus potum vini ingurgitavit frigidum, ſtatimque rigore correptus. Laſſitudinem ſpontaneam concepit, domumque magnâ moleſtiâ veniens ſuſpiria movere & anhelare cœpit, nihil penitùs deglutire poterat, & ſtatim atque appropinquaret potus, eſus, vel medicamentum, altâ voce clamare, atque cum maximis anxietatibus ſpiritum trahere cœpit, ſudore frigido per totum corpus diffuſo; aërem verò in ullo membro vel articulo præ ſuffocationis metu to-

lerare nequivit: Convulſiones quoque tantæ erant, ut brachium non potuerimus de loco movere ad inſtituendam venæſectionem vel porrigendam theriacam, tandem ferè rabioſus factus derepentè moriebatur.

SCHOLIUM.

RAbiei fermentum in Venatore diaphoreticis oppugnatum tardiùs vires exeruit, ſecùs neglectis remediis, hinc citiùs ad ἀκμὴν pervenit in fabro ferrario, ipſumque interemit. Vini Cyathus frigidus, quem excalefactus hauſit, frigore excalefactioni ſubindè inducto, ſub ratione motuum contrariorum ſibi invicem & derepentè adverſantium, humores exagitavit, miaſmaque rabioſum latitans exaltatum eſt; anhelitus; deglutitionis impotentia, horror ad potum, eſum, anxietates, convulſiones generis nervoſi affectum indicabant; rabies ſiquidem inflammatio membranarum cerebri à priſcis Medicis definita, ipſorumque ſpirituum inſignis & furioſa excandeſcentia etiamnùm apud modernos audit, quæ præ cæteris quibuscunque aliis morbis gravia horrendaque ſymptomata inducit. Præ ſuffocationis metu refugiebat aërem, ex eo quod membrana ſpiritibus aculeatis exquiſitius ſentirent, & ab effluviis vaporoſis aëre externo propulſis intùsque recurſantibus præcordiis, ſuffocationis periculum immineret.

OBSERVATIO XCIII.
D. JOHANNIS de MURALTO,
De
Partu difficili.

MUlieri paganæ in partûs difficultate, urgentibus magnis doloribus, clauſis uteri latebris, oborto delirio ſequentia præſcripſi: ℞. Cortic. Raphan. Mercurial.

curial. ãã. ℥j. Croc. gr. vj. Caſſ. Lign. ſubtiliter pulveriſ. ʒj. Succi Sabin. ʒij. miſce; & ſimul omnia bene contuſa totumque contuſum ligatum in petiâ ſubtili collo matricis junctum fuit, item mixturam ex Succ. Sabin. ʒij. Boracis Mineral. ſubtil. pulveriſ. ʒj. cum vin. alb. odorifer. ℥j. propinavi. 20. Auguſti noctu peperit embryonem vivum ſed immaturum ſine ungvibus, ſine capillis, & qui non ultrà horæ quadrantem vixerat; enixæ infirmitatis ex labore præcedaneo viribus, propinaui aquam Borragin. cum Syrup. Violat. ſumpſitq; identidem conditum major. cum Conſerv. Roſar. beneq; (Deo gratias) reſtituta eſt.

SCHOLIUM.

Quamvis methodo ſcrupuloſè nimis adſtricti à remediis partum excludentibus abſtineant, & φλογίϛα dicant dari in partu παρὰ λόγον, quòd inflamment ſanguinem, accendant febrem, ducantque ad uteri vaſa ſanguine turgida coarctantia & claudentia fœtûs exitum, quodq; partus criſis ſit, quæ naturæ imperio committi debeat, & quod ſi quid agendum, venæſectio cubiti vaſa uteri deplendo ſit opportuna. Nos autem *Hippocratem* ſequuti ab iſto paradoxo urgente caſu deflectere non veremur, partus quippe eſt propriè ipſius uteri niſus fortis validaque compreſſio, quâ totis viribus maternorum viſcerum pondus excludere ſatagit, utque onus illud ſpiritum ducat, penè mater expirat; quidni igitur refocillandæ vires & adlaboranti animæ ſuppetias afferre licuerit; & inter alia etiam ſucco ſabinæ, uti quæ vim ſuam in partu promovendo quotidiè ſalutariter prodit? Valeat igitur Phlebotomia, ſignis Phletoræ partum remorantis urgentibus, locumq; ſuum habeant fœtum excludentia partumque promoventia in aliis caſibus.

OBSERVATIO XCIV.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Paralyſis à ſtanno.

ÆGrotus hic inclinabat ad Phthiſin, vino medicatò antiphthiſico fuit repurgatus, adhæc dolores in genibus & plantis pedum torquebant, demumque paralyſis ſuccrevit, ſudatorium ſiccum è racemis expreſſis ingredi juſſi, Oleo Limacum uſus eſt, emplaſtrumque ad paralyſin dorſo applicatum, celebrata venæſectione, Vinoq; medicato ſubſequente repurgatus eſt. ℞. Senn. ℥vj. Rhej. elect. ℨiij. Muſc. pulmon. ſaxatil. Veron. Agrim. Centaur. minor. Calaminth. Marrub. ãã. M. j. Rad. Helen. ℥ß. Miſce & ex arte paretur Vinum medicatum. Demumque ad complementum ingreſſus balneum alteratum ex Primul. Veris Rad. Ireos, Heder. terreſt. Gnaphal. Roremar. Veronic. Salv. Centaur. minor. Abrotan. Artemiſ. ãã. M. j. & perfectè reſtitutus eſt.

SCHOLIUM.

PAralyſis vel partes omnes, quæ ſub capite ſunt, reſolvit, aut alterum corporis latus, aut quædam membra particularia, motumque & ſenſum unà perimit, vel motum incolumi ſenſu, aut ſenſum incolumi motu. Vapor teter & malignus extùs ſuſceptus intùsve genitus, ſpiritus in fonte aggreſſus perimit & ipſos, percuſſionemque invehit, uti & effluxus ſpirituum è cerebro in meditullium in totum cohibitus, aut effluxus è meditullio in medullam oblongatam, cerebellum aliasque emanationum vias omnimodè ſuppreſſus; ex parte verò tantùm præpeditus effluxus paralyſin inducit; pituita, quæ obturatis meatibus funis medullaris obſidet initium, uti & aura peregrina, quæ ſpiritus è meditullio in caudicem medulla-

dullarem ſcaturientes profligat, paralyſin invehit univerſalem, hemiphlegiam verò, quæ alterâ duntaxat lateris parte inhæreſcit. Injectum cuipiam nervo vinculum ſiſtit ſpiritus partemque reſolvit; ſic & nervi callus, tuberculum, tumor omnis præter naturam nervum aut medullam conſtringens, contuſio ex caſu vel ictu, vertebrarum luxatio obturato ſpirituum tramite paralyſin inducunt; cujusvis demùm partis reſolutio ab obſtructione aut nervi vitio, à cujus ditione ſoboleſcit, exoritur.

OBSERVATIO XCV.
D. JOHANNIS de MURALTO,
Animi deliquium ab unguento ranunculari.

DIe 24. Februarii 1673. puella 12. annorum derepentè incidit in animi deliquium, & quaſi mortua jacuit; pruritum ingentem ſub capillis toto capite perſenſerat ab aliquot ſeptimanis, cùm mater inunxiſſet capillos cum unguento ex ranunculo facto, ut flavedinem contraherent. Affectus hic fuit animi deliquium; cauſa autem ranunculus vi ſuâ cauſticâ & deleteriâ cerebrum & nervoſum genus petens. Curatio talis inſtituta: Capillos & caput Oleo Violat. vel Roſat. pecti juſſi & pilos ad ſiccitatem complicari prohibui, internè propinavi aquas cordiales ex floribus Tiliæ & Lilior. Convall. die Martii 18. ſubinde quaſi oculos intorquebat, caputque per intervalla dolebat, unctionem iterùm præſcripſi uti antea, per intervalla exhibui aquam antepilepticam.

SCHOLIUM.

ROſarum fragrans odor non ſolùm quibusdam lipothymiam ſed & convulſiones proritat; qui ſub juglande dormiunt, dolorem capitis contrahunt; plantæ igitur vene-

natæ jure potiori nocumenta inducere valent, effluviis enim venenoſis ſpiritus adoriuntur & perimunt, uti ſunt Napellus, Aconitum; ſi prior inſidiatur, ad muſcas ei circumvolantes & floribus ejus ſe paſcentes, quibus concolores ſunt, confugitur, vel ad herbam, Anthoram dictam, præmiſſo tamen vomitu; Aconiti vis maligna, vomitu etiam præmiſſo, Rutâ, Origano, Marrubio, Abrotano, Centaurio minore oppugnatur. Si Cicuta periculum facit, ad vinum ſuperhauſtum liberaliter, non parvâ copiâ mixtum ſucco Cicutæ, citiore omnium vehiculo perimit. De ranunculo paluſtri dixit *Virgilius: Sardois amarior herbis*, deditque anſam proverbio: Riſus Sardonicus, quod qui ranunculum comederunt, motibus convulſivis in labiis riſum æmulantibus tententur.

OBSERVATIO XCVI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Lochia nimia.

Die 23 Martii 1623, fœmina 42. annorum abortum paſſa eſt cum animi deliquio, lochia copiosè fluxerunt, erat imprægnata à duabus hebdomadis, ſubindè Cochlearia ex Aq. Plantag. Equiſet. cum Saccharo tabulato hauſit, Epithemata ex oxicrato lumbis impoſita, lapis hæmatites de collo fuit ſuſpenſus, quievit, vinumque rubellum bibit, diebus inſequentibus incidit in lipothymiam cum vertigine & ſurditate, ſanguis ex utero copiosè fluere cœpit cum dolore lumborum & torminibus ventris, fruſtula carnis inſimul excernebantur, ægraque admodum à fluxu debilitabatur, ut ferè mortuæ adinſtar jaceret, manus ligaturam præſcripſi & exhibui mixturam ſequentem: ℞. Aq. Equiſet. Plantag. ãã. ℥iv. Sacchar. Roſat. tabellat. ʒiv. miſce. Epithemata ex aceto roſato lumbis iterùm applicui, hisce optimè convaluit.

SCHOLIUM.

LOchia poſt partum abundè quidem fluere debent, ſed ſi parciùs aut copioſiùs fluxerint, affectus morboſi ſubindè oriuntur, ita quidem, ut ſtimulis quandoque fluxum proritare, quandoque & cum impetu profluentem moderari Medico incumbat. Sanguis naturæ lege non tantùm excernitur quantus ſed & qualis, itaque retentus æquâ ſanctione in ſeminium morbi accreſcit, uti & in molem pleonexiæ parentem. Ex hac progenie tot fruticantur incommoda toto geſtationis tempore, inter quæ ab aliquot diebus epilepſiam ex hoc fomite enatam videre licuit, in muliere juveni boni habitûs jàmq; olim puerperâ factâ, quæ per ultimam graviditatem verè epileptica evaſit.

OBSERVATIO XCVII.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Symptomata ſpaſtica uterina.

DIe 10. April. fœmina à Burem 30. annorum ſeptem infantum mater, inde ab anno ultimum pepererat, paſſionibus hyſtericis in tantùm divexata fuit, ut Sacerdotes ejusdem cœnobii propter murmura & rugitus motusque ſpaſticos ingraveſcentes à malo ſpiritu obſeſſam exiſtimârint, eamque ſine omni auxilio deſperati, multa enim incaſsùm tentata, in Eremum Helvetiorum ad propitiatricem Beatam Virginem cum litteris commendatitiis miſerint, transeundo commendata erat Excellentiſſimo Domino Wepffero, qui fœminam ad me miſit, & ut mea medicamenta in hoc morbo probarem, rogavit; videns itaque urinam eſſe inſtar aquæ fontanæ claram, flatus ab utero copioſos per paroxyſmos ingraveſcentes, oppreſſiones circa cor pati, cæterùm extra paroxyſmum ægram, benè edere, bibere, & dormire, ſpem melio-

melioris ſucceſſus concepi, fœminamque ad aquilæ hoſpitium ablegavi, bonam diætam imperavi, Trageam meam Nephriticam & Spiritum Salis Armoniaci porrexi, venæſectionem inſtitui; ſanguis autem fuit craſſus & fœculentus, repurgata prius, balneum ex Meliſſ. Rad. Filic. Serpill. Menth. Matricar. Tanacet. Chamomill. ingreſſa eſt, & aquâ Tartar. Martial. uſa eſt, pro potu ordinario cum vino, hisce quindecim dierum ſpatio peractis, iterùm ſymptomatibus prædictis correpta eſt, ut exiſtimârit vivum animal, magno cum conatu velle ventrem perrumpere, iterùm juſſi remedia præſcripta adhibere balneum nempe, Aquam Martialem & Spiritum Salis Armoniaci; hisce tandem methodicè adminiſtratis, intra ſpatium duorum aut trium menſium perfectè reſtituta, ſymptomatibusque horrendis, quibus diſtorquebatur, libera evaſit.

SCHOLIUM.

Οὐςερικὸν πάθος à ſpirituum efferatione intra nervorum tubulos cujusdam materiæ peregrinæ orgaſmo percitorum, tot rationum momentis deduxerunt Neoterici, ut ſententia illorum facilè ab omnibus aſſenſum vindicet, materiæ autem morbificæ cauſæ frequentiores ſunt menſtruorum ſeminisque corruptela, ſi enim menſtrui προϋπαρχοντα non excludantur, ſed corrumpantur, penus exin materiæ in morbi fomitem congeſtus cerebrum impetit, ſpiritibusque accreſcens ἀταξίας concitat motusque ſæpius horrendos invehit, nec minùs frequenter ova in ovario corrupta viru contracto ſpiritus in motus pernices & irregulares adigere ſolent. Uti vino juvenes quaſi œſtro perciti furiunt, dormiunt ſenes, rident alii, plorantq; alii, ſic pro peculiari cujusq; indole humorumque craſi variorum ſymptomatum adfertur conſecutio ab eadem causâ, ut non mirum, ſi aliæ furiant, debacchentur aliæ, motibus ſpaſticis divellantur aliæ, aliæ rideant, plorentq; aliæ.

OBSER-

OBSERVATIO XCVIII.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Febris lactea.

UXor fabri lignarii 16. Mart. 1681. ſex hebdomadas puerpera, in rigorem incidit, poſteaque febricitavit, lac defecit, eratque debilis. Propinavi mixturam ſequentem per Cochlearia, dediq; Trageam oculorum Cancr. ℞. Aq. Matricar. Veronic. c. Vino āā. ℥iſs. Cinnam. ʒj. Antim. Diaphor. ℈j. Sacchar. q. ſ. Miſc. hisce remediis continuatis intra paucos dies reſtituta eſt.

SCHOLIUM.

TEndunt, dixit Hippocrates, & in mammas & in uteros venulæ album humorem vehentes, cumque pervenerit in uteros aut mammas, lactis formam habent; quæ igitur vaſa per ingravidationem humorem ipſum lacteum enutriendo fœtui deducebant, excluſo fœtu idem humor refluus per vaſa ad mammas deducitur, puſioni nutrimentum ſuppeditaturus; uti decubitus materiæ è vaſis exſilientis in partem aliquam, vaſis compreſſis, & præpedito ſanguinis motu febrem inducit, ſic & mammarum turgeſcentia coarctato ſanguinis fluxu efferveſcentia excitatur.

OBSERVATIO XCIX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Guttæ ſerenæ initium.

FRater Ferdinandus 18. annorum 16. Maji 1683. à variolis visûs debilitatem nactus eſt, quæ etiamnum incrementa ſumpſit, ut ferè cæcus evaſerit, & cum difficultate legerit, nihil obverſabatur oculis, aliàs ſanus, uſus

uſus eſt Salibus Volatilibus & Trageâ Ophthalmicâ cum ſucceſſu.

SCHOLIUM.

HAncce viſus debilitatem ab humorum craſſitie ortum cenſendum; Variolis ſiquidem commoti humores, furſumque flati, cerebri arcem impetentes tenebris obſcurarunt, unde fracta oculorum acies contractaque viſus hebetudo; Diaphoreticis verò repurgati humores quaſi discuſſis nubibus ſerenum obtinuerunt, priusque oculorum acumen reſtitutum.

OBSERVATIO C.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Phantaſia corrupta poſt febrem Hungaricam.

DIe 7. Martii A 1678. Juvenis 24. annorum cephalæâ laboraverat cum febre, & per remedia figentia & incraſſantia ſiniſtrè à quibusdam medicaſtris morbi curâ ſuſceptâ, putabat ſe non ampliùs habere caput, crededitque ſe ſpuere ſtramen & chartam, hominesque credidit non eſſe homines, eos omnes metuens, ad ignem appropinquare non audebat, credidit enim, ſi appropinquaret, citiſſimè ſe conflagraturum; ante omnia Doſin Tartari Emetici ſolub. ſumpſit, ab aſſumpto Emetico ter dejecit, dedique Pilulas Aloëticas, urinæ craſſum ſedimentum ſuppeditabant, ultimò vinum noſtrum medicatum aperitivum, ſanguinem depurans, bis in die ſumpſit, imaginatioq; diſturbata & aberrans ſenſim rectificata eſt.

SCHOLIUM.

MAteria morbifica, febre extinctâ, cerebri poris abundè ſuffuſa ſpirituum emanationes, itus reditusque à ſolita via

via deflectebat; itaque ceu umbellulis interſperſis acies ſpirituum perfracta, operationes inſigniter perturbatæ, errorque in mente fuit concitatus; libera ſpirituum ſyſtaſis & ad invicem conſenſus & unio cum ordinata & facili ab intus ad extus tranſitu, notiones etiam ordinatas rectasque pariunt, ſin minus & materia extranea poros offerciat, tracti in devia ſpiritus hallucinantur; & uti oculi per medium obſcurum diverſicolor aut aliàs incongruum perperam vident, fallique conſueverunt, ſic materiæ peregrinæ infarctu, ceu rei noxiæ præſentiâ offenduntur & ſpiritus, timent, & in varia abiguntur pathemata; difficulter autem curantur ejusmodi in mente errores, quòd materia morbifica altiùs impacta & in ſecretioribus locis latitans vim remediorum eludat; adhæc ſpiritus à ſolitis viis præpediti, novos ſibi cudunt tramites, quos deinaliquandiu trajecti, per conſuetudinem ſuos errores repetunt; in iisq; obfirmari ſolent.

OBSERVATIO CI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Surditas & Tinnitus aurium.

DIe 6. April. A. 1678. Juvenis 21. annorum conquerebatur de tinnitu & aliquali aurium ſurditate, multùm ſternutabat, alvusque libera erat, ſitis urgebat; celebratâ ante omnia venæſectione, vino cephalico medicante uſus eſt, foris autem cæpâ ſub cineribus coctâ cum butyro contusâ & applicatâ, atque prædicta ſymptomata evanuerunt.

SCHOLIUM.

VErum auditus organum eſt nervi acuſtici proceſſus mollior in duos ramos bifidus, qui cochleæ implantati loca, in quibus deſinunt ſuâ expanſione quaſi membranulâ obvelant.

lant. Ut illic vera ſedes ſenſationis auditus, ſic iſtarum partium defectus auditum minuit aut deſtruit, ſic obſtructio integra aut reſolutio ſurditatem inducunt, bipartita gravem auditum: ſæpius quoque à tympano, membranulâ nempe à perioſtio orta, circulo oſſeo adaptatâ, ſordido, excrementisque exteriùs aut interiùs ſcatente gravis exoritur auditus; ſi craſſior quoque fuerit hæc membranula à natura, ſurditatem incurabilem inducit; ſi intus tenuis affluat humor, aurium tinnitus & murmura progignuntur.

OBSERVATIO CII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Deglutitus nummus.

INfans biennalis 20. Julii 1678. pecuniam deglutivit, appetitusque exinde proſtratus fuit, membraque debilitata, macies oborta, vomituriebat, diarrhœamque patiebatur, ſitiebat. Embrocatio facta in ventre & dorſo Oleo roſato, internè ſumpſit Butyri recent. cochlearia aliquot jejuno ſtomacho; hisce alvo ſecreta pecunia.

SCHOLIUM.

MIrum, corpora cuſpide acuminata, uti atteſtantur hiſtoriæ med. aliquando impunè & absque nece deglutita fuiſſe; mucus, quo ductus interni oblinuntur, obtundit vim & acumen, ſagaxque natura illa ſitu commodo deducit, devolutaq; rejicit per excrementa; hoc autem magis mirandum, etiam per vulnera & aperturas ſenſim factas, è ſtomacho aliisq; partibus corpora ex improviſo deglutita detruſa fuiſſe, vulneraq; exin optimè conſolidata.

OBSER-

OBSERVATIO CIII.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Melancholia uterina.

VIrgo è pago Sunsbas cogitationibus diabolicis vexata, annos 19. agens, menſtruum fluxum nullum adhuc paſſa, prædictis cogitationibus graviter angebatur; de capite vertiginoſo, pulſu celeri & fortiori, laſſitudine membrorum, appetitu proſtrato conqueſta, intumuerat non diu abhinc vultus puſtulis, nunc tantum rubicundis in angulo oculi ſiniſtri naſum verſus reſiduis. Uſa eſt pro potu ordinario lactis caprilli ſero, fonticulus in brachio excitatus, præſcriptum Elixir propriet. Paracelſ. demumque pilulæ purgantes emmenagogæ, quibus levamen ſenſit, tandemque curata.

SCHOLIUM.

TAm ſtupenda eſt generis nervoſi tragœdia, ſpirituumq́ue malè affectorum dyscraſia, ut non mirum, ſi vulgus eam quandoque Diaboli præſtigiis peractam habeat perſuaſum; & quidem probabile eſt, quoties Diabolo miſeros homines vexare permittitur, non poſſe ex alia pharetra pejores ſagittas depromere, nec aliâ ratione ſæviùs furere, quam ſi ipſos affectibus generis nervoſi, ſpirituumq́ue pathematis inordinatis corripiat; Ita quidem, ut quidam etiam Theologi crediderint, Dæmoniacos in Evangelio recenſitos non niſi fuiſſe epilepticos, cujus ideò affectus curatio à Chriſto Salvatore Spiritus mali ejectio ſeu exorciſmus vocatus ſit: Ad horum affectuum itaq; cauſas diſcriminandas ſedulò attendendum. Malefici Spiritus afflatum arguunt, quæ vires naturæ ſuperant, ut ſi motus contingant, qui muſculorum ſtructuræ, moli, uſui, & motibus omninò adverſantur, ut ſi caput in poſteriora invertatur, adhæc ſi patiens antea ignarus varia linguarum idio-

mata loquatur, ſcientias nôrit, diſcurſus ſuper gravia doctè proferat.

OBSERVATIO CIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Cura ſterilitatis in fœmina Bernenſi.

DIe 4. Januar. 1683. ſterilis per aliquot annos in matrimonio vivens fœmina, inordinatèque menſtruata, à Sale Volatili oleoſo & Tragéa Martiali meliùs habuit, ſecreta eſt per urinas copioſa viſciditas menſesque ordinatiores extiterunt; ſtatim atque uſu deſiit, in ſtatum quoque pejorem lapſa eſt, alvus fuit adſtrictior, flatus oborti multi, lancinationes in ventre, uterique diſtentiones paſſa eſt: doluerunt mammæ, craſſeſcebat collum, aderatque quædam reſpirandi difficultas, ideò Electuarium ad ſtrumas præſcripſi; & poſtquam per aliquot menſes epiceraſticè repurgata remediis aperitivis perrexiſſet, gravida facta eſt, & ſucceſſivè plurium infantum mater extitit.

SCHOLIUM.

INter ſterilitatis cauſas ſunt, quæ patent ſenſibus, ſunt & abſconditæ, ſi ſymphiſis naturalis aut adventitia φιμώσεως Parens ἀτρήτυς, velatas aut capiſtratas facit, ſi pinguedine obeſus genialis thorus, ſi ad coxam allapſus, ſi membrana quaſi peſſulus obſtet, ſi nequeat niſi menſibus irrigata pertundi, ſi os pubis valdè depreſſum, ſi uterus prolapſus virginitatem æmuletur, hæc inter cauſas ſterilitatis ſenſibus obvias recenſere fas ſit, tuncque virum inſontem, ſontem fœminam, nec libellum repudii viro, ſed uxori mittendum eſſe, cenſendum. Si tamen accedat juvenis ἔυσαρκος penſilibus benè peculiatus, virgineasque ſponſæ triturec expandatque criſtas, amicèque amplexus & amplexans nullâ ſuperatus remorâ pertuſo pudendorum

dorum clauſtro arvum genitale mentula ſemen prolificum ſtillante liberaliter & per aliquod tempus aut annos in caſſum irrigaverit, jure merito ſuſpiciendum aliquod impedimentum internum, uti præcluſio tubarum, denegatâ enim viâ ſpiritibus prolificis, conſequenter & denegatur ſperata proles, operiſque fruſtratio conſequitur, omentum præ ſaginâ gravidum uterum ſuo pondere comprimit, ovulumque ad matricem prolectum opprimit motuique interdicit, quidnî & ſaginâ expansâ & protuberante & ipſum tubarum ornamentum foliaceum ſuâ mole atterit, & quo minus erigatur ovarioque ſe applicat, præpedit, adhæc magis ovum virili ſemine fœcundatum retinaculis ex ovario in uterum amicè proliciatur, ſi ſiccior fuerit uterus, uti ſemen in arvum & terram aridam projectum, germinatio non ſuccedet, nec prolificare potis erit. Succo vero perfuſus uterus amicum hoſpitem excipiat foveatque, ſi ſiccior parciorque ſanguis puſillo fœtui non eroget ſtipendia, alimoniæ defectu pariter & corruet parvula ipſius moles, ſed & quod dolendum, ſi quæ deficiunt cauſæ, ipſa nimia felicitas ſibi adinvenit, liberaliori quippe irrigamento obrutus cadit & ipſe; ſed quod magis ſtupendum ex conſenſu animorum libidinis mutuique amoris œſtro perciti, captique vir & mulier in mutuos ruant amplexus, geſtiantque pariter voluptatis illecebris inhiantes prolem ſibi comparare, optatus inter ipſos deficiet ſucceſſus, quem uterque novis conjugiis initiatus pari eventu obtinebit. Hìc rationibus convenientiæ & disconvenientiæ attendendum, nihil enim niſi in ſimile agit, ovum non fœcundatur niſi perfuſione ipſius ſpiritus ſeminalis, ad intima debet penetrare, ut ipſum inſpiret & vivificet; ſi oſtiola ſint clauſa neque pateſcat aditus, irrita ſunt omnia, gummi aquea & mercurialia, quæ aquis pervia ſunt, oleis non diſſolvuntur, contra quæ oleoſa aquis impervia oleis reſerata in ſolutum faceſſunt, quæ partim aquoſa, partim ſulphurea, non in aquâ aut oleo, ſed in aceto, quod ſpiritum partim etiam ſulphureum, partim mercurialem in ſe

con-

contineat; Spiritus volatilis Salis marini ritè paratus, ſapore acidulus, nullatenus acris diſſolvit aurum, quod non poteſt aqua fortis: ille placidè & pacatè & poros ſubintrat, integris viribus per minima ſubit, abſorbet vincula atque disjungit, hæc ad primos fervoris impetus in congreſſu frangitur, fitque cæteris partibus adeundis & diſſolvendis viribus impar. Eadem aqua ſolvit metalla & lapides duriſſimos, non ceram, ſulphur & pinguia.

OBSERVATIO CV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Hectica cum hemicraniâ curata.

FEmina quædam 30. annorum ante 5. annos abortivit, ut per 14. dies domi hærere coacta ſit, tertiâ hebdomade falsâ pleuritide correpta, brevi convaluit, à juventute hemicraniæ obnoxia degerat, quæque indies incrementa ſumebat: à ſeſquianno iterùm abortivit tres menſes gravida inde cordis tremorem, & pulſationem paſſa per vices, carne viribusq́ue deficiebat, ut vix obambulare poſſet, tuſſis ſiccior adaugebatur per ſex menſes; Catamenia fuerunt copioſa, fœtentia cum capitis dolore & cordis tremore fluere incipientia & deſinentia, parùm comedebat, modicè bibebat, dormiebat cum inſomniis, facilè iraſcebatur, venæſectione pluries uſa fuerat, per nares extillabat mucus turpis: hemicrania oriebatur cum horrore & animi deliquio, debilem habuit ſtomachum, urina ſedimentum copioſum inſtar farinæ tegularum deponebat, in auribus tinnitum & in utero flatus perſentiit. Ad curam verò alvum eccoproticis ſubduxi, & per vices, Confectionem paravi ex Diaphoret. Mart. ℨij. Cinnabar. Antim. gr. xx. Oculor. 69. ℨj. Conſerv. Roſar. rubrar. & Cynorrhod. āā. ℥ß. de qua morſulum alternis diebus manè jejuno ventriculo devorabat, bibit decoctum paſſulatum cum pauco vini

A
Pars Coſtis adnata
dextri Lateris.
Fig. 33.
B
Pars Coſtis ſpuriis ſiniſtri
Lateris adnata.
ad pag. 108.
Fig. 31.
Fig. 22.

VII.

vini pro potu ordinario; in primo Cochleari juſculorum bis in die ſumpſit Spiritum Sal. Armoniac. cum Oleo Succini ad gutt. v. poſt paſtum morſellum Conſerv. antiphthiſic. & roborantis Bauhinian. devoravit, ſpina, tempora, pectusque in cubitum itura cum balſamo antiphthiſico inuncta ſunt; his per aliquot menſes uſa, macies ablata & ægra reſtituta eſt.

SCHOLIUM.

MAcies, tuſſis ſiccior, cordis tremor & pulſatio, catamenia copiosè manantia, aurium tinnitus flatusque in utero cum ſedimento in urinis copioſo, hæc omnia ſymptomata ſalium fœturæ, quâ pollebat ſanguis, adſcribenda; videtur enim, quòd hujusmodi affectio immediatè oriebatur à malâ ſanguinis diatheſi, quâ in temperiem nimis ſalſam & acrem vergebat, ideoque nutritioni & æquali circulationi minùs aptus reddebatur, ſanguis enim non ſecùs ac oleum in lampade, ſi particulis ſalinis nimiùm redundet, non placidè & æquabiliter, ſed cum crepitu & magnâ partium evaporatione accenditur; quò quidem citiùs diſpenditur, & flammam non niſi languidam exhibet.

OBSERVATIO CVI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Acicula à puella deglutita.

PUella Lithopolitana 16. annorum, 20. Febr. An. 1683. deglutivit aciculam albam, longam, exinde ardebat & pungebatur valdoperè circa cor, inprimis cum edebat aut movebatur, alvus fuit aſtricta, parum dormivit, ſumſit butyrum cum melle, juſſu alicujus Chirurgi, alvus ſemper fuit aſtricta, ita quidem ut ſæpiùs enematibus aut ſuppoſitoriis proritanda fuerit, à paſtu pejus habebat, dolores enim circa præcordia patiebatur & ardores, urina vix cedebat, ali-

quando vomituriebat, demùm repurgata Trochiſcis Alhand. ſenſim convaluit, illâ ſiquidem purgatione in matulâ unâ cum excrementis alvi aciculam rejecit.

SCHOLIUM.

SAtius eſt in iſtis accidentia, maximè dolorem lenientibus & oleaginoſis demulcere, quàm inſtituto perperàm vomitu rejectionem rei noxiæ proritare, metus eſt enim ne in criſibus & violentis ſtomachi concuſſionibus acicula aut aliquid aliud incongruum incautè illapſum impingat in fibras doloreque excitato convulſiones aut alia gravia ſymptomata incurrat patiens, tunica ſiquidem nervea tum œſophagi, tum & ſtomachi interiora obducit, nerviquе paris vagi ad ventriculi orificium ſuperius plexus inſignes, imò & quoddam quaſi reticulum, quo totus ejus ambitus inveſtitur, conſtituunt, hinc ut os ventriculi maximè ſenſile cum aliis partibus nobilibus mirè communicet, neque proinde de nihilo eſt, quod *Helmontius* hîc animæ ſedem collocaverit.

OBSERVATIO CVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Regurgitatio fluoris albi.

FEmina Paſtoris 54. annorum per triennium ægrotabat, datis tamen induciis, magnus capitis dolor aderat verſus cervicem, retrò aures & carotides, malum hoc primitùs auditum ei abſtulit, viſumque debilitavit, ſalſus & acris humor linguam petebat, maximè cùm ſe inclinaret, comedebat, dormiebat, paroxyſmus per 3. & 4. hebdomadas durabat, fluore albo laborabat, quæ materia ad caput debile & nervos regurgitabat, vulva ardebat, multos habuit ructus, à duodecim annis defecerunt menſtrua. Factâ totius proviſione, præſcripſi Diaphoret. Mart. cum Cremor. Tartar. & Sacchar.

Sacchar. item Spirit. Sal. Armoniac. cum Tincturâ Croci meliusque habuit.

SCHOLIUM.

A Menſtruorum ſuppreſſione gravia ſymptomata emergunt, ſed & ipſis deficientibus graves itidem affectus incurrunt mulieres, non enim ſolùm ſtatis periodis fluxu menſtruali copia ſanguinis educitur; ſed & ſi quid peccans aut heterogeneum humoribus immixtum fuerit, unà ſecernitur, cùm autem exhauſto menſtrualis fluxus fermento, non ampliùs in efferveſcentias periodicas concitetur humorum moles, ſed ſubſideat, facilè & ut plurimùm pravorum ſuccorum fit congeries, qui niſi arte ſubducantur, varios affectus producere nôrunt; Conſulunt itaque Practici, ut purgationes epiceraſticæ inſtituantur, vel cauterium cruri inuratur, quò ſenſim recrementa elutriantur, pleniorque pravorum ſuccorum congeries præcaveatur.

OBSERVATIO CVIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Præcautio abortus.

COnjugem Domini Æblini Præfecti Werdenbergenſis, 36. annorum die 4. Maji 1683. initio imprægnationis urgebat vomitus, & hinc meliùs habebat, verùm circa ſeptimum graviditatis menſem, rigor, capitis dolor, & vomitus urgebant, adeò ut abortûs periculum adeſſet, quippe ante biennium iisdem ſymptomatibus tentata abortierat, obſtetrix ipſi epithema calidum impoſuit ſine ſucceſſu. Dominus Wildius exhibuit Balſamum Embryonum & Trageam uterinam, verùm ſubinde ſymptomata redibant, venæſectio à menſe fuerat celebrata, adhæc motus ſpaſtici prædictis ſymptomatibus aſſociati ſunt, ſitis aderat, præſcripſi

 Emul-

Emulſionem Amygdalarum, Hordeacea, Pomacea, Paſſulata, Carnium elixa, Emplaſtrum de Placentis Aromaticis ſupra ſtomachum, Suppoſitoria & Clyſterem, dedi Spiritum Sal. Armoniac. & Pulverem ſtomachicum poſt paſtum, Pulver. contra motus convulſivos & Syrupum Cydonior. quibus reſtituta ad tempus geſtavit fœtum.

SCHOLIUM.

PLenior ſucci nutritii copia fœtum ipſum obruit, uti & penuria perimit, ambo pari jure ſed diſpari causâ abortum pariunt, quæ præter rationem tenues ſunt, abortiunt, donec habitiores evaſerint, quod juvenculis & gracilioribus contingere ſolet; Evacuatio, quæ fœtui alimoniam ſubtrahit, abortum portendit; Ideò dixit *Hippocrates:* Mulieri uterum gerenti ſi alvus multùm fluat, periculum eſt ne abortiat; nec ſolùm ab internis periculum imminet, ſed etiam ab externis commotus uterus ſarcinam ſæpiùs deponit; & quod mirum, fumo extinctæ lampadis fœtus vinculis ſolutus feretro pignoratur, mortique traditur.

OBSERVATIO CIX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Paralyſis cum macie & doloribus.

M*Arcus Chenebier* Gallus ex Occitaniâ oriundus, temperamenti ſanguinei bilioſi 30. annorum à 12. circiter annis doloribus obortis in brachio dextro emaciationem contraxit à ſcapula ad cubitum cum quadam debilitate, ita tamen ut agriculturæ, quam exercebat, ſufficere potuerit; verùm à duobus annis cùm perſecutione Religionis causâobortâ è Galliâ in noſtram regionem transmigraſſet, balnea Badenſia adiit brachii ſanandi gratiâ; verùm non ſolùm fruſtranea fuit balneatio pro brachio, ſed quod magis

magis emaciationem in femore alterius lateris cum dolore accivit; ipſe autem infauſti eventus cauſam in negligentiam præcautionumque defectum rejiciens; ſanitatis recuperandæ avidus cujusdamque Medici conſilio adjutus, iterum & eadem balnea anno 1680. adivit; ſed nec, adhibitis omnibus præcautionibus, felicior primâ vice reverſus eſt, etenim in brachio dolores adaucti, maciesque cum debilitate, ita quidem, ut artem ſartoriam quam factitabat, exercere inhabilis factus fuerit. Notandum, à balneis corpus univerſum ſed maximè brachium ſudoribus perfundi, caloresque in manu ejusdem lateris cum ſudoribus certis horis 18. die recurrentibus contingere.

SCHOLIUM.

Quandoque contingit cauſas ex adverſo oppoſitas eosdem effectus producere; ignis & aqua pari effectu gummata, reſinas, ceram, ſulphur ſolvunt funduntque, frigus & calor utut diſpari ratione, pari tamen eventu cauſas, phlogoſes, pleuritides, peripneumonias pariunt; Conferti nervi humore calido frigidove, tenui vel craſſo, non admittant animalem ſpiritum, quo uno vigent: Præcalidus humor ſalium fœturâ aculeatus in nervos cum impetu iteratisque vicibus irruens tonum frangit, unde languent illi; quin & torpent eædem partes, ſi craſſus humor obſtructionem pariat, ut nec movere nec moveri queant, quandoque etiam ſentire non poſſint. Omnes nervorum affectus convulſionis & paralyſis ambitu continentur: illâ contenduntur nervi ſummo cum doloris cruciatu, hâc relaxantur nullo doloris ſenſu: adverſi omninò hi duo affectus cohærent quandoque, unàque exiſtunt, ſæpèque uti dolor & motus ſpaſticus ad paralyſin alludunt, ita & ipſam inducere valent. Cerebrum tenuioris & ſeroſi humoris fons eſt uberrimus, is excurrens per varias corporis partes innumeros morbos eosque graves procreat, convulſionem, paralyſin, aſthma, febrem, lienteriam, arthritidem:

 non

non leviores profert in ventriculis cerebri conſiſtens, hos enim ſi intercludat, oboriuntur epilepſia & apoplexia, quæ ventriculorum congeſtio hoſce tamen affectus magis indicat quàm cauſatur. Meſenterium viſcerum quaſi ſentina eſt, grave illud excrementis deponit quandoque onus in lumborum nervos, ex quibus producitur, unde incidit paralyſis, quam ferè antecedunt diri ventris cruciatus, colici doloris æmuli; ut & hi viciſſim paralyſin conſequuntur, ſeri morbifici æſtu reciproco: inter genus nervoſum & ſanguinem intimum adeſt commercium, ita ut hic nauſeabundus in illud quandoque ſordes transferat evomatque recrementa, ſua quoque illud impertit venis vitia, ut alter alteri invicem malas merces mittat reſumatque dyſcratos ſanguis, ſalibusque enormibus turgens ſerum morbificum in caput rejiciens huic diro affectui tum primùm occaſionem præbuit; ideoque ſpiritus animalis ſero acriori pleniùs elutriatus, ab influxu ex parte cohibitus in minutas exploſiones urgebatur, ex quo fracto partium tono de robore remittebant nervi, excruciabanturq; à malignitate ſeri irradiationeque ſpirituum ex parte præpeditâ macies inducta, verùm cùm nervorum in brachio affectorum in ſuâ compage non integra contigiſſet reſolutio, ſpirituumque affluxus ad partem ex parte tantùm cohiberetur, ideò & adhuc ſatis valuit brachium, ut cum aliis membris ad opus agricolæ perficiendum ſe accingeret, diuque in illo ſtatu remanſit, quod ars quam profiteretur, robur partibus nervoſis conciliet, & diapnôe quam promovet, ſero extraneo & morbido genus nervoſum liberaretur; verùm transmigratio in regionem frigidiorem diapnôe imminutâ in morbi cauſam novum penum cumulavit; non mirum itaque, ſi in partibus cauſariis & in corpore ſuccis fervidis ſcatente balnea calida & ſulphurea exagitato morbi fomite quaſi excentrati humores plurimùm exaltati ſint & citò ad ἀκρότητας perducti, unde è primis viis in ſanguinem & exinde in cerebrum & nervoſum genus propulſi, non ſolùm prior affectus intenſior factus eſt, ſed & pro

novo

novo materiæ morbificæ penu ipſiusque rejectione in propagines nervoſas femori inſertas, novus progenitus, femorisque macies & debilitas conſecutæ ſunt. Iisdem cauſis perſeverantibus eâdemque patientis diatheſi, ſecundum tentamen priori non fuit felicius. Si quis itaque fauſtis auſpiciis cujusvis affectus medelam ſuſcipere velit, cauſas morbi dirimat priùs neceſſe eſt. Ubi phlegma craſſaque pituita paralyſeos eſt parens, tunc thermæ conducunt, adſit tamen modus, præcedat catharſis humori peccanti analoga & epiceraſticè facta. At in balneis non eſt ſudor temerè ciendus, diutiori morâ exolvit, ille exhaurit corpora, nec enim erumpit modò ſerum ſuperfluum, ſed prodit unà ſuccus alimentarius: Languida nimio ſudore natura morbi curationem ſuſcipere aut ſuſceptam abſolvere nequit, ut longo tempore morbus moretur, vel brevi ſit rediturus: ſæpiùs noxii humoris nihil exprimitur, accenduntur duntaxat ſpiritus, conflammantur humores, concitantur inde febres; novique Catarrhi moventur. Ἐυϱόον igitur ante omnia ſit corpus, ſi quod incendium internum compeſcatur talisque modus teneatur, ut ſine virium diſpendio & corporis perturbatione vel ſenſim exudet inutilis humor, vel ſine ſenſu expiret. Si acre ſerum fervidique humores cum motibus ſpaſticis paralyſin induxerint, parte recens reſolutâ, vix dum inſidente nervo, inſtitutâ victus ratione quæ contemperet, quàm primùm corpus exhauriendum eſt clyſtere frequenti, detractione ſanguinis intervallis repetitâ, purgatione crebrâ, ſed blandâ. Hâc arte æſtu humoris compoſito tempeſtivè obſtructio reſerabitur ecphracticis, eccatharticis, quibus qui nervum occupat humor in halitum ſolutus expirabit; ſed in uſum vocentur tum intus tum extus, quæ temperie non adeò calidâ prædita tenuiorem ſunt ſortita conſiſtentiam, hydrotica fortiora fuſioria & colliquantia hic aliena ſunt, uti & thermæ, quæ ſanguinis dyscraſiam adaugent, motâque camarinâ ſi quod ſeminium calidum prius iners in ζύμωσιν conjectant: quare qui aut arthritidi, aut calculo hæredita-

ditario obnoxii paroxyſmos nondum perpeſſi ſunt, à thermarum uſu ſæpiſſimè alterutrius morbi fructus in ſe ſtatim maturari ſentiunt. In iſta autem paralyſeos ſpecie cauteria in vicinia partis affectæ excitata conſulerem, quod jugi humoris noxii extillatione non ſolùm parte oneris levaretur pars affecta, ſed quod ſenſim etiam materiæ impactæ tenuioris utpote conſiſtentiæ, quàm in alterâ paralyſi, difflatio ſecretioque expectanda foret. Salivatio è mercurio quod certiùs quàm quodvis aliud remedium nervorum ſordes eluat, hîc etiam incaſſum aliis tentatis ſuum locum habere poſſet, præmiſſo balneo.

OBSERVATIO CX.
D. JOHANNIS de MURALTO,
Convulſiones mirandæ.

MArgarita Fronchet vidua 25. annorum, craſſa, & robuſta, temperamenti ſanguinei ſub initium veris anni 1684. febre intermittente correpta, poſt aliquot paroxyſmos inconvulſiones incidit, cujus paroxyſmi ſæpiùs redibant, ita quidem ut fermè quotidiè ejusmodi motibus ſpaſticis plecteretur, ſed cum tanta violentiâ, ut manus & pedes tantis contracturis ſtringerentur, ut murmur quoddam crepidationis ab adſtantibus diſtinctè perciperetur, & ex maxillaribus quidam à nimio ſtridore dentium confracti fuerint. Iſtius autem tragœdiæ ſpaſmodicæ initium dolor inſignis in latere dextro ceu præludium arguebat, adhæc hæmorrhagiâ etiam per vices recurrente magnam ſanguinis copiam profundebat, paroxyſmis ſpaſmodicis liberata de laſſitudine ceu de magno labore perpeſſo conquerebatur. Variis remediis incaſſum tentatis, morboque diris cruciatibus horrendisque convulſionibus obfirmato, locum in latere dolorificum inſtantisque convulſionis nuntium cauterio potentiali inter 3. & 4. coſtarum notharum inuri juſſi, ſcalpelloque

pelloque incidi, aliquandiu vulnus apertum detineri præſcripſi, unde tum primùm paroxyſmorum imminutio demùmque oſſatio ſubſecuta eſt, ſed poſt aliquot tempus, occluſum, ſymptomata recruduerunt, usque dum tandem gravida facta, & puerpera ab illo gravi affectu immunitatem aſſecuta fuerit.

SCHOLIUM.

TAm diri affectus duas cauſas ſuſpicari licet, prima quidem catameniorum ſuppreſſio, febrisque tunc temporis graſſantis typus particularis, cujusque ſævities nervoſo generi inprimis bellum indicebat, ita quidem ut ſine magna ſanguinis efferveſcentiâ pulſuque à naturali fermè non immutato varia nervoſi generis pathemata tum ſpaſtica tum ſoporoſa ægros torquerent; unde & hunc affectum luem neurodem potiùs quàm febrem indigitaſſes: Ex quo non abſonum videatur, multas impuritates ex menſtruorum ſuppreſſione in morbi mineram congeſtas, vi & energiâ tempeſtatis peculiarem indolem contraxiſſe, quâ in ſeminium ſpaſmodicum aſſurgentes, ſubinde in pathemata convulſiva maturatas videre licuerit. Quæ ſanguini efferveſcentia eſt ſolennis machina, ut extranea & non ritè miſcibilia abigat, talis & nervis aut ſpiritibus orgaſmus ſeu exploſio, & pari ratione, quâ, ebullitione depurationem intendit illa, & hi commoti, œſtroque perciti ceu perflatis ventis luciditatem adipiſcuntur, diſcuſſisque nubibus ſerenum obtinent. Penus morbificus è ſanguine in nervos ubertim dimiſſus gravia & frequentia inducebat ſymptomata ſpiritusque copulâ heterogeneâ abundè fœti fartique in motus graves ſæpiusque recurrentes adigebantur, unde & dentes confracti, crepitumque edebant manuum pedumque contorti tendines. Hæmorrhagiam frequentem ſanguinis acredini vaſorum oſcula recludenti accenſere obvium eſt, ſed & quidnî ſuſpicari fas ſit, cùm iſta lues ſpiritus potiſſimùm afficeret, illis, qui in tunicæ muſcularis arteriæ ad naſum per-

tingentis reſides in ſanguine circumpellendo, perpetuas ſyſtolῶν & diaſtolῶν vices obeunt, cujusdam portionis materiæ morbificæ afflatu in motus exploſivos adactis & ponè ſanguinis rivum in motus pernices concitatis, vaſorum ora neceſſariò patefacta ſanguinem profudiſſe. Dolor in latere paroxyſmi præcurſor, convulſionumque remiſſio ab inuſto cauterio & vulnere excavato, demùmque ceſſatio à fluente è plagâ pure, morbi fomitem illuc per nervos intercoſtales delegatum, illincque emiſſario facto exhauſtum arguebant; quod & ab occluſo vulnere ſubinde recurſus, affectus morboſi materiam illic nidum congeſſiſſe certiùs indicabat, ab ingravidatione novâ ſucci nutritii in fœtus alimoniam derivatione detumuit humorum moles, nec amplius in exploſiones parati ſunt; & à puerperio ſubſequente ſi quæ miaſmata reſtitabant unà cum lochiis excreta ſunt, ut tandem diri illius affectus integra ſolutio ſubſequuta ſit.

OBSERVATIO CXI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Dyſenteria Epidemica.

CIrca finem Julii anno 1680. æſtate fervidâ, dyſenteria paſſim multos corripuit, ſed in dies incrementa ſumens, latiùsque vires explicans per menſem Auguſtum & Septembrem planè epidemica evaſit, ut tunc temporis multos ab eo affectu decumbentes tum ruri tum in urbe videre licuerit, ita etiam ut qui circa ægros diverſarentur, ab eâ tuti non forent, unde & in eâdem familiâ ab uno in alterum morbo progrediente plures in eâdem domo, & quandoque integra familia dyſenteriâ affecta fuerit, ſymptomata fuerunt dolores quandoque atroces, mox infra aut ſupra umbilicum vigentes, dejectiones quandoque ſanguinolentæ, quandoque & carnium loturæ haud abſimiles, acres & puru-

purulentæ, ut per tranſennam podicem dolore excruciarent, quandoque ramenta inteſtinorum ſecum deducentes, frequenti irritatione frequentes deſidendi cupiditates inducebant, quamvis autem dolore ſæviret contagioque ſerpente multi adorirentur, tamen non fuit affectus adeò exitialis, quinimò niſi infantes debiliores aut cacochymi, aut qui remedia renuebant, omnes alii tempeſtivè rectâque medendi methodo tractati ad ſanitatem perducebantur, ſed qui remediis ſusque deque habitis medicinam contempſerunt, utut fontes & benè habitos tam certò trucidabat dirus affectus, ac aliis benè curatis extra periculi aleam deductis fauſtus ſucceſſus contigit; qui enim neglectis remediis genio indulgebant, iis citô ad ἀκμὴν deveniens affectus fatum accerſebat; quod luculenter in duobus ruſticis fratribus inter alios mihi compertum, ad quos vocatus, cum remediis unâ vice præſcriptis renuerint alia experiri; ambo utut fortiſſimi intra octo aut decem dies dejectionibus frequentibus acerboque dolore attriti è vitâ migrarunt, eodem verò tempore ſub curâ noſtra nobilis quædam matrona utut cachectica & gravida quamvis abortiverit, remediis obtemperans tandem evaſit, quod & in aliis etiam pueris. & quibusdam ſenibus eodem tempore remediis ritè adminiſtratis pari ſucceſſu expertus ſum.

Remedia fuerunt phlebotomia in pluribus celebrata, purgatio fermè in omnibus ſub initium morbi ex infuſ. Rhei, Myrobalanorum cum Sal. Abſinth. & Cinnam. in Aqua Plantag. addebam in diſſolutione Syrup. Roſar. ſolut. aut de Cichorio compoſit. cum Rheo, quandoque & cum cacophragiæ ſuſpicio induceretur, addidi & ſerum & cathol. pro ore, ante & poſt purgationem enemata erant in crebro uſu ex Hord. integr. p. 1. Semin. Lin. & Fœnugræc. conquaſſator. āā. ℥j. Flor. Chamæmel. Melilot. āā. p. 1. Furfur. macr. p. ij. fiat omnium decoct. ad lib. 1. addendo Vitell. ovor. ij. Mell. roſat. ℥iij. Sacchar. rubr. ℥ij. quandoque autem ad ſedanda inteſtinorum tormina, & eroſiones ſanandas enemata præſcri-

bebam ex Decocto Summitat. Hyper. cum capite aut pedibus Vervecinis cum Theriac. ℥ij. Olei Hyperic. ℥iß.

Dum autem ulcus à ſordibus & putrilagine, quâ ſcatebat, abſtergere incumbebam partim ſubditis Clyſteribus, partim ebibitis aliis remediis, dein frequenti dejectioni ſiſtentibus, ulcusque agglutinantibus medebar, torminibus & acribus doloribus, partim diſcutientibus, partim anodynis reſiſtebam, ſoporiferis etiam datis ad dolorum allevationem & ſomni conciliationem. Itaque fermè quotidiè horâ ſomni Doſin Laudani Opiat. devorandam oggerebam, & poſſum aſſeverare, nullam exin noxam contigiſſe, ſecùs obrepens ſomnus ægros reficiebat, doloribusque interdicebat: Confectionem parabam ex Conſerv. Roſar. rubr. ℥ij. Theriac. ℥ß. Pulver. Rad. Torment. contrajerv. Margar. Corall. præparat. āā. ʒß. cum ſ.q. Syr. Papaver. Rhœad. de qua morſellum unum aut alterum in die devorabat, quibus Confectio minùs commoda aut ingrata fuit, Pulverem in eundem ſcopum præſcribebam: aliquando & Lac cum Saccharo Roſat. & Ovi Vitello comedendum imperabam. His aliisque adminiſtrationum modis pro re natâ præſcriptis, permultos ad ſanitatem perducebam.

SCHOLIUM.

QUaliscunque ſit fluxus, tribus generibus comprehenditur. Si nihil ab alvo mutatus cibus dejiciatur, λιεντερία eſt, communis ventriculo cum inteſtinis: quæ ſi morbum longum frigidiorum humorum alumnum ſequatur, ſpem ſalutis adimit. Si ſanguis, multiplicem parit dyſenteriam, nimirùm αἱματηρὰν, mutilis familiarem: melancholicam ſplenicis ſalutarem: hepaticam prorſus lethalem: & inteſtinalem cuivis ætati, ſed maximè puerili & ſenili calamitoſam: quod ſi frequens adſit, & liquida cæterorum humorum dejectio, diarrhœa eſt, quæ vel defectu ἀναδόσεως, vel confluxu materiæ, copiâ aut qualitate peccantis excitatur.

Dyſen-

Dyſenteria, quæ ab affectâ ſede nomen habet, omnium moleſtiſſima eſt, ut quæ cæteras vincat acerbitate, nec ullis cedit periculi magnitudine. Nihil enim aliud eſt quàm ἕκλωσις inteſtinorum nunquam expers doloris, & quæ non raro inflammationem, ſæpiſſimè febrem inducit. Hæc autem nonnunquam ab externis cauſis, ut pravis alimentis & acribus Pharmacis, ſæpiùs ab internis, ab utrâque bile, aut ſalsâ pituitâ ducit originem. Conjugationis particeps eſt affectus ſæpiùsque copularis: maximè verò per æſtatem, ſi aquiloniam hyemem ver auſtrale conſequatur. Epidemicè graſſata certis temporibus multò calamitoſior magnâque ægrorum ſtrage ſæviùs quàm aliis furit & debacchatur.

Ulceris magnitudo, pars affecta, humoris ſpecies excreta demùm & ſymptomata concomitantia uti affectûs naturam ſic & eventum portendunt. Ulcus ſi gracile aliquod inteſtinum occupet, præſertim jejunum, vix coaleſcit: idem ſi craſſum penitiùs depaſcatur, ita ut ἐφελκίδες abjiciat lethale: ab atra bile itidem ſi ortum ducat, non minùs quàm occultus cancer, ſecundùm *Hippocratem*, exitioſum, ex eadem cibi faſtidium malum, uti & quæ cum febre invadit & perſeverat, præcordiorumque inflammationem comitem habet, quæ demùm ſequitur meſenterii abſceſſum, variaque promit proditque excrementa; Uti æſtas beneficio caloris fructibus maturitatem impertit, ſic & ſuccos extraneos morbidosque in corpore ad exaltationis fermentationisque ἀκμὴν promovet, quandoque & non aliâ forſan ratione quàm nimio aut intempeſtivo calore immutatâ craſi pervertuntur humores aliàs laudabiles, non ſecùs ac vina tonitru aut nimio calore vappeſcunt, aut in acetum mutantur, aliove ritu labefiunt, ſicque degeneres facti, morbis exin fruticandis penum uberem ſuppeditant, ut fermè quotannis autumnum non minùs morbis quàm fructibus feracem videre contingat. Ex hoc apparatu morboſo ſi miaſmata νοσέρα penitiùs humoribus incocta craſſiorisque conſiſtentiæ per diaphoreſin non eliminentur, neque in

effervescentias febriles intermittentium parentes prorumpant, pro genio humoris, viqúe & energiâ tempeſtatis ad id facien-te verſus inteſtina diriguntur, ſuâque qua valent acredine ulcuſculá excitant, reſeratisq́ue vaſorum orificiis ſanguis profunditur, unde & intelligas progigni ſymptomata hujus affectus pathognomonica, frequens nempe, pauca, dolorifica, & ſanguinolenta dejectio propter diatheſin prædictam ſæpiùs viget & graſſatur, hic affectus per autumnum, qui licet præ ſedibus cruentis acerbisq́ue doloribus ſtatim horrendus videatur, plerosque corripiat, contagioq́ue ſæviat, haud tamen ſæpiùs lethalis contingit, quòd evenit in caſu, de quo agitur. Verùm inſuper hic morbus interdum virulentus & quaſi peſtilentialis plures interficit, & miaſma ſuum per contagium latè explicat. In tali caſu ſanguinis portiones malignitate quadam tactæ, velut in peſte corrumpuntur, & ſtatim à reliquâ maſsâ, ne tota ſubinde labefiat, ſecernuntur, membranisq́ue inteſtinorum infixæ non ſolùm ulceroſam, ſed & phlegmonœiden diatheſin, ſæpiùsque item ſphaceloſam & citò exitialem pariunt.

Si quis autem affectus, hic inter alios uti medicinæ operam expoſtulat, ſic & inprimis ipſius vires promit proditque, quod caſus præſens ex fauſto eventu illorum, qui medicinæ operâ uſi ſunt, & ex adverſo ſiniſtro infauſtoq́ue illorum omnium, qui remedia neglexerunt, luculenter probat & evincit.

Quæcunque ſanabilis eſt dyſenteria, ſi intempeſtivè ſupprimatur, abſceſſum facit. Indicationibus curativis non ſingulatim & ſucceſſivè, uti ſæpiùs aſſolet in aliis, inſiſtendum erit, verùm omnes eas ſimul complicare & eodem tempore proſequi incumbit. Ejus curandæ initium ſumi debet ab humoris peccantis vacuatione; Cui ſcopo nullum quidem Rheo præſtantius remedium; Cui tamen Senna interdum turgente ſcilicet humorum ſaburrâ, Caſſia aut Catholicum utilius præferetur. Quòd ſi febris adſit, vel inflammatio, dolorq́ue ingens,

ingens, & corpus plethoricum, phlebotomia longè tutiùs præmittetur, ut quæ non ſolùm minuat plenitudinem, ſed etiam febrem & inflammationem extinguat, dolorem mitiget, bilis impetum reprimat, fluxum denique cohibeat: eaque quandoque cum ſucceſſu etiam repetenda: quâ præmiſsâ locus commodior erit purgantibus medicamentis & adſtringentibus, enematibus, epicerasticis, hypnoticis, narcoticis, dolorem ſedantibus, diureticis, derivantibus, cæteriſque tum medicamentis intemperiem corrigentibus, tum crebris alimentis quæ vires inſtaurando, morbo ſimul adverſentur. Hîc autem ut non prætercam remedium à quibusdam mulierculis tunc temporis ex meâ notitiâ etiam cum ſucceſſu factitatum, malum cotoneum excavabant, cerâque vel albâ vel citrinâ cavitatem inditô operculô adimplebant, prunisque admovebant, donec omninò liqueſceret cera, pomique ſubſtantiam ſubiret; tumque cydonium ſic paratum ægris comedendum exhibebant, unde & dolores demulcebantur, fluxusque intermittebat. Quâ ratione virtute emplaſticâ externis ulceribus medetur, eâdem & ulcera interna agglutinare & pinguedine ſuâ lenire valet. Quod jam pridem à *Dioſcoride* annotatum, cùm alicubi dicat, ceram dari in ſorbitione dyſentericis, ipſisq; opitulari.

OBSERVATIO CXII.
D. JOHANNIS de MURALTO,
De
Hypercatharſi à Reſina Jalappæ excitata.

FRanciſcus Pilot, profugus, ſub initium veris hujus anni 1688. de quadam inflatione circa præcordia, humorumque pleonexiâ apud quendam Chirurgum conqueſtus, hic ipſi bolum ex gran. xv. Reſin. Jalap. cum Conſerv.

ſerv. Cynorrh. devorandum præbuit, quô ſuperpurgatus defectiones animi patiebatur, jactationes cum maximâ inquietudine, doloreſque atroces & fixos in imo ventre; febricula accenſa eſt, fuit faſtidioſus, debilis, de dolore capitis conquerebatur cum aurium tinnitu, tandem quiete, bonâ diætâ dolorem ſedantibus, aliisque præſidiis reſtauratus eſt. Idem fuit experientiâ comprobatum, non diu abhinc in filia forti 25. circiter annorum cùm repurgari neceſſum haberet, ipſi etiam & ingeſtus bolus ex Reſin. Jalap. gran. xiv. Cremor. Tartar. ʒß. cum ſ. q. Conſerv. Cynorrh. hæc plusquam viginti quinque vicibus dejecit, animi quoque defectiones paſſa, debilis facta de torminibus ventris conqueſta eſt, ita ac ſi in partes abdomen ſcinderetur, & quaſi de palo infixo ſenſum dolorificum perſentiret, vigiliæ infeſtarunt, inquietudo maxima, cum doloribus crurum femorumque, ut ſolatii gratiâ ipſa ſeſe motitare neceſſum habuerit, fuit etiam faſtidioſa, dolor capitis aderat, cum aurium tinnitu per quinque aut ſex dies de tali ſymptomatum apparatu conqueſta, bonâ diætâ, quiete, Cardiacis, Hypnoticis reſtaurata eſt. Eodem fermè ipſo tempore aut ſaltem paucis diebus ante ultimum bolum huicce filiæ oggeſtum, eadem doſis ejusdem Reſin. Galapp. ſub eadem formâ cuidam ruſtico Pedemontano exhibita, nihilùm omninò repurgavit, ſed & ne quidem ipſum commovit, pari & eventu & incaſſum alia purgantia fortiora ſuſtinuit, quæ remedia ejusdem formæ & compoſitionis cuidam ruſticæ 45. circiter annorum multum profuêre.

SCHOLIUM.

MIra eſt vis ingenita à principiis, quorum non tàm certa unio, quàm unum ſuperbiat elementum, hinc robur, debilitas, feritas, manſuetudo, quæ peculiaris cujusque natura à Veteribus agnita, ab ipſis ἰδιοσυγκρασία vocitata fuit, quam perſcrutari ac ad amuſſim rimari ſupra hominem eſt; Naturæ enim rerum parentis vis & majeſtas in opere vix creduntur,

quorum

quorum non tam quærenda ratio quàm vis latens & voluntas; maximè quia omnia ex contrariis architectatur, gignit, auget, medetur, hinc temperamentorum diſcrepantia remediique peculiaris cujusque naturæ congrui adinveniendi difficultas & incertitudo: quæ tamen Viro ſagaci, Medicoq; prudenti ne quidem deſpondebunt animum, quin imò rei difficultate excitatus exactâ penſitatione inter morbum medicamentumq; facta, ſolatii præſtandi fiduciam captabit.

Legitima gradûs limitatio, & doſis vera æſtimatio indicatur ab affectûs, qui contra naturam corpori inſidet, magnitudine, & affectûs cujusque naturâ: extremis morbis extrema exquiſitè remedia ſunt optima: ſed quibus ſimul, & ſemel, aut ſæpius, plura an pauciora particulatim adhibenda, vel exhibenda ſint, conſiderandum: condonandum etiam aliquid conſuetudini, quæ velut altera eſt natura, ita quidem ut certius majoriq; fiduciâ notis aut aliàs tractatis medicinam faciet operamque præſtabit Medicus, quàm ignotis. Ab ætate, tempore, & regione, pro metiendâ medicamentorum qualitate, tum & quantitate non contemnendas indicationes mutuabitur & Medicus.

Singularis natura corporum affectorum humano ingenio comprehendi nequit, nec circumſcribi poteſt accuratè morbi magnitudo, quæ nihil aliud eſt, quàm qui à peculiari cujusque naturâ fit receſſus. Hujus fideliſſimus & æquiſſimus æſtimator habebitur, qui conjector erit optimus ex internis, externisque cauſis ac ſymptomatibus, quæ mox apparent aut ſuperveniunt, & cujusque laborantis conditione, adhæc qui veri Medici vices peragere voluerit, medicamenti naturam, præparationemque, viresque priùs noſcat, neceſſe eſt; ſed quia non certâ demonſtratione ſuffultus, verùm conjecturæ potiſſimùm innixus rem ſuam aſſequitur, ne quid periculosè agat in dubiis, rationis ductu à levioribus utilibusque medicamentis ad vehementiora ſed innoxia progredietur, quæ morbum quidem expellant, ſed à quibus non labefa-

ctentur partes, humoresve corruptionem ſubeant. Unde lectiſſimorum medicamentorum præparatio neceſſaria, & compoſitio.

In præparatione Reſinæ Jalap. partes ſulphureæ in mixto priùs ſeparatæ ſimul colliguntur, unde in inteſtinis cùm nullius corporis intermedii interventu diſgregentur, facilè aduniuntur & coaleſcunt, & pro ſua viſcoſitate fibris inteſtinorum tenaciùs adhærentes, vaſorum ora tum continenter adeò proritant, ut cum dolore atroci nec facilè diſſipabili humores quandoque immaniùs profundantur; Itaque hujus Reſinæ viſcoſitas dolores cauſatur uti & ipſius ſulphur inflammabilitatem in humoribus inducit, quâ in liquamina faceſſunt, febricula accenditur, hypercatharſis ſubſequitur & dolor capitis; cardialgia ex morſu medicaminis orificium ventriculi vellicantis progignitur; quæ quidem ſymptomata tamen illis, qui fibras inteſtinorum teneras, ſensûsque magis exquiſiti, obtinent, contingunt, aut forſan quibus non cum ſatis debita cautela oggeritur; enimverò non ſolùm cum aliis Pulveribus, qui intermedii vicem ſuppleant, immiſceri debet, ne coaleſcat interius, verùm etiam cum amygdalis excorticatis priùs in mortario contundi debet, amygdalæ ſiquidem mulcimine, & oblinitione, quâ valent, tormina alioquin quandoque excitari ſolita præcavent, quod indicio eſt, oleum amygdalarum dulcium torminibus jam factis demulcendis opportunum præſidium fore, ſi tempeſtivè oggeratur, quam vim prodit in epotis deleteriis medicaminibus. Quos ne quidem commovit, fibras procul dubio habuerunt craſſioris conſiſtentiæ & robuſtiores, uti & humores ſpiſſiores minusque fluidos & inflammabiles. Si Pharmacopolæ præſcriptum ut potionibus admiſceat, ipſam priùs in mortario cum pauco vitelli ovi jungat, ſin minùs uti terebinthina humiditate aquosâ madefacta mortario adhærebit.

Quæ autem hujus remedii incertitudo, talis & in pluribus aliis maximè in vehementioribus plerumque contingit; Unde

Unde non parùm ſolicitus eſſe debeat Medicus, in tam vario naturarum ægrorumque diſcrimine de remediis præſcribendis. Memor interim anteomnia ſit peccatum omiſſionis minus fore peccato commiſſionis, ſatiusque fore per epicraſin noxios humores elutriare, quàm univerſorum humorum demolitionem unâ vice experiri.

OBSERVATIO CXIII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Fluxus ab utero aquoſus cum quadam hydropis ſpecie.

MUlier 25. annorum à naturâ macilenta, cùm ſub finem menſis Februarii ann. 1687. trium menſium gravida, vi perſecutionis Gallicæ cogeretur patrios lares deſerere, pedibusque noctu altiſſimos montes peragrare, quò loca evangelica accederet, libertatemque conſcientiæ conſequeretur, contigit, ut, dum iter faceret cum marito & aliis, conductor præ noctis opacitate à via deflectens, ipſos ſenſim deduxerit ad montem, quem cùm conſcendiſſent, pluviâ ſtillante, tam lubrica facta eſt via, ut ne quidem fermè ultrà citràque pedem movere licuerit, ita ut nec ulteriùs proficiſci nec inferiùs retrocedere potuerint, coactique ibi pernoctare, ſummô frigore perculſi ſunt, ſed hæc & alter inter alios utpote forſan texturæ rarioris multò gravius flectebantur, ita ut niſi irradiante aurorâ opportunè è tenebrarum carceribus liberati novos rectosque tramites ingreſſi fuiſſent, vel tantiſper diutiori morâ ipſa & alter è cœtu, frigoris aſperitate perempti ſuccubuiſſent; reliquum itineris non ſine magno labore & nonniſi pernoctando & pedibus peregit. Genevam appulſa quievit quidem, phlebotomiaque celebrata eſt, ſed cùm ipſius maritus 15. circiter dies Lauſannam petiiſſet, ut res ſuas gereret artemque profiteretur, tum primùm

accedens pleuritide exquiſitâ correptus, neceſſe habuit & illa navi conſcensâ Lauſannam petere, ut ipſi inſerviret, ita quidem ut vix à priſtino labore inſtaurata, novum ſubinde perpeti non ſine moleſtiâ coacta fuerit. Poſt hæc omnia conqueri cœpit de calore interno præcordiorumque fervore, cum ſiti, ut multùm biberet, diarrhœâque laboravit, tumque minorativis repurgata eſt; de capitis etiam gravedine conquerebatur, ſicque quamvis non decumberet, dubiâ tamen ſanitate, infidoque ſtatu ad ultimum graviditatis menſem deducta eſt, 14. autem die ante partum doloribus correpta eſt, qui ad uterum pudendaque & lumbos pertingentes cum niſibus aquarumque fluxu prorumpente, adeò partûs dolores æmulabantur, ut etiam expertis imponerent, ita per 14. dies ſæpius obortis doloribus in die divexabatur, magnamque aquæ limpidæ & inodoræ per pudenda quantitatem profundebat, donec demùm die 16. Auguſti ſecundùm ſtylum novum filium peperit & quidem ſanum, à partu lochia moderatè fluxerunt, & optimè convaluit. Infantem allactavit, ſed poſt 5. circiter menſes à partu, febre & uti videtur epidemicâ tunc graſſante correpta eſt, multum frigoris in cubiculo absque hypocauſto perſenſit, tandem per illud tempus contraxit tumorem inter iſchion & uterum, durum & renitentem, ſitiebat, tumuit venter, tumuerunt & pedes cruraque, interim lac puſioni præbebat, ita quidem ut propter allactationem ut ſæpius per noctes expergefieri neceſſe habuerit; In hoc apparatu morboſo planèque hydropico, obortus eſt fluxus aquarum ex utero per ſex hebdomadas, & qui ſub finem fœtidus erat, ex quo detumuit venter & crura; bis autem ex illo tempore ejusmodi fluxum paſſa eſt, & quem pariter præceſſerunt ſitis, præcordiorum æſtus, faſtidium, dolor in regione tumoris, abdominis, crurum pedumque tumor, quemque pariter ſubſecuti ſunt appetitûs recurſus, abdominis crurumque detumeſcentia, aliorumque ſymptomatum evaneſcentia, unde & vegetius corpus expeditiorque animus evadit, uſque dum

dum pro nova materiæ morbificæ congeſtione prædicta ſymptomata recurrebant.

SCHOLIUM.

A Nimio labore inter peregrinandum, ſummoque frigore perpeſſo, non mirum, ſi in muliere, quæ ex graviditate, uti aſſolet in prægnantibus, apparatum morboſum in ſe cumulârit, humores commoti dyſcraſiam nacti ſint, intemperiemque contraxerint, unde ſitis & præcordiorum fervor; ab iſtâ autem humorum ebullitione & effervescentiâ partes ſanguinis craſſiores à tenuioribus ſecedentes ab invicem diſſociatæ ſunt, factusque eſt humoris decubitus in tubam uteri & hydatides ſuccrevêre, quæ turgidæ & ingravidatione compreſſæ ichoris tum primùm ſecreti, partus futuri infauſti præcurſores. Partus negotio peracto, humoribusque lochiorum fluxu ſat repurgatis ſanitatem recuperavit; verùm vigiliis per allactationem, febre epidemicâ, quâ laboravit, frigore in cubiculo frigidiore, hisce omnibus tanquam cauſis evidentibus irritati ſunt crabrones, accenſa eſt febris priſtinusque fervor excitatus, unde & novus humorum procubitus, à cujus portione craſſiori ingeminatæ ſunt emphraxes, tumorque durus & renitens progenitus, hydatides denuò adimpletæ ſunt, pedes cruraque intumuerunt, corpusque ita vitioſis humoribus confertum. Vertigine caput afficiebatur, ſitis premebat, languore afficiebatur, donec per Rhexin extillatis humoribus noxiis denuò ſanitatem recuperaverit, iterumque novo materiæ morbificæ penu congeſto nova etiam ſymptomata recruduerint. Quæcunque igitur obſtructiones graves aut alia impedimenta, maximè circa viſcera imi ventris obortæ, ſanguinis circuitum remorantur, fluentemque coarctant, ad hydropem diſponunt. Itaque in hoc caſu, quæ ſanguinis partes fervore inducto à mixtionis jugo ſolutæ, divortium fecerunt, cujusdam acidi peregrini dominio ſubjugatæ, novam formam adeptæ novumque exaltationis fermentationisque

motum inducentes cyſtide adornatæ ſunt, in cujus cavo quod vi fermentationis in corpus durum viſcoſumque concrevit, ceu obex ſanguinis decurſui officiens ſerum in obvium folliculum proliciebat, & quo turgente extillabat humor. Cujus morbi ratio formalis ab experimento à Clariſs. *Louero* allato innoteſcit, quippe ſi in cane vivente vena cava ſupra diaphragma deligetur, ſubinde abdominis regio aquâ intumeſcet ac ſi hydropicus factus eſſet, & languore affectus non diu vivet. Cauſa iſtius affectus utpote fixa difficultatem curæ arguit, quæ vix eradicativa ſed tantùm palliativa ſperari poteſt; quæ ut fauſtè ſuſcipiatur, cauſæ antecedenti inprimis proſpiciendum, & quia partes à naturâ ſunt cauſariæ, humoresque à naturâ calidiores, & quæ præceſſerunt cauſæ extraneæ & evidentes hancce diatheſin obfirmantes in fructus morbidos fruticari effecerunt; Itaque attemperandi ſunt humores balneatione, purgationes epiceraſticè ſunt repetendæ, Tinctura Cichor. cum Tartaro Chalybeato, quotidiè manè propinanda, uti & Confectiones ex aperitivis & deobſtruentibus in uſum revocandæ, quas indicationes methodo ſequenti perficiendas præſcripſi.

℞. Mann. Calabrin. ℥j. Senn. mund. ʒij. Rhei elect. Sal. Prunel. āā. ʒj. Sem. Aniſ. ʒß. Epithym. Cretenſ. ℈j. infund. per noctem in ſ. q. Aq. bullient. fiatque manè Colatura ad duos cyathos, addendo cuilibet Syrup. Roſar. ſolut. ℥j. Primus horâ ſextâ, juſculum octavâ, alter decima propinabitur duabus horis ante prandium.

Sed quia Potiones catharticas difficulter hauſerat, maſſam Pilularum ſeq. præſcripſi, quibus per vices & per morbi decurſum uteretur:

℞. Croc. Mart. aperient. ℥j. Aloës optim. Senn. mundat. Rhei elect. & Agar. recens trochiſcat. āā. ʒij. Gumm. Ammoniac. in aceto ſolut. & traject. ʒiij. Fœcul. Bryon. & Pulver. Diarhod Abbatis āā. ʒß. Croci ℈ß. cum Oxymel. fiat Maſſa Pilular. de qua capiat ʒj.

Repur-

Repurgatâ Camarinâ factâque totius proviſione, ingreſſa eſt balneum bis in die ſerò & manè.

Manè ſumpſit morſellum Opiatum ſeq. ſuperbibendo hauſtum Tinct. Cichor. infra ſcriptæ:

℞. Conſerv. Flor. Tamariſc. conditor. Enul. Campan. Malor. Aurantior. ãã. ℥j. Rhei pulveriſ. Trochiſcor. de Capparib ãã. ʒj. Tart. Vitriol. ℈j. Cum ſ. q. Syrup. de Pom. ſimpl. fiat Opiat.

℞. Rad. Cichor. ſylveſtr. mundat. minutimque inciſ. Manipul. 1. ſuperinfundatur decoctum bulliens capillor. omnium & injiciendo Limatur. Chalyb. ad rubedinem calcinat. Cochl. 1. fiatq; hauſtus cum Syrup. de Pom. ſimpl. ℥j.

Quamvis nondum remedia præſcripta peregerit, tamen quæ ſumpſit proficua fuerunt.

OBSERVATIO CXIV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Mulier febre Epidemicá laborans, à Pharmacopola malè tractata, in Phthiſin prolapſa.

A Duobus menſibus & dimidio decumbebat Gabrielle Andrette, profuga, cùm primùm accerſitus fui ad eam, erat ſeptem menſium gravida tenuiſque habitus, febre Epidemicâ per contagium à marito & ancillâ correpta; ſymptomata urgentiora fuerunt à morbi initio & per decurſum, tum magna virium proſtratio, faſtidium, febris etiam quandoque intenſa cum ſiti, linguæ dentiumque nigredine, fauciumque ardore & ſiccitate; inſomnia & delirium infeſtabant & alvi profluvium; exanthemata quoque ſparſim comparuerunt, per hæc morbi initia & ſtatum quinquies à Pharmacopolâ jubente, venæſectio inſtituta eſt, devoravit

ravit & pulverem è Chin-China poſt ſesquimenſem à morbi inſultu, oborto tumore ſub aure dextrâ juxta maxillam inferiorem, & in pus maturato Chirurgique operâ probè mundato, prædicta ſymptomata remittebant, niſi quòd macies & debilitas adaugerentur. Verùm uti aſſolet in malignis, tragœdiâ actuum diſcriminibus variegatâ, recurrente hoſte ſubdolo, nova ſubinde ſymptomata prioribus evanidis ſuccrevêre, dolor nempe muſculos pectorales ſiniſtro latere infeſtabat, ſed longè majores, muſculos tum humeri tum ſcapulæ ejusdem lateris ſpinamque dorſi dolores excruciabant, ita quidem ut noctes inſomnes cum maximâ inquietudine perageret, niſi Laudano devorato hoſtem compedibus ligaret, per 15. circiter dies hâc arte per noctes prædictus Pharmacopola naturæ inducias largiebatur, doloribusque interdicebat, qui tamen ceu nocte coacti de die atrociùs ſæviebant, adhæc tuſſis ſed fermè inanis divexabat, tantaque macies ut non priùs incendii maligni periculum prætergreſſa videretur, quàm intra tabis confinia ſiſteretur, doloribus iſtis placandis Phlebotomia pro ſextâ vice ab eodem inſtituta nihil profuerat, tum accerſitus ad ægram, marcidulam eandem adinveni, febriculâ laborantem, doloribus & inquietudine miſerè excruciatam, ventris duritie infeſtatam, ut jam per aliquot dies non dejiceret; tum temporis à morbi magnitudine, longitudine, curâque perperàm inſtitutâ nonniſi mali ominis eventum prædicebam, prognoſticoque contentus, ne infamarentur præſidia, à curâ temperabam, verùm ſollicitatus clyſmata, balneationem ſemel aut bis inſtitutam, emulſiones, Bechica & Oleum Amygdalar. dulc. conſulebam, iſtis emolliti humores magna ſputi craſſi & feculenti fœtidique expuitio ſubſecuta eſt, doloresque evanuerunt, verùm à præcedentibus infirmatis viribus tuſſique fermè continuò infeſtante abortivit absque dolore, ulloque gravi ſymptomatum apparatu, ſed indies emarceſcens ſputumq; purulentum copiosè

expue-

expuebat, usque dum tandem tabo pulmones marcidulos corrumpente ad ultimum Phthiſeos gradum deduceretur.

SCHOLIUM.

Febris hæc Epidemica in multis exitialis fuit, & ex ſignis ſtipata quàm pro more deterioribus ad malignam jure meritò referri debuit, ſupraque ſynochos putridas ſingulari corruptione ſymptomatumqûe ſævitie emicabat, nec uti in putridis aſſolet, certo dierum ſpatio ſecretione noxii humoris criſin moliebatur natura, quin imò in quibusdam ab eâ nihil induciarum, fraudis verò plurimùm, in benè multis tamen ſi poſito furore ad ſalutem converteretur, nonniſi incerto proceſſu dubiaqûe viâ res ægri poſitæ videbantur, ita quidem ut niſi prudenti Medico, uti experte in barathris & circa ſcopulos naviganti nauclero, ſors ægri gubernaretur; infauſtum plerumque ſubſecutum ſit exitium.

Ad fœcundiſſimam illam morborum procreatricem aëris iniquioris putredinem excellentem atque eximiam ceu ad communem cauſam hancce febrim anomalam cuivis referre obvium eſt, is enim ſive ſit perversâ ſpirantium ventorum aurâ inquinatus, ſive diuturno hyemis tepore, vel acerbiori frigore infenſus evadat; ſive à ſentinis, cœnoſis ſpecubus, disjectisve paſſim cadaveribus labem acceperit, ſimul atque per conſpicuas, & quæ ſenſum fugiunt vias, infert ſe in viventium corpora, facilè quidquid contraxit, vitii comportat, quocunque penetrat; nec tamen omnes, quibus triſte virus afflat, febre mulctat acerbiſſimâ, aſt illos ſæpè qui peculiari ſpirituum humorumqûe diatheſi graſſanti contagio minus reſiſtentes, inficiuntur, ſed eos ſæpius qui jam aliquam ægrotandi cauſam in ſuo ſinu gerebant; ut nec ab his inquinentur, quicunque exhalatam per corporis ſpiramenta tetram mephitim contagione hauſerunt; perinde nimirum ut cujusmodi cujusvis corpus affectum, ita & à contagio contaminatum,

unde & ſymptomatum ſævities diverſa morbique tenor varius incertiq́; eventus contingit.

In muliere utero gerente ex ſuppreſſis menſibus impuritas plurima, clàm cum ipſis viſceribus æſtuans pabulum auræ peregrinæ luculentum quo exarderet abundè ſuppeditavit, impuris itaque facibus correptum univerſum corpus æſtuabat plurimùm, ſpiritus incandeſcentes ictibus ſuis, qui vitæ gubernacula temperant, irrequietè vibratis in motum velociorem rapiebant humores, exorbitantes in cerebro mentis errorem & delirium acciebant. Uti ex accenſo uſtulatoq́ue ligno caminus fuligine nigreſcit, ſic & à vaporibus aduſtis ſurſum raptis linguæ nigrities, fauciumq́ue ardor oriebantur, ipſaq́ue ſitis vellicatis linguæ fibrillis turgens humor & malignus, uti aſſolet in purgantibus deleteriis, inteſtina proritans fluxum concitavit; exanthemata uti ſingularem humorum fermentationem ſic & ſingularem ſanguinis corruptelam arguere ſolent, & ſicuti ex igne luculento particulæ quædam, craſſiores, quæ in flammam non abeunt, in ſcintillas cum crepitu erumpunt, ſic & ab inſigni ſanguinis fervore craſſiores particulæ è mixtionis vinculo ſolutæ, quæ in auras & per poros exilire renuunt, in ſtigmata cute interpolatâ ſoboleſcunt. Subita virium proſtratio non ſolùm à motu humorum perverſo febrilique fervore oriebatur, ſed maximè à fermento maligno, quo profligarentur ſpiritus, viriumq́ue tenor labaſceret.

Tota incolumitas pendet ab exilio auræ ſonticæ, ideò & venarum tabum, quo paſcitur maligna febris, foràs ſecernere, & etiam liberali manu profundere recto ratiocinationis ſtylo evincitur, reliquamque qua gaudet illuviem omni arte ſubducere, ſymptomatum interim ferociam humorumq́ue fervorem cohibendo; ſed quis ſanâ mente ſanguinem exhauriet plusquàm ad eventilandum ſit neceſſe, nonnè enim unà cum penu morbifico exhauritur & ſuccus vitalis nutritius & laudabilis? nonnè ex quâ parte plus periculi & detrimenti accerſit

ceſſit plus & præſidii magisque opitulandum? Vires inſigniter atteruntur, ſpiritusque profligantur, quidnî igitur, ubi humorum pleonexiæ convenienter ſatisfactum, citiùs de refocillandâ naturâ viribusque recreandis cogitandum quàm balſamus vitæque theſaurus cum impuritatibus liberaliùs profundendus? Adhæc ſtipendia ingravidationis tempore in fœtus alimoniam erogata, nonnè & parciùs ſanguinem mitti debere indicabant? fœtus enim in utero ceu caudici ligatur amico, cujus injurias deſponſavit, quatitur caudex, patitur ramus, ille penu vivifico deſtituitur, hic & genio ſuo defraudatur, ille manet, hic defloret, quid igitur in ipsâ febre hecticâ exhauriendus ſanguis vitæ theſaurus fons & origo? Et quis quæſo vinum tonitru agitatum, perculſum turbidumque factum, epiſtomio aperto liberaliùs profundet, depurationem adepturus; ſi efferveſcat nimiùm fervori compeſcendo, foramine pertuſo dolio, ſubindeque occluſo, vel tantillum extillatum ſufficiet?

Excretio ad cutim in malignis excrementi in ſanguine latitantis pravâque qualitate affecti non ſolùm materiæ heterogeneæ cumulum, ſanguinem in ebullitionem concitantis, theoreticè arguit, verùm & in praxi illius motus ad exteriora propenſionem promovendam indicat, quò tendit enim humor eò ducendus, eòque major ſucceſsûs ſpes affulget, quòd aura peregrina, quæ corpus ſubintrat, nonniſi ſub parvæ molis atomorumque tenuitate quaſi ſpiritus inſenſus humores percellat, in fermentationes adigat, quâ viâ igitur quibusque technis introceſſum molitur, eadem & ratione parique tentamine retroceſſus excretioque promovenda. In hocce igitur caſu cardiacorum omiſſione malignitas latiùs ſerpens vires ſuas ſæviùs inuſſit, ſuâque aſpergine ideò etiam crudeliùs infecit, quod frequentiori ſanguinis miſſione debilitata natura contra hoſtem inſurgere noxiique humoris ſecretionem moliri impar evaſerit.

Utut ſit, quamvis viâ in malignis inſolitâ inſtitiſſet, malaciam demùm adeptus, ſine morâ ſedimentum è prægreſsâ fermentatione reſiduum eccoproticis ſubducere ipſi incumbendum erat, vias reſerare debuiſſet, qui enim humores ex ſanguinis deflagratione reſides non ſecernuntur vel ex ipsâ morâ pejores facti, atque pravâ qualitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini auram malignam afflabunt, quæ enim, ex *Hippocrate*, relinquuntur in morbis, recidivas faciunt; ſeparatione itaque factâ, uti ex ſymptomatibus remittentibus conjicere licebat, excrementa ſtagnantia incaluerunt, ignisque ſopitus denuò accenſus eſt, humorisque peccantis facta eſt præcipitatio in muſculos thoracis tum & ſcapulæ, & inde dolores diriq́ue cruciatus; In cujus novi morbi ex præcedaneo ſoboleſcentis progeniem, ſuam & operam conferebat uſus Opii intempeſtivus & diuturnior: ligatis enim ab ipſo ſpiritibus, à muniis ſuis avertebantur, excrementa moras nectebant, humoresq́ue in ſanguine fermenteſcibiles coacti in muſculos pectorales parteſq́ue pectori vicinas procubuerunt ſuâ acredine partes lancinantes, demùmq; humor ſtagnatione corruptus in maſſamq́; refluus pulmones ſuo tabo infecit Phthiſisq́; ſuccrevit.

Triſte quorundam experimentum, qui ab aſſumpto Opio perpetuum ſomnum obdormiverunt, prudentiori metum incuſſiſſet, ſi enim fumo extinctæ lampadis fœtus vinculis ſuis ſolutus feretro pignoratur, quid non metuendum erat à fœtore Sulphuris Narcotici, tuſſicula, quâ priùs laborabat, conatum naturæ ad expulſionem materiæ morbificæ arguebat? nonnè pondus amovendum angebat figebatque devoratum Opium? bellum enim indixit pectori, reſpirationem coarctat, partiumq́ue, quæ ideò iſtud onus amoliri debuiſſent, peremptis ſpiritibus, vires deprimebat. Appetitus, à quo omnis nutritio vitæq́; radix dependet, dejectionem inducebat, βραδυπεψίαν enim & alvi ſegnitiem communes medicinæ opiaticæ effectus eſſe notum, ſtomachi quoq; gravamen inducebat. Ex his obvium eſt conclu-

cludere, iſtos medicaſtros, verorumque Medicorum ſimias, malorum navium gubernatorum ſimillimos eſſe, qui ſi tranquillo mari navem regunt, nemo eos peccare deprehendat, quòd ſi eos vehemens ventus aut tempeſtas oppreſſerit, tunc omnibus manifeſtè conſtat, eorum imperitiâ & culpâ fuiſſe perditam. Ne tales igitur imperiti credulis fucum faciant, impunèq; ludant de corio humano, optimè Reipublicæ Medicæ conſultum videretur, ſi priùs ad examen revocarentur, antequam artis ſuæ tentamina experiri liceret.

OBSERVATIO CXV.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Sutor à febre epidemicâ decumbens, ſparſis per corpus papulis ſectâ venâ meliùs habuit & convaluit, è contrà Sartor quidam hâc omiſsâ periit.

SUtor febre epidemicâ hocce anno ſub initium veris, triginta circiter annorum, temperamenti ſanguinolento-biliofi decumbens, jam diem ſextum à morbi inſultu, agebat, phlebotomia jam fuerat celebrata & quinto die morbi papulæ per totum corpus conſitiſſimè comparuerunt verùm ſine ullâ febris remiſſione, quin magis exaſperabatur febris, vigiliæ infeſtabant, ingens præcordiorum æſtus vigebat, ſitisque premebat, vocatus in conſilium cum Medico ordinario, phlebotomiam celebrandam præſcripſimus, præmiſſo clyſmate, mirum quàm efficaciter profuerit, ſymptomata remiſerunt, aliisque adminiſtrationum modis â Medico ordinario methodicè inſtitutis ad ſanitatem perductus eſt; Cùm è contra Sartor alter ex eodem affectu correptus, neglectâ plebotomiâ quinto, ſexto, ſeptimo die exaſperatis ſymptomatibus, papulisque efflorefcentibus duodecimo morbi die

 obiit,

obiit, etiamſi ſub initium morbi jam fuiſſet celebrata venæſectio, catharſisque inſtituta, juventusque ac in priori adeſſet.

SCHOLIUM.

Quamvis ejusmodi ecthymatum & papularum per totum corpus ſparſarum eruptio vim propenſionemque naturæ ad exteriora materiam morbificam propellentis arguat, non tamen ideò ipſius liberatio integraque ſolutio declaratur, ſi igitur ab exanthematum efflorescentiâ non imminuantur ſymptomata, quin magis exaſperentur, periculumque immineat vel phrenitidis, peripnevmoniæ, aut pleuritidis, humorumque fervor humoris morbifici decubitum portendat, ſine morâ, experientiâ fiduciam augente, tutò ſecari debet vena. Præterea ſanguine miſſo, natura, quæ molitur ejusmodi papularum excretionem levatâ ſarcinâ, pravorum humorum quâ premebatur, faciliùs quod reliquum erit, pravi & maligni in cutem propellet. Deinde nullum eſt remedium, quod celeriùs ſanguinis fervorem temperet, quàm venæſectio. Ne quis tamen exinde occaſionem arripiat nimiâ aut frequentiori venæſectione vires exhaurire, potior enim indicatio ſemper deſumenda à viribus, quarum conſervatio & tutela ideò majoris ſunt momenti in malignis, quòd inſidiosè aggrediantur, ſpiritibusque profligatis vires alterent. Prudentiâ autem dirigente, cujus uſus ſi in quibusvis aliis tum inprimis in medicina neceſſarius eſt, ratione putredinis, tum ut juvetur motus humoris papulas committentis ad partes externas, tum etiam ratione febrilis ardoris & incendii, tum quoq; ratione malignitatis humoris, quia unà cum ſanguine portio miaſmatis morbifici detrahitur, minimè dubitandum eſt, quin ſit in maligna febre ſparſis per corpus papulis ſecanda vena.

OBSERVATIO CXVI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Aſthma convulſivum.

MUlier grandis ſtaturæ, tenuis tamen habitus, ſaturato genarum rubore prædita, temperamentique ſanguinolento-bilioſi, ſub initium Auguſti Ann. 1688. medicatrices manus à nobis expetens, talem morbi hiſtoriam referebat: primò in ipsâ infantiâ tumores retrò aures glanduloſos habuit, ſed fonticellorum ope evanuerunt, per totam vitam frequentes hæmorrhagias paſſa eſt, per virginitatem ſtatis quidem periodis, ſed parvâ quantitate fluebant Catamenia, frequenter autem ſanguis è naribus profundebatur; à duodecim annis matrimonio viro juncta, puerperaque quandoque facta & alumna, non periodicè ſed incertis intervallis redibant, à tribus autem annis & dimidio, per tres aut quatuor menſes ſuppreſſa fuerunt, quo temporis intervallo frequenti vertigine tentata fuit, oppreſſæque vires languebant, demùmque febre intermittente laboravit, à qua venter aliquandiu tumidus evaſit: poſt ſex autem aut ſeptem menſes bis aut ter recurrentibus menſtruis demùm adhuc per quinque aut ſex menſes ſubſtiterunt, ex quo & iterùm fluxerunt aliquot vicibus, hæmorrhagiæque obortæ ſunt. Notatu dignum, ab imminuto rarioríque Catameniorum fluxu, rariùs parciùsque tum & hæmorrhagias contigiſſe, ab iſto autem imminuto parcioríque fluxu ad ſuppreſſionem tendente, inſignes calores per totum corpus tum temporis & fermè continuos patiebatur, à phlebotomiâ in pede celebratâ tantiſper remiſerunt, ſed poſteà revertentes ad hoc usque tempus continuaverunt; à 15. circiter menſibus tum primùm aurium tinnitus cum murmure obtigit, quo ipſi videbatur caput eſſe vento gravidum, quemque per decem aut duodecim dies perſentiebat, ex quo iſtis flatibus, uti loquebatur, in guttur prolapſis

lapſis reſpiratio intercipiebatur, ſed momento diſcuſſo flatu inſtaurata eſt etiam reſpiratio; poſt annum idem tinnitus auriumque murmur per idem intervallum revertebatur, à ſanguinis autem miſſione tum temporis remiſit, duobus autem aut tribus menſibus ab iſto ſymptomate in colloquio confabulans ſubindè raucedine cum tuſſi correpta, iteratis vicibus, quantum ovi teſta contineat, ſanguinem expectoravit, tumque pectus ita oppletum inflatumque perſentiebat, ac ſi à ſanguine turgidum habuiſſet, vixque exin ſpiritum ducere poterat, à ſanguinis miſſione ex pede ſubſtitit quidem ſanguis, plenitudinis gravaminisque ſenſu interim ad aliquod tempus perſeverante, poſt tredecim dies eodem ſymptomate ſub aurorâ correpta eſt, quodque octo vicibus eodem ipſo die reverſum eſt, palpitationem etiam cordis tum temporis patiebatur, poſt octo dies è ſomno expergefacta eâdem oppreſſione correpta, è lecto ſubindè iſtud onus fugatura exiliit, verùm adaugebatur, caputque & collum pectusque quaſi vento gravida obſtrepebant magis, tumque adeò plectebatur, ut ſpiratione quaſi intercisâ ad aliquod tempus conciderit, ingeniiq; robur quaſi vacillans aliquatenùs fractum ſit, ante autem ejusmodi paroxyſmum calorem inſignem in ſtomacho, quo totum corpus perfunderetur, ſentiebat, alterumque caloris ſenſum ab altero diſtinctum percipiebat, qui è ſuperioribus à latere ſiniſtro usque ad ultimum pedem perreptans ceu candelæ adurentis ſenſum impertiebat. Ex quo etiam ſub curâ noſtra fuit, eodem ſymptomatum apparatu corripiebatur, ut quandoque conquereretur de tali plenitudine inflationisque ſenſu tum in capite, collo & pectore, uti præfocationis ſenſus immineret, tantoque timore percellebatur, ut mortem adſtantem & præ foribus fortiter perſuaſum haberet, neque ab iſto mentis errore abduci patiebatur, quin diſflato penu morbifico animi certitudo fiduciaque accerſeretur; aliquando de particulari quadam conſtrictione in regione cordis conquerentem vidi. Parùm emungebat, parùmque expuebat, niſi

fortè

fortè pauxillum pituitæ ſalſæ, aut poſt ſymptomatis ceſſationem pauxillum ſalivæ tenuioris. Hoc autem notandum, quòd à menſium ſuppreſſione per aliquot tempus albo fluore correpta fuerit.

SCHOLIUM.

GLandulæ in infantibus uti molliores, ita & tument facilè, humoremque ſibi aſciſcunt, quo turgeant, & ſi ſerum ſecretum labe quâdam inquinatum ſit, graves quandoque affectus glandulis inurit; Cura, quæ contigit fonticellorum ope arguit, ſerum nihil maligni, quo glandularum craſin everteret, in ſe habuiſſe. Hæmorrhagiæ tum in infantiâ tum & in ætate juvenili & per totum fermè vitæ curriculum opulentum ſanguinis fermentum & quadam acredine dotatum, quo humor ſanguineus abundè ſcaturiens ſuâ acredine vaſorum ora recluderet, indicabant; Ex hac cauſa quædam frequentes phlebotomias innoxiè, imò cum levamine patiuntur, è contrà principiis fermenti ſanguinei à naturâ depreſſis; aliæ ab hæmorrhagiis aut frequentiori phlebotomiâ inſigniter læduntur, ſpoliato ſiquidem humore primogenio depauperatisque ſpiritibus graves affectus maximèque hydropem incurrere ſolent. Mulieres ſupra viros fermento gaudent, quo turgentes humores in ſtatas evacuationes proritentur, quarum beneficio humores repurgantur, defæcatur ſanguis, totumque corpus ab excrementis depuratur, & quamdiu iſta purgamenta debitâ menſurâ & periodicè recurrunt, tamdiu & bonâ valetudine frui conſueverunt, ipſorum autem imminutionem aut ſuppreſſionem graviter ferre ſolent, non ſolùm etiam ſanguis quantus ſed & qualis expurgatur, ideò κάθαρσις κατ' ἐξοχὴν, dicta purgatio *Eraſiſtrato*, quæ quandiu naturæ legibus paret, ſecundùm *Hippocratem*, mulier podagrâ non laborat, à ſuppreſſione malorum ilias ſurgit, quæ *lib. 1. de morbis mulierum* ab ipſo *Hippocrate* prolixè recenſentur. Itaque tum primùm vertigine tentata fuit, vires languebant, febrisque diuturna

accenſa eſt, calore ſubindè recurrentes ipſam corripiebant, à parciori autem menſtruorum fluxu parcior & hæmorrhagia obtigit, fluxus ſiquidem uterque ab eadem causâ proritatus, ab eadem & uterque circumciſus, pleonexia & catullitio ipſum concitabant, imminuta quantitas motusq́ue remiſſus remorabantur demùmque ſiſtebant, unde ſanguis vitioſus factus eſt humoresq́ue inquinati ſunt, ex quo fluor albus aliquandiu profluxit, venter incenſus eſt totumq́ue corpus à caloribus ſubindè recurrentibus incaluit, verùm non ſolùm intra fluenti ſanguinei cancellos tragœdia peracta eſt, ulterius enim progrediente penu morbifico caput affectum eſt, ipſumque quaſi vento gravidum perſentiebat, materiâ ſiquidem morbificâ rarefactâ & quaſi œſtro percitâ, elidebantur & ſpiritus, disgregatiq́ue ceu venti obſtrepentis ſenſum inducebant, prolabente autem eadem materiâ, coarctata fuit reſpiratio, intraque pectoris terminos quaſi nidum congerentem aſthma flatulentum certis intervallis recurrens, concitatum eſt.

Aſthma propriè dictum eſt reſpiratio difficilis, frequens, & velox, cum ſonitu, facta ob meatuum pulmonis interceptionem citra febrem. Eſtque de genere ſymptomatum actionis depravatæ, & ſequitur inſtrumentalem morbum in viâ. Hujus proxima cauſa eſt viarum ſpiritalium anguſtia, quæ maximè fit ob craſſorum lentorum, aut multorum humorum plenitudinem aut concretos ex gypſeâ pituitâ lapillos. Cujus ſigna pathognomonica ſunt, ſtertor inter ſpirandum eliſus, pectoris anguſtia & cujusdam quaſi gravaminis præpedientis & obſtruentis ſenſus.

Aſthmatis veri flatulenti ſymptomata ſunt inflatio, præfocationis metus, convulſiones quandoq; inducuntur.

Symptomatum differentia, cauſarum etiamnum diſcrimen arguit, utq; primi aſthmatis vulgariterq; ſic dicti cauſa in ductus pneumonicos refertur, ita & hujus in partes moventes referre obvium eſt. Itaq; ſi ex vitioſo ſanguine ceu impurâ ſcaturigine

gine latex ſpirituoſus extillaverit, eâdem labe inquinatus quidni orgaſmus progignetur anomaliæque contingent! Et in quas propagines nerveas prolapſus fuerit humor noxius, partes, quibus appenſæ ſunt illius orgaſmi vi & impetu pœnas luent! Enimverò ductus pneumonicos non affici vel exinde conſtat, quòd parùm aut nihil expuant, nec ante nec poſt paroxyſmum, quòd nullum gravaminis nec plenitudinis ſenſum intus patiantur, quòd nullus adſit ſtertor nec ſibilus, quinimò ſedato paroxyſmo æquè liberè ſpirant, ut ſi nihil mali nec incommodi paſſi eſſent, reſtat igitur, ut cauſa interceptæ ſpirationis in ipſis partibus moventibus intercludatur. Nec enim in ipſo ſanguine reponenda, vel enim tale phœnomenon à ſubita ipſius condenſatione aut rarefactione contingeret; Non à ſubita condenſatione, quippe nec in pallidis virginum coloribus, nec aliis affectibus, quos ſanguinis craſſities aut feculentia inducit, tale quicquam obſervatur, ſpirandi quidem difficultas inducitur in Chloroſi in Leucophlegmatiâ, ſed alio modo contingit, nec enim tam ſubitò ingruit, nec tam fortiter intercipitur ſpiritus, nec tam citò remittit, nec inflatio percipitur. Nec ab ipsâ ſanguinis rarefactione hicce affectus ingraveſcit; enimverò ſi ab efferveſcentiâ ſanguinisque Phlogoſi tale ſymptoma induceretur, illud inprimis in peripnevmoniâ contingeret in cauſo, quod tamen non accidit, quamvis enim adſit quædam ſpirandi difficultas in iſtis, à vaſis ſanguine ebulliente diſtentis, nulla inflatio nec præfocationis ſenſus obſervatur, nec vice versâ in iſto ulla inflammationis tecmeria adſunt, reſtat itaque, ut hujusce ſymptomatis cauſa referatur vel in ipſos nervos pnevmonicos, muſculos pectoris, fibrasque muſculares, quæ veſiculas pulmonares circumcingunt, aut in ipſa vaſa lymphatica, aut glandulas pulmonum ſubſtantiam intertexentes; Glandulæ hocce ſymptoma accerſere niſi ſecundariò non poſſunt, in quantum obturatæ lympham nec à ſanguine nec à nervis reſiduam non ſecernunt; Unde accreſcat penus morbificus huncce affe-

ctum accerſurus, aliàs induratæ aut tumore accreſcentes aſthma commune inducunt, nec in ipſos ductus lymphaticos cauſa morbi nî fortè etiam ſecundariò rejicienda, quippe lymphæductus quamvis numeroſâ prole in pulmonibus ſoboleſcant, nil niſi aquam exportant, liquoremque quaſi effœtum evehunt, proindeque effervescentiis concipiendis minus idoneum. Ipſi autem nervi humore æthereo & ſpiritibus ἐνορμόνθοις ſaturati plerumque in motibus ſuis pervertuntur, ſuos quippe motus paſſim corripiunt vel ab ipſis deſiſtunt, utique aër ventis perflatus piſtrini motus eventilatione accelerat, vel iisdem ſedatis ſiſtitur, ſic pari ratione quandoque ſpiritus œſtro quodam perciti motus ſuos reduplicant quandoque & remittunt; In hanc rationem veniat obſtructio vaſorum lymphaticorum, ſi enim glandulæ non ſecernant ſerum à nervis, ut evehatur per vaſa lymphatica, à lymphâ remeante & intra nervorum canaliculos ſtagnante ſpiritus deligati & quaſi incarcerati vires ſuas exerunt, ceſſationis integræ periculo intenditur motus animalis, naturaque ſpirituum curſum corripit, donec fracto obice, prior & naturalis ſpirituum motus redintegretur pari fermè ratione, ſi vitioſi ſucci & catullientes confertim irruant, nervos pnevmonicos quaſi obruti ſpiritus eliduntur, pro viribus contendunt ſecretionemque moliuntur, interim per illos conatus naturæque niſus reſpiratio interturbatur, motusque pnevmonicus intercipitur, diſtentique, uti in tetano nervi quaſi rigidi perſtant & convelluntur, ſanguisque ideò quaſi ſiſtitur, inflatio percipitur ab orgaſmo ſpirituum, ipſorum ab invicem ſeceſſu & disgregatione, tandemque peragitur tragœdia, donec ſubactâ materiâ vel aliò diductâ aut reſorptâ calcatam viam reſumunt. Ex his itaque obvium eſt concipere à ſuppreſſione menſium ſanguinis maſſam materiâ extraneâ & incongruâ abundè ſaturatam, varia hæc ſymptomata progenuiſſe, deſcenſus humoris flatulenti, quem percipiebat, nullâ aliâ viâ commodiori quàm per nervos inſtitui poſſe videtur, hoc arguit, quod paſſim obſer-

obſervetur à prolapſu cujusdam humoris carnium ſubſultus ſubſequi & auræ cujusdam aſcenſu ac deſcenſu varios motus ſpaſmodicos excitari, uti & quandoque ipſa epilepſia tali præludio inchoata potenter ſævitiæ vires exerit. Itaque qui ab oſtiis glandularum patentibus & recluſis catarrhorum fontes dixerit, ſymptomata explicabit facilè, cùm caput glandulis undique obſitum, & vice versâ qui ab iisdem occluſis & conniventibus ſeri refluxu in nervos penum morbificum ſæpiusque ſpaſmodicum congeri aſſeverârit, non à veroſimili abludet, glandulæ enim nihil aliud ſunt quàm cribra, per quæ latex deducendis ſpiritibus inſerviens, & ab officio immunis & quaſi effœtus ab extremis & capillaribus vaſibus deciduus per poros ſibi convenientes inſtillatur in vaſa lymphatica, uti & per quæ dum ex arteriis in venas per capillaria tranſit ſanguis, liberatæ à ſanguinearum amplexibus ſeroſæ partes caloris vi per convenientes ſibi poros expellantur in capillaria lymphaticorum. Interim ut aſthma propriè ſic dictum ad phthiſin aut hydropem diſponit, ſic & hoc ad convulſiones & ipſam epilepſiam plerumque alludit. Huc referatur mens Celeberrimi Wepferi de Orthopnœa Domini N. N. in Obſervatione ſeq. num. CXXI.

OBSERVATIO CXVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

De

Vomitu.

QUidam Pharmacopola ætatis 43. annorum, temperamenti bilioſi, vino meraciori indulgens, diarrhœæ certis intervallis recurrenti obnoxius, flatus, cohibito illo fluxu eructabat per noctem, neglecto per aliquot tempus hoc ſymptomate, demùm vomitu correptus fuit, purgatio inſtituta eſt ad motum humorum ad inferiora revo-

revocandum, ſed cùm nihil prodeſſet, vomitus etiam proritatus eſt, bolo devorato ex Croc. Metall. gran. v. cum ſ. q. Conſerv. Cynorh. benè repurgatus eſt tum per ſuperiora tum per inferiora, evacuatioque facta cum bona ægri tolerantia, & etiam cum aliquo levamine ita, ut etiam per aliquot dies rariùs vomitus accitus fuerit, verùm non in totum cohibitus ſenſim adauctus eſt, ita quidem ut aliquandiu à cibo, quem cum appetitu capiebat, vomitu corriperetur, vomitûs præludia erant præcordiorum inflationes, quibus attollerentur ſenſibiliterque intumeſcerent, interim dejiciebat, & quidem materiam laudabilem & cum moderamine, notatu dignum, quòd materia vomitus, quæ nihil aliud erat, quàm ſerum & forſan ſub finem humorum colliquamentum, eſſet inſigni acore dotata, uti patiens conquerebatur, quamque ſatis copiosè rejiciebat, omnibus tandem auxiliis incaſſum tentatis, tum per adſtringentia tum per revellentia, attritis viribus concidit, ita quidem, ut ab initio morbi ad finem, ſex hebdomadarum curriculo tragœdia peracta ſit.

SCHOLIUM.

NIſi quotidiana ſubſtantiæ jactura quotidiano pabulo reſarciretur, brevi univerſa corrueret moles, ac vita eriperetur, in eam rem natura nobis inſevit cibi potusque deſiderium, cibo ſarcimus quidquid ſolidioris ſubſtantiæ excidit, potu quidquid humidioris; ſed ut eſculentorum ita & potulentorum vis eſt, quam nulla res æquet, ac in amborum uſu variè ſæpiùsque delinquitur; Itaque cùm multa quæ ad rationem victus pertinent, tenenda: tum maximè quæ cujusq; cibi potusq; ſint vires atq; diſcrimina, quis habendus utriusq; modus, quæ adhibenda copia.

Vino, quòd à S. Scriptura encomium mutuatur, ſuas laudes detrahere nec rationi conſonum minusque & veritati conforme videretur, qui igitur à victu in totum ablegant, illud, non niſi ſub cujusdam mali, quod prævident, prætextu,

per-

peragere cenſendi ſunt; jure enim & in eorum, quæ nutriunt numerum adſcribi poteſt, quantòque faciliùs potu quàm cibo refici datur; tantò & celeriùs infuſum corpori vires ſuas effundit, triſtitiam enim fugat, vires proſtratas erigit, conſopitas exſuſcitat, coctiones promovet, vecordibus & puſillanimis animum addit, uno verbo, nullum præſtantius cardiacum, quo ſyncope animiq́ue defectui citiùs certiùsque medeamur, quàm ipſo vino, nullumque excellentius à DEO donum excogitari poteſt, ſi intra legitimi uſus ſobrietatisq́ue terminos ipſo utamur; ſed meliora abuſu pejora evadunt; Hujus liquoris, velut numiſmatis inverſi, ſi φάσις altera inſpiciatur, planè nocua apparebit; in qua non minùs damni, ac maleficii, quàm in priori iſta emolumenti vidimus, detegere licebit; adeò muneri huic à Diis conceſſo plurimùm toxici adjungitur, ut de ejus crebro, nimiumq́ue frequenti uſu minimè liceat nos ſecuros eſſe: argumento ſunt halitus, ructusque fœtidi, ſitis, inquies nocturna, furiales ſomni, tremulæ manus, & quæ hoc fonte derivata morborum ilias hominem graviùs ſolet affligere; tardum ſcilicet dictu plura homini creet bona an mala? eſt quidem hoc ornatum privilegio, ut ſpirituosâ quâ pollet ſubſtantiâ jacentes diſſipatasque vires ſuſcitet colligatque promptiſſimè: at non tanti eſt illud, ut cætera quibus corpus animumq́ue malè mulctat incommoda, hoc, quod etiam ad nos aliunde venit, beneficio redimantur; nempe inani acceptum ventriculo magno ejus damno ac tormento fervet, æſtuat, immaniusque debacchatur, quidnî & Circeus Liquor, quòd largiusculè hauſtum, vel *Socratem* momento queat in Oreſtem vertere, quod viſcera ipſa diſtendit, calefacit, ſiccat, urit, inflammat; ſanguinem, corpus, mentemq́ue furiat, docet libidinem, quid quòd vini aviditatem auget ipſa bibendi conſuetudo; meliorique extinctâ temperie, haud ſecùs ac terra ſemper madida ſpinas, lolium ranasq́ue educat. Non minoris itaque intereſt, quanto, quàm quo quisque paſcatur alimento. Illius in utramque partem magna omninò

vis.

vis. Nam è ſatietate nimiâ, corpus cruditate, quæ morborum omnium mater eſt, diſſilit. Hinc non ſufficit guloſis nec ebrioſis vim & temperiem à nativitatis primordiis accepiſſe, cùm ſibi parent domeſtica jurgia connutriantque omne veneni genus Ebrioſi: Opium quidem & Narcotica, in vapore nocentis ſulphuris, è putri viniqúe particulis nimiùm ſaturato ſanguine auram narcoticam aurigantis, ſpiritusqúe animales ligantis, hinc ſomnolenti fiunt, ſocordes, ſtulti, oſcitantes, obliviosi, nulliusqúe frugis homines; ſublimatum in bile æruginosâ, frequentiori quippe largioriqúe vini potu, ſulphur nativum diſſolvitur, calorqúe primigenius obtunditur, unde acores aliæqúe dyſcraſiæ non facilè curabiles contingunt. Talem morboſum apparatum vini potus indulgentiâ diu ſibi connutriens ſicq; æger demùm in grave hoc ſymptoma incidit, humoresqúe miſcellæ extraneæ conſortio diu prægnantes tandem dirum hunc affectum progenuerunt, intumſecente itaque circa præcordia bile æruginosâ, vaſorum ora undique recluſa patefactaqúe ſunt, tumque adeò continenter proritata, ut unà cum ſuccis morbidis & vitioſis tum & laudabiles fuerint eliciti, usque dum tanto tamque diro humorum orgaſmo coërcendo viribus impar natura ſuccubuerit.

A ſuppreſſione conſuetæ evacuationis penum morbificum intra viſcera congeſſit, unde omnium borborygmi flatuumqúe eructationes, rugitus, & vomitus demùm ſubſequuti ſunt. Acor inducebatur non ſolùm à fervore præternaturali, à vini meracioris uſu frequentiori in humoribus excitato, quo ſcilicet ſpiritu exhalato acidum prævaleret; ſed & ipſum vinum, quod multum acidi in ſe continet naturam vitriolicam impertiebat, inde natas crediderim tot ſpirituum anomalias temulentis familiares, quibus paſſim corripiuntur, humore ſiquidem vitriolico pleniùs elutriato ſanguine, ſurgit narcotici aliquid, quo hebeſcant ſpiritus, unde memoriæ deperditio, paraplegiæ & alia contingunt; non omnes quidem ex æquo plectuntur, ſed pro ratione varia, temperiei varias

rias quoque luunt pœnas, bilioſi ſiquidem quiq́ue ſpiritus à naturâ erectos obtinent, animæq́ue corporeæ ſyſtaſin firmiorem nacti ſunt, non tam citò de vigore remittunt, neque tam facilè intoxicantis liquoris laqueis irretiuntur ac imbecilliores, debiliq́ue nervorum tono præditi; verùm exin non ideò feliciores ſæpiùs videre licet, quippe qui corporis pathemata devitant, graviori noxâ, mentis plerumque morbos contrahunt, hinc ubi œſtro quodam perciti in motus pernicioſos ac irrequietos adiguntur, & quaſi à malè morato ſpiritu agerentur, furioſi evadunt adq́; maniam non parùm alludunt.

Parcè igitur æquo jure vinum bibant omnes, parciùs tamen bilioſi, & qui cœlo calidiori gaudent, & quibus à naturâ genus nervoſum eſt debile, hosce enim offendit, illos malignè nutrit, & vitalia jam præcalida incendit, placido aquæ humore meliùs proluenda. Certè quod acris, alieni, aut turbidi quidpiam in ſe cohibet, quantumlibet feliciter decoqui videatur, quas attinget partes, ſuâ iſtâ imbuet, quam mordicùs retinet pravitate; ferè ceu canis rabidi virus, tandem in grande aliquod malum erupturâ. Ebrioſi potus quidem vini dulcedine capti; ceu neſcientes in ipſius partes rapiuntur, familiariùsq; cum eo uti amant, ſed quos ſibi conciliat atque demeretur hoſpites ceu hoſtis infeſtiſſimus, ſi quando vim manifeſtam non afferat clàm certè ipſorum exitium intendit, vitæq; principia depopulatur.

OBSERVATIO CXVIII.
D. JOHANNIS de MURALTO.
De
Rabie.

PRopè Pontisvellam apud Sebuſianos lupa rabida è nemoribus duabus circiter horis ab urbe diſſitis proſiliens, in quos incidebat adoriens rictu diducto momordit, ita

ut quinque perſonæ ab ea demorſæ fuerint, usque dum ultimò infante ab ea demorſo, horæ quadrante ab urbe, ab ipſius parente ſcipione mucrone ferreo inſtructo interfecta fuerit. Quatuor priùs demorſi ante quadraginta dierum lapſum rabioſi facti obierunt, ultimò demorſus infans evaſit. Ex quatuor priùs demorſis adoleſcentem quindecim circiter annorum curæ noſtræ ſubjectum vidimus, qui variis dentis rabioſi morſibus manum dilaceratam habebat, manus ſubindè fuit ſcarificata, & aliquandiu vulnera aperta detinebantur, verùm cùm nullius prorſus mali augurium minaretur, nec parentes ideò curam longius protrahi permitterent, poſt viginti circiter dies à morſu occluſa ſunt, neglectis interim remediis internis, trigeſimo autem octavo à morſu ſub veſperam inquietudine affici cœpit, animi corporisque jactationes patiebatur, noctem inſomnem tranſegit, poſtridie exaſperatis ſymptomatibus excandeſcebant oculi cum aſpectu lurido & torvis oculis, os diſtortis motibus circumagebatur, jactationes inchoatæ adaugebantur, faſtidibat, corpus calore immodico perfundebatur, vomitus infeſtabat, ſpumam circa os ejiciebat, incendium internum patiebatur, lingua exareſcebat, hisce ſymptomatibus divexatus, tandem circa mediam noctem è ſuo cubili in terram ſe projecit, pedibusque in altum circa dolium erectis, capite in terram proſtrato terram commordens animam efflavit. Intereà tum temporis expoſtulato pro infante, de quo ſupra, conſilio, cùm fortè, propter mollitiem humorisque decubitum nativum in genas, quæ fuerant demorſæ, vulnus à morſu nondum occluſum eſſet, juſſi, ut perdiu maneret apertum, purgantibus intereà convenientibus per epicraſin repurgato corpore, hisce auxiliis maximè vulneris diu manantis apertura incolumis evaſit, & etiamnum poſt quinque circiter annos à morſu ſartus tectusque vivit. Notandum, quòd, quamvis hydrophobia pro pathognomonico ſigno rabiei habeatur, ipſe tamen adoleſcens, de quo ſupra, in ipſo ſymptomatum lethalium vigore hauſerit quosdam Julepos,

lepos, ſed tamen etiam quod non minus notatu dignum, ipſe patiens, à morſu, quamvis æſtas vigeret, fuiſſetque ſolitus anteà, uti alii ejusdem ætatis, ſæpiùs etiam in die lavare corpus, nullatenus tamen balneum ingreſſus fuerit.

SCHOLIUM.

EX ſymptomatibus huncce affectum concomitantibus inter generis nervoſi ſpirituumque animalium pathemata recenſere rationi conſonum videtur, enim verò motus convulſivi, imaginationisque depravatæ phantaſmata huncce affectum ſignis pathognomonicis deſignantia illud arguunt. Itaque ad alteram melancholiæ ſpeciem, maniam nempe ceu ad genus commodè referri poteſt.

Duplex eſt enim melancholia, altera ſic propriè dicta, quæ eſt delirium ſine febre cum metu & mœſtitiâ ſine cauſa manifeſta ab humore acerbo potenter dominante, qui tetrâ & nigricante anathymiaſi cerebrum perfundit, ſpirituumque in eo ſubſtantiam permutat, atrisque tenebris luciditatem conſpurcat: altera eſt mania, quæ eſt functio depravata principum cerebri facultatum, mentis præſertim cum excandeſcentiâ ſine febre, ab incendiariâ cerebri dyſcraſiâ, ad hanc ultimam ceu ad genus ſpecies aliæ referuntur, ut ſunt Lycanthropia, Cynanthropia, & Hydrophobia ſeu rabies.

Deſcribi poteſt ſpirituum fervor & excandeſcentia cerebrique intemperies exuſta & contagioſa, à veneno ſuſcepto, ſuccosque atrabilarios ad ἀκρότητας evehente inducta, omnium principum facultatum maximèque phantaſiæ functionem depravans, aquæ & liquidorum omnium horrorem accerſens ab animalis rabidi morſu ſanguinem inficiente. Licet hic affectus à melancholiæ & maniæ naturâ plurimum mutuetur, magis tamen maniæ naturam redolet. Non ſolùm canis rabidi morſu, aut aſpersâ ſalivâ, ſed etiam inquinato halitu, vel prælibato ab ægris poculo, præmorſove cibo contrahitur, ſeque

ſenſim per arteriolas aut per nervorum canaliculos in totum corpus diffundit.

Rabioſum virus ſive morſu, ſive ſolo contactu in corpus humanum irrepat, ſi negligatur aut ei maturè non proſpiciatur, hoc habet peculiare, ut pro corporis inquinati, & humorum diſpoſitione, celeriùs aut tardiùs vires ſuas exerat, & malignitatis ſuæ effectum prodat, quamvis itaque quadrageſimus dies attendi ſoleat ceu terminus, antequam efferetur virus, quod contigit in illis quatuor, de quibus hiſtoria hîc profertur, illud tamen non eſt perpetuum; in hoc itaque affectu ut & in aliis, agentis ad patiens varia aptitudo, vis & energia varios itidem effectus producere nôrunt. Ita ut aliquando, ſi partium interiorum adſit robur, quod validè huic reſiſtat, nec humores in vitio ſint, per ſex menſes, imò per annum integrum intùs latitet: veruntamen ſenſim ſemper, & quaſi clanculum ſeſe inſinuans, cum totius ſubſtantiæ diſſidio, occultâque pernicie & malignitate, tum manifeſtis qualitatibus ſiccitate putâ & caliditate in corpus agit, humores corrumpendo, ſpiritus inficiendo, temperiemque partium nativam evertendo & immutando: donec principum partium temperamentum, dehinc reliquarum penitùs immutârit, & in propriam naturam converterit: atque tum temporis venenum iſtud perniciei ſuæ & κακοηθείας profert indicia, quæ præſertim in principum facultatum læſione apparent. Nam dum iſta labes radices altiores egit; hac quidem correpti evadunt iracundi, nec ſtare, nec quieſcere ullo modo poſſunt: quin potiùs huc & illuc effrænatè aguntur, manibus ora dilacerant, nonnullos quandoque petunt, & cùm ad hunc furoris gradum pervenerunt, in notos atque ignotos juxta feruntur ac debacchantur, oculos habent torvos & perquàm horribiles: & ut inquit *Galenus lib. de theriacâ ad Piſon.* inareſcit eorum corpus, interdumque convellitur, febrique acri intùs exæſtuat: imò illi, animo etiam delirante ſymptomata graviſſima patiuntur, quippe aquam timent, ac propter multam ſiccitatem calo-

caloremque adurentem, quamvis humidi refrigeriique teneantur deſiderio, à potu tamen abſtinent, quia mente alienati id quod poſſet auxiliari, non conſiderant, & ſic fugientes aquam, ob eamque paventes miſerrimo mortis genere interire coguntur. Nam enim cauſa, quæ iſtum affectum fovet, ſit calida & ſicca intemperies, cumque hoc morbo detenti aridi ſint, febrique & ſiti perpetuâ diſcrucientur, balneum & ὑδροποσία nonniſi prodeſſe poſſunt. Exuſtæ itaque intemperiei refrigerantia, humori atrabilario vacuantia, veneficæ qualitati alexiteria, firmando cerebri tono roborantia decernenda; ſed juverit inprimis inuſtum læſæ parti virus μελασυγκειτικοῖς & ἐπασπαστικοῖς candenti præſertim ferro foràs evocaſſe, diffuſo in corpus veneno catharſis & venæſectio, nec non diuretica & hydrotica imperanda.

Pro Alexiterio inſigni habetur ſequens Pulvis à *Palmario* deſcriptus:

℞. Folior. Rutæ, Verbenæ, Salviæ minoris, Plantaginis, Polypodii, Abſinthii vulgaris, Menthæ, Arthemiſiæ, Meliſſophylli, Betonicæ, Hyperici, Centaurii minoris ãã. partes æquales.

Omnia circa Junii plenilunium cœlo ſereno colligantur, papyro involuta ſiccentur, & in ſubtilem Pulverem redigantur.

Doſis eſt ʒß. cum æquali pondere Pulver. Viper. per decem aut quindecim dies continuos in Vin. alb. ℥iij. manè jejuno ventriculo; Quidam ſupra morſum Petroſelinum contuſum applicant, quod non eſt rejiciendum, ſed inprimis ſecundùm experientiam hîc prolatam perdiu apertum manabit vulnus, ut emiſſario continuò diffluente, virus tandem emungatur, humores malignitatis contagio redimantur, incolumesque perſtent. Ubi quis itaque fuerit demorſus, tum primùm pars affecta ſcarificabitur per aliquot dies, fortes fient ligaturæ inter cor & partem affectam, cucurbitulæ applicabuntur; ſin minus permiſerit pars affecta, panis calidè è furno

exemptus perque medium ſectus in vino albo aut ſpiritu vini madefactus applicabitur, decoctum aut aqua Scorzoneræ proderit, ſi patiens per aliquot dies Cyathum hauriat, ſupra vulnus Theriaca, Allium, vel Baſilicon applicabitur. Interim ex Obſervatione notatu dignum ſymptomata rabies nonniſi circa 40. aut paulò poſt apparere, ideò & ad usque illud tempus non intermittenda ſunt remedia, devorabit itaque patiens quotidiè per illud tempus manè doſin Pulveris ſupra ſcripti vel morſellum Opiatæ ſequentis, ſuperhauſto Aquæ Scorzoner. Cyatho. ℞. Oculor. Cancr. Rad. Ariſtol. long. & rotund. Gentian. Baccar. Laur. Juniper. ad partes æquales cum ſ. q. mellis deſpumati fiat ex arte Opiat.

Quòd autem ore hiante obverſantes ſibique propinquos non impetierint, nec in ſymptomatum lethalium ſævitie alter illorum omnimodè à liquore abhorruerit, illud variis veneni gradibus imputandum, quibus immanius in certis mitiusq; in aliis rem ſuam peragit non parùm ad id concurrente peculiari cujusq; Diatheſi.

OBSERVATIO CXIX.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Ileos curatus.

Quidam Ruſticus neglectâ conſtipatione per aliquot dies ventris torminibus doloribusq́ue colicis divexatus, vomitu fuit correptus, ut quæque aſſumpta per vomitum rejiceret, varia tentata ſunt remedia, ſed ſine ſucceſſu, enemata nihil profuerant, propinatæ purgationes rejectæ fuerunt, & jam tertium agebat diem à vomitu doloribus colicis ſuperinducto, Medicus accerſitus audacter magnam quantitatem Hydrargiri hauriendam exhibuit, ex quo tandem multa dura excrementa per alvum deturbata ſunt, reliquum-

liquumque demùm curæ auxiliis idoneis adeptus eſt patiens, ſanitatique reſtitutus.

SCHOLIUM.

QUæ Latinis Volvulus, Celſo Chordios, nec non ob eam, quam laborantes intuentibus movent commiſerationem, miſerere mei vulgò nuncupatur, gravis meherclè & portentoſa periculique pleniſſima, inteſtinorum, ilei præcipuè affectio eſt, in qua tum primùm non niſi eructationes & crepitus fiunt & emittuntur, ingraveſcente malo humores, bilis & pituita per os excernuntur, extremè increſcente & invaleſcente ſymptomate, ſtercora etiam per os rejiciuntur, quod equidem abundè teſtatur inteſtinorum affectum eſſe, quo ob intercluſam inferiorem viam, excrementa nulla per inferiora deturbantur, verùm ad ſuperiora impetuosè regurgitant. Huic malo plerumque originem præbet inflammatio, tumor in ſubſtantiâ partis genitus, ſæpiùs obſtructio à reſiccatis excrementis humidis, craſſis & viſcidis in partes congeſtis, nonnunquam etiam fit à compreſſione, denique ab omnibus iis, quibus inteſtinorum via occludi poteſt, inde namque reſiduis excrementis exitus cùm denegetur, hæc humoris copiâ aut qualitate irritatis ſpiritibus per ſuperiora rejiciuntur, nec ulla portio per inferiora deturbatur, quod inſeparabile & pathognomonicum ibi ſignum eſt, adſunt ventris tormina & cardiogmos, quibus ſi vomitus frequentia, vehemens diſtorſio, ſingultus, deſipientia, & convulſio conjungantur, lethale eſſe, docet *Hippocrates*. Curatu quoque facilior is pueris, funeſta in ſenibus affectio eſt. Monſtroſo igitur & peracuto morbo auxiliatrices Deorum manus admovendæ, & pro cauſarum diverſitate varia decernenda præſidia; Ergò ſi per obſtructionem præcipuè ad tantam inſolentiam pervenerit, ut ægros peſſimè fatiget, in tam præcipiti periculo, clyſteribus, glandibus, fotu, balneo & ſimilibus, irrito vanoque ſucceſſu uſurpatis, ad ea confugiendum eſt, quæ ſuo pondere, inſignique gra-

gravitate inteſtinorum cavitates ab infarctu liberent, & expediant, viq́ue ſuâ naturam ad excernendum per inferiora ſtimulent, quæ cùm hydrargirus præſtare poſſit, ubi ratio ſuadet, & experientia (alterum judicandarum rerum certum criterium) comprobavit, nullatenus dubitandum, illud remedium experiri in ſimplici ſcilicet obſtructione, nedum habeat tumorem comitem; nec inflammatio, aut aliud mali moris ſymptoma adſit.

OBSERVATIO CXX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Hectices ſpecies.

JUvenis viginti tres annos natus temperamenti melancholici à parentibus valetudinariis exortus, variis animi pathematis ſine causâ afficiebatur, mœrores ſine ratione patiebatur, calores inſignes ſentiebat in regione lumborum, palpitationes in regione cordis, arteriarumq́ue motus in variis locis, quandoque univerſum corpus calore extraneo perfundebatur, vertigo ſæpiùs infeſtabat, multùm comedebat, parùm dejiciebat, ita ut aliquando per plures dies excrementa non excernerentur, interim mente valebat uti & corporis robore, remediis infra ſcriptis meliùs habuit.

SCHOLIUM.

VItium gentilitium è ſeminibus parentum contractum ſucceſſu temporis affectu morboſo ſeſe prodidit, partes itaque à naturâ cauſariæ, dyſcratusq́ue ſanguis non niſi acres ſpiritus cerebro dimittebant, unde malè moratis ſuccis perfuſum mentis domicilium anima concidebat, mœrore convellebatur, vertigoq́ue malè afficiebat, palpitatio à ſucco crudiore, portiunculisq́ue quibusdam craſſioribus, quibus ſanguis ceu particulis incongruis ſaturabatur, ortum ducebat, per

per ventriculos enim cordis pertranſeuntes præ craſſitie minus rarefiebant, machinaque ideò cordis motus ſuos accelerabat, donec iteratis vicibus, quaſi ictibus ſæpiùs repetitis omnis craſſities omniſque durities infringeretur, & ad totius miſcelam, ſi quid priùs incongruum reduceretur, unde hæc materia extranea hoc opere eventilata inſigniter intra vaſa rarefiebat, exploſiones patrabat, unde & caloris ſenſus ingruebant arteriarumque motus conſequebatur, cordis niſus humoris incongrui renitentia colluctationem inducebant palpitationis parentem. Melancholici ſunt voraces præ dominio acidi, uti & inſignes ſputatores, ventris duritie tenentur non ſolùm à calore, qui abſumit humiditates, quibus inteſtina illinita excrementa faciliori negotio foràs deducunt, verùm & acceptam referunt motus periſtaltici ſegnitiei, nec quidem functiones tam expeditè obeunt ac bilioſi, unde & meticuloſi & incerti in operibus evadunt, quaſi decem animi in uno unà certarent, & ſicuti radiorum Solis jubar nubium mole infringitur, ſic & ipſorum mens anathymiaſum fœturâ, quâ pollent, obtunditur, alvinæ regionis pigrities ſaburram congerit, quâ ſursùm lati vapores, mens obſcuratur & â vero ſæpiùs abludit.

Sequens autem medendi cura inſtituta fuit, primò quidem injecto clyſmate ſanguinis miſſio inſtituta è brachio ad ℥vii j. dieq; interpoſito ter alternis diebus ſequenti apozemate repurgatus eſt.

℞. Rad. Apii, Fœnicul. Petroſel. āā. ℥j. Rad. Enul. Campan. Median. Fraxin. āā. ℥ß. Folior. Cichor. Fumar. Ceterach. Meliſſ. Agrim. āā. M. j. Summit. Aſparag. Lupul. āā. Mß. Polyp. Quercin. contuſ. & Senn. mundat. āā. ℥j. Rad. Hellebor. nigr. præparat. ℥ß. Agaric. recens trochiſcat. & Rad. Mechoac. āā. ʒiij. Tartar. Vitriol. ʒij. Sem. Fœnicul. Petroſel. āā. ʒj. Epithym. Flor. Calendul. & Violar. āā. p. j. fiat decoct. pro 3. doſibus, addendo cuique Syrup. de Pomis Reg. Sabor. ℥j. miſc. fiat ex arte Apozema.

Poſteà ebibit duos Cyathos in die manè & ſerò per tres ſeptimanas infuſionis ſequentis:

℞. Chin. Chin. ſubtilit. pulverat. ℥ß. Sal. Armoniac. ʒj. Flor. Roſar. rubrar. p. ij. Granor. Juniper. conquaſſat. ʒiß. infund. per duos dies ſupra cineres calentes in duobus capitalibus Vin. rubell. & uno Aquæ fontanæ. Colatura ſervetur in Phialis benè obturatis capiatque Cyathum horâ ſeptimâ matutinâ, juſculum nonâ, & alterum Cyathum decimâ ante cubitum.

Sumpſitque immediatè poſt prandium craterem Caffè, paratum ex ſemicochleari Pulveris Caffè debitè toſti, injecti in aquæ bullientis in cucumâ aut ollâ ſtanno obducta ℥ix. aut x. ſubinde autem effervefacta ſupra carbones ne effundatur, ab igne amovenda & itendidem admovenda, illudque bis aut ter, dum leniter & per inclinationem infundatur in craterem, in quo injectum ſit priùs Sacchari paululùm, rejecto interim Pulvere in fundo ſuperſtite, nec continuâ ſerie ebibat, ſed ſorbillando & quantum poterat, calidè.

Intereà moderatum exercitium præſcriptum, uti & animi recreatio.

Potus ordinarius fuit decoctum Agrimoniæ cum modulo limaturæ chalybis incocto.

OBSERVATIO CXXI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Orthopnœa.

APud Nobiliſſimum Dominum N. N. Stuttgardiæ æſtate 1687. obſervavi, Orthopnœam tantam fuiſſe, ut non ſolùm in lecto erectus ſedere, ſed etiam ex lecto ſe proripere, atque totâ nocte in ſella erecto corpore permanere cogeretur. Illa tam diriter affligente, coſtas ad cla-

claviculas & ſcapulas cervicem verſus altè attollebat & pectus valdè dilatabat & brevibus intervallis magno labore vix tantum aëris intra pulmones admiſiſſe videbatur, quantum ad vitam ſeu tolerandam, ſeu conſervandam neceſſarium eſſet: tantum corpus non ſudore frigido diffluxit; extrema frigebant; facies livuit; cor valdè palpitavit, pulſus debilis & inæqualis evaſit: tuſſiit frequenter, plerumque ſine ſputi rejectione, & *quod excrevit ſpumeum & aqueum*, fuit & paucum reſpectu tuſſis vehementiæ. Plerumque veſperi ipſum invaſit: quando totâ nocte ipſum excruciavit, manè rurſùs in lecto & quidem ſatis humili ſitu in alterutrum latus decumbere valuit, quamvis nec multum, nec coctum ſputum excreverit. Interdiu obambulare valuit & aliquando hortum Sereniſſimorum Ducum adiit; inter obambulandum obſervavi reſpirationem & imprimis in acclivium aſcenſu anhelofiorem debito. Quamvis interdiu reſpiratio liberior aliquoties eſſet, nihilominus noctu rediit. Quamprimùm *ſputum* craſſum, ſubflavum, aut videſcens evaſit, promptiùs *illud ejecit*, & brevi Orthopnœa ceſſavit, ut rurſus itineri ſe *credere* auſus fuerit. Inter hanc ſputi ejectionem & vehementiam Orthopnœæ nulla proportio erat & longè minus ſputi rejecit, quàm in broncho ſolo quotidiè obſervatur, quem tamen nec Aſthma nec Orthopnœa, aut non niſi rariſſimè comitatur.

Ex his phænomenis hujus Orthopnœæ cauſas aliquot colligo eſſe: *quæ plenum aditum aëris ad veſiculas pulmonicas impediunt:*

I. eſt Effuſio ſeri copioſior intra bronchia pulmonum, nam vehementer tuſſit, diu fruſtrà: & tandem ſuccedit ſputum aqueum ſpumoſum, crudum; quando verò ſputum craſſius fit, ſeu ut volunt, coctum, promptius ejicitur & brevi Orthopnœa ceſſat, quod indicio eſt, nullum novum ſerum accedere & in bronchia effuſum à calore pulmonum inſpiſſatum fuiſſe: ſerum hoc in bronchia pulmonum effunditur non

per glottidem, nam talis irruptio ſuffocationem intentaret, ut taceam influxum talem ab epiglottide, magno naturæ beneficio, impediri, ſed partim è glandulis bronchiorum irruit, partim per capillamenta arteriarum pulmonicarum infunditur: Per utramque harum partium ſerum in bronchia ſtillare, partim oculari demonſtratione, partim rationibus probare poſſem. Aër exſpiratus in vas vitreum capax brevi in aquam denſatur ex Obſ. Fabr. Bartheletti in Method. in dyſpn. & aſpera arteria preſſa foris, intus aqua tranſudat. Hæc effuſio ſeri fit, quando illud derepentè à maſſa ſanguinea ſeparatur, quam ſeparationem Carol. Piſo de Colluv. ſeroſ. deſpumationem vocat. Fit illa ob varias cauſas, quas hîc recenſere nolo, nec ſatis commodè poſſum, quia non certò mihi conſtant hujus ſymptomatis prodromi & προφάσεις; ad quas in poſterum præſens Dominus Medicus attendere, aut in illas inquirere poterit. Unicum hoc addo, manifeſtò apparere Nob. Dominum ſero abundare, nam habitus eſt obeſulus, color citrinus, corpus non valdè & quantum victus plenior requirit, ſatis exercet: unde ob levem occaſionem facilè ſecretio contingere poteſt: plura ejus rei exempla apud Piſon. occurrent l. c. quæ meritò expendenda ſunt.

II. Cauſa eſt convulſio bronchiorum, irritatis plexibus nerveis pectoralibus, unde ſe contrahunt fibrillæ nerveæ bronchiorum illaque anguſtiora fiunt nec aërem plenè intra veſiculas admittunt, nam Orthopnœa vehementior multò eſt quàm ſolet in broncho ſeu in vulgata defluxione ad pectus eſſe, in qua multò plus ſputi rejicitur, quàm in hac Orthopnœa, quamvis in broncho ſolo nunquam talis difficultas ſpiritûs animadvertatur: Id confirmant palpitatio cordis, pulſus inæqualis, extremorum frigus, faciei livor & ceſſatio nondum pleno ſputo rejecto, adeò ut rurſus humili ſitu in alterutrum latus decumbere & manè obambulare poſſit. *Malo autem convulſionem fibrillarum nervearum ſtatuere, quàm obſtructionem nervorum*, quum illa potiùs ſtuporem pulmonibus & bronchiis

chiis induceret ac proptereà nec tuſſis tam moleſta eſſet: Certè rarò ſatis Orthopnœa in paralyſi, hemiplegia, imò nec in principio apoplexiæ obſervatur.

III. Cauſa videtur prævia diſpoſitio in pulmonibus; nam etiam extra paroxyſmum reſpiratio anheloſior obſervatur: qualis illa ſit, præſens Dominus Medicus cum otio inquirere poterit, attendendo ad principium, incrementum & declinationem paroxyſmi atque ad alia, quæ paroxyſmum præcedunt.

Ex his patet aliud agendum in paroxyſmo, aliud extra illum. In paroxyſmo tenſa laxanda, ſanguinis coagulatio præcavenda, aut maturè coagulatum diſſolvendum, ſputum craſſum ad expectorationem promovendum.

Prodeſſent ergò primùm Mixturæ ex Ol. Amygd. d. Sperm. Cet. Sacch. Cand.

2. Aq. Pector. quibus aliquid add. poſſet Gumm. Ammon. & ſi livor faciei & frigus extremorum diu perduraret Sp. Ammon. Aniſ. Sp. C. C. Auri horizont.

3. Antiepileptica cum Diaphoretico mixta manè & veſperi.

4. Si ſputum viſcidum, lentum, craſſum ægrè ſuccedat, lambere ſubindè poſſet de Oxym. Hellebor. Geſn. Syr. de Eryſim. Lob.

5. Noctu darem Theriac. Cœl. gr. iij. vel iiij. nec cum Lottichio abhorrerem ab Opiatis cautè datis.

Extra paroxyſmum ſerum ſubindè imminuendum, abſorbendum, diſpoſitio morboſa intra pectus emendanda quantum poſſibile: quod præſtant:

1. Decoct. Pector. Laxantia, add. Agar. & Manna: at nollem frequenter purgare, imprimis Aloëticis, Magiſt. Scammon. Gialapp. &c.

2. Venæſect. ſi ei aſſueverit, aliquid de ſero ſubtrahit: plus tamen tribuerem duobus fonticulis ſcilicet in utroque brachiorum.

 3. Pa-

3. Parari poſſent Pil. Diaphoreticæ ex Pulv. Diaphoret. Antiepil. Auri horizontal. quod apud nos in promptu habetur: Extract. pectoralibus.

4. Thermarum potus, tum multum ſeri ſubtraherent, tum obſtructa, legitimam ſeri excretionem impedientia, reſerarent feliciùs quàm acidulæ: quæ actuali frigore magis nocent quàm aciditate, ut ad fontes non ſemel obſervavi, ut illas calidè propinare aliquando cogeret.

Imprimis in & extra paroxyſmum accurata diæta commendanda.

SCHOLIUM.

Hic caſus, qui conſultandi cum D. D. Wepfero locum dedit, itidem & occaſionem, quâ in varias abiremus ſententias præbuit, quanquam non ſim, qui cujusvis placita convellere ſatagam, penèque mihi religio à tanto viro diſſentire, quia tamen quædam ſunt in ipſius opinione, quæ minùs noſtrum aſſenſum vindicabant, liceat hîc utramque ſententiam velut in bilance poſitam exactiùs trutinare.

Ipſe hujus phænomeni cauſam referebat in effuſionem ſeri copioſiorem intra bronchia pulmonum, quo conferti canales pulmonales aëris introitum ſibi præcludunt, & ex cujus inſpiſſati coctique rejectione Orthopnœa ceſſaret, illud autem ex præcipitatione in ſanguine factâ, quâ à glandulis & capillaribus vaſis arteriarum in bronchia ſtillaret, deducebat, ſed quia minor ſputi rejectio contingeret, quàm in Orthopnœa vulgari ex humorum defluxu productâ, majorque è contra difficultas ſpirandi in hac oriretur, quàm in vulgari aſſolet, in cauſa rationem motus contractionis in plexibus nerveis tum & ipſis fibris bronchiorum nerveis initos, quibus aëris introitus præpediretur, acciebat.

Quamvis autem hæc explicatio nobis ingenioſa videatur, & affabrè excogitata, quædam tamen quominùs per omnia conſentiam planè evincunt; 1. copioſiùs ſerum intra

bron-

bronchia deciduum, quod in rationem cauſæ materialis primùm adduxit, materiam ſpuitionis plusquam ſufficientem nixibus contractivis fibrarum nervearum ſuppeditaſſet, tamen ex relatione nulla erat proportio inter ſputi rejectionem & vehementiam Orthopnœæ, & longè minus ſputi rejiciebat, quàm in broncho ſolo quotidiè obſervatur. 2. Poſito ſeri depluvio confertim in bronchos irruente, ſufficiens aëri introitui impedimentum aderat, quo minùs niſus fibrarumque contractiones in Orthopnœæ rationem accerſere neceſſum foret. 3. Quam invehit Orthopnœam ſeroſæ colluviei præcipitatio nec tam citò remittit, ut æger per noctem cruciatus, manè ab infarctu expeditus obambulet, liberumque reciprocandi ſpiritus ſpatium conſequatur. 4. In Orthopnœâ, quæ à ſeri defluvio producitur ſanguinis miſſio inſigniter prodeſt, ſæpiùsque vel ſaltem repetita à paroxyſmo liberat, vix ſine febre ingruit, quorum neutrum in hac Orthopnœæ ſpecie, de qua agitur, contingit. 5. Uno verbo niſus & contractiones ſeri intra bronchos copiam elutriare foràsque propellere debebant, ſin minùs unum aut alterum duo vel tria ſputa rejecta fuerint, quod quotidiè aſſolet, ſuppoſititium ſeri depluvium gratisque aſſertum videbitur; quòd ſi iſtud neceſſariò admittendum cenſuerit dimiſſis niſibus & contractionibus uti extra rem allegatis, totius phænomeni dilucidatio ex ſeri intra bronchos luxurie elicienda.

Cùm itaque hiſce rationibus minùs inter ſe convenientibus non certa ſubſequatur ætiologia neque numeris omnibus abſoluta, clarioris explicationis affectuumque diſcriminis gratiâ, hanc Orthopnœam ſeu aſthma convulſivum appellabimus ortum ex anomaliis ſpirituum, tum intra plexus nerveos pectori inſertos concitatis, tum & quandoque intra muſculos pectoris utriusque ordinis, uti & intra fibras nerveas, muſculares veſiculas pulmonares circumcingentes, extremorum frigus, pectoris dilatatio, faciei livor, cordis palpitatio, pulſus debilis & inæqualis, tuſſis frequens ſed inanis inordinatio-

nationes ſimulque & contentiones ſpirituum arguebant, fibrarum unius ordinis contractio alterius relaxationem inducit, dummodò æquilibrium parque robur adſit, quæ autem Antagoniſtarum vim ſuperant ipſisque enixè contranituntur, itidem & paſſus ſiſtunt ipſisque motui interdicunt, ita quæ obnixè contrahunt in pulmone diaſtolen impediunt, & vice verſâ ſontes ſæpiùs crediderim in aſthmate convulſivo muſculos pectus expandentes, patientes interim præcordia quaſi ventis turgida percipiunt, ad dilatationis terminos aſſurgit pectus, tuſſiendi niſus auſpicantur ſed inanes, materiæ ſpaſmodicæ luxuries in pluribus hunc materiæ penum in has partes dimittit, qui ſubindè tragœdias excitet vireſque promat prodatque, quamvis dilatatio & contractio pulmonum φάσεις apprimè exprimant, non adeò tamen putandum, hosce motus utut contrarios ſibique oppoſitos aliâ ratione fieri, omnis ſiquidem motus per contractionem fibrarum carnearum inducitur, quod *Fallopius* inſigniſſimus Anatomicus clarè aſſeruit, obſervans enim in quovis muſculo partes geminas, alteram quidem, quæ muſculi corpus carnoſum continens, fibris carneis; & alteram, quæ fibris nerveis conſtat: atque ex his duabus corpus tantùm muſculi ſe ipſum movere & contrahere, chordam verò tantùm trahi, neque ſe ipſam movere, & contrahere; tandem concludit, nullam particulam in animali ſe ipſam movere, niſi fibroſa ſit ac carnem veram habeat, itaque pro variis partibus, quibus appenduntur muſculorum tendines, modò has aut illas corripiunt, per fibrarum carnearum intumeſcentiam muſculique abbreviationem, exteriores intercoſtales, qui fines ſuos imo cujusvis coſtæ radicatos habent dilatationis opus peragunt, cui pro re natâ perficiendæ & adaugendæ muſculi tres ſcapulares, & unus lumbaris ſuam & operam conferunt, uti & diaphragma, quod reciprocationis vices obiens fundum pectoris quavis diaſtole deprimens longiorem capacitatem efformat, quibus ſuccenturiati muſculi coſtarum interni, uti & ſacrolumbus & triangularis

gularis ac muſculi quidam abdominis reciprocationis munus obeunt, cui etiam operi ſua penſa conferunt fibræ carneæ muſculares veſiculas pulmonares ubique circumcingentes, plures autem partes ad expectorationem quàm ad inſpirationem accinguntur, eò quòd ſæpiùs noxia ut phlegma viſcidum, ſerum & alia incongrua altiùs impacta nonniſi magno niſu & labore foràs propelli queant, ita quidem ut quandoque nimis violentâ irritatione fibræ incitatæ ſpaſmos contrahant, actus ſuos pervertant aut ſuſpendant, quod contingit in tuſſi puerorum convulſivâ, in qua fluor catharralis in pectus ſenſibiliter decurrit, cùm autem in aſthmate, quo de nunc agitur, nihil huic ſimile contingat, nempe frequens adſit tum extra paroxyſmum ac in paroxyſmo tuſſis, quæ infantes corripiat, adſint & indubitata ſeroſæ pleonexiæ tecmeria, quæ non reperiuntur in iſto affectu, meritò ſuſpicamur convulſivos ſeu contractivos motus in ipſis muſculis diaſtolen perficientibus contigiſſe, eò quòd ſuos motus obnixè peragerent, nec ab Antagoniſtis ſe vinci paterentur.

OBSERVATIO CXXII.

D. JOH. CHRISTIANI MACKII.

Subitanea Tibiæ & totius Νέκρωσις.

SExagenarius quidam, Vir antiquâ virtute & fide, Dn. I. C. F. conſtitutionis ſanguineæ, εὔσαρκος καὶ γυμναστικός, laborioſus & durus, cui labores antelucani hauſtum vini aduſti primùm ſuaſerant, indies magis magisque, imò totus tandem, in hujus amorem ruebat, ut exhauriret ſingulô manè vitrum poſt vitrum planèque adſueſceret bibere ſimul & ſcribere, potare & laborare, quod multos annos felix, vegetus & ſanus præſtiterat; ante obitum anno ſecundo incipit ſentire gravitatem corporis, appetitûs proſtrationem, dyſpnœam cum levi pedum tumore, quem ipſum à motu & labo-

laboribus, quos nocte dieque, & in nive & in unda, ocreatus ſufferret, credebat & inde deducebat vibices quaſi & ſugillationem, quam per ultimum annum circa umbilicum obſervârat. Cùm verò ipſe Medicus nonniſi propter Conjuges morbidas (quarum tertiam reliquit viduam) æſtimaret omniaque Medicamenta averſaretur, quippe qui per totam vitam ne unicum guſtaverat, ab uxore multis lachrymis & precibus vix movebatur, ut mihi, quæ pateretur, aperiret, ad quæ, quod olim prædixeram, regerebam, tertium nempe illud vini, præprimis aduſti, Bibonum flagellum, Hydropem, jamjam imminere, à quo meo prognoſtico, mitiorem ſperans ſententiam, ſecundum, tertium, quartum, imò alios plures Medicos appellat, qui omnes meam confirmârunt ſententiam, præter quod hic, vel ille certam facilemque curam juraret, licet mihi, qui ex ante malè actis, nil niſi mala colligere poteram, erat manebatque ἀνέλπιςον. Poſtquam autem illius medicamentis fruſtrà eſſet uſus, illudque Plutarchi ingeminâſſet, τὸ φάρμακον σοῦ τὴν νόσον μείζω ποιεῖ, ad me redit, eò magis dubium & juxta ultimum §§. Hippocratis planè de auxilio deſperantem. Tot enim Purgantia, tot Sudorifera, tot Elixiria nullasque non Tincturas abſorbſerat, ut vel nomen Medicamenti ipſum exanimaret; interim pedes cum abdomine intumuerant, ſitis aderat ſatis oneroſa, reſpiratio difficilis, ut ſedens in lecto dormiret, & ex Vini ſpiritus amiciſſimo, factus hoſtis infenſiſſimus. Tandem ipſius curam ſuſcepi & illud Horſtianum Hydropicis poſt Purgationes recommendatum Medicamentum dedi, nempe Mag. Tart. Vitriol. ʒiß. Fecul. Bryon. ʒj. Sal. Card. ben. Geniſt. ãã. ʒß. Magiſt. Corall. r. ℈ij. m. pro doſi ℈iß. Liquorem Potui ordinario infundendum ex Eſs. Lignor. ℥ij. Tinct. Fl. Papav. Rh. Extr. Abſ. ãã. ʒvj. Sp. Tartar. Antiſc. n. ℈iiij. aperit. P. ℈ij. cum Electuario ex Conſ. r. Cichor. ℥ij. Fumar. Roſ. Vitriol. Borrag. ãã. ℥j. condit. r. Cichor. Scorz. Citr. Cort. Carn. ãã. ʒiij. Spec. Diatr. Sant. Diarhod. ãã. ℈ij. Sp. Tart. Vitriolat. ℈j. m. c. Syr. Gran. quibus per aliquot

quot dies uſus, Equos mittit, ut citiſſimè advenirem. Sed, quod valdè mirabar, me venientem ipſe excipit in limine, ut quid ſibi velit peremptoria hæcce citatio, præprimis ubi de pedibus horumque ad motum ineptitudine querelarum faceret initium, hariolari non poteram, utque dum digitô mihi monſtraret in Suræ ſiniſtræ parte interna puſtulam nigram, magnitudine lentis, ſcintillæ inſtar vel guttulæ Sulphuris liquefacti (ita deſcribebat Patiens) urentem, cui proximè præteritâ nocte exurgenti Empl. de Sperm. Ran. impoſuerat; ad quæ omnia obſtupeſcebam & vox faucibus hærebat, mens enim mea, ſemper præſaga mali, jam τὸ σημεῖον φλαῦρον καὶ θανατῶδες videbat. Hæc enim erat ſcintilla deſuper vel de umbilico cadens & flammæ ἀθρόως erupturæ nuncia certiſſima, quicquid ipſe narrâſſet de umbilico, quod nempe Equo inſidens horam non unam multô eôque variô cibô potuque turgens dormiverit pronus & cum abdomine ephippii capitello incumbens. Imò

— — — — — — *propiusq; periclo*
it timor & major damni jam apparet imago,

quam Conjugi exponebam, Chirurgum ut accerſerent, rogans, mandans: avolabat equo injectus ſervus inſtante tertiâ p.m. & intra horulam ad majoris fabæ magnitudinem lenticula illa nigra excreverat, quæ momento in momentum cum dolore augebatur & gangræna tibiam obruebat ita, ut circa octavam cum medicamentis accurrens Chirurgus, ipſam totam & ad manus latitudinem ſupra genu adinveniret ſphaceloſam. Per horas haſce quinque vel ſex, qui nondum unicam decubuerat, lectulo impoſitus Patiens intonabat ὀδυνῶμαι, ardeo exclamans, comburorque vivus! Per epithemata balſamica calida & interna bezoardica delinire ac demulcere dolorem vix, mortem verò retardare non poteramus: Sideratum enim hocce membrum deſidebat, diffluebat & ichorem cruentum, fœtidum longè latèque profundebat, quod ipſe videns & ſentiens, circa XII. noct. (hìc corporis mentiſque

robur miremur) ſellæ inſidebat, ad Sereniſſimum Saxoniæ Electorem conceptas duas ſupplices poſtulabat, propriâ ſubſcribebat, obſignabat & uxori gemebundæ, quam ſimul viduam declarabat, tradebat dicens; Sic eris dilectiſſima mea poſt mortem meam de Curatore certa & ipſe ego non dicar ingratus; in lectulum iterum delatus dextro lateri incumbens placidiſſimè dormire videbatur adſtantibus: Cum diluculo adveniens Confeſſionarius Animæ Curam devotus ſuſcipit, in qua & ipſe moribundus & adſtantes ſuum faciebant officium, preces lachrymis & lachrymas precibus miſcentes, inter quas circa X. ante m. animam efflabat ſuam meumque deſiderium interiora rimandi, nimium quantum inſufflans, quod tamen impetrare non potui.

[*Miſſa Vratislaviam ad D. D. Burgium Schneebergâ ult. Octobr. 1688.*]

OBSERVATIO CXXIII.

D. MICHAELIS FRIEDERICI LOCHNERI,

De

Mamma mentulata.

MEntulâ ex capite locupletavit Ephemerides Nat. Cur. Excell. Garmannus Ann. 3. Ephem. Dec. I. Obſ. 42. p. m. 71. aſt Mentula illa non ex Matris Imaginatione Fœtui alligata. Siſtimus verò ſubſequentibus lineolis mentulam quam Embryonis mammæ agglutinarunt matris venereæ cogitationes & imaginationes. Sed ad rem ipſam deſcendimus.

Rus profectus Vir Illuſtris (compedes hîc calamo injeci ne liberiori ſcriptitatione in Locum, Perſonas & Familiam obſervationis impingam, quæ omnia ignorantiæ & ſilentii peplô æternùm involuta cupio,) Conjugem gravidam relique-

rat

rat Penelopen, non inter procos ut illa olim, ſed inter ſuſpiria abſentem Ulyſſem expectantem; quippe ſervati ſemper pudoris fuerat fœmina, fido fidiſſima.

Cùm ultra conſuetum tempus moram traheret, nec promiſſa reditus ut Ithacus quoque Princeps exſolveret, Veneremque caſtiſſimæ Coſtæ ſic longiusculè non recoleret, fame percita tandem expetit maritum. Cogitationibus ſic maritalibus immerſa, ut penè naufragium immineret, in lectulum pulvillis ventosè tumentibus plumâ delicatâ repletis ſeſe proſternit, certò aſſerens amare amari ſolas opes eſſe mortalibus.

Exoptat millies abſentem, moram increpat, amorem ejus in dubium vocat, mitia baſia columbatim expetit, portiunculam mariti, quâ maritus erat anxiè deſiderans, & cum illa apud Poëtam ingeminans:

— — Tu ſola meo
Frigus in æſtu, frigore flammæ
Miſces gemino munere vitam.

Sic velle dederat Cupido, derelictæ noſtræ miſeræ, poſſe abnegaverat, ut non ſemper in veritatis triviô collocata ſit ſententia:

Quos Venus amavit fecit amoris compotes.

Sed irrita vota, fervida licet, cùm maritus nihilominus abeſſet. Impatiens tandem facta tangit gemipomas & fraterculantes vel ſororiantes (ut Plautinum jocum miſceam) mammas, carpit papillarum nitidas gemmulas geminas, tandem ſomni conjux facta, lumina claudit. Expergiſcitur & conſuetis muniis fungitur, venereô deſideriô cum ſomno evaneſcente.

Redux factus tandem, quem tot noctes cum viduâ turture compellaſſet, in gratiam redit, & partûs tempore inſtante, eam puella beat:

— — bella puella, candida
Quæ benè ſuperans lac & lilium
Albam ſimul roſam rubidam
Aut expolitum Ebur Indicum;

Venere, gratiisque omnibus obſtetricantibus prognata, ipſiſſima nempe formoſitatis Idea. Pectori ſolummodò circa mammarum quandam deformitas adnata erat mentula, ſi deforme corpus mentula nominanda, creſcentibus annis quoque cæteris cum partibus augmentum capiens, ſub veſtimentis tamen latitans, ideoque nullum pulchritudini hujus Veneris pariens incommodum, quippe quæ annis matura & viribus, maritales tandem cupedias, facesque hymenæas experta eſt.

OBSERVATIO CXXIV.
D. MICHAELIS FRIEDERICI LOCHNERI,
De
Puero caudato.

Puer annorum octo (nomini & loco ob certas rationes parco) nec pinguiarius nec carnarius, ſed gracilis admodum, facieique Hippocraticæ, parentibus concomitantibus opem meam obnixè implorat. Sciſcitor morbum, heu! altum ſilentium! & pater & mater & gnatus mutus Hipparchion; quisq; eorum

Erubuit, ſtupuitque, omnes verecundia motus
Abſtulit.

Inſto interrogando, tandemque has ſilentii ſcaturigines pudorem intempeſtivum agnoſcere è parentibus comperio. Cum denique removiſſem hoc inutile obſtaculum, inſpectione opus eſſe aſſerunt. Subiit animum Tit. JCtorum de ventre inſpiciendo, aſt illam inſpectionem non efflagitabant quippe puerulus erat, ſed alium locum, cujus in titulo illo nulla men-

la mentio, evolvunt, remque altioris indaginis, infimi tamen ſubſellii eſſe referunt; remotis nempe Caligis peccantis pueritiæ bifolium Calendarium (ſic Barlæus ſtylo Grüteriano, ſalsè nimis nates pueri denominat) oſtentant. Viſui tunc propè Hedram ſe offert, excreſcentia oblonga, cylindrica rigiduscula, deorſum tamen intra clunes inflectenda, paululùm mobilis, doloris expers, longitudine digiti medii, craſſitie pollicis, ejusdem cum cute coloris, conſiſtentiæ introrſum verſus oſſeæ. Amputationem anxiè deſiderant, cum eam crumenimulga Lotio-Phyſica & faſtuoſa medicaſtra, (quarum in Noride noſtra tot reperibiles

— — grues quot Stryonis unda
Excipit - vel Phrygius Mæander olores)

ſuaſerit. Me renuente amputationemque iſtam diſſuadente cùm nihil exinde calamitatis, excepto incommodo ſeſſitationis, ſenſerit, læti parentes, ſtipulata priùs alti ſilentii fide cum Aſcaniolo caudato recedunt.

SCHOLIUM.

DE hominibus caudatis raræ ſic ſatis in Europâ noſtrâ obſervationes. Ingenioſiſſimo Harvæô de Generat. Animal. Exercit. V. p. 13. Chirurgus quidam, vir probus, illique familiaris ex Indiâ Orientali redux, bonâ fide narravit, in Inſulâ Borneo locis à mari remotioribus & montoſis naſci hodiè genus quoddam hominum caudatum (uti olim alibi accidiſſe, apud Pauſaniam legimus) è quibus ægrè captam virginem (ſunt enim Sylvicolæ) ipſe vidit, cum cauda carnoſa, craſsâ, ſpithamæ longitudine intra clunes reflexa, quâ anum & pudenda operiebat. His Borneenſibus aſſociandi Montani quoque Provinciæ Kelang aut Qvelang in Inſula Formoſa deformes incolæ, quorum caudæ calvæ aſſimilantur porcinis, quorum meminit Nob. Helbigius Ann. IX. & X. Dec. I. Obſ. 193. §. 10.

In noſtra Obſervatione (nil enim nunc nobis cum Satyris iſtis Faunisq́; Indicis) excreſcentia orta, ab oſſe coccygis extrorſum vergente cartilagineq́; prolongata & adaucta. Simile huic Obſervationi exemplum contigit in filiolo D. D. P. Baſil. ceu hoc Amicus Hymettæo rore dulcior David Zollicoferus M. D. & Sangallenſis Phyſicus bonâ fide quondam retulit; & in Belgio ſimile quid accidiſſe Teſtis Nob. Blancardus Collect. Med. Phyſ. oft Hollands Jaar Regiſter der Genees-en Natuurkundige Aanmerkingen van gantsch Europa. Part. II. Centur. VI. Obſerv. 62.

[Exhibitæ A. 1688. d. 10. Novembr.]

OBSERVATIO CXXV.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Empyema, ex intermiſſa Paracenteſi, lethale.

ANno 1688. ſecunda feria Paſchatis, Murarius quidam triginta circiter annorum, in diverſorio quodam vino indulgebat, per oſtentationem vitra dentibus maſticans & comminuens, interque potandum cum aliis verba odioſa faciens, rixasque movens, tandem eò deventum eſt, ut pugnis acerrimè dimicarent, dictusque Murarius grandioribus verberibus exciperetur, pedibusque calcaretur, hinc non ſolùm aſthmate cum dolore lateris punctorio correptus eſt, ſed etiam ſanguinem per os & alvum copioſè egeſſit. Ego, poſt aliquot dies vocatus, venam medianam aperire curavi, ac ſequentia remedia ordinavi. ℞. Sperm. Ceti, Ocul. Cancr. præp. āā. ʒß. Dent. Apr. præp. Mandibul. Luc. præp. āā. ℈ß. Syr. d. Hyſſop. ℥ß. Aq. Card. Mar. Chærefol. āā. ℥j. Miſc. f. potio unâ vice ſumenda: Præter hanc potiunculam, aliquoties etiam Pulveris ad Caſum Aug. ʒj. in brodio carnis deglu-

deglutivit. Poſteà, unâ alterave vice ſeq. Potionem laxativam bibit. ℞. Elect. lenitiv. Florenz. Diacathol. ãã. ℨiij. Cremor. Tart. Ocul. Cancr. præp. ãã. ℈j. Diagryd. corr. gran. v. Aq. Hyſſop. Scabioſ. ãã. ℥j. Miſc. f. potio unâ vice haurienda. Pro potu ordinario tali Decocto uſus eſt. ℞. C. C. uſt. ℨvj. Hord. integr. ℥jß. Flor. Papav. err. Mß. Herb. Hyſſop. Agrimon. Capill. Ven. ãã. Pj. Spec. pro Decoct. pectoral. Flor. & Fr. ãã. ℥j. Sem. Aniſ. Fœnic. ãã. ℨß. Miſc. & conciſ. coq. in menſur. 2. Aq. font. ad tertias. Nec minus, ad materiam purulentam expectorandam, de ſeq. Aqua ſæpiùs unum alterumve cochleare aſſumſit. ℞. Aq. Hyſſop. Fl. Acac. Loch. San. Veronic. ãã. ℥j. Aſthmat. Rob. Antiphthiſ. Mynſ. ãã. ℥ß. Confort. Offic. perlat. ℨvj. Ocul. Cancr. præp. ℈j. Syr. de Hyſſop. ℥ß. Sacch. Cand. alb. ℨij. Miſc. Externè, Ung. pectorale & Dialth. cum Ol. Amygd. dulc. calidè fuit illitum, ac fomenta ex emollientibus & diſcutientibus applicata: His remediis dicto modo applicatis, præfatus Patiens aliqualiter melius habuit, ac rurſus in publico ambulavit, ſed paucis præterlapſis diebus ob maximum recurrens aſthma, viriumque imbecillitatem ſe rurſus in lectum recipere coactus fuit, cui requiſitus dixi, quod materia copioſisſima extravaſata purulenta in cavitate pectoris contenta ſit, quæ (quia exſcreando rejici non poſſit) niſi per Paracenteſin via interclusâ aperiatur, funeſtus exitus expectandus videatur; quo audito, â dicta operatione valdè abhorruit, ſimulque hujus operationis permiſſionem recuſavit: hinc factum eſt, ut 22. die Maji, nocturno tempore vitam cum morte commutaret.

Sequenti die, ex juſſu ampliſſimi Magiſtratus, cadaver cultro anatomico apertum, & in cauſam mortis proximam fuit inquiſitum, quam ſectionem ego, & Chirurgus Reipubl. noſtræ Ord. Joh. Bartholomæus Heckingius ſequenti modo inſtituimus. Ante omnia abdomen fuit apertum, ubi ſingulari ſtudio ventriculum, inteſtina, hepar, lienem, renes, meſenterium, omentum, veſicam, &c. perluſtravimus, nec

ullam eorum læſionem, multò minus veſtigia in ventriculo ac inteſtinis vitri alicujus devorati (cujus rei ab adverſariis ſuis inculparetur) deprehendimus: Poſteà verò venter medius, cavitasque pectoris fuit aperta, quam, præſertim verſus dextram partem, copioſiſſima materia acri ac purulenta, usque ad diaphragma tendente, repletum invenimus, illamque ſpongiis ac vaſculis exhauſimus. Hoc facto, non ſolùm pleuram, ſed etiam totum pericardium circumcirca corroſum, lobumque pulmonum dextrum (cujus ſubſtantia ſecundùm diligentiſſimam Neotericorum Anatomicorum perſcrutationem ac inveſtigationem, ex innumeris veſiculis, ſpiritu vivifico vitalique turgidis, inflatis, ac repletis, inſtar retis, mirificè & artificioſiſſimè contexti ac connexi, compoſita eſt) ita flaccidum, tabidum, atque collapſum vidimus, ut nil niſi exigua reſidua ſubſtantia membranacea, cum aliquot vaſis adhuc reſtare, reliquam verò ſubſtantiæ partem, corroſam ac conſumptam eſſe, videbatur. Ex quibus recenſitis liquet, dictum Patientem non ſolùm ob copioſam materiam purulentam, in cavitate pectoris contentam, ſed & ob rejectionis impoſſibilitatem, & Paracenteſis intermiſſionem nullum exitum habentem, & hinc inſecutam corroſionem & corruptionem dictarum partium, ſed præcipuè etiam propter dictarum veſicularum, pulmonis ſubſtantiam conſtituentium ſubſidentiam & flacciditatem, ac conſequenter inſpirationis ac exſpirationis defectum, liberæque reſpirationis impedimentum, atque fruſtrationem, mortis aleam ſubiiſſe, mundoq; huic valedixiſſe.

OBSER-

OBSERVATIO CXXVI.
D. EBERHARDI GOCKELII.

Cephalalgia bimeſtris, accedente auris dextræ intolerabili dolore, poſt ruptum abſceſſum evaneſcens.

ANno 1688. menſe Septembri, Matrona quædam antiqua generis nobilitate illuſtris, annorum 25. ſtaturæ mediæ, habitus corporis mediocris, temperamenti ſanguinei, adhuc gravida, circa medium geſtationis tempus febre intermittente laborans, ſed legitimis remediorum præſidiis reſtituta, poſt enixum optimo ſucceſſu fœtum maſculini generis jucundiſſimum, ſpem poſteritatis dulciſſimam, vaporibus uterinis, cor atque caput petentibus, infeſtata fuit, quos diverſis rebus fœtidis anxiæ ſollicitæque conſanguineæ, nec non clinicæ mulierculæ diſcutere tentârunt, à quorum ſuſcepto fœtore & repletione cerebri dicta Patiens gravitatem capitis cum ſubſequentibus maximis doloribus ſenſit, ita, ut Medici conſilium & auxilium expoſcere non dubitârit. Ego vocatus, primis à puerperio diebus, urgens ante omnia ſymptoma, acutiſſimum videlicet capitis dolorem per convenientia remedia, ſi non ſtatim radicitùs tollere, eundem tamen ad minimum oblenire, attentavi, quapropter emulſionem ex quatuor Seminib. frigid. Sem. Papav. alb. Amygdal. dulcib. excorticatis, cum Aq. Lactucæ & Nympheæ, intermixtis Pulveribus Corallor. & Smaragd. præparatam; quin etiam Ol. Papav. alb. vertici capitis ac temporibus illinendum, præſcripſi, quibus parùm proficientibus, ſequentia remedia ordinavi. ℞. Aq. confort. Offic. perlat. ℥ij. Meliſs. ſimpl. Ceraſ. nigr. Epilept. Lang. āā. ℥ß. Margarit. præpar. Corall. rubr. præp. āā. gr. xv. Lap. Bezor. gr. v. Laudan. Op. ſimpl. gran. iij. Man. Chr. perlat. ʒij. M. de qua ſæpiùs

unum

unum cochleare aſſumat. Et, ℞. Theriac. Cœl. gr. iij. Extr. Laudan. Op. inc. gr. j. Miſc. f. cum Aq. Ceraſ. nigr. Pillul. obauratæ num. 4. ſub horam decubitus unâ vice deglutiendæ. Externè, fronti ac temporibus Emplaſtr. hypnoticum Mynſ. fuit applicatum. A quorum remediorum uſu melius habuit, ſimul ac intenſus capitis dolor remiſit. Cum autem abſoluto puerperii tempore præfatus capitis dolor recrudeſceret, ad eundem compeſcendum atque radicitùs tollendum potio laxativa de Extr. Rhabarb. Crem. Tart. & paucis Diagryd. granis cum Aq. appropriata & deinceps Pillulæ Cephalicæ de Extr. Panchym. Croll. Extr. Pill. aur. & cochi. paratæ, nec non Pileolus ex Florib. Roſar. Nymph. Herb. Beton. Succino, Sem. Papav. alb. Sem. Cannab. &c. compoſitus, ac Electuarium Cephalicum de Conſerv. Roſ. rub. Confect. Alk. inc. Corall. rubr. Diacod. & Syrup. Papav. &c. ſæpiùs Avellanæ quantitate ſumendum, cum prædicto Emplaſtro hypnot. Mynſ. & ſacculo Baccis Juniperi repleto, verticique capitis ſuperpoſito, aliaque hujus generis remedia applicata fuerunt, à quorum uſu & applicatione dolor quidem remiſit, ſed non totaliter evanuit, accedente ad ſomnum propenſione palpebrarum depreſſione, & quaſi unius alteriusve oculi per vices luſcioſitate. Tandem poſt duos menſes dolor auris dextræ punctorius, acutiſſimus, ac fermè intolerabilis acceſſit, ad quem tollendum, mixtura ſeq. cavitati auris dolenti cum goſſypio calidè fuit adhibita, ℞. Pulv. Opii gr. iij. Caſtor. Croc. āā. gr. jß. Ol. Amygd. dulc. ʒij. M. Quocirca etiam auris quadruplicatis linteolis calidis, ſpleniorum inſtar, munita, ac Pillular. Theriacal. cœleſt. gr. iij. cum gran. j. Laudan. Op. fuit repetitus, his autem non ſufficientibus, ac tumore auris vicinarumque partium prodeunte, Cataplaſma ex herbis & radicibus emollientibus, nec non Seminibus Lini & Fœnugr. cum lacte & cochleari uno vel altero Ol. Roſar. coctum, ſæpiùsque illa ipſa die auri dolenti fuit applicatum, quo facto, hora quarta veſpertina, abſceſſu in cavitate capitis rupto, & materia purulenta

per

per dictam aurem copioſè effuſa, dolor omnis ceſſavit, atque Patiens per DEI gratiam priſtinæ ſanitati reſtituta fuit.

OBSERVATIO CXXVII.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Fœtus monſtroſus cum ſuperiori maxilla & labio in utroque latere fiſſo.

PRæteritâ æſtate hujus anni 1688. menſe Junio, militis cujusdam conjux fœtum fœminini ſexûs in lucem edidit, cujus labium ſuperius cum maxilla in utroque latere, & quidam in illo loco, ubi aliàs canini dentes erumpere ſolent, fiſſum leporinumque cernebatur. Ego, cum Chirurgo Reip. Ord. Joh. Barth. Heckingio rogatus, dictam infantem inſpexi, ac non ſolùm labium ſuperius in utroque latere, ſed etiam ſimul maxillam ipſam cum labio fiſſam, ac in anteriori & media inter ambas fiſſuras parte, proceſſum ſuperioris maxillæ cum labio firmiter coalito deprehendi, ac inſuper in palati anteriori parte duo foraminula juxta ſe poſita, ſurſumque tendentia, & in cavitatem narium penetrantia, ſtyloque exploratorio pervia, obſervavi; per quæ foramina pulmentum, præſertim verò potulenta, niſi ori altius ingerebantur, ad nares aſcenderunt, & per illas effluxerunt, ac procul dubio, ſi hæc foramina in penitiori palati loco infixa fuiſſent, dicta fœmella omnia per nares rejeciſſet, & ſic fame periiſſet. Impoſſibile etiam fuiſſet, ob dicti anterioris proceſſus maxillæ cum labio firmiſſimam coaleſcentiam, atq; oſſis maxillæ ſuperioris, labiiq; in utroq; latere fiſſuram, manu Chirurgicâ, inciſione videlicet ac ſuturâ, os maxillæ ac labium disjunctum unire, ſicque malum vel corrigere vel penitùs tollere. Quæ monſtroſa labii ac maxillæ conſtitutio dictam prolem turpiter ac miſerrimè deformavit. Bimeſtris autem fa-

cta, commiſerante DEO, ex ſuperveniente morbo, vitam cum morte mutavit.

OBSERVATIO CXXVIII.
D. EBERHARDI GOCKELII.
Aſthma periodicum, ſuffocationem minitans, optimo ſucceſſu curatum.

ANno 1687. menſe Julio, Presbyter quidam ex ſuperiori Ordine Imperialis cujusdam Monaſterii, adhucdum juvenis, temperamenti melancholici, ſtaturæ mediæ, habitus corporis tenuis, de magno aſthmate periodico, nocturno præſertim tempore accedente & ingraveſcente, conqueſtus eſt, cujus acceſſiones ante annum multò graviores fuiſſe aſſerebat, dum ſæpenumero veniente paroxyſmo, concomitantibus ſiniſtri lateris dolore intenſiſſimo, etiam tactui obvio, eumque non admittente, nec non capitis dolore peracuto, pulſu debili, cordisque palpitatione; non aliter putârit, ac ſi cor forcipe comprimeretur; Ad hæc, tumultuantes flatuum borborygmi, ſæpiùs per dimidiam horam non ſolùm cavitatem ventris, ſed etiam totum corpus cum murmure ac ſonitu permearunt, & usque ad ſcapulam ſiniſtram cum dolore punctorio, ac ſi cultri cuſpis infigeretur, penetrârunt. Jam verò mitioribus factis iſtiusmodi incommoditatibus, quoties dictum aſthma nocturno tempore cubantem in lecto, & quidem cum membrorum laſſitudine, maximâ anxietate & triſtitiâ, quin etiam capitis dolore & ſudore, afficit ac infeſtat, Dominus Patiens confeſtim è lecto ſurgere, ac apertâ feneſtrâ per afflantem aërem externum ambientem liberam reſpirationem procurare cogitur, ut ſic ſuffocationis periculum effugiat. Ad hunc igitur affectum à malo hypochondriaco & flatibus provenientem, curandum, vocatus ac rogatus, ſequentia remedia præſcripſi. ℞. Herb. Abſinth.

ſinch. Pont. Card. bened. Hyſſop. Veron. Capill. Ven. Scolopend. Meliſſ. ãã. Pj. Rad. Helen. Scill. præp. Calam. Arom. Caryophyllat. ãã. ʒij. Pimpinell. Ireos Florent. ãã. ʒj. Rhab. ver. ʒiij. Fol. Senn. el. ſ. ſt. ʒvj. Agar. Troch. Turpeth. el. Jalapp. Polypod. qu. ãã. ʒij. Cinnam. opt. ʒj. Macis ℈j. Crem. Tart. ʒij. Aniſ. Fœnic. ãã. ʒß. Miſc. & conciſ. f. cum Syndon. nodulus, cum Vin. alb. ℔v. infundendus, de quo ſingulis diebus manè jejuno ſtomacho ℥v. vel vj. bibat. Hoc Vino abſoluto, per tres ſeptimanas ſero lactis caprini uſus eſt. Hinc, ℞. Sal. Tart. volat. ℈ß. Ocul. Cancr. præp. gr. v. Miſc. & d. hoc modo doſ. 4. ad vitra, de quibus ſingulis diebus, duabus vel tribus horis ante prandium, unà in brodio carnis aſſumatur. Et ℞. Spir. Armoniac. Chalybeat. ʒjß. Eſſent. Ambr. ʒß. Tinct. Arant. ℈j. M. de qua mixtura M. & V. gutt. xij. vel xv. in aqua ſeq. pectorali aſſumat. ℞. Aq. Ceraſ. nigr. Hyſſop. Veron. Fl. Acac. Aſthmat. D. R. ãã. ℥j. Eſſent. Sacch. ſimpl. Spir. Aniſ. ãã. ʒij. Sacch. Cand. alb. ℥ß. M. Externè, ſiniſtrum hypochondrium, & regionem lienis tali Oleo calidè inunxit. ℞. Ol. Chamomill. d. Capparib. ãã. ʒvj. M. d. ad fictile.

Quibus ita uſurpatis aſſumptisque remediis, obſervatâque bonâ Diætâ, commemoratus Dn. Patiens, aſſiſtente Divino Numine, & cooperante benignâ matre naturâ, à dicto affectu liberatus fuit.

OBSERVATIO CXXIX.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Dolor hypochondrii ſiniſtri periodicus, feliciter curatus.

ANno 1687. Prænobiliſſima quædam Virgo, annorum circiter octodecim, appropinquantibus præſertim menſibus, iisdemque parcè fluentibus, in ſiniſtro hypochon-

pochondrio, ſub coſtis ſpúriis, circa regionem lienis, dubio procul ob vaſorum atq; venarum obſtructionem, ac proinde circulationis ſanguinis aliquale impedimentum, maximos dolores periodicos perpeſſa eſt, ita, ut ſæpiùs ex improviſo inter prandendum & cœnandum, atque inter alia negotia domeſtica correpta, ſtatim ſe in lectum recipere ibidemque affixa dolorum ferocientium impetum patienti animo ferre, coacta fuerit. Cui, ad hoc malum tollendum, ſequentia remedia præſcripſi. ℞. Herb. Agrimon. Scolopendr. Capill. Vener. Abſinth. Card. ben. Cent. min. Veron. Meliſſ. ãã. P. j. Rad. V. Aper. maj. ãã. ʒj. Helen. Caryophyllat. ãã. ʒij. Rhab. el. ʒiij. Fol. Senn. el. ſ. ſt. ℥vj. Agar. Troch. Jalapp. Polypod. qu. ãã. ʒij. Cinnam. ʒj. Macis ℈j. Crem. Tart. ℥ß. Sem. Aniſ. Fœnic. ãã. ʒß. M. f. cum Synd. nodulus in Vini albi ℔iij. macerandus, de quo ſingulo manè jejuno ſtomacho ℥v. vel vj. calidè bibantur. Hoc jam abſoluto. ℞. Sal. Tartari volat. Sal. C. C. volatil. ãã. gr. iij. Ocul. Cancr. præp. gr. iiij. M. d. ad vitr. benè clauſum, & hoc modo tres doſes, quarum una duabus horis ante cibum in brodio carnis ſumatur. Et, ℞. Elix. Propr. Paracelſ. Spir. Armoniac. Chalybeat. ãã. ℈ij. M. d. ad vitr. de qua mixtura M. & V. guttæ xij. vel xv. in brodio carnis, vel Aqua Meliſſæ, aſſumantur. A quorum uſu dicti dolores evanuerunt, ita, ut præfata Patiens in hanc usque diem ab iis libera ſit, atq; Divina favente gratiâ priſtinam ſuam bonam valetudinem recuperârit.

[*Miſſæ d. 28. Nov. 1688. Ulmâ Norib. ad Hermet. II.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXX.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Puerulus quatuor annorum calculo afflictus.

JOhannes N. Mercator Monſpelienſis, filiolum quatuor annos natum Iſchuriâ laborantem habens, Medicos advocavit, qui cauſam morbi in veſicâ recumbere augurati ſunt ex eo, quòd puerulus nullum in lumborum regione dolorem perſentiſceret, perpetuum adeſſet urinam excernendi deſiderium, tumorque circa veſicam appareret. Sed quùm neuter ex pueruli parentibus, nullusque ex ipſius avis calculo unquam afflictatus fuiſſet; dubitatum eſt, utrum urethra à calculo occluderetur, an à materiâ craſsâ & viſcidâ: quare omnes in eâ fuerunt ſententiâ, catheterem in veſicam eſſe immittendum, ut certò pateret cauſa urinæ ductûs obſtructionem inducens; & ad craſtinum diem dilata fuit operatio. Sed per illud temporis ſpatium cauſa ſe ipſam manifeſtavit, calculusque ad mediam usque urethram protruſus fuit. Rurſus ergò accerſiti Medici occupatam à lapillo videntes urethram, nec eam ullo pacto ipſo liberari poſſe, ſive lapillum per balanum educendo, ſive eum in veſicam repellendo; quum neutrum penes ipſos eſſet, nec ſine ægri periculo tentari valeret; urinæ ductum aperiri juſſerunt ſub calculo; quod feliciſſimè ceſſit, eductusque fuit lapillus nuclei pinei craſſitie; vulnusque deinceps curatum, & perfectè conſolidatum fuit.

OBSERVATIO CXXXI.
D. JOHANNIS DOLÆI.
Abſorbentia alvum quandoque laxant.

ABſorbentia purgantium vim quandoque induunt, quod quinquies in ægrotis noſtris per præſentis hyemis decurſum videre contigit. Ægri enim, quibus diaphoreticas & abſorbentes mixturas propinabam, craſtinâ ab uſurpato medicamento die apud me conquerebantur præterlapsâ nocte ſe quater quinquiesve ſolutos fuiſſe; cujus phænomeni cauſam ſtatim non perpendens, unde orta fuerit talis diarrhœa mirabar, quæ eâdem nocte ortum & finem nacta fuerit, præſertim cum certò ſcirem ægrotos nullis uti alimentis, quæ illam excitare potuiſſent. Sed re attentiori animo penſitatâ, mirari deſii; poſtquam conſideraveram in febribus acida dominari. Tunc ſiquidem ſucci omnes à ſanguine ſeparati acidis abundant, Alkaliaque in iis ſunt depreſſa; Sulphura in iis ſuccis contenta ab acidis coagulantur, anguſtioresque tubulos obſtruunt. Bilis itaque, ſuccus pancreaticus, & ſuccus glanduloſus, in inteſtina excerni ſolita, in ductibus ſuis moram faciunt, parciusque emittuntur; unde raro in febribus laxatur alvus. Sed ſi propinentur abſorbentia, quæ acida Sulphura coagulantia & Alkalica impraegnantia poris ſuis excipiant; Sulphura ab Alkalicis ſui juris factis diſſolvuntur, priſtinoque motu cum aliis ſuccorum elementis remiſcentur; iisque à tubulorum parietibus, quibus anteà adhæreſcebant, ſeparatis, liber patet per ductum exitus ſucco remoranti & congeſto, cujus fluxus eousq; durat, donec is univerſus, qui ſtagnabat, evacuatus fuerit.

[*Caſſellis 1. Decembr. 1688. Norib. miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXII.

D. JOH. CONRADI BRUNNERI,

De

Experimentis circa Pancreas novis confirmatis.

ETſi experimentis luculentis negotium jam olim confeciſſe, & ingenioſam quorundam de *Uſu Pancreatis* ſententiam ſatis ſuperque refutâſſe, probabilemque aliam, eamque experientiæ & veritati magis conſentaneam inde elicuiſſe videri poteram; dantur tamen & qui de experimentorum meorum certitudine dubitant, & qui decantatam *bilis cum ſucco pancreatico efferveſcentiam* ſubinde in ſuis ſcriptis crepant, & à carie revocant. Multa laudabiliter inventa tempore interciderunt iterum, ſeu minùs culta à poſteris, ſeu ſtudio & operâ aliorum ſepulta & oblivioni tradita, quæ tamen nôſſe magni referret. Ne eadem fata experirentur, quæ olim magno ſtudio exantlavi circa pancreas experimenta, néve veritas, quam eniti conabar, in ipſo ortu iterum occideret, laboranti manûs porrigere & dicta experimenta novis ſuffulcire mearum partium eſſe exiſtimavi, ne penderent animis diutius alii, aut ego verba dediſſe & publico impoſuiſſe viderer; eòque magis, quòd neminem novi, qui eadem & cum ſucceſſu imitando me à falſitatis (quam impingere mihi conati fuerunt nonnulli) ſuſpicione vindicârit, & rem extra omnem dubitationis aleam, etiam apud alios collocârit, quod tamen ſequens experimentum haut obſcurè præſtiturum confido:

Die VI. Octobr. cIↄ Iↄc LXXXV. moloſſum aptè ligavi & ſupra menſam ita compoſui, ut dextrum hypochondrium commodè occurreret ſecanti. Reſectis forfice pilis, cultrum juxta limbum coſtarum notharum adegi fortiter, & vulnus

congruæ magnitudinis excitavi. E patefacto ita abdomine pancreas auſpicatò emicuit, quod dextrè prehenſum digitis per vulnus prolicui, & in apricum produxi floridum atque prolixum: quod dum præſtiti, diligenter cavi, aliorum miniſterio, ne ventriculus aut inteſtina prorumperent, graviori utique patientis noxâ. Partem inferiorem pancreatis omento undique annexam ſeparavi, & arteriæ ramum, ejus extremitatem ſubeuntem filo conſtrictum abſcidi. In ductum eo loci, quo in inteſtinum penetrat inquiſivi, & in ſuperiorem ejus ramum primò incidi, mox utriusque conjunctionem aſſecutus, vulnusculum inflixi, & adaptato tubulo flatum immiſi ita, ut partim in inteſtina meâric, partim remeâric, & per ductum inferiorem evaſerit eo loci, ubi arteria detruncata fuit; id quod ex bullis, quas excitavit & ſtridore perſpicuum fuit. Quæ quidem omnia notavi tantò diligentius, quantò magis omnem erroris ſuſpicionem à me amoliri ſatagebam. Abhinc ductum propè exitum arctè ligavi, ſuperioremq; primo ejus ramum detruncavi & ablatâ portione decurtavi ſtudiô, nec deinceps excuſſo, quod aliàs contigit vinculo iterum coaleſcere poſſet: modò inferiorem quoque, intuentibus & rem quaſi oculis uſurpantibus, qui manûs mihi commodârunt Chirurgis, unà cum ſubſtantia pancreatis (unde ſecundarius lateralis & exilis ductus ad meatum bilis ducit, vide Icon. lit. k. k. k. k.) id quod in aliis quoque experimentis obſervavi, quorum tertium ruminâſſe juvabit. Partem ſuperiorem pancreatis reſcindere tum inteſtini cum eo coalitus, tum vaſorum ſanguiferorum frequentia, tum locus ubi reconditur remotior, quàm ut cultro attingi queat, vetant; nec opus eſt. Ratus igitur omne pancreati cum inteſtinis commercium ademptum & commeatûs viam intercluſam eſſe partes ſaucias adipe porcino liquefacto calidè perfuſas unxi, & abdomini reddidi, quantum quidem potui delicatiſſimè: vulnus ritè conſui, & eodem unguine perfudi: canem tandem vinculis ſolutum miſſum feci.

P

Peracto experimento medelam ſaucius ſibi allaturus vulnus lambit ſedulò; mox ſeſe per domûs portam, quam vidit apertam proripuit & aufugit; oberravit per bihorium & viſui ſe ſubduxit. Partem pancreatis abſciſſam intereà luſtravi: ſeptem pollices longa erat & unum lata cum dimidio. Ductum detexi & argento vivo implevi, pollinxi, & inter Curioſa repoſui. Miſſi qui fugitivum quærerent & domum reducerent, obſervârunt in platea magna contentione ſcybala dura, globoſa & compacta excreviſſe, unde omentum juxta ſuturas vulneris prorupit; quod refrigeratum filo conſtrinxi & commodè reſecui, vulneri autem meliùs proſpexi. Totâ die bellè ſeſe habuit, veſperi autem vomuit nigricantia aliis ventriculi contentis permixta.

Die VII. Octobris in aream domûs procurrit, urinam redditurus, & inſignem terræ tractum inundavit: redux lac aquâ temperatum comedit: adipe porcino vulnus manè ac veſperi calidè perfudi, & reliquam curam, de diæta ſolicitus, cani commiſi. Circa tertiam pomeridianam vomuit bilioſa: noctu nihil comedit: nexûs aliquot vulneris pro effluvio puris ſolvi.

Die VIII. Octobris vulnus curiosè deligavi & nihil omiſi eorum, quæ ad experimenti ſucceſſum facerent: nihil ciborum admiſit, ſed ſitibundus bibit aquam: vomuit liquida flaventia: veſperi nonnihil juſculi ſorbillavit.

Die IX. Octobris manè ſatis compoſitum inveni; ſcybala compacta duriſſima, muco tenaci incruſtata magnâ vi & contentione excrevit: appetitus gliſcebat, juſculum carnis frigidum, (calida enim plerumque averſantur) abhinc pulticulam ex lacte & farina, quales tenellulis noſtris in cunis offerimus, comedit; noctu eſuriit & cibum ſollicitavit; conceſſi viſcerum vitulinorum coctorum, & potus quantum ſat erat; ſic probè paſtus quievit.

Die X. Octobris perbellè ſeſe habuit, famelicus cibum ſolliciHh 3 lici-

licitavit, vulnus elegans, & omnes ſecundi ſucceſsûs notas præ ſe tulit.

Die XI. ſanus aufugit, & ad herum ſuum rediit: miratus is vulnus horrendum, peſſimè mihi imprecatus eſt: canem cùm per alium popoſci, ſeſe carnifici, ſi interfectum vellet, non Medico traditurum reſpondit. *Per dimidium abhinc annum & quod excurrit domûs cuſtos fuit ſtrenuus, fortis atque robuſtus, curſu ſaltuq; velox, idem, qui pridem, nec quicquam mutatus ab illo.*

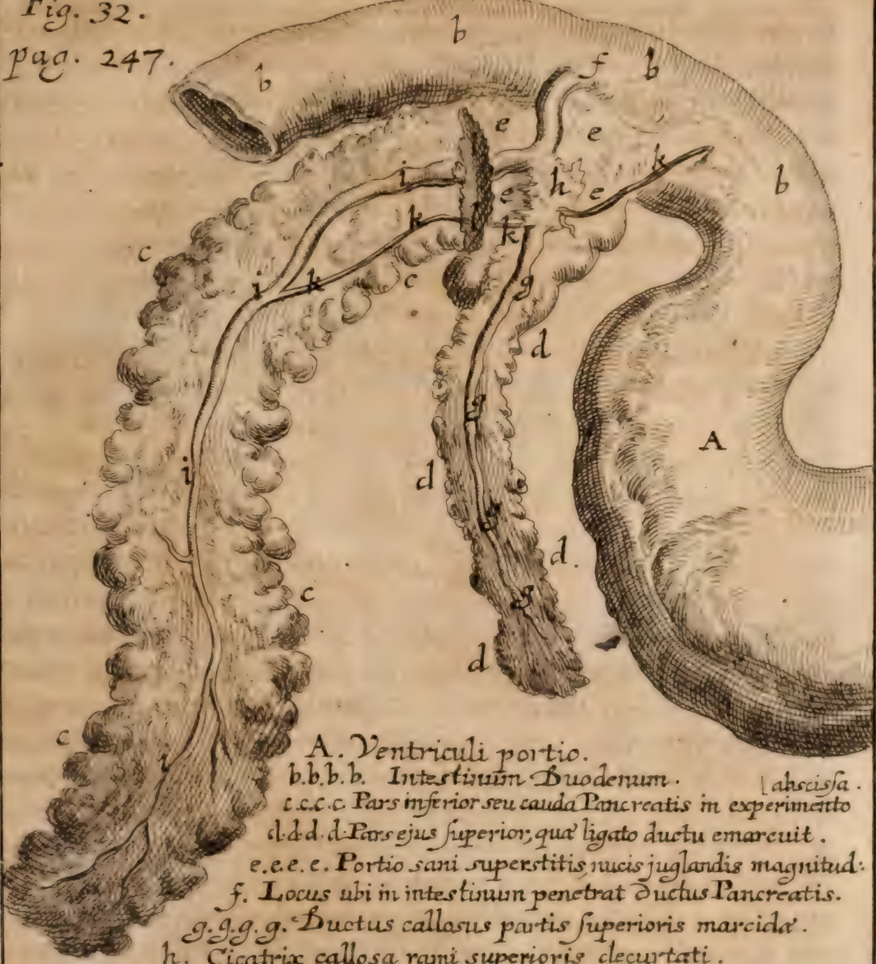
Tandem verò, ne experimenti jacturam facerem, & interiora perluſtrandi voluptate privarer, omni arte & ingenio annixus fui, ut cane potirer; caniculâ proin, cujus amore libidinoſus incenſus flagravit pellectum furtim mecum domum abduxi, philoſophiæ experimentali immolandum.

Canis pancreate ſpoliati anatome.

Die XII. Maji cIↃ IↃc LXXXVI. canem denuò produxi, quem niſi per experimenta interire nefas omninò duxi. Poſtquam aptè hunc ligavi atque in menſa commodè compoſui, opitulantibus aliis, horâ decimâ matutinâ venam cruralem detexi, & inflicto vulnusculo per tubulum vitreum Tartari emetici, aquâ ſoluti grana vj. infudi (nonnihil tamen ſoluti in tubulo frigore iterum concrevit.) Horâ undecimâ languere cœpit & ægreſcere; poſt duodecimambilioſa vomitu rejecta in conclavi, cui incluſus erat inveni: poſteà vigor corporis rediit.

Horâ abhinc tertiâ alio experimento canem exercui: Tubulum æneum in venam cruralem denuò inſerui, & eouſque inflavi, dum jam in præcordiis murmur flatuum audiretur, & canis concitatiùs, mox anhelosè & inæqualiter reſpirârit: Ligatâ crurali tubulum exemi & canem dimiſi: ſtatim abhinc tentis mirum in modum artubus tetano correptus, & revulſo oris rictu, exſertâque linguâ concitatiſſimè, inſtar canis curſu deſa-

Fig. 32.
pag. 247.

A. Ventriculi portio.
b.b.b.b. Inteſtinum Duodenum. [abſciſſa.
c.c.c.c. Pars inferior ſeu cauda Pancreatis in experimento
d.d.d.d. Pars ejus ſuperior, quæ ligato ductu emarcuit.
e.e.e.e. Portio ſani ſuperſtitis, nucis juglandis magnitud:
f. Locus ubi in inteſtinum penetrat ductus Pancreatis.
g.g.g.g. Ductus calloſus partis ſuperioris marcidæ.
h. Cicatrix calloſa rami ſuperioris decurtati.
i.i.i.i. Ductus partis inferioris abſciſſæ.
k.k.k.k. Ductus lateralis exilis, qui ducit ad meatum bilis.
l.l. Locus, ubi pars inferior ſeu cauda Pancreatis olim reſecta fuit.

defatigati reſpiravit; humi proſtratus clauſis oculis diem ſuum obire videbatur: brevî abhinc oculos movit & ſenſim ad ſeſe rediit, ſurrexit & obambulavit languidè. Per horæ dimidium dedi inducias, & ſtudiô, quô in anatome appareret, utrum unà cum ſanguine & lympha in alia vaſa mearet flatus & in circulum moveretur, nec ne. Adaptavi abhinc denuò tubulum, & tamdiu inſpiravi, donec ſtrepitus in præcordiis & inſigne flatuum murmur audiretur, ipſe autem profusâ urinâ & excretis alvi fecibus exſpirârit. Patefacto abdomine ventriculos & inteſtina rubicunda, & hæc mirè corrugata & conſtricta apparuerunt. Jecur ſplendidè rubeſcens; omnes autem infimi ventris partes ſanguine ſuffuſæ fuerunt. Venæ flatu turſerunt undique. Vaſa lymphatica humore rubicundo plena, vix ac ne vix quidem niſi ab attento & perito à venis diſtingui poterant; nihil autem flatuum nec in vaſis lymphæ, nec receptaculo inventum fuit. Cor & inprimis dexter ejus thalamus cum vena cava turgidiſſimum remoto ſterno, & pulmones ſplendidè rubentes apparuerunt. Perluſtratis his oculos ad ſe rapuit, & rapuit meritò experimenti ſucceſſus, cujus gratiâ cætera acciderunt. Omentum cicatrici & hepar contiguo duodeno annexum fuit. *Pars inferior pancreatis, quam caudam ejus appellare liceat, planè defuit,* vide lit. c. c. c. c. *quippe reſectus olim: ſuperior autem emarcuit & exaruit, nonniſi* (quod mirum) *medium digitum longa, vix minimum ſeu auricularem lata, & calamum meum, quo hæc exaro craſſa;* lit. d. d. d. d. *caterùm indurata & grandinoſa,* ceu olim quoque in experimentorum meorum tertio annotavi. *Oſculum ductûs pancreatici ſtylum ex inteſtino ad transverſi digiti diſtantiam admiſit* lit. f. (ſcilicet ante ligaturam in experimento olim factam, ubi ſani nonnihil nucis juglandis magnitudine ſuperfuit: lit. e. e. e. e.) *ulterius nec ſtylum nec flatum adigere potui. Ductum inveſtigavi in arido, ſeu potiùs pancreatis cadavere; cæcum autem inveni, induratum, ſolito craſſiorem & impervium,* lit. g. g. g. g. *præſertim eo in loco, ubi ligatura olim*

facta

facta fuit; callus etenim firmiſſimus ibidem ferrum penè eluſit lit. h. Singula hæc quùm monſtrari meliùs quàm deſcribi queant, rem omnem icone ante oculos poſuiſſe juvabit.

In ventriculo præter liquamen felleum, quale à recepto per venam cruralem *Tartaro emetico* vomitu rejecerat, nihil inveni. In tenuibus inteſtinis parum chyli offendi, hinc inde autem croceo humore tincta fuerunt: in craſſis feces pultaceæ propè exitum ſubſtiterunt. Glandulæ inteſtinales gregales dictæ (duodenales enim tunc temporis nondum innotuêre, quas tamen obſervâſſe operæ pretium fuiſſet) neque tumidiores ſolitô, neque prominentiores fuerunt; circuli autem, quibus includuntur magis, quàm reliqua inteſtinorum ſuperficies rutilavit. Renes ſaniſſimi æquè ac reliquæ partes in abdomine contentæ. Veſica turgida fuit & lotio diſtenta, etſi paulò ante obitum hanc exonerârit, rutilabat quoque impensè. In hepate nihil vitii apparuit, neque in liene: veſicula fellis naturalis fuit. Vaſa lymphatica humore rubicundo turgidula, è ſima hepatis parte prodierant numeroſa, quæ ad glandulas conglobatas ducere & in eas, nec ante in receptaculum exonerari eleganti juxtà ac jucundo ſpectaculo contemplati ſumus. Immiſſo enim per tubulum vitreum argento vivo, recto illud tramite decurrit, & per varias ramificationes partem glandularum convexam ſubiit. Ita nempe natura promiſſis ſemper majora perſolvere ſolet.

Poſſem equidem addere & aliud, quod Anno 1687. die 17. Martii Heidelbergæ in gratiam Dnn. Studioſorum in Collegio anatomico feci experimentum, quo ſoſpite cane ex ejus anatome, die 15. Aprilis inſtitutâ conſtitit, locô pancreatis nonniſi exiguam molem & confuſum Chaos ſuperfuiſſe, niſi tempori parcerem & aliorum patientiæ, ſupra recenſitum autem eſſet locô omnium, quapropter ulteriori ſcriptione hîc ſuperſedeo.

Fig. XXXII.

[*Heidelberga miſſa Norimb. ad Hermet. II. d. 8. Dec. 1688.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIII.
DN. ROSINI LENTILII.
Aſthma Scorbutico-hyſtericum.

MOnialis *Maria Roſa*, annorum circiter 20. temperamenti frigidi & humidi ſcilicet ſummè pituitoſi, intravit in monaſterium ante decem circiter menſes, utcumque ſana, ſubindè difficili detentâ reſpiratione, quam contraxiſſe perſuaſum habet, ex potu medicato purgante ſemel tantùm ſumto, ſed malo effectu, ex enormibus quippe ad necem usque abacta vomitibus, ſuſpicionem dedit ruptæ alicujus in pectore vomicæ. Cæterùm nunquam antehac in uſu purgationes, venæſectiones, ſcarificationes, fonticulos &c. habuit. Elapſis quatuor circiter menſibus, poſtquam intravit in monaſterium, tempore autumnali, catarrhoſo prehenſa ſubitò fuit aſthmate, cum terroris plenâ vocis interceptione ſeu raucedine, in hunc usque durante diem, nec ullis ad hanc ceſſante adhibitis remediis. Succeſſerunt inopinatò nocte quâdam inſignes præcordiorum, atque pectoris anguſtiæ, cum terribili non minus, ac mirabili pectoris elatione, atque coſtarum fragore, ſudores ſyncoptici, convulſiones horrendæ, deliria, & quæ non? dum nil niſi præſentiſſimam omnes opinaremur inſtare mortem. Adhibitis in præcipiti caſu cordialibus & epilepticis à multis evaſit paroxyſmis, illisque recedentibus, nil niſi ad ſuffocationem usque angentem pectoris anguſtiam, ſiniſtri præſertim lateris conquerens. Cauſſam inveſtigaturi accuſarunt quidam ſaburram pituitoſam putreſcentem peculiari cyſtide in pulmonibus contentam, ruptionem molientem: at, cum expectorantibus etiam fortioribus diu multumque uſurpatis, irrito prorſus effectu, nullum in hunc usque diem, vel leviſſimum oris ſputum, aut exiguam tuſſiculam excitare; topicis etiam, ſcilicet unguentis & emplaſtris, foràs proritando materiam (quamvis interdum

tumor apparuerit, mox iterum evanuerit) quidquam efficere valuerimus, in aliam deveni ſententiam, atque aſthmatis hujus prorſus ſicci cauſſam convulſivum motum diaphragmatis, aliorumque muſculorum reſpirationi dicatorum, pro indubitato licebat aſſerere: cujus ſententiæ etiam conſtrictio laryngis, deglutitionem hucusque ſufflaminans, certiorem me fecit, nervis etiam pnevmonicis, pulmonum expanſioni dicatis, item fibris nerveis bronchia amplectentibus, ſpaſmodicè in conſenſum tractis, ſuffocationem inducere, nemini ignotum. Agnitâ quidem hâc causâ, remedia totis viribus eò dirigebam, ut reſpirationi atque deglutitioni liber ſit motus, ſed contumax omnem meam & aliorum Medicorum eluſit operam affectus. Quapropter relicto morbo ſolis defenſivis, ſcilicet cordialibus, bechicis & antiepilepticis agere mihi reſtabat: quo effeci, ut frequentiſſimæ lipothymiæ, ſubinde ad leviſſimum corporis motum ingruentes, atque ſpaſmodicæ manuum pedumque contracturæ, ægram diu ad multas horas contorquentes, tandem in totum remiſerint; quibus recedentibus ægra ad ſe rediens ſemper ſuſpirioſum ducebat ſpiritum. Dumque ſpes iterum fulgebat, recuperandi ſalutem corporis, quippe cum quiete ſe in lecto habebat ægra, præter anguſtiam ſiniſtri lateris, tactum non ferentem, at reſpirationem dirè ſufflaminantem, ut inde multas inſomnes ducere ſit coacta noctes, nihil querebatur. De functionibus naturalibus nihil conqueritur, benè appetendo, non ſitiendo, ingeſta facilè ferendo & concoquendo, aſt paucam reddit urinam, ſubindè alvum experitur ſtrictiorem, nec ullis afficitur ventris aut lumborum doloribus, niſi forſan ex diuturno decubitu, adeoque nulla ſuadebat ratio, morbum hunc, uti apud vulgum perſuaſum habebatur, prorſus hyſtericam indigitare affectionem, quamvis & uterus, ſicut omnia alia viſcera, in conſenſum trahatur, quippe menſtrua apud ægram ritè ſingulis fluunt menſibus. Dum igitur omnia in melius verti videbantur, & è lecto ſurgens obambulationem in conclavi

clavi ſenſim & ſenſim moliretur, novi ſuccreſcere dolores in ſiniſtro hypochondrio cœperunt, quos pro dolorificis lienis inflationibus habui: hisque magis atque magis ægram contorquentibus, etiam ſiniſtri lateris contorſio & ſævus oboriens capitis dolor ægram iterum decumbere fecerunt. Periculum fecimus affectui huic ſplenetico, chalybeatis mixtis bechicis, ſuccurrere, ſed brevi iterum ab hisce abſtinere ſumus coacti; quippe de die in diem ſymptomata iſta graviter intendebantur; præſertim ſævus dolor capitis deliria inducebat, adeò, ut tandem phrenitidem metueremus. His recedentibus ſucceſſit nocte quâdam, quamvis & antehac crebrius, paralyſis, verius, ſtupor ſiniſtri brachii, puſillum ferè remittente cephalæa, mox autem gravius ſæviente, ne erecto quidem capite decumbere potis eſt. Tentavi errhinis derivare materiam, ſed vix attracta gutta una vel altera in nares, dolor capitis intendebatur, nullumque narium mucum obtinere potui. Perſuaſi ægram, pro avertendis enormibus defluxionibus in dextrum brachium fonticulum ponere, ſed effectus, quem ſperabamus, haut ſuccedebat. Recommendavi Clyſteres, materiam è capite avertentes, veſicatoria in ſcapulis & brachiis, ſed omnia cum fletu reſpuebat ægra. Venæſectiones jam aliquoties in brachio & ambobus pedibus, cùm deliraret, inſtitutæ fuerunt. Purgationes etiam blandæ non omiſſæ, ſed irrito prorſus effectu, cephalæa iſta eodem ſemper tenore remanente. Quid ampliùs faciendum, aut quæ interna morbum hunc complicatum debellantia ſint adhibenda remedia, ſagacioribus artis noſtræ relinquo Proceribus.

Hæc ſunt verba, non mea, ſed alîus Medici, Cœnobii, in quo Monialis agebat ordinarii: Cùm autem tantùm abeſſet, ut his vel aliis medicamentis quidquam efficeretur, ut potiùs aphonia totalis ad integrum ſemeſtre perduraret, (cujus potiſſimùm cauſſâ dignum judicavi caſum, qui hisce *Ephemeridibus* insereretur) recurrente ſubinde ad ſuffocationis pericu-

lum aſthmate, & convulſionibus hyſtericis, reſiduaque dextri femoris paralyſi, ut illinc miſerè claudicaret, ad me tandem itum, præcipuè cùm neq; *Pater Guardianus* monaſterii, neq; Monialis Parentes in paracentheſin thoracis, quam ordinarius urgebat, conſentire vellent. Igitur in ſequentem ſententiam ſcripſi: Hic affectus mihi videtur *Aſthma Scorbutico-hyſtericum*, ab irritatis per exhalationes acido-auſteras uti & hypochondriorum, ſpiritibus animalibus, qui reſpirationis organa in expanſione convulſivâ continuâ detinent, exortum. De aſthmate non eſt dubium; utrum verò ſiccum an humidum ſit, diſpiciendum? Humidum non eſt, ſiquidem nec ulla lentoris excretio, nec ſibilus, nec ulla vel levis tuſſicula, vel per ipſa medicamenta excitanda id prodidêre; nec pharmaca huic aſthmati deſtinata largo quantumvis præbio diu propinata, quidquam opis, re potiùs in deterius verſa, tulerunt. Reſtat itaque, ut idem appellitemus è convulſivorum genere ſiccum aſthma, cum agnomento, *Scorbutico-hyſtericum*. Adeſſe verò in Moniali noſtra ſcorbuticam diatheſin ſuadere multa videntur. Argumentum maximè præcipuum eſt, quod hæreditarium ſit aſthma toti familiæ. Pater ipſe fuit hoc à cunabulis affectus: Mater cum anhelatione tali diu conflictata, tandem accedente tabe, procul dubio ſcorbutica, periit. Patiens ipſa domi ſuæ frequenter ægerrimè ſpiravit. Studioſus filius, & binæ ſorores aliæ meæ jam, in eodem affectu, curæ ſubjecti: omnes tamen neque tuſſientes, neque ſpuentes. Eſt autem hoc aſthma ſiccum ſcorbuticis frequentiſſimum ſymptoma, cujus hæc eſt cauſſa: Supprimuntur in ſanguine ſcorbutico particulæ oleoſæ, ſulphureæ, balſamicæ; exaltantur Salinæ fixæ: Orta hinc vitioſà humorum efferveſcentia multos halitus accumulat: quin, delatus ille ſanguis ad cor, ibi turgeſcit, vaſa pulmonalia diſtendit, inflat, expandit, læſa hinc aëris cum inſpiratione, tum exſpiratione. Porrò, qualis eſt ſanguis, talis ſpiritus animalis: illo enim plus acri, hìc quoque acrimoniam adſciſcit, ad quamvis, etiam leviſſimam,

occa-

occaſionem irritabilis, ad nervos vectores in motus involuntarios perciendos. Membranacei pulmones huic fomiti ſuſcipiendo aptiſſimi, quippe minus robuſtæ compaginis & mobiles. Eadem Monialis à longis abinde annis, hyſtericis paſſionibus ad usque convulſiones, fuit divexata, quod ſcorbuticis perquàm eſt familiare. Alvus ipſi, hyſtericarum more, adſtrictior, & urina ſubindè ſuppreſſa: vid. *Sydenham. de curat. variol. & affect. hyſter.* Cauſſa non tantùm convulſiva ſphincteris compreſſio, infantibus ad motus convulſivos pronis etiam ſolemnis, ſed & ſerum nimis parco fluxu ad urinarias vias derivatum, eò quòd alibi in corpore oberret. Adeſt cephalæa hyſtericarum tantùm non propria, proinde *Clavus hyſtericus* laudato *Sydenhamio* dicta, conſentientibus & *Piſone* & *Williſio*, caput hinc ſubjectum hyſtericarum paſſionum ſtatuentibus. Adde Convulſiones & Epilepſiam, de quorum cauſſa alibi. Denique paralyſin ſiniſtri femoris per metaſtaſin accitam, vide iterum *Williſ. de Scorbut. & Ann. II. Dec. II. Eph. Cur. Obſ. 170.* Cujus cauſſa fortaſsean eſt, quod ſpiritus animales per crebras velitationes & efferveſcentias denique ſuâ volatilitate orbi, à Natura, vel medicamentis in partem quamlibet debiliorem propulſi ibidemque nervis impacti debiliores exiſtant, quàm ut membrum iſtud movere queant. Ultimò delirium furori uterino propinquum, & aſthma, quod hyſtericis eſt propterea familiare, quia exhalationes uterinæ acido auſteræ ſanguinem inebriant flatibus, qui pulmones expandunt, dum interim nervi pneumonici à ſpirituum animalium tumultu concitati non minus inflantur, ut pulmones contrahere ſemet neſcii, maneant in expanſione ſaltem partiali, unde ex ſufflaminata reſpiratione ſiccum aſthma convulſivum. Idipſum permovit graviſſimum Scriptorem Anglum *Highmorum*, ut paſſiones vulgò hyſtericas dictas, à ſanguine tenuiori & flatulento in cor irruente, unicè dependere voluerit, unde cor plus ſanguinis uno pulſu intromittat, quam altero in pneumonica vaſa queat elidere: hinc præcor-

diorum anxietas, aſthma, ſuffocationis metus. Quin imò, non dubitavit *Helmontius* affectionem hyſtericam *aſthma muliebre* vocare. Quantumvis autem Domino ordinario noſtræ Moniali hanc affectionem minus competere ſit viſum, quòd menſes ritè fluant; ordinarius tamen horum fluxus non impedit, quin mulier eſſe poſſit hyſterica; quod enim ſit talis, menſium ſuppreſſionem cauſſam immediatam & proximam nullatenus agnoſcit. Notandum enim in diatheſi ſcorbutica ſanguinis conſiſtentiam pro fermentorum varietate oppidò quoque variare, & per Salem lixivum nonnunquam reddi juſtô fluidiorem, quod ſcorbuticorum hæmorrhagiæ probant: Hinc ad menſuram & tempus fluente cruore menſtruo, mulierem nihilominus eſſe hyſtericam poſſe, liquidum evadit: vid. *Ann. III. Dec. II. Obſ. 196. Ephem. Curioſ.* Mulieres prægnantes ſæpenumero ſunt immunes à paſſionibus hyſtericis, quibus extra id tempus tenentur. Et ſæpè virginibus hyſtericis conjugium eſt Medicinæ loco, cùm in hoc menſes ſupprimi neceſſe ſit; nimirum paſſiones hyſtericæ non ſemper ſanguini ſine reſtrictione; ſed cumprimis ſero ſeu lymphæ à Scorbutico Sale infectis, & in glandulis uteri vaginalibus elaboratis acceptæ ferendæ, menſium fluxu ſic ſatis rectè nihilo ſe minus habente. Eſt igitur in Ægra noſtra morbi talis Idea: Ægra ſibi jure hæreditario ſcorbuticam labem adſcivit: quâ labe ſanguis infectus uterum in conſenſum traxit, ut poſteà paſſionibus hyſtericis tentaretur: quas equidem aſthma convulſivum, uti ſolet, eſt inſecutum, ſed non usque adeò perniciosum, cùm adhuc firma pulmonum textura eſſet. Cùm autem prætereà purgatio vehemens acceſſiſſet, inſequentibus, fatente Parente, vel centenis intra diei dimidium vomitibus, tonus pulmonum, cumprimis autem ſiniſtri lobi, ſeu lateris (unde quoque in illo latere major pectoris anguſtia, quam in dextro, obſervata) adeò fuit eheu! laxatus, eorumque fibræ in tantum irritatæ, ut jam vel leviſſimæ occaſioni non ſint ampliùs reſiſtendo, ſed quotiescunque ab acri vapore

pore roduntur, vel parciſſima ſpirituum animalium irritatio contingit, ſtatim inflentur, convellantur & pulmones expandant, ita, ut propter inflatos nervos, venas, arterias & veſiculas ſuas, è quibus conſtant, in ſe redire nequeant, & decenter ſubſidere; hinc non poteſt non laborioſiſſima reſpiratio inſequi, cum ingenti præcordiorum anxietate, & ſuffocationis periculo: Nam, cùm in omnibus animalibus ſanguineis reſpiratio ad vitam ſit apprimè neceſſaria, quippe, ſine qua motus ſanguinis, in quo vita libratur, perpetuari nequit, expanſis pulmonibus eam ægerrimè perfici poſſe, quilibet ſibi poteſt imaginari, dummodò follem fabrilem conſideret. Follis enim, niſi contractus expandatur, aërem non haurit: dum eſt in expanſione ſua, nil aëris ampliùs admittit, dum eo plenus eſt; dum autem contentus aër per compreſſionem exprimitur, denuòque compreſſus follis expanditur, tunc aër ſubintrat, ex ratione Phyſicis notiſſima. Parili ratione pulmones, ceu folles animales, dum expanſi ſunt, aërem admittere neſciunt; opus igitur eſt ad reſpirationem, ut reciprocè nunc expandantur, nunc ſubſideant, quorum alterum ubi non fit, aut nulla, aut ſanè laborioſiſſima poteſt eſſe reſpiratio. Cohibeat jam vir ſanus ad pauca momenta ſpiritum, bone Deus, quæ eſt anxietas? quæ ſanguinis ebullitio? quæ in extimas corporis partes ejusdem ſuffuſio? quæ venarum intumeſcentia? quæ omnia ſunt adeò clara, ut nil clarius. Sed unde raucedo miranda & durabilis? Audiamus hîc B. noſtrum *Ettmüllerum* ita diſſerentem in *Praxi* ſua: *Raucedo vitio thoracis interdum fit, quando reſolvuntur ejus muſculi, aut convelluntur, ut in apoplexia, NB. affectibus hyſtericis &c. vel vitio laryngis aërem ſub eliſione non modificantis, ut, dum vel paralyſi afficitur, vel nimium anguſtatur & ſtringitur.* Et certè ita ſe res habet: Non enim iſta raucedo accepta ferenda viſcidis humoribus laryngem obſidentibus; ſic enim foret aſthma humidum, cum tuſſi & exſcreatione pituitoſa. Deinde eſt

ferè

ferè ſcorbutica convulſiva raucedo, à convulſione muſculorum gulæ, aut ipſorum fortè reſolutione dependens, quales mihi raucedines ſunt optimè notæ, & aliquando in Vexillifero ſcorbutico tali per tres menſes detento remediis antiſcorbuticis curavi. Notum enim eſt ex anatomicis nervos recurrentes dictos vocem animalium moderari, quibus aut obſtructis aut convulſis, aut penitùs abſciſſis, vox faucibus hæret & aphonia vel obmuteſcentia ſuccedit, ſic, ut hoc affecti vitio clarum pronunciare nequeant. Nervos autem recurrentes ab hyſtericis exhalationibus, unà cum reliquis pectoralibus, affici poſſe, jam illuſtris *Hercules Colleg. Pathol. MSS. cap. de ſuffocat. hyſter.* præclarè docuit. Hinc ſymptoma vocis, in Ægra noſtra quod viſitur, non tam eſt raucedo dicenda, quàm ipſiſſima aphonia. Cauſſa igitur proxima & immediata hujus aſthmatis convulſivi in Moniali noſtra eſt pulmonum continuata expanſio, ſine ſufficienti contractione: Cauſſæ mediatæ propinquiores ſunt binæ: Spirituum nempe animalium ab exhalationibus acidis irritatio, & quaſi furor, & ſanguinis in cor & pulmones intromiſſi flatulentia. Cauſſæ remotæ naturales temperamentum Ægræ frigidum & ſiccum, non autem humidum, & diſpoſitio hæreditaria: Nonnaturales tum vita ſedentaria & otioſa, per quam humores torpeſcunt, tum etiam excretio nimia, per vomitus horrendos thoracem pro more emeticorum quatientes, præter intentionem concitata: Præternaturales, ſcorbutus & paſſio hyſterica. Ut autem nil prætermiſiſſe videar, quod quocunque modo ad hujus ſententiæ illuſtrationem facere queat: 1. Alvum in aſthmate convulſivo eſſe adſtrictam tantùm non quotidianum eſt: 2. Urina in eodem eſt pauca. 3. Thoracem in hoc, ob nimiam pulmonum expanſionem, notabiliter, etiam cum coſtarum quaſi fragore quodam elevari Practicorum obſervationes multæ loquuntur. 4. Aſthma dictum in cephalæam terminari, exemplo mihi domeſtico notiſſimum. 5. Convulſiones crebrò communicari, ut ſuccedat epilepſia, confir-

confirmat multiplex experientia. 6. Quam epilepſiam preſſo quaſi pede delirium inſequitur. 7. Scorbutum per metaſtaſin in raucedinem terminatum teſtatur *Obſ. 175. Ann. III. Dec. II. Ephem. Cur.* 8. Aſthma à flatibus etiam celeberrimus *Sylvius*, cum biga Medicorum incomparabili *Hercule* ac *Ettmüllero*, utrisque noſtris, concinnè deducunt. Eſt igitur hic affectus *Aſthma Scorbutico-hyſtericum.* Quid heic eſt opus facto? 1. Sanguini ſua balſamica craſis reſtituenda, ita, ut ejus acrimonia attemperetur, flatulentia diſcutiatur, ſulphur reſtituatur. 2. Spirituum turbulentia & acrimonia per blanda demulcentia ſedanda, iique quadantenus figendi & concentrandi. 3. Pulmonum & diaphragmatis tonus medicamentis ſpecificis roborantibus firmandus. 4. Viribus proſpiciendum. Accerſendus heic triplex Medicorum fons, ubi in *Cheirurgico* ſtatim occurrit quæſtio: *Num Venæſectio proſit?* Et reſpondetur, quod non adeò: cùm per Venæſectionem acrimonia ſanguinis ſero debita per ſe nullatenus tollatur, vires potiùs & tantillum ſulphuris exhauriantur. *Fonticulis* & *veſicatoriis* lateres lavantur. Quoad fontem *Pharmaceuticum*, in paroxyſmo detur illicò *Sperm. Cet.* in jure calidiori ſoluti ℈j. cui licebit adjicere *Croc. Auſtr. gr.* circiter *viij.* Poſt aliquod temporis intervallum pneumonico-hyſtericæ Mixturæ gutt. 30. cum *Malvatico* infundantur: ℞. *Spir. Aniſ. Cochl.* *ãã.* ℈jß. *Spir. Armoniac. Tinct. Caſtor. Tinct. Tart. ãã.* ℈j. M. Caſtoreata, pilæ hyſtericæ &c. naribus admoveantur. Laxandæ veſtes & omnia vincula. Extra paroxyſmum, purgantibus valere juſſis, utatur pulvere abſorbente ex *Spec. Diacret. Mynſ.* ʒij. *Bezoard. Jovial. Cinnabar. nativ. Vitrioli Martis. ãã.* ʒß. *Laud. Op. gr. xij.* pro 8. doſibus, ex *Aq. Chamom. Hyſſop. Petroſel. ãã.* ℥j. *Hirund. cum Caſtor. Spir. Aniſ ãã.* ℥ß. *Spir. Cochlear.* ʒij. *Oxym. Squillit. Sir. de Nicot. ãã.* ℥ß. Cujus etiam extra hanc doſin, urgente neceſſitate, cochlear unum atque alterum ſorberi poteſt. Cui pulvis iſte, licet efficax, minus arridet, utatur ejus loco ſequenti: *Rad. Valer. Zedoar. Irid. Flor. ãã.* ʒj *An-*

timonii Diaph. ℈ij. *Sacch. Saturni, Sal. Vol. Succin.* āā. ℈j. *pro 8. doſibus.* Mixturæ ſupra dictæ pomerid. horâ iij. & nocturna viij. gutt. 30. ex Malvatico ſumantur: vel deglutiat noctu cubitum itura Pilularum n. xv. ℞. *Myrrh. Galban.* āā ʒiß. *Caſtor.* ℈j. *Aſ. fœtid.* ℈ß. *cum Balſ. Peruv. pro Pil. ponder. gr. j.* Interim alvus officii admoneatur Decocto laxativo leniſſimo. Præſentiſſimum autem remedium arbitror *balneas minerales*, & quidem vicinas noſtras *Wemdingenſes*, quippe affectibus hyſtericis & ſcorbuticis debellandis apprimè efficaces, legitima methodo uſurpatas. Vid. *Ann. I. Dec. II. Obſ. 105. Ephem. noſtr.* Quibus, ſi diæta jungatur, de cura non eſt deſperandum. Hoc tum erat conſilium meum, cui cùm obtemperaſſent, quibus intererat, inſuper laudatas balneas in uſum traherent, Monialis dicta brevi ſic reſtituta fuit, ut tam erecta incedere, tam liberrimè reſpirare, tam clariſſimè fari, per ſesquiannum hactenus & ultra didicerit. Ubi notandum obiter, *Balneas Wemdingenſes*, duobus milliaribus *Nordlingâ* diſtantes, uſu multiplici in paralyticis, hyſtericis, ſcorbuticis, melancholicis, aliisque innumeris affectibus, commendatiſſimas eſſe, quas olim *Hieron. Reuſnerus*, Medicus noſtrâs, peculiari libello deſcripſit, utique dignas, quæ numeroſiſſimo confluxu frequententur.

OBSERVATIO CXXXIV.

Dn. ROSINI LENTILII.

Pueri maleficiati Caſus memorabilis.

D*öttingæ* in Ducatu *Würtenbergico* Vitiſatoris Filius quatuordecim annorum, à ſuſpecta quadam Canidia, ante biennium propemodum, ex quo hæc ſcribo, libum ſeu placentam iſtis locis familiarem dono cepit, & comedit. Elapſa vix hora continuis vomitibus urgetur, quibus Chirurgus aliquis (hi enim nusquam non ſunt intempeſtivi

peſtivi Practici) per decem ſeptimanas magmata ſua, quamvis ſine omni effectu, applicavit. Interim puer obmuteſcit penitùs, nec oculum ullum aperit conniventibus palpebris. Pedibus ſuis ſolum tangere neſciebat, &, quod ſanctè Parentes, alternè excubantes, teſtabantur, intra ſpatium 28. ſeptimanarum ne hilum cibi aſſumebat. Interim coactus per totam noctem ad ipſiſſimum inſtar apri grunnire, ſic ut quis puero non viſo, de apri vicinia nil omninò dubitaſſet; quin & ſubinde expavit. Nonnunquam vini cyathum hauſit, cætera nihil corpore extenuatus, mentis compos, alvum quotidiè reddens. Ad hunc vocatus Affinis meus Dn. *Maskosky*, Phyſicus *Göppingenſis* feliciſſimus & percelebris, elapſis ſupra memoratis ſeptimanis: Et, quum Puer noctes dieſque faciem obſcuro parieti obverteret, eum, ut inſideret ſcamno, coëgit: diductis hinc inſtrumento dentibus, infudit calidi juris aliquot cochlearia; cùmque valdè reluctaretur, à Parente colapho multatus, nunc demum hæc verba profari cœpit: Quid à Te vapulo ſatis alioqui cruciatus? Ab eo tempore & eſt locutus & cibum ſumſit, affirmans, noctibus ſingulis mulierem quandam cibum ſibi & vinum generoſiſſimum porrexiſſe, ſeque vehementer afflixiſſe. Nunc etiam grunnire deſiit, palpebris tamen adhuc conniventibus: nihilo tamen minus ipſe divinare potuit, quidquid occultatum in pugno tenerent alii: faſſus etiam, non ſe, ſed aliud quid in abdomine ſuo per integram noctem, ſe quamlibet renitente, grunniviſſe. Interim medicamentorum nonnihil ipſi propinatum: pedum uſus melior: devotè precabatur; Quin & Paſtores admonendo, hortando, conſolando, ſuo neutiquam officio defuerunt. Senſim phantaſma muliebre nocturnum evaneſcit, nec ampliùs expaveſcit, grunnitu tamen adhuc per horam unam, plus minus, interdum redeunte: dum abſentes præſumit homines, oculos aperit; ſed, quum id aliàs non faciat, aliquo Dropace per totam diem palpebræ apertæ tenentur, ut muſculi quadantenus fortè reſoluti priſtino vigori reſti-

 tuan-

tuantur: grunnitus denique ceſſavit, & cum hoc afflicta valetudo.

OBSERVATIO CXXXV.

Dn. ROSINI LENTILII.

Convulſiones admirabiles.

POligrapho *Weilheimenſi* filia duodecim, filiusque decem annorum ſucceſſivè morbillis effloruerunt; quibus, diaphoreſi neglecta, non ſufficienter erumpentibus, inſecutæ ſunt ante nunc annum convulſiones equidem ſatis admirandæ: Variæ membrorum contorſiones, tremor totius corporis, complicationes ejus in ſpiram mox pronæ mox reſupinatæ; nonnunquam eis in altum ſublatis ad ſtuporem omnium; intereà ſimul vociferabantur, cantillabant, labiis fiſtulabant, paroxyſmo præterfluxo in cachinnum effuſi, quid actitatum eſſet, prorſus ignorantes. Adhibita à Medico quodam non incelebri medicamenta varia, ſed ſine fructu: *Maskoskyus* illuc vocatus utrique propinavit emeticum, &, quum, referente Domino Patre, purgantia vel ſextâ vice propinatâ, nil quidquam operarentur, præcipuè apud Puellam, emetica tamen iſta laudabilem effectum præſtitêre, diverſi coloris effuſa ſaburra: Adhibita mox epileptica, applicata veſicatoria, per ſeceſſum ambo ex voto purgati: die poſtero lumbrici magni num. 7. per utrorumque alvum excreti, inſequentibus tam horrendis motibus epilepticis, oſcillando & ſaltando, ut ambo præſentibus multis per duas horas menſas & ſcamna, & quidquid obvium eſſet, agyrtarum more promtè tranſſiliret, ut non deſtituri viderentur, quamdiu vita ſuperaret, ab aliquot denique hominibus, uti quieſcerent, & in lecto cubarent coacti. Poſt paroxyſmum riſerunt, comederunt, biberunt, puella tamen mox uſu pedum adeò exuta, ut ſtare non ampliùs poſſet. Aëris locique mutatio Parenti perſuaſit, ut annueret Domino Affini meo, miſellos *Göppingam*

gam deportari, optanti: Heic dexteritati ſuæ, vir juxta felix & expertus reliquum nihil fecit, adhibitis medicamentis ſpecificis & hactenus pro arcanis habitis. Et quanquam, Puella cumprimis, etiam *Göppingæ*, motus epilepticos horrendos ſubindè paſſi ſint, DEO tamen ſecundante non tantùm Puella brevi uſum artuum omnium recepit, ſed ambo ægrotantes per quatuor dies convelli deſierunt. Ad altitudinem bicubitalem nonnunquam de pavimento, corpore horizontaliter ſito, ſublati ſunt. Quidam *Choream S. Viti* ſunt arbitrati, aut quaſi *Tarantatos* vel maleficiatos. Sed rectè vir optimus cauſſas mali naturales poſſe dari exiſtimat, cùm virus iſtud morbillorum, malignum, acre, acidum, atque, ut ipſi vocare libet, menſtruale, per neglectos ſudores non eliminatum, interim tamen in ſanguine reſolutum, fluctuans, partes nervoſas, quin ipſum cerebrum, irritare potuerit, præſente durantibus cumprimis paroxyſmis delirio & inſaniâ. Paroxyſmi ab initio intra diei civilis ſpatium quinquies vel ſexies iterarunt varia facie: nam, præter dicta, nonnunquam artus ipſorum implexi ſunt ſibi invicem firmiter cohærentes, nonnunquam expanſi, nonnunquam tremuli, contortis oculis, naribus, ore, ut reverà larvas mentirentur. Semper quærebant obſcura loca, ſubter ſcamna, menſas & lectiſternia. Hinc ſubitò hæc omnia tranſiliebant, inſuper habitis hinc exorientibus doloribus, ſic ut adſtantes undique pulvinaria ſupponerent, ne artubus enormis læſio accederet. Puella, cùm inferior corporis pars à lumbis usque ad extrema prorſus omni motu careret, poſthac ſaltem ſuperna corporis parte convellebatur. Adhibita præter epileptica diverſis etiam quatuor locis *Veſicatoria*, quin & *Suffumigia* & alia *Topica*, *Amuleta*, *Enemata*: quorum uſu intra 16. dies, L. D. perfectè ambo convaluerunt, ut horrendi affectus nec vola ſuperſit, nec veſtigium.

OBSERVATIO CXXXVI.

Dn. ROSINI LENTILII.

Calculi per tuſſim, vomitum & alvum redditi.

CAupo *Göppingenſis*, vir ætate floridâ phthiſicus, tuſſiendo inſtar piſor, n ſativorum, calculos num. v. cineritios, & ex rubro flaveſcentes rejecit, intra tres ſeptimanas fato functus. In *urlandia* vir ſexagenarius per aliquot annos calculos diverſæ magnitudinis, nullo tamen piſum excedente, per vomitum rejecit, quales adhuc mihi ſunt ad manus, inſt Salis Tartari ex albo viridiuſculi, tabe denique confect x mortuus. Negotiator *Nürtingenſis* Febre malignâ laborat, quâ ſolutâ denique hecticam ſibi contraxit, vel ex diætæ neglectu, vel cura non ſufficienter protracta: adeſt æſtus, ſitis, ſudor, phlogoſes, horror, inappetentia, preſſio circa præcordia, aſthma; ſed cumprimis circa regionem hepatis dolor ſummus, cum tumore, de quo tamen dolore jam per decennium conqueſtus fuerat. Adhibita *Aperientia*, *Lenientia*, *Abſtergentia*, *Diaphoretica*, *Laxantia*, *Enemata*, *Topica*, *Cataplaſmata* lateri dolenti applicata: intus pro demulcendo dolore *Ol. Amygd. dulc. c. Sir. de Alth. & 2. Rad. add. Ocul. Cancr. præparat. & Nitro præparato:* quo ſumto hauſtu æger, libenter equidem ſcirem, inquit, quid per ſeceſſum excluderetur à me durum, ſcindens anum & lacerans? Uxor pelvim è ſella promens invenit miſtos cum excrementis ex flavo rubentes lapillos quamplurimos, lateres contuſos dixiſſes: horum exſiccavit manipulum integrum, tres & ampliùs, ubi viſum fuiſſet, collectura. Id generis lapillos per dies aliquot exiſſe ſenſit, quorum aliqui piſa magnitudine ſuperarent: partim rotundi, partim cuſpidati. Subſedit autem tunc iſtud hepatis farcimen, mitigatus dolor, appetitus rediit, aboli-

abolita ſitis, reſpiratio libera. Quin hi lapilli prodierint è cyſtide bilaria, nil ego quidquam dubito; hoc, velut in genere pecudum non eſt omninò novum: (prout hos aliqui, lapillos è bovis felle, non ſine fructu & effectu tantùm non certiſſimo, quorum fidem & ipſe teſtis oculatus confirmare poſſum, ictericis propinant) ita paſſim Obſervationes in veſicis hominum felleis tales eſſe repertos, quin & *Ephemerides noſtræ*, teſtantur. Id in boum lapillis obſervavi, eos, inſtar fortiſſimi ptarmici nares irritare. Num in hoc ſubjecto adhibita nitroſa quidquam præſtiterint, dijudicandum aliis relinquo, quo in *Sylvii* operibus alicubi me legere memini, graminis aquam cum Nitri Spiritu hauſtam calculum ex hoc fundamento ſolvere, quòd pecudes, quamprimùm gramine novo veſcantur, lapilli tempore autumnali & hyberno in veſicula bilaria reperiri ſoliti, liqueſcant, nec uſquam æſtivo tempore reperiantur; Addo, quòd, cùm *Heidelbergæ Anno 1672.* ſtudiis operam locarem Dn. D. *Iſraël, Med. Prof.* nobis oſtenderit calculos binos, ſatis grandes, colore fuſco præditos, figurâ catulos parvos, quatuor prominentiis ceu pedibus, & capite mentitos, pluribusque aliis ſociatos, in liene vetulæ cujusdam, quæ per integros quindecim annos de gravativo ſiniſtri lateris dolore conqueſta fuerat, repertos. *Jenæ Anno 1675.* in cane veſicæ calculus inventus ſeſquilibram ponderans; Figura erat caſei vulgaris ruſticani, cujus utrinque mucro ſeu cacumen eſt obtuſum (ein Quarckkäs) albicantiſſimus, qui in meditullio ſuo alium elegantiſſimè efformatum minorem; ſed qui totius & integri calculi figuram exactiſſimè referret, continuit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVII.
Dn. ROSINI LENTILII.
Cautela in veſicatoriis adhibenda.

MAtronæ cuidam hypochondriacæ à non nemine quatuor veſicatoria ſimul bina in carpis & bina in ſuris applicata: unde ſtranguria ſummè dolorifica exorta: Medici bini calculum veſicæ adeſſe rati, *Balneis*, quin *Lithontripticis*, *Diureticis*, calidis, acribus variè utuntur, muliere nihilo melius, quin pejus quotidiè habente. Alius quidam Medicus prudentiſſimus & ſagaciſſimus in iſta veſicatoria cauſſam, &, meo quidem judicio, rectiſſimè conjecit, ob admixtos cantharides, experimento rei in proprio corpore, dum eſſet 16. annorum adoleſcens, facto, cui proinde tantò magis fidendum, quamvis ridiculum eſſe *Fioravantum* arbitrer, qui *lib. 2. cap. 45. de regim. peſt.* non erubeſcit ſtatuere, *eum demum eſſe Medicum bonum, qui complureis morbos ipſe ſit paſſus.* Iſta quidem experientia valeat, cùm veriſſimùm ſit proverbium: **Es ſey nicht gut krank ſeyn / man ſeye des Lebens nicht ſicher.** Præntereà dubium eſt, an ejusmodi Medicus aliis ſit anteferendus? Nam ſi bonus fuiſſet, utique ſibi cavere didiciſſet, ne in tot morbos, periculo ſui capitis, incideret. Cæterùm cantharides etiam foris applicatas mictum cruentum & ſtranguriam excitâſſe in *Diſp.* pro loco *de veſicatoriis Jenæ habita Excell. D. D. Faſchius*, *Prof. Anat. Chir. & Botan. cap. 5.* ex variis Auctoribus planum fecit. Confer *Ann. I. Dec. II. Ephem. noſtr. Obſ. 163.* Et quæ de Cantharidum operatione Amiciſſimus noſter *Periander ad Ann. VI. Dec. II. Obſerv. 215.* dictarum *Ephemeridum* commentatus eſt.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.
Dn. ROSINI LENTILII.
Vivum Cadaver.

IN oppido Bavarico *Wemdinga*, duabus leucis abhinc diſtante, & à balneis mineralibus celebri, paupercula vixit Arcularii uxor quadraginta circiter annorum. Ante triennium fluxum menſium immodicum ad octodecim hebdomadas eſt paſſa, quem inſecuta eſt horum ſuppreſſio cum ſucceſſivo tumore ve[illegible]is, quæ ſpem prolis ipſi faciebat primò; ſed hydropis fœtum eſſe tumorem iſthunc eventus docuit, qui denique ſe aſcitem cum tympanite ſociatum prodidit; tumor immenſus erat, poſtquam per duos annos ipſi conceſſum incrementi ſpatium; tantum ſanè mihi vidiſſe nunquam contigit. Intereà ſupernis partibus adeò fuit extenuata, ut reverà videretur ſceleton corio jam opificis manum experto veſtitum. Mammæ pendentes conos abiegnos referebant, aptæ potiùs ad relegandos, quàm pelliciendos amaſios. Denique fatis defuncta cultro ſe præbuit. Apertum abdomen amphoras benè duas aquæ fœtidiſſimæ profudit, ſed inteſtina nusquam. Hæc enim, dictu mirum, ad usque rectum inteſtinum computruerant in mucaginem, bonâ parte ſtomachi, quâ pylorus moderatur ſceptrum in putredinis conſortium adſcita. Hepar, lien, renes utcumque habebant; veſica urinaria, cum inſertis & annexis vaſis paria cum inteſtinis fata experta erant, id eſt, fruſtrà diu quæſita. In utero maximam partem putrido mola, caput infantile æquans, & ipsâ jam infectâ putredine. Thorax cum contentis mediocriter ſe geſſit, corde ſine omni labe reperto, præter id, quod in toto corpore vix uncia ſanguinis, venis prorſus evacuatis, immò ne congrumatus quidem colligi potuerit.

OBSERVATIO CXXXIX.

Dn. ROSINI LENTILII.

Alvi adſtrictio à coalitu inteſtini recti.

DN. *Joh. Richter*, Pharmacopœus Aulicus *Eichſtettenſis*, ex alvi conſtipatione ventrisque torminibus acerrimis, fruſtrà tentatis omnibus remediis, poſt tres ſeptimanas obiit. Aperto ventre ſphincter ani connivebat, ejusque totalis coalitus viſus; interni longanonis parietes contraxerant putredinem: inteſtina ſphacelata: ſtomachus aridus: veſicula fellis bile nigerrimâ ſcatens, præter alias minùs enormes læſiones.

OBSERVATIO CXL.

D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

Morſus ſerpentis curatus.

PUellam quandam infra talum binis morſibus petit ſerpens, ab antecedentibus puellis procul dubio greſſu laceſſita. Hæc domum ſe conferens, videt intumeſcere malleolum, pedem, ſucceſſivè tibiam. Adſtantes multiſciæ mulieres, ſtatim ſupra genu fortem injiciunt ligaturam, hâcque ratione, ex opinione illarum, tumor & venenum ligaturam non transſcendunt. Accerſitur balneator, qui ſtatim ligaturam removet, & medicamentum aliquod propinat, quod tum illicò vomitu rejicit, tumore ulterius progrediente, & ſimul variis ſymptomatibus ſtipato. Intumeſcebat facies, præſertim autem lingua cum nigredine, reſpiratio cohibita, ſudoris frigidiſſimi ſtillæ, inſtar fabarum magnitudine, Vomitus, continua in ſomnum propenſio, ſenſus congelationis, vox penitùs intercepta; propinata Theriaca ab Empirico quodam emta, vomit viridia, cum aliquali vocis reſtitutione, reliquis ſymtomatibus nihilominùs perſiſtentibus.

Noctu

Noctu ex me conſilium petunt. Ego mixturam è Terr. ſigill. Antimonio Diaph. Theriac. Camph. itemque Alexipharmacam Eſſentiam probè camphoratam do, ſimul imperans, ut locis commorſis applicetur pro tolerantia candens ferrum, ſuperimpoſito poſteà Emplaſtro ex Theriaca & Mithridatio. Die 19. Julii illam inviſere rogor. Liberam illam, præviis aliquot ſudoribus, ab omnibus enarratis invenio ſymptomatibus, præterquam tumore ad limites ligaturæ usque extenſo. Notabile ſimul hoc erat, totum pedem veſiculis ad inſtar nucum juglandium, ſero flavo turgidis, videre, non ſecùs, ac ſi ex cantharidum applicatione fuiſſent excitatæ, quos omnes forcipe diſſecare juſſi, ſub quarum una caro nigricans apparebat. Regio itidem, ubi morſu impetiverat puellam, tota ad duorum ferè Imperialium magnitudinem ſuggillata & nigricans conſpiciebatur, cui tamen per ſcarificationem facilè proſpiciebatur: pro tumore œdematoſo Epithema aperiens dedi non ſine levamine. Movebatur hîc quæſtio, annon per ligaturam à balneatore remotam venenum illud potuiſſet intercipi, ut in ſola commorſa parte remanſerit, nec ulterius ſe diffundere potuerit? Ad quod ego, poſthabito Galeni, à Fr. Redi laudato conſilio, ſanguinis circulatione ſtante, negativè reſpondi, immò pejora mala ligaturas tales inſequi edixi. Nam, ſi fortius ſtringitur, major ſanguinis ſtaſis & ſpirituum influxus denegatur, hincque gangræna & ſphacelus metuendus; ſin laxior ſtrictura, multò minus obicem ponet, quin mediante ſanguine totum corpus perreptet. Notandum ſimul, Camphoram reliquis Alexipharmacis omnibus palmam dubiam facere, quod ipſum aliquoties in tali morſu expertus, ſanctè teſtari poſſum. Tuum igitur ut judicium mihi reſcribas, officiosè peto.

SCHOLIUM.

UT *Excellentiſſimo Dn. Auctori* ſatisfiat, aliqua eſſe reponenda duxi. Ac *primò* quidem utique attendenda eſt inter

venena, tam intus hauſta, quàm foris per morſus, puncturas &c. accerſita, inſignis differentia, quæ curam oppidò quoque diverſam requirit. In genere videntur venena duplici ferè modo ſe habere, quatenus vel ſunt volatilia vel fixa; item, vel ſero, vel ſanguini, vel utrisque peculiariter infenſa. Mineralia videntur eſſe omnium fixiſſima, animalia pleraque volatilia, vegetabilia medio ſe modo habere: quin & operationes hinc venenorum variant, tum ratione temporis, tum ratione modi nocendi: Sic aliqua ſunt lenta, quæ mancipia Diaboli mille artifice ſuo manuducente; ad annos, quin menſes & dies temperare docta ſunt, aliqua citius ferè dicto perimunt: Alia rurſum ſanguinem & humores congelando, alia eosdem nimium ſubtiliando & in furorem perciendo: quæ ultima differentia heic plurimùm attendenda: Sicut enim iſta venena ejùsmodi requirunt Antidota, quæ ſanguinem & ſerum cumprimis ab ejusmodi congelatione immunia præſtare valent: Ita hæc potiùs Condenſantia & Sedativa ſibi depoſcunt. Optandum verò, quod heic obiter moneo, ut *Toxicologia* è veris naturæ principiis eruta, orbi aliquando ſiſteretur, quamvis experimenta, quæ huc faciunt, periculo ſanè non careant. Serpentum item & viperarum venena morſu communicata Volatilium ſubire cenſum, eademque ſero, Salium ſuſceptori potiùs, quàm ſanguini inficiendo per ſe, apta nata, ob homogeneitatem Salivæ ſerpentinæ cum ſero, nemo, arbitror, inficiabitur: Hæc autem venena facultatem ſunt nacta, ſerum, illique affinem Lympham in Gelatinam condenſare, unde ſanguinis ſyſtaſis & fibræ ſolvuntur, ipſe congrumatur, ejus circulatio inhibetur, cum ſubſequa lethali ſuffocatione à quiete machinæ humanæ oborta, unde antecedanea & in hiſtoria recenſita ſymptomata. II. Videtur hinc Indicationum cardo in eo verti, ut medicamentis tum internis iſta ſeri congelatio præcaveatur aut inhibeatur, tum externis quoque eadem intercipiatur, Gelatina reſolvatur, & venenum, ſi poſſibile, evocetur. Quorſum propinata internè

Excell.

Excell. Dn. Auctoris medicamenta multum ſanè contulerunt, ſiquidem omnia ſeri coagulo impediendo, & ſanguini ab amurca quaſi præſervando aptiſſima. Cumprimis *Camphora, Sulphur illud vegetabile Excell. Borrichio in Act. Med. Hafn.* vocata, hîc meritiſſimo laudatur: quæ mirâ vi reſolvendi pollet, ipſa quippe facillimo negotio in oleum reſolubilis, & leviſſimæ adeoque & penetrantiſſimæ texturæ. Quis *Caphuræ* ſit uſus in peſte, febribus malignis, in ſtatu ſeri corrupto, & fatiſcente ſanguinis compage, vix Practicorum libri ſatis prædicare queunt. III. Quin & *ferrum candens* legitima methodo fuit applicatum. *Schmidius in Comp. Pract. p. m. 228.* poſt varia recenſita denique, nil æquè prodeſt, ait, ac cauterium actuale, modo non altius venenum ſubierit. Quin & *Matthiolus* jamjam in *Comment. in Dioſc. Mercurialis*, aliique docent, omnibus venenatis morſibus *uſtionem* valde prodeſſe, quod vim veneni domare valeat, vid. m. *Lang. Epiſt. 18. lib. 1.* ubi *Damocratem* Medicum veterem eleganter inter alia de uſtione commentantem adducit. Item *Corn. Celſ. lib. 5. cap. 28. Paul. Æginet. lib. 5. cap. 3. Aët. tetrab. 4. ſerm. 1.* Addit *Langius* inſuper cauſſam *l. c.* dum ait: Cauteria ſuâ virtute calorifera & ardente non tantùm noxios humores attrahunt, ſed etiam non rarò factas ex his collectiones aperiunt. Quæ cauſſa, licet ex antiqua penu petita, tamen haud adeò ab hypotheſi noſtra abludit. Per collectiones enim heic lymphæ coagulum petimus intellectum, quod uſtiones reſolvunt, motu hinc lymphæ reſtituto, & intereà veneni narcoſi intercepta, ut per glandulas ſubitaneas latiùs ſerpere non queat, inducto quaſi per uſtionem callo, quâ ratione Practicorum quoque obſervationes teſtantur, præſervatos nonnunquam inſultus epilepticos. IV. Emplaſtrum ex *Theriaca* & *Mithridatio* concinnè applicatum, ubi conſentientes pleroſque Practicos habemus. Quamvis enim reperiantur, *Theriacam* & ſimilia imponere vetantes, quod venenum intrò pellere credant, reclamant tamen & ipſius *Galeni* & Medicorum ferè

quorumcumque experientiæ ſuffultæ obſervationes. Hinc Theriacalia Pharmaca propriè talia dici notat *Excell. Hercules noſter Amœn. mat. med. lib. 2. ſect. 2. cap. 2. §. 1.* quod morſibus animalium debeantur; nec ea tantùm intrò ſumta, verùm etiam foris adhibita, quod ipſe habet *cap. 1. & 5.* vid. m. *Excell. Aretæum noſtrum Coll. anat. Lect. 42. §. 2.* *Theriaca* quippe nobile medicamentum reſolvendi vi maximâ pollet, communicatis inſuper ſero & vaſis capillaribus ſubcutaneis atomis ſuis alexipharmacis: ne dicam de attractione veneni, de qua nonnulli ex Naturæ genio, attractionis motum vix admittente, dubitant. Ubi per tranſennam quaſi noto, innocenter *Theriacam* à quibusdam modernis irrideri; ceu centonem quendam, & farraginem inconditam variorum ſimplicium, ubi fortè ſufficere potuiſſent eorum pauca ſelectiora. Novimus enim aliquos contractiori ejusmodi Theriacæ operam navâſſe, ſed medicamentum laudatiſſima Theriaca longè poſterius nactos eſſe. Hinc, quantumvis & nos parùm faveamus compoſitionibus iſtis decempedalibus, & nil minus, quàm Magiſtralibus, quales allegantur ab *Excell. Brunone Comment. in Jeſſen. de Judicio ſanguinis per Venæſect. emiſſi p. m. 115. ſeq.* ex *Zacut. Luſit. Brebitio* &c. *Theriacam* tamen, *Mithridatium* & hujuscemodi pauca vellemus excepta, quæ pote commendavit ipſa, & adhuc quotidiè commendat experientia: vide, quæ ipſe *Excell. Bruno* diſtinctione inter confuſionem & mixtionem aptiſſima de Theriaca ſentit *l. c. p. 139.* Sanè præter Theriacam famoſiſſimæ iſtæ Pilulæ *Greiffianæ*, *Theriacales cœleſtes* hyperbolicæ ſatis appellatæ, præſtant effectus non contemnendos, & laudabile medicamentum, modo pauperes ob ſummi pretii iniquitatem ab ejus uſu non excluderentur. Et quoque nobis *Theriaca Bezoardica*, quæ ſuo uſu ſe multum nobis eximio commendavit, ſequenti modo parabilis: ℞. *Herb. Scord. Mij. Rut. Mj. Rad. Angel. Zedoar. Helen. Carlin.* āā ℥jß. *Petaſit. Valerian. Anthor. Pimpin. contrajerv.* āā ℥j. *Cal. Arom.* ʒvj. *Myrrh. r.* ʒvij. ℈j. *Caſtor.* ʒiiijß. *Bacc. Junip.* ʒx.

 Nuc.

Nuc. Moſch. Cinnam. ac. Caryoph. Arom. Cardam. min. ãã. ℥vj. *Croc. opt.* ʒiij. *Camph.* ʒjß. *Conc. & cont. affunde Spir. Vin. Juniper. q.ſ. F. ſ.a. Elixir, quod filtratum per MB. abſtrahatur ad mellaginem, cui admiſceantur Op. Theb. corr. vel Troch. de Viper.* ℥ß. *Flor. Sulph. Terr. ſigill. ãã.* ℥jß. *Corall. r. præp.* ʒiij. *Margar. vel Matr. Perl. præp.* ʒij. *Lap. Bez. or.* ℈j. *Ol. deſtill. Zedoar. Angel. Caryophyll. ãã. gutt. viij. M. F. Opiata* conſiſtentiæ pilularis. Quid? quod *Tinctura Bezoardica*, compoſitiones utcumque diffuſæ, qualis eſt *Michaëlis*, officio non deſint: Et quamvis alii quodammodo contractiores parent, utplurimùm tamen multis ingredientibus conſtant & iſtæ. Eleganter prudentiſſimus *Sydenham. tract. de podagr. p.m.* 44. Quamlibet, inquit, quoties virtute ſpecificâ medicamenti cujuslibet opus eſt nobis, Regula tenet: *Quò ſimplicius, eò melius*: tamen, cum id habemus propoſiti, ut huic illive indicationi ſatisfaciendo ægrum ſanemus, ſingula ingredientia ſymbolam pro morbo curando quaſi conferunt: atque in hoc caſu, quantò major eſt ſimplicium numerus, tantò potentius medicamentum operabitur. Et paullò tamen poſt rectiſſimè in diffuſis medicamentis formas Electuariorum ad imitationem *Theriacæ Andromachi* reliquis præfert, ceu viribus præſtantiſſimam, *eò quod mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi aliquod* Tertium *progignens*, quod in conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate, quàm in eorum quolibet. Non interim, quod ſupra jam monui, cauſſam eorum ago, qui *Decocta, Infuſa, Pulveres* &c. præſcribunt immenſa ſimplicium viribus inter ſe contrariis præditorum congerie conſtantes, dum v. gr. 6, 7. 10. vel plures herbas ad *Pug. j.* uni *Infuſo* deſtinatas reperias. Hæc enim, quia non confermentantur, nec tale mixtum tertium exſurgit, neceſſariò & ſemet invicem in operando impediunt, & fortè excitatis à calore noſtro particulis activis in corpore demum inimicam fermentationem cum patientis damno cient. Novi equidem,

quid

quid hisce meis regeri poſſit, ſed eſt fortè parata reſponſio. Quidquid ſit, exploratiſſimum ego habeo, contractiores Theriacas & Tincturas Bezoardicas corvos hiantes luſiſſe, *Theriacæ Andromachi* quàm longiſſimè poſtponendas. Quantum denique V. ad Quæſtionem: *Annon per ligaturam à Balneatore remotam, venenum illud potuiſſet intercipi, ut in ſola commorſa parte remanſiſſet, nec ulterius ſe diffundere potuiſſet?* Mallem equidem me cum *Excell. Dn. Auctore* per omnia conſentire poſſe; verùm, quando in ejusmodi rebus fucus omnis abeſſe debet, ingenuè, quid ſentiam effabor. Verum eſt atque certiſſimum, ligaturas forteis heic & alibi multum nocere, & quidem ex ratione ab *Excell. Dn. Auctore* allegata, nimirum, quod ob Spirituum influxum denegatum Gangræna Sphacelusque metui debeant. Exemplum notabile recenſet Fautor noſter *Curioſus Heliodorus ad Ann. VI. Dec. II. Ephem. Curioſ. Obſ. 167.* nimirum accitæ ob ligaturam æquo ſtrictiorem in fractura tibiæ gangrænæ. Vid. etiam *Scholion Illuſtriſs. noſtri Celſi ad Obſerv. 117. Ann. III. Dec. II. Eph. Cur.* ubi ex variis Auctoribus ſtrictioris juxta & laxioris ligaturæ noxas adducit, Et quia teſtimonio *Excell. Dn. Auctoris* Puellæ ſupra genu ligatura fortis injecta fuit, jam eſt in eo peccatum. Stricturam autem laxiorem, ſeu mediam potiùs atque decentem improbari poſſe non cenſeo. Id equidem ſatis verum eſt, eandem non usque adeò veneno poſſe obicem ponere, quin ſanguine mediante totum corpus aliquâ ſui parte perreptet: Enim verò, quandoquidem ſupra diximus, lymphæ potiùs & ſero, quàm ipſi ſanguini ejusmodi venena, per ſerpentum Salivam intromiſſa, nocere, cutis autem noſtra propemodum ipſa, modernorum invento, ſit glandula conglomerata, ſub ea minimùm numerus minutiſſimarum glandularum, lymphæ genitricum & diſpenſatricum innumerus reperiatur, eſt intellectu facile, ſtricta primò ſtatim poſt morſum intuitu corporis ſuperficie, quadantenus impediri poſſe motum veneni congelativi, ne poſſit latius per glandulas divagari; ſic enim lympha

iſta gelatinoſa ſubſiſtit quaſi intra terminos ſuos, reliqua manente fluxili: non interim negandum, à vaſis capillaribus ſubcutaneis hauriri tantillum toxici non obſtante ligaturâ, ſed illud quantulumcumque alexipharmacis internis debellare convenit. Eſt proinde planè incertum, annon, ſi Balneator laxata decenter ſtrictura, eam reliquiſſet, pes totus ad usque ligaturam unica quaſi veſica obductus fuiſſet, impeditis ſymptomatis reliquis, vel certè diminutis? Aut an veſiculæ iſtæ ſublatæ fuiſſent omninò intermiſsâ ligaturâ? Iſtud enim ſerum flavum in veſiculis contentum non aliud eſſe videtur, quam ſeri antea per virus congelati nova reſolutio, quod tamen ſerum Natura, quippe inimicum, propellere tentavit. Hinc ejusmodi ligaturas Veteres juxta atque Recentiores uno propemodum ore in canum rabidorum, ſerpentum item & viperarum morſibus commendant. E plurimis potiorum loco ſint nobis *Schmitz. Comp. Pract. l. c.* Primò omnium, ait, arcta ligatura ſuper vulnus injiciatur, ne venenum latius ſerpat: *Löberus, Anchor. ſanit. ſect. 2. Dialog. 8. de morſ. viper.* in principio ſtatim membrum ligandum eſt. Omnium autem inſtar volumus eſſe Bigam Medicorum ſelectiſſimam, *Exc. noſtrum Herculem loc. cit. cap. 1. §. 5.* ligaturas heic etiam locum habere dicentem, & *Exc. Arctæum l. c.* idem propriis à cane rabido demorſorum experimentis novem laudata methodo uſum; Tametſi fatear, me ante ſeptennium *Crailshemii* ſex à cane rabioſo, partim ſatis fœdè demorſos absque ligaturis curaſſe. Confer de hujusmodi morſibus *Ann. III. Dec. II. Obſerv. 69. & Ann. IV. Dec. II. Obſ. 65. Ephem. noſtr.* Item *Wizelii Diſſ. inaug. de morſ. & punctur. animal. Argentor. 1676.*

(*Oribaſius.*)

[*Miſſa Nordlingâ Norimbergam d. 15. Decembr. 1688. ad Periandrum.*]

OBSERVATIO CXLI.
D. MAXIMILIANI PREUSSII.
Hydrops Abdominis ſaccatus, cum Veſicæ ac Uteri defectu &c.

ELiſabetha, nata Banckia, trium ſucceſſivè Filiorum ex priore Marito Sutore, & totidem pariter Filiarum ex poſteriore, Johanne Hoppio, Piſtore Jutroſchinenſi in Poloniâ, ſine extraordinariâ, quantum conſtat, partûs difficultate, Mater, ultimo Maritorum ante duodecim præter propter annos defuncto, Jutroſchino Vratislaviam habitatum, &, ceu paupercula, laboratum ſe confert. Hìc verò undecimo, & dimidio ante obitum annis, poſtquam hauſtulum vini (propinante omnibusque modis perſuadente quâdam Fœminâ non admodùm ipſi aliàs propensâ) bibiſſet, mox deſuper non ſolùm peſſimè circa ſtomachum & præcordia habet, ſed & nocte continuò inſequente, magnis cum doloribus per viginti quatuor horas durantem, ſanguinis variorumque liquaminum per alvum experitur fluxum, ſatis copioſum, domeſtico tamen ex ſpiris ſimilagineis remedio maturius iterum ſublatum. Ex quo, valetudinaria poſthac ſemper, raro mingit, quin & anno inde exacto abdomen inſigniter ſibi intumuiſſe advertit, *tumore* æquali, *valdè tenſo, & digitis renitente,* ad monſtroſam tandem magnitudinem per integros octo annos adaucto, cum urinæ, toto octennii iſtius ſpatio, totali dehinc ſuppreſſione, & vicariâ interdum materiæ aquoſæ, inſenſibili tamen ipſi, ac involuntariâ ſæpè, dum ſtaret vel incederet, per alvum eruptione, magnoque inſuper corporis & inceſsûs (quamvis ſine notabili anguſtiâ ſpirandi) gravamine; digitorum quoque annularis & minimi, creſcente ventre, manifeſtâ atrophiâ, contracturâ & immobilitate; imò & reliqui totius, præter abdomen, corporis vividique ac Plethorici

rici anteà habitûs inſigni emarceſcentiâ; bono quamvis ſuperſtite ſemper appetitu, ſiti, & avidâ alimentorum aſſumtione, hocque ultimo præprimis decubitûs tempore, cùm biennio & dimidio ante deceſſum prædictis accederet, eamque lecto poſthàc prorſus affigeret Apoplexia ſatis vehemens, cum loquelæ maximam partem abolitione, & ſuccedente perpetuâ brachii ac pedis ſiniſtri paralyſi; quâ tamen durante, ſpatio primùm duarum vel trium ſeptimanarum ſubinde, poſteà verò ſæpiſſimè dies noctesque, parùm iterum urinæ viâ ordinariâ cum præſenſu emiſit, usque dum poſt acceſſum catarrhi ſuffocativi, octiduo poſtremò cuncta & lotii & fæcum alvi excrementa, magno cum ſtrepitu, murmurationibus & motibus inteſtinorum inverſis violentisque, nec non fœtore putrido quaſi ac intolerabili, per vomitus frequentes excreverit, quibus denique extremùm exhauſta, vitam placidè finivit manè 5. Febr. Anno Chriſti 1688, ætatis ſuæ 77, viduitatis ultimæ 21, geſtatique ventris tumidi duodecimo. Factâ mox obitûs ejus intimatione, cùm caſus videretur rarus ac curioſus, corpus cultro anatomico, eodem adhuc die circa veſperam, ſubjectum fuit, præſentibus Pl. Tit. Dominis D. Godofredo Thiliſch, D. Johanne Jæniſch, Phyſicis, meque ipſo, nec non Chirurgorum Senioribus, Godofredo Scholtzio, Friderico Batelt, & Samuele Raſper, Chirurgo civitatis ordinario; ubi ſequentia, quæ communicamus, obſervare licuit:

Facto primùm exiguo per cutem Hypogaſtrii foramine, ſerum pellucidum, in ſummitate vaſis deinde pingueſcens è cavo Abdominis emanavit ad 40. præter propter libras civiles; Aperto deinde toto abdomine, apparuerunt:

II. In cute Abdominis anteriore ejusque ſuperficie internâ hinc inde, ovi columbini magnitudine, hydatides, ſeu tumores pellucidi, candicantes, *ad tactum* (inſtar gangliorum circa articulos) *æqualiter duri, nil tamen, niſi lympham limpidiſſimam* ac fluidiſſimam, in tenui, ſed denſâ, pelliculâ continen-

 tes,

tes, quæ, perforatis iis, uno quaſi impetu, ad libras duas univerſim, proſiliebat.

III. In dextro Hypochondrio excreſcentia, ſeu tumor magnus, ex rotunditate oblongus, totum ferè latus abdominis dextrum ejusq́ue viſcera obtegens ac deprimens, *renitens digitis*, pellucidus aliquomodò, ac ſeparatim pendulus, peculiari tunicæ, ſatis craſſæ ac denſæ, fibrisq́ue carneis & vaſculis ſanguiferis refertæ, incluſus, è latiori tamen baſi natus & adnatus coſtis ſpuriis ibidem; duas ferè ſpithamas longus, totidem craſſus, & unam latus, pendensq́ue libras 20¼: qui apertus *ſimiliter nil niſi lympham clariſſimam*, tenuem ac fluidiſſimam, intus contentam, & tunc confertim erumpentem, exhibebat, adeoque ad tumores lymphatico-tunicatos ſpectare videbatur, & talis formæ erat, qualis *ſub Lit. A.* delineata eſt.

IV. In Hypochondrio & latere abdominis ſiniſtro, coſtis hujus ſpuriis pariter adnatus, dextro ſimilis in omnibus tumor, & æquè magnus; niſi quod inferius appendiculam adhuc quandam, peculiariter circumſcriptam, haberet, 18½ in toto libras ponderaret, &, loco lymphæ puræ, cruentam ac turbidam, nec non aliquot fruſta maſſæ fibroſæ, è ſanguine ſimul extravaſato & congrumato concretæ, pollicum magnitudine intus fluctuantia, contineret, Figuram *ſub Lit. B.* depictam exhibens.

V. Hepar, lien, ventriculus & inteſtina cum meſenterio &c. parva admodùm, & partim ex inanitione, partim ex compreſſione à tumoribus prædictis enormibus, ad planam quaſi figuam redacta; Renes tamen naturalis ferè magnitudinis & conſtitutionis.

VI. Nulla verò veſtigia veſicæ urinariæ & uteri, propriè ac καθ' ἐξοχὴν dicti, deprehendere licuit, ſed vaginam ſaltem uterinam breviſſimam, in ſummitate firmiter clauſam & cum inteſtino recto coalitam prorſus.

VII. Se-

VII. Seroſitates, dum ex cavitatibus prædictis veſperi emitterentur, ad lucem tunc ſplendentes & candicantes quaſi, manè ſequente, poſtquam per noctem ſteterant collectæ, admodùm flavicantes, ut tincturam quoque earum, hinc inde effuſarum, difficulter delebilem, in fundo hypocauſti cernere licuerit.

SCHOLIUM.

QUantò rariora in complicatiſſimo hoc caſu Phænomena, tantò difficilior eorum Ætiologia. Utut enim non obſcurum adeò, ex vini qualitate acido-acri, aliave, gravius irritante inteſtina, ortum primò eſſe fluxum alvi bilioſo-ſanguineo-ſeroſum, eoque per incraſſans domeſticum juſto citius fortè cohibito, ſeri, magis laxati rapidiusque jam commoti, in tenuiores partium internarum vaſorumque lymphaticorum tunicas majorem ſucceſſiſſe impulſum, accumulationem & ſtagnationem in illis; unde facilè contigit, ut, aliis earum magis magisque diſtenſis, aliis verò ruptis tandem, ſerum, partim in folliculos ejusmodi lymphaticos, partim in cavum abdominis fuerit collectum, quo dein ad partes urinæ excretioni dicatas non ſufficienter amplius, ac demùm prorſus non, delato, harum functiones ſenſim ceſſaſſe nil mirum eſt, ſupplente potiſſimùm earum vicem aliquomodò, materiamque inſuper eis præripiente, inteſtinorum jam ante gravius læſorum fluxu ſubinde alvino ſeroſo; unde nec aliter fieri potuit, quin ob tot ſeri, etiam nutritivo-ſpirituoſi, ſubductiones, cum appetitu alimentorum avidiori, atrophiæ nihilominus, initio particulares, mox & univerſales, nec non ſymptomata apoplectico-paralytica tandem acceſſerint, à quibus reſolutis quoque aliquatenus viis urinariis, & ſero ad ſpatii ulterioris defectum coacervato, acrique maximè facto, tum excretio iterum ſenſualis urinæ, tum diaphragmatis pulmonumque motus impeditus, ſuffocationum quaſi Author, tum &

ἄνω fortius ſtimulata inteſtinorum perverſa evacuatio, vitam deniq; exhauriens, enata eſt.

Sacculos verò lymphaticos modò prædictos ſpecialius quod attinet, aliquantò obſcurioris naturæ eſſe videntur. Præter adducta tamen de iis, ſtatuerim ego, novam eos ſpeciem tumorum tunicatorum, liquidiſſimæ ſcil. materiæ, ſeu lymphæ, conſtituere, Germanis Waſſerbeutel/ non ineptè vocandam; nilque aliud proinde eſſe, quàm hydatides certas, ſeu vaſorum lymphaticorum interſtitia quædam valvuloſa, à ſero ſeu lymphâ in quodam eorum loco glandulas obſtruente, ſicque intra valvulas, retroceſſum ejus impedientes, ſtagnante, per primam tamen ſcaturiginem ac valvulam ulterius ſemper influente, humectante, & (unà cum vaſculis ſanguiferis, cuncta, etiam minutiſſima vaſa, capillari formâ perreptantibus) nutriente ac incraſſante ea ſimul, in tantam amplitudinem ſenſim dilatata, imò quoque fulcita fortè ambiente & coalitâ quâdam membranâ aliâ, à partium membranis, intra quas lymphatica illa ſerpunt, communicatâ; non aliter ac Meliceridi, Atheromati & Steatomati, illorumque ſpeciebus, Nattis, Strumis &c. pro diverſitate partium diversè cognominatis, ſat ſæpè magnis, à cute nonnunquam ſimul cinctis, contingit, quæ & ipſa ſaltem hydatides ejusmodi præter modum ampliatas eſſe, ita ut una etiam in plures ſubindè cohæreant, vel ſe invicem includant (uti in ſiniſtro hìc latere unus ejusmodi ſacculus alteri, ſeu appendiculæ, continuatâ poſt valvulam interſtinguentem productione extenſioneque cohæſit) ex Recentiorum Obſervationibus in Colleg. Pathol. MS. P. general. Exerc. 3. §. 14. probabiliſſimè colligit Celeberrimus Bohnius, Prof. Lipſ. Præceptor olim & Patronus nunquam non ſuſpiciendus. De cætero parallel. Obſervat. cum uberiori Theoriâ de ſacculis ejusmodi lymphaticis qui deſiderat, adeat Ephem. German. Dec. II. Ann. I. Obſerv. 183. p. 425. & 434; nec non Dec I. Ann. IV. & V. Obſ. 166. p. 210; Quemadmodum ad me quoque ſimilem ferè quoad hosce caſum

7. Octo-

7. Octobri hujus 1688. Anni perſcripſit Excell. D. D. Becker, Phyſicus Provincialis Ducatûs Glogovienſ. ſummè meritus, Fautor & Amicus ſingulariter mihi colendus, de viro quodam in militari officio ac dignitate conſtituto, qui ventre tumido, ſcirrhoſam in hypochondriis duritiem habente, febreque lentâ, & vomitibus copioſæ ac nigerrimæ tandem materiæ, conſumtus, hincq; exenteratus, ſacculos quoq; ejuscemodi lymphâ refertos, cui minimæ inſuper veſiculæ aquâ plenæ innatarunt, ſub hepate & in meſenterio hinc inde exhibuit.

Omnium tandem maxima difficultas ſuperioris noſtri casûs *in defectu Uteri & Veſicæ* hæret, utpote quorum antehac præſentiam partûs plurimi naturaliter prægreſſi, & excretio urinæ voluntaria, ſub ſtatu olim ſanitatis integra ſemper; Abſentiam tamen utrorumque, Extiſpicina in demortuâ, docuerunt. Et, licet naturaliter quoque apud plures, quæ multoties pepererunt, contractus & exiguus valdè conſpiciatur uterus; vaſaque umbilicalia, uſu in adultis ceſſante, quoad maximam partem, aut cavitatem certè, obliterentur; neſcio tamen, an, ductâ inde analogiâ quâdam, & uterum & veſicam, abolito diutiſſimè eorum uſu ſufficienteque hic nutritione, à ſeri continuò magis hisce incumbentis acrimoniâ intenſiore penitus corrugata & conſumta fuiſſe; an verò, ob inſolitas prorſus apparentias hasce, & alia quædam ſuſpicionis fundamenta ac circumſtantias ſingulares, de perſonâ ſuſpectâ, dum Agonizantem ultimò viſitaret, à Liberis Ægræ notatas, incantationem inſuper ex parte latuiſſe, credendum ſit? Quod ipſum proinde acutioribus ingeniis dijudicandum, nec non conformem aliquomodò, ratione abſentis veſicæ, caſum in puellâ ſeſquiannorum, ex D. Kőnigii Regn. Vegetab. cap. 50. p. m. 175. 177, conferendum, lubens relinquo. *Hoc ſaltem in votis habuiſſemus,* ut, per ingentem cadaveris noſtri quoad intimiora fœtorem, hoſpitisque, exenterationi omnimodè reluctantis, impatientiam ac importunitatem, negotio huic diutius aliquantò immorari, adeoque & alia ac minutiora

quæ-

quædam, circa vaſa &c. inquirere licuiſſet, quò ſic plenior & accuratior omnium notatio relatioq; fuiſſet conceſſa; quò autem denegato, in recenſitis acquieſcere neceſſum erit.

Fig. XXXIII.

OBSERVATIO CXLII.

D. MAXIMILIANI PREUSSII.

Rarior ſpinæ ventoſæ conſtitutio amputatione feliciter curata.

VRatislaviæ 15. Januar. Anno Chriſti 1688. juſſu Incluti Magiſtratûs Inſpectioni meæ, & Godofredi Scholtzii, Chirurgorum Senioris, nec non Samuelis Raſperi, Senioris pariter & Ordinarii Civitatis Chirurgi, committitur Danielis Bugſchii, Pannificis, filiolus, quatuor annos natus, qui ſine causâ manifeſtâ ante annum tunc effluxum in medio ſiniſtræ manûs digito contraxerat dolorem punctorium inſignem cum tumore laxo & ſpongioſo, ſuccedenteque, ac junctâ dein ſemper, exulceratione profundâ, ichoroſam materiam è duobus in exteriore, & uno in interiore digiti facie, foraminibus continuè plorante, circa juncturam medii ibidem internodii cum primo, verſus Metacarpium ſpectante; quæ cuncta ſolis hactenus domeſticis externis à matre pauperculâ fuerant tractata.

Perluſtrantes ergò locum affectum, præter dicta modò, deprehendimus conſpicuam per iſta foramina intumefactamque inſigniter ſubſtantiam articuli oſſeo-cartilaginoſam ac ſpongioſam quaſi, nigredine & carie hinc inde manifeſtò jam notatam, quæ veram proin exhibebat ſpinam ventoſam, &, aliis fruſtraneis, de die in diem ulterius ſerpendo, cum periculo totius inficiendi, verſus Metacarpium ſemper magis extendebatur.

Conſi-

Conſilio igitur noſtro, Senatusque ac Matris-Viduæ conſenſu, præmiſſis præmittendis, ac potiunculâ imprimis confortante & præſervativâ, eâque cum externis excitativis ac roborantibus ſub & poſt operationem repetitâ, poſt reliquos digitos in volam reclinatos, benèque manui, à Miniſtro firmiter retentæ, alligatos, mediante ſcalpro exciſorio acutiſſimo (quale Arcularii einen Meiſſel vocant) in ſupernâ parte per malleum fortiter percuſſo adactoque, digitus ille carioſus, Baſi cuidam ligneæ (einem Klötzchen) impoſitus, propè juncturam cum Metacarpio, 20. Januarii per laudatum modò Samuelem Raſper ablatus fuit; ſanguine arcuatim proſiliente, per Crepitum Lupi cum Pulvere Stegnotico, Pulvillis multiplicibus & optimâ Ligaturâ mox cohibito, ſine ullâ Lipothymiâ aut Symptomate alio periculoſo ſub aut poſt operationem eveniente; Pueroque paucis dein externis digeſtivo-mundificativis, & conſolidantibus tandem, benedictione Divinâ clementer annuente, perfectè ſanato: Separatis verò per ſectionem partibus cutaneis à digito abſciſſo, primum & medium ejus internodium oſſeo-cartilagineo-ſpongioſum, circa juncturam mutuam inſigniter intumefactum ac inflatum quaſi, diſtinctim hinc inde perforatum, atreſcens ac carioſum, de reliquo autem maximam partem in fragmentula minutiſſima, cuſpides acicularum triangularium exactè referentia, redactum obſervavimus: indicio ſanè manifeſto, nutrimentum oſſis, omnium primò affecti, adeò acre cauſticumque quaſi factum fuiſſe, ut illud non ſolùm modo conſueto perforare, ſed & in minutiſſima prorſus corrodere ac diffringere valuerit, de quo ſuccinctè imprimis legi poteſt Petr. Marchett. in Obſerv. Med.-Chir. f. de Spinâ Ventoſâ. Hoc ſaltem adjicio, pariter ac Rhachitides, ſic nec ſpinas ventoſas hodiè adeò raras amplius, ac olim, apud nos eſſe, cùm ne triennii quidem ſpatio in Noſocomio noſtro ad ſex ferè exempla earum notaverim, potiſſimùm in articulationibus carpi, genuum, malleolorum & digitorum pedis, cum totali corporis uni-

verſi emaciatione, & funeſto utplurimum exitu, nî per ſectionem articulus talis amputetur, aut cuncta fragmenta carioſa, quod tamen rariſſimè fit, ſpontè ſecedant atque ſeparentur.

OBSERVATIO CXLIII.
D. MAXIMILIANI PREUSSII.
Calculi veſicæ ſigna ſine calculo.

VIr quidam conſtitutionis carnoſæ, ſanguineo-bilioſæ, ut vocant, Mercaturæ & itineribus per Poloniam & Ruſſiam minorem deditus, variisque hinc Caſibus & Erroribus Diætæ, imprimis ratione Eſculentorum Salibus & Aromatibus abundantium, Potulentorumque generoſiorum & ſulphureorum valdè, ſubjectus, à juventute jam ſtranguriâ ſæpè afflictus, totali nonnunquam ſuppreſſione urinæ comitatâ, ita ut cereâ ſubin candelulâ, urethræ immiſsâ, illius fluxum redintegrare opus haberet; ingraveſcente nonnihil ætate corripitur Mictu frequente & doloroſiſſimo brevi ante & ſub effluxu, ſingulis ferè horæ quadrantibus aut ſemiſſibus ad ſummum, reiterato, urinæ ſcilicet paucæ, ſine interruptione vix cochlear unum vel alterum unâ vice excedentis, inſuper craſſæ, opacæ, pallidiſſimæ &, inſtar Lotii putrefacti, enormiter fœtentis, cum ſedimento copioſo albo, gravi, ad ignem diſparente quidem, ſine tamen Liquoris clareſcentiâ aut tinctiori inde Colore, juncto utplurimùm ſub excretione ejus Alvi ſimul fluxu aut conatu egeſturiendi, ac vice versâ; & ſucceſſivè emergentibus quoque ſiti ingenti, cum variis ſtomachi Pathematis & Appetitûs diminutione. In hoc rerum ſtatu à variis variè hinc inde tractatus, ſine tamen levamine, per integrum & quod excurrit annum; tandem denuò Vratislaviam deductus, ad Ordinarium ipſi anteà Medicum, Excell. D. D. Thiliſch, Proto-Phyſicum Vratislavien-

lavienſem, Socerum meum Venerandum, recurrit, à quo, pro ductu ſignorum, Rationis & Experientiæ Viri-Senis profundiſſimæ, curatur methodo Calculi cum exulceratione Partium urinariarum, fruſtraneis tamen & hìc ferè omnibus. Ex Phyſicatu Frauſtadienſi Breslam vocatus ubi redii, Socer meus modò laudatus & me denique curæ huic, inclinante Ægro, tum adjungit, tum, aliis ſubindè diſtractus, ſubſtituit. Summo ſtudio ſingulas Morbi Circumſtantias examinavimus, cùmque, pro certitudine evidentiori, exploratio per Anum digito Chirurgi, aut Cathetere per Veſicam, denegaretur, nî & Calculum, certè tamen exulcerationem Veſicæ ſubeſſe autumantes, Ægrum potiſſimùm, præter alia, porrò tractavimus tum per acrimoniam ſeri attemperantia, Diuretica blandè abſterſiva, & Balſamica vulneraria, Emulſiones imprimis attemperantes & Terebinthinatas, tum per Laxativa leniter, & roborantia interdum, anodynaque interpoſita, ob juges potiſſimùm vigilias, quoniam noctu pertinacius ſemper urgebat Affectus; non omiſſis pariter externis attemperantibus, detergentibus vulnerariisque, per Injectiones, Fotûs &c. à Johanne Frantzio, Chirurgorum Seniore, convenienter adhibitis; ſed & ſic oleum operamque omnem perdendo. Poſtquam Malum hoc ultra annum & dimidium in toto duraverat, octo ſeptimanis ante obitum, uti olim ſub ſtranguriâ ſubindè factum, accedit aliquale in urinâ reddendâ impedimentum, brevi tamen iterum ceſſans, vel manuariâ operâ remotum. Nihilominus exhinc intumeſcunt & tenſivè dolent pedes, aſcendendo ſucceſſivè per femora ad Abdomen usque, foveasque ad digiti impreſſionem relinquendo, erumpentibus ſimul exiguis hinc inde Veſiculis in dorſo Pedum atque Tibiis, cum inſigni ardore, ruptione ſpontaneâ, exulceratione que tandem & gangræneſcentiâ quaſi; Topicis tamen requiſitis maturè iterum ſublatâ & à progreſſu impeditâ, utut reliqua cum Affectu ſymptomata in antiquo Tenore perſeverarent, adeò denique ex parte aucta vel exacerbata, ut, ob

 dolo-

dolorem Pubis intenſiſſimum ac inenarrabilem, continuos per plures dies miſerandosq́ue Æger ederet ejulatus, cum alienatione Mentis aliquali, dehinc Paralyſi Lateris ſiniſtri, & Motibus ultimò convulſivis die 2. Aprilis An. 1686; quo ipſo & miſerè de vitâ deceſſit, completis ferè ætatis 60. annis. Exanimatum Corpus cultro anatomico à nobis ſuprà memoratis Medicis & Chirurgo ſtudiosè fuit apertum examinatumq́ue, ut pateret manifeſtius rebellis & intricatus hicce Morbus ſuâ cum causâ; nihil tamen de cætero ſingulariter notabile aut p. n. extraordinarium reperimus, præterquam Renem ſiniſtrum ſolito nonnihil majorem, dextrum è contrà parvum & emarcidum valdè, utrosque verò, unà cum Veſicâ urinariâ, ſine Calculo Sabulove ullo, niſi quod Veſica in ſuperficie internâ, tum tota nigricans & ſphacelata quaſi, tum regione illâ, quâ Inteſtinum rectum ipſi ſuccumbit & connectitur, leviter intus excoriata exulcératave conſpiceretur. Ex quo elucescere puto, prædicta ſuperius ſigna, & imprimis Mictum doloroſum cum egeſturitione ſimultaneâ per alvum, ac vice versâ, contra communem quamvis Doctrinam, non eſſe pathognomonica Calculi Veſicæ, ſed & ſoli Veſicæ, & Anum conſenſualiter afficientis, Vellicationi ſpaſmodicæ, excoriationi, exulcerationive, interdum communia; qualem certè Morbum, ſub Dyſuriæ ſpecie ſuprà inſinuatum, fuiſſe, nunc patet, ex ſeri urinoſi, diutius ſubin' retenti ſuppreſſivè, ſummâ haud dubiè acrimoniâ, ob præintimatam conſimilem Diætam &c. cum omnibus ſymptomatis ſuprà adductis facilè hinc deducendis, ſucceſſivè ortum & firmius impreſſum; analogum fortè aliquomodò Affectui harum partium ſcorbutico, à Drauitzio ſub vulgari nomine Bieber deſcripto in Tractatu Vom ſchmertzmachenden Scharbock T. 9. p. m. 369. 370. 376. &c. item 379. 380. Cui conſimilem ferè caſum expertus eſt, perque diuturnum Lactis bubuli, in juſculis potiſſimùm quotidianis, uſum & abſtinentiam à Vinis acidis cunctisq́ue acribus & ſalſis, feliciter curavit in altero caſu præmemoratus

Excell.

Excell. D. Becker, juxta Literas 2. Januar. A. 1687. ad me exaratas; uti & ego, Dyſurias ejusmodi ſimili ferè modo per abſorbentia, antiſpaſmodica, & Lacticinia tum interna, tum externa, optatò me curaſſe memini.

[*1688. 18. Decembr. Vratislaviâ Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO CXLIV.
D. GEORGII HEINTKE.
Epilepticus Concionator & Cantor.

PErluſtranti mihi annum priorem Ephemer. N. C. in conſpectum venit obſervatio à merentiſſimo de arte Medicâ Lentilio conſignata, de miris ſymptomatibus in Virgine Epilepticâ; & Curioſiſſimi Rommelii de Epilepſiâ, viſa & audita, etiam ſecreta revelante: hinc anſâ hac datâ in memoriam revocavi Epilepticum Juvenem Vratislaviæ-Sileſiorum ante aliquot annos curæ meæ concreditum, quem in confirmationem ſuperius allegatarum Obſervationum non ineptè forſan hic ſiſtam: Hic mercaturam ſequens, diætæ inordinatæ deditus, inſigniter Hypochondriacus & obſtructionibus alvi frequenter obnoxius, à rigidâ Brumâ circa pedum digitos adeò læſus fuit, ut ungues tandem bini, ni fallor, ad minimum unus tandem abſceſſerit. His ulcuſculis fortè præpoſterè ſanatis, Juvenis evadit atrociter Epilepticus, ut ferè quandoque ultra poſſibilitatem jectigationes in arcum contorquendo corpus, circumvolutiones & inflationes pectoris ingentes, quaſi jam jam ſuffocandus, ſubierit. Mœſti Parentes & Agnati, primùm faſcino hæc cuncta adſcribentes, diu Eccleſiæ precibus Clinicum commendarunt, donec ego advocatus ſcrupulum hunc, circumſtantias probè dijudicans horum Tragicorum ſæpius ſpectator, eis eximerem. Finis paroxyſmi Epileptici, antequam nempe ad ſe redibat, utplurimum talis erat: Incipiebat ſcilicet per dimidiam vel qua-

drantem horæ perorare, de peccatis intermittendis, de cœleſti vitâ, de precibus haud negligenter fundendis, deque aliis rebus ſacris, adeò concinnè & clarè ſive perſpicuè, ut niſi hæ ſermocinationes captum ſive intellectum iſtius hominis transſcendiſſent, de induſtriâ ſeu à vigilante eas proferri credidiſſem. Interdum hymnos cantare, modò preces habere in longum temporis intervallum ſolitus fuit. Denique laſſus & enormiter ſudans, ecſtaticus quaſi quievit. Non rarò iracundia, cui admodum deditus erat, in ejusmodi tragœdiam præcipitabat miſellum; haud obſervatâ ſtatâ periodo, & ſine reminiſcentiâ ſub paroxyſmo actorum. Tandem tamen, auxiliante DEO, uti ab his ſymptomatibus, ita ab ipſo morbo eum liberavi, vomitoriis præcipuè & balneis, juxta cum aliis antiſcorbutico-hypochondriacis remediis in uſum vocatis. Utrum verò ſolùm à conſolidatis iſtis continui-ſolutionibus ſeu læſionibus ſubortus fuerit hicce affectus, in medio relinquo. Anſam exin datam fuiſſe nullus ambigo, obiter annotans, quòd laudatam Vratislaviam fœmina, forſan adhuc in vivis exiſtens, incolat, quæ ex ſectâ excreſcentiâ carneâ ſeu ſteatomate ſublato poſt obductam cutem viſum amiſerit. Adeò malè interdum naturæ excretionibus curâ non ſatis providâ conſulitur. Cæteroquin Juvenem etiam novi, qui febricitans non æſtûs tempore, quô potiùs ex debilitate dormituriens tacuit, ſed ſub rigorem convulſiones minutas aliàs æmulantem præter captum hominis aptè concionari, quotiescunq; paroxyſmus recurrebat, ſolitus fuit.

OBSER-

OBSERVATIO CXLV.
D. GEORGII HEINTKE.
Vinum Franconicum in febre petechiali innocuum.

ID quod Excell. Dn. D. Acolutho Amico & quondam Collegæ exoptatiſſimo Obſerv. 169. Dec. II. Ephem. N. C. Ann. IV. de potu Vini Rhenani in malignis morbis aſſerere libuit, & induſtrio ſanè Chriſtiano Franciſco Paullino in Obſervat. Medico-Phyſicis Obſervat. 49. de Vino rubro in morbillis & febre malignâ innoxio adſtruere volupe fuit, liceat & mihi in febre petechiali de Vino Franconico paucis confirmare. Cùm in præterlapſi anni menſe Auguſto dyſenteria Epidemia noſtrâ liberam Imperii Civitatem valdoperè deturbaret, & ob illam multis parvulis funeſtam, ætate provectiori gaudentibus ſatis exitioſam ſtragem à Nobiliſſimo Ampliſſimoque Senatu Noribergâ ad Phyſicatum Ipſorum obeundum vocatus eſſem, Vinum rubellum Franconicum ab adultis & pueris ſine omni noxâ me connivente primùm, poſtmodum ſuaſore hauſtum fuit. Circa eundem anni currentis 1688 menſem (Pomona licet affatim libera in ferendis fructibus) ſatis tranquillus ſtatus, præſertim ratione Dyſenteriæ fuit. Interim Morbona minus feriata eſt. Inter alia acceſſit aliundè ſocius quidam non ritè valens adque Civem divertens noſtrum ædibus admodum periculoſum intulit contagium, Primò namque adoleſcens quatuordecim ferè annorum lethaliter affectus fuit, deſperantibus propemodum omnibus adſtantibus de ipſius vitâ, Mox in ordine ſecuta eſt Materfamilias, quæ cum omnibus ſignis in febribus petechialibus aliàs præſentibus proſtrata jacuit. Tertiò Maritus ejus deprehenſus, cui, cùm in morbi principio ſtatim adeſſem, ſine morâ vomitorium blandum porrexi, & indicationibus ſic poſtulantibus venam in pede

ſecari

ſecari curavi, hinc Bezoardicis aliisque conducentibus ſtipatus, ſectis etiam venis ſub tumente linguâ morbo obviam ivi. Hic præ cæteris delirans ante eruptionem exanthematum malignorum aliquando ſolus relictus circa veſperam ex ſuperiori contignatione per ſcalas in atrium domûs, hinc in cellam ſe confert. Accedens Chirurgus rationem colli habiturus ob ægrotum circumſpiciens, eum manibus & pedibus, ut ſic loqui liceat, ob vires deficientes è cellâ prorepentem cernit. Ex quo non parùm perterrefactus illum propter debilitatem grandem difficulter ad priſtinum deducere valuit lectum, huic affixus & ad ſudandum diſpoſitus non multò poſt ingentem farraginem macularum malignarum in pluribus corporis partibus conſpiciendam præbuit. Juvi naturam per Veſicatoria in carpis manuum poſita, aliaque quæ cæteroquin genuina dictitat methodus, ſubminiſtravi, interpoſito apud omnes Vini uſu noſtratis, nullum penitus nocumentum exinde obſervans, ſed cunctos per DEI gratiam ad ſanitatis portum perducens.

[*A. 1688. d. 16. Dec. Windshemio ad D. Præſidem miſſæ.*]

OBSERVATIO CXLVI.
D. GEORGII HANNÆI.
Anethum Anti-Venereum.

ILlicitæ Veneris ſuſcitabula pretiò & precibus redimunt ſæpè à Pharmacopœis Aphrodiſiaſtici Satyri impuriores; digniſſimi, quorum libidinem haud ferendam, non contumeliis modò, ſed etiam Pharmacis ſuis occluderent Medici. Nec opus erit à Saturno, difficulter exorato, mutuari peſſulum, Cypriæ obdendum Deæ; cùm diobolare nobis Flora Anethum porrigat, avarâ nequaquam præcerptum manu. Hujus vim carminativam ſuſpexêre jampridem Medentes; imò & facultatis Ant'-Aphrodiſiaſticæ conſcii fuêre nonnulli! ſed

ſed intùs, ſed ſæpiùs propinandum cenſuerunt Anethum. Ipsô quoq; Macro teſte:

Aſſiduè bibitum, viſui nocet. Et genitale
Claudit iter, ſiccans humorem Seminis intus.

Verùm, en novam Veneris fugam, protelante eandem uſu Anethi externo! quam mihi detexit Juvenis Generoſus.

Hic ex equo, cui inſidebat, defluxerat in terram, tantô impetu, ut alterum penè effregiſſet brachium. Senſit poſteà per vices in brachio dolorem moleſtum, donec inviſa ſe proderet Atrophia. Suaſit huic opponendam *Aquam Anethi*, neſcio quis; eâque, ceu grato unguine, morticinum manè & veſperi perlevit membrum, aliquot ſeptimanas, cum inſigni εὐφορίᾳ. Sed quid fit! cùm extra oleas vagari aſſuetus, in caſtris Veneris explicuiſſet vexillum, ſenſit cum ſtupore (quam præpilatam ſperaverat,) haſtam, fractam, marcidam, & impotentem, langueſcere planiſſimè. Nec rediit ad ſuetum vigorem, antequam nuntium mitteret Anetho, ſuo tam proficuo brachio, quàm detrimentoſo Priapo.

OBSERVATIO CXLVII.
D. GEORGII HANNÆI.
Ventriculi vaga intemperies, lethalis.

MOrbos *Intemperiei*, diſpeſcunt communiter Medici, in illos, qui infeſtant *ſine Materia*, & eos, qui torquent *cum Materia*. Sed explodit, non ſine ratione, hanc diſtinctionem Excellentiſs. Dryander; *Intemperiem ſine Materia vulp-anſerem ſalutans*, in ſua doctisſima Paræneſi ad Diſc. occ. circa Inſtit. Medic. emend. p. 123. Vix enim, niſi ſolo rationis luſu, inveniemus Intemperiem, corpus ægrotum ſine ullo affluxu humorum affligentem. Nec ſine Materia fuiſſe Ventriculi Intemperiem credidero, vagam mihi dictam, utpote modò calidam, modò frigidam, quâ

laborabat Strenuus apud nos militum Anteſignanus Major, hoc ipsô Annô, Nauſeâ, Ructibus, Ardore, Siti, Vomitibus, Anorexia, imò & Agrypniâ, immane quantum vexatus. Ego, ratus hæc Symptomata ab inimica oriri fermentatione, excitata inter Bilem vitiatam, & glutinoſam Pituitam, ventriculi incruſtantem parietes internos; ſub initium curationis Præcipitantia adhibui, quæ Ructus compeſcuerunt auſpicatò. Subjunxi his Stomachica temperata, interna & externa; verùm, auctus, unà cum Siti, Ardor internus, confortantem & refrigerantem elicuit Emulſionem, quam pulchrè retinuit dehiſcens Stomachus. Ubi autem, vel me renuente, juſtò largiùs hâc ipsâ, per dies aliquot, ſe invitaſſet Emulſione; alvum, anteà ſatis benignam, ignaviorem reddidit, unde hoc carere juſſus refrigerio, calore interno arſit denuò, donec Bezoarticis maritatus Lapis ille Indicus, quem *Pedro de frige* vocamus, φλόγωσιν iſtam reſtingueret commodùm. Tum cæteras hujus Hydræ fauces, Nauſea, Vomitu & Anorexia horridas, frangere aggreſſus ſum Acidis, Amaris, Aromaticis, jam Pulverem, modò Elixiriorum, nunc Mixturarum propinatis formâ, ut Virum optimum liberarem; ſed lites ſerebam ex litibus, neque citiùs unum occluſeram pſeudothyrum, quàm alterum reſeraſſet ventriculus. Decreveram aliquoties ipſi vomitorium exhibere, ſecuturus monſtratam à natura viam; ſed deterruerunt me vires languidæ, & ætas ingraveſcens. Ita, vomitans ſubindè, aliquot traxit ſeptimanas, exulante Appetitu, ad diem 7. Junii, quo ſubſtitit & Vomitus & Alvus. Paruit tamen Clyſteribus Alvus, & excitata ſuum fecit officium, Caput autem leviculum temerabat Delirium, ad terminum mortis usque protractum. Die duodecimo vellicabamus immemorem ſui novô Enemate, ſed frivolô ſucceſſu. Cùm verò idem die decimo quarto tentaretur, totum ejulatibus opplevit æger triclinium, ſanctè aſſerens, ſe, præ dolore ſedis, Clyſteres nec velle, nec valere admittere. Ab eo tempore obſtructum inferius guttur, Stomachum ad vomitus

continuè ſtimulavit, adeò indeſinenter, ut nihil biberet, quod eodem non ſtatim revomeret momentô, donec huic tragœdiæ finem, cum vitæ pauſa imponeret, dies 19. Junii. Imò, & hoc memoraſſe oportebit: quod ubi Agrypniæ, ſub initium morbi diutiùs protractæ, Soporiferum hocce rogatus opponerem, utut ſatis innocuum; (℞. Spec. Diambr. c. Moſch. Diamoſch. dulc. compl. ãã. gr. v. Sacch. albiſs. ℈j. Laudan. Opiat. gr. ij.) tam periculosè laboraverit ægrotus, ut à limine fatorum propiùs abfuiſſe videretur, usque dum cor refocillantibus excitatus Remediis ad ſe rediret pleniùs.

OBSERVATIO CXLVIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Tuſſis Periodica.

S*Olis olim Periodis ſuperbiit Febris*, veteribus Medicis crucem figentibus, tantumque ſibi ſoli reſervavit Privilegium, quaſi cum ipſis clepſydris de horarum certatura juſtitia. Hodiè verò & aliis morbis hoc ſuum jus ceſſit, iisque tantum indulſit, ut *Hemicraniam Periodicam, Diabeten Periodicam, Hæmoptyſin Periodicam, Singultum Periodicum* obſervaverint noſtri ſeculi Machaones. Ipſemet curatam à me, ante Annos aliquot, *Epilepſiam Periodicam* deſcripſi pleniùs, in meo Mercurio Apollinari, Centur. I. Epiſt. LVI. Imò, & hoc Anno, *Tuſſim Periodicam* in Nobiliſſimo & Experientiſſimo Socero meo, Dn. D. Chriſtiano Henrico Luja, obſervavi; quæ ad horam undecimam veſpertinam, quaſi vocata, adfuit quavis nocte, per binas ſeptimanas, nec deſiit moleſtâ concuſſione corpus per integram horam obtundere, donec tandem concitatô valediceret vomitu. A capite deduxit primùm hujus Tuſſis exploſa tormenta laudatus Podalirius; ſed quamdiu capiti medebatur, quaſi Reduvias curare viſus eſt, & muſcas venari. Decrevimus itaque halitus acido-

acres, poſt Concoctionem ebullientes, has ciêre turbas. Atque ad hanc Διάγνωσιν præſcripta Mixtura, è Spiritûs Roriſmarini, Eſſentiæ Stomachicæ, & Elixirii Pectoralis, pondere æquali, demulcebat Tuſſim ſuaviter, & debellabat egregiè, poſtquam hujus guttulas 15. manè & veſperi in Vino Malvatico aliquamdiu pitiſſaſſet longiſſima vita digniſſimus Medicus.

OBSERVATIO CXLIX.
D. GEORGII HANNÆI.
Antipathia Virginis, cum Baccis Cynosbati.

EXercet in *Cynosbatum* inexſtinguibile odium Virgo mihi benè cognita, tam rarô Antipathiæ documentô, ut, nec lædens, nec læſa, (cùm aliàs in alteram partem faba tantummodò cudi ſoleat,) de triumpho inſolentiùs gloriari poſſit. Mirum! quò arctiùs coëunt exitiali furentes hoſtilitate; eò acriùs, eò conſtantiùs armis arma pulſant. Nec pugna, credo, niſi divellerentur, abſiſterent; antequam altera pars proſtrata fatiſceret planiſſimè. Certè, Cynosbatum ſuis Baccis fœcundum, in hortis non aſpicit amabiliùs, quàm ſi eſſet caput Meduſæ, Anguibus crinitum. At, eodem jungantur hoſpitio! & *peribit Virgini Calor, Baccis Color.* Diverſabatur aliquando hæc Virgo in camera, ubi capſulam habebat Illuſtriſſima Comes, variis repletam conditis; intra quam hæc etiam à Comite juſſa & fictile Baccis Cynosbati conditis repletum aſſervare. Sed quid fit! *Virgo noctem inſomnem, Animi interſtinctam Deliquiis, ducens moleſtiſſimè, ſudat, friget, horret,* neque latum unguem à nocte abeſt perpetua. Intereà, æquabiliùs, aut magis ad votum, non aguntur res Baccarum! *illæ enim intra obſeratum clauſtrum fermenteſcunt manifeſtè;* &, vel prælio paratæ, vel fugæ, *chartaceum, quô te-*

cta

cta erant, rumpunt operculum, quaſi extra hoſtilia ſe provoluturæ pomœria, imò, *aliò translatæ quieverunt commodùm*. En Magnetiſmum, non Amore, ſed Odio prægnantem! Ego puto exhalantia utrinque Effluvia, ſibi invicem ferale contrariantia, viſcera adverſarii actutum petere, plurimosque ibidem concitare tumultus.

OBSERVATIO CL.
D. GEORGII HANNÆI.
Lienis mutilatio indemnis.

DIſputatum eſt hactenus inter Medicos acriore contentione, *de Liene;* utrum hic tutò poſſit, & ſine vitæ periculo exſecari, nec ne. Aliis affirmativam, negativam aliis defendentibus ſententiam, quas curâ collegit ſedula Experientiſſimus Tilingius, in ſua eleganti Anatomia Lienis, p. 419. ita tamen, ut iis ſe prudenter aſſociet, qui facere id nolunt hodiè, cujus ipſos pœnitebit poſtridiè. Sed litem, vel conſopitam, vel ſileri cœptam, renovare videtur Obſervatio hæcce. Bini in hac mea Patria diſcordes Ruſtici veniunt, ſuperiore Anno, à verbis ad verbera! neque vapulandô ceſſatum eſt priùs, & verberandô, quàm alter in latus ſiniſtrum alterius defixiſſet capulo tenus cultrum, eodemque extractô tam latum feciſſet foramen vulneris, ut foràs proſpiceret ſauciatus Lien. Utrum preſſerit, an verò neglexerit, dolorem biduo, vulneratus iſte, incertum eſt; *certiſſimum verò illud, quod propendulam Lienis portionem, cum palmæ certantem latitudine, maſculè detonderit Chirurgus*, ſuæ Artis tyro & rudis, atque ſatis oſcitanter obligatum dimiſerit ruſticum. Interim convaluit hicce, jacturam mutilati Lienis hodienum negligens, ceu ſarcinæ, nihil ad ſe pertinentis.

OBSERVATIO CLI.
D. GEORGII HANNÆI.
Roriſmarini fabrica, in Microſcopio examinata.

OBſervavi, cum inſigni voluptate, Microſcopiorum beneficio, Roſmarinum, recens decerptum, in ſuperiore foliorum ſuorum facie, non æqualem habere ſuperficiem, ſed innumeris aſſurgere prominentiis. Quas, modò veſtiunt infinitæ bullulæ, minutiſſimæ, pellucidæ, &, ubi Soli obvertuntur, quaſi inauratæ; modò, gratâ picturâ diſtinguunt ſparſá hinc & inde leuconica tomenta, ceu pili albentes. Inferior pars foliorum, magis hirſuta, totidem hiſcit cavernulis, quot variat ſuperior colliculis; apparentibus, non ſolùm in limbis aut marginibus vallecularum, ſed & in foſſulis ipſis, belliſſimè transparentibus globulis, limpidiores æmulantibus guttulas. Pendent, nî omnia me fallunt, à ſe invicem hæ ſphærulæ, & mutuô nexu cohærent ita, ut, per ſuperiorum porulos, in cavitates inferiorum, nunc rectâ, nunc obliquâ, ſe inſinuet lumen via, unde hîc terminantur, qui illac transmittuntur viſivi radii, Colorum optimi & teſtes & arbitri. *Sed de his agam fuſiùs, in mea Libanotidographia Lib. 3. Cap. 1. Roſmarinum Erudito exhibiturus Orbi.*

OBSERVATIO CLII.
D. GEORGII HANNÆI.
Cephalalgiæ Curatio per tonſuram.

RAſuram Barbæ ſuæ nimiô, ante aliquot Annos, redemit impendiô Monachus ille, (cujus meminit Celeberrimus Segerus, ex Auctoritate ExperientiſſimiBoksbarteri,

barteri, Barth. Epiſt. Medic. Cent. 3. p. 275.) qui, quoties Barbam raderet, Viſum amiſit; miſerrimus futurus, niſi hunc novô recepiſſet aucupio, quoties illam prolixiorem aleret. Tonſuram Capillorum feliciùs celebrat apud nos Generoſus quidam Dux militum ſuperior, qui *Cephalalgia cruciatus diuturna*, caſu potiùs quàm conſiliô, *detondendos curavit cervicem obſidentes capillos*, quâ datâ portâ ſe proripuit Cephalalgia. Redit tamen, quoties ibidem ſuccreſcunt capilli; ſed eodem feliciter abigitur aſtu, diſſipatis ſcilicet in tranſitu, Caput cæteroquin turbaturis, halitibus. Imò, vidi cum voluptate, circa hanc fortuitò adornatam Capitis ſentinam, manifeſta Naturæ ibi ſe exonerantis, quaſi per ſat commodam antliam, indicia; cùm iidem capilli, quos ſæpiùs incurſat irrequietus forpex, caneſcant longè albidiùs, quàm illi, quos cætera Capitis regio nutrit.

SCHOLIUM.

Cùm in hac Obſervatione mentio fiat abraſionis pilorum, oculis laborantibus noxiæ, cujus cauſam Cl. *Segerus* in diurnum diætæ vitium conjecit, quo ſuccos peccantes in capite cumulârit, qui barbæ creſcenti in nutrimentum ceſſerint, Excell. etiam *Bartholinus* de hiſtoriæ veritate dubitâſſe ferè videatur, an caſus fictus ſit vel verus, dicere non auſus; aliter rem ſe habere, hoc loco notâſſe juvabit. Non tantùm enim hiſtoriam veram eſſe, iteratò in literis, An. 1668. d. 12. Jul. ad *Dn. Parentem* meum ſcriptis, teſtatus eſt vir eruditione & integritate commendatiſſimus, *D. D. Boxbarterus*, ſed etiam vitioſæ diætæ culpam imputari non poſſe regeſſit, cùm Monacho illi lautè vivere datum fuerit, nec ſtrictiorum Ordinum rigorem obſervare neceſſe habuerit. Ubi tamen alium etiam Monachum ex Auguſtinianorum Cœtu Ulmæ ſe nôſſe addidit, cæterà ſanum Juvenem, 25. annos natum, qui & ipſe lautâ menſâ uſus, debilitate viſûs laboraverit, & contrario effectu, quoties crines ſub alis radere curaverat, rectiùs viderit,

derit, quoties verò creſcere permiſerit, obſcuriùs. Mihi ſi quid conjicere liceat, diverſitatis hujus in effectu cauſam in cutis diatheſi conſiſtere, dicendum videretur; ita ut ſenſibilioribus ex fibrillis cutis ſi conſtet, à novaculæ raſione, (quæ *Herculani* judicio, quem *Joh. Bapt. Sitonus* in *Miſcell. Med. Curioſ. tract. 13.* citat, dolorem quendam infert, aërisque injuriis cutem exponit, & juxta *Hugonem Senenſem* apud *eundem*, eſt ſicut quædam dura fricatio,) eædem irritatæ, accedente inprimis aëris externi liberiori ob remotos pilos incurſu, ſeſe contrahant, ſicque humores per cavernas pilorum exituri alio in loco ſeſe effundant, oculosque invadendo viſui noceant; prout viciſſim cutis fibrillas non adeò ſenſibiles nacta contractionem iſtam pati haud cogitur, unde humores, turbarum anteà in capite autores, liberiorem exitum invenientes, illud à malis perpeſſis liberare valent.

[*L. Schröck, L. ſ.*]

OBSERVATIO CLIII.
D. GEORGII HANNÆI.
Aquæ Reginæ Hungariæ Abuſus.

PErilluſtris Baro, Heros Generoſisſimus, Colicis ſæpè expoſitus doloribus, poſt eſum Raparum, ventris inter cœnandum, exagitabatur torminibus, in Colicam deſinentibus. Hanc diſpulſurus, Aquam Vitæ Carminativam in auxilium vocare decrevit; ſed à conſimili deceptus lagena, largum Aquæ Reginæ Hungariæ hauſtum abſorbet. Dolum obſervans, confugit ad Pilulas Francofurtenſes, quas Colicæ ſuæ, ceu Anchoram ſacram, opponit fidentiùs, ab iis, ut affirmat, nunquam deluſus, licet ego hanc methodum medendi in dubium ſæpè vocaverim. Diſparuit ſub noctem Colica, ſive errori parens, ſive conſilio! ſed pacatos actutum ulciſcebatur ventos *Calor febrilis intenſiſſimus, & totius corporis*

poris ineffabilis Pruritus. Sic ſcalpendi libidine indeſinenter pruriens biduum exarſit ſeptuagenarius Heros, donec ego, cui ſuam & Aulæ ſuæ commiſerat ſanitatem, ab itinere redux, Diluentibus & Præcipitantibus, intra gyrum octidui à primo inſultu, tædioſum utrumq; abigerem Symptoma.

OBSERVATIO CLIV.
D. GEORGII HANNÆI.
Dyſenteria Biennis Curata.

Militem gregarium corripuerat, ante biennium, damnoſa *Dyſenteria*, invaleſcens adeò, ut quovis die naturali decies vel undecies illa corporis parte loqueretur miſer, ſuper quam ſedebat ægerrimè. Huc autem (quò ſolus iret,) nunquam deſcendebat, niſi ventris acerba præmonitus lancinatione; nunquam inde revertebatur, niſi effuſi cruoris relictô vadimoniô. Ita diu multumque maceratus, & à Chirurgis officiosè excarnificatus, poſt moram ſeſquiennii, & quod excurrerat, ad me transmittitur, ergaſtuli detrimento quàm ſimillimus. Eluſit per aliquot menſes omnem operam medentis fœdus hic morbus! licet quavis ſeptimana aliquot Clyſteres lenientes à Chirurgo injicerentur; Purgantia leviora ſubindè à me propinarentur, alterantia externè & internè applicarentur; tamen contumaciæ ſcutum divæ Hygieiæ oppoſuit mordicùs. Nec licuit tam refractarium calcitronem aliâ viâ ad obſequium cogere, quàm longâ patientiâ, & curâ ſolerti! equos namque domare, non jugulare, efferos convenit. Primam jugum excutienti habenam injecit Eſſentia, quæ mihi frequenter in uſu eſt, Stomachico-Polychreſta. Hujus uſus continuatus Aſthma commitigavit, Laſſitudinem abegit, Appetitum reduxit, Sitim exſtinxit, compeſcuit ventris murmura, & dejectionum alvinarum numero aliquid ſenſim detraxit. Ipſi curationi verò ſpe-

ſperatum addidit colophonem Liquor Stypticus, maximarum in tali ſcena virium. Cùm ad me acceſſiſſet primùm hicce miles, conquerebatur, inter alia, de dolore totius ventris, quoties illum manu tangeret, potiſſimùm circa umbilicum, ubi palpandum mihi præbuit tumorem intus habitantem, ſed pugnum fermè æquantem; qui tamen nunc Thalero Imperiali haud major eſt, & liber à dolore. Credibile eſt, Apoſtematibus purulentis ſcatuiſſe hominis hujus Inteſtina & Meſenterium! illius ad inſtar, cujus Anatomen detexit Septentrionalis Plinius, Divus Bartholinus, Hiſtor. Anatom. Cent. VI. p. 201.

OBSERVATIO CLV. D. GEORGII HANNÆI. Capillitium Viride.

QUod Obſervationem adventitiam meis heic addam, benignè, quæſo, interpretetur Lector benevolus! Noluiſſem alienis frugibus meum implere horreum; nî illud juſſiſſet, cui plurimùm tribuo, Nobiliſſimus & Excellentiſſimus Dn. D. Johannes Ludovicus Hannemannus, Collega, Fautor & Amicus Conjunctiſſimus, quem hic loquentem audiamus.

Quod Natura in humani corporis partibus multa anomala ac paradoxa operetur, innumeræ Obſervationes à fide dignis annotatæ teſtantur. Iſtius cenſus eſt, quam jam in medium affero, ac cum Excellentiſſimo Dn. D. Hannæo, Collega noſtro Honoratiſſimo communico. Filius meus natu maximus, Bartholomæus Johannes Ottho Hannemann, hîc Kiliæ *vidit Senem, cujus Capilli erant quàm maximè virides.* Quæ mei filii obſervatio conſentit cum ea, quam jam ante Annum cum noſtris Curioſis communicavit Magni Nominis ac Inclytæ Famæ Vir, Dn. D. Petrus Rommelius, Collega Honoratiſſimus, Ann. VI. Decur. II. Obſervat. CCXXVI. p. 473. 474. &c.

&c. Rommelii ſubjectum fuit inter quintum & ſextum luſtrum; mei autem Filii Subjectum fuit ætatis grandis & provectæ. Quod maximè demirandum! Me ſagaciores hujus Phænomeni in Microcoſmi inſoliti ætiologiam eruant. Ego tradidi hanc lampadem prælaudato Dn. D. Hannæo, Amico meo inſtar Fratris Germani Dilectiſſimo, hîc pro me Scholiaſtis provinciam in ſe ſuſcipiet.

SCHOLIUM.

TAm præclarè meritus eſt, & de Orbe Erudito, & de Illuſtri noſtro Collegio Naturæ Curioſorum, Ampliſſimus & Experientiſſimus Dn. D. Hannemannus; ut publico applauſu animare debeamus Tanti Collegæ digniſſimos Filios (quorum maximus natu, indolis egregiæ Juvenis, in ſcenam heic producitur,) ad calcandum ſtrenuè Magni Parentis glorioſa veſtigia. Bella viſio Junioris Hannemanni, *Viridem* vidiſſe *Senectam!* qualem Seniori Hannemanno ex animo voveo, ut fiat hic Senex olim tam Viridis Viribus, quàm fuit ille Capillis! Sed admodum dubia illius Coloris ratio! quam reddere ſi non cœpiſſem, potuiſſem eſſe videri Philoſophus. Ego certè huic me libentiſſimè ſubtraxiſſem provinciæ, & legiſſem potiùs Excellentiſſimi Rommelii cogitata; (quæ nondum videre mihi contigit, cùm delaturum nuntium exſpectet adhuc apud Inclytum Neſtorem noſtrum laudatus Ephemeridum Tomus, quem mihi deſtinavit Magnificus Præſes,) nî parere vellem petitioni Maximi Amici, cui me obſtringit publica Collegii, & privata Amicitiæ Societas.

Ludunt circa Capillos variis modis, & *Homines*, & *Natura*, atque ita ludunt, ut jurares, eosdem modò juſtò plus coli, modò juſtò plus negligi. Neſcio autem, utrum alios unquam habuerint magis benevolos altores Capilli, quàm Lycios, in hanc olim effuſiſſimos luxuriam. Hinc quoque Condalus Mauſoli Præfectus quæſtum ſibi fecit opimum, ſimulans aſtutè, Regiis ſibi injunctum Literis, ut tonderentur ſinguli.

Nuncium triſtiſſimum vix benè acceperant Lycii, antequam lacrymis palpebris ægrè comprimentes, planctus & ſingultus in poteſtate haberent, qui rerum omnium jacturam, præ Capillorum, leviſſimam æſtimabant. Condalus, foro utendum ratus, parcendum ipſorum cervicibus promiſit, modò tonſuram à ſe ingenti redimerent pecunia. Quam cùm ultrò obtuliſſent, curaturum ſe ſpopondit, ut Regi mitterentur è Græcia empti Capilli. Teſte Ariſtot. Op. Tom. 2. p. m. 592. cedere poſſet in hos Sarcaſmus graviſſimi Senecæ, Lib. de Brev. Vit. p. m. 382. quo illos ridet, qui ſolicitiores ſunt de Capitis ſui decore, quàm de ſalute, qui inter ſpeculum pectinemque occupati comptiores eſſe malunt, quàm honeſtiores, qui Remp. turbari malunt, quàm comam ſuam. Niſi fortè pro Libertatis ſigno interpretari velimus hanc Capillorum curam, adeò ſtudiosè cultorum, & in blandimenta decoris promiſſórum. Novimus enim, non ſine ſtupore viſum & à Suida, & ab Ariſtophane, intonſum Servum, & viſo acclamaſſe utrumque: Δοῦλος ὢν κόμην ἔχεις! Servus cùm ſis, comam habes! Imò, & obſervavit Diligentiſſimus Saubertus, ad Turonenſem provocans, Germanos Reges, Regumque Filios, aliquando alendi comam jus ſibi ſoli tribuiſſe. Atque de Solio deturbandos, vel Regni ſpe excludendos, priùs ſolitos fuiſſe tonderi. Unde factum, quòd Chlotildis Regina binis Nepotibus ſuis Caput, quàm Comam, abſcindi maluerit. De Sacrif. Vet. Cap. X. p. m. 233. Quod ſi oculos ad Tonſtrinas remittere velimus; videbimus heic Macas, ab Herodoto deſcriptos, ſummum Capitis verticem raſum habentes, in medio Capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes, Melpom. p. 319. illic, circa Frontem præciſas Comas, per Cervicem diffluentes, Hectoreâ Tonſurâ, Polluci laudatâ. Iſtic, toto Capite raſos, Stoicorum adinſtar. Etiam obtutus noſtros ad ſe pelliciet Caput Simonis Magi, qui cum ſuis Aſſeclis, ita tonderi voluit, ut in vertice Capitis ubique raſi exſtaret capillaris linea, ab una Aure ad alteram, Zodiacus dicta, Caput Globum

bum Cœleſtem denotare aſſerens. Imò, agitur & hodienum alius atque alius in hac ſcena mimus! Fœminas verò capillos ornare, non modò toto videmus die, ſed etiam Lege obſervamus ipſis injunctum, ut eosdem alant, cùm ad caput velandum, tum in memoriam ſubjectionis. Quid quòd & à tonſura Capillorum arceri Mulieres metu Anathematis, cùm jus ſubjectionis hoc modô conentur reſolvere, annotaverit ex ipſo Juris codice Pancirollus, Rer. Memor. P. 1. p. m. 190. Videmus nihilominus in fœminis Mardorum incultos & circum caput negligenter rejectos Capillos. Prominent, inquit Curtius, his comæ hirtæ, fundâ vinciunt frontem, hoc & ornamentum capitis & telum eſt, Lib. V. Cap. 6. At noſtræ Fœmellulæ, quibus pro naturæ habitu mollius ingenium eſt, Comas hodiè non alunt ſolùm, atque ornant, ſed etiam Caliendra capitibus adaptant ac Galericula, Capronasque ſibi induunt; ne deſit, in quo ſe exerceant Comotriæ atque Emplectriæ. Si ludunt ita circa Capillos Homines, ſolo *Cultu;* quid non audebunt, accedente *Arte?* certè, non contenti ſunt plurimi Colore Nativo; hinc quæritur Aſcititius, & alter præ altero eligitur cupidiùs. Quomodo autem tingi poſſint flavo, nigro, aureoque Colore; id diſcere licet partim à Porta, Mag. Nat. Lib. 2. Cap. 15. p. m. 128. partim à Luſitano, Centur. 3. Cur. 59. Ego, Hannemanni Obſervationem aucupaturus, aſtum proponam, quô infici poſſunt Capilli Colore viridi, qui in Equis belliſſimè procedens, in Homine tentare volentem haud fruſtrabitur. Coquantur in Aceto, viridis Æris unciæ duæ, Succi è Spinæ Infectoriæ Baccis maturis, Menſe Novembri collectis, parati, (Pictoribus Safftgrün dicti,) uncia una, Aluminis uncia dimidia. Hoc decoctô laventur Capilli, ſed priùs lixiviô probè mundati, & iterum iterumq; loti exſiccentur liberè; tum herbeſcente Viriditate ridentes Capillos dabit Ars, quos denegavit *Natura*.

Verùm, & hæc ipſa tot Calamiſtris, tot pigmentis, tot lenociniis irritata, & ſive ſperni, ſive reformari ſua opera dedi-

gnata, ludit ſubinde alium ex alio in hac palæſtra luſum. Sed de his pauca! Taceo igitur ſubitaneam Canitiem, rarum Phænomenon, cujus exempla recenſet, ſub initium ſuarum Obſervat. Medic. Celeberrimus Schenckius. Albanos prætereo, qui, albo crine nati, Canitiem auſpicium Capillorum habent, teſte Solino, Polyh. Cap. XV. è Plin. Lib. VI. Cap. 33. Suffecerit Indice digito oſtendiſſe montium Indicorum incolas, quos prodidit Cteſias à pueris ſtatim canos fieri, in ſenectute autem nigreſcere, referente Salmaſio, Exercitat. Plinian. p. m. 190. revocat quippe meum calamum Clariſſimi Hannemanni Junioris Viridarium, nictantibus haudquaquam luſtrandum ocellis. Sed neſcio, utrum *Artis indultu* viridantem impetraverint Colorem hi Capilli, ut quæſtum ſibi faceret hoc dolo poſſeſſor. Num ſymbolam ſuam huc contulerit *gravidæ Matris Imaginatio*, incertum! haud abſimile enim oſtentum novi, de quo me per Literas ſuas certiorem, ante Annos pluſculos, fecit Nobiliſſimus & Experientiſſimus Dn. D. Borrichius, noſtræ Daniæ Decus. Uxor Fabri ruſticani gravida, in cujus caput deciderat ſacculus carbonibus repletus, excluſit puerulum, cujus Capillorum media pars nigerrima tandem facta eſt, albiſſima media. An verò aliquod habuerit viridicatus hicce *cum Re Monetaria commercium*, ignoro! Solet enim intimior cum Ære conſuetudo, Virorem Capillis (ad tincturam recipiendam accommodatis) interdum affricare. Cujus exemplum memini me ante Annos viginti quatuor vidiſſe. Quod ſi autem *Naturæ privilegio* viruerint hujus hominis Capilli; debebunt, nî fallor, rarum hocce privilegium modò ſuæ *Configurationi externæ*, modò ſuæ *Conſtitutioni internæ*. Cùm de ſimilibus idem ferre judicium conceſſum ſit; toto vix erravero Cœlo, ſi ab Analogia Speculi Pavonis, ad Microſcopii Lydium à me examinati lapidem, quod etiam gratiſſimo ſe commendat virore, digreſſus, ſtatuero, hos Capillos criſpulos fuiſſe & triquetros, forſan & unà pellucidos æquè ac concavos. Imò, quid! ſi ſuſpicemur his ſuam fuiſſe medullam,

dullam; (qualem in pilis felium obſervavit Hookius,) ſed eandem ſuis poris interpolatam, ſuo ſucco bilioſo, porraceo-æruginoſo, turgidam. Ex his præſuppoſitis, unà cum modificatione luminis, elicere de facili poſſumus rationem inſolitæ hujus comæ viridis, ut non neceſſe ſit ad occultas confugere qualitates. Sed nolo me altiùs in hanc immergere Philoſophiam! cui nihil in votis prius eſt; quàm ut placeant modò expoſita Lectori Benevolo!

[*A. 1688. 30. Decembr. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CLVI.
D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,
De
Fungo Calyciformi ſeminifero.

SEmen, quod initium & finis plantarum, omnibus quas perfectas dicunt competere, ut ejus ope ſpeciei conſervatio & multiplicatio fiat, clarâ conſtat experientiâ, nec eſt, qui in dubium herbarum ex eo proventum vocet, ſi illas, de quibus tanquam ſpontè oriri creditis controvertunt, exceperis: Imperfectas autem, ad quarum claſſem & Fungos referunt, absque manifeſto & ſenſibili ſeminio ortu ſpontaneo provenire credunt, qui ſemen id ipſa autopſia confirmare & aliorum ad inſtar determinare ac deſcribere nondum potuerunt. Peculiare quid in eorum genere mihi videbar notare, cùm præterito vere ex ligneis arculis, in quibus ſemina quædam Terræ commiſeram, parvulorum fungorum magnam obtinerem copiam, quos multis orbicularibus corpuſculis, quæ ſemina ſuſpicari fas erat, repletos deprehendi. Conſulendo ergò Botanicos, ex C. Bauhini Fungis noxiis in Pin. trigeſimus nonus huc quadrare videbatur, quem vocat Fungum minimum ligneis tabellis areolarum hortorum adnaſcentem, ſeu minimum anonymum Cluſii; unde

ipſum in Hiſtoriâ plant. Clar. Raji quærens idem annotatum reperi, quod ab aliis omnibus cognitis fungis diſtinguatur ſemine, quo prægnans ſit.

Ipſum enim eundem aut prorſus ſimilem eſſe cum dicto Cluſii non ſolùm & Bauhini, ſed & Raji ab Eoque citato Exc. Mentzelii fungo calyciformi ſeminifero confirmat deſcriptio, quæ notato fungo prorſus convenit: talem quippe obſervavi, erumpendi modum, globulorum ſcil. inſtar pyriformium, qui aperti, campanam, calycem aut coni inverſi figuram referebant; Ejusmodi quoque ſemina qualia laudati Autores deſcribunt, magnitudine lentis, compreſſa, tenui filo alimentum deferente annexa, per ſiccitatem nigricantia.

Hæc ipſa ſemina ſunt, quæ Cl. Rajum, ut cit. loco refert ſuſpenſum atque dubium reddunt, annon & reliquæ fungorum ſpecies ſeminiferæ ſint, quamvis ſemen in iis necdum compertum fuerit, cùm veriſimile non ſit, hanc ſpeciem à reliquarum omnium normâ & analogiâ abludere: Ab hoc itaque fungo cum ad alios argumentando procedi poſſit, operæ pretium erit, in ipſum prius inquiramus, ut quæ ſeminum illorum ſit conditio, conſtet.

Occurrit autem primò ipſe horum fungorum proventus; ſcil. tempore veris, tempeſtatibus pluvioſis & ſerenis alternatim mixtis, prout monuit Laud. Menzelius & experientiâ hoc anno t. t. confirmavit, orti fuerunt è terra recenter ex campo illata, in arculis, quas prius tales fungos unquam tuliſſe haud conſpexeram, nunc tamen vetuſtis; hocque ipſo à reliquorum fungorum naſcendi modo non recedunt, ſed forſan eorum inſtar absque ſemine prævio naſcuntur. Equidem nonnunquam plantarum ortum credi ſpontaneum non dubito, ubi tamen ſemen minutiſſimum & vel ipſis nudis oculis non conſpicuum adeſt, è quo generatio procedit; at id ipſum hîc locum non habet, ubi agitur de ſemine non adeò parvo, ſed quod magnitudine ſeminis Cyclamin. vel Lentis, de fungis in maximâ copiâ densè conſitis, pronatis non è terrâ

ſolùm,

ſolùm, ſed & ex ipſo ligno, ubi prius tantam talium ſeminum copiam notare non licuit.

Porrò, quoniam hic fungus cum alia imperfecta planta credita, nempe Corallina plumatâ ſeu Myriophyllo pelagio Cortuſi, hoc ſingulare habere dicitur, quod ſemina ferat, hinc & ipſa examinanda: Adſcribuntur huic Nuculæ, quæ nullum aliud ſemen continere deprehenſæ ſunt, quàm tenellas plantas jam formatas, matri facie ſimiles, quæ cadentes infimum mare petunt, deinde creſcunt, & in eandem magnitudinem evadunt, quam matres obtinent. Noſtri fungi ſemina etiam per Microſcopium mediocris notæ examinata non niſi informem maſſam exhibuerunt, exteriorem ſubſtantiam paulò candidiorem, interiorem pallidiorem, aquoſam, utramque raram ſpongioſam, tenui membranâ tectam.

Alio hinc rem modo aggredi, ſerendo nimirum illa ipſa, conſtitui; commiſi ergò non unà vice ſemina magis & minus matura terræ, ei vel inſpergendo ſolùm vel & contegendo, in vaſe non ligneo, ſed fictili, commodo quoque tempore, quo ſcil. frequentia erant tonitrua, ſed hactenus absque ullo fungorum talium proventu.

Hæc ſunt, quæ hactenus circa fungos hosce à me notata dubium relinquunt, an certa ſit & indubitata, quâ gaudere videntur, prærogativa, tamdiu aliorum cenſuræ ſubjicienda, donec plura tempus doceat. De Fungorum alias ſemine conſul. Dec. I. Eph. N. C. A. VI. & VII. Obſ. 174.

Cæterùm easdem Laud. Ephemerides, ut de fungis notata cognoſcerem, evolvens, in ultimo demum Tomo Dec. II. A. VI. ab Exc. Theophraſto Obſ. 110. deſcriptum reperio fungum, qui vocatur Calicatus Diſcifer; hic cùm in medio calicis diſcos quosdam perexiguos, lentis magnitudine & figurâ habuiſſe dicatur, huc omninò quoq; referendus erit.

[A. 1688. d. 24. Nov. Tubingâ Auguſtam miſſa.]

OBSERVATIO CLVII.
D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.
Flores & Cryſtalli Nitri.

SÆpè aliud agendo in laboribus Chymicis impetramus, quod nec quæſivimus, nec unquam ſperavimus. Occaſionem ita ſentiendi dederunt mihi elegantiſſimæ Nitri cryſtalli, à me caſu quodam olim inventæ, quos tanquam ſingulare experimentum allegatos vidi, legique in Chymia experim. Dn. Jungkenii Sect. 4. c. 1. p. m. 218. quô locô Cl. Autor eos ita parat, ut nempe Spiritui Nitri, Spir. Vini addatur, per Mariæ Balneum deſtilletur mixtura, atque iterum Spir. Vini abſtrahatur, ſic fore, ut in fundo vitri cryſtallos haſce invenire liceat, caloris febrilis extinctrices. Ego levi operâ, & tanquam parergon eaſdem ita impetravi. Scilicet parabam ante biennium Spiritum Nitri dulcem, eundemque ex cucurbita vitrea per Alembicum propellebam, ut nihil ferè liquoris in cucurbitæ fundo supereſſe videretur. Hinc factum eſt, ut flores benè multi, albicanteſque inſtar floccorum nivium ex fundo vaſis per latera ſpontè ſineque igne ſubdito in collum usque cucurbitæ adſcenderent, in fundo autem cryſtallis paulò duriuſculis remanentibus. Ambo tum flores, cum cryſtalli præbebant ſaporem gratè acidulum, flores autem in liquorem abibant elegantiſſimum, multiſque in affectibus utiliſſimum.

OBSERVATIO CLVIII.
D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.
Cinnabaris nativæ & antimonialis vis dejectoria.

QUadriennium eſt, ex quo menſe Januario fœminæ cuidam ſcorbutico-hyſtericæ in torminalibus inteſtinorum cruciatibus haut exiguis pro ſedando impetu

petu iſto præſcripſeram pulviſculum ſequentem: ℞. Cinnabaris nativæ, & Antimonialis āā. gr.v. Pulv.Anod. gr. iij. Miſc. dentur ex vehiculo idoneo. Unde, præterquam quòd dolorum atrocitas inde conticuerit, & hoc ſingulare pariter effecit pulvis iſte, ut ægra hactenus difficillimæ alvi bis cum levamine purgaretur. Sic Excell D. Wedelius vim purgatricem in Cinnabari Antimoniali quoque expertus eſt, tract. d. med. facult. p.m.152. l.2. ſ.1.c.6. Conſimiliter Exc. Tilingius de Cinnab. Mineral. c.36.p. m.229. vim ejus dejectoriam expertus eſt, itemq; D. D. Schulzius in Scrutin. Cinnab. punct. 2. p. m. 86. Conſentit quoque D. D. Hoffmannus Junior in de Cinnab. Antim. cap. XI. p. m. 140.

[3. Jan. 1689. Gorlizio Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CLIX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Impenetrabilitatis armorum veritas & vanitas.

TEmpori eſt inſerviendum! Cùm autem in omnium ore nunc ſit, vel potiùs eſſe cogatur dolor! ferrea Mavortis memoria, non potui non, quin obſervationes modernas ſimili incipiam; ſperans fore, ut varii in vitia flecti cerei illius diſcipuli, aut pulli martiales animæ commodô ſaniùs ſentire, ac cautiùs mercari diſcant, aliorum ſermones de hisce percipientes. Quid autem per vitioſum hoc artificium velim intellectum, (vulgò audit das Feſte-machen) amplis ambagibus explicare, ſupervacaneum, utpote in vulgus notiſſimum cenſeo. Franciſcus Redus, Archiater Magni Hetruriæ Ducis, dum in experimentis ſuis naturalibus conatu laude digniſſimô inquirit & invehit in diverſas res phyſico-medicamentoſas olim incognitas ex Indiis fertili hôc ſeculô à quibusdam honori ac pecuniæ inhiantibus, & ita novitatum

avidos ſeducentibus transportatas, per ſeſquipedalium verborum ampullas nimiùm elevatas, effectu tamen verbis poſteà non adeò plenariè reſpondente, inſimul quoque poſſibilitatem malitioſæ hujus artis negat, & p. 20, ſeq. per adducta nonnullorum experimenta infringere conatur. Quamvis quidem cum viro ſagaciſſimo ideò litigare, meus neutiquam ſit animus; nihilominus noſtris in regionibus contrarium ſæpiſſimè ſeſe offert, præprimis inter Bellonæ aſſeclas, ut proinde Celeberr. Dn. Redi unico experimento millenis plura opponere ſit facilimum.

Lubet adjungere exemplum, cujus αὐτόπτης poſſum eſſe teſtis: E Belgio in Germaniam olim rediens, Arnhemii incidi in itineris comitem, qui per jocum ſæpè gladiis & cultris ſeſe pungi innoxiè, mihi & ſodalibus concedebat. Geſtabat inſuper enſem adeò faſcinatum, ut eô etiam non evaginatô; ſed manubrii globum manu ſaltem tangens antagoniſtis omnibus pavorem incutiebat, redditis præ pavore tremulis, cujus ſpecimen nobis (ſummè quidem invitis,) contra duodecim Juvenes fortes ad rixam ſine causâ decente irritatos ac provocatos oſtendebat. Globulos inſuper è tormentis manuariis (Muſqueten / Piſtolen quæ audiunt) exploſos mediante eâdem arte impediri poſſe, ne cutim penetrent, qui negat, autopſiæ ſanè & quotidianæ experientiæ contradicit. E modò dictis certitudinem quidem infeliciſſimi hujus inventi elucere ſingulis, nullus dubito. Quàm vanum verò, quamque dubium, imò animabus ac corporibus ſummè exitioſum ſit iſtud artificium, ac mera ſaltem millearțificis infernalis eluſio, pateſcit inde, quòd neutiquam quidem, ceu jam dictum, negari poſſit, fruſtraneam perſæpè reddi armorum vim adeò, ut corpus à talibus tactum, licèt duriùs, oſtendere ſaltem maculam cœruleam, qualis levem aliàs contuſionem inſequitur, à ſanguinis extravaſati particulâ relictam. E contra verò ſimiles iſti impenetrabiles habiti, vel potiùs ſeſe ita habentes, ab aliis temerariis ejusdem artis ſtudioſis malitiâ ſuperantur, ut alter

alter alterius robur ac arcanum irritum reddere valeat, corpus antagoniſtæ emolliendo vel aperiendo, quod vocant **einen auflöſen**; ut ſic alter ſagacioris vel potentioris Diaboli conſiliô ac ope quaſi utatur, & concinnè antiquum illud dicterium heic applicari queat; veluti Homo homini ſoleat eſſe Deus, ac Homo homini Diabolus; ita quoque Diabolus ipſe ipſi Diabolo Diabolus eſſe videtur. Vanitas hujus artis inde non minus, veluti ſorex, ſeſe prodit, quòd ferrei iſti heroës facilimè occidantur, vel potiùs ceu boves irrationales mactentur fuſtibus, ſclopetis & ſecuribus inverſis ruſticè, id eſt, violenter tacti. Recenti inſuper inhæret memoriæ plurium, non ita multis abhinc annis Præfectum quendam militarem à tormenti majoris globô (**von einer Canonen-Kugel**) tam ruditer eſſe tactum, ut hic quidem in corpus impenetrabilitate hâc maledictâ munitum ac præſervatum non penetraverit; nihilominus corpus globi violentiâ adeò fuit conquaſſatum & concuſſum, ut ſubitò per fauces, nares, oculos & aures copioſiſſimum cruorem, & ita ſimul pretioſô Chriſti Soſandri ſanguine fruſtrà redemtam effuderit animam. O artem ſtolidam, ô abominandam artem! Et hoc quidem eò magis, (quòd primô locô quidem produci debuiſſet) quòd Animam, Divinæ Auræ particulam, in cruciatûs infernales æternùm immutabiles præcipitem reddat. Corollarii locô crena quaſi invita hoc ſubnectit: Arcana patefacta aut multis cognita vileſcere, experitur quoque impium hoc artificium; dum ſcilicet potentiores ejus aſſeclæ non adeò ſtudent corpora ſua deſcriptô modô munire; ſed methodus hujus artis alamodiſtica adeò ad alta tendit, ut iſti corpora globulis tangi neutiquam concedant, ſed, ut prætervolant, cogere nôrunt; unde fit, ut nullus adſtantium cognoſcere poſſit, hunc vel illum impenetrabilitatem exercuiſſe, ceu quidem communi modô proditur; ut ita Sophiſmata iſta Phyſica aut in Stygia Plutonis Academiâ curioſis Studioſis pro ſeculi prudentioris genio reſer-

ventur, aut ipſe Pyrotechniæ infernalis director docendo adhuc diſcat.

OBSERVATIO CLX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Exploſionis tormentorum bellicorum prohibitio itidem vera, at non minus vana.

Quæ de armorum impenetrabilitatis veritate ac vanitate jamjam dicta ſunt, prohibitam quoque tormentorum exploſionem (**das Gewehr verſagen** noſtratibus dicitur) feriunt, utpote pro eôdem ſcopô à dictô maledictarum talium artium Magiſtrô, Diabolô, oriundam. Quemadmodum autem de hujus veritate dubitanti innumera in contrarium opponi poſſunt exempla, ita etiam vanitas infallibiliter eluceſcit inde, quòd alter alterius organa militaria reſolvere, ejusque arcana irrita reddere, optimè noverit, (**einander das Gewehr aufmachen/** vocant) Quid propriis Ego oculis viderim, locô multorum teſtimoniorum producam: In præcedenti Obſervatione, cujus mentio facta, Sodalis noſter exploſiones tormentorum bellicorum minorum pro lubitu quoque reddere fruſtraneas adprimè noverat, quod pro fallendis itineris tædiis vel centies præſtabat. Accidebat autem, ut quidam Præfectus militaris ob metum latronum Eques ſeſe Nobis jungeret. Hic unâ vice propè Bonnam à prandiô ſemiebrius, hilaris, geniòque blandiens volebat tormenta manuaria (**die Piſtolen**) & majus (**den Carabiner**) evacuare in ſocietatis honorem; (**auf Geſundheit**) ſed ſine ſuccedente ullô effectu. Hinc è triplici inſolitâ armorum eluſione fraudem aliquam ſubolfaciens, irâ percitus velociter in campum excurrebat, ibique tribus circulis vel gyris celerrimâ equitatione abſolutis, ſuisque tormentis iterum repletis, ac ad

ad exploſionem diſpoſitis ad noſtram redibat rhedam atque dicta organa militaria ſubitò ſucceſſivè evacuabat, Sociô noſtrô ſtupente ac valdè indignante, inque hæc ſubridens erumpebat verba: Domini, quis veſtrûm tantus eſt artifex, ut conatûs meos bellicos antea eludere noverit, quod ſanè nemo militum mihi caſtra tamdiu ſequenti præſtare valuit? Jam verò vidiſtis, artem meam veſtrâ eſſe potentiorem & certiorem. Cui præceps Socii noſtri lingua regerebat: Fateor, me ſæpiſſimè pro votô meô artificium hoc exercuiſſe; eandem tamen à nemine eſſe victam & eluſam, veluti jam contigit. Socius dictus iſte noſter nobis quaſi invitis aſſeverabat, æternô igne expiandum hoc arcanum in levi hôc conſiſtere, ut exercitaturus certa verba ſaltem mente concipiat vel cogitet, inſimulque ferreum organi bellici canalem (den Lauſſt nominant) inſpiciat. Exinde denuò pateſcit fraus Cacodæmonis inſanumquantum truculenta, dum ita iſtorum uterque arti ſuæ tam dubiæ, tam infidæ confidens, gehennæ candidatum ac mancipium ſeſe reddebat. Propterea alienis periculis cautiùs mercari diſcant Juvenes ſimilibus ineſcationibus inhiantes, nec ſeſe tam ſuavibus laqueis irretiri patiantur; ſed potiùs noctes atque dies ſtudeant, ut pietate ac devotis precibus reddantur impenetrabiles.

OBSERVATIO CLXI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Cæcitas ſubitanea Epilepſiæ prodromus, binis in fœminis obſervata.

TAnta-tanta dolor! Miſeriæ humanæ eſt frequentia poſt infauſtum iſtum pomi Paradiſiaci fallacis appetitum, ut unusquisque conſcientiæ ſuæ conſulturus ſemper pede ſtare in unô, aut pedem in ſtapede habere ad iter ultimum adeundum cogatur, cùm ſanè neſciat, quônam mo-

momentô ſibi extremus (emortualem intelligo,) inſtet dies. De innumeris violentæ mortis cauſis ac caſibus, ut & de apoplexiâ, ac ſimilibus nihil dicam, ſed prodeat jam rariùs contingens quoddam: Si cæcitas lentô irrepens gradu œconomiæ Microcoſmi tam miſerabiles communicare noxas valet, quantum, quæſo, ærumnarum expectandum erit à ſubitò ac improvisò irruente, præprimis cùm ferociorem ad portas Hanibalem, inſultus in uno epilepticos, minetur? Sic fœmina quadraginta annorum ſucceſſivè aliquot annorum ſerie gravia patitur è pravâ chyli- ac ſanguificatione, tumultus ſcilicet hypochondriorum ac uteri, vomitus, aſthma, cephalalgiam; quæ tamen adhibitis contra cachexiam ſanguinis adhibendis cornua depoſuerunt. Accidit autem unâ vice, ut abdominis contenta valdè rebellia ſeſe oſtenderint, ſuccedente capite valdè turbidô ac dolente; proinde ſubitò accerſor; dum de ſtatu morboſô erudiri ſum occupatus, celerrima, eaque plenaria accedit viſûs privatio, mens tamen conſtabat, ut ſingulos ſermone anteà cognitô diſcernere valeret. Prædicebam Epilepſiam inſtantem, quæ etiam adventu ſuô Medicamenta è Pharmacopœiâ præſcripta anticipabat. Prognoſticum hocce meæ innitebatur experientiæ, quòd mihi conſtet, motûs convulſivos vel ſolum capitis dolorem, ſi eſt violentus ac frequens, ceu pediſſequam, inſequi non rarò ſolere; dum itaque cæcitatem ſpirituum paucitas ac diſſipatio cauſabatur, eò firmiore ratiociniô id ſtatuere audebam. Propinabam ſtatim Sal volatile Succini oleoſum, Eſſentiam Caſtorei Spiritu Salis Armoniaci paratam, Pulveres item è Cinnabari meâ fixatâ alibi deſcriptâ; externè verò applicabatur Nuchæ, temporibus, ac Spinæ dorſi Spiritus Salviæ, Juniperi, Salis Armoniaci. Nec Clyſteres revellentes cum Electuar. Hier. Picr. cum Agaricô, &c. omittebantur; Et Convulſiones paucis ſaltem vicibus redibant; cœcitas autem perendie rurſus evaneſcebat; Spiritibus viſivis ſolitum robur recuperantibus. Paroxyſmis hiſce ita ſedatis, præcipuè cauſæ in abdomine reſiſtebatur per

Laxan-

Laxantia, item Elixir. Propriet. Alcalicum, Eſſentiam Terræ Catechu, Mumiæ, & ſimilia; Pro capite tamen ſolandô ac præſervandô veſperi ante & poſt ſingulas Lunæ mutationes exhibebam Pulverem Cinnabarinum meum. Incomparabilem enim inveni eorum efficaciam; proinde non poſſum non eoſdem commendare, meumque Symbolum addere Chymiatris modernis pluribus, quippe quorum teſtimonia innumera plenis diſperguntur Libris; aliàs enim Poſteri haberent, quòd ſtatuerent, me millies-millenis experimentis contradicere fuiſſe auſum. Altera hiſtoria in fœminâ Partui ad paucas ſeptimanas ſaltem vicinâ aliô mihi tempore obtingebat; cùm autem Symptomata non adeò fuerint diverſa, niſi quòd ſenſerit cephalalgiam uti ſubitaneam, ita violentam, & duabus abhinc horis cæcitatem, & finitâ denuò vix unâ horâ convulſiones epilepticas, quas præteritô quadrihoriô partes fœtûs mortui inſequebatur, ideò amplioribus hîc ambagibus extravagari ſupervacaneum cenſeo.

OBSERVATIO CLXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Convulſiones epilepticæ à purgante reſinoſô excitatæ.

SI quoddam rerum Medicamentoſarum genus exercuit Medicorum, præprimis antiquiorum, ingenia, ſanè id præſtiterunt purgantia, dum in plurimas itum eſt ſententias, in quibus qualitates innatæ conſiſtant, ac quônam modô ſuam operandi virtutem exhibeant. Adeò, ut tanta de his publicè ſcripta extare cenſeam, quæ ſufficiant, bomborum modernorum horrendam ſufflaminare penetrabilitatem; Conatur quidem Vir aliquis de publicâ re Medicâ optimè meritus eorum uſum planè proſcribere è forô Medicô; unde & in nimiùm purgantibus faventes adeò invehit, ut

ut producat Diabolum purgatorium, **den Purgier-Teuffel**/ veluti conſuetum eſt dicere: Diabolus ſuperbiæ, crapulæ, ludorum &c, Patronus; An autem ea penitùs abrogare conducat, aut poſſibile ſit, heic controvertere, extra meum eſt ſcopum. Alii, & in ſpecie Neoterici, lapides moverunt omnes, ut vaſtæ eorum doſes, vel ſolô adſpectu nauſeam, ſi non vomitum creantes concentrari, ac minore exhiberi poſſint doſi, & hoc quidem conatu ſummè laudabili. Inter varia gratiora & ſatis tuta millenis feliciſſimè dedi Pulverem è Radic. Gialap. vel Cryſtall. Tartari ℈ß. Reſin. Gialap. gr. viij. Nitri refinati gr. ij. Miſce pro doſi; Item apprimè mihi ſatisfecit Pulvis è Reſinâ Gialapii vel Scammonii Semini Melonum optimè mixtus, dum ſcilicet reſinoſitas purgantis per ſeminis mucilaginem cicuratur, & diſtribuitur; ſiquidem in hâc re cautiſſimè eſt procedendum, ac Reſinæ aliis Pulveribus adcuratè miſcendæ, aliàs enim pars reſinoſa priorem ſuam naturam recuperat, ac denuò reſineſcit. In incautorum gratiam lubet unum, alterumque triſte producere exemplum: Delicatum ſanè pro delicatulis eſt purgans, dum Reſinæ Gialapii gr. x. vel xij. diſſolvuntur in Quintæ Eſſ. Matthioli, vel Elixiris Citri drachmis duabus, addito, ſi lubet, modico Rotular. Man. Chr. vel Syrupi Roſarum; gratiſſima potiuncula non ingratiorem apud multos præſtitit operationem; Econtra tamen nemini facilè uſum hujus ſuadeo; cùm mihi innotuerint uno plura exempla infelicis eventûs, dum ille hauſtulus fauces ſapore ſuavi decipiens excitavit aut vomitûs largos, aut tormina ſummè lancinantia, aut planè hypercatharſin, poſt cruditates intempeſtivè protruſas lympham quoque utilem, & poſt hanc ipſum animæ domicilium, (ſanguinem innuo,) exturbantem; quibus non potuit non ſuccedere periculoſa Oeconomiæ Microcoſmicæ turbatio ac ſubverſio. Imò vidi generoſam fœminam, quæ biduô poſt idem aſſumtum ac toleratos dolores ferè intolerabiles abdominis, & copioſiſſimas excretiones alvi, itidem pati cogebatur convul-

ſiones

ſiones epilepticas, aliquot ſeptimanis durantes, & quidem adeò, ut jamjam expectans Charon vix potuerit cogi, ut cymbam ſuam vacuam reduceret. Accidunt autem talia, ſalvô aliorum judiciô, dum Reſina rurſum reſineſcens aut præcipitata, quod vocant Chymici, poteſt attingere aliquam primarum viarum tunicam muco naturali non ſatis obductam; hæc ob ſubſtantiam tendinoſam indebitè ſtimulata, cerebrum, & quæ ejus ſuccedanea nervoſa, in conſenſum trahit. Idem gratiſſimum purgans obſervavi alteri cuidam tormina creare miſeranda, & quidem ſine ullâ excretione fæcum purgatoriâ; tertiô tandem die ſola per alvum excreta Reſina in globulum compacta & incraſſata. Quod aliquando etiam contingere videmus, ſi purganti pulveri reſinoſo parcior quantitas aliorum pulverum fuerit addita, & liquor affuſus, vel vehiculum nimis fervidum, tunc ſæpè Reſina in cochleari adhuc exiſtens ab aliis ſeparatur & coagulatur. Contra ſimiles infauſtos casûs à nimiùm ſecuris excitatos feliciter exhibui mucilaginoſa è Semine Altheæ ac Cydonior. è Radice Altheæ atque Symphyti, non omiſſis Confortantibus, Lenientibus, Anodynis alibi jam commendatis.

OBSERVATIO CLXIII.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Ex oſſibus Microcoſmi calcinatis Spectriformis apparitio.

IN præteriti anni Ephemeridibus, Obſervat. ſcilicet 37. f. 96. refert laborioſum ac curioſum Academiæ noſtræ membrum, Dn. D. Eman. König, cuidam Seni Paralyſin Apoplexiæ ſuæ pediſſequam patienti, variis incaſſum adhibitis Amicum obtrudiſſe Amuletum collo appendendum; hic obedit, quidnam contineatur planè ignarus aut parùm ſollicitus; ſanctè

tamen teſtatus eſt hoc ab initiô corpus univerſum mirè turbâſſe, ac inquietum reddidiſſe, ut per tres dies ferè lipothymicus evaſerit; Valetudine redeunte à Philophyſicis fuit inquiſitum, quidnam in ſacculô contineatur, & viſus, alteriusque relatio docuit, ineſſe particulam cranii Hominis violentâ morte extincti. Hoc laudato Dn. Kônigio in memoriam revocavit homogeneitatem & Symboliſmum Spirituum animalium ipſius corporis, & in dictô craniô reſiduorum, per effluvia ſubtilia reſuſcitata; Ampliora ibidem poterunt videri; præprimis, quòd diverſi in deſtillatione craniorum humanorum ob ſpiritûs reſiduos aliquando non parvos percipi tumultûs & fragores, obſervaverint. Occaſione hujus hiſtoriæ in mentem redit mihi caſus ſequens rarus; quamvis ſubeſſe huic illuſionem Diabolicam, & aliquid ſpectrum olens, extra dubitationis ponam aleam: Celeberrimus Lipſienſium Chymiater, D. Joh. Michâelis, ſex ad ſeptem circiter abhinc luſtris curabat latronem integrô quadrienniô rotæ impoſitum, ac à Solis Lunæque radiis præparatum chymicè deſtillari pro obtinendô Spiritu ac Oleô; Poſthæc oſſa fortiter calcinata in porphyritide lævigabantur, pro nervorum roboratione ac ſimilibus uſibus. Oſſa hæc nondum planè præparata Amanuenſis Chymicus imponit noſtro Muſéo, ubi aliquot diebus ſubſiſtebant; Accidit autem, ut, me peregrè abſente, Contubernalis meus in camerâ dicto Muſéo contiguâ in poſteriore domûs parte ſolus cum ſolô dormiret; unâ & dimidiâ poſt noctis meridiem horâ, incipiente crepuſculô (menſe enim Juniô hæc peragebantur,) cameræ dictæ januâ apertâ percipit ſomnolentus ſtrepitum & motum circa Muſéi anguſti menſam; Oculis illuc miſſis in ipsô oſſium dictorum Microcoſmi pulvere ſeſe offert caput Humanum, cui citò accreſcit thorax cum adnatis brachiis; Animo ſtupeſcenti oculi invitiſſimi mox monſtrant connexum hisce abdomen cum conjunctis cruribus. Miſellô huic neutiquam celeberrimus ille Morpheus mediante ſomnô ac ſomniô phantaſma hoc ſiſtebat; multò minùs

nùs viſui oberrabat Homuncio Paracelſicus; ſed cogebatur ſomnô oculis detersô figmentum hoc reale nolens-volens adſpicere, imò plus ultra obſervare, quòd extemporaneus iſte longurio, (omnia latroni ſimilis, faciemque, capilloſque, atque pedes longos,) eâdem inſuper indutus chlamyde, quæ illum patibuli ac mortis candidatum veſtiebat, dum ad aëreum ſuum ſepulcrum educebatur, (audi & obſtupeſce!) de menſâ deſcenderit. Dictus hicce meus contubernalis ita ſolus horrenda expectat fati ſui accidentia; aufugere ipſi non licebat, cùm fuerit coactus tranſire per Muſéum, & tangere hoſpitem hunc ingratum; clamore opem aliorum ſollicitare, erat ſupervacaneum, utpote longiùs ab omnibus remotus; Proinde ſoli protectioni Divinæ fervidiſſimis ſeſe ſuſpiriis commendabat ſemimortuus quaſi; unde evenit, ut hoſpes moleſtiſſimus ſeſe vertens, Muſéi januâ exierit. Fatebatur poſteà hic è purgatoriô ſuô mundanô redux, quòd integrô vitæ curſu tam ſerias nunquam fuderit preces, conſcientiâ unicâ mille teſtibus potentiore, potiora peccata in cerebri conſiſtoriô in momentô ruminante-exaggerante. Utinam ſeculi noſtri Filii, quibus de pejore lutô præcordia fecit Titan, impietate incraſſatos cordis ac cerebri ſpiritûs per ſimilia horrenda contingentia ſibi attenuari ac illuſtrari concederent, ne tandem aliquando in magnô illô extremô judiciô ſerò cum Phrygibus ſapere cogerentur!

OBSERVATIO CLXIV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.

Riſus Sardonius involuntarius plurium annorum innoxius, tandem lethalis.

FLeſſe bis, at nunquam legitur riſiſſe Jehovam;
Cur Hominis proprium riſibile ergò vocas?

Uti piè, ita concinnè cecinit Epigrammatiſtarum huc-

usque primarius, Owenus. Notum inſuper eſt, illos, qui Phantaſiæ ſuæ idéis ac adfectibus, præcipuè verò riſui, malè imperant, & huic abuſivè connivent, quaſi à pueritiâ per ſaniùs ac modeſtiùs ſentientes non immeritò moneri in triviis quoque frequenti verſiculô:

Per riſum multum debes cognoſcere ſtultum.

Tanta quoque dolor! rerum humanarum eſt miſeria & inconſtantia, ut, quamvis ipſa Sacra Scriptura Nos jubeat gaudere cum gaudentibus, (cujus gaudii honeſti frequens interpres & ſocius ſolet eſſe riſus moderatus,) nihilominùs ſimilis riſus latentis morbi periculoſiſſimi aliquando prodromus eſſe cogatur; ceu ſequens edocet Hiſtoria: Medicus, quadraginta annorum circiter, laudabili eruditione ac ſanandorum ægrorum felicitate optimè famigerabilis, à ſe ipsô aliisque ſanus habitus, cùm negotiis ſuis practicis amplis obeundis ſufficeret, nihilque morboſi præter leve aſthma ſentiret, cui ſucceſſivè viliſſimâ, vel nullâ planè causâ impellente, ipsôque invitiſſimô cachinnus inhoneſtus diuturnusque accedebat. Cùm ingenuus hic Vir in propriis, more humanô, cæcutire viſus fuerit, plus vice ſimplici candidè eundem monebat Medicus alius primi ſubſellii, ut riſum hunc pro proditore latentis adfectûs ſcorbutico-hypochondriaci haberet, ideoque huic mederetur ac obicem poneret; Cùm cruditates primarum viarum in vapores acres fermentantes, muſculosque thoracis ac oris impetuosè ſtimulantes, & phantaſiam depravantes extra dubium riſûs hujus cauſa ſint cenſenda. Verùm perſuaderi ſibi nunquam paſſus eſt, cauſam ſemper aliunde derivans, usquedum Pleuritide ſuperveniente improvisò moreretur. Morte appropinquante maculæ ac tubercula ſcorbutica copioſisſimè per totum corpus erumpebant, ob Archæum ultimô hôc conatu criſin quidem tentantem, ſed ſuccumbentem. Pateſcit inde, quantum interſit Practico, ut genuina cauſæ morbificæ cognitio eum non lateat. Diſcantque moroſi quidam Chremetes in verba Magiſtrorum jurantes rigorosè, graveque autori-

toritati ſuæ cauterium inuri metuentes, ſi novis hodiernis accidentibus morboſis, inter quæ jam primarius eſt ſcorbutus, fidem adhibere, ac methodo ſuæ conſuetæ nonnihil detrahere deberent.

OBSERVATIO CLXV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Superfœtationes.

SUperfœtatio (dum ſcilicet poſt conceptionem ordinariâ Naturæ Lege peractam à novô coitu aliquando nova quoque & ſecundaria ſuccedit,) rarum eſt contingens inter millies-millenas imprægnationes & partûs ſolitos juxta mandatum Majeſtatici illius: Creſcite & multiplicamini, ſubſequens. Cùm autem miſerè exerceat nondum exercitatos Practicos juniores, ac puerperio adſiſtentes fœminas, nec multum in hiſtoriis Medicis de hâc tradatur, lubet ſequentia producere: Fœmina viginti ſex annorum, vegeta, fœtum ex uteri ergaſtulô Orbis amplitudini exhibitura, expectat quot-horis horam à primô ac cœleſti conjugii Autore ipſi ad hoc opus deſtinatum, & tandem parit Filiolum methodô fœminis conſuetâ, ſanum, hunc ſimul inſequente ſuâ ſecundinâ, ac lochiorum ſolitorum portione; Proinde hilari mente quoque ſibi gratulatur de illô Naturæ debitô (cujus gratiâ Mulieres beatas ſolatur ac honorat Sacra Scriptura) absque majore moleſtiâ perſolutô. Verùm, quid fit? reſtat inſignis abdominis tumor, motus inibi manifeſtè ſenſibilis, dolor alternans, lochiaque partim retenta; Puerperâ tamen vegetâ obambulante. Obſtetrix præſagit, è Geminis alterum mox quoque eſſe proditurum; ſed ſtatu unô eodemque per biduum ita perſeverante, hæret Lucinæ cum Conſiliariis fœmininis aqua; Propterea me accerſiri curant; Puerpera præprimis ulteriorem partum expectans non ſine cordoliô queritur, quòd quaſi ſola inter millenas mulieres peccaverit, dum non experiatur hilare

hilare illud fatum gravidis ac puerperis aliàs commune. Sed bonô animô eandem cum adſtantibus eſſe juſſi, indicans, expectandam eſſe ſuperiùs notatum ſuperfœtationis finem, priore partu non minùs jucundum futurum; addebam non minùs jocô ſeriô, hæc animô eò generoſiore eſſe toleranda, cùm hujus ſuæ fortunæ ipſamet fuerit fabricatrix, per coitum fœcundum ſcilicet uno plurem peractum vel admiſſum. Mente itaque ſic compoſitâ ac tranquillâ ſeptimô demum à priore partu die exit alius puellus, hunc juxta mandatum Naturæ inſequente ſuâ ſecundinâ, lochiisque reſiduis ſuum penſum abſolventibus; Et hucusque, dum hæc ſcribo, vivit Mater cum bigâ filiolorum ſanâ ſana. Inter illa partus interſtitia dedi ſaltem aliquando, pro roborandô Archæô, Tincturam Corallorum, Eſſentiam Mumiæ Alcalicam, Eſſentiam Terræ Catechu, item alternatim Pulveres è præparatis, quæ vocantur, v.g. Ebore, Unic. foſſili, Coralliis, addita Cinnabari meâ fixatâ. Septimanâ hanc inſequente in eâdem plateâ in domô jam dictæ fœminæ è regione aliâ habitans idem planè experiebatur fatum, quod modò retuli, aliasque rariſſimè accidit, ſuperfœtatione ſexto ad ſeptimum die itidem ſuperveniente ſine aliquô incommodô.

OBSERVATIO CLXVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Fœtus in Uterô mortuus vi quaſi expulſus.

IN præcedenti Obſervatione prodiêre Superfœtationes, rariſſima conceptionis ac partûs opera; Læto huic contingenti ſuccedat triſte in mundanæ inconſtantiæ memoriam: Fœmina generoſa partui vicina ſentit ipsâ Eclipſeos Lunæ horâ quaſi partum inſtare, ob aquas mucoſas tali in ſtatu prodire ſolitas prodeuntes, adjunctis quoque ſimilibus doloribus, paucis

paucis tamen. Cùm autem modò dicta per triginta horas evanuerint, licèt applicita neceſſaria fomenta, inunctiones, ut & internè propinata fœtum de exitu tentatô modeſtè commonentia ac ſtimulantia, huic item, & Matri robur addentia; Econtrà virium proſtratio, cordis anxietas, aliaq; fœtum valdè debilitari docentia acceſſerint; alterô autem die motus ejus decens planè evanuerit, mole è latere in latus alterutrum abdominis prolabente, mucô inſuper ſubnigrô ac fœtente per genitalia effluente, auctô parturientis p. n. calore, cordis palpitatione, deliriôque, ob atomos putridas toti maſſæ ſanguineæ pro noxiâ fermentatione commovendâ communicatas, fœtum planè mortuum eſſe, clarè patuit. Proinde, cùm neceſſitas in ordinarias methodi medendi regulas jam jurare prohiberet, quippe quæ jubent, tunc demum fortia expellentia exhibere, dum fœtus ſitu legitimô ad partum inclinet, Mundo amplo ſeſe oſtenſurus, futurus incola; metuendumque foret, ne ingratus filiolus mortuus matricidium committeret, mortuô ſcilicet in vivâ impunè minimè hærere valente, hinc remedium dubium certæ deſperationi anteponendum cenſui, atque ſucceſſivè adhibui Pulveres è cineribus ſecundinæ Primiparæ & Pulvere Borracis āā. ℈j. item Pulveris Borracis ʒß. Salis Succini Volatil. gr. vj. Pulveris Hepatum Viperarum gr. iv. Cinnabaris nativæ fixatæ gr. iij. Eſſentiam item è Sale Fuliginis meam; Pubem inſimul inungi juſſi Mixturâ ex Olei Cheirini ℥jß. Pinguedinis Serpentum ʒjß. Olei Stillatit. Succini ʒj. non omiſſis fomentationibus ex Herbâ Sabinæ, Artemiſiâ, Malvâ, Flor. Chamomillæ, Cheiri, &c. unde dolores neceſſarii rurſus excitati, usquedum exturbatus fœtus mortuus, ad putredinem jamdum tendens, quam hujus pediſſequa, ſecundina, ſociata mucô largô fœtidô, magis & maximâ ſui parte experta erat, inſequebatur. His peractis, Puerperæ ſanguini novus Balſamus conciliandus erat, putridâ corruptione & inde ortis Symptomatibus ſuffocatis, per Elixir Proprietatis & Eſſentiam Mumiæ alcalicam, è Sale fuligi-

liginis, Eſs. Caſtorei volatilem, Terræ Catechu, &c. Et, Deô gratiosè jubente, reconvaleſcentia rediit.

OBSERVATIO CLXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI,
De
Bufonum venenô nonnulla.

QUônam modô horrendos virulentiæ ſuæ effectûs conferant tam in genere ſingula venena, quam in ſpecie venenata animalia aliis corporibus, uti res eſt ſtupendæ admirationis, ita & mirè exercuit Eruditorum ingenia, imò à Neotericis contra Veterum occultas qualitates variè tracta eſt, & adhuc trahitur controverſiarum ſerra. De hisce hîc amplè extravagari, extra meum eſt ſcopum; lubet ſaltem aliquod memoriâ dignum de operatione producere: In præteriti anni Ephemeridibus, Obſervat. 113. f. 216. Nobiliſs. Dn. Collega, D. Schelhammerus refert, puerum petulantem cum ſociis ludendo inter varios jocos in campô arripuiſſe bufonem, huncque, manu ſuâ quidem detentum, alterius ori aperto intruſiſſe, idque ſine inſigni incommodô morbosô ac lethali; de quibus ibidem plura videre, ſi libet, licet. Petulantia hæc pueri virgis digna in memoriam mihi revocavit, me olim vidiſſe, circumforaneum aliquot diebus ſucceſſivis dilacerare dentibus bufones majores, eosque maximè venenatos, vel capita illis demordere; & hoc in publicô fori theatrô, ideò, ut Theriacæ ſuæ ſtatim ab hoc morſu aſſumendæ, credulæ plebi commendaret efficaciam. Quamvis autem iſte bufones non à ſuis famulis aut domeſticis, ſed ab adſtantibus peregrinis prece ac pretiô coëmtos afferri ſemper curaret; nihilominùs fraudulentam oculorum faſcinationem ſuſpicabantur tantùm non omnes. Animus hâc de re turbidus quieſcere nolebat, usquedum dictus Agyrta accerſitus

ſitus ac toties rogatus, nummisque tandem victus ſanctiſſimè mihi aſſeveraret, ſeſe ſpectatorum oculos minimè magicè ac dolosè fallere, ſed reverà morsûs hosce horrendos ſine noxâ perficere; imò ipſi idem eſſe, ut integrum bufonis corpus devoraret, abjectô ſaltem illorum capite; hancque mihi dubiè hærenti ſubjungebat rationem, bufonem è terrâ ſublevatum indignabundô Hominis apprehendentis adſpectu irritatum, ac perterrefactum, toxici ſui vim ad oculos, anterioresque partes capitis convocare; in reliquô verò corpore ita nocendi cacoëthes evaneſcere. Cùm autem hæc mihi planè clara non videantur, avidum Lectorem ad variorum Scriptorum conſilium ablego; Meum autem philoſophandi modum partim in præcedentibus annis declaravi, partim alii tempori reſervo. Hoc tamen addo, Helmontium jubere bufones illos majores, majorique venenô gravidos filô alligatos ſuſpendere, virgis cædere, ad iram provocare; inde fieri, ut effutiant mucum viſcidum ſubviridem, pro Amuletô ſuô antipeſtilentiali comparandô. Quod Ego olim jucundo ſpectaculô peregi, beſtiolâ inimicâ ad vindictam ſummè proclivi.

OBSERVATIO CLXVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Cervus caſtratus in venatione lethaliter globulo transfoſſus.

CAſtrationem, præprimis quidem illam, quæ in hominibus, ad DEI imaginem conditis inſtituitur, opus eſſe impium & abominandum, cum Paulô Zacchiâ, Pontificis Romani quondam Proto-Medicô, ac aliis, ſtatuo; Cùm ſcilicet ita ſapientiſſimi Protoplaſtæ ſcopus ac mandatum, multiplicatio Generis Humani nimirum, imminuatur ac eludatur; ac Joh. Bened. Sinibaldus in Geneanthropoeiæ Libri 3. Tract. 2. cap. 3. f. m. 358. variorum Autorum

teſtimonia adducat. Eunuchorum animos mutari, evadere doloſos ac pravos; nec unquam caſtratum fuiſſe optimi intellectûs ac bonorum morum. Accedit, quòd Divinus Legislator, Moyſes in ſui Deuteronomii cap. 23. v. 1. talibus vetet, intrare Eccleſiam; quod dictu ſanè horrendum; Miſerabiles iſti inſuper peculiare quaſi ac novum Hominum genus conſtituere cogantur, nec in Virorum, nec in fœminarum, imò nec in abjectorum Hermaphroditorum Societatem aſſumendi; Adhæc eorum vigor, generoſitas, ſermo & fortitudo virilis in muliebrem mollitiem metamorphiſetur. Videant igitur illi, mutilationem hanc ac Sophiſma Naturæ mandantes ac perpetrantes, quomodo inuſta hæc Conſcientiis ſuis cauteria in extremô judiciô ſint excuſaturi. Si teſtium & ſic virilitatis privatio in nonnullis eſſet excuſabilis, optarem Ego, ut Juſtitiæ adminiſtrator, Magiſtratus politicus, conſultum judicaret, caſtrare laſcivos iſtos hircos aphrodiſiacos, vel tauros in Venerem illicitam ruentes; vel impiam illam amaſiorum ſectam, qui ſine vocatione legitimâ, nec invitati in negotiô conjugiali maritorum invitorum ſeſe exhibent ſubſtitutos ac vicarios. Et hoc quidem fieret eò citiùs ac faciliùs, quòd iſti juſtâ pœnâ Divinâ ſibi ipſis ſæpiùs abbrevient ſocium, quem diligit uxor, mediante Morbô Gallicô, quem vocant; dum ſcilicet ulceroſus ac putridus redditur, & per conſequens illi Liberorum generationi ac ad licitam in venereis caſtris militandi methodum inhabiles evadant; inſimulque miſellos iſtos Cornigeros aliorum ludibriô non modò exponant; ſed etiam inde variis peccatis ex irâ, vindictâ, mœrore, natales trahentibus feneſtram aperiant.

Sed ad rem ipſam: Teſtium exciſio in brutis variis peracta, leviori ſubjecta eſt cenſuræ, quippe quæ utplurimùm in humani generis vergit commodum: Raró occurrit hiſtoriæ ſequentis cognata: Die 14. Auguſti, præteriti Anni 1688. duobus à Gothâ, Sereniſſimi noſtri Patriæ Patris, ac Saxoniæ Ducis, Friderici ſede milliaribus, propè arcem Tannebergam

in

Fig. 36.
Fig. 37.
Fig. 34.
ad pag.
325.
Fig. 35.
p. 371.
Fig. 38.

in confinibus amplæ Sylvæ Thuringiacæ, more Venatoribus noſtris conſuetô venatio inſtituitur mediantibus linteis ac retibus. Dum Sereniſſimi Duces ocularibus plagis expectant ſuæ internecioni obviam euntes feras, ecce! inter alias prodit cervus peregrinus, inſolitæq; molis; ſed dictum factum, globuli violentiâ fati ſui finem experitur. Cadaver more ſolitô ponderum examini commiſſum ſuperavit quinque centenarios; ubi ſimul obſervatur, eum olim fuiſſe caſtratum, locoq; cornuum oſtendebat binas protuberantias craſſas, pugnos mole ferè æmulantes, quas clariùs manus pictoria communicabit. Plerique Rei venatoriæ periti credebant, hunc à quôdam Magnate curioſitatis gratia olim in talem ſtatum eſſe reductum; Mirabar Ego præcipuè, principiis phyſicis aures mihi vellicantibus, caſtrationem hujus bruti naturam adeò invertiſſe, ut materia cornibus aliàs deſtinata iisdem generandis ampliùs non ſuffecerit; ſed analogum ſaltem quoddam ab Archæô fuerit protenſum. Alius rem venatoriam diuturnâ experientiâ optimè callens Vir generoſus poſteà mihi retulit, de unô alterôq; ſimili exemplô ſibi certè conſtare, tantum autem abeſſe, ut Magnates teſtium privatione cervos impotentes redderent, ut potiùs ipſis, ſi poſſibile eſſet, virtutem generandi duplicarent, aut triplicarent; Caſtrationes verò tales inſtitui à ruſticis & opilionibus ob frumentorum ruinam cervorum multiplicationi indignantibus; ſi igitur uni alterique horum licuerit eſſe tam felici, ut offenderet in ſylvâ pullum cervinum, jam dictam operam clandeſtinè exercent, cùm illos enecare cariſſimô redimere pretio cogantur. Confitebatur inſuper, cervos caſtratos nunquam ampliùs à Naturâ cornibus ornari ſolitis ſuo generi; ſed horum locô geſtare ſaltem dicta tubercula oſſea; ubi inſimul notatu dignum, hæc per vitam ipſis ita conſtanter durare, nec ampliùs, uti cornua aliàs ſolent, annuatim decidere.

Fig. XXXIV.

OBSERVATIO CLXIX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Sanguis ferè albus, additô ſerô chyloſô, ſine ſanitatis damnô aliquot annis durans.

NObilis quidam quadragenarius, habituſque athletici, uti ingenioſiſſimus bellariorum in gulæ ſuæ favorem erat inventor, ita quoque quot diebus ſerium ſeſe Hectorem in hisce ingurgitandis exhibebat, eaque aſſumta largô, & eô quidem non minùs pretioſô ac jucundô inundare potu callebat; neque illa, quæ ita ingerebat, malè digerebat, aut poſteà per alvum indebitè egerebat; atque ita ſanitate utebatur ſatis vegetâ. Cùm autem ſanguis plethoricè augebatur, accedente corpulentiâ, autor ipſi eram, ut poſt ſumtum laxans venam ſecari curaret. In vicem autem, quod ſanguinem boni commatis proditurum mihi promiſeram, apparebat ſanguis quoad potiorem ſubſtantiæ ſuæ partem albus, adſociatus ſerô largô chylum indigeſtum æmulante. Metuebam primò latentem vehementem cachexiam ob peſſimè diſpoſita viſcera chyli- & ſanguificantia, cui non è longinquô ſæpiùs apoplexia adeſt pediſſequa. Proinde pro majori cautelâ conſulebam chyli laudabilioris generationi, Balſamique vitalis in maſſâ ſanguineâ reſtaurationi per Medicamenta è Sulphure, Terrâ Catechu, Mumiâ, Elixire Proprietatis, Sale Volatili oleosô Aurantiorum ſuccurrere. Verùm obſervans, illum ſibi ſemper eundem, id eſt ſanum, manere, re adcuratiùs ventilatâ, inveni, hoc adſcribendum eſſe cibo ac potui, uti liberaliori, ita laudabiliori; dum ſcilicet chylus copioſior & pinguior per Meſenterii vaſa ac glandulas non ritè digeſtus & transcolatus maſſæ ſanguineæ intruſus & obtruſus partes ſuas ſulphureas tam ſubitò ac decenter in ſolitam rubedinem exaltare

altare nequit. Quâ de re conſuli quoque poterit Ephemeridum noſtrarum Anni ultimi Obſervatio 65. cum annexô Scholiô Schröckianô curiosô. Dictus ille Nobilis, de quô jam nobis res eſt, non paucos annos ſatis incolumis conſumebat; ſucceſſivè è variis catarrhis varia patiens, lentô gradu ipsâ cæcitate ſubſequente; usquedum Senex ſupraſexagenarius mediante apoplexiâ Naturæ debitum ſolveret.

OBSERVATIO CLXX.
D. GABRIELIS CLAUDERI,
Trifolium quadrifolium.

NE Philobotanicorum hôc annô me oblitum eſſe, accuſari poſſim, lubet illorum meditationibus curioſis ſequens offerre: Naturam aliquando extra orbitam & Leges à Naturâ naturante, DEO, ſibi præſcriptas extravagari aut ludere, uti in omnibus Creaturis, ita non minùs in regnô vegetabili, ſinguli illi nôrunt, qui dictum hoc regnum nôrunt & excolunt. Prodeat jam è pluribus ſpreta quidem, at amœna illa herbula, Trifolium. Hæc utplurimûm tribus conſtat foliis, veluti nomen impoſitum, & autopſia, invictus ille teſtis, teſtatum eunt; Aliquando tamen eſt quadrifolium; ſiquidem nota eſt ab hujus raritate orta vulgi opinio, eaque ſatis ſuperſtitioſa, ſi quis, caſu quidem fortuitô, reperiet tale trifolium quadrifolium, idque ſecum portet, fortunâ uti ſibi mirum-quantum favente; ſed anile hoc eſt, fabula eſt. Scrutatu tamen dignius, magisque curioſum jam ſubſtituo: Fœmina verè pia & honeſta, in hortô vel pratô trifoliferô ambulans, dicta talia quadrifolia pro lubitu quaſi, & quotquot horum deſiderat, ſubitò poteſt invenire. Cùm hæc Uxori meæ, nunc deſideratiſſimæ, ob conſanguineitatem fuerit ſummè familiaris, non raró eveniebat eô anni tempore, omnia dum rident, dum formoſiſſimus annus,

nus, ut in hortô conveniremus, ac cœnaremus. Inſolitâ igitur rei novitate ac curioſitate ſtimulatus, cum aliis amicis aliquoties circulô circumſcripſi areolam horti paucas ulnas longam-latam; In hâc cœlô planè ſerenô, ac dum ſudum erat, oculos noſtros fatigavimus; verùm ſæpè fruſtraneô effectu, adeò, ut vix unicus in unicum vel alterum quandoque inciderit. Laudata fœmina è longinquô adſtans amicô jocô Nos ſubſannabat, atque nobis quaſi indignabundis inquirere ceſſantibus, tentabat ipſa, obiter illud idem tractans, quod fatum oculis noſtris lynceis ac avidis negaverat; Et dictum factum, ſpatiô minimi tempuſculi dictæ herbulæ 20. ad 30. & quod excurrebat in locô circumſcripto ſubridens nobis ſtupentibus monſtrabat, decerpebat, exhibebat. Cauſam Curioſi hujus genuinam me latere, ad τὸ ἐπέχειν confugiens, fateor; neque illam ſufficientem hucusque mihi exponere valuerunt diverſi rerum phyſicarum ſatis periti, à me ideò interrogati. Ita perſæpè ludit in Humanis Divina potentia rebus; noſtrisq; Poſteris, tenui quidem meô judiciô, enodanda ac ventilanda nonnulla reſervat.

OBSERVATIO CLXXI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Capra pariens fœtum humano analogum mortuum, & ſimul caprum.

INter innumeras ſummè mirandarum Creaturarum myriades, quas infinita Divinæ Majeſtatis Omnipotentia fieri juſſit, & adhuc conſervari jubet, tenui quidem meô judiciô, palmam ſingulis præripit Mundus ille concentratus, Homo vel Microcoſmus. Rem hanc clariſſimam tædioſis ambagibus confirmare velle, tam inutile cenſeo, ac ſi ſplendente Sole lucem accenderem. Hôc in opificiô humanô ſummè ſtupendô ſummè ſtupendus eſt præ aliis omnibus Hominis ortus, & ge-

& generationis opus, præprimis accedente felici noſtrô hôc ſeculô curioſiſſimâ de ovariô muliebri notitiâ ; quod tamen plures frigidis vel ad ſummum tepidis cerebri ſpiritibus ventilare ſolent. Ille, qui è nihilô omnia creavit, juſſit per imperioſum ſuum : Creſcite & multiplicamini, in primâ rerum creatione creaturas quascunque, ut ſimilis ſimile generando ſuum genus conſervet & augeat; quod etiam plerumque ita peractum, & peragitur hucusque. Accedit tamen dolor ! aliquando malitiosô Diaboli dolô, ut abominabile illud peccatum, quod Sodomæ juſta ira Divina pluviâ igneo-ſulphureâ puniebat, à ſemibrutalibus iſtis libidinis mancipiis exerceatur. Cujus generis hiſtoriam invitus profero ſequentibus: Annô præteritô 1688. circulum ſuum dimidiâ tantùm non parte abſolvente, in pago Schlehenhayn, duobus milliaribus abhinc diſtante, ſub Præfecturâ Electorali Bornenſi, capra, quæ anteà aliquoties pepererat fœtûs ſuo generi conformes, modóque à Naturâ inſtitutô, excludit fœtum mortuum, humano quoad plurima ſimilimum, ſcilicet penitus nudum & quoad cutem album; caput rotundum rotundas gerebat aures; locô oculorum foveæ præſentes aderant, ut ita plenariam nondum obtinuerint perfectionem, vel fœtus aliquot jamjam diebus in Utero erat mortuus; ſiquidem poſticâ ſui parte ad putredinem inclinabat; pedum & manuum vel quatuor pedum extremitates ad caprinam ferè accedebant figuram. Partus alter, genuina nimirum capra, elapsâ horâ unicâ priorem inſequebatur, & quidem vivus; pauciſſimis tamen pòſt diebus moriebatur.

Ludit quidem natura errans in conceptionibus monſtroſis, de quibus integri Libri plures obſervationes & ſua ſymbola nobis admetiuntur; Maxima ſuſpicio tamen hoc in caſu accuſare videtur coitum humanum, quâ de re arduâ hic philoſophari amplis verbis, Leges Collegii prohibent, ne longiùs excreſcant mea communicata; Propterea curioſum Lectorem ablegatum volo ad Caſp. Schotti Phyſicam curioſam, ubi va-

ria è Deuſingiô, Fortuniô Licetô, & aliis ventilata ac controverſa offendet. Anatomico cultro lubenter ſubjeciſſem, niſi jamdum per dies octo fuiſſet ſepultus, dum rumor ad meas pertigit aures. Dictæ Præfecturæ Bornenſis Ephorus, Dn. Elias Liebelerus, Vir honeſtus & curioſus, hærebat dubius, num ob Sodomiticum facinus inquireret; Cùm autem Petrus Renkerus, Paterfamilias, aliique capræ viciniores vitæ integritate, ac à ſceleribus puritate ſeſe commendarent, ſuſpicio in nullum cadere poterat, ideoq; inquiſitio omittebatur.

OBSERVATIO CLXXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Pullorum Cuculi excluſio vera.

SI ingratitudinis quidam eſt arguendus, illum ingrati Cuculi nomine proclamari, nôrunt etiam pueri Linguæ Latinæ lac adhuc inſugentes. Natales autem debet hoc dicterium cuidam non planè veræ opinioni hiſtoricæ, quaſi Cuculus fœmina ova ſua ſupponeret excludenda minutulæ illi aviculæ, Ficedulæ, **der Graſsmücken**; excluſus autem pullus poſteà matrem devoraret obſtetricantem. Ut veritatem vel fabulam hujus rei communicare poſſim Orbi avido ac dubio, cum Amico adcuratè obſervavi nidum Cuculi eô tempore, quô aves pullos ſuos excludere ſolent, & ova ibidem nulla inveni; invenimus autem eadem (quippe quæ colore variô aut puncticulis diſtincta facilè poſſunt ab aliis dignoſci,) impoſita nidulis in eodem horto exiſtentibus Ficedularum, (**derer Graſsmücken**) Motacillarum (**derer Bachſteltzen**) & Parorum. Vidimus quoque, dictas aviculas ovis diligenter & cautè incumbere, usquedum Cuculi excluſi more ſolitô implumes ab hisce nutricibus maternè nutritæ, ac poſteà pennis præditæ abeant, excedant, evadant, erumpant ingratæ.

Quòd

Quòd autem Cuculi iſti juniores dictas poſteà devorent nutrices, veritati neutiquam eſt conſonum; cùm ab abitu ingratorum iſtorum pullorum aviculæ piæ, veluti anteà fuerint conſpicuæ; Quæ devoratio ideò quoq; præſumenda non eſt, cùm Cuculus inter aves rapaces à Phyſicorum nemine, quantum mihi quidem conſtat, numeretur.

OBSERVATIO CLXXIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Effigies ſudans.

STatuas aliquando ſudâſſe, aliquot profert Hiſtorias poſt ſua fata adhuc vivens, & victurus, quamdiu vivent, ſi quidam victuri ſunt, Poſteri, Thom. Bartholinus, Hiſtoriar. anatomicar. Centur. 5. hiſtor. 93. & cauſam occultiorem ſubeſſe ſtatuit. Simile ferè exemplum obſervavi, dum Anno 1669. die 16. Junii effigies pileatoris, ante decennium jamdum mortui, in hypocauſti penitùs lignei pariete ſimili ſuſpenſa, ante iſtius obitum quoque picta, in Urbe noſtrâ per viginti quatuor horas ſudaverit ſerum ſalſum, idque copioſum è regione thoracis, primò lateris dextri, dein quoque ſiniſtri; Talis ſudor triginta ſex horis elapſis denuò rediit, duravitque itidem triginta ſex horarum ſpatiô. Adcuratè ſanè & ſeriò in cauſas ſudoris hujus phyſicas inquiſivi, num fortè externum aliquod accidens cauſam occaſionalem ei præbuerit; ſed prægnantem & conſtantem ſanè nullam invenire licuit; cùm è naturalium rerum abyſsô ſufficientes extorquere ſummè ſit difficile; Ego econtra ſuperſtitioſa vulgi nimiùm creduli omina penitùs averſer. Nihil mali tamen inde ſucceſſit aut Urbi, aut Viduæ, aut ejus Familiæ, ſucceſſit verò paulò poſt Publico non parva calamitas; quod aliorum Cenſuræ relinquo; neutiquam ſimilia pro nihilô planè habenda judicans; ſiquidem talia aliquando contingere, conſentient mihi Chriſtiani

& experti Phyſiologi; veluti quoque de vagitu fœtûs uterinô mentem meam detexi tertiô abhinc annô Ephemeridum noſtrarum Leopoldinarum.

OBSERVATIO CLXXIV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Odontalgiæ violentæ cauſa vermis, dentis inquilinus.

SI Odontalgiæ externam faciem, ejusque circumſtantias ſpectes, videtur eſſe vix tantilli pretii, imò magis adhuc vilipenderetur, niſi aliquando ſenſûs ſui atrocioris penetrabilitate formidabilem ſeſe redderet, inſimulque eluderet medicamenta è ſubtilibus aliàs ſagaciorum cerebellorum ſpiritibus propullulantia. Cauſam autem infelicium talium effectuum plerumque hærere in causâ non adcuratè cognita videtur, quippe quæ modò huic, modò illi ſubjecto diverſiſſima eſſe ſolet; Ut proinde dubium ſit, qualis duro huic nodo cuneus idoneus & ſufficiens, an narcoticus, calidus, frigidus, &c. ſit opponendus. Sic ſexagenario major, è Germaniæ Primatibus quidam, diverſis annis dura varia patitur à catarrhis, quos vocant; modò ipſum caput, modò thoracem, modò artûs doloroſè ac impetuoſè turbantibus; qui quidem natales debebant cruditatibus maſſæ ſanguineæ per diætæ errores excitatis; Tandem lympha acris p. n. hinc inde vagans ſibi hoſpitium quoque eligit in dente aliquô, & quidem tantô Hoſpitis tædiô, ut hasce moleſtias podagricis doloribus aliquando majores æſtimaverit. Oppoſita medicamenta multum aliàs valentia, hîc nihil valebant, exhibita à Medicis ordinariis, & aliunde advocatis; nonnulli dentis evulſionem ſuadebant; ſed cùm non fuerit carioſus aut cavus, ſed integer, & ob aliud contraindicans aliis diſplicebat.

Acci-

Accidebat autem, ut Empiricus, qui è dentium adfectibus inſignem ſibi gloriam, ſuæque crumenæ turgidæ ſolatium comparaverat, more huic ſectæ communi oberrans urbem tranſiret. Medici ordinarii de dolore ſopiendô ſolliciti, ac expendentes, quantum Hygéa noſtra debeat Experientiæ, ægroto adducunt dictum Medicaſtrum, qui viſu & tactu examinans accuſatum illud perfidum membrum, (utinam otioſum ac pigrum!) liberâ voce ac mente, tanquam è tripode, ſtatim proclamat: Dens hic quoad interiora eſt carioſus & cavus, domicilium exhibens vermi vivo; ideoque in evulſione ejus primarium conſiſtit auxilium. Medici quodammodò rubore perfuſi, ægrô conſentiente, conſentiunt. Iſte feliciter evellit dentem exteriùs ferè ubivis, præcipuè verſus radices magis ſenſibiles integrum. Dum Medici quaſi attoniti hunc inſpiciunt & ventilant, ac verentur, ne ullum doloris futuri alleviamentum ſit ſperandum, agyrta ille petit aciculam minimam, vel porcinam ſetam, eamque intrudit foraminulo minimo in dentem penetranti; arreptôque malleô dentem frangit, unde ſubitò, veluti hiſtrio quidam proſilit vermis vivus, illis ſimilis, qui è caſeô putreſcenti oriuntur. Statuebant inde Medici, causâ ab effectu & à poſteriori depromtâ, per iſtum canaliculum denti ſucceſſivè intruſas fuiſſe portiunculas cibi ac potûs, quæ ibi retentæ putredini lentæ, & hâc obſtetricante materiam vermi præbuerunt.

Pateſcit inde, cur omnia remedia, vel narcoſin, vel cauſam calidam, vel frigidam reſpicientia modò methodicè, modò ab aliis empyricè exhibita irriti fuerint effectûs; dum ſcilicet ſingula illa neutiquam extiterint pro palatô vermiculi, quippe qui nutrimentum à Naturâ ſibi, uti omnibus creaturis, promiſſum neceſſariò deſiderans, nec obtinens, ad furibundam indignationem per vices, famis juſſu, fuerit laceſſitus, usque dum dictô modô ac in ſuô genere generosè mori fuerit coactus.

OBSERVATIO CLXXV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Rara in Geminis animorum & corporum ſimilitudo.

OBſervationum mearum hoc annô communicatarum nonnullæ mentionem faciunt inter miraculoſarum creaturarum myriades adhuc magis miraculoſæ ſtructuræ Hominis, vel ædificii Microcoſmici, ac in hâc ſummè miraculoſæ conceptionis, generationis ac partûs. Subjungere placet neutiquam minùs miraculoſam Geminorum (derer Zwillinge/) formationem, & quæ huic miraculosè ſuccedunt.

Hosce igitur ob nutrimenti identitatem non modò quoad figuram externam, ſed & internas animi operationes ſibi utplurimùm aſſimilari, in vulgus notum eſt quidem, rarum tamen & jucundum exhibeo teſtimonium: Viro magnifico naſcebantur Geminæ ſanæ; hæ ab incunabulis non modò, ſi conſideres ea, quæ ad externa ſpectant, formam, vocem, geſtûs, & centum alia, ſibi ſemper fuêre adeò conformes, ut etiam à Parentibus & domeſticis vix diſcerni invicem potuerint, ac ovum ovo vix ſimilius; ſed etiam quoad interna unanimes prodebant mentis effectûs, mirandamque ſanguinis ſympathiam, ut idem ferè ſemper ſenſerint, ſimul obambulaverint, imò eosdem morbos, non modò quidem variolas & morbillos, ſed & alios, v. g. vomitûs, obſtructiones meſenterii, tumultûs hypochondriorum, uteri, &c. non ſine omnium ſtupore fuerint paſſæ; accedit ſuaviſſima illa harmonia conjugialis, quam ſine delectabili riſu vix percipiet curioſus Lector; dum ſcilicet nubiles factæ, ac honeſtus juvenis unam in matrimonium decenter ambiverat Parentibus conſentientibus, altera ſororis ſponſo externis, iisque licitis ama-

amatoriis ceremoniis pari modô ire obviam allaborat. Poſtquam verò paulò poſt & altera idem cum Proco fatum experitur, hæ ambæ inter amaſios ſuos pudici amoris ebullitiones, methodis quidem honeſtis, reciprocè dividebant, alternabant, miſcebant, conjungebant. Cùm decem milliaribus à me diſtent, hactenus ob alia magis neceſſaria de ulteriore harum vivendi modô inquirere, non licuit. Num ſimul quoq; & unanimes Mundum ſint egreſſuræ, veluti ingreſſæ ac progreſſæ, dies docebit.

OBSERVATIO CLXXVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Excreſcentia carnoſa ſuper corneam oculi dextri tunicam.

SI ab aureô illô ſuſpiriô: *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſanô*, diſcedere nos Chriſtianos haud decet; ſanè rebus ſuis benè conſulit, qui ſubjungit: *Orandum eſt, oculi ut ſint ſani in corpore ſanô!* Viſu enim officiô ſuô non fungente, myriades miſeriarum Reipublicæ Microcoſmicæ inde ingruentes enumerari poſſent; DEO inſuper ac Proximo debitum debitè ſolvere impedimur. Lubet in Practicorum juniorum gratiam ac commodum proponere caſum tam per ſe rarum, quàm ratione remediorum oculo patienti adplicitorum ipſis utilem futurum: Viri generoſi ruri degentis Filio novienni corrivalis inter petulantiæ puerilis exercitia pulverem calcis vivæ pro domô exſtruendâ copioſè præſentis faciei ac oculis inſpergit; Oculi ſimilium impatientes ſtatim inde concipiunt inflammationem ac dolorem non parvum. Die ſequenti accerſitur ex Urbe vicinâ Chirurgus, qui locô lenientium ac mucilaginoſorum adhibendorum oculo præprimis dextro pejora patienti immittit oleum hepatis muſtelæ piſcis. (von Aalraupen/) Hoc in ſuffuſione ac aliis non modicum

dicum quidem ſolatii aliquando affert; Verùm uti hîc extra rhombum, præcipuè non recens, & rancorem ac acorem manifeſtè oſtendens adplicabatur; ita ſtatus quoque in deterius vergebat; propterea advocabatur quoque Medicus experientiſſimus, cum Chirurgô ſaniùs ſentiente. Quamvis autem ab his fuerint peracta cautè varia, quæ ratio ac medendi methodus dictitabant, nihilominùs carnoſa excreſcentia (ein Fleiſchfell/) è canthô oculi per tunicam corneam adeò ſeſe dilatabat, ut huic palpebram connexerit, imò & pupillam transierit, & per conſequens ſpiritûs hujus oculi viſivos feriari mandaverit. Medicus providus cum Chirurgô, aliisque in conſilium vocatis prognoſtico tandem ægrum relinquunt, ac Dn. Parenti, hoc malum ſine carnoſæ partis exciſione, quæ tamen in corpore tenellô ob ſuetum inflammationis, ulceriſque cancroſi inſecuturi ſummè dubii eventûs, tolli non poſſe, detegunt. Parentes, ne aliquid intermiſiſſe accuſari poſſent, aliunde auxilium quæſituri, mihi ac Joh. Hilſchero, ſolerti Chirurgo noſtro aulico Filiolum concredunt. Nos ſectionem modò dictam itidem magis noxiam, ac utilem judicantes, aliunde opem quærere non poteramus, quàm per medicamenta hanc carnem abſumentia; proinde applicuimus ſucceſſivè, vigili quidem mente ac manu varia; cùm dubius remediorum eventus certæ deſperationi ſit anteponendus. Quod interna attinet, & pro affluxu ſeri p. n. revellendo ac pro cauſæ ratione exhibui aliquoties pilulas leniter evacuantes; Pro maſsâ ſanguineâ verò depurandâ Eſſentiam Mumiæ & Elixir Propriet. alcalicum, Sal volatile oleoſum Succini, Pulveres Cinnabarinos cum Succinô, & alia. Externè verò, præter adhibita veſicatoria, ſternutatoriaque remediis inter dictorum uſum ita procedebatur: Aliquot diebus oculo Chirurgus indebat pulverem ſubtiliſſimum è conchis, additô modicô Pulveris Radicis Symphyti; ſimul circa oculi regionem illitâ Aquâ Ophthalmicâ cum Vitriolô albô, & Extractô Saturni, vel Minii. Poſt quatuor dies mediante ſpongiolâ

bacillo

bacillo alligatâ Chirurgus dictæ hujus aquæ portiunculâ ter in die cautiſſimè tangebat aliquam carnoſæ excreſcentiæ partem. Hâc aquâ aliquandiu ita continuatâ, tetigimus modò dictam carnem ſpongiolâ pauciſſimum Spiritûs Vitrioli, partim rurſus exſiccati, continente; Poſteà paulò liberiùs jam notatum Spiritum in lignô ſubtiliſſimô exſiccatum admovimus methodô jam deſcriptâ, ægrotô de dolorosâ ſenſatione non adeò conquerente. Ut neceſſaria medicamentorum varietas obſervetur, & alternatio, Chirurgus poſteà ſpongiolam vel lignum parcè humectavit lixiviô illô fortiſſimô, unde ſapo excoquitur, inſpiſſatô, eôque tenerrimè tetigit carnem immorigeram. Ne autem fortaſſis hæc corroſiva, licèt molliusculè indita, aliquam oculo parerent noxam, aliquando inſtillabatur parum lactis Virginis, quod dicitur, id eſt, aceti dulcis è lithargyriô. Poſtquam hæc ita ſex ſeptimanis, & quod excurrit, ſummè tædiosô labore & cautelâ fuêre tractata, affulſit ſpes optati effectûs nonnulla.

Antequam modò enarrata remedia oculo inſtillabantur, aliquoties priùs tentabamus, num inſtrumentô ſubtili caro hæc ſylveſtris poſſit elevari, & à tunicâ corneâ modeſtè ſeparari, & dein à factâ inciſione exſiccari, poſteaque plus ultra procedi; ſed oleum operamque perdebamus omnem; ideoque jam enumeratos liquores immittebamus ſucceſſivis & alternativis vicibus. Nihilominùs poſt frequentes haſce inſtillationes denuò tentabamus elevationem & ſeparationem carnis ſuperfluæ à tunicâ bis in die, mediante ſtylô ferreô ſubtili rotundô, non acutô; Cùm ſtylus hicce duro huic nodo non videretur ſufficiens cuneus, Chirurgus ei ſubſtituebat magis latum, nec tamen & hunc acutum; Hic aliquid pro votô ac ſcopo noſtrô feciſſe videbatur; plus ultra progrediendo, ei ſubſtituit Chirurgus ſtylum modicè acutum, illi quodammodò ſimilem, quô venæſectio peragitur, cautiſſimis tamen digitis admotum; Et hoc quidem ſucceſſu adeò felici, ut caro iſta tunicæ palpebram adnectens, ac pupillam operiens fuerit

ſeparata & elevata, exſiccationem, vel invita, promittens. Idem de parte illâ oculi canthum tegente, utpote craſſiore, non minùs ſperabamus; proinde nihil præter lac virginis inſtillavimus. Dictas hasce moleſtas inciſiunculas per ſex ad octo ſeptimanas dum adhuc continuavimus, pars quoque interior palpebræ à carne tunicæ penitùs fuit liberata, ut & bonâ ſui parte reliqua carnoſa portio corneam tegens, & exſiccata, poſteà facilè tollenda.

Poſt varios casûs, poſt tot diſcrimina rerum dum victoriam & triumphum inſtare nobis promittimus, Fati inclementiâ, ac nobis talia vix cogitantibus evenit, ut ægroto ſocius quidam accedens malitiâ puerili perſuaſerit clanculùm, ut tam diu tantas moleſtias à nobis toleratas ulteriùs perferre denegaret, quas hucusque præter ætatis ſuæ genium rariſſimâ patientiâ, blandis quidem verbis ac variis promiſſis à nobis ſtimulatus, ſuperaverat; propterea noxiâ capitis agitatione, ac impatienti corporis motu impediebat adeò felices manûs effectûs, meliora propediem promittentes. Cùm itaque tam immorigeram ob reluctationem ſtyli acumen oculo agitato applicare, ſine ejusdem vulneratione fuerit impoſſibile, poſt paucos dies denuò coaleſcere palpebra & cornea tunica mediante carne dictâ, ac omnia in pejus vergere cœperunt; proinde Generoſo Dn. Parenti infelici Filium infeliciorem non ſine inſigni cordoliô ac impatientiâ domum remiſimus. Poſt hæc Dn. Parens ſummè ſollicitus uni alteriqúe plurimâ experientiâ aliàs ſeſe Orbi commendanti concredidit, qui varios liquores inſtillârunt; ſed eventu ſingula facta fruſtraneô, dum hæc ſcribo, ac infauſtô.

OBSERVATIO CLXXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Mercurius è metallis & mineralibus copioſè ac facilè obtinendus.

INduſtrios rerum naturalium Scrutatores miris ſanè modis torſit & exagitavit, ſi quid aliud inter Creaturas humanis uſibus à Creatore ſummô deſtinatas mira illa creatura, Mercurius vivus; & quæ inde ſuccedunt, ex abditô Terræ ſinu prodeuntia. Si enim à re medicamentoſâ chymicâ exordiar, Hygéa noſtra vix aliud reperiet in ampliſſimô ſuô cornu copiæ, quod tam laudabili ſuperfluitate nobis & ægrotis admetiatur ſua auxilia, quâm dictus Mercurius vivus, & quæ inde componuntur; dum ſcilicet exhibet purgantia, ſudorifera, confortantia, purificantia, vulneraria, & quæ his analoga, & vicaria, tam interno, quàm externo uſui deſtinata. Si Medicamentis relictis progredior ad Alchymiam; In hujus aſſeclarum tantùm-non omnium ore crepat quotidiè Mercurius, dum alii in illô veram Lapidis Philoſophici materiam hærere credunt; alii ad minimum in metallorum arte transmutatoriâ felicem eventum ſibi promittunt; imò, quod non negandum, è plurimis talia tentantibus uni alterique aliquando licet eſſe tam felici, ut, quod optat, obtineat, quod Theoph. Paracelſi, & aliorum exempla evincunt. Si perrexero ad alia vitæ genera, obſtupeſco ſanè, æquâ mente ventilans, quantisquantis curioſorum artificum mechanicorum, ac variorum aliorum turmis operam ſuam exhibeat ille idem.

Cùm igitur Mercurius nativus, vel è ſcoriis mineralibus erutus tantæ ſit utilitatis, variorum ſeculorum tempore tam Chymiatri, quàm Alchymici innumeris modis animos ac corpora fatigârunt, ut è ſubſtantiis metallorum, mineralium, ac ſimilium rerum Mercurialem ſepararent, atque exaltarent pu-

ritatem. Factum autem illud eſt, utplurimùm ſine operantis deſideriô neutiquam reſpondente; Et hoc quidem adeò frequenter, ut primi ſubſellii quidam Medici minimè dubitaverint, anxiè quæſitos iſtos Mercurios planè pro non-Entibus venditare. Verùm enimverò ſeculô hocce noſtrô, rerum eruditarum promocondô fertiliſſimô, per multiplicem experientiam nullis rationibus theoreticis refutabilem aut infringendam poſſibilitas hæc adeò inclaruit, ut cogamur exclamare: Quantum eſt, quod ignorârunt Anteceſſores noſtri, ad alia in Arte noſtrâ prudenter ac benè gerenda, excolenda, noviterque inventa amplificanda ſatis lyncei, ſagaciſſimi, ſuâque laude ideò digniſſimi. Similia diverſa ſpecimina oculis noſtris non tantùm exponunt hodiè Libri Chymicorum impreſſi; ſed & variis privatim innotuerunt, è centum ſaltem unicus prodeat, nimirum Dn. D. Wedelius, Jenenſis ille Phoſphorus, qui Mercurii Saturni poſſibilitatem improvisò inventam Ephemeridum noſtrarum Leopoldinar. Decuriæ II Anno II. inſeruit; Cui adſentiunt plures curioſi alii, ultimis hisce annis, profitentes, Mercurificationem hancce tam tædioſis laboribus, tam inſignibus ſumtibus diu à multis fruſtrà quæſitam, imò pro impoſſibili habitam facilè ac levibus encheiriſibus è quocunque metallô ac minerali poſſibilem demonſtrari poſſe. In horum fidem adnectere cogor, Amicum Medicum, jam propoſita vera eſſe, ſanctâ fide mihi aſſeverâſſe, imò diverſorum Mercuriorum ſpecimina oculis meis avidis obtuliſſe; unde audebam petere, velit modum parandi fidei ac curioſitati meæ concredere; ſed hoc reſponſi reponebat: Modus, Mercurios è metallis & mineralibus in copiâ eliciendi, à Comite quodam philochymicô magnô, eâ mihi conditione communicatus eſt, ut nulli unquam, nedum Filio meo detegerem; fidemque juramenti locô, ut confirmem, coëgit, quod & Ego rei huic avidiſſimè inhians præſtiti; quod hucusque pluries dolui; aliàs ſanè Candori Tuo paratiſſimus eſſem in detegendô hoc arcanô; ſi modò arcanum eſt appel-

lan-

landum; ſiquidem methodus parandi eſt minimi laboris, minimorum ſumtuum; Copiam Mercurii ita parati offero, quantum hujus deſideras; ſiquidem diverſos horum diverſis uſibus deſtino; Verùm mors inopina paulò pòſt Eundem plurimis meditationibus ac laboribus conſumtum Curioſo Orbi eripiebat. Gratulamur proinde tempori præſenti, quòd arbores noſtræ chymicæ ſuperioribus ſeculis ſucceſſivè ac lentè neceſſariis radicibus poſitis, jam flores & fructus protrudant incomparabiles; Divinam Sapientiam humilimè rogitantes, velit porrò pro Nominis ſui gloriâ ac Proximi commodô fertiliores ac illuſtriores reddere, ut inventis inventa addamus, neque eadem poſteà aliis invideamus; ſed veluti cœlitùs ea gratis accepimus, ita quoque gratis Publico reddere allaboremus.

OBSERVATIO CLXXVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Speculorum confectio.

Cùm in præcedenti Obſervatione mentionem fecerim, Mercurium non modò Chimiatris, ſed etiam pluribus curioſorum artificum mechanicorum generibus communem exhibere materiam, placuit è largiſſimâ hâc farragine unicum producere; nimirum, quomodo mediante illô curioſiſſimus, jucundiſſimus ac utiliſſimus labor, ſpeculorum confectionem intelligo, inſtituatur, & quidem ſine tædioſis ac gravibus moleſtiis; nihilominùs ingenioſus etiam Lector ſpeculum aut corporis aut mentis oculis adſpiciens ſtuporem ab hoc inventô uti exhilarante, ita mirabili ſibi extorſum fatebitur. Me quidem non latet, hoc opus multis artificibus ac Mercatoribus innotuiſſe; ſed ſibi ac ſuis lucelli gratiâ ac nummorum aucupiô arcanè reſervari; proinde eruditis rerum naturalium admiratoribus, quippe cum quibus mihi res eſt, hoc detego; unde nihil damni accedet reliquis;

 ſem-

ſemper enim animum eò intendi, ut nemo lædatur, econtra cuilibet ſuum tribuatur. Sequenti autem methodo procedat operator: Paretur folium aut lamina tenuis, Talerum craſſitie non planè æquans, è ſtannô purô, ſive ea ſit rotunda, ſive quadrangula, ſex- vel octangula, prout ſpeculum deſiderat oculus & manus opificis; Hæc optimè fricetur ac lævigetur cretâ ſubtiliſſimè pulveriſatâ, pro removendâ omni impuritate. Tunc dictæ laminæ illinatur Mercurius vivus, usquedum hæc molleſcat quaſi; poſteà imponatur eidem vitrum, laminæ dictæ ſtanneæ figurâ ſimile, ut ita Mercurius ſit medium inter laminam ac vitrum; Hæc unita in declivi ponas aliquot diebus, ut Mercurius ſuperfluus exſtillet; vel modeſtâ compreſſione eum exprimas, vel effluere jubeas; Unde evenit, ut lamina vitro amicè & adcuratè uniatur, ac generetur fœtus ille pulcherrimus, delicatiſſimus. Hôc ita abſolutô nonnulli laminæ ſtanneæ inſpergunt arſenicum ſubtiliſſimè pulveriſatum pro commodiore exſiccatione; Poſteà ſpeculum immittatur tabulis ligneis, donec planè fuerit exſiccatum; & ſic obtines inventum, cui ipſa etiam invidia blandiri cogitur; de quô more ſuô, id eſt, elegantiſſimâ ingenioſitate loquitur incomparabilis Owenus:

Cuiq; ſuam reddo faciem, mihi reddere ſoli
Neſcia, nec vitâ prædita, nec facie.

[*Altenburgo A. 1689. d. 21. Januar. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CLXXIX.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.
Debitus pulſum inveſtigandi locus.

PUlſum in diverſis quidem corporis partibus, nimirum ubi arteriæ carne craſſiori muſculosâ non ſunt tectæ, percipi poſſe, & Medicinæ Tyronibus notiſſimum eſt. Soli-

Solitus tamen ac uſualis locus eſt in interiore manuum Carpi parte; aliquoties tamen obſervavi Pulſum ibidem fruſtrà inquiri; è contrà in ſuperiore vel exteriore Carpi parte, vel manu externâ, aut etiam ejusdem lateribus manifeſtò percipi, cùm majores vaſorum rami ſitu ſuô variè ludant. Proinde cautè hâc in re eſt procedendum, nec in conſuetô Carpi locô Pulſus ſolummodò quærendus, ſed providè & accuratè tangendo, ulterius progrediendum; aliàs illudunt ægrotantis ſanitati, & ab aliis aliquando intervenientibus illuduntur improvidi Medici, juxta Tulpii monitum Obſervat. Medic. lib. 3. cap. 45.

OBSERVATIO CLXXX.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Pulsûs per triginta ſex horas ante obitum ceſſatio.

PUlſum indicare, quomodo Balſamus vitalis calor innatus & Spiritûs ſanguinis, hujusque circulatio, ac per conſequens ipſa vita ſit diſpoſita notum etiam eſt lippis ac tonſoribus; Hinc quandocunque Pulſus apud ægrotos magis magisque fit debilis, ac tandem planè ceſſat, certa præſtò eſt ejusdem pediſſequa, mors, vulgari, eâque per rationem & experientiam confirmatâ opinione. Quamvis autem è Pulſus diſpoſitione virium, imò vitæ cynoſurâm dictô modô hauſerint & adhuc hauriant Medici methodici; nihilominùs hactenus obſervavit horum unus alterque, plenam ejus ad certum temporis ſpatium, abſentiam; veluti aliàs evolante è corpore Animâ accidere ſolet. Idem & ego teſtari poſſum caſu ſequenti: Vidua quadraginta octo annorum novo conjugio, liberorumque generationi inhians, menſtruum fluxum more illi ætati utplurimùm communi jam per duos annos deſinen-

nentem, denuò promovere conatur; hinc ab Empiricâ internis & externis, neſcio quibus, irritô tamen effectu utitur; ſuccedente contumaci alvi obſtructione, flatuosâ ventris tenſione poſteà vomitu mucosô, & tandem iliacâ paſſione, & quidem tantâ cruditatum corruptione, ut & ſoli ructûs aliquando ſine vomitu excrementitiô comite emiſſi totum conclave fœtore ferè intolerabili replerent. Accerſitus tandem ego pro revulſione pugnavi (quantum quidem per virium proſtrationem, anxietatemque cordis, ob putredinem inſignem ſanguini & cordi communicatam, licuit) Clyſteribus acribus, additô Electuariô Hieræ Picræ cum Agaricô, Felle Tauri inſpiſſatô, Nitrô antimoniatô ſtimulatis; quibus quidem obtinui, ut alvus aperta reddita mucum educeret; nihilominùs Maſſa ſanguinea jam dum adeò erat corrupta, ut vires magis magisque deficerent, licèt volatilibus Alcalibus, Balſamicis ac Confortantibus ſimul ſuccurrerim. Hôc in ſtatu lethali duobus ultimis ante obitum diebus, obſervavi Pulſum planè ceſſantem; cùm tamen mens usq; ad mortem optimè conſtaret.

OBSERVATIO CLXXXI.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Purulenta variolarum materia criticè per urinam excreta.

ARchæus noſter miras ac diverſas ſibi eligit pro Microcoſmi Oeconomia ſartum tectum ſervandâ vias; ſic vidi puerum quinquennem variolis ſatis largè corruptum ſine violentâ malignitatis admixtione aut periculoſis ſymptomatibus per Urinam aliquot diebus excreviſſe purulentam materiam veram, ſuccedente ſanitate optatâ. Variolarum autem tempore nullô uſus eſt remediô, quam

Eſſen-

Eſſentia alexipharmaca Venerandi Domini Soceri D. Gabr. Clauderi, quæ potiſſimùm conſtat Sale volatili ac fixô, tam per ſudorem, quàm diureſin aliquando operante, prout Archæus vias excretorias magis aptas invenit. Credibile eſt, materiam hanc variolarum excretam ab externô corporis habitu ad vias urinarias neutiquam eſſe retractam; ſed potiùs viſcera interna eâdem fuiſſe conſpurcatâ, quarum ſimiles hiſtorias varii ſuppeditant Practici, ut ſic pus exitu uti commodiore, ita proximiore fuerit protruſum.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Cervus Venatorem modô ſubitaneô & rarô occidens.

EX obſervatione beati Domini Parentis mei hæc adnectere impræſentiarum lubet: Cùm Sereniſſimus Princeps Fridericus Wilhelmus, Dux Saxoniæ, Lineæ Altenburgenſis, piæ memoriæ, quondam in Ducatu Hennebergicô tempore Ægidii conſuetô venationem Cervorum œſtrô libidinis inter ſe æſtuantium inſtitueret, accidit, ut Venator quidam Cervo, œſtrô ejusmodi flagrantiſſimô obviam venerit, qui Venatorem ſubitò cornubus excipiens ſtatim ad arborem proceram & grandem collidit, adeò, ut intra ſpatium ſex horarum cum ſubitaneâ virium proſtratione, ſudore frigidô, ſingultu ac denique loquelæ amiſſione inſperatò vitam cum morte commutaverit. Poſtquam igitur cauſam violentæ iſtius mortis in partibus corporis externis invenire, non licuerit, cùm ſaltem leve vulnus in parte muſculosâ cruris circa femur ab apice cornu Cervi inflictum apparuerit, potiùs interna ob vehementem in regione umbilicali, dolorem ſuſpicata, quapropter juſſu Sereniſſimi Ducis, Dominus Parens

cum Chirurgô aulicô occiſi abdomen more ſolitô aperuerunt, & perluſtratis inteſtinis, è tenuibus, Duodenum ac Ileon, è craſſis autem, Colon diverſis in locis læſos reperêrunt, ut quinque groſſi-formia ac rotunda in conſpectum venerint foramina. Tandem in dictô abdomine circa lienem, ventriculum ac Pancreas ſanguinis extravaſati quantitas inventa, ibidem ex vehementi iſta percuſſione nonnulla vaſa ſanguifera dilacerata fuiſſe, manifeſtô indiciô teſtabatur.

OBSERVATIO CLXXXIII.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Pinguedo ſine ſanitatis damnô aliquot annis per Urinam ac Vomitum excreta.

Z. Acutus Luſitanus, Prax. Med. admiranda lib. 2. obſervat. 49. meminit cujusdam natione Germani, qui ob malum hæreditarium quadraginta annorum ſpatiô ſine omni valetudinis diſpendiô aut incommodô materiam ſabuloſam ac granulatam inſtar Seminis Sinapi cum Urinâ reddebat. Quemadmodum igitur ſabulum iſtud ac arenulæ præſertim in hypochondriacis & ſcorbuticis non ſunt infrequentes, ita nuperrimè in Praxi occurrit Mulier triginta quinque annorum, hypochondriacis quoque ſymptomatibus ac cruditatibus ex viſcerum dyſcraſiâ aliàs obnoxia, quæ aliquando per octo dies continuos fruſta pinguedinis, avellanarum & juglandium magnitudine, ſine dolore, anxietate, colliquatione aut ſimili ſymptomate, imò ſine omni incommodô per urinam excreverat; adhibitis autem variis remediis acrimoniam & limoſitatem ſanguinis corrigentibus iterum talismodi excretio ceſſavit. Parili ratione Virum quendam valdè

valdè corpulentum, qui ob mucum ſummè viſcidum in ſtomachô non ritè digeſtum & fermentum ejus naturale enervantem vomitu afficiebatur frequenti, mediante quô ſimul per vices multa pinguedinis fruſta, magnitudinem ovorum excedentia, cum ſummâ euphoriâ ac nullâ ſanitatis læſione rejicere cogebatur.

SCHOLIUM.

Cùm in haud admodùm diſſimili Caſu ante annum Clariſs. Parentis mei conſilium expetitum fuerit, ejusdem brevem ſubjungere delineationem liceat. Referebatur ſcilicet Annô 1688. Menſ. Februar. Dominum M. S. Decanum in Monaſterio W. ab aliquot jam annis, tum per os, tum alvum, materiam albicantem, eamque κάτω duriorem, & majorem, fabæ ſæpiùs mole, ac ferè ſemper qualibet alvi excretione, per triennium vel quatriennium; minorem autem ἄνω, capituli acus majoris magnitudine, facili ſcreatu, jam per decennium; tum ante, tum inter, & poſt ſumtum cibum ejicere; quæ contrita fœteat, cæterùm ſebo ſit ſimilis; nonnullis purulentam materiam videri, à pulmonibus vel aliunde ortam. Ante novem menſes gravi pleuritide laboraſſe ægrum, pure tandem copiosè exſcreato &c. urinam laudabilis eſſe coloris, in qua tamen cum filamentis arenulæ ſubſideant. Reſponſum fuit, ventriculum, & reliqua concoctioni alimentorum, ſeparationi chyli ac depurationi ſanguinis dicata viſcera eſſe affecta, inprimis verò ſerum acore præternaturali videri depravatum, quod cùm perenni ſcaturigine per ductum pancreaticum, & infinitas penè in œſophago, ventriculo & inteſtinis hærentes glandulas excernatur, partes pingues cum cibis adſumtas, atque à debili ventriculo, vitioſoque ejus fermento, non ſatis cum reliquis ciborum balſamicis & gelatinoſis partibus conquaſſatas & ſubactas, quaſi præcipitet & coaguler, & hinc vel cum fecibus alvinis, vel ſi in œſophago concreverint, (quanquam etiam ex ventriculo fortè expelli queant,)

 per

per ſcreatum illæ expellantur. Non eſſe purulentam, ſed pinguem ſubſtantiam, ejusdem liquefactione ſuper ignem & inflammabilitate doceri; fœtorem autem conjunctum à partium ciborum corruptorum admixtione oriri; quam itaque excretionem poſt uſum ciborum pinguium, copioſiorem eſſe credibile eſt. Cæterùm adfectum, quia altè radicatum, curatu etiam difficilem eſſe; cui præter diætam laudabilem, ad morbificas impuritates blandè educendas, & viſcera corroboranda, Vini medicati laxativi &c. & Tragææ uſu obviam primò ire liceat, curæ ulterioris modo in poſterum decernendo. Sed felicem dicta remedia ſucceſſum habuiſſe, Menſe Septembri literis ſuis expoſuit Dn. Patiens, ab animi tamen commotione ac ira pruritum in artubus oriri, & dictam materiam denuò excerni; unde remediorum continuatio commendata; qualem verò hæc effectum dederit, hactenus non innotuit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CLXXXIV.
D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.
Abortus certô tempore & ſeptimanâ ſæpè accidens.

ABortus omnibus ac ſingulis menſibus apud mulieres, uterum gerentes, contingere, plena ſunt Medicorum præclariſſimorum Scripta; ſic abortus unîus menſis mentionem facit Ferdinand. Epiphanius Hiſtor. Medic. 50. Hieronymus Mercurialis Tom. 4. Medic. Conſultat. conſil. 42. de abortu periodicô idem laudatus Hieron. Mercurialis Med. Conſult. Tom. I. Conſil. 57. literis caſum conſignavit. Et licet propterea jam actum agere videar, lubet tamen ſequen-

ſequentem addere Obſervationem: Matrona nempe complexionis aliàs laudabilis, bonôque corporis habitu prædita, ac regulas diætæ ſummè obſervans intra ſpatium ſex annorum, abortum circa finem tertii menſis & ſtatô tempore, imò ſeptimanâ, octies patitur. In ſpem itaque ac deſiderium prolis, nihil unquam, quæ ad ſanitatem conſervandam requirantur, intermiſit, dum nimirum medicamentis tonum viſcerum corroborantibus, Maſſam ſanguineam purificantibus, præ cæteris autem nervinis ac uterum reſpicientibus uteretur, ſed omnia in caſſum adhibita. Cauſam hujus multivarii & ſtatum ſemper tempus obſervantis abortûs ſi inveſtigare mihi licet, ſtatuo, illum ex nativâ uteri anguſtiâ ac p. n. denſitate & ad extendendum ineptitudine à primâ conformatione ortum traxiſſe, dum nimirum Embryo in dies majus ſumens incrementum, uterus ob fibrarum nimiam conſtrictionem ſufficienter dilatari haud valeat, quapropter amicabilis ille hoſpes diverſorium ſuum ſponte relinquere cogitur.

[Altenburgo A. 1689. d. 21. Januar. Norībergam miſſa.]

OBSERVATIO CLXXXV.

D. JACOBI WOLFFII.

Materia tophacea cum alvi excrementis ejecta.

QUandoquidem experientiæ reſpondet tritum illud: *Nihil dici, quod non dictum ſit priùs;* benè etiam ſpero interpretaturum Lect. Ben. ſi non inaudita planè à me obſervata hoc locô proponantur. Cùm autem Anno 1671. & 1672. Praxin Medicam exercerem Numburgi propè Salam auriferum ſiti, bis obſervavi à pueris, & alterô quidem ſeptem, alterô verò novem annorum, tophaceam materiam cum ſcybalis alvi redditam. Prior verò ille puer,

atrophiam ab ulcere ſinuoſo cruris contrahens, morti parere tenebatur; cui hiſtoriæ ſimul addo, quòd vulgus ulceri dicto junctum dolorem, & moleſtiam præſidiis medicis invincibilem, incantationi (perperàm meô judiciô) tribuerit: cujusmodi erroris plura teſtimonia & exempla proximè ex meo *Scrutinio Amuletorum* innoteſcent. Alter ille puer atrophiâ pariter, aliisque ſymptomatibus laborans meâ curatione ſanitati reſtituebatur; cujus excretam materiam, inſtar comminuti lateris, & quidem modò rubrô, modò fuſcô atque albicante colore præditam, ad oſtendendum, aſſervo. Neſcio verò, utrum facilè Spir. Vitriol. vel Tinct. Mart. Solaris, ex Haſſiaca Minera Martis parata, vel alia ſimilia medicamenta aſſumta in corpore poſſint facilè redire in Vitrioli formam, velluti Medicus quispiam Vitriolaceis infenſus, aliquando ſubſumebat penè de materia iſtiusmodi, quòd originem illius cauſæ agnoſcere poſſit. Verùm nec à priori, nec poſteriori in tophacea materia utraque dicta ſuſpicionem de Vitrioli origine deprehendi. Nolo hoc locô etiam ſuſpicari calculos dictos originem ſuam in veſicula fellis nactos fuiſſe, cùm ipſorum color rubicundus potiſſimus, & reliquus non adeò de flavo vel nativo colore veſiculæ iſtius teſtetur; niſi excipiamus, quòd in inteſtinis latens aliquandiu iſta ſaburra colorem alium varium adſciverit, aut in puero iſto bilis non adeò eminentem colorem flavum continuerit. Cæterùm cui volupe eſt plura reſcire de iis, qui calculos per alvum excreverunt, & quidem ſatis magnos interdum, ei ſatis fiet legendo *Rhodium Cent. 2. Obſerv. 74. p. 105.* De puella calculicaca agit etiam *Exc. Joh. Jac. Harderus in Apiario Obſerv. med. 80. p. 309.* Quod calculi ejusmodi colicæ cauſam præbuerint, innoteſcit ex *Poterii Cent. I. Obſerv. 82. p. 71. & Cent. 2. Obſerv. 56. p. 157.* De calculis per alvum pariter excretis adi sîs *Miſcellan. noſtræ Academ. Leopoldino-Cæſar. Nat. Cur. Dec. I. An. II. Obſervat. 89. p. 163. & Ann. 9. p. 234. & 294.* item *Diſput. futuram de lapicidina Microcoſmi abdominis* Nobiliſs. Conterranei atque Collegæ

noſtri

noſtri *Georg. Franci*, uti & *Moroni Directorium Medicum* (*tit. Calculi*) à beati noſtri Collegæ *Seb. Scheſſeri* hæredibus auctum expectandum. Jungi his etiam poſſunt de eadem materia agentes *Thom. Bartholinus in Domo Anatomic. p. 52. Caſp. Bartholinus de lapid. Nephritic. p. 15. & 17. Henr. Roonhuyſen* in Heil-Curen *p. 121. & 122. Joh. Georg.* Schiel *in Bibliotheca enucl. p. 150. Theoph. Bonetus Anatom. Pract. f. 901.* & *Exc. Joh. Dan. Major de cancris petrefact. p. 100. & ſeq.*

OBSERVATIO CLXXXVI.

D. JACOBI WOLFFII.

Odontalgia ranunculô nemoroſô curata.

PLebejorum remedia non ſemper eſſe ſpernenda, ſana ratio oppidò ſuadet aliis æquè, ac Medicis; Plebeji enim traditione Majorum ſuorum ſæpè, vel ſuâ vel Medicorum experientiâ, nacta poſſident. Imò ſimplicium medicamentorum quorundam uſum certiùs communicant, quia majori peritiâ deſtituti ſimplicibus magis quàm compoſitis inhiant illi, veluti quidem Medicis arrident magis poſtrema. Proinde autoritas in Medicina nequaquam idoli locô captanda vel colenda eſt; illa enim cana & vana, non adeò, nec à Viro magis quàm verô profluens locum meretur; attendendum inſimul eſt, non Quis, ſed quid quis dicat. Priſcô enim illô innotuit monitô:

Quandoq; eſt olitor verba opportuna locutus.

Sed de his aliis in locis plura communicamus.

Cùm Numburgi adhuc degerem, veluti paulò ante innui, vir quispiam ſæpiùs gloriam deportabat à curatione odontalgiæ, & quidem gravidarum inprimis. Dederat quippe iis herbam quampiam inciſam & madefactam brachio illi imponendam, inſtar veſicatorii, quod brachium reſpondebat

κατ' ἶξιν,

κατ' ἴξιν, ſeu è directo lateri oris odontalgiam ſufferentis. Aſſeverabat inſimul ille vir, nunquam reverſurum, vel invaſurum ampliùs dolorem illum iſtam perſonam, quæ ſemel ab eodem malo dictâ ratione liberata ſit. Effectus vel uſus illius plantæ felix, atque crebrò à mulierculis nec non gravidis inprimis dilaudatus, mihi deſiderium indagandi vegetabile illud indidit, quod vir ille admodùm celabat; id tamen ranunculi nemoroſi herbam exiſtere tandem cognovi, atque ſimiliter aliquoties in uſum non fruſtraneum admiſi, vel ſuaſi malô iſtô afflictis. Non ſolùm autem recens illa planta leviter tuſa, verùm etiam quovis annô collecta & arida aſſervata, atque poſteà inciſa vel leviter contrita & madefacta Spiritu Vini, ſive Aquâ pro cauſtico uſu medente dicto inſervit; ſi nimirum ſemel, aut bis unico in loco carnoſo, groſſum circiter ſuô ſpaciô æquante, alligetur mediante faſciolâ. Nota atque uſitata ſunt alioquin ſimilia veſicatoria contra idem malum dentium commendata, de quorum ſalubri effectu conſtat. Minùs autem tuta, cumprimis in gravidarum dicta curatione, cenſeo cantharides, propter mictum cruentum, & alia genitalium vel urinæ excernendæ dicatarum partium metuenda mala; de quibus, licet nonnulli ſubdubitent, nos tamen alium in locum commodiorem plura aliorum atque noſtra teſtimonia, & quidem experientiâ neutiquam deſtituta, differemus. Nihil denique jam de veſicatoriorum, in odontalgia commendatorum, ætiologia operationis jam movebo, ſed ſolùm curioſis iſtam ad indagandum commendabo.

OBSERVATIO CLXXXVII.

D. JACOBI WOLFFII.

Hydropicæ poſt Paracenteſin anatome.

NIcolai Tregers operarii uxor in ſuburbio Altenburgi d. 7. Junii 1678. defuncta eſt, quæ pertæſa vitæ, & lymphâ turgidi ſui abdominis, hoc ipſum cultrô ſe aperturam pluries anteà minata erat, niſi chirurgicum auxilium decenti paracenteſi ſe tempori liberaret à cataclyſmo ſuffocationem minante. Proinde triduô ante obitum (dubiô curationis eventu prædictô, aliiſque animæ atque corporis ſalutem concernentibus non neglectis) me præſente adhibita fuit à Chirurgo more decenti paracenteſis. Abſolutâ illâ operatione diſtinctis vicibus & interſtitiis temporis derivabatur amurca vel lympha ex abdomine xvj. libras medicas circiter adimplens; niſi mulier illa, ſubitam anhelans curationem, noctu abſentibus ac metuentibus nobis, prohibitum aquilegis munus intempeſtivè repetierit. Poſt ſectionem autem, brevi recenſendam, libram tantùm iſtius lymphæ relictæ in abdomine contentam vidimus; quam portionem tamen cum priori illa ex corpore educta, plures libras conſtituturam ante paracenteſin crediſiſſem. In abdomine defunctæ aperto deprehendi lienem planè cartilaginoſum & albicantem, palmam minorem, ſive octo annorum pueri circiter longitudine, latitudine atque craſſitie ſuâ æquantem: hinc viva illa adhuc mulier ſub cartilagine enſiformi, & retrorſum verſus ordinarium lienis ſitum, tactu ſenſibilem obſervabat & accuſabat duritiem. Lienis autem hactenus dicti duritiem ſuſpicor lymphaticorum vaſorum obſtructioni atque ruptioni ut & conſequenter aſciti illi anſam dediſſe. Prætereà in detecto abdomine folliculus fellis amplus, locô bilis, aquâ limpidâ repletus, & dimidia pars ſuperior ſiniſtra hepatis decolor ap-

parebat. Porrò inteſtina erant cibô potuque largô repleta, quia quinque dierum ſpatiô præterlapsô alvus immemor ſui officii excernendi fuerat. Dehinc omenti penè nihil conſpiciebatur, præter filamenta perpauca, telarum aranearum inſtar inteſtinis incumbentia. Utrum etiam mulier illa viva adhuc ideò frigus indicatum aliquale perpeſſa fuerit (veluti hujusmodi conditionem aliàs abſenti omento quippiam fermè tribuunt autores) aſſerere non audeo. An rectiùs ſerum fortaſſis vaſis ac limitibus ſuis ejectum frigus illud citiùs excitârit, curioſi ſcrutentur. Deinceps peritonæum & abdominis muſculi liveſcebant, præcipuè circa pubis regionem, intra quos muſculos & cutim itidem locô pinguedinis mucoſa & pellucida materia, inſtar gelatinæ pellucidæ continebatur. Intereà qui plura exempla de liene cartilaginoſo appetit, hæc reperiet in *Miſcellan. Acad. Leopoldin-Cæſar. Nat. Cur. Dec. II. Ann. II. p. 457.* Cui addatur *Joh. Helvvigius Obſ. Phyſic. Medic. 97. cum Scholio* Splendidiſſimi noſtræ Academiæ modò laudatæ Eph. Directoris *Luc. Schröckii p. 286.* Quoad paracenteſin verò dictam hæc adhuc addo, quòd exiguæ ſpei videatur illa in aſcite inveterato, ſiquidem corruptio iſtiusmodi partium à ſero ſtagnante ſive cachexia orta, vix amplam ſpem curationis pollicetur; taceo quòd lymphatica vaſa rupta, & quidem plura ſimul, non facilè conſolidare aut obſtruere decenter quis polleat: hinc etiam illâ paracenteſi æquè, ac aliâ curatione, incrementa prioris mali vel ſeri evacuati, nemo facilè devitabit. Refractaria itidem, licèt non impoſſibilis, videtur evacuatio lymphæ per inteſtinorum, quoscunque etiam, meatus reſorbendæ. Evacuationem autem ejusmodi opportunam, aliorum æquè ac meâ experientiâ didici; quod negotium quibusdam ſubſumptionem non impoſſibilem ſuggerit de tranſitu chyli per meſeraicas venas ſimul poſſibili, qui chylus verò propter purpurei roris copiam non ita deprehendi poſſit. Reminiſcor autem bis à me Altenburgi curati hydropis ejusmodi, in quo ſcrotum unà cum pene

duorum puerorum, magnoperè lymphâ expletum erat; & quidem in primo tredecim annorum, coqui cujuspiam filio, adhibui Antimonium leviter detonatum cum Syrupo quopiam mixtum, & aliquoties in die ſumptum, unde largas excretiones varias corporis ille paſſus (nimirum per alvum præcipuè, veſicam urinariam, & ſpiracula cutis, ſub forma ſudoris &c.) aliquot dierum ſpaciô liberatus eſt à ſuo morbo. Alter puer ſeptem annorum in Orphanotrophio Altenb. ſimiliter convaleſcebat, præter ſpem viduarum in dicta domo ſimul commorantium; arbitrabantur quippe mitiùs ac citiùs illum ſine medicamentis vitæ renuntiaturum. Dabam autem dicto puero purgans Electuarium, priori iſtiusmodi dictâ materiâ quadantenus, vel catharticô pulvere (ſimili penè illi noto Comitis de Warwich ſive Cornachini) inſtructum, pluries in die ſumendum; hinc ſedibus pedetentim concitatis atque continuatis aſcites ille ſeceſſit.

OBSERVATIO CLXXXVIII.
D. JACOBI WOLFFII.
In Hydropica Paracenteſis fruſtra penè tentata.

NOn abſimilem planè priori hiſtoriam medicam obſervavi etiam Altenburgi Anno 1679. d. 6. Septembris in Xenodochio ante portam piſcinarum, in mendici conjuge, paulò anteà benedictione Sacerdotis ipſi maritata; cùm diu anteà ſine hac cum marito vagabundo adſcito illa venalem vocem cum ſchedis & cantilenis (miracula vel mendaciuncula &c. continentibus in nundinis & foris urbium) expoſuerat, pro ruſticorum, & plebejorum obtinendis nummis & pœnitentia. In hac muliere Aſcite & Anaſarcâ laborante cujuſpiam Medici atque Amici mei directione admittebatur in abdomine circa umbilicum paracen-

teſis, ſed irritâ intentione; nihil enim lymphæ ex ſolito canaliculo vel inſtrumento eburneo in abdomen immiſſo emanabat, nec flatus erumpentes obſervabantur illô atque ſubſequentibus aliquot diebus; hinc remotô inſtrumentô dictô vulnusculum iſtud iterum conſolidabatur. Dum autem priora illa fiebant, tumor abdominis quadantenus reſidebat, & mulier promptiùs poſteà reſpirabat. Verùm non longè poſthæc tumor ille ſimilis priori (non minùs ſemper excedens) repetebat abdomen, quem comitabatur iterum difficilis reſpiratio, angor præcordiorum, virium languor in dies major, atque dextri brachii & faciei macies. Tandem noctem illam, quam excepit proximus ipſius dies emortualis, inquietam dormiendo transegit, ejulatus edidit, ac evomuit copioſum ſqualorem vel humorem cum ſanguine commixtum, ac fœtentem. Poſterô deinde die à morte artus apparebant flaccidi ac mobiles, nec rigidi vel frigidi, uti in aliis equidem funeribus communiter licet obſervare. Viſcera defunctæ plurima videbantur integra, videlicet cor, hepar cum veſicula fellis, item lien, pancreas, renes, uterus &c. exceptâ pulmonis dextrâ parte, quæ ſcirrhoſa quadantenus exiſtebat. Inteſtina magis, quàm ſolent communiter, tenuia atque humore repleta conſpiciebantur; omentum verò fuſcum, vel luridum, corruptum ac penè conſumtum ſe repræſentabat. Prætereà inteſtinis adhærebant ſparſim carunculæ, quæ apertæ fundebant ichorem. In cavitate abdominis continebantur libræ ſeptem circiter lymphæ, & in thoracis concavo ejusdem tres & dimidia circiter libræ. Porrò muſculi abdominis & pinguedo iis interſerta exiſtebat mucoſa, livida atque decolor. In pericardio, cor paulò majus ac flaccidum cingente, largior copia lymphæ flaveſcentis ac ſalſi reperiebatur, ovi ſimilis erat illi in abdomine contentæ. Denique in ventriculo punicei ſive nigricantis penè humoris copia proſtabat, qui cruoris vel congrumati ſanguinis (ſed admodùm comminuti, inſtar pulveris) innatantis indicia præbebat. Epimetri locô addo

addo huic obſervationi, quòd doctum Medicorum ϛοχασμὸν atque peritiam admodùm adaugeat ſectio defunctorum cautè inſtituta; Cautam verò ideò attingo vel ſuadeo, ne quis pro aliorum ſanitate quærenda vel conſervanda, aliove fine obtinendo, ſuam amittat ſanitatem, aut mortem inveniat vel acceleret; atque ita ſimul rationem illius aliqualem reddat, quô quis dicit: *Raròvidi Medicum ſenem.* Prudentes interim Medicos non fugere confido, quantum diſtet ab illo ſtatu defunctorum, conditio vivorum hominum, & partium illorum functio naturalis.

OBSERVATIO CLXXXIX.
D. JACOBI WOLFFII.
Epilepſiam excitantes lumbrici.

QUòd vermes hominum medelæ inſerviant, illorum doctores in quibusdam ſubindè exiſtant, ut & μάϛιγες ſive flagella (ſicuti nomen iſtiusmodi morbis ſacra pagina impertit) paucos ignorare credo. Priora illa duo expoſitioni Medicæ alii, atque morali relinquens, poſtremum ſolùm attingam quadantenus in ſequentibus. Nolo autem in præſenti examinare integram putredinis animatæ doctrinam, atque pathologiam licentiùs illi à quibusdam ſuperſtructam: dum ubivis ii, vel in omnibus humoribus naturalibus, & nondum corruptis, pullitiem verminoſam ineſſe inculcant. Verùm vereor, ne iidem nimiùm indulgeant ſuo genio & præconceptæ opinioni, comparandæ quaſi cum verme, maniâ ſive melancholiâ quâdam: quatenus illorum mens defixa & immobilis quaſi oberrat circa objectum vel opinionem quampiam irritam ſemel conceptam. Proinde doctrina vel opinio iſta vermibus nimiùm indulgens, forſitan ad imitationem aliorum Autorum, non malè σκωληκομανία dici poſſet. Qui verò Microſcopiis aliàs in

doctrina iſta fundanda nimiùm fidunt, videant an tutò id fiat! Siqui dein humores vel liquores varii, ſoli, ſive fermentationi cumprimis expoſiti, palpô quopiam offerunt oculis corpuſcula variè conſtituta, commota, majora & vermes mentientia; atque ideò ſanè contemplatio illa eſt admodùm fallax. Negandum interim non eſt in corpore hominum ac brutorum ſæpè commiſeratione dignam ludere tragœdiam, vermes: veluti Altenburgi obſervavi in puella quapiam gibboſa tredecim annorum ab ipſius matre (cui bibacitas Germanicum nomen affinxerat vel affixerat) ad me ducta. Natam ſuam verò mater novem annos epilepſiâ conflictatam, nulliſq́ue medicamentis (à variis commiſerantibus, & illuſtribus etiam perſonis) datis, liberari potuiſſe conquerebatur. Cùm verò, inter alia puellæ ſymptomata, ſiti mederi conarer alumine uſtô in potum ordinarium immergendo, non longè poſt illius uſum mater ad me reverſa eſt, ac retulit, epilepſiam remiſiſſe, magnamq́ue vermium copiam cum nido eorum (dem Wurm-Stocke) excreviſſe ſuam filiam, unde neſcio quæ mala nova vel vitæ jacturam, à vulgo perſuaſa metuebat. Verùm mulierem curarum vacuam & eodem priori ac pluribus aliis medicamentis inſtructam pro continuando uſu cœptô dimiſi. Dictum iſtiusmodi alumen poſteà etiam crebriùs, nec vanâ intentione pro vermibus expellendis, cum potu ordinario miſcendum, dedi puerulis, quod æquè commodè, & inſciis penè iis citra nauſeam ſuggeri potuit, ac Tinct. Martis Solaris, de qua paulò poſt dicturus ſum. Cæterùm de epilepſia à vermibus, tum in hominibus, tum in cane obſervata, adi & audi ſîs *Theoph. Bonetum in Anatomia practic. l. 1. ſect. 13. f. 542.* Quomodo convulſionem efficiant dicti vermes, videatur *l. a. f. 251. 255. & 270.* quo in loco ultimo mira ſymptomata illi parere dicuntur. Jungantur de hac materia citatis locis *Miſcell. Acad. Leopoldino-Cæſar. Nat. Cur. Dec. II. Ann. I. Obſerv. 120. p. 306. Grulingius Cent. 3. Obſerv. 74. p. 63.* aliiq; plures.

OBSER-

OBSERVATIO CXC.

D. JACOBI WOLFFII.

Tinctura Martis Solaris ternâ experientiá diſtinctá, fortuitá ſalubris obſervata.

INter alia Medicinæ noſtræ adinveniendæ vel confirmandæ adminicula, caſu vel experientiâ inſperatâ innoteſcentia medicamenta vel curationes multum eidem contulerunt. Dixerim proinde ferè de Schola Medica ubivis obvia, in qua nimirum Medicus erudiri poteſt:

— — Semper tibi pendeat hamus,
*Quô minimè credis gurgite piſcis * erit!* (**experientia*)

Ab hac fortuita Medici experientia etiam τὸ θεῖον non ſemper exulat, de quo utroque jam modò attacto pleniùs alio loco & tempore imposterùm acturus ſum. (1.) In vigiliis vel inquieto ſomno noctu aliquandiu mihi moleſto Numburgi aliquando proficuam obſervavi Tincturam dictam Martis Solarem (ex Minera Martis Haſſiaca forſitan nota paratam) quam in præparatione, cùm per filtrum inprimis flueret, ſæpiùs deguſtabam; hinc enim levamen dicti mei mali inſperatò perſentiſcebam. (2.) Altenburgi ruſtico cuipiam contra teſticuli alterius tumorem ſubindè revertentem ac dolentem, inter alia externa ſimul præſcripta, dabam eandem Tincturam in potu ordinario uſurpandam, & aliquot dies continuandam, poſt cujus uſum abſolutum ruſticus facetus revertens me alloquebatur his verbis: Domine Doctor, putas ne me cibos fortaſſis averſari, ſanè ego ruſticorum, vel illorum more, qui trituram in horreis exercent, cibos egregiè aſſumo, & aſſumtos illos digero; hinc non opus habeo iſtiusmodi medicamentô ὄρεξιν vel vorandi aviditatem concitante, vix enim ſtomacho

cho meo latranti aut eſurienti cibis largiter porrectis ſatisfacere poſſum. Proindè ſi ampliùs mihi uſurpandum hoc medicamentum deſtinas, opus eſt, ut manticam pane refertam mihi unà concedas propter urgentem cauſam indicatam; atque id citra meam intentionem eveniebat. (3.) Cùm Jenam ante aliquot annos concederem, ac mulierem clinicam febre tertianâ plures ſeptimanas hactenus laboraſſe, & nondum liberatam, ſed inter alia ſymptomata inveteratô vomitu moleſtô, & proſtratô ciborum appetitu laborantem conſpicerem, porrexi eidem Tincturam Martis ſæpiùs dictam, & quidem deſtinatô eô conſiliô, quô modô anteà fortuitò quaſi, vel citra meam intentionem effectus iſte ſecutus erat. Et ecce febris brevi pòſt remittebat, nec minùs ventriculum deſerebant dicta illa urgentia mala. Poſthæc crebriùs in potu dedi eandem Tincturam haud timidâ parcâve manu, ſed ad ℥ß—℥j. infantibus & puerulis, qui febribus mitibus & calore inprimis laborârunt, aut lumbricis vexati fuerunt; quô medicamentô vel ſolô admiſſô illi ſubindè convaluerunt. Atque eò commodiùs illud exiſtit medicamentum, quia in potu citra magnum vel ingratum ſaporem puerulis, averſantibus facilè reliqua medicamenta, clanculùm ſuggeri poteſt. Cereviſia quippe dulcem quadantenus & leniter adſtrictorium ſaporem, ac turbidum colorem acquirit, hinc puerulis meliùs etiam in vaſis denſis, nec pellucidis, hoc modô medicatum potum propinamus. Addo demum his etiam hoc, quòd imperiti, vel ignari effectus hujus medicamenti ſtupeant, & varia mala gravia in corpore illorum latentia ſubindè accuſent, dum facilè alvi excrementa nigra, ab uſurpantibus iſtam Tincturam, egeri vident; ſed gnaris hujus rei medicis nulla admiratio ex dictis oritur.

OBSER-

OBSERVATIO CXCI.

D. JACOBI WOLFFII.

Cortici noto febrifugo Chinæ-Chinæ, alia ſubſtitui poſſe putatur.

DIximus paulò antè Scholam Medicam ubivis patere, quod confirmari etiam videtur hoc, quia ubivis Medici periti (præcipuè ſimplicium medicamentorum facultatis & Chymiæ) nôrunt medicamenta ſufficientia quibuscunque domandis morbis adinvenire, atque præparare. Nihil hôc locô movebimus de eô, quòd omnis regio ſit inſtructa iis medicamentis, quæ ſuis morbis inquilinis vel obviis curandis inſerviunt ac ſufficiunt; ſi quis tamen hæc in dubium vocat ipſi facile iſtud eximet, aut defectum ſupplebit dictum illud, & ſedulò medicinæ tyronibus inculcandum therapevtices egregium adminiculum. Inclaruit hactenus notitia & uſus corticis Peruviani vel Chinæ-Chinæ, qui cortex eximium auxilium in febribus paſſim hactenus præſtitit. Diverſum judicium dictum medicamentum etiam (uti ſolet alioqui in ſimilibus) nactum eſt; ubi quidam nimium, & quidem ſine diſcrimine circumſtantiarum, alii minimum ipſi tribuerunt. Verùm peccant utrinque, qui medicamento illi æquè, ac purgantibus, vomitoriis, venæſectioni, herbæ Thée &c. nimium laudis addunt, vel adimunt, circumſtantias neceſſarias non attendentes. Hallucinantur, qui dictis præſidiis therapevticis & Thée præcipuè hodiè adeò abutuntur, aut nimium ipſi tribuunt; hi quoque reſponſi locô ferè aufferunt illud certâ ratione haud difficulter ad Deam iſtam medicam herbam Thée (& cum venia quapiam fortaſſis Poëtarum) applicandum ex *Ovveno:*

Ægrotant Medici, fraudantur Jure periti,
Deſcendunt multi ad {Tartara / triſtia} Theologi.

Qui verò ſalubrem dicti corticis Chinæ uſum propterea carbone atrô notant, quia febres videntur auctæ magis quandoque redire, ſi ſemel anteà ceſſaverunt quadantenus; Enormiter ſanè hi ceſpitant, dum id, quod timiditati Medici, inſufficienti doſi & interrupto uſui (alioquin continuando) rectiùs competit, legitimô uſurpandi modô perperàm tribuunt. Eadem gravamina contra alia etiam medicamenta, egregia ſæpè obſervata, eructant quidam ægroti pariter ac Medici, propter modò dictas rationes malè expoſitas, de quo nos fortaſſis aliquando pleniùs diſſeremus. Sufficit autem, ſi in medicamentis novis modica priùs experientia compareat, cui negotio Medicus attentas aures vel animum præbeat, & iſthæc decenti modô in uſum medicum, paulò ante dictum (ab aliquibus malè neglectum) adhibeat. Inter gravamina quorundam contra corticem Chinæ prolata, dicitur ideò minùs tutus illius uſus, quòd ſemel ſolùm datas non eradicet ſemper febrim funditùs, quin potiùs, illa fortior revertatur, nec curationi integræ cortex inſerviat. Proh! ſemel verò exhibitam & inviſibilem penè, ſive parcâ manu porrectam doſin; veluti ad hoc prius etiam jam ante reſponſum fuit. Non impoſſibilis verò videtur integra curatio febrium in continuato ipſius uſu requieſcere. Qui præterea verò corruptionem vel aromatariorum malitiam aliaque ſimilia plura (uti in aliis, ita etiam) in hoc exotico cortice verentur, non malè antevertent iſta, induſtriâ curiosâ paulò ſuperiùs indicatâ, atque etiamnum commendandâ; quæ ſi non feriabitur ampliùs in noſtris inquilinis medicamentis indagandis, aut ritè & curiosè præparandis, certè infinitis iſtis medicamentis exoticis (non rarò effœtis, fœtidis & carioſis, carôque pretiô redimendis) perbenè carere poterimus. Sic in radicibus Tormentillæ, Biſtortæ & arborum quarundam vulgarium corticibus vim febrifugam (propter vim adſtrictoriam & amaricantem quæſitam) inveni certantem penè cum cortice Chinæ; quâ de re experientia uberior conſulenda atque commendanda eſt.

eſt. Hujusmodi ſedula verò inquilinorum medicamentorum indagatio Symbolo noſtræ Academiæ Leopoldino-Cæſareæ eſt conformis, quô exprimitur: *Nunquam otioſus!* Dictum illud adminiculum facilè etiam eò rediget materiam medicam exoticam in noſtris Pharmacopoliis, quæ â Barbaris & Orientalibus Medicinæ inventoribus nobis tradita atque commendata fuit, ut vel nomen etiam medicamentorum multorum & cognitio ignota æquè impoſterum noſtris Europæis Medicis futura ſit, ac incipit fermè uſus illorum quorundam fieri in Therapevtica; de quibus nos aliquando in Pharmacopoliorum conſideratione plura monituri ſumus. Ad illam verò felicem peritiam, nos Germanos apprimè decentem, ſine dubio curioſum ſimplicium medicamentorum ſcrutinium & Chymiæ ſtudium fores pandit; ceu demum hoc, quod à fronte noſtri diſcurſus commonefecimus, iterum ſuademus.

OBSERVATIO CXCII.
D. JACOBI WOLFFII.
Mulieris ſtomacace & arthritis à vacca collecta.

DE contagio morborum non contemnenda eſt quæſtio: An brutorum morbi æquè in homines eôdem charactere transire poſſint? Veluti hujus affirmatio & negatio non omni caret fundamentô; Notum quippe eſt, quòd in ſymbola habentia facilis ſit tranſitus, hoc eſt, inter quæ ſympathica quaſi harmonia ſive mutuus reſpectus intercedit, adeò ut contagio in ſimilia pecora citiùs abeat, quàm diſtinctæ ſpeciei exiſtentia; quod etiam experientia non obſcurè comprobare videtur. Dictam ob rationem ſuffragium fortè meretur *Zvvelfferi* (*in Pharmacop. Regia pag. 226.*) monitum, quòd propter ſymbolum quoddam febrilis

materiæ magis, quàm corporis integra & bona conſtitutio pabulum vel augmentum ſuum colligat ex juſculis carnium, quæ alioquin pro nutritione & refectione vulgò adeò commendantur. Hinc autor ille vegetabilia & alia, dictæ conditioni magis contraria, citiùs admittit. Adſtruunt ex adverſo alii, morbos contagioſos brutorum etiam invadere homines, & vice versâ horum morbos dictas beſtias; quod quadantenus ex loco *Zwelfferi* adducto non impoſſibile itidem videtur. Nequaquam enim præſentiam, commercium vel uſum morbidorum brutorum, eorumque partium tutum ſemper renunciare audeo: id autem, quod rariùs fit propter dictas paulò ante & alias rationes, impoſſibile planè, aut ab experientia, ſive conjectura diſſonum minùs ſtatuendum eſt. In peſte præcipuè, vel lue brutorum ſuſpecta attentionem & cautionem hoc negotium meretur, cùm nusquam tuta fides homini in eadem peſte quærenda, vel invenienda ſit. Retulit mihi fide digna perſona, in peſte proxima ante aliquot annos Dreſdam angente, felem contraxiſſe bubonem peſtilentem, & inquietudine vel rabie quâpiam, aliisque indiciis aut ſymptomatibus peſtilentibus evidentibus, dolorem atque luem iſtam à ſe ſuſceptam indicaſſe, nec non brevi occubuiſſe. Propterea quoque tempore peſtis vagabundarum beſtiarum domeſticarum præſentia non eſſe toleranda videtur; ſiquidem eædem infinitis modis ex infectis locis, in domus etiam clauſas per volatum milleve meatus contagii vel fomitis peſtilentis particulam etiamſi tantillam, quoquô modô contractam reportare poſſunt, à quibus illæſis apparentibus vel exiſtentibus poſtmodum homines, inſcii omnis culpæ, propter ſymbolum dictum facilè contagium tyranni iſtius morborum concipiunt. Imò hujus opinionis amplior probatio, videlicet quòd brutorum rabies & alia mala in homines derivari poſſint, patebit ex ſcrutinio noſtro Amuletorum inter periapta peſti oppoſita. Meretur hâc de materiâ etiam legi *Nath. Hodges in Loimologia p. 68. & ſeq.* qui, referens virum quempiam

piam morbum & mortem contraxiſſe ab anhelitu equi fœtidiſſimo hauſto, non tamen arbitratur peſtem vel alios morbos à brutis in homines poſſe tranſire. Contrarium huic poſtremæ, & anteà quadantenus impugnatæ opinioni, ſuggeſſit mihi ante decennium Altenburgi obſervatio ſequens: Non procul à dicta urbe in pago Zſchernitz ruſtica quæpiam ſuas vaccas tres ægrotare obſervavit, atque eas doloribus vehementibus laborare ex obſervato tremore pedum ſubitaneô, retractione ſive motu variarum partium collegit, denteſque vacillare & excidere ex ore, nec non vaccas omninò perire obſervavit. Inter alia verò media curationis vel ritè adhibitæ veterinariæ villica iſta os cujuspiam vaccæ aperiens, exploratura communis iſtius morbi conditionem, hinc ingratum halitum prorumpentem ore & vultu ſuô excepit, unde ferè in momento illo eadem mulier arthritidem vagam atque ſtomacacen, diu poſthæc affligentem & perſeverantem contraxit, & apud me de dicta calamitate poſt tres fermè menſes ab actione illa conqueſta eſt. Varia medicamenta miſera iſta intereà ab Agyrtis pariter, ac peritis Medicis nacta, per anni quadrantem uſurpaverat, varia itidem molimina cum vaccis contra faſcinum ſuſpectum peregerat, ſed omnia hactenus irrita ſe obſervâſſe indicabat; hanc tamen non longè poſteà, decocti cujuspiam inprimis continuatô uſu, ſanitati priſtinæ reſtituebam.

OBSERVATIO CXCIII.
D. JACOBI WOLFFII.
Hæmorrhagia umbilicalium vaſorum in recens natis lethalis.

NOn poſſum non ſalutaris moniti ergò præmiſſis annectere, & obſtetricibus ac matribus modò factis à puerperio commendare cautionem ex ſequentibus

emergentem, quia recens nati alioquin (quæ jactura eſt maxima) ſacrô Baptiſmatis lavacrô cum vita facilè privari poſſunt, non ſine plurium culpâ latâ. Non procul ab Altenburgo Anno 1672. D. M. I. P. natus fuit infans ſatis firmus ac vitalis, qui more ſolitô, poſt tractationem ab obſtetrice ritè peractam, faſciis atque pulvillis involutus quieti commiſſus fuit. En verò poſt longiùs aliquantò tempus, revolutus pauliſper involucris iſtis, undique ſanguis effluens conſpectus, & infans penitùs poſteà detectus vitâ privatus fuit obſervatus, quia inſperatò, & nemine opinante ex corpuſculô ipſius ſanguis prorupit intra ligaturam aliquantò remotiorem in vaſis umbilicalibus inſtitutam. Idem illud dictum penè accidit Altenburgi d. 8. Octobris 1678. in filiola nuper nata; poſt obſtetricis enim operationes legitimè peractas, ſtragulis & lectulo, mediantibus faſciis, illa involuta, & penes fornacem poſita fuit, proximô die ad ſacri Baptiſmatis lavacrum promovenda. Monuit verò ſingulari (& fortaſſis divinô) inſtinctu mota Matrona quæpiam pia, & alioquin puerorum tractatione erudita, ut infans iſta probè obſervaretur, ne periculum paterentur vaſa umbilicalia; cui deſiderio vel præcepto tandem mulierculæ reliquæ (nihil planè mali ominantes) annuerunt. Verùm ſimiliter, propter cauſam anteà dictam, hanc recens natam detectam ſanguine circumfuſam, valdè languentem, vitamque ipſius admodùm vacillantem deprehenderunt; unde parentes coacti fuerunt noctu accerſere Sacramentum Baptiſmatis. Hoc licèt rariùs contingat, attentionem tamen meretur; ſuaderem itaque, ut recens natorum vaſa umbilicalia & quidem diſtinctis in locis bis aut ter ligarentur, præcipuè etiam prope umbilicum; ne ſemel ſolùm vaſa iſta in parte extrema ligata, rupta forſan in medio poſteà ſanguinem cum vita emittant. Imò linteola munda ſicca, & ſubindè repetita vel ſola, vel pulvere quôpiam mox dicendô, conſperſa circa vaſa iſta volvi poſſent, quò citiùs exſiccarentur eadem vaſa, pro metu dicto meliùs declinando.

Inſpe-

Inſpectione crebrâ atque curatâ itidem magisque indiget nuper natus, & nondum quidem Baptiſmatis ſacrâ undâ regeneratus, quàm denati funus, qualis corporis exanimis tamen ſæpè major cura habetur, quàm animati illius & animæ ipſius. Imò opus foret, ut obſtetrices inter alia etiam ſtypticum pulverem: ex Terra ſigillata, Cornu Cervi uſto, Ceruſſà, Rad. Tormentillæ &c. vel fungum Chirurgorum iſtiusmodi pro neceſſitate in promptu haberent.

OBSERVATIO CXCIV.
D. JACOBI WOLFFII.
Pluvia ſulphurea.

LUbet adhuc præmiſſis hactenus Obſervationibus quampiam Phyſicam annectere, & quidem de pluvia, cui crocus vel pulvis ſulphuri ſimilis admixtus fuit; qualem ego Altenburgi itidem obſervavi, & quidem Anno 1670. in Majo aliquoties, inprimis d. 12. illius Menſis, major copia dicti pulveris innatabat lacunis in plateis vel campis à pluvia collectis atque conſpicuis. Similis materia Anno 1679. d. 31. Maji, & Anno 1681. d. 1. & 5. Maji à me fuit obſervata, poſt imbres, in locis ejusmodi brevi abhinc indicatis. Nam immeritò verò quæritur de dictæ materiæ cum pluvia decidentis origine? utut non diffitear verum ſulphur vel in aëre ab exhalationibus terræ oriri, vel ipſius ſulphuris ſubſtantiam, ſub pulveris forma, ex locis natalibus vel fœtis illius in ſublime ſive aërem vehi poſſe, quæ poſteà pulveris dicti inſtar poſt imbres appareat, vel flammam facilè concipiens, poſteà incendiis ſive fœtore ſuô ſe prodat: veluti peccatores enormes & indurati pluviam ejusmodi (Deô vindice ita dirigente) internecinam expertos novimus, ex ſacris, ac profanis literis & libris id conteſtantibus. Loca priora ex Sacris illud confirmantia quivis facilè colligere valebit;

lebit; conſignavit autem poſthæc pluviam ſulphuream obſervatam bis in Menſe Majo Anno 1629. Wittebergæ *Reinelius in Chronico Curienſi M. S.* Similiter ex *Chronico Lipſienſi* patet Lipſiæ Anno 1621. d. 20. Maji talismodi pluviam lapſam fuiſſe annotatam. Plura de talismodi pluvia petentur ex *Prætorii* von der blauen Seide *p. F. Daniele Beckero* vom Blut- und Schwefel-Regen / & alius Autor vom Schwefel-Regen zu Stralſund *edit. 1597.* Prolixitatis vitandæ gratiâ plura teſtimonia de ſimili pluviâ jam prætereo. Nobis itidem jam non licet in illa, ſive ſimilia teſtimonia alia & relationes accuratiùs inquirere, utrùm veri ſulphuris, ſive alius materiæ vel pulveris originem agnoverit crebriùs indicata pluvia. Inter alios verò Autores *Agricola de ſubterran. lib. 5.* facit mentionem pluviæ, cui terra flava fuit admixta; qualem pluviam ſimiliter ab ochra certis in locis obſervari poſſe ſuſpicamur, ac rubram quidem aliàs in certis locis à terra rubra oriundam. Rubram autem pluviam, à minerarum rubra tinctura ſurſum elata oriri, adſtruit *Achilles* von Erdbeben *§. 17.* Verùm ut ad noſtram in initio indicatam, & crebrò cumprimis in Majo tam ab aliis, quàm à nobis obſervatam pluviam revertamur, hujus cauſam & materiam præcipuè conjicimus in pini arboris turiones, eô tempore inprimis hujusmodi crocum vel pulverem ſulphureum continentes ac in aërem ſpargentes; etiamſi aliàs arbores, flores, vel vegetabilia itidem talismodi materiem continere noverimus. Alioquin verò nucamenta quarundam arborum, lycopodium, flores ſambuci, tiliæ, & ſimilium arborum æquè, ac plantarum quarundam flores continent ejuſmodi ſulphureum pulverem, qui, ceu diximus, aëri commixtus poſteà, & citiùs cum pluvia delabi poteſt, quàm graviora alioquin non ignota, aut ſemina varia hortos ſeminantia, & dominis inviſas ſpontèque provenientes plantas in viridariis ſæpè obtrudentia; de qua materia aliô tempore pleniùs in peculiari diſſertatione agemus. Suadet inter alia nobis etiam hoc, ut originem pulveris illius pinetis tribuamus,

buamus, quia confinibus in illorum locis dicto tempore major copia illius croci aquæ iſti pluviali collectæ vel ſtagnanti commixta fuit à me obſervata. Quod aſſertum, vel conjectura an applauſum mereatur, alii curioſi in locis iſtiusmodi, à pinetis non admodùm diſſitis, dictô tempore indagare haud difficulter poterunt. Collectus prætereà iſte pulvis ex lacunis cum ſpuma quâpiam innatans atque exſiccatus igni vel candelæ accenſæ inſperſus ſimilia ferè indicia, atque pini iſte crocus, oſtendit. Cæterùm de croco illo pini nihil ampliùs hôc locô addam, quem nonnulli ex turionibus maturè decerptis & arefactis collectum pro pectoris affectibus &c. dilaudant.

[Jenâ 1689. d. 22. Januar. Noribergam miſſa.]

SCHOLIUM.

Conjectura hæc de pluvia ſulphurea pulviſculo tenuiſſimo ſive antheræ pini &c. adſcripta, aliorumque authoritate non minùs confirmata, cùm luce ſuâ radiet, an tamen præter hanc, verè etiam ſulphurea contigerit, non immeritò quæritur? Quam licet Nob. D. Author minimè neget, eſſe tamen alios, qui ſoli iſti pulveri flavo, Menſe Majo usque ad medium Junium, à florentibus pinis & abietibus deciduo, illam tribuunt, invenio, cum quo nempe ſulphur illud pluviale exactè conveniat, nec aliô quàm dictô tempore pluvias iſtas delapſas hiſtoriæ memorent. Aſt ſpecioſam hanc opinionem duobus exemplis dubiam facere, & pluvias verè ſulphureas, vel ab iſto vegetabili pulvere diverſas ex aêre decidiſſe, oſtendere libet; quorum utrumque licet itidem Menſe Majô obſervatum fuerit, cùm tamen pulvis ille ex aëre depluens, ſulphur à dicto reſinoſo piceo pulvere planè diſcrepans oſtenderit, temporis illa convenientia nihil contra hiſtoriæ veritatem concludere valet. Prioris exempli notitiam ſuppeditat *Ol. Wormius*, Medicus & Profeſſor Regius Hafnienſis quondam clariſſimus,

lib. 1. Muſei ſui ſect. 1. cap. 11. ubi ſulphuris ſibi genus eſſe teſtatur, quod Anno 1646. d. 16. Maji Hafniæ ex aëre decidit cum pluvia ingenti totam urbem inundante, quod colore, odore, & aliis indiciis verum ſulphur retulit. Alterius celeberrimus etiam Hafnienſium Medicus & Profeſſor, *D. Simon Paulli* in *Comm. de abuſu Tabac. & h. Thée* mentionem facit, in Norwagia nempe Anno 1665. d. 19. Maji, inſolenti tempeſtate, tonitru horrendo & denſis nimbis ſulphur redolentibus intermiſtis, pulverem ſimillimum ſulphuri cœlô delapſum eſſe, qui in igne fœtentem ſpiravit fumum; & cum ſpiritu terebinthinæ liquorem dedit Balſamum ſulphuris odore ſimilantem Neque poſſe tale quid contingere, rationum momenta aliqua deſunt, inprimis ſi montes aliaque loca ſulphure ardentia conſideremus, qualem famoſum ignivomum montem, Heclam dictum, Islandia exhibet, quem ſulphuris eſſe feracem, *Wormius l. c.* quoque memorat. Et hôc ipsô incendiô ſulphuris particulas haud paucas elevari quis neget? quales in agro Puteolano, in loco, quem Vulcani forum, vulgariter Solfatara vocant, hinc inde ſaxorum igniferorum hiatui adhærentes vidi & collegi. Tales itaque ubi copiosè aëri ſeſe immiſcuerunt, ventorum impulſu ibi conglomeratæ, halituoſisque nubium corpuſculis intricatæ ac ventorum impetu abreptæ, tandem pondere ſuô unâ cum nubium condenſatis guttulis in terram deſcendere cur nequeant, haud video.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXCV.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Piſtaciæ Germinatio.

DOctrinam de germinatione plantarum, (naturæ opere) ad naturalem Philoſophiam pertinere, vulgò notum, nec multis id oſtendi opus. Eam igitur etiam à nobis excoli par eſt, animisque curioſis conveniens. Conſtat autem ferè, ut reliqua natura, oculorum fide, cui idoneas deinde cauſas ingeniorum acumen adinvenit. At verò, quemadmodum cuncta germinent ſemina, nemo facilè mortalium percenſere unquam poterit: neceſſum tamen foret, ſi quis ſcientiæ leges implere, & de his certa & univerſalia condere velit. Neque excedere humanæ mentis induſtriam tantum opus, ſi plures conferre labores conſtituant, Ariſtotelis exemplô conſtat, qui in Animalium hiſtoria tenenda vel ſolus non contemnendos fecit progreſſus; Nos jam igitur quid in Piſtacia, nobiliſſimi arboris fructu cernere licuerit, exponemus, nam reliqua nucum genera, majorumque ſeminum rationem alii paſſim, Laurembergius cumprimis, vir ad hæc ſtudia natus, additis etiam iconibus, declararunt; ſed qui hanc noſtram viderit, pinxeritque, adhuc quidem reperi neminem, cùm digna res ſit, quæ è tenebris eruatur, multum enim abit cæterorum ejus generis germinandi ratione. Nam cùm reliquarum nucum, majorumque ſeminum germina, quæ ex oculo vel feneſtella, dehiſcente ſemine, erumpunt, nucis carni, tanquam placentæ, vel matrici ſuæ unicô umbilicali funiculô nectantur, Piſtacia geminum ſortita eſt, quo plantam recens enatam, veluti duabus anſis ex nuce exſertis, mediam continet, eô modô, quô ad vivum hic à me delineata cernitur. Nutrimentum per eas, ut in cæteris quoque, trahi, haud

dubium reor, donec radices ex trunco altiùs terram ſubeuntes plures emittat, eum in modum, quem Figura XXXV. oſtendit.

Aliquot nuces terræ gremio mandaveram, quarum aliæ plantam nullam edebant, aliis edita, ad altitudinem aliquam aſſurgens, non multò poſt tempore exareſcebat. Scire avidus, quid mali iſtis contigerit, è terra erui, nucis carnem intùs corruptam deprehendi, (forſan nimiô humore) maximam partem nigricantem, & neſcio quibus vermiculis ſcatentem, exilibus, teretibus, filamenta tenuiſſima referentibus: dixeris Lumbricorum minimum genus, niſi candicantes fuiſſent toti, argumento, ex ipſa nucis medulla vel natos vel nutritos: Quorum prius, ſi univocæ generationis patroniis videtur incredibile, rogatos velim, ut mihi explicent, quomodo, & ex quo ſemine hîc ſint coorti, qui ſui ſimile nullibi oſtendunt genus: id ſanè diſcuperem ab iis edoceri.

His in germinantibus ita perſpectis, ſubiit animum cupiditas, etiam integras revocare ad examen, & qualem includant ſeminalem plantulam, inveſtigare. Per medium igitur fiſſis, ſatis conſpicuam inhærere vidimus, quæ parte inferiore non inhærebat utero ſuo, id eſt nucis carni, ſed ab eo prorſus erat liberata, ſuperius autem inflexum caput ſub corticem illum internum duplicem, qui nuci arctiùs adjacet recondebat, ubi ita ſe ſubducebat oculis, ut ne Microſcopio quidem ejus terminum liceret aſſequi.

Non eſſe nudam, ſed velamentô ſeu propriô cortice gaudere, (qui corticem arboris futuræ fortaſſis conſtituit) admotô cultellô patuit; Eô, beneficiô ejuſdem reſciſsô, duplex apparuit cauda, quam Figura XXXVI. Pictor artificiosè, bonâque fide expreſſit. Caudam appello, quia inferior eſt in nuce pars, antequam ſata, turgeſcat, quæ fortè, ubi ex ejus hiatu evaſit, fit caput; alterâ parte terram, alterâ aërem petens, hâc caudicem, illâ radicem conſtituens. Quod, etſi ſatis exploratum non habeo, ſi tamen ita non ſit, cui uſui duplex

facta

facta ſit, non intelligo. Unam talem reperi, qualem Figura XXXVII. exponit oculis: monſtroſa ne ſit, an germinationem, intùs agitatam corruperit natura, aut deficiente humore deſeruerit, non dixerim, adeoque, quid inde colligendum, perſpicacioribus animis conjectandum relinquo.

Fig. XXXV. XXXVI. XXXVII.

OBSERVATIO CXCVI.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Epilepſiam à Tabaci fumo foveri.

EPileptici cujusdam gravia ſymptomata, & à me uſurpata adverſus eum morbum auxilia præteritô annô chartis conſignata transmiſi, ubi addideram, me ſpe teneri haut levi, futurum ut hoc mali, ſi non ceſſet penitus, comprimi tamen poſſit, & frangi. Expectationi huic meæ in tantum jam reſpondit eventus, ut ſalvum eſſe liceat, modo libeat viro. Comperi enim poſteà, eum tabaci fumum impensè amare, eique nimium quantum indulgere: à quo, ſi ex præſcripto ſibi temperat, ab affectu incolumis, rectè valet, ubi repetit antiquam conſuetudinem, malo ſubindè tentatur. Ne autem ex hac ſola id colligerem, alia ſeſe mox obtulit conſimilis obſervatio. Pagus eſt, trium ferè horarum ſpatio ab hoc Lyceo diſtans, nomen ipſi eſt Schwanenfeld / Caupo hujus pagi eôdem laborabat ſonticô morbô, nec minus hoc Nicotianæ Spiritu delectabatur, eôdem prorſus rei eventu. Poſtquam enim Medici diſſuaſu ipſi valedixiſſet, ex eo ſtatim tempore nihil ampliùs ab hoſte infenſiſſimo ſibi metuebat, ſed per plures jam annos ſanus degebat. Ex quibus ſanè apparet, fumo benedicti hujus occidui orbis doni haut levem intercedere cum morbo comitiali neceſſitudinem, & cerebro,

mentis ſedi eſſe inimicum. Cujus quidem rei in promtu etiam eſt ratio, Narcotica enim vi quâ pollet, ſpiritus obruit. Non tamen niſi imbecillis ac ægrè habentibus circa has partes nocet, quia reſiſtunt majori virtute inſtructi & numeroſiores ſpiritus, nam illa narcoſeos vis non adeò magna eſt. Hinc qui capitis partibus & ſpiritibus ſunt fortioribus in mediis fumorum iſtorum nubibus intactum ſervare ſolent ingenium, imò graviſſima negotia rectiùs aliquando, quàm extra illas penſitare. An quia nobilioribus & magis igneis ac velocibus remora objicitur? Omnis enim ejusmodi virtus Narcotica ſpiritus ferocia tumultuantes premit, ex ſe mites verò ac debiles opprimit ac peſſundat. Cavendum igitur eſt Practicis, ne omnibus ex æquo epilepticis Opiata propinare, (quod facere nonnullos novimus) ſatagant, non enim niſi robuſtis, ſi modò ullis, conveniunt.

OBSERVATIO CXCVII.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Alia de Epilepſia obſervatio.

NOta ſunt exempla, paſſimque celebrantur eorum, quibus ex aliqua corporis parte aſcendit ad cerebrum neſcio quis vapor, quod, utprimùm eſt factum, illicò paroxyſmô epilepticô corripiuntur. At quibus è cerebro in partes inferiores deſcenderit tale quid, non invenio notatos. Id verò etiam fieri, (adeò cauſa non deeſt) experientia me reddit certiorem, Vir quadragenario major erat, cui ſolebat contingere. Quoties enim inſtabat affectus, percipiebat è cerebro aliquid in brachium abire, idque nunciabat iis, qui erant unà. Hôc factô, incipiebat primò integris adhuc ſenſibus, ſcienti & videnti brachium moveri, ex quo mox reliquo corpori communicata mali materia ipſo pro more

more concidente, caput ipſum, aliæque etiam partes miſerrimô ſpectaculô concutiebantur.

OBSERVATIO CXCVIII.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Sputi rejectio matutina copioſa, admodùm moleſta, ab eodem tabaco.

COgnatus meus, Jurium ſtudiô operam navans, ſingulô mane, è lecto ſurgens, tanta ſalivalis humoris copia os inundari ſentiebat, ut illi rejiciendo integra ſæpè hora vix ſufficeret: quin inſtar fonticuli manabat, & cùm eâ res admodùm ipſi eſſet moleſta, petiit ut ſibi conſulerem. Petito annuens, varia quæ animus ſuggerebat in remedium rari affectus adhibui, ſed fruſtra omnia. Idem & aliis contigiſſe quos conſuluerat plurimos, Medicis, referebat. Hic poſt biennium nuper ad nos reviſens, referebat, ſe ab illo incommodo jam eſſe liberatum, nullius medicaminis beneficiô, ſed quia tabaci fumum, quem tum jugiter, me inſcio, ſugere ſolebat, vitare ceperit. Ego verò, ut in comperto res eſſet, ſollicitationibus inducebam, ut eô veſpere admitteret antiquum hoſpitem: alterô mane confeſtim urgens ſaliva inſtabat, id quod aliquoties jam ſibi ex ejusdem uſu repetito contigiſſe referebat, ob eamque cauſam ſe in perpetuum Herbæ Benedictæ valedixiſſe. Ratio tam inſoliti affectus paulò obſcurior ut videatur, reperitur tamen facilè. Acrimoniam enim huic fumo eſſe, quæ titillando & irritando glandulas in ore ad humoris profuſionem invitat, omnibus eſt notum. Quem effectum in hoc juvene latiùs extenderunt, quoniam ſemel irritatæ glandulæ propter ἐναιςϑησίαν, etiam ceſſante cauſâ, ſenſum moleſtiæ retinuère, pari prorſus modô, ut in hyper-

percatharſi glandulæ inteſtinales & pancreas, quod magna eſt glandula. Per ſomnum autem, uti ejusmodi fluxus alii ſiſtuntur, ita & hic ſaliva erumpere non potuit, expergefacto igitur, in glandulis per noctem congregata, confertim profluxit.

OBSERVATIO CXCIX.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Hæmorrhagiæ ſpontaneæ internæ & externæ notabilis obſervatio.

IN elegantiſſimo, nec minùs erudito *J. Wepferi opuſculo, de Loco affecto Apoplexiæ pag. 230.* Gemina extat ſpontaneæ hæmorrhagiæ hiſtoria, cui, etſi ſubjungat Vir doctiſſimus: *Scio ſimilia apud Auctores Medicos legi*, cùm tamen non adeò frequentia extent, quod ſciam, exempla, non omninò luſurum me operam putavi, ſi aliisbinis rem ſatis aliàs miram confirmaverim:

Vir quidam eximius, annorum circiter quinquaginta, ſummâ ingenii vi, adeoque ſanguine haut dubiè puriore & fervidiore, cum amicis genio indulgens, ad menſam ſedebat, cùm de improviſo ex minimi digiti articulo, quô metacarpo adhæret, aperta, ut credo, arteria, ſanguis proſilit ſpontè, ad binarum ulnarum altitudinem adſcendens, non ſecùs ac ſi cultelli acie pertuſa fuiſſet vena: cùm aliquandiu unà cum ſodalibus hoc ita ſpectâſſet, ſubitô iterum ſpontè ſubſtitit, nullô relictô apertæ cutis veſtigiô.

Alterum majoris momenti videtur. Annus currit jam tertius, cùm ad ægrum vocatus fui, qui modò ſanus, cum cæteris nundinis noſtris hoſpes advenerat. Affectum cùm inquiro, narrat, quotannis ſibi magnum in latere ſiniſtro tumorem ſenſim oriri, eâ regione, quæ vulgò lienis eſſe putatur: ex-

ternè

ternè tactu eſſe perceptibilem, pugnæ magnitudinem æquare. Ubi ad ſummum pervenerit, rumpi ſine mora, & in ſtomachum ingentem ſanguinis copiam vomitu excernendam effundere, ita ut non ſemel ad jv. vel v. librarum pondus adſcendat. Ex eo ſe ita debilitari, ut decumbere habeat neceſſum, & medicamentis vehementer irritatum ventriculum placare, ac proſtratis viribus ſuccurrere. Ubi evacuatus eſt ſanguis, confeſtim evaneſcere omnem tumorem, ſed ſenſim iterum collectô ſanguine ſe rurſus prodere, donec antiquô ritu exoneretur. Luculentum hoc exemplum eſt Hæmorrhagiæ ſpontaneæ internæ, ut prius illud externa, ut commentarii locô eſſe poſſit ad Wepferi verba quibus orditur narrationem ſuam: *Vaſa ſanguifera*, inquiens, *tam intùs recondita, quàm externum habitum perreptantia non rarò citra cauſam externam & violentam ſuâ ſponte aperiri.* Priori ſimile exemplum unum eſt apud Schenkium Obſervat. III, 37. poſterioris aliquot III, 99. & apud Dodonæum unum Obſ. 26. qui in ægroto poſt mortem diſſecto, lienem corruptum invenit, dignus qui conſulatur.

OBSERVATIO CC.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

De

Terra Catechu.

ANnus eſt & quod excurrit, quod ad privatos uſus affuſo ſic dicto Vini Spiritu, ex Terra Catechu liquorem adſtringentem, Tincturam vocant, mihi paraveram. In ſcrinio ſepoſitum cùm inde repeterem nuper, ut conſueto more effunderem aliquid ægroto in uſum trahendum, (ardentiſſimô erat æſtatis tempore) nihil ampliùs liquoris, ſed concretum in perfectam gelatinam medicamen-

tum offendi. Quod argumento eſt, vel gummoſo & glutinoſo ſucco maſſam hanc vix ſatis cognitam, eſſe compactam, vel quæ in eam concreſcunt, talem in ſe occultatum habere. Utrô ſe res habeat modô, illud hôc experimentô palàm fit, præſtans hanc Terram eſſe adſtringens; & ſanguini acriori potiſſimùm ſiſtendo aptam, cùm non terreis tantùm & acerbis, ſed glutinoſis etiam conſtet, qualia cæteris de eo genere plurimùm ſunt præferenda, prout hoc ſolidiore diſciplinâ imbutis Medicis abundè eſt notum.

OBSERVATIO CCI.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Mus in vertiginem actus.

DOctiſſimus *Lovverus Tranſactionibus Philoſophicis Anglicanis Anni LXVII, n. 32.* inſeruit disquiſitionem de morbo oculorum ſolis equis familiari. Nemo igitur vertet mihi vitio, ſi ad illius exemplum morbum qui muri contigit noſtris Ephemeridibus inſeram. Pertinent autem hæc ad hiſtoriam animalium, in qua & illud foret recenſendum, quibus morbis quælibet vivant obnoxia. Etſi de Plantarum morbis agunt omnes Botanici, cur non liceat, imò oporteat etiam animalium referre? Vigeſimo octavo Septembris, cùm diluculô Muſéum ingrederer, in medio pavimento murem conſpicio minorem, qui ſe ibi continebat, terram intuens. Miratus timidiſſimum animal præſentiam meam ferre, accedo propiùs: nihil movetur, expecto quid futurum ſit: mox ille celeri curſu in circulum rotari incipit, cujus centrum vix pedem ac circumferentia diſtabat dimidium, idque aliquandiu, modò iterum conſiſtit, nihil movens præter caput, quod tremulus motus agitabat; modò rurſum diſcurrit, irrequietô rotatus ambitu, ſemper deſcribens gyrum exactiſſimum;

mum; ſed nunc majorem paulò, nunc minorem. Id ſpectaculum durabat per bihorium ferè, quô elapſo, ſenſim parieti adrepens, & ſubindè circuitus quosdam conficiens, minùs tamen frequentes, peractâ tandem tragœdiâ & ceſſante affectu, ſeſe in latibulum condidit.

Patiuntur ergò & bruta morbos ſingula ſuos, ſibiq́ue in illo genere proximos. Neque enim eundem hunc eſſe cùm verâ vertigine quisquam putaverit, quod & Loweri de equis relatio teſtatur; Oves tamen etiam circumagi ſimili impetu, notum eſt Opilionibus ruſticisve, funeſtô magis exitu, plerumque enim pereunt. Sed & ſues ignis ſacer corripit (ita appellare liceat ad exemplum Hippocratis, cùm ſubulet etiam hunc, ut morbum ſacrum Hippocratis antiquitas, incantamentis expellendum credant) cui, nî confeſtim obſiſtat, actum eſt, intra duodecim horas vel citiùs pereunt, poſt mortem candentis prunæ inſtar rubente omni parte affectâ, prout hoc aliquoties cum admiratione ſpectavimus.

[A. 1689. d. 25. Jan. Helmſtadio Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CCII.
D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.
Arenæ copioſæ per alvum excretæ.

CAlculos & arenas in omnibus ferè humani corporis partibus generari poſſe, paſſim atteſtantur hiſtoriæ Medicæ; Addam, quod ego hôc menſe Januariô in Senatore quodam quinquaginta annorum arthriticis & colicis doloribus ſæpiùs vexato, in vicina civitate Feiſtritz obſervavi. Senſit bonus iſte vir ſæpiùs dolores ventris atrociſſimos, quos adſtantes à flatibus exortos exiſtimabant, in quem finem etiam applicati ſunt clyſteres, aliæque inunctiones anodynæ adhibitæ, unde alvus aperta, & dolores aliquo-

modo ſublati; dum itaque quâdam vice in fecum alvinarum excretione duritiem quandam ſentiret, excrementa curavit aquâ dilui, ubi integrum manipulum arenularum flavarum invenit, datus poſtmodùm ei eſt ab Empirico Balſamus Sulphuris terebinthinatus, qui cum urina nihil niſi materiam viſcidam, per alvum autem rurſus easdem arenulas copiosè protruſit. Nuper dum per hanc civitatem proficiſcerer, magna quantitas harum arenularum oſtenſa eſt. Exiſtimo hunc affectum in viro iſto à parentibus arthriticis & nephriticis natô multùm foveri & augeri à vinis noſtratibus, tartarô & acidô crudô copiosè ſcatentibus, minùs diureticis, ſæpiùsque incolis malum arthriticum, colicum & nephriticum producentibus.

OBSERVATIO CCIII.

D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.

Venenum morſu canis rabidi inductum, & poſt octo annos in puella excitatum.

NOvi puellam civilem, dum Viennæ frequentarem Collegium Medicum, quæ ſextô ætatis annô in pede à cane rabido fuerat morſa, vulnus cùm leve erat, nec ullum malignitatis vel rabiei ſignum appareret, curabant domeſtici per remedia vulgaria, & etiam citò cicatricem inducebant; Puella iſta octo integris annis optimè valuit. Tandem decimô quartô ætatis annô Variolis epidemicè tunc graſſantibus corripitur, antequam autem illæ in cute ſe manifeſtant, variis cruciatur ſymptomatibus; jam delirat, modò inſtar canis latrat, (quod mirum dum & ipſi canes rabidi latratum omittunt.) Aquam autem coctam & omnia liqui-

liquida, imò & aquam deſtillatam pro pulveribus alexipharmacis ſumendis ſummè fugit. Adhibentur varia remedia in forma Boli ex Oculis cancri, radice Cynorrhod. compoſita, & medicamentis ordinariis variolas expellentibus admixta, immerſio autem aquæ in hydrophobia aliàs uſitata hîc omittitur, ne naturæ motus à centro ad peripheriam impediatur. Tandem præter omnium ſpem, Variolis perfectè jam protruſis, præfata ſymptomata ceſſant, & medicamentis ulteriùs continuatis ex integro convaluit.

[*An. 1689. d. 28. Januar. Marpurgo Styr. Auguſtam Vind. miſſa.*]

OBSERVATIO CCIV.

D. JOHANNIS CONRADI PEYERI.

Mulieris gravidæ anatome.

GRavidarum mulierum cadavera diſſecare rarô contingit, non quòd minùs illæ ſint morbis ac morti obnoxiæ, ſed quòd Medici ſæpiùs prohibentur à propinquis, inani perſuaſione crudelitatis. Multò enimverò inhumanius eſt, id negare hominum precibus ad inquiſitionem penitiſſimam naturæ, quod ſubtrahere nequeunt ambitioni vermium. Hactenus ergò bis tantùm gravidarum mulierum diſſectioni interfui, primùm Baſileæ M DC LXXXI, quam hiſtoriam ſodalis doctiſſimus mihiq; amiciſſimus Pœon in Apiario Obſerv. XI. memoriæ prodidit, deinde hîc Scaphuſiæ auctumnô M DC LXXXVIII. Nimirum vinitoris admodùm juvenis conjux, non procera, ſed craſſa & toroſis artubus, cùm celebs antè fuiſſet, initô matrimoniô mox concepit quadragenaria major. Appropinquante verò partûs tempore in hydropem incidit. Inde femora inprimis & extremi pedes vehementer intumuerunt, ut digitorum veſtigia iis altè hærerent impreſſa. Acceſſit etiam præcordiorum anguſtia,

& ex intervallo difficilis anhelitus. Urina reddebatur pauca, ultimôque menſe lotio ſimile quid tumidis pudendis ſemper emanavit. Embryonis motum ſentire adhuc ſibi viſa eſt quatriduo antequam moreretur. Medicamenta adhibita ſunt cum pauco levamine. Tandem ſuperveniente orthopnœâ & mirâ cordis anxietate cum pulſu intermittente ac inæquali, imminenteque ventri exulcerato gangrænâ, noctu exſpiravit. Ferebatur maritus atrox ac immitis uxorem, dum viveret & valeret, rudius exagitaſſe & interdum accepiſſe verberibus; quæ cauſa fuit, ut cadaver ad inſpectandum magis expeteretur, etiam à neceſſariis defunctæ. Abdomen repletum erat mole partim uteri, partim aquâ, ut fieri aſcite conſuevit, non adeò tamen copioſa, quod uterus cavum ejus maximè impleviſſet, quamobrem ſæpè quærentem audivimus ægram ſe vereri, ut venter tantâ extenſione medius crepet. Pars etiam ſeri in pectore & pericardio ſtagnavit. Pulmones hinc inde putridi & corrupti cum tuberculis, alicubi adnati ac affixi pleuræ, ut crebrô uſu venit. Cordis dexter ventriculus cum auricula ſpectabatur ingenti polypô fartus & impeditus, albô, compactô, & tam firmô atque intricatô, ut vivente muliere gemitum & anguſtias excitâſſe ſummas cordis, & hydropem cohibitô ſanguinis itu & reditu auxiſſe prorſus ac confirmâſſe arbitremur. Pallidum porrò & durum hepar, bilis exigua. Lien, pancreas, ventriculus, & inteſtina, integra: turgida hæc tamen, ut ſolent, ventis. Potiſſimùm autem deſideriô ferebamur colluſtrandi uterum, & quæ continebat ſingula. Notavimus igitur illius ſubſtantiam non quò magis extenditur à conceptione creſcente fœtu, hoc tenuiorem reddi, ſed craſſam planè, amplam, ac robuſtam inveniri etiam extremis menſibus inſtante partu, quô dilatata atque expanſa omnia creduntur. Alicubi craſſities ejus transverſum digitum æquavit, ad fundum præcipuè, & ad cervicem. In lateribus paulò tenuior apparuit, attamen robuſtus omninò, ac non carneus modò, ſed etiam tendinoſus, ut his in locis

locis fibræ carneæ uteri fulcimentum aliquod habere videantur, ad firmius ſeſe contrahendum in enixu: cujusmodi ſtructuram comparem oſtendunt quorundam animalium ventriculi. Placenta non fundo adhæſit uteri, verùm lateri ejus, quod inteſtinum rectum & os ſacrum reſpicit. Facilè præterea ſeparabatur ab utero & illa ipſa & chorium omne, citra cruoris effuſionem. Inter chorium & amnium membranam intermediam deprehendimus tenuiſſimam; aſt nihil penitùs humoris. Amnios humorem continebat circa fœtum, familiarem puta alimoniam embryonibus. Infans ipſe fœminei ſexûs, omnibus numeris perfectus, & partui proximus, capite jacebat ad os uteri inclinatô, pedibus ſurſum verſus ventrem ſuum contractis, & complicatis brachiis. Funiculus umbilicalis collum ambiebat. Curavi ocyùs tubulô in urethram demiſsô explorari perviùsne ſit urachus, ut brutis eſſe conſtat, nec ne: at neque ſpiritum neque aquam magnâ licet contentione infuſam admiſit. Infantem autem jam aliquot diebus ante mortuum eſſe inde quodammodò cognovimus, quod decolor eſſet corporis habitus, & cuticula totô corpore abſcederet, abdomen denique plenum atrô cruore repertum ſit viſceribus luridis. Sanguinis forſan motus in matre nimium adſtrictus effecit, ut ſanguis etiam in fœtu conſiſteret, & teneris venis ruptis excideret in ventrem: niſi vis externa ab illato ictu & verberum repetitione ſimul infantem fortiùs perculerit læſeritque. Ovum, è quo genita eſt puella hæc, acceſſit è ſiniſtro matris teſticulo: nam in eo vidimus manifeſtum cicatricis veſtigium, non foveam inanem, ſed contractam carnem exiguam duram & flaveſcentem, quæ ovum ſeparaverat atque expulerat. Tuba quoque illius lateris amplior ac magis rubra erat, & patentior craſſiorque ſiniſtra. Quodſi perpetuum id eſſet, pluribusque exemplis ſimilibus comprobatum, vel frequentiùs ſaltem idem accideret; confirmaretur aſſertum Hippocratis, à ſiniſtris uteri partibus fœmellas eſſe, mares potiùs à dextris. Veruntamen ſunt apud

nos

nos aliquot mulieres admodùm fertiles atque fœcundæ, quæ puellas tantùm pariunt, ſunt pariter quæ tantùm mares: nec ſcitur, an ova ex uno duntaxat eodemque ovario ſive teſte ſecedant, vel ex utroque. Verùm de his judicium nemo certum ferat, niſi omnis generis experimenta abundè perceperit, qualia literis conſignare aut Ephemeridibus tradere neque inutile prorſus, neque incurioſum aut ſupervacaneum exiſtimo. Illud denique ſilentiô hîc minimè prætereundum, vincula, quibus oſſa pubis invicem connectuntur, mulieri huic gravidæ tam laxa fuiſſe & remiſſa, quantumvis quadragenariæ, ut cultrô facillimè diſſolverentur. Hoc ſingulari omninò providentia divina fieri credendum eſt, ne in enixu oſſa iſthæc Marpeſiæ cautis inſtar partui reſiſtant, ſed quantum fieri poteſt citra laxationem recedentia patefactis viis exitum infantis adjuvent atque promoveant. Quæ cùm ita ſint, & non nobis tantùm ſed aliis quoque autoribus probata, quis non miretur peculiari diſputatione de partu difficili M DC LXXX. Heidelbergæ habitâ ſolenni ſententiam hanc iterum iterumque rejici atque explodi? Nec ferendum in eadem diſputatione Cap. III. ad oſſa pubis perperàm diſtrahi & confutari, quæ Adr. Spigelius præcellens Medicus & Anatomicus quondam Patavii celeberrimus, de ore interno uteri, non de oſſibus pubis, veriſſima & noſtræ quoque experientiæ multiplici congruentia aſſeruerat. Quod hîc obiter monere volui, ne qui aliorum infidis ſcriptis ſe in errorem abripi patiantur.

OBSERVATIO CCV.

D. JOHANNIS CONRADI PEYERI.

Perioſteum oſſeum.

Cùm nuper è macello caro bubula mihi allata eſſet, eam alterius ſpectaculi causâ conſiderans atque contrectans adverti os, quod è carne prominebat (erat autem portio

portio femoris) perioſteô carere; itaque diligentiùs inquirendo membranam ipſam in os degenerâſſe comperi: eamque membranam oſſeam fruſtillatim ſeparare ac auferre potui. Id ætati potiùs quàm morbo tribuendum eſſe putavi; nam percocta licet caro tenax erat. Per ætatem verò etiam arterias & venas oſſeam duritiem obſervatum eſt contraxiſſe.

OBSERVATIO CCVI.
D. JOHANNIS CONRADI PEYERI.
Hydatides in venis.

IN hepate mactati porci adhuc calente cùm venam portæ hâc hyeme contuerer attentiùs, exit repentè ex oſtio ejus cum pauco ſanguine hydatis molliſſima, propemodùm amygdali formâ & magnitudine, pellucidâ prorſus, & membranâ tam ſubtili conſtans, ut vix ſint ſubtiliores & magis perſpicui lymphæ ductus. Alicubi tamen in ſuperficie apparuit veſtigium quoddam craſſum, & flavum, exilius ſemine milii. Id arbitror radicem aut umbilicum quaſi hydatidis hujus fuiſſe, quô venæ portæ intùs tanquam matrici adhæſit, & per quem lympham tantùm ſubtiliſſimam hauſit. Videtur hæc obſervatio confirmare lymphæ potiſſimam ſcaturiginem è membranoſis partibus. In hominum venis tamen hydatides nondum reperi.

[*A.1689. d. 7. Febr. Scaphuſiâ Auguſtam Vindel. miſſæ.*]

OBSERVATIO CCVII.
D. PETRI ROMMELII.
Anevriſma magnum, nullis remediis cedens, ſpontè tandem evaneſcens.

NOn Monſtra ſolùm, verùm etiam Miracula in Medicina contingere; illud, tanquam axioma medicum tyronibus inculcatur, hoc verò ſimul cum illo, etiam ab

ab iis non diffitebitur, qui vel mediocriter ſaltim in lectione obſervationum, ab inſignibus Practicis adnotatarum verſati ſunt. Nec enim pro deſperatis habiti, planè derelinquendi ſunt; cùm nullus morbus adeò gravis & periculoſus ſit, ex quo non unus evaſerit, & alter reconvaluerit; Neque etiam ullus adeò ſalutaris, levis ac parvi momenti, qui non aliquem trucidârit & vitâ privaverit; unde, ſicut talis non contemnendus nec parvipendendus eſt, ita etiam pro incurabilibus habitis, nihilominùs manus medica eſt admovenda.

In Tumorum p. n. claſſe, exceptis Anthracibus ac Bubonibus peſtilentialibus (qui tamen multoties, peſte laborantibus, quando prorumpunt, roboris naturæ & futuræ ſanitatis ſignum præbere ſolent;) vix reperitur Tumorum ſpecies, quæ majus periculum, & vitæ ipſius ſummum diſcrimen adferat, quàm Anevriſma, h. e. Tumor à læſis arteriæ alicujus tunicis, (non jam prolixi erimus, utrum ex duabus, juxta veteres, aut tribus vel quatuor conſtent tunicis juxta modernos Anatomiæ Proceres,) exortus; præſertim ſi Chirurgum in hoc tumorum genere tractando & percurando imperitum, nactus fuerit. Tot tantaque hujus rei tragici caſus & exempla paſſim apud Auctores proſtant, ut iis prolixè recenſendis facilè ſuperſedere poſſe exiſtimemus. Ex infinito ferè numero ſufficiet nominâſſe *Paræum*, *Fabritium Hildanum*, *Fabritium ab Aquapendente*, *Schenckium*, *Scultetum*, *Bartholinum*, *Barbettum & Dekerum*, *Ephemerides Academ. Nat. Curioſ. &c.*

Ante paucos Annos hujus rei funeſtum exemplum in homine ruſtico hîc Ulmæ vidimus, cui, imprudenter apertô anevriſmate à Venæſectione infelici ſubortô, non obſtante ampliùs arte & ope chirurgicâ, miſerè pereundum fuit.

Ante triennium civis honeſtus Ulmenſis, Limprecht Oſtertag / vir vegetus & conſiſtentis ætatis, tempore vernô, venam brachii dextri more receptô, tundendam Chirurgo lætè ac hilariter exporrigit; Vini enim Cyathum, poſt levem priùs facta

ctam deambulationem ebiberat : ſed infelix admodùm uterque, & Chirurgus, & Venæſectionem patiens, hic ſuſtinendo quæ ſequebantur gravia ſymptomata; ille, venæ locô, arteriam vulnerando, fuit : ſtatim enim vix factâ plagâ, liquor purpureus, ſpirituum animæque domicilium, maximô cum impetu proſiliit, ita ut vix ligatura (hanc enim Chirurgus visô ſaltante quaſi ſanguine maturabat,) fortior licèt facta, impetum compeſcere potuerit, quin de novo, non obſtantibus faſciis duplicatis proruperit, Chirurgumque ſimul cum patiente, in non exiguum timorem & ſtuporem conjecerit: Hic enim tum ob metum proprium, à conſternatione illius auctum, tum etiam ob ſanguinem profuſum, ſpiritusque deperditos, animô deficere cœpit. Chirurgus præter fortem ligaturam & conſtrictionem dolorificam, melioris conſilii neſcius, præſertim primis diebus nihil adhibet remedii, interim patiens ab hâc, maximum totius brachii perſentit dolorem & tumorem, ut propriô demum Marte Oleô Liliorum alborum & ſimilibus, dolorem intolerabilem demulcere & lenire, non quidem ſine ſucceſſu, tentârit. Hinc indies in brachio, eo in loco, in quo inciſio facta fuerat, tumorem mollem & digitis cedentem, ſtatim verò, remotis digitis retrogredientem, ſuccreſcere & augmentum capere obſervavit, (non obſtantibus adplicitis, neſcio quibus, remediis) qui tandem ovum anſerinum non ſolùm æquabat, ſed magnitudine ſuperabat, colore, reliquo cutis colori planè ſimili permanente, pulſus in eodem non ſolùm digitis percipiebatur, ſed etiam oculis conſpiciebatur, non minùs etiam ſonus & fluctuatio intra tumorem, auribus percipiebatur, ita ut omnia perfecti anevriſmatis ſigna diagnoſtica obſervarentur, & pro tali, ſimulque inſanabili, ob magnitudinem & temporis diuturnitatem, deinceps à juratis Chirurgiæ Magiſtris judicatum fuerit: Per integrum enim annum varia à variis fuerunt adhibita remedia, Venæſectio, purgatio, ſacculi herbis, floribus, ſeminibus &c. referti, fotus, epithemata, emplaſtra &c.

nihilque ferè eorum omiſſum fuit, quod aliquô modô, malo huic compeſcendo conducibile videbatur, incaſſum tamen omnia, præterquam quod brachium exin majus robur (nam per plures menſes valdè debilitatum fuit, ut vix panem minorem manu tenere, conſuetos verò etiam leviſſimos labores, nullatenus peragere potis fuerit) majoremq́ue agilitatem, denuò acquiſiverit. Unde ſumptuum ulterius impendendorum, pertæſus patiens, (quinquaginta enim Imperialibus infelix hæc Venæſectio hactenus conſtiterat) & quia res deſperata & non, niſi cum vita ejus terminatura ab omnibus ferè, quos conſilii causâ conveniebat, declararetur, faſcias, fomenta, emplaſtra, & quicquid hujus farinæ hactenus uſurpatum fuerat, juſtô ut ipſi videbatur Zelô, abjecit, mortem, vitæ morboſæ (quia *non vivere, ſed valere, veram reputabat vitam)* præferens, ad labores ſuos hactenus prohibitos & ſuſpenſos poſtliminiò quaſi redire, intermiſſaq́ue longô tempore conſueta munia denuò obire, ſicq́ue miſeræ vitæ eò citius colophonem imponere ſatagens, medicamentis omnibus valedixit, potiùs labore, quàm mœrore & languore perire, fataq́ue ſua abſolvere maluit, ex Seneca enim nondum didicerat; *Scelus eſſe, occidere, vel mortem oppetere, etiam ubi mori remedium eſt.* Sed audiamus ſucceſſum; quò celerius enim morti obviam ire conſtituit, eò magis mors ipſa, ipſum fugere quaſi, viſa eſt, ita ut ex eo, quô fatum accelerare præſumſerat, ſanitatem & novam quaſi vitam adeptus fuerit; rectè enim Medicorum Cicero, Celſus ſcripſit: *Sæpè quos ratio non reſtituit, temeritas adjuvat.* Vix enim aliquot ſeptimanis præterlapſis, inopinatò & aliud quaſi agens, obſervavit, anevriſmatis tumorem, tractu temporis forſan, medicamentorum inſuper, ut credo adſtringentium & ſiccantium uſu, aliquô modô duriorem redditam, non ampliùs priorem magnitudinem obtinere, ſed nonnihil decreviſſe; hoc calcar ei addidit, frequentioribus laboribus (qui copioſum ſudorem, cui aliàs obnoxius erat, provocarent) corpus & inprimis brachia

chia exercere, laboribusque quaſi totum ſeſe mancipare: Quô factô, de ſeptimana in ſeptimanam, anevriſma paulatim detumeſcere, tandemque omninò evaneſcere, nullis concomitantibus doloribus aliisve ſymptomatibus obſervatum eſt, maximo cum patientis gaudio, nec minori omnium admiratione, ita, ut jam ab omni malo prorſus immunis ſit, nec veſtigium anevriſmatis vel tumoris, neque in brachio, neque alia in corporis parte ampliùs compareat, quin potiùs optimâ & integrâ valetudine ab anno jam dimidio feliciter & optatè fruatur. Anevriſmate non omninò adhuc abſumptô, per jocum, in loco, librandis ponderibus gravioribus deſtinato, à bajulis, vires brachii ſui periclitari juſſus, tam temerarius fuit, ut dimidii centenarii pondus, manu dextrâ non ſolùm arripuerit, bilanci magnæ publicæ, & hinc denuò ſcamnô ei deſtinatô impoſuerit, verùm etiam hinc inde ſine noxa quidem, non tamen ſine admiratione adſtantium, & ſuppreſsô timore jocantium, portârit. Lætus jam & ſanus omnia ſua negotia perficit, DEOque ſubindè pro tam clementi & beneficâ, miraculosè quaſi redditâ incolumitate & divinô auxiliô dicit gratias, plenisque decantat buccis, hujus enim benedictioni inprimis & copioſo, laboribus indefeſſis procurato ſudori, reſtitutionem ſuam, & quidem rectè adſcribit.

Ex hoc caſu diſcere poſſumus, ſæpiſſimè evenire, ut remedia, quæ plurimis aliis profuerunt, in hoc vel illo ad votum non ſuccedant, ut agnoſcant ægri ſimul & Medici; *non propriè eſſe remedia, quæ languores ſanant, ſed ſolam miſericordiam & benedictionem divinam.*

OBSERVATIO CCVIII.
D. PETRI ROMMELII.
Anevriſma aliud feliciter curatum.

PRiori Obſervationi, anevriſmatis deſperati, ſpontè tamen ſanati, non ingratum fore autumo, aliam methodicè curati anevriſmatis ſubnectere.

Juvenis doctiſſimus D. M. J. C. M. viginti trium annorum Anno 1687. Majali tempore, ad ſanguinis copiam minuendam, venam dextri brachii, medianam dictam, lancettâ incidi ſibi curat, cujus apertio, à Chirurgo Artis ſuæ haud imperito dextrè, & ut decet, perficitur, nullaque inter effluendum pulſatio, vel ſaltus ſanguinis animadvertitur: Eôdem poſt Venæſectionem celebratam die tamen, quia Muſis ſacrificare ipſi interdicabatur, tempus fallendi gratiâ in horto cum domeſticis & familiaribus, currendo, ſaliendo, corpus & brachia hinc inde violentiùs movendo, otium fugare, hisque exercitiis appetitum ad cœnam procurare volens; ſequenti die conis ludendo, brachiumque defatigando, per bihorium & ultra, idem facit; tertiô à Venæſectionis die, tuberculum priùs non animadverſum, eo in loco, ubi vena aperta fuerat, animadvertit, dubio procul propter vehementiorem corporis & brachii motum indeque cauſatam majorem ſanguinis effervеſcentiam, ob arteriæ tunicarum dilatationem oriundum; quia tamen dolorificum non erat, id floccifaciebat, & per plures dies periculi neſcius, negligebat: Cùm verò ſubindè incrementum ſumeret, Chirurgo affini, ille mihi, monſtrat & indicat, ſtatimque ob colorem à cute reliqua non variantem, pulſum digitis & oculis perceptibilem, fluctuationem & ſonum, tumorisque, factâ digitis compreſſione, retroceſſionem, remotis verò illis momentaneum reditum, anevriſma eſſe pronunciabat, & quidem rectè, magnitudine ovum columbinum ſi non ſuperabat, certè æquabat.

De

De periculo quod ſubeſſet monitus & certior factus Dn. patiens, anxiè medelam expetiit: Statim igitur ne majus incrementum ſumeret, exporrectô brachiô, ſanguinem iterata digitorum compreſſione, canali ſuo anguſtiori, quaſi intruſimus, influxumque arteriâ compreſsâ impedivimus, anevriſmati laminam plumbeam, decenti magnitudine & craſſitie factam ſuperpoſuimus, emplaſtrô inſuper contra fracturas munivimus, faſciiſque probè conſtrinximus, & quæ fieri ratio & Ars ſuadebat ritè & methodicè peregimus, ſimulque juxta diætæ convenientis obſervationem, quietem imperavimus: quibus obſervatis effectum, ut aliquot ſeptimanarum ſpatiô, tumor omnis ablatus, tunicæ laxatæ & expanſæ in priſtinum ſuum ſtatum reſtitutæ fuerint, & Dn. patiens ab omni majoris mali metu liber evaſerit. Nihilominùs tamen, majoris ſecuritatis ergò, ligaturam & compreſſionem cum plumbo &c. continuare juſſimus, quod etiam per trimeſtre ſpatium diligenter obſervatum, atque effectum eſt, ut hactenus planè ſanus omniſque mali expers vixerit. Principiis igitur obſtandum (licet etiam hîc principium neglectum fuerit) rarò enim Medicina paratur, cùm mala per longas invaluêre moras.

Diſcant ex hoc Venæſectionis amatores, poſt ſanguinem venâ ſectâ emiſſum, nullum violentum motum, aut corporis exercitium eſſe faciendum; ſed potiùs quieti & aliis, absque corporis nimiâ agitatione & exæſtuatione fientibus recreationibus, eſſe ſtudendum. Sed ſurdis narratur fabula. Conf. cum hac noſtra, Obſervationem D. Burneti, in Theſ. Med. Pract. Tom. I. p. 54. de Illuſtriſſima & Excellentiſs. Dn. Comitiſſa à Dhona &c. &c.

OBSER-

OBSERVATIO CCIX.

D. PETRI ROMMELII.

Fœtus, absque funiculo umbilicali, editus.

VIx dici poteſt, quantæ nugæ, quotq́ue fabulæ ſuperſtitioſæ atque anilia deliramenta, ab obſtetricibus, aliisq́ue credulis mulieribus de umbilico ſeu funiculô umbilicali, fœtuum recens in lucem editorum, alantur, aliisque etiam, ut firmiter credant, perſuadere conentur. Et utinam ſolùm obſtetrices obſtetricantesq́ue aliæ ex fece plebeja oriundæ mulierculæ, ad ſuperſtitiones & fabuloſás narrationes præ aliis valdè proclives & aptæ natæ, hæc talia crederent, & non etiam alias illuſtriores & quibus de meliori luto finxit præcordia Titan, immò etiam grandi-ſimulq́ue vaniloquos quosdam, ſibi ipſis (ſi Diis placet) de magna ſcientia & eruditione Medicâ præ aliis gratulantes, reverà tamen imaginarios & imperitos Medicos dicam, an Thraſones Medicaſtros, hæc ſuperſtitionis lues ſeu contagium inquinaviſſet. Credunt enim & procaciter ſatis aliis perſuadere adlaborant, ex hoc funiculo, ejusq́ue ut vocantur nodis ſive varicibus, certiſſima futuræ fœcunditatis aut ſterilitatis haberi poſſe ſigna, item de numero & multitudine procreandorum liberorum, de prolium ſubſequuturarum ſexu, quem ex colore rubro vel albo præſagiri poſſe contendunt; item, an brevi vel longo intervallo ſit ſequuturum novum puerperium; an unicum ſaltem fœtum, an verò gemellos proximè ſequente conceptione ſit geſtatura gravida, quod ex varicum majore vel minore ab invicem diſtantiâ vel vicinitate divinare, vel etiam ex nodorum abſentiâ, de omnimoda ſterilitate hariolari, inſuperq́ue de umbilici reſciſſi & exſiccati citiore vel tardiore, ſpontaneô tamen caſu, vitæ longioris vel brevioris futuræ,

turæ, certum augurium capere ſatagunt; cùm tamen hæc omnia nullum ſolidum habeant fundamentum; licèt interdum caſu potiùs ita, æquè ac cum aliis ſuperſtitionibus fieri amat, contigiſſe, concedendum ſit; quæ autem caſu tantùm fiunt, ſunt, ut in Scholis loqui ſolet, extra ſemper & frequenter, unaque hirundo nullum ver facit, nec unum alterumve exemplum regulam conſtituit: Ut jam taceam anilem fabulam, de colis longitudine vel brevitate futura, prout nimirum vaſorum umbilicalium reſectio propior vel remotior ab obſtetrice inſtituta fuerit: item infantes vel etiam adultos, quibus inſciis umbilici portio exſiccata ad devorandum fuit propinata, vel ſerico incluſâ amuleti inſtar collo ad geſtandum adpenſa, docilitate, imaginariâ felicitate, & à periculis præſervatione, viſus itidem, ſi infantes per umbilici exſiccati cavitatem, tanquam per tubum opticum perſpiciunt, majori acie, &c.

Communis apud mulieres eſt ſententia, (cui adhucdum nonnulli Medici, non ſatis, ut mihi videtur, de Nutritione fœtûs in utero, & quomodo fiat, informati, adſtipulantur:) Embryonem per vaſa umbilicalia & quidem ſolùm nutriri; cùm tamen rem aliter ſe habere, Hippocrates, Galenus, Plutarchus, Ariſtoteles, Harvejus, univerſusque ferè Anatomicorum præſertim recentiorum Chorus, tradat, ſequensque Obſervatio manifeſtè, doceat & demonſtret.

Anno 1680. d. 3. Aprilis ad Joh. Gerſtenii, lanionis uxorem neo-puerperam, & jamjam juſtô partûs tempore puellam enixam, ob ſecundinarum, ut cauſſabatur retardationem vocatus fui, quamvis res adhuc integra, puerpera viribus minimè exhauſta, & pro renata ſana ac robuſta erat: Quia tamen inopinatum & nunquam anteà obſervatum Phænomenon obſtetricem & adſtantes mulieres, non minùs etiam obſtetricum anteſignanam & Directricem (Oberhändige Frauen) in adjutorium ante partum vocatam, maximè perterruiſſet inque ſtuporem rapuiſſet, eò ardentius meam præſen-

ſententiam, conſilium ſimulac epicriſin ſuper hanc rem efflagitarunt.

Puella recens edita, viva & vegeta omninò, quoad membra omnia perfecta & ſana, à ſordibus modò per aquam mundata mihi oſtendebatur, cui nullus ex abdomine, ut aliàs fieri conſuevit, procedebat funiculus, ſed umbilicum inſtar infantis plurium jam menſium ſanum habebat, præterquam quod proceſſus parvus inſtar vermiculi, longitudinem articuli digiti minimi non attingens, prominebat, planè impervius & occluſus, neque cruorem, ſaniem aut ſanguinem, etiam compreſſus fundens, ita ut à longo jam tempore occluſum fuiſſe & coaluiſſe credendum fuerit. Non parvam fateor mihi movit admirationem ac delectationem hæc inſpectio & examinatio. Intereà autem dum hæc miror & examino, ſimulque adſtantibus, quomodo fœtus in utero non ſolùm per umbilicum, ſed imprimis adultior factus, potiſſimùm per os nutriatur, explico; opportunè à puerpera etiam placenta uterina ſana & integra mediocris magnitudinis feliciter excluditur; quâ ritè examinatâ, funiculus umbilicalis quidem decenti longitudine ex placenta propendens noſtro conſpectui ſeſe obtulit, ſed longè tenuior, nec rugoſa, & vix calamum ſcriptorium craſſitie æmulans, in extremitate verò, quâ umbilicum ſpectare conveniebat, ſtramineam craſſitiem haud æquans & omninò ferè lumbricum mentiens, non minùs ac infantis ipſius umbilicus planè cæcus & imperforatus, nec veſtigium unquam præſentis alicujus aperturæ monſtrans. Præſentibus perterritis vix perſuadere potui, nihil hìc miraculi, portenti, vel monſtroſi aliquid ſubeſſe, ſed potiùs providæ & hìc etiam ludentis naturæ, principaliter verò DEI, admirandam hominis, anguſtiſſimis adhuc uteri cancellis incluſi, nutritionem nobis oſtendere volentis opus eſſe. Conferatur cum hac noſtra obſervatione, etiam Cornelii Stalpartii van der Wiel Obſ. rarior. Cent. Poſter. Part. I. Obſ. 32. p. 327. ſeqq. item Act. Lipſ. erudit. A. 1686. Menſ. Decembr. p. 617.

Ex

Ex hac Obſervatione liquet, non omnia, aliàs etiam certiſſima fœtûs in utero mortui haberi ſolita ſigna, perpetuæ eſſe veritatis: Paræus enim lib. de Hom. Generat. cap. 25. f. m. 639. item Bauhinus in Præfat. ad Tract. Franciſci Roſſeti de Partu Cæſareo, & cum his omnes alii, præter alia pro certiſſimo fœtûs mortui venditant ſigno: ſi ſecundinas ante infantem prodire contigerit; quod tamen in hujusmodi caſu, absq; vitæ infantis periculo accidere poſſe opinor.

OBSERVATIO CCX.

D. PETRI ROMMELII,

Hermaphroditus vitulinus, pedibus cervinis præditus.

ANno 1684. ab Illuſtri & Generoſo Dn. Barone de Bernhauſen &c. ob valetudinem quâ tum vexabatur adverſam, Ulmâ evocatus, quæ agenda ad reſtitutionem Generoſi Dn. ægroti videbantur peregi, domumque repetere volenti, ante abitum juſſu Dn. Baronis, à famulis vitulus aliquot ſeptimanarum monſtratus fuit, cujus ſexus planè dubius erat. Vulvâ enim atque pene, non quidem analogô ſaltim, ſed reverà tali ſuperbiebat, verumque Hermaphroditum ſeu Androgynum in ſuo genere referebat. Quod ulterius in hoc vitulo notatu dignum videbatur, erant pedes, non bubulis, ſed prorſus cervinis pedibus ſimiles; unde Illuſtr. & Generoſ. Dn. Baro, Venator illius, aliique ſuſpicati ſunt, bovem in ſylvis proximis paſcentem, à cervo ſalaciore compreſſam & imprægnatam, cervinisque pedibus vitulum fuiſſe inſignitum; Sexûs verò duplicitatem à Natura vel ludente, vel aberrante proveniſſe. Hic vitulus deinde me neſciô mactatus & inter famulitium diſtributus fuit, quod ſi mihi (ut quidem promiſſio facta erat) indicatum fuiſſet, curioſiùs in hanc

rem inquiſiviſſem, & præter externam à me jam factam inſpectionem, etiam interiora rimatus eſſem.

OBSERVATIO CCXI.
D. PETRI ROMMELII.
Crapula & vomitus, non niſi eádem numero horâ, quá crapula cœperat, deſinens.

NObilis quidam civis D. J. S. pluries jam expertus eſt, poſt crapulam, (cui tamen deditus minimè eſt, ſcit enim: *Non facere ad longam crapula multa diem:* Daß hundert trincken ſich zu todt / eh einer ſtirbt aus Durſtes-Noth) ſe non ſolùm, quod etiam aliis commune quaſi ſymptoma eſſe ſolet, cephalalgiâ vexari, ſed etiam vomitu & conatu evomendi ſatis pertinaciter moleſtari, nec ab hiſce ſymptomatibus liberari poſſe, niſi priùs excretâ per vomitum bile, quam æruginoſam forſan adpellarent Medicinæ antiquioris Proceres. Quod maximè autem notandum, bilioſa hæc excretio non accidit, non obſtantibus repetitis vomitionibus, iteratisque conatibus, niſi elapsô demùm viginti quatuor horarum ſpatiô, ea ſcilicet numero & ordine hora, quâ pridiè crapulam contraxerat: Finitâ enim hâc periodô & ejectô per vomitum hoſte intrinſecô, & cephalalgia & vomitus, omnisque vomendi conatus ſimul evaneſcunt, & patiens ab omnibus à crapula cauſatis & oriundis moleſtiis prorſus liberatur.

OBSER-

OBSERVATIO CCXII.

D. PETRI ROMMELII.

Oſſium mollities & flexibilitas.

Oſſa totius corporis fundamenta & ſtabilimenta eſſe, Anatomiæ tyrones nôrunt; & quia totius machinæ microcoſmicæ ſuſtentacula eſſe debent, durior quàm aliis corporis partibus, à natura polydædala, ſubſtantia ipſis conceſſa eſt; quanquam eorum durities plurimùm variet, & ratione ſoliditatis (nolim tamen hîc ſoliditatis vocabulum in ſtrictiore ſignificatione ſumi, quia ſic nullum os ſolidum dici poteſt) magna inveniatur eorum differentia, tum ratione ſexûs & ætatis, quàm etiam ratione morborum, & locorum in eodem ſubjecto diverſitatem. Sed non ſolùm inſtar fundamenti ob ſuam naturalem duritiem ſeſe habent, ſed etiam ad motum & ingreſſum ſerviunt, ne inſtar ſerpentum, & reptilium, quæ oſſibus carent, repere cogatur animal. Ornatum etiam non parvum, rectè diſpoſita toti corpori ratione ſitûs & figuræ præbent: Si enim debitâ duritie deſtituuntur, nullô columnarum munere fungi poſſunt, nec animal ritè ingredi ſeque loco movere poteſt, ſed potiùs collabitur & inſtar globi, deformem totius corporis conglobationem patitur, quale malum pictor ille inſignis, apud Nicolaum Tulpium lib. 1 Obſerv. 18. p. m. 38. ſeq. ſagax aliàs, ob ſuorum oſſium mollitiem & flexibilitatem (quæ tamen imaginaria ſaltim erat) metuebat. Nonnunquam tamen tali mollitie deprehenduntur, ut homo ad omnes actiones, ad quas peragendas oſſium cooperatio requiritur, præſertim inceſſum motumque voluntarium, planè ineptus evadat. Exempla oſſium ceræ inſtar p. n. mollium & tractabilium, præter Ruellium, Hollerium, & jam Marcellus Donatus, Fernelius lib. 2. de Abdit. Rer. Cauſ. f. m. 69. Petrus Foreſtus lib. 17. Oſerv. 15. fol. m. 120. enarrant, ex lue Venereâ nonnunquam oſſa mol-

lia, carioſa, & facilè diſſolubilia evadunt; monſtroſum omninò eſt hominem ἀνόςτεον naſci, cujusmodi pueruli absque oſſibus Hippocrates mentionem facit. Fœtûs monſtroſi, flexilis & exoſſis meminit Georg. Hieron. Velſchius, Hecatoſt. I. Obſervat. 8. p. 101. Pueruli item ſine oſſibus coagulatis geniti, Philippus Grûlingius Centur. 5. Obſervat. 66. pag. 59. Excellentiſsmo D. D. Th. Bartholino, Briſtoliæ in Anglia monſtratus fuit puer, qui oſſibus in artubus deſtituebatur, ita ut brachia & manus inſtar chirothecæ circumvolvi potuerint, vid. Act. Haffn. Vol. 5. p. 275. Conf. & Barthol. Hiſt. Anat. Cent. 6. Obſ. 40. p. 263; legi quoq; meretur Actor. Haffnienſium Vol. 3. Obſ. 24. p. 38. ſeqq.

Cùm Anno 1664. nundinarum aliarumque occupationum gratiâ Venetiis morabar, ſimulque ne omne planè tempus inutiliter conſumerem, cum Excellentiſſimo D. D. Ant. Serrati, Florentino, Practico haud infelici & experientiſſimo, Fautore meô magnô, videndi & diſcendi causâ, patientes ejus, cum ipſo viſitabam; accedit ut durantibus nundinis, præter alia varia & curioſa, viderim hominem, ob ſtaturam Nano ſimiliorem, largiter pro temporis, conſuetudinis & regionis ratione barbatum; qui ſolutâ certâ pecuniâ, omnium ſe exponi oculis & examini patiebatur, quique ob oſſium ceream quaſi mollitiem, nec ſtare nec ambulare potuit, ſed ſedentariam ducere vitam cogebatur: Pedes & brachia ejus ita flexibilia erant, ut pro lubitu ea tractare propriis manibus & inſtar lori quocunque voluerim, aliquoties contorquere potuerim, ſine omni patientis incommodo, vel dolore; cæterùm pro ſua quidem conditione, optimè valebat, comedebat, & dormiebat. Cùm ab Italo quodam, me præſente, interrogaretur: Utrum (quia benè mutoniatus erat) etiam tentationes carnales habeat, & an aliquando cum muliere rem habuerit? Subridendo reſpondit: *Signore, mentre non ſete Prete ò mio confeſſionario, non credo d' eſſermi obligato, di riſponderui ſopra la voſtra queſtione:* h. e. Domine, cùm non ſis neque

neque Sacerdos, neque Confeſſionarius meus, ad reſponſionem nullô modô me obligatum eſſe cenſeo.

Quid valeat in mollificandis ſeu frangendis oſſibus Gramen Oſſifragum Norvagicum ex D. Simone Paulli, item Barthol. Act. Haffnienſ. Volum. 2. p. 126. & 232. item Volum. 4. pag. 99. Ephemeridib. Erud. Gallic. &c. notum eſt. Arcanum ad mollificanda oſſa, ebur, ova &c. detegitur in Act. Haffn. Th. Barth. Volum. 2. Obſ. 123. p. 313. Aqua etiam oſſa emolliens ſingularis ibidem deſcribitur.

Conferatur pariter Papini Novus Digeſtor, ſive machina pro emolliendis oſſibus inventa, vel Actor. Lipſienſ. An. 1682. & An. 1688. &c.

OBSERVATIO CCXIII.
D. PETRI ROMMELII.
Fluxus menſtruus immodicus, Febre Tertianá ſuperveniente curatus.

MOrbum alii morbo ſupervenientem, priorem tollere morbum, adeò novum non eſt, plurimaque hujus rei exempla hinc inde colligi poſſent; Quemadmodum enim febris cita nimis curatio, variorum interdum morborum cauſa exiſtere poteſt; itidem Experientiâ teſte; ita etiam non ſemel aliorum affectuum & ſymptomatum gravium medicatrix exſtitit, docente ipsô Coo in Aphoriſm. &c. Hydropem, Volvulum, hypochondriorum dolorem, dolorem capitis, repentinam mutitatem, convulſionem, ſtertorem &c. ſuperveniente febre ſanari. Sic Excell. D. D. Hannemannus, apud Bartholinum in Actis Medico-Philoſophicis Haffnienſibus Volum. 2. Obſerv. 102. p. 249. obſervavit puerum calculô graviſſimè laborantem, peſte epidemicè tunc graſſante correptum, poſt peſtis curationem ſimul à calculo fuiſſe liberatum, nec ampliùs poſthac calculi ſym-

ſymptomata paſſum eſſe; quia ita judicante Magnô Bartholinô, febris peſtilentialis materiam calculi, quæ illâ ætate fluidior adhuc exiſtebat, abſumere potuit.

Johannis Jacobi, Fabri lignarii conjux conſiſtentis ætatis, ante aliquot annos, nimiô & immodicô menſium laborabat fluxu, qui ſex integris ſeptimanis, nullis domeſticis & evporiſtis, mulieribus noſtratibus in hujusmodi affectibus familiaribus, nec etiam tandem & poſtliminio quaſi à Medico efflagitatis remediis compeſci potuit, in muliere aliàs viragine & Diætam, quæque ad hanc pertinent parùm obſervante: Poſtquam verò ſeptima demum ſeptimana febre tertianâ correpta fuit, fluxus immodicus ſenſim remittere cœpit & octidui ſpatio prorſus ab hoc maximè moleſtô affectu liberata eſt; febris calore & æſtu humores exſiccante, nimiam ſeroſitatem & fluiditatem corrigente, & per Diaphoreſin abſumente; ab utroque affectu jam per aliquot annos libera & immunis vivit, menſtruaq; ordinariè fluunt.

OBSERVATIO CCXIV.
D. PETRI ROMMELII.
Uvulæ, non animadverſa amiſſio, eamq; concomitantia incommoda.

UVula, ſive in glandularum, ſive muſculorum referatur numerum, (ut nonnulli volunt) quantæ ſit & neceſſitatis & utilitatis, tam ad articulatè loquendum, (ut non immeritò inde vocis plectrum audiat) quàm deglutiendum, ab iis diſci poteſt, quibus vel à veneno venereo eroſa, vel ob inflammationem, catarrhum acrem, ulcus, aliumve caſum ablata eſt: Difficilimè enim ferè omnes hi deglutiunt, præſertim ſi deglutienda ſint liquida; parique difficultate loquuntur, ita ut vix & difficulter admodùm intelligi queant. Dixi ferè omnes, quia Magnus Bartholinus paſſim

in

in ſuis Scriptis teſtatur; uvulam absque vocis diſpendio abſcindi poſſe &c.

Præteritô vere An. 1688. ad me venit mulier ruſtica, magis ſceleton animatum, quàm verum hominem referens, ægerrimè incedebat ob ſummam corporis debilitatem, cutisque vix oſſibus adhærebat: obſtupui quaſi, ob tam miſerandum ſpectaculum, ſuamque miſeriam explicare juſſi: Unde lachrymis abſterſis narrare cœpit, ſe ab aliquot jam menſibus, ob, ſi non prorſus denegatam, ſummè tamen difficilem deglutitionem, nihil ferè comedere, minusque bibere potuiſſe, etſi appetitus, ad cibum & potum capiendum ſubindè viguerit; inde eveniſſe, ut quæ aliàs evſarca & ſatis robuſta erat, indies magis magisque emaciata atque debilitata fuerit. Cauſam difficillimæ hujus deglutitionis rejecit in hauſtum aquæ frigidæ, meſſis tempore, corpore ob laborem valdè calefactô & æſtuante aſſumptum; ab eo enim tempore ſe malè habere cœpiſſe, præter deglutiendi difficultatem & faucium dolorem, etiam raucedinem & tandem loquendi moleſtiam vocemq; clangoſam ſuperveniſſe.

Primô ſtatim intuitu hecticâ ipſam laborare phthiſinque conjunctam eſſe præter externam contemplationem, ex relatis conjecturavi; quia tamen neque tuſſis, neque ſanguinolenta aut purulenta exſpuitio, nullumque prætereà aſthma & anhelitûs difficultas aderat, aliam ſubeſſe cauſam ſuſpicans, ulterius examen inſtitui, obque vocem raucam faucium, prægreſſum dolorem, de malo venereo contracto cogitare cœpi, proinde os, palatum, & fauces inſpexi, ſtatimque columellæ ſive gurgulionis defectum animadverti, & non paulùm in ſuſpicione morbi Gallici confirmatus fui, cujus tamen nullum aliud ſignum indicativum obſervare potui, mulier inſuper per omnia ſacra juravit, ſe ab hac lue tam in conſcientia quàm in corpore prorſus eſſe liberam, nullamque cauſam excogitare poſſe, unde tale virus etiam per ſomnium contrahere potuiſſet, à pluribus quidem ſeptimanis à balneatore pa-

gano, cujus curæ ob deglutitionem vitiatam ſe, jubente maritô, ſubmittere conſtituerat, poſtquam uvulæ defectum animadverteret, ceu morbô Gallicô laboraret, diffamatam fuiſſe, proindeque illius promiſſam valetudinis & uvulæ amiſſæ reſtitutionem repudiâſſe: Interrogata quomodo igitur gargareonem amiſerit? Sanctè conteſtata eſt, ſe nihil planè de modo poſſe dicere; præter dolorem faucium enim & quidem non adeò magnum, & ſputum copioſius interdum, ſe planè nihil ſenſiſſe; & nî balneator, abſentiam ejus, ſimulac amiſſæ partis reſtaurationem, per ſingularem curandi methodum, pro qua duodecim Imperiales poſcebat, indicâſſet, nihil ſe de hujus partis amiſſione ſciviſſe.

Tandem re accuratiùs conſiderata, ob defectum aliorum ſignorum, quæ virus venereum latens prodere poſſent; judicavi, ab aquæ frigidioris potione, corpore à labore æſtuante aſſumpta, fauces, imprimis verò ob impeditum ſanguinis motum, coagulatamque à frigida lympham, motuique ineptam redditam, gargareonem ſeu uvulam inflammatam, inde exulceratam, & hinc ſenſim ab acredine catarrhi eroſam & cum ſputo ejectam fuiſſe; eò magis, cùm non deſint exempla, quibus ab acribus & ſalſis catarrhis, hæc pars abſumpta & eroſa fuerit, conf. Miſcell. Acad. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. V. Medicamenta igitur convenientia viſa præſcripſi, temeritatem & jactantiam balneatoris deteſtatus ſum, omnemque curationis ſpem in fruitione juſculorum & ciborum optimè nutrientium & evchymorum poſitam eſſe dixi, modumque pro meliori deglutiendi facultate docui, nempe ut eſculenta probè priùs maſticata, faucibus ope digitorum altiùs immittat, potum verò ex canali itidem profundiùs immiſsô hauriat; ut etiam loquela promptiùs ſuccedat, & meliùs intelligatur, inter loquendum nares digitis aliquantulùm comprimere juſſi, quibus per aliquot ſeptimanas obſervatis, meliùs habere cœpit, nec ſucceſſu caruit medicamentorum uſurpatio, & præceptorum obſervatio, vires enim ſenſim rediêre, menſes

menſes etiam denuò fluere cœperunt, & pro re natâ ſat commodè loquitur, ſuaq; negotia & munia ruſtica, absq; luis ſuſpicione peragit.

OBSERVATIO CCXV.
D. PETRI ROMMELII.
Singularis inter maritum ejusque uxorem Idioſyncraſia.

VIx numerabilia, ab inſignibus Autoribus obſervata, rariorum Sym- & Antipathiarum exempla, ubique ferè adnotata, reperiuntur; Ex infinitis verò ſolùm nominare libet Ephemerides Acad. Nat. Curioſ. Bartholini, Acta Medico-Philoſoph. Haffnienſia, &c. Oldenburgii Acta Anglica; Ephemerides Gallicas; Henricum ab Heer; Hermannum Grube; David. Lipſii Diſſert. de Antipath. ſingularibus; de Saint Romain Phyſicam, Scholaſticis tricis liberatam &c. Non ingratum fore confido ſingulare idioſyncraſias à me obſervatum exemplum, hic adnotâſſe. Civis cujusdam noſtratis honeſti & conſpicui uxor, quoties accidit, ut maritus negotiorum expediundorum gratiâ, vel aliàs, diverſorium, vel etiam amicum domi viſitat, præterque inſtitutum & propoſitum ad bibendum invitatus vel perſuaſus, nolens volens ſe inebriat, (Bibo enim non eſt, & non ex eorum numero, qui ſe inebriandi occaſionem quærunt, ſed vir apprimè modeſtus & frugalis) &, quod ipſi tunc familiare eſt, ob crapulam evomit; tum uxor domi, rei & vomitionis hujus prorſus neſcia primò nauſeam ſentit, poſteà verò ob ſingularem ventriculi cum mariti ventriculo, neſcio an dicam Sym- vel Antipathiam, itidem vomit, & non minùs quàm maritus ipſe affligitur, licèt planè neſciat, ubi maritus ſit, utrum bibat nec ne, inſuper nihil vel cibi vel potus, vel aliud quid, quod vomitum ciere poſſit, adſumſerit, imò vacuô ſto-

machô hoc aliquando ſibi accidiſſe comperta eſt. Hoc pro ſigno pathognomonico certiſſimo habet, ſi illa præter rationem ad vomendum inſtigatur, maritum, etiam extra urbem profectum, & alibi morantem, crapulâ & vomitu moleſtari: quod etiam examen ſubſequens, & temporis collatio, verum fuiſſe, ſæpiſſimè comprobavit.

OBSERVATIO CCXVI.
D. PETRI ROMMELII.
Errores in Medicina quandoque ſalutares.

ERrores in Medicina vel ab ignorantibus adſtantibus & miniſtrantibus, vel aliàs etiam apud ægros commiſſos non raró evaſiſſe ſalutares, experientia ipſa, pluribus exemplis teſtari poteſt. Ante aliquot annos Illuſtris cujusdam & Generoſi Liberi Baronis filiolæ ſexenni, ſemper ferè valetudinariæ & debili, tunc primùm ad illam curandam vocatus, præter alia medicamina etiam infuſum blandè purgans, tribus vicibus per tres dies ſubſequentes exhibendum, ordinavi: fœmina, cui ægrotantis filiolæ cura demandata erat, præceptorum vel oblita, vel ſuô ut plerumque ab hoc ſexu fieri conſuevit, ſenſu abundans, medicamentum, quod tribus partitis vicibus præbere juſſi, unicâ vice ſimul ac ſemel, circa veſperam exhibet; poſt cujus aſſumtionem valdè purgari cœpit Illuſtris puella, ita ut in ſummo vitæ periculo conſtituta, ab omnibus crederetur, & tanquam jam mortua, ab Illuſtriſſimis parentibus deploraretur. Denuò vocatus, commiſſum errorem à parentibus ipſis facilè deprehenſum, intellexi, & idonea remedia adhibui, ea per DEI gratiam felicitate, ut paucarum dierum ſpatio, filiola in integrum fuerit reſtituta, & quæ anteà valetudinaria admodùm & morboſa erat, dehinc ob validiorem purgationem, vel ſi mavis hypercatharſin,

ſin, jam ab omni morboſa diſpoſitione, libera ſit, & in hodiernum usque diem, ſummò cum Illuſtrium parentum gaudiô & ſolatiô, optimâ ſanitate fruatur, quam D. T. O. M. etiam in poſterum ipſi largiri velit.

Ante triennium mulieri cachecticæ inter alia medicamenta etiam Spir. Sal. Armoniaci Zwölfferianum præſcripſi, ſingulisque diebus bis, gutt. vij. vel viij. in vehiculo ad hoc ordinato, vel juſculô exhibere præcepi. Mulier ægrotæ ſerviens, mandatorum immemor, & ſchedula, quæ vitro adpenſa, & in qua etiam doſis & modus utendi notata erat, poſthabita, ℈iiij. Spiritûs dicti (tantum enim capiebat vitrum) ſimul ægræ præbuit, quæ quidem de dolore oris & faucium conqueſta, ſimulque juramentô conteſtata eſt, ſe tale medicamentum, nullô modô ampliùs aſſumturum eſſe. A meridie ad ipſam inviſens, invenio vitrum ſpiritu vacuum, & ſciſcitans, errorem commiſſum cum indignatione experior, nihil tamen coram ægrota dicere auſus ſum, ne errorem extendendo, vel ægrotanti, ob majoris mali metum, vel etiam mulieri præbenti obeſſem; illa enim hanc, per teſtamentum hæredem conſtituerat; ſciebam enim, hoc magis ex inſcitia & negligentia quàm nocendi animô factum eſſe. Mulieri intereà ægrotanti, perſuadere non potui, ut eâ die quicquam medicamentorum adſumeret, quin & juſcula præſertim hordeacea, exhiberi juſſa adſumere, moremque gerere noluit. Nihil tamen obfuit hoc in doſi excedens præbium, quin potiùs non parùm profuiſſe credendum: nam urina, quæ hactenus admodùm parcè fluxerat, hinc copioſior matulæ reddebatur; obſtructiones remittere, hydrops inſtans evaneſcere, ægraque indies meliùs habere cœpit, & præter ſenectutis conſueta incommoda, vix aliquid aliud ampliùs perſenſit.

Puerperæ febricitanti & valdè debili, aliquando Aquam confortantem cum Confect. Alcherm. Lapid. Bezoarticis &c. & ad dolorem capitis valdè moleſtum, urgente patiente Epi-

thema frontale ex Nucleis Perſic. Sem. Papav. & ſimilib. cum aquis convenientibus, præſcripſi; mulier ancillans, locô aquæ confortantis emulſionem anodynam ſucceſſivè exhibet, aquam verò confortantem Bezoarticam fronti & temporibus adplicat, optato ſucceſſu, dolores enim ſopiti & calor febrilis non parùm mitigatus inprimis frontale ſummè laudatum fuit, errorem quidem animadverti, & quia omnia rectè ſe habebant, ne debitâ reprehenſione factâ, ægrotæ obeſſem vel erranti mulieri, quia Medicum in omnibus circumſpectè agere decet, ſubticui.

Pſeudo-Pharmacopœus mulieri cuidam cephalalgiâ valdè excruciatæ, locô Spiritûs cephalici cujusdam, (quem ſuaſu mulierculárum externè adplicare volebat) Aquam fortem porrigit; cujus aliquot guttæ, hinc inde capiti & vertici inſperſæ paulò poſt, non ſolùm faſcias crinales & tegmina lintea capitis, ſed cutim etiam ipſam cum pericranio, non absque doloribus & convulſionis periculo corroſerunt, ita ut per maritum me accerſere coacta, majoribusque malis jam imminentibus ritè obviam ire neceſſum fuerit. Nihilominùs tamen voti ſui compos facta, & poſt hanc Aquæ fortis adhibitionem non ſolùm uvula ob catarrhum prolapſa ſive elongata potiùs, in priſtinum ſtatum redacta fuit, ſed etiam cephalalgia pertinax, continuò quaſi eam enecans omninò remiſit. Quomodo per Aquam fortem locô Aquæ Ceraſ. n. exhibitam, piſum jam germinans è corpore eliminatum fuerit, Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Dec. II. An. II. Obſervat. 135. p. 301. referunt. Imprudentem Mercurii ſublimati in oculum inſperſionem, oculo fuiſſe ſalutarem, Dec. II. An. III. Obſ. 133. p. 269. & Felix Platerus narrant.

Sic recordor à fide digniſſimo mihi narratum eſſe, mulierem in partu difficili & laborioſo, cùm mentio fieret, Aquæ ſive Balſami Embryonis, quem vulgò Kinder-Balſam nominant, ex Pharmacopolio ad illum petendum miſiſſe; mulier miſſa, à Seplaſiario ſub nomine deß Kinder-Balſams/ unguentum pedi-

pediculorum, eine Laus-Salbe/ (quod ita à plebejis urbanitatis gratiâ nominari ſolet) quia fortaſsè nullius alterius Balſami præter hujus notitiam habebat, petit & accipit, ſtatimque parturienti portionem haud exiguam ad devorandum exhibet, quam ægerrimè deglutit, de ingratiſſimo hujus medicaminis ſapore conquerens, ingeminans, ſe Ulmæ apud heram ſuam, longè aliud balſamum, liquidum ſcilicet & inſtar aquæ limpidum in uſum trahi obſervâſſe, ſed non audiebatur. Nihilominùs tamen, DEO benedicente, paulò poſt feliciter enixa eſt, errorque ob ſynonymiam commiſſus detectus fuit.

Plurima hujusmodi exempla allegari poſſent, ſi operæ pretium exiſtimaretur, ſed ex his videri poteſt, non omnes in medicina errores eſſe noxios, quanquam caſus & fortuna ſint extra ſemper & frequenter & quilibet, medicinam exercens cautè & conſideratè agere debeat, cùm de corio humano non temerè ſit ludendum, licèt *interdum temeritas reſtituat, quos ratio reſtituere nequivit.*

[Ulmâ 1689. d. 10. Febr. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO CCXVII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

Febris duplex tertiana.

JUvenis triginta circiter annorum, temperamenti ſanguinei, habitûs athletici ſub initium Auguſti Anni 1682. febre tertianâ duplici correptus, cum primùm non niſi ſymptomatibus ordinariis & contingere ſolitis afficiebatur, cùmque ætatis ſuæ vigore robuſtôque habitu præditus eſſet, extra periculi aleam ipſius res æſtimabantur, Venæſectio per illa morbi initia inſtituta eſt, enemataque quædam injecta ſunt; Verùm poſt quatuor aut quinque dies à morbo inflicto exaſperatis ſymptomatibus, dolore capitis, jactatione mentis & corporis

poris & quâdam oculorum hebetudine & inſtabilitate afficiebatur, pro iſtâ autem affectûs morboſi ingraveſcentiâ Medicus phlebotomiæ reiterationem conſulebat; cùm autem Patientis mater renuiſſet, omiſſa fuit, ſymptomataque indies exaſperata ſunt, ita quidem ut delirio correptus fuerit Patiens cum inſigni debilitate, convulſionesque atroces ſuperinductæ ſunt, ita ut immaniter per multos dies divexatus, decimô nonô morbi obierit.

SCHOLIUM.

ACuti affectûs citò ſua percurrunt tempora, promptaque ideò manuum operâ opus habent, opportunitas quoque ac delectus rerum ſumendarum admovendarum, faciendarum, educendarum ad convenienter medendum præceps eſt; propter morbi & naturæ cujusque ſtatum variamque peculiaris cujusque conditionem, ut minimis momentis maximæ fiant inclinationes vel in ſalutem vel in perniciem ægri, quod contigit in hoc Juvene, perperàm enim omiſsâ ſanguinis miſſione, quam ætas juvenilis, tempeſtas, habitus athleticus & febris indicabant, humores incenſi ſunt, factaque metaſtaſis humoris morbifici ab inferioribus ad ſuperiora, ex quo delirium ſuccrevit, demùmque genere nervosô-peccante humore pleniùs elutriatô convulſiones immanes ſuperinductæ ſunt; Hocce autem fatum ſanguinis miſſio pro morbi magnitudine viriumque modulô facta prævenire valebat, fervores enim compeſcit, humorum impetus cohibet, unde & refrigerium ſuccis conciliat, ex quo & natura pacatior facta noxia disgregat, vires collapſas colligit, parteque oneris levatâ, quod reliquum eſt, faciliùs vincit & ſuperat. Sed rides αἱμοφόβε, quaſi exhauſtis rivulis defæcatior fiat ſcaturigo, vel per canaliculos ripis inſtratos aquis ex parte decurrentibus alveus fluvialis fæculentiis turgidus expurgetur; ſed morare gradum nec tam difficile quàm putas experientiæ rationum momenta attexere. Liquores à corpore ſolido non differunt, niſi

niſi quòd diffluant ipſorum partes actuque moveantur, uti & contrà in ſolidis partes conſtituentes quieſcunt & à motu vindicantur, juxtaque invicem poſitæ perſtant & remorantur, uti & contrà in liquidis poroſitates inſignes intra ſe conſtituunt, quæ corporibus de novo admittendis, ſpatiisque vacuis adimplendis locum præbeant; ex hoc facilè intelligas liquorum commotionem ipſorum confuſionem inducere motuque turbamentum excitari, ſi ingruat tempeſtas, & quod ajunt, aperiantur cataractæ cœlorum, nonne turbidos ſtatim ac turgidos amnes & fluvios videre contingit, ipſosque nonniſi aquarum transcolatione per rivulos aut rimas ſolo inſtratas inclareſcere Lymphæque nitorem adipiſci; tam ſubitæ & frequentes moventur in microcoſmo tempeſtates ut nihil magis, diſſidia & rixæ quotidiè contingunt, ad pleonexiam quotidiè aſſurgit alveus ſanguinolentus, ingluvies ad iſtam alludit & progignit indeſinenter, rerum non-naturalium uſus intempeſtivus motus contra naturam in humoribus accerſunt, non igitur efficaciùs gravia mala, quæ inde emergunt anteverte ſanguinis miſſione, more liquorum, qui efferveſcentes demptâ liquoris parte aut qui turgidi an turbidi demptâ plenitudine, utroque modô ſuos motus componunt, & ad temperiem reducuntur. Per humorum divortia motibus contra naturam inducta partes craſſiores in fundo deliteſcentes ſurſum rapiuntur, viciſſimque tenuiores fundum petunt, ſicque craſis evertitur, compoſitio demolitur, omnisque temperies ſternitur, verùm ſanguinis miſſione, tenuiores partes, quæ primos tragœdiæ motus inchoant choreasque ducunt, circumcisô motu, craſſiores ab amplexibus dimittunt, ſicque diruta craſis reſtituitur, partesque decompoſitæ priſtinum compoſitionis ſtatum recuperant. His autem rationibus adducti, omnium tum interiorum cùm exteriorum partium inflammationibus Venæſectione medemur, ſanguinis ſputô, incipienti tabi, ſanguinis vomitioni, & eruptioni, quæ ex naribus, utero, vel hæmorrhoide pleniùs erumpit; inſuper

carbunculis, furunculis, ſcabiei, quæque hujus conditionis & naturæ ex impurâ plenitudine emergunt. Illa nec non ſaluberrima eſt febribus omnibus, quas putreſcens humor accendit; ſed & partium affectûs quamplurimos, lethargum, vertiginem, apoplexiam, epilepſiam, paralyſin, phreniticidem, cordis παλμὸν, acres mordacesque oculorum fluxiones, vel præſentes miſſione ſanguinis curamus, vel impendentes, conſuetos aut anniverſarios, eadem antevertimus.

OBSERVATIO CCXVIII.
D. JOHANNIS de MURALTO.
De
Pleuritide.

MUlier quadraginta ſeptem annorum Cachectica per hyemem frigore incautè ſuſceptô pleuritide correpta fuit, ter fuit phlebotomata, enemataque injecta ſunt, doſinque ſpiritûs fuliginis bis aut ter exhibui, cùm à ſanguinis miſſione non levaretur, mirùm quàm levaminis ab iſto ſpiritu paſſim ægrotis acceſſerit, ſæpiùs quidem utor, non tamen niſi præmiſsâ phlebotomia. Interim cùm illa meliùs haberet, dolorque remiſiſſet, potionem purgantem eccoproticam exhibui, ſenſimq; ad ſanitatem perduxi.

SCHOLIUM.

PLeuritis omnium thoracis affectuum moleſtiſſimus & acutiſſimus morbus, à parte affectâ ſcilicet pleurâ membranâ coſtas ſuccingente nomen ſuſceptans, eſt inflammatio membranæ coſtas ſuccingentis, cum febre aſſiduâ, difficultate ſpirandi, dolore pungitivô, atque diſtendente, pulſu frequenti & inæquali, durô atque tensô; idque magis cùm muſculi meſopleurii inflammantur, tuſſi interdum initiô ſiccâ, mox

ferè

ferè humidâ, à cauſis internis & externis genita. Externæ ſunt, habitus, ætas, regio, anni tempeſtas, temperamentum in calidum vergens & inclinans, humorum excandeſcentia, crapula, frigus ſuſceptum; Internæ tantùm duæ ſunt, antecedens & conjuncta, antecedens nimirum affluxus humorum in pleuram, conjuncta verò ſanguis intra vaſcula coactus & ſtagnans phlogoſinque concipiens. Cujus affectus indicationes curativæ petuntur vel à materiâ fluente, quæ continenter per venas ad partem affectam curſum inflectit, cui revulſio, vel à fluxu & parti impactâ materiâ, in eaque morbum faciente, cui vacuatio & diſſipatio debetur. Ambæ hæ indicationes ut plurimùm conjunguntur, unâ enim eâdemque fideliâ per ſanguinis miſſionem cauſæ antecedenti & conjunctæ proſpicimus, ebullitio enim humorum compeſcitur, inanitisque vaſis materia impacta reſorbetur, demùmque ſi hocce ſolemni præſidiô humor morbificus non exhauriatur, ſpiritûs volatiles inprimis fuliginis unâ ſocialique operâ acidi prædominium in ſanguine deſtruunt, factumq; coagulum intra pleuræ vaſcula diſſolvunt.

OBSERVATIO CCXIX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Febris anomala.

THeologiæ Studioſus quidam, felicis quidem ingenii mihique amicitiæ vinculô nexus, ſtudiisque maximè intentus, cùm in Gallis degerem, ſub initium veris febre correptus fuit, quæ lentè accendebatur ſine typo particulari, pulſu à naturali non multùm recedente, capitis quodam gravamine & impedimentô, copioſis, aſſiduis fœtidisque ſudoribus ſtipata, intra quindecim autem aut viginti dies ægrè terminabatur, viresque difficulter redintegrabantur; Verùm ſub cujusdam malaciæ fide ad priſtina negotia ſe recepit Patiens, ipsô tamen quô aſſolebat ſpiritum nitore

nondum ſatis potitus, quaſi nubilô cœlô denuò ingruit tempeſtas, & poſt totidem dies, quibus decubuerat, iterum febre correptus lecto ſe commiſit, tuncque tertianâ intermittente, per quatuor paroxyſmos ſatis regulariter febricitabat, phlebotomiâ autem celebratâ, purgatâ camarinâ, applicatis amuletis, obortisque ſudoribus copioſis & fœtidis, aliquantulùm remiſit febris, verùm in ἀπυρεξίαν non deſiit, per duos enim menſes & dimidium febriculâ lecto affigebatur, pulſu inæquali & frequenti ſtipatâ, cum quodam capitis gravamine & ſtupore; poſt illud tempus è lecto decubituque exſurgens intra quidem cubiculum deambulare valebat, ne quidem tamen viribus nondum ſatis firmis extra cameram exire, ad priſtinaque negotia ſe recipere confidebat, quin imò utpote debilis & quâdam pectoris conſtrictione per vices recurrente affectus, cum quodam capitis gravamine mentisque caligine intra cubile remorari neceſſe habuit; hæcce autem pectoris conſtrictiones ſæpiùs recurrentes non ſolùm corpus, verùm & animum torquebant, ab ejusmodi enim paroxyſmis deterrebatur Patiens, pathematisque perdurabilis noxam jam contraxiſſe autumabat; epicraſticè fuit repurgatus, ſanguinisque miſſio è ſaphænâ inſtituta, ſemicupiumque per quindecim aut viginti dies ingreſſus eſt, hiſce quamvis non perſanatus tamen alleviabatur, demùmque peregrinatione ſuſceptâ, à mutatione aëris meliùs habuit, diarrhœâque per aliquot dies obortâ à prædictis paroxyſmis liberatus eſt, planèque immunis evaſit.

SCHOLIUM.

AD iſtius affectus φάσεις enucleandas ſupponere licet ſanguinis maſſam ſtudiis & vitâ ſedentariâ, minùs eventilatô calore nativô, multa recrementa congeſſiſſe, & quod magis eſt eandem, ipsô quod tunc temporis ſparſerat cœlum miaſmate febrili, quô plurimos paſſim correptos videre licuit, tactum quoddam malignitatis genus contraxiſſe, quæ quidem

dem humoribus prædiſpoſitis inuſta motus febriles accivit, unde aperta febricitatio, quæ lenta quidem & vaga pro ratione humoris crudi, qui ſemel accenſus lentè quidem ſed diutiùs deflagrabat, proque uliginosâ viſcoſitate copioſos halitûs fuliginesque quovis de ſe dimittebat, unde viſcerum ſordes & recrementorum in caput ſuffuſio æſtimandæ; ſanguinis autem dyſcraſia aquoſior admixtis ſale & ſulphure improbo humores in fuſiones præcipitavit, unde copioſi fœtidique ſudores. Hæcce autem febris ægrè ideò ſolubilis evaſit, quòd ſanguis mixturâ heterogeneâ turgidus illicò partem in cerebrum & nervos intruſerit, ex quo morbus quaſi in receſſu latitans ipſius naturæ, tum medicaminum vires declinabat faciliùs. Recidivam autem ideò paſſus eſt, quòd reliquiæ morbi intra cerebri compagem aggeſtæ, morâ & ſtagnatione in fermentum abierint, quò inſpirati humores ſuccusque nutritius quotidiè adventans corruptelam contraxêre, unde effervеſcentia iterùm intra vaſa concitata eſt. Tertianæ autem typus per quatuor paroxyſmos recurrentis bilis admixtionem innuebat, utpote quæ alternis diebus moveatur, verùm deflagratô iſtô humore biliosô, ſanguis adhuc viſcidô ſqualore pleniùs elutriatus diu effervêre debuit, antequam tenaciùs adhærentes intricatosque noxios humores è ſinu ſuô expurgaverit, hinc febris, quam pro more longiùs excurrebat, nec intra certos durationis cancellos quod aſſolet terminabatur, ſtupor capitisque gravedo cerebrum recrementis narcoticis ſcatere arguebant, quibus ceu umbellulis interſperſis frangebatur mentis acies ſpiritibusque caligo offundebatur. Quædam autem portiones materiæ morbificæ intra cerebri confinia aggeſtæ intra propagines nerveas pectoris inſertas decurrentes, pectoris conſtrictionem inferebant, fermenteſcentes enim intra nervorum tubulos ſpirituumque curſum pervertentes pro tempore aëris reciprocationem cohibebant; hocce autem pathema, uti aſſolet in aſthmate convulſivo, mentem pavore percellit, quòd nullibi vitæ ſtamina

firmiùs jaciantur, quàm in ipſis pulmonibus, & quòd nutante directore naucleroque pavente, non ſine causâ expaveſcant alii timoreque concutiantur. Parte autem oneris levata natura, remediis methodicè inſtitutis, quod reliquum fuit novi aëris ceu pabuli grati acceſſu refocillata ſuperavit, diarrhϾâque obortâ reliquiæ morbi exterminatæ ſunt, ſicque circumcisâ radice ſtipites exaruerunt priſtinamque ſanitatem recuperavit Patiens. Hic affectus fuit morbus ex decidentiâ, qui uti aſſolet in epidemicis, non niſi longô temporis tractu pravôque ſymptomatum apparatu ſuos terminos percurrere ſolet.

OBSERVATIO CCXX.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Febris intermittens ab aëre paluſtri inducta.

MUltos olim vidêre licuit Helvetos ſervitio Comitis à Dona, cùm in Galliis degerem mancipatos, quos ex Helvetiâ Gallicâ uti & familiam integram ſecum deduxerat ad quoddam caſtellum apud Sebuſianos, ut inibi moraretur, omnes inquam illos ſervos totamque familiam febribus intermittentibus correptos, ſub initium æſtatis invadentibus, quæ vix ac ne vix perſanari potuerunt à Medicis loci utut ſedulò curationis ſcopum dirigentibus, quinimò multi obierunt, aliique non niſi poſt multa remedia dubiô eventu longiſque intervallis reficiebantur, caſtellum autem, in quo commorabantur, intra paludem ſitum erat locaque vicina uliginoſa erant, aquæ crudæ & ponderoſæ, aërque nebuloſus.

SCHOLIUM.

TAnta eſt aëris ad conſervandam vitam humanam neceſſitas, ut non omnes homines modò, ſed & omnes ferè

aliæ

aliæ ſpirantes creaturæ, vitam ſine ipſo ducere ad plura horæ minuta nequeant; ambientis itaque aëris alteratione (cui tam noſtra quàm omnia ferè alia corpora contigua ſunt) inſignem manifeſtamque partem ſumunt in obviis illis affectibus, quibus homines paſſim corripi contingit, quique inprimis valetudinariorum corporibus, verè & autumno, & in plerisque inſignioribus, ſubitisque tempeſtatum mutationibus accidunt, nec ſolùm pro vario ipſius elatere variisque rarefactionis condenſationisque modis ſanguinis craſis variè immutatur, variasque efferveſcentias inducit uti & morbos, verùm ſi quâ labe aſperſus, ſubindè idem vitium humoribus inurit, & pravitate, quâ afficitur, ipſos conſpurcat; cùm enim ſanguini occurſanti in pulmonibus intimè miſceatur, cum ipſo fermenteſcat & ad intima deducatur, non mirum, ſi eodem vitiô, quô ſit imbutus, ſanguinem inficiat, diatheſesque morbidas gravesque affectus & durabiles progignat. Cùm autem aër ſydericus æquè ac globo terreſtri contiguus ſit, pariter ab utroque qualitates mutuatur viresque contrahit, uti aër, quem reſpiramus, terræ vicinior quàm aſtrorum, ideò & longè majores ab iſtis quàm ab illâ alterationes ſuſcipere veroſimile videtur, magna itaque in morbos omnes vis eſt loci, quo circumfundimur per aërem, ὡς τῆς γῆς ὄχημα, expreſſas enim rerum omnium vires ſuſcipit ab exhalationibus, transmittitque, quæ unicuique regioni propriæ ſunt, ob infinitam propè varietatem genii ſingulis peculiaris; pro ventorum afflatu, montium ſylvarumque objectu diverſo, tum & aliâ atque aliâ ſoli, aquarum, foſſilium, plantarum naturâ; quorum omnium cùm uſus neceſſarius eſt, tum & expirationes aſſiduæ, tenuitate, benignitate, contrarietate, partes humores ſenſim afficiendo & immutando, variam hominum indolem ut & valetudinem, præſertim verò longas ægritudines, quales ſunt endemiæ, faciunt, fovent, dum cauſam præbent fixam permanentem, hinc videas unamquamque regionem uti privata commoda ſic & privatos ſuos morbos habere, ſic Hiſpa-

Hiſpaniam inteſtat ſtruma, Poloniam plica, Pariſinos calculus, Anglos ἀτάιτη ſive morbus exſiccans, qui prorſus idem eſt cum phthiſi, nec aliud eſt quam marcor pulmonis, ſic Balthici maris accolas ſcorbutus, ſic Narbonenſes carbunculi, Romanis Conſulibus ac purpuratis æquè fatales, ex transmigratione unius regionis in aliam morbos fruticari nihil magis notum, maximè ſi ab aëre puriore in uliginoſum fiat, pro tenore enim accenſionis, quam in præcordiis promovet, dyſcraſias parit; ſic ab aëre uliginoſo eventilatio humorum non ritè ſuccedit, ſpiritûs hebeſcunt, craſſecit ſanguis, tranſpiratio impeditur, morborum cauſæ progignuntur, ingensque pravorum affectuum penus exſurgit, quos debellare medicamentisque expugnare fermè inutile, quippe quæ non exhauriant cauſam, quæ quamdiu ſubſiſtit, auxilia alioquin proficua inania reddit: Hinc non paucos à causâ jugiter afficiente paſſim interire contigit, alios firmioris temperiei, quique forſan ab iſto novo pabulo non tantùm abludunt, non niſi tamen longô temporis tractu diſſidia antipathiasque componere, vixque ante aſſuefieri quàm morbô quôdam tributa perſolverint, multos demùm videre licet, qui nec ante jurgia amovêre planctusque ſuos compeſcere valebunt, quàm mollioribus aëris genium, quô defraudati ſunt, perquiſierint. In ſalubritate primas tenet aër nativus, quodam enim quaſi fœderis jure initô ægris ſymbola ſua erogat viresque ſalutariter prodit, utut extra patriam profecti, reduces Larium tutelâ à morbis ſæpiùs gravibus vindicentur, non rarò tamen in ipſis focis graves dirique affectus ingruunt, qui præ ſuccorum acerbitate aliisque enormitatibus diuturnitatem pariunt, tuncque ſæpiùs nec proficit ad thermas, frictiones, lac, chalybem, ignem, cæteraque profligatæ valetudinis ſubſidia confugere, in eorum uſu perſeverare, eum mutare, ποικιλίην ægris tunc jucundam juxta & utilem ſectando. Quid quæſo tunc Medico ſanctius ægroque gratius? quàm loci mutatione novique aëris ceu pabuli acceſſu dyſcraſias abrumpere humorumque

fero-

ferociam demulcere. Mutationem res omnes ſubeunt neceſſitate non majore quàm voluptate; Nova ſequi etiam prava, pro innata melioris, absque mutatione non aſſequendi, cupiditate ſemper juvat, plerumque verò & prodeſt, præſertim miſeris, quos plura manent futura bona. Nempe per omnia alia Medicus fruſtrà pugnat adverſus morbum, & ei ſe præbet ἀντίπαλον, ſi contigerit locum fovere & ὁμοιοῦν τῷ πάθει. Non longa dies unquam non piger annus inſitum ab ortu mundi eum nocendi animum immutabunt, & priusquam talis vincatur contumacia, ægrum conſtantia viresque deficient. Quid reſtat igitur? niſi cauſas inimicas & non inſequuturas fugere, amicas ſequi ægrum opperientes, ipſisque loci mutatione obviam ire licebit. Concludendum itaque pari ratione, quæ ſæpiùs noxia ſit loci mutatio, eandem non raro proficuam eſſe.

OBSERVATIO CCXXI.
D. JOHANNIS de MURALTO.
Cachexia cum pleuritide ſæpiùs recurrente.

NOn diu abhinc conſulebar pro quodam noſtrate, Lugduni apud Gallos commorante, taliaque obſervanda mihi per litteras referebat Medicus ordinarius, Gallus. Primò patientem à Patre cachectico oriundum, eandemque quoque ſortitum fuiſſe temperiem, quod indicabant fœdus ipſius faciei color, oris fœtor, gingivarumque quædam purulentia, puris fœtidi per aures effluxus jam à longo tempore, alvinæque excretiones bilioſæ putidæque ſæpiùs recurrentes, lienque tumefactus & induratus. 2. Non ſolùm conſpurcatæ à natalibus conſtitutionis tecmeria ſuperiùs recenſitis ſymptomatibus ſe prodere, verùm jam circiter à duobus annis quater aut quinquies, & pro quavis fermè

cauſâ evidenti ipſum febribus corripi, quæ ſubindè nidum ſuum mineramque morbi in pleuram congerentes periculoſas pleuritides inducerent, illamque exin' non in leve vitæ diſcrimen adigi. Itaque cùm jam varias recidivas paſſus eſſet, ipſum exactè in cauſas morbi inquiri expoſtulare ſcribebat, ut in poſterum, ſi quâ fieri poſſet, talia ſymptomata antevertere; annum ætatis vigeſimum octavum agebat.

SCHOLIUM.

TAlem autem inſtituebat αἰτιολογίαν Medicus ordinarius, cui ſub finem noſtram adjungimus. Multiformi huic morbo luemque ſcorbuticam nonnihil referenti haud dubiè originem præbuit cachectici parentis ſemen; plerique enim morbi, uti alia per ſucceſſiones traduntur, jamque iſtius cachexiæ gentilitio jure pœnas luit, cujus inſons; Inter alias, quibus adhæſit iſta parentalis labes non ſine causâ contra lienem querelæ moventur, iſtud enim viſcus jecori oppoſitum tanquam ἀντίζυγον & nothum hepar mirâ naturæ providentiâ factum fuit, ut laboranti jecori ſubveniat ad ſanguinis confectionem aut ſaltem ipſius depurationem, hâc enim in jecore peractâ bilis ad veſiculam fertur, humor melancholicus ad lienem (ut Medici loquuntur) per ramum ſplenicum naturæ lege transmiſſus ulteriùs excoqui in hoc viſcere naturæ lege debuit, quâ ſubactione arteriarum motu exaltatus denuò per venas remeans totius maſſæ ſuccis vim ſuam & energiam impertiat, itaque in præſenti ægro eô defœcandi depurandique munere fruſtratus lien totius corporis œconomia perturbatur, quæ jugiter enim delegatæ fæces atrabilariæ ab iſtius viſceris infarctu excluduntur in ramos cœliacos, epigaſtricos & propinquiores, regurgitantes viſcerum κακοπραγίαν inducunt, unde frequens diarrhœa, ſi alicubi autem diutiùs incluſus detineatur iſte fæx melancholicus vel propriô Marte ut fœturâ Salino-ſulphureâ pollens, fermentatio inducitur, tot

maſſa

maſſæ deinceps inducenda, unde febres frequentes pleuriticô ſymptomate propter materiæ morbificæ in pectus depoſitum inſignitæ, oris graveolentia, gingivarum putredo ejusdem cacopragiæ ichoroſæ exundantiâ producitur Quamvis autem iſtius nativæ pravæ diatheſis vitium in totum emendare ſupra hominem ſit, ipſius tamen ægri ſolatiô apprimè conferre valebit opera medica, in quem finem inſtitutâ idoneâ victûs lege totus medendi ſcopus in lienem reſerandum, ipſiusque enormitates emendandas collimare debet, ne ſcilicet in poſterum tam frequenter affectuum prædictorum cauſæ ſobolescant; nullumque in eum finem mihi videtur præſtantius remedium, quàm ſi aquas Santalbanenſes apud ipſum fontem hauriat, cautionibus in tali caſu ritè obſervatis. Quâ æger ad nos miſsâ prædicti affectus αἰτιολογία noſtram expetebat ſententiam, quam ſic dedimus:

Viri Clariſſimi ſententiam in ſymptomatum ætiologiâ, non invitus amplector; nec enim dubito quin prava viſcerum & præcipuè lienis diatheſis, tartareum in iis fermentum cumulet, quô ſanguis non ſatis depuratus, fœculentus acidôque ſalſus evadat; hinc macies, laſſitudo, levis aliquando diarrhœa, levisque ςομακάκη, hinc etiam pleuritides recurrentes à ſanguinis portione coagulatâ & in debilem pleuram reſtagnante. Cui malo utpote Chronico, longâ etiam manuum operâ opus eſt.

Colat igitur exactam victûs legem, eupeptis & euchymis utendo, à ſalſis & acidis, horariisq; fructibus abſtinendo.

Potus ſit vinum tenue oligophorum, purâ lymphâ contemperatum, nimia vitet exercitia, vigilias & animi pathemata, Solis æſtum & nocturnum rorem.

Alvum ſervet liberam, pomorum dulcium, prunorum non acidorum ſed præcipuè brinolenſium uſu, interdum Clyſteribus Chalaſticis, aut Ptiſanis laxantibus ex Foliis Orientalibus & Tartarô vitriolatô paratis.

At ſanè intra hujus menſis curriculum & ſi poſſit intra octiduum accedat ad hydropoſiam aquarum mineralium, quarum ope & alia viſcera infarctibus liberentur, corpusque univerſum impuris ſuccis ſalibusve per inteſtinorum, renum, cutisq; cribra depuretur.

Santalbanenſes quidem hoc in caſu minùs arrident ob Spiritum Mineralem acidum in iis luxuriantem, pectoris præcipuè hoſtem, hæmoptyſeosque non rarò parentem; Omnibus præferendæ ſunt Borbonienſes & Archimbalducæ, quæ mediocri copiâ Salis nitroſi onuſtæ, volatilisque Sulphuris Balſamo imprægnatæ, intentum omne noſtrum adimplere valebunt. Eas igitur adeat, præmiſſisque præmittendis, prout à præſentibus præſcribetur Medicis, ex diuturno earum potu felicem expectet exitum.

Tempore autem vernô proximô ſi ab iis benè habuerit, uſum earum iterare poterit. Tuncque ſi nihil obſtet, hydropoſiæ ſuccedat galactopoſia aſinina.

At per hyemem poſſet per intervalla uti juſculis medicatis, ex Decocto Cicer. rubror. Rad. Fragar. Filic. fem. & Petroſel. Capparibusque cum fruſto carnis vitulinæ, additô in diſſolutione Sale Martis ad ℈ß.

OBSERVATIO CCXXII.

D. JOHANNIS de MURALTO.

De

Pica.

MUlier tenuis habitûs triginta circiter annorum, bis circa quintum & ſextum geſtationis menſem abortierat, iterumq; gravida de talis eventûs avertendi ratione conſilium noſtrum expetebat, de ipſius ſtatu circa primos geſtationis menſes certior factus; non difficile fuit talis eventûs cauſam detegere, quippe primis ſuæ geſtationis menſibus

ſibus picam contrahebat, quâ multa abſurda uti terram carbonesque expetens ſtomachi cacopragiam ſibi accerſebat, quâ fœtus malignè nutritus enecaretur, uteroque ſtimulato ante debitum tempus foràs propelleretur. Itaque ut hujusce pravi ſymptomatis infauſtum prævenirem exitum, cauſam in ſtomachi illuviem à menſtruali ſuppreſſione illatam rejiciens, ipſam repurgari juſſi epicraſticè expurgatione ſequenti:

℞. Folior. Agrim. Pimpinell. āā. M. j. Tamarindor. ℥ß. Flor. Cordial. āā. P. 1. fiat Decoct. Colatur. infund. Senn. mundat. cum Aniſ. ʒiij. Rhabar. cum Santal. ʒj. Cinnam. ℈ß. expreſs. diſſol. Syrup. Roſar. ſolut. ℥j. miſce fiat potio.

Sub finem paſtûs ſumpſit cochlear Pulver. ſequentis:

℞. Pulver. Viperin. Sem. Fœnicul. dulc. Aniſ. āā. ℥ß. Cortic. exterior. Citr. ſicc. & Cinnam. āā. ʒiß. Caryophyllor. & mac. āā. ʒß. omnia pulverizata æquali pondere Sacchari permiſceantur.

Hocce Pulvere ſed maximè purgatione ſæpiùs repetitâ ſtomachi illuviem à ſuppreſſione ortam eluebat picamque curabat, demumque fœtus debitò tempore utero geſtatus, fauſtis auſpiciis in lucem prodiit, bonâque & in poſterum ſanitate potita eſt.

SCHOLIUM.

UTi natura totius œconomiæ animalis functiones in tres provincias diremit, ita & totidem partibus ipſarum vicibus perficiendis corpus inſtruxit, ſuis diſcretis veluti ſepimentis. Suprema cerebrum continet, ſcaturiginem motûs & ſensûs, mentis ergaſtulum quâ ſuperbiat, divinitatisque veluti igniculis colluſtratum, præ cæteris ſuperemineat. Media pectus cor comprehendit, ſpirituum & vitæ promptuarium, reſpirationis vices perficiens, vitamque omnibus partibus impertiens. Infima verò concludit partes alimoniæ procurandæ dicatas, quæ ad ima corporis ut ſentinam ideô relegavit

natura, ne ſuis ſordibus contaminarent mentis ſedem, quæ dicitur abdomen, in quo partes chyloſi & hæmatoſi perficiendis & excrementorum illuviei educendæ mancipatæ ſunt. Inter quas uti primus ordine, ſic & dignitate æſtimandus ventriculus, ſi enim bellè ſuô officiô fungatur, vicesque ſuas peragat, aliæ & etiam velut bonô directore deductæ ad ſuos actus explendos alacriter adlaborant, ſuaque munera ritè obeunt, ſecùs ſi vitium quoddam contraxerit, ſubindè & aliæ ipſius culpâ plectuntur, hinc jam pridem dictum, vitium primæ coctionis non emendari in ſecundâ neque in tertiâ, ſed ſi partes aliæ ipſius vitiô labefiant ſuccique contaminentur, non rarò & ipſe talionis vice aliena vitia ſuſcipit, argumentô ſunt ructus acidi & nidoroſi uti & frequens vomitio in melancholicis inflationes & gravamina in febribus, dolores à ſuccis extraneis, Salibus aculeatis aliundeque demiſſis excitati. Anorexiæ, quæ nihil aliud ſunt quàm bilioſæ impuritatis propagines, quæ appetitum dejiciunt, uti ècontra quandoque nimium ſtimulatus βυλίμον inducit, quô nimirum appetitu nimiùm irritatô ob ſuctionis videlicet, aut alicujus irritantis ſenſum, mox immodica ingeſtio cibi, potusque excitatur; ut & terribile hoc ſymptoma, quô uterô gerentes frequenter moleſtantur, quod picam indigitant, forſan, quia ſicut quæ alius hoc nomine donatur, plurimis pennis eſt ornata; ſic variæ & diverſæ res, utpote terra, carbones, aliaque abſurda, uti & carnes quandoque humanæ expetantur, cujus quidem ultimi incongrui, appetitus nempe carnis humanæ comeſtionis, hiſtoriam hîc per tranſennam cujusdam mulieris mihi notæ hîc interſerere licebit, non ſine tamen Lectoris cachinno; ipſa nempe ardenti deſideriô clunes infantis duorum aut trium annorum commordendi deflagrans ipſum fortè in gradibus ſcalæ domus vicinæ comperiens reclusâ veſte ipſum in clunibus momordit, confugientibus ad infantis clamorem, dicebat illa infantem cecidiſſe, ipſe verò illam in natibus momordiſſe, quod & verum repertum fuit.

Cauſa

Cauſa autem formalis iſtius affectus in ipſius tunicæ interioris ſenſationem reponenda, quæ pro variis quibus afficitur modis, varias ſenſationum modificationes ſubire apta nata eſt, & de quarum agendi ratione non aliô modô ratiocinandum quàm de ipſo viſu, auditu, aliiſque ſenſitoriis, itaque ſicut radiorum Solis reflexio ad oculi membranas viſionem efficit, aëriſque appulſus ad auris tympanum auditionem invehit, ſic & pro ratione agentis ad patiens in ſtomachi membranâ interiore nerveâ varii complacentiæ aut diſplicentiæ actus progignuntur, variaque appetituum genera intercidunt, quorum quidem non melior ratio reddi poteſt quàm quòd naturæ author ex agentis ad patiens applicatione talem neceſſariò inferri, conſecutionem tum appetitus, ſenſationis doloris aut voluptatis, aut alii id genus ſancitum ratumque habuerit; Et quamvis veroſimile ſit, iſta non progigni nec variô modô ſe habere, niſi pro ratione variâ atomorum figurâ peculiariſque organi diatheſis ipſas tamen figuras ad amuſſim determinare nec varios motuum gradus proſequi, ipſamque corporis cujusvis idioſyncraſiam exactè perſcrutari non poſſumus. Cauſam itaque materialem Picæ, Medici in ventriculo ponunt, quam intemperiem quidem appellare aut humorum corruptelam, ſed qualis ſit, non æquè benè explicare poſſunt, uti nec naturam humoris illam committentis, quem proinde corruptum, pravum, malignum, in tunicis ventriculi contentum nominant, qui aliquando generatur in ipſo ventriculo ob intemperiem, vel externos errores, frequentiùs tamen aliunde influit; ut à liene in melancholicis, à ſuppreſſione conſuetarum hæmorrhoidum, ut & ab utero in gravidis mulierculis, cacochymis circa primos potiſſimùm menſes, ob retenta menſtrua, cum quibus ejusmodi impuritates, & fœdi humores repurgabantur, illi enim coërciti & quaſi ſtagnantes in abdomine fluentes in ventriculum, modò tunicis ipſius infixi adhærent, modò in cavitate fluctuant, & varia ſymptomata producunt, ut expuitiones ferè aſſiduas,

oris

oris ventriculi morſus & anxietates, totum corpus in iis extenuatur & macreſcit ob defectum nutrimenti, adeſt nauſea, ut & alia accidentia, quæ ex relatione innoteſcunt. Cognito ac perſpecto affectui præſtat quàm citiſſimè occurrere, ne diu ſi ita perſeveret, patientem ad hydropem, cachexiam aliasque Chronicas ægritudines penè lethales deducat. Itaque inſtitutâ probâ victûs ratione, humor, qui qualitate in vitio eſt, expurgari debet in gravidis, idoneis catharticis, purgatio enim per epicraſin facta, ac pro natura ſpecie dominantis Cacochymiæ inſtituta non ſolùm prægnanti, ut ab iſtis moleſtiis liberetur, ſed etiam fœtui ſummè proficua erit, ne malignitate iſtorum excrementorum afficiatur, & ante debitum tempus excludatur.

OBSERVATIO CCXXIII.
D. HERMANNI NICOLAI GRIMMII.
Experimenta Chymica.

I.

SAli fixo à ſublimatione hæmatites vel ferruginis cum Sale Ammoniaco facta reſiduo & pulveriſato, ſi larga Aquæ fortis vel Spiritus Nitri quantitas adfundatur, usque dum ſcilicet ampliùs non ebulliant, & poſteà cùm multa aqua deſtillata fiat extractio, atque in B. M. leni calore deſtillatio ad remanentiam Salis, hocque per arenam fortiori igne urgeatur, egregius prodit Spiritus ſanguinis inſtar rubicundus, ex quo verus metallorum crocus, ad methodum Polemanni, ſeparatur.

2. Cum hoc Spiritu etiam Aurum ſolvi & propelli, ad ejusdem mentem, poteſt.

3. Ferrum in concentrato Spiritu Nitri ſolutum & copioſâ aquâ dilutum, ob alcali præcipitatur in ſubtilem Crocum; ſi præcipitatio hæc continuetur, usque dum nihil ampliùs

pliùs ſeparetur, liquor reſticans albus per evaporationem Nitrum inflammabile ſuppeditat.

4. Eodem modô ſi Aqua regia fiat absque Sale Ammoniaco, ſolâ Aquæ fortis à Sale communi abſtractione, Sal remanens inſtar Nitri deflagrat.

5. Caput mortuum nigrum C.C. à deſtillatione Spiritus reſiduum, ſi pulveriſetur, adfundendo liquorem Salis Tartari, dat per abſtractionem Spiritum volatilem, pinguem, ſalinum.

6. Sali Aceti albo & acido adfuſus liquor Tartari itidem per deſtillationem Spiritum volatilem, pinguem & urinoſum, egregiæ virtutis largitur.

7. In deſtillatione Spiritus urinæ usque ad ſiccitatem inſtituta, remanentia ulteriùs igne ſi urgeatur, adſcendit Sal volatile non admodùm fœtidum in collum retortæ, unà cum eleganti rubro ardente Sulphure, quod per ſolutionem Salis iſtius præcipitatur. Reſiduum verò cum aqua deſtillata ſolutum relinquit terram nigram, quæ edulcorata, poſt Olei Vitrioli factam ab ea abſtractionem, dat terram albiſſimam, planè fixam, fuſione in vitrum album abeuntem, aqua verò continet Sal fixum inſtar Salis communis, magis tamen fluxile.

8. Terra Vitrioli dulcis cum parte æquali Nitri per retortam forti igne ſi urgeatur, prodit Spiritus Nitri, ex capite mortuo autem optimum Alcali extrahitur, quod carbonis accenſi inſtar, linguam mordet, non tamen aliorum Alcalium more cum acido efferveſcit.

9. Metalla in menſtruis ſuis ſoluta, ſive Sol, Luna, Venus, Mercurius, ſive aliud aliquod fuerit, ſine aliis contrariis Salibus præcipitari poſſunt per Spiritûs Vini ab eis abſtractionem; ſic enim Spiritus Vini ſalinos Spiritus ſecum abripit, & metalla in fundum aguntur; Aurum eleganter inſtar foliorum præcipitatur, quæ in pulverem ſubtilem teri poſſunt, inſtar Terræ ſigillatæ.

10. Sulphuri Antimonii cum Sale Tartari vel aliô Alcali extractô & ſiccatô ſi Spiritus Nitri infundatur, usque dum ampliùs non ebulliat, poſteàque exſiccetur, in lapidem abit, qui varias in formas pro lubitu fundi poteſt; exactè Lapidem Bezoar repræſentans, pulveriſatus etiam eidem ſimilis, ut non immeritò Lapis Bezoar mineralis vocari poſſit.

11. Sal Tartari in aëre p. d. ſolutum iterumque coagulatum, ſæpiùs laborem ſic repetendo, ſemper aliquid ſecum deponit; qui liquor tandem in B. M. abſtractus in cryſtallos magnos & longos coagulatur, & hâc ratione tandem volatilem naturam illud adquirere arbitror.

12. Si Terra Vitrioli dulcis cum p. æ. Salis Ammoniaci ſublimetur, & cum Aqua deſtillata Sal remanens elixivietur, tandem filtretur, & abſtrahatur, atque hoc Sal deſtilletur, elegans prodit Salis Spiritus; ſi verò Spiritus Nitri addatur, per cohobationem rubrum Oleum adquiritur, ex quo Sulphur anodynum verum ſeparatur.

[Noribergam A. 1688. d. 20. Junii miſſa.]

OBSERVATIO CCXXIV.

D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.

Agyrtæ temeritas, grana Tilli centum unô die ad purgandum adoleſcentem ingerentis.

QUantam naturæ inferat vim & quàm pernicioſas turbas creet pharmacum purgans juſtô fortius, vel incautè datum, quæ ſolet eſſe Empiricorum & Medicaſtrorum temeritas & inſolentia lucro magis quàm hominum ſanitati ſtudentium, notiſſimum eſt: haud ingratum tamen auditu naturam adoleſcentis purgantis medicamenti violenti admodùm, ne dicam venenati quantitate aſſumpti

ſumpti vim eluſiſſe: *Ipſa enim Pharmaci eſſentia* (ſunt verba Clar. D. Bernh. Swalve diſquiſit. therapeut. gen.) *alienus in corpore eſt hoſpes, humor vitioſus ſibi redditus nullibi quieſcit, cor ſtimulum & acrimoniæ moleſtiam à pertranſeuntibus perſentiſcit: Regia corporis invaditur, ipſa Majeſtas læditur.* Lubet igitur caſum hunc litteris tradere. Filius Wolfgangi Werder in pago Como annos ſeptendecim natus, de nauſea & appetitu proſtratô conqueritur: huic Empiricus quidam grana Tilli ſive Ricini (vulgò **Treibkörner**) numero v. ſummô mane porrigit, dicens ea validè mucum ſive pituitam bilioſam è corpore eductura. Quæ cùm alvum ne ſemel quidem moverent, poſt duas horas doſin auget, propinatque numero xv, meliorem inde effectum pollicitus. Mirandum, quod ægro hypercatharſin non induxerint? Is tamen nil hisce movebatur. Redit circumforaneus, ordinatque granorum numerum xxxv, neſcio, quæ verba vana & ſuperflua faciens, ut eſt dicax hoc hominum genus: at neque hinc alvi ſequitur ſolutio aut vomitus. Inde audacior factus ille eodem adhuc die ultra quinquaginta Ricini grana ante duos annos collecta, ut mihi referebatur, exhibet, adeò ut omnium numerus centenarium excederet, promittitque glutinoſam materiam tenaciſſimam impactis forſan vermibus in ſtomacho & inteſtinis latentem, & cum bile atra permixtam tandem exituram, duro nodo durum quærendum eſſe cuneum, ſibique coram aſtantibus de hac cura gloriatur. Nefanda temeritas! & mirandum eô die adoleſcentem non periiſſe. At nihil planè commotus eſt. Poſterô die ſuperveniunt tormina, ventris inflatio, ſitis, pectoris anxietas, nox inſomnis. Die tertiô Parens ejus ad me properat, rogatque, ſi quod poſſem, auxilium afferrem. Id renuere animus erat, quippe famæ detractionem irritumque ſucceſſum metuebam, tandem precibus permotus Tartari emet. D. D. Ludovici grana v. dedi, quibus grana Tilli omnia, quæ aſſumſerat ſurſum & deorſum evacuata ſunt, venter detumuit, reliquaque ſymptomata eva-

nuerunt. Quod ipſum æger poſt duos dies me conveniens & gratias agens mihi candidè retulit. Empiricum verò illum nuper pleuritide laborantem quoq; curavi.

OBSERVATIO CCXXV.
D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.
Nævus maternus equi forma & piſcis.

NUlli non Medicorum notum eſt, quanta ſit fortioris imaginationis terroriſque inopini in prægnantibus vis, quàm noxia illis rei vehementer deſideratæ denegatio. Nævum ſerpentiformem Ephem. Cur. Dec. II. Ann. V. Obſerv. CCXXXV. annotat Clar. D. D. Geyer, Rapiformem Tulpius lib. III. Obſ. Med. cap. XXX. explicat: capitis vitulini & braſſicæ capitatæ formâ proponit Nob. D. D. Jungius Ephem. Cur. An. I. Obſerv. CXXXV. equiformem ego ex litteris D. D. Gabrielis Wagenmanni Surlacenſis nuper ad me datis hîc ſiſtam. Acceſſit ad me, inquit, die XXV. Menſis Auguſti Anni M DC LXXXVIII. honeſta Aromatarii Uxor, portans ſecum puellam recens natam, quam nævo fœdatam mihi inſpiciendam curandamve tradere voluit: Nævus erat in mammâ ſiniſtrâ ſubruber, piloſus, equum tam accuratè repræſentans, ut caput, pedes, caudaque diſcerni potuerint. Cauſam inquirenti mihi faſſa eſt mater hanc, ſe cum Lucernam profectura ſub crepuſculum iter faceret, in equum in via jacentem incidiſſe, qui derepentè ſurgens eam (cùm illum ob ingruentes noctis tenebras dignoſcere non potuerit) tantô terrore perculſit, ut dextrâ pectori admotâ attonita quaſi ſtaret, donec equo agnito ſemet recolligeret. Exinde palàm innoteſcit terrorem & manus admotionem nævi hujus cauſam extitiſſe. Hæc ille.

Nævum alium piſci, quem Rötel noſtri vocant, ſimilem & punctulis ſuis ſubrubris exactiſſimè repræſentantem in puero vi-

ro videre nuper mihi contigit. Pluresque ejusmodi nævi materni, mures, ranas, ignis flammas, ceraſa, fraga, uvas, aliosve fructus referentes ſæpiùs conſpecti ſunt, qui vel terrori vel rei vehementer deſideratæ denegationi ſuam debent originem, & per imaginationis vim & manûs applicationem in variis fœtûs partibus propullulârunt: ſed magis mirandum ejusmodi nævos v. g. fragis vel ceraſis ſimiles tempore verno, cùm ejusmodi fructus matureſcunt, quotannis etiam ſenſim rubicundiores fieri & matureſcere, ut ſæpiùs obſervavi. Cauſa hujus effectus, utrum Sympathia ſit quædam naturalis, aut innatus mulieribus talium fructuum vehementior appetitus, ſagacioribus dijudicandum relinquo.

OBSERVATIO CCXXVI.
D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.
Fœtus quodammodo monſtroſus à partu.

VEhementiam imaginationis terrorisque mulieribus uterum gerentibus ſummè noxiam & plerorumque naturæ errorum ac monſtrorum cauſam eſſe præcedens obſervatio (ut infinitas aliorum taceam) clarè demonſtrat: quandoque tamen alia etiam de cauſa in ipſo partu præſertim difficili monſtroſos aut monſtris ſaltem ſimiles fœtus excludi ſequens caſus docebit. Annô præteritô M DC LXXXVIII. nunciatum erat mihi infantem bicipitem non procul abhinc natum eſſe. Itaque ad indagandam rei veritatem eò me contuli, & cum obſtetrice domum ingreſſus, infantem monſtrari mihi petii. Is capite non quidem erat bicipiti, præter naturam & morem tamen nimis magnô longoque, uti ex adjectâ delineatione videre eſt.

Fig. XXXVIII.

OBSERVATIO CCXXVII.
D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.
Phthiſis hæreditariæ cura.

QUò ſedem penitiorem fixit morbus & quò partis uſus nobilior eſt & magis neceſſarius, eò majus periculum & gravior inde noxa reſultat, quod è Phthiſi confirmata & hæreditaria, quam nonnulli inſanabilem ſtatuêre, præprimis eluceſcit. Annus eſt cum dimidio, cùm conſultiſs. Senator Reipubl. noſtræ ad filiam ſuam Phthiſi hæreditariâ jam penè confectam lectôque à longo tempore affixam me vocat, petitque, ut in ſolatium miſeræ confortantem aquam perlatam præſcribam, ſcire enim ſe alia medicamenta effectum deſideratum vix præſtitura, quandoquidem duas jam filias ſuas, uxorem, duosque affines hic morbus vitâ privârit, illasque cùm talis morbi adeſſet ſtatus, duos vel tres dies non ſupervixiſſe. Intrante me cubiculum nares percellit odor acidum ſpirans, qualis à variolis in corpore exiccatis percipitur (qualem etiam in plurimis Phthiſicis confirmatis in cubiculo feneſtris clauſis degentibus obſervavi) ægram ſummè extenuatam, utpote quæ oſſibus vix hærebat, dorſo incumbentem (neque enim in latere alterutro cubare poterat) reperio, febrim percipio lentam cum calore & ſiti, ſputum purulentum lividum & graveolens, quod ægrè excerni poterat, ſudorem noctu colliquefactivum, urinam furfuraceam, alvique involuntarium profluvium, utplurimùm mortis prodromum. Ne quid verò intactum relinquerem miſertus ægræ aliàs medicamentorum pertæſæ hæc pauca præſcribo.

℞. Antihect. Pot. ʒij. Fulig. tenuior. Pulv. Irid. Flor. ā̄ā. ʒß. Fl. Benzoes ʒj. divid. in viij. partes æq. Sumatur mane & veſp. pars una in cochleari pleno Julepi hujus. ℞. Aq. Veron. Sanic. ā̄ā. ℥iß. Syr. de Jujub. de Papav. ā̄ā. ʒvj. Eſſent. Flor. Hyper. ʒj. Miſce, D. ad vitrum Sulphuris fumô priùs imbutum:

butum:

butum: Interdiu & noctu ſumat pro lubitu cochlear unum vel alterum de hoc linctu. ℞. Diacod. Mont. ℥iiij. Ol. Amygd. d. ℥ij. Miſce. Singulis noctibus ſumat Pill. de Cynogloſſa numero tres. Hisce per duodecim dies continuatis locô Pulverum præſcripſi has Pillulas: ℞. Eſſent. Flor. Bellid. min. Hyper. Diaphoret. Jovial. Sang. Drac. fin. purif. āā. ℨij. Fiat Maſſa, ex qua fiant Pillulæ numero CCXL. conſperg. Pulv. Rad. Ireos flor. Sumatque manè & veſperi numero x. Harum uſu de die in diem meliùs habere cœpit. Ad profluvium denique alvi cohibendum dedi Balſamum ſtomachalem ex Balſ. Peruv. Ol. Nuc. Moſc. Ol. deſtill. Citr. Cinamom. Caryoph. Chamomill Ol. Cydon. coctô confectum, quô venter inferior manè inungatur. His ita per quatuor hebdomadas continuatis ægra vegeta ſatis evaſit, ut ſana ab eo tempore appareat, pallidi tamen adhuc coloris.

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. CAROLI JOSEPHI MYLLERI.
Menſtrua cum calculis, etiam ex umbilico.

Quàm variis natura viis menſtruis evacuandis utatur, obſervationes plurimæ teſtantur: Id tamen peculiare eſt, quod nunc commemoro. Fœmina annos quadraginta duos nata, liberorum trium mater vegeta & ſana, ſtatô tempore menſtrua locis ordinariis cum pruritu & dolore effluere ſentit; at quod ſtupendum, ſanguis ſimul per umbilicum ei exſudat quantitate circiter unciarum duarum: Adhæc induſio ejus adhærent parvulæ arenulæ cum ſanguine per umbilicum prodeuntes. Idque à quindecim jam annis, uti dicit, absque incommodo pertulit, niſi quod erumpentibus iis ardor circa umbilicum & naturalia eam vexet ſubindè tam atrox, ut curvatô corpore ingrediatur, additque ſe ſubindè cruciatus tantos paſſam eſſe, qui nixus pariendi,

riendi, ſi non exceſſerint, ſaltem æquaverint. Petii, ut obſervaret, an quoque per muliebria arenularum quid excernatur, & non arenulas tantùm, ſed & jam lapillos quinque parvula piſa referentes mihi monſtravit. Unde proveniant, an ex ipſo ſanguine, vel ubi generentur, me fugit.

[Tugio Helvetiorum 5. Febr. A. 1689. Noriberg. miſſa.]

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
De
Novâ Vaſorum Seminiferorum & Lymphaticorum in teſtibus communicatione.

PEr vaſa Seminifera Teſtium propriè dictorum in maſculo, non ovarii in fœminâ, intelligo ipſa aliàs dicta deferentia ſeu ejaculatoria, quæ cum Lymphaticis ſingularem communicationem habent, non ſolùm quatenus utraque ex unâ parte oriuntur, minus, quòd in progreſſu extra teſtem jungantur, ſed quoniam fluido immiſſo in unum tranſitus conceditur in alterum. Voco novam, quia licet vaſorum Lymphaticorum in hâc parte præſentia ab aliis jam ſit demonſtrata, hæc tamen communicatio nondum fuerit deſcripta, quantum ego novi: Addo hoc, ut præmoneam, me adducturum non ea, quæ ab aliis accepi, ſed quæ ita ſe habere ipſe inveni, neſcius an priùs ab aliis fuerint viſa vel deſcripta. Experimentum non difficile inſtitutu, prout hactenus à me pluribus vicibus eodem ſemper ſucceſſu factum fuit, ita ſe habet: Immittatur Tubulus in cavitatem vaſis deferentis (fieri enim hoc poſſe injecti liquores, cera, & Mercurius teſtantur) aërque inſletur, fortiter, ſic ubi nullum priùs vaſorum Lymphaticorum indicium plurima ſe manifeſtabunt primùm

primùm in ipſa ſuperficie teſtis, pôſt juxta ductum arteriæ & venæ ſpermaticæ exterius quatuor vel quinque majores ductus elegantes, vaſis tamen dictis ſanguineis non inflatis. His notatis ſolvi poteſt problema ſequens: Vaſa Teſtis Lymphatica absque prævia in vivo corpore ligatione aut modô aliô, quôvis ferè tempore, imò unô alteróque poſt mortem die, aëre ita replere, ut turgida valvulas ſuas ſtructuramque reliquam clariſſimè exhibeant, & exſiccata conſervent. Hoc obtinetur dictâ inflatione, non quidem absque violentia, ita ut aër nonnunquam intra interſtitia membranarum erumpat, at vaſa lymphatica nihilominùs diſtincta bellè comparent, quod & Aliis eôdem modô rem tentantibus ſucceſſurum ſpero.

[A. 1689. d. 25. Febr. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO CCXXIX.
D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.
Cataractæ depoſitio in utroque oculo feliciter celebrata.

INter varias corporis humani partes artificioſâ mirandâque ſtructurâ, nec non præſtantiâ atque utilitate alias minùs principales facilè ſuperat oculus, de quo paſſim prolixiùs agunt Anatomici. Plures verò inter cauſas, quibus viſio impediri, lædi vel aboleri poteſt, notabilior, gravior nec infrequens eſt nubecula ſeu, ſi craſſiorem temporis ſucceſſu nacta eſt conſiſtentiam, membranula ſub cornea apparens, cujus felicem in utroque oculo ablationem nuper in fœmina quadam vidi. Chirurgus ſequentem proceſſum obſervabat. Præmiſsâ purgatione & interdictis cibis crudis, acribus & flatulentis ægram ſellæ ex adverſo luminis per feneſtram introeuntis locatæ imponebat, ipſe Chirurgus è regione ægræ in ſcamno juxta feneſtram ſedens blandâ allocutione ægræ animum erigebat,

gebat, utque manibus pedes ipſius majores juxta coxendicem apprehenderet, & ſi fortè per acûs paulò vehementiorem intruſionem leviorem quendam dolorem ſentiret, manibus pedes nonnihil fortiùs comprimeret, id quod ipſi certum doloris urgentioris ſignum ſit futurum, famulus verò caput probè erectum teneret, jubebat. Hinc oculô ſiniſtrô verſus canthum majorem reflexô acu non nimis acutâ corneam in loco à venulis & arteriolis libero, non tamen in ſumma canthi minoris extremitate, paulò fortiùs intrudendo perforabat, ac membranulam decem menſium ſpatiô generatam, in qua auferenda, dum ægra oculum ſæpiùs claudebat, res paulò tardiùs ſuccedebat, ſenſim à cohæſione liberatam à ſuperioribus verſus inferiora ducebat, & aliquoties acum ſurſum deorſumque digitis volvebat, donec omninò eſſet ablata, quam poſtmodum verſus inferiora & angulum exteriorem, ubi acûs intruſio facta erat, trahebat, dein halitum caryophyllorum maſticatorum oculo ægræ inſufflabat, utque ad quæſita reſponderet ac ter tuſſiret, jubebat, quibus peractis oculum pelluciditatem ſervantem, aquâ frigidâ ore hauſtâ, de qua ægram priùs monuerat, ne terrore percuteretur, bis tangebat, dumque oculus in eodem perſpicuo ſtatu manebat, acum ſenſim digitis volvendo extrahebat, oculôque clauſô defenſivum ex alumine in albumine ovi agitatô cum ſtupa cannabina imponebat, ac debitè obligabat, ſimilique ratione in dextro oculo, ubi ſiniſtrâ manu acum dirigebat, procedebat. Poſteà feneſtris velamine quodam obductis ægram lentiſſimè ſurgere, inque locum, quem ipſe anteà ſedendo occupaverat, concedere jubebat. Dein capiti pileum latioris circumferentiæ imponebat, ac ſolutô vinculô boliſque binis ab oculis remotis halitu caryophyllaceô ex imo pectore ductô oculos lucidos afflabat, & ex ægra quærebat, an lucem cæteraque objecta, item filiam alioſque adſtantes noſceret? ad quæ dum affirmativè reſpondebat, & tàm oblata ova, quàm patinas, coloreſque objectorum exactè internoſcebat, oculos

clau-

clauſos lege artis obligabat, ægramque lentiſſimè ad lectum ducebat, eidemque remotis veſtimentis ita imponebat, ut dorſo incumberet, interdictis clamoribus & vehementioribus commotionibus, quietem & diætam per decem aut quatuordecim dies ſervandam commendabat, quibus elapſis è lecto ſurgebat, & remotis vinculis in loco mediocriter lucido admotô circa frontem viridi ſericeô umbraculô lentè ambulabat, & juxta diætam pillulas cephalicas, nec non aquam ophthalmicam adhibebat, tandem ex præſcripto Chirurgi quovis mane oculos aquâ frigidâ lavabat, & pro recuperato viſu DEO maximas gratias agebat. Idem alii viro non ita pridem cataractam depoſuerat, quæ tamen ter in priſtinum locum redierat, unde & ter eandem conſuetô more per prius foramen ſemper acum tundendo removerat, ac membranulam verſus inferiora retruſerat, ſicque oculis perſpicuitatem reſtituerat.

OBSERVATIO CCXXX.
D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.
Tumor juxta oculi iridem feliciter curatus.

UXor ruſtici quinquaginta annorum diuturnô capitis dolore in ſiniſtro præcipuè latere detinebatur; hinc in oculo ſiniſtro inflammatio oboriebatur, ac juxta iridem tumor lentis magnitudine prorumpebat, qui ſucceſſivè magnitudinem avellanæ acquirebat, tandemque adeò incrementum ſumebat, ut oculus cum totali viſionis ſuppreſſione tegeretur. Varia remedia tàm internè quàm externè conducibilia ſunt in uſum vocata, aſt omnia fruſtrà. Tandem & Chirurgi Velderi conſilium fuit expetitum, qui curam eô modô, quô antehac in ſimili ferè caſu feliciter proceſſerat, inſtituere paratus erat, aſt dum excreſcentiam circa

radicem acu nonnihil incurvatâ, cui cortex de mezereo locô filamenti trajectus erat, pertundebat, hincq́; cortice dictô ligare tentabat, ſtatim ab oculi tunica annata, cui minùs firmiter cohærebat, ſecedebat, remanente quâdam radice in oculo, quam haut cunctanter leniter cauteriſabat, oculoque & partibus vicinis defenſiva applicabat, ac lege artis curam abſolvebat, interjectis pillulis, trageis aliisq́ue caput roborantibus atque ab humorum affluxu liberantibus, puta veſicatoriis in nucha, fontanella in brachio excitatis. Unde factum, ut cum multorum admiratione fœmina viſum integrè recuperaverit, nec ullum veſtigium tumoris in oculo apparuerit.

[Suinfurto A. 1689. 7. Mart. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CCXXXI.
DN. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.
De
Verme narcoticâ virtute prædito.

QUæ à ſingulari Amico meo, & rerum naturalium curioſo inveſtigatore nuper com̃unicata mihi fuêre, ea ut notatu digna & curioſitate haud ingrata, publicè hîc ſiſtere ejusdem verbis allubeſcit:

Perambulabam plures ante annos, cum aliis duobus pratum urbi Ingolſtadienſi vicinum; cùm ecce in via occurrit Vermis digito major, non perinde craſſus tamen multicolor ſecundùm caput, prædurô & acuminatô cuſpide armatus, inſolitum erat mihi & cæteris meis ſodalibus ſpectaculum! quare domum illum deferre decrevi, quia tamen ſuſpicabar eſſe venenatum, ipſum manibus attrectare nolui; itaque abſciſsô ramô ita eum implicavi, ut extricare ſeſe, niſi ipſemet vellem, non facilè poſſet, & à manu mea, quâ ramum tenui, duos

duos minimùm pedes diſtaret. Sub viam dum aliis de rebus, uti fieri ſolet, diſputaremus, parùm ſolliciti de verme ex ramo pendulo, ita ſubitò manus mea torpere cœpit, ita fatigari, ac ſi in ea aliquot ferri pondo fuiſſent ſuſpenſa: mirari, dein id, quod erat, ſuſpicari cœpi, nempe hunc torporem provenire à Verme; quam rem ut certiùs deprehenderem, diſſimulatô torpore, manum mutavi & ſiniſtræ dextram in onere ferendo ſubſtitui, breviq́ue idem in dextra, quod anteà in ſiniſtra ſenſi, ſociis intereà, quid ageretur, penitùs ignaris. Ego re denuò diſſimulatâ, quaſi aliud agendo Vermem ex ramo ſuſpenſum altero trado ſocio, idem brevi ſenſit hic, idem tertius; ita Vermis in via relinquendus erat, ſi domum integri redire vellemus, neque enim quacunque manuum vi adhibitâ ulteriùs ferri poterat.

SCHOLIUM.

QUod de Torpedinis vi ſtupefactiva nonnulli referunt, eam ſcilicet in diſtans etiam corpus derivari, & baculum admotum funemq́ue retis, quô capitur, pertranſire ac manum invadere, quin & in aquam, cui piſcis ille innatat, derivari, quàm variis contradictionibus ſit expoſitum, notum eſt; experimentis inprimis haud contemnendis enervatum id ſiſtitur in *Ephemerid. noſtr. Dec. I. Ann. IX. Obſervat. 173.* quamvis viciſſim alii contrarium adſtruant; conſuli hanc in rem etiam poteſt Excell. *Franciſc. Redus tr. Eſper intorno a diverſe coſe natur.* &c. fidem piſcatorum, qui ſimilem in diſtans operationem adſeverabant, haud rejiciens, vimq́ue illam à torpedine in mari adhuc natante & vigoroſâ poſſe proficiſci conjiciens. Nollem hîc quidquam determinare, ſed dubiam iſtam vim relinquere præſtat, usque dum aliquando certiora experimenta, ſententiam adfirmativam, multis ſanè difficultatibus laborantem, confirmantia producantur. Quam nihilominùs ſi non aliquô modô probabilem, ſaltem non impoſſibilem evincit præſens Obſervatio, cujus de veritate

Clariſſimi Autoris vetat dubitare autoritas. Uti verò organum, à quo torpedinis vis ſtupefaciens inducitur, omnium optimè tum in *cit. Ephemeridum loco*, tum à *D. Redo l. d.* nec non in *Actor. Med. Hafn. Bartholin. Volum. II. Obſervat. 89.* & *Volum. V. Obſervat. 97.* fuit expreſſum, duobusque corporibus ſive muſculis falcatis (quos etiam non ignoraſſe videtur *Oppianus*, ſic ſcribens:

At duo ſe tollunt diſtincta per ilia rami,
qui fraudem pro robore habent, piſcemq́; tuentur;
quos ſi quis tractat, perdit per membra vigorem.)

adtributum: ita quô modô organum iſtud producat talem effectum non ſatis liquet; emitti autem aliquid ex eo, quod tangenti membro communicetur, omnes adfirmant; & quidem in *Ephem. cit. D. Lorenzini* corpuſcula improportionata viis, præſertim tendinibus, per quos penetrant, aut ſaltem magnâ copiâ & forti impetu à corporibus iſtis fibroſis impulſa accuſat. Hæc ſpirituum frigidorum nomine, qui extinguere, obfuſcare & fugare conantur radiationem calidorum ſpirituum, ſiſtit D. *Sebaſt. Würdig lib. 1. Medic. ſpir. cap. 10. §. 12.* narcoticâ facultate præditâ adfirmat *P. Athanaſ. Kircherus Magnet. naturæ regn. ſect. 4. cap. 4.* aliis venenatam qualitatem proferre lubuit. Non tamen vim ſtupefacientem & narcoticam ſimpliciter hîc adeſſe, conſtat, cùm laudatus D. *Redus* ab attactu piſcis hujus, præter formicantem ſenſum, tremorem etiam moleſtum, & dolorem adeò acutum in cubito perſenſerit, ut manum ſubitò amovere coactus fuerit; ſic etiam D. *Nicol. Steno*, in *alleg. Volum. II. Act. Hafn.* digitorum contractionem cum ſpecie quadam doloris formicantis & per brachium adſcendentis perſenſerat, & maximum dolorem à contactu invaſiſſe, Excell. D. *Jacobæus* in *Volum. V. Act. Hafn.* teſtatur, quem dolorem & cruciatum ſimilem quodammodò eſſe illi memorat D. *Lorenzini*, quem ſuffecimus, quando extremô cubitô ad corpus quodpiam durum offendimus. Quæ ſanè triſtis ſenſatio convulſivos in nervis & nervoſis partibus

motus

motus inſinuat; Unde à contactu alicujus corporis, quod irritare queat, hosce induci liquet; ſive jam à ſolis ſpiritibus à manûs contactu irritatis atque per nervos ad falcata iſta corpora accedentes irruentibus, ſive quod probabilius, unâ ab illo liquore, qui in ſuprà memoratis corporibus falcatis, quæ foris ex plurimis veſiculis aquâ repletis compoſita ſunt, hæret, per cutaneos in manu poros infuſo, irritatio iſta oriatur. Ut verò ad noſtrum revertar Vermem, quem ob ſolius corporis ſenſum inductum rectiùs torpedinem vocare liceat, quamvis an totus vel pars tantùm ejus aliqua vim hanc obtinuerit, haud conſtet, effluvia tamen noxia concipiamus, neceſſe eſt, quæ narcoticam vim habuiſſe, ex hiſtoria ſatis pateſcit, incertam tamen veneni ſuſpicionem ſuppeditante, cùm præter ſtuporem aliud ſymptoma acceſſiſſe, aut ablatô vermiferô ramô reliquiſſe, neutiquam referat. Conferantur, quæ de vi radicis Carlinæ defatigante in *hac Ephem. Decade, Ann. I. Obſervat. 169.* amantiſſimus noſter Collega D. *Eman. König* recenſuit.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXXXII.

Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.

Circa Salamandram in igne vivam & mortuam, & quatuor Elementorum artificioſam præſentationem.

Quod quatuor Liquores attinet, quibus communi jam experimentô quatuor Elementa exprimi ſolent, probè ſcio, quid hac de re & R. P. Kircherus, P. Grimaldus, atque Illuſtriſs. Caramuel de Lobkowitz, aliique plures ſcripſerint. Sed ego omnium ſententiam multô labore

labore explorans iterum iterumque incaſſum laboravi: cauſa fortaſſis fuerat, quemadmodum cum quodam nobili Chymiſta ratiocinabar, mutatio temperamenti olei, ob præſentem & diverſam noſtri aëris rationem, quod ſæpiùs evenire ſolet. Prout jam olim ſum expertus in *Salamandra*, quæ Veronæ in Italia ſæpiùs in ignem miſſa, ſæpiùs viva & integra evaſit; in Bavaria verò primâ ſtatim vice in cinerem abiit, necquicquam ſe ſuâ ſalivâ tutante. Quare, Scholii locô, addendum erit, illos non omne punctum tuliſſe, qui ab antiquitate veneranda gratis confictum eſſe, Salamandram in igne ſalvam ſubſiſtere, putant. Atque proinde elucet experientias in uno climate ſumptas particulares ſolùm eſſe, neque ex hujusmodi localibus obſervationibus univerſales criſes ſeu judicium formari poſſe; quod tamen cum venia aliorum annotatum eſto. Sequitur nunc:

Vera Pragmatia,

Ut diverſi Liquores &c. Elementorum quadrigam exprimentes conſtanter perſeverent & ſint incommiſcibiles.

Locô Olei de Been accipiatur Oleum petræ per tres menſes ad Solem deſtillatum, flavique Braſilici ligni ſegmentô tinctum.

Secundô locô infundatur Spiritus vini ter rectificatus rubrô colore tinctus per injectum lignum Sandali.

Tertiô pro aqua inſerviat Oleum Tartari, ſed dilutum & mixtum floribus æris viridis.

Ultimô denique locô Terræ includantur lapilli granatorum in minores partes contuſi.

Aliæ materiæ, quas paſſim apud Authores invenies, ineptæ erant, certè aut Spiritûs vehementis virtute comminuendæ, aut ab Oleis diſſolvendæ. Et hæc eſt tota ratio iſtorum liquorum, Oleum enim de Been, depuratum Smaltum, velcrudum

dum Antimonium, quia omnem prorſus operam & laborem fruſtrârunt, ſuâ virtute hiſce in locis deſtituta ſunt.

SCHOLIUM.

IN memoriam hîc revocare libet Salamandram, quam Nob. Eq. & Canonic. *Corvinus* Romæ peregrinis oſtendere ſolebat, & cujus inprimis *p. 116. in Salamandrolog.* ex *Bartholino* & *Stenone* mentionem etiam facit Exc. noſter D. *Wurffbainius*, prætereàq; Clariſs. D. *Jac. Sponius Itiner. ſui part. 1. p.m. 79.* quin mihi quoque iconem Salamandræ iſtius monſtravit Vir humaniſſimus, per bihorium illam aliquoties in igne ſe detinuiſſe unà referens, eam ſcilicet, cùm parùm ſalivæ priùs emiſiſſet, in locum hunc extinctum recubâſſe, iterumque emiſsâ ſalivâ, ulteriùs dein perrexiſſe; cæterùm nullô aliô cibô quàm urinâ propriâ fuiſſe nutritam teſtabatur, eâdem nempe per repetitam ſic ſæpiùs circulationem in nutrimentum cedente. Econtrà Patavii cum aliis Dnn. Studioſis de aliquot Salamandris experimenta ſumſeram, quas partim carbonum igni injectos, vi ejus reſiſtere haud valuiſſe ac citò interiiſſe, partim circulari carbonum igne factô, eas ſpatiô intermediô impoſitas non tantùm ignem tranſire haud fuiſſe auſas, ſed itidem calore ejus quaſi torrefactas brevi vivere deſiiſſe vidi. Unde prout magnam Salamandræ ſpecierum eſſe diverſitatem oculorum fide conſtat, ſic alias Vulcani vim aliquandiu poſſe eludere, alias autem eandem ſine vitæ periculo minimè ſuſtinere poſſe, ſtatuere quid prohibeat; quâ ratione in aliis etiam animalium ſpeciebus haud mediocrem obſervari varietatem quis neſcit? araneas ſanè, ſcorpiones, ſerpentes magis minùsve eſſe venenatos, quinimò aliquos planè innoxios compertum habetur.

OBSERVATIO CCXXXIII.
Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.
Microſcopii Tortoniani fabrica tàm exterior, quàm interior meliùs concepta & explanata.

EXteriorem ſtructuram Microſcopii Tortoniani juxta transmiſſam deſcriptionem, prout eam intellexi, paulò meliùs exhiberi, & practicè perfici poſſe exiſtimo, ſicut in Fig. XXXIX. hîc appoſita cernitur.

1. Vitrum objectivum lenticulare utrimque æqualiter convexum poteſt adhiberi valdè acutæ convexitatis, & ad locum I. H. cum apertura conveniente imponi tubulo A. C. ibidem ad C. C. ſpiralem ordinationem habenti, ut Figura XXXIX. monſtrat.

2. Annulus D. ſimiliter intùs ſpiraliter excavetur, & per brachiola E. E. E. annectatur alteri annulo F. objectum intra duo cryſtalla aut vitra clariſſima ad interiorem concavitatem concluſum in G. B. habenti, ut pro ratione requiſitæ diſtantiæ objectum nunc magis, nunc minùs adduci poſſit ad lenticulam objectivam in I. H. collocatam.

3. Etſi ſecundùm deſcriptionem cryſtalla plana tenuia aſſignentur: attendi tamen debet, ne dum nimis tenuia aſſumuntur, & objectum nimis prope ad interioris cryſtalli ſuperficiem externam accedat, ipſa hæc ſuperficies locô objecti advertatur; adeoque qualiscunque in eadem defectus pro objecto compareant, atque ita diſtinctam accuratamque objecti perceptionem impediant; unde cryſtallum vel planum vitrum interiùs verſus objectivam lenticulam non adeò tenue requiri exiſtimo, ita ut ſuperficies ejus extima paululùm recedat ab objecto accuratiùs videndo.

4. Poteſt

4. Poteſt etiam ad L.M. alius annulus tubulô A.C. (qui circa C.C. eſt ſpiralis, verſus K.K. verò cylindricè rotundus) fixè annexus efformari: cui etiam interiùs ad K.K. lens altera convexa ocularis imponi poteſt.

5. Interioris ſtructuræ ordinatio benè inſtituitur cum duabus lentibus convexis, ſicut in Fig. XL. apparet, & facilè poteſt demonſtrari. Nam objectum A.B. dum paulò poſt focum R. lenticulæ objectivæ C.D. collocatur, radiando inde per lenticulam C.D. efformat in tubulo imaginem E.F. everſam: ubi dum radii ulteriùs procurrunt ad lentem ocularem I.K. ibidem factâ refractione dein ſubintrant oculum L.N.O.M. (qui ſe habet per modum lentis plurimùm convexæ) & colliguntur tandem in fundo retinæ pro efformanda diſtincta imagine objecti ad locum ſcilicet N.O. quaſi venirent ex loco G.H. adeoque neceſſariò objectum multò majus comparere debet quàm revera ſit.

6. Vitra lenticularia convexa, prout experimentô jam aſſecutus ſum, optimè adhiberi poſſunt ſecundùm proportionem hanc: Objectivum fiat æqualiter convexum ex diametro $\frac{10}{100}$ pedis Romani, oculare verò I.K. Fig. XL. utrinque etiam æqualiter convexum è diametro $\frac{20}{100}$ aut $\frac{25}{100}$ ped. Roman. Meliùs eſt etiam duo plano-convexa vitra locô unius I.K. in ſimili proportione adhibere & collocare in tuto ita ut convexitates ſe ad invicem convertant, ſicut patet in Fig. XL. nam talis collocatio, ſicuti experimentô didici, utplurimùm tollit ſpuriam colorationem circa marginem lentium convexarum.

7. Tandem commoditas maxima eſt in ejusmodi Microſcopiis, dum nempe ita concluſum intra duo cryſtalla objectum undique luce affunditur viderique poteſt quaſi in aëre hærens. Ac quia ita commodè illuſtratur, poteſt etiam lenticula objectiva valdè acutæ convexitatis adhiberi, quæ objectum mirificè auctum repræſentabit.

SCHOLIUM.

DE Microſcopio hoc Tortoniano legi poſſunt, quæ Excell. Dnn. Ephemeridum Lipſ. Auctores An. 1685. & An. 1686. Menſe Julii expoſuerunt; quin & Obſervationem præſentem qui communicavit Vir Nobiliſſimus, cùm & ipſe ante triennium Epiſtolam Clariſs. D. Ciampini ad ipſum Româ 12. Kal. Maji An. 1686. ſcriptam, & de hoc Microſcopio etiam agentem publici juris fecit, hæc autem paucorum Amicorum in manibus tantùm verſetur, ex ea quæ huc faciunt, Curioſis noſtris exponere placet: Sæpè ſæpiùs laudabilis ingeniorum æmulatio gloriæ ſollicita in quavis Scientia & Arte ad nova exploranda inventa elevat Animum; in PHYSICOMATHEMATICA ACADEMIA præteriti Anni 1685. Menſe Auguſto experientiâ id comprobatum vidimus, ubi DN. CAROLUS ANTONIUS TORTONA, parvum produxit Microſcopium longitudinis unciarum quatuor Romani palmi, formam parvi Tubicilli præ ſe ferens, quod in loco, ubi objectivum vitrum inſeri ſolet rem obſervandam incluſam habebat: unde digitis apprehensô ſpicillô ac aërem verſus ad majus lumen capeſſendum elevato, corpus obſervationi expoſitum in miram magnitudinem accretum cernebatur: Hoc novum Artificii genus opticorum vitrorum opifices ad ſimilia ſtruenda incitavit: Hinc in eadem Academia die primâ Februarii labentis Anni tria alia non multùm diſſimilia fuêre exhibita Microſcopia, quæ Tortonianum æmulabantur, non audeo dicere ſuperabant, quia de eis collatio nulla habita fuit; Opifices fuêre JOSEPH CAMPANA & MARCUS ANTONIUS CELI. Subindè octavâ Aprilis in aliâ Academiâ ſupralaudatus Campana ſimile protulit Microſcopium novô inventô locupletatum, quoniam lignum, in quo objectivum vitrum inſeri ſolet, in exteriori parte ſpiris elaboratum eſt, in quibus ex aurichalco annulus intùs ſimilibus ſpiris inciſus intromittitur. Ex eodem annulo tria prominent ejuſdem

Fig. 39.

ad pag. 445.

Fig. 40.

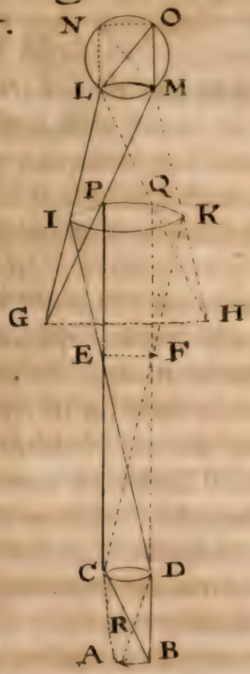
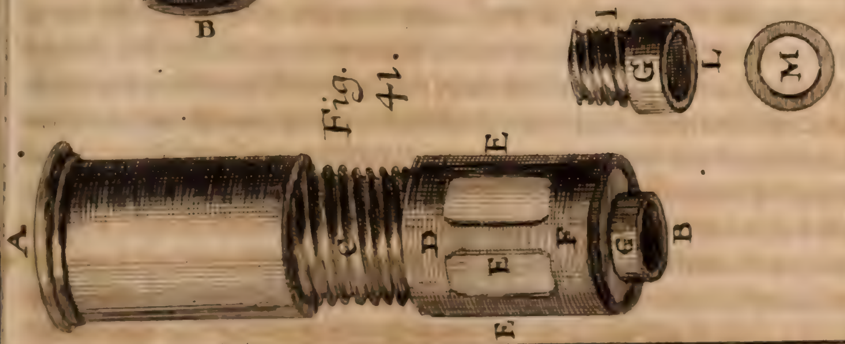

Fig. 41.

dem æris brachiola, quæ alium infixum habent annulum à priori unius unicæ ſpatio circiter diſtantem, hîc ſecundus annulus, alium ligneum in ſe continet annulum glutine firmatum, qui in interiori parte in ſe habet ſpiras, in quibus alius parvulus intromittitur ligneus annulus pari modô elaboratus, in quo duo plana ac rotunda infixa ſunt Cryſtalla, ac inter utrumque ponitur corpus obſervandum: quod Calamus expreſſit, meliùs Figura XLI. declarabit. Litera A. B. ſignant Tubum Microſcopii: Litera C. lignum, in quo vitrum objectivum manet concluſum cum ſpiris inſtructum: D. primum Annulum ex Aurichalco in interiori parte ſpiræ, ut faciliùs appropinquari, vel arceri ad libitum intuentis valeat, objectum. E E E. ſunt tria brachiola ex præfato Aurichalco, atque hæc ſubtilia & tenuia ut majori libertate lumen ad illuſtrandum objectum ingredi poſſit. His eidem brachiolis unitur alter circulus F. qui ſpiras introrſum habet & in ipſo figitur alius parvulus ac ligneus annulus G. in quo deſideratum objectum occluditur. Iſte parvulus annulus in exteriori parte fovet ſpiras ut I. in interiori parte cavus eſt ut L. in qua cavitate ponuntur duo tenuia, ac plana cryſtalla, inter quæ objectum includitur, hic parvulus annulus denotatur per Figuram I. G. L. Figura M. denotat planum annuli G. ſive I. G. L. ubi apponuntur cryſtalla. Hæc deſcriptio ex ſimplici oculari inſpectione concepta eſt, nam Artifex noluit publicare ſtructuram, fuit tamen magnô plauſu excepta inventio, eò quia oſtendit objectum illuminatum in eâ parte, quæ oculum reſpicit, quoniam lumen per ſpatium inter brachiola intromittit. Credunt nonnulli hoc Microſcopium alia in Incremento ſuperare, ſed nullum usque adhuc certum proferri poteſt Judicium, cùm ut dictum eſt, nulla facta ſit collatio, neque vitra, neque illorum combinatio viſa ſint. Expectandum donec venum exponatur.

[Communic. A. 1689. d. 8. Mart.]

Fig. XXXIX. XL. XLI.

OBSERVATIO CCXXXIV.

Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.

De

Oſſibus Elephantum.

QUæ in celeberrima illa Academia Phyſico-Mathematica Romana nuper obſervavit & mecum communicavit Vir Illuſtriſſimus & Literatiſſimus Dn. Joannes Ciampinus, ex ejusdem literis 7. Cal. April. nuper ad me perſcriptis, Dnn. Collegis noſtris Curioſis recenſere haud potui intermittere: Prope terram Vitorchiani, Viterbienſis Diœc. præteritô annô quædam miræ magnitudinis oſſa reperta fuêre, ſcilicet femoris, ſcapulæ & vertebrarum quinque, inter quas erat illa cervicis, quæ ſimul in pondere centum & octoginta noſtratum libras excedebant. Fuerunt propterea ab omnibus ferè Gigantis oſſa exiſtimata, ac factâ cum illis collatione, quæ in diverſis Urbis Cimeliis, præſertim in celebri illo Chiſiano aſſervantur, erant omnium maxima. Dubitatum autem fuit, an revera Gigantis, aut potiùs Elephantis oſſa eſſent; propterea ad eruditum amicum Florentiæ commorantem fuerunt datæ literæ, ut exemplar ſceleti Elephantis, qui in celebri Mediceorum Muſéo viſitur, mittere non dedignaretur; qui petitioni benignè annuens, optatum transmiſit exemplar, quare factâ cum oſſibus collatione, unanimi conſenſu judicatum fuit, tam illa noviter reperta, quàm antiqua in Cimeliis aſſervata Elephantum eſſe, & pro certo habuimus, illorum Elephantum fuiſſe, quorum Plinius lib. 8. cap. 2. & 6. meminit. Occaſione horum oſtenſorum oſſium in ſubſequentibus Academiis varia alia oſſa lapidefacta oſtenſa fuerunt, quæ inter alia quædam, quæ Elephantum auriculæ putabantur, ſeu potiùs à forma denominabantur, prout

ut etiam Dentes, qui foſſiles ſunt, nec lapideam contraxerunt duritiem, cùm in pulverem redigantur, qui magnam alcalici vim in ſe continet, unde in acutis morbis potu miſtus magni juvaminis eſt.

OBSERVATIO CCXXXV.

Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.

De

Oſſium mollitie.

RArum etiam in iſta Academia caſum fuiſſe narratum, idem Vir Clar. dictis literis mihi indicavit, feminam nempe nobiliſſimam 32. annos natam, temperamentô calidô & humidô cum pituitæ prædominio, & molli corporis habitu præditam, quæ 16. ætatis anno viro nupta plures pepererat filios & nonnullos paſſa fuerat abortus, fluxionibus vel catarrhis ad varias corporis partes obnoxiam fuiſſe, & ſex abhinc annis epulide in maxilla ſuperiori ad gingivam obortâ laborâſſe, quæ paucô temporis ſpatiô incrementum ſumſerat; chirurgicis tamen inſtrumentis inciſoriis & aduſtoriis feliciter extirpata. Annô autem ſequente cùm catarrhi fluxiones ad pulmones irruerent, medicamentis cum China, Sarſapar. &c. paratis eas ceſsâſſe, ſed humerum dextrum moleſtare cepiſſe, & plurimis quidem adhibitis remediis, majus tamen ob humoris peccantis pertinaciam, ſemper augmentum ſuſcepiſſe, & quoniam ab uteri geſtationibus hoc tempore minimè fuerat immunis, graviditates & partûs ipſi admodùm moleſtos extitiſſe; & præcipuè tempore partûs, lochiis tamen naturaliter prodeuntibus, dolores & fluxiones incrementum habuiſſe, unde Menſe Septembri 1686. coacta fuerit in lecto decumbere, quô tempore epulis, gingivarum nimirum excreſcentia, verſus palatum increſcens ipſos-

ipſosque dentium alveolos occupans, ac cavitatem oſſis mandibulæ ſuperioris ſubingreſſa, atque os ipſum extollens, tumorem durum indolentem produxerit, & circa oculi ejusdem partis orbitam, ne ipſe læderetur, cùm ad maturitatem quanquam imperfectam perveniſſet, inſtrumentô chirurgicô fuerit opus, & apertus tumor usque ad Patientis mortem absque alio detrimento patenti orificio ſervatus. Intereà verò ſæpè ſæpiùs ſingulis ferè ſeptimanis, & quandoque rariùs, ſingulis menſibus, dolor capitis gravativus & pungitivus per aliquot diei horas percipiebatur, atque hinc deſcenſum catarrhi, ac ſi eſſet aquæ frigidæ ſubita ac repentina effuſio à capite ad artus omnes, præcipuè verò dexteræ partis ſe manifeſtè perſentire ægra affirmabat, indeque dolores augeſcentes maximô cruciatu eandem medullitùs lancinantes, oſſaque è propriis locis divellentes ac contorquentes de die in diem tale augmentum ſuſceperunt, ut ne minimus pedis digitus ab Aſſiſtentibus absq; Patientis moleſtiſſimis angoribus poterat quamquam leviter manibus attingi; in oſſe ſacro, quod extra proprium ſitum, dolor adeò intenſus erat, ut Patiens immota prorſus in lecto reſupina decubuerit caput tantum & brachia ſine dolore nonnihil agitando; poſt aliquot menſes partem quoque ſiniſtram fluxiones invaſére; atque hinc cruribus & pedibus tumefactis, doloribus eorum aliqantulum ſedatis, paulatim totum ferè corpus, femora, vertebræ, coſtæ, ſcapulæ, & claviculæ proprium mutavêre locum, atque hinc reſpiratione redditâ difficili afflictiones indies augebantur. Quatuor abhinc menſibus brachium dexterum immotum & emaciatum redditum doloribus magis magisque afficiebatur, & paulatim ſiniſtrum quoque motum amittere incipiebat. Hoc temporis decurſu febres eam quandoque invaſerunt de genere pituitoſarum; utplurimùm cum nauſea comedebat, urinam reddebat copioſam, ſed non excedentem, ſæpè ſæpiùs crudam, aqueam, & pinguem; alvus rarò ex ſe reſpondebat, ſed glandibus & ſuppoſitoriis irrita-

ta,

ta, ſeu clyſteribus emollita fæces naturales emittebat, ac tandem die 16. April. 1688. poſt varias pectoris anguſtias, ac coſtarum & clavicularum oppreſſione ſubortâ, nec non viribus exſolutis emiſit ſpiritum. Poſt mortem obſervatô cadavere, crura cum pedibus, coxæ, & brachia præcipuè dexterum erant adeò ſecundùm omnem partem flexibilia, & mollia, ut quocumque ponerentur locô, eundem adamuſſim ſervarent, unde eorum oſſa mollia & carnoſa, juxta nonnulla ab Auctoribus tradita exempla, ut à Fernelio, Bartholino, Theophilo Bonetto, evaſiſſe fuit creditum, ob id dictis partibus cultrô anatomicô obſervatis, oſſa nedum crurum & femorum, ſed etiam brachii dexteri adeò mollia & rubicunda fuêre adinventa, ut ſubſtantiam carneam exactiſſimè ſecundùm omnes partes veluti gingivarum carnem, non autem muſculorum fibroſam referrent, quæ quidem tunicâ membranosâ erant obducta; eorum autem internodia, ut reliqua oſſa & vertebræ &c. non adeò mollia fuêre inventa, facilè tamen tangentium compreſſionem, & aciei cultri inciſionem patiebantur eisque cedebant: cranium & reliqua capitis oſſa mediocri erant prædita duritie; ad cranium autem diſſecandum ſerra parùm aut nihil, ſed ſolùm in occipite fuit opportuna, ferrô enim inciſoriô adinſtar corticis cucurbitinæ mediocriter duræ circulariter fuit reciſum. Viſcera omnia quoad ſenſus noſtros in ſtatu naturali; ſicuti etiam cerebrum & cerebellum ſenſibiliter intactum fuêre obſervata; ſeroſitas tamen in pauca copia inter piam matrem & cerebrum in parte poſteriori fuit adinventa; è carnibus autem, quæ cultrô anatomicô ſcindebantur, humor quidem pinguis, & veluti olei ſtillis aſperſus effluebat, ac tandem tumoris in maxilla ſuperiori factâ obſervatione, cavitate quæ reperitur inter palatum & os oculi orbitam in parte inferiori conſtituens, maximè adauctâ, unde tumore durô in gena ut diximus producto purulentam ad duas circiter uncias eundem continere fuit obſervatum; cutis corporis univerſa & in ea quoq; parte, ſuper quam conti-

nuò immota decubuit, illæſa & absque ulla noxa fuit inſpecta; quanquam linteum & anacliterium prorſus putridum ac corruptum ſub oſſe præſertim ſacro fuerit redditum.

OBSERVATIO CCXXXVI.

Dn. HIERONYMI AMBROSII LANGENMANTELII.

Noxa ſumtarum Cantharidum.

ERat Juvenis annorum viginti quatuor circiter, temperamenti calidi & humidi, otio ac Veneri deditus, quam ut accenderet, binas cantharidum drachmas vinô infuſas potavit, bis deinde libidini indulſit, ac demùm inanimi ferè deliquio preſſus ad S. Spiritûs Noſocomium adductus fuit, in quo licèt variis dolorum cruciatibus premeretur, variis adhibitis remediis alterâ die convaluit.

[Exhibita A. 1689. 12. d. Mart.]

OBSERVATIO CCXXXVII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

Inſolita partûs humani via.

ISthæc Hiſtoria, cùm non ſit nova, eô tamen magis admirationem promeretur, quippe ante viginti quatuor annos, ſuperſtite adhuc muliere, geſta. *Maria Rögerinn*, Mercenarii *Höchſtettenſis*, oppidi *Palatino-Neoburgici* ad *Danubium* ſiti, uxor, quum annos eſſet 26. nata, & unius infantis Mater felix, tunc ſecundum gravida, poſt animadverſum in fœtu per aliquot ſeptimanas motum ſucceſſivè & ſenſibiliter detumeſcere abdomine cœpit, fœtu, ceu pondere, ad utrumlibet latus, cùm in lecto recubans ſitum mutaret mater, pereunte naturali motu, provoluto. Quô tamen inſuper habitô, cùm ad partûs legitimum tempus adhuc ſeptimanæ novem ſuper-

ſupereſſent, in templo corripitur horrore ſubitaneô; domum properanti ſupervenit æſtus, & abdominis brachiorumque quaſi ſuggillatio quædam, dum intenſiſſimè euberent iſtæ partes: mox dolor in umbilico, diſparente protinus iſtâ ſuggillatione. Quum perduraſſet iſte dolor umbilici ad aliquot dies, accedente inſuper ejus tumore, animadvertit denique umbilicum tabum plorare, repertô proinde minutô foramine, infixô fusô (eine Spindel) curioſa, quousque penetraret, exploravit: Ortus inde cruciatus inſignis, & ſimul prodire viſa fœtus oſſicula, carne omni nudatâ, ſed colore nigerrima: oſſa primò brachiorum, & manuum, mox coſtæ, hinc vertebræ, poſt ilium, femorum & pedum oſſa, poſtremò omnium oſſa cranii, ſed hæc ultima, cum dolore ſcindente vix ac ne vix quidem tolerabili. Duravit autem ſucceſſiva iſthæc excretio per annum integrum, miſera ad internecionem ſubinde excruciata. Percepit aliquando ſummum inteſtini recti & profundum dolorem ad dies paucos, hinc excrevit os femoris, dolore quidem ſopitô, ſed ulcere fiſtuloſô adhuc dum apertô manente: Reliqua oſſicula omnia, omnia tamen nigra, per ipſiſſimum umbilicum excreta, carne nudata, comitante tamen excretionem oſſeam ſanie multâ, cujus vis notabilis tunc quoque per muliebria manavit: Chirurgorum aliqui, exploratis oſſiculis, non niſi alterutrius cruris fibulam defuiſſe repererunt. Ab eo tempore miſerrima, cui ſit inſuper anguſta res domi, umbilici dolore, interdum tamen remittente, atrociſſimô torquetur, eòque atrociori, quò minùs diætæ obſervans eſt. Id verò prætereà mirandum exiſtit, alvi fæces ab eo tempore maximâ ſui parte per dictam umbilici, jam fiſtuloſi facti, aperturam erumpere, nec id quidem per vices, ſed continuatô motu, ſic ut vulnus deligare non liceat, ni velit auctum à denegato homerdæ exitu, dolorem; hinc utitur peculiari faſciâ, cum linteamine, in quod collectum ſtercus removetur ſubinde. Quid inteſtinis cum utero & vaſis umbilicalibus commercii? Potuerant enim oſſa per umbili-

bilicum exire ſalvis inteſtinis, ſiquidem corporis humani fabrica conſideretur. Agit iſta mulier annum jam quinquageſimum, vitæ tamen præoptans mortem. Nec quis de hiſtoriæ fide dubitet, quam ipſus ex miſellæ relatione hauſi.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

DN. LIC. ROSINI LENTILII.

Anus hirciſſans.

MEmorabile juxta atque deteſtandum eſt facinus, quod vetula, quæ centeſimum ætatis annum jamjam compleverat, in memorato *Höchſtettenſi* diſtrictu haut ita pridem perpetravit. Adulterium nempe anus fœdè & inſolitè libidinoſa commiſit, cum duobus non minùs putidis ſilicerniis, utrisq; maritis, quorum alter 87, (octoginta & ſeptem) alter 76. annos numerarant. Reperti ſunt in ſylva coëuntes, quum inſuper petulca Tiſiphone ſuperincumbentem Demea identidem admoneret, ut impetu majori uteretur, ſe enim vix mutonem ſentire. Cùm in examen vocaretur res geſta, compererunt Judices, utrosq; iſtos non Suſannæ, ſed fœtidiſſimi, edentuli, corrugati & exſucci ſemicadaveris fraterculos, ab anu congreſſum ſolicitante, ſeductos fuiſſe. Dederunt autem facinoris nefandi pœnas.

[*Nerolingâ A. 1689. d. 15. Martii Noribergam miſſæ.*]

OBSER-

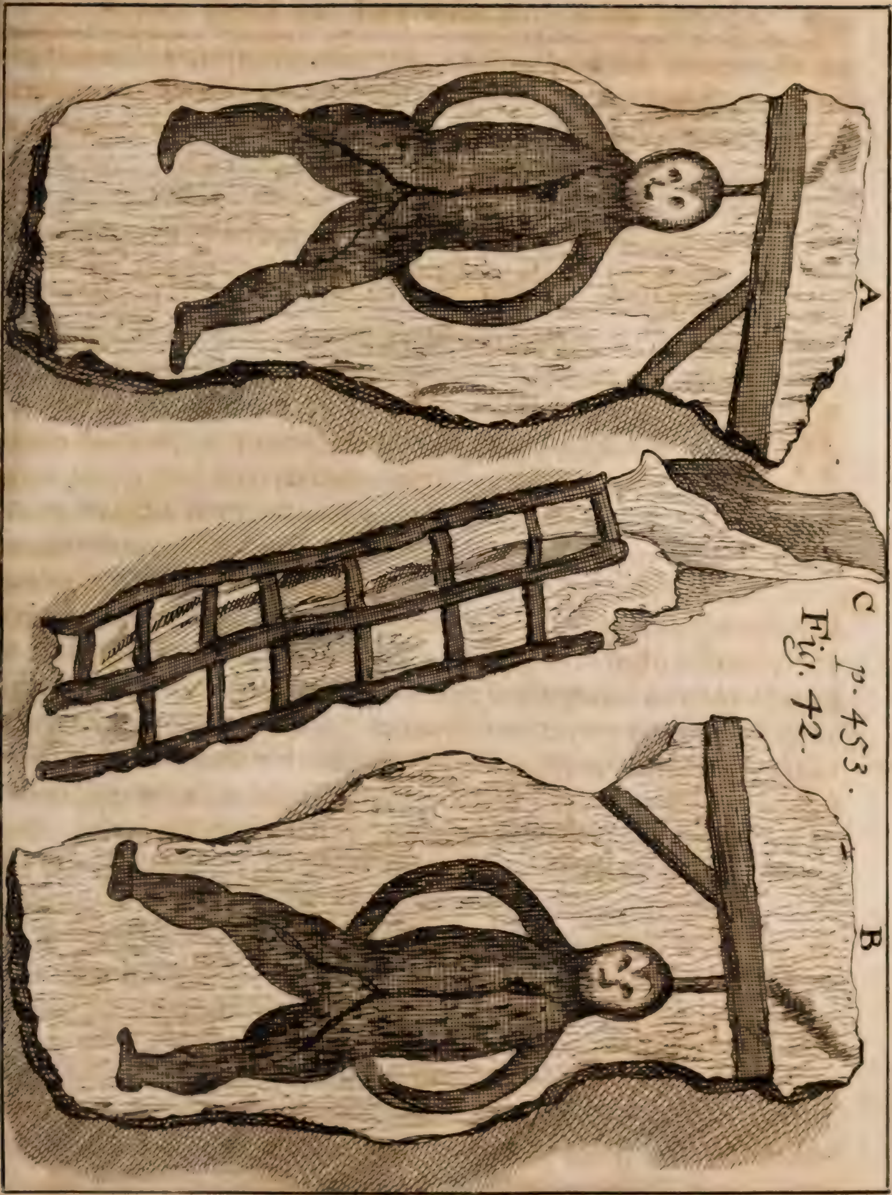

Fig. 42.

p. 453.

OBSERVATIO CCXXXIX.
DN. JOHANNIS MEYERI.
Fur è patibulo pendulus, in fago, naturæ penicillô, depictus.

FUrem è patibulo pendulum hîc ſiſto: quem non crimen ullum; non Judicis ſententia; non Carnificis manus miſerum fecit: ſed curioſorum admirationi caſus obtulit. Fagus arctiſſimô carcere conſtrictum, diu ſine dubio, detinuit; quem mechanici manus tandem liberavit. Cùm enim notiſſimus mihi hujus loci homo ligna faginea ſuis neceſſitatibus ſuoque uſui, nam faber lignarius eſt, his diebus emeret, ſelectis in uſus certos nonnullis, fruſtum inter alia offendit ſpiſſiùs; quod dum ſcopô certô aptare; illique aſcia demere nonnihil laborat, ſeparata ligni latera attonito oſtendunt id, quod delineatio Fig. XLII. exhibet. Mihi ligna ſtatim ab eo & amico, qui adſtiterat findenti alio ex meis ædibus, allata ſunt. Quæ eò curioſiori oculo contemplabar, quô plura ſe offerebant non indigna admiratione; quam provocabat tum ipſa ligni ſeparatio, tum feliciter eô præcisè locô facta, ut impreſſa imago in utroque ligni latere tam diſtinctè poſſet conſpici: tum origo etiam & cauſa tam ſignatæ effictionis me habebat ſolicitum. Exteriores enim ligni partes undiquaque perquiſitæ evincebant, delineata medio arboris quam cortici propiùs hæſiſſe; cum ab iſto ultra duas palmas verſus Medullam receſſerit. Nec dubiô carebat, quô pactô, ſi vel maximô cultrô vel inſtrumentô aliô arbuſculæ olim ſeparatæ facta inciſio ſupponatur, inciſionis notas arboreſcens fagus tam expreſsè ſervare potuerit. Dum hæc & alia ejus generis animum ſuſpenſum tenent, novam admirationis materiam idem faber lignarius exhibet, lignum nempe aliud, priori anteà cohærens, quod ſcalæ partem ali-

quam præ ſe ferebat, quâ in ſuſpendio Carnifices uti ſolent, ſed à lignatoribus variè mutatæ. Figuræ ipſæ non adeò profundè ligno immiſſæ ſunt; ſub nigro colore conſpicuæ; ejus præcisè magnitudinis & ſitus, prout in ſchemate cernis. Reliquæ ligni partes conſuetum lignô faginô colorem ſervant. Quare cùm videam Miſcellanea curioſa naturæ Curioſorum ad annum ſextum p. 9. ſeqq ſimile quid retuliſſe; nec præterea Illuſtres Legatos alioſque nobilioris ordinis hîc degentes, viſu & examine indignum quicquid hoc inſoliti eſt judicâſſe, Veſtro quoque, Viri Celeberrimi, judicio ſiſtere hunc judicatum volui.

[*Ex literis ad Dn. Joh. Chriſt. Sturmium Profeſſ. Mathem. Altdorff. d. 18. Mart. Ratisbonæ datis, inde Noriberg. d. 27. Mart. miſſis ad Helianth. I.*]

Fig. XLII.

OBSERVATIO CCXL.

D. DANIELIS CRüGERI.

Contra lumbricos remedium novum.

VAria habemus uſualia medicamenta contra lumbricos, ſemen ſantonicum, corallinam &c. verùm exotica quærimus & domeſtica negligimus. Cùm peregrè ad Paſtorem in Bôk vocarer, mirandum exemplum contigit: Filius ruſtici cujusdam diu languidus ægrotavit, diuque de torminibus tumore & roſionibus ventris conqueſtus eſt, tandem pater ſarmenta lupuli vetuſta in fornace combuſſit, & cinerem non exactè tamen combuſtum puerulo, cum lacte propinandum, porrexit; Ecce tanta exinde ſarrago lumbricorum prodiit, ut omnes in admirationem inducerentur; quô viſô & aliis in pago hic pulvis puerulis exhibitus eſt, ſemper lumbricis prodeuntibus; quod jam de ſarmentis dixi, id Matthiolus de ſemine lupuli pronunciat his verbis: Semen tritum & potui datum ſemidrachmæ pondere intera-

inceraneorum animalia necat. Verùm quis domeſtica in uſum revocat? quæ aliquando præſtantiorem habent effectum quàm exotica.

OBSERVATIO CCXLI.
D. DANIELIS CRüGERI.
Præſtantia Balſami de Tolu.

VIdua Domini Kroloffs incidit in tumorem totius ventris inſtar hydropis, ventriculi debilitatem, menſium paucitatem, inflationes & tormina inteſtinorum. Primò ordinatus eſt Nodulus laxativus; verùm tumore abdominis permanente, propoſui ut omni manè de Balſamo Tolutano fabæ magnitudine uteretur in juſculo, hôc remediô per duos menſes continuatô, ab omnibus querelis & à tumore abdominis liberata eſt, atque anteà per ſex menſes hypocauſtô non egreſſa, poſteà templum frequentavit. Ex hoc remedio alvus quotidiè laxa, aliàs ſæpè per triduum obſtructa, urina etiam liberalior & fragrantior reddita eſt. Conqueſta primùm fuerat, quòd ex ſublatione ponderoſioris materiæ omento vim fecerit, itaque huic mulieri tanquam in morbo inveterato & velut deſperato ad ſanandam læſionem qualemcunque hunc Balſamum propoſui. Cui Gratia DEI benedixit.

[Stargardiâ Noribergam 1689. d. 28. Mart. miſſa.]

OBSERVATIO CCXLII.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
Oſcheocele horrenda cum hydrope aſcite.

PIſtor quidam Laufenſis, ſexagenario major, plures ante annos ex ſaccorum frumento repletorum graviori elevatô pondere enteroçelen inguinis ſiniſtri ſuſcepit, quam qui-

quidem bracherio paſſim notô ita coërcuit, ut nec ambulationi nec equitationi aliisque perficiendis laboribus impedimentô fuerit: Sed ecce cùm bienniô abhinc fortuitô, admodùm tamen gravi, in dorſum lapſu ruiſſet, bubonocele in oſcheocelen tranſiit, atque quia magna inteſtini pars per proceſſum vaginalem nimium quantum lapſus impetu dilatatum vel potiùs ruptum egreſſa Chirurgi dein advocati operâ, repoſitionem renuit, miſerrimè vivere cœpit afflictus, inteſtinis reliquis incumbentibus ſemper magis magisque extra abdomen, quà data porta, prorumpentibus; quinimò ſcrotum inteſtinorum prolapſorum mole in tantam jam diſtentum eſt amplitudinem, ut capitis humani etſi prægrandis magnitudinem longè excedat, ad contactum durum, & quaſi carnoſum, venis varicoſis hinc inde interdiſtinctum, pondere autem ex ægri ipſius judicio viginti quinque libras & ultra adæquet. Porrò membrum, à quo viri denominantur, genitale introrſum retractum obtutum prorſus fugit, nec aliud ejus viſitur indicium, quàm circulus rugoſus, ex cujus medio ſtillat potiùs quàm effluit urina fervida & acris. Sed & iſthæc calamitas ſola haud eſt, abdomen ſiquidem præcipuâ inteſtinorum parte deſertum aſcites tenet. Certè humanæ miſeriæ ſpectaculum divinâ miſericordiâ dignum, quam etiam patiens unicè implorat, ideoque cùm ad eundem petentem haud ita pridem inviſiſſem, non aliud deſideravit medelæ genus, plurimis antehac aliunde admiſſis remediis, quàm ut dolor ſcroti aliquantiſper demulceretur, & alvus durus lubrica redderetur, quod etiam cataplaſmatibus & fomentis emollientibus ac anodynis, ſimilibusque clyſteribus, quantum licuit, præſtiti.

Videatur Figura XLIII. quæ calamô deſignata repræſentabit.

SCHO-

a Circulus rugosus
unæ ſtillanti patulus.
b venæ varicosæ.
Fig. 43.
ad pag. 456.
a
b
d
e
Fig. 44. p. 460.
a
b
c

is VII.

SCHOLIUM.

OScheocelen ejusmodi enormem deſcripſit atq; delineari curavit Jobus à Meekren, quæ vid. Obſervat. Medico-Chirurgic. poſthumarum c. 5. p. m. 362. ubi tamen duo à noſtrâ præmiſsâ obſervatione diverſa annotata leguntur: 1. quòd tumor ille quoties in ſcroto appareret, venter adeò detumuerit, ut etiam manu planâ premendo vertebras lumborum attingere licuerit: 2. quòd ubi tumorem humi tollere ægro libuerit, elevatione leni omnia inteſtina in ſcrotum elapſa per peritonæi patentem valdè aperturam facillimô negocio ventrem repetierint, nec ullâ in hac reſtitutione moleſtiâ æger affectus fuerit, niſi quòd, ubi inteſtina repoſita diaphragma attigerint, animi deliquium non leve incurrerit, cùm aliàs ipſe hilari animô ſemper extiterit, atque ad opera navalia promtus, ut etiam malos conſcendere eâ celeritate dexteritateq; potuerit, quâ nullus ſociorum.

Fig. XLIII.

OBSERVATIO CCXLIII.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
Teſtium tumor & ſingularia alia conjuncta pathemata.

VIr juvenis illuſtri ſtemmate natus, temperamentô melancholicô-pituitoſo præditus, annum ætatis agens vigeſimum octavum, cùm antehàc per intervalla pollutiones nocturnas habuiſſet, ſemine profluente quandoque naturali albo, quandoque viſcoſiori gryſeô; iisdem ceſſantibus, poſt iter celeribus equis exactum, inſignem derepentè ſuſcepit utriusque teſticuli tumorem, ovi gallinacei magnitudinem ferè adæquantem, à ſanguine acidô-viſcoſiori per arteriarum ſpermaticarum propagines copioſiùs influen-

te, materiâque ſeminali intra tubulos ipſam ſeparantes & digerendo elaborantes magis rarefactâ aut liquatâ (ad utrumque diſponente prægreſsâ agitatione & concuſſione) enatum. Aderat ſimul dolor tenſivo-gravativus & pulſatorius, qui tamen mox ſubſidente & in arctiorem ſphæram ſeſe contrahente teſticulô ſiniſtrô remittebat, dum tumor perſiſtebat dextri teſticuli ſcirrhi indolem poſteà nactus, & jam ultrà annum pondere ſuô gravis. Intereà autem cœperunt denuò poſt inſomnia venerea Illuſtrem ægrum jucundæ titillationis illecebris ſæpiùs excitare pollutiones nocturnæ, quæ quidem communiter ſic dictæ & veræ neutiquam fuerunt, nam etiamſi afflictus in urethrâ ſeminis quaſi profluentis motum perſenſerit, ne guttula tamen profluxit, ut proculdubio halitus ſaltem ſpirituoſus & tenuis, auræ ſimilis, à ſemine, ob viſcoſitatem intra tubulos veſiculasque ſeminales coërcito, dimiſſis per urethram expiraverit, utroque teſticulô ſolitô magis (quoties id obtigerat) ſemper intumefactô. Acceſſit poſteà cirſocele, dextri præſertim teſticuli, culpâ ſanguinis ſpiſſioris vitioſi intra venarum ſpermaticarum mutuis ſurculis implicitarum anguſtias hærentis valvulasque prementis inducta. Sed & adhuc aliud ex malo natum malum, teſticulus nempe dexter tumore ſcirrhoſo ultra modum diſtentus ex rupturâ tunicarum in parte ſui imâ factâ, indeque ſubſecutâ lymphæ nutriciæ tardè retrogradæ emanatione excreſcentiam carnoſam veluti ſarcocelen paſſus eſt, quæ ſcrotum cæteroquin contractius coalitu ſibi proximô junxit. Pertulit hæc omnia Illuſtris Patiens æquô animô, & diutius pertuliſſet, niſi ex equitatione, vini potu, & aromaticorum aliorumque ſemini aut materiam aut ſpirituaſcentiam uberiorem ſuggerentium eduliorum uſu tumoris in dextro teſticulo augmentum nec abſimilem in ſiniſtro magnitudinem ſeſe exſerentem præternaturalem, dolore ſat exquiſitô comite ſenſiſſet. Moleſtiarum igitur pertæſus me vocavit in conſilium, tùm circumſtantiis omnibus probè penſitatis, imminutô primùm per modi-

modicam Venæ ſectionem ſanguine, atque exhibitis per intervalla Pilulis Tartareis Bontii, præſcripſi medicamenta ſanguinem acido-viſcoſum corrigentia & reſolventia, tùm ſpeciatim Catechu ſive Terram Japonicam cum Antimonio Martiali diaphoretico copulatam, quâ herniam varicoſam in Studioſo quodam Excellentiſs. Dn. D. Wedelium feliciter curâſſe ex Ephemerid. Nat. Curioſ. Decur. I. Ann. II. Obſervat. 131. memorat Celeberrimus Dn. D. Ehrnfried Hagendornius in Tr. Phyſico-Medico de Catechu Sect. IV. c. 2. Art. 3. S. 9. p. 68. cui poſteà ſubjunxi Rad. Ononidis Pulverem Elæoſacchari Cinamomi permixtum, aliàs contra herniam carnoſam laudatiſſimum: Exteriùs ſcroto admoveri juſſi Emplaſtr. ex Gumm. Ammoniac. Bdell. Galban. āā. ℥ß. Axung. anat. ℥jß. Ceræ Citrin. ℥ij. Ol. Lil. alb. Medull. crur. bovin. āā. ʒx. L. a. confectum. Quibus uſurpatis remediis tumor teſticuli dextri ſenſibiliter ſubſedit, duritiesque contactui paululùm cedere viſa eſt, poſt aliquot verò elapſos dies eô locô, quô ſcrotum eidem cohæſerat teſticulô, foramen exiguum ſpontè ſe aperuit, per quod dein ſenſim ſenſimque materia non purulenta, ſed chyloſa candida, & ut propriò compelletur nomine ſeminalis cum εὐφορίᾳ effluxit, continuavit etiam fluxus talis per aliquot hebdomadas, demùm foramine rurſus ſe claudente deſiit, pejoribus tamen Ægri Illuſtris redeuntibus rebus, ex hoc etenim tempore denuò in tumorem ampliorem aſſurgere cœpit teſticulus non ſolùm dexter, ſed & ſiniſter; novô pathemate, ne calamitas ejusmodi ſola eſſet, ſimul emergente, dum Illuſtris Patiens poſt ſomnum exactum manè derepentè aliquoties ἀναιςησίᾳ quâdam prehenſus eſt, cum membrorum omnium rigiditate, ſubitò tamen rurſus evaneſcenre, ſudore ſyncopticô circa frontem & jugulum erumpente: Cui quidem afflictioni acidum coagulativum in nervoſo ſanguineoque genere peccans arguenti obviam itum eſt Pulvere abſorbente nervinô Cinnabarinô, & Spiritu Salis Armoniaci ſuccinatô cum Tincturâ mihi uſuali anodynâ permixtô,

horumque uſui pernicioſum iſtud pathema mox ceſſit. Tunc autem propter motûs bellicos ex improviſo exortos Illuſtris Patiens à colloquio meo & commodo Epiſtolarum commercio divulſus eſt.

OBSERVATIO CCXLIV.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI,
De
Calculis bilioſis per alvum excretis.

MAtrona nobilis cùm diu querelas moviſſet de dolore tenſivo & vellicante ſub hypochondrio dextro anteriora verſus moleſto, tandem plures calculos exiguos flaveſcentes, bilis calculoſæ fœtus, per alvum excrevit, ex veſiculæ priſtino hoſpitio per meatum cyſticum ad choledochum ductum & duodenum inteſtinum propulſos.

OBSERVATIO CCXLV.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI,
De
Chalazæ alterius in ovo figurâ ſingulari.

IN binis illis corpuſculis candidis vitellum cum albumine connectentibus, & ex eorundem membranis in nodos inſtar funiculi contortis viſis, quæ Chalazæ propriô denotantur nomine, naturam etiam quandoque ludere, haud ita pridem in ædibus paternis fortè fortunâ contemplatus ſum; nam cùm ad uſum culinæ ancilla ovi effregiſſet teſtam, en Chalazarum altera in longitudinem inſignem protenſa extremitate ſuâ libera capitis humani formam non obſcuris exhibuit lineamentis, atque adſtantes & poſteà advenientes ſpectato-

ſtatores mecum in admirationem rapuit, prout ex appoſito ſchemate à ſolertiſſimo pictore noſtro Dn. Deslero deſignato conſpici poterit: ubi lit. a. vitellum monſtrat, b. & c. Chalazas indicat, d. ideam vultus humani oſtendit, e. capillorum adumbrat faſciculum, colore flavô tunc viſum.

Fig. XLIV.

OBSERVATIO CCXLVI.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI,
De
Cartilagine mediâ oſſium pubis in primiparâ poſt mortem molli & ſpongioſâ.

OSſa pubis in partu difficiliori ab invicem divelli ſunt è veteribus æquè ac recentioribus plures qui affirmant, plures qui negant. Priores in compendio recenſet, adductis ſimul rationibus ὁμόψηφος Isbrand. Diemerbröck Anatom. lib. IX. c. 16. p. m. 552. Vid. etiam Diſſertat. meæ Anatomico-Phyſiolog. ad Joh. van Horne Microcoſmum annotatæ p. 99. Poſteriores diſſenſus ſui rationes regerunt ſequentes: Nempe, ſi oſſa pubis ab invicem ſejuncta in partu dehiſcant, ajunt, aut ita ſeparata manere, tuncque ingreſſum neceſſariò vacillaturum, ſicuti in canibus femellis experimentô inſtitutô ſe cognoviſſe Anton. de Marchettis Anatomicus Patavinus celebris perhibuit; aut ſi conjungantur, calli beneficiô coaleſcere, futurô ſubſequente partu ob calli protuberantiam & denſitatem uſque difficiliori. Dicam, ſalvâ aliter ſentientium autoritate, ego quæ ſentio, nimirum cartilaginem mediam oſſium pubis in juvencis feminis ab humiditate allabente laxiorem redditam ſequacem eſſe, & elongationem aliquam ſive diſtenſionem in partu ob fœtûs ma-

gnitudinem vel ſitum incongruum difficiliori, (citrà tamen manifeſtam continui ſolutionem vel perruptionem) admittere; hacque in opinione me confirmavit infanticida primipara annô ſuperiori à me diſſecta, ubi cartilago συγχόνδρωσιν oſſium pubis ſuſtinens mollis & ſpongioſa ſive cavernuloſa adhuc extitit, ut ad levem cultri contactum mox feceſſerit; ſed & ὡς ἐν καιρῷ recordor, erinacei ante aliquot annos poſt partum cultrô Anatomicô ſubjecti, ubi oſſibus pubis ad latera depreſſis cartilaginem mediam in formam membranæ (oder wie ein Pergament) diductam deprehendi.

OBSERVATIO CCXLVII.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
Repentina ex dolore Iliaco mors.

VIr honeſtus bubonocelen inguinis dextri antehàc perpeſſus, ex ponderis gravioris elevatione tumoris adauctam magnitudinem cum dolore acutiſſimo ſenſit, huncque colicam eſſe ſibi perſuaſus, ex cujus neſcio conſilio magnam boli rubri quantitatem cum Aq. vitæ vulgari hauſit, ſed & neglectâ inteſtini ulteriùs prolapſi repoſitione fomentis atque cataplaſmatibus calidioribus eandem à balneatore demulceri voluit, acceſſerunt mox vomitus crebriores, alvi ſuppreſſio, palpitatio cordis, & extremorum refrigeratio; cùmque ſecundâ inſecutâ nocte demùm accerſitus eſſem, ex pluribus aliis indiciis gangrænam inteſtinalem præſentem perſpexi, mortemque prædixi futuram, quæ, juxta præſagium meum, poſt duodecim horarum ſpatium advenit.

OBSERVATIO CCXLVIII.
D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
Liquor & Sal volatile Meliſſæ.

AD imitationem proceſſus per fermentationem & putrefactionem Sal volatile ex plantis viridibus eliciendi, quem in Transactionibus Philoſophicis Anglicanis d. 25. Martii An. 1674. Dn. D. Cox recenſuit, atque inde excerpſit Excell. Dn. D. Wedelius in Experiment. Chemici novi de Sale volatili plantar. c. 3. p. m. 24. aſſumſi aliquando Menſe Auguſtô Meliſſam, cujus folia à caulibus ritè ſeparata cucurbitæ vitreæ ampliori injeci, hanc verò ultra medietatem repletam dein exactè clauſi, ventrique equino per menſes circiter ſex commiſi, ſic demùm evenit, ut Meliſſa, quæ primùm marceſcere dein ſitum contrahere inceperat, tandem in pultis formam redacta fuerit. Eam igitur retortæ injeci, & deſtillatione ex arenâ inſtitutâ liquor gravis empyrevmaticus prodiit, ultimòque igne adauctô oleum nigrum fœtidum inſtar lamellarum tenuiſſimarum liquori innatans erupit, remanente in fundo retortæ capite mortuô nigrô, quod prunis injectum fumum tabaci exquiſitè æmulum ſparſit. Cæterùm quia in primâ hâc deſtillatione nondum Sal volatile conſpectum ſubierat, placuit partem aliquam liquoris ulteriùs diverſimodè experiri: Is autem 1. guſtui acrem inprimebat ſaporem; 2. odorem fracidum empyrevmatico-urinoſum naribus offerebat; 3. ex inſtillato in uno vitro Spiritu Vitrioli rectificatô nulla exſurgebat efferveſcentia dignoſcenda, color tamen ex pallido flaveſcens mox in egregiè rubentem & pellucidum inſtar vini rubelli Tuberani transmutabatur; 4. Clyſſus Antimonii ſulphuratus inſtillatus nullam introducebat mutationem; 5. Spiritus fuliginis celeri lapſu in alio vitro alii liquoris portioni admixtus efferveſcentiam pariebat inſignem, turbidô remanente liquore inſtar muſti, aſſur-

aſſurgente inſimul Sale volatili acri nares graviſſimè ferien-te; 6. ſimile phænomenon dabat Spiritus C.C. inſtillatus; 7. liquoris prædicti parti Sal Tartari fixum injectum aliqualem excitabat efferveſcentiam. His peractis reſiduum à primâ deſtillatione liquorem phiolæ oblongæ infudi, & impoſito alembico rectificationem per arenam intendi, atque ecce in ſublime aſſurrexit Spiritus, ſtriis oblongis aliquantulum intortis per alembici capitellum depluens, idemque ſapore equidem præ primo neutiquam eminebat, odore tamen ſalino-urinoſo magis pollebat, & ab aſſociatis Spiritus Vitrioli guttulis efferveſcentiam concipiebat, nullam contra notabilem à Spiritu fuliginis. Sed necdum Sal volatile diſtinctè conſpiciendum voti me compotem reddiderat, id propter liquorem ſpirituoſum ſecundà deſtillatione ſeu rectificatione prolectum denuò phiolæ altiori infudi, tunc leni igne ſublimatum & collo phiolæ ſuperiùs appulſum adhæſit Sal volatile album, ſtriis cryſtallinis nitidiſſimis conſpicuum, quod ſubſecutus Spiritus diluit ſecumq; in excipulum evexit.

Jam verò ſicuti ex præmiſſo proceſſu patet, fermentationem & putrefactionem neceſſariam eſſe, ut particulæ ſalinæ volatiles aqueis acidis terreisque immerſæ explicentur, ita videtur in liquore primùm deſtillato nulla ab acidis inſecuta efferveſcentia, quia phlegmate eôque acidulô idem abundaverat, cujus interventu acida inſtillata cum Sale volatili deliteſcente nimiumque dilutô congredi non potuerunt, contrà cum Spiritibus volatilibus urinoſis, & Sale lixivo, tunc phlegma acidulum, efferveſcentiæ motum mox iniit, ſecùs ac in liquore per ſecundam deſtillationem à phlegmate acido in phiolâ relictô mage ſeparatô ſicq; Sale volatili concretatô ſaturatiori evenit, qui ab acidis efferveſcentiam concepit. Quod autem in ſecunda demùm rectificatione repetitâ, Sal volatile ſeſe diſtinctè conſpiciendum præbuerit, ideò factum conjicio, quia tunc demùm idem ab aquearum particularum, quibus immerſum erat, conſortio citiùs liberari potuerit, quàm ut

hæ

...iæ ipſæ ſimul in ſublime raperentur. Cæterùm id ſilentiô ...quoque haud prætereundum eſt, in ultimâ rectificatione ...Oleum æthereum ſatis penetrans ſimul prodiiſſe, non tamen ...nigrum & empyrevmaticum, quale in primâ conſpiciebatur ...deſtillatione, ſed reverà eſſentiale citrinô colore præditum; ...notavitque Dn. D. Cox, Oleum ex vegetabilibus, quod in ...primâ deſtillatione ſimili modô adornatâ obvenit craſſum nigrum & fœtidum, ſi cum Sale volatili jungatur, ſæpiùsq; rectificetur maximam partem in Sal faceſſere.

[Altdorffio A. 1689. d. 3. Maji Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CCXLIX.
D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Sen.
De
Lapillis Limacum.

MAgnô meô quondam cum amico, Exc. D. Joh. Hellwigio, (cujus in arte medicâ exercendâ dexteritatem, atque excolendo in naturæ ſtudio induſtriam Obſervationes ejus à Celſo noſtro Anno 1680. editæ teſtantur,) de lapillis Limacum poſtquam diſcurrere occaſio nata fuit, quid idem poſteà ad me de iisdem ſcripſerit, Curioſo Lectori haud ingratum fore credidi, ſi communicavero, ſic autem is d. 8. Cal. Novembr. An. 1647. P.S. Vir Clariſſime, Collega amiciſſime. Sermones noſtros de lapillis limaceis recolens ego, ſtatim deſideriô arſi ſciſcitandi, quinam veterum aut neotericorum de illis mentionem fecerint; pervolvens ergo pro temporis modulô curtam librorum meorum ſupellectilem, præter Plinium, Montuum, & Boëtium de Boodt, invenio neminem. Et Montuus quidem uſum tantùm indicat? Plinius autem & Boëtius ſimul locum natalem, ſed paucis. Verba Plinii ſunt lib. 29. hiſt. nat. c. 6. *Capitis doloribus remedio ſunt cochlearum, quæ nu-*

„ *da inveniuntur, nondum perfecta, ablata capita, ex his lapi-*
„ *dea duritia exempta (eſt autem calculi latitudine) quæ alli-*
„ *gantur, & minuta fronti illinuntur trita.* Super quæ Dale-
„ champius ex Sereno de medendo capiti verſum hunc anno-
„ tavit: *Profuit & cochleis frontem tractare minutis.*
„ Paulò pôſt eôdem locô ſcribit Plinius: *Limacis inter duas*
„ *orbitas inventa oſſiculum per aurem cum ebore* (ſcil. in capitis
„ doloribus) *vel in pellicula canina adalligatum, quod reme-*
„ *dium pluribus ſæpèq; prodeſt.* Idem lib. 30. c. 15. *ad eundem*
„ *uſum* (dentitionem facilitandam) *Limacis* (Dalechampius:
„ quæ nuda ſerpit) *lapillum ſive oſſiculum, quod invenitur in*
„ *dorſo.* Boëtius de Boodt l. 2. de lapid. & gemm. c. 189. lon-
„ gè aliter: *Limaces*, inquit, *qui cochleâ carent, ac in ſylvis ac*
„ *locis ſubterraneis fuſci coloris, inveniri ſolent, in capite la-*
„ *pillum habent, qui geſtatus quartanam ſolvere dicitur.* Hie-
„ ron. Montuus l. 4. de febr. cap. 10. refert ex Cardano Lima-
„ cium lapillum alligatum in quartanis prodeſſe. Hæc ob-
„ ſcura ſatis, quæ ἀυτοψία & experientia nobis clariora red-
„ dunt. Nam Patavii cùm degebam, ſæpiusculè vidi ejusmo-
„ di lapillos pro amuletis in febricitantibus appenſos; à qui-
„ bus edoctus, menſe Auguſtô fortè evenit, ut in hortulo ho-
„ ſpitio meo contiguo, in Limacem quendam cochleâ ſive
„ teſtaceâ ſuâ domunculâ adhuc carentem inciderem, qui co-
„ loris quidem fuſci, & lineamenta cochleæ ſubnigra tantùm
„ in dorſo citra omnem extuberantiam geſtabat, quales ple-
„ rumque hoc menſe & ſubſequenti Septembre inveniuntur.
„ Hunc in menſam ponens, caput ſuperiùs cultellô interſe-
„ cui, ubi primùm humor tenuis ſubalbidus effluebat, quem
„ craſſior colore albuginis ovi lixati, ſubſtantiâ paucus ſubſe-
„ cutus; hic intra horæ quadrantem in eam duritiem coaluit,
„ ut meritò pro lapillo haberetur, magnitudine unguis mi-
„ nimi infantuli, colore pellucidus. Hunc lapillum, quem
„ Plinius etiam oſſiculum vocat, Itali plerunque contra fe-
„ bres tertianas nothas & quartanas è collo nudo ſuſpendunt,

„ ita

Fig. 45. pag. 467.

ad Append:
Fig. 7.
pag. 167.

„ ita tamen, ut lapillus præcordia tangat, hisque in morbis mi-
„ rificum illi tribuunt effectum, quod & ipſe in duobus febri-
„ citantibus probè exploratum habeo. Num & in aliis affe-
„ ctibus, quos Plinius narrat, quicquam proficiat, me ſanè
„ latet; nec licuit hactenus ob lapilli raritatem & paucitatem,
„ cùm teri debet, experimentum aliud facere. Cæterùm hunc
„ ratione tam originis, quàm ſubſtantiæ ſuæ frigidum eſſe, ef-
„ fectus ſimul ſuadent. Sed num analogiam cerebri hic hu-
„ mor in animali illo habeat, divinari libet, quia hac in par-
„ te, capitis ſcilicet, ubi cornicula prominent, magis quàm ali-
„ bi ſentit, idque procul dubio ob ſedem ſeu officinam facul-
„ tatis ſenſibilis, quæ & proximioribus partibus majores &
„ nobiliores ſenſus participat. Eandem in febribus efficaciam D. Autor noſter in prælaudatis Obſervat. pag. 418. deprædicat; ubi etiam ſuum in Scholio Celſus noſter judicium ſubjunxit.

OBSERVATIO CCL.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Jun.

De

Germinatione Nucis Coccos.

EFfigies hæc eſt Nucis Coccos ſeminatæ in horto Medico Amſtelodami celeberrimo è terrâ prodeuntis delineata, qvæ biennii tempore ulnæ unius cum qvartâ altitudinis, crevit, folia verò tres ulnæ quadrantes longitudine adæqvant. Nux ipſa vergente jam ad autumnum annô in terram lateretenus, oculô majore ſurſum versô, minoribus reſupinatis locata, ex altero inferiori caudicem protrudit, cujus pars altera deorſum radicem efformat, ſicut figura ejus XLV. demonſtrat, terræq; ſe inſinuat: altera ſurſum tendens ramum ambit, & circa ipſum ſe volvens folium efficit; quod ſi deciduum fiat, nodum quendam effingere videtur. Terra re-

reqviritur ſatis pingvis, nux verò benè decorticata, & liberata à ſuo fibroſo involucro, qvàm recens haberi poterit, & liqvoris intùs fluitantis non penitùs expers terræ committi debet, tunc ſpe non vanâ lactabit hortulanum ſuum: (*Ex relatione Nicolai Dumbstorffii, Pharmacopœi Amſtelodamenſis ſolertiſſimi m. Novemb. 1688.*) *Noribergam miſſâ.*

Fig. XLV.

OBSERVATIO CCLI.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Jun.

De

Folio Salviæ glandifero.

Elleboro ſanè mitigandos crediderim quosdam per Microſcopium Philoſophos, qui dulcedine mentiendi eò provecti ſunt, ut ex pulice petulanti camelum, ex animali ſcutigerulo ſubſordentium quandoque tunicarum rugis, nidificante Rhinocerotem peltatum, aut Elephantem, ut ita loquar, effingerent. Tantum illis poëtica permiſit licentia: Sed abſit, talia ominemur de iis, quorum ſtupenda induſtria ſtructuram interiorem nudô oculô vix conſpicuorum corpuſculorum nobis fideliſſimè detegit. Quid enim accuratiſſimus Borellus hâc in re præſtiterit, nemini ignotum; nec reticendus Dn. Grevv. in the Anatomy of Vegetables, cujus mirandæ perſpicacitati debemus, plurium ſub Sole luxuriantium vegetabilium enucleatiorem conditionem. Quam ſalubri haruſpicinâ exta animalium fuerint inſpecta ab oculatiſſimo Malpigio, patet ex ipſius operibus incomparabili labore congeſtis; Hic ſiquidem non ſatiatus in perveſtigandis minimis ac ipſos oculos fugientibus fibrarum lineamentis, plantarum quoque interiora rimari cepit, ut videre eſt in doctiſſimo ejus tractatu de Plantar. Anatom. Obſervavit inter alia prælaudatus Author in Evonymi foliis innumeram ocu-

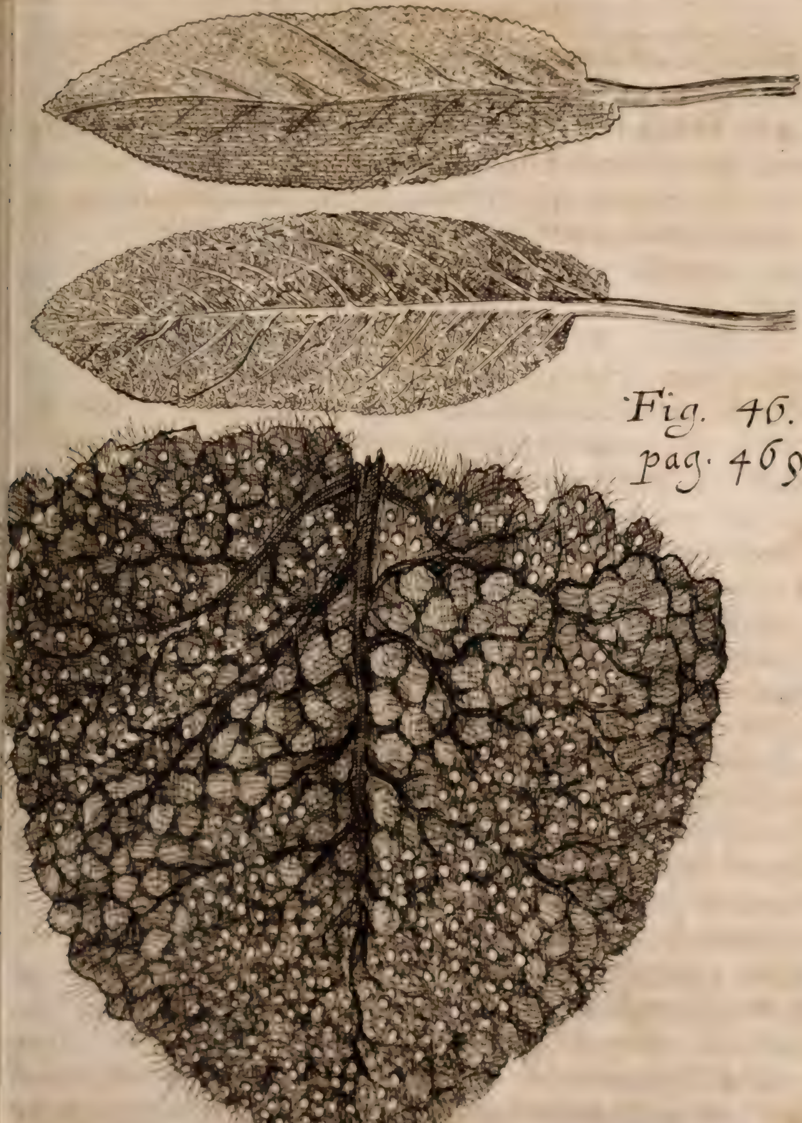

Fig. 46.
pag. 469.

oculorum congeriem, item in folio Quercûs, &c. quæ tandem temporis tractu ſupercreſcente armantur tumore, quam gallam vocant, exinde verò erumpens, dum viam ſibi parat vermis in muſcam transmutatur. Haud abſimilem præter arbores patiuntur ſortem herbæ quædam, ut ipſe author obſervavit, & mihi præteritô ad ſenium inclinante annô videre contigit in Salvia glandifera, cujus folium, ut ſeſe oculo Microſcopiô armato repræſentavit, præter inæquale tumorum ornamentum, magnam conicorum quaſi & aculeatorum proceſſuum congeriem exhibuit; Simili labe folii pediculum affici conſpexi, qui præter ſupradictam conicam congeriem muſcô quaſi coralloide obſitus, deprehendebatur, lanuginem, ſi nudô concipiatur oculô, conſtituente. Ovula ſubinde in magna ſat quantitate pronæ folii parti ſuperſtrata vidi, albicantia ac margaritarum ad inſtar gliſcentia, harum quædam apicibus iſtis conicis firmiter adhærebant, quædam verò longiùs remota contabefacta cernebantur. Augurari hinc licebit, ovula hujusmodi ab animalculorum circumvolitantium, muſcarum in ſpecie incubatu deponi, quæ acriori exhalante ſpiritu teneriorem plantæ ſuperficiem vulnerant, vulneratæ novam fermentationem inducunt, atque ita varias excreſcentias morboſas vel præternaturales foliorum contracturas cauſantur; quæ magis magisque incrementum capiendo in quercubus gallam conſtituunt. Interim ſucceſſu temporis adultior factus vermis è latebra viam ſibi pandit & ſtupenda metamorphoſi in muſcam transmutatur, quæ leviſſimô ſuô volatu aëra ſulcando, novum ſibi hoſpitium quærit, pronamq; oculis ſuis excipiendis plantam, cui poſt congreſſum cum ſui generis inſectulô factum nova agglutinet ſeminia. Ita ſeſe res cum Salvia baccifera habere videtur. Nam excreſcentiæ, quibus hæc planta ſæpiſſimè deformatur, nunquam non in ſinu fovent vermiculos, & deniq; muſcas, quorum incubatu de novo folia impprægnantur, atque ita tuberculis hinc inde malè deturpantur. Fig. XLVI.

OBSERVATIO CCLII.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Abdominis tumore Steatomatico, in puerulo nondum trienni, raro & admirando.

CUm ante Triennium Menſe Novembris Epilepſia ex vermibus laborantem puellam, in loco illo, quem Pegneſis noſtra Inſulæ inſtar divaricatis ambit brachiis, die Schütt und Thannen-Gärtlein dictô, viſitâſſem, aderat vicina quædam fœmina cum filiolo duorum annorum cum dimidio ob formæ elegantiam, genas roſeas, capillos niveos pulchrèque intortos, ferè amabili & gratioſo, cujus formoſitatem fixis ſanè oculis aliquandiu ſum contemplatus, ac publicè coram adſtantibus admiratus; qui miſerrimum eum eſſe ſtatim regeſſerunt, & elevata ad terram usque propendente ejus togâ, abdomine denudatô, quid de hac rerum facie ſentiam, quæſiverunt? obſtupui, nec tantum hominis monſtrum in tam amabilis faciei puerulo unquam ſomniâſſem: abdomen enim prætumidum ultraque genua propendens, ob venas epigaſtricas calami ſcriptorii inſtar inflatas & varicoſas, ex albo, cœruleo & ſubrubente colore variegatum erat, contactu durum, vixq; digitis cedens, pedes verò œdematoſi, digitorum veſtigia aliquandiu præ ſe ferebant; ibat, dormiebat, edebat, puerulus, & quidem avidiſſimè, à capite, ad calcem usque diei, nunquam ſatiatus, plura ſemper appetens; vix tamen ei fortioribus licèt pro tanta ætate remediis purgantibus à Medico ejus ordinario Excell. Dn. D. Chriſtophoro Friderico Grubero, Collegâ & Fautore meô amiciſſimô, præſcriptis, ſegnior ſolvebatur alvus, hinc inde tamen de aliquali abdominis dolore & difficili admodùm reſpiratione, ſubitò

bitò cum inſigni clamore, effuſis conquerebatur lachrymis. Lumbricos, fateor, unicè hîc tantorum ſymptomatum non absque ratione credidi eſſe cauſam; dimiſi tamen matrem, filiumque cum prognoſtico, utque Medici ſui ordinarii antè laudati remediis ac conſiliis ſaluberrimis inſiſterent porrò, monui; rogavi verò Amiciſſimum Dn. Collegam meum, ut defunctô aliquando puerulô, cadaver ejus ad interanea inſpicienda, inque cauſam morbi curatiùs inquirendi licentiam ſibi exoraret, meque in hoc negotio fidelem jungeret amicum: qui pro nota ſua & innata curioſitate facilè annuit, & emigrata poſt aliquot præterlapſas ſeptimanas, tenella ex miſello ſuo domicilio animula, id, quod petiit, lubens à parentibus, pro ſectione brevi inſtituenda, obtinuit.

Diſſectis itaque cruciatim & cautè admodûm ſeparatis à nobis integumentis corporis communibus, nil aderat niſi pinguedo, ad ſevi ſubſtantiam ſubtiliſſimis intertexta fibrillis, quam proximè accedens, quæ unius, & quidem majoris omninò, ac dimidiæ palmæ latitudinem ſuperabat, donec ad cavitatem abdominis & quidem in altum proſiliente lymphâ, pervenire licuerit, Omentum penitùs erat abſumtum, nullaque de eo reſtabant indicia; Inteſtina, haud modicæ innatabant lymphæ copiæ; Ventriculus monſtroſus admodùm erat, & parvus, duos per canalem quaſi coadunatos referebat globos, ut ex Fig. XLVII. appicta, clariùs patebit; Hepar reclinatum & Diaphragmati ex parte gibba hôc modô firmiter erat adnatum, ut pars ejus convexa felleaque veſicula primô ſtatim intuitu in conſpectum venerit: taceo, illud etiam extra ſitum ordinarium poſitum, adque interiora thoracis retractum magis fuiſſe, coloris planè luridi. Apertô thorace, vidimus pulmones variegatos, exque vulnuſculis cultellô anatomicô inflictis, amurcam ſtillantes, cum corde ferè tabido, omnique pericardii aquâ ſpoliato: Notandum tamen materiam illam ſebaceam & Steatomaticam facilè, imò ferè ſpontè à cute fuiſſe ſeparatam, exque Curioſitate noſtra libræ

impo-

impoſitam, pependiſſe Libras octo cum XXIV. Lothonibus ſeu ſemiunciis, ponderis civilis.

Cùm verò in varias inſoliti hujus tumoris inquiſiſſemus cauſas, retulerunt parentes filiolum ſuum ex gravi admodùm de menſa lapſu, gibboſum fuiſſe factum, à Ruſtico verò ex Amici conſilio tractatum, & ab hac ſpinæ incurvatione liberatum atque ſanatum, hôc ipsô tamen paulò poſt obſervatô tumore ac moleſtiis.

SCHOLIUM.

NErvus & Raritas jam enarratæ Obſervationis hujus, conſiſtit potiſſimùm in Steatomatico abdominis tumore, adq́ue interiora thoracis retractô & reclinatô hepate: quorum tamen vix aliam agnoſcere poſſum cauſam, quàm ſpinæ dorſi ex lapſu de menſa incurvationem, minusq́ue decenter poſtmodùm factam repoſitionem; ut enim fabri fabrilia tractant, ſic Ruſtici, ruſtica: vereor enim ruſticanum illum Pſeudo-Chirurgum juxta methodum Heiducci illius Ungari, ſatis crudelem, quâ ſpinæ dorſi fracturam calloſam feliciter conſumſit ac reſtituit in Nobile Sileſio, (cujus mentionem fecit Excell. Dn. D. Erneſtus Sigism. Graſſius, Ephem. Academ. Decur. II. Ann. VI. Obſervat. 142.) puerulum hunc tenellum tractâſſe, & vertebras extrorſum, vel ad latera ſaltim dislocatas, violenti pollicum manuumq́ue impetu, introrſum, ſimulq́ue etiam ſurſum adegiſſe, & cùm gibboſitas circa ultimas thoracis vertebras, ubi ventriculus cum hepate diaphragmati, hoc verò his ipſis vertebris jungitur, plerumque contingat, quid mirum, ſi per tantam intruſionis violentiam κύρτωσις mutata fuerit in λορδώσεως ſpeciem, vertebras nempe anteriora ſternumq́ue verſus adigendo, unde hepar non potuit non ad diaphragmatis ſeptum fortiùs nonnihil comprimi, obq́ue mutuum externarum ſuarum tunicarum contactum, effluviorumque ſanguineorum ac chyloſorum conſortium, in unum quaſi coaleſcere, ſicq́ue difficilis in puerulo hoc miſerrimè afflicto,

Ventriculus monſtrosus.
Fig. 47.
pag. 471.
pag. 473.
Globus lapideus materia pingui repletus, in ſepulchro repertus.
Fig. 48.
pag. 475.

flicto, reſpiratio cauſari. Quantum verò ad Steatomatis generationem, cùm Steatomata nihil ſint aliud, quàm tumores ſebacei ſeu caſeoſi, ſuis inſtructi folliculis, ex chylo extravaſato & coagulato orti, non abs re erit & hîc quoque violentam illam luxationis repoſitionem accuſare; cùm enim ipſum chyli receptaculum commune non multùm inferiorem, ac hepar cum ventriculo agnoſcat ſitum, facilè per tantam compreſſionis violentiam lædi, aut ramuli ſaltim ejus chyliferi rupturam aliquam pati potuerunt, unde chylus jam extravaſatus, ſuôque ordinariô motu privatus, aceſcere, coagulari, inque tantum tumoris monſtrum excreſcere cœpit: hinc inſatiabilem pueruli hujus appetitum tam parvi, & procul dubio in utero materno jam malè formati ſtomachi reſpectu, non admiror, dum optimam & maximam chyli portionem nutritioni partium & regenerationi ſpirituum deſtinatam, alio deductam, huicque tumori adductam fuiſſe, perpendo: ex continuo enim chyli hujus extravaſati affluxu, tumor in majorem indies accrevit molem, ſanguinis è contra motu remiſſiore indies factô, tandemque cum vita penitùs ceſſante. Caveant ergò ſibi mortales ab Empiricis ejusmodi & Ruſticanis medicaſtris, ne Charybdim evitantes, in Scyllam incidant.

Fig. XLVII.

OBSERVATIO CCLIII.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Globo lapideo materiá pingui repleto, in ſepulchro reperto.

NUntiavit mihi Anno 1680. fœmina quædam apud noſtrates Medicatrix, globum quendam lapideum in ſepulchro quodam Cœmeterii D. Johanni ſacro, in-

ventum fuiſſe, materiâ planè pingui repleto, verè curioſum: quem viſendi curioſitate ductus, viſitatô ſaltim unô alterôve priùs ægrô, præſentiam meam quantocyùs urgente, ſtatim ad piorum concivium meorum dormitoriorum locum, greſſus meos direxi; veſpillone verò ibidem non repertô, per ſervum, ut ad ædes meas nominatâ quâdam horâ globum hunc deferret, nuntiavi, quem attulit, meque eò lubens ſuapte donavit ſponte, ſimulque narravit, in pelvi, quod oſſium pubis & innominatorum conſtituit compagem, repertum fuiſſe: Erat autem globus hic, qui volam meam facilè magnitudine ſuâ implebat, quoad figuram ſatis rotundus, ſubſtantia externa lapideus, interna verò, ut ex parvo facto foramine ſeparata lapidea cruſta patet, pingui materiâ repletus, mixturam è ſevo, cum ceræ pauxillo mentiens, unguibusque facilè cedens, pendens ℔ß. cum ℥vj. ponderis Medicinalis.

SCHOLIUM.

DUbius ſanè diu multumque hæſi, quid de globo hoc ejusque materiâ internâ ſentirem? excreſcentiam enim carnoſam vel glanduloſam fuiſſe, materia pinguis, quâ repletus erat, vetuit: abſceſſum abſolutè vocare non potui, quod coloris ferè fuerit expers, imò, quod integrum & quod excurrit biennium, inter Rer. Natural. meorum apparatum, ad hunc usque diem aſſervatus, nullum contraxerit fœtorem, cùm potiùs è contrario, pro natura abſceſſuum, jam dudum imo in ſepulchro adhuc, cum ipſa totali cadaveris reſolutione, abiviſſet in putredinem; quare Steatomaticum fuiſſe tumorem ſpiritu quodam accedente Gorgonicô, lapidea cruſta obductum, ſicque contra putredinem munitum ac præſervatum, ſum ſuſpicatus, & quidem (1.) quòd Steatomata globoſam utplurimùm recipiant figuram, quale Anno 1673. Altdorffii in ſubjecto Anatomico Ruſtici decollati, pleuræ adnatum, cujus Sceleton ære meô redemtum, meisque manibus combinatum adhuc poſſideo, Excell. Dn. D. Mauritius Hoffman-

mannus Senior, Doctor Ductorque t. t. meus ad urnam honorandus, demonſtravit. (2.) Quod Steatomata non æquè citò abeant in putredinem, quàm abſceſſus ac tumores alii, ut vocant, ſine folliculo. (3.) Quod materia in globo hoc contenta ſebacea ferè fuerit, materiæ Steatomaticæ proximè accedens, coloris tamen ſub-obſcuri, quaſi cum ceræ pauxillo permixta, & quamvis Steatomatica materia albeſcat potiùs, ob ætatem tamen, exſiccationem, ac incruſtationem colorem hunc ſub-obſcurum facilè contrahere potuit; non tamen hîc colorem quàm potiùs ſubſtantiam attendendam eſſe arbitror. Locum, in quo repertus fuit hic globus, non attendo, quòd non modò ex veſpillonis relatione certi quid determinari nequeat, facilè enim à thorace ad inferiora abdominis devolvi potuit, quin potiùs, quòd Steatomata in variis corporis partibus enaſci poſſe, Obſervationes hinc inde teſtentur.

Fig. XLVIII.

OBSERVATIO CCLIV.
D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. fil.
De
Phalæna maxima.

Singularis in hac Obſervatione Papilionis elegantiſſimi ſpecies ſiſtitur, quam à Nobiliſs. *Dn. D. Joh. Burgio*, Collega noſtrô maximè induſtriô, Vratislaviâ mihi transmiſſam, Naturalis ſcientiæ Cultoribus curioſis haud ingratam eſſe poſſe confido; cùm & ipſa aliquid ad naturalis hiſtoriæ augmentum conferre queat, multisque Viris clariſſimis, ut *Mouſeto*, *Jonſtono*, *Aldrovando*, *Swammerdamio* &c. prolixiori commentario hiſtoriam Inſectorum conſcribentibus, nemo hactenus laborem illum vitio vertere ſuſtinuerit.

Illum autem Collega noſter excellentiſſimus, *Dn. D. Joh. Chriſtian. Mackius*, Schneebergâ ad prælaudatum *D. Burgium*

Annô præteritô, Menſe Octobri miſerat; qui d. 28. Septembr. ibidem manè parieti adhærens inventus fuit, poſtquam præcedent veſperâ lucernam circumvolitans, ab ædium incolis veſpertilio eſſe creditus fuerat. Hunc equidem *D. Mackius* per triduum in ſcatula variis foliis, floribus, & fructibus ſuſtentare tentavit, fame tamen moriturum ipſum prævidit, cùm rictu ſuô incurvô, quem vivo admodùm protrahere & diducere valuit, rodere, ſicque ſonitum muris roſioni haud abſimilem edere, ſæpèque per 3. 4. 5. horas ita continuare non ceſſaret, nec excrementorum quidquam intereà excerneret. Ubi non poſſum non verba laudati *Svvammerdamii*, quæ *pag. 152. hiſt. inſect. general.* habet, in medium adducere; poſtquam enim *pag. præced.* experientiâ edoctus, inſectis eadem vegetabilia, in quibus reperiuntur inſecta, inſervire etiam pro alimento pronunciâſſet, ſic ſcribit: *Papilio nocturnus maximus, ex vermiculo, lignorum incola, oriundus, ova ſua defert in ſalices, quod ovum excluſum teredinem ſeu coſſum reddit, qui robuſtis denticulis ſuis viam ſibi per corticem aperit.* Cùm itaque Mackianæ huic Phalænæ ob grati alimenti defectum fuerit pereundum, roſione ſuâ viam ſibi ad fugam capeſſendam parare voluiſſe credibile eſt.

Eſſe autem hunc ad illud Papilionis genus referendum, quod Phalænam vocant, haud dubitari debet. Hanc enim eſſe Papilionis ſpeciem, noctivagam, luminis fruendi (unde nomen traxit) ſtudioſiſſimam, hirſutô corpore, & alis veluti cinere aut pulvere quodam leviſſimô conſperſam, ſcribit in ſuo *Inſectorum theatro Thom. Moufetus cap. 14.* ubi Phalænas in admodùm magnas & exiguas dividit, earumque figuras adpingit; quas etiam Excell. *D. Johan. Jonſtonus* ſuæ *hiſtoriæ natur. de Inſectis, lib. 1. Tab. 6.* ſed multò minores inſeruit. Hisce itaque præſens Dn. Autoris Phalæna accenſeri meretur, quæ equidem primâ à *Moufeto* recenſitâ ſpecie minor, alterâ autem ejus ſpecie paulò major exſiſtit.

Oculi hujus protuberantes cæſii coloris, quantum ex inſecto

Phalenæ maximæ facies anterior.

ad pag. 477.

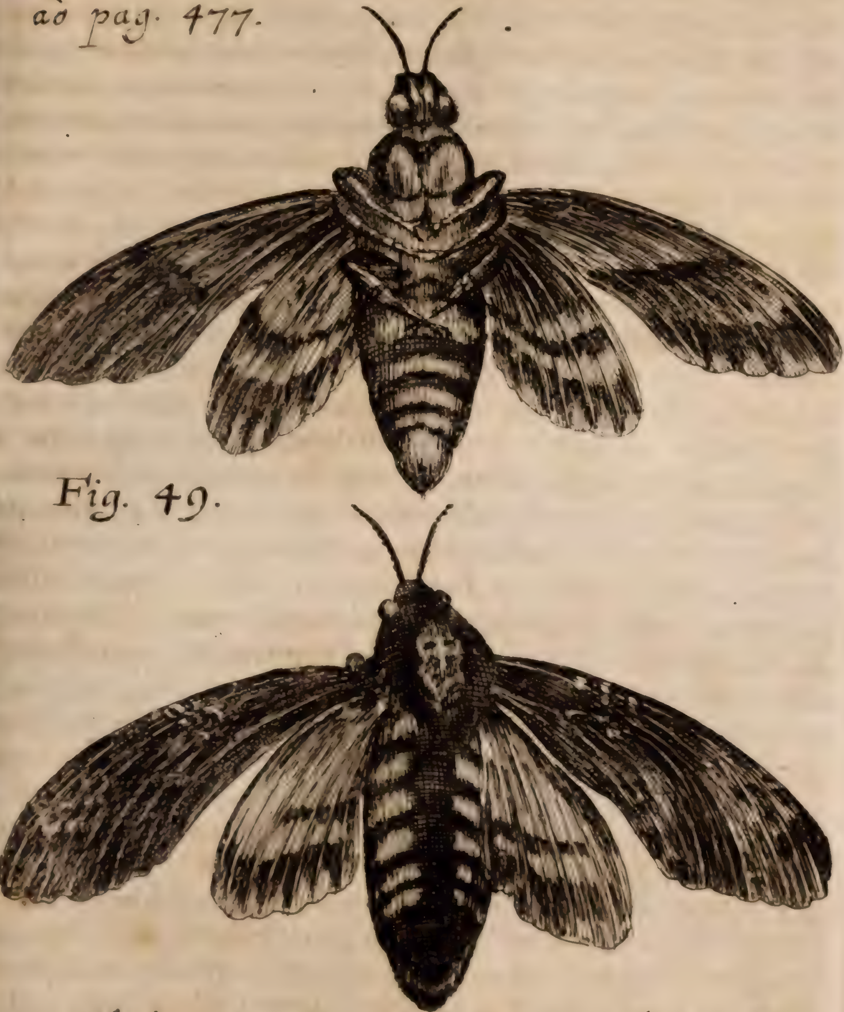

Fig. 49.

Phalænæ maximæ facies posterior.

ſecto hoc transmiſſo exſiccato colligere licet, fuiſſe videntur, in tunica ſua pellucida & quaſi reticulata, per microſcopium innumerabilia penè punctula elegantiſſimô artificiô & ſpectaculô oſtendentes. Caput ipſum nigrum eſt; antennæ inferiùs æneì, ſupernè nigricantis coloris, per quos meatus decurrit, pappoſam quaſi ſubſtantiam continens, cæterùm ex plurimis annulis eædem ſunt compoſitæ, quorum latera flavorum pilorum manipuli exornant. Scapulæ nigræ, cinere tamen quaſi leviter conſperſæ videntur, cùm tamen revera pilorum in extremitate tali modô variegatus color exſiſtat; dorſum intermedium eſt citrinum, maculis duabus nigris conſpicuum; reliquum flavum, annulis ſeptem nigris diſtinctum, inferiùs nigrum, quin & per medium dorſum maculâ latâ nigricantis coloris decurrente. Venter itidem lutei coloris, annulis iisdem nigris ſulcatus, infernè totus luteus; cæterùm in dorſo & ventre pilis molliſſimis, holoſericum tactu æmulantibus, horridulum, in quibus dicti modò colores conſpiciuntur. Ex alvo apex incurvus, duriusculus, acutus egreditur; quem eſſe penem dicere fortaſsè licebit, præcipuè ſi inſectum hoc fuerit maſculum, id quod ſanè ex *Svvammerdamio* colligere licet, qui *l. c. ſect. 3.* papilionem nocturnum maſculum eſſe alatum, femellam non item monet. Alæ duæ externæ nigricant, maculis tamen albicantibus hinc inde variegantur; internæ flaveſcunt, duabus ſtriis nigris latioribus per transverſum inſignitæ, & nervis fulvis rectis obfirmatæ, nec non pilis, in ſummitate quidem denſiori agmine, in extremitate autem rarioribus veſtitæ. Crura habet ſex lacertoſa & valida, itidem piloſa, initiò ſive in femoribus nigra, poſteà in tibiis circulis flavis depicta, & in fine duobus incurvis nigris digitis, qui tamen per microſcopium ſanguineô colore pellucent, forcipata, tanti roboris ut etiam duobus talismodi cruribus ſcatulam undecim drachmarum pondere præditam diu ſuſtinere phalæna hæc, manu per alas ſuſpenſa, valuerit.

Fig. XLIX.

OBSERVATIO CCLV.
D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. fil.
De
Termitibus cum urina excretis.

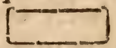
TErmites cum urina excretos, ſuperiùs Obſervat. 79. ex relatione Clariſs. *Dn. D. Joh. Avenii*, produxit Excell. *Dn. D. Dan. Crügerus*, quibus ſimillimos bis etiam in hac Urbe obſervare mihi licuit; quarum itaque hiſtorias hîc pariter recenſebo. Scilicet paucis abhinc menſibus, Anno nempe 1688. Menſe Decembr. Zythopœi cujusdam, D. S. filiola quadrimula ingentem termitum copiam cum urina diverſis vicibus excreverat; quam parentes anxii cùm deducere ad me, auxilii ferendi causâ, curâſſent, vegetam eam, obeſulam & nullô de dolore aut moleſtiâ conquerentem, verbô, ſanæ ſimillimam deprehendi; unde lenioris tantùm diuretici, Aquæ nimirum Fragor. cum Sirup. eorum & Ocul. Cancr. mixtæ, uſum commendavi; à quo etiam tempore benè ſe habere perrexit. Altera termitum cum urina excretio admodùm numeroſa Anno 1680. Menſe Decembr. obſervata fuit in filiolo quinquemeſtri Dn. Jer. K. Mercatoris noſtratis; quos ungue compreſſos cum ſonitu crepâſſe, humore viſcidô emiſsô, deprehendi; quam excretionem etiam arenulæ aliquot minutiſſimæ rubicundæ comitabantur; quales non minùs poſteà, ceſſante jam termitum iſtorum proventu, aliquoties cum urina prodierunt. Qui puellus mox à nativitate variis infirmitatibus obnoxius, alvi inprimis ſiccitate, anorexiâ, ac flatibus, nec non difficultate ac ſuppreſſione urinæ (quæ tamen ultimis quinque ſeptimanis ante mortem liberè effluebat,) laborans, magnis & multis clamoribus doloris acerbitatem teſtatus fuerat; quibus dextri quoque inguinis herniam & umbilici prominentiam ſibi induxerat. Tandem annum natus cùm aliquandiu inquietior fuiſſet, difficilisque

reſpiratio acceſſiſſet, d. 23. Jul. Anno 1681. manè inſperatò exſtinctus, & quod ſuſpicabar, ſuffocatus fuit, corpuſculô poſt fata plurimis in locis admodùm liveſcente. Poſt meridiem inſtitutâ corporis ſectione, obſervavi venam cavam propè ingreſſum in dextram cordis auriculam, unà cum hujus particula (quod rugæ interiùs comparentes perſuadebant,) ad pollicis robuſti amplitudinem extenſam, non tamen eapropter extenuatam, ſed denſam ſatis & craſſam; quam dilatationem clamores illi intenſiores non longè à partu obſervati ſi non effecerint, conformationis in ipſa conceptione errorem fuiſſe credibile eſt: in hac grumus ſanguinis in duas diviſus partes, nigricans & craſſus latebat. Cæterùm pulmones hîc illic lividi, materiam craſſam, albidam & quaſi purulentam diſſecti copiosè fundebant; ventriculum & inteſtina flatus diſtendebant; hepatis floridus color in pallidum abierat; veſiculam bilis ingentem, colore etiam pallidam, membrana craſſiſſima conſtituebat, ex fibrillis mirè implicatis, quas inter glutinoſus, gelatinæ ſimilis humor hærebat, conſtans; in ipſa verò veſiculæ hujus cavitate ſerum viſcidum, paucum, exiguâ flavedine tinctum fluitabat; lien inſignis, lividus, reni ſiniſtro mole ſuâ magnam cavitatem imprimebat; renes autem & veſica, nec arenularum nec termitum veſtigium oſtendentes, planè inculpata adparebant; herniarum quoque, quibus per ligaturas ex arte proſpectum fuerat, nullum ampliùs, neque externè neque internè, indicium notabatur. Unde horum termitum, ſive ovulorum, ex quibus tandem vermes, atque ex iisdem muſcæ naſcuntur, in corpore proventus oriatur, omnium optimè ex Clar. *Franc. Redi* experimentis, in *libro de generat. inſector.* colligere licebit, quibus nempe ſe didiciſſe ſcribit, neque lac, neque lacticiniorum quidquam verminare, ſi eô locô ſerventur, ubi muſcis & culicibus aditus non datur: & contrà, ubi animalcula hæc eô pertingunt, ut ſuper cibis requieſcant, brevi ſubſequi verminationem. Ut ita ovula hæc à muſcis dulcedine lactis allectis

in

in ipſum deponi, aut etiam ab iis vaſa, lactis expreſſioni & adſervationi inſervientia, nec probè priùs mundata conſpurcari veriſimile exiſtat, quæ dein pulmentis, frequenti infantum cibo, communicata, horum ventriculum ſubeant. Sed quâ ratione ulteriùs in veſicam penetrent, obſcurius paulò eſſe videtur; quamvis ſi molliculam eorum ſubſtantiam, ex membranula nempe & humore conflatam, perpendamus, eadem ſemel in vaſa lactea admiſſa, & hinc ſanguini cum chylo infuſa, per arterias ad tubulos renales accedentia, in eorum cavitatem ab urgente novi advenientis ſanguinis ac ſeri preſſione extrudi poſſe, hariolari nobis liceat.

OBSERVATIO CCLVI.
D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. fil.
De
Verme quadrato.

Quamvis magna ſit vermium differentia, quos in corpore humano inventos, vel inde excretos Medicorum notavit diligentia, mihi tamen ſingulare lumbricorum genus hîc annotare lubet, cui ſimile unquam quod fuerit obſervatum, legiſſe me haud memini. Hos autem in filiolo piſtoris noſtratis, A. S. annum circiter nato, An. 1681. notavi, quadratos nimirum, & unciam ferè longos, hujus ſcilicet figuræ & magnitudinis, modò paulò longiores, modò nonnihil breviores; quorum plures ſucceſſivè excreverat, cæterùm ſanitate integrâ, quantum colligere licuit, gaudens. Hosce per abdomen & dorſum errantes Mater offenderat, inſcia tamen, an ex alvo vel veſica prodierint, dum eorum veſtigia neque in urina neque alvinis excrementis deprehendebantur; quamvis ex alvo prodiiſſe, magnitudo eorum perſuadere potuerit, cùm per meatum urinarium, præcipuè in tenella iſta ætate, vix ſine notabili

urinæ

urinæ difficultate, qualem nunquam obſervaverat Mater, tranſire potuiſſe ſit credibile. Motus eorum erat aliorum lumbricorum ſimilis, contractione & extenſione alternatim inſtitutâ. Cæterùm neque caput, neque pedes, nec interanea aliqua, aut cavitatem, bonis licèt microſcopiis inſtructus, reperire in iis poteram, dum meram membranam craſſam referebant, & nî motus ille vitæ præſentiam arguiſſet, membranam eſſe crediđiſſem. Ne autem latentes fortè eorum aliquæ reliquiæ noxam puello aliquando parerent, Sirupo anthelmintico ſucceſſivè exhibendo proſpexeram, & ceſsâſſe poſteà verminoſum illum adfectum Mater retulerat.

ADDENDA

D. SAMUEL LEDELIUS,

De

Utilitate & jucunditate exurgente è lectione Ephemeridum.

EPhemerides noſtras non eſſe opus otioſum ſed negotioſum, ipſa loquitur veritas, & optandum eſſet, ut omnes eruditi has evolverent, certo certius ſummè labores hosce deprædicarent, & quilibet aliquid inveniret ad palatum. Uti in Macrocoſmo diverſitas offenditur hominum, ita in hocce opere diverſitas Obſervationum: ibi quidam fulgent ut ſtellæ primæ magnitudinis, alii ut ſecundæ, alii ut tertiæ & ſic porrò: ita & hic una alteri palmam præripit Obſervationi. Unusquisque tamen horum conditus eſt in laudem DEI: ſimilem in modum & hic in omnibus paginis reſonat DEI ſapientia, potentia, bonitas, imò ipſe DEUS. Multa antiquis fuerunt ignota, abſcondita, interdum & neglecta, imò etiam incredibilia æſtimata, quæ nunc ſunt plana, vulgaria & notiſſima. Veritatem dictorum unusquisque legit in plerisque Ephemeridum paginis: è centum ut unum adducam; quartanam, hydropem, epilepſiam & alia antiquitùs incurabilia declarata, curare, jam ſunt quotidiana. Vulnera pro lethalibus Antiquitati habita, jam patiuntur exceptionem, videbis enim hinc inde annotata vulnera non lethalia cerebri, cordis, ventriculi, veſicæ &c. Ergò elucet Utilitas ex hujuscemodi obſervatis. Utilitatem quoque in hocce ſenties, quando annotata reperis expertiſſima ad quosvis ferè morbos remedia, quando hanc & illam cautelam legis in hocce & alio caſu ſummè utilem. In Praxi enim Medica non omnia omnibus obveniunt. Jucunditas emergit è luſibus naturæ in tri-

plici

plici regno, in Anatomicis item, inque operationibus Chimicis, ut generalibus tantùm inhæream: nam ſi ſpecialia convaſare vellem, multas implerem paginas. Nec minor jucunditas propullulat ex eo, dum rationes variorum in natura occurrentium rarorum eruuntur, quas ne per ſomnium quidem viderunt Antiqui, variaque pro veris habita, jam reapſe falſa eſſe ocularitet demonſtratur. Natura videtur jam multùm denudata, & curioſus animus non deſiſtit inquirere in ulteriora abdita. Omnium rerum rationes ſi non ex aſſe ſuppeditat curioſitas noſtra, ſatis ſpecioſas tamen exhibet, quæ in defectu accuratiorum animum ſciendi cupidum quadantenus exſaturant. Quo ipſo omnes illi feriuntur, qui ſiniſtrè de Curioſorum laboribus judicant. Tolle hæc duo: Utilitatem & jucunditatem ex omnibus aliis ſcriptis, & caſſa nuce vix digna judicabuntur. Sed quid noctuas Athenas?

[*Gorlicio Luſatorum d. 11. Julii Anno 1688. Norибергam miſſæ.*]

Ad Obſ. 77. p. 140.

IN gratiam Germanorum noſtrorum, ipſis Dn. Paſtoris verbis, Aquæ hujus ſalutarem uſum prolixiùs referre allubeſcit.

Als der Brunn nach Himmelfahrt in der Taubenbach / ſo in die Wugger fällt / entſprungen / iſt die Wugger davon gantz trübe und milchfarbig geweſen etliche Tage / welches ich / als ich darüber in meinen Garten gegangen / ſelbſt mit Augen geſehen und mit Verwunderung obſervirt habe. Hievon / wie es zu geſchehen pfleget / fielen mancherley Judicia. Etliche meyneten / es rührete ſolches aus dem Teuffels-Brunn her / in welchem ſich Satan vielleicht würde gebadet haben. Andere ominirten daher / ich weiß nicht / was böſes. Da nun unterſchiedliche Judicia hievon vorgiengen / fand ſich ein Schmid dieſes Orts / namentlich Manley / der redete ſolches denen Leuten aus / daß es nichts zu bedeuten hätte / es rühre die Verwandlung deß Wugger-Waſſers von einem in der Taubenbach neu-entſtandenen Brunn

her / welches er daher wüſte / weil er einen Kohlhauffen nicht weit davon hätte. Hierauf geſchahe es / daß den neuen Brunn zu beſehen ein Tuchmacher / namentlich Martin Schmid / den letzten Tag in den Pfingſten hinaus gieng / und weil derſelbe rothe und ſchlimme Augen hatte / wird er Rahts / von dem kalten Brunnwaſſer etwas in die Augen zu ſtreichen / trincket zugleich eins mit davon / und weil er ſich nicht wol fürſihet / fällt er mit dem einen Fuß / an welchem er eine Wehne hatte / ins Waſſer hinein. Nachdem er zu Hauſe kommt / legt er ſich zu Bette und ſchläfft / hat aber einen ſtarcken Schweiß / davon er / als er erwachet / alsbald einige Linderung in den Augen empfindet / und verſpühret deß folgenden Morgens / daß die Wehne am Fuß / damit er eingefallen war / weg iſt / weßwegen er denn faſt darüber erſchrickt. Dieſer offenbahret ſolches Herrn Chriſtian Petratzen / Rahtsverwandten und Zöllner allhie / welcher einen Schwindſüchtigen Affect, Gimen der Bruſt / Mattigkeit und Kraffteloſigkeit / ingleichen ſo gar keinen Appetit zum Eſſen hatte / daß er innerhalb zen Tagen nicht ſo viel als ein Wecke oder Pretzel groß Brod hinunter bringen können / animirt denſelben / er möge den Brunnen probirn. Er folget ſolchem Raht und gehet mit ihm dahin / muß ſich aber vor Schwachheit etliche mal niderſetzen / ehe er hingelangen kan; nachdem er deß Waſſers getruncken / harret er ohne niderſitzen nach Hauſe aus / bekommt gegen Abend einen Appetit zum Eſſen / und weil er mit dem Waſſer-trincken fortfähret / wird er an dem dritten Tag reſtituirt / und kriegt ſolchen Appetit, daß er wol ein gantz gebraten Huhn hätte wollen aufeſſen. Sein Sohn Daniel / welcher für das Fieber ein Pulver in Brandwein eingenommen / ſo ihm auf der Bruſt beſtehen geblieben / trincket auch zugleich mit dem Vatter von dem Waſſer / und empfindet Beſſerung. Dieſe drey Perſonen bringen zu erſt die heilſame Krafft deß Brunnen hie im Städtlein unter die Leute / alſo / daß am Johannes-Tage das halbe Städtlein hinausgegangen war : An demſelbigen Tage habe ich zum erſten mal davon gehöret. Von den Verſtändigſten dieſes Ortes ware diß anfänglich verlachet / doch gieng bald dieſer / bald jener hinaus / ſo war auch Waſſer heimlich in dem Buſch / und jenſeits dem Buſch geho-

let / welches doch einigen muß geholffen haben / denn von Tage zu Tage funden ſich mehr und mehr Leute herzu / den Brunn zu beſehen und zu probiren. Ohngefehr acht Tage nach Johann kommt ein Soldat hieher geritten / welcher nicht geſund geweſen war ſeit der Stetiniſchen Belägerung / hatte auch nicht mehr eſſen noch Toback rauchen können / ſobald der allhie vom neuen Brunn höret / machet er ſich hinaus / und nachdem er das Waſſer getruncken / bekommt er Appetit zum Eſſen / iſſet auch in Herrn Benjamin Ruzazen Hauſe eine gute Portion / rauchet Toback / und gehet mit einem guten Rauſch zu Bette / den folgenden Tag bleibet er noch hie und gehet wieder nach dem Brunn / deß dritten Tages aber / da er Abſchied nimt / ſagt er / einmal wolle er / deß Brunnen halber / noch wiederkommen / er müſſe jetzo reiſen / aber aller Orten / da er hinkomme / wolle er es rühmen und ſagen / daß / nächſt GOtt / ihm diß Waſſer wieder geholffen. Nicht lange darnach kommt ein Burger von Berwald / namentlich Sültz / ein Schwindſüchtiger / hieher / das Waſſer zu gebrauchen / reiſet noch deſſelben Tages wieder ab / doch nimt er davon was mit / nach wenig Tagen läſſet er in Berwald in der Betſtunde für ſeine Geſundheit öffentlich dancken. Durch dieſe Gelegenheit iſt der Brunn erfunden / und deſſen Heil-Krafft weit und breit divulgirt worden / alſo daß / ſeit Jacobi her ſich bereits eine groſſe Anzahl Leute / aus der Marck / Polen und Pommern hieher gefunden / uud ihrer viel das Waſſer mit groſſem Nutz gebraucht haben. Ich / der ich nun drey Sermonen / GOtt zu Ehren / beym Brunn gehalten / habe ſchon auf einmal faſt auf 300. Zuhörer daſelbſt gehabt; ſo hat es auch nicht wenigen geholffen / denn ich bin gewiß / daß mehr als 100. Leute dadurch zu ihrer Geſundheit gelanget / nur daß ſich ihrer wenig angegeben und Danck ſagen laſſen / ꝛc.

Ex multis aliis relatu videtur digniſſimum, quod recenſuit Paſtor illius loci ſeqq. verbis:

Hans Mahlken Tochter von Kölpin / welches bey Neu-Stettin liget / hat einen Puckel von Mutterleibe an auf dem Rücken gehabt / als ein Hut groß / der Puckel hat ſich mehlich und mehlich verlohren / und iſt gantz geſund worden. Zuvor iſt ſie von einer Seite zur an-

dern nur wacklend gegangen/ itzt aber gehet ſie aufrecht. Diß ſolte ei-nem unmöglich zu ſeyn ſcheinen / aber es iſt hie vielen Leuten bewuſſt/ wiewol ich das Menſch nicht ſelbſten geſehen/ halte aber / meinem we-nigem Bedüncken nach dafür / daß ſolcher Puckel nicht in Verren-ckung deß Rückgrads / ſondern ſonſten in einem Puden auf dem Rü-cken / der vielleicht aus Mutterleibe mitgebracht worden / beſtan-den / ꝛc.

Theæ Chinenſis icon.

QUàm frequens & conſuetus ſit Theæ fruticis Sinenſis in Chinâ aliisque vicinis locis uſus, indeque præparata potio ; tàm diverſa etiam illius ad vivum per curioſas ſculpta manus prodiit delineatio. Non proinde potuimus , quin ſtirpis iſtius virgultum ex Indiâ Orientali ab Illuſtr. D. Cleyero Berolinum, ad Magnificum & Excellentiſs. Dn. Chriſtianum Menzelium, Archiatrum & venerabilem Collegam noſtrum , tum & Amſtelodamum ad Nob. & Naturæ curioſiſſimum Dn. Nicolaum Dumbstorff Pharmacopœum ſolertiſſimum miſſum , inde nobis Noribergæ communicatum ſtudioſo ſculptori æri incidendum committeremus. Plura qui de frutice hoc nobiliſſimo ſcire deſiderat, propter ipſius plantæ fructusque diverſitatem , Jacobi Breynii plantarum exoticarum Centuriam I. fol. 114. adeat, pro lubitu exinde ſuo ſatisfaciet deſiderio &c. Vid. Fig. L.

APPEN-

Thee Indiæ Orientalis. pag. 486.
Fig. 50.

APPENDIX
AD
ANNUM SEPTIMUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
in Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M DC LXXXIX.

CONTENTA APPENDICIS
Anni VII. Decur. II.

1. D. Philippi Jacobi Hartmanni Exercitatio de Generatione mineralium, vegetabilium & animalium in aëre, occaſione annonæ & telæ cœlitùs delapſarum Anno M DC LXXXVI. in Curonia.
2. D. Joh. Ignatii Muſchel de Moſchau Theoremata Phyſico-Mathematica.
3. Dn. Roſini Lentilii notabilia de Venæ ſectione & Urina.
4. D. Chriſtiani Franciſci Paullini Obſervationum Medico-Phyſicarum Decades II.
5. M. Johannis Reiskii Exercitatio Hiſtorico-Phyſica de Cornu Hammonis quod Veteres vocârunt, agri Brunshuſani & Gandersheimenſis Lapide, quem vulgo Drakenſtein nominant.
6. Dn. Martini Hankii Memoria Volgnadiana.
7. D. Michaël Bernhardi Valentini Memoria Allmacheriana.

I. N. J.

EXERCITATIO

De

GENERATIONE MINERALIUM, VEGETABILIUM, & ANIMALIUM IN AËRE,

Occaſione

ANNONÆ ET TELÆ COELITUS DELAPSARUM

ANNO M DC LXXXVI.

IN CURONIA,

Auctore

PHILIPPO JACOBO Hartmann/
Phil. & Med. D. P. P. Regiomont.
Academiæ LEOPOLDINÆ IMPERIALIS
Naturæ Curioſorum Collegâ.

ANNO M DC LXXXIX.

SERENISSIMO AC CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DN.
FRIDERICO
CASIMIRO:
SERENISSIMO AC CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DN.
FERDINANDO:
In
LIVONIA
CURLANDIÆ AC SEMGALLIÆ
&c. &c.
DUCIBUS,
PRINCIPIBUS AC DOMINIS SUIS
CLEMENTISSIMIS

Quos
Cœlum gremio excuſſit
Magna Mater ſinu excepit
DUX ALEXANDER
Heroicâ ad Budam nobilitavit morte,
Curonienſium
incertis natalibus
oſtentorum
partus
Ætheris fœcunditati
Telluris fertilitati
VIRTUTIS MEMORIÆ
juſta perſolvens
in
monumentum pietatis
erga
SERENISSIMAM DOMUM
CURLANDICAM
devotus cliens
Philippus Jacobus Hartmann
conſecrat.

I. N. J.

CAPUT I.

De

Pluviis prodigioſis in genere.

§. I. *Cœlitùs delapſa, alia Artificialia, alia Naturalia; eorundem lapſus apud Græcos æquè ac Latinos nomine pluviæ veniſſe.* §. II. *Artificialium pluvias non facere ad Phyſicam; Naturalium verò non unius Generis memorari, cùm & mineralium & Vegetabilium & Animalium proſtent.* §. III. *Non eandem fidem invenire omnes de pluviis prodigioſis Hiſtorias: nimirum* (a) *quòd Scriptores neglexerint circumſtantias adducere.* e.g. Jonſtonus. (b) *Quòd alii aberrârint à veritate; idq́ non unis modis:* 1. *Falſis nominibus res delapſas arguendo.* e.g. *Sulphuris*, quod aut pini aut muſci terreſtris clavati fuit pulviſculus; *item frumenti*, quod granorum hederæ erat colluvies; *item ſanguinis*, quod alius cujusvis mineralis fuit tinctura. §. IV. 2. *Malè adſtruendo pluviam, quod ventorum, ignium, fluviorum vehementiâ erat definiendum; cum hâc ipsâ peregrè delata fuerint quædam corpora.* e.g. vituli, carnes, piſces, &c. 3. *Malè quoq; aſſignando pluviam, quando hâc quædam ſunt allicita aut detecta;* e.g. ranæ &c. §. V. 4. *Malè porrò Phyſicis annumerando, quæ veneficii ope, pluviæ peregrinorum ſunt patratæ.* 5. *Malè prodigioſis accenſendo, quæ potiùs Meteora, Mineralis ſortis, mixta, aut plura; hujus, illius generis dicenda forent.* §. VI. *Quomodo rectè pluviæ peregrinorum intelligendæ, & quod tales verè exſtiterint.* (1.) *Mineralium*, e.g. *la-*

pidum, ubi Livius contra Gaſſendum defenditur. §. VII. *Neq; lapidum tantùm, ſed & aliorum Mineralium.* e. g. *ferri, æris, terræ luteæ* &c. §. VIII. (2.) *Vegetabilium pariter,* e. g. *frumenti.* §. IX. (3.) *De animalium verò, imprimis illorum, quæ ſe in aëre librare neſciunt, pluviâ, admodùm ambigi;* e. g. *de iſta ranarum & perfectiorum animalium; non ita de illâ inſectorum, imprimis volatilium. Ubi de Culicum generatione Hiſtoriæ afferuntur.*

§. I.

HIſtoriarum credita monumentis paſſim *cœlitùs delapſorum* legimus *prodigia; non tàm illorum, quæ* ingenium humanum ſedulâ ſolertiâ effingit, (uti ancile, leni aurâ decidiſſe *Ovidiô* canitur; teſtisque pluiſſe, *Julii Obſequentis prodigiorum* annotavit *Libellus Cap. CXIV.*) *ſed magis iſtorum opificiorum, quæ* natura, æternâ ſucceſſionis Lege ſibi conſtans, in aliis quibusvis potiùs effabricare ſuevit officinis. Quæ inſolita, quando à nubibus roridis plerumque effundi contigit, eloquentibus illud longâ ſerie compluribus Hiſtoriis, *pluviarum* adprimè *nominibus monſtroſi aëris partus ſunt inſigniti;* quam in rem Græcorum æquè ac Latinorum probatiſſimi adduci poſſent *Auctores*, niſi iidem obvii forent; *præeunte Homero*, ſanguineos rores jam tum *in Iliade* recitante.

§. II. *Miſſis* verò *iis, quæ artis ſunt*, cùm minùs phyſicæ ſint indaginis; *naturæ tantùm operum peregrinos luſtraturi ſumus natales*; *Neq; unius ſunt generis*, quæ inſolentem illam naſcendi ſortem nacta referuntur: ſed & *foſſilia & Metalla; illa quoque quæ plantis* aliàs debent Originem; vel *ipſa animalia* cœlô depluiſſe memorantur. Exempla omnigena ſuggerent *Scriptores*, qui integris voluminibus portenta colligere inſtituerunt. Præter *J. Obſequentis Libellum cit.* extat quoque *Supplementum Conradi Lycoſthenis;* Similiter *Johannis Wolfii Lectiones memorabiles & reconditæ* horum farraginem offerent:

Ut

Ut taceam alios Hiſtoricos & Phyſicos, quibus curæ fuit admiranda Meteororum ſuis Scriptis inſerere. *Rarior* tamen eſt *mentio pluviarum quâ plantas, aut his gemina*, cœlitùs in terras ruiſſe, fuiſſet traditum. *Obſequens cap. 85. & 90.* fruges in arboribus natas refert; Quamvis *Plin. H. N. Lib. 18. c. 18.* ſemel tantùm frugibus oſtentum accidiſſe, quod quidem invenerit, aſſerat. Idem *Obſequens cit. 90.* Oleum; & *Wolfius Tom. I. Cent. 8. lib. cit. p. 204.* multifaria ligna pluiſſe in Epiſcopatûs Friſingenſis Diœceſi ex *Aventino* perhibet. *Memorabiliores ſunt animalium pluviæ.* Cui enim non iſta ranarum dicta? Sanguine quoque pluiſſe fabula eſt, quæ toto fertur notiſſima mundo. Nec lactis pluviæ ſunt ignotæ ampliùs. *Wolfius quoque Tom. I. ad Annum 995.* piſciculos pluiſſe in Gallia ex Auctoribus exſcripſit: *Frequentiſſimè* tamen *omnium occurrunt pluviæ foſſilium*, terræ, luti, cretæ, ſulphuris, lapidum, ferri, æris &c.

§. III. Iſtas verò *pluvias prodigioſas*, uti ab Aa. tradi certum eſt, non æquè certum eſt, *quâ fide tradantur ab omnibus: partim quòd non diligentiam adhibuerint*, quam quidem par erat in re adeò inſolenti adhibuiſſe, circumſtantias accuratè aſſignando, ut tantò majorem fidem inveniret oratio. Quam ſanè notam, cùm incurrat *Jonſtonus*, non facilè fidem invenient *ipſius admiranda*, in quibus ſcribit, *ſe certò compertum habere aliquando copiosè piſcibus pluiſſe non procul à Regiomonte in Pruſſia, ita, ut viæ quoq; & prata piſcibus fuerint repleta, ſeq; ipſum ex piſcibus illis comediſſe, unà cum Parentibus ſuis: Partim*, quòd plerorumque fides ſubleſta eſſe cœperit, poſtquam curioſior indagatio *multiplices errorum* detexit *nodos*, quibus Scriptorum, ſive ſimplicitas, ſive incuria illaqueari poterat. *Animadverſum* enim *ab aliis, certis nominibus vulgò venditata, qualia reâpſe non exſtitêre*: *Sulphurei* hôc modô recenſiti *imbres*, ubi nihil genuini ſulphuris deprehenſum ab indagantibus; nimirum eluſi ſunt creduli cujuſpiam plantæ aut arboris ſeminiorum ſpecie. Legatur *Ephem. Germ. Anni I. Obſerv.*

ſerv. 97. in quâ *Exc. Garmannus*, ubi de pulvere Muſci terreſtris, curioſa attulerat; *Vernô tempore*, ſubdit, *pinus pariter talem ſpargit pulverem, qui ventô tumultuante pluviæ mixtus, ſulphuream mentitur pluviam, ut annotavit Krügner* im Chymiſchen Tannenbaum/ *& Möller in Annal. Fribergenſ. H. I.* Non minùs legi meretur, quam hanc in rem integram de Sulphure putatitio cum pluvia deſcendente, *Exc. Elsholtius* condidit, *Obſerv. 87. Anni VI. VII. laudatarum Ephemeridum:* Hâc ſulphur putatitium flavo muſci terreſtris clavati pulviſculo vindicatur. Quibus gemina habentur in Experientiſſ. & Cl. Chimici *Kunckelii Tractatu, contra Spiritûs Vini ſine acido Vindicias.* Sic fuerunt, qui *frumentum* aſſeruerunt, *quod verum non fuit*, cùm ſatum grana hederæ tantùm oſtenderit, cujus etiam meminit *Clar. Velſchius, Hecatoſtæa I. Obſerv. Phyſ. Medicarum 32* Conf. *Theophraſtum Hiſt. Plant. 3, 2. p. 118.* de ſemen ſpargentibus ad Ventos arboribus, e. g. de ulmo: & quæ *Bod. à Stapel* habet *in Com. p. 119.* e. g. de fraxino. Pari fide *ſanguineæ pluviæ*, Annalibus toties inſeruntur, cùm ſpecie, cujusvis foſſilis potiùs, tinctura incautos fefellerit.

§. IV. *Ab aliis*, præterea animadverſum, *malè dici pluiſſe talibus, quæ obvia externa quædam vis ventorum, ignium, fluviorum, temerè caſu quodam ad loca diſſita detulit;* hac ratione non ſolùm jugis boum pluiſſe dici poſſet, ſed & turribus templorum, cùm *in Ephem. Gall. Tom. VIII. p. 252.* turbo deſcribatur, qui unà cum campanis turrim ad locum ſat longè diſtantem tranſtulit. Idqueadeò nimis quàm fabuloſum judicat *Gaſſendus, de Meteorologia Epicuri, Animadverſ. in 10. Diog. Laërtii p. 997. ſeq. pluiſſe aliquando vitulo*, ut ab Avicenna ſcriptum ferunt: *At etiam memorant pluiſſe carnibus. Quis credat*, inquit, *niſi etiam fingatur carneis turbine aliunde abreptas?* Quod ſi unquam propè Regiomontum viæ & prata piſcibus fuerunt repleta, fluviorum hoc adſcribendum exundationi, non iſti, quâ naturaliter pluviam piſcium oriri poſſe ratione ex Jonſtono perſuadere ſatagit *Fromman. Lib. 3. de faſcin.*

ſcin. Mag. part. 8. Sect. I. c. 1. §. 5. Quod enim à nautis Jonſtono traditum, integras cymbas ſive minutulas naves cum hominibus, aliquando ſurſum aliquo usque evehi: hîc locorum eſt inauditum; neque enim tam vehementem & ſimultaneam aquarum elevationem Pruſſia unquam vidit; nedum, ut ipſa animalia integra eâdem ſurſum tracta vidiſſet: Utut non ignoremus, quod Indiarum maribus ejusmodi portenta obveniant, cùm plures & eruditos teſtes, eosq́ue oculatos, circa iſtud phænomenon *in Phyſico* adduxerimus *Collegio.* Rectiùs *Beyerlinck* ex *Athenæo* & *Alberto M.* uti in lapidum & cæterarum rerum imbribus uſu venit, *videri nonnunquam piſcibus pluere, quia ecnephias, aut vorticoſus aliquis flatus correptos è mari piſciculos alium in locum projicit;* non nudos tamen, ut puto, ſed Neptuno immerſos, quomodo prædam talem in naves cum ſalſo balneo aliquando immiſiſſe traditur; magis, inundationes excitando: Inundationes enim fluviorum, non ſine damno, Pruſſiæ coloni ſenſerunt ſæpiùs, quibus fortè juxta *Horatianum* illud:

Piſcium ſummâ genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis.

Extat *Theophraſti fragmentum de piſcibus in ſicco degentibus;* atque anguillas & Lucios aliquando aquas egredi, & in pratis paſtum quærere in Pruſſia notum eſt; aſt non addit Jonſtonus, quale genus piſcium cum Parentibus comederit: alioquin hôc modô expediunda eſſet fabula. *Aliis* porrò ſuſpectæ prodigioſæ quædam pluviæ, quod *potiùs detecta, aut allicita fuiſſent dicenda animalcula,* quæ vulgi perſuaſione credita ſunt nimboſis nubibus excidiſſe; unde ranunculas pluviæ inſtar decidiſſe *Gaſſendo loc. cit.* notatur res minimè veroſimilis; & *Fromondus* fluctuans admodùm idem videtur innuere. Quamvis, cùm unius rei plures quandoque ſint cauſæ, *ex arboribus quoque excuti poſſint virides ranunculi* vi imbrium ingruente; tales enim mihi oblati potiſſimùm & relati cum pluvia decidui ranunculi, qui ad genus illud accedant, quod te-

neritudine & colore ab aliis diſtinctum, fruticetis ac arboretis inſidens Calamites aut Dryopetes, Germanis audit Laub-Froſch. Priori tamen cauſæ favet *Theophraſtus in Fragm. de Animalib. quæ repentè apparent;* Illique aſſignandum, quod in *Actis Anglicis* occurrit *Anno M DC LXVII. p. 406. ed. Lat. in IV.* de inſulis Caribanis: quando in medio inſulæ cujusdam perhibetur planities, in quâ, quotiescunque pluit, pluvia adhærens fimbriis veſtimenti ſpatio ſemihoræ transformata appareat in eulas. Quamvis enim *Auctor Relationis iſtius*, aliud quodvis cauſæ adducat, notandum tamen, quòd teſtis modò fuerit auritus, non oculatus.

§. V. His accedit, *quod aliquando veneficiis deputandæ ſint pluviæ inſolentes*, qualis Margaritarum apud *Wolfium Tom. II. ad Annum M D XXXII.* Quarum Contemplatio, cum in Phyſica non inveniat locum; illud ſolùm adjiciamus, *quod aliquando prodigioſæ habeantur pluviæ, quas imperitum Vulgus, cùm nunquam aut rariſſimè uſu rerum cognoverit fandove acceperit, tales propugnat:* cùm tamen eædem Eruditis, quibus ad judicandum meliùs pectora præparavit cata experientia, nil oſtenti monſtrent, quippe cùm ad Meteororum certa genera reducendæ veniant. *Quid* enim *juvat prodigioſas appellitare pluvias, quibus aliquid foſſilis eſt admixtum?* cur non aquas item minerales prodigioſas nuncupamus? Quodſi aquarum cenſu non prorſus excluduntur minerales eapropter, quòd habeant intra ſe foſſile, aut quòd non ſint adeò frequentes; nec pluviæ minerales, aut alia Meteora hoc illo foſſilium æmula, protinus Meteororum claſſibus excludenda erunt. Atque ſi citra pluviam decidant iſtiusmodi non minùs ac ſtella cadens, &c. nudè Meteoris hujus, illius generis accenſenda judicamus meritò.

§. VI. Tot autem, & pluribus aliis modis, cùm à veritate aberrare contingat, quantâ circumſpectione Phyſicam Hiſtoriam edituro opus ſit, liquidò conſtare arbitror; *Plautini* neceſſe eſt ſit memor dicterii:

Qui

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet:
Etiam cùm caviſſe ratus, ſæpè is cautor captus eſt.

Certum tamen ſit nobis, *non poſſe promiſcuè omnium Aa fidem in dubium vocari, cum rëapſe cœlitùs omnis generis corpora decidiſſe*, indubitata evincant documenta; Neque ſolùm ac ſi manifeſtâ ventorum igniumve violentiâ in altum ſublata, quæ lapſu velociori ruerunt illicò; ſed ut quæ ad nubes quoque aliquando tacitis modis evecta, iisque diutiùs ſuſpenſa, tandem ſinubus iſtarum, non minùs ac pluviæ, omnimodè effuſa videri potuerunt: Etenim adſunt *teſtes verè teſtabiles*, quos potuiſſe atteſtari, oſtendit eruditio; voluiſſe, probat candor. Atque *lapidibus pluiſſe* quiſpiam inficias iverit minimè; utut *Gaſſendus* Livii auſit ſolicitare fidem *loc. cit. p. 998. quod lapidum pluviam ad ſingulos penè annos commemoret; cùm ipſi hi lapides non alii ſint quàm grandinei, ſed inſignis tamen magnitudinis, & à quibus ſtrages edi poſſit ingens. Secùs profectò*, inquit, *quî fieri poteſt, ut res adeò frequens apud Veteres temporibus noſtris nuſpiam obſervetur*, &c. Non permittit noſtrum inſtitutum, quæ ad ſingula reponi poſſint, adducere; nullum tamen penes nos eſt dubium, ſi quâ Livius peccârit, illâ ratione ab ipſo peccatum minimè. Digna eſt, quæ in Livii patrocinium advocetur Hiſtoria, *inter anatomicas rariores Bartholini Cent. IV. 49.* Ubi demonſtrat, lapides quandoque ex vaporibus ſalinis in aëre condenſari poſſe, præſertim frigore accedente: *Hinc ſæpè*, inquit, *cum grandine lapides devolvuntur, cruſtâq; ex nive ſive glacie inducuntur, quod non ita pridem in Falſtria noſtra obſervatum, ſed friabiles illi fuêre, non ſolidi aut denſi.* H. I. Unde *Auguſtinus 3. de Civ. Dei 31.* ne grandines lapidum nomine intelligerentur, illas diſertè ab his diſtinguit: *Sed & cùm pluit terra, cùm pluit creta, cum lapidibus, non ut grando appellari ſolet hoc nomine, ſed omninò lapidibus. Quomodo* tamen crebriores *lapideæ pluviæ Livio memorentúr*, hujus fortè conjectura ex illa Hiſtoria eſt capienda, quæ inſignis exſtat *in Actis Anglicis Anno M DC LXVI. p. 311.* de pluviâ ci-

nerum, in Archipelago, eruptionem conſecutâ montis Veſuvii, 6. d. Decembr. Anno M DC XXXIX. *Cùm verſaremur in Sinu Volo, ſtantes ad Anchoram, circa horam decimam noctis illius cœpit pluere arenam & cineres, nec deſiit ante horam ſecundam ſequentis diei. Tabulata iis erant ſtrata, ad ducrum digitorum craſſitiem, ſic, ut cogeremur eos in mare ejicere palis, quemadmodum pridie ejus diei nivem ejeceramus. Nullò ventò flante decidebant illi cineres, neque tantùm effundebantur in locis noſtris, ſed & alibi in naves tendentes à S. Joanne d' Acre in noſtrum portum; quæ illò tempore centum leucarum intervallo à nobis aberant: comparatos cineres eosdem ſpecie comperimus*, &c. H. I. Et ad Italicas Regiones facere utique videntur, quæ *Ephem. Gall. Tom. XIII. non unô locô p. 244. ſeqq. p. 289. ſeqq.* de eruptione ignium ſubterraneorum in inſulis Canarienſibus Anno M DC LXXVII. menſe Novemb. ex Actis Angl. transtulerunt: ſummâ fide & attentione omnia ibi ediſſeruntur; *quomodo alicubi ad terræ motum, & ad tonitrua ſolum, cum igne, lapides & ſaxa liquata, præter bituminoſa plurima ignis alimenta eructârit; in tantùm, ut torrens merè igneus comparuerit; quomodo porrò alibi poſt jactatos ignitos, humus hiſcere, hincq́; terræ tremore cum tonitru, magnam vim lapidum in aërem elidere cœperit; in iſtam quidem altitudinem, ut oculorum aciem effugerint, cum quintuplo plus temporis deſcenſus horum viſus abſumpſiſſe quàm aſcenſus:* ut taceam alia admiranda, quæ pluribus ordine *laudata* offert *narratio*, quod per aliquot menſes horribilis iſta durârit eruptio: illud tamen non omittendum, *quod pacatâ tempeſtate cineres alio in loco mons ejaculatus ſabulo nigro aſſimiles, ad loca usque ſeptem milliaribus diſſita.* Quamvis nec deſint Hiſtoriæ poſt *Livium*, quibus lapidum pluviæ in Italia poſteritati ſunt transmiſſæ non adeò infrequentes. Videatur e. g. *Wolfius Tom. I. Cent. 10. ad Annum DCCCCLVI. & DCCCCLXIII.* &c.

§. VII. Genuinorum itaque lapidum iſtis, ſed & aliis modis, ex nubibus in terram præcipitia & Auctoritas Anti-

quo-

quorum, & Recentiorum fide digniſſimorum *αὐτοψία* ſuaſerit; unus *Bartholinus* hâc vice ſit inſtar omnium, qui varias Hiſtorias *loc. cit.* congerens, eorum, quæ ætas iſta vidit, *Anno M DC LIV. in Fionia lapidum plurium duriſſimorum & ponderoſorum pluviam* memorat; ex quibus ipſe unum nactus eſt libræ civilis pondere, majori duplô ponderoſiori, ad Regem miſsô. Nec contemnenda ipſius ſententia, quâ grandiorum lapidum pluviam apud ſe concepit. Sic & *apud Wolfium Tom. I. Cent. 15. ad Annum M DC XCIII.* mentio fit pluviæ lapideæ & apud alios paſſim. *Pumices Heclam ad litora Islandiæ* æſtu incendiorum evomuiſſe paſſim nautæ & advenæ commemorant. Pariter *ad pluvias aliorum foſſilium metallorumve ſtabiliendas*, fidem impetrabit *Georgii Agricolæ* in Metallicis curioſitas; qui licèt verba Avicennæ tacta arguat, dum enſes Alemannicos ex ferro cœlitùs delapſo fieri credidit, hoc tamen eidem largitur, fuiſſe tempus, quô ære ferroque pluerit, ſubdens; *& nos aliquot abhinc annis autumni tempore terrâ luteâ pluiſſe vidimus. L. 5. de Ortu & Cauſis ſubterr. p. 77. ſeq.* Neque *Scaligero* eſt, quod jure objici queat, quando *Exercit. 323. de Subtilitate ad Cardanum*, ferrum pluiſſe in Taurinis refert, cujus fruſtum apud ipſum exſtitit; ſubjungens: *tribus circiter annis antè, quàm ab Rege provincia iſta recepta eſſet, pluit ferro multis in locis, ſed raris.* Quibus A a. addatur *Balduinus* Chimicæ gloriâ illuſtris, *Venerem auream in forma Chryſocollæ foſſilis, cum fulmine cœlitùs delapſam, propè H yn. m die 28. Maji Anno M DC LXXVII.* non minùs eleganter ac fideliter deſcribens; extat *ad Annum VII. Ephem. Germ.*

§. VIII. Adſunt quoque teſtimonia incorrupta, quibus ſimilem in modum *pluvias frugum* adſtruere valeamus. Non memoro *grana tritici*, quæ pluiſſe in Gallia *apud Wolf Cent. 10. ad Annum 995.* Aa. conſignarunt literis. Recentiora ſuppetunt documenta, quibus magnum pondus, addit Auctoritas ſcribentis; *Thuanus* is eſt, in quem virum omnes dotes Hiſtorica contuliſſe videtur; adeò ipſum excoluit, & ſuum eſſe vo-

 luit,

luit, cùm nec induſtriæ deſit candor, nec candori libertas dicendi, neque dicendi libertati concinnitas aut elegantia; ex hujus *L. 5. Hiſtoriarum ad Annum M D XLVIII.* hæc habe. *Fuêre & alia alibi prodigia. Nam in Carinthia, non longè à Clagenfurto & Villaco, oppidis X. Calend. Apr. horarum ſecundô ſpatió, per duo ampliùs milliaria annonam pluit, ex qua regionis incolæ optimum panem confecerunt, qui ad Cæſarem cum granis ſiligineis cælô delapſis perlatus, & ſummâ admiratione conſpectus eſt:* addit: *Conrado Lycoſthene Auctore, id biennio poſt accidiſſe, jamq; olim Probi Imperatoris temporibus, in eadem Germania, genuinum huic prodigium contigiſſe, narrante Zoſimo. L. 1.* Quibus *ex L. 50. ad Annum M D LXXI.* ſequentia erunt annectenda. *Magna prodigia hoc Anno in Germania memorantur. Nam cùm anguſtiâ annonæ ferè ubiq; ſummâ, tum præcipuè in Suevia Norica laboraretur, rarò præter naturam beneficiò, piſa, rapula, frumentum ac triticum, compluribus locis Gottlebergi ac Lembergii in Quadis. XVII. Cal. Quintiles pluit, ex quo collecto trituratoq; homines undiq; accurrentes, triduo poſt panem eſu optimum confecêre; cui ſimile prodigium, jam ſupra ad Annum XLVIII. commemoravimus.* Adde his *Cl. Velſchii citatam Obſervat.* ubi grana hederæ falsò pro frumento pluviali venditata, allegârat. *At nobis,* inquit, *verum & genuinum triticum eſt, quod M DC XIX. è nubibus decidit cum pluvia, ejusdem planè formæ, quod olim Philippus Heinhoferus ad Ducem Pomeraniæ miſit in technoplinthio ſumptuoſiſſimo repoſitum. Neq; de noſtro hoc dubitari poteſt. Nam & in farinam redactum panem præbuit, nihil à vulgari tritico differentem; etſi nonnulli pauperibus tantùm famem exemiſſe narrârint, ditioribus nihil profuiſſe: Et ipſa forma externa adeò manifeſta eſt, ut ſi quis pro granis hederæ habere vellet, ludibrium certè nobis deberet haut exiguum.* H. I.

§. IX. Quod *animalium pluviam*, fateor, mihi hæret aqua: atque parùm abeſt, quin cum *Fromondo* evadam Ephecticus; neque enim video, qui tantorum virorum Auctoritati-

tacibus, e. g. ranarum pluviam ſtatuminantibus, aſſenſum denegare auſim, cùm αὐτοψίαν obteſtentur, uti *Fallopius de Metall. c. 9.* præter aliorum experimenta; neque tamen video, quî rationi atque experientiæ ſolidiori illorum concilientur placita. Quis enim citiùs quam aſparagi, quod ajunt, coquuntur, ranas ex ſpermate in animal ad Solem efformari vidit? neque enim ſpatium, quô fungi naſcuntur, horum animalculorum nativitati inter pluendum conceditur. Quis non, modô ſucceſſivô experimentorum uſu *ranarum Metamorphoſes* his oculis inſpexerit, meminit gyrinos illos fœtus haud parvâ morâ in piſciculi ſimulacrum tranſire; majori autem opus habere ad explicandos artus quadrupedis; atque tunc caudatos adhuc longiùs tempus exigere, quô in formam raninam decurtati, prorſus adaptentur. Pariter *culicum generatio* αὐτόπτης quisquam ipſam conſuluerit, non parva momenta temporis ſuarum viciſſitudinum depoſcere deprehendetur; ut taceam enim, quomodo ex horum ſpermate itidem galbæ prodeant, quæ dein piſciculorum barbatulorum, globoſis hirſutisque capitibus, facies induunt, propè caudam duobus apicibus conſpicuis, prodigiosâ agilitate ſub aquis luſitantes, donec languente illô motu in gyrum contrahatur corpuſculum agillimum, alterâ parte inflatâ, quô ſchemate ad ſuperficiem aquæ fluitantes, raró ima petunt, niſi contactæ fuerint aut commotæ ab externa vi; atque iſtum in modum præſtolantur caloris virtutem, quæ ipſarum involucrum alienum diſſolvat; quô factô, culices nitidi relictis ſub aqua exuviis, alienô elementô ſe committentes, ad ſuperiora liberè evolant. *Honoratus Faber L. 5. de Gener. Anim.* diverſas Culicum generationes recenſet: *Propoſitione 75.* quidem illorum, quos tinnulos vocat: *Item culices illi tinnuli*, inquit, *de quibus tamen nonnulli dubitârunt, coëunt & ova pariunt: immò majores quosdam ovis prægnantes inveni: in luto deponit ovum, ſub æſtûs finem, ex quo ſenſim vermiculus, & ex hoc ſuum chryſalidis genus, ex quâ demùm culex. Propoſitione*

verò

verò *76.n.1.* illorum, quos tipulas appellitat: *In aquis*, inquiens, *præcipuè ſtagnantibus varia animalcula ſpontè naſcuntur, ut tipulæ, ex fece ſcilicet ſubſidente; imò ad tempus ſuæ origini adhærentia moventur, deinde abſolvuntur, & paucis poſt diebus aſcendunt ad ſuperficiem aquæ; mox diſruptô putamine, culex emergit; inſunt autem primordia terreſtri concretioni, ab aliquo excremento, vel animalium, vel vegetabilium aquæ admixtò. Unde enim illa terrena concretio aquis admixta? Pari modô ranæ gignuntur & anguillæ, ſed ex aliquo primordio relicto* &c. H.I. In quibus de Culicum generatione Obſervationibus *Cl. Viri placita peculiaria* noto: *Quod* ipſi Culicum omnium non eadem generatio; *Quod* tipulas, quarum ſucceſſivam generationem αὐτόπλαι cognovimus, ex fece velit prodire, iſtô quidem argumentô, quum huic ſuæ origini ad tempus adhæreant; *Quod* paucorum dierum intervallum metamorphoſibus hujus animalculi concedat. Ego quidem non negavero, aliam aliorum poſſe eſſe generationis rationem; quod tipulas verò, de quibus accuratam inſtitui obſervationem, illas in alveo ligneo puro, niſi quod vetuſtate exeſus eſſet, incorruptô, aquâ pluviâ pellucidâ in eodem ſtagnante, offendi; atque cùm maximæ, medioximæ, minimis, quæ ſubtile filum adæquabant, eſſent mixtæ, omnes, quando imum petebant, capita lignô infixa quaſi abſcondebant, protenſis caudis, egregiô ſpectaculô gregatim ad profundum ſe proripientibus, atque denſis ordinibus dictô modô ſtabulantibus omnibus: Illudque in more animalculis poſitum adverti, quando vitrô ipſorum copiam indidi, ubi ad commotionem aquæ, aut adſpectum accedentium fundum illicò petentia, capitulis abſconditis caudas erexêre. Tres autem ſeptimanæ abiêrunt, priusquam maximæ tipularum exuvias deponerent, atque criſtatæ ad chartam ſuperimpoſitam perforatam evolantes aërem captarent; minimarum verò metamorphoſes quatuor ſeptimanas, & ultra, exegerunt. Alia occurrit obſervatio *in Actis Anglicis Anno 1665. M. Maj.* ubi

ubi curioſa generoſi Angli circa rorem Majalem experimenta referuntur; *quod cùm circiter unam menſuram hujus roris, quem putrefactum & excolatum fuiſſe autumat, impoſuiſſet in apertum vitrum cylindricum, orificiô amplô, & ſiviſſet multas ſeptimanas ſtare in feneſtra Auſtrali, cui Sol multum incubabat, ſed cancelli tenebantur arctè clauſi; poſt aliquantum temporis veniens ad excipiendum rorem ſuum, invenerit pleniſſimum parvorum inſectorum magnis capitibus & tenuis texturæ corporibus, ſimilium nigris animalculis in aquis natantibus, quæ ſunt ranarum fœtûs caudati, ſed multò minorum: Illa, cùm accederet ad vitrum, fundum petebant, quaſi ſe occultare vellent; cùmq; recederet, denuò enitebantur in ſuperficiem aquæ. Cùm ita paulo longiùs ea reliquiſſet, poſteà reperit ſpatium pleniſſimum Culicibus, licèt janua & feneſtræ ſemper clauſa fuiſſent.* Addit, *ſe primò non ſuſpicatum, hos Culices aliquô modô affines eſſe rori, ſed cùm poſteà comperiſſet Culices multiplicatos & aquatica animalcula multum diminutos numero, eorumq; plurimas pelles vacuas ſupernatare rori ſuo, non immeritò ſe perſuaſum putat, ut crederet, hos Culices per regenerationem productos ex dictis animalculis.* H. I. Quæ obſervatio confirmat memorabile tempus intercedere, primos ortus inter & abſolutionem Culicum. Atque citra dubium ros Majalis culicum poſſedit ſperma, quale minutiſſimum, infra granorum papaveris magnitudinem mihi viſus ſum vidiſſe in rore Majali, quem ſtudio ex diverſis vegetabilibus ſeorſim collegeram: Nullos tamen ex iſto, utut ad feneſtram Auſtralem poſitô, eduxi Culices; Neque ullius alius inſecti ex rore progenerationem mihi intueri licuit, quamvis operam dederim ſedulò; an quòd frigus priùs ſeminia corruperit, an quòd Calor non ſatis penetraverit, incertum relinquo. Cautionem autem adhibui ſemper, ut ne aliunde advenirent inſecta, chartâ ſuperimpoſitâ minutis punctis perforatâ. Moras autem, quas in Culicum generatione Metamorphoſes, ſive mutationes malis, requirunt, etiam *Illuſtris Boile* atteſtatur *in Actis Anglic. An. 1670. Menſe Septemb.* Com-

paravimus quædam iſtorum inſolitorum inſectorum, *ex quibus Culices fuiſſe generatos ſub finem Auguſti*, *vel initium Septembris*, *viri quidam ingenioſi obſervârunt*. *Hæc ſpatiô quarundam ſeptimanarum continuô omnes unà vivunt in aqua* (*non ſecùs ac fœtûs ranarum caudati*) *ſurſum deorſum illi innatantes*, *donec matura ſunt transmigrationi in Muſcas*. H. I. Vel *Muſcarum generatio* non paucorum dierum intervallum requirit, uti cuivis notum: Vel *Lucianô Coryphæô in Muſcæ encomio*, *Tom. I. p. 824.* Quodnam igitur miraculum raninos hos fraterculos, feliciùs ex pluviæ guttis quàm Cadmeos ex dentibus Draconis educet? Non poſſe ita fieri, ut dum delabuntur, aut delapſæ illicò guttæ in ranas transformentur, certus ſum: Videri tamen poſſe cœlô delapſas ranas ſuprà dictis modis non nego, ut tamen minùs rectè ranarum iſta credatur pluvia. *Aliorum potiùs inſectorum quomodocunq; conceſſero pluviam* imprimis illorum, *quibus in aëre* adminiculo qualium qualium alarum *ſe librare eſt datum*; ſcarabæorum &c. cùm iſtiusmodi ad nubes facilè ob levitatem efferantur; ob aſſuetudinem in iis quoque hoſpitentur commodè, donec gravitate pluviæ depreſſæ humo non difficulter affligantur; *ſic & genus aranearum*, quod filis ſuis tantùm non ex aëre ſe novit ſuſpendere, hôc velô per liquidum volitans æthera, facilè etiam cum pluviis quandoque catervatim deturbari poterit, quemadmodum ſaltûs integros unâ nocte araneis iſtiusmodi oppletos novi, telis adhuc manè madentibus. *Perfectiorum animalium & non volatilium*, minimè concedam iſtos ad cœlum progreſſus, iſtos ex cœlo lapſus.

CAPUT

Fig: 2. p.11.

Fig: 1. p.10.

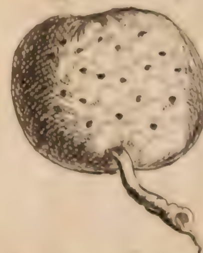

Fig: 5. p. 48.

Fig: 4. p.19.

Fig. 3. p.13.

Fig. 7. p. 70.

CAPUT II.

De
Nupera in Curonia Annonæ & Bracteæ ſive Telæ ſingularis prodigioſa Pluvia.

§. I. *Quod attentione opus ſit ad Hiſtorias prodigiorum dijudicandas.* §. II. *Qualem induſtriam adhibuerimus ad prodigioſæ pluviæ iu Curonia fidem examinandam.* §. III. *Relatio de pluvia annonæ & bracteæ in Curonia, quam nanciſci licuit accuratiorem.* §. IV. *Phyſico ſtudio non indignum eſſe ejusmodi annotare Hiſtorias.* §. V. *Deſcriptio annonæ, qualem anatome oculis ſubjecit.* §. VI. *De fabis, quas itidem rumor in Livonia cœlitùs delapſas divulgavit.* §. VII. *Deſcriptio telæ, qualem Analyſis exhibuit.*

§. I.

CUm tot modis à veritate aberrare queant τερατολογοῦντες (*Ariſtoteli* dicti, *2. Meteor. cap. 8.*) ſive prodigiorum Scriptores, utique attentionem meretur, dignotio verarum Hiſtoriarum de hisce talibus; quando & Philoſophi notentur *Lucianô* (πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότες) quòd multa monſtroſa & fabuloſa conſcripſerint. *L. 1. Veræ Hiſtoriæ ſub init.*

§. II. Neutiquam itaque fidem adhibui rumoribus, quibus inaudieram *in Curonia alibi annonam, alibi papyrum delapſam cœlitùs;* ſed quàm primum tulit occaſio, dedi operam, ut certior fierem, ſi quid veri ſubeſſet Vulgi fabulis, acceptisque à non uno literis, quibus & ex utroque genere oſtentorum aliquot incluſa erant momenta, non potui non illicò perſpicere, quomodo fama, mobilitate vigens, vires eundo acquiſierit; Quòd enim telæ nigræ aut bracteæ nomen quo-

modocunque ſuſtinet, illud Vulgus abſque cautela, papyrum (Papier) nuncupare; neque contentus papyrum dixiſſe, inſcriptam inſuper ipſam promulgavit; ita enim quædam epiſtola: Es ſind Schrifften vom Himmel gefallen. Atque cùm animus eſſet prodigiis iſtis in noſtra Exercitatione locum concedere, in id incubuimus, ut nulla ſubterfugeret circumſtantiarum, quæ quidem Phyſicæ Hiſtoriæ fidem conciliare, aut uſum promittere poſſet, iſtum in finem pluſculis *quæſtionibus* amicorum curioſitatem exercentes, ut his excitati ſingulis invigilarent intentiùs. Etenim, *quod fruges*, ſcire ex illis deſideravi, qualis elapsô annô in Curonia conditio fuerit meſſis? qualis conditio agrorum vernô labentis anni tempore? an grana frumenti glumis ſuis excuſſa per adjacentes campos Ver uſquam viderit? atque cùm cœlum effuderit iſta, matutinisne horis an ſerotinis? pluviane comite an vento? hocque placido, vel ferociente? pluribusne in locis an unicô? cultô, incultô? ſparſim an acervatim? extantia an immerſa? homogenea an heterogenea? cum folliculis aut deglupta? fibris illicò aſpera, aut immunia? ſi quoque ad vitium frugum Curonienſium reduci poſſent? *Quod telam ſive bracteam* ſimiliter percontati ſumus, quæ ſcire multum noſtra intererat.

§. III. Verùm quòd ad iſtas quæſtiones nondum ex voto fuerit reſponſum, omnibus quidem numeris abſolutam Hiſtoriam minimè polliceor; illam tamen, quæ melioris notæ mihi ſuppetit, uti eſt ab Erudito perſcripta vernaculâ Orbi Erudito intereà temporis cenſendam æquô offero animô. Den 1. Apr. A.C. (1686.) iſt das ſo genandte Papier in Curland / bey dem Gute Rauden / dem Herrn Obriſt Seefeld zuſtändig / gefallen / und zwar des Morgens in einem Stück. Iſt aber hernach vom Sturm alſofort zerriſſen / und in viele Stück hin und her zerſtreuet worden. Im ſelben Monat / iſt der Roggen bey Papen-See auf der Vieh-Weide im ſandigten Ort nicht weit von der See gefunden worden / ſo ordentlich / als wäre es geſäet worden. Es hatt ein

ein Feld von ohngefehr 2½ Scheffel-Saat bedecket. Quibus quod adderem, licet ex inſtituto quidam Amicorum, *locum, qui Ducalis Ditionis ſeptem milliaribus Memelâ diſtat*, adierit, & ex Domino Præfecto, accolisque colonis, ſedulò percontatus ſit omnia, memoratu dignum necdum acceperam, niſi *quòd nives papyrum delapſam illicò inſecutæ* memorarentur: elapsô verò annô (1687.) à CL. M. GEORGIO KRüGER pleniorem, & quod tempus accuratiorem hiſtoriam *Calendario* annexam nactus ſum, quam vernaculâ, quâ conſcripta eſt, legentibus ſiſtere juvabit. Es iſt nunmehro Landkündig / was von dem Papier / ſo im Ambotſchen zu Rauden an der Littauſchen Grentze am 31. Januar. ſtyl. nov. gefunden / ſpargiret iſt: Welches denen Unwiſſenden / und andern zum Gedächtnüß zu erzehlen nöthig iſt. Es wohnet in dem Felde Rauden genandt / nahe an einem Teiche / der auf 1½ Looff-Stete in ſich begreifft / da man anderthalb Looff oder Scheffel Getreydicht ausſäen kan / ein Curiſches Bauer-Geſinde / ſo aus befugtem Teiche des Waſſers ſich bedienet / welches dann auch dieſen Tag (am 31. Jan.) ſo wol des Morgends / als vor Mittags geſchehen / und haben dennoch ſelbige Leute an dem Orte dazumal nichts vermercket. Da ſie aber nach dem Mittags-Eſſen wiederum zu ihrer Arbeit gegangen / werden ſie mit Beſtürtzung gewahr / daß der gantze Platz des Teiches gantz ſchwartz überzogen / nicht wiſſende / was ſie daraus machen ſollen / oder wo dieſes herkommen / ſintemal dieſe nichts geſehen haben aus der Lufft fallen: der Nachbar aber ſolls geſehen haben / daß es mit einem Schnee Flocken-Weiſe aus den Wolcken gekommen. Kein Menſch getrauete ſich dieſe Materie anzurühren / in Meynung / es möchte eine Zauberey ſeyn. Nachdem aber ein Lettiſcher Bettler ſein Brod zu ſuchen nach dem nächſten Adelichen Hofe zu da fürüber gehet / hebt er ein Stücke davon auf / daſſelbe als etwas ſeltzames im Hofe zu zeigen: da es dann bald für Papier / bald für Blätter angeſehen worden. Man iſt dahin gegangen / und hat befunden / daß es groſſe Stücken-Weiſe / als eines Tiſches groß / daſelbſt über und aneinander an theils Orten Finger dick in groſſer Quantität gelegen. Des folgenden Tages

ſolls ein Wind (ich finde Nordwind in meinen Annotationibus) zerriſſen / und hin und her verworffen haben. Bald darauf ward mir ohngefehr am 4. Febr. von einer fürnehmen Adelichen Perſon aus der Ritterſchafft / wiewol zuſammengewickelt / ein Theil hiervon zugeſchickt / und mein geringes Judicium hiervon begehret: Welches auch von vielen andern geſchehen / die mich zu dieſem unvorgreifflichen Diſcurs veranlaſſet / meine Schuldigkeit auf einmal allen abzuſtatten. Nun ich muß geſtehen / daß mir dieſes ſeltzſam fürgekommen: Die Materie war ſchwartz / als wäre ſie etwa durch ein Fege-Feuer gangen: hielt ichs gegen des Tages-Liecht / ſo wars an etlichen Orten bergichter / an etlichen dünner / natürlich wie Löſch-Papier oder Druck-Papier zu ſeyn pfleget: An dem Orte aber / da es zu Rauden ſehr feucht gelegen / ſoll es auf der oberſten Seite ſchwartz / auf der andern aber (wegen des weiſſen Schnees) grauer oder fahl geweſen ſeyn: Man fand auch hin und her auf beyden Seiten veraltete Fäſerlein vom Gras anklebende / die man aber abreiſſen konte / welches eine Anzeigung / daß es etwan im Gras gelegen: Der Geruch war nach See-Miſt; trocken aber hatts gantz keinen Geruch; ſondern gab einen natürlichen Papier-Geruch von ſich / wenns angezündet ward: Zerrieſſe ichs feucht / ſo faſelte es gleicher Geſtalt wie ander Papier / wenns voneinander geriſſen wird / alſo daß zwiſchen dieſer Materie und Papier kein ander Unterſcheid iſt / als die ſchwartze Farbe. Darum nennet mans Papier / ſintemal ſo wol wegen der Gröſſe / als auch anderer Umſtände es für Baum- oder andere Blätter nicht zu achten iſt.

§. IV. *Phyſicô* autem *ſtudiô minimè indignas has* æſtimo *Hiſtorias; quòd non vehementiâ* aliquâ *manifeſtâ* aut obviâ ad ſuperas regiones elata, & ad inferas continuò inde detruſa, memorata recenſeantur corpora; *quin quòd potiùs aliquid ingenii reconditi* videtur continere horum peregrinus ex aëris Regione partus, ut qui in admirationem rapuit complures: illa autem, quæ ſunt admirationis, ex Phyſicis præprimis ſcire deſiderant homines, id quod Iridem Thaumantis filiam finxit antiquitas: *Partim quod magis afficiant* res geſtæ, qua-

rum

'um in propinquo eſt memoria, cùm harum major ſit ſenius: *Utq; ſit à facto propiore* homines *priora renarrant: Præterquam, quòd plurimus ad Doctrinam de Generatione & Corruptione* ex illis qualibuscunque redundare queat *uſus*: Cùm ante oculos ponent, nec illos, qui ſunt casûs aut fortunæ, naturæ adſcribendos fœtûs; nec illos ſpurios proclamandos, quos Natura ſuô eduxit ſinu legitimos.

§. V. Grana autem, quæ indeptus ſum, ut legentibus deſignem, ſciant, *alia* minora, *alia* majora oblata; pleraque tamen omnia fuiſſe quaſi compreſſa, imâ parte latiori, ſummâ acuminatâ, exilia & minimè robuſta, ut cum *Columella L. 2. de re ruſtica c. 9.* loquar. *Quædam nuda* prorſus fuerunt, omni tunicâ exutâ, intimum ſolidum, quod *Varroni L. 1. de R. R. c. 48.* propriè granum, unicè exhibentia; ſingula tamen media diviſa erant *lineolâ* quâdam; quam accuratè examinans, animadverti *germen* eſſe, quod acutiori parte in pluribus exeruerat apicem. *Quædam Vaginæ* aut folliculo *incluſa* erant, alia ſimplici, alia duplici: in iis, quæ duplici gaudebant, exteriorem glumæ adſigno, interior tunicæ fuerit propria. Atque *ſive gluma ſive tunica* illa fuerit arida, pleriſque dehiſcebat, ut tamen quomodocunque obvelaret granum: aliis in filamenta capillaria diſcerpta, non ampliùs tegebat granum, ſed ad imam latiorem partem protruſa, radicum fibrillas lacera æmulabatur, unde quibusdam proditum, *illicò frumentum hoc germinâſſe*: daß es zur Stunde aufgegangen: nonnullis gluma has effinxerat radices, ſalvâ tunicâ propriâ: *unicum* quod aderat *teres granum*, inciſum germinis apicem, inſtar gladioli, peculiari vaginâ circumdatum obtulit; *in* hujus *ſolido* quoque aliquid *farinæ* dentium attritus probavit; in reliquis verò compreſſis glutinoſum corpus pulverem ſuppeditavit quàm ægerrimè. Literis certior factus eram, fuiſſe, qui areolâ qualicunque, ſubvertendo glebas, *in terram*, in quam inciderant, *noſtra grana demiſerit*, areolamque ſæpè muniverit: Atque poſtremis idem amicus aſſevera-

veravit, *prodiiſſe ex terra, anguſto-tenui folii graminis herbâ*, ab odorato Pruſſico gramine parùm abludente, parciſſimè licèt; oblatis unà aliquot *germinum exemplaribus* ſeſquiſpithamum & ultra longis, nullam tamen ſpem culmi ſive calami facientibus. *Ad quodnam* autem *genus referenda ſint grana noſtra*, licèt ambigi poſſit, ad frumentum tamen jure reducenda videntur; in medio autem fortè relinquendum, an ad ſiliginem, an magis ad triticum, an verò ad ſecale, aut ad avenam? hordeum non eſſe viſu dignoſci poteſt; neque etiam alicujus alius generis eorum, quæ vitia frumenti audiunt, ſpeciem refert. *Ratio* verò *germinis intra grana noſtra* quandoquidem iſtud contulimus, *cùm primùm germinantibus tritici & ſecalis granis, non fuit prorſus eadem;* quamvis enim *& his, ex acumine exeat germen*, imprimis *ſecali*, tamen maximam partem *exteriùs à baſi exoritur, ubi corculum horum ſeminum* radices verſus terram dimittit, & ſurſum erigit granum ſive ſolidum, ut duplici alimentô proſpiciat germini, aliô ſcilicet ex terra per radices, aliô lacteô ex grani uterô; proximis enim à ſatione diebus attentè luſtranti, extra granum *germina* aſſurgere in ortûs ſuos videbuntur, *ut lateri illi arctè adhæreant, quod non habet crenam.* Inveni quidem *in aliquibus granis germen*, quando adhuc valdè exile eſt, adhuc intra propriam tunicam iſtâ parte latitare, ſed non diu patitur, ſe ibi abſcondi; neque per totum corpus ita occultatum excurrit, nec adeò profundè illud dividit; *Neq; grana tritici aut ſecalis terræ mandata illicò tunicas ſuas exuunt*, ſed propriam retinent; donec omnis lacteus humor, atque hinc etiam lacteo ſuccedens lymphaticus fuerit abſumtus, ubi poſt longum tempus demùm tunicæ hæ ſiccæ exareſcunt; *neque* tamen intereà *ita plana fiunt grana*, ſed manent ſtrongyla. Quô ipsô patet *diſparitas noſtrorum granorum*, quæ tunicâ ſpoliata, nec crenâ diviſa, nec iſtum in modum oſtenderunt germen aut corpus ſolidum. *Avenam* autem, ubi terræ mandâram, fateor, hanc ex glumis quidem media ſua extruſiſſe germi-

germina, non tamen ſimilem in modum ex ſolido grano: Utut mihi *analogia inter avenacea & noſtra grana* videatur *omnium convenientiſſima*.

§. VI. Retulerant plerique, à quibus horum prodigiorum Hiſtoriæ ad nos *(An. 1686.)* perſcriptæ, & *fabis ac piſis in Livonia* iſtô temporum tractu *pluiſſe*; verùm cum fabis analogum legumen memorarent alii; Eine Saat denen Bohnen nicht ungleich; quidam illas prorſus tacerent; neque nobis copia facta erat iſtas qualescunque fabas inſpiciendi; easdem attigiſſe ſat eſſe judicaveramus. Nec ſilentiô prorſus erant prætereunda, ſiquidem dum latuiſſe credita fuiſſent, quæ eadem fermè regio, idem fermè tempus, eadem fama nuncia, gemina obtulerat miracula, aliquid labis inde affricari induſtriæ inquirentis facilè potuiſſet. Verùm poſteà temporis non ſolùm *in Calendario cit. promiſſa hiſtoria*, von denen ſchwartzen Bohnen und Erbſen/die eben da im Ambotſchen im Martio geregnet; ſed & *A. C. 1688. Calendario à laudato Auctore inſerta*, iſtô quidem tenore. Anno 1686. ohngefehr um Oſtern/da der Schnee abgetauet geweſen/hat man ſechs Meilen von hier im Ambotſchen auf der Erde auf einem Acker / da das Jahr vorher Gerſten geſtanden/ eine groſſe Menge ſchwartze Kügelein / klein und groß gefunden / die Leute nennen es ſchwartze Erbſen oder Bohnen; aber es iſt nicht: ſie ſind inwendig ſchnee-weiß / laſſen ſich ſchneiden als ein ſehr vertrockneter Schwamm; wann es geſchabet und angezündet wird/gibts einen greulichen Geruch / als verbrandte Erbſen: Etliche meynen/ es ſeyn Früchte von Seeblättern. Ob Seeblätter in den kleinen ſüſſen Seen Früchte tragen/ können die jenigen wiſſen oder erfahren/ welche an denſelben wohnen: ich zweifele. Solche ſchwartze Erbſen ſind auch an andern Orten zerſtreuet gefunden worden. H. I. Quin & fuit, ut tandem Amici ſtudiô *fabulas* ſic dictas, quas itidem *in Curonia* im Abotſchen cœlitùs delapſas, annotârat, obtinerem. *Forma* quidem illis non prorſus fabarum; neque enim in lobos dehiſcunt, nec hilum in illis comparet, nec oblonga ipſis ſpecies, ſed ad rotunditatem devergens, citra ul-

lum in medio receſſum. *Superficies* undiquaque ſcrobiculis exaſperata *cuticulam* oſtendit nigerrimam: *intùs* quod eſt ſolidi albiſſimum promittit farinam, aſt *manſum* dentibus neſcit cedere, cùm in duriſſimo & cultri acies lentorem experiatur, nec Spiritu Nitri edomandum: *Sapori* toſtum offert obtusè; fabacei nil quidquam exprimens: *ignis*, corticem faciliùs depaſcitur quàm granum, quod admodùm reluctatur; *nullò fœtore*, niſi qui ſarmentorum ſolet eſſe, *flammam* luculentam neutrum ſpargit, minùs tamen granum. Eſſe inter aquatica, aut paluſtria, aut marina, quòd tales fructus ferat, non memini à quoquam *Botanicorum* traditum.

§. VII. *Telæ ſeu Bracteæ fragmenta*, quæ mihi transmiſſa, *non ſunt prorſus nigra*, cùm aliquid albedinis interluceat, ſi Soli obvertantur; *tenuiora* ſunt papyri communis foliis, à quibus non penitùs exuſtis *quoad externam formam* parùm abludunt; arctiùs tamen illorum cohæret compages, nec ita facilè contacta in pulverem abeunt: Quin quodammodò *crepitant & plicabilia ſunt*; id quod me induxit, ut potiſſimùm bracteæ aut bracteolæ nomine venire vellem prodigium, cum metallicis laminis & aliis ligneis, corneis operibus iſta congruat appellatio. Saliva *madefacta*, nihil atri aſpergebant digitis; nec *manſa* in pulverem comminuebantur, ſed glutinoſum quid inſtar pelliculæ alicujus humecta relinquebant. *Igni admota flammam* luculentam concipiebant, eâque excuſsâ, *ſcintillæ* ad vicinas partes proſerpendo, fomitem in ipſis facilè adinveniebant. *Odorem* exhalabant, primô quidem ſenſu, qualis papyri exuſtæ, qui dein magis ſulphureus nares ingrediebatur, nullô tamen fœtore aut graveolentiâ ipſas feriente. Extinctis ſcintillis, relinquebant aliquid *cineris*, non ampliùs reſinoſi. *Spiritus Nitri affuſus*, ipſa non corrodebat, ſed mollitiem pelliculæ tenacem concilians, nigrum in rubicundum mutabat colorem. *Affuſus & Spiritus Sal. Armon. Urinoſus, Oleum item Cinerum Clavellat. per deliquium affuſum*, ſed ut nullam inde proderent varietatem, niſi quod

niger

niger color intenſior evaderet; idem eventus fuit *aſperſo acetô.* Pluribus non licuit committere Prodigium, ob penuriam bracteolarum, aliàs Analyſi intimiori ſubjiciendum fuiſſet ulteriùs.

CAPUT III.

De
Cauſis pluviæ Vegetabilium juxta Auctores.

§. I. *Expoſitâ quæſtione* An ſit, *progrediendum ad quæſtionem* Cur ſit: *Cur primùm de Cauſa pluviæ Vegetabilium agatur?* §. II. *Quod, quæ venti aut ignis vi deferuntur aut decidunt, habeant manifeſtas cauſas; quæ autem citra talem vehementiam delabuntur, de illis quæri, an in nubibus ſint generata, aut quibus aliis modis ad illarum regionem pervenerint. Quod animalia, de iſtis quidem traditum eſſe à Meteorologiæ Scriptoribus; non ita de Vegetabilibus.* §. III. *Quod Aa. diſſentientes, alii in aëre animalia ſimpliciter generari ſtatuerint, alia ex ſeminibus illatis: iſtum in modum etiam diſſenſuros Aa. circa generationem Vegetabilium in aëre.* §. IV. *Auctores qui ſimpliciter, ſive citra ſemen, novè generari Vegetabilia in aëre ſtatuerunt, eorumq; rationes.* §. V. *Auctores, qui ex ſeminibus eadem in aëre generari ſtatuerunt, & horum rationes.*

§. I.

Istas, quæ fidâ relatione, de annona & bracteâ Curonienſi cœlitùs delapſis, addiſcere, & oculatâ experientiâ cognoſcere datum fuit, compendiô expoſitis, *non ſuffecerit noviſſe, quod ita res ſe habuerit,* qualis ſenſuum ope impetratur cognitio; *ſed* cùm ſcire *magis* ſit, nôſſe, *quibus rationibus idem*

evenerit, quod negotium eſt intellectûs; danda eſt opera, ut illuc hâc vice quoque penetremus. Iſtum certè in uſum retulimus Hiſtorias, ut quomodo de Cauſis ſit habendum, quantum fieri poſſet, conſtaret liquidò; ad quod nos accingentes, cùm *difficilior ratio pluviæ Vegetabilium*, hanc primò aggrediemur, ut in illa altera, quæ ex foſſilium cenſu ſua videtur hauſiſſe, labor finem ſortiatur.

§. II. Conſtat autem ex dictis; *quando ventorum vehementia impetu ſuô rapit* ſive vegetabile, ſive animale corpus, ex alio loco in alium iſtud projiciens, hujus rei cauſam eſſe manifeſtam: cùm evidens ſit, quantâ ſpiritus violentiâ gaudeat, ut quâ arboribus aut herbis ſeminia elidere, montibus ſaxa avellere, terris exturbare foſſilia, & de viis abripere animalia novit: *Pariter ſi poſt incendia res alienæ aëri illatæ cœlitùs delabuntur*, & hujus non obſcurum proſtat cauſa. *Citra vehementiam peregrinam autem, ſi ex nubibus decidunt, quæ non eſt liquidò oſtendere à vento aut aliô caſu iſtis momentis temporum ablata, maximè inveſtigatione dignum erit, quomodo nubibus ſint credita; an quòd in illis ſint generati hi fœtus; an verò quod aliis tacitis modis aſcendere;* atque apud easdem per intervallum longiùs habitare, hincque ad proprios redire Lares valuerint? *Aa. Meteorologiæ*, cùm *multi* ſint *in reddendis cauſis animalium ac mineralium*, quæ ex nubibus, tanquam ex Trojano equo deſubitò prodiiſſe memorantur; *in Vegetabilium pluvialium Origines, non intenderunt adeò animos*, *ſive* quòd hæc rariora fuerint, *ſive* ex illis, quæ de animalibus protulerunt, de his quoq; judicium voluerint ferendum.

§. III. Scilicet cùm ſint, *qui ſtatuant, animalia in nubibus generari poſſe, iidem etiam ſtatuminabunt, Vegetabilium in illis eſſe poſſe natales. Duplici autem modo in nubibus animalium origines naſcendi quæſiverunt, alii* quod ſemina illuc fuerint translata, ex quibus in aëre formarentur animalia; *Alii*, quòd ipſa rerum genitrix natura, citra ſueta ſemina, ipſa produxerit; *prior ſententia fuit Cardani*, qui ranarum ovis in

aërem

ërem ſublatis ranunculas excludi ſcripſit; *in alteram verò* *ententiam Scaliger propendet*, contra *Cardanum* aſſerens, lice-e naturæ in aëre non ex ovis generare. *Nam ſi mus*, inquit, *non ſemper è parentum ſemine, ſed è quisquiliis in navi, ſic in* *ëre ranæ, haut ex ovo, ſed ex aqua genitali, cœleſti calore con-* *denſata conformataq́;*: Atque Hiſtoriæ appendicem ſubjiciens: *Mirambellum oppidum eſt in ejus agro, tantum pluit ranarum,* *ut cumulatim totæ viæ tegerentur. Oppidani neq; pedem effer-* *e domo, neq; veſtigia ubi ponerent, haberent; quô ſi totius penè* *Aquitaniæ ranina ova convecta eſſent, vix ille numerus exple-* *i potuerit. Exercit. 323.* Atque videtur ad partes Scaligeri ranſire & *Fromondus L. 5. Meteor. c. 6. art. 4. Durus tamen &* *ontumax*, inquit, *adverſus tot Aa ſim, ſi pernegem in nubi-* *us quandoq; generari.* H. I. Conf. *Aa. apud Geſnerum. Iſtum* taque *in modum*, quô animalia, vel ex ovis, vel citra illa, in ıubibus generari poſſe arbitrati ſunt *Aa*, *& Vegetabilia*, *vel* *x ſeminibus vel citra illa, in iisdem generari poſſe autuma-* *unt*.

§. IV. *Scaliger* ſanè, citra ſemen novè naſci in nubibus Vegetabilia cenſuerit, id quod his *L. cit.* innuit: *Quid multa?* *nonne quotidiana fœtura cœleſtis genii, quæ natura eſt, potentiam* *declarant, plantæ nullis ortæ ſeminiis.* H. I. Scilicet cùm animalia nova generare queat natura, citra quam, quòd illi ſubſternantur ova, quidni & Vegetabilia produxerit citra ſeminiorum ſegetem? Atque *Scaligero* absque dubio adſtipulabuntur *Democriti Sectatores*, quibus corpora animata quoque ſunt mera compoſitio particularum aliter atque aliter locatarum; uti & *Grevv in Dial. de Mixtione* minimè diffitetur. *Carteſius* dux horum redivivus *c. 7. Meteor. §. XIII.* ſimilem apud ſe concepiſſe ſententiam videtur: *Et prætereà, quoniam* *valdè varia eſt & multiplex exhalationum natura, mihi facilè,* inquit, *perſuadeo, fieri poſſe interdum, ut à nubibus compreſſæ,* *materiam quandoq; componant, quæ colore aut ſpecie lac, carnem* *aut ſanguinem aliquô modô referat; vel quæ aliquô modô accenſa*

 aut

aut combuſta fiat talis, ut pro ferro, aut lapidibus ſumi poſſet; vel quæ deniq; corrupta & putreſcens in exigua quadam animalia brevi tempore convertatur. Ut inter prodigia ſæpè legimus, ferro, ſanguine, locuſtis, aut ſimilibus pluiſſe. H. I. Quem exſcripſit *Joh. de Mey in Commentariorum Phyſic. Part. 2. c. 5. in Job. 38. v. 28. ſeqq.* exiſtimans harum pluviarum ut & reliquarum cauſas eſſe planè naturales; *quodq; illæ res, quæ in pluvia decidunt, ſi non vi ventorum illud contingat, à calore Solis & aptitudine, varioq; motu minimarum particularum, materiæ diſpoſitione ita immutentur, ut colorem vel duritiem, vel ſaltem figuram illarum referant* &c. H. I. *Neq; illi diſſentient, qui panſpermiam* ſtatuerunt ex Phyſiologis, de quibus inter alios conſule *Theophr. 3. H. Plant. c. 2.* ad quos inclinant multùm, *qui de ſpiritu mundi ſive univerſi* tot mira prædicant, quibus & *Burſerus* favere videtur *Introd. ad Scient. Natur. L. 1, 14. Non minùs inter Chymicos* arcanorum glorioſi jactatores his adſtipulabuntur, qui ex aqua ſingulari, ſe non ſolùm foſſilia, ſed & vegetabilia & animalia, absque ullo ſeminiorum ſubſidio, educere poſſe promittunt. Vid. *de Rochas apud Ill. Boyle in Chymiſta Sceptico.* Ad hanc claſſem quoque referendi, *qui ex terra Virginea*, aut ex illa *roris Majalis* citra concurſum ſeminis, varias naſci plantas ſe experimentis addidiciſſe ſtrenuè prætendunt: ſcil. hæc *omnis fert omnia tellus.*

§. V. *Cardano* tamen *adſtipulabuntur* magis illi, qui certiori & obviâ experientiâ cognitum habent, poſſe ex minutiis ſeminum, vel alienis in locis, protrudi aliquod germen; e. g. *qui ex terrâ uſtâ vel calcinatâ* mille plantas, copioſô imbre accedente, illicò germinare tradiderunt; *non minùs qui ex ſatis cineribus* herbarum, ipſas herbas prodiiſſe retulerunt; ita *Cl. Honoratus Faber* ex ſato cinere tritici non ſemel triticum pullulâſſe affirmat: *Vid. L. 2. de plantis propoſ. 103. conf. prop. 99.* Atque illis pollicem premunt, *qui in animalibus non ſolùm* muſcum, ſed & ſemina & plantas, & flores, variè producta memorant. *Ita traditum* ex punctione apis tumorem, tandem

aper-

apertum, ſolidum frumenti granum obtuliſſe. Quam in rem conferantur Aa. *Borellus Cent. I. Medico-Phyſ. Obſervat. 10. & Cent. IV. ult.* uti & *Bartholinus in Actis Medicis Volum. I, III. Athan. Kirch. in M. S. Tom. II. Lachmund in Oryctologia.* Curioſa eſt etiam iſta, quam nuperè *Ephem. Gallic. Tom. III. p. 527. ſeqq.* attulit *Hiſtoria, de germinatione granorum avenæ,* (quæ comederat) in ventriculo militis; atque intra ventriculum non ſolùm radicem projecerant, ſed & ſpicam atque ariſtas protulerant, ut grano tamen gluma fuerit deſtituta. Conf. quæ *Exc. D. Mart. Bernh. à Bernitz Obſervatione LIII. An. II. Miſcellaneor. Curioſorum* memorabilia congeſſit. Et quæ *Exc. D. Paullini Obſervatio* inter illas *Anni VIII, LXXXI. de ſpica ſiliginea, in Tumore* circa coſtas, affert. Quibus addo geminam ipſis non tactam ex *Crameri Lib. 4.* der Pomeriſchen Kirchen-Hiſtori *c. 31.* Anno 1604. wird ein Kind kranck / und kriegt endlich ein Geſchwär auf dem Rücken unter dem rechten Schulterblat / abwerts gehend in der Länge / welches auf einem Ende das Anſehen gehabt / als reiffete es zum Aufbruch. Derowegen hat mans endlich eröffnet: als das geſchicht / da gibt ſich ein ſcharffer Stroh-Stengel herfür / welchen die Frau heraus zeucht mit dem Eyter / und ſihe / da iſt es eine ledige Rocken-Aehre / welche hat Herr Johann Florus zu ſich genommen / und zu verwahren beygelegt. *Iſtum itaq; in modum,* cùm ex minimis ſeminiorum, aut plantarum particulis in *corpore humano* Hiſtorica monumenta *germina prodiiſſe* atteſtentur; *quidni in nubibus quoque?* præſertim cùm in *Actis Eruditorum Lipſ. Anni LXXXVI. ex Obſervationibus de Ortu ac Vegetatione Plantarum Joh. Baptiſtæ Triumfetti* conſtet, ex *ſeminibus,* ab aëris Solisque acceſſu ſervatis, in vitreo vaſculo germinâſſe ac radices egiſſe, *absq; terræ vel aquæ admixtione:* quidni aëris & Solis favore eadem germinabunt? ſanè extra terram, aquis ſolùm contigua pleraque frigida ſemina poſſe germina projicere, ſæpiùs demonſtravimus. Atque *iſta minima, ſi non ad ſpicam* prorſus in aëre exſurgant, *ſaltem ad germina aut grana* ſeſe extollere poterunt. *Præterquam*

quam quòd ipſa aptiſſima compareant, cùm *levitas* tenerrimorum *Embryorum* aut *hilorum*, facilè obſequatur blandæ virtuti Solis ad ſuperiora ipſa unà cum vaporibus educenti; Neque gravitas eorundem prohibet, quò minùs ſuſpenſa pluſculas moras in aëre trahant; *locô nec prorſus ineptô* ad ſuppeditandum his corpuſculis alimenti, quanto indigent.

CAPUT IV.

Rejiciuntur Argumenta, quibus in aëre Animalia aut Vegetabilia generari probârunt Auctores.

§. I. *Contra Scalig. Democritum &c. quod natura non poſſit producere plantam, nedum animal, citra ſemen aut ſeminis analogum, ex re inanimatâ. Ubi de analogo ſeminis in partibus plantarum.* § II. *Chymicorum miracula utplurimùm non invenire fidem ampliùs, e.g. circa generationem plantarum citra ſemen, ubi de arbore Dianæ; item de arboreto & fungis ex rore Majali; item de reſuſcitatione plantæ cum ſemine hujus roris adminiculo.* §. III. *Plenior Hiſtoria de pellicula Roris Majalis cum fungis.* § IV. *Quòd neq; ex ſemine in aëre generari poſſint Vegetabilia.* §. V. *Quod noſtra cœlitùs in Curonia delapſa grana non ſint ex ſeminibus, aut ſeminum minimis, in aëre nata; quæ fuiſſe corrupta per æſtatem udam probabiliter colligitur, ex ſimili germinatione frugum udis meſſibus.* §. VI. *Quomodo contingere potuerit eadem ad nubes evehi, atq; inde rurſus in terras delabi?* §. VII. *De piſis & fabulis.*

§. I.

VErumtamen cùm *neutrâ ſententiâ* ita comparatum eſt, ut ulli omninò aſſenſum præberemus; *quoad priorem, neutiquam Scaligero largiemur, naturæ viribus,*

ribus, citra ſemen, aut analogum ſeminis, plantam produci nedum animal; quô ipsô etiam *negamus, naturam ſemen viventis corporis, aut analogum, extravivens corpus ſuâ virtute conficere.* Neque enim ſaltum adeò facit, ut ex exanimi, non ſolùm actu, ſed & potentiâ tali, animatum corpus producat: Parùm enim abeſſet, quin iſtô modô ex nihilo aliquid eadem procrearet. *Democriti* autem & *ſequacium hypotheſes* ejusmodi Hiſtoriæ refutabunt; neque enim cauſam nôrunt, cur ſemine aut Analogô opus habeat natura in condendis viventibus, ſi ex ſitu ſolùm partium, aliô atque aliô, hæc talia & talia exſurgent: Cur ergò non totis æſtatibus cœlum pluit fruges? Si naturæ ſolùm eſt iſtud muneris relictum, ut componat partes has illas, hôc illô ſitu: An hoc non æquè apud ſuperos præſtabit ac apud inferos? detur ratio; Cur natura non in Meteoris tales adaptat figuras, *citra ſemen aut Analogum*, ex quibus fruges aſſurgant, ac quidem adaptat in terris, *virtute ſeminis aut Analogi. Quale Analogum in partibus Plantarum latitare* egregiô *experimentô* evincitur; quô ex caulibus perfecta ſemina oleris, vel brumali frigore non obſtante, *feliciter educi*, unà mecum inſpexerunt plurimi. Cujus rei periculum jam olim Fautorem noſtrum *Excell. D. Garmannum* feciſſe eruditiſſima *Obſervatio CLXXIV. An. VI. VII. Miſcellan. Curioſ.* atteſtatur. Haut abſimilem errorem incurrunt *Aa. qui panſpermiam ſtatuunt;* ſi enim adeſſent illa ſeminia æquè in meteoris ac ſubterraneis, non poſſet non fieri, ut æquè prompta ſuccederet germinatio per aêris ac terræ latifundia, atque deſinerent, quæ nunc ſunt, pluviarum prodigia. BURSERUS quidem *loc. cit.* per rationem Mixtionis expedit hanc difficultatem ſequenti modô: *Circa piſcinam*, inquit, *vel lacum vel paludem, eſt aqua, terra, aer, fortè etiam ignis. Horum portiones tempore vernô permiſcentur calore Solis, aut aliorum etiam aſtrorum influxu (aut variis à Spiritu adhærente, aſtrorum vi actuatô vel adjutô) tractanturq; & mutantur eòusq; (agentibus ſimul invicem ipſis elementis alterc que infrin-*

gente qualitates alterius, tanquam ſibi contrarias, donec anima ranæ, aut lumbrici, aut muſcæ, aut alterius inſecti proſiliat, materiamq; illam informet. H. I. Aſt ſupponit, quod *nos cum Cl. Redo neutiquam concedimus,* placitum, ac ſi *inſecta aut animalia unquam generata ſint ex re prorſus non animatâ;* quæ adhuc ipſi gravis incumbit probatio: meritò etiam *deſideramus* in hac noſtra controverſia *exemplum, quòd plantam ita ſpontè naſci liquidò arguat, ut ex materia omnis vitæ expertè aſſurrexerit.*

§. II. *Chymicis* verò tot arcanorum, tanquam monſtrorum domitoribus, non adeò facilè fidem habebit circumſpectum & cautum ſeculum noſtrum: *ludibria plantarum erunt, & ſimulachra rudiſſima,* quibus neceſſe eſt, uti quondam picturis priſcorum, nomina adſcribi, secùs, nec divinare quispiam poſſet, qui quidem nec ſtupidus, nec perſuaſus acceſſit, eſſe iſta certarum plantarum corpora. *Imaginatio* quid poſſit *in glaciei tumultuariis figuris,* manifeſtum eſt. Et quot hyperbolis *arbor Dianæ* quondam crevit; non ſolùm in foliorum luxuriem, ſed & in ramorum robur, & in fructuum penum, quibus dubiam redderet Heſperidum hortis gloriam; hæc quæ nunc cadit ingens, & ſatis habet ſe cryſtalli aut Salis, variè coagmentati ac figurati titulô defendere. *Quòd terram Virgineam,* de illâ rectiſſimè *Honoratus Faber locò cit. ſi aliquando Virgo terra ſit, ut vocant, ex imis terræ latebris effoſſa ac educta, illa profectò ſemina aliundè, vel accepit ab illa manu, quæ mundum ipſum fabricavit. Neq; diſpar ratio roris* erit modò nos non vana lactet ſpe, *quæ ros Majalis* per lintea candida primùm, dein per chartas bibulas trajectus, cavendo per duos annos & ultra, ne ipſum Sol videret, *protuliſſe refertur; Arborem ſcilicet cum variis ramificationibus pulcherrimis, pendentibus è ramis, piris & pomis argenteis & aureis, ipſâ non minùs arbore auro argentoq; coruſcante, idem ros Solis tandem expoſitus radiis, undiq; protrudere parvulos truncos & ſaliceta, edere ramos, hi creſcere & vineam aliquam, quàm pluribus ſudibus*

minu-

minutis repræſentare, imò continuante Sole radios ſuos, ad ſuperficiem usq; aquarum ſurgere, & tunc quoq; amœniſſimum arboretum ſive viridarium, arboribus auro argentoq; condecoratum oſtendere, quarum ramis variæ animalium ſpecies hinc inde inſedêre. Miror, quî *Lucianus* iſta *in itinere ſuo ad Lunam* non obſervârit; ſanè *poterat graphicè, tantùm non poëticè, ediſſeruiſſe, ſibi viſam plantam non-plantam; ex ſemine citra ſemen; cum aqua citra aquam; in terra citra terram, quæ neq; Solem Patrem, neq; Lunam agnoverit Matrem; Nympharum alumnam; Umbrarum clientem: absq; foliis floridam; absq; tubere fungoſam; Niveam ex tenebris; ex Lanugine hiſpidam: Quæ ad Solis contagium, non minùs contabeſcebat ac Phaëton; Eadem radiis è longinquo blandè illuſtrata ſive Margaritas ſive Cryſtallos argento coruſcantes offerebat innumeras. Fungos* naſci *ex rore* vidit generoſus quispiam *in Actis Philoſ. Angl. Anni M DC LXV.* & hoc absque miraculo; ſunt etiam *nobis viſi fungi pluſculi ex pellicula, rori Majali innatante, prognati, albicantes, cauliformes, non capitati, niſi quòd floridi ſummâ parte Cornu Copiæ æmularentur*, quos in ampliorem ſilvam cæduam, ſcilicet ſedulò curabamus, uti *Schema* exhibet *adjectum;* nunquid illos etiam ſeriò arboretum appellitemus; nunquid nitentes globulos per Microſcopium viſos, Margaritas nuncupemus? Atque *poſitò quòd ex rore iſta prodierint, non tamen citra ſemen aut ſeminis Analogum fuerunt nata.* Cùm enim probaverimus, *nullum eſſe rorem, niſi qui ex herbis aſcendat; neq; cœlo delabi rorem* alium, quàm quem ex herbis primùm accepit: uti pluribus illud documentis *in Colleg. Phyſ.* confirmavimus, ecquid abſurdi erit ex liquore Vegetabilium nativo rurſus prodire progeniem nativam. Quæ *Tachenius* von der Beeck *&c.* habent *de Reſuſcitatione plantæ, roris adminiculò*, illa huc minimè facient, cùm ſemen ad iſtum proceſſum adhibeatur, utut mihi nondum licuit in veritatem rei pericula facere; quòd proceſſuum tædioſorum Nomenclatores raro vel nusquam prodant ſeipſos manum admoviſſe

operi; non omiſſuri occaſionem, quâ gloriæ velificari adprimè licitum eſſet, modò in conſcientia habuiſſent confidentiam.

§. III. Atque animus erat ænigmatibus acquieſcere, ut illos ulciſcerer, qui prodigioſis narrationibus ſuſpenſos tenent animos. Abſit tamen, ut cujusquam fidem in dubium vocem! Ingenuè modò fateor, quoties in talium admirandorum qualemcunque notitiam omnia fruſtrà experior, me hærere, atque incertum eſſe, infelicitatemne an credulitatem accuſem magis? Quòd verò *Excell. D. Mentzelius Pelliculam meam Roris Majalis, quæ Ephemeridibus inſeratur, mereri cenſeat, hujus venerans auctoritatem, Hiſtoriam candidè impertiam.* Multùm quotannis de Rore Majali ſolicitus fui; atque tunc quidem ſeorſim ex herbaſcente tritico, nec minùs ex hordeo & avenâ itidem adhuc herbidis ſeorſim; ſed & ſeorſim ex pratis Rorem Majalem Menſe Juliô à Diſcipulis colligi curaram. Peculiaribus vitris peculiares quosque rores in cella, ad experimenta alia atque alia reponens, elapſis ſex hebdomadibus vitra, quibus hordearius ros erat aſſervatus, inſpexi: Ex quibus illud, quod ad ſummum usque rore erat impletum, & veſicâ atque aliô lutô arctè clauſum, ruptum omnem laticem effuderat. *Ex* tribus autem *lagenis vitreis quadrangularibus*, quas veſica ſolùm bubula, cochleis ſubſtrata, munierat, *duæ* diverſa Phænomena exhibebant: *Alia* ad orificium admodùm repleta, orificiô reſpondentem *rotundam* griſeô fuſcam, ſtraminis craſſitie, *pelliculam* oſtentabat; *Alia* ad medium plena *ſimilem pelliculam, ſed quadrangularem, germinibusq; ſingulariter pictam commendabat. Fungorum* autem *nomen* ſibi vendicabant hæ plantæ non plantæ, ſi res citra ambages ſuô quæque appellanda venit nomine. *Alibi* autem *Fungi* iſti radicibus & caulibus impliciti ac conſerti inſimul accreverant, ſeſquiarticulum alti, qui ex maximorum numero erant, in quibus omnia etiam magis erant conſpicua; *Alibi* articulum longitudine emetiebantur: *Alibi* adhuc infra iſtam

quan-

uantitatem viſebantur; Quibusdam etiam *alibi* punctis vix apita exſerentibus. *Præter radiculas* pelliculæ infixas *fungi* emorati *caulibus diſtinguebantur*, majores *& capitulis*. *Cau-* aliis incurvi, aliis erecti; utrisque fiſſiles, & hiſpidi candiante tenui lanugine. Non ſunt, quibus magis extremâ ſpee ſimiles dixero, quàm flores Martis, candicante corporis lendore, & lævore filamentorum adhærentium delicatiſſiò. Craſſisſimi ex caulibus ad pennam perdicis ægrè accebant. *Capitula* verò niveô candore formoſisſima, innueris ſectionibus in flores complures ſparſa, pilulam formaant. Erat autem *florum diſtinctio* vaginulis crenatis, & glaiolis, quorum apices globuli tegebant, memorabilis; ut *ctè florida ſtellata capitula dici* poſſent. Magnitudo capiturum inſigniorum à grano piperis albi parùm aberat. *Microſcopium caulem*, nigris vaſis diſtinctum, totumque transpaentem hinc inde pellucidis micantibus gemmis; *Caput* auem, variis aliis protuberantiis, exaſperatum detegebat. Ad olem hic Solis filius, dum Microſcopio ſubjiciebatur, deſuitò exaruit, quô ipsô translucidum & gemmeum caulis unâ iſperiit. Sic nec *pellicula* Solis calorem ſuſtinuit, quin proinùs arida corrugabatur. *Subnaſcentes roralis hujus pelliculæ ungi* colliculos ex ſplendentibus gemmis coagmentatos præentabant. Cæterùm in opaco loco diutiùs, novô modicè ſpersô rore, iſtam pelliculam detinebam, atque iſtâ *culturâ eci, ut fungi, qui priùs punctis ſolùm erant notabiles, non ſolùm apita extollerent, ſed & caules unà protruderent*; quamvis on ad unguis altitudinem ipſos daretur educere. *Pellicula* x meris fibroſis partibus erat contexta; uti etiam illius rei *xperimentum* cepi, ſedimentô roris aquam affundens, atque ucceſſu temporis rudimentum ejuscemodi pelliculæ ex illo ronatum. *Duo* autem ſunt, *quæ* cum *eadem protulit Obſervatio* eâdem operâ cognoviſſe juvabit: *Alterum* quidem ab nſtituto noſtro alienius, quod tamen mihi *de generatione inſectorum ex ſemine in rore* ſuſpicionem non levem injecit;

Alterum propius noſtrum negotium tangens, quod Curioſi forte volupe erit conſpexiſſe, quô ſuis hypotheſibus, *de latentibus Vegetabilium ſeminiis*, velificari commodè queant. *Quod prius*; ubi limpidiorem laticem *roris* effuderam leniter *ſedimentô* ad latera vitrorum reſiduô in hoc *innumerabilem ovulorum minimorum numerum*, quantum viſu licebat aſſequi, deprehendi: Vicies minora erant illis bombycum, tenuiſſimæ tunicæ, concatenata alibi, alibi racemoſa cohærentia, alibi prorſus ſporadica; majora ex his albore Margaritas æmulabantur. Erat prætereà, ut *in eodem ſedimento vermium ſimulachra* contuerer, ſed omni vivaci motu deſtituta. *Quod poſterius*: Cùm hyemis injuria, in alio magno globo vitreo, *quod* in ſingulare experimentum aſſervâram *roris congelâſſet*, prouti FIGURA commonſtrat, pars frigore invicta hic illic reſtitans varios loculos hinc inde excavatos occupârat, major autem hujus portio ad fundum contendens elegantem *nemorum ſaltum* conſtruxerat. Percuſsô itaque dexterrimè vitrô, quâ pictura exprimit facie illum exemi, ſpectaculoque Diſcipulorum expoſui. Sed & *fruticetum* ab illo erat avellere, uti ſpicatæ iſtæ effigies ſingulariter declarant: iſtis enim erectis totum illud nemus denſis ordinibus ad latera ferè vitri ſuccreverat. Fuſci autem coloris erat omnis liquor, tam qui ſaltum inundârat, quàm qui in loculis diſperſus fluitabat, utut is qui in loculis per vitrum Mercurii æmulô ſplendore luderet.

§. IV. *Quod alteram Sententiam*, iſta licèt probabilior videatur, ægrè tamen & hæc aſſenſum impetrabit; utut enim certum ſit, *minimum eſſe, quin hilo minus in pluribus, quod virtutem germinandi continet*, illud tamen non usque adeò certum eſt, *an minima iſta à ſeminiis ſive granis avulſa* progenerare valeant Plantæ germina. Laudatus enim *Triumfetti* rectè annotavit; illud coreulum, quod in ſemine obſervatur, & ab omnibus pro vero ſemine habetur, ſi eximatur

ır è caſtaneâ nuce, v.g. aut amygdalis, vel cucurbita non ger-
ıinare; quanquam omni curâ concredatur terræ; id quod
ſſet illuſtrare ex generatione animalium; Tamen *conceſſe-
mus in minoribus ſeminis Vegetabilium per minimum iſtud, ac-
dentibus imbribus, non minùs hâc ſeminiorum minutie præ-
antibus, poſſe fruges, e.g. exſurgere in granum, in herbam,
ſpicam, intra uterum terræ matris;* Neque difficiles nos
ræbebimus Hiſtoricis monumentis tale quid aſſerentibus,
ſſe iſta minima embrya, vel alienis uteris excepta in fætûs non
orſus adulterinos adoleſcere.* e.g. *ſi intra animalia* condan-
r, quorum exempla allegata; *ſi in peregrinas alias ſtirpes de-
ittantur*, uti notum eſt Phyſicorum filiis, in ſalicibus vetu-
ate exeſis & in aliis annoſis atque marcidis arboribus varia
gni heterogenea; cùm ex ſaliceto allata, chelidonium ma-
s, ribes, perſicaria &c. *ſive ab avibus* per alvum illa minima
creta granis integris, *ſive alio quopiam latente principio (vid.
heophr. de Cauſ. Pl. 5,4.)* iſtis hoſpitiis illata, excitatô calore
ativô in ſui ſimiles plantas ſuccreverint: *Non minori tamen
hæc ſententia difficultate premitur; non quidem quaſi mini-
a illa non eſſent apta, quæ in aërem aſportarentur leniori aurâ
ut virtute etiam Solis unà cum exhalationibus: Neque, quaſi
on poſſet ex aëre aliquale nutrimentum in horum incremen-
um attrahi;* cùm udus aër ſufficiat, quòd & aqua educendis
ſtis ſit ſatis, uti probatum dedimus; *Sed maximè omnium,
uòd quiete deſtituantur ſeminia per aërem volitantia*, cùm im-
oſſibile videatur poſſe nutriri, quod non alicubi fixum ha-
eat corpus, quô diſpoſitô certum excipiat ſuccum. *Quiete
gitur cum opus ſit, eâq; non exigui temporis, ut in granum ex-
urgat hilum iſtud, ſive minutum ſemen;* hoc quomodo in
ubibus, cujusvis venti agitationi obnoxiis, ipſi concedi
ommodè queat, minimè eſt perſpicere. *Quodſi igitur quie-
e conſtanti caret ſemen, neceſſe eſt, collidatur perſeverante flu-
ctuatione*, unde ejus primi conatûs illicò obtundentur, an-
tequam in germen, nedum in herbam, aut caulem turgeſcat.

Notum

Notum enim eſt, qui *Mercatores* germinationi granoru occurrant, illorum ventilationem curando ſedulò. *Nequ eſt, quòd ſemina vitro indita extra terram & aquam ſuccrev rint*; quies tamen illis conceſſa, *ut* radicibus projectis min mèque perturbatis & conquaſſatis, aliquid humidi ex aë qualicunque ritè excipere, *aut* lacteum illud intra ipſa recor ditum in primam alimoniam commodè digerere valuerin *Sic alcën, ſedum, &c. ex filo ſuſpenſa*, non tamen, vel per hi bernos menſes, marceſcere videmus in hypocauſtis. *Nequ* enim ſufficiebat *Tantalo* natare inter aquas, easque captare ſi non illas ore aſſumere & *didere in artus per caulas corpor omneis* licuit; *Sic nec ſatis eſt*, plantas in udis eſſe locis, ſed ne ceſſe eſt, ut radicibus ſuis aptè humorem in corpus digeran Cùm experientia conſtet *ſemina pleraq; aquis continuò immerſ non irrigari in fertilitatem*, ſed ſuffocari.

§. V. *Quod noſtra grana* attinet; *hæc non eſſe in aëre na ta, ex minimis talibus, nedum ex ſpicis, facilè figura* commoi ſtrat, cùm non ſint cylindrica ſive ſtrongyla, ſed *compreſſa* variè: ſi natura ipſa generaſſet, generaſſet homogeneis con formia. Quin quòd *tunicæ laceræ cum folliculorum diſcerpti fibrillis* redarguant, iſta grana quodammodò fuiſſe corrupta *Germina* quoque tanquam *lineæ nigræ* ipſa media quæ diri munt, indicant humectationem protruſiſſe capita, ſed debi lem calorem non ſuffeciſſe propullulationi: *Emarcida* enin comparuerint non ſolùm germina, ſed *& corpuſcula ſolida* Neque in his farina, aut lacteus in novellorum germinum alimentum humor; idque adeò meſſis ex hac ſegete rara ad modùm fuit, & multùm degenerans à genuino frumento uti inſpectio herbæ ex horum granorum ſemente enatæ, (cu jus aliquot exemplaria mihi transmiſſa retuli) dilucidè de monſtrat. *Ratio* idem *quoque ſuadet*, quòd *præcedentis ann æſtas* madida hîc locorum meſſem haut paucis reddiderit dif ficillimam; fieri itaque potuit, ut grana memorata glumis ſuis excuſſa, aut adhuc ſpicæ adhærentia, madore continuô

deſu-

eſuper perfuſa, non minùs terrâ humectâ, compreſſâ ante
empus progerminârint; hiems verò poſteà accedens tener-
ima germina exuſſerit. Quô conſiliô, cùm nobis *afferri cu-
averimus ex ſecali ſpicas ob pluvium cœlum itidem grana intra
e germinantia adhuc complectentes*, horum germinationem,
ranorum noſtrorum propiùs, quàm ad alteram eorum, quæ
erræ illum in finem mandaveramus, acceſſiſſe, oculis fuit
iſcernere. Habebant enim grana propter udam tempeſta-
em intra ſpicas germinantia ſimilem in modum fibrillas ra-
icum æmulas; pleraque etiam ex illis erant compreſſa; o-
nnia fermè germen exile haut abſimilem in modum nigri-
ans & emarcidum offerebant. Quamvis *in arenâ* iſtiusmo-
i nondum experiri datum, cujus tamen *germinationem* ſo-
nnem *illi noſtrorum granorum* maximè *reſpondere* annotavi-
nus: Eaque etiamnum nobis ſedet opinio, *avenacei eſſe ge-
eris*, quod promptiùs avena glumis aut ariſtis excutiatur;
uàm quod eadem facillimè omnium in herbas graminum
egeneret.

§. VI. *Iſta* itaque, *cùm noſtra ſit conjectura*, prioris meſ-
s incondita grana hujus annonæ pluviam aëri ſubminiſtrâſ-
e, *quæritur* meritò, *quomodo grana iſta cœlô delabi contigerit?
An veneficiis patratum dicamus facinus?* neque enim deſti-
uitur ſagis *Curonia*, quin frequens ipſarum perhibetur nu-
nerus: *Aſt non liquet, quem in finem ſagæ* iſtiusmodi ludicrum
nſtituere voluiſſent; nimis vacivæ horæ dæmoniis fuiſſent,
in tales nugas, citra damnum mortalium tantum tempo-
is impendere habuiſſent; Eſt enim veroſimillimum, non
emerè quid à ſagis patrari, niſi inimicis incommodum, aut
bi commodum, quomodocunq; exinde promittere queant;
jusmodi autem pluviale frumentum nec nocumento, nec
ſui erit. *Præterquam*, quòd non illicò confugiendum ad
eneficia, imprimis, ſi planior per alios eventûs explicandi
atur ratio. *Caſu potiùs eveniſſe arbitror*, ſupponens udam
neſſem hæc grana ſpicis ejecta, aut cum illis humi afflicta, fe-

 ciſſe,

ciſſe negligi; inſepulta autem per terras jacentia, ubi plus juſtò imbiberunt humoris in germina propullulâſſe, quæ ſuccedentis hiemis injuria opprimens fecerit emori: Adventante autem Aprili Anni labentis, nivibus ſolutis, ſerenô Vere, quale nobis t. t. obvenit, ſiccitate ſuâ exaruiſſe grana projecta; inde evenit, ut levitas illorum, vento an Soli etiam obſequens? dubito; ad nubes evecta ibi aliquamdiu hæſerit, donec natales ſuos arenoſo in loco repetierit. *Quod* verò *in iſtum definitum locum* irruerint, fortè viciniæ agrorum, qui tales meſſes ſenſerunt infelices, debebitur; atque conſtat *Curonienſes præprimis operam dare frumentis exſiccandis*, quæ pretium apud Belgas præ aliis inveniant; inde puto tantò majori copiâ per agros abjecta iſta grana relicta, *ut ſufficere potuerint* deſignatæ areæ opplendæ. *Quod ordine ſparſa*, ac ſi de induſtria ſata fuiſſent, iſtud minimè mirandum relinquit pluvia: Cùm guttas, modò non impetuoſis imbribus aut nimbis effundantur, decenti ordine ſæpiùs arenas pingere concernamus.

§. VII. *De piſis* autem *& fabulis eadem* ineunda *ratio*; temporis injuriis aliis atque aliis *corrupta* in alienam transmigrâſſe naturam vero ſit quàm ſimillimum: *iisdemq; viis*, quibus ad aërem commeârunt, ab illo in terram remeare potuerunt; *modò non*, quæ ita diu jacuerant neglecta, detecta, errore quodam de cœlo delapſa ſint credita.

CAPUT V.
De
Tela ſive Bractea nigra.

§. I. *Non occurrere Aa. qui talem poſteritati transmiſerint; utut ſint, qui de niveis telis Norvvegicis ſint commentati.* §. II. *Ol. Wormii & Sim. Pauli diſſenſus circa origines ſeu cauſas telarum Norvvegicarum.* §. III. *De Originibus ſeu Cauſis noſtræ Telæ.* §. IV. *Cl. Krugeri ſententia, quòd ſit*

ſit papyrus artificialis. §. V. *Ejusdem argumenta examinantur.* §. VI. *Quòd probatio deficiat, adverſante etiam hiſtoriâ.* §. VII. *Quòd nihil prodigii in hac occurrat, cùm Meteoris ſit deputanda.* §. VIII. *Anacephalæoſis.*

§. I.

RE liquum eſt, ut *de bractea ſive tela illa*, quæ papyrus credita, nobis quid in mentem veniat, paucis ediſſeramus. *Non* quidem memoriam ſubit, *ejusmodi telam nigram alicubi à Scriptoribus traditam; Albicantem & niveam* duo illa Hafniæ Lumina, *Olaus Wormius, & Simon Pauli* Scriptis prodidêre; *ille in Muſæi L. 2. c. 3. Byſſinis telis*, inquit, *ſubtilior eſt arborea illa, quæ Anno M DC XXXIX. reperta in arboribus Norvvegiæ, ubi integræ ſilvæ arbores hisce ornatas oſtentabant; ſubtilitate planè aranearum telis reſpondent, ſed candorem niveum ab aëris, per quem feruntur, humiditate & Solis calore acquirunt.* H. I. Neſcio, an non eandem memoret & *Simon Pauli*, quando in *quadripartito Botan. Claſſ. 4. Ricinus;* refert, *ex nobiliſſimo regno Norvegia miſſam, quæ ſuperiori vere aut æſtate aliquot jugera in ea obduxiſſe obſervata fuerat tenera, telam Cambraycenſem aut potiùs papyrum Chiniticam repræſentans, denſa ac albicans.*

§. II. Diſſentit verò *à Wormio* multùm *Simon Pauli in cauſis illarum telarum Norvvegicarum adducendis*, modò de iisdem utrique fuerit ſermo. *Wormius* quidem ſuſtinet inſectis deberi iſtarum Originem, *cùm ejusmodi telas jam aliquot annis in horto ſuo ſe conſpexiſſe obteſtetur; in unica arbore Evonymi, quæ vermibus ſcatuit, qui has telas*, ipsô arbitrô, *elaborârunt tenuiſſimas, longiſſimas, candidiſſimas; præterquam quod in campis ejusmodi telas ſtipitibus ſegetum exciſarum adhærentes ſæpiùs ſe vidiſſe, eodemq; Anno in Auguſto, maximam copiam per aërem volitantem conſpexiſſe, paulò ante tradiderat.* Credidit itaque *Wormius* à vermibus, erucis, araneis, & aliis id genus inſectis iſtiusmodi elaborari; deinde circa brumam vento-

rum vi abrumpi, per aërem ferri, atque ſi in ſilvam impegerint, arborum procerarum comis adglutinari atque adhærere. *Contra ea* verò defendit *Simon Pauli* non eſſe illud animalculorum opificium, ſed bituminoſarum exhalationum, aëreum eſſe fœtum: illudque probat ab ipſo momento, quô telam memoratam accenderat, ipſaque nondum penitùs conflagrarat, quòd ſulphuris abundantiſſimæ ſine crepitu & ſtrepitu luculentiſſimè flagrantis fumo ipſi exaſperatæ ſint fauces, ut tantùm non elinguis evaſerit. Quibus addit, quòd à concrematione, colophoniæ inſtar cohæſerit.

§. III. *Noſtram* autem *quod attinet telam*, procul dubio *illa naſcendi originem in aëre ceperit; neque* enim *ex telis animalculorum* inſectorum in terra fuerit conflata, cùm telæ horum neque flammam ita concipiant, neque odorem iſtum incenſæ exhalent, uti re ipsâ agnovimus. Aëreæ itaque fuerit ſortis, *materiam ſuggerentibus exhalationibus ſulphureis*, in quibus aridum terreſtre, gummosô aqueô prædominari, fuit animadvertere; hincque fortè contigit, ut ſubnigra evaſerit ex aduſtione qualicunque. Et *poſſe iſtiusmodi ſubterraneorum opificiorum æmula in Meteoris quoque præter ſolitum generari in proclivi eſt demonſtrare; vel ex eo*, quòd Mineralium & Meteororum natura non ita longè à ſe invicem diſtent; utraque enim materiam & efficientem cauſas ſolùm agnoſcunt: Atque *ſi Meteora* habenda *ſunt alterata elementa, mineralia* non minùs *habebuntur alterata meteora;* Eôdem enim naturæ inſtituto, eôdem conſiliô exhalationes humidæ & ſiccæ, vaporibus & fumis ad primordia foſſilium concurrunt; niſi quòd arctior horum unio, in ſolidiorem fœtum & perennantem, non in horas mutabilem atque adeò fluxum. *Et quidni natura illud præſtiterit, quod ars ſuis ſublimationibus* arctiſſimæ unioni præſtat; cùm toties alia atque alia in ſuperioribus partibus vaſorum Chymicorum ad ignis virtutem variis modis concreſcere videamus? imprimis verò *reſinoſa ſicca* apta ſunt

ad

d inducendam nigram pelliculam alembicis, ſi urgentiori vi
aloris ad iſtas ſedes fuerint propulſa.

§. IV. Hanc meam ſententiam ubi jam tum in chartam
onjeceram, poſteà *Cl. Krügerum in laudato An. 1687. Calen-
ario* diſcrepantis longè opinionis animadverti. Scilicet Ar-
s opus eſſe genuinum, *nec analogum papyri, ſed ipſiſſimam pa-
yrum, quam naufragia* inter reliquas mercium jacturas ad lit-
ora Sinûs Finnici *feciſſent exponi*; expoſitam verò à vento-
ûm vehementia ſublatam, atque ad Curonienſem lacum
ransmiſſam deciduam. *Argumenta, quibus* perſuaſus, *genui-
am papyrum* (natürlich Papier) aſſerit, ſunt fermè ſequentia:
1.) quòd texturam referat chartæ bibulæ: (2.) quòd incen-
ſa odorem papyri exhalârit: (3.) quòd diſcerpta uda fibrillas
papyri exhibuerit laceras. *Ex naufragis* autem Oceani *reje-
ctaneis iſtam fuiſſe papyrum* colorem & odorem potiſſimùm
vult arguere; Colorem, quem nigrum Neptuni ſalſum ho-
ſpitium conciliavit: Odorem, quem nauſeabundum (See-
Miſt-Geruch) algæ marinæ dedit vicinia. Fortè & illud erit
indiciô, quòd graminis herba hinc inde adhæſerit. An quo-
que & hoc? quòd digiti craſſitie alicubi jacuerit coacervata.
Quare concludit; Ich ſetze / ſolch Papier ſey von geſtrandten Gü-
tern herkommen / nicht aber bey uns in Curland / ungeachtet der Ort
vom Strande über acht Meilen ohngefehr. Denn es gieng zwar
denſelben 31ſten Tag Januarii ein Wind aus Nord-Oſten; Aber
nicht ſo ſtarck / daß er ſolche Laſt hätte heben können. So würde
man auch bey unſerm Strande im Dondangiſchen beſſere veſtigia ha-
ben / wenn ſolche Güter geſtrandet. Darum will ich meyne Mey-
nung aus meinen Ephemeridibus Meteorologicis wiederholen /
und dem Leſer für Augen ſtellen. Es war gerade um die Zeit / da
Jupiter und Mars in Oppoſitione ſtünden / und die Erde von bey-
den Seiten ihr natürliches Vermögen heraus zu geben / preſſeten.
Da am 27. 17. Jan. zu uns ein ſtarcker Wind aus Süden kam / und
je mehr und mehr ſich verſtärckende mit Schneejagen und Stür-
men nach dem Nord-Pol zugieng / alſo daß er unfehlbar am 28. 18.

in Schweden / Lappen / und Finnland ſeine Kräffte verlohren. Dieſer 28ſte Tag aber war bey uns ſtille. Aber am 29. Jan. kam ein greulicher Sturmwind aus Nord-Oſten / dem vorigen faſt contrarie, welcher ohne Zweiffel den Tag zuvor in den Nordiſchen Oertern entſtanden: Er ſtürmete bey uns und jagete mit Schnee dergeſtalt / daß man ſich auf der Gaſſen nicht bergen konte. Den folgenden Tag / als den 30ſten Jan. gieng zwar eben derſelbe Nordwind / aber nur mäſſig / und continuirte alſo den 31ſten Jan. da diß Papier gefallen. Diß finde ich in meinen Annotatis Meteorologicis. Nun iſt wol zu præſumiren / daß der Nord-Oſtenwind in Lappland entſtanden / daſelbſt hefftiger geweſen / und an dem Finniſchen Ufer / in Sinu Finnico, ein ſolches geſtrandetes Papier / welches in einem Packe eine geraume Zeit im See-Miſt gefaulet / und daher die Farbe / nebenſt dem Geruch an ſich gezogen / ergriffen / mit Gewalt in die Höhe geführet: da es ſich mag aufgelöſet und ausgebreitet haben / und ſo mit dem Winde gemählich biß in den dritten Tag (ſintemal eine Wolcke wol biß 2. oder 300. Meilen gehet / nachdem ſie dicke und der Wind beſchaffen) herwarts geführet / und zugleich mit etwas Schnee und Hagel herab gefallen. H. I.

§. V. Atque quemvis ſuô facilè patiar abundare ingeniô. Me ſanè nulla ambitio impellit, qui ægrè ſententiarum feram divortia. Neque tantum mihi tribuo, ut ſolus rem acu tetigiſſe videri velim. Abſit! quin fateor lubens *Cl. Krügerum* opimâ magis gaviſum eſſe occaſione, cùm udam illam papyrum, & majori copiâ nactus fuerit, quæ mihi ſicca, & exili quantitate, vix palmam adæquante, oblata. Cum pace tamen ipſius liceat afferre *dubia, quæ aſſenſum prohibent.* Præterquam *quòd* allata *argumenta* placitum ipſius *minùs* ſolidè *probent, in Relatione occurrunt, quæ iſtud redarguunt* prorſus. *Argumentum à textura* quod attinet; poſſe artificialium ſpecie ludere naturam, tot foſſilium eloquuntur monumenta, cùm egregiè cælata opera effodiantur, ut jurares artificis acceſſiſſe ingenium. Quidni etiam leviter compactam bracteam, quæ papyrum aſperitate aut tenuitate æmularetur, ef-

for-

formaret natura? Præſertim cùm chartam analogicam, fatente Auctore, nives & grandines inter, cœlô demiſſam viderit Pomerania. Utut enim hæc ſpontè reſoluta priſcos repetiit natales, telæ tamen Norvegicæ nobis memoratæ, non ſolùm texturam retulerunt; ſed eam adverſus temporis ac Solis virtutem ſatis obfirmatam. *Odorem autem ab incenſa noſtra tela;* quod illum papyri incenſæ, objecerit naribus, hôc neutiquam verè papyrum fuiſſe demonſtraveris; Cùm ferula quoque, ac ſtramen, &c. incenſa talem odorem oggerant: & pleraque ex gummi, terreſtris ſortis, ſimilem, admota igni, ſpargunt. *Udam porrò laceratam fibrillas oſtendiſſe;* neque huic vis ineſt argumento: ſiquidem probandum, easdem fuiſſe, quæ propriè dictæ papyri, lini filamenta referentes. Alioquin plurima afferam, quæ dum uda ſunt diſtracta villos præſentabunt, nullâ ipſâ & papyrum intercedente affinitate. *Quod noſtram telam* tamen, verè atteſtari poſſum; *illam ſalivâ madefactam, ac Spiritu Nitri imbutam,* in loco divulſionis non oſtendiſſe fibrillas, quæ hirſutie oras extremas exaſperaſſent, quales in lacerata papyro eſt videre, ſed potiùs inſtar membranarum, quæ in gluten coctione jamjam ſunt abituræ, divulſarum partium margines obtuliſſe læves, minimè hirſutos, id quod non unâ vice experti ſumus. *Sicca verò eadem tela* admodùm fragilem ſe præbet, in fruſta levi flexu diſſiliens, attritu facilè in pulverem comminuenda. *Nec, mari immerſam fuiſſe, Color evincet aut Odor; Non color;* ſiquidem necdum experimentô aliquô Cl. Auctori conſtat, papyrum, ſalſæ marinæ inditam, nigrorem induere: *Non odor;* quippe non ſtatim quod algam marinam redolet, illicò fœtorem hujus debuerit contagio. Nôrunt Chimicorum filii quàm varios odores mineralia ſuppeditent. Vel fulmine tactorum odor aut fœtor, qui non exiſtit multiplex. *Neque* indubitatò edoceor, *gramineas fibras adhæſiſſe;* fortè laciniæ udæ hujus noſtræ telæ iſtam conciliârint ſpeciem: ſed & ſi adhæſerit graminis quidpiam, incertum eſt, unde locorum acceperit.

Certè

Certè mari, aut maritimæ oræ illud vindicandum minimè.

§. VI. Quod rem totam conficeret, illud foret, ſi pleniùs *de craſſitie, quâ alicubi conſpicua fuit tela*, edoceri poſſemus; nempe quomodo illa craſſities obtigerit, an per ſtratum ſuper ſtratum, cùm Chimicis loquendo, ut folia foliis impoſita illam confeciſſent. Sanè ſi illius rei penitiorem notitiam indipiſci daretur, an nempe juſtâ formâ, ut faſciculi papyri à Mercatoribus componi ſolent venales, foliorum congeries deprehenſa fuerit, ut ordine quoque certô ab invicem potuiſſet ſeparari; tunc probabilitate ſuâ ſententia *Cl. Auctoris* applauſum mereretur. Verùm cùm nullum hujus in tradita Hiſtoria obvium ſit veſtigium, neutiquam demonſtratum arbitror, quantum quidem mihi licet perſpicere, papyrum eſſe propriè ſic dictam, illamque à mari ejectam: quæ enim allata ſunt, cuivis alii corpori naturali æquè ac papyro artificiali competunt. Accedit, *quod narratio quædam contineat, quæ papyro artificiali minùs congruunt*. Memoratur enim, quòd lacus, quantus quantus fuit, nigrâ iſtâ bracteâ fuerit obductus; (daß der gantze Platz des Teiches gantz ſchwartz überzogen;) quòd menſæ amplitudinem fragmenta æquârint; (Stücke eines Tiſches groß; daß es groſſe Stücker-weiſe / als eines Tiſches groß daſelbſt über- und aneinander gelegen;) iſtâ verò latitudine papyrus nulli unquam viſa, neque officinæ immanis iſtius amplitudinis ullam efformare nôrunt. Atque ipſe *Vir Cl.* à magnitudine nectit argumentum, quô colligit, telam noſtram non eſſe foliis arborum aut aliis quibusvis adſerendam, (Darum nennet mans Papier / ſintemal ſo wol wegen der Gröſſe / als auch andern Umſtände es für Baum- oder andere Blätter nicht zu achten iſt.) Quin quòd viſa cœlo delapſa cum nivibus inſtar floccorum: (daß es mit einem Schnee Flocken-weiſe aus denen Wolcken gekommen:) quæ, ſi rectè ſunt obſervata, arguerent fruſtillatim decidiſſe bracteolas, quæ in lacum incidentes fortuitô contactu in pelliculam integram conceſſerunt. Id quod non

non faciliùs evenire potuit, quàm minerali unà exiſtente bituminosô; hoc enim facillimè in continuam pelliculam jungi aptum eſt; Cùm & puteorum, quibus minerales ſcaturigines aquas largiuntur, ſuperficies integris variegatis pelliculis tectas ſæpiùs concernamus. Huic etiam adſcribendum puto, quòd alibi craſſior tela (Finger-dicke:) ubi plura fruſtula, cum nive delata, coagmentatam reddiderunt elatiorem. *Omnia* verò *iſta à me æquiſſimô prolata ſunt animô*. Æquitatis enim arbitror, nec timidè aſſerta deſerere, nec temerè incerta aſſerere.

§. VII. *Nihil* itaque *prodigii in hac* occurret *telâ*, niſi prodigium fecerit raritas; Meteoris ex ſicca exhalatione conſtantibus deputanda meritò. Aſt dices, qui in laminam adeò tenuem deduci potuit maſſa? Conjicio, quòd haut abſimilis materia, qualis ſtellis cadentibus adſcribitur, viſcoſa, latè ſparſa, cohærens, terreſtrior tamen in ſuperis regionibus hæſerit, quæ virtute ignis ſublimioris perſtricta in folium amplum quaſi concreverit; excuſſa verò cum nive variè diſcerpta, in lacum dilapſa, vi glutinis nativi, rurſus in unum coïerit. Atque cùm meteora dentur, quæ aliquando latiſſima ſpatia pratorum deſubitò unâ nocte obducant, itidem telarum ad inſtar, *de quibus alibi egimus*, quidni & in hoc noſtro efformando; parili ingeniô uti potuerit natura.

§. VIII. Iſtud itaque ex dictis liquere æſtumamus, *non confugiendum facilè in rebus, quæ naturæ ſubſunt ad peregrina & extranea;* ſed *neq; confundendas eſſe veras* rerum naturalium *cauſas, cum iis, quæ fortè fortunâ aut caſu* tale quid efficere poſſunt. Idque ſtatum eſſe nobis placitum, *vivacia corpora, qualia ſunt & vegetabilium, non poſſe generari citra ſemen aut ſeminis analogum; quin nec ex minutiis ſeminum in aëre volitantibus poſſe inibi produci granum, nedum ex grano ſpicam. Quæ* autem *mineralis ſortis ſunt minùs ſolida*, licèt rariùs obveniant, *meteoris tamen eſſe vindicanda, cùm horum effecta ſint ex contingentibus non unius generis;* quòd inconſtantia cauſa-

rum, ſi ullibi in latifundio Phyſico, in Meteororum ſanè regno principem facilè obtineat locum.

CAPUT VI.

Quis uſus ex noſtra Exercitatione in Medicam redundet.

§. I. *An ad Medicum etiam ſpectet Meteororum Contemplatio, & quomodo?* §. II. *Quod inſolitorum in aëre generatio aliquid ſanitati animalium portendat.* §. III. *Iſtius ergò quaſitum, an animalia & Vegetabilia generentur in aëre; ubi dubium, an ex pluvia animalium morbi?* §. IV. *Quod Hiſtoria doceant animalia, e. g. locuſtas ſubitò irruiſſe citra Morborum ſequelam; De nocumento autem à Vegetabilium pluvia nullum traditum exemplum.* §. V. *Mineralium pluviarum diſparem eſſe rationem, quoad ſanitatem & morbum, qua Tractatio alii Exercitationi ſervatur.*

§. I.

QUæ quidem ita à nobis tradita, parùm facere ad *Medicinam*; quin *prorſus non* hanc artem *tangere videntur Meteorologica*; quamobrem *Hippocr. Lib. de Princ. (Tom. I. Sect. I.)* fatetur, ſe de Meteoris non opus habere dicere: (*περὶ δὲ τῶν μετεώρων ὐδὲ δέομαι λέγειν.*) Verùm enim verò *Idem* Phyſicâ æquè excellens ac Medicâ, cùm diſcipuli Ariſtotelis profectus Præceptoris laudes ſatis ediſſerant, *in libro de Aëribus, Aquis, Locis (Tom. I. Sect. I.)* quando edocet, quæ, quisquis vult rectè Artem Medicam inveſtigare, neceſſe habeat facere; *primùm omnium expendenda Anni tempora dictitat, quidnam illa præſtare valeant;* Atq; *(Sect. II.) objectioni, quod alicui hæc Meteorologica videri poſſent, occurrit,* quòd non minimam partem Aſtronomia, ad quam ipſe Μετεωρόλογα revocat, ad Artem Medicam conferat, ſed omninò pluri-

lurimam *εἰ δὲ δοκέοι ταῦτα Μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστάιη τῆς γνώ-
ιης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος, ξυμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν
ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον.* Quod equidem, quomodo ſit intelligen-
lum *L. c. de Principiis* ſummatim exponitur; Ubi *non opus ſe
iabere,* ait, *de Meteoris dicere, niſi in quantum ad hominem &
eliqua viventia, quæ ſunt, & nata ſunt, pertinet,* unde ſe de-
nonſtraturum dicit, *& quid anima ſit, & quid ſanitas, & mor-
ius, & quid in homine malum ac bonum, & unde moritur.* H. I.
Quare, cùm Princeps noſtræ Artis exigat à Medico, ut tempo-
um anni rationes & mutationes habeat perſpectas, quò ex
llis præcognoſcere poſſit Occaſiones morborum; *utiq; cogni-
io pluviarum prodigioſarum ſive generationum inſolitarum in
ëre, huic ſtudio inſerviet.*

§. II. *Etenim* inſolitorum generatio in aëre, inſolentem
ëris convincet immutationem, quæ nunquam non nativum
emporum Anni temperamentum, ut cum *Quinto* loqua-
nur apud *Galenum,* inficiet; quô infectô, neceſſe eſt corpora
nimalium etiam affici; tantò gravius, quantò inſolentius
ſtæ aëris immutationes fuerint ſubortæ: *Quando enim tem-
eramentorum, Anni temporum mutatio naturalis paulatim fit,
it à nemine totô tempore ſentiatur; aut quando confertim qui-
lem, ut quoq; ſentiatur, non tamen affatim aut immoderatè: ubi
n iſtum modum anni tempora procedunt & in ſe mutuò conver-
untur, tunc non exiſtit peſtis ulla, neq; quisquam alius morbus
vulgaris, ſed ſoli diſperſi, quos Hippocrates vocat morbos, qui vi-
ctûs ſunt comites;* docente *Galeno in 1. Hippocr. de Morbis Vulg.
Comm. I.* Contra illa verò, ubi ſubita temporum fit inter ſe
converſio, id quod ob aërem immutatum ex generatione in-
ſolitorum fieri neceſſe eſt, tunc verò maximè mortalium ſalus
periclitabitur.

§. III. Quem in finem, cùm *neceſſe ſit illum, qui vult com-
ponere Tractationem de Arte Medica commune principium ſen-
tentiis ſupponere, uti itidem Hippocrates nos docet L. c. de Princ.*
Nos hâc vice indagavimus, *ex quibus cælitùs delapſis aëris im-*

mutatio colligi poſſit. Atque cùm *Vegetabilia & Animalia* in aëre generari poſſe pernegavimus, illo palàm reddimus *nil periculi* ex iſtiusmodi *pluviis prodigioſis Sanitati pertimeſcendum,* cùm minimè arguant aliquam aëris immutationem alienam, quæ mutationis Anni temporum p.n. atque ita etiam morborum communium foret cauſa. Licèt enim contingat & aërem immutari poſt animalium pluviam, ut *apud Wolfium Richardus Waſſeburgius* ex Hiſtoriographis adducit, *quòd circa Annum 873. univerſam Galliam maximè verò Lotharingiam & terras finitimas ac vicinas Germanorum invaſerint innumerabiles beſtiæ & vermes locuſtis longè grandiores, habentes ſex pedes, ſex alas; atq; hinc graſſatam fuiſſe tantam peſtem in animalia bruta, ut canes, fugientes hoc malum, omnes amiſerit Lotharingia, adeò, ut ibi diu, nec mortui nec vivi fuerint reperti.* H.I. Tamen per ſe aêris mutationem non infert inſectorum pluvia, cum illo, quòd commeatum animalculis præbeat, aër inquinetur minimè; per accidens verò ubi cadavera horum inſepulta diu exponi contingit, utique & aër illis inficietur: Ita enim apud Aa. cit. quòd cùm hæ locuſtæ ſubmerſæ fuerant in profundo maris, poſtmodùm verò mare mortuas rejecerat ad litora & ad flumina, tunc demùm putrefactis illis corruptum aërem & ingentem enatam peſtilentiam. Id quòd etiam *Julius Obſequens cap. 90.* aliô exemplô confirmaverit; *Locuſtarum ingentia,* inquit, *agmina in Africa, quæ à vento in mare dejectæ, fluctibusq; ejectæ, odore intolerabili Cyrenis mortiferô vapore, gravem peſtilentiam fecerunt pecori, hominumq; DCCC millia conſumpta tabe proditum eſt.* H.I. Quam Hiſtoriam pleniùs *Auguſt. 3. de C. D. 31.* enarrat: quod cauſam verò peſtis, *Aëtii Sermonis 5. c. 94.* vide ſis.

§. IV. Præterquàm quod obvia erunt *exempla,* quibus *locuſtarum pluvia nil monſtri ſanitati attulerit;* ut quando locuſtæ multæ, in ipſam urbem Romam devolantes, ab hirundinibus conſumptæ memorantur à Scriptoribus rerum Romanarum: ſic & circa Annum M D XLI. in plurimis Europæ

pro-

provinciis; & ſequenti Anno M D XLII. peculiariter in Marchia incredibilem ingentium locuſtarum multitudinem ſubitò exortam, annalibus eſt creditum, nullô aëris vitio, ſanè *pluviam Vegetabilium ullô modô corrupiſſe aërem, nullis indiciis Hiſtoriarum probabitur;* fortè *nec ratio illud conceſſerit*, poſitô etiam, quòd in aëre eadem generari poſſent.

§. V. Contra illa verò, *Mineralium* in aëre cùm adſtruatur à nobis generatio, utique horum *pluvias aliquid ſanitati portendere*, nobis videtur vero quàm ſimillimum. Quæ tamen res quòd pleniorem exigat Tractationem, cùm inquirendum: An omnium iſta ſit conditio, an verò quorundam; & an horum magis, an magis illorum; atque an eadem ratio iſtorum reſpectu anni temporum? reſpectu animalium? &c. quòd in hisce talibus, *præeunte Galenô in I. de Morb. Vulg. Hipp. Com. I.* non ſolùm aër, ſed & anni tempora, ſed & corpora animalium, variè in conſilium ſint adhibenda: Quæ omnia peculiari Exercitationi ſervamus, finientes cum *Hippocrate lib. de aëribus l. c. quòd qui iſtô modô rimatus fuerit & præcognoverit temporum occaſiones, maximè de ſingulis ſciet, utplurimumq́; ſanitatem aſſequetur, & rectâ viâ procedet, non minimâ ſuæ artis gloriâ.*

SOLI DEO GLORIA.

D. JOHANNIS IGNATII MUSCHEL de Moſchau

THEOREMA PHYSICO-MATHEMATICUM.

1. Calor, qui producitur à Sole exiſtente in Zenith, habet eandem proportionem ad calorem, qui producitur à Sole exiſtente extra Zenith, quemadmodum habet ſinus totus ad ſinum elevationis horizontalis Solis exiſtentis extra Zenith.
2. Quemadmodum ſe habet ſinus unius elevationis Solis ad ſinum alterius elevationis Solis, ſic ſe habet calor, qui producitur à Sole in elevatione priore ad calorem, qui producitur à Sole in elevatione altera.

ANtequam ad demonſtrationem progrediar, Benevolum Lectorem admonere volui, quòd non intendam demonſtrare proportionem exactiſſimam, quæ ad quantitates incommenſurabiles ſe extendit, nam talis on tantùm in materia propoſita eſt impoſſibilis, ſed etiam cèt poſſibilis foret, nullam tamen utilitatem adferre poſſet. Quapropter ſufficiet, ſi proportio demonſtrata ordinariò calulô trigonometricô ſubjici poſſit. Ne autem in progreſſu emonſtrationis rem dubiam afferre videar, hinc quædam videntia theoremata phyſica, quæ demonſtrationem ingreiuntur, priùs proponere volui.

THEOREMA I.

Manifeſtum eſt, quò plures radii ſolares ad idem ſpacium adunt, eò intenſiorem ibidem producunt calorem, & viciſim quò pauciores cadunt radii ad idem ſpacium, eò remiſiorem ibidem producunt calorem. Hanc notitiam benè demon-

monſtrat Optica, dum per collectionem radiorum Solis res combuſtibiles accendit, ſive hæc collectio fiat per ſpecula ſive per vitra ſphæricè elaborata. Quapropter propoſitum theorema pro indubitato habeo, & pro principio demonſtrationis aſſumo.

THEOREMA II.

Pro manifeſto habeo, quòd duo radii ſolares ad idem ſpacium cadentes in duplo majorem producant effectum, quàm ſi unus tantùm cadat, ſimiliter in triplo majorem producent calorem, ſi tres cadant radii ad idem ſpacium, quàm ſi unus tantùm cadat. Denique univerſaliter calorem proportionaliter ad copiam vel paucitatem radiorum in idem ſpacium cadentium intendi aut remitti pro indubitato habeo.

THEOREMA III.

Cauſa ejusdem energiæ, & eodem modô diſpoſita ſemper eodem modô, & æquè multum operatur.

His præmiſſis ad demonſtrationem progredior, pro quâ intelligenda, vide Figuram III.

N. 1. Sit linea horizontalis LK, hujus medium ſit punctum C, circa quod deſcriptus ſit circulus verticalis LBAK. Punctum A Zenith, & centrum Solis ibidem exiſtens. B centrum Solis extra Zenith exiſtentis.

N. 2. Connectantur AC, & quia ABL eſt quadrans circuli, idcircò fient anguli ACG & ACH recti.

N. 3. Connectantur B & C, & quia B eſt extra Zenith, idcircò arcus BL eſt quadrante minor, adeoque angulus BCZ fiet acutus.

N. 4. à centro Solis A elevetur (per Prop. II. lib. I. Euclid.) perpendicularis AM ad ipſam AC, item ab eodem puncto A elevetur verſus alteram partem perpendicularis AN ad eandem AC, quæ perpendiculares

ſeca-

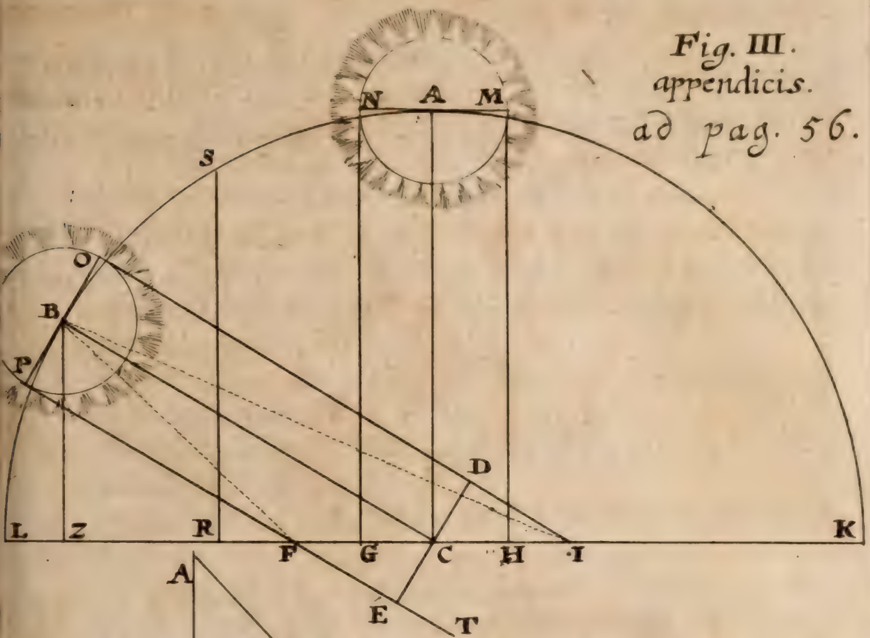

Fig. III. appendicis. ad pag. 56.

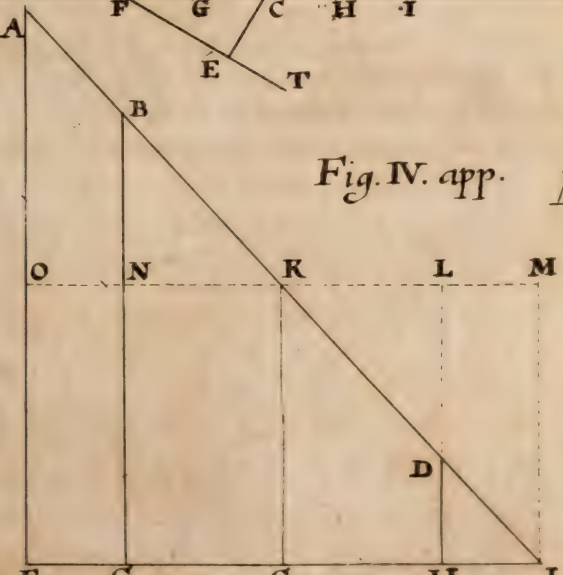

Fig. IV. app. p. 65.

ſecabunt peripheriam Solis in N & M, fientque anguli MAC & NAC recti.

N. 5. à centro Solis B eleventur (per Prop. II. lib. I. Euclid.) perpendiculares BO & BP ad ipſam BC, quæ perpendiculares ſecabunt peripheriamSolis in O & P, fientq; anguli OBC & PBC recti.

N. 6. Per Prop. II. lib. I. Euclidis elevetur perpendicularis NG à puncto N ad ipſam NA, item à puncto M elevetur pariter perpendicularis MH adipſam AM, fientq; anguli GNA & HMA recti.

N. 7. Per Prop. II. lib. I. Euclidis elevetur perpendicularis OD à puncto O ad ipſam OB, item à puncto P elevetur pariter perpendicularis PE, fientq; anguli BOD & BPE recti.

N. 8. Extendantur rectæ OD & PE indefinitè verſus I & T.

N. 9. Per Prop. II. lib. I. Euclidis elevetur à puncto C perpendicularis CD ad rectam BC, item ab eodem puncto C elevetur perpendicularis CE verſus alteram partem ad rectam BC, fientq; anguli BCD & BCE recti.

N. 10. Per Prop. II. lib. I. Euclidis cadat à puncto B ad rectam LK perpendicularis BZ, quæ ſinus erit anguli BCZ.

Dico Calor, qui producitur in ſpacio GH à Sole exiſtente in A, habet eandem proportionem ad calorem, qui in eodem ſpacio GH producitur à Sole exiſtente in B, quam proportionem habet recta AC ad rectam BZ.

Quoniam anguli GNA, NAC & ACG (per n. 6. 4. & 2.) ſunt recti. Ergo (per Prop. 21. ſupplement. in Euclidem) ſpacium NACG eſt parallelogrammum rectangulum, item quia anguli HMA, MAC & ACH (per n. 6. 4. & 2.) ſunt recti. Ergo pariter (per Prop. 21. ſupplem. in Euclid.) ſpacium HMAC eſt parallelogrammum rectangulum; ha-

bent autem hoc & præcedens parallelogrammum baſes NA AM, utpote ſemidiametros Solis æquales, item communem altitudinem AC. Ergò (per Prop. 26. ſuppl. in Euclid.) erunt præfata parallelogramma æqualia ſimiliter, & conſequenter GC & CH ſunt æquales, item anguli NGC & MHC propter rectos oppoſitos (per Prop. 34. lib. I. Euclidis) recti erunt. (α)

Intelligatur figura EPOD ſuperponi ſuper figuram GNMH, & quia CB & CA utpote radii ejusdem circuli ſunt æquales, idcircò ſibi mutuò congruent, cadetque C ſupra ſeipſum, & B ſupra A, item quia OBC eſt angulus rectus (per n. 5.) ſimiliter MAC eſt rectus (per n. 4.) idcircò ſibi mutuò congruent cadetque BO ſuper AM, quæ utpote ſemidiametri Solis æquales pariter ſibi mutuò congruent, cadetque punctum O ad punctum M, item quia BOD & AMH ſunt recti (per num. 7. & 6.) pariter ſibi mutuò congruent, item ACH & BCD ſunt recti (per n. 2. & 9.) adeoque ſibi mutuò congruent. Quapropter (per Prop. 30. ſuppl. in Euclid.) totum ſpacium CBOD & parallelogrammum CAMH ſibi mutuò congruent, eruntque ſimiliter æqualia. Rurſus anguli CAN & CBP utpote (per n. 4. & 5.) recti ſibi mutuò congruent cadetque BP ſuper AN, quæ utpote ſemidiametri Solis æquales ſibi pariter mutuò congruent cadetque punctum P ſuper punctum N, item anguli ANG & BPE utpote (per n. 6. & 7.) recti ſibi mutuò congruent, item anguli ACG & BCE utpote (per n. 2. & 9.) recti ſibi mutuò congruent. Quapropter (per Propoſit. 30. ſuppl. in Euclid.) totum ſpacium EPBC & parallelogrammum GNAC ſibi mutuò congruent eruntque ſimiliter æqualia, & conſequenter EPOD erit ſimiliter æquale ipſi ſpacio GNMH, eruntque lineæ GC & EC æquales; item CD & CH, eritque etiam ED recta eò quòd GH ſit recta: item quia GC eſt æqualis ipſi CH (per α) pariter EC æqualis erit CD, item quia NGC eſt rectus (per α)

etiam

tiam PEC rectus eſt. Similiter quia CHM eſt rectus (per α) tiam CDO & CDI recti erunt, & pariter BC & OD parallelæ erunt, ſicut & BC & PE parallelæ ſunt. (β)

LK ſecat unam parallelam BC in C (per n. 1.) Ergo per Prop. 12. ſuppl. in Euclid.) & reliquas parallelas PE & OD ſecabit in punctis F & I, facietque (per Prop. 29. lib. I. Euclid) angulos BCZ & DIZ æquales. (γ)

In puncto B eſt idem Sol, qui eſt in puncto A (per n. 1.) & lineæ PE & OD eôdem modô ſunt limbis Solis P & O applicatæ, ſicut NG & MH applicatæ ſunt limbis Solis M & N, ſuntque PE & OD reſpectu Solis B eôdem modô ſitæ, quemadmodum ſitum habent NG & MH reſpectu Solis A (per β) Ergo (per theorema 3.) Sol exiſtens in puncto B non poteſt plures nec pauciores radios projicere intra parallelas PE & OD, quam projicere poteſt exiſtens in A intra parallelas NG & MH. (δ)

FI ſecat & conſequenter claudit lineas PE & OD (per γ) & GH ſecat & conſequenter claudit lineas NG & MH (per α) Projicit autem Sol exiſtens in B tot radios intra lineas PE & OD, quot projicit exiſtens in A intra lineas NG & MH (per δ) habetque FI & GH à centro Solis quoad punctum medium C eandem diſtantiam (per n. 1.) Ergo Sole exiſtente in B tot radii intra lineas PE & OD cadentes recipiuntur in ſpacio FI, quot radii Sole exiſtente in A intra lineas NG & MH cadentes recipiuntur in ſpacio GH. (ε)

Linea FI (per Prop. 9. lib. 6. Euclidis) concipiatur diviſa in tot partes, quot radios ſolares (Sole in B exiſtente) recipit, unde quia ſingulis partibus ſinguli correſpondent radii, idcircò (Sole exiſtente in B) radii recepti in GH, erunt æquè pars vel partes radiorum (Sole pariter in B exiſtente) receptorum in FI. Quemadmodum pars vel partes eſt GH ipſius FI, & conſequenter (ſecundùm definitionem proportionalitatis) radii recepti in GH (Sole in B exiſtente) eandem habent proportionem ad radios (Sole in B exiſtente)

receptos in FI, quam proportionem habet ipſa linea GH ad FI. (ζ)

Tot radii ſolares (Sole exiſtente in B) recipiuntur in FI quot radii ſolares (Sole exiſtente in A) recipiuntur in GH (per ε) Ergo (per Prop. 7. lib. 5. Euclidis) radii ſolares (Sole exiſtente in B) recepti in GH eandem habent proportionem ad radios ſolares (Sole exiſtente in A) receptos in GH, quam proportionem habent iidem radii ſolares (Sole exiſtente in B) recepti in GH, ad radios ſolares (Sole exiſtente in B) receptos in FI. Atqui radii ſolares (Sole exiſtente in B) recepti in GH, eandem habent proportionem ad radios ſolares (Sole in B exiſtente) receptos in FI, quam proportionem habet ipſa linea GH ad FI (per ζ) Ergo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.) radii ſolares (Sole exiſtente in B) recepti in GH, eandem habent proportionem ad radios ſolares (Sole exiſtente in A) receptos in GH, quam habet linea GH ad lineam FI. (η)

Per theorema 2. proportio caloris unius à radiis ſolaribus producti, reſpectu caloris alterius à radiis ſolaribus producti eſt eadem, quæ eſt radiorum in uno eodemque loco receptorum calorem priorem producentium, reſpectu radiorum in eodem loco receptorum calorem poſteriorem producentium. Habent autem radii ſolares (Sole exiſtente in B) recepti in GH, eandem proportionem ad radios ſolares (Sole exiſtente in A) receptos in eadem linea GH, quam habet linea GH ad lineam FI (per η) Ergo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.) Calor à Sole exiſtente in B producitur in ſpacio GH, habet eandem proportionem ad calorem à Sole exiſtente in A productum in eodem ſpacio GH, quam habet linea GH ad FI. (ϑ)

In triangulis FEC & IDC ſunt baſes EC & CD æquales (per β) item anguli DCI & FCE ad verticem ſunt æquales (per Prop. 15. lib. I. Euclid.) item anguli CDI & CEF ſunt æquales eò quòd ſint recti (per β) Ergo (per Prop. 5. ſuppl.

ıppl. in Euclid.) tota triangula ſunt ſimiliter æqualia, & con-
quenter latera æqualibus angulis oppoſita æqualia ſunt: id-
rcò FC æquale erit CI, & conſequenter FI duplum erit
ſius CI; ſicuti & duplum eſt GH ipſius CH eò quòd
per α) GC & CH ſint æquales. Quapropter cùm FI ſit
uplum ipſius CI, ſicuti duplum eſt GH ipſius CH, erit
I ipſius FI æquè pars, quemadmodum CH ipſius GH
ars eſt, & conſequenter CI ad FI eandem habet propor-
onem, quam habet CH ad GH. Habent autem CD &
H utpote (per β) æquales eandem proportionem ad CI
er Prop. 7. lib. 5. Euclid.) Ergo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.)
I ad FI eandem habet proportionem, quam habet CD ad
H, & conſequenter (ſi fiat permutatio terminorum ſecun-
ùm Prop. 16. lib. 5. Eucl.) habebit CI ad CD eandem pro-
ortionem, quam habet FI ad GH. (ι)

In triangulis ZBC, & DCI, ſunt anguli BZC &
DI æquales, eò quòd prior ſit rectus (per n. 9.) poſterior
erò (per β) rectus eſt, item æquales anguli ſunt BCZ &
IC (per γ) & conſequenter anguli ZBC & DCI (per Pro-
oſit. 32. lib. I. Euclid.) æquales ſunt. Ergo (per Propoſ. 4.
b. 6. Euclid.) ſunt præfata triangula ſimilia, quapropter la-
ra circum æquales angulos ſunt proportionalia, & homolo-
a ſunt, quæ æqualibus angulis ſubtenduntur, eritque pro-
ortio CI ad CD eadem, quæ eſt BC ad BZ. Quia autem
roportio CI ad CD eſt eadem, quæ ipſius FI ad GH (per ι)
rgo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.) proportio BC ad BZ eſt
adem, quæ ipſius FI ad GH. (κ)

BC & AC utpote (per num. 1.) æquales eandem habent
roportionem ad BZ (per Prop. 7. lib. 5. Euclid.) habet au-
em BC ad BZ eandem proportionem, quam habet FI ad
H (per κ) Ergo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.) AC ad BZ
andem habet proportionem, quam habet FI ad GH, &
onſequenter (invertendo ſecundùm Prop. 4. lib. 5. Euclid.)
Z ad AC eandem habet proportionem, quam habet GH

 ad

ad FI. Habet autem calor à Sole in B exiſtente productus in ſpacio GH eandem proportionem ad calorem à Sole exiſtente in A productum in eodem ſpacio GH, quam habet linea CH ad FI (per 5) Ergo (per Prop. II. lib. 5. Euclid.) calor à Sole in B exiſtente productus in ſpacio GH eandem proportionem habet, ad calorem à Sole exiſtente in A productum in eodem ſpacio GH, quam habet BZ ad AC, & conſequenter (invertendo ſecundùm Prop. 4. lib. 5. Euclid.) calor, qui producitur in ſpacio GH à Sole exiſtente in A, habet eandem proportionem ad calorem, qui in eodem ſpacio GH producitur à Sole exiſtente in B, quam proportionem habet recta AC ad BZ, quod erat oſtendendum.

Secundò, ſi fuerint duæ elevationes horizontales diverſæ Solis extra *Zenith*, v.g. BL & SL, quarum ſinus ſint BZ & SR. Dico calor, qui producitur à Sole exiſtente in B, habet eandem proportionem ad calorem, qui producitur à Sole exiſtente in S, quam habet BZ ad SR.

Per concluſionem præcedentem habet calor, qui producitur à Sole exiſtente in A eandem proportionem ad calorem, qui producitur à Sole exiſtente in S, quam habet AC ad SR. Ergo (per Prop. 4. Euclid.) calor, qui producitur à Sole exiſtente in S habet calorem, qui producitur à Sole exiſtente in A eandem proportionem, quam habet SR ad AC. Atqui per concluſionem præcedentem calor Sole exiſtente in A habet eandem proportionem, ad calorem Sole exiſtente in B, quam habet AC ad BZ. Ergo (per ordinatam proportionum compoſitionem ſecundùm Propoſit. 22. lib. 5. Euclid.) calor Sole exiſtente in S ad calorem Sole exiſtente in B eandem habet proportionem, quam habet SR ad BZ, & conſequenter (invertendo ſecundùm Propoſit. 4. lib. 5. Euclid.) calor Sole exiſtente in B ad calorem Sole exiſtente in S eandem habet proportionem, quam habet B*Z* ad SR, quod erat ſecundò oſtendendum.

Hæc

Hæc demonſtratio nullam patitur difficultatem, dummodò linea FI concipiatur tam brevis, ut differentia angulorum BFZ & BIZ ſit tam exigua, quam in calculo trigonometrico attendere non ſit opus, tunc quidem lineæ PF, BC & OI non erunt parallelæ, erunt tamen quaſi parallelæ, & conſequenter in calculo trigonometrico non relinquent difficultatem ullam.

Ut autem manifeſtum fiat, quare linea FI tam brevis, uti dictum eſt, concipi debeat, inſpicienda eſt figura prima, in quâ primò occurrit triangulum BFI cum angulo externo BFZ, qui (per Prop. 32. lib. I. Euclid.) æqualis eſt duobus internis oppoſitis, nimirum: FBI, & BIF, & conſequenter angulus BIF minor eſt quàm BFZ, quapropter Sol reſpectu puncti F magis elevatur ſupra horizontem, quàm reſpectu puncti I. Hinc plures radii recipiuntur in linea FI circa F quàm circa I. Secundò facilè demonſtrari poteſt, quòd linea BF ſit brevior, quàm BI, demonſtravi autem quondam, quòd cæteris paribus plures radii ſolares cadant ad locum approximatum quàm ad remotum, unde licèt Sol reſpectu I tam altus eſſet, quàm altus eſt reſpectu F, nihilominùs tamen quia remotior eſt ab I, quàm ab F, cadent tamen plures radii ad lineam FI circa F quàm circa I. Quapropter radiorum ſolarium inæqualem eſſe diſtributionem in linea FI patet. Hinc concluſio ζ, quæ æqualiter radios ſolares diſtributos ſupponit aliquam difficultatem pati videtur, quæ difficultas facillimè tolletur, ſi linea FI (quemadmodum ſuprà retuli) concipiatur tam brevis, ut differentia angulorum BFZ & BIZ ſit inſenſibilis, & calculum trigonometricum effugiat, tunc enim tam ratione diſtantiæ, quàm elevationis horizontalis nulla remanebit difficultas, & conſequenter radii in linea FI æqualiter diſtributi concipi poſſunt, eò quòd differentia inæqualitatis ſit quâcunque datâ minor.

Modus

Modus autem concipiendi ſit talis: Linea FC concipiatur paſſuum paucorum, & quia Sol major eſt quàm terra, certum eſt, lineam PF à puncto F ad limbum Solis inferiorem ductam cum BC concurrere in aliquo puncto, à quo puncto concurrentiæ ſi ducatur rurſus recta ad limbum ſuperiorem, ſecabitur ZK in puncto I, poſteà concipiantur NG & MH ſimiliter convergentes, quemadmodum PE & OD convergentes conceptæ ſunt, fietque GH æqualis ipſi ED. His poſitis triangula FCE & CDI, modicè variabunt, quàm ſi lineæ PE & OD parallelæ fuiſſent, quæ variatio ob parvitatem in calculo trigonometrico non eſt attendenda, ſi tamen quis calculo trigonometrico inquirere præfatam exiguam differentiam cuperet, facillimè poterit, nam angulus FCE eſt complementum ipſius BCL. Angulus FEC ferè 16. minutis primis eſt major quàm rectus, unde ope trigonometriæ innoteſcit EC talium partium, qualium eſt FC, rurſus in triangulo CDI notus eſt angulus DCI, quia eſt æqualis ipſi FCE, item notus eſt angulus CDI, quia eſt æqualis ipſi CEF, item notum eſt latus CD, quia eſt æquale ipſi EC, unde invenitur CI talium partium, qualium eſt CD, ſeu FC. Quapropter patet, quòd proportio caloris alio modo calculo trigonometrico ſubjici poſſit, per quem præcedens examinari poteſt.

Quamvis per modò dicta omnis difficultas ablata ſit, nihilominùs tamen ad majorem confirmationem. Dico abſolutè non requiri ad proportionem demonſtrandam, ut in linea FI radii ſolares æqualiter diſtribuantur, nam proportio caloris inquiritur reſpectu puncti C & non reſpectu puncti F aut I. Unde ſufficit, quòd proportio caloris à parte rei ſic ſe habeat reſpectu puncti C, qualiter calculo trigonometrico demonſtratur. Ut autem hoc demonſtrem priùs ex ſupplementis in Euclidem, ſequens propoſitio cum ſua demonſtratione intelligenda eſt.

PRO-

PROPOSITIO.

Si à duobus punctis in baſi trianguli exiſtentibus (quorum unum ab una extremitate baſis eandem habuerit diſtantiam, quam habet alterum ab altera extremitate baſis) eleventur duæ rectæ inter ſe & alterutri lateri parallelæ, ſecantes alterum latus trianguli, tunc pars trianguli inter parallelas intercepta ad totum triangulum, habet eandem proportionem, quam habet linea à punctis illis intercepta (à quibus præfatæ parallelæ elevatæ ſunt) ad ipſam baſin trianguli.

Videatur Figura IV: Sit triangulum AFI, cujus baſis FI, diſtet punctum G ab extremitate baſis F, æquali diſtantiâ, quia punctum H diſtat ab extremitate baſis I, ſintque à punctis G & H ductæ rectæ GB, & HD inter ſe, & lateri AF parallelæ, ſecantes alterum latus AI in punctis D & B. Dico ſuperficies BGHD, habet eandem proportionem ad ſuperficiem totius trianguli AFI, quam habet linea GH ad lineam FI.

Dividatur FI per medium in C, ducatur parallela CK ipſi AF ſecans AI in K, ducatur per K parallela OM ipſi FI, ſecans AF in O, & BG in N, ducatur IM parallela ipſi AF, ſecans OM in M, extendatur HD, donec ſecet OM in L.

Quoniam OM & FI ſunt parallelæ, item OF & IM. Ergo OMIF eſt parallelogrammum: rurſus NL & GH ſunt parallelæ, item NG & LH. Ergo NDEL eſt parallelogrammum, & quidem habens æqualem altitudinem cum priore. Ergo (per Prop. I. lib. 6. Euclid.) ſuperficies NGHL habet eandem proportionem ad ſuperficiem OFIM, quam habet GH ad FI. (α)

CK eſt parallela ipſi FA. Ergo (per Prop. 2. lib. 6. Eucl.) ſecat latera FI & AI proportionaliter, eſt autem FC æqualis ipſi CI ex hypotheſi. Ergo & KI & AK æquales ſunt. (б)

In parallelogrammo KCIM ſunt latera oppoſita KM & CI æqualia; item in parallelogrammo OKCF ſunt latera oppoſita OK & FC æqualia, ſunt autem FC & CI æquales lineæ ex conſtructione. Ergo & OK & KM ſunt æquales lineæ. (γ)

In triangulis AKO & KIM ſunt AK & KI æquales lineæ (per β) item OK & KM ſunt æquales lineæ (per γ) & anguli AKO & IKM ad verticem ſunt æquales (per Propoſit. 15. lib. I. Euclid.) Ergo (per Prop. 4. lib. I. Euclid.) tota triangula AKO, & KIM ſunt æqualia, & conſequenter ſi addatur cuilibet ſuperficies communis OKDIF, evadet triangulum AFI ipſi parallelogrammo OMIF æquale. ( )

In parallelogrammo NKCG & KCHL ſunt GC & CH æquales (quia ſunt reſiduæ æqualium FC & CI, à quibus lineæ FG & HI æquales ablatæ ſunt.) Ergo & latera oppoſita NK & KL æqualia ſunt. (ε)

In triangulis BNK & KLD ſunt anguli alterni BNK & KLD æquales, item anguli BKN & LKD ad verticem, item baſes NK & KL (per ε) Ergo tota triangula ſunt æqualia, & conſequenter ſi cuilibet triangulo addatur ſuperficies communis NKDHG evadet ſuperficies BGHD æqualis ipſi parallelogrammo NGHL. Unde cùm (per α) ſugerficies NGHL ad ſuperficiem OFIM eandem habeat proportionem, quam habet GH ad FI. Ergo (per Prop. 7. lib. 5. Euclid.) ſuperficies BGHD æqualis ipſi NGHL habebit eandem proportionem ad triangulum AFI æqualem ipſi ſuperficiei OMIF, quemadmodum habet GH ad FI, quod erat oſtendendum.

Redeamus nunc ad noſtrum propoſitum, concipiamus radios ſolares in Figura prima taliter eſſe in linea FI diſtributos, ut circa I ſint pauciores, & circa F plures hâc lege, ut numerus ſemper proportionaliter creſcat ab I verſus F, tunc certum eſt, quòd radii inæqualiter diſtributi ſint, ſicut ſuperficies trianguli in ſecunda figura inæqualiter ſuper baſin

ſuſten-

ſuſtentatur, nimirum major portio circa F quâm circa I, & ſicut manet eadem proportio ſuperficiei BGHD ad totum triangulum, quæ eſt lineæ GH ad FI; ſic in prima figura (cùm F à G & I ab H æquè remotum ſit) eadem proportio radiorum in GH receptorum ad radios in FI receptos erit, quæ eſt lineæ GH ad lineam FI, licèt plures radii recipiantur circa F quàm circa punctum I.

Ex dictis colligi poteſt, quòd omnis difficultas, quæ moveri poteſt, proveniat ex hoc, quod Sol ſit corpus valdè magnum, projiciatque radios à partibus ſingulis ſeorſim in totam lineam FI, ita ut circa F & circa I radii recipiantur profecti ex partibus Solis circa limbum ſuperiorem exiſtentibus, idem dicendum de reliquis partibus ſingulis. Quare patet, cùm partes inferiores Solis non tantam habeant altitudinem, quantam habent ſuperiores, neceſſariò ab illis minorem produci calorem, quàm ab iſtis. Si Sol omnes radios tanquam ex uno puncto projiceret, clariſſima propoſiti Theorematis poſſet fieri demonſtratio. Hinc cogitavi non ineptum eſſe, ſi Sol in plurimas partes diviſus concipiatur, & ſingulis applicaretur demonſtratio theorematis, nam tali modó plurimæ abſcinderentur difficultates. Inſpiciatur Figura V, in qua linea FI ſit paſſuum paucorum, ab F ducatur ad O utpote limbum inferiorem Solis extra Zenith exiſtentis recta FO, & poſteà ab I ducatur parallela IYP ipſi OF, abſcindens partem Solis OPY, poſteà ſecetur corpus Solis in partes per lineas QX, RV, ST &c. & ſic conſequenter donec de corpore Solis nihil ampliùs reſtet; debet autem quælibet linea à ſua vicina tantam habere diſtantiam, quantam habet YI ab OF. Rurſus per ſimiliter diſtantes lineas dividatur Sol in Zenith exiſtens in partes. His factis, quia FI eſt linea paucorum paſſuum, hinc in illa radii ex ſolâ parte Solis PYO cadentes æqualiter diſtributi concipi poſſunt, & conſequenter demonſtratio theorematis, quæ in prima figura toti corpori Solis in B & A exiſtentis applicatur, modò parti OPY, &

ABK applicanda eſt excutiendo timorem ex parallelis convergentibus ortum. Rurſus eadem demonſtratio partibus PQXY & BCLK applicari poteſt, veluti in Figura V. patet, & conſequenter ſimili modô omnibus partibus corporis Solis ſeorſim præfata demonſtratio applicari poteſt. Et cùm manifeſtum ſit, quôd radii ſingularum partium Solis extra Zenith, cum radiis ſingularum partium Solis in Zenith, eandem habeant proportionem, quam habet ſinus elevationis Solis horizontalis extra Zenith ad ſinum totum. Ergo (per Prop. 18. lib. 5. Euclid.) omnes radii ſimul Sole extra Zenith exiſtente cum omnibus radiis ſimul, Sole in Zenith exiſtente ſimilem vel eandem proportionem habent. Unde patet propoſitum.

Sed dicis verum quidem eſſe, quod dictum eſt, modò à parte rei omnes partes Solis eandem haberent elevationem horizontalem. Nam manifeſtum eſt, partes Solis extra Zenith exiſtentis circa limbum ſuperiorem habere majorem elevationem horizontalem, quâm partes circa limbum inferiorem habent, ſimiliter Sol exiſtens in Zenith unicô punctô elevationem requiſitam habet, eò quòd cæteræ partes extra Zenith exiſtant, quapropter cùm ultima explicatio requirat has conditiones, non videtur omni difficultati ſatisfacere. Reſpondeo quoad primum, licèt major ſit elevatio partium ſuperiorum Solis extra Zenith exiſtentis, quàm partium inferiorum, quia autem calculus trigonometricus dirigitur ad elevationem centri Solis, idcircò recompenſatur per excedentem elevationem partium ſuperiorum, quod negligitur per deficientem elevationem partium inferiorum. Quòd autem hæc recompenſatio aſſumi poſſit, patet, quia ſinus elevationis limbi ſuperioris additus ad ſinum limbi elevationis inferioris, dat ſummam, quæ per medium diviſa dat quotientem ferè æqualem ſinui elevationis centri ſolaris. Quoad ſecundum reſpondeo, licèt tantum centrum Solis ſit in Zenith, quia autem ſinus elevationum reliquarum partium, vix à ſinu toto differunt,

p. 68. app.

Fig. V.
Appendicis.
pag. 67.

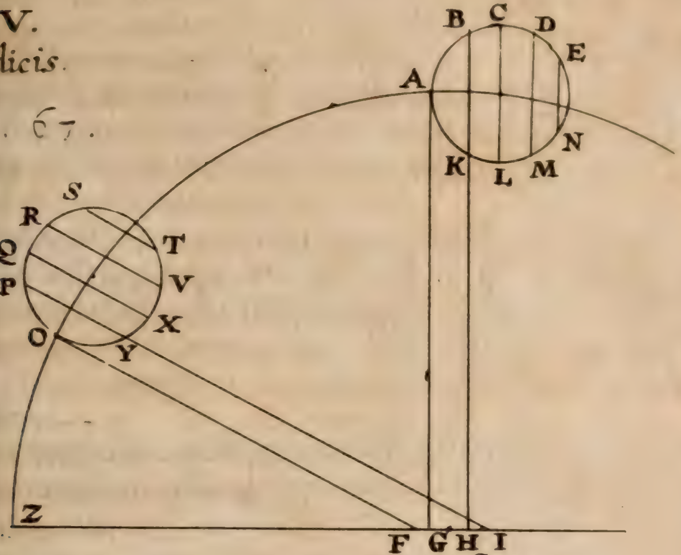
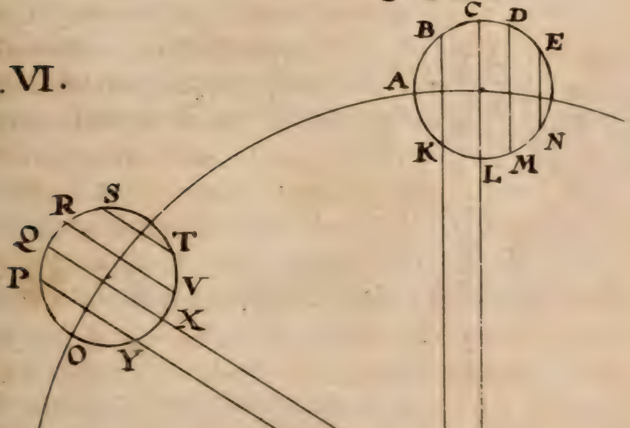

Fig. VI.

ınt, idcircò in calculo trigonometrico nulla orietur difficul-
ıs, ſiquidem tales minutias trigonometria negligit.

Objicies ſubindè in maxima elevatione eſt exiguus calor, ¿ in parva elevatione eſt magnus calor, nam tempore pluvio- › in maxima elevatione eſt ſatis frigidum, & tempore ſerenô ı parva elevatione Solis eſt ſatis calidum. Ergo theorema ropoſitum repugnat experientiæ. Reſpondeo, demonſtra- io propoſita tantùm theorema allatum verum eſſe cæteris aribus aſſerit, quapropter comparitio caloris cum calore ubi- ue tempore ſerenô inſtituenda eſt. Similiter dicendum eſt, i objectio fiat ratione apogæi & perigæi, item ratione ſigno- um, in quorum unô Sol majorem potentiam, quàm in alte- o habet.

Objicies ſecundô per refractiones radiorum in elevatione ›olis humiliori tollitur veritas theorematis, nam refractio ef- icit apparenter Solem altiorem, quàm in re ſit, & conſequen- er radii non tam obliquè cadunt, & idcircò calor erit major, uàm calculus trigonometricus monſtrat. Secundò per re- ractionem magis concentrantur radii ſolares ad locum angu- tiorem, ſiquidem Sol major apparet, & idcircò calor etiam ᵢx hac ratione major erit. Reſpondeo quoad primum, quòd ꞉levatio ob refractionem apparens major poſſit calculo inqui- ꞉i, ſiquidem tabulæ in ſimiles uſus extant. Quoad ſecundum reſpondeo, quòd augmentum caloris ob concentrationem radiorum facillimè inquiri poſſit, ſi habeatur diameter Solis ıpparens, tam per refractionem aucta, quàm prout extra re- fractionem exiſtit. Et tunc calor auctus ob refractionem ha- bebit eandem proportionem duplicatam ad calorem, qui fo- ret, ſi nulla refractio in rerum natura eſſet, quam proportio- nem habet ſimplicem diameter per refractionem aucta ad dia- metrum extra refractionem.

Objicies tertiò horâ decimâ ante meridiem, & horâ ſe- cundâ poſt meridiem eſt eadem Solis elevatio, & tamen ma- jor calor eſt poſt meridiem, quàm ante meridiem, ergo theo-

rema fallit. Reſpondeo, concedo antecedens, nego conſequentiam, nam theorema demonſtrat, quantus calor à Sole producatur tam horâ decimâ ante meridiem, quàm horâ ſecundâ poſt meridiem, non autem quantus calor ſit in rerum naturâ utrâque horâ, nam calor in meridie productus à Sole valdè alto, horâ ſecundâ poſt meridiem adhuc aliqualiter perdurat, unde neceſſariò horâ ſecundâ poſt meridiem calor major erit, quàm horâ decimâ ante meridiem, quamvis eadem actio Solis ſit pro utrâq; horâ.

Prætereà obſervandum eſt, quòd licèt in figura prima FI ſit linea, nulla ſequatur difficultas, ſi ſuper FI tanquam baſi in plano horizontali concipiatur parallelogrammum rectangulum ædificatum, cujus altitudo ſit exigua, v. g. unius paſsûs, nam hâc ratione parallelogrammum rectangulum æquè altum ſuper GH ædificatum habebit eandem proportionem ad parallelogrammum ſuper FI, quam habet linea GH ad lineam FI.

Præter propoſitas objectiones & difficultates, ſi adhuc aliquid moveri poſſet, facilè ex dictis ſolvi poterit, & licèt pleriſque demonſtratio allata obſcura videatur, ſpero tamen, quòd à Mathematicis doctis intelligetur, ſiquidem demonſtrationes Euclidis libri quinti longè obſcuriores eſſe, illas legentes fatebuntur. Si autem vitiô typographicô præter ſpem error obſcurationem inducens contigerit, quod facillimè in hac materia fieri poteſt, ſequenti annô illum DEO dante detegere propono.

Quæret etiam Benevolus Lector, qualia ſint ſupplementa in Euclidem, quæ ſæpiùs in demonſtratione citata ſunt. Ad hoc reſpondeo, quòd præfata ſupplementa ſint mea, quæ conſiſtunt in centum & viginti aliquot propoſitionibus, quæ neque in Euclide, neque aliis authoribus continentur, inſerviunt autem præfata ſupplementa demonſtrationibus valdè benè, primò, quia multa ex illis compendiosè demonſtrantur, ſecundò, quia multa absque illis demonſtrari non poſſunt.

Unde

Inde ſi naſutus Momus mihi objecerit, quòd ex Euclidis ele-
ıentis facilè mea ſupplementa demonſtrari poſſint, & idcircò
go fruſtraneum quid ſuperaddiderim. Huic impono, ut ex
ementis Euclidis, aliisque authoribus deducat & demonſtret:
ualiter geometricè deſcribi debeant duo cubi æquales duo-
ıs ſegmentis coni, ſi conus ſectus fuerit per ellipſin, item
ualiter deſcribi debeant duo cubi æquales duobus ſegmentis
hæræ qualitercunque per planum ſectæ. Poſtquam hæc de-
uxerit, libenter mea ſupplementa nihil valere fatebor. Ta-
:o, quod librum quintum Euclidis, in quem plerique Ma-
ıematici tanquam in ſcopulum inciderunt, totaliter refor-
ıaverim & ad clariorem formam reduxerim, ſiquidem oſten-
o, quòd in libro quinto Euclides ob defectum principiorum
videntium, in quantitatibus incommenſurabilibus à viâ de-
ıonſtrativa deviaverit. Et hoc obiter propter Momos inſi-
ıuaſſe ſufficiat.

Objicies ultimò, hoc theorema eſt contra communem
hiloſophiam, quæ docet, quòd ideò calor in altiore elevatio-
ıe Solis ſit major, quàm in humiliore, quia in illâ angulus in-
identiæ radiorum ſolarium in planum horizontale eſt ma-
or, quàm in iſta, ſed in hac demonſtratione deducitur ex co-
ia majori radiorum in idem ſpacium cadentium, major ca-
or, & ex copia minori minor calor. Ergò hæc ſententia de-
lectit à communi Philoſophia. Reſpondeo, hanc ſententiam
antùm eſſe contra miſeros rixatores, non autem contra Phi-
loſophos. Sufficit, quòd ſcientificè oſtenderim aliud, ubi illi
nec umbram alicujus probationis afferunt.

[A. 1689. M. Jan. Noribergam miſſa.]

D. RO-

D. ROSINI LENTILII
NOTABILIA,
De
VENÆ SECTIONE ET URINA.
De Venæ Sectione.

ANn. II. Dec. II. Obſerv. 154. Ephemeridum noſtrarum Viri à me facta mentio, cui non, niſi motu corpor inſigni prævio, ſanguis è pertuſâ vena profluxit; nun plura circa Venæſectionem notabilia, hisce tempor bus à me obſervata adducere non pigebit. Tinctor noſtrà Vir obeſus tam habuit anguſtas & profundas in utroque bra chio venas, ut ſæpè jam pertuſæ, atq; adeò calloſæ, Sanguinem denique fundere recusârint; hic autem ſpleneticus & dolor lienis ſæpè laborans, ut ſolet vulgus, omnem ſpem in pertu ſione venæ ſpleneticæ ſiniſtri brachii, hepaticæ dextri oppo ſitæ, collocavit; ſuaſi proinde jam ante annum, ut corpus an te baſilice, & usque ad ſudorem moveret, quam Cheirurgum accerſeret, ſed irritô conſiliô; nam vena, tametſi ſaucia, vix guttatim ſanguinem ploravit: permiſimus tamen longâ mo râ, ut unciæ circiter duæ exſtillarent; hinc ſuaſi, ut media na dextri brachii ſecaretur, unde præterpropter ſex unciæ ex hauſtæ. E duabus his venis unum ſanguinem collocavi ſe orſim, viſurus, numquid eſſet inter utrumque differentiæ. Pomeridiè, cùm redirem, qui guttatim è ſiniſtra plaga ſtilla- vit ſanguis, floridiſſimus, absque ſero, aut hoc ſanè paucis- ſimo, repertus: E mediana dextri brachii proruens, ferè, nil niſi ſerum, & exigua concreti cruoris pars, cruſta è viridi cœ- ruleſcente tenaciſſima (bilem vocant Raſores) obducta, Chei- rurgo magis, quàm mihi, miraculo fuit.

Idem

Idem Tinctor ante biennium obductum tali cruſtâ ſangui-
i:m, cum multo ſero, exhibuit. Poſt, cùm me ſuaſore, *bal-
ris Bollenſibus, Ducatûs Würtembergici* uteretur, inde vege-
ıor longè rediens, exhibuit nobis ſub auctumni initium, ſan-
ıinem ſatis laudabilem. In antiquos autem errores diætæ
ıpſus, idem denuò ſanguinis vitium ſibi accivit. Quoties au-
ım venas manuum aut pedum aperuit, heic, uti mos eſt, im-
pſitis aquæ calenti artubus, ubi per pauca minuta ſanguis in
ıſe conſtitiſſet, mirum dictu! hujus ne guttam in eo repe-
ſſes, ſed in aqua loturæ carnis æmula, natantem gelatinam
bicantem, pellucidam, ſciſſilem, quales ſolent eſſe gelatinæ
ıdum quorumlibet, aut oſſium, ſine croco paratæ. Hic præ-
ritâ æſtate balneas prælaudatas equidem repetiit, ſed ita, ut
ngulis diebus, etiam cùm jam balnearet, ad tres nonnun-
uam quatuor menſuras generoſiſſimi Neccarini exantlaret.
ıde reverſus aſcito-tympanitem incurrit. Uſus autem eſt
pe vicini cujusdam, ejusque famoſi, nunc equidem ingra-
is Practici, quondam Carnificis, qui iteratis, alternis diebus,
urgantibus δραστικοῖς, eumdem ad internecionem excarnifi-
ıvit. Senator hujus urbis, Vir toroſis lacertis & vultu roſeo
ıtuentium oculis abblandiens, ante hos annos Venæſectione
rofudit ſanguinem, qui concretioni expoſitus, intra duas vel
es horas, locô ſeri, lac merum, conſiſtentia, colore, ſapore
paravit, elegantiſſimâ cruoris & lactis confuſione. Suaſi,
t *acidas Göppingenſes* biberet, quod effectu haut equidem
ontemnendo, ab ipſo præſtitum. Cùm tamen rediiſſet, cu-
urbitulas ſcarificatas patitur, poſtridièque innatantes cruori
uttas propemodùm lacteas, non ſine terrore vidit, mihique
onſpiciendas præbuit. Juſſi, eſſet bonô animô, aliunde has
uttas eſſe derivandas. Sub initium enim autumni, vulne-
atâ brachii ſiniſtri venâ, ſanguinem eructavit, cujus ſerum,
quidem pallore quôdam lactis ſerum, neutiquam verò lac
pſum æmulabatur. Attamen vere præteritô, cùm iterum
'enam aperiret, rurſum albicantius ſerum repertum, ſed,

iteratis *acidis Göppingenſibus*, auctumnus pallidius vice ſecund exhibuit. Quid porrò ſit futurum, ignoramus.

Circa Venæſectionis adminiſtrationem cumprimis notanda quinque veniunt: *1. an? 2. cui? 3. quomodo? 4. quantum? 5. quando?*

I. Qui Venæſectionem omninò non, & nusquam admittunt, ii næ faciunt intelligendo, ut nihil intelligant. Sun autem illi vel Antiqui vel moderni, utrique magni nomini Auctores. Illos, quidpe ficulneos Adverſarios referre, qui attinet? Sunt autem *Eraſiſtratus & Aſſeclæ Apæmantes, Strat* &c. quorum ratiunculas ipſe *Galenus* refutare non eſt dignatus, ridiculas eas meritô jure cenſens *lib. de Venæſect. contr. Eraſiſtr. c. 2.* Id autem laboris per ſanè doctè in ſeſe ſuſceperunt, Excellentiſſimi Viri *D. Maur. Hofmannus, diſp. pecul. d Venæſectionis neceſſitate An. 1661. Altdorfii habita*, & *Frid. Hofmannus Meth. Med. l. 2. c. 13. p. 202. ſeqq.* quos, qui volet, adire poteſt. Fatentibus autem his ipſis Viris, majoris ſunt roboris & ingenii, quæ *Helmontius* paſſim, in odium Venæſectionis, evomit, *ne ſcilicet* (prioris *Hofmanni* elogiô) *quid inauſum intentatumq; relinqueret, quod Academiarum & nationum conſenſu probatum cerneret.* Sed reverà, ſi rem omnem oculis mentis intueamur, & ejusdem *Helmontii*, ejusque Mimi, *Gremſii*, argumenta, tanti ponderis minimè ſunt, ut propterea remedium utile debeat exulare. Vanus eſſem, ſi in omnibus refutandis occuparer, ut, quod feliciter ſatis, locô dictô, bini *Hofmanni* fuerint exſequuti. Verùm, ut pauca quædam addamus: Quisquis cum *Helmontio* ſtatuit, plethoram ad vires in homine nullam, nec etiam, ſi quædam adeſſet, eam nocituram, cùm ſanguis & vires ſint correlata, hæ autem, etiam in Mathuſalem, non abundare queant, is, dico, grandem reverà & inexcuſabilem errorem errat. Cur enim Natura ſæpè febres, aliosque ex ὀργάσμῳ ſanguinis dependulos morbos, hæmorrhagia critica ſolvit? Cur tantum, in hæmorrhoidibus ritè fluentibus, præſidii poſitum, ni ſanguis abun-

bundare poſſet, eaque ſui abundantia naturæ vim infe re? ed verò, quid ſubeſt impedimenti, quò minùs abundare ſui opiá viribusque ſanguis queat? Num ergò non huic datum, uod reliquis humoribus? Quoties in lactantibus lac abundat, ut inde diſtendantur mammæ, ut ipſum vel effluat copiosè, vel coaguletur in mammis, & malorum cohortes progeret? Immò, cur abundat ſerum, ſanguinis frater genuinus? ccine nec hoc per ſudores & diureſin eliminandum, per fonculos & alia? Certè, ex voluntate *Helmontii*, per legitimam onſequentiam, evacuationes iſtæ deberent è Medico apparatu exulare: Nam, quid privilegii præ ſero ſanguis habeat, evacuatio una præ altera? quin & ſeri vitia vel copiam præcipitatione ſolâ corrigemus? In ſalacioribus abundat ſemen, cernitur ſpontaneâ pollutione, cur non & ſanguis abundare poſſit? Sed in ſanguine vita hoſpitatur. Quid tum? numuid exſiliet vita per venæ hiatum? atqui fortè & in ſero vita teſcit, ut ſit metus, ne cum ſudore eadem exhauriatur. Si nguis abundare non poteſt, cur in feminis abundat? immò, ır aliquæ parcam ſanguinis menſtrui profuſionem patiunır, aliquæ ad octiduum, & quod excedit, largiſſimam, utræue perinde ſanæ? nonne in his ultimis major eſt ſanguinis robi, quàm in primis, copia? nam ſanguinem menſtruum ſe aut alio per ſe impuriorem, aut planè venenatum, hodiè x credimus. Quum itaque ex laudabilis nutrimenti copiâ oſſe ſanguinem plus augeri nimio, nil quidquam prohibeat, ide quoque ſequitur iſthanc copiam haut parum quidem ſaitati adferre detrimenti. Nam, quum venis determinata capacitas è trinitate dimenſionum obtigerit, numquid æ non à ſanguinis mole diſtendantur? at, quid ex illa vaſoım diſtenſione nimiâ, niſi è vitiato ſanguinis motu orta anietas, cordis palpitatio, ſuffocationis metus? quod autem hi romtius auxilium, quàm ſanguinis ſubtractio, ſolâ venæſetione & analogis, perficienda? Igitur, cùm probatum ſit, ſanuinem copia peccare poſſe, & proinde dari plethoram, il-

licò per ſe *Merodenſia* fundamenta corruunt. Sed & ſanguis qualitate peccans Venæſectione corrigitur. Hic rurſum *igneus Philoſophus:* Quòd ſi muſca aut aranea incideret in cyathum vini, quis adeò demens eſſet, ut, relictâ in vino muſcâ aut araneâ, illud effunderet? aut vinum ſimul cum muſca peſſumdaret? annon convenientiùs, ſolam muſcam aut araneam, intactô vinô, ex vaſculo exterminare? Largimur Tibi, *Helmonti,* ambabus manibus, priùs fore ſtultum, ſi quis id faceret, cùm muſcam ſine vini diſpendio eximere datum eſt. Sed, en Tibi exemplum aliud? Si vinum tuum muſcarium fluctuaret in vitro anguſtiſſimi & longioris colli, v.g. in phiola, pelicano &c. quid tum eſſes facturus? Numquid ſanguis in humano corpore, ceu cupâ cereviſiariâ, natat? num in eo impuritates muſcarum & aranearum adinſtar vehuntur, ut liberum ſit cuiquam, eas forcipe comprenſas eliminare? adeò hoc ſimile non eſt tantùm diſſimile, adeò non tantùm claudicat, ſed omninò catalepticum decumbit. Quum igitur, e.g. in febribus, ex nimio Sulphure per Salia exſuſcitato in ſanguine oritur ebullitio, quâ, per expanſionem ſanguinis, venæ diſtentæ, anxietates pariunt, non video, queî Venæſectio cum emolumento adhiberi non queat. Demptô enim ſic ſanguine, non tantùm, qui in venis reſtat, ſpatium ſibi liberiùs adipiſcitur, ſed & effera maximè ſanguinis pars, per mobilitatem ſuam, quâ datâ portâ, tunc proruit, pacatiore & minùs fermentabili relictâ, cum ægri levamine grandi. Qui balnea juſtò calidiora ingrediuntur, hiant ore, quaſi ſuffocandi, cum anxietate plus ſatis affligente. Quæ, amabo, cauſſa? Quòd ex Aëre per calorem ſubtiliato, & inſpirato, ſanguis in ebullitionem, ſuique expanſionem, cietur, unde venæ diſtentæ & cor conquaſſatum, ſanguinis motum ordinarium depravant, hinc anxietas? cùm quis exit balneô, illicò quieta omnia. Succus nutritius etiam in vegetabilium genere haut raró abundat: Hinc in aliquibus locis, ne juſtò lætiùs ex pingui ſucco frumenti grana ſuccreſcant, & mole pro-

riâ corruant, oves depaſcuntur culmina, vel ipſa falcibus demetuntur, quod vocant, frumento ſcarificare (dem Saamen ſchrepfen.) Sic ex nimia ſucci abundantia non rarò ſterileſcunt & prorſus emoriuntur arbores, quod, cùm futurum hortulani ſuſpicantur, cultrô corticem ſauciant, ductô per truncum & ramos inſigniores vulnere perpendiculari, ut latici detur illinc egreſſus, quam ipſam operationem, analogicè Venæſectionem appellitant, (den Bäumen laſſen.) Adeò non verum eſt, ſuccum nutritium, nec poſſe ſui copiâ detrimentum afferre, nec eſſe propterea minuendum. Sed objiciunt nobis *Helmontius* & Adſeclæ, dari alia quædam arcana medicamenta, quibus longè promtiùs morbi, Venæſectione curari ſoliti, ſine exhauſtione ſanguinis, tolli queant: Rogo, quænam iſta ſunt arcana? per amorem Dei, cur iſta non propalatis? Cur vos, & ejusmodi farinæ ſodales, eſtis tam invidi arcanorum veſtrorum celatores, (Germ. vocant, Duckmäuſer) qui vobiscum ſepeliri vultis arcana, ſi qua habetis, ut certè rarò habetis? Sed habeatis ſanè! Vehementer tamen ego, cum *Fr. Hofmanno, l. c.* dubito, num ea ſint virtutis tantæ, ut Venæſectionis eſſe vicaria queant? Atque, ſi maximè vos habetis, nos tamen, quia iis deſtituimur, cogimur iſtis uti remediis, quibus nos eſſe profuturos confidimus. Intereà quemlibet Arcaniſtam in arenam provoco, veniat, ſi vir eſt, & ſuis arcanis, ſive Corallinis, ſive margaritinis, idem, quòd ego unicâ Venæſectione, in certis affectibus, efficiat! Populos Septentrionales quod attinet, fateor equidem, eos rariùs uti Venæſectione, & ſatis eſſe vivaces: Sed 1. Cœlum eorum frigidius eſt, & inclementius, quàm, ut ſanguis tam promtè efferveſcat, ideoque & rariores apùd eos febres malignæ, & omnes morbi, à vitio ſanguinis plus juſto ſulphurei, oriundi, crebriores ſeroſi & ſanini; hinc, quum Venæſectione non adeò indigeant, cur eam admittant? Secùs ſe res habet in Climatibus calidioribus, id quod expertus loquor, qui Medicinam in *Curlandia* feci. 2. Iſti populi non ſunt adeò luxui dediti, ſed utuntur victu

ſimpliciore, propterea nobis in genere vegetiores. Reliqua *Helmontii* & *Poterii* vide locis *Hofmannianis* refutata. Sed & ſunt plures alii Venæſectionis in ſe ſaluberrimæ inſectatores, inter quos primus prodeat *M. Kergerus, tr. de ferment. Sect. 3 cap. 3.* Hic enim in omnibus febrium generibus, niſi plethora urgeat, Venæſectionem damnat, & quamvis *Helmontio* mitior ſit, ut qui plethoram agnoſcat, in eo tamen præmodùm videtur rigoroſus, quòd Venæſectionem in omnibus febribus exulare jubeat, niſi, ubi ipſa plethora adeſt; cujus propemodùm ternas adfert rationes: 1. Conſideremus, inquit, annon ſufficiens indicium inutiliter adminiſtrati tam generoſi remedii ſit, quòd paroxyſmus Venæſectionem ſequens non minuatur, ſed omnium ſit vehementiſſimus, teſte *Sennert. de febb. c. 18. p. 271.* Reſp. *Sennertum* loqui de febribus intermittentibus, non continuis, malignis &c. quô in caſu plures magni nominis Practicos ſibi conſentientes habet, quin & me, omnium minimum, in *diſp. inaug. de febre tertiana:* immò ipſam rerum Magiſtram experientiam. Nec deeſt ratio, ubi notandum, non æquè ſubſequum calorem eſſe atrociorem, ſed frigus potiùs, ſeu horrorem. Dum enim cauſſa febrium intermittentium non primariò latet in ſanguine, ſed in chyli viſciditate, qui propter Salium puriorum, acidi lymphatici & alkali chyloſi efferveſcentiam, in lumbis primò, poſt, ob ductum thoracicum, dorſo, denique totô corpore, frigoris ſenſum excitat: quis non videt, neceſſario, demtô ſanguine, frigus ſeu paroxyſmum vehementiorem excitari, cùm ſanguis, ſulphure ſuô depauperatus, jam debilior eſt, ut iſti frigori reſiſtat, ſed victas quaſi manus dare cogitur. Quomodo infusô denique chylô in venas ſubclavias & cor, excitetur poſt frigus calor, vid. fuſiùs in *dicta diſput. mea.* Diſtinguendum igitur inter febres continuas & intermittentes: in illis utique, in his raro Venæſectionem admiſerimus. 2. Cur laticem illum pretioſiſſimum ſtudiô exantlamus, qui à febre, (quem febris) heu nimium! depaſcitur? ut planè in febribus abſumtum fuiſſe,

iſſe, obſervatione conſtet. Reſp. Obſervationum illarum
rcumſtantias ego non novi, quibus ignotis de cauſſà depaſti
nguinis judicium ferre non licet. Quod autem latex ille,
:cumque pretioſus, in malignarum & ardd. febrium ini-
o, non exantletur, ſed minuatur, fit (α) ne cor, focus ca-
ris, à ſanguine ebulliente, non plus nimiô obrutum, ſtatio-
: ſuâ dejiciatur, cum vitæ periculo: cùm ſatiùs ſit, illud
iucum, eumque bonum ſanguinem continere, quàm fu-
osô cruoris impetu in opere ſuo ſufflaminari. (β) Ut ſan-
uinis & ſpirituum ferocia mitigetur, & in pacatiorem ſtatum
nnia redigantur. (γ) Ut Salibus illis volatilibus, fermen-
ſcibilibus, detur exitus, & tametſi aliqua in receſſu maneant,
tamen tantam naturæ vim inferre non queant ampliùs,
uàm ſui copiâ poterant. Natura quippe (dicant alii Ari-
æus;) quò debiliores experitur ſuos hoſtes, eò promtius iis
:ſiſtere valet. Non ſtatuo, cum vulgo, ſolum ſanguinem
npurum à Natura per plagam ruſæ venæ extrudi; ſed inte-
m ſpiritus ferocientes non confertim, unà cum ſanguine,
uâ datâ portâ, ob mobilitatem ſuam erumpere poſſe, & ra-
one ſuæ naturæ actu erumpere, quis negabit? Nos ſæpè illu-
imus raſoribus, quum ſuadent, in affectibus cumprimis pe-
:oris flatulentis, aſthma comitem habentibus, minimam ſan-
uinis portionem emittendam (man ſoll eine Lufftläſſe thun/) ſed
on prorſus eſſe de nihilo, qui rationi jungunt experientiam,
ractici teſtabuntur, &, qui vel tantillum ſanguinis emittunt,
licò ſpirare liberiùs, ego plus vice ſimplici ſum expertus.
uidnî enim flatus, factô per plagam exitu, proruant cum
:gri levamine? 3. Crebra ſanguinis miſſio, homines febri
ptiores reddit, *Williſiô teſte cap. 9. p. m. 75.* Reſp. *Williſius*
bi hanc opinionem, ceu vulgi, videtur adduxiſſe, & neſcio
nè, num rationes ibi adductæ punctum omne ferant; ſed
is miſſis, quis non videt, *Williſium* loqui de Venæſectionibus
ræſervatoriis, non curatoria in febre; ſcilicet eos dici ad fe-
res proclives, qui ſingulis annis, bis vel ampliùs, vernô &
autu-

autumnali temporibus, vigore conſuetudinis, ſanguinem profundunt? quæ res, quam huc minimè quadret, eſt in aprico. Noſter equidem *Arion in Ephem. Dec. II. An. IV. append.* Veteranum cujusdam exemplum profert, qui, quoties venam ſecaret, corriperetur tertianâ; ſed hoc rurſum nihil ad nos, quia tertiana eſt intermittens. Porrò audio, adeſſe remedia, & præſentiora, & jucundiora & tutiora, quæ ſanguinis fermentationi ſedandæ dicata. Reſp. Poſito, quòd ejusmodi remedia dentur, at eſſe præſentiora, vix conceſſerim; ſiquidem unâ Venæſectione in momento, ſed tempori, peractâ, plus effecero, qàm ſenis pulveribus præcipitantibus; ideoque, dum inducias malum non patitur, tantiſper Venæſectione ſanguinis tumultum ſiſtere licebit, ne ſit in mora periculum. Videamus autem, quænam celebrentur præſentia illa, jucunda tutaque remedia? Commendatur itaque *humiditatis ſubtractio* è maſſa ſanguinis, quam ſcilicet preſsò pede ſequatur defervescentia; hanc Veteres peregerunt (α) *abſtinentia.* Reſp. Abſtinentia in febribus per ſanè multùm valeat; ſed eſt ea vel cibi, vel potus: Cibi abſtinentiam maximæ febricitantium cohorti imperare ſuperfluum eſt, dum ab ipſo ſtatim initio morbi, dejectô appetitu, ſine Medici imperio ſatis abſtinent; Dum autem interiùs uruntur ægroti, eos à potu arcere, minimum abeſt à latrocinio. Quur enim ſeri depaſtio non ſarciatur potu, & cur ægri nimiâ ſiti fatiſcant? Cur ignis ille internus non debilitetur acceſſu humidi? Et, ſi maximè valeret abſtinentia, Medicus hodiè tota Germania exigeretur, ſi ægris ſuis abſtinentia quadraginta circiter dierum (ſic enim antiqui ſolebant) mederi vellet. (β) *Per diuretica & ſudorifera.* Et hæc quidem eſt via curandi febres tritiſſima, ab omni tempore magni habita, eò, quòd malignitas, ſub vehiculo ſeri, tunc eliminari per veſicam aut corporis peripheriam crederetur, id quod non eſt adeò veritati diſſentaneum, ſiquidem Salia ſolvuntur in ſero: Et ſudorifera ſanè locum ſibi vendicârint in intermittentibus, quin & exanthematibus nonnun-

unquam: Sed, ne quid nimis! Nonne quis oggeſſerit, quod
elmontius venam ſecantibus facit, nempe ſerum utile unà
um Salium μιάσμασι protrudi, quum fortè medicamenta den-
ır, quæ Salia iſta, ſine ſeri depauperatione, ſupprimere queant?
t, cùm ſanguis in continuis (de quibus ſemper loquor) ſit
rvidiſſimus, cur eidem ſubducimus ſerum, ejus refrigeriô
ım neceſſarium? Cur Sulphur ſanguinis hôc modô exalta-
ır, ut eò lubentius ardere queat? Cur perpetuis ſudori-
us ægri exhauriuntur? Certè mihi non parùm ſuſpectos
ſſe ſudores, in quacumque ſanguinis ζέσει univerſali, li-
errimè fateor, qui, cum aliis, expertus ſum, ſanguinem in
ıalignis è vena ſecta eductum, quò minus eſt ſeroſus, eò ma-
ıs ægro periculum portendi, eò quòd ab Igne interno ſerum
.m ſit protenus abſumtum; item, multum ſpei affulgere, ſi
ıtis ſemper ſit ſubuvida, parùm, ſi arida, ob eumdem ſeri de-
ctum. Proinde nec Diuretica, nec Sudorifera, tutum no-
is, ob ſeri exhauſtionem, auxilium ſuppeditârint. Meliùs
ıngè *Kergerus* eruditus videtur ſentire, de *exceſſu humidi*, fe-
res quaſi ſuffocante, dum per idem fermentatio ſiſtitur, &
roinde frigidæ potum, tempeſtivè adhibitum, è *Galeno* com-
ıendat. Sed tamen in præcipitantibus anchoram ſpei fun-
avit omnem, quum ita infit: Ego ab anno 1649. in hunc
iem, per integros quatuordecim annos, ultra mille febrici-
ıntes, ſine Venæſectione, ſine purgatione, ſine ſudoriferis,
ne diureticis, ſine alterantibus, ſine corroborantibus, ſine
picis, & ſi quid prætereà, *unicô ferè medicamentô præcipitan-*
curavi &c. quas febres, tametſi maximam partem intermit-
ntes fuiſſe judico, attamen & continuas cùm Vir Excell. re-
nſeat, eum verè felicem exiſtimo, me verò infelicem, qui
ne Venæſectione vix unam aut alteram continuam tam prom-
debellare novi: Dico, tam promtè, nam, ubi jam per dies
iquot febris duraret, coactus, intermiſsâ Venæſectione, ad
ia confugere, utcumq; iis medicatus ſum. Sed pace omnium
ıodernorum dixerim, me vehementer dubitare, an cuncta

iſta alkalia, terrea, fixa, quæ præcipitandi fine, in febribus præcipuè, tum & aliis affectibus propinantur, ſui quod eſt officii, *præcipitando* magis, *an contemperando & dulcificando Salia effera*, exſequantur? Nemo non hodiè *præcipitantia*, *præcipitantia*, loquitur, & plures eum in finem, ne videantur *Galenici*: Sed, quis ejusmodi præcipitationem, qualis eſt Chymica, in vaſis, præcipuè ſanguifluis, comminiſcatur? In præcipitationibus Chymicis, quod præcipitatur & ad fundum ſubſidet, procul dubio eſt magma craſſius, ſeu pulveris, ſeu reſinæ facie, quàm ipſe liquor, ex quo præcipitatum erat: jam, ſi talis eſt fecum ſalinarum in venis præcipitatio, quorſum deponitur iſtud magiſterium (liceat ita loqui) morboſum? Certè, ſi quid tale præcipitaretur, venas procul dubio infarciret, non ſine ſecutura grandi noxa, quòd in podagricâ tophorum præcipitatione videmus. Quod igitur præcipitantia facere perhibentur, id ego magis adſcripſerim *dulcificationi & mitigationi Salium*, unde fermentatio ceſſat. Objiciat aliquis, ſive præcipitantia, ſive dulcificantia vocentur iſta medicamenta, perinde eſt, modò febris absque Venæſectione tollatur: Huic ego reſpondeo: Febres iſtiusmodi quidem poſſe ſine Venæſectione tolli, ſed non commodè; & cum ſtatuo mitigatione & dulcificatione Salium fermentantium ebullitionem ſanguinis eſſe tollendam, me requirere non tam illos pulveres præcipitantes communes, quàm alios quosdam huic ſcopo magis aptos jam recenſendos. Itaque de febribus continuis ita ſtatuo: Indicationes primariæ ſunt (1.) *Efferveſcentia humorum ſedanda*: (2.) *Æſtus compeſcendus*. Primum ſcopum duplici ratione attingimus, & quidem *Venæſectione*, quâ tantiſper utemur, dum *Helmontiani* arcana ſua nobis aperiant; hæc adminiſtranda ab initio, inque ſucculentis larga vel duplex: poſteà *medicamentis ſedativis demulcentibus*, qualia ſunt blandè adſtringentia, & abſorbentia, ut *Spec. Diacret. Pulv. Hepat. r. abſorb. Wedel. Cinnabarina, Martialia, Lap. hæmat.* &c. Ego tali pulvere uti ſoleo: ℞. *Spec. Diacret. Mynſ.*

(quæ

quæ ſimul tonum ventriculi reſpiciunt) ℈j. *Vitrioli, Martis, Cinnab. nativ. ãã. gr. v. Lap. Prunell.* ℈ß. *M. F. Pulv.* propinandus bis in die. Secundum ſcopum attingimus *humectantibus & refrigerantibus: decoctis variis cum ſero lactis, emulſionibus, papaveraceis, Sirupo de papav. ſimpl. cum Aqua Malv. hauſto* & ſimilibus, quin & *epiceraſticis & incraſſantibus:* Obſtructioni medemur *largiori potatione;* ſiquidem ex ſola inteſtinorum ſiccitate dependet, quæ humectationem indicat, aut, ſi cedere nolit, *Clyſteribus ſimpliciſſimis, non omiſſis etiam convenientibus externis.* Et ſic dimiſsô *Excell. D. Kergero*, aliqua adhuc reſpondere cogimur egregio *Tackio*, qui in illuſtri tractatu *Chryſogoniæ animalis & mineralis*, Venæſectioni haut ſuave encomium occinit, cum *p. m. 111.* ita loquitur: (1.) *Sinarum* populi in *Nanking* longè vivaciores nobis ſunt, & Medici ibidem Venæſectionem graviſſimum meritò autumant errorem; unde jejunio potiùs, aliisque refrigerantibus ſanguinem ad debitam temperiem reducunt, quàm ſanguinis depletione, dicuntque, non ideò, quòd ferveat in olla, effundendum juſculum, ſed, ſi compeſcere velis, ignem ſubducendum. Reſp. Iſti *Sinarum* populi, ut ſint nobis vivaciores, fortaſsè ipſorum diætæ magis, quàm intermiſſæ Venæſectioni adſcribendum. Simile juſculi in olla ferventis eôdem locô poni meretur, atque ſuperiùs *Helmontianum:* Ignem tam promtè ſanguini ſubducere non licet, affuſo refrigerio, ac ollæ; interim Patiens intereat, dum id fiat ſucceſſivè. Hodiè vix eſt Regio ſuper Terram, quantumvis barbara, quæ Venæſectionem non adminiſtret; hinc una *Sinarum Regio* nobis (liceat hoc uti verbô) non præjudicat; quamvis nec *Sinos* hanc omninò abhorrere infra probaturi ſimus ex *Itinerario Saarii.* In Regno *Tunquin* Venæſectionis uſum non eſſe, ceu mirabile quidpiam *Tavernier deſcript. illius Regni cap. 10.* notat, quod non facturus erat Ulyſſes ille Gallicus, ſi eam plures Orientales plagæ reſpuerent. (2.) Sanguis eſt humor ille, in quo defertur Spiritus vitalis. Concedo: Sed hîc unà cum ſanguine poteſt

peccare copia, & efferari quoque, hinc ſubducendum nonnihil. (3.) Ante inventam phlebotomiam per aliquot mille annos homines ſalubriori conſtitutione vitam exegerunt, noſtrâque ætate ruſtici & *Weſtphali* vitam, ad cervorum pæne ætatem vegeti prorogant: Noti ſunt mihi *(Tackio)* ætatis decrepitæ ſenes octuagenarii & ultra, qui nunquam Venæſectione uſi ſunt, vegetiores aliis quinquagenariis, eò quòd vitales ſpiritus non minuerint, calidumque innatum & humidum radicale unà cum ſanguine non emiſerint. Reſp. Sunt fallaciæ ſecundùm non cauſſam ut cauſſam: Ante aliquot millenarios tantus non erat hominum luxus, hinc illi vivaciores diſtinguendum itaque inter tunc & nunc. Plurium medicaminum apud Veteres non erat uſus, quæ hodiè ſaluberrima experimur, cujus cauſſa moderni feliciores eramus prædicandi. Ruſtici noſtrates, tantum abeſt, ut Venæſectionem negligant, ut potiùs ſui ſint ſanguinis plus ſatis prodigi, nihilominùs infumatis illis *Weſtphalus* vivaces, quos venam non ſecare in dubio relinquo. Sint octuagenarii Venæſectionis contemtores quinquagenariis vegetiores, ego in contrarium producere poſſim exempla octuagenariorum, qui Venæſectione in ipſà hac provecta ætate maximô ſuô commodô uterentur. (4.) Hippopotamus, unicum animal, nos Venæſectionem docuit, cùm alia hoc animante vegetiora dentur animalia, ſanguinem non profundentia. Reſp. Ibis Ægyptiaca Clyſteres monſtravit, quæ non propterea deterioris ſunt conditionis, licèt aliæ aves Guttur inferius hâc methodô non eluant. (5.) Vitis aliæque arbores, ad radices vulneratæ, emiſsô ſuccô in Naturam ſuam convertendo, multum deperdunt. Reſp. Radix eſt cor arboris; nemo cor vulnerat, ut inde ſanguinem educat; rami ſauciati nil incommodi arboribus adferunt: præciduntur vites, ne ſuccus luxurians officiat fructui, quod argumentum pro nobis militat. Vid. quæ ſupra paullò de arborum Venæſectione ſunt dicta. Poſtremò, quum *G. Hornius in ſua Arca Moſis præfatione* dicit: Vires humanas

male-

maledictâ Venæſectione & adhuc peſtilentiori purgatione exhauriri, eam ego quidem opinionem longè peſtilentiſſimam cenſeo. Quidquid ſit, ut maximè nullâ ratione Venæſectionis uſus probari poſſet, experientia tamen totô die reclamat, quæ melior eſt mille rationibus. Quot apoplectici, quot catarrhis ſuffocativis enecandi, quot ex aſthmate ſuffocandi, quot hæmorrhagiis nimiis per nares, hæmorrhoides, uterum, plagas interimendi, longè ſaluberrimam Venæſectionis opem senſerunt? Hanc, quoties in uteri hæmorrhagia, lochiisque ad exanimationem usque profluentibus, inſigni cum ſucceſſu, adminiſtravit ſummus noſter *Aretæus*, cujus *in Dec. II. Cent. I.* obſervationes utiliſſimæ proſtant? In febribus malignis, petechialibus, præteritâ hyeme graſſantibus, qui ab initio & maturè Venæſectione eſſent uſi, nulli periêre, reliqui verò ſanis urinâ & pulſibus, propemodùm omnes. Profectò, si nulla ſupereſſet ratio, fidem mihi tamen, ratione potior, experientia faceret. Hinc laniones & ſanguiſugæ non ſunt, qui Venæſectionibus utuntur moderatè; qui ſecùs paſſim, sine urgente neceſſitate, venas exhauriunt ad libras & animi deliquium, ii quidem & mihi culpantur. Ergo demonſtravimus: *Venam eſſe ſecandam*.

II. In quæſtione, *Cui?* breviores erimus, ubi primò *Ætas* occurrit, &, quum formidêtur Venæſectio in minoribus 13. annis & majoribus 60. illicò hîc occurrit quæſtio, *num & infantibus & pueris vena ſit aperienda?* Inclinat *Excell. Fr. Hofmannus l. c.* in ſequiorem partem: Huic autem meritò rationem, quam ille mox in adferenda ſenum, etiam decrepitorum, Venæſectione attulit, oppono, & hæc eſt: Si graves & acutos morbos poſſunt experiri ſenes, omninò etiam illorum remedia ferre poſſunt: quidni hoc etiam ad infantes & pueros applicari queat? Venæſectio itaque prudenter adhibita, in tenella iſta ætate nil formidanda, cùm & hæc ſanguineis fermentationibus ſit ſubjecta; ubi proinde indicatio, ibi & indicatum, cùm, præter metum, contraindicans nihil videam.

deam. Immò cùm refractarii ſint plurimùm pueri in ſorbendis pharmacis, Venæſectione præſentius utemur, ut tamen id fiat prudenter. Quum examen *Altdorfii* ſuſtinerem, *Exc. Maur. Hofmannus* inter alia quæſivit: quid eſſem facturus, ubi infantem profuſione ſanguinis opus habere cernerem? Quam ipſe quæſtionem ita ſolvit: *Naſi radicem eſſe millefolio recenti fricandam, &, vi hæmagogâ, ſecuturam hæmorrhagiam:* ergo nonnunquam opus habent ſanguinis miſſione infantes. Fatendum eſt in noſtris urbibus cautè procedendum, eò quòd res ſit hactenus inſueta, venas infantibus pertundere, quod ſi fieret inauſpicatò, in Medicum faba cuderetur. De ſenibus hodiè nemo dubitat, progredior itaque ad *ſexum.* Occurrunt hîc *gravidæ, num & quando miſſione ſanguinis indigeant?* Hîc iterum videatur *Fr. Hofmannus* controverſiam hanc doctè dirimens, quibus inſuper hoc addo: (1.) In plethoricis utique venam eſſe tundendam, nec id aliquando ſemel ſufficere, ſed opus eſſe, ut ſub terminum partûs iteretur. (2.) In iis, quæ menſtrua poſt conceptionem patiuntur, quales dantur complures, & quidem copia ſat larga, neceſſariam eſſe primis menſibus Venæſectionem. (3.) In iis, quæ appropinquante menſium fluxu concipiunt. Hîc per tranſennam quaſi noto, mulieres aliquas interdum totô gravidationis tempore, vivere ſaniſſimas, nil paſſas aut vomitionis, aut proſtrati appetitûs, aut aliorum ſymptomatûm, gravidis alioqui negotium faceſſentium, easdemque mulieres, ſecundâ, tertiâ vice concipientes his malis plus ſatis affligi: Rationem eſſe hanc arbitror: Mulieres, quæ aut inſtantibus menſibus, aut iis ſuppreſſis, inſuper concipiunt, à motu ſanguinis inhibito, per totum gravidationis tempus, longè pejus illis habere, quæ ſtatim poſt menſium fluxum concipiunt. Illæ igitur primis ſtatim à conceptione menſibus Venæſectione ſummoperè videntur opus habere, nimirum, ut alia, ſanguini circa uterum ſtagnanti, porta aperiatur. Nobilis Matrona in vicinia aliquoties abortum eſt paſſa; cùm impregnata denuò Venæſe-

ctione uteretur, fœtum eſt enixa vegetum. In feminis debilibus, laxis, ſeroſis, tenuibus, præſtat illam omittere, quàm celebrare, ut enim in prioribus præcavetur abortus, ita in his promovetur. Eleganter in hanc rem commentatur *Excell. D. Bruno in Jeſſen. de judicio ſanguinis è Venâ ſectâ miſſi, p. 154. ſ.* In quibus autem affectibus tundenda ſit Vena rurſum *Fr. Hofmannus loc. ſæpè cit.* docet, ubi monendum nihil habeo, niſi quòd in genere morbis ſanguineis, ſulphureis &c. conveniat, minùs morbis ſeróſis, in quibus ſæpè repetita Venæſectio ad hydropem diſponit.

III. Progreſſum facimus ad quæſtionem *quomodo? quibus è venis & quibus inſtrumentis.* Conſideremus primùm, curioſitatis gratiâ, nationes quasdam exteras: *Jac. Sponius Itin. ſui curioſi l. 4. p. 94.* depingit inſtrumentum phlebotomis Græcis uſuale, quod inſtar teli cum arcu ex oſſibus balænæ fabrefactô per ſyringam exploditur, quaſi certiſſimâ & utiliſſimâ encheireſi, in venam. Ibidem addit, in *Alepenſi* diſtrictu Turcas lanceolæ locô, uti fruſtô vitri acuato (geſchliffen) & cum ſmirite præparatô. Alius eſt modus & nobis vix imitandus, *Chinenſium in Batavia Javana*, de quo *Saar Itin. Ind. Orient. cap. 2. p. 24.* Quum ægrotare *Chinenſes* occipiunt, eorumq; Medici, (Viri experientiâ commendabiles) Venæſectionem ſuadent, prehenſi hominis & ligati collum faſciâ conſtringunt, & pronum concutiunt, quaſi ſuffocaturi, ut tota facies, turgente in venis ſanguine liveſcat, hinc venam frontalem gladiolô incidunt, impoſitô deſuper bombacinô ſpleniô, vulnus deligant; quamvis eorum plures etiam brachiales venas, idque unô ſæpiùs annô, aperiant. In noſtris regionibus utimur inſtrumentô duplici, quorum alterum communiter vocatur *ferrum venæſectorium* (ein Laßeiſen/) quod rurſum duplici modô applicatur, vel enim unâ manu prehensô, & acie venæ applicata, alterâ manu talitrum impingunt, vel baliſtæ applicatum (einem Schnäpperlein) in venam, quaſi ſclopum, explodunt. Tutior & præſentior eſt *gladiolus vel lanceola,* quâ

quâ quippe mediante, dum alterâ quaſi manu venam, ne ictum ſcalpelli ſubterfugiat, comprendere licet, tutiſſimè eam ſcindimus. Verùm Ruſtici noſtrates malunt uti priori inſtrumentô, ut cui ſunt magis adſueti, quàm lanceolâ, à quâ malè ſibi metuunt: Novi Cheirurgum noviter ex peregrinatione reverſum, qui lanceolâ utens, ſuos, ne redirent, abſterruit; cùm alter alterum dehortaretur, ne huic novitio ſe crederet, ut qui venas cultrô plicatili (mit einem Taſchenmeſſer) dividere conſueſſet. Sed nec taceo, ridiculam me Venæſectionem in Ruſtico prope *Lipſiam* obſervâſſe, qui ſumtuum ſcilicet facturus compendium, ipſi ſibi venam pedis pertundere ſuſtinuit; at malum ſibi, veluti turdus, cacavit: Subulam enim venæ applicans, adactô deſuper malleô, totum pedem, imminente jam gangrænâ, pertudit. Nunc *venarum delectus* excutiendus, quem verbis non meis, ſed *Cl. Hornii in Microtechnes p. 210.* definiam: Cùm *Anglorum Herophilo* ſtatuamus, nullum eſſe venarum, ſibi invicem proximè adſitarum delectum habendum, cùm promiſcuè hauriant liquorem è communi arteriâ: Sed, ſi quis venam parti affectæ proximam invenire poſſet, operam in ſecando non luderet. Nimium ſuperſtitioſi ſunt, noſtrates etiam Cheirurgi & Balneatores, in delectu venarum. Hinc, ubi poſt Venæſectionem non ſatis benè habent, cauſſantur venam affectui minùs accommodam eſſe pertuſam. Sic Tinctor noſter, ſalutis ſibi proram in ſalvatellæ vulnere ſitam firmiter perſuaſus erat. Sed, numquid non venarum delectus hâc ipsâ Tinctoris obſervatione probatur? Cur ſanguis è brachii ſiniſtri venâ guttatim exſtillans floridus fuit, minimè ſeroſus, alter è dextrô brachiô prorumpens ferè nil niſi ſerum? cùm tamen ejusdem horæ quadrante pertunderentur ambæ? Cheirurgus, cùm hoc vidiſſet, ego, inquit, in eâ fui, cum modernis, opinione, ſanguinem in omnibus venis eſſe eundem, nec propterea ullum harum delectum habendum, ſed, hâc obſervatione victus, antiquorum ſtationi rurſum accedere cogor: ſubridens

ſens ego, longè diverſum ſenſi. Ita nempe ſeſe res habet: Se-
'um in hoc Tinctore perquam erat viſcidum & glutinoſum
'id quod ex aliis Venæſectionibus concretô ſanguine compa-
'uit, quin eventus oſtendit, quum hôc annô interiret aſcitico-
ympaniticus) ob callum autem violatæ ſæpiùs venæ (quod
ꝫties interdum unô in annô, & me & Cheirurgo, diſſuaden-
ibus, factum) grande ſatis vulnus fieri non potuit, hinc re-
ictô ſerô viſcidô, guttatim ſolus exſtillavit ſanguis, adeò flo-
idiſſimus, ſerôque ſuô viduatus: In altero brachio cutis, quæ
ıondum occalluerat, latiorem plagam admiſit, è quâ, cum
ànguine, ſerum absque remora profluens, aliam longè con-
:reto cruori faciem induit. Sanguinem autem ſolum, ſine
:omite ſero, poſſe per venarum aperturas anguſtiores exſtil-
are, docent & ſcarificationes, & narium hæmorrhagiæ, & le-
ves artuum inciſiones, ut quorum concretus ſanguis, pa-
'um ſeri aut nihil exhibet, eò quòd venarum apertura, capil-
arium ſero, etiam fluidiori, exitum non concedat. In præ-
argis hæmorrhagiis denique effluxo ſanguini ſerum ſuccedit,
ınde propè colligitur, magnam eſſe ſeri dignitatem, cùm vi-
vere queant exhauſto, pænè ad guttam, omni ſanguine. Con-
èr, quæ *Ann. II. Dec. II. Obſervat. 154.* in hanc vel analogam
èntentiam commentatus ſum. Mirum ſanè fuit, hujus Tin-
:toris ſanguinem ferè nil niſi ſerum exſtitiſſe, & quidem tam
ɔromtè coagulabile; id quod Venæſectiones pedum docuê-
:e, ubi aqua, in ferè inſtanti, non niſi carnis loturam refe-
:ebat, reliqua erant gelatina. Hydropem autem ſibi, non
ɔarum, iteratis toties in corpore pituitoſo ſanguinis miſſioni-
ɔus, acceleráſſe hunc virum, nemo facilè negaverit. Aliam
:ationem qui comminiſci poteſt, ei quidem lubens auſculta-
ɔor, hanc, quam protuli, hactenus crediturus. Hinc memo-
:ata Tinctoris Venæſectio antiquum venarum delectum non
ıſſerit. In pleuritide profectò delectum eſſe nihili *Dominica-
nus Frater Americanæ regionis Pariæ* teſtatum facit, de cujus ſa-
.ute, cùm deſperáſſet Medicus, quòd vena, quam exoptabat,

reperiri non poſſet, veſpertilio vernacula (dantur autem ibi columbis majores) noctu advolans, partem pedis nudam morſu petiit, & tantum inde ſanguinis exſuxit, quantum pro reſtituendo bonô Fratre ſufficeret, referente *ex Gomara Franciſci*, im Blumenbuſche *l. 1. cap. 9.*

IV. Sed *quantum ſanguinis eſt emittendum?* Quæſtio hæc definitur utraque, *continuâ ſcilicet & diſcretâ quantitate.* Illam quod attinet, peccatur heic in exceſſu & defectu: In exceſſu mihi peccare videntur, qui, antiquorum more, adhuc hodienum, *ad animi usque deliquium*, ſanguinem exhauriunt, & hos verè *Excell. Kergerus laniones & ſanguiſugas* nuncupâvit. Non enim tantum corpus unà vice vitali theſaurô depauperatur, ſed inſuper periculoſum eſt, tot evocare ſimul ſpiritus, qui magna copia cum ſanguine, libertatis amatores, erumpunt. Quemadmodum enim, *Hippocratis* elogiô, *Sect. 6. Aph. 27.* quicunque empyrici aut hydropici uruntur aut ſecantur, ſi pus aut aqua univerſim effluxerit, omninò moriuntur: Ita ſani eſſe non poſſunt, qui tantum ſanguinis unà vice profundunt, par enim utrorumque eſt ratio, ſcilicet ſpirituum ſimultanea diſſipatio, quæ homines debilitat, viſcerum tonum laxat, ſenſus torpere facit, ad cachexiam & hydropem diſponit. Errant itaque ſæpenumero Raſores noſtri, quum tamdiu ſanguinem effluere patiuntur, donec floridior colore atque dilutior exeat. Præſtat repetitis vicibus, ubi opus eſt, mittere ſanguinem, quam eâdem vice nimium exhaurire. Hîc autem rurſum diſtinguendæ ſunt complexiones & climata: Sic in locis calidioribus faciliùs ferunt, minùs in Septentrionalioribus. *In defectu peccant*, qui ſunt adeò meticuloſi, ut vix ℥ß. vel ℥j. mittant, in ſubjectis etiam ſat robuſtis. Ad quid enim conducant tantillæ ſanguinis guttulæ? movere hoc eſt, non promovere. *Quantitatem diſcretam* quod concernit, rurſum in exceſtu & defectu hîc peccatur. *In exceſſu*, ubi, animi ferè gratia, quod Ruſtici noſtrates, immò & Opifices, cum uxoribus & familia, ſolent, ſcilicet ut otiari & lurcari

ari liceat, non ſemel in anno, non bis, ſed ſexies & ultra venas pertundunt, ipſorum quidem barbitonſorum conſiliô, quô ſibi magis lucroque ſuo, quàm proximo, conſulunt. Item, qui toties in uno morbo cruorem proliciunt, quod intra biduum vel decies Galli & Itali faciunt. Vel qui nunc binas, nunc tres venas ſimul aperiri volunt, ſcilicet, ut confuſiſſimus inde reddatur ſanguinis motus. In *Franconia* Ruſticorum ferè nemo ſolum ſibi brachium ſauciari cupit, ſed plerumque unà ſaphænam pedis. In *Noſocomio Goæ, Indiæ Orientalis Colonia*, certô morbi genere correptis vel trigeſies aut quadragies mittunt ſanguinem, usque dum ſanioſus profluere deſinat, quô ſcaturiente floridô nec purulentô ægri convaleſcunt, quod ipſi *Tavernierio*, cùm *Suratta* degeret, contigit: vid. *ejus Itin. Ind. l. 1. cap. 13.* In genere autem Suevi noſtri & Francones non putant, ſe per annum victuros, niſi bis ad minimum, vere ſcilicet atque auctumnô ſanguinem fudent, qui grandis mihi, extra neceſſitatis caſum, Venæſectionis abuſus jure cenſetur. *In defectu* Plethorici peccant, qui nimis meticuloſi tantum per annum id ſemel concedunt, cùm vel quatuor vices interdum non ſuffecerint. Hæc autem omnia non à barbitonſorum, ſed Phyſicorum arbitriô pendeant. Sed ſurdis fabulam!

V. *Quando vena eſt ſecanda?* Reſp. Si indicatio eſt curatoria, pro neceſſitatis gradu vel ipſa noctis meridie operatio eſt adminiſtranda; ſin præſervatoria, præſtat, omnium Medicorum elogiô, primô vernum, hinc autumnale tempus, in ſanguineis temperaturis decreſcente, in ſeroſis creſcente Lunâ, non in ipſa quadratura, poſthabitis aliis adſpectibus, aut ridicula vulgi fabula, ſeſquihora circiter ante prandium, die ſerenô. Quos Planetarum reliqui aſpectus, aut etiam Zodiaci ſigna juvant, adeant *Excell. Fr. Hofmannum loc. ſæpè cit.* Ego parum illis tribuere ſoleo, ut ingenuè fatear, vel, quòd reverà ſint illi influxus imaginarii, vel, quòd non ſatis hanc rem intelligam. In *Feſto S. Stephani* ſuperſtitiosè ſatis equis

vena ſecatur, ſed, quid hæc ad hominem? Illud verò magis olet ſuperſtitionem, quod *Buxtorfius* ex *Thalmudo* refert, *Synag. cap. 15. p. 353*, quum infit: Regula Medicinalis Thalmudica eſt: Illô die, qui nebuloſus eſt, & illô, quô ſubſolanus flat, neque eſt circumciſio, neque Venæſectio adminiſtranda: Volunt igitur Judæi ad hanc operationem exſpectandum eſſe boream, cùm, eô non ſpirante, vulnera omnia magis periculoſa deprehendantur. Iidem Judæi *veſpere Pentecoſtes* Venæſectione non utuntur, etenim & in *Thalmudo* & *Mirrhagim* ſuô ſcribunt, quòd Feſti hujus tempore veſpertinô, ventus quidam & noxius & malus *Fabhoach*, latro vel excoriator appellatus, ſpiraverit, qui populum Iſraëliticum univerſum perimere debuerit, ſi legem, quam DEUS illi die proximô dederat, animô lubenti promtoque ſuſcipere noluiſſent.

Ut denique videamus, quid ſibi lacteum noſtri Senatoris velit ſerum, primô intuitu mihi ventriculum fuiſſe vehementer ſuſpectum, nec adeò felix prognoſticum, fateor. Sed penſitatis accuratè omnibus circumſtantiis, metum inanem depoſui, præcipuè, cùm *Immortalis Ettmülleri* ſcripta volutâſſem, qui in *Collegii Pract. MSti. cap. 15. de obeſitate* ita: Cauſſa proxima obeſitatis eſt ſuccus nutritius copioſus, laudabilis & pinguis, ad quem, tanquam cauſſæ remotæ, efficiendum concurrunt, adſumta naturæ temperatæ, & copioſum pinguemque chylum miniſtrantia, ut *paſſulæ, lacticinia, amygdalæ dulces* &c. laudabile ventriculi fermentum, vita curis & meditationibus libera, tranquilla & ſine exercitiis corporis. Abundare verò in corpulentis hominibus ejusmodi ſuccum nutritium pinguem, inde probari poteſt, *quòd ſerum in illorum ſanguine emiſſo lacteum quaſi appareat, & idem à ſanguine decantatum, ex inſtillato Spiritu Nitri totum inſtar caſei liquidioris coagulatur*, quòd ſcilicet nil aliud ſit, quàm chylus, ſanguini nondum aſſimilatus. Hinc in cura, inter alia, *chalybeata, diuretica, tartarea, etiam acida crebriùs* aſſumta, ut *oxymel* &c.

com-

ommendantur. Hucusq; adcuratiſſimus *Ettmüllerus*. Quid ;iam *acidæ Göppingenſes* in noſtro præſtiterint, ex hiſtoria pa-:ſcit, cui & hoc addendum erat, quòd ejus urina ſemper in ıperficie cuticulâ pingui, citra ullam noxam ſit obducta. lentionem quidem Amicus noſter inſignis *D. D. Gründelius*, ım in *Ephem. Curioſ. Dec. II. Ann. IV. Obſerv. 165. & Roitſcho-·enes elegantiſſimæ cap. 47. p. 255. ſ.* hiſtoriæ parallelæ fecit. ed, quum inclinârit ille vir ad hecticam & atrophiam, no-er autem ſit pinguis & ſucculentus, hæc diversè judicari de-ent. Quæ autem ad *Appendicem breviar. rer. memorab. no-er Arion obſerv. 7. p. 191.* retulit, ea non ſerum lacteum, ſed ınguinis locô lac merum loquuntur, cujus judicium ſuper a hiſtoria eſt adcuratum. In ſcarificatione cutis eſt alia lon-è res, ſiquidem ibi ferè in habitioribus guttæ quædam lacteæ ınguini frigefacto innatant, quæ, meô quidem judiciô, ſunt articulæ pinguedinis in hominibus proximè ſub cute coëx-:nſæ, quæ à calore liquatæ unà cum ſanguine extrahuntur, t frigore condenſantur in quandam albedinem; ſicut & ju-:ula carnis propterea oculata dicuntur, quòd pinguedo nnatans, cùm aqua ægrè miſcibilis, guttarum forma flu-tuet, quæ guttæ, frigefactô juſculô, cùm condenſantur, al-ıeſcunt.

Poſſent equidem è noſtra hiſtoria quæſtiones curioſæ ılures elici: e. g. *De judicio ſiniſtro Cheirurgorum de Sanguine er Venam ſectam educto: De uſu balnearum Bollenſium: De ıoxa Venæſectionis in diſpoſitione hydropica: De maleficio Medi-:aſtrorum Carnificum: De noxa purgantium* δραστικῶν *in hydro-·e: De uſu ſeri alimentariô: De uſu acidularum Göppingenſium: tem plura circa Venæſectionem notabilia.* Sed ne in tractatum :xcreſcat obſervatio, filum abrumpens, heic pedem ſiſto, non ꝗuòd ultra progredi non liceat, ſed quòd non libeat.

Circa Urinas ſanorum ſimiles, in febribus malignis, petechialibus, Notabilia quædam.

EST hæc Sententia, cui multis modis contradicitur, etiam à Practicis magni Nominis, quorum aliquos aut nominare, aut eorum rationes refellere, quam iis debeo, reverentia prohibet. Sufficit, non me aut alios, ſed ipſammet experientiam, omni exceptione majorem, contrarium totô die docere. Sub finem Anni 1685. & initium Anni 1686. in hac noſtra *Rhætia*, eheu! plus ſatis, & noſtro cum damno harum urinarum malitiam ſumus experti, quidpe febres malignæ petechiales, eam tunc populantes, ubi ſanam urinam ſanumque pulſum exhiberent, utplurimùm de medicaminibus, etiam generoſisſimis victoriam reportârunt. Immò, quò propius ad ſanitatem urina pulſusque accederent, eò propior interitus triſte Medicos prognoſticon docebat. Sic, quem *Ephemer. Anni IV. Dec. II. Obſerv. 156. Speciebus diacretæ* liberatum à ſingultu, malignæ febris ſymptomate ſcripſeram, eundem ob diætæ vitia in recidivam prolapſum, urinâ pulſuque bonis interiſſe indicavi. Fateor ego, me, antequam his meis oculis urinas ejusmodi, plus vice ſimplici, eſſem intuitus, vix potuiſſe capere, quô pactô ſuccumbens malignitati Natura, munia, integræ ſanitatis æmula, poſſet exſequi. Sed poſtquam intenſiùs in urinam naturalem in ſua κύςει geneſin inſpexi, rationes quoque haut leviculas eruiſſe me mihi viſus ſum, quæ modum harum generandarum declararent. Sunt autem anni propè duodecim, ex quo cœpi ſubſtantiam veſicæ & uſum, ex intimioribus Naturæ penetralibus eruere, & *Urocyſtologiam* quandam conſcribere, quæ adhuc inter meas quieſcit ſchedas, indigna, quæ lucem adeat. Non autem credo, quemquam Noſtrorum offenſum iri, ſi, quod ibi ſum de urinæ geneſi commentus, heic ſummatim complectar, exſpectaturus Excell. Dn. Collegarum judicia, ſi fortè dignam cenſeant *Urocyſtologiam*, quæ propaletur.

Paret-

Parecbaſis de Urinæ generatione.

V*Eſicam urinariam voco viſcus membranaceo glanduloſum, pyriforme, in infima abdominis regione, inter inguina ſitum, urinæ, fermentationis ope generandæ, & quoad excernatur, adſervandæ dicatum.* Voco eam *Viſcus*, quòd, commentante *Servio ad lib. 1. Æneid. verſ. 215.* viſcera non tantùm dicantur inteſtina, ſed, *quidquid ſub corio eſt;* immò viſceris nimis ſtricta Anatomicorum definitio, vix ipſi cerebro competat. Subſtantiam agnoſcit ventriculi & veſicæ felleæ planè ſimilem, tunicaque triplici, extimâ, mediâ, & intimâ, gaudet. *Extima* ſit nobis epidermis veſicæ, tota membranoſa, tenuis, denſa, valida, à media, niſi vi, non ſeparabilis. Hanc à peritonæo natam, qui volet, credat; ego novi, viſcera iſta omnia generari vel formari à Natura ante formatum peritonæum, & propterea hanc ſententiam communem Anatomicorum vix poſſe ſtare judico. *Media* non eſt muſculus, quod quibusdam videtur, ſed tota eſt glanduloſa. Fibræ, aliis putatæ, mihi ſunt arteriolarum venularumque in glandularum acinos radicata capillamenta. Sunt iſtæ glandulæ innumeræ ſeminum ad inſtar milii, cavernulis quibusdam, atque columnis, inſtar columnarum cordis, diſtinctæ, cum maximè conſpectui ſe præbentes, quando veſica parum inflata, per maximum arteriæ hypogaſtricæ in veſicam implantatæ ramum, liquor aliquis coloratus ſiphone injicitur, tinguntur enim injectô liquore, qui, ſi fuerit ſubflavi coloris, jurares, te milii grana mera conſpicari. In veſica cocta, tum tunicæ melius ſeparari, tum iſtæ glandulæ miliares exactius oculis uſurpari poſſunt. Eadem eſt ventriculi veſicæque bilariæ ſubſtantia, circa illam vid. *Cornel. Conſentinum Progymn. Phyſ. 6. p. m. 233.* circa hanc *Svvammerdam. de reſpirat. p. 89.* quos utrosque vera ſcripſiſſe me docuerunt experimenta. *Intima* tunica rurſum eſt membranoſa, tenuiſſima, ægrè ſeparabilis, minutiſſimis fibrillis intertexta, foraminu-

minulis innumeris pertuſa, per quæ liquori, in mediæ tunicæ glandulis generato, in veſicæ cavitatem introitus conceditur. Hanc excipit *periſtroma ſeu mucago*, per omnem internam veſicæ ſuperficiem extenſa, qualis etiam reperitur in interiori & inteſtinorum & ventriculi & veſicæ felleæ ſubſtantia. Exterius, cumprimis ad cervicem, eſt *copioſa pinguedo* matrem agnoſcens ſulphuream oleoſam urinæ & vaſorum ſanguiferorum exhalationem, in corpus pingue condenſatam ad modum, quô flores lactis ab hoc ſeparantur, aut aphronitrum parietibus uvidis affigitur. Vaſa contigere quintuplicia. (1.) *Venæ ab hypogaſtricis*, quæ, ubi veſicam adierunt in innumera capillamenta, ſub ejus extima tunica, ramificantur, injecta in vivis ligatura conſpicua. (2.) *Arteriæ rurſum ab hypogaſtricis*, eôdem modô ſub extima tunica diſſeminatæ, & glandularum veſicalium acinis implantatæ, eâdem ligaturâ conſpicuæ. (3.) *Nervi*, tum à ſexto pari, tum oſſe ſacrô numeroſiſſimi. (4.) *Vaſa lymphatica*, tunc equidem, ubi in vivi animalis ſectione vaſorum omnium trunci ligantur, intumeſcentia, & tranſparente cryſtallinô humore internoſcenda: quæ vaſa pleraque, ob neglectam olim vivorum ſectionem, pro fibris habita. (5.) *Quintum vaſorum genus ureteres conſtituunt*: circa horum ſubſtantiam mihi nihil eſt controverſiæ; videantur, quæ habet *Illuſtr. Borrichius Anat Med. Hafn. volum. 1. obſerv. 54.* *Arteriæ umbilicales* & *Urachus* ad inſtitutum noſtrum nihil faciunt. Hæc urinariæ veſicæ ſtructura, alium mihi uſum, quàm qui eſt hucusque creditus, perſuadet, præſertim, cùm urinam, qualis quidem excernitur, à renibus ſegregari poſſe, multa prohibere videantur, petita, tum ab incongrua renum fabrica, de qua perdoctè *Laur. Bellinus*, tum ipſis urinæ contentis variis. Elementa verò urinæ manuducens *B. Mœbius*, talia nobis exhibuit: Prodit in urinæ deſtillatione materia (1.) *ſeroſa ſeu aquoſa multa*, particulis quibusdam ſulphureis & ſalinis miſta. (2.) *Spiritus vinoſus* ſeu auſterus, ſubtiliſſimus, in parca quantitate. (3.) *Aqua*

impensè

mpenſè penetrans, vulgo *Spiritus urinæ vocata*, Sali volati-i duplici, acidô altero, alterô lixiviô ebria. In fundo Cu-urbitæ Tartarus remanet nigricans & ſubpinguis, qui ſub Vulcani quæſtionem datus, præbet (4.) *Oleum ſulphureum*. Terra verò reſidua albicans, monſtrat (5.) *Sal fixum*, quô lixiviato remanet (6.) *Caput mortuum inutile*. Liquorem ejusmodi contentis prægnantem & prorſus heterogeneum, enes à ſanguine ſeparare non poſſunt, neque per modum (α) *Colationis*, quia, detectâ per *Bellinum* vera renum ſubſtan-iâ, cadit *benedictum* illud *cribrum*, foraminulis, ceu hyperi-i folia, pertuſum, & per conſequens ipſa tralatitia transco-atio; ut taceam, ea tantùm transcolari poſſe, quorum par-iculæ ſunt confuſæ tantùm, non intimè miſtæ: ſic enim Sa-ia filtrum non tranſirent, quod falſum: ſunt autem, quæ ſu-prà memoravimus, non confuſa ſanguini & urinæ, ſed inti-miùs miſta, hinc ſecretionis alia ratio comminiſcenda, quàm a, quæ eſt Colatio. Vid. *Sennert. de febb. l.2. cap.7. p.115.* Neque (β) *Coctionis*, quæ cavitatem ſufficientem requirit, renibus à Natura vix ad capacitatem unius fabæ conceſſam; quin & urinæ ſecretio eſt actio continua, certo tempori non alligata, qualis eſt coctio, ſolius caloris opus. Quum aliqui dicunt, *peculiari modô* heic renes *coquere*, eô ipsô modum ſe-cretionis ſemet ignorare fatentur. Quorſum etiam ſpectat (γ) *peculiaris renum vis attractiva*, accensâ face hodiernâ forte nemini credibilis. (δ) Fallitur autem *Hobcken. Cogn. Med. Phyſiol. p.m.258.* ubi modum ſecretionis per ſe ſatis in-clareſcere putans, ejusdem ſemet penitùs conſiderationi ſub-ducit. (ε) *Sylvianus* modus per *præcipitationem*, eâdem ra-tione ruit, quâ Ipſe eſt uſus contra præcipitationem bilis in jecore, *diſp. 6. §. 22.* Nam in præcipitatione requiritur, primò, liquor particulis heterogeneis conſtans, dein fer-mentum aliquod præcipitans: Hic autem, ut prior liquor heterogeneus in ſanguine exiſtat, alter tamen præcipitans

deficit. *Weslingio* enim, in renibus ſuccenturiatis illum quæ-renti, non credimus. Vid. *Bellin. loc. cit.* Cum *irradiatio-ne* & *odore fermenti Helmontiano* (cui tamen, acutus cætera *Tackius phaſ. 2. pag. 13. 14.* adſtipulari videtur) mihi prorſu nihil eſt negotii. (ζ) Ipſum autem *Bellinum loc. cit. Carte-ſiana mollecularis hypotheſis, à Borello* hauſta, parum juvat, qui ſtatuitur, ſeparari à ſanguine arterioſo urinam, ob mollecu-larum ſeu atomorum ſeri convenientiam, quam cum ſi-phunculis renalibus habent; ſiquidem hoc de ſolo ſero, ſan-guini non intimè miſto, concedimus, non de urina particu-lis multò magis heterogeneis, præ ſero ſalſidulo, prædita. (η) Per *Deſtillationem* urinæ in renibus à ſanguine non ſepa-ratur, quippe, quæ præſupponit & reſolutionem materiæ de-ſtillandæ in vapores, & medium frigidum, per quod denuò vapores condenſari debent, quorum hic neutrum viſitur. Non igitur ſupereſt ullus modus, niſi, qui fit per (θ) *Fermen-tationem*, ad quam (*a*) neque in renibus pro fermentali tur-geſcentia ſpatium eſt liberum (*b*) nec tempus debitum ſeu mora (*c*) nec ullum fermentum, quod ſuprà demonſtratum. Quis ergò tandem eſt renum uſus? Reſp. Serum à ſanguine ſegregare, eumque à nimiis aquoſitatibus depurare. Modum docet *Bellinus*. Serum enim tam intimè ſanguini conjunctum non eſt, atque ſunt urinæ contenta, ideoque faciliùs eſt ſepa-rabile: nimirum eſt ὄχημα τῆς τροφῆς, vehiculum balſamici iſtius liquoris, qui in partium nutrimentum ceſſurus eſt, quod ſanguis è vena ſecta, ceu confuſum, non miſtum, brevi è com-plexibus dimittit. Alii renum uſus, ſi qui ſunt, nihil ad nos attinent, qui ſolam hîc quærimus inter ſerum & urinam, quæ ſunt diſparata, differentiam. Supereſt *urinæ ſolam & veram officinam, non eſſe renes, ſed veſicam, in qua fermentationis ope paratur.* E vaſis quintuplicibus ante memoratis, materiam pro generatione urinæ in veſicam inferri oportet: Venis & vaſis lymphaticis nil tale conceſſum, ſanguinis circulus pro-

bat,

ıat, per quem hæ contenta ſua à circumferentia ad centrum, etrogrado motu, ducere, proinde non invehere, ſed evehee, conſtat. Superſunt itaque vaſorum tria genera, arteriæ ıuta, nervi & ureteres. De his, quandoquidem potiorem ırinæ materiam advehunt, omnium primò ſciendum, eos ıon urinam ipſam, ſed ſerum ſanguinis (nullatenus vitioùm, niſi quod ſuperfluum) advehere. In brutorum ſectioıe renes & ureteres diſciſſi, nil urinoſi ſapiunt; In ſectione vi'orum ligati ureteres, ſucceſſu temporis, ubi eis ligaturam ntumeſcunt, humorem præbent, nec ſapore lixivioſô, nec ureo colore urinam referentem, ſed purum putum ſerum ſalidulum, quale eſt ſanguinis omne ſerum, quos proinde ἐῤῥητῆρες, quàm οὐρητῆρες vocari convenientius eſſet. Salſiduum dico, quia hoſpitatur in eo Sal lixivioſus volatilis, cujus ope ſanguis à coagulatione ſui redditur immunis, quemadnodum Spiritus lienis acidulus ſanguinem aliquô modô conſtringendo, à nimia fluiditate cohibet. Sanguis enim ratioıe partium oleoſarum, ſulphurearum & fibroſarum facilè coiret, nî Sal ſeri volatile coagulum impediret: *Sal quidpe eſt ſeri, ſulphur autem ſanguinis ſtrictè ſic dicti.* Sequuntur arteriæ, quas aliquid veſicæ invehere, nemo negârit, deſumta ratione ex multitudine arteriolarum veſicalium, quantô vaſorum apparatu exile viſcus & membraneum, pro ſui nutritione non indiget: Adferunt ergò ſuperfluum quid, quum earum capillamenta in glandularum veſicalium acinos implantantur, quod præter rem fieret, niſi illuc aliquid deportarent. Secetur canis vivus, arteriæ & nervi circa inſertionem ligentur, tota veſica exprimatur per urethram, elapsô temporis intervallô diſſecta veſica humorem exhibet, quem ſui parte maximâ ex arteriis hauſit: Injiciatur liquor cyaneus ſyringâ quâdam, & acini cœruleſcent. Immiſſô per tubulum flatu negotium non procedit, ſiquidem arteriæ non immediatè in veſicam exonerantur, ſed in acinos vel glandulas.

Vehunt igitur arteriæ. Sed quid? Partes ſanguinis acidio res, oleoſis ſulphureis mixtas, ſuperfluas nempe, è corpor eliminandas. Acidum occultum ineſſe ſanguini arterioſo & quidem tantò magis, quantò magis eſt ſulphureus, eju effuſi inſtantanea in grumos concretio, oſtiumque ab aneu riſmate propinquo caries demonſtrant, nec hodiè quisquan facilè negaverit. Neque enim id debet guſtu deprehendi Vid. *S. Paulli Quadr. Bot. hiſtor. Chelidonii*, cujus decoctum Sale ſuo volatili ſalſum redditur; item *Tack. Phaſ. 2. p. m. 21. ſeq* Nec eſt arterioſo ſanguini nocivum, quia non manifeſtum ſed aliis δυνάμεσι implicatum, huc refer decantatiſſimum *Hip pocratis* locum de *vet. Medic.* Sed, quô pactô ſecernuntur iſta particulæ acidæ à ſanguine? Reſp. ope glandularum; ſiqui dem omnis ſecretio, depuratioque ſucci, ſeu excrementitii ſeu proficui, è ſanguinis maſſa, ſolis glandulis debetur, ver ſcribente *Malpigh. Tetrad. Epiſt. anat.* Glandulis autem mi liaribus ſcatere mediam veſicæ tunicam, ſuprà probatum Igitur hæ, quocumque demùm id modô fiat, fortè ob poro rum, & atomorum ſymbolum, arterioſi ſanguinis acidiore particulas imbibunt, & ſegregant, ſanguine ab his liberatô per venas veſicales refluo. Nunc ad nervos, quorum notabilis copia, pro ſenſu & motu veſicæ, quô tantô viſcus membraneum opus non habet (cùm cordi & muſculis motu perpetuô occupatis, vix unus & alter nervus ſit datus) exuberat. Adferunt igitur, vel aufferunt. Aufferre nervorum motui contrarium. Ergò adferunt, (non ſuccum nutritium, quem in nervis nidulari, nondum mihi *Britanni* perſuaſerunt, tametſi ſpiritus animales ad nutritionem haut parùm conferre, characterizando quaſi ſuccum nutritium, cenſeam) quamvis fatear admodùm paucum, lympham, puta, ſuperfluam, Sale volatili turgidam, & Salivæ maximè æmulam. Ejusmodi lympham quoque nervos in maxillares glandulas pro augenda Salivæ materia, deponere, alibi probavi, qui lym-

pham,

ham, inter alios uſus, vehiculum ſpirituum animalium cre-o, cùm ferè contigua ſint nervis vaſa lymphatica, ut venæ teriis, unde concludere liceat, quemadmodum arterioſus nguis, viribus exhauſtus, per venas refluit, ita ſpiritum animalem, poſt peracta ſui munia, in lympham quaſi fixatum, er vaſa lymphatica retrocedere. Sic nervos veſicales aliquid perfluæ lymphæ, cum ſpiritu volatili, in veſicam deportare ſuſpicor, & ita ſemet exonerare, ne ſuperfluitas nimia naturæ moleſtiam creet. *Omnes enim humores in corpore ſano undare, curioſè obſervandum,* quod inter alia probat ſanguis menſtruus, bilis in ſuo folliculo, ſemen in ſuis veſiculis &c. ſervata, prudenti naturæ conſiliô, ne ſcilicet in magnis onatibus, ubi copia humorum & ſpirituum abſumitur, pe-us illius exhauriatur. Ubi ſuperfluitatibus nulla data receptacula, ibi peculiaria vaſa id ipſum ſuperfluum revehunt, quod venis & vaſis lymphaticis conſpicamur. Igitur accedit ve-cæ per ureteres, cum ſero, Sal volatile lixivioſum, per ar-rias ſpiritus acidus, itidem ſatis copioſus, per nervos item iritus volatilis in parca quantitate, qui eſt quaſi de natura moniacali. Ex his in veſicæ ἰσχυρῷ concurrentibus, ac-cedente inſuper fermentô, non poteſt non blanda Naturæ-ue amica oriri *effervescentia*, ſeu *fermentatio*, quæ mihi on, niſi ſecundùm magis & minùs differunt, cujus fuſiſſi-mam probationem alii loco reſervo. Et blanda quidem ori-ur, quò major eſt ſeri per ureteres advecti copia, cujus com-edibus vincta Salia, non adeò usque tumultuantur, quàm bi datur ea pura confundi. Hinc, ubi ſerum deficit, urinæ ntenſiùs rubeſcunt, ut in febribus ardentibus, *in quibus pro-inde potum negare, eſt occidere.* Fermentationis autem ve-calis proceſſus talis eſt: Salis acidi volatilis arterioſi partes cuminatæ atque cubicæ, Salis volatilis lixivi ſeroſi & armo-iacalis atomos concavas & ſillàs rodunt, hæ verò illas rur-us abſorbent, & tandem poſt mutuam actionem & reactio-

nem, cum reliquis portionibus oleoſis & phlegmaticis abeunt in urinam, quæ magis de alkalium, quàm acidorum Natura eſt, quia particulæ lixivæ plures ad veſicam portantur, quàm acidæ: quemadmodum in ventriculo chylus (ſi talis nominandus) magis acorem, ob fermentum ſtomachale ſubacidum, ſpirare deprehendimus. Jam, inquis, Lector, quod ſi ſalinæ δυνάμεις ſuis vinculis ligatæ ſunt, quô pactô expediuntur, ut concurrere queant, & dimicare? Reſp. Eſt opus fermentô ſymbolicô. Ubi illud in veſica? Reſp. *Eſt periſtroma ſeu mucago interioribus veſicæ parietibus affixa.* Hanc enim à natura datam, ut veſicæ ſubſtantia ab urinæ contentæ acrimonia ne lædatur vel arrodatur, quis credat? Siquidem ejusmodi periſtroma, nec renibus nec ureteribus datum, quæ tamen juxta vulgarem, urinam & ſegregant & provehunt. Dicis urinam non ibi morari! Dicam ego, continuô affluxu moram illam compenſari.

Gutta cavat lapidem, non vi, ſed ſæpè cadendo.

Compactior eſt veſicæ ſubſtantia, quàm, ut arroſionem urinæ patiatur, quæ arefacta ſpiritibus acidiſſimis coërcendis par eſt. Quin urina eſt in ſuo loco natali, ubi non exſpectanda eroſio. Tithymali ſuccus cauſticus, plantam teneram non arrodit: Venena brutorum beſtias ſuas non interimunt: Coryza nares arrodit, locum peregrinum, natalia cerebri vaſcula non rodit: Oculus ex lacryma, licèt ſalſa, non dolet, *Helmont. teſte de febb. cap. 7. §. 8.* eſt enim oculo familiaris & cognata, ſimplex aqua, quin aliud quodlibet, oculo, ceu peregrina, moleſtiam afferunt. Sic urina ſalſa, veſicam non mordet, decocta blandiſſima per catheterem immiſſa, dolorem cient. Vid. *Tack. Phaſ. 2. p. m. 71.* In ſcorbuticis, & omnibus iis, in quibus ſerum nimiâ peccat acrimoniâ, urinæ ſubinde acerrimæ & lintea corrodentes, veſicam non lædunt, cum ſucceſſu temporis, mucaginem illam ſolvi neceſſe ſit, ſi urinæ acrimonia quocumque modô veſicæ moleſta ſit. Idem igitur eſt

muca-

mucaginis veſicalis uſus, qui mucaginis ſtomachalis, inteſti-
nalis & veſiculæ felleæ, ſcilicet, ut, ceu fermentum, Salia uri-
næ implexa & impedita compedibus liberet, ut eò facilius con-
gredi, & pugnam fermentationis inire queant. Notandum,
quòd hæc mucago cum ſpiritu acido confuſâ efferveſcat. Eſt
itaque nihil aliud, quàm reliquiæ fermentationis veſicalis,
quæ, utpote minùs cum reliquo urinoſo latice unibiles aut
ſolubiles, veſicæ lateribus adglutinantur. Adſunt hic omnia
fermentationis requiſita (1.) *Spatium liberum*, expanſioni
fermentali aptum. (2.) *Maſſa ſeu humor ex partibus heteroge-
neis conſtans.* (3.) *Tempus atque mora.* Nil niſi puriſſimum
in tranſitu fermentatur: impuriora moram, quod ſuprà di-
ctum, poſtulant: illa dicimus efferveſcere, hæc fermentari.
(4.) *Fermentum*, ſtimulus ille mucaginoſus modò deſcriptus.
(5.) *Calor*, tum intrinſecus, à particulis oleoſis ſulphureis ex-
citatus, tum partium adjacentium externus, qui, licèt non
efficiat fermentationem, tamen ſuſcitat. Vid. *Helmont. tr. Ca-
lor non digerit &c.* & *Tack. Phaſ. 2. p. 12. & 185.* (6.) *Motus
externus*, qui nec eſt ipſe de fermentationis eſſentia, eam ta-
men ſummoperè adjuvat. In magnis corporis motionibus
urina tinctior & calidior. (7.) *Halitibus datur exitus*, Gas
fœtido. Nonnunquam flatus è genitalibus erumpere viſi,
que ſæpè cum, ſæpè ſine urina. Vid. *Excell. Herculem Act.
Med. Hafn. volum. 2. obſervat. 84.* Structura teſtium repu-
gnat, illinc flatus exiiſſe, exiiſſe è veſica, hiſtoriæ circumſtan-
tiæ omnes docent. (8.) *De humido debito*, quis dubitet?
cum urina nil, niſi humor ſit? Denique bruta viva ſecta, fer-
mentationem illam oculis ſecantium exponunt; quin urina
recens emiſſa, gravi odore nares ferit, & bullas generat, inte-
ſtini motus teſtes. *An urina hoc modo fermentata purum pu-
tum eſt excrementum, an alium prætereà in humano corpore
uſum habet?* Quid hic concludam, dum experimenta me de-
ficiunt? Suſpicari licet, non aſſerere, ſi fortè aliquid adhuc,
quo-

quocumque modô corpori proficuum in urina contineatur id per vaſa lymphatica, venasque revehi, ac identidem ſanguini incorporari: Quin lympham à ſero fortaſſis acuari, ad meliorem in corde efferveſcentiam vitalem ſubeundam, vel ſanguinem venoſum lixivis quibusdam particulis ob eandem cauſſam imbui. Plura neſcio. Hoc ſcio, vel ipſi inteſtino recto, pauciſſimas licèt, datas lacteas, ut vel excrementa alvi nil, quod adhuc uſui poſſit eſſe, impunè ſuffurentur. Dices ubi jam contenta urinæ ſuperiùs recenſita? Reſp. Pars ſeroſa & aquoſa, Spiritus acidus, & Sal volatile lixivioſum oſtenſa unà cum Sulphure ſeu Oleo in arteriali acore latitante; reſtat igitur, ut in Capite mortuo Sal fixum oſtendamus. Illud, quod attinet, arbitror ego, cum pluribus, *fixum Sal ex Capite mortuo urinæ elixiviatum, urinæ non eſſe nativum, ſed adſcititium* ut alia omnia herbarum alkalia fixa. Sunt enim Sal volatile propter exhalationem particularum ſulphurearum, per combuſtionem, fixatum; hinc in plantis, deſtillatô & extractô Sale volatili, Caput mortuum nullum Sal fixum largitur, *teſte Magnifico Hercule, Experim. Chim. nov. de Sale plant. volatil. cap. 3. p. 30.* Vide etiam elegantiſſimè de horum Salium Geneſi novâ differentem *Tackium, Phaſ. 3. p. 23.* Caput mortuum ſuô Sale caſſum, ab adſumtis alimentis arceſſendum, quæ omnia abundant terrâ. Poſtremò noſtra hypotheſis eſt longè aptiſſima, multis, circa urinam, difficultatibus expediundis. Heic enim apparet (1.) *Materiam urinæ non ſola potulenta præbere*, ejusque proinde quantitatem juxta potulenta nil quidquam eſſe menſurandam. (2.) *Quid de Uromantia ſit judicandum*, patet: nimirum, quàm ea ſit fallax, &, quàm minimè deceat Medicum prudentem, ſoli huic diagnoſi inhærere. Quandoquidem enim urina per fermentationem paratur, ab errore leviſſimô, tum ejus turbari conſiſtentia tum color etiam in deterrimum verti poteſt, ut ita, reliquis non conſentientibus, vix de urina nigra, quòd ſit lethalis

pro

ronunciare liceat. Immò, urinæ ex hac hypotheſi, non eſt ſemper, nec eſſe debet eadem, etiam in eodem ſubjecto, conſiſtentia, ob adſumtorum quotidiè nunc variantium diverſitatem, excretionem nunc maturam, nunc tardam, corporis motum, aëris intemperiem, & quæ ſunt alia, ſicuti doctè *Hoocken. Phyſiol. p. m. 256.* Idem quoad colorem prorſus obtinet, quem eſſe debere aureum vulgò ſtatuitur, natalesque ſuos debere Sulphuri à Salibus urinæ explicato, quorum ope & ipſa exiſtat pellucida. Nam, pro circumſtantiarum ratione, urina ſingulis diebus, quin momentis, etiam in corpore ſano, faciem aliam induere poteſt. *Quid enim ipsô colore fugacius, quid mutabilius?* Quò major eſt Salium volatilium copia, eò fugacior color: Hinc roſarum odor & color, ob Salis volatilitatem mox evaneſcit, Pœoniæ color non idem, quia Sal, quod continet, eſt fixius: Urina maximè abundat Sale volatili, color ejus ergò fugax & mutabilis, ex quolibet accidenti, etiam nonnaturali. Quô pactô colores in inſtanti queant oppidò mutari, vid. *apud Boyle* elegantiſſimô *de coloribus tractatu;* item *Elsholt. deſtillator. curioſ.* quæ omnia transſcribere non juvat. Exemplo ſint pauca: Sir. violar. purpureus inſtillatione Spiritus Vitrioli viridè rubeſcit, ſuperadditô Tartari oleo, virideſcit, qui viror, rurſum inſtillatô Spiritu Vitrioli, illicò perit. Sirupus Flor. Pœoniæ, additô Sale Vitrioli nigreſcit. Solutio Saturni cum Aceto deſtill. eſt pellucida, additoTartari oleo limpidiſſimô, lacteſcit. Lac virginis eleganter rubeſcens & transparens, Aquam ſimplicem puram in lac convertit. Lignum acanthinum Braſilianum, Aquæ communi infuſum, vini rubelli colorem æmulum efficit; infuſô acetô deſt. liquor fit limpidus: Oleo Tartari, purpureus: Spiritus Vitrioli, pallidè flaveſcens: Oleo Saturni deliquato, lacteſcens. Vitrioli ſolutio cum infuſo gallarum confuſa dant atramentum extemporaneum: ſuperadditô Spiritu Vitrioli nigredo clareſcit: Oleum Tartari ſpadiceum efficit, cui affuſus denuò Vitrioli Spiritus omnia ſerenat. *Quis ergò fidat*

urinæ coloribus? quem ferè quævis aſſumta variare queunt, a teratis hinc humoribus; quem itidem aſſumta medicamen ta, cumprimis, quæ dicuntur præcipitantia. Nec verò rep dium dico *Uroſcopiæ*, quam Praxis me docuit, eſſe frequent neceſſariam & utiliſſimam: Sed agendum cautè moneo: M dicus, ubi morbi typum ex aliis ſibi ſignis formavit, ſi uri non conſentiat, propterea ſemet ab opinione ſeduci non p tiatur. *Quid igitur de Urina ſanorum ſimili in febribus mal gnis?* nondumne credis talem dari poſſe? Unius rei plur ſunt cauſſæ, colorum plures & variæ mutationes, coloru itidem variæ cauſſæ: *Sic laudabilis urinæ coloris poteſt etiam eſ præternaturalis cauſſa.* Nam, quoniam eſt humorum in om febre fermentatio, ideoque tunc fermenta peregrina, ſeu præ ternaturalia in ſanguine delitefcunt, hæ febrium malignaru urinæ ab iſtis *fermentis ſpuriis*, non autem naturaliter in ſa guine & ſero contentis, tum Sale volatili, tum Spiritu acid tinguntur. Dantur enim, inquit *Burrhus apud Tack. Phaſ. p. m. 158.* aliquando ſpecies quorundam morborum, qu opitulari videntur aliis incommoditatibus valetudinis, ut v. ſtomachi firmus appetitus, qui, & ſi fortè laudatur ab ægr to, nihilominùs eſſe ſemper ſuſpectus debet Medico, quia e illis ſpuriis (ſcilicet Spiritibus inſpiratis, uti paullò ante phi loſophatum) erit, qui ab inſpiratâ aliquâ acidâ putredine proventus ſibi adquirat &c. Igitur, quemadmodum apu ægrotos perſæpè appetitus augetur, non à fermento, natu raliter ſuô acore præditô, ſed aliunde ventriculô per morb das, (modò ſint acidæ) exhalationes inſpiratô, ita fieri pote in morbis ſummè malignis, ubi non tam in humorum, quàn Spirituum tumultu cardo vertitur, ut Sal volatile peregri num, cum eodem Spiritu arterioſo acido, ſed ipsô quoqu ſpuriô, in veſica concurrant, & urinam colore laudabilem e ficiant, & quidem eò ſaniorem, quò magis evehuntur iſta Sa lia, hinc ægri ſaniſſimâ ad ſenſum urinâ moriuntur. Ut enin color viridis, ruber, niger, variè adquiritur, nec unô mod

conf.

cnficitur, qui tamen colores in videntis oculô nil diſcrepant: .t. e.g. Tinct. Lunæ tralatitia, ſolutio Salis Armoniaci in pelvi æ eâ, Tinct. Florum Cyani, cum Aqua inſtillatô Vitrioli Spiru extracta, omnia ſunt æquè cœrulea, quantumvis diverſisſ næ mixtionis. (Sic ego ex veſica antiqua, ſtannô ſuô, quô c ducta intus erat, orbata, Aquam Flor. Sambuci totam ſappirinam, ſed eximiè fœtentem, deſtillavi.) Uti Flores Borr ginis & Napelli ſunt utrique cœrulei, Flores Chelidonii mi r ris & Aconiti hiemalis utrique aurei; & nihilominùs illi p mi Flores ſalutares, hi ultimi deleterii: Ita nihil vetat, et i n aliâ ratione, quam vulgari, poſſe urinam colore ſanô ge r rari, vel etiam dari morboſa Salia & Sulphura, quæ urinam ſio ſimilem reddere valeant, ſubjectô nihilominùs ſummè a rotô. Sic Sal arterioſum ſummè acidum, & ſeri ſummè l ivioſum, urinas reddit nigras, quæ ſingulis diebus ad ali c ot libras exire viſæ. (3.) Ex hac hypotheſi *urinæ fœtida, ſ licidium, mictio pultacea, diabetes, generatio calculi*, omnium iorum, inquam, cauſſæ, ei, qui ſaltem curatiùs attendit, l ngè promtius eruuntur, quàm juxta vulgarem, quod c tendere ſuſtinui, in dicta *Urocyſtologia*; ſiquidem ejus *quinæ ſ tiones* findebantur, prima *phyſiologica*, altera *pathologica* c: veſicæ affectibus, hinc *ſemiotice*, ubi de Uromantia; mox *iatetica*, denique *pharmaceutica*, ubi de variis ex urina paratis, tum in-tum externis medicaminibus. Sed adeò mihi non placet iſte meus fœtus, ut audeam eum eniti: Sal tm hæc excerpere placuit è ſectione prima, ad illuſtrandam obſervationem, de urinis ſanorum ſimilibus, in febribus ma lignis & petechialibus. Coronidis locô circa urinam adhuc ſquentia notavi. In *India Orientali*, & cumprimis *Noſoco io Goæ*, ex morbo convaleſcentibus, præcipuè per nimias enæſectiones exhauſtis, ut colorem & vires recuperent, im perant per duodecim dies, quotidiè mane, pomeridie & ve eri, *potum Cyathi urinâ vaccinâ pleni*, cum ſucceſſu, teſte *Tavernierio Itin. Ind. lib. 1. cap. 14. Idem lib. 3. cap. 9.* notat,

in Regno *Coromandel* moribundos ſub anum vaccinum r
ſupinari, vaccam autem adſtantes, caudam ejus motitand
ad mingendum irritare, cujus urina, cùm per moribundi f
ciem defluit, oppidò lætari, quaſi jam, depurata ab omni l
be anima, beatiſſimè obierit; ſin autem vacca, ægro inter
moriente, nolit mingere, vehementer triſtari. Practicus m
gni nominis adſeveravit, in urina jumentorum *cerumen hu-*
manum ſubſidere, in humana ſupernatare, indeq; ſe poſſe
fraudem, Medicos jumentorum urinis frivolè ten-
tantium, certiſſimè deprehendere.

CHRI-

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI
OBSERVATIONUM MEDICO-PHYSICARUM DECADES DUÆ.

NORIMBERGÆ
ANNO M DC LXXXIX.

VIRIS
VIRTUTE, DOCTRINA, ET GLORIA EMINENTISSIMIS,

DOMINO

JOBO LUDOLFO

JCto, Sacræ Cæſareæ Majeſt. & Sereniſs. Saxoniæ Ducum Conſiliario ſplendidiſſimo &c.

DOMINO

GOTTFRIED-WILHELM LEIBNIZ,

JCto, Sereniſs. Ducis Brunſv. & Lyneb. Conſiliario graviſſimo &c.

DOMINO

GEORGIO CONRADO BÜTTNERN,

JCto, Illuſtriſſimæ Aulæ Schwartzburgico-Arnſtadienſis Conſiliario celeberrimo &c.

Dominis & Patronis ſuis ſanctè venerandis,

Tertium hunc Obſervationum manipulum

bonâ mente

offert

C. F. Paullini.

OBSERVATIONUM MEDICO-PHYSICARUM

DECAS I.

I.

Aſtihulfius, nobilis Dynaſta ab Ilefeld, Noſologiæ animatæ venuſta Synopſis.

VIxit olim ſub *Ludolfo*, Abbate Corbeiæ Saxoniæ XII, (qui ab anno 964. usque ad annum 989. ſedit,) nobilis adoleſcens *Aſtihulfius* ab *Hiliſeld*. Quæ familia quondam inter Dynaſtas ſeu Comites Saxoniæ florentiſſima, ut conſtat è libello de monaſt. *Bigavienſ.* à Cl. *Madero* dit. *pag. 16.* Et Chronic. *Lauterberg.* ad annum M C LXXX. xpreſsè vocat nobiles Viros de Waltingerohde, de Scartfeld, e Dannenberg, & de *Ilefeld* &c. Hic, notante *Meinharto* à ächtringen, etiam nobili cœnobita Corbeienſi, (qui vixit ıb Wittekindo, nobile Spiegelio, Abbate XXX. A.C. 1200; xceſſit verò ſub Hugoldo circa annum 1219.) in *fragment. erum mirabil.* ad annum DCCCC LXXVII. ob reliquias *riſpi* & *Criſpiniani*, miſerè periit. *Accepi*, infit, à *PP. noſtris*, *ıb Luidolfo* Aſtihulfium *de* Hilefeldt *cum ſacris* Criſpi *&* Criſpiniani *reliquiis ad ſuos profectum. Cùmq; omnium profanorum ıanibus aliquando irreverenter & minùs devotè tractari permitteret, in miſerabilem lapſus eſt morbum, quem denuò fidâ manu oſteris hîc tranſcribam.*

Aſtholf *de* Ylefeld, *noſter olim confrater, ſub pio* Luidolfo, *ui etiam multis inclaruit miraculis, domum cum venia iturus, anctas* S. Criſpi *&* Criſpiniani *reliquias, à Rege nobis datas, ine venia ſecum duxit. Suæ enim cuſtodiæ & curæ (uam cuſtos erat*

erat Eccleſiæ) erant commiſſa. Et *quia in itinere* & *apud ſu non ſatis* religioſè *venerabatur ſacra oſſicula, ab aliis etiam co ſpurcari ſineret, ſupremum Numen hoc non inultum eſſe volui* Febriculâ *primùm peſſundatus, multas poſteà noctes ſine* ſomn *cum magnis* capitis *tormentis, transegit miſerrimè, rotatus i terdum* vertigine, *mox* phreneticus, *mox in* rabiem *actus er* ſaltabat, *& nullibi poterat quieſcere: mox* riſit, *mox* flevit, *ja* tacuit, *jam cum* ſtridore dentium *alios invadens. Mox h*o rore *&* rigore *perculſus, omnia membra ſummâ violentiâ ſu ſum deorſum jactitabat, mox trunci inſtar immotus jacebat. M dò* brachia *ad* pedes, *&* pedes *iterum ad* ſuperiora, vi *trah bantur; jam dicebat, pectori aliquid incumbere, à quo metu ret ſuffocationem: mox fixis oculis planè immobilis quaſi med tabundus omnia intuebatur, & loquebatur inſolita. Aliqua do oculi, aures denteſq; ſummè dolebant, cadentibus de capite c tarrhis ſalſis; mox* convulſiones *aſſociabantur, &* ſurdaſt *erat; jam lingua tumebat, & deglutitionem impediebat, m conqueſtus de* conſtrictione colli, *in quo tumor erupit magnu brevî evaneſcens. Totus emaciatus erat, & cum tuſſi ſpueb cruorem, cum ſingulari laterum dolore. Cor palpitabat perpetu manifeſtus dolor & tumor ventris, appetitus nullus, ſed vomit & nauſea, & mirabilis ſæpè ſudor. Ante mortem tamen inge fames, & variarum rerum appetentia: hodiè fluxus alvi, cr ejus obſtructio, in lumbis quoq; tormina,* calculum *dicebant: ur na impedita, in pedibus & alibi putida & morſicantia paſſim u cera & tumores. Paulò ante obitum per os & alium locum* mu tos terribiles *ejecit* vermes, *qui etiam ex cadavere ejus pror psêre: Corbighæ ad Wisaraha annô Domini M XXXIX. in vig S. Scholaſticæ. Dithmarus,* Epiſcopus Merſenburgicus, Com Walbeccenſis (non Summeringenſis, ut *Fabritius* vult *L. i Orig. Saxonic.)* Sigfridi, Epiſcopi Monaſterienſis XIII. & Bru nonis II, Epiſcopi Ferdenſis XXI. frater uterinus, (ut ipſe fa tetur *L. IV. Chronic. pag. 77. & L. VI. p. 157. & L. VII. p. 205* etiam meminit hujus hiſtoriæ, quam sîs vide *L. IV. Chron*

p. 4.

149. Tetigit eandem *Alexander*, Comes de *Inſula*, ad A. C.
180. inquiens: *Aſtihulf* inſolitò *morbi genere periit.* Nihil addo, nihil demo fidei hujus narrationis. Omnium una vox, *Aſtihulfium* plexum eſſe ob reliquias parùm modeſtè & religiosè tractatas, queis calculum ſuum addit *Mauritius à Lohen*, Monachus Benedictinus, qui vixit circa annum 1239. Sic enim de eo:

Dum ſacra Sanctorum haud ſanctè Aſtihulfius *oſſa*
æſtimat, à Summo plectitur ille DEO.
Quàm miserè exſpirat! visu & mirabile dictu eſt!
mors Criſpinus *ei &* Criſpinianus *erat.*

: *Daniel Ruffus*, Monachus Reinshuſanus, ita de eodem:

Quàm juſtè cecidit! quis? Aſtihulfius: *eja!*
Sanctorum oſſa quid is irreverenter *habet?*
Quisquis es, obteſtor, noli tu temnere Divos,
illorum vindex oſſiculum eſſe poteſt.

Hæc illi. Verùm ſi altiùs expendam relationem hanc, & ſingula ejus momenta ad rationis & experientiæ lancem ſobriè rutinavero, parùm ſanè de reliquiis ſeu *Criſpini* aut *Criſpiniani*, earumque reverentia vel irreverentia, ego hîc ſollicitus, ſtupebo potiùs *miſerabilem*, voce Meinharti, ſeu *insolitum* Aſtihulfii morbum, ut *Inſulanus* vocat. Quàm *miserè* enim exſpirat! viſu & mirabile dictu eſt, clamat *Lohrenius*. Panditur heîc auguſtum Patho- ſeu Noſologiæ animatæ theatrum. Omnes ſiquidem queſtus, quos prolixè contexuit membrana, ego à *vermibus*, ceu fonte & ſcaturigine ſuâ devolvo. Quod ne ἄπιστον καὶ παράδοξον videatur, agè, fideliter illuſtrabo, miſeriæ lethique mei, talia ruminans, piè memor. Totum mundum qui dixerit *verminosum*, è tripode fatus eſt. Monſtravimus nuper vermes in omni elemento, in omni planta, fructu, cibo & animalibus &c. in *Cynograph. curios. Sect. ult. c. 3.* Eſt in India ſpurcum fœtidumque animal, quod cum excrementis nil quàm colubros emittit. *Nierenberg.*

L. VI. c. 9. Nos ſanè (quorſum diffitebimur?) longè fœdiora ac fœtidiora animalia, quæ excrementa, ſeu ſeminia verminoſa, omni cibô aſperſa, avidè quotidiè ingerimus ac egerimus, colubris aliquando longè pejora. Sic *dulcedo* noſtra *Vermes. Job. XXIV. 20.* Omnis homo *verminoſus.* Ab hac lue nemo excipitur, Tros Rutulusve fuat! Sit ergò omnium æquè pauperum tabernis ac Regum turribus hoc oraculum Jobæum c. XXV. 6. *Adam* PUTREDO, *& filius hominis* VERMIS, ceu perpetuum veritatis mnemoſynon, aureis literis inſcriptum; quod *Athanaſius Kircherus*, fautor meus, dum vixit, æſtimatiſſimus, ita interpretatur *Lib. de Peſte Sect. II. c. 4. p. 240. & L. XII. Mund. ſubterran. Sect. II. c. 7. Omnis homo* tàm vivus, *quàm* mortuus, *innumeris, licèt* inſenſibilibus, *vermiculis ſcatet, omnesq; morbi, tàm in-quàm externi,* vermibus *obnoxii ſunt.* Næ hepar hominis, & cætera parenchymata, oculatiſſimus *Kerckringius obſerv. 93. p. 178.* ope microſcopii, infinitis ſcatere vidit animalculis minutiſſimis, quæ perpetuò ea conſumunt, ut tinea, *Job. IV. 19.* Nam qui nos comedunt, non dormiunt, *cap. XXX. 17.* Adeò caro noſtra putredine induta eſt, *cap. VII. 5.* ut nemo non dicat putredini: tu es *pater* meus; *mater* mea & *ſoror* mea vermibus, *cap. XVII. 14.* Etſi expendas cum Excell. D. D. *Hannemanno,* Prof. in inclyta Kilonienſi celeberrimô, Curioſorum Neſtore II. Fautore, Collegâ & Amicô honoratiſſimô, *in Decur. II. Ephem. Curios. Ann. V. Obſerv. 85.* contextum carnis, qui ut eſt filamentalis, quot igitur filamenta hunc contextum abſolvunt, tot *vermiculos* ex carne generari tibi perſuaſiſſimum habebis. Sicque exiguum fruſtulum carnis aliquot legiones *vermiculorum* ex ſe gignet. Memorabilis ſanè, quam ibi attexuit, hiſtoria Sincerus Obſervationum mearum encomiaſtes, de homine, febre purpureâ defunctо, cujus vultum domeſtici ſtanneô vaſe obtexerant, quô remotô, eidem innumeri *vermiculi* adhærebant. *Hui!* homunculi *quanti ſumus! Plaut. in Prolog. Capt. v. 51.* Quàm pulcher, quàm ſanus, quàm integer

[in]teger homo ante mali iſtius mali eſum, à quo omnia mala, [f]uerit, & quàm fœdus contrà, quàm ruinoſus, quàm *verminosus*, quàm abominabilis nunc poſt lapſum ſit ex maledictione divina, dixi in *Jobo* meo *verminoso*, ut veriſſimè *Democrit.* apud *Hippocrat. in epiſt. ad Damaget.* clamet: ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσος ἐστιν, *omnem miſeriam dixeris, ſi* hominem *dixeris*, explicat *Plinius*, ut non ampliùs mereat ſpecioſum *Adami* nomen, quod nil aliud, quàm *formosum* & *jucundum* denotat, teſte Illuſtri *Ludolfo*, Conſil. intimo Cæſ. & Saxonico, Fautore meo candidiſſimo, *L. I. Hiſt. Æthiop. c. 15.* Aureô aſteriſcô digna aureola prorſus & rariſſima hiſtoria *Faſchiana*, quam in Programmate quodam academico anno 1685. allegat, quæque omnium vicem ſupplebit. Scilicet de matrona honeſtiſſima marito ſuo ſpem faciente prolis certiſſimam, quam confirmabant mulierculæ omnes expectantes filiolum, futurum parentis gaudium. Verùm enimverò, quamvis ex variis ſignis, præcipuè niſu imminentis puerperii ſpes fuerit facta ab adſtantibus, omniaque parata ſteterint, nihilominùs tamen ſpe cecidêre ſuâ omnes; ſiquidem ad ſextum idem permanſit ſtatus menſem. Tandem verò, poſt uſum pharmacorum, propulſis veræ ingravidationis ſignis, excluſa ſuccedentibus diebus eſt ampliſſima fœtura *lumbricorum*, per ſeceſſum partim liberorum, partim membraneis involucris ad ovi gallinacei magnitudinem incluſorum, ut jurâſſet, aliquot millia rejecta fuiſſe per vices *verminosæ* ſobolis agmina. Alia, mihi nota (quâ de *Decur. I. Eph. Curios. Ann. VII. Obſerv. 234.*) elapsô poſt partum octiduô, varia & inſolita patiebatur ſymptomata, quod Medicus, dum crederet, à partûs difficultate provenisse, electis ad hanc rem medicamentis compeſcere fideliter ſtuduit, ſed fruſtrà. Ipſa tandem aliud quaſi agens emeticum ſumſit, à quo per biduum vel mille *erucas* & diverſi coloris vermiculos evomuit, omni queſtu ſublatô. Ecce! *Aſtibulum* noſtrum, ampliſſimum *Noſologiæ animatæ* theatrum, & auguſtum vivæ mortis compendium. *Multos* enim & *terri-*

biles ἄνω καὶ κάτω ejecit vermes, qui etiam ex *cadavere* prore pſêre. Prudenti pauca! Prodromus morbi fuit *febricula*, cujus comites *vigiliæ perpetuæ*, & *pertinax capitis dolor*. Singula verba ſingula rerum pondera! Dubio ſine primùm invaſerit eum horror, ſeu rigor, non adeò gravis, qui vero augmentum ſumens ac vires, moleſtiſſimas demùm vigilias & exquiſitiſſima capitis tormenta peperit. Quàm blandô nomine *febriculam* appellat, ne neſcias, fuiſſe intermittentem addo: *Verminoſam*, ex quacunque etiam claſſe fuerit. In *quotidiana* vermes. Mulier latum *vermem* miræ longitudinis palpitantem egeſſit. *Donat. L. IV. c. 26. p. 480.* In *tertiana* vermes. Quadragenaria ante paroxyſmum magnam ſaburram bilis, cumque ea tres *vermes*, figurâ, colore & magnitudine *erucis* ſimiles, ſubatriores tamen, evomuit, qui integros octo dies ſine ullo alimento vixêre. *Schenck. Sect. I. Lib III. Obſerv. 81.* Alius, præter multa liquida & corrupta, longam ſeriem *vermium* cucurbitinorum invicem cohærentium egeſſit. *Donat. l. c. p. 480.* Et valdè memorabilis *Amati Luſitani* hiſtoria *C. I. curat. 56.* Adde *Dec. I. Ephem. Curios. Ann VI. Obſerv. 104.* In *quartana* vermes, & quidem cum moleſtiſſimo alvi fluxu in puella duodecim annorum. Vid. *River C. I. Obſerv. 16. 28. & 91. & C. II. Obſerv. 16. ac II. à D. Jacot* communicat. *pag. 340.* Conf. *Faſcicul. I. Obſerv. mear. Medico-Phys. num. 22.* ejusque rei exemplum nuper mecum communicavit Amicus meus *Kellnerus*. Alius *quartanarius* poſt uſum pulveris aſari cum Spec. Diaturbit. permixti, *vermem* ſatis longum ἄνω rejecit. *Greg. Horſt. Sect. XVIII. epiſt.* In febre *continua* vermes. *Amat. Luſitan. C. V. curat. 7.* In febribus *petechialibus* aliisq; *malignis* innumeri vermes. Anno 1659. in obſidione Hafnienſi multi, de dolore ventriculi qui conqueſti erant, concitatô vomitu, *vermes* ſpithamam longos revomuerunt, ſubſecutâ ſanitate, notante etiam *Payrkingio*. Pluſcula hujus rei exempla dabunt Thom. Bartholin *C. VI. hiſt. anat. 29.* Sachſ. *in Ocean. Macro-microcoſm. §. 140*

Rubeu

ubeus *in exercit. IX. p. m. 122. in Schol.* Hippocrates *L. IV. pid. 23.* Smetius *L. X. Miſcellan. p. 563.* Borellus *C. III. Obrv. 4.* Binninger. *C. V. Obſerv. 16.* Jeremias Martius *in Obrv. Med. 67.* Lotich. *L. I. c. 3. Obſerv. 1.* Salmut *C. III. Obrv. 54.* Aug. Hauptmann *de therm. Wolckenſteinens. pag. 79. & 249.* Panarol. *Pent. I. Obſerv. 41. & Pent. V. Obſerv. 15.* leurn. *de morb. capit. p. 55.* Greg. Horſt. *Sect. XVIII. epiſt. 1. q.* Hochſtetter. *Dec. I. Obſervat. p. 62.* Bellin. *de febb. pros. 27. pag. 410. edit. Lipſ.* Tiling. *Rhabarbarol. curios. Part. V. c. 7. p. 499. ſeq.* P. à Caſtro in pulcherrimo ſuo *de febribus uncticularibus* libello *S. I. §. 15.* & complures alii. Febrim ſtihulſianam ſubitò excepit moleſtiſſima *vigilia.* Num ptiorem finxeris cauſam, quàm colluviem animatam? Pueulus ſingulis noctibus vigiliis moleſtiſſimis afflictus, totam iciniam ejulatu complebat. Variis ultrà annum fruſtrà adibitis, multisque purgationibus repetitis, tamen *Velſchius* oſter tandem inſignem *lumbricorum* copiam expulit, & puer jjulare deſiit. *Dec. I. Ephem. Curios. Ann. VIII. Obſervat. 36.* ucceſsêre *magna capitis tormenta.* Nolo abſtruſioris hujusnodi doloris exempla *verminoſa* benè multa, vel è Sect. ult. *Synograph.* meæ *c. 7. §. 1. ſeq.* vel ex *Obſerv. mear. Faſcic. I. num. 19. & 101.* recoquere: quæ verò ibi omiſſa, ſubnecto. Quidam apud *Beniven. de abdit. cap. 100.* cum acuto capitis dolore, mentis alienatione, caligine oculorum, & aliis pravis ſymptomatibus afflictus, ſeptimô die adventante, cùm jam mors eſſet in propinquo, vi tandem robuſtioris Naturæ, *vermem* ex dextra nare palmo longiorem emiſit, omni languore ceſſante. Matronæ poſt vehementiſſimos & acutiſſimos & diuturnos capitis dolores, diſſecta calvaria magnam vim putredinis oſtendit circa ſubſtantiam cerebri, & inter meninges tum *vermiculorum*, tum cimicum copiam incredibilem. *Cornet. Gemma L. II. Coſmogr. c. 4.* Adde Cl. *Bartholin. C. II. epiſt. 74. Dec. I. Ephem. Curios. Ann. III. Obſ. 266. Binninger. C. I. Obſervat. 34. & C. V. Obſerv. 56. Verzaſch. C. I. Obſerv. 6. Hercul.*

*Saxon. L.I. Med. pract. c. 2. Foreſt. LIX. Obſerv. 2. in Schol. &
L. XXI. Obſerv. 28.* Sabina Yſenhardtin / venuſta puella tredecim annorum, contumaciſſimâ cephalæâ tertiam usque in ſeptimanam excruciata, tota tandem contabuit. Propinârat Medicus Syrupos, Julepos, & ſexcenta alia, ſine levamine, ſine ulla ſpe ſanitatis. Sagax mater obteſtata Seniorem iſtum, ut contra *vermes* pugnaret. Hos enim ſubeſſe, ſibi perſuaſerat. Affaniæ, barriebat moroſum iſtud animal, quid tibi cum vermibus? bilioſi humores ſunt, præterea nihil. Puella interim moritur, prodeuntibus ex auribus naribusque, aliisque corporis partibus, *vermibus* diverſæ figuræ, coloris & magnitudinis, quos adoleſcentulus adhuc in Franconia his oculis vidi. Sincerè: crebriùs aliquando hallucinamur in indagandis morborum cauſis. Celeberrimus ille quondam Proſector *D. Nicol. Stenonis*, poſteà Epiſcopus Titiopolitanus, & Vicarius Apoſtolicus, (cujus tranſitum Ars noſtra adhuc luget,) Amicus meus, dum viveret, ſingularis, in ſolenni quadam anatome publicè retulit, Italum quendam Medicum de graviſſimo lienis dolore queſtum fuiſſe, ſplenique omnia ſua applicuiſſe remedia. Apertô demùm cadavere, lienem abs omni parte ſanum repertum, & contrà in rene ejusdem lateris, & quidem in ipſa ſubſtantia, copioſisſimas *arenulas*, omnis doloris cauſas. De humoribus acribus & flatibus falsò pro *vermibus* habitis, vide *Dec. I. Ephem. Curios. Ann. II. Obſerv. 173.* Conf. *Höchſtetter. Decad. VI. Obſerv. p. 705.* Puella ſexdecim annorum menſtruata primùm purgabatur κάτω. Parens aliud quid ſubeſſe rens, ad partes vocat muſteum Doctorem, qui *dyſentericam* proclamat, datisque validioribus adſtringentibus optimam puellam brevî occidit. Novi aliam ſeptendecim annorum, quæ menſes aliquando ἄνω rejiciens, curabatur à Licentiato pro ſimplici *hæmoptoica.* Sed & illa deceſſit. Adoleſcens totus emaciatus, ut ſceleti formam haberet, à duobus Medicis pro conſummato *phthiſico* diu curatus, tandem alius extorſit conſilium. Qui viſis & expenſis, quæ

iſti

:li adhibuerant, remediis, ægro in deteriorem ſtatum ſub-
ıdè lapsô, mutavit ſententiam ſuam, & de *affectu hypochon-
riaco* paulò altiùs cogitare, heparque & lienem cum vicinia
ːnitiùs examinare cœpit. Sic Natura proſtrata caput eleva-
it, hoſtemque ſibi ingratum eliminavit, juvene adhuc ſu-
erſtite, & ſua agente feliciter. Sequitur vertigo. *Rotatus*
terdum vertigine. Et hæc à *vermibus.* Vide, quæ de ea,
iisque ſymptomatibus rarioribus, à *lumbricis* ortis, habet
inninger. C. V. Obſervat. 33. Idem C. IV. Obſerv. 28. uxorem
:ſtit à plurimis annis, quæ ardorem in interioribus pedum
antis & manuum volis ſenſerat, vertiginoſa & epileptica tan-
em concidit; deturbatis verò *lumbricis* plurimis, ſanitatem
utiſſimè perditam breviſſimè & facillimè recuperavit. *Mox*
preneticus, mox in rabiem actus ſaltabat. Cuncta à *vermi-*
is. Quod vix credes, niſi exempla afferam. De phreniti-
e verminosa Paracelſ. *L. II. §. 2.* Ruſticus quidam à ſomno
ıb arbore expergefactus per medium annum maniacus fit,
d acceptâ tabaci unciâ, & concitatô vehementiſſimô ſter-
utamentô, prodiit *eruca* nigra, piloſa & longa, illeque ſu-
ıtò convaluit. *Dec. I. Ephem. Curios. Ann. IV. Obſervat. 37.*
dde *Faſcic I. Obſerv. mear. Medico-Phyſicar. num. 123. Mox*
n rabiem actus. Puto, eſſe formulam exaggerandi. Cæte-
ùm quæ ſint meæ de *rabie* meditationes, in *Cynograph. Sect.*
It. cap. XI. placidæ Eruditiorum cenſuræ modeſtè expoſui,
asque *Faſcic. II. Obſerv. mear. num. 60.* hiſtoriâ caninâ con-
rmavi. *Saltabat:* non ibo inficias, aliquando ſpeciem ta-
antiſmi, ſeu choreæ S. Viti periodicam acceſſiſſe. Ad illam
uoque, & quidem lunaticam, à *vermibus* notavimus in
aſcic. I. Obſervat. num. 8. Et nullibi poterat quieſcere: Qui-
am ſemper hinc inde temerariô motu & inordinatô impetu
erebatur, ut etiam ſtare volens iterum titubaret & caderet,
Medicis judicantibus, hujus mali cauſam diſtentionem cum
ıltu eſſe, conjectura facta ex quodam tumore, in quem pau-
is diebus puer incidiſſe dicebatur. *Beniven.* autem de *abdi-*
tis

tis cap. 92. larvam detraxit, expulſisque multis *vermibus* puerum in integrum reſtituit. Nobilis puer quotidiè circa tertiam pomeridianam prehendebatur inquietudine, anxietate cordis, ut lectum petere cogeretur, inſignique melancholiâ, quæ ſymptomata durabant per integram horam, ejectis verò lumbricis bellè convaluit, notante *D. Mollerô*, Medicô Cüſtrenſi, *Dec. II. Ephemer. Curios. Ann. V. Obſervat. 27.* Conf. *Amat. Luſitan. C. II. curat. 40.* *Mox riſit, mox flevit, jam tacuit; jam cum ſtridore dentium alios invadens.* Mira ſymptomata verminoſa! Mulier propè Northuſam in delirio perpetuò garriens ridensque, ἄνω καὶ κάτω multos rejecit *vermes.* ἀφωνίαν vide apud *Zacut. prax. admir. L. II. Obſervat. 36.* De cæca & muta à *vermibus Decur. II. Ephem. Curios. Ann. V. Obſerv. 170.* Puellus ſeptem annorum viſu, auditu, aliisque ſenſibus privatus, torpidus, ſomnolentus, imò in ſupremo agone conſtitutus, expulſis *lumbricis* ocyùs & bellè convaluit. *Binninger. C. IV. Obſervat. 32.* Puer ſemper circa Lunæ occaſum difficultate loquelæ laborabat, ut parens metuerit obmuteſcentiam, rejectis autem *lumbricis*, omnia erant ſalva. *Dec. II. Ephem. Curios. Ann. V. Obſerv. 27. in Schol.* Novi ego adhuc puerum decennem, carbonarii filium, qui, canis inſtar, perpetuò in angulo quodam ſub ſcamno jacet, mox gannit, mox ringitur. Si quis propiùs accedit, invadit, & latrat, & mordet. Et omne iſtud à *vermibus.* *Mox horrore & rigore perculsus.* Lucem afflat obſervatio *Pollucis* noſtri *Dec. I. Ephem. Curios. Ann. I. num. 104.* & *Dolæana* illa *L. VI. Encyclop. Med. c. 10. p. 1013.* Puella à morbillis redemta & priſtinæ ſanitati reſtituta, de totius corporis tremore, ſed interpolato, conqueritur, quem ſequenti die tam vehemens univerſi corporis excepit motus, omnes in medio & infimo ventre contentas partes quaſi divulſurus, ſingulis diebus ter vel quater affligens, ſed absque notabili dolore, & ratione ſalvâ ac illæsâ manente. Durante paroxyſmô, per duas horas ſe extendente, decumbebat cum horrenda hinc illucque jactatione, omnia

tamen

ımen benè intelligens. Tandem variis, ſed fruſtrà, tenta-
s, infuſum contra *Vermes* dedit Medicus, & innumeri excre-
ſunt, tàm horrendo ſymptomate penitùs ceſſante. *Omnia*
ıembra ſummâ violentiâ ſurſum deorſum jactitabat. Puellæ
ctennis caput, brachia ſurſum deorſumque agitabantur, ad-
ò, ut neuter pes ullibi permanſerit fixus. Verùm oblatô
liquoties hauſtu aquæ ſtillatitiæ raphani ruſt. aliis aquis, ob
rimoniam, temperatæ, undecim ejecit *vermes*, & motûs
onvulſivi brevî ceſsârunt D. D. Frommann apud *Bonet. L. I.*
Med. Septentr. Sect. XV. c. 5. Mulier per duos ferè annos mi-
s & capitis & brachiorum, imò totius corporis convulſioni-
us, ſeu potiùs geſticulationibus, in ſtuporem omnium ten-
ıta, poſt mortem tota *verminoſa* inventa eſt. Puella ſimi-
bus concuſſionibus ſpaſmodicis ultrà tres menſes indeſinen-
er agitabatur, quæ tandem, ſumtô emeticô, ultrà manipu-
ım granorum triticeorum, cum multa ſtercorum albican-
ium ſaburra, ἄνω καὶ κάτω rejecit, & ſic penitùs liberata eſt.
oſteà verô iisdem ſymptomatibus vexata denuò, exhibitô
meticô, longiſſimam *tæniam*, ceſſante affectu, excrevit. Ea-
em fortè *tænia* prioris tragœdiæ fabra, forſan etiam tunc cum
ıburra iſta excluſa, licèt non animadverterint adſtantes.
dem *Bonet. L. III. Sect. XVI. c. 4.* Schenckl filiolus triennis à
umbrico acuto, ſanguineo & roſtrato terribilem ſpaſmum paſ-
us. *L. I. Obſervat. 217.* Lanio ſpaſmô ſcorbuticô crudeliter
xcruciatus, obtinuit à *ſplenetico* Doctore Cl. *Dravvizio tract.*
le ſcorbut. tit. 2. p. 126. ſeq. purgantia, quæ inter Jalappa, quam
peciosè commendat, *tæniâq;* expulsâ, ὀρθοςάδιος ſibi redditus
lle. Et *P. Foreſtus L. X. Obſervat. 117.* puerum à ſpaſmo *ver-*
minoſo redemit ſemine Zedoariæ, umbilicô verò oleô Aloës
ıunctô, ſpina dorſi oleô liliorum. *Mox trunci inſtar immo-*
us jacebat. De paralyſi *verminoſa* legatur *Salmut C. I. Obſer-*
vat. 44. Bonet. L. III. Sect. XVI. cap. 15. & *Faſcic. I. Obſerv. mear.*
num. 19. *Modò brachia ad pedes, & pedes iterum ad brachia*
vi trahebantur. Adjunge curioſam *Toneri* obſervationem,

L. II. p. 94. & *Dec. II. Ephem. Curioſ. Ann. I. Obſerv. 120. In dicebat, pectori aliquid incumbere, à quo ſuffocationem metuer.* De incubo à *vermibus* vide *Sennert. L. I. Prax. P. II. c. 29. M fixis oculis planè immobilis quaſi meditabundus omnia intue- tur.* Ecce catalepſeos ſpecimen. Et illa à *Vermibus, Schen. L. I. Obſerv. 107. Et loquebatur inſolita.* De Italo *vermin* perfectè germanicè loquente, quod tamen nunquam di- cerat, vid. *Cardan. L. VIII. de Variet. rer. c. 43.* Conf. *Zac. Luſitan. L. III. Prax. admirand. Obſervat. 222.* & erudita ARGI noſtri diſſertationem *de linguis peregrinis*, habit Heydelbergæ anno 1675. Puella tredecim annorum va s ſymptomatibus, & catalepſeos ſpecie laborans, tribus idior- tibus peregrinis, cumprimis gallico, quod tunc non ad perfectè callebat, ſine hæſitatione loquebatur. *Verme* aut mirandæ formæ excluſô, omnia ceſsârunt ſymptomata. V. *analect. ad Decur. I. Ephem. Curioſ. Ann. IV. p. 303. Aliqu- do oculi, aures, dentesque ſummè dolebant.* Caſp. Wendla puero bienni *vermiculum* album è palpebra extraxit, cu s cuticula parùm duriuſcula erat, magnitudinis erucæ, co- ſumſitque vivendo quatuor dies amygdalas duas dulces: c- ca oculum pueri tumor inſignis cum rubedine appareb, palpebraque clauſa non ſine ſummo dolore manebat, ext- ctô autem vermiculô puer poſteà bellè valuit. *Dec. I. Ephe. Curioſ. Ann. II. Obſerv. 24.* Aurium dolorem conſignavit *I- narol. Pent. IV. Obſervat. 27.* & *Stadlender* locô jam cita. Nobilis puer de ingenti dolore & morſibus auris ſiniſtræ *vermiculum*, qui dormienti irrepſerat, conqueſtus à *Grulir. C. I. Obſerv. 79.* ocyùs reſtitutus eſt, guttis quinque aceti b- zoardici, auri inſtillatis. Alius immani odontalgia ac per- dica vexatus, ſenſit in dente aliquando ſaliens quid. Abrà demùm carie dentis in vaſculum ſubjectum *vermem* exſpu, qui, capite ad caudam reflexô, ſaltûs varios reiteravit. D. *Jacobæus*, Prof. Hafnienſ. *Tom. V. Act. Hafniens. Obſervat. I.* exque iis *Bonet. L. II. Med. Septentr. Sect. IV. c. 13.* Adde S-

m

ut. C. III. Obſervat. 32. & *Dec. II. Ephem. Curios. Ann. V. Obſervat. 192.* *Cadentibus de capite catarrhis ſalſis.* Fatur hîc ...re priſcùm. Rectiùs verò *Schneider. Lib. de oſſe cribriformi*, ...jus veſtigia calcat Celebris *Rolfincius L. VI. Diſſert. anat. c. 56.* *1251. ſeq.* Optimus *Wormius*, gloria Septentrionis, poſt ...briculam vexatus à moleſto catarrho, cum frequenti dolore ...pitis, poſt cibum ſumtum ingraveſcente; at emunctô è na...bus *vermiculò* egregiè ſibi redditus. *Thom. Bartholin. C. I. ...iſt. 64.* Cùmque catarrhos *ſalſos* dicat, ſuſpicor, *ſcorbutum* ...bfuiſſe. Et in hoc *vermiculi.* Vide ſputum *verminoſum* ...pud *Dolæum L. II. Med. Septentr. Bonet. Sect. II. c. 3.* & in ...*reviar. rer. memorabil. Iſibord. ab Amlunxen num. 14.* Paſtor ...te ſcorbutico-cachecticus apud *Timæum L. III. caſ. 38.* plu...s quotidiè *vermiculos* albos minxit cum pruritu in cervice ...eſicæ & meatu urinariô. *Mox convulſiones aſſociabantur.* ...pilepſiæ *verminoſæ* exempla proſtant apud Bartholin. *C. VI. ...iſt. 20.* Zac. Luſitan. *L. II. M. P. H. c. 17.* Nic. Piſon. *L. I. ...e morb. cognit. & curat. c. 19.* Foreſt. *L. X. Obſerv. 65.* Grü...ng. *C. III. Obſerv. 74.* Mœb. *L. II. Inſtit. Medic. P. II. c. 12.* ...hod. *C. I. Obſerv. 59.* Hauptmann *in epiſt. ad Kircher.* Ver...aſch. *C. I. Obſerv. 30.* Bonet. *L. III. Med. Septentr. Sect. XVI. ...ap. 7.* & complures alios. Et *ſurdaſter erat.* De *lumbricis* ...utridis cum ſurditate, febre, & variis aliis ſymptomatibus ...*inning. C. III. Obſerv. 67.* *Jam lingua tumebat, & degluti...ionem impediebat.* Vide *Dec. I. Ephem. Curios. Ann. VIII. Obſerv. 100.* Sic ſtabulario cuidam tumor in amygdalis excre...it. Quô apertô, cum pure per vomitum fortè ſupervenien...em *vermis* minimi digiti ferè craſſitie exſpuitur, ulnam cum ...uadrante longus. Poſt paulò alii ſubſecuti quàmplurimi, ...d minores; queîs excretis, ulcereque conſolidatô, conva...uit. *Bartholin. C. II. hiſt. 23.* & *Avicenna* difficultatem de...lutiendi à *vermibus* habent. *Mox queſtus de conſtrictione ...olli.* Alius apud *Salmut. C. II. Obſervat. 40.* de conſtrictione ...ulæ & ſuffocatione conquerens, ſumtis pilulis, evomuit

vermes, & ſibi redditus eſt. *In quo tumor erupit magnus brevi evaneſcens*. Struma equidem animata non fuerit, qua de in *Faſcic. I. Obſervat. mear. num.* 4 *Totus emaciatus erat*: pabulô à conſalinis ei furtim ſurreptô. Vid. *Cynograph. mea Sect. ult. c. 8. §. 6. Dec. II. Ephem. Curios. Ann. III. Obſerv. 60. Borell. C.* I. *Obſerv. 5*. De cachexia ex *eruca* in ventriculo inſignis *Helvvigii* obſervatio 80. cum Scholio *Celſi*. *Et cum tuſſi exſpuebat cruorem*. Tuſſim *verminoſam* dabunt *Thom. à Veiga Comment. ad L.* I. *Gal. de loc. affect. c. 5. Beniven. c. 77. de abdit. Schenck. L.* II. *Obſervat. 51. Rolfinc. de tuſſi pag. 85. Mœbius L.* II. *Inſtit. Med. P.* II. *c. 10*. Hæmoptyſin à *vermibus* notavimus ipſi. Sic quatriduanam hæmorrhagiam, cum qua *vermis* hirudini ſimilis profluxit, *Bonet. L.* I. *Sect. XXIV. c. 16. D. Ernſt. in Dec.* II. *Ephem. Curios. Ann.* I. *Obſerv. 99*. Nobilis matronæ ſtupendam, eamque *verminoſam*, narium hæmorrhagiam narrat *Schenck. L. VII. p. 468. ſeq.* quâ intra anni ſpatium 400. matulas terreas compleverat, ne dicam de hoc, qui κάτω rejectus eſt, ſanguine, & venæſectionibus, quas quinquaginta ſuſtinuerat, ut computus ſit 1000. librarum ſanguinis excreti. Cum copioſiſſimo ſanguine ſæpiùs unà quoque *lumbrici* ejecti, iique 1200, digiti plerunque longitudine, etiam longiores, & ἄνω. Potuit etiam phthiſi laboràſſe; & in hac *vermes*, notante *Timæô* L. *II. epiſt. 5*. *Cum ſingulari laterum dolore*. De pleuritide *verminoſa* lege Schenck. *L.* II. *Obſervat. 92*. Rhod. *C.* II. *Obſerv. 12*. Geſner. *L.* III. *epiſt. 94*. Quercet. *in demonſtrat. Hermet. c. 5*. River. *C I. Obſervat. 75*. Bonet. *L. II. Med. Sept. Sect. XII. c. 7.* & *Faſcic. I. Obſerv. mear. num. 68*. *Cor palpitabat perpetuò*. Adde *Foreſt. L. XXI. Obſervat. 26. in Schol. Paræum L. XIX. c. 3*. Syncopen *verminoſam* vide apud *Zacut. Luſitan. L.* II. *Prax. admirand. Obſervat. 40. Panarol. Pent. IV. Obſerv. 29. Schenck. L.* III. *Sect. XVI. cap. 4. p. 627*. *Manifeſtus dolor & tumor ventris*. Conf. *Wier. L. IV. de præſtig. Dæmon. c. 16. Bartholin. C.* II. *hiſt. 23. Schenck. L.* III. *Obſerv. 78. River. C. I. Obſerv. 5. Dodon. ad cap. 85. Be-*

niven.

Ad Dec: II. Annum VI. in

n.en. *Zacut. Luſit.* L. II. *Prax. admir. Obſerv. 31. Toner.* L. III. *Oſerv. p. 189. ſeqq. Dec.* II. *Ephem. Curios. Ann.* III. *Obſerv. 142. F.eſt. L. XXI. Obſervat. 26. in Schol. Salmut.* C. I. *Obſervat. 45. B.et.* L. III. *Sect. XVI. c. 6. & 12. Cynograph. mea Sect. ult. c. 8.*
§.. Ruſticus tumidum ventriculum habebat, aſſumta ſtati revomens, circumgyrationes in eo percipiens, continuò dntium ſtupore, ac ſi ſylveſtria poma acerbiſſima comediſſe laborabat, vacillantes eos habere viſus, qui obfirmari nullimodô vel jungi invicem poſſent: à pravorum humorum aiditate, à liene in ventriculum transfuſæ, & membranæ interioris continuitate ipſos dentium alveolos gingivasque afficiente. Inſomnis erat, pallidus, omni appetitu deſtitutus, cntremiſcens interdum, & dum dormiret, exclamans: vertiinoſus, ſonos antè ſe editos, à tergo excitatos eſſe judicabt, magnum oris fœtorem percipiens, & ingentes *lumbricos* iterdum evomens, cùm vel leviter humeros onerabat, vel baculum illis imponebat, formicationes in digitis manûs perciebat, edere & bibere metuebat; cùmque ſibi vomendum eet, excitatis *vermibus* & pravorum humorum corruptela, iitar mortui evadebat. *Binning. C. IV. Obſerv. 7.* Ventricli dolor triennis, deturbato per inferiora *limace* vivo, evanuit. Idem *C. V. Obſervat. 63.* De tumore univerſali rarô & ſitô à *lumbricis* in puero octenni. *Idem C. III. Obſervat. 53. Appetitus nullus.* Ἀνορεξίας exempla collegit *Mæb. Fund. Med. Pys. c. XII. p. 205. Helvvig. Obſerv. 95. cum Schol. Schröckian. Sed vomitus & nauſea.* Vide *Bartholin. C. I. hiſt. 47. Mœbium L. II. Inſtit. Med. P. II. c. 5. p. 183. Lemn. L. II. O. N. c. 4.* De ſtupendo vomitu cruento *verminoſo Rumler in Obſervat. num. 100. Dec.* II. *Ephem. Curios. Ann.* I. *Obſerv. 7. Et mirabil ſæpè ſudor.* Num quoque *verminoſus?* qualem ſtitimus in *Decur.* I. *Ephem. Curios. Ann. VI. Obſerv. 3.* inque *Breviar. Iſidordiano num. 4.* & *in Faſcic.* I. *Obſerv. num. 84.* Adde *Decur.* I. *Ephem. Curios. Ann. VIII. Obſervat. 85. Mirabilem* tantùm vocat. Utrum verò *viridis* Borell. *C.* II. *Obſerv. 56. Faſcic.* II.

Obſervat. mear. num. 17. ſeu *ater*, Hodges. *Lib. de Peſte Lo[n]dinens. Zacut. L. III. Prax. admir. Obſervat. 73.* Borrich. *V[o]lum. I. Act. Hafniens. Obſerv. 80. Dec. I. Ephemer. Curios. An. V[I.] Obſerv. 10.* vel *melleus*, Rhod. *C. III. Obſerv. 68. Faſcicul. I. O[b]ſerv. mear. num. 25.* aut *Cereviſiarius*, Salmut. *C. II. Obſerv. 2[..] Faſcic. II. Obſerv. mear. num. 15.* ſeu *violaceus*, *Faſcic. I. Obſer[v.] mear. num. 17.* vel *urinaceus*, Salmut. *C. II. Obſerv. 82.* & *F[a]ſcic. II. Obſerv. mear. num. 15. lacteusve*, *Faſcic. I. Obſerv. mea[r.] num. 18.* aut *croceus*, Hild. *C. VI. Obſerv. 77. Dec. I. Epheme[r.] Curios. Ann. VI. Obſerv. 77. Mœb. Inſtit. Med. L. IV. P. II. c. [..] p. 511.* ſeu demùm *cæruleus* fuerit, *Dec. I. Eph. Cur. Ann. V[I.] Obſerv. 67.* neſcio. *Ante mortem tamen ingens & variaru[m] rerum appetentia.* Famem caninam à *vermibus* ortam re[...] cenſebit *Alex. Trallian. L. VII. cap. 6. Donat. L. IV. H. M. c. [..] Foreſt. L. XXI. Obſerv. 28. in Schol. Decur. II. Ephem. Curios. A[n]ni VI. Obſerv. 33.* Fridericus Henkhuſius, Monachus cœtu[s] Benedictini, & Sub-Prior in Illuſtri ad Viſurgim Corbeia, V[ir] ſimplex & rectus, Amicus, dum viveret, amandus, long[a] phthiſi tandem planè conſumtus, cum multis abhinc diebu[s] omnem cibum potumque averſatus eſſet, tribus ante exce[s]ſum horis, de appetitu ſibi blandiens, rogavit; num ſibi l[i]ceret carne vervecinâ cum rapis veſci? annuo, lecto aſſiden[s.] Tanto cum appetitu edit bonus iſte *Henkhuſius*, ſenſibus ad[]huc integris, ut ipſemet mirarer. Tertiâ pòſt horâ placidi[ſ]ſimè exſpirabat. *Hodiè fluxus alvi, cras ejus obſtructio.* Illu[m] à *vermibus* notavit *River. C. I. Obſervat. 28. Bonet. L. III. Se[ct.] XVI. c. 8.* & cum aliis ſymptomatibus gravibus *Binninger. C. [..] Obſervat. 91. & C. III. Obſerv. 67.* hanc verò *D. Henric.* à *Mo[]nichen Obſervat. 16.* Thom. Bartholin. transmiſs. *In lumbi[s] quoque tormina, calculum dicebant, & urina impedita.* Re[...]num dolorem à *vermibus* dabit *River. in Obſerv. communica[t.] p. 302. Sennert. L. III. Prax. P. VII. Sect. I. c. 7.* δύσ- & ἰσχουρ[...] *Schenk. L. III. Sect. poſt. Obſerv. 305. ſeqq. Bonet. L. III. Me[d.] Septentr. Sect. XXIX. c. 33. Dec. II. Ephem. Curios. Ann. VI. O[b]*

ſerv

rv. 31. Notabile, quod Cl. *Blaſius Part. V. Obſervat. Med. 11.* efert de puero duodecenni, cui per ſectionem calculus ſat ma-gnus ablatus, à quo tempore, ſpatio ſex ſeptimanarum, *lumricos* excrevit plus quàm centum. *In pedibus & alibi putida & morſicantia paſſim ulcera & tumores.* Conf. *Cynograph. mea ect. ult. c. 8. §. 16.* Adde *Decur.* II. *Ephemer. Curios. Ann.* III. *bſerv. 55. & 141. Ann. V. Obſ. 10. Bonet. L.* III. *Sect. XVI. c. 12.* x ulcere dextri pedis Conradi Hanſens / ruſtici Vördenſis, uinque *erucas* vivas extraxit *Joh. Georg. Purgold*, Chirur-us noſter veteranus. *Paulò ante obitum per os & alium lo-um multos* terribiles *ejecit* vermes. Hinc ultima linea rerum. *Nam ex cadavere quoq; prorepsére.* Cordatè & ſeriò: Cum pſo lacte materno *mortem animatam* imbibimus. Milleformia enim inſectorum ſeminia in lacte aliisque alimentis latent, quæ non tantùm in ventriculo non rectè alterantur, ſed & itioſum ſubminiſtrant alimentum, unde ſerum redditur craſius, quô dein diutius ſtagnante, & per inſenſibilem tranſpi-ationem haud foràs emiſsô, neceſſariò corrumpitur, & ſic cculta antè & oppreſſa penitùs principia ſeminalia in ſero la-entia, ſui juris facta, in viva tranſeunt animalcula, ceu catè udicat Excell. *Andromach. L. VI. Encyclop. Med. c. XI. p. 1020.* lebilis & terroris plena hiſtoria, quam *Hannemannus* noſter *Vol. III. Act. Med. Hafniens. Obſervat. XI.* de opilione recitat. Hic decennium & ultrà tantos ſuſtinuerat cruciatus, ut vix lici queat. Deinde maxima *vermium* caterva, ipsô vel in ſtrato decumbente, vel ſedente, vel ambulante, vel aliud quid gente, ordinariâ viâ, non admiſtis aliis excrementis, ex cor-ore ejus prodiit. Et hi *vermes* parvi admodùm toti albi uêre, magnitudine aciculam æquantes, ultrò exitum quæ-entes. Sed poſteà ſumtâ catharſi quâdam, rubrô nigrôque apite, majores tamen, quàm modò dicti, unà cum urina exierunt. Hosce ſucceſſu temporis omnium maximi ſecuti, inſtar magnæ & oblongæ admodùm ſcuticæ, qui catervatim numero XV. & plures, intricati & quaſi concatenati, uſu pul-veris

veris cathartici, interdum etiam Allii, & lactis equini, magis vi, quàm arte, ejecti. Hinc non dubitarem aſſerere, maximam hominum partem à condito homine à *vermibus* eſſe ſublatam. Lege & ſtupe hiſtoriam valdè memorabilem. Refert *Cl. Sebizius L. V. de alim. facult. quæſt. 90. p. 1442.* de populari Hungariæ morbô, quô annô 1549. in multorum hominum corporibus *ſerpentes* & *lacertæ* reperti ſunt, qui, ſæviſſimis excitatis doloribus, *tria millia* è vivis ſuſtulerunt. Addo aliam. Initiô hyemis 1663. in univerſo diſtrictu dominii Veneti morbus quidam malignus & epidemius fuit graſſatus, quô plusquam *ſexaginta millia* hominum cum horrore & febri correpti ſunt. Horum nonnulli citò interierunt, cæteri brevî evaſerunt. Sectione cadaverum inſtitutâ, mira & vix credibilis *vermiculorum* minimorum copia apparuit, cauſamque, quæ vel experientiſſimis nondum in mentem venerat, manifeſtavit. Civis quidam Auguſtanus, ex illis locis redux, quamprimùm apud Auguſtanos appulit, malé habere cœpit, ſibique proptereà metuens, ne ſimili morbô decumbere cogeretur, *Velſchium* conſuluit. Hic purgandum cenſuit, juravitque, ſe plus quàm *bis mille vermiculos* vivos excreviſſe. Vivamus lethi memores! Turpiſſima enim ignorantia, cùm homo ſe hominem (ſeu *vermem*) eſſe obliviſcitur. Vide *Hecatoſt. II. Obſ. 59. D. D. Velſchii.*

II.

Verbera imminentis apoplexiæ remora.

DE inſigni *flagrorum* uſu in Arte ſaluberrima, eruditè diſſeruit olim ὁ Πάνυ *Thomas Bartholinus*, ſpecialiter in *ſuſcitanda Venere* ὁ χαειτςάλος *Meibomius* in ſingulari libello, in debellanda *febri* Curioſus noſter *Oribaſius*, Amicus colendus, in *addend. ad Dec. II. Ephem. Germ. Curioſ. Ann. III. Obſerv. 93.* & in emendanda *dyſuria* ego ante biennium in *Faſcic. I. Obſ. mear. num. 26.* *Cyriacus* Schönthau/

Vir

'ir athletici prorſus habitûs, facetus inſuper & eruditus, tunc
iſtra ſequens, de ſumma laſſitudine & torpore univerſi cor-
oris, dolore capitis periodicô, & vertigine, Medico ſuo or-
inario longas decantans lamentationes, jubetur venam in-
di, ut præcaveret, qui familiæ ſuæ communis erat, morbum
:tonitum. At ille maluit ſalutis ſuæ omniumque bonorum
.cturam facere, quàm ſaluberrimô hôc præſidiô uti. Adeò
orruit iſtud, ex terrore â matre in utero incuſſo. Interim
ledicus ſuæ opinioni tenaciter inhæret, & *Cyriacus* etiam ſuæ.
Qui illius tandem pertæſus ad alium cucurrit, qui eandem re-
etens cantilenam, vel pereundum ſibi, vel parendum, ad-
)que extimum in mora periculum, ſeriò pronunciavit. Il-
ſacrum inter & ſaxa ſtans, vitæ longioris cupidus, tandem
ihil intereſſe ratus, quâcunque arte, ſeu inſtrumentô, vel
uâcunque viâ, ſanguis ſibi moleſtior ejiceretur, *monumenta*
ıbula (Plaut. *Stich. a.* I. *Sc.* II. *v. 6.*) ſeu *cenſionem bubulam*
Aulular. a. IV. Sc. I. *v. 15.*) ſuâ ſponte ſubſtituit. Abdens igi-
ır ſe in eremum domeſticam, *cottabos bubulos* (*Trin. a. IV.*
. III. *v. 4.*) inſigniter in ſe crepare & ſævire ſivit. Quô ex-
'citiô, motu, & excandeſcentiâ ſanguis non modò ex dorſo
rorupit, ſed etiam nares reſeratæ ad horam & quadrantem
rè eundem largiùs fuderunt, ſummâ cum εὐφορίᾳ optatôque
vamine, ut nequaquam dubitârit, aſperum hoc remedium
ltrò repetiiſſe. Veniens deinde Hirſchfeldiam ad Patrem
ıeum, civem ſuum, inventum hoc ſpecioſiùs commenda-
it. Rogatus, cur duram & valdè dolorificam iſtam ſelege-
t cruentationem? erras, infit, amice; rectrix mundi opinio.
cce Capuccinos, aliosve ſtrictioris obſervantiæ Monachos,
ui ſe ad ſanguinem usque injuſſi aliquando flagellant, &
go, ob tantum lucrum, quod ſanitas eſt, mortuum bovem
)rmidem?

Scorpius *atque* fabæ *noſtra fuêre ſalus.*

ıtelligens ſcilicet per *ſcorpiones* flagella, queîs taxilli, uncinuli
: aculei ferrei innectebantur, aliis *hamata* dicta, (vide *Dio-*

nyſ. Gothofred. not. ad Leg. 2. ff. de pœn. C. de exaction. Tribut. L. 40. C. de Decurion.) Junio & Vatablo *aculeata*, Lipſiô *L. II. de cruce cap. 11. taxillata*, de quibus poſt alios Excell. Viri Dn. D. *Saubertus*, & Helmſtadienſis & Aldorfinæ Academiæ decus & gloria, in aureola & judicioſiſſima ſua exercitatione academica de *Vulneribus Chriſti §. 124. ſeqq.* & Dn. D. *Caſp. Sagittarius*, in inclyta Salana Hiſt. Prof. inſigniſſimus, Amicus honorandus, in venuſto ſuo de *cruciatibus Martyrum* libello *cap. V. §. 15.* & in diſſertatione de *flagellatione Chriſti cap. I. §. 12.* Horum etiam meminit ipſe DEI Spiritus *I. Reg. XII. 14.* ubi Rehabeam ſubditos ſuos his minis terret: *Pater meus caſtigavit vos* flagellis, *ſed ego vos caſtigabo* ſcorpionibus: Mein Vater hat euch mit Peitſchen gezüchtigt / ich aber will euch mit Scorpionen züchtigen / vertunt Luth. & Piſcator. Per *fabas* verò dubio ſine innuere voluit Terentianas iſtas *Eunuch. a. II. Sc. III. v. 89.* quas Cl. *Taubmann. in Comment. ad Capt. a. II. Sc. I. v. 7.* nervosè & optimè explicuit, inquiens: *Scutica erat quædam corrigia habens in ſummitate nodos quosdam in modum* fabæ, *ſimiles ferè cæſtuum. Et erat pœna ſervilis.*

III.
Urina pedicularis.

SUdorem *pedicularem* dedimus in *Faſcic.* II. *Obſerv. Medico-Phyſic. num. 1.* Veſiculas *pediculis* fartas & ventriculo humano annexas monſtrat Cl. *Heurnius cap. VI. de morb. capit.* Lanarius in tumore dorſi ſteatomatis inſtar concreto, ovi columbini magnitudine, & pruritu vehementer laceſſente quàmplurimos *pediculos* albos, parvos pariter & magnos, diu fovit. *Decur. II. Ephem. Curios. Germ. Ann. IV. Obſervat. 13.* Alius cùm longô tempore ſtrumam in collo habuiſſet, neque Chirurgus aliquis curare potuiſſet, ferrô tandem caſu apertus innumeros effudit *pediculos*. *Foreſt. L. VIII. Obſervat. 15. in Schol.* De abſceſſu in gibbo puellæ *pedi-*

culis

ulis referto, *Idem l. c.* Alius per totum dorſum enormem ;uritum ſenſerat, veſtibus demùm rejectis ad Vulcanum ſe-et, & ecce! veſiculas à calore ignis excitatas, queis inciſis & pertis innumeri *pediculi* viſi ſunt. Ibid. De cadavere Stu-oſi undiquaque *pediculis* ſcatente *Möllenbrock. de arthritide vaga ſcorbut. c. III. §. 19. p. 36.* quod de *Anſovino* etiam narrat *acch. T. III. quæſt. med. legal. conſil. 74. p. 117.* De pene cum roto à *pediculis* corroſo & conſumto, vide, ſi placet, me-morabilem hiſtoriam in *Faſcicul. I. Obſervat. mear. num. 42.* e monſtroſæ magnitudinis *pediculorum* globulo in ventri-ulo pueri *ictero* laborantis reperto Dn. D. *Hannæus in Med. Se-ptentr. collatit. Boneti L.* III. *Sect. XXI. cap. 9. p. 680.* Adde *Fa-ſc. I. Obſervat. mear. num. 60.* Scripſit mihi nuper ex Impe-iali Nordhuſa Practicus ibi feliciſſimus Dn. D. *Kellner*, Archia-er Saxonicus & Stollbergiacus, Amicus optatiſſimus, de urina *pediculari* abs delirante ruſtica Uflerungenſi ſibi oſtenſa, (cu-is etiam meminit *Andromachus* noſter *in epiſt. II. ad Priamum* 15.) hærens tamen, an verè ſic effuderit, ſeu dolô vel caſu iciderint. Quicquid ſit, ego, quod ſcio, ſubnectam. *Lu-dovicus* Wieſenklee/ Vir extremè cachecticus, annô ætatis ſuæ 6. circa tempus vernale de torpore & laſſitudine totius cor-oris conquerens, aliquot diebus, præſertim in aurora, cum rina limoſa, citra moleſtiam, excrevit animalcula cineritii oloris, & planè *pediculiformia*, ſex pediculis inſtructa. Pur-atô autem corpore per ἐπίκρασιν antimonialibus & mercu-alibus pullulago iſta diſparuit, quod ex ore D. *Johan. Georg. chmidii*, Practici haud ignobilis, Amici mei ſinceri, refero. ic memini, Magdalenam, Opilionis in Lengerôden propè rucisburgum conjugem, contra *arthritidem vagam*, con-liô barbitonſoris, aliquot auroris *ſeptem pediculos ovinos*, eos-ue vivos, cum lacte calido, ſumſiſſe, cum aliquali dolorum auſa. Poſteà verò animalcula hæc partim fruſtillatim cum rina rejecta notavit, ut ipſamet ſeriò quondam narravit. Puel-a mel aliquando avidiùs devorans, in quod miculæ aliquæ

panis caſu anteà inciderat, tàm κάτω, quàm per urinam, mu
tas vivas *formiculas* excreviſſe dicitur. Naſci autem formicas
melle, cui micæ panis intritæ, vulgi aſſertio eſt.

IV.

Δυϛοκία à pomis.

MAla pyraque jumentis mirè gravia eſſe, ſcribit *Plini* *L. XXIII. c. 7.* non quòd jumenta edendi deſider capta ſudorem emittant, uti opinatur *Schedius C. I.* *Viridar. Philol. hiſt. 47.* ſed quia exhalationes pyr rum malorumve diverſarum partium ſunt, unde uſu veni auguratur Excell. D. *Sim. Paulli in Botanic. quadrip. claſſ. 2. pa* *127.* ut neceſſariò per aſperam arteriam intromiſſæ ad pu mones jumentorum, dum aguntur onuſta malis pyrisve, v etiam dum iis onuſtas vehes trahere coguntur, ex parte ci culationem ſanguinis prohibeant, quàm laſſitudini ſimili ſymptomata inſequantur, quod ſequens hiſtoria comprob bit. *Anna Maria* Prümerin / robuſta mulier, quartâ vi tunc in puerperio & ſummis anguſtiis conſtituta, ob frequen tiſſimas lipothymias, & reſpirationem valdè difficilem, ſym ptomata aliàs ſibi inſolita, ut munere ſuô in enitendo part parùm, ſeu tamen languidè fungi potuerit, varias tàm Me dico, quàm turbæ mulierculàrum, dedit ſpeculationes eruen dæ genuinæ δυϛοκίας cauſæ, generoſioribus nunc remediis in caſſum adhibitis. Cùm omnia conclamata viderentur, & ſ quior ſexus denſiùs conflueret, maritus doliolum, *pomis bor* *dorfianis* plenum, & abs ipſa *Prümeria*, ut ſanctiùs cuſtodire tur, juxta lectum poſitum, è triclinio tulit, ut viam daret con cioni. Quô factô demùm altis ſuſpiriis & gravi gemitu ad redιens illa, tertiâ abhinc horâ bellam puellulam excluſit, ade ut manifeſtum ſit, poma obicem iſtum poſuiſſe.

V. Ep.

V.

Epilepſia à plumis paſſerum.

CUm paſſeres noxiæ aves ſint, & fruges conſumere natæ, lege cautum eſt in nonnullis Weſtfaliæ locis, ut quilibet paganus, ad imminuendam eorum turbam, certô anni tempore certum occiſorum numerum Sculteto ſuo offerat. Quod cùm fieret alicubi, ipſas aves allatas voravit Prætor, conjux verò ejus vittam infantis ſui plumis earum farſit, ut molliùs cubaret, & à frigore defenderetur. At quàm terribiles inde convulſiones epilepticæ! Multis fruſtrà adhibitis, vittam puſiunculo adverſam notârunt alii. Quâ demùm rejectâ, ſolô *ſtercore vaccæ nigræ* calcinato, inque aqua florum tiliæ propinato, DEO miſerante, ab interitu redemtus eſt. De caduco ex *cerebro paſſerum* vide *Dec. II. Ephem. Curios. Ann. III. Obſ. 190.*

VI.

Caducus dyſenteriæ averruncus.

FEbrem ab epilepſia curatam & contrà diximus in *Faſcicul. I. Obſervat. noſtrar. num. 29.* cui jungas velim *Thom. Bartholini C. II. hiſt. anat. 68.* Nobilis puellus à *Bilovv*, quadriennis ferè, *dyſenteriâ* nuper correptus, ſummô cum horrore & extremô faſtidiô remedia admittens, aliquando adeò excanduit, ut in terribilem ceciderit *epilepſiam*, & omnes jam actum & conſummatum clamarent. Verùm, ceſſantibus convulſionibus, puſio etiam abs dyſenteria omninò liberatus, in hunc usque diem bellè vivit, notante D. *Kellnero.* *Paralyſin* ſolâ irâ curatam novimus, & *contracturam* eôdem affectu ſublatam meminit *Marcell. Donat. hiſt. mirabil. L. VI. c. 5. p. 640.* De magno ſplene, poſt quartanam ab *ictero* ſu-

perveniente feliciter curato, D. *Thom. Bartholin. C. IV. epi[st.] med. 14. p. 54.*

VII.
Gangræna à piſo.

NAres in puello *piſo* obſtructas habet Cl. *Blaſius Part. I Obſervat. Med. 8.* & ſurditatem à *piſo* D. *Dorſtenius* [...] Decur. II. *Ephem. Curios. Ann.* III. *Obſervat. 62.* D[e] *piſis* in abſceſſu *Borell. C.* II. *Obſervat. 86.* Nobilis Co[...] nobita fonticulum in dextro pede habebat, quem aliquand[o] inter preces matutinas ille mundaturus, & devotioni fortè in[...] tenſior, *piſum*, quod ob amplitudinem foraminis jam altiù[s] penetrârat, viſum ejus effugiens, in pede reliquit, aliudq[ue] huic ſuperaddidit. Priùs ab ambiente & affluente humidit[a]te intumuit valdè, doloresque primò obtuſos, deinde pru[...]rientes & pungitivos, cum magna inflammatione peperi[t]. Hanc excepit *gangræna*, quam tamen barbitonſor cataplaſm[a]te ex ſolis *pomis putridis*, cum ſtercore *vaccino* recente miſtis feliciter pepulit.

VIII.
Sudor verè ſtercoreus.

JUvenis ruſticus è Præfectura *Saltzungenſi* ſuperiori æſta[...]te ex contagio febri malignâ correptus, obtinuit à m[...] Diaphoreticum ex Diaſcord. Fracaſtor. cum Aqua The[...]riacal Auguſtan. dilutum. Mater ex urbe in villam ſuan[...] reverſa offendit filium ſudore jam diffluentem. Quæ natu[...]ram jutura, ocyùs partem dimidiam potiunculæ ei infundit. Largiùs inde ſudor profluxit cum *fœtore* prorſus *ſtercoreo*, u[t] crediſſent inquilini, aliquot ruſticos ſordibus alvinis (ſit ho[...]nos auribus!) cubiculum replêſſe. Tantum de ſe ſparſit fœ[...]torem juvenis iſte. Es roch tauſend Schock Haar / als wenn ei[n]

Zec[...]

ech Bauern die Stuben gedüngt hätten / ajebat ipſe pater ægro-
ntis. Eôdem die extinctus.

IX.
Icterus mammarum.

ADduxit aliquot abhinc annis mulier *Hamelenſis* filiam ſuam ſexdecim ferè annorum ad me, rogans, ut moleſtum pruritum, quem puella jam ultrà menſem circa mammas ſenſerat, convenienti pharmaco tollem. Do ei Cholagogum ex ſolo Elect. de Tamarind. cum ol. Senn. Horſt. in juſculo propinandum, unà cum Diaphoretico. Alterô die, ſumtô laxante, cujus operatio ex voto, rca veſperum denuò me acceſſit, mira referens de inſigni *flavedine* utriusque mammæ cum vicinia, *quaſi crocô eſſent inſperſæ*, ut ipſa loquebatur, reliquô corpore nitorem ſuum rvante, imminutô tamen pruritu. Ne perturberis, dixi, dor, quem imperavi, colorem iſtum facilè abſterget, uti factum. Notabile tamen, materiam iſtam bilioſam, circa *mammas* tantùm collectam, *croceo* colore eas tinxiſſe ac pinxiſſe, eliquô corpore intactô.

X.
Scybala alvina per vulvam rejecta.

COnſultiſſimus & candidiſſimus D. *Erneſt.* Stage / JC. curioſisſimus Europæ & Indiarum perluſtrator, Amicus, dum viveret, dexterrimus, ſanctiſſimè mihi affirmavit, ſe vidiſſe mulierem valdè cholericam, quæ, oſt ſuperatam tertianam, ad extremam maciem devenerat, & ſemper de intolerabili acrimonia & intenſo urinæ calore ac ecum alvinarum, quoties emitteret, conquerebatur, ut etiam d cohibenda excrementa & præcavendos dolores, omni ferè

cibô

cibô potuque famelica abſtineret. Tandem ſupervenit diarrhœa, quam cùm intempeſtivè reprimeret, irritata natura omnem impuritatem, *κάτω* aliàs elimirrandam, magnô impetu per *pudenda* eructavit. Tertiô die deceſſit. Similem ferè narrationem habet *Amat. Luſitan.* C. II. *curat. medicin. 10.* de nobili Matrona, quæ cùm per quatuor annos, citra dolorem & moleſtiam, cum lotio & ſtercore ſanguinem emiſiſſet, tandem corroſis perforatisque inteſtinis, multis annis excrementa per *vulvam* rejecit. Conf. *Schenck. L.* III. *Obſerv. 258.* & *Bartholin.* C. II. *hiſt. anat. 63.*

OBSERVATIONUM MEDICO-PHYSICARUM

DECAS II.

I.

Vulgi experimenta non ſemper deliramenta.

C. *Plin. Secund. L. XXIV. Hiſt. nat. c. 1.* cùm latiùs recenſuiſſet medicamenta domeſtica, quæ ſola Naturæ placuerat eſſe remedia parata vulgo, inventu facilia, ac ſine impendio; addit: *Fraudes hominum & ingeniorum captura officinas invenêre iſtas, in quibus ſua cuiq; homini venalis promittitur vita. Statim compoſitiones & miſturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atq; India in medio æſtimantur, ulceriq; parvo medicina à rubro mari imputatur, cùm remedia vera quotidiè pauperrimus quisq; cœnet.* Et Platoni medicina quò *ſimplicior*, eò *melior* erat. Non enim qui multa pompoſa & exotica, ſed qui utilia & morbo appropriata tibi dede-

dederit, plauſum meruit & Æſculapii gallum. Hûc laudabile ſtudium ſuum contulit D. *Daniel Ludovici*, Aulæ Saxo-Gothanæ Medicus, Amicus, dum viveret, ſincerus, in judicioſisſimis & aureolis diſſertationibus de *Pharmacia moderno ſeculo applicanda*, quæ candorem ſpirant & experientiam Viri. Quid non præſtant aliquando ſimpliciſſimæ animæ, quas ſola neceſſitas, & curta domi ſupellex, optimam edocuit Artem? Ecce hiſtorias! Villica *Megafurrhenſis* hâc ipsâ ætate unà cum filia graviter *dyſenteriâ* decumbens, veterem fumoſamque *tabaci* fiſtulam in ſubtilem pulverem redegit, eumque cum recente lacte calido hauſit, à quo utraque in integrum reſtituta, notante *Kellnero* noſtro. Idem *difficilem auditum* ſolâ pinguedine *anguillæ*, cum felle ejus remiſta, & goſſypio parti affectæ applicata, intra triduum in puella Northuſana emendavit, ut promtè & acutè jam audiat. Puellus biennis *araneum* mediocris magnitudinis, peni ejus fortè inſidentem, manu comprimit. Ex quo membrum puſionis ſubitò inflammatum, ad craſſitiem quatuor digitorum intumuit, ex fuſco rubicundum, exceptô eô locô, quô hæſerat aranea, qui canduit, humiditate aliquâ exſtillante. Vocatus in conſilium *Kellnerus*, juſſit folia *plantaginis* in aceto non admodùm acri cocta imponi. Ob dolorem verò, quem creârat, parentes ocyùs removêre, & contra ſolô juſculô, ſeu decoctô, (cùm intumeſcentiam inde diminutam cernerent,) locum affectum crebriùs foverunt, ſicque intra triduum puſio ab omni queſtu & dolore liberatus eſt. Alius miris ſymptomatibus mirè cruciatus, imò à plebe pro *faſcinato* habitus, ſolô *lacte caprinô*, in quo *allium* ebullierat, ſumtô, ultra octoginta excrevit vermes, bellè adhuc valens. Civis Iſenacenſis in regione hepatis diu geſtârat *tumorem* valdè *dolorificum*, magnitudine ovum anſerinum ſuperantem, quem crudo & recenti ovi vitello, adjectô pugillô ſalis culinaris, ſuſtulit. Idem experimentum in ſimili caſu fauſtè crebriùs uſurpatum probatumque novimus. Honeſta femina in gravi *tumore*, & flammante

mammarum dolore, nec non *lacte coagulatô*, multis fruſtrà adhibitis, ſequenti cataplaſmate omnia pepulit ſymptomata: ℞. Sterc Vaccin. recent. Album. Ovi, Fuligin. & Fl. Chamomill. F. Cataplaſm. Alius, urgente dirâ fame, cum ſocio ſuo integram amphoram *cucumerum crudorum* plenam aliquando comedens, lympham ſuperbibendo, nihil doloris, nihil incommodi ſenſit, ſedali verò in funeſtam *choleram* truſo, quam ſolâ placentâ è *Roſis rubris*, *Abſinthio*, & *Mentha criſpa* confectâ, acetoque aſpersâ demulſit. Alterô die prandium parabant *auſtera pyra ſilveſtria*, quæ flebilem circa veſperum parturiêre *colicam*, quam tamen villica ſolâ *Chamomillâ* vulgari, non in vino, (ut doctiſſimus *Paulli* commendat *in Bot. quadrip. claſſ.* III. *p. m. 253.*) ſed lacte cocta, & calidè propinata feliciter abegit, alvo egregiè ſoluta, & flatibus catervatim exploſis. Alius in *icterum flavum* incidens, cinere *galguli* cum decocto *buxi* eum abſterſit. Num avi ſeu buxo bonum iſtud factum imputabimus? de poſteriori fidem mihi facit *Foreſt. L. XIX. Obſerv. 19.* ubi cognata ejus, ſine aliis remediis, ſolô iſtô decoctô, in ſero lactis ſumto, ab hoc affectu redemta eſt. Addo meæ ſimplicitatis ſpecimen. Venit ſuperiori vere ad me ruſticus Eichsfeldiacus, *Petrus* Schäfer/ Vir viginti octo annorum, ex inveterata *quartana* in incipientem *hydropem aſciten* lapſus. Visô primùm homine, & conjunctô iſtô Medicorum ſcandalô catiùs expensô, vix aliquid ſpei ſupereſſe rebar, ſingulari tamen boni Viri in me fiduciâ commotus, & raræ fauſtæque curationis ARGI noſtri, Fautoris & Amici honoratiſſimi, *Dec.* II. *Ephem. Curios. ann.* III. *Obſervat. 110.* memor, præmiſsô laxante, diebus intermiſſionis manè ac veſperi de *Spiritu Salis coagulati Mynſichti* cum Aqua Abſinth. Agrim. & Spiritu Fl. Samb. gr. xij. dedi: ipsô autem acceſſionis die, novem decemve ante paroxyſmum horis, ex ſola Jalappa cum Cryſt. Tartari & Tart. Vitriolat. pulviſculum, à quo largiter & cum εὐφορίᾳ evacuatus. Unâ verò ante inſultum febrilem horâ ſumſit remedium meum antiquartanarium, ſim-

ſimplex, tutum & certum. Et tertiâ vice hôc repetitô, febris ceſſit, hydrope etiam poſteà, inquilinis maximè auxiliis, DEI gratiâ, profligatô. Magna ſalutis ſpes in *purgantibus*, ipsô acceſſionis die, experientiâ *Amat. Luſitani C.* I. *curat. 8.* & inſignis *Timæi à* Güldenklee *L. VIII. caſ. med. 19.* circumſpectè datis, (temeritatem enim, ſeu exceſſum, quis laudaverit, quâ de *Borell. C. IV. Obſervat. 33.*) ut mirer, *Frid. Hofmann. L.* I. *M. M. c. XIX. p. 374.* è *Williſ. Lib. de febrib. c. IV. p. 149.* apertè ſcripſiſſe; *ne hilum ea valere*. Ego ſanè in omni quartana (multas autem, crede mihi, curavi feliciter,) ex voto ſemper purgantibus uſus ſum. Sartor quidam ex ſcorbuto *paralyticus*, conſiliô Eccleſiaſtis (qui id ex *Botan. citat. Paulli Claſſ.* II. *p. 157. ſeq.* aut *Decur.* I. *Eph. Germ. Curios. Ann. IV. Obſerv. 123.* hauſerit,) ſolô infusô, ex Fol. Meliſſæ, Trifolii fibrini & baccis juniperinis parato, ac per tres hebdomadas, ter in die, uſurpato, integrè ſibi reſtitutus, quod ex ore ejus recito. Villica nobili feminæ nuper ad expellendam *ſecundinam* præſentaneô cum effectu dedit vinum, in quo folia Pulegii & Artemiſiæ ebullierant, adjectô tantillô croci. Suborta puerperæ in læva mammilla *verruca*, quæ ſenſim ad magnitudinem & craſſitiem ceraſi creverat. Hanc vetula ſolô *cinere Corticum Salicis* in aceto maceratô & impoſitô brevî ſuſtulit. Matronæ alii alvum in *ſextum & decimum* diem inſigni cum moleſtia ſuppreſſam Ludimoderator paganus ſolô *ſerô lactis caprini* liberaliùs datô ex voto recluſit. Portenti inſtar hanc alvi pigritiem habuit turba noſtra, neſciens, in *quartum & vigeſimum*, in quadrageſimum quintum usque diem, *Rhod. C.* II. *Obſervat. 81.* Salmuth. C. III. *Obſerv. 26.* *Donat. L. IV. c. 10.* in *tertium* Panarol. *Pentec.* I. *Obſervat. 1.* & *ſextum* menſem, *Salmut. C.* II. *Obſervat. 98.* imò *ſesquiannum* Salmut. *C.* I. *Obſervat. 24.* paucum aliquando feciſſe. *Serum* verò *caprinum* in tali caſu optimum, quô optatô cum ſucceſſu etiam uſus eſt *Donadonus*, teſte D. *Moinichen* in *Faſcic. Obſervat. Medic. num. 5.* Dederat nuper Medicaſterculus honeſto Viro *pilulas cephalicas* à paſtu veſper-

ſpertino, quæ cum cibis, quos corruperant, commiſtæ, offici ſui oblitæ, pertinacem creabant *colicam*. Vocatus Licentia tus aliquis, adhibuit clyſmata, & alia multa ſine effectu. Ad venit tandem decrepita anus, quæ ſolô *ſtercore anſerino*, in Spi ritu vini aduſti maceratô, & propinatô, bonum civem ex or co redemit. Viliſſimum quidem, at egregium, remedium & omni ferè Medicorum pompæ hoc in caſu præferendum teſte etiam *Purmanno P. IV.* des wahrhafftigen Feldſcheerer *cap. XIV. p. 297.* Nuper *podagricus* dolores ſuos ſolô pulver *alabaſtrinô* compeſcuit, quod etiam *Kellnerus* meus duobus ex emplis confirmavit. Ruſtica Thuringa in encæniis anniver ſariis hoſpites & amicos, more Majorum, benignè exceptura pridiè in urbe ollas & carnem coëmerat. Circa veſperum i villam reverſa, fercula in olla macerat, & linteô operta in arc domûs reponit. Alterô die in eadem aqua coquit, & ſuô tem pore menſæ infert. Vorant ruſtici cupidè de omni pericul ſecuri. Mox verò alter tormina ventris ſentiens, alter ſece ſum quærens, tertius de vertigine, lipothymia, & dolore ca pitis conquerens, carnem hoſpitamque omnibus diris devo vent, feſtivitate pagana mirè turbatâ. Illa nihil ſibi conſci vicinas aliquot convocat, quæ eundem emerant vervecem Hæ ſalubritatem carnis prædicantes, abſtruſiorem cauſam ſul eſſe unô ore clamitant. Interim puella novem annorum i concionem prodit, ſeque heri *lacertam* propè ollam conſp xiſſe affirmat. Tunc ſcivêre, unde iſtæ profluxerint lachry mæ! Quis enim dubitet, beſtiolam iſtam carnem polluiſſe unicam tragœdiæ hujus fundatricem. Balneator, qui tur præſtò erat in pago, datô ſingulis emeticô, decoctum fecit e Radicibus *Plantaginis*, *Allio*, *Abſinthio*, *Card. bened.* & *Veron ca.* Quô ſudor propulſus, ipſique ſervati ſunt. Adde luctuo ſam cataſtrophen, quam ὁ ἀθανάσιος *Kircher. de Peſte Sect. II. c. p. m. 207.* refert de Monachis, intra viginti quatuor horas a unum extinctis omnibus, incuriâ coci, qui carnes coxerat i lebete immundo, in quem *bufo*, pinguedini inhians, noct

irr

rreplerat, ſuôque venenô infecerat. Dabat mulier Crucisburgica liberis ſuis lac pro jentaculo, quod *cattus* anteà halitu ſuô perniciofiſſimô conſpurcârat, idque prægultârat, at quàm varia inde ſymptomata, ut puerulus adhuc notavi. Sic *Matthiolus Comment. in Dioſcorid. Lib. VI. c. 25.* ſcribit: In Monaſterio quodam, ubi permulti *catti* familiariter alebantur, & in cœnaculis cubiculisque & lectis frequentes erant, adeò plerosque infectos eſſe, ut brevî nec miſſa, nec veſpera in eo ampliùs decantaretur. Sed manu ſerendum eſt, non totô ſaccô. Interim æqui bonique conſules, Amice Lector, hanc diſſertatiunculam noſtram, & certò mihi credes, in nulla re curioſiùs & ſublimiùs oſtendi poſſe ingenium, quàm in ſcrutinio Medicinæ domeſticæ, in qua præſentiſſimum DEI digitum & myſteria Naturæ, omni hymno majora, in piâ ſimplicitate miraberis. Nec pigeat aliquando (ipsô mônente *Hippocrate)* ab idiotis requirere, quod uſui eſſe poteſt. Interdum enim & olitor opportunè locutus eſt.

II.

Mammæ ad phaſes Lunæ auctæ & minutæ.

CErebrum adoleſcente Lunâ augeri, ſeneſcente minui, multorum opinatio eſt, quam *Philipp. Salmut. C. I. Obſerv. 72* exemplô declarat. At vix credibile videtur Cl. *Mœbio Fund. Med. Phyſiol. cap. XXI. p. 591.* Sanguinem verò Lunâ plenâ vel nonnihil augeri, vel ſpirituoſiorem fieri, ut vaſa magis repleantur, ac diſtendantur, & per iſta cerebrum magis intumeſcat, nullum dubium eſt. Luna quippe humorum rectrix. Honeſtæ, formoſæ & robuſtæ Virgini A. T. S. quoties ante plenilunium ordinariè fluxus manabat menſtruus, *mammæ* notabiliter flacceſcentes detumeſcebant. Ceſſante verò flumine iſtô, manifeſtè rurſus attollebantur in juſtam ſuam molem & tumorem. Mater, faceta matrona,

ſæpiùs dicebat: Die Düttchen hebben die Ebbe und Fluth/ i. e. Euripi inſtar creſcunt & decreſcunt.

III.
A cochleis αἱμωδία.

P*Atres comederunt omphacem, & dentes filiorum obſtupuêr*(unt) eſt queſtus ſancti Vatis *Ezech. XVIII. 2.* quô de diſſert(a)tionem inauguralem ſuam Jenæ habuit D. *Philipp.* Mü(l)ler/ Theolog. ibid. PP. Honeſtus civis Crucisburgenſ(is) filium ſuum novennem, quem unicum habebat, manudux(it) in vineam, ut pro lubitu & ad ſatietatem uvas decerpere(t). Tranſactis aliquot diebus puer de gravitate, etiam roſion(e) ſtomachi queri cœpit, ſuccedente cibi faſtidiô & vomitu cr(e)briori maximè acidô, quem tantus αἱμωδιασμὸς, cum perp(e)tuo *algore* & *ſtridore dentium*, excepit, ut nullum omninò c(i)bum commaſticare quiverit, ſed lachrymas inter & ſuſpiria ultra duas hebdomadas famelicus in angulo ſederit. Tander(m) pater ei dedit Pulv. Rhabarb. gr. xxiv. A quo ſolo quinqu(e) *cochleas* minores (kleine bunte Schneckgen/) quarum duæ, te(ſtis) ſtis ſuis verſicoloribus adhuc incluſæ, unà cum multa ſentin(a) phlegmatica acida fracidaque ἄνω rejecit, αἱμωδία pedetentin(n) cum algore & ſtridore declinante. Quis dubitat, puerun(m) hunc ſimul, ex jure hæreditario, mali hypochondriaci fuiſſ(e) ſtipendiarium. Talibus autem ſtupor iſte familiaris, teſt(e) *Binningero Cent. IV. Obſ. 7.*

IV.
Thuringia Scorbutica.

Ad Amicum.

NOn ſemel indignatus ſum Thuringis meis, quòd ſin(-)guli ferè de *Scorbuto*, qui totam vexat patriam, pro(-)lixiſſimas nectant querelas, & tamen vexatio iſta non dede

ſederit intellectum, quò verſutiſſimum hoſtem, etiam cùm poſſint, effugiant, aptisve præſidiis, domi paſſim obviis, & meliori conſuetudine impetum ejus frangant. Sic nemo læditur, niſi à ſe ipſo. Infans autem eſt, qui vetuſtiſſimos monſtri πεντηκονταϰεφάλε natales vel neſcit, vel negat. Siquidem Venerandus Senex noſter modò ſub *magnis ſplenibus*, modò ſub εἰλέῳ αἱματίτῃ accuratiſſimè & luculentiſſimè deſcripſit, ceu patet ex *L. II. prædict. c. 42. t. 1. ſeq. Lib. de intern. affect. c. 34. t. 1. ſeq. & c. 49. t. 5. ſeq.* Arabiæ ἐπιχώριον fuiſſe, teſtatur *Strabo Lib. XV. Geograph.* qui expreſsè στομακάκης & σκελοτύρβης meminit, quarum illa circa *os*, hæc verò circa *crura* reſolutio quædam eſt, ἐκ τε τῶν ὑδρείων καὶ τῶν βοτανῶν. *In Germania trans Rhenum* (infit Plin. L. XXV. c. 3.) *caſtris à Germanico Cæſare promotis, maritimô tractu fons erat aquæ dulcis ſolus, quâ potâ intra biennium dentes deciderent, compagesq́; in genibus ſolverentur.* Stomacacen *Medici vocabant &* Scelotyrben *ea mala.* Et *Paulus Ægineta* ſocium hunc ſatis depinxiſſe mihi videtur *L. III. c. 49.* Quid? quod etiam in ſacro Volumine haud obſcura ejus veſtigia cernes, in puero ſcilicet, ſeu filio iſto Centurionis Capernaitici *Matth. VIII. 6.* Hunc enim non ſimplici paralyſi, quâ cæteri apud *Matth. IX. 2. Marc. II. 3. Luc. V. 18.* cùm doloris expers ſit, ſed *ſcorbuticâ* cruciatum fuiſſe, ipſi queſtus Centurionis evincunt, ajentis: ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος, und hat groſſe Qual/ vertit *Luth.* ὁμόψηφον habeo V. Cl. *Möllenbroccium in proœm. tract. de arthritide vaga ſcorbutica p. 6. ſeq.* Nec *Bartholinus* noſter dormitavit, cùm Jobum quoque *ſcorbutô* affectum ſcriberet in *tract. de morb. biblic. c. VII. pag. 50.* ut certum ſit, antiquiſſimum morbum eſſe ſcorbutum. Nec χθὲς καὶ πρώην hoc malum è Septentrione, & locis, quæ mare lambit Balthicum, ad nos migravit, ſed, ſi credimus *Cyriaco Spangenbergio Chron. Saxonic. cap. 343.* & *Johan. Binharto Chron. Thuringiac. L. III. p. m. 25.* circa An. 1486. Canicula (ut apologus habet apud Epitomatorem Trogi *Lib. XLIII. cap. 4.*) partu gravida locum à pa-

à paſtoribus aliquando precariò petiit, in quo pareret; quo obtentô, iteratò petiit, ut ſibi educare eodem in loco catulos liceret: ad poſtremum adultis illis fultam domeſtico præſidio proprietatem loci ſibi vindicavit. Non aliter *ſcorbutus* advena olim & peregrinus, nemini adeò moleſtus, mox inquilinus, nunc verè germanus noſter, imò flagellum provinciæ factus, virus ſuum longè latèque evomit, nulli ætati, nulli ſexui, nulli ordini parcens. Hic Vertumnus tam callide ſcenæ ſervit, ut integras aliquando ædes populetur, nec tamen Medentes nec languentes præſentiam ejus ſuſpicentur. Næ nullus ferè naſcitur morbus, cui fermentum ſuum non aſpergat volubilis iſte Proteus. Hinc niſi præſidia antiſcorbutica tu ſimul innectas, vix quenquam feliciter expugnabis. Ideò *Joh. Freitag C. I. Obſervat. 99.* ex mille Medicis ne *terno* quidem inveniri putat ſcorbuti *ſat* gnaros, utut ſe fingant Æſculapios. Ergo, cenſurâ Ejus, *tanta ægrotorum ſtrages, tanta mortalitas, tanta Archiatrorum, nedum gregariorum, errata.* Et Cl. *Winklerus*, Electoral. Med. Brandenburg. Fautor & Collega Curioſus, *Dec. I. Ephem. Germ. Curios. Ann. VI Obſervat. 99.* Medici nomine hunc indignum prorſus judicat, cui in praxi ſua negotium non fecerit ingratiſſimus iſte hoſpes. Quem licèt furcâ expuleris, tamen usque recurret. Sed unde, rogas, iſtæ lachrymæ? monſtrabo tibi fontem. Induimus eheu! hanc maledictionem ſicut veſtimentum, quô operti ſumus: intravit in interiora noſtratium ſicut aqua. Quod ſi diffiteberis, ecce! puſiones noſtros, ſpem, decus, & futurum patriæ robur. Annon ex vitioſo & lue ſcorbuticâ maximè corrupto utriusque parentis ſemine plerique concipiuntur & naſcuntur? annon tàm in, quàm extra uteri carceres, lambunt ſpurcitiem iſtam? annon cum lacte materno imbibunt virus hoc exitiale? quod pari rivulô in pauperum tabernas Principumque turres dimanat, & ſceptra ligonibus æquat. Paucas mihi dabis nutrices, abs hac labe prorſus exemtas, utut facies ſpecioſè mentiatur, & adhuc roſas ac lilila ſpiret.

iret. Fronti nulla fides. Ergo ne crede colori! Cæterùm rande cordolium & ſudes mihi in oculis, ſi matres, à plebe emotiores, pietatis & officii ſui oblitæ, optima viſcera ſua el meretricibus, urbium purgamentis, vel (ſi catiores eſſe elint,) rugoſæ muliercularum turbæ tutò committant, in uarum amplexibus & fœdô contuberniô halitu, contactu, ſculis & concubitu peſtis hæc omni momentô in tenella cor-uſcula diffunditur. Quæ ut citiùs adoleſcat, egregiè ſe pa-âſſe autumat Collegium iſtud anilitatis, & ſpartâ ſuâ fideli-r functum, ſi alumnulis ſuis cibos præmanſos, & jam ſalivâ orbuticâ inſigniter fermentatos, tetramque mephitim ſpi-antes, invitis etiam, & averſo nonnunquam vertice, ac ma-antibus genis ſentinam hanc averſantibus, (horrendum vi-u!) manu infarciat, ex quo ἴλιας κακῶν, vix cruentis lachry-nis extinguenda. Adultiores demùm inter perpetua cor-ampuntur contagia, paucis id ſeriò animadvertentibus. At uid de ſcortis fabor aut aniculis? ipſæ matres, parvæ & am-æ, in eodem luto hærent, & ſimilia patrant. Sic ſeculum t! Ἐνδήμιος hodiè Thuringiæ ſcorbutus, quid ampliùs re-uiris? cùm naſcimur, fimus ejus ſtipendiarii. Quid fron-em corrugas, Amice? Utinam verò & millies ô utinam fru-alitatem, optimam tàm longæ, quàm tranquillæ vitæ, geni-icem & conſervatricem, civibus meis inſtillare quirem, vah! uam lauream, ſeu quem currum triumphalem ego cum hac oria commutarem? Ingluvies omnium morborum ma-ix & nutrix, & elegans vitæ brevioris compendium. Adde borum copiam, & varietatem, ac longiorem ad menſam ac-ubitum, quô ut nihil hodiè familiarius, ſic nihil peſtilentius. oc otium ſcorbuti pulvinar eſt, quô an gratius quid ipſi fe-erimus, ambigo, ſed cum interitu noſtro. Speculare ruſti-os & milites, pugiliter plerumque viventes. Unde hoc pri-ilegium? potiſſimùm à brevi frugalique diæta, quam res omi anguſta iis imperat, & improbô, qui omnia vincit, la-ore. E tripode *Plinius L. XII. cap. 53.* *Simplex*, ait, *cibus ho-*

mini utiliſſimus, acervatio ſaporum peſtifera, & condimenta pe *nicioſiora.* Hinc *Antiphanes* Delius Medicus apud *Clemen* *Alexandrin. L. I. Pædag. c. 1. varietatem ciborum* (diverſæ p tâ ſubſtantiæ) vel *unicam morborum cauſam* rectiſſimè procl mat. Priſca, quam auream diximus, ætas, ob victûs ſimpl citatem, ad ſanos, robuſtos & multos ſurrexit annos. Ber igitur Vates *Bilbili* natus *L. X. epigr. 47.* inter ſubſidia vitæ be tioris refert *convictum facilem, & ſine arte menſam.* Si ir unam eandemque ollam ſimul conjiciam bubulam, ſuillan agninam, vitulinam, cervinamque carnem, lucios, cancro butyrum, caſeum, poma, vinum, cereviſiam, dicens: V nite, vos Studioſi culinæ; videte & guſtate! quàm ſuavia hæc ſunt miſcellanea! quàm delicata fercula! Quid vos a hæc? alter, credo, ſpueret in me, alter pelvim poſceret. Omn crucem mihi figerent. Talis latrina ventriculus ſimplicitat neſcius. Vah! quàm bella animalcula naſcuntur ex inglu vie! vade modò in aulas Principum, & videbis integrum no ſocomium, cachecticis, hydropicis, arthriticis, nephriticis & ejusmodi tumuli Candidatis, repletum, ob ſolam inten perantiam, & ſtultum ſimplicitatis faſtidium, tantis cruci tibus plexis, à quibus tenuioris fortunæ homunculi, que paternum in tenui menſa ſplendet ſalinum, & quibus DEU parcâ, quod ſatis eſt, dedit manu, perpetuò, ſeu tamen ple rumque, immunes ſunt. Memorabiles hujus rei hiſtori dabit *Thom. Bartholinus C. V. hiſt. 28.* & *Petr. Laurenberg. C.* *Acerr. philolog. hiſt. 57.* ut ſexcentas alias tranſiliam. Sic de E ſenis ſcribit *Joſeph. L. II. de bello Judaico c. 7.* eos, ob ſimplicer victûs rationem vitamque benè ordinatam, longiſſimam v xiſſe vitam. Τὰ ἀνόμοια ϛασιάζει, ait Cous, *diſſimilia cient tumu* *tum,* h. e. interprete Venuſinô Poëtâ *L. II. Sat. 2.*

— — — — *variæ res*
ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ,
quæ ſimplex *olim tibi ſederit: at ſimul aſſis*
miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis,

dulc

dulcia ſe in bilem *vertent, ſtomachoq; tumultum*
lenta *feret* pituita. *Vides, ut pallidus omnis*
cœnâ deſurgat dubiâ, quia corpus onuſtum
heſternis vitiis animum quoq; prægravat unà,
atq; affigit humo divinæ particulam auræ.

;racides cap. XXXVIII. v. 33. ſeq. ita: Viel Freſſen macht lanck/ und ein unſättiger Fraß kriegt das Grimmen. Viele aben ſich zu tode gefreſſen / wer aber mäſſig / lebt deſto län-;t. Adde cap. XXXI. v. 23. ſeq. Cur verò ſplendidas inter primarias patriæ conſuetudines hodiè referimus in una ea-emq; menſa *piſcium* & *carnium* mixturam? catius ſanè actum ret, ſi cum Monachis, aut priſcis Borealibus, alios dies car-bus, alios piſcibus dicaremus. Non benè enim conveniunt, ec citra noxam, in uno ſtomacho ſimul morantur. Sub-facientes hunc ſcopulum delicatuli, vinum Rhenanum tenuè ſuperbibunt, rentes, tunc ſe omnes compoſuiſſe flu-ùs. At ex Charybdi labuntur in Scyllam. Vinum iſtud m habet diureticam, ideò cibos nondum perfectè coctos, ſciumq; particulas crudiores, ad vias urinarias ocyùs dedu-t, unde pertinaces obſtructiones. Doctiſſimus *Sachſius*, utor meus, dum vixit, ſincerus, *L. II. Ampelograph. Sect. VI. embr. II. pag. 312.* ob eandem vim publicè ea commendat, ilicet quòd tartaream expurgent ſaburram. Si ſuô tempo- id fiat cum εὐφορίᾳ, cum Cl. *Hofmanno L. I. Meth. medend. XII. p. 181.* maximè probo, aliàs incidit iſtud *Syracid. XXXIV. unus ædificans & unus deſtruens, quid prodeſt illis, niſi labor?* eccant etiam, qui poſt cœnam aquas generoſiores, quas τ' ἐξοχὴν *vitæ* appellamus, ſeu ſpiritum vini, pro coctione uriorum ciborum, bibunt, eandem ob rationem, ut doctiſſi-us *Primeroſius L. II. c. 13.* praxin hanc meritò inter *errores ulgi* retulerit. Sordida etiam & pernicioſa conſuetudo, uòd ex uno cantharo, plerumque ſtanneo, ſeu urceo, vel oculo, ſinguli bibamus. Non commodiùs propagâris ἴασμα ſcorbuticum, quàm mediante halitu & ſalivâ, quæ ſem-

per vaſi adhæret, & in orbem lingitur. Conſultius & pulcri‹ ſuum cuique dare ſcyphum vitreum, eumq́ue ſæpiùs lympl eluere. Unde verò hic profluxerit ritus, quòd *butyrum* d mùm in ultima apponamus menſa, ariolari nequeo. R ctiùs & ſalubriùs ab eo principium. Cùm enim læviget, l bricet, abſtergat, laxet ventriculum, faciatque, ut citra m leſtiam extendi queat, jure primâ occupet ſubſellia. In fir paſtûs, ſtomachus conſtringendus eſt, ut rem ſuam agat fel citer. Contra rationem igitur, nec cum ſanitatis cuſtodi contrarium ſequimur. Butyrum enim, in fine prandii co næve ingeſtum, laxando ventriculum, vaporum elevatic nem promovet, & concoctionem, ſeu fermentationem, n tabiliter turbat & impedit. Hinc regula Mœbiana *L. II. Inſti Medic. P. II. c. IV. p. 107. Ventriculo* imbecilliori *præditi* bu tyrum *aliaq́; pinguia*, in principio *cœnæ vel prandii, non i fine, ſumant.* Eandem ob rationem placuit mihi Borealiu mos, qui aſſata ſua butyro perfuſa in principio apponunt, nun quam in fine. Hæreo etiam, an ſanitati expediant crebric ra juſcula, à quibus ferè ſemper ordimur prandium. Et iſ à coquis & matribusfamiliâs halitu ſuô fœdè conſpurcata ſun Vitioſa & ſcorbutica ventriculi conſtitutio ſemper madore aliquem ſtillat, quem ut toties induſtriâ augeas, num tibi v detur conſultum? idcircò *aſſos* potiùs, quàm elixos, piſce ſemper probavi cum Heroibus iſtis Homericis, cum quibu ipſe fecit Salvator *Joh. XXI. 9. Luc. XXIV. 42.* Apage ver dulce iſtud Sal, quod ſaccharum vocant. In ſcorias enim no ſolùm abit ſalibus affines, in ſcorbuticorum corporibus lat tantes, ſed & lieni inimicum eſt, humores fermentat, biler movet & auget, multasq́ue obſtructiones gignit. Quid erg tanti pœnitere emis? nec ſyrupos, nec conſervas, ex eoden conflatos, tutò exhibebis ſcorbutico. Præſtant *cæleſtia dona IV. Georg. v. 1.* ſeu *nectar* iſtud *dulce I. Æneid. v. 437.* mel ſa luberrimum, ſeu alimenta ſpectes, ſeu medicamenta. Rin gentur equidem noſtrates talia legentes, cùm & apud ipſos i

prc

ſoverbium abierit: nihil ſaccharô fieri deterius. At, crede ɪihi, latet anguis in herba. Optimum & univerſale condi-rentum noſtrum, quô putredinem caſtigamus, *Sal*, τὸ θεῖον, iud Homericum, teſte *Plutarcho Lib. IV. Conviv. quæſt. 4.* κ' τὸ θεοφιλέςατον illud Platonicum. *Sole* enim & *Sale* nihil i mundo magis proficuum eſt. *Plin. L. XXXI. 9.* Reliqua aomata largiuntur horti & campi noſtri, e. g. Salviam, Thy-rum, Majoranam, Hyſſopum, Rorismarinum, Petroſeli-rim, Sinapi, Baccas Juniperi, Semen Carvi, Fœniculi &c. ɑæ prudenti ſufficiunt, utpote palato ſanitatique noſtræ gra-tſima. Exotica inflammant, non nutriunt, & temperiei ɒſtræ è diametro adverſantur. Nec *triticum* ego facilè præ-fam ſecali, cùm illud viſcoſitate ſuâ obſtructiones in meſen-trio pariat, & augeat, ideoque hypochondriacis hoſtile ſit, iprimis ſi placentæ, aliave gulæ irritamenta, ex eo fingan-tr, additis ovis, lacte, butyro. Quantus inde ventriculo tu-rultus! dulcia quippe in bilem, acida & frigida in pituitam, caſſa terrenaque in melancholiam tranſeunt. Prudenti pau-c! Ut verò ciborum, ſic quoque medicamentorum ſimpli-catem conſtanter probo, omnibusque ſanitatis amaſiis ſe-iò commendo. Ἡ ἀρχαῖα ἰατρικὴ, ut Homeri χολιαςὴς innuit, ἡ βοτάνης ἦν: *medicina quondam paucarum herbarum ſcientia ɛit*, explicat Seneca. His priſci vivebant contenti, glorioſi ɪorborum ſuorum averrunci, ut de Ægyptiis refert *Conrin-ʃus L. I. Hermet. Medic. c. 2. edit. prim.* & de Borealibus ſuis ɒrdatiſſimus ac æquiſſimus domeſticarum rerum cenſor *Thom. Bartholinus*, Præceptor deſideratiſſimus, qui ſæpiùs opta-it cum Empirico Fioravantio ſe Papam, vel Imperatorem, t interdicto publico exoticarum herbarum prohiberet com-iercia. Sincerè & ſeriò: noſtra nobis fert omnia tellus. mnia, dixi, nec unquam hoc mutabo verbum. Finge nim mihi, ſi potes, aliquid, quod vel ad tuendam, ſeu re-aurandam ſanitatem utile ac neceſſarium judicent æqui & rudentes, idque non abundè fertiliſſima Germania (ferè di-

xerim quælibet ejus provincia) bonâ fide & officioſâ ma
ſubminiſtret. Deſiderat fortè hoc iſtudve tua, ſeu aliorur
veſania? agè, ſubſtitue aliud æquè ſalutare, & catè ſupplê
defectum, citra injuriam ſaluberrimæ Artis, citra diſpendiu
ſanitatis, cum eximio nominis tui magmento.

— — *Huc parvi properemus & ampli,*
ſi patriæ volumus, ſi nobis vivere cari. *Horat. I. epiſt. 3.*

Pudeat nos carioſa Orientis ſpolia, & putres Ægypti quisq
lias, tantô labore, tantô periculô, tantô ſumtu advehe
Quòcunque oculos torſeris, ampliſſimum occurret pharm
copolium in montibus & vallibus, in ſylvis & dumetis, in p
ſcuis & pratis, in agris & campis, in terra & aqua, in hor
& vineis, in ſtabulis & fimetis. O ter & ampliùs felices n
modo ἀυτάρκειαν & φιλοπονίαν arctiùs complecteremur! H
enim ſunt anſæ pacis ac ſalutis noſtræ. Utinam ſciremus b
na noſtra domi nata trium vaſtiſſimorum Regnorum Dom
ni. Quid quærimus ultra? Amabò, ſi calceos meos, ſeu cha
tam, vel oleum, quod perdo, ex Indorum Goa, ſeu novâ B
taviâ, afferri curarem, cùm proximus mihi vendat vicus, a
non plebs cum cachinno? hic eſt! ἄφρων. Eccur tibi verò,
bone, minor cura valetudinis quàm calceorum? Fac peric
lum, ſi placet, & porta fumariam noſtram, trifolium fibrinun
acetoſam &c. in inſulam Coum aut Pergamum, peream,
non publico edicto ocyùs & longiùs exeſſe jubearis, cùm
plantæ iſtæ à natura incolarum & morborum iſtorum pro
ſus abhorreant, iisque inimicæ ſint. Totô cœlô aberrat, q
languores noſtros, ritu Orientalium, Grajorum, imò Rom
norum, curaverit. Alia eorum vivendi ratio, alii morb
aliud temperamentum, aliud clima, aliæ conſuetudines,
cuncta diverſa. Si quis tamen è peregrinis, quos tutò ſequa
tur, eligere velit, ei commendo veteres *Bore les*, quos pudu
declinâſſe à rigore vitæ ſuæ. Eadem enim illis, ut Majoribu
noſtris, indoles. Cibi ſimplices ſine *apparatu*, ſine *bland*
mentis expulêre famem, *Tacit. de German. cap. 23.* Et *vinum*

a

.d ſe omninò importari non ſinebant, *quod eâ re ad laborem ferendum remolleſcere homines atque effœminari arbitrabantur*, teſte Cæſare *L. IV. de bello Gallico c. 2.* Medicina verò eorum ſimplex & recta; experimenta ut rariora, ſic certiora. Hem! oggannict alius, *Borealis?* ita, Amice. Cùm enim eosdem cum illis patiamur manes in communione ſcorbuti, quidni idem vitæ genus, eademq́ue eligamus præſidia, domeſticis ubique prælatis exoticis. *Domeſticis*, inſto, *prælatis.* Etenim impius in *Deum*, impius in *patriam*, impius in *poſteritatem*, impius in *proximum*, impius in *ſemetipſum*, qui almam noſtram matrem, è cujus gremio, & in cujus gremium greſſus & regreſſus noſter, quotidiè calcat & temnit. Cui bono et ſaluberrima remedia è ſingulis Ampliſſimæ Naturæ regnis, ſi cum εὐχαειςία uti velis? parturiunt nobis, Deo ſic jubente, ſupera, media, infima, viſibilia & inviſibilia, & vix angulus, vix rimula ſupereſt, quæ non prægnantem oſtentet uterum. Nos tamen, ſummô ἀχαειςίας crimine infames, ex faſtu & amentia innumera Dei dona faſtidimus & pedibus conculcamus. Quid mirâre ergò, ſi, ex æqua talionis lege, malum de domo tua non receſſerit? Quid commeruit optima patria, ut omnibus barbaris deteriorem cenſeas? diu noctuq́ue ancillatur tibi fidiſſima mater, gignit, alit, fovet, tuetur ſpirantem & extinctum, tu tamen, ô læva mens, vel ob fiſtulam & ulcuſculum exterorum ſubſidia imploras? quàm ingratus hoſpes! Sera, ſi quam ſperaveris adhuc, poſteritas ſerò execrabitur dementiam noſtram, quòd iſta nobis pejor corpus fragilius rarioremq; ſenectam per traducem à nobis acceperit, ut bellè hûc quadret iſtud Flacci *III. carm. 6.*

Damnoſa quid non imminuit dies? ætas parentum *pejor* avis *tulit nos* nequiores, *mox daturos* progeniem *vitioſiorem.* Quanta crimina furtum & homicidium! Quisquis proximo fœta, rancida, temporis diuturnitate & tempeſtatis injuriâ corrupta & adulterata, ac dubiæ fidei exotica, ſpretis inquinis, tàm caro pretio obtruſerit, vendiderit, commendârit, videat,

videat, ne coram ſummo tribunali furti ac homicidii reus Hûc traxero iſtud *Ezech. XI. 6. Plurimos occidiſtis in hac ur, & impleſtis vias ejus interfectis.* Aurea prorſus verba, quæ *Zvvölferus in append. ad animadverſ. p. m. 53.* facit. *Mag,* inquiens, *conſilio nobis ſit, prout ſæpiùs mentionem feci, ut, ſi* plicitate *in re medica contenti, in congeſtione tot tantaru rerum diverſarum inutili labore ſuperſedeamus, & parciores præbeamus, atq; vel* UNO SIMPLICI, *ſimpliciter ad quo DEO conditum eſt, vel ſaltem paucioribus, inter ſe tum ma feſtè tum occultè non contrariantibus, medicinam faciam,* prout pauperes & ruſtici, *quibus non raró à ſummo Medico, mera commiſeratione, remedia ſaluberrima revelantur, qui* magna in magnis *præſtant morbis, quandoq; in opprobrium M dicorum. Hinc quoq; facilè adducor, ut credam, ſi à tot ſecu elapſis, à quo Medicina inſtituta eſt, vel Medicorum innum* unum ſaltem ſubjectum Medicum, aut ſimplex, *intimè ma & penitiùs exploráſſent, prout Veneranda egit Antiquitas, ja pridem ars Medica perfectionis culmen attigiſſet longè faciliu quàm compilatione tot tamq; diverſarum rerum & compoſitoru indiſtinctâ farragine. Aſt fortè ingratitudo noſtra non mer tur, ut tanta Naturæ miracula nobis pandantur & in aper maneant, (quæ ſaltem pauperibus divinitùs inſpirantur) ſ vel invidiâ occultentur, telluri illa tandem ſepeliendo, vel i congrua aliarum rerum additione denuò obliterentur, cùm n mo doctus habeatur Medicus à vulgo, qui, ubi unó aut duob ſaltem, vel tribus rem totam benè concludere poſſet.* Simplicibu *morbo cuidam ſufficienter oppoſitis, ducenta vel plura neſci coagmentare omnis generis Vegetabilia, animalia & miner lia, quorum diſcordia tamen evidens non raró affert nocume tum. Quô etiam fit, ut nil certi ab effectu plurimorum comp ſitorum nobis promittere poſſimus, & tum patiens, tum Medic ambo ſpe ſuâ fruſtrentur, ille inſuper quandoq; in vitæ diſcrime ac ſanitatis diſpendium conjiciatur, hic verò vulgi ludibrio ex ponatur, ut etiam ipſa Medicina merè audiat conjecturali*

Den

enique impius in ſemetipſum exoticarum rerum ſimia, quo-d corpus & facultates, dubia pro certis, noxia pro ſalubribus, lsò jactata pro ſpecificis turpiter permutans, & tanti pœni-re ſibi emens. Quàm magna res eſt ſapere! Sed heus tu one Vir, clamat alius, quænam ſunt iſta præſidia domeſtica ntoperè abs te commendata? diſſere, aut caudam trahes. Pa-bo, tu verò, ſi placet, attende.

E regno *vegetabili* densô agmine ultrò ruunt in auxi-lum & ſolamen patriæ

Abies, abſinthium, acetoſa, acetoſella, acorus, agaricus, agrimonia, althæa, anagallis aquatica, anethum, aniſum, angelica, apium, aquilegia, armoracia, ariſtolochia utra-que, arum, aſarum, aſparagus.

Bardana, beccabunga, betonica, betula, berberis, borrago, bugloſſa, bryonia.

Calamintha, caprifolium, carduus benedictus & Mariæ, ca-rum, caryophyllata, centaurium minus, chamædris, chamæpitis, chamomilla, chærefolium, chelidonium majus & minus, cichorium, cochlearia, cuſcuta, cu-minum.

Ebulus, elleborus niger, endivia, epatica nobilis & ſtellata, eryngium, eryſimon, eſula.

Filix, fœniculum, fraxinus, frangula, fumaria.

Geniſta, gentiana, glycyrrhiza, gramen.

Hedera terreſtris, helenium, hyoſciamus, hypericum, hyſ-ſopus.

Iris noſtrâs, juniperus.

Linaria, lupulus.

Majorana, malva, marrubium, melilotus, meliſſa.

Naſturtium aquaticum & hortenſe, nicotiana, nummu-laria.

Ononis, origanum, oxylapathum.

Papaver erraticum, petaſitis, petroſelinum, pentaphyllu, pimpinella, pinus, polypodium, pulegium.

Raphanus hortenſis & ruſticus, roſmarinus, rubia tinc-rum, rubus Idæus, ruta hortenſis & muraria, rhaba. Monachorum.

Salvia, ſambucus, ſcolopendrium, ſcordium, ſinapi, ſpi cervina, ſymphitum.

Tamariſcus, taraxicum, thymus, trifolium fibrinum, & -liqua.

Veronica, verbena, vermicularis, Valeriana, Vince-xicum.

Ex regno *animali* nominabo tantùm

Viperas & ſerpentes noſtros, cervum & gammaros, lu-bricos terreſtres & talpam, conchas, quarum teſtæ in ri Ocræ, Albis, Vierræ, Viſurgis &c. collectæ præſtantiſſim. Lac & ſerum caprinum, quod ſaluberrimum: ſtercus anſe-num, quod ſanè omni lapide bezoardico, ſeu Oriens, ſeu C-cidens mihi dederit, efficacius & nobilius, ut multa alia l ſilentiò prætercam.

E regno *minerali* opem ſpondet

Mars, tartarus, Vitriolum, ſulfur, Mercurius, antimoniu, ſuccinum, terra ſigillata Sileſiaca.

Quid dicam de *acidulis* & *thermis*, queîs optima Germar meritò præ aliis ſuperbit? & quamvis deficerent iſtæ, Ars t-men, Naturæ Simia, volenti eas promitteret.

Ex omnibus hisce peritus artifex facilè parabit omnis g-neris remedia, internè & externè uſurpanda, decocta, aqu vina, mixturas, ſpiritus, eſſentias, tincturas, elixiria, ſyr-pos, conſervas, pulveres, electuaria, extracta, magiſteri ſalia, morſulos, cataplaſmata, unguenta, emplaſtra &c. præ-parantia, purgantia, mitiora & fortiora, diaphoretica, di-retica, confortantia, anodyna, verbo: integram officina. Et ſic, DEO benedicente, boni medentis officium, quod

ci

tò, *tutò* & *jucundè* curare, dextrè & gloriosè tueri poteris. ed ita conſuevimus, cantillat alius. Magna conſuetudinis otentia! Cùm autem bonis paſſim conſuetudinibus detе-ores ſucceſſerint, quidnî pravis iſtis meliores nunc ſubſti-iantur? nihil enim commune habemus cum carnifice iſto 'ittenbergico, qui, perceptô in pharmacopolio aromatum dore, in gravem ſyncopen lapſus, non potuit priùs ad ſe dire, quàm ad aſſuetum cloacæ odorem delatus eſſet. *Sal-uth. C. III. Obſervat. 71.* Juſta & rationabilis conſuetudo lau-anda, toleranda, imitanda. Quod ſi verò rectæ rationi & oneſtati adverſetur aliquid, neutiquam conſuetudo, ſed otiùs abuſus & corruptela dicendum erit. Sic *corrumpi & rrumpere ſeculum vocatur.* Tacit. *de German. c. 19.* Quæ erba Cl. *Bernegger. quæſt. miſcellan. ex Tacit. num. 107.* egre-â paraphraſi illuſtrat. Prudenter & ad rem *Seneca epiſt.* 3. 7. *Inter cauſas malorum noſtrorum eſt*, *quòd vivimus* ad templa, *nec* ratione *componimur*, *ſed* conſuetudine *abduci-ur. Quod, ſi pauci facerent, nolemus imitari, cùm plures fa-re cœperunt, quaſi honeſtius ſit, quia frequentius, ſequimur: recti apud nos locum tenet* error, *ubi* publicus *factus eſt.* erùm *Horatius* mihi in aurem *L. I. Sat. 3.*

> *Omnibus hoc vitium eſt* cantoribus, *inter amicos*
> *ut nunquam inducant animum* cantare rogati,
> injuſſi *nunquam deſiſtant.*

Tu autem, Amice, vale, lege, cenſe!

V.

Vitulus in utero putrefactus per os & vulvam fruſtillatim rejectus.

EXempla fœtùs humani in utero mortui, corrupti, & per ἐπίκρασιν tàm κάτω quàm aliâ viâ, educti compilavit *Marcellus Donatus Lib. IV. Hiſt. med. mirabil. cap. 22.* &

Schenck. L. IV. Obſerv. 179. ſeq. de ſceleto *vituli* in vulva vac cæ reperti Optimus *Bartholinus C. II. Hiſt. anat. 2.* & de ali ſceleto *vitulino* unà cum *vivo vitulo* excluſo *Schenck. L. II Obſerv. 184.* ut de veritate rubri noſtri minimè dubitandu ſit. Narrabo autem hiſtoriolam. Villicus in Stormaria al bat vaccam, ultra decimum quintum menſem nunc præ gnantem; quæ tandem, poſt varios languores, inutile ute ſui pondus, totum putrefactum, non ſine magno cruciatu, abominabili fœtore, partim per *vulvam*, partim per *os*, fr ſtillatim, & per intervalla, intra quatriduum ſcilicet, rejeci Hoc ſaltem miror, quî Natura per *os* colluviem iſtam exan laverit? domeſtici enim id manifeſtè notârant, imò partici las oſſium & alia ex ore traxerant. Quàm mirabiles DEI Naturæ viæ! At ecce! per quas vias *abortus* iſte ἄνω rejectu quo de inauguralem ſuam diſputationem habuit D. *Maroldu* Civis & condiſcipulus olim meus in Illuſtri Gymnaſio Ern ſtino? vid. *Decur. I. Ephem. Curios. Ann. I. Obſervat. 108.* q *felis* per *os* peperit, qua de Summus Bartholinus *C. III. epiſt. p. 37.* & *C. V. hiſt. anat. 98.* quomodo *gallina* in Dania ſe pullos benè conformatos *vivos* unô partu excluſit, quam i auditam, veriſſimam tamen, hiſtoriam primùm conſignav *Michaël Lyſerus in Faſcic. Obſervat. ſuar.* Thomæ Bartholin transmiſſ. *num. VI.* ecquî *piſcis* ille fuit *viviparus*, quo d *Joh. Euſeb. Nierenberg. L. VI. de mirac. Natur. in Europ. cap. 4.* & quî demùm *corvus* ille pullos ſuos peperit *vivos?* Vid. *Bre viar. rer. memorabil. Iſibord. ab Amelunxen num. 28.* Dixerir Lectori meo, quod *Plinius* olim Licinio Suræ *L. IV. epiſt. ul Scrutare tu cauſas, potes enim, quæ tanta miracula efficiunt. M hi abundè eſt, ſi ſatis expreſſi, quod efficitur.*

VI. V

VI.
Vomitus cum dyſuria poſt coitum ordinarius.

RAra profectò hiſtoria, quam de *Vomitu Venereo* Matronæ cujusdam in Moravia notavit Cl. *Hertodius in Decur. I. Ephemer. Nat. Curios. Ann. I. Obſervat. 4.* cui ſimilem ferè ſociabimus. Vir quidam eruditus, (cu-js ore loquor,) quoties ex debito conjugali caſtam exercet 'enerem, toties paulò poſt, & nunquam aliàs, copioſam matriam phlegmatico-bilioſam ἄνω rejicit, ſubſequente eôdem ‹e *dyſuriâ* aliquâ, non tamen adeò moleſtâ. Multa in auxilum vocata remedia, nullum tamen adhuc inventum, quod riorem iſtum affectum ſuſtuliſſet; ſanus alioquin Vir optilus, vegetus, & ad omnia munia ſua dexterrimè prom:tus.

VII.
Menſtruus aurium fœtor.

ALius Vir excellenter doctus, Amicus meus à triginta annis fideliſſimus, ab ipſa infantia ſua, occlusâ ſaltem digitô aure ſiniſtra, totus fit ſurdaſter; id tamen beneficii à Natura obtinuit, ut quolibet menſe, Lunâ ecreſcente, per tres quatuorve dies è dextra aure, ſummo cum :vamine, copiosè effluat materia tenuis & acris, planè *crocea, maximè fœtida*, adeò ut etiam, durante hôc fluxu, vix in ublicum prodire audeat ob moleſtiſſimum fœtorem, quem amen aliàs vix ſenties. Temtis perpetuò diætæ legibus, raiſſimè pharmacis utitur, ὀρθοςάδιος tamen & officio ſuo ſtreuè fungens.

VIII.
Dyſenteria animata cum vertigine nocturna.

COrdatè de illa diſſeruit Cl. *D. Paul. Brand*, Medicus I-
nus, in *Act. Med. Hafniens. T. IV. Obſervat. 31.* è q-
bus in Medicinam ſuam Septentrionalem collatiti
tranſtulit Excell. *Bonet. L. III. Sect. X. c. 17. p. 567.* |.
Dixit mihi olim Generoſus & piè eruditus Baro *Caſp. Sigmu*.
ab F. qui in celebri Germaniæ Academia gradu *Baccalaure-
tus* publicè ornatus erat, ſe ſuperiori bello germanico om-
bus bonis, omniq; parentum ſolatiô ab impio milite exutu
diu ex villa in oppidum pauperculum meâſſe κοσμοπολίτην, ta-
dem in dyſenteriam lapſum, primô ſtatim die *lumbricos* du
ἄνω rejeciſſe. Sequenti die κάτω aliquis excluſus monſtro
formæ *vermis*, cum multo ſanguine & ineffabili cruciat
Caput ingens & rotundum, cornua bina, brevia quidem, ſ
ramoſa, curva & acutiſſima: pedes octo, ſubtiliſſimis ungu
culis, ſeu potiùs uncinulis, armati, corpus hirtum & totu
piloſum, imò ferè aculeatum, caudæ locô traxit furcellam t
cuſpidem. Hoc monſtrum ex excrementis protractum exſi
catumque curioſitatis ergo pluribus monſtravit miſellus i
tunc Baro. Puellus nuper Northuſanus lue iſtâ etiam corr
ptus, ſtatim in initio morbi *vermem multipedem piloſum*, e
acutô roſtrô caudâq; inſtructum, coloris fuſci excrevit, at paul
poſt deceſſit. Plerunque mortem portendunt ingrati iſti h
ſpites. Baro tamen noſter ſolô *lacte* modò vaccinô, mod
ovillô, in quo ſoleæ equorum ferreæ ignitæ extinctæ fueran
& cui ſemen plantaginis inſperſerat, DEI miſericordiâ, æge
rimè tandem ſervatus eſt. Qui poſteâ, *nocturnô* tantùr
tempore, crebriùs ingenti corripiebatur *vertigine*, etiam i
lecto jacens, ut omnia cum eo in gyrum agitari rotarique v
derentur, affectu hoc ad integram horam aliquando durant

quen

quem Medicus ſolô *pulvere bezoardicô* pepulit. Adde sîs, quæ de *cæcorum vertigine* (ſuô more) curiosè & accuratè ſcribit Hercules noſter *Salanus in Decur. I. Ephem. Curios. Germ. An. VI. Obſerv. 121.* Singulare & laudabile quid in Illuſtri perſona, gradus putâ *Baccalaureatûs*. Æquè hunc de *regalibus* eſſe, ac ſuperiores alios, Ampliſs. Dn. *Joh. Chriſtian. Itterus*, U. J. L. Amicus honorandus, in elegantiſſimo ſuo de *Gradibus Academicis* librô *cap. IV. p. 48. ſeq.* optimè cenſuit. Apud *Chinenſes* adhuc, unà cum aliis, & ſtudio Philoſophiæ, excellenter floret hic gradus. Illi enim nec probum, nec juſtum eſſe poſſe autumant, qui *Philoſophiam* non didicerit, ut proinde *literas amare* & *bonum eſſe* pro iisdem prorſus habeant, ut ex aliis refert probatq; Pl. Rev. & Excell. Dn. *L. Joach. Fellerus*, in alma Lipſienſi Poëſ. PP. & Bibliothecæ Paullinæ Cuſtos, Amicus meus ſinceriſſimus, in Programmate quodam Magiſtrali An. 1688. Menſ. Januar. edit. Et teſtantur annales, alios Magnates etiam hunc gradum ambiiſſe & obtinuiſſe. *Albertus* enim IV. Dux Bojariæ, Acad. Ingolſtad. Autor, non tantùm ipſe adoleſcens primi hujus gradûs laurum *Lutetiæ* ſumſit, ſed etiam inſignia, quæ *Baccalaureos* ab aliis ordinibus diſtinguunt, publicè per plateas geſtavit. Et *Sigismundus* L. B. ab Herberſtein inter omnes dignitates & honores primos detulit titulo *Baccalaurei*, utpote quem non generis & Principum blandimentis, ſed ſolis ingenii viribus in Acad. *Viennenſi* ſibi comparâſſet. Vid. *M. Joh. Frieder. Gerhardi* elegantem diſp. Hiſtorico-Polit. poſterior. de *Academia theſ. IX.* Et Cl. Vir *Joh. Friedrich*, Prof. Lipſ. in *Panegyri ſeculari de origine increment. & fortun. Acad. Lipſ.* quam Pl. Rev. & Excell. Dn. L. *Adam* Rechenberg / Utr. Lingu. & Hiſt. PP. Amicus colendiſſimus, nuper *Davidis Peifferi Lipſiæ* annexuit *pag. 40.* ita: *non tantùm Juvenes* præcipuæ nobilitatis *magnô numerô priori illo dignitatis ſcholaſticæ gradu, qui* Baccalaureorum *eſt, (ne quid de cæteris dicam) ornari voluerunt in hac Acad. ſed etiam* Comites, Barones, *imò* Illuſtres *Imperii* Principes, exemplô *Joannis II.* Anhaltini, Comitis

mitis Aſcaniæ, qui An. 1448. *Baccal. Philoſ. & AA. LL.* pub è renunciatus eſt, & poſteà Canonicus Magdeburg. & Halb-ſtad. factus. *D. Sagittar. in Hiſtor. Anhaltin. cap. XVII.* §. *pag. 97.*

IX.

Quædam vulvâ clausâ, ſpontè tamen rup, concipiens & pariens.

DE amico ſuo refert *Borell. C. IV. Obſerv. 26.* eum, ſ e *intromiſſione penis*, externâ tantùm ſeminis ejaculat-ne in vulvam puellæ, illam imprægnâſſe. De eq-bus, ferreis annulis infibulatis, & tamen gravidis, vi. Incompar. *Harvei exerc. de partu p. m. 369.* & *Borell. loco jam*. Puella Romana à primo ortu *clauſa*, niſi quòd exiguum e t foramen, vix piſum capiens, pro *urinæ* ac *menſtruorum* egr-ſu, aſſiduis amaſiæ precibus commota ipſius libidini nimi i dedit, rata, nullum conceptionis periculum futurum, quip e cujus *vulvæ* labia à nativitate conjuncta & unita penem n i admittebant. At illa, *vulvâ* ante ferrô apertâ, debitô te-pore filium peperit, notante Excell. *D. à Moinichen*, Aulæ R-giæ in Dania Medico, in *Obſervationib. ſuis num. 13.* Simil i prorſus hiſtoriam habet *D. Sorbait*, Prof. Vindobonnenſis, i *Dec. I. Ephemer. Nat. Curios. Ann. III. Obſervat. 273.* de pue i octenni in carbones lapſa, totamque perinæi, *vulvæ* & p-bis regionem comburente, àque Chirurgô adeò negligen-curata, ut integra *vulvæ* labia firmâ cicatrice ſibi conjung-re, & relictis tantùm duobus foraminibus, unô infra *os pub*, alterô propè *anum*, in perinæo coaleſcere permiſerit. Q-poſteà ad pubertatem veniens, à proco per contactum ſi-*membri intromiſſione* ingravidata fuit, *vulvâ*, inſtante part-ſimiliter à Chirurgo apertâ, licèt per foramen ano proximu foetus prodierit. Scripſit mihi ſuperiori vere *Panormô* Si-lorum D. *Euſebius Hieronymus* Fellmann / Amicus integer-

mi

nus, ſe noviſſe puellam ſexdecim annorum, eximiæ formæ, ci ob genitalia, à natali clauſa, menſes & urina ordinariè modò ſolitariè, modò cum cæteris fecibus, per alvum ſine moleſtia fluebant. Cùmq; ad matrimonium inepta videretur, in cœnobium deducere volebant Parentes, quam eremum tamen ipſa declinavit. Interim neſcio à quo Jurium perito amata & vitiata ſit, ſemine virili tantùm extra pudendum virgineum aſpersô, & aurâ ſpirituoſiori attractâ. Gratæ hæ titillationes crebriorem fecêre admiſſionem. Tandem bonæ puellæ venter intumuit, ipſaq; ab omnibus renunciatur prægnans. Rogata rigoroſiùs, acta & facta Parenti recenſuit; qui verò hoc modò puellam imprægnâſſe pro impoſſibili habuit. Intereà ob calorem inordinatum, pruritumque periodicum, quem circa *vulvam* ipſa ſenſerat, *lacte aſininô* clauſtrum ſuum frequentius lavit fovitque. Quod laxatum ſpontè tandem noctu in ſomno diſruptum hiatum fecit ſat amplum, & exodum tandem ſuo tempore præbuit infanti. Sic *Fellmannus*. Adde, quæ de ſpontanea apertione clauſæ *vulvæ* conſignavit *Th. Bartholin. Cent. V. hiſt. 43.* Certè cauſas, ſeu obices, quos ibi adducit Vir Clariſſimus, in noſtra etiam fuiſſe, haud diffitebimur; membrana ſi licet non adeò craſſa, quæ crebriori attactu, imaginatione continuâ, auctôq; calore & ſubſequente pruritu, à lacte etiam lotata magisque emollita, in inſomnio Venereo facilè rumpi potuit. Mirum verò, à rigore membri anteà non fuiſſe pertuſam. Liceat ſuſpicari, craſſiorem tunc fuiſſe, ut JCtum illum ferre potuerit.

X.

Sterilitas, adeoq; omnis appetitus venereus, auribus abſciſſis, perpetuò extinctus.

V*ltus Zacharias* Zall/ miles Weſtfalus, ſalax, robuſtus, & fœcundus, trium liberorum Pater, annô ætatis ſuæ trigeſimô, ob varia delicta, jure & more bellicô, *am-*

putatis auribus, iisq; patibulo aſſixis, cum infamia urbe ejicitur. Oberrans igitur in terra aliena, ſtipem colligebat oſtiatim, quam cùm à me etiam in Imperiali *Brema* peteret, ſimulq; abs aliis intellexiſſet, Medicum me eſſe, latiùs cuncta expoſuit, ſeriò addens: ab illo die tribulationis omnem *fœcunditatem*, adeoq; *omnem appetitum Venereum* in ſe fuiſſe extinctum, ut nec vellet nec poſſet aut ſemen ejaculari, aut rem habere cum uxore ſua, membrô prorſus flaccidô, rugosô, adque omnia officia ſua ineptô. Meretricibus equidem olim *aures* pœnæ locô abſcindebantur, ut laſcivia earum caſtigaretur, & vis procreationis, ſimulque peſſimorum hominum poſteritas tolleretur. Scythæ etiam ſectis retrò aures venis ſteriles facti, de quibus poſt *Hippocrat.* fuſiſſimè in utramq; partem diſceptant *Valleſius L. II. controv. Med. & Philoſ. c. 8. Andr. Laurent. L. VIII. anat. quæſt. 4. Nathan. Higmor. disquiſit. anatom. L. III. Part. II. c. 6. Steph. Roder. à Caſtro in opuſculo quæ ex quibus Lib. IV. c. 5. Sennert. L. III. Prax. P. IX. Sect. 2. c. 1. quæſt. 1. Caſp. à Reyes in campo elyſio jucundarum quæſtion. num. 56.* Rectè *Cous L. de genitura, Maxima ſiquidem*, infit, *ſeminis pars è capite ſecundùm aures in ſpinalem medullam fertur. Ipſe autem meatus ſectione, cicatrice obducta, conſolidatur, & ita ſeminalis tranſitus aboletur*, quod doctiſſimus *D. Sorbait in Decur. I. Ephem. Natur. Cur. Ann. II. Obſervat. 104.* memorabili rarâq; hiſtoriâ de impotentia ex vulnere capitis eximiè illuſtrat. Vera enim *Platonis* opinio docentis: Semen à *cerebro* etiam & *medulla ſpinali* decidere.

EXER-

EXERCITATIO HISTORICO-PHYSICA

De

CORNU HAMMONIS,

quod Veteres vocârunt,

AGRI BRUNSHUSANI ET GANDERSHEIMENSIS LAPIDE,

quem vulgo Drakenſtein nominant,

conſcripta

ab

M. JOHANNE REISKIO.

ANNO M DC LXXXIX.

VIRO

NOBILISSIMO EXPERIENTISSIMO AMPLISSIMO

DN. JULIO GEORGIO BEHRENS,

SERENISSIMORUM DUCUM BRUNSUIG. ET LUNEBURGENS. IN AULA WOLFFENBüTTELENSI ARCHIATRO ET CONSILIARIO GRAVISSIMO.

VIRO

EXCELLENTISSIMO AMPLISSIMO

DN. CASPARI POSNERO

PROFESSORI PHYSICES IN ALMA SALANA CELEBERRIMO.

PATRONIS ET FAUTORIBUS MEIS VENERANDIS,

S. P. D.

M. JOH. REISKIUS.

OFfero heic vobis lapidem in agro Saxonico prognatum, aut cornu lapideum, non Amaltheæ quidem Poëtis decantatiſſimum, ſed vetuſtô Jovis Hammonis omine inſignitum, ac inter Veteres quanivis pretii: Hoc meum tamen ne pretiô ulô, ſed promtâ voluntate animôq; gratô meamini, omnem in modum diligentiſſimè ogo. Summus autem veſter, quô bonas lieras complectimini, amor efficiet, (ita conido) ut ne repulſam patiar, ſed preces meæ c munus, quod dicavi, tenue locum repeiant. Ex quo enim tempore primùm heic oci, nobiliſſime BEHRENS, te cognoviſſe, c tecum aliquoties verba feciſſe licuit, perpexi planè doctrinam tuam & humanitatem ieq; fortunâ tuâ neq; dignitate maximâ inèriorem. Hinc igitur factum eſt, ut amplitudinem tuam ſingulari obſervantiâ proſequerer, & cogitationes meas ad publicum hujus documentum intenderem. Sed quod præſens cum ferat occaſio, hoc exiguum, cui ſuppetias è tua Bibliotheca locupletiſſima tu

liſti, ſcriptum eò benigniori accipies manu. Nec dedignaberis illud aut aſpernaberis, quæ ſpes mea fuit, excellentiſſime POSNERE, vel ideò quòd tibi Doctori meo Fautoriq́ue meritiſſimo debeatur. Non equidem mihi ante hoc tempus contigit, ut redigerem in memoriam tibi ſumma tua, quibus me olim Jenæ ornâſti, merita, aut dignis ea laudibus prædicarem: Hæſit tamen in animo meo perpetua illorum recordatio, fecitq́ue, ne dubitarem, quin veſtigium priſtini tui erga me affectûs retineas. Quare votis meis nihil nunc malè ominor: Deum autem precibus imploro aſſiduis, ut Te, nobiliſſime BEHRENS, inclutæ Wolffenbüttelenſi aulæ Medicum & Soſpitatorem, tuæq; familiæ ornamentum; Te POSNERE excellentiſſime, publicum Salanæ decus, & pubis ſtudioſæ Doctorem celeberrimum diu tueatur! Valete! Scrib. Wolffenbütt. Eid. Febr. A. M DC LXXXIX.

CAPUT I.

1. Occaſio ſcripti hujus ex lapide quodam Brunshuſano, quem Auctor pro cornu Hammonis habuit 2. Cornu metaphoricè ſic dicto, unde ad propriè dictum abducimur 3. è Servio, quem Ambroſinus ſequitur 4. ex Hygino, qui cauſam recenſet duplicem 5. è Diod. Siculo veriſimilior, quam Voſſius nec ita benè probat, & Herodoto 6. Cornu Hammonis originatio Græca, Romanos etiam fefellit 7. Ægyptia, Græcos Kircherumq; 8. Hebraica utriq; præfertur à Chamo Noachi filio, à quo Ammonia & Chemia Ægyptus in ſacris quoq; literis 9. terræ urbesq; in Africa & Aſia plures, & Jupiter Ammon, uti Chamus ex rad. חמם h.e. fervendo.

I.

CUm Gloſſo-petras Luneburgicas commentatione quâdam epiſtolicâ perſequerer, tum verò ſub finem incidi in Draconiten, agri Gandersheimenſis & Brunshuſani lapidem, quem ſermone vernaculô Drachenſtein nuncupant. Cenſui hoc nomen non ita conveniens, neque ipſum lapidem Draconitæ Pliniano & antiquo ſimilem: Quippe qui Draconis minimè, ſed cornu potiùs incurvi & arietini ſpeciem exhibeat: Ideoque mihi non alium videri, quàm eum, quem veteres noviqueScriptores cornu Hammonis vocitant. Equidem hæ cogitationes aut conjecturæ velut ſubitaneæ ſtatim mihi venerunt in mentem, ſimul ut ab amico quodam meo plurimùm colendo, lapides hujus generis duo hûc ad me miſſi fuerant: Attamen re ipsâ diutiùs excuſsâ, & lapidibus iis, quos utrosque adhuc inter mea mecum habeo, ad libros Foſſilium plures, & ſenſa doctiſſimorum Virorum optima expenſis, non muto neque depono primam ſententiam, ſed adhuc lapides ita incurvos omnes, quicunq; corneam ſimilitudinem figurâ ſuâ referunt, Ammonis cornua inter priſcos novosq; celebrata ſtatuo.

II. Quan-

II. Quandoquidem verò ſi hos lapides cernamus, vel primô intuitu ſub oculos cadit figura cornu alicujus elegantiſſima, nulla tamen hujus ſubſtantia & natura: Nomen iſtud per metaphoram lapidibus attributum, vix erit inter ſanos, qui dubitet. Hoc ergò cornu Metaphoricum ad aliud propriè dictum abducit, & ab impropria ſignificatione ad propriam, quæcunque illa ſit, nos avocat: Quam quia hiſtoriæ potiſſimùm Græcæ nobis explicant, ab iis hûc in uſum noſtrum erit mutuò deſumenda. Sed cave ſis, Lector benivole, ut veram ex idoneis & fide dignis auctoribus cauſam vel originem ubique deſideres, aut tibi promittas: Hoc enim quicquid eſt, hiſtoria plerunque mythica ſeu fabuloſa & à Poëtis veteribus conficta ſuppeditat. Neq; ideò tamen damnabis omnia aut repudiabis; Eò quòd ſub iſto fabulæ involucro veriſſimarum rerum antiquarum hiſtoria deliteſcat.

III. Hinc Barthol. Ambroſinus in Muſeo Ulyſ. Aldrovandi, Patricii Bononienſis, ubi ad lapides ab auro denominationem nactos devenit, Ammochryſon videlicet Chryſammonque, huic unam ſpeciem ſubjungit Ammonis cornu, ejusque cauſam omnem ex hiſtoria poëtica, Serviique ad Virgilium commentario arceſſit. Dum enim *(Lib. I. p. 53.)* Poëta Hiarbam Regem Ammone ſatum, & Nympha Garamantide rapta inviſum memorat, ille Servius Maurus Honoratus ex hiſtoria Bacchi commentationem texuit: *Liber*, inquiens, *quum Indos peteret, & per Libyam exercitum duceret, fatigatus ſiti, Jovis ſui patris imploravit auxilium, & ſtatim viſo ariete fons ſecutus eſt ab arenis: Unde factum eſt Jovi Ammoni ab arenis dicto ſimulachrum cum arietino capite. ἄμμος enim Græcè arena dicitur, quod ideò fingitur, quia ſatis involuta ſunt ejus reſponſa.* Hæc quum *(Lib. IV.)* ille Grammaticus obſcuris involverit verbis, Ambroſinus effert clarioribus, & copiosè circumloquitur, nec ab Servii ſententia, hujusque derivatione Græcula recedit.

IV. Sed

IV. Sed quid Servium citemus, qui veteres Poëtas Græcos Romanosq́ue, horumq́ue communem interpretem, Hyginum, Auguſti Cæſaris libertum, ab ævo antiquiori adducere heic poſſumus? Refert autem ex Hermippo, Athenienſi Comico, Bacchum ſive Liberum, quo tempore oppugnârit Africam, cum exercitu in locum deveniſſe, qui ab multitudine pulveris Ammodes appellatus fuerat. Ibi cùm in maximum periculum & aquæ penuriam incidiſſet, milites defectionem parâſſe: Poſteà conſpectô ariete viam, quò is aufugerat, eò feciſſe, & magnam aquarum obtinuiſſe copiam, duce ſuô nec ampliùs viſo: Bacchum porrò cum ſuis omnibus huc contendiſſe, ac Jovi Ammoni templum pariter atque ſimulachrum cornibus arietinis præditum conſtituiſſe, ipsô ariete inter prima ſidera collocato. Hæc ita Librô ſecundô in Poëticis Aſtronomicis copioſiùs ex editione Jo. Schefferi (*n. XX.*) correctisſima recenſet. Denique ſubdit, quæ Leon, vetus rerum Ægyptiacarum auctor prodiderat, prioribus aut inæqualia aut repugnantia. Nempe tum temporis quum Liber Ægyptia pluraq́ue finitima regna teneret, Ammonem quendam ex Africa veniſſe, ac pecoris multitudinem adduxiſſe: Huic pro beneficio agrum, qui eſt contra Thebas Ægyptias, conceſſum, & ſimulachra cornutô capite fuiſſe poſita, ut poſteri tenerent animô, quis primus rem docuerit pecuariam. Poſtremò ex aliorum ſenſu pauca ſubjicit ſatis obſcurata, quæ adhuc interpretem, qualis nec eruditiſſimus Schefferus eſſe voluit, deſiderant.

V. Interim quem ex Leonte Ammonem protulit Hyginus, hunc Diodorus Siculus (*Lib. III. XVII.*) regem Libyæ deſcripſit, Rhea Cœli filia uxore, & Amalthea præter hanc adamata, & Baccho ſeu Dionyſio ſuſceptô filiô, & rebus geſtis inclytum. Qui pater ac filius uterque cùm in bello cornutam galeam geſtârint, inde factum eſſe refert, ut cornuti etiam effingerentur. Idq́ue Voſſius in Theologia gentilium interpretatur, uti velit, pellem capitis bubuli (*Lib. I. c. 27.*) cum corni-

bus pro galea habuiſſe: At pellem capitis arietini cum cornibus ut interpreter, facit caput Ammonis arietino ſimile, cornuaque prorſus conformia. Nam vetuſtiſſimi quique galeas è pellibus canum, arietum, boum, luporum, leonum, multorumque animantium conformârunt; poſteà pro pelliceis quidem ferreas amârunt aut æneas, figuram tamen animantis aut ſaltim capitis in illo expreſſerunt tegmine. Herodotus autem in Euterpe aliud habet: Jovem *(Lib. II.)* cùm ab Hercule cerni nollet, exoratum denique ita ſtatuiſſe, ut amputatô arietis alicujus capite, ac pelle villosâ, quam ipſi detraxerat, indutâ, ſeſe conſpicuum daret: Hinc apud Ægyptios Jovis effigiem arietinô capite confictam, & ad Ammonios porrò traductam. Euſtathius quoque in ſuis ad Dionyſium Periegetam commentariis Herodoto adſenſum præbet; Rectiùs fortaſsè Diodoro Siculo præbuiſſet, qui ad verum propiùs acceſſit.

VI. Aſt quid inter devia & incerta diu hærebimus? De nomine Hammonis & cornutô ejus capite quicquid veritati ſimillimum videbitur, hoc aſſerendum erit. Triplex ergò nominis originatio ſuccurrit, Græca nimirum, Ægyptia, & Hebraica. Græca illa inter Græculos reperta Romanos Hiſtoricos atque Grammaticos fefellit: Quin Plinium ipſum, quando in Hiſtoria naturali nomen Ammonis oraculô ab arenis impoſitum ibi tradit, ubi *(Lib. XII.)* de arbore Ammoniaco exponit. Quid Servius ex illo fonte in Latium derivet, ſuprà vidimus. Unum è Criticis adhuc Romanis Sext. Pomponium, qui voces librô peculiari adſpiratas explicat, *(Lib. VIII.)* audiemus: *Hammo*, ait, *cognominatus, quia in arena putatur inventus, quæ Græcè hoc nomine ἄμμος appellatur. Cui cornua affiguntur arietis, à genere pecoris, inter quod inventus eſt.* Sed bonus ille Grammaticus Græcorum fabulis eò abreptus fuit, unde non potuit referre pedem, nec cauſam dare, cur litera prima fiat ſub initio aſpirata, qualis primitivo deeſt vocabulo. Patenites igitur Sacerdos Saiticus, cujus apud Platonem Pro-

clum

clumque fit mentio, rectè judicabat, Græcos ſemper eſſe pueros, nec unquam in ultima hiſtoria ſenes: Unde quoties de rebus vetuſtiſſimis loquuntur, ad fabulas ruunt, aliosque ſecum abripiunt.

VII. Ægyptia Græcæ multum præſtat originatio in nomine, quod antiqui Hiſtorici & hodierni Critici Ægyptiacum agnoſcunt. Nam Herodotus in Euterpe, ubi Ammonios ab Ammone dictos commemorat: Ἀμμῶν Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία: *Ammonem*, inquit, *Ægyptii Jovem vocant.* Plutarchus in Iſide ſua confirmat, ἴδιος παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἀμμοῦν, *proprium apud Ægyptios Jovis nomen eſſe Ammun.* Sed neque ſic tota res in promptu eſt, cùm nemo antiquus vocem originariam, unde Ammon deduci poſſit, nemo recens Philologus aperiat. Quid? quòd de nominis hujus Ægyptii ſignificatione inter priſcos haud conveniat. Manethon quippe Sebennita Ἀμμοῦν κεκρυμμένος, h. e. *abſconditum* interpretatur: Hecatæus verò Abderita narrat: τούτῳ καὶ πρὸς ἀλλήλους τῷ ῥήματι χρῆσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, ὅταν προσκαλῶνται. προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνὴν *Ægyptios hoc ad ſeſe invicem verbô uti, quando quemquam evocant aut appellant: Appellativam enim vocem eſſe.* Kircherus equidem in Tomo Oedipi Ægyptiaci primo (*cap. VI.*) vult, hanc vocem ab Hecatæo Deos invocantum propriam dici; verba tamen citata, quæ omiſit ipſe, iſtum non ſtabiliunt ſenſum, neque lectoribus declarant. Satius ergò eſt, hæc in eam accipi ſententiam, ut dicat Abderita, Ægyptios hâc voce uſos in mutuis congreſſibus, quoties alter alterum appellâric comiter, & colloquium exordiretur. Ita Fullerus (*Lib. II. c. 4.*) in ſacris Miſcellaneis accepit, rectèque monuit, apud gentes plerasque cum ſalutationibus divina crebrò adhiberi nomina. Kircherus interim ex Jamblicho dictitat, *hoc nomen in Ægyptia lingua nil aliud ſignificare, niſi vim quandam Numinis, arcanas latentium rationum vires in lucem agentem.* Adeò ſunt abſtruſa & recondita, quæ profert, ut vix Viri mentem capias, neq; locum ex Jamblicho, quem velit, citatum videas.

 VIII. Ita-

VIII. Itaque Hebræa prioribus, quæ vix ſatisfaciunt, duabus originatio præferetur: Ut ſub Hammone veteri Cham Noachi filius deliteſcat, qui primas in Africam colonias duxit, ibique longa per ſecula hôc nomine cluit; Niſi quòd Ægyptii ſonum denſæ adſpirationis mollierint, Ammumque Chamum dixerint. Hinc univerſa Ægypto vicina Africa nomen Ammonis aut Ammoniæ tulit, teſte apud Stephanum Alexandrô Polyhiſtore, inter Ægyptios tum verſato, quum Ptolomæus Lathyrus regeret. Sic enim Stephanus ubi Libyam multorum nominum regionem, è Polyhiſtore deſcripſerat: Ἀμμωνία μεσόγανος Λιβύης, καὶ ἀυτὴ καὶ πᾶσα ἡ Λιβύη οὕτως ἐκαλεῖτο ἀπὸ τοῦ Ἄμμωνος. *Ammonia Libyæ mediterranea, & ipſa & omnis Libya ſic vocabatur ab Ammone.* Hinc Ægyptus χημία Chemia vel Chamia priſcis incolis audiebat, (*loc. cit.*) teſte Plutarchô: Ἔτι τὴν Ἄιγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγαιον οὖσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ χημία καλοῦσιν. *Adhuc Ægyptum, quæ ſolô eſt utplurimùm nigrô, Chemia dicunt, velut nigrum oculi.* Sed nigredo ſoli, quam Plutarchus adfert, haud ſufficit. Nam Ægyptii à Chamo exorti memoriam auctoris perpetuam hôc nomine coluerunt: Ut hodièque Cophtitis Ægyptum Chemi XHUI non aliter vocari, quàm veteribus, in Copto Prodromo Kircherus (*p. 148. 293.*) duobus locis annotet. In ſacris quoque literis Pſalmô ſeptuageſimô octavô (*v. 51.*) Ægyptus & tabernacula Chami מצרים ואהלי־חם alibi in Pſalmis (*v. 27. v. 22.*) centeſimô quintô ſextôque מצרים וארץ־חם Ægyptus & terra Chami velut Synonyma conjunguntur. Ampliùs Jeremias cap. XLV. אמון מנוא *Ammon de No* h. e. Deum (*v. 25.*) Ammonem, cui templum in urbe No ſacratum fuerit, Diis & regibus Ægypti adſociat: Ezechiel cap. XXX. (*v. 15.*) ac Nahum cap. III. (*v. 8.*) המון נוא ונוא אמון *Hammon-No & No-Ammon* urbem Ægyptiam recenſent. Ubi Bochartus cum LXX. Inpp. tuetur Dioſpolin & Thebas Ægyptias in libro primo Geographiæ ſacræ, ipſique Frid. Spanhemius in ſua ſacram ad Geographiam Introductione (*Sect. I. n. 5.*) ſubſcri-

ſcribit: Alexandria rejecta, quam Chaldaicus Interpres, Rabbini, Druſius atque Voſſius (*Lib. I. c. 32.*) in Theologia Gentilium ſubſtituunt.

IX. Nec in Libya tantùm Ægyptoque nomen Ammonis percrebuit; ſed in Africa minori ſeu propriè dicta, ubi urbs Ammonis ad Cinyphum fluvium; in Meroë inſula delubrum Ammonis; in Marmarica urbs Ammonia, & regio præſertim Ammoniaca, ubi Ammonis oraculum totô orbe celeberrimum; in Arabia & promontorium Ammonium, & fluvius Ammon, & populi Ammonii apud Ptolemæum, Strabonem, Plinium adhuc ſuperſunt. Ergo benè Lucanus cecinit in Pharſalicis: (*Lib. IX.*)

> — — — *Unus ſit Jupiter Ammon*
> *quamvis Æthiopum populis, Arabumq; beatis*
> *gentibus atq; Indis.*

Ubi Jovis & Ammonis una eſt ſignificatio, quam Ariſtoteles apud Heſychium in Lexico tradidiſſe legitur: Ἀμμοῦς ὁ ζεὺς Ἀριστοτέλει. Sed rectiùs fortaſsè Ἀμμοῦν ex Africana & Ægyptiaca pronunciatione ſubſtitues. Idem etiam nomen, & nominis in utroque ratio deprehenditur una, ſi Chamum ex Hebraica radice חמה *fervere aut incaleſcere* deducas, & calidum aut fervidum notare dicas. Ζεὺς γὰρ παρὰ τὴν ζέσιν. θερμότατος γὰρ ὁ ἀήρ. ἢ παρὰ τὸ ζέω, ὡς τρέω τρεὺς καὶ Ἄτρευς. *Jupiter enim apud Græcos*, inquit Etymologici auctor, *à fervore; Aër quippe calidiſſimus; vel à fervendo, uti Atreus à tremendo.* Plura comparationis hujus momenta explicat (*l. cit.*) Bochartus, & monſtrat, Jovem ex filiis Saturni natu fuiſſe minimum, qualis Chamus inter Noachi filios fuit; Jovem Cœli Dominum effingi, quia Chamo Africa duobus tropicis concluſa, & Soli proximè ſubjecta obtigerat; Jovem Saturno patri exſecuiſſe ſua, ſi Poëtis credimus; Idque à Chamo, qui patris verenda vidit impiè ac viſa nunciavit, Vir celeberrimus deſumtum credidit, deque loco criminis hujus admiſſi ſagaciter conjectavit. Nihil tamen

de cornibus, nihil de cornuto Ammonis capite Vir ingenioſiſſimus divinat.

CAPUT II.

1. Hammonis caput cornutum ex hiſtoria Diod. Siculi atque Nimrodi, & à galea quidem deducitur 2. ab Sole Hebr. חמה *qui Jupiter Macrob. cornutus ab radiis 3. ab oraculis involutis ſive arietinis. Cornua verò non bubula Gor. ſed arietina 4. Ammonis effigies è Kirchero varia, non ſatis certa: Uti nec Hama Hammonq; Saxonum Deus. 5. E Strabone, Curtio, Arriano; ſed deniq; jacuit neglecta 6. Ammon corniger in hieroglyphicis numisq; Romanis Conſularibus 7. Cæſarumq; Imperatoriis. 8. Alexander M. quoque in ſtatuis & numiſmatibus; Item Rex Lyſimachus. 9. Hinc Alexander Arabibus bicornis, & Mahumedis familiæ inſertus.. De Attila & Rege Antogilenſium cornuto.*

I.

CHamum è Noachi progenie, Ammun ex Ægyptia, & Ammonem ſive Hammonem non è Græca ſolùm, ſed Romana quoque hiſtoria ſive Reges ſive Deos, uti confido, ſatis conciliavimus: Quid de cornibus Hammonis, & cornutô hujus capite fiet? Id unum adhuc relinquitur nobis, ut cum divina ſive Moſaica componamus hiſtoria & conciliemus. Diodorum ergò Siculum heic ſequar, & Ammonem Libyæ Regem, hujusque filium Bacchum ſeu Dionyſium in præſentia rurſus deducam. Libya eſt vaſta pars Africæ, quæ tota in Colonias Chamo ſive Ammoni ceſſerat: Filius huic tribuitur Bacchus ſive Bar-Chus h. e. Chuſi filius (*Gen. X. 9.*) Nimrodus נמרוד בר־כוש robuſtus ille coram Domino venator. Bacchus quippe ζαγρεὺς τοῦτ' ἐστι πάνυ ἀγρεύων, uti Etymologicon habet, *ſeu venator ubiq; captans* in fabulis; in Anthologia Epigrammatum vetuſta νεβρώδης νεβριδόπεπλος; quaſi pelle hinnuli veſtitus dicitur, utroque ad hiſtoriam Nimro-

Nimrodi accommodatô vocabulô, quod (*cap. 2.*) Bochartus in Geograph. ſacræ librô primô planiſſimum fecit. Equidem Nimrodus inter Chami nepotes aut poſteros, Chuſique filius fuit: Attamen è familia & ſtirpe Chami editus hunc patrem communem habuit. Quoniam verò uterque pater & filius, Ammon & Bacchus inter bellandum galeis cornutis uſus legitur, ſive hâc figurâ fabricatæ, ſive arietinis cornibus inſtructæ illæ fuerint: Quidnî hinc Ammoni cornua enata dicamus & addita? Illud ſi quicquam ex antiquis hiſtoriis, verò eſt proximum & ſimillimum. Namq; Græculi nugantur, qui vel ab ariete inter medias arenas viſô, vel à delubro inter loca Libyæ arenoſa conditô arietina cornua Jovi Ammonique ſuo veteri deducunt.

II. Sed aliam de Cornibus Ammonis rationem ex Macrobio Fullerus iniit, eamque Voſſius (*l. cit.*) in Theologiæ Gentilium libro ſecundo, & Steph. Loydius (*cap. XII.*) in Dictionario Car. Stephani recenſito (*p. 73.*) comprobat. Nimirum Chamo ex radice חמה h. e. ab incaleſcendo aut mens ignea & mirus animi fervor, aut color fuſcus nigroque propior, aut terra, quæ progeniei hujus & familiæ patebat, per hiſtoricam prolepſin, uti vocant, nomen indidit. Amplius ex una eademque radice ſeu primitivô iſtô vocabulô Hebræi Solem חמה tanquam præcipuum æſtus caloriſque auctorem & ferventiſſimum ſidus nuncupant, in ipſius quidem ſacri codicis locô non unô, quem Concordantiæ Bibliorum Buxtorffianæ indicant. Quoniam verò idem Sol eſt, qui Jupiter, docente (*Lib. I. c. 24.*) Macrobio in Saturnalibus: *Ideò & Ammonem, quem DEUM Solem occidentem Libyes exiſtimant, arietinis cornibus fingunt, quibus maximè id animal volet, ſicut radiis Sol,* eodem alibi cenſente. (*c. 21.*) Radii quippe lucidiſſimi, quotquot à Sole prodeunt, rectorum cornuum ſpeciem præ ſe ferunt. Ut vel ideò inter imagines Deorum Dearumque ab Vincent. Cartario, & Fr. Swertio Sol radiatus & cornutus quaſi, nec non à Car. Patino & Mediobarbo in Græcis Romaniſq;

num-

nummiſmatibus exhibeatur. Adde, quòd aries apud Ægyptios & hodiernos Aſtrologos curriculi ſolaris ſeu totius Eclipticæ principium finisq́ue, carcer metaque ſemper fuerit: Quodq́; vox Hebraica קרן unde Græca κέρας, latinaq́; cornu oritur, radios ſplendentes quandoq; denotet.

III. Itaque cornigerum Hammonem, ipſumq́ue cornu ex origine prima, uti ſpero, arceſſimus. Omitto dicere cauſam à Servio ſuperiùs adductam, nempe involuta nimium reſponſa ſive oracula, de quibus liquebat universè, quid opus foret, particulatim non æquè, cùm animus hæſitaret, utrum eligi oporteat: Hæc veteres arietina. ſi Gellio in Noctibus Atticis credemus, dixerant. Tantum tamen abeſt, ut ænigmata illa ſuis ambagibus plena, homines ab Ammone dimoverint; ut potiùs cum Phæſto, Græcanicô Poëta, illum peranxiè implorârint:

Ζεῦ Λιβύης Ἄμμον κεραηφόρε κέκλυθι μάντι:

O Libyæ vates exaudi, corniger Ammon!

Aut cum Lucano in Pharſalinis (*Lib. IX.*) de Libya crediderint:

— — — *Stat corniger illic*
Jupiter, ut memorant, ſed non aut fulmina vibrans,
aut ſimilis noſtro, ſed tortis cornibus Ammon.

Quare Ammonem Græci pariter ac Romani Poëtæ cornigerum ſalutant, quoties ferè hujus fit apud Ariſtophanem, Lucanum, Ovidium, Statium Papinianum, Siliumq́ue mentio. Nec cornua huic alia niſi arietina, eaque vel ad temporum regionem, vel ad capitis mitræq́ue ſummitatem vendicant. Nugas enim ridiculas ſerit Joſippus Gorionides, ſive R. Joſeph ben Gorion, quando in Alexandri hiſtoria Jovem iſtunc ſtaturâ rectum, neque ſenem neque juvenem, & in fronte (*cap. 6.*) bovis cornibus, & barbâ caninâ conſpicuum fingit. Miror itaque, hæc à Kirchero ſomnia Judaica recitari pluribus, haud refelli: Ab ipſo itidem de Ammonis effigie formaq́ue doceri in

in quibus majorem diligentiam, perſpicuitatem, & antiqua teſtimonia meritò deſideres.

IV. Kircherus ipſe mitratum exhibet, arietinis cornibus, tetragonum ſive quadratis Hermis ſimilem, & pelle tectum: Qualem Pauſanias Arcadibus attribuit, & in ſuis Arcadicis deſcripſit. (*Lib. VIII.*) Ἐςὶ δὲ ἄλγαμα Ἄμμωνος πρὸς τῇ οἰκίᾳ τοῖς τετραγώνοις Ἑρμαῖς εἰκασμένον, κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχον κριοῦ. *Eſt autem ante domum Ammonis ſimulacrum quadratis Hermis æqualiter factum, ſuper caput arietis cornua habens.* Porrò eundem umbilici & integri arietis cujusdam ſpecie repræſentat; neque tamen auctorem ex veteribus ullum novisque citat. Denique ſiſtit hominis ſtaturam pelle arietis circumdatam, manu extenſa dextera, & hircinis cornibus; quam unde ſumſerit, ne verbô quidem ſignificat. Quicquid etiam de ſimulacro manibus repandis, & mole maximâ, & idolis Arabum ex Arabica geographia repetit, hoc Ammoni noſtro minùs congruet. Mirum verò eſt, ab ipſo hominem allegari Æthiopem, qui de Ammone hujusque ſtatuis ſciſcitatus, Æthiopicè ſcribat, multa in Barnagaſch Æthiopum regione adhuc exſtare, ſimulacra animantibus ſimilia, & caput Leonis aut arietis ex parte referentia, quæ Amuna nuncupent: Nec tamen ab Æthiope, nec à Kirchero, quod debuerat, ullum ſchema exprimi. Sic Fabricius in ſua Saxonia numen Saxonum vetus Hama profert; illudque Voſſius (*l. cit.*) ex origine vocis Hebraica ſuſpicatur Solem fuiſſe: Neuter tamen Hamæ vultum aut ſtatuam explicavit. Sic Schedius (*cap. 3.*) in Syntagmate ſuo de Diis Germanis ex Africa Hammonem ad Saxones & Weſtfalos migrâſſe putat, præſertim ad Hamburgi viciniam; nullis tamen hiſtoricis rationibus, ſed conjecturis aut Monachorum fabulis ibi nititur.

V. Strabo Geographus auguſtiſſimum, quod vocat, & antiquiſſimum (*Lib. XVI.*) in deſerto Libyæ Ammoniæque oraculum perſecutus, Ammonem hircinô capite, ac pelle amictum, multisque ceremoniis cultum prædicat. Hunc enim

 ab

ab Sacerdotibus , dum reſponſa expetunt , auratô vectari navigiô ſcribit, & patriô cohoneſtari carmine, donec oraculum edat, non verbis equidem, ſed nutu ſignisque obſcuriſſimis. Curtius Rufus verò ad Ammonem in Alexandri hiſtoria progreſſus, illud, quod pro Deo colitur, non eâdem ſiſtit effigie, quam vulgo Diis artifices accommodant. *Umbilico tenus*, inquiens, *arieti ſimilis eſt habitus, Smaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc cùm reſponſum petitur, auratô navigiô geſtant Sacerdotes, multis argenteis pateris ab utroq; navigii latere pendentibus. Sequuntur matronæ virginesque, patriò more inconditum quoddam carmen canentes, quô propitiari Jovem credunt.* Arrianus etiam Nicomedienſis (*Lib. III.*) ubi ad hunc Ammonem in expeditione Alexandri devenerat, idem fermè, quod alii retulerunt, paucis attigit. Eccur ſermonis multitudine ad Jovem jacentem non ſuperſedeat? Strabo Amaſenus (*l. cit.*) enim ſuô ævô, quô Tiberius Imperator præerat, oraculum Ammonis negligi cœptum ait: Διόπερ καὶ τὸ ἐν Ἄμμωνι σχεδός τι ἐκλέλειπται χρηστήριον. πρότερον δὲ ἐτετίμητο. *Itaq; oraculum Ammonis propemodum eſt deſertum, quod in honore priùs fuit.* Magis etiam neglectum ſuô tempore Plutarchus in iis demonſtrat, quæ ſcripſit de oraculorum defectu, cauſisque, cur illa defecerint. Nempe quantò magis lux Evangelii prorumpebat, tantò minus pretium tenebricoſis erat oraculis. Unde Prudentius rectè cecinit:

Nec reſponſa refert Libycis in Syrtibus Ammon.

VI. Ita ſimulacrum Jovi cornigero ſuum ex hiſtoria Græca, Romana, Hebraica, falſa pariter ac vera renovavimus: Nunc igitur illud ex Hieroglyphicis & antiquioribus nummis abſolvi perficique an poſſit, experiemur. Ex Hieroglyphica minus occurrit, præter unicum Jovis Ammonis typum, qui eſt aries, biſulcam è capite flammam vibrans, globumque alatum dorſo, & interpoſitum loti florem exhibens: Uti Kircherus ad menſam Iſiacam in Oedipo commentatur Ægyptiaco. Plus antiqua dabunt numiſmata. Quantum enim iſta Deorum,

Regum, Imperatorum, Principum & illuſtrium Virorum imaginibus reſtaurandis inſerviant, Ez. Spanhemius librô egregiô declaravit. Occurrunt autem in Romanis Fulv. Urſini familiis numi eidemque denari, Jove cornigerô inſignes: Antiquiſſimus quidem in Cornuficia gente primus, qui Ammonem veterem capillatum, gravi vultu venerabilem, barbatum, & cornibus ad tempora intus retortis ſive arietinis præditum ſingulari expreſſit artificiô, eumque ſolùm nec literis adjectis, unâ parte: Altera Cornuficium & Junonem Soſpitam Lanuvinam cum Epigraphe Romana: Q. CORNUFICI. AUG. IMP. Q. Cornuficius Augur lituum inſigne ſacerdotii habitumque geſtat: Juno cum pelle caprina, ſcutulô, haſtâ, & calceolis repandis coronam Cornuficio impoſitam. Qui Ciceronis anteà in Auguratu collega, & in conſulatu competitor æmulus, Imperatoris nomen ex Africa, cui præerat, provincia, ſimulque Jovis Ammonis imaginem ſuſcepit. Nec alius ſed idem planè vultu, barbâ, cornibus arietinis Jupiter ad gentem Antoniam Pinariamque ſpectat cum inſcriptione ANTO. COS. III. IMP. IIII. Pars cujus averſa Victoriam alatam, ejusque manu dexterâ coronam, ſiniſtrâ frondem palmeam oſtendit, ut inſcriptus adpareat SCARPUS IMP. ANTONIO AUG. Qui de ſtirpe Pinaria partes Antonii ſecutus, Africæ præfecturam, & Ammonem ex illa obtinuit. Eundem quoque gens Lollia oſtendit Jovem cornigerum una; parteque alterâ ſellam curulem coronâ exiguâ ornatam, & Græcis ΛΟΛΛΙΟΥ characteribus. Hic M. Lollius Palikanus Ædilis procul dubio Curulis fuit, cùm Jovi hunc denarium ſacrâſſet.

VII. Idem Jupiter apud Salmaſium *(p. 1025.)* in Exercitationibus Solino additis barbatam faciem caputque oſtentat cornigerum, tanquam πόλιος θεὸς καὶ κριοκέφαλος, h. e. *canus Deus & more arietis cornutus;* qualem antiquior isque anonymus vitæ Alexandri Magni Scriptor nuncupat, & Vir ille magnus numis comprobat. Unde numiſmata Cæſarum, qui-

 bus

bus Ammon excuditur, unam & vetuſtam effigiem religioſiſſimè conſervant: Utpote argenteus Denarius victoriatus, quô unum latus Jupiter, alterumque alata Victoria manu coronam porrigens complet cum inſcriptione: IMP. CÆS. DIVIF. Ad Auguſtum ergò pertinet, tum fortaſsè cuſus, quum Alexandria capta, Ægyptus in provinciam redigeretur. Jovem illum nec mutatâ facie numus Neronis æneus repræſentat, margini adſcripta COL. JUL. AUG. CASSANDREN. h. e. *Colonia Julia Auguſta Caſſandrenſi*, quæ in Iſthmo Macedonico juxta mare ſita ſuum Cæſari obſequium probavit. Jovem quoque cornigerum numus Trajani duplex, unus argenteus & alter æneus refert, Græcâ inſcriptione additâ: ΑΥΤ. ΚΑΙΣ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΣΕΒ. ΓΕΡΜ. ΔΗΜΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Γ. *Aug. Cæſ. Trajanus venerabilis, Germanicus, Tribunitiæ poteſtatis annô tertiò;* Ut à Car. Patino Cyrenæis tribuatur, qui Ammonem in numiſmatibus cum laſerpitio ſeu ſilphio herba ſibi propria conjunxerunt, & materiam diſputandi acerrimam Medicis atque Philologis dederunt. Inſuper numus Antonini Pii æneus Ammonem cornutum juxta cum calatho, coronâ radiatâ, & ſerpente in baculum intortô quaſi Serapidem, Solem, Æſculapium, Plutonem exhibet, quem Seguinus, celebris Gallorum Antiquarius, illuſtravit: Huicque par planè unus inter numos M. Aurelii Veri à Patino ſiſtitur elegantiſſimè. Omittam in præſentia, quòd duo numi, alter Elagabali, & Philippi Arabis alter ipſum arietem coronæ laureæ incluſum non ſine jucundo ſpectaculo contineant.

VIII. Nec ſolus Jupiter ſeſe Ammon arietinis cornibus effert, ſi antiqua luſtrentur numiſmata; Sed Alexander Magnus etiam ſibi adſumſit cornua, certè ab aliis tributa non reſpuit, ut patrem, à quo natus haberi voluit, Hammonem capite ſuô referret. Hinc ipſe in conviviis veſtes ſacras purpuream ſcilicet Hammonis ex ambitu diviſam, & cornua geſtâſſe, apud Athenæum in Dipnoſophiſt. (*Lib. XII. c. 9.*) ex Ephippo dicitur: Apud Clementem Alexandrinum in Protreptico ſtatua-

ſtatuariis id negotii dediſſe, ut cornutum ſeſe fingerent. Quare marmora hodièque per Italiam & per Europam numiſmata paſſim exſtant, in quibus Alexander Ammoniis ſuperbit cornibus, ſive illa pone aures reflexa, ſive ad aurium pinnam à fronte proceſſerint: Illud frequentiùs numi apud Salmaſium in Solin. Exercit. Zamoſcium in Analectis antiquæ Daciæ, Patinum, & Med. Biragum in libris numariis *(c. 52.)* conteſtantur: Hoc rariùs unô declarat numiſmate *(c. 11.)* Thom. Bartholinus in novis de Unicornu obſervationibus; ac *(c. 27.)* recuſo in tabella ænea non diſſimile proponit alterum Jo. Rhodii, idque argenteum, ut tamen in utroque non parum dubii reſideat. Certiùs exſtat in Lachmundi Oryctographia Hildeſienſi numiſma, *(cap. 12.)* quod Lyſimachum cornutum anticâ parte, poſtica eandem Deæ alicujus cum ſcuto puelloque alato effigiem, quæ numi eſt à Bartholino exhibiti, & perſpicuam inſcriptionem continet ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ, h. e. *Regis Lyſimachi.* Sicut enim Succeſſores Alexandri Reges Macedones cornua galeis geſtâſſe, Lazius librô Græcarum rerum elegantiſſiô *(Lib. I.)* adſtruxit: Sic Lyſimachus in Thracia ſucceſſor caput Domini ſui cornutum adhibet.

IX. Ammonis igitur & Alexandri cornua neque poſteritas depoſuit, nec ulla Orientalium ætas delevit. Nam Alexander adhuc apud Arabes ſolenni nomine Dulkarnain h. e. *bicornis* audit, in Alcorano pariter atque Arabica Elmacini, Keſſæi & Eutychii Patricidæ hiſtoria. Scriptores quidem Arabici, & interpres Alcoranicus Beidavus de Jove Ammone ac hujus cornibus nullam faciunt mentionem; Sive id fiat ex ignorantia hiſtoriæ Græcæ, ſive ex aliquo Mahumedis cultu, cujus abſurdiſſimæ genalogiæ ipſum Alexandrum inſerunt, quod Hiſtoria Orientalis Hottingeri *(Lib. I. c. 3.)* ad oculum demonſtrat: Elmacinus tamen in Hiſtoria, quam collegit, Arabicâ refert, eſſe alios, qui à tumore capitis morboſo Alexandrum dici bicornem voluerint; alios inde, *quod occupârit cornua Solis ab Oriente ejus ad Occidentem*, uti loquitur, h. e.

plagas orbis duas, Orientalem & Occidentalem ſuo imperio conjunxerit. Alia neque Keſſæus Arabs, neque Beidavus in ſuo commentario refert, niſi quod hic ultimus à cirris duobus, corona bicorni, & fortitudine ſummâ ratiunculam quærat: Quamcunque verò Arabes undecunque deducant, hæc in Græcis & verioribus quidem monumentis nullum fundãmentum reperit. De cornuto Attila, Hunnorum Rege, qualem in numis Boſianis vidiſſe quondam memini, hircinisq́ue, qualia præ ſe fert, cornibus: Itemq́ue de Antogilenſi Rege, quem duo cornua capiti affixa pro quodam ornatu regio geſtare ex Indica Hulſii navigatione liquet, nunc non diſſeram. Quid? quod ipſi Jovi cornutorum principi apud Lucianum cornua vertantur vitio, dum ita Momus ad Deaſtrum in Dialogo, cui titulus eſt: τῆς τῶν θεῶν ἐκλησίας, i. e. *Deorum Concilii.* Σὺ ὦ Ζεῦ, πῶς φέρεις, ἐπειδὰν κελῦ κέρατα φύσωσι σοι; *Tu Jupiter, quô fers modò, poſtquam arietis cornua tibi produxerunt?* Hiſtoriam de Cornutis Vir nobiliſſimus Georg. Francus Med. D. Prof. Heidelb. & Amicus ex Muſis Jenenſium mihi ſummoperè colendus in Tractatu Philologico-Medico præbebit.

CAPUT III.

1. *Cornu Ammonis foſſile inter gemmas à Plinio refertur.* 2. *An erravit ille, uti Bartholino viſum eſt? Cardanus tamen aberrat, quoniam hæc gemma noſtris & Æthiopibus ignota* 3. *ab Solino Plinii exſcriptore inter lapides Africanos.* 4. *Hinc & nomen ab Ammone inditum, uti ab Adaclo Venereq́ lapidi.* 5. *Cornu illud ex Ammochryſorum genere.* 6. *An divina ſomnia repræſentârit? Quænam illa fuerint?* 7. *Dii Deæq́ ſomniales. Incubatio ad eorum fana, Jovisq́ Hammonis, lapide capiti ſubjecto.* 8. *Cornu Hammonis, illud non fuit Garamanticus lapis contra Voſſium.*

I.

SIc verò ex antiqua Hiſtoria, Græca pariter atque Romana cornu Ammonis primò & propriè ſic dictum pro noſtro inſtituto apertè docuimus. Ideoque ordo, quem ſequi-

ſequimur, ad cornu impropriè aut metaphoricè dictum nos revocat, Cornu illud foſſile, vetuſtis & recentibus ſcriptis decantatum. Plinius enim Secundus (*Lib. XXXVII. c. 10.*) in Hiſtoria naturali, & librô quidem ultimô, ubi gemmas literarum ordine commemorandas aggreditur: *Hammonis cornu*, ait, *inter ſacratiſſimas Æthiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornu effigiem reddens, promittitur prædivina ſomnia repræſentare.* Quæ ſi merebuntur fidem, uti à Plinio relata ſunt, Ammonis cornui locus inter gemmas Æthiopiæ religioſiſſimas erit, neque cum noſtro, quod in Europa ſupereſt, ſimilitudo aliqua, ſive colorem aureum, ſive in divinis ſomniis virtutem, ſive pretium cogitemus. Neque id conſtat, cujus Æthiopiæ, num Africanæ, num Aſiaticæ? Quam utramque veteres tradunt Geographi, & hodierni cum Bocharto, Scriptore accuratiſſimô, (*Lib. IV. c. 31.*) agnoſcunt. Cùm autem Plinius in libro ſuo de gemmis ultimô ad auctores antiquiſſimos Græcos Romanosque, Jubam Regem, Xenocratem, Calliſtratum, Alexandrum, Sotacum, Varronem, Cornelium Bacchum, & Acta triumphorum publicorum domeſtica provocârit; Nihil mendacii aut falſi ſuo ex ingenio finxiſſe, inter æquos arbitros exiſtimabitur.

II. Quid ſi Plinius auctoritate Scriptoris veteris captus, errârit? Sanè Thomas Bartholinus, Danorum Æſculapius, in Obſervationibus (*cap. 37.*) de Unicornu editis errâſſe illum acutè cenſuit. *Vel enim lapidem non vidit*, inquiens, *vel oculos aliqua nubecula faſcinavit.* Equidem errare non poſſe, nunquam cuipiam auctorum contigit, quia majus hoc eſt, quàm ut convenire in humanam fragilitatem queat: Plinius tamen haud ita graviter aberrâſſe pronunciabitur, qui ſub finem capitis proximè ſequentis, ubi gemmas ab animalibus cognominatas enumerat, ſibi defenſionem ipſe prudenter conſtituit: (*cap. 11.*) *Sunt multò plures*, inquiens, *magisque monſtrificæ, quibus barbari dedère nomen, confeſſi lapides eſſe. Nobis ſatis erit, in his coarguiſſe dira mendacia.* Sed graviori

aliquô

aliquô errore Cardanus labitur, qui Hammonium lapidem cornibus arietis ſimilem ad gemmas rariſſimas in libro de iis conſcripto retulit, neque tamen ſibi ullum viſum, neque figura expreſſum addidit. Ergo hæc gemma inter rariſſimas aut incognitas jacebit, donec fortaſſis ex orbe novo in poſterum allata fuerit: Ab Æthiopibus ut exſpectetur, nihil eſt, (*Lib. I. c. 7.*) quippe illa terra pauciſſimas hucusque gignit, & regio diademati adulterinas gemmas inſitas nobiliſſimus Ludolfus in Hiſtoria Æthiopica ſcribit. Ergo citiùs fortaſſis aquam à pumice, quam ab Æthiopibus hodiernis cornu iſtud gemmeum requires.

III. Interim quicunque ſit in Plinio error, omnis tolletur facilè, dummodò C. Jul. Solinum è Polyhiſtore aut Collectaneis rerum memorabilium adhibeamus. Nam ille horum capite XXVII. ſi Salmaſii, aut cap. XL. ſi Camertis & aliorum vulgatiſſimam ſequamur editionem, ubi Africæ gentes urbesq́ue percenſuit, ad Cyrenas & templum Ammonis proximum progrediens: *Illic & lapis legitur* (inquit) *Ammonis cornu vocant. Nam ita tortuoſus eſt & inflexus, ut effigiem reddat cornu arietini. Fulgore aureo eſt; prædivina ſomnia repræſentare dicitur, ſubjectus capiti incubantium.* Solinus itaque, qui poſt Plinium ſeſquiſeculo & ampliùs inter Latinos Hiſtoricos vixiſſe Voſſio videtur, ceu in pluribus locis verba Pliniana, ſic in præſenti etiam exſcripſit; ut tamen pro ſuo ſenſu hæc interpolaret alicubi aut emendaret. Siquidem cornu Ammonis haud inter gemmas, ſed inter lapides numeravit; nec in Æthiopia naſci, ſed in Africa, & quidem hujus parte Cyrenaicâ ſeu Ammoniâ templum Ammonis proximè legi ait. Quæ quamvis Plinio juniora ſint & poſteriora; propiùs tamen ab veritate abſunt, ut conjectem meritò, Solini tempore in Africanam Hiſtoriam plus perſpicuitatis, quàm Plinii ævo illatum fuiſſe: Maximè cùm plura Hiſtoricorum ſcripta ſuppeterent, defectumq́ue, quô priſci laboraverant, ſupplerent.

IV. Ita-

IV. Itaque ſi cum Plinio hunc Scriptorem ſequimur, cornu Ammonis lapis vocabitur Africanus, inflexus adeò & tortuoſus, ut cornu arietini effigiem reddat, colore aureô, ſuperſtitioſis prædivina ſomnia repræſentans. Hunc lapidem Africanum dico, in Africa ex arenis ibi frequentiſſimis & Cyrenaica prognatum. Etenim cùm ibi templum Ammonis ſacratiſſimum floreret, naturaque lapides arietinô cornu ſimiles procrearet, his ab Jove ipſo nomen impoſitum quis neget? Sic in Hiſtoria lapidum gemmarumque apud Græcos Ἀδάδυ νέφρος, ὀφθαλμὸς, δάκτυλος, h. e. *Adadi, ren, oculus ac digitus*, à Deo inter Syros Phrygesque celebri; Ἀφροδίτης πλόκαμοι καὶ ὄμφαλος, h. e. *Veneris crines & umbilicus*; Beli oculus ac Jovis quoque gemma apud Plinium occurrunt. Sic à cornu Ammonis arietino inter Ammonios & Cyrenæos novum repertum vocabulum quis non videat? Cauſa enim denominationis ſub oculos cadit, ſimilitudo nempe quâ cornu arietini effigiem, uti Plinio ſic Solino, reddidiſſe dicitur. Sed mirum eſt, cur Solinus Pliniana inverterit verba, & pro colore aureum fulgorem poſuerit: Fulgor quippe gemmis, lapidibus verò communibus color inter Phyſicos attribui ſolet. Cùm ergò lapidem deſcribat in Polyhiſtore ſuo, cur fulgorem illi aureum, non colorem cum auctore ſuo, quem ſequebatur, addidit? Siccine fortaſſis noluit exſcripta videri, ac latere quadantenus aut tegi, quæ à Plinio in uſum adſumſerat ſuum? Utcunque res habeat ſeſe, coloris nomen pro fulgore convenientiùs adhibuiſſet.

V. Attamen color iſte fulgorque aureus in cornu Ammonis lapideo me inducit, ut hoc inter Ammochryſi aut Chryſammi genera reponam. Ammochryſus enim ſive Chryſammus Græcô nomine (Ἀμμόχρυσος ἢ χρυσάμμος) lapis vocatur, qui ex arena aurea compactus colorem refert aureum, ac reſolutus in pulveres ſcripturæ poſteà conſpergendæ aut ſiccandis literis inſervit. Libya nempe ac hujus pars Cyrenaica vaſtis ſolitudinibus & arenarum mobilium quaſi fluctibus ex-

aſperata, ſabulum ubicunque miſcebat aurarium, è quo Chryſammi faciliùs concreſcere potuerunt. Quum Æthiopia quoque in fluminum ramentis, arborumque radicibus, & ſummâ telluris ſuperficie aurum quandoque largiter ſuppeditet, uti apud Ludolfum anteà laudatum (*l. cit.*) legimus; Pro Plinio ſtabit, quisquis contenderit, in illa Chryſammos ſive lapides coloris aurei progeneratos. Certè Ambroſinus in Muſeo ſuperiùs citato ſpeciem Ammochryſi facit lapidem, quem cornu Ammonis nuncupant, & figura exprimit non una. Ut vel ideò hujus in naturalibus verſatiſſimi Viri ſententia parùm ab mea diſcrepet, meq; ab illa vix iterum dimoveri faciat.

VI. Cornu igitur Ammonis vetus ex Ammochryſi genere poſthac cenſebitur; Id quia plurimum religionis ex Ammone habuit, hinc erat, cur prædivina ſomnia repræſentare ſuperſtitioſi dixerint. Hæc verba quò apud Plinium ſenſu exſtant, eodem Solinus ne mutata quidem repetiit illa, ut vim doceret mirificam, quam veteres in divinis ſomniis huic lapidi attribuerunt, tum maximè, quum incubantium capiti ſubjectus eſſet. Somnia prædivina illa Græcis θεῖοι ἢ θεόπεμπτοι ὄνειροι καὶ σημαντικοί, h. e. *à Diis Deabusve immiſſa ſomnia & præſaga* dicebantur, tanquam quæ ſuô eventu non careant; Uti apud Artemidorum in Onerocriticis (*Lib. I.*) & Macrobium in ſpiſſo ad ſomnium Scipionis commentario exſtat. Potiùs δαιμονόπεμπτοι ὄνειροι, h. e. *à Dæmone immiſſa ſomnia* illa dicenda ſunt meritò, quòd anxiô labore captarentur, nec niſi votis atque ſacrificiis idololatricis impetrata objicerentur hominibus, qui ſolenniter priùs luſtrati, horum excipiendorum ergo ad aras Deorum fanaque incubuerant. Hanc enim viguiſſe olim è ſomniis captatam divinationem Græcè ὀνειρόκρισιν καὶ ὀνειρομαντίαν, Peucerus in Commentario de divinationum generibus doctiſſimô, (*p. 425.*) & Voſſius in Theologiæ Gentil. librô tertiô (*c. 35.*) perſpicuè demonſtrant.

VII. Nem-

VII. Nempe apud veteres ea quondam invaluit religio, ut petituri à Diis opem ad fana procumberent, tanquam reſponſum ab iis inter vigilias aut inter ſomnia exſpectaturi. Unde Dii Deæq; ὀνειρόπεμπτοι Græcè, h.e. *immittentes ſomnia*, Latinè ſomniales etiam vocabantur; horumque princeps velut Hercules ſomnialis, quem antiqua apud Salmaſium inſcriptio in Solin. Exercitat. (*ad cap. XXVII. Claſſ. X. n. 4.*) & Reineſium in Opere divulgato edocet, ſequentibus concepta verbis: V. F. CULTORES HERCULIS SOMNIALIS DECURIA. I. Hæc prima nempe decuria religioſi Corporis aut Sodalium ſacrorum vota fecit Herculi, ut ſomnia prædivina de præteritis, futuris, ac præſentibus, immitteret, quippe ſomniali ſeu Deo ἀλεξικάκῳ καὶ ὀνειροπέμπτῳ, h.e. *malorum propulſatori & ſomnia immittenti.* Quin Lucianus in Hephæſt. tres divinitatis notas, ſomnia nempe curationes, & oracula facit, omiſſis, quas debuiſſet addere ἐπιφανείαις, ſeu apparitionibus. Ut vel inde Jovem Hammonem ſuis cultoribus inſpirâſſe ſomnia, vel impreſſiſſe credam, iis maximè, qui fano incubabant ſuo, lapidemq; hunc noſtrum capiti ſubjecerant. *Nam incubare dicuntur propriè ii, qui dormiunt ad accipienda reſponſa. Unde eſt: Ille incubat, i.e. dormit in Capitolio, ut reſponſa poſſit accipere:* Sic Servius ad VII. (*v. 87.*) ſcribit, illudq; Plauti reſpicit in Curculione:

Namq; incubare te ſatius fuerat Jovi.

Quare velut Jovi Capitolino inter Romanos, Paſiphaæ inter Lacedæmonios; Amphiarao apud Oropios; ad Canopum in templo Serapidis; in Narbata apud Hyrcanos; ad aram Ardali apud Trœzenios; ad Pergamum Æſculapio incubabatur; ita in delubro Jovis Ammonii, ut ſomniarent, recubuiſſe homines, lapidemque ſeu cornu iſtud lapideum ſuppoſuiſſe capiti, ut inde colligas, in proclivi (arbitror) erit.

VIII. Sed cur incubationem in fanis Deorum heic copioſè perſequar, quam excellentiſſimus Meibomius Exercitatio-

ne Philologico-Medicâ dudum accuratiùs, uti ſolet omnia, declaravit, & Anton. van Dale Med. D. ſecunda de Oraculis Ethnicorum diſſertatione obiter illuſtrat. Cur tantam in divinis ſomniis virtutem lapidi, Chryſammo vindicem? Vaniſſimi nempè nugarum inſtitores Onerocritici fuerunt veteres, quicunque fuerint, ſive Sacerdotes, ſive reliqui; Artemidorus etiam Vir alioqui multâ doctrinâ celebris, nec non Cardanus, ingeniô ſummus, niſi quod illud hâc re nimis futili occupavit. Aſt capite tandem ſequenti hanc lapidis virtutem pauliſper excutiam: Nunc Voſſio ſatis faciendum erit, qui cornu Ammonis ſive lapidem hunc noſtrum in Libro Theologiæ Gentilium ſecundo (*cap. 2.*) pro gemmailla vendidat, quam Silius Italicus (*Lib. XV.*) Garamantidem vocat, ipſe Plinius Garamanticum & Carchedonium. Sed neque Silius Poëta in Punicis, neque Plinius in Hiſtoria, quod Voſſio probatur, comprobat. Plinius enim capite Carbunculos exponit ſeptimô: *Horumq́ genera ſunt* (ait) *Indici & Garamantici, quos Carchedonios vocant, propter opulentiam Carthaginis magnæ.* Hæc ad cornu Ammonis nihil attinent, neque poſſunt eò torqueri, niſi vim faciamus Plinio, qui expoſitis per genera colorum principalium gemmis reliquas ſubjungit capite decimô, & inter eas quoq; cornu noſtrum lapideum. Silius verò quum de gemma Garamantide quandam in Punicis, de cornu Ammonis nullam fecerit mentionem, nihil ex mente Voſſii confirmabit.

CAPUT IV.

1. De cornu Ammonis analytica commentatio ſecundùm Ariſtotelem: An ſit, quodq́ ſit? 2. Cur ſit, quidq́ ſit, juxta eundem Analyticæ magiſtrum optimum. 3. Materia hujus ex qua, nempe terra in agro Brunshuſano aut lenta aut macra. 4. Ubi de Cœnobio Brunshuſano, ejusq́ conditore Ludolpho, Saxonum Duce. 5. Cauſa efficiens, eaq́ aut univerſalis aut particularis: Et hæc quidem vel remota, vel proxima.

ma. 6. Forma quidem ſubſtantialis, nulla tamen ex animabus, nempe κερατολιθοειδής. *7. Finis duplex aut ultimus, aut intermedius: Et quidem alius verus, aliusq́ falſus in ſomniis divinis ex Ariſtotele contra Voſſium defenſo.*

I.

DE cornu Ammonis veteri apud Plinium Solinumq́ue commemoratô ſatis habebimus per tria priora commentationem hiſtoricam texuiſſe capita: Nunc philoſophicam & analyticam de cornu Ammonis hodiernô aut phyſicam pertexemus. In hac verò nullus, quem ſequar, occurrit in antiquis alius, niſi Ariſtoteles Stagirita, optimus doctrinæ Analyticæ dictator: Hic ſecundô Analyticorum poſteriorum librô ſub initium, ut ſolet plurima, præclarè: Τὰ ζητούμενα ἐστιν ἴσα τὸν ἀριθμὸν, ὅσαπερ ἐπιστάμεθα· ζητοῦμεν δὲ τέτταρα, τὸ ὅτι, τὸ διότι, εἰ ἔστι, τί ἐστιν. *Quæſtiones ſunt æquales numero iis, quæcunq; ſcimus: Quærimus autem quatuor, quod ſit, cur ſit, an ſit, quidq́; ſit?* Huc ergò prior mea convertetur demonſtratio, ut conſtet manifeſtiſſimè, an ſit, & quod ſiet cornu Ammonis hodièq; lapideum? Id utrumque quoniam in ſenſum perſpicuè incurrit, vix eſſe puto, cur operoſiùs demonſtrem. Sive lapidis naturam, ſive proprias hujus affectiones, ſive figuram & accidentia communia requiras, nihil in hoc cornu deſiderabitur, ſed reperietur omne, quicquid pro natura, propriis, attributis, figura, & accidentibus à te ipſo dabitur. An res enim ſint exiſtantq́ue, illud duobus cognoſcitur modis, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ κατ' αὐτὸ, h. e. *vel per accidens* ex accidentibus nempe, quæ ſub ſenſum ipſa cadunt; *vel per ſe*, h. e. ex rerum eſſentia naturaq́ue, aut propriis earum affectionibus. Quas quoniam in hoc cornu & naturam lapidis alicujus deprehendere nullo negotio licet, quid dubitabitur diu, an illud hodièq; extet in Europa, Germania, & hac noſtra, quam habitamus omnes, Saxonia?

 II. Quæ-

II. Quæſtiones autem reliquæ duæ, cur ſit, & quidnam ſit illud, de quo disquiritur, cornu plus negotii faceſſent, & nunquam expedientur, niſi ad cauſas veras primasque confugeris. Quæ ipſa methodus demonſtrativa extat aut analytica, & antiquis Philoſophis, præſertim Ariſtoteli recepta, & tam ſolerter tradita, ut Carteſiani hodierni, eorum maximè anteſignanus Anton. Grandis in Logica ſua (*Artic. XIX*) comprobârint illam, neque tamen evidenter ſatis expoſuerint. Habet quippe ut in ætatibus auctoritatem ſenectus, ſic in doctrinis antiquitas, eaque apud cordatos plurimum ſemper valebit, quanquam apud homines novitatis ſtudioſos jaceat. Audiemus igitur Doctorem è Peripato vetuſtum, qui primô poſt. Analyt. librô (*cap. 2.*) graviter in hanc rem: Ἐπίστασθαι δὲ οἰόμεθα ἕκαστον ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιστικὸν τρόπον τὸν κατὰ συμβεβηκός, ὅταν τ' αἰτίαν οἰόμεθα γινώσκειν, δι' ἣν τὸ πρᾶγμα ἔστιν, ὅτι ἐκείνου ἀντία ἐστὶ, καὶ μὴ ἀνδέχεσθαι τοῦτ' ἄλλως ἔχειν. *Scire putamus unamquamque rem ſimpliciter ſeu abſolutè, non ſophiſticô modô ex accidente, quum putamus, cauſam cognoſcere, propter quam res eſt, quodque illius rei cauſa ſit, nec poſſe ſeſe illam aliter habere.* Huic ſi methodo fideliter inſiſtemus, & cauſas externas pariter atque internas, quas Philoſophi vocant, indagabimus, tum ad demonſtrationem & ſcientiam analyticam pervenietur.

III. Quandoquidem ergò cornu ſive corpus lapideum in quæſtionem venit, de materia hujus, quænam aut qualis ea ſit, primum explicabitur, tanquam de paſſivo principio, è quo uti producitur, ita productum poſteà conſiſtit. Hanc nemo aliam deprehendet, niſi terram in agro, quaquà illa patet, Brunshuſano & multam & copioſiſſimam: Quæ cùm alibi lenta, tenax & viſcida ad naturam argillæ propiùs accedat, alibi macra inter montes & rarior, plus ſabuli, calcis, lapillorumque contineat; in utroque hujus cornu materiam agnoſcimus, & viſu, ſiquidem eô teſte opus fuerit, noſtrô percipimus. Illa quidem ſolutior humoribus aut ſubterraneis aut pluviis fermentata facilè concreſcit; hæc autem ſpiſ-

ſior

ſior ſubacta humido difficiliùs in naturam lapideam coaleſcit. Utraque tamen aut fluxu, aut quâcunque percolatione, aut aliâ quâdam ratione. Ita Theophraſtus, Ariſtotelis in Peripato digniſſimus ſucceſſor, ex libro de Lapidibus peculiari ſub initium docet, ubi aquam metallis, terramq; lapidibus pro materia tribuerat. Ἅπαντα οὖν ταῦτα χρὴ νομίζειν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐκ καθαρᾶς τινος, καὶ ὁμαλῆς ὕλης, εἴτε ῥοῆς εἴτε διηθήσεως διά τινος γενομένης, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον ἐκκεκριμένης. *Omnia ergò heic putandum eſt, ut ſimpliciter dicatur, è pura quadam atq; æquabili materia concreviſſe, ſive per fluxum ſive quandam percolationem facta, ſive per modum alium concreta.* Hanc æquabilem puramque ac homogeneam deprehendes materiam, ſi cornu Ammonis illud diſſolutum comminueris, aut malleô contuſum in partes diviſeris minutas. Nam iſtæ particulæ ortum indicabunt ſuum, terramque teſtabuntur aut argillaceam, unde concreverunt, aut calcariam.

IV. Hæc ipſa cornu hujus lapidoſi materiam, terra nempe in agro Brunshuſano frequens, ad iſtud, unde nomen accepit, Cœnobium Brunshuſanum avocat, Ducatûs noſtri Brunſuicenſis antiquiſſimum. Ludolfus enim patre Walberto, avo Wigberto, & Witekindo proavo, Saxonum aut Rege aut Duce prognatus, idemque Saxoniæ Dux Anno DCCCLIII. in honorem Johannis Baptiſtæ ac Stephani Protomartyris, & Monialium habitationem illud condidit, tum Odæ conjugis dilectæ ſuaſu, tum Ludovici Imp. Rom. inviétiſſimi, ac Papæ Rom. Sergii conſenſu: Sic habet prima fundatio, quam Heinr. Meibomius, Hiſtoriæ quondam noſtræ Saxonicæ aſſertor celeberrimus ibi protulit, ubi demonſtrat, Duces Saxonibus ex ætate Caroli M. & Francicorum Impp. ultimâ præfuiſſe. Conſentiunt Sigebertus in Chronographia. (*ad A. 860.*) Auctor anonymus de fundatione quarundam Germaniæ Eccleſiarum à B. Madero inter Antiquitates Brunſuicenſes editus; Albertus Stadenſis (*p. 162.*) in ſuo Chronico; Martinus Prædic. Monachus in MSto, (*ad A. 787.*) quod

quod Luneburgi exſtat, Chronicô, & Witekindi quidem hiſtoriâ; Gobelinus Perſona in Coſmodromio, (*ad A. 1014.*) & Theod. Engelhuſius ab laudato anteâ Madero editus. Hunc unum præ cæteris è Chronico ſuo (*cap. 42.*) audire nunc juvat: *Ludolfus iſte*, ait, *Dux Saxonum Romam causâ devotionis profectus, reliquias SS. Præſulum Anaſtaſii & Innocentii, impetratas à Papa Sergio III. detulit in Saxoniam; in quorum honorem primò Cœnobium ſanctimonialium in Brunshuſen, poſteà verò quartô annô conſtruxit in Ganderſem, hæreditate ſuâ illic attributa, & filia ſua Hadamode Abbatiſſa Dominarum ſecularium conſtituta: Eccleſiam illam dotavit XI. millibus menſis, juxta numerum XI. millium SS. Virginum.* Literæ Ludolfi Ducis Saxoniæ fundationis & dotationis Eccleſiæ à ſe Anno DCCCLIII. in Brunshuſen conditæ & hinc ad fluvium Gande translatæ adhuc ſuperſtites hæ ſunt, *quæ ſequuntur:* Quia ſcriptum eſt, pretium animæ viri, divitiæ ejus. Idcircò ego Ludolfus, Dux Saxoniæ, notum eſſe cupio omnibus Chriſti fidelibus, tam præſentibus quàm futuris: Quod ego poſt inchoationem Monaſterii puellarum, quod divinâ inſpiratione commonitus, ſimulque dilectæ conjugis meæ Odæ ſuadelâ inductus, in honorem Præcurſoris, Stephanique Protomartyris, in Brunteshuſen ædificare cœpi, literis Domini noſtri Ludovici, Romanorum Regis invictiſſimi, ad ſanctiſſimum Sergium Papam acceptis, cum prædicta conjuge mea An. Domini DCCCLIII. Indictione primâ, Romam ivi, & in præſentia ipſius Summi Pontificis prænominati Monaſterium, & omnem proprietatem hæreditatis meæ, quam habui, videlicet Gandershemiæ marcæ, & Dengdiæ marcæ, & Laachindorp marcæ, & alia loca plurima cum famulis utriusq; ſexûs, Apoſtolorum Principi, pro remedio animæ meæ, & eorum ſimul, quibus debitor extiti, & jus & proprietatem integraliter tradidi. Sanctorum etiam Romanorum Pontificum Anaſtaſii & Innocentii pignora glorioſa nobiscum deportanda piæ nobis charitatis affectu tradens petiit & accepit à nobis promiſſum, Eccle-

Eccleſiam in honorem prædictorum Confeſſorum fabricandam, & lumen ante ipſorum pignora indeficienter adminiſtrandum. Ut autem hæc omnia per ſuccedentia ſibi ſecula firma & indiſſolubilia perſiſtant, Privilegium plenæ & perpetuæ libertatis in papyro conſcriptum, ubi omnia prædicta continentur, Monaſterio noſtro liberè utendum tradidit. Nos etiam in continenti duas ſtolas albas XXX. aureis intertextas eidem beato Sergio Papæ tradidimus, ſtatuentes, ut Abbatiſſa, quæ pro tempore fuerit, eundem cenſum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ in ſignum libertatis ſingulis annis perſolvat. Cùm autem divinâ cooperante gratiâ proſperè domum rediiſſemus, gratanter à S. Collegio recepti, eundem locum ſacro puellarum cœtui videntes nimis anguſtum, in quadam ſylva hæreditatis noſtræ, juxta fluvium Gande, qui aliô nomine Ecterna nuncupatur, Anno ab Incarnatione Domini M DCCC LVI. Indictione quartâ, Eccleſiam in honorem dictorum Confeſſorum non longè à priori loco celebriori ædificio conſtruximus. Precamur igitur vos legentes vel audientes hujus noſtræ donationis paginam, ut cœleſtis regni clavigerum pro nobis ſuppliciter oretis, quatenus poſt funera carnis noſtræ Paradyſi januas traditâ ſibi poteſtate nobis aperiat, atque in extremo examine ante tribunal æterni Judicis ſupplex pro nobis advocatus exiſtat. Satis de Cœnobio & agro Brunteshuſano, ad quem heic digrediendum pauliſper fuerat.

V. Revertam igitur ad cauſas, unam præſertim ex omnibus efficientem, unde principium eſt motus ſive generationis in hoc cornu lapideo procreando. Hæc efficiens cauſa è Scholis Phyſicis duplex occurrit: Altera quidem univerſalis, alteraque particularis: In illa nempe univerſali mecum omnes convenient, ſeu de prima, DEO ſcilicet, cunctorum lapidum Auctore maximô; ſeu de ſecunda, aſtris videlicet Planetisque dixero. *Deus quippe omnium rerum ſeminator eſt atq; ſator*, Tullio noſtro: (*Lib. II. de nat. Deor.*) Cœleſtia verò

aſtra, Solem, Lunam, & reliquos Planetas in lapidum generatione ſuam conferre partem, quis eſt, qui neſciat? Benè Manilius: *(Lib. I.)*

Aſtra movent terras, Deus hæc movet ipſe ſupremus.

De particulari quædam ſententiarum fortaſsè varietas erit: Aſt removebitur illa, quæcunque ſit, certè minuetur, ſi duas dixerim, in uno hoc cornu concurrere, unam remotam, proximamq́ue alteram: Remota caloris & frigoris erit, à quo utroque ad fermentationem & concretionem terra ſive materia jamdum rectè diſpoſita redigetur. Ita Theophraſtus in libello de lapidibus citatô anteà docet: ἡ δὲ πῆξις τοῖς μὲν ἀπὸ θερμοῦ, τοῖς δ' ἀπὸ ψυχροῦ γίνεται· κωλύει γὰρ ἴσως οὐδὲν, ἔνια γένη λίθων ὑφ' ἑκατέρων συνίστασθαι τούτων. *Coagmentatio autem his quidem à calido, illis autem à frigido fit: Nihil tamen prohibet, quædam genera lapidum ab utroque horum concreſcere.* Proxima inter cauſas particulares efficiens mihi eſto principium κεραλολιθοποιὸν, h. e. *lapidi ad cornu ſimilitudinem inflectendo congruum;* ſive quis illud potentiam, ſive vim & virtutem cornei lapidis effectricem, ſive ſpiritum è Kirchero novisq́ue Scriptoribus lapidificum appellet. Scio quidem hæc noviter reperta nomina inter Grammaticos non ferri, nec in Lexicis reperiri: Inter Philoſophos tamen ut ferantur, neceſſitas facit, & veterum æquè atq; recentiorum auctoritas. Unde Kircherus in mundo ſubterraneo (*Lib VIII. c. 3.*) magnetiſmum, vim lapidificam, & ſpiritum architectonicum ſeu plaſticum efformat, ubi cauſam lapidibus efficientem aſſerit.

VI. Ita nimirum hæc quam κεραλολιθοποιὸν dixi, cauſa efficiens in materiam efficaciter agit, ex illaq́ue formam educit ſubſtantialem, eductamq́ue cornu Ammonis lapideô relinquit, ut inde differentiam ſpecificam & propriam ultimo conſequatur: Hoc munus formæ ſubſtantiali apud Philoſophos injungitur. Quæ tandem illa ſiet, aut unde ſumatur, heic in quæſtionem veniet? Hic Rhodus, hîc ſalta, ut in proverbio dicunt vetuſto. Democritus omnes formas à figura, ſitu,

ſitu, & atomorum ordine, h. e. quantitate & qualitate ſumi voluit: Sed cur non ex reliquis categoriis depromantur? Ut enim res ſunt, ita formam ſpecificam illis convenire, quis non videat? ἰδιότητες δὲ πλείες εἰσὶν ἐν τοῖς λίθοις. ἐν γὰρ τῇ γῇ χρώμασι τε καὶ γλισχρότητι καὶ λειότητι καὶ πυκνότητι, καὶ τοῖς τοιέτοις αἱ ῥοαὶ διάφοροι· κατὰ δὲ ἄλλα σπάνιοι. *Lapidum autem plures ſunt proprietates. In terra enim coloribus & tenacitate & lævore differunt, fluxus & denſitate ac ſimilibus; ſecundùm alia verò rari:* Theophraſtus in libello anteà citato ait. Quare ſi lapideam in hoc cornu eſſentiam, ſi ſcabram, tortuoſam & infuſcatam aut ſubcinericiam ſuperficiem, ſi corneam in eo ſimilitudinem aut figuram attulero, quidni ſufficiant? Quidni formam dabunt κερατολιθοειδὴ ἢ κερατολιθόμορφον, quam Græcô rotundiùs ſermone, Latinô incommodiùs paulùm, nec ſine ambitu verboſo exprimere vix licet? Cùm hæc autem forma lapidi corneo & ſubſtantiæ inanimatæ aut corpori vitalis actionis experti debeatur, ſubſtantialis quidem ipſa eſt atque corporea, nulla tamen ex animabus, quas vegetativam, ſenſitivam & rationalem Philoſophi conſtituunt. Adeoque forma huic Cornu foſſili nihil vitæ conferet; Natura verò rerum Dædala, qualem Lucretius (*Lib. V.*) vocat, jucundum indidit ſpectaculum, nempe figuram corneam ab ariete aut animali quadrupede adſumtam. Videlicet natura Lithogennetica Kirchero (*c 8.*) Geometram ſeſe, Aſtronomam, Opticam, Pictricem, & in lapidibus cunctis divinam ferè artificem probat.

VII. Finis ſupereſt, cujus gratiâ hoc cornu in foſſilibus habetur, idemque duplex: Unus reſpectu DEI ultimus, alterque humani generis reſpectu intermedius aut proximus. Ultimus ille divina eſt gloria, quam cornu lapideum nullô ſermone, ſed ſuô artificioſô extollit ſchemate augetque. Quorſum enim univerſa naturæ fabrica & compages, & cunctorum corporum lapidumque infinita varietas & multitudo pertinet, niſi ad gloriam DEO Ter Optimo aſſerendam? Intermedius ergò reſpectu humani generis proximusque finis aut

verus etiam in hoc cornu noſtro, aut falſus erit: Verus in laude ponetur cultuque DEI congruô, ad quem homines, quotquot ſapiunt, exquiſitiſſima lapidum figura commoveri aut compelli decet. ἐςὶ γδ' ὁ δημιουργὸς θεὸς ἀσυγκρίτως τῶν πάντων προτιμώμενος. *DEUS enim opifex omnium maximè venerandus absq; fuco eſt.* Hierocles in Carm. Pythagor. ait: Falſus quem dico, in ſomniis divinis apud veteres ponebatur. Nam eò ſuperſtitionis proruerant gentiles, ut ſuo Ammonis cornui ad divina ſomnia repræſentanda maximam virtutem tribuerent. Sed quàm falſi fuerint, libellô egregiô Ariſtoteles *(cap. 1.)* demonſtravit, & hæc divina, quotquot jactabantur, ſomnia evertit. τὸ δὲ γδ' θεὸς εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀναλογίᾳ, καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίςοις καὶ φρονιμωτάτοις, ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν, ἄτοπον. *Nam DEUM quidem eſſe mittentem, cum alia irrationabilitate* (ſic interpretantur) *non optimis & prudentiſſimis, ſed vilibus aut plebejis immittere, abſurdum eſt.* Nempe vulgarium iſta fuerunt hominum, nulla ſapientiorum aut rariſſima. Dæmon enim facilè ſimplicioribus abuti poteſt ſoletque pro eo, quô credulos aggreditur, aſtu mirificô. Nihil ergò fuit, cur Voſſius in Theologia Gentil. (*Lib. III. c. 35.*) hanc à Philoſopho productam rationem diluere conaretur, & divina ex ſacris ſomnia urgeret, quæ nec gentilibus & falſis paria erant, nec Ariſtoteles inpugnabat. Benè Cicero de Divinatione: (*Lib. II.*) *An Æſculapius poteſt præſcribere per ſomnium curationem valetudinis? Neptunus gubernantibus non poteſt?* Perinde an Jupiter Hammon, an cornu ab ipſo appellatum præſcribere, aut per ſomnium indicare, quid proſit maximè unquam incubantibus poteſt?

CAPUT V.

1. *Definitio cornu Ammonis, in eaq; genus proximum eſt lapis: Nec pro cornu animalis in lapidem mutato habebitur.* 2. *Quicquid Cæſalpinus contrà ſtatuat.* 3. *Differentia ſpecifica*

cifica primùm à colore duplici. 4. Secundò ab loco natali ſeu agro Brunshuſano, qui ab Schazfeldenſi, Hildeſienſi, alio diſtinguitur. 5. Tertiò à partibus duabus, apice nimirum ac mucrone. 6. Armatura veluti pars in definitione omittitur, ad Hoplites pertinens. 7. Quartò à forma, ſeu figura, eaq; aut ſimplici aut multiplici contra Ferr. Imperatum.

I.

ITa cauſas externas pariter atque internas more philoſophicô, niſi fallor, tradidi, omnesque breviter, quantum propoſito meo inſerviit, percurri. An denique ad definitionem tranſeundum heic erit? Sic fortaſsè iis videbitur, qui pro inveterata ſcholarum conſuetudine in definiendo ſunt nimii aut planè ſuperſtitioſi. Equidem nôſſe cauſas ad ſcientiam analyticam ſatis eſt: Quum tamen definitio quoque ad demonſtrationes multum conferat, neque ab illa in præſenti penitùs abſtinebo. *Cornu Ammonis itaque, de quo loquor, eſt lapis, aut nigricans aut albens, ex agro Brunshuſano progenitus, & ab apice nodoſo rugoſoq; in mucronem tortuoſum, acutum ſtriatumq; ad inſtar cornu arietini deſinens.* Genus meæ definitionis lapidem feci, quem natura, generatio & ſenſus ipſe faciunt, poſcuntque. Nam in eo nihil aliud, niſi corpus terreum, durum, friabile, nec liquabile tamen habebis, h. e. lapideam, quam Phyſici Ariſtotelici & Carteſiani definiunt, eſſentiam aut naturam. Ut omnes cæterùm doctiſſimi Viri in errorem aut credulitatem incidant, quicunque hunc lapidem pro cornu animalis in corpus lapideum mutato venditant aut exiſtimant. Ita Ol. Wormius (*cap. XIII.*) ex Melita Inſula ſub nomine cornu arietini petrefacti ad ſeſe hunc allatum in Muſeo commemorat, Hammonis cornui, quod apud alios depingitur, æqualem. Ipſe nobiliſſimus Bartholinus de unicornu hæſitat ſecum, nec apertè pronunciat, quid velit in hoc dubio argumento.

II. Andr. Cæſalpinus autem librô ſecundô (*cap. 44.*) de metallicis, ubi ad figuratos lapides devenerat, multis contendit rationibus, *corpora hujusmodi non pauca, ſed multa imò innumerabilia eandem prorſus configurationem cum viventibus habentia, viventia exſtitiſſe, ſed poſteà aut ſpontè, aut ob aliquem ſuccum lapideſcentem concreviſſe in lapideam ſubſtantiam:* Idq́ue pati frequentiùs putat oſtrearum & ſimilium teſtas, & oſſa animalium, & ligna quædam diu condita, ut propter ſubſtantiam, quæ in ipſis eſt, terream lapideſcant. Sic lapidem Judaicum, Belemnitem, Gloſſòpetras è conchyliis concreviſſe ait. De cornu quidem noſtro nihil attigit: Si tamen argumenta Viri clariſſimi valebunt, pro cornu arietino in lapidem mutato habebitur. Namque cùm eadem figura in multis reperiatur, non caſu ſed aliquâ ratione configurationem hujusmodi factam urget: Omnia verò quæ caſu fiunt, non in multis, nec frequenter, ſed in paucis eadem & rarò contingere, ut in gemmis & marmoribus nonnullis imagines. Ratio autem vel ex fine habetur in figuris nempe partium, quas habent animalia, organicarum, vel ex arte, vel ex neceſſitate, ut in cryſtallo ſexangulo; Vel ex loco, quô corpora continentur. Ita nempe rationes ille continuas unà connectit. Quidni rationem aliquam à neceſſitate aut locô hujus lapidis petamus, dicamusq́ue, non alium niſi figura cornea generari potuiſſe? Quidni verò principium κερατολιθυποιὸν, quod ſuprà conſtituimus, & finis duplex pro ratione valeat? Finis quidem ab inanimatis lapidibus ipſe agnoſci & appeti nequit: Attamen ab ſuperiori aliquo agente, natura Deoq́ue ſatis cognoſcitur. Quare argumenta Cæſalpini haud illud conficiunt, ut lapis noſter pro cornu in lapidem converſo habeatur. Huic inſuper Cæſalpini, quiq́ue cum ipſo faciunt, Fab. Columnæ ac Nic. Stenonis ſententiæ contrarium exemplum idq́ue manifeſtiſſimum Acta Philoſophica Anglicana M. Jan. An. 168¾. Num. 155. pag. 463. Eruditorumq́ue Lipſienſium M. Aug. An. 1685. pag. 371. in Conchis præbent foſſilibus, &

qui-

quidem ex *Obſervatione ſequenti Griff. Hatleji*: Cùm in Comitatu Cantii propè Huntonienſe oppidum in loco, quartâ milliaris parte à flumine Medway diſſito, piſcina amplificanda eſſet, inter fodiendum argilla primùm reperta eſt trium pedum profunditate; inde marga cœrulea optima trium pedum cum dimidio; dein ſtratum durum ex conchis, ſeu conchiformibus lapidibus ſatis densè coagmentatis, quorum interſtitia itidem margâ replebantur. Stratum hoc pollicis ſaltem craſſitie ac ita planum, ut in eo commodè ambulari poſſet, procurrebat, quemadmodum ſolent venæ ſilicis in terra cretacea; ac ſub eo rurſus marga pedis circiter profunditate deprehendebatur. Concharum iſtarum pleræque ex turbinatarum, reliquæ ex bivalvium claſſe erant; ex his tamen poſterioribus nullæ ambabus valvis invicem cohærentibus repertæ, ſed non niſi ſingulæ ſeu ſeparatæ. Ac turbinatas quidem ſeu contortas quod attinet, craſſities earum erat à vicia ad avellanam; figura omnium eadem, niſi quod in nonnullis latera nonnihil depreſſa eſſent: color, abluta marga ſeu terra lapidoſa, lapidi Bezoar ſimilis apparebat: coctæ tamen albeſcebant & cretacei quid in digitis tangentis relinquebant; quô ipsô à cochleis fricatione ablatô, ſubtiliſſimæ ſtriæ nigricantes extrorſum emergebant. Obſervatum quoque conchas has in aceto fortiter & cum bullis efferveſcere. Ex bivalvibus pleræque non excedebant craſſitiem phaſeoli, paucæ fabam majorem latitudine æquabant: valvæ tamen adeò erant tenues, ut conſimilibus animalium exuviis multum hac in parte cederent. Color idem, qui turbinatarum, niſi quod in paucis lineæ oblongæ, circulariter ad commiſſuram, quâ valvæ jungi ſolent, tendentes obſervatæ. Una tamen inter reliquas reperta ex diſtinctis quaſi lamellis compoſita, cujus convexa facies pulcherrimô nigrore ſplendebat, interiore margaritæ colorem referente. Ex bivalvularibus hiſce multæ imperfectæ apparebant, & ut ſcholæ loquuntur, in fieri; non quantum ad figuram, ſed quantum ad craſſitiem &

duri-

duritiem: & in aliquibus velut prima ſtamina, in aliis quaſi gradus & profectus varii ad perfectam figurationem.

Ex hac ipſa jam imperfecta in nonnullis formatione, ut & in jam completis valvarum ſingularitate arguit Hatlejus, conchas iſtas nunquam exuvias animalium fuiſſe; præſertim cùm non auditum fuerit, exundans flumen eousque unquam pertigiſſe, aut locum iſtum anteà fuiſſe detectum. Quin potiùs exiſtimat, eas eſſe lapides ſui generis, tales ſcilicet ex quibus Conchites, ut vocari ſolet, conſtat. Confirmat hoc ex eo, quòd fruſta prædicti concreti diſſimilaris, ubi marga induruit, per quam ſimiles appareant vulgari iſti marmori, quod circa Pluckley in Cantio effoſſum adhiberi ſolet viis ſternendis; Nam & hoc non aliud credit eſſe quàm coagmentationem ejusmodi lapidum conchiformium, quibus interfuſa marga firmam ſoliditatem ac duritiem adquiſiverit: Unde & fieri ait, quòd marmor iſtud aëri expoſitum ſenſim exiguas oſtendere cavitates incipiat, interjectis ſcilicet margæ portionibus, tanquam minus duris, per temporis tractum eroſis. Pro alio adhuc ſuæ opinionis argumento allegat Hatlejus, quod non longè à loco illo priori in agro Huntonienſi, & quidem profunditate eidem horizontaliter parallela ex quadam margæ fodina effoſſum fuerit marmoris fruſtum, quòd teſſellatô quaſi opere diſtinctum appareat lapidibus ejusmodi conchiformibus; quòdq; adeò veriſimiliter eadem cum compoſito anteà deſcripto principia agnoſcat.

III. Differentiam definitioni addo (1.) *à colore*, qualitate, ceu vocant, patibili ac noſtro primùm viſui ſubjecta. Color autem cornuum, quotquot mihi oculis & manibus tractâſſe licuit, duplex hactenus offertur: Unus quidem nigricans & fuſco propior; alter autem paululùm albens, cinereoque proximus. Utrumque Itali & Germani rerum foſſilium Scriptores (*ll. cit.*) annotant: Fer. Imperatus ſubruffum; Wormius in Muſeo griſeum aut griſeô æqualem addit. Ambroſinus cornua hæc ad ferreum, plumbeum, vel aureum quandoque

doque colorem vergere ſcribit: Ferrei aut plumbei coloris quæ ſunt, ea cum noſtro convenient: Quæcunque aurei & flavi multum habent, ea Chryſammonites ſive potiùs Ammochryſos aliquos præbebunt. Quare cornu Ammonis idem ille doctiſſimus Auctor Chryſammonitarum generi accenſet meritò, ſi nempe coloris ſabulique ſit aurei: Sin plumbei aut ferrei hoc fuerit, tum claſſi Ammochryſorum haud ita commodè inſeretur. Utcunque fuerit, noſtrum è colore ſuam, quam expreſſimus, differentiam ſervabit. Falluntur enim Scholaſtici, & in ipſum Ariſtotelem peccant, quicunque ſubſtantiarum definitionibus nullas, niſi ex ſubſtantiæ prædicamento differentias permittunt. Τελεία γὰρ διαφορὰ ἐναντιότης ἐστίν. *Perfecta differentia eſt contrarietas*, inquit Philoſophus in Metaphyſicis ſuis. (*Lib. X. c. 1.*) Quæ verò quoniam in ſubſtantiis earumque categoria non poteſt conſtitui; cur ex alio prædicamento in ſubſtantiarum definitionibus differentias non ferunt? Intereà tamen ab ſeſe Philoſophiam Ariſtotelicam doceri volunt creduntque.

IV. Addo ampliùs differentiam (2.) *ab loco natali*, qui ager Brunshuſanus eſt, Gandersheimenſi contiguus, & ſylvâ & montibus, & pratis irriguis, & campis, & paſcuô, & antiquo Cœnobio jucundus. Terra enim, quæ ibi exſtat tum argillacea tum calcaria & lapidoſa quam non difficulter in naturam lapideam indureſcere ſoleat, hæc inflexa cornua, pluresque figuris aliis ſignati lapides conteſtantur: Puta trochitæ, entrochi, aſteritæ, ſive ſtellati, chiromorphi (χειρόμορφοι) ſeu manu humanâ præditi, ξυσμόλιθοι, h. e. lapides, qui ramenta æquent lignea, xyſmolithi, aliique, quos agricolis, foſſoribus, dum aliud agunt, & viatoribus fortuna ne quidem opinantibus offert. Quin videas eminere hoc cornu ad extremam ſuperficiem innatum lapidi prægrandi, ut fruſtrà ſit, quisquis hoc ſeparare laboraverit. Plura verò lapidum figuratorum genera Schazfeldenſis inter juga Harzica ſitus ager, ſpecuque Baumannianum in Stolbergenſi Comitatu celebre

 ſup-

ſuppeditat (Baumanns-Hôle Germani nuncupant, neq; Baumanns-Holtz / uti Kircherus, Tollius & Wormius vocârunt.) Unde oſteocolla, dentes gigantei, quos vulgus exiſtimat, Belemnitæ ac Stiriæ nitroſæ mihi huc ex dono Viri Clariſſimi Heinr. Georg. Neuſii, Rectoris in ſchola Blankenburgica meritiſſimi ſunt allatæ. Neque cornu Ammonis lapideum agro Hildesheimenſi deeſſe, Agricola & Geſnerus (*ll. cit.*) referunt: Lachmundus in Oryctographia ſua (*cap. 12.*) nonnullis ſchematibus declarat, & nomine, quô cluit, Germanicô ein Zieher-horn oder Scherhorn: Quod & Agricola & Tollius in Notis ad Boëtium (*l. cit.*) planè idem recitaverant. Ut non dicam de agro Würtembergici Ducatûs ad Bollenſe Balneum jacente, ubi hoc cornu frequentiùs, Bauhino teſte, reperitur. Maltha Inſula, & in locis pluribus Italia, Sicilia, Dania & Anglia illud itidem progenerare apud Wormium, Bartholinum, Imperatum, Ambroſinum, cæteroſq; legitur. Ut clariùs hinc pateat, quandam ex loco natali differentiam noſtro, quod definivimus, cornu obtingere.

V. Inſuper (3.) *à partibus*, quas natura diſcrevit, & anfractu aliquô convolvit elegantiſſimè, duabus: Una eſt nodoſa rugoſaque, nodis veluti rugisq́ue pluribus diſtincta, quam apicem voco, h.e. ſummitatem exteriorem, digitis ferè tribus latam, & flexo magis magisq́ue ambitu coarctatam: Altera eſt mucro interior, idemq́ue ſtriatus, tortuoſus, adeò & patulus, ut foramen medium ſeu concavum relinquat. Veluti enim cornu animalium quodq́ue duas complectitur partes baſin ac mucronem extimum; Illaque baſi ad cranium caputve naſcitur & hæret, hâc verò mucrone in extremitatem cavam ſolidamve deſinit: Sic duas in hoc lapideo κατ' ἀναλογίαν partes facio, easdemq́ue tueor, quas natura ſuô artificiô aut ordine diſcrevit. Nec aliàs à Phyſicis foſſilium Scriptoribus (*l. cit.*) agnoſci aut diſcerni hucusque video. Ita Wormius in Muſeo cornu Ammonis exprimit contortum & acutum, longitudine unciarum trium, craſſitie pollicis, acutô apice, cruſtâ

lævi

lævi & marmoreâ, rugis per tranſverſum coëuntibus, colore cinereô luteôque: Ut lineas minutas ſtriaſque per longitudinem, & juxta baſin è centro in circumferentiam notet. Huic alterum adjecit ex Anglia ſibi allatum, quatuor circumvolutionibus in ſe revolutis, perpetuis ſtriis & articulationibus dotatum, colore ſubnigrô, ſubſtantiâ ſiliceâ, & quibusdam in locis armatura aurea ſplendens, ut in ambitu quinque pollices, duosque in diametro contineat. Ita Jo. de Laët. (*Lib. II. c. 22.*) in nobis ad Boëtium producit, quod verrucis, tuberculis & quaſi rugis quibusdam variegatum fuerat. Bauhinus autem in Hiſtoria (*Lib. IV.*) fontis balneique Bollenſis cornu hoc multiplex, nec unô exhibet exemplô, nec iisdem ferè partibus; helicoides puta, hoplites, criſtatum inſuper atque pertuſum. At ſi exempla probè omnia expendes, nullô patebit negotiô, Conchitem, Strombiten, Oſtraciten aut alium nonnunquam pro cornu Ammonis aliquô exhiberi. Quis enim pro cornu habeat Conchas lapideas, limaces & ſerpentes ſaxeos, quales Bohemia quoque profert tam affabrè factos, ut viatoribus horrorem incutiant? Ita Joh. Balbinus in Miſcellaneis Regni Bohemiæ Hiſtoricis (*cap. 51.*) commemoravit.

VI. Quid de armatura fiet, cujus ex Wormio mentionem ſuprà fecimus? Nonne illa inter partes collocabitur? Omninò ita ſentio, ſi quidem noſtris ex agro Brunshuſano editis adhæreret illa: Sed cùm deſit, non eſt ſanè, cur ad eas referri debeat. (*Lib. IV.*) *Cornua ſcilicet Ammonis, quæ plerunque armatura ferri politi colorem referente obducuntur, ſucco aluminis infecta aurei coloris fiunt;* In libris de ortu ſubterraneorum, Agricola dicit. Armaturam verò metallici vocant (Germanicè Harniſch) quòd ferri politi aut æris aut alius generis ſimilitudinem gerat. Neutrum tamen non modò metallum eſt, ſed ne tantillum quidem illius ex eo poteſt confici: Ut hoc Viro (*Lib. V.*) judice ſit potiùs naturæ rudimentum, metalla facere diſcentis: Lapisque, qui hâc armaturâ indutus fuerit,

Hoplites Græcè dici queat. Ambroſinus autem in Muſeo ſuperiùs citatô Chryſammos & lapides, inquit, aliquando materiâ quâdam armari, quæ ad colorem ferreum, plumbeum, vel aureum vergat. Hoc ut exemplis comprobet, (*loc. cit.*) Oſtreum petrificatum & armaturâ coloris aurei conſpicuum, atque Chryſammonites figuris variis, quosdam armaturâ prædìtos deſignat. Imperatus denique obſervat, Ammonis cornua, ſi fortaſsè in marcaſitam inciderint, tunicâ veſtiri metallicâ, ſive armaturâ, quam communiter vocent (*veſtite di color metallico, il che chiamano armatura.*) Nec ab Laêtio, nec à Tollio in ſuis ad Boêtium additamentis aliud proferri videas. Ambroſinus (*Lib. IV. c. 15.*) igitur Ammonis cornua & lapides, quicunque cruſta polita inſtar ferri elaborati ſeu armaturâ metallicâ circumdantur, Hoplitis accenſuit, nomenque ὁπλιτῶν ἀπὸ τῶν ὅπλων, i. e. ab armis, uti debuerat, derivavit. Bartholinus autem laudatus (*l. cit.*) anteà obſervat, non in ſolo cornu, ſed in matrice ipſa ejusmodi armaturam conſpici frequentem, & ab ſeſe cum Petro Caſtello, Medicô Meſſanenſi, erutam ex ea collis parte, quâ hortus in altum publicus adſurgit. Quoniam ergô hæc armaturæ cornibus Ammonis quandoque obtigit, noſtris verò de quibus diſſeritur, nulla; Hanc ſanè inter partes collocare non poſſumus, nec debemus.

VII. Denique (4.) *à forma ſive figura*, quâ lapis noſter in cornu arietinum deſinit, nomenque Ammonis apud veteres impoſitum adhuc meritò tuetur. Cùm autem natura pro ſuo, quem armis animalium exercet, luſu cornua in anfractum convoluta dederit arietum petulco generi; Hunc quoque lapidem pro miro, quod ſubterraneis demonſtrat, artificiô non in ſimplicem ubique ſed in anfractum quandoque multiplicem convolvit. Wormius enim (*ll. cit.*) quatuor circumvolutiones in uno; Ambroſinus, Bauhinusque tres in aliis; Agricola duas deprehendit. Mirari ergò ſubiit, cur Imperatus hosce lapides inſtar cornu bovini deſcripſerit involutos:

lutos: Curque illos, qui parùm torquentur, tereteſque ſunt, cornua dici, eos verò qui gyrantur & in ſpiram contorquentur, ſerpentibus aſſimilari ſcribat. Fateor quidem eſſe generis hujus nonnullos, qui cùm læves ſint, & nodis tuberculiſque careant, ſerpentem aut cochleam aquaticam referri videantur, uti eſt ab Laëtio (*l. cit.*) non malè obſervatum: Attamen quotquot ſunt Ammonis cornua, non bovini, ſed potiùs arietini cornu effigiem reddunt. Spiræ ſerpentum etiam, ſi quæ lapidibus impreſſæ appareant, ad cornu tortuoùm, quale in arietibus eſt, accedunt proximè, quin ab mulis Auctoribus eò referuntur. Hinc Wormius quoque Ammonis cornui lapidem ſubjecit, qui ſceleton ſerpentinum exibeat, grandem adeò, ut pedes fermè quatuor pluresque ſpiras ambitu, & mediâ ſive centrali foramen patulum complectatur. Forma ergò in cornibus Ammonis (ſi tamen ex houm genere ſint, quæ deſcribuntur, omnia) aut ſimplex erit ut multiplex: Simplex quidem unâ aut duplici anfractu ſeu ircumvolutione; Multiplex ſpiris pluribus aut inflexionius conſtabit. Hæc ſi placuerint, ad definitionem, hujusue differentiam dicta ſufficiunto. Formæ naturales enim tplurimùm in ſe ſuâque naturâ ſunt accidentia; Differentias utem ſpecificas ἐκ τῆς πρὸς ὑποκείμενον σχέσεως, i. e. *ex habitudie ad ſubjectum* conſtituunt, eique ſuam in certo genere perfetionem aut finem à natura præfixum adferunt: Quod præclaè Ariſtoteles in ſuis Analyticis, & Zeidlerus in doctiſſimo ad ili Commentario (*c. 12.*) explicavit.

CAPUT VI.

1. *Cornu Ammonis inanimatum eſt, nec habet ullam è tribus animam.* 2. *Cardanus tamen lapides omnes animatos voluit vivoſq;: Idemq; Chymici nonnulli & Philoſophi volunt.* 3. *Carteſiani verò animam lapidibus, plantis & animalibus demunt omnem, vitamq; tripliciter diſtinguunt.* 4. *Vita triplex Ariſtoteli pro plantis animantibus & hominibus.*

5. Vita ex Helmontio noviſq; Philoſophis triplex, & lapidum & omnium communis, & contradictionibus plena. 6. Rationes pro vita lapidum animaq; diluuntur. 7. An cornu Ammonis ab animali principio fiat? Neg. contra Ferr. Imperatum, Chymicoſq; novos. 8. An cornua boum Indica augeantur ab eo creſcantq;.

I.

SUperius in quarto capite Ammonis cornui ſeu ſubſtantiæ inanimatæ, formam ſubſtantialem atque corpoream ſive materialem tribui, omnemque iis ex animabus, quas vegetativam, ſenſitivam, & rationalem nuncupant, ademi, & adimendam planè ſtatui. Nulla enim vis animæ, nulla poteſtas, ab hoc cornu & lapide unquam prodiit, aut prodire videbitur, ſi animam eô, quô inter Philoſophos receptum fuit, ſignificatu accipias. Cornu quippe iſtud lapideum nec ab interno generatur principiô, nec augetur, nec potentiam generandi ſibi ſimile aut facultatem habet: Ergo vegetativa carebit anima. Idem cornu quia nec ſenſum, nec motum localem, nec appetitum, nec rationem exſerit ullam, ſenſitivâ & rationali quin deſtituatur animâ, nemo ſanus erit, qui dubitet. Quamvis verò formâ ſuâ ſubſtantiali gaudeat; hæc tamen nihil vitæ, nihil operationis vitalis conferet, aut conferre videbitur, niſi animata corpora cum inanimatis confundere audeamus. Quare cornu aliud animatum eſt, & quibusdam animantibus conceſſum, aliud inanimatum, & lapidibus per quandam ſimilitudinem commune: Ubi Ariſtotele in Libro de partibus animalium, dum tractat cornua, terti ipſe diſtinxit: (*c. 1.*) Ἔχει δὲ ὐδὲν μὴ ζωοτόκον· καθ' ὁμοιότητα δὲ καὶ μεταφορὰς λέγεται καὶ ἑτέρων τινῶν κέρατα. ἀλλ' ὐδενὶ ἀυτῶν ἔργα τοῦ κέρατος ὑπάρχει. *Nullum verò habet niſi viviparum; per ſimilitudinem & translationem quorundam aliorum dicuntur cornua, ſed nulli operationes cornuum inſunt.*

II. Se

II. Sed uti fert communiſſima Philoſophorum diſſenſio, mirum dictu eſt, quàm hodièque de vita lapidum inter ſeſe diſſideant. Cardanus enim magni nominis ſive Mathematicus ſive Medicus, inter ſubtilitates, quas tenues quandoque nectit, eò abripitur, ut cunctis lapidibus vitam animamque ſuam tribuat. Nec aliter poteſt ingenii prodigioſi homo, qui omnia omninò vivere, ſuâque conſtare vult animâ, tum communi tum propriâ. Hunc autem Jul. Cæſar Scaliger in ſuis Exercitationibus probè caſtigavit, animamque non mundo ſolùm univerſo, ſed lapidibus evertit, quàm multis ille rationibus adſtruxerat. (*Exerc. VII.*) *Omninò verò*, inquiens, *tu nugatus fueris. Siquidem omnia dicis vivere: Quam opinionem Thaleti tribuit Philoſophus. Non jam formam & animam, ſed animas duas congeſtione quâdam infarcies in unoquoque, alteram propriam, alteram communem.* Deinde Fallopius in Tractatu de foſſilibus inſcripto (*cap. 8.*) ſingulas Cardani rationes eruditiſſimè diſcuſſit, quæque à Scaligero prætermiſſa fuerat reſponſio, hanc iis ſolidam ſubjecit: Ut pateat, *Cardanum interdum plus homine ſapere, in pluribus minus pueris intelligere*, quæ Thuani, Scriptoris graviſſimi, de Viro ſententia fuit. (*Lib. LXII.*) An ex veteribus hanc doctrinam hauſerit, ipſe nusquam indicat; nec mihi ſuccurrit ex lectione philoſophicâ locus, unde planum iſtud faciam: Democritus tamen apud Fallopium animata putâſſe omnia, & lapidibus animam vegetativam propriam dediſſe legitur. Denique mihi ſuccurrebat locus è Diog. Laërtio, & vita quidem Thaletis, unde pateat, quis Philoſophorum primus lapides & metalla vivere putârit. Θάλης πρῶτος τοῖς ἀψύχοις μεταδιδόναι ψυχὰς λέγεται, τεκμαιρόμενος ἐκ τῆς λίθου τῆς μαγνήτιδος καὶ τοῦ ἠλέκτρου. *Thales primus inanimatis animas tribuiſſe dicitur, conjectans ex magnete lapide ac electrô.* Ad quem locum ubi J. Gerh. Voſſius in Phyſiologia Chriſtiana (*Lib. VI. c. 1.*) devenerat, pro invicto ipſi contra Thaletem è Peripateticis argumento eſt, ſi animam habeant vegetativam lapides, inſtrumenta

etiam

etiam habere organica, quibus nutriantur, & generent ſibi ſimile: At neutrum dici poſſe. Nam augeri quidem; verùm non ſicuti plantas & animalia, quorum ſingulis partibus à calore intùs calefactis nova materies addatur, inque poros accepta corpori agglutinetur, ut propterea majori ſpatio ſit opus; prout idem ſuprà dixerat. (*Lib. III. c. 21.*) Metalla autem foſſiliaque creſcere per appoſitionem externam, non mutatô interiùs eô, cui quid apponitur, ſed illô, quod exteriùs attrahitur, agglutinatô, ſimilemque in ſubſtantiam converſo ejus, cui illud apponitur. Foſſilia porrò carere ſeminibus, nec unum ex altero naſci. Hæc ita Voſſius rectè: Quibus tamen expoſitis non vult cum eo contendere, qui quadruplicem eſſe animam dicat: *Unam, quæ qualemcunque vitalem vim largiatur; alteram, quæ nutrimentum præſtet & generandi facultatem; tertiam, à qua fuerit ſenſus & motus; quartam eorum, qui ratione utuntur.* Quomodo vita latiùs patebit vi nutriendi & generandi; hæc latiùs ſenſu motuque; motus ratione. Miror autem ſummoperè, cur ita fluctuet ipſe, tantùmque Thaleti Philoſopho, & duobus ab eo in medium allatis exemplis, magneti ſcilicet ſuccinoque attribuat. Paullò poſt tamen mutatus denuò & quaſi alter, ſi nomen animæ diſpliceat, hanc vim formatricem dici poſſe ſpiritum putat, eoque inclinat, ut ab Moſe per Spiritum DEI aquis incubantem non tertia SS. Trinitatis perſona intelligatur, ſed ſpiritus primô die creatus, ac poſteà foſſilibus, cæteriſque, quæ inanima dicuntur, inditus. Sed illum ſpiritum Vir doctiſſimus nimis deformat, ſuamque ita ſententiam involvit, ut ſui dememiniſſe, aut libris Phyſiologiæ Chriſtianæ poſterioribus manum ultimam non admoviſſe videatur. Lectoris heic judicium depoſco, & ipſum appello arbitrum in eo, an Thaletis, Cardani & Campanellæ, num Ariſtotelis & complurium antiquorum ſententia præſtet. Addo unum, idque recentius obſervatum, quod capiti fortaſſè quinto congruet: Nempe cornu Ammonis ad extremam alicubi ſuperficiem, & prægrandi

grandi lapidi connatum eminere, ut hinc ſeparari nequeat. Tale cornu ſaxei hujus exemplar pagus Gremſenas, à Brunshuſano cœnobio non procul ſitus continet. Utcunque de antiquis fuerit, conſtat, multos Chymicorum cum Helmontio, novosque plures Philoſophos idem quod Cardano placuit, docere, ac ſuas animas lapidibus, metallis, cunctisque quotquot ſunt, corporibus aſſerere: Ut ideò mundus univerſus, & cuncta hujus ambitu comprehenſa corpora ſuam animam vitamque his Philoſophis acceptam referre debeant.

III. Omnibus iis reſiſtunt acriter Carteſiani, & ipſi de novitia ſecta prognati Philoſophi, qui formas ſubſtantiales tota exturbant Phyſica, neque in plantis animas, neque in animantibus ullas ferunt, ſed unâ partium temperaturâ, ſitu, & diſpoſitione vitam metiuntur: Niſi quòd hominem hujusq; mentem ſeu animum excipiant. Unus inſtar omnium heic erit Anton. Grandis, qui parte ſeptimâ Inſtit. Philoſ. (*Art. 1.*) hoc unum agit, ut corpora viventia ſeu viva, qualia & plantas & animantia eſſe fatetur, à non viventibus, metallis puta, lapidibus cunctis, & foſſilibus diſtinguat; formas tamen ſubſtantiales animasque claſſi viventium & non viventium utrique deſtruat: Intereà dum in eo eſt, *vitam pro notione triplici diſpeſcit, ut ſimplicis exiſtentiæ unam, alteram exiſtentiæ actuoſæ, tertiam coexiſtentiæ ſeu durationis nuncupet:* Primam illam cunctorum, quotquot exiſtunt, entium communem facit, & locum Ariſtotelis ex Libro ſecundo de anima huc incommodè trahit: Alteram inanimatis ſive non viventibus, & animatis ſive vivis attribuit: Tertiam in unione duarum ſubſtantiarum, aut ſubſtantiæ unius & accidentis conjunctione poſitam homini adſcribit, & unô hujus exemplô explicat. Ergo Carteſianus ille dum formas ſubſtantiales viventibus demit, eademque à non viventibus ſecernit, vitam utrisque actuoſam aut exiſtentiæ actuoſæ unam vendicat. Quid ergò fuit, cur vitam ex

æquivoca notione diſtingueret, barbariſque nominibus efferret?

IV. Equidem non nego, vitam æquivocis annumerari vocabulis, & diverſâ notione aut ſignificatione vulgò accipi: Aſt illa notio melius declaranda fuit. Sanè Ariſtoteles noſter hanc rem planius declaravit in libro de anima ſecundô, *(c. 2.)* ubi corpus animatum, & inanime diſtinguit. πλεοναχῶς δὲ τοῦ ζῆν λεγομένου, κἂν ἕν τι τούτων ὑπάρχῃ μόνον, ζῆν λέγομεν αὐτὸ, οἷον νοῦς, αἴσθησις καὶ στάσις ἡ κατὰ τόπον. ἔτι δὲ κίνησις ἡ κατὰ τροφὴς καὶ φθίσις τε καὶ αὔξησις. *Cum autem vivere multipliciter dicatur, etſi unum aliquod horum inſit ſolùm, vivere id dicimus: Ut intellectus, & ſenſus, & motus, & ſtatus ſecundum locum; adhuc autem motus ſecundum alimentum, & augmentum, & decrementum.* Quare ſicut anima triplex habetur, vegetativa nempe, ſenſitiva & rationalis; ſic vitam ab ea triplicem Philoſophus deduxit, & primam vegetabilibus plantisq; communem, alteram animalibus, tertiamque hominibus propriam ſeu peculiarem attribuit. Attamen tantum abeſt, ut vita hæc triplex animaque ſibi invicem opponatur, ut potiùs ſubordinetur, & in conceptu animalium prima inſit vegetalis, huic progreſsô tempore ſenſualis, & rationalis denique ſuccedat ultima. Sic idem Philoſophus in libro de generatione animalium ſecundô (*cap. 3.*) evidenter docuit; nec in libro de reſpiratione mutavit ſententiam, ſed vitam plantis atque animantibus communem ita deſcripſit, ut eſſet animæ nutritivæ cum calore manſio ſeu poſſeſſio. Itaque ſi hanc doctrinam ſequimur, nulla erit lapidum & cornu lapidei noſtri, nulla metallorum, nulla denique hujus univerſi vita.

V. Sed in alia nunc omnia novi abierunt Philoſophi æquè ac Chymici, quicunque Helmontio, Belgarum Chymicorum fermè principi ſubſcribunt. Nam cùm ille per ignem Philoſophus in libro ſuo, cui titulus eſt *Magni oportet, vitam aut primam, aut mediam, aut ultimam conſtituat;* hanc illi tuentur triplicem mutatô paululum ſenſu. Vita enim prima illis dicitur

citur energia ſeu operatio animæ, quæ actiones in ſuo genere perfectiſſimas exercet, mineralium ſive foſſilium, plantarum & animantium communis: Media verò energia operationibus quidem ſuis, ſed non vitalibus inſtructa, ad quas tamen ei regreſſus dari poteſt, per quandam ſcilicet in plantis mineralibus, & animantibus reſuſcitationem, uti vocant, Chymicam aliamve artificioſam: Ultima deſcribi ſolet energia cujusdam animæ, operationibus quidem ſuis, ſed non vitalibus instructa, ad quas neque regreſſus ei datur, in oleis nempe, ſpiritibus & chymicis, quas vocant, eſſentiis, pinguedine animalium & axungiâ, herbarum ſeminibus, ovisque contuſis aut coctis, itemque animalium ſeminibus refrigeratis. Itaque quod vitam operatione omnem abſolvunt, hoc antiqui Philoſophi Medicique, Hippocrates, Ariſtoteles & Galenus comprobant: Quod verò animam foſſilibus & inanimatis corporibus intrudunt, illud ex ſenſu novitatis cupido repertum dogma, veteres ignorant. Deinde quantis contradictionibus vita, quam appellabant, media & ultima implicatur? Vitam enim operatione omnem definiunt, ſed mediam ultimamque operationibus non vitalibus inſtructam volunt. Siccine vita non vitalis erit, aut operationes non vitales exſeret? Siccine à privatione vitalium operationum ad eas per naturam dabitur regreſſus? quippe ubi operationes non vitales adſunt, ibi vitalium erit privatio & defectus: Ut vel ideò nova hæc ſententia domeſticis Auctorum contradictionibus evertatur.

VI. Age videamus argumenta, quæ in aciem pro anima cornu hujus lapidei, lapidumque omnium producunt. Primò quidem agmine illud prodibit:

Quodcunque corpus generatur, vivit.
Lapides & mineralia generantur.
Ergo lapides & mineralia vivunt. Major propoſitio per ſe clara nec probationis indiga diſputantibus videtur: Minorem ipſi tum rationibus tum experimentis, quæ ars &

 natura

natura ſuppeditat, multis confirmant. Sed major probatione opus habuit, non minor propoſitio: Hanc ergò ſolidam ſi dabunt, tum verò plus momenti concluſio habebit. Interim unâ diſtinctione aut limitatione additâ totum hoc argumentum concidet, ſi dicas:

Quodcunque corpus generatur ab interno, eſſentiali activôque principiô, illud vivit.

Lapides & mineralia generantur ab interno, eſſentiali activôque principiô. E. Hæc minor utpote falsa novam efflagitat confirmationem, eamque nec artium compages, nec naturæ totius fabrica præbebunt. Inſuper neque illud omittam, quod majori propoſitione ſervatâ de meteoris igneis, aqueis, & aëreis, de pluvia, nive, grandine, vento, deque terris, igne ipsô, aëre, aquis, fontibus, & cunctis ſublunaribus eandem conſequentiam formare poſſumus. Siccine vitam conſequenter omnia? Siccine aquas vivas, argentum vivum, ignemque vivacem propriè dicemus? Atqui hæc impropriè aut æquivocè dici, apud omnes hactenus in confeſſo fuit: Aliter apud novos homines nunc obtinet, qui elementis ipſis, & omnibus, quotquot ex eorum miſtione oriuntur, corporibus vitam propriè dictam & vitalem animam obtrudunt, invita etiam natura; modò exiguæ in quandam ſpeciem auctoritates & ratiunculæ conquirantur. Neque deſunt inter novos Philoſophos, qui dictum Apollonii Thyanæi ex epiſtola ad Valerium ſcripta depromunt, & mortem rebus naturalibus exterminant: θάνατος οὐδεὶς οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. *Mors nulla eſt rei nullius, niſi apparenter.* Sed Apollonius ille Pythagoræus quin Magus fuerit ſacerrimus, non erit, cur dubitetur, ob antiquum Euphratis Tyrii & Mæragenis teſtimonium; quod Huetius in Demonſtratione Evangelica (*Prop. IX. c. 147.*) citat.

VII. Itaque hoc cornu Ammonis lapideum, & omnes lapides ſuo inanimatorum generi poſthac inſerentur. Id ſupereſt, ut diſquiramus, annè cornu iſtud ab animali principio fiat? Sic

Sic enius Ferr. Imperato, (*l. cit.*) quum de cornu Ammonis ediſſerit, in Hiſtoria naturali videbitur: *Dunq; le dette & altre ſimili ſono forme tutte dependenti da principio animale, che ſuccedendo l' humor petriguo ſia nel corſo di tempo impetrito.* Ejusmodi & ſimiles figuræ dependent ab animali principio; cui ſuccedit humor lapidificus, & temporis ſucceſſu in lapidem concreſcit. Sed Imperatus ille ſuam non ita fideliter expreſſit mentem, neque dixit, quodnam principium animale, an extrinſecum velit, an internum, an cœleſte, an terreſtre aliquod. Utrum intelligat, illô ne opus quidem erit ad corneam figuram lapidi huic imprimendam. Principium quippe internum externumque, quod ſuprà ſtatuimus, huic ſufficiet negotio, nec ullum animale ſubornabitur. Nonnulli tamen Chymici cum Jo. Langio cœleſte huc principium ab intelligentiis trahunt: Alii ab influxu ſiderum aſtrorumque communiſſimô: Alii ab mente mundanâque animâ id petunt. Verùm intelligentiæ veterum à Philoſophis ſepultæ jaceant, nec ampliùs reſuſcitentur: Anima mundi totius tota, quoniam dudum exſpiravit, maneat exſtincta, neque in poſterum reviviſcat: Influxus verò aſtrorum & ſiderum quicunque ſit, cauſam univerſalem dabit, minimèque particularem aut proximum, unde cornea hujus lapidis figura proveniat, principium. Ergo noſtrum cornu lapideum omni carebit animâ, ſive hujus eſſentiam, ſive generationem curatiori oculô perluſtremus.

VIII. An verò ab rebus Indicis arceſſent, unde principium animale huic cornu ſubterraneo confirmetur? Hugo enim Linſchottus in navigatione Indicâ (*cap. 61.*) refert, quòd portento ſimilius videatur. Nempe ab Indis Goæ Inſulæ ſeſſoribus boum & animantium aliorum cornua terris mandari: Hæc defoſſa ſi aliquandiu latuerint, radices mittere, ac ſpithama longius ſuper terram excreſcere, ut conatu evellantur maximô. Rem paulò aliter in ſua peregrinatione ſocii Arthus & de Bry, nec non nobiliſſimus Mandelslo apud Olearium

commemorant: Hic enim ita ex aliorum relatu: Man hat mir ſagen wollen/ daß in Indien ein Ort ſey/ da die Hörner der Thiere/ als von Ochſen/ Kühen und Ziegenböcken/ wenn ſie auf das Erdreich geworffen würden/ wachſen/ und Wurtzeln in die Erde ſetzen ſolten/ daß ſie ſo ſteiff ſtünden/ als wenn ſie aus der Erde gewachſen wären/ und kan man ſolche mit Gewalt kaum heraus ziehen. Id, niſi relatio fallit, plus monſtri aluit; quod injecta terris cornua neque defoſſa radicem fecerint. Utcunque ſit, cauſa hujus inſolitæ accretionis Goënſi ſolo, certoque hujus agro debebitur: Nec aliud exemplum in orbe, quod ſciam, toto ſupereſt. Intereà cornuum illorum Goênſium planè alia fuit natura & ratio, quàm lapideorum, de quibus heic diſquiritur. Nam illa excuſſa animalibus terræ inſeruntur, & ſuam ſubſtantiam ſervant: Hæc verò ex ipſa terra in ſubterraneis meatibus progenerantur, neque ab ullis radicibus naturam lapideam adſumunt.

CAPUT VII.

1. *An cornu Ammonis pro Draconite, ac in veneficio lactis remedium haberi debeat?* 2. *Draconites veterum è Plinio aut Dracontias.* 3. *E Solino Plinii exſcriptore non ſatis bono.* 4. *E Philoſtrato Græco.* 5. *Marſil. Ficinus in Dracontia eò falſus accepit Aſteriam.* 6. *Falſus etiam Cæſalpinus cornu hoc noſtrum aut Chryſammoniten.* 7. *An vis ejus aliqua ſit in veneficio? Duæ hinc quæſtiones expediuntur. Lac ſanguineum è cauſis naturalibus oriri poſſe contenditur.* 8. *Veneficiò tamen corrumpi eripiq́ auctoritatibus docetur.* 9. *Exemplisq́.* 10. *An ſtercori humano contra iſtud maleficium vis inſit?* 11. *An huic Ammonis cornu lapideò per qualitatem aliquam occultam?* 12. *Num per quandam* ἀντιπάθειαν *aut* συμπάθειαν*? num ab atomis?* 13. *Num* ἀναντιολόγητόν τι *ſubſit? Num ab veneficis dracanis? an Dracone volatili? Cauſas rerum omnium nôſſe, non eſt hominis.*

I. Ita

I.

ITa cornu Ammonis ex viventium aut animatorum genere rurſus excluſi: Unum ſupereſt, ut declarem, an pro Draconite illud haberi debeat. Sic enim Germanicum inter Agricolas Brunshuſanos nomen obtinet, quô Drachenſtein vulgariter appellant, & lingua efferunt vernacula. Sic communis illa fert perſuaſio, quâ huic lapidi virtutem in veneficio removendo ſingularem tribuunt: Tum maximè, quum vaccis per incantationem lac ſuum deficit omninò, aut ab veneficiis ereptum creditur. Id ſi accidat, tum jubent pro eâ, quâ ſunt opinione, hunc immitti mulctro lapidem, ut priſcum lac redeat, copiaque ſuppetat priori. Hæc autem ex ingenio meo ne videar hauſiſſe, teſtes citabo literas, quas fide digniſſimus amicus nuper ad me dedit: Ubi hunc in ſenſum breviter ac nervosè: Man hält ins gemein dafür / daß dieſer Drachenſtein ſonderbare Krafft bey Hexerey habe / ſonderlich wenn die Kühe ihre Milch nicht geben / oder von Hexen durch Satans Betrug ausgemolcken werden. Alsdann wird in Melckpot dieſer Stein geleget / und darauf die vorige Milch bey der Kuh verhoffet / wie ſie denn ſich wieder einfindet / rc. Siccine cornu illud in Draconiten transmutabitur? Siccine adverſus veneficia præſens remedium dabit?

II. Videbimus ergò primum, quem Draconiten in Hiſtoria naturali Plinius (*Lib. XXXVIII. c. 10.*) deſignet. *Draconites ſive Dracontia è cerebro fit draconum, ſed niſi viventibus abſciſſò nunquam gemmeſcit, invidia animalis mori ſe ſentientis: Igitur dormientibus amputant. Sotacus, qui viſam eam gemmam ſibi apud Regem ſcripſit, bigis vehi quærentes tradit, & viſò dracone ſpargere ſomnifica medicamenta, atq; ita præcidere: Eſſe autem candore translucido, nec poſteà poliri, aut artem admittere.* Hæc optimus Hiſtoriæ inter Romanos Phyſicæ Auctor è Græcis potiſſimùm monumentis retulit. Nam utrumque nomen Græcum eſt Δρακονίτις ἢ Δρακοντίας; & alterum quidem

nullô

nullô ſphalmate, quod fruſtrà Salmaſius notavit; alterum unô laborat, in editionibus quoque recentiſſimis, ubi Dracontias pro Dracontia ſubſtituendus erit. Oritur autem à Dracone majori ſerpentum genere, quod per varias Græcorum, Latinorum & Arabum deſcriptiones adeò diſtrahitur, ut vix membris omnibus iisdemque cohæreat: Sive pedatos & apodes, ſive alatos & alis omnibus carentes, ſive barbatos & imberbes, ſive virulentos & veneni penitùs expertes dracones prodiderint, occurrent dubia, neque diſſolventur, quamvis Jonſtonum de ſerpentibus, Bochartum in Hierozoico (*Lib.II. tit.1.*) aliosque conſulas. Illud nobis de Draconite veterum (*Lib.III. c.14.*) liquet, gemmam fuiſſe candidam naturâ translucidamque, nullius expolitionis aut artis indigam.

III. Plinio Solinum exſcriptorem aut ſimium adjungamus: Ita verò capite Salmaſ. edit. XXX. vulgaris XLIII. *Exciditur,* inquit, *ex cerebris draconum Dracontias lapis; ſed lapis non eſt, niſi detrahatur viventibus. Nam ſi obeat priùs ſerpens, cum anima ſimul evaneſcit durities ſoluta. Uſu ejus Orientis Reges præcipuè gloriantur, quamquam nullum lenocinium artis admittat ſoliditate: Et quidquid in eo nobile eſt, non manus faciant; nec alterius quàm naturæ candor ſit, quô reluceat. Auctor Sothacus gemmam hanc etiam ſibi viſam ſcribit, & quibus intercipiatur modis, edocet. Præſtantiſſimi audaciâ viri explorant anguium foveas & receptus: Inde præſtolati ad paſtum exeuntes, prætervectiq; percitis curribus objiciunt gramina medicata, quantum poteſt ad incitandum ſoporem. Ita ſomnô obſopitis è capitibus exſecant lapides, & de manubiis præcipitis auſi prædam revehunt temeritatis.* Hæc omnia exſcripta quis non intelligat, aſſutaque denuò nonnulla? Salmaſius (*l.cit.*) ergò in Solinum heic invehitur, quòd ab Auctore, quem ſequi voluit, data diſcedat opera, & de ſuo inferciat, quæ vix apud veteres legiſſe potuerit. Quid enim eſt, niſi detrahatur viventibus, non eſſe lapidem, ſed evaneſcere duritiem ſolutam, ſi

priùs

prius ſerpens obierit? Hæc in Exercitationibus paradoxa Salmaſio videntur, & ſupra captum poſita. Plinius certè planiora & multò expeditiora refert, unde non augurari, ſed perſentiſcere, quid velit, liceat. An Sotacum è Græcis Auctoribus antiquum Solinus pervolverit ipſe, non dico: In plura exemplaria, quæcunque vidi, edita, falſum Sothaci nomen irrepſit. Nam Apollonius in Admirandis, quæ ſcripſerat, Græcè Σώτακον vocavit eundem, qui Plinio citatur, hominem & ſcriptorem.

IV. Romanis de Hiſtoria naturali Auctoribus Græcum, qui Athenis ſub Nerone Imp. floruit, Philoſtratum aſſociabimus. Nam in ſuo Lithognomico tradit ille, quæ ad hanc rem pertinent. Προσπεσόντες οὖν οἱ Ἰνδοὶ κειμένῳ πελέκει ἀναράττουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀποτεμόντες ληΐζονται. Λίθοι δὲ τούτοις ἀπόκεινται, τὸ μὲν εἶδος αἰθυραὶ, καὶ πάντα ἀπαυγάζουσαι χρήματα. *Procidentes igitur Indi (ſcilicet ad draconem) ſecuri contundunt, & caput reſecantes deprædantur. Lapides verò his manent quoad ſpeciem rubei aut ſandarachini, & mercibus cunctis præfulgentes.* Ita heic verto, quæ Salmaſius omiſit: Et de colore quidem fluctuo, neque quicquam certi apud Lexicographos conſtitutum video, neque Salmaſius, qui valebat multum oculis, vidit. Intereà ex hoc loco patefit, Indis hanc gemmam draconibus ereptam, fulgore alias ſuperâſſe plures. Ab Sotaco, quod promittam, nihil eſt, quamvis uterque Plinius & Solinus unum hunc Græcum appellaverint: Hujus enim libri per temporis injuriam perierunt, nec in ulla, quod ſciam, Bibliotheca MSti. ampliùs ſuperſunt, nec unquam editi prodierunt publicè.

V. Quia igitur de priſco Draconite inter antiquos non ita convenit; neque mirum eſt, de hodierno inter noſtros admodùm diſcordari. Marſilius enim Ficinus hunc lapidem allatum ex India, & ſibi Florentiæ viſum ait, lupini magnitudine, ſtellis quàm plurimis naturaliter inſignitum: Eumque, ſi aceto imponatur, in rectum & obliquum ferri, donec vapor omnis exhalaverit. Sed Marſilio ita fuit impoſitum, ut lapi-

lapidem ſtellarem ſive Aſteriam & Aſtroiten pro Dracontia æſtimaret. Aſtroites quippe aut Aſterias lapis eſt, ſtellis duabus, tribus, pluribusve, ac eâ virtute inſignior, ut in aquam conjectus, bullas attollere, aut ſeſe aliquando commovere ſoleat: Qualem Ambroſinus in Muſeo (*l. cit.*) varium depinxit, & ipſe duos ex agri Brunshuſani vicinia mihi ſubmiſſos heic retineo. Sed quantum Dracontias & Draconites ab hoc Aſteria diſtet, ex antiquis perſpicuè imò ad oculum patet, ſi minera, unde ortum habuit, terraque curatiùs pervideatur: Siquidem in promtu erit, è cerebro draconis hunc lapidem naſci nunquam potuiſſe. Ficino (*Lib. IV. c. 65.*) itaque id fuiſſe fraudi, Ambroſinus, Boëtius, & Jo. de Laët in ſuis obſervationibus notârunt. (*Lib. II. c. 172.*)

VI. An Cæſalpinus quoque fallacia circumveniri potuit? Librô enim ſecundô de metallicis refert, ſibi fuiſſe Draconiten, effigie corniculi, abſciſsâ cuſpide, colore partim nigrô, partim flaveſcente, ſplendidô neque pellucidô. *Qui mihi tradidit* (ſic ille) *affirmabat eſſe linguam ſerpentis magni in Germania, ac ictum inferre letalem.* An fides verò penes Auctorem heic eſſe debeat, uti à Boëtio (*l. cit.*) pronunciatur? An nova impoſtoris alicujus captio, quæ tum ſuberat, aperiri & patefieri? Sanè aut error quiſpiam aut dolus latuit in Germanico Draconite. Si locus dabitur conjecturæ, illud Ammonis cornu, quod deſcripſimus, aut Chryſammoniten pro Dracontia heic ſuppoſitum fuiſſe dixerim. Lapis enim corniculi cujusdam effigie niger, flaveſcens, & ſplendidus ad duos illos, de quibus conjeci, proximè accedit. Cornu Ammonis etiam ſæpè octo digitos latum eſt, & tres libras pondere aliquando ſuperat: Nonnunquam ita exiguum eſt, ut nucis magnitudinem non excedat, teſte Tollio in ſuis ad Boëtium notis. (*l. cit.*) An non hoc noſtrum corniculum ſive cornu Dracontias vocatur, & ab Agricolis vulgò habetur? Cæſalpinus quidem è Plinio Albertoque M. repetit, quæ ad Draconiten pertinent: Illa tamen non ſuo congruebant lapidi,

pidi, quem planus aut deceptor ille pro lingua ſerpentis alicujus noxia venditabat. Dracontias enim non ex lingua, ſed è cerebro draconum & amputatô capite ſumebatur.

VII. Ergo Draconites veterum nuſquam in orbe noſtro ampliùs reperietur. Neque mirum eſt, Brunshuſanos agricolas hoc in fraudem nomine delabi: Cùm duo Viri ſummi & naturæ peritiſſimi falſum in eo lapillo admiſerint. Quid de virtute adverſus veneficium ſingulari judicabitur? Hanc ſanè communis agricolarum opinio, eventusque in agro Brunshuſano multiplex comprobabit, ubi toties conſtat, hôc ipsô lapide in mulctrum conjectô, vaccis lac purius reſtitui, & de ſanguineo ad album redigi colorem. Sed duo in quæſtionem heic venient: Unum de lacte ſanguineo crudoque, an non illud è cauſis oriri naturalibus queat? Alterum de virtute, quam lapidi ſuo agricolæ attribuunt, num illa per naturam aut qualitatem hujus propriam efficiatur? Prius illud, quod in quæſtione relinquitur, ut primò expediam, liquet ſanè ac teſtatur experientia, ſæpiùs ad maleficium, incantationes, & ſagarum artes peſſimas referri, quæ per naturam fiunt, & à cauſis naturalibus pendent. Cùm enim vaccæ morbô afficiuntur aliquô, aut pabulô fruuntur noxiô, aut ſtomacho laborant, neque ad excoquendum lac ſibi ſufficiunt; Quid aliud, niſi crudus & cum ſanguine miſtus humor iis emulgebitur? Nam ſanguinem hujusque ſerum pro materia lactis proxima eſſe, nemo negabit, niſi qui nutritionis in lactario animantum genere, aut modi quô lac bubulum generatur, inter Phyſicos demonſtrati & certiſſimi expers erit. Addo, quod ex muliercularum ruſticarum ſententia lac rubrum contrahat colorem & ſanguineum, ſi hirundo ſubter ventrem vaccæ aliqua volitârit: Quamvis non aſſequor, quæ ſit hujus volatus tanquam cauſæ cum effectu aut lacte in ſanguinem vergente connexio vel comparatio. Liquet autem ex manifeſtis rationibus, vaccas maleficiô affectas credi, tum ſæpiùs, cùm cauſæ naturales ſuberant. Ita Wierus in libro de præſti-

giis Dæmonum quartô (*cap. 11.*) commemorat, lac ductile & filatum ſiccius è Comitatu Marcenſi ad Cancellariam Clivenſem ab inepta muliere allatum, quæ lacti eam formam ex incantamentis à ſua vicina redditam aſſeveravit: Quum ignitum titionem ollæ, in qua lac coquebatur, ſubditum hæc abstuliſſet, quô ignem domi exſtrueret. Lac enim ſi vetuſtate nonnihil ſubaceſcere inceperit, & tum coquatur, mox diſſolutus caſeus cum butyro coit, ut admodùm lini ductilis filamentô tenaciſſimô deduci poſſit, & faciliùs ad ſiccitatem redigi.

VIII. Neque tamen repugnabo temerè, ſi quis γαλακτοκλεψίαν ab maleficio profectam affirmaverit, contendatque, lac ſagas ex uberibus vaccarum ſuffurari poſſe non minùs quàm ſolere. Nam valet in hoc argumento, & valere apud omnes meritò debet graviſſima Theologorum, Juriſconſultorum, Medicorumque auctoritas: Valent etiam tot tamque crebra lactis erepti per veneficium exempla. Balduinus igitur in Caſibus Conſcientiæ, quos libris egregiis tractat, & libri quidem tertii capite quintô, (*caſ. 5.*) ubi ad magos veneficasque progreditur, hanc γαλακτοκλεψίαν ita explicat, ut affirmet, Diabolum non lac tantummodò, ſed aurum argentumque, fruges ex agro, & bona alia poſſe furari aliis, ſi DEUS huic nocendi poteſtatem permiſerit: Hunc poſteà ſagarum operam adhibere, non quaſi eâ indigeat, aut ipſæ quicquam efficiant, ſed ut in devotione ſuâ credulas retineat: Jubere interim, ut varia uſurpent media ex cultris, clavis, forcipe, colo & ſimilibus inſtrumentis lac emulgeant: Illud quanquam effluere videatur, eſſe tamen Diaboli ludibrium, qui lac aliunde adducat, & mirâ celeritate furtô ſubtrahat, vetuliſque perſuadeat, ipſas emulſiſſe. Hinc Aretius in Problemat. de Faſcinat. *Accedit experientia manifeſtior, quam ut negari poſſit; faſcinantur à veneficis infantes, ut contabeſcant, vaccæ, ut lac non reddant.* Ita Grillandus JCtus Italus in libro de Sortilegiis: (*quæſt. VI. n. 13.*) *Quædam veneficia*, inquit, *fiunt ad deſiccandum*

dum totum lac unius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò ut nihil caſei penitùs reddant, quamvis anteà in maxima abundantia reddidiſſent. Idem ſuô conſenſu approbant Gödelmannus in Tractatu de Magis, Veneficis, Lamiisque doctiſſimô, (*Lib. I. cap. 7.*) & Bened. Carpzovius, ſummus JCtus, in Practica nova rerum Criminalium, pluribusque ſententiis Scabinorum Lipſienſium illuſtrat, quid in magica γαλακτοκλεψίᾳ paſſim contigerit. Idem etiam Mart. Delrio in Diſquiſitionibus Magicis (*part. I. qv. 50.*) confirmat, aitque factum vel epiſtomiô, vel cultrô in domi parietem impactô, vel utribus coriaceis: Hos enim maleficas ad anatis ſimilitudinem è corio conſuere, conſutos primùm ſponte ſuâ ire vacuos, mox emulctô lacte plenos redire domum, dicique apud Belgas Littelaten communiter. *Vide ſis Lib. II. quæſt. 12. §. 2. Lib. III. p. I. qv. 4. ſect. 3. Lib. VI. c. 2. ſect 1. qv. 3. §. 2.*

IX. Unicum heic producam exemplum evidentiùs ex libro Germanico, quem Heinr. Rimphoff/ Verdenſis Eccleſiæ Miniſter, titulô Dracken-Königs additô emiſit, & de ſaga quadam exſecrabilem tragœdiam deſignat. (*A. 1647. p. 43.*) Sic enim ille Auctor ex manifeſtiſſima puellæ cujusdam confeſſione de ligulis quatuor ad poſtes affixis, & lacte ab iis emulctô: So hatte die alte Wobbecke von Steffan Gauß gekaufft vier Senckel/ welche das Mägdlein hat holen müſſen: Welche ſie in einen Stenner in die Stube geſchlagen / und dann Milch daraus gemolcken / und darnach ausgeſiegen: Das Mägdlein vermahnet/ ſie ſolle auch kommen und melcken; Milch ſolte ſie immer gnug haben. Aliud præbet Joh. Agricola, Palatinus, Medicus, dum vixit, Wratislavienſis in Tractatu parvæ, quam edidit, Chirurgiæ quintô, (*p. 650.*) ubi mirum magicæ lactis ſuffurationi remedium opponit: Illud in præſenti, ut proferam, quibus exprimitur verbis, nihil video, quòd vetet. Und ſolches ſiehet man an den Zauberern / welche das Vieh bezaubern/ daß ſie/ an ſtatt der Milch / Blut geben; So man in ſolche gemolckene blutige Milch ſalvô honore hoſiceret/ und ſetzet es zum Feuer / ſo wird der Zauberin

angſt und bange; Sie weiß im Hauſe nirgends zu bleiben / und iſt ihr in dem Munde alles / was ſie iſſet und trincket / nicht anders / als wenn ſie lauter Menſchen-Koht eſſe. Und ſolches Spiel hat ſich auf meinem Gute offt begeben / daß das Vieh alſo bezaubert worden. Da hat meine Hoffmeiſterinne dieſe Kunſt alſobald gebrauchet / da hat man den ſchönen Handel geſehen / wie die verdächtige Perſon gelauffen kommen / und ein Gewerbe in das Haus gemachet / und ſeynd die Kühe bald wieder zu rechte worden. Daraus ſiehet man / was dieſes vor ein unmächtiger Teuffel ſeyn muß / welcher auch nicht einen ſolchen Unflat vertreiben kan: Aber dadurch lachet er nur die Unholdinne aus / und ſpottet ihrer. Hactenus ille Medicus per Sileſiam Germaniamq́; tum temporis celeberrimus.

X. Fides equidem in hoc remedio penes Auctorem illum ſit, per me licet; Non tamen capio, quæ vis humano inſit ſtercori ad veneficium avertendum. Agricola ſanè non in uno lactis, ſed in morborum maleficio id ſæpiùs commendat, aitque, rerum omnium vires & cauſas homini nondum eſſe cognitas aut perſpectas; Plus momenti etiam à piis precibus poſſe accedere: Addiderim ego non minus ab opinione aut phantaſia, quâ ſibi perſuadent homines, id ex humano profectum ſtercore, quòd à cauſis, quæcunque ſint, aliis proveniſſe potuit. Sin eventus miro huic medicamento reſpondeat, tum dixerim, id DEO volente fieri, quo permittente damnum Diabolus inflixit: Ut vel ita conſtaret, huic congruere nomen Βεελζεβοὺλ, Beelſebul, quod in Hiſtoria Matthæi, Marci, Lucæque ſepties in eum confertur. Nempe Dæmon בעל זבול Beelſebul h. e. *Dominus ſtercoris, ſive Jupiter quâdam paranomaſiâ cluit ſtercorarius*, qui apud Ethnicos בעל זבוב h. e. *Dominus muſcarum* atque Ζεὺς μυιαγρὸς ἢ μυιώδης, h. e. *Jupiter muſcarius* cluebat: Idola etiam receptô inter Judæos nomine per contemtum ſtercora, & ſacra iis facta ſtercoraria, & facientes מזבלין h. e. *ſtercorantes* probroſo notabantur vocabulo, hodièque in libris notantur Talmudicis; uti ab Lightfooto in Horis ad Matthæum Hebraicis, & Grotio in Anuota-

notationibus ad N. Teſtamentum doctiſſimis obſervatur. Ideone ſtercorarius Dæmon humano cedet ſtercori, ſuasq; illo injurias aut noxas luet? Certè lepidum in maleficio lactis prohibito remedium Marc. Delrio recenſet; Ubi ſaga lac ſuffuratura cultrumque vicini oſtio impactura, cùm recitâſſet formulam, ab hero audiente plagis excipitur benè, ac fuſtibus mulctatur. (*Lib. III. l. cit.*)

XI. An verò virtus in magica lactis ſuffuratione aut veneficiô tollendo huic, de quo diſputamus, lapidi per naturam obtigit? Hoc ut diſquiratur, ille, quem conſtitui, ordo nunc facit: Sed formula, quâ Romani Senatores cauſam extraxerunt dubiam, uſurus, fateor mihi non liquere. Effectus equidem de cauſa teſtatur, & arguit, hôc lapide in mulctrum injectô maleficia, ſi quæ ſubſint, prohiberi, lacque integrum ex voto uberibus reſtitui: Virtus tamen ea num materiæ, num formæ lapidis debeatur, hoc obſcurum relinquitur dubiumque. Siccine ad occultas qualitates confugiam cum nonnullis arcanorum ſectatoribus, qui eas in ore ſinuque ferunt perpetuò? Abſit autem, ut in leges philoſophicas ita turpiter peccem, aut occultum quid ſurrogem in demonſtratione, ubi notius & prius ex methodo legitima deſiderabatur. Graviter Galenus, Criticorum non minùs quàm Medicorum princeps ille (*in præfat. Athen.*) Caſaubono in libro ſecundo (*cap. 5.*) de præſagiis è pulſu: Διττὸς ἐστὶ τῶν μηδὲν διδασκόντων ὁ τρόπος, ἐνίων μὲν εἰς ἰδιότητα καταφευγόντων ἄῤῥητον, ἐνίων δὲ λεγόντων μὲν ὀνόματα, μήτε δ᾽ ἃ σημαίνει, φυλαττόντων, μηδ᾽ ὃ βούλονται σημαίνειν, ἑρμηνευόντων. *Duplex eſt hominum nihil docentium modus: Alter eorum, qui ad proprietatem ineffabilem confugiunt; Alter eorum, qui proferunt quidem nomina, neq; tamen quid ſignificent, obſervant, neq; quid ſignificare velint, interpretantur.* Itaque cùm nihil doceatur, nihil ex occultis qualitatibus eruatur, ecquid ad hoc ignorantiæ aſylum ſeſe recipiunt multi, & ſub eo veluti obſcuro latent tegmine?

XII. Num

XII. Num deniq; cum pluribus ad quandam ἀντιπάθειαν delabar, h. e. ad eam repugnantiam, quâ lapis noſter veneficio per proprietates contrarias reſiſtit, aut reſiſtere videtur? Num ad συμπάθειαν h. e. conſenſum aut convenientiam noſtri lapidis cum lacte bubulo, puroque ad ubera reducendó? Sed valdè vereor, ne utraque deficiat cadatve, non aliter, quamſi Democritus aut Carteſius ab atomis heterogeneis & homogeneis cauſam hujus remedii ullam deducere conetur. Nec minùs metuo, ne idem judicium cordatus Phyſicus de hac utraque ferat, quod Plutarchus in Libro Sympoſiacon ſecundo de Philoſophis, qui antipathias jactitant, olim tuliſſe legitur: Maximè quum diſquirunt, cur elephas furens conſpectô ariete inſaniam deponat; Cur vipera ſiſtatur, faginô contacta termite; Cur taurus alligatus ficui quieſcat; Cur ſuccinum ad ſeſe trahat univerſa levia, præter ocymum, oleoque imbuta corpuſcula; Cur magnes allio inunctus ferrum non attrahat. De his omnibus antipathiæ veterum exemplis acutiſſimè Chæroneus ille Philoſophus: Ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν ἔφην ἀπόφασιν εἶναι, τῆς ἐρωτήσεως μᾶλλον, ἢ τῆς αἰτίας ἀπόδοσιν. Σκοπῶμεν δὲ (εἶπον) ὅτι πολλὰ συμπτώματα ἔχοντα ἐπακολούθησιν, αἰτίων λαμβάνει δόξαν οὐκ ὀρθῶς. *Ego verò dico, hoc negationem potiùs disquiſitionis, quàm cauſæ redditionem eſſe. Id autem conſideremus (inquiebam) multa accidentia eſſe, quæ non rectè pro cauſis tamen habentur.* Nam ſicuti nihil rationis aut parùm dicunt reddunt que, qui occultas in demonſtrationibus qualitates crepant: Ita paululùm ratiocinando proficiunt, qui antipathias & ſympathias demonſtrationi allinunt, ut quicquam tamen dixiſſe videantur, ubi nihil, quod ad rem pertinuit, dicebant.

XIII. Siccine inter ἀναιτιολόγητα referetur, quam huic lapidi eventus comprobat, & agricolæ attribuunt, virtus in veneficio tollendo? Ἀναιτιολόγητον πάθος autem Dioſcorides & Alexander Aphrodiſæus illam nuncupant proprietatem, cujus cauſa aut nulla excogitari, aut ſi quæpiam excogitetur, difficillimè, uti ſufficiat, reddi poteſt. Itaque fatebor ἐπι-

γνώμην τοῦ ὅτι, ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦ διότι, h. e. illam ſcientiam, quâ tenetur, quòd res ita ſit, non eam, quâ liquet, cur res ita ſit, in hoc argumento ambiguo ſuppetere. Fatebor etiam nec invitus, ἀναιτιολόγητον hunc eventum, quô accidit, ut cornu Ammonis lapideô in mulctrum inditô aut γαλακτοκλεψία magicâ removeatur, aut lac bubulum ſuo colori reddatur integrum. Hæc duo ut lubens profitear, methodus jubet demonſtrativa, quâ cavetur meritò, ne cauſas omnium rerum captemus. Benè Philoſophus noſter in libro Metaphyſicorum quartô (*cap. 4.*) Ἔστιν ἀπαιδευσία, τὸ μὴ γινώσκειν, τίνων δεῖ ζητεῖν ἀπόδειξιν, καὶ τίνων οὐ δεῖ. *Eſt inſcitia, haud noſſe, quorum oporteat quæri demonſtratio, & quorum non oporteat.* Hinc Alexander Aphrodiſæus in præfatione libri primi Problematum agnoſcit quæſtiones philoſophicas, quæ modum humani ingenii prorſus excedant, Deoque ſoli rerum omnium auctori pateant. Num hæc noſtra ex illarum erit numerô? Sic mihi videbitur; nec lubet divinare curioſiùs, aut probabiliter conjectare, num à Draconitis nomine, quô hunc lapidem inſigniunt, ad remedium veneficis ſeu dracænis vetulis opponendum plebeji proceſſerint? Noto enim eſt notius, communiter ſagas noſtra vernacula dracænas (Dracken oder Dracken-Weiber) ignominioſius appellari. An à Dracone, cui ſerviunt, volatili, cujus ſpeciem noctu Dæmon repræſentare dicitur, quòd affirmem, nihil habeo. Quare non excuſiam hanc de noſtro lapide agricolis opinionem, neque negabo, ſæpiùs contigiſſe, aut contingere poſthac poſſe, ut eventus opinioni reſpondeat: Doctioribus tamen relinquam, ſique fas fuerit, hanc commendabo quæſtionem difficillimam, ut ipſi diſpiciant, quæ cauſa naturalis in hoc lapide, quæve virtus ſubſiet. Uti Scaligero in Exercitationibus contra Cardanum, ita mihi hactenus *humanæ ſapientiæ pars fuit, quædam neſcire velle. Exercit. CCCVII. ſect. 29. Plus enim ſcire velle, quàm ſatis eſt, intemperantiæ genus eſt, inquit Seneca Epiſt. LXXXVIII.*

Epigramma.

EST hominis, cauſas cognoſcere velle, ſed omnes
nôſſe, DEUM ſolum laus ea ſola manet.
Ergo erit & quædam neſcire ſcientia; nemo
quum bene perſcrutans omnia nôſſe queat.

Vos verò
Viator, Civis, Advena
quicunq; ſuas
Lector Spectatorq́;
Vos ad unum omneis
eô, quod Heracliti Epheſii fuit, alloquiô
excipiam, dimittam.
Introite: Nam & heic Dii ſunt!
Subite mecum quæſo
has obſcuras terræ latebras
has cavernas undique lapidoſas
Nam & heic Dii veterum ſuperſunt
Joves Ammones
agnoſcite, ſi vultis, reſciſcite
caput ex lapide unô cornutum idq́; Ammonium
caput Ægyptiis, Græcis, Romanis, Libycis divinum
&
ſuperſtitionem, quæ ſuberat, craſſisſimam
ingemiſcite, indoleſcite.
Sed
prodite paullulùm collectis animis
obſtupeſcite, pertimeſcite
ipſum DEUM in lapidibus præſentem.
DEUM ter optumum ter maxumum
mirabilem tanti artificii auctorem

ut
cornu ex lapide arietinum
inque illô
non baſin tantùm rugoſam, ſed mucronem etiam tortuoſum
admirari ſcrutarique liceat.
Igitur vel ex hoc ipſo
lapide corneo aut cornu lapideo
niſi vobis ſit cornea fibra
ad laudes DEO ter optimo nuncupandas prædicandas
mecum facilè permovebimini
Vos
quotquot adeſtis
Viator, Civis, Advena
Lector Spectatorq;
Vos
abite fauſtô admodùm gradu
Ubicunque ibitis, & ibi DEUS eſt!
D. V. E.

ENRICUS VOLGNAD. VRATISLAVIENSIS, MEDICINÆ DOCTOR ET PRACTICUS, S.R. IMPERII ACADEMIÆ NATURÆ-CURIOSORUM ADIUNCTUS, dictus SIRIUS.

SINGULARIBUS
IN PATRIAM REMQUE LITERARIAM
MERITIS
CELEBERRIMO VIRO,

HENRICO VOLGNADIO,

DOCTISSIMO FIDELISSIMOQUE
VRATISLAVIENSIUM MEDICO,
QUEM
NATURÆ CURIOSORUM
IN SACRO ROMANO IMPERIO
ACADEMIA
COLLEGAM ET ADJUNCTUM,
COGNOMINE SIRIUM,
HABUIT:
ANNO M. DC. LXXXII. DIE JANUARII III,
SUPREMUM FATUM
REBUS HUMANIS EXEMIT:
JUSTA SOLVIT
MARTINUS HANKIUS,
VRATISLAVIENSIUM SCHOLARUM INSPECTOR,
GYMNASII ELISABETANI RECTOR
ET PROFESSOR.

ANNO M DC LXXXIX.

LECTORI BENEVOLO
S. D.
ACADEMICI CURIOSI VRATISLAVIENSES.

M*Emoriam VOLLGNADIANAM integrô demùm ſeptenniô à B. Viri exceſſu planè elapsô luci publicæ exponi à nobis, certò ſcimus, miraturos eſſe multos, qui Ejusdem famæ, noſtræ cum Eo cultæ familiaritati, legibus Academiæ Curioſæ, & Hiſtoriæ litterariæ convenientiùs fuiſſe judicant, ut citiùs huic editioni invigilaviſſemus. Quamvis autem culpam iſtam, non omni tamen ex parte noſtram, non inficiemur, excuſatione illam non indigere prolixâ putamus apud Eos, qui humanarum viciſſitudinum memores rebus ſæpiſſimè tentatis, & ſusceptis plures objici poſſe remoras non neſciunt. Illud verò præſertim vitio ne vertatur nobis, precamur, quòd, more hactenùs conſuetô, Ipſi manum operi non admoverimus, relictâ hâc ſcribendi provinciâ Viro quidem Celeberrimo, extra Societatis tamen Leopoldinæ communionem degenti. Cùm enim B. VOLLGNADIUS, qui aliorum, quàm propriæ famæ erat ſtudioſior, pauciſſima quædam Vitæ ſuæ periodos cernentia in chartam conjeciſſet, nobis, unde defectus iſte ſalvâ veritate ſuppleri poſſet, neſciis opellam iſthanc mancam, mutilamq; exarare non placuit, & invitì quidem, ſatius tamen fore arbitrati ſumus, ſi negotium calamo Amici à primis ſtatim ſerperaſtris ad extremum usq; halitum conjunctiſſimi, adeoq; vitæ decenter peractæ Teſtis optimè conſcii expediendum committeremus. Parùm enim referre putamus, utrùm noſtro, vel alius obſtetricante manu prodeat hic fœtus, modò lucem aſpiciat genuinus; & hoc non obſtante in noſtrûm omnium pectoribus conſtans vigebit eò magis Defuncti memoria, quò intimior cum Vivo nobis interceſſit Amicitia. Vale!*

* * *

INtra Decennium, quod Annus M. DC. LXXII. incepit, M. DC. LXXXII. abſolvit, felix NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIA, quæ raris Obſervationibus, Inventisque ſalutaribus ROMANUM GERMANORUM IMPERIUM nobilitat, univerſumque Literarium Regnum ad ſubtiliorem Philoſophicarum, maximè Phyſicarum Medicarumque Rerum Intelligentiam excitat, ſubinde notabiles Viciſſitudines infelix obiit. Nam hoc exigui Temporis Decurſu, quot quantosque Viros, & Societatis tam ingenioſæ Statores, & Peritiæ tam exquiſitæ Propagatores, in præproperæ Mortis Fugam natos, Prædam Mortis præpoſteram vidit? Ut aliarum Provinciarum Filios Silentiô transmittam: quid de SILESIIS, quid de VRATISLAVIENSIBUS memorem? In horum Numero tres amiſit, quorum Solertia multis, Induſtria plerisque, ſi non præripuit, tamen dubiam fecit Palmæ Gloriam, Medicos excellentiſſimos, *Philippum Jacobum Sachſium*, ſereniſſimum PHOSPHORUM: *Joachimum Georgium Elsnerum*, fideliſſimum TELAMONEM: &, quem Illuſtris ARGO GERMANICA noviſſimis Naufragii Periculis agitata perdidit, *Henricum Volgnadium*, efficaciſſimum SIRIUM.

Omnium Eruditorum intereſt, ne quis, ſupra cæteros Literis Meritisque clarus, à poſteris turpem Oblivionis Umbram Injuriamque patiatur. Nam ſi potioribus denegatur, ecquod mediocribus, ecquod poſtremis inter doctos ſupererit poſt Cineres Nomen? Certè, Juris naturalis eſt, tum quemque, pro ſuis in Publicum Studiis, aliquod à Publico reportare Bonum, tum in primis eos, qui per ſingulares in humanam Communitatem Actiones vulgarem benefaciendi Modum longè tranſcenderunt, &, quod in præſentia, ſimul in futura contulerunt, proſequi Præmiis, non fugitivis, ſed manentibus. Iis autem, qui, cum deſierunt eſſe, non deſierunt prodeſſe, quid, cum jacent, in Gratiam referendam præſtare poſſu-

poſſumus, niſi Memoriæ Continuationem, quâ ſemper velut erigantur & reviviſcant? Accedit, quod plures, hodiernô Temporum Geniô ductos, ad Imitationem invitet in Exemplis magnis, non tam prævius Laboris Fervor, quàm Honor Virtutis poſtumus. Quô magis iniquum eſt, ut quisquam Sæculi, quod coluit & ornavit, primum Oculis, poſt Animis quoque paulatim ereptus, tandem ſublatis omnibus, quos Præſtantiæ ſuæ commodos Indices habebat, bis moriatur..

Exoptatiſſimos Actorum Scriptorumque ſuorum Præcones invenerunt, *Sachſius* quidem *Johannem Danielem Majorem*, celebrem Kilonienſium in Holſatia Profeſſorem, Ingenii fœcundi, promptiſſimique Styli Polyhiſtorem: *Elsnerus* autem *Adamum Ezlerum*, illum Oris ſuaviſſimi doctiſſimique Chryſoſtomum Breslicum. Hactenus, à quô Juſta conſequeretur, expectavit noſter VOLGNADIUS: non, quod careret idoneis Æſtimatoribus, ſed, quod hanc Parentationis Perſonam diuturnior eorum Conſenſus, à quibus feliciore pronioreque Succeſſu geri potuiſſet, ob ſingularem cum Defuncto Familiaritatem, à teneris ad extremum Vitæ Momentum continuatam, Humeris meis imponendam reſervaverit. Proinde ſimul optimo, ſimul erudititiſſimo Viro, ne Manus omnis in Commendationem promeritam longius deſit, accommodare Calamum ipſa me tandem jubet Neceſſitas. Sed Monumento, quod Beato ſtatuere ſuſtineo, ſi Lector copioſum, magnificum, & quale ſummas in Laudes omnia convertit, Eloquium pollicetur, errat. Sanè, tam ſpecioſum dicendi Genus, nec affectant noſtri Mores, neque Manes inuſitatiore Modeſtiâ communem Faſtum redarguentis exigunt: & parum circumſpecti Laudatores arripiunt, quos vel Argumenti Sterilitas commovet, ut Verborum Abundantiâ Tenuitatem Materiarum extendant, vel Supercilii Temeritas provocat, ut Figurarum Luxuriâ Gloriam Oratorum venentur. De Rebus Amici, non ut Amicus, ſed ut Hiſtoricus, agam: in quo præcipi-

cipitem Charitatis Libertatem ad Verecundiæ Cancellos revocat integra Veritatis Honeſtas. Sapientioribus, per ſe laudabilia, ſimplici Narratione ſatis laudantur.

Hanc, quam amiſſuri nanciſcimur, Vitam pauciores honorabiliter ingrediuntur, pauciſſimi decenter peragunt, plerique difficulter relinquunt. Itaque conſummatam Hominis Felicitatem obtinuit *Henricus Volgnadius* noſter, in quem plena Divinæ Gratiæ Magnitudo cecidit. Nam in Terris Ætatem propenſioribus Fatis inchoatam, eximiis Laboribus conſumtam, Deſideriis optimis finiit: Exemplo memorabili, cujus Bonitatem primam ſecunda, ſecundam tertia ſuperavit: quam excepit, non tribus, ſed omnibus Numeris perfecta Beatitudo.

BRESLAM, Sileſiæ Caput, ſortitus eſt Patriam: cui debent Ortum præcellentes Ingeniô Viri, tum alii, tum etiam Medici: quam potiſſimùm ex his celebrem fecerunt illuſtres Scriptores, *Antonius Niger*, *Andreas Aurifaber*, *Carolus Oslevius*, *Johannes Crato*, *Petrus Monavius*, *Joachimus Baudiſius*, *Laurentius Scholtzius*, *Lucas Pollio*, *Elias Bonvinius*, *Johannes Hennemannus Reyſinchius*, *Daniel Bucretius*, *Caſpar Cunradus*, *Daniel Sennertus*, *Petrus Kirſtenius*, *Michaël Dœringius*, *Philippus Jacobus Sachſius*, *Johannes Daniel Major*, *Paulus Ammannus*. Ibi natus eſt Stirpe non tantùm honeſtâ, verùm etiam nobili: ſeu paternos, ſeu maternos Generis Conditores reſpicias. Id VOLGNADIORUM, à quibus Noſter & Spiritum, & Splendorem accepit, Natales ſingulariter illuſtrat, quòd horum in Celſiſſimam Potentiſſimamque Domum Auſtriacam Merita RUDOLPHUS II. Imperator Indulgentiſſimus venerabili Judicio decoraverit: Glorioſiſſimus Cæſar MATTHIAS, cùm Annus à CHRISTO nato M. DC. XII. decurreret, conſpectiore Dignitatis Augmento remunerandam cenſuerit. Habuit Proavum JOHANNEM, Avum JOHANNEM, Patrem PHILIPPUM VOLGNADIUM: Matrem CATHARINAM, Sebaldi LAURERI Filiam. Ad-

horum Decus maximè ſtabiliendum facit ea Virtus, quæ Principum Civiumque bonorum Virtutes omnes complectitur, ſolida Pietas, quò rarior, eò major: ideò ſumma, quòd DEO, DEUMque colentibus pretioſiſſima judicetur. Hæc VOLGNADIIS, per Temporum, quibus vixerunt, incorruptum Candorem, cum alibi, cum in primis Vratislaviæ, quàm ſpectatiſſimis Familiis ſuis auctiorem honoratioremque reddiderunt, tam inſignem, tam durabilem excitavit Famam, ut, non ex privatis tantùm Indiciis, etiam è Documentis publicis agnita, ſinceros Cultores in Admirationem convertere nondum deſinat. Tam egregii Sanguinis, tam ingenui Moris, per quem ſolum vetus Integritatis Germanicæ Laus & retinetur, & extenditur, novum Propagatorem noſtrum in primam Lucis Uſuram edebat, poſt recuperatam humani Generis Salutem, Annus M. DC. XXXIV, poſtridie Nonas Maji.

Sed quid Originis Felicitas ad Educationis Salubritatem, ex quâ totius Ævi dependet Proſperitas, Ecquis enim Sæculi peritus ignorat, multos, ex ampliſſimis æſtimatiſſimisque Proſapiis genitos, à Veſtigiis Majorum Conſanguineorumque ſuorum præviis longè digreſſos, Gentilitiis Ornamentis adeò nihil addere Fulgoris, ut potiùs tantò plus Nitoris auferant, quantò magis, cum in Adoleſcentiæ nobiliſſimam Formam componendi ſunt, aut noxiis, aut vanis Oblectamentis Animos devovent. Qui, dum optimo Regimini, quod incautam Juventutem per Rationes prudentiſſimas in faciendis fugiendisque ſalutariter diſponere laborat, audaciſſimum in Modum repugnant: neminem mirari ſubeat, ſi luxuriantibus Affectibus, Magiſtris peſſimis, obſecuti, Cogitationes neque priores in Temeritatem revocari, neque poſteriores in Emendationem erigi patiantur. Quamobrem VOLGNADIUS noſter habuit, quod ſimul juſtis aliorum Imperiis ſimul promtis Obſequiis ſuis acceptum referret. Actionum ſuarum Moderatores, & pios, & doctos, & cordatos, magn[illegible]

Saluti

Salutis Incrementô, fuit adeptus. Domi Patrem, & Patruum Auguſtum VOLGNADIUM, Exempla Virtutum pulcherrima, continenter intuebatur. His enim quos antiquæ Conſuetudinis Exiſtimationisq́ue retinentiſſimos avitus Genius efficiebat, tum Experientiam Maturitas Senectutis perficiebat. Publicè Doctores in Eliſabetano Patriæ Gymnaſio fideliter audiebat: quorum Præceptis Monitisq́ue non ferreus, ſed cereus ad ea, quæ Fundamentis Literarum Morumq́ue firmiter decenterq́ue formandis ſerviunt, ſe non trahi, ſed duci permittebat. Quô Pactô fiebat, ut per Linguas & Artes Ingenio Sapientiæ ſtudioſo neceſſarias feliciter progreſſus ad majores Diſciplinas Scientiasq́ue complectendas, cùm in ſupremum Auditorium aſcendiſſet, conſequeretur Duces, ad eruditam beatamq́ue Vitam exercitatiſſimos, *Johannem Gebhardum*, *Johannem Fechnerum*, *Chriſtophorum Colerum*, & *Eliam Majorem*, in Rem literariam civilemq́ue magnis multisq́ue Meritis clariſſimos Viros. His præter accuratam Romani Græciq́ue Sermonis Notitiam, plurimis, iisq́ue ſelectisſimis Antiquitatibus refertam, illas Humanitatis Delicias, Oratoriam Dictionis Vim, Elegantiamq́ue Compoſitionis Poëticam debebat: debebat etiam potiores Philoſophiæ Partes, in quibus Rerum naturalium Cognitionem, Scopo Studiorum Academico præ cæteris applicabilem, Conatu majore diligebat. Neque poſthabebat ſacra Theologiæ Chriſtianæ Capita: quæ ſibi, quantum plebejo ſufficit, familiaria reddidiſſe, non ſatis habebat: ideoq́ue ſuis è Principiis non tantùm ad pleniorem approbantium Intelligentiam demonſtrata, ſed etiam ab ingenioſis diſſentientium Erroribus vindicata, ſolicitus avidusq́ue nunquam non capiebat. Tantum aberat, ut immaturum importunumq́ue Juventutis temerariæ Judicium ſecutus, collectis Doctrinarum quibusdam Fragmentis contentus, aut etiam elatus, non ſatis componeret expoliretq́ue ſemel arrepta, vel multò perverſior, Sapientiam cœleſtem faſtidiret: quam ſupra Vulgus diſcere, non Medicorum, non

JCtorum, non Politicorum, non aliorum, niſi Theologorum futurorum eſſe, protervior an imprudentior dicam, Adoleſcentia ſomniat. Cæterùm, ita ſe Profeſſoribus omnibus probabat, ut Commilitonibus ob Induſtriam conſtantem anteponerent plurimis, ob peculiarem Modeſtiam optimis annumerarent. Accedebant in Suſcitamentum per ſe fortiter ad præfixam Metam procurrentis Sodales meliores, quos Spatiis Profectuum conſpectioribus ſe partim antegredi, partim ſubſequi deprehendebat: illos, ſi non vincere, tamen æquare contendens: hos, niſi paris Æmulationis cupidos, longiùs à Tergo relicturus. Etenim haud paucos, ex iisdem Diligentiæ Sociis, in eodem Lyceo florentibus, cum quibus cum Cogitationes Curasque literarias miſcebat, poſt etiam in ſubtilioribus Phyſicarum Medicarumque Rerum & Meditationibus, & Experimentis, aut Præcurſores, aut Imitatores habuit. Inter quos Galenis ſuis adſcripſit intra Sileſiam Vratislaviæ *Fridericum Ortlobium*, *Sebaldum Scholtzium*, *Johannem Cornelium Weberum*, *Johannem Jæniſium*: Lignicium *Iſraëlem Volckmannum*: Olſna *Chriſtianum Agricolam*: Strela *Johannem Libetantzium*: in Holſatia Kilonium *Johannem Danielem Majorem*, Hamburgum *Michaëlem Dœringium*. Ex his maximè *Johannem Danielem Majorem*, ex cæteris *Theodorum Jacobi*, *Johannemq; Dœringium*, quos egregiis Provinciis ſuſcipiendis Jurisprudentia fecit habiles, Indoli ſuæ conſimillimos, in ſingulare Conſortium, id eſt, Eruditionis & Virtutis quotidianum Exercitium aſſumebat. De quorum Amicitiâ ſincerâ perpetuâque, non pauciores Utilitates, quàm Jucunditates complexâ, me parcius loqui decet, ne, quicquid ad ſeleCtiſſimorum Familiarium Conjunctionem, cujus Pars fui, pertinet, ſi laudavero, ſimul in meum Decus addidiſſe videar. Hâc Lege fiebat, ut à teneris ad recta flecti facillimus Ætatem primam & compoſitis Moribus, & Literis præclaris exornaret.

Sati

Satis Laboribus Academicis præparatus, Lipſienſe tam Emporium, quàm Athenæum celebre, nobiliſſimas ſibi Merces Conatibus indeſeſſis emturus, Anno M. DC. LV, ſextô Calendas Majas, intrabat. Ibi Tempora ſic diſponebat, ut primùm ea, quibus in Gymnaſiô patriô Mentem applicuerat, deſtinatis Horis repeteret, Acceſſionibusque crebris ampliſſima redderet; itaque fideliter & augeret, & acueret Inſtrumenta Peritiæ, cui ſe potiſſimùm erat conſecraturus: deinde, quicquid ad capiendam Artis Medicæ Notitiam conſummatiorem inter Initia requiritur, intentiore Curâ perveſtigaret. Hunc in Finem ſæpiùs audiebat excellentes Humanitatis, Sapientiæ Prudentiæque Profeſſores, *Andream Rivinum*, *Johannem Ittigium*, *Gothofredum Sluterum*, *Fridericum Rappoltum*, *Chriſtianum Fridericum Franckenſteinium*, *Jacobum Thomaſium*, *Johannem Kuhnium*, *Johannem Sigiſmundum Schvvenckium*: quorum Cathedris, præter Elegantiam Sermonis, non tantùm Copiam Ingenii pleniorem, ſed etiam Acumen Judicii ſubtilius in acceptis referebat. Tum cæteris, tum maximè Corporum naturalium Contemplationibus, quantum ſatis, immoratus: ad ipſam demùm accedebat Medicinam; cujus Partes Ordine, quô decet, tractabat, circumſpectos exercitatosque Monitores ſecutus. Totius Hominis Structuram, in Membris etiam tenuiſſimis, perſpectam excipiebant ea, quibus retineri ſolet Incolumitas, ſeu per Alimenta Vires inſtauremus conſumtas, ſeu per Motum Torpori Putredinem ſubtrahamus imminentem, ſeu per Quietem Defatigationi Pauſam indulgeamus neceſſariam. Ab his ad innumerabiles Morborum Formas digrediebatur, qui naturalem Valetudinis Statum, & in Partibus, & in Univerſitate minoris hujus Mundi, cujus Gratiâ Mundus ille magnus eſt excitatus, imminuere vel deſtruere conſueverunt. Hinc in ampliora Spatia procedebat, ubi reperitur, quicquid providentiſſimus benigniſſimusque Conditor Mortalibus in Vitæ prorogandæ Subſidium produxit. Ibi verò, quemadmodum

dum Natura dives in tribus, iisque maximis Foſſilium, Vegetabilium, Animaliumque Regnis Theſauros incredibiles nobis exhibet, quos nemo perſcrutatus, nemo perſcrutaturus eſt omnes: ſic Speculator noſter inſatiabili Cupiditate, quam Subtilitas admirabilis comitabatur, hactenus adauctos Animi Nervos non tam in obvia, quàm in occulta Rerum creatarum Miracula penitùs intuenda convertebat. In his occupandæ Cognitionis ſalutaris ſupra diſcentium Vulgus Incrementis, ad Exemplum & in Auxilium ſibi commendatiſſimos habebat inſignes ſtabiliendæ revocandæque Sanitatis Doctores, quorum Artibus eô Tempore Lipſia præcellentes Tirones Medicos elaborabat, *Johannem Michaëlis*, *Gothofredum Welſchium*, *Johannem Hoppium*, *Chriſtianum Langium*, *Polycarpum Heilandum*, *Arnoldum Mengeringium*. Per hos & alios jam ſibi comparatis parùm contentus, quò plures impetraverat, eò plures appetebat Scientiarum Opes, ſemper avarior.

Notaverat, ex præſtantiſſimis præſtantiſſima non poſſe, niſi per Artificium, cui potiſſimùm & Ignis & Liquor ſervit, extrahi, componi, permutarique feliciter, ut Ægrimoniis Abitum tempeſtivum accelerent, atque laborantibus opportunô Levamentô ſuccurrant. Id etiam intelligebat, non Cathedrarium Auditoribus, ſed Practicum Spectatoribus Hippocratem daturus, acquiſitam Medicinalis Eruditionis Copiam, niſi, per multiplicem Uſum, diſtinctiores Notitias, tutioresque Curas produceret, majores afferre Poſſeſſoribus Delectationes, quàm Amatoribus Utilitates. Quamobrem, utrumque proſecuturus Inſtitutum, transactô Lipſiæ Quinquenniô, ſub Anni M. DC. LIX. Terminum, inveniebat exoptatum alibi Magiſtrum, qui Perfectionem ampliorem affectantis, ſimul in Chimicis, ſimul in Therapeuticis, Manum Operamque dirigeret. Is erat *Chriſtophorus Ausfeldius*, Altenburgenſium experientiſſimus feliciſſimusque Poliater: in cujus Domicilium VOLGNADIUS receptus, quicquid à Patre

Filius

Filius in arcanis ſperare poteſt, id ab Hoſpite ſuo, quem Eruditione, Pietate, Suavitateque totum poſſidebat, obtinuit. Ab eô, mox eliciendis per Calorem Humoremque Succis, Salibus, aliisque coctorum exuſtorumque pretioſis Reliquiis adhibebatur: mox ægrotis, ſervatô Graduum Ordine, primùm nulli, deinde modicô, tandem ultimô Vitæ Periculô, (quantum ex Cauſis Circumſtantiisque patebat) obnoxiis ad Sublevamentum deſtinatus, in Conſilii, Solicitudinis, & Laboris Partem aſſumebatur. Hunc proficiendi conſtantiſſimùm Ardorem, quem exſtinguere non poterat, non nihil inhibebat ſupremum PHILIPPI VOLGNADII Genitoris Fatum, quem humanis Rebus valedicere placidum piumque Senem Annus CHRISTI M. DC. LX, Ætatis LXXVIII, quartus Calendas Quintilis, juſſerat. Tum enim ad Suos Vratislaviam revocatus, cùm à Negotiis Hæreditatem ſpectantibus, quô poterat, breviſſimô Spatiô ſe liberaviſſet, à Sileſiis ad Bohemos, ubi Res maximè Pragenſes Oculis ſubjiciebat, transgreſſus, ad Miſnenſes Altenburgum redibat, cœpta continuaturus. Ibi, quantâ Solertiâ, quantô Succeſſu, VOLGNADIUS in privatô Studiis ſuis conſuluiſſet, nemo rectiùs ad extremum in publicô, quàm *Ausfeldius* ipſe patefaciebat: qui, cùm graves mortiferasque Valetudinis Vices experiretur, &, ſuperante Fortitudinem Animi ſtrenuam Languore Corporis nimiô, defatigatus, jam ſibi deeſſe Medicus inciperet, VOLGNADIO Salutem ſuam committere nihil dubitabat. Et fiebat, ut nec *Ausfeldium* Fiduciæ, nec VOLGNADIUM Operæ pœniteret. Nam VOLGNADIUS quidem *Ausfeldio*, quem ab Ægrimoniâ Præſidiis efficaciſſimis vindicans, memorabili Præmiô remuneraverat, illuſtre Specimen in Medicum cadentium, & Profectuum maximorum, & Morum optimorum edebat: *Ausfeldius* autem VOLGNADIO, quem ex hoc Documento, velut ex Ungue Leonem, agnoverat, Altenburgicæ tum Aulæ, tum Civitati, potentiorem in Modum commendabat, eam conciliabat Exiſtimatio-

tionem, quam meretur bonus, & tantò melior futurus, quantò pluribus Opem afferre didicit, depellendarum Ægritudinum Artifex.

Jam ea Noſter aſſecutus erat, quæ diviſa doctum, conjuncta nobilem oſtendere Sanitatis Reſtitutorem Conſervatoremque poterant: ſed major aliis, quàm ſibi, nondum ſatisfecerat Deſideriis ſuis: quibus duo reſtabant, cum Altenburgum relinqueret, Teſtimonium publicum, & longinquum Iter. Priùs intendebat, non, ut eò ſpectabilem Eruditioni ſuæ Dignitatem attraheret, ſed, ut Conſuetudinis Legem ſecutus, citra Plebis Dubitationem aut Timorem, Medelis ſuis juſtam & Integritatem, & Libertatem aſſereret. Urbem Witebergenſem Anno M. DC. LXII, ſeptimô Calendas Majas, (quô Die Lipſienſem ante Brumas octo primùm viderat) ingreſſus, ab Academicis Collegii Medici Profeſſoribus, id, quod ex meritô concupiſcebat, ex facili conſequebatur. His enim ſanandi peritiſſimis Doctoribus, quicquid attulerat, partim invitatus Occaſione, partim Neceſſitate compulſus, tam luculenter expoſuerat, ut eum, ordinariis Candidatorum Documentis feliciter editis cum Applauſu defunctum, Decano *Michaële, Danielis Filio, Sennerto, Conradus Victor Schneiderus*, eodem Anno, XXIV. Calendas Decembris, cùm Medicinæ Doctorem Solennitate conſuetâ renunciaret, licèt abſentem, admodùm honorificis proſequeretur Elogiis.

Witebergâ ſub Æſtatis Exitum, eodem Anno, digreſſus, ubi veterem cum *Johanne Daniele Majore* Familiaritatem exoptabili Conſortiô redintegraverat, in Altenburgenſem Urbem, ad *Ausfeldium* ſuum revertebatur: poſterius etiam, quod reſpiciebat, exſecuturus. Sic enim apud Animum ſuum ſtatuebat: nihil intentatum, nihil inauſum relinquendum, unde partis Experientiæ Copiis aliquid addi queat: cum Exteris amicam frequentemque Conſuetudinem multum ad Mentes in verô confirmandas, & à falsô retrahen-

das

das facere, ſi, quò liberius, eò prudentius omnia peragantur: præ cæteris, in re Medica nullum inveniri doctum revera, nedum ſingulariter doctum, ſeu Collegium, ſeu Virum, à quô diuturnis Experimentis ad Excellentiam provectô, (niſi domeſticæ Gloriæ prorſus Invidia poſtponat omnem Proſperitatem communem) peculiare quiddam non reportari poſſit, ſi pandere ſecreta commodô ſtimulô jubeatur: adeunda proinde Loca, quæ Principatum in ſelectiores delicatioresque Corporum naturalium Inveſtigationes ſibi vindicant: earumque Roſcios peregrinis Auribus Oculisque non inaniter oſtentare gaudent. Quare nactus in Viæ Societatem, *Johannem Libetantzium*, olim Condiſcipulum, Artis convaleſcendi Cultorem, Honoribus, quos VOLGNADIUS jam obtinuerat, acquirendis intentum, Altenburgenſibus Anno M.DC.LXXII, nono Calendas Octobris, valedicebat.

Chemnicium, Miſnenſium Urbem, tranſierat, cùm Annæbergam intraret. Ibi copioſâ metallicæ Naturæ Scientiâ ductus, non tantùm extra Fodinas, quicquid notabile patebat, curioſis Perluſtrationibus excipiebat, ſed etiam Operas Machinasque Foſſorum cæterorumque Miniſtrorum in ipſis Fodinis aſpecturus, in Cuniculum omnium maximum, cujus Profunditas in ulnas MCC. deſcendebat, non citra Periculum, (in quô Metum & Cupiditas & Spes vincebat) Audaciâ ſi non laudabili, tamen excuſabili, ſubmittebatur. Per Vallem Joachimicam Thermasque Carolinas concedebat Egram. Ex Bohemia per ſuperiorem Palatinatum in Franconiam pergebat. Hinc perluſtratis Norinbergenſium Antiquitatibus, Auguſtam Vindelicorum in Suevia, Monachium in Bavaria, cum Oeniponte Tridentum in Tirolinenſium Terris contemplabatur. Tandem, quò dixerat Iter, in decantatiſſimam Venetorum Academiam Patavinam, veram Medicorum quaſi Patriam, octavo Calendas Novembris, ac-

cedebat. Inveniebat ibi Doctores eminentiſſimos, quorum Placita, cum in publicis Auditoriis, tum etiam in Colloquiis privatis, acutô Judiciô perpendebat: ideoq́ue Cogitationes crebrò miſcebat cum *Hieronymo Vergerio*, *Petro Marchettio*, *Joanne Bonardo*; maximè cum *Antonio Molinetto*, (cujus & Dexteritatem promtam, & raram Solertiam ſingulariter admirabatur) intelligentiſſimis Rerum Medicinalium Cenſoribus: quibus per Horas ſucciſivas, in Converſationis Oblectamentum, addebat Oratorem Hiſtoricumq́ue ſummum, *Octavium Ferrarium*, Romanas potiſſimùm Literas Obſervationibus Explicationibusq́ue luculentis eleganter illuſtrantem. Monumenta præcipua, quibus Ingenium arrexerat, apud Patavinos aſſecutus, Anno M. DC. LXIII. mediô, plures Italorum Urbes Aſpectui Conſiderationiq́; ſubjiciebat. Venetiis, Vicentiæ, Veronæ, Mantuæ, Mediolani, quô plus notabilium inveniebat, eò diuturniorem agebat Hoſpitem.

In Germaniam reverſus, Lindaviam Conſtantiamq́ue Suevorum, Helvetiorum Schafhuſium & Baſileam, ubi *Johannem Bauhinum* & *Johannem Henricum Glæſerum* compellavit, perluſtrabat. Hinc ad Rhenum nobiliſſimas Urbes, Briſacum, Argentoratum, Spiram, Manheimium, Wormatiam, Moguntium, Coloniam intrabat. Cùm Juliacenſes, Limburgenſes, Leodienſes, Namurcenſes & Hannonicas Terras peragrâſſet: in Flandria Duacum, Tornacum, Inſulas, Ipras, Dixmudam, Neoportum, Dunkerkam, Oſtendam, Brugam: in Brabantia Gandavum, Bruxellas, Lovanium, (ubi *Vopiſco Fortunato Plempio*, celeberrimo Medico, ſe commendabat) Machliniam, Antverpiam: in Zelandia Fliſſingam & Middelburgum adibat. Vix attigerat Batavorum Oras, cùm Occaſionis Opportunitatem, quam Graveſandum offerebat, arripiendam ratus, in Angliam Ventis ſecundis trajiceret. Ibi totius Regni Caput, pulcherrimumq́ue Compendium, Londinum, in Commoda ſua convertebat, non tantùm

:ùm antiquiſſimorum rariſſimorumq; Monumentorum Spe-
ſtator , ſed etiam Rerum naturalium artificialiumque Scru-
:ator , in primis curioſisſimorum ſubtiliſſimorumque Medi-
;orum Salutator: quorum Comitati retulit acceptum, quic-
quid in Solennitate ſacrâ conſpexerat, cùm Potentiſſimus Bri-
:annorum Rex, CAROLUS II, multorum ſanandorum Ge-
nas Dextera tangeret , CXX. ſanatorum Collis niveum Filum
ſericum, ex quo Nummus aureus pendebat, applicaret: poſt-
eaque Convivio, cui JACOBUS II, poſt CAROLI II. Fra-
:ris , in Paternis Regnis Succeſſor, nunc exul, aderat , defun-
geretur.

Perquiſitis in eadem magnâ Peninſulâ nobilioribus Ci-
vitatibus aliis, in Belgium redux, Lugdunum Batavorum in-
grediebatur, Quietem Corpori juſtam, novam Delectationem
Animo daturus. Hoc enim Loco , quem Academia doctis-
ſima nobilem facit , incidebat in Medicos excellentiſſimos,
ohannem Antonidem Lindanum & *Franciſcum Boæum Sylvium*:
quibus in Noſocomio publico , cùm partim ſanandi Ratio-
nem in variis ægrotantium Generibus, partim moriendi Ne-
ceſſitatem in apertis exſtinctorum Corporibus demonſtra-
rent, aſſiduus Comes aderat. E Cathedra *Joannem Hornium*,
Adolphum Vorſtium in Horto peculiares Obſervationes pro-
ponentem audiebat. Nec, humaniorum immemor, quo-
rum à teneris Amator fuerat, negligebat prorſus Hiſtorias &
Antiquitates, quas *Antonius Thyſius*, *Georgius Hornius*, in primis
Joannes Fredericus Gronovius exponebant. Non igitur inde
vacuus commigrabat Harlemum, Hagam Comitis, Delphos,
Roterodamum, Dordracum. Apud Amſtelodamenſes *Gerar-
dum Blaſium* conveniebat: apud Ultrajectenſes, tum *Isbran-
do Diemerbrækio* , tum etiam *Henrico Regio* ſe monſtrabat.
Hinc Daventriam Geldrorum , Grœningam Friſiorum per-
veniebat.

Utrumque, cùm Regium, tum fœderatum Belgium, cujus præcipuas, & mutas & loquentes Bibliothecas inſpexerat, egreſſus, Hamburgi cum *Petro Kirſtenio*, Medico Profeſſoreque clariſſimo, ſi ſpectes Originem, Moravo; ſi cures Educationem, Sileſio, dudum initam renovabat redintegrabatque Colloquiis diuturnis Amicitiam, ex eô tam conſtanter, tam fideliter cultum, ut nihil, niſi Mors, valeret diſſolvere. Viſis ad Mare Balthicum vicinis Urbibus, Lubecâ Berolinum in Marchiam, & Altenburgum in Miſniam tendebat. In eâ VOLGNADIO ſtatim patebat ſubſiſtendi Locus, ubi ſe notiorem hactenus, quàm domi fecerat. Sed, ut erat in Modeſtiam propenſiſſimus, inverecundum arbitrabatur, inconſultâ Patriâ, cui potiora deberet, parta conſecrare Solo peregrino. Quare Vratislaviam repetebat ſub Anni M. DC. LXIV. præcipitem Autumnum. Ibi verò tam Suis exoptatus, tam charus aliis erat, ut apud eos Sedem figendi Propoſitum denique firmiſſimum caperet: à quô ſe per Miſnenſis nec Urbis, nec Aulæ, quamvis ſponte ſuâ Provincias inſignes offerentium blandam Solicitudinem dimoveri patiebatur.

Tum ad Metam Oculô Sapientiæ directo, quicquid hactenus & Doctrinarum & Experimentorum collegerat, vel nullum, vel exiguum, niſi commune fieret, Bonum eſſe ratus: expetitum ſeu confirmandæ, ſeu reparandæ Valetudinis Conſilium nemini denegabat: ægrotantiumque, ſicut Corporibus Peritiâ Providentiâque juſtiſſimâ, ſic Mentibus Comitate Facilitateque ſuaviſſimâ conſulebat. Hoc Pacto fiebat, ut ſubinde plures morbidorum clinicorumque proſtratas Spes, quas erigere, quas implere poſſet, in ſe converteret, Annorumq; paucorum Spatiis eò Famæ progrederetur, ut Artificibus medendi potioribus adſcriberetur.

At uni Civitati ſervire, parùm habebat. Ideò majorem creſcentis Eruditionis Utilitatem in univerſam, non Sileſiam, ſed Germaniam, quin Europam, extendere conabatur. His

Cogi-

Cogitationibus, non Animum ſubitò transvolantibus, ſed eidem firmiter impreſſis, ad altiora ſemper aſcendentibus, ſemper ad ampliora procurrentibus, Viam monſtrabat Dux egregius, conſimili Scopô delectatus, *Jacobus Philippus Sachſius*, Vratislavienſium Poliater, in præcellentiſſimis doctus, circumſpectus, ingenuus: ipſe jam inter hos receptus, à quibus nequaquam vulgaria Sæculum exſpectabat.

Nam, poſt inſtauratam in Imperio Romano Pacem, quam tricenis Annis Bellum interruperat, intra Germaniam, in Francorum Terris, apud Suinfurtanos, Anno M. DC. LII, ſub Expeditionis Argonauticæ Titulo, privatis Auſpiciis excitata, Suffragiis publicis intenta Societas, Ingeniis Naturæ curioſis opportuna, cùm ſub Initium (quod maximis etiam Rebus parvum eſſe conſuevit) Aſſeclas teneret pauciſſimos, in Augmentum ſuum Viros invitabat, qui ſupra cæteros eminebant. Collegis proinde ſuis, Anno M. DC. LVIII, *Sachſium*, magnâ ſelectioris Scientiæ, tum Varietate, tum Elegantiâ ſpectatiſſimum, addebat: cui Locum inter Adjunctos Præſidi proximos honorabilem aſſignabat, ſplendidumque PHOSPHORI Cognomentum inter Naturæ Curioſos imponebat. Is, cùm Annus M. DC. LV. Inventorem Antiſtitemque Societatis hujus primum, *Johannem Laurentium Bauſchium*, Suinfurtenſem, Patriæ Phyſicum, ARGONAUTARUM JASONEM, exſtinxiſſet: iisque ſupra Modum fatalis Annus M. DC. LXI, *Gregorium Horſtium*, Ulmenſem, Patriæ Phyſicum: *Conradum Theodorum Lunckerum*, Marpurgenſem, Patriæ Phyſicum: *Andream Wolfium*, Jenenſem, Smalcaldiæ Phyſicum: & *Jonam Deutſchlanderum*, Frauſtadienſem, non Patriæ tantùm, etiam Polonorum Regis Medicum, ex Meritô celeberrimos Viros, eripuiſſet: ne pateretur ARGO Naufragium, Remis Veliſque contendebat. Nam eodem Anno, matutinam Fulgoris ſui Gratiam, ut PHOSPHORUS, in Orbe literario patefacturus, inter tot nobiles Labores, quorum

nihil emiſerat, primos, non Vini, ſed Ingenii Copiâ Spirituque plenus, de Vino Lucubrationes, cordatis Æſtimatoribus ad auxiliatrices ARGONAUTIS Dexteras porrigendas, Invitamenta Vino dulciora propinabat. Et, ne quisquam à Pelagi, quem Societas intraverat, Fluctibus abhorreret, Oceanum magnum à parvo, quem Homo quisque mobilem in Venis ſuis experitur, niſi Mole, nihil aut parùm diſtare, luculenter Anno M. DC. LXIV. docebat. Et, ne quenquam de Præſidiis Vitæ neceſſariis Solicitudo retraheret, Anno M. DC. LXV, cuivis, ut priùs Sitim per Vinum levaverat, ſic poſteà per Cancros Famem ſolabatur. Ita cùm amœniùs effeciſſet ARGONAUTARUM GERMANICORUM per ſe jucundum Conſortium, exquiſitis & Operibus ingens, & Elogiis felix *Sachſius*, Familiarem ſuum, cum quô Secreta ſæpè miſcuerat, VOLGNADIUM noſtrum, & Studiis & Moribus ſuis reſpondentem, & Publico deſtinatis habilem, in Naturæ Curioſorum Collegium cenſebat recipiendum. Id VOLGNADIUS Anno M. DC. LXIX, Præſide *Joanne Michaële Febrio*, Kittingano, Suinfurtenſium Phyſico, deſiderabilis Abſynthii, quod Lectoribus nihil Fellis, Mellis plurimùm exhibet, Autore, cui de Notâ meliore commendatus erat, ingreſſus, primùm COLLEGÆ, mox ADJUNCTI Perſonam, Cognomentumque SIRII conſequebatur. Poſt illa PHOSPHORUS SIRIUSque ſic conſpirabant, ut in commune Bonum Radiis Ope mutuâ collineantibus producerent maximè ſalutarem effectum.

Hactenus ſolitariis Collegarum Opuſculis in Lucem editis laborioſa Curioſorum Societas inclaruerat. Tum ea Conſilium de componendis in poſterum, ad prævia vicinorum Populorum, Anglorum, Gallorum, Italorum Exempla, Germanicis Ephemeridibus approbabat: in quibus Naturarum innumerabiles Dotes, admirabilia Monſtra, ſecretas Vires, Morborum inuſitatas Formas, Medelas raras: Inventorum

vete-

veteres recenteſque Species, ſeu recipiendas, ſeu rejiciendas: & quicquid ad rerum creatarum, diſtinctiùs interiùſque cognitarum, Hiſtoriam quocunque Modo pertinet, cuivis exponere liceret. Hoc multiplicis Varietatis, Delectationis, Utilitatis arduum Opus, quod ſingulis Annis, tanquam in Naturæ quodam Novo Theatro Materias exquiſitiſſimas, anteà vel nunquam, vel perperàm, vel obiter in medium prolatas, Curioſis repræſentaret inſpiciendas, examinandas, dijudicandas, & Calculis ſeu nigris, ſeu candidis, quibus Ratio Pondus, non pretium Numerus conciliet, notandas, Vratislavienſibus Sileſiorum Duumviris, *Sachſio* VOLGNADIOq; colligendum, dirigendum, edendumq; committebatur.

Quid Naturæ Curioſorum Academia per hos Procuratores, quorum Humanitas ſingularis, Autoritas ſpectabilis, incredibilis Induſtria fuit, apud Italos, Hiſpanos, Anglos, Hungaros, Polonos, Suecos, Danos, Bohemos, non Germanos tantùm, potuerit, illi cunctorum Oculis atque Judiciis expoſiti Codices, qui Germanorum Epemerides audiunt, ſatis loquuntur. Certè, non exigui Negotii, neque vulgaris Prudentiæ fuit, ei Structuræ, cujus Moles jam in Annum XVII. excurrit, ſolida ponere Fundamenta: quibus deinde Succeſſores, quicquid cuperent, commodum in Modum adjicere valerent. Quin ita Votis reſpondit Eventus, ut hic illa ſuperaret. Etenim Sacrum Imperii Romani Caput, LEOPOLDUM, feliciorem AUGUSTO, TRAJANO meliorem, utriusque pronis in Literas & Literatos Affectibus Documentiſque non tam Imitatorem, quàm Victorem, Sileſiis Indulgentiſſimum, quem ſibi Maximum Optimumque Patronum, in Naturæ Curioſorum Tutelam & Gloriam, expetebat Ephemeridum Germanicarum Annus primus, CHRISTI M. DC. LXX, adeò ſentiebat propitium, ut inde novus ARGONAUTIS univerſis exoreretur SOL, qui progreſſuris perpetuam Serenitatem, ſecundos Ventos, innoxium Mare ſpondebat.

debat. Alter harum Ephemeridum Annus, CHRISTI M. DC. LXXI, ſubſecuturis Annis parem Fortunam pollicitus, Operam diſparem augurabatur. Tum enim & catenatis Curis, & Morbis contumaciſſimis jam fractus *Sachſius*, tertiô Menſe poſt, cùm Annus CHRISTI M. DC. LXXII. Septimum Diem ageret, Rebus Mortalium valedicens, omnem Continuationis Laborem ſoli VOLGNADIO relinquebat.

Hic, quoniam tot & tantis expediendis, quæ majus Incrementum editis addere debebant, unus impar erat, in Auxilii Partem acceperat Collegas, ſub Initium *Johannem Jæniſium*, Vratislavienſem Poliatrum, hodiè Phyſicum, inter Naturæ Curioſos ARCTURUM, Familiaritatis veteris, Affinitatis recentis Jure ſibi conjunctiſſimum: ejusque poſteà non ampliùs his Laboribus, quos alii ſufflaminabant, vacantis lectiſſimos Succeſſores, Breslenſes Medicos, *Gothofredum Schultzium*, Naturæ Curioſorum ÆGINETAM Primum, & *Johannem Burgum*, Eorundem MESUEN.

Sed nihilo ſeciùs, (ut erat in ea, quæ toto Pectore concupiſcebat, propemodùm immobilis,) quô ſubtilioris Roboris, eò plenioris Alacritatis, Conſtantiæque longioris, non modò primarias, ſed etiam plurimas Res exſequebatur: itaque Solicitudines potiores, Moleſtias crebriores ſuſtinebat, invictus Hercules. Is ad publicum Bonum Acceſſiones provehendi Conatus privatus, quantam in perpendendis Circumſpectionem, in diſponendis Patientiam, in procurandis Promtitudinem requiſiverit, in omnibus Moram Temporis conſumſerit: faciliùs aſſequi Cogitationes ingenioſæ, quàm diſertæ Voces eloqui poſſunt. Sanè difficillimum, idque ſatis etiam exercitato magnum Negotium erat, Literario Regno ſemel à Germanis deſtinata Monumenta fideliter colligere, ſapienter æſtimare, feliciter publicare: cum Viris per Europam celeberrimis, quanquam maximè ſupra cæteros Medicinam aman-

amantibus, aut etiam docentibus facientibusq́ue, continuum ſcribendi reſcribendiq́; Commercium habere.

Ne quicquam in hoc ultra fidem, ſupra verum, dixiſſe videar: quos ſingularem Propenſionem VOLGNADIO noſtro, Placita Collegii ſui curioſa diligenter curaturo, declaraviſſe conſtat, non recenſebo prolixè, cùm Eorum Nomina, functionesq́ue tot, quot ipſe edidit, Ephemeridum Tomi, qui ab omnium manibus teruntur, ab oblivionis labe vindicaverint.

Intra Provinciam Patriam, quibus noſter VOLGNADIUS in Pretiô fuerit habitus, cui non in Sileſia conſtat, cujus ille Famam longè latèque diffudit? Præterquam enim, quod omnes, maximè communem aut Originis, aut Muneris Sedem nactos, indefeſsâ Comitate fuit amplexus. Ex iis, ut ſolos enumerem Medicos, fuerunt inter BREGENSES, *Gothofredus Schubartus: Gothofredus Chriſtianus Wincklerus*, tandem Octoviri Brandenburgici Conſiliarius & Medicus. Inter SUIDNICENSES: *Sigismundus Graſſius:* Inter GRUNBERGENSES, *Samuel Ledelius:* inter ipſos VRATISLAVIENSES, præter alios, ante laudatos, *Gothofredus Thileſius*, *Fridericus Ortlobius*, Phyſici, *Franciſcus Adamus Keſſius*, *Sebaldus Scultetus*, *Johannes Cornelius Weberus*, *Caſpar Feldnerus*, *Johannes Emericus*, *Joachimus Georgius Elsnerus*, *Gothofredus Schultzius*, *Johannes Burgus*, *Maximilianus Preuſſius*, *Johannes Chriſtianus Tralleſius*.

Cæteris enumerandis non ſum: quos Memoria, per longiores Moras pluresq́ue Curas impedita, nobis denegavit: & vereor, ne quosdam ipſa Multitudo mihi ſubduxerit, quorum Nomina quidem non exſtinxerit Oblivio, ſed non ſuggeſſerit Promtitudo. Non igitur præteritos afficiet Omiſſio: neque concitabit recenſitos Simplicitas, quæ juſtum Narratoris Officium impletura nulla Præconium adjecit debitum. Pleriſque Scripta Nomen, ipſis etiam in Ephemeridibus Ger-

manicis, vel admirabile, vel æſtimabile reddiderunt: reliquis aliunde Laus publicè conſtat. Et Lumen addere clariſſimis, an non eſt eorum diffidere Claritudini? Per hos autem ſimul Naturæ, ſimul Curæ ſubtiliter intentos Amatores VOLGNADIUS multis præltereà, non Germanis ſolùm, etiam Gallis, Britannis, Suecis, Danis aliisq; novas Rerum Inventiones Obſervationesq; ſingulariter appetentibus, & ſui fecit, & in eorum pervenit Notitiam.

Cæterùm, quem ſemet omnibus demonſtraverit, apprehendere, non exprimere ſuſtineo. Nam tot ſatisfacere doctiſſimis, iisque diſſimillimis Capitibus, cùm non ſit, niſi præcellentis Ingenii, quod unum ſe plurimis Ingeniis accommodare poteſt, &, pro Temporum Habitu, cuique ſuam & Honoris & Amoris Notam formare didicit: ecquis vel ex eô non agnoſcat VOLGNADIANAM & Solertiam & Prudentiam? Inde fiebat, ut apud omnes ingentem & iniret Gratiam, & acquireret Exiſtimationem: cum iis verò, quorum Genios ſuo pares animadverterat, & honeſtam, & utilem, & dulcem Amicitiam contraheret: quod ab eo partim editi Codices, partim reſervatæ Literæ produnt, in quibus miræ tum acceptas, tum etiam redditas Humanitatis Teſſeras invenire datur. Horum nihil ad Gloriam referebat: quam adeò non affectabat, ut potiùs, quantum poterat, vel declinaret, vel opprimeret: rectè factis, tanquam optimis Bonis, intra ſolam Conſcientiam lætus: nullum Famæ, nullum Invidiæ Pabulum daturus.

Id VOLGNADII noſtri cum tam numeroſis, tam delectis Ingeniis, per epiſtolare Commercium, inita Societas obtinere ſatis habebat, ut ex totius Collegii, non tam Laudibus, quàm Fructibus, Salubritatem Dulcedinemque ſuam ad Eruditos omnes transmittentibus, quilibet Aſſecla purum innoxiumque Gaudium conſequeretur. Eò direxit à ſe publicatas plusquam mille Phyſicarum, Mathematicarum, Medicarumque

que Meditationum Delicias: quales, non ut *Gellii* Scripta, NOCTES, nec ut *Heſiodi* Carmina, DIES: ſed, quia MENSIBUS etiam præferendæ ſunt, ANNOS vocare par eſt. Accedit VOLGNADII noſtri pro Collegio, cui Nomen ſuum adſcripſerat, in amplius Decus evehendo, ſincera Fides, Conatus perpetuus, præſertim ille, quô Fautores in Aula Cæſarea potentes, variis Benevolentiæ Nutrimentis allectos, non tam ſibi, quàm univerſæ Societati ſuæ propenſiſſimos aut retinuit, aut reddidit: per quos AUGUSTO noſtro, cùm devotiſſimum in Modum conſecratas EPHEMERIDES quotannis opportunè porrigerent, totius Operis Autores omnes, non tantùm Procuratores, ſe non mediocriter commendaverunt. Nam utrisque Munimentum firmum, ſummum Ornamentum LEOPOLDUS Imperator Optimus Maximus, ut eſt tam Literis indulgens, quam felix Armis, Præmium rependit Magnitudine ſuâ dignum, id eſt, Illuſtriſſimum. NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIAM Univerſam & confirmavit & condecoravit: cujus & Autoritati Suam, hoc eſt, Publicam addidit: & Legibus ſubſcripſit: & Titulo, qui SACRUM ROMANUM IMPERIUM præ ſe fert, annuit Anno M. DC. LXXVII: poſtquam, ex ipſis EPHEMERIDUM EDITORIBUS, noſtrum VOLGNADIUM & *Johannem Jæniſium*, in Cæſareæ Liberalitatis & Humanitatis peculiare Documentum, aureâ ſimul Torque, ſimul Imagine ſuâ, clementiſſimum in Modum, An. M. DC. LXXV, ſtatuerat honorandos.

Nimirum VOLGNADIUS noſter, ut erat æſtimatiſſimi *Sachſii*, neque Succeſſor degener, neque diſpar Imitator: ita non tantùm ex Auguſto Palatio, ſed ab omnibus Locis, ubi Cultores eruditæ pariter & curioſæ Diligentiæ ſolertiores inveniuntur, conſimilem Favorem aut reportavit, aut promeruit. Non equidem in Vita concordes, poſt Mortem, tanquam diſcordes, committam Viros excellentes: in iis tamen,

 quo-

quorum & Integritatis, & Sedulitatis, & Sagacitatis Convenientiam agnoſco, quandam Inæqualitatem reperio: quæ ſubtiliorem Judicem dubium facere poſſit, utri gravius Meritorum Pondus attribuere debeat. *Sachſius* omnium primam, VOLGNADIUS magis diuturnam Opuſculis Collegii ſui proferendis Operam impendit: quorum ille quidem duos, hic autem octo publicavit Annos: quaſi de clariſſimo Decennio feliciter implendo Pactum in Conditiones diſſimiles rotundum iniiſſent: PHOSPHORUS audentiore, SIRIUS ardentiore Conatu: PHOSPHORUS Noctem ordinariâ, SIRIUS & ordinariâ Noctem, & Diem extraordinariâ Luce colluſtrat. De cætero SIRIUS noſter quemadmodum Splendorem ſuum, quando cum PHOSPHORI noſtri Lumine contendi patitur, adeò non imminuit, ut potiùs vel adæquet, vel adaugeat: ſic, quod Radios ſuos nec altiùs emiſerit, nec latiùs diffuderit, id neque Facultati, neque Voluntati, ſed Neceſſitati, quæ Mortales alios citiùs, alios tardiùs manet, imputandum. Erat revera, quô Naturæ Curioſum Societas cenſeri cupit, NUNQUAM OTIOSUS: ideoque SIRIO ſemper moveri ſolito par, eôque non nunquam aliis, nunquam ſibi, nocente melior: quod, aliis ſerviendo, ſeipſum conſumeret. Quanquam verò ſemper, quod ageret, non quærebat, ſed accipiebat, operoſiſſimus: tamen, in plura diſtractus, quæ conceperat, ſe Judice, quin propemodùm Accuſatore (Vitam brevem Arti longæ non reſpondere conqueſtus) non tantùm præſtare poterat, quantum cupiebat. Sanè VOLGNADIUS, quod Arcanorum, in quibus occupabatur, conſcius Fide bonâ teſtor) eas, præſertim in Chimicis, Res moliebatur, quas ſi per catenatas Expeditiones alias, ipſamque tandem ſiniſtram Valetudinem, tam celeriter elaborare, quàm feliciter invenire potuiſſet, utique majora publicis Rebus Incrementa contuliſſet, conſpectioremq; Nomini ſuo Claritatem circumdediſſet.

Aliud,

Aliud, idque multò ſublimiùs Gloriæ Culmen attigit: vel ideò Viris maximis, non civili Temporum Senſu, ſed cœleſti Numinis Judiciô, cenſendis adſcribendus. Nam ita quidem eſt: Laudem ſuam meretur, & Ingenii ſubtiliſſimum Acumen, & Memoriæ promptiſſima Tenacitas, & Scientiæ copioſiſſima Supellex: quibus, per ſe ſpecioſis, evidentiùs accreſcit Pretium, ſi communis Utilitatis Succeſſus in Teſtimonium, & Famæ ſingularis Applauſus in Ornamentum accedat. Sed hæc, quanta quanta videantur eſſe, tamen, ſi deſtituantur uno, quod cæteris, cum adeſt, Gratiam ſummam confert; &, cum deeſt, ſummam Bonitatem adimit: hoc eſt, ſi Pietate careant: vel mediocria, vel parva, vel nulla ſunt. Nam qui ſupra Mundum attollit Mentis Oculos, ad Unum omnia referenda videt, à quo deſcendunt omnia. Quod cùm ſola Pietas, eaque ſolida, quæ Chriſtianos & decet, & beat, præſtet: abſit, ut citra Bonorum hanc Genitricem fœcundiſſimam, Nutricem benigniſſimam, quicquam in Mortalibus magnum judicemus. Quare nobis eſt, cur VOLGNADIUM, à teneris traditum Pietati, cui totam Vitam conſecravit, etiam iis anteponamus, quos Vulgus inter doctos, extra Pietatem, Vanitati ſtudentes, quanquam eminentes, tantùm non pro Miraculis habet. Hanc principem Virtutem, Ævi noſtri cum in Terris, tum etiam in Cœlis præcipuum Decus, quod à Brutis Homines, quod à paganis Chriſtianos maximè diſtinguit, quod in nobis optimum Divinitatis Simulacrum eſt, ita VOLGNADIUS convertebat in ſuum, ut ſimul in aliorum converteret Commodum. Nam, quod verè Sapientis eſt, à mutabilibus & perituris ad conſtantia perenniaque progredi ſolebat: ſæpiùsque curioſas Cogitationes, non intra creatarum Rerum delebilem Circulum hærere paſſus, iis involvebat, quorum tenuem Umbram in abjectioribus, in excelſioribus elegantem Imaginem nobis repræſentat univerſus Naturæ Complexus. Hinc non in aliô, quàm in

eò, qui Deſideriis humanis ſolus omnibus ſatisfacere poteſt, ſupra cæteras Bonorum Species defixus, ſemper firmâ tenebat Fiduciâ, quicquid ille Potentiâ firmiſſimâ tenet: adeoque Poſſeſſiones manſuras deſerendis præferens, omnia poſſidebat, quia poſſidebat omnia poſſidentem: quam integer Cultor publicè privatimq; ſibi reddebat proprium.

Per hunc Felicitatis omnis & Autorem & Conſervatorem, quanquam ter quaterque beatus, ſibi tamen Numeris omnibus felix non eſſe videbatur, niſi DEO ſervire conſuetus, iis etiam, quoad poſſet, ſerviret, quibus ſervientes ipſi DEO ſerviunt. Sic enim philoſophabatur: quemadmodum DEUS etiam ideò feliciſſimus eſt, quòd per eum ſint alii felices, quicunque felices ſunt: ita quemque tantò magis eſſe felicem, quantò magis per eum fiunt alii felices. Non igitur Facultates, etſi tales, unde ſibi plus Quietis & Commoditatis attrahere poſſet, obſtare patiebatur, quò minus expetenti cuique ſalutarem Scientiam ſuam impenderet. In eâ diverſiſſimis ægrotantium Generibus efficaciter applicandâ tam circumſpectus & ingenioſus erat, ut ſimul alienæ Valetudini, ſimul Conſcientiæ ſuæ conſuleret. Unam Circumſtantiam toti laborantis Statui novam excitare Formam, Experientiâ doctus Magiſtrâ, Vices omnes ſolicitô ſpeculabatur Studiô, mutatisque Conſilium accommodabat mutatum. Pertinacibus Morbis pertinaciores Curas opponere ſolitus, neceſſariam Medelæ Tarditatem optatiore compenſabat Effectu. Succurrentis neque Celeritas Periculis, nec Humanitas Doloribus, neque Facilitas Deſideriis (quorum Conditio vel Sublevamentum, vel Oblectamentum, non Detrimentùm ſuggerebat) deerat. Ita ſæpiùs & Animorum & Corporum Medicus, omnes Meritorum Partes implebat, quæ poſſunt ab exercitatiſſimis providentiſſimisq; Sanitatis Autoribus exſpectari. Quô Nomine, cum amabilis, tum etiam venerabilis Civitati Provinciæq; potiſſimùm Vratislavienſi, ſupremis annumerabatur inter ſui Temporis Æſculapios.

Quic-

Quicquid Honorum & promeritus & conſecutus erat, non permittebat Indolem corrumpi modeſtiſſimam: quam omnibus Vitæ Gradibus ſic confirmaverat, ut ſibi nunquam non conſimilis, parem ubique monſtraret Amœnitatis Speciem, Humanitate conſpicuam. Accedebat huic Virtutum Purpuræ niveus Animi Candor, rariſſimus Sæculi noſtri Color, quod, dum ſincerum & juſtum videri, non eſſe, ſtudet, (quale per miras Simulationis & Diſſimulationis Artes publico delicatiorum Populorum Genio placet) omnes in Vanitatem argutam Nervos dirigit, talesque ſuorum Temporum Magiſtros, & inprimis veneratur, & certatim æmulatur, qui blandis & aſtutis, ſed inanibus noxiisque Modis, tantò feliciùs Ingenia circumveniunt, & in Verborum Rerumque Laqueos inexplicabiles adigunt, quantò peritius, ſeu Ludibria, ſeu Damna, ſpecioſis Bonorum Commodorumque Titulis obtegunt: quorum Frontes oſculantur, eorum Terga feriunt, nec ſe priùs Amicis Hoſtes, quàm Victores monſtrant. Ejusmodi cum Sodalium, tum Patronorum Scenicorum pertæſus, quorum ſe Converſationi ſubtrahere non poterat, Familiaritatem effugere didicerat: in quam & paucos & fidos recipiebat, pleroſq; pares: inter quos, ut major Fides, ſic plenior Libertas, tutiorq; Jucunditas.

In perpetuum Vitæ Solatium, An. CHRISTI M. DC. LXV, decimô tertiô Die Menſis Octobris, ad conjugalem Amicitiam ſibi copulaverat exoptabilem Virginem ROSINAM: ſpectatiſſimis Parentibus, quorum Familias potiſſimùm Vratislavia Niſſaque clariſſimis annumerat, *Jeremia Schæpſio, Roſinâq; Gernersheimeria*, progenitam. Hanc magis ob Animæ Dotes, quàm ob Fortunæ Facultates, amabilem, non poterat non in Deliciis tantò firmiùs habere, quantò plus Pietatis, Caſtimoniæ, Manſuetudinis, Concordiæ, Prudentiæ, Charitatis alere, quotidianis è Documentis cognoſcebat. Illa proinde cum familiaris Rei Negotiis juſtum in Modum defungeretur: ipſe Curas

Curas nobiliores partim ſecurior, partim expeditior ſuſtinebat: in Conſortium, ſed & in Auxilium, Conjuge potitus. Neq; carebat Effectu ſanctus inter ipſos Amor: quem, etiam inter Ærumnas, quibus Pii, ſeu frequentiùs, ſeu vehementiùs, exerceri ſolent, comitabatur perennis Felicitas, ſequebatur conſtans Fœcunditas. Hanc oſtenderunt quinque Filii, *Samuel*, *Philippus Jeremias*, *Henricus*, *Gothofredus*, *Philippus*: duæ Filiæ, *Suſanna* primùm, deinde *Catharina*. Sed, ut mœſta lætis crebrò miſcere Thalamus amat, Funeribus acerbis, iisque pluribus Fortitudinem ſuam impendere jubebatur. Nam Anno M. DC. LXXIII, *Suſannam* nondum quatuor: Anno M. DC. LXXVIII, *Philippum* nondum duobus Menſibus, ſuperſtites amiſit: & iisdem Diebus, quibus ſuſceperat, *Samuelem* An. M. DC. LXVII: *Philippum Jeremiam*, An. M. DC. LXVIII, decedere videbat: itaque cum ipſe caduca ſempiternis permutavit, è progenitis non niſi duos, *Henricum* & *Catharinam*, in Nominis Generisque ſui Stabilimentum Poſteris reliquit, Paternæ ſimul & Maternæ Virtutis Imagines futuras.

Nimirum, quanquam Mortis, quàm & in ſuis, & in aliis, ſæpiùs inſtantem depulerat, nunquam expulerat præſentem, continuâ Meditatione ſatis per ſe memor erat: tamen etiam domeſticis, hoc eſt, omnium efficaciſſimis Experimentis, (quorum Numerum, Anno M. DC. LXXIII, quinquagenaria Socrus: Anno M. DC. LXXVIII, ſeptuagenarius Socer adauxerunt) frequenter admonebatur, in Ætate nullâ, Conſiliis nullis, nullis Remediis exſtingui poſſe, quod ipſos etiam Medicos tandem opprimit, Fatum. Id adeò non exhorreſcebat, ut quamvis nondum Senectutis Annos ingreſſus, nunquam deprecari ſuſtineret. Unde, cum ad extremum in Corpore quod gracilius & debilius Natura compoſuerat, Cura ſiccius & tenuius reddiderat, magis magisque Valetudinem frangi ſentiret: ſibi, non vanus Augur, imminere Diem ſupremum prænunciabat: Res ſuas, pro Temporis Statu, benè diſponebat

& in

k in æternæ Salutis Datorem totus ardentiſſimis Votis erectus, ꝫquiſſimô placidiſſimôque Mentis Habitu, quicquid hacte-ıus, tanquam ſummum Chriſtianæ Vitæ Scopum, & opta-'erat, & ſperaverat, aſſequi complectique gaudebat. Sicut utem non internum Animæ Robur à lentô Virium Exceſſu iſſolvi patiebatur: ita ne poterat quidem ultimus Ægrimo-iæ Conatus Vigorem in Membris omnem proſternere, quô uctus, tribus Menſibus adhuc Pedes Officium ſuum agere læ-ıbatur: exceptis duobus inter poſtremos Diebus: per quos, : Jacentibus adjuncturus, jacebat. Tum quoque prorſus in-:grô Senſuum Uſu, nec impeditâ vel Memoriæ, vel Linguæ otentiâ, ſingulare Fortitudinis cœleſtis Exemplum, crebrô ietatis Exercitiô defunctus, Conjugi, Liberis, Amicis Nomen, ꝫEO Spiritum ſuum committebat, & obdormiſcebat, Annos XXXVII, Menſes VII, Dies XXVI. natus.

Sic Anni Chriſtiani M. DC. LXXXII. tertius Januarii 'ies VOLGNADIO noſtro, cùm eriperet mortalem, im-ıortalem afferebat Vitam. Sic cum eô decedebat exquiſitiſ-ma Peritiæ literariæ Supellex, quam Ingenium penetrabile, ıdicium acutum, Speculatio longa repererat & accumulave-ıt: etiam illa Secretorum Cognitio, quæ Scriptis duraturis adi meruiſſet; & fuiſſet tradita, niſi multorum Medicorum ɔem, plurimorumque Clinicorum Elevationem immaturus 'OLGNADII Caſus intercepiſſet. Supereſt, ut, poſt CA-'HARINAM, duobus Menſibus ab optimi Patris Exceſſu Gau-ıis ſupernis additam, ſolus è ſeptem Liberis ſuperſtes HENRI-US, Indole bonus, capax Ingeniô, Conatu ſtrenuus Adole-:ens, in quô prima Literarum Morumque Fundamenta feli-ıter poſita ſubinde conſpectiores Acceſſiones recipiunt, non ıntùm Nominis, ſed etiam Eruditionis & Honoris Hæres, 'enitorem ſuum Poſteritati reddat, Annis Meritiſque, ſi .on ſuperiorem, certè parem. HENRICUM VOLGNA-:IUM.

 Jam

Jam quis VOLGNADIUM noſtrum non beatiſſimis annumeret: quem Filius redivivum pollicetur: qui Teſtes Ævi benè transacti pulcherrimos, & intus, & foris, exhibet, Conſcientiam puram DEO, MUNDO Famam bonam? Numquid Mortalium non omne Punctum is tulit, cui Mortalitatem exuenti, cum ad Immortalitatem transfertur, accedit, ut DEO MUNDOque, dum hic doctos, ille pios æſtimabit, charus; inter utrosque vivat, quò magis clarus, eò magis felix? Nemo Chriſtianus, ſatis cordatus, quantumcunque Fulgorem ſuum, etſi vel SIRIO, vel etiam PHOSPHORO parem in Terra poſſideat, præferre poteſt Nitori, quem æternis Sæculorum Ætatibus SOLE majorem poſſidebunt repræſentaturi meliora SIDERA, ſplendidius COELUM.

OBITUM

OBITUM
VIRI
Nobiliſſimi, Ampliſſimi, & Excellentiſſimi
DN. HENRICI VOLGNADII,
Phil. & Med. D. & Practici Vratislavienſis,
SACRI ROMANI IMPERII
ACADEMIÆ NATURÆ-CURIOSORUM
ADJUNCTI
SIRII Cognomine
& EPHEMERIDUM COLLECTIONE Celeberrimi,
COLLEGÆ ſui Deſideratiſſimi
Ipſo exequiarum Ejus die,
8. Januar. 1682.
debitò honore proſequuntur
NATURÆ-CURIOSI VRATISLAVIENSES.

*** *** ***

J*Aſonidæ Socii*, quos Mens & cura virilis
Diffuſum Phyſeos navi ſulcare profundum
Juſſit, & arcanas ex imo promere merces,
Triſte Celeuſma ſonat, veſtrâque crepatur ab ARGO;
SIRIUS extinctus lethalibus abditur umbris,
Aſſidui ſcopulis proram defendite Nautæ!
Infelix obitus præclari Luminis, Aſtri,
Quô vix candidius fixarum ſplendet in Axe,
Quid, niſi nimborum denſos prænuntiat imbres,
Auſtrinosque dies, & caſſas lumine noctes,
Atque tenebroſâ ſqualens caligine Cœlum?
Jacturam penſate, VIRI, penſate receptam:
Bis modo quina redit revolutis bruma diebus,
Navigii quando Lux lugebatur ademta,
Lux radio illuſtri trepidis ſolamen in undis,
Ambiguumq; Pharos per iter, planctusq; citatos
Immani fremitu perculſum reddidit æquor:
PHOSPHORE, redde diem, quò Te modò, PHOSPHORE, condis?
SIRIUS Hunc ſequitur, conjuratisque coruſcum
Aufert Remigibus Caput atrô ſyrmate tectus.
Menſem, Jane, tuum nigrô carbone notemus,
Nec capiant memores poſthàc tua nomina Faſti,
Occaſu properô qui ſplendida ſidera merſas.
SIRIUS ereptus juſtiſſima cauſa doloris
Sidus erat fervens, nulli fervore moleſtum,
Non nocuiſſe ſtudens, multis prodeſſe paratum.
Ut primùm innatos emittere cœperat ignes,
Congenitumque pari niſu monſtrare vigorem,
Quò fulvi audiret ſoboles genuina Leonis,

Helluo

Helluo naturæ totam ſitiebat abyſſum;
Sic fontes, puteos, vada, flumina, ſtagna, paludes
Attentâ luſtrans acie, radioque ſagaci,
Sordibus omiſſis illimes imbibit amnes,
Hôc magis æthereo fervori pabula ſubdens,
Quò magis ardorem fluctu reſtinguere tentat.
Labitur annorum ſeries, accreſcit in æſtu
SIRIUS, atque ſibi non ignea ſigna Leonis
Ampliùs, aut proprium perpendens ſufficere Orbem;
Fontem, ſeu Pelagum propiùs petit Ille caloris,
Et Soli comes ire parat: Lux creſcit eundo,
Ac geminata vibrat radiantis ſpicula vultus;
Nec fluvios ſaltim, ſed nunc mare combibit ipſum,
Quaque patent terræ recluſa repagula Soli,
Oceani ſpectes ſeu fundum, ſive cavernas,
Unde petuntur opes, & magnis pharmaca morbis;
Huc penetrare ſimul ſtudet irrevocabilis ardor:
Altius evectus qui Solem vincere tentat,
Corporis humani, quò non pertingere Phœbi
Lux valet, interiora oculo ſcrutatus acuto.
SIRIUS hinc lætum mortalibus extitit Aſtrum,
Influxuque ſuô morbos diſcuſſit obortos,
In dubiisque facem potuit ſuccendere rebus.
Accidit, ut tumidis concredita fluctibus ARGO
JASONIS auſpiciô BAUSCHI veheretur in altum,
Ubere Teutonicus quò fœnore Portus abundet;
Eminus egregium Sidus lætata ferire
LUCIFERO ſociatum oculos, & lumine blando
Auriferæ claſſi fauſtum promittere fatum,
Talia *Nauclerum* fecit profundere verba:
SIRIUS ut noſtram comitetur in æquore Puppim,
Optamus, *Socii*, nebulas diſpellere promtus,

Et tempeſtatis prænuntia Stella ſerenæ.
Annuit hûic voto radiis vibrantibus Aſtrum,
Adſtat & usque rati, motuque movetur alacri,
Fervet opus cœptum, perflant apluſtria venti,
Otia cura fugit, nec tædia longa recuſat,
Et cumulata novis diteſcit mercibus ARGO,
Annalesq; ſuos complet ſtudioſa quotannis,
Queîs donec pretium doctô ſtatuetur in Orbe,
SIRIUS & laudes, nomenq; merebitur ingens.
Et meruit, dum Stella fuit, non fixa, ſed amplâ
Utilitate ferax, ad commoda publica natus,
Pro quibus haud piguit vigiles inſumere noctes.
Hic ubi *Cæſaream* rumor pervenit in *Aulam*,
Suſcepit niſus placido *Clementiæ* vultu,
SIRIUS ingenti cumulo mactatur honorum,
Totus & auratô perfuſus ab imbre niteſcit.
Aſt velut abſumptâ cerâ candela fatiſcit,
Expiransque levis tacitô ſub ſchemate fumi
Ignis abit, lucisque ſuæ vix ſigna relinquit;
Ac velut illunis per amica ſilentia noctis
Sidera ſtricturis emungi celſa videntur,
Interitusque ſui veſtigia prodere clara:
Sic quoq; perpetuô motu, fervoreq; tritus
Lentâ tabe perit famoſum, SIRIUS, Aſtrum,
Nec niſi Nomen inane, & pauca favilla ſuperſunt.
Nos, quos acceptæ ſurreptô ſidere cladi
Indoluiſſe decet, demtum lugemus AMICUM,
Et ſociæ quondam commercia ſuavia Vitæ,
Quam ſemper memores recolemus mente fideli,
Exuſto cineri, ceu fas, bona fata precantes!
Lux quondam veniet, veniet Lux illa ſuprema,
Quâ nec erit Cœlum, nec cœli, ſidera, gemmæ,

SIRIUS at noſter renovati luminis hæres
Et Solem, & Lunam nitidô ſuperabit amictu.
At Vos, *Jaſonios Heroas* & *Aſtra* relicta,
Quos inopina ferit jactura, graviſque procella,
Servet inocciduâ virtute & luce coruſcos
Provida cœleſtis Clementia Numinis ævo,
Naufraga ne pereat decumanis fluctibus ARGO!

Natus 1648. Denatus 1686.
IOH· FRIDERICUS ALLMACHER,
Meiſenheim: Acad· Nat· Cur· Adjunctꝰ.
Quem Mors eripuit nobis hoc ære perennat,
Ipse ſuâ vivens Virtute perennior ære.
Nob: Acad: Leop: Imp: Adj: Mem: Mon: P. Lucas Schröckius Arch: Cæs: Direct: Acad: N-C.

MEMORIA ALLMACHE-RIANA.

ILLUSTRISSIMÆ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ

Perennitatem vovet

MICH. BERNHARDUS VALENTINI!

DE VALERIO POBLICOLA referunt Hiſtorici, quòd ſingulari in defunctos pietate ductus Bruti Collegæ ſui corpus non ſolùm ſplendidè ornatum Populo in concionem vocato propoſuerit, ſed conſcensô inſimul ſuggeſtu in ejusdem laudes epicedia cecinerit, ut Dionyſius Halicarn. Plutarchus & alii conteſtantur. Utinam & ego ſim VALERIUS, *VIRI PER-ILLUSTRES*, utinam, inquam VALERIUS ſim! qui non Brutum quendam, ſed Trigam Amicorum conjunctiſſimorum infelici triennii curſu proh dolorem! perdidi. Recenti enim vulnere usque luget Academia SCHEFFERUM: Luget ALLMACHERUM: Luget Haſſia mea STRAUSSIUM, Anteceſſorem meum Deſideratiſſimum; quô triplici ſanè infortuniô ita ſauciatus ſum, ut parùm abſit, quin Beatorum Manibus heîc lugubria dicturus prorſus obmuteſcam. Sed obdurandus eſt animus ad infortunia, nec ingratô ſilentiô memoria illorum recondenda eſt. Adeò enim Virorum de Publicô benè meritorum fama tacenda non eſt, ut in cineribus excitandi ſint laudum igniculi, quò latiùs ſpargantur diſſeminenturque virtutum radii. Vivat poſt funera virtus, quò mortuorum ſervetur vita, hæcque viventibus in exemplum concedat. Jubet id antiqua XII. Tabularum lex, dum: *Honoratorum*, inquit, *Virorum laudes in concione memorantur, easq; cantus ad tibicinem proſequuntur.* Jubet id natura omnibus

bus inſita eique ſororians conſuetudo, quæ & in mediâ Barbariâ viventibus ad Amicorum exitum triſtem exprimit ululatum. Quicquid enim apud Nos demortuis honoris ac elogii parentationibus, campanis, cantibus perſolvitur, id omne Gentiles olim ritibus de roſtro dicendo ac præficarum fletibus urnas implendo peragebant. Adeò nempè grata fuit ab omni ævo demortuorum recordatio, cumprimis qui uſpiam in celebritate vixêre, ut non ad vitam & mores tantùm, ſed & naturam ipſam jus hoc accommodatum deprædicent. Unde non *CHRISTIANIS* uſitatum iſtum recordationis morem tantummodò præſcripſit Religionis Chriſtianæ amor, pietas in defunctos atque charitas, ſed à longis retro ſeculis id omninò obſervatum eſſe Antiquorum monumenta habent. *JUDÆIS* ſanè haud inſolens olim erat laudes ac præconia dicere Viris arte Marteque claris. Sic Abnero, Duce inter exercitus militares Saulis præſtrenuô, manu ſicariâ ac funeſtâ Joabi interemptô, quid Davidis luctus vehemens expreſſit? quàm laudes ſupremas egregio Duci ſuperaddidit, dum dixit: *Nequaquam ut mori ſolent ignavi mortuus eſt Abner; Manus Tuæ ligatæ non ſunt, & pedes Tui compedibus non aggravati &c. Num ignoratis, quòd hodiè Princeps & Maximus ceciderit in Iſraël?* Sic Jonathanem de turba Maccabæorum egregiè meritum non ſolùm univerſus planxit populus, laudes & facinora ejus decantando, ſed & frater Simon in cedrum immortalis laudis & perennantis gloriæ Mauſolæum ſplendidum erexerat, poſitis columnis magnis, armis ad illas in memoriam æviternam ſuſpenſis. Penes *ROMANOS* non minùs inoleverat conſuetudo funeralibus hujuſmodi honorare defunctos, quod tamen maribus tantùm honoratioribus primùm competebat, utut paulò poſt ad fœminas ſimiliter cultiores honos ille devolutus ſit. Poſteaquam enim à Gallis Romani in anguſtias redacti, neſciebant pecuniæ ſubſidia colligere ad amovendas hoſtium fatigationes, Romanæ Ma-

tronæ

tronæ monilibus, clinodiis & quicquid ornamenti erat pretioſi ſpontè in Curiâ collectis juvabant Rempublicam preſſam, hinc & obtinuerunt, ut poſt fata Matronis Nobilioribus honos iſte conferretur. Sic Quintus Filius pietate erga Matrem Pompiliam ductus, hunc laudandi morem obſervavit. Memorabile quoque eſt exemplum, quô ipſum etiam Octavium Auguſtum duodecim annorum Puerum in laudandâ Juliâ Avia ſua ſecutum Suetonius autor eſt. Competebat autem ſupremum hoc officium iis, qui mortuum ſanguine proximè attingebant, teſte Polybio, unde non tantùm à filiis defuncti factitatum fuit, ſed & ab ipſis Parentibus, docente exemplô Fabii Maximi, qui ob amiſſum filium dolorem moderatiſſimè ferens Orationem funebrem ſtando recitavit in forô, quod eſt apud Plutarchum in Fabio. Poſtmodùm tamen & aliis extra conſanguinitatis vincula conſtitutis id conceſſum eſt, ſicut in plerisque Europæ Academiis id omninò moris eſt, ut in Collegarum defunctorum laudem & memoriam publicè cuidam verba facienda ſint, reliquis ſimul lugubri veſtitu comparentibus, ut in Noſtrâ Ludovicianâ hôc vertente annô obſervari ſolet. Quod pietatis genus ut omninò Chriſtianum eſt, ita Legibus æquè ac receptâ usque Obſervantiâ debebatur iis, qui de S. R. I. *Academiâ Naturæ Curioſorum* unquam benè meruerunt. Quos inter, cùm haud infimi quondam ordinis eſſet *Collega Beatiſſimus*,

Dn. JOHANNES FRIDERICUS Allmacher/

Med. D. Diverſorum Imp. Statuum Archiater atq; S. R. I. Acad. Nat. Cur. Adjunctus Meritiſſimus; hinc & Ejus modò Manibus à Tenuitate mea juſta perſolvenda ſunt, eòq; magis, quòd & Venerabilis Noſtri Præſidis authoritas illud urgeat & devinctiſſima, quæ cum Amiciſſimo quondam Collega mihi interceſſit neceſſitudo ſpontè quaſi exigat; id quod in cauſa eſt,

ut quæ de Vita ejus atque indole relaturus ſum, eâ, quâ in medium adferuntu facilitate atque fide acceptanda eſſe confidam.

Dum verò ab ovô, quod dicitur, rem exordior, glorioſius eſſe duco, ſi ALLMACHERUM Noſtrum ſuis potiùs, quàm ex familiæ generisque picturis & inſignibus mutuatis coloribus depingam.

Nam genus & proavos & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra puto,

parumque in eô quidem ſitum dixero, quo quis ſanguine deſcenderit, cùm omnes (quæ ſumma eſt mortalium conditio) DEI quoddam genus ſimus, ut ex Arato Paulus habet. Nihilo tamen minùs & hîc ALLMACHERUS habet, de quô ipſi gratulemur, cùm ex honeſtiſſimâ familiâ ſuos natales duxerit. Patre enim uſus eſt Præclaro & in arte ſuâ verſatiſſimo DN. *Johanne Friderico Allmachero*, Chirurgo quondam feliciſſimo: Matre verò *Eliſabetha Catharina*, ex egregiô *Schauliorum* genere prognata. Quibus utrobique Parentibus *Meiſenhemii* (quod Palatinatûs inferioris Oppidum eſt) ex legitimô thorô in lucem edebatur *Anno 1648. die 5. Decembris* ubi paulò poſt Sacro baptiſmatis fonte ablutus, eôdem, quo Parens gaudebat nomine, vitæ libro eſt inſcriptus. Verùm uti vegetabilium ſemina, niſi fertili terræ mandata, facilè priſtina ſuâ naturâ degenerant, ita in naturâ ferè accidere ſolet humana, ut vel optimis quibusve geniti niſi maturè excolantur, à priſtinâ ſuâ origine deflectant. Quapropter Sapientiſſimus Parens iis eundem doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, in *Scholâ Triviali*, quæ *S. Goarii* eſt, erudiri curavit. Erat autem in Puerô præter docilitatem ingenii ſumma ſuavitas oris ac vocis, ut non ſolùm celeriter arriperet, quæ tradebantur, ſed etiam excellenter pronunciare. Quâ ex re in pueritiâ nobilis inter æquales ferebatur, clariusque exſplendeſcebat, quàm generoſi condiſcipuli, animo æquô ferre poſſent. Paulò poſt, cùm Parentes relictô prim

dom

lomicilió *Darmſtadium* concederent, *Gymnaſio* illius loci *Principali* eſt commiſſus, ubi prima in *Humanioribus*, ut vocant, literis fundamenta jecit haud pœnitenda. Interim ſublimius erat juvenis ingenium, quàm ut ſolis Scholarum ergaſtulis inhæreret. Quare ad altiora jam contendens innatâ quâdam animi propenſione Arti Medicæ ſe devovit, ad quam ſtimulum illi ſubjeciſſe poterat egregia, quâ Pater inclareſcebat dexteritas & in curando felicitas, quam vix ex ephebis excedens laudabili quodam fervore æmulabatur. Commodiſſimam hîc occaſionem ſuggerebat manuductio Beatiſſimi DN. D. TACKII, *Archiatri Haſſo-Darmſtatini & Prof. Gieſſenſis Primarii*, qui tunc in Aula Principali verſabatur, ipſique ad ſubmiſſam Parentum exorationem per integrum anni curſum electiora *Phyſices* & *Artis Chymicæ* principia inſtillavit haud vulgaria, quibus & in Theoriâ & in Praxi Medica ſemper utebatur feliciſſimè. Jactis ita ſolidè fundamentis ad Academias properabat, ut cœpta jam ſtudia urgeret & ad maturitatem altius eveheret. Primò quidem nomen dedit Inclytæ Gieſſenæ, quam eam præ aliis ob cauſam eligebat, quòd in Veſtibulo Artis Medicæ locatus faciliorem heic ad interiora aditum obſervârit, cùm in *Anatomicis*, *Botanicis* & *Inſtitutionibus* addiſcendis largam hîc occaſionem nactus eſſet. Eôdem enim tempore Lipſia Nobis concedebat MICH. HEILANDUM, Anatomicum Exercitatiſſimum, Ulma verò B. LAURENTIUM STRAUSSIUM, qui cum RöTELIO pariter Doctiſſimo prima eruditionis ſuæ ſpecimina in ALLMACHERO noſtro comprobârunt. Sub oculis adhuc verſari mihi videris, Pectus quondam dilectiſſimum! quum ne dies quidem abierit, quin Hortum Academiæ ſolertia tua fatigaveris! Tuô adhuc ſudore madent tot plantarum myriades, in quibus conquirendis olim eras totus! Tuô, inquam, ſudore madet Theatrum Anatomicum, in quo perpetim intima brutorum viſcera ſcrutabâre! Tuô & ſudore madent erudita Doctorum ſubſellia, quos ad publicas & privatas horas comitabaris

baris indefeſsò. Cæterùm neque ſic anguſtum erat auguſtum ALLMACHERI Noſtri ingenium, ut ſoli Patriæ ſolo adhæreſceret; quin exactô ſeſquienniô in Illuſtri Ludoviciana, Celebres Saxoniæ Academias viſitabat, quas inter Jenam pro ulteriori ſtudiorum matre ſeligebat. Ad *Praxin* enim addiſcendam animus proclivis erat, cujus methodum haurire poterat à Feliciſſimo quondam & in Academiis non minùs, quàm Magnatum aulis Celebertimô GUERNERO ROLFINCIO quô Ductore *Generaliora Praxeos futuræ monita* adeò ſibi reddidit percognita, ut ad τὸ τεχνωθῆναι deventurus talem ſe gerere potuiſſet, qualem decet Medicum religione plenum. Aſt ne hoc quidem ſine præviâ manuductione tutò & impunè attentari poſſe ſibi perſuadebat, cùm occaſio præceps ſit & experientia fallax. Adeò quidem, ut

In Cathedrâ multos dicant curarier ægros
Ad lectum paucos convaluiſſe malo.

Ut ergò hâc quoque in parte ſibi conſuleret, allectus famâ & virtute Inclyti Medici, DN. FRANCISCI de le Böe SYLVI Lugdunum in Bataviam contendit, quem cum ſpiſsâ Commilitonum catervâ ad populoſiſſimum, quod iſtîc locorum eſt, noſocomium indies comitatus *Praxin Clinicam* ad ægri lectum obſervare, genuinas morborum cauſas indagare methodôque haud vulgari ſelectiſſima quævis pharmacorum genera adhibere non tam vidit, quàm perdidicit. Quæ quidem ſolertia ita feliciter illi ceſſit, ut habita XXI. Junii Ann. 1672. publicè Diſputatione Graduali *de Morbis Caſtrenſibus* omnium & Procerum & Civium Academicorum applauſu ſummis in Arte Medica honoribus & Privilegiis donatus & in DOCTOREM Medicinæ more Majorum proclamatus, vitæ ſuæ Academicæ ultimum colophonem impoſuerit. Jam benevolo cujusvis judicio relinquo, utrum concinniori unquam methodo arduum Artis Noſtræ ſtadium pertranſiri poſſit, cujus admirandum in ALLMACHERO Noſtro videas compendium. Sicut enim ars longa, vita brevis, ita ſo

meth

methodus utrobiq; certum eſt remedium. Sola, inquam, methodus eſt, quâ per compendium ire & intricata Artis præcepta ſolidè diſcernere licet. Methodus eſt, quæ ſaluberrimum pharmacorum ſelectum inſtituere: Methodus eſt, quæ morbos incurabilibus adſcriptos citò, tutò & jucundè ſublevare docet. Huic ergô toto ſtudiorum curſu ſalutariter inhærens ALLMACHERUS Noſter, non potuit non Praxin ſibi feliciſſimam inde promiſiſſe, quam bonis quoque avibus *in Imperiali Francofurto* primùm auſpicatus eſt, quò Parentes Ejus dilectiſſimi paulò antè abierant. Ita enim in primô ſtatim Praxeos exortu ſeſe geſſit, ut ob Ejus in gerendis rebus agilitatem & medendo felicitatem Officium Medici Ordinarii, ſeu, ut loquuntur, *Phyſicatus Aſchaffenburgicus* illi ſpontè ſit delatus, quô integrô biennii tractu laudabiliter eſt defunctus. Cæterùm hoc adhuc in illô deſiderari videbatur, quòd conjugalis unionis vinculô ſolutus dulci Vitæ Medicæ adjutorio deſtitutus eſſet. Ut enim fert hominum verecundia, ſequior ferè ſexus, qui Medicorum meſſis eſt) Practicis Junioribus, in cœlibatu viventibus ægrè ſæpè ſe concredere ſolet. Aſt huic pariter incommodo facilè obviam ibatur, dum in Patriam reverſus Anno 1675. die 29. Septembris Nobiliſſimam & omni Virtutum genere decoratiſſimam Virginem ANNAM ELISABETHAM ex honeſtâ PETTMANNIORUM familiâ oriundam legitimo ſibi matrimonio junxit, quacum XI. annorum ſpatio honorificè & ut Maritum Chriſtianum decet, pacificè agens VI. Liberorum Parens eſt redditus, trium Filiorum ſcilicet, totidemque Filiarum, è quibus unicus usque Filiolus, binæque Puellæ adhuc ſunt in vivis, reliquis DEO in primis ætatis incunabulis ſtatim redditis. Vix cœptô hôc conjugiô altera illi vocatio obtingebat, quà in *Archiatrum Illuſtriſſimorum Comitum in Wertheim* hujusque *Civitatis Phyſicum* Ordinarium adſciſcebatur. Quô quidem officiô per integrum decennium ita laudabiliter eſt defunctus, ut Magnatum gratiam, Civium admirationem omnium denique applauſum brevi ſit lucratus,

tus, quem fuſis etiam lachrymis ſatis comprobârunt, cùm trienniô jam elapsô Franconiâ excederet, & aliorum deſideriis Francofurtum revocatus Wertheimenſibus ſuis valediceret. Quum enim navali hinc itinere abiturus Mœnum conſcenderet, agmine factô cives concurrebant, gemitibus aëra, lachrymis navigia, votis verò inclytam Medici familiam adeò replebant, ut reciprocis utrobique ſuſpiriis ſummum exinde dolorem conteſtati ſint. Quamprimùm verò ad Francofurtenſes ſuos rediit, Praxi ſtatim diffuſiſſimâ & inſolitâ tantùm non obrutus, tantâ illic dexteritate uſus eſt, ut non Civium modò, ſed & diverſorum S. R. I. Principum, aliorumque Magnatum animos caperet, quorum lateribus indies affixus hæſit. Erat enim in illô pietas ſincera, candor infucatus, humanitas & comitas inconſueta, quâ non parùm modò amicitiam, ſed & Magnatum gratiam facilè merebatur. Recuperaverat ſic in ALLMACHERO Illuſtre Francofurtum, quod in Divini jam SCHEFFERI obitu perdiderat, cujus veſtigiis in Praxi æquè ac communi vitâ inſiſtebat ita, ut dubitaveris, uter alterutrum pietate & candore ſuperârit. Recuperaverat in eô S. R. I. Academia Naturæ Curioſorum (in cujus conſortium jam Anno 1679. receptus erat) quem in B. SCHEFFERI locum pro Adjuncto renuntiaret: Quô quidem officiô adeò nihil prius habuit, ut omnem ad ejusdem incrementa lapidem moveret. DEUS immortalis! quàm cordatus erat & quàm expeditus, cùm paulò ante obitum, Totius Academiæ Curioſæ nomine coram *Eminentiſſimo* atq; *Reverendiſſimo Principe Electore* DN. FRANCISCO ANSHELMO, *Archi-Epiſcopo & Electore Moguntino* &c. &c. compareret & ſubjectiſſimâ devotione Celſitudinem ejus & Clementiam in totius Collegii partes exoraret. Quod adeò feliciter illi ceſſit, ut non univerſa modò Academia, ſed & aliquot in ſpecie membra *Eminentiſſimi Protectoris noſtri* Gratiam reapſe ſunt experti, quam ſubjectiſſimâ modò gratitudine deveneror. Non dicam de aliis à Beatiſſimo Collega præſtiti

litis officiis. Loquantur hîc *Obſervationes* ejus *in Miſcellaneis* conſpicuæ ? Loquantur commercia literaria cum benè multis Academiæ membris inſtituta, è quibus filiali prorſus more deperibat Præſidem Noſtrum Per-Illuſtrem DN. D. VOLCKAMERUM, cujus tantô flagrabat deſideriô, ut ejus videndi gratiâ peculiare iter Noribergam verſus meditatus fuerit, cùm votis ſecundis triſtem ſimul viduitatis ſolitudinem illic permutandi animus hæreret. Aſt ô ſpes hominum fragiles! ô fallacia conſilia! Hæc enim tunc maximè cogitantem morbus gravis & malignus occupavit & quidem eô ipsô, quô Conjugem ſuam ex ſimili affectu ſurreptam deplorabat annô. Quô autem ille animô morbum ſævientem, quô mortem certam jam & imminentem tulit! quot quantasque moribundus animi verè Chriſtiani ſignificationes dedit? Quâ ſubmiſſione animi peccata ſua confeſſus eorum ſibi veniam à DEO dari petiit? Quâ veneratione Sacroſanctam Euchariſtiam excepit! Quibus omnibus jam armatus & munitus, cùm totô morbi tempore mentis ſuæ compos fuerit, nihilq; aliud quàm Chriſtum, Chriſtum DEUM ſuum in ore perpetuò habuerit, ad eum quem ſperabat unum, cui fidebat uni, ut quidem ſperamus ac cupimus, in medio ætatis vigore, anno ſcil. XXXVIII. evolavit. Sed quid Academia Noſtra, cui Te tanquam maritus uxori deſponderas Anima Beatiſſima? Quid pupilli Parentibus orbati? Quid tot ægrorum myriades, qui Te tanquam Phœbum tutelarem venerabantur? Quid amici quos mœſtos reliquiſti atque triſtabundos? O deſideratiſſimum omnium bonorum pectus ad Nos redi, ſi fieri poteſt, redi.

Aſt quid ego hæc votis plusquam puerilibus opto
Quæ nullus nobis fertq, feretq, dies.

Scilicet illuc abiit, unde negant redire quemquam. Ferenda igitur ſunt animô pacatô, quæ mutari nequeunt. Hoc unum adhuc ſupereſt, ut TE, Virorum decus lugeamus, non quòd malè Tibi evenerit, cùm abiiſti: Beati enim, qui in Dominô

moriuntur, requieſcunt namque à laboribus ſuis & opera eorum inſequuntur Eos; ſed quod nos tam anxiè excruciat & quidem meritò, quôd Tua in morte tantum amicitiæ naufragium patiamur, quam gratâ tamen memoriâ recolemus

— — *dum ſpiritus hos reget artus!*

Vale, Collega Conjunctiſſime, Medicorum Coriphæe! Vale decus Academiæ, Civium deſiderium, Collegarum deliciæ, ægrorum ſolamen, humanitatis exemplum! Vale & in Domino requieſce! Vos autem, *PROCERES ACADEMIÆ*, in medium conſulite, quò tanti Viri jactura tempeſtivè reſarciri, ſartaque conſervari poſſit Societas DEO Proximoque Sacra, cui proſperos rerum ſucceſſus, incrementum atque perennitatem voveo ſempiternam! D. *Giſſæ-Haſſorum Calendis Septembris Anno 1688.*

EPICEDIA.

I.

NOn omnis morior, cum Chriſto qvippe reſurgo,
In cœlum comite hoc me præeunte feror.
Nil Libitina valet, pars corporis optima cœlum
Occupat æternâ qvâ fruitur, reqvie.

Sic

ALLMACHERUS ex tumulo,

In cujus memoriam hæc ſcripſit

JOH. GEORG. VOLCKAMER M.D.
Archiater Cæſareus, Comes Palatinus, S.R.I.
Nobilis, Acad. Leop. Imperialis Præſes, Coll.
Med. Norib. Senior perpetuus.

II. *Omnes*

II.

OMnes Naturæ Myſtæ tua funera ZETHES,
Plangunt ô! noſtri ſtella coruſca Chori.
Exactè poteras Naturæ pandere vires,
Præbens artifici pharmaca ſcita manu.
Hinc TE urbis proceres, cives, plebs omnis amabat,
Hoc quoq; Principibus nomine charus eras.
Occidis Ipſe quidem aſt famâ ſuper æthera notâ,
Æternùm vivis, lætus in arce Poli.

D. JOH. MICH. FEHR. S.R.I. Acad. Nat.
Cur. Ex-Præſes d. Argonauta, Med. Cæſ.

III.

SCHEFFERUS periit (vah nomen amabile quondam!)
SCHEFFERUS Phœbi Gloria ſumma mei;
Quò non candidior, quò nemo fidelior unquam,
Doctrinæ Medicæ Lux, & in Arte potens;
Dimidium cordis, mea conſolatio ſola
Occidit! Heu paucis: Summus Amicus erat!
Hujus jacturam mihi compenſare volebant,
Atque ALLMACHERUM ſubſtituêre Dii.
Quàm brevis hæc fuerit, Dii teſtes eſte, voluptas,
Vix annus periit, tunc mihi & Ipſe peris,

ALLMACHERE, mei gratiſſima portio cordis,
Cui dederatq́; ſuos Ipſus APOLLO vices!
Vah non una olim TE manſit ovatio, quando
TU de morte ſatis multa tropæa dabas.
Nunc TIBI non proſunt, quæ quondam pluribus, artes,
Dum TE dira febris corripit, atque necat.
Vah quoties medicabaris præſentibus herbis,
Atque ægris præſens TU Deus Ipſus eras.
Nunc Ars muta jacet, nunc alma ſcientia ceſſat,
Artificisq́ue manum mors inopina ligat:
Parte tamen meliore Tui ſuper alta perennis
Aſtra volas, venies in gremiumq́; DEI;
Clio laude Virum dignum vetat eſſe ſepultum,
Quin vocat è tumbis, & ſuper aſtra locat.
TUq́; VALENTINI præluſtris adorea Phœbi
Non omnem pateris dexteritate mori.
SCHEFFERI manes ornâſti, nunc quoq; ſummum
ALLMACHERO offers officium atq; fidem:
Per TE cùm vivi vivant & mortui Amici,
Æternum Titan vivere TE faciet!

m. f.

GEORGIUS FRANCUS, D. P. Prim. & Univerſit. Heidelberg. ProCancellar. Aliquot S. R. I. Elect. & Principp. Conſil. & Archiater.

IV.

DUm parat ad vota ALLMACHER tranſire ſecunda,
Et matrem ſoboli quærit ubiq; bonam:
Huc ades! huc! Salvator ait; Tibi Sponſus ero ipſe,
Quid Tibi cum Sponſa? Sponſus ego ipſe Tuus.
Dixit, & in cœlos Medicum perduxit ovantem,
Mixtus ubi Superis gaudia mille capit:
Gaudia mille capit, nec morbum ſentit atrocem,
Nec premit aut luctus, vel dolor ullus eum:
Perpes ubi requies illi, atque æterna voluptas,
Perpetuus ſplendor, gloria, riſus, amor.

Nobiliſſimo D. D. ALLMACHERO, Medico, dum viveret, feliciſſimo καὶ χαριεστάτῳ, Prædeceſſori, Collegæ, Amico deſideratiſſimo ultimi honoris monumentum paucis hisce lmq; ponere voluit, debuit

Τ' ἀνώτερα καλλίω

JUSTUS FRIDERICUS DILLENIUS,
Med. Lic. Ejusdemq; in Illuſtri Ludoviciana
Profeſs. Publ. Ord. & Academicus
Naturæ-Curioſus.

V.

HEu mihi quæ refero! quàm triſte Academia fatum
Luget & egregias naufraga perdit opes!
Vix dum bis ſteterat glaciatus frigore Mœnus
Quod Tua SCHEFFERI gloria funus erat.
Mox ſtruit inſidias vitæ exitioſa malignas
ALLMACHERE Tuæ dira calore febris.

Vah

Vah quàm vera nimis ſimul ac fera dicta Poëtæ
  Quisquis & ille fuit: Vis ſine febre mori.
Vis ſine febre mori quondam Celeberrime PERSEU
  Fulgida Teutonici Stella beata Chori?
Vis ſine febre mori cunctis dulciſſime ZETHES,
  Cui prior emeritum ceſſerat ante locum?
Scilicet aſtutâ caditis febre ambo malignâ
  Quæ quondam Veſtrâ ſæpè fugata manu.
Non juvat hîc venas vivô ſpoliâſſe cruore,
  Non valet alkermes nec panacea juvat.
O curas hominum! quantum eſt in rebus inane,
  Ipſe perit Medicus dum famulando juvat.
Aſt quid iniqua cano? quâ dicam fronte perire
  Quem vitæ requies, quem DEUS ipſe manet?
Non perit in Chriſto quisquis valedixerit Orbi,
  Hoc ſine diſcedens qui perit, ille perit.
Tu Chriſti vitam, Chriſti Tu caſtra ſecutus
  ALLMACHERE Dei vivis in arce poli.
Vivis in arce poli, quò nulla moleſtia mundi
  Pervolat: Hâc felix terq́ue quaterq́ue vale!

l.mq.

MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI,
Med. D. S. R. I. Acad. Nat. Cur. Collega
& in Illuſtri Giſſena Profeſs. Phyſices Ordin.

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
DECUR. II. ANNI VII.

A.

ABdominis ſonitus Viperæ inſtar clamoſus. 23
Abietum & pinorum florentium crocus pluviarum ſulphurearum cauſa. 369
Abortus certô tempore & ſeptimanâ ſæpè accidens. 348
præcautio. 171
Abſorbentia alvum quandoq; laxant. 242
Abuſus Aquæ Reginæ Ungariæ. 296
Acicula ab anſere & anate deglutita in ventriculo reperta. 64
à puella deglutita & per alvum rejecta. 169
ventriculum perforans. 143
Aër in eo animalia & vegetabilia generari negatur. 32. App.
paluſtris febris intermittentis cauſa. 414
ratio. 415. ſeqq.
Æris vulgaris & fulminei differentia. 8
Ætitarum ſpecies rariores. 3
Alimenti nativi inopia famem excitat. 39
Aluminis uſus adverſus lumbricos. 358
Alvi excrementa & cum illis materia tophacea rejecta. 349
per vulvam rejecta. 135. App.
fluxus triplex differentia. 180
obſtructio ab inteſtini recti coalitu. 266
decocto cæparum ſoluta. 96
cum colica, ſacculo, ſuillo ſtercore repleto & in aqua cocto, curata. 97
ſmegmate aqua calida ſoluto, reſerata. 97
Alvum laxant quandoque abſorbentia. 242
ſolicitantia remedia varia. 96
Alvus & per eum Calculi rejecti. 262. 379. 460

Ammonis Cornu ex agro Brunshuſano & Gandersheimenſi deſcriptum. 163. App.
Amuleta quomodo operationes ſuas perficiant. 86
Amuletum contra veneficia. 85
Anaſarca decocto radicum Vincetoxici curata. 105
Anatome Aſthmatici. 22
calculi veſicæ ſignis, ſine tamen calculo defuncti. 284
canis verminoſo ventriculi tumore laborantis. 261
caponis inedia enecti. 36
capreæ, quæ ex hauſtu lixivii diarrhœa occubuit. 47
Carduelis fame peremtæ. 39
Cardialgia periodica vernali extinctæ fœminæ. 12
Diarrhœâ afflictæ canis. 40
Empyemate defuncti canis. 232. 233
Epilepticæ fringillæ. 78
feces per umbilicum excernentis puellæ. 25
Gallinæ Iliacæ. 64
Glandiorum. 58
Gravidæ mulieris. 381
Gruis pinguedine ſuffocatæ. 71
Hermaphroditæ creditæ porcellæ. 61
vitulæ. 62
Hernioſæ gallinæ. 79
Anatome Hydropicæ poſt paracentheſin. 353. 356
Hydropicorum. 146. 265. 275
Lienum. 60
Mollitie & dislocatione oſſium laborantis fœminæ. 449
morbidi canis. 74
morboſorum non omni caret uſu. 36
Ovillorum uterorum, embryis intus ſceletis. 42
pancreate ſpoliati canis. 246
partu difficili mortuæ canis. 76
picis glandariæ epilepſia enectæ. 77
renum & partium adjacentium non rectè ſe habentium. 48
ſcirrhorum. 67
ſonitum in abdomine viperæ inſtar clamoſum ſentientis Vinitoris. 23
ſuppreſſione menſium laborantis hydropicæ. 265
tumorem ſupra pubem durum & dolentem cum ſuppreſſione menſium ſentientis mulieris. 15
turturis pinguedine ſuffocatæ. 69
ventriculi Siluri piſcis. 80
ventriculorum intus latitantibus aciculis. 63
tophis intus concretis. 47

Anatome veſicæ monſtroſæ. 79
veſicularum fellis & partium adjacentium non rectè ſe habentium. 54
urinæ ſuppreſſione extinctæ. 12. 150
uteri ſuilli fœtibus diſparis magnitudinis. 68
Anethum evporiſton antivenereum 288
Anevriſma curatum. 390
magnum, nullis remediis cedens, ſponte tamen evaneſcens. 385
Animalia in aëre generari negatur. 32. App.
Animata Noſologiæ venuſta Synopſis. 111. App.
Animi deliquii causâ unguentum ranunculare. 157
Annona pluvia in Curonia. 19. ſeqq. App.
Anomala febris. 411. ſeqq.
Antimonii ſulphur quomodo ex eo parari poſſit Lap. Bezoar mineralis. 426
Antinephriticus Jaſpis, ejusque effectus probatus. 4
Antipathia fabuloſa inter vitem & braſſicam.
virginis cum baccis cynosbati rariſſima. 292
Anus hirciſſans. 452
occluſus. 13. & 111
Aphonia totalis ſemeſtris in Aſthmatico-ſcorbutico-hyſterica 251
ratio. 256
Apoplexiæ imminentis remora, verbera. 128. App.
Apri cerebrum antipodagricum. 151
Aqua frigidâ febris ardens feliciter curata. 130
Aqua fortis uſus externus in Cephalalgia ſalutaris & noxius. 406
Reginæ Hungariæ abuſus. 296
Aquoſus uteri fluxus, cum quadam hydropis ſpecie. 187
Aranea inq; illis curioſa quædam obſervata. 112
exuvias ſerpentum inſtar deponunt, & à narcotico opii fœtore exanimatæ concidunt. 112
Ardor urinæ immenſus & diuturnus. 93
Arenulæ per alvum excretæ. 379
Armoniacus ſpiritus ad ℈iiij. pro una doſi ſalutariter aſſumtus. 405
Armorum impenetrabilitatis veritas & vanitas. 307
Arteriæ emulgentes geminæ in unico rene. 50
Arterioſo ſanguini occultum ineſt acidum. 100. ſeqq. App.
Arthritis à vacca collecta. 363
Aſcites in muliere ſeptuagenaria curatus. 105
Aſthma capite & pectore terram verſus inclinato, mitigatum. 23
convulſivum & flatulentum. 199. 202. ſeqq.
ejus cauſæ. 2 3. 224
hæreditarium toti familiæ 2 2

Aſthma periodicum optimo ſucceſſu curatum. 238
ſcorbutico-hyſtericum. 249
ejus cauſa. 249. 252. 256. ſeqq.
curatio. 257
ſuffocativum mirandum. 153
Auri oleum in febb. petechialibus & putridis admirandi effectus. 85
Aurium menſtruus fœtor. 157. App.
tinnitus & ſurditatis curatio. 163
Aurum ſolvens ſpiritus ex ſale fixo lapidis hæmatitidis. 424
ſpiritus ſalis marini volatilis. 168

B.

BAlienſium Inſularum rota de curru quod ajunt, Lunæ magna tempeſtate de cœlo lapſa. 6
Balſami de Tolu præſtantia. 455
Bezoar mineralis ex ſulphure antimonii. 426
Bezoardica Theriaca deſcripta. 270
Biliarium ductum in bobus & ovibus ſæpè replent vermes. 31
Biliarius calculus argillæ mollitie in vacca Epileptica. 55
ductus cruſta tartarea in vacca Epileptica obductus. 55
Bilioſi calculi per alvum rejecti. 460
Bilis in quavis corporis parte ex cruditate generatur. 41
tartarea quomodo Epilepſiæ poſſit eſſe cauſa. 56
Biſtorta radicis virtus antifebrilis. 366
Bombardarum prohibitio & vera & vana. 310
Braſſicam inter & vitem antipathia fabuloſa. 113
Brutorum contagioſi morbi invadunt etiam homines & contra. 364
Bubonocelæ etiam ſexus ſequior eſt obnoxius. 61
Bubonum fiſtula. 23
Bufones toxici ſui vim ad oculos anterioreſque capitis partes convocare poſſunt. 323

C.

CAchexia cum pleuritide ſæpiùs recurrente. 417
rationes & cauſæ. 418. ſeqq.
Cadaver vivum. 265
Caducus dyſenteriæ averruncus. 133. App.
Calculi per alvum excreti. 262. 349. 379. 460
bilioſi per alvum excreti. 460
catulos parvos referentes in liene vetulæ reperti. 263
colicæ cauſa. 350
cum menſibus per umbilicum exeuntes. 431
in pene ſubſiſtentis, felix per ſuctionem extractio. 127
per tuſſim & vomitum redditi. 262
veſicæ ſigna ſine calculo. 282
Calculo afflictus puerulus quadriennis. 241
Calculorum generatio unde & quomodo fiat? 95

Calculos ſolvens remedium. 263
Calculus biliarius argillæ mollitie in vacca epileptica. 55
caſei figura. 263
clavatus. 150
veſicæ lethalis. 94
ſine Lithotomo prodiens. 108
Canis arterias emulgentes geminas in uno rene habens. 50
diarrhœa afflicti anatome. 40
morbidi anatome. 74
in partu mortuæ anatome. 74
pancreate ſpoliati anatome. 246
rabidi morſus. 113
morſu inductum venenum poſt octo annos excitatum. 380
verminoſo ventriculi tumore laborantis anatome. 25
Cantharides Diabetis lethalis cauſa. 149
etiam externè ſi applicantur, mictum cruentum & ſtranguriam excitant. 264
Cantharidum ſumtarum noxa. 450
Capillitium viride. 298
Capillorum luſus varius. 299
Caponis inedia enecti anatome. 36
Capra pariens fœtum humano analogum mortuum & ſimul caprum. 328
Cardialgia periodica vernalis. 12
ejus cauſa rarior. 13
Carduelis fame peremtæ anatome. 39
Carnis nauſea ob diſciſſum gallum oviparum. 88
Carnis ſtructuram an veteres ritè cognoverint. 38
Carnoſa excreſcentia ſupra carneam oculi tunicam. 385
Caſei figuram referens calculus. 263
Caſtratus Cervus. 323
Cataractæ depoſitio in utroque oculo feliciter celebrata. 433
Catechu ſeu terræ Japonicæ tinctura in gelatinam ſponte contracta. 377
Catulos parvos referentes calculi. 263
Caudatus puer. 230
Cautela in veſicatoriis adhibenda. 264
Cauterium actuale mortem inducens. 91
Ceparum decoctum in obſtructione alvi ſalutariter adhibitum. 94
Cephalalgia bimeſtris accedente auris dolore intolerabili poſt ruptum abſceſſum evaneſcens. 235
corroſivo formicarum liquore curata. 144
per tonſuram curata. 294
Ceræ uſus internus cum malo cydonio in dyſenteria. 183
Ceraunia metallica. 5
Ceraunei lapides eorumq; figurarum varietas unde? 6
generantur in nubibus. 7
glandibus plumbeis admixti omnia perforare creduntur arma. 8
Cerebrum apri antipodagricum. 151

Cervinis pedibus præditus vitulus hermaphroditus. 395
Cervus caſtratus in venatione lethaliter globulo transfoſſus. 323
venatorem modo ſubitaneo & raro occidens. 345
Chalaza alterius in ovo figura ſingulari. 460
China Chinæ alia ſubſtitui poſſe putatur. 361
Chronicos morbos radicitùs tollens Panacæa ſub forma pilulari. 84
Chyloſus & albus ferè ſanguis ſine ſanitatis damno aliquot annis durans. 326
Chymica experimenta. 424
remedia non omnibus promiſcuè ſunt utilia. 97
Cinnabaris nativæ & antimonialis vis dejectoria. 306
Coccos nucis germinatio. 467
Cochleæ hæmodias cauſa. 141. App.
Cæcitas aliqualis ex barbæ & pilorum tonſura. 294. 295
ſubitanea Epilepſiæ prodromus. 311
Coitus, & poſt eum Vomitus cum dyſuria ordinarius 157. App.
Colica cum alvi obſtructione, ſtercore ſuillo exteriùs applicato, curatur. 97
ex calculis. 350
Colorum immutationem concernentia experimenta varia. 105. App.
Colubros cum excrementis emittens animal. 113. App.
Concionator & Cantor epilepticus. 285
Conſervæ ſpagyricæ virtus in Tympanite. 102
Contagium brutorum tranſit etiam in homines & vice verſa. 364
Convulſiones epilepticæ mirabiles. 260
puerperio ſolutæ. 176
ratio. 177. ſeqq.
à purgante reſinoſo excitatæ. 313
Cor ſuillum ultra viginti glandiis obſitum. 58
Cordis pinguedo per totum ejus parenchyma granulatim in aſthmatico diſperſa. 22
Cornu Ammonis Gandersheimenſe & Brunshuſanum deſcriptum. 163. App.
Corona ſerpentum. 129
Corroſivo formicarum liquore curata Cephalalgia. 144
Cortici Chinæ Chinæ alia ſubſtitui poſſe putantur. 361
Crapula & vomitus non niſi eadem numero horâ deſinens, quâ crapula cœperat. 396
Crocus Martis per præcipitationem paratus. 424
Cryſtalli Nitri. 316
Cryſtallinus humor in oculo canis venatici à ſede ſua pulſus & uveæ accretus. 29
Cuculi pullorum excluſio vera. 330

Cumi Gummi planta Japanenſium. 133
Curioſa verè Curioſa. 84
Cutis verſicolor & exulcerata, à menſibus retentis. 145
Cydonii mali cerâ adimpleti uſus in dyſenteria. 183
Cynosbati baccæ & cum illis antipathia Virginis rariſſima. 292

D.

D*Æmoniaci* quomodo ab Epilepticis aliisq; naturaliter ægrotantibus dignoſcendi. 165
Dæmoniacos in Evangeliis, multi credunt Epilepticos. 165
Decocto Radicum Vincetoxici Anaſarca curata. 105
Dejectoria abſorbentium virtus. 242
Cinnabaris nativæ & antimonialis vis. 306
Deliquium animi ab unguento ranunculari. 157
Dentes maxillares à nimio ſtridore in Epileptica contracti. 176
Dentium ſtupor à cochleis. 142. App.
Diabetes lethalis ab uſu cantharidum externo. 149
Diæta brevioris frugalioriſque noxæ. 145. ſeqq. App.
Diarrhœâ afflictæ canis anatome. 40
Difficilis partus medicamentis feliciter facilitatus. 154
Dulcia ſingularem viperæ inſtar ſonitum clamoſum & motum in Vinitore cauſantes. 23
Dyſenteria animata cum vertigine nocturna. 158. App.
biennis epidemica. 178
ejus cauſa & curandi methodus. 181. ſeqq.
Epilepſia curata. 133. App.
Dyſenteriæ cura. 137. 297
deſperatæ cura. 149
Dyſtocia à pomis. 132. App.
Dyſuria cum vomitu poſt coitum ordinaria. 154. App.

E.

E*ffigies* ſudans. 331
Elementorum artificioſa præparatio. 439
Elephantum oſſa ſubterranea. 446
Embryonum ſceleta in utero ovillo reperta. 42
Empyema ex intermiſſa paracentheſi lethale. 232
Emulgentes arteriæ geminæ in cane. 50
Ephemeridum lectionis utilitas. 482
Epidemicorum morborum procreatio. 178. 193
Epilepſia cum dentium fractura ob nimium ſtridorem. 176
curat dyſenteriam. 133. App.
enectæ fringillæ anatome. 78
picis glandariæ anatome. 77
à plumis paſſerum. 133. App.
pulvere Rad. Valerianæ curata. 142
quomodo à tartarea oriatur bile. 56

Epi-

Epilepſiæ prodromus cœcitas ſubitanea. 311
ſpecies rarior. 374
Epilepſiam excitantes lumbrici. 357
à tabaci fumo foveri exemplum notabile. 373
ratio. 374
Epilepticæ convulſiones à purgante reſinoſo excitatæ. 313
Epilepticæ vaccæ pori biliarii cruſtâ tartareâ obducti. 55
Epilepticus Concionator & Cantor. 288
Errores in Medicina quandoq; ſingulares. 404
Exanthematibus præſentibus in febb. epidemicis, an venæ ſectio adminiſtranda. 198
Excreſcentia carnoſa ſuper corneam oculi tunicam. 335
Exotica præſidia domeſticis non ſunt præferenda. 150. App.
Experimenta circa pancreas nova confirmata. 243
vulgi non ſemper ſunt deliramenta. 136. App.
Exſangue corpus. 24
Exſangues in Vinitore venæ. 24

F.

FÆces per umbilicum lethaliter prodeuntes. 24
Fagus & in eo fur è patibulo pendulus naturæ penicillo depictus. 453
Fame enecti caponis anatome. 36
carduelis anatome. 39
Famem inopia alimenti nativi cauſat. 39
Febre epidemicâ laborans malè tractata in phthiſin prolapſa. 191
Febres ardentes, in iis potum negare idem eſt ac occidere. 101. App.
intermittentes à vermibus. 216. App.
Febricitantium ſanguis verminoſus. 32
Febrifuga radicum biſtortæ & tormentillæ virtus. 36[illegible]
Febrifugi Limacum lapilli. 465. ſeqq.
Febris anomala. 411. ſeqq.
ardens ejusq; mira per frigidam cura. 13[illegible]
in eo venæ ſectio ſalutaris & noxia. 19[illegible]
Hungarica Phantaſiæ corrupta cauſa. 16[illegible]
intermittens ab aëre paluſtri inducta. 41[illegible]
cum convulſionibus mirandis. 17[illegible]
ratio & cauſæ. 17[illegible]
lactea. 16
tertiana duplex. 40
immodico menſium fluxu curata. 39
Feggo Planta Japanenſium. 13
Fermentationis requiſita. 103. ſeq[illegible]
Fermentum urinæ ſymbolicum qual[illegible] 102. ſeq[illegible]
Ferrea Nux juglans.
formationis ejus probabilis ratio.
Oſtrea.

Ferreæ duritiei lignum. 132
Feſt machen iſt wahr und falſch. 307. 310
Ficoſax Planta Japonica. 134
Fiſtula circa bubones. 23
Flexibilitas & mollities oſſium. 397
Flores nitri. 306
Fluoris albi regurgitatio. 170
Fœcunditatis menſtruum vegetabile nix. 132
Fœniculi aquatici uſus ſalutaris in hydrope. 147
Fœtum humano analogum pariens capra. 328
etiam nutritii ſucci copia obruit. 172
per os nutriri in utero, exemplum ſingulare. 394
Fœtus intra abdomen rupto utero excluſus. 16. 17. 450
abſque funiculo umbilicali natus. 392
leporini extra uterum reperti. 45
monſtroſus. 237. 429
quaſi mortui per ſuctionem in vita reſtitutio. 125
vitulinus per os & vulvam fruſtillatim excluſus. 155. App.
in utero mortuus vi quaſi expulſus. 320
Fons Polzinenſis miraculoſus. 138. & 483
Formicarum corroſivo liquore curata Cephalalgia. 144
Fringillæ Epilepticæ anatome. 78
Fumi tabacini noxa. 373
utilitas. 92
Fungi calyciformes ſeminiferi. 303
querni ſingulares. 100
Fur è patibulo pendulus in fago naturæ penicillo depictus. 453
Furioſus tabaci fumo curatus. 92

G.

Gallinæ hernioſæ anatome. 79
Iliacæ anatome. 64
Gallus oviparus nauſeæ carnis cauſa. 88
Gangræna à piſo. 134
Gelatina Sabinæ ejusq; uſus. 146
Gemini eorumq; rara animi & corporum ſimilitudo. 334
Generatio animalium mineralium & vegetabilium in aëre. 1. App.
qualis ex ejus conſideratione ſperandus uſus. 50. App.
Geodis ſpecies rarior. 3
Germinatio Nucis coccos. 467
Piſtaciæ. 371
Gewehr verſagend zu machen / iſt wahr und falſch. 310
Glandia in Lepore reperta. 58
piſcibus reperta. 58
quid? 59
Glandiorum anatome. 58
Glanduloſus ab omento dependens tumor herniam vel bubonem mentiens. 21. 23
uteri tumor adnatus externus. 15
Glans imperforata. 13. 14
Glaucoma apparenter tale in cane venatico. 29. 35

Glaucoma apparet nonnunquam in optimè videntibus. 35
Globus lapideus materiâ pingui repletus in ſepulchro repertus. 473
vitulinus. 47
ejus generationis ratio. 48
Grana tilli numero centum in uno die adoleſcenti propinata. 426
Gravidæ mulieris anatome. 381
Gruis pinguedine ſuffocatæ anatome. 71
Grylli tympanorum tubarumq; ſonitu enecati. 90
Guttæ ſerenæ primordia ex varioſis. 161

H.

HÆmatitidis ſal fixum ejusq; ſpiritus ſolvunt aurum. 424
Hæmodia à cochleis. 141. App.
Hæmorrhagia narium vapore ſtyptico Aëtii curata. 145
umbilicalium vaſorum in recens natis lethalis. 365
Hæmorrhagiæ in fœmina frequentes, poſt menſium ſuppreſſionem rariores. 199
ratio & cauſa. 201. 202. ſeqq.
ſpontaneæ internæ & externæ notabile exemplum. 376
Hæreditariæ phthiſeos curatio. 430
Hectica cum Hemicrania curata. 158
Hecticæ ſpecies. 216
ejus cura. 217
Hemicrania cum hectica curata. 168
Hepatis boum, ovium & murium, in convexo ſæpè reperti tumores lumbricis gravidi. 31
Muſtelæ uſus in ſuffuſione. 335
Hepatocele. 11
Hermaphroditæ creditæ porcellæ anatome. 61
vitulæ anatome. 62
Hermaphroditi perfecti non reperiuntur. 62
Hermaphroditus vitulus pedibus cervinis. 395
Herniæ & variæ circa eas conjecturæ & notamina. 18
quomodo faciliùs reponendæ. 19
Hernioſæ gallinæ anatome. 79
porcellæ anatome. 61
Hirciſſans anus. 452
Homines caudati. 230. 231
Humidi nativi inopia ſitis cauſa. 39
Hungariæ Reginæ aquæ abuſus. 296
Hydatides venarum. 385
Hydropicæ magnam corporis molem præ ſe ferentis anatome 146
poſt paracenteſin anatome. 35
ex ſuppreſſione menſium anatome. 26
Hydropicorum liquor ferè corroſivus 27

Hydrops abdominis ſaccatus cum veſicæ & uteri defectu. 274
ejus generationis ratio. 277. ſeqq.
fœniculo aquatico feliciter curatus. 147
in ea paracenteſis fruſtrà tentata. 355
Hypercatharſis à nimia Jalappæ reſina excitata. 24. 183
ratio. 186
Hypochondrii ſiniſtri dolor periodicus feliciter curatus. 239
Hyſterica paſſione mulieres laborant fluxu menſium etiam naturaliter ſe habente. 254
pro obſeſſa malè habita. 159
Hyſtericarum paſſionum cauſæ. 160. 253. ſeqq.
Hyſterico-Scorbuticum Aſthma. 249
ejus cauſa. 249. 252. 256
curatio. 257

J.

JAlappæ radices in nimia doſi exhibitæ noxa. 24. 183
cur facilè hypercatharſin excitent? 186
Jaſpis antinephriticus ejusq; effectus ſingularis. 4
Icterus mammarum. 135. App.
niger cum ſcabie ſicca. 108
Idioſyncraſia inter uxorem & maritum ſingularis. 403
Iliaca paſſio curata. 214
non ſolùm à contorſione, ſed & unius inteſtini in alterum intruſione cauſatur. 65
Iliaca paſſio repentinæ mortis cauſa. 462
Iliaca gallinæ anatome. 64
paſſionis cauſa rarior. 21
Impenetrabilitatis armorum veritas & vanitas. 307
Inedia enecti caponis anatome. 36
ſanguis abſumitur. 40
Vide *Fames*.
Inguinis tumor gelatinoſus in puero pro hernia habitus. 20
Intemperies ventriculi vaga lethalis. 289
Inteſtina quædam à cervo lethaliter læſa, illæsâ cute. 346
peritonæo & abdominis muſculis peculiari membranâ in puella fæces per umbilicum excernente adnata. 25
Inteſtini recti coalitus alvi conſtipationis cauſa. 266
Inteſtinorum tenuium valvulæ conniventes. 42
Inteſtinum jejunum, lumbricorum latorum in cane domicilium. 74
Isnoaky Japanenſis planta. 132

K.

KTrama planta Japanenſium. 134

L.

LAc cum ſanguine unâ vice è mammis effluens, ſine ulla alterius commixtione. 89

Lactea febris. 161
Lactei tubuli ad mammas tendentes Hippocrati non fuerint ignoti. 161
Lapides Ceraunei. Vide *Ceraunei.*
Lapideum prunum exſiccatum. 1
Lapilli Limacum. 465
Lapis Bononienſis lucifer, pruno exſiccato ſimilis. 3
globoſus, materiâ pingui repletus in ſepulchro repertus. 473
Leporina mumia. 45
Leporini fœtus extra uterum reperti. 45
Lepus glandiis laborans. 54
Lienum anatome. 60
Lienis calculi catulos referentes. 263
mutilatio indemnis. 293
Ligatura, an venenum aſcendens intercipiat? 272
Lignum ferrei duritiei. 132
Limacum lapilli. 465
Linguæ tumor inſignis. 95
Lochia nimia. 158
Lumbrici epilepſiam excitantes. 357
novum adverſus eos remedium. 454
per umbilicum lethaliter prodeuntes. 25
Lunæ juxta mutationes, mammæ & auctæ & imminutæ. 141. App.
Lupulus remedium inſigne anthelminticum. 454
Lymphatica vaſa à ſima hepatis parte ad glandulas conglobatas ducere inq; illis ſe exonerare experimento probatur. 248
Lymphaticorum vaſorum nova in teſtibus communicatio. 432

M.

M*Agneticum* emplaſtrum à multis tantoperè laudatum in hernia fruſtrà applicatum. 19
Malacia in puella bimula. 143
Maleficia ſuffitu curata. 152
Maleficiati pueri caſus memorabilis. 258
Mamma mentulata. 228
Mammæ & ex illis lactis loco ſanguis exſuctus, mortis cauſa. 89
ad phaſes Lunæ auctæ & imminutæ. 141. App.
Mammarum icterus. 135. App.
Martis crocus per præcipitationem paratus. 424
Solaris Tincturæ quibusdam in morbis effectus ſalutaris. 359
Materia tophacea cum alvi excrementis ejecta. 349
Mathematico-Phyſica theoremata. 55. ſeqq. App.
Maxilla ſuperior in utroque latere in fœtu monſtroſo fiſſa. 237
Meatus urinarius extra-ordinarius. 13. 14
Medicamenta extranea domeſticis non ſunt præferenda. 150. ſeqq. App.
ſimplicia optima. 152. App.

Melancholia uterina feliciter curata. 165
Meliſſæ liquor & ſal volatile. 463
Menſes & cum eo calculi per umbilicum prodeuntes. 431
Menſium fluxus immodicus febre tertianâ curatus. 399
fluxu ordinario exiſtente nihilominùs mulieres eſſe poſſunt hyſtericæ. 254
retentio cutem verſicolorem & exulceratam reddens. 145
Gelatina Sabinæ curata. 146
graviſſimorum morborum mater. 171
Mentulata mamma. 228
Mercurio currente Ileos feliciter curatus. 214
Mercurius metallorum copiosè & facilè obtinendus. 339
Metalla & quædam circa ſolutionem & præcipitationem eorum notanda. 425
in nube fulminea poſſunt generari. 6
Metallica Ceraunia. 5
rota ex nubibus magnâ tempeſtate in Inſulis Balienſibus delapſa. 6
ſpatula ſummo palmæ Indicæ faſtigio fulmine immiſſa. 7
Metallicum dolium in Inſula Serou cum tonitru ex nubibus delapſum. 6
Metallorum Mercurius copiosè & facilè obtinendus. 339
vitrificatio. 115
Meteororum contemplatio, an ſpectet ad Medicos. 50. App.
Miaco Bana planta Japanenſium. 133
Microſcopicum Rorismarini examen. 294
Salviæ examen. 468
Microſcopii Tortoniani fabrica. 442
Mola carnoſa in utero hydropicæ. 147. 265
Mollities & flexibilitas oſſium. 397. 447
Mominoky planta Japanenſis. 133
Mons Inſulæ Serou terræ motu & igne disruptus. 6
Monſtroſus fœtus. 237. 429
Morbillorum cura, 137
Morborum variorum evporiſta vulgi ſalutaria. 137. App.
Mors ob ſanguinem è mammis exſuctum. 89
Morſu canis rabidi inductum venenum poſt octo annos excitatum. 336
Morſus canis rabidi. 153
ſerpentis curatus. 266. ſeqq.
Motus vitalis in ventriculo Siluri à reliquis viſceribus ſoluti, ultra unius diei ſpatium durans. 81
Mumia leporina. 45
Mus in vertiginem actus. 378
Muſtelæ hepatis uſus in ſuffuſione. 335
Mutilatio lienis indemnis. 293

N.

N*Ævus* maternus equi forma & piſcis. 428

Napelli antidota. 158

Narcotica natura præditus vermis. 436

Narcotico ab opii odore exanimes araneæ concidunt. 112

Natura decrementum alterius incremento alterius penſat. 52

multa facit cum ratione quorum nos non capimus rationem. 48

Nauſea carnis ob disciſſum gallum oviparum. 88

Nautilus velificans & remigans. 8

Necroſis tibiæ & totius ſubitanea. 225

Nifun Schin Srogat planta Japanenſis. 135

Nitri flores & cryſtalli. 306

Nix fœcunditatis eſt vegetabile menſtruum. 132

Nummus à puero biennali deglutitus feliciter excretus. 164

Pruſſicus in capreæ ventriculo repertus. 47

Nutritii ſucci copia fœtum etiam in utero obruit. 172

Nutritionis fœtus in utero per os exemplum ſingulare. 394

Nux juglans ferrea. 1

ejus formationis probabilis ratio. 2

O.

O*Bſeſſa* falsò credita, hyſterica. 159

Oculi ſuper corneam excreſcentia carnoſa. 335

Oculi pupilla anguloſa in cane, ejusq; cauſa. 29

catara&ctilde;æ depoſitionem non admittit. 34

tophus in fringilla epileptica. 78

tumor juxta iridem feliciter curatus. 435

Odontalgia ranunculo nemoroſo curata. 351

Odontalgiæ violentæ cauſa, vermis dentis inquilinus. 332

Oleum Auri in febb. petechialibus admirandi effectus. 85

Omentum in aſcite defuncto integrum. 22

in hydropica corruptum, peneq; conſumtum. 356

inteſtino ileo adnatum & quodammodò ſphaceloſum, Iliaci morbi & tenſivorum circa præcordia dolorum cauſa. 21

Omina non ſemper ſunt nuda nomina. 87

Ophthalmia phthiſeos cauſa. 114

Opii fœtor, ab eo araneæ concidunt exanimes. 112

Orificium uteri in ove concretum, partus negati cauſa. 44

Orthopnœa. 218

ejus cauſæ. 219. 222. 224

cura. 221

Oſcheocele horrenda, cum hydrope aſcite. 455

Oſſa

Oſſa elephantum. 446
microcoſmi calcinata, & ſpectriformis exinde apparitio. 315
Oſſeæ laminæ, ductus ureterici. 49. 52
Oſſeum perioſteum. 384
Oſſium mollities & flexibilitas. 397. 447
pubis cartilago media mollis & ſpongioſa in primipara. 461
vincula in gravida laxa & remiſſa. 384
Oſtrea ferrea. 1
Ovilli embryis intus ſceletis anatome. 42
Oviparus gallus diſſectus, nauſea carnis in fœmina cauſa. 88
Ovum & in eo Chalazæ alterius figura ſingularis. 460

P.

PAlma Indica ejus ſummo faſtigio fulmen ſpatulam impegit æneam. 7
Panacéa in forma pilulari omnes morbos radicitùs tollens. 84
ejus materia & præparatio. 85
Pancreas & nova circa illud experimenta confirmata. 243
Pancreate ſpoliati canis anatome. 246
Paracenteſis in hydrope fruſtrà tentata. 355
Paralyſis cum macie & doloribus. 172
Paralyſis cauſarum ratione varia curationis methodus. 173
à ſtanno. 156
Partu difficili mortuæ canis anatome. 76
Partus difficilis medicamentis feliciter facilitatus. 154
in obeſis perſæpè cauſa eſt pinguedo. 76
veſica turgida. 76
humani via inſolita. 450
Paſſerum plumæ epilepſiæ cauſa. 133. App.
Pediculares morbi. 130. App.
Pedicularis urina. 130. App.
Pericardium carnoſum. 22
Periodica cardialgia vernalis. 12
tuſſis curata. 291
Perioſteum oſſeum. 384
Phalæna maxima. 475
Phantaſia corrupta poſt febrem Hungaricam. 162
ratio. ibid.
Phthiſis ex febre Epidemica malè curata. 191
hæreditaria curata. 430
ex ophthalmia. 114
Pica feliciter curata. 421
ejus cauſæ. 423
in puella bimula. 143
Picæ glandariæ Epilepſia enectæ anatome. 77
Pinguedine repletus tumor pro hernia falsò habitus. 21
ſuffocatæ gruis anatome. 71
turturis anatome. 69

Pinguedo per totum cordis parenchyma granulatim quaſi in aſthmatico diſperſa. 22
in obeſis difficilis partus cauſa. 76
ſine ſanitatis damno aliquot annis per urinam & vomitum excreta. 346
Pinorum & abietum florentium crocus, pluviarum ſulphurearum cauſa. 369
Piſa in abſceſſu. 134. App.
Piſces laborant glandiis. 58
Piſcem referens nævus maternus. 428
Piſtaciæ germinatio. 371
Piſum gangrænæ cauſa. 134. App.
Pleuritis ejusq; cauſæ. 410
ſæpè recurrens in Cachectica. 417. ſeqq.
Pluvia in Curonia annonæ & bracteæ ſingularis. 19. App.
ſulphurea. 367
ejus cauſa & materia. ibid. ſeqq.
Pluviæ prodigioſæ & quid de iis ſentiendum. 5. App.
vegetabilium cauſæ. 27. ſeqq. App.
Podagricum dolorem demulcentia remedia varia. 151
Polzinenſis fons miraculoſus. 138
Pomum δυςοκίας cauſa. 132. App.
Porcella hernioſa. 61
Porcellæ hermaphroditæ creditæ anatome. 61
Potulenta non ſolùm præbent urinæ materiam. 104. App.
Potum in febribus ardentibus negare idem eſt ac occidere. 101. App.
Præputium largiùs retractum incriſpatum. 14
Procidentia uteri exciſæ felix eventus. 98
Prodigioſæ pluviæ. 5. App.
Prohibitio tormentorum bellicorum & vera & vana. 310
Prunum exſiccatum lapideum. 1
Pubis media cartilago in primipara mollis & ſpongioſa. 461
oſſium ligamenta in gravida laxa & remiſſa. 384
Pudendo ſuillo urinæ incontinentia curata. 148
Puerulus quatuor annorum calculo afflictus. 241
Pullorum cuculi excluſio vera. 330
Pulmonum ſcirrhus. 356
Pulſum debitus inveſtigandi locus. 342
Pulſus per triginta ſex horas ante obitum ceſſatio. 343
Pulveris ſclopetantis præparatio. 104
Pupilla in cane venatico non exactè rotunda, ejusq; cauſa rarior. 29
oculi ſi anguloſa eſt, cataractæ depoſitio non eſt tentanda. 34
Purgans reſinoſum convulſionum epilepticarum cauſa. 313
Purgantium remediorum diverſitas. 96

Puru-

Purulenta variolarum materia per urinam criticè excreta. 344
Puſtulæ manuum ſingulares gangrænam minantes. 10

Q.

Quadrifolium trifolium. 327
Querni fungi ſingulares. 100

R.

Rabidi canis morſu excitatum venenum per octo annos excitatum. 380
morſus. 153
Lupi morſus. 209
variorum exinde ſymptomatum analyſis. 211
quomodo methodicè tractandus. 213
Radicis Jalappæ in nimia doſi exhibitæ noxa. 24
Ranunculare unguentum animi deliquii cauſa. 157
Ranunculo nemoroſo curata Odontalgia. 351
Regiones cur privatos ſuos habeant morbos. 415
Regurgitatio fluoris albi. 170
Renes in ove ſolito majores & minores. 50
ſuccenturiati gemini renum alteri annexi. 49
Renum in canibus conformatio rarior. 48
uſus verus in quo conſiſtat. 98. ſeqq. App.
Reſpirationis difficilis cauſa. 254. 255
Riſus Sardonius ejusq; cauſa. 318
Riſus involuntarius plurium annorum innoxius, tandem lethalis. 317
Roriſmarini fabrica ſub microſcopio examinata. 294
Rotula ſclopetaria naturâ ſic efformata. 1

S.

Sabinæ Gelatina ejusque in obſtructione menſium uſus. 146
Sacculus ſero limpido repletus ſub teſticulo in Nobili pro hernioſo falsò habito, poſt ſectionem repertus. 20
Sal Tartari volatile. 426
Salamandra in igne viva & mortua. 439. 441
Salis marini ſpiritus volatilis ſolvit aurum. 168
Salivatio diuturna cum metu gangrænæ. 9
Salviæ glandiferæ folium ſub Microſcopio examinatum. 468
Sanguis chyloſus & albus ſine ſanitatis damno aliquot annis durans. 326
concoquitur etiã extra vaſa in corpore optimè valente. 67
Sanguis cruſtoſus è vena ſecta, & quid de eo ſentiendum. 72. ſeqq. App.
per inediam abſumitur. 40
Sanguis cum lacte unâ vice effluens ſine ulla alterius commixtione. 89
è mammis exſuctus, mortis cauſa. 89
reliquas partes dum deſerit, cur in ventriculum ſolum ſe exoneret? 40

Sapo vide *Smegma.*
Sardonius riſus ejusq; cauſa. 318
involuntarius plurium annorum iñoxius, tandem lethalis. 317
Scabies ſicca cum ictero nigro. 108
Scirrhorum anatome. 67
Scirrhus pulmonum. 356
Sclopetantis pulveris præparatio. 104
Sclopetaria rotula naturâ ſic formata. 1
Scorbuti Thuringiæ hæreditaria cauſa. 142. App.
Scorbutico-hyſtericum Aſthma. 249
ejus cauſæ. 249. 252. 256
curatio. 257
Secundinarum temerè abjectarum noxa. 152
Seminiferi fungi calyciformes. 303
Seminiferorum & lymphaticorum vaſorum in teſtibus nova communicatio. 432
Serpentes cum excrementis emittens animal. 113. App.
Serpentis morſus curatus. 266. ſeqq.
Serpentum coronæ. 129
inſtar araneæ exuvias ſuas deponunt. 112
Serum ubi à ſanguine ſeparatur. 98. ſeqq. App.
Siluri piſcis, ventriculi anatome. 80
Similitudo corporis & animi rara in geminis. 334
Sitis cauſa inopia alimenti humidique nativi. 29
Smegmate aqua calida ſoluto alvus duriſſima ſoluta. 97
Sonitus abdominis viperæ inſtar clamoſus. 23
Sonitus tympanorum funeſtus. 90
Spaſtica ſymptomata uterina. 159
Spatula ænea quam fulmen impegit in ſummum palmæ Indicæ faſtigium. 7
Speculorum confectio. 340
Spectriformis apparitio ex oſſibus Microcoſmi calcinatis. 315
Sphacelata veſica. 284
Sphacelus tibiæ & totius. 225
Spina ventriculum perforans. 143
Spinæ ventoſæ conſtitutio rarior, amputatione feliciter curata. 280
Spiritus Salis Armoniaci ad Scrup. quatuor feliciter pro una doſi aſſumtus. 405
volatiles pingues ex capite mortuo C. C. & Sale Aceti albo. 425
urinæ, & quædam circa deſtillationem ejus notanda. 425
Sputi rejectio matutina copioſa à Tabaco. 375
ratio. ibid.
Stannum paralyſeos cauſa. 156
Steatomaticus abdominis tumor in puerulo nondum trienni, rarus & admirandus. 470
Stercoreus ſudor. 134. App.
Stercus vaccæ nigræ Epilepſiæ remedium. 133. App.
Sterilitas ab auribus abſciſſis. 161. App.
Sterilitatis cauſæ variæ. 166
cura in fœmina Bernenſi. 166
Stomacacen à vacca collectum. 363

Stranguria à cantharidibus excitata. 264
Stupefactiva animalium quorundam vis. 436. 437
Suctionis ope fœtus quaſi mortuus in vitam reſtitutus. 125
uſus in extrahendo è pene calculo. 127
in vulneribus. 127
Sudans effigies. 331
Sudor ſtercoreus. 134. App.
Suffitu curata maleficia. 152
Suffocativum aſthma mirandum. 153
periodicum curatum. 238
Suillo pudendo urinæ incontinentia curata. 148
ſtercore colica cum alvi adſtrictione feliciter curata. 97
Sulphur anodynum verum. 426
antimonii, quomodo ex eo lapis Bezoar mineralis parandus. 426
Sulphurea pluvia. 367
ejus cauſa & materia. ibid. ſeqq.
Superfœtationes. 319
Surditas aurium curata. 163
Surditatis cauſæ. 164
Sympathia ſingularis duarum gemellarum. 334
inter maritum ejusque uxorem. 409
Symptomata uteri ſpaſtica. 159

T.

T*Abaci* fumo Epilepſiam foveri, exemplo probatur notabili. 373
Tabacini fumi utilitas. 92
Tabacum ſputi rejectionis matutinæ copioſæ cauſa. 373
ratio. ibid.
Telæ ſingularis pluvia in Curonia. 19. App.
quid de illa ſentiendum. 42. App.
Teneſmi cauſa & cura. 107
Tenia aſcendit ſupra colon. 42
in inteſtinis canis diarrhœâ afflictæ reperta. 41
Tenſivorum circa præcordia dolorum cauſa rarior. 21
Termites per urinam excreti. 478
in puella bimula. 143
Terræ catechu tinctura ſpontè in gelatinam concreta. 377
Teſtium tumor. 457
Thea Chinenſis Icon. 486
alia ſubſtitui poſſe ſimplicia putatur. 362
Theoremata Phyſico-Mathematica. 55. App.
Theriaca Bezoardica deſcripta. 270
Theriacæ in morbis venenatis excellens uſus. 269. ſeqq.
Thuringia ſcorbutica. 142. App.
Tibiæ & totius necroſis ſubitanea. 225
Tilli grana numero centum in uno die adoleſcenti propinata. 426
Tinctura Martis ſolaris in quibusdam affectibus effectus ſingularis. 359
Tinnitus aurium curatus. 163
Tonſura & per eam cephalalgiæ curatio. 294. 295
Tophacea materia cum alvi excrementis ejecta. 349
Tophi quadrati pecudi lethales. 48

Tophus oculi fringillæ epilepticæ. 78
vaccinus inter excrementa repertus. 45
vitulinus. 47
ejus generationis ratio. 48
Tormentillæ radicis virtus antifebrilis. 362
Tormentorum bellicorum prohibitio vera & vana. 310
Trifolium quadrifolium. 327
Tumor glandulоſus ab omento dependens, herniam aut bubonem mentiens. 21.23
inguinis gelatinoſus in puero pro hernia habitus. 20
pro hernia falsò habitus, pinguedine repletus. 21
linguæ inſignis. 95
Tumor oculi juxta iridem, feliciter curatus. 435
ſingularis Sarcocele falsò creditus. 20
ſteatomaticus in puero nondum trienni, rarus & admirandus. 470
Tumor teſtium. 457
ventriculi verminoſus cum folliculo. 26. ſeqq.
uteri glanduloſus adnatus externus. 15
Tumores cum folliculo inter rariores numerantur. 29
in hepatis convexo murium, ovium & boum reperti. 31
lumbricis gravidi. 31
nervis carent. 34
nutriuntur à ſanguine arterioſo. 30
an vegetabilis, animalis, aut mixtæ ſint naturæ. 30
Turturis pinguedine ſuffocatæ anatome. 69
Tuſſis & cum eo calculi rejecti. 262
periodica curata. 291
Tympanitis & in eo ſalutaris conſervæ ſpagyricæ effectus. 102
Tympanorum ſonitus funeſtus. 90
Tympanum metallicum ex nubibus in inſula Serou cum tonitru delapſum. 6
Tzumaky Japanenſis Planta. 132

V.

V*Acca* epileptica & varia circa ejus veſiculam felleam notatu digna. 55
Vaccæ nigræ ſtercus Epilepſiæ remedium. 133. App.
Vaccinus tophus inter excrementa repertus. 45
ſingulare ægrè parturientibus præbet remedium. 45
Vagitus uterinus infauſtus. 86
Valerianæ radicis admirandus in Epilepſia uſus. 142
Valvulæ conniventes inteſtinorum tenuium. 41.42
geminæ in vena emulgente, quarum hiatus alter verſus cavam, alter verſus renem ſpectabat. 49. 51
Variolæ, guttæ ſerenæ incipientis cauſa. 162
Variolarum materia purulenta, criticè per urinam excreta. 344
Vaſa an, & quomodo diſpereant. 51.52
Vegetabilia in aëre generari negatur. 32. App.

Vege-

[V]egetabilium pluviarum cauſa. 27. App.

[V]ena an ſit ſecanda. 74. ſeqq. App
cui ſit ſecanda. 85. ſeqq. App.
quando ſit ſecanda. 91. ſeqq. App.
quantum ſit ſanguinis emittendum. 90. ſeqq. App.
quomodo ſit ſecanda. 87. ſeqq. App.

[V]enæ ab omni ſanguine vacuæ. 24

[V]enæſectio in febre Epidemica & ſalutaris & noxia 197
an in febribus conveniat. 78. ſeqq. App.
an in malignis præſentibus exanthematibus conveniat. 198
qui eam nunquam admittant, & quid de argumentis huc facientibus ſentiendum. 74 ſeqq. App.
& quæ circa illam notanda. 74. ſeqq. App.

[V]enæſectionis in morbis malignis utilitas. 408
varia notabilia. 72. App.

[V]enenum per annum in corpore latens, feliciter expulſum 84
bufones ad oculos anterioresq; capitis partes convocare poſſunt. 323
bufonum. 322
an ligatura facta non ulterius aſcendat. 267. 272
morſu canis rabidi inductum, poſt octo annos excitatum. 380

Venerem arcet crebrior anethi uſus. 288

Venereus appetitus auribus abſciſſis penitus extinctus. 161

Ventriculi intemperies vaga lethalis. 289
Siluri piſcis anatome. 80
tumor verminoſus in cane. 26

Ventriculum perforans ſpina & acicula. 143

Ventriculus Siluri extra corpus ultra diei ſpatium vitam trahit. 81
ab eo totum œconomiæ animalis dependet negotium. 423

Verbera imminentis apoplexiæ remora. 128

Vermes in ductu bilioſo boum & ovium reperti. 31
febrium cauſa. 116
lati, in canis inteſtino jejuno reperti. 74
multorum morborum cauſæ. 111. ſeqq. App.
in ſanguine febricitantium. 32
non ſolis victitant ſordibus. 33
per umbilicum lethaliter prodeuntes. 25

Verminoſus ventriculi tumor cum folliculo. 26

Vermis dentis inquilinus, odontalgiæ violentæ cauſa. 332

Vermis narcoticâ virtute præditus. 456
ex naribus puerperæ infelicis, poſt mortem erumpens. 17
quadratus. 480

Vermium in tumoribus cum folliculo repertorum generationis ratio. 32
Vertiginoſus mus. 378
Veſica liquore lacteo repleta in vitulo. 79
ſphacelata. 284
Veſica turgida partum reddere poteſt difficiliorem. 76
Veſicæ calculi ſigna ſine calculo. 282
calculus lethalis. 94
coalitio. 79
defectus in hydropica. 274 276
fermentum ſymbolicum quale? 102. App.
monſtroſæ anatome. 79
omnia inſunt fermentationis requiſita. 103. App.
Veſicatoria & in iis adhibendæ cautelæ. 264
Veſicula fellis non niſi per accidens eſt neceſſaria. 56
Veſiculæ fellis in epate ovillo defectus. 55
ſuillo defectus. 54
Veteres an carnis ſtructuram ritè cognoverint. 38
Vexillum, Turcis poſt derelictam Viennam ereptum, mortem raptoris ſui indicans. 87
Vincetoxici radicis decocto Anaſarca curata. 105
Vini ſpiritûs nimius uſus, hydropis cauſa. 225
Vinum Franconicum in febre petechiali innocuum. 287
optimum animi deliquii remedium. 207
à quibus parciùs bibendum. 209
Viride capillitium. 298
Visûs debilitas ex barbæ & pilorum tonſura. 29 . 295
Vitam ventriculus Siluri piſcis ultra unius diei ſpatium ex corpore extractum trahit. 81
Vitem inter & braſſicam antipathia fabuloſa. 113
Vitrificatio metallorum. 115
Vitulæ hermaphroditæ creditæ anatome. 62
Vitulus hermaphroditus, cervinis pedibus. 395
nullius generis. 62
in utero putrefactus per os & vulvam ejectus. 155. ſeqq. App.
Umbilicalia vaſa, & de iis varia mulierum deliramenta. 392
Umbilicalis funiculi defectus in fœtu humano. 392
Umbilicalium vaſorum hæmorrhagia in recens natis lethalis. 365
Umbilicus, & per eum calculi ac menſes prodeuntes. 431
feces lethaliter prodeuntes 24
Unguentum ranunculare animi deliquii cauſa. 157
Vomitus & cum eo calculi rejecti. 262
& crapula non deſinentes, niſi hac numero hora, quâ crapula inceperat. 39[illegible]
diuturni cauſa. 13[illegible]
diuturnus lethalis. 83. 20[illegible]
& dyſuria poſt coitum ordinarius. 157. App.

Vomi

omitus & cum eo pinguedo aliquot annis ſine ſanitatis damno excreta. 346
reter inq; illo Laminæ oſſeæ repertæ. 49. 52
rina cruenta à cantharidibus excitata. 264
pedicularis. 130. ſeqq. App.
& cum ea pinguedo aliquot annis ſine ſanitatis damno excreta. 346
& cum ea termites excreti. 143. 478
& per eam variolarum materia criticè excreta. 344
rinæ ardor im̃enſus & diuturnus. 93
elementa. 96. ſeqq. App.
generationis modus. 98. ſeqq. App.
parecbaſis. 95 ſeqq. App.
ad eam facientia vaſa. 96. 98. ſeqq. App.
incontinentia pudendo ſuillo curata. 148
inſpectio, & quid de illa ſentiendum. 104. ſeqq. App.
materiam non ſola præbent potulenta. 104. App.
meatus extraordinarius. 13. 14
Officina vera non ſunt renes ſed veſica. 98. ſeqq. App.
cur rubeſcant intenſiùs. 101. ſeqq. App.
ſanorum ſimiles & quid de iis in febb. malignis ſentiendũ. 94. ſeqq. App. 106. App.
Urinæ ſpiritus, & quædam circa deſtillationem ejus notanda. 425
ſuppreſſione extincti anatome. 12 150
Urinariæ veſicæ uſus alius, quàm hucusq; creditus. 96. App.
Uromantia & quid de illa ſentiendum. 104. ſeqq. App.
Uteri aquoſus fluxus cum quadam hydropis ſpecie. 187
defectus in hydropica. 274. 276
glanduloſus tumor externus adnatus. 15
orificium in ore concretum, partus negati cauſa. 44
ovilli embryis intus ſceletis anatome. 42
procidentiæ exciſæ felix eventus. 98
Uteri ſuilli fœtibus diſparis magnitudinis anatome. 68
Uterina melancholia curata. 165
ſymptomata ſpaſtica. 159
Uterinus vagitus infauſtus. 86
Utero rupto fœtus intra abdomen excluſus. 16. 17
Uterus & extra illum reperti fœtus leporini. 45
Vulva clauſa ſpontè rupta concipiens & pariens. 160. App.
& per illam excrementa alvi rejecta. 135. App.
Uvulæ non animadverſa amiſſio eamq; concomitantia incommoda. 400

FINIS.

Errata in Anno VII. Dec. II. Eph. Nat. Cur.

PAg. 6 lin. 2. pro puncto ponatur comma. p. 6. l. 8. leg. Euronothum. p. 6. l. 14. tonitru. & l. 31. foramen. p. 7. l. 15. fulmineo. p. 10. l. 27. antimoniat. p. 23. antepenult. rugitum. p. 24. antep. queſta, p. 28. l. 17. iſte. p. 32. l. 26. ovulis. p. 42. l. 27. diſſectis. p. 44. l. 16. quoad. p. 45. l. 23. quoad. p. 46. l. 12. ſecretoria. p. 62. penult. del. punctum. p. 77. l. 14. vaſis, p. 80. l. 17. immerſum. p. 81. l. 9. parenchymati. p. 93. l. 15. deſcribam: ad urinam creberrimè. p. 101. l. 15. amittunt. p. 109. l. 5. fragar. p. 110. l. 16. flaved. p. 127. l. 15. ſæpiuscule. & l. 16. fota. p. 153. l. 7. compare. p. 162. l. 5. ortam. p. 162. l. 7. elati. p. 166. l. 21. ſymphyſis. p. 167. l. 6. ſperata. p. 167. l. 12. applicet, p. 173. l. 20. admittunt. p. 175. l. 32. fuſoria. p. 177. l. 4. ceſſatio. p. 179. l. 6. multos adoriretur. p. 179. l. 10. fortes. p. 182. l. 8. dejectio, propter. p. 184. l. 10. eſt. p. 188. l. 26. del. ut. p. 194. l. 14. fibrillis, turgens. p. 196. l. 29. augebat. p. 202. l. 2. calores. p. 205. l. pen. aliquod. p. 213. l. 6. Cum enim. p. 214. l. 6. rabiei. p. 214. l. 12. āā. p. 218. l. 23. nodulo. p. 221. l. 19. aurum, p. 222. l. 9. cogerer. p. 227. l. 6. usque. p. 237. l. 11. quidem. p. 260. l. 28. tranſilirent. p. 271. l. 5. corr. ℥vj. del. vel. p. 276. l. 29. figuram. p. 306. l. 8. quas. p. 306. l. 9. allegatas. p. 306. l. 11. eas. p. 308. l. 18. incuteret. p. 313. l. 17. inſequebantur. p. 347. l. 9. chariſs. p. 356. l. 31. pro ovi: leg. qvæ. p. 362. l. 17. datus p. 367. l. 22. Non. p. 372. l. 15. patronis. p. 377. l. 12. externæ. p. 390. l. 15. interdicebatur. p. 403. l. 13. poſt: Bartholini del. comma. p. 405. l. 15. aſſumturam. p. 411. l. 26. Galliis. p. 411. l. ult. ſpirituum. p. 422. l. 16. pro puncto fiat comma. p. 422. l. 23. avis p. 423. l. 17. variæ figuræ. p. 404. l. penult. ab. p. 438. l. antepen. ſufferimus. p. 443. l. 16. poſt: G. H. add. Unde etiam objectum A. B. majus & propius apparet, quaſi extenſum eſſet & collocatum in G, H. p. 445. l. 16. eisdem. p. 469. l. 2. ovulorum. p. 469. l. 29. ovulis. p. 470. l. 14. verè.

In Appendice.

PAg. 8. lin. 31. carnes. p. 21. l. 9. quoad. p. 59. l. 7. DIC. p. 59. l. 29. del. comma. p. 62. l. 4. GH. p. 62. l. 21. Prop. 4. add. lib. 5. p. 62. l. 22. ad calorem. p. 63. l. 9. figura tertia. p. 64. l. penult. del. comma. p. 66. l. 30. tertia. p. 66. l. ult. quarta. p. 67. l. 3. tertia. & pen. tertia. p. 68. l. 3. ſexta. p. 70. l. tertia. p. 73. l. 15. tres. p. 73. l. 16. Neccarini vini. p. 80. l. 12. quàm. p. 85. l. 13. leg. Ann. I. p. 97. l. 3. lixivioſo. p. 99. l. 10. cis. p. 105. l. 31. ſpiritu. p. 105. l. 32. dat. p. 117. l. 32. Cornel. p. 118. l. 8. poſt: perſuaſerat add. punctum. p. 130. l. penult. aperta. p. 137. l. 9. æſtate. p. 138. l. 31. gt. p. 144. l. ult. lilia. p. 152. l. 27. del. punctum. p. 205. l. 18. uno. p. 213. l. 5. petrigno. p. 220. l. 10. ad modum. p. 241. l. antepen. direxerat. p. 247. l. 19. Ephemerides.

In Progreſſu.

Pag. 2. 2. lin. 5. leg. catenis. P. a. 3. lin. 28. Collectionis. P. 4. lin. 8. Auguſtâ. P. b. 3. lin. 21. effrenem. P. b. 4. lin. 9. Directoratum. P. e. 2. l. 5. S. R. I.

Bericht an den Buchbinder.

Beygelegte 3. unpaginirte Kupffer werden eingebunden; das erſte / als das Wappen der Academiæ Nat. Cur. zu Anfang deß Progreſſus: das andere / die effigies Vollgnadii, zu deſſen Memoria ad paginam 228. die Allmacheri memoria ad paginam 264. in Appendice.